BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8
12 — F
5

Digitized by Google

Digitized by Goo

BIBLIOTHECA
MAXIMA
PONTIFICIA
TOMVS V.

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBLIOTHECA MAXIMA PONTIFICIA SANCTORVM PATRVM,

Et aliorum Catholicorum Opera

Hactenus pro Sacroſancta Romana Sede tùm Theologicè, tùm Canonicè ſcripta, diù deſiderata complectens,

Ad omnium Studioſorum vtilitatem, & commoditatem, iuxta nomen Auctorum diſpoſita,

ET SVB FAVSTISSIMIS AVSPICIIS

SANCTISS. DOMINI NOSTRI

INNOCENTII XII.

DIVINA PROVIDENTIA PONTIF. MAX.

Ad Schiſmaticorum, Hæreticorumque impietatem refellendam, & Catholicorum pietatem confirmandam,

I N L V C E M E D I T A

AB ILLVSTRISS. ATQVE EXCELLENTISS. DOMINO

D. FR. IOANNE THOMA DE ROCCABERTI

Prælato domeſtico aſſiſtente ſacro Solio, ab Innocentio XI. Archiepiſcopo Valentino: olim in eiuſdem Vrbis Vniuerſitate S. Theologiæ Primario Profeſſore, Ordinis Prædicatorum in Prouincia Aragoniæ Prouinciali, poſtmodùm totius Religionis Generali Magiſtro; ſemel, atque iterum Valentini Regni Prorege, & in præſentia Hiſpaniarum Inquiſitore Generali.

T O M V S V.

ROMÆ, Ex Typographia Ioannis Franciſci Buagni. M. DC. XCVII.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Imprimatur,

Si videbitur Reuerendiſſimo Patri Magiſtro Sacri Apoſtolici Palatij.

Sperellus Epiſcopus Interamnen. Viceſg.

C E N S V R A
T O M I V.
BIBLIOTHECÆ PONTIFICIÆ.

DE ordine Reuerendiſs. P. Paulini Bernardinij S. P. Ap. Magiſtri reuidi infraſcripta Opera: Balthaſſaris Nardij, Expunctiones, & Animaduerſiones. R. P. Baptiſtæ Fragoſi, De obligatione Summi Pontificis Liber I. De poteſtate Romani Pontificis quoad Indulgentias Liber II. De poteſtate Romani Pontificis quoad dignitates Eccleſiaſticas Liber III. Barlaami Epiſcopi Gyracenſis, De Vnione Romanæ Eccleſiæ, & de Proceſſione Spiritus Sancti. Bartholomæi Fumi, Summa Armilla. Verbo Papa. Bartholomæi Maſtrij, Theologicæ Quæſtiones. De Summo Pontifice. Balduini Iunij, De Romano Pontifice Liber III. Et de Eccleſia militante Liber IV. Bernaldi Conſtantienſis, Apologeticus pro Gregorio VII. Boetij Eponis, De Iure Sacro Liber I. De Iuriſdictione Eccleſiaſticorum temporali, Quæſtiones quinque; Et Gloſſemata in cap. Conſtantinus. In ijs nihil reperi contrarium Fidei, aut bonis moribus, quare cenſeo poſſe permitti, quod imprimantur, vt quintus Tomus Bibliothecæ Pontificiæ. Ita cenſeo ego infraſcriptus. Ex Ædibus S. Mariæ in Porticu in Campitello, Hac die 30. Maij 1697.

Franciſcus Maria Campionus
Congr. Matris Dei Theolog.

Imprimatur,

Fr. Paulinus Bernardinus Ordinis Prædicatorum Sacri Apoſtolici Palatij Magiſter.

AVTHORES

Quorum opera in hoc quinto Tomo continentur.

Balthaſſaris Nardij. Expunctiones, & Animaduerſiones.

R. P. Baptiſtæ Fragoſi. De Obligatione Summi Pontificis, Liber I. De Poteſtate Romani Pontificis quoad Indulgentias, Liber II. De Poteſtate Romani Pontificis quoad Dignitates Eccleſiaſticas, Liber III.

Barlaami Epiſcopi Gyracenſis. De Vnione Romanæ Eccleſiæ, & de Proceſſione Spiritus Sancti.

Bartholomæi Fumi. Summa Armilla. Verbo Papa.

Bartholomæi Maſtrij. Theologicæ Quæſtiones, De Summo Pontifice.

Balduini Iunij. De Romano Pontifice, Liber III. De Eccleſia Militante, Liber IV.

Bernaldi Conſtantienſis. Apologeticus pro Gregorio VII.

Boetij Eponis. De Iure Sacro, Liber I. De Iuriſdictione Eccleſiaſticorum temporali, Quæſtiones quinque; & Gloſſemata in Cap. Conſtantinus.

Digitized by Google

INDEX CAPITVM

Huius Quinti Tomi.

BALTHASSARIS NARDII,

Expunctiones Locorum, qui in Libro De Papatu Romano Ignoti Auctoris deprauantur, & tàm falsò afferuntur, quàm in prima parte Reipublicæ. M. Antonij de Dominis, & Animaduerſiones ad ſingula Capita illius falſæ Doctrinæ, ibique Synopſis. pag. 1.

PRæſcriptio ad pios Lectores. pag. 2
Inſcriptio libri Papatus Romanus. De origine, progreſſu, atque extinctione ipſius, Auctore N. Animaduerſio, ibidemque Expunctio. 4
Epiſtola Sereniſſimo, Potentiſſimoque Iacobo Magnæ Britanniæ Regi Animaduerſio. 6
Ad Lectorem. N. De Præexcellentia, & Iuribus Papatus Romani inter Summos, &c. doctiſſimos viros antiquiſſima eſt controuerſia, quàm Theologi, &c. Canoniſtæ, &c. luculentiſſimè tractarunt, vtrique leuiſſima ſæpè arripiunt, & planiſſima vt plurimùm detorquent. 10
Capitis I. Aſſertio. N. Epiſcopos ſucceſſiſſe in locum Apoſtolorum, & nullam inter eos ratione ordinis, vel iuriſdictionis præeminentiam dari poſſe. Animaduerſio. 11
Eiuſdem Capitis I. expunctio. 13
Capitis II. Aſſertio. N. Epiſcopum Vrbis Romæ nullam præeminentiam ab Apoſtolis habuiſſe, quàm cęteri Apoſtoli non habuerint. 21
Eiuſdem Capitis II. expunctio. 23
Capitis III. Aſſertio. Valdè decipi exiſtimantes Papam eſſe Vicarium immediatè. 28
Eiuſdem Capitis III. expunctio. 29
Capitis IV. Aſſertio. N. Quæ fuerit origo, & progreſſus præeminentiæ patus, Animaduerſio. 30
Eiuſdem Capitis IV. expunctio. 31
Capitis V. Aſſertio. N. In quibus Concilijs depoſitum fuerit Papam non habere præeminentiam ſuper cæteros Patriarchas. 59
Eiuſdem Capitis V. expunctio. 61
Capitis VI. N. Refelluntur, quæ aduersùs Caput pręcedens ex Concilio Lateranenſi, & Florentino opponuntur. Animaduerſio. 67
Eiuſdem Capitis VI. expunctio. 68
Capitis VII. Aſſertio. N. Papam Romanum nullo modo potuiſſe præſcribere præeminentiam ſuper alios Patriarchas, eorumque Suffraganeos. 72
Eiuſdem Capitis VII. expunctio. 73
Capitis VIII. Aſſertio. N. Papam ex diſpoſitione Concilij Generalis eſſe ſubditum Imperatori, & ab eo inueſtituram petere oportere. Animaduerſio. 74
Eiuſdem Capitis VIII. expunctio. 77
Capitis IX. Aſſertio. N. Oſtenditur Pontificem Romanum nullo modo in Reges, & Principes, eorumque ſubditos animaduertere poſſe. Animaduerſio. pag. 85
Eiuſdem Capitis IX. expunctio. 91
Capitis X. N. De Papatus diminutione, & extinctione. Animaduerſio. 97
Eiuſdem Capitis X. expunctio. 104

BAPTISTÆ FRAGOSI E' SOCIETATE IESV SYLVENSIS,

Ex Algarbio Luſitaniæ, Regiminis Chriſtianæ Reipublicæ, ex Sacra Theologia, & ex vtroque iure;

Tomus Secundus. Qui Principum, ac Paſtorum Eccleſiaſticorum obligationes, ac Iuriſdictionem complectitur, ibique Synopſis. pag. 109.

LIBER PRIMVS.

De Supremo Summi Pontificis Principatu.

Diſput. I. De obligationibus Summi Pontificis. 110

§. 1. Quæ ſint Summi Pontificis obligationes in ſpecie, & in quolibet §. epitome. ibid.

§. 2. Vtrùm Papa poſſit aliquid detrahere de illis, quæ ſunt de iure Diuino, vel naturali, ibique epitome §. 113

§. 3. In quibus Summus Pontifex poſſit errare, vel non errare, ibique §. epitome. 124

§. 4. Quantus ſit Summus Pontifex, & qualis in ſe, & quòad oues ſuas, & epitome §. 132

§. 5. An Summus Pontifex debeat eligi ex cætu Cardinalium, & an poſſit ſe eligere, & quæ in eligendo forma ſit ſeruanda. 136

§. 6. Quam poteſtatem habeat Papa ſuper Concilijs, & an aliquando ſubſit Concilijs. 141

§. 7. Quam poteſtatem, & iuriſdictionem habeant Concilia Generalia legitimè congregata, & ob quæ, & à quibus cogi poſſunt. 145

§. 8. Vtrùm requiratur præſentia Papæ in Concilio Generali, & an poſſit appellari à Concilio, in quo præfuit Papa, & de cauſis, ob quas Decreta Concilij poſſint reuocari, aut in eis diſpenſari. 150

§. 9. Quid poſſit Papa circa Sacramentorum mutationem, tàm in forma, quàm in materia. 157

Quid poſſit Papa in Sacramento Matrimonij. 161

§. 10. In quibus gradibus, ſiue in linea recta, ſiue in tranſuerſali prohibiris poſſit Papa diſpenſare. 168

§. 11. Quæ egeant diſpenſatione Papali. pag. 181

§. 12. De vtroque Gladio Summi Pontificis. 189

Diſput. II. De Gladio Summi Pontificis circa excommunicationes illi reſeruatas. 194

§. 1. De prima cenſura reſeruata, *cap. ſi quis ſuadente.* ibid.

§. 2. Quinam veniant in hoc capite ſi quis ſuadente nomine Monachi. 203

§. 3. De reliquis quæ ſpectant ad explicationem capitis, ſi quis ſuadente, & qui poſſint abſoluere ab hoc canone. pag. 207

§. 4. De excommunicationibus Romano Pontifici reſeruatis in iure contentis. pag. 216

§. 5. De Cenſuris Romano Pontifici reſeruatis, quæ continentur in Extrauagantibus, & in alijs Conſtitutionibus iuri non inſertis. 222

Diſput. III. De caſibus reſeruatis in Bulla Cœnæ ab Vrbano VIII. 233

§. 1. De prima excommunicatione Bullæ Cœnæ. 238

Eiuſdem §. 1. epitome. De Hæreticis. pag. 239

Eiuſdem §. 1. epitome. De reliquis criminoſis, qui continentur in prima clauſula Bullæ Cœnæ, & quales ſint. pag. 249

§. 2. Bullæ Cœnæ continet excommunicationem, & interdicti pœnas contra Appellantes ad futurum Concilium Generale à Romano Pontifice, & epitome §. 267

§. 3. Excommunicatio tertia Bullæ Cęnę contra piratas, & eorum receptatores, & fautores; ciuſque ponitur ibi tenor. 273

§. 4. Excommunicatio quarta Bullæ Cęnæ contra rapientes bona Chriſtianorum naufragantium. 277

§. 5. Excommunicatio quinta Bullæ Cęnæ contra imponentes noua pedagia, & gabellas, vel eas augentes. 282

§. 6. Contra omnes falſarios literarum Apoſtolicarũ excommunicatio ſexta. pag. 287

§. 7. Septima excommunicatio Bullæ Cęnæ contra deferentes arma, & alia vſui bellico ad infideles. 295

Epitome de conſulentibus, conſentientibus, &c. ad arma ferenda, &c. 304

§. 8. Octaua excommunicatio Bullæ Cęnæ contra impedientes, ſeu inuadentes eos, qui victualia, & alia neceſſaria conuehunt ad Curiam Romanam. 311

§. 9. Nona excommunicatio contra eos,

qui

qui lædunt venientes ad Curiam Romanam, vel ab ea recedentes, & contra vexantes ſine iuriſdictione reſidentes in Curia. 315
§.10. Excommunicatio decima contra vexantes Romipetas, ſeu Peregrinos venientes ad Vrbem, vel ab ea recedentes. 323
§.11. Excommunicatio vndecima, contra offendentes S.R.E. Cardinales, & alios Prælatos. 329
§.12. Excommunicatio duodecima, contra offendentes eos, qui eunt, & recurrunt ad Romanam Curiam ſuper ſuis negotijs. 342
§.13. Excommunicatio decimatertia lata contra Appellantes à grauamine, vel futura executione literarum Apoſtolicarum ad Curias ſeculares. 347
§.14. Excommunicatio decimaquarta, contra impedientes literarum Apoſtolicarum, aut aliarum expeditionum executionem, & contra auocantes cauſas eccleſiaſticas ab eccleſiaſticis Iudicibus. 354
§.15. Excommunicatio decimaquinta, contra Iudices ſeculares, qui eccleſiaſticas perſonas trahunt ad ſua Tribunalia, & libertatem eccleſiaſticam violant, vel interturbant. 364
§.16. Excommunicatio decimaſexta, de impedientibus Prælatos, ne ſua iuriſdictione eccleſiaſtica vtantur. pag. 377
§.17. Excommunicatio decimaſeptima, contra vſurpatores iuriſdictionis Sedis Apoſtolicæ, & perſonarum quarumcumque eccleſiaſticarum, & contra fructus etiam earum ſequeſtrantes. 384
§.18. Excommunicatio contra imponentes decimas, & alia onera perſonis eccleſiaſticis, Eccleſijs, Monaſterijs, aut eorum fructibus. 388
§.19. Excommunicatio decimanona, de Iudicibus ſecularibus, qui in caſibus criminalibus eccleſiaſticorum ſe interponunt. 399
§.20. Excommunicatio lata aduersùs occupantes bona, & terras Eccleſiæ Romanæ, & illius iuriſdictionem vſurpantes. 404
§.21. Obſeruationes de ijs, qui poſſunt abſoluere à cenſuris Bullæ Cœnæ. pag. 408
§.22. De Abſolutione à Bulla, & illius publicatione. 415
Diſputatio IV. De Indulgentijs tàm in ſpecie, quàm in genere. 422
§.1. Quid ſit Indulgentia, & quotuplex, & vndè procedat. ibid.
§.2. Quas Indulgentias, & quantas concedere poſſit Epiſcopus? 431
§.3. De Indulgentijs particularibus, & de varijs modis concedendi, ac lucrandi illas. 433
§.4. De Indulgentijs conceſſis pro defunctis. 440
Diſputatio V. De Iubilæo Anni Sancti. pag. 446
§.1. De origine Iubilæi, & de Iubilæo Anni Sancti. ibid.
§.2. De reliquis, quæ ſuperſunt expedienda ad conſecutionem huius Sancti Iubilæi. 461
Diſputatio VI. De Iubilæis à Summis Pontificibus concedi ſolitis, præſertim in principio ſuorum Pontificatuum. 469
§.1. De requiſitis in quolibet Iubilæo. pag. 471
§.2. De operibus, & oneribus, quæ à Summo Pontifice omnibus Iubilæum quæſituris iniunguntur, atque in primis ſupplicationibus faciendis. 475
§.3. De obligatione viſitandi Eccleſias, ac ieiunandi feria quarta, & ſexta, ac Sabbatho. 476
§.4. An eleemoſynæ ſint neceſſariò erogandæ, vt acquiratur Iubilæus, & quibus diebus ſint faciendæ. 482
§.5. Qualis debeat eſſe Confeſſarius eligendus à pœnitente, & quantam habeat facultatem abſoluendi à reſeruatis, & cenſuris etiam Bullæ Cœnæ. pag. 486
§.6. Quæ ſit poteſtas Confeſſarijs electis pro votis commutandis tempore Iubilæi. 500
§.7. Rursùs de eadem facultate Confeſſarijs conceſſa circa votorum commutationem, & circa reliqua, quæ in Iubilæo continentur. 509
Diſputatio VII. De reſolutionibus, quæ ex dubijs circa Bullam Cruciat. emergentibus oriuntur, & ſunt numero quinquaginta. 513

LIBER TERTIVS.

De varijs gradibus Dignitatum Eccleſiaſticarum, deque varijs officijs, ac beneficijs, quæ olim, & nunc in Eccleſia reperiuntur.

Diſputatio VIII. An omnes Dignitates eccleſiaſticæ, Beneficia, & officia ſint iure Diuino inſtituta. 532
§.1. Quæ ſint principaliores in Eccleſia Dignitates. ibid.
§.2. De gradibus Dignitatum, & offi-

ciorum Eccleſiarum Cathedralium. pag. 539
Diſputatio IX. De Obligationibus Romani Pontificis circa beneficia. 546
§.1. Vtrùm Papa habeat vti Dominus plenariam poteſtatem in beneficijs eccleſiaſticis. ibid.
§.2. Quam habeat poteſtatem Pontifex Maximus in beneficijs incompatibilibus, & quæ ſint illa. 554
§.3. Quæ ſint beneficia Conſiſtorialia, & quæ reſeruata, & ad quem collatio eorum ſpectet. 563
§.4. Quam poteſtatem habeat Papa in rebus, ac bonis Eccleſiæ. 570
§.5. De poteſtate, & obligatione Summi Pontificis erga Religioſos. 574

BARLAAMI EPISCOPI GYRACENSIS,

Epiſtola de Vnione Romanæ Eccleſiæ, & Proceſſione Spiritus Sancti; ibique Synopſis. pag. 587.

Epiſtola prima Domini Barlaami Epiſcopi ad Amicos ſuos in Græcia conſtitutos. De Vnione Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ. 589

EIVSDEM DOMINI BARLAAMI EPISCOPI.

Ad eoſdem Amicos ſuos Græcos, & de Primatu Eccleſiæ Romanæ, & de Proceſſione Spiritus Sancti. pag. 592
Epiſtola Alexij Calocheti ad Dominum Barlaamum Epiſcopum Gyracenſem, petens ab eo quorumdam librorum latinorum tranſlationem propter bonum vnionis. 596
Epiſtola Sapientiſſimi, & Doctiſſimi viri Demetrij Theſſalonicenſis ad eumdem Dominum Barlaamum Epiſcopum Gyracenſem, in qua ponens omnia dubia ſua de Proceſſione Spiritus Sancti petit ab eo doceri, quibus modis adductus ſit credere Spiritum Sanctum, & ex Filio procedere. ibid.
Epiſtola Domini Barlaami Epiſcopi Gyracenſis ad eumdem Demetrium Theſſalonicenſem, reſpondens ad petita, hortatur eum ad vnionem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ. 605
Epiſtola eiuſdem Domini Barlaam ad Alexium Calochetum, in qua oſtendit Græcos non obedientes Romanæ Eccleſiæ eſſe non ſolùm ſchiſmaticos, verùm etiam Hæreticos. 609

EIVSDEM D. BARLAAMI EPISCOPI GYRACENSIS.

Probatio per Sacram Scripturam, quod Spiritus Sanctus, & ex Filio eſt, quemadmodum & ex Patre, & probat per ſexdecim argumenta fusè. pag. 611

BARTHOLOMÆI FVMI PLACENTINI

Ordinis Prædicatorum, & Hæreticæ prauitatis Inquiſitoris.

Summa Armilla, Verbo Papa, ibique Synopſis. pag. 619.

Et multa ſpectantia ad electionem, contractus, appellationes ad Papam, &c. pag. ibid.

BAR-

BARTHOLOMÆI MASTRII

Meldulenſis.

Theologicæ Quæſtiones de Summo Pontifice; ibique Synopſis. pag. 621.

QVæſtiones de Baptiſmo, & Confirmatione, an per diſpenſationem poſſit conſecratio Chriſmatis committi ſimplici Sacerdoti. 622

Quæſtio ſub Articulo III. De Miniſtro Sacramenti Confirmationis. 624

Quæſtiones de Venerabili Sacramento Euchariſtiæ, An Papa poſſit diſpenſare, vt in vna ſola ſpecie conſecretur. 627

Quæſtiones de Matrimonij Sacramento. An abſque proprio conſenſu poſſint per Summum Pontificem coniungi vir, & vxor. 628

Quæſtiones de Matrimonij Sacramento ſub Articulo III. an matrimonium contractum inter inhabiles, ſi Pontifex diſpenſauerit, ſit validum. 629

Quæſtio altera, de Matrimonio. An Matrimonium ratum non conſummatum Auctoritate Pontificia diſſolui poſſit. 630

Quæſtio XX. De diſpenſatione impedimentorum Matrimonij. Articulus I. An Summus Pontifex poſſit diſpenſare in impedimentis dirimentibus maximè in voto ſolemni Religionis. 633

Quæſtio XX. Articulus II. Quid requiratur, vt diſpenſatio ſit valida. 639

BALDVINI IVNII ORDINIS MINORVM.

De Romano Pontifice; ibique Synopſis. pag. 641.

LIBER III.

Caput I. QVodnam ſit optimum regimen. 642

Caput II. Debeatne Eccleſiaſticum Regimen eſſe Monarchicum. 645

Caput III. Fueritne Apoſtolus Petrus Eccleſiæ totius Caput, & Princeps loco Chriſti ab ipſo Chriſto conſtitutus. 649

Caput IV. An B. Petrus Romæ fuerit, ibidemque Epiſcopus exiſtens mortuus ſit. 657

Caput V. Romanum Pontificem Petro ſuccedere in Eccleſiaſtica Monarchia. pag. 658

Caput VI. De Nomine Antichriſti, & an ſit vnus homo, an genus hominum. 660

Caput VII. De tempore Aduentus Antichriſti, & mortis eius. 661

Caput VIII. De nomine proprio, gente, ſede, doctrina, miraculis, regno, & prælijs Antichriſti. 664

Caput IX. De Eccleſiaſtica Iuriſdictione Pontificis. 667

Caput X. De Poteſtate Temporali Pontificis. 672

Caput XI. De Tranſlatione Romani Imperij. 678

LIBER IV.

De Eccleſia Militante.

Caput I. DE nomine Concilij, origine, & partitione. 682

Caput II. De cauſa finali, efficiente, materiali, & formali Conciliorum. pag. 685

Caput III. De Auctoritate Conciliorum abſoluta. 691

Caput IV. De Auctoritate Conciliorum comparata ad alia fidei Principia. 694

BER-

BERNALDI CONSTANTIENSIS PRESBYTERI.

Tractatus de Sacramentis Excommunicatorum, iuxtà aſſertionem Sanctorum Patrum, ibique Synopſis, & Index Opuſculorum. pag. 701.

EIVSDEM BERNALDI.

Apologeticus ſuper excommunicationem Gregorij VII. 707
Synodus Romana ſub Gregorio VII. celebrata. 712
Vtilis Altercatio duorum ſuper quodam Capitulo. De Incontinentia Sacerdotum. 714
Contumelioſa Reſcriptio pro ſuperiori Capitulo Bernaldo Alboinus. 716
Superiorum Controuerſiarum irrefragabilis depulſio, & prædicti Capituli Proſcriptio. 717
Item contumelioſa Reſcriptio pro ſuperiori Capitulo Alboinus Bernaldo. pag. 719
Superioris Epiſtolæ tetractatus, & ſæpè triti Capituli irrefragabilis anathematiſmus. 721
Epiſtola reconciliationis pro ſuperiorum epiſtolarum iniurijs. 725
Apologeticus Bernaldi pro Decretis Gregorij VII. Index. 726
De Damnatione eorum, qui Papam, totamque Romanam Synodum deauctorare tentauerunt, & de Sacramentis Damnatorum 3. epiſtolæ. 744

BOETII EPONIS RORDAHVSANI FRISII

Comitis Palatini,

De Iure Sacro; ibique Synopſis, pag. 761.

LIBER PRIMVS.

Caput III. De Eccleſiaſticæ legiſlationis, & Iuriſdictionis Antiquitate, Dignitate, Auctoritate, neceſſitate ex clariſſimis Teſtamenti noui teſtimonijs, quibus obiter, & Eccleſiaſtica Hierarchia cum Eccleſiæ Auctoritate, Supremique Pontificis Primatu, & perpetua Gubernationis Eccleſiaſticæ ſucceſſio ſtabilitur, quin & ipſum nomen Conſtitutionum, Traditionum, Canonum, Decretorum comprobatur, & Conciliorum tùm vniuerſalium, tum Prouincialium, & Diœceſanorum, ſeu Epiſcopalium fontes aperiuntur, & vniuerſæ denique legiſlationis Eccleſiaſticæ materia, ſiue de fide quæratur, ſiue de moribus, panditur. Et vt aliter caput Eccleſiæ ſit Chriſtus aliter Petrus, vel Pontifex Romanus. 763
Caput IV. Diuo Petro Apoſtolo Romanorum primo ſucceſſiſſe cæteros deinceps Pontifices Romanos in iuriſdictionis, & poteſtatis Eccleſiaſticæ Principatum, Eccleſiam Romanam à veteribus rectè dici Matrem, & Magiſtram, & Caput, & Cardinem omnium Eccleſiarum. De Græcorum Recentiorum ſchiſmate ſuum Patriarcham volentium nominari Oecumenicum. De Phocæ Imperatoris conſtitutione huc pertinente. Pontificem Romanum vniuerſalem eſſe Paſtorem, neque tamen promiſcuè vocari, vel Patriarcham, vel Epiſcopum vniuerſalem, & quare. Pontifex quomodo ſit ordinarius omnium. Sententia cap. primæ ſedis, cum duobus capitulis ſeqq. diſtinct. 99. 769

EIVS-

EIVSDEM BOETII.

De Iuriſdictione Eccleſiaſticorum temporali.

QVAESTIONES.

Quæſtio I. DE Patrimoniali Clericorum Iuriſdictione, vel an vlla Clericis vllis poſſit iure, ſeu Diuino, ſeu humano competere ſecularium, temporaliumue rerum, non vt, ac tamquam Eccleſiaſticarum, ſeu Clericalium, ſed vt merè laicalium, iuriſdictio, patrimonij ſui nimirùm ratione, vel aliter citrà conſiderationem Clericatus reſpectu nempè ſolius propriæ ſuæ perſonæ, vel quaſi Laicis; ita vt non ad Eccleſiam, ſed ad ſuos hæredes eamdem iuriſdictionem vnà cum cæterorum ſuorum bonorum non per Eccleſiam quæſitorum iure tranſmittant quando moriuntur. 773

Quæſtio II. An ſcilicet Iuriſdictionem ſecularem, ſeu temporalem, ſimplicem, nempè, vel imperium quoque mixtum habere poſſit Eccleſia, vel Eccleſiaſticus aliquis vir Eccleſiæ ſolius intuitu, ſepoſita nimirùm patrimonij Laicalis, ideſt proprij conſideratione. 776

Quæſtio III. De Donatione Conſtantini Magni Sancto Siluestro Pontifici facta, deque donationibus, quas poſtea fecerunt alijs Pontificibus Imperatores, & Reges, atque Principes alij. 784

Quæſtio IV. De vtroque Eccleſiæ gladio tàm temporali, quàm ſpirituali, vel quatenus Eccleſia, vel Eccleſiæ Prælatus more ſeculari, ſeu laicali, criminalia quoque poſſit exercere iudicia, vel quæ meri ſunt imperij. pag. 804

Quæſtio V. Gladius externus, ac temporalis quonam ſit modo pęnès Imperatorem, vel Reges, vel alios Principes, vel etiam populos aliquos Chriſtianos Principe carentes, vtrùm ſcilicet à meros, & immediatè ſemper à ſolo Deo (ſiue nimirùm per electionis ius de Dei voluntate præſumatur, ſiue per ſucceſſionis ius, ideſt hæreditarium, ſiue per victoriam bello iuſto partam, ſiue denique aliter) an verò mediante Summo Pontifice, vel ex nutu quoque, gratiaque Summi Pontificis. Aut breuiùs ita. De duobus Diui Petri gladijs, vel, an è Summi Pontificis etiam poteſtate profluat Imperium, Regiumque terrenum, an verò contra Principatus temporalis immediatè pendeat ab ipſo Deo, ſicut & Pontificatus. 808

Quænam fuerit vis, & quis effectus celeberrimæ donationis Conſtantinianę ſolidiſſimis aſſertæ, defenſæque rationibus per ſuperiorem noſtram Quæſtionem III. 811

An quid inter Imperatorem, & alios Reges, atque Principes Chriſtianos interſit quoad obedientiam Summo Pontifici debitam, & quale ſit illud fidelitatis iuſiurandum, quod Pontifici præſtat Imperator. 814

De Globo Imperatoris, & quatuor Monarchijs, vel, an Imperatori ſint ſubiecti, vel obedientiam debeant Reges, atque Principes omnes alij Chriſtiani; quantaque ſit Imperij Romani (quod pęnès Germanos nunc eſt) præ cæteris Regnis, & Imperijs Maieſtas; & an quaternarius Monarchiarum numerus in Eccleſia Chriſti piè ſit agnoſcendus tamquam Propheticus contra Bodinum. 816

Gloſſemata in dictum capit. Conſtantinum breuiſſima. 821

EIVS-

EIVSDEM BOETII,

De Hierarchia, vel uno capite Eccleſiæ in terris aſpectabili. pag.827.

RELATIO ANTIQVARIA.

EIVSDEM BOETII,

De Prouocatione à Summo Pontifice ad Concilium Generale. Vel utrùm Papa ſupra Concilium ſit, an contra. pag.832.

RELATIO ANTIQVARIA.

BALTHAS-

Digitized by Google

BALTHASSARIS NARDII ARRETINI.

EXPVNCTIONES LOCORVM,

Qui in Libro de Papatu Romano Ignoti Auctoris deprauantur, mutilantur, & tàm falsò afferuntur, quàm in prima parte Reipub. M. Antonij De Dominis, vnde per compendium videntur congeſti.

ANIMADVERSIONES

Itidem ad ſingula impia illius Doctrinæ capita.

Balthaſſar Nardius, vel vt alij nominant Nardus, ex nobiliſſima Nardorum familia, ſæpiſſimè nominata in tribus tomis familiarum nobilium Tuſcharum, & Vmbriæ, ab Eugenio Gamarino Abbate Caſſinenſi, natus eſt Arretij, præcipuæ in Tuſcia ciuitatis, patriæ Mœcenatis, & innumerabilium Scriptorum iuxta Leandrum in deſcriptione Italiæ. Conijcitur ex ſupradicto Auctore, & ex alijs Hiſtoricis, hunc Auctorem vixiſſe Arretij, & deinde tranſijſſe in Gallias, quas tunc temporis regebat Maria Medicæa, vbi etiam Lutetiæ Pariſiorum librum expunctionum in lucem edidit. Fuit Archipresbyter Arretij, peregrinatus eſt Neapoli, & in Anglia mortuus in Flandria. Celeberrimus eſt hic Auctor ob varia opera, quę ſcripſit, apta ſemper imminente occaſione. Prima occaſio fuit vulgata controuerſia inter Paulum V. Pontif. & Venetos, de qua Spondanus, & initio huius ſæculi centum alij tractant, in qua edidit librum Italico Idiomate cui titulus. *Apologia di Baldaſſare Nardi Aretino contro le varie raggioni, con le quali alcune Scritture, che ſono da Venetia vſcite impugnano le cenſure del Papa con due diſcorſi Politici intorno allo ſtato preſente delle coſe de i Signori Venetiani. In Napoli appreſſo Gio: Giacomo Carlino* 1607. *in* 4. Hic liber dedicatus eſt D. Marco Venetorum Protectori, cum proteſtatione, quod nulla mouetur paſſione ad ſcribendum; & inter varios Authores, ea de re ſcribentes, iacet in tomo tertio. Mortua deinde Maria Iſabella Clara Eugenia de eius morte edidit epiſtolam quæ reperitur in Bibliotheca Barberina LXVI. A. Potiſſima etiam occaſio ſcribendi fuit defectio M. Antonij de Dominis. Is enim primùm Epiſcopus Segnienſis, deinde Archiepiſcopus Spalatenſis, Dalmatiæ, & Croatiæ Primas, innata animi inquietudine, & æſtro percitus ammiſſæ litis de quadam penſione annua, qua prædictus

Archiepiſcopatus erat oneratus, cum odio, & contemptui ſuis ſuffragancis eſſet, de patria, & fide deſerenda infauſtum conſilium cœpit; perque Heluetiam, ac ſuperiorem Germaniam in Belgium, atque inde in Angliam traiecit, vbi benignè à Rege exceptus, ingentia volumina rapſodiarum contra fidem Catholicam, & Æconomiam Eccleſiaſticam cum titulo de Republica Chriſtiana edidit, alter M. Antonius Reipublicæ Romanæ peſtis, vertit in latinum hiſtoriam Concilij Tridentini F. Pauli Suauis, & edidit contra Pontifices librum Italicum cui titulus. *I Scogli del Naufraggio Chriſtiano*. Sed breui pertæſus vitam Alophylorum, opera Oratoris Hiſpani in Anglia commorantis, ſecurus veniæ Romam redijt, & abiurauit hæreſim voce, & ſcripto. Cæterum reuerſus ad vomitum, cum per literas detectus eſſet inire conſilia de hæreſi cum Anglis, vt ait Spondanus, & iuxta Abrahamum Bulhcolcerum in indice Chronologico cum priùs dicta, parùm idoneis refelleret argumentis in arcem S. Angeli coniectus eſt, & vt erat ſenex, & pinguis, morbo correptus, Dei benignitate viſus eſt ad cor redire, & pœnitentiæ ſigna dare. Eius nihilominus corpus SS. Inquiſitionis Decreto vtpotè relapſi, & in aliorum exemplum, vnà cum impijs eius ſcriptis manu carnificis publicè combuſtum eſt, & cineres in Tyberim ſparſi. Vt extingueret hanc naſcentem hæreſim ſcripſit Nardus librum, cui titulus, Aſſertatio Supremæ poteſtatis Romani Pontificis aduerſus primam partem de Republica Eccleſiaſtica Exarchiepiſcopi M. Antonij de Dominis, vt videre eſt apud Bibliothecam Barberinam, & ipſe inſinuat in libro de expunctionibus locorum infra ponendo, vbi ait, expunctiones locotum, qui in libro de Papatu Romano Ignoti Auctoris deprauantur, mutilantur, & tàm falsò afferuntur, quàm in prima parte Reipublicæ M. Antonij de Dominis, vnde per compendium videntur congeſti. Scripſit autem ſolùm contra primam partem, quia illi curæ erat in omnibus libris defenſio Summi Pontificis, contra quem ſolùm agit in prima parte, aduersùs autem vtramque egregiè ſcripſerunt Nicolaus Cœffetau ex ordine Prædicatorum, & Zaccharias Bouerius ex ordine Capuccinorum, & alij. Vltima noſtro Auctori occaſio ſeſe exhibuit liber ignoti auctoris, contra quem edidit expunctiones locorum, qui mutilantur, deprauantur coutra Romanum Papatum, contendendo eum reſtringere mendacijs. Pariſijs anno 1618. in 4. & Antuerpiæ apud Ioannem Neebergertum 1619. dedicauitque illum Principi Carolo S.R.E. Cardinali Medicæo, cui innumeri alij, veluti Mœcenati opera dedicarunt apud Ciacconium in eius aſſumptione. Huius meminit vltta Ludouicum à S. Iacobo Georgius. *Matthias Koningius* in ſua Bibliotheca vetere, & noua, Bibliotheca claſſica M. Georgij Draudij, & alij. Viuebat ſub Clemente VIII. Leone XI. Paulo V. & Gregorio XV.

PRÆSCRIPTIO
AD PIOS LECTORES.

HÆreſes in Eccleſia Dei ſemper fuiſse, atque futuras eſse, Apoſtoli oraculo Chriſtianis prænunciari Deus voluit, vt ſcirent, ad hanc obruſsam probandos eſse fideles: Eas aliquando ſubſediſse, poſtmodum per tempora, pierare torpente, & ſubſequentium Hæreſiarcharum ſeu calliditate, ſiue auaritia, ſiue ambitione, aut in Pontifices vindicta, acriùs inualuiſse, varijs documentis teſtatum ad poſteros tranſmiſere tum ſacri, tum prophani ſcriptores: Nihil tamen toto hoc curſu, ab Eccleſia Dei condita accidit, cuius monumenta nobis non adſeruentur: Nulla hæreſis, nullus hæreſiarcha non profligati, nulla quæſtio indiſcuſsa, nulla diſputatio indefinita, Patrum auctoritate, & Conciliorum ſuffragijs non conſignata, Chriſtianorum conſenſu non recepta. Nonne Illuſtriſs. Cardinalis Baronij duodecim volumina Annalium veluti lydij hiſtoricæ veritatis lapides ad eorum detegendas impoſturas ſufficiunt? nonne & Hercules alter Illuſtriſſimus Cardioalis Bellarminus Impiæ huins virulentæque Hydræ caput omne ita obtruncauit, vt ex putreſcenti cadauere noua amplius pullulare nequeant? patent gymnaſia Ieſuitarum, accedant; docent, audiant; ſcribunt, legant, & intelligant hos ſapientiæ alumnos, quos tam opportunè Deus delegit nouorum ſcilicet morborum recentia remedia. Quid ergo importunæ Hæreticorum voces quotidie nos laceſsunt? quid addubitant, aut potiùs admentiuntur? cur ſcripturas inuertunt, deprauant, atque tot impreſſionibus nos fatigant? Verùm enimuerò vtri magis culpandi, an qui prouocant, an prouocati temerè, in Arenam deſcendere, vt cum laruis loctemur, ægrè definiam. Monomachiæ leges olim neminem ad certamen admittebant, niſi

antè

autè omnia vtriuſque pugnaturi præponderaretur dignitas, & ordo, inermem cum accincto,
ſtolidum cum ſapiente, validum cum imbecilli, Ducem cum milite periculum facere, nefas
docebant; at Principem cum nefario proditore, velut patricidio indefinitum erat: Nos ve-
rò his omnibus grauiora perpetramus, quoties cum iſtis congredimur. Quis enim vſus, aut
vtilitas in hac re eſse poteſt? certè nulla, periculi autem plurimum. Pontificem non tantùm
in ius vocant, verùm adimunt illi omnem dignitatem; negant ſcripturarum verſiones, & no-
uas ad arbitrium inducunt, nonnullas tamquam apochryphas damnant, alias aliter interpre-
tantur, ſuffragia, ſacramenta, ritus, cœremonias tollunt: *Antiqua igitur, & antiquos ſi rei-* Lypſ. de
ciunt, quæ ratio, aut argutia eos vincet? difficiles hos ſermones, & cum diſcrimine eſſe, Plato relig.
obſeruauit etiam ſuo æuo: Per hos enim excitantur multi ad nouitates, & pruriunt, præſer- Plat. de Re-
tim vbi libertate exhilarantur plebeij animi, & nonnulli ambitione magis, quàm vera pie- publ.
tate perciti, in publico negotio priuatum agunt, captant auram, & in id præcipuè conten-
dunt, ſternere viam ad magnam famam, quam hoſtes proſternere. Deinde ſi antiqua reſpi-
cimus, & præſentia exempla, nil compertius quàm huiuſmodi diſceptationibus, tamquam
flabellis, Hæreſes ſuccendi magis, atque periculoſius augeri. Siſinnius vir ſummus olim ad
Theodoſium, *Diſceptationes non ſolùm non reconciliare ſchiſmata, ſed hæreticos præterea ad con-* Sozom. l.7.
tentionem magis accendere: Idcircò concertationes Eccleſiaſticas vitandas, teſteſque adhibendas Eccl. Hiſt.
tantùm formulas fidei à veteribus editas: Tàm lucroſa tamen illis res eſt, vt quotidie excogitent c.12.
nouos prouocandi modos, & nos vel inuitos cogant ſcriptitare; ſcripturas enim in ambi-
guam fidem deducere non modò audent, verùm ipſaſmet Hiſtorias, & Annales palàm vitia-
re, corrumpere, negare, omnia ad impietatis imaginem, & Pontificum inuidiam, ſummum
Dei Vicarium, Chriſtianorum parentem chariſſimum, cui noſtra concreditur ſalus, Chriſti
voce, Apoſtolici Collegij conſenſu, tot ſæculorum ſerie, omnium fidelium ſuffragijs conſti-
tutum, Regum atque Imperatorum humeris, & armis ad illud faſtigium euectum, in quo
adhuc illum reuerentur, quotidiè audent traducere funeſta mancipia, & quaſi de ſuo Thro-
no deturbare; Hi ſunt plerumque obſcuri, & ſordidi homines, qui hoc nomine potiſſimùm
putant inclareſcere apud ſuam plebecùlam, aut perfugæ nonnulli, quibus euitandæ proditio-
nis ſuſpicioni mos eſt, in Principem inimicum libellis ſæuire, vt remota ſpe veniæ, magis
fidei inter Barbaros reputentur: Anglia olim pietatis altrix, nunc miſerandum perfidiæ Aſy-
lum: Telus ſuaptè natura omnis veneni exſors, hoc hominum genus, peſtiferum, atque vi-
rulentum ſouet, & alit, quibus impunè licet quidquid in buccam venit, in Chriſticolas ia-
ctare: Atrox ſcelus, nuſquam inultum, nobis pudendum, & tàm poſteritati deridendum,
quàm antiquitati nefas, qualemcumque poteſtatem dicterijs inceſsere, in Gallia paſſim, &
in Germania vbique edicti, aut libertatis nomine facilè redimitur, ibi proh dolor: media-
ſtino cuique nil non licet non effutire, modò in Pontificem, Cardinales, & Epiſcopos, ve-
rùm cudere, & diſtrahere nemine percontante: Indè per totum euulgant Orbem, vt à Popu-
lorum animis reuerentiam, atque fidem auellant, timorem excutiant, Religionem diſſoluant,
ipſis adhæreant. Ad hæc ſæpè conniuent Magiſtratus, & Principes quibus vindicandi ius
eſt, at in eorum aliquando video recaſura diſcrimen, niſi maturè proſpiciant, & ſeuerius
non animaduertant in Seductores; eſt enim & poteſtatum etiam diſſimilium ſeu inimicarum
nexus quidam mutuus, & amicus, quem velim ſæpius, atque ſcrupuloſiùs rimari, ne disiun-
gatur, aut laxetur, is eſt Principatuum communis cuſtodia, à tumultu, à ſeditione inquam,
& ab Anarchia, quam moliuntur Hæretici. Eò tendunt Plagiarij iſti, Maieſtatem, & au-
thoritatem Pontificiam in odium, & contemptum adducere, vno deindè vel ictu, expectata
occaſione euertere, bona Eccleſiaſtica rapere, & deſolationem in Eccleſia facere, licet infe-
lici ſemper exitu, & præter illorum mentem.

Digitized by Google

INSCRIPTIO LIBRI
PAPATVS ROMANVS
DE ORIGINE PROGRESSV, atque extinctione ipſius.
AVTHORE N.

ANIMADVERSIO,

FÆcunda frondinm eſt vanitas, ſed inanis ſructuum, de ſacris temerè fabulatur, & ſubſannanti, irridentique Deo inſolentis inſcitiæ leges ponit; impudẽtiſſimam ſui Auctoris Phlyariam inſcriptio hæc in fronte gerit.

Promittas facito, quid enim promittere lædit?

plns tamen audaciæ, immò inſaniæ, quàm doctrinæ habere cognoſces.

Quid tanto dignum dedit hic promiſſor hiatu?

ad populum phaleras, & Cypariſſi fructns, Canes, qui rabie exæſtuant, larrare, & mordere vi morbi coguntur? At nonne rabidos Canes ſectarios omnes meritò appellamus, atque illo ſanè immaniores, qui tricipiti apud inferos ictu venenum euomit, moliſq; dilaniat, poſtquam Deum ipſum, Optimum Maximum ſacrilego ore blaſphemaut, facroſanctæ eius Eccleſiæ Summum Pontificem, latratibns conuiciorum, mendaciſſimè inſectantur, inuidiſque dentibus ſe ſe mutuò carpunt, atq; dilacerant: *circumdederunt me canes multi, concilium malignantium obſedit me*, Eccleſia clamitat.

Pſal. 21.

Eorum mos eſt, *quorum doctrina non in ſenſu, ſed in vaniloquio, & clamore verſatur*, inſcriptionibus impiè magnificis libros inſignire, conuicijs, ſcommatibus, mendacijſque refertte, ſepulchra ſcilicet dealbata, quæ ſpecie exteriùs fucata, oculos oblectando decipiunt, oſſa verò putreſcentia, cadaueraque vermibus ſcatentia intus recondunt, quæ vbi propiùs acceſſeris, nares ſtatim præſentiunt.

Hieron. in cap. 21. Iſai.

EXPVNCTIO.

N. Papatus Romanus, &c.

Et iute quidem optimo, non quod Romanæ Diœceſis limitibus contrahas, aut ſuburbicarijs Eccleſiarum, veluti cancellis, concludas, ſed vt ab ea denominetur vrbe Regia, & ſacerdotali, *quæ per ſacram beati Petri ſedem, caput Orbis effecta; latiùs præſidet Religione diuina, quàm dominatione terrena, quamuis enim multis aucta victorijs ius imperij ſui terra marique protulerit, minùs tamen eſt, quod ei bellicus labor ſubdidit, quàm quod pax Chriſtiana ſubiecit; diſpoſito namque diuinitus operi maximè cõgruebat, vt multa Regna vno confœderarentur imperio, quæ vnius teneret regimen Ciuitatis*, ſub vno totius orbis ſpirituali Monarcha, Chriſti Vicario, vniuerſæ Eccleſiæ capite, Beatiſſimo, ſanctiſſimo, Apoſtolico, œcumenico Paſtore, atque tandem Epiſcoporum Epiſcopo.

S. Leo ſer. 1. in Natal. BB. Petri & Pauli.

N. Origine, &c.

Huius autem Eccleſiaſticæ Monarchiæ origo diuina profectò eſt, ſi quidem non ab Apoſtolis, non à Concilijs, non denique ab Imperatoribus proficiſcitur prout veſtræ impietatis Antagoniſtæ falsò aſſerere non reuerentur.

Turrecrem. in ſum. de Eccl. lib. 2. c. 39. Card. Bellar. de Roman. Pontif lib. 1. cap. 17

Sed ipſum dumtaxat Romana Eccleſia tanti primatus agnoſcit Authorem, qui Petram illam immutabilis fidei, inter duodecim ſelegit Apoſtolos, ac veluti fundamentum iecit, ſuper quod vniuerſæ Eccleſiæ magnum hoc conſtruxit ædificium, intra cuius tutiſſima murorum ſepta, ouilis ad inſtar, omnes coëgit, qui velut igni, & oues diuinam noſcunt vocem, & parendo obaudiunt ſummi illius Paſtoris, cui ipſe Paſtorum Princeps fidelis Gregis regimen commendauit, clauesque contulit cœlorum, quibus illud obcludere, & reſerare, deuincire, & ſoluere ſuo poſſet arbitrio.

N. Progreſſu, &c.

Vide exordium naſcentis Eccleſiæ, ſinapis ſemini comparatur, omnium profectò minimo, ſed viuido, & mordaci, quod igneus

fit

ſit illi vigor, quem cœleſtis ſpiritus intus alit; iacitur in terram, & ſtatim erumpens, non olera, quæ citò conſurgunt, & citiſſimè decidunt, & marceſcunt, ſed germen protulit, quod paulatim auctum, arbor adeo procera tandem euaſit, vt ad omnes huius orbis plagas, virentes porrexerit ramos. Deus enim qui ipſam ſeuit, eidem continuo incrementum gratiæ contulit, ipſi igitur, à quo vno omnis poteſtas eſt, ſacerdotalis imperij prouectio referri tantùmmodò debet.

Et quamuis Imperatores, vt Deo par pari aliqua ex parte referrent, tot tantorumque beneficiorum, quæ diuinæ clementiæ munificentia ſibi collata animaduerterant, donationes quidem ampliſſimas in Romanam Eccleſiam conſcripſerint, non tamen ad tanti imperij culmen ipſam euexerunt, quo iam longè ante peruenerat, aliquid autem contulerunt: at quam plures eorum principijs tantæ dominationis manibus, pedibuſq; obſtiterunt, ſed fruſtra, quamobrem ipſis etiam inuitis eò prouecta eſt, vt Romani Pontificis Maieſtatem Catholici Imperatores, & Reges venerentur, & colant; ſchiſmatici autem, & infideles, licèt exhorreſcant, attamen quamuis circumſepti copijs, bellicíſque tormentis vndique vallati, timere coguntur. Attilæ namque cognomento flagellum Dei, copijs victricibus poſt euerſam Aquileiam, Italiam inuadenti vnus Pontifex Leo obſtitit, ipſumque iam traijcere parantem, vbi Mincius in Padum influit, ſolo aſpectu terrens regredi coëgit.

N. Extinctione, &c.

Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam, & ego vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſæculi.

Verba Chriſti ſunt, quod ſi Deus pro nobis, quis contra nos? manifeſtum eſt itaque, quod neque aduersùs Petrum, neque aduersùs Eccleſiam portæ præualere poterunt inferorum, nam ſi pollerent aduersùs Petrum in quo Eccleſia fundata eſt, contra Dei promiſſa ad Eccleſiæ perniciem poſſent, quod dici nefas; quid ergo triumphum ante victoriam canunt? quoniam à Romana Eccleſia, immo ab ipſo Deo pars Germaniæ, Galliæ, Poloniæ, Belgij, totaque fere Anglia defecerunt. *Nunquid infidelitas illorum fidem Dei euacuauit? abſit, ſtat fidelium pars maior, & melior, in fidei ſui robore, & in legis, ac diſciplinæ Dominicæ veritate. Nec ab Eccleſiæ pace diſcedunt, qui ſe in Eccleſia gratiam conſecutos de Dei dignatione meminerunt, at qui hoc ipſo ampliorem conſequantur fidei ſuæ laudem, quod ab eorum perfidia ſegregati, qui iuncti confeſſionis conſortio fuerant.*

Cypr. de vnit. Eccl. & epiſt. 55.

Et quam longè plures, in India, Iaponia, & America, alijsque noui Orbis vaſtiſſimis Regionibus eiurata veteri idololatria, Catholicæ Eccleſiæ fidem amplexi ſunt, atque in dies amplectuntur, *ſicuti non minuitur perſecutionibus Eccleſia, ſed augetur, & ſemper Dominicus ager ſegete ditiore veſtitur, dum grana, quæ ſingula cadunt multiplicata naſcuntur.* Itidem quoniam veriſſimè dictum eſt, *oportet* inquit Auguſtinus, *multas Hæreſes eſſe, vt probati manifeſti fiant inter vos, vtamur etiam iſto diuinæ prouidentiæ beneficio, ex his enim hominibus Hæretici fiunt, qui etiam ſi eſſent in Eccleſia, nihilominus errarent, cum autem foris ſunt plurimum proſunt, non verum dicendo, quod neſciant, ſed ad verum quærendum carnales, & ad verum aperiendum ſpiritales Catholicos excitando; ſunt enim innumerabiles in Eccleſia ſancta, Deo probati viri, ſed manifeſti non fiunt inter nos, quamdiu imperitiæ noſtræ tenebris delectati, dormire malumus, quàm lucem veritatis intueri, quàpropter multi, vt diem Dei videant, & gaudeant, per Hæreticos de ſomno excitantur.*

Sanctus Leo ſerm. 1. de SS. Petro. & Paulo, lib. de ver. relig.

Quid plaudunt, cùm Apoſtatæ, & transfugæ, fracto ſanctæ obedientiæ leuiſſimo iugo, veſtibuſque ſacris excuſſis Deo fidem frangentes, ad eos confugiunt? vnus M. Antonius nomine tantùm De Dominis, re autem vitiorum ſuorum viliſſimum mancipium, Archiepiſcopus Spalatenſis, veteræ religionis perduellis, munus deſeruit, quo fungebatur indignus, non ne olim Donatus, Neſtorius, Nouatus, Euſebius, & quamplures alij illuſtrium Eccleſiarum Præſules, in eumdem impegerunt ſcopulum, nec quiſquam miretur, cum Cypriano dicam, *etiam de confeſſoribus quoſdam ad iſta procedere, indeque aliquos tam nefanda, quàm grauia peccare, neque enim confeſſio immunem facit ab inſidijs Diaboli, aut contra tentationes, & pericula.*

Cypria. de vnit. Eccl.

Profectò corpus humanum corruptioni obnoxium eſt, quod ex contrarijs conſtet humoribus, qui vt concordes perpetuò maneant, nullatenus fieri poteſt: at vbi inæquales adinuicem pugnant, aliqua ex parte neceſſum eſt putreſcere, & niſi expellantur, qui corrupti iam ſunt, totum inficerent hominem: eadem vero myſtici corporis ratio eſt. *Quid igitur*, inquit Cyprianus, *quid facit in pectore Chriſtiano luporum feritas, & canum rabies, & venenum lethale ſerpentum, & cruenta ſæuitia beſtiarum? gratulandum eſt, cum tales de Eccleſia ſeparantur, ne columbas, ac oues Chriſti, ſæua ſua, & venenata contagione fœdentur, ideſt nemo exiſtimet bonos de Eccleſia poſſe diſcedere.* Quamobrem Sapientia ædificauit fidelibus ſuis Domum, manſioneſque ipſis conſtruxit, & cloàcas quaſdam effodi iuſſit, quæ putreſcentes hoſce humores exciperent, non ne cloaca Maxima Londinum, non cloaca Geneua eſt? ad quas colluuies confluunt, ſceleſtium, nefariorumque Planorum, Nebulonum, Sicophantarum, & huius generis perditiſſimi homines, qui omni diſciplina poſthabita, ſenſuum prolapſam, turpiſſimamque licentiam, nomine libertatis vindicant, atq; ſtatim, vt pedem efferunt è ſeptis Monaſterij, in quo ſe ſe Deo vouerant *Teſtamentum Chriſti eſt*, *clamitant, creſcite, & multiplicamini*, prout Apoſtatam quemdam impuriſſimum in ſua profeſſione Baſileæ dixiſſe refert Eraſmus, *& vbi contigit vxor, occinitur valete, & plaudite, ſed ne putetis gratis malos eſſe in hoc mundo, & nihil boni de illis agere Deum*, impijſſimis illis, quos ipſo permittente, abditi quidem diuinæ ſapientiæ ſenſus, eorum vitia infecerunt, atque infectos expellunt, Agricolæ ad inſtar, veluti fimo, & ſtercore, diffuſa per Eccleſiæ campos Euangelij ſemina impinguat, & fouet. Eccleſia Catholica, inquit Auguſt. *per totum orbem validè, lateque diffuſa, omnibus errantibus vtitur ad profectus ſuos*; & alibi,

Cypria. de vnit. Eccl.

Eraſm. epiſt. ad fratrum ep. ad fratr. inferior. German.
Auguſt. in Pſal. 54.
Auguſt. lib. de ver. relig.
Auguſt. de ciuit. Dei lib. 16. ca. 2. lib. 18. c. 51. epiſt. 105.

Hæ-

Hæreticos, ait, malo ſuo veris Catholicis Chriſti membris prodeſſe, dum Deus vtitur, & malis bene, & diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, ideſt, multa quippe ad Catholicam fidem pertinentia, dum Hæreticorum callida inquietudine exagitantur, vt aduerſus eos defendi poſſint, vt conſiderentur diligentiùs, & intelligantur clariùs, & inſtantiùs prædicantur, & ab aduerſario mota quæſtio diſcendi exiſtit occaſio.

August. d. ver. relig. Cyprian. d. vnitat. Eccleſ.

Schiſmatici quoque Eccleſiæ, quam deſeruere, & ipſi plurimum conferunt, qui vt ipſe docet Auguſtin. proſunt ad documentum ſtabilitatis noſtræ, ſcilicet, *vt Petræ illi arctiùs cohæreamus, cui dictum eſt à Domino tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, quam qui Matrem non habet, Deum habere Patrem numquam poterit.*

AVTHORE, N.

1. Theſſal. 5. & 7.

QVamois cauſam, ob quam nomen ſuum reticendo diſſimulauerit, cam dicat quia Italus eſt, quæ in Epiſtola ad ſereniſſimum Britanniæ Regem, expungenda erit, aliam coniectari poſſe, & veriorem quidem cenſeo, ſcilicet qui malè agit, odit lucem, vt non arguantur opera eius, *qui ebrij ſunt*, inquit Apoſtolus, *nocte ebrij ſunt*, equidem virum bonum non pudet ſui nominis, nuſquam latet, candidè profitetur quis ſit, quoniam nil ſibi conſcie, nulla palleſcit culpa: ſuſpectum itaque Blacteronem hunc merito quiſq; habebit, quod lucem fugiat. Veſpertilionis igitur hanc mendaciorum, falſitatum, nugarumque congeriem inſcribamus.

LONDINI.

Ab Aquilone omne malum.

EPISTOLA,

Sereniſſimo, Potentiſſimoque Iacobo Magnæ Britanniæ Regi.

ANIMADVERSIO,

N. TIbi defenſori fidei, Magnæ Britanniæ Rex, libertatiſque propugnatori omnes eorum lucubrationes, qui pro aſſerenda ab Eccleſiæ Romanæ iugo, libertate ſcriptitarunt, optimo iure debentur &c.

Non me latet quanta ſit Regum Maieſtas, qui vitæ, neciſque in alios homines ius habent, & quidem inſtar Deorum eſſe haud ſanè ignoro, ſereniſſimumque Britanniæ Regem magnum, potentiſſimumque agnoſco, quod duorum Regnorum, & Hiberniæ Principatus, ampliſſimis profectò ditionibus dominetur. Magnanimum verò, eruditumque & omni humanitate præditum ipſe expertus ſum, neque enim memoria vnquam excidet quàm benignè ab eo exceptus, quantòque honore à ſereniſſima Regina, fœmina omnium lectiſſima, affectus fuerim, Deumque Optimum Maximum obteſtor, quàm propenſi animi obſequio, tot eius virtutes coluiſſem, niſi vna deeſſet, veræ ſcilicet religionis cultus, quæ cum aliarum ſit Princeps, ipſa deficiente, cæteris quoque carere neceſſum eſt. Virtutes namque omnes ita comparatæ ſunt, vt annulorum ad inſtar, adeò ſimul connectuntur, quod ab inuicem ſeiungi, vel vna nequeat. Omne datum optimum, & omne donum perfectum ab eo proficiſcitur luminum Patre, in quo nullæ prorſus tenebræ, nullaque mutatio, aut viciſſitudinis obumbratio reperiuntur: at qui cum Deo non colligit, vtique diſpergit, initium enim ſapientiæ timor Domini eſt, eo igitur ſublato, quem Catholica Religio ſola gignit, fouet, & nutrit, quæ iuſtitia? quæ fortitudo? quæ temperantia? quæ denique alia virtus eſſe poteſt, ſi Deo, ſanctiſſimòque Chriſti Vicario, & Sacerdotibus quod ſuum eſt non rependitur? ſi falſis perſuaſionibus non obſiſtitur, & aduerſus Aſſentatorum impias inſidias non inſurgit animus, ſed proprijs ſubactus cupiditatibus veritatem exhorret, & volens, ac lubens propriæ innititur peruicaciæ? ſi ambitio mentem obcæcat, ſi libido iniuſtæ libertatis dulci lenocinio ſenſibus blandiendo voluntatem pellicit, atque extra fines adigit, quos vltrà citràque nequit conſiſtere rectum; Pietate autem aduerſus Deum ſublata, fides etiam, & ſocietas humani generis, & vna excellentiſſima virtus iuſtitia tollatur neceſſe eſt. Arrichalcum ab auro longè differt, licèt ſpecie quadam, quæ imperitos ſuo fuco decipere poteſt, auro quàm ſimillimum videatur. Quoniam igitur ea dici fides non debet, quæ ab Eccleſiæ Catholicæ fide, ſacrarum literarum verbis, & mente vnanimi veterum Patrum conſenſu diſcrepat, quo iure fidei defenſorem appellauerit ſereniſſimum Regem, qui Catholicam, & Apoſtolicam fidem impugnat, pro cuius confeſſione, ſereniſſima eius Mater ſanguinem magnanimè fudit, profectò non video; Huiuſmodi titulus munificentiæ Romani Pontificis monumentum eſt, Leonis X. ſcilicet, qui vt gratiam referret Henrico VIII. Angliæ Regi, quòd aduerſus Lutherum, priuſquam eius immutaretur mens, de ſacroſancto Euchariſtiæ Myſterio librum conſcripſiſſet, qui igitur fit, ſi Papæ omnem iuriſdictionem, tota eliminarunt Britannia, quod Rex Iacobus hunc adeò enixè ſibi vindicet, vt illuſtriſſimo Cardinali Perronio vehementer ſuccenſuerit, quod in oratione ab ipſo in comitijs Pariſienſibus habita, vbi de eius Maieſtate verba fecit, ſpecioſum iſtud Catholici Principis ſymbolum, ſilentio ſuppreſſerit, hinc reputans ſuam imminui dignitatem.

Cicer. de nat. Deo.

Vel forſan fidei defenſorem dicit, propriæ videlicet perſuaſionis, cuius acerrimus eſt aſſertor, velut alter Saulus, paternarum æmulator traditionum, at vtinam tandem aliquando è Saulo Paulus, faxit Deus &c.

N. Libertatiſque propugnatori &c.

Luther. dec. Babyl. & de libert. Chriſti. Caluin. lib. 13. c. 19. lib. 4. c. 10. 11. & 12.

Omne multiplex priùs diſtinguendum, ne æquiuocum offendamus, cuius igitur libertatis? Reſpondes, Luthero, & Caluino ſuggerentibus, eius libertatis, qua Chriſtus nos donauit, *quamobrem vbi ſpiritus Dei, ibi*

liber-

libertas, nolumus igitur ſeruitutis iugo iterum contineri.

Fateor ſanè, ſed libertas hæc nos quidem à peccati Tyrannide exemit, & Charitatem infundendo. ab eo timore exſoluit, quem lex Diuina, & moralis, ſub lethali pœna reatus, nobis præcipiendo incutiunt, initium namque ad *virtutes arduum, quia hoc primum imbecillæ mentis, atque ægra eſt, formidare inexperta*, mentemque gratia impellendo efficit ſeruatu facillima, quæ affectibus in deterius procliuioribus, difficillima videbantur.

Sen. epiſt. 50

Sen. epiſt. 50

Cęremonialium tandem, iudicialiumque mandatorum grauiſſimum confregit iugum.

A iurisdictione autem Romani Pontificis, Eccleſiæ legibus, & præceptis nequaquam reddit immunes, ſiquidem omnis anima ſublimioribus poteſtatibus neceſſitate ſubiacet, quia à Deo omnis eſt poteſtas, qui igitur poteſtati obſiſtit, Deo obſiſtit, quamobrem omnes tenemur parere Prępoſitis, de quibus, inquit Chriſtus, *qui vos audit me audit, qui vos ſpernit me ſpernit*, qui ergo in vitam veræ, & perennis beatitudinis ingredi vult, mandata ſeruet Eccleſiæ neceſſe eſt, quam qui non audierit tanquam Ethnicus, & Publicanus habetur.

Libertatem ergo apellas Apoſtaſiam, quæ Chriſti iugum improbè excutiendo, omni Sacerdotum obedientia, omnibuſque Eccleſiaſticis ſanctionibus, ſua ſponte iniuſtè ſe ſoluit, vt nullis deuincta legibus caſtitatem, humilitatem, modeſtiam, ſobrietatem, cœteraſque virtutes, cum vera Religione Britannico Regno expellere, & omnibus vitijs licentiam impunè bacchandi concedere poſſet, *virtus ſecundum naturam eſt, vitia inimica, & infeſta ſunt*, libertas ergò eſt vitijs non ſeruire, quia ſi voluptatis ceſſeris, idem ſibi iuris eſſe in te volet ambitio, ira omniſque cupido, viriorum ſeruitus omnes premit, quam mancipia quoque conditionis extremæ, & in his ſordibus nata, omni modo exuere conantur, *Philoſophiæ ſeruias oportet*, inquit, *Epicurus, vt tibi contingat vera libertas*.

Sen. epiſt. 8.

At Paulum audi, *liberati à peccato, ſerui facti eſtis iuſtitiæ*, ſuum cuique igitur tribuendum eſt Deo, Sacerdoti ſummo, & Eccleſiæ debitam rependendo obedientiam.

Ad Rom. c. 6, 17.

N. Omnes eorum lucubrationes, qui pro aſſerenda ab Eccleſiæ Romanæ iugo libertate &c.

Quid ſereniſsimum Regem iniuria afficis maxima? dum, & Patronum efficis Apoſtatarum, & Perduellium Catholicæ Eccleſiæ, ac ſi vbi fuerit corpus ibi congregarentur, & Aquilæ, immò Accipitres, peſsimum genus hominum, qui vel monaſticæ diſciplinæ frugalem aſperitatem, aut veræ Religionis liberam obedientiam prætęſi, malo indulgentes genio, carni præcipuè verò inhiantes, Londinum, tamquam ad eorum Aſylum confugiunt iactantes, inquit Eraſmus, *Spiritu Chriſti ſe agi, ac ſi Spiritus Chriſti non aliud ſit, quam Spiritus Carnis*, vndè ſtatim veluti rabidi canes in Summum Pontificem Romanamque Curiam, falſa conuicia, & impias impoſturas oblatrare incipiunt, poſtmodum eas in libercnlos conſarcinatas Sereniſsimo Regi offerunt, duo vt idem ait Eraſmus, *tantùm quærentes cenſum, & Vxorem, cætera præſtat illis Euangelium, hoc eſt poteſtatem viuendi, vt volunt*, &c. Addamus, & qui vbi ſatietate voluptatum tenentur: & mala facinora plurimum illis tormentorum eſſe incipiunt, quod perpetua ſollicitudo conſcientiæ carnifex vrget & torquet. quos ſponſoribus eorum ſecuritatis credere non poſſe tandem eorum periculo edocti, fugam continuò arripiunt, & ad ſanctæ Matris Eccleſiæ amplexus ſupplices redeuntes, deliramenta, & nugas Hæreticorum priùs deteſtantur, poſtea irrident. Et quidni? cum Cypriano dicam, *non exiſtimes bonos de Eccleſia poſſe diſcedere, triticum non rapit ventus, nec arborem ſolida radice fundatam procella ſubuertit, inanes palea tempeſtate iactantur, inualidæ arbores turbinis incurſione euertuntur.*

Eraſmus ep. ad fratr. in fer. Germ.

Eraſmus epiſt. ad Vuilibald.

De vnit. Eccl.

Iugum dicis Romanæ Eccleſiæ Imperium, ſed iugum eſt Chriſti, leue ſcilicet, & iucundum, his qui cognouerunt beatam vitam, non ſecundùm voluptatem eſſe, ſed ſecundùm naturam, cum virtutem vnicum bonum hominis adamaueris, turpitudinem ſolum malum fugies, omnium rerum ſemina animi gerunt, quæ admonitione excitantur, erigitur virtus cum tacta eſt, & impulſa, ideò præceptis, legibuſque egent vt videant quid agendum in vita ſit. Graue autem, & aſpetum videtur ijs, qui phanatico libidinis furore exæſtuantes, ſui iuris non ſunt, quamobrem tranquillitatem in perturbatione, otium in labore, & libertatem in ſeruitute quærunt, *omnium virtutum tutela facilior eſt, vitia magno coluntur, vbi res aliqua excæcat animum, & ad officiorum deſpiciendum ordinem impedit, nihil agit, qui præcipit.*

Sen. epiſt. 95

Senec. de ira lib. 2.

Et libertatem denuo appellas, excuſſo ſacroſanctæ Eccleſiæ iugo, ſine lege, ſine religione eſſe, non homines timere, non Deum, dum per voluptatem faciliùs omnia ſubrepunt vitia, & Animus malo ſuo in peruerſum ſolers, ſeſe extra veritatem proijciens, primam libertatem negligit, ac pro ventre dependit, nec voluptatem ſibi emit, ſed ſe pro voluptatibus vendit: Ad deteriora faciles ſumus, ad quæ non pronum iter eſt tantùm, ſed præceps. Non ergò libertas eſt nil pati, & ſenſibus indulgere, falleris, quoniam ſibi ſeruire grauiſsima ſeruitus, & libido incerta, diraque domina eſt, per diem, ac noctem, æqualiter premens, prima namque, & maxima peccantium pœna eſt peccaſſe, facinora conſcientiam flagellant, libertas eſt corpus contemnere, & animum vitijs opponendo, ſui effugere ſeruitutem, ne inquieta agenda ſit vita, omnium riſus, omnium linguas timenti.

Sen d. beat. vita.

Neque reſpondeas, & legibus vos quoque regi, & religionem profiteri Chriſtianam, eamque ad priſtinam puritatem reuocatam, ſiquidem cùm Gregorio dicam lib. 3. moral. cap. 19. *Hæretici quaſi infirmanti Eccleſia ſe condolere ſimulant, eique ſub blandimentorum ſpecie dolos deceptionis nectunt.* &c. *Nihil in ſpeciem fallacius quam praua religio eſt, vbi Deorum numen prætenditur ſceleribus.*

Liuius lib. 39.

N. Nam quantum præſidij ad illam, & reuocandam, & conſeruandam in veſtra ſcientia,

Digitized by Google

tia, prudentiaque exiſtat omnes Reges, Principes, & docti viri, qui tua ſcripta tantùm guſtarunt &c optimè norunt.

Noueram ex Hieronymo, vt adulari proprium ſit Hæreticorum qui decipere cupiunt, dicente Apoſtolo, *Huiuſmodi Chriſto Domino non ſeruiunt, ſed ſuo ventri, & perdulces ſermones, & benedictiones ſeducunt innocentes.* &c. laudari à vobis qui laudaretis etiam malos, turpe quidem eſt, Eloquentiam, eruditionem, doctrinamque ſereniſsimi Regis admirari, omnes iure quidem poſſunt, ſed quoniam multa ſcripſit Chriſtianæ pietati penitus aduerſa, & Catholicæ veritati omnino repugnantia, laudare cordatus vir nullus poterit.

Sene quæſt. natur. lib. 1.

N. Vt igitur videas tuam doctrinam, cum virorum noſtræ ætatis doctiſsimorum, immò cum omnium veterum, qui cæteris antiſtare exiſtimati ſunt, ſententijs in hac cauſa tuenda congruere. &c.

Puto ſane cum Seneca, *multos potuiſſe ad ſapientiam peruenire, niſi putaſſent ſe perueniſſe, niſi quædam in ſe diſſimulaſſent, quædam apertis oculis tranſiluiſſent*, en cuius rei inopia laborent magna faſtigia, en quid omnia poſſidentibus deeſt, ille, qui verum dicat, *Adulatores artifices ſunt ad captandos ſuperiores, quibus par, ſi bene caueris non eris.*

Sene lib. de tranquil.

Sen. qq natur. lib 4.

At nonne viliſsimus Aſſentator Regiæ Maieſtati plurimum detrahit, dum eius doctrinam cum ſententijs congruere eorum dicit, quos eruditiſsimorum omnium, facilè Principes aſſerit, at qui ſint aperiamus, non quidem SS. Hieronymus, Auguſtinus, Gregorius, Chryſoſtomus, aut vllus ex Græcis, Latiniſque Patribus, à quibus ſereniſsimi Regis ſcripta, de ſacro Euchariſtiæ myſterio, de veneratione, & inuocatione Sanctorum, de Purgatorio, de meritis bonorum operum, ſine quibus mortua eſt fides, & innumeris alijs vndique diſcrepant, quingentis enim articulis, & ſupra, Angli à nobis diſsident: quòd ſi dixeris eiuſdem ſereniſſimi Regis libros Patrum omnium ſententijs eſſe refertos, cum Tertulliano reponere cogar de præſc. cap. 39. *ſine ſcripturis hæreſes eſſe non poſſunt, vel ſaltem nullus hæreticus erit, qui non aliquam partem canonicæ ſcripturæ præciderit*, nec Cyprianus conticeſcere poterit de vnit. Eccleſ. *Corruptores Euangelij, atque interpretes falſi, extrema ponunt, ſuperiora prætereunt, partim immemores, partim ſubdolè comprimentes, vt ipſi ab Eccleſia ſciſſi ſunt, ita capituli vnius ſententiam ſcindunt* &c. fateatur igitur hos Patres, Lutherum eſſe, qui doctrinam ſuam à Diabolo didiciſſe ſe narrat, Zuinglium itidem qui in ſubſidio Euchariſt. idem de ſe narrat, Caluinum qui inter concionandum errare non poſſe, tuque Deus aiebat, ſi erro me propter peccatum huiuſce populi in errorem mittis, & decipis. Hominem impuriſſimum vini, & luxuriæ mancipium, Petrum pſeudomartyrem, qui à Turigenſibus repulſam paſſus, quòd à congerronibus Geneuenſibus epiſtolam nullam attuliſſet, Geneua reuerſus, è Monacho factus repente maritus Turingum cum vxore rediens, litteras ab eo de more exigentibus vxorem indigitando, en ſymbolum mei Apoſtolatus reſpondit, Bezam cuius ad Candidam, & Audebertum carmina, quis fuerit

Lutherus lib. de miſſa priuat. et Euangel. tom. 5. in Gen. Zuingl. d. ſubſ. d. ſubſ. à Hier. Bolſec in eius vita

patefaciunt, & ne ſingulos recenſeam, eorum doctrinæ, & morum ipſi ſunt in inuicem ampliſſimi teſtes, Apoſtatæ perditiſsimi, Perduelles ſceleſtiſsimi, Sicophantæ viliſsimi, ignauiſsimi, qui in Venerem, Bacchum, omnemque libidinem proiecti aduerſus ſanctam Dei Eccleſiam impios exerere calamos: hoſce igitur Magiſtros habuiſſe dicis, ſereniſsimum Regem, quorum pudere debet dumtaxat nouiſſe nomen, non licet magna componere paruis.

N. Libellum iſtum de Papatu Rom. compoſui, in quem quicquid obſeruatu dignum reperire potui, ad ipſum Papatum ſuis limitibus reſtringendum, idoneè hic ſtrictè, breuiterque compegi.

O quanti hac noſtra miſerrima tempeſtate noui Zoili, qui Pontificomaxtes certatim conſcribere ſatagunt, apertis, & propitijs auribus hæc excipiuntur, eo ipſo gratiora, quò lædunt, & hìc noſter, Cenſum, & vxorem ſperat.

Quæ animaduerſione digna repereris facilè quidem nouiſſe fuit, mendacia, ſcilicet locos perperam, in alium ſenſum, mutilatè, & falsò adductos, impoſturas, conuiciaque impudentiſsima, en vigiliarum tuarum præcoces fructus: his igitur iura Papatus contrahere inani iactatione appetis, oleum, & operam, non minùs quam Zoilus, crede mihi omnem perdidiſti.

N. Spem ſanè non dubiam animo concepi, hanc meam lucubratiuneulam, à doctis, liberæque indolis viris prius expectatam, iamque euolantem, multis vel prorſus ſuadendis, vel ſaltem excitandis inſeruituram.

Sua cuique pulchra. At ſtolida Vrſa tuæ philactiæ fruſtum iſtud nulla methodo compoſitum, ſordidum, putreſcenſque fruſtra tam diu lambit, ad corporis namque formam nunquam rediget, expetitum autem iam prius fuiſſe difficilè quidem obtrudes, difficillimè verò à doctis, liberæque indolis viris, quoniam eruditis, & ingenuis riſum, ſtomachumque mouebit, neque inani tuæ perſuaſioni reſpondebit exitus, plures quidem eorum qui hanc tuam legent mendaciſsimam ſartaginem ex hæreticis ni fallor, reſipiſcent, ex Catholicis verò nullum te duce aberraturum certò ſcio, dicat verò Tertullian. d. præſc. cap. 3. *Auolent quantùm volent paleæ leuis fidei, quocumque afflatu tentationum, eò purior maſſa frumenti in horreo Domini reponetur.*

N. Vtque ita ſperarem, & materiæ præſtantia, & mea (quod arroganter non dico) diligentia, ac laborioſiſsima induſtria, mihi perſuaſerunt.

Multa tulit, fecitque puer, ſudauit, & alſit.

At quorſum hæc iactas? niſi vt authoritatem tibi ipſi apud imperitos compares, neſcit profectò modeſtia de ſe magnificè loqui, laus enim, quæ in alieno ore ſpecioſa eſt, in proprio ſordeſcit: arrogantiam tuam verbis excuſas, re ipſa explodis. Naturam licet expellas furca tamen vſque recurrit.

Infelicem animum ſuperbia inflat, cupiditas diſtendit, fui voluptas laxat, te decipis, & dum pro faſtigio vanæ tuæ opinionis, te metiris, ipſum te proijcis, quòd ſi

tibi

tibi verùm dicere non audes, ex Cyprian. audi lib.4.epiſt.6. dicet tibi, *nec aliunde Schiſmata oriri, niſi quod Epiſcopus, qui vnus eſt, & Eccleſiæ praeſt, ſuperba præſumptione contemnitur, & homo dignatione Dei honoratus, ab indignis iudicatur*: dicet Auguſt. de ver.relig.cap. 10. *nullus in Religione Chriſtiana error eſſe poſſet, niſi ſe pro Deo anima colere*t.

N. Etiam aliqui, qui opuſculum hoc perlegerunt, me tacente, ſpondere auſi ſunt.

Sapiens ad omnem incurſum munitus eſt, quid ita nos ſtultitia tam pertinaciter tenet, omnium artium peccata Artificibus pudori ſunt, offenduntque errantem, in vita peccata delectant, omnibus crimen ſuum voluptati eſt, citò nobis placemus, ſi inuenimus, qui nos bonos, qui nos prudentes dicat, agnoſcimus, nec ſumus modica laudatione contenti, quidquid in nos adulatio ſine pudore congeſſit, tamquam debitum prendimus.

N. Ergo, ſapientiſſime Rex, totum hoc, quicquid eſt, emolumenti, quod ad Chriſtianos è noſtra hac lucubratione proueniet, Veſtræ Maieſtati volo acceptum ferant, & te illos à tyrannide Romana liberaſſe agnoſcant.

Durior quàm par eſt, in Romanam ſedem, eius Dominatum Tyrannidem iniuſtè appellas, à qua Chriſtianos omnes, ſereniſſimi Regis ope exemptos, per te vnum agnituros, eique vindicatam libertatem relaturos acceptam, inani temeritate ſpopondiſti.

Equidem Romani Pontificis imperium, non fraude, non armis, non ſanguine, non violentia, aut vſurpatione, ſed Chriſti inſtitutione cæpit, pace, & pietate auctum, intra illius iuriſdictionis limites, quos ipſe Deus præſcripſit, ſtetit ſemper, & cum hac mortalium rerum vniuerſitate immutabile, & inflexum manebit? Papa ſanè Pater eſt, non priuignus, ſi tu filius eſſes, dulci voculæ huius ſonitu oblectareris: Paſtor eſt non mercenarius, ſi Agnus, & tu eſſes, vocem eius obaudires: Princeps eſt legitimus, iuſtiſſimus, ſanctiſſimus, cui præcipuum eſt, omnia ſcire, non omnia exequi, paruis peccatis veniam, magnis ſeueritatem commodare, nec pœnam ſemper, ſed ſæpius pœnitentia contentus eſſe, officijs, & adminiſtrationibus non peccaturos, quàm damnare, cum peccamus. Verùm quia tanta eſt eius Maieſtas, quæ nomine ſolo Maximam apud omnes de ſe excitat opinionem, atque reuerentiam in animos gignit, vos qui ſpecie libertatis, in grauiſſimam vitiorum omnium tyrannidem proiecti, de cœtu fidelium nullo impellente, excidiſtis, vt impune liceret errare, vbi nihil delinquitur, legitimæ Apoſtolicæ Dominationi, tyrannidis imponitis nomen, vt eam in odium trahendo, turpitudinem veſtræ defectionis, nouo & maiori ſcelere prætendatis; at illud, Torque, vre, ſeca, verbera, vt per vnius excidium omnibus medeatur, vos exhorreſcitis, hinc illę

Dio, lib 52. lachrymæ; ſed Diuinum verumque numen, ne dum omni modo, & omni tempore, ab omnibus, iuxtà leges patrias colendum eſt, ſed Principes, vt omnes colant efficere debent.

Quod ſi ea, quam vos libertatem falsò vocatis, nulli conceditur, niſi extra Eccleſiam Dei proiectis ipſe ſe *damnat Hæreticus*, inquit Ambroſ. ſerm. 50. *cum ab Eccleſia ſe ſeparat; oſtendit enim quid mereatur à cunctis, qui ſuo iudicio ſeparatur à cunctis*, &c. *& ſententia ſua voluntatis abijcitur, talis ergo qualis Iudas damnatur, vt & ſui Reus ſit ſceleris, & Iudex vltionis*, quid igitur Regiæ Maieſtati acceptum referent, niſi propriam miſeriam, damnationem, propriumque excidium? nonne & ignominioſum tribuis ſereniſſimo Regi titulum, quem Authorem efficis tam nefarij criminis, vt ipſe ad deficiendum à vera, Catholicaque Religione, ſceleſtiſſimos Apoſtatas, illiciat, inſtiget, & Chriſti Perduellium ſe profiteatur Patronum.

N. Nomen enim meum. N. quia Italus ſum publicari non patior.

Doleo ſanè vicem tuam, non Patriæ, licèt ipſe quoque Italus ſim, quoniam de te loquentes audio, hinc Hilarium, lib.6.de trinit. *Hæreſis imperfectum tentare poteſt, non poteſt ſupplantare perfectum*, hinc & Tertullian. de præſcrip.cap. 3. *Nec prudentes, nec fideles, nec vſitatos exiſtimandos, quos hæreſes potuerunt dementare*, quamobrem non Italiæ iacturam, ſed lucrum defectionem tuam iurè reputo.

Italia ſanè omnium terrarum alumna, Plin. lib. 3. hiſt. eadem & Parens, Numine Dei electa, quæ Cœlum ipſum clarius faceret, ſparſa congregaret Imperia, rituſque molliret, & tot populorum diſcordes linguas ſermonis commercio contraheret ad colloquia, & humanitatem homini daret, breuiterque vna cunctarum gentium in toto orbe Patria fieret. Neque ingenia, rituſque, ac viros, & lingua, manuque ſuperatos commemoro, gentes ipſæ de ea iudicauere. Quam ſicuti amœno ſub Cælo pulcherrimam, rerum omnium fœcundiſſimam, cunctarum virtutum, bonarumq; artium parentem, ingeniorum altricem Deus Optimus, Maximus Imperio totiùs orbis olim donauit, itidem ei Sacroſanctæ ſummi ſacerdotij Monarchiæ, ampliori beneficio, longè plurimum gloriæ, & dignitatis addidit, quod veri boniquе Itali omnes agnoſcunt, ac tanti faciunt, vt pro Romani Pontificis Maieſtate, auctoritate & ditione, tuendis, ſanguinem etiam profundere parum ducant. Quod ſi nonnulli propriæ matris inuidentes honori, & iniquo Cham veluti prognati, in ſanctiſſimum Patrem ſæuierunt, eiuſque detrectarunt Imperium, ipſa tamquam refractarios coercuit quidem, ſed matris affectu, & vbi patientia nihil profici animaduertit: vel Aquilæ ad inſtar vti adulterinos ſuo deturbauit è nido: vel grauiſſimè punijt, ne ipſa pro illis puniatur; quorum tamen, & paucos quidem recenſebis, quoniam illud de Italia noſtra vſurpare poſſumus, quod olim de Gallia inquit S. Hieronymus, monſtra vel numquam, vel rarò admodum vidit, tu vnus eris. quid tum? non profectò Italiæ, ſed tibi miſerrime maximas offudiſti tenebras, & animæ tuæ mortem conſciuiſti, nonne Deus etiam in Angelis ſuis reperit prauitatem?

At perſonam diù ferre nemo poteſt, ficta citò in naturam ſuam recidunt; in eo conſilio inconſultiſſimo, quod defectionis ſuæ ſceleri prætendendo, Miſerrimus ille perditiſſimuſque Marcus Antonius ex Archiepiſcopo, Archiapoſtata edidit, hæc legiſſe memini, *Ab Epiſcopatu ad Archiepiſcopatum ſum eue-*

ſtus, & mihi noua & vrgentior occaſio ſuborta ſtudia mea innouandi, vbi enim ſuffraganeorum meæ Prouinciæ Epiſcoporum moleſtiæ, ſed multò magis Romanæ Curiæ, nimia potentia iura mea Metropolitanica perturbantis me pulſare cœperunt, omnium Eccleſiaſticorum graduum, poteſtatum, & dignitatum ac præſertim Papatus mihi fuit radix indagandi, penituſque cognoſcendi &c. Curioſitas igitur ira genita hæc ad inueſtigandum impulit, inſania congerere, furor promulgare coegit, vltio in quæſtum; fruſtra latitas tuo te ſermone prodis, exue Italiei nominis Laruam ſi non Laris, quo laruatus turpiſſimè agitaris,

AD LECTOREM.

N. De Præexcellentia, & Iuribus Papatus Romani inter ſummos &c. doctiſsimos Viros antiquiſſima eſt controuerſia, quam Theologi &c. Canoniſtæ &c. luculentiſsimè tractarunt, vtrique leuiſsima ſæpè arripiunt, & planiſsima vtplurimum detorquent,

ANIMADVERSIO.

CVm Hæretici ſentiunt, ſe abiectiſſimè iacere *inquit Auguſt. epiſt. 58. ſi eorum authoritas, cum authoritate Catholica conferatur; conantur authoritatem ſtabiliſſimam, fundatiſſimam Eccleſiæ quaſi rationis nomine, & pollicitatione ſuperare, omnium enim Hæreticorum quaſi regularis eſt iſta temeritas*, &c. vitium itaque quod proprium Hæreticorum eſt in nos transferendo, Theologos, & Canoniſtas incuſat, qui penetralia veritatis ingreſſi non ſint, leuiſſimaque dumtaxat vix ſummis attigerint labijs, veluti ipſe ſolus rem ad ſcrupulum examinauerit, abditos receſſus penetrarit, omneque tulerit punctum, Theologi verò, & Canoniſtæ, Aſini, ſcurræ, Patres verò, erraſſe, hallucinati, impièque lapſi iudicio Lutheri, & Caluini, ſint, qui quum nouam è Cælo ſapientiam euocarint, nedum errare non poſſunt, ſed omnes alios edocere debent.
N. Et plana inquit, ſcilicet tritiſſima quæque, vt plurimum extra germanum detorſerint ſenſum.

In exor. lib. de cap. Babil. Ipſis tantùm nulla de hoc eſt præſcripta lex, qui vt fatetur Lutherus, *nouam fidem ſibi induunt verbo Dei deſtitutam, & nouum Deum ſibi architectant, non ex ſcripturæ præſcripto, ſed ex libidine animi ſui*, & quid mirum, ſi, eodem Luthero teſte, *verbum Dei deſerunt, illudq; arbitratu ſuo interpretantur, ita vt ſignificare quaſi cogatur, quidquid ipſis lubet*: ſibi igitur, & non muſis canit, profectò neque vllus inter eos perfectus habetur: teſtem aduoco Irenæum libro primo capite decimo quinto, *qui non maxima mendacia fructificauerit, & qui ſcripturas non contorſerit, non reciderit*; inquit Tertull. de præſcrip. cap. 39. decipula Planorum hæc eſt fidem ſcriptorum noſtrorum detrahere, vt ipſis authoritatem imminuant, ſibi verò addant. Agnoſce igitur fucum, vide arrogantiam, quæ ſuæ tantum tribuit imperitiæ, vt ſapientiſſimos, eruditiſſimoſque viros infra ſe ponant, irrideamus nos pauperrimi huius veteratoris petulantiam, cum Auguſt. contr. Iulian. &c. *nunc & ſanctæ Eccleſiæ tot tantoſque Doctores, qui vita optimè geſta, debellatiſque ſuorum temporum erroribus, glorioſiſſimè de hoc ſæculo, antequam vos ebulliretis, exierunt, ſecurus inſulta*.
N. Ideirco qui amarum ipſius immenſum mare Canonum, & Decretalium falſitatis, cum hiſtorijs temporumque dictione, & obſeruantia in reductum ſinum reſtrinxerit, nullus qui exiguum laborem ſuſceperit, hactenus apparuit.

Sunt rari Nautæ in gurgite vaſto.

Canonici iuris prudentiam haud immeritò appellaſti mare, quod vaſtum, immenſumque ſit, reconditaque ſecreta contineat, quorum ſenſus omnibus ijs abditi tantùm ſunt, qui proprij affectus fragili cymba, vento præſumptionis impulſi, inani temeritate gubernacula moderante, ſuperbæ libidinis procellis rapiuntur: quamobrem fluctibus cogitationum ſuarum iactati per errorum anfractus, incidunt in Scyllam, dum cupiunt euitare Caribdim; oportet diſcentem credere, & qui in altum ducere præſumit, niſi demergi, aut ſcopulis illidi velit, Nauiculam Petri conſcendat neceſſe eſt.

Amarum non quidem iure dixiſti, ſale conditum veriùs, quod ſapientia Diuina dictarit, omnibuſque ad benè beateque viuendum regulas præſcripſerit. Ægrotantium guſtus, quum corruptis humoribus depraueetur, ſapores aut non internoſcit, aut faſtidit: vinum ſuaue, & dulce, febricitantibus amarum videtur.

Hæreſis maximus animorum morbus eſt, quem vitiorum omnium febres, doloreſque comitantur, quorum vi dum acriter torquentur, impia conficiuntur tabe, qua facultates cunctæ inficiuntur. Quid igitur mirum ſi tu, qui tam graui laboras ægritudine, amarum hoc iudicas, quod his qui ſapiunt, iucundum eſt? veritas odium parit, illis obnoxia, quibus virtus inniſa.
N. Non equidem gloriæ ſaporem, vt habeam Oceanum iſtum paruum in gurgitem anguſtare exordior, cuius nauigium, practicabili quadam verſoria nautis, ac vectoribus facile, ac peculiare foret.

Et aſſentior quidem, ignominia enim tam malè oles, vt omnibus ludibrio, & contemptui exiſtas.

Arduum ſuſcepiſti opus, duram aggreſſus es prouinciam: nullius hactenus dementia eò peruenit, vt paruum in gurgitem contrahere poſſe Oceanum ſibi perſuaſerit, id tu ſolus omnium ſtultiſſimus aſſecutus tibi videris, qui dum hiſtorijs, & temporum diſtinctione alienas detegere falſitates profiteris, tot effutis mendacia, quot Hiſtoricorum locos adducis, & ſanè appoſitè verſoria traijcis, qui retrorſum verteris, à vera religione deficiens. *Facilis eſt deſcenſus Auerni.*
N. Sed quia circa vtilia ſtudere debemus inſtar Salomonis Eccleſ. cap. 2. cogitaui in corde meo abſtrahere à vino carnem meam vt animam meam transferrem ad ſapientiam deui-

denitaremque ſtultitiam, donec viderem quid vtile eſſet filijs hominum, &c.

An au.em id aſſecutus fueris aliorum erir iudicium, profectò electio eorum, quæ vel fieri nequeant, vel noſtri non ſunt arbitrij maaima eſt ſtoliditatis nota.

Cum igitur Eccleſiaſtiei Imperij molem quod perpetuum fore Chriſtus edixie, ipſe euertere poſſe eibi perſuadeas, ac ſi tua penderet libidine, nonne ſtolidus meritò diceris? at quæ ce dementia cepit? quod Canones, & decreta falſitates appellas, non ne ex diuinæ ſcripturæ locis ex ſummorum Pontificum ſanctionibus, ſententijs Patrum, & Conciliorum ſtatutis conſtant? ſalſam ergo Diuinam ſcripturam, falſa Concilia, & mendaces Patres paucis aſſeris, & vtile exiſtimas hæc alijs obtrudere, ambigis, inſanis,
Epiſt. 10. *Sapientia eſt* inquit Seneca, *ſemper idem velle, & idem nolle, ſed vt rectum ſit quod velis*, at vos quorum iudicium omni vento doctrinæ impellitur, quotidie variatur, & in contrarium vertitur, ſapientes eſtis? quoniam recta aberrantes via, dum alios decipere ſtudeeis vitam per luſum agitis vos ipſos non bene noſcieis, inſanos igitur iure dixero.

N. Habebitur iſte liber ſuceinctus, authenticus, facilis &c.

Authoritatem igitur tribuis mendaciorum compendio? facile dicis falſa pro veris obtrudere, non poteſt ratio veritati non aſſentiri, cuius vi facillimè perſuadetur, quod natura ad veritatem inquirendam ſit perpenſa, inanis igitur, & impiè ridicula commenta tua; qui compos eſt mentis refugiet, exhorreſcetque, aquam cribro haurís.

N. Apum mellificantium ſolertiam imitari conatus ſum: è magno ſcriptorum campo ſelegi floſculos; ex quibus hic non coronam texui, ſed paucas mellis guttas delibaui.

Et Apes amaro ex thymo dulcia libant mella, ſed tu dulciſſimis ex floribus, amarum virulentumque hauſiſti venenum. Araneam igitur, non Apem aptius dixiſſes, ſiquidem
Ælian. lib. 4. cap. 18. verit. hiſt. concluſum Theologiæ veritatis hortum ingreſſus, è floſculis SS. Patrum, ſententias deprauando, obtruncando, & in contrarium ſenſum inuertendo tot impias traxiſti hæreſes, quibus dum magnum exantlaſſe opus tibi falsò perſuades, fragiliſſimum contexuiſti rete, quod muſcula quælibet facillimè diſcindet, ſeu manis ſcarabęum, qui puriſſimæ roſæ contractu inficitur, & emoritur. Apem certè non appellabo, quod paruulo Aliti tam magna, efferaque beſtia, haud ritè comparetur. Fucum ignauum: igitur ex ijs, qui Apum deuorant mella, & exerto aculeo obuium quemque impetunt, quos iure optimo ſua
Tertull. l. 4. contr. Marc. cap 5. Republica eliminauit Plato, quid ſi fauos faceres? faciunt & veſpæ reſponderee Tertullianus.

CAPITIS PRIMI

ASSERTIO.

N. Epiſcopos ſucceſsiſſe in locum Apoſtolorum, & nullam inter eos ratione ordinis, vel iuriſdictionis, præeminentiam dari poſſe.

ANIMADVERSIO.

QVod homines, qui ad ſocietatem nati ſunt, vbi in vnum coiuere cœtum, aliqua indigeant ad benè, beatèque viuendum regiminis forma nemo inficias ibit, qui homo fit. Natura enim duci ſuo inſtinctu appetit, & vnius Moderatoris imperio ſua ſponte ſe ſubdit.

Altiùs hæc ſi repetas, priuſquam hoc vniuerſum exiſteret, Parentem vnum, Rectorem vnum, vnumque eorum, quæ futura erant ante omnia ſæcula gubernatorem habes Deum O.M. vnde Monarchiæ formam deduci innuit Cyprianus, *Vnus omnium Dominus eſt Deus; Neque enim illa ſublimitas poteſt habere conſortem, cum ſola omnem teneat poteſtatem. Ad diuinum imperium etiam de terris mutuemur exemplum. Quando vnquam regni ſocietas: aut cum fide cæpit, aut ſine cruore deſijt? ſic Thebanorum germanitas rupta, & permaneus rogis diſſidentibus etiam in morte diſcordia, & Romanos geminos vnum non capit regnum, quos vnum vteri cepit hoſpitium: Pompeius & Cæſar affines fuerunt, nec tamen neceſſitudinis fœdus in æmula poteſtate tenuerunt. Nec hoc tantùm de homine mireris, cùm in hoc omnis natura conſentiat. Rex vnus eſt Apibus, & dux vnus in gregibus, & in armentis rector vnus: multò magis mundi vnus eſt rector, qui vniuerſa quæcumque ſunt, verbo iubet, ratione diſpenſat, virtute conſūmat*, & à quo genus illius ſingularis, ac vnicæ adminiſtrationis ſingulariter profectum, dum eis vnum dedit Parentem Adamum, neque mulierem è terra ſicut ipſum effinxit, ſed ex eo eruit, ne duo eſſent principia noſtri generis, ab vno exortum: vt autem eamdem vnitatem perpetuò ſeruaret, quia & illi duo videbantur eſſe capita, matrimonij glutino eos vnum, ea lege effecit, vt viri legitimo imperio mulier ſubeſſet: & non hominibus modo commendatum, ſed brutis etiā infirum animantibus experimur. Quemadmodum enim hunc Orbem inferiorem ſupernis lationibus contiguum effecit, vt ab ipſo vno illius Opifice, & Moderatore omnis eius virtus inde penderet, & gubernaretur, nobis itidem, & his, quæ mouentur, & viuunt rationis expertia, quamdam inſeruit naturæ vim, qua regi ab vno, communi bono, licèt ratione diuerſa, communiter experimus: Caput, quod principibus animæ facultatibus, & nobilioribus ſenſibus præditum eſt, in ſuprema parte corpori præeſt, vnde cuncta proſpiciat, atque in ipſa membra vim infundat, in Domo vnus eſt paterfamilias, vnus in Naui gubernator, in quouis exercitu vnius ſignum expectatur, Ciuitati vnus Moderator præficitur, & quæcumque gentes, vel ſapientia, vel

D. Idolo. vanit.

Chriſoſt. homil. 34 in c. ad Corinth.

moderatione, & diſciplina, vel militari peritia viguere, Monarchiam cæteris Impetij generibus antiquiorem habuerunt: Principio rerum, gentium, nationumque imperium, inquit Iuſtinus, pænès Reges erat, Babylonij, Aſſyrij, Medi, Perſæ, Ægyptij, Græci, Hebræi, quo tempore maximè floruerunt, illa inclyta Roma, quæ Orbem vniuerſum ſuo ſubdidit imperio, duos non pertulit Dominos, ſed cum Monarchia cæpit, eademque eſt aucta, omni verò dominatione: & gloria ſpoliata, vbi duos Principes, ad quos ſumma rerum deuenerat, eam diſtraxerunt: Hominum pauci libertatem, magna pars legitimi dominatus regimen volunt, & quamdam Monarchiæ imaginem in cæteris animalibus videmus. Muta animalia, & ferarum greges ductores ſequuntur ſuos; in Apibus Principes ſunt: Grues vnam ſequuntur ordine literato: Imperator vnus: Iudex vnus prouinciæ, Roma vt condita eſt, & duos ſimul fratres reges habere non potuit, & parricidio dedicatur. In Rebeccæ vtero Eſau, & Iacob bella geſſerunt, ſinguli Eccleſiarum Epiſcopi, ſinguli Archipresbyteri, ſinguli Archidiaconi, & omnis ordo Eccleſiaſticus ſuis rectoribus nititur. Inquit Hieronymus: in Domo vnus Dominus: in quamuis grandi exercitu vnius ſignum expectatur: Et ne plura replicando faſtidium legenti faciam, per hæc omnia ad illud tendit oratio, vt doceam te non tuo arbitrio dimittendum, ſed viuere debere ſub vnius diſciplina patris, conſortioque multorum.

Iuſti. lib. 1. Hiſtor.

Hiero. ep. 4. cap. 6.

Cum igitur Eccleſia, quæ militat aduerſus Poteſtates & Principatus tenebrarum harum, Cœtus fidelium ſit; ipſam quoque ratione aliqua regiminis indigere neceſſariò ſequitur, quod nullus etiam Sectariorum negat.

Verùm quia nullæ aliæ gubernationis formæ nobis hactenus innotuere, quàm Monarchiæ, Ariſtocratiæ & Democratiæ, ſiue aliarum quatuor, quæ ex his ſimplicibus mixtæ ſunt, profectò vel alteri prædictarum reſpondere Eccleſiaſticum regimen, vel nouum comminiſci opus erit.

Quamuis poſt Lutherum, Caluinum recentiores Angliæ Proteſtantes nobis impingant, cuncta hæc politica nomina, parum aptè ad Eccleſiæ regimen referri, haud ſatis animaduertens, quod in genere vt aiunt ſimpliciter conſiderata, neque ad politicam, neque ad Eccleſiaſticam gubernationem pertineant, ſed ab vtraque abſtracta, & ſubducta omnino ſint, ad vtramque tamen, per ſuas certas differentias, contrahi poterunt, neque genere differunt, ſed ſpecie tantùm, & hoc ſufficit, vt ab inuicem nedum diſtinguantur, ſed longè diſtent, & quamuis Politica doceat, quatenus hæc in vniuerſum, & abſtractà conſiderantur, quæ ſit vniuſcuiuſque ratio, natura, vtilitas, & quis finis, aliaque huiuſmodi, non tamen inconcinnè Eccleſiaſtico regimini, vnius, vel alterius ipſarum forma aptatur, nomenque tribuitur, cum ordini naturæ, ipſique rationi conſentanea ſint, à quibus Eccleſia nunquam recedit, quamobrem Theologiam ipſam quamplura mutuari videmus à Philoſophia, quæ eidem ſubalternata famulantur, nempe ratiocinandi, diſtinguendi & definiendi modos, & hiſce ſimilia: ſunt autem Scientiæ omnes ad inuicem ſubordinatæ, vt vna alteri inſeruiat.

Ex prædicta vero diuerſa gubernandi ratione, Monarchiam ſimpliciter, & abſolute conſideratam, eſſe cæterarum omnium optimam, nedum Plato, & Ariſtoteles teſtantur, ſed quotquot Philoſophi, Oratores, Poetæ Hiſtorici, & Theologi ab orbe condito extiterunt, omnes pari conſenſu in hanc iuere ſententiàm, quod præ cæteris ſalutem, vtilitatem, felicitatemque populorum, tanquam præcipuum finem, ſibi proponat, quos omnes recenſere nimis longum, & ſuperuacaneum eſſet in re ſatis per ſe nota.

Apud Card. Bellar. de Rom. Pont. lib. 1. c. 2. & Coccium Theſau. p. 1. lib. 7. art. 2.

Vt igitur Eccleſia triumphans, ab vno regitur, eodemque ſapientiſſimo, ac potentiſſimo Moderatore, qui ſolus cuncta gubernat, neque conſortem vllum tanti Imperij ferre poteſt, eodem pacto hæc militans, in terris, ſub vno capite cœpit à Chriſto, & ab eo ſub vnius Dominatu perpetua, & nunquam interrupta ſummorum Sacerdotum ſerie, creuit, atque ad extremum vſque mundi interitum eadem forma regiminis moderabitur, nimirum quia Dei opera cuncta vndique perfecta, & numeris omnibus abſoluta ſunt, pacis intereſt omnem poteſtatem ad vnum referri, Eccleſiæ ſalus inquit Hieronymus, *à ſummi Sacerdotis dignitate pendet, cui niſi non exors quædam, & ab hominibus eminens donatur poteſtas, tot in Eccleſijs efficientur ſchiſmata, quot Sacerdotes*, vnus ergo in Eccleſia Princeps, qui fideles regat, inſtruat, coerceat, dirigat, & ad vtramque perducat felicitatem: Nolunt entia malè diſponi.

Hieron. dialog. aduerſ. Lucifer. capit. 4.

Sed quoniam Eccleſia non inuiſibilis, quæ modo appareat, modo lateat, vt ſomniantes fabulantur heretici omnes, ne Iudicem vllum habeant, qui eorum damnet errores, plectat peruicaciam, ſed viſibile corpus congregationis fidelium eſt, viſibile itaque Caput eidem præfecit Chriſtus Dominus, vnum ſcilicet Petrum, eiuſque in Romana ſede ſucceſſores, qui vices ipſius in terris gererent, dum ipſe ab hac ſua Eccleſia viſibili præſentia abeſt, quamuis cum ea vſque ad conſummationem ſeculi permanſurus ſit, quod Catholica veritas ſemper docuit & aſſeruit.

Duplicem verò à Ieſu Clauium poteſtatem primò ipſi Petro, & ſucceſſiuè deinde cæteris Apoſtolis traditam fuiſſe, ordinis nimirum, & Iuriſdictionis, axioma Catholicum eſt.

Apoſtoli igitur, licèt æqualem cum Petro poteſtatem à Chriſto acceperint, quod neceſſum fuit in ipſis Eccleſiæ primordijs, poſtquam ſolus Petrus ad fidem in toto orbe diſſeminandam, per ſe par minime erat, vnde Apoſtoli aliquo modo ipſi æquales dici poſſe docet Cyprianus & Hieronymus. *At dicis ſuper Petrum fundatur Eccleſia licèt idipſum alio in loco ſuper omnes Apoſtolos fiat, & cuncti claues Regni Cœlorum accipiant, & ex æquo ſuper eos Eccleſiæ fortitudo ſolidetur, tamen propterea inter duodecim vnus eligitur, vt Capite conſtituto ſchiſmatis tollatur occaſio*, ad vnitatem igitur ſeruandam cæteros Apoſtolos licèt dignitate, & poteſtate pares vni Petro Chriſtus ſubiecit, quamobrem & ipſo longè

Cyprian. de Vnit. Eccl.

Hier. libr. 1. aduerſ. Iou.

gè inferiores fuiſſe diſſerit Leo ſanctiſſimus Pontifex.

Leo ep. 24. ad Auguſt. Theſſal.

Inter beatiſſimos inquit *Apoſtolos in ſimilitudine honoris, fuit quadam diſcretio poteſtatis, & cum omnium par eſſet electio, vni tamen datum eſt, vt cæteris præemineret* &c. ſiqnidem omnibus ſimul, vti delegatis collatam fuiſſe demonſtrant verba illa Domini, apud Ioan.

Io. cap. 20.

Sicut miſit me viuens Pater, ita ego mitto vos &c. miſſus igitur filius à patre mitrit Apoſtolos, quam quidem miſſionem meram eſſe delegationem, nullus Iuriſtarum non affirmabit: at Petro, quem Chriſtus mutato nomine Simonis, appellauit Cepham, id eſt petram, quia ſuper ipſam præcipuè Eccleſiam ſuam fundare conſtituerat, ſeorſum ab alijs tribuitur ordinaria, & pleniſſima Clauium poteſtas, cum eidem Agnorum & Ouium totius ſui gregis, vniuerſalis nempe Eccleſiæ regimen Dominus concredidit, Paſtoremque ſummum, & Iudicem ordinarium, cum ſupremæ poteſtatis plenitudine conſtituit, cui etiam ipſos Apoſtolos, ſub ouium ſignificatione ſubiecisse, Patres omnes Græci, & Latini vno ore affirmant, & Concilia itidem aſſerunt, quorum maximam ſeriem apud illuſtriſſimum Card. Bellarminum & apud Coccium videre poteris recenſitam. Petri igitur & Apoſtolorum poteſtas, eadem ſpecie differt, qua iuriſdictio ordinaria à delegata diſtinguitur, quarum altera pleno iure tranſit in ſucceſſores, altera verò morte delegati finitur.

Io. cap. 21.

Card. Bella. de Roman. Pont. lib. 1. c. 16 26 ibique Coccius. Theſaur. p. 1. l. 7. ar. 4.

Quamobrem ipſe ſolus vti ſupremus, & ordinarius vniuerſæ Eccleſiæ Paſtor à Chriſto fuit Epiſcopus ordinatus, cæteri autem Apoſtoli ab eo, in vltima cæna Sacerdotes tantummodò, Epiſcopi verò conſecrati poſtea à Petro fuerunt, vt ipſi in partem regiminis ſocij, & adiutores fierent, à quo vt inquit Anacl. *Sacerdotalis ordo in nouo teſtamento cæpit*, vnde Chryſoſtomus *Quidquid geſſerunt Apoſtoli, geſſit per ipſos, & Petrus*, hallucinantur ergo proteſtantes Angli, quorum aliqui vt hoc euitent, Epiſcoparum cum Apoſtolatu connexum dicunt, aliqui autem Apoſtolos fuiſſe Epiſcopos negant, quorum errores Turrecremata & Card. Bellarminus clariſſimè reuincunt.

Anacl. ep. 1.

Card. Bell. d lib. 1 c. 23. ibiq; Gretſer.

Epiſcopi in locum Apoſtolorum ſuffecti quidem ſunt, ordine ſcilicèt & dignitate, at non poteſtate æquali: ſiquidem Iuriſdictio Apoſtolis delegata, non potuit ad ſucceſſores pertranſire, ſed in ſummum Pontificem, qui Chriſti delegantis vices gerit, omnis redacta fuit, atque hinc fit, quod ipſe ſolus dicatur Apoſtolicus, Pater Patrum, & ſicuti Petrus Apoſtolorum Princeps fuit, identidem ille Princeps Epiſcoporum appelletur, atque omnium Eccleſiarum gubernacula ſubeat, omniumque fidelium curam gerat; vnde Bernardus ad Eugenium, *Conſtitues eos Principes ſuper omnem terram* &c. *de Apoſtolis* explicando inquit *eis tu ſucceſſiſti in hæreditatem, ita tu hæres, & Orbis hæreditas*.

Tertull. de pudi c. 1. 13. & 21.

Bern. lib de conſid. in princip.

Non ergo Epiſcopos in Iuriſdictionem Apoſtolorum immediatè ſucceſſiſſe dicimus, ſed omnem eorum Poteſtatem Romano Pontifici acceptam cuncti referre debent, quoniam ſolius Pontificis iudicio, in vniuerſo orbe leguntur, Eccleſijſque ſingulis præficiuntur, contracta poteſtate infra limites Diœceſum vniuſcuiuſque, quas vltra iuriſdictionis actus exercere canon Apoſtolorum; Concil. Nicen. Conſtantinopol. p. Carrag. p. Antiochen. can. 9. Trull. Aurelian. 3. vetarunt, ipſe vero qui poteſtatem nulla Diœceſis limitatione, non ſuburbicarijs finibus concluſam ſed ſummam, ſed abſolutam & in omnes fideles ampliſſimam, à Chriſto immediatè ſemper habet, Patriarchas, Archiepiſcopos & Epiſcopos quoſcunque conſtituere, ſolio mouere, reſtituere, arguere, docere, coercere, ſuſpendere, ligare, & ſoluere, eorumque cauſas cognoſcere, & decidere proprio iure poteſt, Anthemius, & Photius Conſtantinopolitani &c. ſede expulſi experti ſunt, Ignatius, & Athanaſius iniuſtè eiecti & Pontificum iuſſu reſtituti comprobarunt, pluraque alia exempla, hiſce ſimilima, quæ recenſere poſſem, volens prætereo: ſed Cyprianus; quatuor ſimilitudinibus, rem hanc pulcherrimè explicanit, dum Petri ſedem comparauit capiti, radici, fonti, & ſoli, vt Epiſcopos veluti membra, ramos, riuulos, & radios, à Romano Pontifice poteſtatem ſumere, demonſtraret.

Can. 6.
Can.
Arab 30 ait cap. 12.
Can. 50.
Can. 9.
Can. 10.
Cap. 15.

Card. Bella. de Roman. Pont lib. 2. cap 18. ad 2. & ibidem Precher. in defenſ. Cyprian. de Vnit. Eccl.

Falſa igitur, & hæretica eſt ſecunda pars huius primi cap. quæ Apoſtolos, etiam ratione Iuriſdictionis, ad inuicem ita pares fuiſſe aſſerit, vt nulla inter eos prærogatiua extiterit, quam nec bene communiuit hac farragine locorum, quæ vel falsò, vel perperam adduxit.

CAPITIS PRIMI

EXPVNCTIO.

AD probationem aſſertionis huius plures attulit locos, quorum licet nonnullos iam explicarint Illuſtriſſimi Cardinales Baronius, & Bellarminus, reſponderintque ſatis, ſuperque veteribus Hæreticis, qui eoſdem excitarunt, nouus iſte nugarum Rapſodiator, reſponſa, & explicationes ipſorum ſilentio, vt plurimum præterit; quamobrem ſatis eſſe duxi eorundem Cardinalium locos indigitare, ne iam dicta denuo repetam, & abs re tranſcribam.

N. Matth. cap. vltim. *Euntes docete omnes gentes*. &c. Ioan. cap. 20. *ſicut pater miſit me ego mitto vos, accipite Spiritum ſanctum*. &c. Matth. & Lucæ cap. 10. Marc. cap. 3. vbi poteſtatem dæmonia expellendi, & ægros curandi omnibus dedit Apoſtolis. Perperam.

EAdem olim adduxerunt Luther. in lib. d. poteſt. Papæ, Caluin. Inſtit. lib. 4. cap. 6. §. 4. Maddeburg. Centuriat. p. p. li p. & nouiſſimè ſit M. Antonius lib. 1. de Repub. ſed hæc omnino à propoſito diſtant; munera ſi quidem Apoſtolatus propria, & peculiaria ſunt, quorum præcipua eſt propagatio fidei; quæ prædicatione potiſſimum fit, & de ea loquitur cap. vltim. Matth. vt ibi adnotauit Remigius ita & cap. 20. Ioan. vbi de clauibus Apoſtolis collatis. Chryſoſt. & Theophylact. ibi & Hieron. ad c. 18. Matth. quamuis Iuriſdictio illa interioris fori ſacerdotio quoque ſit communis, ſicuti alia, de

Luther. & Caluin.

qui-

quibus Matth. & Lucæ cap. 10. & Marci c. 3. agitur; at nos omnes duodecim, & Petrum ergo pares aſſerimus Apoſtolatus poteſtate, ſed prærogatiuam ſuper eos à Chriſto agnoſcimus Petro datam, tanquam Paſtori Oecumenico, fidelium ſcilicet cunctorum, de quo ad 1. M. Antonij libr. latiſſimè differendum erit. At non de hoc quæſtio eſt, ſed de Iuriſdictione in vniuerſas Eccleſias, cunctoſque fideles, vide Card. Bell. luculentiſſimè hac de re differentem in 1. lib. de Rom. Pontific. cap. 12. ibique Gretſer. in defenſ. aduerſus recentiores Sectarios.

Mutilat. N. Deinceps ſerm. S. Leonis in Natal. SS. Petri & Pauli tractans illud Matth. cap. 16. tibi dabo claues regni cælorum dicit, &c.

Tranſiuit quidem in Apoſtolos alios ius iſtius poteſtatis.

At ſequentia non retulit, quæ verba „ ſententiam perficiunt, videlicet. Sed non „ fruſtra vni commendatur, quod omnibus „ intimatur, Petro enim ſingulariter hoc creditur, „ quia cunctis Eccleſiæ Rectoribus „ forma præſcribitur, manet ergo Petri priuilegium; „ vbicunque ex ipſius fertur æquitate „ iudicium, nec nimia eſt, vel ſeueritas „ vel remiſſio, vbi nihil ſolutum, niſi quod „ Petrus aut ligauerit, aut ſoluerit, *Et inferiùs*. „ Commune erat omnibus Apoſtolis periculum „ de tentatione fortitudinis, & diuinæ „ protectionis auxilio pariter indigebant, „ quoniam diabolus omnes cupiebat „ elidere, tamen ſpeciali à Domino Petri „ cura ſuſcipitur & pro Petri fide propriè „ ſupplicatur, tanquam aliorum ſtatus certior „ ſit futurus, ſi mens Principis victa „ non fuerit; In Petro ergo omnium fortitudo „ munitur, & diuinæ gratiæ ita ordinatur „ auxilium, vt firmitas, quæ per Chriſtum „ Petro tribuitur, per Petrum Apoſtolis „ conferatur, &c. *Audi eumdem Leonem hoc explicantem epiſt. ad Dioſcorum Alexandr.* „ Beatiſſimus Petrus Apoſtolorum à Domino „ accepit Principatum, & Romana Eccleſia „ in eius permanet Inſtituto: *Rurſus* „ *epiſt. 73. ad Epiſcop. Vienn.* Sed huius muneris „ ſacramentum, ita Dominus ad omnium „ Apoſtolorum officium pertinere voluit, „ vt in beatiſs. Petro Apoſtolorum omnium „ ſũmo, principaliter collocaret, vt ab „ ipſo, quaſi quodam capite dona ſua, velut „ in corpus omne diffunderet, vt exortem ſe „ myſterij diuini intelligeret eſſe, qui auſus „ fuiſſet à Petri ſocietate recedere.

Videas in ſermone 2. & 3. in Anniuerſario ſuæ Aſſumptionis ad Pontificatum, & hom. de transfig. Domini cap. 1.

Mutilat. N. Anacl. epiſt. ad Epiſc. Italiæ, *Cæteri verò Apoſtoli cum eodem pari conſortio, honorem, & poteſtatem acceperunt*, &c.

Sed reticuit hæc quæ præcedunt, *A Petro Sacerdotalis cœpit ordo, quia ipſi primo Pontificatus in Eccleſia Chriſti datus eſt: hic ergo ligandi atque ſoluendi poteſtatem primus accepit à Domino, primuſque ad fidem Populum virtute ſuæ prædicationis adduxit, cæteri vero Apoſtoli* &c. ſequentia, *ipſumque Principem eorum eſſe voluerunt*.

Mutilat. N. Cyprian. de vnit. Eccleſ. Hoc erant vtique & cæteri Apoſtoli quod fuit Petrus pari conſortio præditi, & honoris & poteſtatis.

Sed hunc locum, more conſueto, mutilando, reticuit præcedentia quæ ſupra adducta explicant, & Petrum Eccleſiæ fundamentum, & caput ita fuiſſe demonſtrant, vt ipſum Apoſtolorum Principem verum, & ſummum Cyprianus agnouerit, cum enim ſupra dixiſſet, Hæreticos Idolorum vice à diabolo ſuffectos, cauſamque eam hæreſum attuliſſet, quia ſcilicèt ad vnitatis originem non reditur, nec caput vnum in Eccleſia quæritur capût iſtud Petrum eſſe protinus declarat „ inquiens, Loquitur Dominus ad Petrum; „ ego tibi dico inquit, quia tu es Petrus, „ & ſuper iſtam petram ædificabo Eccleſiam „ meam, & tibi dabo claues Regni cælorum, „ & quæ ligaueris &c. & iterum eidem „ poſt reſurrectionem ſuam dicit Paſce Oues „ meas, ſuper illum vnum ædificat Eccleſiam „ ſuam, & illi paſcendas mandat Oues ſuas „ & quamuis Apoſtolis omnibus poſt reſurrectionem „ ſuam parem poteſtatem tribuat, „ & dicat, ſicut miſit me Pater, & ego mitto „ vos &c. tamen vt vnitatem manifeſtaret „ vnam Cathedram conſtituit, & vnitatis „ eiuſdem originem ab vno incipiente ſua „ auctoritate diſpoſuit, hoc erant vtique & „ cæteri Apoſtoli &c.

Porrò Chriſtus, qui caput eſt Eccleſiæ, ad Patrem commigraturus, imminente eius paſſionis tempore, Patrem ipſum rogauit, vt quos ſibi dederat in hac mortali peregrinatione ſocios, ita ſeruaret, vt fidei, & charitatis vinculo connexi ſimul in vnum perpetuò concordes manerent, quemadmodum Pater, & ipſe vnum ſunt, Ioan. cap. 18. & quò faciliùs eorum cætus vnitas perduraret, vni Petro Eccleſiæ ſuæ regimen commendauit, & oues ſuas, eius vice paſcendas concredidit, vnum denique illum Apoſtolorum Principem deſignauit, vt dum ipſe quidem in Cœlis auctor eſſet vnitatis perpetuæ, Petrus, & quiſquis ei ſucceſſor extitiſſet eiuſdem vnitatis retinendæ fundamentum, forma, & cauſa in Eccleſia militanti pariter eſſet vnitatis itaque conſtituendæ principium Chriſtus, & eius vice ſeruandæ in terra Petrus habetur. Atque hoc ſibi volunt adducta Cypriani verba; vides igitur vt non innuat, ſed apertis explicet verbis hanc ſuper omnes Apoſtolos prærogatiuam Petri, quam & apertiùs quoque ſequentibus aſſerit: *Sed exordium ab vnitate proficiſcitur, primatus Petro datur, vt vna Chriſti Eccleſia, & cathedra vna monſtretur* &c. per lege ipſum Cyprianum epiſt. 46. 69. & 70. & exhortatione ad martyrium cap. XI. adde eundem epiſt. 55. *Petrus autem, ſuper quem ædificata à Domino fuerat Eccleſia, vnus pro omnibus loquens, & Eccleſiæ voce reſpondens*, & epiſt. 73. ad Iubaianum *Petro primum Dominus ſuper quem ædificauit Eccleſiam, & vnde vnitatis origine inſtituit, & oſtendit poteſtatem iſtam dedit, vt ſolueretur in cælis, quod ille ſoluiſſet in terris*.

Quoniam vero locus iſte Cypriani Achilles eſt M. Antonij illum etiam latiùs examinabimus in expunctione primi eius libri de repub. cap. 1. vbi & obtruncatus eodem modo, eademque bona fide affertur.

N. Actorum cap. 1. 8. & 15. numquam legitur ſolius Petri nomine aliquod geſtum eſſe, quamuis præſens extiterit: Mendacium

Ad

Digitized by Google

Ad 1. Act. cap. primus ponitur Petrus, ait Lyranus, quia Princeps, & Paſtor, cæteri autem nominarunt, addit Rabanus, ne extra hos aliqui falsò recipiantur, patia & ponuntur loca ſingulorum, diſtinguentibus gradibus meritorum.

Surgens Petrus, qui ante paſſionem deſignatus, & poſt paſſionem fuerat à Chriſto Princeps Apoſtolorum conſtitutus primus igitur loquitur, & negocium ad, quod Apoſtolos conuocauerit vt princeps præponit. Chryſoſt. hom. 3. in cap. 1. act. *Quàm eſt feruidus quàm agnoſcit creditum à Chriſto gregem quàm in hoc choro Princeps eſt, & vbique primus omnium incipit loqui idem* Chryſoſt. hom. 4. in 2. act. *Item Petrus omnium erat os, ſed adſtabant illi vndecim teſtimonia ſuo comprobantes quæ ab illo dicebantur.* Atque idem Chryſoſt. & Oæcumenicus ibi, Petrum inquiunt, tanquam Principem Apoſtolos conuocaſſe, primumque ſententiam dixiſſe, quoniam ad ipſum pertinebat maiores Eccleſiæ cauſas proponere, atque tractare, & Leo epiſt. ad Michael. Petrum ait authoritate ſua vſum eſſe.

Ad octauum verò licet Lutherus in lib. de poteſt. Papæ ex miſſione Petri & Ioannis poteſtatem æqualem inter Apoſtolos fuiſſe inferat, Caietan. ibidem 8. „ Cum audis in-
„ quit, miſerunt, non propterea Petri Prin-
„ cipatum neges, nam ſi minor ſimpliciter,
„ & abſolutè eſt, qui mittitur, etiam impar
„ inuenitur alijs Apoſtolis, mittunt ergo
„ non Imperio, ſed fraterna charitate, ac
„ impulſione, vt multi fratres mittunt quan-
„ doque maiorem, & capitulares mittunt
„ Epiſcopum quandoque ad Papam, vel ad
„ Cæſarem: „ vide Card. Bellarm. de Rom. Pontific. lib. 1. cap. 22. & lib. 3. cap. 5. & vtrobique Gretſer. in defenſ. At hæc in Arij blaſphemiam recidit, qui Filium Patre minorem eadem cauſa cenſuit, immo tantùm abeſt miſſionem hanc imparitatem aliquam præ ſe ferre, quod dignitas illorum eo magis emineat, qui rogatione inferiorum, negotium ſuſcipiunt, quod auctoritate maiorum aptius peragitur, de quo pulcherrima adducit exempla Card. Baron. tom. 1. anno 35.

Petro potiſſimùm delata eſt cura huiuſmodi, quia ad ipſum tamquam Principem Apoſtolorum aggregatio Samaritanorum ad Eccleſiam pertinebat.

In capite denique XV. *Petrus omnium primus ſurrexit Archiapoſtolus, inquit Dionyſ. Carthuſianus*, ibi vt melius audiretur, & omnium primus diuino ſpiritu afflatus de nationum vocatione præfatus ait Tertullianus de pudic. cap. 22. *vos ſcitis quoniam Deus in nobis elegit per os meum audire gentes verbum Euangelij, & credere. &c.*

Agnoſce in verbis hiſce Maieſtatem Pontificis.

Non alterius ex Apoſtolis, hoc eſt, qui primus prædicaui gentibus, primusque ab eis iugum legis excutiam, &c. voluit, vt nos ipſi Apoſtoli primi omnium hanc prauinciam ſubiremus, atque inter nos me primum ad hanc rem delegauit &c. adnotat Rabanus, primus ergo ſententiam vt conſueuit, & par erat Petrus dixit, eam ſecuti ſunt alij, quorum primus Iacobus & ſi dixerit ego iudico: non ſua ſponte aliquid decreuit, ſed iudicio ſuo probauit, quod Petrus definierat.

Concilium igitur Petrus coegit & decreti illius auctor fuit, prout Hieron. epiſt. 89. ſiue XI. inter epiſt. Auguſt. cap. 3. & Theodot. epiſt. ad Leonem animaduertunt, non opus fuit in ipſa quoque legatorum miſſione, vel in decreti ſcriptura, Petri nomen adijcere, cum totius ſynodi nomine de eo ſcribatur epiſtola, eamdem vides in Concilijs omnibus conſuetudinem ſeruatam, quæ licèt Romano Pontifice indicente, vel annuente, & probante habentur, canones tamen, & ſanctiones, vt Conciliorum decreta, non Papæ nomine promulgantur,

N. Clem. idem aſſerit epiſt. 2. Anacletus epiſt. 2. Iacobum à Petro & Ioanne ordinatum eſſe. Falsò. Perperam.

SEd mentitur, quoniam de hoc ne verbum quidem facit, quia conſultus Anacletus, quæ ſeruanda forent in conſecratione Epiſcoporum, reſpondet, non minùs quam Petrus, Iacobus & Ioannes, præſcripſerunt, quando Iacobum, fratrem Domini Epiſcopum Hieroſolymitanum ordinarunt.

N. Adducit epiſt. ad Galat, cap. 1. & 2. Perperam. quibus locis conatur poſt pſeudoſynodum Smalchadicam, probare, Paulum parem cum Petro habuiſſe poteſtatem, tum quia Euangelium à Chriſto didiciſſe inquit, atque hinc concludit, quod Paulus non à Petro, ſed à Chriſto officium Apoſtolatus receperit, tum qui Petro in faciem reſtitit, ipſumque redarguit, vt gloſſ. Auguſt. & Lirani ibidem probat, eodem pacto cæteri Apoſtoli pares poteſtate fuerunt Petro, vnde Hieronym. aduerſus Iouin. ſuper omnes Apoſtolos fundatam eſſe Eccleſiam dixit. Mutilat.

NIhil ad rem, quoniam licèt eadem fuerit poteſtas Pauli, aliorumque Apoſtolorum prædicandi, ligandi, & ſoluendi, de iuribus Apoſtolatus non diſceptamus, verùm de Primatu, cuius poteſtas diuerſa quidem ab Apoſtolatus munere ex pluribus deprehenditur, vt ſuo loco probabimus; non igitur par ſimpliciter, & abſolutè fuit, quæ Petro eſt collata, quia nimirùm ipſe dominium, & authoritatem clauium, vt caput Eccleſiæ, & ordinarius ſolus recepit, cæteri autem, vt delegati eam ſunt aſſecuti; quamobrem addit idem Hieronym. *Tamen propterea inter duodecim vnus eligitur, vt capite conſtituto ſchiſmatis tollatur occaſio*, & lib. 1. contra Pelagium, & in 16. cap. Matth. *Supra ipſum Petrum Eccleſiam eſſe conſtructam affirmat*, idem Chryſoſtom. in Ioann. cap. 87. ſequitur Optat. Mileuitan. contra Parmenion. lib. 7. audi eumdem loco citato lib. 1. cap. 2. *Igitur negare non potes ſcire te in Vrbe Romæ Petro primo cathedram Epiſcopalem eſſe collatam, in qua ſederit omnium Apoſtolorum Caput Petrus, vnde & Cephas eſt appellatus, in qua vna Cathedra, vnitas ab omnibus ſeruaretur, ne cæteri Apoſtoli, ſingulas ſibi quiſque defenderet, vt iam ſchiſmaticus & peccator eſſet, qui contra ſingularem Cathedram, alteram collocaret*: audi Bernard. de conſiderat. lib. 2. cap. 9. ad Eugenium: *Tu es, cui claues traditæ, cui oues commiſſæ ſunt, ſunt quidem, & alij Cœli*

Iani-

Ianitores, & Gregum paſtores, ſed tu tantò glorioſior, quantò differentius vtrumque præ cæteris nomen hæreditaſti, habent illi ſibi aſſignatos greges, ſinguli ſingulos, tibi vuiuerſi crediti ſunt, vni vnus, nec modo ouium, ſed & Paſtorum, tu vnus omnium Paſtor, &c. cui etiam non dico Epiſcoporum, ſed & Apoſtolorum, ſic abſolutè, ſic indiſcretè commiſſæ ſunt oues, &c. Arnob. in pſalm. 138. Leo epiſt. ad Anaſtaſ. Epiſc. Theſſal. Greg. lib.4 epiſt.38. & in 1.lib. Regum cap.4. luculentiſſimè Petrus Damian. epiſt. ad Deſider. S.Thom. ad eamd. epiſt. ad Galat. Card.Bellarmin. de Rom. Pont. lib.1. cap. 12. & 27. & lib. 5. cap. 6. & vtrobique Gretſer. Card.Baron. tom.1. anno 34.

Et quamuis Paulus redarguerit Petrum, fruſtrà eum ex hoc Petro præferre contendit, cuique enim etiam inferiori, vbi neceſſitas exigit, ſuperiorem licet commonere, ſed modus in rebus eſt, ſunt certi denique fines. Cæterum inquit Tertull. de præſcript. *ſi reprehenſus eſt Petrus conuerſationis fuit vitium, non prædicationis, &c.* Hieronym. itidem ad cap. 2. epiſt. ad Galat. Ideò Petrus non ægrè tulit, immò ſententiæ Pauli prudens adhæſit, vt cæteris exemplum in futurum præberet, quod Cyprian. epiſt.5. ad Quintum, Auguſtinus epiſt. ad Hieron. & epiſt. 19. & Gregor. homil.18. in Ezechiel, & S. Thom. 2. 2. qu.33.4. ad 2. explicarunt, conſulendi tamen ſunt, Card.Baron. tom.1. anno 33. & 51. & Card.Bellarm. lib.1. de Rom.Pont. cap.16. ibique Gretſ. in defenſ. potiſſimùm verò Suarez lib.9. de legib. vbi latiſſimè hac de re diſſerit.

Mutilat, & in alium ſenſum.

N. Auguſt. ſerm.3. in feſt. Apoſtol. Petri, & Pauli, *Verum* inquit *inter ipſos, quis, cui proponatur incertum eſt, &c.*

AT hæc quæ ſequuntur non retulit, videlicet, *Puto enim illos æquales eſſe meritis, quia æquales ſunt paſſione*, & ſimul eos fidei deuotionem vinxiſſe, quos ſimul videmus ad martyrij gloriam perueniſſe.

Mutilat, & in alium ſenſum.

Ambroſ. quoque eadem verba præciſè repetit, ſerm. 66. in natal. eorumdem Apoſtolorum, cuius & ea verba pariter obtruncauit, *Puto autem æquales eſſe meritis*. Vides igitur, quàm fideliter, & ad rem, eorum adduxit ſententias, ſi quidem nullo pacto, eos iuriſdictione, de qua eſt quæſtio, ad inuicem comparant, ſed Paulo clauem ſcientiæ, Petro autem iuriſdictionis traditam eſſe dicunt.

Mendacium contra communem ſententiam Patrum.

N. Addit quod de Paulo dicitur, idem de alijs Apoſtolis dicendum eſt, in quos nullam iuriſdictionem Petrus à Christo accepit.

Nullibi hoc legitur, ſed contrarium; nam quæ Petrus geſſit, communi Apoſtolorum voto geſſiſſe apparet Actor. cap.5.

Contrarium apertè aſſerunt Chryſoſtomus lib.2. de ſacerdotio, Auguſtinus in cap. Matth.24. Gregorius in lib. de cura paſtorali in cap. 16. Ambroſius in cap. vlt. Lucæ, Eucherius Lugdunenſis in ſermone vigiliæ S.Petri, optimèque probat Card. Bellarm. lib.1. de Rom.Pontiſ. cap.15. & 16. & vtrobique Gretſer. in defenſ. aduerſus recentiores Sectarios, & nos infra oſtendemus; in quinto etiam Actorum capite Petrus tamquam ſupremus iudex Ananiam, & Zaphiram proprio damnauit imperio, vt ibi adnotant Beda, & Hieronymus epiſt. 8. ad Demetriadem, & vbi Apoſtoli ad iudicium vocantur, & ne Christi nomine docerent, ipſis Magiſtratus interdicit, Petrus omnium primus, & poſt ipſum alij ſententiam eius probantes reſpondent, oportere magis Deo quàm hominibus parere, vbi veluti Principem Apoſtolorum primo locutum eſſe inquit Lyranus, neque aduerſantur gloſſ. ordinaria, & Eccleſiaſtica hiſtoria, dum aliorum Apoſtolorum exiliens zelum conſiderant, quo & ipſi reſpondiſſe, veluti impulſi aiunt, nam aperta eſt litera textus vbi Petrum primò reſpondiſſe legitur.

Perperam; & in alium ſenſum Caluin.

N. Matth. cap.23. *Nolite vocari Rabbi, &c.* item cap.20. *Scitis quod Principes gentium, &c.* Marc. cap. 10. *Scitis quod ij qui videntur principari*, Luc. 23. *Reges gentium, &c.* Matth. cap.20. *Reges gentium, &c.*

CVm Regem dico Tyrannum ſuſpicor, poteſtatem violentam timeo, cum Patrem, & Paſtorem, legitimum & mite imperium intelligo, Regis agnoſco faſtum, & arrogantiam exhorreſco, ſed totam fiduciam in Patre & Paſtore collocandam ſcio, *Quamquam tui me terreat*, inquit Hieronymus epiſt. ad Damaſum, *magnitudo, inuitat tamen humanitas, à Paſtore præſidium ouis peto, cum ſucceſſore piſcatoris, & diſcipulo loquor*, aliud igitur eſt Paſtorem eſſe, aliud tyrannicam appetere dominationem, *Cuius vi homines fælicitate corrupti vt plurimum obruuntur*, atque hoc Chriſtus innuit, ideo addit *vos autem non ſic*, quia & regale Sacerdotium vobis contuli, & faciam in gentem vnam in terra, in montibus Iſrael, & Rex ſummus erit Dominus imperans Ezechiel. cap.37. ideo Orig. tract.12. in Matth. 20. *Sicut omnia carnalia in neceſſitate ſunt poſita, non in voluntate, ſpiritualia autem in voluntate, non in neceſſitate: ſic & Principes ſpirituales; Principatus eorum in dilectione ſubiectorum debet eſſe poſitus non in timore corporali*, & Greg. lib. 20. moral. cap.6. *Circa ſubditos ineſſe debet rectoribus, & iuſtè conſolans miſericordia, & piè ſæuiens diſciplina.* Vnde Auguſtinus tract. 15. in Ioann. & Gregor. ad 1.lib. Reg. Regnum Chriſti inquiunt eſſe in hoc mundo, ſed non de hoc mundo ſpirituali igitur poteſtate moderandum, quoniam voluit humilitate ſurſum efferri, ſcripſit Nicolaus I. ad Michaelem epiſt. 1. non humana ſuperbia rurſus in infernum demergi; verum indigna ſunt hæc & alia huiuſcemodi toties confutata, vt in re tanti ponderis, refricentur adhuc, Caluinus eadem oppoſuit lib.4. inſt. cap.11. §.8. ad auferendum Pontifici Regium dominatum, omnemque poteſtatem coactiuam, & miraculo tribuit vtrumque imperium Moyſi fuiſſe collatum, cuius pueriles ratiocinationes præclarè diluit Cardin. Bellarm. lib.5. de Rom.Pont. cap.10. vide Gregor. lib.2. Paſtor. cap.6. & lib.3. moral. cap.19. alias 22. & lib.1. regiſtr. Bernard. denique lib.2 de conſid. in princ. pudeat igitur hibernas hiſce narrare iterum Næenias, etiam M.Anton. qui arcana ex penetralibus eruere profitetur.

N. Tandem aſſertionem hanc probare

cona-

Digitized by Google

Nilus, Luther. Caluin. Maddeburg.

conatur vulgato illo argumento, quo Nilus, & Lutherus in eorum lib. de poteſtate Papæ, Caluin. lib. 4. inſtit. cap. 1. §. 4. Maddeb. Centur. lib. 1. & 2. alijque inſurgunt recentiores Proteſtantes aduerſus Primatum Rom. Pontif. vtpote, quibus nulla amplius reſtant noua comminiſcenda, ſemper ad eadem redeunt toties refricata, canes ad vomitum. Illud autem eſt, quod non ſoli Petro, ſed cæteris quoque Apoſtolis fuerunt à Domino traditæ Claues, Matth. 16. ipſique non, vt Petro, ſed vti Eccleſiæ figuram gerenti, quemadmodum eidem fuit dictum, paſce oues meas Ioann. cap. 21.

Mendacium contra ſententiam omnium Patrũ.

Contrarium ex eo potiſſimùm apertiſſimè dignoſcitur, quod vbi Apoſtolis poteſtatem ligandi, atque ſoluendi, poſt reſurrectionem ſuam Dominus tradidit, Ioan. cap. 20. & 23. nullum vnquam de clauibus verbum fecit, ſicut cum Petro eas promiſerat, ea nimirum ratione, quia Clauium traditio dominij translationem deſignat, vulgatum eſt Iuriſtarum Axioma, quod ſoli Petro, vt capiti vniuerſalis Eccleſiæ, & Apoſtolorum Principi contulit, prout animaduertit doctiſſimus Maldonat. ad cit. cap. 16. Matth. Eodem quoque pacto ſoli Petro, idem Chriſtus totius ſui gregis curam commendauit, ipſumque vniuerſalem Paſtorem conſtituit, Ioann. dicto cap. 21. audi Euſebium Emiſſen. in ſerm. de natiu. Ioann. dicentem,
„ Prius Agnos, deinde oues ei commiſit,
„ quia non ſolum Paſtorem, ſed Paſtorum
„ Paſtorem eum conſtituit, paſcit igitur Pe-
„ trus Agnos, paſcit & oues, paſcit filios,
„ paſcit & matres, regit & ſubditos & Præ-
„ latos, omnium igitur Paſtor eſt, quia præ-
„ ter Agnos, & oues in Eccleſia nihil eſt.

Audiat Bernard. de conſid. lib. 2. cap. 8.
„ Quis es? Sacerdos Magnus, Summus Pon-
„ tifex, tu Princeps Epiſcoporum, tu hæres
„ Apoſtolorum, tu Primatu Abel, guber-
„ natu Noe, Patriarchatu Abraham, ordine
„ Melchiſedech, dignitate Aaron, auctori-
„ tate Moyſes, iudicatu Samuel, poteſtate
„ Petrus, vnctione Chriſtus, tu es, cui claues
„ traditæ, oues creditæ ſunt, ſunt quidem
„ & alij Cœli ianitores, & gregum Paſtores,
„ ſed tu tantò glorioſior, quantò & differen-
„ tius vtrumque præ cæteris nomen hæredi-
„ taſti, habent illi ſibi aſſignatos greges,
„ ſinguli ſingulos, tibi vniuerſi crediti, vni
„ vnus, nec modo ouium, ſed & Paſtorum
„ tu vnus omnium Paſtor; vnde id probem
„ quæris? ex verbo Domini, cui enim non
„ dico Epiſcoporum, ſed etiam Apoſtolo-
„ rum ſic abſolutè, & indiſcretè totæ com-
„ miſſæ ſunt oues, &c. „ Et centum alios coaceruare poſſem, ſed in re adeò cunctis vulgata, hæreticos excipio, quia videntes nolunt videre, ſuperuacaneum duxi, & luculentiſsimè explicatunt Illuſtriſsimi illi duo Cardines S. R. E. Baron. tom. 1. anno 34. & Bellarm. de Rom. Pontif. lib. 1. cap. 12. 13. 14. 15. & 16.

Locos verò aduerſarius, conſueto more, ad hanc ſententiam confirmandam, coaceruauit, eadem tamen quæ ſupracitati Hæretici in idem referunt propoſitum nempe.

N. Auguſt. ſerm. 24. de Sanctis in Vigil. SS. Apoſt. Petri, & Pauli.

Auguſtin. ibi *In vno* inquit *Petro figurari vnitatem omnium Paſtorum bonorum*. Verùm non hinc Apoſtolorum æqualitas, eo modo deducitur, vt Petrum fuiſſe Apoſtolorum Principem, eius aſſertione dicamus; ſi quidem Capitis vnitate, tanquam partis præcipuę membra omnia deſignari videntur, cùm Caput dicimus, quoniam in eo vitalem infundit ſpiritum, atque hoc idem innuere cenſeo Cyprianum de vnit. Eccleſiæ, cùm & hanc vnitatem in Petro ſignificari; & ab eo, quamuis cæteri Apoſtoli pari eſſent honore, & poteſtate præditi, vnitatis exordium proficiſci dixit, vt vna monſtretur Eccleſia, ab vno ſcilicet, qui eſt fundamentum, & in vno itidem capite, quamobrem Soli, vnde plures radij, fonti vnde plures riuuli, radici vnde plura germina oriuntur Eccleſiam comparat, non ergo pluribus, ne Schiſmati præberetur occaſio; Ideo vnam in Eccleſia Cathedram à Chriſto conſtitutam, & hanc Petri eſſe apertè dicit lib. 1. epiſt. 3. lib 4. epiſt. 8. & in epiſt. ad Iubaian; quoniam vt idem Cyprian. ait epiſt. 3. lib. 1. *Neque aliunde hæreſes obortæ ſunt, aut nata ſunt ſchiſmata, quàm inde, quòd vnus in Eccleſia ad tempus, vice Chriſti Sacerdos, & Iudex non agnoſcitur*: item Auguſtin. eodem ſerm. Petrum vocat omnium Apoſtolorum primum, quem hìc figuram bonorum dicit Paſtorum, Non quod mali etiam & facinoroſi, Claues cum Sacramento ordinis non recipiant, niſi aliquando intercedat obex, quo ordinis collatio præpediatur, vel quod ſemel receptas Claues vmquam amittant, quæ irreuocabiliter conferuntur, licèt iuſta cauſa, earum aliquando interdicatur vſus, abſit vt Auguſtinum, qui omnium Hæreticorum malleus dicitur, tam turpiter, ac Lutherus lapſum cenſeamus, ſed ideo, quia ſicuti Iudas malorum Præſulum fuit imago, ita Petrus vices gerens Paſtorum Principis, qui cum ſit eſſentia bonus, animam ſuam pro ouibus ſuis dedit, ipſe quoque eius imitatione, exemplum, & forma cæteris factus eſt, qui veri, bonique Paſtoris ſunt, quod verbis docuit epiſtola ſua, & re ipſa præſtitit.

N. Idem Auguſt. tract. 10. in Ioan. cap. 12. vbi inquit, *Si in Petro non eſſet Eccleſiæ Sacramentum, non ei diceret Dominus, Tibi dabo Claues Regni Cælorum*.

At ego ex verbis Auguſt. hoc potiſſimum elicio myſterium Eccleſiæ in Petro fuiſſe, quando ſunt ei Claues promiſſæ, vt explicet eas quidem ſuſcepiſſe, vti Caput Eccleſiæ, ne ipſo decedente collata ſibi iuriſdictio ſimul cum eo extingueretur, in ipſo ergo Sacramentum hoc fuit Eccleſiæ, quod vniuerſam ſignificauit Eccleſiam, vnum ſcilicet corpus, cuius ipſe fuit Caput membra vnitate conglutinans & ſeruans, Præſules videlicet Eccleſiarum inferiorum, qui ab ipſo Petro Claues erant accepturi, ideò ipſemet Auguſt. tract. 50. in Ioan. *Si hoc Petro tantùm tibi ſcilicet dabo Claues, dictum eſt, non facit hoc Eccleſia, ſi autẽ hoc in Eccleſia fit, Petrus quando Claues accepit, Eccleſiam ſanctam ſignificauit*. Huius loci Caluinus dictionẽ illã tantùm mutilauit.

Digitized by Google

N. Auguſt. in Pſalm. 10. 8. initio, *Quædam dicuntur, quæ ad Apoſtolum Petrum propriè pertinere videntur, nec tamen habent illuſtrem intellectum, niſi cùm referuntur ad Eccleſiam, cuius ille agnoſcitur in figura geſtaſſe perſonam, propter primatum, quem in diſcipulis habuit, ſicuti eſt, Tibi dabo Claues Regni cælorum*,

EQuidem Auguſt. ſi ad literam intelligatur ſententiam noſtram apertè explicat: Quædam, inquit de Petro dicta non habere illuſtrem intellectum, niſi ad Eccleſiam referantur, vt Petrum ſcilicet, propter Apoſtolatus ſui Primatum, Eccleſiæ perſonam non fictè, ſed verè geſſiſſe ſignificet, in capite enim illud totum repræſentari corpus ſupra diximus, in quod ab eo ſpiritus infunditur, re ergo ipſa vti Eccleſiæ Princeps accepit Claues, prout idem Auguſt. tract. vlt. in Ioan. ſerm. 23. d. *verba* declarauit; Meliùs hoc idem Auguſt. explicat in lib. de Agon. Chriſt. c. 30. *Non ſine cauſa*, inquiens, *inter Apoſtolos, Eccleſia Catholicæ perſonam ſuſtinet Petrus, huic enim Claues Cælorum datæ ſunt*, ſed de his ad 1. M. Antonij librum latiùs agemus, eiuſdem Auguſt. pro Petri primatu, quamplures, eoſdemque apertiſſimos locos adferemus.

N. Auguſt. q. 9. 79. de vet. & nou. teſt.

SEd ne verbum quidem ibi de Petro, aut de Apoſtolis; præterea hic liber non eſt Auguſtini, vt conſtat tùm ex ſtylo, tum ex ipſa ratione tractandi, quæ eſt Auguſtino indigna, nam qu. 21. negat mulierem eſſe ad imaginem Dei factam, & qu. 10. canonem Miſſæ reprehendit, & Melchiſedech aſſerit eſſe Spiritum ſanctum, Neque tamen ſilentio prætereundum erit Auguſtinum in hoc haud ſibi conſtitiſſe, ideò lib. 1. retractat. cap. 21. inquit ſcripſiſſe in lib. contra epiſtolam Donati, quod in Petro tamquam in petra fundata eſſet Eccleſia, & poſtea ſæpiùs dixiſſe Petrum geſſiſſe perſonam Eccleſiæ, quæ ſuper petram ædificata accepit claues, rationem autem, qua ſententiam mutauit eam affert, quòd illi dictum non ſit à Chriſto, Tu es Petra, ſed tu es Petrus, eam tamen quæ probabilior ſit eligendam arbitrio Lectoris relinquit, ſed Card. Bellarm. lib. 1. de Rom. Pont. cap. 12. Auguſtinum apertè deceptum probat, quod petram & maſculini, & fæminini generis æqualiter dici ſyriaca lingua neſcierit.

AT cur reticuit reſponſiones. Card. Baron. tom. 1. ann. 34. & Card. Bellar. lib. 1. de Roman. Pontif. cap. 12. poterant enim ei Sibrandus, Danneus, Vvitakerins, Sutiliuius, & alij nugatores Angli, anſam præbere aliquid blacterandi, vel defenſio Gretſ. in eod. cap. obſtruit os.

Quare tandem eumdem non retulit Auguſt. hanc rem dilucidè explicantem, quæſt. nou. & veter. teſtam. vbi inquit, *quod in vno Petro, omnes Apoſtoli continebantur*, tract. in Ioann. 124. ibi *hoc agit Eccleſia, ſpe beata, in hac vita ærumnoſa, cuius Eccleſia Beatus Petrus Apoſtolus propter Apoſtolatus ſui Primatum gerebat figurata generalitate perſonam*, idem in cit. Pſalm. 108. ſerm. 23. de verb. Domini l. 2. de baptiſ. contr. Donat. cap. 1. & lib. 1. cap. 1. contr. epiſt. Pelag. & epiſt. 92. & 162.

N. Eumdem citat Auguſt. lib. 7. de bapt. cap. 51. inquit, *Quod ſi quis Eccleſiam corrigantem contempſerit, tamquam Ethnicus habeatur*, at quorſum hæc?

Extra propoſitum.

N. Gloſs. item Hieron. ad cap. 16. Matth. & Lyrani.

Perperam, & contra aſſertionem.

AT prorſus contrariam probat ſententiam, inquit enim, *Habent quidem hanc iudiciariam poteſtatem omnes alij Apoſtoli, &c. Petrus autem ideò ſpecialiter accipit, vt omnes intelligant, quod quicumque ab vnitate fidei, & ſocietate eius ſe ſeparauerit, nec à peccatis ſolui, nec Cælum ingredi poteſt, &c.* Ergo Petro, vt capiti Eccleſiæ ſpecialiter Claues fuerunt collatæ, & non eo modo, quo cæteris Apoſtolis.

Vide Gloſs. Lyrani, &c. Qui *præ cæteris* inquit *confeſſus eſt, præ cæteris donatur Clauibus, non ergo meliùs, quàm gloſſa Hieronymi pro ipſo probat*.

N. Epiſt. Leonis I. ad Epiſcop. Viennen. eſt autem 93. vbi inquit, *Hunc enim in conſortium indiuiduæ vnitatis aſſumptum, id quod ipſe erat, voluit nominari, dicendo; Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, &c.* ex quibus infert & illa verba dicta ſunt in conſortium indiuiduæ vnitatis, ſcilicet vt vna omnium Apoſtolorum oſtendatur poteſtas, congeritque ad hoc Canones, & authoritates quamplures, ſed veterator more conſueto, reticuit, quæ præcedunt nempè „ Sed „ huius muneris ſacramentum, ita Dominus „ ad omnium Apoſtolorum officium pertinere voluit, vt in beatiſſimo Petro Apoſtolorum omnium ſummo principaliter collocaret, vt ab ipſo quaſi quodam capite, dona ſua, velut in corpus omne diffunderet, „ vt exortem ſe myſterij intelligeret eſſe diuini, qui auſus fuiſſet à Petri ſoliditate recedere.

Mutilat.

N. Lucæ 22. vbi Chriſtus *Ego pro te rogaui Petre, &c.*

SEd quoniam ex verbis his Theophylactus, Leo, & omnes Patres Græci, & Latini, Petri comprobant Primatum, Card. Bellarm. d. lib. 1. cap. 20. infert Author, cum Pariſienſibus, verba prædicta non propriè de Petro, qui à fide cecidit, ſed de ipſo, vt figuram gerebat Eccleſiæ Catholicæ, cuius fides deficere nullo modo poteſt, interpretanda fore,

Contra cõmunem ſententiam Patrum.

Animaduertas rogo, vti diabolum omnes Apoſtolos impetiturum Chriſtus prænunciet, ſoli tamen Petro dicit, pro te rogaui, vt non deficiat fides tua, quia inquit Chryſoſtomus hom. 34. in Matth. ad verba illa, Eſtote prudentes, &c. cap. 10. & 16. *Ille fidem caput Chriſtiani nominis, & te cæterorum caput petet, ego te fidemque tuam protegam*, à capite enim totius corporis pendet ſalus, vnde ſanctiſſimus Leo ſerm. 2. in Natal. Apoſtolor. Petri, & Pauli „ Commune erat omnibus Apoſtolis periculum de tentatione formidinis, & „ diuinæ protectionis auxilio pariter indigebant, quoniam diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere, & tamen ſpecialis à Domino Petri cura ſuſcipitur, & „ pro Petri fide propriè ſupplicatur, tamquam aliorum ſtatus certior ſit futurus,

ſi

„ ſi mens Principis victa non fuerit; in Pe-
„ tro ergo omnium fortitudo munitur, & di-
„ uinæ gratiæ ita ordinatur auxilium, vt fir-
„ mitas, quæ per Chriſtum Petro tribuitur,
„ per Petrum Apoſtolis conferatur: Nam &
„ poſt reſurrectionem ſuam Dominus beato
„ Petro Apoſtolo, poſt regni claues, ad tri-
„ nam æterni amoris profeſſionem, myſtica
„ inſinuatione ter dicit, Paſce oues meas,
„ quod & nunc proculdubiò facit, & manda-
„ tum Domini pius Paſtor exequitur, con-
„ firmans nos exhortationibus ſuis, & pro
„ nobis orare non ceſſans, vt nulla tentatio-
„ ne ſuperemur, ſi autem hanc pietatis ſuæ
„ curam omni populo Dei, ſicut credendum
„ eſt, vbique protendit, quantò magis alum-
„ nis ſuis opem ſuam dignatur impendere,
„ apud quos in ſacro dormitionis toro, ea-
„ dem qua præcedit, carne requieſcit.

Neque mireris ſi idem Petrus, cui hæc dicta ſunt, Chriſtum negauit, quia nec promiſſio Chriſti, nec Petri fides defecit, non enim dixerat Chriſtus ſe rogaturum pro eo ne tentaretur, ſed ne à fide caderet, & idcircò tentari permiſit, tentatur, & timore perculſus noſſe negauit, ſed in fide ſtetiſſe, & fortiùs confirmatum conualuiſſe dicit Ambroſius, ad Pſalm. 43. „ Quid dicit? intellige,
„ ventilatur Petrus vt Chriſtum negare co-
„ gatur, incidit in tentationes, quædam locu-
„ tus eſt, quaſi palearum plena; ſed locutus
„ eſt verbo, vt fundatior eſſet affectu, deni-
„ que fleuit, & paleas ſuas lauit, & illis ten-
„ tationibus meruit, vt pro ſe Chriſtus inter-
„ ueniret. Quantò maius eſt patrocinium,
„ quàm perturbationis illius tentamentum?
„ & ideò plus quàm paſſus eſt, acquiſiuit:
„ Acquiſiuit enim Chriſtum patrocinantem,
„ cogitur autem & aduerſarius ſanctos Do-
„ mini ad ſua damna tentare, dum enim
„ tentat meliores reddit, vt qui tentatur poſ-
„ ſit alios inſtituere, qui ſibi ipſi inualidus
„ videbatur, denique Petrus Eccleſiæ præpo-
„ nitur, poſtquàm tentatus à diabolo eſt. „

Ideò Chriſtus vt conuerſus aliquando fratres confirmaret eumdem commonet: quæ ſicuti neceſſitas confirmandi nutantes, vel lapſos fratres perpetua in Eccleſia futura erat; ita non ſoli Petro dicat, cenſeas, ſed ijs quoque omnibus vti mandata accipe, qui Petri ſucceſſores vnquam extiterint; errare ergo in fide non poſſe Romanos Pontifices hinc deprehenditur, quomodo enim qui ruit labentibus ferre opem poſſet? neque obijcias Marcellinum Idola veneratum, Liberium, Felicem II. Honorium I. & quoſdam alios Pontifices, quos Sectarij hæreſis nota falsò inſpergunt, quoniam, & quamplures grauiſſimi, integerrimique Auctores haſce Planorum detergunt impoſturas, quos recenſet Coccius p. 1. Theſ. lib. 7. art. 11. 12. 13. 14. 15. & poſtremò, Card. Bellarm. de Rom. Pontif. lib. 4. cap. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. vbi Gretſ. aduerſus recentiores Momos, & in Greg. VII. latiſſimè Card. Baron. ad vniuſcuiuſque annum.

Vt autem nihil ad hanc tractationem penitùs deſit, omninò conſule Card. Bellarm. egregiè hæc explicantem, de Roman. Pontif. lib. 4. c. 3. vbi ad propoſitum.

Auguſt. Chryſoſt. Theophyl. Felicem I. Leonem, Petrum Chryſol. Bernard. Orig. Cyrill. Theodoret. Hieron. Greg. teſtes affert, vide etiam Card. Baron. tom. 1. ann. 33. quorum authoritatem præferendam eſſe dicterijs, & nugis Sutliuij, Dann. Vvitakeri, & aliorum Proteſtantium, oſtendit Gretſerus, in defenſ. d. cap. 3.

N. Ergo pergit, ſicuti iſta verba in Petrum directa de Eccleſia intelliguntur, ita & illa, Tu es Petrus de Eccleſia intelligenda ſunt, hanc ſententiam firmarunt Sotus de iuſt. & iur.

Falsò:

MEndacium iſtud idem Sotus refellat in reſponſ. ad 1. argumentum, vbi ad probandum Epiſcopalem ordinem, iure diuino eſſe inſtitutum, quatenus ſimpliciter conſideratur, addit „ Attamen cùm eam-
„ dem authoritatem, vt dictum eſt, perpetuò
„ permanſuram fundaſſet, eo ipſo facto in
„ Apoſtolis, & ſingulariter in Petro, ſingulis
„ futuris Epiſcopis locutus eſt, itaque quod
„ Petro dixit, paſce oues meas, cunctis qui
„ per ipſum creandi eſſent Epiſcopi, dictum
„ voluit, nempè vt eo ipſo, quod quiſque
„ creatus eſſet Epiſcopus, idem ſibi datum
„ diuinitus præceptum intelligeret, *& ad 2.*
„ propterea ſingulariter dictum eſt Petro,
„ paſce, quod quantum ad iuriſdictionis
„ plenitudinem, ſingulariter ipſum Caput
„ conſtituit.

N. Ambroſ. in ſerm. de Apoſtolis, *Repetitum eſt à Domino, paſce oues meas, & quas oues, quem & Gregem non ſolùm tunc beatus Petrus ſuſcepit, ſed & nobis ſuſcepit eas, & in illa nos ſuſcepimus omnes.*

Oſcitanter, & contra aſſertionem

NVllus profectò ſermo hoc titulo inſcriptus, in libris S. Ambroſij extat, atque tres tantummodò ſermones de Apoſt. Petro, & Paulo conſcripſit, in quorum nulla verba hæc reperiuntur, extant verò huiuſmodi verba de dign. ſacerd. cap. 2.

At quis non videt, vt noſtram ſententiam comprobant, nam ſi Petrus, etiam pro Epiſcopis ius iſtud paſcendi à Chriſto recepit atque in eo omnes acceperunt Epiſcopi, profectò à Petro, veluti à fonte, & radice Epiſcoporum manauit poteſtas, non ergo eam à Deo immediatè habent, ſicuti habuerunt Apoſtoli, ſed à Petro, cui cùm Romanum Pontificem, non ceteros Epiſcopos, in omnem iuriſdictionem ſuccedere, in animaduerſione probatum ſit, Patrum omnium aſſenſu vnanimi, & conſonis Conciliorum authoritatibus, meritò hæc Ambroſij verba in aduerſarium retorquemus.

N. Auguſt. *Chriſtus commendauit oues vni Petro, in Petro vnitatem commendauit, multi erant Apoſtoli & vni dicit paſce oues meas &c. Omnes in vno ſunt &c.*

Contra aſſertionem.

LOcum Auguſt. vnde verba iſta tranſcripſit minime citat, quæ tamen ſententiam noſtram liquidò probant.

N. Leo Papa ſerm. 2. de aſcens; *Cùm Petro dixit. Tibi dabo claues, tranſiuit in alios huius poteſtatis ius, quodque vni commendatur, omnibus intimatur; & Petro dixit ſingulariter, quia cunctis Eccleſiæ Rectoribus Petri forma proponitur.*

Mutilatè, oſcitanter, & contra aſſertionem.

Verba hæc in citato ſerm. non extant, ſed in 2. Natal. SS. Petri, & Pauli, nec omnino eadem, ſed mutilata eſt ſententia, vide vt fidelis teſtis ſit, neque Bibliopolarum incuriæ hoc tribuatur, poſtquam & in ſerm. S. Ambroſ. ſupra proxime relato, idem eſt error, S. Auguſt. locum non refert, verè canis feſtinans cæcos parit catulos, verba autem S. Leonis in d. ſerm. in Natal. SS. Petri, & Pauli hæc ſunt, *Tibi dabo claues regni cælorum, & quæcumque ſolueris ſuper terram, erunt ſoluta & in cælis, & quæcunque ligaueris, &c. tranſiuit quidem in Apoſtolos alios Ius iſtius poteſtatis, ſed non fruſtra vni commendatur, quod omnibus intimatur, Petro enim ſingulariter hoc creditur, quia cunctis Eccleſiæ rectoribus Petri forma proponitur, manet ergo Petri priuilegium ex ipſius fertur æquitate iudicium nec nimia eſt ſeueritas vel remiſſio vbi nil erit ligatum, vel ſolutum, niſi quod Petrus, aut ligauerit, aut ſoluerit, &c.* videat Lector an hic locus probet id, ad quod adducitur vel expreſsè contrarium concludat.

In alium ſenſum.

N. Cyprian. lib. 2. epiſt. 4. *Vnam Chriſtus in vniuerſum inſtituit Eccleſiam, vt in ea multa membra diuiſa ſint, & Epiſcopatum vnum, ſed multorum Epiſcoporum numeroſitate diffuſam.*

Epiſtola eſt ad Antonianum data, qui à Nouatiano ſeductus iam nutare inceperat, ad illum igitur in Eccleſiæ Romanæ communione, & Pontificis ipſius obedientia confirmandum Cyprianus ſcribit, vt quiſque ex ea cognoſcere poterit. Quamobrem nil aliud verbis hiſce infert, niſi quod firmiter vnitati Eccleſiæ, inhæreat, quæ ſub vno Capite, vno conſtat grege, quod apertiſſimè colligitur ex præcedentibus ibi: *Is, quiſquis ille eſt, qualiſcumque eſt, Chriſtianus non eſt qui in Eccleſia Chriſti non eſt*, &c. *Item niſi Epiſcopus tibi videtur, qui Epiſcopo in Eccleſia à ſexdecim Coepiſcopis, adulter atque extraneus Epiſcopus fieri, à deſertoribus per ambitum nititur, & cum ſit à Chriſto Eccleſia vna*, &c. Atque ex immediatè ſequentibus, poſt relata ab Authore, videlicet, *Ille poſt Dei traditionem, poſt connexam, & vbique coniunctam Catholicæ Eccleſiæ vnitatem, humanam conatur Eccleſiam facere.*

At quid ſibi verba ſua velint clarius explicet idem Cyprian. lib. de vnit. Eccleſ. Audi, „ Loquitur Dominus ad Petrum, ego dico „ tibi quia tu es Petrus, &c. Et tibi dabo „ Claues, &. Et iterum, &c. Paſce oues „ meas, ſuper illum vnum ædificat Eccleſiam „ ſuam, & illi paſcendas mandat oues ſuas, „ & quamuis Apoſtolis omnibus parem po„ teſtatem tribuat, & dicat, Sicut miſit me „ Pater, &c. Accipite Spiritum ſanctum, „ &c. Tamen vt vnitatem manifeſtaret, vnam „ Cathedram conſtituit, & vnitatis eiuſdem „ originem ab vno accipiente, ſua authorita„ te diſpoſuit, hoc erant vtique cæteri Apo„ ſtoli, quod fuit Petrus pari conſortio præ„ diti, & honoris, & poteſtatis, ſed exordium „ ab vnitate proficiſcitur, Primatus Petro „ datur, vt vna Chriſti Eccleſia, & Cathedra „ vna monſtretur, & Paſtores ſunt omnes, „ ſed grex vnus oſtenditur, qui ab Apoſtolis „ omnibus vnanimi conſenſione paſcatur, „ &c. *Et inferius*, Epiſcopatus vnus eſt; „ cuius à ſingulis in ſolidum pars tenetur, „ Eccleſia quoque vna eſt, quæ in multitu„ dinem latiùs incremento fœcunditatis ex„ tenditur, quomodo ſolis multi radij, „ ſed lumen vnum, rami arboris multi, „ ſed robur vnum tenaci radice fundatum, „ & cum de fonte vno riui plurimi diffluunt, „ numeroſitas licet diffuſa videatur, exun„ dantis copiæ largitate, vnitas tamen ſerua„ tur in origine, &c. ſic & Eccleſia Domini „ luce perfuſa per Orbem totum radios ſuos „ porrigit, vnum tamen lumen eſt, &c. „ Vnum tandem Caput eſt, origo vna, &c. & „ *infra*, At vero quia Chriſti populus non po„ teſt ſcindi tunica eius per totum texrilis, „ & cohærens diuiſa à poſſidentibus non eſt, „ Monet ipſe in Euangelio dicens, & erit „ vnus grex, & vnus Paſtor, &c.

N. Bernard. de conſiderat. lib. 3. *Erras ſi vt ſummam, ita & ſolam inſtitutam Apoſtolicam veſtram authoritatem exiſtimas, ſi hoc ſentis, diſſentis ab eo, qui ait, non eſt poteſtas niſi à Deo*, &c. In alium ſenſum.

Verba hæc in 4. cap. ſunt, quorum ſenſus vt deprehendatur, referre quæ præcedunt opus eſt, nempe, *Omnia mihi licent, ſed non omnia expediunt, tunc denique tibi licitum cenſeas ſuis Eccleſias mutilare membris, confundere ordines perturbare terminos, quos poſuerunt Patres tui, ſi Iuſtitiæ eſt ius cuique ſeruare ſuum, auferre cuiuſquam ſuum, iuſto quo modo poterit conuenire, erras*, & poſtea, *non ergo tua ſola poteſtas à Domino, ſunt & mediocres, & inferiores*, &c.

Hoc vnum igitur ſibi vult, & ordinum diſtinctiones, qui in Eccleſia ſunt, non temerè confundendas, ac perturbandas fore, & Papæ poteſtatem eſſe ſupremam fatetur. ſed à Deo etiam conſtitutas aſſerit, quæ inferiores ſunt.

N. Addit hucuſque ſcilicet ex locis ſupra relatis, ſatis ſuperque probatum credimus, Apoſtolos æqualem poteſtatem tàm ordinis, quàm iuriſdictionis à Chriſto habuiſſe, nunc quomodo omnes Epiſcopi de iure diuino Apoſtolis ſucceſſerint demonſtremus.

Ad quod comprobandum aciem inſtruit ſcriptorum, & locorum quamplurium, vt eorum numeroſitate propriam vanitatem oſtentando, maximam ſui ipſius, in imperitos excitet admirationem, fidemque mendacijs aucupetur, vel potiùs proptiam patefacit inſcitiam.

Quorum primus eſt Concilij Antiocheni cap. 21. ſed nihil aliud dicit, niſi quod Epiſcopus de ſua Diæceſi in aliam non tranſeat, ſed maneat in Eccleſia, quam ab initio ſortitus eſt. Perperam.

Alter epiſt. p. ad Corint. cap. 2. verùm ne mulieres ingrediantur Eccleſiam, niſi velato capite propter Epiſcopalem dignitatem dicit. Perperam. nullatenus ad rem. tot congerit authoritates.

Tertius Aug. in quæſt. nou. & veter. teſtam. Clemens epiſt. 3. & 5. Alex. II. epiſt. p. Anacl. epiſt. 2. Eleuth. ep. vnic. Zephyr. epiſt. p. Vrban. epiſt. vnic. cap. viden. 12. q. p. Anther. & Fabian. epiſt. p. & 2. Stephan. & Sixt. epiſt. 1. Damaſ. epiſt. 4. Leo 1. epiſt. 87. Innoc. in cap. vnic. d. factam. vnct. & cap. p. d. ſum. Trinit. & cap.

cap.9. de pœnitent. Côcil. Lateran. ſub Leon. X. Concil. Sennon. cap. antepenult. Concil. Colonien. in princ. Auguſt. pſalm. 44. Bruchard. lib. 2. cap. 35. Pius epiſt. p. Vrban. epiſt. vnic. Felix epiſt. p. Melchia. epiſt. p. Boniſ. epiſt. 2. Hormiſd. epiſt. 4. ad Hiſpan. cap. p. Leo epiſt. 44. 60. 67. 70. & 78. ad Epiſcop. Arelaten. ad Anatol. epiſt. 60. & 67. Paulus epiſt. ad Timoth. 3. ad Epheſ. cap. 4. Apoſtoli in epiſt. Ignat. & in conſtit. tom. p. Concil. omnes hi referuntur a Pighio controu. 2. de ordin. Eccleſiaſt. Anicet. & Vrban. I. epiſt. p. Anter. ep. vltim. l. ſi quicquam C. De Epiſcop. & Cleric. Synodus quarta Conſtantin. Gerſon. de ſtat. Eccleſ. cap. de ſtatu Prælatorum, conſiderat. p. Vigner. in inſtitut. de ſacram. ordin. ver. 40. Ioann. de ſilua in rract. d. beneſic. 92. p. p. n. 29. Duran de Concil. rub. 4. nu. 18. Concil. Conſtantie. contr. Vuicleſ. Alfonſus de Caſtro, lib. 6. de hæreſ. in verb. Epiſcopi.

Profectò cuncta hæc perperàm allata exiſtimes velim, quando quidem duo tantummodò probent, alterum, quod Epiſcopatus ordo iure diuino ſit inſtitutus, Hanc veritatem Catholica quoque Eccleſia firmiter tenet, eamque Sotus de iuſt. & iur. lib. 10. q. p. art. 4. egregiè explicat, nimirum ſi huiuſmodi dignitas in genere conſideretur, vt ſint Epiſcopi in Eccleſia, & ſingulis Eccleſijs ſuus præſit Epiſcopus, quo ad electionem verò huius, vel illius Epiſcopi, qui huic, vel illi præficitur, nequaquam eſſe iuris diuini electionem, ſed à Papæ iudicio omnino pendere.

Alterum, quod Epiſcopi iure diuino in locum Apoſtolorum ſucceſſerint, & hoc ipſa Rom. docet Eccleſia, quatenus Epiſcopatus ordo à Chriſto inſtitutus, primò in Apoſtolis fuit, quorum ſucceſſores Epiſcopi dicuntur non ſimpliciter, & propriè, ſed ſecundùm quid, atque impropriè, vt ſuperius ex Card. Bellarm. probauimus, ſiquidem vt docet S. Thom. in cap. 12. p. ad Corinth. Apoſtoli receperunt à Chriſto poteſtatem vniuerſaliter in omnes fideles, at Epiſcopi licèt eorum loco ſubrogati ſint, non tamen poteſtatem eamdem in omnes Eccleſias, ſed quiſque in ſua Diœceſi ius habent; ſolus Papa, qui Petro eſt ſubſtitutus, vniuerſalem hanc retinet ſupremam iuriſdictionem.

Quid verò ex his duabus aſſertionibus ſequatur, nunc dicit Epiſcopos ſcilicet omnes, parem cum Rom. Pontifice iuriſdictionem habere, quemadmodum Apoſtoli, ipſi Petro fuerunt æquales. (Falſa concluſio.)

At ſuperius ſatis ſuperque fuit explicatum, quàm longè differret Petri ſumma poteſtas, ab ea qua cæteri Apoſtoli, ſub ipſo Petro eorum Principe, fuerunt à Chriſto donati, neceſſitati Eccleſiæ totiùs conſulente, vt tanquam in partem ſollicitudinis vocati, Petro in conſilijs, in laboribus, in regimine, cunctiſque tandem, quæ emergerent negotijs, aſſiſterent. primatu autem vnius, quo cuncta ſuo moderetur arbitrio, veluti glutino Eccleſiæ vnitatem conſeruari Cyprianus demonſtrat, vſus probat, neque ipſi Angli aliter dicerent, qui ſub Rege eorum Eccleſiæ capite, PſeudoArchiepiſcopo Cantuarienſi, totius Angliæ primatum falsò aſſerunt.

CAPITIS SECVNDI

ASSERTIO,

N. Epiſcopum Vrbis Romæ nullam præeminentiam ab Apoſtolis habuiſſe, quam cæteri Apoſtoli non habuerint.

ANIMADVERSIO:

ILlemet Petrus, qui numine Spiritus ſancti afflatus, mentiſque acie euectus, humana traſcendens primus omnium Apoſtolorum diuina ingreſſus penetralia formam Dei agnouit, & confeſſus eſt, quæ forma ſerui obuoluta adhuc latebat, meruit ab ipſo Domino in Petram fidei formam, & immobilem commutari, ſuper quam Petræ illi angulari innixam, quæ Iudæorum, & Gentilium fecit vtraque vnum, Eccleſiam ſuam, viuis conſtructum ex lapidibus, viſibilem fundaret, vt perpetuò in illa conſiſteret, adeò quod infernæ Poteſtates, quamuis nulla alia in hoc ſit rerum Orbe, quæ robori eorum comparari poſſit, fundamenta ipſius ſemper fruſtra concurrerent.

Atque huius veræ confeſſionis digna mercede, tantò maiori fuit præ cæteris Apoſtolis inſignitus honore, quantò præ illis excellentius nomen obtinuit à Chriſto Domino, dum ab ipſo Clauium regni Cælorum traditione, ſupremum Eccleſiæ vniuerſalis dominium, tanquam ipſius Caput, ſolus accepit, vt earum iure, pleniſſimaque in omnes veræ fidei cultores poteſtate, quæcumque in terris obligaſſet, aut ſoluiſſet, perpetuò obligata, & ſoluta in Cælis quoque forent.

Sicuti igitur Petrum dumtaxat affatur, inquit Chryſoſtomus. *Qui os erat Apoſtolorum, Princeps, & vertex illius Cætus*, huic addit Theophylactus. *Non alijs præfecturam commiſit cuncti illius gregis*; quem non corruptibilis auri, & argenti, ſed proprij ſanguinis inæſtimabili pretio redemit, delens atque reſcindens Chirographum illud, quod aduerſùs nos miſerrimos erat conſcriptum, eoque Cruci affixo, grauiſſimo ſoluit iugo, quo immaniſſimus Tartareus Pharao, diro nimis nos detinebat imperio, atque ita in libertatem vindicatos, in vnum concluſit Ouile, quod nedum Agnos, ordine ſcilicet, & poteſtate inferiores, ſed Oues quoque Matres nimirum quæ Agnis ipſis præſunt (ex vtriſque enim conſtat Grex) intra fidei, & Charitatis ſepta excepit. (In Ioann. cap. 21. hom 87.) (In cap. 21. Ioan.)

Paſce, illi dicit, oues meas, & ne vniuerſæ iuriſdictionis ſummam poteſtatem ad vnius Vrbis diœceſim, anguſtis circumſcriptam finibus contrahere impius audeas, Audi Bernardum, *Quas illius, vel illius populos Ciuitatis, aut Religionis, aut certi Regni, oues meas inquit, cui non planum non deſignaſſe aliquas, ſed aſſignaſſe omnes, nihil excipitur, vbi diſtinguitur nihil*, &c. Eique Patres omnes aſſentiuntur, quorum ex Græcis quinquaginta quinque, & ex Latinis octuaginta octo congeſſit Coccius, (D. con lib. 2. cap 9) (Theſaur. p. p. lib 7. cap. 4.)

Apo-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO E[illegible]

Apoſtolos igitur ſupremæ huic Petri ditioni ſubiecisſe ambigere nemo poterit, quod hac vniuerſitate ipſos quoq; Dominus complexus ſit, vt è ſuo grege dicantur, ſicuti enim cum Auguſtino dicam j, *In Saluatore omnes erant cauſa Magiſterij, ita & poſt Saluatorem, vt in Petro omnes contiuerentur, ipſum conſtituit Caput eorum, vt Paſtor eſſet Dominici gregis*, &c. *Non dico*, pergit Bernardus, *Epiſcoporum, ſed etiam Apoſtolorum, ſic abſolutè & indiſcretè tota commiſſæ ſunt oues*, Quod ſanè verbis illis apertiſſimè explicauit cum Petro reſpondendi, tu ſcis Domine quia amo te, paſce Agnos meos, Oues meas paſce, continuò edixit, ſiquidem eamdem inter Agnos, & Oues conſtituit differentiam, quam innuit Lucæ 10. vbi deſignatis ſeptuaginta duobus diſcipulis mittens illos ad Euangelium ſuum gentes edocendas, Ecce, inquit, Ego mitto vos ſicut Agnos inter Lupos, & Matthei. 10. cum Apoſtolis ipſis munus prædicandi iniungie, Ecce ait, vos mitto, ſicue oues in medio Luporum, vides itaqne diſcipulos proprio Chriſti ore Agnos, Apoſtolos verò Oues appellari.

Q. 77. vtriuſq; teſtam.

De conſid. lib. 2. cap. 9.

Cum ergo Chriſtus ſuorum fidelium Cętum, veluti vnius corporis membra, in vnum ſacroſanctæ Eccleſiæ Ouile gregis ad inſtar coegiſſet, ipſumque aduerſus Tartareæ poteſtatis conatus, ad Mundi ſeneſcentis exitium vſque, hìc militaturum relinquere ſtatuiſſet, eadem ſapientia, qua attingit à fine ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter, optimè iam ab æterno cognouerat genus aliquod regiminis in ipſa Eccleſia, conſtituendum eſſe, quo moderata, eamdem fidei, & ſpiritus vnitatem, vinculo pacis ſernaret, corpus namque abſque capite, & grex ſine Paſtore conſiſtere nequit, idque vnum eſse oportet, ſiquidem non bene ſuccedit multitudo imperantium in vno Regno; Sol vnus eſt, nihilque ſine eo pulchrum in terra, qui ſi repentè deficiat, omnia videas emori, & deficere, quæ priùs viguerant, at ſi duos Soles in Orbem induceres, nimio ardorę omnia conflagrarent; monſtrum eſt, non corpus, cui plura præſunt Capita, & plurium æqualis poteſtas Imperium facilè diſtrahit, quamobrem, & ſapientiſſimus Deus, vt cunctis proſpiceret futuris Eccleſiæ neceſſitatibus, vnum ipſi Petrum, vice ſua Caput, & moderatorem conſtituit; abſurdum itaque foret exiſtimare, impium verò aſſerere, quod huic myſtico, & viſibili corpori ea lege viſibile caput præfecerit, vt eo ſublato diſſolueretur, ſicuti obtruncato capite corpus humanum diſſolui, & corrumpi neceſſe eſt; adeò quod Grex perpetuò deſtitutus, nullum amplius Ducem, aut Paſtorem ſibi præſtò cerneret, à quo moderari, doceri, paſci, & tueri deberent, & ad quem vbi neceſſitate vrgerentur, poſſent tutò confugere, paruulique peterent panem, & qui frangeret eis nullus reperiretur, ac ſi de ipſis infauſtum illud vaticinium eſſet, percutiam Paſtorem, & diſpergentur oues gregis, ipſe namque prouidentiæ ſuæ lancè, omnia penſitat, & quæ nobis futura ſunt vno intuitu præſentia cernit, prior amauit, & poſterior deſerit, diuinam in Eccleſia Monarchiam cum ipſa ad extremum vſque diem, in ſucceſſoribus Petri, perduraturam inſtituit, eiuſdem Chriſti verba ſunt, quod ſi non credis, verbis, & rebus ipſis, & operibus crede, fac periculum, & vera comperies, perpetua ſucceſſione Pontificum, à Petro ad Paulum V. vſque, nunquam obtruncata; *Numera tu mihi proteſtantium tuorum in Eccleſia Anglicana* (cum Auguſtino te alloquor) *Sacerdotes, vel ab ipſa ſede Petri, & in ordine illo Patrum, quis cui ſucceſſerit*, &c. Incipe ab illo Henrico, qui furijs impudiciſſimæ libidiuis actus, primus in ea primatum ſibi vindicauit, perge ad fæminam, vt fabula illa Papiſſæ, quam falsò in nos commenti eſtis, veriùs de vobis narretur, & ab ea ad Puerum: at non te pudet illam deſeruiſſe Eccleſiam, in qua ſucceſsio Sacerdotum, ab ipſa ſede Petri Apoſtoli, cui paſcendas oues ſuas Dominus commendauit, vſque ad præſentem Epiſcopatum, ſi Auguſtino credis te retinere debebat.

Chryſoſt. Homil. cum de expulſione eius ageret.

In pſalm. contr. part. Donat.

Cont. epiſt. fund. cap. 4.

At videas quanta vis ſit veritatis, hoc idem fateri ſunt coacti etiam maximi illi Nouatorum Anteambulones audi Ioannem „ Wiclephum. Suppono iterum quod Roma- „ nus Pontifex ſummus Chriſti Vicarius in „ terris ſit &c. *Ioannem de Bezimbra Vſſitam*. „ Profiteor fideli corde & ore, quia omni „ voluntate, & deſiderio ſum in ſpe, & eſſe „ cupio in re, ex integro inuiolabiliter; & „ inſeparabiliter membrum S. Matris Eccle- „ ſiæ, Catholicæ, vniuerſalis, & Romanæ, „ per totum orbem diffuſæ, in Apoſtolicis „ ſedibus à beato Petro Apoſtolorum Princi- „ pe fundatæ, & vſque modò continuatæ, &c.

Epiſt. ad Vrban. VI.

In profeſſ. fidei.

Nec Lutherus reticuit, qui ad Leonē X. „ ſcripſit. Quare Beatiſsime Pater, proſtra- „ tum me pedibus Beatitudinis tuæ offero, „ cum omnibus, quæ ſum, & habeo, viuifi- „ ca, occide, voca, reuoca, approba, repro- „ ba, vocem tuam, vocem Chriſti in te præſi- „ dentis, & loquentis agnoſcam, *rurſus*.

In prioribus reſolut. priorum propoſit.

„ Primùm, quod me mouet, Romanum „ Pontificem eſſe, alijs omnibus, quos ſal- „ tem nouerim Pontifices, ſe gerere ſuperio- „ rem, eſt voluntas Dei, quam in ipſo facto „ videmus, neque enim ſine voluntate Dei, „ in hanc Monarchiam venire vnquam po- „ tuiſſet Romanus Pontifex, at voluntas Dei, „ quoquomodo fuerit nota, cum reuerten- „ tia ſuſcipienda eſt, ideoque non licet te- „ merè Rom. Pont. in ſuo Primatu reſiſtere. Hæc autem ratio tanta eſt, vt etiam ſi nulla cauſa eſſet, hæc tamen ſatis ſit, ad compeſcendam temeritatem, reſiſtentium, idemq; repetit.

In reſolut. aliar. propoſit.

In declarat. denuo aliorum Articul

Et Martinus Bucerus „ Ingenuè confite- „ mur, apud veteris Eccleſiæ Patres, Rom. „ Eccleſiam præ cæteris Primatum obtinuiſ- „ vt quæ Cathedram D. Petri habeat, cuiuſ- „ que Epiſcopi ſucceſſores, Petri ferè ſem- „ per habiti ſunt.

In præparatione ad Concilium.

Eraſmus quoque „ quemadmodum expe- „ dit ad arcenda ſchiſmata, vnum eſſe Rom. „ Pontificem, qui præſideat Eccleſijs omni- „ bus, ita eadem ratione expedit, vt multæ „ Ciuitates vni pareant Epiſcopo, *Idem*, tot „ ſcriptis tribuo Rom. Pontifici Eccleſiæ pri- „ matum, frementibus cunctis qui Romano „ Pontifici mala volunt, *tuo nunc gladio te* „ *iugula*.

De ratione concion.

In ſpongia contra Luther. in comment. epiſt. Hier. ad Damaſ. & in reſpon. ad exhorta. Alb

Aſſertio igitur huius capitis hæretica eſt,

Digitized by Google

Pij, & in com. ad Arnob. in Pſalt. eſt, quæ primatum, non à Chriſto, ſed ab Apoſtolis Petro conceſſum, & Apoſtolos iuriſdictione ordinaria æquale, adeoque Epicopos omnes Romano Pontifici poteſtate pares aſſerit.

Et quæcumque in ea adducuntur, perperam, in alium ſenſum, vel falsò recenſentur.

CAPITIS SECVNDI.

EXPVNCTIO.

Mendacium. N. Apoſtolos æqualiter inſtitutos eſſe, atque inter Epiſcopos eorum ſucceſſores, nullam præcedentiam dari poſſe, iam apparet.

Cyreus. Est hæreſis omnibus Sectarijs communis, atque hoc argumento vtitur Cytreus, quem refellit Card. Bellarm. de Roman. Pontiſ. lib. 3. cap. 23. error. 12. Et impiè mentitur contra expreſſa Euangelij verba.

N. Matth. cap. 16. & 18. Ioann. 21. dum, inquit, Romanus Pontifex, nullo expreſſo iure, præeminentiam ſuper alios, oſtendere hucuſque poterit. — Mendacium.

At mendacijs, quæ hauſit ex impijs Caluini, Lutheri, & Illyrici libris, confutare forſan poterit, tot tantorumque Patrum ſententias, qui Romani Pontificis primatum, diſertis probant verbis, quorum ex Græcis, & Latinis innumeros recenſet Coccius 1. par. Theſaur. lib. 7. art. 6. 7. & alios refert Card. Bellar. de Rom. Pontiſ. lib. 1. cap. 10. ad 26.

Verùm huius peruicaciæ reuincat errorem Ioannes Gerſon, vir ſanè haud adeò propenſus in Romanos Pontifices, Iudicem ipſum aduoco, eius itaque audiat ſententiam, de ſtat. Eccleſ. conſider. 1; Status Pa-
,, palis, *inquit*, inſtitutus eſt à Chriſto ſuper-
,, naturaliter, & immediatè, tanquam pri-
,, matum habens Monarchicum, & regalem
,, in Eccleſiæ Hierarchia, ſecundum quem
,, ſtatum vnicum, & ſupremum, Eccleſia
,, militans dicitur vna ſub Chriſto, quem
,, ſtatum, quiſquis impugnare vel diminue-
,, re, vel alicui Eccleſiaſtico ſtatui particula-
,, ri coæquare præſumit, ſi in hoc pertinaci-
,, ter faciat, Hæreticus eſt, Schiſmaticus, im-
,, pius, atque ſacrilegus; cadit enim in hæ-
,, reſim toties expreſsè damnatam, à princi-
,, pio totius Eccleſiæ vſque hodie, tam per
,, inſtitutionem Chriſti, de primatu Petri,
,, ſuper alios Apoſtolos, quàm per traditio-
,, nem totius Eccleſiæ in ſacris eloquijs ſuis,
,, & generalibus Concilijs &c. non eſt licitum
,, ſcienter impedire, quò minùs ſit vnus talis
,, ſupremus Pontifex in Eccleſia, in quo ſit
,, Eccleſiæ poteſtatis plenitudo, & quod non
,, ſint plures, in quibus tanquam Eccleſiaſti-
,, cum regimen, reſidere poſſet eſſe Monar-
,, chicum, & in aliam politiæ ſpeciem, vt in
,, Ariſtocraticam, aut Democraticam ver-
,, teretur, quamuis Papatus has politiarum
,, ſpecies non excludat, ſed aſſumat quemad-
,, modum de ſacro Dominorum Cardinaliũ
,, Collegio, & Generali Concilio videre eſt.

Perperam. N. Sed ex ordinibus Apoſtolorum contrarium aſtrui poſſe reſpondet, qui Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis præeminentiam quamdam dederunt, quæ Papæ data non apparet, ſed negatiua probatur, vbi in ſcriptis non legitur, quod deſideratur. Clemens epiſt. 1. ad Iacobum hoc probat ,, In — Contra propriam ſententiam.
,, illis Ciuitatibus, in quibus olim apud Eth-
,, nicos, primi flamines eorum atque primi
,, legis Doctores erant, Epiſcoporum prima-
,, tes poni, vel Patriarchas, B. Petrus præce-
,, pit, qui reliquorum Epiſcoporum cauſas,
,, & maiora quoties neceſſe foret, negocia
,, in fide agitarent &c. *& paulò poſt*, In illis
,, autem Ciuitatibus, in quibus dudum apud
,, prædictos, erant Archiflamines, quos ta-
,, men minores tenebant, quàm memoratos
,, primates, Archiepiſcopos inſtitui præce-
,, pit, *& infra*, in ſingulis verò reliquis Ci-
,, uitatibus, ſingulos, & non binos, vel ter-
,, nos, aut plures Epiſcopos conſtitui præ-
,, cepit, qui non primatum, aut Archiepi-
,, ſcoporum, aut Metropolitanorum nomi-
,, ne, quia Matres ciuitates tenent, ſed Epi-
,, ſcoporum tantùm vocabulo potirentur;
,, quod totum in iure canon. poſitum eſt in
,, cap. in illis diſt. 80.

At hæc ipſa epiſtola reſpondeat, B. Petrus præcepit hæc omnia, ergo Petri iuſſu geſta ſunt, non Apoſtoli propria authoritate fecerunt.

Perperam. N. Anacl. epiſt. x. ad Epiſcop. Italiæ, *Leges diuinæ, & Eccleſiaſticæ in Ciuitatibus Patriarchas, & Epiſcopos poni ſtatuerunt.*

Epiſtolæ huius verba aliter ſe habent videlicet, *Ipſiſque Ciuitatibus Patriarchas, vel primates, qui vnam formam tenent, licèt diuerſa ſint nomina, leges diuinæ, & Eccleſiæ poni, & eſſe iuſſerunt. ad quos Epiſcopi, ſi neceſſe fuerit, confugerent, eoſque apellarent* & infra.

Falsò. N. *Inſtituente Domino formam ordinandi Epiſcopos Apoſtoli tradiderunt.*

Verba hæc in illa epiſtola, reperire neſciui, ſed tantùm legi in verſ. porrò, *Idcircò inſtituente Domino, fieri videtur, ne aliquid contra fidem Eccleſia vnius, tyrannica authoritate molıretur*, vide vt pro libito detrahũt, & addunt neque tamen ad rem, excæcat eos malitia eorum.

Falsò. N. Epiſt. 3. eiuſdem Anacl. *Apoſtoli ſtatuerunt quis eorum primus, & potior eſſet.*

At ibi aliter legitur, *Nam & inter Beatos Apoſtolos*, inquit, *quædam fuit diſcretio, & licèt omnes eſſent Apoſtoli, Petro tamen à Domino eſt conceſſum, & ipſi inter ſe idipſum voluerunt, vt reliquis omnibus præeſſe* &c. Illud verbum voluerunt non infert conſenſum inſtituentis, ſed obtemperantis, approbantis, & agnoſcentis dumtaxat.

Falsò, & Perperam. N. Ex epiſt. 2. Calixt. I. *Primatés, Metropolitani, & Epiſcopi, nihil extra eorum prouincias, & Diœceſes agant, nec ordinent, nec iudicent, vt ab Apoſtolis, & Patribus ſtatutum fuit.*

Non reperi hæc verba in dicta epiſt. legi dumtaxat ,, Nullus autem Primas, vel
,, Metropolitanus Diœceſani Eccleſiam, vel
,, Parochiam, aut aliquem de eius Parochia,

„ chia, præſumat ex communicare, vel in-
„ dicare, aut aliquid agere abſque eius con-
„ ſilio, vel iudicio, ſed hoc obſernet, quod
„ ab Apoſtolis, ac Patribus, & prædeceſſo-
„ ribus noſtris eſt ſtatutum, & à nobis con-
„ firmatum.

Dolo malo, & Perperã.

N. Concilio, inquit, Antiocheno cap. 13. 19. & 21. Sancitum eſt, ne Epiſcopi ab vna, in aliam tranſeant Diœceſim, & ne in aliena Diœceſi Clericos ordinent, abſque licentia Ordinarij.

Licet Canonum iſtorum decreta nullatenus Pontificem attingant, qui Epiſcopus ſanè etſi ſit, cæteris Coepiſcopis, ordine æqualis, iuriſdictione tamen omnes præcellit, Card. Bellarm. de Rom. Pontific. lib. 2. cap. 27. quamobrem communi Epiſcoporum lege complecti non poteſt, haud tamen prætereundum eſt quod bonus vir reticuit huiuſmodi Concilium ab Eccleſia non recipi inter Synodos legitimas, quòd à Iulio Pontifice improbatum fuerit, Card. Bellarm. de Concil. lib. 1. cap. 6. Card. Baron. tom. 3. an. 341.

Perperam, & contra propriam ſententiam.

N. Citat inſuper extrauagan. Ioann. 22. aduerſus Marſilium de Padua, verba hæc, *Beatus Petrus poſt aſcenſionem attendans, quod aucto Grege, ſolus cuſtodiæ Gregis ſalubriter prouidere non poterat, gradus Patriarcharum, primatuum, Archiepiſcoporum, authoritate Chriſti inſtituit atque diſtinxit.*

EAdem verba teſtum reiiciant, quæ Apoſtolos à Petro Epiſcopos inſtitutos, atque in partem ſolicitudinis vocatos probant.

Mutilat.

N. Concil. Lateran. ſub Leone X. ſeſs. 10. *Poſt Chriſti aſcenſionem, Apoſtoli per ſingulas Vrbes, atque Diœceſes, Epiſcopis diſtribuerunt, in partem ſollicitudinis, vocando & onera gradatim diſtribuendo, per Patriarchas, & primates &c.*

SVnt verba conſtitutionis de exemptionibus, ſed mutilata quidem, hæc enim deficiunt &c. *Epiſcopos diſtribuerunt, ſicut S. Romana Eccleſia per Orbem conſtituit, eoſdem Epiſcopos in partem ſollicitudinis vocando, onera gradatim diſtribuendo, per Patriarchas, Primates, Archiepiſcopos, & Epiſcopos &c.* & infra &c. *Ac ſacris Canonibus fuerit definitum per eos, pro morum correctione &c. fieri debere Concilium prouinciale, ac Synodum Epiſcopalem, Nos &c. eiſdem Patriarchis primatibus &c. diſtrictè iniungimus &c. Concilia, & Synodos huiuſmodi fieri mandantes &c.* vide igitur vt Epiſcopos conſtituere, ad ſolum Rom. Pontificem pertineat.

Perperam.

N. Aniceti ex epiſt. ad Epiſcopos Galliæ, *Nulli Archiepiſcopi, primates vocentur, niſi illi, qui primas tenent Ciuitates, quorum Epiſcopos Apoſtoli, & ſucceſſores Apoſtolorum regulariter Patriarchas, & primates eſſe conſtituerunt.*

NVlli profectò dubium eſt, Apoſtolos quam plura ſtatuiſſe ad Epiſcoporum ordinationem, prout Card. Baron. explicat tom. 1. anno 44. ſed Petrus eorum fuit caput, & Princeps, adeò quod in ipſo Petro omnes Apoſtoli conſiderabantur, Aug. qu. 75. nou. & veter. teſtam: *Pro Petro*, inquit, *rogat, & pro Iacobo, & Ioanne non rogat, vt cæteros taceam; Manifeſtum eſt in Petro omnes contineri, rogans enim pro Petro, pro omnibus rogaſſe dignoſcitur, ſemper enim in præpoſito Paulus, aut corripitur, aut laudatur, &c.*

N. Concilij Aphricani cap. 6. etiam à Luthero in lib. de poteſt. Papæ, ab Illyrico in lib. de hiſtor. Conciliorum, à Caluino lib. 4. inſtit. cap. 7. §. 3. & à Maddeburg. Centur. 5. cap. 5. col. 868. citatur iiſdem verbis, quæ hic recenſentur, *Primæ ſedis Epiſcopus non appelletur Princeps Sacerdotum, vel Summus Sacerdos, aut aliquid huiuſmodi, ſed tantùm primæ ſedis Epiſcopus, vniuerſalis autem, nec etiam Rom. Pontifex appelletur.*

Luther. Calui. Illyr. & Maddeburgen. ſed Perperam, & ſubdole.

EQuidem neque in vetuſtiſſima illa collectione, quæ Canones Apoſtolorum, & veterum Conciliorum conſtitutiones, inſcribitur, quarum duo vidi exemplaria, eademque antiquiſſimæ impreſſionis. Neque apud Iuonem par. 5. cap. 157. aut Burchardum lib. 1. cap. 3. vbi idem recenſetur Canon, verba iſta reperiuntur, *Vniuerſalis autem, nec etiam Romanus Pontifex appelletur*, ſed neque in canonibus eiuſdem Concilij græcè redditis extant, immò, & in Concilio Carthagin. 3. à quo canon idem eſt innocatus, ordine ſextus, iiſdem legitur conceptus verbis, ſicuti in Africano legitur, abſque illiſmet, à Gratiano in fine canon primæ ſedis diſt. 99. relatis; immò ipſe Caluinus loco citato abſque verbis hiſce canonem 26. Cõcilij Carthag. adducit, quamobrem à Gratiano addita neceſſum eſt dicere, & ſanè quicunque veri amans, æquus Iudex, ea perpenderit, nullam habere cum præcedentibus connexionem comperiet, & quodnam ius habebat Eccleſia Africana condendi leges de Romanis Pontificibus, qui legem ipſi preſcribere conſueuerunt? vide apud Card. Baron. anno ſupradicto, Syricij Papæ epiſt. qua Africanis Epiſcopis Romani Concilij decreta comminatione anathematis, ſeruari præcipit, vide epiſt. eiuſd. Concilij Africani, ad Cœleſtinum Pontificem, vt cognoſcas an hæc ſtatuere præſumpſiſſent, nec ne.

Quare autem Primæ ſedis Epiſcoporum, & ſummum appellari Sacerdotem, aut Principem Sacerdotum, eo canone interdictum ſit ea fuit ratio id ſtatuendi, quod in Aphricana Eccleſia pernicioſa inoleuerat conſuetudo, vt ſuperbos huiuſmodi titulos Epiſcopi omnes, pro libito vſurparent, Auguſt. lib. 1. quæſt. ex vtroque teſtam. quæſt. 10. vndè inanis ambitio irrepſerat, hinc Theodorus in Concil. Carthaginen. can. 43. prohibita ſunt hæc omnia, inquit, *Ad tollendum arrogantiam.*

Non igitur Concilij Aphricani canon adducendus erat, niſi ex eodem Concilio deſumptus, neque tantum Gratiano tribuere debuit, vt verba ipſius nomine Concilij citaret, nullius igitur roboris ſunt, quæ de Romano Pontifice retulit, quia nulla eſt ei hæc addendi facultas, qua de re in 4. & 8. cap. latius erit agendum.

Quòd ſi genuina verba illius canonis eſſe conceſſero, fruſtatoria quidem, & ſupernacanea ipſe ſtatim reponam poteſtatis defectu, eiuſdem Concilij quod vtì Prouinciale ſua ditione Prouinciam egredi non poterat.

De Africæ itaque dumtaxat Epiſcopis canonem prædictum ſimpliciter loqui, me-

rito

ritò dixit Card.Bellarm. d.Rom.Pontific. lib. 2. cap. 31. Rom. autem Pontifici Principatum Sacerdotij ſemper tribuit antiquitas, teſtes ſunt Valentinianus, & Theodoſius Imperatores, eorum epiſt.in princ. Concil.Chalcedon. & S.Proſper.lib.2. de vocatione gentium cap. 6. vt Africanum addam.

N. Pelag.Epiſt.1.ad Epiſcopos, qui illicita

Mutilsts,& in aliū ſenſum. vocatione Ioann.Conſtant.Epiſcop. ad Synodos conuenerant, *Nullus Patriarcharum vniuerſalis vocabulo vnquam vtatur, quia ſi vnus Patriarcha vniuerſalis dicitur, Patriarcharum nomen cæteris derogatur.*

AT vulgata edirlo, *Nullus enim Patriarcharum, hoc tam profano vocabulo vnquam vtatur, quia ſummus Patriarcha vniuerſalis dicitur* &c.

Verùm, & præcedentia reticuit, quæ rem clariùs explicant videlicet, *Vniuerſalis quoque nomen, quod ſibi illicitè vſurpauit, nolite attendere* &c. Item quæ ſequuntur, *State fortes, ſtate ſecuri; ſcripta, qua vniuerſalis nomine falſitate condemnata ſunt, nec dare vnquam, nec accipere præſumatis* &c. *Nec vnquam Rom. Sedes, qua inſtituente Domino caput eſt omnium Eccleſiarum priuilegijs ſuis vſquam careat, aut expoliata ſit* &c. ex eadem ergò epiſtola Antidotum, vndè venenum propinat.

N. Gregor.lib.7.epiſt.30.ad Eulogium, *Ecce*

In aliū ſenſum Caluinus etiam. *in præfatione epiſtolæ, quam ad me ipſum qui probibui direxiſtis, ſuperbę appellationis verbum vniuerſalem me Papam dicentes, imprimere curaſtis* &c. *quod peto vltra ſanctitas veſtra non faciat, quia vobis ſubtrahitur, quod alteri plus quàm ratio exigit præbetur*, &c. *ſi me vniuerſalem Papam veſtra ſanctitas dicit, negat ſe hoc eſſe, quod me fatetur vniuerſum.*

Caluinus lib.4.inſtit.cap. 7. §. 4. eadem Gregorij verba impingit; ſed vltra quàm ſatis, optimè reſponderunt; Card.Bellar.d.Rom. Pontific. lib.2.c.31. & Card.Baron.tom.8.anno 595. de quibus homuncio nihil prorſus, eorum igitur explicationibus non ſuum in ſenſum verba hæc Gregorij vſurpata fuiſſe neceſſariò ſeqnitur.

Et vide Concilia, quæ ipſe. Card. Bellar. ibidem citat de nominibus Rom. Pontific. quibus Primatus ipſius manifeſtiſſimè comprobatur, quæ licèt Junius, Sutlinius, & alij recentiores Proteſtantes, cauillare conentur. doctiſſimus tamen Gretſ. in defenſ. eiuſdem cap. ab eorum nugis, & impoſturis, egregiè vindicat.

Sed Gregorins nomen vniuerſalis Epiſcopi dumtaxat, recuſare videtur ad inuidiam effugiendam, & faſtum Ioannis Patriarchæ Conſtantinopolirani ſuæ humilitatis exemplo comprimendum, quod ipſe à Pelagio, & & ab eodem Gregorio repreſſus numquam reſipuerat, vt epiſtolis ſuis 28. ad Cyriacum 30.ad Mauritium lib.6.& 7. ad Euſebium, & 30.ad Eulogium lib. 7. conſtat, re autem vera, ſe talem ſemper profitetur, & potiſſimùm epiſt.42. lib.11. vbi Apoſtolicam ſedem fidei caput appellar, quoniam fides vinculum eſt, quo Cœtus fidelium cohærer, atque ſummi, & vniuerſæ Eccleſiæ Moderatoris poteſtate vſus fuit epiſt.36. & 38.lib. 7. in Ioannem, & & Ananiam, damnando, & diſſoluendo Concilium, ab eis illegitimè coactum, apertiùs autem rem omnem explicat epiſt.33. ad Mauritinm lib. 7. inquiens, *Cunctis Euangelium ſcientibus liquet, quod voce Dominica ſancto, & omnium Apoſtolorum Petro Principi Apoſtolo, totius Eccleſiæ cura commiſſa eſt*, &c. Item, *Cura ei, & Principatus committitur, tamen vniuerſalis Apoſtolus non vocatur*, habes ergo prout eruditiſſimè animaduertit.Card.Bellar. loco citato, Gregorij ſenſum, qui non Primatum in vniuerſam Eccleſiam, ſed vniuerſalis Epiſcopi nomen, eam ob cauſam renuir, ne iuri, & dignitati deroget aliorum, Antiſtitum, quorum ſe caput agnoſcit. Ordine igitur Papa, non ſecùs, ac cæteri Epiſcopi, Epiſcopus pariter eſt, non ergò vniuerſalis Epiſcopus, Iuriſdictione autem, quia non vni tantùm Eccleſiæ, prout ſinguli Epiſcopi præficiuntur, ſed cunctis præeſt Eccleſijs, vniuerſalis dicitur Paſtor, veluti omnium maximus. At concedamus, quod Aduerſarij volunt; quis vnquam cordatus dixerit, modeſtiam Gregorij præiudicium ſucceſſoribus intuliſſe, quibus, diuino Iure, Epiſcopi omnes ſubiacent? factum vnius alteri obeſſe non debet, neque Rectoris geſta in Eccleſiæ detrimentum reciduut.

N. Denique Pontifices, inquir, immediatos Vicarios vocari volunt, at Epiſtolæ in Bibliotheca Vaticana extantes, in antiquiſſimis libris, nullo alio titulo, quàm ad Romanos Pontifices inſcriptæ leguntur. Falſò.

N. Ideò Martinus V. in bulla Concilij Conſtantien. contra articulos Vuicleph. Ioannis Hus, & Hieronymi de Praga, condemnans illum articulum, non eſſe de neceſſitate ſalutis credere Romanam Eccleſiam eſſe ſuperiorem inter alias, declarat erroneum, ſi per Romanam intelligatur vniuerſalis quamobrem Romana Eccleſia vniuerſalis non eſt, neque alijs ſuperior. Falſò.

PRimum eſſe falſum editio Epiſtolarum vulgata, ad Pontifices ſcriptas apertiſſimè demonſtrat, quoniam meritis illis ſunt inſcriptæ titulis, ſanctiſsimi, Beatiſsimi, ſummi Sacerdotis, Patris vniuerſalis, ſimilibuſque alijs, quæ ex libris Vaticanæ Bibliothecæ non ſolùm tranſumptæ, ſed pluries cum eis collatæ ſunt: exhibeat ergò vetuſtiſsimos illos Codices neceſſe eſt, ex mendaciorum officina ſui capitis depromens.

Ipſa verò Martini Bulla, mendaciſsimi Caluiniſtæ impudentiam retundat, *Error eſt*, inquit, *ſi per Romanam Eccleſiam intelligat vniuerſalem Eccleſiam, aut Concilium generale, aut pro quanto negare Primatum Summi Pontificis, ſuper olias Eccleſias particulares.*

Ar Primatum Petri modò non negat, ſed vbi veritati compellitur dare manus, latibulum aliud quærit, inquit enim Petrum non à Chriſto, verùm à cæteris Apoſtolis prelatum eſſe, & quamuis hæc ineptiſsima aſſertio expreſsis ipſius Euangelij verbis, Patrum Græcorum, Latinorumque atque etiam Canoniſtarum communi ſententiæ, & Conciliorum decretis omnino aduerſetur, non tamen vſque adeò cohibetur, quin impudentiſſimum mendacium, mendacijs comprobare conetur.

N. Ex Anicet. ſcilicet Epiſt. in *Nouo teſtamento, poſt Chriſtum Dominum, à Petro Sacer-*

Contra propriam ſententiam.

dotalis capit ordo, quia ipſi primo Pontificatus in Eccleſia Chriſti datus eſt, dicente Domino ad eum, Tu es inquit, Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, &c. Et tibi dabo Claues Regni Cælorum, Hic ergo ligandi, atque ſoluendi poteſtatem accepit à Domino, primuſque ad fidem Populum virtute ſuæ prædicationis adduxit, cæteri verò Apoſtoli cum eodem pari conſortio honorem, & poteſtatem acceperunt, ipſumque Principem eorum eſſe voluerunt.

AT quis non videt, quòd ſi à Petro, poſt Chriſtum, ordo Sacerdotalis exordium ſumpſit, ipſe vtique eſt Caput, fons, & radix, vndè cæteri Sacerdotes in ipſo ſunt, veluti membra, rami, & riuuli, Cyprian. de vnit. Eccleſ. etſi ipſi primò in Eccleſia Pontificatus datus eſt à Chriſto, qui propterea eidem dixit, tu es Petrus, &c. Et tibi dabo Claues. &c. Nonne ſequitur, quod verba illa, ipſumque Principem eorum eſſe voluerunt, quod Apoſtoli Petrum ſibi Principem non adſciuerint, verùm iam à Domino electum, Principem agnouerint, eique dumtaxat parendo ſeſe ſubiecerint, quod ſanè apertiſsimè explicauit idem Anacl. epiſt. 3. inquiens, *& licèt omnes eſſent Apoſtoli, Petro tamen à Domino eſt conceſſum, & ipſi inter ſe idipſum voluerunt, vt reliquis omnibus præeſſet*, & ſupra, *Hæc verò Sacroſancta Romana, & Apoſtolica Eccleſia non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino Saluatore noſtro Primatum obtinuit, & eminentiam poteſtatis ſuper vniuerſas Eccleſias, ac totum Chriſtiani populi Gregem aſſecuta eſt, ſic vt ipſe Beato Petro Apoſtolo dixit, Tu es Petrus*, &c. vide etiam. Card. Bellar. ad hoc lib. 2. de poteſt. Papæ cap. 17.

Perperam.

N. Sed argumentantur quod Romanus Pontifex, vti Petri ſucceſſor, Primatum hunc ſibi vindicare non poſsit ſuper alios Epiſcopos, quamuis Petri ſucceſſor in Epiſcopatu ſit, quoniam Epiſcopus Antiochenus, qui in ea Patriarchali ſede Petro ſuccedit, eumdem Primatum identidem ſibi arrogare poſſet.

Nylus.

EOdem vtitur argumento Nylus Theſſalonicenſ. in ſuo tract. de Prim. Papæ, ab Illyrico promulgato, dum eadem ratione idem dicit de Epiſcopo Epheſino, & alijs, qui in Epiſcopatibus ſedent, quibus olim præfuerunt Apoſtoli.

His omnibus tam perſpicuè atque egregiè reſpondet. Card. Bellar. de Rom. Pontific. lib. 2. cap. 31. quod Aduerſarius animaduertens nullum eſſe amplius curriculum, Hæretico more argumenta Nyli, vt propria attulit, reſponſiones verò illuſtriſſimi Cardinalis conſultò præterijt, addam tamen, ſicuti Epiſcopus, qui ab vna, ad aliam ſedem transfertur, non amplius primæ ſedis, ſed eius, cui nouiſsimè præeſt, Epiſcopus dicitur; quamobrem, qui ei ſuccedit Epiſcopo, cui fuerat collata ſedes ab illo dimiſſa, non quidem Epiſcopi iam tranſlati ſucceſſor dici poterit, ſed nouiſſimi in ea decedentis, itidem Patriarchæ Antiocheni ſucceſſores Petri in illa Eccleſia haud quidem ſunt, ſed eius cui primò eam Petrus contulit, ſucceſsio igitur ab illa deducenda eſt ſede, quam habuit poſtremam, & in qua Cathedram ſui Primatus erexit, & moriens eandem reliquit, hanc autem eſſe Romanam, Patres omnes, Hiſtorici cuncti, Græci Latiniique aſſerunt, Ireneus lib. 3. cap. 3. *Maxima, & antiquiſſima omnibus cognita à glorioſiſſimis duobus Apoſtolis Petro, & Paulo Romæ fundata eſt, & conſtituta Eccleſia*, Euſeb. in Chron. *Petrus* &c. *cum primùm Antiochenam fundaſſet Eccleſiam Romam proficiſcitur vbi Euangelium prædicans viginti quinque annis, eiuſdem vrbis Epiſcopus perſeuerat*, Cyprian. lib. 4. epiſt. 2. *Factus eſt autem Cornelius Epiſcopus de Dei, & Chriſti eius iudicio, de Clericorum penè omnium teſtimonio* &c. *cùm nemo ante ſe factus eſſet, cùm Fabiani locus, ideſt cùm locus Petri, & gradus Cathedræ Sacerdotalis vacaret &c.*

Sed cuius Cathedræ, eumdem audi de vnit. Eccleſ. *Qui Cathedram Petri, ſuper quam fundata eſt Eccleſia deſerit, in Eccleſia eſſe non confidat*, idem lib. 1. epiſt. 3. Hieronymus cap. 2. epiſt. ad Galat. *Cum veniſſet Petrus Antiochiam, primum Epiſcopum Antiochenæ Eccleſiæ Petrum fuiſſe accepimus, & Romam deindè tranſlatum*. Idem ad cap. 52. Eſai. & de viris illuſtrib. cap. 1. Auguſt. contra literas Petilian. lib. 2. cap. 51. contra Pelagium lib. 1. cap. 4. epiſt. 165. & alibi: at quid immoror, Græcos quadraginta, & ſex, Latinos verò octuaginta, & quatuor refert Coccius p. 1. Theſaur. lib. 7. art. 5. quod & illuſtriſsimus Card. Bellar. rationibus, & authoritatibus aduerſus Nugatores hoſce egregiè comprobauit, de Rom. Pontific. lib. 2.

At ſuperiùs, aduerſus Nylum, in 1. cap. animaduerſione probatum eſt, Apoſtolorum ius poteſtatemque omnem, non ordinariam, ſed delegatam fuiſſe; non ergò eorum morte quantacunque fuerit, ad ſucceſſores tranſire potuit, ſed ad vnum Romanum Pontificem, qui Chriſti delegantis gerit apud nos vices, redacta fuit: ineptum igitur eſt argumentum; Præterea in hoc eodem cap. Author vult, Apoſtolos vnanimi conſenſu, Petrum ſibi Principem conſtituiſſe, quod igitur ius omne Primatus abdicauerint, ſi quod habuiſſent, ac in Petrum tranſtulerint neceſſum eſt dicere.

Nemo autem plus iuris in alium transferre poteſt, quàm ipſe habuerit, ergò neque his, qui in Epiſcopatibus eorum ſuffecti ſunt Primatus vllus iure competit.

Addit denuò argumentum ex libris mutuatum Illirici contr. Primat. Papæ, & Caluin. inſt. lib. 4. cap. 7. §. 1. Luther. de poteſt. Papæ quod Primatus iſte, Patriarchæ Hieroſolymitano potiùs debeatur, quia ibidem Chriſtus Crucifixus eſt, & Petrus quatuor annis ab exceſſu Domini in eadem commoratus eſt vrbe, quam ob cauſam eius Patriarchio Primatum à Concilio Niceno tributum dicit.

Luther Caluino Illiric. Falsò.

Perperam.

Reſpondet verò luculentiſsimè quidem Card. Bellarm. d. Rom. Pont. lib. 1. c. 24. & 26. & vtrobique Gretſer. contra Sibrandum, Sutiliuium, Danneçum, & alios Proteſtantes.

Et reuera, Concilium Nicænum nihil prorſus de hoc, Nam can. 6. hæc dumtaxat; *Quia mos antiquus obtinuit, & vetuſta traditio, vt Ælia, ideſt Hyeroſalymæ, Epiſcopo honor deferatur, habeat conſequenter honorem, manente tamen Metropolitanæ Ciuitatis propria dignitate*, Immò can. 6. Patriarchæ Alexandriæ to-

tius

Digitized by Google

tius Libyæ, Ægypti, & Pentapolis præfecturam tribuit, ergo & Epiſcopum Hieroſolymæ ipſi ſubijcit, & quoniam Nouatores ſupradicti ex hoc canone aduerſus Rom. Pontificis Primatum inſurgunt, habes illum in Conc.Chalcedon.relatum act.16.cuius Card. Bellar.deRom.Pontific.lib.2.cap. 13. germanum ſenſum perſpicuè ſanè explicauit, quem ibi Gretſer.in defenſ.à recentioribus Sectarijs egregiè tuetur.

Sed prætereundum non erit, quod Abbas Romanus, quem vixiſſe dicit Trithem de viris illuſtribus anno 550. ita ex Græco vertit, *Eccleſia Romana ſemper habuit Primatum, tenent autem & Ægypti, Libyæ, & Pentapolis, ita vt Epiſcopus Alexandrinus horum omnium habeat poteſtatem, quoniam & Rom.Epiſcopo hæc eſt conſuetudo, ſimiliter autem, & qui in Antiochia conſtitutus eſt, & in cæteris prouincijs priuilegia Eccleſiarum ſalua ſint*, refert ex codice Vedaſti Arrebarenſis, conſcripto ante annos octingentos, Scholiaſt. ad Cyprian.de vnit.Eccleſ. in verb.hoc erant vtique cæteri Apoſtoli,& meminit.Card.Bellar.loco ſupracitato.

Quamobrem: Card.Baron.tom.1.an.39. n 11.ex S.Hieronymo: epiſt.61.non Hieroſolymæ Eccleſiam, ſed Cæſareæ Maritimæ Metropolim Paleſtinæ inſtitutam fuiſſe probat, quia nimirum à Romanis ſedes Metropolitana Præſidis, illius Prouinciæ ibidem collocata fuerat? Vnde Leo Papa epiſt.62,Iuuenali Epiſcopo Hieroſolimytano, qui Primatum Palæſtinæ ſibi arrogans, Epiſcopos ferè omnes Concilij Epheſini in ſuam perduxerat ſententiam,obſtitiſſe narrat, ne Epiſcopo Cæſareæ præiudicium inferri pareretur.

Et quoquo pacto ſe ſe res habeat, canonem prædictum de Romanæ ſedis Primatu, nihil prorſus ſanxiſſe, clariſſimè demonſtrat Nicol.1.epiſt.ſua 8.ad Michaëlem Imperatorem verſ.*Priuilegia inquam iſtius ſedis* &c.Item ibi, *Proinde animaduertendum eſt*, &c.

Inuehitur nunc in SS. Bonauenturam, Thomam, & Canoniſtas, qui Papæ Primatum
Perperam.
aſſerunt, quorum opinionem ab omnibus alijs dicit interpretari, in comparatione ad alios Chriſtianos fideles, vel ad alias Eccleſias ſibi ſubditas,non autem in ordine ad totam vniuerſalem Eccleſiam.

Sed quid hoc ſibi velit, neque ſatis percepi, quoniam ſi Papa habet Primatum in comparatione ad alios Chriſtianos, ergo eſt Caput totius Populi Chriſtiani, at ex his tantummodò Eccleſia conſtat, cum ſit fidelium congregatio, non iuſtorum, vt Heretici dicunt, ergo Papa eſt caput Eccleſiæ.

Præterea aut Canoniſtarum ſuorum interpretatio de omnibusChriſtianorum Eccleſijs ſimpliciter explicanda eſt, Schiſmaticorum conuenticulas excipio, quia non Eccleſiæ, ſed Sathanæ ſunt Synagogæ, & cum ex eis, vt inquit Cyprian.de vnit.Eccl.toto Orbe diffuſis, veluti ex tot membris, vna conſtet Catholica Eccleſia, cuius ſolus Papa eſt viſibile caput, nam & ſuper hanc petram fundatam eſſe, ipſius Chriſti verba teſtantur Matth.cap. 16.& Petro idem dixit, paſce Agnos, paſce Oues meas, cuius vnum eſt ouile, vnuſque grex, vnus ergo eſt Paſtor, quod in 2.parte in Animaduerſione ad p.M. Antonij librum probaturi ſumus, & nos quoque aſſentimur; quia & ſummo Sacerdoti in ſingulas Eccleſias, in ſinguloſque Epiſcopos poteſtatem ſupremam eſſe aſſerimus.

Aut in ſententiam reincidit quorundam Pariſienſium, in qua nunc recentiores quoq; Græci etiam eſſe videntur, de qua in eadem 2.p.ad 6.M.Antonij librum c.1.agemus.

Et quidem haud ſatis rem hanc percipio, ſiquidem quælibet particularis Eccleſia, Epiſcopalis ſcilicet, veluti corpus vnum dici poteſt, ex fidelibus ſuæ Diœceſis conſtans, cuius ſinguli Epiſcopi capita, & ſi dixeris ſingulum eſſe ouile Paſtores ſunt, ideò in Synodis Diœceſanis Epiſcopos, in prouincialibus Metropolitanos, in Nationalibus Patriarchas præeſſe videmus, eædem verò ſingillarim Catholicæ Eccleſiæ comparatæ membrorum rationem habent, ex quibus vniuerſum corpus conſtituitur, vel igitur binum cuique ipſarum iungunt caput,& Monſtrum erit;vel Papam omnium Eccleſiarum, & Epiſcoporum Principem eſſe fateri cogentur, etiam dum vnam conſtituunt Eccleſiam. Quod ſi Caput eſſe concedunt, dum cuique comparatur membro, cur non potiùs totius corporis caput erit? non enim vnius brachij, vel cruris, ſed omnium ſimul membrorum, quatenus corpus humanum ſimul conſtant, illud dicimus caput, cui totum ex diuerſis membris compoſitum ſubiacet; neque pars cum toto tunc comparatur, quia totum non eſt, cui præcipua deeſt pars, ſicuti abſque capite corpus integrum non poteſt dici, in quod ſolum Caput ſpiritus infundit, ipſumq; principaliter, & primò dirigit,regit,eiuſque ſaluti & incolumitati proſpicit.

Aut de Eccleſijs ſuburbicarijs intelligitur intra ſcilicet limites,quibus poſt Auguſti, & Adriani diuiſiones Italiæ Conſtantinus, Valentinianus, & Theodoſius vrbicarias regiones huius Prouinciæ ab Annonarijs diſtinctas circumſcripſere, & toto errant Cœlo, quia vt toties dictum eſt, Romani Pontificis non vt omnium Epiſcoporum definita eſt diæceſis, de quo in 4. cap. & latiùs in 2. parte in animaduerſione ad lib.4. cap.2.M. Antonij agendum erit.

Et cur tot Canoniſtæ qui ſint, non edixit forſan, & ipſa propria non propalare nomina ab eo didicerunt, vel quia reuera pauciſſimi admodum ſunt,qui & ipſum latebant, ſed prout mendaciſſimi ſui ſuggeſſerunt eorum locutus ore Turrecrematam duntaxat tribus locis adduxit, & tripliciter mentitus eſt,

Falsò.
Primò in can.quamuis diſt 21. qui contrarium ibi pluribus probat rationibus,nempè vnam eſſe Eccleſiam vnitate fidei, ſpei, Charitatis, Spiritus Sancti Paſtoris,& Sponſi.

Falsò.
In can.Petrus. 2.q.7,verùm de hoc ne verbum quidem ibidem legitur.

Falsò.
Et in can. cum hi § ſed exemplo, &c. Et in hoc quoque eodem pacto fidelis, & verax,

At pauperrimus verè eſt,qui Impoſtorum ſequitur fidem, vel ſine fide impudens mentitur, quid igitur mirum ſi nouus Proteſtans deceptus, vel decipiens tam audacter Turrecrematam huius falſitatis adduxit teſtem, qui lib.2.cap.93.& 104.ſum. deEccleſ. & in

Digitized by Google

reſpnnſ. ad Oratores Baſileenſ. conttariam aſſerit ſententiam, Card.Florentini, & Abbatis hæc opinio fuit, iu cap. ſignificaſti, de electiou;quos. Card. Bellar.de Concil.author. lib.2. cap.14. optimè refellit, & contrariam vti veriorem, communique calculo receptam demonſtrat, ibidem & cap. ſeq.

N. Subdir, & quod non acceperit poteſtatem vniuerſalis Ecelefiæ, probant omnes per conſciſſiouem Gregotij Papæ,

Perperam, Lnther.Cal. uin. Illyric.

SEd vbi nnn dicit, verum quia eadem Gregorij libris adducunt, Illyricus, Lutherus,& Caluinus,eos doctiſſimè, ſuo more refellit.Card.Bellarm,deRom.Pontif.lib.2.cap.31.quem à conuicijs potiùs,quàm rationibus Protcſtantium nouiſſimorum, acetrimè vindicat eruditiſſiuius Gretſer.in defenſion.eiuſdem cap.& nos ſupra expunximus.

At quoniam bonum hunc virum vrgebant, cap.fideliot diſt. 50. reſpondet quod verba illa ad gubernationem particularium Eccleſiarum rcferuntur, & cap. eſt aliud 24. q.p.illum interpretatur, non eſſe referendum ad piſcaturam vniuerſalis Eccleſiæ,prout eſt corpus myſticum, cuius Caput eſt Chriſtus. Rationem autem ſuarum reſpouſionum hanc adducit, audi: Ita intelligendo deſtruerentur omnes concluſiones iam firmatæ,omnia dicta Patrum ſupra allegata, omnia Concilia inferius alleganda.

Ne impudenter & inepté nimis.

Ne igitur in hoc impingamus abſurdum qnidem maximum, Papa ſui Primatus moueatur ſedc, atque hæc ſolidiſſima reſponſio eſt ad omnes Patres, cunctaque Concilia, quorum vna ſententia contrarium aſſeruit.

N. Tandem; inquit, expreſsè hoc definitum ſuit in Concil.Aphricano. cap.6. quod primæ ſedis Epiſcopus non appelletur Princeps Saeerdotum, vel ſummus Sacerdos, &c. ſed tantùm primæ ſedis Epiſcopus.

In alium ſenſum.

EVmdem canon.6. & ſupra obiecit, de quo licèt ſatis dictum ſit,explicant eum tameu geſta in Synodo Chalcedon. act.1.2.& 3.vbi S.Leoni Papæ, vniuerſalis Epiſcopi nomen tribuitur, quod epiſt. 30. lib. 7. refert etiam S.Gregorius, qui vt ſuperiùs animaduertimus, humilitatis affectu, illud contempſit, vide Card.Bellatm.de Rom.Pont.lib.2. c.12.13.& 31.

N. Audi temerariam iſtius ſententiam, inquit, firmarunt omnes Theologi, & Iuriſtæ,qui tempore Concilij Baſileenſis ſcripſerunt.

Pro mendacio Mendaces, & pro Schiſmatico Schiſmati.

SCilicet omnes Schiſmatiei, & Hæretici, atque paucis dicam,Malignantium conuentus, conuenticula Reſractariorum, & Synagoga Satanæ, vt in cenſura cap. V. latiùs explicabimus, eandem etiam aſſeruere Hæretici omnes,& iſte cum ipſis, verùm mentita eſt iniquitas ſibi.

Sed quod impij Sectarij Romano Pontifici ſurentes adimunt, id ſuit ipſi ab omnibus etiam Parribus, tum Græcis, tum Latinis,atque ab ipſis Concilijs & à quamplurimis Imperaroribus, Regibuſque tributum, vt apertè demonſtranr tot Epiſtolæ ad varios Pontifices conſcriptæ, quæ in voluminibus Conciliorum, & Epiſtolarum dectetalium impreſsæ leguntur.

CAPITIS TERTII.

ASSERTIO.

Valde decipi exiſtimantes Papam eſſe Vicarium Immediatè.

ANIMADVERSIO.

OMnis quidem poteſtas ab eo proficiſcitur; qui ſolus omnipotens cùm ſit, ſolo voluntatis imperio é tenebris lucem eruit, & quæ uuſquam in terum natura etant eſſe iuſſit, vnoque nutu reſractarios proſtrauir ſpiritus, proprijſque è ſedibus deturbatus, rartareo carceri perpetuò mancipauit; quæcunque autem ab eo condita ſunt, ordine profectò ſapientiſſimè diſpoſita comperimus. Hominem autem præclariſſimum ſanè omnipotentiæ ſuæ opus effinxit, mentemq; ipſi dedit diuinam, cui liberas proprij conſilij reliquit habenas,vt concupiſcibilis,itaſcibiliſque effrænos illos compeſceret equos, dum fucara ſpecie boni pellecti, plerumque in deteriora laſciuiendo ruunt.

Quoniam verò ipſius hominis vitio, rationis imperium gliſcere iam acceperat, cui appetitur, nimia licentia petulantes, nedum obtemperare récuſabant, ſed per vim,& iniuriam obſiſtere nitebantur, hinc diſſidia, hinc rapinæ & homicidia, hinc denique bellorum initia, neceſſitas ipſa edocuit homines,vnum ſibi legete Moderatorem, & Regem, omnemque ad ipſum publicæ ſaluti procurandæ, ſupremam redigere authoritatem.

Quod ſi ad terum Ciuilium, adminiſtratiouem, ordinariam, & legitimam poteſtatem neceſſariam eſſe comperimus, non ne ſumma in vno auctotitas neceſſaria quoque fuir, ad auimos regendos, quorum ſalus, cò præſtantior eſt? quò anima ipſius Dei viuentis imago, uunquam interitura, corpus breuì interiturum autecellit; Chriſtus itaque Dominus iure quidem imperij in omnes gentes ampliſſimo, quarum illi Pater hæreditatem tribuerat, vnam licèt toto Orbe numero diffuſam, ſuper Petrum, vetbo vnitatis fundatam, in monte excelſo fidei, Charitatis,& ſpei, ab initio conſtituit Eccleſiam,vt nullum vnquam lareret,quæ omnibus patere debebat, quamobrem & in ſole veritatis,& iuſtitię ſtatuit tabernaculum eius, cui tunc Petrum præſecit, cum illas præcipuæ iuriſdictionis Claues eidem contulit, veluti ſymbolum delatæ ſibi Monarchiæ, nunquam deſuturæ, cuius ille, vice ipſius, qui Princeps legitimus eſt, tunc gubernacula ſubijt, eaque poſtmodùm Petro in Romana Eccleſia decedente, in qua rantæ dominationis ſolium viuens erexerat, Lino ſuit hominum electioue delata, cui ſuffectus eſt Anacletus, huic verò Clemens,à quo ſeriem hanc enumeramus Romanorum Pontificum, ad Paulum vſque V. camdem Eccleſiam, peculiari ipſius Dei prouidentia, hiſce temporibus ſanctiſſimè moderan-

Digitized by Google

derantem, atque hæc illa eſt perpetua ſummotum Sacerdotum ſucceſſio: qua Sectariorum omnium peruicaciam reuinci,& confundi poſſe animaduertit Irenæus, & à qua, qui abſiſtunt, quocunque loco collocantur ſuſpectos, vel quaſi hæreticos, & malæ ſententiæ, vel quaſi ſcindentes inconſutilem Chriſti tunicam & elatos, & ſibi placentes habere: nos admonet.

Lib.3 c.3.

Lib.4. c.43.

Sicuti igitur eadem Principatus neceſſitas ſemper erit, quoniam, & vitia erunt, donec homines qui gubernatione, & legibus perpetuo indigent itidem Eccleſiaſticæ Monarchiæ ratio eadem ſemper manebit, prout à Chriſto vnitatis initio fuit inſtituta: qui ergo in hac monarchia ſuccedunt, Petro quidem ſuccedunt, veluti numeri omnes ab vno ducunt exordium, diuina tamen inſtitutione, licèt humanam eſſe electionem Chriſtus voluerit, quia non ſoli Petro dictum eſt, Paſce oues meas, neque illi dumtaxat traditæ ſunt Claues, ſed cæteris quoque alijs, in quos viciſſim transferuntur cum ipſo Pontificatus munere, tanquam neceſſariò eidem connexæ, ne ſit inanis abſque poteſtate Maieſtas Imperij: vices igitur Chriſti Romanus Pontifex gerit in terra, quia illi viſibiliter præeſt Eccleſiæ, cuius ipſe Chriſtus eſt inuiſibile Caput.

Meritò S. Leo *De toto* inquit, *Mundo vnus Petrus eligitur, qui & vniuerſarum gentium vocationi, & omnibus Apoſtolis cunctis Eccleſiæ Patribus præponatur, vt quamuis in populo Domini, multi ſacerdotes ſint, multique Paſtores, omnes tamen regat Petrus, quos principaliter regit & Chriſtus.*

Quamobrem licèt ab his, quibus eligendi facultas eſt, is renuncietur Papa, qui ante non erat, non tamen ab ipſis auctoritas aliqua electo confertur, ſed acceptam Chriſto immediatè refert, qui cum hac ſumma poteſtate Primatum in Eccleſia inſtituit; primæ duntaxat cauſæ effectus tribuitur; cauſæ namque ſecundæ materiam quidem aptant, ſed ea nihil prorſus eſt, quouſque forma accedat, hæc autem ab ipſa prima tantummodò, nullo intercedente medio, imponitur.

Quod ſi Romanum Pontificem, Chriſti Vicarium immediatè non eſſe dixeris, aliquo medio eſſe neceſſariò aſſeris, ab eo igitur per quem talis eſt, pendet vt ſit; at eius eſt nolle, cuius eſt velle, quamobrem hominis arbitrio, moueri ſolio quandocunque poterit; Caput interit, & corpus aliquid ſi intercederet, extraneum foret, quòd ſimul vtrunque connecteretur, eo itaque ſublato caput ſeiungi neceſſum eſſet: at blaſphemiam, an abſurdum, idemque ineptiſſimum hoc appellabo? vtrumque dicam.

Neque ad Concilium confugias, cuius authoritatem, ſupra ipſum Pontificem nimiùm efferens, Corpus Capiti præfetas, cui membra ſubici debent; Eccleſia namque Dei non democratica, non Ariſtocratica, ſed Monarchica eſt: quamobrem, *Non Synodicis conſtitutionibus cæteris Eccleſijs prælata eſt, ſed Euangelica voce Domini, Saluatoris noſtri Primatum obtinuit*, &c. Antequam Concilij indicendi neceſſitas vlla ſubeſſet: pudeat denique hoc Imperatori tribuere; qui cum Agnus ſit, non Ouis, paſci, & non paſcere debet, infra & ipſe eſt, non ſupra Eccleſiam.

Gelaſ. in Concil Ep. Seſſ.8. & 15

Quid ergo huius Eccleſiaſticæ Hierarchiæ ordinem, admirabili ſapientia, ab ipſo Chriſto diſpoſitum, impij perduelles peruertere moliuntur? eorum coërceat Hæreticam temeritatem, Sacroſanctum Conſtantiēſe Concilium, ſicuti Ioannem Vuiclephum falsò aſſerentem, Papam non eſſe immediatum Chriſti Vicarium, tanquam Hæreticum damnauit, reuincant Lugdunenſis, & Florentina Synodus. Hæretica igitur, & Falſa huius capitis Aſſertio eſt, neç ratione vlla, ſiue authoritate adductis bene probatur.

CAPITIS TERTII.

EXPVNCTIO.

N. Quarum prima eſt, poteſtatem ſuam in tota Eccleſia exercere non poteſt, ergo immediatè Chriſti Vicarius non eſt. &c. Mendaciū.

Sed aſſerenti onus probandi incumbit, ſiquidem erubeſcimus ſine lege loqui, at fallit regula, reſpondebit in Hæreticis, qui tantum ſibi tribuunt, vt mendacijs eorum plus fidei, quàm veritati adhiberi velint.

N. Secunda, ipſe Papa fatetur Petrum Chriſti Vicarium, cap. ità Dominus diſt. 19. c. in nouo piſt. 21. Perperam, & inepte nimis.

Idemquemet Papa, ſe ſe Chriſti Vicarium centies aſſeruit, cap. quanto cap. final. de tranſlat. Prælat, & alia addit, ergo centies Papa mentitus eſt.

Verùm perpendat ſecum ipſe rogo, qui legit, audaciam, atque ineptiam impudentiſſimi huius neſcio an dicam hominis; profectò veriſſimum eſſe re ipſa comperi, quod Hæreſim ſuperbia gignit, temeritas alit, inſcitia fouet.

At quis prohibet, homuncio, qui Logicam tam optimè calles, quod Petro, Linus, Anacletus, & huic Clemens, & deinceps cæteri alij Pontifices vſque ad S. D. N. Paulum V. nunc regnantem, ordine temporis, viciſſim ſibi ſucceſſerint, & omnes Chriſti Vicarij immediatè extiterint? neſcio an riſum, vel potius ſtomachum moueas.

N. Tertia. Papa in can. ego Ludouicus diſt. 63. & Nicolaus 1. epiſt. ad Michaëlem Imperatorem, relaea in cap. non quales 1. q. 1. Item Gregor. in can. quoties. 1. q. 7. ſe ſe Petri Vicarium profitetur. Ac Vicarius Vicarium facere non poteſt: ergo. Perperā, & puerile.

Argumentum eſt veterum Hæreticorum, ſolutum à Turrecrem. lib. 2. ſum. de Eccl. cap. 39. & à Card. Bellar. in lib. de Rom. Pontif. cap. 17. vbi doctiſſimè reſpondet, quod bonus Vir, more conſueto præterijt.

Verùm quid ex his ſequetur? Papa aliquo modo Vicarius Petri dici poterit, quod in Romana Cathedra, quæ illius nomine adhuc cenſetur, ipſi ſuccedat. At quoniam non à Petro, ſed à Chriſto ſui Apoſtolatus recipit poteſtatem, Chriſtique vices in terris gerit, cuius iure Eccleſiæ gubernacula moderatur, Theſauros largitur, ſoluit & ligat,

magis

magis propriè Chriſti Vicarius appellatur.

Tandem ad eadem redit deliria, eademque Patriarcharum Antiochiæ, & Hieroſolymæ refricat exempla, quæ ſuperiùs ad ſtomachum vſque, toties reperijt, impudentiſſimèque in Romanum Pontificem debacchatur rabie fureos. At inſanus ab irato nihil quidem diſtat, niſi tempore: qui ergo ſemper ira percitus agitatur, ſemper inſanus, niſi aptiùs rabidus dicetur,

CAPITIS QVARTI,

ASSERTIO,

N. Quæ fuerit origo, & progreſſus præeminentiæ Papatus.

ANIMADVERSIO.

DEus Optimus Maximus, qui ex nulla præexiſtenti materia Orbem hunc vniuerſum admirabili rerum varietate ornatum, ex nihilo creauit, ſiquidem dixit, & ſtatim facta ſunt, ea namque, quæ exiſtunt, ac quæ nullatenus extant, eius vocem æquè audiunt atque ipſius imperio æquè obtemperant; noſtræ miſertus captiuitatis, quos Primorum Parentum inobedientiæ culpa labefactarat, reos mortis effecerat, atque iugo grauiſſimo ſubiecerat, vnigenitum Filium ſuum (ſic Deus prior dilexit nos) in ſimilitudinem hominis peccato obnoxij, miſit in mundum, cuius immaniſſimus ille tenebrarum Princeps iniuſtè vſurparat imperium, vt eius præfractis viribus, ac diriſſimæ ſeruitutis noſtræ abruptis vinculis, in priſtinam libertatem nos vindicaret.

Quamobrem piiſſimus, ac ſapientiſſimus Redemptor noſter cum hoc potentiſſimo, fortiſſimoque Hoſte congreſſurus, non tormenta bellica, non arma parauit, neque acies ad pugnam inſtruxit: ò altitudo diuitiarum ſcientiæ, & ſapientiæ Dei, quiſnam percepit ſenſum ipſius, aut penetralia illius ingreſſus, quanta ſit dexteræ eius potentia ſatis cognouit? fuerunt olim Gigantes prævalidi feroceſque ſanè; at non hos, ſed imbecillia elegit, vt fortiſſima quæque confunderet, atque euerteret: viæ namque cogitationum ſuarum longiùs quàm cœli à terra, à noſtris diſtant, quamobrem, & viæ inueſtigabiles ſunt, & iudicia eius nullatenus poſſunt mente comprehendi, eſt enim apud Deum inſania, quam nos ſapientiam exiſtimamus. Domuit Orbem non ferro ſed ligno, ligno Crucis, quod ignominiæ ſymbolum, & reorum patibulum erat turpiſſimum; Iudæis quidem ſcandalum, gentibus autem ſtultitia viſum, nunc Imperatorum, & Regum decorat coronas, Diademata exornat.

Et non quidem Stoicæ, aut Peripateticæ ſectæ ſapientes, è Gymnaſijs, aut ex Aulis Principes ditiſſimos eductos, vel Milites è caſtris ſelectos, ad Apoſtolatus ordinem adſciuit, quos ad fidei ſuæ Euangelium promulgandum huc, atque illuc mitteret.

Verumenimuerò tanti muneris onus duodecim (demandauit mirum dictu!) non virtute generis præclaris, non diuitijs, armiſque potentibus, non Sophiam edocti, ſed è plebe viliſſimis, rudibus, pauperibus ruſticis, & piſcatoribus qui tamen veram è cœlo Philoſophiam euocarunt, & ſancti Spiritus numine afflati, arcana Dei adhuc abdita hominibus cunctis reſerarunt, etiam ipſi Græciæ, quæ ſapientiæ primatum ſibi vindicabat, at inquit Chryſoſt. *Vbi nunc Græciæ faſtus, vbi nomen Athenarum, vbi Philoſophorum deliramenta, ille Galilæus, ille Bethſaidæ natus, ille Ruſticanus vniuerſos deuicit*, adeò vt prædicationis eorum ſonitus omnes terræ plagas penetrarit.

Horum autem vnus fuit Petrus, quem Chriſtus aliorum Principem conſtituit, atque vniuerſæ Eccleſiæ ſuæ ſummum Paſtorem poſtmodum deſignauit, inaugurauitque; & illi, ac ſucceſſoribus eius ſupremam tribuit poteſtatem, vt vice ipſius, cui omnis data eſt poteſtas in cœlo, & in terra, Agnorum, & Ouium gregis ſui, omnium ſcilicet cuiuſcumque conditionis fidelium curam gererent, huius ergo animarum ſpiritualis præcipuique Paſtoris imperio, omnes ſubiecit Principatus, ille, qui & iura Regnorum, & corda Regum Diuinæ eius potentiæ manu ſimul complectitur: quamobrem omnes Romani Pontifices, ab ipſo Petro, ius iſtud ampliſſimum liberè ſemper poſtea exercuere, nec vnquam proprio defuerunt muneri, quamuis in Cryptis, & Antris latitarent, ſeu profugi erranteſque immaniſſimam Tyrannorum rabiem effugere cogerentur, omnia enim poſſum, inquit Paulus, in eo qui me confortat.

Eiſdem namque Eccleſiæ Moderatoribus, proprio ore reſpondet ipſe, qui veritas ſolus eſt, ſeſe ad ſupremum vſque diem, Ducem, Tutorem, & Patronum continuò illis aſſuturum, ne poteſtatum infernarum conatibus vires eorum concuterentur, aut fides deficeret, vel impetus earum ita in ipſam irruerent Eccleſiam, vt Catholicæ Religionis propagationi obſiſtere poſſent.

Quamobrem ad ipſum Rom. Pontificem, docere, dirigere, coercere, leges in Eccleſia condere, conditas abrogare, citrà tamen iuris diuini abolitionem aliquam, ſolummodò ſpectat, ipſiuſque eſt iuriſdictionis generalia indicere, & conuocare Concilia, adeò quod abſque mandato, vel aſſenſu illius, à quocumque habita fuerint, nulla prorſus, & irrita fore ſanxere Apoſtol. can. illo relato à Marcello, & innouato à Concilio Nicæno, vt Synodus Alexandrina teſtatur, & Iulius I. ad Epiſcopos Orientis, cuius meminere Socrates, Sozomenus, Nicephorus, quod itidem re ipſa ſemper in Eccleſia fuiſſe ſeruatum à prima Synodo Apoſtolor. exemplis aliorum octo Generalium Conciliorum apertiſſimè conſtat.

Epiſt. 1. ad Epiſc. Antioche. prouin.
Epiſt. ad Felicem.
Card. Bell. l. 1. c. 5. lib. 3. cap. 9. lib. 9. c. 5.
De Concil. lib 1. ca. 12. eod. lib. c. 19

Ab ipſo igitur Deo Romani Pontificatus Præfectura originem duxit, eoque rectore, Duce, ac patrono, non temporis præſcriptione, aut humana illa largitione, vel conſtitutione ſuo iure aucta eſt, cuius imperij Maieſtatem veluti Sacroſanctam, Catholici omnes, præcipuè verò Imperatores, & Reges ſumma reuerentia, & pietate humillimè venerantes, Principatus ſui faſtigium eius di-

tioni

tioui ſponte ſubieciſſe, & ad pedes Beaciſſimi Patris ſupplices cecidiſſe, & leginius, & vidimus.

Quod ſi vnquam Rebelles, & Schiſmatici tantæ poteſtatis culmen contemnere, ſummorum Pontificum, authoritati obſiſtere, armis ſollicitare conati ſunt, in hos contumaces Schiſmaticos diris, grauiſſimis, iuſtiſſimiſque coercitionibus animaduertentes, eorum profligarunt acies, arrogantiam fregerunt, temeritatem edomuere, nec vllus vmquam fuit, qui ſuæ perfidiæ meritas non luerit pænas. Quæcumque igitur in hoc capitulo aſſeruntur, vel afferuntur, cuncta ſunt expreſſa mendacia, & ſalſitates impudentiſſimæ.

CAPITIS QVARTI.

Expunctio.

QVoniam Cap. iſtod quadruplici diſtinguit tempore; quibus prouectionem Papatus examinat, nos quoque expunctionem quadripartito diuidemus.

Mendaciũ. Primum tempus à S. Petro ad Conſtantinum, quo Pontifices omni prorſus authoritate deſtitutos, nullum iuriſdictionis etiam Spiritualis actum geſſiſſe, Concilia conuocandi nullam habuiſſe facultatem, immò non ſecus ac cæteri Epiſcopi, decretis eorum paruiſſe his probare conatur.

N. Anno Chriſti 34. Iacobus minor Hieroſolymorum creatur Epiſcopus, cui B. Simeon
Perperam. immediatè ſucceſſit, eodem tempore Marcus
Euangeliſta Epiſcopatui Alexandrino præficitur, qui cum anno 64. Chriſti currente ab
Alexandrinis occiſus eſſet, eidem Auicenus
Perperam. ſtatim ſuffectus eſt. Petrus Cathedram An-
tiochenam ſeptem annis rexit, vbi relicto Epiſcopo Euodio anno 43. Romam petit, Romanum Epiſcopatum ſuſcepit, cumque omnes conueniant circa viginti quinque annos gubernaſſe, idcireo Linum, & Cletum ſibi coadiutores feciſſe dicendum eſt. Crucifigitur Petrus anno Chriſti 70. Clemens eidem ſucceſſor deputatus eſt, qui igitur quar-
Falſa concluſio. co loco Epiſcopus Romanus creatus eſt, ſuper
alios quam habuiſſe non conſtat iuriſdictionem nouiſſimus ex antiquitate prætendere neque valet, neque poteſt.

EX hac tandem ambage verborum hoc vnum vix deprehendi; ſcilicet neque Petrum, neque tres alios Pontifices, eius in Romana ſede ſucceſſores, nedum temporalis, immò nec ſpiritualis, vltra ipſis ſubiectos, vllum vnquam iuriſdictionis actum exercuiſſe.

At ſi in ſubiectos exercuerunt, ſubiacent autem Rom. Pontifici omnes fideles: ergo ſemper eorum poteſtate vſi ſunt.

Quod ſi Epiſcopos omnes, vel Antiochenum, vel Hieroſolymitanum, aut Principes ab Eccleſiaſtica eximit iuriſdictione, effrons profectò mendacium, & hæreſis impia eſt.

Quamobrem aut fatetur Petrum à Chriſto ſupremam in omnem Eccleſiam poteſtatem recepiſſe, eamdemque in Romanos Pontifices viciſſim pertranſiſſe, & malè ratiocinatur, ſiquidem licèt in ipſo Eccleſiæ naſcentis exordio, hanc poteſtatem exercere haud liberè potuerint, Ethnicorum vi iniuſtè præpediti, non tamen ius ſuum amiſiſſe ſequitur, quia non valenti agere nulla currit præſcriptio, ſed quieſcit, vt ſuo conualeſcat tempore, neque ethnici Imperatores iuriſdictionem Pontificiam vllo vnquam, etiam longiſſimi temporis interuallo, præſcribere poterant, cùm iure diuino collata fuerit, cuius nulla eſt præſcriptio, quæ humano Iure eſt adinuenta; vulgatiſſima ſunt hæc apud Iuris conſultos, quonam igitur pacto ignorauit iſte, qui paſſim, etiam ab re iura, & canones eructat?

Aut negat, & eſt hæreticus, prout ſuperiùs demonſtrauimus contra deliria, quæ Author à veteribus Sectarijs mutuò accepit.

Verùm ſi ipſius Petri ab anno 1. ſui Pontificatus, Lini quoque, Anacleti, & Clementis geſta peruoluiſſet, prout Nyli, Illyrici, Caluini, Lutheri, ſomnij Viridarij, Marſilij Patauini, Occamique è ſtercore, ſtercus collegit, non vtique adeò temerè hallucinatus eſſet, re namque ipſa ex Actis Apoſtolicis, alijſque Eccleſiaſticis ſcriptoribus didiciſſet, quanta ſollicitudine, & cura demandatum ſibi munus Pontificium ſemper exercuerint.

Ipſe enim Petrus anno primo, quo Chriſtus Dominus paſſus eſt, tamquam Caput, & Princeps in vnum conuocat Apoſtolos, & diſcipulos, admonetque conſulendum fore Eccleſiæ viduatæ vno Iuda Proditore, aliumque in eius Epiſcopatum ſufficiendum eſſe Actor. cap. 1. cuius quidem zelum, & Paſtoralem ſollicitudinem meritò admiratur Chryſoſt. hom. 3. in Act. Apoſt. ad idem cap. 1. *Quam feruidus, & zelo pietatis æſtuans munus ſibi à Chriſto demandatum agnouit in gregem eius regi-* Card Baron
mini concreditum, vnde, Primus omnium autho- tom. 1. anno
ritatem meritò vſurpat in negocio, vt qui omnes Chriſti 34.
habeat in manu. ad hunc enim dixit Chriſtus, & n. 237.
tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos, idem Oecumen. ibidem cap. 2.

Concionem ad Populum habet, qui die Pentecoſtes, audita varietate linguarum, quibus diſcipuli omnes loquebantur, maxima affecti admiratione conuenerant, ne ſeditio oriretur, cauſam edicit, Act. cap. 2. hinc Tertull. de pudic. *Primus in Chriſto Baptiſmatis Petrus reſerauit aditum*, cœleſtis regni Populum quotidie docebat Act. 4.

Primus atque ſolus omnium Apoſtolor. iudiciaria vtitur poteſtate ſuprema in Ana-
niam, & Zaphiram act. cap. 5. Iacobum Mi- Card Baron
norem primum Hieroſolymor. inſtituit Epi- tom. 1. anno
ſcopum, Chryſoſt. hom. 87. in Ioan. Anicetus 34 nu. 291.
epiſt. ad Epiſcop. Italiæ, & vſque ad annum Vide Animam noſtrã
37. & 38. innumera exantlauit pia facinora, ad P. M. A.
multaque perpeſſus eſt Curę Paſtorali incum- librum.
bens, Epiſtolas ſcribendo, ad Confirmandos in fidem Samaritas proficiſcendo, quibus traditis ſibi Clauibus, Eccleſiam Primus reſerauit, & Spiritum Sanctum, manuum impoſitione ſuper ipſos vnà cum Ioanne è cœlo euocauit Act. c. 8.

Anno 39. Eccleſias quæ in Iudæa, Gali-
læa, Samaria, & Syria erant ex proprio mu- Card Baron
nere viſitat Act. cap. 9. & Eccleſiam fundat tom. 1. anno
Antiochenam Euſebius in Chronicon. 39. num. 8.

Card. Barõ. tom. 1. dicto anno nu. 11. & 12.

Anno 41. legationem à Domino per viſionem ſibi demandatam ſuſcepit, & Cæſaream profectus, Cornelium Centurionem fidei præcepta docet, ac tandem Sacra luſtrat aqua, vt in illo gentibus ipſe, qui Pontifex erat, aditum Eccleſiæ recluderet act. cap. 10. Inde Hieroſolymam reuertitur, vbi improbat hæreſim Cerinthi, qui gentes ab Eccleſia Chriſti penitùs arceri volebat.

Vbi cùm ex viſione illius lintei, è cœlo demiſſi, verè cognouerit, quod Deus nulla habita diſcretione perſonarum, æquè diues miſericordiæ eſt in omnibus, qui ad ipſum confugiunt, rem hanc patefecit, ac ſignificauit cæteris alijs, qui promulgare gentibus Euangelium ad inuicem exinde ſtatuerunt Act. cap. 11.

Metaph. die 29. Iunij Surii tom. 5. Card. Barõ. anno prædi. n. 10. 11. 12. 25. 26. & 27. & deinceps tõ. 1. quint. Syn. act. 2.

Anno 44. Poſtquam ab Angelo ſolutis vinculis, quibus iuſſu Herodis deuinctus fuerat, carcere eductus in maritimas Palæſtinæ Regiones ſecedens, ibidem exiſtentes inuiſit Eccleſias, atque compoſuit, Cæſareæ ſtratonis, alijſque locis adiacentibus, primos dedit Epiſcopos, Antiochiam redijt, inde Capadociam, Galatiam, Pontum, & Bithiniam luſtrauit, ac vtrobique Epiſcopos conſtituit, & dum Romam pergit Bizantio, & alijs eius prouinciæ locis, præfecit quoque Epiſcopos. Tandem Romam peruenit, & in ea Ciuitate, quæ totius Mundi Princeps erat, Apoſtolorum Princeps ſuam locauit ſedem, & Principem omnium Eccleſiam Romanam erexit.

Card. Barõ. d. anno tõ 1. nu 12. 13. 15. & 46.

Anno 45. Antiochenæ Eccleſiæ proſpexit, Euodium ſiue Ignatium ipſi præficiendo. Quemadmodum, & alijs conſuluit, quas in Oriente reliquerat, ſuam primam ad ipſas epiſtolam conſcribendo, vt confirmaret in fide, & doceret, Marcum Euangeliſtam Alexandriam miſit.

Innocentius epiſt. 1. Card Barõ. in notis ad Martyrolo. & tom. 1. anno 46. n. 12. & 3. Card. Barõ. d. an. tom. 1. num. 2. & 3.

Anno 46. Diſcipulos ad prædicandum mittit in omnes ferè Italiæ prouincias, in Gallias, in Germaniam, Hiſpanias, & Britanniam vſque, in quibus omnibus plures conſtituit Epiſcopos, atque Romæ paſtorali munere totus incubuit, donec anno 51. vnà cum alijs Iudæis à Caio Roma expellitur, quamobrem Hieroſolymam reuerſus, vt Eccleſiæ neceſſitatibus conſuleret, Concilium habuit, in quo ipſe primus ſententiam dicit, in quam cæteri Apoſtoli omnes iuere Act. cap. 15. Antiochiæ Eccleſiam inuiſit, cæteraſque Occidentis luſtrauit prouincias, ad Galatas Corinthioſque perrexit, penetrauit ad Britannos, nec vnquam Paſtoralem neglexit curam

Card. Barõ. ann. 57. n. 3. an 58. n. 51. & 52.

prædicando, docendo, atque huc, & illuc curſitando. Donec ſub Nerone vnà cum Paulo Romam denuò anno 68. reuerſus eſt, vnde ne muneri ſuo vnquam deeſſet, ad Iudæos ſecundam ſcripſit epiſtolam, Nicolaitas exagitauit, Simonem magum precibus aere delapſum proſtrauit, tandem iuſſu Neronis martyrio diriſſimo Crucis vitam cum morte commutauit.

Card. Barõ. an. 68. n. 1. vſque ad 17.

Car. Bellar. de Rom. Põr. lib. 2. c. 5. & Card Barõ. t. 1. an. 69 n.

Linus poſt ipſum, & poſt Linum Anacletus, ſiue Cletus Eccleſiæ ſucceſſiuè præfuerunt, eaque fuit Clementis modeſtia, qui licèt ab eodem S. Petro ſucceſſor deſignatus eſſet, Pontificiæ tamen præfecturæ ſpontè ceſſit, neque his præferri voluit, quos òlim S. Petrus in partem ſollicitudinis paſtoralis ſibi coadiutores adſciuerat.

Et quamuis Nero adeò immaniter in Chriſtianos ſæuierit, vt nulla fuerit orbis pars, quæ ſanguine eorum non maduerit, nullatenus tamen hi duo ſanctiſſimi Pontifices, perpetuis ærumnis licèt conflictati, & aſſiduis perſecutionibus exagitati poteſtatis ſibi à Deo traditæ vnquam obliti ſunt, quin & Eccleſiæ gubernationi, prout per id tempus licuit, incumberent, multaque ſanxere, Epiſcoporum promotiones, & presbyterorum ordinationes habuerunt, cæteraque alia quæ apud Hiſtoricos, præcipuè verò Platinam, & Panuinium de ipſis habentur.

Tom. 1. epiſ. decret.

Clemens quoque, an ſua vſus ſit poteſtate, eius quinque epiſtolæ demonſtrant, in quibus præcepta ſibi tradita à S. Petro explicans, alios docet de ſacris veſtibus, & vaſis, de officio ſacerdotis, & Clericorum, de communi vita, præcipiendo agit, coercet errantes, atque Epiſcopos, & Presbyteros creat, in his autem Pontificiam authoritatem potiſſimùm conſiſtere notiſſimum eſt.

His Anacletus alter ſuccedit, qui plurima quidem ſanciuit, de ijs qui Sacerdotes accuſant, de iudicijs prouincialibus, vt oppreſſi iudicio ſecularium ad ſacerdotes prouocent, & maiores cauſæ ad ſedem Apoſtolicam referantur, de accuſatione Epiſcoporum in quibus ciuitatibus Primates, in quibus verò Metropolitani præeſſe debeant, de ordinatione Epiſcoporum, & his ſimilia, an hæc rogo iuriſdictionis actus dici poſſint? extant omnium Pontificum ab ipſo Clemente Primo vſque ad Sanctiſſimum D. N. Paulum V. epiſtolæ decretales & literæ, quas vocant Bullas, quibus apertiſſimè dignoſcitur impoſtorem hunc tot effutijſſe mendacia, quot hac de re protulit verba.

Præterea quàm eruditus eſt logicus quoniam arguit trium Pontificum nullum de hoc extat decretum; ergo neque ipſi vel ſucceſſores eorum ſtatuere potuerint, ac ſi temporum difficultate, & vetuſtate, eorum geſta à ſcriptoribus etiam conſultò, præcipuè vero ab Ethnicis præteriri, vel quemadmodum tot deſunt Hiſtoricorum monumenta, deperire non potuerint.

N. Nec minus ineptè proſequitur, ita quoque præſumendum eſſe, poſtquam ab infidelibus tunc occidebantur, & in Cryptis, & terræ viſceribus habitare cogebantur, ad quod Platinæ teſtimonium in Callixto I. adducit. Falsò.

AD quem & ego prouoco, ipſum audi, „ Callixtus autem Pontifex, in taurarum perturbatione, tanquam ſceleratis „ Imperatoribus, nequaquam ab inſtituto „ ſuo diſcedens conſtituit, vti ter in anno „ ieiunaretur &c.

Verùm poſtea mutata ſententia id in „ quatuor anni tempora tranſtulit &c. Idem „ quoque inſtituit ne Clericorum delatores „ & accuſatores, vel infames, vel ſuſpecti „ vel inimici in accuſationibus, & iudicija „ reciperentur, eos verò hæreticos putauit, „ qui arbitrantur Sacerdotes poſt crimen „ admiſſum, etiam ſi dignam pœnitentiam „ ſubijſſent, ad priſtinos honores redire non „ poſſe, hunc ędificaſſe Baſilicam in Tran„ ſtyberina Regione, in honorem Beatæ Virginis,

Digitized by Google

„ ginis, Damaſus ſcribit, &c. Cæmeterium „ quoque de ſuo nomine condidit, Via „ Appia, „ &c. En quomodo timore mortis perculſus Sanctiſſimus Pontifex otioſus latitauit, ſed vide Gretſ. contra Sibrandum à quo iſte mutuauit lib. 2. de Roman. Pontific. in defenſ. cap. 17. Card. Bellarm.

N. Addit, Victor I. ordinauit, quod Paſcha die Dominico ab omnibus perpetuò celebraretur, huic decreto immediatè contradixit Polycrates Epiſcopus Epheſi, atque Polycarpus, Thraſea, Melitus, & Narciſſus Epiſcopus Hieroſolymitanus acrrimè oppugnarunt.

Mēdacium.

At Victor anno Chriſti 169. Concilium Romæ ſuper hoc haberi voluit, vti Bardus, & Panuinus in Chronico huius anni atteſtantur, ſed Concilij reſolutio vltra Pontificatum Romanum apud alios recepta non fuit.

AGnoſce ex his perfrictàm mendaciſſimi hominis frontem, quæ plura & apertiſſima mendacia paucis congeſſit, decreto Victoris acerrimè obſtitiſſe dicit Policarpum, & Melitum, ſcilicèt Melitonem, hic fuit Eunuchus, & Sardenſis in Aſia Epiſcopus, & Thraſeam Epiſcopum, quos longè ante deceſſiſſe eiuſdem Polycratis epiſt. ad Victorem demonſtrat, apud Euſeb. lib. 5. cap. 22. & Card. Baron. tom. 2. anno 169. & 177. omnia pariter ſub fide Parentum conſarcinat, ſiquidem tempora confundens ea ſub Victore acta dicit, quæ inter Anicetum, & eiuſdem Aſiæ Epiſcopos, de hac eadem controuerſia Paſchatis, geſta ſunt anno 167. Quamobrem Polycarpus Romam ſe contulit, vt hoc diſſidium cum Aniceto componeret, teſte Euſeb. poſt Iren. hiſt. lib. 4. cap. 13. & lib. 5. cap. 13. & lib. 5. cap. 24. Cui Anicetus indulſit vt luna decimaquarta Aſiatici celebrarent, ea nimirum ratione, quia ſtatuerant Apoſtoli Paſcha die Dominico eſſe celebrandum, tolerandos fore tamen Chriſtianos duxerunt in hoc Iudaizantes, horum autem ingens erat in Aſia numerus.

Mēdacium.

Alterum: audi bonæ eius fidei mendacium, quod reticet, epiſtolam à Victore conſcriptam Theophylo Cæſareæ Epiſcopo, qua ipſi mandauit, ſynodum eius nomine conuocare, & vice ſua in ea præſidere, vt ibidem ſtatuerent, vbi Chriſtus in carne verſatus fuerat, Paſcha eodem die, & tempore celebrandum eſſe, quo à cunctis peragitur Catholicis Eccleſijs, ſublato diſſidio ſuper hoc iterum oborto, Damaſus in vita Victoris, Beda in Commentario de æquinoctio vernali: apud Card. Baron. de anno 198. num. 2. tom. 2. & licèt quædam epiſtola reperiatur Victoris, parte 1. epiſt. decret. & vol. 1. Concil. attamen Card. Baronius loco citat. num. 6. diuerſam eſſe ab ea, de qua loquitur Beda, neque impoſturæ ſuſpicione carere, ea nimirum ratione exiſtimat, quod Theophylo Alexandriæ; non Cęſareæ Epiſcopo inſcripta ſit, prout in lib. Damaſi idem error irrepſit, & quod falſis eſt conſignata Conſulibus.

Mēdacium.

Tertium quia ſilentio præterijt etiam, quod nedum in Palæſtina, vt ſupra eſt dictum, Victoris mandato, ſed Romæ etiam ipſo conuocante in Gallijs, Corinthi, & pluribus in alijs Prouincijs, particulares coactæ ſunt Synodi: in quibus omnes vno conſenſu, vnoque iudicio, in eam iuere ſententiam, quam Romana probauit Eccleſia Euſeb. citat. cap. 22. apud Card. Baron. anno præd.

Mēdacium.

Quartum nec pariter dixit vti Victor haud indulgendum fore ducens Epiſcopis Aſiæ, qui Prouinciæ illius conſuetudinis nimium peruicaces Aſſertores, à Romana Eccleſia in hoc diſcrepando, Paſcha celebrandum Iudaico more ſtatuerant, eos omnes ab vnitate Eccleſiæ diris ſeiunxit Euſeb. lib. 1. cap. 23. 24. 25. Card. Baron. dicto anno 198.

Mēdacium.

Quamobrem Irenęus de hoc ſcripſit ad eumdem Victorem epiſtolam, quam nobis obijciunt Caluinus, & nouiſſimè M. Antonius DeDominis in ſuo defectionis malo conſilio falsò igitur Coruus iſte crocitat decretum Concilij ab ipſo Victore habiti, apud alios vltra Pontificatum Romanum haud receptum fuiſſe.

Mēdacium.

Quintum, prætermiſit etiam, quod Nicæna Synodus in ſententiam Victoris iuit can. 20. M. Conſtantinus omnibus Epiſcopis ei parendum edixit Euſeb. in vita Conſtant. lib. 3. cap. 16. 17. 18. Theodoret. Eccl. Hiſtor. lib. 1. cap. 9. 10. Sozom. lib. 1. cap. 20. Socrat. lib. 1. cap. 16. Card. Baron. tom. 2. anno 194.

Mēdacium.

Sextum mendacium, Victor Papa cum omni aqua in caſu neceſſitatis Baptizari poſſe ſtatuit, verùm, & huic quoque aduerſantes Concilium in Palæſtina coegerant, in quo nihil tamen eſt actum, ita vt in Concilio Nicæno, vtrumque Victoris decretum peculiari ſanctione probatum fuit.

Verùm neque apud Damaſum, neque apud Platinam in Victore, neque apud Euſebium, aut Bedam, qui acta in ſynodo Palæſtinæ recenſent, neque apud Card. Baronium, qui nihil prorſus intactum reliquit, profectò legitur, quod huic decreto Victoris obſtiterit aliquis, vel quod in dicto Concilio actum de eo fuerit, & quamuis in d. epiſt. quæ Victoris dicitur, hoc baptiſmatis decretum ſeruari præceptum ſit, & hæc ſubſequantur verba *Audimus namque apud vos, veſtroſque diuerſa iudicia fieri*, nullum tamen de Concilij conuocatione verbum ibidem habetur, Platina verò in Victore, cum eius decreti mentionem feciſſet, ſolummodò inquit *Hanc ob rem quidam exiſtimant Concilium in Paleſtina habitum eſſe, cui Theophylus*, Ireuius, *Narciſſus, Polycarpus, Baccillus, Aſianæ Prouinciæ inſignes Epiſcopi interfuere*, qui tamen non dicit de hoc fuiſſe controuerſum, nihilque aſſerit, quia nimirum hos hallucinari cognouit, ſiquidem vt ſuperiùs diximus, hac de re in eo Concilio non fuit actum, cui Palæſtinę ſynodo Polycarpus intereſſe non potuit, cùm celebrata fuerit anno 198. ipſe verò anno 169. paſſus iam fuerit, apud Card. Baron. tom. 2. de anno neque pariter hoc ſancitum fuiſſe reperitur in Concilio Nicæno. Sed tantummodò in epiſtola d. Concilij ad Eccleſias Ægypti, Libyæ, & Pentapolis, quod omnes Orientales, qui cum Iudæis primitus celebrant Paſcha, conſonè cum Romanis illud peragant.

Nunc Vualdenſibus, Marſilio Patauino Vuieleſo, Luthero, & Caluino, ac Melanthone magiſtris, omne Rom. Routifiei, ipſique Eccleſiæ ius condendi leges adimit, vt metu ſublato, quodlibet cuique impune liceat.

Mendacium N. Ab Apoſtolis, ioquit, & Concilijs allegatis in præcedentibus capitulis, prohibetur Romanum Epiſcopum, vltra ſuum Epiſcopatum aliquid ſtatuere poſſe, illius igitur decreta & iuſſiones, reſpectu aliarum diæceſum, contra expreſſa iura exiſtunt, aliàs Papa probare tenetur, ab alijs Epiſcopis receptas eſſe; nam communis eſt omnium DD, ſententia, quod nulla Rom. Pontificis diſpoſitio obligat, quæ vſu recepta noo fuerit, Ioſeph. Ludouic. concluſ. 54. Pute.dec. 281. lib. 1.

BOnus iſte Vir, qui non quandoque, ſed ſemper dormitat, ſomnium iſtud ex propria, ſed craſſa quidem Minerua deprompſit, & ſus Mineruam poſſe ſallere cenſuit.

Canones Apoſtolorum, qui in 1. Concilior. parte extant, & cooſtitutiones oomine Clementis promulgatæ, nuſquam penitus de Rom. Pontifice aliquid ſtatuerunt, prout qui legerit ipſa comperiet, niſi fortè velit cum Nylo, & Caluino, Papam nooine Epiſcopi generaliter comprehendi in can. 14. & 36. quibus Epiſcopis ptopria Parochia relicta, alieoam inuadere, atque ordioationes habere, extra terminos proprios interdicitur.

N. Poſtquam ſubdit qui iuriſdictionem ſtatuentis fundare vellet, ptobare teoetur quia libertas præſumitur.

VErùm vt ioquit Card. Bellarm. lib. 2. de Rom. Pontif. cap. 27. ſupra relatus in cap. 2. licèt ordinis Epiſcopatus vna ſit eademque poteſtas, & dignitas. Quamobrem & ipſe Papa Epiſcopus æquè dicitur, attamen iuriſdictione, quam in omnes fideles à Christo ſolus Petrus, eiuſque in Romana Eccleſia ſucceſſores habent, omnes alios Epiſcopos loogè antecellit, non igitur in his quę ad iuriſdictionem pertinent generalis diſpoſitio, quæ de Epiſcopis ſtatuit, ad Rom. Pontificem contrahi poterit.

Falſò. Eodem pacto mentitur, impius dum ad Conciliorum decreta, quæ in præcedentibus capitulis adduxit, hoc denuo refert, quoniam ad propoſitum, de quo agitur, nullum eſt, quod pertineat, vt retroactis expunctionibus conſtat, vno Antiocheno excepto, ſub Iulio I. & hoc improbatum eſſe demonſtrant, Card. Bellarm, de Concil. lib. 1. cap. 6. & Card. Baron: tom. 3. anno 341. quod tamen Concilium de ſolis Epiſcopis generaliter, idem quod citati Apoſtolorum canones decreuit.

Habent Romani Pontifices ab ipſo Deo poteſtatem coactiuam legis in Eccleſia condendæ, etiam circa mores, quorum cauſa cum religiooe cooiuncta eſt, qui cum veluti tempora mutentur, omnium namque rerum viciſſitudo eſt, quæ ooua emergunt, nouæ indigent legis auxilio, eorumque Sanctiooes cunctorum fidelium conſeientias re ipſa obligant, vt Sacroſanctæ ſcripturæ & Patrum teſtimonijs liquidiſſimè probauit Cardinal. Bellar. de Roman. Pontific. lib. 4. cap. 1. 5. & 15. ad 22.

Quorumque Imperio omnes, veri, & Catholici Epiſcopi, iure diuino quidem ſubiacent, prout ad 1. & 2. cap. ſuperiùs demooſtrauimus, quamobrem in vniuerſas Eccleſias, cunctoſque Autiſtites, ab ipſo Petro, ad Paulum V. vſque, omnes Pontifiees hoc iure vſi abſolutè ſunt, leges præſcribendo, Epiſcopos inſtituendo, ſedibus mouendo, ſuſpendendo, reſtituendoque, qua de re exempla quamplurima, ex probatiſſimis ſcriptoribus receuſet Card. Bell. d. lib. 2. de Rom. Pontif. cap. 18.

Et quoniam ſuptema Papæ iuriſdictio, non quidem certis vnius diæceſis finibus præſcripta eſt, ſed poteſtate maxima omoes vniuerſi orbis Eccleſias complectitur, vnde Epiſcopus Epiſcopotum ſummuſque Sacerdos appellatur, haud ſanè probare tenetur leges ab ipſo latas vſu fuiſſe receptas, ab his, qui eius ſubiaeent ditioni, vt vim legis habeant, ſatis namque eſt Chriſti Vicarium eſſe, & quia fideles omnes eidem parere teuentur, libertas non præſumitur, vbi eſt ſubiectio, præſumptio quidem cedit veritati.

Non me latet Felin. Ioan. Maior. Nauar. Driedon, in negatiua fuiſſe ſententia, quam in tota Gallia ſeruari teſtatur Rebuff. in proemio Conſt. Gallic. tom. num. 11. & 12. Verùm Silueſt. Angel. Ioan. Medina, Greg. Lopez. M. Burgenſis, Archidiac. Gemin. Turrecrem; Hugo, Zabarella, & Præpoſit. affirmatiuam tueotur, eamque receptiorem aſſeruot, vide hanc quæſtionem doctiſſimè explicatam ab eruditiſſimo, omniumque ooſtræ tempeſtatis Theologorum facile Principe, Franc. Suarez lib. 3. de legib. cap. 19. & à Vaſqo. tom. 1. in 1. 2. diſput. 36. cap. 5. & apud Cardin. Bellarm. de Concil. lib. 2. cap. 17.

N. In Canone ait Apoſtolorum 38. diſpoſitum fuit vt bis in anuo Epiſcoporuo Concilia celebrareotur idem in Coucilio Niceno cap. 3. & io Antiocheno cap. 20. ſtatutum fuit: io executionem ergo decreti Apoſtolici, Epiſcopi in ſuis Prouincijs Coocilia congregant, nulla Epiſcopi Romaoi interueniente authoritate anno Chriſti 237. Fabianus Epiſcopus Romæ Concilium conuocat, in Arabia ab Orientalibus, contra Berillum, & cootra Nouatianum plura ſunt habita.

OS bilingue duplicem habet ſenſum, quorum alter eſt, Epiſcopis ex decreto Apoſtolico ius competere Coocilia cogendi etiam Rom. Pootifice ioconſulto. Alter, quod Fabianus Papa, poſtquam Concilium Romæ habuit, tamquam ſimplex Epiſcopus, canonis prædicti, eorumdemque Conciliorum ſanctionibus coactus, Diœceſanam conuocauit ſynodum. Falsò & Perperam. Mendaciũ.

Verùm quod ad primùm attinet. Concilia quidem, quadruplici differuot ſpecie, quorum alia ſunt Oecumenica, ſeù generalia, vel voiuerſalia, quædam Nationalia, quædam Prouincialia, poſtrema verò Diœceſana dicuntur, trium horum nomina recenſuit Auguſtinus lib. 2. de Baptiſ. contr. Donatiſt. c. 3. quartum io Concilio Toletan. 4. cap. 25. relatum eſt,

Et

Et quamnis antiqnitus Concilium generale à maioribus conſueuerit appellari, etiam illud Epiſcoporum omnium prouinciarum, quæ ſub vno Antiſtite Primate conuocabatur, quamobrem ad illud ab alijs diſtinguendum, quod vniuerſale verè eſt, hoc Oecumenici, ſiue Magni nomen addebanr, vſus tamen poſtea obtinuit, quod generale, vniuerſale, & Oecumenicum dumraxat appellaretur Concilium, in quo Epiſcopi, & Patres totius orbis, ad cauſam pertractandam vninerſalis Eccleſiæ coguntur, prout latiſſimè, hac de re egerunt, Card. Baron. tom. 3. anno 347. & Card. Bellarm. de Concil. lib. 1. cap. 4.

Concilia igitur generalia, ſiue mauis vniuerſalia, & Oecumenica, quia in ipſis de rebus totius Eccleſiæ agitnr, ad eum tantùmmodò ſpectat conuocare, qui vniuerſæ Eccleſiæ Caput, Præſul & Pontifex eſt, cætera verò, ſiue nationalia, ſiue prouincialia, ſiue demum Diæceſana ſint, Primatum, Patriarcharum, Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum, iuris eſt indicere, quod Auguſt. docet epiſt. 217. ad Victorinum, Catholici omnes aſſerunt, & fatentur Caluinus lib.4 inſtit.c.7. 5.8.& Centuriatores lib.4.cent.cap.7.col.534. cæterique Sectarij, Card. Bellarm. lib.1. de Concil. cap. 12. ſunt enim Antiſtites omnes legati ipſius Chriſti, ſpirituales Patres ſub Rom. tamen Pontifice, à quo duplicem accipiunt poteſtatem, ordinis & iuriſdictionis, vt in Diæceſibus, & prouincijs, quarum regimen ipſis eſt delegatum, quiſque eorum Eccleſiæ ſuæ curam gerant, neceſſitatibus pro tempore conſulant, & tamquam Paſtores, & Iudices omnia moderentur, cui enim munus aliquod demandatur, & omnia eidem ſimul tradita, & permiſſa cenſentur, ſine quibus, vel nullo mudo, vel non æquè ritè expleri potuiſſet; Ideò coërcendi, pœnas infligendi, leges condendi, ſynodos conuocandi, & ius dicendi in ſua ditione quiſque facultatem habet, Card. Bellarm. de Rom. Pontif. lib. 3. cap. 24.

Quo ad ſecundùm, licèt Papa non ſecus ac cæteri Epiſcopi, Lateranenſis Eccleſiæ Præſul verè ſit, ſuburbicarioſque Epiſcopos Fabianus conuocaſſet, Romanæque Prouinciæ Metropolitanus, Patriarcha ſimul etiam, Epiſcoporum Princeps dicitur, & vniuerſalis omnium Eccleſiarum moderator eſt, ideò iuriſdictione quidem omnibus alijs Epiſcopis, Primatibus & Patriarchis, eò maior eſt quo illi ſingulis Diæceſibus ab eo præficiuntur, ipſe vniuerſo præeſt orbi. Ac Concilium conuocare ad iuriſdictionem refertur, ab alijs ergo Eccleſiarum Præſulibus ad Papam in propoſita materia, haud ſanè ritè argumentum deducitur, qui nec canone Apoſtolorum, aut Nicæni, Antiochenique Conciliorum decretis, ita deuincitur, vt iuriſdictione cæteris coæquetur Epiſcopis.

Quod ſi Canonem Apoſtolicum innouauit Nicæna ſynodus, in ea legati Sylueſtri Pontificis Romani præſedere, Oſius Cordubenſis Epiſcopus, Vitus, & Vincentius presbyteri. Teſtes ſunt Athan. in epiſt. ad ſolit. vitam agent. Cedre. in comp. hiſtor. Photius in lib. de ſept. ſynod. idque apertiſſimè demonſtrant eorum ſubſcriptiones in fine actorum eiuſdem Concilij.

Eademque ſynodus ſua epiſtola, à prædicto Sylueſtro Papa, quæ in ipſa à Patribus ſtatuta fuerant, authoritate Apoſtolica muniri, & confirmari poſtulauit, prout idem Pontifex rata habuit, atque probauit, ſua epiſtola reſponſiua, vtraque extant in fine actorum eiuſdem Concilij; quæ igitur in ipſo ſancita fuere, iuſſu, & aſſenſu ipſius Papæ decreta fuiſſe neceſſum eſt fateri. Hoc idem mandauit Leo PP. epiſt. ad Anaſt. Epiſcopum Theſſalon. vol. 1. Concil. & quamplures alij Rom. Pontifices hoc ſtatuerunt; ergo & in executionem decretorum Pontificalium concilia ab Epiſcopis in ſuis Prouincijs haberi, quis negabit, niſi Hæreticus?

Concilium Antiochenum cuius citat. Perperam. cap.20. illegitimum, & improbatum eſſe demonſtrant Card. Baron. tom. 3. anno 341. & Card. Bellarm. de Concil. lib. 1. cap. 6. Quamobrem nullam habet vim legis, atque idem ſtatuit, quod alia ſanxere legitima Concilia.

Perperam igitur tot coaceruatis ſynodis prouincialibus, Aphricæ, Antiochiæ, Carthaginis, Aſiæ, Hiſpaniarum, quæ mox N. iterum recenſebit: poſtremò concludit: Concilia ergò citra Romanum Pontificem con- Falsò & gregata, & expedita ſunt: & ineptiſſimè in- Perperam. ter eas recenſet, quæ Romæ à Pontificibus habitæ ſunt: Quoniam idem qui eſt Romanus Epiſcopus, vniuerſalis etiam eſt Eccleſiæ Præſul, quod & ſynodus Romana ſub Sylueſtro, in cuius initio ſe ſe Epiſcopum Apoſtolicæ ſedis aſſeruit, & alia ſub Iulio I. alteraque ſub Hilario, & cæteræ quæ ſub Symmacho, ſub Greg. II. & ſub Nicolao I. actæ ſunt apertiſſimè demonſtrant.

Hallucinatur autē oculatiſſimus Chronographiſta, qui oſcitanter citat Concilium à Fabiano habitum anno 137. tum quia hoc N. anno, non ipſe, ſed Pontianus ſedebat, Card. Baron. tom. 2. eodem anno, cum etiam quoniam nullum Concilium ab eo habitum eſſe Falsò. reperitur, ſiquidem priuatum quidem Hæreticum, à Concilio Epiſcoporum Africæ iam damnatum, & ipſe Apoſtolica communione priuauit, ſed vna ſolum Epiſtola data, ſub anno 242. Origenem quoque, vel ad cauſam dicendam accerſitum Romæ audiuit, tamen extra concilium anno 248. neque enim Nouatus, & Nouatianus, qui tot Concilia conuocandi cauſam dedere, Fabiano Eccleſiam moderante, adhuc innotuerant, Card. Baron. anno 238. 242. 248.

Morte autem eiuſdē Fabiani, ſede adhuc vacante, ſynodum vnā, cauſa illius controuerſiæ, quam de lapſis in Eccleſiam recipiendis Nouatiani excitarunt, à Clero Romano coactam legimus, apud Cyprian. epiſt. 31. & Card. Baron. tom. 2. anno 353. in quo alteram & iſtc actam recenſet.

Secundum tempus à Conſtantino, ad Iuſtinianum protrahit, quo & hactenus dicta comprobat, Concilia ab Imperatoribus indici, & confirmari conſueuiſſe aſſerens; eis quoque ſubiectos fuiſſe Romanos Pontifices, quibus nullam vnquam à cæteris Epiſcopis obedientiam exhibitam, falsò contendit.

N. Etiam inquiens, poſt Conſtantini tempora, poſt facultatem Epiſcopis in vnum conueniendi conceſsam aperiemus, nuſquam

Romani Ponti ficis, in generalibus Concilijs conuocandis, authoritatem interueniſſe fatendum eſt, ſi contra veritatem obſtinati eſſe nolumus.

AT quid eſt veritas? Diabolus mendacij Pater, & vos quidem ex Patre Diabolo eſtis.

Luther. & Calu.

Et Lutheri, atque Caluini venenato oblatrans ore à prima Nicæna ſynodo exorditur, quam ſolo Conſtantini mandato indictam, nullis Romani Pontificis aſſenſu, & iuſſu accedentibus, hac nimirum ratione probata, quia Panuinus, & Bardus in eorum Chronicis duas eodem tempore ſynodos Romæ habitas ſcripſerunt, nulla ergo Romani Epiſcopi authoritas ſuper Nicena interuenire potuit,

Falſò,

Hæc verò ex eo accepit Caſauboni fragmento, de libertate Eccleſiaſtica ab eò præproperè nimis editum pro Sereniſſima Repub. Veneta, aduerſus Pauli V, Pont. Max. interdictum, cui veræ pietatis affectum, & magni Principis ſumma prudentia, prælum interdixit Henricus IV. Rex Chriſtianiſſimus, curante illuſtriſſimo Cardinali Maffeo Barberino, tunc apud eum Apoſtolicæ ſedis legato ſolertiſſimo, vt monſtro teterrimo eadem eſſet ortus, & interitus hora, at fætidum abortum è ſepulchro obliuionis eruit Melchior Goldaſtus, qui bello Romanis Pontificibus indicto, & pudori, ac veritati remiſſis nuncijs, veluti magna in cloaca, putreſcentia cuncta Hæreticorum, Schiſmaticorumque funeſta commenta turpiſſimaſque impoſturas congeſſit, in ea mendaciorum conſarcinatione, quam Imperialem Monarchiam inſcripſit.

Ea verò Caſauboni potiſſima eſt ratio, cui vni fundamento opus innititur, quod Reſpublica, & Eccleſia olim ſub Ethnicis ratione, non re differebant; ſiquidem vnus erat populus, ratione tamen diuerſus, at ibi verè Religionis cultus Idololatriam eliminauit, vna ſicuti omnium fides fuit, ita vna eademq; Reſpublica ex Eccleſia, & populo conflata eſt,

Hoc autem totum Magno Conſtantino acceptum ipſe refert, quem & libertatis Eccleſiæ authorem dicit, quòd vbi Religionis palam exercendæ liberam conceſſit facultatem, Eccleſia, quæ antea Reipub. pars non erat, tunc ad eius communionem admiſſa fuerit, poteſtas enim quam Eccleſia à Deo habet, eam à Republica ratione ſeparault, dum peculiarem ſibi elegit, poteſtas autem Eccleſiæ à Principe data, eam Reipub. adiungit, ideò quæ eodem iure, cum alijs Ciuibus non vtebatur, vti cæpit, vbi à Principe eſt libertate donata, quam libertatem nihil aliud eſſe dicit, quam liberum ſacri cultus exercitium, & vehemens Deo ſeruiendi cupiditas, ideò Apoſtoli, oportet magis obedire Deo, quam hominibus.

At Princeps inquit cum ſit tam in partibus, quàm in tota Eccleſia, eius muneris erit Eccleſiaſticam diſciplinam conſeruare, cauereque, ne vlla doctrina orthodoxa innouationem accipiat, ſui quoque iuris erit Hæreticos damnare, & ſynodos indicere, & confirmare,

Chimæram verò hanc inanem, in vmbram deficere paucis videbis; Ethnicorum Reipubl. pars numquam fuit Eccleſia Dei, liberam ſui cultus exercendi facultatem à Conſtantino primùm habuit, libertatis verò Chriſtum dumtaxat Auctorem agnoſcit, qui præcepit Apoſtolis, vt Euangelium ſuum omnibus vbiq; promulgarent, iuſſa ipſi quidem obſeruarunt, adeò vt vniuerſo inter ſe orbe partito, nulla fuerit eius pars, nullaque tam remota, vel abdita regio, quam ipſi non penetrarint: quapropter, licet Tyranni per vim, & iniuriam obſtiterint, Chriſtianam tamen Religionem proprio ſanguine, tam latè propagarunt, in ipſa etiam Vrbe Imperij capite, Idololatria exacta, Chriſti Vicario ſolium poſuerint, vnde nulla temporum vice, nullo infernarum poteſtatum conatu moueri vnquam potuit: Conſtantinus igitur Eccleſiæ libertatem non tribuit, ſed iniuſtiſſimum Tyrannidis impedimentum ſummouit, vt iure ſuo vti liberè poſſet, & tunc Eccleſia ſeſe in naturalem ſuam libertatem aſſeruit, quæ non in ſolo cultus exercitio, ſed in tributorum, & fori immunitate conſiſtit, atque etiam Reipub. pars effecta eſt, ſed potiſſima, quia Chriſtiana Reſpub. ex ſacris primùm, & Sacerdotibus, poſtea Magiſtratibus conſtat. Principi igitur quamuis ciuilis poteſtas ſuprema, & abſoluta ſit, tamen quia à ſpirituali diſtinguitur ratione, & fine, etiam dum inferior ſuperiori, ob maius bonum, inſeruit, nullum prorſus in ſacra ius eſt, non quod nihil eſſe Principi cum Eccleſia more Donatiſtarum exiſtimem, ius liberum denego, inſpectionem quamdam, & ſollicitudinem aſſero, vt tueatur magis, quàm cognoſcat, & vim, turbas, atque extera hæc mala ab ea arceat, & quod in ipſo eſt, pacata ſacra preſtet, gladiumque pro ea, vbi opus erit, prius exerat, explicat hæc Ariſtoteles polit. 5. cap. 11. de quibus Magnus idem Conſtantinus ab Euſebio meritò laudatur, lib. 1, cap. 37. 38. ipſius vitæ.

Eadem ratione graſſantibus præcipuè in Oriente olim hæreſibus, quæ nonnullos etiam Imperatores ſui propugnatores habuerunt, Orthodoxi Epiſcopi proprijs è ſedibus per vim deturbabantur, Schiſmata fouebantur, errores palam aſſerebantur, & Pontificum iuſſa detrectabantur, vnicum tot malorum remedium erat Concilium, & quum Imperatoribus obſiſtentibus, cogi nullo modo potuiſſet, Pontifices, qui neceſſitatibus Eccleſiæ conſulere omnino cupiebant, tempori inſeruiendum eſſe animaduertentes, Imperatorum auctoritati plus æquo aliquid indulgere, lucrum exiſtimantes, vt ipſi Concilium indicerent hortabantur, rogabant, & ſæpè vt Synodorum acta confirmatione munirent, etiam eis permittebant, quòminùs ea impugnandi facultas eſſet, ijs, qui magis pœnæ timore, quam ratione in officio continentur, qua de re qui exempla exigit Donatiſtarum, Arianorum, & Euſebianorum geſta percenſeat.

Neque tamen ex his plus iuris Imperatori quæri potuit, quàm Ethnicis ſua tyrannide quæſitum fuit.

Conuocari vniuerſitas niſi per ſuperiorem non debet l. 1. vbi DD. De Albo Scrib,

l. 1,

Digitized by Google

l. 1. C. De decim. lib. 10. cap. in Synodo diſtinct. 63. Innoc. in cap. 1. de maior. & obed. neque ia vocare poteſt qui ius in vocatos non habet l. ſi quis ex aliena De iudic. de quo in animaduerſione ad ptimum M. Antonij librum latiùs diſſeruimus.

Verùm enim verò Sylueſtri Papæ ſententia, Concilium hoc indictum à Conſtantino fuiſſe, teſtes ſunt 6. Synodus act. 18. Damaſ. in Pontific. Ruff. Hiſt. lib. 10. cap. 1. & pluribus rationibus, & authoritatibus comprobant Card. Baton. tom. 3. anno 325. & Card. Bellarm. de Concil. lib. 1. cap. 13.

Quàmobrem, vt refert Athan. in Apolog. 1. Oſius Cordubenſis, quem cum alijs collegatia, vice eiuſdem Sylueſtri, huic Concilio præfuiſſe ſuperiùs probauimus, ad Conſtantinum hæc ſcribit, *Ne nobis in hoc genere præcipe, ſed ea potiùs à nobis diſce, tibi Deus imperium commiſit, nobis ea quæ ſunt Eccleſiæ concredidit.*

Vides ergo an Oſius in ea Synodo Conſtantini vices gerere profiteatur, cuius nedum iuſſa detrectat, ſed cum eo tamquam ſuperior agit; Quod ſi in re antiquitate obſita, coniecturis probare licet, quod certis non poteſt monumentis demonſtrari; quis ſanę mentia dixerit Oſium, vnius Ciuitatis Hiſpaniæ Epiſcopum, proprio iure præſediſſe Concilio vniuerſali in Oriente habito? cùm hæc Romani dumtaxat Pontificia prærogatiua ſit, cuius vnius abſque aſſenſu œcumenicas conuocari Synodos Canon Apoſtolicus vetat?

Et Falsò pariter Panuinum adducit, qui in Chronico anno 257. Fabianum in ſerie Pontificum XXI. recenſet, nihil prorſus de Concilijs; in Cathalogo verò ex Platinæ volumine, alijſque ſcriptotibus ab eodem Panuino collecto, in Fabiano, Concilium ſexaginta Epiſcoporum, Platina authore refertur, qui quidem Platina nullo pacto Concilium à Fabiano, immò potiùs ipſo iam prædefuncto coactum dicit, *Nouatianus* inquit *Vrbis Romæ presbyter, ob cupiditatem Epiſcopatus, omnia diuina, atque humana miſcebat, ne in manus Cornelij, qui Fabiano ſucceſſit, Pontificatus deueniret, ab Eccleſia enim ſeparatus, &c. Hanc ob rem Romæ Concilium ſexaginta Epiſcoporum, & totidem Presbyterorum, cum Diaconis pluribus habitum eſt, &c.* vt ex Card. Baron. animaduertimus, ſed concedamus Fabiano ſuperſtite Concilium iſtud actum, vbi alterum eſt? quocumque te vertis in mendacium impingis; Bardus pariter falsò affertur, qui Concilium à Fabiano indictum, ſeu habitum nullibi dicit.

N. Falsò igitur pergit, Can. Sancta diſt. 16. octo Concilia authoritate Romani Pontificis roborari ſcribit, non enim confirmare dicitur, quì omninò illa ſequi tenetur, at Papa cum promouetur eadem octo Concilia ſeruare promittit vt Deusdedit, in collatione canonum, qui in Bibliotheca Vaticana conſeruantur, dicit cuncta hæc tranſumpſit, ex Gloſs. d. cap. diſt. 16.

PRofectò Concilia vniuerſalia, celebrari nullatenus poſſe, niſi Romani Pontificis authoritas acceſſerit ſtatuit Canon Apoſtolorum, relatus à Marcello Papa epiſt. ad Epiſcopos Antiochenæ Prouinciæ, ſanxiſſe Nicænam Synodum, teſtatur Concilium Alexandrinum, epiſt. ad Fœlicem, Iulius Papa 1. epiſt. ad Epiſcop. Oriental. cuius meminere Socrat. Sozom. & Nicephor. apud Card. Bellarm. d. Concil. lib. 1. cap. 15. & ſtatuit canon. regula. diſt. 17.

Neque abſoluta, & valida dicuntur, douec Summi Pontificis, qui Caput eſt totius Eccleſiæ, ſententia, ſeu confirmatione roborentur can. s. diſt. 17. plura ad hoc congeſſit Card. Bellarm. d. Conc. Author. cap. 11. eorum ergo decreta Romanus Pontifex non tenetur ſequi, antequam ab ipſo probata fuerint, & cum ab eo robur omne, omnemque authoritatem habeant, non quidem ex neceſſitate, exceptis quæ de fide ſunt, verùm ex honeſtate, ipſa ſeruare debet, quemadmodum Princeps, qui ſupra leges eſt, legibus ijſdem ſubiacere dicitur.

Atque hæc ab illa pendent quæſtione, an Papa ſit ſupra Concilium cui non poſſe Pontificem ſe ipſum ſubijcere, eruditiſſimè probauit ipſe Card. Bellarm. de author. Concil. cap. 18.

De qua ſatis erit dixiſſe, quod cum Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymitanus, in Synodo Epheſina Primatum Palęſtinæ, in præiudicium Epiſcopi Cæſateæ, conniuente maxima Epiſcoporum parte, ſibi vindicaſſet, Leo Pontifex Romanus, huiuſmodi decretum Concilij irritum fecit, epiſt. eiuſd. 62. apud Card. Baron. tom. 5. anno 431.

Vnde Gelaſius epiſt. 11. ad Epiſcopos Dardan. *Sed nec præterimus, quod Apoſtolica Sedes frequenter, vt dictum eſt, more maiorum, etiam ſine vlla præcedente Synodo, & abſoluendi quos Synodus iniquè damnauerat, & damnandi nulla exiſtente Synodo, quos oportuit, habuit facultatem, &c.* idque comprobat exemplis Athanaſij, Chryſoſtomi, Flauiani, quos Concilia ſedibus eiecerant, & Pontifices reſtituerunt, aliorumque Epiſcoporum, quos Synodus Epheſina depoſuerat.

N. In Sardicenſi, inquit, Concilio, duos dumtaxar Legatos Romanæ Eccleſię interueniſſe legitur, in cæteris nullos.

Item in hoc Oſius præfectus fuit, atque Concilij Author legitur, Legatorum authoritas nulla apparet, ex quo Romani Epiſcopi, in conuocando illo, aut præſidendo facultas probari poſſit.

PRima pars huiuſcemodi verborum mendacium continet impudentiſſimum, generalem ſiquidem negatiuam cōſtituit, quam reuincere, haud ſanè difficile erit; nullum vnquam fuit Oecumenicum, legitimum Concilium, quod Romani Pontificis iuſſu, authoritate, vel aſſenſu indictum, habitumque, vel ab eo per ſe, aut per Legatos ipſius, qui vice illius præſederint probatum non fuerit; quod ſi ab ipſa Nicæna prima ad Tridentinam vſque Synodum, acta cuiuſque, & Hiſtoricorum monumenta euolueris, rem ita vtique comperies, neque aliter legitimè, riteque id fieri poſſe ſanxere Apoſtoli ipſi, Canone illo à Marcello relato, epiſtola ſua de qua ſuperiùs actum eſt, atque in Chalcedonenſi act. 16. libera fronte aſſeruere Lucentius, & Paſchaſinus Apoſtolicæ Sedis legati,

At

At nonne Syluestri admonitione Conſtantinus Magnus Nicænum coegit Epiſcoporum cætum? cui vice eiuſdem Syluestri Oſius, Victor, & Vincentius præfuere, primiqne ante omnes Epiſcopos, ipſumque Imperatorem, acta Concilij ſignarunt, vide apud Card. Baron. tom.3. annis 324. & 325. testes de hoc quam plures, & irrefragabiles.

Epheſinum I. nonne indictum eſt, curante id Theodoſio ſeniore, apud Cœleſtinum Pontificem? cuius interfuere legati Philippus, Arcadius, & Proiectius, Card. Baron.tom.5.annis 340.& 341.

Chalcedonenſi, Lucentium, & Paſchaſium nomine Leonis I. præſediſſe, eiuſdem Concilij acta demonſtrant.

Ad Nicænam II. Adrianus I. legatos miſit Petrum Presbyterum, & Petrum Monachum, huius rei aſſertores plurimos recenſet Card.Baron. tom.9. anno 787. atque hæc quatuor ex octo generalium Conciliorum exempla ad mendacium confutandum ſufficiant.

Secunda vero pars, & ipſa eadem fronte, & impietate mendax, prout quicumque rei veritatem trutinare, rectaque lance expendere voluerit, eruditiſſimas de hoc animaduerſiones Card. Baronij, facilè quidem competiet.

Si quidem ex his, quæ aliàs geſta legimus, regulam nobis præſcribunt Hiſtoriæ, qua metiri, & iudicare debemus, quæcumque ſimillima contigiſſe viderimus, licèt quo ſint ordine peracta ignoretur, quorum enim eadem ratio eſt, idem quoque ius eſſe debet.

Cum igitur compertum habeamus, cæteras generales Synodos, Romani dumtaxat Pontificis authoritate coactas, ab eoque ſemper probatas fuiſſe, ipſiſque Apoſtolicæ Sedis Legatos primo loco præſediſſe, & ſubſcripſiſſe, quod vel ex actis eorum quæ integra extant liquidò patet, vel qui res geſtas literis conſignarunt, enarrant, cui dubium eſſe poteſt idem quoque in Sardicenſi fuiſſe ſeruatum, poſtquàm bonam actorum partem huius Synodi deperijſſe conſtat.

Præſertim cùm Athanaſius, qui Sardicenſis Concilij vnus ex Patribus fuit, Oſium poſt Polixenum, & Archidamum, Papæ legatos conſueto aliorum Conciliorum more, primum recenſeat apolog.2.cap.11.

Quod autem Oſius ſimplex Cordubæ Epiſcopus, Concilij generalis in Oriente Author fuerit, abſurdum profectò eſt dicere, tum quia ad Romanum dumtaxat Pontificem proprio iure pertinebat, iniuſtè hoc igitur Oſius ſibi arrogaſſet, quæ autem niſi per iniuriam fieri nequeunt, numquam geſta præſumuntur, præſertim à viro frugi, eruditoque, qualis ipſe fuit, tum etiam qnia alijs in Concilijs, quibus legatus præfuit, eumdem Pontificiæ authoritatis acerrimum ſemper propugnatorem fuiſſe conſtat ex relatis à Card. Baronio loco iam dicto; denique Sozomenus lib.3. cap.11. poſt Legatos Apoſtolicos, ipſum recenſet, plus igitur legatis tribuit, quamuis potiùs Athanaſio, qui interfuit, quàm Sozomeno alterius fidem ſecuto, credendum ſit; mentitus eſt ergo.

Verùm qui modò generalibus tantùm Concilijs ſua comprobare mendacia ſpopondit, Vertumnum agit, neque ſtat promiſſis.

N. Vt enim inquit ſenſibus probatio ſubijciatur, verba Canonis prima diſt. 16. tranſcribi placuit, in quo Conciliorum Authores nominantur, &c. Hìc verba Canonis annectit, quibus Gratianus viginti quatuor Concilia, eorumque Authores recenſet.

SEd quoniam paucis exceptis, omnia ſunt prouincialia, prout ex Cædreno deprehendere licet anno 10. Conſtantini Pogonati pag.361. impreſs.Baſilen. anni 1562. *Tenendum eſt etiam alias fuiſſe certis in locis Synodos, quarum decreta habemus, tametſi eæ in numero ſex iſtorum Conciliorum non extant. Tale fuit, quod Ancyræ actum eſt, Item Neoceſareæ, Gangris, Antiochiæ, Laodiceæ, Sardicæ, Carthagini. Hæc enim coacta ſunt ob quæſtiones certis locis obortas*, & de eorum conuocatione cum Sectarijs quæſtio nobis nulla eſt, & Blactero noſter mendacium extorqnere à Gratiano fruſtra conatur, quod ipſe numquam excogitauit, Conciliorum ſcilicet, quæ in hoc canone recenſentur nullas fuiſſe partes Romani Pontificis, poſtquam ſingulorum refert authores, ſuperuacanea itaque foret expunctio, ſat igitur erit oſtendere Gratiani incuriam, qua in pluribus deceptus eſt, & Romani Pontificis authoritate eſſe habitas vniuerſalis, quas in canone iſto recenſet, plurimiſque prouincialium ex his Apoſtolicæ Sedis interſuiſſe legatos.

Atque ab Ancyrana exordiendo, quam primam poſuit, Vitalem Antiochenum, eius dicit Authorem, Neocæſarienſis verò Vitalem Salaminum.

Verùm ex actis ipſarum liquidò patet, Vitalem Salaminum vtrique ſubſcripſiſſe primum, ad quem vti primæ ſedis Orientalis Præſulem, Synodum conuocare ſpectabat Card.Baronius tom.3.anno 314.

Concilij Epaunēſis authorem Ceſarium aſſerit, verùm inter Epiſcopos, qui acta eorum ſubſcriptione conſignaruut, ſunt Alcimus, & Auitus Viennenſis, neqne vllus legitur Cæſarius Card. Baron.tom.6.anno 509.

Aurelianenſes Synodi, quinqne reperiuntur, quarum prima ſub Clodoneo, ſedente Symmacho acta eſt, verùm non ſeptuaginta Canonibus, ſed triginta tribus tantummodò conſtat, neque Aurelius Arelatenſis ipſi interfuit, prout in eo canone legitur, & hoc idem acta ipſa demonſtrant, quibus Auentinus Dinienſis Metropolita primus ſubſcripſit, quemadmodum neque ſecundæ, neque tertiæ, neque quartæ, quæ regnante Childeberto habitæ ſunt, Aurelius Arelatenſis interfuiſſe legitur, quem Gratianus earum facit authorem, ſed quintæ tantummodo, vt ex actis earum liquidò conſtat, verumtamen Sacerdos Epiſcopus Lugdunenſis, ante Aurelium ſubſcripſit, quamobrem is potiùs author illius Synodi dicendus eſſet, neque Albinus Andegauenſis Epiſcopus, in Cathalogo Patrum huius Concilij recenſetur, vt Gratianus habet, qui verè non huic qnintæ, ſed tertiæ interfuit Synodo, quarto loco obſignans, vt acta demonſtrant, vide Card. Baron.tom.7.anno 540.

In Sardicenſis quoque legatis hallucinatus eſt, qui Vincentium Capnæ, Ianuarium Beneuenti, & Calepodium Neapolis Epiſcopos Romanæ Eccleſiæ Legatos præfuiſſe retulit, ſiquidem Oſum Archidamum, & Philoxeuum Iulij Pontificis in hac Synodo geſſiſſe vices aduerſus Gratianum probat authoritas Athanaſij qui interfuit, Cardin. Baron. tom. 3. anno. 346.

Antiochenæ Synodi Gratianus, quam loco quiutam ponit, Auctorem dicit Euſebium in Paleſtina, eamque inter Catholica Concilia percenſet, ſed in vtroque deceptus eſt, & Primò Euſebium huuc Cæſareæ Paleſtinæ, iam ſuperiori anno prædeceſſiſſe, eique ſuffectum eſſe Acacium, qui huic interfuit Conciliabulo, Sozom. diſertis teſtatur verbis lib. 3. cap. 5.

Huic Concilio interfuerunt, non Euſebius ſolùm, qui poſt Paulum eiectum Nicomediæ translatus, ſedem Conſtantinopolitanam occupauit, verùm etiam Acacius, Euſebij cognomento Pamphili ſucceſſor &c. prout Cardin. Baron. tom. 3. anno. 341. num. 37. animaduertit.

Præterea hæc illa eſt pſeudo Synodus, quæ Auctore, & Promotore Conſtantio, Imperatore Ariano, habita fuit occaſioue celebris illius Dedicationis Maximi Templi, à Magno Conſtantino olim Antiochiæ cæpti, & à Conſtantio poſtea abſoluti, quod ob præclaram, & Imperiali munificentia dignam, eximiamque ſtructuram, Aureum Dominicum eſt appellatum, vt adnot. Cardin. Baron. citato anno in principio. Ad haſce ergo Encænias Epiſcopi nonaginta, à Conſtantio conuocati, quorum triginta ſex Ariani, ipſius Conſtantij auctoritate Conciliabulum aduerſus Athanaſium cogi curarunt, hoc prætextu detrectantes Romam proficiſci ad Concilium, quod Iulius I. poſtulantibus eorumdem Euſebianorum legatis, Romæ habendum indixerat, ipſiſque per Nuncios ſuos intimauerat. diemque ſtatuerat, quo ad cauſam dicendam adeſſent, cur Athanaſium propria eiecerint ſede, prout ipſe Athanaſius teſtis eſt, lib. de Synod. in epiſt. ad ſolitar. & alia ad Orthodox, & Apolog. 2. In hac igitur Conuenticula: ipſe Athanaſius primò damnatus, eique Gregorius Emiſſenus in Epiſcopatu ſuffectus eſt, quo recuſante, Gregorius alter, ſed Arianæ ſectæ Alexandriam mittitur, qui militum præſidio vacantem inuaſit ſedem Athan. locis ſupra adductis Soxom. lib. 3. cap. 5. Socrat. lib. 2. cap. 6. Ruff. lib. 1. cap. 19. In hoc verò conciliabulo plura ſanè impia, indecoraque ab Euſebianis ſancita fuere, Catholicis licèt obſiſtentibus, qui Athanaſij abdicationi, neque ſuffragio, neque ſubſcriptione aſſenſere, quod Iulius obijcit Conſtantio, Epiſt. ad eum data, quam recitat Athanaſius Apolog. 2. Quamobtem mulei ex vicinis locis Epiſcopis animaduertentes liberum haud futurum cuique votum, Antiochiam non concedere ſatiùs duxerunt, quorum vnus fuit Maximus Hieroſolymorum Epiſcopus de quo Socrat. lib. 2. cap. 5. *Vtrum Maximus Hieroſolymorum Epiſcopus, qui Macario ſucceſſerat, ad illud neutiquam acceſſit: ratus, ſi acceſſiſſet ſe compulſum iri, Athanaſij abdicationi ſubſcribere.*

Quanta verò huic Synodo ſit habenda fides, ex eodem Socrate cognoſces, qui hæc ita proſequitur.

Quin etiam Iulius Epiſcopus Romanus neutiquam aderat: neque quemquam, qui eius locum ſuppleret eò miſit: idque cum Canon Eccleſiaſticus lubeat non oportere, abſque ſententia Epiſcopi Romani decreta Eccleſijs ſancire.

Sed & lib. eodem cap. 7. narrata Athanaſij abdicatione addit. *Qua re confecta, fidem commutare laborant, qui tametſi nihil eorum, quæ in Concilio Nicano acta ſunt, reprehendere volebant, re vera tamen fidem Conſubſtantialis per crebra Concilia labefactare, & euertere, & aliàs aliter de fide decidere aggreſſi ſunt.*

Sed vide apud Cardin. Baron. dicto anno 341. Euſebianorum eorumdem varias, & ſimul repugnantes fidei formulas, aſtuſque, & decipulas, quamobrem Pontifex quam ad eum miſerunt, iure optimo reſpuit, Sozom. lib. 2. cap. 10. & Athan. Apolog. 2. Atque hinc factum eſt, vt Canonibus illius Synodi, tanquam non ritè coactæ, illegitimæ, & improbatæ, nulla ſit fides habita, vnde Chryſoſtomus, cum aduersùs eum quartus obijceretur Canon, quo ſtatutum eſt Epiſcopum à Concilio depoſitum, non poſſe niſi à Concilio reſtitui, aperta fronte reiecit, inquiens, huiuſmodi decretum non ad Eccleſiam Catholicam, ſed Arianorum pertinere Soct. lib. 6. cap. 16. Cardin. Baron. tom. 3. anno 340. & 341.

Concilium Carthaginenſe à Gratiano 7. loco receuſitum ſextum fuit, verùm in executionem literarum, quæ Innocentius Papa contra Pelagium, & Cæleſtium promulgauerat, atque Zoſimo eius ſucceſſore ſciente, & approbante, peractum, præſidente Apoſtolicæ ſedis Legato Fauſtino, Potentinæ in Piceno Epiſcopo, vt eiuſdem Concilij acta cap. 2. demonſtrant, remque ipſam fuſiùs explicat Card. Baron. tom. 5. anno 417. & 418.

Quartum eſt Concilium illud Africanum, quod Regnante Theodoſio iuniore, coactum dicit, eſt ſecundum in primo Conciliorum volumine, vt inſtio ipſius apertiſſimè conſtat, vbi in eo recitata fuiſſe dicuntur diuerſa Concilia, totius Prouinciæ Aphricæ, temporibus Aurelij Carthaginenſis Epiſcopi clebrata, & hoc licèt Prouinciale pariter ſit habitum, ſub Bonifacio I. cui & Romanæ ſedis, legatos interfuiſſe demonſtrant acta, & epiſtola eiuſdem Concilij ad Bonifacium Pontificem, & quæ animaduertit Cardin. Bellarm. tom. 5. anno 419.

Quinque Synodos Arelate habitas Gratianus recenſet, quas iſte bonæ fidei poſſeſſor eodem refert ordine, quo ipſas in canone iſto nactus eſt, neque vltra ſibi laborandum eſſe cenſuit, vt hiſtoriæ veritatem iudagaret, dummodo illiniat paginas ſiue veris, ſiue falſis nihil intereſt; Extant quidem in primo Conciliorum tomo duæ Synodi Arelatenſes, quarum prima nullis Patrum ſubſcriptionibus eſt conſignata, altera verò plures habet, eas verò ſimul confundi cenſuit Card. Baron. tom. 3. anno 314. poſtquam vtraque habita ſub Conſtantino dicitur, cum re vera vna dumtaxat ipſo imperante celebrata fuerit, tres autem habemus; nec plures Arelatenſes

Sy-

Syoodus qoas ptobatiſſimi recenſent Authores.

Quatum ptima eſt ſub Siluestro 1. & Conſtautino Magno, quæ eamdem eſſe, quam Gratianus primam refert apertiſſimè deprehenditut ex numero 200. Patrum, qnos totidem huic Synodo ioterfuiſſe ioquit etiam August. epiſtola contra Parmenianum lib. 1. cap. 5.

Quod autem Silueſter cum Sancto Cæſario Epiſcopo Arelateuſi, Author extiterir canonum, qui in ea ſanciti fuerunt, vt Gratianus haber, mendacium eſt patens, ſiquidem Sylueſter huic Synodo non interfuit, ſed vice ipſius in ea præſederunt Claudius, & Vitus Presbyteri, Eugenius, & Cyriacus Diaconi, immò & ipſa acta ad Syluestrum miſerunt Patres, vt ab eo confitmarentur, extat verò de hoc eorum ad Silueſtrum epiſtola Cardin. Baron. anno prædicto 314.

Secunda verò fuit Pſeudo altera illa Synodus Arianorum, à Conſtantio Imperatore, atque Arianæ hæreſis aſſertore, eam tantùm ob cauſam coacta, poſt telatam de Magnetio Victoriani, vt innocentiſſimus Athanaſius iterum damnaretur. Eqnidem Conſtantij faſtus, temeritaſque poſt debellaeum Tyrannum eò vſque elatæ ſunt, vt Ammiano teſte lib. 15. æternitatem meam aliquando ſubſcribere conſueuerie, totiuſque Otbis Dominum ſe appellarit, ſed quoniam, vt de eo iuquit Zoſimus lib. 2. in fin. aſſentatores ijs potiſſimum inſidiantur, quorum fortunæ bene conſtitutæ videotot, vnde arrogantiores, ſecundis rebus moderatè vti neſciunt, hinc calumuiatoribus aditum, qui eorum dignitates ſe ſperant aſſecuturos, quos calumnijs obruendo, ſua è fortuna deijciunt. Quamobrem cùm audiſſet Liberium Pontificem neque Arianos Epiſcopos in communionem recepiſſe, neque Athanaſium damnaſſe, prout epiſt. ad eum data poſt mortem Iulij, ipſi Ariani poſtulatant, de qua Cardin. Baron. tom. 3. anno.352.nu.11. & ſeq. tanra exarſir ira; vt furore exæſtuans, fælicitate enim ita plerumque cortumpitur animus, vt nihil eius voluntati, nec ipſe Deus iure poſſe obſtare, falsò exiſtimet, ſtatim promulgauit edictum, quo vt refert Seuerus hiſt.lib. 2. ſanciuir omnes in exilium fore pellendos, qui in damnatiouem Athanaſij non ſubſcriberent. Præſeius igitur imminentium malorum Liberius, Concilium Romæ coegit, in quo teiectis Arianorum petitionibus, proſpiciendum eſſe futuris calamitatibus ſtarutum eſt, ideò ad Cooſtantium miſſi Arelatem legati, Vincentius, & Marcellus, qui de cogendo Concilio, ipſum interpellarent. Quod ipſi quoque Ariani eſſlagitabant, eo namque remedio Pontifex præuiſam Eccleſiæ perſecutionem anteuertere poſse cenſuit, vt eius epiſt. ad Conſtantium, inter opera Luciferi Calaritani, & tom. 9. Biblioth. SS.PP. & alia ad Oſium Cordubenſem apud Cardin. Baron. eodem anno.353. num.17. & 18. conſtat. Habita itaque ibi Arianorum Synodo, diù certatum, an priùs Athanaſij damnatio ſubſcribenda, vel de fide eſſee diſceptandum, & eorum vicir ſententia, vt refert Seuerus lib. 2. tom. 2. ſanctæ Biblioth. qui Athanaſium primò daomandum cooteodebant, idque actum fuit, eiſque iniuſtiſſimæ damnationi vnus ex Legatis Apoſtolicis, Vincentius Impetio Conſtantij victus, & Atianorum fraudibus circumuentus ſubſcripſit, vt idem teſtatut Athanaſ. Apolog. ad Conſtant. & Liberius dicta epiſt. ad Oſium, apud Cardin. Baron. citatis anno, & numero, atque hic Conciliabuli finis, quamobrem Liberius ſecunda ad Conſtantium legatione, eamdem ob cauſam Luciferum Epiſcopum Calariranum, Pancratium Presbyterum, & Hilarium Diaconum Romanæ Eccleſiæ miſit, vt alia Liberij epiſt. ad Conſtaut. in append. ad opera Luciferi conſtat, de reliquis conſule Cardin. Baron. tom. 3. anno 354.

Tertia eſt quæ ſedente Leone Pontifice acta fuir anno 453. cui vnus tantum S. Cæſarius præfuit, Cardin. Baron. d. anno tom. 6. & in hoc etiam Gratianum eſſe deceptum non vidir.

N. In can. inquit 2. 3. & 4. diſt. 16. Rom. Pontifex recipit quioquaginra canones Apoſtolotum, qui tamen aurhoritate recepti non dicuntut, ſed quo ad illorum profeſſionem tantùm: ſi Galli hodie Concilium Tridentinum recipereur, non ideo Tridentinum à Gallotnm authoritate depeoderet. Falſò.

PRimò autem falsò aſsetit in citat. can. 2. 3. & 4. Papam recepiſse canones quinquagira, *nam*, ſecundi hæc ſunt verba, *Sexaginta ſententias Apoſtoli præſcripſerunt, cum aliȷs plurimis Epiſcopis, & ſeruandas cenſuerunt.*

Tertij hæc, *Clementis librum, ideſt Petri Apoſtoli itinerarium, & Apoſtolorum Canones numerant Patres inter apocrypha, exceptis quinquaginta capitulis, quæ decreuerunt Orthodoxæ fidei adiungenda.*

Quarti verò, *Huic Sanctæ Synodo, vt amodò confirmata, & rata ſint canonum Apoſtolorum capitula.*

Hac tamen de te, conſule Turrianum contra Maddeburg. Centuriatores, Cardin. Bellarm. lib. 1. de verbo Dei cap. 20 Cardin. Baron. tom. 2 anno. 102. Gretſer. defenſ. Card. Bellarm. d. lib. 1. eod. cap. & contra Theſes Hannanias, vt ſcias à Romanis Pontificibus, vel aliquo œcumenico Concilio, non quidem ira probari canones iſtos, vt ranquam verè Apoſtolorum eſſent, inter diuinas habeantur ſcripturas, ſed quod in ipſis decreta, ob omnibus æquè recepta videantur.

Ar quorſum hæc? canones prædd. quando etiam verè ab Apoſtolis conditos eſſe conſtarer, non quidem ab Aurhotitare penderent Romanorum Pontificum, quod illorum eſſent Authores, vel eos probaſſent, vt vim legis haberent, ſed ipſorum authoritate vti rales ab omnibus teciperentur, ac ſeruarentur, *profectò* inquit Aug. *Ego vero Euangelio non crederem, niſi me Catholicæ Eccleſiæ commoneret authoritas*, libro contra epiſt. fundamenti cap. 5.

N. Ex his arguit Falſum eſse can. Synodum Epiſcoporum diſt. 17. quo generale Concilium abſque Romani Pontificis authoritate celebrari non poſſe ſtatuitur. Ineptum Mendacium

SEd quam ritè ex præmiſſis ſequelam deduxerit, immò extorſerit, quis non videt;

Digitized by Google

det; nulla profectò concluſioni, cum his quæ præcedunt intercedit affinitas.

N. Falſitatem verò Canonis prædicti ab inſcriptione probat, ſiquidem inquit, Marcelli ad Maxentium eſt inſcriptio, & tamen dicta Epiſtola decretalis, vnde ille Canon collectus eſt, ne verbum quidem de eo continet.

Mendacium

AT ibidem ad Maxentium hæc leguntur. *Synodum ergo, abſque huius Sanctæ Sedis authoritate Epiſcoporum, quamquam quoſdam Epiſcopos poſſitis congregare, non poteſtis regulariter facere, neque vllum Epiſcopum, qui hanc appellauerit Apoſtolicam Sedem, damnare, antequam hinc ſententia finitiua procedat, nam ſi Seculares in publicis iudicijs, libellis vtuntur appellatorijs, quantò magis Sacerdotibus hæc eadem agere licet, qui ſuper illos ſunt, de quibus dictum eſt, ego dixi Dij eſtis?* Eademque in

Mendaciũ. prædicto Canone præcisè habentur.

N. Epiſtola verò Decretalis, inquit, vndè Canon ille deſumptus eſt, ad Epiſcopos Orientales ſcripta eſt, habetur in 1. volumine Concil. impreſs. Venetæ.

Tom. 1. Epi. Decret.

ET in hoc etiam mendax, ſiquidem nulla reperitur Marcelli Epiſtola ad Orientales Epiſcopos, ſed vna tantùm ad Epiſcopos per Antiochenam Prouinciam conſtitutos, ibique idem recenſetur Canon, altera ad Maxentium, nec plures, eodemque ordine extant in 1. Conciliorum volumine, atque illius Canonis verba, eadem vtraque continent.

Mendaciũ. De quo quidem Canone ſatis dictum in animaduerſione huius capitis eſt.

N. Sed Canon, addit, vſu receptus non probatur, immò potiùs vſum contrarium inualuiſſe conſtat, nam Marcellus vixit anno 304. & tamen annis poſtea 313. 315. & 316. in Hiſpania, in Carthagine, Concilia abſque Romæ Pontificis authoritate fuerunt facta, item ſecundum Concilium Arelatenſe, & Cæſarienſe, & ipſum Nicænum, vt probatum eſt.

IN circuitu impij ambulant, ad eadem reuertitur adhuc, quæ ſuperiùs toties repetijt, nullum vmquam generale Concilium habitum reperitur, quod Romani Pontificis authoritate indictum, & ratum non fuerit, Concilia verò in Hiſpania habita Elibertinum, Telmenſe, Hiſpalenſia, Tarraconenſe, Valentinum, Toletana tredecim, verè prouincialia fuerunt, præter vnum, quod generaliter ex omnibus Epiſcopis Hiſpaniarum, & eius Galliæ Narbonenſis, quæ Gothorum parebat imperio, coactum eſt, ſciente, & permittente Pontifice Pelagio, & cui legatus Apoſtolicæ Sedis præfuit S. Leander Epiſcopus Hiſpalenſis, Tudenſis, & Iſidorus in Chron. Gothor. apud Card. Baron. tom. 7. anno. 589. quemadmodum & ea, quæ in Africa diuerſis ſunt celebrata temporibus, vno excepto, quod generale dicitur, quia ex omnibus Africanæ Eccleſiæ Prouincijs Epiſcopi in vnum coiuere cætum, quod Anaſtaſij Romani Pontificis iuſſu inchoatum, & ipſo prædefuncto Innocentio eius ſucceſſore mandante abſolutum fuit Card. Baron. tom. 5. anno 401. & 403.

Arelatenſe Conciliabulum Arianorum fuiſſe probauimus ſupra, Cæſarienſis hucuſque nulla extat impreſſa Synodus, quòd ſi Neocæſarienſi caput obtruncauit, Ptolomeum, & Strabonem, & Plinium conſulat, quibus cum Orbem peragrando meliùs diſcet quàm longè Pamphilia, & Palæſtina (vbi ſunt Cæſarea, & Cappadocia cuius Neocæſarea vrbis eſt) ab inuicem diſtent, ac ſumptibus parcet; verùm, & eam Neocæſarienſem ab Epiſcopis vnius Prouinciæ Cappadociæ habitam eſſe, & Nicænæ legatos Siluestri Papæ præfuiſſe iam diximus. Mendaciũ ineptiſſimũ

N. Modò acutiſſima hac ratiocinatione inſurgit, ſi ante Conſtantini tempora, Epiſcopos congregari non permittebatur, quonam modo Marcellus, ſuper huiuſmodi generali conciliorum conuocatione, ad Antiochenos Epiſcopos ſcribere potuit, non entis nullæ ſunt qualitates, Falſus igitur Canon, ſicut & ipſum ius Pontificium falſum eſt.

SIſte lector rogo, & viliſſimi, perditiſſimique Apoſtatæ impudentiam, & impietatem recogita, atque in ore ſacrilego impia Lutheri verba iſta agnoſce; tutius eſt omnia negare.

Mendax obliuiſcitur eſſe memorem, ſupra in epiſtola Marcelli ad Epiſcopos Orientales Canonem Apoſtolorum relatum eſſe dixerat, modò in Epiſtola ad Epiſcopos Antiochenos dicit.

At nonne Marcellus anno 304. Pontifex renunciatus eſt? Card. Baron. tom. 2. d. anno, attamen longè ante in ipſis ſcilicet Eccleſiæ initijs, dum rabies Iudæorum in diſcipulos Chriſti furens, gladium exerebat, quoties Apoſtoli, vt Eccleſiarum neceſſitatibus conſulerent, in vnum conuenere conſeſſum, & cùm furor Gentilium in Chriſtianos immaniùs ſæuiebat, vides Synodum à Clero Romano, ſede vacante poſt mortem Fabiani conuocatam, ex Epiſcopis qui mutato habitu latitabant, apud Card. Baron. tom. 2. anno 253. quot etiam Concilia, ab Epiſcopis, diuerſis in locis clam fuere coacta, vide Auguſtinum apud Card. Baron. d. tom. 2. anno 303. etiam in Cryptis, prout contra Marcellinum habitam eſſe Synodum anno 303. idem Card. Baron. teſtatur.

Cauſa verò ob quam Marcellus Antiochenæ Prouinciæ Antiſtibus de hoc ſcripſerit, ea eſt, quod hi Primatum ſibi arrogare illius Prouinciæ molientes, vt eadem epiſtola explicat, ad Romanam ſedem prouocare nulli Epiſcopo permittebant, ſed in eorum Concilijs ipſos iudicare, ſede mouere proprio iure volebant, quod, Papa inconſulto nulli prorſus licere, ſanxerunt Apoſtoli Canone ſuperiùs relato; vide Iulij 1. Epiſtolam 1. ad Epiſcopos Orientales rem hanc explicantem, neque falſus Canon eſſe poteſt, quin falſum etiam non ſit Concilium Nicænum, quo innouatum eſſe iam diximus, quamobrem verus eſt Canon prædictus, verumque Ius Pontificium, quod vbique Terrarum ab omnibus Catholicis æquè colitur, & ſeruatur; & ipſe effrons mendaciſſimuſque Sycophanta. Perperam.

N. Præterea Canon. Ideo. 2. quæſt. 6. falſus, & impoſtura eſt, vbi ex decretis Iulij Epiſco-

pi Romani,ad Orientales Epiſcopos cap.30. *Apoſtolicæ ſedi conceſſa ſunt ſpecialiter priuilegia, tam de congregandis Concilijs, & Iudicijs, ac reſtitutionibus Epiſcoporum, quàm de ſummis Eccleſiarum negotijs*, quia de priuilegijs præfatis non apparet, & vbi de relato non conſtat, non creditur referenti.

Mendaciũ. N. Item ab Apoſtolis, æqualem Epiſcopis poteſtatem datam eſſe ſatis probatum fuit.

Impiè, Falsò, N. Atque Ex canone Apoſtolorum, de binis Concilijs ſingulis annis celebrandis, nulla huius priuilegij mentio fit, minùs in Concilio Nicæno, quare Iulij arrogantiæ potiùs adſcribendum eſt, ideò ab Orientalibus eidem Canoni contradictum fuit, in epiſtola ad Iulium 1. volumine Conciliorum.

OS fatui ſtultitiam ebullit, ſi teſtes huiuſmodi priuilegiorum quærit, eiuſdem Iulij legat primam epiſtolam ad ipſos Orientales Epiſcopos, ſcilicet Euſebianos, in Athanaſium immaniter ſæuientes, vbi hæc illis impingit, *Ipſi verò primæ Sedis Eccleſiæ conuocandorum generalium Synodorum iura, & iudicia Epiſcoporum, ſingulari priuilegio, Euangelicis, & Apoſtolicis, atque Canonicis conceſſa ſunt inſtitutis, quia ſemper maiores cauſæ, ad ſedem Apoſtolicam, multis authoribus referri præcepta ſunt. Ipſa namque omnibus maior, & prælata eſt Eccleſijs, quæ non ſolummodò Canonum, & Sanctorum Patrum decretis, ſed Domini Saluatoris noſtri voce, ſingularem obtinuit Principatum, Tu es inquit, Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & quæcumque ligaueris*, &c. conſule Card. Bellar. de Concil. cap. 12. de quo ſatis ſuperque aliàs diximus.

Non igitur ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Deo Iuriſdictionem omnem Romanus Pontifex habet, & quid mirum quòd veritati Catholicæ obſtiterint refractarij Ariani? quorum integram retulit impiam, imprudentiſſimamque Epiſtolam nonne Hæretici omnes, in hoc perpetuò laborarunt, ac ſumma ope nituntur, Romanæ Sedis primatum ſaltem conuicijs, & impoſturis continuò inſectari, vt tyrannidem eſſe populo perſuadeant, poſtquam eius fundamenta euertere, & maieſtatem ſupprimere inmani eorum furori non licet, & Ranæ edentulæ, quia mordere nequeunt, ſemper crocitant.

Cur potiùs Epiſtolæ, quam Ægyptij Antiſtites, ſæuientibus in eos Euſebianis, ad Felicem Papam dedere hæc non recenſuit
„ verba, Domino Beatiſſimo, & Honora-
„ bili, Sancto Patri Felici Sanctæ Sedis Apo-
„ ſtolicæ, vrbis Romæ Papæ; veſtro Sancto
„ ſuggerimus Apoſtolatui, vt noſtri, more
„ ſolito, ſollicitudinem gerere dignemini,
Vol. 1. Concil. „ &c. Et infra, Ideò Pater Beatiſsime, quia
„ ſemper anteceſſores noſtri, vt nos à veſtra
„ Apoſtolica Sancta Sede auxilium hauſimus,
„ & noſtri vos curam habere agnouimus,
„ præfatam Apoſtolicam, & ſummam expe-
„ timus, iuxta Canonum decreta, ſedem, vt in-
„ dè auxilium capiamus, vndè prædeceſſo-
„ res noſtri ordinationes, & dogmata, atque
„ ſubleuationes ceperunt. Ad eam quoque,
„ quaſi ad matrem recurrimus, vt eius vbe-
„ ribus nutriamur, quoniam non poteſt Ma-
„ ter obliuiſci infantem ſuum, ſic & vos no-
„ lite obliuiſci nos, vobis commiſſos, quo-
„ niam non leuibus nos inimici noſtri im-
„ plicauerunt afflictionibus, & quotidiè fa-
„ cere moliuntur, & apprehendere, aut ſec-
„ ris nos conſtringi minantur, niſi eorum
„ conſentiamus erroribus, quod nequaquam
„ vobis inconſultis agere præſumimus, Ca-
„ nonibus quippe iubentibus, abſque Roma-
„ no de maioribus cauſis nihil debere decer-
„ nete Pontifice, ideòque ad propoſitum re-
„ currentes, & ad brauium properantes, ve-
„ ſtræ Apoſtolicæ Sedis imploramus auxi-
„ lium, quia vt credimus, non deſpexit Deus
„ preces cum lacrymis ſibi oblatas ſerno-
„ um ſuorum, ſed ob id vos prædeceſſores
„ veſtros Apoſtolicos, videlicet Præſules in
„ ſummitatis arce conſtituit, omniumque Vol. 1. Concil.
„ Eccleſiarum eis curam habere præcepit,
&c.

Quare Epiſtolam Orientalis Eccleſiæ, ad Symmachum Pontificem conſultò præterijt, vbi poſt initium legitur.

Hæc dixi Sanctiſſimo audens ſupplicare, non pro perditione vnius Ouis, neque pro perditione vnius Drachmæ, ſed pro amicæ nobis ſalute, non Orientalium Patrum tantùm, ſed trium propè plagarum habitabilis mundi, non corruptibili argento, & auro redemptarum, de vana conuerſatione, à Parentibus tradita, ſed pretioſo ſanguine Agni Dei, ſicut docuit beatus glorioſorum Apoſtolorum Princeps, cuius Cathedram Beatudini tuæ credidit Chriſtus optimus Paſtor, &c. Vel quam ob cauſam alteram non tranſumpſit Epiſtolam Orientalium Epiſcoporum, ad Agapitum Papam contra Anthimum, cuius eſt inſcriptio; *Domino noſtro per omnia ſanctiſſimo, & Beatiſſimo, Patri Patrum, Archiepiſcopo Romanorum, & Patriarchæ Agapito ab Epiſcopis Orientalis diœceſis, & ab his qui ſunt ſub ſanctis locis Chriſti Dei noſtri, necnon Ambaſſatoribus, & cæteris Clericis in hac regia vrbe congregatis*. &c. vbi hæc quoque.

Ex quo Chriſtus Deus noſter, pro debitis nobis præmijs, propter ipſum in omni tempore, cum vera fiducia ſua inuiſibili, ac terribili virtute diuulgatam confeſſionem, ſuper venerabile caput veſtrum, requieſcere fecit, cum ſedem Apoſtolorum vobis Pater Beatiſſime commiſit, et firmauit ſuper firmam petram pedes veſtros etc.

At nonne in tertia Chalcedonenſis Synodi actione extant Orientalium libelli, quibus Leonem Papam Sanctiſsimum Beatiſſimumque Vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopum appellant.

Non ne hunc Romanæ Eccleſiæ Primatum, quamplures Orientis Antiſtites agnouere, & venerati ſunt, eorum epiſtolis diuerſis Pontificibus conſcriptis, Anaſtaſius Hieroſolymæ Patriarcha, epiſtola ad Fœlicem, Ioannes epiſtola ad Hormiſdam, Eutherius epiſtola ad Vigilium, alter Ioannes epiſtola ad Conſtantinum, Taraſius in Synodo Nicæna, 2. Nicephorus epiſtola ad Leonem 3. Photius epiſtola ad Nicolaum, Ignatius epiſtola ad eundem act. 3. octauæ Synodi, Ioſeph in Concilio Florentino ſeſſ. vlt. Mennas de quatuor Concilijs Oecumen. Methodius in martyrio Dionyſij Areopag. hi omnes Conſtantinopolitani fuerunt Patriarchæ.

Ioannes Patriarcha Alexandrinus, Gabriel, item Iacobus Naurcus, in epiſtola Aſiatica, Petrus Patriarcha Maronitarum,

epi-

epiſtola ad Leonem X. Abdyſus Patriarcha Aſsiriorum, Liud ſiue Suluaoa, Patriarcha Neſtorianorum, in profeſsione ſuæ fidei, & plures alios Epiſcoporum, & Archimandritarum recenſet, Coccius tom. 1. Theſauri lib. 7. art. 6. vide Card. Baron. aonal. tom. 2. anno 253. tom. 3. anno 325. tom. 4. anno 371. tom. 5. anno 404. & 416. ne cuncta euoluam eius volumina huiuſcemodi exemplis referta.

An autem vna Arrianorum epiſtola, tot Orientalium Preſulum literis præferenda ſit, iudicium erit eorum, qui legent hæretica peruicacia non obcæcati: qui verò dictam Euſebianorum epiſtolam recta lance penſitarit, ſaue maieſtatem fateri, licèt impetium iniuſtè detrectari facilè animaduertet.

Sed iiſdem Orientalibus non ſolùm Romani Pontifices legem præſcripſerunt, verùm eorum Epiſcopos, & Patriarchas propria authoritate depoſuerunt, Damaſus nimirùm Antiochenum Flauianum, Theodoretus lib. 5. hiſt. cap. 23. Socrates cap. 25. Sozomen. lib. 8. cap. 3. Sixtus 3. Hieroſolymitanum Polyronium, in actis Sixti 3. tom. 1. Concilior. Agapetus Anthimum, & octo alios Conſtantinopolitanos recenſet Nicol. 1. epiſt. ad Michaelem, Liberatus in Breuiar. cap. 21. Zonaras in vita Iuſtiniani, verùm & depoſitos à Synodis Orientalibus proprijs reſtituerunt ſedibus, Iulius 1. Athanaſium Alexandrinum, Paulum Conſtantinopolitanum, & Marcellum Ancyranum, & Theodoretum Sozomen. lib. 3. c. 7. & Concilio Chalcedon. act. 1. pluraque alia poſſent exempla referri: falsò igitur perfrictæ frontis Hæreticomomus arrogantiæ notam impingit Iulio Pontifici ſanctiſſimo, qui inſontis Epiſcopi Athanaſij, contra Arianorum ſæuitiam patronus iuſtiſſimus extitit, eiuſque ab impoſturis, & calumnijs innocentiam vindicauit.

N. Et falsò pariter inquit, hoc initium, hæc origo præeminentiæ Eccleſiæ Romanæ, apparuit, cùm Athanaſius ab Arianis in Concilio Antiocheno damnatus ad Iulium Romam conuolauit, qui occaſionem non prætermittens, & cauſam iuſtam amplectens propter quam Eccleſia Romana, ſuper Orientales acquirere poterat, illum defendens, Conſtanti Imperatori, qui Mediolani viuebat, &c. hìc ſtetit calamus, periodum obtruncans, deeſſe autem cenſeo, literas ſcripſit.

Eamdemque epiſtolam Euſebianorum ad Iulium Papam iterum aduocat teſtem, vt hoc impium probet mendacium, en quanta veritatis laboret inopia, ac ſi nullum inter probatos repererit Authorem, quem inuertendo, & mutilando in ſuam traheret ſententiam, cur Lutherum, Caluinum, aut Bezam, vel Proteſtantium congerronum, aliquem alium potiùs non adduxit, ne ad obſoletos (Mendaciũ impudens.) iſtos ſemper confugeret.

N. Reſcripſit Iulius Orientalibus Epiſcopis, omnes poſſe ad Romanam Eccleſiam confugere, tamquam alijs ſuperiorem, eiuſdemque tenoris plurimæ aliorum Romanorum Epiſcoporum vrbis Romæ (forſan eſt Synonimum, vide quanta ipſi cum Cicerone intercedat neceſſitudo) literæ ſcriptæ fuere, & quamuis effectum ſortiri non poterant, reſiſtentibus diſpoſitionibus conciliaribus, ſuperiùs allegatis, & nullo vmquam tempore Orientales Romano Epiſcopo ſubiecti eſſe voluerunt. Nihilominus Gratianus Monachus, omnium bonarum ſcripturarum corruptor, hæretica modeſtia, vt eſt in paræmia, ex illis Epiſtolis, vſu non receptis, Canones confecit, quibus ſuperioritatem Romani Pontificis, ſuper omnes probare voluit.

Plura paucis, eademque impudentiſſima, coaceruauit mendacia, quorum alterum eſt, quod Iulius omnium Pontificum primus, ſcripſit omnes poſſe ad Romanam Eccleſiam confugere, tamquam ad eam, quæ cæteris alijs præeſt.

Nam & plures alij Romani Pontifices, qui Iulium longè ante præceſſerunt, hoc idem ſtatuerant, ſcilicet Anacletus epiſt. 1. & 3. ad Epiſcopos omnes, & fideles, Euariſtus epiſt. 2. ad Epiſcopos Ægypti Alexander I. epiſt. 1. ad omnes Orthodoxos Sixtus I. epiſt. ad omnes Epiſcopos, Hyginus epiſt. 1. ad omnes Chriſtifideles, Anicetus epiſt. ad Epiſcopos Galliæ, Eleuth. epiſt. ad Galliæ prouincias, Zephyrinus epiſt. 1. ad Epiſcopos Sicilienſes, Callixtus epiſt. 2. ad omnes Galliarum Epiſcopos, & epiſt. ad Benedictum, Fabianus ep. 2. ad Epiſcopos Orientales, Marcellus epiſt. ad Epiſcopos Antioch. Sixtus 2. epiſt. 1. ad Gratum, & epiſt. ad Epiſcopos in Prouincijs Hiſpaniarum, Melchiade epiſt. ad omnes Hiſpaniæ Epiſcopos, & plures alios poſſem recenſere. (Extant omnes tomo 1. epiſt. Rom. Pontif.)

Alterum eſt, quod obſtantibus Conciliorum Sanctionibus ſupra adductis, literæ quæ (Mendacium) Pontifices hac de re ſcripſere, effectum ſortitæ non ſunt.

Sed nulla, in capitulis præcedentibus, recenſentur Concilia legitima, quæ huic aduerſentur Catholicæ veritati, immò neque (Mendacium) Antiochenum, aut Arelatenſe Conciliabula, ad quæ veluti ad ſacram anchoram, ſemper confugit, hoc vnquam ſanxiſſe reperies.

Tertium eſt, quod Orientales Romano Epiſcopo nullo vnquam tempore, ſubiecti eſſe voluerunt.

Verùm teſtes huius rei aduoco, nedum ſupra relatas Epiſtolas Ægyptiorum, ad Felicem, eorumdemque Orientalium ad Symmachum, & ad Agapetum, ac tres alias, in 3. Chalcedonenſis Synodi actione relatas.

Sed mendacium iſtud ſatis reuincere poteſt legatio illa ad Stephanum Papam, Epiſcoporum Orientis, qui in Synodo Iconij habita ſtatuerant ab hæreticis baptizatos iterum ſacra aqua fore luſtrandós, quamobrem rationem reddituri de geſtis in eadem Synodo, legatos Romam miſerunt, ſupplices poſtulando communioni reſtitui S.M. Eccleſiæ, à qua fuerant ſecluſi, & Stephani ſententiam ſecuti ſunt. Euſeb. lib. 7. cap. 3. & 4. Card. Baron. tom. 2. annis 258. & 259.

Cùm inter Aſiæ Epiſcopos de illa tam graui, & veteri controuerſia ageretur, Paſchatis celebrandi, Luna decimaquarta, Polycarpus, vt in re tanti ponderis, ſummum Pontificem conſuleret, Romam ad Anicetum ſe contulit, Card. Baron. tom. 2. anno eodem: Epiſcopi Pentapolitani, Sabellij Sectatores Dionyſium Epiſcopum Alexandrinum, tamquam de fide non rectè ſentientem, apud Dio-

Digitized by Google

nyſium Romanum Pontificem accuſarunt, quamobrem Pontifex Concilio Romæ coacto ipſum Dionyſium interpellauit, vt vel literis cauſam diceret: Paruit ipſe ac tandem iudiciali examine eius innocentia cognita, ſententiam pro Dionyſio abſolutoriam protulit, Athanaſ. in comment. de ſent. Dionyſ. Euſeb. lib. 7. cap. 21. Card. Baron tom. 2. anno prædicto.

Quid de tot ſanctiſſimis Epiſcopis dicam, qui ab Arianis in exilium acti, proprijſque expulſi ſedibus, quod Athanaſij noluerunt damnationi ſubſcribere, nonne ex toto Oriente ad Iulium Pontificem vndique confugerunt? Card. Baron. tom. 3. anno 341. & 342.

Sed Ægypti quoque Epiſcopi apud Liberium Papam, de oppreſſionibus Arianorum conqueſti, duabus epiſtolis, opem ab eo humillimè implorarunt, Concil. tom. 1.

Audi. *Si Paulus præco veritatis, tuba*
Conc. to. 1. *ſanctiſſimi Spiritus, ad magnum Petrum concurrit, vt ijs, qui Antiochiæ de inſtitutis legalibus contendebant, ab ipſo afferrent abſolutionem, multo magis nos, qui abiecti ſumus, & puſilli ad Apoſtolicam veſtram Sedem currimus, vt Eccleſiarum vlceribus medicinam à vobis accipiamus, vobis enim per omnia primos eſſe conuenit, multis enim, quibus ſuperiores eſtis ornatur veſtra Sedes.*

Alias enim vrbes ornat, vel magnitudo, vel pulchritudo, vel multitudo eorum, qui habitant, nonnullas autem ijs priuatas dona quædam illuſtrant ſpiritualia; veſtræ autem redundantem bonorum copiam dedit is, qui eſt bonorum largitor, ea eſt enim omnium maxima, & præclariſſima, & quæ præeſt Orbi terrarum, & eorum, qui inhabitant, abundat multitudine; Accedit his, quod hoc quoque, quod rerum potitur, peperit Imperio, & propria ſua appellatione eos, quibus imperat impertijt, præcipuè autem, & inſigniter eam exornat fides, & fide dignus teſtis diuinus Apoſtolus, qui clamat, fides veſtra annunciatur in vniuerſo mundo, ſi autem diuinæ prædicationis ſtatim ſuſceptis ſeminibus mirabiles hos fructus, & tam vberes tulit, quænam ad eam, quæ nunc in ea verſatur, pietatem laudibus celebrandam ſuffecerit oratio. Habet autem communium quoque Patrum, & veritatis doctorum Petri, & Pauli ſepultura, quæ fidelium animas illuminant.

Athanaſius, Baſilius, Euſebius Samoſatenus, & alij Orthodoxi Orientales Epiſcopi, cùm Eccleſias illius plagæ, à Valente Imperatore Ariano, atque ab Euſebianis immaniter vexari, ac penè concuti animaduerterent, ſuppetias ipſis ferre ſimul ſtatuerunt, verùm proprijs haud fidentes viribus, conſentaneum exiſtimarunt Romanum Pontificem de omnibus certiorem facere, & legatos miſerunt ad Damaſum, efflagitantes, vt quę ab Arianis gerebantur conſideraret, præberetque conſilium, atque ſua authoritate, cuncta proſpiceret, Athan. epiſt. 12. Baſil. ep. 57. 58. & 69. apud Cardinal. Baronium tom. 4. anno 371.

Leo primus mortuo Theodoſio, cuius patrocinio impietas, & ſæuitia graſſabantur, legatos Bizantium mittit, qui lapſos cogente Dioſcoro, vel fallente Eutychete, à fide deſciſcerent, volentes ad Eccleſiam redire, eius vice reciperet Leo epiſt. 33. 34. Cardin. Baron. tom. 6. anno 450.

Timotheus Alexandriæ Epiſcopus, per legatos apud Simplicium veniam ſui lapſus rogauit, quem Iudicem & vindicem ſciret, cunctis præeſſe Epiſcopis, faſſus eſt, vide eiuſdem Simplicij epiſt. 8. & 9.

Ioannes item Alexandrinus præſul iuſſu Zenonis Imperatoris Ariani, propria ſede expulſus, ad Simplicium pariter prouocauit, atque ad Romanam Eccleſiam, omnium Matrem, & conflictatorum Patronam confugit, Liber. cap. 11. Breuiar. Card. Baron. tom. 6. anno 478. & 483.

Et Chryſoſtomus exul. Innocentij Papæ implorauit iudicium, innumeraque alia congerere poſſem exempla, at nimiùm in longum fluxit oratio; claudant igitur Patres Mileuitani Concilij, qui ante latam in Pelagium ſententiam an damnandus foret, Innocentium conſulunt, & Epheſina Synodus, quæ cauſam Ioannis Epiſcopi Antiocheni, iudicio Cæleſtini Pontificis reſeruauit: quod ſi in ore duorum, vel trium ſtat omne verbum, ambigendum non erit teſtimonia duorum Conciliorum ad detegendam impoſturam mendacis homunculi ſatis ſuperque eſſe.

N. Tandem ad propoſitum rediens, Concilium inquit Sardicæ habitum mandato Conſtantis, qui Iulij literis exoratus, Conſtantio fratri Arianorum fautori perſuaſit, vt Epiſcopis Orientis Sardicam conueniendi mandatum daret &c. concluditque: Nullæ ergo Iulij huius Concilij conuocandi partes extiterunt.

N. Idque conſtare dicit tum ex literis eiuſdem Concilij, quæ in 1. vol. Concil. extant, tum quia Oſius huic Synodo præfuit, atque ipſe, & non legati Romanæ Eccleſiæ cæteros interrogabat, vt Grat. aſſerit, in cap. primo diſt. 16. ipſique Canones 21. eiuſdem Concilij demonſtrant, quorum omnium idem eſt initium Oſius Epiſcopus dixit.

QVod in hac Synodo indicenda omnes extiterint, eædemque præcipuæ Iulij partes eius ad Conſtantium epiſtolæ, & legationes demonſtrant, quarum teſtes ſunt Athanaſius in Apolog. ad Conſt. & Socrat. lib. 2. cap. 16.

Quoniam verò Athanaſium ſuæ cupiebat Eccleſiæ reſtituere, quem iniuſtè ab Arianis damnatum, ſua ſententia iam declarauerat; animaduertens prudentiſſimus Pontifex quod nulla alia poſſet via, quàm Concilij id aſſequi, præuiderat etiam Conſtantium Arianæ hæreſis aſſertorem numquam permiſſurum, in Oriente Synodum cogi, quàm Ariani effugere ſemper ſtuduerant, neque ſententiam reſcindi perpeſſurum, quæ eius iuſſu in Athanaſium, ſibi inuiſum pronunciarant Euſebiani. Quamobrem Iulius tempori inſeruiendum ratus, Conſtantem interpellare, & rogare cæpit, vt Conſtantium ad Synodum conuocandam induceret, non ergo defectus poteſtatis, ſed neceſſitatis ratione coactus fecit, ipſe tamen Epiſcopos Sardicam conuenire iuſſit, & diem quo adeſſent præſcripſit, auctor eſt Socrates loco ante dicto: præfuerunt eius legati, & Concilij acta ipſe probauit, de quibus conſule Card. Baron. tom. 3.

anno

anno 364 Conſtans igitur non propria authoritate, ſed literis, atque legationibus Iulij Pontificis impulſus, Conſtantio ſcripſit, vt Concilium Sardicæ cogendum Orientalibus ſuis mandaret.

Profectò ea fuit huius Concilij indicendi ratio, vt Athanaſio, & Marcello Ancyrano, qui proprijs Eccleſijs iniuſtè ab Arianis eiecti exulabant, aliquando conſuleretur, quamobrem & illos præcipuè oportebat adeſſe, qui Accuſatorum partes in ipſos ſuſceperant, quid igitur mirum ſi Iulius iam expertus, quomodo ijdem Orientales Ariani, ab eo aliàs vocati ad Synodum Romæ habendam venire detrectarint, atque cum Conſtantio pariter Ariano ſibi agendum fore animaduertens, Conſtanti ſuggeſſit, atque ab ipſo efflagitauit, vt cum Conſtantio intercederet, eique perſuaderet, ad ſedanda iam oborta diſſidia nullam aliam, quàm Concilij patere viam. Equidem omnis temporalis poteſtas gladium à Deo recepit, ea tamen lege, vt ſpirituali opem ipſius imploranti, ſemper præſtò ſit.

Neque literæ eiuſdem Concilij, aliud probant, licèt enim Patres Imperatorum mandato Sardicam conueniſſe dicant, attamen quod præceſſerint Concilium efflagitatio, & aſſenſus Iulij Pontificis nequaquam excludunt, in eorum igitur executionem mandatum accepiſſe dicam, Oſium autem veluti Apoſtolicæ Sedis Legatum in eo præſediſſe ſuperiùs demonſtrauimus. Sed eiuſdem Concilij nunc primum improbat Canonem, quo ſancitum eſt licere omnibus Epiſcopis à Concilio Epiſcoporum damnatis, ſuoque gradu deiectis, ad Papam prouocare, neque effrons dicere reueretur.

Nullo Authore mendacium. N. Quod ſtatutum fuerit ſuggeſtione Romani Pontificis ſuper Orientales prælationem ambientis.

MEndaciſſimam verò impoſturam nulla probatione communire eſt auſus, quod capi. 4. 7. & 9. eiuſdem Concilij poteſtatem Rom. Pontificis nimium apertè aſſeri cognouerit, de quo nos in animaduerſione ad primum lib. de Repub. M. Antonij latiſſimè egimus aduerſus opuſculum Caſauboni de liberr. Eccleſ.

Mendacium N. Ideò & Concilium ipſum omni protſus robore, & fide carere dicit, atque Gratianum in d. cap. prima diſt. 16. teſtem adduxit, qui à ſexaginta tantùm Epiſcopis canones dictæ Synodi ſubſcriptos refert, & tercentum ſexaginta, qui Sardicam conuenerant, & quia conſentire, inquit, non præſumuntur, qui non ſubſcribunt, factum non dicitur, quod à maiori parte geſtum non fuit, ſuprà relato igitur Canone, vnde Romanæ præeminentiæ originem ducere volunt, nulla ratione probat.

NOs autem Athanaſium aduocamus teſtem, eumdemque integerrimum, omnique exceptione maiorem, poſtquam non vti Gratianus, ab alijs accepta, ſed quæ ipſemet præſens vidit in eo Concilio peragi, ſine fuco & fallacia retulit, in cuius ſententiam, quæ à Socrate, & Sozomeno non diſcrepat, Card. Baronius iuit aduerſus Gratianum; ipſe igitur in Epiſtola ad Solitarios, conueniſſe ex Oriente, & Occidente Epiſcopos ferè trecentos, inquit, & 2. Apolog. pluſquam trecentorum Patrum ſententia, innocentiam ſuam exploratam, probatamque dicit, paulò verò inferiùs antequam nomina Occidentalium Epiſcoporum recenſeat, quorum ducenta octoginta numerauit, addit; *Eorum autem, qui Synodo ſubſcripſerunt nomina, cæterorumque aliorum iſta ſunt, Oſius ab Hiſpania, &c.* & poſt hæc; *qui igitur decretis Synodi ſubſcripſerant, ſunt iſti* ſcilicet ſupra recenſiti, *plurimique item alij, &c.* Et quia plus fidei Athanaſio, quàm Gratiano adhibendum erit, non à minori, ſed à maiori parte huius Concilij decreta, immò à potiori ſubſcripta fuiſſe dicimus, ſiquidem ſoli Ariani ea probare, aperta fronte renuerunt, Athan. ead. Apol. 2. Socrat. lib. 2. cap. 16. Sozom. hiſt. lib. 3. cap. 10. & 11. Theodo. lib. 2. cap. 7. & 8. apud Card. Bellar. de Concil. libr. 1. cap. 7. Card. Baron. tom. 3. anno 347.

Neque ius iſtud Romani Pontificis, eo Sardicenſi Canone ortum ducit, ſed ijs innititur Euangelij verbis, quibus & Claues Petro, & curam vniuerſi gregis ſui Chriſtus demandauit, ipſis namque conſtitutum fuiſſe Iudicem Ordinarium, & omnium ſummum luculentiſſimè explicat, Card. Bellar. de Rom. Pont. lib. 1. cap. 14. & 16. & de Concil. libr. 1. cap. 12. & 19.

Et quoniam Appellatio eo procedit ordine, vt ſemper à minori ad maiorem deferatur Iudicem, trita eſt regula Iuriſtarum, Epiſcopus igitur, qui à ſententia Prouincialis Concilij prouocat, non quidem ad aliud Prouinciale Concilium appellare debet, quia ſecundum maius primo non erit, cùm vtriuſque eadem ſit dignitas, eademque poteſtas, neque generale Concilium ad cuiuslibet vnius poſtulationem conuocari oportere vllum diceret ſanum caput; ad vnum ergo Rom. Pontificem, qui Concilijs maior eſt, neceſſariò prouocandum erit. Quamobrem ſupradicto Canone, nihil noui fuit ſancitum, vnde Balſamon in explicat. 3. Canonis huius Concilij Sardicenſis, Inquit, debere prouinciales, propter honorem Sedis Apoſtolicæ, quæ ad eos delata ſunt, Papæ Romano relinquere. At nonne longè ante, quàm Sardicenſis Synodus hoc ſtatuiſſet, Baſilides Legionenſis Epiſcopus, lapſus tamen, vbi Eccleſiæ ingreſſum ſibi vidit occludi, aliumque in eius locum eſſe ſuffectum, ad Stephanum Pontificem appellauit, Cyprian. epiſt. 68. Card. Baron. to. 2. anno prædicto. Athanaſius itidem, & plures alij ad Romanos Pontifices anteà prouocarant, quorum appellationes examinaui in d. animaduerſ. ad lib. 1. M. Ant.

Tertium tempus à Iuſtiniano, ad Carolum Magnum duci, quo Imperatoribus ſubiectos, & pauperrimos Pontifices fuiſſe aſſerit, atque hinc eorum authoritatem cæpiſſe probat, ex his.

N. Epiſcopos Romanos ſemper Imperatori ſubditos fuiſſe, comperiemus ex Platina & cæteris illorum facta, atque vitas ſcribentibus, atque ſingulos Romanos Pontifices electos à Cæſare confirmationem ſemper habuiſſe ipſiuſque iuriſdictioni ſubditos fuiſſe legitur; iuſſu Theodoræ Imperatricis Vigi-

lius

Digitized by Google

lius ſexageſimus Epiſcopus Romanus ligatus Conſtantinopolim tranſuectus eſt, carceribuſque mancipatus, & Martinus ſeptuageſimus quintus Pontifex iuſſu Theodori Calliopæ ligatus pariter, eòdem tranſuehitur, atque in Carceribus poſitus vt Platina, & cæteri in vitis vtriuſque atteſtantur.

SEd hallucinatus eſt Platina in Vigilio, qui vt clariſſimè probat Cardin. Baron. tom. 7. anno 546. à Iuſtiniano rogatus, Conſtantinopolim ſponte profectus eſt, ibique Pontificiæ Maieſtatis nullatenus oblitus; nedum aperta fronte Iuſtiniano, & Theodoræ Anthimum ab Agapeto depoſitum, in ſedem Conſtantinopolitanam reſtituere denegauit, verùm in Hæreticos Acephalos, Seruianos; & Eutychianos, ipſamque in Theodoram, Anathematis inflixit ſententiam, & quamuis Chalcedonem fugere Iuſtiniani inſidias coactus fuerit, victor tamen eius perfidiæ rediit, ampliſſima legatione ab eodem Iuſtiniano reuocatus.

Martinus verò I. Conſtantis Imperatoris Ariani mandato, à Theodoro Exarcho vinctus in Cherſonam deportatus, non Conſtantinopolim tranſuectus fuit.

At cur SS. Petri & Pauli, qui à Nerone, Clementis à Traiano, aliorumque Pontificum, qui ab Idololatris, & Tyrannis vltimo fuerunt damnati ſupplicio, non adduxit exempla? at nonne hoc Atheiſmum redolet, verè dixit inſipiens in corde ſuo, non eſt Deus.

Vel cur impius dolo reticuit tot Imperatores Idololatras, Schiſmaticos, qui Romanorum Pontificum, licèt eos oderint peius cane, & angue, Maieſtatem, & primatum agnouerunt, & debito honore ſunt proſecuti? Aurelianum, qui Pauli Samoſateni à Concilio damnati, atque depoſiti ſupplices reiecit libellos, reſpondens id fore agendum quod vnà cum Romano Epiſcopo, Italiæ Chriſtiani decreuiſſent, Euſeb. lib. 7. cap. 24. in fin. apud Card. Baron. tom. 2. anno 272. Valentinianum III. Iuſtinianum I. Fridericos I. & II. Philippum I. Ludouicum IV. quorum exempla apud Card. Bellarm. lib. 1. de tranſlat. Imperij cap. 12. ſunt receſita.

N. Sed poteſtatem Romani Pontificis augeri cæpiſſe dicit, primùm ab Honorio, & Arcadio poſtmodum à Iuſtiniano, qui Clericis immunitatem indulſerunt, cauſis duntaxat criminalibus exceptis, mirum verò in modum à Carolo Magno, qui Clericos in omnibus cauſis ab Epiſcopis indiſtinctè iudicari mandauit, quo prætextu, Eccleſiaſtici authoritatem ſibi arrogaſſe videntur, cauſas etiam cognoſcendi Imperatorum, & Regum.

HÆc eadem ex lib. 3. Repub. Bodini accepit, qui ſicuti omnes noſtræ tempeſtatis Atheopolitici Romani Pontificis maieſtatem, potentiamque adlatrant, & inſectantur, iura Pontificia circumſcribenda eſſe clamitat ſuis finibus, qui principio anguſti admodum fuere; at quàm ineptè hac de re philoſophentur, hoc vno oſtendam, quod ſummi Sacerdotis Chriſtianorum poteſtatem, eadem ratione conſtare falsò exiſtimaut, qua Ethnici ſuorum Pontificum iuriſdictionem pro libito contrahebant; eoſque adeò obcæcauit impietas, vt non animaduertant argumentum ab exemplis nullo modo congruere, niſi circumſtantiæ vnius omnes ita alteri reſpondeant, vt nec vna deficiat. Quis autem dixerit, niſi Ethnicus, Imperium illius, qui Chriſti vices gerit in terra, iiſdem regulis metiendum, aut legibus moderandum eſſe, quas Ethnici ſuis præſcripſerunt Sacerdotibus; quorũ omnis auctoritas à populo dumtaxat pendebat? Data eſt Chriſto omnis poteſtas in cœlo, & in terra, & ipſi Petro eiuſque ſucceſſoribus ſuas delegauit vices: Chriſti ergo imperium in Chriſti Vicario agnoſcant politici, & legem ab Ethnicorum inſtitutis longè diuerſam, Chriſticolis latam, eorumque ſapientiam vti ſtultam irridere Deum tandem addiſcant: genus electum, & regale Sacerdotium ſibi Chriſtus elegit, illorum ſcilicet, qui eius peculiari obſequio addicti, ſacra capitis diminutione conditionem mutarunt, Theleſphorus epiſt. ad omnes fideles; quæ ſemel Deo dicata ſunt non eſſe ad vſus humanos transferenda naturalis ratio ſuadet, ideo & res ſacras in communi nõ eſſe commercio ius declarauit; multò igitur magis perſonę, quæ tantò rebus præſtant vbi Deo dicantur à communi ſtatu ſuo iure eximuntur, Innocent. in cap. 2. de maior. & obedient. vnde & ſeruus ordine ſacro initiatus reddito pretio liber efficitur, etiam Domino inuito cap. per venerabilem, qui filij ſint legitim. cap. ſi ſeruus diſt. 4. cap. miramur de ſer. non ordin. & fortius eſt ius Dominij, quàm ſolius iuriſdictionis, ſicuti arctius eſt ſeruitutis, quàm ſubiectionis vinculum.

Idem ſanè inſtinctus naturæ Pharaonem & Artaxerxem docuit Sacerdotes, & bona eorum in priſtinam vindicare libertatem, quæ ab omni temporalis Imperij ditione immunes ſunt. Cap Cum minus de immun. Eccleſ.

Sacerdotem ſui muneris prærogatiua omnes antecellere laicos nemo dubitat cap. duo ſunt diſt. 96. *Nefas eſt igitur, vt illius manibus Epiſcopus, aut iuſſione de Eccleſia trahatur* inquit, *Synod. Matiſcon.* 2. *cap.* 9. *pro quo ſemper Deum exorat, & cui inuocato nomine Domini, ad ſaluationem corporis animæque Eucharistiam ſæpe porrexit*, &c. Superiorem autem ab inferiori, inuerſo ordine, iudicari ratio non ſinit, & leges vetant, cap. cum inferior, & cap. ſolitæ de maior. & obed. *Quis dubitat* ſcripſit Greg. 7. lib. 8. epiſt. 21. *Sacerdotes Chriſti, Regum, & Principum omniumque fidelium Patres, & Magiſtros cenſeri, nonne miſerabilis inſaniæ eſſe cognoſcitur ſi filius patrem, diſcipulus magiſtrum ſibi conetur ſubiugare, & iniquis obligationibus illum ſuæ poteſtati ſubiicere, à quo credit non ſolùm in terra, ſed etiam in cælis ſe ligari poſſe, & ſolui?*

Ideò laicis in clericos neque conſuetudine, neque præſcriptione vlla ius vnquam quæri potuit, cap. inferior. diſt. 21. ibique Canoniſtæ adnotant, vnde apud Ægyptios eoſdem fuiſſe Iudices, qui Sacerdotes erant. Teſtatur Ælianus lib. 14. var. hiſtor. Et quamuis omnem animam ſublimioribus poteſtatibus ſubiectam eſſe, & Principibus tamquam ſuis adminiſtris, omnes parere propter conſcientiam Deus mandauerit, non tamen prio-

tem

rem mutauit ſententiam, dum clericali ordine à ſuorum Principum iuriſdictione eximi voluit, qui ſubiecti antea fuerant, nam mutatione ſtatus iura perſonarum immutari neceſſaria exigit ratio prærogatiuæ, quæ tantæ inhæret dignitati, omnium iura Regnorum ab eius pendent arbitrio, qui vitæ neciſque poteſtatem in homines habet, ſuo igitur libito Deus imperia, & dominia ſicuti confert, ita & iuſtè aufert, & transfert, neque vlli infert iniuriam, dum ſuo iure vtitur: qui è Principum aula ſunt immunitatis huiuſmodi gaudent priuilegio, vt inconſulto Principe in iudicium vocari, neque trahi debeant, ſuos ergo eximere adminiſtros à temporalium Principum poteſtate, Principi Regum terræ non licebit? quid ergo ſubſannanti, & irridenti Deo Atheopoliticorum inſcitia leges præſcribere impudenter præſumit? ſunt Reges, & Principes Dei Vicarij, à Deo igitur ius in homines habent, meritò eos, quos ſuæ voluit ditioni reſeruare, ipſi etiam à ſuo Imperio iudicarunt immunes, nec propriam imminuit poteſtatem, qui alienam non inuadit, Quod ſi Ethnici Imperatores in ipſo Eccleſiæ ortu ius in Clericos ſibi vſurparunt, vis & iniuriæ deterrima exempla legis robur nullum habere poterunt, & qui ex eis de Chriſtianis Sacerdotibus iudicat, impius, & infidelis meritò eſt habendus, *Hoc enim eſt fidem non habere clamat Cyprianus epiſt.* 55. *hoc eſt Deo honorem non dare, cuius nutu, & arbitrio regi, & gubernari omnia ſcimus, & credimus*: obſtiterunt Eccleſiæ, ne ſuo vteretur iure, at non valenti agere nulla currit præſcriptio, neque tamen ſummi Pontifices, cæterique Antiſtites proprio defuerunt muneri, ſed quantùm in ſumma temporum illorum anguſtia licuit, hanc libertatem aſſerere, & vindicare conati ſunt Alexander I. epiſt. ad omnes Orthod. vbi à temporibus Apoſtolorum hoc idem ſeruatum teſtatur, Caius Papa epiſt. ad Fœlicem Epiſcopum Marcell. epiſt. 2. ad vniuerſ. Epiſcopos Orient., Silueſter in Concilio Rom. 1. can. 4. Gelaſius apud Gratianum in cap. Chriſtianis, & in cap. Silueſter 11. q. 1. Theleſphorus epiſt. ad omnes fideles, Leo 1. epiſt. 96. ad Epiſcopos, & Presb. Traciæ, Bonifacius V. epiſt. ad Epiſcopos Galliæ, refert Gratianus in cap. nullus ead. cauſ. & q. Greg. lib. 9. epiſt. 32. ad Romanum Siciliæ defenſ. & epiſt. 74. ad Bonifacium defenſ. Corſicæ. Sileant ergo Marſilij Patauini, Lutheri, Caluini, Illyrici, & Petri Diaboli martyris, impij ſectatores, quorum ſatis reuinxerunt errores Illuſtriſſimus Bellarminus de Cleric. lib. 1. cap. 23. tract. de poteſt. ſumm. Pontif. cap. 34. & 35. doctiſſimus itidem Suarez de Primatu ſummi Pontif. lib. 3.

Cap Cum nimus de immun. eccleſ.

Neque tamen ſilentio prætereundum erit, præclarum illud Eccleſiaſticæ immunitatis argumentum, cum Epiſcopi Concilij Carthaginenſis, Valeriano, & Gallieno in Chriſtianos immaniter ſæuientibus, nulla prorſus habita ratione, quod Imperialibus conſtitutionibus eſſet ſtatutum, à tutelæ munere obeundo, non ſenatoriam dignitatem, non ædilitatem, non Collegia, non denique religionis diuerſitatem excuſare, contrario decreto, ſub graui pœna, ſanxerunt, nulli vnquam liceret Clericum tutorem in ſuo teſtamento ſcribere, Cypria. epiſt. 66. apud Card. Baron. tom. 2. anno. 257.

At Patrum, & Conciliorum teſtimonia depromantur, vt veritatem hanc etiam ipſi ſua peruicacia obcæcati velint, nolint intelligant.

Clemens Romanus epiſt. 1. *Si quis ex Fratribus negocia habent inter ſe, apud cognitores ſeculi non iudicentur, ſed apud Presbyteros Eccleſiæ, quid quid illud eſt dirimatur.*

Athan. epiſt. ad Solitarios, de Conſtantio, queritur, qui Iudicis munus in Eccleſijs ſibi arrogabat. *Nam ſi iſtud eſt iudicium Epiſcoporum*, inquit, *quid cum eo commune habet Imperator, ſin contra iſta minis Cæſaris conflantur quid opus eſt hominibus titulo Epiſcopis, quando à condito æuo auditum eſt, quando iudicium Eccleſiæ authoritatem ſuam ab Imperatore accepit, &c. Paulus habebat amicos in Cæſaris familia, & per eos in literis ſalutabat Philippenſes, non tamen eos in iudicio ſocios aſſumpſit.*

Ioannes Damaſcenus orat. 2. de Imaginib. *Paremus tibi Rex in ijs, quæ ad vitæ ciuilis negotia pertinent, vt in tributis, vectigalibus, congiarijſque ſoluendis, quorum tibi quantùm ad nos ſpectat, munus eſt creditum, ac demandatum. At in Eccleſiaſticis rebus ſtatuendis, ac decernendis, habemus Paſtores, qui nobis locuti ſunt verbum, & leges, atque inſtituta Eccleſiaſtica tradiderunt, non transferimus terminos ſempiternos, quos nobis Patres noſtri conſtituerant, ſed quæ nobis præſcripta ſunt, vt accepimus, tuemur.*

Lucifer Calaritan. lib. 2. ad Conſtant. pro Athan. *Proba te ſuper nos factum Iudicem, proba te ad hoc conſtitutum Imperatorem, proat nos armis tuis, ad omnem implendam voluntatem, amici tui Diaboli perduceres, cùm probare non poſſis, quia præceptum ſit tibi, non ſolùm non dominari Epiſcopis, ſed ita eorum obedire ſtatutis, vt ſi ſubuertere eorum decreta tentaueris, ſi fueris in ſuperbia cõprehẽſus morte mori iuſſus ſis.*

Ambroſ. epiſt. 12. ad Valentin. *Dalmatius me Tribunus, & Notarius mandato, &c. Poſtulans, vt & ipſe Iudices eligerem. &c. Cui rei reſpondeo, vt arbitror, competenter, nec quiſquam contumacem iudicare me debet, cum hoc aſſeram; auguſtæ memoriæ pater tuus, non ſolùm ſermone reſpondit, ſed etiam legibus ſuis ſanxit, in cauſa fidei, vel Eccleſiaſtici alias ordinis, eum iudicare debere, qui nec munere impar ſit, nec iure diſſimilis, hæc enim verba deſcripta ſunt, hoc eſt Sacerdotes de Sacerdotibus voluit iudicare*, &c. Idem epiſt. 33. Idem Auguſt. epiſt. 166. Greg. Magnus lib. 3. epiſt. 26. ad Ianuarium lib. 4. epiſt. 75. lib. 5. epiſt. 25. lib. 9. epiſt. 9. lib. 10. epiſt. 54.

Concilia item quamplura accedunt Antioch. can. 11. & 12. Chalcedon. can. 9. Rom. 1. can. 4. Rom. 2. can. 16. Carthag. 3. can. 9. & 38. Mileuitanum can. 19. Veneticum can. 9. Agathenſ. can. 8. & 32. Epaunenſe can. 11. Aurelian. 3. can. 31. Matiſcon. 1. can. 7. & 8. & 32. Matiſcon. 2. can. 9. & 10. Toletan. 3. can. 13. Antiſiodoren. can. 35. Pariſ. c. 1. de foro compet. Lateran. ſub Alexand. III. can. 43. Conſtancienſ. ſeſſ. 31. Lateran. ſub Leone. 10. ſeſſ. 9. Trident. ſeſſ. 20. cap. 25.

Non igitur Honorio, & Arcadio, non Iuſtiniano, aut M. Carolo immunitatis Clericorum initia ſunt tribuenda, quæ à lege diuina duxerunt exordium, eaque conſtanti,

ac

ac perpetua Eccleſiæ traditione, ab eius initio, ſupra omnem memoriam eadem ſemper fuit, licèt poſtea ſummi Pontifices illam confirmarint, & Principibus omnibus ſeruandam, ſub cenſuris etiam præceperint, cap. nouerit, & cap. grauem. de ſenten. excom. cap. fin. de reb. Eccleſ. non alien. cap. quamquam de cenſib. in 6. toto ferè tit. de immunit. Eccleſ. in decret. & in ſexto; Poteſtas enim diuina eſt, qua Chriſti Vicarius, vti ſupremus Paſtor, cunctos ſoluere, & obligare poteſt, vbi ſupernaturalis boni ratio exigit, cui tunc omnes parere tenentur; Nimiùm ſanè vileſceret dignitas eorum, qui M., inquit, Conſtantinus, non hominum, ſed Dei iudicio ſunt reſeruati; & qui ordinem Sacrum honore, reuerentiaque ſpoliant, omnem certè diuini Numinis metum, & cultum, omnemque religionem peſſum iri patiuntur, immunitas ergo ad tanti muneris dignitatem, tanquam neceſſariam à Chriſto commendatam neceſſum eſt dicere; neque Principes ſuo iure priuarunt, quia idem ſtatuerunt, quod iuri diuino, & naturali eſt conſentaneum. Innoc. in d. cap. 2. de maior. & obed. Panor. Felin. & Dec. in cap. Eccleſia S. Mariæ de conſt. Rebuff. in concordat. tit. Vlt. vbi Practicæ Papienſis contrariam ſententiam falſam, & damnatam dicit, Aluar. lib. 1. d. planct. Eccl. cap. 44. in fin Driedo. lib. 1. de lib. Chriſt. c. 9. Couar. Pract. quæſt. cap. 31. concl. 3. & 4. Soto in 4. ſentent. diſt. 25. q. 2. art. 1. concl. 6. Mol. d. iuſt. & iur. tom. 1. tract. 2. diſp. 32. §. tertia vero, Henriq. lib. 7. de indul. cap. 24. Card. Bellarm. & Suarez locis ſupra adductis, eadem denique immunitas priuilegijs aucta eſt primùm à Conſtantino Magno, qui cauſam Ceciliani Epiſcopi ad Romanum Pontificem detulit, à nominationibus, & ſuſceptionibus Eccleſiaſticos declarauit immunes, & ne amplius in ſeculari iudicio diſcuterentur, quæ ab Epiſcopis conſtituta forent edicto vetuit; Optat. Mileuit. lib. 1. contra Parme. Card. Baron. tom. 3. anno 313. & 314.

L. 2. C. De Decurio. lib. 10.

L. 1. C. Theod. de Epiſc. audien.

Neue clerici ad cauſam dicendam in ius vocarentur, ad Numidiæ Præfectum ita reſcripſit, *Lectores diuinorum apicum, & Hipodiaconi, cæterique Clerici, qui per iniuriam Hæreticorum, ad Curiam deuocati ſunt, abſoluantur, & de cætero ad ſimilitudinem Orientis, minimè ad Curiam deuocentur, ſed immunitate pleniſſima potiantur*, Nicephor. Card. Baron. cod. tom. 3. anno. 330.

L. 7. C. Theod. de Epiſc. & Cleric.

Deinde à Conſtantio prouecta fuit, qui Clericos à vectigalibus, & muneribus exemit, atque ne Iudices vſurparent ſibi negotia Eccleſiaſtica, neue cauſas cognoſcerent Clericorum, ſtatuit; Cardin. Baron. d. tom. 3. anno. 338. 350. & 355.

Leg. 8. & 9. & 12. & 14. in C. Theod. de Epiſc. & Cleric.

Verùm hæc immunitas, licèt Clericis conceſſa ab Imperatoribus fuerit, non quidem vti beneficium, aut priuilegium eorum, ſed debita, & neceſſaria iuris alieni reſtitutio debet æſtimari, ne Chriſtiani Sacerdotes Ethnicorum, Hebræorumque Sacerdotum, qui pleniſſima fruebantur immunitate, deterioris ſint conditionis, & ordine præpoſtero ſuperna inferioribus, & diuina terrenis ſubiaceant, prout verbis conſtitutionis Iuſtiniani, animaduertit Card. Bellarm. de Cleric. lib. 1. cap. 2.

Ideò Baſilius in oratione, quam habuit in 8. Synodo, admonet laicos, è quorum ordine vnum ſe dicit, ne velint Iudices iudicare, aut paſcere paſtores.

Temerè autem mentitur, quod Romani Pontificis ius Imperatores, & Reges ſibi arrogent, quod Petro eiuſque ſucceſſoribus, vice ſua Chriſtus Dominus contulit, quo etiam Principes ſummo Paſtori neceſſariò ſubiacent, niſi Chriſti egrediantur Ouile, extra quod nullibi eſt ſalus, & veritas, vnde Ignatius epiſt. ad Magneſianos, & Philadelfos, *Principes*, inquit, *obediunt Cæſari, milites Principibus, Diaconi Presbyteris, ſacrorum Præfectis Presbyteri, Diaconi, & reliquus Clerus, vnà cum populo vniuerſo, milites Principibus, & Cæſares ipſi Epiſcopo pareant, Epiſcopus Chriſto vt Chriſtus Patri* &c. Et Ambroſ. in orat. de tradend. Baſilicis. *Imperator in Eccleſia eſt, non ſupra Eccleſiam, filius Eccleſiæ non Rector, Ouis non Paſtor*. Greg. Nazianz. orat. 17. quæ eſt ad ciues timore perculſos. *An me liberè loquentem æquo animo feretis? Vos quoque imperio meo, ac Throno lex Chriſti ſubijcit*.

Idem ibid. *Hanc libertatem boni conſule, vtpotè ſacri mei gregis ouis ſacra, magnique Paſtoris alumna*.

Idem: imperium nos quoque gerimus, addo etiam præſtantius, ac perfectius, niſi vero æquum eſt ſpiritum carni faſces ſubmittere, & cæleſtia terrenis cedere.

Et Bernard. ad Corradum Imperatorem. *Legi omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit, quam ſententiam cupio vos cuſtodire in exhibenda reuerentia Petri Vicario, ſicut ipſam vobis vultis ab vniuerſo ſeruari Imperio*.

At nonne Pontificis Maximi, apud Ethnicos, tanta fuit poteſtas, prætereamus Hæbreos, vt Tacitus de eo dixerit, Summum Pontificem, ſummum hominum eſſe? quamobrem eam reformidans Auguſtus, munus ampliſſimum, ſpecie honoris, ſibi vindicans, illud poſtea imperio ſemper addere ſuo exemplo, ſucceſſores edocuit: quemadmodum Henricus VIII. Angliæ Rex, vbi Catholica religione exploſa, ſe ſe in omnes libidines effudit, quas male coercitas, S. Patris Eccleſiæ qualiſcunque pudor retardauerat, mutato Papæ nomine, Anglicanæ Eccleſiæ caput ſe ipſum renunciauit, adeò vt fæmina poſt ipſum, proh nefas, proh dolor, Cathedram Sacerdotalem conſcendere, atque ſacra profanis immiſcere, Epiſcopos inſtituere, & libito è ſede deturbare, temeraria impietate præſumpſerit. En vt Angli, non ſolùm in Imperijs, teſtis eſt Tacitus, ſed in ipſa Eccleſiæ Monarchia, ſexum non diſcernunt, quorum miſerrimam Hiſtoriam præſagiſſe videtur Simeon Theſſalonicenſis, dum lib. 8. de myſter. & cæremon. Eccl. ita conqueritur,

In Agricola.

„ Verùm hæc non tam ab Imperatoribus fa-
„ cta ſunt, quàm ab Aſſentatoribus, qui ver-
„ bis hominum, illis perſuaſerunt maiora,
„ quàm pro facultate facere, ita vt Epiſco-
„ pos promouerent, & translationes eorum
„ facerent, proh Deum! ordinatum à Spiri-
„ tu Sancto huius Eccleſiæ Paſtorem, alte-
„ rius Eccleſiæ, ab ijs conſtitui, qui Sacerdo-
„ tij facultatem, & operationem non habent,

„ & præter voluntatem Spiritus Sancti, ſi
„ opus eſt ad ædificationem conſtituere eum
„ in maiori Eccleſia, à Spiritu Sancto, à quo
„ ordinatus eſt, hoc faciendum, non autem à
„ ſeculari poteſtate. Immò Abbates Mona-
„ chorum, qui Deo dedicati ſunt, & qui ani-
„ marum curæ, per Dei gratiam ſunt præpo-
„ ſiti, pleruınque ſic ſunt præter voluntatem
„ Spiritus Sancti, & ſoluunt, & ligant, hoc
„ ab ijs obtinentes qui facultatem Chariſma-
„ tis non acceperunt. Hinc multæ ruinæ no-
„ ſtræ, & propter eorum violentiam, qui po-
„ teſtatem in ijs habere, & ea tractare ſtu-
„ dent, quæ eis non congruunt, & dum Sa-
„ cra vindicamus communicamuſque ea no-
„ biſcum, putantes Sacrum facere, ex conſe-
„ cratis Deo, factum eſt, vt propria amiſe-
„ rimus, &c. Sed vtinam remedium aliquod
„ hæc calamitas tandem accipiat, & cedant.
„ Cæſari, quæ Cæſaris ſunt, & quæ Dei Deo.
„ Nugantur, qui hoc dicunt Nouatores, &
„ inuidia iactati; non enim Imperator fecit
„ Patriarcham, ſed Synodus facit, ſolo Im-
„ peratore pio miniſtraute, idque non ſolùm,
„ quia eſt vindex, ac defenſor, & ex Eccleſia
„ vnctus, ſed etiam vt adiuuet, firmaque
„ conſeruet, quæ fiunt in Eccleſia, &c.

Quid igitur mirum ſi Gregorius II. Zacharias, Leo III. Gregorius IV. Ioannes XXII. Gregorius V. Alexander III. & plures alij Pontifices hac ſuprema poteſtate vſi ſint, conſtituit namque Dominus Vicarium ſuum ſuper gentes, & Regna, poteſtatemque ei dedit ampliſſimam, vt euellat, & deſtruat, & diſperdat, & ædificet, & plantet.

Quartum tempus, à Carolo Magno, & deinceps proſequitur, quo, vt dolo malo vſurpatam à Pontificibus poteſtatem illam ſummę Iuriſdictionis, quæ ipſis à Chriſto fuit immediatè collata, eorumque Maieſtatem fraudibus paulatim auctam, furtimque euectam falsò perſuadeat, plura effutit dira mendacia, calumniaſque impius effundit, quibus iniquus impoſtor Sacrificia, orationes, ſuffragia, cunctaque pietatis opera irridens,
Mendaciũ. eoſdem Pontifices, ne dum ſtipem oſtiatim rogantes effingit, ſed Principum munera, & oblationes, quæ ſpontè ab ipſis elargiebantur Eccleſiæ, tamquam neceſſarias præſtationes aſtu præſcripſiſſe. Quamobrem, Catalogum quemdam de his conſcribi curaſſe, quem ſingulis annis, in die Cœnæ Domini alta voce coram Pontifice legi mentitur.

Hæc à Duareno, in ſuo tract. de benefic. in princ. deſumpta videntur, qui falsò ſcribens, huiuſmodi ſpontaneas oblationes, effectas eſſe poſtmodum neceſſarias, ad id pro-
Mendaciũ. bandum adducit, can. omnis Chriſtianus, de conſecr. diſt. 1. qui nihil de hoc, ſed ab his qui Miſſæ interſunt Sacrificio, aliquid Deo offerendum eſſe dicit, & can. ſtatuimus 16, 9, 2. vbi decimas præter Epiſcopi voluntatem retinentes, communione priuantur.

Mendacium profectò, cui nullus vnquam
Mendaciũ. Hæreticus comminiſci ſimile viſus eſt, neque enim alium eo die legi Catalogum vidi, quàm literas illas Bullas vulgò dictas, quibus inter alios Refractarios, & Perduelles, in quos vt anathematis profertur ſententia, Hæretici omnes primo loco recenſentur.

Videas rogo apud Ammianum lib. 27. & apud Card. Baron. tom. 2. anno 167. & 175. & tom. 3. anno 321. quales quantæque fuerint opes Romanæ Eccleſiæ, quæ Ethnicorum prouocabant inuidiam, vnum tamen prætereundum non videtur, quod veritas ab eo extorſit, Pontifices ſcilicet diuitijs iam, & imperio auctos, in eorum Aulam peritiſſimos viros vndique conuocare cæpiſſe, quorum ſapientia illecti omnes eò confluebant. Non ergò mimorum, & Sycophantarum Aſylum erat Pontificum Aula, vt mendaciſſimi Sectarij adlatrant.

Sed & Reges irridet, qui Apoſtolicæ Sedis maieſtatem agnoſcentes, annuę præſtationis Cenſu propria Regna eidem ſubiecerunt, maximiſque donationibus Romanam Eccleſiam auxerunt, vndè & ſimplices hæretica temeritate appellat.

Quamobrem prudentes iudicio ipſius erunt omnes Lutheri, & Caluini ſectatores, qui Sacrificia, & oblationes ab Eccleſia eliminarunt, atque pietatis opera cuncta, ſine quibus mortua fides eſt, tanquam ſupervacanea, & fruſtratoria arceat, contra expreſſa diuinæ ſcripturæ verba, Conciliorum, Patrum, Theologorumque communem aſſertionem, & contra antiquiſſimam, ac numquam immutatam totius Eccleſiæ conſuetudinem, prout Card. Bellar. lib. 2. de Euchariſt. & lib. item 5. de iuſtificat. & lib. 1. 2. & 3. de bon. operib. liquidiſſimè demonſtrat.

At illud præcipuè exhorreſcit, quod Principes tunc, eo Iudice fatui, non amplius à Cæſare, vt par eſſe dicit, ſed à Romano Pontifice Regias Coronas ſuſcipere inceperint.

At nonne iure optimo? poſtquam nullus eſt Rex, qui tantum Imperatori tribuat, vt hoc ſubiectionis argumentum ipſi velit exhibere, cum & ipſi in ſuis Regnis eamdem, quam Imperator in ſua ditione, ſummam habeant poteſtatem, Romanum verò Pontificem Patrem agnoſcunt, propterea Dominum habere non dedignantur.

Et quid cauſæ fuit, vt hæc adeò torquere deberent nouum hunc Imperij patronum, nonne Imperium vni Romano Pontifici Germani acceptum referre, vel etiam inuiti coguntur? de quo ſuo agemus loco; nonne ſolus Papa Imperatorem Sacro diademate redimit, & Cæſarem inaugurat? adeò quod Imperator dici non poſſit, antequam à Romano Pontifice eius electio probata, ab eo Corona donatus fuerit; ita ſancitum refert Galber. lib. 1. in fin.

Vt ne quiſquam audacter Romani Imperij ſceptrum geſtare Princeps appetat, ſeu Imperator dici, aut eſſe, niſi Papa Sedis Romanæ, morum probitate, delegerit aptum Reipublicæ, eique commiſerit inſigne Imperiale, &c.

Vide Card. Baron. tom. 11. anno 1013. & Card. Bellarm. de transl. imper. lib. 1. cap. 4. & ſeq. & lib. 2. cap. 1. apud quos huius Sanctionis præſcriptam formam vſu comprobatam comperies,

N. Cum ſub Mauritio, inquit, inter Epiſcopum Romanum, & Patriarcham Conſtantinopolitanum, ſuper nomine œcumenici, controuerſia haberetur, vter eorum, vel vterque, ita appellandus foret, neque à Mauritio fuerit definita, tandem ſub Phoca ordi-

Digitized by Google

natum eſt, vt Romano adderetur nomen Papæ, quod antea omnibus Epiſcopis erat commune, Conſtantinopolitanus verò œcumenicus inſcriberet, proue ex Panuino in vita Bonifacij III. legi poteſt.

HOc eodem argumento Primatum à Phoca Tyranno ſceleſiſsimo, Pontifici Romano tributum blaterarunt, Lutth. in lib. de ſupput. tempor. Caluin. inſtit. lib. 4. c. 7. §. 17. Centuriat. mendaciorum Centur. 6. Illyric. in Hiſt. de Prim. Pap. & recentiores Caluiniſtæ, Molinæus, Othomanus, & Mornæus.

Sed hæc impiorum vaniſsima commenta, ſatis ſuperque confutarunt, duo illa fulmina belli, qui Catbolicæ veritatis hoſtes profligarunt, debellaruntque, Card. Baron. tom. 8. anno 606. Card. Bellarm. de Rom. Pontif. lib. 2. cap. 17.

At mentitur, & turpiſsimè quidem, dum inquit, Phocam decreuiſſe, quod Romano Pontifici nomen Papæ adderetur, Conſtantinopolitanus verò ſemper œcumenicus inſcriberet.

Quoniam Anaſtas. Paul. Diacon. Hiſt. Longobard, lib. 4. cap. 21. & Addent. ad Eutrop. Bed. libro de ſex ætatibus, Card. Baron. tom. 8. anno 606. vno ore affirmant, Phocam dumtaxat declaraſſe, Eccleſiam Romanam, omnium Eccleſiarum eſſe caput, nam Eccleſia Conſtantinopolitana primam ſe omnium Eccleſiarum ſcribebat; hoc tamen Phocæ reſcriptum nihil iuris Eccleſiæ Romanæ eripuit, ſed œcumenici nomen, quod ſoli debetur Chriſti Vicario, Conſtantinopolitanum ſibi iniuſtè arrogaſſe decreuit, neque verbum vllum penitus fecit, de titulo Papæ, Romano Pontifici addito, vel de œcumenicos Conſtantinopoli, Archiepiſcopo relicto.

Immò hæc eadem adamuſſim, iiſdem ſcriptoribus adductis, Panuinus, in vita Boniſacij recenſet. Addit verò quod poſtea tractu temporis, Conſtantinopolitani Antiſtites, œcumenici titulo ſe ipſos inſignire cæperunt, non quod vniuerſalis nomine, ius in alios Epiſcopos ſibi vindicare præſumpſerint, ſed vt primam omnium poſt Romanum Pontificem, tenere ſedem, hac nota declararent: verùm hæc acta dicit mortuo iam Photio, ſcilicet poſt annos octuaginta, ſupra ducentos, poſtquam Phocæ reſcriptum anno 606. emanauit, Card. Baron. tom. 8. eodem anno, Photius verò anno 886. moritur, Card. Baron. anno prædicto tom. 10. Mendax igitur in hoc quoque detegitur.

Impiũ Mendacium.

N. Eccleſiam Romanam ſpecie donationum, quas à Pipino, Carolo Magno, & Ludouico eius filio, recepiſſe iactabat, multas cæpit Vrbes occupare.

QVoniam verò tantorum aſſertione teſtium, huiuſcemodi donationum veritatem, adeò manifeſtè eluceſcere animaduerterat, quod mendaciorum nebulis obuolui nullatenus poterat.

N. Fatetur id quidem, ſed inquit, licèt de illis atteſtentur Iuo Carnotenſis, in p. 5. decret. cap. 14. Anſelmus in Collect. Canonum lib. 4. Gratian. in cap. ego Ludouicus diſt. 63. Antonin. Florent. hiſt. p. 2. tit. 16. cap. 1. §. 2. R. Volaterran, in 3. lib. Card. Baron. tom. 9. anno 817. tamen nullus Hiſtoricus Antonino vetuſtior, harum donationum meminit, præter Leonem Hoſtienſ. qui paulò anteceſſit, quaſi tot grauiſſimis ſcriptoribus, non ſit habenda fides.

SEd aliò tendit, nimirum, vt Romanæ Eccleſiæ Summum Pontificem ſuo deturbans Maieſtatis è ſolio, haud exemptum eſſe perſuadeat, ab impio diræ Tyrannidis iugo, quo Imperatores, per vim & iniuriam Pontifices ſubegerunt, ideò Henrici IV. Ludouici Pij, & Lotharij eius filij conſtitutiones impugnare nititur, ad quod Molinæum aduocat patronum.

In commẽt. ad diſt. 63.

Qui quidem Molinęus, Maieſtatem Pontificiam funditus euertere poſſe ratus, ſi conceſſiones, quibus Imperatores Eccleſiæ Romanæ debitam reſtituerunt libertatem, commentitias, & inualidas demonſtraſſet, vndè primò Bibliothecarium, tamquam earum promulgatorem aggreditur, cui nullam prorſus fidem eſſe habendam, vti ſuſpecto dicit, *Quod ſcripta ſua conſarcinarit ex quibuſuis vel Apocryphis, vel fictis ſcripturis in ſcrinio, vel in Bibliotheca Papæ repertis, modò eſſent in Domini ſui fauorem.*

Poſtea verò, eam improbat ſanctionem, qua Conſtantinus IV. Imperator, Benedicti II. ſanctitate permotus, liberam eſſe ſtatuit Pontificis electionem, nullaque Imperatorum, vel Exarcharum egere confirmatione, eamque vt falſam tribus ratiocinationibus potiſsimùm impugnat.

Prima, Quod Benedictus vix decem menſes vixerit, vndè vltra mare eius Sanctitas innoteſcere vix poterat. Pueriliter.

Altera, quod virtus Benedicti potiùs mouere debuit ad obſeruandum tam vtilem, & receptum morem. Ineptè impiè.

Verùm quanti ponderis hæc ſint, & an Molinæo digna, vel reſponſo egeant, quiſque iudicet, & animaduertat rogo, quomodo impiam, diramque tyrannidem temerè vſurpatam, in ſacroſanctos Chriſti Vicarios, quorum electio omnino libera, & ab omni poteſtatis ſecularis imperio prorsùs immunis eſſe debet, vtilem, receptumque morem dicat, homo; qui cum religione pietatem, humanitatemque exuerat, & cui vnus Romanus Pontifex præcipuè fuit inuiſus.

N. Tertio, quod numquam effectum ſortita fuerit, vt expreſsè atteſtatur, inquit, Volaterranus Antropol. lib. 22. ex cuius verbis poteſt deprehendi, vel modico tempore ſeruatam non fuiſſe, de quo ſatis conſtitit in Paulo poſt Benedictum, & in Conone apud Platinam.

AT Volaterranus quidem hoc nullo pacto vnquam cogitauit, ſed tantùm, inquit, modico tempore ſeruatam fuiſſe hanc Henrici conſtitutionem, quam verè factam apertè teſtatur; Platina verò in Conone, & alijs, qui poſt Benedictum electi ſunt Pontifices, ne verbum quidem de confirmatione Imperatorum. Neque obijcias Gregorij IV. exemplum, quoniam in eo hallucinatum eſſe Platinam inferiùs demonſtrabimus, ipſaque experientia eius reuincit errorem, ſiquidem Ludouicus, & Lotharius expreſsis con-

firma-

firmarunt ſanctionibus, hanc vſurpati iuris remiſsionem, à Conſtantino factam, cæterique Cæſares, vel nunquam ipſam infringere verbis, aut factis præſumpſerunt, & ſi aliqui Schiſmatici Imperatores, & hoc attentare cogitarunt, vt Henricus IV. Friderici II. & III. Ludouicuſque Bauarus, iuſta Anathematis ſententia icti vitam cum morte miſerrimè commutarunt, neque tamen efficere potuerunt, quin ſemper libera non fuerit Pontificum electio vſque in hanc diem: vide igitur Volaterranum toto errasſe cęlo.

Quoniam verò Platina in recenſenda hac Conſtantini ſanctione, etiam Romano exercitui eligendi Pontificem tribuere videtur, inquiens, *Vt deinceps, quem Clerus, Populus, exercituſque Romanus in Pontificem delegiſſet*, Expungendus erit ex Bibliothecario qui verbis his in Benedicto ait, *Suſcepit Diuales iuſſiones Clem. Conſtantini Magni Principis ad venerabilem Clerum; & Populum, atque felicisſ. Exercitum Romanæ Ciuitatis, per quas conceſſit, vt perſona quæ electa fuerit in ſedem Apoſtolicam è veſtigio abſque tarditate Pontifex ordinaretur* &c. Vides ergo, cui potiùs credendum ſit, an Bibliothecario, qui proprio munere res Pontificum, longè ante Platinam, & quidem ſynceriùs, conſcripſit.

N. Vt autem Molineus Bibliothecarium in ſupradicta Conſtantini ſanctione ſuſpectum effeciſſe exiſtimauit, ad impugnandam Ludouici Pij conſtitutionem, eadem modeſtia in Gratianum inuehitur, quod neque eſt maior ſit fides adhibenda, quàm Bibliothecario, ſiquidem ille domeſticus Papæ, & hic Monachus erat, qui vt Pontificibus morem gereret, non aliunde quàm à Bibliothecario dictum Canonem tranſumpſit.

AT clariſſimos hoſce viros à calumnijs immaniſſimi Catholicæ Religionis per duellis vindicent Trithemius, Card. Bellarm. totque alij, qui illuſtrium ſcriptorum ediderunt elogia.

N. Prima autem Molinei ratio, qua Ludouici reſcriptum impugnat, ea eſt, quod omnes, qui eam indigitarunt vnius Bibliothecarij fidem ſecuti ſint.

IPſe autem, ingenuè fateor, apud Bibliothecarium nuſquam reperi, quemadmodum rimatione facta ipſam non adinueniſſe teſtatur erudititiſſimus Cofreus, in examine myſterij iniquitatis, iniquiſſimi Caluiniſtæ Mornei pag. 478. videat igitur an oſcitanter hæc ſcripſerit, quod Platinæ aſſertioni mala fide ſteterit.

Quoniam verò hæc Ludouici conſtitutio, duo præcipuè continet, confirmationem ſcilicet donationum à Pipino Auo, & à Magno Carolo eius Patre, in Eccleſiam Romanam conſcriptas, & remiſſionem ampliſſimam iuris omnis, quod in electione, & confirmatione Pontificum retroacti Imperatores vſurparunt, in vtroque falſum eſſe Canonem à Grat. diſt. 63. deſcriptum, his cenſuit Molineus puerilibus ſanè argumentis probaſſe.

N. Primum eſt, quod Paſchalis ſtatim vt Pontifex renunciatus fuit legatos excuſatum & culpam non inficiandam, ſed in populum transferendam miſit ad Ludouicum Pium, qui vt manſuetus erat, ſatisfactionem quidem accepit, ſed cum increpatione Cleri, & Populi, *Quid autem*, inquit, *magis contrarium, aut repugnans eſt, præfacta ſuſpecta Bibliothecarij ſcriptura, certè ex hoc falſitatis conuincitur*.

AT quonam pacto Molineum adeò obcæcauit impietatis affectus, vt vir in alijs oculatiſſimus, non animaduerterit, quod perperam ratiocinabatur, ſiquidem Paſchali iam electo, ac ſatisfactione per legatos ab ipſo accepta; Ludouicus longè poſt, Donationes illas ratas habuit, conſtitutionemque prædictam edidit, eoſdem teſtes aduoco Platinam, licèt in facto ab alijs diſcrepet vt ſuperiùs, & Sabellicum.

Quomodo igitur ex hoc quod præceſſerat, actus ſubſecuti falſitatem deducere potuit, plauſtrum ante Boues.

Præterea reſponſum hoc quod Platina ab Imperatore legatis datum refert, haud ſatis conſonat cum his, quæ ipſe Ludouicus ſcribit ad Paſchalem, in eadem conſtitutione; *Ego Ludouicus*, in cuius fine hæc leguntur, *Vt electus Pontifex legationem ad ſe, & ſucceſſores mittat, amicitiæ pacis & charitatis conſtituendæ cauſa, ſicut in temporibus Domini Caroli Imperatoris, genitoris noſtri conſuetudo erat faciendi*, &c. quamobrem ſi Carolus ab electo, & conſecrato Pontifice, nil aliud voluit, quàm legatos ad ſe mitti amicitiæ cauſa, profectò neceſſum eſt dicere, Paſchalem ad Ludouicum miſiſſe legatos, non confirmationis petendæ, ſed amicitiæ confirmandæ gratia, & cùm ſatisfecerit conuentis, non poterat Ludouicus reſpondere legatis, vt deinceps inſtituta, & pacta maiorum ſeruarent, cauerentque ne maieſtatem læderent; ſed res ipſa qualiter ſe habuerit ſatis explicat ſcriptor Annalium Pipini, Caroli Magni, & Ludouici, eorum familiaris, qui Aſtronomus dicitur, is enim anno 817. hæc habet, *Stephani obitu prænarrato, cui Paſchalis ſucceſſor electus, poſt completam ſolemniter ordinationem ſuam, & munera & excuſatoriam Imperatori miſit epiſtolam, in qua ſibi non ſolum nolenti, ſed etiam plurimùm renitenti, Pontificatus honorem, velut impoſitum aſſeuerat, & pallium quod præceſſoribus ſuis factum erat, etiam ſecum fieri ac firmari rogauit.*

Vides itaque excuſatoriam, non quidem ſcriptam de conſecratione, ante confirmationem Imperatoris facta, ſed humilima excuſatione, quod ſibi nolenti, & renitenti Onus Pontificatus impoſitum ſenſerit, & pacta dumtaxat, cum maioribus olim inita, ſcilicet fœderis, & amicitiæ cum ipſo quoque rata manere expoſtulabat, hallucinatum igitur hìc quoque Platinam, prout pluribus in alijs, fateri oportet.

N. Altera, quod Lotharius, eiuſdem Ludouici Filius, ipſo Ludouico ſuperſtite, tempore Eugenij Romam profectus, in ea Politiam ordinauit, & Magiſtratus inſtituit: Hoc autem fieri non potuiſſet, ſi Ludouicus Romam, caput Imperij, Papæ donaſſet.

FAlſum aſſerere, & verum reticere, idem eſt crimen, cùm ea non retulit, quæ de pro-

profectione Lotharij ad vrbem, literis conſignarunt Aymoinus, lib. 4. cap. 112. & Authot vitæ Ludouici Pij, ſcilicet quod Ludouico expeditionem in Britannos parante, Lotharius Romam mittitur, ad componenda diſſidia, quæ inter Romanos flagrabant, eò quod poſt obitum Paſchalis „ Duo fuerant,
„ *inquit*, per contentionem Populi electi
„ Pontifices; Eugenius, tamen Archipresby-
„ ter, tituli S. Sabinæ, vincente nobilium
„ parte, ſubrogatus, & ordinatus eſt, *de re-*
„ *liquis autem hæc idem Author enarrat*, Lo-
„ tharius verò iuxta Patris mandatum Ro-
„ mam profectus, ab Eugenio Pontifice ho-
„ norificè ſuſcipitur, cui cum iniuncta ſibi
„ patefaceret, ſtatum Populi Romani iam-
„ dudum quorumdam Præſulum peruerſita-
„ te deprauatum, memorati Pontificis bene-
„ uola aſſenſione, ita correxit, vt omnes, qui
„ rerum ſuarum direptione grauiter fuerant
„ deſolati, de reſtitutione bonorum ſuo-
„ rum, quæ per illius aduentum, Deo donan-
„ te, prouenerant, magnificè eſſent conſo-
„ lati. „ Idem Aymoinus loco citato & Sigon lib. 4. de Reg. Ital. ad annum. 825.

Quod igitur non proprio iure, ſed Pontifice volente, & permittente geſſerit neceſſum eſt fateri.

Immo & noua lege præſcripſit Pontificem ex decreto Sacrorum Canonum, à Romanis eligendum fore, quibus per constitutiones SS. Patrum electio fuit conceſſa Sigon. de Regn. Italiæ in Ludouic. anno. 825. quam explicat Card. Baron. tom. 6. anno 824. hinc inferens Lotharium ad formam Canonum liberam, redegiſſe ab Imperatorum vſurpato iure Pontificum electionem, in quem inuehitur ſuo more Melchior Goldaſtus in rational. Conſtit. Imperial. p. 1. pag. 21. & p. 2. pag. 13. hanc Cardinalis interpretationem irridens, ſed ineptiſſimè quidem, neque ad hoc alia probatione opus erit, quàm ipſius Goldaſti, qui eadem 1. p. pag. 1. & 2. eadem verba Conſtitutionis Lotharij, per Conſtitutiones SS. Patrum interpretatur, id eſt *S. Patris Adriani, ad impoſturam illam referens, quam Carolo conceſſam dicunt ab Adriano poteſtatem in Pontificem eligendi, &c.* Cur ergo non licebit Card. Baro. eadem interpretatione ad veritatis confirmationem aptiùs vti? Neque verum eſt, prout ipſe aſſerit hac Lotharij ſanctione, abrogari Conſtitutiones Conſtantini IV. & Ludouici Pij, cum in ea non ſit expreſſum, nec vna alteri repugnet, vt tacita eorum reuocatio huic videatur neceſſitate ineſſe, Lotharius igitur ius omne, ſi quod ei hac in re fuiſſet, ea Conſtitutione abdicaſſe neceſſariò ſequitur, ſed qui affectu trahuntur ad alteram flecti partem neceſſe eſt, quod ſi Goldaſtus rem æqua lance penſitaſſet, haud profectò in Card. Baronium, S.R.E. Principem virum, & totius Orbis iudicio celeberrimum tam impudenter eſſet debacchatus, vel Eugenium ſummum Pontificem, à Lothario Vicarium Imperij Romæ conſtitutum fuiſſe, non minus temerè, quam falsò aſſeruiſſet, immo conuicia in Chriſti Vicarium impiè protuliſſe ipſum puduiſſet.

N. Tertia, quod Volaterranus lib. 3. Geograph. prætenſam Conſtitutionem longè aliter, quàm Gratianus refert.

At Molinæus & hic cæcutit; haud ſanè animaduertit, Gratianum non integram tranſumpſiſſe conſtitutionem, ſat enim fuit donationis particulam cum rebus in ea deſcriptis referre, quoniam eadem reliquorum ratio erat, ideò obtruncat ibi, *Et infra* pergens alteram liberæ electionis partem recenſere, quamobrem ſicut eadem legitur conſtitutio apud S. Antonin. Hiſt. p. 2. tit. 6. ſ. 2. apud Volaterran. lib. 3. Geograph; & apud Card. Baron. tom. 6. anno. 817. conſonam quoque & his relatam à Grat. neceſſum eſt fateri, prout idem Card. Baronius comperiſſe teſtatur, collatione facta cum Codicibus Vaticanis, quorum authoritatem maximam eſſe nemo inficias ibit; ſi enim ſcripturis repertis in Archiuijs Principum, quæ inter alias ſcripturas authenticas ſeruantur, ſub cuſtodia publicorum Officialium ad hoc ſpecialiter conſtitutorum, vbi contraria non vigeat conſuetudo, fides habetur Felin. in cap. ad audientiam de præſcr. Crauet. de antiq. p. 1. ſeſſ. 2. verſ. quarto limitatur cur multò magis hoc idem tribuendum non erit Archiuio, & Bibliothecæ ſummorum Pontificum, in quibus innumera ſeruantur publica, authentica, eademque vetuſtiſſima monumenta, præſidentibus huic muneri S.R.E. Cardinali, totque alijs integerrimis, eruditiſſimiſque Viris; vnde fit, quod apud omnes magnæ ſemper fuerint exiſtimationis, plurimumque fidei habuerint, quæcumque ex ipſis tranſumpta, ſiue edita fuerunt.

N. Quarta & multò magis, quia fides hiſtoriæ repugnat, per prædicta, tum ex eo quod Volaterranus ibi Calabriam inferiorem, & ſuperiorem, & Ducatum Neapolitanum includit, & alia, quæ conſtat, ex fædere diuiſionis, inter Carolum Magnum, & Imperatorem Conſtantinopolitanum, facta, Græcorum Imperio ceſſiſſe, porrò, veriſimile non eſt, quod Ludouicus ea donaſſet, quæ non poſſidebat.

Verùm ſi animaduertere voluiſſet, quod Siciliam, Calabrias, aliaſque Prouincias, Vrbeſque Patrimonij S. Petri Leo Iſauricus primus omnium inuaſerat, eorumque redditus in fiſcum Imperiale redegerat, quas cæteri eius ſucceſſores licèt iniuſtè, ſemper poſtea detinuerunt, Theophanes, & Cedrenus, Anno DCCXXXII. tantùm Iureconſultum non latuiſſet, ea nimirum ratione, hoc actum eſſe, ne diuiſio prædicta, cum Imperatore Orientis, à Carolo eius Patre facta, Romanæ Eccleſiæ vllum vnquam poſſet inferre præiudicium, quòd iniuſtam Orientalium poſſeſſionem, tacito aſſenſu probaſſe, vel Papa, Donationis prædictæ confirmationem recipiendo, cum his, quæ in ea dumtaxat erant deſcripta, ratam habuiſſe: aliorum verò Eccleſiæ Romanæ locorum, quæ Græci Imperatores vi occuparant, iura omnia abdicaſſe viderentur, immo Ludouicus, vt eam improbaret inuaſionem, ac veluti quadam obligatione ſe ſe obſtringens, ad vindicanda, quæ per iniuriam fuerant Eccleſiæ vſurpata, quod ſpecies donationis eſt ſupra dictis maiorum ſuorum Donationibus, has, & alias Vrbes Prouinciaſque pia munificentia adiecit.

N. Quinta, hæc Ludouici Donatio, ſi qua

fuit,

Digitized by Google

ſuit, nulla eſt ijſdem rationibus quibus Doctores communiter inualidam probant Conſtantini Donationem, quia ſicut Imperium alienare non poterat, ita neque Regiones Imperij, donare licuit, Gloſſ. in Aut. quomodo oporteat, Epiſ. coll. 1. Signorol. conſ. 26. præſertim Romam quæ caput eſt Imperij ſententis Batt. in proem. ff. Albet. in l. Bene à Zenone C. de quadr. præſcr.

De hac Conſtantini Donatione, Grammatici certant, ſiquidem Valla ludimagiſter, ſupra crepidam iudicium proferre auſus, ratiuncculis pædagogicis, in eam inuehitur, verùmtamen validam, & iuſtam eſſe, contra Accurſ. aſſerunt, Io. Andr. in cap. ego Ludouicus diſt. 63. & in Clem. ne Romani in verb. Conſtantinus de iureiur. Hoſtienſ. in ſumm. de immun. Eccl. §. pen. remque ipſam luculentiſſimè explicat, Io. Hugo in tract. de off. quatuor Prælat. in q. de translation. Imper. in Eccleſ. & q. de donat. Conſtant. ſiquidem totius & partis in hoc ratio non eſt eadem, vniuerſis enim diſtractis ſupprimeretur imperium, quod parte dumtaxat alienata, ſtat: res igitur particulares donare, & vendere Imperator poteſt. l. apud Iulianum §. fin. de leg. 1. præſertim verò conſenſu Senatus Populique Rom. accedente, & Prouincias, & Vrbem etiam Romam alienandi facultas eidem libera fuit, poſtquam à Senatu & Populo Imperium habet Hiſtorici omnes aſſerunt, & l. 2. §. nouiſſimè de orig. iur. eodem ergo Senatu, & Populo conſentientibus transferre in Eccleſiam potuerunt, Gloſſ. in l. Legatus de offic. præſid. immo Accurſij & aliorum ratio eſt, quia donatio Conſtantini profuſa admodum videtur, quæ locum haud ſibi vindicat in Eccleſiam, cui quæcumque ſcripta fuerit, profuſa, & immenſa dici nequit Aut. de reb. Eccl. non alien. §. finimus l. illud. c. de ſac. vbi animaduertit einſdem Accur. glo. in verb. alia cauſa, & in auth. vt non fiant pign. in verb. illud verſ. niſi tantummodò.

Neque pariter ex ea imminuitur Imperium, quæcumque enim Eccleſiæ donata fuere, Deo oblata ſunt, qui Dominus vniuerſorum eſt, ac longè maiora Imperatoribus contulit, res igitur in priſtinum redit, quamobrem iura Imperij, nulla ex parte læſit l. ſi vnus §. quod in ſpe Hug. de pact. ibique gloſſ. in §. pactus ne peteret eod. Hugo, citatis tract. & quæſt.

N. Sexta, quia Populus Romanus, Donationibus, ſiue alienationibus hiſce nunquam conſenſiſſe apparet, immo de diſſenſu conſtat, etiam per continuam reſiſtentiam, tempore Eugenij III. Adriani IV. Alex. III. Lucij III. & Vrbani IV. ergo nullæ Bald. in tit. de nou. Cod. faciend.

Senatus Populique Romani Conſilio, & aſſenſu, hanc Donationem fuiſſe à Conſtantino factam, in ipſius Inſtrumento legitur, quod Molinæum etiam animaduertiſſe non dubito, prout notauit Ludouicus de Sardis, in ſuo tract. de legitimat. tit. de legit. per reſcrip. verſ. circa quam num. 6. quamobrem, quod ſemel placuit, poſtea diſplicere non poſſe, regula eſt iuris vulgata, quoniam contractus à principio liberæ voluntatis, poſt actum verò neceſſitatis ſunt, tandem obſtat immemorabilis præſcriptio, quæ cum titulum tribuat, etiam prædones in eorum detentione tuetur, quæ legitimam efficit poſſeſſionem: meritò in Concil. ſub Hadriano. II. cap. 18. relatum in cap. placuit, diſt. 56. §. 3. ſancitum fuit non poſſe ab Eccleſia auocari, res eidem donatas, & qui hoc attentauerit, etiam Principes excommunicantur, fruſtra igitur Romani reluctantes, ſemel actum, infectum reddere, vi & iniuria pluries conati ſunt.

Omnes namque fere Pontifices, ad Nicolaum vſq; V. huiuſmodi ſemper fuerunt curis exerciti, vt Romanorũ reprimerent audaciam, qui antiquæ eorum Reipublicæ memores, ad priſtinam libertatem vindicandam, Conſules, ad quos omnis redigeretur poteſtas, ſede vacante ſæpiſſimè crearunt.

Sed Pontifices, ſeditionibus his, ſacroſanctam ſemper oppoſuerunt Maieſtatem, qua vel ſola, vel Anathematis terrore perculſi, quos conſcientia defectionis agitabat, eorum Imperio parere, non detrectarunt, Platina Panuinus, cæterique Hiſtorici, ampliſſimi teſtes huius veritatis ſunt, in Eugen. III. Hadriano IV. & Alexandro. III.

Rebellium igitur, qui defectu Principis, amoto metu, deſciuere tumultum, appellat diſſenſum, quo ſolo Tyrannicum efficit legitimum Principis Dominium.

N. Septima, quod nullus vnquam Pontifex ad communienda Eccleſiæ Romanæ iura, hiſce Conſtantini, & Ludouici Donationibus vſus eſt, vel eam ad probationem adduxit, quæ tamen maximè in rem ſuam feciſſent.

N. Idque comprobat exemplis, quorum primum eſt Nicolai. III. in cap. fundamenta de elec. in 6. qui licèt de Conſtantini hac Donatione mentionem faciat, poteſtatem tamen Romani Pontificis non inde, verùm ſacræ ſcripturæ verbis depromit.

In ipſum autem caninis irruit dentibus, ac irridendo mordet, quod fabulam Conſtantini narrauerit, ſacramque ſcripturam Phariſaico & Iudaico more, ad terrenum Regnum detorſerit.

N. Item exemplo Gregorij VII. quem tanto molimine Germanorum Imperium aggreſſum eſſe, atque attriuiſſe dicit, nec verbum vllum de his feciſſe ſed verbis Chriſti tantummodò vſum, verùm ad imperium totius Orbis malè detortis.

Tandem Benedicti XI. & XII. contra Ludouicum Bauarum, qui non alio titulo quã Vicarij Chriſti alter Florentiæ, Magiſtratus, alter Mediolani Vicarios ſuo nomine conſtituit, & Vectigal impoſuit.

Sed quorſum hæc? habent Petri ſucceſſores immediatè ab ipſo Deo, in vniuerſum Orbem Chriſtianum, poteſtatem ampliſſimam, cuius iure quæcunque agunt, iuſtè & ritè agere dicuntur, vt ſuperiùs toties dictum eſt, non igitur Donationibus Imperatorum opus erat, vbi diuinum teſtimonium, eorum authoritatis habebant.

Duo autem de Conſtantino in ipſo cap. Fundamenta, ex Nicolao narrantur, alterum quando à Sancto Silueſtro Papa fuit baptizatus, & à lepra infectus, diuinitus conualuit:

Alte-

Alterum quod Romanæ Eccleſiæ, vt pro tot, tantiſque beneficijs, quã Deus in ipſum contulerat, aliquid rependeret, munera ampliſſima obtulerit, vtrumque autem, veluti fabuloſa, ſemper reſpuerunt, Lutherus Caluinus, Melancton, & nouiſſimè Magdeburgen.cen.4. cap. 7.

Sed pro Nicolao ſunt, Theophanes in Chronograph. Metaphraſtes in vit. S. Silueſ. c. 14. Zonaras, & Cedrenus, in Conſtantino idem Cedren, in Leone Iconomacho, Michael Clycas, p. 4. annalium Nicephor. hiſt. lib. 7. cap. 29. & 35. Monologium Græcorum Kalendis Ianuarij, Ammianus lib. 27. cap. 2. Zozimus lib. 2. de Conſt. Author actuum Silueſ. apud Vincen. Burgu. lib. 13. cap. 47. & 53. Damaſ. in Siln. Gregor. Turon. Hiſt. Franc. cap. 12. Beda de ſex ætac. in Conſtant. Hincmarus in vita S. Remig. Aſt. Bibliothec. in Chron. Ado Vienn. in Chron. ætat. 6. Marian. Scot. in Chron. anno 321. Berengarius Abb. de Inuent. S. Crucis, Honor. Auguſtod. in ſpec. Eccleſ. Hugo Victori. excerpt. prior. lib. 8. c. 1. Otho Friſingh. in Chron. lib. 4. cap. 1. Godfrid. Viterbien. p. 16. Chron; Conrad. Vſperg. in Conſtant. Albert. Staden. in Chron. anno 314. Martin. Polon. in Silu. Matthæus Vueſtmonaſt. in Chron. de Conſtant. Io. Saliſber. lib. 4. Polycrat. cap. 6. Paul. Diacon. de geſt. Longobard. lib. 6. cap. 10. aliàs 28. & cap. 13. al. 43. Iuſtini. Imperat. in auth. cit. Eccl. Rom. cent. anno. gaud. præſcript. coll. 2. Eckbertus aduerſus Catharos ſerm. 3. Balſamon in Nomocan. Photij tit. 9. Vinc. Lupold. Bebenburg. de veter. Princip. German. Zelo, Gennadius ſcholar. Patriarcha Conſtantinopolis de Prim. Rom. Pontif. ſect. 3. Iuo Carnotenſis p. 5. decret. cap. 49. Platina in Marc. Sigon. Hiſt. de Occident. Imper. lib. 3. de Baptiſmat. Conſtant. Patres autem & Pontifices conſultò prætereo, vt de re hiſtorica veritatem ex hiſtoricis eruamus, atque impudentiam per iniuriam irridentis iure irrideamus.

Neque mireris Lector Molinæum in hos ſanctiſſimos doctiſsimoſque Pontifices obijcere tanquam ſacræ ſcripturæ verba inuerterint, eius namque perditiſsimi effrontiſque Magiſtri diſcipulus fuit, qui blaſphemare auſus eſt, Chriſtum ipſum in quo ſunt omnes Theſauri ſcientiæ, & ſapientiæ Dei, ſcripturæ diuinæ locos in alium flexiſſe ſenſum: verum eſt igitur ipſius ſaluatoris præſagium, ſi me ſunt perſecuti, & vos perſequentur, non enim eſt ſeruus maior Domino ſuo.

N. Octaua, quod re ipſa falſitas huius Canonis deprehenditur ex eo, quod Platina ſcribit de Gregorio IV. viuente adhuc Ludouico electo, quem tantæ modeſtiæ fuiſſe dicit vt Pontificium munus non priùs obire voluerit, quam à legatis Ludouici ob eam cauſam Romam miſſis confirmatus eſſet.

Verùm ſi Molinæus, tot tantiſque Clariſſimis ſcriptoribus, qui hanc Ludouici Conſtitutionem aſſerunt, fidem noluit haberi, quo iure nunc vni Platinæ tantum tribuit, vt ipſius teſtimonio ſtandum omnino ſit contra omnes iuris vtriuſque regulas, quæ teſtis vnius dictum nullam facere probationem ſtatuunt; profectò ex innumeris hiſtoricis, eorumque præcipuè, qui res geſtas Pontificum ſcripſerunt, nullus alius, Platina excepto, hoc de Gregorio narrant, quamobrem aſſertio ipſius non quidem erroris ſuſpicione caret, quod eidem in pluribus alijs Pontificibus, & iure ſanè optimo obicitur, vt ex notis Panuini animaduertere licet.

Præſertim quia ipſemet Author, neque Eugenium ij. neque Valentinum, qui inter Paſchalem, & Gregorium interceſſere, neque Sergium ij. Leonem iv. Benedictum iij. qui poſt Gregorium ſucceſſiuè electi fuerunt, hanc Imperatoris confirmationem expectaſſe, aut quæſijſſe ſcribit, prout veriſimiliter quidem expectanda erat, neque Ludouicus aliter fieri paſſus eſſet, ſi res verè ſe haberet, vt de Greg. narrauit, ne ſcilicet iura Imperij exolerent, immò & Nicolaum I. renunciatum, in ſolio Apoſtolico collocatum, conſecratum, ac demum Corona Pontificia redimitum refert, ipſo Ludouico Romæ degente, neque tamen dicit, vel quod Imperator electioni interfuerit, aut confirmauerit, rem autem tanti momenti reticuiſſe non eſt cenſendum, poſtquam in vitis aliorum Pontificum, quorum electioni Imperatores præbuerunt aſſenſum, hoc numquam prætermiſiſſe videmus.

Sed quod magis vrget in Adriano ij. idem Author hæc ſcribit, *Legatos quidem Ludouici, qui eam, ob cauſam aderant, indignatos, quod nuſquam dum electio, & Coronatio Pontificis agerentur, intereſſe potuiſſent, vt authoritatem Imperatoris interponerent & quamuis ea ratione ſatis ipſis factum videretur, quod multitudinis voluntatem, in tanto tumultu moderari non potuiſſent, eos tamen rectè facturos, ſi virum optimum de more ſalutarent*, &c. Sed animaduertas obſecro, quæ ſubdit, &c. *fecere id legati, quamquam apertè cernerent, Clerum, & Populum eligendi Pontificis totam authoritatem ſibi vindicare, ne deinceps Principis cuiuſdam nutus expectaretur, fortè etiam vt libertas Eccleſiaſtica, tum innoteſceret*, &c. atque ne hoc ipſo Ludouico inſcio, aut inuito actum putes, pergit Platina, *Superuenere à Ludouico Imperatore literæ, quibus Romanos admodum laudat, quod ſummum Pontificem, ſanctè, iuſtè, & integrè creaſſent, non expectato aliorum voto, & rationem adducit, qui fortè ea in re ob ignorationem perſonarum minus iudicij habuiſſent, qui enim*, inquit Platina, *fieri poſſe dicebat, vt Peregrinus & hoſpes dignoſcere poſſit, in aliena Republica, quis potiſſimùm cæteris præferendus ſit, id maximè ad Ciues pertinere* &c.

At non ne hæc toto cœlo aduerſantur his, quæ idem Platina in Gregorio iv. de Ludouico dicit, quonam obſecro pacto Pontificem obire munus, non antea ſinebat, quàm ipſe confirmaſſet, ne Iura Imperij amitteret. ſi nunc reclamantibus Legatis eius, rem ipſis non vocatis peractam, nihilominus ſanctè, & integrè creatum Pontificem ſcribit eius voto minimè expectato, quod deinceps ſeruatum legimus, quamobrem de Adriano iij. idem Platina inquit, tanti animi fuit, vt initio Pontificatus ſui ſtatim ad Senatum Populumque retulerit, ne in creando Pontifice authoritas Imperatoris expectaretur, atque libera eſſent, & Cleri, & Populi ſuffragia.

Atque vt omnem aduerſarijs præcidat

anſam,

Digitized by Google

anſam, ne diceteot Nicolaum prim. ſatis conſtare à Ludouico confirmatum, ex præſentia ipſins, ſubdit, *quod quidem inſtitutum, à Nicolao tentatum potiùs, quàm incboatum diximus*, vt hoc etiam explicaret Ludouici nullas extitiſſe partes, in creatione eiuſdem Nicolai, qui cum Imperatore multa collocutus tantùm fuit, ad Pontiſicatum, & Impetiuu pertinentia.

Sed Molinæo coucedamus, Platinam vera teſtatum, nullum profectò Gregorius libertari Eccleſiæ iotuliſſet præiudicium, quam Ludouicus ea tantùm lege Romanis reliquit, vt ſine aliqua promiſſione, ambiguitate, & contradictione, more canonico, electio fieret, vt in dicto cap. ego Ludouicus &c. & animaduertit Sigon. lib. 4. de Reg. Italiæ ad annum 817. quod ambitio & auaritia Romanornm adeò inualuerat, vt plerumque potentiores, ditioreſq; Pontificatum ambirent, vnde Schiſmata ſæpiſſimè oborta non ignorabat, quamobrẽ Pius Imperator, de noui Pontificis creatione certior fieri voluit, vt ambitum, & ſimooiã omnem ab Eccleſia Dei arceret: Gregorij igitut tãta fuir modeſtia, quod Legatos Imperatoris, haoc vnã ob cauſam, expectandos cenſuerir, vt eius electionem, omni prorſus ſuſpicione carere, atque canonicain eſſe conſtaret, prout diſertis verbis Platioa ſcribit, nou prius Pontificium munus obire voluerit, quàm à Legatis Ludouioi diligenter, ſua electio diſcuſſa eſſet, ſed hac de re alibi erit agendum, hactenus Molinæus.

Poſtmodum Anthor, vt Imperatoris poteſtatem in Romanos Pontifices oſtenderet, ea refert, quæ Fridericus ij. aduerſus Alexandrom iij. legitimum Pontificem, diriſſimo ſchiſmate geſſir, atque ab illa exorditur Curia, quæ ipſo Friderico indicente, Papiæ habita eſt, quam, vt ei aurhoritatem quærat, nomine Concilij decorauit, ſed hac de re ipſum audiamus Fridericum, apud Radenicum lib. 2. cap. 55. in epiſt. ad Alexandrum, quem Rolandum Cancellarium appellat, cæteroſque Cardinales vbi poſt initium, inquit, *vt autem huic peſti competens, & Deo gratum exbibeamus remedium, & religioſorum virorum Conſilio, generalem Curiam, & Conuentum in octaua Epiphaniæ Papiæ indiximus celebrandam*, &c. Item, vt *Ad eamdem Curiam, ſiue Conueutum veritatis*. &c. *Teſtis eſt mihi Deus, quia in hac Curia*, &c.

Idem in Epiſtola, ad Hermimanum Epiſcopum, *Ex Concilio itaque omnium, qui aderant, Epiſcoporum, cæterorumque Principum*, &c. *vnam ſolemnem, & generalem conuentionem* &c. *Quatenus ad prædictam Curiam, omni occaſione remota venias*.

Vides quod ipſe Imperator, illegitimum hunc Conuentum appellare Conciliinn non eſt auſus, vel hoc à ſe ipſo non dixit ſed Diuino cogente nnmine, vt ex hoc etiam apertè diguoſceretur, non ſolùm, quod Concilij oomine hæc Schiſmaticorum Conuenticula omnino fuit indigna, verùm quod Concilia indicere Imperaroris non eſt. Curiam igitut nuncupauit iure ſanè optimo, qnoniam iudicij ſecularis ad inſtar agendum eſſe ſtatuerat, vt ſcilicèt Imperator io ea præſideret Epiſcopis, eorum vota auditurus, vt poſtea de ſummo Pontifice ſententiam pronunciaret, diſertis oamqne verbis, hæc ipſe expreſſit in proximè dicta Epiſtola ad Epiſcopum Brixienſem, inquiens, *Et ſecundùm ſententiam Orthodoxorum, litem dicere debemus*, &c. Licèt poſteà id agere minimè præſumpſerit, indignnm ſanè facinus vt Chriſti Vicarium Apoſtolicæ Sedis Præſulem, qui nulli hominum iudicio ſubiacet, is præſumpſerit iudicare, quem eadem ſancta Sedes paulò ante ad pedes Adriani occidentem, & dum Pontifex equum conſcenderet ſtratoris munus obeunrem, atque ab ipſo coronam, Sceptrum, & gladium humillimè recipientem viderat.

Verùm enim verò, antequam puerilia iſtius argumenta expendamus, quædam de hac Papienſi Curia breuiſſimè animaduertenda ſunt.

Fridericus iam antea in Romanam Eccleſiam odio exarſerat, ægrè ferens literas Adriani, quibus ipſum obiurgauerat, quod iu eos, vt par erat non animaduerterit, qui Archiepiſcopum Londinenſem ad limina Apoſtolorum proficiſcentem, carceri, & vinculis manciparant, ſed potiùs ram atrox delictum diſſimularet, dum Archiepiſcopus adhuc vinctus immaniter denitebatur, *Præcipuè tamen*, vt Radeuicus in Frider. ib. cap. 10. inquit, *Vniuerſos accenderat*, ſcilicet Germanos, *Qui aderant quod præmiſſis literis inter cætera, dictum fuiſſe acceperant, dignitatis, & honoris plenitudinem, ſibi à Romano Pontifice collatam, & inſignia Imperialis Coronæ, de manu eius Imperatores ſuſcepiſſe*, &c. pergit Radeuicus.

Atque, *ad horum verborum ſtrictam expoſitionem Auditores induxerat, quod à nonnullis Romanorum temerè aſſirmari nouerant, Imperium Vrbis, & Regnum Italicum, donatione Pontificum, Reges noſtros hactenus poſſediſſe, idque non ſolùm dictis, ſed & ſcriptis, atque picturis repræſentare, & ad poſteros tranſmittere* &c. Vides iam vlcus, hinc prima mali labes, ac ſi vulgata non eſſet translatio illa Imperij, à Græcis in Francos, & à Francis in Germanos facta, de qua tot extant Hiſtoricorum, & Imperatorum aſſertiones, apud Card. Bellar. in lib de translat. Imper. vt nullo pacto tergiuerſari poſſi.

Vnus autem ex Legatis à Pontifice, cum hiſce litteris miſſis fuit Rolandus Caocellarius poſteà, Alexander iij. vt idem Radeuicus eſt teſtis, quamobrem, & quod, vt inquit Krantius Saſſ. lib. 6. cap. 18. multos in Francia Imperatori feciſſet infenſos, auerſum ſibi animum fecerat Friderici.

Mortuo Adriano, maior Cardinalium pars Alexandrum crearunt Pontificem, quatuot tantùm diſcrepantibus, qui Octauianum Antipapam Victoris nomine renunciarunt, Friderico autem Cremam obſidenti, huius Schiſmatis nuncium eſt allatum de quo Krantius hæc ſcripſit Saſſ. lib. 6. cap. 18. *Qua res viſa eſt Imperio olim detruncato, repromittere in integrum reſtitutionem, qua de re non inuitus audiuit eam de Pontificatu controuerſiam*.

Cogitans igitur, vt ex actis Alex. refert Card. Baron. tom. 12. anno. 1159. Imperatorem libertatis priuilegium, ab ipſo Domino, Eccleſiæ ſuæ ſanctæ conceſſum poſſe irritare, & iuxta voluntatis ſuę arbitrium, Papam in ſede

Digitized by Google

ſede Apoſtolicam intrudere, *Iam propenſior*, inquit Krantius, *in Octauianum pridem ipſi notum, cum eſſet in Vrbe coronandus, fortè, & tum verba de Summo Pontificatu ferentes exiſtimabantur* &c. Conuentum Papiæ habendum indixit, atque eadem pergunt acta, *Duos ex fautoribus ſuis Verdenſem, & Pragenſem Epiſcopos, ad fratres, qui cum Domino Alexandro venerant in Ciuitatem Anagniam deſtinauit, ſcribens non ſicut aduocatus, & defenſor Eccleſiæ, ſed ſicut ſuperior Iudex, & eò minus ſuper eos poteſtatem habens* &c. *qui quidem ex parte generalis Eccleſiæ Pontifici Alexandro, & Cardinalibus præceperunt, vt in octaua Epiphaniæ conuenirent, ad eius præſentiam, audituri, & recepturi quid in ea Curia dictaretur*. &c.

Krantius lo. co citat.

Quibus Alexander, magnanima libertate reſpondit, quod ipſum ad Curiam, vel ad ſenrententiam Imperatotis accedere, canonica traditio, ac Reuerenda Patrum authoritas non permittebat, Romanumque Pontificem à nemine Iudicandum eſſe; eo conceſſit Victor, ibique, inquit, Neubrigenſis, *In gratiam Imperatoris, qui cum ſuis Ducibus terribilis aderat; legitimus Pontifex illegitimè declaratus, & à Friderico eſt confirmatus, quamobrem Alexander Fridericum excommunicauit*.

Ad hunc verò Conuentum, vt literæ Friderici ad Brixienſem Epiſcopum, apud Radeuicum vbi ſupra, demonſtrat, vocati fuerant Epiſcopi omnes, & viri religioſi quinque Regnorum, nec tamen illicitè vocationi paruiſſe vltra quinquaginta, idem Radeuicus cap. 65. affirmat, neque omnes ſubſcripſiſſe. patet apud eumdem cap. 67.

N. Ex huius igitur Conciliabuli actis atq; ipſius Friderici verbis primum hauſit argumentum, quo vt Concilij conuocandi Poteſtatem, & ius confirmandi Romanum Pontificem Imperatoribus vindicaret, adducit ex Radeuico lib. 2. de geſtis Friderici cap. 56. epiſtolam ad Epiſcopos tranſmontanos, & Spigellium ad eum §. 3. Guntherium lib. 3. Ligurini.

CVius quidem epiſtolæ poſt narrationem ſchiſmatis, quo tunc Eccleſia conflictabatur, hæc ſunt verba.. Ne itaque in tantæ
„ diſcrimine diſcordiæ, vniuerſalis Eccleſia
„ periclitari poſſit, Romanum Imperium,
„ quod ad remedium, tàm pernicioſi morbi,
„ Diuina Clementia prouidit vniuerſum ſa-
„ luti debet ſollicitè prouidere, &c. Coadu-
„ natis, itaque in vnū omnibus Epiſcopis, &c.
„ Quod facto opus eſſet inueſtiganimus ex
„ decretis Romanorum Pontificum, & ſtatu-
„ tis Eccleſiæ veraciter accipientes; quod
„ ex orto ſchiſmate in Romana Eccleſia, ex
„ duorum Apoſtolicorum diſſenſione, am-
„ bos vocare, & ſecundum ſententiam, &
„ Concilium Orthodoxorum litem decidere
debæremus, &c. Pergit poſtea quod Curia indicta Alexandrum, & Octauianum ad eam vocari.

Vtrum autem reſponſum eorum, qui aſſentabantur Imperatori, vel potiùs è re fuiſſet adducere acta ſynodorum Sinueſſanæ, Romanæ ſub Syluestro, ſub Simacho, ſub Syxto III. & ſub Adriano II. aut Chalcedonenſis contra Dioſcorum, in quibus primæ Sedis Præſulem, neque ab Auguſto, neque à Regibus, neque ab omni Clero, neque à Populo iudicari poſſe explicatum fuit, ſeu Mileuatanæ in qua etiam Clerici, qui Iudicium Imperatoris ſpontè ſubierunt, grauiſſimè plectuntur, aut ſummorum, eorumdemque ſanctitate celeberrimorum Pontificum decretales epiſtolas, Patrumque de hoc aſſertiones exempla Magni Conſtantini, aut Baſilij, qui non Papæ, ſed Epiſcoporum cauſas cognoſcere apertè recuſarunt, ipſe Fridericus dicat apud Radeuicum eod. lib. 2. cap. 64. ibi, *Conuocatis Papiam Epiſcopis poſtquam dixit ipſorum prudentiæ committere authoritatem definiendi maximi illius, & ſummi negotij, ſcilicet iudicandi quis ex duobus fuerit canonicè electus Pontifex, hæc loquitur Deus enim conſtituit vos Sacerdotes, & poteſtatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi, & quia in his quæ ad Deum ſunt non eſt noſtrum de vobis iudicare*, &c. vides quam ob cauſam Iudex ipſe eſſe noluerit, quod ſcilicet nullam haberet poteſtatem.

Apud Card. Bellar. de Rom. lib 2. cap. 26. & 27 ibiq; Greſ. in defenſ.

Falsò & cōtra propriā ſententiam.

Ghunterius autem nil prorſus de eo, ad quod adducitur, item Spigellius, immò contrarium ſcripſere, Alexandrum ſcilicet ſedato ſchiſmate pacem Eccleſiæ attuliſſe, Octauianum verò intruſum, & falsò Victorem appellatum dicit.

Schiſ. teſtis per peram adductus.

At Spigellius, quàm integer teſtis ſit, ipſemet fateatur, ad d. Ligurini 10. lib. vbi Alexandrum electum dicit, in Cæſaris Friderici, & Teuthonicæ nationis ignominiam, eumdemque Alexandrum Sacerdotum appellat Arrogantiſſimum, qui non pro nomine Chriſti, ſed pietatis prætextu, vt ſuam conſtitueret dominationem, tanta protulit: tandem, quod licèt in Alexandrum ſuffragia plurium inclinaſſent, ea tamen non poterant non eſſe ſuſpecta, quia conuenerant coniurati in Fridericum, eam ob cauſam, quod egregius Princeps Imperatoris, & nomen, & dignitatem in Italia tueretur, Octauianum verò ritè electum, licèt à paucioribus, nam bonorum ſemper minor eſt numerus, ipſumq; Antipapam, humilem, manſuetum, religioſumque, & per omnia probatum aſſerit, quod ſi affectus, omnem teſtibus fidem abrogat, quam huic adhibemus, qui Friderici contra Pontificem Patronum ſe prodit.

N. Poſtmodum verba, quæ in ea Curia Fridericus ad Epiſcopos habuit, mutilata refert, ſcilicet hæc tantum, *Quamuis nouerim officio, & dignitate imperij penès nos eſſe poteſtatem, congregandorumque Conciliorum præſertim in tantis Eccleſiæ periculis* &c. reticet autem ſequentia ſuperius, ex eod. cap. 64. mox à nobis recenſita, quibus nullam porſus in rebus Eccleſiaſticis habere poteſtatem idem Fridericus fatetur, quodque propterea Concilio ſe ſubtraxerit.

ET hoc quoque quod Friderico hic vindicat, falſum eſſe probat Athanaſ. epiſt. ad ſolitar. eſſe,

Quando à condito æuo auditum eſt, quando iudicium Eccleſiæ authoritatem ſuam ab Imperatore accepit? aut quando vnquam hoc pro iudicio agnitum eſt, plurimæ ante hanc Synodi fuere, multa iudicia Eccleſiæ habita ſunt, ſed Princeps in rebus Eccleſiaſticis curioſum non ſe præbuit, Euſebius Antiochiæ Synodum haben-

dam

dam curault, *quæ* inquit Socrates lib. 2. cap. 8. *Nihili facta eſt ſub Conſtantio Arianorum Patrono, quia neque Iulius maximæ Romæ Epiſcopus aderat, nec quemquam qui ſuas vices ageret miſerat, cum tamen canon Eccleſiaſticus vetaret ne præter ſententiam Romani Epiſcopi Eccleſiæ canones, & decreta facerent.* Quamobrem Theodorico Concilium aduocaſſe dicenti, Patres in 4. Synodo Romana ſub Symmacho, aperta fronte reſponderunt, à Papa, non à Rege indici Concilium oportere, quamuis ipſe Papa accuſaretur in eo, vnde Rex aſſenſu, voluntate Pontificis, id egiſſe inquit.

Mutilat. ſequentia,

N. Deinde ex geſtis in duobus Conciliabulis à Friderico, indictis quædam excerpſit, & primò adducit Krantium lib. 6. Saxoniæ de altera Schiſmaticorum Conuenticula Bixontij habita, Friderico, atque Octauiano Antipapa, ibi præſidentibus hæc dicentem adducit ea, *Sequutus eſt Imperator exempla maiorum, quod Henricus III. in non diſſimili cauſa à Romanis imploratus, conſuluerit Eccleſiæ cum Leo IX. eligeretur, & ante illum Otho 1.* addit Spigellium in comment. ad lib. 10. Guntherij in Ligur.

VErùm de hoc Conciliabnlo eumdem Krantium audiamus, qui poſtquam dixerat Ciſtrrcienſes Regno à Friderico eiectos, Italicos Prælatos proprijs ſedibus pulſos, quod, ipſos nulla ratione adigere potuerit, vt Victori adhærerent, hæc addit, „Sategit Imperator, vt Victorem ſuum ſuſtineret, & „Alexandrum Pontificatu detruderet, qua „propter Bizantij &c. Hiſpaniæ, Franciæ, „Britāniæ, omnibus maioribus euocatis Prin„cipibus, ſolemnem indixit Conuentum, „contempſere euocationem illam Reges Hi„ſpaniarum, atque Angliæ, Franciæ verò „Rex, quod quidem ſuorum dolo circum„uentus iuraſſet Regem venturum, venit qui„dem nocte, & in flumine Vrbis mænia con„tingente manus lauit, retro abijt, execra„tus Conciliabulum, quod non Spiritus „ſanctus indixit, quippe de ſumma Eccle„ſiæ poteſtate conſtituere non ſecularium eſt „Principum, ſed ſacrorum Pontificum. Vual„demarus autem, Daniæ Rex multis polli„citationibus pellectus, venit quidem, ſed „ſacrilegio non conſenſit &c. quæ omnia homuncio, de more mutilaſti, & conſona hæc ſunt cum his, quæ hac de re, ex actis ipſius Alexandri, atque ex Ruperto de Monte in Appendice ad Sigebertum, & Saxone Grammatico refert Card. Baron. tom. 9. anno 1162.

Neque illa exempla maiorum, ſcilicet Othonis I. & Henrici III. Fridericum excuſant; ſiquidem non bene ex factis arguitur, niſi quod iure geſta ſint dignoſcatur, paria namque ſunt iniuſtè, & nulliter fieri; Pontifices quàm plurimos Ethnici Imperatores occiderunt, Schiſmatici verò deportarunt, & carceri mancipatunt, num ex his, quæ ipſi Tyrannicè fecerunt, cæteri Imperatores ius aliquod ſibi vindicare iuſtè potuerunt; quis hoc dixerit? præterea non eadem iſtorum, ac Friderici eſt ratio, verùm geſta ipſius, longè quidem ab hiſce diſtant.

Otho quidem Cleri, populique precibus deuictus, atque zelo pietatis ductus, *Poſt triduum*, inquit Luitprandus lib. 5. cap. 6. *Rogantibus tam Romanis Epiſcopis, quàm Plebe, magnus in S. Petri Eccleſia fit conuentus, ſederuntq. cū Imperatore Archiepiſcopi,* & Synodo igitur ipſe non præſedit, ſed cum alijs interfuit, neque Ioannem iudicauit, immò Accuſatoris partes ſuſcepit, *Expectauimus,* ait, *aduentum eius, vt præſente eo, quod nobis egerit quereremur, verùm quoniam eum non affuturum certò ſcimus, qua fide nobiſcum egerit, vt diligenter agnoſcatis, etiam, atque etiam flagitamus* &c. Et pergit, *Ioannem accuſare*, Ad hæc reſpondit Synodus, *inauditum vulnus, inaudito eſt cauterio exurendum* &c.

Neque etiam eum deponere, aut Leonem in Cathedram Petri Ioannis loco ſufficere auſus eſt, ſed aliorum tantummodò rogauit ſententias, & in eam, quam ſimul Concilium protulit, ipſe quoque iuit, cum enim Accuſatores alij plura in ipſum Ioannem dixiſſent, ait Imperator, *Quid ſuper hoc Sancta ſynodus decernat, edicat,* Reſponderunt omnes, *Monſtrum illud nulla virtute redemptum à vitijs, à Sancta Romana Eccleſia pelli, aliumque loco eius conſtitui,* &c. Tunc Imperator, *Placet,* inquit, *His dictis omnes vna voce dixerunt Leonem*, &c. Hæc Luitprandus.

Vides igitur, vt res longè aliter ſe habeat, quàm nobis obtrudere vellet calumnioſus inuſtor.

Carolus Magnus à Clero, & Populo Romam accerſitus, Eccleſiæ conſulturus aduerſus Pontificem Leonem, quem eius aduerſarij falsò criminabantur, cum omnium Epiſcoporum, qui ad Concilium conuenerant, ſententias rogaret, vbi ab omnibus vna voce reſponſum accepit, Sedem Apoſtolicam, omnium Eccleſiarum caput à nemine, Laico præſertim, iudicari debere, tam grauem omiſit quæſtionem, Plat. in Leo. hinc exemplum petere Othonem ſatiùs erat.

Henricus verò non quidem propria auctoritate è ſolio deturbauit Gregorium VI. Pontificem ſanè moribus, & doctrina præclarum, ſi Othoni Friſingenſi lib. 6. Chron. c. 32. Glabro lib. 5. cap. 5. & P. Damiano epiſt. ad eundem Gregor. eſt credendum, ſed primò occurrentem ſibi honorificè ſuſcepit, quod Herm. Contractus in Chton. anno 1240. pariter aſſeruit; poſtmodum autem collecto Epiſcoporum Conuentu, cui non ipſe præſedit, neque Pontificem ad cauſam dicendam euocauit, vel eum iudicare, aut Sede Apoſtolica monere præſumpſit, ſed Leo Hoſtienſ. qui eodem tempore vixit lib. 2. Chron. Caſſin. refert, quod Pontificem rogauit, vt Synodo preeſſet, immò neque Ipſa Synodus ſententiam depoſitionis in ipſum eſt auſa proferre, verùm Henricus pergit Otho, *Pontificatum eiurare Gregorio perſuaſit*, quamobrem ipſe tempori inſeruiens Pontificiam dignitatem ſpontè abdicauit, ne nouum, & pernicioſius, ſi Imperatori obſtitiſſet, in Eccleſia ſchiſma excitaretur.

Immò neque ipſe Henricus Syndigerum Bambergenſem Epiſcopum creauit Pontificem, ſed eadem ſynodus Romam tranſlata Clementem II. eumdem renunciauit, teſtes ſunt ampliſſimi Hiſtorici omnes hìc recenſiti.

At hoc quoque quàm iniuſtè ſit actum,

audi o[illegible] Card. Baron. oraculum tom. 11. anno 1046. inquiens, *Henrici deteſtanda præſumptio malo filio, peſſimoque Nepoti reliquit exemplum, quod poſtea in Hæreſim tranſiuit Henricianam, cōmunem cum politicis noſtri temporis, qui Regibus, & Imperatoribus non ſolùm temporalia, ſed ſpirituália quoque, ipſamque ſacroſanctam Romanam Eccleſiam ſubijcere vellent*, Iure igitur Krantius lib. 4. Saxon. c. 42. legationem, quam Romani, poſt mortem Clementis, ad Henricum miſerunt, his verbis deteſtatur, *Romani priuſquam de noui Pontificis creatione quicquam intentaretur, Henricum Imperatorem, in Saxonia agentem adierunt, Pontificem*, Audi, *malo exemplo, ab ipſo petituri*, & inferiùs *Brunonem Fullenſem quod per inueſtituram Henrici, ad Epiſcopatum promoueri paſſus eſſet, ſeipſum apud Cardinales Clerum, populumque, depoſitis Pontificijs ornamentis, humillimè accuſantem refert, vt tam Henricum, qui iuſſerat, quàm ſe, qui minùs cautè præbuerat aſſenſum à perpetrato errore purgaret*.

N. Ex altero verò Conuentus Friderici mandato Vuitraburgi habito vt Vidonem Antipapam, Lucæ electum, à Schiſmaticis illis, qui partes ſequebantur Octauiani, vitam ibidem miſerrimè functi, & canonicè electum, pronunciari curaret, quò facilius legitimo Pontifici Alexandro opponeret, refertque ex Auentino, hæreticæ prauitatis labe infecto, quod apertè eius ſcripta teſtantur, hæreſibus vndique ſcatentia, Impiam, atque Tyrannicam ſanctionem, in Satanica illa conuenticula promulgatam, qua ſtatuerunt. *Nullum poſt hac Pontificem maximum fore, niſi qui conſenſu Imperatoris crearetur, atque Nuncius dumtaxat Chriſti ſucceſſorque Petri vocaretur, non etiam Cæſareæ potentiæ pertinax eſſe velit, & à ſingulis exactum iuramentum, haud alium, aut recepturos, aut paſſuros Pontificem, etiam mortuo Imperatore*,

Siſte hìc paululùm, vt hominis, haud ſui compotis, impietatem exhorreſcas, fatuitatem irrideas, qui Curiæ, ſic eam Radeuicus appellat, Schiſmaticorum, in Chriſti Vicarium indictæ à Schiſmatico Imperatore rabie furenti, vt Schiſmaticum in Throno Petri intruderet, decretum adducit, contra ius diuinum, & humanum, nulliter & de facto ſtatutum, cuius hiſtoriam apud Cardin. Baron. tom. 12. anno 1166. totam explicatam, eiuſque nullitates reperies, & nihilominus, vaniloquens iſte, Nicænum Canonem ſibi citaſſe videtur, tam latè proijcit ampullas, & cur, vt pluribus muniretur, hoc idem ſancitum eſſe non aſſeruit, in execrabilibus pſeudo Synodis, Londinenſi, & Smalchadicenſi? & quæ vnquam lex ſtatuit vt in cauſa propria quis poſſit teſtis, & Iudex fieri, profectò Radeuicus, Guntherius, & Spigellius non ex propria ſententia, ſed ore Friderici loquuntur, eiuſque geſta, & verba referunt: nullius igitur roboris ſunt.

Atque curijs hiſce non cuncta ferè œcumenica Concilia, quæ poſſem adducere, verùm plures obijciam Synodos Prouinciales hanc eamdem ob cauſam, alteram in Anglia, alteram in Gallia habitas; in quibus Octauianus tamquam inuaſor damnatus, Alexander verò legitimus Pontifex agnitus fuit, atque ad hanc Gallicanam Alexander tres, Octauianus verò duos miſere legatos, Robert. in Appendice ad Sigebert. & Neubrigenſis apud Card. Baron. tom. 12. anno 1161. Aliud Concilium addam ex ſeptem Cardinalibus, & Epiſcopis centum vigintiquatuor, Turone celebratum, Alexandro Pontifice præſidente, vbi geſta à Friderico improbata Octauianus, & complices diris iterum deuouentur. Tandem Lateranenſe ab eodem Alexandro coactum anno 1168. in quo denuò Fridericus noua configitur Anathematis iuſtiſſima ſententia Card. Baron. tom. 12. anno 1163. & 1168.

Prætereà Auentini illud Senatus conſultum, merum eſſe impietatis ſuæ commentum, in quam ex nimia in Fridericum propenſione prolapſus, apertè deprehenditur, ex Radeuici Appendice anno 1176. vbi hæc leges, *Coniuratio fit ab Imperatore, & Principibus, qui aderant tàm ſecularis, quàm Eccleſiaſtici ordinis, quod Paſchalis ſemper Papa habeatur, & eo mortuo, nullus niſi de ſua parte eligatur, ſimiliter poſt mortem Imperatoris nemo ſibi ſubſtituatur, niſi iurauerit, ſe eamdem partem defenſurum, &c.*

Idem aſſerit Sigonius de regn. Ital. lib. 3. in fin. ad annum 1165. vndique igitur ſcatent mendacia.

Sed quoniam nulla maior poteſt adduci probatio quàm ipſius Rei confeſſio, vide eumdem Fridericum coram legatis Alexandri, abdicato tertio Idolo Auripapa Callixto, retroacta irritantem, ac palinodiam canentem, antequam diris anathematis vinculis exſolueretur, poſtmodum Venetijs ad Sanctiſſimos Chriſti Vicarij pedes, exuta clamide Imperiali, humillimè occidentem, Abbas Vſpergenſis in Chron. Neubrigenſis rerum Anglic. lib. 3. c. 2. Platina in Alexand. Card. Baron. tom, 12. anno 1177.

N. Tandem ad impiè eximendum Imperatores, ab omni Romani Pontificis iuſta ſubiectione, Hainſminsfeldipum, Goldaſtum in Caedin. Baronium excitat, qui vt Teutonici ferè omnes, niſi Maieſtati, & Poteſtati Pontificum detrahant, Germanici Imperij dignitatem imminui falsò exiſtimant, Sanctionem cap. venerabilem de election. ſuperuaneam, & commentitiam tribus his argumentis probare contendit.

N. Quorum primum eſt quod electio Othonis III. nulla fuerit, tanquam facta Electoribus diſſidentibus, contra leges, & Conſtitutiones imperiales, quamobrem ex actu nullo, ius nullum quæri Pontificibus potuit.

N. Alterum eſt Leopoldi Bambembergenſis, in lib. de Zelo veterum Principum Germaniæ, qui Papæ dumtaxat concedit ius, & authoritatem examinandi Regem Romanorum, ad imperium poſtea promouendum, negat autem reliqua in dict. cap. venerabilem enarrata, quod ſcilicet poteſtatem ipſum eligendi ab Eccleſia Romana Germani receperint, *Quoniam* inquit *neque in Chronicis noſtris, neque in hiſtorijs hoc reperitur expreſſum, ſed fortè Innocentius hoc dicit, quia Reges, vel Imperatores Germani, vel Principes Electores recognitionem aliquam de hoc Romana Eccleſia fecerunt, vbi diſcordantes aliquando Electores in Pontificem tanquam in arbitrum compromiſerunt, quæ*

res

res antè Innocentium, inandita fuit, neque Regum, aut Imperatorum, vel Electorum recognitiones Maieſtati Imperij præiudicarunt.

N. Pro tertio epiſtolam adducit Electorum, ex comitijs Reinenſibus datam ad Benedictum XII pro Ludouico Bauaro ſchiſmatico, in qua fucata ſuperbia, & ſpecie humilitatis, apertè profitentur Imperium à Romana Eccleſia, nulla ex parte ad Germanos deueniſſe, atque electum ab eis, ſtatim verum, & legitimum Imperatorem eſſe, nullaque egere Pontificis Romani confirmatione.

EN Crabronum examen, quod excitatū ex his, quę teſtimonio hiſtoricorum quamplurium potiſſimùm verò Theutonicorum lib. 1. de transl. Imper. ſcripſit Card. Bellar. exuerexit, & exerto aculeo obuium quemque petit aſſerentem à Græcis ad Germanos munificentia Pontificis Imperium eſſe translatum, quorum vnus Goldaſtus in Card. Baron. irruit quod annis 800. & *996*. huius hiſtoriæ veritatem è mendaciorum caligine, qua fuerat ab impoſtoribus effuſa, præcipuè eruerit, cui addo Gretſer. in defenſ. Card. Bellar. de translat. Imper. lib. 1. cap. 13.

Ad primum igitur Goldaſti argumentum: haud ſanè ad rem pertinet, an Otho diſſidentibus Electoribus, ſiue ab eorum dumtaxat parte legitimè, vel contra Imperij conſtitutiones fuerit renuntiatus Imperator nec ne, quoniam altiùs expetenda res eſt ſcilicet à Carolo Magno in quem Leo III. anno 800. à Græcis primum Occidentis Imperium tranſtulit, quod vſque ad annum 838. viciſſim tranſiuit in Caroli deſcendentes, quos omnes à Romanis Pontificibus corona donati ſunt, atque poſtmodum in eorum locum Othonem Primum à Ioanne XII. inauguratum apertiſſimè demonſtrant, quam plures grauiſſimi hiſtorici apud Cardin. Bellar. de transl. Imper. lib. 2. ibique Gretſ. in defenſ. qui alios addit, & Cardin. Baron. tom. 12. anno *962*. hinc Romanorum Pontificum dignoſci cœpit ſuprema illa poteſtas, quàm Deus Optimus Maximus B. Petro eiuſque ſucceſſoribus contulit,

Quod ſi electionem Othonis III. haud ritè factam dixeris, magis inde authoritas Pontificia enitet, ſiquidem poſtquam fuit à Papa coronatus, tanquam verus, & legitimus Imperator, & pacis, & belli res omnes geſſit, atque à Proceribus, ad quos electio ſpectat, & communiter ab omnibus vt talis eſt habitus; conſenſus enim poſtmodum accedens vim habet electionis, vt validam efficiat, quod nulla à principio fuerat.

Leopoldi verò ineptiſſima eſt ratio, ſiquidem ius iſtud Apoſtolicæ Sedis non ab aliqua Regum, Imperatorum, aut Principum recognitione pendet, ſed ab ipſa Imperij translatione, quæ realis traditio fuit dominij illius in eos, qui nullum penitùs habebant titulum præcedentem, prout iuculentiſſimè probauit Cardin. Bellarm. d. lib. 1. de transl. Imper.

Neque tandem bis obſtat epiſtola illa, pro Bauaro, tum quia à Schiſmaticis ſcripta manifeſtam, probatamque veritatem, nullis tamen authoritatibus, aut rationibus impugnat, niſi, pro ratione peruicax ſufficiat animus, tùm quia longè diuerſa eſt ab alia, quam ipſimet Electores, ex comitijs Spirenſibus, eodem anno 1338. die 27. Martij ad eumdem Benedictum Pontificem miſerunt humillimè poſtulantes, vt Bauarum ad reconciliationis gratiam, paternæ clementiæ benignitate recipere dignaretur, apud Continuatorem Card. Baron. tom. 14. eod. anno 1338. neque pariter alteri epiſtolę Electorum ad Nicolaum III. conſonat.

Neque ad hæc reſpondent, quæ viuente adhuc Ludouico ijdem Electores egerunt, Carolum ſcilicet IV. à Clemente VI. commendatum Regem Rom. renunciantes, quo ab eodem Pontifice poſteà confirmato, & coronato, Clementi gratias agentes eorum Epiſt. Imperium Romanę Eccleſiæ acceptum referunt Continuator Card. Baron. tom. 14. anno 1346. prout id ipſum faſſi ſunt Principes Germani publicò monumento, ad Nicolaum III. miſſo, & pluries ſunt profeſſi Electores à Card. Bellar. recenſiti, lib. 1. cap. 5. de transl. Imper.

Addit tandem videndam eſſe Auream Caroli IV. Bullam à Cuiaccio emendatam in Appendice eius tract. de Feud. & à Goldaſto relata par. 1. ratione Conſtitut. Imper. pag. *96*. Perperam.

Sed & hoc perperam, nec verbum quidem in ipſa, de Romani Pontificis Iure, vel confirmatione legitur, neque ſuus Goldaſtus, qui Gloſſis eam trutinauit aliquid potuit inde extorquere, quod in Papam regereret. Formam in electione Regis Romanorum deinceps ſeruandam tantummodò præſcribit. Neque vllus vnquam Imperator aut Princeps fuit, qui erga Romanam Eccleſiam obedientiæ, fidelitatis, & obſequij maiora præſtiterit argumenta, quàm ipſe Carolus, eiuſque libertatis, & immunitatis æquè aſſertor extiterit, vt omnes teſtantur Hiſtorici.

Iure itaque optimo concludendum videtur veram eſſe ſanctionem cap. Venerabilem, mendacia verò omnia, eademque frigida, inepta, & impudentiſſima, quæcumque congerrones iſti blacterarunt.

CAPITIS QVINTI.

ASSERTIO.

N. In quibus Concilijs depoſitum fuerit Papam non habere præeminentiam ſuper cæteros Patriarchas.

ANIMADVERSIO.

Analet.

SAcroſancta Romana, & Apoſtolica Eccleſia, non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino Saluatore noſtro, omnium Eccleſiarum cardo, & caput eſt conſtituta, cui & ipſe æternus, maximus, & omnipotens Regum Rex, Beatum Petrum Apoſtolum Principem, & ſpiritualem vniuerſi orbis Monarcham poteſtate ampliſſima proprio ore præfecit, maximiſque cumulauit priuilegijs, quæ

Nicol. V. epiſt. 8.

Digitized by Google

ab ipſo Chriſto in eodem Petro confirmata, io Eccleſia ſua diſpoſita, antiquitus obſeruata, à Sanctis vniuerſalibus Concilijs celebrata, arque ab omnibus fidelibus venerara, nullatenus imminui, nullatenus infringi, vel aliqua ex parte commutari poſſunt, quoniam fundamentum, quod Deus locauit, humanus non valet amonere conatus, eius itaque iura perperua, & immutabilia impingi poſſunt, transferri non poſſunt, trahi poſſunt, euelli non poſſunt, ideò quæ anteà fuerunt diuinitùs in Petro ſuſeepta, & in Eccleſiam Romanam prolata, hactenus illibara permanent, ab vniuerſa Eccleſia firmiter retenta, permanebunrque ſemper, verax eſt enim Deus, qui hoc ſpopondit, omnis autem homo mendax,

Ad eam itaque Romanam Eecleſiam, quæ Beati Petri merito, voce Domini, conſecrata, Primatum obtinuit, omnium Eccleſiarum, tam Sancta Epiſeoporum negotia, querelæ, atque indicia, quàm & maiores quæſtiones ſemper referendæ ſunt, ipſa namque ſicuti prima eſt, reliquis Eeclefijs viees ſuas largiendas credidit, vr in partem vncatæ ſine ſollicitudinis, oon in plenitudioem poteſtatis. Decebar enim Chriſti Eccleſiam, veluti caſtrnrum acies ordiuari, atque ita concinnè diſponi, vt quemadmodum in vno corpnre plura extant membea, quæ licèt ſimul compacta ſibi innicem operam præſtant, non tamen omoia eumdem actum habent, & vni ſubiacent capiti, eodem pacto inter plures Epiſcopos eiuſdem Prouinciæ, vnus Archiepiſcopus, plurium Prouinciarum vnus Parriarcha, & tandem omnium Eccleſiarum vnus eſſet Ponriſex, huius myſtici, & viſibilis corporis, viſibile Caput, quod impij Nouatores abſcindere conanrur, non tamen quod velint eſſe acephalum, immò tot ei cupiunt jungere capita, nedum quot in toto orbe reperiuotur Epiſcopi, ſed quot ſunt hominum ſententiæ, atque ne id in monſtrum euadat, vnam & Sanctam, quam Chriſtus conſtituir Eccleſiam, in plures diuidunt, arque ideò parem ſingulis earum Præſulibus iuriſdictionem, & poteſtatem tribuunt, vt manus à pedibus, vel pedes à Capite neque muneris, neque dignitaris ratione diſtinguantur, ſed cuique liceat quod libet, ſitque pro ratione libido, ſcilicet militibus illis nequiores, immanioreſque, qui Chriſti tunicam inconſucilem partiri haud quidem auſi, ſortem iecerunt, eam ſacrilega manu, gladio linguæ, ad inſtar Regni Salomonis, lacerant, diſcindunt, & in fruſta ſecant; dicat nunc Symbolum Nicænum vnam Sanctam Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam; doceat Paulus vnum corpus, & vnum ſpiritum, ſicut vocati ſumus in vna ſpe vocationis, vnius Domini, vniuſque fidei, Clamitent Parres vnam eſſe Chriſti Columbam, vnamque ſpoſam, abſque ruga vlla & macula, nihil refert, quod rerum omnium peruertatur ordo, & idemmet Chriſtus diuiſus ſit, vt alia dicatur Eccleſia Pauli, alia Apollo, vel ipſa Eccleſia Dei, proh dolor! Bellua multorum fie capitum, dummodo pares io pares imperium nullum habeaut, & cuique impuoe ſit fas, in omnia prolabi dedecora, ea nimirum licentia, cuius turpitudinem ſpecioſo Euangelicæ libertatis nomine contegunt, & quis monſtrum hoc fœdius vnquam vidit?

At Carbolica veritas, quæ monſtra numquam peperit, nos ſanctiùs admonet ſicuti Eccleſia vniuerſa, licèr ſuæ inſtitutionis originem à Chriſto duxerit, initia tamen Principi Apoſtolorum refert à quo incæpit, & in quo regiminis eius ſumma conſiſtit; ita Epiſcopalis dignitas Deum quidem habet auctorem, verùm in eumdem Beatiſſimum Petrum vice Chriſti ſummum Sacerdotem tamquam in principia recidit, vnde nominis huius auctoriras omnis emergit. Seniores olim Deus conſtituir in Synagoga Hebræa, quæ Chriſtianæ Eccleſiæ figura fuit, eos tamen ſpiritu Moyſis, ſummi Sacerdotis participes effecir, vr ab ipſo poreſtarem omnem ſuſciperent, eique opera & conſilio præſtò eſſent, quoniam ſi quid commune cum eo alijs voluit eſſe Priocipibus, numquam, inquir Leo, niſi per ipſum dedit, quidquid alijs non negauir. Ipſi itaque Paſtorum omnium Principi, vniuerſi fidelium Gregis cura, ea lege credita eſt, non vr lac comederet, & lanis operireeur, ſed rationem redditurus, niſi quod infirmum eſt conſolidaſſet, quod abiectum ſanaſſet: plenirudo ſiquidem poteſtatis ſuper vniuerſas Orbis Eccleſias ſingulari prærogariua Apoſtolicæ Sedi donata eſt; qui igitur poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtir; poteſt ſi vtile iudieauerit nouos ordinare Epiſcopatus, vbi hactenus non fuerunt, poteſt eos, qui ſunt, alios deponere, alios ſublimare, prout ratio ſibi dictauerit, ita vt de Epiſcopis creare Archiepiſcopos liceat, & è conuerſo ſi neceſſe viſum fuerit, poteſt à finibus terræ ſublimes quaſcunque perſonas Eccleſiaſticas euocare & cogere ad ſuam præſentiam non ſemel, aut bis, ſed quoties expedire videbit: porrò in promptu eſt ei vlciſci omnem inobedientiam ſi quis fortè reluctari conatus fuerit, lex Diuina hoc iubet, canones decreuere, Concilia ſanciuere, faſſi ſunt Patres quamplures Aſiæ, Aphricæ, & Europæ Antiſtites re ipſa experti ſunt quorum triſtiſſima prætermitto exempla.

Ea namque poteſtas, quam Petrus à Chriſto primus recepit, & ab ipſo in omnes eius ſucceſſores, & Chriſti Vicarios perrranſiuit, tam latè paret, vt totum per Orbem cunctis præſcribat leges, cunctiſque ius dicat, ipſe verò nollo humano imperio, nulloque mortali iudicio ſubiacet, *Aliorum namque hominum cauſas voluit Deus per homines terminari, Sacræ verò, & Sanctæ Sedis Romanæ Præſidem, ſuo ſine quæſtione reſeruauit arbitrio.* Vnuſquiſque igitur ordinem ſibi decretum à Deo cognoſcat, & poſteriores anterioribus deferant, faſceſque ſubmittat poteſtas inferior, quoniam ſi Schiſmatici, & Refractarij, vel iuſſis obſiſtere, vel mandata detrectare Pontificum, impia temeritate aliquando præſumpſerunt, Anathematis ſententia iure piorum abdicari, vindici Deo grauiſſimas dederunt pœnas; diſcite iuſtitiam moniti.

Neque vllum vnquam legitimum generale Concilium fuit, quod Apoſtolico culmini manus obuias audacter intulerit, vel de Sacroſancta Apoſtolica Sede aliqoid ſtatuere cogitauerit, quandoquidem nullis Synodicis con-

Innoc. I. ep. ad Concil. Carthag.

S. Aug. hom. 58. in num.

S. Leo hom. 3. in ſua aſſumpt.

Ezech. c. 13.

S. Bernard. ep. 131.

Nicol. I cit. epiſt 8.

Nicol. epiſt. ead.

conſtitutiónibus cæteris alijs prælata ſit, ſed voce Domini, & Saluatoris noſtri Primatum habeat. Nicænæ Synodi non aliud præcepta teſtantur, adeò vt aliquid ſuper eam auſa non ſit conſtituere, cum videret nihil ſupra meritum ſuum poſſe conferri, omnia denique huic nouerat Domini ſermone conceſſa, atque hoc veritaris certiſſimum axioma, diſertis confirmant verbis Concilia plurima, Sinneſſanum in cauſa Marcellini, Romana ſub Sylueſtro, & ſub Sixro II. ſub Adriano II. Chalcedonenſe, atque ne plura hic coaceruem, nulla reperitur œcumenica Synodus, Diuini Spiritus afflatu coacta, quæ mandato, iuſſu, vel aſſenſu Romani Pontificis indicta conuocata, & habita, ac tandem eius authoritate confirmata uon ſit, quæ autem ipſo inſcio, vel prohibente, aut improbante peracta vmquam fuerunt, conciliabula, irrita, caſſa, & omni prorſus robore deſtituta ſunt.

Innoc. I. ep. ad Concil. Carthag.

S. Aug. hom. 58. in num.

S. Leo hom. 3. in ſua aſſumpt.

Ezech. c. 13.

Falſam igitur huius cap. aſſertionem dicere neceſſum eſt, quam vllo haud probari legitimo Concilio, vel aliqua vera rariocinationc re ipſa demonſtrabimus.

S. Bernard. ep. 131.

CAPITIS QVINTI.

EXPVNCTIO.

N. PRimum autem opponit Can. 6. primæ Synodi Nicænæ, *Antiqua conſuetudo valeat, quæ in Ægypto, Lybia, & Pentapoli fuit, vt Alexandrinus Epiſcopus ſuper his omnibus authoritatem habeat, quoniam & Romano Epiſcopo hac eadem conſuetudo eſt, &c.* Quo Nylus Theſſalonicenſ. Luther. Caluin. Illyricus, Cenruriatores, Sibrandus, Danæus, cæterique recentiores Proreſtantes, Romaui Pontificis Primatum impugnant, ipſius iuriſdictionem ad inſtar Patriarchæ Alexandrini, certis limitibus, comparatione deterrima, concludentes,

ATque ineptam huius Canonis explicationem comprobant, authoritate Ruffini, qui lib. 2. Hiſt. Pontificiam ditionem longè ad arctiores, quàm Alexandrinam contrahit terminos, vix ſuburbanarum Eccleſiarum jus ipſi præſcribens.

Verùm & frigidè, ſtolidèque admodùm, ſi eiuſdem Canonis verba penſites; iubet enim Patriarcham Alexandrinum prouinciarum Ægypti, Lybiæ curam gerere, & hanc affert rationem. Scilicet cùm hoc etiam Romano Epiſcopo conſuetum ſit: vt Epiſcopum igitur, & Patriarcham conſiderauit Ruffinus Pontificem Romanum; neque enim aliter comparatio, ex æquo congrueret, & quoniam Papa totius Occidenris Patriarcha, nullo contradicente, ſemper eſt habitus, intellexiſſe Ruffinum ſuburbicariarum nomine, omnes Occidentis Eccleſias complecti ſub ea vrbe, quæ in Occidente Caput Imperij erat, alioquin nec ſimilitudo Patriarchæ Alexandrini reſpondetet.

Nicol. I. ad epiſt. 8.

Nihil tamen vt Nicolaus I. epiſt. ad Michaelem apertè ſcribir, nihil prorſus à Nicæna Synodo canone iſto ſtarutum eſſe de Romanæ Eccleſiæ Primatu, quæ cum ab ipſo

Nicol. epiſt. cit.

Chriſto omnium Eccleſiarum Caput & Princeps conſtituta ſit, nulli eſſe poteſt Concilio facultas iuri eius derogandi, quia diuinum eſt.

Neque cum Sutiliuio puerilitet objiciat, *Non multum fidei habendum Nicolao*, vel cum Witachero quod Nicolaus Antichriſtum agat, Imperatorem Græcum Judens inaniſſimis ratiunculis, ad ſuum Primatum confirmandum, ad quod Gretſerium omnino videas cap. 13. lib. 2. defenſ. Card. Bellarm. epiſtolis namque Sanctiſſimi huius, innocentiſſimique Pontificis detrahere, aut fidem abrogare nullus vmquam eſt auſus; quid igitur viliſſimi è plebecula homunciones magni viti exiſtimationem ſordido fædant ore, & auctoritatem adlatrant?

Quoniam & Nicolao fides accedit ex Concilij Chalcedon. act. 16. vbi ita Canon idem legitur trecent tum Patrum Canon Sextus, inquit Paſch us, *Quod Eccleſia Romana ſemper habuit P atum, teneat autem, & Ægyptus, vt Epiſc s Alexandriæ omnium habeat poteſtatem, &c.*

Vides ergo obtruncato capite Canonem eſſe vulgarum, neque recentiores Angliæ Proteſtantes, qui Paſchaſio & Lucentio Apoſtolicis legaris fidem haud habendam contendunt, quod teſtes domeſtici ſint, ſatis quidem animaduerterunt eumdem Canonem in conſeſſu omnium Patrum lectum, ac repetitum eſſe præſentibus, audientibus, & contradicentibus Conſtantinopoliranis, & nihilominus acclamaſſe omnes, *Perpendimus autem Primatum, & honorem præcipuum ſecundum Canones, Antiquæ Romæ Deo Amatiſſimo Archiepiſcopo conſeruari*,

His accedir Hiſtoriæ veriratis dilucidator præclarus Card. Baro. qui rom. 3. ann. 325. rem omnem clariſſimè explicar, ipſumque Canonem mutilatum, & in duos diſſectum, euidentiſſimè demonſtrat, eiuſque verſionem e Græco à Dionyſio, cognomento exiguo, ſed authorirate magno, integram recenſer, nec verbo quidem vno diſcrepantem ab ea, quam in Chalcedonenſi Synodo relatam, & à Patribus diligenti examine excuſſam legimus, cui æquè conſonum eſt exemplum eorumdem Canonum, quod in Vaticana Bibliotheca antiquiſſimum extat.

Quis igitur tam impudens contra tot ſcriptorum teſtimonia, atque Oecumenici Concilij aſſertionem, huius Canonis ſenſum inuertere poterit, nou dixi audebit, quia nullis modeſtiæ. & iuſtitiæ cancellis concluditur peruicax hæreticorum præſumptio, aduersùs quam, translationem hanc egregiè tuetur Gretſ. ad cap. 13. Card. Bellar. lib. 2. de Rom, Pontif.

Vel non quidem Ruffini tanta eſt authoritas, vt oraculo ſit habenda, meritò ineptiſſimam eius, ac ex proprio capite inſulsè depromptam inrerpretationem Card. Bellar. lib. 2. de Rom. Pont. cap. 13. iure optimo irridet, & re vera quid ineptius poſſet excogitari Patriarcham Alexandriæ ſuper omnes Ægypti, Lybiæ, & Pentapolis Eccleſias, poteſtatem habere, quia Romanus Epiſcopus ita conſueuit ſuburbicarijs paucis anguſtæ ſcilicet ditionis anguſtiſſimo concluſus diſtrictu preeſſe quis non videt, vti Ruffinus humano capiti

piri cernicem equinam iungere voluiſſet, vetùm & quanti ſit habendus dicant Hieronymus, ipſiqne Proteſtantes Angli.

Quorum de eo quale fuerit iudicium, aperiemus in libro aduerſus primam partem Reipublicæ Marci Antonij de Dominis, vbi de huius ſexti canonis Nicęnæ Synodi latiùs agemus, verumque eius & germanum ſenſum literæ omninò conſonum aduerſus M. Antonij ſomnia, & Fabulas Deo præſtante explicabimus.

N. At inquit, neque aliqua præſcriptione in hoc ſe tueri valet, quia vltra quod de poſſeſſione non oſtendit, neque oſtendere poteſt, ſine qua præſcriptio non currit, cùm nullo vnquam tempore, ſuper cæteros Patriarchas iuriſdictionem exercuerit, quod ſequenti cap. demonſtrabitur, Doctores etiam firmarunt, quod fines Epiſcopatuum, & Parochiarum præſcribi non poſſunt, ne iuriſdictionis Eccleſiaſticæ termini confundantur capit. ſuper ea de Paroch. Gloſ. in capit. quicumque in verb. prouin. 16. qu.3. & in cap. ex literis de probat. ibi Aretin. not.3. Innoc. in cap.cauſa extr. eod. Felin. in capit. quia iudicante de præſcript.

NOn quidem præſcriptione Iuriſdictio Romani Pontificis, ſed iuri dumtaxat Diuino innititur, vt ſuperioribus expunctionibus toties demonſtrauimus; verùm enim verò, ſi præſcriptione etiam opus eſſet, & illa eademque immemorabilis non deeſſet.

Præterea neque Canones, ſeu Gloſſ. neque Interpretes adducti, ad Rom. Pontificem trahi, quod Caput omnium Eccleſiarum, Epiſcoporum ſummus ſit, vllatenus poſſunt, quia de ſingulis tantummodò Diœceſibus, & Parochijs agunt, vnde nec eadem poteſt eſſe ratio confuſionis finium; quandoquidem Papæ iuriſdictio vniuerſalis, & ſuprema nullis alijs circumſcribitur limitibus, quam ijs, quibus concluditur Orbis. Audi Nicænæ Synodi Canonem.

Ille, *Qui tenet Sedem Romæ, Caput eſt & Princeps omnium Patriarcharum, quandoquidem ipſe eſt primus ſicut Petrus cui datu eſt poteſtas in omnes Principes Chriſtianos, & omnes populos eorum, vt qui ſit Vicarius Chriſti Domini noſtri ſuper cunctos populos, & vniuerſam Eccleſiam Chriſtianam*, Nicæn.2.Canon.4.

Et Chryſoſt. hom. in Petrum Apoſtol. & El: Proph. *Petro Apoſtolo Orbis terrarum Eccleſiæ, & populorum multitudines eius fidei committendæ erant, vel potiùs credita ſunt illi claues Regni Cœlorum, &c.* Theophyl. ad capit.21. Ioan. *Totius Orbis ouium præfecturam Petro committit, &c.* Ne Patrum Græcorum, Latinorumque ſeriem coaceruem innumeram, quos apud Coccium Theſaur.p.1.libr.7. art.4. & 5.congeſtos reperies.

N. Ad idem adducit Concil. Conſtantinopolit. I. cap.2. cuius longè aliter, quàm omnes habent verſiones, retulit verba, licèt idem ſit ſenſus, hoc igitur Can. ſtatutum eſt, *Ne Epiſcopus ſuæ Diœceſis limites egrediatur, aut in Eccleſias alienas ſe ſe ingerat, ſed iuxta Canonum decreta, Alexandrinus ea, quæ ſunt in Ægypto, Orientis verò Epiſcopi ſolum Orientem adminiſtrent, conſeruetur que ſuæ Eccleſiæ dignitas, quæ in Nicæna Synodo declarata eſt, &c. Idem Epiſtolus Synodi adducit*. Non videt, ex his quæ ſupra animaduertimus.

VErùm & eiuſdem Concilij Conſtantinopol. cap.3. poſt Romanum, Epiſcopo Conſtantinopolitano Primatum tribuit.

Quod quidem, & ſi Romanæ Eccleſiæ Primatui nullatenus officere videatur, attamen quoniam ex eo argumentum deducunt Sectarij, quod non à Chriſto ſed ab ipſo Concilio ſuper alios Epiſcopos Præfectura Pontificum ſit euecta, atque ex hoc Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ parem honoris gradum à Concilijs, & Imperatoribus, eadem ratione, collatum aſſerunt. Falſum hoc fundamentum neceſſariò euertendum erit ex animaduerſionibus Card. Baronij. Vide Baro. tomo 4. anno 381.

Quarum prima eſt Canonem hunc tamquam in præiudicium Epiſcopi Alexandrini ſtatutum, non fuiſſe ab Eccleſia Romana receptum, ſiquidem vt teſtis eſt Greg. epiſt. 125. lib 6. ea tantùm huius Concilij probauit, quæ in cauſa fidei ſancita fuerant. Theodor. ex libr 5. Hiſt cap 9. to. 1 Concil.

Quamobrem, neque Patres in Epiſtola, qua in hoc Concilio geſta ad Damaſum Papam miſere, vllam huius decreti mentionem faciunt, cùm tamen res tanti ponderis haud quidem prætereunda fuiſſet.

Neque Anatolius dum in hoc Primatu, quem excepta Romana Eccleſia ſuper omnes alias ſibi arrogabat, aduerſum habuit Leonem Pontificem epiſt. 53. ad Canonem iſtum vnquam confugit, quo tamen propriam tueri cauſam optimè poterat, idem Leo IX. epiſt. ad Michaelem, & Nicol. I. epiſt. ad Michaelem.

Præterea nonne te ipſa conſtat, Canonem hunc directè aduerſari 2. Canoni eiuſdem Synodi mox ſupra relato, vbi poſt vetitam Epiſcopis alienarum Diœceſum inuaſionem, ne Eccleſias confundant, hæc præcipuè leguntur, *Conſeruetur que ſuæ Eccleſiæ dignitas, quæ in Nicæna Synodo declarata eſt, &c.* At in Nicæna Canon 6. Primatus Alexandrinæ Eccleſiæ, poſt Romanum tribuitur, in hoc verò 3. cap. Conſtantinopolitanus Antiſtes primus omnium, poſt Romanum dicitur, ergo contra ſtatutum Nicæni Concilij: in duobus igitur capitulis ſimul iunctis aperta eſſet contradictio, quod de œcumenico tantorum Patrum conſeſſu an ſit credendum, eorum erit iudicium, qui rectè ſapiunt.

At quis vnquam ſibi ipſi perſuadere poterit, hæc ſancita eſſe, præſente, nec contradicente, immò in ſuæ Eccleſiæ præiudicium probante Theophylo Alexandrino, qui huic interfuit Synodo, profectò longè ab omni veriſimilitudine abeſt.

Vnde in Chalcedonen. &c. Synodo cum hunc Canonem adduxiſſet Aetius Archidiaconus Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ aduerſus Apoſtolicæ Sedis Legatos, vt mox dicemus, ijdem Legati reſponderunt, ſi ergo his temporibus, ſcilicet ante annos octoginta, hoc beneficio vſi ſunt, quid nunc requirunt? ſi numquam vſi ſunt, quare requirunt?

Hinc factum eſt, vt Hermannus lib.3. capit. 15. & 16. prolegom. & iſtius Concilij eumdem Germani in libro, cui titulus cauſa cur Electores, &c. errorem nobis obiecerint, vide Card. Bellarm. de Concil. lib.2. cap.8.

Qua-

Digitized by Google

Quàpropter Damaſus, qui forſan huius rei aliquid ſuboluerat, in Synodo, quam Romæ coegit, anno poſt Concilium Conſtantinopolitanum, præſentibus Legatis eorumdem Epiſcoporum Orientis, qui eidem Concilio interfuerant, ſanctionem edidit, pro Eccleſiæ Alexandrinæ Primatu, Canoni Nicæno vndique conſonam apud Card. Baron. tom. 4. anno 382.

N. Addit Quartò Concil. Chalcedon. &c. cap. 28. act. 15. in fine quod parem honoris gradum tribuerat Conſtantinopolis nouæ Romæ Epiſcopo, quem eadem conſideratione, Antiquæ Romæ Epiſcopo Patres contulerant, quia iam Ciuitas illa regnabat.

Vide Baron. tom. 4. anno 381.

EVndem Canonem in propoſita quæſtione adducunt Nylus Theſſalon. de Primatu Petri, & Mornęus iu ſuo iniquitatis Myſterio.

Licèt autem huiuſmodi Canon Romanæ Sedi nullum inferat præiudicium, ſiquidem tribuit Conſtantinopolitano eoſdem Patriarchatus honores, quos vt Patriarcha Pontifex habet, non autem Conſtantinopolitanum efficit gradu, & dignitate parem ipſi Pontifici, vt eſt caput vniuerſæ Eccleſiæ.

Theodoret. libr. 5. hiſt. cap. 9. tit. Concil.

At vides, quàm faciles ad mentiendum ſint, qui cum vera Religione fidem, & pudorem exuerunt. Reticet effrons, quod huiuſmodi decretum importunitate, & aſtu Anatolij Conſtantinopolitani Epiſcopi extortum fuerit, abſentibus Papæ Legatis, qui vt nouerunt, apertis verbis de hoc ſunt conqueſti, act. 16. in principio, & vbi recitauit Paſchaſius Nicænum Canonem, quo Eccleſiam Romanam, ſuper omnes alias Primatum ſemper habuiſſe dicitur, aſsenſere Iudices, & Patres, Conſtantinopolitano autem reclamante, licèt Aetio eiuſdem Eccleſiæ Archidiacono præcipuam decreuerunt iuriſdictionem dumtaxàt ordinandi Metropolitas in Aſia, Ponto, & Thracia, in reliquis verò abrogatum fuit decretum pro ipſo ſtatutum, poteſtatem, & honorem eidem antea collatam limitando, quamobrem neque in epiſt. quam eadem Synodus Leoni Pontifici ſcripſit, neque in reſponſiua eiuſdem Leonis de hac, cum Romana Sede paritate, aliquid legitur.

Quod ſi Anatolius huius decreti vi, plus iuris, quàm par erat ſibi vindicare aliquando viſus eſt, non quidem fecit, vt æqualem cum Romano Pontifice ſibi arrogaret poteſtatem, ſed vt ſuper Alexandrinum, Antiochenumque Patriarcham ſeſe efferret, obſtitit tamen acerrimè Leo, eiuſque retudit audaciam, vt epiſt. ipſius apertiſſimè deprehenditur.

Hinc Ioannes I. vt omnem vaniſſimæ huius præſumptionis auferret ambitum, vbi Bizantium ab Imperatore Iuſtino rogatus conceſſit, pari gradu cum Epiphanio illius Vrbis Patriarcha ſedere, magnanimè recuſauit, quamobrem Thronus ei ſupra Patriarcham erigitur Niceph. lib. 17. cap. 9.

Et Gelaſius ad Epiſcopos Dardaniæ, qui Euphemio memoriæ Acacij propugnatori adhærentes, Acacium haud iuſtè damnatum à Synodo exiſtimabant, eodem permori Chalcedonenſi abrogato canone, hæc reſcripſit &c. *Nec planè tacemus, quod cuncta per mundum nouit Eccleſia fas habeat iudicandi, neque cuiquam de eius liceat iudicare Iudicio &c. cuius ſedis Epiſcopus? cuius Metropolitæ Ciuitatis Antiſtites Acacius? nonne Parœcia Heraclenſis Eccleſiæ?* &c. nempe quia Conſtantinopolitana Eccleſia ſub Metropoli Heraclenſis erat conſtituta, Cardin. Baron. tomo 6. anno 495.

Pergit Ioannes, » Riſimus autem quòd » prærogatiuam volunt Acacio comparare, » quòd Epiſcopus fuerit Regiæ Ciuitatis, » nunquid apud Mediolanum, apud Rauennam, apud Sirmium, apud Treuiros, multis temporibus non conſtitit Imperator? » nunquid harum Vrbium Sacerdotes vltra » menſuram ſibimet antiquitus deputatam, » quippiam ſuis dignitatibus vſurparunt?

Si certè de dignitate agitur Ciuitatem » ſecundæ ſedis, & tertiæ, maior eſt dignitas Sacerdotum, quàm eius ciuitatis, quę » non ſolùm inter ſedes minimè numeratur, » ſed nec inter Metropolitanorum iura cenſetur, nam quod dicitis Regiæ Ciuitatis, » alia eſt poteſtas Regni ſecularis, alia Eccleſiaſticarum diſtributio &c.

Et meritò ſiquidem Felix anno 484. Anathematis ſententiam in Acacium dixit, eumque dignitate priuauit, Cardin. Baron. tom. 6. eod. anno, Agapetus I. anno 536. damnauit Antimum, propriaque deiecit ſede, eique Mennam ſuffecit, Card. Baron. tom. 7. an. præd.

Theodorus anno 648. Pyrrhum I. iam depoſitum in priſtinum reſtituit, relapſum verò Eccleſia eierauit, & Patriarchatu abdicauit.

Deinde & Paulo eaſdem inflixit pœnas Card. Baron. tom. 8. anno ipſo.

Nicolaus tandem I. vt alios prætertam, anno 863. Ignatium propria ſede iniuſtè expulſum reſtituit, & Photium à communione repulit, Eccleſiamque quam inuaſerat, Apoſtolica eiecit authoritate Card. Baron. tom. 10. anno prædicto non ne hæc ſatis hunc reuincunt errorem?

N. Obijcit demum Concilium Conſtantinopol. quod in ordine generalium ſextum numeratur; huius igitur adducit Canon. 36, quo ſupra relatum Chalcedon. decretum innouatur.

Et Canonem hunc in crenouantes diſt. 22. quamuis corruptè à Gratiano relatum dicit.

FAlsò Gratianum incuſat, ſiquidem verba dumtaxat ſumpſit, quæ compendio rem explicant videlicet, *Renouantes ſancti Conſtantinopolitani decreta Concilij petimus vt Conſtantinopolitana ſedes, ſimilia priuilegia, quæ ſuperior Roma habet, accipiat, nec non in Eccleſiaſticis rebus magnificetur vt illa, ſed hæc, ſecunda poſt illam exiſtens.*

In Canone verò Concilij legitur, vt Conſtantinopolitana ſedes parem habeat dignitatem cum ſede Antiquioris Romæ, & in negocijs Eccleſiaſticis æquè ac illa magnificetur.

N. Sed Gratiani vt reuincat deprauatam lecturam, eam primò reſtituit ex Authen. Iuſtiniani de Eccleſiaſt. titul. qua decernit Imperator vt Epiſcopus vrbis ſui ortus Primas ſit, verùm & Archiepiſcopus, eique ſubicia-

tur

tur prouinciæ ibidem recenſitæ.

AT Iuſtinianus Vedecinæ in Illyria natus eſt, ideò primam Iuſtinianæam appellat ad eius differentiam, cui ab ipſo expugnatæ ſecundiæ vel nouiæ nomen impoſuit, vide Gregorium lib. 2. Authent. de Eccleſ.tit.§. ſimili quoque &c. Auth. vt Iudic. ſine quoque ſuffrag. & Auth. de moderat. Helleſponti, atque Nicephor. & alijs animaduertit Gloſs. in ipſa Auth. de priuil. Canon. autem Gratiani de Conſtantinopolitano Epiſcopo eſt, non ergo ad rem adducta facit, non tamen omittam Imperatorem hęc propria authoritate nō ſanxiſſe, ſed à Vigilio Papa deſiuita innouauit, vt ipſe in Auth. de Eccleſiaſt. tit. §. per tempus apertè dicit.

N. Ad idem adducit Auth. eamdem de Eccleſiaſt. tit. §. ſancimus, quæ ſtatuta Concil. Nicæni I. Conſtant. IV. Epheſini & Chalcedonen. vicem legum obtineant, & Conſtantinopolitanum Epiſcopum ſecundùm earum definitiones poſt Romæ Epiſcopum eſſe ſecundum.

VErùm vbi legerat Iuſtinianus in Nicæna, & Epheſina ſynodo hoc ſtatutum, de Chalcedonenſi iam egimus, quàm verò idoneus teſtis ipſe ſit, audi.

Synodum tertiam Conſtantinopoli habitam ſub Conſtantino III. in qua hæreſis Monothelitarum damnata fuerat, eamdemque à Pontifice Agathone confirmatam, apertè fatemur.

Verùm non eam eſſe, cuius Canones num. 103. circumferuntur, quod primo ex tempore conuocationis vtriuſque apertiſſimè deprehenditur, legitima namque & vera Conſtantino III. Imperante die 7. menſis Nouembris anno 680. inchoatur, vt prima eiuſdem actione in præamb. 6. ſynodi tom. Concil. habetur, & decima ſexta Septembris anni 2681. vltima ſeſſio habita eſt.

Pſeudo verò ſynodus ex qua Canones iſte affertur ab Hęreticis coacta ſub Iuſtiniano fuit anno 629. decem ergo annos poſt primam veramque ſynodum abſolutam prout tertius huius Conciliabuli Canon in quo dies primæ actionis ſcriptus eſt, apertè demonſtrat, & poſt Turrianum animaduertit Card. Baron. contra Tharaſium Conſtantinopolitanum, & Theophanem tom. 8. anno 680. 681. & 692.

Sed idem Theophanes Tharaſium redarguit, qui Patres, à quibus ſexta ſynodus habita fuerat ſub Conſtantino III. poſt annos quatuor, vel quinque ab eiuſdem Conſtantini obitu, regnante Iuſtiniano, iterum coeuntes, hos adulterinos edidiſſe Canones ineptè quidem commentus eſt, apud Turrianum à Cardin. Baron. eodem anno 692. relatum.

At quonam pacto Canones hi ſextæ adſcribuntur ſynodo; ſi Epiſcopi eorum anthores, in oratione ad Iuſtinianum iuniorem, quæ extat ante ipſos Canones, ea nimirum ratione ſancitos aſſerunt, „ Quoniam „ ſanctæ, & vniuerſales duæ ſynodi in hac „ imperante, & Dei obſeruatrice ciuitate, „ congregatæ, vna quidem temporibus diuinæ recordationis Iuſtiniani, altera verò ſub „ piæ memoriæ Conſtantino, &c. Canones „ nunquam conſcripſerant; ſicut reliquæ „ Sanctæ quatuor vniuerſales ſynodi, &c. „ Propterea ergo tuæ pietatis iuſſu in hac „ Dei obſeruatrice Ciuitate, & imperante „ vrbe congreſſi Sacros Canones ſcripſimus, &c. Non ergo in ſexta ſynodo decreti ſunt, confeſſionem huius commenti apertam habemus.

Et cum nouus iſte Epiſcoporum conuentus poſt annos decem, à ſexta ſynodo peracta, & dimiſſa habitus fuerit quomodo eadem ſynodus poterit dici, profectò vbi tam longum intercedit temporis interuallum, actus ſubſequens non continuat primum ſed nouus, & diuerſus cenſetur.

Præterea legitimi illius, verique Concilij confirmationem ab Agathone Pontifice poſtularunt Patres, quorum epiſtolæ extant, inter Epiſtolas Leonis, & apud Card. Baron. legitur tom. 8. anno 681. ipſeque Agatho Apoſtolica authoritate probauit vide Card. Baron. anno iam dicto.

Huius autem pſeudo ſynodi, licèt Iuſtinianus, & precibus primò, deinde vi, & armis eorum confirmationem extorquere à Sergio Pontifice conatus ſit, ab eodem Sergio penitus reiectos improbatoſque aſſerunt, Paulus Diaconus de geſt. Longobard. lib. 6. cap. 11. Beda de ſex. ætat. ætat. in Iuſtin. & Card. Baron. eod. tom. 8. anno 692.

Et quamuis Iuſtinianus ad Ioannem, qui Sergio ſucceſſerat, legatos hanc ob cauſam præcipuè miſerit, vt Concilio ad hoc coacto, Canones ſextæ ſynodi nomine editos examinaret, & qui ſibi viderentur probandi confirmaret, reliquos verò reijceret, re tamen infecta reuerſi ſunt Legati teſtis eſt Bibliothecar. in Ioan. Card. Baron. tom. iam dicto anno verò 705.

Neque tandem Iuſtinianus ipſe hoc aſſequi potuit à Pontifice Conſtantino poſt Ioannem, licèt eum Conſtantinopolim proficiſci hanc vnam ob rem ſolummodò curauerit, vide Cardin. Baron eod. tom. anno 710.

Sed neque ab vllo trium Orientis Patriarcharum, huiuſmodi Canones vnquam fuiſſe receptos, vtpotè qui ad Concil. vocati non fuerunt, teſtis eſt Bibliothecarius ad cuius vſque tempora, in deteſtatione eorumdem Canonum perſeueraſſe dicit, apud Card. Baron. d. tom. 8. anno 692.

Quamobrem neque illi Græcorum Annalium Scriptores huius Synodi mentionem fecere, qui nullam aliam ſilentio prætererunt, ſciebant enim ab omnibus erraticam eſſe nuncupatam, quod illegitimè conuocata habitaque ſit.

Sed re verà quid magis impium excogitari poterat, quàm damnatam à Stephano Papa Cypriani ſententiam de rebaptizandis Hæreticis, Catholicam aſſerere canone 2. quid fœdius quàm, vt Canone 3. ſtatuitur, contra veritatem Catholicam cælibatum labefactare Clericorum, quibus vt nulla ſollicitudine præpediti, ea dumtaxat cogitare poſſint, quæ Dei ſunt, Romana Eccleſia, quæ Diuino ſpiritu afflatur, nullatenus prolabi poteſt, ſciens prudenſque interdixit.

Quod abſurdius Canone 55. quo Sabathis quadrageſimæ ieiunium vetitum eſt, pluraque alia huius veritatis argumenta congeſſit

geſſit

geſſit Cardin. Baron. eod. tom. 8. anno. 692. quæ hic recenſere ſuperuacaneum duxi.

Vides igitur quantæ ſit authoritatis impium Conciliabulum Schiſmaticorum, qui æmulatione aduersùs Latioos in rabiem acti, nomine generalis Concilij, contra Romanam Eccleſiam hanc appendicem Canonum ſextæ addiderunt Synodo Balſam. in Photij Nomo-Canone Card. Bellarm. de Rom. Pontif. lib. 2. cap. 18. Card. Baron. anno ſupracitato.

Hinc Humbertus in lib. contra Nicetam, *Non mirum, ſi Agathoni Papæ, & Sanctis Patribus ſextæ Synodi veſtra imputatis deliramenta, & quæ aut corrupiſtis, aut finxiſtis capitula, cùm etiam ipſi Domino Ieſu, & Apoſtolis eius imputetis figmenta, vnde non ſcientes, ſextam Synodum ad deſtruendam hæreſim Græcorum Monothelitarum, non autem ad tradendum Romanis nouas inſtitutiones congregatam, capitula, quæ nobis ſub eius authoritate opponitis, omnino refutamus, quia prima, & Apoſtolica Sedes, nec aliquando ea accepit, nec obſeruat hactenus: Et quia aut, ſunt nulla, aut, vt vos libuit deprauata ſunt.*

N. In ſexta, inquit, Synodo Carthagi-
Mutilat. Caluin. nenſi can. 105. aduersùs Papam ſancitum eſt, ne ex tranſmarinis Eccleſijs ad ipſius Sedem prouocetur, iddm in Concilio Mileuitano Can. 22. ſtatutum eſt.

HOc idem Caluinus obiecerat Inſtit. lib. 4. cap. 7. §. 9. verùm quàm frigidè ipſius Canonis verba ipſa patefaciunt, primò autem animaduertendum erit, quàm oſcitanter ſciolus iſte Concilia euoluerit, ſi modò ea vnquam vidit, dum adducit Canon. 105. ſexti Concilij, cuius viginti, & vnus tantummodò extant, ſed neque Concilij Affricani ſeptimi, in quo Canon relatus habetur.

Prætetea, & in Sardicenſi œcumenica Synodo can. 4. 7. & 17. ſancitum antea fuerat quod Presbyteri, & Clerici à ſuo Epiſcopo ad finitimos Epiſcopos, Epiſcopi verò à Concilio Prouinciali ad Papam prouocarent, Concilium igitur Aphricanum, dicto Canone 92. quæ de appellationibus Presbyterorum, & Clericorum in Sardicenſi ſtatuta ſunt ſolummodò innouat, his verbis quorum N. partem dumtaxat ſuo more retulit, vltima reticens, *Item placuit, vt Presbyteri, Diaconi, vel cæteri inferiores Clerici in cauſis, quas habuerint, ſi de iudicijs Epiſcoporum ſuorum queſti fuerint, vicini Epiſcopi eos audiant. & inter eos quidquid eſt finiant, adhibiti ab eis ex conſenſu Epiſcoporum ſuorum, quod ſi ab eis prouocandum putauerint, non prouocent niſi ad Africana Concilia, vel ad Primates Prouinciarum ſuarum, ad tranſmarina autem, qui putauerit appellandum, à nullo intra Aphricam in communionem ſuſcipiatur.*

Et nihil prorſus de prouocatione Epiſcoporum ad Romanam Sedem decreuit, Canones igitur Sardicenſis Concilij in ſuo permanent robore, Card. Bellarm. de Rom. Pontif. lib. 2. cap. 24. ibique Gretſer. in defenſione contra proteſtantes Anglicanos, ſed quod Epiſcopi Aphricani ad Pontificem appellare ſemper conſueuerint, ex epiſtola Auguſtini 162. & 263. apertiſſimè demonſtrant Card. Baron. tom. 5. anno 419. qui & Magdeburgenſium deliria contra Zoſimum, & Bonifacium Pontifices faciliimè refellit, cunctaque explicando Apoſtolicæ Sedis iura acerrimè tuetur.

Scio Caſaubonum in dicto eius Fragmento de libert. Eccleſiaſt. Io triumphe in nos ceciniſſe, quod Africani epiſtola ſua ad Cæleſtinum, etiam de appellationibus Epiſcoporum idem eſſe ſtatutum à Nicæna Synodo interpretentur, *Deprecamur* inquiunt, *vt deinceps ad veſtras aures hinc venientes, non facilè admittatis, nec à nobis excommunicatos in communionem vltra velitis excipere, quia hoc Nicæno Concilio definitum facilè aduertet Venerabilitas veſtra: Nam, & ſi de inferioribus Clericis, vel Laicis videtur ibi præcauere, quanto magis hoc de Epiſcopis voluit obſeruari?* & rationem eorum interpretationis eam afferunt, *in ſua prouincia communione ſuſpenſi à tua Sanctitate, vel feſtinatò, vel præproperè, vel indebitè videantur communioni reſtitui, &c. Et decreta Nicæna, ſiue inferioris gradus Clericos, ſiue ipſos Epiſcopos, Metropolitanis apertiſſimè commiſerant.*

Verùm aut ipſi Afri toto, vt aiunt, errant Cœlo; ſiquidem Clericorum. & Laicorum non eadem, ac Epiſcoporum de hoc eſt ratio, illorum namque regimen ſingulis Epiſcopis ſingillatim eſt concreditum, neque vt Caſaubonus commentus eſt, Eccleſiarum ditiones promiſcuè ſunt confundendæ, vt alienam inuadere cuique pro libito ſit permiſſum, ſed vnius cuiuſque Parœciæ ſunt præſcripti termini, adeò quod à Ciuitate in Ciuitatem transferri Nicæna Synodus interdixerit Canon. XV. propterea & Canone V. pariter vetuit, eos ab alijs Epiſcopis recipi, qui ſiue ex Clero, ſiue ex Laico ordine à ſuo Epiſcopo communione priuati, vel abiecti fuerint, & ne Epiſcopi ſimultate, aut contentione, aut aliqua alia moleſtia ſint excommunicati ad Concilium prouinciale, quod bis in anno in qualibet Prouincia haberi decreuit, quæſtiones haſce decentiùs examinandas reiecit, interim eos pro iuſtè excommunicatis haberi voluit, donec cætui Epiſcoporum viſum fuerit, humaniorem pro ijs ferre ſententiam, de Epiſcopis verò abſtentis, vel abdicatis nihil prorſus Prudentiſſimi Patres ſanxere, quod eorum cauſas, ex præſcripto Apoſtolorum, ac reſcriptis ſummorum Pontificum, ad Apoſtolicæ Sedis Iudicium eſſe deferendas optimè nouerint; cuius ſupremo Præſuli non ſolùm Epiſcopos, ſed Metropolitanos, atque ipſos Primates ius diuinum ſubiecit, vt ab vno ſpirituali Monarcha tanti muneris dignitatem, & Iuriſdictionem Parœciarum, ſeu Diœceſum ſingillatim acciperent, nō ſecus, ac Radij à ſole, Riui à fonte, & Rami ab vna radice prodire, & vim omnem habere Cyprianus dicebat de vnit. Eccleſ. Idem aſſerunt Auguſt. epiſt. 91. Leo ſerm. 3. de aſſump. ſua, & epiſt. 89. cæteris Epiſcopis dicit Bernardus ad Eugenium de conſider. lib. iij. peculiaris eſt commiſſa Parœcia, Rom. autem Pōtifici totus Orbis vna eſt Diœceſis: quamobrem eius arbitrio creantur, deſtituuntur, traducuntur, reſtituuntur, vt idem inquit Bernardus epiſt. 131. idque innumera demonſtrant exempla; Epiſcopis igitur Laicos, & Clericos, Epiſcopos Metropolitanis, hos verò Patriarchis ipſe commendat, ea tamen lege, vt omnes ſui

muneris ipſi dumtaxat rationem reddere teneantur, hinc eadem Nicæna Synodus Epiſcopotum pronocationes ad Rom. Pontificem deferri ſtatuit, teſtatur Iulins primus, qui vndecim poſt annos ab ea renunciatus eſt Pontifex, quæ ergo in ipſa fuerint decreta, potuit optimè noſſe, neque de eo, cuius memoria in Albo Sanctorum ab Eccleſia veneratur, aliquid ſuſpicari fas eſt, præcipuè verò cum hunc Nicænum canonem Euſebianis obijcere non dubitarit, nec ipſi eum negare ſint auſi, quod ſi falsò eſſet ab eo allatus, cui dubium, ei falſitatem ſuam exprobraſſent, vt telum reijcerent? Schiſmaticos ipſe vegebat, de re adhuc recenti agebatur, Nicænos canones ipſi non ignorabant, qui eos vbique ſupprimere curauerant, & Iulio fidem addunt Athanaſins Apolog. 2. qui Nicæno Conuentui, cum Alexandro eius Epiſcopo, interfuit, vbi eam Iulij epiſtolam ad Orientales pro hiſtoria refert, & Theodoretus lib. 2. cap. 4. Athanaſium, & Euſebianos ad cauſam dicendam à Iulio vocatos Eccleſiaſtici Canonis præſcriptio teſtatur; his accedit, quod vltra viginti Canones Nicænum Concilium ſtatuiſſe conſtat, alios citant Euſebius in Conſtant. lib. 3. Epiphan. hæreſ. 69. Athanaſ. epiſt. de Synod. Ambroſius epiſt. 83. Hieronymus in præfatione in Iudith, Auguſtinus epiſt. 110. Concilinm Africanum Canon. XIV. & Chalcedonenſe in fin. qui nuſquam extant, hunc antem de Appellationibus cum his deperditum potiùs coniectare fas eſt, quàm innocentiſſimum Pontificem falſitatis damnare.

Denique cum Africa Romano Pontifici etiam ſubeſſet tamquam Occidentis Patriarchæ, appellationes ad eum deferre tenebantur ex Canon. V. & VI. ipſius Nicæni Concilij: in eius ergo ſententiam interpretatio Africanorum pugnaret.

Præterea nulli dubium eſt, Sardicenſe Concilium non minùs Nicæno Oecumenicum eſſe, Oecumenicam namque Synodum eam dicimus, quæ Rom. Pontificis iuſſu, vel aſſenſu indicta, ex Epiſcopis Patribuſque vndique toto Orbe vocatis loco, & tempore præſcripto, eodem Pontifice per ſe, vel per ſuos legatos præſidente, coacta eſt.

At Sardicenſi, Iulio apud Conſtantem id curante indicta eſt, Epiſcopos certa die Sardicam adeſſe ipſe iuſſit, teſtatur Socrates lib. 2. cap. 16. cui, & Apoſtolicæ Sedis Legatos præfuiſſe Athanaſins Apolog. 2. Sozom. lib. 5. cap. 10. dicunt, ipſaque acta Concilij demonſtrant, Epiſcopos vndique conuocatos Sulpitius lib. 2. Sacar. hiſtor. aſſerit, ex Oriente, & Occidente, ſupra trecentos ſeptuaginta recenſent Athanaſius epiſt. ad Solitar. Sozom. lib. 3. cap. 10. & 11. Socrat. lib. 2. cap. 16. ideò magnam Synodum idem Athanaſins appellauit, Canoni ergo de appellationibus ad Apoſtolicam Sedem in hoc generali Concilio decreto Prouincialis Africana Synodus derogare non potuiſſet.

Aut ſenſum Africanorum non bene Caſaubonus percepit, vel obtendere voluit, nimis quidem acri calamo epiſtolam illorum exaratam video, ſed vitio regionis tribuo, atra enim Africanis multa bilis, quę vbi ſemel feruere cœperit, difficilè reſtinguitur, vnde immaniſſimè ſæuiunt, at verba eorum ſedato ſi perpendas animo, eis dumtaxat propoſitum fuiſſe cognoſces, non appellationes denegandi, ſed Pontificem humillimè obſecrandi, ne ſicuti Cæleſtio, & Apiario contigerat, maximo totiùs Africæ ſcandalo, tam faciles in poſterum præberet aures abſtentis, & abdicatis, qui ex Africa ad eum prouocabant, neue Apoſtolicam Sedem perditiſſimorum eſſe perfugium vellet, eiſque faciliùs obrependi anſam præbere, vt poſtea vel feſtinatò, vel præproperè reſtituti, denuo forent abijciendi, idque apertiſſimè explicant prouocationes Ant. Epiſcopi Fuſſalenſis, Priſci; Victoris; Laurentij, in Numidia Antiſtitum, quas eodem tempore ab ipſa Sede Apoſtolica, iudicatas teſtatur Auguſtinus epiſt. 261. difficillimam verò quæſtionem de appellationibus hiſce explicatam habebis in noſtra ad primum de Republ. librum M. Antonij animaduerſione, quò Lectorem reijcimus.

N. Hanc ſententiam ſubdit, Romanus Pontifex negare non poteſt, quoniam prædeceſſores Pontifices expreſſè confeſſi ſunt, ſe iuribus, & honoribus ſuis fratribus competentibus derogare non velle, & ita nullatenus vniuerſalis in Eccleſia vocando profeſſi ſunt cap. nullus, & cap. quæ diſt. 99. Perperam repetit 4.

HÆc eadem ſupra cap. 2. oppoſuit, ſcilicet Pelagij II. epiſt. 1. ad Epiſcopos, qui illicita conuocant Ioann. &c. Greg. Magni ad Eulogium lib. 7. epiſt. 30. vbi animaduertimus.

N. Addit, & quod pauperes Canoniſtæ reſpondent ideò vniuerſalem ſe negaſſe: quia particulari Eccleſiæ cuilibet præficiendus non eſt. Somnium & nugæ ſunt, quoniam in ipſo cap. nullus diſt. 99. inter Patriarcham Romanum, & Conſtantinopolitanum agitur, vter eorum vniuerſalis dici debeat, reſpondet Pelagius, *Abſit hoc, abſit à mente fidelium, vt aliquis fratrum ſuorum honorem imminuere videatur*: ergo non agitur de præfectura particularium Eccleſiarum vt fabulantur, ſed de ipſo nomine vniuerſalis Eccleſiæ, quod fugiendum eſt. Falsò & mutilat.

MOdò ait, modò negat, pauperum Canoniſtarum pauperrimus Leguleius eamdem irridet interpretationem, quam cap. 2. amplexus adducit, qua Primatum Pontificis in vniuerſam Eccleſiam ad alias dumtaxat particulares Eccleſias eidem ſubditas contraheret.

At quid de mendacijs dicam; profectò ab aſſuetis non fit paſſio, vidiſti quàm facilè mentiatur, nullum autem poterat imprudentius, nec frigidius excogitari hoc, quod nouiſſimè effutit, nimirum quod in can. nullus de nomine vniuerſalis quæſtio erat inter Papam, & Patriarcham Conſtantinopolitanum; hæc ſunt d. canon. propria verba; *Nullus Patriarcharum vniuerſalitatis vocabulo vnquam vtatur, quia ſi vnus Patriarcha vniuerſalis dicitur, Patriarcharum nomen cæteris derogatur, ſed abſit hoc, abſit à fidelis cuiuſquam mente, hoc ſibi vel velle quempiam arripere, vndè honorem fratrum ſuorum imminuere ex quantulacunque parte videatur. Quàpropter charitas veſtra neminem vnquam ſuis in epiſtolis*

vni-

vniuerſalem nominet, ne ſibi debitum ſubtrahat, cùm alteri honorem defert indebitum, vides ergo commenta: tranſumptus eſt autem can. ex epiſtola p. Pelagij ſupracitata, cuius inſcriptio ipſa, & initium rem omnem intus, & in cute patefaciunt, ſcribitur enim ad Epiſcopos, qui illicita vocatione Ioannis Conſtantinopolitani Epiſcopi ad Synodum coierant, quà propter Pelagius in ipſum Ioannem hiſce verbis inuehitur, *Relatum eſt ergo ad Apoſtolicam Sedem Ioannem Conſtantinopolitanum Epiſcopum, vniuerſalem ſe ſcribere, vſque ex hac ſua præſumptione ad Synodum conuocare generalem, cum generalium Synodorum conuocandi authoritas Apoſtolicæ Sedi Beati Petri ſingulari priuilegio ſit tradita, & nulla vnquam Synodus rata legitur, quæ Apoſtolica authoritate non fuerit fulta; quà propter quidquid in prædicto veſtro Conuenticulo, quia Synodus taliter præſumpta eſſe non potuit, ſtatuiſtis ex authoritate Sancti Petri Apoſtolorum Principis, & Domini Saluatoris voce, quam Beato Petro poteſtatem ligandi, atque ſoluendi ipſe Saluator dedit, quæ etiam poteſtas in ſucceſſoribus eius indubitanter tranſiuit, præcipio omnia, quæ ibi ſtatuiſtis, & vana, & caſſata eſſe* &c. vt autem ambitioſum Ioannis faſtum retundat, etiam Anathematis ſententiam niſi reſipiſcat comminatus, ita perſequitur *vniuerſalitatis quoque nomen quod ſibi illicitè vſurpauit, nolite attendere, nec vocatione eius ad Synodum, abſque authoritate Sedis Apoſtolicæ vnquam venire, ſi Apoſtolicæ Sedis, & cæterorum Epiſcoporum communione vultis frui: Nullus enim Patriarcharum hoc tam profano vocabulo vnquam vtatur* &c. Scilicet indebitè alioquin abſoluendum eſſet expungendumque nomen Patriarcharum ex tabulis Eccleſiaſticis, quod eſt hæreticum opinari, *Quia ſi ſummus Patriarcha Ioannes* videlicet, *Vniuerſalis dicitur, Patriarcharum nomen cæteris derogatur, ſed abſit hoc à fidelis cuiuſquam mente hoc ſibi velle quempiam arripere, vndè honorem fratrum ſuorum imminuere, ex quantulacunque parte videatur* &c. Et inferiùs, *Aduerſarius namque noſter Diabolus, qui contra humiles ſæuiens ſicut Leo rugiens circuit quærens quem deuoret* &c. *Ipſe eſt Rex ſuper omnes filios ſuperbiæ, quod non ſine dolore dicere compellor, dum frater, & Coepiſcopus noſter Ioannes mandata Dominica, & Apoſtolica præcepta, regulaſque Patrum deſpiciens, eum per elationem præcurrere conatur in nomine* &c. *ſi enim dici hoc licenter permittitur, honor Patriarcharum omnium negatur* &c. *oportet ergo, vt conſtanter, ac ſine præiudicio ſeruetis ſicut accepiſtis Eccleſias, & nihil ſibi in vobis hac tentatio Diabolicæ vſurpationis adſcribat* &c. *Omnes Epiſcopos curæ veſtræ ſubiectos ab huiuſmodi adulationis inquinatione prohibere, vt vniuerſa vos Eccleſia Patriarchas non ſolùm in bonis operibus, ſed etiam in veritatis authoritate cognoſcat* &c. *Orate fratres vt honor Eccleſiaſticus noſtris diebus non cunctetur, nec vnquam Romana Sedes, quæ inſtituente Domino, Caput eſt omnium Eccleſiarum, priuilegijs ſuis vnquam careat, aut ſplietur.*

Vide igitur, quòd aliter ſe res habeat quàm effinxerat impius impoſtor, qui vt mendacium obtrudat præcedentia, & ſubſequentia interſecans, pauca tantùm eademque concisa tranſcribit.

Affert denique in idem propoſitum Gregorij epiſt. ad Eulogium, qua de nomine Vniuerſalis Epiſcopo ſibi delato conqueritur, verùm ad ſatietatem hæc in 2. cap. expunctione explicata ſunt.

CAPITIS SEXTI.

N. Refelluntur, quæ aduersùs Caput præcedens ex Concilio Lateranenſi, & Florentino opponuntur.

ANIMADVERSIO.

QVemadmodum ægra corpora diutinos morbos ex ſe gignunt, ita vitio Naturæ ſua culpa infectæ, nulla vnquam fuit tam ſanctè inſtituta Reſpublica, quæ à legibus, quarum præſcripto moderata coaluerat, paulatim deflectens, paſſim corrumpi, & prolabi non cæperit: quamobrem ſapientes ad mores hominum animaduertentes vitia caſtigare, & noua arctioris diſciplinæ ratione, licentiam compeſcere, atque ad primæuum reuocare inſtitutum neceſſitas docuit. Hinc cenſuræ munus, quod veluti omnium magiſtratuum Sacratiſſimum, cum in rebus omnibus, tùm verò in moribus Ciuium conformandis, ſummam habuiſſe poteſtatem Liuius, & Plutarchus teſtantur. Eccleſiaſti- Liu.lib.1. 6. & Plutarch. in ca. Mai.
cam itidem Rempublicam, quamuis perfectiſſima regiminis forma, diuiniſque præceptis Chriſtus Dominns inſtituerit, eodem tamen humanæ imbecillitatis morbo laborantem agnoſcens, ipſam quoque à præſcripta norma in dies deflexuram prænidit, vndè ab ea corpore tantum diſceſſurus, Sanctum illi Spiritu mittere promiſit, qui inuiſibili afflatu eam dirigeret, ac edoceret, cui & Petrum ſua vice moderatorem viſibilem, & poſt ipſum omnes eius Succeſſores præfecit, qui gubernacula ſuo arbitrio ita moderarentur, ne ab eius inſtitutis vnquam diſcederent, quamobrem non ſolum docendi, & admonendi, coercendi, & animaduertendi illis contulit poteſtatem, ſed leges condendi, corrigendi, abrogandi, cunctaque adminiſtrandi dedit imperium, verùm enim verò, quoniam is, qui Seniores Moyſi ad conſilium, & leuamen eſſe voluit, ſeſe illis continuò affuturum dixerat, qui eius nomine ſimul coirent, & in magnis negocijs plurium rogare ſententias ratio ipſa nos admonet. Primùm Apoſtoli, diuino edocti Spiritu, vbi de re maxima fuit agendum, indicente & conuocante Petro, Synodos habere cæperunt, quorum exemplo poſtea Romani Pontifices, vel ad nouas confutandas, & damnandas hæreſes, vel ad Schiſmata componenda, vel ad mores caſtigandos, & prolapſam Eccleſiæ diſciplinam reparandam, vel tandem ad conſulendum grauiſſimis alijs Chriſtianæ Reipublicæ neceſſitatibus, generalia Concilia indicere, & habere, vel Imperatoribus efflagitantibus, vt cogerentur indulgere aliquando conſueuerunt.

Quà propter ea ſemper fuit in vniuerſa

Eccleſia huiuſmodi Synodorum auctoritas, vt quidquid in ipſis ſtatutum, & Romani Pontificis confirmatione probatum reperitur, cunctis fidelibus lex fuerit, & ſit, earumque Iudicia ſiue de fidei controuerſijs, ſiuè de magnis quibuſuis, & publicis rebus, tanquam eo Spiritu dictata, qui eam omnem docet veritatem, nulla ex parte erronea, ſed veriſſima ſunt, adeò quod irrita fieri, aut refricari, vel quia ſuprema ſunt niſi errando in controuerſiam quouis prætextu reuocari non poſſunt. Neque enim ſuſpicari fas eſt Deum verè ſapientem, & æquè fidelem adeò nos deſtituiſſe, vt Eccleſiæ commendarit, in qua certum nullum verumque Concilium reperiretur, neque columna, & firmamentum veritatis, prout ipſe qui ſumma veritas eſt proprio ore aſſeruit, falli, aut fallere non poſſet, ſed veluti arundo incerta, inſtabilis omni flecteretur vento, & in ſuis deciperetur, ac deciperet fluxis iudicijs: quamobrem ſemper in lubrico dubia conſiſtens, neque Schiſmata ſopire, neque diſſidia componere, aut vnitatis vinculo continere ſe ipſam ſua in forma poſſet, neque tandem vllus controuerſiarum finis vnquam daretur, neque vlla eſſet certa, & definita noſtræ fidei ratio: en quot ex vno manarent abſurda, ea refugit mens, quibus pientiſſimus, ſapientiſsimuſque Deus occurrens ſpiritum Eccleſiæ cuſtodem, & ducem dedit, cuius infallibili Iudicio afflatus ſanctiſsimus Præſul, vbi è Cathedra Petri reſponderet, aut ſententias proferret, ſiuè leges conderet tanquam ore ipſius Dei locutus, quæcumque diceret, decerneret, & ſtatueret vti mandata planè diuina ab omnibus haberentur, & perpetuò ſeruarentur. Quoniam verò eiuſdem ſolius Pontificis eſt veluti vniuerſæ Eccleſiæ Capitis Concilia indicere, & confirmare, aut improbare, meritò ſpontanei violatores Canonum grauiter à Sanctis Patribus iudicantur, & à Spiritu Sancto, cuius inſtinctu, ac dono ſuggeſti ſunt, damnantur, quoniam blaſphemare Spiritum Sanctum non incongruè videntur, qui contra eoſdem ſanctos Canones aliquid, aut proteruè agunt, aut loqui præſumunt, aut facere volentibus ſponte conſentiunt. Diabolica verò nequitia pleroſque ſubtiliter fallere, plurimos autem obcæcare, atque ad inſanam adigere peruicaciam conſueuit, vt inimici Crucis Chriſti in agro, vbi veritatis, Charitatis, & pacis ſemen iecerit, ſapientiſſimus ille Paterfamilias, qui in omni generatione ſua vndique perfectus eſt, eique incrementum dedit quo fructum afferret centeſimum, ingerant zizania, ſerant diſſidia, quibus graſſentur Hæreſes, ſpiniſque, & viburnis, quæ ex earum venenata radice prodeunt, ſancta & pia ſupprimantur germina, iudiciaque huiuſmodi ab Eccleſia ſubmouere, Cathedramque ipſius euertere contendunt, ne vllus ſuperſit qui Schiſmatum impias ſegetes euellat naſcentes, vel ortas ſecet, atque vinculo anathematis in faſciculos complicatas, igni comburendas tradat; Hinc ore ſacrilego, ſceleſtiſſimus Lutherus Sanctiſſimas Synodos modò ſuperuacaneas dicit, quod in grauiſſimos errores ſint lapſæ, & primum adoritur Concilium Apoſtolorum, quod licèt omnium puriſſimum fateatur, tamen aliquid vnà miſceri, & Spiritum Sanctum illabi non Concilijs, ſed mentibus Chriſtianorum quos nouerit ſpopondiſſe non reueretur aſſerere: deindè Nicæni illius magni, cui Orthodoxi Patres tantùm tribuerunt, vt tamquam Euangelium habendum eſſe ſtatuerint; Sacros irridet Canones, fœnum, ſtramen, ligna, ſtipulas, atque titiones appellando, modò omnia incerta, neque illi fidendum dicit, quod nullum vnquam purum extiterit, quia fidei aliquid addiderint, vel detraxerint, adeò vt non minùs ludimagiſtros, quam Reuerendiſſimos Epiſcopos Concilijs conferre poſſe, impudenter affirmat.

Dam. epiſt. ad Aurel. Cartag.

Ad cap. 15. Act.

Lib. de Cōcil.

Ad cap. 15. Act.

Et perditiſſimus Caluinus, non quidem excipienda eſſe Conciliorum ſtatuta, niſi priùs diligenter expendantur, quo tempore, qua de cauſa habita fuerint, quo conſilio, quales interfuerint homines, ac niſi id, de quo agitur ad ſcripturæ amuſſim examinetur, eorumque ſententiam, inſtar præiudicij habendam dicit, vt vides, ſacroſancta Synodorum decreta, cuiuſuis hominis Cenſuræ ſubijciat.

Lib. 4 inſtit. cap. 9. §. 8.

Hinc Vuiclephus, Melancton, Illyricus, Ioannes, Vueſphal. Kemnitius, Vrbanus, Beza, cæterique Sectarij, in Sacros, & Sanctos Patrum conſeſſus, diuini ſpiritus afflatu coactos, turmatim exurgunt, quorum blaſphemias, & conuicia reficere ſatiùs duxi, quoniam, inquit Iulius Pontifex apud Athanaſium, *Habet authoritatem qualibet Synodus, & contumelioſè agitur cum Iudice, cuius iudicium ab alijs examinatur; conſiderate quaſò quinam ſint, qui Synodos improbant, & Epiſcoporum calculos pro nihilo habent, & impietatem pietati anteponunt, ſunt profectò ab omnibus vbique Epiſcopis condemnati, & abdicati*, &c.

Epiſt. ad Oſt.

Quemadmodum Acephalus iſte eiuſdem percitus cacodæmonis furore, Lateranenſi ſub Innocentio III. & Florentino ſub Eugenio IV. œcumenicis Concilijs falſitatis notam falsò inurere, ipſiſque ſanctiſſimis Pontificibus quorum mandato indicta, & authoritate habita, & confirmata ſunt, fidei & pietati impiè detrahere mendacijs his potiſſimum conatur.

CAPITIS SEPTIMI.

EXPVNCTIO.

N. QVotum primum eſt, quicumque voluerit inter vos eſſe primus, erit veſter ſeruus Matth. c. 20. iuxta tradita per Auguſt. in Pſalmo noluit Chriſtus Regnum Terrenum cum ſuperbia &c. quoties hominibus præeſſe deſidatio, ipſi Deo præeſſe contendo.

In alium ſenſum Synodus Smalchaldica.

VIdes vt Matthæum, & Auguſtinum in ſenſum flectens alium vi contorquet, vt legitimi Principatus ius, cuius poteſtas à Deo eſt, iniuriam eſſe falsò perſuadeat, quod ambitu immoderato affectetur, & profectò Summum Pontificem à Deo Principem Paſtorem ſuper omnes fideles, poteſtate ampliſſima conſtitutum centies dictum probatumque ſuperiùs eſt: hinc igitur non pertinent hæc, ſatiſque reſpondit Card. Bellarm. de Rom. Pont. lib. 3. cap. 19.

Quòd

Quòd ſi in eam ſententiam vſurpanda ſint, Imperator, Reges, cæteriſque Principes, qui vel electionis, vel hæreditatis titulo legitimè dominentur, eadem ratione aliorum ſerui efficientur, quia cæteris in ſuis ditionibus præeſſe volunt, ergo & ipſi Deo præferri contendunt.

Mẽdacium iterum refutatum.

N. At reſpondet, Romanus Pontifex aduerſus ſacrorum Conciliorum iuſſa, cæteris præeſſe voluit, ſiquidem Nicæna Synodus iam ſingulis Patriarchis ſtabilierat Diœceſes, ſua iuriſdictio priuatiuè ad alios cuique demandata, ipſamque Nicænam tamquam Euangelium ſeruandam eſse probat cap. 1. diſt. 15. ergo.

Est quidem Romanus Pontifex omnium hominum ſummus, eius tamen ſedulus imitator, qui Cælns inclinans, vt ad nos deſcenderet, ſeque ipſum exinaniuit, humillimo Charitatis affectu ſeruum ſeruorum Dei ſeſe profiteri pluris facit, quàm magnifica titulorum ſerie Maieſtatem oſtentare.

At ex mendacio prodeat veritas, idem Concilium Nicænum p. in canonibus ex epiſt. Iulij, *Non debent præter ſententiam Romani Pontificis Concilia celebrari*, & Canon. Arab. 39. *Sicut ille qui tenet ſedem Romæ, caput, & Princeps eſt omnium Patriarcharum, quandoquidem ipſe eſt primus, ſicut Petrus, cui data eſt poteſtas in omnes Principes Chriſtianos, & omnes populos eorum, qui ſit Vicarius Chriſti Domini noſtri ſuper cunctos populos, & vniuerſam Eccleſiam Chriſtianam, & quicunque contradixerit, à Synodo excommunicatur.* Non me latet quod Sectarij, præcipuè verò Magdeburg cent. 4. cap. 9. Canones hoſce nullatenus probant: neque vltra viginti vulgatos Nicænæ Synodi vllum recipiunt, verùm quia Athanaſius epiſt. ad Marcum Pontificem. octuaginta fuiſse in ſeptuaginta redactos teſtatur, & pluribus iiſdem grauiſſimis argumentis, Arabicos Canones ab eorum detractoribus vindicat doctiſſimus Turrianus; & alijs conſoni ſunt Concilinrum ſanctionibus, nullatenus prætereundos eſse duxi.

Nam hoc idem profitentur Conſtantinopolitanum I. epiſt. ad Damaſum apud Theod. hiſt. lib. 5. cap. 9. Chalcedonenſe act. 1. item act. 3. & 16. & in epiſt. ad Leonem; Epheſinum epiſt. ad Cæleſt. Nicænum II. act. 2. & 6.

Conſtantinop. VI. in ſubſcriptione Legatorum Apoſtolicæ Sedis act. 17.

Conſtantinop. VIII. cap. 21. & in ſubſcriptione Legatorum Adriani Pontificis.

Romanum ſub Silueſtro cap. 20. Aphricanum cap. 35. Mileuitanum epiſt. ad Innocentium Papam, Carthaginenſe ad eundem apud Auguſt. vtraque extant 90. & 92.

Romanum 3. ſub Symmacho, & quartum ſub eodem cap. 3.

Hinc furens impia, immanique, ſed falſiſſima ſatyra, Innocentium III. perſtringit, quod in Concilio Lateranenſi commentus ſit Patriarchas Conſtantinopolitanum, & Alexandrinum, quis dignior præferretur, decertaſſe, Sanctionem edidit tit. de dignit. cap. 5. cuius Canonem à Gregorio Papa relatum cap. ordo dignitatis de priuileg. ore ſacrilego falſitatem, impoſturam appellat, his potiſſimum ratiocinatinnibus.

N. Prima quod Patriarchæ Alexandrino huic Synodo intereſſe ſui prohibuere, nulla ergo cum abſente potuit eſſe differentia, quod ſi legatos miſit, cum nullatenus conſtet mandatum adhuc dediſſe, præſumi non poteſt eius mandato hac de re egiſſe, ſiquidem mandatum à Iuriſtis facti eſſe dicitur, quod nunquam præſumitur.

Mendaciũ.

N. Altera quod antiqua hæc diſcordia ab Innocentio aſſerta, iam definita fuerat in Concilio Conſtantinopolitano cap. 3. cuius decretum Iuſtinianus confirmauerat, Canonem igitur Innocentij ſuperuacaneum, & nullum tanquam de re iam iudicata, & obſeruata ſtatutum in præiudicium abſentis, & non auditi.

Mendaciũ.

Sed meminiſſe oportet, vt in expunctione cap. 5. ad hunc ipſum Canonem adnotatum eſt in Nicæna ſynodo prima omnium Patriarchalium Alexandrinam Eccleſiam can. 6. fuiſſe declaratam, & licèt in præiudicium ipſius Conſtantinopolitani Antiſtites conniuentibus Imperatoribus, Primatum ſibi arrogare tentauerint, Pontifices tamen vt iura ſua cuique ſeruarentur, ſemper obſtiterunt, prout Damaſus in Concilio Romæ coacto anno ſequenti, poſt d. Conſtantinopolitanam ſynodum, præſentibus Legatis Imperatoris, conſtitutionem pro Alexandriæ Patriarcha innouauit, Leonem Anatolius, hac in re Aduerſarium habuit, & legati Apoſtolici vbi à Concilio Chalcedonenſi Sanctionem pro Conſtantinopolitano Primatu, ipſis abſentibus indictam fuiſſe cognouerunt, reclamarunt quidem, effeceruntque, vt in ea parte corrigeretur, Ideò Pontifex Leo ep. 59. alijſque hac de re ad Chalcedonenſe Concilium ſcriptis, acriter quidem damnat ambitioſam Anatolij ſuperbiam, quod propriam Sedem Antiochenæ, & Alexandrinæ præferre attentauerit.

En igitur controuerſia vera, & non ficta adhuc indeciſa, quæ cum ab alio definiri non poſſet, niſi ab eo, qui vniuerſæ Eccleſiæ ſupremus eſt Iudex, Innocentius proprio iure, ſuo decreto diremit.

Neque Patriarcham Alexandrinum adeſſe neceſſum fuit, tum quia vocatus detrectauit venire, & aduerſùs contumacem, inquit I. C. omnia iura clamant, tum etiam quoniam per ſuos legatos interfuiſſe ipſe Aduerſarius fatetur, teſtantur quoque Blond. lib. 6. decad. 2. in fin. Naucler. generat. 41. & alij Hiſtorici; mandatum igitur non præſumitur, ſed clarum inde conſtat, quod tanquam eiuſdem Patriarchæ procuratores in Concilio fuerunt, legatio autem tanquam neceſſarium antecedens mandatum præfert, & pro actus validitate ſemper eſt præſumendum, præſertim pro Concilio adeò inſigni celeberrimoque, vt vetuſtiſſimis illis, quorum maxima apud omnes ſemper fuit authoritas, iure optimo comparetur à Surio: qua ergo fronte effrons iſte hæc imponit;

Mendacia plurima.

N. Præterea nulla omnino eſſet ſanctio Innocentij defectu poteſtatis, ſiquidē an. 963. Leo VIII. in Concilio generali, omnia iura Eccleſiaſtica ceſſit Othoni I. eiuſque ſucceſſoribus, adeò quod Papam, cæteroſque

Præ-

Prælatos inueſtituram deinceps ab Imperatore petituros fore in eodem Concilio ſtatutum fuerit: nullam igitur Innocentius iuriſdictionem iudicandi inter Patriarchas, anno 1315. habebat.

SEd multiplicitet, & tutpiſſimè quidem mentitur primò, quoniam non à Leone, neque à Concilio, ſed à populo, antequam Leo Pontifex renunciaretur, hæc geſta ſunt.

Secundò, Quia nihil fuit Othoni conceſſum, ſed promiſſio tantummodò facta.

Tertiò, Nam de Inueſtitura Epiſcoporum, nec verbum quidem factum legitur, apud Luitpr; qui eo tempore vixit, lib. 6. Hiſt. cap. 6. vbi inquit, *Ciues verò Sanctum Imperatorem cum ſuis omnibus in vrbem ſuſcipiunt, fidelitatemque promittunt, hæc addentes, & firmiter iurantes, nunquam ſe Papam electuros, aut ordinaturos, præter conſenſum, atque electionem Domini Imperatoris Othonis, Cæſaris Auguſti, filijque ipſius Regis Othonis, poſt triduum rogantibus tum Romanis Epiſcopis*, &c. Atque geſta in ſynodo narrans nihil prorſus de hac conceſſione ſcribit, quod ſi Platinæ auctoritatem obiciet, vel ipſam haud legiſſe reponam, vel non animaduertiſſe, vt nihil protſus de inueſtituris hiſce dicat, ſed Leonem ob inconſtantiam Romanorum auctoritatem eligendi Pontificem à populo ad Imperatorem tranſtuliſſe, neque vllam de ſucceſſoribus mentionem facit, atque hoc merum eſſe commentum in cap. 3. demonſtrabimus.

At *Cuius ponderis*, inquit, Card. Baron. tom. 10. anno 963. *eſſe potuit, promiſſio à Laicis facta in præiudicium Eccleſiaſticæ libertatis, quæ licèt à Cardinalibus, vel à ſynodo emanaſſet, nullam tamen fuiſſe ſatis conſtat, quod Ioannes Pontifex nondum damnatus, aut depoſitus, ſupremam adhuc retinebat poteſtatem, quæcumque ergo geſta ſunt, omni prorſus authoritate carent.* Tandem promiſſio huiuſmodi ipſius tantùm Othoni, eiuſque filio eſſet facta, ad poſteros ergo non potuit ius iſtud tranſire, quamobrem eum Otho III. anno 975. Otho Friſing. in Chron. iam deceſsiſset, ſua vti Iuriſdictione Innocentio licuiſſet.

Verùm quia Concilium Florentinum ſub Eugenio IV. peractum ſuis mendacijs aduerſum nouerat, eo quod Græci hac Synodo, cum Latinis in vnam conuenere ſententiam, de omnibus ijs in quibus antea diſſidebant, præcipuè verò quod Romanam ipſam Eccleſiam Caput, & Principem cæterarum Eccleſiarum agnouerunt, & faſsi ſunt, in idem ſacroſanctum Concilium impius irruens.

Mēdacium. Caluin. N. Hanc Florentinam Synodum Conciliabulum falsò appellat, ea primùm ratione, qua Caluinus, in præfatione ſuarum Inſtit. inuiſibilem Eccleſiam probare conatur, quem eruditiſsimè refellit Card. Bellarm. de Eccleſ. milit. lib. 3. cap. 16. quod ſcilicet ab Eugenio indictum, habitumque fuerit, iam depoſito, ſententia Concilj Baſileenſis, cuius inquit, maxima fuit in ipſum Pontificem poteſtas, idque probauit Schola Pariſienſis, quam ſecuti ſunt Abbas, & ab eo relati in tractatu Concil. Baſil. Iacobac. de Concil.

Mēdacium. lib. 10. art. 7. Franc. Victo. in lib. de poteſt. Concil. quæſt. 3. ſed Concilium Baſileenſe œcumenicum, legitimumque fuit, atque Æneam Siluium in libro, quem pro eodem Concilio edidit, Epiſcopum Famauguſtanum, & Antonium Roſellium teſtes adducit: ergo, &c. Mēdacium.

PAriſienſes quidem nonnulli, quorum Anteſignanus fuit Gerſon, hanc olim aſſeruere ſententiam, ea nimirum ratione, inquit doctiſſimus Coſteus in examine ad Myſterium iniquitatis Mornæi pag. 1161. quod præſentientes Eugenium, de abolenda Pragmatica ſanctione cogitaſſe, perfugium aduerſus eius ſententiam ſibi voluerint comparare, Concilium Oecumenicum ſupra Pontificis auctoritatem euehentes, quorum tamen opinio perpaucos admodum habuiſſe propugnatores, omneſque ferè Academias, Pariſienſi excepta, contrariam aſſeruiſſe ſententiam dicit, præter caſum hæreſis, & Schiſmatis, quod etiam Card. Bellarminus docet lib. 2. de Rom. Pont. profectò ſententiam Concilij Papa reuocare, & de eius nullitate cognoſcere poteſt cap. Cuncta per mundum 9. quæſt. 3. cap. non licet diſt. 17. at Concilium ſententiam Papæ non irritat, vel de ea iudicat, niſi ipſo præſente, & conſentiente, vel id permittente ſpeciali mandato, Anton. Roſell. par. 3. ſuæ Monarchiæ ca. 21. quia caſu hæreſis excepto à nullo iudicari poteſt, Ant. Roſell. de par. 3. cap. 27. Non ergo vllam in Papam habebit poteſtatem.

Sed concedamus, & veram eſſe Pariſienſium aſſertionem, haud tamen mendacium eſſe ampliſſimum deſinet, Concilium namque Baſileenſe legitimum fuit, donec Eugenius ipſum Ferrariam tranſtulit, quo poſt dictam translationem Legatus, cæterique Cardinales, duobus exceptis Arelatenſi, & Hiſpano, qui munus præſidendi propria authoritate ſibi illegitimè arrogarunt, omneſque ferè Prælati ſtatim conceſſerunt, vnde pauci illi Refractarij, qui Pontifici obtemperare peruicaciter recuſarunt ex legitimo Concilio in Sancto Spiritu coadunato, Diaboli Conciliabulum effecerunt: eſt enim hoc communi aſſenſu receptum ab omnibus Catholicis, nullum poſſe dari legitimum Concilium, niſi quod iubente, vel conſentiente, aut probante Papa, indictum, coactum, habitumque ſit, vt Sacræ Scripturæ, Conciliorum, Patrum, Theologorum & Caroniſtarum teſtimonio probatum in 4. cap. animaduerſione, & alibi paſſim repetitum eſt: ipſo igitur Papa diſſoluente, reuocante, aut improbante, quæ conuocata, ſeu acta fuerint, illegitima eſſe neceſſariò ſequitur: cum ergo Concilium Baſileenſe tempore, quo Eugenium depoſuit, Concilium amplius legitimum non eſſet, nullam prorſus habuit poteſtatem, nulliter ergo, & temerè Pontificis depoſitionem attentare præſumpſit, vnde Platina in Eugen. id totum actum inſtigatione Philippi Vicecomitis, qui cum ægrè admodum tuliſſet, quod Florentini adhortante Pontifice Franciſcum Sfortiam Venetis auxilio miſerint, inquit, *Cum his agit, qui in Baſileenſi Concilio erant, vt Eugenium citarent, fecere illi id quidem bis terque, verùm cum id ex ſententia ei non cederet, eò dementia eos perpulit, vt abrogato Eugenio Amadeum Sabaudiæ Ducem ſocerum ſuum, qui Eremitarum*

Mēdacium. *rum vitam ad Ripaliam cum quibuſdam nobilibus ducebat, Pontificem crearent, Pelicemque appellarunt.* Vide igitur quis accnſator, & quæ cauſa buius temerariæ, iniuſtiſſimæque depoſitionis fuerit, atque his potiſſinnim rationibus probat Turrecrem. in ſumm. de Eccl. lib. 2. cap. 100. Concilium Baſileenſe à principio legitimum, quia ab Eugenin fuetat indictum, poſteà Conciliabnlum, primò quia noluit recipere eos qui miſſi fuerant ab Eugenio, vt præſiderent eadem authoritate, qua Legati Apoſtolici in alijs Concilijs vniuerſalibus præeſſe conſueuerunt. Secundò quia quamplures Prælati, & Doctnres decretis factis obſtiterant. Tettiò quia in fraudem Legatorum qui à Regibus Caſtellæ, & Angliæ mittebantur, eorum aduentu non expectato, ea feſtiuabant definire, quibus Legatns nolle aſſentiri ſciebant, quod potiſſimùm factum eſt in ſeſſ. 18. Quartò quia factinnibus, & conuenticulis omnia ibidem fiebant, idem aſserit Sanderus de viſibil. Monarch. lib. 7. quamobrem nullus fuit Catholicus Ptinceps, qui Fœlicis electionem, aut Eugenij depoſitionem probare volnerit, immò Carolus VII. Francorum Rex, qui Concilio Baſileenſi patrocinium omne ſemper præſtiterat, Legatis eius apertè reſpondiſſe teſtatut Authot annal. Francorum anno 1440: *Quod poſtquam. neque electio Fœlicis, neque Eugenij abdicatio iuſtè, & legitimè facta ſibi videbantur, atque adeò valdè dubitaret, an tunc Concilium illud de re tanti ponderis cognoſcere, & ſententiam ferre potuerit, ipſe Eugenium, vti ſummum, verumque Pontificem ſemper agnoſceret, donec generale Concilium, vel Gallicana Eccleſia aliter decreuiſſet.*

At nulla maior hac de re prnbatio poteſt adduci, quam Ipſius Concilij Lauſania diſſolutio, & Amadei ſpontanea abdicatio, atque vero Pontifici Nlcolao præſtita obedientia, eiuſque Concilij confirmatio, in his tantùm, quæ de Beneficijs Eccleſiaſticis, in eo diſceptata fuerunt, quamobrem in alijs improbatum penitus fuit, vt ex Bnlla Nicolai V. approbationis dicti Concilij, & nouiſſima ſyuodo Lateranenſi ſeſs. 11.

Idque confirmauit Pius II. in ſua Bulla retractatinnis, eorum, quæ pro dicto Concilio Æneas Syluius ſcripſerat. Irrides, quod palinodiam cecinerit, & D. Auguſtinus retractationes edidiſſe non erubuit, humanum quippè eſt peccare, ſapientis teſipiſcere, atque errata corrigere, Diaboli verò eiuſque Sectatorum peruicaciter malo inhærere: vtinam & vos qui non errore decepti, ſed praua tantum voluntate prolapſi eſtis, palinodiam canete tandem aliquando addiſcatis. Epiſcopi autē Famanguſtani, & Antonij Roſelij authoritatem, non pluris ſanè facio, quàm Lutheri, & Calnini feciſſem, quos & Turrecrem. & Sanderus ſupra relati, & Card. Bellarm. de Concil. lib. 2. affatim refellerent.

Mēdacium. Alij igitur erunt excitandi teſtes.

N. Præterea Eugenio non licuit diſſolnere, atque ad alium transferre locum, Concilium Baſileenſe, quod In executinnem Conſtantienſis, de celebrandis Concilij, ſingulis decennijs indixerat, miſſiſque Legatis aperuerat, & inchoauerat.

MEndacium & hoc eſt, quoniam eadem Conſtantienſis ſynodus ſeſſ. 39. expreſsè declarauit, qnod Pontifex Concilij locum mutare, atque aliò transferre poſſet. Impoſtura.

N. Quoniam diſſoluere attentauit, poſtquam Reus erat effectus, accuſationibus In ipſum delatis, & citationibus in eum decretis, quamobrem boc animaduertens cunctas poſtmodum reuocauit conſtitutiones, quas aduerſus idem Concilium promulgarat, illudque dtnuo confirmauit, vt ipſa Concilij acta probant, licèt poſtea iterum diſſoluere conatus ſit.

IMpoſturam banc nnn ſnlùm detegit Platina ſuperius relatus dum Philippo Vicecomite inſtigante crimina huiuſmodi in Eugenium commenta dicit, ſed S. Antoniuus eam apertè reuincit 3. par. Chronic. tit. 22. §. 4. rem totam explicans „ Animaduertens,
„ *inquit*, Eugenius ex fideli multnrum rela-
„ tione, illos congregatos nnn vacare ad
„ extirpatinnem hæreſis Bohèmnrum, & re-
„ fotmationem Eccleſiæ, propter quod Con-
„ cilium fuerat ordinatum, ſed ad deforma-
„ tionem, & cnnſpirationem contra ſe, ad
„ eum deponendum; ne Schiſma ſequeretur,
„ deſtinauit ſolemnes Oratores Eccleſiæ
„ Prælatos Baſileam, ad monendum illos, vt
„ deſiſterent ab inceptis ratinnibus, reuin-
„ cendo inteutatum opus eorum, ipſumque
„ Concilium authoritate Apoſtolica diſſnlu-
„ tnm eſt, & legatus reuocatus ab ea præſi-
„ dentia, &c.
„ At vbi reſipiſcere noluerunt, ſed Con-
„ gregatione illa facta, Conciliabulo, & Sy-
„ nagoga Sathanæ, authoritate ſuæ teme-
„ rariæ præſumptionis cæpere Eugenium ad
„ Concilium citare, ſollicitati ad hoc à Du-
„ ce Mediolani ægrè Pontificatnm eius fe-
„ tente, quia non ſibi fauebat Imperator Si-
„ giſmundus iam coronatus illuc aduenieſ,
„ omnino ſub comminatione hoc fieri prohi-
„ bebat, cum Schiſma immediatè præteri-
„ tum, cum tanto labore vix futrat abla-
„ tum, &c. Veneti quque ſe mediatores con-
„ ſtituerunt ad reconciliandum Cardinales
„ aduerſns Eugenio, quo peracto inde abeun-
„ do reuerſi ab eo benignè recepti ſunt, & in
„ dignitatibus ſuis petmiſsi, exceptis Are-
„ latenſe, & Hiſpano qui in Baſilea reman-
„ ſerunt, &c.

Idque literæ Imperatoris in appendice eiuſdem Concilij teſtantur, quod ſi Pontifex aſſenſit, Conciliumque cnnfirmauit bella quibus vndique vrgebatur, vt refert Platina, in cauſa fuere, denique Ferrariam transferendum Concilium duxit, iure ſanè optimo, ne Imperator Græcus diuturniotis ad Baſileam itineris conficeretut tædio, prout Pius II. in ſua retractatione demonſtrat.

N. Nullum quoq; & inane æſtimat, quoad Græcos, decretum ipſius Concilij Florentini de Primatu Papæ, licèt Ioſepb Patriarcha, & tres tantùm Epiſcopi Græci, Nicænus, Ruthenus, & Epheſinns, qui cum Imperatore ſoli venerunt, aſſenſum præbuerunt, quoniam conſenſus Prælati, Eccleſiæ ſuæ iuribus præiudicinm inferre non poterat, Abb. & Felin. in cap. verùm de for. compet. præſertim abſentibus cæteris Epiſcopis, qui poſtquam eorum Cōtradictio & Mēdaciū.

inte-

intererat, ne præeminẽtia Patriarchatus Conſtantinopolitani ſubijceretur Papatui, ideo Epiſcopus Epheſinus per rotam Græciam contrarium cæpit prædicare.

Contradictio hæc manifeſta eſt, nam in cap. 4 & 5. Concilij Conſtantinopolitani hic ab eo adductis ſtatuitur, Patriarcham Conſtãtinopolitanum eſſe omninm primum, poſt Romanum Pontificem, quod Anatolius Patriarcha in Synodo Chalcedonenſi, etiam decerni curauit, ipſumque Iuſtinianum pluribus ſuis conſtitutionibus declaraſſe in hoc cap. repetit: quomodo ergo Ioſeph Eccleſiæ ſuæ prȩiudicium intulit, aſſenſum præbendo in re ab alijs Concilijs Græcorum, & ab ipſis Conſtantinopolitanis iam defiuita?

Mendacium. Mentitur autem quod tres dumtaxat ſupra nominari Epiſcopi & Patriarcha cum Imperatore ad hanc conuenirent Synodum, ſiquidem in calce actorum ipſius, decem, & octo ſubſcripſiſſe conſtat, quorum quatuor etiam tanquam locum tenentes Patriarcharum Alexandriæ, Antiochiæ, & Hieroſolymæ, aliorumque Præſulum vice, & plures alios Prælatos, & Abbates interfuiſſe conſtat, Epiſcopi autem Epheſini nomen inter hos non legitur, quod ergo cum alijs conuenire noluerit, neceſsariò ſequitur: at vbi Imperator, & cum eo omnes ferè Orientalis Eccleſiæ Metropolitæ aſſenſere, non vtique aliorum, qui non interſuerunt requirebatur conſenſus, quia factum à maiori parte, ab omnibus geſtum dicitur, toto tit. de his quæ fiunt à maior. part. &c.

Perperam. N. Græci Concilium Florentinum, licèt Imperator ſeruari edixerit, ſemper reſpuerunt: Neque Beſſarionem ab eodem Imperatore Patriarcham deſignatum vnquam receperunt, ſed tempore, quo Turcæ Bizantio ſunt potiti, Gennadium, & poſt ipſum Iaſſonium Patriarchas crearunt, &c.

Noua profectò res, at quem latet Græca fides, Schiſmaticorum ſcilicet, qui in tot Concilijs veritate ipſa ſemper victi Romanæ Eccleſiæ fidem vndecies amplexi ſunt verumtamen in idem Schiſma continuò relapſi, Echius. lib. 3. de primat. Petri cap. 16. Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Antiſtitem, ad Patriarcharum euectum, non ſolùm Antiocheno, Alexandrinoque præferre, ſed vniuerſalis nomine vſurpato, ipſi Romano Pontifici temerè nimis æquare curarunt, & quamuis Anathematis ſententia, hanc vnam ob cauſam toties ſubierint, nunquam tamen reſipiſcere didicerunt, Beda in lib. de ſex. ætat. in Phoca Adon. Chroni. Paulus Diacon. de reb. Rom. lib. 18.

Sed expuuctionem hanc claudant, non quidem tot Concilia in Græcia habita, non Patres Græci, qui quotquot ſcripſerunt, Primatum Romani Pontificis in omnes Eccleſias diſertè aſſeruerunt, ſed ipſi Conſtantinopolitani Præſules, qui Papam vniuerſalis Eccleſiæ Caput, & Principem apertè fatentur, Acacius epiſt. ad Fȩlicem, Ioannes epiſt. ad Hormiſdam. Meunas de quatuor Concilijs, Eutychius epiſt. ad Vigilium, Ioannes epiſt. ad Adrianum, Methodius in martyrio S. Dionyſij Areopagitæ, Photius epiſt. ad Nicolaum I. Ignatius epiſt. ad eumdem Nicolaum, Ioſeph. in Concilio Florentino ſeſſ. vltima.

CAPITIS SEPTIMI.

ASSERTIO.

N. Papam Romanum, nullo modo potuiſſe præſcribere præeminentiam ſuper alios Patriarchas eorumque ſuffraganeos.

ANIMADVERSIO.

Devs vnus eſt, & Chriſtus vnus, qui vnam, fidei vnitate, Sacramentorum communione, viuis, & Lapidibus conſtruxit Eccleſiam, ſuper vnam eamdemque firmiſſimam Petram eius voce fundatam, in qua & vnam conſtituit Cathedram. (Cypr. epiſt. 8. lib. 1.) Quoniam verò æqualis plurium poteſtas, & par honor diſſidijs ſimultatibus, atque æmulationibus Rempublicam diſtrahunt, non populi dominationem inſtituit, ſed vnum dumtaxat Moderatorem, Caput, & Principem ei præfecit Petrum, vt Eccleſiæ ſuæ exordium ab vnitate proficiſceretur. (Chryſoſt. Hom. 34. in 1. ad Cor.) Atque hinc factum eſt, cùm diſcipulos percnntaretur, quem homines ipſum eſſe exiſtimarent, non quod eum, cui omne cor patet, & omnis voluntas loquitur, hæc vllatenus laterent, verùm ipſi Petro veritatis Oraculum ſuggeſſit, quod omnes alij ore illius diſcerent, cui credere, atque obtemperare debebant, vt charitate perpetua inuicem connecterentur tanquam membra ſub vno Capite, vno ſubiecti animarum ſupremo Epiſcopo, qui in Romanæ Eccleſiæ Cathedra, vndè vnitas Sacerdotalis exorta eſt, cæteris præſideret Eccleſijs.

Verùm enim verò, quoniam abſque authoritate gliſcit Imperium, ſupremæ in omnes poteſtatis eidem tanquam Eccleſiæ fundamento contulit claues, (Matth. 18.) ipſique cæterarum Eccleſiarum, eorumque Præſulum curam demandauit, quorum omnium ſicut fidei profeſſione vnus eſt Grex, ità licèt pluribus creditus ſit Paſtoratus, diuidi tamen ab eis nulla ratione poteſt, quoniam monet ipſe Deus in Euangelio, *Et erit vnum Ouile, & vnus Paſtor.* (Ioan. 21.) Epiſcopatus ergo vnus eſt, cuius à ſingulis in ſolidum pars tenetur, quod ordine tantùm ſint pares, non poteſtate, quæ ab vno Petro, veluti à fonte, & radice manant, cæteris communicatur, vt vnitas in origine ſeruetur. (Cypr. de vnit. Eccl.)

Hinc itaque Petri omnis manauit poteſtas, & hoc diuinæ vocis oraculo, Primatus ſui ſymbolum habet.

Sed quoniam Eccleſia Dei Regnum eſt, quod in æternum non diſſipabitur, quia in ſe non eſt diuiſum, verùm ſumma cohæret concordia, quia etiam paruæ res creſcunt, quemadmodum diſcordia maximæ dilabuntur, in ea vnius Petrȩ firmitate adhuc ſtat, eò forè permanſurum, donec deſolentur ciuitates abſque habitatore, & domus abſque homi-

homine, & terra relinquetur deſerta, ipſa veritas edixit. *Eia miſeri Nouatores, quorum Schiſmata ſemper initio feruere videntur, incrementa verò habere vel augeri, quod illicitè cæperint nunquam poſſunt, ſed ſtatim cum praua ſua æmulatione deficiunt.* Nemo inficias itaq; ibit, quod eodem quoque pacto, ſicuti à principio eademque ratione ſupremo Paſtore Eccleſia indigeat, non eſt corpus abſque capite, quo ſublato & ipſum ſi naturale, corrumpitur, myſticum verò ſtatim diſſoluitur: neque enim Deus quamuis ſingularis bonitas eius ingratos quotidie nanciſcitur æſtimatores, hominum ad inſtar iraſcitur, à promiſſis recedit, haud quos amat, odit, deſerit, ſed communi bono ſalutaris illius potentia publici ſtatus curam omnimodò, & omni tempore gerit, atque Eccleſiæ ſuæ tutela ſemper excubans, nunquam eam deſtituet, aut abſque Moderat ore relinquet.

Cypr. ep. 4. lib. 2.

Ne igitur ea mutetur vnitatis forma, qua in vnum à principio fuit coacta, cui huiuſmodi Primatus tribuere ius, iure poteris? niſi ei, qui in Romanæ Eccleſię Cathedra, vice Chriſti, & loco Petri, continuata ſucceſſione ſufficitur? cùm cæterarum Sedium Patriarchalium Seriem Præſulum obtruncatã competias, in hac verò teſtis eſt Auguſt. *Ab ipſa Sede Petri Apoſtoli, cui poſt reſurrectionem ſuam Oues Dominus commendauit, vſque ad præſentem hunc Epiſcopatum, ſucceſſionem Sacerdotum legitimo, & nunquam interrupto ordine continuandum vides.*

Contra epiſtul. fundã c. 3.

En igitur, quò Romani Pontificis Monarchia ſua refert initia, atque hinc legitimæ ſucceſſionis titulum hauſit, Diuino iure munitum, dum Chriſtus in Petro Pontificatum ea lege inſtituit, vt ad extremam vſque diem perpetua vice, omnis, qui Petro in Cathedra ipſius ſuccederet, Paſtor, & Caput vniuerſæ Eccleſiæ fieret: quamobrem ad illud iniquum præſcriptionia remedium, quod in odium eorum qui res proprias incuria negligunt, lex humana iuſtè inuenit, Romanis Pontificibus confugerẽ opus non eſt. Falſa ergo, inepta & Hæretica huius Capitis Aſſertio eſt.

CAPITIS SEPTIMI.

EXPVNCTIO.

QVoniam falſitatis Aſſertor, falſum ſuperiùs iecerat fundamentum, ſuper quod mendaciorum, & impoſturarum impium conſtruxit ædificium, conniciorum calce conglutinatum, Canone videlicèt illo Concilij Nicæni, quo ſingulis Patriarchis, Diœceſeos certis præſcripſit limitibus, toties iam, & ad nauſeam vſque vltra repetito, & ratificato, ſed non adhuc ſat percepto, nulla hic expunctione opus erit, poſtquam illud in 4 & 5. cap. expunximus, quod nihil prorſus de Romani Pontificis authoritate eo Canone ſtatutum ſit: totam ergo corruere ſtructuram ſtatim contigit.

Quorſum ergo tot iuris regulas Tyronibus ipſis tritiſſimas congerere, ac ſi aciem inſtrueret, arcem Romani Primatus expugnaturus, vt probaret non potuiſſe Pontifices extra eorum Diœceſim Præfecturam ſuper alios Patriarchas, eorumque Suffraganeos præſcribere, quoniam iuriſdictio Epiſcopalis, quid ſpirituale cùm ſit, humani Iuris diſpoſitioni non ſubiacet.

Quod ſi teres rotunduſque hactenus non, animaduertit, hanc Papæ ſupremam iuriſdictionem ipſius Chriſti verbis ad omnes totius Orbis porrigi Catholicas Eccleſias, quas eius ſubiecit Imperio, diſcat tandem ex ipſo Euangelio Matthæi & Ioannis, atque ex Chryſoſt. hom. 55. in Matth. & Ioann. c. 21. & Cyrillo lib. 12. in Ioan. Theophylact. in ca. vlt. Ioan. & in cap. 22. Lucæ, Auguſt. in d. cap. 21. Ioan. & ſerm. 47. immò ab omnibus Græcis, & Latinis Patribus, ſciatque nullum quamuis generale Concilium, in his, quæ Diuini ſunt iuris habere poteſtatem, vnde neque licuiſſet Synodo Nicenæ contrahere, atque vnius Prouinciæ intra fines concludere eam Romani Pontificis ditionem, quam Chriſtus omnem voluit Orbem complecti.

N. Mendacio autem ſatis frigido, ſed valdè inepto caput iſtud claudit: Romanus: inquit, Pontifex Sanctiſſimi Patriarchæ Conſtantinopolitani ideam quamdam ex Aurichalcho creat, quam ſub pedibus conculcatam habet, dum ipſe in Capella ſedet. Mendacium

AT miror quod nullum aduocet teſtem, vt ſaltem aliquam ei fidem adderet, vel cur potiùs ex auro hanc ideam non effinxit, eodem profectò ſumptu precioſiori metallo efformaſſet, atque maiorem Pontificis faſtum in inuidiam & odium traxiſſet; & quid hoc inſulſius, ſed quid impudentius perditiſſimus poterat cõminiſci? hæc quidem ridicula impoſtura illi admodum ſimillima eſt, quam de Alexandro III. impij Eccleſiæ Hoſtes promulgarunt, quod ſcilicet Friderici ad eius pedes procumbenti collum pede in terram preſſerit, qua de re nullus vnquam ſcriptor verbum fecit, vno Mutio excepto, qui tamen affirmare non audet, ſed tanquam vulgò latum, incerto retulit authore: Mirum ſanè eſt, quod cæteri Sectarij non animaduerterint, neque vllus ſit, qui hanc Ideam non viderit; Sed quoniam Idea eſt in capite ipſius, ſcilicèt opulentiſſima officina mendaciorum procreata, nulli alteri potuit innoteſcere, donec nouus Plato Idearum Impoſtor eam exploſerit.

Mutius in Chron. Germ. lib. 18.

N. Sed quid opus eſt Idea, ſi Papa vt idem poſtmodum dicit, dum celebrat, ipſo Patriarcha pro ſuggeſto vtitur, qui librum apertum illi ſubminiſtrat, res quidem ita ſe habet, & hoc clarius demonſtrat Romano Pontifici ſubiectum eſſe Patriarcham Conſtantinopolitanum, qui munus iſtud obire non dedignatur, quia verus & legitimus Patriarcha cum ſit, hoc maximæ dignitatis, ſummique honoris ſymbolum eſſe cognoſcit, horret Schiſmaticus pſeudo Antiſtes, qui dum Chriſti iugo leui quidem & placido, ſuperbam ſubijcere ceruicem recuſat, Barbari Tyranni mancipium, diræ ſeruitutis grauiſſimo onere fœdius premitur: hunc autem nouus Apoſtata ſanctiſſimum appellat, quouiam propiùs Turcis quàm Catholicis Hæretici omnes accedunt, vel eos potiùs impietate, & perfi-

dia antecellunt, præcipuè verò impijſſimi Caluini Sectatores.

N. Extremum denique quod huic addit, & ipſum effrons Sacrilegumque mendacium quod Papa contra inſtitutiones Apoſtolorum creat Epiſcopum Italum in Ciuitatibus ab infidelibus occupatis, vbi alter priùs ab eodem Patriarca inſtitutus reſideret.

At vbi hæc eſt Apoſtolica conſtitutio edicat, locum indigitet, verba adferat: profectò & hæc Idea ex eadem officina prodije,

VErùm quid hoc ſibi vult, niſi Schiſmaticum PſeudoPatriarcham, Summo Sacerdoti, & vero Pontifici præferre, vel ſaltem æquare, vt Papæ, qui omnium Eccleſiarum eſt Caput, non liceat in Prouincia Conſtantinopolitana Epiſcopum conſtituere, ſi poteſtate ſibi à Chriſto collata, & ipſos Patriarchas inſtituere; & Sede mouere proprio iure poteſt. quod Romanos Pontifices re ipſa pluries feciſſe ad 4. cap. exemplis, & authoritate probauimus. Pudeat igitur Sectarios ales huiuſmodi Congerronum, eoſque ad et ulam denuò renocent.

CAPITIS OCTAVI.

ASSERTIO.

N. Papam ex diſpoſitione Concilij generalis eſſe Subditum Imperatori, & ab eo inueſtituram petere oportere.

ANIMADVERSIO.

REligione, & iuſtitia humanum genus contineri, regi, & gubernari nemo eſt qui ambigat; vtramque dignitate, & auctoritate vigere ratio, & vſus adeò comprobauit, vt omnes Politici primum religionis, ſecundum iuſtitiæ humanæ vitæ fulcrum, & ciuilis ſocietatis vincula mutuo nexu complicata iure conſtituerint. Religio enim ſine iuſtitia, vt nec dignitas ſine auctoritate, & verſa vice iuſtitia ſine Religione, quemadmodũ auctoritas ſine dignitate, ægrè conſiſtere poſſunt: Reges qui præambulãt populo præmonſtrare debent reuereri Deum, & eos qui illius vice in terris funguntur, ſecus ſi faxint, ſuopte inſtinctu irrepit ſacrorum contemptus, ac ſubinde Regnorum breues periodi, atque euerſiones: è re igitur Principum videtur præcipua Religionis cura, ſacrorum veneratio, Ariſtoteles ipſe docet,
1. Pol. c. 11. *Oportet Principem res diuinas videri curare ſeriò, & ante omnes*. Vſus ipſe ſuadet Princeps Religione non modò tueri Regna, atque ſemetipſos, verùm etiam augere. Tantùm igitur abeſt Reges ſine Dei cultu, ſine ritibus, ſine Sacerdotibus, ſine Præſulibus, ac ſine ſumma Pontificum auctoritate, & dignitate Regna tenere, dirigere, atque perennare poſſe, vt pauxillum imminuta illorum exiſtimatione, aut opinione, diù ſeruari non poſſint, iure itaque optimo publico bono, pio atque paterno affectu, non autem aliqua dominandi cupiditate, vt Sectarij interpretantur, priſci illi Chriſtianæ pietatis parentes, à Chriſto edocti inſtituere, vt Reges ſubditi eſſent illi, à quo propria Regni, atque publica ſalus penderet, & maiorum veſtigijs inhærentes Pontificem venerarentur magis quam inceſſerent, nec diſſidia paterentur, aut factiones in illum inſurgere, à quo vniuerſa ſalus, & publica totius orbis manat quies, ipſe enim pro nobis conſilio excubat, rationem animarum omnium ei redditurus, qui vni Petro vniuerſæ Eccleſiæ regimen ea lege demandauit, vt vice ipſius factus forma gregis ſibi concrediti, eumdem imitaretur Principem Paſtorum, qui pro Ouibus, & Agnis ſuis, ſine vllo dignitatis diſcrimine, proprium ſanguinem æquè effudit, exemplum vero cæteris præberet Paſtoribus, vt ipſi quoque pro nobis magnæ prodigi eſſent animæ, vbi ſalutis noſtræ id neceſſitas ferret, ideoque Petrum ter interrogauit, an eum plus cæteris diligeret, & illo annuente ter repetitum ſubdit Chriſtus, hoc vnum ſuæ in ipſum dilectionis ab eo exigens argumentum, vt gregem ſuum paſceret, ad cuius fælicitatem procurandam Regale illud Sacerdotium inſtituit, ab ipſo Petro in cæteris eius ſucceſſoribus, Pontificio ſupremæ poteſtatis munere viciſſim propagatum, cujus ſi cum Imperij faſtigio Maieſtatem conferas, tantò comperies hanc præcellere, quantò Sacerdotium grauius eſt pondus, qui ipſorum etiam Imperatorum veluti Patres curam gerunt, atque diuinæ res præſtant humanis: ſicuti ergo naturæ, & honeſtatis lex parentum imperio filios ſubdit, quorum eſt obſequi, & parere, vnde plurimum honoris ſibi addunt Imperatores & Reges, itidem ſanctiſſimum Patrem reuereri, eiuſque monitis parere, & iuſſis obtemperare, eiuſdem legis neceſſitate, & cæteris arctiùs tenentur, quod publicæ vtilitati pręcipuè congruat, ſubditis namque omnibus natura, quò duci & non cogi vult, hoc præcipuè inſitum ſit, Principum mores, & geſta ſedulo imitari, quare vitam ipſorum perpetuam cenſuram, ad quam dirigimur, & ad quam conuertimur, iure optimo Plinius dixit, obſequium in Principem & æmulandi amor validiora, quàm pęna ex legibus, vnde non tam imperio nobis opus eſt, quàm exemplo, hæc enim conditio Regum, vt quidquid faciunt præcipere videantur, hinc aureum illud dictum, qualis fuerit ciuitatis Princeps, talem quoque populum futurum facilius eſt, inquit Theodoricus Rex Gothorum, errare naturam, quàm diſſimilem ſui Princeps poſſit Rempublicam formare, atque eam potiſſimè ob cauſſam, quod in ipſo Romano Pontifice Deum venerentur, cui fortunam, imperium, & vitam debent. Agnoſcat igitur Imperator ſe ſe non Paſto-
rem, ſed agnum è Chriſti grege eſſe, eaque Symmach. ep. ad Anaſt. Imper.
propter ſubiectum Paſtori, à quo ſuffragia expoſtulat, benedictionem ſperat, indulgenciam rogat, quamuis Mundi pompa videatur præcellere nam quod infirmum Dei eſt, omni humana poteſtate fortius eſt. Procul recedant prophani aſſentatores ab Aula, quibus omnia Principum honeſta atque in hone-

ſta

ſta laudare mos eſt, & in autes eorum fictè & ſimulatè quæſtus ſui cauſa inſuſurrare, his obſidentibus nemini recta ſuadenti ad eos patet acceſſus, adeò vt in omni rerum copia hoc uno indigeant Veridieo Monirore, lex probitatis. & mentis eſt, quæ hominem viuentem ſine lege coercet, vt motibus impendar, quam neceſſitati debet diſciplinam: hominis quidem poteſtas à Deo eſt, ſed quæ à Deo conſtituta ſunt, ordine quoque admirabili digeſta, atque diſcreta reperiuntur, vni profectò Petro à Domino dictum eſt; *Tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & quæcunque ſolueris ſuper terram erunt ſoluta & in Cœlis, itaque, qui rebus eſt præſtitutus diuinis, humana ſubiacent Imperia, vt ſuo conſiſtant loco.* Homines certè, & non Dij ſunt, qui Regio diademate redimiti leges alijs præſcribunt, poteſtate ſibi diuinitus conceſſa, qua vti oon abuti debent, *quæcunque enim geſſerint, quamuis ſub humano præuenerint iudicio, diuino tamen neceſſe eſt vt diſcutiantur examine.* At quonam pacto ea non potiùs abuſi ſunt, qui à Deo præſcriptum ordinem perturbando, iura contempſerunt, violarunt, infregerunt quaſi in iſto ſeculo diuinum non potuiſſet in eos animadnertere iudieinm, quod ſuo perieulo impius expertus eſt Theodorieus Arianus Gothorum Tyrannus, qui poſtquam in Ioannem III. Sanctiſſimum Pontificem ſacrilegas, & ciuili ſanguine adhuc madentes iniecerat manus, atque inedia diriſſimo in Carcere cnnfectum vira excedere coegerat: Antiochi ad inſtar, qui in Judæa libidioe ſua Pontificem creauit, primus omnium ius eligendi, confirmandique Romanum Pontificem, inauditum antea facinus, barbara violentia ſibi arrogare præſumpſit, ipſumque compulit Clerum ad eligendum Felicem, quem ille Silueſtri nomine recreatum, temerè confirmauit: quamobrem infelix accelerato repentinæ mortis exitio proſtratus, meritas tot ſceleribus luit pœnas. Hinc prima tanti mali labes, quoniã licèt Valentinianus Senior, diſſideotibus Romanis, quorum pars Damaſo, altera Vrſicino fauebat, Vrſicini Schiſmatici impetum fregerit. ipſumque Vrbe expelli mandauerit, datis ad Pretextatum vrbis præfectum literis non quidem iuris ſibi arrogandi. ſed Schiſmatis ſedandi cauſa, ipſoque Damaſo rogante, feciſſe conſtat, ſed Theodoricus eiuſque ſucceſſores, authoritatem impiè vſurpaeam, quoque Tyrannicam, ſuo exemplo ſibi poſtea vindicarunt.

Symmach. ibid.

Gelaſ. epiſt. ead.

Card Baro. to. 6. an. 386.

Deinde Belliſarius, Gothis ſub Virige Romam obſidentibus, eamdem in Pontifices, exercere tyrannidem cæpit, qui Siluerium doloſæ fraudis prætextu, quod ad Gothos deficeret: ſed te vera quia Theodoræ infenſus qui Antimum ab Agapeto damnatum, atque ſolio Epiſcopali electum, reſtituere noluit, in Pataram Lyciæ exuleon miſit, atque Vigilium in Petri Sedem intruſit, ſponſione ab ipſo præſtita, quod Theodoræ nutu Anthimum in Sedem reponeret, atque auri centenaria duo perſolueret: deinde Siluerius Romam reuerſus, Iuſtiniano mandante, cui Epiſcopus Pataræ Sancti Spiritus excitarus afflatu, Sacerdotali libertatis zelo, iudicium Dei conteſtatus dixit multos eſſe in hoc mundo Reges, & non eſſe vnum ſicut ille Papa ſuper Eccleſias mundi totius, ſolio expulſus, denuo à Belliſario in Inſulam Planariam deportatur, vbi inedia confectus martyr glorioſus occubuit: tunc Vigilius ſponte abdicata Pontificia dignitate, quam ſuperſtite adhuc Siluerio illegitimè inuaſerat, legitimè creatur Papa.

Procop. de bello Goth. lib. 1. Liberat. in Breu. cap. 22.

Interea Iuſtinianus ſuum de fide edictum promulgauerat, quo omnes Orientis Metropolitæ excita ſunt, quod Chalcedonenſi Synodo aduerſum quamobrem animaduertens à Vigilij Papæ ſententia rem omnem pendere ipſum Conſtantinopolim accerſiuit, quem ei. & Theodoræ morem gerere recuſantem, & ob id varijs moleſtijs exagitatum, denique relegauit, ſed eius conſtantia precibuſque victus Narſetis, qui trucidato Thotila, Gothos ſubegerat, Romam regredi ſinit, ac ſi ipſum Apoſtolica ſede mouere aliumque eidem ſufficere in eius eſſet arbitrio ita paulatim authoritatem à Theodorico per iniuriam vſurpatam, omnem ad ſe redegit, vt Pontifices, quorum poteſtatem, iam augeri incipientem verebatur, ne ad Gothos deficerent, ita deuinctos, eiuſque iudicio pareures haberet, ne ſuis conatibus obuiam ire amplius poſſent, ſicuti Patriarchæ Conſtantinopolitani, quod ab Imperatoribus legerentur, eorum nutu cuncta gerebant: at qui non ſecus, ac Theodoricus tanti Sacrilegij author, inuiſibili plaga ictus, *Cum omnia* inquit, *Eugarius omnino turba, ac tumultu compleuiſſet, mercedemque his debitam extremo vitæ ſuæ tempore reportaſſet, ad ſupplicia iuſto Dei iudicio, apud inferos luenda profectus eſt.*

Anaſt. in Vigil. Car. Baron. tom. 7. ann 554.

Poſt Iuſtiniani tempora, Gothoſque iam exactos Longobardi ſub Iuſtino iuniore Auguſto, Italiam ex Pannonijs ingreſſi ipſam ferè omnem paulatim occuparunt, præter vrbam tantùm Romam, atque Regni ſedem Ticini locarunt, quorum barbaram feritatem Pontifices veriti protectioni Imperatoris Conſtantinopolitani ſe ſe dederunt, eorumque auxilio, & præſidio Vrbem, & dignitatem tuebantur: quoniam verò ab ipſis leges, quas vellent licèt iniquas ferre ſatiùs erat, quàm Longobardorum impium ſubire iugum, nedum authoritate eorum Pontifices electi ſe te confirmari patiebantur etiam per Exarchos, quibus Imperatores munus iſtud addebant, ſed pecunias ingentes, ſacrilegæ tyrannidis turpe pretium exſoluebant, atque ita res ſe habuit, ad Conſtantinos vſque, quorum Pogonatus, iniquum vectigal Agathoni remittens Apoſtolicam Sedem hoc onere reſoluit. Alter verò in ſerie 3. facultatem eligendi, inaugurandique Pontificem, in Cleri poteſtate liberam eſſe voluit..

Verum vbi Imperium in Oriente, omnia ſibi Barbaris vindicantibus, ſenſim collabi animaduerterent, Pontifices, ipſique Imperatores in hæreſim lapſi, Romanam impugnarent Eccleſiam, quæ eorum deſtituta auxilijs dirìſſimè Aiſtulpho, Romæ inhianti, conflictabatur, ad Francorum potentiam; tunc in Occidente maximam confugiens Stephanus, aduerſus immaniſſimos hoſtes, à Pipino ſuppetias petijt, cuius exemplo Adrianus I. qui à Deſiderio Aiſtulphi impie-

catis, & odij in Pontifices cum Regno hærede, calamitatibus innumeris exagitatus, fruſtra pacem rogauerat, ad Carolum, rebus quidèm & nomine Magnum, ſe contulit, ipſumque in Italiam Romanæ Eccleſiæ auxilio euocauit, qui Deſiderium Papiæ obſeſſum, ad deditionem tandem compulit.

Tot igitur tantorumque beneficiorum, non immemor Adrianus, pactum cum Carolo iniiſſe videtur, quod Pontifex poſt ſuam electionem, legatos ad ipſum, eiuſque ſucceſſores, pacis, & amicitiæ gratia, quàm primùm mitteret, quod in maximam Eccleſiæ vtilitatem ceſſit, propter frequentes ambitus, Eccleſiæ nuditatem, populique colliſionem, ſiquidem ambitio eorum qui Epiſcopatum immoderatè affectabant, & Romanorum factiones Schiſmatibus inſtruxerant pedem, dum quælibet pars vnum è ſuis in Sedem Petri conabatur intrudere, hinc auaritia Eccleſiam Dei ingreſſa, ſanctuarium eius labefactauerat, atque tot tantiſque malis remedium adhibere Symmachus, alijque Pontifices fruſtrà tentarunt.

Imperio à Græcis per Leonem III. quod res Italicæ negligentia & impietate Orientalium Imperatorum peſſumirent, demum ad Occidentem translato, Magnoque Carolo, ab eo decreto, inauguratoque Auguſto, pacta quuidem hæc ſeruata fuerunt, donec Ludouicus I ius ipſis renunciauit, & poſt eum Lotharius filius remiſſionem à Patre iam factam ratam habuit.

Adrianus III. Carolo III. imperante, congregata Synodo, ad Senatum, populumque retulit, ne in creando Pontifice authoritas Imperatoris expectaretur, quod Nicolaus Primus ante ipſum intentauerat, potiùs, quàm perfecerat.

Otho Friſin. lib 6. c. 32. Leo Oſtien. Chron. Caſſin. l. 2. c. 80.

Sed Otho I. confirmandi Pontificem ſibi arrogaſſe viſus eſt authoritatem, qui Ioannem XII. deponi, & Leonem VIII. eidem ſuffici curauit, atque ſuffectum confirmauit, fecit quidem pietatis ſpecie, & forſan religionis zelo, ſed an ritè dicam cum Othone Friſingenſi, ipſe viderit, certè Henricus II. hoc non præſumpſit, qui Concilio Epiſcoporum coacto, in Gregorium VI. quod per ſimoniam videretur intruſus, haud tamen ipſum ſolio eijcere auſus eſt, ſed vt ſpontè cederet ei perſuaſit, fecit ille quidem, ac inſeruire tempori prudens maluit, quàm nouo ſchiſmati recludere viam: quod ſi Henricus III. hoc ſibi ius arrogare tentauit, dum Romanis ab eo expoſcentibus, vt Pontificem optimum, poſt tot ſchiſmata, ipſis daret, Brunonem Epiſcopum Tullenſem, Romam miſit, Pontificio indutum ornatu, ipſe ſtatim pœnitens, nomen & veſtes Papales exuit, priuatuſque vrbem ingreſſus, ſe ipſum accuſauit, quod Imperatori maluerit, quàm Deo obtemperare, & præclaro hoc facinore, Eccleſiæ ius ſuum reſtituit, quamobrem Pontifex à Clero, populoque more maiorum, canonicè creatur, fruſtraque in hac perſtitit ſacrilega poſſeſſione idem Henricus, qui Victorem II. gratia magis ſui, quàm liberis ſuffragijs, eligi curauit, Cadaloum Antipapam aduerſus Alexandrum fouendo: Henrici IV. temeritatem fregit, Gregor. VII. qui ad Clerum, populumque Romanum authoritatem Pontificis eligendi om-

Plat. in Leo.

nem, vt par eſt redegit, Imperatorum confirmatione tamquam penitùs ſecluſa, ius tandem iſtud edomita à Callixto II. Henrici V. ſuperbia ad ſolos Cardinales contractum fuit, quod ſi facultas eligendi annorum quadraginta non vſu amittitur, & præſcriptione acquiritur, ad quid poſt annos ſupra quingentos hæc Nouatores continuò refricant?

Hoſt. & Innoc. in c. de quarta de præſcr. Butr. in ca. peruenit de ceoſ. Berta. de Epiſco. p. 1. l. 1. in princ.

Vidiſti prædatoriam inuaſionem ab iniuria, & violentia cepiſſe, in Simoniam prolapſam, ambitu, & factionibus auctam, licet intolerandam neceſſitate tamen exigente à Pontificibus toleratam; atque hæc iura ſunt non legitima, ſed vſurpata hæc priuilegia non conceſſa, ſed à Pontificibus extorta, quos proficere patientia neceſſitas edocuit, non quod ſe ipſos Imperatoribus ſubiecerint, neque in eorum erat poteſtate, iuri derogare diuino, quo Chriſti Vicarius ab omni eximitur humanæ dominationis imperio, ipſe verò omnibus, qui Chriſtianam fidem verè profitentur, Princeps ſupremus præfectus eſt, idque Adrianus II. egregiè demonſtrauit, qui abſque Ludouici Oratoribus, quamuis in Vrbe eſſent, à Clero, populoque electus, gubernacula Eccleſiæ ſubijt, nulla Imperatoris confirmatione petita.

Sed & Adrianus III. illud quidem, quod ſub prædeceſſoribus ſuis ſenſim exoleuerat, congregata Synodo omninò abrogauit, equidem vbi Papa authoritatem Imperatori in ſeipſum tribueret, ſtatim eum ſupra ſe poneret, illa ergo ſolueret lege, qua ſummo, & vniuerſali Eccleſiæ Paſtori tamquam eius ex Ouili Agnus, parere tenetur, poſtquam inferior in ſuperiorem ius nullum habet. At qui Paſtoris vocem non audit, eiuſque non obtemperat monitis, ex Deo profectò non eſt, libertas ergo huiuſmodi ab Eccleſia eijcit, extra quam non eſt ſalus? diuino itaque iure repugnante nullo poterat priuilegio concedi, vt rerum perueteretur ordo, quem ſtatuit Deus, nullaque eſſe poteſt præſcriptio, bona fide deficiente. Turcarum Sulthani, Græcorum Imperatorum exempla ſecuti, Patriarchas ingenti pretio, vectigalis nomine recepto confirmant: Rex Angliæ itidem, Pſeudo ſui Regni Epiſcopos, en quos habeat ſuæ perſuaſionis authores, nec mirum, Mahometis enim nefariæ leges, & impiæ Caluini aſſertiones, inter ſe congruunt, verùm Sectarij omnes, ipſique Atheopolitici, hæreticis quibuſuis nequiores, in hoc vnum ſemper laborarunt, nec quieſcunt adhuc, vt ſacroſanctam Eccleſiam, quam Chriſtus proprio ſanguine ſponſam immaculatam ſibi iunxit in fide, facinoroſa impuritate proſtituentes, in Sancta Sanctorum tot Idola erigere poſſint, quot ſunt impiorum capitum diſcordes ſententiæ, quod aſſequi haud quidem poſſe animaduertentes, ſummo Sacerdoti ipſis obſiſtente, qui eius curam gerens, pro ipſa aſſiduè vigilat, vt profanos, & facinoroſos arceat, illiuſque oſtio longè eliminet, in ipſum conſerto agmine irruunt, ac tantæ Maieſtatis excelſo de throno, in quo Deus Petrum eiuſque ſucceſſores locauit, fruſtra deturbare conantur, vt eo ſublato nullus ſuperſit, quem ſpeculatorem timeant, & iudicem revereantur, hinc illum, qui non terrenæ potentiæ culmine, ſed ſpiritualis, ac planè diuinæ faſtigio euectus

Zoygolat lib. 2.

in

in Arce Eccleſiæ poſitus, & Petri auctoritate fultus infra Sanctitatem ſuam Imperia, Regna, & Principatus habet Imperatoris arbitrio pendere, ac ditioni ſubiectum eſſe continuò prædicant. Quibus mendaciſſima ora occludunt tot Imperatores, qui ſanctiſſimum Patrem iudicare nefas ducentes pietate, ac reuerentia ad eius genua occiderunt, pedes vltrò exoſculati, eum qui ad Eccleſiæ gubernacula vice Dei ſedet ambiere, coluere, & obſeruarunt Philippus I. Conſtantinus Magnus, Gratianus, Valentinianus, & Theodoſios, Honorius Auguſtus, Valentinianus III. Martianus, Anaſtaſius, Iuſtinus, Iuſtinianus, Conſtantinus IV. Iuſtinianus II. Carolus Magnus, Ludouicus Pius, Lotharius, Baſilius, Leo Otho I. Fridericus I. Michael Paleologus, Andronicus, & alij omnes poſt hos, & iure ſanè optimo, quoniam Deus ſanctam Pontificum dignitatem in Sede beati Petri adeò ſuper omnes totius orbis euexit, vt nedum fideles cunctos Præſulibus eius ſubiecerit, ſed Cæli occludendi, atque reſerandi poteſtatem contulerit, vt Patres Patrum Apoſtolici, ſanctiſſimi, Epiſcoporum Principes, Imperatorum Patres, & vniuerſorum ſupremi Iudices meritò dicantur, *Quorum cauſas ſuo ſine quæſtione reſeruauit arbitrio, voluitque vt Cælo tantùm innocentiam deberent, & ſubtiliſſimi diſcuſſoris indagini inuiolatam exhiberent conſcientiam, &c.*

Apud Coccium tom. 1. Theſaur. l. 7. ar. 8.

Ennod. in libell. pro Symmac.

Idque publica neceſſitas exegit, vt ſupremæ omnium Maieſtati veluti à Deo proximæ cuiuſdam diuinitatis opinione, reuerentia, & auctoritas ſumma conciliaretur, ne vnquam gliſceret Imperium illius, qui vti publico bono, & communi felicitati ſpiritualium rerum, ac diuinarum in curam incumbit, itidem ad omnium ſalutem concordiam fouet, vnitatem ſeruat, & belli, & pacis ſolus arbiter inter Catholicos Principes tamquam communis Pater diſſidia ſedat, arma comprimit; fœdera iuit, omneſque in officio continet: quod ſi Nouatores poteſtatem illam ei ademerint, quam à Deo habet ampliſſimam, ac tanti imperij faſtigium depreſſerint, nonne diuinarum, humanarumque rerum confunderur ordo? & Chriſtiana Reſpublica glutino illo ſublato, quo connectitur in partes, & factiones diſſiliet, & oh Principes, cum Symmacho dicam, ad cuius tunc confugietis auxilium, & vbi relinquetis gloriam veſtram? agnoſcite igitur fucum, & exhorrere perfidiam, videte quàm peiores Ariani ſunt, quàm Iudæi inquit Ambroſ. illi quærebant verùm ſoluendum putaret Cæſari ius tributi, iſti Imperatori volunt dari ius Eccleſiæ.

Iſai 10. Ennod. in libr. pro Symma.

Or. 1. contr. Auxent.

CAPITIS OCTAVI,

EXPVNCTIO.

QVoniam huius capitis aſſertio duobus tantùm argumentis, immò vnius Gratiani auctoritati innititur, qui in can. Adrianus, & in can. Synodus 63. diſt. Priuilegia eligendi, & confirmandi Pontificem, Magno Carolo ab Adriano, Othonique I. à Leone Octauo conceſſa recenſet, quorum vtrumque commentitium adeò perſpicuè detegit Card. Baronius, vt nulla eſſet opus cenſura, niſi Auctor, cum quo nobis quæſtio exiſtit, eadem in controuerſiam reuocans, Cardinalem ipſum inceſſeret, clypeo protectus Goldaſti, cui quia nullum maius eſt negotium, quàm in odium Rom. Pontificis, ſiue iure, ſiue iniuria veritatem impugnare, eumdem Card. Baronium conuicijs potiùs, quàm ratiocinationibus nimium acriter impetit, p. 1. pag. 1. rational. Conſtit. Imperial. quod opus ſi inuectiuam in Pontificem, & in Card. Baron. dixeris, ſuo nomine inſcribes: vt igitur Illuſtriſsimi, eruditiſsimique Viri auctoritas, immò ipſa veritas, ab impoſturis, & iniurijs, viliſsimi, imperitiſsimique homunculi vindicaretur, expunctione agendum fuit.

Verùm primò animaduertendum erit, vti noſter Caluinoproteſtans Gratianum eumdem, quem nunc teſtem affert corruptoris bonarum ſcripturarum, Impoſtoris, & Falſarij titulo, in 4. & 5. capit. inſigniuit, vbi pro Pontifice ſcripſiſſe animaduertit. Poſtquam igitur propria huius confeſſione, qua nulla maior aduerſus confeſſum probatio reperitur, Gratiano vti ſcripturarum deprauatori, & mendaci non eſt habenda fides, ferat homuncio noſter oportet; vt Gratiani teſtimonium tamquam ſcriptoris, in hiſtorijs recenſendis, ſæpiſſimè hallucinati, & nos hic reſpuamus. Non quod Lutheranorum exemplo, igni concremandum damnemus, ſed ignoſcamus potiùs, erroremque excuſemus, temporum illorum confuſione, atque ſcriptorum incuria, quæ vt inquit Platina, effecerunt, vt nihil omninò certum poſſit haberi, vnde S. Antoninus in Summa p. 4. tit. 11. c. 8. meritò ipſum redarguit, & Antonius Auguſtinus, Archiepiſcopus Tarraconenſis in opuſculo, quod ſcripſit de emendatione Gratiani lib. 1. dialogo 4. de illo inquit, *Si Gratianus ex fontibus ſuis aquas deriuaſſet, id feciſſet, ſed ex his, & alijs permultis conſtat, neque Concilia vidiſſe, neque Regiſtra Pontificum, neque alia Sanctorum Patrum ſcripta, ſed quæ in varijs collectionibus reperta ab eo ſunt ea in medium protuliſſe.*

Accedit quod vnicus eſt, & can. Adrianus, nullo alio ſcripſit Auctore, quàm vno Sigeberto, qui huiuſmodi priuilegijs commentum, quod Carolo Magno ab Adriano conceſſum dicit veluti fundamentum eorum, quæ pro Henrico moliebatur, clam iecit in ſua Chonographia ad annum 773. vbi autem ad annum M. C. XI. peruenit poſt narratum ipſius Henrici aduentum in vrbem præterito immaniſſimo ſcelere tot fraudibus in Chriſti Vicarium perpetrato hæc tandem explodit, *Rex autem vti nolens auctoritate, & conſuetudine, & auctoralibus priuilegijs Imperatorum, qui à Carolo Magno iamque per trecentos eò ampliùs annos imperauerunt, ſub ſexaginta tribus Apoſtolicis, dabat licitè Epiſcopatus, & Abbatias, &c.* vides igitur quam conſtruere Fabricam voluerit, & qua ſit fide dignus.

Præterea licèt Fabulas haſce pro Hiſtorijs obtrudi ſineremus nonne vident ex eis, hoc vnum apertiſſime deprehendi, quod Papam eligendi, & confirmandi, atque Epiſcopos inueſtiendi, ius nullum proprium Imperatores habebant, antequam Romanorum

Pon-

Pontificum ſpeciali priuilegio, ipſis eſſet indultum, eorundem ergo Pontificum arbitrio, legitima exiſtente cauſa, infringi, & irritum fieri priuilegium potuit, Principis enim poteſtas in his, quæ iuris poſitiui ſunt tanta eſt, vt etiam geſta ab ipſo infecta poſſit efficere, §. fuerat inſtit. de action. cap. cum Apoſtolica de his quæ fiunt à Prælat. ſine conſenſ. Capit.

Equidem ipſemet Gratianus, in Can. quia Sancta eadem diſt. 63. eam ob cauſam Pontifices, tunc conſueuiſſe narrat huiuſmodi priuilegia Imperatoribus Occidentalibus tribuere, vt temeritatem eorum compeſcerent, qui Papa decedente violentias, concuſſioneſque inferre ſolebant, vnde Auctor faſciculi temporum, ad annum 784. quem iſte adfert, Adrianum inquit ad coercendas violentias Tyrannorum ius iſtud Carolo contuliſſe.

Poſtquam ergo Tyrannis omnibus ſublatis Eccleſia cæpit efferre caput, eique iure ſuo liberè vtendi data eſt facultas, hoc Imperatorum patrocinio opus non fuit amplius, & finali cauſa ceſſante ad quam limitata erant priuilegia prædicta, ipſa quoque priuilegia, veluti fundamento ſubducto neceſſum fuit euaneſcere cap. cum ceſſante de reg. Iur. in 6. Bart. in l. 2. §. fin. ff. de donat.

Tandem qui priuilegio abutitur in præiudicium illius à quo fuit conceſſum, meritò cadit l. mercatores C. de commerc. quàpropter cum Imperatores nedum ſæpe, ac ſæpius modum exceſſerint, huiuſmodi conceſſiones ad illicita pertrahentes, quamuis priuilegia ſtrictiſſimè interpretanda ſint, vt iuri minùs derogent, ſed beneficium in Tyrannidem vertendo in hæreſeos impietatem quandoque prolapſi, ex defenſoribus Pontificiæ ſedis, hoſtes euaſerint, iuſtè quidem Pontifices indultis priuilegijs, tamquam immeritis ipſos priuare potuerant, cap. cum Adrianus diſt. eadem 63. non ergo ad mendacium iſtud probandum huiuſmodi impoſturæ aliquid conferrent.

Tertio cap. Adrianus ſoli Carolo priuilegium conceſſum explicat, nulla ſucceſſorum mentione facta: qui quidem Carolus Imperator ſedente Adriano I. adhuc non erat, ſed Francorum dumtaxat Rex, nam à Leone III. Imperator decretus inauguratuſque fuit, non igitur Imperatoribus iſtud quærere potuit, tùm quia priuilegia tamquam iuris correctoria tantùm valent, aiunt Iuriſconſult. quantùm ſonant, tum quia ipſo Carolo mortuo priuilegium quoque eſſet extinctum.

His demum animaduerſionibus conſtitutis quoniam de alio Canon. in Synodo poſtea erit agendum, notas expungamus, quas ore Goldaſti Puritanoſatyricus Card. Baronio falsò imponit.

In quem primò ex officina mendaciſſimi, impijſſimique Illyrici aciem Theuronicorum excitauit, qui aduerſus Rom. Pontificem famoſis potuit libellis, inueſtituræ ius per baculum, mitram, & annulum ab Imperatore concedendæ pro Henricis III. & IV. aſſeruerunt, quos ſolùm prodiſſe, & ſi confutaſſe ſit, eos tamen Krantij verbis lib. 5. Saxon. cap. 33. denuo refellam, *Germanus* inquit, *in ſua gentis defenſione pallia, qua poteſt, obtendit*.

N. Quorum primus ſe ſe ſe offert Vualtramus Nauburgenſis in libro de inueſtitura Epiſcop. qui anno 1106. pro Henrico IV. ſcripſit, aduerſus Papam tempore illius tam pernicioſi Schiſmatis hanc vnam ob cauſam, inueſtituræ oborti, poſtquam ipſe Henricus Paſchalem II. dolo malo deceptum impia violentia (indignum ſanè facinus) coegit, vt ſuo priuilegio confirmaret inuitus, quod ipſe per vim ſurripuerat, quanti igitur Vualtrami teſtimonium ſit faciendum, quiſque poterit ex hoc iudicare.

Alter eſt Ioannes Semeca, Præpoſitus Halberſtadenſis de quo Illyricus in ſuo Cathalogo pag. 468. *Reſtitit*, inquit, *Clementi IV. decimas per Germaniam exigenti, ob quam rem à Papa excommunicatus, præpoſituraque priuatus eſt, ſed ille iniuria Papa appellationem ad Concilium oppoſuit, habuitque multos potentes viros ſibi fauentes*: en quanta ſit fide dignus aduerſus Pontificem.

Tertius Leopoldus Bembemburgh. Epiſcopus Bambergenſis verùm intruſus quem aduerſus Pontificem, eum confirmare in ſua inuaſione recuſantem pro Bauaro Schiſmatico ſcripſiſſe, ita teſtatur Illyricus lib. eod. pag. 529. *quod contra Papam de Iuribus Imperij, nihilque Cæſari accedere ex coronatione Papa, ac denique aduersùs donationem Conſtantini ſcripſit*: quàm igitur in Romanam Eccleſiam eiuſque Præſules propenſus fuerit, ex his dignoſci facile poterit.

Quartus eſt Theod. de Niem, & quàm fuerit Pontificum Hoſtis, atque impiè ſanè acerrimus, libri eius de ſchiſmate patefaciunt, quibus vnum ſibi dumtaxat finem propoſuit, vt conuicijs, impoſturis, blaſphemijs, omnique dedecore nomina Pontificum fœdaret, præſertim verò lib 3. cap. 9. adeò quòd ipſe Illyricus in ſuo Cathalog. pag. 533. de hoc plurimum quidem admiratus clamauerit, *Bone Deus, quas in ea hiſtoria technas, quas fraudes, qua ſcelera, & facinora, &c.*

Sed pag. 534. relato eiuſdem fragmento de poteſtate Pontificis, & Imperatoris, cui Papam non ſecus, ac minimum Clericum ſubijcit, meminit huius libri de inueſtitura Epiſcoporum, in quo dicit Goldaſtus, *Theodoricum aſſerere, omnia qua ſcripta fuere in Canon. in Synodo Florentia, in quodam vetuſtiſſimo Codice legiſſe*.

At hoc Theodoricus, non dicit, teſtem aduoco Illyricum ead. pag. 534. *Vidi*, inquit, *& paruum quoddam eius ſcriptum, de inueſtitura Epiſcopatuum, & Abbatiarum, in quo id ius Cæſari tribuit, recitatus etiam & veluti commentario, ornatus Pontificijs decretis, teſtatur autem ſe id excerpſiſſe Florentia, ex vetuſtiſſimo Codice, &c.* Nihil ergo de Canone in Synodo, vides quos teſtes ex ſuis adhibuerit.

Quintus eſt Vuernerius in faſciculo temporum, ſed Gratiani fidem ſecutus narrationem ſuam ita concludit, *Vt patet in diſt. 63.* plus igitur referenti, quam relato tribuendum non erit.

Sextus Robertus Iaguinus de geſtis Francorum lib. 4. verum & vnicus eſt inter tot Francos, Theutonicoſque Hiſtoricos, ipſo vetuſtiores, qui hac de re, licèt tanti eſſet momenti vt prætereunda nullo pacto foret, nihil

prot-

Digitized by Google

prorſus ſcripſerunt, licèt Caroli res geſtas accuratè ſanè literis conſignarint, Eginardus, cuius teſtimonium illi magni fuit, quod eiuſdem Caroli fuerit Cancellarius, Author annalium, Aſtronomus nuncupatus anno 774. Aymoinus lib. 4. cap. 69. & 70. Regino, Otho Friſingenſis, Lambertus, M. Scotus, Gotifridus Viterbienſis, Franciſcus Fuldenſis, & Krantius, nec alij recentiores cum ipſo concordant, ſiquidem Nicolaus Vignerius quem ſeptimum recenſet, in Chron. Burgund. ſicut in Caluini verba iurauerat, eiuſque ſectam profitebatur, ita Romanis Pontificibus ſeſe præbuit ſemper aduerſum: quamobrem eodem loco, quo cæteri Hæretici habendus erit, neque tamen prætereundum videtur, quod ipſe in ea hiſtoria, quam Eccleſiaſticam inſcripſit, ſed re vera aduerſus Catholicæ Eccleſiæ iura promulgauit, priuilegium iſtud Carolo conceſſum inquit, *In ſolos Italiæ Epiſcopos*, quod longè ſanè diuerſum eſt, ab iſto Gratiani Canone, de quo nunc agitur, non ergo teſtis idoneus dicitur, qui rem aliter refert.

Sed & Franciſcus Monſtreletus lib. 2. hiſtor. anno 774. ſcribit Adrianum ſanxiſſe, quod Pontifex in poſterum poſt eius electionem, haud munus illud obiret, abſque authoritate Regum Franciæ, antequam ab ipſis confirmaretur, ipſiſque Regibus ius dedit conferendi inueſtituras Epiſcopis Vrbium cotum Regni.

Bernardus verò Girardus lib. 3. hiſtor. in Carolo, conceſſionem ipſi, eiuſque in Regno ſucceſſoribus factam ſcribit, inueſtituræ omnium Epiſcoporum, quæ quidem varietas opinionum adeò diſcrepantium ſuſpicionem eò magis auget, quod ſcriptores alios Synodum vniuerſalem, tanti Regis aduentu Romæ coactam, ſilentio præterijſſe, haud ſanè veriſimile ſit, efficitque vt neque Iaguino, & multo minùs Vignerio fides adhibeatur.

Prima autem Card. Baronij rationum, quas Goldaſtus impugnat, ea eſt, *Ex omnibus ſcriptoribus rerum Francorum, qui Sigebertum tempore præceſſerunt, nullus penitùs reperitur, qui de Carolo id aſſeruerit, nam qui vitam eius, necnon per annos ſingulos, res ab eo geſtas ſcripſerunt, de his nihil penitùs, cùm alioquin nec minimum prætermiſerint*: Conuentum igitur publicè habitum præterijſſent, quonam tantum mendacium introducit Authore?

Teſti inimico non creditur.

N. Reſpondet, Sigebertus ſcripſit an. 1112. at Vualtramus in fine ſui libri inquit; *Eſt autem annus præſens milleſimus, centeſimus nonus*, ergo poſt Sigebertum.

AT ſupra de hoc Authore ſatis eſt dictum, quem profectò homuncio noſter nunquam vidit, nedum legit.

Adducit Eutropium Longobardum, quem Othone Primo regnante, floruiſſe dicit, atque ita annis ferè ducentis antè Sigebertum.

Perperam, & contra quod probandū erat.

Eius autem verba in libro de ſtatu Romanorum ſub Græcis, & Francis, hæc affert, *Accipiente autem Carolo hoc Regnum, profectus eſt Romam, deditque ibi donaria multa, quæ vſque hodie Romanum tenet dominium, de Regni huius confinibus, fecitque pactum cum Romanis, & cum Pontifice de adoratione Pontificis, vt intereſſet quiſque legatus, vt contentioſas lites ipſi deliberaret.*

Hæc ſanè verba, his quæ de Papa eligendo, & inueſtituris conferendis ſcripſit Sigibertus nullatenus conſonant, animaduertendaque videntur pacta ab Eutropio recenſita, quorum primum ius nullum in Pontificem Imperatori tributum innuit, poſtquam ipſe legatum mittere tenebatur: qui adorationi tantùm intereſſet, non autem ad Papam confirmandum dicit: honoris ergo ab Imperatore exhibendi argumentum eſt, vel meminiſſe oportet, Ludouicum Paſchali reſpondiſſe, vt in can. ego Ludouicus, & nos in cap. 4. adnotauimus, ab electo Pontifice mittendos ad eum fore legatos pacis, & amicitiæ conſtituendæ cauſa, quemadmodum tempore Caroli eius patris conſueuerant, alterum, quo Carolus arbiter controuerſiarum ſit, ad Romanos refertur, quibus cum initum fuit, vel ad Schiſmatibus occurrendum, vt ſuperiùs diximus factum videtur.

Neque tamen Eutropio in hoc adeò credendum eſſe cenſeo, quin eius fidem dubiam, & valdè ſuſpectam reddant ſupra relati ſcriptores, qui vel ipſum præceſſerant, vel eodem tempore ſcripſerant, præſertim verò Eginardus, & Aſtronomus, qui Caroli ex aula fuerunt, atque huius pacti nullam prorſus mentionem fecerunt, prout rei, temporis, & perſonarum ratione, quod non tacuiſſent, exiſtimandum videtur.

N. Et Pauli tandem Diaconi, poſt narratam Deſiderij deditionem, hæc verba recenſet, *Romanos præterea, ipſamque Vrbem Romuleam, iampridem eius præſentiam deſiderantem, quæ aliquando totius Mundi domina fuerat, & tunc à Longobardis depreſſa gemebat, duris anguſtijs eximens, ſuis addidit Sceptris, cunctiſque nihilominùs miti dominatione potitus eſt.*

Perperam, contra eius Authorem.

VIdes perſpicacis ingenij acumen, teſtem aduersùs Card. Baronium affert, qui eius comprobat ſententiam, & in aduerſarium calumniam retorquet, *Nam*, inquit, *Paulus Diaconus ipſis rebus geſtis interfuit, & à Carolo captiuus ductus eſt, qui in libro de Epiſcopis Metenſis Eccleſiæ hæc ſcripſit*. At ipſe arguo, Paulus Diaconus nihil prorſus ſcripſit de his quæ Sigebertus narrat, ergo mentitum eſſe Sigebertum neceſſario ſequitur: fiat igitur Cardin. Baronij aſſertio contra Sigibertum.

Cuius ſecunda ratio eſt, *Omnes affirmant, quod poſt captam Ticinum Carolus* Romam *iterum non venit, ſed quam celeriter in Galliam redierit, vt aduerſus Saxones rebellantes expeditionem pararet, immò Eginardus expreſsè affirmat Carolum non niſi quater* Romam *ſe contuliſſe; at ſi verum eſſet, quod Sigebertus turpiter mentitur, non quater, ſed quinquies Romam veniſſe dicendum eſſet, contra Eginardum, & omnes qui res geſtas Caroli proſecuti ſunt, &c.*

Mendacium eſſe reſpondet, idque probat authoritate primum Andreæ Presbyteri in hiſtor. Longobardorum, *Igitur ſubiugata*, inquit, *& ordinata Italia, ad Romam perrexit, ibidem Palatium conſtruxit, ipſe verò Carolus poſt aliquantulum tempus Franciam reuerſus eſt.*

Perperam.

Equidem eadem ſemper enitens huius in-

Digitized by Google

ingenij lumina, pace igitur oſcitantiſſimi, nihil hæc verba probant, nam hiſtorici omnes vno ore narrant, quod Deſiderius obſiſtere nitens Carolo, cluſis Alpium obſeratis, occurrit: at vbi Francos per montem Cyniſium deſcendiſſe vidit, obuiam cum exercitu factus, fuſus, fugatuſque, Papiam, deſperatis rebus, ſe recepit; Vxore, & liberis Veronam miſſis, Carolus Papiam obſedit, omniaque longè, latèque populatus, Veronam expugnauit, totamque ſubegit Italiam, Eginardus, & Aſtronomus, anno 773. & 774. Franciſcus Fuldenſ. iiſdem annis, Reginon d. anno. Platina in Adrian. cæterique alij, quos referre nimis longum eſſet, non ergo ſubiugatam Italiam, Papia expugnata debet intelligi.

Neque profectò hìc animaduertit, quod Author iſte rem hanc non narrat, eo temporis ordine, quo geſta fuerat, ſed veluti iam peracta, poſt annos 152. compendio quodam obiter recenſito.

Perperam. Item Mariani Scoti, qui ætat. 6. in Chronico anno 774. huius rei narrationem exorditur, à deditione Deſiderij, poſteà filium eius Italia expulſum, totamque Italiam ſubactam referens, concludit, *Et Carolus tunc primùm Romam peruenit Sabbato Sancto Paſcha.*

Verùm quia Scotus, primo Deſiderij deditionem, poſteà Veronam expugnatam, Vxoris, & Filiorum expulſionem, cæteraque ordine præpoſtero narrat, & ipſi propoſitum fuiſſe factum dumtaxat referendi, non autem res ſuo tempore digerendi dicendum videtur.

Eodemque reſponſo Hermani Contracti explicantur verba illa, *Carolus Longobardos tum Italia ſubiecit, anno, ex quo intrauerant 205. ipſeque cum triumpho Romam venit, &c.* Sed quod poſt captum Deſiderium Romam conceſſerit, nullo pacto dicit, poſtquam Longobardos primo Caroli in Italiam deſcenſu fugatos, & victos, ipſamque Italiam ſubactam fuiſſet omnes narrant Hiſtorici.

Perperam. N. Sed nouam explicationem verborum Eginardi diuinator iſte, proprio deprompſit capite, quod dum dicit, quatuor tantum vicibus Carolum Romam veniſſe, Roma pro Italia ſumenda ſit; *Nam inquit Longobardi & Dux Beneuentanus Romæ non erant, nec inibi bellum gerendum erat, ſed Papiæ, & Beneuenti.*

AT cui riſum non mouerent ſtolidi huius ineptiæ, ſiquidem Hiſtorici, quos ipſe adduxit, atque omnes qui res à Carolo geſtas ſcripſerunt vno ore referunt, quod relicto Bernardo eius patruo, cum exercitu, quo Papiam obſederat, Romam profectus eſt, quod verò anno 786. cùm in Beneuentum aduerſus Comitem proficiſceretur, maxima celeritate, prius Romam ſe contulerit, Aſtronomus eodem anno, & plures alij teſtantur, quos ſupra retulimus, præterea quamuis ei hæc concedamus, quonam pacto probat, quinta etiam vice Carolum Romam profectum, non ergo Card. Baronius, ſed iſte impudentiſſimè mentitur.

Qui vt teſtem ſui, quàm ſimillimi, atque in mendacijs comminiſcendis aſſerendiſque frontis æquè perfictæ excitaret, Sigebertique commentum muniret, Marſilij ſui Patauini in tract. de transl. Imper, cap. 8. nugas, & falſitates longa verborum ambage attulit.

At nonne ridicula omnino eſt ratio, Perperam. qua Marſilius mendaciſſimum hoc commentum veritatis fuco obuoluere ſtuder, *Noterus* inquit *Balbulus, lib. 2. de geſt. Caroli M. cap. 26. refert ipſum Carolum Epiſcopos, & Abbates, qui Romam ipſum comitati ſunt, in vrbe reliquiſſe, cùm ipſe ad bellum conficiendum Ticinum repetijt, & infra hoc temporis internallum habita eſt Synodus.* Sed Authorem huius diuinationis nullum adducit, ſuo igitur marte ſomniauit, quod cæteri ſcriptores comminiſci neſcierunt.

Tertia verò Cardinalis ratio habet; Carolus in ſuis capitularibus lib. 1. cap 84. ſanciuit, vt Epiſcopi per electionem Clericorum, & Populi ſecundum ſtatuta canonum eligerentur.

N. Reſpondet Goldaſtus ſatis ineptè, & Perperam. frigidè quidem electionem, & confirmationem eſſe diuerſas: Carolus igitur electionem liberam eſſe voluit, at non ideò ius confirmandi remiſit.

ELectio quidem à confirmatione differre omnes non ignorant, licèt Goldaſtus, ac ſi nouum obtruderet arcanum, hoc reſponſum exaggeret, ſed verba illa conſtitutionis Caroli: *Vt S. Eccleſia ſuo liberiùs potiretur honore, atque Epiſcopi per electionem Cleri, & Populi ſecundum ſtatuta canonum eligantur,* apertiſſimè demonſtrant, quod ipſe liberam omnino futuram eſſe ſtatuerit, Cleri, & populi, poteſtatem eligendi, atque inſtituendi Epiſcopos, abſque vlla Principis inueſtitura, poſtquam ſacri canones, nedum in his ius aliquod Laicis tribuunt, ſed eis omninò denegant, & prohibent, quamobrem nullum adducere poterunt ſcriptorem, qui Carolum, ſiue Regem aliquem Francorum, poſt ipſum huius priuilegij in Gallijs iure ſic vnquam vſus, quod vt animaduertit Vignerius, cupiens tamen iſtius commentitij canonis impoſturam tueri, ad ſolos Italiæ Epiſcopos, vt diximus illum ineptiùs contraxit, ac ſi Carolus Rex Pientiſſimus, canones in Italia infringere voluiſſet, quos in ſuo Regno ſeruandos edixerat: puerilia nimium iſta ſunt.

N. His obicit Platinam in Benedicto II. Perperam. vbi Conſtantinum IV. ſtatuiſſe refert, vt quem Clerus, populuſque Romanus Pontificem elegiſset, ordinaretur nulla Conſtantinopolitani Principis, ſiue Exarchi expectata ordinatione, & in Gregorio IX. quem ab Henrico confirmatum ſcribit, vt ex his adſtruat, verum eſse canonem de quo eſt quæſtio, poſtquàm Imperatores conſueuerant confirmare Pontifices.

DE his egimus in expunctone cap. 4. contra Molinæum, neque hoc in dubium reuocamus, ſed ea in animaduerſione huius cap. explicauimus, neque hoc probaret id de quo diſceptamus, nam ſi electio, vt Goldaſtus aſſerit; longè differt à confirmatione, in hoc can. Adrianus nihil prorſus de con-

fir-

firmatione, ſed tantùm dicitur poteſtatem Carolo traditam eligendi Pontificem, & Sedem Apoſtolicam ordinandi: Ergo &c.

Perperam.

N. His denique addit cur, quæ antiquitus obſeruata ſunt, ſtare prohibentur, neque vlli vnquam huius impoſturæ nomen ſuppetijt, vno Baronio excepto &c. in quem venenato ore, ſtomacho æſtuante atram euomitbilem, verba quidem præter verum, & æquum atrocia, duriora, atque ab homine, cui non religionis, ſed humanitatis aliquis ſit ſenſus, omnino aliena, neque de viro præclariſſimo vllatenus ferenda, & hoc ſatis erit ad retorquendum conuicium, impudentiamque exprobrandam miſerrimi inſani.

VNus profectò Baronius impoſturarum mendaciorumque veſtrorum detector oculatiſſimus, hæc animaduertit, quæ cæteri aliorum fidem ſecuti pertranſierunt: an non ne plus oculi, vt eſt in adagio, quàm oculus vident? vis ergo humani ingenij, in omnibus gliſcit, acumen obtunditur, vt inueniendi, atque inuentis noua addendi ſit finis, *Inuenta*, inquit Seneca ad Lucilium epiſt. 5. & 3. *Inuentis non obſtant, nam intellectus Solis ad inſtar, oritur, occidit, vadit, & redit, nunquam moritur, ſed ſuis vicibus occultatur, veritas patet omnibus, nondum eſt occupata, multum ex illa etiam futuris relictum eſt*, &c. profectò Sectarij non dicent, præcipuè verò Miniſtri, qui in hoc vnum ſemper incumbunt, vt noua comminiſcantur mendacia, nouaſque indies, quæ populo placeant, fabulas conſcribant, cùm hac tantùm arte turpiter victum quærerent, proprijſque conſulant neceſſitatibus.

Verùm enim verò, quoniam animaduertit, quod & ſi can. Adrianus, vti verum reciperemus, in alium impingebat ſcopulum, can. ſcilicet ego Ludouicus, vt hanc præcaueret difficultatem, opponit can. in Synodo, ratus ea noua conceſſione, quæ Othoni I. ibidem facta aſſeritur, Pontificem ſubeſſe Imperatoribus perſuadere faciliùs potuiſſe.

Sed neque hoc cuniculo ſatis tutus erit, ſiquidem & hanc meram eſſe impoſturam longè clariùs demonſtrat Card. Baron. tom. 10. anno 963.

Perperam.

Animaduertendum autem primò eſt, rem hanc literis conſignaſſe duos præcipuè Scriptores, eoſdemque grauiſſimos, qui tempore Othonis vixere, Regino Abbas, & Luitprandus Diaconus Ticinenſis, hic verò res Othonis, quàm accuratè digeſſit, eiuſque partes fouit, vt ſcripta ipſius reſtantur: quamobrem, qui minimas non prætericrunt, quod res tanti ponderis reticuiſſent, ſatis perſuadere non poſſe videtur: Synodum ſcilicet vniuerſalem, ſic eam appellat Leopoldus Bambergenſis, de Zel. veter. Germ. Princ. cap. 8. à Leone habitam, quæ digna eo magis memoria erat, quo præſente Imperatore coacta fuerat, in qua inra eadem ipſi indulta ſunt, quæ prædeceſſores illius editis de hoc conſtitutionibus, ſponte abdicarant, equidem Regino concilium ab Othone conuocatum anno 963. atque in eo Ioannem XII. depoſitum, & Leonem electum, diſtinctè, & accuratè narrat, pergit deinde ad annum 964. quo Othonem in vrbem regreſſum aduerſus Romanos, qui electo Leone, Benedictum Antipapam elegerant, poſtmodum aliam Synodum à Leone habitam refert, in qua Benedictum, inuaſa è Sede deturbauit, neque tamen de his, quæ in hoc Canone habentur aliquid prorſus dicit. Quamobrem vera eſſe, quæ hac de re ſcripſit Luitprandus lib. 6. cap. 6. neceſſitate concludendum eſt, videlicet non in Concilio, non à Leone priuilegium eſſe conceſſum, prout in aſſerto Canone legitur, ſed Imperatori vrbem ingredienti, poſt præſtitum fidei iuſiurandum populum promiſiſſe, nunquam ſe Papam electuros præter conſenſum eius, & Filij &c. Idque confirmat cap. 11. vbi Leonem hæc obloquentem in Benedictum inducit, *Num inficiari potes, præſenti D. Imperatori, Iuramento promiſiſſe, nunquam te cum cæteris Romanis Papam electurum, aut ordinaturum abſque illius, Filijque ſui Regis conſenſu*, &c. Falſitas igitur can. prædicti apertiſſimè detegitur, quod non in Concilio, neque à Leone, qui tunc Pontifex non erat, conceſſio vlla ſit facta, vt in expunctione cap. 4. adnotauimus.

His accedit, quod inter tot Hiſtoricos Teutonicos, Iurium Imperij propugnatores acerrimos, qui Ioannis depoſitionem, atque Leonis electionem, cæteraque tunc Romæ geſta, poſtea ſcripſerunt, Herm. Contractus, Lambertus, Otho Friſingenſis, Gotifredus, & Vuernerius, & alij, nullus reperiatur qui de hac conſtitutione, in Concilio edita, vt in ipſo Canone habetur, mentionem fecerit aliquam, immo nec ipſe Sigebertus, qui hanc Hiſtoriam adeò exactè breui compendio complexus eſt, vt nihil prætermierit, aliquid de hoc mendacio auſus eſt ſcribere, ſed neque apud Platinam, aut Panuinum qui vitas, & res Pontificum tam accuratè digeſſere, neque apud cæteros Hiſtoriarum Italos ſcriptores Fabula hæc legitur, quod igitur fabula, & impoſtura ſit neceſsum eſt fateri, cum alias reperiri conſtitutiones adſciritias commentitiaſque eiuſdem Leonis nomine aduerſus Pontificem editas in fauorem Imperatorum probet Card. Baron. tom. 10. anno. 963. vt eadem ratione, hoc de iſta ſuſpicari, & iure ſanè optimo poſſit.

His igitur animaduerſionibus conſtitutis, ex quibus huius rei veritas, ni fallor, perſpicuè dignoſcitur, expungamus, quæ pro huius mendacij defenſione durior, quàm par eſt in Cardin. Baronium Goldaſtus ingerit, ea irridens, quæ aduersùs hunc Canonem Cardinalis obijcit.

Quorum primum eſt, quia inquit, Otho à Ioanne XII. iam fuerat Imperator conſecratus, nihil ergo opus erat, vt à Leone Patritius fieret, atque Rex, vtrumque enim cum Imperio adeptus erat.

Reſpondet ex Platina in Ioanne, qui etiam nonnullos exiſtimare dicit Othonem à Leone VIII. coronatum, eorumque ſententiam ſecutum eſſe, Gratianum in decreto ſcripſit. Perperam, & oſcitanter.

At quorſum hæc? Platina hoc non affirmat, refert dumtaxat, vti opinionem aliorum, eaque tempora adeò confuſa, & perturbata eſſe fatetur ſcriptorum iniuria, vt nihil certum haberi potuerit, verùm à Ioanne Auguſti nomine inauguratum, ac diademate donatum, teſtantur Regino in Chron. anno.

962. Luitprandus Hiſtor. lib. 6. cap. 6. Lambertus, & Herm. Contractus, M. Scotus, Sigibertus eod. anno. qua de re conſulendus eſt idem Card. Baron. tom. 10. anno. 962.

Alterum, quia in fine huius Canonis, pœna vltimi ſupplicij, contra ipſum, aliqua molientibus additur, quod abhorret à Romanorum Pontificum conſtitutionibus, inſolitæ enim clauſulæ, maxima impoſturæ ſuſpicione, Canonem iſtum afficiunt.

Perperam, Ius etiam Canonicum, inquit ſæpè mortis pœnam indirectè ſcilicet infligere, quod degradando, & Curiæ ſeculari tradendo, Eccleſia facere ſolet.

Quanti autem huiuſmodi reſponſum æſtimandum ſit, adeò perſpicuum eſſe cenſeo, vt in ipſo refellendo elaborandum nullatenus videatur, niſi literarum Apoſtolicarum, cum ſimili clauſula exemplum aliquod comminiſcatur: eſt enim earum ratio longè diuerſa.

Tertium, Huiuſmodi conſtitutio nullius fuiſſet roboris, tanquam facta a Leone, qui intruſus, & occupator fuit, quoniam Synodus illa ab Othone coacta, nulla prorſus, & illegitima cum eſſet, Ioannem Sede mouere non poterat, tum quia crimina ipſi impoſita Septuaginta duobus teſtibus probata non ſunt, prout neceſſum erat, tum etiam quia trina citatio non præceſſit, tandem quoniam in nulla vmquam Catholicorum Synodo legitur Epiſcopos ab Imperatore perijſſe, vt aliquem Epiſcopum, vel Clericorum damnaret, vt in hac factum eſſe conſtat.

Sed quod magis vrget, Ioannes ſuis literis eos iam excommunicatione illaqueauerat, qui ad electionem alterius Pontificis præcederent, acta igitur in eo Concilio, tanquam ab excommunicatis geſta, cuncta corruunt.

Reſpondet, quod Cardinalis Baronius ſibi non conſtat, qui anno 996. Leonem legitimum probauit Pontificem.

Mendacium Mendacium hoc eſt ampliſſimum, nam ibi Card. Baron. nunquam appellat Leonem legitimum Pontificem, ſed agendo de Electoribus Imperij, à Papa conſtitutis, recenſere cogitur facultatem, quam de ſucceſſore ſibi eligendo Othoni I. idem Leo iam ante conceſſerat, *Extat*, inquit, *de his Leonis Papæ octaui decretum ad Othonem primum Imperatorem datum, quod & recitant ipſi Nouatores*, &c. obiter igitur Pontificem illum appellat, nunquam autem legitimum, quoniam, *Non quemadmodum cæteri Antipapæ*, ait in anno 963. *inter malè aſſertos, ſed inter legitimos in Serie Leonum deſcriptus reperitur*, quod tom. 11. anno. 1084. in Catalogo Imperatorum animaduertit ſeruatum, in quo ad conſignanda tempora, inter legitimos recenſentur etiam Tyranni, qui Orientis Imperium inuaſerunt, atque Imperatores appellantur, licèt eius nominis prorſus indigni, quamobrem, & communi errore, Henricum III. Imperatorem nuncupatum demonſtrat, quid autem de illo ſenſerit, eodem loco diſertis explicauit verbis.

De numero autem teſtium reſpondet, quod Gloſs. in cap. Præſul. 2. q. 5. communiter probata, duos dumtaxat ſufficere dicit contra Papam, de aliquo crimine accuſatum, eamque vti ſingularem extollunt, Abb. in cap. at ſi Clerici de iudic. nu. 3. in cap. tertio loco de probat. &c. Corſett. ſingul. 204. Gem. Rom. & alij plures.

Verùm pace noſtrorum dixerim Iureconſultorum, mirari ſatis non poſſum, quonam pacto vnus alterius fidem ita ſequi conſueuerint, vt communem illam calculorum ſententiam conſtituant, quam pro lege ſeruari omnino iubent, licèt iuri, & veritati apertè repugnet, communis, inquiunt, error legem facit, quod ſanè in hac re contigiſſe paucis aperiam.

Illius itaque Canonis hæc verba ſunt, *Præſul damnetur non niſi cum LXXII. teſtibus, presbyter Cardinalis niſi cum LXIV. teſtibus non deponatur, Diaconus Cardinalis niſi cum XXVII. teſtibus non condemnetur, Subdiaconus, Acolytus, Exorciſta, Lector, Oſtiarius, non niſi cum VII. teſtibus condemnabitur.*

Gloſſa hic animaduertit. *Contra Papam verò de crimine duos tantùm ſufficere, ea ſolùm ratione, quia cum ſit comparatione aliorum maximus, deterioris conditionis in hoc eſſe debet*, idque probat can. Principium de pœnit diſt. 2. qui de Angelo Apoſtatarum Principe inquit, *Idcirco peccans ſine venia damnatur, quia magnus ſine comparatione fuerat creatus.*

At quam friuola hæc ſint, cuique rite animaduertenti facile erit detegere, primò enim Gloſſa ex hoc Canone elicit, quod ipſe neque verbis explicat, neque ratione complectitur, immo deciſiuæ eius rationi directè aduerſatur.

Vulgatus ſiquidem Canon verba illa non habet, quæ poſt emendationem Gregorij XIII. iuſſu editam vel obtruncata, vel Impreſſorum incuria prætermiſſa videntur, ibi, *Poſt illa Præſul non damnetur niſi LXXII. teſtibus*, Addita ſunt, *Nec Præſul Summus à quoquam iudicabitur*, &c. *Quoniam ſic ſcriptum eſt, non eſt diſcipulus ſupra Magiſtrum*, &c. Ibique omnes concordare Canonum collectiones adnotatur, Panormitana excepta.

Ratio autem contrarium neceſſariò perſuadet, Præſul inquit, *Niſi cum LXXII. teſtibus*, &c. Gloſs. hic Præſulem, epiſcopum ſcilicet Cardinalem explicat, *Presbyter Cardinalis niſi cum LXIV. Diaconus Cardinalis niſi cum XXVII. teſtibus condemnetur*, melioris igitur conditionis efficit Epiſcopum Cardinalem Presbytero, Presbyterum verò Diacono, atque eodem ordine imminuendo deſcendit: plures ergo teſtes exigit Canon in condemnando, qui maiori pollet dignitatis gradu, ſed Papam omnium maximum eſſe eadem Gloſſa aſſerit, plures igitur teſtes in ipſo de crimine damnando requiri, eiuſdem Canonis ratione neceſſum eſt dicere.

Neque ex ratione, qua Gloſſa mouetur illius can. principium, aliud poteſt inferri, niſi quod in eum, qui cæteris præeſt, abſque vlla ſpe veniæ, grauius animaduertendum ſit, quod autem in ordine iudicij, deterioris conditionis eſſe debeat, nullo modo, quoniam calumnijs, & impoſturis, eò faciliùs à duobus dumtaxat teſtibus obrui poſſet, quod æquitati, & rationi pænitus repugnet. Quamobrem licèt magna ſit apud Iuriſperitos Gloſſæ authoritas, non tamen adeò abſoluta eſt, vt ei ſtandum ſit, niſi quatenus alicui innititur legi, ſine qua erubeſcunt loqui, poſtquam

igitur

igitur Gloſſa nedum lege, aut Canone aliquo munitur, immo texens rationem violat, ordinemque peruertit, eius ſententia flocci pendenda meritò erit, & veram eſſe Card. Baronij aſſertionem facti Concilij teſtimonio roboratam, omnino fateri oportet.

Mendaciũ. Ad tertium, Ioannem triplici citatione vocatum fuiſſe, authoritate Sigeberti reſpondet, immò & vnicam tantum, & peremptoriam ſufficere probat, l. peremptoriam, ff. de indic.

Sed Luitprandus, qui vt diximus tunc viuebat, ſemel tantùm ſcribit citatum fuiſſe, nam qui ſecundò ad ipſum vocandum miſſi fuerant, nullibi repertum retulere, quod venatum ierit, teſtis igitur, qui videre potuit, ei præferendus eſt, qui poſt annos ferè centum audita narrat, quod verò ius ciuile de hoc ſanciuit, Canonicum Ius penitùs horret, quod ſoli æquitati innititur, quamobrem vt trina citatio præcedat, ſententiam in quoſcumque etiam facinoroſos, & impios ferendam, præſertim abſentes, ſub pœna nullitatis decreuit.

Mendacium impudentiſſimum. Vltimo denique primæ partis reſpondere non erubeſcit, quod referre pudet, profectò initium ſapientiæ eſt timor Domini, ſtultitiæ ergo huius timoris iactura, ſapientia namque prima vitium fugere, & omni ſtultitia caruiſſe meritò dicitur, vnde inſipientes Refractarij, & peruicaces in omnia ruunt dedecora. Audi quò impia dementia hunc miſerrimum perduxit, vt non revereatur mentiri, electiones Pontificum omnes fieri contra præſcriptum Iuris Canonici, & Papalium conſtitutionum formam; nec tamen adeò impudens fuit, vt mendacia mendacijs addendo, vel exemplum, vel teſtem quidem vnum adducere auſus fit, ſed neque modeſtiæ tribuendum erit, quod veritas impium os ipſi obſtruxit.

Perperam. N. Secundam verò duplici reſponſo refellere conatur, primum eſt, quod Card. Baronius tom. 10. anno 963. Ioannem intruſum dixit, ergo anathemate innodatus, excommunicatus autem, excommunicationis ſententiam in alterum pronuntiare non poteſt cap. audiuimus 24. qu. 1. &c.

VErùm anathematis ſententia, quæ ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè inflicta fuerit, pertimeſcenda ſemper eſt, duplici implicat vinculo, interiori ſcilicet animam, coram Deo, deuinciens exteriori, quo inhabilem ad quæcumque iuridicè, ritèque gerenda hominem reddit: excommunicatio igitur, quam Ioannes ſuis literis prætulit, licèt in foro interiori, nulla fuiſſet, tamquam ab intruſo lata, attamen quoniam Eccleſia de occultis non iudicat, valida, & efficax in foro exteriori omninò fuit, quamuis enim Ioannes non eſſet canonicè electus, ſed vi, aut dolo in Petri Sedem irrepſiſſet, attamen vti legitimus Pontifex ſemper erat habendus, donec iuris ordine intruſione cognita, definitiua ſententia, motus eo gradu fuiſſet.

Hæreticum Mẽdacium. N. Alterum quia Ioannes, cùm à Concilio authoritate Imperatoris coacto, vocatus eſſet, vt cauſam ſuam diceret, nomen ipſius inter reos receptum fuerat, quolibet igitur Catholico minor erat, quamobrem in eodem Concilio, congregatos excommunicare non poterat.

DVas eaſdemque impias hæreſes paucis complexus eſt, primam, quod Imperator facultatem habeat conuocandi Concilia, etiam contra Pontifices, Chriſti Vicarios, *Si*, inquit Athanaſius aduerſus Conſtantium Imperatorem epiſt. ad Solitar. *Iudicium Epiſcoporum eſt, quid cum eo commune Imperator habet*? vide Card. Bellarm. dicto concil. lib. 1. cap. 12. 13 & 19.

Profectò vt Card. Baron. hìc animaduertit, omnes qui ad Concilium iſtud conuenerant, Ioannem verum legitimumque Pontificem faſſi ſunt, literis ad eum datis, vnde ergo Imperatori facultas cogendi Synodum, contra ipſum Papam? nonne Theodorico, quod aduerſus Symmachum aduerſariorum calumnijs ferè obrutum, Conſilium indixerit, Patres obtiterunt, non licere conteſtantes contra Pontificem, ab alio, quàm ab ipſo Synodum conuocari, neque Theodoricus negauit, ſed literis ipſius Symmachi id feciſſe reſpondit.

N. Alteram, quod Ioannes ſola accuſatione reus, dignitatem, & poteſtatem amiſerit, at nonne blaſphemia hæc Donatiſtarum fuit, à Luthero, & Caluino innouata, vt Papæ propter vitia, ius clauium auferatur, quod ſuis literis, ad Ioannem ſcripſit eadem Synodus, quonam igitur pacto ſpiritus Dei afflatu coactam dixeris? Luther. Caluin. Hæret. mendacium.

Nulliter igitur conuocatam ab Othone qui nullam habebat poteſtatem, irritaque, & nulla quæcumque in ipſa fuit geſta relatis argumentis, Card. Baronius optimè probauit, quem Goldaſtus impiè procax, temerèque impudens, iniuſtiſſimè redarguit.

Cæteras autem præterijt ratiocinationes quibus Card. Baronius nullitates haſce, adeò perſpicuè ob oculos ponit; vt manibus ipſis tangi videantur, nimis ſcilicet properè feſtinatam Ioannis depoſitionem, nullo penitus iuris ordine ſeruato, priùs peractam quàm incæpta, nulla præcedente ſententia, ſed Imperatore dumtaxat ſententias rogante, profectò nimis duram prouinciam ſibi aggrediendam animaduertit: conſultiùs igitur ſilentio præterijt.

Denique vt obicem tolleret, quem ſuis mendacijs aduerſum cognouerat, ſcilicet Henrici IV. Imperatoris iuſtam illam, ac debitam reſtitutionem iurium, inueſtituræ Epiſcopis, & Abbatibus conferendæ quæ tyrannica impietate ſibi arrogauerat, & quoniam res in publico conſeſſu tot Prælatorum, & Principum geſta, totque ſcriptorum monumentis conſignata, in dubium reuocari nullatenus poterat, ipſam tamen præ vitibus, ambagibus nugarum obuoluere, atque implicare conatur, authoritate ſuorum Leopoldi Bambemburgh. & Marſilij Patauini, duo fulmina belli, quo ſchiſmatici Imperatores, ſanctam Dei Eccleſiam immaniſſimè exagitarunt.

N. Quorum primus in lib. de Zelo veterum German. Principum cap. 8. *Reuera*, inquit, *iſta reſignatio præſertim quo ad inueſtituras Archiepiſcoporum, & Abbatum Germaniæ, eſt eiuſdem Henrici deuotioni, quam erga Eccle-*

ſiam Romanam habuit, adſcribenda; neque ipſi Imperio eiuſque iuribus præiudicium facere potuit: rationes verò plures adducit.

N. Quia ſcilicet omnes prædeceſſores eius non tam virtute priuilegij Imperatoribus à Leone VIII. in Concilio generali conceſſi, quàm ex hoc quod vt plurimum erant patroni, ſeu dnratores Eccleſiarum Cathedralium, & maiorum, Monaſteriorum, & inueſtituras vſque ad tempora Henrici facere conſueuerant, vt patet ex hiſtoria Francorum, nec erat nouum apud ipſos tantùm: nam Reges Hungariæ vſque ad tempora Paſchalis, vt refert Chronica Martini, Reges Burgundiæ, vt hiſtorici Francorum ſub geſtis Henrici II. id fecerunt, & Reges Angliç prout aſſerit Eduardus epiſt. ad Clementem VI. qui præbendas Eccleſiarum conferre ſolebant, quia Rex eſt patronus, & magna habet Feuda, ratione igitur Iurispatronatus, vel Feudorum illa confert, not. Archidiac. in c. Imperium, diſt. 10.

PLuribus ſanè iiſdemque maximis argumentis obſequium, & propenſionem animi ſui in Eccleſiam Romanam Henricus patefecit, dum eam longo admodum, diroque ſchiſmate conflictauit, in ipſum Chriſti Vicarium impias iniecit manus, à quo militum phalangibus vndique ſtipato, priuilegium illud ſumma vi, armatus extorſit.

Audi pietatis eius præconia, ex Krantio lib. 5. Saxon. cap. 33. vbi narrata Pontificis Paſchalis captiuitate, & conſtantia, qua Theutonicis Epiſcopis tantam ſanctitati ſuæ illatam ab Henrico iniuria dolentibus, rogantibus, ſuadentibuſque, vt temporis neceſſitati inſeruiret, atque tot captiuorum Sacerdotum incolumitati conſuleret, magno quidem animo reſpondit; Abſit hoc à nobis, occidat corpora, animas auferre non poteſt, pergit, ea cum renunciata eſſent Regi iuſſit captiuos in conſpectu Pontificis decollari, vnde, emollita ſunt viſcera pij Patris euocatis notarijs ſcripſit, quæ Rex voluit, &c. ſcilicet priuilegium iſtud inueſtituræ, cui tandem ceſsit, non ſponte, ſed Apoſtolicis Cenſuris toties perculſus: & quoniam, vt inquit idem Authot, cap. 34. ad 43. ſtatim vt in Germaniam reuerſus eſt, nonnulli propter iniuriam, & vim, quam intulerat Pontifici, conſpirauerunt in eum execrantes impietatem, quam ipſe in patre ſuo vindicabat, immò quam maiori ſcelere cumulabat, &c. caput autem rebellionis Albertus Archiepiſcopus Moguntinus habebatur, quamobrem omnes ab eius communione ſe retrahere animaduertens, in Italiam cum vxore concedere cogitur, interim Concilia per Legatum Apoſtolicum, in ſe cogi, eiuſque de depoſitione agi cognoſcens, reuertitur, ſed omnibus execrabilis, adeò quod vniuerſo Regno obſtrepente, ac Moguntino Archiepiſcopo Saxonum auxilijs vires comparante, impium animum ad pacem inflectere compulſus eſt.

Neque iuſtiſsima illa vſurpati iuris abdicatione præiudicium vllum Imperio eiuſque ſucceſſoribus intulit, niſi præiudicium exiſtimes malè ablatorum reſtitutionem, immò beneficium contulit maximum, exemplum cæteris præbendo, vt ab ipſo eius periculo ediſcerent, quàm pernicioſum ſit Principes in Eccleſia Dei ſua abuti poteſtate, quam illi acceptam referre debent, aduerſus cuius Eccleſiam nulla eſt præſcriptio, quæ malę fidei poſseſsorem, quouis interuallo temporis tueri poſsit: audi Krantium eod. lib. 5. cap. 38. quod de eo priuilegio Brunonem Signinum Epiſcopum in Concilio Romano dicentem recenſeat, *Gratias*, inquit, *altiſſimo Deo, quod Papam audiuimus proprio ore damnantem priuilegium, quod prauitatem, & hæreſim continebat, &c.* vt mirum non ſit, ſi idem Henricus perpetratæ inuaſionis ſibi ipſi conſcius, poſthabitis commentitijs illis conceſsionibus Adriani, & Leonis, apud Krantium eod. lib. cap. 42. *Inueſtituram omnem pro remedio animæ ſuæ remittere ſaſſus*, nouumque à Callixto priuilegium impetrarit, vt electiones Epiſcoporum, & Abbatum Theutonici dumtaxat Regni, qui ad Regnum pertinerent, in eius præſentia fierent, atque regalia per ſceptrum ab eo reciperent.

Neque exempla illa Regum, Hungariæ, Burgundiæ, & Angliæ quod contra ſtatuta Sanctorum Patrum, ſacrorumque Conciliorum ſanctiones, tyrannica violentia geſtum fuerat, iuſtum vnquam, & æquum efficere potuerunt, vt Henrico quaſi præſcripta conſuetudine, pallium obtenderent.

Equidem Romani Pontifices, vt temporum neceſſitati inſeruirent, conſulerentque erroneis Principum conſcientijs, ex duobus malis maximum euitantes, permiſerunt ipſis aliquando, ſed diſſimulando, & tacendo inueſtituras Epiſcopatuum, & Abbatiarum conferre per annulum & baculum, mos autem huiuſmodi ex Gallia, Germania, & Italia, quæ tunc Latinus Orbis cenſebatur, exemplo deterrimo, vſurpari cæpit ab Hiſpaniæ, Francorum, & Hungariæ Regibus, inoleuitque peſſima conſuetudo, donec ſimoniaca nundinatione, Eccleſiaſtica beneficia, veluti auctione diſtrahere Principes cæperunt, adeò quod indignum facinus haud amplius tolerandum ipſi Summi Pontifices duxere.

Quamobrem Leo IX. Inueſtituras haſce Principibus interdicere primus cæpit, Adrianus poſtmodum in Synodo VIII. can. 22. improbauit, vetuitque, acriùs verò Gregorius Septimus, qui Adriani exemplo ius omne indulgentia Pontificum clanculùm ſubreptũ, ipſis penitùs ademit, in Synodo Romæ habita, anno 1078. Leo Hoſtienſ. lib. 3. Chron. Caſſin. cap. 41. deinceps Victor III. in Concilio Beneuentano, & Vrbanus II. in Malfitano, Paſchalis denique in Conuentu Guaſtalleuſi, & Callixtus II. in Comitijs Remenſibus, eas omnino damnarunt, & prohibuerunt, quorum decreta Innocentius II. & Alexander III. innouarunt Card. Baron. tom. 11. annis 1078. 1087. & 1090.

Quod ſi Martini Poloni verba, ea fide retuliſſet, qua ſcriptorem ingenuum decet, non vtique hæc reticuiſſet. *Hoc tempore Rex Hungariæ admonitiones plurimas per literas ſuas Domino Papæ ſcribens, renunciauit inueſtituris Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum, quas vſque ad illa tempora Reges Hungariæ facere conſueuerunt.*

At Leopoldus, & Illyricus, poſt eum, in Catalogo pag. 509. qui epiſtolam Eduardi Regis Angliæ aduerſus Pontificem adeò extol-

Digitized by Google

tollunt, hæc ſilentio prætericrunt, & cur ſanctionem illam reticuerunt, qua Henricus I. Angliæ Rex in Synodo Londini habita anno 1106. inueſtituras, quas prædeceſſores eius ſibi arrogauerant, interdixit, ſuaque ditione eliminauit, poſtquam tot excitaſſent turbas inter ipſum, & S. Anſelmum Cantuariæ Archiepiſcopum, totque in ſuo Regno mala peperiſſe animaduerterat, & cur tandem epiſtolam reſponſiuam ipſius Clementis ad Eduardum, quæ eſt 652. non recenſuit, vt altera etiam parte audita, æquum eſſet de eis cuiuſque iudicium.

Perperam denique prohibitionem inueſtituræ, ad ius patronatus trahit, quæ toto, vt aiunt, diſtant Cœlo, profectò ſua huiuſmodi iura, nedum Imperatoribus, & Regibus Cæteriſque Principibus, ſed cuique etiam è plebecula minimo iuxta præſcriptum, tamen ſacrorum Canonum Pontifices Romani ſeruant illæſa.

N. Claudit tandem hanc ſuam mendaciorum conſarcinationem, concluſione Marſilij Patauini p. 2. cap. 26. defenſorij pacis, inſcripto ſanè rebus vndique conſona, ſi Gallico idiomate, defenſorium interpreteris, nempè prohibitionem: Ergo inquiens, *Henricus ſucceſſoribus præiudicare non potuit, vndè poſtea renunciationem hanc ex cauſa legitima reuocare voluerunt, ſeù potius reuocarunt, Otho IV. & Fridericus II.*

Mendaciū. AT falſis ex aſſertionibus, non poterat niſi falſa elici concluſio; præiudicium nullum ex hoc ſucceſſoribus ab Henrico illatum ſupra probauimus, in reliquis Marſilius temerè quidem mentitur.

Quoniam; tranſeamus quod ineptè Othonem IV. recenſet, cum tamen vltra tertium nullus illius ſtemmatis Imperator numeretur, quamuis Othonem primum reſpectu Othonis eius aui, ſecundùm malè appellarint, ſed apud quem reperit authorem tribus hiſce Othonibus controuerſiam cum Romano aliquo Pontifice de inueſtituris aliquando fuiſſe; Otho IV inueſtituram conceſſit Herberto Moguntiæ Archiepiſcopo deſignato, ſed Feudorum, quæ ex fiſco Regio Eccleſia illa poſſidebat, teſtis eſt Rupertus Abbas in vita Huberti apud Card. Baron. tom. 10. anno 998. nunquam tamen inueſtituras, de quibus agimus ſibi vindicare tentauit, mendacium igitur pace Marſilij, hoc eſt turpiſſimum.

De Friderico ſatis eſt dictum ad cap. 4. neque tamen prætereundum eſt, vt Marſilius ſilentio obuoluit, edictum illud, quo Fridericus anno 1219. Pontifici Innocentio IV. ius illud iniurium, ac violentum, his verbis remiſit, *Illum abuſum abolere volentes, quem quidam prædeceſſorum noſtrorum exercuiſſe dignoſcuntur, in electionibus Prælatorum concedimus, vt electiones liberè fiant, & canonicè* &c. quod autem neque legitimam, neque iuſtam aduerſus tot Pontifices cauſam vnquam fouerit, exitus re ipſa probauit, profectò Marſilium Reipublicæ Venetæ in ditione ortum, haud quidem latere potuerat, vti ipſe Fridericus ad pedes Alexandri III. Venetijs occidens tot facinorum ſuorum veniam humillimè rogauerit. Impium ſanè exultare, at non ſæuire Deus ſinit.

CAPITIS NONI.

ASSERTIO.

N. Oſtenditur Pontificem Romanum nullo modo in Reges, & Principes, eorumque ſubditos animaduertere poſſe.

ANIMADVERSIO.

TOt tantaque beneficia Deus Optimus Maximus homini contulit, tot virtutes, tot artes, animum denique ipſi tribuit, cui nihil non eodem, quo intendit, momento peruium eſt; circumeas licèt cuncta, ex omnibus ſingula excerpas, quæ potiſſimùm expeteres, & nihil totum inuenies, quod eſſe malles, quamobrem niſi diuinorum munerum iniqui iudices eſſe velimus, profectò benè æſtimata indulgentia, & liberalitate ipſius, fateamur neceſſe eſt, hominem in delicijs illi fuiſſe, cætera tamen, quamuis maxima, longè antecellit libera illa facultas, qua eum ſibi ſimillimum, & à ſe proximum effecit, vt natura bonum expeteret, illo traheretur, & nullo cogente, ſuo deligeret, aut reſpueret arbitrio.

Quoniam verò omnia ſuo bono conſtant, & in homine optimum propenſio illa ad cognoſcendam veritatem ratio eſt, qua animalia præcellit, & Deum ſequitur, hanc liberæ voluntati moderatricem dedit, cuius regeretur, ac dirigeretur imperio, non quod vllo modo cogeretur, aut neceſſitate aliqua præpediretur, quoniam nihil difficile ab ea exigit ratio, ſed rem facillimam ſecundùm naturam ſuam viuere; eſt enim voluntas ſolius boni appetitus, non quidem vt peculiare, ſed in vniuerſum conſideratum, ad quod, veluti in proprium obiectum, poſtquam illud cognouit, natura fertur, malumque ſuapte exhorret: atque ideò libera eſt quoniam ſuæ moderatrici obtemperando id appetit quod ipſa bonum eſſe eidem perſuadet; hoc verò à Belluis diſtat, quarum appetitus non ratione, ſed inſtinctu mouetur, atque in vnum dumtaxat determinatum obiectum vltrò fertur, non igitur voluntas humana adeò libera eſt, vt etiam malum poſſit expetere, eligere, & inſequi, vnum eſt bonum, quod honeſtum, libertas eſt nec turpia velle, nec nimia, virtutes ſecundum naturam ſunt, vitia inimica, & infenſa, inter varios igitur affectus diſtrahi, atque diſcerpi, iniuſtiſque parere cupiditatibus ſeruitus maxima eſt, naturæ libertati omnino repugnans, quamobrem veluti legem voluntati Deus præſcripſit regulam, certam, vniformem, & infallibilem, neceſſariam noſtrarum operationum, ſiquidem licèt ratio ab omni ſit coactione immunis, vt plura ſimul cognoſcere, & iudicare poſſit, nam verum vero non repugnat, ne vnum quod determinatè cognouerit, voluntati proponere cogatur, ipſa verò voluntas non electione, ſed neceſſitate in illud eat, non

tamen

Digitized by Google

tamen eò vſque ſoluta eſt, quin conſilio, & perſuaſionibus ad veritati aſſentiendum non compellatur; effingere enim quodcunque lubet nobis ipſis poſſumus, opinari autem nequaquam: cum itaque bonum inter, & malum ſecernere, voluntati vtrumque obiectare, ac ipſi quid expetendum, quid fugiendum, dictare, prauoſque coercere appetitus, vbi in deterius propenſiores animaduertit, præcipuum ſit rationis munus, in ea vis omnis liberi arbitrij ſita eſt, non quidem vt formam inde ſuſcipiat facultas, namque hoc vel illud eligendi, aut reſpnendi, libertas eſt, actus autem ſolius voluntatis electio, verùm quia dumtaxat liberum dicitur, quatenus ratione ducitur, & flectitur, cum enim agat propter finem, medium ad finem præuio rationis iudicio deligit, ſine quo nihil velle poteſt, cum eius non ſit iudicare, ſed deliberare, in hoc inquit Cicero, ſapientes ſumus, quia naturam optimam viuendi ducem, tamquam Deum ſequimur, &c. eſt quidem Deus in nobis vnde illud, ſequere Deum.

Quamuis autem legitimum iſtud rationis Imperium facilè admodum ſit, tamquam naturæ conſentaneum, difficile tamen effecit communis inſania, qua in vitia alter alterum trudimus. Equidem voluntas primorum parentum culpa deprauata, licèt ratio eidem ob oculos ponat, quod optimum iudicat, ipſa tamen dum voluptate trahitur, ſpecie boni decepta, conſilio, ac perſuaſione ſuæ moderatricis poſthabitis, diuino illo libertatis munere, veluti ignara, plerumque abutitur, quà propter in licentiam immoderatè prolapſam, legis præcepto arctiùs deuincienda fuit, quæ tamen liberam illius facultatem nulla ex parte ſubſtulit, quum lex iuſti, iniuſtique regula ſit, eaque præcipiat, quæ ſecundùm naturam ſunt, quæ autem naturæ aduerſantur prohibeat, vt ſaltem formidine pœnæ, ſi non virtutis amore oderint peccare mali, *Sic igitur Deus hominem libero muneranit arbitrio, vt tamen regeret imperio, terreret exitio.*

Auguſt in Enchirid. c. 15.

Quamobrem ſicuti homo ſocietatis appetens, animo, & corpore conſtat, quorum alter diuinus, immortalis, æternus; alterum verò terrenum corruptioni, & interitui obnoxium eſt, ita duplicem expetit felicitatem, & animi, quæ vera, & perennis; & corporis, quæ ciuilis, & ad tempus eſt: ad vtramque igitur aſſequendam medijs indiget.

Quoniam verò felicitas amitti, & comparari æquè poteſt, voluntas eligens media, ad vtrumque finem ſibi propoſita, ſemper eadem eſt, quæ vti deprauata, in electione ſæpenumerò decipitur, duplici quoque Moderatore, & Duce, non ſecus, ac cæcus, eadem ratione eget, quorum conſilio, iudicio, & imperio dirigatur, gubernetur, & coerceatur. Neque enim aliter erunt iuſtitia, & concordia, quibus connectitur humana Societas, quibuſque ſublatis reſoluitur, ſiquidem cuique inſita dominandi libido, quæ vbi nullo compeſcitur fræno, eſt pro ratione voluntas. Hinc igitur ſpiritualis, & Ciuilis poteſtas, vt omnes ad æternam felicitatem vitam hanc ſecundùm virtutem ducant.

Porrò Eccleſia non ſecus, ac Reſpublica, aut Regnum, eſt & ipſa hominum cœtus vnus, licèt toto Orbe diffuſa, immò Regnum Chriſti dicitur, ea igitur ratione, qua Ciuilis poteſtas homines dirigit, & moderatur, vt per concordiam, & iuſtitiam ſocietas inter eos ſeruetur, atque ad propoſitum fœlicitatis finem perueniant: ſpiritualis etiam poteſtas fidelibus imperat, vt vinculo charitatis, & pacis, vna Religione deuincti, vno ſpiritu viuant, vnam aſſerant fidem, æternamque beatitudinem ſimul adipiſcantur.

Vtriuſque tamen diuerſus eſt finis, Ciuilis namque pacem, & moralem honeſtatem in Republica ſeruanda ſibi proponit: ſpiritualis verò, in æternam, veramque animarum ſalutem tota incumbit, & quoniam finis in actibus humanis, veluti forma eſt, qua res conſtant, & ſunt, vtramque ergo ab inuicem diſtingui neceſſum eſt fateri.

Verùm quia animus præeſt corpori, hoc ſubſeruit, ille verò informat, vtique propter illum neceſſe exiſtit, finis igitur Ciuilis poteſtatis, qui ad bonum externum, & temporale hominis interituri præcipuè dirigitur, in eum collimari finem oportet in quem animus numquam interiturus tendit, rationem igitur medij habet, ad perennem illam fœlicitatem, quæ finis vltimus; & præcipuus hominis eſt, quemadmodum ergo naturæ diſpoſitioni, noſtrorum actuum fines ſubordinantur, vt vnus ab altero pendeat donec ad ſupremum perueniatur, cui cæteri inſeruiunt, neque tamen ſimul confunduntur, ſed ab inuicem diſtincti ſemper ſunt, quod in artibus, & ſcientijs, immò in ipſis animæ facultatibus, omnes experimur, eodem pacto, & poteſtates ſubordinari, & connecti neceſſe erit.

Ciuilis autem poteſtas ſuprema eſt, quę nulli ſubijcitur, ſed ab ea magiſtratuum omnis pendet authoritas, aò eamque tota redigitur, atque hæc ſummi dumtaxat Principatus eſt, quæ licèt ſuprema in ſuo ordine dicatur, quod alterius non ſubdatur imperio, ratione tamen excellentioris boni, veluti ſubordinata ad finem ſuperiorem illius æternæ beatitudinis comparandæ, quam omnes natura expetimus, ſpirituali ſubeſt, obtemperatque poteſtati, atque hac ratione Eccleſiæ ſuæ Hierarchiam Chriſtus diſpoſuit, cui Petrum vnum viſibile caput, & Principem præfecit, auctoritate Ampliſſima, in omnes qui Chriſtiana profeſſione cenſentur, à qua nec exemit Imperatores, Reges, aut quoſuis alios ſupremos Principes, cum omnes Agni illius Gregis ſint, cuius intra vnius Ouilis ſepta, eidem Petro regimen demandauit.

Quæ quidem ſuprema ſpiritualis poteſtas ordinis, & iuriſdictionis dicitur, iuriſdictionis autem ſubiectum vniuerſos fidelium cœtus eſt, quos duplici in foro iudicat, interno, & externo: de prima iuriſdictionis ſpecie magna nobis cum Sectarijs inter ſe diſſidentibus, exiſtit quæſtio, cuius explicationi non eſt hic locus, ſecundam omnino ſuſtulere Marſilius Patauinus Atheopoliticorum Anteſignanus qui Hierarchicum ordinem vndique peruertens, presbyteros Epiſcopis, & Epiſcopos Papæ pares omnino cenſuit, Chriſtumque Eccleſiæ, & Romano Pontifici, cæteriſque Epiſcopis nullam, vel ad præcipiendum, ſeù obligandum, vel ad co-

gen-

gendum reliquiſſe iuriſdictionem aſſeruit, vixque relicta Sacetdotibus facultate ſacramenta confetendi, & verbi Dei explieandi, temporalium Principum poteſtati ipſum ſummum Pontificem, Epiſeopos, & Clerieos impiè ſubiecit, & in eamdem iuere iniquam ſententiam Lutherus, & Caluinus, cæterique poſt eos Errones, ſed diuerſa ſemita, quippe qui ſalsò opinantes, nullum eſſe in Eccleſia verum, ac proprium Sacrificium, & propterea, neque verum, ac proprium Sacerdotium, ſed dumtaxat ſpirituale, & metaphorieum, omnibus Chriſticolis æquè commune, diſtioctione inter Clerum, & Populum ſublata, omnes dignitate, & poteſtate æquales promiſcuè feeerunt.

Ca. 16. & 18. vbi Chryſ. & Theophyl. Quorum impium nefariumque errorem apertè reuineunt ipſius Chriſti verba, apud Matth. vbi Apoſtolis ius ſummum tribuit diræ anathematis ſententiæ in illum ſerendæ, qui monita, obiurgationeſque Sanctæ Matris Eccleſiæ aſpernaretur, neque Petrum abſque pedo; coercitionis ſupremum Chriſtiani Gregis Paſtorem conſtituit, ſed aberrantes commonendi, redatguendi, ac compeſcēdi, in præfractus autem, & rebelles animaduertendi, & ſcabie denique obſitos morbidoſque Ouili excludendi authoritatem omnem contulit, Paſtoris enim, & Regis idem videtur eſſe munus, eademque coërcendi facultas, vnde Regem Agamennonem Diuinus Homerus Paſtorem appellauit, (Iliad. 2.) Pontificis igitur Maeſtatis non ficta ſed vera eſt, potentia non inanis, ſed omnem ioobedientiam vlciſci potens, (L. 1. de ff. iuriſ. omn. iud.) cui enim ioriſdictio tribuitur, ea quoque conceſsa videntut ſine quibus exeteeri non poteſt, & ſieuti actus, ita Principatus, & munera ex finibus præcipuè diſtinguntur, (Ariſt. 3. par. lit cap. 4.) quamobrem, & in media ipſa ad fines ius habent, ne corum inanis, & imminuta ſit poteſtas.

Atque Impios hoſce damnat ipſius Eccleſiæ vſus, quæ & leges præſcribere, eaſque ad ſeruandum cogere, refractarioſque grauiſsimè punire ſemper conſueuit, & meritò, qui enim eius obſiſtit imperio, Deu teſiſtit, ac damnationem ſibi patat, (Corinth. 1.) eademque vſus eſt Petrus in Ananiam, & Zaphiram, agnouit Paulus hanc animaduerſionis virgam, Cotintbios increpans, eamque ſuo periculo expertus eſt Elimas. Et quid exempla recenſeam tot Imperatorum, tut Regum, totque Principum, quibus ab ipſis Eccleſiæ initijs forum iſtud externum, & bonis, & malis ſemper patuiſſe oſtendam? (Bern. de cō. ſid. cap. 3. lib. 4.) Dicat Bernardus, vti gladius apud pijſsimum Patrem parſimonia etiam viliſsimi ſanguinis vagina reconditus, immò & lenitate conſtrictus ſit. *Quid tu denuo vſurpare gladium tentas, quem ſemel iuſſus es ponere in vaginam, quem tamen qui tuum negat non ſatis mihi videtur attendere verba Domini dicentis ſic, Conuerte gladium tuum in vaginam, tuus ergo & ipſe tuo forſitan nutu, & ſi non tua manu euaginandus, alioquin ſi nullo alio modo ad te pertineret, & is dicentibus Apoſtolis, ecce gladij duo, hæc non reſpondiſſet Dominus, ſatis eſt, ſed nimis eſt; vterque ergo Eccleſia, & ſpiritualis ſcilicet gladius & materialis, ſed is quidem pro Eccleſia, ille verò & ab Eccleſia exerendus eſt.* Audi Epiphanium, (Hæreſ. 29.) *Thronus David, & Regia Sedes eſt Sacerdotium in Sancta Eccleſia, quam dignitatem Regiam, ſimulque Pontificiam ſimul coniunctim largitus eſt Dominus Sanctæ Eccleſiæ, tranſlato in ipſam Throno David, non deficiente in æternum, &c.* Regiam igitur Maeſtatem coactiua poteſtate deſtitutam, quis dixerit? uon quidem Ethnici, qui ſuis Imperatoribus ſemper tribuetunt ampliſsimam: At hi dumtaxat aſſeruere, qui ius omne Ciuilis etiam Principatus reſoluunt.

Et quoniam eamdem ipſam ſupremam iuriſdictionem, quam Chriſtus Dominus vni dedit Petro, (Cyprian de vnit. Eccl.) in quo vnitatis originem, ſua authoritate diſpoſuit, vt quemadmodum ipſe vnus eſt, itidem vnam Eccleſiam, vnamque veritatis Cathedtam, vnius Imperio moderandam conſtituiſse demonſtraret, in omnes vieiſsim eius ſucceſsores, endem iure pertranſit, cui enim muneris defertur ſucceſſio, & poteſtatem muneri annexam deferri ſimul neceſse, *Inde enim*, inquit Cyprian. (Epiſt. 27.) *per temporum, & ſucceſſionem vices, Epiſcoporum ordinatio, & Eccleſiæ ratio decurrit*, nulla certè alia de cauſa idem Pientiſsimus Seruatot noſter ſanguinem ſuum fudit, ait Chryſoſtomus, (Lib. 2. de Sacerd.) *Niſi vt pecudes eas acquireret, quarum curam tum Petro, tum Petri ſucceſſoribus committebat*: vides igitur cum Aguſtino dicam, (Lib. 11. cōtr. Fauſt. cap. 2.) *quid in hac re Eccleſiæ Catholicæ valeat authoritas, quæ ab ipſis fundatiſſimis ſedibus Apoſtolorum, vſque ad hodiernum diem, ſuccedentium ſibimet Epiſcoporum ſerie, & tot conſenſione firmatur, &c.* Quamobrem fideles quoſcunque, Romani Pontificis ſpirituali imperio promiſcuè ſubiacere, nullus inficias negabit, qui Chriſti è Grege ſit, neque ſuo Paſtori ſubijci, eiuſque obtemperare mandatis Catholici Principes ægrè ferre, aut detrectate iuſtè quidem poſsunt, poſtquam nulla ex parte eorum dignitas & poteſtas, ex hoc imminuitur, aut remittitur, ſed augetur potiùs, alioquin Chriſtianæ fidei repugnaret, huiuſmodi obedientia, quam Chriſtus ab ipſis nedum ſibi, ſed eius quoque Vicario rependendam exigit; equidem voluntas licet rationi ſubiecta, non minùs eſt libera, cui niſi pareat voluntas, propriè dici nequit, quia rationalis non eſt, iniuſtum inhoneſtumque natura exhorret, quod ſi in illud aliquando fertur ſpecie ſucata decipitur, admonet tunc ratio, ſi obſiſtit, compeſcit, niſi teſcipiſeat, ſuadendo inſtat, deteſtando coercet, vbi autem peruicax ſalſa voluptate trahitur, ſui iuris non eſt, quæ unxium ſelegit, ſed neque dimittit Impunem, in ipſo namque ſcelere, ſceleris pœnam inuenit, quod conſcientiam flagellat, quò grauiùs peccauit, acriùs verberat, donec ad pœnitentiam redigat, ſicuti ergo voluntas ſemper libera, omnique neceſſitate ſoluta eſt, dum & malum deuitare, & bonum inſequi iubetur, præceptoque legis compellitur, itidem nullo pacto ſupremæ poteſtati detrahitur, vbi Principibus ſpiritualis iuriſdictio dominatur, quandoquidem ſupremæ poteſtatis eſt non poſſe quantum velis, ſed velle quantum poſſis, non igitur ſubiectio iſta aliquid exigit, quod liberi Principatus iura lædat, vel maieſtati officiat. In omni Reſpublica præcipua (Dio lib. 52.) eſt curatio diuinorum, ſpiritualis poteſtas hoc potiſſimùm à Principe expetit, vt Deum

om-

omnimodo, omni tempore ipſe colat, & vt alij colant efficiat; Sacroſanctam tueatur Eccleſiam, eos verò qui in diuinis aliquid innouant odio habeat, & coerceat, propriæ eorum incumbat ſaluti, qui eius ſunt regimini concrediti, quoniam Rex eligitur non vt ſe molliter curet, ſed per ipſum, ij qui elegerunt, bene beatèque agant, atque ex [Xenoph. in memo. Socrat. lib. 3.] proprio munere cuncta ipſis præſtet, quæ ad præſtitutum æternæ felicitatis finem eos perducant; at nonne hoc proprium legitimi Principis eſt? quod ſi iuſtitia omni, & honeſtate poſthabitis, impia trahatur dominandi libidine, ſuumque ipſius commodum ſpectans & quærens, ciuium ſeruitutem, non tutelam ſibi traditam, ſuamque eſſe Rempublicam, non ſe Reipublicæ falſò exiſtimet, [Senec. de Clem.] & humana ſimul, ac diuina confundat, atque peruertat, non liber ſed ſeruus iniuſtiſſimæ cupiditatis, non Princeps, ſed Tyrannus, non homo, ſed bellua immanis eſt, poteſtas namque principibus decori, gloriæque fit: ſi illis, quos regunt ſalutaris potentia ſit, peſtifera verò res eſt valere ad nocendum. At quis tunc admonebit, quis redarguet, compeſcet? nullius ſanè ciuilis dominatio, par in parem non habet imperium, Spiritualis igitur fateri cogeris, neque enim Deus, cuius omnia perfecta ſunt opera, in hoc deficit, aut nos opportuno deſtituit auxilio.

[Senec. de Clem.] Vna profectò eſt Chriſtiana Reſpublica vnitate fidei deuincta, vnum igitur caput huius myſtici corporis erit, cuius Principes membra præcipua ſunt, quemadmodum autem totum corpus animo deſeruit, cui nedum pedes & manus, ſed oculi etiam negotium gerunt, illius iuſſu iacemus, aut inquieti diſcurrimus, cum ille imperauit, ita hæc immenſa multitudo, vnius ſpiritualis poteſtatis, veluti animæ circundata, ſpiritu regitur, & ratione flectitur preſſura ſe ac fractura viribus ſuis, niſi eius conſilio ſuſtineretur: ſuam itaque incolumitatem ament Principes, Summi Pontificis Maieſtatem venerando, timendo, eique vt par eſt obſequendo, hoc enim vinculum per quod Chriſtiana Reſpublica cohæret, nihil ipſa per ſe futura niſi onus, & præda, ſi meos illa imperij ſub- [Seneca ibid.] trahatur, tamdiù ab iſto periculo aberunt, quamdiù ſcient hos ferre rationis, & iuſtitiæ frænos, quos non Tyrannus moderatur ſed Pater, cuius dominatum ipſa natura appetit, quæ filios ad parentibus obtemperandum ſuo inſtinctu impulit. At huiuſmodi firma charitatis vincula ſi quando abruperint, hæc vnitas diſſoluetur, & in partes multas diſſiliet, ipſiſque idem dominandi finis erit, qui parendi fuerit; aut igitur ſanctæ Dei Eccleſiæ ſpirituali Monarchæ tanquam membra capiti ſubdantur, aut tot in Eccleſia ſpirituales Principes erunt, quot Catholici Dominatores in toto orbe exiſtunt, qui nullius hominis imperio ſubiacent, quid Catholicos dixerim? ſi Regia poteſtas prout Proteſtantes Angli falsò exiſtimant, ab ipſo Deo non rationis inſtinctu, ſed immediatè eſt, cui veluti neceſſarium conſequens ſpiritualis ineſt, nonne ipſos etiam Ethnicos Principes, ac Turcarum Tyrannum, eodem iure inter Eccleſiæ Præſules recenſere cogemur, quod Ciuilem & ſupremam poteſtatem, verè, & propriè habeant, & quoniam abſoluti imperij poſſe quod vult, peculiare eſt priuilegium, nuſquam vna fides, ſed quot capita, tot erunt de ea ſententiæ, totidem ergo Eccleſiæ diuerſitate fidei diſtinctæ, neque nouum, aut quod fieri nequit ipſe effingo; Gallia, Germania, Anglia, Polonia, & quàmplures aliæ Prouinciæ teſtantur. At quis monſtrum hoc fœdius, & abſurdum deterius excogitare poterit? vnius non plurium dominatum Chriſtus inſtituit, qui ſapientiſſimè nouerat, [Cyprian. de vanit. idolor] vt Regni Societas cum fide numquam cœpit, aut ſine cruore deſijt, & in hac Sacra Spirituali Monarchia fundamentum legitimæ poteſtatis Chriſtiani Principis omne ſitum videtur, non vt ius inde accipiat, liberam enim à Deo conſenſu populi habet, ſed ne lege diuina & naturali ſoluta minùs libera ſit, quemadmodum voluntas potiùs famulatur quàm liberè agit, vbi rationi obſiſtendo proprijs cupiditatibus trahitur; eia vos, qui ad turbas excitandas impiè clamitatis, reddenda eſſe Cæſari, quæ ſua ſunt, illa dici non dubitamus, Chryſoſtomus reſpondet. [Homil. 17. in Matth.] *Quæ pietati ac Religioni nihil officiunt, nam quod fidei, ac virtuti obeſt, non Cæſaris, ſed Diaboli tributum, ac vectigal eſt* &c. *Allegatur*, pergit Ambroſius, [Epiſt. 14. alias 33.] *Imperatori licere omnia ipſius eſſe vniuerſa, reſpondeo, noli te grauare Imperator, vt putes, te in ea, quæ diuina ſunt, imperiale aliquod ius habere, noli te extollere, ſed ſi vis diuinitus imperare, eſto Deo ſubditus, ſcriptum eſt, quæ Dei Deo, quæ Cæſaris* [De vnit. Eccleſ.] *Cæſari: ad Imperatorem Palatia pertinent, ad Sacerdotem Eccleſiæ, publicorum tibi munus commiſſum eſt, non ſacrorum* &c. *hinc nec aliunde*, inquit Cyprianus, [Epiſt. 55 ad Cornel.] *Schiſmata oriuntur, niſi quod Epiſcopus, qui vnus Eccleſiæ præeſt, ſuperba quorumdam præſumptione contemnitur, neque vnus ad tempus in Eccleſia Sacerdos, & vnus ad tempus vice Chriſti iudex cogitatur, nec ei ſecundum magiſteria diuina obedit fraternitas vniuerſa.*

Ne libertas ſoluta imperio legiſque metu in pernicioſam dilaberetur licentiam, ius quoddam peculiare ſibi homines præſcripſere, quod gentium eſt appellatum, cuius ſalus populi prima lex: eadem igitur ratione inter Chriſtianos ius proprium conſtituendum pariter fuit, quo fideles moderarentur, cuius duo ſunt capita quibus cætera omnia complectitur Religio, & mores, [Senec. epiſt. 76.] quorum vtriuſque eadem eſt coniunctiſſima cauſa, virum namque bonum concedas ſummæ pietatis erga Deum eſſe, quoniã inter bo- [Quare bonis mala Senec.] nos, ac Deum amicitia, & neceſſitudo eſt conciliante virtute: at non miſcentur contraria.

Ab huius vero Iuris Imperio nullus, neque ipſi ſupremi Principes, qui Chriſtianam profitetur fidem reperiuntur immunes, eiuſque ſalus animæ prima lex eſt.

Pontificis Maximi apud Romanos tan- [Alex. ab Alex. genial. lib. 2. cap. 8.] ta fuit poteſtas, vt nedum res ſacræ, & diuinæ eius committerentur arbitrio, ſed quæcunque ad Religionem quoquomodo pertinentia ipſe interpretaretur, de fide & iureiurando iudicium ferret, quæ ſacra, quæ prophana ſecerneret, & ne praua Religione populus alligaretur, ſuo munere caueret, tan- [Cicer. ad Attic. lib. 4.] dem inquit Cicero, Religionis iudex eſſet, legis, Senatus.

Et

Bod de Rep. lib. 6.

Et Galli Druidas Religionum, ac iudiciorum arbitros, & iudices eſſe voluerunt, quorum ea fuit auctoritas, vt cum rebus iudicatis Reguli, ac Principes parere nollent, ipſis igni, & aqua deuotionibus execrandis interdiceretur.

Aelian. de var. hiſtor. lib. 14.

Ægypti quoque eoſdem, qui Sacerdotes erant, iudices conſtituebant.

Cur igitur nos quoque tantumdem, & longè plus non tribuemus vniuerſæ Eccleſiæ Capiti, & Sacerdotum Principi, qui poteſtate ſibi à Chriſto tradita iuris omnis, quo in Eccleſia regimur ſolus eſt Arbiter, omneſque ſuo iudicio deuincit, & ſoluit, quod ad vnitatem ſeruandam, cuius bono omnia conſtant, ſapientiſſimus Deus inſtituit: omne Regnum, in ſeipſum diuiſum ſuo pondere in præcipitium fertur.

Ioſeph. ſacro lib. 18. cap. 7.

Sciant quanta fuerit Pontificis Hebræorum auctoritas apud Principes, etiam exteros, immò hoſtes, vt in eorum ditionibus ius ſibi vindicarit, non ſolùm decimarum, ſed imperij; ortis inter Aretam Regem Damaſci, & Herodem diſſidijs, vnde & bellum atrox; ſummus Iudæorum Sacerdos, pace adhuc inter hos Reges haud compoſita, literas Saulo dedit ad Synagogas Damaſci, vt quos reperiret Chriſtianos, Hieroſolymam vinctos adduceret.

Henricum IV. Galliarum Regem, inter magnos iure habendum, piè ſanè, prudenterque dixiſſe accepi, Papam, niſi eſſet, vt verè eſt, Principum Arbiter, conſtituendum ab eis omninò fore, ne perpetuis diſſidijs, mutuiſque bellis conficerentur.

Horat.

Hic ames dici Pater, atque Princeps.

Quod de Romano Pontifice aptiùs, veriùſque dicetur, vtrumque enim ſimul gerit, nec vnum ab altero ſeiungi vmquam ſinit, licèt enim ex omnibus mortalibus Deo placuerit, electuſque ſit, qui in terris eius vice fungeretur, in hac tamen tanta poteſtate non ira ad iniqua ſupplicia compulit, non impetus, non temeritas hominum & contumacia, quæ ſæpe tranquilliſſimis pectoribus quoque patientiam extorſit, non ipſa oſtentandæ per terrores potentiæ dira, quoniam eſſe Patrem obliuiſci nequit, ſeueritatem abditam, clementiam in promptu habet, in aliquos tamen aliquando ſeuerus, ne diſcrimine inter bonos, maloſque ſublato, confuſio ſequatur, & vitiorum eruptio. Tam omnibus ignoſcere crudelitas eſt, quàm nulli; alium dignitati donat, alium humilitati, & quoties nullam inuenit miſericordiæ cauſam, ſibi parcit; filios namque ſic regit, atque ita diuini illius numinis afflatu ducitur, & gubernatur, vt ſi Deus hodie rationem ab eo repetat, eos, qui curæ ipſius crediti ſunt annumerare paratus ſit: quid igitur ſuſurrones iſti muſſitant? quid impoſtores blacterant? qui Catholicis Principibus, veluti pueris, terrorem incutere contendunt; ac ſi Romanus Pontifex efferum dirumque monſtrum ſit, Antropophagis, ac Leſtrigonibus immanius, qui per vim, & iniuriam, nedum aliena inuadat, ſurripiatque Regna, ſed Principum dumtaxat carnibus veſcatur, ſanguinem ebibat, prout Angli & Confœderati Belgij, varijs ijſdemque turpiſſimis, atque horrendis imaginibus, ſanctiſſimum Dei Vicarium, proh nefas! proh pudor! depictum effingendo, apud rudem plebeculam, quam deterrent, pientiſſimum nomen in odium trahant; ſanè Principibus; qui in eius tutela, fideque ſunt, nihil per eum neque vi, neque clam ereptum: Regna omnia Chriſtiani Orbis cogitatione percurrito, & quæ Imperia, quæ Regna, dicito, Summi Pontifices armis ſollicitarint, aut ſuis edictis Romanæ Eccleſiæ ditioni addiderint, vel vnam dumtaxat prouinciam, ſeu vrbem vſurparint; an vllius iuriſdictionem inuaſerint, ac de iuribus vnquam detraxerint; numquid Galliarum, Hiſpaniarumque Reges, aut Italię ſupremi Principes queruntur, quod eos vſurpatis Imperijs ſuperent aut æquent? exigua ſanè ſunt, quæ hodie poſſident, & longè anguſtiora, quàm à Principibus olim acceperant, quæ Eccleſiæ ſurrepta, neque diris, neque vi repetere contendunt, ſiquidem Imperia veteri iure à Sacerdotibus donantur, non vſurpantur. Imperium Occidentis à Græcis ad Germanos tranſlatum, donata Siciliæ & Neapolis Regna non recenſeo, Iura quoque Principum nedum Apoſtolica Sedes illæſa ſeruat, ſed tuetur, ne ab alijs lædantur, curat, & priuilegijs auget eoſdem. Chriſtianiſſimum, & Catholicum Reges teſtes potiſſimum aduoco, conferas rogo Maieſtatem & potentiam illorum cum his, qui à Romani Pontificis obedientia deſciuere, & diſcrimen comperies maximum. Nullus ſanè Papa ab ipſius Eccleſiæ initijs hactenus fuit, qui in corpora aut fortunas aliorum graſſatus ſit, vel Principem vllum quamuis Hæreticum, quamuis Ethnicum, impiumque Chriſtianæ Religionis perduellem, & hoſtem interimi aliquomodo curauerit, vel cædem alicuius probauerit; Eccleſiaſtica namque lenitas cruentas refugit vltiones; At qui impia facinora ſtatim in promptu habentes, Henricorum, vtriuſque Friderici, Bauari, aliorumque Schiſmaticorum Principum exempla veluti regulas viuendi proponunt, fractam verò ſuperbiam, edomitam audaciam, humilimam pœnitentiam eorum, vel infelix excidium reticent, quod non ad virtutes quibus dumtaxat Regna ſeruantur, & tuentur, prouocare, ſed ad vitia cuncta, quibus Imperia peſſumdantur, Principum animos illicere ſtudeant. Quamobrem præclara, piaque geſta ſilentio inuoluunt tot Imperatorum, & Regum, qui huic Sanctæ obedientiæ leuiſſimo Iugo ſponte ſubdidere ſupremi Principatus Faſtigium, en Philippus I. qui ob ſcelus patratæ in Gordianum proditionis, Sacra communione à Fabiano Rom. Pontifice prohibitus, niſi ante in Chriſtiana Eccleſia, cum cæteris, qui ſcelerum pœnitentia agebantur, crimen emendaſſet, humiliter Pontifici paruit, nihil de Imperij Maieſtate deperire arbitratus, vbi Religionis habita ratio videretur, trita eſt Magni Conſtantini ſententia, qui in Synodo, Epiſcopos iudicare recuſauit, quod ſe eorum ſubiacere iudicio prudens aſſeruit: en Iuſtinus, qui Apoſtolicæ Sedi, & Sanctiſſimo Patri debitum exhibere honorem, vt filium decet verbis, & re ipſa profeſſus eſt, dum Eccleſiaſtica negotia ad Summum Pontificem ſemper retulit, Carolus Magnus, qui Romanam, & Apoſtolicam Sedem, Sacerdotalis dignitatis Matrem, & Magiſtram Eccleſiaſticæ rationis

M adeò

Marginal notes: Senec. de Clem. — Senec. de Clem. — Senec. de Clem. — Ambroſ. epiſt. 33. — Leo epiſt. ad Turib. — Euſeb. Hiſt. lib. 6. c. 25. ſeu 27. Nicephor. li. 5. cap. 15. alias 17. — Ruff. l. 1. c. 2. — L. 3. C. De Sum. Trinit. — Can. 3. diſt. 19. Naucle. gener. vol. 2. cap. 28.

Ep. ad Theo. in Concilio Chalcedon. act. 2.
Auth. Iuſti. & eius epiſt. ad Bonif. II. ep. ad Eman. Imp.
Ep. ad Ade. II. epiſt. ad Ioann. XV.
Nangius de geſt. S. Lud.
Edict. Vvor.
Conc. Late. ſeſſ. 2. pa. 1. tit. 5. l. 2. 3. 4. & 5.

adeò agnouit, vt eum manſuetudine, & humilitate ſeruandam eſſe, & licèt vix ferendum ab illa Sancta Sede imponeretur Iugum, tamen tolerandum dixit, Valentinianus, Theodoſius, Iuſtinianus, Fridericus I. Carolus V. Ferdinandus, & plures alij, qui Cathedram Petri, in Pontifice Romano, eiuſque vniuerſam iuriſdictionem in totam Eccleſiam, ſeſeque illi ſubeſſe aſſeruere, Carolum præterea, Hugonem, Ludouicum Sanctum, qui obedientiam erga Romanum Pontificem Philippo Filio præcipuè commendauit, alioſque Franciæ Reges. Alphonſi Hiſpaniarum Regis vide ſanctiones, vbi Hæreticum dicit, qui Pontificis in omnes Chriſtianos ſpiritualem poteſtatem negauerit; Auſtriacæ ſanè Familiæ pietas erga Deum, & obſequium erga Summum Pontificem veluti hæreditarium ius eſt.

Beda lib. 3. cap. 25.
Polid. lib. 6. Hiſt. Angl.
Card. Baro. tom. 12. anno 1160.
Epiſtol. ad Cleme. III. apud Card. Baro. to. 12. anno 1190.
Mat. Pariſ. in vit. Ioan. ann. 1213.

At non reticebo Lucium Britanniæ Regem, qui mandato Eleutherij inter Chriſtianos adſciſci rogauit, ipſum veluti Eccleſiæ Caput agnoſcens, non Oſuuium, qui vt audiuit Cœlorum Claues Petro datas, ſtatim numine actus, eidem in omnibus obtemperaturum obtulit, non Eduardum I. qui Ioannis Papæ monita, vti filius ſemper plurimi fecit, & Nicolao II. ſubiectionem, & obedientiam detulit, non Richardum II. qui iuſtiorem exitum facta Principum ſortiri dicit, vbi à Sede Apoſtolica robur, & fauorem accipiunt, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ colloquio diriguntur, non denique omittam Ioannem XIII. qui Innocentio III. iurauit, *Tactis ſacroſanctis Euangelijs in præſentia Legati, ſe iudicio Eccleſiæ pariturum & ſexdecim cum eo Comites, & Barones, ex potentioribus Regni, in animam ipſius Regis iureiurando confirmarunt*, tantaque fuit eorum Religio, vt Romanæ Eccleſiæ annuum penſitare tributum, ab Ina Rege inceperint, quam piam conſuetudinem Willelmus cognomento Conquiſtor, ea lege confirmauit, & auxit, quæ de Denario Petri inſcribitur, *Et Ioannes antedictus*, refert ſanctus Antoninus, *De Conſilio ſuorum Principum deuotè obtulit, ac liberè conceſſit Deo, & Apoſtolis eius ſanctiſſimis Petro, & Paulo, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & D. Papæ Innocentio III. totum Angliæ Regnum, Hiberniæ pariter, cum omnibus Iuribus & pertinentijs ſuis, & vſque vignit, donec Henricus VIII. eam Apoſtatando infregit*.

Polid. lib. & 1. 5.
Hiſt. 3. p. t. 19. c. 1. § 5.
Plat. in Innoc.
Concil. Lat. act 7.

Neque Poloniæ debitus ſubtrahatur honos, Sigiſmundus quoque Rex, ſua epiſtola Leoni X. humillimam exhibuit obedientiam. Italos recenſere Principes, ſuperuacaneum, quod plurimum dignitatis, & gloriæ ſibi addere exiſtiment, vbi ſanctiſſimi Patris nutui omnimodò pareant, cuius iuſſa detrectare nefas, impiumque ducunt; ſupremam verò poteſtatem nulla ex parte imminui cum ſpirituali ſubijcitur, diſcant Catholici Reges ab Ethnico Imperatore Alexandro Seuero, apud quem tanti Religionis authoritas, ac reuerentia valuit, vt iudicatas à ſe cauſas, à Pontificibus, atque Auguribus retractari, atque aliter, quàm ipſe iudicaſſet terminari pateretur, minimè dedecori ſibi arbitratus in ijs, quæ ad Religionem pertinent, Imperatoriam Maieſtatem Sacerdotum authoritati cedere. Suſcipiant igitur hi, qui alijs impe-

Orat. ad popul. tim. perc. ul.

rant, liberiorem Nazianzeni vocem, quàm ſeruiles, inſidaſque Aſſentatorum adulationes; & ſciant, oues illius gregis eſſe, cuius Papa eſt Paſtor, cuiuſque non imperium, ſed inuidiam, & rabiem hæreticorum timeant, qui ſicuti fidei, & religionis iugum excuſſere, itidem humani Principatus imperium non ferunt, vt prolapſa licentiæ libido omni ſoluta lege ſit, qua coerceri timet. Quamobrem dominationis omnis fundamenta concutientes, vt eam penitùs euertant, populos ad libertatem reuocant, quorum in legitimos Principes odium excitant, hic Reges Catholici arrigite aures, Lutherus in vos; *Nulla alia eſt remedij ſpes, niſi reuocato libertatis Euangelio, ſecundùm ipſum ſemel extinctis omnium hominum omnibus legibus, omnia iudicemus, & regamus, &c. Inter Chriſtianos nulla poteſt eſſe ſuperioritas, Princeps eſt caro ferina in Cœlo, ideſt rara auis, ſunt enim Principes apparitores, Lictores, Carnifices Dei, &c.* Fatui, peſſimi nebulones, ac Tyranni, immò Turca decies probior, & prudentior eſt, &c. omitto Vvaldenſes, Beguardos, Vviclephum, Monetarium, Melanctonem, & Libertinos, qui authoritatem, & obedientiam omnem vobis penitùs adimunt, ſiquidem Caluinum validiùs hæc clamitantem audio, *Principes terreni ſe contra Deum extollunt, ſua ſe ipſi potentia priuant, immò verò indigniſſimi ſunt, qui hominum cætu, ac numero reponantur. potiùs illis eſt facies conſpuenda, quàm eorum Imperijs obtemperandum, niſi communem ſuperſtitionem extirpent, & funditùs tollant, &c.* Catholicam ſcilicet eliminent religionem, quapropter ad omnem euertendam Monarchiam, veluti pedem inſtruxit illis præcipuè impijs, diriſque blaſphemijs, omnium videlicet poteſtatem abſque ordinis diſtinctione æqualem eſſe.

De captiu. Babyl.
De poteſt. ſecul.
Epiſt. contr. duo Cæ. ac mands.
In c. 6. Dan.

Nulla quamuis grauiſſima peccata Sanctorum mortalia, ideò coram Deo ipſi non imputari, nullum ab hominibus committi delictum, niſi Deo inſtigante, & impellente, &c. Horret ſanè animus tanti flagitij imagine. Nec minùs in vos ſæuit Beza, immaniùs verò eorum ſectarius Dauid Paræus, qui ſuper iactis à Præceptore ſuo fundamentis hæc disertis conſtruxit verbis, licere ſubiectis, eorum Principes è ſolio deturbare, parùm dico, etiam interficere, vbi à Principatu in Tyrannidem degenerant, vel populos ad idololatrandum compellunt, Idololatriam verò Catholicam religionem falsò appellat, eorumque conſcientiam cogunt, vbi religionis, ac iuſtitiæ prætextu propria ſpectant commoda, vel denique vti Athalia homicidæ, & ſanguinarij ſunt, ita vindicem iuſtitiæ gladium veſtræ extorquet dexteræ; nimia hæc quidem ſunt, latè admodum patent, quandoquidem vel à patria, veraque religione deficiendum, vtque alij ſua libidine deficiant, & noua in diuinis comminiſcantur indulgendum erit, poteſtate omni in hos facinoroſos animaduertendi vobis ſublata, aut in vos veluti in Tyrannos irruere cuique licebit impunè, quamuis iure ille à Deo proximus habeatur, per quem Dei Maieſtas vindicatur, quæ negocium haud ſanè exiguum faceſſerent, niſi Deus, in cuius manu cor Regis eſt, quique ciuitatem cuſtodit, non Angelum dumtaxàt, vt ſingulis hominibus, verùm ſuperio-

Inſt. l. 2. c. 8. § 59. l. 3. c. 4. § 25.
Lib. 1. c. 17. § 5. c. 18. § 1. & 2.
Epiſt. 41. in c. 13. epiſt. ad Rom.
Inſtit. l. t.

ris

Digitized by Google

tis ordinis Principes, porentioreſque ſpiritus cuique veſtrum turores dediſſet, quorum excubare curam pro ſalute ſingulorum, atque vninerſotum quotidiè experimur.

Germaniam olim vnius imperio obtempetantem, in tot Reſpublicas diſcidit hæreſis, quot in ea ſunt, vt vocant, diffidentes circuli, quibus quot turbas, quot bella, quot vſtiones vici ſſimi intulerit, nemo eſt, qui ignoret.

Idipſum molitur in Gallia, vbi circuli nomen haud peregrinum, & ignotum quam annos iam ſupra ſexaginta, ciuilibus diſſidijs, ſectionibus, combuſtionibus, direptinibus, mutuiſque cædibus miſerrimè conflictauit.

Belgium quoque non minori perfidia, & immanitate, vinculo pietatis, & charitatis, quo ſociabantur abrupto, furorem, & arma miniſtrando, filios in Parentes, fratres in fratres, conſanguineos in propinquos, ſæuire, & inſanire coegit.

Plutar. in Themiſto. Tacit. in Agric.

Neque Britanniam ſinit immunem, quæ licèt incolas ſicuti Perſia ad ſubiectionem magis, quàm ad libertatem gignat, vnde neque ſexum in Imperijs diſcernunt, nutat tamen inter Puritanorum, & Proteſtantium miniſtrorum inteſtina odia, perpetuaſque diſcordias, quorum faſtus, & ambitio haud faſces ſubmittit.

Polib lib 6. de milita. ac dome Rom. diſciplina.

Alia verò Septentrionalium Regna, eò redegit, vt Oligarchiæ potiùs, quàm Monarchiæ ſpeciem retineant.

Religio ſiquidem ſicuti rerum omnium publicatum firmiſſimum eſt fundamentum, ab eaque ſubditorum fides in Principes, obedientia erga Magiſtratus, pietas in Parentes, Charitas in ſingulos, iuſtitia in omnes pendet: quamombrem omnium ſocietatum vinculum, & coagulum, iuſtitiæque firmamentum iure optimo dicitur, itidem eam ſi tollas, vita hominum ſtultitia, ſcelere, & immanitate replebitur, quia noua in diuinis introducentes multos impellunt ad mutationem rerum, vnde coniurationes, ſeditiones, conciliabula exiſtunt, minimè conducibilia Principatui: à nulla igitur re maius periculum, quàm ab innouata, aut inſidioſè ſimulata Religione.

Plut. contra Colot Lact. de ira l.1.

Dio lib.2.

At ſacroſancta Catholica Romana Eccleſia Principes tamquam à Deo proximos habet, quorum Maieſtatem diuini numinis vicem veneratur, Iuriſdictioni propter conſcientiam homines ſubicit; Poteſtatem, quam vitæ, neciſque in ſubditos habent, impijs ad terrorem, bonis ad tutelam commendat, eorumque imperium detrectare, & legibus non parere, niſi diuinis contrariæ ſint, non ſinit, ſeditiones, rebelliones, coniurationes, bella, & cædes, & parricidia exhorreſcit, execratur, diriſque deuouet, *Quia Mater eſt fœcunditatis ſucceſſibus copioſa, cuiùs fœtu naſcimur, cuius lacte nutrimur, & Spiritu animamur, numquid Mater infantes ſuos obliuiſci poterit? & ſi Matres obliuiſcerentur, Eccleſia numquam, cui nihil magis eſt cordi, quàm filiorum ſalus*; eodem pietatis affectu ſanctiſſimus Pontifex Principum ſuorum ſedulò curam gerit, pro ipſis continuè vigilat, tamquam pro ipſis rationem Deo redditurus; Obedientiam, & fidem in ſubditis erga ſuos Dominos, tamquam diuino iure debitam, inter ipſos verò Principes pacem, ſumma prudentia nutrit, & ſeruat, ſi quæ autem diſſidia, ſi quæ bella oriuntur, ad incendium extinguendum promptus aduolat, authoritatem ſuam interponit, vt ab armis diſcedatur, de odijs ſopiendis, animiſque conciliandis ſemper anxius, in eius mente nihil hoſtile, nihil efferum eſt, vt Sectarij malo more imponunt, ſed potentiam ſuam placidè, & ſalubriter exercet, æquis deſiderijs propenſus, iniquis acerbus, & quoniam Pater eſt, obiurgat liberos nonnumquam blandè, nonnumquam minaciter, aliquando admonet, etiam verberibus, & niſi plus ſit, quod timet, quàm quod damnat, non accedit ad decretorium ſtylum, multa ante tentat quibus peiori loco poſitum reuocet, vbi deploratus eſt, vltima experitur, quidquid igitur ei præſtant Principes, etiam ſi magnum ipſis videretur, infra æſtimationem paterni muneris eſt, id enim potiſſimum diuina lex ſpectauit, quæ eos ſumma obſeruatione coli iuſſit, quibus religionis curam dedit, illos verò, qui ſummi Sacerdotis iuſſa reſpuerent, lapidibus obrui mandauit, vt Dei præpotentis miniſtros vereri, & obſeruare condiſcamus: nam qui ordinem ſacrum poteſtate ſpoliant, ijdem certe contemptui, vt ſit præcipuè quærunt, omnemque diuini numinis metum, & cultum, omnemque religionem peſſum ire deſiderant, quamobrem de ſapientiſſimis Romanis, inquit Maximus, omnia namque poſt Religionem ponenda ſemper noſtra ciuitas duxit, etiam in quibus ſummæ Maieſtatis conſpici decus voluit, quapropter non dubitauerunt ſacris imperia ſeruire, ita ſe humanarum rerum futura regimen exiſtimantia, ſi diuinæ potentiæ benè, atque conſtanter fuiſſent famulata.

Cyprian. de vnit. Eccleſ.

Senec. de Clem.

Senec. de benefic. lib. 1.

Deuter. c. 17

Lib. 1. c. 1.

Quoniam verò Principibus ſub Romano Pontifice ad ſummam libertatem nihil deeſt niſi peccandi licentia, hoc vno claudam deterrimam eius Principis conditionem eſſe, qui neminem habet quem vereatur: hominum profectò naturam numquam ita bonam eſſe, vt recta ad virtutis, & honeſtatis opera pergat, niſi adſtet aliquid quod ipſos quodammodò in officio contineat, poterit vnuſquiſque Neronis, & Tyberij exemplo cognoſcere, quorum de altero inquit Tacitus, ſeque in omnes libidines effudit, quas malè coercitas, qualiſcumque Matris reuerentia retardauerat, de altero verò poſtremò in ſcelera ſimul, ac dedecora prorupit, poſtquam remoto pudore, & metu ſuo tantùm ingenio vtebatur.

Senec. de Clem.

14. annal.

6. annal. in fin.

CAPITIS NONI.

EXPVNCTIO.

QVoniam dato vno inconuenienti, plura inde ſequi neceſſum eſt, Author, cuius impia Chimæra vno præcipuè innititur falſiſſimo fundamento, paritatis ſcilicet inter Apoſtolos, Primatu omni Petro adempto, ſicuti Romanum Pontificem cæteris Epiſcopis iuriſdictione æqualem mendaciſſimè aſſeruit, ita nunc, vt omni poteſtate deſtitutum oſtendat, ineptè ratiocinatur.

N. Romanus Pontifex à Concilio Nicæno in ſuo Patriarchatu reſtrictus fuit, nec plus authoritatis, quàm cæteri Epiſcopi, habet, quo igitur iure hanc in Reges, & Principes, eorumque ſubditos poteſtatem habet?

IMpijſſimam, ineptiſſimamque hanc eſſe hæreſim retroactis expunctionibus demonſtrauimus, eam namque ſummo Pontifici adiuit poteſtatem, quam Chriſtus ipſi in omnes contulit, qui eius profitentur fidem, præcipuam verò illam ligandi quodcumque, & ſoluendi in terra, & in Cælo ſupremam auctoritatem, qua diris quoſcumque deuouere, & omni alio Cenſuræ genere in cunctos animaduertere, benedictionis Sacramento exauctorando, ab Eccleſia cierando, Sacraque interdicendo omnes fideles deuincire, & vinctos ſoluere, demandare, & in Eccleſiam curſus reuocare proprio iure, & arbitrio poteſt.

Eamque inde vſque ab initio agnoſcere, acerrimè tueri, & vbi opus fuit, exercere Romani Pontifices, ne proprio deeſſent muneri, ſemper conſueuiſſe. Audi Liberium epiſt. ad Anaſtaſium, *Olim & ab initio tantam percepimus à beato Petro Apoſtolorum Principe fiduciam, vt habeamus auctoritatem pro vniuerſali Eccleſia, ad rectam defendendam fidem, quatenus nulli liceat ſtatum Eccleſiæ commouere, ad læſionem rectè credentium abſque ſui periculo honoris, &c.*

Et ad Conſtantium, *Et numquam mea ſtatuta, ſed Apoſtolica vt eſſent firmata, & cuſtodita perfeci, ſecutus morem, ordinemque maiorum, nihil addidi Epiſcopatui Vrbis Romæ, nihil minui paſſus ſum.*

Audi Innocentium I. epiſt. 17. ad Arcadium, qui Chryſoſtomum expulerat, *Itaque ego minimus, & peccator, cui Thronus Magni Apoſtoli Petri creditus eſt, ſegrego, & reijcio te, & vxorem à perceptione immaculatorum myſteriorum Chriſti Dei Noſtri, Epiſcopum etiam omnem, aut Clericum ordinis S. Dei Eccleſiæ, qui adminiſtrare, aut exhibere ea vobis auſus fuerit, ab ea hora, qua præſentes vinculi mei legeritis literas, dignitate ſua excidiſſe decerno.*

Lege epiſt. 10. Gelaſij ad Anaſtaſium Auguſt. & aduerſus eundem Symmachi Apologeticam, *At quia Imperatores, diuinum putas*, inquit, *contemnendum eſſe iudicium? An quia Imperator es contra Petri niteris poteſtatem? Conferam autem honorem Imperatoris cum honore Pontificis, inter quos tantùm diſtat, quantùm ille rerum humanarum curam gerit, iſte diuinarum.*

Romanæ Sedis priuilegia, ſcribit Nicolaus I. ad Carolum Regem, *vſque ad mortem ope freti diuina, prædeceſſorum meorum veſtigia ſequendo, caſſari taliter minimè patiemur, priuilegia namque Chriſti ſunt, vt ita dicamus remedia Eccleſiæ Catholicæ, priuilegia inquam Petri arma ſunt, contra omnes impetus prauitatum, & munimenta.*

Perlege comminatoriam Leonis IX. ad Michaelem Conſtantinopolitanum Imperatorem, Leonem, & Arcadium.

Euolue cæteras Pontificum epiſtolas decretales, & Sanctiones, luſtra Eccleſiaſticos Annales Magni illius Baronij, cuius ſolus nomen vos terret, & rem omnem comperies.

Neque verè Catholici, optimique Imperatores, & Reges, aliquid eorum Maieſtatis ſibi deperire rati, ſanctiſſimi Patris imperio ſubmittere faſces vnquam recuſarunt, Philippus I. Conſtantinus Magnus, Gratianus, Valentinianus, & Theodoſius, Honorius Auguſtus, Valentinianus III. Valentinianus, & Martianus, Baſilius, Anaſtaſius, Iuſtinus, Iuſtinianus I. & II. Carolus Magnus, & quamplures alij, quorum percenſet ſeriem eruditiſſimus Coccius p. 1. Theſaur. lib. 7. art. 8.

Non ergo deterrimi Aſſentatores, ſed Catholici Patres audiendi ſunt.

Legi, inquit Bernardus epiſt. ad Conradum Imperatorem, *Omnis anima ſublimioribus poteſtatibus ſubdita ſit, quam ſententiam cupio vos cuſtodire, in exhibenda reuerentia Petri Vicario, ſicut ipſam vobis vultis ab vniuerſo ſeruari imperio, &c.* At nonne vulgatiſſima ſunt, quæ geſſerunt Innocentius I. in Arcadium, & Eudoxiam, Nicephor. lib. 13. cap. 34. Gregorius II. in Leonem Iconomachum, Glycas, Theophanes, Cedrenus, & Zonaras in vita Leonis, Gregorius VII. Callixtus II. Alexander III. Innocentius III. & Innocentius IV. in Henricos III. & IV. in Fridericum II. & Ludouicum Bauarum, extant de his Conciliorum acta, quatuor Romanorum anni 726. 1076. 1080. Beneuentani anni 1087. Placentini 1095. alterius Romani anni 1102. Lateranenſis 1116. Colonienſis 1118. Rhemenſis 1119. Claramontani anni 1095. Pictauenſis 1110. Lateranenſis anni 1215. Lugdunenſis 1245.

Quanta verò ſit poteſtas illius, qui vices Chriſti gerit in terra, ex eo deprehendi facilè poterit, quod ſola Maieſtate deterret, & imperata facere cogit. Deſiderio Longobardorum Regi, Romam ante Carolum à Pontifice in ſe vocatum, inire ſimulato voti prætextu feſtinanti miſit Adrianus, qui ei ſub anathematis pœna imperarent, ne propiùs ad Vrbem accederet; incredibile forſan videtur, & tamen verum eſt, barbarum Regem, ſuperbiaque efferum, quem arma non mouerent, eo nuncio ſtatim territum retrò exercitum conuertiſſe: quod ſi eadem ab Epiſcopis exanclata quoque exigis: ſcias magnam quidem eſſe Epiſcoporum authoritatem, quia & præcipua eorum eſt dignitas, qua loco Apoſtolorum ſuffecti fuerunt. *O Eccleſia*, inquit Hieronymus Pſalm. 44. *Apoſtoli Patres tui, quia ipſi te genuerunt, nunc autem quia illi receſſerunt à Mundo, habes pro his Epiſcopos Filios, Principes conſtitutos, &c.* Meritò ipſis Regibus præferendi, teſte Damaſceno orat. 2. pro imaginib. *Nihil enim honorabilius in Eccleſia, quibus ante Reges honor debetur*, inquit Ignat. epiſt. 7. ad Smyrnen. & Chryſoſt. lib. 3. de Sacerd. pluresque alios adducit Patres Card. Bellarm. de Roman. Pontific. libr. 1. cap. 7. quid igitur mirum, poſtquam de hoc quoque exempla quæris, ſi Babilas Decium, vt mancipium vile, eiecit Eccleſia, Ambroſ. Theodoſio Theſſalonicæ cædis ſanguine fœdato, Eccleſiæ interdixit ingreſſum, Moguntinus Epiſcopus Othonem Patrem, piorum conſortio mouit, ne innumera de re vulgatiſſ. congeram.

N. Hinc in Ius Canonicum inuehens, ideò inquit, falſus eſt Canon alius 15. qu. 6. falſi-

tas

Digitized by Google

tas verò oſtenditur, quia à Gratiano Zachariæ adſcribitur, & illius temporis ſcriptores Stephanum II. fuiſſe dicunt, qui Pipinum in Italiam contra Longobardos vocauit, atque venientem abſoluit à iuramento præſtito Regi ſuo Chilperico, ipſo non vocato, non audito, non defenſo, non accuſato, aut delato Abbas Vſpergenſ. Eutropius lib. 22. Eginardus de vita Caroli Magni.

EX Illyrici prolegomenis impudentiſſimum hauſit mendacium, quod refellunt Hiſtorici omnes, & ferè innumerabiles illius temporis, qui rem hanc literis conſignarunt, eoſdemque aduersùs ipſum Illyricum recenſet Card. Bellar. de translat. Imper. lib. 1. cap. 2. ibique & cap. præcedenti Gretſ. aduersùs Iunium, remque totam reperies apud Pitheum Francor. Annal. quos auctores Freherus edidit, tom. 1. Illuſtr. Script. German. ad annum 751. & 752. & apud Coquum in Cenſura ad reſponſum examinis Sauaronis pag. 59. & 60. Impreſſ. Lutetiæ anno 1617.

Licèt igitur tot, tantique ponderis teſtes, ad obruendum mendaciſſimum Impoſtorem ſufficerent, addam tamen hunc Canonem aliàs receptum, & promulgatum fuiſſe in Gallia, authoritate Regij Conſilij die 14. Martij anno 1583. proùt teſtatur Ioannes Coqueus in Cenſura aduerſus Reſponſa Sauaronij, pag. 49. & 50. ſed quoniam blatero iſte fidem huic veritati abrogare conatur, quod Scriptores de ea ab inuicem diſcrepantes, à Stephano II. non Zachariæ authoritate Pipinum electum aſſerunt: verba Tilleti, in compendio ſuæ Chronicæ, anno 751. & 752. referre haud è re duxi, ex quibus res omnis, vt verè ſe habet liquidò deprehenditur, inquit igitur, *Le dit Pepin enuoya Bonbard Eueſque de Virtzbourg deuers le Pape Zacharie pour luy faire donner la ſentence contre le Roy Childeric comme indigne du tiltre de Roy & adminiſtration du Royaume, le Pape luy accorda ce qu'il demandoit, toutefois ſelon aucuns, il mourut deuant que la ſentence fuſt executée, le Pape Eſtiene luy ſucceda, qui confirma le tout, & luy meſme vint en France, pour Sacrer le Roy, & pour rendre Childeric Moine.*

Immò Abbas Vſpergenſis in Chronicon, ad annum 750. contrarium omninò dicit, *Pipinus*, inquit, *per authoritatem Zachariæ Papæ, more Francorum electus, ad Regnum per manus Sancti Bonifacij eleuatus eſt in Regni ſolio.*

Eutropius adducto lib. 22, nihil noui dicit, quo ab alijs diſcrepet Hiſtoricis, ſed Pipinum dumtaxàt à Stephano Pontifice in Regem prouectum ſcilicet Corona redimitum, quod & cæteri aſſerunt, defuncto namque Zacharia, cuius auctoritate, & mandato renunciatus, inauguratuſque eſt Rex à Stephano Corona donatur.

Eginardus itidem, de hoc verbum nullum, ſed, *Pipinus autem per authoritatem Romani Pontificis, ex Præfecto Palatij Rex conſtitutus*, nec plura habet.

N. Secundò falſum eumdem Canonem probat, quod Carolus Martellus Pipini pater, ante Zachariam I. & Stephanum II. Regnum in Gallia vſurpauerat, proue ſcribere dicit Aymoin. lib. 4. cap. 54. 55. 56. & 58.

QVamobrem Zacharias conſultus, qui mereretur Regis nomen, pro Pipino reſpondit, ſed reſponſio conſequta eſt quæſtionem propoſitam, de Regno controuerſo, non inter Pipinum, & Chilpericum, ſed inter Pipinum, & Grifonem eius fratrem, Aymoin. eod. lib. cap. 61. nam Grifo Regnum, quod Pater vſurpauerat, habere volebat, vt ſcribit Aymoin. d. lib. cap. 58.

At idem Aymoinus lib. 4. cap. 57. Carolum Martellum Pipini patrem, ita Principatum ab eo adeptum, inter filios diuiſiſſe refert, *Carolo Magno Auſtraſiam, & Lotharingiam; Pipino verò Burgundiam, Neuſtriam, & Prouinciam permiſit.*

Cap. verò 61. narrat vti Grifo ægrè ferens Pipino ſubdi, collecta manu in Saxoniam profugit, in quem Pipinus per Lotharingiam, cum exercitu in Saxoniã profectus eſt, vnde Grifo Saxonum fidei diffidens, Baioariam petijt, & copijs, quæ ad ipſum è Francia confluebant Ducatum illum in ſuam redegit poteſtatem, his autem ad Pipinum perlatis, ipſe magno cum exercitu, eò aduolans Grifonem, omneſque ſocios cepit, Taſſilonem à Grifone expulſum in Ducatum reſtituit, domumque reuerſus, Grifonem more Ducum, duodecim Comitatibus donauit, ſed ipſe hoc fratris beneficio contempto, eodem anno ad Vvaiſariam Ducem Aquitaniæ confugit, vbi ſequenti anno deceſſit, vt ipſe refere Aymoin. cap. 62. idem ſcripſit Author Annalium nomine Aſtronomus ad annum 748,

Pergit, eodem cap, 61. legationem Epiſcopi Vuiziſburgenſis, & Fullari Cappellani, qui ad Zachariam Pontificem miſſi ſunt, vt ipſum de cauſa Regum, tunc in Francia exiſtentium conſulerent, qui Regis dumtaxat, nudum omni poteſtate nomen retinentes, vix ſemel in anno quadriga vecti, quam boues trahebant; ad aulam accedere conſueuerant, apud eos verò, quos Palatij Magiſtros appellabant, omnis erat auctoritas quorum vnus Pipinus, tunc dicebatur: legati igitur narrato Pontificis reſponſo, ac mandato, Pipinum Regem eligendi, *Protinus*, inquit, *hoc anno, ſecundùm Romani Pontificis ſanctionem, Pipinus Rex Francorum appellatus eſt, & ad huius dignitatem honoris vnctus Sacra vnctione, manu Sanctæ memoriæ Bonifacij Archiepiſcopi, & Martyris, & more Francorum eleuans in ſolium Regni, Hildericus verò, qui falſo Regis nomine fungebatur, tonſo capite, in Monaſterium miſſus eſt.*

Ex quibus has conſtituo animaduerſiones, quarum prima eſt, Regnum Franciæ, cui Chilperico amoto, Pipinus præficitur, longè omnino diuerſum eſſe à Principatu, quem Carolus Martellus adeptus eſt, Prouincias enim quas inter filios partitas Aymonius ſcribit, Germaniæ ſuperioris eſſe nemo eſt, qui ignoret, Burgundia excepta, quæ Francia dici nullatenus poteſt. Altera quod inter Pipinum, & Grifonem nulla de Regno Franciæ controuerſia extitit, quæ ad Pontificem Zachariam delata fuerit, licèt ipſe fratrem ſibi ſuperiorem non ferens ab eo ſeceſſerit, quamobrem legationem hanc ob cauſam ad Pontificem amandatam non eſſe neceſſariò ſequitur.

Ter-

Tertia, quod mandato, & authoritate Zachariæ Pipinus, poſt reditum legatorum, è Rege Auſtraſiæ, quæ Carolo Manno Cœnobitarum inſtituta profeſſo eidem acceſſerat, Fraociæ Rex creatur, & Hildericus imperio abdicatur, & in Monaſterium detruditur.

Hinc tu mi homo, qui Canooes nimiùm temerè falſos dicis, ipſo Aymoino Iudice neceſsum eſt falſitatis iudelebilem tibi notam inuri merito patiaris.

Hinc digreditur & aduerſus Franciſcum Suarez virum ſanè præſtantiſſimom, & noſtræ tempeſtatis Scriptorum eruditiſſimum quod contra ſereniſſimum Regem Iacobum diuiſionem Regni adduxerit, inter Ludouicum, & Carolum, poſt fugam impij Lotharij iudicio Epiſcoporum factam, & Cardin. Baronium ab ipſo Suarez teſtem inductum, nihil prorſus de hac diuiſione, ſed vti ducebant Francorum Reges in expeditione ſecum Epiſcopos compiures, quorum conſilijs ac precibus iuuarentur dumtaxat ſcripſiſse, & huic aliud non minùs turpe connectit mendacium.

N. Et ipſa inqoit extrauagans vnam Sanctam Booiſacij VIII. à Martino V. ſucceſſore reuocata eſt, atque iuſsum, vt cootra Regnum Franciæ viteriùs non allegaucrit.

PRimum mendacium idem refellat Card. Baron. qui tom. 9. ad annum 842. ex lib. 2. Nitardi huius diuiſionis hiſtoriam ita ſcripſit, *Omnibus Epiſcopis vnanimiter viſum eſſe, Lotharium ita Dei eiectum, fratribus ſe melioribus Regnum iuſtè ad regendum tradidiſſe, verùmtamen haudquaquam il lis hanc licentiam Regni diuidendi dediſſe, donec illi palam percunctati vtrum illud pro veſtigio fratris eiecti, an ſecundùm Dei voluntatem regere voluiſſent, reſponderunt inquantùm noſſe, & poſſe Deus illis concederet, & auctoritate Diuina, vt illud ſuſcipiatis, & ſecundùm Dei voluntatem regatis, monemus, hortamur, atque præcipimus.*

Secundum tum ex eo detegitur eſse commentum impudentiſſimum, quod nullum ipſius profert Authorem, & tum etiam quoniam in dicta Extrauag. Boniſac. vnam duntaxat eſse Eccleſiam, vnum eius caput, & quæ & quanta ſit eius poteſtas, geoeraliter explicatur, verbis iiſdem quibus de ea Bernardus diſserit lib. 3. de conſ. cap. 4. quorſum igitur hæc ad Francos; vel quo pacto in eorum Regnum poſsunt referri, nullæ profectò hac de re Martini V. extant literæ, oullus hoc dicit hiſtoricus, mendacium ergo concludas frigidiſſimum.

N. Idem obijcit cap. Grandi De ſupplen. negl. prælat. in 6. Nam inquir, cum Magnates Regni Luſitaniæ Alphonſum coadiutorem Regi Sancio II. elegerint, & ſubditi, qui Sancio, eiuſque filio iurauerant, valde dubitarent, an ſi coadiutori obediuiſsent, periuri eſsent, Pontificem Innocentium IV. coosuluerunt, ſed quod per modom conſulti, quibuſdam literis ſcriptum eſt, vt Hieron. Bardus in ſua Chronolog. anno 1247. §. de Regno Portugalli, Bonifacius VIII. iuriſdictionis auidus tanquam authoritate Pontificia factum in 6. lib. decret. compilauit, quod ſi authoritate Pontificia factum eſset, neqne Antoninus Floreotinus, neque cæteri hiſtorici, qui Innocentij geſta annotarunt tacuiſsent, ipſa verò epiſtola Innocentij ad Alphonſum ſcripta ſuppreſsa eſt. Decretalis autem inde compilata, multa tacuit, multaque addidit, veritas vnde colligi poſset.

SAncius ſiue coniugis Menicę captus amore, ſiue maleficijs in amentiam iniectus è Rege in viliſſimum Vxoris mancipium degenerans, ius omne imperij eius libidini ceſſerat, apud quam ignauiſsimi quique, gratia & authoritate plurimùm valebant. Quamobtem Proceres Regni, quoniam Regina infœcunda erat, coniugium diuellere fruſtra curabant, reque ad Pontificem delata, viri pietate, & prudentia præſtantes, ad Regis mentem reuocandam adhibiti ſunt, & cum nihil profici, publicaſque res vnius feminæ arbitrio peſsumdari, Eccleſiæ bona diripi, diſciplinam prolabi, & libertatem omnem violari animaduertentes, ad Innocentium Pontificem Lugduni agentem, legationem decernunt, ac Sancium veluti tantæ moli imparem Regno moueri curant, *Sancius*, inquit Vaſeus in Chronic. cap. 19. *ſed duobus poſtremis rexit, pro illo Portugalliam, Alfonſus Comes Bononienſis, frater ipſius, iuſſu Innocentij IV. Summi Pontificis, apud quem Sancius delatus fuit, quod animo eſſet nimis omiſſo in adminiſtratione Regni.* Eadem ſcripſere Garibaius hiſt. Hiſpan. lib. 34. & refert Vigner. in Bibliote. ca hiſt, ad annum eumdem.

Non igitur Conſilium, ſed facultatem ab Innocentio popoſcere, eiuſque authoritare Alphonſus Prorex eligitur, neque Bardus probat Pontificem vt Conſultorem additum, immo verba ipſius contrarium omnino præſeferunt, inquit enim, *Alfonſo fratello di Sancio raffrenò i tumultuarij, e neceſſitato dall' Papa preſe il gouerno dell' Regno.* Fatere itaque rogo, totidem, & hic, mendaciſsimas te commentum imposturas, & Boniſacium VIII. noo ad iuriſdictionem vſurpandam, verùm ad Eccleſiæ iura ſeruanda, inter cæteras Canonicas Sanctiones, Iononcentij epiſtolam redegiſſe, quæ non ad Saocium, vt ipſe conſueto more oſcltanter ſcripſiſti, ſed ad Luſitanię Proceres data eſt, vt ex eodem cap. grandi, & ſcriproribus adductis cognoſcere poteris. At quis tibi ſuggeſſit eamdem epiſtolam ſuppreſſam eſſe, quo Authore didiciſti? nullum profectò edis, tuo igitur capite depromis, & vnde noſti decretalis illius compilatorem, multa huius epiſtolæ reticuiſse, & plura addidiſse; ſi epiſtola non extat? denique ea verba, *Veritas vnde colligi poſſet*, an ad ea quæ præterita, vel ad quæ addita ſunt referre mauis, ænigma explices neceſsũ eſt, ſi enim ad poſteriora retuleris veritatem ex ipſa epiſtola aliter deprehendi non potuiſse dicis; quid igitur redarguis factum benè? ſi ad priora, meminiſse oportebat epiſtolam eſse ſuppreſsam, ne tam temerè diuinares.

At de hoc ſorſan exempla deſunt ſub anno 820. mortuo Sancio, Garſia Principe Nauarrę quatuor annis interregnum fuit donec à Pontifice Romano decretum allatum eſt, quo Eunicus Ariſta primus Nauarræ Rex appellatus, & vnctus eſt.

Gregotius VII. Demetrium Regem

Croa-

Croatiæ inſtituit, ſceptrumque, Coronam, & vexillum dono miſit. Card. Baron. anno 1075. tom. 11. Stephanus Hungariæ Princeps anno 980. legatos ad Pontificem Benedictum VII. miſit, vt ab eo Regium nomen acciperet, quod ei datum eſt. Miecslao Polonorum Duci flagitanti negatum Cromer. lib. Polon. Card. Baron. tom. 10. ſub eodem anno, Alexander III. Alphonſo I. inſtanti Regi Coronam indulſit Card. Baron. tom 12. anno 1144.

Euſtachius Stephani Angliæ Regis filius à Corona arcetur iuſſu Eugenij III. Cardin. Baron. tom. 12. anno 1148.

Et ni plura commemorem Imperatorum & Principum, iure ſuo in his vtitur Papa, cum à Deo tuendæ pietati acepto, tum ab ipſis Imperatoribus & Regibus iam ſeculis tam diu vſu probato, vt in controuerſiam illud vocare vbi ſalus Eccleſiæ agitur, nefas.

Modeadem ipſa recudit, quæ Sereniſſimus Magnæ Britaniæ Rex pro ſuo nouo, & hactenus inaudito iureiurando adduxit, reticet autem quæ Card. Bellarm. Suarez & Beccanus & quamplures alij grauiſſimi Authores eruditiſſimè in ipſum ſcripſere, quibus adeò perſpicuè Regis argumenta refellunt, vt ipſe, cæterique Sectarij cauſa iam cecidiſſe animaduertens, ſilentio diſſimulare, quàm noua ex diſceptatione, nouum & maius referre decus ſatius duxerint: quouiam verò hæc ab impijs veteratoribus dedita opera, ſemper recantur, vt Sanctiſſimum Chriſti Vicarium non Principem Paſtorem fidelium, ſed Lupum immanem, dirumque Tyrannum eſſe omnibus perſuadeant, populique odium, præcipuè verò Principum prouocent & veritas vera eſt tot diuinæ ſcripturæ locis munita, tot Conciliorum Sanctionibus aſſerta, tot Patrum ſententijs explicata, tot Theologorum, Canoniſtarumque ratiocinationibus probata, tot denique Hiſtoricorum teſtimonijs confirmata, vt neque tergiuerſari, neque falſis ambagibus prætendi, aut commentis vellicari amplius poſſit, ſilentio præterire ſatius eſſe duxi, quæ mendaciſſimus operis capite callidè, ſed ineptè retulit; at iam reſponſa ſufficiant. Neque tamen pauca hæc prætermittam craſſæ imperitiæ noua commenta, quorum altero fatetur,

N. Pontifices inquit aliquaudo Imperatores Regno priuarunt, ſed quatenus priuatum homagium fidelitatis Pontifici fecerant, Anton. Roſell. in tract. de poteſt. Imperat. & Papæ §. Decimæ rationi reſpondetur, &c.

AT quis vnquam audiuit Imperatorem aliquem priuatum fidelitatis homagium præſtitiſſe Pontifici. Homagium profectò eſt veneratio, quam vaſſallus propter beneficium acceptum tribuit, cum ſe eo nomine hominem ideſt Clientem ipſius profitetur, Hottoman. de feud. cap. 24. at iuriſiurandi formula, qua Imperator ſe ſe deuincit, cum initiatur, huiuſmodi homagij nec verbum continet, ſed dumtaxat Pontificis Maximi Maieſtatem comiter obſeruaturum, Romanam Religionem ſumma Pietate defenſurum, &c. extat apud Bodin, libr. 1. reipubl. capit. 9.

Conſtantinum IV. & Irenem Occidentis Imperio abdicauit, eoque Carolum Magnum inauguratum donauit Leo IV. & alij Imperatores, quos à Romanis Pontificibus depoſitos ſupra recenſui, apud quem legitur eodem homagij vinculo fuiſſe obſtrictos: vnde ergo ſabulam hauſit, cuius authoritate eam obtrudere vult? Neque Antonius de Roſellis loco adducto p. 1. Monarch. cap. 48. aliquid de hoc pœnitus dicit.

N. Pergit neque exemplum Gregorij VII. Henricum Imperatorem priuare attentantis, neque aliud Ioannis XXII. excomunicantis Lotharium, ipſam veritatem impugnare poſſunt; Nam quoad Henricum, omnia per Baron. pro Gregorio ſcripta, tomo 11. anno 1077. falſa eſſe probat Melchior. Hainminsfeldius Goldaſtus in Conſtitut. Imperial. par. 1. fol. 43. & ſeq.

Quamuis impia, turpiſſimaque Henrici IV. facinora ob quæ ipſum à Gregorio VII. diris Eccleſia eieratum, imperioque motum, tot tantique Hiſtorici literis conſignarint, quos Card. Bellarm. de Rom. Pontific. lib. 4. cap. 13. & de transl. Imper. lib. 1. cap. 2. Coccius p. 2. Theſau. lib. 7. art. 17. Gretſ. in Apologia pro eodem Gregor. congeſſere, vt abſque turpiſſima impudentiæ nota, tritiſſimam Hiſtoriam in controuerſiam vocare non poſſit, Sectarij tamen nouis ſemper mendacijs & impoſturis ea obnubere contendunt,

Quorum vnus Goldaſtus, qui Summi viri Card. Baron. magnitudinem adlatrans, ſcriptaque eius canino dente temerè lacerans magna inimicitia famam adſciſcere ſibi perſuadet, quam aliter comparare poſſe diffidit tot paginis, quas tam facilè quotidie illinit primò iuſtiſſima illa licèt ſubdolæ pœnitentiæ argumenta, ab Henrico IV. exhibita, vbi Caniſium ad Gregorij VII. pedes veniam rogans ſupplex occidit, extorta & coacta dicit Authore tamen vno Bennone Schiſmatico & Gregorij VII. hoſte acerrimo, pro quo in Card. Baron. impudentiſſimè inuehitur, quod Bennonem mendacem, & impoſtorem appellatit,

Sed Hiſtorici omnes, qui rem hanc ſcripſere de extorſione, & coactione iſta nihil prorſus dicunt, imò Lambertus, qui tunc vixit, ſactum ita narrat anno 1077. „ Sed
„ dies anniuerſarius, quo Rex in excommu-
„ nicationem deuenerat à vicino imminens,
„ nullas non accelerandi itineris moras pa-
„ tiebatur, quia niſi ante diem Anathemate
„ abſolueretur decretum nouerat communi
„ Principum ſententia, hac & cauſa in perpe-
„ tuum cecidiſſet, & Regnum ſine vllo dein-
„ ceps reſtitutionis remedio amiſiſſet, &c.
prout ei intimarunt Proceres, qui Vlmam conuenerant,

Neceſſitas quidem hæc, non facto Pontificis, ſed culpa ſua, Henricum vrgebat, cuius flagitia Papam, licèt inuitum, ad ipſum extra Eccleſiam proijciendum impulere, legat M. Scotum ad annum 1075. & Stephani Haberſtatenſis epiſtolam, ad Vualramum apud Dodechinum in append, ad eandem Scotam anno 1090. Abbat. Vſpergenſem anno 1068. Lambert. anno 1073. Krantium lib. 5. Saxon. cap. 54. euoluat ſuum Auentinum

num lib. 5. annalium, Paulum Langinm, anno 1073. & ſeqq. & cur literas encyclicas reticet, quas Gregorius deterimam Henrici conditinnem miſeratus, poſt latam in eum Anathematis ſententiam, ad omnes Epiſcopos, & Principes ſcripſit, vt ipſum ad pœnitentiam hortarentur, cupiens, vti Pater filium, diro nexu ſoluere, extant lib. 4. epiſt. Gregor. num. 31.

Quod ſi coactionem dicit, luſtiſſimam Pontincis ſeueritatem, qui vt idem Lambertus refert, veritus in Rege iuuenilis animi inconſtantiam, & procliue quòcunque aſſentatores impuliſſent ingenium, Henrici precibus flecti ſtatim noluit, quamobrem prudens diſtulit, donec Henricus pœnitens ad t,es dies ieiunus, & nudis pedibus veniam præſtolaretur, adeo quod recedere etiam cogitarit, Mathildemque, & Hugonem Abbatem rogauerit, vt ex Domnizo refert, quod haud ſanè nouum, idem namque Lambertus anno 1077. ſcribit.

Seu uim appellat aſſiduam pœnitentis preſtolationem, humilimaſque preces, quibus facinorum ſuorum veniam togans ad poſtliminium Eccleſiaſticæ pacis, à pientiſſimo Patre excipi tandem meruit iniuſtè onn minùs agit, quàm ægrotans qui de Medico quereretur, quòd vlcus putreſcens leuioribus remedijs, acriùs ſerpens aſperioribus curauit; adhibenda eſt moderatio, cum Seneca dicam de Clem. quæ ſanabilia ingenia diſtinguere à deploratis ſciat, nec promiſcuam habere, ac vulgarem clementiam oportet, nam tam omnibus ignoſcere crudelitas eſt, quàm nulli: at neque hæc fatis, poſtquam vulnus impij animi grauiùs recrudeſcere Germania poſtmodum vidit, Benno igitur non Cardinalis Barnnius, mendax & impoſtor, & Goldaſtus impudens, quàm par eſt haud iniuria habendi.

Secundò obijcit geſta in Conciliabulo Vuormatianſi aduerſus Gregorium ab Henrico coactum, eiuſdemque Henrici epiſtolam, ad Hannnnem Colonienſem Archiepiſcopum, & quoniam Card. Baronius ſcribit ex Alberto Stadenſi, Saxonicos Epiſcopos nequaquam aſſenſus inaudito facinori, & epiſtolam prædictam à Schiſmaticis commentam, & à Rainerio Reinnecio, poſt vitam Henrici appoſitam dicit.

In eum Goldaſtus clamitat, quod totum Ciſalpinum Imperium pro Henrico fuit, Saxonibus exceptis, quibus Henricus inuiſus erat.

At Marianus Scotus anno 1077. vix Epiſcopos 4. huic Conciliabulo interfuiſſe ſcribit, non ergo plures in toto Ciſalpino Imperio tunc reperiebantur Epiſcopi? vel oblitus eſt Goldaſtus eorum quæ ex Brunone de bello Saxonico adducemt, audi, „ Hoc „ inito confirmatoque conſilio habendi ſci- „ licet Conciliabuli, fecit omnes ſuos Epiſ- „ copos conuenire, & coegit eos Hildebran- „ do ſubiectionem, & obedientiam interdi- „ cere, & hoc, vt poſtea nullus eorum poſ- „ ſet negare, fecit vnumquemque eorum, „ nomine ſuo prænotato, manu propria ab „ negationem Hildebtandi, charris ſingulis „ inſcribere, quod quidem pauci fecerunt ex „ animo, plures verò literas ab renunciatio- „ nis metu mortis ſcripſere: „ addit etiam quod ll, qui iniquæ abnegationi ſubſcripſerant, poſtmodum ad Pontificem literas dederur, quibus pœnitentes veniam togabant quos in vita Gregori recenſet apud Card. Baron. eodem anno 1076. hanc Henrici violentiam eamdemque Epiſcopis vim illatam innuit Lambert. dum Vuitzaburgenſi, & Metenſi Epiſcopis ſubſcribere recuſantibus Traiectenſem rebre vehementer imminentem vt aut cæteris in damnationem Papæ aſſentirentur, aut Regi cui fidem iureiurando ſpoponderat, protinus renunciarent.

Et ne hæc, rogo, coactio? [illegible] ne hic metus, qui conſtanti etiam viro [illegible] incuti? Goldaſtus igitur, qui totum Ciſalpinum Imperium Henrico adhæſiſſe [illegible]ir, an Card. Baron. mentitur? At quis [illegible] idet quanti facienda [illegible]modi Sc[illegible] icorum hæc acta omni fide & à [illegible] hori[illegible] Pſus deſtituta impoſturis, & [illegible] ius Blanci exauctorati innixa, pro Schiſmatico Rege allata, quo cogente, non liberè, ſed per ſummam iniuriam geſta fuere.

Reinecium verò, ſicuti vim Gregorij VII. à Schiſmatico Bennone [illegible]tio, & inuidia, falſitatibus, & impoſtur[illegible] refertam ediderat, ita commentam dicit epiſtolam Henrici ad Hannonem Archiepiſcopum Colonienſem de indictione Conciliabuli Vuormaienſis, ſed non ſatis animaduertiſſe, vti Anno longè ante dictam Crian prædeceſſerat, quæ non ad Pentecoſtem vt in ficta epiſtola dicitur, ſed ad Septuageſimæ Dominicam indicta fuit,

N. Atque hæc irridens, Impudentiſsimè garrit, epiſtolam hanc, inter ſcrta Vuitichindi, de geſtis Henrici, & Othonis I. longè ante impreſſam.

AT Card. Baron. non aſſerit à Rainecio commentam, verùm poſt vitam Henrici poſitam, & ab aliq[illegible] Schiſmatico confictam, legat ad annum 10[illegible] [illegible] 8. & 11. conuicium igitur Cardinali haud [illegible] iuſtè in conuinciatorem retorqueat illatum

N. Præterea ad illud euitandum qu[illegible] Hannone Baronius animaduertit, error [illegible] quir nominis partim à Librario eſt, partim ab editore, erat hoc in more poſitum Librarijs, vt nomina propria compendij faciendi, numquam integrarent, ſed initiali tantùm litera notarent, id ita eſſe ſciunt, qui libros veteres terunt, quorum penes mecum infeſtina copia, editor cum in ſuo exemplari H. reperiſſet, coniecit eſse Hannonem, ſed erat Hidolphus, qui ab Henrico Hannoni ſucceſſor eſt datus, Abb. Vſpergnſ. &c.

Qui & Concilio interfuiſse ex Lamberto non obſcure colligitur, &c.

AVdiſti ridiculum reſponſum, frigidamque diuinationem, cui antiqua Romanorum conſuetudo commenti præbuir anſam Sed Vſpergenſ. Hidolphum Hannoni ſucceſsiſſe, at non ante vel poſt Conciliabulum dicit, ſicuti Scot. anno 1076. & ſeq. & Sigibert. anno 1075. mortuum Hannonem ſcribit, nihil verò de Hidolpho.

Ipſo igitur Lamberto Iudice mendax deprehenderis, qui ad annum 1076. num. 20.

hæc

hæc ſcribit, *Colonienſis etiam Clerus, & Populus ad eligendum ſibi Antiſtitem frequens confluxerat, quibus Rex Hidolphum quemdam Goſlarienſem Canonicum offerebat, atque vt eligerent dedita opera inſiſtebat, illi contra ſumma opę nitebantur, obijcientes quod homo ſtaturæ puſillus, vultu deſpicacibilis, genere obſcurus, nec animi nec corporis virtutibus quicquam tanto Sacerdotio dignum prætenderet, &c. Sed Rex recolens Hannonis Archiepiſcopi conſtantiam, & inuictum aduersùs omnes nefarios ſuos conatus ſpiritum, conſultò talem ei ſucceſſorem ordinari ſatagebat, cuius facilitate ad omnia, quæ vellet, pro libito ſuo abuti poſſet, cumque diù multumque conatus nulla ratione, vt eligeretur obtinere potuiſſet, Colonienſes infecto negocio in ſua remiſſi, iterumque in media quadrageſima ſi fieri poſſet conſultos præſtò eſſe præcepit, conteſtatus quàm ſanctè ſe viuo, aut nullum eos, aut hunc habituros eſſe Pontificem. Aderant præterea Hildebrandi Papæ legati*, &c. vides igitur quod re infectâ diſceſſerint Colonienſes, & negocium ad mediam quadrageſimam fuerit dilatum, interim ad proximam Septuageſimam habita ſunt Comitia, non ergo tunc Hidolpho vti Archiepiſcopo ſcribi potuit epiſtola, de qua eſt quæſtio, & pergit Lambertus narrare, quod Henricus furore percitus, poſtquam legati ei denunciarunt *vt ſecunda feria ſecundæ Hebdomada in quadrageſima, ad Synodum Romæ occurreret, ſtatim cum contumelia abiectis legatis, omnes in Regno ſuo Epiſcopos, & Abbates, Vuormatiæ, dominica ſeptuageſimę conuenire pręcepit, tractare cum eis volens ad deponendum Romanum Pontificem*, &c. atque ipſius Conciliabuli acta, & impiam, iniuſtam, & inanem in Gregorium ſententiam percenſet, neque tamen de Hidolpho Archiepiſcopo verbum vllum facit.

Ipſum tandem Cardinalem veluti Græcarum literarum imperitum irridet, ſus Mineruam, quo loco *Eudomicoſtis* ſcilicet Septuageſimæ *Pentecoſtin* legerit.

Verùm quid Græchizat hic Goldaſtus, epiſtola Latinè eſt conſcripta, nullum in ea verbum Græcis notis legitur, & Pentecoſtem vox eſt, quæ à Latinis non amplius vti peregrina, ſed tanquam materna vſurpatur, alium quærat cuniculum neceſse erit.

N. Confugit igitur ad teſtes, ſcilicet domeſticos, eiuſdem cum ipſo cenſuræ, Auentinum, & Illyricum, pares cum paribus, vt eſt in adagio, qui alias Henrici literas commentitias referunt, quibus ipſe de Pontifice queritur, quod legatos ab eo Romam miſsos nedum contumelijs affecerit, ſed contra ius gentium, etiam carcere mancipari.

SEd rogo poſtquam Henrici propugnatores haſce literas tanti faciunt, quas ab eo ad Hannonem, ad Pontificem, & alios Principes datas, Reineccius edidit, quod Henrici cauſam plurimum iuuarent, ſi Pontifices ius gentium impiè violaſse demonſtrant, cur tot hiſtorici Theutonici eas prætermiſerunt ſi res omnes inter Gregorium, & Henricum geſtas digeſsere, præſertim qui in Henricum, vltra quàm par eſt, propenſi, vitam ipſius ſcripſere profectò ſiue à Reineccio, ſiue ab alio Schiſmatico in odium Gregorij commentas poſt modum fuiſse, ratio ipſa ſuadet, ſciat nunc Goldaſtus qui Italici ingenij acumen irridet, nos plus olei, quàm vini conſummare, & Card. Baronium, cuius memoriam omnes venerantur, & ſcripta ſuſpiciunt, ad famam, non ad famem explendam tanta ſcripſiſſe; quantùm verò ſua de ſe æſtimatio ipſum decipiat, ex eruditiſſimo Sciopio cognoſcat.

N. Poſtmodùm, & Ludouicum Bauarum à Ioanne XXII. Sacramento benedictionis haud ritè exauctoratum, probare contendit.

ET in Summum Pontificem, turbam illam viliſſimam Apoſtatarum excitat, qui mercede, & promiſſis à Bauaro pellecti, pro eo contra Chriſtum ſtrinxere calamum, Schiſmaticorumque Teuthonicorum nonnullos adducit, quorum Anteſignanus eſt Auentinus, qui dignitatem Imperij putantes imminui, niſi Pontificis Romani ſacroſanctam Maieſtatem ei ſubijciant, geſta, & ſcripta ab ipſo Bauaro aduerſus Ioannem XXII. & Benedictum III. recenſent, ac ſi, quæ Reus conuicia, & impoſturas iactauit in Iudicem, cuius ſententia, ſcelerum ſuorum meritas retulit pœnas, loco teſtium habenda ſint, quorum fide damnetur, ipſiſque Eccleſiæ Perduellibus impijs, Planis mendaciſſimis potiùs, quàm alijs longè pluribus, grauiſſimiſque Scriptoribus credendum ſit. Nota ſunt Bauari flagitia, ob quæ Ioannes Pontifex, petitam confirmationem ipſi denegauit, vnde Mutius lib. 24. Chron. German. pag. 223. & 224. *Pontificem in eum ob quædam delicta parum æquum dicit*, & infra &c. *Quod Principes, & Eccleſiaſtici à Ludouico receſſere cognitis cauſis, quibus Pontifex, ad preces eius reſpuendas, motus fuerat.*

Tritiſſima quoque ſunt, ex omnibus Germanicis hiſtoricis, quæcumque impiè in Eccleſiam Dei, ſæuiſſimè in omnes, ignauiſſimè in ſe ipſum geſſit, qualiſque fuerit, Mutius lib. I. Chronici compendio deſcribit, *Fuit homo* inquit, *rerum negligens, & prodigalitate, luxuque ſuum penè totum perdiderat patrimonium, nam aluit magnum hominum inutilium numerum*, &c. Neque ſententia Summorum Pontificum ab vniuerſali Eccleſia tunc probata, ab omnibus Catholicis Principibus laudata, & portentoſo ipſius Bauari caſu confirmata, qui Diuino correptus numine ſubitò interijt, paucorum Apoſtatarum Schiſmaticorumque inſani iudicij examini committenda videtur, de quo iam ſatis eſt dictum.

CAPITIS DECIMI.

N. De Papatus Diminutione, & Extinctione.

ANIMADVERSIO.

CVm inimicus aduentu Chriſti proſtratus, derelicta Idola, ſuaque templa deſerta vidiſſet, nouam excogitauit fraudem vt ipſo Chriſtiani nominis titulo incautos falleret. *Cyprian. de vnit. Eccleſ.* Hæreſes inuenit, & Schiſmata, quibus ſubuerteret fidem, veritatem corrumperet, ſcinderet vnitatem. Quos detinere non poteſt in viæ veteris cæcitate, circumſcribit & decipit

noni itineris errore, rapit de ipſa Eccleſia homines, & dum ſibi appropiuquaſſe iam lumini, atque euaſiſſe ſeculi noctem videntur, alias neſcientibus tenebras rurſus ioſundit, vt cum Euangelio Chriſti, & cum obſeruatione eius, & lege non ſtantes, Chriſtianos ſe vocent, & ambulantes in tenebris habere ſe lumen exiſtiment, aſſerentes noctem pro die, interitum pro ſalute, deſperationem ſub obtentu ſpei, perfidiam ſub prætextu fidei, vt dum veriſimilia mentiuntur, veritatem ſubtilitate fruſtrentur, &c.

Ezech. c. 13. Veh prophetis inſipientibus, qui ſequuntur ſpiritum ſuum, & nihil vident.

Scripſit Lutherus anno. MDXXI. Monitoriam Epiſtolam ad omnes Chriſtianos, qua Romanam Eccleſiam, cum Summo Pontifice, ſacroue Senatu ſe euerſurum pollicebatur, neque vllus vnquam fuit Hæreſiarcha, qui eo ſpiritu vertiginis, de quo præſagitum legitur, *Egrediar, & ero ſpiritus mendax in ore omium prophetarum eius*, (Paralip 3. cap. 12.) vaticinium idem ſtatim non exploſerit, verùm ſectæ eorum, vti ea quæ violentia iocipiunt, ſenſim deficiunt, breui euanuere, & Romana Eccleſia ſtat adhuc ſtabitque firma, & immobilis ſemper, quia fides Petri, cuius ipſa fundamento innititur, non deficiet.

Hieron. Bolſec. in vita Calu. Caluinus itidem, *Ego Propheta ſum, ego ſpiritum Dei habeo*, in concionando iactari ſolitus, & ne ſuis mendacibus poſtea irrideretur præſagijs, culpam omnem in Deum reijciebat, *Ego* inquiens, *ſi erro, tu es Deus, qui me propter peccatum huiuſce populi, in errorem mittis, & decipis, ego errare non poſſum.*

En alter Balaam, qui vt falſas viſiones obtrudat, tumidus, glorioſus, ventoſus, videntem ſe iactat, maloque Dæmone actus, Aſinam propriæ ignorantiæ conſcendens, ambitio, & impotentia ſcenam deſiderant, eam furens impulit ad comminiſcendum inane quidem, & planè ridiculum, ſed dirum vaticinium, quod eius fuit impudens votum, ac ſi Deus mendax, qui Eccleſiæ ſuæ Monarchiam, ad excidium vſque mundi duraturam edixit, homo autem verax eſſet, qui eam omni ex parte imminui, & ad interitum feſtinè prolabi temerè mentitur.

Hinc eorum quærens irritamentum, in quæ inſanit, vitiorum omnium apparatum, pro modo turbæ ſpectantis expandit, extremo hoc capite, fœnum in cornu gerens, non quod iniuriam acceperit nocere contendit, ſed quia paratus eſt, dum noceat velle accipere, conuiciorum, impoſturarum, & mendaciorum in Sanctam Dei Eccleſiam, Sanctiſſimumque Chriſti Vicarium, lacerationes in voluptatem expetens, impiam, trucem, probroſam, ſed falſiſſimam iactat Satyram M. Antonij iram, & rabiem redolentem, eamdem ſcilicet cantilenam, quam olim veteres Apoſtatæ, Perduelles, transfugæ cecinere.

Cicurata Bellua, vbi feritatis oblitæ reminiſcitur, & naturalem reuocat ſæuitiam, nulla immanior: facinoroſi homines quauis efferæ, noxiaque bellua deteriores ſunt, quod non inſtinctu, veluti pecora trahantur, ſed electione, & voluntate noceant, omnibus verò ſæuiores ij, qui ingenij acumine, cæteriſque animi viribus magis pollent, quibus veluti armis, ad aliorum perniciem validiùs vtuntur: hinc eos, qui à Chriſtiana Religione ad Turcicam Sectam defecere, Turcis ipſis immaniores experimur. At omnium ſæuiſſimum animal Hæreticus, qui poſtquam vel ira, vel ambitione, vel alia effreni, iniuſtaque libidine actus, honeſtatis, & iuſtitiæ frænum abrumpit, nullum eſt tam nefarium, tam impium, dirumque ſcelus, in quod ſua ſponte ſe ſe non effundat.

Morbus eſt rabies ab ipſa hæreſi, quæ atra gignitur bile, eoque non vti leones interpolata febri, ſed continua tabe roditur, & angitur, in verborum maledictorumque amaritudinem effuſa, qua propter ſicuti Canes, qui eius æſtu aguntur, ſe ſe mutuò diſcerpunt, itidem Hæretici, nec ſibi ipſis parcunt, ſed Lutherani Caluiniſtas, Caluiniſtæ Proteſtantes, immò, & einſdem erroris Sectarij ſe ſe caninis conuicijs lacerant, quamobrem Caluinus, *abſurdum eſt*, inquit, *nos cum diſceſſionem* (Epiſt. 141.) *à toto fere orbe fecerimus, inter nos diſſidere*, &c. qui vbi frequenti exercitatione in obliuionem (Senec. 2. d. ira.) clementiæ venerint, omne fœdus humanum eijciunt animo, & nouiſſimè in crudelitatem tranſeunt, & feritatem animi exuperantes, audaces, torui, minaces, inquieti ad nocendum exurgunt, & quum veterum Hæreſiarchatum inſanias, pro nouis obtrudi amplius non poſſe cognouerint, quod teſricatæ, exagitatæ, & confutatæ ad nauſeam vſque, etiam pueris innotuerint, nec alia ſuppetant ad veritatem obnubendam, quæ ſolis ad inſtar inter nebulas ſemper clarior emicat, calumnijs, impoſturis, mendacijſque nos impetunt, (Senec. 3. d. ira.) quod vitium infixum, ingenitumque cum ſit, natura vim ſua exercet, inimici ſunt, faciunt vt inimici, agitur animus in noctem, & veluti euerſis virtutibus vitiorum tenebræ oboriuntur, quotum impetu obruti, neque quid agant diſcernunt, neque ſui iuris ſunt; æquè igitur animo ferenda, & ad honeſta vadentibus contemnenda, quia furentium ſunt, prudentiori cedendum, ſtultiori remittendum. (Senec. 3. d. ira.) Piſiſtratus cum multa in crudelitatem eius ebrius conuiua dixiſſet, Irritantibus reſpondit, non magis illi ſe ſucceuſere, quàm ſi quis obligatis oculis, in ſe occurriſſet, nulla eſt tanta potentia, in quam non incurrat iniuria, proprium eſt magnitudinis verè non ſe ſentire percuſſum, immanis fera ad latratum Canum lenta reſpexit, (Senec. 2. d. ira.) ſic irritus ingenij ſcopulo fluctus aſſultat.

Quoniam verò non errore, ſed pernicaci voluntate delirant, ad authoritatem, & gratiam ſibi comparandam ſpecie Religionis ſcelus prætendunt, Catholicorum prolapſam vt aiunt ſuperſtitionem ad primam reuocare cenſuram profitentes.

Ac ne propriæ turpitudinis fœdiſſimis vileſcant maculis, ſed aliorum exemplo peccent impunes, omnique lege Diuina, & humana ſe ſe exſoluant, (Tertull. de preſ. cap. 39.) otij, & libertatis dulcedine imperitos pelliciunt, & luxuriæ, crapulæ, auaritiæ, cæteriſque vitijs, quibus pudore, & metu excuſſis, miſerrimè inſeruiunt, Deus ipſum auctorem inſcribunt, & dant morbo diuinitatis teſtimonio, excuſatam licentiam, ſcripturas, ſine quibus hæreſes eſſe non poſſunt, callidè inuertendo, & corrumpendo, ſuggerente Diabolo, qui vt Lutherus ipſe fatetur, *Venenata, & ignea tela, vndique*

(Luth. tom. 2. Vittemb. impreſſ. pag. 122. art. 52. Luth. d. capt. Babyl. ad Epiſc. Eccl. Vittemb. Calu. l. 4. inſt. cap. 13. § 7.)

Digitized by Google

dique ipſis immittit, quæ nihil aliud ſunt, quàm cogitationes pulcherrimæ ſcripturarum teſtimonijs adornatæ, ita vt latentem ſub eis fraudem veneni, animaduertere miſeri nequeant, &c. *quos libet errores*, inquit Auguſt. *fucari poſſe, vt imperitorum animis per ornatam ianuam libenter obrepant.*

Contr epiſt fundam c. 3.

Epiſt. in pſeudo-euangeliſ.

Sed in callidos hoſce Nouatores, & Chriſtianæ pacis impios turbatores iure optimo inuehentem Eraſmum audiant. Quod ſi in æſtimandis rebus, ſiniſtrum dumtaxat oculum intenderit, occluſo dextero, ea quoque quæ rectiſſima ſunt, videbuntur peſſima? Porrò cùm Eccleſia, quemadmodum res cæteræ mortalium omnes, habeat rudimenta, progreſſum & ſummam, nunc ſubitò illam ad primordia reuocare, nihilo ſit abſurdius, quàm virum adultum ad cunas, & infantiam velle retrahere. Multa ſecum defert tempus, & rerum ſtatus, multa commutauit in melius. Olim clanculùm in ædes priuatas conueniebant pauci Chriſtiani, nunc in templum publicum, & conſecratum congregantur omnes, vtrum decentius? Nimirum hoc; Olim in cænis ſumebatur Euchariſtia; in quibus teſte Paulo, alius eſuriebat, alius ebrius erat: nunc à ieiunis ſumitur ad Sacram menſam, vtrum religioſius? Olim in Eccleſia alius habebat hymnum, alius Apocalypſim, alius Pſalmum, alius loquebatur linguis, alius Prophetabat, & interim garriebant mulierculæ; nunc certis hominibus diſtributa ſunt officia, cæteri taciti, compoſitique auſcultant, aut orant; vtrum religioſius? Olim in nocturnis vigilijs curſitabatur ad Sepulchra Martyrum, à pueris, puellis, viris, Monachis, vxoribus, ſacris Virginibus, atqui flagitia, quæ ſub vmbra pietatis admittebantur, perſuaſerunt, vt hoc vigiliarum genus tolleretur. Noctu populus obambulabat cum crucibus argenteis, canens hymnos, & interdum diuerſæ profeſſionis ſibi occurrebant chori, hymni verſi ſunt in rixam, cruces in arma: An non igitur, & hoc rectè ſublatum? Olim corpus domini dabatur in manum, vt domi quum vellent ſumerent, qui accepiſſent; at quum exiſterent qui tractarent indignè, qui ad artes magicas abuterentur, mutata eſt in melius conſuetudo. Olim populi ſuffragijs creabantur Epiſcopi, eiuſdem libidine deijciebantur, interdum lapidabantur, res erat plena tumultus, interdum & cædis. Itaque res ipſa perſuaſit, vt penès paucos, ac certos homines eſſet ius deſignandi Epiſcopos, aut etiam ſubmouendi: Olim Epiſcopi apud populum loquentes, cogebantur ſcęnicum quidquam exhibere; non aliter quam hyſtriones, quorum actio niſi placeat populo non optimo iudici, ſibilis eijciebantur è proſcenio. Atque interdum audiebantur indecoræ acclamationes, incompoſitæ manuum iactationes, alijque turbulenti geſtus, ſibili, cachinni, ſi quid diſplicuiſſet, aliaque quæ vulgus è theatris, ac circis ſecum ferebat in Eccleſiã Dei. Queritur de hoc frequenter Ioannes Chryſoſtomus, nonnunquam & Hieronymus. Nunc è ſuggeſto dicentem taciti, multaque cum reuerentia auſcultant omnes; vtrum, quæſo, templo dignius? Olim totus populus canebat, & Sacerdoti reſpondebat Amen. Ibi ſtrepitus tonitruo non abſimilis, & ridicula vocum confuſio ſpectaculum exhibebat indignum cultu diuino, nunc deſignati ſunt, qui canant decenter, cæteri pſallunt in cordibus ſuis domino. Recens Eccleſia nullam ſpeciem muſices recipiebat, nec ſine reclamatione recepta eſt, ſed modulatæ recitationi ſimilior, quàm cantui, primùm apud Græcos, deinde apud Latinos, cuius ſpecimen adhuc videre licet in precatione dominica, aut ſi quid aliud eſt eius generis: nunc vt eſt natura rerum humanarum, eò degenerauit vſus, vt in multis templis ferè nihil audiatur præter immanem boatum, aut ineptum vocum garritum, qui citiùs inuitet ad laſciuiam, quàm ad pietatis affectum. At non ideò muſica omnino ſubmouenda è templis, ſed quod prauè irrepſit, arte corrigendum eſt; ſeculis aliquot abominabile cenſebatur in templis Chriſtianorum videri pictam, aut ſculptam imaginem. Id iuxta illorum temporum rationem ſuadebat pietas, partim ob Iudæos, qui ex præcepto Dei deteſtabantur omnia ſimulachra, alioqui procliues ad idololatriam, partim ob eos qui ex gentibus venerant ad Euangelium, in quibus probabile eſt aliquandiu reſediſſe veteris inſtituti reliquias. Nunc imaginum vſus eò proceſſit, vt non ſolùm modum exceſſerit, verùm etiam à decoro receſſerit. Videmus in templis, quæ parum decorè pingerentur in porticibus, aut popinis. Nihil tamen neceſſe eſt in totum ſubmouere picturas, quæ plurimum habent, & voluptatis, & ornamenti, & vtilitatis, ſed quod eſt vitij corrigendum erat. Olim Eccleſia nullas habebat Scholas publicas, dumtaxat in re Theologica, ſolus Epiſcopus erat doctor omnium, ſed quanto res Chriſtianæ bono inſtitutæ ſunt Scholæ, præſertim apud nationes barbaras? Nunc quæſtus; & ambitio vitiauit hoc bonum quæſtiunculis ad oſtentationem magis quam ad pietatem facientibus: An ideò tollendæ Scholæ? Nequaquam, ſed ad Chriſtianam ſobrietatem reuocanda ſunt ſtudia. At qui ex iſto ſodalitio extiterunt, qui priuatim, ac publicè docuerunt diſciplinas humanas nihil aliud eſſe, quàm retia dæmonum, tantumque profecerunt vt perquam raros in iſto grege conſpicias, qui ſeriò dent operam literis vel ſacris, vel prophanis: quæſtui, voluptati ſtudetur affatim. Olim liberum erat Monachorum genus, ſed quum increſcens turba ſe per Orbem ſpargeret, exordijs ab Ægypto profectis, multaque flagitia ſub obtentu pietatis committerentur, iamque per hos metueretur totius Eccleſiæ confuſio, neceſſariò redacti ſunt in vitæ genus aſtrictius, & huc certè conducunt veſtium diſcrimina, quo vitentur faciliùs ſi mali ſint: Olim aduersùs hæreticos non pugnabatur, niſi gladio ſpiritus; verùm poſteaquam eò peruicacia ſtudiorum efferbuiſſet, vt res

Tertull. de preſc. cap. 39.

Luth. tom 2. Vittemb. impreſſ. pag 122. art. 52. Luth. d. capt. Babyl. ad hpiſc. Eccl. Vittemb. Calu. l. 4 inſt. cap. 18. § 7.

„ ad cruentum orbis tumultum ſpectare videretur, coacta eſt Cæſarum poteſtas, legibus & armis publico occurrere diſcrimini. Olim Eccleſiæ præſides alebantur his quæ ſponte deferebat populus, nec alijs armabantur præſidijs, quàm doctrina, precibus & lacrymis: atqui apud nationes efferas ipſa perſuaſit neceſſitas, vt aduersùs populares incurſus, opibus, ædificijs, & miniſterijs munirentur. Quid multis? ſi Paulus hodie viueret, non improbaret, opinor, præſentem Eccleſiæ ſtatum, in hominum vitia clamaret, & quibuſdam nihil vſquam placet, niſi quod ipſi inſtituerunt, quanquã ne in his quidem conſtantes, &c.

Vnum autem eorum conatibus præcipuè aduerſum habere cognoſcunt, Romanum Pontificem, qui tamquam vniuerſæ Eccleſiæ Caput, Iudexque ſupremus, eorum damnat errores, petulantiam retundit, & peruicaciam grauiſſimis coercet pœnis, & in hunc, mirum ſanè dictu! Sectarij omnes, qui in reliquis ab

Preſc. cap. 41.

inuicem diſſident, vnanimi cuneo irruunt, *pacemque paſſim*, vt Tertullianus ait; *cum omnibus miſcent, nec intereſt quamuis diuerſa tractantibus, dummodo ad vnius veritatis euerſionem conſpirent*; quoniam licèt diuerſæ ritibus, moribus, & erroribus, diſſitæque Hæreſes ſint, ſorores tamen ſunt, eadem genitæ ſuperbia; Monarchiam igitur, velutì Eccle-

Auguſt. de paſt. cap. 8.

ſiæ Arcem, conſerto agmine impetunt, vt capite ſublato, vnitas illa, qua Eccleſia conſtat, reſoluatur, neque aliunde Schiſmata ſecuta, neque aliam eſſe extinguendarum hæreſum

Epiſt 55. ad Corn. & d. vnit. Eccleſ.

viam, Cyprianus admonet, *Quam vt ad vnitatis originem redeatur, amplectaturque probatio Catholica facili ad fidem compendio veritatis, quam Dominus inſtituit ad Petrum loquens, Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*, &c. Et cum duo potiſſimum, Regnis euertendis, vitia ſint, beneuolentiæ, & auctoritati oppoſita, odium, & contemptus, quorum alteri ex metu, eique ex Tyrannide, alteri verò ex moribus, origo eſt, ignauiſſimi Plani hoc vnum præcipuè curant, vt Romani Pontificis nomen, eorum impoſturis,

Cicer. pro leg. Manil.

odio, & contemptui omnibus fiat, ad vtrumq; enim non minùs opinione, quàm certa aliqua

Ariſt. 5. polit. 2. cap. 11.

ratione mouemur, odium autem tardum, & inaudax, metus enim ſæpè retinet, contemptus verò ferox, & præceps, nam ſolutè viuentes deſpicabiles ſunt. Quod ſi vilis, abiectaque Summi Sacerdotij opinio, ſemel animis irrepſerit, niſi principijs obſtes, ſenſim augetur, & contumacia graſſante, reuerentia minuitur, Religionis vigor paulatim deferuet, & timor audaciæ cedit, quæ tandem in impietatem deuoluitur. Scio cunctis, Deum eſſe, opinionem inſitam, nec vllam, gentem vſquam reperiri, adeò extra leges, moreſque proiectam, vt non aliquem Deum credat, ve-

Phil. Iud. ad Caium.

rùm quia, ſua cuique optima Religio, non ratione, ſed affectu iudicatur à ſingulis, Donum Dei fides eſt, cuius perſuaſione excitamur, & ducimur, eadem nobis erga Diuinum eius nomen cultum, erga Sacerdotes verò vti Dei adminiſtros, reuerentiam ingerit, quorum imperio in officio continemur: vides igitur, quàm tenui filo regatur animal omnium ferociſſimum, quo abrupto, & Deum infra ſe habet, & cum pietate omnem exuit humanitatem: quamobrem ſapientiſſimè Romani Pontificem Maximum aſpernari, probriſque impetere piaculum ducebant, vndè Tremolius Tribunusplebis, cum M. Æmilium Lepidum, Pontificem, contumelijs affeciſſet, vt contemptor Religionis, damnatus eſt.

Alex. ab Alex. lib. 5. cap. 1.

Neque ſolius Eccleſię Monarchiam euertere, eorum furori ſatis videtur niſi totius Chriſtianæ Reipublicæ ſtatum inuertant, & pacem vniuerſam perturbent, *Orbem Catholicum*, inquit Auguſtinus *Quem, Domino ipſo reſiſtente, peruertere non poſſunt ſaltem confundere conantur*, &c. Eadem itaque rabie, vt nullus ſit, quem amplius timeant, in omnes quoque Principes, & ciuiles Magiſtratus, inſanientes, nullius hominum dominationem, etiam temporalem a fidelibus agnoſcendam, *Primamque libertatis partem, quam Chriſtus nos donauit, hanc eſſe prædicant, vt fidelium conſcientiæ, dum fiducia ſuæ coram Deo iuſtificationis, quærenda eſt, ſeſe ſupra legem erigant, & efferant: Conſcientiæ* inquiunt, *liberæ ſunt ab omni iugo legis*, &c. Atque ita Regnorum, & Magiſtratuum Imperia reſoluentes, in turpiſſimam omnium facinorum licentiam homines trahunt prætextu libertatis, quam ſibi vindicant, dum hominibus libertatem omnem adimunt, quod cum originali Iuſtitia, liberam arbitrij facultatem amiſerint, eamque Euangelicam appellant; quemadmodum ſe ſe Euangelicos iactant, vt flagitiorum ſuorum culpam omnem in Deum refundant, & ſe non homines, ſed bruta fateantur, quia nimirum, vt in ipſos feſtiuè ludit eruditiſſimus Beccanus, *Legunt in Euangelio Chriſtum iuiſſe ad nuptias, & bibiſſe vinum, Iudam habuiſſe loculos, & prodidiſſe ſuum Dominum, Mulierem in adulterio deprehenſam, pœnam euaſiſſe, Herodis filiam ſaltaſſe in conuiuio, hæc & ſimilia ex Euangelijs exempla excerpunt, vt pro diuinis dogmatibus obtrudant, at vbi legunt Chriſtum ieiunaſſe, lauiſſe pedes Apoſtolorum; pernoctaſſe in oratione, crucem ſuſtinuiſſe, hic libertini ſunt.*

Lib. 4. ad. uerſ. epiſt. Pelagij ca. 23.

Luth. d ſec. poteſt. d. Capt Babyl. & ep. contr. Cæſar. mād. Calui. inſt. lib. 4. cap. 10. §. 1. l. 3. c. 19 Zuinglus epiſt. 186. lib. 4. Melanct. ad c 13. epiſt. ad Rom.

de priail. Caluin pri. uil. II.

At dum inter ſe diſſidentes, alij Ariſtocratiam, alij verò Democratiam commendant, omnes in hoc concordes; dominationem appetunt, quam Miniſtri omnimodam vbique vſurpant: Nonne in Germania Lutherus, Papa Saxonicus dictus eſt? Zuinglius Turingi? Caluinus autem & poſt eum Beza Geneuæ, nonne ſacras, & publicas res ſuo geſſerunt arbitrio?

Hinc Sarauia paritatem illam, quam Miniſtri verbis extollunt, re autem exhorrent aduerſus Bezam irridet *Tanta* inquit, *eſt Naturæ vis, vt vincat etiam eos, à quibus impugnatur, æqualitatem inter Eccleſiæ Paſtores, qui Apoſtolis ſucceſſerunt: D. Beza eſſe oportere, alijque plures, cum eo hodie contendunt, & eminentiam Epiſcoporum damnant Tyrannidis, cùm ipſi interim æqualitatem, quam profitentur minimè obſeruent, conſtat enim D. Bezam collegis ſuis eſſe longè ſuperiorem. Et Ioannes Caluinus dum vixit plus auctoritatis in ſuos collegas habuit, quàm hodie Angliæ Primas in Coepiſcopos exerceat, nota loquor, vt impudentis fuerit negare quod res ipſa clamat, & ſcripta eorum teſtantur.* Eamdem ſibi vendicare Tyrannidem

Apolog. cō. tra Bezam. c. 3.

cæte-

Alex. à Alex. lib.5. cap.1.

Lib. 4. aſ uerſ. epiſt. Pelagi. ca. 23.

Luth. de ſec. poteſt. & Capt. Babyl. & ep. cont. Calamit. Caluin. inſt. lib.4. cap. 20. §.1. li. c. 19 Zuinglius epiſt. 186. lib. 4. Melanct. in c. 13. epiſt. ad Rom.

cæteri quoque Miniſtri, horum exemplo, vbique edocti, vt cuncta ex eorum libidine pendeant, primò nobilium infringere potentiam, nomenque Nobilitatis penitus ſupprimere ſtudent, quorum vel paululùm efferre caput nullum vnquam ſinunt, diſſidia inter vtrumque ordinem perpetua fouent, populi æmulationem in Nobiles prouocant, quorum maximam eis ſuſpicionem continuò incutiunt, vt pauidum vulgus quoquò lubet vertere poſſint, ſummos denique honores tribui plebeijs curant, quos artibus hiſce, ad ſuam auctoritatem tutãdam Clientes ſibi conciliant, quamobrem pax eorum comprimitur arbitrio, arma nutu eorum ſtringuntur, neque ipſorum detrectare iuſſa, aut ſcotentiæ obſiſtere vllus audet, ſed inter eos vnus dumtaxat, qui loquentia, fraude, arrogantia, audacia, & gratia apud potentiores valet, is in alios vſurpat imperium, cui cæteri inferioris ſubſellij Miniſtri, vel etiam inuiti, ſubiacere cogantur, omnes tamen quamuis vnius dominatus, cæteris inuiſus, veluti membra tuendo capiti conſpirantes, arreptam in cæcos illos Tyrannidem qui cæcos hoſce ſectantur duces, acerrimè aſſerunt, atque in hoc omni ſtudio concordes incumbunt, ne grauiſſimum iugum populus excutiat, adeò, quod tot ferant neceſſe eſt Tyrannos, quot Miniſtros alunt, ac re ipſa experiantur, ſi fateri velint, vt nullius ſæuior eſt dominatio, quàm eorum, quos natura ad ſeruiendum creauit; cum Auraicus Princeps à Catholica Religione deficiens vniuerſam Belgiam ad rebellionem excitaſſet, qui eius erat à Secretis, cuidam amico ſcripſit, Principem ſuum libertate cum ditione amiſſa, ignauæ multitudinis factum eſſe mancipium, & fore aliquando, vt viliſſimo Miniſtro authore, ipſe vel filij eius, turpiſſimè eijcerentur.

de priuil. Caluin. priuil. II.

Eamdem gubernationis formam apud Anglos reperies, quamuis in ipſo ſchiſmatis initio, omnem auctoritatem, & Iuriſdictionem ſpiritualem, & temporalem deriuari, & deduci à Regia Maieſtate, tanquam ſupremo Eccleſiarum Anglicanarum capite, ſtatutum ſit: at quo iure? indignum ſanè facinus, neque Turcarum Tyrannus hoc ſibi arrogat, pſeudo tamen Epiſcoporum magna eſt auctoritas, maximam autem Cantuarienſis veteris iure Primatus habet, id ægrè ferentibus Puritanis Miniſtris, quorum in eo Regno maior eſt numerus, haud ſanè impono, tritiſſima refero.

Caluino turciſm. l.2. c.16.

At nonne hæc ſumma, diraque Tyrannis? his igitur illud iure impingimus, quod monenti, vt populare imperium Spartæ inſtitueret, Lycurgus reſpondit, fac priùs Domi tuæ Democratiam, multi Duces Cariam perdiderunt, vrbs felix, quæ vnum præconem audit.

Apolog. cõtra Bezam. c.3.

Quod ſi ad calculum hi vocarentur, qui doctrinam ex moribus iudicant, ac ſi veritas in ore facinoroſi in mendacium degeneret, & ſol, quem pientiſſimus Pater, nedum ſuper bonos, verùm & ſuper malos æquè facit oriri, eorum flagitijs inficiatur, dum cæno, in quod radios effundit, minimè fœdatur, ſuæ profectò prauę doctrinę ipſos forſan puderet, quamuis deprauatis animis, nulla ſit formoſior effigies, quàm deformis, & horrida, nemo enim vitia ſua deteſtatur, ſed amat dum in illis eſt. Incipe à ſuperba mentis elatione, vitiorum omnium capitalium, præſertim verò Hæreſum, parente, *Quia niſi priùs in corde intumeſcerent, ad prauæ aſſertionis certamina non peruenirent, &c. Initium enim hæreticorum eſt, ſibi placere, Præpoſitos ſuperbo tumore contemnere, vnde proſilitur ad Schiſmata, inde foris nouum altare collocatur, atque hinc tot ex vna eademque ſuperbia genitæ, diuerſæ, & diſſidentes ſorores, quibus cognata ambitio, ſecretum virus, peſtis occulta, doli artifex, mater hypocriſis, liuoris genitrix vitiorum origo, criminum fomes, virtutum ærugo, tinea ſanctitatis, excæcatrixque mentium,* quæ vno nomine occupare faſtos vult, nec patitur quemquam in menſura honorum conquieſcere, vltra ſe cupiditas porrigit, quia ſicuri à fine incipit, non vnde venerit reſpicit, ſed quò tendat.

Greg. lib 3. Mora. c.17.

Cyprian li. 1. epiſt. 9.

Aug. d paſt. c.8.

Bern. in Pſal 90.

Sen. de ira lib.1. & d bene ſ. 2. Epiſt. 94.

Inſpice quam grauis, & intolerabilis arrogantia eorum ſit, quæ veluti ſuo iure prærogatiuam, & auctoritatem omnem ſibi tribuendo, omnes deſpicit, cunctaque infrà ſe ponit, legito obſecro, Lutheri, Melanctonis, Caluini, Bezæ, aliorumque Sectariorum libros, & audies, vt Dei gratia Eccleſiaſtes Chriſti, Euangeliſtas, Prophetas, Apoſtolos, ſe ipſos magnificentiſſimè apellant, Doctrinam eorum à Deo eſſe certò ſcire, arcanum Sancti Spiritus teſtimonium habere, ne poſſint errare, & Patres irridere, & contemnere, Concilia flocci pendere, Papam, Cardinales, Epiſcopos, atque adeò Principes omnes aſpernari profitentur, & non ſolum homines, ſed ipſos Angelos ſe iudicaturos impudentiſſimè iactant. Et dum noſtra execrantes ieiunia, quæ humana vocant commenta, ad conſcientias obligandas, *Quid tentatis iugum imponere?* clamitant, & maiori ſanè auctoritate, quàm Petrus, quem ipſorum figuram geſſiſſe dicunt, ſemina futuræ libidinis ſerunt, vndè illa ſalacitas, quam neceſſitatem vocant, quam effugere nequeat, qui homo ſit, ac ſi Deus liberam nobis voluntatem largitus non eſſet, quæ ſuo regeretur arbitrio, & Chriſtus beatos non dixiſſet illos: qui proprio conſilio, eunuchi, cælibem duxerint vitam. Paulus quoque Virginalem pudicitiam tantopere non commendarit, ſed eorum turpitudines ſilentio præterire ſatius erit, ne ſatyram rependere videamur, quamuis laceſſiti, & vim vi repellere ius non iniuria ſit, *Quoniam puſilli hominis & miſeri eſt repetere mordentem, vt mures, & formicæ, ad quos ſi manum admoueris ora conuertunt imbecillia, ſe lædi putant, ſi tanguntur.*

Luth in colloq Latio. c. d. morb. & & pericul

1. ad Corin.

Atque hi, proh dolor! qui vino & luxuriæ vacant, in venerem, & libidinem perditiſſimè proiecti, Angeli ſunt? Apoſtoli dicuntur, & veluti Euangeliſtæ è cœlo delapſi, ita excipiuntur, venerantur, ſuſpiciuntur, vt eorum mendacijs, delirijs, immò blaſphemijs, plus fidei habeatur, quam Hieronymis, Ambroſijs, Auguſtinis, vniuerſiſque Græcis, ac Latinis Patribus, quorum benè actæ vitæ innocentiam laudauit, memoriam recolit, & doctrinam ſectatur ſacroſancta Eccleſia Dei, quæ nec falli, nec fallere poteſt, quia ſpiritu ve-

Senec. d. ira. 2.

tu ve-

tu veritatis docetur & dirigitur.

Hi inquam ò tempora! ò mores! Sanctiſſimum Christi Vicarium, Purpuratos Patres, Sacros Epiſcopos, Venerabiles Sacerdotes omnes falsò impudenterque inſectantur: debet carere omni vitio, qui in alterum paratus eſt dicere, & duriores quàm in ſe ipſos non ſunt, arctioribus nos deuinciunt legibus, vt ne homines quidem eſſe velint, iiſdem ſenſibus iiſdem affectibus obnoxios quorum libidinibus ipſi vehementiùs trahuntur, & longè turpiùs aguntur, quapropter dum ſua, & maiora diſſimulant deterrima vitia, malaque facinora, aliorum minima exaggerando indigitant, virtutes autem prætereunt; Muſca ſi circum aliquod pannum ſerico, auroque contextum, floribus, violiſque variè depictum volitauerit, non ad hæc deſcendit, neque eorum pulcritudinem admirata immoratur, ſed ipſa contempta, ſtatim fertur olfactu ad extremam anguli partem, vbi vix puncti ad inſtar, labefactatum eſt, quo lapſa ſordem detegit, quam nemo animaduerterat, *Aliena vitia in oculis habemus à tergo noſtra ſunt*: Immò vbi nullum eſt vitium, falsò comminiſcuntur, nihilominùs obſcuri, & ſordidi generis detractorum ſcommata, & conuicia pronis auribus accipiuntur.

Senec. 2. de ira.

At quinam fuerint, & quales modò hi ſint, qui Cenſorium iſtud in Eccleſia munus ſibi tam audacter arrogant, & temerè vſurpant, quantumue in Eccleſiaſtica diſciplina profecerint, Idem aperit Eraſmus quem ipſi Sectarij plurimi nedum faciunt, ſed veluti Idolum venerantur: ipſe igitur de eis ſententiam proferat. ,, Vos ſtrenuè clamatis in luxum Sacerdotum, in ambitionem Epiſcoporum, in Tyrannidem Romani Pontificis, in garrulitatem Sophiſtarum, in preces, ieiunia, & Miſſas; Nec iſta purgari vultis, ſed tolli, nec omninò quicquam in receptis placet, ſed zizaniam euellitis cùm tritico, aut meliùs dicam, triticum euellitis pro zizania. At quid interim nobis profertis melius, & Euangelio dignius, vt ab aſſuetis recedamus? Circumſpice Populum iſtum Euangelicum, & obſerua num minùs illic indulgeatur luxui, libidini, & pecuniæ quam faciunt ij, quos deteſtamini. Profer mihi quem iſtud Euangelium, ex comeſſatore ſobrium, ex feroci manſuetum, ex rapaci liberalem, ex maledico benedicum, ex impudico reddiderit verecundum. Ego tibi multos oſtendam, qui facti ſunt ſeipſis deteriores. Excuſſæ ſunt è Templis ſtatuæ, ſed quid refert, ſi nihilo ſeciùs in animo colantur idola vitiorum? Nec video quo conſilio quidam tanto ſtudio demoliti ſint imagines, niſi vt eſſet conſpirationis Symbolum. Interim obtenditur horrendũ idololatriæ crimen. Sed quis nunc eſt tam lapis, vt putet lapidibus ac lignis ineſſe ſenſum? Et ſi qui tales ſint, quantulum erat negotij docere populum, imagines ad hoc tantùm repertas, vt imperitis memoriam adiuuent? Excuſſæ ſunt preces ſolemnes, ſed iam plurimi ſunt, qui nihil prorſus orant, cum frequens puraque oratio ſit Sacrificium maximè proprium Chriſtianis. Abrogata eſt Miſſa, ſed quid illi ſucceſſit ſacratius? Non enim iam confero ritus cum ritibus, inductos cum relictis. Numquam illorum Eccleſias ſum ingreſſus, ſed aliquando vidi redeuntes à concione veluti malo ſpiritu afflatos, vultibus omnium iracundiam ac ferociam miram præ ſe ferentibus, neque quiſquam erat omnium, qui mihi vitis aliquot honeſtis comitato deferret honorem, quem exhibemus quibuslibet, præter vnum ſeniculum; ſic opinor diſcedunt milites à concione ducis ad prælium, & & ad *thurion alcin* exhortati. Quis vnquam vidit in illorum concionibus, quemquam pro peccatis ſuis fundentem lachrymas tundentem pectus, aut ingemiſcentem? Iam quanta pars ibi conſumitur, in laceranda Sacerdotum vita, ac ſi verum narrant, frequenter in ijs ſermonibus, qui magis ſaciunt ad ſeditiones quam ad pietatem? Abrogata eſt confeſſio, ſed interim ne Deo quidem confitentur plurimi; Abiectus eſt cum ieiunijs ciborum delectus, ſed interim grauitèr indulgetur crapulæ: Et ita quidam effugerunt Iudaiſmum, vt cæperint eſſe Epicurei: Protritæ ſunt cærimoniæ, ſed nihil acceſſit ſpiritui, immò multum deceſſit, meo quidem iudicio. Cæremonias quaſdam Iudaicas obſeruauit Paulus, ne Iudæos alienaret ab Euangelio, ſaltem hoc animo non erant omnes cæremoniæ reijciendæ. Neſciebant Apoſtoli præſcriptos ieiuniorum dies, verùm ſed vltro iniuſſique ieiunabãt quotidie. Neſciebant ciborum diſcrimina, ſed ſpontè viliſſimis vtebantur, ſummamque in omnibus frugalitatem obtinebant. Nemini præſcribebatur leguminum eſus, ſed vltrò leguminibus erant contenti, ſi res ita tuliſſet. Nulli interdicebatur vſus vini, ſed Timotheus volens tam viuebat abſtemius, vt Paulo monitore eſſet opus, qui præſcriberet modicum vini vſum ad fulciendam corpuſculi imbecillitatem. Paula mater Euſtochij, nec Hieronymi, nec Epiſcopi ſenis auctoritate perpelli potuit, vt anus, vel in morbo guſtaret vinum. Si libertatem Euangelicam amplectimur, ſic excutiamus legis iugum, vt charitas plus vltro præſtet, quam lex imperabat. Excuſſum eſt iugum humanarum conſtitutionum, ſed vbi ſunt qui ſubmiſerunt ceruicem ſuaui iugo Domini? Et interim conſtitutiones humanæ, conſtitutionibus humanis, immò parum humanis mutantur. Titulus modò mutatus eſt, vocatur enim verbum Dei; cæterum res adeò nihilo eſt mitior, vt complures boni viri præferant vltroneum exilium iſti magnificæ decantatæ libertati. Atque adeò proceres quidam, & Anteſignani iſtius factionis, quum nondum ad Epiſcoporum dignitatem, opes, ac ditionem peruenerint, tamen eiuſmodi ſpecimen de ſe præbent, vt ego me malim in Epiſcoporum, quàm in horum poteſtatem tradere, ſi detur optio: malimque Cæſaris potentiſſimi ferre iugum, quàm quorundam magiſtratuum Euangelicorum, quamuis humili ſorte, ſic excutiunt iugum hominum, qui

Epiſt. ad n. pseud. Euã.

veſtro

„ veſtro Euangelio ſubmittunt ceruicem.
„ Magis vereor ne plerique pro graui iugo
„ hominum potent grauius iugum diaboli,
„ excuſſa eſt obedientia Epiſcoporum, ſed
„ ita, vt ne prophanis quidem magiſtrati-
„ bus pareatur. Olim Chriſtiani ſub ethni-
„ cis principibus quietè viuebant; ſtudioſè
„ cauentes, ne quam ſeditionis occaſionem
„ darent, exhibentes honorem, cui debeba-
„ tur honor, vectigal cui vectigal, tributum
„ cui tributum: hortabantur Chriſto initia-
„ tos, vt idololatris etiam magiſtratibus ob-
„ temperarent, pro illorum incolumitate
„ quotidie Deum orabant; At iſte populus
„ tam Euangelicus, etiam Turcarum Prin-
„ cipi dicitur deteſtabilis, quem ait ſeditio-
„ ni natum. Quos ſubinde tumultus exci-
„ tat? quoties quàm leuibus de cauſis pro-
„ currit ad arma? ne ſuis quidem Eccleſia-
„ ſtis obtemperans; niſi dicant blanda auri-
„ bus profligandi etiam, ſi liberius in vitam
„ illorum inuehantur, aut ab opinione diſ-
„ ſentiant. Initio tantum non Deus erat
„ illis Lutherus, nunc iiſdem prorſus delirat,
„ quod nouum de Euchariſtia dogma non
„ recipiat. Nouam vero libertatem Euan-
„ gelicam, impune facere, ſentireque quod
„ cuique libitum eſt. Paulus iubet tradi
„ ſatanæ eum, qui contra naturæ pudorem
„ nouercam duxerat vxorem, hortaturque
„ diſcipulos, vt ſubtrahant ſe ſe à conſuetu-
„ dine fratris inordinatè ambulantis. Cum
„ his vero, qui manifeſtis vitiis infames ſunt,
„ ne menſam quidem vult haberi commu-
„ nem. Nunc circumſpice mihi ſoliditatem
„ iſtam Euangelicam, quot habet adulteros,
„ quot temulentos, quot aleatores, quot
„ decoctores, quot aliis infames? Et hos
„ quidam habent etiam in delitiis, tantùm
„ abeſt, vt vitent. Apoſtoli quo magis vaca-
„ rent Euangelio, aut abſtinebant ab vxori-
„ bus, quas ducere tum licebat, aut legitimè
„ ductas vertebant in ſorores. Nunc floret
„ Euangelium, quod Sacerdotes, & Monach.
„ contra leges certè humanas, contra pro-
„ feſſionem ſuam ducunt vxores. Condo-
„ netur hoc, circunſpice num caſtiora ſint
„ eorum coniugia, quàm aliorum, quos du-
„ cunt pro ethnicis. Agnoſcis opinor, quas
„ hic fabulas tibi poſſim referre ſi libeat.
„ Neque enim neceſſe eſt vt notiſſima feram,
„ quæ vel magiſtratibus, vel plebs reclaman-
„ te aut conniuente magiſtratu publicitus
„ deſignauit. Profligatus eſt Monachiſmus,
„ ſed vtinam cum cuculla ſimul excuſſiſſent
„ vitia, quæ huic hominum generi dicunt
„ eſſe peculiaria. Quid refert poſuiſſe cu-
„ cullum, ſi manet obtrectandi morbus, ſi in-
„ uidentia, ſi impudentia, ſi philautia, ſi
„ fucus & ſimulatio, ſi otium, ſi cibus alie-
„ nus, ſi procacitas, & oberrandi libido, ſi
„ rerum alienarum curioſitas, ſi vindictæ cu-
„ piditas, ſi animus ad iracundiam præceps?
„ Mihi videtur nouum Monachorum exori-
„ ri genus, altero ſceleratius, de malis lo-
„ quor Monachis. Nota mala, mala non
„ ſunt, inquit ille; ſtultum eſt igitur mala
„ mutare malis, dementis etiam mala muta-
„ re deterioribus. Atque interim dum ne-
„ minem amant præter ſe ſe, dum nec Deo,
„ nec Epiſcopis, nec principibus, ac magi-
„ ſtratibus obtemperant, dum mammonę, gu-
„ læ ventri & inguini ſeruiunt, poſtulant ha-
„ beri pro Euangelicis, & Lutherum magi-
„ ſtrum profitentur. At qua fronte Lutherũ, &c.

ò vtinam Principes illi, quorum inter epulas pſeudo Epiſcopi, & iniquitatis Miniſtri huiuſmodi Scommata, & dicteria in ſacroſanctam Pontificis Maieſtatem, Curiamque Romanam ſcurriliter ingerunt, hinc propriis oculis aſpicerent quanta ſit illius Curiæ modeſtia, & pietas, vtque ſanctiſſimi Capitis ſui exemplo forma Chriſtiani Gregis ſit, hinc verò mores eorum, quos habent animarum Paſtores, æqua lance penſitarent, vt re ipſa diſcere poſſent quod, nemo ſine crimine viuit. Optimus ille eſt qui minimis vrgetur.

At quid moribus cum doctrina? ſuper Cathedram Moyſi ſederunt Scribæ, & Phariſæi, quæcunque dixerint vobis ſeruate, & facite, ſecundum opera eorum nolite facere, Matth.c.23.
admonet Chriſtus. Quod ſi doctrina ex moribus diiudicanda ſit, ſententiam in ſe ipſos iam protulerunt,

Quàm verò dedeceat bonum, & prudentem virum viliſſimis hiſce Impoſtoribus, ignauiſſimiſque Planis aures præbendo conniuere, dum exiſtimationem, & dignitatem alienam immaniter carpunt, & lacerant, non diſſero, ſatis enim ipſa natura admonet, quæ ius idem, quod in nos ipſos ſtatuimus, in alios quoque ſtatuere præcipit, virtus vt honeſtis rebus propitia eſt, ita turpibus irata eſſe debet. *Remoue à te os prauum*, inquit Salomon, *& detrahentia labia procul ſint à te*, &c. Et ſi ſapientis eſt peccatis iraſci, & turpia exhorrere, magis grauioribus iraſci, & turpiora vehementiùs execrari debet: quid autem fœdius, quid indecentius quàm impuriſſimum funeſtiſſimumque omnium vitiorũ mancipium ſacroſanctæ Pontificis Maieſtati turpiſsimè detrahere? Balaam, & ſi ſceleſtiſſimus, populo tamen dira imprecari noluit, cui benedixerat Deus: Cenſorum verò poteſtatem, ab omnibus iudiciis, & occaſionibus, liberam eſſe Romani cenſuere, ne ii qui omnium iudicio ſapientiſsimi, ac integerrimi habiti fuiſſent, aut calumniis obtrectatorum, aut ſordidorum hominum ſententiis Liu. l.35.
opprimerentur; & iure ſanè optimo laudata eſt Conſtantini magnificentia, qui accuſatorios libellos à presbyteris, & Epiſcopis ſe ipſos inuicem accuſantibus, propoſitos lacerari mandauit, cum diceret, iniquum videri, vt qui omnium Ciuium mores, ac famam iudicarent, aliorum ipſi ſententiis, ac iudiciis cadere, ab eodem Conſtantino quoque legem editam tradunt, qua Sacerdotibus longè plus honoris quàm Regibus deberi mandauit, in illis enim Chriſtus venerari qui Marc. Marul lib.3.c.5
vicem eius in terra gererent, non in illis, qui terræ imperant. Alexander Magnus vrbe Thebanorum ſubacta liberos omnes homines Aelian de var. hiſt. lib. 13.
ſub haſtam captiuos redegit, Sacerdotibus dumtaxat exceptis, cuique igitur licebit impune ſacro ordini, ſanctæq; ſummi Sacerdotis Maieſtati, cui & Regia ineſt dignitas, & poteſtas, mendaciſsimè detrahere, *Nolite tangere Chriſtos meos, & in Prophetis meis nolite malignari, qui vos tangit inquit Chriſtus, pupillam oculi mei tangit*, ſed quàm benè de his, qui veluti canes ad latrandum, & morden-

Lib. 1. Hiſt. Rom. in Cõcion. Audio nu.

dum nati, vſum in naturam vertunt ſcripſit Nicephorus. *Illos verò magis etiam ſum miratus, qui Imperatores ſimul, & Patriarchas falſis maledictis inceſſere, ac impudenter proſcindere audent. Sed hi admiratione omnium maxima me affecerunt, qui tàm falſa maledicta ſua mandare literis non dubitarunt. Nam conuincia, quæ lingua proferuntur, ſtatim aura diſſipat. Quæ verò ſcribuntur, & libris imprimuntur, diutiùs, & grauiùs eos, quos læſere iniuria, premunt, auctoritate à ſcriptura petita, & longo tempore ſe iactante. Ignoro autem vtrum, nec ſcio qua gratia hæc facere ſtudeant, aut cuius lucri ſpe in talia præcipitia incurrant. Nam ſiue vt ſingularem ſuam improbitatem expleant, adeò falſa maledicta congerunt, malè faciunt, ac turpiter admodum, ſuoque (quod aiunt) capiti nocent. Nam improbitatis ſuæ monumentum produnt poſteris, quod cùm bene dicendo, & celebranda veritate innoteſcere auditoribus licuiſſet, plauſtris conuiciorum in innocentes effundendis ſemet ipſos traducere publicè maluerunt: haud ſecus ac ſi is, cui liceret in terra continenti beatè ſecurèque viuere, in Atlantici maris tempeſtates ac fluctus vltro ſe conijcere. Scelerum porrò exempla ſcriptis ſuis proponere poſteris, & interitus eorum ſponte rerum fieri: id verò quæ præcipitia non meretur, cum duplicibus criminibus ſe ſe obſtringant?* At inſpice rogo, pie lector, & cogitatione intuitor, incertam multitudinem, diſcordem, ſeditioſam, impotentem in perniciem alienam, ſuamque pariter exultantem, poſtquam Sanctæ obedientiæ iugum fregit, vti traditam à Deo poteſtatem ligandi, atque ſoluendi non metuens, Cruci nullum honorem habeat, Sanctorum cultum repudiet, ſacras imagines aduerſetur, Sacrificium Corporis Chriſti exhorreſcat, Miſſas refugiat, cælibatum, & Caſtitatem pro nihilo ducat, virtutes omnes eliminet, in cuncta decora ruat, Purgatorium ignoret, imaginarium Infernum ignem prædicet, donec ſuo periculo verum eſſe experiatur, Deum Opt. Max. malorum omnium authorem ſibi effingat, immò nullum eſſe Deum operibus aſſerat: & boni, & æqui amans Iudex eſto.

CAPITIS DECIMI.

EXPVNCTIO.

NVllus hic locus, expungendus, aut reſtituendus erit poſtquam Momus rapſodiam conuiciorum concinnauit, & ſatyram impudentiſsimam, hoc poſtremo capite, nullo auctore contexuit.

N. Primum itaque obicit, Papam libidine dominandi, in præceps abijſſe, & contra mores maiorum, contra leges, conſtitutiones, condere exorſum, quibus Chriſtianos ligauit, vnde offendicula, & ſimultates inter æquè Chriſtianos.

MAgnam ſanè Romani Pontificis dominationem prædicas, ingens, & arduum potentiæ culmen eſt quidem, fateor, ſed Eccleſiæ, quæ terrenis Imperijs potior eſt, poteſtate ſibi à Deo tradita non prædatoria inuaſione vſurpata, neque vltra ſuos fines iniuſtè protracta ditioni namque, cui Chriſtus vniuerſi Orbis fideles ſubiecit, & quoſcumque ligandi & ſoluendi auctoritatem contulit, nihil addi poteſt: non ergo dominandi libidine, ſed proprio iure, Pontifices Romani leges coactiuas, & pœnales condunt, prout neceſſitas exigit; mores non ſemper iidem, temporum viciſſitudine mutantur, & quæ noua emergant, nouæ legis præſcripto indigent.

Nonne vos, qui in circuitu ſemper ambulatis, nunquam vobis ipſis conſtantes, factiones veſtras quotidie editis, eaſdem abrogaris, abrogatas reuocaris, atque ad circumueniendam rudem plebeculam, noua in dies commenta excogitaris?

Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis.

Nullam tamen ex tot Pontificis ſanctionibus, Maiorum moribus, aut diuinis præceptis contrariam afferre poteris, Canonicum ius omne rimatione percurrito, literas Summorum Præſulum cunctas euoluito, concinnè ſibi vniuerſa congruere, & neminem niſi propriæ ſalutis cauſa eis obligari comperies. Offendicula ex illis nemini pacta niſi ijs, quibus lapis ille angularis, electus, & pretioſus, lapis offenſionis eſt.

Simultates inter æquè Chriſtianos hinc obortas, adeò oculatus non ſum, vt inter fucos, & tenebras mendaciorum tuorum videam, ſed Pontifices conſtitutionibus ſuis paci, & incolumitati omnium fidelium conſulere, honorem, & gloriam Dei ſpectare, Imperiorum, & Regnorum tranquillitatem, priuati otij, propriæ vtilitatis incurioſi, intueri potiùs animaduerto, Sectarijs autem eadem ratione diſcordiæ, qua offendiculi cauſa ſunt.

Cur autem & eos, æquè ac nos, qui Catholici ſumus Chriſtianos appellaueris, non ſatis percepi, quamuis enim vno, eodemque baptiſmate omnes renaſcamur, atque Eccleſiæ aggregemur, Apoſtatæ tamen, perfugæ, & hæretici non eodem pacto Chriſtiani poſſunt dici, poſtquam Chriſti non eſſe apertè profitentur, ideò non Chriſtiani, ſed hoc nomine repudiato, Lutherani, Zuingliani, Caluiniſtæ, Hugonotti, & Proteſtantes vocantur: vnde Hieronymus Dialog. contr. Luciferan. ad finem: *Si alicubi audieris eos, qui dicuntur Chriſti, non à Domino Ieſu Chriſto, ſed quoquam alio nuncupari, vt puta, Marcioniſtas, Valentinianos, Montenſes ſiue Campenſes, ſcito non Eccleſiam Chriſti, ſed Antichriſti eſſe Synagogam, &c. ipſi enim ab Eccleſia ſponte ſe proijciunt*, inquit Ambroſ. ſerm. 50. *& de cœtu Sanctorum nullo compellente euadunt recedendo à nobis, quia & ſi nobiſcum, ex nobis tamen non erant*: 1. Ioan. 2. *licèt autem Eccleſiæ auctoritatem ſibi vindicent, dum extra Eccleſiam ſunt, ſimiæ ſunt*, ait Cyprian. epiſt. ad Iubaian. *& homines videri volunt*, erras igitur cum M. Antonio, cuius ore blaſphemas. *Nos qui apertioribus oculis obſeruaſſe dicit, doctrinam illarum Eccleſiarum, quas plurimas Roma ſibi excitat aduerſarias, & à nobis acriter reprehenduntur, à noſtris Theologis impugnantur, à vera primitiuæ Eccleſiæ doctrina, vel nihil, vel parum admodum aberrare, eaque non vt re vera*

Card. Bell. de Eccleſ. milit. lib 3. cap. 4.

In ſuo Conſilio profeſſionis.

hæ-

hæretica ſint, aut falſa, ſed quia ſenſui, corruptiſque Romanæ Curiæ moribus, ipſiuſque humanis Conſilijs, & inuentis aduerſentur, &c.

Verba impia, impiiſſimo hæretico digna: at quid hoc eſt, niſi Aſſertorem ſe exhibere earumdem hæreſum, quas vniuerſa Concilia ab ipſius Eccleſiæ ortu, ad hanc vſque diem, habita damnarunt? eadem enim à Luthero, Caluino, cæteriſque impietatis Magiſtris, è Cathedra peſtilentiæ tenouantur, quæ iam cecidere, nihil ergo, vel parum admodum à vera doctrina aberrant Anabaptiſtæ? Zuingliani, Huſſitæ, Lutherani, Puritani, Picarditæ, Genſij, Hugonotti, Enthuſiaſtici, Proteſtantes, cæteræque Sathanæ Synagogæ, quarum ſupra quingentas octuaginta in hac veſtra Babylonia enumerantur? erraſſe ergo Concilia dicit, quæ nouam earum doctrinam falſam, & hæreticam iudicarunt, cunctæ autem, præterquam in neganda Romani Pontificis poteſtate, in omnibus ab inuicem diſſident, quàm igitur ex eis à primitiuæ Eccleſiæ ſenſu non diſcrepare oſtendet? vna eſt Eccleſia, in terra vnius labij, quæ ſemper idem docuit, & aſſeruit, qui vna dumtaxat in ea Cathedra, ſuper Petram fidei, vnius Petri fundata reperitur, à cuius doctrina nulla eſt ſecta, quæ non diſcrepet, in his, quæ noſtræ fidei præcipua ſunt; Vulpeculæ Sampſonis vos eſtis, quæ cauda tantùm iungebantur, vix extrema hac parte cohæretis, vt omnes à Romanæ Eccleſiæ obedientia deſciſcatis: cæterum autem, tot ſententiæ, quot capita, vbi ergo vnitas illa ſpiritus, quæ vinculo pacis ſeruatur? cuius arcano teſtimonio corda veſtra obſignantur? quot igitur ſectæ, tot ſpiritus Dei, qui cuique diuerſa, & quæ ad inuicem repugnantia pro libito doceant, Turris Babel diuerſitate linguarum confuſa, Bellua multorum capitum; quid mirum, ſi vbicunque nouum ſerpit veſtrum Euangelium, continuò diſſidiorum, & ſeditionum flamma graſſatur, quæ ſanguine ingentis multitudinis vix ſedatur, dicat Germania, dicat Belgium, dicat Gallia, an à Pontificum legibus, vel à Lutheri, & Caluini nouitatibus, tot vſtiones, tot cædes, tot denique mala perpeſſæ ſint, quorum adhuc veſtigia manent.

N. Matrimoniorum tàm innumera excogitata obſtacula, affinitatis, publicæque honeſtatis, cognationis ſpiritualis, legalis, & conſanguinitatis, &c.

At nonne has longè ante Lutherus, Melancton, Brentius, Chemnitius, Caluinus, & Beza in nos iecere calumnias? cur igitur pueriles eorum ratiocinationes, ab Illuſtriſſimo Card. Bellarmino confutatas lib. 1. de matrim. non dicis? eiuſque reſponſa non refellis, ſi tantum tibi tribuis? Nonne eandem graduum prohibitionem, rationis inſtinctu, ipſa natura perſuadet, atque lex honeſtatis omnibus præcipit, qui homines, & non bruta ſunt, in luxuriam proiecta, eamque nedum apud Hebræos viguiſſe in Leuitici cap. 18. legitur, vide Card. Bellar. lib. 1. de matrim. cap. 24. verùm apud Romanos quoque, & arctiùs quidem ſeruatum teſtatur Plutarchus, quæſt. Rom. 6. qu. *Antiquitùs enim ſanguine iunctas Romani non copulabant ſibi matrimonio, & ne nunc materteras, aut ſorores, ſerò conceſſum fuit, vt ducere conſobrinas liceret, idque populari indulgentia, potiùs toleratum fuiſſe, quam liberè decernente Senatu*, idem Plutarchus ibi, *Vir quidam pecunia indigens, aliàs honeſtus, & gratia populari nemini inferior, conſobrinam habere putabatur, vxoris loco, ad quam hæreditate dos magna peruenerat, eaque ratione diues ipſe eſſe, cui cum eſſet eo nomine dies dicta, populus omiſſa cauſæ cognitione eum abſoluit, decretoque facto, nuptias conſobrinarum permiſit publicè, coniugio autem ſuperiorum graduum interdixit.* Ius etiam Ciuile, quod naturali ratione dirigitur, idem ſtatuit, toto tit. ff. De gradib. affinit. Ambroſ. ep. 66. ad Pater: neque ab eo diſſentit Ius Canonicum cap. ad Sedem 35. qu. 5. diuerſa tamen graduum ſupputatione vtitur, in qua non perſonarum conſiderat numerum, vt Ius Ciuile, ſed diſtantiam graduum, ab ipſo ſtipite, quia cum perſonæ non coniungantur per lineam tranſuerſam, niſi ratione ſtipitis vndè originem ducunt, eodem gradu diſtare, vel coniungi neceſſe eſt, quo à ſtipite longè abſunt, vel ei propiùs accedunt cap. quod dilectio, & cap. fin. de conſang. & affinit. vbi aduotant Canoniſtæ, atque hanc rationem egregiè tuetur Card. Bellar. d. lib. 1. de matrimon. cap. 26. Arctiſſimam verò olim de matrimonijs contrahendis fuiſſe cenſuram, ex eo deprehendi poterit, quod vniuerſa Eccleſia commota fuerit, vbi Gregorium ad quartum graduum eam redegit, quæ ad ſeptimum vſque ſeruata hactenus fuerat Cardin. Baron. tom. 8. anno 604.

Card. Bell. de Eccleſ. milit. lib. 3. cap. 4.

In ſuo Conſilio profectionis.

Idem quoque in cognatione ſpirituali non recens, ſed antiquiſſimum ius Eccleſia ſtatuit. S. Bonifacius Germaniæ Apoſtolus meritò nuncupatus, anno 734. Notholemum Epiſc. Dorouenſem in Anglia, de hoc conſuluit Card. Baron. tom. 9. eod. anno. Zacharias Papa in Synodo Romana eamdem innouauit prohibitionem Card. Baron. tomo præd. ad eundem annum, legalis verò cognationis impedimenta addit Eccleſia, probauitque Trid. Syn. ſeſſ. 24. quid igitur mancipiorum Synagoga viliſſima redarguere audet? ſi rationem exigit à Theologis, & Canoniſtis addiſcet, ſi poteſtatem negat toto errat cœlo, conſulat Card. Bellarm. lib. 1. de matrimon. cap. 21. 31. & 32. Matrimonium eſt contractus, verùm & Sacramentum à Deo inſtitutum, neque contractus à Sacramento apud Chriſtianos ſeiungi poteſt, plus igitur iuris in illud tribuit Imperatoribus, qui legibus ſuis ſimilia prohibuere, quàm Eccleſiæ, & Summo Sacerdoti, cui vni, non Imperatori ampliſſimam Chriſtus dedit ligandi, & ſoluendi facultatem, impius es, reſipiſce.

Et quoniam eiuſdem eſt Imperij deuincere, & reſoluere, non Ciuilis Magiſtratus, non Imperatoris, aut cuiuſuis Principis ſecularis, ſed Romani dumtaxat Pontificis erit, eadem ſubmouere impedimenta, & ſuper eis diſpenſare, quæ ius humanum ſtatuit, non quæ iure naturali ſunt interdicta, & quamuis Imperatores hac de re leges tulerint, eæ tamen vim nullam ex ſe habent, ſed à confirmatione Pontificis recipiunt, Theodoſius legem condidit, qua conſobrinarum vetuit coniugium l. 2. C. Theod. de inceſt. nupt.

Ambroſ. epiſt. 76. Aurel. Victor in Theod. filij ipſius contraria ſanctione, eam ſubrogarunt l. celebrandis C. de nupt. & hanc noua conſtitutione, Iuſtinianus confirmauit §. duorum Inſtitut. de nupt. vtramque damnauit Gregorius Papa, ſtatuitque inter conſobrinos non eſſe licitum matrimonium, cap. quædam 35. qu. 2. cuius decretum Imperialibus legibus prætulit vſus Card. Bellar. lib. de matrim. cap. 32.

Neque reſpondeas Imperatores, & Principes inter conſobrinos diſpenſare olim conſueuiſſe, apud Caſſiodorum lib. 7. formul. 6. quoniam & alia per vim, & iniuriam vſurparunt, non enim ſat eſt aliquid geſtum afferre, vt in exemplum transeat, niſi legitimè actum oſtendas, nam & Tyrannorum immanitatem, iniuſtitiam, cæteraque vitia, cuique imitari fas eſſet.

Hac verò diſpenſandi poteſtate ſemper vſos fuiſſe Romanos Pontifices, nemo eſt qui neget, Canones, & hiſtoriæ innumeris teſtantur exemplis, vetuſtiſſima conſuerudo comprobat.

Quod ſi de hoc dubitas, ipſius Chriſti verbis non credis, quibus claues cœlorum, ac deuinciendi, & reſoluendi poteſtatem Petro, eiuſque in Eccleſia ſucceſſoribus contulit: At contra negantes principia diſceptandum non erit.

N. Cancellariæ regulas excogitarunt, vt beneficia cuncta Romam trahantur, &c. annatas etiam ab omnibus Eccleſiaſticis ſoluendas &c.

HInc præfricta, ſcilicet hæretica fronte, duriùs furens, mendacia effutit, calumnias imponit, quæ rabiem inſani auctoris adeò apertam præſeferunt, vt ſola earum immanitas fidem omnem ipſis adimat, quamobrem nec refellendæ, ne agnitæ videantur, ſed irridenda potius eſt Sectariorum proprietas carpendi, & lacerandi, qua veluti homo à brutis, ratione diſtinguitur, ipſi ab alijs hominibus ſecernuntur, generoſæ beſtiæ vrgere, & mordere non ſolent, ignobilium viliſſimarumque pertinacia eſt: pudeat igitur cum Cypriano epiſt. 73. ad Iubaian. *inſanias, & ineptias hæreticorum noſſe*.

Romanum Pontificem in beneficia Eccleſiaſtica pleniſſimum ius habere, nemo dubitat, qui Chriſto vices ſuas Petro demandanti fidem habet, cum enim ipſum vniuerſæ Eccleſia Præſulem ſummum præfecerit, eidem quoque in ipſam Eccleſiam, eiuſque res, ſummam contuliſſe auctoritatem fateri cogimur, ſolus igitur Papa in beneficia Eccleſiaſtica iure proprio pleniſſimam habet poteſtatem cap. 2. de præbend. in 6. Clemen. I. vt lite pend. Bald. in l. reſcripta C. de precib. Imper. offeren. Cald. conſ. 12. de reſcript.

Quamobrem ad aulam eius accedendum eſt his, qui beneficium ab illo conſequi deſiderant, quoniam gratiam rogant, neque tamen hoc ita ſimpliciter verum eſt, quin ordinarijs reſidentibus, alternatiua beneficiorum collatio non ſit conceſſa, patronorumque iura, ſiue fundatione, ſiue dotatione, aut conſtructione Eccleſiarum, vel ſacellorum adepta, cuique non ſeruentur, vt coram ſuis ordinarijs eligere, & præſentare liberè poſſint, quæ cum lippis, & tonſoribus pateant vides impoſturas.

Cancellariam verò, apud ſedem Apoſtolicam, citra omnem recordationem, ſemper extitiſſe conſtat, cap. ad hæc de reſcript. cap. dura de crim. falſit. cap. porrecta de confir. vtil. vel inutil. licet certis regulis, quæ notis non conſignatæ, ore tenus communicabantur, primò per Præſidentem, deinde per Vicecancellarium regeretur: cuncta igitur mandatis, & formulis quibuſdam in ea gerebantur, quapropter cum nullus eſſet præſcriptus rerum ordo, veluti caſu negocia expediebantur, ipſæque regulæ fluxæ, & inconſtantes erant, hinc factum eſt, vt Ioannes Papa huius nominis XXII. primus omnium ſcriptis eas commendauerit, cæteri poſteà exactiùs abſoluerint, vide Polyd. Virgil. de inuent. rerum lib. 8. c. 11. & Gomeſ. ad Rubr. Regul. Cancell. qu. 1. malo igitur more, rem bene actam redarguit, Præſtationum etiam, quas dicant Annatas, iuſtiſſima pariter exactio eſt.

Sacerdotes Ægyptij diuites admodum erant, quorum ſinguli, vbi ſacris initiabantur, dimidiam redditum partem ſummo Sacerdoti perſoluere tenebantur, Ferdinand. Corduben. de annat. in princ. Campeg. eod. tract. num. 3. & Pontifici Maximo apud Romanos cuncti inferiores Sacerdotes, res ad victum, cultumque neceſſarias ſubminiſtrare conſueuiſse, ſcribit Alex. lib. 2. genial. c. 8. ſupremo Hebræorum Sacerdoti, ſingulis annis, Decimæ Decimarum debebantur.

Principes, & milites publicis redditibus alendi ſunt, Pater compellit filium ad alimenta ſibi præſtanda, Eccleſiarum ſtipendijs Clerici olim alebantur, ea de cauſa ſportulantes dicti, prout ex Cypriano animaduertit Cardin. Baron. tom. 2. anno 257. quibus poſtea Eccleſiarum bona ad vtendum, eorum morte ad Eccleſiam reuerſura, diſtributa ſunt, vnde beneficiorum origo, adnotat idem Card. Baron. tom. 6. anno 502.

Cur igitur Summo Sacerdoti, qui Eccleſiarum omnium gubernacula moderatur, animarumque noſtrarum curam gerit, & aduerſus nequiſsimos hoſtes pro nobis continuò excubat, & pugnat, cur & pientiſsimo Patri, qui filios verbis, & exemplis nutrit, & paſcit, decimas, & alimenta denegat impia hæreticorum crudelitas?

Ad ſubſidium enim neceſsitatum ipſius Pontificis, egentiumque S. R. E. Cardinalium ſoluuntur Annatæ, Ferdinand. Corduben. de annat. Gomeſ. ad Regul. Cancell. de exprim. valore in Imperator. benefic. iure igitur optimo ijs debentur, qui Eccleſiam regunt, boui trituranti os non eſt adligandum, quiſque ſtipendio militat, mercedem labor exigit, Eccleſiarum, & ſacellorum bona, quorum vſufructu Clerici potiuntur, meritò beneficia appellamus, quoniam à beneficentiſsimo Pontifice per beneficium, & gratiam conceduntur. Non ergo licebit Donatori tenuiſſimam redditum partem ad proprium vſum aliquando retinere, & hac lege ipſa conferre, vt cum illo onere ſuſcipiantur, iniqua admodum lex, & nimium iniuſta eſſet, quæ propria largienti, hanc facultatem adimeret, ingrati animi eſſet, beneficium pro beneficio

liben-

libenter, & hilari animo non rependere.

Quamobrem annatas probant Concilium Vienneuſe, laudarunt S. Thom. 2. 2. qu.88.art.1. Ferdinand. Cordubenſ. Campeſ. cæterique plures grauiſſimi ſcriptores, ſoli damnant Sectarij, quorum Anteſignanus impijſſimus eſt Carolus Molinæus, qui non iuſtitiæ gratia, ſed odio Pontificum more conſueto mouentur.

N. Tandem vt nihil ſuperſit, quod cæca non rimetur furore percita inſania, ſacrum impetit ſupremæ pœnitentiæ Tribunal, & Pontifices grauiſſimorum ſibi reſeruantes peccatorum abſolutionem, carpit atque redarguit.

Luth. in aſſert. art. 36. & de ſeru. arbit. Calu. inſtitut. l.8. cap.17.&18. l.3. c.2. §.1. c.21. §.4 & c.22. §.7 12. & in fin & cap.23.

SEd quid mirum pœnitentiæ forum ab eis aſpernari, qui homines libero expoliantes arbitrio, Dei voluntate, in peccata neceſſe compelli blaſphemant? dirum ſanè auditu, ipſiſque Ethnicis intolerandum. Platonem audi de Republica dialog. *Modis omnibus pugnandum eſt, ne Deus, qui bonus eſt, dicatur eſſe malorum cauſa, nec qui iuſtis legibus victurus eſt, verba hæc dicat in ſua Ciuitate, nec alium loquentem audiat: eſt enim probitatis, & vitæ communis, & legum, & Ciuitatum extrema corruptio.* Hinc Plutarchus aduersùs Stoicos: *Eos, qui Deum natura bonum, malorum cauſam ſtatuunt, contra communes notitias loqui, & infinitis partibus eſſe tolerabilius, imbecillitatem Deo tribui, dicique multa, vi quadam, improbè fieri, contra eius naturam, & voluntatem, quàm nullam eſſe libidinem, nullam ſcelus, quod non Deo auctori imputandum ſit,&c.* vndè ſicuti abyſſus abyſſum inuocat, peccatorum confeſſionem refugiunt, & exhorreſcunt, ipſorum enim, qui ſanctos ſe dicunt, quamuis capitalia, & enormia peccata, venialia tamen ſunt, quia Dei miſericordiam ſuo iure conſequuntur, vndè cum eis peccata non imputentur, ea confiteri non tenentur, ob impiam, ſed ridiculam arrogantiam.

Calu. inſt. l.2.c 8 § 59. & l.3 cap.4. §.28.

Id ipſum autem pœnitentiæ Tribunal, in primitiua Eccleſia antiquiſſimum eſſe, cui plures integerrimi, eruditiſſimique viri præfici conſueuerunt, Caſſiodorus, Sozomenus, & Socrates teſtantur, adnotat & refert Gomeſ.ad Rubr.Regul.Cancell.qu.1.

Grauiores verò, & atrociores caſus, ne Epiſcopi abſoluerent, ſed primæ Sedis Antiſtiti deferrent antiquiſſimo Eccleſiæ more ſeruatum eſſe, diſertis probat verbis, epiſtola 59. Syneſij Epiſcopi Tholemaidæ, data ad Theophylum Alexandriæ Epiſcopum, anno 410. vbi de Lamponiano, ob illatas in Iaſonem iniurias ab Eccleſia eierato, inquit, *Quamquam & lachrymas ex pœnitentia effuderit, & populus ſupplex illum excuſarit, at ego in his quæ viſa ſunt perſeueraui, ſoluendi verò poteſtatem ad ſacram Sedem, tantùm igitur mihi ipſi permiſi, ſi appropinquaret Lamponiano debitum fatale, ipſe vitæ exitus, vti tunc ſanè dies conſtitutu adeſſe videretur, omnibus permiſi affuturis tum presbyteris, vt eum ipſo communionem participarent, nemo enim ligatus mihi moriatur, verùm ſanitati reſtitutus, rurſus ob eadem reus fiat, & à diuina, ac benigna anima tua veniæ aſſenſum expectet, &c.*

Apud Card. Baron. 10.6. eod.anno.

Indignum igitur ſanè, ſummi vniuerſæ Eccleſiæ Præſulis iura, longiſſima, & vltra memoriam, annorum ſerie firmata, communi aſſenſu probata, & vſu præſcripta à paucis ſordidiſſimis, ac facinoroſiſſimis transfugis in controuerſiam vocari, ac de eis probationem exigi quaſi noua, & vſurpata eſſent iura, quandoquidem diuturna præſcriptio, quemque è plebe viliſſimum, immò prędones ipſos in ſua poſſeſſione tueatur. Quod veluti ægrè ferens, Eraſmus ipſe inquit, *Cæterum quod ludens ais, ab his, qui aſſerunt exigi probationem, non ab his, qui negant, & rurſus adfers è Sophiſtarum, aut iuriſperitorum Scholis prouerbium, Negatiua nihil probat; Primùm reſpondeo, legem iſtam Sophiſticam in decretis Eccleſiæ nullum habere locum, niſi fortè nun compelleretur ad probationem, qui negaret Chriſtum natum ex Maria Virgine, aut negaret matrem eius fuiſſe perpetuò Virginem. Ad hæc tu non ſolùm negas receptum dogma, ſed aſſeris tuum. Perinde quaſi quis ingreſſus fundum alienum, vi deijciat eum, qui à tritauo poſſedit, ſic negans eſſe illius, vt aſſerat eſſe ſuum: an ab hoc non exigetur probatio? Immò iura fauebunt poſſeſſori titulo præſcriptionis, etiam ſi quid defecerit in probatione. Si præſcriptio quinquaginta annorum repellit vindicatorem, & conſtabilit ius poſſeſſoris: nos plus quàm mille annis tenemus hoc dogma. Repellendus igitur eras, etiam ſi tantùm negares noſtrum dogma; nunc tuum nouum ſic aſſeris, vt velis nos à tam vetuſta poſſeſſione depellere. Et quando video te verſari in rethoricis, opinor te ſcire, in Anticategorijs, quoniam intentio coniecturalis à reo retorquetur in actorem, ab vtroque pariter requiri probationem, qualis eſt illa controuerſia inter cæcum, & nouercam, Occidiſti patrem, Non ego, ſed tu. Hinc fit vterque reus ſimul, & actor, & ab vtroque Iudex expectat probationem. Itidem vos dicitis. Meum dogma pium eſt; veſtrum autem hæreticum. Nos totidem verbis regerimus intentionem. Vides quàm ineptè tibi arriſerit prouerbium illud, Negatiua nihil probat. Denique ſic loqueris, &c.*

N. Hinc concludit: à Papæ obedientia diſceſſere Anglia, Boemia, Morauia, &c. Daniæ, Noruegia, Irlandia, Scotia, Magna pars Poloniæ, maxima Germaniæ, & Franciæ, itemque Belgiæ, & Geneua Italiæ propinquior.

AT quàm falsò, & temerè hæc obijciat nullo ſanè negocio demonſtrabo.

Nulla profectò ex his Prouincia eſt, in qua bona Catholicorum pars non ſit, qui auitum Romanæ Eccleſiæ cultum palàm non exerceant, ijs exceptis, quæ Britanniæ Regis ditioni ſubiacent, ex quibus tamen ſi Angliæ dimidium, Scotiæ partem haud modicam, Iberniam verò totam Catholicam profiteri Religionem dixeris, à veritate non aberrabis. Quamuis immanius, quàm olim Chriſtiani ab Idololatris exagitentur, carceri mancipentur, & vno dumtaxat inſtigatore deferente, quod vel ſacris intereſſe cogitarint proprijs expolientur bonis, torqueantur, crucientur, dilanientur. Noua autem confœderati Belgij Reſpublica, quamuis omnium hæreſum aſylum ſit, innumeros etiam Catholicos ſimul complectitur, Poloniæ, & Germaniæ Catholicorum longè maiorem eſſe numerum non dubito, in Gallia ſi immen-

O 2 ſam

Digitized by Google

ſam illius Regni multitudinem numerabis, catholicos centum pro ſingulo hæretico, certè reperies; ſed cogitatione totum Orientem percurrito, & vbique catholicorum ingentem videbis plebem, ne te ad noui Orbis Regiones vaſtiſſimas longius protraham, *Et tamen reſpondet Cyprianusq́ ad decipiendas aures ſimplicium, & abſentium mendacio numerus inflatur, quaſi & ſi verus eſset hic numerus, aut ab hæreticis Eccleſia, aut ab iniuſtis iuſtitia vincatur*, Catholica dicitur, & eſt Romana Eccleſia per vniuerſum Orbem, vnitate fidei, latè diffuſa. At ſectariorum Synagoga, cancellis arctiſſimis concluſa, Gallia, Hollandia, cæteræque Rebellantes Prouinciæ Puritanorum nomine cenſentur, Germani iu Lutheri verba iurarunt, Bohemi Huſsitæ & Anabaptiſtæ dicuntur, Angli Proteſtantes, qui ne ab antiqua, & vera Religione deſciuiſſe videantur, ſimiæ Catholicorum ſunt, omnes tamen Religione diſſident, neque tamen vnitas inter eos reperitur, quorum maxima pars Puritani ſunt, ab ipſis Proteſtantibus omninò diſcrepantes.

Geneua ſi Italiæ proxima, certè in Italia non eſt, eaque corruptos noſtri corporis, paucisſimos tamen Deo fauente, veluti ſentina excipiet humores. Vita erunt donec homines, &c.

R.P.BAPTI-

R. P. BAPTISTÆ FRAGOSI

SOCIETATIS IESV,

Syluenſis, ex Algarbio Luſitaniæ:

REGIMINIS CHRISTIANAE REIPVBLICAE, ex Sacra Theologia, & ex vtroque Iure ad vtrumque forum coaleſcentis.

TOMVS SECVNDVS.

Qui Pcincipum, ac Paſtorum Eccleſiaſticorum obligationes, ac iuriſdictionem complectitur: vbi etiam multa de religioſa gubernatione continentur.

NVNC PRIMVM PRODIT.

Baptiſta Fragoſus natione Luſitanus, ex Oppido Syluij in Regno Algatbiorum, ingreſſus Societatem Ieſu anno ſalutis 1577. die nona Ianuarij, ætatis ſuæ decem, & octo annorum votis quatuor ſe adſtrinxit, humaniores litteras vt moris eſt in Societate, ſexennium profeſſus eſt. Theologiam moralem Vlyſippone & Eboræ, multis annis cum ſumma laude docuit, vir apprimè doctus, & Iuris tàm diuini, quàm humani valde peritus, meritò prouocans totius iuris ſcientia eruditiſſimos quoſque è veteribus, Sancti Officij Inquiſitionis Bracharenſibus Qualificator, vir vitæ integerrimæ, ſui & rerum terrenarum contemptor octogenario maior religioſè deceſſit. Bracharæ die tertia Octobris anno ſalutis 1639. Cum tamen tantùm vixerit, vt opportunum tempus habuerit ad ſuos partus in lucem centiès edendos, eius tamen Opera ſolùm poſt mortem Auctoris prodierunt omnia; forſan humilitate ſcientiam vincente, quæ tamen tantò magis eminet, quantò maiori arte celatur. Meminerunt huius Auctoris valdè moderni Alegambe, in Bibliotheca Societatis Ieſu, & Bibliotheca Hiſpanica, Matthæus Koningius in ſua Bibliotheca vetere & noua, & alij. Scripſit Theologiæ moralis Tomos tres, qui in pretio à viris doctis habentur.

Primus ſic inſcribitur, Regimen Reipublicæ Chriſtianæ ad vtrumque forum, tum internum, tum externum pertinens Lugduni ſumptibus Gab. Boiſſar, & Laur. Aniſſon 1641. pars 1. in folio. Tomus tertius continet Æconomiam etiam Patrum in filios, & Domeſticos obligationes, & è contra Lugduni ſumptibus Philippi Borde, Laurent. Arnaud. & Claudij Bigaud ſociorum in folio. Secundus tomus inſcribitur. Qui Principum, ac Paſtotum Eccleſiaſticorum obligationes, ac iuriſdictionem complectitur, vbi etiam multa de religioſa gubernatione continentur. Sumptibus Laurentij Aniſſon, & ſociorum 1658. cum priuilegio Regis,

gis,& dedicatur Illuſtriſſimo,Nobiliſſimoque Domino D.Petro de Gratet Comiti Dù Bouchage Domino de Brengue. Sumimus tantùm autem ex eo quod ſpectat ad Romanum Pontificem, relinquendo quæ ſpectant ad alios Paſtores Eccleſiæ, & Inquiſitores, & Abbates, & Religioſos. Amplectitur autem obligationem circa diſpenſationes, circa cenſuras, &c.

LIBER PRIMVS.

DE SVPREMO SVMMI PONTIF. PRINCIPATV.

DISPVTATIO I.

De Obligationibus Summi Pontificis.

Quæ ſint Summi Pontificis obligationes in ſpecie.

§. I.

EPITOME.

1 *Obligationes Summi Pontificit, quales ſint in ſpecie, & vnde colligantur.*

2 *Obligationes ſanctiſſimi Petri tranſeunt ad ſucceſſores in Primatu.*

3 *Summus Pontifex quibus nominibus appelletur; eius obligationes Concilia varia declarant.*

4 *Papa dicitur, Sponſus Eccleſiæ, Ordinarius Ordinariorum, totius Orbis territorium illi eſt, diciturque Dominus Dominorum, Sol totius Orbis, & Eccleſiæ, cuius iura tuetur.*

5 *Papa delinquet ſi recuſat tueri Eccleſiam ob metum temperolem, vel ſi diſſimulet cùm poſſit: poteſt renocare leges ciuiles contrarias ſupernaturoli fini, vel excitantes od peccatum.*

6 *Item poteſt coguoſcere de negotijs ſæcularibus, quoties ad bonum ſpirituale, & ad finem ſupernaturalem opus fuerit.*

7 *Papæ competit leges condere etiam ad finem ſupernaturalem; & abrogare ſubditis etiam inuitis ſæculares leges fini ſupernaturali aduerſantes.*

Papa debet Eccleſiam tueri ſi detur ſchiſma, & conſeruare leges ſuorum prædeceſſorum, priuilegiaque maximè benemeritis conceſſa.

ABſoluta prima parte noſtri Regiminis Chriſtianæ Reipublicæ de obligationibus Principum, ac Magiſtratuum ſecularium, ſequitur dicamus de obligationi-
1 bus, ac iuriſdictione Principum, ac Paſtorum Eccleſiaſticorum; & quamuis ſingulas tantorum Patrum, ac Principum obligationes ſingulatim perſequi mihi labor pluſquam Herculeus videatur; ordiar tamen non ab alio Principe, ac Paſtore, quàm à Summo totius Reipublicæ Chriſtianæ Parente, ac capite, non tamen vt omnia, quæ de illius ſupremo Principatu, ac poteſtate tam ſpirituali, quàm temporali dici poſſent, plenè complectar, (id enim noſtris viribus onus impar porrò eſt) ſed vt aliqua perquàm breuiter, non tamen, vt par eſt, perſtringam.

Primò ergo quæritur, quæ ſint obligationes Summi Pontificis in ſpecie? Reſponde ex multis excellenrijs, ac prærogatiuis, quibus Chriſtus Dominus ſanctiſſimum Petrum exotnauit, & cæteris Apoſtolis antetulit, apertiſſimè conſtare, quibus obligationibus Summi Pontifices Petri ſucceſſores obſtringantur? Nam Petro dictum eſt à Chriſto Domino: *Paſce oues meos, paſce aguos meos*; hoc eſt, habe curam Petre mei ouilis, quod eſt vnum tantùm, Ioannis 10. ibi, *Erit vnum ouile, & vnus Paſtor*. Ergo vniuerſum gregem ſuum Petro Chriſtus commendauit, ac commiſit, vt ille Eccleſiam vnicam, & vnicum ouile amore paterno, & paſtorali foueret: ex quibus verbis, vt teſtatur Ambroſ. In cap. vlt. Lucæ, per hæc verba, *Paſce oues meas*, colligitur relictum fuiſſe nobis Petrum tamquam Vicarium amoris Chriſti, & quia omiſſis reliquis Chriſtus Petrum dumtaxat affatur, reliquorum etiam agnorum, ac totius ouilis curam commiſiſſe certum eſt: quod etiam tradit Epiphanius in Ancoratu, & Chryſoſtomus in eumdem locum, *Paſce oues meas*: conſonat Leo in ſermone de aſſumptione ſua ad Pontificatum: de toto Mundo, inquit, vnus Petrus eligitur, qui & vniuerſarum gentium vocationi, & omnibus Apoſtolis, cunctiſque Eccleſiæ Patribus præponatur, non ex alio fundamento teſte Gregorio lib. 4. epiſtolar. 32. niſi quia Petro totius Eccleſiæ cura eſt commiſſa: ipſi quippe dicitur, *Paſce oues meas*, ſub quibus verbis ex communi vſu loquendi intelligitur omnis actus paſtoralis. Idem enim eſt paſcere, quod agere paſtorem, ſiue eſſe paſtorem: ideo actus paſtoralis non eſt ſolum cibum ouibus adhibere, ſed etiam ducere, & reducere gregem, illumque tueri, regere, caſtigare, ac paternè illi præeſſe. Quare Chryſoſt. lib. 2. de Sacerdotio, ſemel, atque iterum ex illa voce dicta Petro, vocat præfecturam, officium Petro commiſſum, & Auguſt. in illo Matth. 24. *Fidelis ſeruus, &*

pru-

grudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, air. *Oues ipſas paſcendas, hoc eſt docendas, regendaſque Dominus Petro commiſit*: Conſentit Greg. in lib. de Cura Paſtorali, dum vocat paſtores, & curam paſtoralem, nihil aliud eſſe, quàm regimen: immò & culmen, ac lumen regiminis, ipſumque paſcere, regere, ac præeſſe interpteratur. Ex quo patet quot, quantæque ſint ſummi Pontificis obligationes ergà vniuerſum Chriſti Domini ouile, cùm ſit paſtor bonus, & optimus.

2 Probatur quia Summus Pontifex eſt legitimus ſucceſſor Petri, pari dignitate, & poteſtate; nam quamuis Petrus à Chriſto Domino habet poteſtatem ſupremam ad gubernandam Eccleſiam militantem, attamen ſicut Petro collata fuit primò à Chriſto Domino poteſtas, non vitalitià, ſed perpetuò in vniuerſos Chriſtifideles duratura, ſic etiam, ad eius ſucceſſores eadem poteſtas, vt in illis perennet, transfertur: eo quòd Papalis dignitas non ab hominibus, ſed ab ipſo Chriſto Domino, immediatè eſt inſtituta, quod eſt de fide vt conſtat ex Matth. 16. *Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*, & infra, *& portæ inferi non præualebunt aduerſùs eam*, quo loquendi modo ſignificatur perpetuitas ædificij extructi in illa petra, & conſequenter petram fore perpetuam, non in perſona Petri, ſed in cathedra, & ſucceſſione. Suar. de triplici, diſp. 5. ſect. 8. n. 1. in tract. 1. & diſp. 10. ſect. 3. num. 7. idque confirmat authoritate Gelaſij Papæ in Concil. 70. Epiſcopor. dicentis, Romanam Eccleſiam à Chriſto Domino Primatum habere, & Anacleti epiſt. 3. negantis ab Apoſtolis habuiſſe, idem Suar. lib. 3. de Primatu cap. 12. num. 2. & ſeq. à fol. 287. vſque ad 372.

Ratio potiſſima, quia obligationes Petro adhærentes tranſeunt cum Primatu ad ſucceſſores, tamquam res cum ſua cauſa, & onere l. ſi conuenerit, vt nomen, §. ſi fundus, ff. de pignor. acti. & l. ſi debitor. C. de diſtract. pignor. Tiraquel. de retract. ligna. §. 1. gloſs. 10. num. 13. Menoch. conſ. 297. num. 38. poſt Iaſ. in l. is cui opus, num. 2. ff. de oper. non nunciat. Socin. ſen. in conſil. 45. lib. 3. & Socin. iun. in conſ. 74. num. 8. lib. 3. dicentes, res tranſire in ſucceſſores cum ſuis qualitatibus. Cùm ergo Petrus Pontificatum, & regimen totius Chriſtiani populi à Chriſto Domino acceperit, & ipſe Petrus perſeueret, & viuat in ſucceſſoribus ſuis, omnes obligationes Petri in ſucceſſoribus perennat.

3 Ex diuerſis etiam nominibus oſtenduntur obligationes Summi Poutificis; nam dicitur Papa, hoc eſt Pater patrum, ſeu per antonomaſiam Pater, vt ſcribit Vualfrid. cap. 7. de rebus Eccleſiaſt. cuius meminit Azor. 2. par. inſtit. moral. lib. 4. cap. 4. §. porrò vera, item vocatur Chriſtianorum Pontifex, Summus Sacerdos, Summus Pontifex, vt legitur apud Euſebium in Chronico anno 44. & in epiſt. à Stephano Archiepiſcopo Carthaginenſi ad ipſum Damaſum, quam ſcripſit nomine trium Conciliorum Africæ: per hæc verba; Beatiſſimo Domino, & Apoſtolico culmine ſublimato S. Patri Patrum, Damaſo Papæ, &c. & infra ibi: Et Summo omnium Præſulum Pontifici. Quo etiam titulo vſus eſt Beatus Anſelmus in præfat. lib. de Incarnat. Verbi ad Vrbanum Papam, & Diuus Hieronym. in præfat. Euangelior. ad Damaſum. *Tu* inquit, *qui Summus es Sacerdos*; Sequitur Bernard. in omnib. Epiſtol. ad Romanos Pontifices, qui lib. 2. de Conſideratione vocat Summum Pontificem Chriſti Vicarium, quo etiam titulo vtitur Concilium Lugdunenſe ſub Gregorio X. vt habetur in ſexto titulo, de electione, cap. vbi periculum: atque ita cùm ſuceedat Summus Pontifex Petro in Eccleſiaſtica Monarchia, tam ex diuino iure, quàm ratione ſucceſſionis, vt patet ex auctoritate Conciliorum, & ex Græcorum, Latinorumque Patrum teſtimonijs, teſte Bellarmino, tom. 1. de Romano Pontifice, lib. 2. cap. 12. & 13. benè ſequitur non ſolùm Summi Paſtoris, ſed etiam Patris Patrum, Chriſtianorum Pontificis, Summique Sacerdotis, ac Vicarij Chriſti obligationibus circumdatum vndique Summum Pontificem, Petri ſucceſſorem exiſtere.

Has itidem obligationes declarant Concilia varijs in locis, puta Concilium Chalcedonenſe in Epiſtola ad Leonem, vbi vocat illum Caput Eccleſiæ, per hæc verba ibi: Quibus tu velut membris Caput præeras, & Act. 1. eiuſdem Concilij dicitur, Eccleſia Romana, Caput omnium Eccleſiarum. Et infrà ab eodem Concilio Chalcedonenſi in dicta Epiſtola ad Leonem, dicitur, Cuſtos Vineæ, ibi: Inſuper, inquit, contra ipſum, cui vineæ cuſtodia à Saluatore commiſſa eſt, id eſt contra tuam Apoſtolicam Sanctitatem, extendit inſaniam: & à Concilio Lugdunenſi generali dicitur Papa, Sponſus Eccleſiæ, vt habetur in cap. vbi periculum, de electione in 6.

4 Ad id quod ſcribit Bernard. in epiſt. 237. ad Eugenium Papam, monens illum, ne ſe arbitretur Eccleſiæ Sponſum, ſed amicum Sponſi, reſpondetur, quòd ſicut Papa dicitur Paſtor Eccleſiæ, Caput, ac Rector loco Chriſti Domini, ſic etiam dici Sponſum loco Chriſti; Bernardus igitur Pontificem monuit duntaxat, ne ſe principalem Sponſum Eccleſiæ exiſtimet, Nam principalis eſt Chriſtus Dominus Ioann. 3. Ipſe enim Eccleſiam ſpiritu ſuo fœcundat, & eius ſolius ſemine (quod eſt verbum Dei) naſcuntur filij. Pontifices autem cenſentur Sponſi, quatenus cooperantur in generatione filiorum, veluti miniſtri Verbi, & Sacramentorum, & filios non ſibi, ſed Chriſto Domino generant. Denique vocatur Summus Pontifex in Concilio Chalcedonenſi Act. 3. Epiſcopus vniuerſalis, vt conſtat ex tribus epiſtolis, à diuerſis Græcis ad Leonem Papam miſſis, quæ omnes ſic ordiuntur ibi: Sanctiſſimo, & Beatiſſimo vniuerſali Archiepiſcopo, & Patriarchæ magnæ Romæ Leoni. Quæ verba, vt ait Gregor. lib. 4. Epiſtola. 32. & alijs ſequentibus, oſtendunt Petro totius Eccleſię curam eſſe commiſſam à Chriſto Domino, quod idem eſt, ac ſi diceret Petrum eſſe à

Chri-

Chriſto Domino vniuerſalem Epiſcopum conſtitutum. Nec obſtat ſi dicas Romanos Pont. non ſe vocaſſe vnquam vniuerſales Epiſcopos, quia vt habetur in ep. 2. Syxti I. & in 2. Pontiani, & in 2. Stephani I. ſæpe Pontifices ſe nominarunt Epiſcopos Eccleſiæ vniuerſalis, quod etiam oſtenditur ex Epiſtolis Leonis primi 54. 62. & 65. Ex quibus omnibus luce clariùs patet, quot, quantiſque obligationibus Summus Pontifex ſit obſtrictus; cùm ſit Petri ſucceſſor, Pater Patrum, Princeps Sacerdotum, Vicarius Chriſti, fundamentum ædificij Eccleſiæ, Rector Domus Dei, Pater Ouilis Domini, Sponſus Eccleſiæ, Cuſtos Vineæ Dominicæ, Apoſtolicæ Sedis Præſul, Pater, & Doctor omnium fidelium.

Ex dictis ſequitur Papam eſſe Ordinarium Ordinariorum, & totius orbis, totumque mundum eſſe illius territorium, cap. cuncta per mundum 9. quæſt. 3. Gonzales ad regulam 8. cãcellariæ §. 2 procem. num. 44. poſt plures, quos ibi refert, ac ſequitur, nullumque in terris habere ſuperiorem dict. cap. cuncta per mundum, cap. licèt, cap. venerabilem, de electione. Flamin. de reſignatione, lib. 7. quæſt. 5. nu. 1. & 2. Maſtrill. de Magiſtrat. lib. 1. cap. 2. num. 4. Nec refert quod in procemio Decretalium, & in alijs locis nominetur Seruus Seruorum Dei: Id enim ad humilitatem intelligitur: quòd autem attinet ad poteſtatem eſt Dominus Dominorum, & quæcumque poteſtas eſt ſub cœlo, eſt in Summo Pontifice. Ita Bald. in d. procem. decretalium, num. 6. & Bartol. in conſtit. Henrici VII. in volumine poſt duos libros feudorum, quæ incipit, ad reprimendum, quos refert, ac ſequitur Azor. 2. par. inſtit. moral. lib. 4. cap. 19. quæſt. 1. verſ. Baldus, & Auguſtin. Barboſ. de inſtitutione Epiſcopal. offic. par. 1. tit. 3. cap. 2. nu. 18. ad finem. Facitque vnum Conciſtorium Papa cum Deo, Hoſtienſ. in cap. quanto, num. 11. de translatione Epiſcopi, per text. ibi Gomez de expectat. ſub num. 38. Gonzal. ſuper regula 8. §. 1. procemial. num. 5. Diciturque Imperator dum obtinet imperium Romanum, cap. Dominis, & ibi gloſſ. 1. diſtinct. 10. Bald. in l. reſcripta, num. 7. & 8. Cod. De precib. Imperat. offerend. vbi plura de excellentia Papæ: qui maior eſt Imperatore, & omnibus Regibus vniuerſis, & ſe habet erga illos, veluti Sol erga Lunam, & Stellas, cap. ſolitæ, de maiorit. & obedient. vbi gloſſ. verb. inter Solem, & Lunam, hoc bene demonſtrat, Bald. in cap. bonæ il ſecundo, num. 10. de poſtulatio. Prælator. vbi ait Papam habere admirabilem potentiam, & præeſſe Eccleſijs, ſicut Sol præeſt planetis.

5 Ex hoc etiam demonſtratur Papam teneri iura Eccleſiæ tueri, nec debere negligere, qui alios in ſua iuſtitia fouet, cap. quoniam intelleximus, de immunitate Eccleſiæ in ſexto, circa medium, Bellamer. conſ. 40. num. 22. verſ. ad ſecundum quæſitum. Similiter tenetur ius diuinum tueri vſque ad ſanguinem, & animam: cap. ſunt quidam, 21. quæſt. 1. Abb. in 1. quæſt. incip. Epiſcopus, col. 3. num. 4. verſ. ſecundo principaliter: Nec non debet ex debito Summus Pontifex Eccleſiam ſuam vniuerſalem, & eius eccleſiaſticam libertatem, & iuriſdictionem defendere, vt de facto defendit, doletque dum videt tot gentes, & nationes ab ouili Chriſti aberrare. Bellamer. d. conſil. 40. num. 44. verſ. ad quartum ſi. Quod eſt votum Ioan. de Varenis vbi in fine firmat, quod contra audentes talia inſurgat Eccleſia, aures inſtar aſpidum non obturando, ſed præualendo progrediatur, vt eos, qui timore Dei, à malo non recedunt, ſeueritas Eccleſiæ ſaltem compeſcat.

Similiter tenetur ſtatuta contra libertatem eccleſiaſticam diſſoluere, & occupatores ſuæ iuriſdictionis non ſolùm arguere, ſed etiam opportunis remedijs conuincere, Bellamer. dict. conſ. 40. num. 4. verſ. ad quartum, quia eſt Paſtor vniuerſalis, crediti ſibi à Deo gregis, & curam gerere in ordine ad finem ſupernaturalẽ, & bonum totius Eccleſiæ; non ceſſat l. 3. Eccleſijs, C. de Epiſcopis, & Clericis: Idcirco diſſimulari non debent opprobria illius, qui probra noſtra, & opprobria deleuit, cap. nonnullis, De Iudæis, Bellamer. d. conſ. 40. num. 44.

Iuuat gloſſ. 1. in regula poſſeſſor, de regul. iur. in 6. & gloſſ. verb. torneamenta, verſ. ſed ſuppoſito in extrauagant. 1. Ioannis 22 *de torneamentis*, ex quibus habes Papam in finem ſupernaturalem poſſe reuocare leges ciuiles ſcriptas, & non ſcriptas, quæ approbant ſcelera ſubditorum, & facientibus præmia concedunt, & abrogare ſtatuta eidem fini, ac bono ſpirituali contraria, ſi eorum conditores à Papa moniti noluerit reuocare, ita Suar. de legib. lib. 3. cap. 6. num. 6. cum ſequent. & de defenſione fidei catholicæ, lib. 3. cap. 22. n. 10. Molin. de iuſtit. tract. 2. diſp. 29. Padill. in l. 2. num. 78. C. De ſeruitutib. Pinel. in Authent. niſi, num. 11. & 56. C. de bon. matern. Mantuan. dialogo 64. Menehac. ſucceſſ. creat. §. 10. num. 649. Quod extende etiam quando leges ciuiles excitant, & inuitant homines ad peccata venialia committenda: has etiam leges Papa poteſt abrogare, ſi deficiat legiſlator ſæcularis, quoniam per illas etiam violatur bonum ſpirituale, dum ſubditi inuitantur ad venialia ſuſcipienda, quibus finis ſpiritualis in ſua proportione offenditur, & in quo deuiatur à vera legis ſubſtantia, quæ conſiſtit in eo, vt lex feratur de re tali, quæ iuſtè, & honeſtè exerceri queat; ita vt aliter nullius ſit momenti: ita Abb. in cap. vlt. de præſcript. ſub num. 2. Conſonat l. Luſitana, lib. 3. tit. 64. in princip. decidens legem canonicam in foro ciuili eſſe ſeruandam, quando agitur de peccato, & deſumitur ex ſcribentibus in cap. 1. de nou. oper. nunciat. gloſſ. in cap. 2. de Arbitris in 6. Surd. deciſ. 158. num. 9. & de alimentis, tit. 7. quæſt. 29. Anton. Gomez in l. 82. Tauri, num. 52. vbi teſtatur de communi legem peccati nutritiuam eſſe nullam, & non ſeruandam, idemque eſſe dicendum, ſi peccati venialis exiſtat nutrix.

6 Quin etiam Summus Pontifex ex officio

Pon-

Digitized by Google

Pontificali habet poteſtatem ſuper negotijs ſæcularibus,etiam inter ſæculares agitatis, vt de illis cognoſcat, ac diſponat quoties id opus fuerit ad tranquillitatem Eccleſiæ conſeruandam, & ad illius defenſionem, & ad bonum ſpirituale, necnon ad finem eccleſiaſticæ iuriſdictionis, ac poteſtatis, ſupernaturalem conſequendum expedierit, text. in extrauaganti. Vnam ſanctam, de Maioritate. Turrecremata de poteſt. Eccleſiaſt. lib. 2. cap. 113. cum ſequent. Sot. de iuſtit. lib. 4. quæſt. 4. art. 1. Caietan. in apologia, tom. 1. opuſculor. tract. 2. cap. 13. & 8. & 2. 2. quæſt. 43. ar. 8. Cordubenſ. in quæſtionar. lib. 1. quæſt. 57. & ex noſtris Molin. de iuſtit. tractat. 2. diſp. 29. verſ. tertia concluſio. Bellarmin. de Romano Pontifice, controuerſ. 3. generali, lib. 5. cap. 6. Suar. de legib. lib. 3. c. 7. num. 5. & de defenſione Fidei Catholicæ. lib. 3. cap. 22. Patet Rebell. de obligat. iuſtit. par. 2. lib. 14. quæſt. 23. ſect. 4. num. 2. & ſect. 5. num. 29. quibus accedunt Couarr. practic. cap. 1. num. 2. concl. 2. & in regula peccatum, par. 2. §. 9. num. 7. Morla in emporio iur. Ciuil. tit. de iuriſdict. omn. iudic. quæſt. 4. & Thuſc. practic. concluſion. tom. 6. concluſ. 45. Qui omnes tradunt Papam poteſtatem habere in temporalibus caſualiter, & indirectè in ordine ad ſpiritualia, quotieſcunque ad bonum ſpirituale id opus fuerit, per dictam extrauag. vnam ſanctam, & ex cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi.

7 Probatur, quia Summo Pontifici competit leges condere, quas expedire iudicauerit ad finem ſupernaturalem, Molin. de iuſtit. tract. 2. d. diſp. 29. & tract. 5. diſp. 46. num. 4. verſ. ſummo autem Pontifici; ſubdens poſſe id facere abſque vlla dependendentia, & approbatione, aut receptione ſubditorum; quinimmo poſſe leges ſæculares Principum ſæcularium ſibi ſubditorū, eiſdem inuitis, & inuoluntarijs abrogare ſi fini ſupernaturali aduerſentur, eò quòd iuriſdictionē, ac poteſtatem non acceperit ab Eccleſia, nec à principibus ſæcularibus, ſed immediatè à Chriſto Domino. Ergo à fortiori poterit ſe intromittere ex vi ſui officij Pontificalis ſuper omnia negotia ſæcularia inter ſæculares agitata, vt de illis iudicet quando opus fuerit ad bonū ſpirituale, & ad Eccleſiæ defenſionem, & ad finem eccleſiaſticæ poteſtatis ſupernaturalem conſequendum, vt vltra præcitatos docent etiam Driedon. de libertat. Chriſtian. lib. 1. cap. 15. cum ſequent. & lib. 5. c. 2. Gandauenſis quodlibet. 6. qu. 23. Victoria releſt. 1. & ſect. 6. releſt. 5. ſect. 2. à num. 3. Aldret. in allegatione pro omnimoda regularium exemptione. par. 1. ca. 5. num. 13.

8 Quid ſi detur ſchiſma in Eccleſia Romana, vel aliquod immineat periculum ſciſſuras ſecum adducens? Reſpondetur Papam ſolere Eccleſias contra omnes ſuam iuriſdictionem tueri, nec deſiſtere ab officio ſuo. Bellamer. conſ. 40. num. 37. verſ. ad quintum, vbi meminit Officialium Regis Franciæ, ſubditque occupatores iuriſdictionis eccleſiaſticæ puniri poſſe tanquam ſacrilegos, vide illum num. 34. verſ. ad tertium, & num. 39. & 43. verſ. etiam de iure ciuili.

Item tenetur Summus Pontifex conſeruare magis ſuorum Prædeceſſorum ſtatuta, ac leges, quàm aliorum inferiorum. Roman. conſ. 327. incip. iſtæ ſunt rationes, num. 3. col. 2. ex ea ratione, quia ſicut ipſe exoptat placita ſua, ac conſtitutiones, à ſuis ſucceſſoribus cuſtodiri, ſic etiam debet, vt ſuorum prædeceſſorum conſtitutionibus obediatur, Roman. dict. conſ. 327. num. 3. verſ. cum igitur, & deducitur apertè ex cap. Inſtitutionis, & ex cap. ſi ea. 25. quæſt. 2. dicentibus, ſi ea deſtruerem, quæ anteceſſores mei ſtatuerunt, non conſtructor, ſed euerſor iuſtè comprobarer. Quod præſertim procedit quando conſtitutiones continent priuilegia conceſſa perſonis benemeritis. Nam licèt Summus Pontifex, ac Princeps poſſit reuocare ſua priuilegia ſine cauſa, non tamen ſemper decet, quando alicui bene merito fuerunt conceſſa, nec debent illa auferri ſine cauſa, Bald. in l. quæ ex relationibus nota 63. Cod. de legib. Curt. Iun. conſ. 174. num. 4. Decius conſ. 186. in cauſa communitatis num. 4. verſ. ſed tamen his, & conſ. 292. & pro tenui, nu. 7.

Suffragatur quod dici ſolet, priuilegia conceſſa perſonis priuilegiatis non cenſeri ſublata per clauſulas derogatorias, niſi de priuilegijs fiat expreſſa mentio, Rom. conſ. 436. incip. quod indultum, ſub n. 11. verſ. quinta principalis ratio, & conſ. 327. iſta ſunt, ſub num. 8. verſ. ſecundò reſpondeo. Decius conſ. 165. viſo tenore, num. 4. Sicut non cenſentur ſublata priuilegia cōceſſa ad bonum publicum, & vtilitatem eccleſiaſticam, niſi de illis in ſpecie fiat mētio. Quare quamuis voluntati ſucceſſorum Papa non poſſit legem imponere, neque eorum manus ligare, quia hoc eſſet imponere legem poteſtati, & voluntati, Rota deciſ. 137. num. 8. par. 1. diuerſ. Ratio tamen ſuadet, ac petit, vt qui deſiderat conſtitutiones ſuas à ſucceſſoribus ſeruari, prædeceſſorum ordinationes, & ſtatuta cuſtodiat per dict. cap. ſi ea deſtruerem, & cap. inſtitutionis, & cap. quod vero 25. quæſt. 2. vbi dicitur Papa ſibi eſſe iniurius, ſi decreta prædeceſſorum abroget, & priuilegia tollat, Roman. d. conſ. 327. iſtę ſunt rationes num. 3. & 4. & Gomez in c. 1. de conſtitut. lib. 6. num. 98. vbi addit faciliùs à Summo Pontifice reuocari proprias conſtitutiones, quàm ſuorum prædeceſſorum.

Vtrum Papa poſſit aliquid detrahere de illis, quæ ſunt de iure diuino, vel naturali.

§. II.

EPITOME.

9 *Dubitare de poteſtate Summi Pontificis eſt ſacrilegium.*

30 *P.pæ omnia eſſe licita, quomodo intelligatur.*

31 *Papam non poſſe tollere ſtatuta Concilii contra ſalutem, & ſtatum vniuerſalis Eccleſiæ.*

12 *Papa vtrum poſſit ſtatuere contra Canones Eccleſiæ.*

13 *Papa vtrum poſſit ex parte, vel ex toto aliquid eorum mutare, vel abrogare ea, quæ à Chriſto Domino, vel ab Apoſtolis ſunt conſtituta.*

14 *Et quid dicendum de ijs, quæ ſunt de iure diuino, vel naturali.*

15 *Papa vtrum peccet non obſeruando conſtitutionem capitis, Omnis vtriuſque ſexus.*

16 *Papa vtrum poſſit ſibi remittere pænitentiam impoſitam à Sacerdote.*

17 *Vtrum Papa contrauenient iuramenta, vel voto peccet.*

18 *Vtrum Papa ligetur ſuo contractu, & quoad illum ſubijciatur legibus humanis.*

19 *Vtrum Papa iurans cedere Papatui ad libitum Cardinalium, teneatur cedere, & ratia cur non ligetur?*

20 *Et quid ſi iuret non creare Cardinales?*
quot Papæ renunciauerint Papatui;
& quid de Lino, & Cleto? ibid.

21 *Papa non poteſt facere aliquid per quod decoloretur ſtatus vniuerſalis Eccleſiæ.*
& an poſſit cogi Papa vt renunciet Papatui;
& quando poteſt deponi, ibid.

22 *Papam non ligari iure communi certum eſt, contrauenienda an aliquando peccet.*

23 *Papa quamuis non ligetur capitulis licitis, vel illicitis, tamen ſi promoueat indignum in aliqua dignitate exigente diſpēſationem, committit indignum vniuerſali Eccleſiæ.*

24 *Papa vtrum poſſit aliquid contra articulos fidei, & contra formam Sacramentorū.*

9 CErti iuris eſt ſacrilegium dici ab ijs commiſſum, qui dubitant de poteſtate Papæ per text. in l. 2. Cod. de crimin. ſacrileg. Iaſon in l. 1. de cnuſtitut. princip. num. 3. & in l. Barbarius, num. 35. ff. de offic. prætor. Alexand. conſ. 216. vol. 2. num. 1. Burgus de Paz in procem. legum Tauri, num. 347. Mendoca diſp. iuris ciuilis lib. 1. Matienz. lib. 5. recopil. tit. 10. leg. 6. gloſſa 2. num. 4. Gonzal. de menſib. gloſſ. 9. §. 2. num. 70. & alij, qui omnes tradunt ſacrilegium eſſe de poteſtate Papæ dubitare; ex eo fundamento, quia Papa poteſt omnia claue non errante, & ſic excepto peccato, de pœnitentijs diſtinct. 2. charitas, Capiſtanus de Auctoritate Papę tom. 13. in 3. par. ſecundæ partis principalis tit. ad quid protenditur auctoritas Papæ, num. 88. fol. 62.

10 Suffragatur Henricus Boich. in cap. magnæ de voto, vbi agens de ijs, quæ liceant Papæ, ait Axioma Hoſtienſis aſſerentis omnia licita eſſe Papæ, quæ non ſunt contra fidem, intelligendum eſſe, dummodo non offendatur Deus, quia ad hoc nulla eſt poteſtas, nullum priuilegium, nulla dignitas: atque ita Summus Pontifex obligatur ad præcepta Decalogi, & ad omnia alia, quorum commiſſio, vel omiſſio ex lege diuina veteris, aut noui Teſtamenti peccatum mortale iudicatur; Secus de ijs, quę ex lege canonica mortalia ſunt, & in his omnibus quidquid libet, Papæ licet, vt habetur in cap. propoſui, de conceſſione præbendæ, & in cap. finali de Simonia. Attamen ſine cauſa ſufficiente non decet 11. quæſt. 1. cap. peruenit l. digna vox C. de legib. Cauſa autem ſumitur ex qualitate negotij, perſonæ, loci, & temporis; nam Princeps eſto ſit legibus ſolutus, profitetur tamen ſe legibus viuere, vt Inſtitutis, quibus modis teſt. in fine, & d. lex digna vox, Cod. de legib. l. hac conſultiſſima, §. ex imperfecto Cod. de teſtament.

Ex quibus concludit Hoſtienſ. in d. cap. magna. de voto, omnia licere Papæ præter peccatum, quod declarat Ioan. And. ibi: de peccato contra legem diuinam, ſecus de peccato à lege poſitiua indicto. Cum
31 ergo tollere ſtatuta Concilij contra ſalutem ſit, & ſtatum vniuerſalis Eccleſiæ, præſertim ex ſua voluntate, & ſine aliqua cauſa, maximè vbi ſumus in his, quæ non concernunt merè ius politiuum, ſed in his, quæ habent iura legis, & obligationis naturalis virtute iuramenti parti præſtiti, aut voti, cuius obligatio ſit Deo, & ſic iuris eſt diuini, non poſſit fieri hoc in bona conſcientia; ſequitur non licere. Archidiacon. in cap. ſicut. 15. diſtinct. poſt gloſſ. ibi: Iacob. de concil. lib. 7. art. 4. num. 76.

32 Quæſtionis tamen eſt, an poſſit Papa ſtatuere aliquid contra canones Apoſtolorum? Ex traditis à Felin. cum multis, quos citat in rubr. num. 1. & ſequentib. de conſtitutionib. Reſpondetur affirmatiuè, vbi ſupponit, poſſe Papam ſolum condere leges etiam de rebus arduis, ſequitur Marc. de iuriſdict. 2. p. cap. 37. n. 1. & caſu 93. n. 3. & caſu 194. nu. 7. vbi addit poſſe Papam interpretari, & limitare ius diuinum. Sed contra in hunc modum: Papa dum facit aliquid ſine conſenſu Cardinalium, non dicitur facere cum bona conſcientia, prout vult Ioann. Monach. in cap. ſuper eo, de hæret. in 6. vbi dicit geſta per Papam, quæ erant ardua fuiſſe reuocata, eò quòd fuerint geſta ſine conſilio Cardinalium, idem docet Archidiacon. in cap. ſunt quidam 25. quæſt. 1. in princip. Hoſtienſ. & Ioann. Andr. in cap. antiqua de priuileg. Cardinal. & Imol. in cap. ex geſtis de clericis non reſidentibus, iuuat Bald. in l. final. C. de diuerſ. reſcript. dicens Vrbanum Papam reſpondiſſe Oratoribus Peruſiuis petentibus expeditionem pro rebus ciuitatis, negotium eſſe arduum, ideo non poſſe in camera expediri, ſed in Conciſtorio cum Cardinalibus: idem de negocijs arduis ſignificatur in cap. per venerabilem qui filij ſint legitimi, vbi dicuntur Cardinales, coadiutores Papæ in officio Papatus, & Collaterales, vt in cap. 1. & 2. de offic. legat. in 6. & pars corporis, 6. quæſt. 1. verum, & ideò non debet explicare, niſi cum Cardinalibus ſtante maximè antiqua conſuetudine: immo non valet conſuetudo, quod Papa expediat ardua ſine conſilio Cardinalium, vt notat Abb. in cap. 2. de maioritat. & obedient. de quo per Felin. in d. rub. de conſtitut.

Et quamuis vtraque ſententia ſit probabilis, & ſecunda ſaltem ex quadam honeſtate, & condecentia valde probabilis, ſcilicet quòd ardua non explicentur à Papa, niſi cum Cardinalibus, cùm dicantur pars Papatus, & vocati in partem ſollicitudinis, vt habetur in cap. ad honorem, de authoritate, & vſu pallij, & inuiſcerati Papæ cenſeantur. Hoſtienſ. in cap. antiqua. de ptiu. & dicantur Cardines terræ. Io. de Tan. in cap ſacroſancta. 22. diſtinct. & Hoſtienſ. in cap. 2. de cleric. non reſident. Probabilior eſt pars affirmatiua poſſe videlicet Papam ſoluio condere leges etiam de tebus arduis, & ſtatuete contra canones Apoſtolorum, vt Abb. in cap. literas, nu. 14. de reſtitut. ſpoliator. & in cap. propoſuit. nu. 9. de conceſſ. ptæbend. Ancharan. conſ. 124. incip. circa Bigamæ. Turtcrem. in cap. lector. nu. 2. deciſ. 34. & ibi Præpoſ. & poſt alios tradit doctiſſimus, ac Reuerendiſſimus Hiſpaniarum Ptimas, in commentarijs in primam partem Decreti, in diſtinct. 47. cap. Epiſcopus 1. in gloſſ. verb. exigens tempore Apoſtolorum, num. 2. ſol. 368. atque itá ſolus diſpenſat cum Bigamo. Nec obſtat cap. nuper. extra de Bigamis, quia licèt notetur difficultas, non tamen tollitur facultas. Nec refert etiam auctoritas Apoſtoli dicentis, quod Epiſcopus debet eſſe vir vnius vxoris, & cap. 1. ad Timot. 3. quia contra auctoritatem Apoſtolorum non poteſt diſpenſari in his, quæ concernunt naturam, & ita ſunt de iure natutali 8. diſtinct. cap. quæ contra mores.

Quinetiam Lucius Papa diſpenſauit cum Panormirano Archiepiſcopo, qui fuit Bigamus, vt vult gloſſ. 34. diſtinct. cap. ſi viduam, §. ſed poſtea, quod fieri poteſt ex cauſa iuſta: proinde in his, quæ non ſunt de iure naturali, nec contra mores, nec contra fidem, poteſt Papa ſolùm diſpenſare etiam contra authoritatem Apoſtoli, & ſtatuere contra canones Apoſtolorum, ex eò quòd Papa eſt maior Apoſtolo, & Apoſtolis, qui ſuperuixerunt poſt obitum Sanctiſſimi Petri in eo quòd Pontifici, qui Petro ſucceſſit, fuerint ſubiecti iuriſdictione, cum eadem poteſtas, & iuriſdictio, quæ fuit Petro à Chriſto Domino data, transfuſa ſit in ſucceſſores; atque ita ſucceſſor Petri viuentes Apoſtolos ſuperabat dignitate, & poteſtate, quia hæc dignitas fuit in Petro, & eſt in ſucceſſoribus tamquam ordinario totius Eccleſiæ Paſtore, cui competit per ſe primò cura, & gubernatio totius Eccleſiæ, quod non competiuerit cæteris Apoſtolis; Item quia poteſtas Pontificis Romani ſemper fuit, & eſt ordinaria, & perpetuò, & in perpetuum in Eccleſia duratura, & permanſura: Secus autem in cæteris Apoſtolis. Tertiò denique, poteſtas Petri extendebatur ad omnes, & ſingulas perſonas etiam Epiſcoporum, cùm id exigeret ratio ordinis, & vnitatis Eccleſiaſticæ, nec non ad perſonas Apoſtolorum directè, poteratque Apoſtolis imperare, atque huc, vel illuc mittere, Suar. de triplici, tract. 1. diſp. 10. ſect. 1. ex nu. 25. vſque ad nu. 28. quem diligenter contemplare, & Bellarm. lib. 1. de Rom. Pont. cap. 26. & 27.

13 Ex dictis ſequitur cum communi Theologorum in tertio Sententiarum diſtinct. 37. nihil eorum, quæ ſunt iuris diuini poſſe Papam, vel ex toto, vel ex parte abrogare, mutareue, etiamſi iuſta cauſa intercedente hunc, vel illum poſſit à iuris diuini rigore eximere: differunt enim inter ſe non leuiter, ſed maximè, abrogare ius diuinum ex toto; vel ex parte, & relaxare ex cauſa iuſta iuris diuini rigorem, quia hoc eſt hunc, vel illum à iuris diuini rigore eximere, vel ſoluere; habet tamen Papa authoritatem declarandi, vel interpretandi, quæ ſunt obſcura, vel ambigua in ipſo iure diuino, cùm pænes Eccleſiam ſit hæc poteſtas, ſiue hæc dubia reperiantur in ipſis ſacris literis, vel in regulis fidei, neque de hoc ambigitur. Probatur ex Deuter. vbi Moyſes: *Si difficile, atque ambiguum iudicium eſſe perſpexeris inter cauſam, & cauſam; lepram, & lepram, & iudicium intra portas tuas videris verba variari, ſurge, & aſcende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, veniesque ad Sacerdotem Leuitici generis, & ad iudicem, qui fuerit illo tempore, quæresque ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem, & facies quodcumque dixerint, qui præſunt loco, quem elegerit Dominus.* Ex quo patet ambigua, & obſcura à Summo Pontifice, etiamſi ſint de iure diuino interpretari, ac declarari poſſe.

Confirmatur ex verbis Chriſti Domini ad Beatum Petrum, *Tibi dabo claues Regni Cælorum*, quæ verba dicta ſunt Petro, non tamquam homini priuato, ſed tanquam Principi Apoſtolorum, & Eccleſiæ Capiti; atque ita eo mortuo illa poteſtas transfuſa eſt ad omnes Pontifices ſucceſſores legitimos, ex ea ratione, quia conceſſa dignitati non extinguuntur morte regentis illam, ſed trãſeunt ad omnes ſucceſſores in eadem dignitate; l. mortuo, l. proponebatur, ff de iudic. & cap. quoniam Abbas. de offic. delegati. Quare ex verbis, *tibi dabo claues*. Matth. 16. *& quodcumcumque ligaueris, erit ligatum, & quodcumque ſolueris erit ſolutum*, ſequitur quamuis non poſſit Papa diſpenſare in iure diuino, poſſe tamen interpretari illud, & declarare, ex qua declaratione conſtabit ius illud ad caſum aliquem non extendi ex aliqua cauſa. At verò nulla competit ei facultas diſpenſandi in iure diuino, nec cauſa aliqua id adiuuabit, D. Thom. 1. 2. quæſt. 98. art. 4. ad tertium Quodlibet 4. art. 13. & quodlibet 9. art 15. Dried. de libertat. Chriſt. pag. 204. Maior in 4. ſent. diſt. 24. quæſt. 12. Almain. in tract. de poteſtate Eccleſiæ, cap. 13.

14 Nec refert ſi dicas Abb. in cap. non eſt, de voto, exiſtimaſſe poſſe Papam ex cauſa diſpenſare in iure diuino, quem alij ſequuntur id ipſum aſſerentes, quorum opinio ſuſtinebitur dumtaxat, ſi intelligatur de declaratione, & interpretatione iuris diuini, non verò de diſpenſatione propria: itá Couar. poſt alios in Epitome, 2. p. cap. 6. §. 9 ex n. 4. quem ſequitur Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 4. cap. 18. quæſt. 2. verſ. communis tamen, addens verſ. tertiò quæritur, non poſſe Romanum, Pontificem quic-

Digitized by Google

quam abeogare, vel etiam mutare totum, quæ iuee naturali præcipiuntur,aut vetantur, quæ ſententia eſt Diui Thomæ, quæſt. 94.art.1. quem ſequitur Couarr. lib. 1.variar.cap.17.num.8. verſ. Henricus tandem Suar. de defenſio. fidei, lib.3.cap.30. n.10. Sanch.lib.8.de matrim.diſp.6.num.5.idem Azor ſupra lib.5. cap.3. per totum, vbi volunt Papam non poſſe abrogare in totum, vel ex parte,in iure naturali, & diuino, ſed declarare eius obligationem per veram diſpenſationem in caſu aliquo particulari, non habere locum eximendo hunc, vel illum à rigore iuris diuini, & hoc ex cauſa vrgenti. Sed hi Auctores fatentur poſſe Pontificem aliquando diſpenſare in iure naturali, & diuino non abrogando, neque ex parte, neque in totum illud ius, in quo diſpenſat, ſed explicando, declarandoque iuris ipſius obligationem per veram diſpenſationem, in hoc, vel in illo caſu ſpeciali procedere ex cauſa vrgenti, quatenus hunc,vel illum à iuris diuini rigore eximit.

Contra tamen obijci poteſt Papam in hoc iure diuino non poſſe propriè diſpenſare, quatenus diſpenſatio eſt vera iuris relaxatio, ſed poſſe declarare, & interpretari ius diuinum abſolutum in hoc, vel in illo caſu non habere locum. Ratio quia Scriptura Sacra, & perpetuus vſus Eccleſiæ tradit ius naturale, ac diuinum eſſe hominibus propoſitum, vt illo gubernentur, non verò, vt poſſint illud relaxare eximendo in hoc, vel in illo caſu ab eius obligatione hunc, vel illum, aut declarando illud non obligare. Nam hoc tacitè eſt legem ſuperioris abrogare, vel tollere, quod fieri non poteſt per text. in clemen. ne Romani, de elect. Item quia non eſt negandum, per eam particularem diſpenſationem in eo euentu particulari, abrogari ius illud, cùm tollatur eius obligatio, quamuis non abrogetur lex abſolutè per eam ſpecialem diſpenſationem. Cùm ergo non ſit maior ratio, cur diſpenſetur in hoc euentu,in hoc præcepto iuris diuini, quàm in illo caſu, ſi par ratio, & cauſa concurrant, bene ſequitur non poſſe in hoc iure diuino, ac naturali diſpenſari, ſed poſſe Papam interpoſita ſua authoritate, declarare ius in tali caſu non obligare. Vrget, diuinam voluntatem, à qua lex naturalis promanat, eſſe omnino immutabilem, & ex conſequenti nullam cadere diſpenſationem in eandem, ob quas rationes hæc ſententia eſt Diui Thomæ quodlibet 4.art.3. corp.& ad primum Caietani in quæſtione illa, an Pontifex poſſit diſpenſare in voto ſolenni Religioſorum. Almaini de poteſtat.Eccleſ. cap.13. Soti in 4. diſt.18. quæſt.1.art.5.ad primum, & lib.1.de iuſtit. quæſt.7.art.3.ad tertium, & lib.10. quæſt.3.art.4. col.8.verſ. in calce demum, & ex noſtris eam docent Suar.de Euchariſt,quæſt.74. art.2. diſp.43. ſect. 4. verſ. tertia ſententia, & verſ.quinto poteſt hoc. Valent. t.2.diſp.7.quæſt.4.puncto 6. verſ. & quod ad priorem, & quæſt.8. punct.4.verſ.diſpenſatio autem.& ad finem illius puncti, & 2.2. diſp.10.quæſt.3.punct. 5.col.4. verſ. quarto certum eſt, & verſ. ſic etiam in præpoſito, & in fine illius puncti.

Quibus prorſus adhæreo cum Silueſtro, verb. Papa, quæſt.16. & 17. Nauarr. lib.4. conſil.1.edict.tit. de ſponſalib. conſ.39.nu. 16.& in 2.tit.de deſponſat. conſ.4.nu.16.& Couarr. ſupra d.cap. 6.in 4.2.p.§.9.nu.4.& Barboſ. in rubr. ff. ſolut. matrimon. 2. p. num.104.

Quare meliùs dicendum arbitror Summum Pontificem, licèt non poſſit diſpenſare in lege diuina, poſſe tamen declarare, ſeu interpretari in aliquo euentu ſpeciali deficere obligationem legis, vel ex eo,quia maius bonum impeditur ex illius obſeruantia, aut aliquod ſequitur detrimentum notabile, quæ interpretatio, ſeu declaratio Summo Pontifici eſt concedenda ex illo A reſto, quòd Deus, & natura non deſunt in neceſſarijs;& quamuis aliqui apud Suar. de religio.tom.2.tract.de voto,lib.6.cap.9. num. 2. confundant verbum diſpenſare, & declarare, ſeu interpretari, & accipiant vtraque pro eodem: attamen inter ſe maximè diſcordant: quia diſpenſatio aufert hominem ſubditum, & liberat illum ab onere, ac nexu legis: interpretatio autem ex æquitate declarat obligationem legis in hoc, vel in illo caſu non habere locum, & hoc modo Theologi concedunt poteſtatem interpretandi Summo Pontifici, vt notat Couar. de ſponſalib p.2. cap.6.§.9.nu.2.& in regula peccatum, p.2. §.11.nu.3. Hoied. de incompatib.benefic p.2.cap.vlt.num.5. in fine, & alij, quos refert Sair.in claui Regia, lib.6.cap.11.nu.9.verſ. Alij verò accipiunt ius diuinum ſtrictiùs, non verò latiùs, ac fuſiùs, ſicut iuris Canonici Interpretes, qui ius diuinum appellant, quidquid in veteri Teſtamento præcipitur, aut prohibetur: nec non quicquid in eo reperitur ſcriptum, & quicquid ſimiliter in nouo Teſtamento decernitur, ac docetur. Idcirco aſſerunt multa,que ſunt iuris diuini poſſe ab Eccleſia mutari, & de facto eſſe mutata. Theologi verò, cum ius diuinum preſſius, & ſtrictiùs accipiant, nempe pro ijs, quæ Deus, aut Chriſtus Dominus prohibuit, vel fieri iuſſit, propterea eradunt illud non poſſe à Summo Pontifice abrogari, aut mutari; & multò fortius nequit mutare, vel abrogare ea. quæ iure naturali præcipiuntur,aut vetantur. Diuus Thom. 1.2.quæſt.94.art. 5.& Azor. d cap.18. verſ. ſecundò quæritur, & verſ. tertiò quæritur, vbi teſtatur de communi. An verò poſſit Papa diſpenſare propriè, ac verè in votis, & relaxare eorum vincula, dicetur infrà.

15 Sequitur illa difficultas, an Summus Pontifex ſubijciatur diſpoſitioni *capitis, Omnis vtriuſque ſexus*? Affirmat Antonius ex eo, quia quamuis Papa non adſtringatur lege poſitiua, obligatur tamen menti legis, & naturali æquitati diffinienti aliquid circa peccatum; conſentit Ioann. Andr. in cap. ſignificaſti, in verb iuriſdictioni, de for. compet. Eo quòd cùm ſit homo, qui peccare poteſt, tenetur ſe ſubijcere Sacerdoti per ipſum, quamuis non habeat ſuperiorem,quem poſſit adire, cùm ſit ſubiectus veritati legis diuinæ,quę obligat pœnitere: ideò adſtringitur ad obſeruandum *d. caput, Omnis vtriuſque ſexus*, obe-

obediendo menti illius: Sequitur Dominicus in cap. 1. de conſtit. Non tamen incurret in pœnas impoſitas ab eodem cap. omnis, ſi non obſeruet illius conſtitutionem, cùm Papa non ſit ſubiectus iuri poſitiuo, vt in cap. propoſuit, de conceſſione præbendæ, ſed legi diuinæ, & naturali, quæ continetur in d. cap. omnis. Sequitur Andr. Sicul. in d. cap. 1. de conſtitutionib. vbi inſinuat confeſſionem fuiſſe à Deo inſtitutam in Paradiſo dicente illo, Adæ, *Adam vbi es?* quo facto coegit illum fateri peccatum ſuum, atque ita Papa aſtringitur lege diuina, ſuper quam fundatur conſtituti capitis, *Omnis vtriuſque ſexus*, quæ obligat illum quoad mentem, quamuis non quoad verba, neque quoad pœnas vltra ius diuinum contentas, prout tradit Abb. in d. cap. ſignificaſti, in 7. columna, de for. compet. quamuis gloſſa ſingularis de pœnit. in ſumma doceat Confeſſionem fuiſſe introductam per traditionem Eccleſiæ vniuerſalis, & Papam ligari conſtitutione vniuerſalis Eccleſiæ ſtatum tangente.

Intellige non de inſtitutione formali, ſed figurali.

Cùm ergò præceptum Confeſſionis in lege gratiæ ſit de iure diuino latum à Chriſto Domino obligans fideles, qui poſt baptiſmum mortaliter peccarunt, tenetur Summus Pontifex ſi habeat conſcientiam peccati mortalis fateri apud Sacerdotem, quem ad hunc effectum ipſe elegerit. Prior pars huius aſſertionis eſt de fide, & eſt omnium Theologorum cum Magiſtro in 4. ſent. diſtinct. 16. & 17. Diui Thom. quæſt. 3. ibi art. 1. Ricard. art. 2. quæſt. 1 Scot. & Gabr. quæſt. 1. Cano Relect. pœnit. p. 5. & Medin. C. de confeſs. quæſt. 2. Probatur ex illo Lucæ 13. *Niſi pœnitentiam egeritis omnes ſimul peribitis*, & ex illo Iacobi 5. *Confitemini alterutrum peccata veſtra*. Quæ verba de Sacramentali Confeſſione intelliguntur; ex quibus neceſſitas confeſſionis colligitur, conſonat illud Ioan. 20. in illis verbis: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*. Iuuat illud Prouerb. 18. *Qui abſcondit ſcelera ſua non dirigetur, qui autem confeſſus fuerit, & reliquerit ea, miſericordiam conſequetur*. Ex quibus omnibus maximè ex illo Ioan. 20. *Accipite Spiritum Sanctum*, colligitur præceptum confeſſionis fuiſſe inſtitutum ad remiſſionem peccati obtinendam, ſine qua confeſſione non poſſunt Sacerdotes exercere poteſtatem remittendi, & retinendi peccata, conceſſam eiſdem in eo loco, vt decidit, ac docet Concilium Trident. ſeſſ. 14. cap. 4. & cap. 5. his verbis ibi, *Ex inſtitutione Sacramenti pœnitentiæ iam explicata vniuerſa Eccleſia ſemper intelligit inſtitutam etiam eſſe à Domino integram peccatorum confeſſionem, & omnibus poſt Baptiſmum lapſis iure diuino neceſſariam exiſtere*.

Poſterior pars ex vltimis verbis Concilij citatis probatur apertiſſimè, vbi ait confeſſionem Sacramentalem omnibus poſt baptiſmum lapſis iure diuino eſſe neceſſariam, à quo præcepto Papa non eximitur, ſed tenetur ad confeſſionem omnibus illis caſibus, quibus de iure diuino eſt inſtituta, & præcepta, Auguſt. Barboſ. in 1. decretal. de offic. & poteſt. iudic. delegat. cap. ſanè in gloſſ. terminandam, cum multis quos ibi refert, ac ſequitur, quibus accedit Couar. in cap. Alma mater, p. 1. §. 1. num. 5. de ſentent. excommun. in 6. Viuald. in candelabro in p. 4. cap. 8. num. 57. & ex noſtris etiam Azor inſtit. moral. p. 1. lib. 7. cap. 39. quæſt. 11. Comitol. reſponſion. moral. lib 1. quæſt. 101. & Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 6. num. 49. qui omnes conueniunt Papam etiam vi præcepti humani, & conſtitutionis *capitis*, *Omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſion.* teneri ad confitendum ſemel in anno, non vi coactiua, ſed directiua, tum ratione naturali docente Principes legibus humanis ſubditos eſſe; tùm vel maximè, quia confeſſio annua licèt ex parte aliqua humani iuris ſit, non omnino diuini, attamen verè eſt iuris diuini per humanum limitati.

Accedit quod dici ſolet, & eſt commune, quòd leges, quæ ex æquo pertinent tam ad ſubditos, quàm ad Principes, ſeruandas eſſe à Principibus ſicut, & à ſubditis; vndè ſi Papa indicat ieiunium, aut feſtum aliquod ſolemne, ſi eadem æquitas in ipſo, atque in ſubditis reperiatur, tenetur ipſe ieiunium, vel feſtum ſeruare, niſi ob iuſtam cauſam ſecum diſpenſauerit, ſicut cum alijs diſpenſat; ſecùs quando leges latæ à Summo Pontifice ex æquo ad omnes non pertinet, ita Caietan. 1. 2. quæſt. 96. art. 5. Sot. lib. 1. de inſt. & iur. quæſt. 6. ar. 7.

Peccabit ergò Papa non ſeruando illam conſtitutionem, & hoc ex quadam naturali ratione, quæ ita obligat Papam ſicut alios, vt vult Dominicus in cap. iniuſtum 10. diſtinct. quod intelligit Anton. in d. cap. omnis, in 1. quæſt. ex quadam decentia æquitatis, & non ex neceſſitate. Quod intellige reſpectu temporis, & pœnarum in d. cap. inductarum per Concilium generale ibi, *non autem reſpectu confeſſionis*; nam ad hanc tenetur, & debet pœnitere de commiſſis: idcircò etiamſi Papa diſpenſare queat, vt aliquis diutius differat confeſſionem vltrà tempus ab Eccleſia præfixum, non poterit tamen diſpenſare, vt quis ſaluetur ſine confeſſione, ita Diuus Thom. in 4. diſtinct. 17. quæſt. 3. art. 1. quæſtiuncula 5. quem ſequitur Cardin. Sancti Xyſti in tract. de poteſt. Pap. quæſt. 46. & Iacobat. de conc. lib. 7. art. 5. num. 34. & ſequent.

Quæri poteſt à quo confeſſore poſſit Papa abſolui? Quidam aiunt quemcumque Sacerdotem habere iuriſdictionem in perſonam Papæ iure diuino, quia cùm in terris non habeat Papa ſuperiorem, & Chriſtus Dominus illi non prouiderit de confeſſionis miniſtro, quæ ſibi eſt neceſſaria, non eſt maior ratio, cur hic, aut ille Sacerdos habeat poteſtatem in perſonam Papæ in foro pœnitentiæ: ergò quilibet poteſt abſoluere tanquam ſuperior ratione delicti, quod confitetur Papa; nam quamuis ipſe ſit Chriſti Vicarius, & nemo illi ſit ſuperior, aliquo modo eſt ſe ipſo ſuperior, & ſupra ſe retinet immediatè iuriſdictionem quamdam, quam non poteſt per ſe ipſum

imme-

Digitized by Google

immediatè, ſed per confeſſarium exercere in ſe: Ideò eam delegat confeſſario à ſe à ſe electo ad hunc effectum: Henric. lib. 3. de pœnit. cap. 8. num. 3. & 4. Vide Suar. de pœnit. diſp. 36. ſect. 2. num. 5. vbi concludit Papam obligari ad ſeruandas leges à ſe ipſo latas quoad vim directiuam, non quoad coactiuam, quia ratio naturalis poſtulat, vt caput conformetur corpori ſuo.

16 Dubitari tamen poteſt, vtrum Papa poſſit ſibi remittere pœnitentiam à Sacerdote impoſitam? Negat Archidiacon. & Ioan. Andr. in cap. final. de pœnit. & remiſſion. in 6. Sequitur Iacobat. de Concil. lib. 7. art. 5. num. 10. Oppoſitum tamen eſt dicendum, quia poteſt ſoluere ſe ipſum à pœnis, aut pœnitentijs iniunctis, concedendo ſibi immediatè indulgentias, ſicut poteſt alijs, Paludan. in 4 diſt. 38. quæſt. 4. art. 4. Diuus Thom. addit. quæſt. 27. 4. ad 3. diſtinct. 19. & alij, quorum meminit Henric. lib. 3. cap. 4. §. 3. in ſcholijs liter. I. & iterum cap. 8. §. 4. vbi concludunt poſſe ſibi concedere indulgentias per modum ſuffragij, & diſpenſationis, & ſoluere ſe pœnitentijs iniunctis, & votis.

17 Ad hæc quæſtio ſequitur an Papa contraueniens iuramento peccet? Reſpondeo primò ſi non obſeruet iuramentum præſumendum eſſe feciſſe ex cauſa rationabili, quod intellige in dubio 31. quæſt. 3. cap. abſit, nam in foro iudiciali non habet ſuperiorem, qui eum iudicet, vt in cap. licet, de elect. & in cap. pater. 3. quæſt. 1. Iacobat. d. lib. 7. de concil. art. 5. num. 196. Reſpondeo ſecundò Papam contrauenientem iuramento, grauiùs alijs peccare, cùm ſit in maiori dignitate, vt habetur in cap. cum quidam, de iureiurando, fauet Ioan. Andr. in cap. magnæ poſt principium de voto, & ob hanc cauſam plus punietur cæteris in tremendo iudicio. Probatur ex gloſs. in cap. præſul. 2. quæſt. 5 dicente, Papam multò grauiùs puniendum, ſi obligationes ex officio iniunctas malè præſtiterit, ſiquidem ſuper omnes præeminet. Ioan. de Imol. in cap. 1. de conſtit. & gloſſ. in cap. aliorum 9. quæſt. 3.

Atque adeò ita obſtringitur Papa ſuo voto, & iuramento vt non poſſit ſe ipſum abſoluere, Ioann. de Imol. in d. cap. 1. de conſtit. ex notatis 15. quæſt. 6. cap. authoritatem, & ex cap. final. de inſtit. ex eo, quia inter abſolucorem, & abſolutum debet eſſe differentia inter perſonas. Nemo enim imperare ſibi poteſt, nec ſe prohibere, per text. in l. penult. ff. de arbitr. Idcircò tenetur obſeruare votum, & iuramentum, nec poteſt ſe ipſum abſoluere, Abb. in cap. quanto, de iureiurando, & in cap. propoſuit, de conceſſione præbendæ. Quod intelligitur ſi Papa iuret aliqua in Conclaui, verbi gratia, quòd non creabit Cardinales ſine conſenſu omnium, & ſimilia iuramenta præſtet. Confirmatur argumento Epiſcopi, & aliorum inferiorum à Papa, qui à votis à ſe emiſſis non poſſunt ſe abſoluere, ſicut non poſſunt ſe in facto proprio authoritate exornare text. in l. 1. ff. de authorit. tutor. & in clement. 2. de reb. Eccleſ. non alienand. fauet Abb. in cap. at ſi clerici in §. De adulter. col. 4. de iudic. dum vult Epiſcopum non poſſe diſpenſare in conſtitutione iurata dum ea perſeuerat, cum non poſſit ſe eximere iuramento, & quia ligatur ſuis conſtitutionibus teſte Bald. in Authent. quibuſcumque, Cod. de ſacroſ. Eccleſ.

Poſſe autem Papam ſe abſoluere à iuramento, & voto, ſiuè in conclaui, ſiuè extra præſtito, ex eo probatur, quia in iuramento ſemper intelligitur, rebus in eodem ſtatu permanentibus, atque ita mutato ſtatu Cardinalis mutatione conditionis variatur ſtatus diſpoſitio, nec factus Papa poteſt inquietari, ſed ſoli Deo debet de iuramento reddere rationem, cap. etſi Chriſtus de iureiur. & ſic per mutationem perſonæ mutatur ſtatus rei, text. in l. vnica, C. de impo. lucra deſcript. lib. 10. Speculat. in tit. de Cleric. coniugat. in verſ. ad vſus autem: Fauet quod dicitur in iuramento ſemper intelligi exceptam authoritatem ſuperioris cap. venientes, de iureiur. Ioan. Andr. & Anton. in cap. non eſt, de voto; vndè iuramento in conclaui præſtito à Cardinali poteſt Papa factus contrauenire, & diſpenſare, Adde his, quod dicitur, Sede vacante, facta à Cardinalibus cenſeri nulla, cùm non habeant iuriſdictionem per text. in clement. ne Romani, §. Irritum, de elect. Sed ſolùm poſſunt Cardinales explicare ea, quæ conducant ad celerem electionem futuri Pontificis, conſonat gloſs. in cap. 1. de Schiſma. in 6. & gloſs. in cap. vbi periculum, in §. Eidem quoque, de elect. in 6. & text. ibi in §. Cæterum, vbi decidit ſimiles ordinationes, Sede vacante, etiam iuratas nihil omnino valere.

Sed ponamus Papam iurare poſtquam factus eſt Papa ad obſeruandum ea, quæ de ſe ſunt licita, nec vergunt in diminutionem Pontificalis dignitatis? Reſpondet Iacobat. ſi Papa iurauerit tenere Concilium infra biennium, & ſimilia, teneri ex quadam condecentia id præſtare, non autem de neceſſitate. Sic ille de Concilio, lib. 7. art. 5. num. 198. Ex eo fundamento, quia non eſt ſtatutum à iure diuino tempus tenendi Concilium. Quòd ſi iurauerit aliqua, ad quæ tenetur ex ſua Pontificali dignitate, & per conſtitutiones conciliares, tunc tenebitur de neceſſitate iuramentum obſeruare. Cæterùm ſi materia eſt diſpenſabilis, & qui iurauit, non habuerit ſuperiorem, vt in noſtro caſu, poterit Papa ſecum diſpenſare teſte eodem Iacobat. d. art. 5. quem refert, ac ſequitur Flamin. Pariſ. de reſignatione, quæſt. 18. num. 112. & 113. verſ. 5. probatur, ſubdens poſſe in hoc caſu committere alteri abſolutionem gloſs. in cap. ſanè il 2. de offic. delegat. & in cap. nemo 9. quæſt. 3. Auguſtin. Barboſ. in d. cap. ſanè, num. 9. quia vbi deficit ſuperior; poteſt quis ſibi ius dicere. Innocent. in cap. olim el 1. de reſt. ſpol. Flamin. ſupra num. 114. Quod intelligitur ex cauſa, quia ſine illa tenetur Papa ad obſeruandum ea, quæ ſunt de iure diuino. Cardinal. Pariſ. conſ 68. vol. 4. Atquì iuramentum eſt de iure diuino per cap. at ſi Chriſtus de iureiur. Diuus

Thom.

Digitized by Google

Thom. 1. 2. quæſt. 100. art. 8. & eſt communis: ergò debet ſtare iuramento, quod eſt ſeruandum quoties ſeruari poteſt ſine diſcrimine ſalutis æternæ, cap. licet, de iureiurando, in 6. Iaſon in Authent. Sacramenta puberum, C. ſi aduerſ. vend. & ibi omnes.

18 Ambigi poteſt, an Papa obſtringatur ex ſuo contractu? Reſpondet affirmatiuè, text. in cap. 1. de probat. ex ea ratione, quia ligatur iure naturali per legem Cæſar, ff. de publican. & l. digna vox, C. de legib. Nam quamuis Deus Optimus Maximus poſuit illum Principem ſuper legibus ſuis, non tamen eum poſuit ſuper contractibus, nec ſuper conuentionibus à ſe ipſo initis, teſte Baldo in cap. 1. de natura feudi, & habetur in d. cap. 1. idem Bald. in l. 2. num. 11. C. de ſeruiturib. & aqua, vbi vult Papam eſſe ſubiectum obligationibus, & conuentionibus, & pactis per text. in d. cap. 1. de notatur feud. & in l. 1. ff. de conſtit. Prioc. Iacobat. d. art. 5. à num. 21. per totum, vſque ad num. 27. Ex cauſa tamen ſuperueniente poteſt Papa venire contra ſuam promiſſionem maximè in pertinentibus ad eius poteſtatem, quæ non propriè communicantur, nec transferuntur, quia in his reſtringitur poteſtas Papæ, Iacobat. vbi ſuprà num. 256. Secus in alijs. Obligari autem ex contractu, ratio petit, quia ſi non obligaretur non eſſet contractus vltrò, citròque obligatorius, & per indirectum interdictum eſſet commercium Papæ quoniam nullus vellet cum eo contrahere, teſte Bald. in l. Princeps legibus, ff. de legib. Habet namque contractus initus ſubſiſtentiam a iure naturali, quod à Principe nequit reuocari, vt notat Innocent. in cap quæ in Eccleſiarum, de conſtitutionib. Cyn. in l. digna vox, C. de legib. & multò clarius in conſ. 271. vol. 1. incip. caſus, & deducitur apertè ex l. final. C. ſi contra ius, vel vtilitatem publican. Adde quæ addit Iaſon in l. ex imperfecto, C. de teſtam. & Bald. in cap. 1. de natur. feud. necnon Cardinal. conſ. 147. vbi docet quando Papa reuocat omnes conceſſiones de rebus Eccleſiaſticis, non cenſeri reuocatum contractum cenſualem, quia non vt Papa, ſed vt priuatus cenſetur contraxiſſe, ſed de his diximus 1. p. lib. 1. diſp. 2. §. 1. num. 102. 103. 104. 105. 106. & 107.

19 Sed quid ſi Papa iuret ſe Papatui renunciaturum? Reſpondeo Papæ non eſſe liberum renunciare Pontificiam poteſtatem, niſi ex cauſa valde iuſta, nempe ſi ſe inhabilem cognoſcat ad tantum munus obeundum, quia ſenio, ac viribus eſt nimis confectus, aut ægritudine diuturna oppreſſus: aut aliqua alia cauſa præpeditus. Vnde ſi abſque vlla iuſta cauſa Pontificatui cederet, peccaret quidem, renunciatio autem valida eſſet, intercedente tamen cauſa graui excuſaretur à peccato per text. in cap. 1. de renunciat. in 6. vbi dicitur poſſe Papam liberè renunciare, quando ſe inſufficientem inuenerit ad ſuſtinenda onera Pontificalis dignitatis, & ad regendam vniuerſalem Eccleſiam.

Proinde non ſunt audiendi, qui negant Pontificiam dignitatem poſſe deponi à Summo Pontifice: ex ea ratione id affirmantes, quia qui renunciat renunciare debet coram ſuperiore, ſed Papa non habet ſuperiorem in cuius manibus renunciet; ergo non poteſt cedere Papatui: item quia nemo poteſt auferre poteſtatem iure, niſi is qui eam contulit, ſed ſolus Deus Pontificatum confert: ergo ſolus poteſt adimere. Nihilominus poſſe renunciare conſtat ex cap. 1. de renunciat. in 6. vbi Bonifacius octauus diffiniuit conſtituiſſe Cæleſtinum V. Papam poſſe liberè dimittere Pontificatum, quam conſtitutionem idem Bonifac. 8. in d. cap. 1. voluit tanquam ius ſeruari, ne deinceps hac de re ambigeretur.

Reſpondeo ſecundò ſi Papa ante electionem iurauit in manibus Cardinalium ſe dimiſſurum Pontificiam dignitatem ad beneplacitum illorum, huiuſmodi iuramentum cùm ſit contra libertatem Vicarij Domini noſtri Ieſu Chriſti præſtitum non valere, ita Martin. de Lauda in tract. de Cardinal. quæſt. 33. niſi Papa promiſerit renunciare Papatui ad tollendum Schiſma, tunc enim cum id tendat in fauorem Eccleſiæ vniuerſalis obligabitur iuramento ſuo, Alexand. conſ. 224. in fin. lib. 6. docens tale iuramentum obligare, cùm ſit de re permiſſa & licita, Iacobat. de Concil. lib. 7. art. 5. num. 149. Tuſch. verb. Papa, concluſ. 48. num. 3. vbi num. 2. ſubdit ſi contendatur de Papatu, non ſolùm poſſe contendentes renunciare, ſed etiam compromittere de iure tantùm, de factoque tantùm concordare, poſſeque hoc fieri cum conſenſu Cardinalium Zabarel. conſ. 150. num. 12. & num. 14. addit poſſe contendentes tranſigere, & per ſortes contentionem dirimere, idem ibidem in fine, num. 29.

20 Quid ſi Papa ex voto, aut ex iuramento promittat ſe nunquam Pontificatum dimiſſurum? Reſponde ſi dentur cauſæ legitimæ ad renunciandum, adhuc poſſe renunciare, quia ſub voto, aut ſub iuramento ſemper intelliguntur conditiones generales, niſi iuſtæ cauſæ ſuperueniant, propter quas renunciare liceat, Azor inſtit. moral. par. 2. lib. 4. cap. 6. verſ. quartò quæritur. Vnde quamuis iuret ſe non creaturum Cardinales, non tenebitur ſtare iuramento, quod eſſet directè contra eius poteſtatem, & eſt authoritate, & vtilitate publicum: immò & neceſſarium, & inſeparabile ab eius poteſtate l. 1. ff. pro ſocio & l. 3. eod. tit. & l. quis ergo caſus. ff. de peculio ideo non poteſt renunciare creationi incerti numeri Cardinalium Iacobat. ſupra num. 149. ad finem, quamuis oppoſitum videatur innuere infra num. 159. ſed facilè refellitur tale iuramentum non ligare, nec obligare, cùm tendat in præiudicium dignitatis, ideo non eſſe ſeruandum, præſertim ſi factum fuit, quando erat Cardinalis in conclaui, vide Iacobat. à n. 165. vſque ad num. 173.

Non tamen eſt omittendum fieri mentionem quatuor Romanorum Pontificum, qui Pontificiam dignitatem dimiſerunt ſpon-

ſponte. De Cæleſtino V. habetur in cap. 1. de renunciat. in 6. qui cùm eſſet Monachus ad Pontificatum fuit euectus, cui renunciauit monaſticæ vitæ ſtudio, & amore regularis diſciplinæ incenſus. De Clemente habetur in cap. ſi Petrus 8, quæſt. 2. qui fuit à Sanctiſſimo Petro electus, ipſe tamen ſuo iuri ceſſit, & Pontificatum recuſauit. Cuius hiſtoria non ab omnibus probatur, nec recipitur, vt notat Azor vbi proximè cap. 6. verſ. 5, quæritur, vbi addit Cyriacum, & Marcellinum Pontificatui renunciaſſe; attamen de Cyriaco non eſt omnino certum, quod de eo narratur, videlicet eo regente Eccleſiam vniuerſalem aduenisse Romam Vrſulam cum vndecim millibus ſocijs, Cyriacumque diuinitùs ab Angelo admonitum ſe illis comitem adiunxiſſe relicto Pontificatu, vt pro fide Chriſti martyrium ſubiret, quæ hiſtoria quod attinet ad Cyriacum eſt anceps, etiam ſi martyrium Vrſulæ, & ſociarum vndecim millium Virginum, certum, & omnino indubitatum habeatur, & ab Eccleſia celebretur. Denique de Marcellini lapſu communi conſenſu creditur & conſtat ex Breuiario Romano, & ex Martyrologijs; & quamuis ipſe in Concilio Epiſcoporum Sinueſſæ coacto ſponte confeſſus eſt ſe indignum Pontificio gradu, ſemper retinuit Pontificiam dignitatem, & in ea Martyrio fuit coronatus, cap. nunc diſtinct. 21. vbi Marcellinum Idolis thurificando grauiſſimè peccaſſe, non tamen peccato infidelitatis obſtrictum fuiſſe, vt colligitur ex eod. cap. nunc autem in text. ibi Marcellinus compulſus, & tradit Decius conſ. 151. Simanch. de catholic. cap. 32. num. 7. Nauar. in Manual, cap. 11. num. 27, Bellarm. lib. 4. de Roman. Pontiſ. cap. 8. verſ. 10. eſt Marcellinus, & alij, quibus adhæret doctiſſimus Hiſpaniarum Primas in commentar. in 1. part. decreti, diſtinct. 21. in d. cap. nunc autem, vbi probat propter actum externum infidelitatis non excidiſſe ipſo facto Marcellinum à Pontificatu: quod etiam volunt Bellarm. vbi proximè, & Suar. de fide, diſp. 10. ſect. 6. num. 3.

Quid de Lino, & Cleto? Reſponde, ſecundum communem ſententiam in Eccleſia receptam, Linum, Cletum, dum Petrus vixit fuiſſe illius adiutores, Petro autem defuncto, Linum ab Eccleſia electum ſucceſſiſſe, & Lino Cletum, & poſt Cletum ab Eccleſia creatus eſt Clemens IV. loco, qui re vera fuit ordine ſecundus poſt Petrum ordinatione illius, ſed Eccleſiæ nominatione & adminiſtratione quartus. Atque ita ſuo iuri Clemens ceſſit, & Eccleſia Clementi prætulit Linum, & Cletum in Pontificia dignitate, ne Pontificatus per ſucceſſionem videretur conferendus. Azor d. cap. 6. verſ. 5. quæritur, Nam Clemens renunciauit, vt malum exemplum in poſterum tolleretur. Quia cùm fuiſſet inſtitutus Pontifex à Beato Petro, ne poſteris exemplum daretur, vt quiſque poſſet ſibi eligere ſucceſſorem, & ex conſequenti Papatus daretur, non per electionem, ſed per ſucceſſionem, renunciauit Papatui, & poſtmodum quarto loco poſt Petrum fuit canonicè electus, vt in cap. ſi Petrus 8. quæſt. 1. Gloſſ. magna in cap. non autem verbo, vt non ſuccederet. 7. quæſt. 1.

Ex dictis ſequitur poteſtatem Papæ quo ad renunciandum, non poſſe adſtringi, neque alium ſibi parem, vel ſuperiorem conſtituere, nec per Cardinales poſſe coarctari ſine voluntate Dei, cuius iudicio eſt ſuppoſitus, vt deducitur ex cap. aliorum 9. quæſt. 3. Nec etiam poſſe reſtringi à Concilio, vt vult Ioan. de Fan. in cap. dudum 3. quæſt. 6. & ibi Alexand. nec conſequenter poſſe obligari ad obſeruandum capitula in Conclaui facta, etiam ſi ſint iurata incontinenti poſt aſſumptionem ad Papatum, quia ea, quæ incontinenti fiunt cenſentur ineſſe l. lecta ff. ſi certum petatur, Iacobat. d. lib. 7. artic. 6. num. 137. 140. 148.

Porro Papa non poteſt facere id per quod decoloretur vniuerſalis ſtatus Eccleſiæ, quamuis poſſit facere, vt facta habeantur pro non factis etiam quoad effectus præteritos, Cardinal. Imol. & alij in clement. 1. verb. pro infectis de immunitate Eccleſiæ, Tiraquel. de conſt. poſſeſſ. par. 3. limit. 7. num. 47. Flamin. Pariſ. de reſig. lib. 11. quæſt. 7. num. 27. quod intellige quoad ea, quæ ſunt iuris poſitiui quoad effectum, non tamen quoad veritatem tunc enim non poteſt fieri, quod facta in veritate non ſint facta, vt in l. bello, §. factæ ff. de captiu. Iacobat. de art. 5. num. 145. idem Flamin. lib. 12. quæſt. 9. num. 5. dicens, non poſſe Papam facere quod factum non ſit factum, hoc eſt, quod reſignatio, quæ verè, & realiter facta fuit non ſit facta, cap. ſi Paulus 32. quæſt. 5.

21 Proinde non præſumitur velle facere, quod cedat in detrimentum vniuerſalis Eccleſiæ, nec quod decoloret eius ſtatum, & ideo non tenetur, vt dictum eſt ſeruare capitula edita in Conclaui, etiam iurata inter Cardinales, dum etiam ipſe eſſet Cardinalis, Abb. in cap. ſicut noſtris, num. 1. de iure iurando. Felin. in cap. 1. num. 7. Decius ibidem de probatio. Et ex conſequenti non tenetur renunciare Papatui, quamuis id promiſerit cum iuramento facto inter Cardinales exiſtentes in Conclaui, vt quiſque eorum, qui aſſumeretur ad Papatum, teneretur renunciare Papatui, puta intra annum à die aſſumptionis, quia talis promiſſio, ſeu iuramentum non valet quod ſit in detrimentum dignitatis Pontificalis, & decoloret illam. Bald. in cap. venerabilem, de elect. quem refert, ac ſequitur Bertachin. de Epiſcop. 1. part. 2. lib. num. 52. Martin. de Laud. de Cardin. quæſt. 36. Ancharan, conſ. 66. & conſ. 281. Conrad. in templo omnium iudic. lib. 2. cap. 1. & 2. verſ. 3. in fine. Item quia id quod fit ab aliquo tanquam Canonico, reuocatur ab eodem ſi fiat Epiſcopus, habetur in cap. ſicut noſtris, de iureiur. Felin. ibi num. 7. Sicut promiſſa à Principe ſæculari antequam eligatur, reuocantur poſtea electione ſecuta, Felin. in d. cap. 1. num. 7. de probatio. Denique probatur, quoniam pacta inter Cardinales Sede Va-

can-

cante ſunt irrita ex traditis in cap. vbi periculum §. cæterum de elect. lib. 6. cùm Cardinales non habeant iuriſdictionem ad celebrandas conuentiones ſuper poteſtate eligendi, clement. ne Romani §. irritum de elect. iuuat Manfred. de Cardinal. cap. 10. & cap. 22. & Gemin. in cap. vlt. de conceſſ. præben. lib. 6. vbi volunt gratias factas à Papa iam electo, etiam poſt legitimam adorationem antequam exear de conclaui, eſſe inualidas pre nimio gaudio, cenſerique factas à viro extra ſe poſito. Niuiz.in ſylua nuptiali lib.6. quomodo iudicandum ſit num. 55. & Arnulf. Ruz. in tract. de iure Reg. priuileg. 14. num. 4.

Nec obſtat dicere iuramentum eſſe de iure diuino, ideo ſeruandum, quando ſine diſcrimine ſalutis æternæ ſeruari poteſt; quia reſpondetur ſemper eſſe intelligendum factum ſine contradictione ſuperioris 25. quæſt. 1. §. his ita, cap. venientes de iureiur. atque ita ſi quis iurauit aliquid agere, dum eſt Cardinalis, poteſt contrauenire aſſumptus in Papam, cenſebiturque recedere ab eo iuramento ex iuſta cauſa, Gammar. de poteſt.legat. à latere lib. 5. num. 23. & Vaſquez controuerſ. illuſtr. cap. 2. num. 3. & cap. 25. num. 17. quæſt. 28. & eſt communis, præſertim ex defectu vnius comitis ex tribus requiſitis ad iuramenti obſeruationem; in quo requiritur, vt ſit licitum, & obliget ad ſeruandum, veritas ſcilicet iudicium & iuſtitia, cap. animaduertendum 22. quæſt. 2. cap. & iurabunt, 22. quæſt. 1. atqui in hoc iuramento deficit iuſtitia, cùm ſummus Pontifex habeat poteſtatem à Deo dumtaxat cap. quamuis diſtinct. 21. Suar. de legib. lib. 4. cap. 3. num. 10. Azor inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 30. §. Secundò obijcies, & pleniùs idem confirmat lib. 4. cap. 11. §. deinde Pelagius; item quia deficit iudicium, eo quod Cardinales cum nullam habeant iuriſdictionem, nec poteſtatem in Papam, non poſſunt ab eo accipere iuramentum. Adde deficere propoſitum, quod eſt maximè veriſimile; ergo ex multis capitibus non eſt ſeruandum tamquam illicitum D.Thom.in 3.ſent. diſtinct. 38. quæſt.1. art.1. & 2. 2. quæſt.88. Omitto videri extortum iuramentum, quia præſtitum tempore prohibito. Felin. in cap. ſi vero, num.8. de iureiurando.

Quæri etiam poteſt, an cogi poſſit Papa renunciare? Reſpondeo ſi vera ſunt, quæ narrantur ab hiſtorijs antiquis, plures Romanos Pontifices ob aliud crimen quàm ob hæreſim depoſitos, inter quos fertur Chriſtophorus, qui malis artibus ad Pontificiam dignitatem euectus, de illa deiectus fuit: item Gregorius VI. Ioannes XII. Benedictus V. & Benedictus IX. & alij in Conc. Conſtantienſi Ioannes XXIII. & Benedictus XIII. & in Baſileenſi Concil. Eugenius IV. De quibus omnibus narratur non ex cauſa hæreſis, ſed ob alias cauſas fuiſſe depoſitos.

Similiter ſi ſummus Pontifex delinquat & negligens etiam ſit, ac remiſſus in docendo ea, quæ ad ſalutem ſpectant, deponi poteſt: vt colligitur ex Epiſtola Beati Clementis ad Iacobum fratrem Domini, qui refert verba ſibi dicta per Beatum Petrum in ſui Aſcenſione ad ſummum Apoſtolatum, quæ ſic habent, ibi. Si enim Mundi curis fueris occupatus, & te ipſum decipies, & eos, qui te audiunt: Non enim poteris, quæ ad ſalutem pertinent pleniùs ſingulis diſtinguere, & ex eo fiet, vt & tu, tanquam qui non doceris, quę ad ſalutem pertinent, deponaris, ne diſcipuli per ignorantiam pereant. Sic ille.

Ex qua authoritate Ludouicus Romanus in tract. qui incipit, dixerit fortè quiſpiam, & in ſermone, incip. in Dei Omnipotentis, oſtendit ſummum Pontificem delinquentem, & ſcandalum Eccleſiæ afferentem poſſe deponi; necnon quando fuerit negligens valdè in docendo quæ ad ſalutem ſpectant. Sequitur Iacobat. de Concil. lib. 9. art. 12. num. 19. Ex eo fundamento, quia ratio naturalis docet, vt propter ſcandalum in Eccleſia, & delictum notorium, de quo ipſe monitus non deſiſtit, nec vult corrigi, deponatur potiùs quàm vt vniuerſalis Eccleſia ponatur in periculo, & tota gens pereat. Ioannis XI. *expedit vobis, vt vnus moriatur pro populo*; conſonat cap. cum non ab homine, de iudic. vbi dicitur incorrigibilem de delicto eſſe deponendum. Et quamuis ibi non ſit ſermo de ſummo Pontifice; à ſimili tamen deducitur argumentum, quando non datur textus, qui caſum decidat, vt in cap. translato de conſtitut. Atque ita mens legis decidentis inferiorem deponi ob delictum, à pari oſtendit id eſſe ſeruandum in ſuperiore, ex cuius contumacia in delicto maius apparet ſcandalum in vniuerſali Eccleſia alios ad malum faciendum exemplo ſuo inuitans, cùm ad bonum peragendum teneatur omnes inducere, text. ad Galatas cap. 2. ibi, *ſi tu cùm Iudæus ſis, gentiliter viuis, & non iudaicè quomodo gentes cogis iudaizare?* vbi gloſs. ad verbum, cogis, addit, non docentis imperio, ſed conuerſationis exemplo: ob quæ & alia argumenta poſſe deponi Papam ob alias cauſas quàm ob hæreſim, tradit Ægidius in cap. ſi Papa 40. diſtinct. quem refert Iacobat. ſuprà num. 139. ſubdens hanc etiam opinionem fuiſſe Ioannis Teuthonici, quæ eſt gloſsa ibi, & Bartholomæi & Ioannis de Ioannis.

His tamen non obſtantibus dicendum eſt Papam extrà caſum hæreſis quamuis ſit iniquiſſimus, non poſſe à Pontificia dignitate deijci, ita D. Thom. in 4. diſt. 19. quæſt. 2. art. 2. quæſtiuncula 3. ad ſecundum, Caietan. opuſcul. de authorit. Pap. part. 1. cap. 27. Turrian. lib. de Papa, & Concil. Cordubenſ. lib. 4. quæſt. 6. Auguſtin. de Anchona, quæſt. 5. D. Antonin. 3. par. tit.22. cap.4. §.3. Proinde quamuis ſit iniquiſſimus, eſt illi obediendum, quia eſt verus Papa iuxtà illud 1. Petri, 2. *non tantùm bonis, & modeſtis, ſed etiam dyſcolis*, & Matth. 23. *Super Cathedram Moyſis*, & deducitur ex illo Lucæ 12. *Quis putas eſt fidelis ſeruus?* Quaſi non aliam eſſentialem formam poſtulet, quàm fidem, ne eijciatur

Q ex

ex Cathedra, & vt retineat ſummam poteſtatem. Accedit Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. quod habetur in capit. licèt, de elect. vbi traditur Romanam Sedem in terris à nemine indicari poſſe propter ſua crimina. Confirmatur ex cap. nunc autem, diſt. 21. & ex d. cap. ſi Papa, diſt. 40. in textu ibi à nemine indicandus, vbi dicitur Pontifex à nemine iudicari poſſe, Decius in cap. ſignificaſti, num. 9. de electiõn. Felin. in cap. nihil, num. 4. verſ. 20. 30. de præſcription. Bellarmin. de Romano Pontifice, cap. 26. in principio. & lib. 2. de Concilij authoritate, cap. 17.

Suffragatur quod aſſeritur communiter extrà caſum hæreſis, non poſſe Papam iudicari, nec cogi, vt renunciet, nec deponi debere, per cap. electionem, diſt. 79. & cap. oues 2. quæſt. 7. Ex eo enim fundamento, quia daretur anſa ad multiplex ſchiſma in Eccleſia excitandum, & multa excogitatentur crimina ab aduerſarijs contra Papam, ſi propter alia crimina deponi poſſet: quibus Adrianus Papa occurrere cupiens in 2. Epiſtol. Synodal. ad octauam Synodum, vt habetur etiam actio. 7. & canon. 21. in tom. 4. Concilior. ait non eſſe adducendas accuſationes ad generale Concilium aduersus Papam, neque ſi adducantur, ferendam eſſe ſententiam propter eas. Conſentit Suar. de triplici, diſput. 10. ſect. 6. num. 14. Bellarmin. de Roman. Pontiſ. lib. 2. cap. 26. & alij, quibus adhæret ſapientiſſimus Cæſar diſput. 1. de Roman. Pontiſ. §. 3. num. 6.

Quod ſi dicas ſummum Pontificem deponi poſſe, ſi in perpetuam incidat amentiam? Reſpondeo in eo caſu eſſe ipſo iure diuino priuatum, quia amentia continua, ac perpetua æquiparatur morti: ideò quamuis alijs incommodis, & morbis impeditus nequeat commodè Eccleſiam Catholicam gubernare, adhuc Pontificia fungitur poteſtate, nec priuatus ea cenſetur: Secùs ſi in perpetuam amentiam recidat, Suar. vbi proximè diſp. 10. ſect. 6. num. 17. & quamuis depoſitus propter amentiam perpetuam ad ſanam mentem redeat, depoſitus tamen manet, eo quòd negotium hoc ex futuro contingenti dependeret, Suar. ibi num. 18. ad finem: Sequitur ſapientiſſimus Primas in d. cap. ſi Papa n. 13. verſ. vnde ſequitur. Similiter poterit deponi ab Eccleſia Papa, quando Eccleſiæ non conſtiterit, an verè fuerit electus, probatur ex Concil. Conſtantienſ. vbi ita factum eſt, ex eo quia in ſimili caſu non datur verus Papa coram Eccleſia, & ſubinde Eccleſia non tenetur obſequi, neque obedire dubio Pontifici: atque ita poteſt alium eligere verum, & deponere dubium cùm ad illam pertineat poteſtas eligendi, Suar. ſupra num. 19.

Ex dictis ſequitur Papam propter crimen hæreſis poſſe deponi; conſtat ex d. capit. ſi Papa, diſt. 40. cap. nemo, cap. aliorum, cap. cuncta, 9. quæſt. 3. Caietan. in opuſcul. de authoritate Papæ, part. 2. c. 27. Turrian. lib. de Papa, & Concilio. Pighius lib. 6. cap. 14. & 15. & Suar. ſupra num. 14. Et quamuis Simanch. de Catholic. cap. 21. & Salmeir. tom. 12. tract. 98. doceant Papam ipſo facto ab ipſo Deo immediatè deponi, dicendum eſt non priuari ſua dignitate, nec deſinere eſſe Pontificem, niſi præeunte iudicio hominum, & præcedente ſententia declaratoria criminis. Azor. inſt. moral. par. 2. lib. 4. capit. 7. vbi concludit poſt alios Papam in hæreſim lapſum iure diuino priuari Pontificatu, ſed poſtea ſententia Eccleſiæ ſuperueniente iudicari, & declarari à Pontificatu, propter crimen hæreſis excidiſſe. Suar. ſupra num. 6. vbi ait Papam hæreticum, & incorrigibilem, non eſſe Papam poſt ſententiam criminis declaratoriam contra ipſum prolatam. Quod ſi fuerit hæreticus; & ante ſententiam reſipiſcat, non debet deponi cùm iam non ſit hæreticus, vt in cap. dixit Apoſtolus, 24. quæſt. 3. ſequitur Caietan. vbi proximè, dicens Papam eſſe admonendum ſemel, atque iterum, nec deponendum ſi reſipiſcat, contra verò ſi in contumacia perſeuerat, aut relabatur deponi debet, quamuis errores deponat, ac reſipiſcat, perſeuerantiamque iuret, & multò fortiùs ſi incidat in hæreſim, nondum ab Eccleſia condemnatam, & poſtea monitus de errore perſeueret in illo contumaciter contra veritatem ab Eccleſia definitam, ita Suar. num. 11. ex ſuppoſitione, quòd Papa poſſit incidere in hæreſim quatenus Papa, quod ipſe negat, quia ſicut Deus promiſit Papam definientem nullo modo poſſe errare, ſic etiam prouidebit, ne vnquam hæreticus fiat.

Adde ex Pighio lib. 4. Eccleſiaſticæ Hierarchiæ cap. 8. & ex Simanc. de catholic. inſtitut. tit. 12. num. 14. aſſerentibus audacter nullum Pontificem ſummum fuiſſe vnquam hæreticum, nec fore, quoniam Chriſtus Dominus oratione ſua obtinuit, & impetrauit, ne fides Petri vnquam deficeret, quæ impetratio ad Petri ſucceſſores tranſit, idem docet Hoſius lib. 2. aduerſus prolegomena Brentij, & Alphonſus lib. 1. aduerſus hæreſes, cap. 6. & Lucæ 22. *Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos;* ergo ſummus Pontifex, vti hæreſis labe pollutus damnari minimè poteſt, Suar. vbi ſupra, num. 11. quam partem vt probabilem tradit Bellarm. lib. 2. cap. 30. & lib. 4. etiam de Romano Pontifice, c. 3. verſ. Nicolaus Primus, & duobus ſequentibus, ſol. 772. vbi docet ſuper verbis illis, *Rogaui pro te Petre, &c.* propter orationem efficacem Chriſti Domini hactenus fidem Petri non defeciſſe, nec defecturam credi in throno illius: quæ verba ſunt Leonis IX. in Epiſtola ad Petrum Antiochenum, vbi refert huius ſententiæ Nicolaum Primum fuiſſe, Theophylactumque in cap. 21. Lucæ, & Chryſologum in Epiſtol. ad Eutychetem, quæ habetur in primo tomo Conciliorum ante Concilium Chalcedonenſe, & alios exiſtimantes hoc priuilegium non ſolùm datum eſſe Petro, ſed etiam omnibus alijs, qui Petro in Principatu erant ſucceſſuri.

8 Sequitur communis, ſed minimè dubia difficultas, an Papa iure communi ligetur?

Di-

Digitized by Google

Diximus iam Principes eſſe ſolutos legibus, profiteri tamen ſe legibus viuere, ſiue ab eis, ſiue ab alijs conditis. Qua de re ſupra 1. par. lib. 1. diſp. 3. §. 2. à num. 209. vſque ad num. 218. iuxtà quæ dicendum eſt Papam eſſe ſupra ius ex l. Princeps legibus, ff. de legib. & ex cap. propoſuit, de conceſſ. præbend. contraueniendoque legibus, & diſpenſando contra ius poſitiuum non peccare, quia non ligatur iure communi text. in d. cap. propoſuit, & in l. digna vox, C. de legib. & l. hac conſultiſſima. C. de teſtam. §. ex imperfecto. Iacobat. de Concil. lib. 7. art. 5. num. 89. & art. 6. n. 16. Subeſt tamen Papa legi diuinæ, & naturali, ſicut & cæteri homines, Iacobat. lib. 4. de Concil. art. 4. num. 2. Idcircò ſubijcitur iuri communi, ſeu poſitiuo quando nititur iure naturali, primò, quia quamuis ſit ſolutus legibus, non eſt tamen ſolutus dictamine rationis. Bald. in l. 2. C. de ſeruitut. & ex conſequenti non eſt ſupra ius naturale gentium, Iacobat. lib. 7. art. 5. num. 65. & 67. & lib. 9. art. 12. num. 137. & ſeq. iuxtà notata in cap. 1. de probat. & in l. Cæſar. ff. de public.

7 Porrò quamuis Papa non obſtringatur capitulis licitis, vel illicitis: attamen ſi promoueat indignum in aliqua dignitate diſpenſatione exigentem committit indignum vniuerſali Eccleſiæ, quod ſi id iurauerit in Conclaui antequam eſſet electus, tale iuramentum ante electionem præſtitum videtur continere aliquid ſimoniæ, vt in ſumma 8. quæſt. 3. & ibi gloſſ. & Dominic. qui allegat Hugonem aſſerentem ſuper hoc exiſtere Concilium Romanum, quod ſi poſt promotionem iurauerit, tenebitur Papa promouere habiles ad eam dignitatem, etiamſi non iuraſſet, nec vouiſſet; non verò poteſt inhabiles prorsùs promouere, qui non ſint in aliquo vtiles Eccleſiæ; quod ſi promoueat ductus ſanguine carnali, infert ſcandalum diſpenſando contra generalem ſtatum Eccleſiæ, quod fieri non poteſt, vt dicitur in c. ſunt quidam 25. quæſt. 1. poſt Innocent. in cap. cum dilectus, de tempor. ordin. 8. quæſt. 1. §. his omnibus, quamuis diſpenſatio non ſit in rebus, quæ concernant fidem, ex diſpenſatione tamen ſtatus Eccleſiæ decoloratur 1. quæſt. 7. cap. & ſi illa, & vult Anton. in cap. cum ad monaſterium de ſtatu Monachorum. Quòd ſi promoueatur hic prorsùs indignus ad Cardinalatum, qui in nihilo poteſt eſſe vtilis Eccleſiæ. Bald. in l. tutor petitus in §. 1, in princip. ff. de excuſat. tut. opinatur talem promotionem eſſe nullam, ſequitur Iacobat. de Concil. lib. 7. art. 6. num. 9. neque excuſat, quòd ſit diſpenſatio Papalis, quia hæc etiam facta ſine cauſa non reddit tutum diſpenſatum quoad Deum, nec Papa excuſatur à peccato, ſicut cæteri non excuſantur, cùm non habeat poteſtatem peccandi, capit. cum adeò, de reſcript. & cap. ſignificauit, de offic. ordinar. Quòd ſi addas Papam habere plenitudinem poteſtatis, ergo poteſt promouere omninò inhabilem, & inutilem ſine cauſa? Cui quæſtioni reſpondet Innocentius in cap. innotuit, de elect. & ibi Ioann. Andr. hoc procedere ex cauſa, non verò ſine illa. Iacobat. d. lib. 7. art. 5. n. 134. Intelligitur enim plenitudo poteſtatis cum claue diſcretionis, vt in cap. quanto, de iureiur.

24 Nodoſa ſanè occurrit difficultas, vtrum poſſit Papa aliquid contra articulos fidei: aut contra ſacramenta; aut contra eorum formam? Reſpondeo primò, quòd ſupra tactum eſt cum communi Theologorum, non poſſe Papam ex toto, vel ex parte abrogare aliquid eorum, vel mutare, quæ ſunt iuris diuini, poſſe tamen ex cauſa iuſta hunc, vel illum à rigore iuris diuini liberare. Ex quo apertè deducitur non eſſe licitum ſummo Pontifici articulos fidei nouare, vel mutare, nec noua ſacramenta inſtituere, aut inſtituta mutare. Item, quia quamuis omnia poſſit claue non errante, excepto peccato inſurgente à violatione legis diuinæ, cap. manet, 24. qu. 1. & cap. quodcumque, vbi gloſſ. eadem cauſa, & quæſtione. Hoſtienſ. & Ioan. Andr. in cap. Magna, de Voto; excipitur etiam ius diuinum, & articuli fidei, & quoties agitur de immutando vniuerſæ Eccleſiæ ſtatu, cap. nulli. diſtin. 19. cap. cuncta per Mundum, 9. quæſt. 3. de Anania in cap. nulli de maledic. & cap. 2. diſt. 15. in gloſſa vlt. circa finem, vbi dicitur non poſſe Papam diſpenſare circa articulos fidei, & eſt gloſſa ſimilis in cap. literas in verb. non poteſt, de reſtitut. ſpoliat. & ibi ſcribentes Conarr. in pract. cap. 31. num. 4. poſt principium, ſed is nòn loquitur in ſpecie de noſtro caſu, ſicut Paramus de poteſtate ſummi Pontificis lib. 3. quæſt. 1. num. 36. vbi ait illi non licere articulos fidei innouare, aut mutare, nec noua ſacramenta inſtituere, aut circa inſtituta quicquam innouare. Sequitur Innoc. in cap. cùm ad monaſterium, de ſtat. monach. dicens regulariter non poſſe diſpenſare contra Euangelium, vt notatur in cap. ſunt quidem, & in cap. quæ ad perpetuam 25. qu. 1.

Iuuat quod traditur à Ioanne de Sylua de iureiur. par. 4. quæſt. 1. num. 1. dum vult Papam non poſſe diſpenſare contra Patrum conſtitutiones fidem concernentes: ſecùs quando non concernunt fidem; vt ſi in iuramento diſpenſetur per gloſſ. in c. 1. & ibi Abb. de iureiuran. quia tunc poteſt Papa diſpenſare. Felin in cap. quæ in Eccleſiarum col. 6. de teſtib. eodem modo non poteſt aliquid ſtatuere contra præcepta Decalogi, Gloſſ. in cap. ſicut 15. diſtinct. Gloſſ. in cap. Anaſtaſius 19. diſt. Ex quibus omnibus liquet Papam etiamſi habeat plenitudinem poteſtatis in Eccleſia, non poſſe propriè diſpenſare contra ius diuinum propriè ſumptum, hoc eſt contra illud, quod à Chriſto Domino promulgatum eſt in nouo Teſtamento, in quo includuntur ſpectantia ad præcepta moralia, & ad Sacramenta gratiæ, quod etiam probatur ex cap. qui omnipotentem, & 25. quæſt. 5. cap. ſunt quidam, & deciditur à D. Thoma quodlibet. 4. quæſt. 14. docente inſtituta ab Eccleſia quæcumque illa ſint, vel ab Eccleſiæ Prælatis poſſe à Papa diſpenſari. Quæ verò ſunt iuris diuini, ſeu iuris naturalis

non vtique, quia habent efficaciam ex inſtitutione diuina, ſubditque in ſolis his, quæ ſunt de lege naturæ, hoc eſt in præceptis moralibus, & in articulis fidei, & ſacramentis nouæ legis non dari diſpenſationem: conſentit Petr. de Palud. in tract. de Eccleſiaſt. poteſt, art. 5. vbi ait dicere de aliquo, quòd ſit de iure diuino, & aſſerere cadere ſub poteſtatem Papæ, illique eſſe ſubditum, oppoſitionem eſſe in obiecto, atque ita cùm Papa non ſit ſupra ius diuinum, ſed ſub illo, non ſubeſt Papæ, vt poſſit illud tollere, vel mutare. D. Thom, in 4. diſt.27. quæſt.4.

In quibus Summus Pontifex poſſit errare, vel non errare.

§. III.

EPITOME,

35 *Papam non poſſe errare in rebus fidei, an ſit de fide.*
26 *Quod intellige quoad ſubſtantiam, non autem quoad circumſtantias.*
27 *Nec etiam poteſt errare in rebus neceſſarijs ad ſalutem.*
28 *Papa poteſt errare adhærendo hominum teſtimonijs in rebus litigioſis.*
29 *Papa non poteſt errare in Sanctorum canonizatione, quam non poteſt facere Legatus de latere, nec in approbando aliquo religioſa Ordine.*
30 *Spiritus Sanctus aſſiſtit Papæ in his, quæ ſunt de fide, aut quæ pertinent ad mores.*
31 *Concilio, & Papa diſcordibus, cui ſit credendum.*
32 *Papa, an poſſit errare in fide, vt eſt priuata perſona.*
33 *Papæ aſſerenti aliquid regulariter eſt credendum, ſiue aſſerat verbo, ſiue in ſcriptis, quod etiam tribuitur Principibus ſæcularibus.*
34 *Papæ aſſertioni ſuper facto alieno an ſit credendum, & ſuper facto ſui prædeceſſoris, & quid de aſſertione facta motu proprio,*
35 *Papæ an ſit credendum in his, in quibus alteri præiudicatur, vel in his, de quibus non poteſt diſponere liberè, vel de quibus reportat commodum.*
36 *Papæ aſſerenti de facta alieno non geſto coram ſe, etiam quando dicit rem eſſe notoriam, an ſit credendum.*

35 QVæritur primò, quando dicitur Papam non poſſe errare, an ſit hoc de fide? Reſpondeo, non eſſe de fide, eſſe tamen adeò certum, vt contrarium aſſerere, peccatum ſit graue, & errori proximum. Quod non ſit de fide, ex en patet, quia nullibi expreſsè definitum reperitur. Quod verò ſit graue peccatum aſſerere contrarium, ex eo probatur, quòd ſit contra communem ſenſum, & ſententiam grauiſſimorum Doctorum, quos refert, ac ſequitur Aragon. tract. de ſum. Pontif. quæſt. 1. art.10. fol.96. in princ. & Can. lib.6. de locis Theol. cap. 7. addens ſe non appellare hæreticum illum, qui contra hanc concluſionem tenuerit, certò tamen apud ſe habere, ſi caſus ad Concilium generale deferatur hæreticum cenſendum, qui Papam in rebus fidei definiendis errare poſſe pertinaciter affirmauerit. In quo ſenſu quæſtio propoſita accipienda eſt, iuxtà quam,

Sit concluſio. Papa errare non poteſt in rebus fidei definiendis, & in præceptis, ſeu rebus moralibus, quas tradit, aut approbat pro vniuerſa Eccleſia. Eſt D. Thomæ 2.2. quæſt.1. art. 10. & in tract. contra errores Græcorum, cap. 67. Sequitur Turrecremat. lib.2. Summæ Eccleſiæ, cap.109. Victoria in relect. de poteſt. Eccleſiaſt. Caietan. in tract. de Primatu Eccleſiæ Romanæ, cap.13, & de authoritate Papæ, & Concilij, cap.9. Suar. de triplici, tract.1. diſp.5, ſect.8, num.7. cum alijs ibi. Azor. 2. par, inſtit. moral. lib.5. cap.4. quæſt.3. fol.539. & cap.5. fol. 547. non indigere Papam ex neceſſitate conſilio in rebus de fide, aut de moribus ſtatuendis, niſi cauſa prudentiæ, quia definit vt ſupremus Eccleſiæ Paſtor, quod intelligit, dummodò adhibeat ſufficientem diligentiam pro qualitate quæſtionis: diligentia autem non adhibita ſufficienter pro qualitate rei definiendæ, poterit errare. Ratio quia Deus non vult, vt temerè quæſtiones de fide, ac de moribus ad vniuerſalem ſtatum Eccleſiæ indicentur, Azor. ſupra, Suar. d. ſect.8. nu.11. Aragon. d. art.10. verſ. ſecunda concluſio; quod probatur ex illo Chriſti Domini, Ioan.5. *Scrutamini ſcripturas, illæ enim ſunt, quæ teſtimonium perhibent de me,* & Actor.15. vbi fit mentio primi Concilij ab Apoſtolis primò celebrati; diciturque magnam, & ſummam fuiſſe factam conquiſitionem. Quare magnam diligentiam requiri in rebus fidei definiendis certum eſt. Quinimò quoties Papa abſolutè definit aliquid, credendum eſt ſufficientem diligentiam adhibuiſſe, quia periculum eſt dicere ſine præmiſſa diligentia definiuiſſe, eòquod cùm Eccleſiæ non conſtiterit, an Pontifex non præmiſerit diligentiam, dabitur anſa, vt ſinguli ea de re velint iudicare, & Eccleſia poſſet non aſſentiri. Ideircò ſatius eſt non admittere hunc caſum, quia Spiritus ſanctus, qui præeſt Eccleſiæ, non permittet rem à Pontifice definiri, niſi præmiſſa diligentia, quoties abſolutè definit, Suar. ſupra diſput.5. ſect.8. num.11,

36 Hæc autem concluſio intelligitur quoad ſubſtantiam, & honeſtatem in præceptis, & regulis pro vniuerſa Eccleſia tradendis, ſic D. Antonin. 3. par, tom.22. cap.8. §.2. Bellarm. lib.4. de Roman. Pontif. capit.5. Molin. de iuſtit. diſput, 325. Can. de locis Theol. lib. 5. cap. 5. Nam quoad circumſtantias, vel multiplicandi præcepta, vel rigorem, aut pœnas, non eſt inconueniens aliquando errare, quia hoc non eſt contra ſanctitatem Eccleſiæ, nec repugnat veritati, ita præcitati, quibus accedit Suar. de fid. diſp.5. ſect.8. n.7, & Cæſar. de Eccleſiaſt. Hierarc. diſp.1. §.4. n.2.

Obijci tamen poteſt, cap. quanto 7. de diuort. in verb. licet quidam prædeceſſor

no-

Digitized by Google

noſter, & Gloſſ. ibi firmat huiuſmodi prædeceſſorem fuiſſe Cœleſtinum Tertium, ex quibus verbis aliqui videntur colligere, poſſe Papam definiendo tamquam ſummum Paſtorem totius Eccleſiæ errare. Cui obiectioni reſpondetur Cœleſtinum non definiuiſſe matrimonium diſſolui, quando alter coniugum in hæreſim labitur, vel ad errorem gentilium tranſit; neque Innocentium Tertium in d. cap. quanto, dixiſſe Cœleſtinum de ea re aliquid definiuiſſe, ſed ſequentia verba protuliſſe ibi: Licèt quidam prædeceſſor noſter ſenſiſſe aliter videatur. Vnde dixit ſenſiſſe non definiuiſſe, & ipſe Innoc. III. ait: Si verò alter fidelium coniugum, vel labatur in hæreſim, vel tranſeat ad Gentilitatis errorem, non credimus, quod in hoc caſu is, qui relinquitur, viuente altero poſſit ad ſecundas nuptias conuolare. Quare nihil ex hoc textu probatur, etiamſi Epiſtola Decretalis Cœleſtini tertij ſit inſerta in Corpore iuris, vt teſtatur gloſſ. olim fuiſſe; quia non ſequitur ex eo, quòd aliquid ſit contentum in Corpore iuris, vt ex ipſo ſit definitum à Pontifice: Sunt enim multa in Corpore iuris, quæ Pontifices non definiunt, ſed ſuam ſententiam proferunt tantummodò referentes: ideò non ſine conſideratione, & cautela, dixit Innocentius Tertius prædeceſſorem ſuuum hoc ſenſiſſe, non autem definiuiſſe, ſic Azor. 1. par. inſtit. moral. lib. 5. c. 4. verſ. ſecundo obijcitur, fol. 541. Quem referens ſequitur Auguſt. Barboſ. in d. cap. quanto, num. 2.

Stat ergo Papam definientem ea, quæ ad fidem pertinent, nullo modo poſſe errare, ex illo Lucæ 22. num. 32. ibi. Simon *ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua.* Quo loci datum fuit Petro, vt ipſe tanquam Paſtor totius Eccleſiæ, non poſſet docere aliquid contra fidem, neque, vt in cathedra, & Sede Apoſtolica aliquando aliquis ſederet, qui contra veram fidem doceret. Quæ ſanè verba etiam ſi ad ſingularem Petri perſonam, *rogaui pro te, ne fides tua deficiat*, dirigantur, ad ſucceſſores Petri totam Eccleſiam repræſentantis referuntur, vt aſſerit Turrecremat. in Summa, de Eccleſia, lib. 2. cap. 109. & lib. 3. c. 60. quibus probatur Eccleſiam errare non poſſe, Can. de locis Theol. lib. 5. cap. 5. quæſt. 3. & lib. 6. cap. 8. Suar. d. ſect. 8. à num. 9. Bellarmin. lib. 4. de Roman. Pontif. cap. 3. verſ. de altero. Menoch. de arbitrar. caſu 458. num. 51. & Cordubenſ. in quæſtionib. Theologic. lib. 4. quæſt. 3. in princip. & §. 6.

27 Idem aſſeritur de Pontifice definiente in rebus neceſſarijs ad ſalutem non poſſe errare, aut deficere, Cordubenſ. ſupra lib. 4. quæſt. 3. §. Arguitur ergo, ſic Bellarmin. lib. 4. d. cap. 5. Non enim fieri poteſt, quòd Pontifex præcipiat aliquod vitium, aut prohibeat aliquam virtutem, cùm illius obligatio ſit docere omnem virtutem, & prohibere omne vitium: nam *paſce oues meas, paſce agnos meos*, vt diximus, hoc eſt, doce omnem virtutem, & prohibe omnem iniquitatem, D. Auguſt. in hunc locum, *oues ipſas*, inquit, *paſcendas hoc eſt docendas regendaſque committit*. Bellar. de Rom. Pont. lib. 1. cap. 15. per totum, vbi de obligationibus Petri, & ſucceſſorum illius.

28 Secunda concluſio, Summus Pontifex hominum teſtimonia ſequendo in rebus litigioſis, & adhærendo hiſtorijs, aut diſpoſitionibus, quæ non continent regulam fidei, vel morum errare poteſt ſuper his iudicando, vel definiendo, text. in cap. à nobis, verſic. nos igitur, de ſentent. excommunicat. Idem dic de alijs controuerſijs, quæ ex informatione, teſtimonijſque hominum præcipuè dependent, eſt communis teſte Bellarmino lib. 4. de Roman. Pontif. cap. 5. & 6. Can. de locis Theolog. lib. 5. cap. 5. quæſt. 5. Sot. in 4. diſtinct. 3. quæſt. 1. art. 6. Cordubenſ. d. lib. 4. quæſt. 3. ante finem, §. exemplum quarti.

29 Tertia concluſio, Pontifex non poteſt errare in Sanctorum canonizatione, ita D. Thom. quolibet. 9 art. vlt. Antonin. 3. p. tit. 12. cap. 8. §. 2. Silueſt. v. canonizatio, quæſt. 3. Azor. tom. 2. lib. 5. cap. 6. quæſt. 5. Valent. tom. 3. diſp. 1. quæſt. 1 punct. 7. § 40. Bellarmin. lib. 1. de ſanctor. beatitud. cap. 5. Caſtro de iuſta politicor. punitio cap. 6. & ſumitur ex Gregorio in cap. 1. diſtinct. 25. ex Bernard. Epiſtol. 174. ad Lugdunenſes, Caietan. de Indulgent. cap. 8. verſ. ad id verò, Couar. lib. 1. variar. c. 10. num. 13. in princip. Aragon. 2. 2. quæſt. 1. art. 10. tit. de Summo Pontifice, col. penult. in 2. concluſ. Baron. tom. 1. annalium Eccleſiæ, anno Chriſti 55. cap. 15. pag. mihi 488. Luyſ. Turrian. diſp. 16. de poteſtate Pontificis in ordine ad fidei doctrinam, dubio 4. Iacob. Caſtellan. de canonizatione Sanctorum quæſt. 9. art. 3. & Carbo de Summa Summarum, tom. 3. lib. 1. cap. 17. Ratio, quia hoc eſt para quædam valde neceſſaria materiæ moralis, quæ ad cultum, & religionem, atque ita impatibile eſſet, ſi Papa errauerit in canonizatione, ſeu beatificatione Sanctorum, quia poſſet contingere adorare, & preces fundere, & aſſumere apud Deum hominem damnatum pro aduocato noſtro, ideò nullo modo poſſe errare Summum Pontificem dicendum eſt, vt vltra præallegatos tràdunt ex antiquioribus Innoc. in cap. audiuimus primò, de reliquijs, & veneratione Sanctorum num. 2. Butr. n. 7. Hoſtienſ. o. 7. & Ioan. Andr. num. 5. & ex recentioribus Auguſt. Triumph. de poteſtat. Eccleſ. qu. 14. num. 1. Maluet. de canonizatio. Sanctor. dub. 2. num. 5. & 6. Valer. Reginald. in praxi fori, lib. 19. num. 6. in fine, aſſerentes ſolùm Papam poſſe Sanctos canonizare, neque in eo errare poſſe.

Hinc infertur nec Legatum de latere poſſe Sanctos canonizare etiam ex commiſſione Papæ, vt volunt Iacob. Caſtellan. ſupra quæſt. 3. art. 2. num. 3. & expreſſius D. Contelor. in additionib. ad Iacob. Caſtellan. d. quæſt. 3. art. 2. num. 4. & Alphonſ. de Caſtro de iuſta hæreticor. punit. lib. 1. cap. 6. col. 4. verſ. rurſus, Ex eo fundamento, quia Papa nequit poteſtatem definiendi res fidei alteri committere, Bannes 2. 2. quæſt. 1. art. 10. dub. 4. in verſ. quapropter, & Aragon. d. quæſt. 1. art. 10. in tract.

de Concil. verſ. tertia concluſio, in fine, & verſ. ad primum argum. Et quod maius eſt, non eſt integrum Concilio vniuerſali poſſe per ſe ſolum aliquem adſcribere Cathalogo Sanctorum Eccleſiæ, neque in numerum illorum referre, ſic Iacob. Caſtellan. d. qu. 3. art. 5. à princip. vbi Contelor. à num. 10. & Angel. Roccb. io tract. de canonizatione Sanctor. cap. 4. verſ. quoad ſolum, vbi docent nihil in hac materia poſſe Coocilium voiuerſale niſi interueniente Papæ authoritate. Et ex cooſequenti ſequitur multò minùs poſſe Epiſcopos, Sanctos canonizare, Iacob. Caſtellan. de canonizat. Sanctor. quæſt. 3. art. 1. & ibid. Contelor. num. 17. Maſcard. de probat. concluſ. 262. num. 56. Maluet. in eod. tract. dub. 2. num. 1. & 2. ſed Papam dumtaxàt; & quamuis Martin. Laudenſ. in tract. de Cardinalib. quæſt. 110. & Troilus Malui. de canonizat. Sanctor. dub. 2. & oom. 42. cenſeant Papam teneri in hoc caſu requirere conſenſum Cardinalium, verius eſt oon requiri, vt ſerunt Antonin. 2. p. tertiæ partis Sommæ, tit. 22. capit. 5. §. 5. colum. 2. verſ. ſi autem, & alij, quos referens ſequitur Ceuall. commuo. cootra commun. qu. 645. n. 9.

Sed quid de approbando aliquo Religioſo Ordine? Reſpondeo ex Fr. Ludouico Miranda in Manuali Prælatorum, tom. 1. quæſt. 3. art. 6. olim ad Epiſcopos, & alios ordinarios Prælatos ſpectaſſe, approbare, & cooſirmare regulas Mooachorum, ac Religioſorum omnium: poſtea verò à tempore Concilij Lateraneoſis, de quo ſit mentio in cap. ne oimia. 11. & vlt. de religioſis domibus, ad ſolum Romanum Pontificem id pertinere, ſequitur Vaſquez dicta disp. 165. cap. 4. nu. 39. Azor. tom. 1. lib. 11. cap. 24. quæſt. 5. & Leſſ. lib. 2. cap. 41. o. 12. ipem tradit Mendoza lib. 2. de Concil. & liber. cap. 30. quatenus probat olim ſub Epiſcopis fuiſſe monachos tamquam ſub Prælatis proprijs, remotè tamen, ſeu mediatè, proximè autem ſub Abbate, quæ omnia fuſiùs tradit Suar. tom. 3. de religione, lib. 2. cap. 17. num. 2. & ſeq. explicatque quid ad Epiſcopos, & quid ad Abbates regulares ſpectauerit, tam in genere, quàm in ſpecie.

Hodie tamen nullus Religionis nouus Ordo inſtitui poteſt ſine approbatione Romani Pontificis, cap. vltim. vbi Abb. in 2. notab. de vita, & honeſtate clericorum, cap. fin. de religioſis domibus, & cap. vnico, eodem tit. in 6. per quæ iura conſtat hoc eſſe Romano Pontifici reſeruatum. Menoch. de arbitrar. caſu 421. num. 18. Sanchez in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 5. cap. 1. oum. 15. ad finem Azor inſtit. moral. par. 1. lib. 11. cap. 23. quæſt. 5. & cap. 24. quæſt. 4. in fine Vaſquez 1. 2. quæſt. 96. art. 4. disp. 165. cap. 4. num. 38. & 39. Valer. Reginald. io praxi fori, lib. 18. nom. 364. verſ. accedit, Fr. Emanoel Roiz. quæſt. regular. tom. 3. quæſt. 48. art. 3. & alij apod Suar. vbi ſupra num. 1. & apud doctiſſimum Primatem in 1. par. decreti, diſtinct. 44. cap. 12. geoeralis, nom. 2. in textu ibi, Religioois congregationibus, & apud Auguſt. Barboſ. io cap. ne nimia de religioſis domibus, num. 2. vbi concludunt religioſas coogregationes ſine approbatione à Sede Apoſtolica, nec dici, nec eſſe poſſe religioſas familias; quibus accedit nouiſſimè Sebaſtiao. Cæſar disp. 1. de Roman. Pootif. §. 4. num. 5. dicens non poſſe errare Papam approbando aliquam Religionem, quia hoc pertinet ad materiam moralē valde neceſſariam in Eccleſia.

30 Idem ante docuit Suar. d. lib. 2. cap. 17. nom. 17. Ex ea ratione quia ſummo Pontifici datur aſſiſtentia Spiritus ſancti in gratiam Eccleſiæ Catholicæ, vt eam dirigat, non ſolùm in his, quæ ſunt de fide; ſed etiam in his, quæ pertinent ad mores, ità vt neqoe in his, neque in illis errare valeat. Quare non ſatis cautè locutus eſt Can. de locis, lib. 5. cap. 5. vbi inuuit poſſe Papam errare in approbando aliquo nooo Ordine Religioſo, fortè inductus ad id ex ſiniſtra aliqua informatione, cùm oppoſitum ſit dicendum non poſſe errare Pontificem in approbatiooe alicuius noui ordinis quoad iudicium de hooeſtate, & ſufficientia talis modi viuendi, prout eſt ſtatus perfectionis acquirendæ, argumeoto canonizationis alicuis Sancti, in quo non poteſt errare Pontiſex: ergo neque io approbatione noui Ordiois cuius approbatio eſt quaſi canonizatio illius ſanctitatis. Conſonat Lateranenſe Concilium cap. 13. dicens in vniuerſum bonam, & piam eſſe Religionem auctoritate Pontificis confirmatam. Iuuat D. Thom. opuſcul. 19. contra impugnationem Relig. cap. 4. col. 13. initio, in additione Romana ait, ibi. Cùm aliqua Religio per Sedem Apoſtolicam inſtituta eſt, manifeſtè ſe damoabilem oſtendit, qui talem Religionem damnare conatur. Quibus verbis notatur temerarium eſſe, qui cootrarium, hoc eſt, qui dixerit Pootificem poſſe errare in approbanda aliquæ Religione, quia non poteſt errare in his, quæ pertinent ad mores.

31 Sed petes ſi Papa arbitretur aliquid eſſe peccatum, vel oon, & Concilium arbitretur contrarium, cui ſit credeodum? Reſpondet Anton. de Roſell. de Coocil. quæſt. quæ ſeorentia eſt attendeoda, Papæ ne ſolios, an totius Concilij, vel maioris partis, num. 66. tunc ſi maior ſenrentia ſit Concilij, quàm ſolius Papæ; quia Papa ſolus eſt; vel pro ſua parte paucos habet, ſtandum eſſe ſententiæ Concilij. Quod ſi Coocilium Prouinciale Romanorum, & Eccleſia Romana, Sedeſque Apoſtolica aliquid in prædictis tamqoam verum deliberaſſet, io eo caſu ſtandum eſſe ſententiæ Papæ, & Eccleſiæ Romanæ; oon verò deliberationi Concilij generalis iudiciom Sedis Apoſtolicæ noo habeotis, ſic ille; ſecundùm quem infra oum. 70. additur Concilium Prouiociale, ſi quid ſimul cum Papa aliqoando decidit in fide, vel in bono vniuerſalia Eccleſiæ, & Concilium geoerale diſcrepet à ſenteotia Papæ, & Romanæ ſedis, præfereodum eſſe iudiciom Romaoæ Sedis iodicio Concilij generalis, ſiquidem à capite diſcrepat, & à Saocta Sede; ſanet text. in cap. 2. 3. quæſt. 9. vbi innuitur Papam in caſibus, in quibus po-

teſt

teſt iudicari, ſi fortè poteſt, ſubijci iudicio Eccleſiæ vniuerſalis.

Quin etiam ſi de ſenſu, & mente Concilij dubitatio, oriatur ad Sedem Apoſtolicam eſt recurrendum, de quo vide Bullam Pij IV. ante finem, verſ. ſi qui verò, ad calcem Concilij Tridentini inſertam, ex qua conſtat declarationem dubiorum ad ſummum Pontificem pertinere. Nam Concilium totum, in quo Papa adeſt per Legatos ſuos, ſine inſtructione particulari aliquid definiens, non eſt regula fidei, nec eius authoritas infallibilis, ſed eſt ſub opinione, nec habet iuriſdictionem ad obligandum Eccleſiam, antequam confirmetur à Pontifice: Ita Caſtro lib. 1. de iuſta hæreticorum punitio. cap. 6. Bellarm. lib. 2. de Concil. cap. 11. & Caietan. in Apologia, par. 2. cap. 21. Turrecremat. lib. 3. cap. 32. 33. 34. 38. Secundùm quos Concilium ſupra dictum ante confirmationem poteſt errare definiens aliquid contra inſtructionem Pontificis, vt de facto errauit Conſtantinopolitanum Concilium aſſentientibus etiam errori Legatis Nicolai I. Ergo multò magis poteſt errare quando nullam habuerit Pontificis inſtructionem. Vnde reijciendi ſunt Pariſienſes, & eorum ſectatores, quatenus docent huiuſmodi Concilium vniuerſale eſſe ſupra Papam, & reliqui alij exiſtimantes Concilia generalia legitima, etiam ante confirmationem Pontificis non poſſe errare.

Poſſe autem errare non eſt dubium quando Concilium generale, hoc eſt Patres conſentiunt, & definiunt Legatis Apoſtolicæ Sedis diſſentientibus, vt de facto Concilium Epheſinum II. errauit, dum minimè conſentientibus, ſed omnino repugnantibus Legatis Pontificis Leonis voluit definire, vt demonſtratur ex Epiſtolis 24. & 25. Sancti Leonis. Similiter poteſt errare, quando aduersùs inſtructionem Pontificis definit non repugnantibus Legatis Apoſtolicis; vt conſtat ex Epiſtola Nicolai primi ad Patriarchas, & cæteros Epiſcopos Orientis, quia contra inſtructionẽ Nicolai egerunt, quę Cõcilia non ſolùm non approbata, ſed reprobata dici debent & ex conſequenti omni carere authoritate, colligitur ex Gelaſio in tom. de Anathemate, & in Epiſtola ad Epiſcopos Dardaniæ. Accedit nullo modo reputari Concilia vera, ac legitima quando non concordant cum ſuo Pontifice, vel quando conſentiunt cum Legatis, qui aduersùs inſtructionem Pontificis vota ferunt; tunc enim non agunt nomine Pontificis, nec eius perſonam repræſentant, quando ferunt ſuffragia diuerſa ab inſtructione ſibi à Pontifice tradita. Quare tam Leo in Epiſtol. 45. ad Pulcheriam, & Agatho in Epiſtol. ad Imperatorem aſſeruerunt ſe ſe authoritatem negare Legatis, quando non agunt iuxta regulas in inſtructione ſibi traditas.

His poſitis reſolutioni Antonij de Roſellis dicendum eſt cum gloſſa ad caput quodcunque 24. quæſt. 1. & ad cap. in iſtis diſtinct. 4. Papæ iudicium præferendum eſſe opinioni quorumuis Patrum: Eſt enim Romanus Pontifex omnium Iudicum maximus, Caput Eccleſiæ militaris atque ideo à nemine in hoc ſæculo iudicari poteſt cap. 17. cum ſequent. 9. quæſt. 3. ita Anaſtaſ. Germon. de ſacrot. immunit. lib. 3. cap. 11. num. 79. & Alban. de poteſt. Pap. 2. par. num. 108. in tom. 13. dicentes Pontificis ſententiam proculdubio potentiorem eſſe, nec Patres aliquam iuris dicendi authoritatem habere, niſi Pontificia authoritate muniantur, à quo ipſum Concilium accipit authoritatem, cap. ſignificaſti, de elect. cap. vbi periculum in gloſſ. in verb. Concilio de elect. lib. 6. Bellamer. in conſ. 96. in 16. quæſt. cum multis.

Quin etiam in dubio ſententia Papæ videtur præferenda Patrum opinioni, quoniam Petro ſoli, & eius ſucceſſoribus dictum eſt Matth. 16. & cap. 6. 24. quæſt. 1. *Quodcunque ligaueris ſuper terram, ligatum erit & in cœlis, & quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum, & in cęlis* Germon. vbi ſuprà, num. 70. Addit tamen Alban. vbi proximè, num. 117. id procedere quando agitur de fide, aut de præceptis moralibus; ſecus ſi agatur de eiſdem, iam à Patribus in alijs Concilijs, atque ab ipſis Pontificibus per alias conſtitutiones declaratis tanquam de fide, aut de præceptis moralibus, in quo euentu ſi Papa diſſentiat à Patribus, neque illorum ſententiæ acquieſcat, Patrum opinio ſententiæ Pontificis eſt anteponenda, cap. ſi Papa diſt. 40.

32 Hinc aliqui deducunt Papam prout eſt priuata perſona poſſe eſſe hæreticum, quod adeò certum putant, vt contrarium aſſerere ſit errori proximum, probant, quia qui hoc negauerit ex duobus vnum debet affirmare, vel quòd legitimum Concilium iniquè, & iniuſtè damnauit Honorium; vel quòd acta illius Concilij non ſunt vera, quorum primum eſt manifeſtè impium; ſecundum autem eſt duorum Sũmorum Pontificum, & duorum Conciliorum deciſiones negare: igitur erroneum eſt id aſſerere. Quando autem ſententia Papæ non verſatur circa res fidei, aut circa morum præcepta, poteſt errare, quia in his decidendis Pontifex procedit per teſtificationes, & coniecturas magnas, ita Caietan. in lib. de authoritat. Pap. cap. 11. & deducitur apertè ex Innocentio III. in cap. à nobis de ſentent. excommunic. Aragon. tract. de Summo Pontiſ. quæſt. 1. artic. 10. fol. 29. col. 2.

Probabile tamen eſt, piéque credendum Summum Pontificem, vt eſt priuata perſona non poſſe eſſe hæreticum, falſum aliquid contra fidem, pertinaciter credendo; probatur, quia hoc eſt ſperandum ex ſuaui diſpoſitione diuinæ prouidentiæ, & ex illo Lucæ 22. *Ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos*; ergo ſemper docebit Pontifex veritatem, neque deficiet in Sede Petri prædicatio veræ fidei, neque deuiabit ab hac doctrina, Bellar. lib. 4. de Roman. Pontiſ. cap. 6. Quomodo enim ſi fuerit hæreticus definiet veritatem de fide ab Ec-

cleſia

Digitized by Google

cleſia credendam, cùm certũ ſit hæreticum nullam habere poteſtatem, vel authoritatem Eccleſiaſticam, cum ſit diuulſus à corpore Eccleſiæ, vt habetur expreſsè in cap. Nouatianus, verſ. final. 7. qu. 1. niſi concedas poſſe dari caput totius Eccleſiæ ſine aliqua poteſtate, quod eſt abſurdum; Confirmatur ab euentu, quia cùm nullus Papa adhuc ſecundùm probabiliorem fuerit hæreticus, vel hoc de nullo poteſt probari concludenter, quod fuerit talis, ſignum eſt manifeſtum, non poſſe eſſe, ita Pigh. de Eccleſiaſt. Hierarch. lib.4. c.8. & alij apud Cæſarem d. diſp.1. §. 4. n. 3. Neque obſtat c. ſi Papa, diſtinct. 40. & cap. oues 2. q. 7. quia hæc iura non loquuntur affirmatiuè Papam poſſe eſſe hæreticum, ſed dicunt non poſſe iudicari niſi fortè fuerit hæreticus, quo dicendi modo nihil affirmatiuè decidunt, quia certum non eſt, an poſſit eſſe hæreticus.

Et quamuis objiciatur Marcellinum thura adoleuiſſe Idolis, non propterea Pontificatum depoſuit, ſed ſemper retinuit Pontificiam dignitatem, eiuſque peccatum contra fidei confeſſionem tantùm fuit. Quod verò de Liberio Papa dicitur communicaſſe cum Arrianis, & ſententiam damnationis in Athanaſium ratam habuiſſe propter tædium exilij, & ob deſiderium repetendi ſuam Sedem, non tamen ob id iudicandus eſt hæreticus, ſed in fide Catholica permanſiſſe eundem affirmat Theodoret. lib. 2. cap. 22. Baſilius epiſt. 74. & Athanaſius oratio contra Arrianos, & Epiphan. hæreſi 75. Quod verò contra alios opponitur, qui de nota hæreſis arguuntur quæ illis impingitur, meminit Azor, par. 2. lib. 5. cap. 5. vbi eos ab ea nota liberat, quæſt. 1. & quæſt. 2. excutit an Summi Pontifices, vt priuatæ perſonæ in rebus fidei decidendis poſſint errare? pro qua parte refert Pighium lib.4. Eccleſ. Hierarch. cap.8. multis probantem partem negatiuam, quam ſententiam dicit Canus de locis lib. 6. cap. vlt. in reſponſione ad 11. argument. eſſe nouam, & Azor. ſingularem, quod non videatur veriſimile Papam, vt particularem perſonam à Chriſto Domino in fide fuiſſe confirmatum, qui Deus Romano Pontifici non vt homo eſt, ſed vt eſt Chriſti Vicarius, & Præfectus Eccleſiæ aſſiſtit in rebus fidei definiendis, ne erret; at verò vt homo eſt Pontifex, Deus illi non aſſiſtit ex lege, & promiſſione certa, atque ita poteſt errare, quæ ſententia eſt non ſolùm verior, ſed probabilior. Opinio autem Pighij eſt valdè probabilis, vt placet Bellarmino lib. 4. de Roman. Pontiſ. d. cap.6. & apud Cæſar. d. diſp.1.§.4.n.3. & apud Suar. de legib. lib.4. c.7. verſ. ad tertiam, de Summo Pontifice, n.10. fol.400. col.1. ad medium, vbi negat poſſe dari euentum, in quo Summus Pontifex, vt priuata perſona ſit hæreticus iuxta ſententiam affirmantem Papam ex diuino priuilegio non poſſe errare in fide, etiam vt priuatam perſonam, quam partem probabiliter aliqui tuentur, per quam liberant omnes Pontifices, qui hactenus præceſſerunt à nota hæreſis, quorum meminit Paramus de poteſtate Papæ, lib. 3. quæſt. 1. num. 53.

33 Huc etiam ſpectat difficultas, quænam fides ſit habenda aſſertioni, & teſtimonio Papæ? Gloſſ. in c. ad Apoſtolicæ, in verb. promiſerint, de re iudicata, in 6. & in c.1. in verb. ſtatuit, de renunciat. etiam in 6. tradunt plenè credendum, ſequitur Felin. in cap. cum à nobis num.7. vbi teſtatur de communi de teſtibus. Ancharan. in clement.1. de probat. ex eo fundamento, quia Papa qui eſt loco Dei non poteſt, niſi veritatem teſtari. Maſcard. de probat. lib.3. concl. 1143. ex n. 1. & plenius in concluſ. 1227. à num.11. vſque ad num. 11. Quod procedit etiam in his, quæ Papa vidit antè Pontificatum, vt vult gloſſ. in cap. 1. in verb. ſtatuit, de elect. in 6. & in d. cap. ad Apoſtolicæ, in verb. promiſiſſent, de re iudicata, in 6. idem docent Decius conſ. 463. in cauſa, quæ nomine Cameræ, n.26. Crot. de teſtib. n. 195. & n. 217. Gabriel alios referens rub. de probat. concluſ. 2. num. 10. vbi hoc extendit ad ea, quæ Papa vidit antequam eſſet aſſumptus ad Cardinalatum. Maſcard. ſupra lib.1. concluſ. 139. num.6. & lib.3. concl.1227. num. 45. & ſequent.

Amplia hoc habere locum ſiue Papa id aſſerat in ſcriptis, & per literas, ſiue etiam ſolo verbo, vt conſtat ex clement. 1. de probat. & probatur ex textu in d.cap. cùm à nobis, & ibidem Abb. in princ. verſ. fallit hoc in Papa, vbi dicitur benè credendum aſſertioni Papæ etiam ſolo verbo prolatæ: Nec obſtat quod contra videatur fuiſſe de mente Bonifacij in clement. 1. de probat. num. 47. quia oppoſitum eſt probabilius. Confirmatur ex traditis à Caſtrenſi conſ. 300. priùs quàm in iure fierent, col. 2. verſ. dicet aliquis in antiqua editione: aſſerentis plenè eſſe credendum aſſertioni Principum ſæcularium, atque etiam Papæ, quod eſt etiam de mente Bartoli in l. ambitioſa, n.28. ff. de decret. ab ord. faciend. Sequitur Ripa reſponſio 1. num.28. lib. 1. Natt. conſ.487. num.39. lib.3. Signorol. conſ.181. in quæſtione vertente, n.8. verſ. ſed in literis, & Aym. de antiquit. temporis, par.1. ſect. propoſitum, num.1. cum ſequent. vbi reſpondet contrarijs.

Quare reſolutio eſt verior, diſpoſita in Summo Pontifice ſecundùm Clementin. 1. de probat. habere etiam locum in Principibus ſæcularibus: Ergo ſi hæc conceduntur eiſdem, non debent negari Pontifici, vt volunt Aym. in d. ſect. propoſitum, n. 1. & 2. & Maſcard. concluſ.139. num.11. verſ. contrarium, & concluſ. 1228. num. 24. lib. 3.

Quod verò aſſertioni Principis plena fides ſit habenda, docent Afflict. deciſ.305. num.15. Mandel. conſ.75. num.6. Decian. conſ.25. n.8. & lib.1. conſ.35. n. 19. & 20. lib.2. Maſcard. de probat. lib.3. concl.1227. ex num.10. ad num.23. Ratio, quia plenè creditur literis iudicis affirmantis ſtandum eſſe quando iudex aſſerit aliquid de ijs, quæ competunt officio iudicis, l. ſi publicamus §. de rebus, ff. de publicanis. Item quia de Principe præſumitur quòd delibe-

rarè

ratè faciat omnia, ne violetur iuſtitia; ergo non eſt credendum, quòd affirmet falſum, l. 2. §. marito, §. ſi quis à Principe, ff. ne quid in loco publico, & ex conſequenti multò magis ſtandum eſt aſſertioni Papæ.

Similiter ſtandum eſt aſſertioni Papæ quando loquitur diſpoſitiuè, Calderin. in conſ. 2. in fine, tit. de priuileg. & Maſcard. d. conc. 1228 n. 50. Quod ſi loquatur narratiuè, verba illius non probant, vt docet Bonif. in d. Clem. 1. num. 26. in fine, verſ. quarto requiritur, & ibidem Zabarell. verſ. quandoque narrat factum alterius, quia Papæ intentio nititur in narratiua partis, videlicet quando in ſupplicatione ſunt hęc verba (prout aſſeritur) hoc eſt à parte. Lap. alleg. 7. num. 3. verſ. Ioann. And. diſtinguit, & num. 7. verſ. ſed puto: Secus ſi narratiua partis concerneret factum proprium ipſius Papæ, tunc enim narrata per Papam in ſua aſſertione habentur tanquam ſimpliciter prolata per eundem, Gabriel. qui plures alios refert rubr. de prob. lib. 1. concl. 2. nu. 41. Maſcard. lib. 1. concl. 139. num. 20. in fine principij, verſ. ſi tamen id quod narratur.

Amplia ſecundò aſſertioni Papæ credendum in prophanis quoad ſubditos, Abb. in cap. ad audientiam, de præſcriptio. Caſtrenſ. conſ. 46. col. final. vol. 2. Caccialup. in tract. de penſionib. 24. quæſt. Contra verò non ſubditum aſſertio Papæ non probat. Abb. in d. cap. ad audientiam. Maſcard. de probat. d. concluſ. 139. n. 13. verſ. præſens tamen hæc, & concluſ. 1228. n. 13. Secus in cauſis ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis, in quibus ſtatur aſſertioni Papæ quoad laicos non ſubditos, puta, in cauſa matrimoniali, & ſimilibus quæ concernunt periculum animæ, Maſcard. dict. concluſ. 1228. num. 87. Quod in omnibus aſſertionibus procedit, & illis ita ſtatur, vt non poſſit probari contrarium, regulariter tamen Genuin. conſ. 33. pro examinatione dictorum dubiorum, col. 2. verſ. nec obſtat ſi dicatur, ſequitur Socin. conſ. 266. in cauſa, quæ vertitur, col. 1. n. 32. ſed tamen non obſtante. Nihilominus etiam contra non ſubditos aſſertioni Papę omnino ſtandum eſt, ſi verbis aſſertiuis vtatur. Maſcard. d. concl. 139. n. 22.

Eodem modo ſtatur aſſertioni de facto proprio Papæ, illique plenè creditur, ita vt nec probatio contra illam recipiatur, gloſs. cum textu, in Clement. 1. de probat. & ibi Imol. col. 4. Felin. in d. cap. cum à nobis, de teſtib. Hippol. in l. 1. §. ſi quis dicetur, col. penult. ff. de quæſt. Tiraquel. de retract. §. 1. gloſs. 14. n. 49. quod extende ad aſſertionem Papæ, partim de facto proprio, partim de facto alieno, vtpote, ſi aſſerat Titium in ſuis manibus renunciaſſe. Lap. in d. Clement. 1. de probat. Imol. ibi col. penult. & Staphil. de liter. grat. & iuſtit. fol. 155. Cardinal. in conſul. 126. à num. 10. verſ. reſpondeo, quod in eo. Vnde ſi literæ Papæ narrent coram ipſo factam fuiſſe renunciationem, nihil in contrarium allegari poteſt.

34 Sed contra obijci poteſt ex Lapo in d. Clement. 1. ex mente Calderini, quem ibi ſequitur Imol. col. penult. aſſertioni Pontificis in hoc caſu partim ſtandum eſſe, & partim non ſtandum, videlicet in eo quòd reſpicit alienum factum; & in eo quòd reſpicit proprium credendum: Dicendum tamen eſt Lapum, & Cardinalem, & Imolam fuiſſe locutos in aſſertione diuidua, & plura capita diuerſa continente, puta ſi Papa dicat coram ipſo Titium renunciaſſe, & obijſſe in curia: tunc enim contra renunciationem, cùm ſit de facto proprio coram ſe, nihil in contrarium allegari poteſt. De eo autem quod dicitur talem obijſſe in curia, cùm ſit aſſertio facti alieni, inducunt hæc verba præſumptionem, non verò probationem, quia eſt aſſertio facti alieni; atque ita in aſſertione diuidua, & plura capita diuerſa continente, ac ſub duplici ſtructu verborum pronunciata intelligendi ſunt Doctores partis contrariæ: affirmatiuam autem partem aſſerentes loquuntur de aſſertione indiuidua Papæ, & vno ſtructu concepta verborum, vt patet quando Papa aſſerit Titium in ſuis manibus beneficium renunciaſſe: iuuat Maſcard. aliquantulùm de probat. concl. 139. num. 8. & 9. & concl. 1228. num. 36. verſ. limitatur ſecundò, & Farinac. de teſtib. lib. 2. tit. 6. qu. 63. num. 94.

Hinc deduces ſtandum eſſe aſſertioni Papæ ſuper facto, ac etiam ſuper voluntate ſui anteceſſoris. Gloſ. in cap. 1. in verb. ſtatuit, de renunciat. in 6. & in c. ad Apoſtolicæ, in verbo promiſiſſent, de re iudicata etiam in 6. atque ita credendum eſt Papæ ſuper eo, quod fecit tempore ſui Pontificatus, & inſuper ſuper eo quod vidit dum adhuc eſſet Cardinalis, & in minoribus conſtitutus Aretin. in cap. cum à nobis, de teſtib. colum. 6. Felin. in cap. pueris, in fine, de ſentent. excommunic. & Roman. in conſ. 350. vbi addit, credendum eſſe plenè, etiam quando aſſerit de voluntate ſui prædeceſſoris, ſequitur Alexand. conſ. 112. col. 1. volum. 7. Ruyn. conſ. 78. col. 4. volum. 1. Aym. de antiquitat. tempor. p. 1. in princip. Mandoſ. ad Roman. conſil. 191. num. 4. lit. C. verſ. ſecundò fallit. Decian. conſ. 18. num 275. lib. 1. & Maſcard. lib. 2. de probat. concluſ. 621. num. 9. & lib. 3. concluſ. 1228. num. 48. & 72. alios ibi referens. Quin adde plenè Papæ credendum quando aſſertio reſpicit, & narrat factum alienum coram ſe geſtum, quoniam æquiparatur aſſertio aſſertioni de facto proprio, proinde plenè creditur. Lap. alleg. 7. num. 3. verſ. ad hoc quod ibi ſcribit Paul. Gabriel de probat. lib. 1. concluſ. 2. nu. 8. vbi teſtatur de communiori, ac veriori, & Maſcard. d. concl. 1228. nu. 36. d. verſ. limitatur ſecundò, talis enim aſſertio æquiparatur aſſertioni de facto proprio, & ſic plenè creditur, præſertim quando eſt facta motu proprio ipſius Principis, quod ſi facta ſit ad inſtantiam partis, tunc non creditur, ita Maſcard. d. concl. 1228. num. 80. poſt Aretin. in d. cap. cùm à nobis, num. 10. extra de teſtib. & Aym. de antiquitat. temp. p. 1. in princ. n. 10. verſ. ſed intellige iſtam limitationem.

A fortiori credendum eſt aſſertioni Papę

ſactæ motu proprio, & ex certa ſcientia, quia tunc probat plenè, etiam ſi de facto alieno agatur, cenſetur enim id aſſerere Papa poſt diligentem informationem de veritate facti, proinde illius aſſertioni ſtandum eſt omnino. Alexand. conſil. 112. poſt num. 2. & ante num. 6. lib. 7. vbi teſtatur de communi: ſequitur Curr. Iun. conſ. 61. præſupponitur in facto poſt numer. 13. Aretin. conſ. 23. col. 3. Menoch. in conſil. 100. num. 24. Maſcard. de probat. lib. 2. concl. 621. num. 4. & lib. 3. concluſ. 1228. num. 62. vbi etiam de communi, & nu. 68. poſt Imol. in Clement. 1. de probat. Angel. conſ. 368. Sereniſſimus col. 2. vbi tradit, quòd quamuis aſſertio Papæ, ſeu Principis de facto alieno non probet plenè omninò, ac pleniſſimè, ſed plenè tantùm, ita vt præſumptionem ſolùm inducat, quæ probationem in contrarium patiatur: Secus tamen eſt, quando Papa aſſerit ſe informatum id aſſerere, ita Menoch. d. conſ. 100. n. 23. cum alijs: dummodo informatio non emanet à parte, tunc enim aſſertio Principis etiam facta motu proprio, cum fundetur ſuper narratiua partis, vel ipſe aliquo modo ſe oſtendat informatum a parte, aſſertio nihil operatur, ita in ſpecie Lap. all. 7. num. 8. verſ. ſi verò ſuper facto ab alio narratur. Socin. Iun. conſ. 77. num. 98. lib. 1. Gabriel d. concluſ. 2. & Maſcard. d. concl. 1228. num. 66.

35 Similiter non ſtandum erit aſſertioni Papæ, ſeu Principis, etiamſi aſſerat ſe informatum de his, in quibus alteri præiudicare non poteſt, puta, non poteſt Princeps alicui præiudicare circa ius gentium: ideò ſi aliquid circa hoc aſſerat in præiudicium tertij, non eſt illi credendum: longè aliter, quando aſſertio eſt in ijs, quę ſunt iuris poſitiui tantùm, ſi emanet motu proprio, & ex certa ſcientia Aym. de antiquit. tempor. alios referens p. 1. ſect. non omitto, n. 22. Maſcard. d. concl. 1228. n. 111. quod intellige, niſi ex aſſertione Principis, Princeps principaliter reciperet commodum, & ſubditi incommodum, ita Oldrad. conſ. 258. vbi vult Principi in hoc euentu non eſſe credendum, ſequitur Izern. in c. 1. qui ſucceſſ. teneant. Roland. conſ. 1. n. 58. vol. 2. & Ioſeph. Ludouic. concluſ. 14. verſ. infert 43.

Quod ſi dicas Principem poſſe diſponere ex cauſa iuſta in alterius præiudicium? Reſponde teneri exprimere cauſam, quæ illum ad id moueat, cum teneatur obſeruare ea, quæ ſunt iuris gentium, & iuris naturalis. Bald. conſ. 326. Rex Romanorum ad fin. vol. 1. dicens in Principe non præſumi iuſtam cauſam, quando agit aliquid, ſuper quo nequit ad libitum diſponere, nempè cùm frangit aliquid ſpectans ad ius naturale, niſi iuſtam cauſam oſtendat, Decius conſ. 606. n. 6. Socin. Senior, conſ. 263. Izern. in cap. 1. in princ. ad fin. titul. quo temp. mi. dicens nec Regi, nec Principi credendum, ſi aſſerat per literas Titium tale delictum commiſiſſe, ob quod feudum ad Principem ipſum redijſſet, fauet Abb. in Clement. 1. de probat. vbi notat non poſſe Papam priuare ſuo iure Sempronium, niſi culpa probetur, quod etiam tradit Ruyn conſ. 41. col. 1. vol. 1. Anchar. conſ. 399. col. final. Afflict. deciſ. 395. Menoch. d. conſ. 100. n. 26. qui omnes cenſent non eſſe credendum Principi aſſerenti aliquid in præiudicium alterius, quod etiam docet Felin. in cap. cum à nobis, de teſtib. Crauet. conſil. 135. num. 42. & conſ. 171. n. 11. quibus accedit Campeg. inter conſilia Bruni. conſ. 2. colum. 6. verſ. confirmari poſſunt, & Gozadin. conſ. 26. col. 7. ad medium.

Contraria tamen pars docens Principi eſſe credendum, etiam circa illa ſuper quibus nequit diſponere liberè, placuit eidem Baldo ſibi contrario in conſ. 328. quęritur ſi Rex col. pen. verſ. porrò in Principe, lib. 1. dicenti credendum eſſe Cæſari aſſerenti vaſallum fuiſſe ingratum, & propter hoc delictum ingratitudinis fuiſſe feudo priuatum, idem Bald. ait conſ. 327. Pridie conſului, col. penult. verſ. item omnes Reges, lib. 1. omnes Reges hanc habere poteſtatem, vt in Regnis proprijs deponant ſeculares dignitates, atque ita hoc iure vtuntur, quòd ſi exprimant cauſam, adeò illis creditur, vt probatio in contrarium non recipiatur, ſequitur Iaſon conſ. 227. col. 8. lib. 2. Roman. conſ. 369. num. 38. & alij relati à Crauet. de antiquit. temp. p. 1. num. 23. & tribus ſequentibus, idem ſcribit Iacobin. à S. Georgio, in inueſtitura feudali in verb. Et dicti vaſalli pro dictis rebus, num. 37. & Anton. Gabriel concl. 2. num. 28.

Ex his duabus opinionibus, prior quæ negat, mihi magis placet, ſecundùm quam dicendum eſt non eſſe credendum Principi in ijs caſibus, in quibus ſine cauſa nequit diſponere, præſertim quando ex ea aſſertione recipit commodum, quia eſſet teſtis in cauſa propria, vt ſentit Abb. conſ. 327. vbi pro hac parte affert Ioan. Andr. in ſimili in cap. 1. de offic. delegat. in 6. ideò non creditur aſſertioni Principis, niſi quando Princeps aliquid motu proprio, & ex certa ſcientia concedit, in quo euentu præſumitur cauſa, quamuis non exprimatur in ipſa conceſſione, Iaſon. in l. ſi teſtamentum, num. 5. verſ. limita quod in Principe, C. de teſtam. Roman. conſil. 416. quod indultum Petri, colum. 6. quod intelligit Aym. de antiquitat. temp. ſupra num. 23. ex Decio in cap. quæ in Eccleſiarum, colum. 13. de conſtitut. verſ. ſupereſt tertium, in caſibus de iure poſitiuo dumtaxat.

Non diffiteor tamen partem hanc negantem habere locum quoad effectum probandi plenè, proinde non creditur Principi aſſerenti aliquid in alterius præiudicium quoad effectum plenæ probationis, creditur tamen quoad præſumptionem, non tamen plenè probat, ſed in aduerſarium transfert onus probandi, vt notat Angel. conſ. 368. colum. 1. Caſtro conſ. 419. in facto præſenti, col. 1. & alij quibus accedit Menoch. d. conſ. 100. n. 23. verſ. reſpondeo ſecundò, & num. 26.

Quòd ſi fortè tibi magis placeat affirmare, aſſertioni Papæ, aut Principis ſtandum

dum

dum eſſe etiam in ijs, ſuper quibus liberè diſponere non poteſt, puta quando agitur de priuando vaſallo feudo ſuo, quod ſine iuſta cauſa facere non poteſt, vt probatum eſt, dicas quæſo, hoc procedere, quando Princeps expreſſerit cauſam in literis, propter quam vult alteri præiudicare, quæ cauſa creditur eſſe vera, & in hoc caſu accipiendi ſunt Doctores, qui hanc partem contrariam ſequuntur. Idem eſto iudicium, quando priuauit vaſallum feudo, ſine expreſſione cauſæ, dummodo aliquæ verò ſimiles ſint circumſtantiæ, ſeù coniecturæ ad aliquam cauſam legitimam excogitandam, ſecùs ſi non expreſſit cauſam aliquam, nec ſubeſt coniectura aliqua, ex qua deduci poſſit ſubeſſe cauſam priuandi vaſallum feudo ſuo; tunc enim non eſt credendum aſſertioni Principis, ſed ſtandum eſt parti negatiuæ. Decius conſ. 544. col. 2. & conſ. 445. col. antepenult. Ruin. conſ. 7. col. 7. vol. 1. Gram. deciſ. 65. num. 58. Innocentius in cap. tua in fine de cohabit. cleric. & Mulier. Abb. in cap. cum olim, verſ. ad hoc, de re iudicat. vbi decidunt indiſtinctè non eſſe credendum Papæ quando agitur de graui alterius præiudicio. Propterea ſi Papa voluerit priuare aliquem ſuo feudo, atteſteturque ſibi de delicto conſtare, non ſtandum eſt eius dicto, neque aſſertioni, niſi delictum ita ſit notorium, vt nullo modo purgari poſſit; tunc enim creditur illi, vt poſt alios tradit Maſcardus de probationibus concluſione 139. num. 15. & ſequentibus, & Farinacius de teſtibus quæſt. 63. ampliat. 11. ex Cephalo conſil. 302. num. 3. lib. 3. declarante non eſſe ſtandum aſſertioni Principis, cùm agitur de proprio intereſſe ipſius Principis aſſerentis, quod etiam rurſus aſſerit Farinacius cum multis ſupra num. 171. & num. 172. Quod intelligo etiam ſi delictum ſit notorium, vt dicam infrà num. ſequent.

36 Sed quæres quomodo probet aſſertio Principis facta motu proprio ſuper facto alieno non geſto coram ſe? Reſpondeo non eſſe ſtandum illi plenè, Lapus allegat. 7. nu. 7. propè finem, & num. 8. Maſcardus lib. 2. concluſ. 621. num. 5. & concluſ. 1228. num. 64. & num. 80. probat tamen præſumptione tali, quæ in aduerſarium transfert onus probandi. Socinus conſil. 266. num. 28. lib. 2. ideò facit ſemiplenam probationem, Maſcardus d. concluſ. 1228. concluſ. 65. & Farinacius dicta quæſt. 63. num. 104.

Creditur tamen plenè Papæ aſſerenti Titium eſſe ſuum cubicularium, ſeù familiarem. Maſcardus dicta concluſ. 139. nu. 4. dummodò aſſertio facta ſit principaliter propter ſe, non autem incidenter, & propter aliud, tunc enim non ſtatur illi, ita Ancharan. in Clement. 1. in princip. num. 1. de prob. Pariſ. conſil. 114. num. 22. lib. 4. Aym. de antiquit. tempori part. 1. ſect. propoſitum, num. 15. & num. 18. neque in hoc caſu transfert aſſertio facta incidenter, & propter aliud, onus probandi contrarium in aduerſarium, ſic Aym. ibidem, vbi diſcutit quando aſſertio dicatur facta principaliter, & quando incidenter. Vide etiam Maſcardum lib. 1. concluſ. 139. num. 20. & lib. 3. dicta concluſ. 1228. num. 94. & 95.

Similiter non eſt ſtandum aſſertioni Papæ de auditu ab alijs, ſic Iul. Clar. in practic. §. fin. quæſt. 53. verſ. ſed quid ſi aliquis. Ratio, quia poſſibile eſt, quòd non bene intellexerit, vel quòd non fuiſſet benè informatus: ſecus ſi proprijs oculis ſe aliquid vidiſse Papa atteſtetur. Vel ſi dixerit ſibi conſtare de notorio, & inexcuſabili delicto, Menoch. de conſ. 100. num. 22. & 23. Maſcardus dicta concluſ. 139. nu. 15. verſ. niſi aſserat ſibi conſtare, & lib. 3. concluſ. 1228. num. 76. & Clarus dicta quæſt. 53. verſ. ſed quid ſi aliquis, vbi ait credendum eſse Principi aſserenti ſibi aliquid conſtare ex relatione Principum ſibi facta, remque fuiſse adeò notoriam, vt non eguerit probatione. At de Summo Pontifice nihil decidit; de cæteris verò addit Clarus, ſi ipſi aſserant ſibi conſtare ex relatione fide dignorum, credendum eſse eorum aſsertioni ſecundùm communem fere omnium ex Socino conſ. 87. num. 20. lib. 3. ſaltem quoad hoc vt transferatur onus probandi in contrarium parti contrarium aſserenti: ſed de hoc etiam ipſe dubitat, nec audet affirmare.

Quibus ego ductus rationibus non poſſum acquieſcere opinioni dicentium aſſertioni Principis eſse credendum, quando res eſt notoria. Mouentur, quia in notorijs non requiritur ordo iuris, nec citatio eſt neceſsaria. Ad hoc tamen reſpondetur quòd multa dicuntur notoria, quæ re vera non ſunt, vt habetur in cap. conſuluit. il. 1. de appellatione. Ideò vt iuridicè procedatur, oportet quod iudex priùs pronunciet per decretum interlocutorium, crimen, de quo eſt quæſtio, eſse notorium, prout vult Abb. in cap. ad noſtram il. 3. col. fin. de iureiur. & Cardinal. in Clement. Paſtoralis, in princip. in 17. not. de re iud. Nec factum probatur eſse notorium ex atteſtatione Principis dicentis hoc eſſe notorium, nec poſſe aliqua excuſatione defendi; ſeque de narratis eſſe ſufficienter informatum. Quoniam hoc poteſt habere locum, quando non agitur de proprio commodo, & intereſſe Principis, idcircò debet citari reus, & debet audiri, aliàs ſententia erit nulla ex defectu citationis; vndè non eſt credendum Principi in his, quæ refert ex relatione alterius, præſertim quando agitur de ſuo intereſſe, Aret. in cap. cum à nobis de teſtib. & in conſ. 165. Decius poſt alios conſil. 606. num. 13. & nu. 14. & videtur textus in dicta Clement. Paſtoralis, vbi non attenditur aſſertio Principis, quod res ſit notoria. Conſonat Iaſon in conſ. 86. num. 7. lib. 3. dum ait, nec etiam Papæ aſſerenti de notoria rebellione credendum, cùm non credatur Principi aſſerenti Sempronium deliquiſſe ad effectum priuandi illum bonis; quia ex hoc ſequitur ſi credatur, fidem haberi teſtibus in cauſa propria; contra text. in l. nullus, ff. de teſtib. item ſequitur teſtem parte non citatâ deponentem plenum facere præiu-

dicium contra text. io cap. cauſam quæ eod. tit. de teſtib. Ob quæ, & alia argumenta de veritate huius ſenteotiæ maximè dubitant aliqui, ſed ſtandum eſt dicto Pontificis dicentis crimeo eſſe ootoriuoi. Gramat. io terminis deciſ. 65. num. 58. Innoc. in cap. tua, in fine de cohabit. cleric. & mol. Maſcard. d. concluſ. 139. num. 15.

Quid dicendum de aſſertione Papæ, nedum in ijs, quæ facti ſuot, ſed etiam in ijs, quæ iuris ſunt? Reſpoodeo credendum eſſe, Maſcard. lib. 3. de probat. concluſ. 1228. num. 31. Ex ea ratiooe, quòd Princeps præſumitur habere omnia iura io ſuo pectore, Socin. conſ. 87. nu. 18. vol. 1. niſi dictum Papæ ſit contra ius ootorium, & clarum: tunc enim erranti in iure notorio noo creditur, niſi eius intentio ſit de oouo contra ius illud decernere, Gabriel d. coocluſ. 2. num. 58. limit. 20. tit. de probationib. num. 58. Maſcard. ſuprà oum. 33. Iuuat quòd Papæ creditur oon ſolùm de iure communi, ſed etiam de conſuetudine, Baldus conſ. 227. Pridie conſului vol. 3. & conſ. 420. quædam ſcriptura, eodem vol. & Menoch. conſ. 100. num. 29. quos refert, ac ſequitur Maſcard. d. concluſ. 1228. num. 119. & Farioac. de de teſt. lib. 2. tit. 6. quæſt. 63. num. 154.

Quantus ſit Summus Pontifex, & qualis in ſe, & quoad oues ſuas.

§. IV.

EPITOME.

37 *Quantus ſit Papa ex multiplicatis nominibus conijci poteſt.*
38 *Papa eſt ſuperior omnium in ſpiritualibus.*
39 *Papa eſt Epiſcoporum maximus, & Dominus noſter.*
40 *Præcipientibus Imperatori, Regi, & Papæ contraria, cui ſit credendum in his, quæ ad peccatum ſpectant.*
41 *Papa quiſnam fuerit, qui primò vſus eſt his verbis ſeruus ſeruorum Dei.*
42 *Papa dicitur Beatiſſimus, Sanctiſſimus, & maior cæteris hominibus.*
43 *Papa eſt Iudex in omnibus cauſis Eccleſiaſticis, & à nemine iudicatur.*
44 *Papa poteſt procedere contra laicos delinquentes in terris Eccleſiæ, in quibus habet iuriſdictionem temporalem.*
45 *Papa ex cauſa poteſt vti exercitio gladij temporalis, vbi eſt Dominus temporalis, & poteſt eſſe Iudex in cauſa propria.*
46 *Romano à Pontifice ſalnti neceſſaria pendent.*
47 *Papa debet eſſe irreprehenſibilis, & valde innocens, & lux clariſſima.*
48 *Papa debet eſſe fidelis ſeruus, & prudens. Item debet hortari, docere, corrigere, & compeſcere omnes fideles.*
49 *Eccleſiaſtica poteſtas non poteſt ligari, neque abſolui à ſæculari, & an poſſit delegari laicis.*
50 *Papæ competit opiniones nouas approbare, vel reprobare.*

37 QVantus ſit Papa ex multiplicatis oomioibus quibus oominatur conijci poteſt. Nam in primis dicitur *Dominus noſter*. Quod oomen eſt proprium Dei, vt *in Pſalmo* 109. & paſſim legitur in Sacra pagioa. Cùm ergò Papa in terris habeat vices Dei, & ſit Vicarius Chriſti Domini, cap. inter corporalia verſ. oon enim, & ibi gloſs. verbo Vicarium, de tranſlatiooe Epiſcop. cap. mulier. 33. quæſt. 5. meritiſſimò hoc nomen *Dominus* Papæ competit per excellentiam, proiode Papa vocatur *Dominus dominantium*, & dicitur *omnia, & ſuper omnia in ſpiritnalibus*. Iaſ. poſt Baldum, & alios in lege reſcript. ſub num. 4. C. de precibus Imperatori offeren.

38 Item Papa excellit cunctis dignitatibus totius Orbis, & eſt omnium Superior in Spiritualibus, vt modò dicebat Iaſon, & habetur in Clement. Paſtoralis de ſent. & re iudic. text. in c. patet profecto 11. quæſt. 3. & eo ſenſu eſt maior Imperatore, vt plenè per Barbatiam io cap. 9. ou. 141. & duob. ſeqq. extra de iudic. quod etiam tradit Albericus de Roſate in l. glorioſiſsimo, C. de Summa Trinit. & fide Catholica vide c. & ibi gloſs. 1. diſt. 10. Bald. in dicta lege reſcript. num. 7. & 8. vbi plura de excellentia Summi Pontificis. Auctoritas Spiritualis Pootificis dignior eſt, & prior, ac plenior, ac diffuſior quàm temporalis Imperialis poteſtas. Durand. io rationali diuiooorum, lib. 3. cap. 13. num. 8.

39 Similiter Papa eſt primus, & maximus oomium Epiſcoporum, & Patriarcharum, in vniuerſalem Chriſti Domini Eccleſiam habens prælationem, D. Thomas in tract. contra errores Græcorum cap. 66. & 67. ex quibus patet quanta cum ratione vocetur *Dominus*, cùm nomen Domini ſuperioritatem præſeferat, vt dicitur in Authentica habita ad finem, C. ne filius pro patre, & in cap. grauem. de exceſsibus Prælatorum, & docet Tiraquell. in legibus connubial. l. 1. Gloſ. 1. par. 1. oum. 14. & 15. Cornelius in conſil. 129. incipit viſis verbis, nuoi. 2. vol. 3. quin etiam hoc nomen, *Dominus*, quando ſecum fert, *Dominus noſter*, nemini datur niſi Pontifici Maximo; ſic enim vocatur ab omoibus Catholicis, quamuis etiam ſeculares ſubditi Regum vtantur hoc dicendi modo, dum loquuntur de ſuo ſuoimo Principe. *Rex noſter Dominus*.

40 Quæſtionis eſt. Si eodem tempore Imperator, aut Rex ſuperiorem minimè recognoſceos, & Summus Pontifex cootraria duo præcipiaot, cuinam eſt obediendum? Reſpondeo diſtinguendo, nam ſi agatur de peccato, & cauſa ſpirituali, aut conſcientiam, vel religionem, aut fidem ſpectante, potiùs Papæ, quàm Imperatori, aut Regi. Sic intelligunt Gloſſa 2. per text. ibi in cap. cum parati. 19. vbi Abbas oum. 8. & 9. Decius n. etiam 8. & 9. de appellat.

Digitized by Google

pellat. nam in illis cauſatum generibus verbo obſculandi in *l.* 1. C. de domeſticis apud illum eſt ſuprema poteſtas in qua non habet parem. Baldus in cap. 1. in prima col. de probat. proindè Papalis dignitas aſſimilatur Soli, & Regalis, ſeù Imperialis comparatur Lunæ; de maior. & obed. Auguſtinus de Ancona in tract. de poteſtate Eccleſiæ, qui tamen in multis eſt cautè legeudus, eiuſmodi enim comparationes ſæpiſſimè, non quadrant in omnibus.

41 Hinc fit, vt meritò in Papam quadret nomen *Domini*, cum ſit ſummus Sacerdos, Chriſti Vicarius, cui omnes Chriſtianos oportet eſſe ſubditos, traditque D. Antoninus in ſumma 3. parte titulo 22. cap. 3. §. 4.

Obiter tamen nota quod Papa quantò maior eſt, & excelſior; tantò humilior omnibus oſtenditur, ac propterea in ſuis Conſtiturinuibus in principio *Seruus ſeruorum* dicitur, cap. relatum 37. in fine de ſententia excommunicationis, & in procemio decretalium, vt in Gloſſa verb. ſeruus, & omnes ibidem quo cognomine primùm vſus eſt Damaſus Papa in Epiſt. 3. ibi: *Damaſus Seruus ſeruorum Dei, atque per gratiam eius Epiſcopus Sanctæ Catholicæ vrbis Romæ*, quem Gregorius Magnus imitatus, vt habetur in vita ipſius lib. 2. cap. 1. frequenter vſus eſt hoc cognomento: *Gregorius Seruus ſeruorum Dei*: quod deinceps hodièque Romani Pontifices paſſim vſurpant. Azotius 2. par. inſtit. moral. lib. 5. cap. 44. fol. 650. verſ. quædam alia, vbi plenè hac de re?

42 Dicitur etiam Papa *Beatiſſimus, & Sanctiſſimus*, eò quòd ſit verus, & vnicus Chriſti Vicarius in terris, quibus titulis decoratur ab Athanaſio, & Iuſtino Imperatore ſcribentibus Papæ. Azor. *vbi proximè*. Tribuitur item hoc nomen *Beatiſs.* vel *Sanctiſs.* Summo Pontif. quia nomen Papæ eſt nomẽ ſanctitatis, valet enim idem atq; pater pauperum, non quiuis pater, ſed maius; denominatur à *Papos*, quoniam eſt maior in adminiſtratione rerum, & auctoritate cæteris hominibus, excepto Petro, cap. 1. 20. diſtinct. Abbas in cap. qualiter, il 2. n. 2. in fine de accuſationibus, & Chaſſanęus in Catalogo gloriæ Mundi, quarta parte conſideratione ſeptima, ad finem.

Quare non immeritò vocatur Sanctiſſimus, cùm gerat vices Dei in terris, & ideo præſumitur vir eximiæ ſanctitatis, cap. 1. diſtinct. 40. ibi. his verbis: Quis, inquit, dubitat ſanctum eſſe, quem apex tantæ dignitatis attollit, in quo ſi deſint bona acquiſita per meritum, ſufficiunt, quæ à loci prædeceſſore præſtantur. Debereque eſſe Papam Apoſtolicæ ſanctitatis ſentit Bald. procemio Decretalium, in verbo Gregorius, num. 3. eſſeque maiorem omnibus Sanctis, excepto Petro, vt paulò ante diximus, addit idem Baldus in lege reſcript. num. 7. Cod. de precib. Imperat. offer. & Henricus Botheus in tractatu de ſynodo Epiſcop. part. 1. num. 27. nec mirum cùm ſit Vicarius Chriſti in terris, Clement. I. ibi: Domino diſponente præſidemus, vbi Cardinalis, num. 8. de ſentent. excommunicationis. Gloſſ. in verb. quod Deo, in cap. pœnis, de pęnitentia, diſtinct. 2. proinde Papam oſculamur in pede, & adoramus, gloſ. verbo oſculandi, in l. 1. Cod. de domeſticis, & protectoribus, gloſ. verbo oſcula, in extrauaganti prima de verborum ſignificatione. Ioan. 22. Nauarr. in c. humanæ aures 22. quæſt. 5. num. 7. vbi de hac re plenè, & Reſtaurus Caſtaldus in tract. de Imperatore, quæſt. 64. num. 3.

43 Accedit prærogatiua ſuperioritatis, ac Iuſtitiæ, in omnibus cauſis, & controuerſijs Eccleſiaſticis, quà cæteris excellit, quę proficiſcitur à traditione Clauium facta Petro, & eius ſucceſſoribus à Chriſto Domino in illis verbis: *Tibi dabo claues Regni cælorum*. Ex quibus ipſe eſt *Iudex Iudicum maximus*, & ipſe à nemine iudicatur. Probatur quia eſt ſupremus omnium in terris iudex in cauſis Eccleſiaſticis, Albanus de poteſt. Papæ, par. 1. num. 4. & in ſpecie Tuſcus verb. Papa, concluſ. 41. num. 3. verſ. & Papa eſt maior, & num. 16. verſ. extende, & num. 24. & in ſpecie Sotus in 4. diſtinctione 25. quæſt. 2. art. 1. concluſ. 3. & Mol. de iuſt. tractatu 2. diſput. 29.

Quin etiam Pontifex ipſe à nemine iudicatur, habetur in Can. vltimo Concilij Romani ſub Silueſtro, & habetur etiam in Concilio Chalcedonenſi ſub Leone ſeſs. 3. & in Concil. Romano ſub Adriano XI. idẽ repetit Lateran. Concil. vlt. ſub Leone X. ſeſs. 11. Gelaſius epiſt. ad Epiſcopos Dardaniæ, de quo in cap. cuncta per mundum 9. quæſt. 3. Bonifac. Mart. in cap. ſi Papa, vbi gloſ. verbo à nemine 40. diſt. Immò poteſt Papa eſſe Iudex in ſua cauſa, vt notat Peregrin. de iure fiſci, lib. 1. tit. 2. pag. 15 num. 33. Surd. de alimentis tit. 4. quæſt. 18. num. 71. Menochius de Arbitrar. iudicum caſu 458. num. 60. poſt alios Cabed. Luſit. 2. part. deciſ. 76. num. 2. & alij apud Auguſtin. Barboſ. in cap. cum veniſſent, de iudicijs num. 5. & 6. quod extendit ad Principes non recognoſcentes ſuperiorem, qui etiam poſsunt eſse iudices in cauſa inter ſe ipſos & ſubditos. Aretin. & Decius in cap. 1. num. 8. de probationibus. Trentacinq. variar. reſol. lib. 2. tit. de iudicijs, reſol. 5. à num. 1. & Carraſer in explicat. ad aliquas leges recompilationis cap. 9. num. 79. Idem tribuitur Prælato, poſſe ſcilicet eſse iudicem in cauſa ſuæ Eccleſiæ. Surd. Conſil. 50. Felin. in dicto cap. cum veniſset, num. 7. & Capic. deciſ. 137. Secus ſi Princeps litiget cum non ſubdito; tunc enim non poteſt eſse iudex in cauſa propria. Abbas in cap. cum veniſsent, nu. 6.

Confirmatur Papæ Principatum ita eſſe omnibus prælatum, vt nemini ſit ſubiectus, & à nemine in terris iudicetur: nam in Concilio Sinueſsano dictum eſt ibi: Prima Sedes à nemine iudicabitur. Item in Concilio Romano, ſub Silueſtro, Epiſcoporum 288. Canone vltimo additur: Neque ab Auguſto, neque à Regibus, neque ab omni Clero; neque à populo iudicabitur prima Sedes. Fauet Concilium Romanum ſub Adriano Papa II. cuius verba quære in 8. ſynodo actione 7. quæ ſic habent:

bent: Romanum Pontificem de omnium Eccleſiarum Præſulibus iudicaſse legimus, de eo verò quemquam iudicaſse non legimus: ex quibus liquet quanta authoritate, & iuſtitia ſit vallatus Summus Pontifex, vt à quoquam nullo modo iudicetur. Iuuat Ambroſius in oratione de tradendis Baſilicis. Bonus (inquit) Imperator intra Eccleſiam eſt, non ſupra Eccleſiam; ideo multò minus erit ſupra Eccleſiæ Paſtorem. Confirmat Nicolaus in epiſt. ad Michaelem, dum ait, pios Imperatures, ac Chriſtianos Reges nunquam Pontificibus imperaſse, ſed ſolùm rogaſse, & obſectaſse tanquam Patres ſi quid ab illis impetrare voluiſsent. Ratio à priori illa eſt, ob quam Pontifex nequeat iudicari, quòd ſcilicet Princeps eſt, & Paſtor ſupremus, & caput totius Eccleſiæ, neque in terris habeat ſuperiorem: proinde non poteſt iudicari ab vllo eccleſiaſtico Prælato, cùmque eccleſiaſtica Reſpublica ſpiritualis ſit, & longè Reipublicæ temporali excellat, ad Principem totius Eccleſiæ Supremum ſpectat dirigere, ſi opus fuerit Principes temporales, quoad peccatum vitandum non autem ab eis dirigi, nec inſtrui, nec denique iudicari, vt deducitur ex Canone, ſi Papa diſt. 40. vbi dicitur ſic. Cunctos iudicaturus, à nemine eſt iudicandus. Concludit Hugo de Sancto Victore, parte ſecunda de Sacramentis, per hæc verba, Spiritualis, inquit, poteſtas terrenam iudicat; ipſa verò à Deo primùm inſtituta eſt, & cùm à vera deuiat, à ſolo Deo iudicari poteſt. Et alter Hugo de officio quatuor Prælatorum in principio, vt Papæ excellentiam amplificet, addit iure diuino iudicare omnes de quo plenè Iulius Clarus §. fìnal. quæſt. 35. num. 3.

44 Vnde fit, vt Papa non ſolùm in terris Dominorum ſæcularium inferiorum, ſed etiam in terris Imperatoris, & Regum quorumcunque poſſit procedere contra laicos qui delinquunt in cauſis fidei Catholicæ & ſpiritualibus, ex eo fundamento; quia habet iuriſdictionem habitu vbique, & ea poteſt vti actualiter tanquam in loco mediatè ſibi ſubiecto, quod eſt de mente Bartoli, In extrauag. Ad reprimendum, in verbo per edictum numero nono, & numero decimo, verſiculo dico Ergo, quæ opinio placet Iaſoni, In lege finali numero 24. ff. de iuriſdictione omnium Iudicum, vbi teſtatur de communi.

45 An verò poſſit vti gladio temporali dubitari nequit in locis ſuæ temporali ditioſubiectis, cum in his ſit ſupremus Princeps temporalis, & temporalis poteſtas cum ſpirituali Pontificia non pugnet in eodem ſubiecto, neque aliam ſibi ſumunt ipſi Pontifices. Ad hanc poteſtatis Pontificiæ plenitudinem.

46 Accedit ſaluti neceſsaria, à Romano Pontifi. pendere, vt oſtēdit Boniſacius VIII. In Extrauagante. Vnam ſanctam, de maioritate, & obedientia, quod plenè exponit Albanus in dict. tractatu, par. 11. num. 10. Proinde ſi quid dubij circa fidem oriatur, ita vt neceſse ſit noua editio Symboli, eam ad Summum Pontificem, eiuſque authoritatem pertinere teſtatur D. Thomas 2. 2. quæſt. 1. art. vlt. Germonius de ſacror. immunitat. lib. 3. cap. 11. quoniam Petro, & ſucceſsoribus datum eſt in fide firmare fratres. Hinc patet plenitudo poteſtatis; hinc deducitur quanta ſit poteſtas, & quāta auctoritas Sedis Apoſtolicæ: quæ neque in ijs quæ fidei ſunt concilio, vt dicetur infrà, ſed Deo ſubeſt, qui fidei fundamentum, & ſcopus, ſuo Spiritu Patres ad fidem amplectendam, ac prædicandam illuminat. Germonius ſup. num. 62.

47 Diximus quantus ſit Summus Pontifex, dicamus ergo qualis eſse debeat. Irreprehenſibilem eſse Epiſcopum deſiderat Apoſtolus, vt hoc vno verbo virtutes omnes complectatur, quæ ſummum Epiſcoporum Epiſcopum decent, vt notat Sanctus Hieronymus epiſt. 83. ad Oceanum, cap. 4. vbi inſinuat, aut nullum, aut rarum fore; qui irreprehenſibilis ſit, vt etiam idem Hieronymus lib. 1. aduerſùs Pelagium, cap. 8. repetit, quaſi nullus reperiatur eleganti ſpecie, qui aliquo næuo non afficiatur in aliqua parte corporis: ſic etiā nemo reperitur, qui culpæ omnimodæ expers ſit. Nihilominus quia decet, vt inſtar Solis Gubernator ſit, in quo macula, vel vmbra aliqua non emicat: ideo dicitur, vt Epiſcopus ſit irreprehenſibilis, quaſi inſtar lucentis Carbunculi, ex quo ſubditi virtutum omnium ſplendorem immaculatum accipiant, & ſuo exemplo omnibus præluceat. Matth. 5. Vos eſtis lux Mundi.

Non enim manus ſordida lauat aliam, neque oculus plenus puluere notat maculam. Gregorius moralium lib. 7. Maxima ergo ſanctitate debet fulgere Summus Pōtifex: ſi quidem in maxima maximus dignitate præit, & in maxima ſedet Sede, teſte Bernardo ad Eugenium. Monſtruoſa, inquit, res eſt gradus ſummus, & animus infimus: ſed es prima, & via ima; lingua magniloqua, & manus otioſa: ſermo multus, & fructus nullus; vultus grauis, & actus leuis: caput canum, & cor vanum: facies rugoſa, & lingua nugoſa, ingens auctoritas, & nutans ſtabilitas. Sic ille. Iuuat illud Gregorij lib. 1. Paſtor, cap. 2. Prælatum in Eccleſia ſi per abrupta gradiatur, ad præcipitium gregem ducere. Conſonat Pauinus, De viſitatione, par. 2. qu. 9. num. 29. verſ. & dixit, aſſerens plus peccare paſtores exemplo, quàm culpa, plus occidere exemplo, quàm gladio. Greg. in ſuo Paſtorali, & in Ioan. Lecitier. in tract. primogen. lib. 1. quæſt. 9. ratio, quia facta Paſtorum, & ſcelera, à ſubditis de facili trahuntur in exemplum, cap. magna de voto.

Ex quibus vides qualis eſſe debeat Summus Pontifex, nimirum irreprehenſibilis, innocens, & inſtar Solis, in quo non reperitur macula, & omnibus lucet, & nullo inquinato inquinatur. Talis ergo debet eſſe Pontifex qualem depinxit D. Hieronym. epiſt. 2. ad Nepotianum, his verbis: Ea ſit, & debet eſſe conuerſatio, & eruditio Pontificis, vt omnes motus, & greſſus, & vniuerſa eius opera notabilia ſint.

48 Debet etiam Papa eſſe fidelis ſeruus *Fide-*

delis ſeruus, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, vt det illis in tempore tritici menſuram. quæ fidelitas non ſolum conſideratur in diſpenſando, ſed etiam in docendo: nam populus docendus eſt, & non ſequendus; vti traditur in l. decurionum, Cod. de pœnis, & in cap. docendus, 62. diſt. & in cap. miramur 61. diſt. Quare debet hortari, compeſcere, & punire, cùm habeat iuriſdictionem coactiuam in omnes fideles, Ioan. de Turrecremata in lib. 2. ſuæ Summæ, cap. 45. cum ſequenti. Similiter ad illum pertinet errantes in fide, & in præceptis corrigere; & diſſentientes ab ijs, quæ ab Eccleſia propoſita ſunt, comprimere, text. in cap. rogamus 24. quæſt. 1. facit Cyrillus in lib. theſau. *dum ait ibi*: „ Maneamus, vt membra in capite noſtro, Apoſtolico throno, Romanorum Pontifice, à quo noſtrum eſt quærere, quid credere, & quid tenere debeamus, ipſum rogantes præ omnibus, quoniam ipſius ſolius eſt reprehendere, corrigere, ſtatuere, diſponere, & ſoluere, & loco eius ligare, qui ipſum ædificauit, & nulli alij, quod ſuum eſt, ſed ipſi ſoli dedit, cui omnes iure diuino caput inclinant, & primates Mundi ei tanquam Chriſto obediunt, Sic ille.

Et meritò, quia ad Romanum Pontificem pertinet potiſſimùm Chriſtianam Rempublicam hortari ad benè, beatèque viuendum, & vrgere, cap. de Iudæis 45. diſt. At qui ſine correctione morum, & ſine pœnarum inflictione, quibus mali continentur, & virtute præditi conquieſcunt, non poſſunt homines ad vitam honeſtam reduci, prout habetur in cap. cum, & plantare de priuil. & cap. factæ 4. diſt. Ergo ad Romanum Patrem ſpectat hortari, compeſcere, & refrænare gregem ſibi commiſſum. Præterea Papæ competit oſtendere, cum ſit Princeps Sacerdotum, quid vnuſquiſque facere debeat, teſte Iſidoro, ex cap. Cleros. 21. diſt. proinde alios Sacerdores etiam doctiſſimos docere debet, & ab alijs non eſt docendus, quod circa fidem tenendum ſit, vt ſynodus Florent. decernit, dum ait Papam omnium Chriſtianorum Doctorem exiſtere.

Quod procedit non ſolùm quoad Eccleſiaſticos, & Sacerdotes, qui ex nomine Græco, & Latino dicuntur, quaſi ſacra dantes, ſed etiam quoad Principes ſæculares, qui ſunt filij Eccleſiæ, & non Præſules: atque ita illis competit ea, quæ ad Religionem pertinent, addiſcere potiùs, quàm docere, & multò minùs præcipere, cap. Si Imperator, diſt. 96. quam partem probat plenè Ioann. de Turrecremat. in 3. lib. ſuæ ſummæ, cap. 25. Ex quibus.

49 Sequitur illa quæſtio, an poteſtas Eccleſiaſtica poſſit ligari, aut abſolui à ſæculari? Reſpondeo negantem, quia nobilior eſt ſæculari poteſtate. Marant. de ord. iudic. 4. par. diſt. 11. Suar. in defenſ. fidei, lib. 4. per totum. Bellarmin. tom. 1. de Romano Pontifice controuer. 3. lib. 2. cap. 29. col. 817 verſ. Reſpondeo, & Germon. de immunitate Eccleſiaſticor. lib. 3. cap. 17. num. 66. Dicuntur enim Eccleſiaſtici quaſi Dij, ita deducitur ex Pſalmo 81. ibi. *Ego dixi Dij eſtis & filij Excelſi omnes.* Chriſti etiam vocantur in Pſal. 104. ibi. *Nolite tangere Chriſtos meos*. Vnde laici non poſſunt diſponere, ſeu agere de rebus Eccleſiaſticis, Turrecremata in cap. Bene quidem, 1. diſt. 96. Præpoſitus ibid. à num. 1. Archidiacon. ex num. 8. & 9. Abbas in cap. ab excommunicato, num. 6. de ſcript. & in cap. tuam, num. 7. de ordine cognitionum Suarez ſupra lib. 3. cap. 18. num. 2. & ſeqq. Nauar. in cap. cum contingat, ſecunda cauſa nullitatis num. 11. Conar. in cap. Alma. 1. par. §. 11. n. 3. Menoch. Recuperandæ, remedio 15. n. 338. & Simanc. de Catholicis, tit. 36. n. 1. & in praxi hæreſæos tit. 66. in principio. Hinc habes laicos non poſſe ſe intromittere in electione Summi Pontificis, ex eo quòd omnibus interdicta ſit poteſtas de rebus Eccleſiæ, ac facultas diſponendi, c. Non placuit 23. c. Laicis 24. Si quis Principum 16. qu. 7. Sanchez tom. 2. in præcepta Decalogi. lib. 7. cap. 9. num. 4. Suarez de legibus, lib. 3. cap. 34. Surd. conſil. 301. num. 9. ex cap. Eccleſia 10. de Conſtitut. Azor. inſt. Moral. par. 1. lib. 2. cap. 6. qu. 4. & par. 2. lib. 10. cap. 7. quæſt. 9.

Poterit tamen Papa delegare laicis iuriſdictionem ſpiritualem. Marc. Ant. Genuenſ. in practica Eccleſiaſtica, quæſt. 730. Decia. tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 9. n. 70. Segura Dauiles in Director. Iudicis Eccleſiaſtic. par. 2. cap. 11. num. 2. Scaccia in tract. de Iudic. par. 1. cap. 11. num. 41. ex Gloſ. in verbo Diui, cap. Præter. diſtinct. 32. dicente poſſe laicos non tantùm ciuiles contentiones, & criminales controuerſias in foro exteriori inter partes excitatas, ſed ſpirituales etiam cauſas ex Papæ commiſſione agere, ac decernere, idem vult Gloſ. in cap. 2. verb. non præſumant, de iudicijs, vbi Decius num. 6. Henriq. lib. 13. de excommunicat. cap. 24. in princip. lit. 6. & Nauarrus conſil. 1. de ſentent. excommunicat.

Non tamen poteſt Papa ea, quæ ſunt annexa ordinibus Eccleſiaſticis lege Diuina, committere laicis, vt eſt communis ſententia in cap. quanto, de conſuetudine: Secus de poteſtate iudicandi cauſas ſpirituales, excommunicandi, & abſoluendi ab excommunicatione, quæ ſunt iuriſdictionis fori exterioris, & poſſunt committi à Papa laicis, ex ea ratione, quia nulla datur lex Diuina, vel naturalis, quæ interdicat hanc poteſtatem delegari, neque per laicos ex delegatione expediri. Dicitur enim Papa dum hæc committit laicis, per laicos iuriſdictionem Eccleſiaſticam exercere, Diuina lege id minimè vetante. Et quamuis videantur iuris humani regulæ contradicere, in his Papa dum hæc committit, diſpenſat. argumento capit. Propoſuit, de conceſſione præbend. Cenſentur enim laici delegati, dum poteſtatem delegatam exercent, non tanquam laici iure ſuo vti, ſed tanquam Eccleſiaſtici iure Pontificis delegantis, & auctoritate poteſtatem exercere argumento l. 1. §. Quid mandata. ff. de officio eius &c. Inferiores verò Papa Prælati tantùm delegare poſſe-

Digitized by Google

ſunt cauſas pecuniarias laicis, & merè ciuiles, vt probat Gloſ. & ibi notata in verbo dueibus, in cap. Præter. 32.diſt. Gloſ. in principio ibi. Cauſæ peeuniariæ in c. s. de iudicijs, ſcribenres in eap. perpetuas, de arbitris. Imò voluit Abbas in cap. ſignificaſti, in 8.col. de foro compet. uon poſſe Epiſcopum cauſam criminalem laico, & Clerico ſimul committere, quod ſequitur Deeius in cap. deecrnimus in 5.eol. de iudicijs, & Roland. Can. 4. num. 14. volum.1.

Ad Papam etiam pertinet opiniones nouas, nondum teprobatas approbare, vel reprobare. text. expreſſus iu cap. Quoties 24.quęſt.1.hoc idem tradit Hieronym. in cap. hæc eſt fides, eadem quæſt. Idque apertè conſtitutum eſt in cap. maiores: deducitur ex Deuteronomio, cap.17; ibi *Si difficile, vel ambigunm apud te indieinm eſſe proſpexeris, venies ad Sacerdotes Leuitici generis, & ad Indicem, qui praerit loco, quem elegit Dominus, ipſi enim iudicabunt tibi indicium veritatis. Qui autem ſuperbierit, nolens obedire Sacerdotis Imperio, morte morietur*. Hæc ibi. Quod accipe in figura ramquam prolatum de Sede Apoſtolica, vt dicirur in cap. per venerabilem, 5.rationibus, qui filij ſint legit. Hanc etiam partem ruetur Gregorius in cap. frarer noſter. 16. diſtinct. Nee mirum, quia ſi Sacerdotes debenr vigilare ſuper Dominieas oues, eaſque paſcere, ae docere, quanrò magis ſupremus Sacerdotum Sacerdos, qualis eſt ſummus Pontifex, qui vigilare, & non dormire debet ſuper cuſtodiam gregis, vr habetur in Pſalmo 150. *Ecce non dormitabit, neque dormiet, qui cuſtodit Iſrael*. Proinde illi competir examiuare nouas opiniones, & arcere longè lupos, hoc eſt hæreticos ſub ouina pelle latẽtes,de quibus dicitur Iſaiæ cap.55. & Ezechielis cap.34. *Væ Paſtoribus Iſrael, qui ſemetipſos paſcebant, &c.* Inſupèrque ad ipſum ſpectat eognoſcere ſpiritus in fide vacillantes, prour norar Arator Cardinalis Poeta egregius in ſua hiſtotia Apoſtolica,vbi obſeruat omnium Paſtorum Paſtorem Maximum, ideo vocari Petrum, quoniam Petrus lingua Hebræa idem valet atque cognoſcens.Sic ille ſectione 23.quaſi diceret ad illum qui loco Petri eſt ſpectat Oues cognoſcere, illiſque inuigilare, ne ab hæreſi per malos Paſtores inficiantur.

An Summus Pontifex debeat eligi ex cœtu Cardinalium, & an poſſit ſe eligere, & quæ in eligendo forma ſit ſeruanda?

§. V.

EPITOME.

51 *Papa an ſit eligendus ex numero Cardinalium, & an poſſit ſe ipſum eligere.*
52 *Papa poteſt ſtatuere ſuper electione ſui ſucceſſoris; & modus eligendi eſt Ecclesiæ commiſſus.*
53 *Papæ aliquando non Cardinalibus, ſed Concilio competit electia.*
54 *Papa an poſſit eligi laitus, vel vxoratus.*
55 *Cardinales ſi omnes moriantur, vel ſi duo ſuperſint quis debet eligi in Papam.*
56 *Forma in eligendo Papa, an ſemper fuerit eadem.*
57 *Papam contra electum, quæ exceptio opponi poteſt hæreſis ne,an ſimoniæ, ant alterins eriminis,*
58 *Exreptio an opponi poſſit contra Papam ſe ipſum eligentem?*
59 *Magiſtratus inferior nulliter ſe ipſum eligit.*
60 *Cardinalis arbiter, quando poterit ſe ipſum eligere.*
61 *Pontifex, qui nunt eſt in Eccleſia, an ſit de fide, quod ſit Papa?*

51 QVæri poteſt an Papa ſit eligendus ex numero Cardinalium: Pars negans ex eo patet, quia multi ad Ponrificatum ſuerunt electi, quos non legitur fuiſſe Cardinales, vt tradit de Eugenio III. Plato de bono ſtatus Religioſi, lib.2. cap.28. ad medium, & de Gregorio X. narrar Ileſcas lib.5. Hiſtoriæ Ponrif. cap.40. Facit textus in eap.vbi periculum, de elect.in 6. vbi agitur de forma eligendi Pontificem, & ibi Franch. num.11. & in §. prærerea, num.1. dieens ibi, non dixi, quod eligatur Papa ex Collegio Cardinalium; ſequitur Cenedo Collect. 18. ad Decretum, n.2. ad finem, Suarez de fide diſpur.10 ſect.4. num.19. in prineipio, vbi vult, non fuiſſe, neque eſſe per ſe id neceſſarium.

Pars affirmans probatur ex cap. oportebat, diſt.79. vbi Papa Seephanus ait Romanum Pontificem eſſe eligendum de numero Cardinalium. Quod etiam obſernat Burſatus conſ.156. num.6. vol.5. ſed pars affirmaus loquitur de cõſilio potiùs quàm de præcepto, ve notat Præpoſitus in dicto cap.oportebat, in principio. Quare prima opinio magis placet: proiude licèt communiter Papa eligatur ex Collegio Cardinalium, ſi aliter fiat, electio tenet eò quòd non reperitur ius eam electionem irritans. Martinus Laudenſis de Cardinalibus quæſt.65. fol.381. in 14.volum. tract. in impreſſioue antiqua, fauet Abb.in cap. vxoratus, num.8. de conuerſione eoniugatorum. Suarez dicto num. 19. & Carolus Sigonius de Regno Italię,lib.9.anno 1059.

An verò Papa poſſie eligere ſe ipſum, controuertitur inter Doctores? pro parte affirmatiua facit poſſe Papam de plenitudine poteſtatis per ſe eligere ſibi ſueeeſſorem; ergo poteſt ſe ipſum eligere. Prior pars probatur ex cap. ſi tranſitus 79.diſtin. ibi, de electione ſuceeſſoris, ex quo Gloſ.1. affirmat, ſequitur Franchus in cap.vbi periculum, de electione, lib.6. & Gloſ.verb. Beatus, in cap.Apoſtolica, 8. qu. 1. quam vocar ſingularem Abbas in cap. Apoſtolicæ, num.9. & ibi Barbatia num.2. de donationibus, & alij quos referens ſequitur Didacus Perez lib.5. Ordinam. tit.4. lib.1. pag.61.col.1. ante medium. Item Victor,

re-

releċt. 2. de poteſtate Papæ, quæſt. 2. num. 2. & 3. & Suarez de fide, diſput. 10. ſeċt. 4. num. 12. & 14. ex ea ratione, quoniam Papa poteſt decernere, vt eo viuente ſucceſſor eligatur, eodem modo, quo Imperator eligitur: ergo poteſt Papa ſe ipſum eligere, & pro ſe ſuffragium ferre: quod intellige, quando pluribus competit electio: tunc enim poteſt vnus eligere ſe ſimul cum alijs, ſe ipſum coeligentibus, Bartol. & Alexand. in l. ſi Conſul. in fine, ff. de adoptinnibus, & in l. planè, ff. quod cuius vni. Bertachin. in repert. verbo electio à quibus fiat, verſ. 2. & in tract. de Epiſcopo 1. lib. 3. principali, num. 38. Secus ſi vni tantùm electio committatur: tunc electio à ſemetipſo de ſe ipſo non valet. Bertachin. ſupra ex l. planè, & ibi ſcribentes poſt Gloſ. ff. quod cuius vni. Bartol. in l. ſi mandauero, §. ſi tibi, ff. mandati. Attamen ex D. Antonin. tradit Pineda in vita S. Ioannis Baptiſtæ lib. 2. art. 3. cap. 10. pagin. 422. Papam poſſe ſolum ſe ipſum eligere. Quod placet Auguſtino Barboſæ de officio Epiſcopi, alleg. 72. num. 86. ſed de hoc infra.

Nihilominus quidquid ſit de poteſtate ferendi ſuffragium pro ſe ipſo, dicendum eſt non poſſe Papam ſibi in vita ſucceſſorem eligere, ita Caiet. de auctoritate Papę & Concilij, tract. 1. cap. 13. & tract. 2. c. 21. Mendoza in quæſt. quodliber. quæſt. 4. pagin. 301. Turrecremata lib. 2. Summæ, c. 51. poſt Gloſ. in cap. cùm Apoſtolica, §. qui in omnibus, quæſt. 1. quam ſequitur Ioannes Andreas in cap. licèt, num. 2. de electione, & Azor inſtitut. moral. par. 2. lib. 4. cap. 5. quæſt. 3. & eſt communis ex cap. Epiſcopo, 1. & 2. 8. quæſt. 1. quo in loco Concilium Antiochenum, & Romanum ſub Martino Papa ſtatuunt nullam eſſe electionem factam ab Epiſcopo de futuro ſucceſsore; ergo non poterit Papa deſignare ſucceſsorem: concinit Flaminius de reſignatione lib. 2. quæſt. 1. num. 12. ne detur ius hæreditarium in dignitatibus Eccleſiaſticis: additque, per ſummos Pontifices, & Concilia Generalia ſuiſse decretum, vt non liceret ſucceſsorem eligere, nec Papam poſse ſtatuere, vt ſibi hoc liceat, ſicut obſeruat Card. Zabarell. in Clementina ne Romani, num. 5. de elect. & Selua de iuramen. par. 4. num. 41.

52 Non eſt tamen negandum poſse Papam ſtatuere ſuper electione ſui ſucceſsoris ſecundùm communem, & ſcribentes in cap. licèt de vitanda, de electione, ita vt ex vi talis ſtatuti poſſint alij Pontifices eligere ſucceſsorem, neque illi ad hoc auſertur poteſtas, vt decidat, ac diſponat, quæ diſpoſitio valebit poſt mortem, ſuadente ita Eccleſiaſtico regimine, cùm prouideat in caſu, de quo ſucceſsor adhuc prouidere non poteſt, neque diſponere.

Quæri etiam poteſt an modus eligendi Pontificem ſit de iure humano? Reſpondeo modum eligendi Pontificem tradi in cap. vbi periculum, de electione, in 6. & habetur in cap. licèt, eod. tit. & in cap. in nomine Domini, diſt. 23. & quamuis electores Pontificem eligant, & perſonam deſignent, Chriſtus Dominus immediatè tamen, ſolus confert dignitatem, & poteſtatem. Modus autem eligendi Papam non eſt à Chriſto Domino inſtitutus, ſed Eccleſiæ commiſsus, Suar. de fide, diſp. 10. ſect. 4. num. 4. & 6. Azor. 2. par. inſt. moral. lib. 4. cap. 2. vbi agit de forma antiqua, & noua eligendi Romanum Pontificem folio 406. & ſeq.

Nam quamuis ex decreto Nicolai II. de quo in cap. in nomine Domini, 23. diſtinct. electio Papæ fieri non poſset à ſolis Cardinalibus, ſed requirerentur Cardinales, Clericiſque conuocari, & totius Cleri, & populi conſenſus: defluxu temporis huiuſmodi electio reducta fuit ad Collegium Cardinalium dumtaxat, vt oſtenditur ex cap. vbi periculum, de elect. in 6. Clementina ne Romani eodem tit. & in cap. licèt de vitanda eod. tit. Burſat. dicto conſ. 126. num. 6. & 7. à princip. & conſ. 108. à princip. & in terminis ac plenè, num. 18. Bellarmin. tom. 1. de Clericis, lib. 1. cap. 9. quæ forma eſt optima, vt Cardinales ſoli eligant, cum ſint præcipui Epiſcopi, Preſbyteri, & Diaconi Romanæ Eccleſiæ, & ab hinc quadringentis annis, & eò ampliùs reperitur de hoc Decretum Alexandri III. & iam ante illum fuiſse electos Pontifices à duabus partibus Cardinalium, nec ſatis eſt maior pars, ſed neceſsariò debent eſse duę partes, vt electio teneat, Bellarmin. ſupra d. cap. 9. & Azor. vbi proximè cap. 2. per totum. Quod procedit etiam ſi contingat Papam decedere tempore, quo Concilium generale coactum eſt, adhuc enim electio Papæ non pertinet ad ipſum Concilium, ſed ad ſolos Cardinales, & ad eorum Collegium: ſicque fuiſse ſeruatum in electione Leonis X. tempore Concilij Lateranenſis vltimi, vt obſeruat Burſat. ſuprascriptus.

53 Quod ſi contingat Romanam Sedem vacare per depoſitionem Papæ ab eodem Concilio, vel quia Papæ electio per Concilium declarata fuerit, quod eſset omnino irrita, in hoc euentu electio competit non Cardinalibus, ſed Concilio. Abbas in dicto cap. licèt de vitanda, col. 3. & ſeq. de electione, Felin. in cap. in noſtra correl. 27. de reſcriptis, Conrad. lib. 2. cap. 1. §. 2. tit. de ornam. ani. Pontificis maximi, de qua reſolutione nihil affirmat Marc. Ant. Cucch. lib. 2. inſtit. maiorum, de Cardinalibus, tit. 4. fol. 97. col. 1. niſi quatenus à S. Matre Eccleſia probatum ſit, vide illum num. 31. Quin immò Concilium Generale, nec Summum Pontificem poſse adimere hanc poteſtatem eligendi Pontificem Cardinalibus teſtatur Conrad. dicto lib. 2. c. 2. quæſt. 2. §. 3. verſ. iure merito, num. 27. quia vt ipſemet ait, ad Cardinales electio iure diuino ſpectat; ſed hanc propoſitionem relinquit Anton. Cucch. definitioni Sanctæ Matris Eccleſiæ ſuprà num. 36. immeritò; Ex eo quia ad ſummum Pontificem pertinet præcipuè præfigere modum eligendi Papam, quod ſi, de hoc nihil perſcriptum fuiſset, & Sedes vacaret, ad omnes Eccleſiæ Epiſcopos ſpectaret: atque ita cùm Papa ſit Caput ſupremum Eccleſiæ, &

in illo poteſtas regendi Eccleſiam reſideat, benè poterit extinguere modum electionis, qui hodie viget, & alium præſcribere, ſiquidem modus eligendi præſens, ſecundùm leges, & ſtatuta ipſorum Pontificum diſpoſitus eſt. Quod adeò verum eſt, vt neque Cardinales, neque Concilium in Sede vacante potuerint modum à Summis Pontificibus præfixum mutare. Suar. de fide, diſp. 10. ſect. 4. nu. 11. & duob. ſequent. ita Caiet. & Victor. quem refert, ac ſequitur Suar. ibidem. num. 13. addens modum eligendi non eſſe iuris Diuini, ſed poſitiui, ideò credit tanquam veriſimile non poſſe Concilium generale modum eligendi Sede vacante ſine Papæ authoritate innouare.

54 Sed quid dicendum, ſi eligatur in Papam Laicus, ſiue vxoratus, ſiue ſolutus? Aliqui deducunt ex Gloſſ. in cap. Si qui pecunia, diſt. 79. Laicum poſſe eligi in Romanum Pontificem, quod obſeruant ſcribentes in cap. licèt de vitanda, vbi Decius nu. 9. de electione, poſt Card. in clem. Ne Romani, eód. tit. Nec refert Summum Pontificatum eſſe beneficium eccleſiaſticum cap. 1. de maledicis. Angel. in verbo beneficium, §. 1. Card. Iacob. de Concil. lib. 10. art. 1. nu. 50. Alphonſ. Hoied. in tract. de incompat. p. 1. cap. 1. num. 2. & alij apud Flam. de reſign. lib. 2. quæſt. 1. num. 5. & lib. 3. quæſt. 1. n. 15. aſſerentes Papatum, à Deo inſtitutum, eſſe beneficium eccleſiaſticum.

Sed videtur vehementer obſtare; quia Laicus non poteſt habere beneficium eccleſiaſticum, cum ſit incapax ſpiritualium cap. cum adeò, & ibi Abb. & Decius nu. 3. de reſcriptis, cap. ex literis, de tranſact. cap. ſi quis deinceps 16. q. 7. cap. Meſſana, cap. ſacroſancta, de elect. & eſt communiter receptum ab omnibus. Igitur non poteſt Laicus eligi in Papam.

Nihilominus non eſt inconueniens poſſe eligi intra congruum tempus promouendum, ſed tunc habebit ea, quæ ſunt iuriſdictionis, non verò ea quæ ſunt ordinis. Sic Ant. de Roſell. de poteſtate Imperatoris, & Papæ, tit. de forma eligendi Papam, nu. 48. vol. 4. tract. in impreſſione antiqua: verſ. & maximè. Quin addit Abb. in cap. licèt de vitanda, de electione, num. 4. Si electus tempore ſuæ electionis reperiatur vxoratus, & de hoc conſtet, vxorem eſſe inducendam ad continentiam, quod ſi nolit continere, debere illum reddere debitum, per d. Gloſſam in cap. ſi quis pecunia, 9. diſt. 79. ipſe tamen permaneat in Papam, quia non repugnat ſubſtantiæ Papatus, ſeu Clericatus; ex ea ratione, quoniam Petrus coniugatus erat, cùm ad Papatum aſcendit: continentia verò ex Conſtitutione Eccleſiaſtica prouenit. Ita idem Cardinalis in Clem. ne Romani, de electione, in principio, num. 7. ad finem, Peres lib. 5. Ordinam, tit. 1. l. 1. Gloſ. 3. pag. 23. col. 1. verſ. in tantum, Idem Abb. in cap. conſtitutus de conuerſione coniugatorum, nu. 10. ſubdit. Si maritus fiat Papa vxore ignorante poſſe repeti per vxorem, ſicut reperitur is, qui Religionem ingreſſus eſt, vel fecit ſe promoueri. Ex quibus conſtat coniugatum eſſe habilem ad Papatum etiam vxore ignorante, & non conſentiente. Nullus autem erit Iudex contra Papam in hoc caſu. Abb. d. num. 10. ex eadem Gloſſ. in cap. ſi quis pecunia, cum non habeat ſuperiorem.

55 Quid dicendum ſi ad eas anguſtias negotium deducatur, vt omnes Cardinales Sede Apoſtolica vacante moriantur, duobus exceptis? Dionyſ. Paulus de vera Patriarchal. Sedium erectione, cap. 16. nu. 33. cum Silueſtro Aldobran. in ſcholijs ad d. caput licèt de vitanda. num. 52. de electione, reſpondet, ſi omnes Cardinales mortui ſint, & nullus ſuperſit, pertinere ius eligendi ad Canonicos Lateranenſis Eccleſiæ: Baldus tamen in l. vbi abſunt, ff. De Tutor. & Curat. & Lancellor. Conradus in templo omnium iudicum, lib. 2. cap. 1. §. 2. in princip. num. 6. volunt electionem competere Patriarchis; ſed prior opinio magis placet. Hoſtienſis tamen duas ſententias memorat, quarum vna vult, ſi nullus Cardinalis viuit, pertinere electionem ad Clerum Romanum indiſtinctè, & hanc probat ille in cap. licet, de electione, altera ad generalem cœtum Epiſcoporum, quam Hoſtienſis non probat, tum quia Papa eſt Epiſcopus Romanus, & ad Clerum ſpectat ſuum Epiſcopum eligere: tum etiam, quia difficulter conuocari poſſent Epiſcopi totius Orbis ad eligendum Pontificem. Quod etiam Abb. in d. cap. licèt, & Imola in Clem. Ne Romani, de electione, tradunt.

Mihi tanquam probabiliùs magis probatur, Cardinalibus mortuis ius, & poteſtatem eligendi Papam non ad Patriarchas ſpectare, vt autumat Bald. ſupra, ſed ad Clerum Romanum Eccleſiæ Lateranenſis, vel ad Concil. Generale, ita Azor inſtit. moralium, p. 2. lib. 4. cap. 2. verſ. vndecimò quæritur: dummodo Concilium ſit iam congregatum, vel conuocatum tempore vacationis Papatus, ita quod certum ſit faciendam eſſe congregationem; in quo euentu electio ſpectabit ad Concilium; eò quòd Papa non eſt ſolùm Epiſcopus Romæ, ſed eſt Epiſcopus totius Eccleſiæ vniuerſalis: atque ita electio debet competere vniuerſali Eccleſiæ Concilio autem minimè conuocato, neque in proximum conuocando, electio pertinebit ad Canonicos Sancti Ioannis Lateranenſis, cùm ſint ipſi Canonici, & illa ſit Eccleſia Cathedralis Papæ. Ergo ad tales Canonicos deuoluetur electio cap. 1. de electione. Anton. de Roſellis de poteſtate Papæ, tract. tom. 4. in antiquis, fol. 53. §. poſtquam ſatis, num. 8.

Quod ſi duo tantùm Cardinales ſuperſtites exiſtant? Reſpondet Gloſſa, & ſcribentes in Clementina Ne Romani, de electione, & alij, quos refert, ac ſequitur Marc. Anton. Cucch. de Cardinalibus, tit. 4. nu. 36. Si omnes Cardinales moriantur vno ſuperſtite, poſſe hunc ſolum eligere Pontificem. An verò poſſit hic ſeipſum eligere, diximus ſupra in hoc, §. verſ. an vero Papa poſſit, vbi alij negant, & ad finem alij affirmant; ſed Nauarr. lib. 1. conſiliorum, tit. de electione, conſil. 6. in 2. editione, negat poſſe Cardinalem ſuperſtitem iure

ſe

ſe eligere Papam per capnt, per ooſtras, de iure patrooatus, poſse tameo eligere extraueum, dummo ſit idoncus. Quemadmodum ſi omnes Cardinales exeant à conclaui poſtquam illuc conueneruot ad eligeodum Papam dempto vnico, ille ſolus poteſt Papam eligere teſte Gloſſa norabili in Clemenr. Ne Romani, §. porto, verbo omoes, de electione. quam ſequitur tanquam commuoiter teceptam Mart. Laud. in tract. de Cardinalibus, cooclus. 22. & Petrus à Biaxio in directorio, de elect. p. 1. cap. 2. num 4.

Porro quando ſoperſtant duo Cardinales, Collegium vniuerſum in duobus Cardioalibus referri poteſt, ita vt Pontificem maximum ipſi ſoli eligere poſſint. Sic Franch. in cap. vbi periculum, num. 5. de electione, io 6. Nec oon alter alterum poteſt eligete, Franch. io cap. num. 3. de regulis lotis, Abb. de Cardinal. quæſt. 23. quos ſequitur Cucch. eodem titul. 5. num. 37. ſed videtut negare Nauarrus in dict. Coocil. 6. onm. 2. & ſequentibus, dicens Collegiom Eccleſiaſticum de iure Canon. conſtitui in doobus cap. 1. de electione, io quos recumbit totum ios Collegij, & ex conſequenti poſse in his duobus io Prælatum eligi aliquem extraneum, idoneum ramen cum ambo pro illo ſuffragium ferre poſſint: noo tameo poſse eligere de ſe ipſis alterum: Ex eo quia, cum oon ſint niſi duo, & in electione requiratur maior pars, vt valeat, vnus non facit maiorem partem, quod tequiritur ad valorem electionis ſecundòm, cap. quapropter, de electiooe.

Nec tefert cap. cum in iure peritus, de elect. vbi oſtenditur aliquo modo electum dum conſentit electioni ſuæ, augere numetum ſuffragiorum, quod etiam colligitur ex capite ſi compromiſsarius de electione, lib. 6. Quia ad hoc reſpondetur hoc procedere quando per viam compromiſſi fit electio. Tunc enim, quia electio per viam compromiſſi dicitur fieri, quando omnes electores, qui habent ius eligeodi compromittunt, io Prælatum amplecti illum, quem elegerir compromiſsariorum maior pars: ſecus autem cùm habentes ius eligendi, eliguot; vt Collegium per viam ſcrutinij, ita habetur in cap. Coniana, de electione, & Panormitanus communiter teceptus ibidem, iuxta quam ſenteotiam nemo poteſt ſeipſum eligere; ſed nec cum alijs pro ſe ſuffragium ferre, niſi ſit vnus ex compromiſsarijs. Nauarrus vbi ſupra, & Petrus à Biaxio io directorio electionis, cap. 2. n. 4. verſ. his addir, vbi concludit, etiamſi ius eligendi Prælatum io voo remanere queat: ipſum tamen ſeipſum eligere, aut ſe ipſum præſeutare non poſse, quamuis inoumeris refulgeat meritis, per caput Cumana; de electione, & ibi Gloſsa in verbo ad maiorem.

Hinc colliges modum eligeodi Summum Pontificem non ſemper fuiſse euodem, ſed olim ea de re varias Conſtitutiones effluxiſse. In primis edita à Simmacho Papa in cap. ſi Papa 79. diſt. anoo ſalutis 499. contra ageotes de eligendo Summo Pontifice, ſuperſtite Papa, eòque inconſulto. Deinde altera conſtitutio edita anno Domini 1059. in Concilio coacto à Nicolao Papa, 2. de iis ad quos electio Papæ ſpectat, apud Lateraoum. Tertiò promanauit Conſtitutio in Concilio Lateranenſi ab Alexaodro III. Anno Dnmini 1180. qua iubetur, vt electio fiat à duabus partibus Cardioalium. Emanauit poſtea Bulla Iulij II. iucipit. *Cùm tam diuino*, edita anno ſalutis 1505. vbi dicitur eſſe nulla electio facta per ſimoniam, electuſque per eam, vt apoſtaticus, & Hæreſiarcha cenſendus eſſe, veluti priuatus omnibus officijs, & beneficijs cuiuſcunque geoeris ſint. Exijt denique Bulla Gregorij Papæ XV. quæ incipit *Æterni* edita anno Domini 1621. vbi tres tantùm formę eligendi Pontificem approbaotur, & ſcrutinium fieri mandatur per ſecreta ſuffragia ſchedularom, quam refert Auguſt. Barboſ. in cap. licèt de vitanda, de electione, num. 9. verſ. verùm quicquid ſit habemus in hoc.

Forma autem, quæ ſeruatur ad eligendum ſufficiens, eſt numerus duarum partium. Azor. Inſtitut. moral. p. 2. lib 4. cap. 5. quæſt. 7. & habetor in cap. licèt, de electione, vbi deciſum eſt electum à duabus partibus Cardinalium ab vniuerſali Eccleſia ſioe vlla exceptione, vt Romanum Pontificem adorandum eſſe. Idcirco Gloſſa explicans verba illa, abſque vlla exceptione, ſic ait; Speciale ineſt Romani Pootificis electioni, vt oulla exceptio admittatur. Nam exceptio eſt excluſio actionis l. exceptionibus. Hæc autem nouiſſima forma data, & confirmata poſtea ab eodem Gregorio XV. *in Conſtitutione citata, Æterni in* §. 1. eſt omolno ſeruanda in poſterum; electioque aliter fieri nequit, quàm per ſecreta ſchedularum ſuffragia, duarum ex tribus partibus præſeotium Cardinalium in Cooclaui. Excepto caſu quando omnes, & ſinguli Cardinales ex præſentibus nemine diſcrepante, & omnibus cooſentieotibus ius eligendi Pontificem aliquibus ex Cardinalibus committereot, vt ipſi nomine omnium vnum oominarent, aut niſi communirer omnes, & ſinguli in Conclaui præſentes diuioo quaſi afflato permoti nemine diſſentieote intelligibili voce, vel ſcripto eligaor bunc in Papam proprio nomine expreſſo, oulloque præcedente tractatu de perſooa particulari.

Gloſ. tamen in cap. licèt de vitanda, de electione in verbo duabus partibus, quærit an electus computetur in numero duarum partium, & in partem oegan em pendet; quam ſequitur ibi Ionocentius in principin, & Decius num. 29. Conſentit Gloſſa etiam in cap. cum in iure, de electione, in verbo conſentiet. Quæ ſententia confirmatur ex declaratione facta à Gregorio XV.
,, in ſua Conſtitutione, quæ iocipit, Æterni.
,, quæ ſic loquitur in §. 2. Numerum, inquit,
,, ſuffraginrum duarum ex tribus partibus
,, Cardinalium in Conclaui præſentium, vt
,, electio per viam ſcrutinij, ſiue ſcrutinij, &
,, acceſſus, valida ſir, decernimos, & declara-
,, mus ita eſse cenſendum, vt in duabus ter-
,, tijs partibus ſuffragium electi non numere-
,, tur, nec quiſquam, ſiue ſcrutioij, & acceſ-

„ sùs , ſine compromiſſi via procedatur , ſe-
„ ipſum eligere , ſeu ſuffragium ſibi dare vlla-
„ tenus poſſit . Electi tamen perſona ſi in
„ conclaui ſit, debeat in numerum Cardina-
„ lium computari .

„ Et infra in §. 3. in eadem Conſtitutione,
„ ſic habetur, Rurſus nemo per viam ſcruti-
„ nij , ſeu ſcrutinij , & acceſsùs habeatur pro
„ electo, niſi publicatis omnibus ſuffragijs,&
„ electi,ſi numerum tantummodo duarum ex
„ tribus partibus habuiſſe compertum ſit ,
„ etiam ſchedulis apertis . Et infrà in §. 4.
„ addit . At ſi contingat plures in ſchedulis
„ nominatos duas tertias partes ſuffragio-
„ rum tuliſſe , in ſuffragiorum paritate neu-
„ ter ſit electus , in imparitate verò , qui nu-
„ mero ſuffragiorum ſuperior erit , dummo-
„ do duas tertias partes etiamſi in vno ſuf-
„ fragio excedat , electus cenſeatur . Vide
reliqua in eadem conſtitutione pro eligen-
do Summo Pontifice , quæ nouiter fuerunt
„ conſtituta, præſertim in paragrapho vnde-
„ cimo, duodecimo, & decimo nono .

Ex quibus patet Papam poſſe facere conſtitutionem ſuper electione ſui ſucceſſoris . Ita Flaminius de reſignatione, lib. 2. quæſt. 1. num. 13. poſt alios, ita vt ex vi talis conſtitutionis , poſsunt alij Pontifices eligere ſucceſsorem , pro vt etiam notat Illuſtriſſimus Brachatenſis, prima parte Decreti, in cap. ſi tranſactus, diſt. 79. num. 1. ad finem, non poſse tamen ſibi eligere ſucceſsorem , Azor. inſt. moral. p. 1. lib. 4. cap. 5. quæſt. 3. Paulus Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. quæſt. 98. & Tiraquel. de Iure conſtituti. p. 3. limit. 2. num. 4.

57 Sed petes an contra electum ſuffragijs duarum partium Cardinalium poſſit opponi exceptio aliqua alicuius criminis præſertim quando eſt notorium tale delictum, puta hæreſis ? Pars affirmans probatur ex eo, quòd ſi Papa manifeſtus ſit hæreticus accuſari poteſt , ergo contra eum poteſt opponi , & excipi notorium crimen hæreſis . Nam hæreticus eſt extra Eccleſiam : ergo non poteſt eſse Caput Eccleſiæ : Idem colligitur ex cap. ſi Papa , diſt. 40. vbi ſcribentes tradunt poſse opponi , quod ſit hæreticus; quòd ſi Pontifex neget , poſse admitti probationem opponentis, de quo Caſtaldus de poteſtate Papæ nu. 44. Iacobat. de Concil. lib. 8. art. 1. fol 514. & latè Deeian. tract. crimin. lib. 5. cap. 52. nu. 10. vnde deducitur ſi Pontifex hæreticus accuſari poteſt, multò fortiùs, quando eligitur poteſt opponi crimen hæreſis , ſic Abb. Goffred. & Franch. in cap. licet, de elect. Azor. p. 2. Inſt. moralium, lib. 4. cap. 5. quæſt. 7. verſ. ergo quæſtionis eſt, & verſ. at Innocentius.

Dicendum tamen eſt quidquid ſit de accuſatione ob hæreſim, non poſſe opponi crimen hæreſis aduersùs illum poſtquam à duabus partibus eligentium eſt electus; habetur in cap. licèt , eodem tit. vbi dicitur ritè & plenè electum pro Papa eſſe habendum . Item quia exceptio criminis opponitur petentibus actionem, & ius, cap. cum dilectus, de ordine cognitionum. At qui eligitur , vel de facto electus eſt à duabus partibus Cardinalium, nihil omninò petit, cum iam habeat ius pleniſſimum : ergo nulla exceptio criminis opponi poteſt , ita Innocentius, & Ioannes Andreas in cap. licèt, de electione .

Ex his duabus opinionibus prima eſt verior , quam eligit Auguſt. de poteſt. Eccleſ. quæſt. 2. art. 5. probaturque ex conſtitutione Iulij Secundi , in Concilio Lateranenſi ſeſſ. 5. incipit *Cum tam diuino* , ex qua contra hæreticum electum in Papam poteſt opponi, & excipi hæreſis crimen. Confirmatur ex Regula, qui ad agendum , de regul. Iuris in ſexto . Qui ad agendum admittitur ; ad excipiendum multò magis eſt admittendus . Igitur ſi Papa hæreticus manifeſtus , ſi forte eſſet , accuſari poteſt , multò magis dum eligitur poteſt opponi eidem crimen hæreſis . Non tamen videtur poſſe opponi exceptio alicuius alterius criminis contra electum à duabus partibus Cardinalium . Nam quamuis in cap.
„ in nomine, diſt. 23. ſtatutum ſit ibi. Si quis
„ contra hoc Decretum noſtrum ſynodali
„ ſententia promulgatum, quaſi per ſeditio-
„ nem, vel præſumptionem, aut quolibet in-
„ genio electus , ordinatus , inthronizatuſue
„ fuerit , perpetuo anathemate cum ſuis au-
„ ctoribus, fautoribus, & ſequacibus , à ſan-
„ cta Eccleſia ſeparatus exiſtat . Sic ibi . Ex quibus verbis videtur poſſe opponi violentia, aut crimen ambitus , aut fraus , & dolus , ſi quis eligatur in Papam hiſce malis artibus , quod inſinuat Abb. in cap. licèt , de electione . Attamen idem Abbas ex cap. licèt, de electione, concludit, non poſſe opponi exceptionem violentiæ , neque ambitus, neque fraudis, & doli .

Quid de crimine ſimoniæ ? Reſpondeo contra electum à duabus partibus Cardinalium affirmatiuè ex conſtitutione Iulij Secundi, edita anno Domini 1505. quæ incipit . *Cum tam diuino*, per hæc verba: „ Si
„ Papa eligatur per ſimoniam: nempè aliquo
„ Cardinali quomodolibet ſuffragium feren-
„ te, data vel accepta, vel promiſſa pecunia ,
„ vel bonis cuiuslibet generis , caſtris , offi-
„ cijs beneficijs, promiſſionibus , vel obliga-
„ tionibus per ſe , vel per alium , pro Ponti-
„ fice non habeatur . Item etiam ſi duarum
„ partium ſuffragijs , vel vnanimi Cardina-
„ lium concordia, etiam per viam aſſumptio-
„ nis concorditer nemine diſcrepante , &
„ etiam ſine ſcrutinio facta ſit electio , nulla
„ exiſtat, & nihil iuris electus acquirat , ſiue
„ in ſpiritualibus , ſiue in temporalibus : &
„ contra electum per ſimoniam opponi cri-
„ minis exceptio poſſet, ſicut contra electum
„ poteſt opponi vera, & indubitata hæreſis ;
„ & electus ſimoniacè , à nullo Papa habea-
„ tur: quinimò Cardinalatus , & alio quouis
„ honore, dignitate , beneficio , & penſione ,
„ abſque vlla alia declaratione priuatus exi-
„ ſtat, & perpetuò ad prædicta inhabilis. Nec
„ item hæc electio vllo tempore conualeſcat
„ per adorationem , & obedientiam ; & om-
„ nibus liberum ſit eius mandata recuſare: &
„ Cardinalibus liceat impedire , quamuis
„ Pontificiam dignitatem aſſequatur . Et deinde decernit ille Pontifex , Cardinales per ſimoniam Pontificem eligentes , priuatos exiſtere omni honore, dignitate , & beneficijs, niſi ab eo crimine reſipiſcentes re-

li-

Digitized by Google

liquis, qui in ſimoniam non conſenſerint, ſeſe adiunxerint, infra octo dictum ſpatium ab eo tempore, quo fuerint ab illis admoniti priuato, vel publico edicto. Quod ſi ad ſaniorem mentem redeuntes reliquis adhæſerint, tamquam reſtituti ad priſtinos honores, dignitates, & beneficia, & ab omnibus pœnis eccleſiaſticis abſoluti habeantur, hæc in ea Conſtitutione. Quæ conſtitutio tamquam lex obligat ad eligendum, & prohibet ne quis malis artibus eligatur. Azor. 2. par. lib. 4. capit. 5. quæſt. 7. verſic. Deinde.

58 Petes, an poſſit oppugnari electio, & excipi, in qua aliquis ſe ipſum eligit in Papam compromittentibus ſe in illum Cardinalibus: vt eligat ex omnibus, quem maluerit. Negat capor licèt, de electione, quatenus ait nullam exceptionem eſſe admittendam, ſi quis fuerit à duabus Cardinalium partibus electus: igitur idem dicitur, ſi quis ſe ipſum eligat ex compromiſſo omnium Cardinalium, quia non ſuo, ſed aliorum nomine, & conſenſu id fecit: ſicque Ioannes XXII. feciſſe dicitur teſte Azorio inſtit. moral. part. 2. libr. 4. capit. 5. quæſt. 8.

59 Sed contra obijci poteſt Gloſſa communiter recepta in cap. qui Epiſcoporum, 8. quæſt. 1. & in cap. cum in Iure. de electione. vbi dicitur in electione Magiſtratuum inferiorum nulliter eligere, qui ſe ipſum eligit: ergo oppugnari poteſt exceptione etiam ſi eligat ex compromiſſo Ratio, quia inter dantem, & accipientem neceſſaria eſt diſtinctio, habetur in cap. cum ad noſtrum, de inſt. & cap. per uoſtras, de iurepatronatus. Ex quo conſtat patronum Eccleſiæ non poſſe ſeipſum eligere, nec nominare: quæ ſententia magis placet, niſi expreſsè ex forma compromiſſi aliud colligatur, ex eo ſundamento, quia compromiſſum cenſetur factum, vt arbiter non ſe ipſum, ſed alium nominet. Cùm ergo ſit
60 compromiſſum expreſsè, vt arbiter poſſit eligere, quem voluerit, poteſt ſe ipſum nominare: tunc non crimen ambitus videtur ſe ipſum eligere, præſertim quando Cardinales ratam, & firmam habent electionem. Quod etiam procedit, quando arbiter ex compromiſſo factus, iuret ſe meliorem electurum, & ipſe omnium ſit optimus: adhuc enim poteſt ſe ipſum eligere, ſi Cardinales ratam habeant electionem, & conſentiant: ſecùs ſi non conſentiant, eo quòd arbiter, qui iurauit ſe electurum optimum, intelligitur ſibi non eſſe locum, ſed alijs, eo excluſo. Ita Gloſſa in cap. cum in iure de electione. Et hoc modo electio facta à Ioanne XXII. de ſe ipſo facta putatur, & firma, ac rata à Cardinalibus in ea conſentientibus.

61 Dubitatur denique an hic numero ſummus Pontifex, qui modò Eccleſiæ Catholicæ præeſt, & colitur vti Caput illius, de fide teneatur, quod ſit talis. Negant aliqui ad fidem pertinere, ſed certitudine quadam morali tradunt hunc eſſe verum Pontificem, idque ſatis eſſe, vt illi obediatur etiam in rebus, quas de fide eſſe deciderit Caiet. 2. 2. quæſt. 1. art. 3. in reſponſione ad quartum. Cordubenſ. lib. 1. qu. 17. §. 2. Caſtro lib. 1. contra hæreſes. cap. 9. circa medium. Bannes 2. 2. quæſt. 1. art. 10. in prioribus commentarijs, dub. 2. ad 2. Cæterùm magis placet aſſerere eſſe de fide hunc numero Pontificem, qui præeſt Eccleſiæ, eſſe verum Eccleſiæ Pontificem, Petri ſucceſſorem, cui Eccleſia tenetur obedire: ratio, quia nullam faciunt diſtinctionem Concilia inter verum Pontificem in communi, & inter hunc, qui nunc in Cathedra Romana ſedet cum omni conſenſione Eccleſiæ, ſed illum eadem veneratione, & fide venerantur. Probatur à Bulla Martini V. apud Concilium Conſtantienſe, vbi proponitur hæreticis, qui Eccleſiæ Catholicæ volunt reconciliari, an credant Papam electum Canonicè, eſſe ſucceſſorem Petri: igitur hoc eſt credendum de fide: & hoc modo Concilium Chalcedonenſe nominatim Leonem Papam Primum recepit. Suarius de fide, diſput. 10. ſect. 5. num. 2. & ſequentibus, & diſput. 5. ſect. 8. num. 12. verſ. ego tamen ferè: vbi docet eſſe de fide, hunc numero Pontificem eſſe verum Pontificem, vbi primum receptus eſt conſenſu totius Eccleſiæ, vbi pro hac parte refert videndos Salmeronem lib. 1. in Epiſtol. Pauli, part. 2 diſput. de Eccleſia ſatis ante medium, à S. Angeli etiam, & Albertinum tom. 1. coroll. 3. Theologico ex tertio principio philoſophico, quæſt. 3. à num. 10.

Quam poteſtatem habeat Papa ſuper Concilijs, & an aliquando ſubſit Concilijs?

§. VI.

EPITOME.

62 & 63 *Concilium generale habet authoritatem à Deo, ſed veriùs & à ſummo Pontifice, ideò Papæ tribuitur illud, quod fit à Concilio.*

64 *Concilium præſente Papa nihil poteſt ſtatuere, ſine authoritate illius, regulariterque Papa confirmat conſtitutiones Concilij.*

65 *Concilia non poſſunt derogare actis Papæ, neque legem illius abrogare.*

66 *Definita in Concilijs ante confirmationem Papæ cenſentur vera, & eſt proximum errori contrarium affirmare.*

67 *Concilium non poteſt legem imponere Papæ, ſed Papa poteſt tollere ſtatuta Conciliorum, nec poteſt ſe ſubijcere Concilio.*

68 *Concilium quando ſit maius Papa in his, quæ ad fidem ſpectant.*

69 *Papæ tribunal eſt idem cum tribunali Chriſti Domini, ideò eſt ſuperior ipſis Concilijs, & confirmat geſta illorum.*

70 *Princeps vnus eſt in Eccleſia militanti, à quo Concilia recipiunt, vel non recipiunt authoritatem.*

71 *Papa à nemine iudicatur niſi à ſolo Deo, & à Concilio, quando de hæreſi eſt ſuſpectus.*

72 *Papa in terris non habet ſuperiorem, neque ab illo ad aliquem appellatur, & abſoluit, quos ligat Concilium.*

73 *Eccleſiæ caput eſt Chriſtus Dominus immediatum, Papa autem mediante Chriſto.*

74 & 75 *Concilium, in quibus caſibus poſſit conuocari, & decidere ſuper Papa.*

76 & 77 *Concilium poſſe conuocari, ſi Papa ſit notorius delinquens eſt aliquorum; ſed oppoſitum eſt probabilius.*

78 *Papa extrà caſum hæreſis, à nullo eſt attendandus, nec iudicandus.*

79 *Papa poteſt aperire, declarare, interpretari Concilia, & illis derogare.*

80 & 81 *Schiſmate dato Concilium habet poteſtatem ſuper Papa, qui neſcitur, an ſit verus Papa.*

82 *Decreta Conciliorum, vt irritentur à Papa, egent expreſſa derogatione.*

83 *Conciliaris conſtitutio habet clauſulam derogatoriam ad poſtea concedenda.*

84 *Epiſcopus nequit tollere conſtitutionem conciliarem, neque in ea diſpenſare niſi in magna neceſſitate.*

85 *Conciliaris conſtitutio eſt, quæ trahit originem à Concilio, & Pontificia dicitur, quæ trahit originem à Pontifice.*

62 QVæritur, an Coocilium generale habeat à Deo auctoritatem proximè, an à ſummo Pontifice? Reſpondeo, videri habere auctoritatem à Deo proximè ex verbis Concilij Conſtantienſis ſeſſion. 4. & 5. & 39. per hæc verba: Hæc Synodus in Spiritu ſancto congregata, vniuerſalem Eccleſiam repræſentans, immediatè habet auctoritatem à Deo. Firmatur ex Mat. 15. *vbi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum.* Accedit, quòd Syoodus generalis cùm aliquid definit dicere ſolet: *Viſum eſt Spiritui ſancto, & nobis:* ergo Conciliom geoerale immediatè à Deo capit auctoritatem, non autem à Papa. Quod etiam firmat illod Matt. 18. *quæcumque alliganeritis.*

63 Dicendum tamen eſt Concilium generale habere iuriſdictionis auctoritatem non à ſe ipſo, ſed à ſummo Pontifice, vt à Capite in corpus deriuatam: atque ita Papa communicat Concilio auctoritatem: proinde conſtitutiones factæ io Concilio per quamdam communicationem ita attribuuotur Concilio, ſicut & Papæ, quia Papa communicat authoritatem Concilio: vode Papæ tribuitur quod fit per Concilium, arg. §. religioſum inſt. de rerum diuiſ. & l. cum in diuerſis, & ibi Bartol. ff. de religio. & ſump. fun. 13. quæſt. 2. idem notat Ant. de Butr. in cap. 1. de pac. Azor. inſt. mor. part. 2. l. 4. cap. 13. quæſt. 5. Quod procedit, quando certus eſt ſummus Pontifex, & indubitatus. Si autem non eſt certus, quia videlicet ſunt duo habiti eodem tempore pro ſummis Pontificibus, vel quia nullus eſt Pontifex, vel nullus pro certo habetur: tunc in hoc euentu, & in ea ambiguitate Concilium habet authoritatem à Deo, eam ſcilicet, qua ſimul conuenire poteſt ad eligendum Pootificem, & ad tollendum ſchiſma.

64 Quæritur ſecundò, quid dicendum, quando Papa eſt præſens in Concilio? Reſpondeo Coocilium nihil poſse ſtatuere ſine authoritate Papæ, vt eſt text. io cap. benè quidem, in verſ. quod ſi cuiuslibet diſt. 94. Vnde S. Thom. contra impugnantes Religionem in 4. cap. in hanc, penult. col. ait. Patres in Concilio congregatos nihil poſſe decernere incoulſulto Papa. Quod ſi Papa eſt præſeos, acta Concilij Papæ aſcribuntur. Arg. cap. 2. de præben. in 6. Niſi Papa aliter fieri voluerit, nempè quod ſub nomine Papæ, & Coocilij ſimul acta edantur: regulariter tamen Papa confirmat conſtitutiooes Concilij, quod eſt ſignum ſuperioritatis. Concilium autem approbat, ſed Papa coofirmat. Bald. in l. nn. C. de legibus. & Card. in cap. ſignificaſti, de elect. in 10. contrario, & Felin. io capit. 1. de treu. & pac. Item quod facit Concilium, virtualiter dicitur fieri per Papam, qui illi præeſt. Hoſtienſ. in cap. qualiter il. 2. de accuſat.

65 Quæritur tertiò, quam habeant authoritatem Concilia aotequaoı confirmentur à Papa? Reſpondeo, Concilium Generale nihil poſse decernere, aut decidere, quod ſummi Pontificis authoritati deroget, nec poſse legem à Papa cooditam abrogare, cùm ſit ſummo Pontifice inferius. Conſtat ex Concilio Chalcedonenſi Act. 10. cùm Patres Concilij Conſtantinopolitanum Patriarcham Alexandrino, & Antiocheno præferrent: Vicarios Apoſtolicæ Sedis, ita fertur dixiſſe. Sedes Apoſtolica nobis præſentibus humiliari non debet: & ideò quæcumque in præiudicium Canonom, ſiue Regularum heſterna die geſta ſunt nobis abſentibus, ſublimitatem veſtram petimus, vt circumduci iubeatis, ſin aliàs contradictio noſtra his geſtis inhæreat, vt nouerimus quod Apoſtolico viro vniuerſalis Eccleſiæ Papæ referre debeamus, vt ipſe, aut de ſuæ Sedis iniuria, aut de Canonum euerſione poſſit ferre ſententiam. Sic ibi.

66 Reſpondeo ſecundò definita in huiuſmodi Concilijs etiam ante Pontificis confirmationem pro veris eſſe habenda, ita vt conrtarium affirmare eſset non ſolùm temerarium; ſed etiam ſuſpectum in fide, & proximum errori. Probatur, quia definita ibi, maiori authoritate fulciuntur, quàm ſi eſseut extra Coocilium à multis Doctoribus affirmata: At quæ affirmantur à tot Doctoribus, puta, à centum, definiunturque, rem ita certam efficiuot, vt contrarium ſit io fide ſuſpectum, & proximum errori: ergo definita à Concilio ante confirmationem ſunt valde certa, nec poſsunt negari ſine temeritate, quæ ſi negentur ab aliquo cenſebitur ſuſpectus in fide. Arago. 2. 2. quæſt. 1. artic. 10. in tract. de Coocilijs, fol. 87. verſ. 4. concluſio.

67 Reſpondeo tertiò Concilium nullo modo poſſe legem Papæ imponere; ratio, quia Papa eſt maior Concilio, diſtinct. 15. cap. ſicut 24. quæſt. 1. cap. quodcunque. Item Papa ſtatuta Conciliorum interpretatur, & tollit, nec poteſt ſe ſubijcere Concilio, neque Pontificiam maieſtatem, quæ eſt à Deo, cap. 1. diſt. 22. Anto. Cucch. inſtit. ma-

Digitized by Google

maior. lib.2.tit.3. num.45. & doctiſſimus Hiſpaniarum primas 1.par.decreti.diſt.21. cap. Nunc autem num. 5. Ideo ſi aliqui Pontifices ſe aliquando ſubmiſerunt Concilio, ſponte ſua id fecerunt inconſulto. Ioannes Andreas, & Felin. in cap. Eccleſia S. Mariæ de conſt. Roman. ſingul.184. Cardinal. Alexand. in cap. inferior, diſtinct. 21.

68 Quæres quartò an aliquando Concilium ſit maius Papa? Reſpondet Antonius Cucch. vbi proximè num. 44. cum alijs relatis à Paulo Borgaſio Concilium præeſſe Pontifici Maximo in his, quæ ad fidem ſpectant, in alijs autem ad fidem non ſpectantibus Pontificem Concilio præeſſe. Confirmatur ex ſententia eorum, qui putant tanquam probabile Concilia plenaria habere poteſtatem definiendi res fidei immediatè à Chriſto Domino. Quæ reſolutio de probabilitate eſt Pariſienſium, & Soti in 4. diſt. 20. quæſt. 1. art. 4. ad 2. confirmaturque ex eo, quod ſinguli Epiſcopi habent poteſtatem immediatè à Deo regendi, & gubernandi proprias Eccleſias tum per leges, tum per fidei doctrinam oues ſuas paſcendo: ergo in vnum locum congregati immediatè accipiunt poteſtatem definiendi in his, quæ ad fidem ſpectant, & præſunt Pontifici Maximo.

69 Pro contraria parte ſtat communis deciſio aſſerens Tribunal Papæ, & Chriſti Domini eſſe vnum, & idem. Hoſt. in cap. 4. de conſuetudine. Item quia Concilia geſtorum ſuorum confirmationem à Romano Pontifice petere ſolent; ergo Pontifex eſt ſuperior ipſis Concilijs, ſiquidem confirmatio non petitur niſi à ſuperiore. Bald. in l. final. Cod. de legi. Accedit Papam non teneri congregare Concilium etiam in his, quæ ad fidem pertinent, cùm ea ipſe decidere poſſit, vt vult D. Thom. in quæſt. de poteſt. quæſt. 10. art. 4. in reſpon. ad 13. quem ſequitur Cardin. Alex. in cap. 1. & in cap. ſicut 15. diſt. dicentes, Concilia dato certo, & indubitato Pontifice, quamuis vtilia, non tamen eſſe neceſſaria. Quod procedit in Concilio generali legitima authoritate congregato; adhuc enim Papa non ſubijcitur Concilio: ſed Concilium Papæ tanquam vnico Vicario Chriſti. Probatur ex lege diuina: ex dicto, & verbis Chriſti ad Petrum: *Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Tibi dabo claues Regni Cælorum.* Matthæi 16. & turſus *paſce oues meas. Simon Ioannis diligis me plus his:* Ex quibus deducitur Papam eſſe ſuper Concilio, non verò Concilium ſupra Papa.

70 Confirmatur ex lege naturali ſecundùm quam in Eccleſia militanti debet eſſe Princeps vnus, & caput vnum, vt habetur in capite in apibus 7. quæſt. 1. quod tribuitur D. Hieronymo. Oldra. conſil. 94. Eleganter. num. 7. verſ. adhuc inſtatur. Anchar. conſil. 339. Pro maiori, num. 3. Iuuat, recipere Concilium, aut non recipere authoritatem ſupremam ab alio quàm à Papa: Quod ſi non accedat illius authoritas, & confirmatio non dicitur Concilium, ſed Conciliabulum. Cucch. d. lib. 2. tit. 3. de Concilio, num. 6. Tuſc. verb. Concilium, concl. 552. num. etiam 6. cap. multis de nouo 17. diſt. omniaque in eo geſta ſunt irrita, & nullius roboris, Bellarm. lib. 2. de Concilijs, cap. 10. verſ. 2. & Suarius de fide, diſput. 11. ſect. 3. Greg. Lopez part. 1. tit. 5. l. 10. Gloſs. 9. Lancellot. Conrad. in templo omnium iudicum, lib. 2. cap. 1. §. 4 verbo Concilium ſolis Papa congregat. Cùm ergo Concilium pendeat à Papa, vti à Vicario Chriſti, iure optimo ſequitur Concilium ſubeſſe Papæ, non verò Papam Concilio.

71 Idem oſtenditur de iure Pontificio pura in cap. nemo iudicabit. à Symmacho in cap. aliorum hominum cauſas, & in cap. cuncta 9. quæſt. 3. vbi habetur Papam à nemine iudicari, niſi à ſolo Deo; vel à Concilio quando de hæreſi, & fide eſſet ſuſpectus. Quod etiam cenſuit Bonifacius martyr. de hoc conſultus in cap. ſi Papa diſt. 40. Bellarminus de Romano Pontifice, cap. 26. in principio & lib. de Concilij authoritate, cap. 17. & Azor. dicto lib. 4. cap. 7. per totum, poſt alios. Idem colliges de iure communi per textum in cap. 1. 22. diſtinct. vbi dicitur iniuſtus, qui detrahit, iuri, & priuilegio Eccleſiarum; qui autem detrahit iuri & priuilegio Romanæ Eccleſiæ dicitur hæreticus: Vnde cùm Papa non obſtringatur à Concilijs, ſed ſit ſupra illa, vt notat caput, ſignificaſti, circa finem de electione, contrarium aſſerentes tenaciter parum diſtant ab hæreſi, Tuſchus in concluſ. 552. num. 11.

72 Suffragatur Gloſſ. in cap. ſicut 15. diſtinct. dicens Concilium non poſſe Papæ legem imponere. Ergo Papa eſt ſuperior. Sequitur in cap. frater noſter 17. quæſt. 4. dum ait confirmationem datæ rei confirmatæ, ita vt nequeat detrectari ſine confirmantis authoritate & ſuperioris hoc eſt Papæ. Facit caput placuit, & caput ad Romanum 2. quæſt. 6. dum dicitur ibi, quod non appellatur à Summo Pontifice ad aliquem ex ea ratione, quod non habeat in terra ſuperiorem. Fauet cap. cuncta per mundum 9. quæſt. 3. vbi habes Papam abſoluere, quos ligat Synodus, vbi Gloſs. id intelligit de Synodo Generali, ſeu vniuerſali. Cùm igitur Concilium generale, & Synodus vniuerſalis ſit tota Eccleſia repræſentatiuè, debet habere caput; hoc autem non eſt aliud niſi ſummus Pontifex: ergo ſuperior eſt Concilio.

73 Nec refert ſi dicas Chriſtum Dominum eſſe caput Eccleſiæ, vt dicitur in Clem. I. in principio, & in cap. vnico, de ſacra vnct. quia Chriſtus Dominus eſt caput immediatum totius Eccleſiæ: Papam autem eſſe caput mediante Chriſto, à quo Principatum accepit. *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claues Regni Cælorum.* Cum ergo Petrus ſit Princeps, ac ſuperior euidenter maior eſt Concilio: aliter enim ſequeretur contradictio, quæ doceret ſummum Pontificem non eſſe ſummum.

74 In duobus tamen caſibus poteſt Concilium decidere. Primò, ſi detur ſchiſma inter duos, vel plures de Papatu litigantes

in

in hoc euentu debet conuocari Concilium vt cognoſcat de cauſa, an ex duobus, vel tribus contendentibus ſit vnus legitimè electus, intruſus, ſeu intruſi debent expelli; canonicè autem electus, bene electus declarari. Si autem malè electi velint contendere ſe benè electos; Concilium congregari debet, vt declaret electionem irritam & nullius roboris: atque ita contendentes ſunt amouendi; Cardinaleſque mouendi ad eligendum tertium text. in cap. ſi duo 79. diſt. Abb. in cap. licèt de vitanda, num. 8. de electione, verſ. item nota quod, vbi refert in diſcordia duorum electorum ad Pontificatum Concilium generale conuocandum, & illum Papam fore, quem textum fuiſse allegatum Piſis, & Conſtantiæ ait, quando congregatum fuit Concilium contra illos contendentes de Papatu. Idem Abb. in cap. fraternitatis, num. 2. de hæreticis. Cardin. conſil. 150. num. 1. Iacobat. de Concil. lib. 4. art. 3. pag. 210. & 212. & lib. 9. art. 7. pag. 224. & pag. 727. Sequitur Ant. de Butr. inter Concil. Caſtr. 420. col. pen. in princ. lib. 1. Gemin. conſ. 15. in fin. num. 19. verſ. & clarum eſt, & in conſ. 44. num. 5. & eſt communis Concilium eſse iudicem in cauſa ſchiſmatis.

75 Secundò poteſt Concilium congregari in cauſa hæreſis, ſi Papa eſt ſuſpectus de hæreſi, & non reſipiſcit, vt delaret illum eſse hæreticum, & deponat, per text. in cap. ſi Papa 40. diſtinct. Azor. inſt. moral. par. 2. lib. 4. cap. 7. vbi concludit Papam hæreticum eſse quidem iure diuino priuatum Pontificia dignitate, ſed poſtea per ſententiam Eccleſiæ iudicandum eſse, & declarandum ob crimen hæreſis de Pontificatu cecidiſse. Eiuſdem ſententiæ eſt Abb. in tract. de Concil. Baſileenſ. n. 18. & Cenedo, cum alijs ad Decretum, collect. 44. & num. final. & reliqui ſcribentes in id cap. ſi Papa, Arag. 2. 2. quæſt. 1. art. 10. in tract. de Eccleſia pag. 64. Caſtro de iuſta hæretic. punit. lib. 2. cap. 22. & latius cap. 23. verſ. an Papa, vel quiuis alius. Nam. hæreticus priuatur omni iure, & dignitate, & fit incapax: ideò in iſto caſu declaratur à Concilio priuatus, cum non ſit Papa.

76 Aliqui opinantur poſse etiam conuocari Concilium generale, ſi contingat Papam eſſe notorium fornicarium (quod omen Deus auertat) vt de facto auertit, & ex hac notorietate ſequatur ſcandalum in Eccleſia, aſſeruntque poſſe à Concilio iudicari, & deponi, per Gloſſam in dicto cap. ſi Papa, in verbo à fide deuius, verſ. ſed quare, quam Abb. dixit ſingularem in cap. ſignificaſti num. 4. de elect. Decius in d. cap. ſignificaſti num. 21. verſ. vltim. Ratio, quia notorius delinquens, per quem ſcandalizatur Eccleſia, quando eſt incorrigibilis, & non vult reſipiſcere, nec pœnitere, eſt habendus quaſi hæreticus, impropriè tamen, & latè. Ergo per Concilium generale deponi poteſt, quando crimen eſt notorium, & non vult corrigi; ſecus ſi notorium non ſit. Quam etiam Gloſſam probat Roman. conſil. 523. n. 13. verſ. 2. ſolutio vbi dixit hanc partem fuiſſe approbatam in Concilio Conſtantienſi, eamque defendit Zabarella in cap. ſignificaſti, de electione, quæſt. 45. & 46. & Platin. idem refert in vita Ioannis XXIII.

77 Cæterum magis placet opinio negans quæ eſt Theologorum, & Canoniſtarum, quos refert, & ſequitur Turrecremata in d. cap. ſi Papa 40. diſt. vbi allegat pro vtraque parte latiùs & pleniùs, quàm alius & num. 2. demonſtrat non eſſe Papam propter hoc crimen notorium, à quoquam iudicandum, docetque D. Thomas in 4. diſt. 19. quæſt. 2. art. 2. quæſtiuncula tertia ad ſecundum Caiet. in Opuſcul. de authoritate Papæ, par. 1. cap. 27. Auguſtin. de Ancon. quæſt. 5. Turrian. lib. de Papa, & Concil. Cordubenſis, lib. 4. quæſt. 6. & alij apud Suarium de fide diſp. 10. ſect. 6. num. 14. Thuſcum in verbo Concilium, concluſ. 552. num. 3. & apud illuſtriſſimum Primatem in dicto cap. ſi Papa num. 12. Ratio, quia Papa quantumuis criminoſus & iniquus ſit, extra caſum hæreſis, verus eſt Papa; ergo illi eſt parendum iuxta illud 1. Petri 2. *non tantum bonis, & modeſtis, ſed etiam dyſcolis*. Et Matthæi 23. *Super Cathedram Moyſis*.

78 Secundò probatur ex pſalm. 50. *Tibi ſoli peccaui*, vbi Propheta cum eſſet Rex, & non haberet ſuperiorem, oſtendit à ſolo Deo iudicari poſſe. Ergo Summus Pontifex cùm in terris non habeat ſuperiorem, extra caſum hæreſis à nemine eſt iudicandus, neque accuſandus. Quod voluit Adrianus Papa in ſecunda epiſtola Synod. ad octauam Synodum, vt habetur actione ſeptima, & Canone 21. in tomo quarto Conciliorum, dicens non eſse afferendas accuſationes aduerſus Papam ad generale Concilium, neque ſi afferantur propter eas ferendam eſse ſententiam de illo.

Tertiò id probatur ex confeſſione ſacrorum Conciliorum in quibus ſtatutum fuit ſummum Pontificem, ſeu primam Sedem non ab alio, quàm à Deo in terris iudicari poſse. Idem dicitur in Extrauaganti, vnam ſanctam de maioritate & obedientia. Quod confeſſi ſunt Patres in Concilio coacto pro facto Marcellini, vt habetur in cap. nunc autem, diſtinct. 21. & aliud Concilium Romæ congregatum tempore Caroli Magni, qui de Leone III. inquirere voluit, vbi omnes congregati alta voce clamarunt Sedem Apoſtolicam, ſummumque Pontificem à nemine iudicari; quod habetur in tertio Tomo Conciliorum vbi agitur de Leone III.

79 Quartò denique probatur ex authori-
tate multorum, quos refert Turrecremata
lib. 3. cap. 98. nempe Antonin. 3. part.
tit. 22. cap. 4. §. 3. Richar. de S. Victore,
in 2. par. de Sacramentis, Heruę. in tract.
ſuo de poteſtate Eccleſiaſtica. Petr. de
Mont. Epiſcop. Brixien. in ſuo tract. de
poteſtate Pontificis, Rubr. de Concil.
præeminentia, num 6. & ſequenti, verſ. 3.
concluſio, aſſerentes Papam aperire, decla-
rare, & derogare Concilio, & eſse ſupra
illud atque excepta hæreſi, & ſchiſmate ex
80 nulla alia cauſa poſse per Concilium iudi-
cari,

cari, neque illum ſupra ſe recognoſcere
ſuperiorem: quo fundamento, hanc par-
tem Concilium Lateranenſe vltimum ſub
Leone X. tuetur, reprobatque contra-
rium Areſtum à Concilo Baſileenſi defini-
tum.

81 Ex quibus omnibus patet Concilium
non eſse ſupra Pontificem vllo modo: imo,
neque poſse ſe ſubijcere ſententiæ coactiue
Concilij Papam iuxta caput, cum infe-
riori de maioritate, & obedientia, & iux-
ta regulam in cap. ſunt quidam 25. qu. 1.

Ad argumenta ergo pro parte affir-
mante reſpondetur primò in genere Con-
cilia generalia videlicet Conſtantienſe,
dum affirmauit Concilia generalia habere
à Christo Domino poteſtatem ſupra Pon-
tifices, non id definiſse abſolutè, ſed in eo
tantùm caſu, in quo datur ſchiſma, quando
ignoratur verus Pontifex; tunc enim
quando neſcitur, quis ſit verus Papa, ha-
bere poteſtatem ſupra illum, non eſt habe-
re poteſtatem ſupra Papam, quia dubius
Papa, cenſetur non Papa. Concilium au-
tem Baſileenſe, quamuis legitimè fuerit in-
choatum, non tamen fuit legitimè termi-
natum. Bellarm. de Concil. authorit. lib.
2. cap. 19. verſ. reſpondeo dupliciter, & verſ.
reſpondeo Concil. Baſileenſe, ſequitur Sua-
rius dicta diſp, 10. de fide, ſect. 6. num. 19.
verſ. dico ſextò.

82 Ex dictis ſequitur ad Summum Ponti-
ficem ſpectare Concilia generalia confir-
mare, eorum Decreta probare, vel repro-
bare, & interpretari, ſiquidem eſt ſuperior,
vt probatur ex cap. ſtatutum, de electione,
& ex cap. damnamus, de Summa Trinita-
te, cap. fraternitatis, de hæreticis. Item
dubia, & obſcura Papa interpretatur, cap.
cum veniſſent, de iudic. cap. paſtoralis, de
fide inſtrumentorum. Quin etiam reuoca-
re poteſt Decreta Conciliorum; requiritur
tamen expreſſa derogatio, vt tradunt Re-
buff. in Auth. habita, verbo examinatio-
ne, pag. 550. Cod. ne filius pro patre, & in
praxi beneficiali. ti. de diſpenſat. ſuper de-
fectum natalium, num. 24. Flores de Mena
variarum, lib. 1. quæſt. 10. num. 50. Henriq.
lib. 13. cap. 57. §. 1. Azor. inſt. moral. par. 2.
lib. 5. cap. 14. col. 574. Reginal. in praxi fo-
ri pœnit. lib. 5. num. 2. Garzia de Benef. p.
4. cap. 5. num. 30. Aloyſ. Riccio in collect.
deciſ. par. 4. collect. 849. & coll. 1367. pro-
pè finem, & in praxi fori Eccleſ. deciſ. 556.
in 1. edit. & reſolut. 478. num. 4. in 2. edit.
Bonacina de cenſuris, diſp. 1. quæſt. 3. pun-
cto ſecundo, num. 4. in fine, & Guttier.
pract. lib. 3. quæſt. 17. num. 231.

Nihilominùs Papa non ita facilè abrogat
conſtitutionem Conciliorum. Capra conſ.
157. num. 10. Idcircò debet fieri mentio
ſpecialis, vt cenſeatur conſtitutio abroga-
ta. Caſſad. deciſ. 2. num. 8. verſ. pro deci-
ſione, de præbend. Quòd ſi non deroget
Papa Conſtitutioni in ſpecie, non cenſe-
bitur derogata, etiam ſi derogetur per
clauſulas generales, vt notat Rom. in con-
ſil. 436. num. 11. in fine, verſ. 1. ex eo, vbi
apoſtil. dat. concor. allegat caſum in cap.
penult. de cappel. Monacho. Sanch. lib. 3.
diſp. 26. num. 6.

83 Ratio, quia conſtitutio Conciliaris di-
citur habere clauſulam derogatoriam ad
poſtea concedenda. Innoc. & Hoſt. in
cap. penult. de cappel. Monach. Facit text.
in cap. vnico, de exceſ. præla. in 6. & quod
dicitur etiam in l. ſi quis in principio te-
ſtamenti, ff. de legat. tertiò, & alijs quibus
adhæret Iacobat. de Concil. lib. 5. art. 19.
num. 1. & ſequentibus, poſt Arcbid. in cap.
1. de conſtit. in 6. & Felinum in cap. non-
84 nulli, num. 8. de reſcriptis. Idcircò Epiſ-
copus nequit conſtitutionem conciliarem
tollere, aut in ea diſpenſare, ita Rebuff. in
tract. nomin. quæſt. 5. num. 3. Henriq. de
excommun. lib. 13. cap. 57. §. 1. litt. G. Valc.
Reginald. in praxi lib. 31. cap. 27. nu. 202.
Gutier. de iuramen. confir. par. 1. cap. 51.
num. 24. & in Canon. lib. 1. cap. 5.
num. 10.

Ex magna tamen cauſa neceſſitatis po-
terit diſpenſare Epiſcopus, præſertim
quando Concilium; vel loquitur imperſo-
naliter, vel vetat, neque permittit, neque
imponit aliquam pœnam, vel quando per-
mittit diſpenſare. Sanch. lib. 2. de matri-
mon. diſp. 40. num. 2. & 3. poſt alios. Ce-
ned. pract. & Canon. quæſt. lib. 1. quæſt. 30.
à num. 30. Rebuff. in praxi, tit. de diſpenſ.
ad plura beneficia, num. 30. & ſequenti.
Spino. in ſpeculo teſtamenti. Gloſ. 15.
principal. à num. 8.

85 Dicitur autem Conciliaris Conſtitutio
illa, cuius materia trahit originem à Con-
cilio, nempè ſi Concilium rem illam de-
finiendam proponat: Si autem afferet ori-
ginem à Pontifice dicitur Pontificia,
quamuis in ea dicatur eam eſſe editam
Sacro approbante Concilio. Sanch. de
Matrimon. lib. 8. diſp. 5. num. 6. cum ſe-
quent. & num. 11.

Quam poteſtatem, & iuriſdictionem habeant Concilia Generalia legitime congregata, & ob quæ, & à quibus poſſint cogi.

§. VII.

EPITOME.

86 *Concilia generalia ſunt indicenda, & conuocanda authoritate Papæ.*

87 *Papis duobus contendentibus de Papatu, volente neutro conuocare Concilium, vt cauſa decidatur, Cardinales poſſunt Concilia congregare.*

88 *Papa ſi ſit ſuſpectus de hæreſi, & nolit congregare Concilium, Cardinales debent conuocare.*

Cardinalibus negligentibus, Imperator poteſt conuocare. ibid.

89 *Patriarchis, & Epiſcopis verius eſt competere Concilia congregare.*

90 *Concilium nolente Papa, vel contradicente, non eſt conuocandum.*

91. & 92. *Concilium ad generale, quinam ſint vocandi, duplex eſt opinio.*

93 *Epiſcopi omnes regulariter ſunt vocandi. & cogendi ad Concilium, impediti tenen-*

tur mittere nuntium ad allegandum impedimentum, quod probatur per vnum teſtem, vel per iuramentum impediti.

94 *Epiſcopi coguntur venire ad Concilium ratione iuramenti.*

95 *Epiſcoporum conuocatia debet eſſe generalis ad Concilium, non tamen oportet omnes intereſſe.*

Concilium, vt ſit generale, quæ requirantur. ibid.

96 *Concilium generale propter quid conuocetur, & Epiſcopi, quale officium in eo habeant.*

97 *Papa ſolus poteſt ſine Concilio cauſas fidei expedire.*

98 *Nec Concilium eſt maius Papa.*

99 *Concilium ad generale Cardinales etiam non Epiſcopi, in Concilio habent vocem deciſiuam.*

100 & 101. *Abbates, & Prælati inferiores non ſunt vocandi ad Concilium; ſed alij meliùs affirmant.*

102 *Olim non vocabantur, & cur?*

103 *Imperator, & Reges non ſunt vocandi ſecundùm aliquos.*

104 *Sed ſecundùm alios debent vocari.*

105 *Religionis cauſas Imperatores remittebant ad Epiſcopos, cæteras verò cauſas ad ordinarios cognitores.*

106 *Imperatores, qui Concilia indixerunt.*

107 *Cauſa redduntur ob quas Imperatores, & Principes ſeculares Concilia indixerunt.*

108 *Imperatores, & Reges, cur interfuerunt Concilijs.*

109 *Concilium Caroli Magni authoritate Zachariæ Papæ coactum fuit.*

86 Illud in primis certi iuris eſt, Concilium generale à Summo Pontifice, eiuſue authoritate indicendum, conuocandumque eſſe. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 47. quæſt. 1. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, cap. 48. num. 3. & ex cap. Concilia, in verbo venerabil. Papæ, diſt. 17. docet Tuſchus tom. 2. concluſio 549. num. 3. quod ampliat etiam quando datur contentio inter duos de Papatu, quibus non omnes obediunt, ſed alij vni; alij autem alteri. Quilibet poterit conuocare Concilium generale, & compellere ſuos obedientes ad illud congregandum. Card. Zabarel. conſil. 150. num. 3. Apoſtill. ad Abbatem in cap. ſignificaſti, de electione, col. 8. verſ. 6. in caſu, quod procedit, quando hi duo eſſent in poſſeſſione obedientiæ.

87 Quòd ſi non conueniant huiuſmodi contendentes, vel nolint conuocare; Cardinales, ne Eccleſia vniuerſalis detrimentum patiatur, poſſunt conuocare Concilium generale, ſiquidem eiſdem competit poſſeſſio eligendi Papam. Caſtro conſil. 420. viſo puncto, col. penult. num. 4. lib. 1. quod eſt Antonij de Butrio, idem Caſtro conſil. 421. num. 2. lib. 1. quod tribuitur Matthæo, Mattheſilano, & Ioanni de Gauatulo. Monendi tamen ſunt contendentes de Papatu priùs, vt ipſi congregent Concilium, ipſis verò nolentibus, Cardinales vel digniores omnibus conuocare debent. Apoſtil. ad Abbatem in cap. ſignificaſti, de electione, verſ. 3. limita, & verſ. 6. etiam caſu.

88 Similiter ſi Papa ſit ſuſpectus de hæreſi, ſi fortè id contingat, requirendus eſt priùs, vt conuocet Concilium, aut, vt ſe purget ab infamia hæreſis, de qua eſt ſuſpectus. Si autem purgare ſe recuſet, & detur ſuſpicio vehemens de hæreſi, Cardinales rogabunt, vt congreget Concilium, illo autem nolente Cardinales congregabunt. Iul. Clar. in prax. crimin. in §. final. quæſt. 3. Eodem modo in prædicto caſu de hæreſis ſuſpicione, & quando datur ſchiſma, in quibus conuocatio Concilij ſpectat ad Cardinales præmiſſa monitione ad contendentes de Papatu, vel ad ſuſpectum de hæreſi, ſi Cardinales negligerent conuocare Concilium, opinantur Zabarel. dict. conſil. 150. verſ. 4. quæro, & Thomas Campegius in tract. de Concilio, cap. 2. num. 16. ſi opus ſit Concilio, & Cardinales recuſent congregare illud, competere Imperatori vocare illud: quoniam Imperator eſt aduocatus, & propugnator Eccleſiæ Catholicæ, cap. bene quidem, diſt. 96. Clement. Ne Romani. de iureiurando, quòd ita verum eſt, vt ſi Papa ſit de hæreſi ſuſpectus, propter fidei defenſionem poſſit Imperator à Papa exigere, vt reſpondeat quid de fide ſentiat cap. ſatagendum 25. quæſt. 1.

89 Verior tamen eſt ſententia Anton. de Butrio in conſil. 420. num. 4. verſ. conuocant ergo, inter conſil. Caſtrenſ. lib. 1. dicentis Cardinalibus negligentibus in conuocando Concilio generali, conuocationem competere Patriarchis, & Epiſcopis, qui loco Apoſtolorum ſucceſſerunt, text. in Actibus Apoſtolorum, cap. 6. vbi habetur duodecim Apoſtolos conuocantes multitudinem diſcipulorum conuocare Concilium generale.

Ex quo deducitur manifeſtè poſt Papam, & Cardinales, ad Patriarchas, & ad Epiſcopos pertinere conuocare Concilia data negligentia Superiorum, quod etiam docet Sapientiſsimus Hiſpaniarum Primas. 1. p. Decreti, in cap. Concilia. num. 4. & 5. Tuſch. in verbo Concilium, concluſ. 549. num. 10. vbi num. 11. addit extra iſtos duos caſus relatos Summum Pontificem dumtaxat aperire, conuocare, transferre, & ſuſpendere Concilium generale, quod Apoſtilla ad Abbatem in cap. ſignificaſti, de electione, col. 8. v. ſeptimò poſſet, extendit, quando Papa, vel naturaliter, vel ciuiliter diem extremum clauſiſſet, aut Papatui renunciaſſet, & Cardinales negligerent Papam eligere: tunc enim maiores Prælati, Patriarchæ videlicet, & Epiſcopi tenerentur conuocare Concilium. Apoſtil. vbi ſupra, ſubdens idem eſſe faciendum ab Imperatore, vel Prælatis maioribus; ſi Papa per inſaniam, aut dementiam fiat inhabilis; negligentibus tamen Cardinalibus, vt Eccleſiæ prouideatur de Paſtore, vel ſaltem de coadiutore quaſi Sedes vacet, vt in cap. 1. & 2. 7. quæſt. 1.

90 Quæri hoc loco poteſt à quo Concilium indici debeat, ſi vrgeat neceſsitas, & Papa nolit indicere? Reſpondetur in nullo caſu nec indici, nec conuocari poſſe Concilium, repugnante, vel contradicente Papa, Bel-

larm,

larm.lib.1.de Concil.cap.12.fol.896.& ſeq. poſt Turrecremat.lib.3. cap. 8. qui tamen putant non eſſe credibile dari vnquam Pontificem ita malum, qui nolit Concilium celebrari, ſi apertè videat id eſſe neceſſarium ad Eccleſiam conſeruandam. Porrò ſi contingat nolle omnino congregari Concilium, & detur neceſsitas vehementiſsima in rebus fidei, poteſt haberi tamquam ſuſpectus de hæreſi, ac proinde congregabitur Concilium imperfectum tamen, quod ſufficiat Eccleſiæ, vt ſibi prouideatur de Pontifice, quamuis nequeat ſine capite ſtatuere de multis, de quibus cum Capite diſponere poteſt. Caiet. in opuſculo, de poteſtate Papæ, cap. 15. & ſequent.

91 Qui nam ſint vocandi ad Concilium generale ambigitur? Aliqui opinantur poſſe vocari laicos ad Concilium generale pro cauſa fidei; ita Antonius de Roſellis de Concilijs tit. quæ cauſæ poſsint expediri in Concilio generali num. 4. in tom. 4. fol. 81. tract. 1. iuxta regulam iuris cap. quod omnes de regul. iuris in 6. præſertim Laici doctiores. Mouentur, quia Moyſes laicus fuit, & cauſas fidei iudicabat. Item Dauid, & eius filius Salomon Sacris literis vacarunt, & multa de Sacris ſcripſerunt; & in antiquioribus Concilijs laici interfuere, vt in Concilio Chalcedon. viri Primarij, & doctiores in omnibus fermè actionibus, inter Patriarchas, & Legatos Papę conſedebant, & munia, & officia iudicum expediebant apud Nicephorum lib. 15. c. 16. Quin etiam in ſexta Synodo actione prima fertur Imperatorem interfuiſſe, ac præſediſſe, & in octaua Synodo præfuiſſe Imperatorem Baſilium cum multis viris primarijs, & ſubſcripſiſſe.

92 Pro contraria parte opponitur cap. vbi, num. 96. diſt. Vbi dicitur, dixiſſe Nicolaum Papam Imperatori Michaeli, hęc verba, Vbinam legiſtis anteceſſores veſtros Imperatores Synodalibus Conuentibus interfuiſſe, niſi fortè in quibuſdam vbi de fide tractatum eſt, quæ vniuerſalis eſt, quæ omnium communis, quæ non ſolùm ad Clericos, verùm etiam ad laicos, & ad omnes omnino pertinet Chriſtianos: ex quibus Imperatores etiam conſtat ſaltem non poſſe omnibus Concilijs intereſſe; & multò minùs laicos inferiores. Iuuat, laicos non habere poteſtatem definiendi in Concilio, ſed proferendi ſuum conſilium tantùm: niſi fortè, & definiendi ius illis tribuere viſum fuerit Papæ, Fel. in cap.1. in principio, de ſponſ. argum. cap. ſedem 3. quæſt.6. & cap. ad Apoſtolicæ, de re iud. in ſexto. Petr. de Mont. in tract. de Concilio cir. congre. Conc. quis poſsit, & Corrad. lib. 1. cap. 1. §. 4. de poten. Imper. verſ. 14. num. 8. verſ. ampliantur prædicta num. 9. quod interdum Summus Pontifex laicis doctiſsimis ſolet concedere. Ex eo fundamento, quia quando agitur de rebus fidei, negotium eſt commune Eccleſiaſticis, & ſecularibus præcellenti virtute, ac ſcientia præditis, Eccleſiaque non minus ex Clericis, quàm ex laicis conflata dicitur, cap. decernimus, diſt. 18. c. ſicut olim, de accuſationibus. Non tamen ſuffragiorum laici ius habebunt. Cucch. lib. 2. de Concil. tit. 3. num.40. dicens Principes ſeculares poſſe intereſſe in Concilio, non tamen in eo vocem habere.

93 Pro deciſione dicendum eſt Epiſcopos omnes vocandos eſſe, & cogendos ad Concilium, cap. non oportet, & cap. peruenit. 18. diſt. Quaranta verbo Concilium, num. 5. & 6. verſ. 14. Duen. regula. 126. quòd ſi non poſſunt venire tenentur mittere nuntium, & probare impedimentum per vnicum ſaltem teſtem, Iacobat. de Concilio, lib. 2. art. 4. §. Rurſus, quia dictum fol. mihi 103. & notat Gloſ. in d. cap. placuit, diſt. 18. & Gloſs. final. 4. quæſt. 5. cap. quiſquis, & Gloſs. in cap. ex literis, de in integrum reſtitutione. Et quamuis in cap. Epiſcopus 18. diſt. fiat ſermo de Concilio Prouinciali, idem dicendum eſt de Concilio generali. Quare impeditus tenetur mittere procuratorem, vel nuntium ad allegandum impedimentum, & excuſandum illum; quod etiam fieri poterit per literas, vt in cap. placuit. 18. diſt. & quod plus eſt, impeditus per ſuum iuramentum poterit probare impedimentum ex Gloſs. in cap. quiſquis 4. quæſt. 5. text. in cap. quia propter, de electione. Meliùs tamen eſt mittere duos excuſatores, quoniam illis fides eſt habenda, & quælibet cauſa etiam iniuſta excuſat à dolo, vt in l. 1. §. final. ff. ſi quis ius dicenti non obtemperauerit, & in l. igitur, §. 1. ff. de liberali cauſa: & à pœna etiam excuſat, vt l. 4. §. Poteſt. ff. eodem. Gloſſa in l. plagij criminis, & ibi Angelus Cod. ad legem Iuliam, de plagiarijs. idem Angelus in lege prætor. §. Hac actione, ff. de vi bonorum rapt.

94 Porrò Epiſcopi coguntur venire ad Concilium ratione iuramenti, de quo in cap. ego, N. de iureiurando, propter quod Bald. in cap. olim, de reſcrip. ſentit de neceſſitate ad Concilium generale non eſſe vocandos niſi Epiſcopos, pro quo adducit Innocen. in cap. graue. de præbendis. Ratio, quia Epiſcopi ſoli ſunt proprij ſucceſſores Apoſtolorum, & quaſi capita Eccleſiæ. Nomine autem Epiſcoporum veniunt Archiepiſcopi, Primates, & Patriarchæ, necnon Prælati maiores, text. in cap. 1. & 2. 17. diſt. vbi Concilium Generale vocatur Synodus Epiſcoporum. Et quamuis aliquando iura vtantur nomine Sacerdotum, vt in cap. Concilia 16. diſt. pro Sacerdotibus intelliguntur Epiſcopi. Iacobat. de Concil. lib. 2. art. 1. num. 3. Annulares verò Epiſcopi poſſunt vocari. Suar. diſp. 11. ſect. 1. num. 18. de fide.

95 Quamuis ad Concilium generale conuocatio Epiſcoporum debeat eſſe generalis, & omnes Epiſcopi qui actu ſunt paſtores quo ad fieri poſſit, conuenire teneantur ex officio, & iuramento; vt dicatur Concilium eſſe generale, non oportet, quòd omnes Epiſcopi Eccleſiæ vniuerſalis interſint. Ratio, quia vt Concilium generale ſit, ſufficit præſentia Papæ per ſe, vel per Legatos ſuos. Item, vt ex Epiſcopis ea-

pars conuenlat, quæ vel omnes contineat, & comprehendat, aut ſaltem repræſentet, & vices abſentium habeat. Atque ita Concilium ad minus debet habere præſentes partes duas Epiſcoporum, qui vocari fuerunt, & debebant, & poterant intereſſe, ita ſcribentes in l. nominationum. C. de decurionibus, lib. 10. Gloſ. in cap. bonæ, de poſtul. Prælat. & cap. 1, de ijs, quæ fiunt à maiori parte Capitul. Suarius de Concilijs, diſput. 11. ſect. 2. à num. 2. vſque ad 7. vbi addit non eſſe faciendam mentionem de Epiſcopis, qui Pontifici non obediunt. Poſt Iacobat. de Concil. lib. 5. art. 7. num. 1. & 2. vbi probat facta à maiori parte illarum duarum partium præſentium valere, per l. & ibi Bart. quod maior, ff. ad municipales; & eſt text. ſecundùm Bartolum in l. omnes populi, in 2. quæſt. principali, ff. de iuſt. & iure.

96 Petes quodnam ſit officium Concilij generalis, & ex conſequenti Epiſcoporum in Concilio. Reſpondeo Concilium generale ea de cauſa ſæpè conuocari ad cauſas fidei decidendas, & ad hoc habere iuriſdictionem, & ad eumdem finem Epiſcopos congregari tamquam iudices fidei; patet ex modo loquendi quo vtuntur congregati in Concilio per hæc verba; Præcipimus, conſtituimus, mandamus, decernimus, vt in Concilio Nicæno, cap. 3. & in Tridentino paſſim vtuntur hoc loquendi modo, Sacroſancta Tridentina Synodus in Spiritu ſancto legitimè congregata ſtatuit, & decernit, ſeſſ. 2. & ſeſſ. 4. Item hæc ſacroſancta Synodus ſtatuit, & decernit, &c.

97 Non tamen inde colligas non poſſe Papam negotium fidei, ac cætera omnia expedire per ſe ſolum ſine Concilij vocatione, cùm poſſit, ſi velit, vt notat Card. Alex. in cap 1. in & in cap. ſicut, diſt. 25. Alban. in tract. Card. quæſt. 37. & poteſt. Pap. p. 2. num. 45. poſt D. Thom. in quæſt. de potent. quæſt. 10. art. 4. quamuis tutius ſit, & vtilius vniuerſo Orbi Chriſtiano, vt tunc Concilium congregetur. Gloſ. in cap. Anaſtaſius, diſt. 19.

98 Nec etiam inferas Synodum generalem eſſe maiorem Pontifice, vt perperam ait Gloſ. in dicto cap. Anaſtaſius, in verbo Concilium, vbi id tradit, quam minùs benè ſequitur Abb. in cap. ſignificaſti, num. 3. & Decius num. 7. de electione. Abulenſ. in cap. 18. Matthæi, quæſt. 108. Romanus in tribus Conſilijs vltimis, & alij quos refert. Iacobat. de Concilio, lib. 10. art. 7. in principio. Quia contrarium regulariter eſt ſequendum, teſte D. Thoma, & alijs in 4. diſt. 29. vbi agunt de clauibus; quibus accedit Turrecremat. lib. 2. cap. 93. & 104. D. Antonin. 3. par. tit. 22. cap. 10. §. 4. ſummæ hiſtorial. Iacobat. ſuprà de Concil. lib. 10. quæſt. 7. & Caiet. in tract. de comparatione Papæ, & Conciliorum authoritate, cap. 14. in fine, & Tuſch. tom. 2. concluſ. 552. Ex quibus non ſunt audiendi Abb. in quodam conſilio ſuo quod poſtea meritiſſimò, ibi fuit prohibitum; & Roman. pro Concilio Baſileenſi, in quo fuerunt illius aduocati contra Papam dicentes Concilium illud eſſe maius Papa, vt in Conſilio ipſius Romani 380. quæſtio eſt, videre eſt, & conſilio 522. & conſil. 523. Atque ita patet Concilium non eſſe ſupra Papam, vt vltrà præcitatos tuetur Petrus de Monte Epiſcopus Brixienſis. Felin. in cap. nonnulli num. 3. verſ. 4. propter authoritatem de reſcriptis, & Tuſch. in verbo Concilium; concluſ. 552. num. 12. qua de re loquitur plenè Burſatus, 1. par. conſil. 109. per totum, & conſil. 110. in hac ſublimi.

99 Præter Epiſcopos pertinent ad generale Concilium Cardinales, etiam ſi non ſint Epiſcopi, qui habent ſuffragium definitiuum in illo, vt probat Turrecremat. lib. 3. cap. 14. & ex vſu, & conceſſione Pontificum, præferuntur Cardinales Epiſcopis in ijs, quæ conſecratio Epiſcopis eſſentialiter non fundat. Ratio, quia habent authoritatem Epiſcopalem in Eccleſijs ſuorum titulorũ, etiamſi ipſi non ſint Epiſcopi, necnon iuriſdictionem, Cardinal. in clem. ne Rom. quæſt. 3. num. 4. de elect. Abb. Fel. & alij in cap. his quæſt. de Maior. & obed. Mandoſ. reg. 7. quæſt. 5. Pauin. de poteſt. capituli Sede vac. prælud. 6. num. 9. verſ. ſecunda Sedes. Quia propter multa Cardinalibus data ſunt, quæ non conceduntur niſi Epiſcopis, puta Pontificijs inſignibus vti. Hoſtienſ. & Ioan. Andreas in c. 1. de ſupplenda negligentia Prelatorũ, & poſſunt benedicere ſolemniter more Epiſcoporũ, minoreſq; ordines conferre. Hoſtienſ. & Ioann. Andr. vbi proximè. Bertachin. in tract. de Epiſcopis, in 3. parte, princip. in princip. n. 11. lib. 3. Vnde in Concilio Lateran. ſub Leone 10. ante Epiſcopos ſubſcripſerunt Cardinales. Ideo pertinere illos ad Concilium generale nunc ex iure ordinario certum eſt, & tamquam probabilius tradit Suar. de fide, diſp. 11. ſect. 1. num. 17. fol. 348. & Azor. 2. p. lib. 4. cap. 1. verſ. decimo quæritur, fol. 405. vbi refert. ea de re. 3. opiniones, conclud itque Cardinales in Concilijs definire, & ſubſcribere non ſolùm de mandato ſibi, ſed etiam iure ordinario, hoc eſt ratione dignitatis in qua ſunt conſtituti.

100 Quæres an inferiores Epiſcopis ſint vocandi ad Concilium; Abbates videlicet, & Prælati inferiores? Pars negans ex eo probatur, quia inferiores Prælati ſunt multo plures numero, quàm Epiſcopi, & maiores Prælati, & ex eorum vocatione poſſunt contra Epiſcoporum ſuffragia præualere; & minuere eorum authoritatem, nec reperitur textus qui decernat, & præcipiat vocari inferiores. Secus de Epiſcopis, qui propriè ſunt de Concilio generali, vt vult text. in c. ſi quis Diaconus, diſt. 50. Facit text. in §. hinc enim etiam 17. diſtin. iuncto ſequenti, verſ. Epiſcopi verò, vbi dicitur, quòd Synodo in Vrbe congregata cùm diſceptaretur, an eſſent audiendi contra Symmacum Papam, reſpondiſſe Epiſcopos congregatos, Symmachum immunem fore. Nec fit mentio niſi de Epiſcopis. Ergo non ſunt alij vocandi. Et in ſpecie negat Innocentius in cap. graue de præbendis. Abbates eſſe vocandos ad Concilia, & Iacobat. lib. 2. de Concil. art. 2. num. 38.

101 Dicendum tamen eſt de iure Abbates

ad Concilium non vocari, neque ad eos pertinere quamuis in aliquibus videantur ſimiles Epiſcopis, non tamen in omnibus, vt probant text. & not. ibi Domi. in cap. Epiſcopus 19. diſt. Et quamuis ibi loquatur de Concilio Synodali, multò fortius eſt id intelligendum de Concilio generali, Sequitur Ioan. de Immol. & ſcribentes communiter, quatenus dicunt ad generale Concilium eſſe vocandos Epiſcopos totius Orbis, & alios ſuperiores Prælatos; ad Prouinciale autem Concilium Epiſcopos tantùm de neceſſitate. Quod intelliga quo ad vocem conſultiuam, & deciſiuam ſimul. Vnde Epiſcopi in Concilio non ſolùm habent vocem conſultiuam, ſed etiam deliberatiuam, deciſiuam, ſeu definitiuam. Ideo ſi Abbates vocentur ad Concilium, iure ſuo neceſſariò non vocantur, ſed interſunt, vt inuitati, neque habent votum deciſiuum nec deliberatiuum, niſi in ſpecie id à Summo Pontifice concedatur. Generales autem Ordinum ex conſuetudine, & ex Papali indulto, ſeu conceſſione habent ſuffragium quando vocantur ad Concilia, ſed non vocantur neceſſariò, neque ex iure, Suarius de fide, diſp. 11. ſect. 1. num. 18.

102 Olim Abbates, ad Concilia non vocabantur, quia erant Epiſcopis ſubiecti, ac propterea tradebant Epiſcopi decreta Conciliorum Abbatibus, & cap. decernimus, diſt. 18. vt ſuſciperent, præcipiebant. A tempore ſeptimæ, vel octauæ Synodi Abbates cœperunt venire ad Concilia, abſque iure definiendi, & ſubſcribendi. Denique conſuetudine inductum fuit, vt Abbates Epiſcopali quaſi iuriſdictione fungentes intereſſent Concilijs œcumenicis; & in illis ius ferendi ſuffragij haberent, Iacobat. lib. 2. de Concil. art. 2. verſ. ſed contrarium, num. 28. quem refert, ac ſequitur Azor. p. 2. lib. 5. cap. 11. verſ. 5. quæritur, vbi concludit habere ius definiendi authoritate Summi Pontificis, cuius mandato vocantur ad Concilium, & definiunt; vndè non placet Abbas in diſputatione quadam quæ incipit, Epiſcopus, dicens Abbates quaſi Epiſcopali iuriſdictione vtentes ad Concilium iure venire generale, & in eo habere deliberationem, & definitionem. Ratio, quia quamuis iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habeant, non tamen ſunt Epiſcopi, & ex conſequenti non poſſunt venire ad Concilia niſi vocentur, quoniam non ſunt Epiſcopi, & Concilium ſolum eſt Epiſcoporum iure communi.

103 Quid de Imperatore? & Regibus? Reſpondeo Imperatores, & Reges Concilijs interfuiſſe, non vt aliquid ſtatuerent de rebus ad fidem ſpectantibus, cùm eorum cognitio illis minimè, aut iudicium competeret, ſed vt ea, quæ ſalubriter eſſent decreta tuerentur, Bellarm. lib. 1. de Concil. cap. 16. verſ. ſi quis obijciat ex canone, Vbinam diſt. 96. qui habetur in Epiſtola Nicolai primi ad Michaelem, per hæc verba: Vbinam, inquit, legiſtis Imperatores anteceſſores veſtros Synodalibus conuentibus interfuiſſe, niſi fortè in quibuſdam, vbi de fide tractatum eſt, quæ vniuerſalis eſt, quæ omnium communis, quæ non ſolùm ad Clericos; verùm etiam ad laicos, & omnes omnino pertinet Chriſtianos. Sequitur Hoſius Card. de Concilio Oecumenio, cap. 24. pag. 5. verſ. quod autem, fol. 19. Ex eo, quia Imperator Eccleſiæ Romanæ ſuſceptam habet defenſionem, cap. venerabilem, 34. de electione, ibi: Aduocato, & defenſore, iuncta Gloſſa verbo, carebit.

104 Idcircò Cardinalis in cap. licet, quæſt. 35. de electione, teſtatur Imperatorem eſſe partem Concilij maximè vbi tractatur de cauſa fidei, quia eſt aduocatus Eccleſiæ, Clem. Roman. de iureiurando, præſertim ſi in Concilio agatur aliquid quod pertineat ad laicos, videlicet ſi tractetur de reformatione vniuerſalis Eccleſiæ, non ſolùm in clericis, ſed etiam in laicis. Nam quoad laicos poterit reformari per Imperatorem. Quod intellige de Regibus, & alijs Principibus ſecularibus; Innocentius, & alij apud Iacobatium in cap. final. de ferijs. Iuuat quod dicitur de Regibus, qui inunguntur, vt in cap. 1. de ſacra vnct. Atque ita intereſt eorum, quod ſint in Concilio ad defenſionem Eccleſiæ, Iacobat. dict. lib. 2. art. 2. num. 17. & 24. & 29. vbi docet Laicos ad conſulendum poſſe admitti in Concilio, etiam quando agitur de rebus Eccleſiaſticis non vt dent vocem deciſiuam, nec deliberatiuam, ſed tantùm conſultiuam, vt in ſpecie ait, num. 53. Addens Imperatores, num. 63. poſſe vocari ad Concilium, vt audiant, & agant, & conſulant, in cauſa dumtaxat fidei, & num. 64. ſubdit poſſe Papam habilitare Laicos ad dandum ſuffragium etiam deciſiuum, ſiue deliberatiuum.

105 Suffragatur Honorius, & Arcadius remiſiſſe cauſas Religionis omnino ad Epiſcopos. Conſtat ex reſcripto eorum l. 1. C. Theod. de Rel. Quoties, inquiunt, de Religione agitur, Epiſcopos conuenit agitare. Cæteras verò cauſas, quæ ad Ordinarios cognitores, vel ad vſum publici iuris pertinent, legibus oportet audiri. Conſonant Honorius, & Theodoſius reſpondentes Philippo Præfecto Prętorio Illyrici, ſi aliquid dubij aſſurgeret circa antiquitatem, & ſacros Canones nullam dandam eſſe interpretationem, ſed conuentui Sacerdotali, & Epiſcoporum iudicio rem deferendam. Cōfirmat Martianus Imperator, dū vetuit Synodalia decreta trahi in controuerſiam; quare ſi quid oriretur de moribus ritibuſq; ſacrorū, quod egeret interpretatione ad Sacerdotes interpretatio pertinebat, vt habetur in l. 5. C. de ſum. Trin. & fid. cath. his verbis. Iniuriam, inquit, facit iudicio reuerendiſſimæ Synodi, ſi quis ſemel iudicata, ac rectè diſpoſita reuoluere, & publicè diſputare contenderit: cùm ea quæ nunc de Chriſtiana fide à Sacerdotibus, qui Chalcedone conuenerunt, per noſtra præcepta ſtatuta ſunt iuxta Apoſtolicas expoſitiones, & inſtituta Sanctorum Patrum 318. in Nicæa, & 150. in hac vrbe Regia definita eſſe noſcantur. Sic ibi.

106 Sed contra eſt, quòd olim varij Imperatores, qui, & pro arbitrio Concilia indice-

dicebant, vt videre eſt in hiſtoria Eccleſiaſtica, refert Euſebius lib. 3. cap. 6. in vita Conſtantini, qui litteris ad Epiſcopos miſſis Concilium Nicææ coegit, aliudque Romæ fieri præcepit. Idem Euſebius lib. 10. cap. 3. Aliud denique Arelatæ ad diſcordias tollendum inter Epiſcopos Africanos excitatas.

Similiter Euagrius lib. 4. cap. 37. tradit Iuſtinianum, Quintum conuocaſſe Concilium. Nec non Carolus Magnus in Gallia anno Domini 742. vndecimo Calendas Martij indixit Concilium, quod vocatur Caroli Magni Concilium: quibus etiam intererant, teſte eodem Euſebio lib. 1. c. 36. de vita Conſtantini, Cucch. lib. 2. de Concilio, tit. 3. n. 14. & ſequenti, vbi ait poſſe Imperatorem Romanum Concilium œcumenicum ritè coogregare vnà cum alijs Catholicæ Eccleſiæ Romanæ Principibus viris. Quæ omnia probant, non omnia, quæ ad religionem pertinent, decidenda eſſe per Sacerdotes, aut Epiſcopos.

107 His tamen reſpondeo Imperatores, & alios Principes laicos eo tempore Concilia indixiſſe, coegiſſeque, non vt potentiam ſuam oſtentarent; ſed vt fidem Catholicam adiuuarent, vt Martianus Imperator, dum eſſet in Concilio Chalcedonenſi coram omni Concilio propoſuit, vt conſtat ex verbis illius in actione 6. quæ ſic habent. Nos inquit, ad fidem confirmandam, non ad potentiam oſtendendam, exemplo religioſiſſimi Principis Conſtantini, Synodo intereſſe volumus, vt veritate inuenta non vltra multitudo prauis doctrinis attracta diſcordet: quædam capitula ſunt, quæ ad honorem veſtræ reuerentiæ vobis reſeruauimus, decorum eſſe iudicantes à vobis hæc potiùs firmari per Synodum, quàm noſtra lege ſanciri, hæc ibi: Vbi Imperator quanti negotia Chriſtianæ religionis eſſent æſtimanda demonſtrauit. Nam quamuis ſibi eſſet in animo multa in fauorem fidei ſancire, abſtinuit tamen, & eadem, vt à Patribus ſancirentur modeſtiſſimè poſtulauit, dicens, Eccleſiaſtica negotia lege imperiali non vtique terminanda.

108 Ex quibus & alijs apparet Imperatores, & Reges Concilijs interfuiſſe, non vt aliquid de rebus ad fidem pertinentibus ſtatuerent, ſed vt authoritatem præſtarent, & vt, quæ ſalubriter conſtituta eſſent authoritate ſua ab omnibus ſeruari prouiderent; Hinc Conſtantinus Magnus præcepit lege lata, vt omnia, quæ Epiſcoporum iudicio, ac ſententia definita eſſent, veluti Sancta, & omni veneratione digna haberentur. Quin etiam idem Imperator noluit ſedere in parua Sella in Concilio Niceno, priuſquàm, vt id faceret, Epiſcopi annuerunt. Euſebius lib. 2. cap. 10. de vita Conſtantini, & Theodoricus lib. 1. cap. 7. de eodem Conſtant.

109 Ad id autem de Concilio quod Caroli Magni vocatur, ita Zacharias Pontifex Maximus ad Bonifacium eius Legatum ſcripſit ibi: De eo autem quod te Carolus Magnus filius noſter ad ſe rogauit accedere, vt in Vrbe regni Francorum in ſua ditione, ſi de poteſtate conſtituta, Synodum celebrare debeas, eò quòd omnis Eccleſiaſtica regula, ſiue diſciplina ab eadem Prouincia funditus abolita eſt, quod nimis mœrendum eſt, quod per ſpatia temporum ibidem Synodus Sacerdotum minimè celebretur; vnde, neque quid ſit Sacerdotium ſcitur, neque quid fiat ab eis, qui ſe Sacerdotes exiſtimant: ſed dum iuuante Deo, quæ à præſato filio noſtro promiſſa ſunt, ad effectum perducta fuerint, tuaque fraternitas memorato Concilio conſederit, ſic ibi. Quare Concilium non Caroli Magni vocandum eſt, ſed Zachariæ Papæ authoritate fuiſſe coactum dicendum eſt.

Vtrum requiratur præſentia Papæ in Concilio generali, & an poſſit appellari à Concilio, in quo præfuit Papa, & de cauſis, ob quas decreta Concilij poſſint renocari, aut in eis diſpenſari?

§. VIII.

EPITOME.

110 & 111. *Papæ præſentia in Concilijs generalibus non requiritur, ſed ſatis eſt, quod eius legati præſideant.*

112 *Imperatores Concilijs interfuerunt ad præſtandum auctoritatem, ſed non præſidebant.*

113 & 114. *Appellatio non datur à Concilio cui Papa præfuit, ſecus, ſi legati illius præſideant.*

115 *Appellari ſi contingat à Concilio, ad Papam eſt appellandum.*

116 *Concilio à generali non appellatur ad Papam ſuper contentione Papatus.*

In dubijs emergentibus ex decretis Concilij recurritur ad Papam, & qui dixerit à Papa declarante poſſe appellari, eſt hæreticus, & cur. ibid.

117 *Concilium non poteſt, vt ſuſpectum recuſari.*

118 119. 120. & 121. *Concilia generalia quibus de cauſis debeant conuocari?*

122 *Papa non ligatur legibus Concilij, & cur?*

123 & 124. *Papa non poteſt abrogare decreta Concilij, quæ agunt de fide, nec quæ ſunt iuris diuini, vel naturalis.*

125 & 126. *Papa an diſpenſare poſſit propriè in his, quæ ſunt iuris diuini, vel naturalis?*

127 *Papa an per clauſulam non obſtante quacunque conſtitutione in contrarium, cenſeatur abrogare decreta Conciliorum?*

128 *Reſcripto contra ius commune, vt derogetur à ſecundo, debet habere clauſulam derogatoriam expreſſè.*

129 & 130. *Conſtitutio Conciliaris quam clauſulam habeat derogatoriam.*

131 *Papa poteſt reuocare Conſtitutiones ſuorum prædeceſſorum Concilio id approbante,*

nec

uer ob id dicitur ſe ſubijci Concilio.

132 & 133. *Concilium Trident. Pius IV. confirmauit, mandauitque ſub pœnis, vt obſeruaretur.*

133 *Prohibuit ſuper illo omne genus interpretationis.*

134 *Papa, vt cenſeatur diſpenſare in Trident. Concil. debet de illo facere expreſſam mentionem.*

135 & 135. *Epiſcopus quando poſſit diſpenſare in Concilio?*

136 *Conſtitutiones Concilij Tridentini habent decretum irritans.*

137. 138. & 139. *Decreti irritantis vis quanta ſit, præſertim quando eſt Papæ Nuntij, aut Epiſcopi?*

Et an comprehendat ipſos Papas, 140.

110 PRimò quæritur, an præſentia Papæ requiratur in Concilio generali? Pars negans probatur ex ſexta Synodo vbi habes hæc verba apertè; Præſidente, inquit, piiſſimo Imperatore, &c. Sic dicitur in actione prima, & duodecima, ac decima octaua. Idem patet ex hiſtoria Concilij Chalcedonenſis, cuius meminit Niceph. lib. 15. c. 4. Pars affirmans, quæ eſt tenenda ait in generali Concilio ſolum Romanum Pontificem per ſe, vel per Legatos ſuos præſidere debere. Quod eſt de fide, cùm ſit Caput Eccleſiæ: ergo ille per ſe, vel per Legatos ſuos, & nemo alius præſidere debet. Teſtes huius reſolutionis ſunt, Leo primus, Iulius primus, & Nicolaus primus aſſerentes in Concil. etiam Nicæno hoc ſuiſſe firmatum. Eodem modo in quarta Synodo Chalcedonenſi Paſchaſius loco Papæ cum alijs præfuit, & ſubſcripſit ibi Paſchaſius, ait, vice Beatiſſimi, ac Apoſtolicæ vniuerſalis Eccleſiæ Papæ Sanctæ Synodo præſidens ſubſcripſit. Conſtat etiã ex verbis Donati, qui fuit Legatus Adriani in octaua Synodo, & ſubſcripſit; cuius hæc ſunt verba: Ego Donatus Dei gratia Epiſcopus Hoſtienſis, locum obtinens Domini mei Adriani Pontificis, & vniuerſalis Papæ, huic Sanctæ, & vniuerſali Synodo præſens ad voluntatem eiuſdem.

111 Ex quibus ſequitur non requiri, vt Concilium ſit generale, præſentiam Papæ perſonaliter, & ſatis eſt præſidere eius Legatos: quod probatur authoritate; & exemplo octo Conciliorum generalium, in quibus non interfuit per ſe ipſum Papa, ſed per Legatos à ſe miſſos, Turrecremata in ſumma de Eccleſia, lib. 3. c. 11. vbi breuiter id oſtendit. Quin etiam Martianus Imperator ſuppliciter per litteras inuitauit ad Chalcedonenſe Concilium Leonem Magnum, qui reſpondit nullũ huius rei exemplum à ſuis anteceſſoribus accepiſſe, neque inueniſſe, vt ipſe ſcribit Theodoſio Auguſto in Epiſt. 17. & in alia, quæ eſt 47. ad Patres Concilij Chalcedonenſis. Nec in Nicæna, nec in Epheſina Synodo, nec alio tali Concilio ſanctus Papa ſanctę Apoſtolicæ Sedis affuit, quia non intereſſendo poterit omnia negotia totius Reipublicæ Chriſtianæ, quæ tempore, quo celebratur Concilium generale occurrerint, commodiùs expedire.

112 Ad id autem quod opponitur Imperatores in aliquibus Concilijs præſediſſe Reſpondeo id eſſe verum; non tamen propriè loquendo præſediſſe, ſed interfuiſſe dumtaxat ad authoritatem potiùs præſtandam Concilijs, & vt maiori pace, & tranquillitate abſque vlla ſeditione negotia agerentur. Neque Principes ſeculares in Concilijs, vt iudice ſuffragium ferebant, nec definiebant, prout Imperator Conſtantinus in Nicæno Concilio faſſus eſt fidei defenſionem ad ſe non pertinere, & humilem locum ſibi delegit. Euſebius lib. 3. de vita Conſtantini, Socrates lib. 1. cap. 7. & alij apud Suarium de fide, diſp. 11. ſect. 1. n. 8.

113 Secundò quæritur, an detur appellatio à Concilio, cui interfuit Papa? Reſpondeo neganter, cùm determinatio facta à Concilio adſcribatur Papæ, qui non habet ſuperiorem, ad quem integrum ſit appellari. Iacobat. tract. de Concilio, lib. 10. art. 2. n. 4. & art. 1. ſub. num. 74. in reſponſione ad quartum argumentum, fol. 354. Sicque eſt accipiendum, quod tradit Rebuff. tract. de appellation. art. 3. Gloſſ. 1. num. 9. tom. 8. fol. 489. dicens non poſſe appellari; quia ſub Concilio generali continetur Papa. ſequitur Greg. Toloſ. tract. de appellat. lib. 3. cap. 6. num. 2. verſ. ſed certè, docens, non eſſe appellandum à Concilijs generalibus legitimè, & cum authoritate Papæ celebratis.

114 Nihilominus appellari poteſt à Concilio ad Papam, cùm legati vice Papæ Concilio interſunt. Ioan. de Imola in cap. graue, n. 22. de præbendis. Btro. in cap. 1. nu. 5. & 6. eodem tit. Cucch. de Concil. lib. 2. tit. 3. n. 9. & 50. Ratio, quia in concilijs in quibus intereſt, & præeſt Pontifex tota apud Pontificem iuriſdictio reſidet, & penès alium neminem: alij autem, vt Conſultores aſſident Pontifici. Contra verò quando legati Papæ nomine ipſius præſunt Concilio; iuriſdictio, vt ordinaria ipſius Concilij manet apud Pontificem; delegata verò penès Legatos, & Concilium reſidet: ideò in hoc ſecundo caſu appellatur à Concilio ad Papam. Cucch. vbi ſupra Iacobat. de Concil. lib. 5. art. 8. num. 54. & & n. 57. tom. 13. fol. 266.

115 Similiter à Concilio generali non legitimè congregato ſi contingat appellari, appellabitur ſine dubio ad Papam, vt vult Card. Iacobat. tract. de Concil. lib. 10. art. 2. num. 1. ſeu ſi malueris reclamabitur potiùs; quàm appellabitur; quia cum Concilium illegitimè ſit congregatum, & non habuerit iuriſdictionem, procedet reclamatio, per quam Papa declarabit facta in illo Concilio eſſe nulla, & Concilium non dicitur Concilium, ſed conciliabulum Iacobat. dict. art. 2. num. 6. & habetur in capite multis, diſt. 17. per textum ibi, vbi dicitur ſine Sedis Apoſtolicæ authoritate Concilium celebratum non eſſe Concilium. Burſat. Conſil. 109. num. 2. & Gregor. Lopez partit. 1. tt. 5. l. 10. Gloſſa 9. Ideo non dicitur appellatio à Concilio, neque in eiuſmodi reclamatione attenditur tempus appellationis, cum nullius entis nullæ ſint qualitates.

116 Eodem modo non appellatur ad Papam à Concilio generali legitimè congregato ſuper contentione Papatus, quia tunc à Concilio non appellatur ex quo Papa non habetur, neque habeat Superiorem in Eccleſia Car. Iacob. d. lib. 10. art. 2. n. 5. & 6. ſecus in alijs Concilijs, quia ab illis appellatur ad Papam. Card. Alex. in rubr. num. 35. verſ. ſed quid de Concilio vniuerſali, & num 36. de appell. Quin etiam ſi quid dubij emerſerit in his, quæ decreta ſunt in Concilio vniverſali, quod egeat explicatione, recurri poteſt ad Papam, Greg. Toloſ. tract. de appell. lib. 3. cap. 6. num. 2. in fine verſ. poteſt tamen, fol. 301. Quòd ſi à Papa declarante appelletur ad Concilium, cenſebitur hæreticus, vt notat Iacobat. d. l. 10. art. 1. num. 35. vſque ad numerum 90. fol. 552. ex ea ratione, quia hoc eſſet conſtituere duo capita in Eccleſia prout etiam vult Card. Alban. tract. de poteſt. Papæ p. 2. num. 82. & 83. fol. 76. Idem tradit Ruginell. tract. de appellationi §. 2. cap. 4. ſub num. 10. verſ. regul. dicens eſſe hæreticum illum ex Bulla Cœnæ Domini, qui affirmat fas eſſe appellare à Papa ad Concilium vniuerſale & incidere in excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini n. 2. fol. mihi 884. ac veluti hæreticum eſſe puniendum ex Bulla Iulij ſecundi 10. ſuſcepri regiminis, fol. 160. & in Bullario magno, fol. 156. & ex Bulla tertia Pij ſecundi incipit execrabilis, fol. 75.

117 Tertiò quæritur, an Concilium generale poſſit allegari ſuſpectum? Reſpondeo negatiuè præſertim, quando Papa præeſt, quia Eccleſia tota non poteſt errare. Franch. in cap. 36. poſtremo, quæſt. 8. n. 16. de appell. Sigiſmund. de appell. quæſt. 16. lim. 1. num. 17. verſ. Conciliū. Idem Franch. ſupra, num. 14. quæſt. 6. in fine, & in cap. 61. cum ſpeciali, quæſt. 11. num. 32. & Lancellot. tract. de attent. par. 2. cap. 6. de attet. poſt recuſationem, num. 34. & 35. fol. 340. vbi volunt à ſententia, & proceſſu Papæ, neque poſſe appellari, neque eum vti ſuſpectum recuſari. Ratio, quia ſuſpicio ex praxi, & ex conſuetudine proponitur coram ſuperiore. Sigiſmund. de iudic. lib. 1. cap. 101. num. 28. verſ. in reliquis cauſis, & verſ. in regno. Sed Papa non habet Superiorem: ergo ſicut ab eo non datur appellatio, ſic etiam non poteſt vt ſuſpectus recuſari, cùm non detur ſuperior, coram quo proponatur ſuſpicio. Nec inde inferas Concilium poſse recuſari, quia Papa eſt maior Concilio: ergo coram Papa poteſt proponi ſuſpicio. Quoniam Concilium Papæ authoritate congregatum ſuſpectum dici non poteſt. Abb. & alij in cap. 1. de Iud. quem ſequitur Cucch. de Concil. lib. 2. tit. 3. num. 51. vbi addit poſt Bero. & alios poſse Concilium dici ſuſpectum, quod fuit Legati Papæ, vel alterius authoritate coactum.

118 Sequitur dicamus de cauſis ob quas Decreta Concilij reuocari poſſint, aut in eis diſpenſari: antequam tamen in ſpecie hæc expediantur, oportet perſtringamus cauſas ob quas Concilium generale debeat conuocari. Atque in primis dicendum eſt, eam eſse cauſam potiſſimam ad Concilium conuocandum, quæ res fidei continet, vt contigit in Concilio Nicæno I. & in Concilio Conſtantinopolitano Secundo, & Epheſino I. & in Septimo, quod fuit Nicænum Secundum. De quibus Turrecremata lib. 3. cap. non. ſecundùm quem, dicuntur conuocata Concilia generalia ſeptem prima ad perfidiam hæreticorum ſolemniter conuincendam, & condemnandam,

Primum coactum fuit, in quo hæreſis Ariana fuit condemnata: ſecundum in quo hæreſis Macedonij Epiſcopi Conſtantinopolitani negantis Spiritui ſancto Diuinitatem, fuit confutata. Tertium Concilium quod fuit Epheſinum primum, congregatum fuit ad exterminandam eliminandamque hereſim Neſtorij Conſtantinopolitani etiam Epiſcopi, qui negabat Beatiſſimam Virginem dici debere Dei Genitricem, ſed ſolùm Matrem Chriſti, duaſq; perſonas in Chiſto, diuinam ſcilicet, & humanam ponebat. Ob eandem cauſam Chalcedonenſe coactum fuit ad Dioſcori Epiſcopi Alexandrini, & Eutycheris Abbatis hæreſim deteſtandam, qua aſserebant in Chriſto Domino non eſse duas naturas, humanam videlicet, & diuinam, ſed facta incarnatione Verbi, eas naturas fuiſse confuſione, & commixtione vnam: ac proinde etiamſi Chriſtus exiſteret ex duabus naturis, non tamen in duabus naturis ſubſiſtere.

119 Similiter conuocatum fuit quintum Concilium Conſtantinopolitanum, nempe ad confutandam hæreſim Theodori Mopſueſtienſis Epiſcopi, qui affirmabat aliud eſse Verbum, aliud Chriſtum. Sextum item Concilium Conſtantinopolitanum cōdemnauit hereſim Monothelitarum, qui in Chriſto Domino vnam tantùm voluntatem ponebat. Septimum denique congregatum in Nicæa ad abominandam hæreſim Ichonomachorum, qui aſserebant Sanctorum Imagines nullatenus eſse colendas, neq; in Eccleſijs collocandas. Hoc autem Concilium congregatum fuit anno octauo Conſtantini, & Irenæ, ſi creditur Paulo Diacono lib. 23. Rerum Romanorum, & Cedreno in compendio hiſtoriarum, qui vltimus refertur à ſapientiſſimo Hiſpaniarum Primate, in cap. ſancta octo, verb. in Nicænum Septimum, nu. 7. diſt. 16. vbi meminit Conciliorum octo, & antè in cap. Canones, vbi etiam refert quando incæpit Conciliorum celebratio, & quot Patres in ſingulo quoquo Concilio interfuerunt.

120 Fuerunt itidem Concilia congregata ad abolenda ſchiſmata, vt Concilium octauum Conſtantinopoli, in quo rediit in primam ſedem ſuam deſtructo ſchiſmate Ignatius, & depoſitus Photius. Et ea de cauſa Concilium Conſtantienſe coactum fuit ad componendum ſchiſma inter tres Pontifices, qui de Papatu contendebant, Gregorius videlicet duodecimus, qui Papatui voluntarius renuntiauit, & Benedictus XIII. & Ioannes XXIV. qui duo Papatu priuati ſunt. Quo etiam modo ob

Digitized by Google

ſchiſma Vrſinicum Damaſo Pontifice maximo olim congregatum eſt Concilium : & Concilium alterum ratione ſchiſmatis Laurentij cum Papa Symmacho. Vide notata in dict. cap. Canones à Sapientiſſimo Primate per totum, diſt. 15. vbi cauſas refert tantorum Conciliorum conuocandorum per totum, & in dict. cap. ſancta octo, diſt. 19.

121 Poteſt etiam conuocari Concilium ad Eccleſiaſticam diſciplinam ad meliorem frugem reducendam, & augendam, ſicut Concilium Tridentinum indictum, & congregatum fuit nō ſolùm ad hæreſes eruendas, ſed etiam ad diſciplinam Eccleſiaſticā retinendam, & conſeruandam. Quin etiam ad reprimendos Principum conatus, qui perturbant, ac vexant Eccleſiam Romanam. Et ob hanc cauſam Gregorius VII. conuocauit Concilium aduerſus Henricum Tertium huius nominis, qui poteſtatem eligendi Epiſcopos, & creandi ſibi reſeruauit, vſurpauitque. Necnon Innocentius quartus cōtra Fridericum Imperatorem Secundum huius nominis, congregauit Synodum Lugduni ob contumaciam, & rebellionem Eccleſiæ ſub Gregorio Decimo. Vide cætera apud Suarium, de fide, tract. 1. diſp. 11. in præludio, num. 1. & duobus ſequentibus, vbi de neceſſitate varia congregandi Concilia, & quot generalia Concilia hactenus celebrata, recenſet Azor. par. 2. lib. 5. cap. 10. verſ. 5. quæritur.

122 His poſitis dicendum eſt Summum Pōtificem non teneri decretis, & legibus Concilij generalis, ex eo, quia omnis iuriſdictio congregatorum in Concilio generali, & in illo aliquid definientium, dependet à Papa, qui eſt ſuperior: ergo inferior, quale eſt Concilium generale, nihil poteſt decernere, quod Papæ authoritati, vel poteſtati deroget, Turrecremata, in ſumma Eccleſias, lib. 3. cap. 51. Probatur ex Concilio Chalcedonenſi Act. 10. *ibi*, Sedes Apoſtolica nobis præſentibus humiliari non debet. Azor. 2. par. lib. 5. cap. 13. verſ. 4. quæritur. Immò Summus Pontifex minimè tenetur Decretis Concilij ſpectantibus ad Fidem: eò quòd huiuſmodi Decreta Concilij, niſi confirmentur à Pontifice non habent firmam regulam fidei: ideo non tenetur Papa, niſi ſint Decreta fidei, quæ iam antea erant authoritate alicuius Papę confirmata: ſecus de his Decretis, quæ de nouo feruntur, & nondum ſunt à Pontifice approbata, & confirmata.

123 Quòd ſi canones, & Decreta Concilij ſint fidei, aut iuris diuini, vel naturalis, non poteſt Papa ea abrogare, aut mutare: ex cauſa tamen iuſta, in his, quæ ſunt iuris diuini, vel naturalis, interdum aliquo modo diſpenſat, vt diximus ſupra §. num. 14. quia in eo euentu ius diuinum, ſeu naturale non deletur, aut mutatur; ſed hic vel ille ex cauſa rationabili, ac iuſta ab eo iure ſoluitur. Secus quando Canones ſunt de rebus, quæ ſubſunt iuri humano: hi enim poſſunt ex toto, vel ex parte à Pontifice mutari, vel deleri, eſt communis Doctorum. Quin etiam poterit Papa ſolo nutu Decreta, & Canones abrogare, peccabit tamen ſi hoc ſine cauſa, vel ſine conſideratione matura egerit: factum autem ſuſtinebitur, cùm Pontifex non ſubijciatur iuri humano. Longè aliter in his, quæ ſunt fidei, & iuris diuini, cùm iuri diuino ſubijciatur. Iuuat, cap. ſunt quidam, cap. violatores, cap. quæ ad perpetuam, cap. à Sanctis. 25. quæſt. 1. vbi Pontifex ait ſe Patrum Decreta, & Canones debere vſque ad ſanguinem tueri. Quibus ſignificatur non poſſe etiam ſine cauſa rationabili, & iuſta iuris humani Decreta tolli.

124 Quod multò fortius dicendum eſt de ijs, quæ ſunt iuris diuini, vel naturalis, quę ſunt certa ſemper firma, & immutabilia, & ideo per Pontificem in vniuerſum tolli non poſſunt, nullum tamen eſt inconueniens, quod in hoc, vel in illo caſu ſpeciali ex cauſa iuſta, & rationabili recipiant mutationem. Suarius de legib. lib. 2. c. 14. num. 1. Molin. de iuſt. tract. 1. diſp. 4. verſ. dubium tamen eſt. Valentia 1. 2. diſput. 7. quæſt. 4. punct. 6. verſ. & quod ad priorem, & quæſt. 8. punct. 4. verſ. diſpenſatio autem, & ad finem illius puncti, & 2. 2. diſp. 10. quæſt. 3. punct. 5. col. 4. verſ. quartò certum eſt, & verſ. ſic etiam in propoſito, & in fine illius puncti, idem Suarius de Euchariſtia, quæſt. 74. art. 2. diſp. 43. ſect. 4. verſ. tertia ſententia, & verſ. 5. poteſt hinc. Nauarr. lib. 4. Conſiliorum in prima edit. tit. de ſponſalibus, conſ. 39. num. 16. in 2. edit. tit. de deſponſ. impub. conſ. 4. num. 16. Couar. 4. decret. 2. par. cap. 6. §. 9. num. 4. qui omnes tradunt non poſſe Pontificem in hoc iure diuino propriè diſpenſare, prout diſpenſatio eſt relaxatio iuris: ſed poſſe declarare in hoc, vel in illo caſu ius illud non obligare, quæ ſententia ſemper mihi valde placuit, cùm ſit Diu. Thomæ quodlib. 4. art. 3. in Corp. & ad 1. & in Caietano quæſt. illa, An Pontifex poſſit diſpenſare in voto ſolemni Religioſorum. Catharin. lib. 6. quibus accedunt Sot. in 4. diſt. 18. quæſt. 1. art. 5. ad primum. Palacios in 4. diſt. 38. diſp. 2. col. 46. verſ. porro quamuis, fol. 884. & Maior etiam in 4. diſt. 27. quæſt. 6. col. 4. verſ. propter hoc argumentum, & alij.

125 Neque ab hac opinione ſatis communi diſſident omnino Abbas, in cap. à nobis, num. 4. de decimis. Felin. cap. final. num. 7. & 8. de maior. & obed. & Loazes de matrim. Regis Angliæ, dub. 2. in 2. fundamento partis affirmantis, num. 22. aſſerentes Pontificem aliquando diſpenſare in iure naturali, & diuino, non tollendo, nec delendo in vniuerſum hoc ius, ſed diſpenſando in aliquo caſu ſpeciali, hoc eſt, etiam ſuo modo declarari authoritatiuè à Summo Pontifice ius in tali caſu non ligare, quod ſuperior opinio concedit ex cauſa vrgenti: qui modus dicitur diſpenſatio attentis generalibus verbis, etiamſi quo ad intentionem non ſit relaxatio iuris diuini, ſed illius explicatio; vt deducitur ex D. Thoma 1. 2. quæſt. 100. art. 8. in corpore. Atque ita diſpenſatio, hoc eſt, iuris relaxatio, propriè habet locum dumtaxat in iure poſitiuo, cap. multa, de præbendis. Concilium Tridentinum ſeſs. 25. tit. de re

V for-

format. cap.18. non autem procedit in diſpoſitis iure diuino, vel naturali, quia in his non datur prædicta diſpenſatio, hoc eſt, omnimoda relaxatio, quamuis fiat per Pontificem, cap. ſunt quidam 25. quæſt.1. Sumpta verò diſpenſatione pro interpretatione iuris, illa poteſt habere locum in iure diuino, vel naturali, vt in ſpecie docet Panor. in cap. quanto, num. 5. in fine, de diuortijs. Couar. ſupra de ſponſal. 2. par, cap.6. §.9. num. 4. Fortunius in l. veluti, num. 25. ff. de iuſtitia, & iure, & Patiſ, conſ.68. num.200. & num.264. lib. 4. Per quod declaratur generalem Canonem non comprehendere ſaltem quoad intentionẽ, ſeu mentem, ſpecialem caſum aliquem, ita doctiſſimus Petrus Barboſa, Primarius iuris Cæſarei in Academia Conimbricenſi quondam Profeſſor, cum multis ibi relatis. Ex quibus patet propter aliquam iuſtam caſam poſſe Pontificem interpretari in iure diuino, non verò propriè diſpenſare.

126 Quare naturale ius, & diuinum ſemper in ſe firmum eſt, & immutabile, tam in communi, quàm in particulari: proinde in lege naturali, quæ intrinſecè non recipit mutationem, non cadit vera, & propria diſpenſatio, ſed extrinſecè, quia mutatur materia circa quam verſatur, & hoc modo non conuenit, quod lex naturalis recipiat mutationem. Suar. de legib. lib.2. cap. 13. num. 2. & 6. & cap. 14. num. 8. & num. 12. & 22. & ſapientiſſimus Hiſpaniarum Primas 1. par. Decreti, in prælud. diſt. 5. num.4.

127 Quartò quæritur an per clauſulam generalem, Non obſtante quacumque conſtitutione in contrarium dicente, cenſeatur Pontifex abrogare decreta Concilij generalis? Reſpondeo Papam poſſe abrogare ſtatuta Concilij, & contra illa diſpenſare, cap. 1. & ibi ſcribentes de conſtitut. in 6. vbi eo ipſo, quòd fert legem contrariam priori legi iam conditæ, cenſetur priorem reuocare, ex eo quia putatur tenere in ſcrinio omnia iura, hoc eſt, in pectore ſuo. Vnde quando concedit reſcriptum contra Canonem Conciliarem per clauſulam generalem non videtur derogatum eſſe tali conſtitutioni per clauſulam generalem, niſi reſcriptum importet clauſulam, non obſtante conſtitutione talis, vel talis Concilij generalis, nimirum Tridentini, vel Lateranenſis: ita Archid. in cap. 1. de conſtitut. in 6. ex eo fundamento, quia quando aliquid impetratur contra Concilium Tridentinum, non ſufficit clauſula generalis, debet fieri mentio de Concilio Tridentino, cap. eam te, de ætate, & qualitate, cap. nonnulli, de reſcript. Bald. in l. humanum, Cod. de legib. Ludouic. in l. ſi vero, §. de viro, in 23. fallentia, ff. ſolut. matrimon. & in conſil. 436. in 7. col. *ibi* ſexta principalis ratio. Non enim princeps intelligitur derogare priuilegio alteri iam quæſito, niſi exprimat clarè, l.2. §.legatis, ff. iud. vel apponat clauſulam non obſtante quauis conſtitutione in contrarium faciente. Innoc. & Hoſtien. in cap. penultimo, de capell. Monach. ſed contra Archid. eſt opinio communis, aſſerens non eſſe diſcrimen inter conſtitutionem Conciliarem, & conſtitutionem cuiuſuis iuris communis. Vnde ſicut Papa cenſetur derogare iuri communi per clauſulam, non obſtante, quauis conſtitutione in contrarium faciente: ſi etiam conſtitutioni Conciliari derogabit per eandem clauſulam, vt volunt Innoc. & Hoſt. ſupra. Sed Archidiaconi opinio eſt tutior, & verior, Caputaq;par.1. deciſ.268. Aloyſ. Ricc. in collecta. deciſ. par.4. collect.849. ſed de his ſupra, §. 6. num.82. & num. 83.

128 Quid dicendum de reſcripto contra ius commune? Reſpondeo vt aliquid operetur, debere clauſulam derogatoriam habere expreſſam, vt ſecundum reſcriptum deroget primo: alioquin nihil operabitur. Sic intelliges, l. fin. Cod. ſi contra ius, l. reſcripta, Cod. de precibus Imperat. offerendis. Bartol. in Extrauag. Ad reprimenda, verb. non obſtantibus quomodo in crimine leſę Maieſtatis procedatur. gloſs. in l.1. Cod. de natural. liberis, Gloſſa in l.1. Cod. de calumniatoribus, & Gutierrez in l. nemo poteſt. num.161. ff. de legat.1. Spino. in ſpeculo Gloſſ. 30. princip. nu.18. & Barboſ. in cap. eam te, de ætate, & qualitate, nu.5. fol. 176. Sufficiet tamen, ſi in ſecundo reſcripto inſeratur clauſula, non òbſtantibus, per quam clauſulam apparet Principem ſupra ius diſponere poſſe. Cephalus conſil. 617. num.29. lib.5. vbi citat Baldum ad cap. cum acceſſiſſent, de conſtit. Abbat. ad cap. ad hæc, de reſcript. & Socin. conſ.63. nu.8. lib. 3. Quin etiam clauſula non obſtantibus, operatur ad non mediocre tertij præiudicium, Alex. ad l. ſi quis inquilin. §. ſi quis pro eo, num.7. ff. quod quiſque iur. vbi ait eſſe communem, ſequitur Decius ibi num. 6. Gozad. conſil. 5. num. 16. Crauet. conſ. 182. num. 13. lib.1. Natt. conſil.420. num.24.

129 Quintò quæritur, quid dicendum, quando conſtitutio Conciliaris non habet clauſulam derogatoriam ad poſtea concedenda, nec decretum irritans? Reſpondeo ſufficere clauſulam generalem, non obſtante aliqua lege, vt tollatur ſtatutum Concilij, vel, vt diſpenſetur contra illud: ſecus ſi conſtitutio Concilij generalis habeat clauſulam ſupra dictam derogatoriam, aut decretum irritans. Tunc enim nihil operatur clauſula generalis, non obſtante aliqua lege, nec ſatis eſt clauſula particularis, nempè (non obſtante aliqua lege Conciliari,) ſed requiritur ſpecialis mentio, puta non obſtante conſtitutione in Concilio generali lata, ne hoc, aut illud fiat, vt dicitur in cap. nonnulli, de reſcriptis, vbi non valet reſcriptum contra illum textum, niſi in eo fiat expreſſa mentio de illo iure conciliari. & hæc eſt praxis Curiæ, facit clement.1. de regularibus, vbi eſt decretum irritans, quod indicat clauſulam derogatoriam ad futura concedenda, cap. ſi eo tempore, de electione in 6.

130 Quin declara quod dictum eſt ſufficere clauſulam generalem non obſtante aliqua lege, quando conſtitutio Conciliaris non habet aliquam clauſulam derogatoriam ad poſtea concedenda: quia etiam tunc

non

non ſufficit fieri mentionem ad derogandum per clauſulas generales, non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinarioonibus Apoſtolicis in contrarium, aut non obſtante aliqua lege in cōtrarium diſponente; ſed opus eſt, vt fiat mentio expreſsa ad derogandum Concilio generali, verb. gratia, requiritur quòd dicatur, non obſtante aliqua lege, vel conſtitutione etiam in Concilio generali facta in contrarium diſponente: ſic intellige mentem Archidiaconi in cap. 1. de conſtit. in 6. & videtur de mente cap. ex parte, & cap. final. de capell. Monachorum, Felin. in dicto cap. nonnullis. Nauarr. in Sum. Larina, cap. 27. num. 265. Anaſtaſius Germonius de indultis Cardinalium, §. per quæ ſublatis, num. 58. Menoch. conſil. 294. num. 11. & ſequenti, vol. 3. Henriquez lib. 7. de Indul. cap. 26. Molin. tom. 1. de iuſt. tract. 2. diſp. 173. fol. 988. Gratian. reg. 291. num. 4. ex communi clauſula derogatoria, quæ cenſetur ineſſe in decretis Concilij ad decreta poſteriora contraria, niſi de illis fiat ſpecifica mentio. Quòd ſi Concilium generale ſit modernum, vt eſt Concilium Tridentinum, requiritur expreſſa mentio illius, nec ſatisfacit generalis derogatio conſtitutionum cuiuſcumque Concilij. Viualdus 3. p. c. 12. num. 22. & Henriquez vbi proximè. Ex quibus colliges contra Concilium generale non ſufficere clauſulam generalem; Non obſtantibus quibuſcumque in contrarium facientibus, ſed adhibendam eſſe clauſulam ſpecialem derogatoriam, nimirum, non obſtante diſpoſitione talis Concilij, ex ea ratione, quia conſtitutioni Conciliari adhæret tacitè clauſula derogatoria ad poſtea concedenda, cap. vnico, de exceſſibus Prælatorum in 6. Iuuat quod dicitur, Principem, quando vult derogare iuri communi etiam à ſuis anteceſſoribus lato, vti debere clauſula derogatoria ſpeciali, ſic tradit Bart. in l. vltima, num. 4. Cod. ſi contra ius, vel vtil. public. Socin. iun. in Conſil. 47. in fine, lib. 4. & Decius conſ. 10. nec ſufficere ſi dicatur non obſtante aliqua lege: quia iſta ſunt verba generalia, nec ſufficiunt, vt notat Paulus de Caſtro in conſilio 228. Dubitatur primò, col. 3. & Menoch. d. conſil. 294. n. num. 12. & num. 13.

131 Sextò quæritur, an quando Papa reuocat Concilio approbante omnes conceſſiones à præcedentibus Pontificibus factas cum hac clauſula quòd non eſt illi mens alias concedere niſi ſub certo modo, & forma, ſi fortè abſque illo modo, & forma aliquid concedat, an cenſeatur contrarius conſtitutioni Concilij, & facere contra Concilium? Negat Dominicus conſ. 44. quod incipit, Dominus noſter Papa dicens non feciſſe contra conſtitutionem Conciliarem, eò quòd quamuis quo ad eam partem in qua conceſſiones reuocantur, conſtitutio Conciliaris dicatur, non tamen eſt Conciliaris conſtitutio, quo ad illam in qua dat formam poſtea concedendis, quia hæc eſt forma Pontificia, & modus Papalis. Si enim eſset Conciliaris modus, & forma inſtituta ad concedendum poſtea, videretur Papa ſe velle ſubijcere Concilio, quod non eſt dicendum. Probatur, quia Concilia non dicuntur dare authoritatem effectiuè, ſiue caſualiter Papæ, nec Sedi Apoſtolicæ, ſed tantùm executiuè, per actus, qui ſonant non agere, ſed pati, & aliquando declaratiuè, quatenus declaratur Catholicis quanta ſit authoritas Apoſtolicæ Sedis: ex quibus nulla vis diſpoſitiua reſultat, per quam præſumatur, Pontificem ſe velle Concilio ſubmittere, quia Eccleſia Romana non ſolet aliquem contra ſe priuilegijs munire, vt in cap. cum inſtantia, de cenſib. Item, quia Concilia non poſsunt reſtringere poteſtatem Pontificis ex quo ille ab illis eam non habet, etiam ſi velit, & conſentiat, vt habetur in cap. nunc autem 21. diſt. & Ioan. And. in cap. Eccleſiæ, de conſtitutionibus, ſed illam habet à Deo, text. in cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi, ibi conſtituitur à Deo iudex viuorum, & mortuorum.

132 Septimò quæritur in ſpecie de Concilio Tridentino quid dicendum? Reſpondeo Pium IV. illud confirmaſse, mandaſseque, vt ab omnibus Chriſti fidelibus reciperetur, & inuiolabiliter obſeruaretur, prohibendo Prælatis ſub interdicti ingreſsus Eccleſiæ, alijs verò ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœnis, commentarios, Gloſsas, annotationes, ſcholia, vllumque omnino interpretationis genus ſuper ipſius Concilij Decretis quocumque modo edere, quocumque nomine, etiam ſub prætextu maioris corroborationis Decretorum, aut exequutionis, alione quæſito colore ſtatuere; ſed in dubio recurri debere ad ſanctam Sedem Apoſtolicam, vt ex eius conſtitutione Romæ 7. Kal. Feb. 1563. in cap. *Benedictus Deus, fol. 799. in Bull.*

133 Nihilominus in hac Bulla Pij IV. edita in confirmationem Concilij Trid. non eſt ſermo de interpretationibus, quæ in ſcholis fiunt docendo. Henriq. lib. 7. de Indulg. cap. 29. §. 4. & Valer. Reginald. in praxi fori pœniteot. lib. 20. num. 53. Vide cap. 2. de reformat. ſeſs. 25. per totum, præſertim verſ. Ad hæc omnes ij, ad quos Vniuerſitatum, & ſtudiorum generalium cura, viſitatio, & reformatio pertinet, diligenter curent, vt ab eiſdem Vniuerſitatibus, Canones, & Decreta, huius ſanctæ Synodi integrè recipiantur, ad eorumque normam Magiſtri, Doctores, & alij in eiſdem vniuerſitatibus, ea, quæ Catholicæ fidei ſunt, doceant, & interpretentur. Sic ibi. Atque ita litteræ, & conſtitutiones, contra Concilium Trid. reducendas eſse ad ius commune, definiuit proprio motu Gregor. XIII. proue teſtatur Henriq. p. 1. in Sum. lib. 6. cap. 6. §. 6. in commento litera R,

134 Hinc fit, vt quę dicta ſunt de quocumque Concilio generali, multò fortiùs ſint intelligenda de Concilio Tridentino, quod eſt nouiſſimum, vnde in eius diſpenſatione facta à Pontifice requiritur expreſsa mentio, nec ſufficit clauſula generalis derogatoria. Cotta in memorab. verb. clauſula non obſtante. Aloyſ. Ricci. ſupra Collect. 1367. propè finem, Gutier. pract. lib. 3. quæſt. 17. nu. 231. Henriq. in Summ. lib. 13. cap. 57. §. 1. Azor. p. 2. lib. 5. cap. 14. col. 574.

& Reginal. in praxi fori pœnit. lib.5.nu.2, Neque Epiſcopus poteſt in illo, ſeu contra illud expreſsè, vel tacitè diſpenſare, Henriq. d.cap. 57. §. 1. lit. C. & Reginald. ſupra lib.31.cap. 27.nu.202. in principio, Gutier. de iuram. confit. p. 1. cap. 51. num. 24. & lib. 1. Canon. cap. 5. num.10. Sed de hoc dubio ſupra §.6.num.84. quibus accedunt Sotus 1. de iuſt. quæſt.7.art.3. verſ.at verò ſciſcitaris, & Cordubenſ.lib. 1.queſtionarij, quæſt.11. verſ.hæc igitur ſecunda opinio, & in ſumma quæſt. 45. §.el ſegundo punto de eſta primera opinion, & alij, quæ opinio ea ratione fulcitur, quia inferior non poteſt diſpenſare in lege ſuperioris, vel Concilij, Archidiacon. in cap.licèt Canon, de electione, in 6. Abb. in cap.cùm dilecti, de elect. num. 10. Veracruz. 3. part. Speculi, art.18.in fine, & Medina 1.2.queſt.97.art.4. qui loquuntur in caſu magnæ neceſſitatis,

135 Verius tamen eſt multò, poſse Epiſcopum diſpenſare ex magna cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis contra Canones Concilij. Quin etiam ipſe Papa redditur in huiuſmodi diſpenſationibus contra Concilium difficilior, vt eſt text. in cap. poſt tranſlationem, de renunc. Attamen ex cauſa vrgenti neceſſitatis, aut vtilitatis, quando ad Pontificem aditus non datur, poteſt Epiſcopus, Abb.in cap. at ſi clerici, §. de adulterijs, de iudicijs, num,9. Bald.in l. omnes populi, num. 8. ff.de iuſt. & iur. Cotta in memorab. verb. Epiſcopus, Bernard. Dias reg.238. Cucch. lib. 2.inſtitur. maior.tit.6. num.334. Dueñas reg. 248. limit. 2. & alij quos referens ſequitur Tiraquel. de pœnis temperand. in præfatio. nu. 31. & Sanchez lib.2.de matrim. diſp.40. nu.3. ex eo quòd Epiſcopus in caſu tantæ neceſſitatis poteſt in ſua Diœceſi quicquid Papa poteſt in tota Eccleſia, niſi ſibi aliquid reſeruet, Ideò poteſt Epiſcopus diſpenſare ſuper Concilium ex magna neceſſitate, vel vtilitate, quando Concilium, vel permittit diſpenſare, vel loquitur imperſonaliter, nec vetando, nec permittendo, nec imponendo aliquam pœnam. Probatur, quia maior eſt reſeruatio dum Papa ſibi reſeruat abſolutionem alicuius, criminis extra articulum mortis, & tamen probabiliſſimum eſt ſi non pateat aditus ad Pontificem, poſſe Epiſcopum abſoluere. Henriq. lib. 6. de pœnitent. cap.9.num.7.& cap. 10. num. 1. & 2. cap.16. num.1. vide etiam hac de re Spino.in ſpeculo teſtam. gloſſ. 15.princip.à num.8. Lambert.de iure patron. p. 1. lib. 2. art. 19.quæſt.7. princip. num.2. & Michael Graſſis tom. 1. commun. opin. lib.1. tit.2. num.67.vbi id reſoluunt.

136 Octauò quæritur, an omnia decreta Concilij Tridentini habeant decretum irritans. Reſpondeo affirmatiuè, vt continetur in Bullis Pij IV. & Pij V. ſuper confirmatione, & obſeruatione eiuſdem Concilij emanatis, Caputaq. deciſ. 176.num.2.& 3. p.1.Felin in cap. nonnullis, num. 2. de reſcriptis, & in ſpecie Flamin. Pariſ. de reſignatione, lib.4. quæſt.9. num.28. Hoc autem decretum irritans inficit, & annullat omnia, quæ in contrarium fiunt, ac omnes iuris effectus tollit, tex. in cap.ſi eo tempore, de electio.lib.6.cum ibi notat. Caſſadorus deciſ. 1. ſub num. 7. de reſtitut.ſpoliat. Puteus deciſ.50. num.2. & deciſ.396. lib.1. Ant. Gabriel lib.6.tit.de clauſulis, concluſ. 3.nu.56. Flamin. de reſignat.lib.8.quæſt.7. num. 174. eſtque hoc decretum tam terribile, vt omnia deſtruat. Gomez in regul. de annali, quæſt.23. num.4. Menoch. de recuperanda, remed. 16.num. 444. habetque oculos ante, & retro, & operatur nullitatem ab initio. Caſſadorus deciſ.12. nu. 4. 5. & 6. Achilles de Graſſis deciſ. 385. Rot. deciſ. 24. num.5. poſt principium, p. 2 diuerſor. & Æneas de Falconibus in tract. de reſeruatione quæſt. 4. principali effectu 1. ſub num.1. Ægidius Bellamera deciſ.535.

137 Nec non decretum irritans eſt tam potens, vt liget ignorantes quoad nullitatem actus, quando eſt impoſitum à Papa, quamuis non ſint addita illa verba, ſcienter, vel ignoranter, Couar. in pract.quæſt. cap. 9. num. 7. Lancellot.de attent. 2.part. cap.4.limit. 27. à num.13. Flamin. de reſignat. lib. 5. quæſt.9.num.220.& 230.lib.8. quæſt.7.num.186.quæſt.8.nu.136.& lib.11. quæſt.3.num. 77. Secus quoad alias pœnas, quia tunc non incurrunt in eas ignorantes, Anton. Gabriel. tit. de clauſulis, concluſ.3.num.8. & ſequentibus. Simonetta de reſeruationibus, quæſt.96.nu.7.Flamin. de confidentijs, quæſt. 21 num.25. ex cap. ſi beneficia, & ibi Archid. in 2.not. de præbend. lib. 6. & de reſignat. lib. 5. quæſt. 5. num.221.

138 Si autem hoc decretum irritans non ſit ipſius Papæ, ſed Legati, aut Nuntij Apoſtolici: in hoc euentu non ligat ignorantes, neque quoad nullitatem actus, ita Andreas Gambarus in tract. de legato lib. 3. num,592. Simonetta de reſeruat. quæſt.98. num.5. & 6. Mandoſ. in addit. ad Lapum, allegat.14.concluſ.ſub littera D.verſ.decretum, & Caſſador. deciſ.3.num.2.& 4. ſuper decretis in reſeruationibus,

139 Quæſtionis tamen eſt quando apponitur decretum irritans in collatione per Ordinarium, an liget ignorantes? Reſpondeo Ordinarium poſſe vti decreto irritante ſecundùm opinionem magis communem, & ſic fuiſſe deciſum teſtatur Flamin. de regnat. lib.8. quæſt.19. num.65. addens tale decretum non ligare ignorantes, quando ponitur per Ordinarium, quia ſolus Papa id agit, teſte Socino conſil, 122. lib.2. vbi teſtatur de communi Barboſ. 3. Decretalium, in cap. dilecto, de præbendis, nu. 8. verſ. vt ſi quicquid contra id fieret, non valeret,

140 Maioris dubij eſt, an decretum irritans à Papa poſitum liget ipſum Papam, aut illius ſucceſſores: ita vt actus factus à Papa contra decretum nihil valeat quandiu ambigitur de derogatione talis decreti ex certa ſcientia? affirmat Geminian. in cap. quodam, num. 10. de præbend, in 6. & ibi Archidiacon. notab. 3. Franch. nu.2. quod procedit quando decretum apponitur in lege generali, aut in conceſſione ſpeciali, additis in tali conceſſione ſpeciali his verbis: etiamſi per nos aut ſucceſſores noſtros contigerit attentari. Quod ſi non dicatur

(per

Digitized by Google

(per nos, aut per Sedem Apoſtolieam , vel ſuceeſſores noſtros) non comprehendirut ipſe Papa, vt pluries fuit in Rora reſolutum, teſte Auguſt. de decret. 1. Aym.conſ. 3.num.18.cum ſequentibus, & nu. 26.deciſ. diuerſ. Rotæ Romanæ, p.1.deciſ.106.nu.3. Pureus deciſ. 391. ineipit in vna Calagurritana, lib.3.Anaſt.Germon.in tract. de indult.Card.§.alioquin.num.15.& Mohedan. deciſ.21.nu.1. de præbendis. Secus quando decretum irritans non eſt poſitum in lege generali, neque in ſpeeiali graria extat clauſula, etiam ſi per nos,ſvel per Sedem Apoſtolicam, aur ſucceſſores noſtros, tunc enim decretum irritans non comprehendit aurhotitatem Papæ, uiſi exprimatur.deciſ. Rotæ 206.p.1.& Aymo. conſil.3.num.17, & 26.

Quid poſſit Papa circa Sacramentorum mutationem, tàm in forma, quàm in materia.

§. IX.

EPITOME.

141 *Papa non poteſt mutare, vel innouare circa materias, & formas Sacramentorum.*

142 *Papa non poteſt cogere Confeſſarium ad reuelandum ſigillum Confeſſionis.*

143 *Miniſtri, forma, & materia Sacramentorum non poſſunt inſtitui niſi à Deo.*
Sacramentorum formam ab Apoſtolis traditam poſſe à Papa mutari aliqui tradunt, alij vero probabiliùs negant.

144 *Decreta Patrum, in his, quæ ad fidem, & Sacramenta pertinent, mutari nequeunt.*

145 & 146 *Papa non poteſt facere, vt laicus conficiat Corpus, aut Sanguinem Chriſti Domini, neque quod baptizetur in aqua non elementali, poterit tamen Sacerdos ex commiſſione Papali conferre Ordines minores, & quid de Abbatibus.*

147 & 148 *Abbates dum conferunt Ordines minores, an poſſint eos miniſtrare omnibus, in quos habent iuriſdictionem ordinariam?*

149 *Sacerdos ſimplex an poſſit conferre Sacramentum Confirmationis? negant aliqui; alij probabilius affirmant.*

150 *Sacerdos non poteſt conferre Sacramentum Confirmationis de licentia Epiſcopi.*

151 152 & 153 *Sacerdos ex commiſſione Papæ, an poſſit conferre Sacerdotium, vel Diaconatum, & Subdiaconatum.*

154 & 155 *Sacerdos, an ex delegatione Papæ poſſit Epiſcopum conſecrare.*

156 *Papa an poſſit facere, vt Græci & Latini in diuerſis Prouincijs, diuerſis vtantur formis in conficiendis, & miniſtrandis Sacramentis?*

141 PRimò quæritur, quid poſſit ſummus Pontifex citea Sacramenta innouanda, vel mutanda? Nihil poſſe ex eo probatur; quia non poteſt Pontifex ex toto, vel ex aliqua parte, mutare, abrogare, & tollere aliquid eorum, quæ ſancti Apoſtoli eondiderunt, vt probat text. in cap. ſunt quidam 25. quæſt. 1. ibi per hæe verba. Vbi verò aperte Apoſtoli Domini & eos ſecuti ſancti Patres ſenrentialiter aliquid definierunt, ibi non nouam legem Romanus Pontifex, ſed potiùs, quòd prędicatum eſt, vſque ad animam & ſanguinem eonfirmare debet. Idem confirmatur ex eap. contra ſtatuta, & ex cap. onus quòd eadem cauſa, & quæſt. & ex eap. ſuper eō de Bigamis. Vbi Papa Lucius III. ait non eſſe diſpenſandum eum Bigamis. Ergo multo minùs poterit aliquid mutare, vel innouare circa materiam, aut formam Saeramentorum.

142 Item non poreſt Papa cogere Sacerdotem ad confeſſionem reuelandam, cùm ſecretum hoc ſit de iure diuino, & Sacerdos in eo euentu vti Viearius Chriſti ſit maior Pontifice maximo. Cuech. de Saeramento pœnitentiæ,tit.4.lib.5.num.118. & 124. poſt alios ibi. Nec non Papa poteſt clericis infra Sacerdotalem Ordinem exiſtentibus, hoc munus Confirmarionis Saeramenti delegare. Couar. lib.1.cap.10. var. reſol. num. 13. verſ. ſed quod idem ſit in quolibet elerico etiam non ſaeerdote. Quin etiam neque poſſe ſimplicem Sacerdotem ex Romani Pontificis diſpenſatione Sacramentum Confirmationis miniſtrare, ex eo probatur, quia ad Sacramenti eſſentiam pertinet miniſter, ſicut materia, & forma, ſed materia, & forma non poſſunt à Romano Pontifice mutari: ergo nec miniſter; ſed miniſter Sacramenti Confirmationis eſt Epiſcopus, & non Sacerdos ſimplex, vt eſt communis teſte Innocentio, & alijs, quos referens ſequitur Couar. ſupra num. 6. eum multis & num. 7. Ergo non poteſt ſimplex Sacerdos eonfirmare ex eommiſſione ſummi Pontificis: ſicut laicus non poteſt etiam ex eommiſſione Papæ conſecrare, ſeu conficere Corpus Chriſti. Quibus rationibus Duran. Scotus, Maior. & Adrian. in 4. diſt. 7. de Sacramento Confir. art. & qu. vlt. & Alphonſ. à Caſt. lib. de hæreſib. verbo confirmatio, & lib. 2. de inſt. hæret. punit. cap. 21. & eap. 22. aſſerunt non poſſe ſimplicem Sacerdotem ex delegatione Papæ Sacramentum Confirmationis miniſtrare.

143 Quare dicendum eſt Pontificem Saeramenta noua inſtituere non poſſe; neque inſtituta mutare, ſiquidem miniſter, forma, & materia Sacramentorum non poſſunt ab alio, quàm à Deo inſtitui, ipſe enim eſt inſtitutor, conditor, & auctor Sacramentorum: ideo ſoli Deo competit definire ea, quæ ſunt neceſſaria ad Sacramenta D. Thom. 3. par. quæſt. 60. art. 5. ad primum ibi determinare tamen quo ſigno ſit vtendum ad ſignificandum, ſeu ſanctificandum, pertinet ad ſignificantem. Deus autem eſt, qui nobis ſignificat ſpiritualia per res ſenſibiles in Saeramentis. Vnde mutare Sacramenta legis nouæ, vel ea innouare nequit ſummus Pontifex. Quamuis

uis

Google

uis formam ipſam Sacramentorum ab Apoſtolis traditam inuertere Papæ licitum opinentur Archidia. in cap. porro. diſt.69. & Albau. de poteſtate Papæ par.2. num. 85. Sed Alban. num. 95. quaſi ſibi contrarius ait non eſſe fas ſtatuta maiorum ab inferioribus ſubuerti, Papamque contra diuinas traditiones nihil poſſe ſtatuere, vt etiam deciditur in cap. ſunt quidam 25. quæſt. 1. Proinde non poſſe immutari formam Sacramentorum ab Apoſtolis traditam multò eſt probabilius; vnde videtur minùs bene dictum, Papam ex cauſa verborum Baptiſmi formam mutare poſſe, prout mutare poſſe arbitratur Innocent. in cap. 1. de baptiſm. Felio. in cap. quæ in Eccleſiarum num. 20. de conſtitut. & Cucch. de baptiſm. lib. 5. tit. 2. num. 41. quia vt ipſe ſatetur ibi num. 40. baptizatus in nomine Trinitatis, vel in nomine Ieſu Chriſt denuò baptizari debet ſaltem ſub conditione; eo quod forma eſt dubia poſt paſſionem Chriſti, quamuis ante paſſionem Domini ex Chriſti diſpenſatione ad tempus videretur ſufficere, Henriquea lib. de Baptiſmo, cap. 10. & 11. cum alijs.

144 Suffragatur his, decreta à ſanctis Patribus ſpecialiter tradita in his, quæ ad fidem & ad Sacramenta. & vniuerſalem Eccleſię ſtatum ſpectant, mutari non poſſe, cum diuino ſuggerente Spiritu ſint decreta, ea ſcilicet ratione, ne prauis occaſio pulſandi præberetur. Gelaſius in cap. maiores 24. quæſt. 1. aliter enim nullus certus in fide noſtra viuendi modus, nullum firmum fundamentum reperitur, ſi ea quæ ſunt fidei conuelli poſſunt: atque ita fides noſtra non eſſet vna contra illud ad Timoth. in prima cap. 3. *Eccleſia eſt firmamentum veritatis*, cùm ſemper Eccleſia fuerit, & futura ſit vna iuxta illud Canticor. *vna eſt Columba mea*. Idcirco Pontifici non licet articulos fidei innouare, vel mutare Diuus Thomas 2. 2. quæſt. 1. verſ. ad primum neque eorum materias, aut formas alterare: ſiquidem ius diuinum ex toto, aut ex parte abolere non poteſt, Concilium Tridentinum ſeſſ. 7. canone 1. Quod ſi aliquando Patres quidam ſignificent aliqua Sacramenta ab Apoſtolis ex Spiritus Sancti inſtinctu fuiſſe inſtituta, loquebantur ipſi quando id nondum erat pro certo definitum. Ideò interpretandi ſunt de promulgatione per Apoſtolos facta, ſine qua non habet vim obligandi lex, vt dicitur de ſacramento vnctionis, quod non fuit inſtitutum per Eccleſiam D. Thom. addit qu. 39. art. 3. & 3. part. quæſt. 65. art. 4. neque per ea verba Apoſtoli Iacobi cap. 5. *Infirmatur quis* vbi expreſsè loquitur de hoc Sacramento, ſed promulgatum, quam Epiſtolam eſſe canonicam conſtat; numeratur enim in Catalogo ſacræ Scripturæ in Concil. Laodic. & Tridentin. ſeſſ. 4. Henriquea lib. 3. de confirmat. & extrema vnct. cap. 7. num. 3. Suarius tom. 3. in 3. part. diſp. 12. ſect. 1. verſ. dico 1. vbi in ſpecie aſſerit omnia Sacramenta nouæ legis à Chriſto Domino immediatè fuiſſe inſtituta, quod probat ex Concil. Tridentino ſeſſ. 7. canon. 5. vbi ſic inquit. Si quis dixerit Sacramenta nouæ legis non fuiſſe omnia à Ieſu Chriſto Domino noſtro inſtituta, anathema ſit. Vaſq. in 3. D. Th. tom. 2. diſp. 135. num. 1. cum ſequentibus, & diſp. 139. num. 1. Sayr. de Sacramentis in genere, lib. 2. cap. 1. quæſt. vnica, & cap. 2. art. 1. & art. 2. & Ægidius noſter de Sacramentis tom. 1. quæſt. 64. art. 1. dubio 1. & quæſt. 65. art. 1. num. 4. cum ergo ſint inſtituta à Chriſto Domino non poſſunt à ſummo Pontifice mutari, vel innouari Azor. 2. p. inſtit. moral. lib. 5. cap. 1. in principio Couar. lib. 1. variar. cap. 10. num. 3. & num. 7.

145 Ex dictis ſequitur, non poſſe Papam decernere, quod laicus conſecret Chriſti corpus; neque quod abſque aqua elementari baptiſmus miniſtretur, vel quod miniſtretur ſacer Ordo ab illo, qui non eſt Epiſcopus. Poterit tamen Sacerdos ex delegatione Papæ conferre minores ordines, ita D. Thom. in 4. diſt. 25. quæſt. 1. art. 1. Abbas, & alij communiter in cap. quanto de conſuetudine. Quod iure communi datum eſt Abbatibus, vt poſſint conferre ordines minores, vt habetur in cap. 1. & 2. diſt. 21. & in cap. quoniam diſt. 69. & in cap. cum contingaor, de ætate, & qualitate, & in cap. Abbates, de priuilegijs in 6. Hoſtienſ. in ſumma de Epiſcopis, qui renuntiant Epiſcopatui, Felin. in cap. eam te num. 8. de reſcriptis Geminian. in d. cap. Abbates, de priuilegijs in 6. num. 6. Nauar. conſil. 13. Abbatibus, num. 13. de priuilegijs, & ex Theologis Victoria de Sacramentis, num. 222. Sayrus in theſauro, lib. 4. cap. 13. poſt num. 15. Bellarm. de clericis, cap. 27. Azor. par. 2. lib. 5. cap. 1. quæſt. 12. & confirmatur ex Trid. in cap. 10. ſeſs. 23. Non tamen poterunt Abbates intra fines alicuius Diœceſis exiſtentibus conferre Ordines minores, & tonſuram, niſi ſubditis ſuis regularibus, ita Sorbus in additionibus ad compendium priuilegiorum mendicantium, verbo ordines ſacri verſ. notandum quod ſacra congregatio inquit declarauit, ſed de hoc infra 5. nihilominus.

146 Ambigitur tamen, an huiuſmodi Abbates poſſint conferre Ordines minores ſecularibus Epiſcopo ſubditis, ſi literas dimiſſorias cum hac conceſſione ſpeciali deferant. Quod intellige etiam reſpectu regularium; qui à ſuis ſuperioribus facultatem habuerint, & conſenſum? affirmatiuè reſpondet idem Sorbus ex eadem congregatione. Negat tamen Campanile in diuerſi iuris rubrica 6. cap. 2. ante num. 7. licere Abbatibus conferre Ordines minores. Sequitur Seraphinus deciſ. 985. par. 1. ex voto Rotæ.

Nihilominus certioris eſt, Abbates ſi fuerint benedicti & presbyteri poſſe tonſuram, & minores Ordines conferre, non tamen intra fines alicuius diœceſis cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit ita in Concilio Tridentino ſeſſ. 23. de reformat. cap. 10. non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs, præſcriptionibus, aut conſuetudinibus etiam immemorialibus,

Azor.

Azor. Inſtit. motal. par. 2. lib. 3. cap. 48. quæſt. 15. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo otdo, verſ. Abbatibus, pag. mihi 501. Ludouic. Miranda in manuali Prælator tom. 1. quæſt. 38. art. 9. concluſ. 2.

147 Ex quo Concilij loco ſequntur duo. Primuoi, quod regularibus ſibi ſubditis Abbates exempti bene poſſunt primam tonſuram, minoreſque Ordines conſerre ita vt ab eiſdem Abbatibus regulares ſubditi examinentur, non verò ab Epiſcopis in quorum Diœceſi regulares morantur. Ex eo fundamenro, quia Concilium Tridentin. ſeſſ. 25. cap. 12. de reformatione, intelligendum eſt de ſolis ſacris Ordinibus, vt vult Nauar. couſ. 13. incipit, Abbas cniuſdam, num. 1. de priuilegijs in antiquis. Aug. Barboſa in lib. 1. decretal. cap. cùm contiugat, num. 3. de ætat. & qualitat. de officio, & poteſt. Epiſcopi, alleg. 3. num. 7. & ſequentibus. Quibus Abbatibus integrum eſt diſpenſare in interſtitijs minorum Ordinum cum ſuis ſubditis, vt notat Ludouic. Miranda d. qu. 38. art. 7. concl 3. & Sotbus in compendio priuileg. meudicant. verbo Ordines ſacri. verſ. quando veto Abbates. Auguſt. Barboſ. in vtroque loco, vbi addit eoſdem Abbates poſſe dimiſſorias cnncedere Religioſis pto minoribus ſuſcipiendis ab alienis Epiſcopis, aut ab Abbatibus, ex Henriquez io ſumm. lib. 10. cap. 23. ſed de Abbatibus infra libro 11. diſput. 26. §. 2. n. 14.

148 Secundum quod ſequitur eſt, non licere Abbatibus conſerre ordines minores perſonis ſecularibus, etiam ſi habeant literas dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum & conſenſum ita Rota apud Seraphin. deciſ. 985. par. 1. & Campanile, vbi ſupra, de cap. 2. ante nu. 7. quare noo ſunt audieodi Quaraota ſupra ſctiptus in verbo Ordo, & Azor. Inſtit. motal. par. 1. lib. 12. cap. 20. quæſt. 7. aſſerentes Abbares tegulares habentes ius deſerendi Baculum, & Mitram, poſſe Ordines minores ſecularibus conferre; ſi accedat conſenſus Epiſcopi Ordinandorum, vel oſtendat ad id literas dimiſſorias, quia repugoat expreſsè Coocil. Trid. ſeſs. 23. de reformat. cap. 10. dicenti ibi, non liceat in poſterum tonſuram, vel minores otdines conſerre, & infra cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit. Ex quibus verbis colligitur nô habere facultatem conferendi ordines ſubditis alterius, quales ſunt ſeculares ſubditi Epiſcopi. Quinimò neque id extenditur ad alios etiam ſibi ſubditos, & in quos habent Abbates iuriſdictionem ordinariam, & multò minùs poterunt conferre ordines minotes tegularibus non ſibi ſubditis, quamuis habeant dimiſſorias ſpeciales ſuorum ſuperiorum, & ſpecialem conſenſum Epiſcopi loci, quidquid Quaranta, & Azor. in contrarium affirment, quia repugnat deciſio Concilij Tridentini, d. cap. 10. dicens, Abbatibus, ac illis quibuſcumque quamtumuis exemptis non liceat in poſterum, &c. cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit, Tonſuram, vel minores Ordines conſerre, ergo non poſſunt Abbates ordinare ſibi non ſubditos.

149 Ad argumenta, an poſſit ſimplex Sacerdos ex commiſſione Papæ conferre Sacramentum Confirmationis, quamuis pars negans ſit Maiotis, & Gabrielis in 4. diſt. 7. quæſt. vnica, verſ. Alia opinio, & Soti in eadem diſt. quæſt. 1. verſ. ad tertiam, verius eſt poſſe ſimplicem Sacerdotem hoc Sacramentum miniſtrare ex commiſſione Papæ, vt volunt Silueſter verbo confirmatio, nu. 1. in fine. Armil. in Summa, eodem verbo, n. 3. Suar. de Sacramentis 3. tom. quæſt. 72. ſect. 2. verſ. dicendum, Azor. tom. 2. lib. 3. cap. 30. verſ. Quæri poteſt, & verſ. Quæres an ſi Epiſcopus, Vaſquez de ordin. diſp. 243. cap. 3. 4. 5. & 6. & Conintb. de Sacramentis, quęſt. 72. art. 11. dubio vnico, n. 104. quare poſſe hoc Sacramentum committi ſimplici Sacerdoti nullum eſt inconueniens, etiam ſi miniſter proprius ſit Epiſcopus ratione ordinis, & officij Epiſcopalis: ſimplex verò Sacerdos ratione delegationis tantùm. Couarr. lib. 1. variar. cap. 10. num. 13. ad finem. Secus de Clerico non Sacerdote: huic non poteſt Papa committere adminiſtrationem huius Sacramenti Confirmationis.

150 Quæres deinde, an poſſit adminiſtrari à ſimplici Sacerdote de licentia Epiſcopi? Reſpôdeo negatiuè niſi tantùm ex delegatione Papæ. Ita Victoria de Sacrameotis, ou. 49. Bellarm. de confirmat. Valent. tom. 4. diſp. 5. quæſt. 2. puncto 1. Suar. tom. 3. diſp. 36. ſect. 4. Henriq. in ſumma, lib. 3. de confirmatione, cap. 6. §. 4. lib. 1. cap. 26. §. 5. lit. g. & lib. 10. cap. 23. §. 1. Vaſquez part. 3. quæſt. 72. art. 3. diſp. 219. cap. 1. num. 3. Tolet. iu ſumma, lib. 2. cap. 24. Axor inſtit. moralium, p. 2. lib. 3. cap. 30. quæſt. 4. & Reginal. in praxi fori pœnit. lib. 28. num. 17. cum ſequenti. Vode ex priuilegio non ſolùm Sacerdotes ſimplices, ſed etiam Abbates ex commiſſione Sedis Apoſtolicæ de conſenſu ordinariorum poſſunt adminiſtrare Sacramentum Confirmationis, ſicque fuiſſe deciſum, refert Armendariz in addit. ad recompilationem legum Nauarræ, lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis, nu. 77. quem ſequitur Auguſtiu. Barboſ. de officio, & poteſtate Epiſcopi, Alleg. 30. oum. 5. ſubdens num. 6. ſecundùm aliquos poſſe Papam committere Sacerdoti conſecrationem materiæ Sacramenti Confirmationis, ex eo quòd forma conſecrandi Chriſma, & alia Sacramentalia ſunt ex diſpoſitione Eccleſiæ, & decreta quæ prohibent conſecrationem materiæ huius Sacramenti Sacerdoti, non irritant ſactum: ſed verius eſt poſſe committere Sacerdoti, vt confirmet cum chriſmate, per Epiſcopum conſecrato, Conc. Florent. & ferè omoes, qui negant Sacerdoti delegari poſſe, vt conſecret chriſma, Henriq. lib. 3. de Confirmatione, cap. 2. §. 2. dicens, ex conſuetudine Eccleſiæ conſecrationem materiæ huius Sacramenti competere ordini Epiſcopali, & Concilia prohibere diuina Authoritate Sacerdotibus ne materiam conſecrent, ita Toletan. 8. cap. 7. Cyprian. ſermo. de vnct. chriſmat. neque vnquam hoc commiſſum eſſe ſimplici Sacerdoti, Bellarm. de Confirmatione, cap. 8. col. 5. Concil. Rom. ſub Silueſtro

Actor. 1. Canon. 5. Henriq.ſupra d.cap.2. §.3.lit.t.& lit.u.& cap.6. §.4. lit.b.&c. Chamerot. tract.3. de confirmat.cap.in fine, & Barthol.ab Angelo Dial.3.§.12.& 13.

151 Sed quid dicendum de ſimplici Sacerdote, an poſſit ex delegatione Papæ conferre Presbyterum? Armat Vaſquez de Sacramento Ordinis, diſp. 248. cap.4.verſ. itaque,ſub num.41. ex Concilio Antiocheno Canon. 10. & ex Concilio Ancyrano Canon.13. vbi Chorepiſcopi,qui non erant Epiſcopi, ex delegatione Ordines ſacros vſque ad Presbyterum conferebant. Hæc opinio eſt ſingularis,quia inauditum eſt in Eccleſia poſſe committi Sacerdoti ſimplici, vt Sacerdotes ordinet: quare nullo modo eſt admittenda, ſed contraria, quæ negat poſſe Sacerdotium à ſimplici Sacerdote etiam vigore delegationis conferri: ita D. Thomas in 4.diſt.25.queſt.1.ad 2.& in ſupplement. ad 3.p.quæſt.38.art.1. & 3.Turrecremata in cap.peruenit, diſt. 95. Collectarius in cap. quanto, de conſuetudine,Martin.de Ledeſm.2.4. quæſt.40.art.1.concl.2. Sot. in 4.diſt.15.quæſt.1.art.1.ad 2.Couar. lib.1. variarum, cap.10.num.10. Sayrus de Sacramentis, lib.6.cap.3.quæſt.vnica,nu.5, inclinat Suar. de Sacramentis, quæſt. 72. diſput.36. ſect.2.§. ſecunda ſententia; ſed expreſsè eam tradit Ægidius de Sacramento Ordinis, diſp.20. dub.9. num.36. & alij communiter. Ratio rationis eſt, quia ad dignitatem Epiſcopalem ſpectat Sacerdotium conferre propter eminentiam illius Ordinis, cui ineſt immediata poteſtas ad conficiendum verum Chriſti corpus, & verum Chriſti ſanguinem: igitur id competit Epiſcopis duntaxat, non verò ſimplici Sacerdoti demandari poteſt, Azor. 2.part. lib. 5. cap. 1. verſ. decimò tertiò quæritur; vbi concludit maiores Ordines non poſſe Presbyterum conferre ex commiſſione Papæ, quamuis Gloſſa in cap. manus, de conſecrat.dict.5.generaliter doceat ex delegatione Papæ, quamuis poſſe dare ordinem, quem habet, non autem illum quo caret, ſed non placet Gloſſæ deciſio.

152 Poſſe tamen Papam committere Sacerdoti ſimplici poteſtatem conferendi Subdiaconatum, & Diaconatum eſt valde probabile; immò probabiliſſimum, Vaſquez vbi ſupra, vbi allegat Aureolum apud Capreolum in 4. diſt. 25. quæſt.1.art.2.Victoria in ſumma. num.235. tradit hanc facultatem fuiſſe datam Abbatibus Ciſtercienſibus in quadam Bulla. Sequitur Maior in 4. diſt.7. quæſt. vnic. §. 2. arguitur, propè finem, vbi refert ſe vidiſse aliam Bullam ſuper eadem re; Vaſquez addit, ſe etiam habuiſse aliam Bullam in manibus conceſſam ab Innocentio VIII. Ciſtercienſibus, quæ prædictum indultum continebat,quod hodie aſſeruatur in Collegio Complutenſi noſtræ Societatis,datum Romę anno 1489. & 4. Pontificatus Innocentij VIII. cuius meminit Nauarrus lib.5. tit. de priuilegijs, conſ.14.quorum authoritate,hæc pars confirmatur.

153 Quod non placet D. Thomæ in 4. diſtinct.25.quæſt.1. art.1. ad 3. dicenti maiores Ordines non poſſe Presbyterum ex delegatione ſummi Pontificis conferre,quidquid contra affirmet Gloſſa in d. cap. manus, cùm authoritas D. Thomæ magis præponderet, quàm ipſa Gloſſa: Etiam ſi Palatius in 4. diſt. 24. verſ. Porro, quod maximè premit, dicat ſententiam non eſſe tam paradoxam, eam tamen veluti talem arbitratur Azor,vbi proximè,& Durandus in 4.diſt.7. quæſt.4.putat manifeſtè falſam. Nihilominus poſſe Presbyterum ex commiſſione Papæ, Diaconum, & Subdiaconum creare, non eſt negandum, ex Bullis memoratis, quia non eſt concedendum Summum Pontificem errare poſſe in re tanti momenti, præſertim, quoniam Innocentius, Abbàs, & alij in cap. quanto, de conſuetudine; arbitrantur ſententiam Gloſſæ eſſe ſequendam: ideò tamquam valde probabilem, immo probabiliſſimam admitti poſſe dicendum eſt, teſte Sapientiſſimo Primate in cap. peruenit, num. 9. diſtinct.95.

154 Quid de Presbytero ex commiſſione Summi Pontificis conſecrante Epiſcopum? Paludanus in 4. diſt. 7. quæſt.4. art.4. poſt concluſ. 2. in reſponſione ad.1.ait validam eſſe conſecrationem. Durandus tamen in 4. diſt. 7. quæſt. 2. num. 7. & 10. negat eſſe validam, & contra Scripturam Sacram; idque probat ex Apoſtolo *ad Hebræos, c.7.* dicente, maiorem à minori non benedici, ſed Epiſcopus iure diuino eſt maior Presbytero; ergo non poteſt conſecrari à Presbytero. Cui obiectioni reſpondet Paludanus poſſe, Epiſcopum à ſimplici Sacerdote conſecrari, non poteſtate ordinaria, ſed delegata à Chriſti Vicario; Paludano videtur accedere Capreolus in 4. diſt. 7. quæſt. 2. art. 3. in reſponſione ad 1. Probatur,quia ſecundùm iuris Pontificij interpretes Papa ſolo verbo dicentes, ſis Sacerdos, vel ſis Epiſcopus, fit Sacerdos,fit Epiſcopus, Felin. in cap. 1. num.23. col. 6. de conſtitut. Angel. in l. 1. Cod. de ſentent. paſſis,& in l.2.C.de crimin.ſacril. & Rebuſ. in praxi, p. 1. tit. de Clericis, & à quibus, & quomodo creentur, num. 9. Iacobat. de Concil. lib.4. verſ.hoc tamen intelligerem, dicentes poſſe Papam ſolo verbo presbyterum facere; eò quòd ipſe introduxit formam, quam tollere poteſt, l.ſi puellæ, ff. de ſponſal.ergo poteſt committere Presbytero, vt conſecret Epiſcopum.

155 Dicendum tamen eſt non poſse Papam delegare Sacerdotibus, vt Epiſcopum conſecrent: iure diuino Epiſcopus Presbytero maior eſt, & habet poteſtatem ordinis, qua caret Presbyteratus: proinde poteſtatem Ordinis dare non poteſt Sacerdos, eo quod illam non habet, Azor.p.2.lib.3.cap. 30.verſ.4.quæritur. Ad id autem quod dicitur poſse Papam ſolo verbo facere Sacerdotem, vel Epiſcopum dicendo, ſis Sacerdos, ſis Epiſcopus? Reſponde hoc fieri poſse, quoad poteſtatem iuriſdictionis Forenſia, non quoad poteſtatem Ordinis: Nam hæc conferri non poteſt ſine ordinatione, & conſecratione, Azor. d. lib.3.cap. 29. verſ. 4. quæritur.

156 Quæſtionis tamen eſt, an queat Summus Pontifex decernere, vt Græci, & Latini in

diuer-

Digitized by Google

diuetſis Prouincijs diuerſis vtantur formis in Sacramentis miniſtrandis? Reſpondeo affirmatiuè, ſi formæ differant verbis, non tamen ſenſu, & ſignificatione, puta, ſi Græcus dicat, baptizetur ſeruus Chriſti N. in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Latinus autem: ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, eſt communis. Iuuat Sotus in 4. diſt. 4. quæſt. 1. art. 5. verſ. percunctabilis autem, & Adrianus in 4. de Baptiſmo, quæſt. 2. verſ. ad videndum autem, dum volunt ſecundùm Innocentium, & alios ſcribentes in cap. 1. de Baptiſmo, poſſe miniſtrari Baptiſmum authoritate Romani Pontificis in diuerſis Prouincijs per diuerſam formam; quod intelligit Abbas, dummodo formæ verbo ſint diſſimiles, ſed eandem rem ſignificent, ſicut verba, quibus Græci vtuntur in Baptiſmo, & Latini eundem ſenſum retineat, quamuis forma Græca, & Latina differant verbis, eò quòd Latini vtuntur verbis indicatiui modi magis, quàm imperatiui, quibus vtuntur Græci. Atq; ita cùm idem ſi ſenſus verborum, nihil refert ſint verba imperatiui modi potiùs, quàm indicatiui.

Quid poſſit Papa in Sacramento Matrimonij.

EPITOME.

157 *Papa poteſt habiles de iure diuino, reddere inhabiles ad Matrimonium contrahendũ.*

158 159. 160. 161. 162. 163. *Matrimonium initum contra interdictum Papæ ſit-ne validum?*

164 *Sponſalia contracta contra interdictum Pontificis an valeant?*

165 & 166 & 170. *Papa an poſſit ſtatuere, vt Matrimonium ratum dirimatur per ſubſequens copula conſummatum? aliqui affirmant, ſed meliùs alij negant.*

167 168. & 169. *Papa, an poſſit ſoluere Matrimonium conſummatum; pars negans eſt certa.*

170 171. *Papam poſſe diſpenſare in Matrimonio rato, non conſummato, eſt multò probabilius.*

172 173. 174. 175. 176. 177. *Papa non poteſt diſpenſare, vt clerici, & religioſi profeſſi ducant vxores.*

178 179. 180. *Diſpenſatus ad Matrimonium contrahendum mortua vxore, an poſſit iterum contrahere.*

181 182. 183. 184. *Papa quando diſpenſat cum clericis, vel monachis, vt ducant vxores, an verè, & propriè diſpenſet.*

185 186. & 187. *Sed oppoſitum eſt probabilius.*

157 QVod attinet ad Sacramentum Matrimonij dicendum eſt poſſe Romanum Pontificem efficere habiles iure diuino, & naturali, inhabiles ad matrimonium contrahendum, verbi gratia, contrahentes ſine Parocho, & duobus, vel tribus teſtibus; neque in hoc Pontifex mutat materiam Sacramenti: ſed ſolùm facit, ne contractus valeat, niſi celebretur ſeruato modo à Concilio Tridentino, ſeſſ. 24. cap. 1. de reformat. matrimonij. Quia ergo matrimonium eſt quidam contractus iuris diuini, & naturalis celebratus inter virum, & fœminam: idcirco niſi contractus huiuſmodi aliqua lege firmus ſit, non habet rationem Sacramenti. Proinde Eccleſia, ſeu Romanus Pontifex poteſt decernere, vt niſi ſeruentur Decreta de matrimonio per Eccleſiam, vel Summum Pontificem approbata, habiles ad matrimonium iure diuino, vel naturali fiant inhabiles. Sicut in Sacramento Penitentiæ requiritur, vt abſolutio ſit valida, quod detur pœnitenti ſubdito; quod ſi non ſit ſubditus iure communi, vel ea delegatione ſuperioris, abſolutio non prodeſt; cùm ſit ſententia iudicialis, quæ non valet lata in non ſubditum, vt patet ex Concilio Tridentino ſeſſ. 23. de reformat. cap. 15. Quod verò Pontifex, vel Eccleſia poſſit impedimenta dirimentia ſtatuere, tenendum eſt fide catholica, ſicque deciſum eſt in Concilio Trident. ſeſſ. 24. de matrimonio, Canon. 3. & 4. neque in hoc mutatur eſſentia, aut variatur materia, & forma Sacramenti, ſed contractus humanus infirmatur, & ſit irritus, qui prærequiritur in ſacramento Matrimonij.

158 Ambigitur tamen, ſi quis contrahat matrimonium contra interdictum Pontificis, an validè contrahat? Prima ſententia tenet, ſi cauſa prohibitionis Papalis eſt perpetua, & non reſtricta ad certum tempus, matrimonium eſſe irritum: ſecus ſi cauſa non eſt perpetua, ſed reſtricta ad tempus certum. Probatur prior pars ex cap. cum fraternitas, de ſponſa duorum; *ibi*, & ſi contra interdictum Eccleſię publicè factũ venire præſumpſerit, matrimonium clam præſumptuosè contractum poteris irritare, & ex cap. penultimo, de deſponſ. impub. ibi, Quod ſi contra interdictum noſtrum, in præiudicium ipſius aliquid fuerit attentatum, id irritum eſſe decernimus, & viribus omnino carere. Poſterior pars probatur ex c. 2. de matrimonio contracto cõtra interdictũ Eccleſię iuncta gloſſ. in verb. ob id, vbi dicitur non eſſe matrimonium irritum, ſi cõtra prohibitionem temporalem ineatur, eſto prohibitio ſit Pontificia. Sequitur Reginald. in praxi fori pęnit. lib. 31. num. 189. & ex antiquioribus Abbas in cap. tua fraternitas, verb. poteris, de ſponſa duorum, num. 4. Decius in cap. penultimo, de teſtib. col. 2. verſ. & prædicta in noua editione, num. 17. idem Abbas in cap. penult. num. 9. de deſponſ. impub. Gutierez de tutelis, 2. par. cap. 12. num. 9. ſiue prohibitio ſit præcepti, ſiue conſtitutionis Pontific. ita Couarr. 4. Decretalium 2. par. cap. 6. in principio, num. 6. Matienzo 5. recompil. tit. 1. rubrica, gloſſa 1. n. 146. & Ludouic. Lopez 2. par. inſtruct. de Materim. cap. 46. §. porrò aduertendum, quibus accedit Auguſtinus Barboſa, in cap. 2. de matrimonio contract. contra interd. Eccleſiæ, num. 1. & 2.

159 Secunda ſententia alia via incedens volt non eſſe validum matrimonium, ſi Pontifex alicui viua voce decreto irritanti interdicat contrahere, etiam ſi aliud impedimen-

dimentum dirimens non ſubſit, dummodo cauſa prohibitionis Pontificiæ ſit perpetua, & multò fortius, ſi detur ſimul aliud impedimentum dirimens. Secus quando cauſa eſt tēporalis, & non adijcitur prohibitioni decretum irritans, nec ſubeſt impedimentum dirimens. Hoſtienſ. in ſumma, tit. de matrim. contracto contra interdict. Eccleſ. & in cap. penultimo, ad finem, de deſponſ. impub. Præpoſ. in cap. tua fraternitas, num.3. de ſponſa duorum. Aſtenſis in ſumma 2. par, lib. 8, tit.31. art, vnico, quæſt.3. Iuuat gloſſa cap. penult. in fine, de deſponſ. impub. dum tenet matrimonium contra præceptum Pontificis celebratum valere, niſi obſtet aliud impedimentum dirimens, etiamſi interdicatur cum decreto irritanti: quam gluſſam ibi ita intelligunt Abbas num.9.& Card. etiam num.9.

160 Vtraque tamen ſententia fœdere diſtinctionis temperanda eſt hoc modo. Matrimonium aduersùs ſimplicem prohibitionem Pontificiam initum, abſque Decreto tamen irritanti, eſt validum ex ea ratione, quia multa prohibentur fieri, quæ facta tenent, niſi aliud ſubſit impedimentum dirimens, cap. ad Apoſtolicam, de regul. Probatur ex gloſſa in cap, ad diſſoluendum, in verb. irritum, de deſponſat. impub. quam intelligunt Abbas, & Card. vbi proximè, ita vt cæteri contractus initi contra Pontificis decretum irritans, ſint inualidi, ſecus eo Decreto irritante minimè addito prohibitioni: matrimonium autem aduersùs huiuſmodi prohibitionem contractum, ſit validum, niſi adijciatur clauſula, quæ faciat ſpecificam mentionem matrimonij irritationis, eo quia cùm matrimonium ſit res tanti momenti, tantique negotij, vt irritetur, exigit ſpecificam mentionem.

161 Prior pars, nimirum matrimonium eſſe validum non obſtante, quod fuerit initum contra prohibitionem ſimplicem Pōtificiam abſque decreto irritanti, eſt communis, eamque tradunt Ricard. in 4. diſt.32 art.5. qu, 2. in fine, Palud. ibidem, diſt.34. quæſt. 1. art. 3. num. 10. Silueſt. Matrimonium ſeptimùm, quæſt.1. art.3. Turrecremata in cap. non oportet 1. 33. quæſt. 4. num.2. in ſolut. ad 2. & Auguſt. Barboſ. in dict. cap. ad diſſoluendum, in textu, quod ſi contra interdictum noſtrum, vbi concludit matrimonium contra ſimplicem prohibitionem Pontificiam celebratum, videlicet ſine decreto irritanti eſſe validum, ex eo, quia multa prohibentur fieri, quæ facta tenet, de quo principio agit Eſcobar, de ratiocin. cap.6. num.38. & Anton. Monachus Bononienſ. deciſ. 19. num. 22.

162 Poſterior pars docens etiam matrimonium eſſe validum, quamuis in prohibitione addatur Decretum generale irritans, eſt gloſſæ, in cap. penultimo, in fine, de deſponſat. impub. vbi manifeſtè loquitur quādo eſt interdictum matrimonium cum Decreto irritanti. Quam ſic intelligunt ibi Abb, num. 9. & Card. num. 9. eandem ſequuntur Innocentius ibi in fine, Monachus in cap. vnico, in fine, de voto in 6. & ibi Probus in additionibus, fine, quibus adhæret Alexand. de Næuo cap. penultimo, de deſponſ. impub. & Sanch. de matrimonio, lib.7. diſp. 2. vbi probat non obſtante Decreto generali irritanti, matrimonium eſſe validum, niſi ſpecifica mentio fiat irritationis matrimonij.

165 Quin etiam addit vbi ſupra num. 12. quamuis apponatur clauſula Decreti irritantis faciens ſpecificam matrimonij mentionem, illudque reddat irritum, ſi contrahatur aduersùs prohibitionem Pontificiam non eſſe irritum omnino, niſi cauſa prohibitionis ſit perpetua: ſecus, ſi ſit temporalis: tunc enim erit nullum non ſimpliciter, ſed in quantum præiudicat alicui liti, propter cuius pendentiam ad tempus eſt interdictum. Alexand. de Næuo dict. cap. penul. num. 22. de deſponſat. impub. Atque ita durante lite ſuper priori matrimonio ad ſecundas nuptias non eſt tranſeundum, text. in cap. tua fraternitas, de ſponſ. duorum, & in cap. duo pueri, de deſponſ. impub. & cap. porrò, de diuortijs. Sanch. lib.7. diſp.2. num.15.

164 Sed quid ſi Pontifex alicui interdicat ſponſalia cum Decreto irritanti, quamuis generali, nec ſponſalium mentionem facienti, decernens irritum ſi quid contra geſtum fuerit? Innocentius, in cap. penultimo, in fine, de deſponſ. impub. & Alexand. de Næuo ibi num.21. indicant ſponſalia ſic contracta eſſe irrita, quia ad ea irritanda non requiritur clauſula ſpecifica, ſed ſatis eſt generalis, cùm irritatio illorum non ſit res tanti momenti. Sanchez ſupra num. 9. Auguſtin. Barboſ. in cap. ad diſſoluendum, num.2. de deſponſat. impuberum, ſiue prohibitio Pontificia cum Decreto irritanti generali fiat per modum conſtitutionis, ſiue per modum præcepti. Non enim diſtinguitur prohibitio hoc modo facta, niſi quoad durationem, nam prohibitio ſi fiat per conſtitutionem, durat perpetuò: præceptum verò, ſeu mandatum morte præcipientis, ſeu mandantis extinguitur. Atque ita quoad rem propoſitam nihil intereſt fiatne prohibitio per modum præcepti, aut per modum conſtitutionis: ſiquidem vtroque modo poteſt Papa matrimonium interdicere, ac dirimere: & ob id nulla agnoſcitur differentia, Couarr. 4. 2. par. cap.6. in principio, nu. 6. Viualdus in Candelabro Sacramentorum 1. par. de matrimon. num.83 & Lopez 2. par. inſtruct. de matrimon. cap. 46. §. porrò aduertendum. Cæterùm ſi ſponſalia ex ſimplici Pontificia prohibitione interdicantur, ne fiant, nullo poſito decreto irritanti, peccarent celebrantes ſponſalia: ipſa tamen valerent ex illo principio, multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent, cap, ad Apoſtolicam, de regular.

165 Inſuper dubitatur de matrimonio rato nondum conſummato, an poſſit diſſolui à Summo Pontifice? Aliqui putant matrimonium ratum diſſolui poſſe à Summo Pontifice per ſequens copula conſummatum, vt poſt Hoſtienſem, in cap. fin. verb. volumus, de ſponſa duorum Abbas ibi num.5. Henric. num.4. cum ſequent. &

Me-

Medina lib. 5. de ſacrorum hominum continentia, cap. 87. Archid. cap. quapropter 27. quæſt. 2. & probatur ex cap. licèt, de ſponſa duorum, in fine, vbi Alexander Tertius decidit matrimonium ratum non diſſolui per ſubſequens conſummatū; addit tamen, licèt aliquando à prædeceſſoribus noſtris fuit aliter iudicatum. Ergo Papa poteſt ſtatuere, vt matrimonium ratum diſſoluatur per ſubſequens copula conſummatum.

166 Verius tamen eſt non poſſe Papam id ſtatuere, quia hæc poteſtas non eſſet in ædificationem, ſed in deſtructionem. Matienzo, in rubr. tit. 1. gloſs. 1. nu. 76. lib. 5. nouæ recopil. Couarr. 4. Decretal. 2. par. cap. 7. §. 4. num. 15. Gutier. Canon. quæſt. lib 1. cap. 17. num. 22. Veracruz. 2. par. ſpeculi, art. 28. concluſ. 4. in 2. ratione. Sanch. lib. 2. de ſponſal. diſp. 14. & Auguſtin. Barboſ. in cap. licèt, de ſponſa duorum, num. 5. vbi ex Couarr. dict. num. 15. reſpondet ad dict. cap. licèt, nimirum ea iudicia ſummorum Pontificum non ſpectare ad inſtitutionem canonum vniuerſaliū, ſed ad deciſionem quarundam litium. Quo etiam modo Azor. par. 2. lib. 5. cap. 4. quæſt. 3. verſ. 3 obijcitur, reſpondet Alexandrum Tertium, in cap. licèt, de ſponſa duorum, non dixiſſe ſuos quoſdam prædeceſsores definiuiſse, ſed iudicaſſe: & iudicare idem eſt, quod ſentire, non autem definire, ſequitur Barboſa, in dict. cap. licèt, num. 5. ad finem.

167 Hinc ſequitur, an poſſit Romanus Pontifex diſsoluere matrimonium conſummatum? Affirmat poſse diſsolui, quoad vinculum. Socin. conſil. 28. vol. 1. col. penult. cum quo tranſeunt Hieron. Gratus conſ. 1. num. 31. & Sigiſmund. Loffredus conſ. 50. num. 41. & Decius in cap. quæ Eccleſiarum, num. 13. de conſtitutionibus. Nihilominus hæc ſententia eſt falſa, & omnino reprobanda. Abbas in cap. ex publico, de conuerſ. coniug. in fine, Bald. in cap. lator, de re iudicata. Felin. in cap. quæ in Eccleſiarum, num. 23. de conſtitut. Hieronym. Cagnol. in l. nuptias, num. 14. ff. de regul. iur. Couarr. ſupra d. num. 15. & Gutier. d. lib. 1. cap. 17. num. 31. dicentes nullam poſse cauſam conſtitui, ob quam id quod iure diuino, ac naturali prohibitum eſt, poſſit Pontifex permittere, quamuis ex cauſa poſſit legem diuinam, & naturalem interpretari.

168 Quod adeò verum eſt, vt matrimonium conſummatum neutiquam quoad vinculum diſſolui poſſit, etiam per ſolemne votum, ſeu religionis ingreſſum, & profeſſionem, Gutier. d. cap. 17. lib. 1. nu. 31. Matienzo in rubric. tit. 1. de matrim. lib. 5. nouæ collect. gloſs. 1. num. 73. vbi latè probat cum communi omnium Theologorum ſententia, hanc partem. Ratio tamen ob quam matrimonium ratum præferatur matrimonio poſtea conſummato eſt, quia cùm ex primo matrimonio tranſlatum ſit in vxorem dominium corporis viri ad potentiam copulæ, non poteſt vir ille, qui iam non habet dominium ſui corporis, illud transferre in aliam vxorem ad eandem potentiam copulæ, argum. cap. quod autem, de iure patronat. & ibi Panormit. num. 1. Burſatus conſ. 370. num. 2. lib. 2. & Franciſc. Marcus deciſ. 744. num. 7. quem ſequitur ſapientiſſimus Petrus Barboſ. 2. par. rubricæ, ff. ſolut. matrim. Item, quia certum eſt matrimonium de præſenti non poſſe diſsolui etiam de conſenſu vtriuſque partis, cap. ſi inter, de ſponſalibus, eò quòd cùm ſit ratum propter Sacramentum, non poteſt tamen diſſolui, quia quatenus eſt Sacramentum, eſt indiſsolubile, atque ita conſenſus partium nequit illud diſsoluere. Sot. in 4. diſt. 27. art. 1. col. penult. verſ. quod ſi quis.

169 Nec refert, ſi dicas matrimonium ratum per ingreſsum Religionis, & profeſſionem diſsolui, etiam quo ad vinculum, cap. 2. & cap. ex publico, de conuerſione coniugat. & notant Panormit. in cap. propoſuiſti, in fine, de probationibus. Nauarr. in Manual. cap. 22. num. 21. & n. 26. & conſ. 1. num. 1. de conuerſione coniugatorum. Couarr. de ſponſalib. 2. par. cap 7. §. 4. num. 6. & deciſum eſt in Concilio Tridentino ſeſs. 24. de Sacramento matrimonij, Canon. 6. quia ideo profeſſio ſolemnis ſoluit matrimonium ratum tantùm, non quòd ſit fortius vinculum, ſed quòd ſit mors quædam ciuilis. Gutier. lib. 1. Can. cap. 17. num. 33. Matrimonium enim habet hanc conditionem tacitam reſolutiuam, niſi mors ſequatur gloſs. verb. ſub conditione, cap. non ſolum 32. quæſt. 8. ibi loquitur de morte naturali, vt colligitur etiam ex mente D. Pauli 1. ad Corinthios, cap. 7. dum inquit, *Mulier viuente viro alligata eſt legi: ſi verò mortuus eſt maritus eius, ſoluta eſt à lege viri*, refertur in cap. licitè 32. quæſt. 7. Idem ſubintelligitur de morte ſpirituali, ſi ſequatur per ſolemne votum Religionis, quo quis moritur ſpiritualiter ingrediens in Religionem profitendo. D. Thom. in 4. diſt. 31. quæſt. 1. ad tertium, & diſt. 39. art. 4. ad 2. ſubſcripſit Durand. in 4. diſt. 27. quæſt. 2. num. 9. & Siluester verb. diuortium, num. 2. & 7. Gutier. ſupra num. 26. vbi addit matrimonium ex ſua natura, & inſtitutione diuina diſsolui non poſse, niſi vbi ipſum ius diuinum, vel naturale id ſtatuerit, prout ſtatuitur in dict. cap. ex publico, videlicet per ingreſsum Religionis, & profeſſionem legitimam: quod diuortium quoad vinculum matrimonij non humana, ſed diuina authoritate decretum fuit, quoniam indiſsolubilitas matrimonij à iure diuino fuit inſtituta Matthæi 19. Abbas in d. cap. ex publico in fine text. in cap. 2. verb. Sanctis, de conuerſ. coniugat. adiuncta gloſ. 1.

170 Ex dictis ſequitur non poſse Papam diſpenſare in matrimonio rato, non conſummato, vt contrahatur cum alia pro pace reformanda, aut pro conuerſione vnius populi, ad fidem, ſic Palud. in 4. diſtinct. 27. quæſt. 3. art. vltimo, & diſt. 31. quæſt. 1. art. 3. concluſ. 4. ex eo, quia Pontifex non poteſt diſsoluere vinculum matrimonij iam contracti, ſicut non poteſt efficere, quòd Hoſtia conſecrata deſinat eſse conſecrata. Confirmatur, quia Pontifex nequit

quit diſpenſare contra ius naturale, & diuinum, cap. ſunt quidam 25. quæſt. 1. & cap. ſequenti, ſed indiſſolubilitas matrimonij rati eſt de iure naturali diuino: igitur fauet illud Matthæi 19. *quod Deus coniunxit, homo non ſeparet.*

Similiter non poteſt Papa in Sacramentis diſpenſare, neque eorum materias, aut formas mutare, ſed matrimonium ratum eſt verum Sacramentum ſignificans coniunctionem ſpiritualem inter Chriſtum, & animam, D. Thom. in 4. diſt. 27. quæſt. 1. art. 3. & patet ex Concilio Trident. ſeſſ. 24. de matrimonio. Canone 6. per verba: Si quis dixerit matrimonium ratum non conſummatum per ſolemnem religionis profeſſionem alterius coniugum non dirimi, anathema ſit; ergo extra hunc caſum non diſſoluitur matrimonium ratum, cùm habeat quamdam indiſſolubilitatem, vt non niſi morte naturali, vel ciuili, quæ contigit per ingreſſum religionis, poſſit ſolui; quam ſententiam tradunt Turrecrem. cap. ſunt, qui dicant, 27. quæſt. 2. art. 3. num. 5, in fine. Couar. 4. Decret. 2. p. cap. 7. §. 4. num. 13. Cuech. lib. 5. Inſt. maior. tit. 13. nu. 275. Gutier. lib. 1. quæſt. Canon. cap. 17. num. 12. ad finem. Corraſius, ff. ſolut, matrim. rubric. 2. lectura num. 10. & ex Theologis Victoria in ſumma de matrimonio, num. 281. & 304. & relectione de poteſt. Papæ, & Concilij, num. 1. concluſ. 1. ad 1. Petrus de Soto lectione 12. de matrimonio, §. poſt hoc. Veracrua 2. par. ſpeculi, art. 28. ante 4. concluſionem. Petrus de Ledeſma de matrimonio, quæſt. 67. art. 2. dubio 1. vbi ait oppoſitum eſſe improbabile, quod etiam addit Sotus lib. 7. de iuſtitia, quæſt. 2. art. 5. verſ. & licet peregrè, & expreſsè in 4. diſt. 27. quæſt. 1. art. 4. verſ. his tamen nihil obſtantibus; quorum ſententia meo iudicio eſt pluſquam probabilis.

371 Oppoſita tamen eſt probabilior, ſecundùm quam dicendum eſt, cùm res ſit valde dubia, poſſe Papam diſpenſare in matrimonio rato, vt eo ſoluto poſſit alter coniugum contrahere, vel vterque aliud matrimonium, prout ſibi magis expedire iudicauerit. Probatur, quia Papa ſecundùm ſententiam probabiliſſimam poteſt diſpenſare in voto ſolemni caſtitatis, vel Religionis, vt Religioſus ex cauſa magna communi, nempè pro Regni conuerſione, vel pro pace, contrahat matrimonium relicta religione, vt docent Paulus Borgaſ. in tract. de irregularit. & diſpenſ. 6. par. in tit. de ſponſal. & matrim. nu. 64. in 7. ratione, & Anton. Cordubenſ. lib. 1. ſui quæſtion. quæſt. 24. & Gutier. Canonic. quæſt. lib. 1. cap. 17. num. 5. ergo in matrimonio rato, quia votum ſolenne eſt multò fortius vinculum cùm fiat Deo, & homini, & diſſoluat matrimonium ratum, cuius traditio fit homini tantùm, igitur, qui diſſoluit votum ſolemne, quod eſt maius, multò fortius ſoluit matrimonium ratum, ex cauſa tamen. Henr. de ſacramento Ordinis, cap. 14. §. 8. lit. V. vbi ait ita fuiſſe petitum à Bohemis in Cōcilio Tridentino, vt ea cauſa in quadam natione ad vſum matrimonij contracti diſpenſaretur. Ledeſma 2. 4. quæſt. 55. art. 3. §. Sed eſt dubium. Vaſquez de Ordine, diſp. 249. cap. 3. ex num. 21. Filliucius moralium quæſt. tom. 1. tractatione 9. cap. 3. num. 69. vbi refert Bellarminum de Clericis, lib. 1. cap. 9.

372 Quin etiam pro hac poteſtate Pontificia diſpenſandi in matrimonio rato confert quod traditur, & putatur à Soto lib. 7. de Iuſtitia, quæſt. 6. art. 2. pag. 2. ad medium, & ab Henriquez de Sacramento Ordinis d. cap. 14. §. 8. poſſe Romanum Pontificem generali conſtitutione decernere, vt omnibus clericis licitum ſit matrimonium: quod ſtatutum tradit Henr. d. §. 8. lit. T. fortè non acceptaretur ſic generaliter factum; cùm Eccleſia à tempore Apoſtolorum ſemper procurauerit ſplendorem caſtitatis in ſtatu clericali conſeruari: prout etiam docet ſapientiſſimus Primas diſt. 8. cap. ſi quis diſcernit num. 3. igitur poterit Pontifex diſpenſare in matrimonio rato, ſiquidem poteſt maiora vincula diſſoluere, hoc eſt, vinculum ſolemne caſtitatis, ac legitimæ profeſſionis Monachorum; quia nihil eſt negandum Pontificiæ poteſtati, quod abſque abſurdo concedi poteſt, & ad regimen Eccleſiæ fuerit expediens, præſertim, quia in dubijs, regulariter ſtandum eſt poteſtati ſuperiorum, cap. ad aures, de tempor. ordin. & cap. quid culpatur 23. quæſt. 1. neque ea de re deſunt exempla, teſte Caietano in opuſculis tom. 1. tract. 28. de matrim. quæſt vnica, vbi refert ſuo tempore ſæpe Pontifices diſpenſaſſe, & Henriq. lib. 11. de matrim. cap. 8. nu. 11. in commento, lit. F. ait Gregorium XIII. cum vndecim diſpenſaſſe. Atque ità cum ex vtraque parte adſint pro, & contra grauiſſimi Doctores, & rationes non vulgares; ſequitur rem eſſe valdè dubiam, & ideo ſtandum eſſe pro parte affirmante, quam ex Theologis ſequuntur Victoria vbi ſupra citatus pro priori ſententia, Medina lib. 5. de ſacrorum hominum continentia, cap. 8. Martiuus Viual. 1. par. de matrim. num. 32. Philiarcus de officio Sacerdotis, tom. 1. p. 2. lib. 2. cap. 16. Bellarminus lib. 2. de monachis, cap. 38. §. Altera ſolutio eſt, iuncto, §. Ad tertiam dico, & Sanchez lib. 2. de Matrim. diſp. 14. num. 2. multis ibi relatis: & ex Iuris peritis eandem probant Alexand. de Næuo cap. ad diſſoluendum, num. 21. de deſponſ. impub. Felin. in cap. quæ in Eccleſiarum, num. 20. de conſtitutionibus. Loazes tract. de matrim. dubio 3. in 2. argumento pro parte affirmatiua, & tract. de noua conuerſione paganorum, col. 33. Greg. Lopez l. 5. verbo orden. tit. 10. par. 4. Menoch. conſ. 15. num. 9. vol. 1. & de præſumptionibus, lib. 2. præſumptione 10. num. 37. qui omnes poteſtatem Pontificiam in hoc caſu extendunt.

373 Non deſunt tamen qui negent poſſe Papam diſpenſare in voto ſolemni caſtitatis, ex textu in cap. cùm ad Monaſterium, ad finem, de ſtatu Monachorum, inter quos eſt Silueſter verb. votum 4. quæſt. 5. Sotus lib. 7. de Iuſtitia, quæſt. 4. art. 2. & in 4. diſt. 38. quæſt. 2. art. 2. concluſ. 2. Probatur, quia conſecratio rei durante re, durat,

durat, nec poteſt aboleri; ergò Papa durante Monachatu non poteſt diſpenſare cum Monacho, neque efficere, vt deſinat eſſe Monachus, ſiquidem non poteſt facere, vt fidelis, & baptizatus, non ſit fidelis, aut deſinat eſſe baptizatus; propter quæ argumenta D. Thom. huic adhæret, 2. 2. quæſt. 88. art. 11. Albertus Magnus in 4. diſt. 38. art. 16. & 18. Almain. tract. de poteſt. Papæ, cap. 15. & alij apud Sanchez lib. 8. de matrimonio, diſp. 8. num. 6. ad finem, vbi addit eſſe probabilem; oppoſitum tamen eſt probabilius, poſſe ſcilicet Pontificem diſpenſare in voto ſolemni Monachorum, ſeù Religioſorum, quia id naturali rationi non repugnat, vt probat Sanchez ſup. num. 7. quod etiam tradit Leſſius lib. 2. de voto, cap. 40. dubio 14. per totum. Quinimò Alexander III. diſpenſauit cum Nicolao Iuſtiniano Monacho profeſſo, vt poſſet inire matrimonium, ne tam excellens familia deleretur; ex quo matrimonio ſuſceptis filijs ad monaſterium redije, vt refert Volaterranus lib. 4. hiſtoriæ, & Platina in Cœleſtino III. memorat cum Conſtantia filia Regis Sicilię Moniali profeſſa fuiſſe diſpenſatum, vt nuberet Henrico VI. ſequitur Rebell. lib. 2. quæſt. 2. num. 7. Valent. 2. 2. diſp. 6. quæſt. 6. puncto 7. col. 3. Henriquez lib. 12. de matrim. cap. 5. num. 7. Sà verb. votum, vbi de voti irritatione, & diſpenſatione, nu. 13. Toledo lib. 4. Summæ, cap. 18. num. 5. & alij plures; quos referens ſequitur Azor. tom. 1. inſtit. moral. lib. 12. c. 7. quæſt. 1. Sanchez d. nu. 7. verſ. ideò huius ſententiæ, & ſapientiſſimus Dominus Hiſpaniarum Primas in cap. de illo, diſt. 32. num. 5.

174 Ex quibus deducitur poſſe Papam diſpenſare cum Diaconis, & Subdiaconis ad contrahendum matrimonium ſiue Ordini ſacro ſit annexa continentia iure Eccleſiaſtico tantùm: ſecundùm quod ſacris initiati non poſſunt ducere vxorem, vt docent Gutierez quæſt. Canon. lib. 2. cap. 7. num. 45. Valent. 4. p. tract. de Sacramento Ordinis, diſput. 9. quæſt. 5. puncto 5. §. 1. paulò poſt principium, & in ſuis controuerſijs, lib. vnico, de cęlibatu, cap. 2. paulò poſt principium. S[illegible]nic. de voto, quæſt. 4. & Paleottus de nothis, & ſpurijs, cap. 16. num. 15. ſiue ea obligatio ſeruandi caſtitatem oriatur ex voto caſtitatis, quod Eccleſia annexuit ſuo præcepto Ordinibus ſacris, quod emittunt promoti ad illos Ordines non expreſsè, ſed pacto ipſo, & opere caſtitatem profitentes, quod eſt probabilius, vt ſentiunt D. Thomas in 4. diſt. 37. quæſt. 1. art. 1. corp. & ibi Ricard. art. 1. quæſt. 1. corpore. Henriq. lib. 10. de Sacramento Ordinis, cap. 14. num. 7. in fine, & lib. 12. de matrim. cap. 5. num. 9. Sà in Summa, verb. Ordo, num. 28. Azor. ſuprà, impugnans contrariam ſententiam lib. 13. inſt. moral. cap. 12. quæſt. 6. & cap. 14. quæſt. 10. Nauarr. Summa, cap. 22. num. 52. & Barboſ. rubrica ſoluto matrimonio, 2. par. num. 100. & 101. Cucch. lib. inſt. maiorum, tit. 12. num. 2. 19. aſſerentes obligationem Sacris Ordinibus initiatorum ad caſtitatem ſeruandam non oriri immediatè ex conſtitutione Eccleſiæ, vt priores cenſuerunt. ſed ex voto caſtitatis quod Eccleſia ſuo præcepto Ordinibus ſacris impoſuit.

175 Quomodocunque ergo ſacris initiati ſint obſtricti ad ſeruandam continentiam, poſſunt diſpenſari à Summo Pontifice, vt matrimonium ineant: quo inito deſertoque clericatu, mutatoque habitu non tenentur diſpenſati ſoluere officium diuinum. Nauarr. tamen in cap. quando lat. cap. 7. num. 2. tradit eum non teneri ad officium diuinum ſi concederetur ſibi facultas contrahendi matrimonium, itaut deſineret eſſe Religioſus: quia eo ipſo non deſinit eſſe talis per ſolam licentiam ducendi vxorem. Attamen Manuel. 1. tom. Summæ, in 2. editione, cap. 141. num. 14. docet diſpenſatum ad vxorem ducendam ante nuptias teneri ad horas dicendas, ſecus poſt contractas nuptias. Nihilominùs dicendum eſt non teneri ad penſum horarum ab eo tempore, quo mutauit habitum clericalem, ſeù Monachalem, & induit ſe veſte ſeculari animo vtendi diſpenſatione, & ineundi matrimonium, quia per diſpenſationem extincta eſt eſſentia ſtatus, ſiuè clericalis, ſiuè religioſi, Sanchez de matrim. diſp. 8. num. 11.

176 Porrò ſi Pontifex diſpenſet cum Diaconis, & Subdiaconis, aut Sacerdotibus abſque legitima cauſa, vt vxores ducant, peccabit mortaliter. Sotus in 4. diſt. 38. quæſt. 1. art. 1. ad finem corporis. verſ. quòd ſi mihi. Ledeſm. 2. 4. quæſt. 55. art. 3. poſt principium. Stunica de voto, quæſt. 6. nu. 116. & 117. Sanchez poſt alios dict. lib. 8. num. 4. addens matrimonium tenere eò quòd diſpenſatio ita eſt in ſolo iure humano, ratione cuius id matrimonium ſoluitur prout verior ſententia docet, quam ſequitur D. Thomas in 4. diſt. 37. quæſt. 1. art. 1. corpore, & ex recentioribus Bellarminus in ſuis controuerſijs, lib. 1. de Clericis, toto cap. 18. Henriquez lib. 11. de matrim. cap. 5. num. 9. Valentia 2. 2. diſp. 6. quæſt. 6. puncto 5. col. 2. §. Hæc ſententia, & in ſuis controuerſijs, lib. vnic. de cælibatu, & Sanchez cum multis de more ſuo, dicentes ſolo Eccleſiæ ſtatuto dirimi matrimonium ſubſequens per Ordinem ſacrum.

177 Subdunt Sotus ſupra, & Ludouic. Lopez 2. pat. inſtructorij, vbi de matrim. cap. 49. col. 3. paulò ante verſ. quæritur deinde, abſque cauſa ſic diſpenſatum clericum poſſe petere debitum, ac reddere: Stunica verò vbi proximè num. 119. putat non poſſe petere, ſed tantùm reddere. Quin Caietan. opuſcul. tom. 1. tract. 27. de diſpenſat. in matrim. in Occidentali Eccleſia, quæſt. vnica, verſ. Quoad tertium. Credit hunc diſpenſatum ducendo vxorem peccare mortaliter, conſentit Petrus de Ledeſma de matrim. quæſt. 53. art. 3. dubio 1. in Coroſ. quod infert, ex 3. concluſione. Sanchez tamen vtitur diſtinctione in lib. 8. diſp. 8. num. 4. concluditque votum Ordini ſacro verè annecti, & ideò Clericum ſic diſpenſatum ſine cauſa validè inire matrimonium, peccare tamen mortaliter ineundo, & poſtea petendo, quamuis reddere tenea-

teneatur, quæ ſententia eſt Caiet. opuſcul. tom. 1. tract. 27. de diſpenſat. matrimon. in Occident. Eccleſ. quæſt. vni. verſ. quo ad tertium, & Petrus de Ledeſm. de matrim. quæſt. 53. art. 3. dub. 1. in Corol. quod infert ex 3. concluſ. quorum ſententia non diſplicet.

Quod ſi ſequamur ſententiam probabilem, quæ docet Clericum in ſacris teneri ad continentiam ſeruandam ea mera conſtitutione Eccleſiæ, non vero ex voto caſtitatis annexo ordinibus ſacris, cuius meminit Sanchez l. 7. de impedimentis diſp. 27. num. 9. in hoc euentu, cùm ex mera Eccleſiæ conſtitutione teneantur clerici ad continentiam obtenta diſpenſatione; quidquid ſit de peccato diſpenſantis ſine cauſa & contrahentis matrimonium, quia obligatio ſeruandi caſtitatem validè per eam diſpenſationem fuit ſublata, nullatenus ad caſtitatem tenetur: & ideo poteſt hic petere, & reddere, Sanchez d. diſp. 8. num. 4. fine.

178 Ex quæſtionibus hactenus deciſis patet ſolutio cuiuſdam hyppoteſis, quæ de facto ita ſe habuit: Fœmina nobilis ſimplici continentiæ, & religionis voto ligata à ſummo Pontifice diſpenſationem obtinuit ad contrahendum matrimonium; vt hoc modo componerentur ſimultates inter duas familias: contraxit, vixitque aliquo tempore cum marito, quo mortuo dubitat an ex voto teneatur ſeruare continentiam, & religionem ingredi?

Propoſita quæſtio duplici ex capite habet difficultatem. Primò quia communis eſt ſententia tam Iuriſtarum, quàm Theologorum, quorum meminit Couar. in Epitome 2. par. cap. 6. §. 9. num. 3. & 4. quos etiam refert Soto maior quæſt. 6. de voto exiſtimantium Pontificem in ijs, quæ ſunt iuris naturalis, & diuini, non propriè diſpenſare, ſed tantùm declarare, & interpretari, in ſimili caſu non teneri eum ad voti ſolutionem, Quod ita eſt, ſi ſolum ius naturale ſpectetur quamuis mulier præfata propter maius bonum ſoluta ſit ab obligatione voti, dum maritus viueret; attamen eo mortuo ius naturale exigit vt ſoluat, quod promiſit.

179 Secundò, quamuis admittamus Papam habere poteſtatem propriam diſpenſandi, quod negauimus ſupra in hac diſputatione §. 2. num. 13. & duobus ſequentibus, & §. 8. num. 125. & 126. nihilominùs diſpenſatio eſt ſtricti iuris, & odioſa, vt habetur in cap. 1. & 2. de filij presbyterorum; ideoque extendi non debet, vt notat Hoſtienſis in capit. poſtulaſti, de reſcriptis. Felin. ibidem, & Abbas in cap. at ſi clerici, §. de adult. de iudic. & probatur ex cap. ſi. de poſtul. prælat. vbi diſpenſatio facta cum aliquo, quòd poſſit tranſire ad Archiepiſcopatum ſi, non habet locum in Epiſcopatu: ergo cùm prædicta diſpenſatio fuerit facta ad nubendum cum viro illius familiæ propter inimicitias tollendas, non eſt, quòd extendatur ad aliud matrimonium, maximè cùm diſpenſatio circa ea, quæ ſunt iuris naturalis, non ſit valida, ſi fiat abſque cauſa, vt eſt communis; ideo non debet extendi vltra cauſam. Quare cùm cauſa diſpenſationis ceſſauerit; diſpenſatio quoque ceſſare dicenda eſt.

180 Contraria tamen ſententia, nempe fœminam eſſe omnino liberam ab obligatione voti, neque Religionem ingredi teneri, neque ex voto ſeruari continentiam, ſed poſſe tranſire ad ſecundas nuptias, ex eo probari poteſt, dicendo Papam videlicet propriè, & ſtrictè, poſſe diſpenſare in votis, non ſolùm declarando, ſed etiam relaxando, & tollendo obligationem. Diſpenſatio namque propriè ſumpta communiter definitur, iuris relaxatio, ità Turrecrem. in cap. ſicut quædam 21. diſt. Silueſt. verb. diſpenſ. num. 1. Monald. in ſumm. verb. diſpenſatio. Anton. 1. par. tit. 17. §. 20. & 2. par. tit. 11. cap. 2. §. 9. & alij communiter, qui per diſpenſationem dicunt fieri alicui licitum, quod antea illicitum erat. Vnde ait Turrecrem. dict. cap. ſicut quædam, diſt. 14. num. 3. omne diſpenſabile illicitum eſſe illi, cum quo diſpenſatur: at ſi Papa ſolùm declarando diſpenſaret, eſſet quidem ſuapte natura licitum id, quod diſpenſat. Vnde D. Thomas in 4. diſt. 38. quæſt. 1. art. 4. per diſpenſationem, inquit, deobligari à voti obligatione eum, qui aliàs de iure obligatus erat, quam opinionem fatetur Couar. vbi ſupra eſſe communem Iuriſtarum, & Theologorum aliquorum expreſſè docentium Papam propriè diſpenſare in votis non ſolùm declarando, ſed etiam relaxando: quibus accedit Cano. lib. 3. de locis cap. 4. §. tertia, & in relectione, de pœnitentia, paulo ante finem, habetque hæc ſententia fundamentum in iure tit. de voto, & voti redemptione, vbi frequens vſus eſt verbi diſpenſo.

181 Quin etiam in cap. veniens, qui clerici, vel vouentes contrahere poſſint. Pontifex diſpenſat cum fœmina, quæ ex aliquo timore votum caſtitatis emiſit propter metum fornicationis, vt contrahat matrimonium, ſanè ſi ſolùm ius naturæ attendatur, cùm omnes teneantur vota ſua Deo reddere, & nemo neceſſariò peccet, illa mulier tenebatur votum ſeruare: ergo aliqua fuit ibi relaxatio rigoris iuris ex plenitudine poteſtatis Papæ à Deo commiſſæ. Idem colligitur ex cap. venientis, de voto, & voti redemptione, vbi Papa abſoluit ab obligatione voti Clericum, qui in puerili ætate conſtitutus votum peregrinationis Hieroſolymitanæ fecerat. Nec dicendum eſt non fuiſſe doli capacem, ideòque à Pontifice fuiſſe abſolutum. Nã, vt rectè notat ibidem gloſſa, ſi non fuiſſet doli capax, non fuiſſet iniuncta commutatio voti.

182 Poſſe ergo Papam diſpenſare propriè, ac verè relaxare votum, ſequitur ex vi diſpenſationis, & ex natura illius poſſe fœminam diſpenſatam ad contrahendum, inire matrimonium tamquam à voto omnino deobligatam. Eo, quia Papa diſpenſando cum fœmina non facit, vt illa

iha-

habens votum contrahendo non peccet contra illud, ſed tollit votum, & facit, vt quæ antea erat habens votum, modò illud non habeat poſt diſpensationem, Quo etiam modo, qui cenſent Papam poſse diſpenſare cum Religioſo profeſso, vt ſit coniugatus, explicant dictum Innocentij in cap. cùm ad monaſterium, de ſtatu Monachorum, quòd abdicatio proprietatis, & cuſtodia caſtitatis adeò eſt annexa regulæ monachali, vt contra eam, nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere: inquiunt enim, non poſse Papam diſpenſare, vt Monachus exiſtens Monachus proprium habeat, & vxorem ducat, quod aliàs dicitur in ſenſu compoſito, id eſt, non poſſe diſpenſare cum monacho manente monacho, vt proprium habeat, & vxorem ducat. Secus in ſenſu diuiſo ex rationabili cauſa diſpenſando faciendoque de monacho, non monachum, & extrahendo eum à Religione. Vaſquez diſp. 165. n. 104. Azor. inſt. moral. par. 1. lib. 12. cap. 7. Valentia tom. 3. diſp. 10. quæſt. 4. punct. 2. & Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 397. verſ. neque verò, quia hoc modo diſpenſatus non eſt ampliùs Monachus, ſed omnino manet abſolutus à monachatu, traductuſque ad vitam ciuilem, ita vt ſi vxor moriatur, non teneatur redire ad monachatum, ſed poſſit ſecundas nuptias contrahere, vt in ſpecie volunt Soto Maior quæſt. 9. citata, num. 125. & Angles in floribus, in materia de voto, artic. 81 difficult. 2. dub. 1.

183 Atque ita fœmina de qua eſt quæſtio ſecundùm hanc contrariam ſententiam, cum fuerit diſpenſata verè, ac propriè in voto ſimplici continentiæ, & religionis, mortuo marito non tenetur ex vi voti iam extincti ad continentiam, neque ad religionis ingreſsum, cùm per diſpenſationem vtrumque votum ſit ſublatum, quoniam diſpenſatio ſemel facta canonicè nō ampliùs reuocatur, vt eſt communis regula Doctorum, quam tradit Turrecrem. cap. quod pro remedio 1. quæſt. 7. num. 3. & probat argum. capitis ex tua, de filijs presbyterorum. Archid. eodem cap. pro remedio, Silueſter verbo diſpenſatio. num. 6. ex Federico conſil. 78. & probat ex cap. decet, de regul. iuris in 6. *ibi*, decet conceſsum à Principe beneficium eſse manſurum. Quod autem diſpenſatio beneficij nomine contineatur, docet Alciatus to. 2. part. 1. in rubric. de liberis, & poſthumis.

184 Nec refert quòd aliquis objiciat, vbi ceſsat cauſa, ceſsare diſpenſationem. Nam, vt rectè docet gloſſa regulæ allegatæ, ſi cauſa eſt impulſiua, quamuis illa ceſset, non ceſſat diſpenſatio facta illius reſpectu ſufficit enim, quod re vera daretur, cùm diſpenſatio concedebatur: alioquin dicendum erit eos, qui ob periculum, incontinentiæ impetrant diſpenſationes, cum ad maturiorem ætatem peruenerint, vbi ceſſat eiuſmodi periculum; teneri ad continentiam ſeruandam ratione voti, quod nullatenus eſt dicendum. Quod idem, locum habet in noſtro caſu, maximè cum matrimonium ſit vinculum ſuaptè natura perpetuum, quod Abulenſ. & alij Doctores adeò verum putarunt, vt ſolum matrimonium abſque diſpenſatione contractum, votum omnino tollere exiſtimauerint: quod, etſi falſum ſit, oſtendit tamen ſufficientem eſſe cauſam matrimonium, vt propter illud Pontifex per diſpenſationem omnino tollat votum. Idcirco eo ſublato ipſo iure ſequitur poſſe fœminam tranſire ad ſecundas nuptias, & diſpenſationem, quamuis ſit ſtricti iuris trahi in ea, quæ in conſequentiam veniunt, vt docet idem Alciatus poſt gloſsam capitis, quia in tantum, de præbendis, & ibi Panormit. Hoſtienſ. cap. cum in cunctis, de electione, & alij communiter. Quemadmodum habens votum caſtitatis; ſi obtineat illius diſpenſationem, nulla facta mentione matrimonij, poteſt tamen contrahere, quoniam non habet iam impedimentum. Nec obſtat quod cauſa ceſſauerit, quia non requiritur, vt ſemper perſeueret cauſa motiua.

185 Mihi tamen magis placet in caſu huius fœminæ aſſerere mortuo marito, cum quo contraxit, vt ſimultates, & odia componerentur, & extinguerentur inter vtramque familiam, non poſſe tranſire ad ſecundas nuptias, ſed teneri ſeruare continentiam, & Religionem ingredi, niſi ad eius ingreſſum præ ætate ſeniti ſit inepta, vel propter ſobolem educandam, aut alendam. Ratio eſt, quia hæc diſpenſatio ad contrahendum matrimonium non fuit totalis, nec abſoluta, ſed partialis & limitata: ideo debet intelligi de primis nuptijs, ex cap. 1. §. ille verò, de filijs presbyt. in 6. vbi habetur illegitimum, cum quo diſpenſatur ad beneficium, non poſſe habere, niſi vnicum tantùm, ex eo, quòd diſpenſatio eſt ſtricti iuris, Cùm ergo ſit exorbitans, & odioſa, non continet, niſi primum actum ſubſequentem, extinguiturque eo adimpleto. Item, quia profeſſus diſpenſatus, vt ineat matrimonium, intelligitur de primo. Henriquez lib. 12. de matrim. c. 5. num. 7. in commento, lit. Y. inuat. l. boues, §. hoc ſermone, ff. de verborum ſignificat. vbi decernitur ſermonem prolatum ſimpliciter, intelligi de prima vice, & ex conſequenti, ſi loquitur de nuptijs, intelligi de primis.

186 Eſt enim etiam hæc diſpenſatio partialis quo ad perſonas, quia eſt ad matrimonium ineundum cum perſona certæ familiæ, & ad extinguenda odia, quæ per matrimonium contractum omnino ceſſarunt inter vtramque familiam; ergo ceſſauit diſpenſatio, & ex conſequenti non poteſt iterum nubere. Confirmatur exemplo profeſſi, cum quo diſpenſatum eſt, vt contraheret matrimonium, ne deeſſet ſucceſſor in Regno, qui ſi habeat ſobolem ex primo matrimonio, non poteſt ad aliud facere tranſitum; quia iam non perſeuerat cauſa diſpenſandi. Ita in noſtro caſu cùm odia iam non extant. Sanchez de matrim. lib. 8. diſp. 31. num. 6. & num. 12. ad finem, conferunt exempla multorum Monachorum, qui vrgenti ex cauſa diſpenſati à Summo Pontifice matrimonium contraxerunt, & poſt ſobolem procreatam ad vitam monaſti-

ſticam reuerſi ſunt, inter quos fuit Nicolaus ex monaſterio Sancti Nicolai, Ordinis Sancti Benedicti, qui diſpenſatus ab Alexandro III. contraxit matrimonium cum Anna filia vnica Vitalis Venetorum Ducis ad reparandam gentis ſuæ ſobolem, ex qua ſex filijs maſculis, & tribus filiabus ſuſceptis ipſe voti, & vitæ memor, ad monaſterium ipſum reuerſus eſt. Similiter Ramirus etiam II. Sancij primi Aragoniæ in Hiſpania Regis filius, Monachus à primis annis factus in monaſterio Sancti Pontij de Tomerijs, in territorio Narbonenſi ad Lauri fluminis ripas ſub Frotardo Abbate, deinde deflexu temporis Petro, & Alphonſo fratribus ſuis, Aragoniæ Regibus defunctis ſine filijs, nec filiabus relictis, compulſus eſt ad ſobolem procreandam, & ex vxore Agnete Gulielmi Comitis Pictauienſis ſorore filia Petronilla ſuſcepta, cui Regnum reliquit reliquum vitæ tempus in habitu Monaſtico tranſegit, mortuuſque anno Domini 1147. in Cœnobio S. Petri fuit ſepultus, Prout referunt Marinæus Siculus lib. 8. de Memorabilibus Hiſpaniæ, cap. vlt. Ioannes Vaſæus in Chron. cap. 18.

187 Pro reliquis, qui ex cauſa vrgenti impetrata diſpenſatione à Summo Pontifice poſt profeſſionem matrimonium inierunt, & liberos procrearunt, inuenies Caſimirum, & Cæſarem Diaconum Cardinalem, qui vxorem duxit filiam Ducis Valentiniani Galli, vide & Arnoldum Vion, Belgam, & Monachum Caſinenſem lib. 4. de ligno vitæ, cap. 12. & Azor. p. 1. inſtit. moral. lib. 12. cap. 7. dubio 1. Cenedum ad Decretales collectan. 124. num. 5. Sayrum in claui lib. 6. cap. 11. num. 18. Pinedam in vita D. Ioann. Baptiſtæ, lib. 1. art. 1. c. 6. pag. 84. & in Monarchia Eccleſiaſt. p. 4. lib. 25. cap. 7. §. 1, pag. 34. & Barboſ. de officio & poteſtate Epiſcopi, allegat. 15. num. 24. vbi referunt cum pluribus monachis fuiſſe diſpenſatum, vt relicta Religione, & Epiſcopatu, aut Cardinalatu Regnum ſuſciperent, & vxorem quorum aliqui prole ſuſcepta memores votorum, ac religioſæ vitæ ad monaſterium redierunt.

In quibus gradibus, ſiue in linea recta, ſiue in tranſuerſali prohibitis poſſit Papa diſpenſare?

§. X.

EPITOME.

188 *Matrimonium inter conſanguineos intra quartum gradum eſt irritum iure ſaltem Eccleſiaſtico.*

189 190 *Matrimonium in primo gradu lineæ rectæ eſt irritum iure naturæ, & contra ius naturæ, & indiſpenſabile.*

191 192 *Gradus conſanguinitatis, & affinitatis, Leuit. 18. prohibiti, an hodie prohibeantur.*

Et quot fuerint gradus. ibid.

193 *Gradus in Leuit. prohibiti, hodie non prohibentur, eò quòd olim fuerint prohibiti. ibid.*

194 195 196 *Coniugium inter fratres, & ſorores eſt indiſpenſabile omnino.*

Et qui fuerint fratres, qui vxores duxerunt. ibid.

169 *Matrimonia inter fratres, & filias, & inter fratres, & ſorores, an poſſint cohoneſtari.*

197 & 198 *Infideles ducendo ſorores, ſi conuertantur, an ſint ſeparandi.*

199 *Fratres infideles etiam conuerſi quando non ſint ſeparandi, ſi erant coniugati cum ſororibus.*

200 *Papa an poſſit diſpenſare in impedimentibus dirimentibus iure naturali, & quid de matrim. inter amitam, & conſobrinum, vel patruum, & conſobrinam.*

201 *Papa an poſſit diſpenſare in primo gradu affinitatis inter aſcendentes, & aſcendentes.*

202 203 204 *Affinitas ex matrimonio orta, an interdicat matrimonium in linea recta iure naturæ, & irritet illud.*

205 *Affinitas in primo gradu lineæ tranſuerſæ non irritat matrimonium iure naturæ, vel diuino, & eſt diſpenſabilis.*

206 207 *Matrimonium cum conſobrina patris poteſt diſpenſari, non autem cum nouerca, vel cum nuru.*

Thamar non erat filia Dauidis ex generatione, ſed ex adoptione ibid.

208 *Papa an poſſit decernere, ne quis contrahat cum hæretica.*

209 *Papa non poteſt diſſoluere matrimonium copula conſummatum, ſed ratum duntaxat, & infra.*

210 *Papa, vt Papa, non poteſt ſtatuere infidelibus impedimenta dirimentia matrimonium, ſed, vt Princeps temporalis in terris ſuis.*

211 *Papa ex cauſa poteſt diſpenſare, vt fiat matrimonium inter fidelem, & infidelem.*

212 213 & 214 *Matrimonium inter fidelem, an ſit Sacramentum vndique.*

215 *Matrimonium infidelium, quando fiat Sacramentum poſt conuerſionem, & requiratur nouus conſenſus.*

216 *Infideles coniugati poſt conuerſionem non tenentur renouare conſenſus coram parocho & teſtibus.*

217 *Papa quomodo diſpenſet in radice matrimonij, & quando hoc cognoſcatur.*

218 *Diſpenſatio in radice matrimonij operatur tam in vita contrahentium, quàm poſt mortem eorum ad filiorum legitimationem.*

219 *Papa poteſt legitimare diſpenſando in radice matrimonij in locis ſibi non ſubditis*

222 *Papa non poteſt diſpenſare in radice matrimonij irriti ex defectu conſenſus.*

223 224 225 & 226 *Papa non poteſt diſpenſare in pluralitate vxorum, vt in lege veteri Deus diſpenſauit.*

227 *Infideles contrahentes cum varijs fœminis ſi conuertantur, quam debent ducere ex conuerſis.*

228 *Papa, an poſſit approbare leges ſeculares repudia concedentes.*

229 *Iudæi, & Gentiles peccant mortaliter repudiantes vxores.*

230 *Papa non poteſt ſtatuere, ne error perſonæ* diſ-

diſſolnat matrimoninm, neque inter inſi-deles valet matrimoninm, cnm errore perſonæ.

231 *Error perſonæ iute naturæ, dirimit matrimonium, & cnr.*

232 *Papa ex cauſa iuſta poteſt decernere, vt error qualitatis dirimat matrimoninm.*

233 *Error in gradn coniunctionis, vel impedimento matrimonij vno ſuperiore pro inferiore narrato, qnando vitiat diſpenſationem.*

234 *Error in diſpenſatione, explicato impedimento in ſecundo gradu affinitatis cum non ſint coninncti, niſi in ſecundo gradn conſanguinitatis, diſpenſatio non valet.*

235 *Diſpenſatus ad contrahendum cnm Berta non poteſt contrahere cnm eius ſorore.*

236 *Maioratnm inſtitnendi facnltatem habens in filio, non poteſt inſtituere in nepote, filio filij,*

237. *Pontifex ex cauſa poteſt diſpenſare in ſponſalibus etiam iuratis, ſecus dicendnm de Epiſcopo.*

188 CErti iuris eſt matrimnnium celebratum inter conſanguineos intra quartum gradum incluſiuè tam in linea recta quàm in linea tranſuerſali, ſaltem iure Eccleſiaſtico eſſe omnino irritum, ex cap. non debet, de conſanguinitate. Quæſtionis tamen eſt, an ſit etiam irritum matrimonium, quando contrahitur in aliquo gradu cum conſanguinea, vel conſanguineo in linea recta, vel tranſuerſa iure naturæ? Reſpondeo matrimonium ipſo inre naturæ eſſe irritum in primo gradu conſanguinitatis lineæ rectæ, hoc eſt inter, parentes, & filios. Ratio ob quam ſit irritum, eſt maxima reuerentia, quæ debetur parentibus, cui reuerentiæ repugnat actus matrimonealis ſecum habens quamdam turpitudinem annexam, & irreuerentiam alterius, ad alterum, contrariam reuerentiæ, quæ parentibus debetur, ſecundùm quod habetur Leuitici 18. Quin & Ariſtoteles lib. 2. politic. cap. 2. ob id carpit vxores eſse communes: quia ex eo ſequeretur filios, ſeu filias habere commercium cum parentibus. Quod adeò natura abhorret, vt gentes bene lnmine naturæ eruditæ putauerint connubia inter parentes, & filios eſſe abominanda, cùm ea coniugia pugnent cum lege naturæ ita, vt etiam bruta animantia inſtinctu naturali rapta refugiant cum parentibus commiſceri; vt de camelis, & equis teſtantur Ariſt. lib. 9. de hiſtoria animalium cap. 47. & Plinius lib. 8. naturalis hiſtoriæ cap. 42.

189 Ex dictis ſequitur matrimonium in primo gradu conſanguinitatis lineæ rectæ non ſolùm eſſe inre naturæ irritum, ſed etiam eſſe contra ius naturæ, & ex conſequenti nulla poteſtate humana diſpenſari poſſe, vt inter illos licitè, & validè matrimoninm contrahatur. Et quamuis D.Th. in 4. diſt. 40. quæſt. vnica, art. 3. corp. cum vniuerſa Theologorum familia non exprimat hoc matrimonium eſſe nullum iuræ naturæ, ſed tantùm aſſerat eſſe contra ius naturæ, ex rationibus illorum apparet iure naturæ illud infirmari; quatenus concludunt tale matrimonium non eſse diſpenſabile. Sotus in 4. diſt. 40. qu. vnica art. 3. concluſ. 2. Angles floribus 1. par. de matrim. quæſt. 13. art. 3. difficult. 1. Caiet. 2. 2. quæſt. 154. art. 9. circa ſolutionem ad 3. Henriquez lib. 12. de matrim. cap. 9. num. 3. & Valentia 4. parte diſp. 10. quæſt. 5. punct. 3. vbi de cognationis impedimento §. Quartò quæritur; quibus accedit noſter Bonacina de matrim. quæſt. 3. puncto 5. §. 1. num. 7. & Sanchez lib. 7. diſp. 51. num. 19. Fundamentum eſt, quia aſcendentes non ſunt principium per ſe deſcendentium horum omnium, ſed ſolùm reſpectu filiorum ab ipſis immediatè procedentium; & reſpectu aliorum deſcendentium remotiorum habent rationem principij per accidens dumtaxat; verbi gratia: reſpectu nepotum. Idcirco in primo gradu matrimonium in linea recta aſcendentium, & deſcendentium iure naturæ eſt irritum, cùm nepotes poſſint eſse ſine auo. Proinde ea reuerẽtia per accidens, quæ debetur auis à nepotibus, nõ debetur neceſsariò, & per ſe, ſed per accidens quaſi fundata in ratione principij per accidens; at reſpectu patris eſt reuerentia naturalis, & per ſe. Ex quibus deducitur cum Sanchez ſupra, num. 20. & cum Bonacina ſupra, num. 7. verſ. ſed iuxta, ad finem, matrimonium initum cum conſanguinea, abſque iuſta cauſa in quocumque gradu lineæ rectę illicitum eſſe non tamen eſſe inualidũ iure naturæ vltra primum gradum, quod etiam tradit Perez verb. conſanguinitas, §. 40. fol. 150. contra Reginaldum in praxi lib. 31. n. 140. verſ. aduerte tertiò. Dixi, niſi aliqua cauſa iuſta cohoneſtetur, quia matrimonium ſine illa contractum indecentiam quamdam præ ſe fert in alijs gradibus vltra primum. Non tamen ſufficientem ad irritandum illud iure naturæ. Victoria relect. de matrimonio 2. par. ſecundæ partis, num. 6. & Petrus de Ledeſma de matrim. qu. 54. art. 3. difficult. 2. concl. vnica.

190 Porrò quamuis hæc prohibitio iure naturali attento in ſolo primo gradu aſcendentium, & deſcendentium interdicat matrimonium, vt eodem iure ſit irritum ſecundùm Sotum in 4. diſt. 40. quæſt. vnica art. 3. col. antepen. verſ. vtraque verò opinio, & diſt. 41. quæſt. vnica art. 3. col. antepenult. verſ. faciamus, & Valentiam 4. diſp. 10. quæſt. 5. punct. 3. vbi de impedimento cognationis, verſ. verùm in hac re; prohibitio iuris naturalis protrahitur in hac linea recta vſque ad ſecundum gradum dumtaxat, docentque matrimonia inita inter parentes, & filios, & inter auos, & nepotes eſſe irrita eodem iure naturali, & vltra non protendi. Palarios tamen in 4. diſt. 40. diſp. vnica col. 22. fol. 925. tenet eſſe probabile, iure naturæ eſſe irrita huiuſmodi coniugia inter aſcendentes vſque ad 4. gradum. Fauet Henriquez lib. 12. de matrim. cap. 9. num. 3. dicens videri probabile eſſe in 4. gradu. & non vlteriùs ea matrimonia irrita iure naturæ, addens cap. 1. num. 2. fortè ius naturę irritare in ſecundo, & tertio gradu.

Nihilominus ne diſcedas à ſententia docente vlera primum gradum non prohiberi nuptias iure naturali irritanti, quamuis aliquo modo ſint contra ius naturæ, quoties non eſt aliqua cauſa iuſta cohoneſtana Caiet. 2. 2. quæſt. 154. art. 9. circa ſolutionem ad 3. & cap. 18. in Leuiticum, ad finem, Armilla verb. diſpeuſare, num. 9. & 10. Loazes de matrim. Regis Augliæ, dub. 1. in ſolutione ad primum fundamentum partis negantis à num. 1. vſque ad 19. Veracruz 1. par. ſpeculi, art. 42. concluſ. 1. & clatius concluſ. vlt. & 2. par. art. 25. Roffenſis de matrimonio Regis Augliæ, fol. 3. & Sà verb. matrim. vbi de impediment. dirimentibus, num. 4. verſ. eum parentibus.

191 Quid dicendum de gradibus conſanguinitatis, & affiuitatis, qui Leuit. 18. prohibentur lege diuina, nunquid hodie eodem iure prohibiti cenſentur? Reſpondeo hac de re duplicem eſſe ſententiam. Prima docuit non omnes eos gradus iure naturali prohiberi: ideo ex diſpenſatione ſummi Pontificis fieri poterat, vt inter illos darentur coniugia valida, eſto ſe in illis gradibus attingerent. Secunda autem affirmabat omnes prædictos perſonarum gradus, ita eſſe iure diuino vetitos, vt etiam nunc hiſce temporibus vigeat idem interdictum, & eadem prohibitio, quare ſicut tunc Papa non poterat diſpenſare ad contrahendum in huiuſmodi gradibus; ſic etiam nunc non poteſt. Cæterum, poſt Concilium Tridentinum definitum eſt ita ſeſs. 24. Canon. 3. de Sacramento Matrimonij, his verbis; Si quis dixerit, eos tantùm conſanguinitatis, & affinitatis gradus, qui in Leuitico exprimuntur, poſſe impedire matrimonium contrahendum, & dirimere contractum, nec poſſe Eccleſiam in nonnullis eorum diſpenſare, aut conſtituere, vt plures impediant, & dirimant, Anathema ſit.

192 Ex quo conſtat vtramque ſententiam habuiſſe rationem ante Concilium Tridentinum, non verò poſt illud: vt verò cognoſcatur in quibus gradibus, Leuit. 18. expreſſis, poſſit Pontifex diſpenſare, vt matrimonia ineantur; oportet ſcire, quot ſint gradus conſanguinitatis, & affinitatis prohibiti Leuit. 18. lege diuina? Reſpondeo duodecim, vel tredecim perſonarum gradus ibi contineri, in quibus matrimonia iniri à Deo prohibebantur, Primus inter patrem, & filiam, & inter matrem, & filium. Secundus inter vxorem patris, & filium, Tertius inter ſororem, ſiue ex patre, ſiue ex matre, quæ procreata eſt ex patre tuo, ex alia vxore, vel ex matre tua, ex alio marito. Quartus, prohibitum erat matrimonium cum nepte ex filia, vel filio, aut nepote ex filio, vel filia. Quintus cum filia nouercæ, hoc eſt, cum filia vxoris patris. Sextus, prohibitum erat matrimonium cum amita, hoc eſt, cum ſorore patris; Similiter cum ſorore matris, quæ vocatur matertera. Octauus gradus prohibitus, erat cum vxore patrui, ſiue relicta ſiue repudiata à patruo, dum viuebat. Nonus cum nuru, ſiue à filio repudiata in vita, ſiue poſt mortem à filio relicta. Decimus cum vxore fratris, ſiue frater eam repudiaſſet, ſiue reliquiſſet cum filijs poſt mortem eius. Vndecimus cum filia vxoris vulgò enteada, Latinè priuigna. Duodecimus, qui prohibebatur, erat cum nepte ex filio, vel ex filia vxoris propriæ. Decimus tertius cum ſorore vxoris, ſiue vir illam repudiaſſet, ſiue reliquiſſet cum filijs poſt obitum.

193 His poſitis certum eſt gradus illos non obligare hodiè in lege Euangelica, eo quod prohibiti ſiut in lege veteri. Quin etiam hæreticum eſſet aſſerere gradus hos ideo nunc eſſe prohibitos, quia in Leuit. fuerint interdicti, vt notat Sotus in 4. diſt. 40. quæſt. vnica art. 3. col. 4. verſ. igitur Doctores, & Victoria in relect. de matrimon. ſecundæ partis, num. 3. quoniam veterem legem expiraſſe, de fide eſt. Item, quia nullus ex illis gradibus hodie iure diuino eſt interdictus, niſi aliàs ſit interdictus iure naturæ. Atque ita tenendum eſt poſſe in omnibus hodie à ſummo Pontifice diſpenſari, exceptis illis, qui matrimonia reddunt irrita, attento iure naturæ. Quod definiuit Concilium Trid. ſeſs. 24. de matrim. d. canon. 3. ibi. Si quis dixerit non poſſe Eccleſiam in nonnullis illorum diſpenſare, Anathema ſit. Sanchez de matrim. lib. 7. diſp. 52. num. 3. & duobus ſequentibus, & lib. 8. diſp. 6. num. 11. Rebell. lib. 3. de matrim. qu. 15. num. 8. verſ. 5. notandum, & num. 11. & Gutier. tract. de matrimon. cap. 98. num. 19.

194 Quid ergo dicendum de coniugio inter fratrem, & ſororem? Reſpondeo ex communi Theologorum, & iuris Pontificij Interpretum areſto, talia coniugia lege naturali eſſe interdicta, neque Eccleſiam, vel Pontificem in eiuſmodi nuptijs poſſe diſpenſare. Ratio, quia inter fratrem, & ſororem eſt maximus pudor naturalis, cui actus coniugalis maximè aduerſatur. Item quia gentes benè inſtitutæ abhorrent has nuptias, neque ſummus Pontifex vnquam voluit cum fratre, & ſorore diſpenſare, quod eſt argumentum, illum minimè poſſe, taleque matrimonium eſſe inualidum non ſolùm iure naturæ, ſed etiam iure Eccleſiaſtico, Gutier. de matr. Quin immo coniugium inter fratres, & ſorores nedum eſſe interdictum, ſed etiam irritum iure naturæ, probatur ex Innocentio III. in cap. gaudemus, de diuort. dicente infideles conuerſos ad fidem non eſſe ſeparandos à coniugio contracto tempore infidelitatis in ſecundo, & alijs vlterioribus gradibus conſanguinitatis; ex eo, quia legibus Eccleſiæ non tenentur. Ex qua deciſione colligitur quaſi à contrario ſenſu apertiſſimè in primo gradu lineæ tranſuerſæ coniunctos eſſe ſeparandos. Confert authoritas D. Auguſtini lib. 15. de ciuit. Dei, cap. 16. & lib. 22. contra Fauſt. cap. 35. exiſtimantis inter fratres, & ſorores coniugia non eſſe licita, niſi in ſolo Mundi principio, cogente ad id generis humani propagandi natura ipſa, ac neceſſitate. Idcirco tale matrimonium in primo gradu æquali lineæ tranſuerſæ, hoc eſt, inter fra-

trem

trem, & ſororem eſſe inualidum iure naturæ, tradit Sotus in 4. diſtinct. 40. quæſt. vnica, art. 4. coi. 3. concluſ. 1. Caſtro lib. 3. de iuſta hæreticorum punit. cap. 7. coi. 11. Henriq. iib. 32. de matrim. cap. 9. num. 4. Toletus lib. 7. Summæ, cap. 7. num. 2. Sanchez lib. 7. diſp. 52. num. 12. verſ. & ideò huius ſententiæ, Bonacina de matr. quæſt. 3. puncto 5. §. 1. num. 12. verſ. reſpondeo, & Azor. inſt. moral. p. 2. iib. 5. cap. 3. verſ. ſecundò quæſtio eſt.

195 Quare non ſunt admittendi, qui cenſent inter fratres, & ſorores ex Papæ diſpenſatione poſſe matrimouium initi, quia is gradus non eſt interdictus naturali, & diuino iure, quales ſunt, Thomas Argentinas in 4. diſt. 4. quæſt. 1. art. 4. Caier. teſte Soto in 4. diſtinct. 40. quæſt. 1. art. 2. Nec obſtat exemplum Abrahami viri ſanctiſſimi dicentis Geneſ. 20. Saram eſſe ſororem ſuam, filiam patris ſui, & non filiam matris ſuæ. His verbis: *verè ſoror mea eſt, filia patris mei, & non filia matris meæ*, quod quamuis id aſſerant D. Hieron. quæſt. Hebraic. in Geneſ. & Caiet. in verba Geneſ. proximè citata. Nihilominus verius eſt Saram, non fuiſſe veram Abrahæ ſororem, ſed eſſe filiam Aram fratris Abrahæ, & neptem Thare patris Abrahæ, vt teſtatur D. Auguſt. lib. 16. de ciuitate Dei, cap. 12. & 19. & quæſt. in Geneſim, quæſt. 26. D. Thom. 2. 2. quæſt. 110. art. 3. ad 3. Lyra. in verba Geneſ. 20 *verè ſoror mea eſt*, & ibi Abul. & cap. 11. quæſt. 22. & Leuitici 18. quæſt. 5. & ex noſtris Pereira tom. 2. in Geneſ. lib. 16. diſp. 14. à nu. 314. & Bellarm. lib. 1. de matrim. cap. 28. iu ſolut. ad 2. Azor. d. p. 2. iib. 5. cap. 3. verſ. tertiò quæritur, & ante 2. quæſtio eſt, fol. 534. & duobus ſequentibus, verſ. argumenta verò oppoſitæ ſententiæ, quorum auctoritate, hæc ſententia verior eſſe apparet.

196 Quòd ſi vrgeas dixiſſe Silueſtrum ſequutum Angelum in verb. Papa, quæſt. 17. ex Dino Antonino 3. p. tit. 1. cap. 11. Martinum V. diſpenſaſſe cum fratre, & ſorore, vt matrimonio copularentur? reſponde Antoninum nõ id teſtari, ſed tantùm referre Papam diſpenſaſſe, vt quidam duceret in matrimonium illam, cuius ſororem germanam occultè carnaliter cognouerat. Quin immò Comes Armeniacus adulterinam diſpenſationem oſtendens, ſororem duxit, veramque nullo modo potuit impetrare; quam rem Rex admiratus ad Pontificem literas miſit, depreheuſumque eſt inſcio Summo Pontifice omnino literas diſpenſationis falsò fuiſſe ſcriptas, & ſigillo munitas. Ita Æmilius in vita Ludouici vndecimi Regis Francorum, cuius criminis luit pœnas; & Comiti Armeniaco, ſeu Areminiaco ſororem, quam perditiſſimè amabat, dimittere nolenti Rex bella mouit, ſuperatumque bonis, ac patrimonio ſpoliauit. hinc deducitur falſum eſſe, mendacium, & matrimonium æqualiter eſſe malum intrinſecè, quando contrahitur in primo gradu, tàm in linea recta, quàm in linea tranſuerſa æquali; quia mendacium ita eſt malum intrinſecè, vt nullo modo poſſit cohoneſtari: at verò matrimonia patris cum filia, vel matris cum filio, & inter fratrem, & ſororem poſſunt cohoneſtari in caſu extremæ indigentiæ ad conſeruandam ſpeciem humanam. Petrus de Ledeſm. de matr. quæſt. 51. art. 3. Bonacin. §. 1. & alij, de matr. quæſt. 3. punct. 5. nu. 12. verſ. reſpondeo falſum eſſe matrimonium patris cum filia, vel matris cum filio ita eſſe intrinſecè malum, ſicut mendacium, quia mendacium cohoneſtari non poteſt.

197 Quid dicendum de infidelibus matrimonio coniunctis in primo gradu conſanguinitatis lineæ tranſuerſæ, quales ſunt fratres, ſi ad fidem conuertantur? reſpondeo ſeparandos eſſe, ex eo quòd inter illos matrimonium iure naturæ eſt irritum. Sot. in 4. diſt. 40. quæſt. vnica, art. 4. in ſolut. ad 1. Caiet. diſt. 41. quæſt. vnica, art. 3. col. penult. verſ. facimus, & Toletus lib. 7. Summæ, cap. 7. num. 2. Mihi tamen ex ſententia, quæ docet ita iure naturæ matrimonium prohibitum eſſe, vt eodem iure attento irritum ſit in illo gradu lineæ tranſuerſæ, ac proinde attento ſolo iure naturæ validum eſſe matrimonium inter fratres, & ſorores, valde placet eſſe probabile. Similia matrimonia ſola lege Eccleſiaſtica irritari, quoniam dum infideles erat non ſuberant eidem; atque ita non debere ſeparari, niſi ſint irrita eadem matrimonia inter fratres, & ſorores ex alio capite, nimirum, ſi conſuetudine legitima, aut lege aliqua particulari eſſent irrita. Probatur, quia Romanis olim lege ſpeciali connubium inter fratres, & ſorores licebat, vt auctor eſt D. Greg. reſponſione 6. ad Auguſtinum Angliæ Epiſcop. & refertur cap. quædam lex 33. q. 3. Proinde iu hanc partem expreſſè aiunt Veracruz 2. p. ſpeculi, art. 22. concl. 2. & art. 25. pag. antepenult. §. ex omnibus iſtis, Vega 2. tom. Summæ, cap. 34. caſu 127. ad finem, dicentes valde probabile hoc matrimonium ſola lege Eccleſiaſtica irritari, cui infideles dum contraxerunt, non ſubiacebant, & ideò attenta hac probabilitate non eſſe ſeparandos, dum ad fidem conuertuntur.

198 Suffragatur 2. Regum 13. Thamar filia Dauid dicens fratri ſuo Ammon, *Noli me frater comprimere, noli facere ſtultitiam hanc, quin potiùs loquere ad Regem, & non negabit me tibi*. Ergo lumen naturale non docet hoc connubium eſſe interdictum inter fratrem, & ſororem, ſiquidem in primordio Mundi naſcentis fratres, & ſorores matrimonia contraxerunt. Quare non eſt dicendum eos ſtatim ius naturæ violare: quòd ſi eſſet contra ius naturæ, Deus aliter rem inſtitueret, ne ius naturæ infringeretur, fauet D. Thom. 2. 2. quæſt. 154. art. 9. in ſolutione ad 3. his verbis, ibi: in commixtione perſonarum coniunctarum aliquid eſt, quod eſt ſecundum ſe indecens, & repugnans naturali rationi: ſicut quod cõmixtio fiat inter parentes, & filios, quorum eſt per ſe, & immediata cognatio. Nam filij naturaliter honorem debent parentibus, & infra in eodem loco pergit hoc modo, ibi; Aliæ verò perſonæ, quæ non coniunguntur ſecundum ſe ipſas, ſed per ordinem ad parentes, non habent ita ex ſe ipſis indecentiam. Sed variatur circa hoc decentia, vel indecentia ſecundùm

conſuetudinem,& legem humanam. Iuuat Caiet.in eadem quæſt.& articulo ad finem, dum ait Papam poſse diſpenſare cum omnibus perſonis coniunctis, niſi cum matre, & patre,vt matrimonium contrahant,quod D.Thomas inſinuat in litera dicendo,quòd commixtio fratrum, & ſororum non natura, ſed religione prohibente,facta eſt damnabilis: ſic Caiet. ibi ex D. Thom. qui etiam in 4. diſt. 40. quæſt. vnica, art. 3. excitat quæſtionem de gradibus conſanguinitatis interdictis lege naturali, & in ſolutione quæſtionis non refert niſi parentes, & filios, quam etiam partem tamquam veram docet idem Caietan. in cap. 18. Leuitici, ad finem, Lippoman. in Geneſ. cap. 20. in ea verba, *verè ſoror mea eſt*, Victoria in relectione, de matrim. 2.p.partis ſecundæ, num. 6. dict.2. dicens forſan ita eſse, Anton. Cucch. lib. 5. inſtit. maior. tit. 1. num. 11. ait fortè hanc eſse veriorem. Henriq. tamen lib. 12. de matrim. cap. 9. num. 4. vult eſse probabilem.

199 Ex quibus deducitur fratres infideles matrimonio copulatos ad fidem poſtea conuerſos non eſse moleſtandos, nec cogendos ad ſeparandum matrimonium, ſi id moleſtè ferant. Confert Darius Perſarum Rex vltimus, ab Alexandro ſuperatus, qui teſte Iuſtino lib. 11. ſororem ſuam duxit, & ante eum Ægyptij teſte Diodoro lib. 1. legem tulere, qua ſororem à fratre ducendam vxorem ſancitum eſt. Nec eſt omittendum quod Plat. lib. 5. de Repub. ius fecerit omnes ſibi matrimonio iungere, præterquam patres, filios, & filiorum filios. Quin ipſe lib. 11. de legib. iubet connubium iungi inter eos, qui ſanguine proximi ſunt: quibus omnibus probatur non eſse inuſitatum, ac neſas matrimonium inter fratres, & ſorores, immò validum attento ſolo iure naturæ, eſse valde probabile; vt ex multis refert Sanchez lib. 7. diſp. 52. nu. 10. & 13. vide Azor. 2. p. inſtit. moral. lib. 5. cap. 3. verſ. argumenta verò.

200 Quamobrem placet aſserere non poſse Papam diſpenſare in impedimentis dirimentibus matrimonium iure naturali, quia non conſtat habere hanc facultatem. & colligitur ex cap. literas, §. ſanè, in fine, de reſtitut. ſpoliatorum, Gutier. de matrimon. cap. 122. Petrus Ledeſma quæſt. 55. art. 6. Sanchez lib. 8. diſp. 6. num. 10. Bonacina de matrimon. quæſt. 3. puncto 15. nu. 1. & 2. vnde in impedimentis dirimentibus ſolùm iure humano poteſt diſpenſare, ex iuſta tamen cauſa, quamuis alioquin validè diſpenſet.

Quæſtionis tamen eſt, an Papa, vel Eccleſia diſpenſare poſſit ad ineundum matrimonium inter amitam, vel materteram, & conſobrinum, aut inter patruum, vel auunculum, & conſobrinam? Reſpondeo gloſsam in cap. literas, de reſt. ſpol. negare; quia, inquit, hos gradus Leuit. 18. interdixit. Conſonat Ambroſ. lib. 9. epiſt. 66. quæ eſt ad Paternum, inſinuans hoc connubium patrui cum conſobrina naturali iure eſse reprobatum. Contrarium tamen eſt dicendum, puta patruum, vel auunculum poſse ex diſpenſatione Pontificia matrimonium contrahere cum conſobrina, & amitam, vel materteram, cum conſobrino, Azor. ſupra d. cap. 3. verſ. 3. quæritur, pag 535. Sà verb. impedimenta matrimonij, nu. 4. Sotus in 4. diſt. 40. quæſt. 1. art. 4. & aliquis quos ſequitur referens Bonacina dict. quæſt. 3. punct. 5. §. 1. num. 13. patet exemplo in lege ſcripta Leuitici 18. vbi expreſsè tantùm interdictum erat, vt amita, vel matertera non nuberet conſobrino, non autem, vel patruus, vel auunculus contraheret cum conſobrina: attamen par eſt in vtroque ius; idcirco hæc prohibitio non eſt iuris naturalis, ſed iuris diuini duntaxat ad tempus conſtituti populo Iſraelitico in lege illa antiqua, conducit Innocentius in cap. gaudemus, de diuortijs, dicens infideles contrahentes in ſecundo gradu, ſi ad fidem migrent noſtram, non eſse ſeparandos. Confirmatur ex vſu quotidiano, quia Romanus Pontifex ſolet diſpenſare, vt patruus, vel auunculus ducat vxorem conſobrinam, hoc eſt, filiam fratris ſui, vel ſororis ſuæ, vt ſæpè in hoc Regno Luſitaniæ viſum eſt, quam partem docent Azor. 2. p. lib. 5. cap. 3. §. tertiò quæritur, & Bonacina quæſt. 2. punct. 5. num. 13. §. 1.

201 Ambigi poteſt de primo gradu affinitatis inter aſcendentes, & deſcendentes, an ita ſit naturali iure interdictus, vt nulla ratione poſset validè contrahi matrimonium etiam intercedente Pontificia authoritate? Reſpondeo affinitatem dirimere matrimonium iure naturæ initum cum affine in primo gradu lineæ rectæ, quando proficiſcitur ex matrimonio. Ex eo, quia vniuerſim gentes omnes huiuſmodi matrimonia videntur refugere, ita Vaſquez 3. p. quæſt. 91. art. 1. dub. 4. num. 12. Petrus Ledeſma quæſt. 55. ar. 6. Valent. tom. 4. diſp. 10. quæſt. 5. punct. 2. Coninch. diſp. 31. dub. 4. num. 53. & ante illos Sot. in 4. diſt. 41. art. 3. Cuuarr. 2. p. cap. 6. §. 10. num. 6. Ludouic. Lopez 2. p. inſtructorij, vbi de matrim. cap. fol. 1148. verſ. igitur pro deciſione. Catharin. in Caiet. lib. 5. cap. de matrim. fol. 493. Nauarr. lib. 4. conſil. in ſecunda edit. tit. de ſponſal. conſil. 14. num. 8. ad finem.

Quæ pars ſecundùm aliquos tradit in ea linea recta affinitatem ex matrimonio conſurgentem dirimere iure naturæ matrimonium in quocumque gradu in infinitum inter aſcendentes, & deſcendentes, quia omnes aſcendentes habent rationem principij iure naturali, & ſubinde rationem ſuperioris, & eadem reuerentia debetur affinibus, & conſanguineis: idcirco eodem modo ab vtriſque abſtinendum eſt. Sic Ioannes Andreas in arbore affinitatis, & ibi Præpoſ. num. 10. & 26. Lambert. de iure patron. lib. 2. part. 1. quæſt. 9. art. 18. nu. 10. Ant. Cucch. lib. 5. inſtit. maiorum, tit. 12. num. 239. Silueſt. verb. matrim. 8. quæſt. 15. dicto 6. Gregorius Lopez l. 5. in fine, tit. 6. part. 4. & Philiarc. de officio Sacerdotis, tom. 1. p. 2. lib. 2. cap. 12. verſ. conſanguinit.

202 Nihilominus magis placet ſententia dicentium affinitatem conſurgentem ex matrimonio in nullo gradu lineæ rectæ ita interdicere matrimonium iure naturæ, vt illud irritet: ideò illud eſſe validum, in

quo-

quocumque gradu, iure eccleſiaſtico minimè attento. Probatur, quia tale matrimonium poteſt ordinari ad propagationem, & ad remedium concupiſcentiæ, & mutuum obſequium in rebus honeſtis coniugum, neque debitus coniunctionis ordo infringitur in eo connubio, quamuis matrimonium contrahatur in primo gradu lineæ rectæ, puta inter vitricum, & priuignam, vel inter nouercam, & priuignum: quæ violatio accidit in matrimonio in primo gradu lineæ rectæ inter conſanguineos, vt inter parentes, & filios, in quibus datur, & accipitur naturale eſſe per naturalem generationem: ſecus in matrimonio in primo gradu lineæ tranſuerſæ inter affines inito. Nam attento iure naturæ eſt validum, nimirum cum vxore fratris, atque itá certum eſt nullum gradum affinitatis in linea tranſuerſa, ita eſſe interdictum iure naturæ, vt eo attento infirmet matrimonium, eſto aliquam indecentiam ſecum afferat, niſi ex aliquo capite cohoneſtetur, ac proindè ſecluſo iure Eccleſiaſtico non eſt dubium eſſe validum in quocumque gradu lineæ rectæ inter affines ex matrimonio tales: necnon in primò gradu lineæ tranſuerſæ, vt cum vxore fratris. Bonacina d. quæſt. 3. punct. 12. num. 5. & 9.

203 Prior pars huius aſſerti definientis affinitatem ex matrimonio natam in nullo gradu lineæ rectæ eſſe irritum, eſt D. Thom. 2. 2. quæſt. 154. art. 9. in ſolut. ad 3. Caiet. bi. circa ſolut. ad 3. Henriquez lib. 12. de matrim. cap. 1. num. 2. & cap. 9. num. 5. Sà in Summa, verb. matrim. vbi de impedimentis dirimentibus, num. 4. verſ. cum parentibus, Loazes de matrim. Regis Angliæ, dub. 2. in ſolut. ad 2. fundamentum partis negantis, à num. 1. ad 19. & num. 20. Poſterior autem pars, quæ ait in nullo etiam gradu affinitatis lineæ tranſuerſæ matrimonium eſſe prohibitum ita iure naturæ, vt eo conſiderato fiat irritum, aſſeritur ab eiſdem Doctoribus modò relatis: quibus accedunt Caiet. tom. 3. opuſc. tract. 13. de coniugio cum relicta fratris, ad Regem Angliæ, & tract. 14. de eodem coniugio ad Clement. ſeptimum. Sot. in 4. diſt. 41. qu. vnica, art. 3. concluſ. 2. Valent. 4. par. diſp. 10. quæſt. 5. punct. 3. vbi de impedi. cognationis, verſ. in alijs autem gradibus, & Bellarm. lib. 1. de matrim. c. 28. in principio, & infrà notabili 2. Confirmatur ex ſacra pagina Geneſ. 29. vbi de Iacobo qui duxit Liam, & Rachelem ſorores, & Deuteronomij 72. vbi lex precipiebat, vt frater contraheret cum vxore fratris ſui ſine liberis decedẽtis. Non tamen licitum erat fratri ducere vxorem fratris viuentis, vt fecit contra omne ius Herodes viuente fratre Philippo, qui filios ex propria vxore genuerat, & cùm eſſet Herodes filius Iudæi, tenebatur lege Moyſis, quæ nondum eo tempore expirauerat, ſed vſque ad mortem Chriſti Domini perſeuerauit, & ſimilia connubia viuente marito, eòque repugnante prohibebat, & ob eam rem ipſe reprehenſus fuit à Ioanne Baptiſta, quòd fratris ſui adhuc viuentis haberet vxorem. Ità locum Matthæi, & Marci Eccleſia intelligit in officio eiuſdem Sancti, quod dicitur die Decollationi ſacro, Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 5. cap. 4. quæſt. 4. verſ. ad ſecundum reſpondeo. Sanchez ſuprà, diſp. 6. num. 8. Bonacin. d. quæſt. 3. punct. 12.

204 Si autem malueris adhærere ſententiæ aſſerenti in primo gradu affinitatis lineæ rectæ interdictum, ac irritum eſſe matrimonium iure naturæ, vt inter ſocerum, & nurum, ſocrum, & generum, nouercam, & priuignum, conſequenter teneris dicere in eo gradu infideles coniunctos ſi ad fidem redeant, ſeparandos eſſe, quod tradit Sot. 4. diſt. 41. quæſt. vnica, art. 3. col. vlt. verſ. At verò; ſecus dicendum, ſi ſequaris affinitatem ex matrimonio ſurgentem in nullo gradu lineæ rectæ interdicere matrimonium iure naturæ, itaut illud dirimat. Secundùm quam infideles matrimonio copulati, ſi baptizentur, non ſunt ſeparandi, niſi per leges infidelium matrimonia dirimantur ex ratione ſupra reddita, quia ea matrimonia non ſunt irrita iure naturæ, ſed ſolo iure Eccleſiaſtico, cui infideles non erant ſubditi. Henriquez lib. 12. de matrim. cap. 9. num. 5. & Veracruz 2. p. ſpeculi, art. 25. col. antepenult. verſ. ex omnibus iſtis.

205 Quid de affinitate in primo gradu lineæ tranſuerſæ? Reſpondeo, vt iam dictum eſt, illam non irritare matrimonium iure naturæ, vel diuino: & ex conſequenti interueniente Pontificia diſpenſatione poſſe vxorem defuncto viro nubere fratri viri ſui mortui, & virum demortua prima vxore poſſe ducere ſororem illius, vt diſpenſauit Iulius Secundus cum Catharina, vt nuberet Henrico fratri ſui primi mariti demortui, & Alexander Sextus conceſſit Emmanueli Regi Portugalliæ, vt ſecundam vxorem duceret ſororem prioris, quæ ambæ erant filiæ Regum Catholicorum Hiſpaniæ Ferdinandi, & Eliſabethæ, Azor. vbi proximè, §. 4. quæſt. eſt verſ. tertiò. Bonacin. ſuprà verſ. dixi in primò, & Sanchez d. diſp. 66. num. 7.

206 Ex his ſequitur validum eſſe matrimonium iure naturæ initum cum concubina patris, etiam ſi hoc matrimonium illicitè fiat ob naturalem quamdam indecentiam, & turpitudinem, prout benè notat Pet. Ledeſma quæſt. 55. art. 6. concluſ. 3. Reb. lib. 3. de matrim. quæſt. 15. num. 9. Perez. de affinitate, quos referens ſequitur Bonacina d. quæſt. 3. num. 6. & 7. verſ. Dixi quando affinitas. Sed contrà Sotus in 4. diſt. 41. quæſt. 1. art. 3. verſ. Quæritur ergo, dicens in matrimonium priuigni cum nouerca, vel nurus cum ſocero, non cadere diſpenſationem, teſte Paulo 1. Corinth. 5. dicente ibi. *Omnino auditur inter vos fornicatio, qualis nec inter gentes, itaut vxorem patris ſui aliquis habeat*. Item. quia nunquam legitur Eccleſiam diſpenſaſſe, nec Papam in tali gradu, vt contraheretur matrimonium.

207 Nec refert aſſerere apud Perſas, teſte Auguſtino lib. 3. quæſtionum in Leuit. qu. 6. eſſe in vſu, vt mortuo parte filius nuberet nouercæ: nec quod ait Plutarchus in vita Demetrij de Seleuco, tradidiſſe Strat-

toni

toni filio ſuo illam, quam duxerat vxorem. Multò minùs facit ad rem, quòd Adonias filius Dauidis petierit in vxorem Abiſag Sunamitidem patris ſui vxorem. Quia ad hæc reſpondetur Perſas eſſe, & fuiſſe ſpurciſſimos, eoſque, vt tales arguiſſe Chryſoſtomum homil. 26. de Pentecoſte, Seleucumque ius naturæ turpiter violaſſe. Necnon Adoniam quid peteret fuiſſe aſſecutum; ideò repulſam fuiſſe paſſum. Multò minus facit ad rem argumentum ex Thamar depromptum, dicente ad Ammon, loquere ad Regem, & non negabit me tibi: quia perturbata ſtultitia fratris, & rei atrocitate locuta fuit, vt eo modo euaderet è periculo, in quo erat: ſeù, vt alijs placet, Thamar non erat filia Dauidis, ſed ſoror Abſalon genita ex matre illius ex alio viro, aut fortaſſis Dauidis filia ex adoptione, non ex generatione, quare hæc exempla non vrgent. Azor. inſtit. moral. par. 3. lib. 5. cap. 3. §. Argumenta verò oppoſita ſententiæ.

Dicendum nihilominùs poſſe Papam diſpenſare cum filio, vt ducat vxorem concubinam patris ſui, quia nulla ſufficienti ratione probari poteſt hanc affinitatem dirimere matrimonium iure naturæ; cuius doctrinæ non leue eſt robur, conceſſiſſe ſcilicet Pium Quintum Cardinali noſtro Henrico facultatem diſpenſandi in affinitate proueniente ex fornicaria copula occulta in quocumque gradu. Non diffiteor tamen ob quandam naturalem indecentiam hoc matrimonium eſſe illicitum iure naturali, niſi cohoneſtetur ex cauſa iuſta. Rebell. vbi ſupra num. 9. Bonacina, & alij loco ſupra allegato.

Ad argumenta ergo ex D. Paulo deſumpta reſponde procedere, quoad vxorem patris, ibi: *itaut vxorem patris ſui quis habeat*, referturque dictum Pauli ad inceſtum ſimul, & adulterium, itaut viuente patre intelligatur, vt ibi notat Caiet. vxorem dixiſſe Paulum, non relictam patris, & ex conſequenti non concubinam. Couar. 2. par. cap. 6. §. 7. nu. 3. vide, & §. 10. à num. 6. ad 10. Azor. ſuprà, §. Quinta quæſtio eſt.

208 Quæri poteſt an Papa poſſit præcipere, ne quis contrahere poſſit matrimonium cum hæretica? Reſpondeo poſſe irritando matrimonium, ſi fortè poſt præceptum contraheret, ſecundùm verum ſenſum capitis cane, & capitis non oportet 28. qu. 1. niſi tot concurrant circumſtantiæ iuſtæ, quæ tale decretum faciant iniuſtum. Ità Nauar. conſil. lib. 4. tit. de matrimonio contracto contra interdictum Eccleſiæ, conſ. 8. num. 1. in 2. editione; præcepto autem ſecluſo contrahere cum hæreticis non licet catholico, ſed contractum tenet. idem Nauar. in manu. cap. 22. num. 4. licèt contrahendo peccet iuxta gloſſam receptam in cap. non oportet 28. quæſt. 1. & ſecundùm D. Thomam in 4. diſt. 59. Idem dicitur ſi contrahatur cum ſchiſmatica. Idem Nauarr. conſ. lib. 1. tit. de conſtit. conſil. 1. num. 63.

209 Dubium tamen eſt, an poſſit Papa diſſoluere matrimonium conſummatum ab infidelibus? Pars negans, ex eo probatur, quia Papa non debet præiudicare tertio ſine ipſius conſenſu. leg. 2. §. Si quis à principio, ff. ne quid in loco publico fiat, cap. ſuper eo, de officio delegati, regul. Cancell. de non tollendo iure quæſito. Item, quia licèt Papa poſſit diſpenſare in matrimonio per verba de præſenti contracto, & nondum conſummato ex iuſta cauſa, vt de Martino Quinto, & Eugenio Quarto refert diſpenſaſſe D. Antoninus 3. par. tit. 1. cap. 21. §. 3. ad finem, & Nauar. in Summa, cap. 22. num. 21. vbi refert a Paulo III. & Pio IV. ter, vel quater ad petitiones de ſuo factas conſilio fuiſſe diſpenſatum. Non tamen poſſe diſpenſare in matrimonio conſummato, vt tam Iuriſtarum, quàm Theologorum tenet deciſio firmans conſummatum eſſe omnino indiſpenſabile, quod multis probat Couar. Epitom. 2. par. cap. 7. §. 4. num. 15. & Rebell. lib. 2. de matrim. quæſt. 15. nu. 6. ſectione 3. Ergò non poteſt Papa diſſoluere matrimonium infidelium conſummatum, cùm ſit de lege naturæ inſeparabile, nec tolli poteſt, vt probat D. Thomas communiter receptus in 4. diſt. 33. quæſt. 2. art. 1. & deducitur ex definitione matrimonij poſita in princip. Inſtitut. de patria poteſt. ibi: indiuiduam vitæ conſuetudinem continens. Et, *Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet*, Matthæi 19. Nauar. conſ. tit. de conuerſione infidelium conſ. 3. num. 6. ad num. 12. & ſequentibus. Atque ità hæc pars eſt tenenda; limitanda tamen, poſſe diſſolui de conſenſu vtriuſque coniugis, cùm matrimonium inter infideles fuerit confirmatum ſolùm concubitu, non tamen conſummatum fuit Sacramento, quod ſignificat mirabilem coniunctionem, ex quo ſequitur poſſe ex iuxta cauſa ſolui à Summo Pontifice, iuxta ea, quæ tradit Felin. in cap. quæ in Eccleſiarum; de conſtit. & Nauar. vbi ſupra d. conſ. 3. de conuerſ. infidelium, lib. 3, pag. 877. in 2. edit.

210 Non tamen inde inferas poſſe Eccleſiam, vel Papam infidelibus impedimenta matrimonium dirimentia ſtatuere, quia infideles non tenentur, nec ligantur conſtitutionibus Pontificijs, cùm ſint extra Eccleſiam. Innoc. III. in cap. gaudemus, de diuort. ex teſtimonio D. Pauli 1. Corinth. 5. ibi, *Quid enim mihi de ijs, qui foris ſunt, iudicare?* Fateor tamen poſſe Pontificem tanquam Principem temporalem impedimenta decernere dirimentia infidelibus, qui in oppidis Pontificiæ iuriſdictioni temporali ſubditis habitauerint. Sanchez de matrim. lib. 7. diſp. 1. num. 3. ex eo fundamento, quia Princeps infidelis poteſt hodie ſtatuere impedimenta dirimentia in terris ſuis, ne infideles ſubditi poſſint inter ſe matrimonio copulari; ergò ſimiliter Summus Pontifex. Quod etiam ex natura ſua integrum foret Principibus ſæcularibus fidelibus, niſi Eccleſia id ſibi reſeruaſſet; Victoria relect. de matrim. p. 2. ſecundæ partis, num. 12. Sot. in 4. diſt. 40. quæſt. vnica, art. 5. col. 4. verſ. interrogationis, col. ſequent. verſ. nihilominùs. Bellam. lib. 1. de matrim. cap. 32. ad finem,

& An-

& Angles Floribus 1.par.de matrim.quæſt. 13.de impedimento conſanguin. art.3.difficult. 4. Quæ reſeruatio probatur ex cap. tuam,de ordine cognit. vbi deciditur cauſas matrimonij ad forum Eccleſiaſticum ſpectare. Item quoniam contractus matrimonij cùm hodiè excedat naturam aliorum contractuum, & accedat ad naturam Sacramenti ſupernaturalem, diſpoſitio illius non competit Principi ſæculari, ſed Summo Pontifici. Henriquez lib. 12. de matrim. cap.1. num.4. Petrus de Ledeſma de matrim. quæſt. 50. art. 1. dub.1. Victoria vbi proximè, & Barthol. à Ledeſma dubio 29. de matrim. concluſ.1. in fine, & alij, quos referens ſequitur Auguſt.Barboſ. in d. cap. gaudemus num. 7.

211 Poſſe autem Pontificem ex cauſa iuſta diſpenſare, vt coniugium celebretur inter fidelem, & infidelem, tradunt Sotus in 4. diſt.39. quæſt. vnica, art. 2. in fine Corporis. Silueſter verb.matrimon.8. quæſt.10. dict. 3. Graſſis par.1. deciſ. lib. 2. cap.85. Barthol. de Ledeſma de matrim. dub. 54. poſt 3. concluſ. & Petrus de Ledeſma de matrim. quæſt. 59. art.1. dub.2. in Corollario, quod infert ex tertia concluſione, Sanchez de matrim. lib. 7. diſp.71. nu.10. quibus nouiſſimè accedit Illuſtriſſimus Hiſpaniarum Primas prima parte Decreti, cap. quoniam, num.3. diſtinct. 32. ex eo, quòd Pontifex poſſit diſpenſare in omni iure Eccleſiaſtico, ſecundùm quod matrimonium hoc eſt irritum, puta inter fidelem, & infidelem: non tamen aliquo iure naturali diuino, aut diuino poſitiuo, ſed ſolo iure Eccleſiaſtico, vt tanquam verius, docent Victoria in Summa,vbi de matrim. num.294. Veracruz 1. par. ſpeculi, art.32. dub.1. concluſ.3.Barthol.de Ledeſma dub. 54 de matrim. concluſ.2. & 3. Graſſis 1.p. deciſ. lib.2. cap.85. num.11. Angles Floribus 1.par. vbi de matrim. quæſt. 12. art. 1. in principio. Couar.4. Decret. 2.par. cap. 6.§.11. nu.1. Matienzo lib.5.recompil.rit. 1. gloſ.1. num.150. & ex noſtris Valentia 4. diſp. 10. quæſt.5. punct.3. vbi de cultus diſparitate. Bellarm. lib.1. de matrim. c. 23. concluſ.2. & 3. & Henriquez lib.12.de matrim. cap. 13. num. 2. & 3. & quamuis nullus detur in ſpecie textus, qui hoc matrimonium reddat irritum, ſatis eſt receptiſſimus vſus Eccleſiæ totius, qui vim legis inducit, Bellarm. vbi proximè, Valentia,& Henriquez ſuprà ſcripti,&eſt communis,ac omnino certa. Sanchez d. diſp. 71. num. 5. 8.& 9. cum ſequent.& Bonacina de matrim. quæſt.3. puncto 15. num.2. verſ. Dixi in propoſitione, vbi vult Pontificem in impedimentis dirimentibus matrimonium iure naturæ non poſſe diſpenſare; ſecus in dirimentibus ſolùm iure humano ex iuſta cauſa, quamuis alioquin validè diſpenſet, quòd ante eum dixit Sanchez ſuprà nu. 10. ad finem.

212 Non tamen erit hoc matrimonium inter fidelem, & infidelem Sacramentum omnino ex vtraque parte contrahentium; ſed ex parte fidelis tantùm. Baſilius de impedimentis, cap.2. §. 2. verſ. quod ſi quis,& Ægidius diſp. 31. Ex parte verò infidelis non eſt Sacramentum, quia deficit Baptiſmus, qui eſt ianua Sacramentorum. P. de Ledeſma quæſt.59. art.2.dubio 1. verſ.quo, Speculum tertia parte,art.35.Sot.in 4.diſt. 26. quæſt.2. art. 3. & alij apud Bonacinam quæſt.2. punct.2. nu. 2. & latiùs apud Sanchez de matrim. lib.2. diſp.8.

213 Quin etiam matrimonium contractum ex diſpenſatione Pontificia à fideli cum Catechumena ex parte fidelis eſt Sacramentum, niſi fidelis intendat illud non recipere, quia tunc verè illud non recipit. Sot. ſuprà d. art.3. Vaſquez quem referens ſequitur Bonacina dict. puncto 2. num. 3. contra Sanchez aſſerentem lib.2.diſp.8.nu. 2. ex parte neutrius in hoc caſu noſtro eſſe Sacramentum ex eo, quia matrimonium in vtroque coniuge eſt vnum numero Sacramentum, ſicut eſt vnum numero matrimonium. Quare ſi in vno, hoc eſt, in Catechumena, non eſt Sacramentum, cùm adhuc non ſit baptizata, nec erit Sacramentum in alio, hoc eſt, ex parte fidelis.

214 Nihilominus magis placet ex parte fidelis eſſe Sacramentum, matrimoniumque dici vnum numero Sacramentum adæquatum, quemadmodum omnes Ordines appellantur vnum Sacramentum numero: idcircò non ſequitur hinc poſſe vnum recipere Sacramentum, altero non recipiente; vndè Catechumena quamuis non recipiat Sacramentum, quia non eſt baptizata, fidelis tamen recipit, vt ſentit Illuſtriſsimus Primas 1.p.Decreti,c. quoniam, n.3.diſt.32.Bonacina d.qu.2.puncto 2.n.3. fol.54. Baſilius,& Ægidius ſuprà,quę procedunt quando contrahitur matrimonium ex Pontificia diſpenſatione inter fidelem, & Catechumenam,quia fidelis ſolus eſt Sacramenti capax, atque ita dum alter ex infidelibus coniugatis conuertitur, reſultat ex parte illius ratio Sacramenti, quod ei gratiam confert, ita Echius tom. 4. homil.73. de Sacramentis. Bonacina d.puncto 2. num. 4. quoniam non eſt priuandus gratia ſacramentali matrimonij, qua concupiſcentia reprimitur, & officia coniugalia ritè peraguntur, qui ſunt effectus Sacramenti matrimonij. Gutier. de matrim. cap.42.num.5.vide tamen Auguſt. Barboſ. in cap. gaudemus, num.4. & 5. de diuort.

215 Difficilior tamen nodus eſt, quando matrimonium infidelium, ſi conuertantur, fiat Sacramentum? Sanchez lib. 2. diſp. 9. pro vtraque parte nodum implicando, & explicando concludit num. 5. verſ. tertia ſententia,fieri Sacramentum matrimonium infidelium, gratiamque conferre, dum ipſi baptizantur, nec requiri aliquem nouum conſenſum, ſed ſtatim ac baptizantur, effectum tunc ſubſequi, pro qua ſententia allegat Veracruz 2. par. ſpeculi, art. 36. concluſ. 2. Vega lib. 4 Summæ, caſu 113. & alios. Magis tamen placet dicere hoc matrimonium fieri Sacramentum quandocumque poſt Baptiſmum ſuſceptum accedunt noui conſenſus, vel præcedentes ratificantur, vel per verba, vel per nutus, aut per aliqua alia ſigna externa, aut per acceſſum

ceſſum maritalem: ratio, quia nouum Sacramentum non fit niſi accedente noua forma, & materia: atqui matrimonium prout eſt Sacramentum diſtinguitur à Baptiſmo; ergo quando ſuſcipitur Baptiſmus, non fit Sacramentum matrimonij, niſi accedat noua forma, & materia requiſita, hæc autem, & materia ſunt noui conſenſus, vel ratificatio præcedentium: igitur non fit Sacramentum, niſi quando materia, & forma concurrunt, aut ratificatio præcedentium; ita Capreolus in 4. diſt. 26. quæſt. vnica, art. 3. & 5. Bellarm. lib. 1. de matrim. cap. 5. ad finem. Petrus de Ledeſma de matrim. quæſt. 59. art. 5. dub. 3. Echius de matrim. homilia 73. quos referens ſequitur Rebell. lib. 2. de matrim. qu. 6. n. 2. & Bonacina dict. punct. 2. quæſt. 2. n. 5.

216 Non tamen huiuſmodi coniugati tenentur renouare cõſenſus coram Parocho, & teſtibus, quia Concilium Tridentinum requirit affirmatas conditiones, vt contractus validè celebretur: ſupponendumq; eſt infideles ante Baptiſmum validè contrahere, ideò ſatis eſt ratificatio eiuſdem contractus per externa ſigna, & renouatio conſenſus aliquo ex modis ſupradictis, vt fiat Sacramentum matrimonij, & recipiatur gratia. Rebell. ſuprà, num. 5. verſ. ſit 3. concluſio. Gutier. de matrim. cap. 42. num. 6. Sanchez diſp. 9. num. 1. Nauar. lib. 1. conſ. tit. 35. de pactis, conſ. 4. ad finem, in priori edit. 5. in fine, & alij quos ibi ſequitur Sanchez, & Bonacina in d. punct. 2. ad finem.

217 Conſequens eſt dicere, an, & quomodo poſſit Summus Pontifex diſpenſare in radice matrimonij? Reſpondeo matrimonium inter conſanguineos nulliter contractum cenſeri à Papa diſpenſatum in radice, quando Papa declarat legitimos filios natos ante diſpenſationem, & poſt diſpenſationem naſcituros, nec requiri nouum conſenſum adueniente diſpenſatione; ſed ſatis eſſe primum cum affectu maritali præſtitum. Rot. deciſ. 687. num. 12. apud Farin. part. 2. Recent. vbi num. 13. arbitratur poſſe Pontificem diſpenſare in radice matrimonij etiam mortuo altero coniuge: dummodo per parentes adhuc ſuperſtites diſpenſatio petita fuerit, & ita ſine dubio tollendo Pontifex impedimentum iuris poſitiui, poteſt diſpenſare etiam illo ſublato in eius radice, & in terminis priorum conſenſuum relinquere matrimonium ita validum, ac verum, prout ex tunc perinde, ac ſi præceſſiſſet illud diſpenſatio, Auguſtin. Barboſ. 4. Decretal. cap. ſuper eo, Vrbani Tertij, de conditionib. appoſit. & in cap. per venerabilem, num. 4. & tribus ſequentibus, qui filij ſint legitimi, & in cap. tanta. eodem titulo, num. 40.

218 Quin imò tantæ eſt potentiæ diſpenſatio hæc in radice matrimonij, vt operetur, ſiue obtineatur in vita contrahentium, ſiue poſt mortem eorum ad filiorum legitimationem in præiudicium tertij alioquin vocati ad ſuccedendum, dummodo in vita petatur, idem Barboſ. in d. cap. tanta, verſ. filius inceſtuoſus, num. 38. & 39. poſt Stephanum Gratian. diſceptat. c. 138. num. 48. Iacob. de Graffijs tom. 1. conſil. ſub tit. de conſanguinitate, & affinitate, conſ. 1. num. vltimo. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 5. §. 9. num. 57. aitque ita fuiſſe reſolutum in Rota in vna Tarraconenſi illegitimitatis 22. Octob. 1546. per Conſilium Ancharani 409. Viſo diligenter, & poſtea in vna Siracuſana illegitimitatis 19. Octobris 1579. coram Clemente VIII. tunc Hippolyto Aldobrandino Rotæ Auditore, quæ deciſio eſt 207. incipit, Domini tenuerunt diſpenſationem, par. 1. diuerſorum per totam. Addit tamen Rota eadem deciſ. 174. poſt lib. 2. Concil. Farin. diſpenſationem in radice matrimonij comprehendere tantùm prolem natam in figura matrimonij, non autem ſuſceptam, & conceptam ante matrimonium. Quod etiam cenſuit in vna Leodien. Canonicatus 23. Februarij 1601. coram Illuſtriſſimo Ludouiſio, poſtea S. Gregorio XV. niſi in diſpenſatione aliud explicetur, vt de facto ſolet explicari.

219 Quæſtionis tamen eſt, an Pontifex poſſit legitimare indirectè quoad temporalia diſpenſando in radice matrimonij nulliter contracti in locis ſibi temporaliter non ſubditis? Pars negans eſt aliquorum dicentium non poſſe Pontificem diſpenſare extra loca ſibi temporaliter ſubiecta in iure ciuili: ex eo, quia ſicut Princeps ſæcularis nequit legitimare quoad Eccleſiaſtica ex defectu iuriſdictionis, ſic nec Pontifex extra ſua loca quo ad temporalia. Molin. tom. 1. de iuſt. tract. 2. diſp. 173. in principio, alter Molina lib. 3. de primogenijs, cap. 5. num. 11. ex cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi. Confirmatur, quia diſpenſare in radice matrimonij, aut eſt facere, vt matrimonium illud reddatur ab initio validum, aut eſt effectus ex illo matrimonio nullo exortos auferre, ſed vtrumque non ſubeſt Pontificiæ poteſtati, præſertim, quoad effectus ciuiles extra loca ſuæ iuriſdictionis temporalis: eò quòd idem eſſet, atque legitimare directè illegitimos quo ad ſæcularia. Molina ſupra diſp. 173. in principio.

220 Similiter non poterit Papa diſpẽſare in radice matrimonij irriti ex defectu conſenſus vnius ſaltem contrahentis, quia eſt nullum iure naturę, nec poteſt ſupplere conſenſus, & ex conſequenti non poteſt tolli radix illius, quod procedit quando impedimentum iuris naturalis, & defectus conſenſum certa omnino eſſent. Quod ſi eſſet dubium, an impedimentum ſubſiſteret nec ne, aut cauſa legitima, atque contrahentium conſenſus interuenirct, poteſt Pontifex diſpenſare in radice matrimonij. Molin. lib. 3. de primog. cap. 5. num. 12. quia ſuper his, quæ ſunt iuris diuini, non poteſt aliter Pontifex diſpenſare, aut diſponere. Anton. de Roſellis de legitimar. lib. 2. in principio, num. 22. & Ioannes Andreas, & Abbas in cap. per venerabilem, §. quod autem, qui filij ſint legitimi. Sanchez lib. 8. diſp. 7. num. 10. poſt alios.

221 Sequitur deinde illa dubitatio, an poſſit Papa diſpenſare in vxorum pluralitate, & an id fuerit in lege ſcripta licitum? Quo

ad

ad primum, reſpondeo neganter; quia non poteſt diſpenſare in iure naturæ, vel diuino. Probatur, quia non datur verum matrimonium, quin detur mutua corporum traditio: ſed ſi quis ducat duas vxores eodem tempore viuentes, vnam poſt alteram, non poteſt ſe vni traditum, alteri poſtea tradere: ergo cùm hoc naturæ matrimonij omnino aduerſetur, nullo modo poteſt contrahi verum matrimonium cum ſecunda vxore, eo quòd vir per matrimonium obligatur ad reddendum debitum vxori petenti, quotieſcumque illa petierit. Atqui poteſt contingere, vt ſimul illæ petant eodem tempore quibus ipſe non poterit ſatisfacere: igitur non poteſt diſpenſare, vt vnus vir habeat plures vxores. Sanchez de matrim. lib. 7. diſp. 80. num. 8. Henriquez lib. 12. de matrim. cap. 6. nu. 1. Bellarm. lib. 1. eodem tit. cap. 11. propoſit. 2. Valentia 4. part. diſp. 10. quæſt. 1. punct. 3. col. 3. verſ. quinto, & Pereira in Geneſ. cap. 16. diſp. 1. num. 23.

224 Quo ad ſecundum dic in veteri lege fuiſſe licitam pluralitatem vxorum ex diſpenſatione Dei. Quia quamuis interdictum ſit iure naturæ plures ſimul habere vxores, non eſt tamen hoc primarium ius naturæ, ſed ſecundarium, in quo Deus poteſt diſpenſare. Atque ita nunquam Patriarchæ, & alij viri iuſti in lege veteri plures ſimul habuerunt vxores, niſi ex diuina diſpenſatione, quæ diſpenſatio nō fuit conceſſa per aliquam externam ſcripturā, aut loquutionem, ſed per inſpirationem internam factam Patriarchis, quæ deſcendit virtute exempli, & conſuetudinis ad reliquos Iſraeliticos, quibus omnibus pluralitas vxorum licebat, vt conſtat ex Deuteronomij 21. ibi, *Si habuerit homo vxores duas*, &c. neque in hoc peccarunt, vt notat Innocent. III. in cap. gaudemus, de diuortijs, ſequitur D. Thomas in 4. diſt. 33. quæſt. 1. art. 2. in Corp. Bellarm. de matr. toto cap. 11. propoſ. 3. & 4. Valentia 4. par. diſp. 10. quæſt. 1. punct. 3. col. 3. Bonacin. de matrim. quæſt. 2. punct. 10. num. 4. & ſequentibus, vbi num. 8. addit nec conſuetudine hodiè poſſe legitimè introduci pluralitatem vxorum, quoniam non introducitur conſuetudo contra ius naturæ, & diuinum.

225 In veteri autem lege pluralitas licebat, quæ deriuata eſt vi exempli, & conſuetudinis licitè ad reliquos Hebræos, neque eſt improbabile hanc diſpenſationem, & conſuetudinem fuiſſe extenſam ad Gentiles, atque ita fuiſſe licitam ijſdem antiquitus vxorum pluralitatem. Bellarm. lib. 1. de matrim. cap. 11. propoſit. 6. Valentia 4. par. diſp. 10. quæſt. 1. col. 4. Gutier. de matrim. cap. 106. num. 2. Sanchez lib. 7. diſp. 80. num. 13. Sed iuxta eoſdem probabilius eſt eam facultatem contrahendi cum duabus, non extendi ad Gentiles, nec poſſe licitè vti polygamia, hoc eſt, pluralitate vxorum. Idcirco non eſſe immunes à peccato, ſicut erant Iſraelitę vtentes polygamia. Ratio rationis eſt, quia populo Dei ea diſpenſatio fuit indulta, vt valde multiplicaretur, quæ ratio non militabat in populo gentilico, vt docent plures apud Sanchez vbi ſuprà, num. 13. quibus accedit Gutier. de matrim. dict. cap. 106. num. 2. fol. 299. & lib. 2. Canonicar. cap. 7. num. 36. vbi ait Patriarchis, & Iſraelitis licitum eſſe plures vxores accipere, vt cultores Dei veri multiplicarentur, & hoc modo vt citiùs Angelorum ruinæ repararentur, & reædificarentur muri cæleſtis Hieruſalem, qui peccantibus Angelis rupti fuerant, quæ ratio expreſsè traditur à Caſtro lib. 11 aduerſus hæreſes, verb. nuptiæ, in 4. hæreſi. dicebantur autem interdum in veteri lege vxores concubinæ, cùm eſſent veluti vxores minimè principales, quæ poterant eijci, iuxta illud, *eijce ancillam, & filium eius*; quam tamen Sara dederat Abrahæ viro ſuo vxorem; talis etiam dicitur fuiſſe Bala ipſi Iacob, Geneſ cap. 35. item vocabantur concubinæ, quia ducebantur non ſeruato more ſeruari ſolito in recipiendis iuſtis vxoribus principalibus, quarum filijs non dabatur hæreditas, nec primogenitura, ſed munera dumtaxat recipiebant. Couar. de ſponſal. 1. par. cap. 4. in principio num. 9. Menoch. de arbitr. iud. centur. 5. caſu 418. num. 15. & 16. & Lippoman. ſuper Geneſ. cap. 22.

226 Quare nullo modo poſſe diſpenſare Papam in polygamia, non ſolùm quod lege naturali, & lege Chriſti ſit interdicta propter veram Sacramenti ſignificationē, ſed etiam, quia nunquam licuit citrà diuinam diſpenſationem, vt deciditur in d. cap. gaudemus, de diuort. D. Thom. 4. diſt. 33. quæſt. 1. art. 2. corpor. Driedo lib. 1. de libert. Chriſtiana, cap. 1. D. Anton. 3. par. tit. 14. cap. 10. §. 4. Couar. 4. Decret. 2. par. cap. 7. §. 3. num. 1. Bellarm. lib. 1. de matrim. cap. 51. propoſ. 1. & Henriquez lib. 12. de matrim. concluſ. 5. Poteſt tamen Deus diſpenſare in hac polygamia, & vxorum pluralitate, quoniam in eo nulla datur repugnantia, neque eſt contra prima principia iuris naturæ, quàmuis aliquo modo aduerſetur iuri naturæ, quatenus aduerſatur concluſionibus deductis ab ipſis primis principijs, non tamen repugnat matrimonij naturæ, neque fini illius principaliori, atque ita poteſt diſpenſari à Deo, non tamen à Summo Pōtifice, poſtquam Dominus Matthæi 19. reduxit matrimonium ad primæuum ſtatum, in quo vnica tantùm vxor licebat: vt vltra citatos teſtatur Gutier. de matrim. cap. 106. Reginal. in praxi, lib. 31. num. 4. Ægid. de Sacrament. & cenſuris, tom. 2. diſp. 26. dub. 2. num. 20. & alij quos ſequitur Bonacina de matrim. quæſt. 3. pun. 10. num. 4. vbi num. 6. docet infideles contrahentes matrimonia cum varijs fœminis nulliter contrahere, tenerique cum priori habitare, ſi ipſa voluerit ſine iniuria Creatoris cum illo habitare, cæteris remanentibus in infidelitate.

227 Quin etiam quamuis omnes vxores vnius infidelis conuertantur, vir ipſe non tenetur vllam ex conuerſis ducere vxorem, in rigore loquendo, excepta prima, quia nulla ex illis eſt vera vxor, niſi prima, quæ ſi noluerit cum ipſo permanere, aut

voluerit, ſed cum pertractione ad peccatum, vel cum iniuria Creatoris, non tenetur aliquam aliam ex conuerſis traducere, ita præcitati, quos referens ſequitur Auguſt. Barboſ. in cap. gaudemus, de diuort. num. 11. verſ. vnde Summus Pontifex, vbi num. 18. ſubdit per conuerſionem infidelis ad fidem non diſſolui ſtatim matrimonium, donec fidelis ad alias nuptias tranſeat, ita vt generatio vnius ſit corruptio alterius. Ex quo ſequitur durare primum matrimonium, donec fidelis aliam ducat. Quòd ſi contingat vxorem infidelem, aut virum conuerti, fidelis ſi adhuc non mutauerit ſtatum, tenebitur illum tanquam verum coniugem recipere. Couar. 4. Decret. 2. part. cap. 7. § 4. num. 5. Nauar, in Manuali, cap. 22. num. 49. & conſil. 1. n. 6. & 9. & conſ. 2. o. 5. in antiquis, per conſ. 1. n. 5. & conſ. 3. n. 6. & 9. in nouis, ſub tit. de conuerſione infidelium, & ex noſtris, Valentia 4. p. diſp. 10. quæſt. 1. punct. 7. col. 2. & in ſuis controuerſijs, lib. vnico, de indiſſolubilitate matrimonij, c. 2. Emman. Sà in Summa, verb. matrimonium, vbi de impedimentis dirimentibus, num. 8. verſ. conuerſus ad fidem. Henriquez lib. 11. de matrim. cap. 8. num. 4. & Sanchez poſt plures lib. 7. diſp. 75. & num. 4. quibus accedunt Baſilius de impedimento matrimonij, cap. 21. verſ. ſed explicandum, pag. 171. & Cennedo Somma Sacram. vbi de matrim. cap. 7. num. 66.

228 Quid dicendum de repudio? diximus prima parte, lib. 2 diſp. 4. §. 16. à num. 177. Nunc autem dicendum eſt Iuſtinianum repudium conceſſiſſe, vt conſtat ex C. Iuſtiniani tit. de repudijs, vixque à culpa poſſe excuſari, cùm verius videatur erraſſe, niſi dicatur illum conceſſiſſe repudium, non tamquam licitum, ſed tamquam minus malum, vt grauiora damna præcaueret, vt notat D. Chryſoſt. hom. 32. ſuper cap. 19. Matth. ibi, *Permittimus, quod nolentes indulgemus, quia prauam hominum voluntatem ad plenum prohibere non poſſumus, Permittitur ergo fieri mala, ne fiant peiora*; ſic ille: quod habetur in cap. hac ratione 31. quæſt. 1. Alciatus tamen lib. 6. Parerg. cap. 20. opinatur poſſe Papam approbare leges Iuſtiniani repudia permittentes, ſed fallitur, quia ſi matrimonium iam eſt conſummatum, nullatenus poteſt Pontifex in eo diſpenſare, vt dixi ſuprà, num. 167. & num. 268. quæ opinio tamquam certa traditor ab inſigni Præceptore Petro Barboſa ſecunda parte rubricæ, ff. ſolut. matrim. n. 17. quæ eſt ſentent. gloſſæ, Hoſtien. Ioann. Andreæ, Cardin. Abbat. & aliorum in cap. ex publico, de conuerſ. coniugat. Archid. in cap. quia propter 27. qu. 2. Bald. in l. Deo nobis. num. 7. C. de Epiſcop. & Cleric. & in cap. lator. ante n. 2. de ſentent. & re iudic. Anchar. conſ. 239. num. 2. in fine, & conſ. 409. num. 4. verſ. circa autem matrimonia. Præpoſ. in cap. final. in fine, vbi poſt longam diſputationem concludit, extra de ſponſ. duor. non poſſe Papam diſſoluere matrimonium copula conſummatum, quod etiam habet deciſ. diuerſorum. par. 2. deciſ. 101. num. 7. ergo non poterit Pontifex Iuſtiniani leges repudia permittentes approbare, Sanchez de matrim. lib. 10. diſp. 1. num. 12. vbi addit non poſſe legem generalem indicere, vt matrimonium ratum dirimatur per ſubſequens conſummatum, quamuis in vno, vel altero euentu poſſit diſpenſare in matrimonio rato. Sanchez lib. 2. de matrim. diſp. 14. num. 4. & d. lib. 10. diſp. 1. num. 13. ad finem.

229 Ex dictis infertur peccare mortaliter tam Iudæos, quàm Gentiles repodiantes vxores, cùm repudium ſit contra ius naturæ propter declarationem factam per Chriſtum Dominum, niſi Gentiles ex ignorantia inuincibili excuſentur, nam ius naturæ ad omnes extenditur, Abulenſ. cap. 19. Matth. quæſt. 63. Barboſ. ſupra, num. 10. nec quoad Iudæos hodie minimè matrimonium quoad vinculum ſoluitur per repudium, cùm lege diuinâ reperiatur interdictum, quamuis olim licitum fuiſſe repudium Hebræis ante aduentum Chriſti fuerit multò probabilius, non tanquam minus malum ad vitanda maiora, vt putarunt Couar. de ſponſal. par. 2. cap. 7. § 4. num. 4. Nauar. conſ. 3. in fine, ſub tit. de conuerſione coniugatorum, in nouis. & Tiraquel. l. 9. connub. num. 5. Sed Deo diſpenſante in lege naturali, cui repudium aduerſabatur, putat Veracrux. par. 2. art. 10. concluſ. 1. Angles in Florib. 1. par. de matrim. qu. 7. de bigamia art. 2. difficul. 2. concluſ. 1. Henriq. in ſumm. lib. 11. cap. 8. num. 13. in fine; idem Barboſ. ſuprà, num. 9. cum ſequent. & alij apud Auguſtinum Barboſam in d. cap. gaudemus, num. 18. de diuort. infideles autem ſi tempore infidelitatis legitimas vxores repudiauerint, & poſtea ad fidem conuertantur, tenentur repudiatas accipere, & de nouo ductas dimittere, quia iſtæ non ſunt legitimæ, dum adhuc repudiatæ ſuperſunt in vita hac, vt habetur in d. cap. gaudemus, Abulenſ. cap. 19. Matth. quæſt. 63. Sot. 4. diſt. 33. quæſt. 3. D. Antoninus 3. par. tit. 1. cap. 6. paulo poſt principium, punct. 3. Monaldus ſumma, tit. de matrim. vbi de diſpari cultu, verſ. item patet ex his, niſi fortè ſit caſus de quo in d. cap. gaudemus, verſ. Qui autem, in quo matrimonium infidelitatis tempore celebratum diſſoluatur per conuerſionem alterius. Sanch. de matrim. lib. 10. diſp. 1. num. 11.

230 Porrò de errore dicendum eſt non poſſe Eccleſiam ſtatuere, ne error perſonæ diſſoluat matrimonium. Eò, quia non poteſt facere, vt matrimonium valeat ſine conſenſu, quem error perſonæ aufert, Quinimò Papa nequit ſupplere conſenſum requiſitum ad matrimonium, vt ait Panormit. in cap. per venerabilem, num. 21. qui filij ſint legit. Nam quamuis Pontifex ſupplere poteſt defectus iuris poſitiui humani, iuxta cap. 1. & ibi notata, de tranſact. nequit tamen defectus naturales ſupplere, vt vult Speculat. receptus tit. de legat. §. nunc oſtendendum, verſ. 18. & notat. Cardin, in Clement. paſtoralis, §. cæterum, de re iudicata. dicens Papam non poſſe ſupplere defectum citationis, quia iuris naturalis

eſt;

eſt. Nec, non poſſe ſupplere diſcretionem, nec potentiâ iure naturali ad matrimoniũ; neceſſatiam ad tantum Sacramentum, negat Nauar. conſ. lib. 4. de deſponſ. impub. conſ. 4. num. 6. Ergo non poteſt ſtatuete, ne error perſonæ dirimat matrimonium, cùm error hic tollat conſenſum. Ita Alexand. de Neno, Veracruz 1. par. ſpec. artic. 29. paulò poſt principium, concluſ. 2. Gaeta repetitio. cap. ad limina 30. qu. 1. §. 4. num. 321. 322. & 328. Ioann. de Friburgo ſumma Confeſſorum, lib. 4. tit. 3. quæſt. 4. Monaldus ſumma, vbi de matrim. tit. de impedimento conditionis. quod adeò procedit, vt non cõſtat matrimonium inter infideles contractum cum errore perſonæ, ex eo quòd non valeat matrimonium inter infideles cum impedimento iuris naturalis, quale eſt inter infideles initum cum errore perſonæ, cap. gaudemus, de diuortijs. Veracruz 1. par. ſpeculi, art. 29. paulò poſt principium, ante primam concluſionem.

231 An autem error perſonæ dirimat matrimonium iure naturæ, dubitatur? Pars negans probatur ex Geneſis 27. vbi valida cenſetur benedictio Iſaaci impenſa filio ſuo Iacob exiſtimantis eſſe Eſau, & tameo errauit in perſona. Nec obſtat ſacra Pagina ibi; imò iuuat valde, dum ait, *Benedixique ei, & erit benedictus*. Quia mens Iſaaci fuit dirigere benedictionem ad filium ſuum præſentem. Quare non obſtante ſupra dicta benedictione, dicendum eſt errorem perſonæ in noſtro caſu iure naturæ dirimere matrimonium, ex eo, quia qui errat, non conſentit. l. cum teſtamentum, & l. non idcirco, C. de iuris, & facti ignorantia. Item, quia error tollit conſenſum: ergo matrimonium ſine conſenſu eſt irritũm iure naturæ. ita ex Theologis Sotus 4. diſt. 30. quæſt. 1. art. 1. concluſ. 1. ad finem. Onandus ibidem, diſt. 30. diſp. voica, propoſitione tertia, in fine: Veracruz vbi proximè. Ludouic. Lopez 2. par. inſtruct. de matrim. cap. 47. vbi de impedimento conditionis, col. 8. verſ. poſtremò autem. Petrus de Ledeſma de matrim. quæſt. 51. art. 2. dub. 2. concluſ. vnica. & Henriquez lib. 11. de matrim. cap. 10. num. 3. & lib. 12. cap. 4. num. 1. Quæ omnia probant non poſſe Pontificem efficere, ne error perſonæ matrimonium diſſoluat. Ad benedictionem autem Iſaaci ad filium ſuum Iacob. reſpondet etiam Auguſtinus lib. 6. de ciuitate Dei, cap. 37. in fine, benedictionem illam fuiſſe inualidam ob errorem perſonæ, poſtea verò ex inſpiratione diuina cognoſcens Iſaac eam fuiſſe diuinam voluntatem, eandem benedictionem confirmaſſe; ſed magis placet Abulenſ. in d. cap. 27. Geneſis, quæſt. 7. & communis ſententia aſſerens mentem Iſaaci fuiſſe benedictionem illam impendere filio præſenti; argumento Epiſcopi ordinantis, dicentiſque ſe non intendere ordinare excommunicatos, vel irregulares, quod procedit, ſi ſciat aliquem talem eſſe, quare ſi ordinet aliquem neſciens talem eſſe, verè eſt ordinatus. Sà ſumma, verb. Ordo, num. 38. Nauar. conſil. lib. 5. de eo, qui furt. Ord. ſuſcepit, conſil. 1. num. 4. & duobus ſequentibus, & num. 7. vbi de hoc latè per totum, & conſil. 7. num. 3. ergo ſimili modo in noſtro caſu dicendum eſt, quia error perſonæ tollit omnino conſenſum; ſecus in benedictione impenſa ob rationem Abulenſ. & D. Auguſtin.

231 Ex cauſa tamen iuſta poteſt Papa ſtatuere, vt error qualitatis diſſouat matrimonium. Ratio, quia Pontifex poteſt alia impedimenta dirimentia vltra ea, quæ hodie dirimunt, decernere, ita Antonin. 3. p. tit. 1. cap. 3. in fine, Veracruz 1. p. ſpeculi, art. 29. concluſ. 2. Monald. ſumma, vbi de matrim. tit. de impedimento conditionis, ad finem. Nam hodie error qualitatis, ſeu dolus antecedens non irritat matrimonium, Conar. de ſponſ. p. 2. cap. 3. §. 7. num. 3. & lib. 1. variarum, cap. 5. num. 1. Molin. de iuſt. tract. 2. diſp. 259. verſ illud poſtremò, & diſp. 352. num. 5. Valentia 2. 2. diſputat. 5. qu. 20. punct. 4. §. 2. Probatur concluſio Sanchez d. lib. 7. diſputat. 18. Gutier. de matrimon. cap. 89. num. 4. Flamin. de reſignat. lib. 13. qu. 3. num. 11. niſi tantus eſſet dolus, vt tolleret conſenſum: tunc enim irritaret matrimonium, Abbas in cap. cùm dilectus, num. 13. de his quæ vi. Perez lib. 5. ordinamentl, tit. 1. lib. 1. folio 15. §. dubitatum vtrùm matrimonium dolo contractum, & Silueſter matrimonium 8. quæſt. 1. ad finem, & alij, quibus accedit Auguſtin. Barboſ. in cap. cùm in Apoſtolica, de ſponſalibus, num. 3. Nihilominus dicendum eſt dolum iſtum antecedentem matrimonium quantumcumque magnus ſit circa accidens, non poſſe auferre conſenſum circa matrimonij ſubſtantiam, ſed tantùm circa accidens, illæſa ſemper manente ſubſtantia matrimonij, exceptis duobus caſibus. Primò, ſi qualitas non apponatur per modum conditionis, nempe ſi quis dicat, Duco te vxorem, ſi es diues, vel nobilis, vel iuuenis; tunc enim matrimonium eſt nullum, ſi fœmina eſt pauper, vel vilis, vel eſt vetula, eò quòd deeſt qualitas, quæ fuit poſita tanquam conditio, ſine qua non: ideo deficiente conditione, hoc eſt, qualitate ſub conditione appoſita corruit matrimonium; quoniam contractus eſt firmus, vel infirmus, ex voluntate contrahentium. Ludouic. Lopez 2. p. inſtructorij matrim. cap. 47. col. 3. notabili 1. Petr. de Ledeſma de matr. quæſt. 51. art. 2. dubio 3. poſt ſecundam concluſionem, §. aduertendum eſt etiam. Gutier. de matrim. cap. 89. num. 6. Cooinch. diſp. 31. dub. 1. num. 6. & 11. & Reginaldus lib. 31. n. 92. quos referens ſequitur Bonac. de matrim. quæſt. 3. punct. 2. num. 5.

Secundò, ſi error qualitatis migret in errorem perſonæ, inualidum eſt matrimonium, quia deficit conſenſus cùm erratur circa perſonam. Dicitur autem error qualitatis tranſire in errorem perſonæ, & dirimere matrimonium, quando quis volens contrahere, dixit ſe eſſe filium talis Ducis, vel Comitis, & in hoc mentitur, conſenſus alterius coniugis directè, & formaliter in perſonam illam apprehenſam fertur; ac

propterea, error circa illam eſt, error circa perſonam, & conſentiens cenſetur conſenſiſſe in eam perſonam, puta in filium Ducis, vel Comitis, quem ſibi in mente propoſuit, non verò conſenſiſſe in hominem præſentem directè, & formaliter; ſed in perſonam illam indiuidam apprehenſam ab intellectu media illa qualitate, qua indicatur; proinde error circa illam, eſt error circa perſonam; ſecus ſi erretur non circa indiuiduam perſonam, videlicet ſi quis ſe fingat filium vnius Ducis, aut Equitis nobiliſſimi, tacens cuius Ducis, aut cuius Equitis filius ſit, eſt error qualitatis, non verò perſonæ, quia error debet eſſe circa quid indiuiduum, vt ſic perſonæ, Matienzo lib. 5. recompil. tit. 1. rubr. gloſſ. 1. num. 116. Anton. Cucch. lib. 5. inſt. maior. tit. 13. num. 46. Silueſt. ſupplementum ſummæ Piſanæ. Viuald. Candel. Sacrament. 1. par. de matrim. num. 117. & alij, quos referens ſequitur Bonacin. quæſt. 3. punct. 2. num. 6. & 7. Sanch. lib. 7. de impedimentis, diſp. 18. à num. 25. ad nu. 31. & Rebel. lib. 3. de matrim. quæſt. 2. per totam, & maximè num. 5. & ſequenti.

233 Non hoc loco omittendum dubium de errore commiſſo in petenda diſpenſatione narrato gradu ſuperiore conſanguinitatis, vel affinitatis pro inferiore, in quo euentu, ſi orator explicet in ſupplicatione per errorem gradum ſecundum conſanguinitatis, cùm debeat exprimere tertium, vel quartum gradum, diſpenſatio non vitiatur; ratio, quia error eſt circa qualitatem accidentalem contentam à fortiori in gradu ſuper quo diſpenſatur; item quia valet diſpenſatio, quando tacetur id, quòd ſi exprimeretur, redderet Principem proniorem ad diſpenſandum. Sicut, qui impetrat beneficium, & narret illud eſſe curatum, cùm tamen ſit ſimplex, valet diſpenſatio: conſtat ex lege, falſa, ff. de condit. & demonſtrat. & ex cap. tua, de ſponſ. ex quibus teſtibus patet falſam demonſtrationem non nocere, quando conſtat de corpore, Sanchez lib. 8. diſp. 21. num. 35. ergo in noſtro caſu valet diſpenſatio, quia quamuis non concedatur in particulari pro tertio gradu conſanguinitatis, ſed pro ſecundo, conceditur tamen ſimpliciter pro conſanguinitatis impedimento, quando minus impedimentum includitur in maiori, ita Petrus de Ledeſma in ſumma Sacrament. vbi de matrim. cap. 27. poſt 7. concluſ. dubio 1. & Vega ſummæ, tom. cap. 34. caſu 98. in principio. Sanch. lib. 8. diſp. 24. num. 17. vbi addit ad finem adhuc non vitiari diſpenſationem, ſi ex induſtria erretur diſpenſatio in ſecundo gradu, cùm petenda foret in tertio, vel quarto gradu. Secus ſi error contingeret petendo diſpoſitionem in gradu inferiore, cùm debuiſſet peti in ſuperiore, tunc enim eſſet falſa diſpenſatio, ex eo quòd error eſt circa ſubſtantiam diſpenſationis, nec formaliter, & virtualiter gradus inferior includitur in maiori: iuuat intentionem diſpenſantis nõ fuiſſe diſpenſare niſi in illo gradu ſuperiori, qui non clauditur in inferiori, nec comprehenditur verbis reſcripti.

234 Quòd ſi in diſpenſatione error accidat explicando maius impedimentum, dicendo eſſe coniunctos ſibi in ſecundo gradu affinitatis, cùm non ſint, niſi in ſecundo gradu conſanguinitatis, diſpenſatio non valet; quia ſunt diuerſa impedimenta, neque impedimentum conſanguinitatis clauditur in impedimento affinitatis, neque viceuerſa: ideò diſpenſatio ſuper vno non accommodatur alteri, ità Ludou. Lopez 2. par. inſtruct. vbi de clauibus, cap. 9. col. 5. & 1. par. cap. 50. col. 2. vbi in hoc poſteriori loco vult diſpenſationem in conſanguinitatis gradu certò extendi ad diſpenſandum in ſimili affinitate, quia affinitas eſt minus quid, quod non eſt dicendum, quia affinitas, & conſanguinitas differunt ſpecie; nec caſus affinitatis clauditur ſub caſu conſanguinitatis. Bald. in cap. innotuit, num. 17. de electione. Afflict. deciſ. 320. num. 12. idem Bald. in l. eam quam. C. de fideicommiſſis, & Oldrad. in conſ. 247. incipiente, Quidam Rex; dicentes diſpenſationem ſuper vno defectu, non eſſe diſpenſationem ſuper alio defectu diuerſo, nec ad illum protrahi. Item, quia gratia admiſſa in vno, non eſt admiſſa in alio, ſecundùm Andr. in cap. 1. §. Donare 1. col. qualiter olim feud. alien. poterat. Atque ita poteſtas diſpenſandi, quamuis ſit latè interpretanda tamquam fauorabilis, per cap. fin. de ſimonia, non tamen extẽditur ad quoſcumque caſus, ſed ad illos dumtaxat, qui ſunt adaptabiles caſibus in poteſtate expreſſis. Felin. in cap. final. num. 8. limit. 1. de ſimonia, & Gambara de author. Legati, lib. 10. num. 203. vbi concludit diſpenſationem non prorogari de caſu ad caſum non contentum ſub lata ſignificatione verborum.

235 Ex dictis ſequitur diſpenſatum ad nubendum perſonæ certæ, ac determinatæ, nempè Bertæ, non poſſe ducere eius ſororem; ratio, quia quando Princeps facit facultatem Petro, vt maioratum inſtituat in perſona Pauli filij ſui ſpecialiter nominati, eo mortuo in vita patris ſui, non poteſt Petrus inſtituere maioratum in perſona nepotis, quem Paulus filius reliquit. Molin. lib. 2. de primog. cap. 52. num. 40. Gregor. Lopez l. 3. tit. 9. part. 6. gloſſ. in verbo, no valdra, quoniam quamuis verbum filij in alijs caſibus extendatur ad nepotes, non tamen extenditur ad eos quando filius proprio nomine eſt vocatus; ſed in hoc non conſentit Molin. credens non finiri maioratum, cùm debeat eſſe perpetuus; ideò filio mortuo poſſe inſtitui maioratum in perſona nepotis. Mihi tamen magis placet tamquam tutius nouam facultatem impetrare, ex traditis à Bartolo in l. ſi quis ita, in principio, ff. de teſtam. tutel. iuncta gloſſ. num. 1. dicente appellatione filij facta expreſſo nomine proprio, non contineri alium quàm filium,
236 ita ſpecialiter nominatum, iuuat idem Molin. num. 42. poſt Gregorium ſupra, dicens obtenta facultate ad creandum maioratum in perſona filij ſpecialiter nominati, non poſſe eo mortuo maioratum creare in perſona alterius ex filijs ſuis, cùm

hæc

hæc facultas ſit ſpecialiter conceſſa ad vnum certum filium, nec poſſit extendi ad alium non nominatum ſpecificè. Cum ergo diſpenſatio ſit impetrata ad ducendum Bertam ſpecialiter, non poteſt virtute eiuſdem diſpenſationis diſpenſatus ducere ſororem illius, quia in materia reſtringibili non veniunt, niſi expreſſa, Hoſtienſ. in cap. poſtulaſti, de reſcriptis, text. in l. penult. Cod. de leg. per quem text. Bald. conſ. 262. lib. 1. & conſ. 456. lib. 5. conſuluit, quòd vbi aliqua diſpoſitio eſt reſtrictiua, reſtringit omnem diſpoſitionem etiam fauorabilem, neque ad alias perſonas extendi poſſe, vt notant ſcribentes in l. cohæredes, §. Cum filiæ, ff. de vulgar. & pupill. Aymon. conſ. 98. à num. 6. quibus probatur diſpenſationem impetratam ad contrahendum cum Berta matrimonium, non eſſe extendendum ad contrahendum cum ſorore illius, Sanch. lib. 8. de diſpenſat. diſp. 1. num. 3. & ſequent. & num. 31. & 32.

237 Quid dicendum de poteſtate Papæ circa ſponſalia diſſoluenda? Certum eſt poſſe Pontificem ex cauſa iuſta diſpenſare in ſponſalibus etiam iuratis: ſiquidem poteſt diſpenſare in matrimonio rato, vt dictum eſt ſuprà in 9. §. Num. 170. & 171. ergò à fortiori poterit in ſponſalibus. Secus dicendum eſt de Epiſcopo, vt notat Palud. in 4. diſtinct. 27. quæſt. 1. art. 2. nu. 14. quia eſt ius quæſitum tertio, quod non poteſt tolli, niſi à ſupremo Principe. Nec obſtat vulgare proloquium aſſerens poſſe Epiſcopum in ſua Diœceſi quidquid poteſt Pontifex in toto Orbe, vt docet Victor. in releċt. de matrim. par. 1. nu. 7. Veracruz 2. par. ſpeculi, art. 28. poſt 3. concluſionem, verſ. ex iſta concluſione, & Henriquez lib. 6. de pœnit. cap. 14. num. 7. in commento, lit. K. & lib. 10. de Sacrament. Ordinis, cap. 35. num. 2. lib. 12. de matrim. cap. 3. num. 2. in commento, lit. N. quia hoc procedit niſi iure Pontificio id reſeruetur, vt de facto reſeruatur in cap. ex literis, il 2. de ſponſal. vbi Papa præcipit Epiſcopis, vt cogant contrahentes ad ſeruandam ſponſalium fidem: quod præceptum cùm ſit Pontificis, non poſſunt Epiſcopi in illo diſpenſare. Sanch. lib. 1. de ſponſalibus, diſp. 61. per totum.

Quæ egeant diſpenſatione Papali.

§. XI.

EPITOME.

238 *Iuriſdictio Papæ iure diuino à Chriſto Domino inſtituta, & ab eo immediatè accepta, Epiſcoporum à Papa ſuſcepta, & in Epiſcopos deriuata.*

239 *Papa quomodo poſſit abſoluere excommunicatos defunctos.*

240 *Papa poteſt concedere Indulgentias per modum ſuffragij defunctis.*

241 *Reſeruata Summo Pontifici quæ ſint.*

242 *Legata ad pias cauſas ſolus Papa poteſt ad alios vſus conuertere.*

243 *Papa apponendo manum in aliquo negotio, nullus poteſt in illud ſe intromittere.*

244 *Papa ſolus poteſt eximere ſeculares, & Eccleſiaſticos à poteſtate Epiſcoporum, non tamen à ſe ipſa.*

245 *Papa, non verò Epiſcopi poteſt aliquem canonizare.*

246. & 247. *Papa poteſt erigere Eccleſias Collegiatas in Cathedrales, & Epiſcopales in Metropolitanas, & illis dare Prælatos.*

248 *Papa ſolus poteſt dare curatorem Eccleſiæ Cathedrali ad effectum agendi ſecundùm aliquos.*

249 *Papa habet adminiſtrationem ſupremam omnium Eccleſiarum.*

250 *Papa quid poſſit circa leges Apoſtolorum, & traditiones eorumdem.*

251 *Epiſcopi poſſunt diſpenſare in irregularitate ex bigamia quoad Ordines minores ſuſcipiendos, & quoad vſum ſuſceptorum, non autem quoad maiores.*

252. & 253. *Papa poteſt diſpenſare in omni irregularitate proueniente ex quocumque homicidio, quamuis contradicat Borgas.*

254 *Et quid dicendum ex Concilio Tridentino.*

255 *Irregularitatem eſſe de iure diuino, & habere originem ex lege veteri, quomodo ſit intelligendum.*

256 *Papam poſſe ſolum diſpenſare cum homicidio iuſto, non autem Epiſcopum ad Ordines dicendum eſt.*

257 *Irregularitas ex homicidio iuſto, & iniuſto differunt: ex iuſta, ſi fuit occulta poteſt diſpenſari ab Epiſcopo.*

258 *Diſpenſatio, an ſit valida in homicidio tacito, quòd occiſus fuerit Sacerdos.*

259 *Diſpenſatio commiſſa Ordinario cum clauſula,* Si res ita ſe habeat vt petitur, *an expiret mortuo Papa.*

260 *Irregularitates, quæ egent Papali diſpenſatione.*

261 *Interdictum generale perſonale, locale ob culpam perſonæ priuatæ, ſolus Papa poteſt ponere.*

262 *Papa ſolo actu interiori poteſt relaxare interdictum, ſecus dicendum de cæteris Prælatis.*

263 & 264. *Interdictum generale perſonale, aut ſpeciale, quando poſſit poni pro debito pecuniario.*

265 & 266 *Diſpenſatus ad omnes Ordines eſt diſpenſatus ad minores tantùm, niſi addatur ad ſacros.*

267. 268. 269. & 270. *Diſpenſatus ad Ordines ſacros, vel ad dignitates, vel ad Epiſcopatum ad quid cenſeatur diſpenſatus.*

271. 272. *Diſpenſatus quando videatur poſſe ſuccedere patri in eadem Eccleſia, & an poſſit ſuccedere in Eccleſia filiali patris.*

273. 274. 275. 276. 277. *Diſpenſatus ad Sacerdotium, quæ beneficia poſſit retinere.*

278 & 279. *Et quid de diſpenſato ad beneficium ſimpliciter, ad quid cenſeatur diſpenſatus.*

238 PApæ iuriſdictio in tota Eccleſia eſt iure diuino à Chriſto Domino conſtitu-

ſtituta, & ab eo accepta immediatè: Epiſcoporum autem iuriſdictio eſt à Chriſto Domino inſtituta, à Romano tamen Pontifice, vt à Chriſti Vicario, & ſummo totius Eccleſiæ Paſtore ſuſcepta, & ab eo veluti à fonte in illos deriuata, Hoc poſito quæritur vtrùm Papa poſſit abſoluere excommunicatos in excommunicatione defunctos? Pars negans ex eo probatur, quia non habet poteſtatem aliquam in perſonam defuncti, qua illam poſſit liberare ab eo vinculo, cùm ſit, defunctus extra iuriſdictionem Eccleſiæ. Item, quia non poteſt Pontifex excommunicare defunctos, vt notat Sot. in 4. diſt. 22. quæſt. 5. art. 2. ad finem. Alphonſ. de Caſtro lib. 2. de iuſta hæret. punit. cap. 19. & 50. Couarr. in cap. Alma mater, de ſent. excommun. par. 1. §. 11. nu. 8. vbi ait eſſe communem ſent. tam Theologorum, quàm Iuris Pontificij Interpretum. Ergo ſi non poteſt excommunicare defunctos, multò minus poterit abſoluere.

339 Dicendum tamen eſt excommunicatum poſt mortem poſſe abſolui ab Eccleſia, vt de licentia illius ſepeliatur, & vt à viuis adiuuetur ſuis ſuffragijs: atque ita poteſt Eccleſia vinculo, quo viuum ligauit, poſt mortem eundem ſoluere, quod fit ſatis, concedendo illi in Eccleſia ſepulturam Eccleſiaſticam, & viuis licentiam ad offerendum pro illo Miſſarum ſacrificia, ac preces, & hoc modo, cùm defunctum ſoluit excommunicationis vinculo, Conceditur mortuo ſepultura, & viuis facultas offerendi pro eo Sacrificia, & preces, & licentia communicandi cum defuncto. Non poteſt tamen Pontifex, ſeù Eccleſia mortuos excommunicare, quia crimina morte extinguuntur, & cum vita finiunt, vt vltra præcitatos ſentit Silueſt. excommunicatio. §. 7. & Azor. 2. par. inſtit. moral. lib. 5. cap. 26. verſ. ſecundò quæritur. Quòd ſi vrgeas gloſſam, & Panor. in cap. ſi quis, de hæret. aſſeruiſſe poſſe mortuos hæreticos excommunicari? Reſpondeo poſſe poſt mortem declarari, in vita hunc, vel illum lapſum fuiſſe in hæreſi, ac proindè tanquam excommunicatum eſſe indignum, Eccleſiaſtica ſepultura, & ſuffragijs, ac precibus omninò eſſe priuandum, ſicque eſſe explicandam gloſ. in cap. ſi quis, de hæreticis, & alteram gloſ. in cap. Iudæi 5. de Iudæis, dum volunt poſſe hæreticos mortuos excommunicari, hoc eſt, poſſe poſt mortem declarari cum hæreſi ex hac vita abijſſe.

340 Quo etiam modo dubitari poteſt de eo, quod aſſeritur planè poſſe Papam, vel Eccleſiam indulgentias concedere mortuis per modum ſuffragij? Cui Sot. in 4. diſt. 21. quæſt. 1. art. 3. Reſpondet huiuſmodi Indulgentias non tam certè prodeſſe defunctis, quàm viuis; ſubdit tamen magis pium eſſe ſentire oppoſitum, hoc eſt, æqualem fuiſſe à Deo datam poteſtatem applicandi indulgentias per modum ſuffragij demortuis, & per modum abſolutionis viuis: ſicut offeruntur ſacrificia pro viuis, & defunctis; ſed melius reſpondetur ex certa, & firma lege indulgentias prodeſſe defunctis per modum ſuffragij, quia deceſſerunt in charitate, & gratia Dei, & ideò in eos eo modo conferuntur à Summo Pontifice per modum ſuffragij, quæ ſoluunt, & ſatiſfaciunt pro defunctis ex theſauro Eccleſiæ: quemadmodum indulgentiæ conceſſæ viuentibus fauent eiſdem in modum abſolutionis, defunctis autem in modum ſuffragij, eadem Chriſti Domini lege certa, & firma,

341 Sed petes quænam ſint Summo Pontifici reſeruata, itaut alius ſine ipſius ſpeciali commiſſione, vel diſpenſatione non poſſit efficere? Reſpondeo eſſe caſus prope innumeros. Nihilominùs breuiter nonnullos perſtringam ordine minimè ſeruato. Inprimis nemo poteſt agere in iudicio nomine Eccleſiæ Romanæ ſuper bonis, quæ fratribus ex familia Franciſcana relinquuntur ſine ſpeciali Papæ mandato, vt conſtat ex Extrauag. ſi conditorem, de verborum ſignificat. Ioann. XXII.

242 Item legata ad pias cauſas relicta ſolus Pontifex Romanus poteſt ad alios vſus conuertere Clem. quia contingit, de religioſis domibus. Similiter teſtamenta pia ſolus ille mutare poteſt, Nauar. conſ. 2. n. 6. de rebus Eccleſiæ non alien. Pinel. in rub. C. de reſcin. vendit. par. 1. cap. 3. num. 19. Graſſis de arbit. confeſs. lib. 5. cap. 69. nu. 1. Henriq. in ſumma, lib. 7. cap. 37. §. 2. lit. F. & lib. 9. cap. 52. §. 6. lit. M. Cened. pract. quæſt. lib. 1. quæſt. 35. num. 15. & Phæbos deciſ. 47. num. 12. cum ſequent. tom. 1.

243 Similiter Papa apponendo manum in aliqua commiſſione ſignanda, per talem ſignaturam totum negotium ad ſe reuocat, & nullus alius ſe poteſt in eo negotio expediendo intromittere, propter reuerentiam debitam Papæ. text. in cap. vt noſtrum. de appellat. Rot. deciſ. 33. eod. tit. in antiquis, & deciſ. 6. num. 5 de conceſſ. præben. in antiq. Marcheſ. in ſuo tract. de commiſſionibus 2. par. de commiſſ. appell. cap. 6. num. 37. Petrus Barboſ. in l. 1. ff. de iudicijs, tract. 4. num. 42. Menoch. conſ. 349. & Camill. Borrel. in ſumma omnium deciſ. tit. 4. num. 11. Quin etiam ordinatus à Papa ſine ipſius licentia non poteſt vlteriùs promoueri, ſcribentes in cap. cùm in diſtribuendis, de temporibus ordinat. Cocchi. de iuriſd. ordin. in exemptos, par. 1. quæſt. 51.

244 Eodem modo ipſe ſolus poteſt eximere à iure, & poteſtate Epiſcoporum aliquos tam ſeculares, quàm Eccleſiaſticos, ſeù regulares. gloſſ. in cap. frater. 16. quæſt. 1. gloſſa in cap. quod tranſlationem, in verbo reſeruata poſt principium, de officio legati. Mandoſ. de ſignatura gratiæ, tit. exemptiones, verſ. eximere propriè, eſt Apoſtolicæ Sedis, quoniam à Sede Apoſtolica, vel à Romana Curia nemo ſe eximere poteſt. Abbas in cap. ſi quis, nu. 5. de maior. & obed. & Selua de beneficijs, p. 3. quæſt. 8. num. 16. & tract. de iureiurando, p. 4. n. 39. non poteſt tamen Papa aliquem eximere à ſe ipſo, & à Curia Romana, vt Abb. & Selua vbi proximè, ita, vt non teneatur ſic exemptus venire ad Pontificem, vel vt nequeat ab ipſo excommunicari: probatur, quia eo ipſo videretur exemptus à poteſta-

te di-

te diuina, cùm Papa ſit loco Dei in terris, cap. 2.de tranſlat.Præl. alioquin diceretur poſſe Pontificem abijcere à ſe claues,& ſibi manus ligare,cap. innotuit, de elect gloſſ. in cap. final. de ſentent. excommun. lib. 6. Nam ea eſt potentia Papæ, vt contra illam nulla detûr præſcriptio. Innocent. in cap. bonæ 2. de poſtulat. Prælat. Felin. in cap. cùm non liceat, nu.14.in fine de præſcript.

245 Item ſolus Papa poteſt aliquem in albuo ac numerum Sanctorum referre, quod Alexander Tertius in cap. 1.de reliquijs, & venerat. Sanctor. de quo ſupra, §. 3.num.29. Quamuis id olim aliqui arbitrati ſunt fuiſſe integrum Epiſcopis in ſua Diœceſi de iure,argumento cap.1.de conſecrat. diſt.3, vbi ſic habetur; Et illæ feſtiuitates quas ſinguli Epiſcopi in ſuis Epiſcopatibus cum populo collaudauerint. Nihilominus hoc eſſe reſeruatum Summo Pontifici teſtatur gloſſ. in d. cap. 1. & tradunt Paul.Fuſc.de viſit.lib.1.cap.8.num.11.Læl.de Zanch. de priuil. Eccleſ. 130. priuil.ex nu.4.Michael. Timoth.de viſit. Eccleſ. lib.2. tract.1.c.36. Humad. in l.66. tit.4. part.1.gloſſ.3.Gambar.de offic.& poteſt. legat. de lat. lib.2. ex num.233. Azor. inſt.moral.p.2.lib.5.cap 6. quæſt.1.Marc.Anton.Genuenſ.in praxi Archiepiſc. Neapol. cap. 51. in fine, Couar. lib.4.variar.cap.19.num.8.verſ.præter has, & Maſcard. de probat. concluſ.262. nu.50, Ex quibus ſequitur quod hos relatos in numerum Sanctorum à Summo Pontifice,pro talibus poſſumus colere,& non alios ſecundùm præcitatos,

246 Solus item Pontifex poteſt erigere Collegiatam Eccleſiam in Cathedralem, & Epiſcopalem in Metropolitanam, cap.1.ne ſede vacante. Azor. inſtit. moral.p.2.cap. 29. quæſt. 25. dicens, Legatum non poſſe erigere in Prouincia ſibi demandata Eccleſias Cathedrales, quia hoc eſt Papæ reſeruatum, & lib.6.cap.30. quæſt.2. & 4. vbi id confirmat; ſecus, de cæteris Eccleſijs inferioribus, Parochialibus ſcilicet, aut ſimplicibus: nam ad has erigendas Epiſcopi ius habent; ex cauſa tamen poſſunt Eccleſiam ſimplicem incuratam, & Parochialem erigere. Rebuf. in praxi, tit, de erectione in curatam, & Parochialem. Azor, d.cap.29. quæſt.25.& d.cap.3.quæſt.3.& 4.Nihilominus ſacra Congregatio, teſte Aloyſ. Ricc, in praxi fori Eccleſ. deciſ.492.in 1,edit. & reſol.383. num.6. & 7.in 2.edit,cenſuit beneficia ſimplicia non poſſe ab Ordinario mutari in curata: ſicut neque Eccleſia curata mutari poteſt ab Ordinario loci in ſimplicem, vt notat Mari.Anton.var.lib.1. reſol. vlt. caſu 69. ex quibus ſequitur has mutationes eſſe Pontifici reſeruatas.

247 Similiter nemo poteſt ſine ſpeciali Papæ commiſſione dare Prælatum, vel Paſtorem Eccleſiæ Cathedrali ſibi qualitercumque exemptæ, quæ careat clero, & Paſtore Catholico, Clem. in pleriſque, de electione, iuuat cap. felix 50. cap. præcipimus 54. 16. quæſt.1. vbi dicitur Papæ ſolùm eſſe integrum Eccleſiam erigere, & conſtituere in Cathedralem, & eam de loco ad locum transferre, vel alia ratione mutare, gloſſ. verb.Cathedralem, in cap.cum inferior, de maioritate, & obedientia. Quemadmodum ſolus Papa poteſt dare Curatorem Eccleſiæ Cathedrali, & eius bonis quo ad ef-
248 fectum agendi ex eo, quia iudicium agitatum cum Eccleſia vacante, regulariter nullum eſt, cap.fin. ne ſede vacant. Innoc. in cap.1.ne ſede vacante, quem Abb.ſequitur in d. cap.final. col. 1. in fine, vbi voluit ſolum Papam quo ad effectum agendi, poſſe dare Ecelrſiæ Cathedrali, & eius bonis curatorem, per text. in argumentum, in cap. is cui, de elect. in 6. & per textum in cap.paſtoral. de officio Ordinarij, ſequitur Gig. de penſionibus, quæſt.65. num.5. & 6. fauet cap.is cui 42.de elect.in 6.cap. Eccleſiæ Cathedrali, de ſupplen. neglig. Præl. eodem lib. ex quibus ſolus Papa poteſt dare administrationem Eccleſiæ Cathedrali, vide Axor ſupra d.lib.6.cap.30.vbi de mutatione, translatione, erectione,& ſuppreſſione Eccleſiarum per totum.

249 Papa enim tamquam caput omnium Eccleſiarum, & Conuentuum Eccleſiaſticorum habet ſupremam omnium adminiſtrationem. Nauarr. in cap. non liceat, de ſpolijs clericorum, §. 3, Leſſius cap.4.lib.2, dub.7,addens num.51.poſſe Pontificem ad alios vſus,& etiam ad alias Diœceſes bona Eccleſiæ transferre, interueniente tamen cauſa iuſta: ea autem non exiſtente, nullo modo: cùm non ſit dominus, ſed adminiſtrator, & ex conſequenti debet leges fidelis diſpenſatoris cuſtodire. Leſſ. ſupra, quamuis ex cap. licèt, de præben. in 6. aliqui arbitrentur Pontificem Romanum habere dominium, eſſeque dominum beneficiorum, bonorumque immobilium Eccleſiæ, Azor, inſtit.moral.p 2. lib.6.cap 1.verſ. ſunt qui putent, ſed de his infrà ſuo loco diſp.ſequenti, §.1.& ſequentib.§.4.nu.116. & 117,

250 Sed quid de Romano Pontifice circa leges Apoſtolorum? Reſpondeo ſecundùm communem ſententiam Theologorum, Apoſtolos aliqua tradidiſſe tamquam miniſtros Chriſti, & viua Spiritus ſancti inſtrumenta, & ſic tradita, exiſtere tamquam traditionem diuinam, quo modo tradiderunt, vel ediderunt Scripturas canonicas, & Baptiſma paruulorum, cultum, & venerationem ſacrarum imaginum, ſuffragia viuorum pro defunctis, perpetuam Deiparæ virginitatem. Symbolum fidei, & inuocationem Sanctorum, qui in cœlis viſione beatifica perfruuntur: à quibus omnibus, vel ab aliquibus eorum Papa nequit aliquem ſoluere, cùm ſint iuris diuini, cuius auctor, & conditor extat Deus ipſe: Apoſtoli autem ſunt Prædicatores, & denunciatores. Cæterorum tamen Apoſtoli fuerunt Paſtores, ac Præſides à Chriſto Domino inſtituti, & vocati ad ferendos Canones, qui Apoſtolis tribuuntur. Hos denique poteſt Pontifex mitigare, & relaxare, qualia ſunt præcepta de bigamo non promouendo ad Ordines, de homicida non aſſumendo ad Clericatum, iuuat cap. Presbyter.diſt.82.& cap.lector. diſt.34. & ideò poteſt Pontifex diſpenſare in bigamia etiam ad Ordines ſacros, vt volunt Iacobat. de Concilio, lib.7. art. 7. verſ, octauò

facit,

facit, col.4. pag. 499. Marta de iuriſd.p.2. cap.37.num.14.Nauarr.in manual.cap.27. num. 197. Suar. de cenſuris, diſp.49.ſect.6. num.1. Ratio, quia quamuis hæc irregularitas ſit inducta à D. Paulo, eſt tamen de iure humano, quoniam Apoſtoli, vt Apoſtoli ſacram Scripturam ſcrebant, & vt Epiſcopi leges Eccleſiaſticas condebant: atque ita poſſe Pontificem diſpenſare cum bigamo, vt gloſſ. in d.cap.lector, verb.fiat, & ibi Archid. & Turrecr. art.1.num.2.Hoſtienſ.in cap. 2. num. 4. de bigamis, & ibi Innoc.num.2. Abb.num 6. Cou.Clem.ſi furioſus, de homicidio 1.p. §.1. num.4. & ex Theologis Sot. in 4. diſt. 27. quæſt.3.art.3. concluſ. 1.& ibi Ricard.art.4. quæſt.4.Medina cap.de ieiunio, quæſt. de diſpenſatione in Quadragesima, verſ. his tamen non obſtantibus, & alij, quibus accedit Hiſpaniarum Primas in d. cap. lector, num.4. ex ea ratione, quia impedimentum bigamiæ non eſt ex iure diuino, aut naturali: ergo eſt diſpenſabile, quamuis ab Apoſtolis ſit inductum, quoniam eius inſtitutio non transuolat ius humanum, vt notae Suar. de cenſuris, diſp.49.ſect.6.nu.1. Nec refert deciſio cap.2. de bigamis, vbi dicitur non licere cum bigamis diſpenſare: quia verbum non licere, inducit difficultatem dumtaxat, non autem infert impoſſibilitatem, Suar.num.2.

251 Quin etiam Epiſcopi poſſunt diſpenſare in irregularitate ex cauſa bigamiæ conſurgente, quo ad Ordines minores ſuſcipiendos, vtendumque ſuſceptis, Hoſtienſ. 2.p. lib.6.tit.7.quæſt.7.D.Thomas in 4.diſt.27. quæſt.3.art.3. & in additionibus ad 3.part. quæſt.66.ar.5.Graff.deciſ.1.p. lib.4.cap.27. num. 38. Burgaſius de irregularitate, p. 5. tit. de bigamis, num. 8. qui loquuntur de bigamia vera, vel interpretatiua, quod probant ex cap. lector. diſt.34. quod eſt ex Martino Papa, vbi Martinus ſic loquitur: Lector, inquit, ſi viduam alterius vxorem acceperit, in lectoratu permaneat, aut ſi fortè neceſſitas ſit, Subdiaconus fiat, vbi conceditur Epiſcopo licentia diſpenſandi ad recipiendum ſubdiaconatum vrgente neceſſitate, qui Ordo non erat ſacer eo tempore: conſonat Reginal.lib.30.tract.2. cap. 8. num. 89. firmans non poſſe Epiſcopum diſpenſare cum bigamo ad maiores Ordines, quamuis velit ingredi Religionem: quam partem ſequitur etiam Henriquez lib.12.de matrim. cap.6.nu.11.Petrus de Ledeſma de matrim.quæſt.66.art.5.concluſ. 3. & alij, quos referens ſequitur Sanchez lib.7. de imped. diſp.86. num.11.pro reliquis hac de re lege Sayrum de cenſuris, lib.6.num.7.8.& 9. & Sanch.ſupra à nu.12. vſque ad num.18.

252 Pro irregularitate ex homicidio voluntario orto, certum eſt Pontificem diſpenſare poſſe in qualibet irregularitate procedente ex homicidio iuſto, vel iniuſto, voluntario, vel caſuali. Quare reijciendus eſt omnino Burgaſ. in tract.de irregularitate, p.1. in principio, dicens, temerè non poſſe Papam diſpenſare in irregularitate conſurgente ex homicidio voluntario, cùm oppoſitum ſit omnium ex eo; quia omnis irregularitas eſt inducta à iure Eccleſiaſtico, ita Couar.in Clem.ſi furioſus, p.2. §.3. num.3. Henriquez lib.14. cap.1.§.3.Molin. de iuſtitia, tom.4.diſp.79.Suar.de cenſuris, diſp.44. ſect.4. num.35. Auila eodem tract. part. 7. diſp. 6. ſect.3. Bonacin.de cenſuris, diſp.7. quæſt.1.puncto 1.num.1.& quæſt. 4. puncto vltimo, num.1.

253 Quòd ſi dicas cum Burgaſ. in tract. de irregularitate, p. 1. in principio, quæſt. 3. exiſtimante non eſſe licitum ſummo Pontifici diſpenſare in irregularitate procedente ex homicidio voluntario. Dico illum erraſſe, & male ſenſiſſe. Nam poſſe diſpenſare, probatur ex ratione ſupra ſcripta, nempe quòd irregularitas ſolo iure humano eſt introducta, non autem iure diuino, etiam ſi gloſſa in cap. ſicut dignum, §. vltimo, in verb. conſilium, & ibi Panormitanus nu. 12. & in cap ad audientiam, & ibi Marian. Socinus tertia quæſtione principali, de homicidio, velint eſſe de iure diuino illam irregularitatem, propter illud 1. Paralip. 22. ibi, non *ædificabis mihi domum, quia vir ſanguinis es*. Quoniam reſpondetur non quæcumque in ſacra pagina dicuntur, eſſe de iure diuino, & indiſpenſabilia; ſed ea dumtaxat, quæ à Deo fieri præcipiuntur, vel ab ijs, qui ſcripſerunt Scripturas, & à Deo ipſo immediatè tanquam præceptum diuinum ſuſceperunt tradendum Eccleſiæ. Atque ita dicendum eſt capita, & textus, qui aliquo modo indicant non eſſe diſpenſandum cum homicida voluntario, eſſe intelligenda ab inferioribus Prælatis, non autem à ſummo Pontifice, vt communiter tradunt Doctores. adduntque cum homicida Papam poſſe diſpenſare; difficulter tamen, & non niſi ex magna cauſa diſpenſare ſolere, additis quibuſdam conditionibus. Couar. in Clement. ſi furioſus, p.2. §.tertiò, num.13. de homicidio, Staphilæus de literis gratiæ, & iuſtitiæ, fol. 193. Sayro de cenſuris, lib. 7.cap.7.num.4.

254 Quæ diſpenſatio poſt Concilium Tridentinum, ſeſſ. 24. de reformat. cap.7. difficilior facta eſt, cùm ibi dicatur his verbis: Qui per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias, ab Altari auelli debet; & infrà, ibi: omni ordine, ac beneficio, & officio Eccleſiaſtico perpetuò careat; & paulò antè, nullo tempore ad ſacros Ordines promoueri poſſit, & ſeſſ.24. de reformat. cap. 6. ibi, liceat Epiſcopis in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus, ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentioſum, diſpenſare. Quibus omnibus probè expenſis oſtenditur difficultas diſpenſandi cum homicida voluntario: quæ etiam demonſtratur ex cap. ad audientiam, de homicidio, iuxta quod indicatur non eſſe diſpenſandum, hoc eſt, cum homicida, niſi difficulter. Confirmatur ex Numerorum 25. & Exodi 2. nam Panorm. in d.cap.ſicut dignum, num.12.de homicidio, notat, in veteri Teſtamento fuiſſe diſpenſatum cum Phinees Aaronis nepote, cui datum fuit poſt duplex homicidium patra-

Google

patrandum diuina peragere, Moyſique occiſori Ægyptij permiſſum Pontificalia exercere, conſecrareque Aaronem, & filios eius Leuitas in Sacerdotes. Confert huic Paulus homicida conſentiens neci conſanguinei protomartyris Stephani *Actor.* 7. qui tamen poſtea ad Apoſtolatum euectus eſt, *Act.* 9. *&* 13.

355 Vnde quando dicitur aliquas irregularitates eſſe de iure diuino, intelligendum eſt hoc propterea dici, quatenus habent originem ex lege veteri, ad cuius imitationem Eccleſia iſtas induxit. Quòd ſi adiungas irregularitatem traxiſſe originem largo modo à lege naturæ, & ideò eſſe indiſpenſabilem? Reſpondet gloſſ. in cap. ſicut dignum, §. clericus, in illis verbis, & cum tali nunquam diſpenſatur, de homicidio, videri Papam non poſſe diſpenſare cum homicida voluntario, quia eſt de iure diuino, vbi allegat illud 2. *Regum* 7. ibi, *non ædificabis mihi templum, quia vir ſanguinis es*. Attamen hoc non vrget, quia etiamſi irregularitas principium afferat à lege naturæ lato modo, prout nititur naturali æquitate, non propterea dicitur ius naturæ, eò quòd ſi diceretur, ex conſequenti leges omnes quatenus conueniunt æquitati naturali, dicerentur leges naturales, quod non eſt admittendum. Quoad gloſſam verò, reſpondeo cum Hoſtienſ. in d. cap. ſicut dignum, de homicidio, illam nihil aliud velle ſignificare, niſi quòd Papa ſoleat difficulter diſpenſare cum homicida voluntario, non autem quòd homicidium tale ſit omnino indiſpenſabile, cùm Papa in omni irregularitate ex homicidio voluntario, etiam notorio, poſſit diſpenſare, vt ex antiquioribus docent Innocentius, Hoſtienſis, Ananias, & Panormitanus in cap. ſicut dignum de homicidio. Antoninus 3. par. tit. 29. cap. 2. §. vlt. in fine. Summa Piſanella verb. homicidium 4. §. 2. Albertus Trotius tract. de vero, & perfecto clerico lib. 2. cap. 27. Maiolus lib. 2. cap. 51. num. 2. & 3. & alij ſupra relati.

356 Multò fortius dicendum eſt ſolum Papam diſpenſare tam ad ſacros Ordines, quàm ad minores, non autem Epiſcopum poſſe cum homicida iuſto, quamuis contradicat Caietanus in ſumma verb. irregularitas; ſed minùs bene, cum contraria ſit communis. Viualdus de irregularitate num. 323. Valentia tom. 4. diſp. 7. qu. 18. punct. 3. §. 4. in fine. Aragon. 2. 2. qu. 64. art. 8. in fine. Michael Salon. ibi controuerſ. 4. in fine. Nauarr. in manuali, cap. 27. num. 194. §. 7. & num. 218. Petes tamen rationem, quare homicidium iuſtum inferat irregularitatem? Dico, quia omnes Ordines referuntur ad ſacram Synaxim, quod eſt Sacramentum Pacis, impetratæ ſanguine Chriſti Domini. Item quia in Euchariſtia continetur Chriſtus Dominus pacificus, ac mitiſſimus; quam manſuetudinem, ac pacem non repræſentat homicida etiam iuſtus. Auila de cenſuris 7. par. diſp. 5. ſect. 1. verſ. 2. notandum eſt.

357 Differt autem homicidium iniuſtum, & iuſtum, & irregularitas ex homicidio iniuſto ab ea, quæ oritur ex homicidio iuſto. Nam hæc dicitur irregularitas ex defectu lenitatis, & contrahitur abſque vlla culpa, vt contrahit iudex per ſententiam mortis, aut mutilationis, illa verò contrahitur cum peccato, & oritur ex delicto homicidij: irregularitas hæc ad diſpenſandum eſt difficilior multò, illa verò facilior: vtraque tamen diſpenſatur à ſummo Pontifice, quando eſt notoria. Quòd ſi irregularitas ex defectu lenitatis ſit occulta, poterit diſpenſari ab Epiſcopo, quando occiſio fuit occulta; puta ſi in bello iuſto miles occidat hoſtem nemine uidente. Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat cap. 6. quia ibi excipitur irregularitas ex homicidio voluntario proueniente etiam occulto: ergo irregularitas ex homicidio iuſto, & ſine peccato orta, qualis eſt ex defectu lenitatis, poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, quando occiſio verè fuit occulta. Quin etiam ſi homicidium occultum non fuerit in ſe voluntarium, ſed vel iuſtum, vel caſuale exequutum ſine diligentia, poteſt Epiſcopus pro minoribus Ordinibus, & ſimplicibus beneficijs etiam in foro exteriori diſpenſare cum huiuſmodi homicidis. Ex ea ratione, quia Concilium d. ſeſs. 24. cap. 6. prohibet, ne Epiſcopi diſpenſent cum homicida voluntario Quare hæc prohibitio ad alios homicidas occultos non extenditur. Sic Henriquez ſupra d. lib. 14. cap. 9. §. 3. & cap. 19. §. 2. lit. X. Ludouicus Miranda in man. Præl. tom. 2. quæſt. 8. art. 13. Gara. de beneficijs, part. 7. cap. 11. num. 34. Campanil. in diuerſ. iuris Canonici, rubr. 11. cap. 23. num. 132. & 142. & alij.

358 Sed quid dicendum de presbytericida, dicente in literis diſpenſationis ſimpliciter ſe hominem occidiſſe, nulla facta mentione, quòd fuerit Presbyter? Reſpondet Nauarr. diſpenſationem eſſe nullam, conſil. lib. 5. conſil. 4. tit. de homicidio, in 1. edit. quia tacuit non exprimendo, quod de iure tenebatur exprimere: & quia ſi exprimeret, ſine dubio retraxiſſet Papam à concedenda diſpenſatione; quod ſufficit ad reddendam gratiam ſurreptitiam cap. poſt ulaſti, & cap. ſuper literis de reſcriptis. Mol. tamen de iuſt. tract. 3. diſp. 79. num. 9. pag. 2242. cenſet eſſe validam ex eo, quia occiſor Presbyteri propterea præciſè incurrit irregularitatem, non quia interfecit Presbyterum; ſed quia interfecit hunc hominem, cui contigit eſſe Presbyterum, & irregularitas non contrahitur niſi ex homicidio, ſiue occiſus ſit Eccleſiaſticus, ſiue laicus, non conſiderato ſacrilegio commiſſo à presbytericida; quare diſpenſatio eſt valida, tacito quod fuerit Presbyter, quoniam expreſſa fuit tota radix vnde prouenit irregularitas illa, quam incurrit homicida ſimpliciter, non propter homicidium Presbyteri, ſed propter homicidium hominis illius, cui eſt annexum Presbyterium. In confeſſione autem tenetur homicida exprimere, ſe occidiſſe hominem Presbyterum, ratione ſacrilegij facientis nouam ſpeciem vitij, quod eſt de neceſſitate confeſſionis; ratio-

ne cuius ſpeciei ſacrilegij ſuperadditæ, homicida incurrit excommunicationem, non verò irregularitatem diuerſam ab ea, quam incurreret, ſi occiſus non eſſet Preſbyter.

259 Porrò ſi Papa concedat Ordinario facultatem diſpenſandi, ſi res ita ſe habeat, vt petitur, & ante diſpenſationem executioni mandatam ipſe expiret re integra. Nauarrus in manuali cap. 27. num. 253. verſ. 9. & in cap. placuit num. 162. & ſeq. de pœnitent. diſt. 6. affirmat expirare, quę opinio eſt verior. Ratio, quia commiſſiones, & mandata expirant mortuo mandante, vel committente, l. mandatum C. mandat. & l. & quia, ff. de iuriſdictione omnium iudic. quamuis ſit iudiciale, cap. relatum, & ibi gloſs. in verb. conteſtata, de officio iudicis delegati. Nec refert ſi dicas gratiam, & priuilegia non expirare per mortem concedentis, ſicuti non expirat gratia facta alicui ad teſtandum, vel ad prædicandum, vel ad non reſidendum; quia commiſſiones factæ Ordinario, vel confeſſario ad diſpenſandum veritate cognita, ſi ita eſt, vt petitur non ſunt gratiæ, nec priuilegia, ſed mandata, quæ expirant nondum facta diſpenſatione; quare non eſt gratia facta ordinario, ſed facta illi, cum quo eſt diſpenſandum: proinde commiſſio mortuo committente expirat, ſi nondum facta ſit diſpenſatio. Henriquez tamen de impedimentis matrimon. lib. 2. cap. 3. num. 10. fol. 1058. cenſet, quando Pontifex committit Epiſcopo facultatem diſpenſandi cum nominatis perſonis dummodo verificari faciat narrata in ſupplicatione, re integra non expirare commiſſionem factam Epiſcopo, quia clauſula, Si eſt vt petitur, non habet vim conditionis, ſed monitionis, cum inſtructione, & præcepto quodam Sanch. lib. 3. de matrim. diſp. 30. num. 7. & 11. idem Henriquez lib. 14. de irregularitate cap. 17. num. 7. verſ. ſi Pontifex confert quod in dubio diſpenſatio præſumitur valida. Riminald. conſ. 275. n. 12. vol. 3. & conſ. 562. num. 26. vol. 5. quia in dubio iudicandum eſt in fauorem actus, vt valeat potius, quàm vt pereat cap. Abbate de verbor. ſignific. l. quoties, ff. de rebus dub. Sanch. lib. 8. de matrim. quæſt. 2. num. 25. ſecundùm quem hæc pars placet, & in praxi poteſt admitti, quia operari iuxta opinionem probabilem licet. quod ſequitur Sanch. lib. 2. in præcepta Decalogi, cap. 9. num. 14. poſt alios.

260 Quæri poteſt, in quibus nam neceſſaria ſit diſpenſatio Pontificia? Reſpondetur in irregularitate proueniente ex baptiſmi iteratione ſolum Papam poſſe, quando crimen non eſt occultum. Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6. quæ irregularitas poſita eſt in odium, & deteſtationem hæreticorum; non tamen eſt impoſita ſolis hæreticis, ſed omnibus hæreticos in rebaptizatione imitantibus. Quinimmo impoſita eſt hæc pœna propter Sacramenti reuerentiam. Ideo ſecundum communem reſeruata eſt Pontifici ſoli. Summa Piſanella verb. diſpenſatio §. 6. Maiol. lib. 3. de irregular. cap. 24. in fine, Silueſt. verb. irregularitas, num. 6. quæſt. 4. Viualdus tract. de irregul. num. 46. & Summa Confeſſorum lib. 3. tit. 24. quæſt. 7. Quod ſi crimen ſit occultum, poteſt etiam Epiſcopus diſpenſare. Concilium Tridentinum vbi ſupra, Tolet. in ſumma, lib. 1. cap. 70. Auila de cenſuris par. 7. quæſt. 3. punct. 3. num. 9. quamuis incurratur ab aliquo baptizante publicè, dummodo neſciatur, an, qui baptizatur, fuerit antea baptizatus. Sanch. lib. 2. matr. diſp. 37. num. 11. quod extenditur ad omnes irregularitates, ex occultis delictis prouenientes, niſi expreſsè excipiantur in ordine ad ſuos ſubditos. Vide Auguſt. Barboſ. de officio, & poteſtate Epiſcopi, allegat. 39. à num. 2.

261 Quo ad interdictum, nullus præter Papam, vel de illius commiſſione, poteſt interdictum generale, perſonale, nec locale ob culpam perſonæ priuatæ ponere. Couar. in cap. alma mater, par. 2. §. 2. num. 6. Sot. in 4. diſt. 22. quæſt. 3. art. 1. concl. 2. Silueſt. verb. interdictum 3. quæſt. 5. Henriquez cap. 51. lib. 13. de excommunicatione, num. 3. Commiſſio autem non niſi rarò concedi ſolet; modum concedendi ponit Couarruuias num. 4. ita vt primò ponatur interdictum in Parochiam delinquentis, & in aliam, vel Parochialem vel Collegiatam: quod ſi adhuc delinquens perſeueret contumax, decernatur interdictum in duo Monaſteria, vel Eccleſias collegiatas: tertiò in totam Diœceſim, ac denique durante contumacia adhuc interdicatur Eccleſia Cathedr.

262 Cæterum Papa ſolo actu interiori poteſt interdictum relaxare. Probatur, quia poteſt legem reuocare per ſolam interiorem voluntatem, prout vult. Medina 1. 2. quæſt. 90. art. 2. Henriquez de interdict. cap. 51. num. 4. & ante in cap. 47. num. 1. cum alijs. Confirmatur, quoniam, vt cenſura operetur validè, requiritur in ferente illam interior animus, ac voluntas, nec ſufficit verbum, aut ſignum externum deficiente voluntate ligandi in interiore; igitur, vt ceſſet interdictum ſatis eſt, quod dicat Papa ſola voluntate interiori, ac mentali loquutione. Nolo quod interdictum habeat vim, Proinde antequam conſtet de voluntate interiori Papæ, qui egerit contra tale interdictum, peccabit quidem non tamen ligabitur pœnis quibus percutiuntur violantes interdictum, ſequitur Auila de cenſuris 5. par. de abſolutione interdicti, diſput. 6. dub. 6. concluſ. 2. pag. 296. ſubdens verſ. hinc ſequitur, ceſſare interdictum, concedente Papa facultatem celebrandi officia diuina in Eccleſia à ſe interdicta, quod non ſufficit in Prælatis inferioribus, niſi exprimant ſe id velle, & intendere, dum concedunt licentiam celebrandi diuina officia in Eccleſia à ſe ipſis interdicta. Silueſt. verb. interdict. 3. quæſt. 9. par. 1. & Henriquez d. cap. 51. num. 4. quia Prælati inferiores non ſunt ſupra ius, & ideo debent impendi abſolutiones interdicti verbaliter ſecundum ius; ſicuti per verba exteriora imponitur. Silueſt. ſuprà.

263 At-

263 Attamen quamuis non poſſit locus interdici pro debito pecuniario, Silueſter verb. interdictum. 3. §. 5. Bonifac. VIII. Extrauag. prouidè, de ſent. excommun. Sà verb. interdictum, num. 8. ſine ſpeciali Papæ conſenſu, ſiue debitum ſit domini loci, vel officialium, vel priuatarum perſonarum, Couarr. in cap. alma par. 2. §. 1. num. 5. Auguſtin. Barboſ. de officio, & poteſt. Epiſc. allegat. 50. num. 42. Auila de cenſuris, par. 5. de cauſa interdicti, diſp. 3. dub. 3. qui omnes videntur loqui de interdicto locali generali, non autem de ſpeciali. Sed probabilius eſt Extrauagantem illam prouidè extendi ad interdictum locale ſpeciale, ita Couarr. ſupra, quæſ. 5. & eſt de mente Soti diſt. 2. 2. quæſt. 3. art. 1. poſt 3. concluſionem, vbi ait propter debitum pecuniarium non eſſe interdicendum locum, quia locus æqualiter continet locum generalem, & ſpecialem. Confirmatur ex eadem Extrauagante vbi dicitur ciuitas, villa, locus; territorium, &c. Atqui locus, & territorium æqualiter includunt locum, & territorum generale, & ſpeciale; ergo non minus loquitur Extrauagans de vno, quàm de altero interdicto, Auila ſupra, Sayro de cenſuris, lib. 5. cap. 11. nu. 17, & duobus ſequentibus.

264 Similiter ſine ſpeciali Papæ conſenſu, non poteſt poni interdictum propter debitum pecuniarium generale, perſonale, ita Sotus d. art. 1. poſt etiam concluſ. dicens nec locum, nec populum poſſe generaliter interdici, niſi de licentia Papæ, propter debitum pecuniarium. Iuuat Henriquez ſupra cap. 50. num. 3. dum ait interdictum ſpeciale perſonale poſſe poni pro debito pecuniario; ergo interdictum generale perſonale non poteſt poni. Sayro d. cap. 11. num. 19. Auila ſupra verſ. 4. concluſ. poſt Henriquez, vbi concludit interdictum perſonale generale non poſſe poni: perſonale autem ſpeciale authoritate ordinaria ob debitum pecuniarium poſſe vtiq;

265 Quod verò attinet ad Ordines, vel beneficia, dicendum eſt diſpenſatum à Summo Pontifice cum clauſula, Ad omnes ordines, ſi tempore, quo obtinuit diſpenſationem, iam ordines minores habebat diſpenſationem, extendi ad Ordines ſacros: quòd ſi nondũ omnibus ordinibus minoribus erat initiatus, reſtringi conceſſionem ad omnes dũtaxat minores, ita Maiol. lib. 1. cap. 8. num. 8. cum Panorm. in cap. litteras, num. 6. de filijs presbyt. ſi verò Pontifex in diſpenſatione dicat: Legitimamus Petrum quoad omnia; intelligitur ad ordines minores ſolùm, & quoad beneficium ſimplex, niſi aliunde intelligatur mens illius eſſe, quòd ad ſacros ordines poſſit promoueri, quia diſpenſatio eſt res odioſa, & eſt reſtringenda; ideo ſufficit aliquid operari verbum, quoad omnia, quæ clauſula intelligitur quoad honores, & famam. Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 8. num. 4. 5. & 6. præſertim Henriquez lib. 14. cap. 8. §. 10. Quare diſpenſati ſimpliciter ad ordines non intelliguntur diſpenſati ad ſacros Ordines, ſed ad minores, gloſſa verb. ad omnes, in cap. vltimo, de filijs presbyterorum, in 6. Campanil. in diuerſorio iuris Canonici, rubrica 11. cap. 13. num. 95. Azor inſtit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 3. quæſt. 6. Suar. de cenſ. tom. 5. diſput. 41. ſect. 3. à num. 3. & Sanch. de matrim. lib. 8, diſp. 1. num 26. ex communi fundamento, quia diſpenſationes ſunt ſtricti iuris, & recipiunt arctam interpretationem. Azor. ſuprà lib. 7. cap. 33. quæſt. 9. Garzia de beneficijs, par. 1. cap. 6. num. 58. Suar. de legibus, lib. 11. cap. 11. num. 10. & cap. 17, num. 2, & ſequentibus. Gironda de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicatione, num. 1111. Marienzo l. 10. gloſſ. 1. num. 7. tit. 8. lib. 5. nouæ recompil. & Sayro de cenſuris, lib. 6. cap. 11. num. 16.

266 Porrò diſpenſatus ad Ordines ſacros, à fortiori cenſetur diſpenſatus ad minores Ordines, vt vult Carolus de Graſſalis de effectibus clerical. effectu 4. num. 205. quia ordines maiores non recipiuntur niſi ſuſceptis minoribus: ideò diſpenſatio ad maiores, retrotrahitur ad minores. Secus dicas oportet de diſpẽſatione ad ordines: is enim non cenſetur diſpenſatus ad beneficia cùm ſint inter ſe differentes res, & executio ordinum non dependet à beneficijs, & vnum poteſt ſine altero ſubſiſtere. Sayro de cenſuris, lib. 6. cap. 11. nu. 21. Henriquez tamen lib. 13. cap. 57. §. 5. ait habilem ad Ordines ſacros, eſſe habilem ad beneficium curatum: ſed alij credunt non extendi ad aliquod beneficium obtinendum: ſic Azor inſtit. moral. par. 2. lib. 9. cap. 3. quæſt. 5. Mari. Antonin. variar. reſol. lib. 1. reſol. 19. num. 11. quamuis Azor. extendat id ad diſpenſatum, vt ad omnes ſacros Ordines poſſit promoueri, adhuc enim cenſet non poſſe virtute huius diſpenſationis beneficium obtinere.

267 Hinc colliges diſpenſatum ad dignitates Eccleſiaſticas quaſcunque, non eſſe diſpenſatum ad Epiſcopatum, ita gloſſa in cap. 2. in verb. dignitatem, de præbend. in 6. deducitur ex cap. dilectus filius, & ibi Panormit. num. 2. de conceſſione præbend. idem in cap. cùm Vintonienſis, n. 8. de elect. Silu. verb. legitimus, quæſt. 7. verſ. Quartum, ſumma Aſtenſ. par. 2. lib. 8. tit. 38. art. 4. quæſt. 3. Oldrad. conſ. 14. Roman. conſ. 138. Maiol. lib. 1. cap. 6. Tabien. verb. beneficium 2. §. 20. num. 24. Ratio eſt ex gloſſa in d. cap. 2. de præbendis, in 6. & ex Panorm. in d. cap. dilectus, dicentibus Epiſcopatum non eſse ſimplicem dignitatem, ſed eſse culmen, ac caput dignitatum, vt dicitur in cap. penultimo, de præbendis. Item quia diſpenſatio eſt odioſa, & ideo reſtringenda, cap. quod dilectio, de conſanguin. & affin. & cap. 1. & 2. de filijs Presbyt. lib. 6. Confirmatur exemplo Ioannis Andreæ de ſe ſcribentis in additionibus ad Speculator. in tit. de filijs Presbyt. nunquam potuiſse impetrare à Papa Ioanne XXII. vt legitimaretur ad Epiſcopatum, cùm legitimatus eſset ad omnes dignitates. Henriquez tamen lib. 10 cap. 8. §. 10. exiſtimat, minùs tamen bene diſpenſatum ad dignitates Eccleſiaſticas quaſcumq; cenſeri habilem ad Epiſcopatũ.

268 Hodie tamen diſpenſatus ad dignitates

tes non cenſetur habilitatus ad maiorem dignitatem poſt Pontificalem, prout notat Rebuff. in concordata in form. mand. Apoſt. in gloſs. verb. aut dignitate, & in praxi, tit. diſpenſatione ſuper defectum natal. num. 86. quem refert, & ſequitur Bellet. par. 1. tit. de diſcipl. clerical. §. 2. num. 39. & Azor, d. lib. 6. cap. 3. quæſt. 8. proinde in diſpenſationibus hiſce temporibus adijcitur clauſula, Legitimamus Tirium ad dignitates, exceptis dignitatibus in Cathedralibus, & principalibus dignitatibus in Collegiatis. Similiter diſpenſatus ad beneficium curatum, non cenſetur habilis ad obtinendam dignitatem, Azor, dict. cap. 3. quæſt. 7. Bellet. par. 1. ſuprà §. 3. num. 38. etiam ſi clauſula diſpenſationis eſset ampla, nempe ad quæcumque beneficia, quia nec tunc extenderetur ad dignitates, niſi expreſſis verbis fiat mentio dignitatum, ita Campanil. in diuerſorio iuris Canon. rubrica 11. cap. 13. num. 101. quia nomine beneficiorum non clauduntur dignitates. Clement. I. de ſequeſt. poſs. Bellet. par. 1. tit. de diſciplina clerical. §. 2. num. 38.

369 Maior difficultas eſt de diſpenſato ad Epiſcopatum, an cenſeatur diſpenſatus ad Archiepiſcopatum? negat Pelin. poſt Innocent. in cap. veniens, de accuſat. Panor. in cap. cùm Vintonienſ. num. 8. de elect. & in cap. dilectus filius num. 1. de conceſs. præben. Tabien. verb. beneficium 2. nu. 24. §. 2. Similiter habilitatus ad Archiepiſcopatum, non dicitur diſpenſatus ad Patriarchatum, niſi exprimatur; nec ſufficiunt ad iſtas dignitates verba generalia. Silu. verb. legitimus, quæſt. 7. verſ. quartum, Paleot. lib. de nothis, & ſpurijs, cap. 57. num. 6. & 7. Sayro de cenſuris, in lib. 6. cap. 11. num. 29. Hiſpaniarum Primas 1. par. Decreti cap. 13. num. 2. diſt. 56.

370 Hinc fit diſpenſatum ad omnes Ordines, etiam Epiſcopatum, non cenſeri habilem ad Epiſcopatum, ſi fuerit genitus ex Canonico etiam non exiſtente in ſacris. Maiol. lib. 1. cap. 9. num. 12. ex eo fundamento, quia ſi exprimeretur fuiſse procreatus à patre Canonico, difficiliùs impetraſset diſpenſationem. Nec mirum, quia neceſsaria eſset vberior facultas, cap. cùm de tua, de corpor. vitiat. quod procedit primò in Epiſcopatu etiam diſſimili ab Eccleſia, in qua pater Canonicus fuit: nam in eadem Eccleſia nullo modo obtinuiſset diſpenſationem, vt conſtat ex Concil. Trident. ſeſs. 25. de reformat. cap. 15. ibi, longiſſimè arceatur, etiamſi perſona media interueniat, argumento cap. cùm decorem, de filijs Presbyterorum.

371 Quòd ſi per triginta annos alius mediatè ſucceſsetit, videtur filius clerici poſſe ſuccedere patri in eadem Eccleſia, vt notant Achilles deciſ. 1. num. 1. & per totam, de filijs Presbyterorum, & Puteus deciſ. 225. lib. 3. dicentes, quamuis in beneficijs non detur ſucceſſio, cap. de præbendis. Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reformatione, cap. 7. ita vt neque filius legitimus ſuccedere poſſit in beneficio per patrem poſſeſſo, cap. ad extirpandas, de filijs Presbyterorum, & Rebuff. in praxi, tit. de diſpenſatione ſuper defectu natalium; hoc tamen eſse intelligendum in beneficijs immediatè poſseſſis: ſecus, ſi per aliquot annos mediatè alius poſsederit; ſequitur Gonzal. de menſibus, gloſsa 5. num. 32. quem ſequitur Auguſtinus Barboſ. de officio, & poteſtate Epiſcopi allegat. 65. num. 19. docens poſse filium ſuccedere patri in beneficio, ſi alius mortuo patre per triginta annos ante ipſum filium mediatè ſucceſſit. Mihi tamen magis placet negare ex Concilio Tridentino ſeſs. 25. cap. 16. ibi, non liceat filijs Clericorum, qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio, in Eccleſijs, vbi eorum patres beneficium aliquod Eccleſiaſticum habent, aut habuerunt, quodcunque, etiam diſſimile, beneficium obtinere, nec in dictis Eccleſijs quoquomodo miniſtrare, quæ ſanè verba nulla ratione oſtendunt poſse ſuccedere mediatè.

272 Non tamen prohibentur filij illegitimi aſsequi, ac retinere Eccleſiam, quæ acceſſoriè erat vnita Eccleſiæ parentis, modò vnio fuerit facta acceſsoriè, & per viam ſubiectionis, & pater in ea non miniſtrauerit: ſecus ſi ſit vnita æquè principaliter, aut parens in vtraque miniſtrauerit, ita Garzia de beneficijs, par. 7. cap. 3. num. 62. Campanil. in diuerſor. iur. Can. rub. 11. cap. 13. num. 67. verſ. cùm verò. Auguſtinus Barboſ. de allegat. 65. num. 11.

373 Quid dicetur de diſpenſato ad Sacerdotium? Reſpondeo non eſse habilem ad beneficium curatum, quidquid repugnet Henriquez lib. 14. cap. 8. §. 10. ita Campanil, dict. cap. 13. num. 101. Sayro de cenſuris, lib. 6. cap. 11. num. 27. & 28. Quin etiam qui diſpenſatur ad vnum beneficium curatum, non poteſt per virtutem illius diſpenſationis obtinere ſimul duo beneficia, cap. 1. §. ille verò, de filijs Presbyterorum, lib. 6. Quòd ſi inſuper poſtea idem diſpenſatus obtineat diſpenſationem ad duo, vel plura beneficia curata, & taceat defectu natalium, ſubreptitia erit hæc ſecunda diſpenſatio, cap. fin. de filijs Presbyterorum, lib. 6. D. Antonin. 3. par. tit. 29. cap. 4. in fine Couar. in Epitome, par. 2. cap. 8. §. 8. num. 5.

374 Diſpenſatus etiam ad vnum beneficium tantùm de rigore iuris, poteſt illud permutare cum alio ſubrogato loco illius, Franch. in cap. non poteſt. §. illud, num. 6. & 7. de præbendis, in 6. ſequitur Gambacus in cap. 1. de rerum permutatione, lib. 6. num. 79. Creſcentius deciſione 1. num. 6. de rebus Eccleſ. non alienandis. Contraria tamen ſententia de ſtylo Curiæ eſt in praxi, Creſcent. vbi proximè, & Rota deciſ. 1. de filijs Presbyterorum, in nouis. Gonzales de menſibus gloſs. 14. num. 56. & ſequenti. Contrà verò ſi fuerit diſpenſatus ad vnum beneficium incertum; tunc enim poteſt aliud, & aliud eo dimiſso obtinere ſine diſpenſatione noua, ita Henriquez de excommunicatione, & interdicto, cap. 57. ad finem, cum Molina de primogenijs, lib. 4. cap. 5. num. 27. vſque ad n. 30. Graff. lib. 4. deciſ. cap. 27. num. 58. Oppoſi-

tum

tum tamen ſentit, nempè vno beneficio conſecuto, aliud non poſse obtinere ſine noua diſpenſatione, quem ſequitur Sayro d. cap. 11. num. 32.

275 In propoſito tamen caſu de iure diſpenſatus ad certum beneficium, poteſt via permutationis ſubrogatum retinere, loco primi obtenti, l. idem ſeruandum, ff. de legat. 2. reputatur enim idem, l. donatæ, §. ſi ſponſus, ff. de donatio. inter virum, vt in ſpecie ſentit Bald. in cap. dudum, il ſecundo, col. 1. de electione, quem ſequitur Tiraquel. in l. boues, §. hoc ſermone, in principio limitat. 14. num. 1. de verborum ſignificatione. Vnde, qui obtinet ex diſpenſatione beneficium, poteſt permutare; quia non refert quo iure habeat, dummodo plenè habeat; quia quod ſubrogatur loco alterius, reputatur pro eodem: vide Tiraquel. in d. l. boues, vbi num. 31. refert plures pro hac parte, qui reſpondent ad rationes Archidiaconi in cap. non poteſt, de præbendis, in 6. & Rotæ 339. primo dubio, in nouis.

276 Iuuat Aloyſius Riccius, in praxi aurea, reſolut. 64. & Campanil. in diuerſ. iuris Canonici, rubrica 11. cap. 13. num. 98. vbi volunt diſpenſatum ad beneficium ſimplex, eſse habilem ad cætera ſimplicia, atque ita diſpenſatum à Summo Pontifice ad beneficium ſimplex obtinendum ante quartum decimum annum, qui requiritur à Concilio Tridentino ſeſs. 23. de reformat. cap. 6. poſse aliud beneficium ſimplex aſsequi ab Epiſcopo abſque noua diſpenſatione, quia obtinens diſpenſationem ad beneficium ſimplex, cenſetur habilis ad cætera ſimplicia, vt vult Campanil. dummodo ius non repugnet, vt ſunt duo ſimplicia beneficia, Auguſt. Barboſ. de allegat. 45. num. 35.

277 Petes tamen, an habens mandatum de prouidendo in aliqua Eccleſiarum ciuitatis, & diœceſis, poſſit prouidere in Eccleſia Cathedrali? Reſpondeo neganter, quia propter honorem Cathedralis ſub generalitate beneficiorum non continentur beneficia Eccleſiæ Cathedralis. Rota deciſ. 8. de conceſs. præbendæ, in nouis, & deciſ. 5. & 35. eod. tit. in antiquis. Gomez de expectat. num. 94. in fine, & num. 95. vnde diſpenſatus à Pontifice ad obtinenda beneficia, non eſt habilis ad Canonicatum in Cathedrali, niſi id declaretur aliquo modo, cap. quamuis de præbendis, in 6. & Rebuff. in praxi, tit. de diſpenſat. ætatis, verſ. in Cathedralibus. Ratio, quia Eccleſia Cathedralis in odioſis non comprehenditur ſub appellatione Eccleſiarum ciuitatis, Oldrad. conſ. 183. Couar. in cap. Alma mater, par. 2. §. 1. num. 4. in fine, & Felinus in cap. in noſtra, coroll. 39. nu. 40. de reſcriptis, ſecus in fauorabilibus: tunc appellatione quorumcunque beneficiorum venit Cathedralis. Rota 895. num. 1. lib. 3. par. 3. diuerſor. & deciſ. 21. num. 6. par. 1. & deciſ. 233. num. 14. part. eadem. Sunt enim Cathedrales Eccleſiæ ſpeciali nota dignæ, capit. quamuis, de præbendis, in 6.

278 Quid de habilitato à Pontifice ad beneficium ſimpliciter? Reſpondeo non poſſe virtute huius diſpenſationis obtineri beneficium curatum. Felin. in cap. poſtulaſti, col. 6. verſ. circa gloſſam 2. de reſcriptis, & colligitur ex cap. vltimo, num. 3. de præbendis, & ibi Panorm. num. 3. ratio, quia in literis ad beneficia impetratis ſtrictè interpretandum eſt cap. quamuis, de præbendis, lib. 6. Requiritur etiam in literis ſpecialis mentio de cura, alioquin non intelligitur beneficium curatum, ad quod maior idoneitas requiritur, quàm ad ſimplex. Ex conſequenti diſpenſatus ad beneficium, præbendam, vel aliud, non cenſetur habilis ad curatum. Maiol. lib. 1. cap. 9. num. 2. & eſt communis opinio, teſte Panorm. in cap. vlt. num. 7. de præbendis. Probatur ex diſpenſato, quoad omnes Ordines, etiam ſacros; non inde intelligitur habilis ad Eccleſiam curatam. Couar. in 4. par. 2. cap. 8. §. 8. nu. 5. Maiol. vbi proximè, lib. 1. cap. 9. num. 1. poſt Speculat. tit. de diſpenſat. §. iuxta, verſ. contrahitur autem; ergo in noſtro caſu non cenſebitur diſpenſatus ad beneficium curatum habilitatus ad beneficium ſimpliciter, vel ad præbendam, niſi fiat expreſſa mentio de cura, vt colligitur ex cap. pro illorum, de præbendis, vbi habetur, quòd niſi fiat expreſsè mentio de cura, non venit beneficium curatum.

279 Quin etiam habilitatus ad omnes Ordines, & ad beneficium Eccleſiaſticum, etiam curatum, non proinde eſt habilitatus ad Prælaturam, & dignitatem, ad quã per electionem proceditur. Panorm. in cap. literas, num. 6. de filijs Presbyterorum, Summa Aſtenſis par. 2. lib. 6. tit. 22. art. 4. quæſt. 7. & 8. Anton. 3. par. tit. 29. cap. 4. verſ. tertiò fit diſpenſatio, Maiol. lib. 1. cap. 9. num. 2. & 3. & Silueſt. in verb. beneficium 3. num. 15. quæſt. 12. & in verb. illegitimus, num. 7. quæſt. 5. ex eo, quia non cenſetur Papa velle præiudicare habentibus ius ad eligendum. Proinde diſpenſatus ad beneficium curatum, non cenſetur habilis ad obtinendam dignitatem, etiamſi non procedatur per electionem ad illam, vt in ſpecie dicunt Gregor. Sytagm. lib. 17. cap. 6. num. 36. quia non comprehenditur dignitas niſi apertis verbis illius fiat mentio. Clem. I. de ſequeſt. poſſ. & alij, quos referens ſequitur Bellet. par. 1. tit. de diſciplina clerical. §. 1. & Campanil. in diuerſorio iuris Canon. rub. 11. c. 13. num. 101.

De vtroque gladio Summi Pontificis.

§. XII.

EPITOME.

280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. *Papa an habeat vtrumque gladium, & quomodo intelligatur illum habere, duplex proponitur quæſtio, & explicatur vtraque.*

288 *Papa poteſt per ſe efficere quidquid per leges humanas fieri poteſt,*

Epi-

289 *Epiſcopus leges ad bonum ſpiritnale conducentes ferre poteſt.*

290 *Poteſtas condendi leges à quo, Pontifici concedatur.*

291 *Papa an poſſit cauſas Eccleſiaſticas ſubmittere Principi laico.*

292 *Luſitaniæ leges quæ videntur aduerſari libertati Eccleſiaſticæ, quomodo ſint excuſandæ.*

293 *Papa an poſſit abrogare Canonem, ſi quis ſuadente diabolo.*

294 *Papa an poſſit tollere leges humanas manantes à iure diuino.*

295 *Papa abſque cauſa non poteſt tollere priuilegium Canonis, ſi quis ſuadente.*

296 *Papa non poteſt facere ſtatutum generale, vt feſta non celebrentur.*

297 *Papa non poteſt ſtatuere, vt clerici in ſacris non recitent Officium diuinum, & cur.*

298 *Papa an poſſit ſtatuere, vt communicantes cum excommunicato declarato non incurrant Excommunicationem minorem.*

299 *Papa non poteſt ſtatuere, quòd ipſe non accuſetur de hæreſi.*

300 *Papa extra caſum hereſis, an poſſit ſe ſubmittere iudicio alieno.*

301 *Gladij vtriuſque, ſpiritualis, & materialis, deciſio, & reſolutio.*

302 *Papa in his quæ concernunt peccatum, & animam, poteſt temporalem iuriſdictionem, & ſecularem ad actum reducere.*

280 ROmanus Pontifex an in temporalibus habeat vtrumque gladium, quæſtio eſt in vtramque partem diſputari ſolita? quæ eſt bipartita.

Prima docet in temporalibus non eſſe Pontifici iuriſdictionem ex iure diuino, nec poſſe vllo modo Principibus imperare ſecularibus: in primis enim non eſt dominus totius Orbis, cùm non habeat dominium in Regnis, ac Prouincijs poſſeſſis ab infidelibus, cùm non ſint oues Chriſti, quas ſolùm Petro commiſit: infideles autem non ſunt oues, item Pontifex non iudicat infideles, 1, *Corinth.* 5. *Quid ad me de his, qui foris ſunt, iudicare?* ſic ibi. Neque infideles Reges quatenus tales ſunt, deſinunt eſſe veri Principes ſuorum Regnorum; eò quòd dominium regnorum non conſiſtit in fide, aut in gratia, neque ortum habet ex iure diuino, ſed ex iure gentium. Daniel. 2. *Tu es Rex Regum, & Deus cæli dedit tibi regnum*, & *imperium*. Atque ita Pontifex cùm non ſit princeps, nec rex regnorum, quæ ſubſunt infidelibus, non habet iuriſdictionem temporalem in vniuerſum Orbem, & ex conſequenti non habet in temporalibus vtrumque gladium, gloſs. in cap. quoniam, verb. diſcreuit. diſt. 10. & Baldus in proœmio ff. vbi vult Imperatorem in temporalibus non habere ſuperiorem; ſequitur Albericus in l. cunctos populos, num. 9 & 20. C. de ſumma Triuit. Cardin. in cap. noui, de iudic. Victoria in relect. 2. de poteſt. Eccleſiæ, in propoſitione 4. 7. & 8. Driedo de libertate Chriſtiana, cap. 15. quam partem tradit Couar. practicar. cap. 31. num. 1. & 2. dicens, clericos exceptis ſpiritualibus, in reliquis habere exemptionem iure poſitiuo tantùm, quod aſſerit Mench. lib. 1. controuer. illuſtrium, cap. 20. num. 2. & cap. 21. num. 1.

281 Secundò facit Papam non eſſe Dominum totius populi Chriſtiani, Probatur, quia Chriſtus Dominus non auferr regna Catholicis, quorum erant, & ideò cum non venerit diſſipare ea, quæ bene ſe habebant, ſed proficere, non regna ſuis dominis abſtulit, Ambroſius confirmat in oratione, de tradendis baſilicis; ibi, ſi tributum (inquit) petit Imperator, non negatur, agri Eccleſiæ ſoluunt tributum. Et in Epiſtola Athanaſij ad Eremiticam vitam colentes, Hoſius Epiſcopus ait Imperatori. Tibi, Deus Imperium, nobis autem ea, quæ ſunt Eccleſiæ, Chriſtus commiſit. Igitur cùm Papa non ſit Dominus temporalis vniuerſi mundi, nec totius Orbis catholici, non poteſt habere vtramque poteſtatem, neque vtrumque gladium, ex textu in cap. licet, de foro competenti, vbi laicus laicum non poteſt conuenire pro re ciuili coram iudice Eccleſiaſtico, niſi deficiat iudex ſecularis. Ex quo ſequitur Pontificem in temporalibus tantùm habere iuriſdictionem ſubſidiariam, ſimpliciterque illam non habere in temporalibus.

282 Tertiò ex eo colligitur, quia Pontifex ſoluit tributum Imperatori, vt in cap. tributum 23. quæſt. 8. & in cap. magnum quidem 11. quæſt. 1. ſed qui ſoluit tributum, non præeſt in temporalibus, ſed magis ſubeſt, vt in cap. omnis anima, de cenſibus. Ergo. Item Chriſtus Dominus interrogatus à Iudæis, vtrùm liceret cenſum dare Cæſari, an non? reſpondit, *Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ ſunt Dei, Deo.* Quare cùm ea quæ ſunt Dei. & ea quæ ſunt Cæſaris, differant inter ſe, bene ſequitur in temporalibus non eſſe iuriſdictionem Pontifici: conſtat, quia temporalia, & ſpiritualia ſunt inter ſe diſtincta, nec communicantur, nec clauduntur ſub eodem genere: igitur iuriſdictio temporalis non ſubeſt alteri; nec legitur fuiſſe conceſſa iuriſdictio temporalis Principi Apoſtolorum, ſed tantùm ſpiritualis, *Tibi*, inquit, *dabo claues* Regni *Cælorum*, & Apoſtolis, *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.*

283 Confert Innocencius III. in cap. ſolitæ, de maioritate, & obedientia. ibi, *Ad firmamentum* (ait) *cæli, hoc eſt, vniuerſalis Eccleſiæ, fecit Deus duo luminaria magna, id eſt, duas inſtituit dignitates, quæ ſunt Pontificalis authoritas, & regalis poteſtas; ſed illa, quæ præeſt diebus, id eſt, ſpiritualibus, maior eſt: quæ verò temporalibus, minor, vt quanta eſt inter Solem, & Lunam, tanta inter Pontifices, & Reges differentia cognoſcatur.* Atque ita quantum differt Sol à Luna, tantum diſtat Pontificatus, & Imperium: fauet cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi, dicens Pontificem in patrimonio Eccleſiæ ſolùm habere plenam in temporalibus poteſtatem. In alijs verò regionibus non item. Confirmat Alexander III. cap. ſi duobus, §. denique, extra de appellationibus, vbi rogatus an appellatio à iudice ſeculari ad Papam teneat, ſic reſpondet,

Tenet

Tenet quidem in his, qui ſunt noſtræ temporali iuriſdictioni ſubiecti: in alijs verò ſecundùm iuris rigorem credimus non tenere.

284 Quartò ſuffragatur huic ſententiæ cap. ſuſcipitis, & cap. quoniam 10. diſt. vbi mediator Dei, & hominum, homo Chriſtus Ieſus, ita vtriuſque poteſtatis officia, ac munia diſtinxit, vt Reges pro ſpiritualibus ad Pontifices ducerentur, & Pontifices pro temporalibus tantummodò rebus, legibus imperialibus vterentur. Ergo Imperator eſt dominus mundi in temporalibus, Pontifex autem in ſpiritualibus. Pro quo intelligitur illud Pſalmi 2. *Ego conſtitutus ſum Rex ab eo, ſuper Sion montem ſanctum eius*, quod interpretatur Sotus 4. de iuſtitia, & iure, art. 1. & 8. ſuper Eccleſiam prædicans præceptum eius; & illud *Matthæi cap.* 28. ibi, *Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo, & in terra*, hoc eſt, iuxta verba, quæ ſequuntur ibi, *Docete omnes gentes*. Ex quibus extenditur hæc poteſtas ad ſolam iuriſdictionem ſpiritualem docendi, & prædicandi, non verò ad iuriſdictionem temporalem. Adde verba Ioannis cap. 3. in Euangelio. *Non venit* (inquit) *filius Dei in mundum, vt iudicet mundum, ſed vt ſaluetur mundus per ipſum*, quod etiam repetitur *Lucæ*, 7. ibi, *Dicimus, vt deſcendat ignis de cælo, & conſumat illos; & dixit: Non miſit Deus filium ſuum in mundum, vt iudicet mundum, ſed vt ſaluetur mundus per ipſum*. Ex quibus manifeſtè ſequitur regnum Chriſti non fuiſſe temporale, ſicut aliorum Regum, & ex conſequenti non reliquiſse Petro temporalem iuriſdictionem.

285 Secunda ſententia aſſirmat ſummum Pontificem habere ſupremam poteſtatem ciuilem, iuriſdictionemque temporalem, quæ vocantur gladius temporalis, ex illo verbo diſcipulorum dicentium: *Ecce duo gladij hic*, & Dominus reſpondit, *ſatis eſt*. Qui duo gladij vtramque poteſtatem apud ſummum Pontificem reſidentem ſignificant, oſtenduntque poſse ſummum Pontificem vti vtraque, quando voluerit contra quemcumque, cùm poteſtatem temporalem iure diuino habeat pleniſſimam in vniuerſum Orbem terrarum, tam in rebus Eccleſiaſticis, quàm in politicis. Sic volunt Aluarus Pelagius lib. 1. de planctu Eccleſiæ. Auguſtinus Triumphus in ſumma de poteſtate Eccleſiæ, quæſt. 1. art. 1. & ex Iureconſultis docent Hoſtienſis in cap. quod ſuper his, de voto, & voti redemptione. Panormit. in cap. nouit, de iudicijs. Siluest. in ſumma, verb. Papa, §. 2. Innocent. in d. cap. nouit, de iudicijs, & ibi Ioannes Andreas, Felin. & Decius num. 7. & eſt communis, teſte Nauarr. in d. cap. nouit, notabil. 3. num. 20. Menchaca lib. 1. controuerſ. illuſtr. cap. 21. num. 2. & cap. 22. & Turrecremata de poteſt. Eccleſiæ, lib. 2. cap. 16. Palac. Rub. de obtentione Regni Nauarræ. 2. part. §. 6. ſequitur Conar. in regul. peccatum, §. 9. num. 7. de regul. iuris, lib. 6. quæ ſententia eſt communis ſecundùm Hoſtienſem in ſumma, tit. de appellationibus, §. quoniam, & §. à quo, & iuxta Abbat. in cap. ſi duobus, §. fin. de appellationibus.

286 Quin etiam Hoſtienſis in d. cap. quod ſuper his, tradit per aduentum Chriſti Domini omne dominium Principum infidelium tranſijſse in Eccleſiam, & manſiſse penès ſummum Pontificem Vices Regis Chriſti in terris habentem; proinde poſse Pontificem Regna infidelium diuidere, & ea donare fidelibus prout voluerit. Quia Chriſtus Dominus, quatenus homo eſt, eſt Dominus Orbis, & habet ſupremam poteſtatem in temporalibus ita, vt omnes res creatæ illi omnino ſubditæ ſint: ſed Chriſtus ſuo Vicario reliquit quam habuit iuriſdictionem temporalem: igitur ſummus Pontifex, poteſt illa vti non minus quàm Reges, & optimates in ſuis regnis, ac Prouincijs, qui in temporalibus ſunt omnino ſummo Pontifici ſubiecti: alioquin ſi non eſsent in temporalibus Principes Pontifici ſubiecti, gubernatio Eccleſiaſticæ Reipublicæ non ad vnum caput ſupremum, ſed ad plura quaſi monſtruoſum corpus tenderet.

287 Confirmatur hæc pars, quia Chriſtus Dominus vtroque gladio vſus eſt, & vtrumque exercuit, vt ait D. Thomas lib. 3. de region. Principum, cap. 12. Silueſt. verb. Papa, quæſt. 10. Caſtro de iuſta hæretic. punit. lib. 2. cap. 23. Ex quo videtur Dominum tradidiſſe Petro eius Vicario vtrumque gladium, vt tenet Guerrero in ſpecul. Princip. cap. 16. & cap. 55. in principio, quatenus ait Imperatorem eſſe Vicarium Pontificis, in temporalibus etiam. Confert factum Innocentij IV. in Concilio Lugdunenſi, qui dedit coadiutorem Regi Luſitanorum, vt in cap. grandi, de ſupplenda neglig. Prælat. lib. 6. ex eo fundamento, quia omnis creatura ſubiecta eſt Chriſti Vicario, vt colligitur ex verbis expreſſis in cap. 1. de conſtitutionibus, quæ ſic habent: *Papa Chriſti Vicario omnis creatura ſubiecta eſt*. Item probatur ex eo areſto quod ait, conceſſo aliquo cenſeri conceſſa omnia, ſine quibus conceſsum expediri non poteſt: ſed iuriſdictio ſpiritualis conceſsa eſt Pontifici, nec poteſt commodè expediri, & exerceri ſine iuriſdictione temporali: ergo hæc conceſſa eſt Pontifici. Quòd autem conceſſo vno, cætera ſine quibus illud exerceri non poteſt, cenſeantur conceſsa, habetur in l. 2. ff. de iuriſdict. omnium iudic. & in cap. præterea, de officio delegati, & ex l. penult. idem deducitur, ff. de vſufructu, & ex lege, cuicumque, §. ſi ei, qui ad vendendum, ff. de inſtitor. actione. Igitur cùm iuriſdictio temporalis ſpiritualem valde adiuuet, conceſsa ſpirituali, cenſetur conceſsa temporalis. De probabilitate harum ſententiarum alij iudicium relinquo.

288 Quid de legibus? Dic Papam, quidquid fieri poteſt lege humana, poſse per ſe ipſum facere, cùm ipſe ſit pater, & conditor iuris Canonici, cap. 1. de conſtit. cap. ſi Romanorum 19. diſt. penès quem eſt prima poteſtas legum Eccleſiaſticarum ab ipſo Deo deſcendens. Eo enim ipſo quòd Chriſtus voluit eſſe in terris Pontificem maximum ſuum Vicarium, illi conceſſit poteſtatem condendi leges ſpirituales, quia conuenit

ca-

capiti poſse ſtatuere normam, ac formam, per quam ſubditi dirigantur, & à malo deuient. Molin. de inſt. tract.5. diſputat.46. num. 4. vbi tradit Pontifici Maximo conuenire eas omnes leges ferre, quæ expedierint, & vtiles fuerint ad finem ſupernaturalem abſque vlla dependentia, ac receptione, & approbatione ſubditorum, & ex conſequenti poteſt Pontifex leges ſeculares huic fini aduerſantes abrogare, eo quòd legibus ſpiritualibus repugnant.

289 Non propterea inde ſequitur non poſse Epiſcopos leges ſpirituales ferre, cùm ſint Paſtores, & Rectores animarum, & bono ſpirituali teneantur incumbere. Atque ita poſsunt leges condere, vt in ſpecie Vaſquez 1. 2. diſp. 152. cap.3. num.25. & Suar.lib.4. de legibus, cap.3. à num. 10. & ſequentibus, & cap.4.num.5. poſt alios docens, hanc poteſtatem accepiſse à Romano Pontifice Epiſcopos. Archiepiſcopos, Primates, & Patriarchas, non autem à Chriſto Domino immediatè, vt putant Caſtro lib.2.de iuſta hæreticor. punit. cap.24. & Vict. in 2. relect. de poteſt. Eccleſiæ, quæſt. 2. quos ſequitur Vaſquez. 1.2. diſp. 152. cap. 3. num. 28. & diſput. 153. cap.1, num. 4.

290 Sed penès Pontificem ab ipſo Deo deriuata eſt poteſtas condendi leges Eccleſiaſticas, vt vltra præallegatos volunt Suar. de legibus, lib.1. cap.8.num.9.Modern.de iuriſdictione, p. 1. cap. 37. Cardoſo in praxi iudicum, verb. lex, nu. 5. Auguſtinus Barboſa allegat. 50 num. 32. ex eo, quia, qui iura regalia poſſident, poſsunt leges ferre ſecundùm Lucam de Penna in l. contra publicam, verſ. 1. C. de re milit. lib. 12. Conrad. in Templo iudic. lib. 1. cap. 1. de Imperat, §. 4. in verb. legem condere, ſub num.6. Auilas in cap.Prætor, in proœmio, in verb. ordinanzas.Morla in Empor.tit.1. p. 1. num. 20. & Maſtril. de Magiſtratibus, lib.3.cap.3.num.40.& ſequentibus.

291 Ambigi poteſt, an Papa poſſit ſtatuere, vt cauſæ Eccleſiaſticorum alicui Principi laico ſubmittantur? Cardin. in cap. perpendimus, de ſententia excommunicationis, negat hoc fieri poſſe. Grammat. in decis. 29. num. 1. vbi ait, ſi Papa hoc ſtatueret, iudicem ſecularem minimè poſſe de Clericis ſe intromittere; idem repetit in decis. 61.nu. 10. Ratio eſt, quia hoc priuilegium eſt de iure diuino, aduersùs quod Pontifex non diſpenſat: prout habetur in cap. ſunt quidam, & ibi Archidiac. 25. quæſt.1. Vaſquez de ſucceſſ. creatione, §.22. limitatione 17. num. 58. Andr. Barbat. in cap.2. de maiorit. & obedientia. Arnaldus Albertin.in cap.quoniam, quæſt.11. nu.99. de hæreticis. Hinc fit, vt Clerici nequeant ſe ſubijcere iuriſdictioni laicorum, quoniam laici circa clericos reputantur tanquam priuati, in quos non poteſt fieri iuriſdictionis prorogatio. Iaſon in l. eſt receptum, num. 6. ff. de iuriſdictione omn. iudic. Quin etiam Clerici nequeunt prorogare iuriſdictionem iudicis ſecularis, etiam de expreſſo conſenſu Epiſcopi, text. in cap. ſignificaſti, &c. ſi diligenti, de foro competenti, ſequitur Bald. in l.1. ad finem, C.de in dict. viduit. tollenda. Riminal. iunior conſ.619. nu.35. Bartol.in l. ſi quis pro eo, ff.de fideiuſſ. Marta de iuriſdict. p.2.cap.7. Grammat.in decis.29. num.11. & decis.61. num. 16. neque circa hoc præualet contraria conſuetudo, vt eſt communis; Iulius Clarus in praxi, §. final. quæſt. 36. num.3. verſ.ſed ea retenta; eò quòd hæc ordinaria iuriſdictio non poteſt præſcribi, cùm ſit contra ius diuinum, & nullo temporè firmata conualere poteſt, cap. final. & ibi Curt. de conſuetudine, Innocent. in cap. poſtulaſti, de foro competenti. Ioan. Andr. & Gemin. in cap.2.de præbend.in 6. quos ſequitur Mart. de iuriſdict. p. 4. caſu 64. ſed de his 1. p. diſp.4. §.4. num.347.& 348.vbi de his fuſiùs.

292 Eſt namque valdè pernicioſum de cauſis clericorum Principes ſeculares cognoſcere, vt oſtenditur ab Athanaſ. Patriarcha Alexand. in Epiſt.ad ſolitariam vitam agentes, & à D.Ambroſ. Epiſt.33. ad ſororem, & in oratione de tradendis Baſilicis, & à D.Gregorio lib.5. epiſt. 21. Hinc S.Martinus Turonenſis Epiſcopus Maximo Imperatori dixit nouum eſſe, inauditum neſas, vt cauſas Eccleſiæ iudex ſecularis iudicaret, propterea Theodoſ. iunior Imper.in epiſt. in Epiſtol. ad Synodum Epheſinam. Illicitum (inquit) eſt illum, qui non ſit ex Ordine ſanctiſſimorum Epiſcoporum, Eccleſiaſticis immiſceri tractatibus.

293 Nihilominus Papa poteſt in certis cauſis clericorum fori priuilegio derogare: neque hoc tollit, quin privilegium prædictum ſit de iure diuino, quoniam quamuis in totum, & generaliter Papa illud nequeat derogare: Grammat. decis. 29. num. 11. & decis. 61. num. 10. Couarr. pract. cap. 31.n.4. verſ. 1.Roland.conſ. 4.num.15.volum.1.& conſ.12.num.46.& conſ. 23.num. 11. vol.2. Felin. in cap. Eccleſia S. Mariæ, num.6. de conſtitutionibus, & Clarus §. final.quæſt.41.verſ. ſed quid dicendum. Attamen, quia facilius eſt legem in vno, vel altero caſu ius diuinum interpretari, mutare, reſtringere, declarare, amplificare, quàm in totum abrogare, vt vult Felin. in cap.quæ in Eccleſiarum, num. 19. hoc tit. Farinac. p.1.q. 8. n. 2. Couar. de ſpõſal.p.2. cap.6.§.9.n.2.& ſequent.Balbus de preſcript.p.5.principal. quæſt.7. nu.11. Azor inſt.moral.p.2.lib. 4. cap.18.

294 Fauet lex Luſitana lib.1.ordinationis, tit.1.§.20.in quo Clerici poſſunt conueniri coram iudice ſeculari pro pœna pecuniaria, & damno dato ab animalibus, ibi, Item nos feitos de Coimas, que pertenecen à almotaçaria os Clerigos e peſſoas Eccleſiaſticas poden è ducèm ſer citados per ante os almotaſeis, e a hi demandados no que toca a pena ciuil. Nam hæc lex eſt contra ius commune, cap.at ſi clerici, de iudic.cap. ſi diligenti, de foro competenti, vbi deciditur Clericos, nec ciuiliter poſſe iudicari per iudicem laicum. Attamen ex hoc apparet poſſe Pontificem ius diuinum interpretari, & declarare, non tamen poſſe omnia Eccleſiaſtica negotia ſubmittere cognitioni alicuius Principis ſecula-

ris

tis; bene tamen poſſe aliquas committere illi, eiuſque miniſtris; quia in hoc conſtituit illos delegatos, quod fieri poſſe docet Marta p.2.de iuriſdict.cap.6.num.32.& ſequent. Accedit, quòd leges Luſitaniæ d.§.20. procedunt ex concordia habita cum Rege Ioanne I. art.86. num. 259. & cum Rege Petro art. 16. num. 156. de qua doctiſſimus Gabriel Pereira meminit, 2.p. manus Regiæ, cap. 39. in principio, vt diximus p.1. lib. 2. diſp. 6. §.4. membro 2. num.350. Adde ordinationes fuiſſe confirmatas circa has dubitationes in concordatis in Curia Romana inter clerum, & Regem Dionyſium, prout volunt, & referunt inſignis præceptor Petrus Barboſa in priuatis ſcholijs ad legem filiusfamil. ff. de legatis 1. verſ.ad ordin. Caldas Pereira de empt. & vendit.cap.6.num.36. verſ.Addo, & Ægidius in l. 1. p.5. §.2. a num 3. vſque ad num.12.

295 Et quamuis ſint, qui dicant illas ordinationes Luſitanas, poſſe defendi, ex ſcientia & patientia ſummi Pontificis ſupra hominum memoriam, ſemperque fuiſſe ita obſeruatas, ac proinde validas cenſeri, ac ſi conſtaret ſpeciali indulto fuiſſe confirmatas, argum.l.3.§.ductus aquæ, ff. de aqua quotid. cap. ſuper quibuſdam, §. præterea, de verbor. ſignific. Nihilominus prædictas ordinationes verius eſt, non poſſe defendi ex longiſſimi, aut etiam immemorialis temporis conſuetudine; neque ex tacito, vel expreſſo conſenſu Prælatorum & Clericorum, nec denique ex vlla præſcriptione, ſeu Regis poteſtate; præſertim quando leges ciuiles Eccleſiaſticis pœnam imponunt; tunc enim nullo modo; nec ex præſcriptione defendi poſſe, tradidit Ægidius ſupra num.12. niſi accedat confirmatio ſummi Pontificis.

296 Quæri poteſt, an Pontifex poſſit eximere percutientes Clericum, vt non incidant in excommunicationem Canonis, ſi quis ſuadeure diabolo? Item, an poſſit eximere Clericos in ſacris ab onere recitandi preces horarias? Quo ad primum: Reſpondeo Pontificem non poſſe vniuerſaliter tollere priuilegium Canonis, ſi quis ſuadente. Ita ſcribentes in cap.nulli, de ſent. excommun. Ratio, quia ſi vniuerſaliter auferret illud priuilegium, decoloraret ſtatum clericalem, & quodammodò deturparet. Ob quam cauſam non poterit deponere omnes Epiſcopos, nec priuare omnes Clericos, gloſſ.9. quæſt.3. cap.per principalem, Anton.de Roſell. de Concil.§.quanto tempore debeat durare Concil. n. 16. verſ. & hinc ſumitur.

297 Probatur non poſſe Papam tollere hunc Canonem, quia quamuis lex excommunicationem ferens contra percutientes Clericum, ſit humana, & Pontificia, manat tamen è iuris diuini fonte, vnde ſi Papa illum tolleret, abrogatio illius cenſuræ Reipublicæ Chriſtianæ non erit conueniens: neque expediet authoritati, quæ debetur clericali ordini. Attamen ſine dubio ſublato Canone hoc percutiens Clericum nexu excommunicationis liber exiſteret: non tamen Papa à culpa, & peccato excuſaretur, niſi id ex magna cauſa (quam non aſſequor) cum Cardinalium conſilio efficeret. Couar. in pract.quæſt.cap.31.num.4. verſ.nam etiamſi, & Germon.de ſacror.immunitatib.lib.3.cap.1. nu.42. ex eo fundamento, quia Papa habet ampliſſimam poteſtatem, rationi tamen, & iuri naturali ſubditam. cap.propoſuit §.licèt autem, de conceſſ.præbend. Abb. in cap.per venerabilem; n.22.verſ. aut non tenuit impediente lege Canonica, qui filij ſint legitimi. Farin.p.1.deciſionum, deciſ.166.num.5. ad finem.

298 Abſque tamen cauſa non poteſt Papa ſtatuere, vt Clerici priuentur priuilegio Canonis, c. ſi quis ſuadente, 17. quæſt. 4. ſicut non poteſt reuocare ſtatuta quæ tendunt ad vtilitatem communem, aut ad dicta Patrum, text.in cap. quæ ad perpetuam, & cap. contra ſtatuta 25.quæſt.1. ſic non poteſt tollere priuilegium, cap. ſi quis ſuadente. Abbas, & Felin. in c. nulli, de ſenten.excommun. vbi allegat gloſſam in

299 d.cap.quæ ad perpetuam. Secus ſi detur cauſa Felin. vbi proximè, & patet ex cap. vt ſecit in concilio generali, per text.in cap.1.de vita, & honeſt.Clericor.in 6. Ideo, quia non dabitur cauſa, vt feſta non ſeruentur non poterit Papa generaliter ſtatuere, vt illa non celebrentur, notatur in cap. 1. de ferijs, iuxta illud, *Sabbata ſanctifices*; Abbas autem per textum in cap.licèt, de ferijs, vult ex cauſa poſſe ſtatui, vt feſta non ſeruentur, quod poterit procedere, non generaliter, ſed in aliquo caſu.

300 Quoad ſecundum, Azor. inſtit. moral. p.2.lib.4.cap. 20 verſ. fol.517. ex ſcribentibus, in Clement. 1.de celebrat. Miſſar. tradit nullum, niſi Papam poſſe liberare Clericos in ſacris ab onere recitandi Officium diuinum: Abbas tamen in cap.1. col.2. de celebrat.Miſſ. ſentit non poſſe pontificē diſpenſare, vt quis non teneatur dicere Officium diuinum cùm ſit de iure diuino recitatio horarum, iuxta illud *ſepties in die laudem dixi tibi*. Vt ergo vtrunque concordetur, dici poteſt, non poſſe Papam facere conſtitutionem generalem de horis non dicendis, benè tamen ex cauſa poſſe diſpenſare cum aliquo, vt non dicat Officium diuinum, Ioan.de Selua de iureiurando 4.p.num.36. poſt Felin in cap.final. de maior.& Cardin. Florent.in Clement.2. in 6. notabili, de celebrat.Miſſar.

301 Sed quid dicendum de Papa ſtatuente, vt communicantes, cum excommunicatis declaratis non incurrant excommunicationem minorem? Videtur dicendum ex cap.nulli, de ſenten. excommunicationis, non poſſe ſtatuere, quod declarat Abbas ibi in primo notabili, ſine cauſa: ſecus ſi detur cauſa, & hoc modo procedit cap. cum voluntate, & cap.reſponſ.de ſententent. excommun. Ex quo Felin. ibi, ait quando lex poſitiua concurrit cum lege naturali, aut diuina non poſſe Papam diſpenſare ſine cauſa: ſed Ioan.de Selua aliter reſpondet vbi ſuprà, num.7. ideò non poſſe ſtatuere Papam, vt communicantes cum excommunicatis, non ligentur excommunicatione minori, quia non poteſt dari hæc excom-

municatio, niſi incurratur peccatum.cap. ſacris, quod metus cauſa. Papa autem non habet poteſtatem peccandi, cap.1.diſt. 40.igitur.

305 Similiter non poterit Papa legem condere, quod ipſe non poſſit accuſari de hæreſi, aut alius quilibet Papa gloſſ.in cap.ſi Papa,ad finem, diſt.40.quam ſequitur Decian.tract. crimin. lib.5. c.52. num. 11. & communiter eſt recepta. Tuſc. tom.2.concluſ. 522.num.27.neque poteſt legem condendo ſe ſubijcere ſuæ legi. l. penult.ff.de arbitr. & à fortiori non poteſt ſe alteri ita arctare, quin ſibi liceat ab hac ſua ſubiectione liberare ſe, cùm ſit ſupra omnia iura poſitiua, vt notatur in cap. propoſuit,de conceſſione præbend.Sequitur Ioan. An.in cap.Eccleſia ſanctæ Mariæ, de con-
303 ſtit.ex regul.cap.cùm inferior, de maior. & obed. vbi dicitur inferiorem non poſſe parem, vel maiorem iudicare. Ego tamen puto poſſe Papam ſi voluerit, ſe ſubmittere iudicio alieno; ſed non in iudicio contentioſo, Anton.de Roſell.de poteſt.Papæ, §.Nunc tertiam partem, num.33.in medio, & num.35.in principio, vbi concludit Papam poſſe ſe ſubiicere alieno iudicio etiã, vt deponi poſſit, quòd etiam admittit in quolibet alio Principe non recognoſcente ſuperiorem,

304 Ex ſupradictis ſequitur in Summo Pontifice eſſe vtramque gladij poteſtatem, ſpiritualem ſcilicèt, & materialem, ſed ſpiritualem ab eo ordinariè exerceri: materialem autem ex cauſa, quando videlicet gladio ſpirituali non obtemperatur. Quamobrem Petro dixit Chriſtus Dominus, *ſatis eſt*, quaſi diceret: cuſtodi gladium hunc temporalem, & materialem, & conſerua illum, donec neceſſitas euaginandi vrgeat. Quocirca Summus Pontifex poteſt vti hac gladij temporalis poteſtate pro tuenda fide Catholica, & pro Religione Chriſtiana defendenda poteſt infideles, ſeu gentiles Principes comprimere, Azor. inſtit.moral.lib.4.cap.19.p.2.& lib.9.cap.2, quæſt.1. Caualeanus de Brachio Regio, fragmen.18. Couarr.in regul. peccatum 2. p.§.9.num.7. Germon. de ſacror.immunit. lib. 3. cap. 13. Bobadil. lib. 2. cap. 17. ex principio,& præſertim num.4.& 6.Garzias de nobil. in gloſſa 9. nu.54.verſ.6. concluſ. vbi volunt ipſam temporalem iuriſdictionem in toto Chriſtiano Orbe immediatè à Deo Summo Pontifici commiſſam: habitu quidem cùm eius vſum, & exercitium in Imperatorem tranſtulerit. Spino in ſpecul. teſtamenti, in gloſſ.28.princip.ex num. 23. vbi addit ex cauſa iuſta poſſe à Pontifice temporalem iuriſdictionem, quam habet in habitu,reduci ad actum, & exercitium, quia vterque gladius traditus fuit Petro, & quamuis temporali gladio per manus Principum ſecularium Eccleſia vtatur; ex cauſa tamen poteſt Eccleſia illo vti, eo quòd Chriſtus Dominus non præcepit Petro, vt à ſe abijceret; ſed vt illum reconderet in vaginam, quaſi diceret, reſerua illum in aliud tempus opportunum. Quare viſis his,& alijs dicendum eſt ius gladij vtriuſque penès Pontificem maximum eſſe, vſum verò materialis gladij non conuenire omni tempore, ſed quando cauſa ſubeſt, & pro loci, & temporis opportuni occaſione, Cened.in pract. quæſt.4. num.8, vbi plures refert, ac ſequitur; Anaſtaſ. Germon.lib.3.de ſacror.immunit.cap.13.num. 70.& ſequentib.

305 Denique iuxta ſupradicta Pontifex maximus in rebus concernentibus peccatum, & animam, poteſt temporalem,ſecularemque iuriſdictionem, quam pænès ſe habet in habitu, ad actum, & vſum reducere, text.in cap.cùm infirmitas, de pœnitentijs, & remiſſionibus. Anfred in repetitione Clementinæ 1.de officio Ordinarij, regul.4.Anton.de Burgos cap.2. de emptione & venditione. Quocirca cùm executio vltimæ teſtatoris voluntatis ſit cauſa pia, vt tradit Spino gloſſ.28.princip.poteſt Papa etiam contra laicos temporalem iuriſdictionem exercere, & cogere eos, vt vltimas voluntates exequantur, & de earum executione reddant rationem.

DISPVTATIO II.

De gladio Summi Pontificis circa excommunicationes illi reſeruatas.

De prima cenſura reſeruata.

§. I.

EPITOME.

1 *Papa cenſuris compeſcit fideles, vt à peccatis grauioribus abſtineant eas ſibi reſeruando.*

2 *Cenſura prima ex reſeruatis continetur in cap.ſi quis ſuadente, de qua hìc agendum eſt.*

3 *Manus violentas inijcere in clericum, vel ad id conſulere, vel dare auxilium, ſeu fauorem, eadem cenſura punitur.*

4 *Mandantes percutere clericum, ſi pæniteant, quando excuſentur.*

5 *Quinam comprehendantur in hoc canone ſub hac voce, ſi quis ſuadente?*

6 *Non baptizati, & non habentes vſum rationis, non incidunt in hunc canonem.*

7 *Præceptores percutientes diſcipulos, & patres filios etiam in ſacris, excuſantur ab hac cenſura.*

8 *Prælatus poteſt percutere ſubditos per ſe, vel per alium, non tamen per laicum, & quando per laicum.*

9 *Epiſcopus per alium, non verò per ſe ipſum percutere debet clericos delinquentes.*

10 & 11 *Percutientes per iocum, & non ex odio, neque ex inimicitia, excuſantur. Item qui percutiunt ex imperfectione actus non pertingentes ad mortale.*

12 *Pueri clerici impuberes ſe ſe percutientes, quando excuſantur à canone, ſi quis ſuadente.*

13 *Cle-*

13 *Clerici inter ſe digladiantes diſtricto ferro, non tamen ſe tangentes, an excommunicentur.*

14 *Conatus, & impetus ad percutiendum etiam cum intentione ſine effectu non parit excommunicationem.*

15 *Manuum appellatione in hoc canone veniunt pedes, brachia, pugni, calces, & genua.*

16 *Incurritur in hunc canonem, ſi clericus detineatur in carcere, vel in domo aliqua vel ſi proijciatur aliquid in illum iniuriosè.*

17 *Furando crumenam nõ per vim, ſed per fraudem clerico, non incurritur excommunicatio.*

18 *Veneno interficiens clericum eſt excommunicatus, quiquid contradicat Auila.*

19 *Monialis procurans abortum non incurrit, ſecus ſi in alia fœmina procurat.*

20 *Clericus ſe ipſum percutiens irrationabiliter eſt excommunicatus.*

21 *Percutiens clericum volentem, & conſentientem excommunicatur, ſed clericus conſentiens, vt percutiatur eſt excommunicandus.*

22 & 23 *Clericorum nomine, qui veniant in canone, ſi quis ſuadente.*

24 *Vxor clerici coniugati an gaudeat priuilegio mariti.*

25 *Clerici bigami in minoribus, vel in ſacris, an gaudeant priuilegio canonis?*

26 27 28 29 30 31 & 32 *Clerici in quibus caſibus priuentur priuilegio canonis.*

33 34 & 35 *Clericum inuentum turpiter cum vxore, vel ſorore, vel cum matre, vel cum filia, vel etiam cum ſponſa, occidens non eſt excommunicatus, idem ſi inueniatur oſculando, vel amplexando, vel in loco ſuſpecto.*

36 *Vtrum intendens percutere Petrum Clericum, percutiens Paulum Clericum ſit excommunicatus? Pars negans eſt probabilior.*

1 SVmmus Princeps Eccleſiæ, & Chriſti Vicarius ſicut poteſt legibus, & conſtitutionibus fideles ad finem ſupernaturalem conducentibus inducere, ac promouere, ſic etiam cenſuris compeſcere, vt à peccatis abſtineant, eaſque ſibi reſeruare, ita, vt nefas ſit de illis ab aliquo abſolui ſine ſpeciali eius indulto; hæ autẽ cenſuræ reſeruatæ continentur in corpore iuris, & in diuerſorum Extrauagantibus, quas in vnum colligere curarunt Silueſt. & alij Summiſtæ verb. excommunicatio. Tolet. in inſtruct. Sacerd. lib. 1. à cap. 19. vſque ad cap. 24. Suar. tom. 5. diſp. 21. vſque ad diſp. 24. Iacob. Graffijs in aureis deciſionibus, par. 1. lib. 4. cap. 19. Sayro de cenſuris, lib. 3. ex cap. 26. vſque ad cap. 31. poſt Nauarrum in ſumma cap. 27. à nu. 25. & alij.

Cùm autem omnium prima cenſura ex reſeruatis ſummo Pontifici in ordine ſit ea, quæ fertur in Clericorum percuſſores, ab ea incipiendum nobis eſt, vti à frequentiori, neque nobis mens eſt omnes ex profeſſo commentari plenè; ideo breuiter aliquas percurremus, vt illis exceptis, ac reſeruatis deprehendatur cæteras in poteſtatem Epiſcoporum venire, & ab illis poſſe abſolui.

2 Hæc tamen habetur in cap. ſi quis ſuadente diabolo 17. quæſt. 4. ſub his verbis. Si quis ſuadente diabolo manus violentas in Clericum, vel Monachum iniecerit, anathematis vinculo ſubiaceat, & nullus Epiſcoporum illum præſumat abſoluere (niſi mortis vrgente periculo) donec Apoſtolico conſpectui præſentetur, & eius mandatum ſuſcipiat. Sic ibi. Huius etiam fit mentio in cap mulieres, de ſentent. excommunicationis, vbi rigor Canonis, ſi quis, temperatur, & extenditur iuuat cap. quantæ, eodem tit. 47.

3 Requiritur tamen quod manuum iniectio fiat ſuadente diabolo, & ſit mortalis. Quo ad perſonas eſt vniuerſalis materia huius canonis: quo ad actiones verò vna eſt principalis: videlicet imponere manus violentas ſeriò in clericum diabolo ſuadente. Non tamen cenſuram euadunt conſulentes, fauorem dantes, & auxilium, ſi ſequatur percuſſio, ita Silueſt. verb. excommunicatio 7. num. 24. Auil. de cenſuris, par. 2. cap. 5. diſp. 3. dub. 6. Suar. eodem titulo, diſp. 22. ſect. 1. num. 55. Molin. de iuſt. tom. 4. diſp. 52. num. 2. Bonac. eodem tract. diſp. 2. quæſt. 4. punct. 3. nu. 1. Ægid. de ſacramentis & cenſuris, tom. 2. diſp. 15, à num 27. & Farinac. in praxi, par. 5. quæſt. 129. num. 57. quia fauentes, & conſentientes pari pœna puniuntur, ſi cooperentur ad delictum, ſaltem præſtando auctoritatem, prout volunt Auil. ad cap. 1. prætor. num. 7. fol. 58. verſo. Flores de Mena variar. lib. 2. qu. 18. num. 41. Confert. gloſs. in cap. 1. de offic. & poteſt. iudic. deleg. verb. pari pœna, per quam præſtans auxilium in delicto punitur, ſicut ipſe delinquens eadem pœna. Maſcar. de probationib. concluſ. 159. num. 18. Menoch. de arbitrar. caſu 249. num. 7. Iul. Clar. in pract. 5. final. quæſt. 90. num. 1. & Bonacoſ. com. crimin. par. 1. verb. agentes fol. 9.

4 Excuſatur tamen ab hoc canone mandans percutere clericum, ſi poſt mandatum pœnitentia ductus reuocauit mandatum, & mandatario intimatio facta fuit, priuſquam percuteret clericum: tunc enim non tenetur mandans, ſi poſt intimationem percuſſio ſequatur, ita Menoch. de arbitrar. caſu 352. num. 7. Decian. in tract. crimin. lib. 9. cap. 36. num. 32. Iacob. Ayrer. in tractat. de homicidio, par. 2. cap. 48. & Gomex variar. tom. 3. cap. 3. num. 40. Porrò ſi reuocauit in animo mandatum, & procurauit, vt mandatario reuocatio innoteſceret, non tamen re ipſa mandatario innotuit, incurritur excommunicatio. Gloſſ. in d. cap. mulieres, in verb. ibi, ſed pone, Molin. de iuſt. tom. 4. diſputat. 52. num. 3. Carol. de Graſſis de effectibus clericalib. effect. 9. num. 30. Leſſius de iuſt. lib. 2. cap. 13. dub. 3. num. 17. quos referens ſequitur Bonacin. vbi ſuprà, diſp. 2. d. puncto 3. num. 2. Farinac. in praxi part. 5. quæſt. 135. num. 174. & num. 175. addit mandatum poſſe reuocari

etiam tacitè, puta quando mandans contraxit affinitatem, & parentelam, aut depoſito odio amicitiam, & pacem cum inimico ſuo fecit. Quin etiam ſi mandans percuti clericum moriatur, & mandatarius mortuo mandante clericum percuſſerit, mandans non excommunicatur, ea ratione, quia per mortem mandantis tacitè cenſetur mandatum reuocatum. Carol. de Graſſ. de effectib. clerical. effect. 9. num. 40. Axor. par. 2. lib. 5. cap. 26. qu. 2. verſ. ſed dubiæ quæſtionis eſt. Et Farinac. ſupra d. quæſt. 135. num. 180. quibus accedit Bellet. diſquiſitione clericali par. 1. tit. de fauore clericor. §. 1. num. 6. verſicul. qui tamen, vbi ait id procedere, ſi conſtiterit mandantem ante mortem pœnituiſſe.

5 Sed petes, quinam comprehendantur ſub hac voce, ſi quis? Reſpondeo vocem hanc eſſe vniuerſalem.: ideò ſubintelligi omnes tam viros, quàm fœminas. Cuiuſcumque dignitatis, dummodo excommunicationis capaces ſint gloſs. ibi communiter recepta. Nauar. in ſumma cap. 27. num. 76. Gabriel commun. lib. 6. tit de verb. ſignific. concluſ. 6. num. 5. Nam maſculinum compehendit ſub ſe fœmininum, per legem, ſi ita ſcriptum, ff. de leg. 2. quamuis ſit in reſcriptis, vt in cap. ſignificauit de reſcriptis. Auila Prætorum cap. 1. in gloſſa de ninguna perſona, num. 8. fol. 70. vbi id extendit etiam in pœnalibus iuribus communibus, vt in Clement. 1. cum gloſs. & ibi Cardinal. quæſt. 7. de Regularibus, & in ſpecie docent. Sebaſt. Medic. in ſumma peccatorum, par. 2. tit. 9. quæſt. 78. num. 39. Ioan. Garz. regul. 209. num. 4. & Carol. de Graſſis d. effectu 9. num. 2. Quare omnes percuſſores Clericorum regulariter excommunicatione hac ligantur, niſi ex aliquo cap. liberentur, Molin. de iuſt. tractat. 3. diſp. 50. & 51. Paul. Layman in Theologia morali, lib. 2. tract. 5. par. 2. cap. 5. num. 3. verſ. vocula.

6 Excipiuntur tamen percutientes, qui non fuit baptizati, vt habetur in cap. poſtulaſti 14. de Iudæis: & volunt Antonius Ricciulus de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib. 2. cap. 4. num. 3. Spinus in ſpeculo teſtam gloſs. 11. rubr. num. 55. Barboſ. in d. cap. poſtulaſti, per textum, Tu Chriſtianis omnibus per cenſuras. Ex quo patet infideles non poſſe excommunicari. Socin. in cap. peruenit, num. 28. cum ſequentibus, verſ. 6. principaliter de ſentent. excommunicationis, & Vgolin. in tract. de cenſuris Pontifici reſeruatis par. 1, cap. 9. ſub num. 2. verſ. hinc Iudæus Marquard. de Iudæis par. 2. tit. 5. cap. 5. num. 5. lib. 1.

6 Similiter non incurrunt in hunc canonem pueri ante vſum rationis, quique non habent iudicium ad peccandum. Nauar. d. cap. 28. in ſumma, num. 76. ex Hoſtienſ. & Abbate in cap. 1. de ſententia excommunicationia, reſoluit Bellet. diſquiſit. clericalium par. 1. tit. de fauor. clericor. canon. §. 3. num. 21. Ratio, quia excommunicatio non incurritur niſi propter culpam mortalem, proinde deſtituti iudicio, & vſu rationis, cum non poſſint peccare mortaliter, ab hoc canone liberantur, Souſa in relect. de cenſuris Bullæ Cœnæ, cap. 2. diſp. 16. num. 2. & cap. 8. diſp. 51. num. 3. Salas de legibus diſp. 16. ſect. 9. ad finem, Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ. 464. num. 2. in 1. edit. Ioſeph. Seſſe Aragoniæ deciſ. 220. num. 2. & Bonac. de cenſuris, quæſt. 1. punct. 3. à principio, vbi firmant doli incapaces, vſuque rationis carentes non ligari excommunicatione hac.

7 Eodem modo præceptores percutientes diſcipulos clericos correptionis gratia, vel intuitu diſciplinæ, non incidunt in hunc canonem, modò non percutiant principaliter ex odio, vel ex iracundia, quod intellige ſi correptio, & punitio ſit moderata, & non excedat notabiliter rationem culpæ. Quod ſi exceſſus ſit notabilis, non excuſabitur percuſſor ab excommunicatione, Suar. de cenſur. diſp. 22. ſect. 1. nu. 49. Molin. de iuſtitia tract. 3. diſp. 56. num. 10. Auila de cenſuris par. 2. cap. 5. diſp. 3. dub. 13. Bellet. ſuprà tit. de fauore clericorum canon. §. 2. num. 4. Bonacin. de cenſuris, diſputat. 2. quæſt. 4. puncto 4. num. 4. & Ægidius Coninch diſputat. 14. num. 192.

Idem reſoluunt de patre reſpectu filij, etiam in ſacris conſtituti S. Antoninus 3. par. tit. 24. cap. 1. §. 2. caſu 12. Suar. de cenſuris, diſput. 22. ſect. 1. num. 49. Auila par. 2. cap. 5. diſp. 3. dub. 13. Sayro de cenſuris lib. 3. cap. 27. à num. 14. vſque ad num. 16. Silueſt. verb. excommunicatio 6. caſu 8. & Nauar. d. cap. 27. num. 82. ex ea ratione, quia pater maiorem habet in filios poteſtatem, quàm præceptor in diſcipulos, ſed præceptor per cap. ſuper eo & per cap. ex tenore, de ſententia excommunicationis, abſolutè, & ſine vlla reſtrictione ſignificatur poſſe diſcipulum correctionis cauſa percutere moderatè: ergo & pater poterit caſtigare filium in ſacris ſine metu excommunicationis, quam partem, vt probabilem, tradit Aug. Barboſ. in d. cap. ſi quis, num. 67.

Ego tamen non tanquam probabilem, ſed vt probabiliorem in priuatis ſcholijs ſemper fui ſequutus in Academia Eboenſi, & contrariam veluti probabilem cenſui; & quamuis Molin. de iuſtitia, tract. 2. diſput. 228. in 6. effectu, & tractat. 3. diſputat. 59. negatiuam ſententiam amplectatur, quia ſacer Ordo liberat à poteſtate patris ſaltem quoad percuſſionem, quem ſequitur Paulus Layman in Theologia morali, lib. 1. tract. 4. par. 2. cap. 5. verſ. de patre. Nihilominus non eſt negandum patribus, quod conceditur magiſtris, nempe poſſe cædere filios clericos in ſacris, vt expreſsè docet Graſſius lib. 2. deciſionum, cap. 49. num. 39. & duobus ſequentib. ex eo fundamento, quia quamuis Epiſcopalis dignitas liberet à poteſtate patria, cap. per venerabilem, qui filij ſint legit. Ordo autem ſacer etiam Sacerdotalis non liberat. prout vult Abbas in cap. indecorum, de ætate, & qualitate gloſs. penult. in cap. circumcelliones 23. quæſt. 5.

Vnde

Vnde infert. Ioan. de Arno. Dialogo 69. correptionem competere patribus ratione patriæ poteſtatis, à qua Sacerdos non liberatur; vide quæ diximus infra in par. 3. lib. 1. de obligat. parentum, diſp. 1. §. 4. à num. 60. vbi de hac re plenè.

8 Quid de Prælato? Reſponde bono zelo motum, & cauſa correptionis poſſe clericum ſubditum percutere per ſe ipſum, vel ſi neceſſitas exigat, per aliquem clericum, vel Monachum, vel Religioſum, etiam conuerſum: quo ad Prælatum probat textus in c. vniuerſitatis 24. de ſententia excommunicationis, & notat, prout ſolet, bene Suarez tom. 5. de cenſuris, diſp. 22. ſect. 1. num. 42. Atque ita ſi Prælatus percutiat per laicum, niſi fortè neceſſitas excuſet, vt ipſe ait ibi num. 43. tam verberans, quàm mandans incidunt in excommunicationem. Ita Layman vbi ſuprà, verſ. porrò, Aldret. lib. 5. cap. 17. de relig. diſcipl. tuenda, num. 20. verſ. huiuſmodi autem verberatio. Ægid. Coninch de ſacramentis & cenſuris, tom. 2. diſp. 14. num. 160. verſ. tertio, Frater Manuel Rodriguez tom. 2. regular. quæſt. 16. art. 8. & nouiſſimè Aloyſ. Ricc. in praxi Eccleſiaſtica, deciſ. 355. Et quamuis text. in d. cap. vniuerſitatis, loquatur de ſolis Prælatis Regularium, communiter tamen ſcribentes hoc ampliant ad omnes Prælatos Eccleſiaſticos, nempe illos non poſſe verberare per laicos. Ægidius ſuprà d. num. 160. verſ. tertio, de his in 3. p. diſp. 1. §. 4. à num. 91. vſque ad num. 99.

Vbi autem fuerit conſuetudo ab antiquo, prout eſt in Gallia, vt Clerici per laicos verberentur, non ligabuntur Prælati excommunicatione verberantes per laicos, vt vult frater Manuel d. quæſt. 16. art. 8. in medio, prax. Epiſcopal. p. 1. verb. excommunicationis cauſa efficientes, §. 8. dicens ex conſuetudine introducta poſſe Ordinarios locorum verberare, vel torquere clericos per laicos, quando non reperiuntur clerici, qui ſciant colligare, ſoluere, & extollere torquendum clericum: quam etiam conſuetudinem peruaſiſſe in Italiam ſatis teſtatur Panormitanus in cap. vt famæ de ſentent. excommunicationis, vt in Curijs Epiſcopalibus Eccleſiaſtici paſſim verberentur, & torqueantur per laicos, quæ ſententia non eſt abs re, & abs ratione, quidquid contradicant Panormitanus, & Felinus in d. cap. vniuerſitatis, quia vti ad hoc laicorum opera non eſt contra ius naturale, & diuinum: immo decens eſt, & honeſtum vt Clerici, & Religioſi abſtineant ab officio adeò abiecto, & vili. Graffius l. 2. de explicatione canonis, cap. 49. num. 43.

9 Porrò Epiſcopus clericos delinquentes per alium clericum, non verò per laicum corrigere debet, niſi aliter ſe habeat conſuetudo legitima, Iulius Clarus lib. 5. §. final. quæſt. 64. num. 25. Nauar. commento 3. de regularib. circa finem, & conſ. 28. de ſentent. excommunicationis, in nouis, Ægidius de Coninch ſupra, diſp. 14. num. 191. in fine. Iuuat cap. non liceat, diſtinctione 86. vbi dicitur Epiſcopum non teneri, nec debere caſtigare proprijs manibus clericos ſubditos ſibi, Suarius tom. 5. de cenſuris, diſp. 22. ſect. 1. num. 45. Sayro de cenſuris, lib. 3. cap. 27. num. 12. niſi quando deeſſet alius clericus per quem clericum verberet, ex gloſſa in d. cap. non liceat, in verb. non licet, & Nauar. in manuali, cap. 27. num. 86. verſ. vigeſima quarta, in quo euentu non ligabitur excommunicatione canonis, ſi quis ſuadente. Quin etiam ſecluſo ſcandalo non peccabit grauiter, quoniam actio illa per Epiſcopum proprijs manibus exercita non eſt ita intrinſecè mala, nec ita prohibita, vt in neceſſitate, & ex cauſa non reddatur licita. Quòd ſi Epiſcopus per laicum percutiat clericum, ex gloſſa in d. cap. non liceat, incidit in excommunicationem, quod intelligitur quando præſens fuerit clericus, qui verberet; ſecus quando defuerit ad faciendum, ſequitur Illuſtriſſimus Hiſpaniarum Primas 1. p. Decreti, in cap. non liceat, diſt. 86. num. 2. præſertim ſi ita ferat conſuetudo. Layman in Theologia morali, lib. 1. tract. 5. par. 2. cap. 5. num. 8. verſ. quarta, propè finem, vbi poſt Auil. de cenſuris, par. 4. diſp. vnica, dubio 5. adijcit excuſari ab excommunicatione nauis præfectum, aut ab eo poteſtatem habentem, dum percutit clericos verbaliter degradatos, & ad remigandum in triremibus, ſicut reliquos remiges.

10 Excuſantur item à cenſura huius canonis percutientes clericos, non ex odio, neque ex inimicitia, ſed per iocum. Hæc reſolutio patet ex particula, ſi quis ſuadente diabolo, quia ibi prohibetur iniectio manus in clericum ex odio, vel ex inimicitia, vel ex indignatione cum effectu mortali, id enim important verba, ſi quis ſuadente diabolo, in clericum, vel Monachum manus violentas iniecerit, anathematis vinculo ſubiaceat. Vbi prohibetur ſacrilegij crimen fieri perſonæ ſacræ violenter, cap. 1. de ſentent. excommunicationis, gloſſa verb. de familia, in cap. cum voluntate. §. final. vbi Hoſtienſ. num. 12. eodem tit. dicentes percuſſionem cum ioco, & non ex odio, neque ex indignatione non ſubiacere anathemati huius canonis; ſequitur Coriolan. de caſibus reſeruatis, p. 2. caſu 10. de iudic. Regul. §. 10. num. 23. Carol. de Graſſis de effectib. clerical. effectu 8. num. 306. & Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de fauore clericorum canonis, §. 2. num. 1. Ratio potiſſima, quia percuſſio facta per iocum non eſt facta ſuadente diabolo, cùm fiat abſque animo iniuriandi. Graff. de explicatione canonis, d. cap. 49. num. 6.

11 Item excuſantur à cenſura huius canonis percuſſores clerici ex imperfectione actus non pertingentis ad culpam mortalem, nempe propter repentinam, & ſubitam paſſionem iracundiæ animo non plenè, nec perfectè aduertente ad id, quod fit, Layman. ſupra d. cap. 5. num. 8. verſ. altera. Secus quando datur plena aduertentia ad id, quod agitur, & actus interior, quo manus violenta inijcitur, eſt culpa mortalis, incurritur excommunicatio huius canonis, quamuis per actum exteriorem leuis, ac modica læſio inferatur, ita

Mo-

Molin. de inſt. tract. 3. diſp. 51. num. 6. Contra verò, ſi actus interior non eſt mortalis, etiamſi exterioe actus, aut percuſſio ſit grauis, & conſiderata conditione perſonæ iniuria eſt grauis, ſi ex aliqua cauſa excuſarut à mortali percuſſio in ſoro conſcientiæ, non incurritur hæc cenſura. Idem dico in foro extetno, ſi id probetur, Moliu. vbi proximè.

12 Ex dictis colliges, pueros in rixa ſe inuicem percutientes præ iracundia pugnis, aut alia ſimili ee, ita tamen quod attenta nocumenti quantitate, & conſiderata leui iniuria, qua ſe inuicem afficiunt, non peccare mortaliter, & ex conſequenti non ligari hoc canone.; quod intellige regulariter de pueris, clericis, impuberibus inter ſe inuicem tixantibus non ligati tunc; quod traditur in cap. 1. de ſentent. excommunicationis, dum dicitur per ætatem excuſari Clericos impuberes in ſe inuicem rixantes: dummodo alter alteri non intendat malum graue irrogare, puta interficere, vel ſaltem mutilare, aut vulnerare: nam tunc delinquent mortaliter, & conſequenter incident in hanc cenſuram. Quare quando leue malum pueri impuberes inferunt, & conſiderata eorum ætate, & qualitate iniuria non eſt notabilis, nempe quando ſe pugnis percutiunt, regulariter non peccant mortaliter, neque ſubiacent excommunicationi, Molina vbi ſupra, num. 8.

13 Quæſtionis tamen eſt, quando duo clerici ſe ſe inuicem gladijs diſtrictis inuadunt, & digladiautur alrer in alterum irruendo, intentione, & animo ſe percutiendi; nullus tamen percuſſus fuit, ſed vterque ictus in ſe coniectos enſibus ſuſtinuit, vtrùm ſint excommunicati? Pars affirmans ex eo videtur probari, quia qui animo deliberato per veſtes clericum apprehendit, aut percutit ſuadente diabolo aliquid corpori clerici adhærens, puta equum, cui clericus inſidet vulnerat, aut ei iniuriam infert, eſt excommunicarus, vt tradunt communiter Philiarchus lib. 2. de officio ſacerdotali, c. 35. Angles in 4. qu. de excommunicatione, art. 6. difficult. 3. concl. 8. Ergo qui mutuis ictibus percutiunt enſes, quibus ſe defendunt, incidunt in hunc canonem, quia adhærent manibus clericalibus. Confirmatur, quia ſi quis de manibus clerici per vim auferat enſem, aut illum de latere per iniuriam eripiat, aut galerum, ſeu pileum de capite, non eſt dubium incurriſſe in ſupradictam cēſuram: igitur in noſtro caſu idem dicendum eſt.

Pars tamen negans eſt ſequenda, quia re ipſa, vt ſupponitur, neurer ex illis percuſſus fuit, nec tactus ab enſe alterius, quamuis animo percutiendi alter in altetum multiplicatos ictus conieciſſet, & vibraſſet. Ratio, quia excommunicatio hæc non fertur, niſi ob percuſſionem realiter factam, & ob iniuriam re vera illatam, non verò inferendam, ita colligitur ex Hoſtienſ. in ſumma, lib. 5. tit. ſenteur. excommunicationis, §. in primis, num. 9. Palud. in 4. diſp. 18. quæſt. 3. art. 3. Summa Aſtenſis par. 2. lib. 7. tit. 3. art. 2. quæſt. 7. & 19. Angelica verb. excommunicatio 5. n. 29. & alij, quos referens ſequitur Sayro de cenſuris, lib. 3. cap. 26. num. 21. quia in hoc caſu non eſt iniectio manus in clerici perſonam, vel in tes clerico adhærentes; & exceptis quibuſdam caſibus expreſſis, in reliquis verba ſunt intelligenda cum effectu, argumento cap. relatum, de clerico non reſidente.

14 Nec ſufficit, vt incurratur excommunicatio conatus ſine effectu, ſeu metus verbalis tantùm ſine tactu aliquo violento, aut reali, quamuis adſit intentio percutiendi; proinde ſi quis abſq; manuum iniectione, vel detentione corporali compellat clericum ad ſe redimendum, vel aliquid illi largiendum, aut vibret haſtam, aut gladium euaginet, volens eum percutere, & non percutiat, non incurret in hunc canonem, vt vltra præcitaros tradit etiam Silueſter verb. excommunicatio 6. num. 5. verſ. 8. & Tabiena verb. eodem quinto, caſu primo, num. 41. verſ. quid de eo. eo quia hoc non eſt inijcere manus in clericum, neque in res ſibi adhærentes. Sayro ſupra, Tolet. lib. 1. par. 31. & Molin. tom. 4. de iuſtitia, tract. 3. quæſt. 51.

Faciunt tradita per Suarium de cenſuris, diſp. 4. ſect. 3. concluſ. 1. num. 4. dicentem, ſi lex abſolutè pronunciet cenſuram propter aliquod delictum ſub verbis importantibus aliquem effectum vltimum, ſi non ſequatur effectus, non incurrit cenſuram. Probatur, quia licèt actio ex parte delinquentis perficiatur, ſi effectus non ſequatur etiam per miraculum, cenſura non incurritur, argumento ex cap. perpetuo, de electione, in 6. vbi notatur, quòd ſuffragium ferens pro indigno, ſi non ſortitur effectum, non incurritur pœna: & verba legis in materia odioſa præſertim, propriè ſunt accipienda, & ſtrictè. Quamobrem volens percutere clericum gladio, vel ſagitta, vel ictu, & caſu aberret, illumq; non attingat, etiamſi ſagittam emittat, vel ictum in illum dirigat; tunc enim in effectu, & re ipſa manus violentas illi non infert, pro vt verba legis in materia odioſa preſertim, propriè ſunt accipienda, ſequitur Vgolin. de cenſuris, tabul. 1. cap. 9. §. vltim. Barboſ. hic poſt alios num. 29.

15 Quæri etiam poteſt, quid veniat appellatione manuū in hoc canone? Reſpondeo per manus ſubintelligi omnes partes corporis, aut inſtrumenta quælibet, quibus ſolet homo vti ad percutiendum; ratio, quia manus eſt organum organorum. gloſſa hic in verb. manus, & Turrecremat. ibidem. ſequitur Graffius diſput. huius canonis, lib. 2. cap. 39. num. 10. Intelliguntur etiam nomine manus, pedes, brachia, pugni, calces & genua, Nauarr. cap. 27. n. 77. Caietanus in verſ. excommunicatio, c. 10. notabili 1. Philiarchus lib. 3. de officio Sacerdotis, cap. 33. & Sebaſtian. Medices par. 2. ſummæ, tit. 9. quæſt. 78. num. 39.

Item manus violenta dicitur non ſolùm quæcumque percuſſio immediata facta manu, ſed etiam quæ fit medio inſtrumento, puta baculo, vel enſe, vel aliqua alia re.

16 Similiter incurritur excommunicatio, ſi cle-

clericus detineatur in carcere publico, vel priuato, vel in domo aliqua ab aliquo, vel ſi ponantur cuſtodes, vt capiatur, ſi de domo exeat, ita vt clericus nequeat exire liberè, cap. nuper, & ibi gloſſa 1. Abbas num. 1. & 2. & Felin. num. 1. de ſentent. excommunicationis, & Doctores in cap. cùm non ab homine, de iudicijs. & in cap. ſi iudex laicus, de ſentent. excommun. l. 6. Graffius d. cap. 49. num. 13. & Sayro poſt alios d. cap. 26. num. 13. Bonacin. de cenſuris, d. quæſt. 4. punct. 1. num. 16. quod extendunt ad iudicem ſecularem, qui detinet clericum, vel curat detineri in aliqua domo, vel cuſtodia, etiam ſine iniectione manuum, incurritur excommunicatio: ſecus ſi per metum abſque vlla vi, vel actu compellit clericum egredi ex prædio, quia tunc non datur manus violenta in clericum, ſed ſolis verbis illum terret; proinde non incurritur excõmunicatio, ſicut quando obſidetur caſtrum, aut domus ad hæc obtinenda, & non ad iniuriam inferendam clericis ibi exiſtentibus, non incurritur cenſura, ex Anton. 3. p. tit. 25. cap. 1. §. tertiò notandum, & ex Syluestro verb. excommunicatio 6. num. 5. verſ. ſecundo, Sayro d. cap. 26. num. 13. Auguſtinus Barboſa in hoc cap. num. 31. ad finem.

Porrò qui conſpuunt in clericum, vel aquam, aut aliquid aliud ſuper eum effundunt, incidunt in excommunicationem huius capitis, quia fit iniuria perſonæ, ſicut incurrit, qui veſtes illius, dum eas habet indutas lacerat, aut frenum equi cui inſidet, iniurioſè apprehendit, aut frangit, vel eſt in cauſa preſequendi clericum furioſè, & clericus fugiens cadit, & læditur, aut fugiens coactus, vt euadat perſequentia manus, ſe præcipitat in aquam, vel alij periculo ſe exponit: Sayro poſt plures, quos ibi refert, ac ſequitur d. cap. 26. num. 13. & 14. lib. 3. Graffius d. cap. 49. num. 17. Barboſa hic, num. 32. & duobus ſequentibus. Secus ſi nulla violentia facta veſtes ex domo clerici auferat latro, aut cingulum, quo actualiter cinctus eſt, furtiuè

17 abſtulit, aut pecuniam ex crumena ab eo geſtata arripuerit ſubdolè, & ſine vi, quia non eſt hoc propriè violentia, ſed actio furtiua, ideo fur non eſt excommunicatus, Caiet. verb. excommunicatio, cap. 10. verſ. nota ſecundò, Summa Aſtenſis p. 2. lib. 7. tit. 3. cap. 2. quæſt. 20. & Angel. verb. excommunicatio 5. num. 29. Molin. d. tract. 3. diſp. 51. Ægid. de Coninch de cenſuris, diſp. 14. dub. 15. num. 166. & Sayro d. cap. 26. num. 16. contra S. Antoninum 3. p. tit. 25. cap. 1. §. tertiò notandum, ante finem. vbi minùs bene opinatur per has actiones incurri excommunicationem: ſed ne recedas ab opinione Caietani, & aliorum, quam etiam tenet Suarius de cenſuris, diſp. 22. ſect. 1. num. 34. quem referens ſequitur Auguſtinus Barboſa hic num. 34. cùm actiones, ſeu præciſiones illæ non violentæ, ſed furtiuæ ſint.

18 Multò fortiùs incurret in hunc canonem, qui clerico venenum propinauerit, vel cibo miſcuerit, ſequuto effectu, cùm actio iſta ſit multò magis violenta, & iniurioſa, quàm quæuis alia manus iniectio. Auila 2. p. cap. 5. diſp. 3. dub. 12. Non putat tamen incurriſſe, qui ita clericum occideret veneno, vel potu, quoniam non infert vim perſonæ, ſed naturæ. Sed contrarium eſt dicendum, vt notat Bonacin. de cenſuris, diſp. 2. quæſt. 4. punct. 1. num. 13. quem ſequitur Barboſ. in d. cap. ſi quis ſua-

19 dente, num. 35. Longè aliter de Moniali, quæ procurat abortum per potionem aliquam: hæc autem non incurrit in hanc cenſuram, ita Caietan. verb. excommunicatio, cap. 10. notabil. 3. & Angles in floribus, in quæſt. de excommunicatione, art. 5. difficult. 3. concluſ. 7. vbi inquit Monialem non ſibi, ſed fœtui iniuriam inferre, ſequitur Sayro d. lib. 3. d. cap. 26. num. 17. Auila d. dub. 12. verſic. quintò ſequitur, fol. 67. col. 1. & Barboſa vbi ſupra num. 35. poſt Molin. d. tract. 3. diſp. 51. num. 4. Incurret tamen illam Monialis, ſi procuret abortum in alia fœmina, ex conſtitutione Sixti Quinti contra procurantes abortum, ſi ſequatur effectus, quę non comprehendit fœminas in ſe ipſis abortum procurantes, Auila ſupra.

20 Quid de clerico ſe ipſum iniurioſè percutiente ob vitæ tædium, vel ob aliam cauſam irrationabilem? Reſpondet Panorm. in cap. contingit 1. num. 7. de ſentent. excommunicationis, affirmatiuè, ſequitur Nauar. in manuali, cap. 15. num. 11. & cap. 27. num. 78. Iaſon in l. 1. num. 8. Cod. de ſeruis fugitiuis, Menoch. de arbitrarijs caſu 284. Carol. de Graſſis de effectib. clericalib. effectu 9. num. 82. Suarez de cenſuris, diſp. 22. ſect. 1. num. 59. & Layman, in Theologia morali, lib. 1, tract. 5. par. 2. cap. 5. num. 5. in fine. verſ. his adde, & Sayro dict. cap. 26. num. 20. poſt alios.

21 Idem eſto iudicium de clerico conſentiente, vt à laico, vel clerico percutiatur ſpontè. Is enim ligatur excommunicatione huius canonis percutiendo clericum volentem, & conſentientem, quia ad hoc clericus non poteſt conſentire cum iniuria totius ordinis clericalis, vt ſcribentes ex c. contingit, de ſentent. excommunicationis, inferunt, & tradunt, Mantua Dialogo 35. Gutier. de iur. confir. par. 1. cap. 16. num. 53. Suarez de cenſuris, diſp. 22. ſect. 1. à num. 57. Graſſius deciſionum par. 1. lib. 2. cap. 49. num. 6. ex cap. contingit 1. de ſentent. excommunicationis. Nam quamuis volenti, & conſentienti non fiat iniuria, fallit tamen ratione dignitatis Eccleſiaſticæ, propter quam fuit tale priuilegium emanatum: proinde non clerico, ſed dignitati Eccleſiaſticæ infertur iniuria. Item, quia clericus non eſt dominus membrorum ſuorum, l. ſed ſi. §. ſi ipſe ſeruus, & l. liber homo, ff. ad legem Aquil. gloſſa in cap. ex parte, de corp. vit. Couar. in regul. peccatum 2. par. §. 5. Atque ita non poteſt clericus huic priuilegio fundato ſuper fauore dignitatis Eccleſiaſticæ renunciare, quoad pœnam canonis, poterit tamen remittere priuatam iniuriam quoad proprium intereſſe, & commodum, Antonius de Butrio in cap. ſi diligenti, num. 18. de foro competenti, & habetur in cap. cùm

de-

deſideres, de ſentent. excommunicarionis.

An verò clericus ſe ſubijciens ſponte percuſſioni incurrat in hunc canonem, vel in aliquam aliam cenſuram latam alibi? Silueſt. verb. excommunicatio 6. verſic. ſciendum, & num. 8. opinatur clericum ipſo iure non eſſe excommunicatum, ſed poſſe excommunicari, eo quòd ſe ſubmiſerit percuſſioni. Auila 2. par. cap. 5. diſputat. 3. dub. 12. verſic. ex dictis ſequitur primò. Nec obſtat dicere clericum conſentientem, vt verberetur, communicare cum percutiente in crimine criminoſo: ergo incurriſſe ipſo facto excommunicationem? quia reſpondetur ad incurrendam excommunicationem ob participationem in crimine criminoſo neceſſe eſſe, vt participet poſt crimen patratum, & quòd ſciat delinquentem eſſe denuntiatum, habetur in cap. nuper, de ſentent. excommunicationis, Nauar. in dict. cap. 27. num. 33. & 112. Idcirco in caſu præſenti, vt ſubiacens ſe percuſſioni incurrat ipſo facto excommunicationem, opus eſt, vt conſentiat percuſſori, qui iam iterum percuſſiſſet, & quòd talis percuſſio eſſet notoria, & manifeſta, & conſentiens conſentiret percuſſioni iniurioſæ non animo ſatisfaciendi iniuriæ percutienti irrogatæ. Nam tunc percutiens etiamſi iam iterum, & iterum percuſſiſſet, conſentiens non ipſo facto ligabitur excommunicatione, ſi hæc patiatur animo ſatisfaciendi iniuriæ illatæ, vt notat Panormitanus in d. cap. contingit, num. 8. quia aliud eſt ſubijcere ſe clementiæ alicuius, & aliud eſt participare cum aliquo in crimine criminoſo, quod non participat ſe ſubmittens miſericordiæ alicuius, qui de facili ſolet parcere ſubiectis, & proſtratis.

22 Sed quæſtionis eſt, quid ſub nomine clerici in hac materia veniat? communis reſolutio eſt venire etiam prima tonſura initiatos, & omnes perſonas, ſiue ſæculares clerici ſint, ſiue regulares, etiam vtriuſque ſexus: quoad initiatos prima tonſura voluit Nauarrus d. cap. 27. num. 79. Bellug. in ſpeculo principis, rubric. 11. §. videndum, num. 5. verſic. & certè. Bonacin. d. quæſt. 4. punct. 1. Carol. de Graſſis dicto effectu 9. num. 63.

Quo ad ſæculares, vt gaudeant priuilegio huius canonis, verius eſt non requiri neceſſaria ad priuilegium fori, quæ requirit Concilium Tridentinum ſeſs. 23. de reform. cap. 6. quia illud innouauit, nec iuri communi derogauit. Quare clericus tonſuratus, vel in minoribus, gaudet priuilegio Canonis, ſi quis ſuadente, vt teſtatur Gonzalez de menſibus, gloſs. 5. §. 5. num. 7. declaraſſe ſacram Congregationem his verbis: Clerici, qui in hoc decreto Concilij priuilegio fori priuantur, priuilegio tamen Canonis non intelliguntur priuari, & Beller. idem refert diſquiſition. clerical. par. 1. tit. de fauore clericorum perſonali, §. 8. num. 19. & Nauar. conſ. 24. de priuilegijs, in nouis, Garzia de benefic. par. 2. cap. 2. num. 20. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ. 607. in 1. edit. & reſolut. 531. num. 7. in 2. edit. contra Felicianum de cenſibus, lib. 2. cap. vlt. num. 14. & alij, quos referens ſequitur Auguſtinus Barboſa de poteſt. Epiſcopi, p. 2. alleg. 12. num. 32. & in cap. ſi quis, num. 9.

23 Item Clericus coniugatus non bigamus, ſi dimittat habitum, & tonſuram, & poſtea illam reaſſumat, gaudet priuilegio Canonis, quoniam nulli auferenda eſt pœnitentia iuſta, Silueſt. verb. excommunicatio 6. num. 4. & S. Antonin. 3. par. tit. 25. cap. 1. Sayro lib. 3. cap. 26. num. 4. & Bonacin. d. quæſt. 4. de cenſuris, punct. 1. num. 2. dummodo deferat habitum, & tonſuram clericalem copulatiuè, vt vult Couar. practicarum cap. 31. num. 7. verſ. aut incedit, Clarus §. final. quæſt. 36. num. 7. & Beller. d. par. 1. tit. de fauore Clericorum perſonali, §. 8. num. 8.

24 Dubitatio non vulgaris occurrit, an vxor Clerici coniugati gaudeat priuilegio mariti incedentis in habitu, & tonſura? gloſſa in cap. Cler. 11. quæſt. 1. ait vxores Clericorum ſortiti ſorum ex perſonis virorum, gaudereque ijſdem priuilegijs vxores, & filios, quibus Clerici gaudent, vt in l. 1. & 2. Cod. de Epiſcopis, & Clericis, Idem vult gloſſ. in cap. cos 32. diſtinct. quam ſequitur Panormit. in cap. nullus, de foro compet. 2. col. num. 6. & 7. Contrarium vult Ioan. Andr. in d. cap. vnico, de Clerico coniugato, in 6. & Ioannes de Imola in dict. cap. nullus. Mihi tamen magis placet vxorem Clerici coniugati, quo ad forum duntaxat, in criminalibus gaudere priuilegio Clericali, debereque conueniri coram Eccleſiaſtico iudice: non tamen gaudere priuilegio Canonis, ſi quis ſuadente: atque ita inijciens manus violentas in vxorem Clerici coniugati, non eſt excommunicatus, ita Dominicus de S. Geminiano dict. cap. 1. de Clerico coniugato, in 6. & Franciſc. de Aretio in conſ. 131. col. 2. & 3. vbi addit ſecundùm multos recentiores vxorem hanc non gaudere priuilegio etiam fori: ſed multò verius eſt de priuilegio Canonis, etiamſi vxor ſit legitima. Quoniam cùm priuilegium Canonis ſit datum toti Ordini Eccleſiaſtico, non debet protrahi in materia pœnali ad perſonam non eccleſiaſticam, & ideo non debet fieri extenſio, l. Iulia. §. hoc caput, ff. de rit. nuptiar. & cap. quod Dei, de ſtat. monach. & cap. Canonica, de ſentent. excommunicationis, ſequitur Tiraquel. gloſſa 2. in l. connub. num. 61. & Perez l. 1. verſ. eſt & aliud Clericis, tit. 3. lib. 1. ordin. pag. 58. Auil. in proœm. Prætor, num. 28.

25 Hinc fit, vt Clerici bigami, de quibus in cap. 1. lib. 6. qui prima tonſura, vel minoribus tantùm initiati contraxerunt matrimonium, & conſummarunt, vel cum vidua, aut ab altero cognita, vel cum duabus, non gaudeant priuilegio aliquo clericali, non tamen clerici in ſacris conſtituti, quamuis inualide contrahant, aut matrimonium contractum præſumpſerint conſummare. Nam tales verè bigami eſſe non poſſunt, ſed incurrunt ſimilitudinariam bigamiam, text. in cap. nuper, de bigamis, propter ſimilitudinem ad verè bi-

ga-

Digitized by Google

gamum, & quamuis Clericus in ſacris ducens in vxorem vnicam, & virginem, ſecundùm veriorem fiat irregularis, quia in hoc caſu datur quædam ſimilitudo bigamiæ ob affectum ad duplex matrimonium cum opere ſubſequuto, vt volunt Couar. in Clement. ſi furioſus, de homicidio, par. 1. §. 2. verſ. 3. Nanar. in manuali, c. 27. n. 195. verſ. ſimilitudinaria, & conſ. 1. num. 7. verſ. ex quibus, de bigamis, Flamin. de reſignat. lib. 5. quæſt. 3. num. 190. & ſequent. & alij, quos referens ſequitur Sanchez lib. 7. de matrimonio, diſp. 85. num. 5. verſ. at verius eſt. Nihilominus ſi percutiatur ab aliquo, percutiens non excuſatur à cenſura Canonis, quia non poteſt eſſe verè bigamus, Bonacin. de cenſuris, diputat. 2. quæſt. 4. puuct. 1. num. 5. Ægid. Couinch de ceuſuris, diſp. 14. dub. 15. num. 157. Layman in Theologia morali, lib. 1. tract. 5. num. 4. Sayro d. lib. 3. cap. 27. num. 31. vbi concludit contrahentem cum ſecunda in ſacris non amittere priuilegium clericale. Item, quia talis non poteſt redire ad ſeculum, cap. ruæ, & ibi gloſſa final. de apoſtat. ſicut Religioſus bigamus non priuatur priuilegio canonis. Quare illum percutieus, excommunicatur, ſequitur Archidiaconus in cap. quiſquis, diſt. 84. Antonin. 3. par. tit. 25. cap. 1. §. 4. notandum, verſ. 14. & multò fortiùs id vult Henriquez lib. 12. cap. 6. §. 10. lit. H. & lib. 14. cap. 4. in principio, cum alijs relatis, exiſtimans clericum ducentem vnicam virginem, non fieri bigamum, aut irregularem, quia textus in cap. à nobis, de bigamis non ordinandis, loquitur de conſtiruto in ſacris, qui bis conrraxit matrimonium, alterum ante Ordinem ſacrum, & alterum poſtea, vt in cap. nuper, eodem titulo, vel quando poſt ordinem ducit vnicam, ſed viduã, vt iu dict. cap. à nobis: ſed magis placet contrarium, ex traditis à Sanch. d. dup. 85. num. 5. ad medium, verſ. referendi, docentes Clericum in ſacris ineundo matrimonium fieri irregularem.

26 Excuſantur primò percutientes Clericos, ſe immiſcentes enormitatibus, puta, ſi ſint, ſeditioſi, & prælia, & rixas, & aggreſſiones facere ſolent in populo, vbi viuunt, quia hi priuantur fori priuilegio, & canonis, Molin. tract. 3. diſp. 54. num. 6. Bellet. diſquiſ. clerical. par. 1. tit. de fauore clericorum Canonis, §. 7. num. 2. & Layman. d. cap. 5. num. 4. verſ. 4. in fine. Sed meliùs dicitur Clericum dimiſſo habitu, & tonſura clericali iu enormitatibus ſe intromittentem priuilegium canonis perdere, non tamen priuilegium fori, quia priuilegium fori eſt indultum à iure diuino, cap. quamquam, de cenſibus, iu 6. gloſſa penult. in cap. ſi Imperator. 96. diſt. Socin. conſ. 12. num. 20. vol. 1. Roland. conſ. 4. num. 30. volum. 1. & alij, quibus accedir Bellet. d. part. 1. rit. de fauore Clericorum Canonis, §. 2 num. 44. Deperdi autem priuilegium Canonis propter enormiratem, quibus Clericus ſe immiſcet, illa eſt ratio, quia eſt priuilegium à iure poſitiuo indultum, ita citati, & volunt Paulus Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. quæſt. 96. Tiraquel. de pœnis temper. cauſ 49. num. 36. & 37. Carol de Graffis de effectibus clerical. effectu 9. num. 212. Sayro de cenſuris, cap. 27. nu. 9. & alij, quos ſequitur Barboſa in cap. perpendimus 23. de ſentent. excommun.

27 Secundò. Similiter Clerici in minoribus conſtituti, qui dimiſſo habitu, & tonſura negotijs ſæcularibus ſe applicant, ſi ter ab Epiſcopo moniti non deſiſtant, priuantur priuilegio Canonis, Bonacin. diſp. 2. q. 4. punct. 4. num. 6. Auila par. 2. cap. 5. diſp. 3. dub. 13. caſu 4. Eodem modo percutiens clericum coniugatum non deferentem habitum, nec tonſuram, non incidit in huno Canonem, Sayro poſt plures d. cap. 27. num. 9. Gregor. Toloſ. par. 2. in Syntagm. iuris, lib. 9. cap. 26. num. 16. vbi ait talem Clericum ſine aliqua monirione ligari priuilegio canonis; ſecus de clerico non coniugato ſe immiſcente negotijs ſecularibus: is enim per ſolam dimiſſionem habitus clericalis non priuatur priuilegio canonis, niſi ter fuerit ab Epiſcopo ſuo monitus, Bonacin. d. diſp. 2. quæſt. 4. pun. 4. num. 6.

28 Tertiò excuſatur à cenſura percutiens clericum exercentem per annum artem aliquam infamem, puta hiſtrionis, & ſimillimam, nempè ioculatoris, aut buffonis, ipſo iure talis priuatur priuilegio clericali: quinimò ſi ante annum ter monitus ab Epiſcopo, non deſiſtat, amittet priuilegia, cap. vnico, de vita & honeſt. clericorum, lib. 6. Carol. de Graffis d. effectu 9. num. 208. Layman. d. cap. 5. nu. 4. verſ. 6. Idem dicendum eſt de clerico coniugato ſi publicè vtatur officio lanionis, aut cauponis, vel habitum clericalem dimittat, aut ter monitus non deſiſtat, aut reaſſumat poſtquam deſtitit, omni priuilegio clericali ſpoliatur. Quòd ſi non ſit coniugatus, & in habitu clericali incedat, deſtituitur priuilegio quoad res tantùm, & veluti laicus tributis ſoluendis ſubiacebit: non tamen, quoad perſonas, circa quas gaudebit priuilegio fori, & canonis, per textum in Clementina 1. de vita, & honeſtate clericorum, Molin. d. tract. 3. diſp. 54. num. 7. Bonacin. de cenſuris, diſp. 2. quæſt. 4. punct. 4. num. 9.

29 Quartò excuſatur ab excommunicatione officialis, dum turbam tener, ſi percutit Clericum fortuito caſu irruentem; ſecus ſi lædat conſulto animo maligno intendens clericum offendere ſine neceſsitate ſufficienti, poterit tamen abſolui ab Epiſcopo, niſi Clericum grauiter vulneret, Sayro lib. 3. de cenſuris, cap. 28. num. 27. cap. ſi verò 1. de ſentent. excommunicationis, Bonacin. de cenſuris, diſp. 2. quæſt. 4. punct. 5. nu. 2. verſ. ſecundus. Ægidius de cenſuris, tom. 2. diſp. 14. num. 193. & Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. titulo, de fauore clericorum Canon. §. 3. num. 28.

30 Quintò excuſatur percutieus clericum in ſuam neceſſariam defenſionem, vel in alieni corporis defenſionem, dummodo notabiliter non excedat modum in defendendo, & incontinenti aggreſsionem ſubſequatur, Anton. Gomez variar. tom. 3. cap. 3. num. 20. ad medium, Vgol. de cenſur.

par 2. cap.11. §. Propoſuimus, num. 1. & 2. Iacob. Ayter. de homicidio neceſſario, par.1. num. 63. Carol. de Graſs. de effectibus clericalibus, effectu 9. num. 196. cum ſequentibus, per textum in cap. ſi verò el 1. vbi Abbas num. 14. de ſentent. excom. & tradit Couar. in Clementina ſi ſurioſus, par.3. §. Vnico, nu.5. in princ. & Farinac. in praxi criminal. par. 5. quæſt. 125. num. 32. & Sayro d. lib.3. cap.27. nu.17. quod intelligit incontinenti cum moderamine inculpatæ tutelæ, quamuis ſcienter, & deliberatè id operetur. Dicitur autem moderamen inculpatæ tutelæ, quando quis agit illud, ſine quo aliter ſe, vel alios, vel res ſuas, vel alienas defendere non poteſt, ex Bartol. in l.1. C, vnde vi, & in l.furum, ff. ad legem Corneliam de ſicarijs.

31 Quinimò Innocent. in d. cap. ſi verò 1, addit non excommunicari, qui percuſſerit clericum pro defenſione illarum perſonarum, per quas illi fit iniuria, puta pro defendendis ſeruis etiam, & ſocijs, argumento capitis, non inferenda 23. quæſt.3. & pro defenſione familiæ, Ita Panorm. in cap. olim 1. de reſtitut. ſpoliat. Aſtenſ. par. 2. lib.7. tit.3. art.1. quæſt.9. & pro defenſione rerum ſuarum: non tamen debet percutere ad vindictam, nec poſtquam iniuria iam eſt facta, ſed dum actu impugnatur, aliàs non eſt licita percuſſio etiam incontinenti, quia non eſſet defenſio, ſed vindicta. Tabien. verb. excommunicatio 5. caſu 1. num.10. Vindicta enim non eſt licita ſingulis, ſed iudici. gloſſa in l. ſi ex pedagio, ff. ad leg. Aquil. Quare percuſſus, & iniuria affectus non debet inſequi percuſſorem ſuum, ex quo non vult amplius percutere, niſi forte timeretur geminata percuſſio. Quòd ſi quis per vim eijceret clericum de domo ſua, quam occupauerat, nec aliter eam poſſet recuperare, non incideret in hanc cenſuram, Innocent. in d. c. olim 1. de reſtitut. ſpoliat. & Silueſt. verb. excommunicatio 6. num.6. notabil.4. verſ. 9. quia iure naturali inſitum eſt vnicuique ſe defendere, D.Thom. in addit. ad 3. par. quæſt.24. art.1. Hoſtienſ. in ſumma, lib.5. tit.5. de ſentent. excommun. num.4. §. Super illo, verſ.10. ſumm. Aſtenſ. par.2. lib.7. tit. 3. art.1. quæſt. 8. verſ. decimo. Angelica verb. excommunicatio 5 num.13. & num. 14. addit, ſi cauſa defenſionis aliqualiter excedat modum inculpatæ tutelæ, percutiens clericum non ex propoſito; & ex deliberatione, ſed inaduertenter, & ex ſurreptione, non incidere in excommunicationem, quod etiam tradit Silueſt. ſupra notabili 4. verſ.9. quia ad excommun. incurrendam exigitur dolus, gloſſ. in cap. ſignificaſti 2. in verb. moderamine, de homicid, & in cap. cum voluntate, in verb. voluntate, de ſenten. excommun. §. Si qui.

32 Sextò excuſatur ab hac excommunicatione mulier impetita à clerico de turpitudine, illum percutiens zelo caſtitatis, quamuis aliquis exceſſus reperiretur. Non tamen poterit illa percutere, ſi clericus eam verbis dumtaxat tentaret, vel aggrederetur: nam tunc ſufficit illum verbis repellere, niſi moleſtus vehementer ſit, & importunus; itaut ab eo aliter nequeat ſe expedire, quàm fuſte, aut verbere, Suar. de cenſuris, diſp.22. ſect.1. n.33. Ægid. ſupra dub.15. nu.194. & Auila par.2. cap.5. diſp. 3. dub.13. caſu 18. poſt plures, quos ibi refert, ac ſequitur, quibus accedit Sayro d. cap.27. nu.24. cum alijs dicentibus id eſſe licitum fœminæ, quando aliter eum repellere non poterat, nempe, quia nec fugere potuit, nec clamare licuit, aut exiſtimabat infamiam eſſe clamare: fauet Caietanus verb. excommun. cap.10. §. Nota ſextò, verſ. ſecundus; in quo euentu licitè poteſt clericum percutere, vt expreſsè docent Philiarchus lib. 3. de officio Sacerdotis, cap.33. notab.3. caſu 15. & Angles in floribus, in quæſt. de excommun. art. 5. diſp. 4.

33 Septimò excuſatur ab hoc canone percutiens clericum, vel occidens turpiter agentem cum vxore, vel ſorore, vel cum matre, vel filia, modò percutiat incontinenti, & non ex interuallo, Couar. de ſponſal. par.2. cap. 7. §.7, num.12. Nauar. in manuali, cap.27. num.84. Anton. Gomez l. 8. Tauri. num.55. Clar. §. Homicidium, num.48. & lib.5. §. final. quæſt.77. num.9. Ceual. commun. contra commun. quæſt. 833. num. 30. Molin. de iuſt. tom.4. tract. 3. diſp. 7. nu. 3. & diſp.55. nu.6. Bonacin. de cenſuris, diſp.2. quæſt.4. punct.4. nu.5. vbi volunt in his caſibus percutientem clericum peccare grauiter; eximi tamen ab excommunicatione propter vehementem paſſionem, qua mouetur ad percutiendum.

34 Nomine vxoris intelligitur etiam ſponſa de præſenti, cum qua matrimonium iam eſt initum, quamuis nondum ſit conſummatum; & ideò percutiens clericum turpiter inuentum cum ſua ſponſa de præſenti, non incidit in hunc canonem, Clarus ſupra lib.5. §. Homicidium, num. 49. Perez l.1. gloſſ. 1. pag. 5, verſ. hinc etiam, tit.1. lib.5, Couar. de ſponſal, par.1. cap.1. nu.8. Sanchez de matrim. lib.1. diſp.1. nu. 6. & Bonacin. de cenſuris, diſp.2. quæſt.4. punct.4. num.5. verſ. reſpondeo nomine vxoris. Nihilominus Couar. nomine vxoris intelligit ſponſam de futuro, & ex conſequenti excuſari, ſi fornicantem cum ſponſa de futuro clericum percutiat, vt apparet ex d. cap. ſi verò, de ſententia excommunicationis, ratione iniuriæ, quæ fit ſponſo ex hoc crimine, ſic Couar. ſupra num.12. ad finem, cùm excuſetur percutiens clericum inuentum turpiter agentem cum ſorore, quæ ſententia eſt valdè probabilis, & mihi ferè vera omnino: illam tamen Gutier. de matrimonio, cap.1. num. 13 cum duobus ſequentibus, & Aloyſ. Ricc. in praxi aurea, reſol. 228. reijciunt, cenſentque etiam incidere in excommunicationem ſponſum de futuro percutientem clericum cum ſponſa turpiter inuentum. Ratio illorum illa eſſe poteſt, quia verba dicti capitis ſi verò, ſunt propriè accipienda, maximè cum ſimus in materia penali, & odioſa reſtringente priuilegia clericorum; vndè ſequitur percutientem turpiter inuentum clericum cum filia adoptiua, vel

cum

cum ania, vel nepte, non exenſari à cenſura huins canonis; ita Molina de iuſtitia, d. tract.3. diſp. 55. ad finem, Ægidius de Sacramentis, & cenſuris, tom.2. diſp.14. num.196. & Bonacin. de cenſuris, diſp.2. quæſt.4. punct.4. num.5. verſ. rogabis primò, quia textus loquitnr de filijs propriè dictis, & de matre, non verò de ania, vel nepte.

35 Quid ſi clericus non inueniatur in actu turpiſſimo, ſed in oſculis dumtaxat, vel in amplexibus, aut in loco ſuſpecto, vt ſi reperiatur ſolus cum ſola, in loco accommodato ad turpia exercenda, & de illo detur rationabilis ſuſpicio? Suarex tomo 5. de cenſuris, diſp.22. ſect.1. num.37. affirmar excuſari percutientem, ſequitur Praxis Epiſcopalis verb. excommunicario, §. 4. Ægidius ſupra d. diſp.14. num.196. & Bonacin. d.num.5. verſ. rogabis ſecundò, vbi excuſat maritum, ſi percuriat clericum colloquentem cum vxore ſua citra turpem actum alium poſtquam rer clericum admonuir, ne loquererur, & ille noluit deſiſtere. Quin etiam maritus excuſatur ab excommunicatione, etiam ſi conſultò domi ſe occulter, & expectet clericum huius occulrationis inſcium, vt eum in fragranti delicto inuentum interficiat; dummodò clericum per aliquam perſonam clam non faciat inuitari ad veniendum, vt ſic deprehendatur in actu turpi, Nauar. conſ.41.de ſententia excommunicarionis.quem ſequitur Molina diſp.55.num.6. ad finem.& Bonacin. d. nu.5.verſ.hinc ſequitur. Ratio, quia in prima occultatione deſuit dolus, & in ſecunda interfuit, quia curauit, vt clericus clam inuitaretur ad redeundum ad vxorem ſuam, vt ille turpiter inuentum cum eadem occiderer. Barboſ. hic num. 63. ad fin.

36 His accedit diſſimilis, ſed difficilis, ac nodoſa difficultas, verùm laicus intendens percutere Petrum clericum, & facta diligentia percuſſit Paulum clericum, ſit excommunicatus? Pars affirmans ex eo probatur, quia occidens re ipſa, & animo clericum percuſſit; ergo non excuſatur ab excommunicatione; ita Couarr. in cap.alma mater. 1. par. §.10. n.15. verſ.8. ſiquidem in hac ſpecie nulla datur ignorantia, quæ faciat percutientem inuoluntarium, quoad clerici iniuriam, & percuſſionem, quod etiam probatur per l. enm qui, §. Si iniuria, ff. de iniurijs, ſequitur Cordub.in quæſt. lib.2. quæſt.26. §.2. probatur eadem pars, fol.124. Barth. à Ledeſm.de penitentia, dub.17.de excommunic.§.Sed dubium oritur, fol. 1061. & Vega 1. tom. ſummæ, cap.85. caſu 107. Nam opus illud externum illius percuſſionis fuit omnino voluntarium, & iniuſtum, & affectus percutiendi clericum adfuit, & ſequutum eſt opus intentum: igitur nihil exeuſat à cenſura. Idem tenet Molina de iuſtitia,tract.3. diſp. 53. nu.2. quamuis erret inuincibiliter circa perſonam, nihilominùs ligatur cenſura, quoniam hæc lata eſt contra percuſſorem clerici,non verò contra percuſſorem huius, aut illius clerici, & percutiens ſcit hunc eſſe clericum: nam actus iſte eſt iniurioſus ſtatui clericali, propter cuius reuerentiam impoſita eſt excommunicatio, & intentio etiam erat iniurioſa, & re ipſa percuſſit clericum, propterea non excuſatur à cenſura, ita Placa in Epitome delict. cap.27. nu.17. Sanchex lib.10. de matrim.diſp.32. nu.27.Bonacin. de cenſuris, diſp.1. quæſt. 2. punct. 6. num. 20. & alij quos ſequitur Barb. in cap. ſi verò 2. num.4. de ſentent. excommun.

Pars tamen negans eſt probabilior, ſi occidens facta diligentia, vt occiderer Petrum, occidit Paulum; ratio, quia, vt ſuppono, ſufficientem adhibuit diligentiam, ut occideretur alia perſona, niſi Petrus; cùm ergo actio illa exterior reſpectu Pauli non fuerit voluntaria, ſed merè caſualis,& inculpabilis, non induxit cenſuram, cùm non fuerit cauſa illius. Item ſolus affectus percutiendi clericum Petrum, fuit voluntarius; ſed affectus malus non eſt ſufficiens ad excommunicationem, ſeù irregularitatem inducendam: atqui opus externum reſpectu Pauli fuit inuoluntarium, igitur affectus voluntarius non ſufficit, quando opus externum inuoluntarium ſequitur, Suar. de cenſuris, diſp.22. ſect.1. num.54. Confirmatur argumento proijcientis lapidem, vt percuteret Sempronium clericum, & caſu, & inculpabiliter percuſſit Titium etiam clericum illac tunc tranſmeantem; is enim nec incidit in cenſuram, nec morte inde ſequuta contraxit irregularitatem. Iuuat Molina d. diſp.53. num.3. vbi putat tamquam probabilius non incidere in excommunicationem illum, qui credens ſe occidere Sempronium clericum, occidit Titium clericum, ignorans inuincibiliter illum eſſe clericum. Nam quamuis voluerit clericum interficere, ignorabat inuincibiliter hunc eſſe talem: ſicut etiam excuſatur à cenſura volens percutere hunc clericum, ſi aberret ab eo, & præter intentionem percutiat alterum proximè adſtantem, Ægidius Coninch dub.15. num.197. ita in noſtro caſu, cùm reſpectu alterius clerici actus ille exterior fuerit inuoluntarius, & merè caſualis, ac præter intentionem. Probatur tandem, quoniam, ſi percuteret tunc laicum, in eo caſu non incideret in cenſuram, quamuis intentio eſſet percutiendi clericum. Couar. in cap.alma mater, 1. par. §. 10. nu.15. verſ. vlt. Ergo ſimiliter in noſtro caſu.

Quinam veniant in hoc capite, ſi quis ſuadente, *ſub nomine Monachi*?

§. II.

EPITOME.

37 *Monachi appellatione in præſenti vtriuſque ſexus verè Religioſi.*

38 *Religioſi iure ſunt profitentes Religionem à Sede Apoſtolica approbatam.*

39 *Viri conuerſi, & fœminæ Moniales conuerſæ, an gaudeant priuilegio canonis?*

40 *Eremitæ, an gaudeant priuilegio Canonis ſi non profiteantur aliquam Religionem?*

41 *Fratres tertij Ordinis Sancti Franciſci quando non ſunt Eccleſiaſticæ perſonæ, non gaudent hoc priuilegio.*
42 *Nouitij Religionis approbatæ gaudent priuilegio canonis, & fori.*
43 *Equites Chriſti Diui Iacobi, & Sancti Benedicti, & Sancti Ioannis in communi viuentes, gaudent priuilegio canonis.*
44 *Militares Religioſi etiam ſi profeſſi non ſint, an gaudeant priuilegio canonis, & fori?*
45 *Qui ſe, & ſua offerunt monaſterio in perpetuum, gaudent priuilegio canonis.*
46 *Oblati in ſeculari Eccleſia, an gaudeant priuilegio canonis.*

QVo ad primum quæſitum certi iuris eſt gaudere priuilegio canonis, ſub nomine Monachi, omnes vtriuſque ſexus
37 Religioſos qui profitentur Religionem à Sede Apoſtolica approbatam, cap. Monachi, cap. Parochiani, cap. de monialibus, cap. cùm illorum, de ſententia excommunicationi, Summa Aſtenſis p.5. lib.7.tit.3. art.2.queſt.3, S. Antoninus 3.p.tit.25.cap.1. Silueſt. verb. excommunicatio 6. num. 3. Nauarr. in manuali, cap.27. num.79. verſ. octaua. Graffijs decif.lib.2.cap.49.num.22. Carol. de Graſſis de effectibus Clericalibus, effectu 9. à num 68. & num.73. Bellet. diſquiſit. clerical.p.1.tit.de fauore clericorum canonis, §. 1. num.3. Sayro de cenſuris, lib.3. cap.26.num.5.& 6. vbi reddit rationem, ob quam priuilegium canonis, & fori clericis fuerit conceſſum, & Monachis, nempe ad coercendum violentiam Laicorum, & in tutelam clericorum, & Monachorum.
38 Quare ſi quis percutiat fœminas, ſeu viros in aliquam congregationem canonicè ingredientes, quæ non fuerit approbata à Sede Apoſtolica, non incidit in hunc canonem, Bellet, vbi ſupra, §.2.n.35. Aufrer.de poteſtate ſecul. regul.3.num.3.& ex conſequenti non ſunt exempti à poteſtate ſeculari, nec priuilegio fori gaudent, ſi nullo ordine clericali ſunt inſigniti, Dueñas regul.100, limit. vlt. Armēdar.in addit. ad recopil.legum Nauarræ, lib.4.tit.29.l.1. §. 1. Molin. de iuſtitia, tract. 2. diſp. 141. verſ. Eremita, & tract.3. diſp.50. num.4. in fine, Sanchez in præcepta Decalogi, lib.4. cap.16. num. 10. & Auguſtinus Barboſa in d.cap.ſi quis ſuadente, num. 22. vbi loquitur in ſpecie de hoc quæſito.
39 Quo ad ſecundum quæſitum de conuerſis, ſiue fœminis, ſiue maſculis, dicendum eſt, eſſe verè Religioſos, & Religioſas, cùm emittunt tria vota paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ; gaudereque priuilegio Canonis, ſi quis ſuadente, ita, vt eos percutientes incurrant excommunicationem, Suarez de cenſuris, diſp. 22. ſect. 1. à n.19. Henriquez in ſumma, lib. 13. de excommunicatione, cap. 49. §. 1, in commento, litt.G. Ægid.de Sacramēt.& cenſur.tom.2. diſp. 14. num. 164. Paulin. Berti. Lucenſ. in praxi crimin. Regul. tit.1.cap.3.num.2. & Miranda in manual. Prælat.tom.1.quæſt. 59.art.3. quibus accedunt Carol.de Graſſ. d. effectu 9. num. 79. & Layman. in Theologia morali, lib. 1.tract.5. p.2, cap.5.nu 4. verſ. nomine Morali.

Quo ad priuilegium fori, ac exemptionis à poteſtate ſeculari, & à tributis, certum eſt conuerſos, vel conuerſas gaudere huiuſmodi immunitatibus, vt probat Flores variar. lib.2. diſp.31. num. 419. quia communiter profeſſionem faciunt, & promittunt tria vota, & ſunt omnes de foro Eccleſiæ, Felin. & alij, in cap. ſi diligenti, & cap. cùm ſit, & cap. poſtulaſti, & cap. 1. de foro competenti, traditque Nicol. Feſtaſ. in tractatu de æſtimo, & collectis, p.4. cap. 1. num. 8. & Auguſtinus Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcopi, allegat.12.nu.38, & in cap. parochianos, num. 2. de ſentent. excommunicationis, & hic num.23.
40 Quo ad tertium quæſitum de Eremitis, dicendum eſt, ſi nullam profiteantur Religionem, nec ſint Ordine clericali inſigniti, nec habeant normam viuendi ab Eccleſia approbatam, non gaudere priuilegio canonis, non eſſe exemptos à poteſtate ſeculari, Ita Couar, practicarum, cap.34. n.4. verſ. ſecundò intelligitur, cùm ſint ſimplices Eremitæ, & nullo gaudeant priuilegio. Boet, in tract. de ſtatu, & vita Eremit.num. 13 & 14. Carol.de Graſſ.effectu 1. à n.102. Morla in emporio iuris, p. 1. tit. 2. in præludio, num. 141. Sanchez in præcepta Decalogi, lib. 4. cap. 16. num.10. & in ſpecie hos Eremitas non gaudere priuilegio Canonis, tradunt ex noſtris Molina d.tract.3. diſp.50.num.4. Suarez de cenſuris, diſp.22. ſect.1.num.11. Reginaldus In praxi fori fori pœniten.tom.1, lib.1.num.214. nec non à gabellis, ac collectis non eſſe exemptos, Gutier. de gabell. quæſt. 95. num. 7. frater Manuel Roia tom.3.Regul.queſt.74.art.11. Auendan.de exequend. mandat. lib.2.c.14. num.24. & Flores de Mena quæſt.21. num, 195. & 204.

Contra verò de Eremitis profeſſionem in communitate, ſeu congregatione aliqua ſub aliquo Prælato facientibus emiſſo voto paupertatis, & obedientiæ, & caſtitatis, quique ex tacita, vel expreſſa ſummi Pontificis facultate viuunt. Tunc enim gaudere priuilegio fori, & exemptionis à tributis, non eſt dubium, cùm ſint perſonæ religioſæ, vt late cum pluribus notat Laſſarte cap. 1. de gabel. num, 89. & Nauart. vbi ſupra, cap. 27. num. 79. ſicque conciliandæ ſunt opiniones inter ſe contrariæ de Eremitis, quas refert Boerius in d.tract. de vita, & ſtatu Eremitarum, nu. 13. quem referens ſequitur Flores ſupra n.196. iuuat Ordinatio Luſitana lib.2. tit.11.in principio, ibi, eas Prouincias emque ha Ermitaens, que fazem voto de proſiſſam, & ibi Manuel Barboſa in remiſſionibus ad hunc locum, num. 3, qui excuſantur à tributis, & à poteſtate ſeculari eximuntur, & gaudet priuilegio Canonis, Molina d. tract.3, diſp.51.num. 24. Suarez diſp.22. de cenſuris, ſect. 1. num.22, Iacob. de Graſſis p. 1. lib.2. cap, 49. num. 27. ad medium. Ægid. Coninch de Sacramentis, & cenſuris, diſp. 14. dubio 15. nu.164. & Layman. d.cap.5. num.4. verſ. ſecundò dubitatur.
41 Quoad quartum quæſitum, dicendum

eſt

eſt fratres Tertiarios ſancti Franciſci, qui viuunt collegialiter ſub aliquo voto, & ſub habitu certo, gaudere priuilegio fori, & Canonis, quia ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, iuuat Ordinatio Luſitana lib. 2. tit. 2. ibi, §. 1. Porem ſe algus daterceira ordem viuerem em communidade em algum oratorio, &c. Auemos por bem quelhe ſeam dados ſeus priuilegios ſegundo for achado per directo. Sequitur Graffijs lib. 2. deciſionum, cap. 49. num. 27. Molin. de iuſt. tom. 4. tract. 3. diſp. 50. num. 4. in principio, Frater Emmanuel Roiz de Regular. tom. 2. quæſt. 65. art. 5. Suarez de cenſuris, diſp. 22. ſect. 2. num. 20. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 663. in 1. edit. & alij, quos referens ſequitur Auguſtinus Barboſa de offic. & poteſt. Epiſcopi, allegat. 12. n. 42. & in cap. ſi quis ſuadente, num. 25. & eius pater in remiſſionibus ad ordinationem Regiam Luſitanam, lib. 2, tit. 2. ad §. primum, num. 12. vbi concludunt fratres tertios in communitate viuentes eſſe perſonas Eccleſiaſticas, & ex conſequenti gaudere vtroque priuilegio tàm fori, quàm canonis. Quod etiam confirmatur ex priuilegio Eugenij III. & Sixti IV. vt referunt, Silueſt. verb. Eccleſia 1. num. 6. verſ. 6. nu. 8. in fine, & Graffijs d. cap. 49. num. 27.

Idem dicendum eſt de Sororibus Tertij Ordinis Sancti Franciſci, & Sancti Dominici, modò viuant ſimul in communi, Felin. in cap. dilecta, de maiorit. & obedien. & in cap. nullus, de foro competenti, & Rota deciſ. 332. & Graffijs ſupra, nu. 26. vbi extendit priuilegium canonis etiam ad eas, quæ ſuſcipiunt habitum Profeſſarum in domo propria, dummodo ſe ſubijciant alicui regulæ, & careant proprio, & voueant in manu publicæ perſonæ, ſcilicet Epiſcopi, vel Abbatis, aut alicuius Presbyteri, de quo vltimo valde dubito, nec placet, niſi aliunde ex aliquo priuilegio contrarium oſtendatur.

Ex dictis ſequitur fratres Tertiarios non viuentes in communitate, ſed in proprijs domibus, vel in cælibatu, vel in matrimonio, non gaudere hoc priuilegio, cùm non ſint perſonæ Eccleſiaſticæ, nec Religioſæ, quidquid nitatur Frater Emmanuel d. tom. 2. quæſt. 65. art. 4. Petr. de Vbald. de portione canonica, quæſt. 17. num. 13. & Beat. Ioann. Capiſtr. in tract. quem ſcripſit, Defenſorium tertijs Ordinis Diui Franciſci, & alij, quos allegat pro vtraque parte Cardin. Tuſchus tom. 4. lit. F. concluſ. 470. Sed noſtra opinio eſt communiſſima, & in praxi ſequenda, ex diſpoſitione ordinationis Luſitanæ d. lib. 2. tit. 2. §. 1. ibi, E per quanto alguas peſſoas, vbi excludit ab omni exemptione fratres tertiarios in proprijs domibus viuentes, eo quòd ſunt merè laici, & nulli ſuperiori, vel regulæ aſtricti, & recedunt ad ſui libitū, nec ſunt exempti à poteſtate ſeculari, nec à tributis, nec habent modum viuendi approbatum per Sedem Apoſtolicam, vt ait gloſſa verb. obedientiam, in Clementin. 1. de religioſis domibus, nec habent regulam propriè quo ad tria vota ſubſtantialia.

Suffragatur text. in Clementina tertia, communiter approbata, de ſentent. excommunicationis, quatenus vtili, huiuſmodi tertiarios tanquam cæteros laicos admitti non poſſe à Fratribus minoribus tempore interdicti ad officia diuina: quibus omnibus penſatis negatiuam partem hanc tradunt Bonacin. de cenſuris, diſp. 2. quæſt. 4. punct. 1, num. 8. Layman in Theologia morali. lib. 1. tract. 5. p. 2. cap. 5. nu. 4. verſ. dubitatur autem primò de tertiarijs, & alij quos referens ſequitur Auguſt. Barboſ. in cap. ſi quis ſimiliter, num. 25. & allegatione 12. num. 31. per totum.

42 Quoad quintum quæſitum de nouitijs, dicendum eſt illos gaudere priuilegio canonis, ita vt incidant in excommunicationem illi, qui eos percuſſerint, Henriquez in ſumma, lib. 13. de excommunicatione, cap. 49. §. 1. In commento, lit. G. Palat. Rub. in repet. rubricæ, de donat. Inter vir, §. 38. verſ. quamuis autem. Camil. Burrel. in Regia Arag. §. 2. gloſſa 4. num. 112. & alij, quos referens ſequitur Cened. ad Decretum collect. 24. num. 12. quibus adde Carol. de Graffis de effectib. clerical. effectu 9. num. 82. Azor p. 1. lib. 12. cap. 3. quæſt. 2. Frater Emmanuel de Regularib. tom. 3. quæſt. 21. art. 4. Ægid. de ſacrament. & cenſur. tom. 2. diſp. 14. dub. 15. num. 164. Bellug. in ſpeculo Principis, rub. 11. § viuendum, verſ. & ſimili modo, & oſtenditur in cap. Religioſo, de ſentent. excommunicationis, in 6. quod etiam ait Plat. de delictis, cap. 42. Barthol. de Vecchis in praxi obſeruandis in admittendis ad Religionis ſtatum nouit. diſp. 11, ſub nu. 1, & Decian. lib. 6. cap. 17. num. 9. etiamſi nouitius ſit vnius diei, ex Coriulon. Capuccin. de caſib. reſeruatis, p. 2. cap. 10. de iudic. regul. §. 10. num. 19. pag. 803. vbi ſubdit non gaudere priuilegio canonis de proximo veſtiendum habitu religioſo, qui eſt in Monaſterio in habitu ſeculari ſub cura magiſtri nouitiorum. Quod fallit in noſtra Societate, ſi iam eſt in prima probatione, quia ab eo die, quo fuit receptus in primam probationem, quamuis ſit in habitu ſeculari, eſt propriè nouitius, & ab eo die incipit primus annus probationis, ſeu nouitiatus. Quod etiam in cæteris Religionibus eſt dicendum, ſi incæpit ſub cura magiſtri nouitiorū annus probationis in habitu ſeculari, ſed in hoc ſicut in alijs pluribus ſtandum eſt conſuetudini cuiuſuis Religionis. Quoad forum dicendum eſt, non poſſe conueniri nouitios coram iudice ſeculari, quia ſunt de foro Eccleſiæ, gloſſ. in d. cap. Religioſo, §. quamuis non poſſit, de ſentent. excommun. in 6. quamuis dici nequeant Religioſi, vt tradit Angel. verb. Relig. num. 24. Vt verò nequeant conueniri coram ſeculari, ſatis eſt quòd nominentur perſonæ Eccleſiaſticæ, ita Iaſon in Auth. ſi qua mulier num. 59. Cod. de ſacroſ. Eccleſ. Curia Philip. p. 3. §. 1. num. 12. Campanil. in diuerſorio iuris canonici, rubr. 12. cap. 3. nu. 27. Gutier. de gabel. quæſt. 95. num. 22. cum ſequentib. Sayro in florib. deciſ. lib. 2. tit. 2. deciſ. 3. Azor p. 1. lib. 12. c. 2. quæſt. 2. & Cephal. commun. contra commun. tom. 4. quæſt. 897. num. 1026. vbi conclu-

Digitized by Google

cludunt nouitios priuilegio fori gaudere, nec poſſe conueniri coram iudice ſeculari, facit cap. aduerſùs, ex quo aliqui, de immunitate Eccleſiæ; ſed minùs bene colligunt nouitios eſſe immunes à gabellarum ſolutione, quod affirmant, Bertachin. de gabell. p.7. princip. num. 56. Gutier. eodem tractatu quæſt. 95. à num. 22. Flores de Mena quæſt. 21. num. 198. Sanchez. in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. cap. 10. nu. 16. Quamuis id pendere putent ex ſutura profeſſione, Gironda de gabell. p.7. in principio, num. 46. Parlador. rer. quotid. lib. 1. cap. 13 §. 1. nu. 21. in 2. edit. quos referens ſequitur Auguſtin. Barboſ. in d. cap. aduerſus 7. de immunitate Eccleſiarum, nu. 11. fol. 1112. & diximus 1. p. de obligationibus Principum ſecularium, lib. 3. diſp. 8. §. 5.

43 Quo ad ſextum quæſitum, dicendum eſt Equites Chriſti Domini, & reliquos cæterorum Ordinum militarium, qui viuunt in communi, gaudere priuilegio canonis, quia vouent ſolemniter paupertatem, caſtitatem, & obedientiam, ita Molin. d. tract. 3. diſp. 50. num. 5. Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de ſauore clericorum canonis, §. 1. num. 37. Carol. de Graſſis d. effectu 9. num. 131. & alij, quos referens ſequitur Auguſtinus Barboſa in tractatu de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignificatione, verb. Religioſus, & in d. cap. ſi quis ſuadente, num. 27.

Quoad Commendatarios Sancti Ioannis, qui extra communitatem viuunt, dicendum eſt illos ex ipſorum Bullis clericalia priuilegia habere, & ex cap. canonica, de ſententia excommunicationis, verſ. nos ergo ad vos, vbi notatur, quòd magiſter, & fratres Hieroſolymitani, ſi ſunt Sacerdotes, poſſe ſuos ſubditos ſeſe percutientes abſoluere, vt per Silueſtrum in ſumma, verb. abſolutio 4. num. 3. & Beller. dict. par. 1. tit. de ſauore clericorum canonis, §. 3. num. 6 quibus accedit Auguſtinus Bar-
44 boſa in d. cap. canonica, num. 3. Quo ad reliquos Equites Diui Iacobi, Calatrauæ, Alcantaræ, & in Luſitania Chriſti Domini, & Diui Benedicti, qui laicaliter viuunt, & non abſolutam, ſed coniugalem caſtitatem habent, nec abſolutam obedientiam, & paupertatem vouent, controuerſum eſt, an ſint verè Religioſi: quamuis dici poſſit illos eſſe verè Religioſos: ſiquidem vouent hæc tria vota ſub regula à Sede Apoſtolica approbata, etiamſi non tam ſtrictè voueantur, ſicut in alijs Religionibus promittuntur; attamen ipſa ſedes Apoſtolica, cui competit inſtituta Religionum approbare, & confirmare, diſpenſauit, ne tam ſtrictè promitterentur, & emitterentur, atque ita illos eſſe verè Religioſos, volunt Fortunius Garzia in quodam conſilio pro militia S. Iacobi 2. pat. verſ. præterea. Couar. 4. decret, 2. par. cap. 3. §. 1. nu. 28. Belluga in ſpeculo Principum, cap. 1. rub. 7. num. 76. Nauar. lib. de reditibus, quæſt. 1. num. 95. & quæſt. 3. num. 29. & 30. & in Apologia monito 55. & in lib. 3. tit. de regular. in 1. editione toto conſilio 23. & in 2. toto conſilio 10. Auendan. cap. Prætorum, lib. 2. cap. 26. num. 11. Bobadil. in ſua politica, lib. 2. cap. 19. num. 11. & alij, quos referens ſequitur Motta de confirmatione ordinis militiæ, lib. 2. toto cap. 1. & 2. & Sanchez in præcepta Decalogi, lib. 4. cap. 16. num. 11. verſ ſecundò quia.

Contrarium opinātur Sarmiento de redditibus 4. par. cap. 1. num. 13. & 1. par. defenſionum, monito 55. num. 1. & 5. & monito 56. num. 1. & 4. Gironda de gabellis, par. 7. num. 46. Laſſarte de decima venditionis, cap. 19. num. 92. Molin. tom. 3. diſp. 623. num. 5. & multò antè tom. 1. diſp. 141. verſ. eſt verò rigida admodum, Gutier. in practicis, lib. 2. quæſt. 111. n. 2. & alij, vbi ex Diuo Thoma 2. 2. quæſt. 186. art. 4. ad 3. probant prædictos milites non eſſe Eccleſiaſticas perſonas, ſed ſecundùm quid, cùm participent quædam, quæ ad ſtatum religionis pertinent: & ideò magis laicis, quàm clericis, & religioſis ſunt affines, ſequitur Gregor. Lopez in l. 1. tit. 7. partita 1. gloſſ. magna, & Molina de primogenijs, lib. 1. cap. 13. num. 98. Proinde quod attinet ad præſens inſtitutum Iacob. de Graſſijs in cap. ſi quis ſuadente, num. 33. tradit milites de Spata gerentes rubrienſis ſignum in pectore, gaudere priuilegio canonis, ſecundùm Silueſtrum in verb. Eccleſia 1. num. 6. in fine & in verb. excommunicatio 6. num. 3. & ſequent. & num. 6. caſu 13.

Molina tamen d. diſp. 50. concludit. n 5. Commendatarios Diui Ioannis gaudere hoc priuilegio, vt dictum eſt: cæteros autem Hiſpaniæ, & Luſitaniæ à principio ipſorum Ordinum habuiſſe idem priuilegium ex Alexandro III. in Bulla edita anno 1175. in fundatione Ordinis Beati Iacobi, quod etiam conſtat ex Bulla Iulij II. quę habetur in regula Ordinis Dauis compilata per Dominum Georgium Ioannis Secundi Luſitaniæ Regis filium fol. 25. pag. 2. Cùm autem in præſentiarum, vt Molina ait, multis iam ab annis non fiat ſcrupulus, ſi fortè percutiatur Commendatarius prædictorum ordinum, qui inſtar laicorum viuunt: ideo non gaudere priuilegio canonis opinatur; ſed præſcriptum iam eſse in hoc Regno aduerſùs illos. Addit tamen, ſi intra quadraginta annos antecedentes inueniatur alicui eorum fuiſse ſeruatum priuilegium canonis, dicendum eſse Commendatarios adhuc, & milites eorum ordinum eo gaudere. Mihi tamen magis placet abſolutè aſserere illos, ſi percutiantur, non deſtitui hac immunitate, quia ſecundùm graues Doctores ſunt perſonæ ſimpliciter Eccleſiaſticæ, vt probatum eſt, & tradit Auguſt. Barboſ. d. allegat. 12. num. 46. Flores variar. lib. 2. diſp. 21. num. 205.

45 Quoad ſeptimum quæſitum de illis, qui ſe, & ſua offerunt alicui Religioni, ſeu monaſterio in perpetuum, dicendum eſt illos gaudere priuilegio canonis, dummodo geſtent habitum diuerſum ab habitu ſæculari; prout vult gloſsa in cap. vt priuilegia, de priuilegijs. Archidiaconus in cap. ſunt,

12. queſt. 1. Graſſis d. lib. 2 de explicatione canonis, cap. 49. num. 25. Marta de iuriſdict. par. 4. caſu 113. num. 37. Cardin. Tuſch. tom. 5. littera O. concluſ. 16. Ratio, quia, qui ſe, & ſua in totum Religioni tradiderunt, cenſentur Eccleſiaſticæ perſonæ, gaudentque priuilegio, vt moderni tradunt, Azeued. ad legem 1. nu. 8. tit. 14. lib. 6. nouæ recompilationis. Fr. Paulin. in praxi crimin. regular. tit. 1. cap. 3. num. 3. Manuel Barboſa in remiſſionibus ad legem Regiam, lib. 2, tit. 2. num. 9. ad §. 1. verſ. limita ſecundò, & eius filius in cap. cùm plantare, de priuilegijs, num. 43. verſ. ſi non ſe prædictis, & in cap. vt priuilegia, de priuilegijs, num. 4. verſ. qui vel adhuc manentes in ſeculo, vbi tradit perſonas deputatas, & donatas perpetuò alicui Eccleſiæ, ſiue ſecnlari, ſiue regulari, ſaltem ſi gerant habitum aliquo modo religioſum, quamuis non voueant tria ſubſtantialia vota, cenſeri Eccleſiaſticas perſonas, & gaudere priuilegio Eccleſiaſtico canonis, & fori, & ad hoc allegat Nauarrum in tract. de redditibus monit. 55. nu. 44. Couar. in cap. alma mater par. 2. §. 2. num. 3. & frater Emmanuel quæſt. Regul. tom. 2. quæſt. 123. art. 1. in fine idem Barboſ. in cap. aduersùs, de immunitate Eccleſia, num. 8. vbi oblatos in perpetuum alicui Religioni, vel Eccleſiæ, qnia ſunt eccleſiaſticæ perſonæ, eximit à tributis, & à gabellis, cum alijs.

De reliquis quæ ſpectant ad explicationem capitis, ſi quis ſuadente. *& qui poſſint abſoluere ab hoc Canone?*

§. III.

EPITOME.

47 *Eccleſiaſtici in hæreſim incidentes an gaudeant priuilegio canonis?*
48 *Clericus aſſaſſinus an ſit omni priuilegio priuatus?*
49 *Clerici verbaliter, vel realiter degradati an denudentur priuilegio canonis?*
50 *Clericus deprehenſus in delicto, an detineri poſſit ſine metu excommunicationis?*
51 *Clericus ſuſpectus à fuga, an poſſit à creditore capi ſine metu excommunicationis?*
52 *Percuſſio clerici modica, ſiue leuis facta, aliquando dicitur atrox, ratione loci, vel perſonæ.*
53 *Et quæ ſit percuſſio leuis, mediocris, & enormis, & infrà num. 70.*
54 *Quis poſſit abſoluere percutientes clericum ab excommunicatione?*
55 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. *Epiſcopus quando poſſit abſoluere, & Delegati ab excommunicatione huius Canon-*
69 *Et an requiratur ſatisfactio;*

47 QVæſtionis eſt, an clerici hæretici percuſſor incurrat in excommunicationem Canonis? Negat Carrer. in tractatu de hæret. num. 143. Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 41. num. 12. ante finem, verſ. duodecimo, & cap. 42. num. 2. in principio, & alij, quos referens ſequitur Farinac. de hæreſi, quæſt. 189. num. 33. Sed huic reſolutioni obeſt, quod dicitur ſubiacere excommunicationi huius canonis, qui percutit, aut vulnerat Clericum ſuſpenſum, interdictum, vel excommunicatum, vel irregularem, quia per irregularitatem, ſuſpenſionem, interdictum, vel excommunicationem, non deperditur nomen clerici, nec priuatur Canonis priuilegio, cap. dictum & ibi gloſſa 81. diſt. Abbas in cap. Eccleſiæ, num. 8. de immunit. Eccleſ. Molin. tract. 3. diſp. 56. num. 12. Farinac. in praxi crimin. par. 1. quæſt. 28. num. 40. Bonacin. de cenſuris, diſp. 2. qu. 1. Beller. diſquiſition. cleric. par. 1. tit. de fauore Clericor. canon. §. 1. num. 41. & Coriolan. de caſibus reſeruatis, par. 2. caſu 10. de iudic. Regul. §. 10. num. 26. ex ea ratione, quia ſupradicti retinent ordinem, non obſtantibus irregularitate, ſuſpenſione, interdicto, & excommunicatione, ratione cuius immunitas inducitur, vt probat Carol. de Graſſis de effectibus clerical. effectu 9. num. 120. Iulius Clarus §. final. qu. 77. verſ. ſed nunquid clericus excommunicatus, cum alijs ab eo relatis.

48 Non tamen hoc extenditur ad clericum aſſaſſinum, quoniam bannitus, & perpetuò diffidatus, vt eſt, ſi ſtatuatur, & præcipiatur, vt impunè occidatur, ſic diffidatus, non peccat, qui bono fine, hoc eſt, zelo iuſtitiæ id faciat; ratio, quia lex in hoc caſu conſtituit vnumquemque iuſtitiæ miniſtrum propter commune bonum Reipublicæ. Silueſt. verb homicidium 1. §. 6. Ideo perſona Eccleſiaſtica, ſi diffidata ſit, & occidatur, vel percutiatur, percuſſor non incurrit excommunicationem, Silueſt. verb. aſſaſſinus, §. 3. verſ. 4. vtrùm percutiens, & Abbas in cap. at ſi clerici, nu. 41. de iudic. Item, quia taliter diffidati iure Canonico ſunt degradati eo ipſo à iure, & ius dat cuicumque poteſtatem capiendi, Gemin. in cap. per humani, §. ſacri, nu. 12, de homicidio, lib. 6. & dicitur in cap. vnic. de ſchiſmat. eod. lib.

Ex quibus conſtat iudicem laicum ſe interponentem in cauſa criminali contra clericum aſſaſſinum, diffidatum, vel bannitum, non incurrere excommunicationem, cùm ſit omni priuilegio priuatus. Secus dicendum eſt, ſi iudex laicus ſe immiſceat in cauſa criminali contra clericum excommunicatum, ſuſpenſum, interdictum, vel irregularem, quia huiuſmodi cenſuræ non priuant clericum priuilegio fori, ſeu canonis, ſi quis ſuadente, Nauarr. in manuali, cap. 27. num. 79. Marius Alter, de cenſuris, lib. 2. diſp. 1. cap. 6.

49 Priuatur autem priuilegio fori clericus actu degradatus, quare iudex laicus non ligatur excommunicatione, ſi cauſam Clerici degradati cognoſcat, ſententiam ferat, & exequatur, cap. 2. in fine, de pœn. lib. 6. & cap. non minus, de verbor. ſignific. vbi ſic dicitur: Vt clericus, qui propter

hoc,

hoc, vel aliud flagitium graue non ſolùm damnabile, ſed damnoſum, fuerit degradatus, tamquam exutus priuilegio clericali ſæculari foro per conſequentiam applicetur. Vnde, vt inquit Geminianus in cap. 1. §. ſacri, num. final. de homicidio, lib.6.& Silueſt. verb. degradatio eſt ſpoliatio omnium priuilegiorum clericalium, quod intelligitur de degradato realiter. Is enim nullo priuilegio gaudet, quod eſt probabilius, ex gloſſa in cap. 2. verſ. priuilegio clericali, de pœn. lib.6.vbi nec priuilegio canonis gaudere, nec alijs priuilegijs tradit. Non tamen tenendum eſt, quod ait, Sacerdotem degradatum non poſſe conficere Sacramentum Euchariſtiæ, quod eſt omnino falſum, & erroneum, quia quomodocumque ſit degradatus, verè conficit Sacramentum, vt eſt communis Theologorum in 4. ſententiarum, diſt. 13. D. Thomas 3. par. quæſt. 82. Silueſt. verb.degradatio, §. 9. gloſſ. in cap. 2. de clerico excommunicato. Nec obeſt text. in cap.2. de pœn. lib.6. vt videtur ſentire gloſſa ibi; quæ eſt omnino repudianda, Marius Alterius de cenſur. lib.2. diſp.2. cap.6.ſol.182. verſ. de depoſito, ſeu degradato.

De degradato autem verbaliter dicendum eſt illius percuſſorem affici excommunicatione, cùm gaudeat priuilegio canonis. Eſt enim degradatio verbalis, quæ fit per ſolam ſententiam ſimplicem, per quam clericus ab ordinum miniſterio, vel ab executione eorum depoſitus declaratur, ob aliquod crimen commiſſum, cap. qualiter, & quando, de accuſat. cap.2.de pœnis, lib.6. Hæc autem pœna, depoſitio potiùs dicitur propriè, quàm degradatio, & per eam non deperditur priuilegium fori, nec canonis, Menoch. de arbitrar caſu 415. num.5. & 9. Carol. de Graſſis de effect. cleric.effect.1. num.817. Henriquez in ſumma, lib.13. cap.55. §.3. Sayro de cenſuris, lib.5. cap. 20. num. 12. Valentia tom.4. diſp. 7. quæſt. 19. puncto 4. Bonacina de cenſuris, diſp. 4. puncto vnico, num 3. & Auguſtin. Barboſ. in cap.ſi quis ſuadente 17.quæſt.4. num.11. & de officio, & poteſtate Epiſcopi, 3. par. allegat.110. num.3.& Marius Alterius de cenſuris to.2. diſp.2. cap. 1. verſ. præterea diuidi.

50 Porrò clericus in delicto perſeuerans, ſi aliter emendari nequeat, ſine metu excommunicationis, à quouis laico capi, ligari, & retineri poteſt, vt præſentetur quàmprimùm Prælato ſuo. Ob quod officiales iuſtitiæ excuſantur à cenſura inuenientes clericos in crimine patrato, vel patrando, ſi eos capiant, vt præſentent ſuis ſuperioribus, Innocentius in cap.ſi verò, il ſecundo, & ibi Abbas, num.6. & Alciatus num. 58, de ſent. excommun. Abbas in cap. cùm non ab homine, de iudicijs num.11.& 12. vbi Felin. num.1. Caiet. verb.excommunicatio, cap. 10. §. nota quartò, Nauarr. in manuali, cap. 27. num. 82. verſ. decima ſexta. Quare, ſi iudex laicus reperiat clericum de nocte, & veriſimiliter timeat delictum committendum, non ligatur cenſura, ſi illum retineat, vt præſentet Prælato. Panorm. in cap. cùm non ab homine, de iudicijs. Menoch. de arbitr. caſu 180. num. 60. & alij, quos referens ſequitur Beller. diſquiſition. clerical. par.1. tit. de fauore clericorum canonis, §.2. num.24.& Sayrus de cenſuris, lib.3. cap.27. num.28. poſt alios, vbi addit clericum ſuſpectum de fuga poſſe retineri à creditore, ſicut etiam ſi fecerit aliquod delictum, & in eo reperiatur, poteſt detineri per viginti quatuor horas, vt vocentur teſtes, ne ſit locus inficiationi: facit lex vocandos, ff.de adulterijs, Angelica verb. excommunicatio, 5. num. 12. Auendan. de exequen.mandatis, par.3. cap.22. num.2.verſic. Item. Marta de iuriſdict. par. 4. caſu 42. Camil. Borrel. de præſtantia Regis Catholici, cap.71. num.185. & in ſumma deciſ.tit.43. de foro competenti, num.126.

52 Pro clerico autem debitore ſuſpecto de fuga retento à creditore ſuo, notandum eſt à creditore quàmprimùm deducendum eſſe ad ſuperiorem, nec vltra viginti horas eſſe retinendum, quin præſentetur iudici Eccleſiaſtico. Quin etiam non excuſabitur ab excommunicatione creditor, ſi clericus offerat cautionem idoneam, & creditor eam repudiet, ſed malit debitorem deducere ad iudicem. Bald. in cap. cùm non ab homine, num.7. de iudic. Auguſt. Barboſ. dict. cap.ſi quis ſuadente num.74.

52 Ambigi item poteſt, quiſnam poſſit abſoluere percuſſores clerici? Vt verò quæſtioni fiat ſatis percuſſionem clerici poſſe eſſe modicam, ſeù leuem, aut grauem, vel atrocem, notandum eſt. Dicitur autem percuſſio leuis ſecundùm omnes illa, quæ non peruenit ad peccatum mortale, ſed hoc loco non eſt ſermo, niſi de percuſſione mortifera, quia ſi non eſt talis, non incurritur hæc excommunicatio. Erit ergo leuis percuſſio, quæ reſpectu percuſſionum mortiferarum, nec eſt enormis, nec mediocris. Et quamuis Nauarr.in manuali cap. 27. num.91. innuat leuem percuſſionem eſſe, quæ fit pugno, ideſt, palma, baculo, vel lapide, & vbi nullum membrum ſecatur, aut dens euellitur, nec multum ſanguinis effunditur, nihilominus hoc non ſemper eſt verum, nec circa hoc dari poteſt certa regula: proinde iudicio boni viri, ſeù prudentis iudicis, iudicanda eſt leuis percuſſio, ex circumſtantijs perſonarum, locorum, temporum, & ex modo percutiendi, ac lædendi, ita Hoſtienſ. in cap. peruenit, de ſententia excommunicationis, & ibi Panormit. & in cap. cùm illorum, eodem titulo, Couarr. in cap. alma mater, par.1. §. 9. num.2. Molin. de iuſt. tract.3. diſp. 57. Sayro de cenſur. lib. 3. cap. 28. num. 34.

Quapropter ſi clericus ſolemniter miniſtrando in altari, vel ſacrificando etiam leuiter percutiatur, non erit iniuria leuis, quæ aliàs eſſet leuis, ſimiliter non erit leuis, ſed atrox percuſſio facta clerico etiam leuiter, vel in Eccleſia, vel in platea, ex quo fuit notoria, gloſſ. verb. mutilationem, in cap. cùm illorum, de ſententia excommunicationis, vbi Abbas nu.6. Beller. diſquiſit. clerical. tit. de fauore cleric. canon. §.3. à num. 36. & Bonacina de cenſuris, diſp,

2.qu.

2. quæſt.4. punct.5. nu.2. verſ. mediocris.

53 Contra verò erit leuis percuſſio illatã pucto, vel in dorſo, aut manu, aut baculo, aut in occulto, quæ non eſſet leuis facta ſcni, vel in facie, pugno, aut enſe, vel in publico. Regulariter denique cenſetur percuſſio leuis, quæ fit à Prælato in ſubditum, à magiſtro in diſcipulum Clericum, à patre in filium, à domino in ſeruum clericum.

Porrò medioctis petcuſſio cenſebitur illa, quæ non eſt leuis, neque enormis, dẽ qua iudicabit Epiſcopus, vel Abbas, quibus conceditur in certis caſibus abſolutio, & ideò cognoſcere poſſunt, an eorum ſit iuriſdictio, argumento cap. ſuper litteris, de reſcriptis, & in l. ſi quis ex aliena, ff. dẽ iudicijs. Caueant tamen, ne leuem pronuncient, quæ eſt enormis, nam in dubijs potiùs percuſſiones debent iudicari graues, & enormes, quàm leues, ne detur occaſio offendendi ſtatum Eccleſiaſticum. Idcircò hoc viro bono, ac prudenti decidendum relinquendum eſt.

Enormis autem percuſſio illa dicitur, quæ peruenit ad deciſionem, aut mutilationem membri, aut ad effoſſionem oculi, aut ſi quis clericus ex læſione fiat inutilis ad præſtandum munus ſuum, aut ſi vulnus notabile inferatur, quod vt ſanetur, eget remedio chirurgiæ, aut aliorum medicinalium: non tamen erit enormis magna effuſio ſanguinis ſolum è naribus, nec etiam ex vulnere modico. Item dicetur enormis, ſi laicus officialis auctoritatiuè percutiat clericum. Aut ſi quis inijciat manum in Epiſcopum, vel Abbatem, vel etiam in Priorem, qui eſt caput Monaſterij, vel eſt in eius loco. Item erit enormis percuſſio ratione loci, nempè, ſi vulneretur clericus in oculo, vel in facie. Item ratione ſcandali, ſi ſubditus percutiat Superiorem, & inde naſcatur ſcandalum, vel ſi Monachus percutiat clericum ſecularem, & ex eo detur ſcandalum. Item erit enormis ex irreuerentia, nempè ſi in conſpectu Prælati, aut iudicis percutiatur clericus, Inſtit. de iniurijs, §. Atrox. Similiter, ſi quis percutiatur in Eccleſia, cœmeterio, dormitorio, vel in platea, argumento cap. pro cauſa, de ſenten. excommunicationis, & cap. quiſquis 17. quæſt. 4. Eodem modo erit enormis ex facti notorietate, præſertim, ſi percutiatur clericus in magno aliquo concurſu, puta in foro, in magna feſtiuitate, aut in nundinis, vel mercatu celebri, Caiet in verb. excommunicatio, cap. 10. ante finem, Aſtenſis par.2. lib.7. tit.13. art.4. quæſt. 2. & Silueſt. verb. abſolutio quartò, in principio. Et quamuis Nauarrus dicat in manuali, cap.27. nu.92. non ſine probabilitate vltra mediocritatem, non eſſe dicendam ſemper percuſſionem enormem, quæ fit in locis publicis, aut in Eccleſia, aut cœmeterio, vel dormitorio, aut in præſentia iudicis, aut quæ fit in oculo, vel vultu, niſi quando percuſſio eſt grauis, vel in ſe notabilis, vel quando ex ea magnum oritur ſcandalum: nihilominùs oppoſita ſententia eſt tenenda vti verior, & ſecurior, quam docent communiter Doctores, quos referens ſequitur Molina dicto tract.3. diſp.57. Sayro lib.3. cap. 28. num.6. Bellet. dicto §. 3. nu.34. & nu. 36. quos referens ſequitur P. Auguſt. Barboſ. in cap. peruenit 17. de ſentent. excommunicationis, nu.3. & 4. & in cap. ſi quis ſuadente, num.76. 79. & 90. quia in dubijs percuſſiones iudicandæ potiùs ſunt graues, quàm leues.

Suffragatur ſupradictis de percuſsione leui, mediocri, & enormi, Extrauagans quædam, quæ incipit, Perlectis, de qua Nauarr. in manuali, cap.27. n.91. per hæc
» verba: Reſpondemus percuſsionem leuem
» eſſe pugni, palmæ, manus, pedis, digiti,
» aut baculi, aut lapidis, quæ nullam macu-
» lam, aut ſugillationem carnium relinquit,
» neque abſcondit membrum, ſine effractio-
» ne dentium, ſine auulſione multorum ca-
» pillorum, ſine effuſione multi ſanguinis.
» Nolumus tamen dicere, quòd huiuſmodi
» leuis percuſsio, vt pugni, aut vnguis, fiat
» atrox, ob multi ſanguinis effuſionem.
» Ad iudicandum tamen, quæ læſio ſit leuis,
» mediocris, aut enormis, volumus diligen-
» ter perpendi non ſolùm factum, ſed etiam
» qualitatem eius, & modum percutiendi, &
» lædendi, cum omnibus ſuis circumſtantijs
» loci, perſonæ, & alijs. Perſonæ, ſi eſt Ma-
» giſter, Iudex, Prælatus, Pater, Patronus,
» aut Dignitas, percuſſus iniuſtè à ſubdito,
» aut ab alio ſe viliori, quia ex hoc inter-
» dum cenſentur graues iniuriæ, quæ ex ſe
» ſunt leues, aut mediocres. Et quia condi-
» tio negotij non patitur integram deter-
» minationem huius rei, relinquimus tuo ar-
» bitrio, vt declares, quæ ſit leuis, & quæ
» enormis iniuria, admonentes, vt potiùs de-
» clares in dubio eſſe percuſsionem grauem,
» & ab ea non poſſe abſoluere, quàm decla-
» rando leuem eſſe, occaſionem præbeas læ-
» dendi ſtatum Eccleſiaſticum. Hactenus
extrauagans.

54 His poſitis ſit prima concluſio. Excommunicatus propter clerici percuſsionem regulariter à ſolo Papa debet abſolui, vt habetur in dicto cap. ſi quis ſuadente 17. qu. 4. & nullus Epiſcoporum illum præſumat abſoluere, niſi mortis vrgente periculo, donec Apoſtolico conſpectui præſentetur, & eius mandatum ſuſcipiat; ſic ibi, & ſcribentes. Graff. lib.2. de explicatione huius canonis, c.49. in principio, ſol.146. Duennas regul. 99. Sayrus de cenſur. lib.3. cap. 26. & 27. Auila in eodem tit. par.2. cap.5. diſp.3. dubio 12. & Carol. de Graſſis cum alijs ibi relatis, de effectibus clerical. effectu 9. à num.148.

55 Secunda concluſio, nonnullæ vtriuſque ſexus perſonæ non ſolùm à leui iniuria, ſed etiam à mediocri, & aliquando in aliquibus caſibus ab enormi percuſsione clerici poſſunt abſolui ab Epiſcopo, eſt communis. Quæ verò ſint hæ perſonæ, & quinam caſus in quibus Epiſcopi poſſunt abſoluere, in his quatuor carminibus continentur.

Regula, mors, ſexus, hoſtis, puer, officialis,
Delicioſus, inops, ægerque, ſenexque, ſodalis,
Ianitor, aſtrictus, dubius, cauſæ, leuis ictus,
Debilis, abſolui, ſine Summa Sede merentur.

Nomine regulæ comprehenduntur viuentes ſub regulari ordine, ac diſciplina; vnde, ſi clerici in communi Societate viuentes ſub aliqua regula, vel abſque illa, & ſe mutuò percutiant, ab Epiſcopo ſuo poſſunt abſolui, ita cap. quoniam, de vita, & honeſtate clericorum, niſi facti atrocitas aliud ſuadeat, & exigat; Layman in Theologia morali, lib. 1. tractat. 5, par. 2. cap. 5, num. 10. verſ. 11. Nauarr. in manuali, dicto cap. 27. num. 91. in principio. Beller. diſquiſitio par. 1. tit. de fauore clericorum canonis, §. 3. nu. 5. & Bonacin. de cenſur. diſput. 4. quæſt. 4. puncto 5. nu. 3, in principio. Similiter Regularis, ſi percutiat Regularem eiuſdem Ordinis non enormiter, à Prælato proprio abſolui poteſt: ſin verò Abbatis diſcretio non ſufficiat ad corrigendum delinquentem, adhibendus eſt Epiſcopus, cap. Monachi, cap. cùm illorum, cap. canonica, de ſent. excommunicationis, Nauarrus vbi proximè, Carol. de Graſsis de effectibus clerical. effectu 9. num. 171. Bonacin. & Beller. in ſuprafcriptis locis, & Layman dicto cap. 5. num. 10. verſ. 11. Si autem contingat Prælatum Regularem non eſſe Sacerdotem, reperiri Regularem Sacerdotem in Monaſterio, vel ſi reperiatur ſit excommunicatus, aut impeditus ex caſu aliquo, debet abſolui percuſſor clerici ab Epiſcopo, ſi clerici læſio ſit minor. Rodriguez tom. 1. Regularium quæſt. 20. art. 19.

Si autem Regularis percutiat Regularem alterius Religionis, poteſt abſolui à proprio Prælato, quando percuſſio non fuerit enormis, præſente tamen Prælato eius, qui paſſus eſt iniuriam, vt eam condonet, ac pœnam in ſatisfactionem definiat, vt colligitur ex cap. cùm illorum, de ſentent. excommunicationis; quòd aliqui communiter ita intelligunt, vt ſcilicet Prælatus illius, qui iniuriam percutiendo intulit, iuramentum recipiat, & abſoluat, & ſaltem ſemel percutiat delinquentem. At verò Prælatus percuſſi, qui paſſus eſt iniuriam ipſum percuſſorem verberabit, eò quia Prælato percuſſi ſatisfaciendum eſt de iniuria illata ſuo ſubdito, & conuentus percuſſoris non debet ſatisfactionem pro percuſſore ſuppeditare; non enim crimen ſubditi in detrimentum monaſterij cedere, nec retorqueri debet, argumento capitis, cùm venerabilis, §. Intelleximus, de except. neque abs re erit, ſi alter Prælatorum in hoc caſu vices ſuas alij committat, argumento cap. vltimi, de officio ordinarij, & cap. vltimi, §. Cæterùm, de officio delegati. Ex ea regula, quia quando Ordinarius poteſt abſoluere ab excommunicatione, poteſt alijs abſolutionem demandare, vt Couar. lib. 3. variat. cap. 20. nu. 5. Menoch. de arbitrar. quæſt. 54. num. 43. Moral. in Empor. iuris ciuilis, par. 1. tit. 2. quæſt. 17. num. 32. & Petrus Barboſ. in l. cum Prætor, §. 1. nu. 526. ff. de iudicijs, quòd intelligitur quando abſolutio committitur Ordinario ex officio ſuo, non autem ex delegatione: tunc enim non poteſt alteri delegare, vt dicto cap. vltimo, §. Cæterùm, de officio delegati, vbi per delegationem commiſſum eſt nudum miniſterium, quod alteri non poteſt delegari: ſecus in noſtro caſu, & cap. & canone, ſi quis ſuadente. Quin etiam quando Epiſcopo competunt caſus Pontifici reſeruati, ſolum ratione imminentis neceſſitatis, poteſt eos delegare, vt per Sanchez de matrimonio, lib. 2. diſp. 40. n. 14. Auguſtinus Barboſa dicto cap. vltimo, de officio iudicis Ordinarij, & cap. vlt. de officio iudicis delegati, quos textus conciliat Nauar. conſilio 15. de ſentent. excommunicationis, in antiquis, alias 11. de priuilegijs in nouis, & Sanchez de matrimonio, lib. 2. diſp. 40. n. 13. cum ſequentibus, præſertim n. 17.

Idem dicendum eſt de Monialibus, ſi aliqua aliquam, vel conuerſam, aut clericum percuſſerit, poteſt abſolui ab Epiſcopo in cuius Diœceſi Monaſterium fuerit, cap. de Monialibus, vbi gloſſ. fin. de ſent. excommunicationis, & ibi ſcribentes Silueſt. in ſumma verb. abſolutio 4, nu. 3. Sayrus de cenſuris, lib. 3. cap. 28. num. 13. & Beller. in d. §. 3. num. 4. vbi hoc extendit tam ad Moniales exemptas, quàm ad non exemptas.

De nouitijs autem Monialibus idem dicendum eſt, ſi percutiatur ab aliqua Moniali, & ab altera nouitia poteſt abſolui ab Epiſcopo. Nouitius autem ſi intra annum probationis alterum percutiat, poteſt abſolui à ſuo Prælato, niſi percuſſio ſit enormis; tunc enim, nec Abbas ſuos Monachos, nec Epiſcopus prædictos abſoluere poſſet, niſi in caſibus in quibus Summum Pontificem non poſſunt adire. cap. cùm illorum, de ſentent. excommunicationis. Hodiè tamen Regulares ferme omnes habent priuilegia, vt etiam ab enormi læſione abſoluantur à Prælatis ſuis, ne detur occaſio vagandi, ſi ad Papam pro abſolutione debeant recurrere. Idem intelligitur de Superiore percutiente ſuum ſubditum regularem: is enim ab alio Sacerdote ſecundùm priuilegia ſubdito ſuo electo ab eodem in Confeſſorem poteſt abſolui. Quòd ſi Prælatus, & ſubditus ſe mutuò, & ad inuicem percuſſerint, & non reperiatur in Monaſterio, qui eos poſſit abſoluere, poſſunt alter ab altero abſolui. Fr. Emman, de regular. tom. 1. quæſt. 20. art. 12. Coriolan, de caſibus reſeruatis, par. 2. caſu 10. de iudic. Regul. §. 10. nu. 17. verſ. nam licèt, vbi ſubdit in caſu neceſſitatis poſſe quando non datur alius, qui non ſit excommunicatus, excommunicatum abſoluere excommunicatum, quamuis ex traditis in cap. audiuimus 24. quæſt. 1. excommunicatus non poſſit alium pariter excommunicatum abſoluere, neque excommunicare, quod intelligitur de excommunicato declarato; nam occultè excommunicatus poteſt validè excommunicare, Couar. in cap. Alma mater, par. 1. §. 11. num. 4. Antonius Gabr. tom. 3. communium opinion. lib. 1. tit. de probat. concluſ. 8. numero 36. & Maſcard. de probat. concl. 648. num. 42. & alij; quos referens ſequitur Sanchez de matrim. lib. 3. diſput. 22. num. 34. verſ. cæterum, & ex conſequenti validè abſolue-

re, qui talis non eſt de neceſſitate vitandus vt notant Socin. in cap. ſacris, num. 267. de ſentent. excommuuicationis, & Anton. Ricciul. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib. 4. c. 18. nnm. 14.

Quid ſi Nouitius ante Religionis ingreſſum percuſſerit clericum? Tiraquell. de retract. lig. §. 1. gloſſa 8. num. 31. negat poſſe abſolui à Prælato Religionis. Meliùs tamen affirmat Silueſt. verb. abſolutio 5. in §. 9. dicens hunc Nouitium non eſſe admittendum ad Religionem, niſi priùs abſoluatur: ſi tamen admittatur, tenere ingreſſum, & valere profeſſionem, & abſolui poſſe à Prælato Religionis etiam intra annum nouitiatus, quia nouitij ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, ex gloſſa in cap. Religioſo, in verb. non poſſit, de ſent. excommunicationis, ideo abſolui poteſt nouitius in eo caſu, vt etiam notat Bonac. de cenſuris, diſp. 2. quæſt. 4. punct. 5. num. prope finem, Paulus Layman in Theologia morali, lib. 1. tractat. 5. part. 2. cap. 5. in fine, verſ. cæterum, gauderque priuilegio canonis vt ex d. cap. Religioſo, Sayrus dicto cap. 28. num. 14. Nauarr. conſ. 5. de foro competenti. Marius Alterius tom. 1. de cenſuris, diſput. 16. cap. 1. fol. 671. col. 1. & ex conſequenti gaudet priuilegio contento in c. Monachi, de ſentent. excommun. Ratio, quia mens illius capitis eſt, ne Monachi ob abſolutionem vagentur extra Monaſterium, quod periculoſius eſt in nouitio, quantò eſt minus expertus. Sayro vbi ſuprà.

Quòd ſi contingat nouitium, qui in hunc canonem incurrit, egredi à Religione nondum facta profeſſione? Aſteuſis par. 2. lib. 7. tit. 13. art. 5. quæſt. 10. autumat reincidere in eandem excommunicationem, eo quia propter fauorem Religionis, & propter temporale impedimentum abſolutus fuit: atque ita præſentare ſe teneri illi, qui aliàs eum poſſet abſoluere, argumento cap. eos, qui, de ſentent. excommun. lib. 6. Mihi tamen magis placet hanc doctrinã ſolùm procedere in nouitio, qui ante nouitiatũ contraxit excommunicationem canonis, ſi quis ſuadente, non autem, ſi in eam incurrit durante anno probationis, niſi percuſſio fuerit enormis; tunc enim ſi ante profeſſionem egrediatur, debet ſe præſentare illi, qui poteſt abſoluere ab enormi. Nam ab incurſa excommunicatione tempore nouitiatus, quæ non erat propter enormem læſionem contracta, fuit abſolutè, & ſine aliqua conditione abſolutus: à cenſura autem contracta ante ingreſſum, & à cenſura propter enormem, fuit ſub conditione, ſi perſeuerauerit in Religione abſolutus vide Auguſtinum Barboſam in cap. Monachi. 2. de ſent. excommun. præſertim num. 5. & in cap. ſi quis ſuadente, vbi videtur ſibi contrarius, ex Tiraquelli ſententia.

56 Secunda exceptio continetur in hoc nomine Mors. Tunc enim in articulo, ſeu periculo mortis conceditur poteſtas abſoluendi à cenſura capitis, ſi quis ſuadente, intelligitur autem mortis periculum, quando quis eſt in quocumque periculo vicino morti; eo enim periculo, & articulo nulla eſt reſeruatio, etiam ſi pœnitens habeat peccata enormia, & reſeruata, aut ſit excommunicatus, & denuntiatus etiam ob hæreſim, vel ob aliud quodcumque delictum; ideò poteſt. abſolui à quolibet ſimplice Sacerdote, per Concilium Tridentinum ſeſs. 14. de ſacramento pœnitentiæ, cap. 7. verſ. vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis: ſub quo articulo dicitur periculum mortis probabile quodlibet, quod datur quotieſcumque datur periculum ex quo, vt plurimum mors ſolet contingere Vaſquez de pœn. quæſt. 93. art. 1. dub. 5. num. 2. Coriol. de caſib. reſeru. part. 1. ſeſs. 2. art. 16. a num. 2. Marius Alter. de cenſuris, diſp. 6. lib. 1. cap. 6. fol. 70. col. 2. & fol. 71. col. 1. vbi vult in articulo, vel periculo mortis excommunicationem huius canonis abſente ſuperiore, ad quem ex officio abſolutio ab excommunicatione pertinet, tunc temporis poſſe licitè abſolui à ſimplici Sacerdote vltra articulum mortis, vt mors ſtatim eſt futura quando inſtat probabile periculum mortis naturale, aut ciuile per iudicis veram ſententiam, vel quando frequenter mors ſolet accidere, puta quando miles prælium ingreditur, vel aggreditur longam, & periculoſam nauigationem, vel per loca periculoſa eſt tranſiturus, vel propter infirmitatem mortiferam. Barboſ. poſt plures in hoc canone, ſi quis ſuadente, num. 69. & 97.

57 Tertia exceptio continetur in verbo Sexus, ſub quo veniunt mulieres, cuiuſcumque conditionis, ac qualitatis illæ fuerint, incidentes in hunc canonem poſſunt abſolui per Epiſcopum ab hac excommunicatione, cùm periculoſum ſit fœminas peregrè proficiſci, & virorum cœtibus ſe immiſcere, Carol. de Graſſis de effectibus clericalib. effectu 9. num. 159. Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de fauore clericorum canonis §. 3. num. 17. Sayro de cenſuris lib. 3. cap. 28. num. 18. verſ. tertius caſus eſt. Hieronymus de Monte quæſt. 15. num. 6. Bonacin. de cenſuris, diſp. 2. quæſt. 4. punct. 5. num. 3. verſ. ſextus: & Tiraquel. l. 10. connubiali, gloſſ. 1. par. 10. num. 33. quod ampliant, etiamſi fœminæ ſint diuites, ſui iuris, & idoneæ ad conficiendum iter, Auguſtinus Barboſa in dicto cap. ſi quis ſuadente, numer. 95 & in cap. mulieres 6. num. 2. de ſent. excommun.

58 Quarta exceptio venit ſub appellationis huius verbis Hoſtis, vbi dicitur excommunicatum propter percuſſionem clerici poſſe abſolui ab Epiſcopo, ſi propter capitales inimicitias, vel ob aliud legitimum impedimentum nequeat recurrere ad Sedem Apoſtolicam pro beneficio abſolutionis. cap. de cætero, cap. quod de his, de ſent. excommun. etiamſi huiuſmodi capitales inimicitiæ, vel impedimenta ex culpa ſua contigiſſent. l. nec timore, ff. quod metus cauſa, & cap. veniens, de ſponſalibus. Abſoluendus tamen debet abſolui ab Epiſcopo ſub præſtito iuramento, vt quam-

primùm potuerit, Romanum Pontificem recepturus mandatum Apoſtolicum adeat. Sayro de cenſutis lib. 3. cap. 28. num. 38. Molin. de iuſt. tom. 4. & tract. 3. diſp. 63. num. 2. & Henriquez in ſumma, de pœnit. lib. 6. cap. 1c. num. 15. Sanchez in præcept. Decal. lib. 2. cap. 13. num. 9. Suarez tom. 4. diſputat. 30. ſection. 3. num. 4. Zambran. de caſibus in articulo mortis cap. 4. dub. 7. num. 14.

Cenſebitur autem habere iuſtum impedimentum, vt abſoluatur ab hac excommunicarione, & excuſerur ad proficiſcendum ad Papam pro abſolutione, ſi habeat curam animarum, & timeat iuſtè illas propter ſuam abſentiam damnum notabile recepturas, vel ſi vxorem, & familiam in graui neceſſitate ſit relicturus, quamuis tam Parochus, quàm paterfamilias facilè poſſiut mittere Nunrium pro abſolutionis beneficio. Non enim tenentur mittere, ſed Apoſtolicam Sedem adire. Henriquez d. lib. 6. cap. 9. num. 7. de pœuitentia, Vgol. de cenſur. Pontifici reſeruatis par. 3. cap. 2. verb. niſi in mortis articulo, §. 4. num. 1. verſ. Item habet locum, & de cenſuris, tab. 1. cap. 4. §. 5. num. 3. in fine, & Sanchez ſupra lib. 2. cap. 13. num. 41.

Quæſtionis tamen eſt, an Confeſſarius teneatur iniungere pœnitenti excommunicato dumtaxat per canonem, ſi quis ſuadente, vt ceſſante impedimento ſe præſenter ſuperiori? Reſpondeo omnibus abſolutis in articulo, vel periculo mortis, aut ratione cuiuſuis impedimenti à quacumque excommunicatione, ſiue iutis, ſiue hominis Papæ, aut cuicumque inferiori reſeruata, teneri Confeſſarium iniungere onus ſe præſentandi ad hoc ſub iuramento, non vt rurſus abſoluantur, quia iam ſunt abſoluti, ſed vt ſuperior ſatisfactionem imponat, ſi fortè ſit imponenda, & alia remedia medicinalia iniungat, ita Suarez tom. 4. diſp. 30. ſect. 3. num. 6. & tom. 5. diſput. 22. ſect. 1. num. 62. Henriquez de pœnit. lib. 6. cap. 6. num. 6. dicentes ceſſante morbo, vel impedimento, ſe præſentare huiuſmodi ſic abſolutos teneri, aliàs reincidere in eandem excommunicationem, quod iuramentum omnibus eſt iniungendum, exceptis pueris, Nauarr. in ſumma Latina, cap. 27. num. 89. Corduba ſumma, quæſt. 18. punct. 1. dicto 2. & punct. 2. dicto 2. & alij, quos referens ſequitur Sanchez dicto cap. 13. num. 26. addens num. 28. quamuis cap. eos qui, de ſentent. excommunicationis dicat, ſe non præſentãtem ſuperiori ceſſante impedimento, reincidere in eandem cenſuram, & non incidere in eandem numero cenſuram, nec propter eandem cauſam; quoniam prior omnino fuit ablata, incidere tamen in aliam ſimilem, eo quòd non comparuerit coram ſuperiore ſublato impedimento, nec illi obediuerit, ita Abbas in cap. de cætero in fine, de ſententia excommunicationis, & Suarez tom. 5. de cenſuris, diſputat. 22. ſect. 1. num. 62. vbi ſubdit non ſe præſentantem eatenus dici incidere in eandem cenſuram, quatenus incidit in aliam ſimiliter reſeruatam, ſicut erat prior. Quod ſi poſtquam eſt abſolutus, tandem abſque præſentatione præmoriatur; cum onus præſentandi, ſe fuerit perſonale; quamuis hæres teneatur ad reſtitutionem, ſi fortè defunctus tenebatur, non tenebitur ſe præſentare loco defuncti, quia id nullo iure cauetur, vt hæres ſe præſentet mandatum recepturus, Suarez, & Sanchez vbi proximè, adijcientes non eſſe admittendum, quod volunt, Nauarrus in ſumma Latina, cap. 16. num. 26. & Henriquez lib. 13. de excommunicatione cap. 19. num. 3. non teneri ſcilicet excommunicatos ſe præſentare ſuperiori, ſi parti ſatisfecerunt. Ratio, quia onus præſentandi ſe, & comparendi coram ſuperiore, eſt quaſi pars pœnę ab Eccleſiæ tali delicto impoſitæ, ita Sanchez ſupra, num. 29. & Suarez tom. 4. in tertiam partem, diſp. 30. ſect. 3. num. 6.

59 Quinta exceprio continetur ſub hoc nomine Puer. Nam pueri impuberes, & ſic minores quatuordecim annis, & puellæ puberes incidentes in hunc canonem, cap. ſi quis ſuadente, & in alium quemcumque poſſunt abſolui ab Epiſcopis Diœceſanis. cap. pueris 60. de ſententia excommunicationis, Sylueſt. verb. abſolutio 4. num. 3. verſ. quintus dummodo ſint doli capaces, nec tenentur ſe poſtea Sedi Apoſtolicæ præſentare, quia beneficium ſemel indultum minori, ex quo cœpit habere locum, non extinguitur per ætatem maiorem ſuperuenientem, Panorm. in cap. final. de ſent. excommun. Vnde quamuis pueri impuberes, doli tamen capaces, non petant abſolutionem ante pubertatem, ſi poſtulent ab Epiſcopo, nec tenentur ſe præſentare Sedi Apoſtolicæ, quia illos excuſat ætas à labore itineris, quamuis læſio facta tempore impubertatis ſit enormis d. cap. vltim. de ſentent. excommun. Sayro de cenſuris lib. 3. cap. 28. num. 20. Bellet. diſquiſition. clerical. par. 1. tit. de fauore clericorum canonis, §. 3. num. 20. Carol. de Graſſis de effectib. clerical. effectu 9. num. 137. Bonacin. de cenſuris, d. quæſt. 4. punct. 5. num. 3. verſ. quintus caſus, Barboſa in d. cap. pueris de ſentent. excommunicationis, num. 2. & in cap. ſi quis ſuadente, num. 87. vbi loquitur de pueris dumtaxat, qui peruenerunt ad maiorem ætatem, hoc eſt, pubertatis ante beneficium abſolutionis; & tamen Summus Pontifex reſpondit ſi poſtulent abſolutionem, ſiue ante, ſiue poſt pubertatem, poſſe abſolui ab Epiſcopo, Marius Alterius tom. 1. de cenſuris, lib. 1. diſp. 10. cap. 4. fol. 365.

60 Sexta exceptio continetur in verbo Officialis. videlicet iudex, Prætor, vel Apparitor alicuius poteſtatis, qui ſub prętextu ſui officij remouendo, vel arcendo turbam animo aliquo modo maligno, & ex propoſito percutit clericum, ſi læſio fuerit leuis, aut mediocris, poteſt abſolui ab Epiſcopo cap. ſi verò, de ſentent. excommun. l. 1. per textum ibi, alicuius poteſtatis oſtiarius. Ità Sayr. de cenſur. lib. 3. cap. 28. num. 27. Ægid. de Sacramentis, & cenſuris; tom. 2. diſput. 14. num. 193. Bonacin. de cenſuris, diſputat. 2. quæſt. 4. puncto 5. num. 2. verſ. ſecundus, Bellet.

diſqui-

diſquiſit. clerical. par.1. tit. de fauore clericorum canonis, §.3. niſi clericum fortè grauiter vulnerauerit; tunc enim à ſolo Papa abſoluetur, quòd ſi caſu fortuito arcendo turbam ſine animo maligno lædat clericum, ab excommunicatione excuſabitur; ita præcitati.

61 Septima exceptio venit in verbo *Delicioſus*, ſub quo veniunt nobiles, & potentes domini terrarum, qui non poſſunt abeſſe à vaſallis ſuis ſine magno periculo, & viri debiles, ac delicati, qui laborem eundi ad Sedem Apoſtolicam pati nequeunt; quod tamen remittitur ad arbitrium Epiſcopi. cap. mulieres, per textum, & ità delicati, de ſentent. excommun.& gloſſa ibi verb. laborem; tunc enim poſſunt ab Epiſcopo ab excommunicatione canonis, *ſi quis ſuadente*, intimato priùs quàm abſoluantur Pontifici ſtatu, perſonæ, & veritate negotij, & tunc ſecundùm eius conſilium impendendenda eſt abſolutio, niſi periculum mortis vrgeat: in quo euentu cautionem hic ſufficientem pręſtabit abſoluendus, quòd Pontificis reſponſioni obtemperabit, d. cap. mulieres, de ſentent. excommunic. & cap. de cætero, eodem titulo. Quin etiam iuramentum ab excommunicato quocumque propter crimen enorme ante abſolutionem exigendum eſt. Henriq. in ſumma, lib.13. cap.28. §.4. Suarez tom.5. diſp.19. ſect.2. num. 10. Sanch. in præcept. Decal. lib.2. cap.13. num.17. & nu.18. addit cum Couarr. in cap. Alma mater, par.1. §. 11. num.11. Hoc iuramentum exigendum eſſe, quamuis excommunicatus iam parti ſatisfecit, quia iuramentum, quod exigitur ab excommunicato ante abſolutionem, eſt de parendo mandatis Eccleſiæ, & iudicis, Sanch. vbi proximè, num.20.

62 Octaua exceptio continetur in verbo, Inops, hoc eſt, pauperes, ij enim ſi tanta paupertate grauentur, vt ob eam nequeant adire Summum Pontificem pro beneficio abſolutionis, ſi incurrant excommunicationem, cap. ſi quis ſuadente, poſſunt abſolui ab Epiſcopo, cap. quod de his, cap. quamuis, de ſententia excommunicationis, Hieronym. de Monte ſuprà dicta quæſt.15. à nu. 6. Hoſt. in d. cap. quod de his, num. 1. & Abbas in cap. ea noſcitur, num. 5. de ſentent. excommun. vbi loquitur de paupere viuente ex ſuo artificio. Quia non tenetur quis mendicare, nec oſtiatim ſtipem quærere, vt ad Curiam Romanam eat pro abſolutione, niſi aliàs mendicus eſſet. in quo euentu docent auctores etiam mendicando teneri Romam proficiſci, vt abſoluatur, ſi bona ſit valetudine, niſi fortè ſoleat ſibi, & vxori conſulere ex eleemoſynis oſtiatim quæſitis, ſecus ſi poſſit ire, & mendicando ſibi, & ſuis prouideat, vt notat Silueſt. verb. abſolutio 4. nu.3. §.8. qui hac in re ait arbitrio boni viri ſtandum eſſe. Quòd ſi contingat percuſſionem clerici propter enormitatem eſſe reſeruatam Summo Pontifici, hodiè tamen virtute Concilij Tridentini, ſeſſ.24. de reformat. cap.6. poteſt abſolui ab Epiſcopo, modò delictum ſit occultum, nec ſit deductum ad forum contentioſum, Bonac. de cenſuris, diſp.2. quæſt.4. punct. 5. nu.4. ſubdens prædictum excommunicatũ ab Epiſcopo ex priuilegio Concilij Tridentini omnino abſolutum, non teneri poſtea recurrere ad Sedem Apoſtolicam, vel ad Legatum de latere.

63 Nona exceptio continetur ſub verbo Æger. Ratione cuius infirmi, ſeù valetudinarij, aut præpediti, quacumque alia impotentia corporis incidentes in excommunicationem canonis *ſi quis ſuadente*, poſſunt abſolui ab Epiſcopo, etiamſi infirmitas ſit temporalis, nempè ſebris tertiana, vel quartana, vel podagra, Silueſt, d.verb. abſolutio 4. num.3. verſ.nonus, Abbas, & Innocent.in d.cap.quod de his, de ſentent. excommun. Carol. de Graſsis de effectib. clerical. effectu 9. nu. 162. Sayr. d.cap.28. num.24. Bellet. diſquiſit. clerical. §.3. nu. 25. & multò fortiùs, ſi infirmitas ſit incurabilis, & diuturna, Aſtenſ. in ſumma, par, 2. lib.7. tit.13. art.3. §. octauus, & Nauarrus in manuali, cap.2. num.88. & Barboſa in cap. ad hæc, de ſent. excommun. nu. 4. & in cap. ſi quis ſuadente, num.92. vbi ait infirmos, & valetudinarios, ex conſilio Medicorum eſſe dicendos, Farinac. in praxi, par.2. lib.1. tit.5. quæſt.41. nu.93. & Menoch. de arbitrar. caſu 60. Infirmis accedunt membris deſtituti, qui ſi incidunt in excommunicationem pro clerici percuſsione, Sedem Apoſtolicam adire non tenentur, & poſſunt à ſuo Epiſcopo abſolui. Sayr. d. cap.28. nu.32. Carol. de Graſsis d. effectu 9. num.162. & patet ex cap. ea noſcitur 13. in verb. ſeù membrorum, de excom.

64 Decima exceptio habetur in verbo Senes per dictum cap. ea noſcitur, vbi ſenibus propter clerici percuſsionem excommunicatis impenditur abſolutio ab Epiſcopo, quamuis ſint fortes ad iter agendum, Carol. de Graſsis de effectibus clerical. effectu 9. num.160. Bellet. diſquiſit. clerical. par.1. tit. de fauore clericorum canonis, §.3. num. 26. Sayr. de cenſur. lib.3. cap.28. num.25. Et quamuis qui dicantur ſenes relinquitur iudicis arbitrio, vt volunt Menoch. de præſumpt. lib.6. præſumpt.46. & Flaminius de reſignat. lib.5. quæſt.6. num. 7. ex Barb. conſ. 21. col. penult. lib. 2. & conſ. 27. col.3. lib.3. conſ.45. col. penult. lib.4. cum alijs: nihilominùs ſecundùm Farinac. in praxi, par.3. quæſt. 92. nu.22. ſenex dicitur ab anno quinquageſimo perfecto vſque ad annum ſeptuageſimum, ſecundùm gloſſam proœmio ſexti, in verb. perfectus, Ioannes de Anania in rubric. de delictis puerorum, num.1. verſ. ſexta ætas, & Menoch. de arbitrar. lib. 2. caſu 59. ſub num.1. vbi etiam addit num.3. in caſibus à iure non determinatis, ſenes, qui dicantur, remiſſum eſſe iudicis arbitrio, Nouell. tamen in tract. ad defenſ. par.1. poſt nu. 45. docet ſenem communiter reputari ſexagenarium, & aliàs etiam ſeptuagenarium; ſed mihi ſatis eſt, vt ſenex dicatur, quòd habeat quinquageſimum annum completum, quod etiam, & Grammaticus tradit dec.34. num.4. & Corraſ. in l. precibus, num.29. C. de impub. & alijs ſubſtit.

65 Vn-

65 Vndecima exceptio habetur in verbo Sodalis, ſub quo veniunt clerici collegialiter ſub eodem tecto viuentes, ac dormientes, & in eadem domo habitantes: hi enim ob clerici percuſſionem, niſi facti atrocitas, aut enormitas aliud exigat, poſſunt abſolui ab Epiſcopo; ſi verò percuſſio ſit grauis, aut enormis, recurrendum eſt ad Sedem Apoſtolicam, cap. quoniam, de vita, & honeſtate clericorum, ex ea ratione, quia communio, & frequens communicatio inter domeſticos facilè parat diſcordiam, l. cùm pater, §. Dulciſſimis, ff. de legat. 2. Idcircò caſus iſte excipitur, niſi facti atrocitas aliud oſtendat, Nauarr. in manuali, cap. 27. num. 91. Sayr. lib. 3. cap. 28. num. 26. Paulus Layman. in Theologia morali, lib. 1. tract. 5. par. 2. cap. 5. nu. 10. verſ. 11. & Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de fauore clericorum canonis, §. 3. num. 5.

66 Duodecima exceptio continetur in verbo Ianitor, quod coincidit cum verbo Officialis, qui prætextu ſui officij poteſt percutere clericum, vel caſu fortuito, vel animo iniuriandi leuiter, vel enormiter, & ideò, quæ diximus de officiali percutiente clericum, facilè poſſunt accommodari ianitori, ſeù oſtiario prætextu ſui officij clericum non enormiter percutienti, qui poteſt abſolui ab Epiſcopo ſuo, cap. ſi verò, de ſentent. excommun. quamuis aliqui diſcrimen ponant inter officialem, & oſtiarium. Sayr. ſupra num. 27.

67 Decimatertia exceptio continetur ſub verbo Aſtrictus, quod excipit ſeruos, & filiosfamilias, ſeù quosuis alios ſub poteſtate alterius exiſtentes, qui propter percuſsionem clerici poſſunt abſolui ab Epiſcopo in duobus caſibus, vt colligitur ex cap. relatum, de ſentent. excommun. Primus, ſi delinquant in fraudem domini, vel patrisfamilias, vt eant Romam, & ſe ſubtrahant obſequio debito domino, vel patri, recurrendo ad Sedem Apoſtolicam pro beneficio abſolutionis. Secundus, ſi dominus, vel pater graue damnum patiatur propter abſentiam, niſi percuſsio ſit tam grauis, vel enormis, & ſcandaloſa, vt propter exemplum tollendum neceſſaria ſit profectio ad Sanctam Sedem, Gama de Sacramentis præſtandis vltimo ſupplicio damnatis, quæſt. 5. num. 22. Sayr. de cenſuris, lib. 3. cap. 28. num. 28. vbi ait, quando abſoluuntur ab Epiſcopo iniungendam eſſe illis ſatisfactionem aliquam pro recompenſatione laboris in itinere, puta Orationem aliquam, ieiunium, vel diſciplinas, pro aliquo tempore. Hoſtienſ. in d. cap. relatum, de ſentent. excommun. & Aſtenſ. in ſumma par. 2. lib. 7. tit. 23. arg. tertiò. §. Vndecimus. Idem dicendum eſt de viro, qui in fraudem vxoris clericum percuteret, & de liberto, qui in fraudem patroni ſui in hunc canonem incideret, vt Romam irent, cùm non ſint ſui iuris, & ex eorum abſentia vxor, & patronus in graue damnum incurrerent. Quòd ſi prædicti fiant deſluxu temporis ſui iuris, vel liberi, tenebuntur adire Sedem Apoſtolicam. Quod non puto verum, niſi quando exceſſus fuerit grauis, & enormis, quia abſolutè, & ſine conditione poterant abſolui ab Epiſcopo ex prædictis cauſis de percuſsione leui, vel mediocri, quando dominus, pater familias, vxor, & patronus ex eorum abſentia ſine culpa ſua graue damnum paterentur, vt deducitur ex cap. mulieres, ex c. relatum, de ſent. excom. Bonac. de cenſuris, d. quæſt. 4. punct. 5. nu. 3. Carol. de Graſsis dicto effectu 9. nu. 167. Bellet. d. §. 3. num. 29. & alij, quos refereus ſequitur Auguſt. Barboſ. in d. cap. relatum, num. 2. & in cap. ſi quis ſuadente, num. 94.

68 Decimaquarta exceptio habetur in verbo dubius, quòd comprehendit illum, de quo eſt ſama publica, quòd clericum percuſſerit; is enim vitandus eſt, donec ab Epiſcopo ſuo in tali dubio abſoluatur, ſicut poteſt; quoniam in dubio cenſendus eſt quiſpiam excommunicatus, vt per Silueſt. verb. abſolutio tertiò, nu. 14. dub. 10. Cordub. in ſuo quæſtionar. lib. 3. quæſt. 6. col. 2. verſ. 4. probatur, Salas 1. 2. quæſt. 21. tractat. 8. diſput. vnic. ſect. 5. num. 60. in ſolut. ad 4. Quod intellige hoc procedere in dubio facti; ſecus in dubio iuris, in quo non cenſetur excommunicatus, vt putat Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 2. c. 19. quæſt. 10. in fine, & quæſt. 11. Sayr. in claui Regia, lib. 1. cap. 13. num. 23. & 24. Attamen Vaſquez 1. 2. quæſt. 19. art. 6. diſp. 65. nu. 9. & 13. & diſp. 66. cap. 1. in vtroque dubio, & in vtroque foro, hunc cenſeri excommunicatum docet, quod non placet, niſi in dubio facti. Tenebitur tamen clericus ita infamatus à populo, vel laicus de percuſſione in dubio innocentiam ſuam purgare, vel abſolui ab Epiſcopo, vt dictum eſt. Quia dubitans de facto, propter quod excommunicatio, aut irregularitas incurritur, partem tutiorem amplecti debet, & ſe excommunicatum, & irregularem in dubio exiſtimabit, & à celebratione, & ab hominum communione abſtinebit, Sayr. vbi proximè, cap. 13. num. 23. & Henriq. lib. 14. cap. 3. §. 4. quando dubium eſt practicum. cùm tunc non ſit conſilium, ſed verè præceptum, vt ſequitur Sanchez cum multis de more relatis lib. 2. de matrim. diſput. 41. num. 9. Auguſtinus Barboſa in cap. illud 5. num. 7. de clerico excommunicato depoſito.

69 Decimaquinta exceptio continetur in verbo cauſæ, per quam intelligitur cauſa iuſta non adeundi Summum Pontificem, vel eius Legatum à latere. In quo euentu percuſſores clerici poſſunt abſolui ab Epiſcopis, cum duplici onere. Primò, vt fiat ſatisfactio clerico percuſſo à delinquente. Secundò, vt ceſſante temporali impedimento abſolutus præſentet ſe Sedi Apoſtolicæ, vt illius mandato obediat. Quæ autem ſint iuſtæ cauſæ, & iuſtum impedimentum, ob quæ illam, vel illud habentes non teneantur Romam adire, & poſsint abſolui ab Epiſcopis, arbitrio boni, ac prudentis viri definiendum eſt, & tradit Auguſtinus Barboſa in cap. ſi quis ſuadente, num. 89. & 90. Sayr. d. lib. 3. de cenſuris, cap. 28. num. 30.

Porrò

Porrò ſatisfactio facienda clericis iniuriam paſsis neceſſariò exhibenda eſt, nec Confeſſarius, ſiuè per Bullam Cruciatæ, ſiuè per priuilegium, licitè abſoluit, niſi priùs parti ſit exhibita ſatisfactio, habetur in cap. ex parte 1. de verb. ſignif. & in cap. venerabilius, §. Porrò, verſ. ſimiliter, & in cap. ſoler, §. In prima igitur dubitatione, de ſenten. excommun. lib. 6. gloſſa in cap. quamquam, in verb. ſatisfecerint, de cenſibus, lib. 6. & in cap. quoniam, in verbo ſatisſactionem, de immunit. Eccleſiæ, eod. lib. Hoſtienſ. in ſumma, lib. 5. tit. de ſentent. excommun. §. Et qualiter, verſ. ſecundùm etiam requiritur. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 77. verſ. ſecundùm, Couar. in cap. Alma mater, par. 1. §. 11. nu. 11. verſ. verùm, de ſentent. excommun. lib. 6. & Vgol. de cenſuris, tabul. 1. cap. 19. §. 6. num. 1.

Non eſt tamen Eccleſiæ exhibenda ſatiſfactio propter percuſsionem clerici ſecularis, niſi fortè percuſsio in iniuriam Eccleſiæ, & in contumeliam cedat; vndè quando clerico, & Eccleſiæ fit iniuria, & vtrique actio oritur, non poteſt Eccleſia remittere actionem in hoc caſu competentem clerico, nec clericus actionem conuenientem Eccleſiæ, ſed Eccleſia ſuam tantùm, & clericus ſuam remittere valet, argumento capitis, cùm deſideres. §. final. & cap. contingit, de ſentent. excommun. Hoſtienſ. lib. 5. tit. de ſentent. excommun. §. Et qualiter, verſ. ſecundùm, & ſumma Aſtenſis part. 2. lib. 7. tit. 5. & tit. 3. quæſt. 10.

Pro percuſsione autem Monachi ſatiſfactio pecuniaria, ſi fortè fiat, facienda eſt Monaſterio, quamuis ſi fiat læſo, cenſeatur facta Monaſterio, quoniam, quod ſoluitur Monacho, Monaſterio acquiritur, cap. cùm ad Monaſterium, de ſtatu Monachorum, nec Monachus contra iniuriantem agere poteſt validè, nec iniuriam remittere, ſed Monaſterium. Nam Monacho facta iniuria, cenſetur etiam facta Abbati, vel Monaſterio. Nauarr. comment. 2. de Regular. num. 64. Farinac. in praxi criminal. par. 3. quæſt. 105. num. 295. cum ſequentib. & Molina de iuſtitia, tom. 4. tract. 3. diſp. 2. num. 7. ex gloſſ. in cap. Parochianos 9. in verb. in monachos, ibi: ſed nunquam Monachus poterit agere ratione iniuriarum, de ſentent. excommunic.

Impenſa ergo abſolutio ſine ſatisſactione eſt illicita, & ſimul inualida, ſi impendatur virtute Bullæ, aut priuilegij ſine ſatisfactione reali, cùm pars ab abſoluente offendatur, nec Papa intendit per Bullam, ſeù priuilegium nocere parti læſæ, argumento cap. ſuper eo, de officio delegati, & cap. quamuis, de reſcriptis, lib. 6. ita Caietan. in ſumma, in verb. excommunicationis abſolutio, verſ. & ſimile eſt de emenda, Vgol. de cenſuris, tabul. 1. cap. 19. §. 6. nu. 6. & Henriq. lib. 13. de excommun. cap. 28. à §. 1. Sotus in 4. diſt. 22. quæſt. 2. art. 3. concluſ. 2. & Ledeſma 2. quarti, quæſt. 36. art. 1. dubio vltimò.

Hæc tamen opinio ita abſolutè ſumpta non eſt omnino vera. Ex ea ratione, quia ſi communicatus ſit impotens ſoluendo realiter, poteſt abſolui ab Ordinario, vel à delegato, per Bullam, vel priuilegium, præmiſſa cautione pignoratitia, ſiuè fideiuſſoria, vel ſaltem iuratoria, quando judex, vel pars longè abeſt, & hoc modo debent intelligi præcitati, dum dicunt eſſe inualidam abſolutionem, niſi fiat ſatisſactio realis, vel pignoratitia, vel fideiuſſoria, vel ſaltem iuratoria. Quando realis fieri non poteſt: ſed adhuc claudicat etiam hæc limitatio, quia abſolutio ſic impenſa ab Ordinario ante ſatisfactionem non ſeruata forma valet, ſi ille habebat ordinariam poteſtatem abſoluendi à cenſuris, ità Auila de cenſuris, part. 2. cap. 7. diſp. 3. dub. 5. concluſ. 4. fol. 195. Nauarrus in manuali, cap. 27. nu. 37. dicentes valere abſolutionem quando præcipitur habenti ordinariam poteſtatem, vt ſatisſacta parte, vel ſub certa forma abſoluat, etiamſi formam non obſeruet. Quod etiam conſtat ex cap. venerabilibus, §. porrò, de ſentent. excommun. gloſſa Clement. primæ, de iure patronatus, & ſequitur Abbas in cap. dilectus, 2. de præbend. quia in hoc habente ordinariam poteſtatem abſoluendi non extinguitur eius poteſtas, propter non ſeruatam formam in reſcripto præfixam, Suar. de cenſuris, diſp. 7. ſect. 5. num. 41. & Henriq. de excommunicatione, lib. 13. cap. 26. num. 3. Valebit ergo abſolutio non ſeruata forma, impenſa, ſed erit iniuſta.

Quòd ſi Confeſſor erat delegatus, & abſoluit virtute priuilegij, vel Bullæ Cruciatæ, & facultas abſoluendi fuit conceſſa, ſub ea forma ſatisſacta parte, forma non ſeruata, abſolutio etſi iniuſta atque irrita. Ratio, quia concedens limitauit poteſtatem, & aliter eam non conceſſit, niſi ſub ea conditione, ideò abſolutio erit nulla non præſtita ſatisſactione, cùm non ſeruetur forma mandati. Ita gloſſa ſingularis verb. inhibentes, in Clement. 1. de iure patronat. Felin. cap. ex parte, de conſtit. Ceſſatque iuriſdictio, & conſequenter eſt nulla abſolutio, ſi non ſeruetur forma in Bulla, ſeu priuilegio poſita. Idem eſt dicendum, ſi in priuilegio dicatur, abſoluat præmiſſa ſatisſactione, aliàs abſolutio ſit irrita, vel nulla, vel aliter non poſſit abſolui; vel abſolue eum, ſi ſatisſecerit, ſemper in his, & ſimilibus caſibus abſolutio eſt irrita: ſecus ſi poteſtas fiat ſine hujuſmodi limitationibus, Suar. cit. num. 43. ad fin.

Non deſunt tamen aliqui, qui tenent non eſſe improbabile abſolutionem virtute Bullæ conceſſam non præſtita ſatisfactione, eſſe quidem validam, licèt iniuſtam; quia non vitiatur actus ob omiſſionem formæ à iure communi requiſitæ, ſed conceſſio ad abſoluendum ſatisſactione præmiſſa, eſt forma requiſita de iure communi: ergo ſi ſatisſactio omittatur, adhuc abſolutio ab excommunicatione à delegato impenſa virtute Bullæ ſuſtinebitur, ita Manuel Rodriguez paruum ſibi conſtans in ſumma, tom. 1. in noua editione, cap. 83. num. 4. Henriq. lib. 7. de indulgentijs, cap. 13. n. 2. & in

& in commento ſit. S. Non enim ponitur illa abſolutio modo inſolito, ſed eo, qui ineſt iuri communi, nempe abſoluendum ſatisfacta prius parte, quæ forma eſto omittatur, non proinde viriarur abſolutio, Sanchez de matrim. lib.3. diſp.33.num.3.& 6. hoc etiam vti probabiliſſimum probat exemplis. Quare ſi dicarur in reſcripro, vel in Iubilæo, Abſolue Petrum, ſi ſarisfecerit, vel ſatisfacta parte, quamuis non ſarisfaciat, cùm hæc expreſſio inſit iuri, non importat conditionem, ſed modum, quo omiſſo adhuc ſtabit abſolutio: quoniam expreſſio illius clauſulæ ſatisfacta parte tacitè ineſt iuri, & quod tacitè ineſt, nihil protſus operatur, l. conditiones, quæ extrinſecus, ff. de conditionibus, & demonſtr. atque ita valet abſolutio omiſſa illa forma, quod eſt ſatis probabile.

Denique poteſt abſolui percuſſor clerici ante ſatisfactionem, ſi pars offenſa actionem iniuriarum intra annum non intentet, quia cenſetur anno elapſo remiſſa iniuriarum actio, ex eo quòd non poſſit à læſo intentari actio à die percuſſionis poſt annum. Hoc tamen videtur procedere in foro externo, non autem in foro conſcientiæ, in quo non cenſetur remiſſa iniuria, nec dannum illarum. Ideo non eſt abſoluendus, niſi ſatisfacta priùs parte. Ita Gregor. Lopez in lege 22. tir. 9. partira 7. gloſſa 1. poſt Panot. & Butr. in cap. ea noſcitur, de ſentent. excommun. Vel parte dicente ſe nolle quicquam ab eo, eique iniuriam remittere, & probatur, quia præſcriptio actionis illius intra annum aduerſùs offenſum iure prærorio eſt introducta, vt habetur Inſtit. de perpetuis, & temporal. actio. in principio. Actio tamen ad damna in bonis externis ex iniuria profecta, non finitur anno, cùm non ſit actio iniuriarum, ſed valde ab ea diſtet, & durat viginti annis: ita Gomez 3. variar. cap.6. num. 10. iuxta legem querelam, C. ad l. Corneliam de falſis. Molin. tract. 3. de iuſtitia, diſputat. 42. num. 9.

70 Vltima deniq; exceptio habetur in verb. leuis ictus. Qui enim leuiter percutit Clericum, poteſt abſolui ab Epiſcopo, vt deducitur ex cap. peruenit, de ſentent. excommun. quod continet ius commune, & non priuilegium, & ita abſoluens Epiſcopus vtitur iure ſuo, vt notat Aſtenſ. p. 2. lib. 7. tit. 13. art.4. in principio, S. Antonin. 3. p. tit.25. cap.1. §. quintò notandum, verſ. vltim. & Silueſt. verb. abſolutio quartò, num. 3. §. ſextusdecimus. Leuis autem iniuria iudicanda eſt arbitrio Epiſcopi, qui ex circumſtantijs perſonarum, locorum, temporum, modi percuſſionis, & læſionis arbitrari poterit. Dicetur autem leuis percuſſio, quæ fit à Magiſtro, Prælaro, Patre, Domino in diſcipulum, Clericum, filium, aut ſeruum, regulariter erit leuis percuſſio, quæ fit pugno, palma, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, quæ nullam carnium maculam relinquit. Cenſebitur denique grauis percuſſio, ſi quis manum inijciat in faciem perſonæ grauis, aut illi impingat alapam, aut percutiat in platea, vel coram populi frequentia. Bonacin. de cenſuris, diſp. 2. quæſt. 4. puncto 5. num. 4. Auguſtinus Barboſa in d. cap. peruenit, à nu. 2. ad 4. de ſentent. excommun.

De excommunicationibus Romano Pontifici reſeruatis in iure contentis.

§. IV.

EPITOME.

1 *Excommunicatio prima Papæ reſeruata eſt excommunicatus à delegato, ſi per annum integrum in ea perſeueret.*

2 *Delegatur lata ſententia non poteſt illam exequi, niſi intra annum.*

3 *Clericus ſcienter admittens ad diuina Officia, vel ad Sacramenta excommunicatos à Papa, non poteſt abſolui niſi à Papa.*

4 *Excommunicatio hæc Papalis, vt incurratur, debet eſſe clericus, & participare ſcienter, & ſpontè, & in diuinis, & participare nominatim cum excommunicato a Papa.*

5 *Laicus participans non incidit in excommunicationem Papalem.*

6 *Incendiarij quando ſunt locorum ſacrorum, antè denunciationem poſſunt abſolui ab Epiſcopo.*

7 *Effractores cum ſpoliatione Eccleſiarum poſt denunciationem non abſoluuntur niſi à Papa.*

8 *Incendiarij locorum profanorum non ſunt ipſo iure excommunicati, ſed ſolùm locorum ſacrorum, & quid de conſuetudine.*

9 *Literas falſas Papæ obtinentes, niſi illas deſtruant, non poſſunt abſolui, niſi à Papa.*

10 *Abſoluti propter mortis periculum non recurrentes poſtea ad Papam, reincidunt.*

11 *Abſoluti intra quod tempus ſe præſentare teneantur.*

12 *Excommunicantur aſſentientes nominationi, electioni, vel aſſumptioni ad aliquod officium Romanæ vrbis.*

13 *Inquiſitores, quando incidant in excommunicationem Papalem.*

14 *Epiſcopi, & alij ſuperiores Epiſcopo, ſi mittant procedere contra iuſtitiam, & conſcientiam ſuam contra hæreticos, ſuſpenduntur.*

15 *Pecunias extorquentes prætextu officij Inquiſitionis quomodo punientur.*

16 *Bona Eccleſiæ ob delicta Clericorum fiſco applicantes excommunicatione Papali innodantur.*

17 *Inquiſitres in quibus caſibus non poſſunt ſeſe mutuò abſoluere,* & *in quibus poſſint.*

18 *Excommunicantur concedentes poteſtatem occidendi, capiendi, perſequendi aliquos, aut occupandi eorum bona, & qui vtuntur tali poteſtate; & qui veniant ſub nomine* ſacrum.

19 *Religioſi adminiſtrantes Sacramenta Extremæ vnctionis, Euchariſtiæ, vel matrimonij ſine licentia Parochi, excommunicantur, ſi id faciant ſcienter, ſecus ſi ex igno-*

ignorantia, vel ex credulitate, & non præſumptiuè.
20 *Religioſi non ſeruantes interdictum, vel ceſſationem à diuinis, quando incurrant excommunicationem Papalem.*
21 *Interdictum quando dicatur generale, quando ſpeciale.*
22 *Domini temporales, qui in terris ſuis interdictis, cogunt clericos celebrare diuina Officia, excommunicantur, ſimiliter ad id conuocantes, vel prohibentes, ne excommunicati exeant ab Eccleſia.*
23 *Cogentes celebrare Officia in loco non interdicto, vel in terris non ſuis, non excommunicantur.*
24 *Officij diuini nomine, quid veniat in Clementina* Grauis?
25 *Talleas imponentes clericis, & clerici illas ſoluentes, excommunicantur, ſed in clericos cenſura ſublata eſt.*
26 *Excommunicationem Papalem per Bullam Cruciatæ poſſunt abſolui contrahentes ſemel in vita, & iterum in articulo mortis, quòd ſi reincidant, poſſunt abſolui ſumpta ſecunda Bulla durante anno.*
27 *Excommunicatus an poſſit abſolui à cenſura extra confeſſionem? aliqui negant, alij probabiliùs affirmant.*
28 *Habens priuilegium diſpenſandi cum aliquo in votis, aut in illis commutandis, poteſt id facere extra confeſſionem.*
29 *Clauſula poſita refertur ad omnia ſupra in ea contenta, quando eadem ratio militat in omnibus.*
30 *Caſibus in quibus poſſit abſolui à cenſuris, & non à peccatis oſtenditur.*

1 PRima ergo excommunicatio reſeruata
Romano Pontifici in iure contenta
poſt excommunicationem capitis, ſi quis
ſuadente 17. quæſt. 4. habetur in cap. quærenti,
de officio delegati, vbi excommunicatus
à delegato Papæ, ſi per annum integrum
in excommunicatione perſeueret,
non niſi à Papa, poteſt abſolui, quia delegatus
expleta delegatione poreſt intra
annum abſoluere excommunicatum à ſe
volentem obedire, non tamen anno elapſo.
Suar. tom. 5. de cenſuris, diſp. 7. ſect. 2. n. 7.
Bonacin. eodem tract. diſp. 1. quæſt. 3. puncto
1. num. 2. verſ addo. Iul. Lauor. de Iu-
2 bilæo, & Indulgent. part. 2. cap. 21. num. 7.
Item, quia delegatus lata ſententia non poteſt
illam exequi, niſi intra annum, Praxis
Epiſcopal. part. 1. verb. Delegatus, §. ſeptimo,
vbi concludit elapſo anno Ordinarium
debere exequi ſententiam à delegato latam,
quod intelligitur de delegato ad cauſam
principaliter. Cùm ergo non poſſit à
ſe excommunicatum delegatus niſi intra
annum abſoluere, ſequitur abſoluendum à
Summo Pontifice.
3 Secunda excommunicatio Papalis continetur
in cap. ſignificauit 18. de ſentent.
excommun. vbi clericus ſcienter, & ſpontè
recipiens excommunicatos à Romano
Pontifice, ad Diuina nempe officia, vel ad
Sacramenta, in ijs communicando cum eis
eſt excommunicatus excommunicatione
reſeruata eidem, Conarr. in cap. Alma,
p. 1. §. 3. num. 4. de ſentent. excommun. Suar.
de cenſuris, tom. 5. diſp. 22. ſect. 2. num. 22.
Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 6. quæſt.
29. num. 5. Ægid. de Sacram. & cenſur.
tom. 2. diſp. 14. num. 33. & num. 136. Valer.
Reginal. in praxi fori pœnitent. lib. 32.
num. 94. etiamſi Pontifex non declaret extendi
ad participantes, Henriq. in ſumma,
p. 2. lib. 13. de excommunicatione, cap. 8.
§. 2. & Say. de cenſur. lib. 3. cap. 29. num. 5.
vbi ex Panorm. in dicto cap. ſignificauit,
num. 3. & ex Silueſtro verb. excommunicatio
7. num. 12. §. ſexta; & ex Nauarro in
manuali, cap. 27. num. 93. narrat, requiri
quinque ad hoc, vt incurratur iſta excommunicatio.
Primum eſt, vt participans ſit
clericus. Secundum, vt ſcienter participet.
Tertium, vt ſponte participet. Quartum,
vt in diuinis participet. Quintum, vt cum
excõmunicatis à Papa. Requiritur etiam, vt
iudicialiter, & cũ nominatim excommunicato
à Papa participet, & talis excommunicatus
à Papa, cuius participatio prohibetur
hic, ſit denunciatus, iuxta Extrauagantem,
Ad euitanda ſcandala, Martini V.
Iſtæ autem conditiones copulatiuè ſumptæ
requiruntur, vt quis ligetur excommunicatione
habita in dicto cap. ſignificauit;
quare laicus participans non incidit in
5 hanc excommunicationem, neque qui participat
cum excommunicato à Papa in
rebus temporalibus, neque, qui ignoranter,
neque qui iuſto metu, & cadente in virum
conſtantem cum excommunicato à Papa
communicaret in diuinis, quæ tam in Eccleſia,
quàm extrà celebrantur; nec non,
qui participat etiam in diuinis excommunicato
ab alio, quàm à Papa, liberatur ab
hac excommunicatione Papali. Tabien.
verb. excommunicatio 5. caſu 8. & Caiet.
verb. excommunicatio, cap. 58. vbi loquitur
de clerico recipiente ad diuina, non
autem de clerico, qui intereſt, ibi: tanquam
aliquis de populo; proinde, vt incurratur
hæc excommunicatio, non ſufficit
qualiſcumque participatio in diuinis, ſed
exigitur participatio receptatiua. Caiet.
ſupra.
6 Tertia excommunicatio habetur in cap.
tua nos 19. de ſentent. excommun. quæ ligat
incendiarios excommunicatos, & publicatos,
qui ab alio, quàm à Papa abſolui
nequeunt. Porrò incendiarij locorum ſacrorum
ante denunciationem abſoluuntur
ab Epiſcopo. Quin etiam effractores Eccleſiarum
cum ſpoliatione ſunt excommunicati,
cap. conqueſti, de ſentent. excommun.
& ante denuntiationem poſſunt abſolui
ab Epiſcopo, ſed poſt denunciationem
à ſolo Papa, Silueſt. in vtroque caſu.
In primo verb. excommunicatio 7. in 7. excommunicatione,
in ſecundo dubio. In ſecundo
in verb. excommunicatio 6. in 8.
excommunicatione, Iulius Clarus in praxi
§. final. quæſt. 77. num. 20. vbi ex Remi- 7
gio de immunit. Eccleſiæ, fol. 205. fallent.
33. addit non ſufficere effractionem Eccleſiæ
ſolùm, nec ſpoliationem ſolùm, ſed
vtrumque eſſe neceſſarium ad hanc pœnam
incurrendam.
8 Illud etiam aduerte, incendiarios, de
quibus loquimur, debere eſſe locorum Ec-

cleſiaſticorum, non autem aliorum locorum, quia hi non ſunt ipſo iure excommunicati, niſi ſint incendiarij Eccleſiæ, ſeu aliorum locorum religioſorum, Farinac. in praxi, par.3. quæſt.110. ex num.15.vſq; ad num. 23. Nauarr. in manuali, cap. 27. num.100. Salzed. ad Bernard. Dias c.108. in nouiſſima editione, dicentes incendiarios ſacrorum locorum, vel religioſorum, ipſo iure excommunicari, aliorum autem locorum poſſe excommunicari. De conſuetudine autem ipſo facto cenſeri excommunicatos aliorum locorum incendiarios, ſentit Azor.1. par.lib.9. cap.27. quæſt.11. Contrà verò Sayr. dict. cap.29.de cenſuris, num.8. lib. 3. verſ.mihi tamen magis placet, opinatur, minùs tamen bene, neque in cap. tua nos, neque alibi excommunicari de facto incendiarios Eccleſiarum;ſed ſolùm in eo cap. haberi, quòd excommunicatus incendiarius, & denunciatus ab Ordinario, non niſi à Papa poſtea poſſit abſolui, quod extendit etiam ad incendiarios rei profanæ, niſi in articulo mortis; nec Legatus à latere poteſt abſoluere huiuſmodi incendiarios denunciatos, quamuis poſſit abſoluere percuſſores clericorum, vt habetur in cap. ad eminentiam,de ſentent, excommun.

9 Quarta excommunicatio habetur in ca. dura, de crimine falſi, vbi excommunicati à Diœceſano, eoquòd literas falſas Papæ habuerint, niſi infra viginti dies, poſtquam cognouerint ſe habere literas illas deſtruant, aut reſignent, non poſſunt abſolui ſemel excommunicati ab alio, præterquam in mortis articulo, niſi à Papa, Marius Alterius de cenſuris, tom. 1. de excommunicatione, lib.5. cap. 5. diſp. 7. verſ.curſus, & in verſ. quamobrem,dicens in cap. dura, duplicem contineri excommunicationem, alteram latæ ſententiæ, quam incurrunt ipſo iure, qui literas Apoſtolicas accipiunt, niſi de manu Papæ, vel de manu officialium illius, niſi ſint perſonæ inſignes; alteram ſententiæ ferendæ ab Ordinario contra habentes literas falſas, ſi eas intra viginti dies à die ſcientiæ non lacerauerint, vel reſignauerint, quòd ſi ob id excommunicentur, abſolutio eſt Papæ reſeruata, & de hac loquitur text. in dicto cap. dura; de priori autem illud aduerte,hodie per deſuetudinem non eſſe in vſu in Curia Papa ſciente, & tolerante, vt vult Silueſt. in verb. excommunicatio 6. in quarta excommunicatione, in fine, quem referens ſequitur Clarus d. §. final. quæſt. 77. num. 17. neque in ea comprehendebantur, quando erat in vſu, niſi illi tantùm, qui apud Sedem Apoſtolicam commorabantur, vt habetur in dicto cap. dura, & in verſ. 3. notant Doctores communiter.

10 Quinta excommunicatio habetur in cap. eos, de ſentent. excomm. lib.6. vbi abſoluti propter mortis periculum, & eo ceſſante ad Papam tenebantur recurrere, & non recurrerunt, nec obſeruarunt, quod in abſolutione promiſerant Silueſt. verb. excommunicatio 8.num.5.vſque ad 10.Tempus autem quàm primùm in foro exteriori intelligitur ſublato impedimento,& aliquo modico tempore indulto, vt poſſit ſibi de neceſſarijs prouidere, & ſe Pontifici præſentare. Atque ita relinquitur arbitrio boni viri tempus intra quod,ſic abſolutus, quàm citò commodè poteſt ſe præſentare, Nauarr. d. cap. 27. num.113. verſ. declara primò, Graff. lib.4. deciſ. cap. 19. num. 1. vbi tradit quoad forum interius ſtandum eſſe conſcientiæ abſoluti circa tempus intra quod, ſublato impedimento, recuperataque valetudine debeat ſe præſentare Sedi Apoſtolicæ.

12 Sexta excommunicatio habetur in cap. fundamenta, de electione, lib. 6. vbi excommunicatione ligantur omnes cuiuſcumque qualitatis, præeminentiæ, & dignitatis, poteſtatis, vel excellentiæ, quocumque nomine cenſeantur: & fratres, filij, vel nepotes horum prædictorum, qui aſſentiunt ſine facultate Sedis Apoſtolicæ nominationi, electioni, vel aſſumptioni in Senatorem, Capitaneum, Patritium, aut Rectorem, ad Regimen Romanæ vrbis, vel ad hoc per ſe, vel per alium ſe intromittunt. Eſt vniuerſalis hæc cenſura, quoad perſonas, de qua Caiet. in verb.excommunicatio, cap. 53. Excipiuntur tamen continui habitatores, & incolæ ipſius Vrbis, & Romani ex ipſa Vrbe naturaliter oriundi, qui quamuis fratres, filij, vel nepotes ſint prædictorum, poſſunt tamen ſaltem per annum, vel ad breuius tempus huiuſmodi officia adminiſtrare,modò non habeant Comitatum extra territorium ipſius Vrbis, aut Baroniam excellentem, Quòd ſi vltra prædictos eligunt, nominant, vel aſſumunt ad prædicta officia aliquos, vel conſentiunt nominationi, electioni, vel aſſumptioni de ſe factæ vltra annum, aut obtemperant ſic electis, & aſſumptis fauent, vel auxiliantur, aliquo modo,excommunicantur,& ab alio, quàm à Papa nequeunt abſolui.

13 Septima excommunicatio habetur in Clementina Multorum, §. verum, de hæreticis, vbi excommunicantur Inquiſitores Epiſcopis inferiores, qui odij, gratiæ, amoris, lucri, aut commodi temporalis prætextu contra iuſtitiam,& conſcientiam ſuam procedere omiſerit, contra quem, aut quam fuerit ſuper prauitate hæretica procedendum; aut eodem obtentu prauitatem ipſam, aut impedimentum officij ſui alicui imponendo, cum ſuper hoc præſumpſerint, quoquomodo vexare; à qua cenſura, niſi per Romanum Pontificem nequeant (præterquam in mortis articulo, & tunc ſatisfactione præmiſſa,) abſolui. Vt autem incurratur hæc excommunicatio, requiritur non ſolùm, vt illa omiſſio ſit contra iuſtitiam, ſed etiam contra conſcientiam,& ſcientiam ipſius Inquiſitoris, & debet tam omiſſio procedendi, quàm vexatio innocentis veſtiri prætexu odij, gratiæ, amoris, lucri, aut commodi, vt colligitur apertè ex textu in d. Clement. 1. §. verùm, de hæreticis, & expreſsè vult Caiet. in ſumma, verb. excommunicatio. cap.3. & colligi poteſt ex S. Antonin. p.3. tit.24.cap.7.Pegna 3.par. Directorij,comment,

ment. 73. verſ. hoc ſeruandum tamen eſt.
14 Non incidunt in hanc Papalem ſenten-
tiam Epiſcopi, & alij Prælati ſuperiores,
ſi omittant prædicto obtentu, ſed ſuſpen-
duntur per trieunium, d. §. verùm ita An-
gel. in ſumma, verb. excommunicario 5.
caſu 11. Silueſt. verb. excommunicario 7.
num. 29. §. decima tertia, Nauarr. in ma-
nuali, cap. 27. num. 100. Eymeric. 3. par.
directorij, quæſt. 24. num. 2. Inquiſirores
aurem Epiſcopis inferiores excuſabunrur
ab hac cenſura, ſi omittanr ex rimore, igno-
ranria, vel ad vitandum ſcandalum, cùm
requiratur omiſſio, aut factio contra iu-
ſticiam, & conſcientiam copulatiuè, quaſi
conſcientia dictet non eſſe omitrendum,
ant imponeudum, eſto amor, odium, lu-
crum, & commodum inducant ad omit-
tendum, vel imponendum.
15 Sunt etiam alij duo caſus in cap. nolen-
tes, Clementin. de hæret. §. & tam ipſo-
rum, vbi ſic dicitur contra extorqueutes
modis illicitis pecunia, per hæc verba: &
» tam ipſorum, quàm Epiſcoporum, ſen
» Capitulorum Sede vacante ſuper hoc de-
» putatis commiſſarijs quibuſcumque, di-
» ſtrictiùs iniungenres, ne prætextu officij
» Inquiſitionis, quibuſuis modis illicitis ab
» ab aliquibus pecunias extorqueant. Item
in cenſuram incurrunt ſi bona Eccleſiæ
16 ob delicta clericorum ſcienter fiſco appli-
cent, à qua delinquens non poteſt abſolui
præterquam in mortis articulo, & pecunia
ſic extorta priùs reſtituta illis, à quibus
fuit ablata, nullis priuilegijs, pactis, aut
remiſſionibus ſuper hoc valituris.
17 Ex quibus habes tres caſus, in quibus
Inquiſitores ſeſe mutuò non poſſunr ab-
ſoluere, non obſtantibus literis Vrbani
Quarti, quæ ſic habent: Vt negotium fi-
» dei valeatis liberiùs promouere, vobis au-
» ctoritare præſentium indulgemus, vt, ſi
» vos, & fratres veſtri Ordinis, Socios ve-
» ſtros excommunicatiouis ſententiam, &
» irregularitatem incurrere, aliquibus caſi-
» bus ex humana fragilitate contingat, vel
» recolaris etiam incurriſſe; quia propter
» iniunctum vobis officium ad Priores ve-
» ſtros de leui ſuper hoc recurrere non pote-
» ſtis, mutuò vos ſuper his abſoluere iuxta
» formam Eccleſiæ, & vobiſcum auctoritate
» noſtra diſpenſare poſſitis in caſibus in qui-
» bus dictis Prioribus, (vt dicitur) eſt ab
» Apoſtolica Sede conceſſum. Nulli ergo,
&c. Vbi conceditur Inquiſitoribus, vt ipſi &
ſocij poſſiut ſe mutuò abſoluere. Nihilo-
minus in ſupradictis tribus caſibus non
poſſunt abſolui, niſi per Dominum no-
ſtrum Papam, nempe cùm omittunt pro-
cedere, contra quem ſuper prauitate hære-
tica eſt procedendum, vel cùm imponunt
falsò crimen alicui hæreſeos, qui caſus cō-
tinentur in dicta Clement. I. de hæreticis.
§. verùm, vel quando modis illiciris pecu-
nias extorquent, qui eſt ſecundus caſus in
dicto cap. nolentes §. & tam ipſorum, de
hæreticis, in Clementina, & tertius, quan-
do bona Eccleſiæ propter delicta Clerico-
rum ſcienter fiſco applicant. Quos caſus in
quatuor diuidit Pegna dicta 3. par. dire-
ctorij, comment. 73. quorum primus, qui
cenſetur, quando Inquiſitores omiſerunt
procedere contra quem procedere debue-
rant: & ſecundus, qui eſt cùm imponunt
falsò crimen hæreſis alicui, vel aliquid ſi-
mile, continentur in Clement. 1. de hæret,
§. verùm quia. Etiam ſi Eymeric. vnum
tantùm caſum ibi doceat contineri: alij
autem duo, ordine tertius, qui eſt quan-
do illicitis modis pecuniæ extorquentur
prætextu officij Inquiſitionis, & quartus,
quando bona Eccleſiarum ob delictum cle-
ricorum ſcienter fiſco applicantur, conti-
nentur in dicto cap. nolentes, in dicta Cle-
mentina 2. de hæret. & de his loquitur Cā-
pegius apud Zanchinum cap. 31. in princ.
neque in his caſibus Inquiſitores poſſunt
ſe mutuò abſoluere.
18 Octaua excommunicatio continetur in
cap. quicumque, de ſententia excommu-
nicationis lib. 6. in qua excommunicatur
concedentes alicui poteſtarem occidendi,
capiendi, aut perſequendi perſonas ali-
quorum, aut eorum facultates, aut ſuo-
rum, eo quòd tulerint ſenteutiam excom-
municationis, ſuſpenſionis, vel interdicti
aduersùs Reges, Principes, & Barones,
Nobiles, & Balios, vel quoslibet miniſtros
eorum, aut contra alios quoſcumque. Si-
militer excommunicantur illi, qui vtuntur
tali poteſtare, aut motu proprio faciunt
aliquid ex huiuſmodi prædictis, qui ſi per
duos menſes perſiſtant in ea excommuni-
catione, ab ea ex tunc nequeunt abſolui,
niſi per ſedem Apoſtolicam. Hæc autem
cenſura quo ad perſonas eſt vniuerſalis:
actiones autem prohibitæ ſunt occidere,
capere, aut vexare, in perſonis, vel bonis
ſuis, aut ſuorum, aut ſententias huiuſmo-
di ferentes, vide Silueſtrum verb. excom-
municatio 7. num. 27. §. 12. ſub appella-
tione ſuorum intelliguntur omnes qui
ſunt ſub eorum poteſtate. Item omnes
conſanguinei, argumento capitis, cuncti,
de elect. in 6. Hæc autem intelligenda
ſunt, quādo iniuſtè fit vexatio, ſed ſi fiat iu-
ſtè, non incurritur cenſura; non enim gra-
uatur, qui iuſtè patitur, quamuis ex vin-
dicta, & odio vexetur, Nauarr. in manua-
li cap. 27. num. 99. Caiet. verb. excommu-
nicatio. cap. 36. Sebaſtianus Medices p. 2.
ſummæ tit. 9. quæſt. 78. num. 73.
19 Nona excommunicatio habetur in Cle-
mentina Religioſi, de priuilegijs, vbi Re-
ligioſi, qui clericis, aut laicis Sacramenta
Extremæ Vnctionis, vel Euchariſtiæ mini-
ſtrare, vel matrimoniū ſolemnizare audent,
non habita ſuper his Parochialis Presby-
teri licentia, &c. excommunicationis ſen-
tentiam ipſo facto à ſede Apoſtolica, &c.
dunitaxat abſoluendi incurrunt; requiri-
tur tamen quòd hæc faciant ex præſum-
ptione, vt communiter volunt Doctores
& colligitur ex verbis ipſius canonis, vbi
dicitur præſumpſerint. Requiritur item
vt ſint Religioſi Religionis approbatæ, ſiue
ſint exempti, ſiue non exempti. Religioſi
autem Religionis non approbatæ, quia
non ſunt Religioſi, cap. vnico, de voto
lib. 6. non incurrunt hanc ſententiam, cùm
in materia pœnali ſtrictè procedendum eſt.
Ex quo ſequitur excuſari Religioſos ex

ignorantia, vel credulitate exiſtimantes Parochos illud ratum habere, & æquo animo ferre aliquid horum facere, ſaltem in foro conſcientiæ, ita miniſtrantes non ligabuntur excommunicatione, quia in veritate non præſumunt, neque datur contemptus, Sà verb. excommunicatio Papæ reſeruata, num.9. fol. 237. Non etiam procedit hæc cẽſura quando Religioſus miniſtrat Sacramenta alteri Religioſo exempto. Caiet. verb. excommunicatio, caſu 66. contra Siluest. in verb. excommunicatio ſeptimo caſu 14. Nauar. cap. 27. num. 102. Graſſius deciſ. lib. 4. cap. 22. num. 7. vbi num. 8. ſubdit non incurrere hanc ſententiam, qui Sacramenta adminiſtrant Parochiano aſſerenti ſe habere licentiam à plebano ſuo. Ex Soto etiam in 4. ſentent. diſt. 23. quæſt. 5. art. 1. col. penulti. ratihabitio plebani præſumitur, quando quis iam vult animam efflare, quia eo tempore non adeſt plebanus, qui poſſit vngere infirmum; poteſt tunc & debet quicumque alius Sacerdos etiam Religioſus infirmum vngere. Videtur ſequi Sà dicto num. 9. vbi aufert Religioſo poteſtatem miniſtrandi Euchariſtiam, aut Extremam vnctionem extra mortis articulum ſiue Parochi licentia. Similiter non incurritur hæc cenſura à Religioſo miniſtrante ſacramentum Baptiſmi, vel Pœnitentiæ, ſine licentia Parochi, ex Nauarr. ſupra dicto cap. 27. à numer. 100. Silueſt. verb. excommunicatio 7. num.45. dub.14. eo quia hic non exprimuntur: & quia hęc Sacramenta maioris neceſſitatis ſunt.

Porrò, quamuis ex Cardinali in dicta Clementina Religioſi, quæſt. 11. incurratur hæc cenſura à Religioſo in articulo mortis Euchariſtiam miniſtrante, etiam quando non adeſt copia Parochi: oppoſitum eſt dicendum, quando alius, non adeſt, nec copia Parochi datur, Hoſtienſ. in cap. omnis, de pœnitentijs, & remiſſionibus, Angelica verb. excommunicatio 5. caſu 12. Tabiena eodem verbo 5. caſu 11. & Sebaſtianus Medices par. 2. ſummæ, tit.9. quæſt.78. num.164. & ſeq.

20 Item incurrunt excommunicationem Papalem omnes Religioſi, etiam mendicantes, non ſeruantes interdictum, vel ceſſationem à diuinis, quam ſeruat Eccleſia Cathedralis, vel Matrix Parochialis oppidi habetur in Clementina I. tit. noſtro, de ſentent. excommun. quod hodie fortiùs cogit Concilium Trident. ſeſſ. 25. cap. 12. de Regularibus, vbi decernitur, quod Religioſi publicent, & ſeruent cenſuras, & interdicta, nedum a Sede Apoſtolica manantia, ſed etiam ab ordinarijs promulgata mandante Epiſcopo. Ita Viual. de interdicto num. 165. fol. 126. Graff. lib.4. cap. 20. num. 1. Auila de cenſuris, par.5. diſp. 5. dub. 3. verſ. ſit tamen ſecunda concluſ. fol. 589. dummodo interdictum ſit generale, non autem ſpeciale, & ceſſatio etiam ſit generalis: eſto interdictum;
21 vel ceſſatio ſit inualida, & iniuſta: adhuc Regulares tenentur ſeruare, ſeruante Cathedrali, vel Matrice, vel Parochia oppidi vbi Religioſi habitant, vt patet ex dicta Clementina, & gloſſa ibi, quia non pertinet ad Regulares iudicare de validitate, vel nullitate interdicti. Viuald. vbi ſuprà concluſ. 3, Henriq. lib 13. cap.46. num. 4. Oportet ergo, vt ſeruetur ſaltem ab aliquibus Canonicis, & ab aliquibus portionarijs, Nauarr. d. cap. 27. num.146. Silueſt. verb. interdicto 6. §. 3. excom. 9. num.90. & 94. Idem dicendum, ſi in aliquo oppido ſint aliquæ Parochiæ vltra cathedralem, quæ non interdicitur, ſed interdicatur Parochia, vbi viuunt Religioſi, cum toto ſuo ambitu. Ratio, quia tale interdictum eſt locale generale, Suarius de interdicto, diſp. 35, ſect. 5. à num.4. vſque ad num.7. vbi tradit interdictum totius Parochiæ eſſe generale, quatenus comprehendit totum ambitum, ſeu diſtrictum Parochiæ: nam tale interdictum habet obiectum collectiuum, ſequitur Nauar. cap.27. num.166. Secus quando interdicitur templum dumtaxat alicuius Parochiæ, non verò totus ambitus illius. Quin etiam ex gloſſ. communiter recepta in dicta Clementina, in verb. obſeruare, & in verb. obijcere, tenentur regulares ſeruare interdictum etiam quando Matrix, ſiue Cathedralis non ſeruat, ſi conſtet Regularibus illud eſſe validum. Nauarr. dicto cap. 58. num. 146. & Viualdus de interdicto, num.162. concluſ. 6. non tamen tunc non ſeruantes incurrunt excommunicationem, quando Matrix Eccleſia non obſeruat, ſed ligantur pœnis cap. final. de exceſſ. Prælatorum in antiquis, & in cap. auctoritate, cap. Epiſcoporum de priuilegijs lib. 6. de quibus Sayro de cenſ. lib. 3, cap. 33. num. 48. vbi Religioſi ſunt ſuſpenſi ab officio, & beneficio, & omni iuriſdictione, & eis eſt interdictus ingreſſus Eccleſiæ, & ſunt irregulares, & ineligibiles actiuè, & paſſiuè.

22 Decima excommunicatio Papæ reſeruata continetur in Clementina, grauis, de ſentent. excommun, quæ comprehendit dominos temporales; eſto ſint Prælati iuriſdictionem temporalem, vel dominium habentes, qui in terris, vel locis eorum ſuppoſitis interdicto, cogunt aliquem quomodolibet diuina officia celebrare: ſiue compulſio fiat à perſona clericorum, ſiue eorum conſanguineis: ſimiliter conuocantes ad audienda Officia diuina in tali loco populum voce præconis, aut ſonitu campanæ, præſertim, ſi excommunicatos, vel interdictos vocauerint, vel prohibentes ne excommunicati publicè, aut interdicti eiiciantur ab Eccleſia, quamdiù Miſſarum ſolemnia celebrantur à celebrantibus moniti, vt exeant. Ee deniq e excommunicati publicè, & interdicti, qui in ipſis Eccleſijs nominatim à celebrantibus, vt exeant moniti, remanere præſumpſerint; quorum omnium abſolutio Sedi Apoſtolicæ reſeruatur.

23 Excuſantur ab hac excommunicatione cogentes celebrare Officia diuina in loco non interdicto: ſimiliter ſi cogant eadem facere non in terris ſuis, ſed in terris alienis, vt colligitur ex illis verbis ibi: in terris, vel locis eorum; contra verò ſi iubeant ſubditis non excommunicatis, vel non inter-

terdictis in loco interdicto, incidunt in hanc cenſuram, ſiue interdictum hominis ſit, ſiue iuris, ex gloſſa in dicta Clementina, & ſiue compulſio ſit realis, vel perſonalis, ſiue directa, vel indirecta. Dicitur incurrere prohibens, ne excommunicati publicè, &c. quia excommunicati occultè publicè non vitantur, cap. 2. 6. quæſt. 6. & cap. cum non ab homine, de ſent. excommun.

24 Quoad Officia diuina in hæc Clementina Grauis, de ſentent. excommun. ſecundùm gloſſam ibi: verb. Miſſarum, & Zabar. & Paul. Dicendum eſt ſolùm intelligi Miſſarum ſolemnia, ita ut in alijs officijs diuinis præter Miſſas, non habeat locum hæc pœna, quamuis Caietanus, quem refert ac ſequitur Sayro de cenſuris, lib. 3. cap. 29. verſ. quo ad officia diuina, ex num. 4. arbitretur in primo, & ſecundo caſu huius Clementinæ non ſolùm intelligi miſſam, ſed etiam alia officia diuina, & deducitur ex verbis ibi; officia diuina, quæ verba abſolutè prolata continent non ſolùm miſſarum ſolemnia. ſed etiam alia, quæ ab Eccleſia celebrantur vt horæ Canonicę. In tertio autem caſu, in quo ſunt, qui prohibet, ne excommunicati publicè, aut interdicti ab Eccleſia eiiciantur, quamdiù miſſarum ſolennia peraguntur à celebrantibus moniti, vt exeant, credit Caietanus ſolùm intelligi de ſacrificio miſſæ, & ad hoc ſufficere monitionem generalem, vt exeant; quare, qui ita monitos egredi prohibet, ligatur hac cenſura. Vide Sanch. de matrim. lib. 4. diſp. 4. num. 8.

25 Vndecima excommunicatio contra imponentes talleas clericis, & in clericos illas ſoluentes, cap. clericis, de immunitate Eccleſiæ lib. 6. Quo ad clericos ſoluentes hæc cenſura ſublata eſt per Clementinam quoniam eodem tit. Contra autem imponentes huiuſmodi onera clericis, & eorum bonis, non ſolùm eſt in vſu, ſed etiam refertur in Bulla Cœnæ caſu 18. Similiter incurritur excommunicatio alia reſeruata ab habentibus dominium temporale, ſi prohibeant ſubditis, ne quidpiam vendant Eccleſiaſticis, neque eorum frumenta molant Nauar. in manuali cap. 27. num. 130. Suarez de cenſuris tom. 5. diſp. 23. ſection. 4. num. 24. ſed hæc vltima nulli eſt reſeruata, ex cap. final. de immunitat. Eccleſiæ, lib. 6. Sayro de cenſuris lib. 3. cap. 34. num. 16.

26 Quæſtionis tamen eſt, an huiuſmodi excommunicati poſſint abſolui per Bullam Cruciatæ, vel ab habente priuilegium, & quoties? Reſpondeo per Bullam poſſe quem abſolui à reſeruatis Papæ etiam in bulla Cœnæ, ſemel in vita, & iterum in articulo mortis. Auila de cenſuris 2. par. cap. 7. diſp. 1. dub. 7. Henriquez lib. 8. de Euchariſtia, cap. 60. num. 4. Quòd ſi poſtea reincidat, poteſt ſumere ſecundam Bullam, vt abſolui poſſit per illam, Henriquez lib. 6. de pœnit. cap. 16. numer. 2. Nec poterit ſumere plures Bullas intra annum, ſed duas duntaxat, & illis vti durante anno publicationis, Henriquez de de indulgent. cap. 20. num. 7. fol. 538. & Auila vbi proximè fol. 179. & Manuel. Rodriguez in explicatione Bullæ Cruciatæ, §. 12. num. 2. vbi tradit Papam conceſſiſſe, quod duabus duntaxat Bullis poſſint fideles frui durante anno publicationis. Semper tamen excipitur caſus hæreſis, à quo non poteſt abſolui, nec per Iubilæum, nec per priuilegium, niſi de illo fiat expreſſa mentio, Henriquez d. lib. 6. & Auila ſupra, quidquid innuat tamquam probabile, Sà verb. excommunicatio Bullæ Cœnę, num. 18.

27 Difficultas tamen eſt, an poſſit abſolui ab excommunicatione Papali, ſiue per Bullam, ſiue per Iubilæum, ſiue per priuilegium extra confeſſionem Sacramentalem? Negat Nauar. in ſumma cap. 26. num. 31. & lib. 1. conſiliorum, de ſentent. excommun. conſ. 28. ad 4. quæſt. Corduba in ſumma quæſt. 19. & 187. Manuel. Rodriguez in Bulla §. 9. num. 54. dicto 5. Ratio eſt, quia in Bulla, & Iubilæo, priuilegijs dicitur poſſe pœnitentem eligere Confeſſarium approbatum ab ordinario, à quo poſſit abſolui à peccatis, & cenſuris, audita diligenter confeſſione. Item, quia per priuilegia non poteſt abſolui pœnitens, niſi in foro conſcientiæ.

Nihilominus contraria opinio eſt multò probabilior, quæ docet poſſe pœnitentem abſolui à cenſuris extra confeſſionem Sacramentalem. Ita Rodrig. mutata priori ſententia poſtea tom. 1. Regularium qu. 61. art. 7. Auila d. p. 2. cap. 7. diſp. 3. dub. 13. verſ. ſecunda opinio, fol. 204. ad finem, & 205. in principio, poſt Victoriam, Pennaui, & alios Magiſtros Salmanticenſes, quos ibi refert, ac ſequitur, etiam quando dicitur in Bulla, quod audita confeſſione, poſſit abſoluere à peccatis, & cenſuris, quia nulla datur connexio inter abſolutionem à peccatis, & a cenſuris, & verba illa, audita confeſſione, referuntur ad abſolutionem à peccatis, non autem ad abſolutionem à cenſuris. Item ex Nauarr. d. cap. 26. num. 32. mortuus excommunicatus cum ſignis contritionis abſque abſolutione ſacramentali, poteſt abſolui poſt mortem à cenſura ab habente facultatem abſoluendi à reſeruatis Papæ, non verò ab illo, qui id tantùm poterat in mortis articulo, vnde colligit Reginald. lib. 8. tom. 1. de ſacramentali abſolutione ſect. 2. nu. 58. fol. 378. bene poſſe impendi abſolutionem ab excommunicatione extra confeſſionem homini non confeſſo ſiue abſolutione à peccatis, & poſſe vnam abſolutionem ab altera diuidi.

28 Confirmatur, quia priuilegium diſpenſandi cum aliquo in votis, vel in illis commutandis non reſtringitur, vt vota commutentur auditis confeſſionibus, quia abſolutio à peccatis exigit neceſſariò confeſſionem Sacramentalem; non autem votorum commutatio, cùm diſtent inter ſe abſoluere à peccatis, & diſpenſare in votis, & vota commutare. Nec obeſt, quod dicitur, clauſula poſita in vna parte diſpoſitionis, ſiue ponatur in principio, ſiue
29 in fine,. cenſetur referri ad omnia in ea clauſula contenta cap. ſecundò requiris,

de

de appellationibus, quia id intelli gitur quando eadem ratio militat in vno caſu, atque in alio diuerſo, Menoch. de præſumptionibus lib.4. præſum pt.181. num.2. & conſil.334. ex num.8. vſque ad num.17. quod in noſtro caſu non reperitur, quam etiam partem docet Sanchez lib. 8. de matrim. diſp.15. num.25. verſ. vltima difficultas, & diſp. 16. num. 11. Neque Suarius hoc negat omnino tom. 5. de cenſuris diſp. 7. ſect.5. num. 37. fol. 221. 5. quocirca, poſſe accidere dum ait poſſe impendi abſolutionem à cenſuris per Iubi-
30 læum, vel Bullam homini abſque abſolutione à peccatis, & manere liberum ab illis, nempè ſi repentè moriatur pœnitens poſt abſolutionem à cenſuris, & ante abſolutionem à peccatis: aut, quia pœnitens poſt abſolutionem à cenſuris mutata voluntate dixit Sacerdoti, Volo abſolui à peccatis; aut Sacerdos noluit, vel non potuit formam perficere. In quibus caſibus credit Suarius abſolutionem excommunicationis eſſe validam, & peccata illa non manere reſeruata, & poſſe abſolui à quocumque Confeſſario habente iuriſdictionem abſoluendi. Nam quamuis illa abſolutio impendatur in ordine ad abſolutionem à peccatis: non tamen impenditur ſub conditione, ſed abſolutè, & ſimpliciter, & ſtatim obtinuit ſuum effectum; Suarius ſuprà. Quare in praxi tutò admitti poteſt hæc doctrina, cùm nulla detur connexio inter abſolutionem à cenſuris, & inter abſolutionem à pecatis, abſolutio ab illis extra confeſſionem impendi poteſt, quod tradit etiam Ledeſma 2. 4. quæſt. 29. art. 9. & Armilla verb. excommunicatio num. 20. quos etiam referens ſequitur Rodriguez tomo 1. regularibus quæſt. 61. art. 7. ad finem, & Sanch. vbi proximè.

De cenſuris Summo Pontifici reſeruatis, quæ continentur in Extrauagantibus, & in alijs conſtitutionibus iuri non inſertis.

§. V.

EPITOME.

1 *Exenterantes corpora demartua, vel membratim concidentes, aut in aquis coquentes, ſunt excommunicati, & quomodo id intelligatur.*

2 *Religioſi mendicantes ſine licentia Papæ tranſeuntes ad non mendicantes, & tales recipientes, excommunicantur.*

3 *Abſoluentes ab aliquo ex quinque votis reſeruatis Summo Pontifici excommunicantur.*

4 *Simoniam committentes, & mediatores in ordine, vel beneficio, à ſolo Papa poſſunt abſolui, & eſt vniuerſalis cenſura, quoad perſonas, & quid veniat nomine beneficij.*

5 *Simoniaci mentales & conuentionales non excommunicantur, ſed reales ex vtraque parte.*

6 *Confidentiarij non poſſunt abſolui niſi à Papa in mortis articulo, & à quibus poſſit peti abſolutio.*

7 *Mediatores ſimoniæ quare excommunicantur hac excommunicatione, & quid requiratur, vt dicantur mediatores.*

8 *Simoniacus in ordine eſt etiam ſuſpenſus, etiamſi occultus ſit, & perpetuò deponendus.*

9 10. *Recipientes ad Religionem ſimoniacè, & recepti, ſunt excommunicati, & debent detrudi in locum arctioris regulæ, & quomodo liceat aliquid recipere?*

11 *Profeſſio tamen facta à Simoniaco valet.*

12 13. 14. 15. 16. 17. *Excommunicantur dantes, promittentes, & facientes aliquid pro gratia, vel iuſtitia obtinenda in Curia Romana, & quomodo intelligitur Extrauagans id prohibens.*

18 *Excommunicantur omnes, qui Montium pietatis, aliorumve locorum piorum iuriſdictionem, & bona in proprios vſus conuertunt, & occupant.*

19 *Excommunicantur miniſtri Cameræ Apoſtolicæ rationem adminiſtrationis non reddentes integrè.*

20 *Excommunicantur, quicumque occultant, & retinent libros, & ſcripturas Cameræ Apoſtolicæ.*

21 22. 23. 24. 25. *Excommunicantur ingredientes prætextu facultatis Monaſteria Monialium, & quid intelligatur nomine Monaſterij, & clauſuræ?*

26 *Excommunicantur ingredientes Monaſteria Monialium, & fœminæ Monaſteria virorum, ſiue ingrediantur prætextu facultatum, ſiue non.*

27 *Fœminæ ingredientes Monaſteria virorum, ſeu Monialium, an poſſint abſolui ab Epiſcopo? negatiua eſt verior.*

28 *Ingredientes per duos pedes, vel exeuntes à clauſura, incidunt in excommunicationem, & quando dicatur paruitas materiæ?*

29 *Ingrediens in prædia Monaſteriorum ſeparata, non eſt excommunicatus, ſecus de hortis contiguis, & ſeptis.*

30 *Ingredi in Sacriſtiam Religioſorum fœminis an liceat?*

31 *Excommunicantur impugnantes inſtitutum Societatis, & qui recipiunt Religioſum Societatis, & Religioſi ingredientes aliam religionem à Carthuſiana.*

32 *Religioſi ſancti Franciſci appellantes ad Tribunalia ſecularia. vel procurantes pro ſe, vel pro alio ſubornando in electione maiorum ſuperiorum excommunicantur.*

33 *Religioſi ſancti Dominici procurantes fauorem ad conſequendum officium generalis excommunicantur.*

34 *Carmelitæ recurrentes ad Tribunalia ſecularia, & fratres D. Auguſtini excommunicantur.*

35 *Regulares ex Philippinis, vel ex Indijs occidentalibus tranſeuntes ad Iaponicas, & finitimas inſulas, & Prouincias, excommunicantur.*

36 *Excommunicantur, qui ſe pro alijs examinant*

nant ad conſequenda beneficia, & qui ſe fiugnnt Cardinalium nepotes, familiares, & commenſales vt gratis litteras expediant.

37. 38. 39. *Excommnnicantur tractantes Pontifice vivente de futuro eligendo, & reuelantes aliqnid de actis in Conciſtorio, ſi adeſt præceptum de non reuelando, & qui litteras; Nuntinm, aut ſignum mittunt ad Cardinales, qui ſunt in conclaui, vel recipiunt.*

30 *Excommnnicantur avocantes cauſas beneficiales ad laica Tribunalia, & lædentes libertatem Eccleſiaſticam.*

41 *Excommunicantnr Chriſtiani, qui Chriſtianos iu terris Turcarum vti mancipia capiunt, aut eorum bona diripiunt.*

42 *Confeſſionis ſacramentum poſſe fieri inter abſentes affirmantes, excommunicantnr.*

43 *Religioſi ſolicitantes in coufeſſione non alijs, quàm Inquſitoribns, ſunt denunciandi.*

44 *Excommunicantnr extrahentes delinqnentes de locis ſacris, & qni non gaudeant immunitate Eccleſia, & qnomodo ſint extrahendi.*

45 *Dnellantes fauentes, campnm dantes, &c. excammunicantnr, neque eximuntur Principes, ſiue publicè, ſiue priuatim fiat duellum.*

46 *Prædicautes miracula falſa, & prophetias falſas audientes, & detrahentes in Concionibus de Prælatis ſcandaloſè ſunt excommunicati,*

1 PRima excommunicatio ex contentis inExtrauagantibus iuri inſertis continetur in Extrauaganti quadam Bonifacij Octaui ſub rubriea, de ſepulcris, incipit, Deteſtanda. in qua exeomnunicautur omnes, etiam Pontifices, exenterantes mortuos ad eos conſeruandos, aut eos in fruſtra, ſeu membratim concidentes, ant in aquis coquentes, vt oſſa carnihus denudata deferant, & ſepeliant in alio loco, & qui hæc fieri iubent; & abſolutio à Papa reſeruatur, de qua Caiet. verb. excommuuicatio c.70. Eſt ergo materia huius canonis ſecuudùm illum crudelis im manitas in cadaueta humana; requiritur tamen, vt hæc excommunicatio incurratur, exerceatur hæc crudelitas in corpore defuncto; vnde non incurritur ſi fiat corpori viuo. Item reqniritur, vt fiat defuncto in terra fidelium: ſecus ſi fiat in terris infideliuni, vhi non eſt locus ſacer ad ſepeliendum, & ideo fit, vt oſſa in terras fidelium deportentur: ſicut non ineurritur ah eo, qui hoc facit, ne cadauer fœteat, aut vt anatomiam Medici faciant, Nauarr. c. 27. n. 105. & conſ. 54. de ſent. excomm. Vnde qui hiſce temporibus corpora exenterant, & excerebrant, vt poſſint à Populo ſine odore diu venerari, non faciunt contra hunc canonem, neque exenterant, vt trausferant de loco ad locum ſed ne fœteant, pœnæ autem extra proprios caſus non ſunt extendendæ, Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. c. 28. u. 5. ex vulgari regula, Odia ſunt reſtringenda, & lex non pœnalis pendet à ratione, & leges pœnales non omninò pendent à ratione, ſed à voluntate legislatoris, Sayro de cenſuris lib. 3. c. 30. n. 1. cum alijs ibi relatis, & Auguſtinus Barboſa de officio, & poteſtat. Epiſcopi, allegatione 50. n. 103.

2 Secunda excommunicatio haberur in Extrauagante Martini Quinti, ſuh rubrica de Regularibus incipit, Viam ambitioſæ, vhi excommunicantur omnes Religioſi mendicantes, qui ſine licentia Papæ tranſeunt ad Ordinem non mendicantium, excepta Religione Carthuſiana: nec non tales recipientes, Suarez tom. 5. de cenſuris diſp. 22. ſect. 5. n. 16. Aldrete de religioſa diſciplina tuenda, lib. 2. c. 18. à n. 11. & Azor. p. 1. lib. 12. c. 14. q. 12. verſ. inter Extrau. & q. 16. & ex antiqnioribus, Antonin. 3. p. tit. 24. c. 71. Syluest. verb. excommunicatio 7. n. 82. Caiet. 2. 2. q. 12. art. 1. Nauarr. cap. 28. n. 106. Hæc tamen cenſura ſolùm ligat Mendicantes, ita, vt recipientes, & recepti ſint excommunicati (exceptis Carthuſienſibus) ſine ſpeciali licentia Papæ, nec ſatis eſt licentia generalis ipſius, vt apparet ex eadem Extrauagante, & volunt D. Antonin. 3. p. tit. 25. c. 71. Angelus verb. excommun. 5. caſu 52. Syluester eodem verbo 7. n. 82. Caiet. eodem verbo c. 74. & Nauarr. in ſumma c. 27. n. 106. §. vigeſima ſecunda. Memoriale clericorum c. 3. excomm. 5. & Sayr. de cenſuris lib. 3. c. 30. num. 8. & Sebaſtiauus Medicus p. 2. ſummæ. tit. 9. q. 78. n. 114.

3 Tertia excommunicatio continetur in Extrauagant. Sixti Quarti ſuh rubrica, de pœnitentijs, & remiſſionihus, quæ incipit, Et ſi Dominici, vbi excommunicantur cum reſeruatione, qui ex priuilegio Papæ Sixti Quarti abſoluunt ah aliquo iſtorum quinque votorum, videlicèt peregrinationis in Hieruſalem, & Caſtitatis, niſi in dictis confeſſionalibus fiat mentio illorum de certa ſcientia, cum derogatione illius Extrauagantis. Nauarrus ramen in d. cap. 27. n. 105. §. decima octaua, tradit hanc Extrauagautem hiſce temporibus non habere vim, cùm ea confeſſioualia non ſint in vſu. Inde tamen habetur, quòd diſpenſatio quinque votorum, quæ in ea continentur, reſeruatur Papæ ſequitur Memoriale clericorum c. 5. excommunicatio, ſecunda, Sayr. d. c. 30. n. 14.

4 Quarta excommunicatio habetur in extrauagaure Pauli ſecundi, incipit, cùm deteſtabile, de ſimonia, vbi excommunicantur omnes, quacumque dignitate præditi, etiamſi Cardinalatus, Patriarchali, Epiſcopali, Regali, vel alia quauis eccleſiaſtica, ſeu mundana dignitate præfulgeât, qui quomodolibet dando, vel recipiendo, ſimoniam commiſerint, aut qui fueriut mediatores, vt ipſa fiat in ordine, vel heneficio, & à ſolo Papa poſſunt abſolui.

Hæc cenſura eſt vniuerſalis quoad perſonas; quoad actioues, continet duas, nempè dare, & recipere, & committur in ordine, vel in beneficio. Nomine autem beneficij, continentur electiones, poſtulationes, confirmationes, & quæuis prouiſiones Eccleſiarum, Monaſteriorum, Dignitatum, Perſonatuum & officiorum. Item Prælaturæ inter Regulares, & ſimilia officia paſtoralia, in quibus tam dantes, quàm reci-

recipientes, & qui ſunt mediatores, ligantur excommunicatione Papali.

5 Excuſantur ab hac cenſura ſimoniaci mentales, & conuentionales, & ligantur ſimoniaci reales, quando conuentio ex vtraque parte completur. Et quamuis ſunt, qui putent conuentionem ex vna tantùm parte exequutam tranſire in realem, ſi complementum fiat ex parte illius, qui ſpiritualia promiſit, contrarium eſt tenendum in iudicando, & conſulendo, vt nunquam fiat realis ſimonia, niſi ab vtraque parte compleatur conuentio, & promiſſio, & ſufficiet, ſi ex vna parte compleatur in totum, & ex altera ſaltem in parte, quia hæc eſt realis. cap. Presbyter, cap. quiſquis, c. Sanctorum, 1. q. 1. Nauarr. in ſumma cap. 23. num. 103. & conſ. 40. n. 1. de ſimonia, quem referens ſequitur Flamin. de confidentijs qu. 1. ex num. 142. vſque ad n. 147.

6 Confidentiarij item ſunt excommunicati. Nauarr. in manuali cap. 23. num. 111. verſ. 11. & expreſsè probatur ex conſtitutione Pij Quinti, incipit, Intolerabilis, in §. ſed ne quiſquam, ibi: Et in iuris ſubſidium excommunicationis ſententia innodamus, à qua nullus niſi in mortis articulo conſtitutus ab alio, quàm à Romano Pontifice abſolutionis beneficium valear obtinere; & facit, quod ſcribitur in cap. paſtoralis, c. præterea, de officio delegati. Proinde debet peti abſolutio, vel à Pęnitentiaria in foro interiori dumtaxat, vel virtute Bullæ Cruciatæ, vel Iubilæi pleniſſimi. Quoad primum, Nauarr. conſ. 21. n. 7. & 23. de ſimonia, & conſ. 96. num. 4. eodem tit. Quo ad ſecundum idem Nauarr. conſ. 18. de ſimonia, quem ſequitur Flamin. de confidentijs q. 59. à. n. 1.

7 Quoad Mediatores ſimoniæ, vel confidentiæ dicendum eſt illos incidere in excommunicationem. Ratio, quia mediatores criminum dicuntur ipſum delictum committere. cap. mediatores, & ibi Geminianus, & Franch. de teſtibus, Item quia agentes, & conſentientes pari pœna puniuntur. cap. notum 2. quæſt. 1. cap. facientes, diſtinct. 86. c. 1. de officio delegati. Ea ergo ratione, qua mediatores ſimoniæ incidunt in excommunicationem, etiam mediatores confidentiæ debent ligati huiuſmodi excommunicatione, arg. l. illud ff. ad legem Aquil. l. à Titio ff. de ver. oblig. Et aduerte ad hoc, vt quis cenſeatur mediator ſimoniæ, ſeu confidentiæ, non eſſe opus, vt ipſe ob eam aliquid recipiat, ſed ſufficit, quod fuerit mediator, vt expreſsè patet ex ſecunda Extrauagante de ſimonia, & vult Nauarrus in ſpecie conſ. 59. verſ. reſpondetur 1. tit. de ſimonia. Ex quibus concluditur mediatorem ſimonię committere confidentiam, vt probat Maiol. de irregul. lib. 5. c. 45. verſ. ſupradictis omnibus, & Maſc. de probat. 1306. concluſ. nu. 32. & ex conſequenti incidere in excommunicationem.

8 Vltra hanc pœnam ſimoniacus in Ordinis ſuſceptione ſuſpenditur ab Ordinis exequutionem, cap. inquiſitionis, de accuſationib. cap. qui ſtudet. 1. quæſt. 1. & de ponitur perpetuò ab officio, & beneficio c. cum ſuper, de confeſſis, cap. de hoc, de ſimonia. Eſtque ipſo iure ſuſpenſus, etiamſi occultus ſit. Extrauag. 2. de ſimonia, cap. tanta, eodem tit. Silueſt. verb. ſuſpenſio, num. 7. Couarr. in Clement. ſi furioſus 1. p. §. 1. num. 7. Atque ita non ſolùm eſt excommunicatus ipſo iure, ita Extrauag. 2. Suar. tom. 5. diſp. 22. ſect. 5. num 22. & lib. 4. cap. 55. num. 5. de Religione; ſed eſt ſuſpenſus, perpetuò deponendus, idem Suar. d. lib. 4. cap. 55. & 56. Iulius Clarus in praxi, lib. 5. §. ſimonia, & Menoch. caſu 401. & conſtat ex conſtitut. Pij Quinti, cùm primùm, per

„ hæc verba: Quicumque igitur deteſtabile
„ crimen ſimoniacæ prauitatis commiſiſſe
„ conuictus fuerit in conſequendis Ordini-
„ bus, eo ipſo ſit ab illorum exequutione
„ per decennium ſine ſpe diſpenſationis ſu-
„ ſpenſus, & per annum carceribus manci-
„ petur.

9 Quinta excommunicatio continetur in Extrauag. 2. inter communes: vbi excommunicantur recipientes aliquem in Religionem ſimoniacè, & recepti; & vtrique debent à monaſterio expelli ſine ſpe reſtitutionis, & detrudi in locum arctioris regulæ ad agendum pœnitentiam, c. quoniam, cap. de Regularibus, de ſimonia. Hoc tamen non habet locum quando monaſteriũ ita eſt tenue, & pauper, vt non habeat redditus ſufficientes ad Religioſos alendos: in quo euentu poteſt monaſterium paciſci cum eo, qui vult ingredi, vt aliquid ſecum deferat, vel douet, vnde ſuſtentetur, Azor inſtit. moral. p. 3. lib. 12. cap. 16. à principio. Suar. de Religione, tom. 1. lib. 4. de ſimonia, cap. 17. num. 14. & Menoch. conſ. 93. num. 4. Non enim cenſetur ingredi per ſimoniam, quæ conſiſtit in accipiendo, vel exigendo aliquid quaſi pretium pro ingreſſu monaſterij: accipit tamen aliquid pro victu, & veſtitu illius, qui recipitur in monaſterium, quando illud eget. D. Thom. 2. 2. quęſt. 100. art. 3. ad 4. & in 4. diſt. 25. quęſt. 3. quęſtiunc. 2. ad 7. & Azor. ſuprà d. lib. 15. c. 16. quæſ. 6. art. 2. Sayr. de cenſuris, lib. 3. cap. 30. num. 4.

10 Eſſe autem excommunicatos recipientes, & receptos ſimoniacè in Religionem, conſtat manifeſtè ex 1. Extrauag. de ſimonia, quæ incipit, Sanè, ſeù, Ne in vinea, Vrbani Quinti, & non niſi à Papa abſolui poſſe, tradunt Nauar. in cap. 27. nu. 106. Toletus in inſtruct. lib. 1. cap. 36. verſ. octauo. Silueſt. tit. de ſimonia, num. 15. aſſerentes etiam, vt hæc excommunicatio non extenderetur ad Moniales ſtatuiſſe Vrbanum Quintum, quæ conſueſcunt dotes recipere vigore conſuetudinis, præſertim, cùm Moniales ſint pauperes: proinde ſiue Monaſterium egeat, ſiuè non, non incurritur excommunicatio, ſi quid recipitur bono animo, & ſine præſumptione ex conſuetudine ad ſui ſuſtentationem, vt cum alijs probat Caietanus verb. excommunicatio, cap. 73. Antonin. 3. par. tit. 25. cap. 67. Viuald. tit. de ſuſpenſione, num. 45. & alij, quos referens ſequitur Sayr. de cenſur. lib. 3. cap. 30. nu. 3. & 4. Aldret. lib. 2. cap. 16. §. 5. num. 46. de relig. diſcipl. tuenda.

11 Ex

11 Ex dictis ſequitur profeſſionem in Religiooe ſactam per ſimoniam eſſe validam, cùm tantummodò in pœnam prohibeatur huiuſmodi Religioſom permanere in Monaſterio, in quo ſic fecit profeſſionem. Quin etiam ſi propter nimiam multitudinem ſimoniacè profeſſi alibi nequiuerint commodè in alijs Monaſterijs eſſe, rerloeri poſſunt in Monaſtecijs; vbi profeſſi ſunt, ità tameo, vt ioferiora loca illis tribuantur, & ptiotibus locis cedant, ita D. Thomas io 2. 2. quæſt. 100. art. 6. & 5. Azor. ioſtit. moral. par. 3. lib. 12. cap, 19. propè finem, verſ. ſi verò, vbi vult, ſi recepti Religioſi ignorabant ineſſe ſimoniam in ea receptione poſtquam renunciauerint, poſſe de nouo recipi, locis priotibus mutatis, ſequitur Auguſtinus Barboſa cap. de Regularibus, num. 4. & 5. & cap. quoniam, num. 2. de ſimonia.

12 Sexta excommunicatio continetur in Extrauagante Boniſacij Octaui, ſub tubrica de ſentent. excommun. quæ incipit, Excommunicamus. In qua, excommunicat omoes facientes promiſſionem, vel pactum temporalium pro aliqua gratia, vel iuſtitia obtinenda in Curia Romana, & contra dantes, & recipientes aliquid paruom, ant magnom ex pacto, aut promiſſione occulta, vel manifeſta facta etlam ſub generalibus vetbis, & Papæ reſeruatur abſolutio. Eſt in Bull. 1. in ordine, pag. 139. tom. 1. quam reoouauit Gregorius XIII. etiam maioribus pœnis anno Domini 1574. die 8. Nouembris, in ſua conſtit. 28. incipit, Ab ipſo Pontificatus noſtri principio, & eamdem expoſuit Nauarr. in tract. de daris, & promiſsis, vbi refert fuiſſe reoocatam per Clementem Quiotum ex aliorum teſtimonio: nunc autem auctam nō ſolùm à dicto Gregorio XIII. ſed eriam à Clemente Octauo anno eios primo 1592. in conſtitutione de bono regimioe, ante finem, & quoad ſubſtantiam commentatus eſt Virgil. Boccac. in tract. de pactis, par. 1. à principio.

13 Eſt ergo eius abſolutio reſeruata Summo Pontifici, vel alij, ad id ſpeciale mandatum habenti, præterquam in articulo mortis, text. in dict. Extrauag. in §. Decernimus. Virg. Boccac. vbi ſupra, par. 1. num. 1. in 2. notabili, & num. 58. & 59. vbi deſcribit formam ſpecialis mandati per Papam ſacieodi, ad effectum impendendi abſolutionem in hoc caſu.

Nec abſolui poteſt delinquens in hoc crimine, niſi priùs quantum dedit, vel recepit, integrè pauperibus diſtribuat, prout continetur in d. Extrauag. 1. §. Decernimus, in fine, & ibi Ioann. Monach. in verb. largiatur, vbi declarat cauſam propter quam recipiens tenetur reddere, & dans nequit repetere, Nauarr. in d. conſt. in 23. notabili, declarat excuſare impotentiam reſtituendi. Quin etiam Ioan. Monach. ibi, in verb. recepi tmotus, adijcit, qui non habet in bonis, vt poſsit pauperibus largiri, quod dedit, vel tecepit, pro gratia, vel iuſtitia obtinenda apud Sedem Apoſtolicam, debere loere in corpote, nec aliàs abſoluatur. Nihilominùs cum Nauarro in dicto notabili 23. num. 38. verſic. Tertiò, quod huic eſt conſequens, dicito, quòd iſto caſu impotentia reſtituendi excuſat.

14 Nec ab hac excommuoicatione eximuntur Cardinales ita dantes, & recipientes pro gratia, ſeù iuſtitia obtinenda apud Sedem Apoſtolicam ſecundùm Ioannem Monachum ibi, in verb. clericos, verſ. & hoc argumento. Ducitur ea ratione, quia quando quod fit, malum io ſe eſt, quantò maior eſt committens illud, tantò grauiùs peccat, cap. homo, diſt. 40. Abbas in cap. cùm quidam, de iureiurando, & ibi Felin. vbi ponunt concluſionem, quòd dignitas perſonæ regulariter auget delictum. Ac verò Virg. Boccac. in tract. de pactis, par. 1. nom. 13. meritò ait ſe vix credere poſſe, quòd veniat in mentem Eminentiſsimorum Cardinalium cogitatio aliqua paciſcendi, promittendi, dandi, aut recipieodi pro obtinenda gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam: attamen propter generalitatem verborum in d. Extrauag. 1. de ſentent. excommun. poſitorum, opinatur quidem Ioann. Monach. ibi in verb. clericos, contineri Epiſcopos, ſi contra illam delinquant. vide Nauarrum in conſtit. Gregorij XIII. num. 11. & Boccac. ſupta num. 12. & 13.

15 Quæſtionis eſſe poteſt, an hi dantes, vel recipientes priuentur beneficijs? Reſpondeo vigore conſtitutionis Gregorij XIII. omnium beneficiorum priuationem imponi, conſtat ex illa in verſ. quio etiam eos omni beneficio, & officio Eccleſiaſtico, &c. & ibi Nauarr. notabil. 31. nu. 44. Boccac. ſupra de pactis, par. 2. nu. 36. vbi declarat, quæ in propoſito dicantur beneficia Eccleſiaſtica, quorum priuatio incurritur ipſo iure, prout pariter cauetur in d. conſtit. Gregotiana, in fine, ibi: ipſo iure priuamus, ac priuatos eſſe declaramus, quod extenditur ad officia etiam ſecularia, & temporalia, prout expreſsè habetur in eadem conſtitutione, in fine, verſ. Quin etiam, & ibi Nauarr. notabil. 31. oum. 40. Requiritur tamen ſententia declaratoria, Virgil. Boccac. de pactis, par. 2. num. 43. Saochez in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 26. num. 7. Menoch. de arbitrar. caſu 416. num. 62. Azor. tom. 1. lib. 8. inſtit. moral. cap. 13. quæſt. 8. Henriquez lib. 13. de excommun. cap. 56. nu. 5. & lib. 14. de irregul. cap. 4. nu. 6. quæ ſententia eſt communior, traditque priuatos ipſo iure beneficijs non teneri ea dimittere, vſque ad ſententiam criminis declaratoriam. Quod etiam intelligitur in eadem cōſtitutione Gregoriana de officijs ſecularibus, & temporalibus, in verſ. quin etiam, & ibi Nauarr. notabil. 31. num. 40. & 44. vbi concludit in foro conſcientiæ non priuari beneficijs, nec officijs.

Item ligantur eadem excommunicatione ij, qui ſcienter vtuntur gratia, ſeù iuſtitia obtenta propter aliquod datum, vel receptum, vt ſtatuitur in dicta Extrauag. in §. final. de ſeotent. excommun. & ibi Ioan. Monach. in verb. vtentes, vbi pro hac parte àlia ſimilia iura concordantia adducit,

Nauarr. in dicta Gregotiana de datis, & promiſſis notabil. 25. num. 38. in fine, Virg. Boccac. in tract. de pactis, pat. 1. num. 1. in s. norabil. & num 72. & 73.

16 Item innodantur hac excommunicatione ex receptione, ſeù datione pecuniæ pro obtinenda gratia apud Sedem Apoſtolicam mediatores, vt colligitur ex d. Extrauag. ibi, pro ſe, aut pro alio, Nauarr. de dat. & promiſſ. in 10. norabil. nu. 30. verſ. terriò dico, & ex verſ. ex quo infertur, Virg. Boccac. par. 1. num 40. & 41. nu. 79. & par. 3. nu. 94. in fine. Similiter, qui auxilium, conſilium, vel fauorem præſtant in datione, ſeù receptione pecuniæ, vt expreſsè cauetur in dicta Gregoriana, ibi, Danteſque illis, & alijs ſupradictis auxilium, conſilium, vel fauotem, Nauarr. ibidem in 7. notabil. num. 12. vbi ampliat excommunicationem ad maudantes, perſuadentes, ratificantes, & inſtruentes. Quinimò recipientes pecuniam pro obtinenda gratia, & reuera nihil procurant, & nihil operantur, etiamſi multa ſe facere iactent, & confingant, Nauar. ſub num. 49. in verſ. non autem poſſunt, Virg. Boccac. in tract. de pactis, par. 2. num. 10. & num. 21. & num. 35. Nomine autem pecuniæ intelligitur quæuis alia res, vel vtilitas, prout expreſsè cauetur in d. Extrauag. 1. de ſent. excomm. ibi, de quacumque re, aut vtilitate. Nauar. in d. Gregoriana, de datis, & promiſſ. in 12. notabil. num. 28. vbi vult conſtitutionem illam habere locum, ne dum in promiſſione dandi, ſed etiam in promiſſione faciendi, niſi fortè promittat pro recepto beneficio deprecari Deum, & ſimilia, Virg. Boccac. vbi ſupra par. 1. num. 33. & 34.

17 Eodem modo incidunt in excommunicationem propter dationem, ſeù receptionem pecuniæ etiamſi gratia, ſeù iuſtitia, non impetretur, pro qua data, promiſſa, ſeù recepta fuit pecunia; vndè conſtitutio Gregoriana videtur punire affectum ſine effectu ſequuto, ſi ponderetur illud verbum, *audentes*, in ipſa conſtitutione poſitum, quod defendit Nauarr. in dicta conſtit Gregorij XIII. in 8. notabil. num. 13. verſ. 3. quod ad incurrendas, & fauet Virg. Boccac. in tract. de pactis, part. 3. num. 31.

Vide tamen ſupradictam Bullam Clementis Octaui *de bono regimine*, editam anno 1592. die 15. Auguſti, *prope finem Bullæ*, vbi conſtitutiones Bonifacij Octaui, & Gregor. XIII. pro gratia, aut iuſtitia obtinenda extendit non ſolùm, à Sede Apoſtolica, ſed etiam à quocumque tribunali, aut iudicio etiam ſeculari, & tam in Curia Romana, quàm extra in quacumque Prouincia, aut oppido, aut loco ſtatus Eccleſiaſtici. Farinac. in praxi quæſt. 111. num. 343. in 3. par.

Quando autem dicatur iuſtitia, ſeù gratia obtineri apud Sedem Apoſtolicam, declarat Virg. Boccac. in tract. de pactis, p. 1. num. 48. dicens prædictas conſtitutiones verificari in omnibus cauſis delegatis à Papa, & in omnibus iudicibus Romanæ Curiæ, & in Auditoribus Rotæ, & in Auditore Cameræ, & in alijs ordinarijs Vrbis, vel in clericis Cameræ, ſiue cauſæ ſint ſpirituales, ſiuè profanæ, ſiuè criminales, ſiuè mixtæ. Nam quamuis huiuſmodi conſtitutiones cenſeantur pęnales, quia tamen intercludunt aditum peccatis committendis, iudicandæ ſunt fauorabiles, cap. 1. & ibi Dominicus, & Præpoſitus diſtinct. 4. Illa igitur gratia, ſeù iuſtitia dicitur obtenta apud Sedem Apoſtolicam, quæ obtinetur apud Gubernatorem Vrbis, vel Burgi apud iudices Capitolij, vel eorũ delegatos, vel apud Pęnitentiarium, Vicarium, Auditores Rotæ, contradictarum, Auditorem Cameræ, aut alios quoſcumque Miniſtros Papæ, aut Sedis Apoſtolicæ, Nauar. in d. conſtit. Gregoriana de datis, & promiſſis, notabil. 18. num. 29.

18 Septima excommunicatio continetur in Concil. Trid. ſeſſ. 22. de reformatione, cap. 11. vbi excommunicantur omnes clerici, vel laici, quacumque dignitate etiam Imperiali, aut Regali præfulgeant, qui alicuius Eccleſiæ, ſeù cuiuſuis ſecularis, vel regularis beneficij, Montium pietatis, aliorumque piorum locorum iuriſdictiones, bona, cenſus, ac iura etiam feudalia, & emphyteutica, fructus, emolumenta, ſeù quaſcumque obuentiones, quæ in miniſtrorum, & pauperum neceſſitatem conuerti debent, per ſe, vel alios, vi, vel timore incuſſo, ſeu etiam per ſuppoſitas perſonas clericorum, aut laicorum, ſeù quacumque arte, aut quocumque quæſito colore in proprios vſus conuertere, illòſque vſurpare præſumpſerint, ſeù impedire, ne ab iis, ad quos iure pertinent, percipiantur. Nec priuſquam iuriſdictiones, bona, res, iura, fructus, & redditus, quos occupauerint, vel qui ad eos quomodocumque etiam ex donatione ſuppoſitæ perſonæ peruenerint, Eccleſiæ, eiùſque adminiſtratori, ſiuè beneficiaro integrè reſtituerint, abſolui debent, & tunc à ſolo Romano Pontifice abſolutionem obtineant. Vbi etiam aliæ pęnæ appoſitæ ſunt.

Actiones prohibitæ, ſunt occuparè, in ſuos vſus conuertere, impedire ne percipiantur fructus ab eo, ad quem pertinent, & reliquæ ibi contentæ per ſe aliòſue, vi, vel timore incuſſo, ſeù quacumque arte, aut colore vſurpare præſumpſerit, &c. Azot 1. par. lib. 9. cap. 27. quæſt. 10. in medio. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 6. quæſt. 23. num. 2. Suar. de cenſur. tom. 5. diſp. 22. ſect. 6. num. 22. Sayr. de cenſuris, lib. 3. cap. 31. num. 26. & Salzed. in pract. cap. 3. verſ. & nota.

Similis excommunicatio Papæ reſeruatur, in quam incidunt Præſidentes, & officiales omnes Montium Pietatis ſtatus Eccleſiaſtici, qui pecunias ad dictos Montes quomodolibet pertinentes conuertere, vel diſponere in alios, quàm in pauperum vſus præſumpſerint, vt conſtat ex conſtit. Pauli Quinti, quæ incipit, *Onerosa Paſtoralis*, edita anno Domini 1615. vt refert Memoriale clericorum cap. 8. excommunicat. 3.

19 Octaua excommunicatio habetur *in Extrauag. Pauli Papæ*, quæ incipit, *Cum, ſicut accepimus, nonnulli*, & eſt 46. in ordine eiuſ.

ne eiuſ.

ne eiuſdem, in qua excommunicantur miniſtri quicumque Cameræ Apoſtolicæ rationem adminiſtrationis fideliter, & integrè ſub quibuſcumque prætextibus, & coloribus non reddentes, à qua niſi per Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, niſi in mortis articulo abſolui nequeant. Sayr. de cenſuris, lib. 3. cap. 31. num. 1. vbi contra facientes vltra excommunicationem, etiam periurij, & falſi, pęnæ imponuntur ipſo facto. Sequitur Auguſtinus Barboſa de officio, & poteſtate Epiſcopi, alleg. quinquageſima, num. 123. ad fin.

20 Nona excommunicatio habetur in conſtitutione Iulij ſecundi, in ordine 14. incipit, *Cùm ſicut ijs*, Kalendis Septembris anno 1507. in Bull. tom. 1. pag. 42. de conſtit. 56. Sixti Quinti, incipit, *Non ſine maxima*, die 27. Aprilis 1587. in Bullario pag. 573. tom. 2. contra quoſcumque Cameræ Apoſtolicæ libros, vel ſcripturas occultantes, aut retinentes. Memoriale clericorum cap. 9. excommun. 15. Necnon contra detinentes iocalia, & alia quæcumque bona quæ pertineant ad Sedem Apoſtolicam. Item contra ſcientes, & non reuelantes, habetur in conſtitut. 4. Pij IV. incipit, Paſtoralis officij, edita tertio Aprilis 1563. in Bullario, pag. 5. tom. 2.

21 Decima excommunicatio contra illos, qui prætextu facultatum Sedis Apoſtolicæ, quæ à Pio V. & Gregor. XIII. ſublatæ ſunt, monialium monaſteria ingrediuntur. Item contra ſuperiores Regularium, qui prætextu earumdem facultatum eò aliquem ingredi permiſerint, & qui prætextu facultatum Epiſcopalium ingrediuntur in monaſteria monialium neceſſitatibus nō vrgentibus, habetur in conſtitut. Gregorij XIII. 28. incipit, Quæ Sanctimonialium, edita anno 1584. & in alia Sixti V. anno 1589. incipit, Sanctimonalium.

22 Quæri hoc loco poteſt quid veniat nomine Monaſterij Monialium, vt illud ingredi non liceat? Reſpondetur limites, intra quos clauſura Monialium continetur, & quos prætergrediendo clauſura violetur, explicari à Gregorio XIII. in quadam conſtitutione edita anno 1571. quę incipit,
„ Deo ſacris Virginibus, per hæc verba. De-
„ claramus præterea, nullis Monialibus etiā
„ Tertiarijs, licere habere oſtium, per quod
„ ex Monaſterio interiori introiri poſſit ip-
„ ſarum monialium Eccleſiam exteriorem,
„ in quam ſecularibus ad Miſſas, & diuina
„ Officia patere ſolet acceſſus, ſed omnino
„ muro obſtruendum. Nec itidem licere
„ monialibus etiam Tertiarijs, egredi ad ia-
„ nuam monaſterij, quæ eſt pro clauſura mo-
„ naſterij ipſius, etiam ad claudendum
„ aliam vlteriorem ianuam, qua patere ſo-
„ let aditus ſecularibus venientibus, vel ad
„ Rotam, vel ad crates, ſeu loca colloquijs
„ deſtinata, quæ vulgò parlatoria vocantur,
„ vel ad pulſandum ipſam ianuam clauſuræ,
„ quæ loca cùm ſaltem pro cauſis prædictis
„ patere ſoleant ſecularibus, extra clauſuram
„ cenſeri debent etiam quo tempore clauſa
„ Hæc ibi.

23 Ex quo colligitur expreſsè clauſuræ fines eſſe illos, qui ianua clauſa continentur, ad quos ſecularibus non eſt integrum accedere. Idcirco loca, ad quæ ſeculares recipiuntur, ſunt extra monialium clauſuram, & ad illa moniales egrediendo clauſuram violant. Item in omni monaſterio monialium datur ſepimentum aliquod, vel murus per totum circuitum monaſterij, & intra ſepimentum, ſeu murum cenſetur clauſtrum monaſterij, intra quos limites contineri debent moniales, & loca omnia, ſeu cubicula, & officinæ interiores, & clauſtrum, & hortus, ſi quem habent, & denique omnia loca, in quibus ipſæ ordinariè verſantur, ſub clauſuræ nomine comprehenduntur. Atque ita ſi quæ ex ipſis locis monialis extrà egrediatur, violat clauſuram: ſicut qui intra illud ſepimentum, vel murum, vel ianuam monaſterij ingreditur, eo ipſo præceptum tranſgreditur, ita Suar. tom. 4. & vltimo, de Religione, lib. 1. cap. 10. à num. 6. & Sanchez in præcepta Decalogi, lib. 6. cap. 15. num. 6. & 7. vbi addit minimè violari clauſuram à monialibus aſcendentibus ſupra tegulas tecti, quod ad ipſas pertinet; ſecus ſi prætergrediantur, & tranſeant ad alienam tecti partem, quæ non pertinet ad monaſterium, nec eſt intra clauſuram.

24 His poſitis, Suar. de cenſuris, diſp. 22. vbi de excommunicationibus Papæ reſeruatis, ſect. 6. opinatur per Extrauagantem Pij V. quæ incipit, Regularium, innodari omnes fœminas excommunicatione, quæ ingrediuntur præſumptione, & prætextu facultatum abrogatarum, & adhæret verbis Pij V. tenaciter, quibus ſtandum eſſe ait. Religioſos autem, & Superiores, ſi admittunt etiam fœminas, ſub prætextu dumtaxat earum facultatum, & ſuſpendi ipſo iure, & inhabiles fieri alia declaratione non ſecuta: quibus etiam Gregor. XIII. appoſuit Papalem excommunicationem, non verò incurrere has pœnas, ſi fœminas non ſub prætextu earum facultatum, ſub quocumque alio modo eas ingredi permiſerint.

Nauarrus autem in cap. ſtatuimus 19. quæſt. 3. num. 62. fatetur fœminas ingredientes monaſteria virorum virtute facultatum ipſo iure eſſe excommunicatas, & Prælatos, & Religioſos incurrere etiam ſupradictas pœnas, ſi eas introducant, vel admittant, docètque etiam alias omnes facultatibus carentes, ſi ingrediantur, ligari excommunicatione Papali, cùm grauiùs videantur peccare illæ, quæ ſine vlla facultate ingrediuntur, & magis admittentes, quàm quæ ſub prætextu facultatis ingrediuntur, & ſimiliter admittentes ſine prætextu, ne ſint melioris conditionis, ſequitur Rodriquez in explicatione motus Pij V. Regularium perſonarum, & in explicatione motus Gregor. XIII. incipit, Vbi gratia, & indulta, num. 7. dicens ingredientes ſub prætextu facultatum, & ſine illis; itemque admittentes fœminas in monaſteria virorum ligari excommunicatione Papali, quod ſeruat ſacra Pœnitentiaria, vt reſoluit Congregatio Cardinaliū ſuper Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. c. 5.

ex dicto Nauarri. Idem ſequitur Pereſtrellius 1. par.reſponſioonum, caſu 30. ſicque fuiſſe explicatum à Pio V. & Gregor. XIII. ait Nauarrus etiam cap. 27. num. 150.5 .ſexageſima prima, Pium V. declaraſſe, mentem ſuam fuiſſe includendi etiam ingredientes ſine licentia. Attameo, vt rectè aduertit Philiarchus lib. 3. de officio Sacerdotis, cap. 30. caſu 31. in fine Bullæ, d. Pius V. & Gregorius XIII. non loquuntur, niſi de ingredientibus ſub prætextu facultatum, & pœnæ oon debent extendi vltra proprios caſus. c.odia, de regul.iuris, lib. 6.

Suffragatur huic opinioni Gregor. XIII. io alia ſua conſtitutione, iocipit, Dubijs quæ emergunt. Anno Domini 1581. 23. die Decembris, quæ eſt 74. eiuſdem in ordine, vbi declarat Prælatos quoſcumque Regulares; aut Epiſcopos, quibus tributa eſt facultas ex officio ingrediendi monaſteria monialium, ea vti non poſſe, niſi in caſibus neceſſarijs, & à paucis, ijſque ſenioribus, ac Religioſis perſonis comitati. Et cootrà facientes pro prima vice ingreſſu Eccleſiæ interdicuntur, pro ſecunda à munere Pontificali, & à diuinis ſuſpenſi ſunt, deinceps verò ipſo facto abſque alia declaratione excommunicantur. Regulares verò omni officio, ac miniſterio priuati excommunicationem ſimiliter incurrunt. Sic ibi. Ex quibus colligitur oppoſitum, neque omnino voluiſſe loqui ſupra in ſupradictis conſtitutionibus, niſi de illis, qui ſub prætextu facultatum ingrediebantur.

25 Ex his duabus opinionibus Sanchez ſequitur Suarij ſententiam, exiſtimantis ſolùm ingredientes, & admittentes prætextu facultatum comprehendi in ſupradictis conſtitutionibus, non verò qui ingrediuntur abſque vlla prorſus licentia, qui tamen incurrunt excommunicationem noo reſeruatam in Concilio Tridentino ſeſſ. 25. c. 5. Rationem reddit lib. 6. in præcepta Decalogi, cap. 16. num. 19. quia Gregorius XIII. in ſuo motu proprio, vbi excommunicat quaſcumque perſonas monaſteria monialium intrantes, aut fœminas in virorum monaſteria ingredientes, & perſonas regulares, quæ admittunt ita ingredientes, ſolùm agit, & loquitur de illis, qui ingrediuntur virtute facultatum ſibi vſque tunc cooceſſatum, & de illis, qui ſic admittunt ingredientes. Contrà verò conſiderato motu proprio Pij V. quo fœminæ dumtaxat excommunicatione innodantur iogredientes monaſteria virorum, aut qui eas ingredientes admittunt, docet Pium V. loqui etiam de fœminis, quæ oon iogrediuntur virtute illarum facultatum, & de admittentibus illas. Ex eo fundamento, quoniam Pius V. ſe declarauit in quodam motu proprio edito anno 1570. die 16. Iulij, incipit, Romanum Pontificem, vbi expreſſis
„ verbis ſic ait: Auctoritate Apoſtolica te-
„ oore præſentium dicimus, & declaramus
„ fuiſſe, & eſſe mentem, & iotentionem no-
„ ſtram, quòd dictæ literæ noo ſolùm com-
„ prehenderent, & comprehendant mulieres
„ habentes, & prætendentes facultatem, &
„ indulta ingrediendi monaſteria, ſed etiam
„ omnes, & quaſcumque mulieres alias, tàm
„ in genere, quàm in ſpecie. Neque ex hac declaratione Pij V. ſequitur ita eſſe explicandum motum proprium Gregorij XIII. credit Sanchez vbi ſupra, quia Gregorius plures caſus accumulat, videlicet ingredientes in mooaſteria, tàm virorum, quàm fœminarum: & ingredientibus illicitè in monaſteria monialium iam eſt impoſiea excommunicatio in Tridentino: proinde non impunè ingrediuntur, quando non ingrediuntur virtute prædictarum facultatum: atque ita Gregorius XIII. perſonas virtute facultatum dumtaxat ingredientes voluit pœnis afficere, ſicut & ingredientes dumtaxat, noo verò admitteotes pœnis Concil.

26 Mihi tameo magis placet indiſtinctè aſſerere non ſolùm ſub motu proprio Pij V. ſed etiam ſub motu proprio Gregorij XIII. comprehendi quaſcumque perſonas ingredientes monaſteria monialium, aut fœminas monaſteria virorum, & perſonas regulares, quæ ſic ingredientes admittunt, ſiue ingrediautur, vel admittantur virtute illarum facultatum, ſiue abſque vlla facultate, & de omnibus fœminis ſic vniuerſaliter motum proprium Gregorij eſſe intelligendum. Ducor, quia ita intelligitur, & declaratur motus proprius Pij V. vt probatum eſt, quem ad verbum refert Confectius in priuilegijs Ordinum Mendicantium, inter literas Apoſtolicas, fol. 179. vbi explicauit ſuum priorem motum: igitur ita eſt explicandus motus proprius Gregorij XIII. tum quia eodem prorſus verborum tenore, & contextu vtitur: tum etiam, quia in vtroque motu proprio eadem ratio tribuitur, vt nimirum attendatur honori, & tranquillitati regularium perſonarum, præſertim monialium, & vt amputentur ſcandala, quæ oriuntur ex quocumque iotroitu fœminarum in virorum monaſteria, & aſſurgunt ex quarumcumque perſonarum ingreſſu in monaſteria monialium, quæ perturbationes, & quæ ſcandala in quocumque ingreſſu illicito, & illicita admiſſione, quamuis nullius facultatis prætextu fiant, renaſcuntur. Nec obeſt leges pęnales eſſe odioſas, nec eſſe extendendas ex identitate rationis, quia id noo intelligitur in legibus, quæ in animæ fauorem feruntur ad vitanda peccata, tunc enim ampliantur, probat Sanch. lib. 1. de matrim. diſp. 39. n. 5. & lib. 3. diſput. 1. nu. 8. Item, quia grauiùs peccat, qui ingreditur ſine facultate, aut ſic ingreſſum admittit, quàm qui ingreditur vel ingreſſum admittit prætextu alicuius facultatis, quam partem amplectuntur non ſolùm Nauarrus, & Beja vbi ſupra, ſed etiam Villagut io tract. de vſuris, quæſt. 35. num. vltimo, dicens ſe ita audiuiſſe à viro fide digno, ita reſpondiſſe Gregorium XIII. interrogatum à S. Cardinali Borromæo, quam ſententiam tamquam tutiorem tradit Lælius Zecch. de Republica Eccleſiaſtica tit. de Regularib. num. 11. verſ. 8. Sed Graff. 1. par. deciſionum, lib. 4. cap. 23. extendit contra moniales præſumentes admittere quaſcumque perſonas prætextu licentiarum, ſed meliùs Azor. tom. 1. inſtit. moral. lib. 13. cap. 8.

quæſt.

queſt. vltimo, & Manuel in expoſitione prædicti motus proprij Pij V. num. 7. & 8. reſpondent ingredientes propria auctoritate etiam contrahere cenſuras, & pœnas in conſtitutionibus irrogatas, & ſimiliter eos, qui eas perſonas admittunt, eiſdem pœnis ſubijci, cùm grauiùs peccent.

27 An verò mulieres incurrentes in hanc cenſuram, ſint mittendæ pro abſolutione ad Sedem Apoſtolicam? Negat Henricus in cap. mulieres, num. 4. extra de ſentent. excommun. Affirmat Nauar. lib. 5. de ſenten. excomm. conſ. 14. niſi ſit mulier pauper, quæ viuit ex ſuo artificio: magis tamen placet non eſſe mittendas Romam, ex ratione tradita, quia vagatio mulierum, & marium ſecura non eſt, nec decens, cap. perniciosſum, 17. quæſt. 2. & l. maritum, C. de procuratoribus. Mulieres tamen ignoranter ingredientes non excommunicantur, propter verba illa, poſtquam notitiam habuerunt, & præſumpſerint, Capua vbi ſupra, d. cap. 23. num. 9. ad finem, & probatur ex motu proprio Gregoriano, his verbis, ibi: ne ipſarum licentiarum prætextu monaſteria huiuſmodi quouis modo ingredi audeant. Atque ita verbum audere, temeritatem notat; ideò excuſabuntur ex ignorantia quantumcumque culpabili, & craſſa huius decreti has pœnas imponentis, ingredientes, niſi tam craſſa ſit ignorantia, vt reputetur temeritas ingens, quæ ſufficit, vt dicatur audacia ad contrahendas pœnas impoſitas audentibus. Similiter excuſabuntur, qui per obliuionem omnimodam, aut incogitantiam, aut animi ſimplicitatem prorſus obliuiſcuntur pœnarum harum: nam lex imponens pœnam præſumenti, vel audenti, non ligat facientem per obliuionem, incogitantiam, vel ſimplicitatem ſine dolo, iuxta doctrinam Cardinalis in Clement. 1. quæſt. 38. de priuilegijs. Nauarrus in oppoſitione 8. repet. capitis accepta, de reſtitur. ſpoliatorum, quem ſequitur Rodericus in Bulla Cruciatæ, in explicatione Conſtitutionis Pij V. Regularium perſonatum, & Gregor. XIII. incipit, Vbi gratiæ, & indulta, num. 11. dubitatio. 1. quia ſic ingredientes non peccant mortaliter.

28 An verò violent clauſuram exeuntes, vel ingredientes per duos pedes, vel quaſi, & poſtea retrogrediuntur? Negat Capua lib. 4. cap. 23. num. 15. quia modicum ſemper excuſat à mortali; ſicut excuſantur ab excommunicatione aliqua ignorãtes ignorantia iuſta, vel quaſi iuſta eſſe in hoc, vel illo caſu excommunicationem impoſitam; quemadmodum non incidunt, qui ingrediuntur clauſuram ſcientes cauſam eſſe iuſtam, vel quaſi iuſtam, propter quam ingrediuntur, ex Nauarr. in manuali, cap. 27. num. 9. quia nemo debet excommunicari maiori excommunicatione, niſi propter contumaciam mortalem. Sanchez autem vbi ſupra lib. 6. num. 70. fatetur tranſgredientes clauſuram modico ingreſſu, vel egreſſu excuſari à culpa mortali, & à cenſuris contra tranſgreſſores latis, non tamen credit opinionem Capuæ eſſe veram, cùm ingreſſus intra clauſuram, vel egreſſus ex ea per duos pedes, ſit verus ingreſſus, & verus egreſſus, ſufficiens ad culpam mortalem, & ad cenſuras incurrendas, eo quòd perfecta tranſgreſſio clauſuræ in hoc ingreſſu, & egreſſu reperitur. Quinimò Lælius Zecch. de caſibus reſeruatis, caſu 10. num. 1. vult conſiſtentem in ſolo oſtio poſito intra claustra innodari his cenſuris: quoniam qui conſiſtit in oſtio, reputatur eſſe in domo, & afficitur pęnis ingredientis domum, Bart. ita in l. 1. §. hoc interdictum, num. vnico, ff. de Cloacis. Alex. conſ. 137. nu. 14. vol. 2. & Iaſon in leg. plerique, nu. 20. & l. 4. ff. de in ius vocando. Atque ita concludit modicum ingreſſum, & egreſſum inſufficientem ad hanc cenſuram incurrendam eſſe, quando quis eſt intrà eum parte corporis, & extrà cum alia parte corporis dummodo corpus non ſit totum intrà, aut totum extra: tunc enim non datur perfectus, & conſummatus ingreſſus, aut egreſſus: ſicut enim, qui eſt in oſtio, non dicitur eſſe perfectè vel extrà, vel intrà, quia oſtium partim eſt intrà, & partim extrà clauſuram, vt docet gloſſa in cap. cùm ſanctum, verb. vir ergo, de pœnitentia diſtinct. 6. Bald. rubrica paulo poſt principium verſ. Hic adde. ff. ſoluto matrimonio, & Iaſon in l. cætera, §. Hoc Senatuſconſultum, num. 11. ff. de legatis 1.

29 Porrò nomine Monaſterij virorum, in quod fœminarum ingreſſus prohibetur, non veniunt prædia, horti, & quæcumque Religioſorum domus à Monaſterio ſeparata, quia huiuſmodi domus, prædia, & horti non ſunt intra clauſuram monaſterij, ita Nauarrus commentario 4. nu. 62. notabili 1. de regularibus, & lib. 1. in 1. edit. de Regularibus, conſ. 66. à num. 3. vſque in finem, & in 2. edit. lib. 5. de verborum ſignificatione conſ. 5. num. 3. Manuel in expoſitione motus proprij Pij V. num. 1. & Llamas in methodo curationis, in appendice, quam ponit in fine, in §. 12. verſ. circa quam primò aduertimus. Secus de illis locis quæ ſunt intra ſepta, & intra murum monaſterij, ita Nauarrus in vtroque conſ. allegato num. vltimo, & meliùs & clariùs, Paz in ſua practica tit. 1. par. 5. cap. 3. §. 3. num. 32. concludens nomine monaſterij contineri omnia, quæ ſunt in intra ſepimentum, & ambitum monaſterij, quæ vna clauſura clauduntur.

Idem dicendum eſt de hortis contiguis cum ipſis monaſterijs virorum, ad quos eſt ingrediendum per clauſtra monaſterij. Quin imò etiamſi in huiuſmodi hortis ſit ianua, per quam ad illos patet aditus abſq; ingreſſu clauſtrorum, quamuis Manuel in expoſitione motus proprij Pij Quinti n. 2. dubitet, addit tamen tutius, & verius eſſe comprehendi ex motu proprio Greg. XIII. qui incipit, Vbi gratiæ, dicentis ibi: Ne in monaſteria, domos, & loca ſua, fœminæ ſcilicet ingrediãtur: at non eſt dubium illos hortos eſſe loca monaſterij, quod ſint intra monaſterij clauſuram tamquam partes illius, nec monialium ambigendum eſt conſiſtere intra clauſuram, quibus clauſura tam ſtricta eſt, proinde huiuſmodi horti contigui, tam reſpectu regularium viro-

ro-

rorum, quàm monialium ſub nomine officinarum interiorum intelliguntur,

30 Maius dubium eſt de Sacriſtia Religioſorum, quando eſt contigua Eccleſiæ, quæ diuiditur ab eadem Eccleſia ſolo pariete intermedio, quando ad illam patet aditus ex Eccleſia; nam quando ad illam non ingreditur, niſi per clauſtrum monaſterij, nemo dubitat aditum intercludi fęminis ſub cenſura, & pœnis ſupra contentis, quia continetur intra clauſuram monaſterij. Manuel tamen in expoſitione motus ſupra num. 14. tradit Sacriſtiam in Religione Minorum cenſeri monaſterij officinam interiorem, & ex conſequenti ingreſſum ad illam fœminis interdictum, cùm non ſit pars Eccleſiæ: ait tamen, ſe vidiſſe in monaſterio D. Auguſtini fœminas in Sacriſtiam admiſſas;& vbi confiterentur de peccatis.

Alij autem, inter quos eſt Sanchez lib.9. de matrim. diſp.15.num.31. vbi exiſtimat Sacriſtiam eſſe quaſi alias cameras Eccleſiæ adhærentes ad veſtium ſacrarum cuſtodiam deputatam, & reputari,eſſeque clauſuram, nec eſſe partem Eccleſiæ, ſicut ſunt Sacella Eccleſiæ, cùm ſit illo medio pariete diſiuncta ab Eccleſia: quare nullo modo poſſe fęminas in illam admitti. Nihilominus hæ rationes, quibus Sāchez vtitur, non vrgent, nec probant fœminas in Sacriſtiam Religioſorum ſeparatam ab Eccleſia ſolo illo pariete intermedio admittentes ad confeſſiones,vel illas ingrediētes ſubijci cēſuris in conſtitutionibus Summ. Pontificum contentis, atque ita non eſſe damnandos Religioſos, qui fęminas ſolent in Sacriſtiam admittere ex conſuetudine, cùm videatur eſſe extra clauſuram, quamuis maximè deceat fœminas non illac admitti propter aliquod ſcandalum ſi ex eo, quòd admittantur, ſequatur.

31. Vndecima excommunicatio habetur in conſtitutione Gregorij XIII. centeſima, quæ incipit, *Aſcendente Domino*, contra omnes cuiuſcumque ſtatus, & præeminentiæ exiſtant, qui inſtitutum, & conſtitutiones Societatis IESV, directè, vel indirectè, etiam ſub prætextu diſputandi, vel etiam veritatis indagandæ impugnare audent. Item ex conſtitutione Pij Quinti, quæ eſt in priuilegijs Societatis, & incipit, *Æquum reputamus*, excommunicantur Religioſi omnes, exceptis Carthuſianis, qui recipiunt aliquem Religioſum Societatis IESV ſine facultate ſui Superioris: quæ cenſura extenditur contra ipſos Religioſos Societatis ingredientes Religionem aliam à Carthuſiana, & contra dantes auxilium, &c. Vtraque continetur in litteris Apoſtolicis Societatis fol. 33. & 94. Nec aliàs ingreſſus tenet, pag. 95. Nec licèt ſecundò ad Carthuſienſes tranſire, pag.242.

32 Duodecima excommunicatio contra Religioſos Sancti Franciſci de Obſeruantia, qui neglectis ſuperioribus ſuis ad tribunalia ſæcularia appellauerint, & ad ea confugerint, ita Gregorius XIII. conſtitut. 27. incipit, *Quoniam noſtro*, die octauo Aprilis anno 1575. continenturque in Bullario tom. 2. pag. 393. Similis cenſura Papæ reſeruata continetur in Conſtitut. Pij Quinti 170. in ordine, vbi excommunicatur quicumque frater Sancti Franciſci de obſeruantia, qui in electione Superiorum maiorum, nempe Miniſtri generalis, prouincialium, & cuſtodum pro ſe, aut pro alio ſubornauerit, & qui ſubornatus eſt, qui ſubornanti non detulerit, qui denique pro hac re extra Religionem quemuis fauorem procurauerit.

33 Decimatertia excommunicatio lata fuit à Paulo Quinto in conſtitutione 39. incipit, *Admonemur*, die ſeptimo Ianuarij anno Domini 1608.in Bullario to.3.pag.228. vbi excommunicantur Religioſi Prædicatores Ordinis Sancti Dominici, qui extra Religionem fauores procurant pro ſe, vel alijs, vt officium, & dignitatem generalis Magiſtri conſequantur.

34 Decimaquarta excommunicatio eſt cōtra fratres Ordinis Sanctæ Mariæ de Carmelo, qui ad iudicia ſæcularia quouis prætextu, aut colore quæſito appellare, confugere, & recurrere audent, vel præſumunt. Habetur in conſtitutione centeſima decima Clementis Octaui, incipit, *Quoniam*, die vigeſimo Septembris 1604. in Bullario tom.3. Sed recurrere poſſunt ad Priorem Generalem, vel Protectorem Ordinis; aut ad Summum Pontificem.

Similis excommunicatio reperitur contra fratres Eremitas Sancti Auguſtini recurrentes ad ſæcularia Tribunalia, quibus permittitur recurſus ad generalem protectorem, ſeu viceprotectorem, aut ad Romanum Pontificem, non autem ad Tribunalia ſæcularia quouis prætextu, aut quæſito colore. Quam excommunicationem eo ipſo incurrunt non ſolùm huius Ordinis Regulares perſonæ contra facientes, ſed etiam eorum quomodolibet directè, vel indirectè fautores, & conſultores, à qua,niſi à Romano Pontifice pro tempore exiſtente, præterquam in mortis articulo, abſolui poſſint: nec non priuationis perpetuæ officiorum per eos obtentorum, ac inhabilitatis ad illa,& alia quæcumq; dicti Ordinis officia,ac vocis tam actiuæ, quàm paſſiuæ, eo ipſo pęnam incurrentes. Clemens VIII.conſtitut. 113.incipit, *Quoniam noſtro Paſtoral.*edita die 23.Nouemb.1604. & habetur in Bullario tom.3. pag.162.

35 Decimaquinta excommunicatio Papæ reſeruata eſt eiuſdem Clementis VIII. in conſtitutione 74.incipit, *Oneroſa Paſtoralis officij cura*, edita die 12. Decembris anno 1600.in Bullario pag. 106. tom.3. contra Regulares,, qui ex inſulis Philippinis
,, nuncupatis,ſiue ex qualibet alia Indiarum
,, Occidentalium, vel quæ pro partibus In-
,, diarum Occidentalium nunc habentur,
,, parte ad illas pertinente in Iaponicas, ac
,, alias illis proximas adiacentes, & finiti-
,, mas Inſulas, Prouincias, & Regiones præ-
,, dictas, etiam quorumcumque priuilegio-
,, rum, eis, vel ſuis ordinibus à nobis, &
,, Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus
,, noſtris, ſub quibuſcumque tenoribus, &
,, formis, in genere, vel in ſpecie, etiam ſu-
,, per facultate prædicandi verbum Dei per
,, vniuerſum Mundum, hactenus conceſſo-
rum,

„ rum, ſeu in poſterum etiam concedendo-
„ rum, approbandorum, & innouandorum,
„ niſi in illis de præſenti prohibitioue, & in-
„ terdicto ſpecialis, ſpecifica, & expreſſa men-
„ tio cum ſufficienri derogatione fiat: aut
„ quouis alio prætextu, & quæſito colore
„ proficiſci, & tranſire audeant, vel præſu-
„ mėt. Et ſi qui hactenus, vel in poſterū ſecus
„ fecerint, poſtquam moniti fuerint, ſtatim
„ ſub eiſdem pænis omni mora, & excuſa-
„ tione ceſſante ad dictas Inſulas Philippinas
„ vel alias partes Indiarum occidentalium
„ reuerti, & redire omnino teneantur, & ad
„ id per quoſcumque iudices Eccleſiaſticos
„ ſub eiſdem, & alijs eorum arbitrio infli-
„ gendis pœnis cogi, & compelli poſſint. Ita
„ ibi.

36 Decimaſexta excommunicatio Papæ reſeruata habetur in motu proprio Pauli IV. 12. incipit, Inter cæteras, die 25. Nouembris 1574. & iu Bullario continetur in tomo 1. pag. 731. vbi excommunicantur illi, qui pro obtinendis beneficijs ſe alios eſſe ſimulauerint, & tamquam tales ſe in examine ſuppoſuerunt, vel annuas penſiones offerunt, aut beneficia impetrant pro alijs, vt ab eis aliquid conſequantur, vel pro ſe ipſis, vt alijs poſtea cum penſione reſignent. A qua excommunicatione non eximuntur cuiuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, & conditionis exiſtant, etiamſi ſint Epiſcopi, vel Cardinales, vel Reges, & priuantur eo ipſo abſque alia deſuper facienda declaratione omnibus, & ſingulis Eccleſiaſticis cum cura, & ſine cura ſæcularium, & quorumuis Ordinum Regularium per eos quomodolibet obtentis, & inhabiles fiunt ad illa, & alia in poſterum obtinenda.

Decimaſeptima excommunicatio continetur in conſtitutione Leonis Decimi 27. incipit, Inhærendo, die 20. Februarij anno 1517. in Bullario tom. 1. pag. 520. contra mentientes perſonas in literis Apoſtolicis, vt earum expeditionem gratis aſſequantur, & contra officiales eorum complices, per quam Summus Pontifex voluit obuiare fraudibus multorum, qui ſe ad hunc finem fingebant Cardinalium nepotes, & quandoque Germanos eſſe, interdum verò familiares, continuos commenſales fuiſſe affirmabant, & ſe in eiſdem litteris tales inſcribi faciebant: contra quos, & contra officiales præmiſſa fieri procurantes, ſeu permittentes excommunicationis ſententiam, à qua non niſi per Romanum Pontificem poſſint abſolui; tulit non ſolùm Leo Decimus, ſed etiam Innocentius Octauus conſtitutione 7. aliàs 11. incipit, Cùm ſicut, die 18. menſis Auguſti, anno 1487. in Bullario tom. 1. fol. 382. excepto mortis articulo, ac debita ſatisfactione pręuia Romanæ Curiæ, officialibus ſcilicet defraudatis, Memoriale clericor. cap. 9. excom. 13.

37 Decimaoctaua excommunicatio contra eos, qui Pontifice viuente de futuro eligendo tractant, habetur in conſtitutione decimaſexta Pauli Quarti. incipit, cùm ſecundùm, 17. Kalend. Ianuarij. 1558. in Bullario, tom. 1, pag. 735. qua cenſura extenditur ad eorum complices. & fautores, & contra omnes cuiuſcumque gradus exiſtant, etiamſi imperatoria, Regiave dignitate præfulgeant, aut Cardinalatus honore ſint prediti, ſi fecerint promiſſiones, conuentiones, ſtipulationes, aut contractum aliquem ſuper vita, aut morte, aut ſuper creatione futura Papæ, vel Cardinalium; qua etiam cenſura innodantur permittentes hæc fieri, etiam tacitè in terris ſuis, vel ad id conſilium, auxilium, vel fauorem dantes; habetur in conſtitutione Gregorij XIV. edita vigeſimo primo die Martij anno 1591. incipit, Cogit nos deprauata miſeri huius ſæculi corruptela. in Bullario. tom. 2. pag. 688.

38 Decimanona excommunicatio contra Cardinales, qui reuelant aliquid de actis ſecretè in Conſiſtorio exiſtente præcepto Papæ, vt non reueletur, habetur in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. ſeſſ. 9. cuius meminit Nauarrus in manuali cap. 27. num. 110. verſ. Vigeſima nona.

39 Vigeſima excommunicatio habetur in conſtitutione 81. aliàs 62. Pauli Quarti, incipit, In eligendis, Idibus Octobris 1562. in Bullar. tom. 2. fol. 91. vbi excommunicantur quicumque literas, aut ſcripturas cuiuſuis generis, aut Nuntium, aut ſignum ad eos, qui ſunt in conclaui, mittunt, & illi, qui receperint, & qui è conclaui ad eos, qui foris ſunt, mittunt, vel ſcribunt, etiamſi Cardinales ſint, & contra facientes pœnæ excommunicationis latæ ſententiæ ſubiaceant, abſoluendi facultate Summo Pontifici reſeruata, præterquam in mortis articulo, à quo etiam pro qualitate delicti vltra excommunicationem prædictam puniendi erunt. Memoriale clericorum cap. 1. excommuuicat. 19.

40 Vigeſimaprima excommunicatio incurritur ab illis, qui auocant cauſas beneficiales, & Eccleſiaſticas, ſiue ſpirituales à iudicibus Eccleſiaſticis, & iudices laici trahentes perſonas Eccleſiaſticas ad ſua tribunalia, vel libertatem Eccleſiaſticam lædentes. Item qui ſtatuta, ordinationes, leges, ſiue decreta contra Eccleſiaſticam libertatem promulgant, aut iudicum Eccleſiaſticorum iuriſdictionem impediunt. Item qui iudicum Eccleſiaſticorum decreta, ac ſententias ludentes ad curias ſæculares recurrunt: ac denique qui appellant à Romano Pontifice ad futurum Concilium: Vniuerſitates autem & Collegia interdicto Eccleſiaſtico ſubijciuntur. Hæc omnia habentur in conſtitut. 81. Gregorij XII. in Bullario tom. 2. fol. 464. & in conſtitut. Pauli Quinti 63. aliàs 41. incipit, Paſtoralis Romani Pontificis vigilantia, in Bullario tom. 3. pag. 251. Sed de his in ſpecie agemus §. ſequenti, vbi de excommunicationibus in Bulla Cœnæ contentis.

41 Vigeſimaſecunda excommunicatio habetur in conſtitut. Pij Quinti 149. incipit, Licet omnibus, die primo Maij 1571. de qua in Bullario tom. 2. pag. 361. vbi excommunicātur omnes, & ſinguli Chriſtiani qui alium Chriſtianum in terris Turcarum morantem tamquam mancipium ceperit, aut eius bona diripuerit, à qua excommu-

ni-

nicatione nonniſi à Pontifice Romano abſolui poſſunt, pteterquā in mortis articulo, & vlterius puniri poterunt à ſuperioribus ſuis ſeuerè, & grauiter, iuxta contrauentionis qualitatem. Quæ cenſura extenditur contra non permittentes, vt Chriſtiani captiui apud Turcas, poſtquam illos ceperint, liberè abeant cum filijs ſuis, & vxoribus, ac bonis, Pius V. ibidem, & in Bullario ſuprà §. 1. ad finem, Memoriale clericorum cap. 9. excommun. 39.

42 Vigeſimatertia excommunicatio contra affirmantes confeſſionem, & abſolutionem Sacramentalem inter abſentes per literas fieri poſſe, vt conſtat ex conſtitutione Clementis VIII. publicata Romæ 19. Iulij Anno Domini 1602. quam refert Praxis noua Epiſcopalis part. 2. cap. t. num. 6. in fine. Habetur in Bullario tom. 3. pag. 135. incipit, „ Sanctiſſimus vbi ad minus
„ vti falſam, temerariam, & ſcandaloſam
„ damnauit ac prohibuit hanc propoſitio-
„ nem, videlicet licitum eſſe per literas, ſeu
„ internuntium Confeſſario abſenti de pec-
„ catis ſacramentaliter fateri, & ab eodem
„ abſente abſolutionem obtinere. Præcepit
„ etiam ne iſta doctrina, & propoſitio do-
„ ceatur, nec publicè, nec priuatim, neque
„ in concionibus, neque extra, neue vn-
„ quam in aliquo caſu tamquam probabilis
„ defendatur, imprimatur, aut ad praxim
„ quouis modo deducatur. Si quis autem
„ illam docuerit, defenderit, imprimi fece-
„ rit, aut de ea etiam diſputatiuè tractauerit
„ (niſi forſan impugnando) vel ad praxim
„ directè, ſeu indirectè deduxerit, præter ex-
„ communicationem latæ ſententiæ, quàm
„ ipſo facto incurrat, & à qua non poſſit,
„ præterquam in articulo mortis, ab alio,
„ quacumque etiam dignitate fulgente, etiam
„ ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Maiori Pœniten-
„ tiario, niſi à pro tempore exiſtente Roma-
„ no Pontifice abſolui, alijſque etiam pœnis
„ arbitrio infligendis, ſubiaceat. „ Hæc ibi.

43 Vigeſimaquarta excommunicatio contra Superiores Religionum, qui non obediuerint præcepto Pauli V. impoſito in ſua conſtitutione edita anno 1606. incipit Romanus Pontifex, vbi præcipit ne Religioſi de hæreſi ſuſpecti, quales ſunt ſollicitantes mulieres in confeſſione alijs, quàm ipſis Inquiſitoribus denuncientur, ita vt Superioribus ſuſpectorum non ſit amplius locus præuentioni: de qua re extat Pij IV. conſtit. 31. incipit, cùm ſicut nuper, in Bullario tom. 2. pag. 46. Memoriale clericorum cap. 3. excom. 11.

44 Vigeſimaquinta excommunicatio contra omnes extrahentes à ſacris locis eò confugientes, præterquam in caſibus ibi conceſſis. Gregorius XIV. in ſua conſtitutione, quæ incipit, cum aliàs, & in ordine ſeptima, edita anno milleſſimo quingenteſimo nonageſimo primo, nouo Kalend. Iunij. Exceptis publicis latronibus viarumque graſſatoribus, qui itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſident, ac viatores ex inſidijs aggrediuntur, depopulatores agrorum, quiue homicidia, & mutilationes membrorum in ipſis Eccleſijs, earumue cœmeterijs cōmittere non verentur, aut qui proditoriè proximum ſuum occiderint, aut aſſaſſinij vel hæreſis, aut læſæ reus Maieſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis, quibus omnibus immunitas Eccleſiaſtica non ſuffragetur.

Non tamen per hoc conceditur poteſtas Curiæ ſeculari, vt per ſe, & propria auctoritate ſupradictos delinquentes poſſit extrahere, ſine expreſſa licentia Epiſcopi, his verbis: „ Volumus, dictaque auctori-
„ tate decernimus, & declaramus, vt Curia
„ ſecularis, eiuſque iudices, & officiales,
„ ab Eccleſijs, Monaſterijs, lociſque ſacris
„ laicum aliquem delinquentem in nullo ex
„ caſibus ſupradictis ſine expreſſa licentia
„ Epiſcopi, vel eius officialis, & cum inter-
„ uentu perſonæ Eccleſiaſticæ ab eo auctori-
„ tatem habentis, ad quos ſolos, & non
„ alios Epiſcopis inferiores, etiamſi alij Or-
„ dinarij ſint, aut nullius Diœceſis, aut con-
„ ſeruatores ab hac ſede ſpecialiter, vel ge-
„ neraliter deputati prædictam licentiam
„ dandi facultas pertineat. Occurente
„ autem caſu in loco exempto, & nullius
„ Diœceſis, tunc ad Epiſcopum viciniorem
„ deuoluatur hæc cognitio, & non ad alios,
„ &c. Et infrà ibi, delinquentes laici poſt-
„ quam, vt præfertur, ab Eccleſijs, lociſuè
„ ſacris extracti, & capti fuerint, ad carce-
„ res Curiæ Eccleſiaſticæ reponi, & inibi ſub
„ tuto, & firmo carcere, ac opportuna cu-
„ ſtodia, data illis, ſi opus fuerit, per Cu-
„ riam ſæcularem detineri debent, nec inde
„ extrahi, nec Curiæ ſæculari tradi poſſunt,
„ niſi cognito priùs per Epiſcopum, ſeu ab
„ eo deputatum; an ipſa verè crimina, vel
„ aliquod, ſuperiùs expreſſa commiſerit:
„ tuncque demum de mandato Epiſcopi per
„ Iudicem Eccleſiaſticum Curiæ ſeculari,
„ quacumque appellatione poſtpoſita, con-
„ ſignetur.

Quod ſi quis quidquam præter, aut con-
„ tra huius noſtræ conſtitutionis tenorem
„ attentare præſumpſerit, declaramus eum
„ ipſo facto cenſuras, & pœnas eaſdem in-
„ currere; quæ contra libertatis iuris, & im-
„ munitatis Eccleſiaſticæ per ſacros canones
„ & conciliorum generalium, noſtrorumque
„ prædeceſſorum conſtitutiones ſunt pro-
„ mulgatæ. „ Hæc ibi.

45 Vigeſimaſexta excommunicatio contra duellantes, de quibus diximus prima parte de Gubernatoribus Reipublicæ ſecularis lib. 1. diſp. 2. §. 10. ex num. 12. vſque ad num. 174. Quo ad præſens inſtitutum lata eſt hæc cenſura à Pio IV. in ſua conſtitutione, quæ incipit, Eaque, in ordine 21. anno 1560. Idibus Nouembris: ſed multò prius duellorum prohibitionem in ſtatu Eccleſiaſtico indixit Iulius II. in conſtitutione ſua 19. incipit, Regis pacifici, anno 1509. ſexto Kalend. Martij, quæ habetur tom. 1, in Bullario pag. 433. & deinde Leo X. in conſtitutione ſua 31. incipit, Quam Deo, eodem tomo 1. fol. 523. extendit extra ſtatutum Eccleſiaſticum, & ad omnes complices, & auxiliatores. Nihilominus generalis prohibitio primò promulgata fuit à Pio IV. vbi proximè, & habetur in Bullario tom. 2. pag. 31. ac po-

ſtea

Digitized by Google

ſtea à Concilio Tridentino ſeſſ.25. cap.19. per totum, & ibi P. Auguſtinus Barboſa, Gregorius item XIII. in ſua conſtitutione 78. incipit, ad tollendum, & habetur in Bullario tom. 2. fol. 461. vbi Concilij Tridentini prohibitionem de duellis ampliauit ad duella priuatim commiſſa. Quam denique cenſuram, & pœnas in ſupradictis conſtitutionibus contentas confirmauit Clemens VIII. in ſua conſtitutione 11. incipit, Illius vices, edita anno 1592. 16. Kalend. Septembris, ſui Pontificatus anno 1. vbi excommunicantur in duello pugnantes, campum dantes, auxilium ferentes; item, qui non publicè ſolùm, ſed etiam priuatim ex condicto ſtatuto tempore, & in loco connento duellum commiſerunt, nullis parrinis, ſocijſue ad id vocatis: itemqui monomachiam committunt nulla loci ſecuritate habita, nullis prouocatiuis literis, aue denunciarionis chartulis præcedentibus. In eamdem etiam incurrunt locotum Domini, ſi duellum ex condicto committant, aut non impediunt nec prohibent qnantum potuerint, item mandantes fieri, & inſtigatores, auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes, aut ſubminiſtrantes equos, arma, pecuniam, & alia ſimilia ſcienter, necnon ex compoſito expectatores, & ſocij ſi aliquo modo comites ſe exhibuerint, quamuis qui ad locum deputatum ad pugnam acceſſerunt, impediti pugnam non committant, & per ſe ipſos non ſteterit, quominùs certamen committeretur.

Neque ab hac cenſura eximuntur Reges Imperatores, & alij quicumque, qui in hoc crimen inciderint, ſiue publicè, ſiue priuatim, vel ſi conuenerint, vt non ſinguli cum ſingulis, ſed bini, terni, aut plures hinc inde pugnẽt, vt refert Quaranta in ſumma Bullarij, verb. duellum, à qua excommunicatione nemo poteſt abſolui, niſi à ſummo Pontifice, vt conſtat ex conſtitutione eiuſdem Clementis VIII. Bonacina de cenſuris diſp. 2. quæſt. 6. puncto 2. à num. 1. vbi num. 15. tradit poſſe Epiſcopum abſoluere duellantes, quando delictum eſt occultum, iuxta Concilium Tridentinum ſeſſ.24. de reformatione cap.6. eo quia per hanc conſtitutionem Clementis VIII. non videtur Concilium abrogatum. Pro reliquis vide quæ diximus ſuprà 1. par. lib. 1. diſp. 2. dicto §. 10. à num.12. & Sanch. in præcepta Decalogi lib.2. cap.39. à nu. 12. cum ſequentib. Molin. de iuſtitia tractat.3. diſput. 17. Paul. Comit. reſponſ. moral. lib.6. quæſt.13. & ſequent. & Valerius Reginald. in praxi fori pœnit. lib.21. cap.7. ex num.75.

Vigeſimaſeptima excommunicatio, contra Prædicatores; qui in ſermonibus, & prædicationibus miracula falſa, & incerta populo euulgant, & prophetias ex ſacra Scriptura nõ deſumptas prẹdicare audent, & Prælatis Eccleſiæ ſcandaloſè detrahunt. Ita Leo X. in Concilio Lateranenſi ſeſſ. 9. & 11. incipit, Supernæ Maieſtatis de qua tractat Memorale clericorum cap. 5. excom.3.

DISPVTATIO III.

De caſibus reſeruatis in Bulla Cœnæ ab Vrbano VIII. noſtro Domino.

EPITOME.

1 *Bulla Cœnæ, quando inceperit, & cur ita vocetur?*
2 *Bullæ Cœnæ finis.*
3 *Bullæ Cœnæ cenſuræ, an ſint à iure vel ab homine, oſtenditur.*
4 *Dictio poſita in literis, ad perpetuam rei memoriam, quid importet.*
5 *Excommunicationes latæ in certum genus hominum, non ligant alios.*
6 *Actiones principales an extendantur ad acceſſorias, & quotuplex ſit actio acceſſoria?*
7 *Bullæ Cœnæ cenſuræ, & reliquæ conſtitutiones Pontificiæ, quando incipiant obligare? duplex eſt opinio.*
8 *Opinio Auctoris circa hanc dubitationem.*
9 *Bulla Cœnæ promulgata in Vrbe, non obligat in partibus ante duos menſes regulariter.*
10 *Bulla Cœnæ in partibus valde remotis non obligat, niſi quando ſcitur de eius promulgatione.*
11 *Bulla noua quamdiù non peruenit ad aures abſentium longè, durat Bulla antiqua.*
12 *Bullæ promulgatio, quæ fit à Prælatis in ſuis ciuitatibus, ea ratione fit, vt in ea contenta notiora fiant.*
13 *Prælati negligentes in publicandis Bullis Cœnæ in ſuis Eccleſijs, peccant grauiter.*
14 *Bullam Cẹnæ non explicari à Prælatis, in ſuis Eccleſijs ex cauſa rationabili, non eſt peccatum.*
15 *Impedientes publicationem Bullæ Cœnæ in odium fidei, & contumeliam auctoritatis Eccleſiaſticæ, peccant grauiter.*

1 ANteqnam in ſpecie ad caſus Bullæ Cœnæ veniamus, aliqua oportet meminiſſe. In primis de origine illius hallucinantur, qui putant Bullam cẹpiſſe tempore Martini Papæ V. circa annum Domini 1420. quo tempore Bohemorum hæreſes fuerunt damnatæ in Concilio Conſtantienſi: neque id probant alia ratione niſi quòd Scholaſtici ſcriptores etiam D. Thoma antiquiores nullam de origine Bullæ Cẹnæ mentionem fecerint, cum eius origo multò antiquior ſit; nam Clemens Papa V. creatus fuit Pontifex anno Domini 1305. & obijt in 1315. & in Clem.1. de iudicijs, manifeſtè oſtenditur in ſolemnibus quibuſdam anni diebus Romanos Pontifices conſueuiſſe generales facere proceſſus. Quare vt minimùm trecentis abhinc annis, & eò ampliùs promulgatio huius Bullæ erat in vſu: pro qua in Bibliotheca Vaticana. vt aie Toletus lib. 1. inſtruct. Sacerd. cap. 18. extat Bulla Cẹnæ edita à Greg. XI. qui ſedebat in Cathedra D. Petri, anno milleſimo tercẹnteſimo

ſeptuageſimo . eſt tamen negandum à Martino V. poſt Concilium Conſtantienſe proceſſus Bullæ Cœnæ fuiſſe adauctos, & multa defluxu temporis à Paulo II. & Sixto IV. adiecta eſſe, & multò plura addidiſſe contra Lutherum Leonem Decimum, & Paulum III. aduersùs Regias Curias impedientes literas Apoſtolicas, ex quibus liquet de antiquitate huius Bullæ, quæ pro temporis diuerſitate, & neceſſitate aliquando variari ſolet.

Dicitur autem Bulla Cœnæ à die, in quo ſolet promulgari Romæ ſemel tantùm in anno, nempe in feria quinta maioris Hebdomadæ, in qua Chriſtus Dominus cum diſcipulis ſuis Cœnam celebrauit: olim etiam promulgabatur ter in anno, in die videlicet ſupradicto, & in die Aſcenſionis Domini, & in die Dedicationis Baſilicarum Petri, & Pauli, quæ celebratur menſe Nouembris die decimooctauo. Ita etiam Ioannes Andr. in cap. quod olim, de Iudæis, & in cap. vt officium, in principio, de hæreticis, lib. 6. Sed ante multos annos obtinuit vſus, vt tantùm ſemel in anno, nimirum dicta feria quinta Cœnæ Domini promulgaretur hæc Bulla, vt aiunt Cardinal. & Anan. in d. cap. quod olim; & idcirco vocatur communiter Bulla in Cœna Domini, vel Cœnæ Domini,

2 Porrò finis, propter quem publicè ſingulis annis promulgatur hæc Bulla à Romano Pontifice, deſumitur ex proœmio Bullæ, qui eò tendit, vt vnio fidelium, cum Chriſto Domino, qui eſt caput, & cum Romano Pontifice eius Vicario, integrè conſeruetur, quæ neceſſaria eſt ad Religionis puritatem, & integritatem retinendam, & ad cuſtodiendam animarum ſalutem, Rempublicamque Chriſtianam, libertatemque Eccleſiaſticam, nec non auctoritatem Apoſtolicam, quæ ſunt bona Sedis Apoſtolicæ, tuendam. Nauarrus lib. 3. de ſenteut. excommunicationis, conſ. 25. num. 15. & 17. Graff. in expoſitione Bullæ Cœnæ, lib. 4. deciſionum, cap. 18. num. 8. Mar. Alter. de cenſuris, lib. 5. diſp. 1. cap. 2. vbi addit ad hunc finem referri omnes excommunicationes, quæ in hac Bulla continentur, ne diſſenſio in fide, & in his, quæ credenda ſunt, detur, & ne vnio fidelium violetur, ſed in vinculo charitatis coniuncti omnes in hac vita ſub ſuo capite, pace gaudeant, & futuram beatitudinem acquirant.

Et quamuis contra multa crimina, quæ in Bulla Cœnæ damnantur, & acriùs puniuntur, in iure etiam excommunicationibus inuehatur, per nouas cenſuras, & per ſpeciales reſeruationes Summus Pontifex ab illis criminibus committendis delinquentes arcere cupiens ingraueſcente eorum malitia, timore tam acerbæ pœnæ, qualis eſt excommunicatio, abſolutiones ſibi in hac Bulla reſeruat, præterquam in articulo mortis, adeò vt Bullæ Cœnæ ſententias incurrens etiam defuncto Summo Pontifice, qui eas tulit, excommunicatus maneat, quouſque ab habente poteſtatem abſoluatur, vt Doctores communiter.

3 Hinc ſequitur excommunicationes in Bulla Cœnæ contentas dicendas eſſe à iure, quia, quæ à iure ſunt, in canone, aut ſtatuto aliquo Eccleſiaſtico continentur, neque eſt dubium hunc proceſſum eſſe canonem. Item quia, quæ ſunt ab homine, cum ſuo auctore pereunt, hoc eſt, defuncto eo, vel depoſito ab officio, excommunicatio ab eo lata ceſſat, nec ligat. Proinde Silueſt. in verb. excommunicatio 7. num. 76. verſ. trigeſima prima, vbi de Bulla Cœnæ Martini V. opinatur eſſe ſententias iuris ex titulo Bullæ, qui incipit, Ad perpetuam rei memoriam; atque ita eſt perpetua, & habet vim iuris. Idem colligitur ex fine eiuſdem Bullæ, vbi Martinus V. vocat ſuum proceſſum, conſtitutionem, quod nomen conſtitutionis dicit ius, ſequitur Nauarr. in ſumma Latina, in expoſitione Bullæ Cœnæ Gregor. XIII. & Vgol. de cenſuris tabula 1. cap. 9. §. 4. Viuald. in Candelabro de excommunicatione, num. 54. & in explicatione Bullæ Cœnæ, num. 129. dicentes poſt Bullas Pij V. Gregorij XIII. & Sixti Quinti eſſe ſententias iuris, eo quia omnes hi voluerunt habere vim obligandi, donec à ſucceſſoribus aliæ literæ, & alij proceſſus promulgati eſſent.

Contra verò Sotus in 4. ſententiarum, diſt. 22. quæſt. 2. art. 3. tradit excommunicationes Bullæ Cœnæ non à iure, ſed ab homine eſſe, quod etiam tenuit Nauarr. in manuali Hiſpano, cap. 27. num. 53. vt ipſemet docet in manuali Latino, cap. 27. n. 73. dum Bullam Iulij III. explicaret, cui ſententiæ adhæſit noſter Toletus in explicatione Bullæ, in fine proœmij, ex ea ratione, quia hæ excommunicationes aſſimilantur regulis Cancellariæ, quæ non durant perpetuò, ſed renouantur ab vnoquoque Summo Pontifice. Pro quo facit, quod dicitur in principio ipſius Bullæ, Ad futuram rei memoriam, non autem, Ad perpetuam rei memoriam, vt dicebatur in Bullis antiquis, nimirum in Bulla Martini V. de qua D. Antoninus 3. part. ſummæ, tit. 24. c. 72. quod fuit in vſu vſque ad Paulum III. qui cœpit dicere, ad futuram rei memoriam; ob quam Petrus Rebuff. rationem in expoſitione eiuſdem Bullæ in principio in verb. Ad futuram, notauit in Bulla contenta cum ſuo auctore ceſſare,

Confirmatur, quia huiuſmodi excommunicationes latæ ſunt per verba præceptiua, præcepta verò terminantur cum præcipiente, ſecus de legibus, quæ non pereunt cum legislatore, vt patet ex leg. mandatum, C. mandati, & §. rectè quoque, Inſtitut. eodem tit. Molina de iuſtitia, tract. 2. diſput. 263. pag. 58. lit. D. Marius Alterius d. diſp. 1. cap. 4. ex cap. final. de officio delegati. Leges autem perpetuò durant regulariter, donec ſpecialiter renocentur ſaltem tacitè, videlicet priores per poſteriores; quia leges habent intrinſecè clauſulam derogatoriam ad condendum, & ſic leges poſteriores tollunt priores, etiamſi de illis non faciant ſpecialem mentionem, Spino de teſtamentis, gloſſa 30. princip. num. 17. & 18. vbi addit leges priores tolli per poſteriores, ſine ſpeciali derogatione; at verò reſcripta, vt primum tollatur per ſecundum, requiri expreſſam clauſulam

derogatoriam, cùm ſint contra ius, l.final. C. ſi contra ius, l. reſcripta, C. de precibus Imperator. offerendis. Bartol. in Extrauagãti, Ad reprimendam, verb. non obſtantibus. quomodo in crimine læſæ Maieſtatis procedatur, & gloſs. in l. 1. C. de naturalibus liberis.

Dicendum tamen eſt excommunicationes Bullæ Cęnæ eſse à iure. Quod ſi quis contendat dicendas eſse ab homine, reſpondeo nihilominus habere vim, quam habent excommunicationes à iure latæ. Ita Epiſcopus Scalenſis de cenſuris, cap. 16. in expoſitione Bullæ, Toletus in ſumma, lib. 1. inſtruct. Sacerd. cap. 18. Siueſt. verb. excommunicatio 7. num. 76. verſ. trigeſima prima, Caiet. in ſumma, verb. excommunicatio, cap. 1. contra hæreticos, dicentes habere vim iuris, quatenus non finiuntur cum morte Papæ, ſed durant vſque ad nouam Bullam ſucceſsoris, & ideò dicuntur à iure, quòd cum morte conditoris non finiuntur, ſequitur Summa Corona de excommunicatione, par. 3. cap. 10. num. 4. & Marius Alterius vbi ſupra, cap. 4. §. dico ſecundò. Probatur, quia mortuo Summo Pontifice proceſsus huius Bullæ durat, donec alius proceſsus fiat, ſicut alia iura; ergo excommunicationes ſunt latæ à iure, non verò ab homine. Item, quia hic proceſsus eſt incluſus in corpore iuris, nimirum in Extrauagante 3. Pauli ſecundi, de pęnitentijs, & remiſſionibus, vbi poſtquam quarumdam excommunicationum ſibi reſeruatarum meminit, addidit etiam contentas in Bulla Cęnæ Domini, quod etiam fecit Sixtus IV. in Extrauag. 5. eodem tit. Ergo dicendæ ſunt huiuſmodi excommunicationes Bullæ à iure, vel abſolutè, vel ſaltem dicendum eſt habere eaſdem conditiones, & vires, quas habent excommunicationes latæ à iure. Hæc reſolutio eſt ſatis probabilis.

Probabilior tamen eſt ſententia, quæ tradit proceſsum Bullæ, quamuis aliquid iuris contineat, ac vim habeat, abſolutè non à iure, ſed ab homine eſse. Ratio, quia proceſsus Bullæ Cęnæ prior ſtatim, ac ſubſequens promulgatur, & publicatur, expirat ipſo facto; quod ſignificant verba poſita in fine proceſsus Bullæ: ibi, Valentes pręſentes noſtros proceſsus. Quod non contingit, quando excommunicatio fertur per legem, nam hęc non tollitur per legem poſteriorem circa eamdem rem, promulgatam tamen, cum diuerſis circumſtantijs, niſi expreſsè reuocetur. Marius Alterius vbi ſupra. Item, quia huiuſmodi proceſsus ſunt annales, & ſingulis annis renouantur, ceſsantque ſine noua reuocatione: immò olim proceſsus illi, neque per annum durabant, ſed ter in anno promulgabantur, quòd ſi ante annum Papa expirabat, ipſi expirabant: quòd conſtat ex eo, quia ſi nunc durant poſt mortem Pontificis, id habent ex tempore Gregorij XIII. qui in clauſula 21. addidit, vt proceſſus prædeceſſoris durarent vſque ad nõuos proceſſus, vel eiuſdem Pontificis, vel ſucceſſoris. Quibus probè perſpectis, patet proceſſus Bullæ eſſe ab homine, quia quamuis durent poſt mortem Auctoris, non durant ſimpliciter, ſed per tempus limitatum vſque ad nouos proceſſus: atque ita non ſunt ſententiæ iuris omnino, & ſi participant de natura iuris, non proinde habent omnia iuris, ſed multò plura participant de natura, ac vi ſententiarum hominis. Nam bonum ex integra cauſa, &c. concordat Graff. d. lib. 4. cap. 18. num. 4. dicens Bullam alio nomine vocari Proceſſum, quia non eſt lex, nec ſtatutum, ſed hominis ſententia, vnde olim mortuo Papa expirabat, per textum in cap. à nobis, il primo, de ſentent. excommunic. & gloſſa ibi in verb. non durat vltra; vel illo ablato ab officio, qui eam tulit, Sanchez de matrim. diſp. 28. num. 74. Auguſtinus Barboſa in dicto cap. à nobis, num. 12. Sed hoc per Pium V. in noſtro caſu fuit correctum ſtatuentẽ proceſsum Bullæ nunquam intelligi ceſsare, niſi poſtquam à ſucceſsore fuerit reuocatus: idem tradit doctiſſimus F. Antonius de Souza in ſua relectione de cenſuris Bullæ Cęnæ cap. 1. diſp. 1. num. 5. & Sayr. de cenſuris, lib. 3. cap. 1. num. 18. verſ. Tertium eſt, ex eo, quia adhuc hæ poſteriores Bullæ vocantur proceſsus, & nomine, & re proceſsus ſunt, ſed ſententiæ in proceſsu latæ, & pronunciatæ non ſunt iuris, ſed hominis ſententiæ; ergo, &c.

4 Ex dictis patet, quid dicendum ſit alijs contraria ſentientibus, præſertim iis, qui nituntur illa particula, Ad perpetuam rei memoriam, qualis eſt Siueſter, quæ quidem non fuit poſita, niſi ad perpetuam memoriam dandam Bullæ apud homines duntaxat; ſecus quando Pontifex vtitur his verbis, aut alijs ſimilibus. Hac perpetuò conſtitutione, aut his verbis: Hac perpetuò valitura conſtitutione. Tunc enim vult Summus Pontifex Bullis ſuis perpetuam firmitatem, ac robur concedere. Quòd autem aliter Summus Pontifex intendat hos proceſsus durare apud homines, oſtenditur ex Bulla Gregorij XIII. num. 21. his „ verbis: Volentes præſentes, ac omnia, & „ quæcumque his literis contenta, quouſque „ alij huiuſmodi proceſsus à nobis, aut à „ Romano Pontifice pro tempore exiſtente, „ fiant, aut publicentur, durare, ſuoſque ef„ fectus omnino ſortiri, quæ verba habentur etiam in alijs Bullis poſtea promulgatis à ſequentibus ad id vſque tempus eiſdem omnino verbis, vt videre eſt in proceſsu Bullæ Clementis VIII. edito anno Domini 1598. & in proceſsu Gregorij XV. promulgato anno 1621. & 1622. §. volentes. Quibus probatur hos proceſsus eſse annuales, & ex conſequenti non eſſe perpetuas conſtitutiones, ſed ad tempus limitatum habere vim, quod repugnat conſtitutioni iuris, & quamuis participent aliquid iuris, ſimpliciter tamen hominis ſententiæ dicendi ſunt. Ita Sotus dicta diſtinct. 22. quæſt. 4. artic. 2. poſt concluſ. 5. Nauarr. olim in manuali Hiſpanico, cap. 27. nu. 74. vt ipſe ait, in Latino, cap. 27. num. 73. dum explicaret Bullam Iulij III. quod etiam docuit Toletus in explicatione Bullæ Cęnæ proęmij, in fine.

5 Illud etiam non eſt omittendum, in Bulla

Cęnæ contineri viginti excommunicationes latas contra varia genera perſonarum, in quibus ſi excommunicationes feruntur in Clericos abſolutè, non ligantur laici illa excommunicatione, quamuis faciant opus illud, propter quod Clerici facientes excommunicantur. Ratio, quia pęna ſolùm fuit lata contra Clericos, non autem contra laicos, Ex quo infertur eſse excommunicationem vniuerſalem, ita vt omnes ſtatus hominum includat, aut eſse particularem, colligendum eſse ex contextu verborum ipſius excommunicationis. Secundò conſiderandę ſunt actiones, pro quibus excommunicatio lata eſt. Nam ſi feratur contra agentes, non includit mandantes; quia pęnæ non ſunt extendendæ, Ideò videmus in aliquibus ſententijs nedum agentes, ſeu facientes excommunicari, ſed etiam mandantes, conſulentes, fauentes, & auxilium dantes. Quare quando hæc non continentur in excommunicatione, neque hæ perſonæ explicantur, non eſt mens, & intentio Summi Pontificis, vt incurrant excommunicationem, niſi qui in ſententia nominantur. Caietanus in ſumma, verb. excommunicatio, in principio, & Ledeſma ſecunda quarti, quæſt. 26. artic. 3. in tract. de excommunicatione, pag. 354. col. 2. vbi docetur in omni clauſula Bullę Cęnæ ſemper eſse conſideranda hæc duo, perſonas videlicet, contra quas feruntur ſententiæ, & actiones, pro quibus latæ ſunt,

6 Quin etiam circa actiones aduertendum eſt, duplex poſſe eſse genus illarum, puta principalium, & acceſsoriarum, verbi gratia, mandare, dare auxilium, præbere conſilium, & huiuſmodi, ad aliquid agendum, ſunt actiones acceſsoriæ. Nihilominus actio acceſsoria poteſt prohiberi ſub excommunicatione per modum extenſionis, quando ſcilicet excommunicatio actioni principalis prorogatur à lege, vel à iure ad acceſsorias, quod colligitur ex textu, qui non loquitur de omnibus vniformiter, ſed primo loco de fauente loquitur, & ſecundariò de conſulente, vt videmus in cap. ſi quis ſuadente, 17. quæſt. 4. vbi principalis actio eſt iniectio manuum violentarum in clericum, ſed per extenſionem eſt mandare, vel conſulere, vt clericus percutiatur; atque ita non habet locum excommunicatio, ſi actio principalis, hoc eſt, percuſſio Clerici non habuit effectum. Secus quando actio acceſsoria ſubeſt excommunicationi per modum actionis principalis, ſcilicet, quando Religioſus in concione aliquid dixit animo retrahendi populum audientem à ſoluendis decimis Eccleſiæ, vt in Clementina Cupientes, §. 1. de pęnis. In quo euentu etiamſi neminem retraxerit à ſoluendis decimis, nihilominus Religioſus incidit in excommunicationem etiam non ſequuto effectu, nec actione principali, quia talis actio ſubeſt per ſe, & non per extenſionem excommunicationis, ſicut ſubſunt actiones conſulentis, mandantis percuſſionem clerici, qui non incurrunt, niſi principalis actio ſequatur, Marius Alterius vbi ſupra, diſp. 1. cap. 5. vbi addit quando excommunicatur occidens Chriſtianum, non excommunicari inferentem vulnera, quantumuis lethalia, non ſequuta morte, requiritur enim actio conſummata, & perfecta; ſicut non excommunicatur volens percutere clericum de facto, ſi illum non tetigit, nec illius veſtes, quia actio prohibita non habuit effectum,

7 Quãdo autẽ Bulla Cęnę incipiat obligare ambigitur? Nam ſecundùm aliquos obligat omnes fideles in quacumque parte Orbis verſentur, vbi primum in Vrbe, & in Romana Curia publicè, & ſolemniter fuerit promulgata, ſicut quæuis alia conſtitutio Summi Pontificis, quæ non eſt in corpore iuris, vbi publicè promulgatur in Romana Curia ſolet obligare vbique terrarum Chriſtianos commorantes, Ita ex antiquioribus, Ioan. Andr. cum gloſſa ſuper Data Sexti, verſ. Anno quarto. Anch. cap. 2. de conſtit. Abbas in cap. Paſtoralis num. 2. Sed contra hoc dictum, de fide inſtrumentorum. Henricus in cap. cognoſcentes, de conſtitutionibus, & ex recentioribus, Gomez de regulis Cancellariæ, in procemio quæſt. 2. lit. D, E, F. Silueſter verb. lex. §. 6. Sotus lib. 1. de iuſtitia quæſt. 1. art. 4. concluſ. 3. verſ. At verò de Summo Pontifice, Nauarr. conſil. 1. tit. de conſtitutionibus num. 14. Frater Emmanuel Rodrig. tom. 1. Regularium quæſt. 6. art. 2 in fine, Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 5. cap. 3. quæſt. 3. & Valent. tom. 2. diſp. 7. quæſt. 30. punct. 5. dub. 2. dicentes leges Summi Pontificis obligare quàm primum in Romana Curia publicantur, & in valuis Eccleſiæ Sancti Ioannis Lateranenſis, & Baſilicæ Principis Apoſtolorum de vrbe affixæ ſunt,

Quod verò attinet ad conſtitutiones Põtificias indiſtinctè, quando incipiant obligare, contraria ſententia tradit non ſufficere promulgationem publicam, & ſolemnem, niſi promulgatio fiat in ſingulis Prouincijs: imò volunt nonnulli non ligare in Prouincijs conſtitutiones Pontificias, niſi poſt duos menſes completos à promulgatione in Prouincijs, Abbas in cap. cognoſcentes, num. 7. de conſtitutionibus, primùm dubitat; nihilominus videtur tandem accedere, probatur, quia in conſtitutione Imperatoria requiritur ad obligandum ſpatium duorum menſium elabi poſt legitimam promulgationem in Prouincijs factam: igitur conſtitutio Pontificia non habebit vim obligandi in Prouincijs, niſi poſt duos menſes exactos à legitima promulgatione. Confirmatur per textum in cap. quod dicitis, diſt. 16. vbi aſſeritur non eſſe licitum ignorare ea, quæ in Concilio Sardicenſi publicè contigerunt, cùm hoc Concilium in illis Regionibus eſſet celebratum, & ab omni Eccleſia receptum: proinde dici poteſt, ſi non fuiſſet in illis Regionibus legitimè, ac ſolemniter promulgatum, & publicatum, Clerici ibi viuentes iuſtam ignorantiam potuiſſent opponere, ac prætendere. ita opinantur Franciſcus Corcius Senenſis in dicto cap. cognoſcentes n. 100. de conſtit. Caiet. 1. 2. quæſt. 90. art. 4. &

ibi

ibi Bart. Medina in dub. 1. poſt concluſionem ſecundam, & dubio vltimo, & Angelica in verb. lex, num. 13. quia eadem videtur eſſe ratio de legibus Imperatorijs, quæ ad obligandum in ſingulis Prouincijs exigunt poſt promulgationem earum duos menſes ergo idem requiritur in legibus Pontificijs, cùm Imperium Pontificis latiùs, ac longiùs pateat quocumque Imperio alicuius Regis, vel Imperatoris. Atque ita nō ſufficiet in Romana Curia promulgatio, ſed etiam neceſſaria erit in Prouincijs,& Eccleſijs Cathedralibus publicatio,

Porrò quamuis aliqui curent has opiniones temperare ita, vt prima procedat de conſuetudine recepta,& approbata: ſecūda antē de iure ſit magis conſentanea, & magis cōgruere videatur cū ipſo iure ſcripto, quo ad caſum noſtrum Bullæ Cœnæ dicendū eſt illam obligare vbiq; terrarum, poſtquam in die Iouis ſancti ſolemniter publicatur, ita omnes qui docent,& tenent leges Summi Pontificis obligare quamprimùm in Curia Romana publicantur, & ad valuas Baſilicæ Apoſtolorum ſunt affixæ, quos in noſtro caſu Bullæ Cœnæ ſequitur Sayr. in claui Regia lib, 3, cap, 5, num. 10. quo argumento Bullæ Cœnæ probat leges Pontificias non egere in ſingulis Prouincijs ad obligandum particulari promulgatione, ſed ſufficere promulgationem, quæ fit in Curia ſolemniter. Conueniunt tamen omnes in alijs conſtitutionibus à Bulla Cœnæ ſemper habere locum ignorantiam inuincibilem, quæ excuſat à culpa, & à pœna non ſolùm in foro conſcientiæ, ſed etiā in foro exteriori, ſi probetur ignorantia: idem Sayr. in tomo 1. theſauri lib. 1. c. 18, quod etiam procedit quoad aliquos caſus de nouo additos in Bulla Cœnæ. Nam cùm in legibus Eccleſiaſticis tempus non ſit conſtitutum, vt aliquid Romæ promulgatum eſſe deprehendatur, illud tempus ſufficiet, quod in lege ciuili ſtatutum eſt, duorum ſcilicet menſium ſpatium, quod tempus ſatis rationabile videtur, intra quod lex promulgata ad omnium aures perueniat, niſi tanta ſit diſtantia loci, vt impoſſibile ſit omnibus innoteſcere; ſecus de caſibus conſuetis in Bulla Cœnæ, quæ ſingulis annis ſolent publicari, in quibus non habet locum ignorantia, præſertim in Parochis, & Confeſſarijs, qui illam habere penès ſe, & legere debent, atque diligenter examinare, & hoc ſub peccato mortali, vt videre eſt in Bulla Pij Quinti, quamuis hodie conſilium ſit Graff. lib. 4. deciſionum cap. 18. num. 9. Souſa vbi ſuprà cap. 28. num. 2. ad calcem Bullæ Cœnæ, quamuis ex alio capite credat Epiſcopos, Curatos, & Confeſſarios, qui negligunt Bullam Cœnæ penès ſe habere, peccare mortaliter, non ratione conſtitutionis, vel præcepti, cùm ablatum fuerit à Pontificibus poſt Pium Quintum, ſed ratione officij, cùm teneantur ſcire ea, quæ in Bulla Cœnæ continentur, ſine quibus ſuum officium integrè nequeunt exercere: ideò ratione officij, quo funguntur, ſub præcepto peccati mortalis ad Bullam habendam tenentur, Marius Alterius in explicatione Bullæ Cœnæ diſp. 22. lib. 5. cap. 7. fol. 801.

Cæterùm, vt omnia hæc meliùs percipiantur, ſit.

8 Prima concluſio, leges, & conſtitutiones Pontificiæ de iure communi, vt obligent, non ſolùm debent publicari ſolemniter in Romana Curia, ſed etiam in ſingulis Prouincijs, imò in eiſdem Prouincijs non niſi poſt duos menſes exactos à promulgatione ligant. Abbas in dicto c. cognoſcentes, de conſtitutionibus, Angel. verb. lex. §. 12. Bart. Medina 1. 2. quæſt. 90. art. 4. verſ. Sed quæritur. Probatur ex iure ciuili, quòd quando iuri Canonico non repugnat, ab Eccleſia admittitur, & ſeruatur, ex cap. 1. de nou. oper. nunc. vbi dicitur: Sicut leges non dedignantur ſacros Canones imitari, ita ſacrorum Canonum ſtatuta conſtitutionibus Principum adiuuantur. Idem habetur in cap. ſi in adiutorium, dist. 10. in textu, Imperij leges ex quo leges in adiutorium Eccleſiæ licitè allegantur, & ibi gloſſa ait ſic: Vbi deſunt Canones, leges citari poſſunt, concordat Doctiſſimus Hiſpaniarum Primas in dicto cap. ſi in adiutorium num. 1. & 2. Atqui ius ciuile in hac re iuri Canonico non aduerſatur, & diſponit, vt Imperatoris conſtitutio non habeat vim, niſi poſt promulgationem factam in Prouincijs, neque obliget, niſi poſt duos menſes elapſos à legitima promulgatione, vt decernitur in Auth. Vt factæ nouæ conſtitutiones, circa princip. collat. 5. Ergo idem tenendum eſt de legibus, & conſtitutionibus Pontificijs. Eſſet enim ſatis durum, ſi vbi primum Romæ promulgaretur conſtitutio aliqua Pontificia, confeſtim omnes Catholici per vniuerſum mundum diſperſi ligarentur, antequam ad eorum aures promulgatio deueniret, quos excuſat cap. propoſuiſti, diſtinct. 82. per hæc verba: Si ad aliquos forma Eccleſiaſticæ vitæ, quæ ab Epiſcopo Siruio ad omnes prouincias commeauit, non probatur perueniſſe, ignorantibus venia non negatur. Ex quibus ſequitur ignorantes non ligari, vbi culpa non reperitur, cùm ignorans conſenſu carere dicatur, per textum in l. qui vas. 49. §. vetare, ff. de furtis. Sed de his diximus prima par. lib. 1. diſp. 5. §. 4. ex num. 251.

9 Secunda concluſio, Bulla Cœnæ in Vrbe promulgata, in remotis partibus degentes regulariter non ligat, niſi poſt duos menſes à publicatione in Vrbe facta. Nauarr. lib. 1. conſiliorum, conſ. 1. de conſtitutionibus, quæſt. 4. docens ex vſu Romanæ Curiæ transgreſſores legis promulgatæ poſt duos menſes exactos vel reos puniri ſolere, niſi probent ignorantiam, aut detur aliquod ſignum, ex quo colligatur à quo tempore obligari incipiant. Nec requiritur poſt promulgationem Romæ factam, vt in alijs locis, & Prouincijs, vt obliget, promulgetur, Abbas in cap. nouerit, num. 3. de ſentent. excommunic. & eſt communis Theologorum, & Canoniſtarum, teſte Mario Alterio ſupra diſp. 16. lib. 5. cap. 2. fol. 686. col. 2. lit. E. Sed ſufficit ſpatium duorum menſium eſſe tranſactum, vt degentes in partibus remotis obligētur, quod

con-

Google

conceditur, ve omnibus innoteſcat extra Vrbem morantibus, quidquid contradicat Altetius diſp.1. cap.6. fol 453. col.1.

30 Tertia concluſio, Bulla Cœnæ, quoad exiſtentes in partibus valde remotis, non incipit ohligare illos, niſi quando nouerint illam ſolemniter promulgatam fuiſſe. Ratio, quia lex non obligat, niſi quando eſt promulgata ſufficienter, teſte D. Thoma 1. 2. quæſt. 90. art. 40. ſed non dicitur ſufficienter talis, niſi quando ad aures omnium regulariter venit. Nauarrus de lege Pontificia loquendo, dicto conſilio 1. de conſtitut quæſt. 4. Igitur ante tempus requiſitum ad hanc uotitiam habendam non ligabit ignorantes, qui in remotiſſimis partibus verſantur, etiamſi ſit elapſum duorum menſium ſpatium.

Probatur, quia ſemper ignorantia ſimpliciter cùm datur, culpa non reperitur; ergo nec pęna, cùm excuſat à peccato, ratione cuius imponitur. Caſtro de lege pænali lib.2. cap.14. fol.302. de iuris, & facti ignorantia, niſi id procedat ex ignorantia affectata, quæ in ſe maliriam continet, & ſicne talis magis appellarur ſcientia, quàm ignorantia, l. qui contra, ibi: errore non affectato, Cod. de inceſtis nuptijs, Tiraquel. de retract. §. 35. numero 28. propterea qui affectant ignorantiam, non excuſantur à pæna: ſicut ſcientia non excuſat delinquentem. Quin etiam ignoranria craſſa, ſeu ſupina, non excuſabit delinquentem, nec trangreſſorem legis in totum, ſed pro parte huiuſmodi ignorantia excuſabitur à pæna legis, ſiquidem illa ignorantia minuit volunrarium, ac ſubinde pro parte excuſare debet. Caſtro de lege pænali iib. 2. cap.14. fol.306.

31 Quarta concluſio, quamdiù nouus proceſſus Bullæ non deducitur ad aures abſentium, antiquus eſt in ſuo robore; eo quia tamdiù obligat, quamdiù nouus non publicatur, vt conſtat ex §. volenres, eiuſdem Bullæ, ibi: volentes præſentes noſtros proceſſus, &c. quòvſque alij huiuſmodi fiant, aut publicentur durare, ſuoſque effectus omnino ſortiri: non dicitur autem proceſſus ſufficienter promulgatus de nouo, donec eius notitia ad loca remotiora feratur: igitur reſpectu morantium in remotioribus partibus, non cenſetur nouus proceſſus ſufficienter publicatus, & ideo antiquus adhuc obligat, & numquam datur tempus, quo homines non ligentur proceſſu huius Bullæ, cùm teneantur obedire clauſulis præcedentium proceſſuum, donec ſciatur de nouo.

32 Quinta concluſio, promulgatio Bullæ Cænæ, quæ fit à Prælatis, & Epiſcopis in ſuis ciuitatibus, non requiritur, vt bulla vim habeat obligandi, ſed ea ſolùm ratione fit, vt omnia, & ſingula, quæ ibi continentur, notoria efficiantur. Non tamen facienda eſt publicatio à Prælatis in omnibus Eccleſijs ſuæ Diæceſis, ſed rantùm in Eccleſia Cathedrali, ſeu in Marrice, & maiori, vbi non extat Cathedralis Eccleſia, Marius Alterius vbi ſuprà diſp.22. lib.5. cap.6. fol.797. col. 2. lit. E. & 798. lit. D.

33 Sexta concluſio: Epiſcopi, & Prælati, qui negligunt publicare in ſuis Eccleſijs proceſſus huius Bullæ, peccant ex genere ſuo grauiter, & mortaliter, niſi ex iuſta, & legitima cauſa id omittant. Prior pars probatur, quoniam hoc præcipitur illis in virtute ſanctæ obedientiæ, proinde, qui negligunt obedire huic mandato, committunt actum inobedientiæ formalis, quod eſt peccatum graue. D. Thomas 2.2.q.102. art. 2. gloſſ. in cap. dolentes, verſ. Diuinum officium, de celebratione Miſſarum, vbi Innoc. Tertius in virtute obedientiæ præcipit clericis, vt diuinum officium ſtudioſè, & deuotè celebrent, vult peccato infidelitatis innodari, qui Sedi Apoſtolicæ contendit non obedire. Quod etiam conſtat ex cap. ſi qui ſunt Presbyteri, diſtinct. 81. in fine, his verbis, ibi: Peccatum igitur Paganitatis incurrit, quiſquis dum Chriſtianum ſe aſſerit, Sedi Apoſtolicæ obedire contemnit. Sed quamuis textus non intelligatur de quocumque inobediente mandatis Papæ, ſed de illo, qui contemnit; adhuc tamen, qui non obedit formaliter præcepto Summi Pontificis, hoc in loco diſtrictè præcipientis Epiſcopis, & Prælatis, in virtute ſanctæ obedientiæ, vt ſolemniter publicent in ſuis Eccleſijs bullam Cænæ, ſi id omittant ſine cauſa, peccant grauiter, & mortaliter contra obedientiam formalem debitam Summo Pontifici, cùm contemnant illi parere ſub præcepto peculiari virtutis obedientiæ publicationem præcipienti, & poſſunt excommunicari maximè cùm appareant contumaces contra formale præceptum obedientiæ, Marius Alterius vbi ſuprà lib.5. cap.6. fol. 799. diſp. 22. lit. C. ex alijs. Diximus ſine cauſa, quia ſi ex illa iuſta, & rationabili non publicetur, tunc excuſabuntur à mortali, vt eos excuſat Graff. vbi ſuprà lib. 4. cap. 18. num. 7. & Sayr. lib. 3. de cenſuris, cap. 25. num. 12. vbi ab hoc præcepto deobligat Prælatos à poteſtate ſæculari impeditos, quò minùs proceſſus bullæ publicent, cùm in eo caſu publicatio non poſſet fieri ſine maxima perturbatione, ac tumultu; niſi in odium fidei Catholicæ, & in iniuriam Eccleſiaſticæ auctoritatis publicatio à poteſtate ſæculari impediatur, in quo euentu etiam cum vitæ periculo publicatio fieri debet, & impedientes incurrunt in pænas bullæ.

De prima excommunicatione Bullæ Cœnæ, Clauſ. I.

§. I.

His prælibatis ſequitur explicatio excommunicationum, quæ in ambitu, & corpore Bullæ Cœnæ continentur per clauſulas viginti, quarum prima eſt.

1 Excommunicamus, & anathematizamus ex parte Dei Omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, auctoritate quoque Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, ac Noſtra, quoſcumque Huſſitas, Vviclephiſtas, Lutheranos, Zuinglianos, Caluiniſtas, Vgonot-

Digitized by Google

nottos, Anabaptiſtas, Trinitarios, & à Chriſtiana fide Apoſtatas, ac omnes, & ſingulos alios hæreticos, quocumq; nomine cenſeantur, & cuiuſcumque ſectæ exiſtant, ac eis credentes, eorumque receptatores, fautores, & generaliter quoslibet illorum defenſores, ac eorumdem libros hæreſim continentes, vel de Religione tractantes, ſine auctoritate noſtra, & Sedis Apoſt. ſcienter legentes, aut retinentes, imprimentes, ſeu quomodolibet defendẽtes, ex quauis cauſa, cauſa, publicè, vel occultè, quouis ingenio, vel colore, nec non ſchiſmaticos, & eos, qui ſe à noſtra, & Romani Pontificis pro tempore exiſtentis, obedientia pertinaciter, ſubtrahunt, vel recedunt. Sic in Bulla Cęnæ.

Materia huius primæ excõmunicationis eſt circa hæreſim, & circa ea, quæ ſapiunt hæreſim, & faciunt ſuſpicionem de hæreſi. Comprehenditque vndecim perſonarum genera, & primo loco excommunicantur hæretici omnes, & ſinguli quocumque nomine vocentur, & cenſeantur, & cuiuſcunque ſectæ exiſtant, triplici nimirum auctoritate, Dei Patris, & Filij, & Spiritus ſancti: deinde auctoritate Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli: tertiò auctoritate propria, quam habet in terris tamquam Chriſti Vicarius. Additur etiam auctoritas S. Pauli, qui Romanæ Eccleſiæ cum S. Petro cooperator, & fundator fuit, quique vna, & eadem die Romæ vigeſima nona Iunij iuſſu Neronis glorioſum ſubijt Martyrium, vt notat Euſebius Chron. Epiph. hæreſi 27. S. Irenæus lib. 3. cap. 1.

Cùm ergo in hac clauſula hæretici omnes excommunicentur, & anathematizentur, operæ pretium erit, quid ſit hæreſis, & qui nomine hæreticorum veniant in præſentiarum? & quæ requirantur, vt quis cenſeatur formaliter hæreticus, explicare,

EPITOME,

2 *Hæreſis deffinitiones plures.*
3 *Hæreſis plures ſunt ſpecies, & varijs modis committitur.*
4 *Hæreſis quomodo definiatur à Theologis.*
5 *Hæreſis Etymologiæ plures, & à quo verbo dicatur.*
6 *Hæreſis mentalis, & interna non ſufficit ad incurrendam excommunicationem.*
7 *Hæreſis omnis exteriùs manifeſtata regulariter excommunicationem inducit.*
8 *Hæreſim ſuam in confeſſione manifeſtans non incurrit excommunicationem Bullæ Cœnæ.*
9 *Hæreticus purè mentalis, mentalem hæreſim conſilij capiendi gratia reuelans amico, vel boni alicuius operis exercitio, aut mali operis omiſſione manifeſtans, non incurrit in cenſuras contra hæreticos latas.*
10 *Hæreticus purè mentalis, qui per iocum ſe hæreticum eſſe, vel fuiſſe narrat, an incurrat in cenſuram Bullæ Cœnæ?*
11 *Hæreſis purè mentalis an reſeruari poſſit.*
12 *Hæreſiarcha propriè, quis dicatur?*
Et Dogmatiſta hæreticus ibid.
13 *Hæreticus propriè quis ſit, & quæ requirantur, & quas pœnas incurrat.*
14 *Hæreticum ſe fingens in ſolo actu externo pœnas hæreticorum non incurrit.*
15 *Hæreticus non eſt, qui ſine pertinacia errat circa fidem ex ignorantia craſſa.*
16 *Infidelis errans, aut catechumenus nondum baptizatus, hæreticus non dicitur.*
17 *Hæreticus non dicitur, qui aſſentitur alicui operi externo infidelitatis ſine aliquo errore in intellectu.*
18 *Pertinacia plus ad hæreſim, quàm error facit, & quid nomen erroris importet, & quis propriè pertinax dicatur.*
19 *Hæreticus eſt dubius in fide, quando quis in dubitatione habet pertinaciam, animi deliberationem, & placentiam in dubitando: ſecus ſi in dubitatione non ſe firmat pertinaciter.*
20 *Hæreticus non eſt dubius in fide, quando dubitat in aliquo articulo, in quo ſunt diuerſæ opiniones.*
21 *Dubius in fide, quando non dicitur hæreticus?*
22 *Hæreticus an ſit, qui tenet, Imagines Sanctorum non eſſe venerandas.*
23 *Hæreticus an ſit, qui aſſerit decimas non eſſe ſoluendas Epiſcopo, & Clericis.*
24 *Hæreticus eſt qui tradit peccatum, non eſſe peccatum puta fornicationem, vel vſuram, ſecus ſi dubitaretur in aliquo caſu, vtrùm ſit vſura.*
25 *Hæreticus non eſt regulariter, qui credit falſum, ſed putat non credere falſum, ſed id quod credit opinatur teneri ab Eccleſia.*

2 HÆreſis pluribus modis definitur. Primò, Hęreſis eſt electio falſarum, vel nouarum opinionum de fide, vel per inuentionem, vel per ſequelam alicuius commodi gratia, maximè vanæ gloriæ, principatuſque ſui. Hæc definitio deducitur ex cap. hæreticus 24. quæſt. 3. vbi oſtenditur, quis propriè cenſeatur hæreticus, ab Auguſtino in lib. de vtilitate credendi, cap. 1. ibi relato D. Thoma 2. 2. quæſt. 11. art. 1. Secundo modo dicitur hæreſis falſa, & erronea opinio in intellectu, per quam falsè, & erroneè intellectus opinatur de aliquo contra fidei veritatem. Sic Pegna in additionibus ad Eymericum in Directorio Inquiſit. quæſt. 2. comment. 26. verſ. Ac hæreſis, fol. 246. col. 2. poſt medium. Tertiò hæreſis eſt error fidei Catholicæ contrarius cum pertinacia in eo, qui eſt fidem Chriſti in Baptiſmo profeſſus, ita Turrecremat. lib. 4. ſummæ, part. 2. cap. 1. ex communi mente Doctorum in 4. diſt. 13. Quæ definitio parum differt ab ea, qua vtitur Azor, in ſumma, part. 1. lib. 8. cap. 9. rubr. de hæreſis crimine, in 1. quæſt. his verbis: Hæreſis eſt error intellectus, ſiue mentis voluntarius ex electione, & pertinacia, contra aliquam ſententiam fidei, vbi explicat ſingula definitionis verba nec multùm diſcrepat Paramus de origine Sanctæ inquiſitionis, lib. 3. quæſt. 3. num 6. vbi ita. Hæreſis eſt falſa opinio, & erronea in intellectu aſſertio contra Catholicam veritatem ab eo, qui fidem Chriſti accepit, pertinàciter defenſa, vel in dubium reuocata, quæ defini-

finiriones quamuis differant verbis, re tamen ipſa in eadem ſubſtantia concurrunr, vt noeat in additionibus ad Eymericum in Directorio Inquiſitot.part.2.comm.26.fol. 246.col.2.verſ.Ac hæreſis.

3 Nec mirum, quòd hæreſis tot definitionibus deſcribatur, cùm hæreſis ipſius plures reperiantur ſpecies, & pluribus modis committatur, vt conſtat ex cap. 3. de hæreticis, quod etiam colligitur ex l.quicumque. C.eodem & ex Clementina final.extrà eodem titulo, vbi damnantur octo hæreticorum errores, & ſecundùm Coffredum in ſumma de hęreticis, num.1.vbi ait ſex modis hæretieos reperiri, ſequitur Armilla in verb.hæreſis, num.16.& ſequenti, & Raynerins in verb.hæreſis, cap. 2. verſ. ſexta conclusio eſt; quibus adde Lęlium Zecch. in ſumma, part.1. tit.de fide. rubr. de hæreſi, cap. 11. num. 2.& 3.vbi plures caſus, in quibus poteſt quis dici hæretieus: vnde plures emanaſſe ſectas hæreticorum, videre eſt in cap. quidam autem 24. quæſt.3.in qno enumerantur ſeptuaginta hæreticorum ſectæ, & in cap.ſicut, extrà de hæreticis, & in c.excommnnicamus, il.2.extrà eodem. Turrecremat.in tractat. de poteſt. Papæ, lib.4.cap.23. & ſequent. vbi meminit omnium hæreſum damnatarum ab Eccleſia tam in Concilijs, quàm in Decretalibus, & Extrauagantibus. Et in ſpecie Eymerieus in Dlrector.Inquiſit.2.part.q.6. fol. 243. vbi de hæreſibus damnatis in Decreto, & quæſt.7.ſol. 248. vbi de hæreſibus damnatis in Decretalibus, & in 6.& in Clementinls,& in Extrauagantibus, in quibus meminit Auctotum prædictorum errotum, & hæreſum.

4 Portò quamuis definitiones ſupradictæ declarent, quoad rem, & ſubſtantiam, malitiam, & naturam hæreſum,ſecundùm Theologos, ſic hæreſis definiri poteſt. Eſt errot intellectus voluntarius, contra aliquam fidei veriratem, cum pertinacia aſſertus ab eo,qui fidem recipir, Suar.de triplici virtute,diſp.19.ſect.5. num.13.Sanch. in præcepta Decalogi, lib.2. cap.7.num.1. & alij communiter, poſt Sayr.lib.3.de cenſuris, cap.4.num.9. quæ deducitur ex D. Thoma.2.2.quæſt.11.art.1.& 2.quem ſequitur Bannes ibi. Dicitur hæreſis error à ver-
5 bo erro, erras,teſte Ioan. Andr.in cap.firmiſſimè, num.2.extrà de hęreticis, & ibi Butr.num.6.& Abbas num.3.verſ.& dicitur hæreſis, ſecundum quam ſignificationem, & Etymologiam hæreticus dicitur, qui errat à recto,vt volunt Zanchin.de hæreticis, cap.1. num.1.& Decian in tract.criminal. lib.5.cap.7.num.5.quæ Etymologia quamuis non placeat Pegnæ in additionib. ad Eymericum in Director.Inquiſitor.part. 2. quæſt.1.verſ.alias autem Etymologias, & verſib.ſequentib.ſol.mihi 231.colum.2.Nihilominus non omnino diſplicent, ſi quidem, qui errat à recto in rebus fidei, ſatis errat.

Differt autem error ab hæreſi tanquam genus à ſpecie, quoniam omnis hęreſis eſt error, ſed non omnis error eſt hæreſis,Roias in tract.de hæreticis, part.2.num. 466. & prius num.268.vbi tangit alias differentias inter errorem, & hæreſim,& inter propoſitionem erroneam,& hæreticalem.Aliis autem placuit hæreſim dici à verbo, adhæreo, quia hæreticus firmiter adhæret ſuæ opinioni, Ioan.Andr. in dicto c. firmiſſimè, num.2. de hæreticis, Turrecremat. in cap.hæreſis, num.1.verſ.alij dicunt, il 12. 24.quæſt.3.Tabiena in verb.hæreticus, n.1. verſ.ſecundo modo dicitur,& num.26. verſ. competit ei nomen hæreſis, Zanchin. in tract.de hæreticis, cap.1.n.5. Sed hæc Etymologia non placuit etiam Mariano Socin. in rubrica extrà de hæreticis, num.6.verſ. vel etiam, & num.10.in fine; ſed parum refert, cùm placeat viris grauiſſimis, nimirum, Silueſtro in verb.hæreſis, §.1.num.1. verſ.& ſic hæreſis, & Autonio de Butrio in dicto cap. firmiſſimè, num.6. & Abbati n. 3.verſ & dicitur hæreſis. Alij denique dicunt hæreſim dici à verbo Erciſcor, quod eſt diuido, quia hæretici per hæreſim diuiſi ſunt ab his, qui rectam Eccleſiæ Catholicæ doctrinam amplectuntur. Ita Ioan.Andr.Butri.Zabarel.in dicto cap.firmiſſimè, & alij, quos ſequitur Eymericus dicta part.2.quæſt.1.de nomine hæreſis, fol. 230.& ibi Pegna comment. 26. vbi air veram hæreſis Etymologiam deſcendere à verbo Græco, & Græcè hæreſim ab electione vocari, eo quòd vnuſquiſque eligit ſibi id quod ſibi melius videtur, in qua electione decipitur hæreticus, quia Catholicis non licet quidquam arbitrio ſuo eligere in rebus ad fidem ſpectantibus, ſed tenemur ſequi, quæ ſunt diuinitus tradita; Tertullia.in lib.de præſcriptionibus aduerſus hæreticos, & Iſidorus lib.octauo, cap.3. Etymologiarum.

6 Quæſtionis ergo ſic, an prima excommunicatio Bullæ Cœnæ comprehendat hęreſim mentalem, quæ in mente retinetur, neque vllo ſigno externo manifeſtatur? Affirmaut comprehendi ſub hac excommunicatione hæreticum purè mentalem, Arnald.Albert.de agnoſcendis aſſert.hęr.Carrer. de hæreticis, num.138. Boniſacius de Vitalis de maledicis, in tit. de crimine hæreſis,ſub.num.6.Tiraquel.in l.ſi vnquam, verb.reuertatur, num.240.C.de reuocandis donat.Spino in Speculo teſtam.gloſſ.7. à n. 53.Menoch. de arbitr.caſu 360.num.6.& 7. Azeued.l.1.num.151.& ſequent.tit.3. lib.8. nouæ recõpilationis, Tiberius Decianus in tract. crimin.prima part. lib. 5.cap. 42. n. 2. & alij, quos referens ſequitur Ceuall. commun. contra commun.quæſt. 698. à num.9. vbi hanc partem in fauorem fidei Catholicæ tuetur. Ratio, quia in Bulla Cęnæ fertur excommunicatio contra hæreticos abſolutè; nec arcet hæreticum mentalem ab hæretico verbali, & vterque eſt hæreticus: igitur vterque incidit in cenſuram. Nam quotieſcumque pœna imponitur ipſo iure ſtatim in foro conſcientiæ ligat delinquentem, vt vult Abbas in cap.1.de conſtit.& ibi Felin.num.58.

Nec obeſt ſi dicatur Eccleſiam non iudicare de occultis, quia id intelligunt huius ſententiæ Patres, quo ad punitionem temporalem, non autem, quo ad ſpiritualem, qualis eſt excommunicatio, quod

etiam

etiam tradit Cantera io quæſtionibus criminalibus 2.part.cap.2.n.8. & Vela io tractatu de punitione delictorum, cap. 14. verſ.iure verò canonico. Atque ita vbi excommuuicatio ſequitur hæreſim ex ſola voluntate, cum pertinacia, nihii intereſt, quòd hæreticus ſit meotalis, vel manifeſtus reſpectu excommunicationis: noo enim deſuit ius, ſed probatio, vt ait Roias de hæreticis 1.part.à num.240. vſque ad num. 276. vbi reſpondet argumentis contrariæ partis.

Pars negans, cui adhæreo, eſt multò probabilior, quæ tradic excommunicarionem in clauſula prima Bullæ Cœnæ contra quoſcumque hæreticos latam, oon exteodi ad hæreticum purè mentalem, qui ſolùm in meute eſt hæreticns. Ratio, quia Eccleſia non habet iuriſdictionem in actus purè internos, & ex conſequenti oullam poteſt pęuam imponere propter delictum omuino occultum, quod iu corde iatet, & ounquam ad exteriorem actum externum proceſſit, Caſtro lib.2. de poteſt. iegis pęnaiis, cap.15. in principio, & nom.1. Simancha de inſtitutiouib. Catholic. tit.24. Cooarr. iu regui. peccatum, 2.par. regul. 1. num. 7. de regul. iuris, in 6. & ex conſequenti ne dum iiber eſt hæreticns purè mentalis ab excommunicatione lata contra hæreticos, ſed etiam ab alijs pęnis contra eoſdem impoſitis, Azor. 1. par. inſtir. moral. lib.5. cap.10. & iib.8. cap.10. quæſt. 3. cum tribus ſequentibus, & cap.19. quæſt. 4. Auila de cenſuris, par.1. dub.10. concl. 1. & part.7. diſp. 2. dub. 1. Vaſquez 1. 2. diſp. 160. num.20. Valent. 2. 2. diſp.7. qu. 5. puncto 7. & quæſt. 11. puncto 3. Suar. tom.5. diſp.21. ſect.2. num.1. & lib.3. de legibus, cap.13. & lib.4. cap.12. & de fide, diſp.21. ſect.2. nu.4. Sanchez lib. 2. iu præcepta Decalogi, cap.8. nu.2. & 3. vbi multis rationibus concludit nullum hæreticum incurrere in excommunicatiouem, aut in alias pęnas, niſi aliquo ſigno externo hæreſim iu mente retentam manifeſtet aliqoo modo.

Confirmatur, quia hæteſis mentaiis poteſt abſolui à quocumque Sacerdote, qoi à peccatis mortalibus non reſeruatis poteſt abſoluere, niſi vbi in aliqua Diœceſi fortè ab Epiſcopo ſuerit reſeruata, ex ea ratione, quoniam non eſt affecta excommunicatione huius Bullæ, vt in ſpecie volune Toler. in ſumma, lib.1. cap.19. Sayrus de cenſuris, cap.4. num.21. & Suarius tom.5. diſp.21. ſect.2. & reliqui omnes, qui tenent Eccleſiam nou habere in actibus purè internis iuriſdictionem. Quin etiam ſecundùm probabiliorem ſeutentiam, non poteſt ferri per Eccleſiam contra hæreticum purè mentalem ſententia excommunicationis, quoniam nulla poteſtas poteſt aliquid præcipere contra aliquem, de quo non poteſt agnoſcere, nec punire, quæ non poteſt iodicare, Atqui Eccleſia non iudicat de iuternis directè actibus, ſed ſolus Deus, qui eſt cordium, & renum ſcrutator, 1. Reg. 16. & Pſalm. 7. Ergo uon poteſt excommunicare hæreticum purè internum. D. Thom. 1. 2. quæſt.91. art.4. & quæſt. 100. art.9. & 2. 2. quæſt.104. art.5. & in 4. diſt. 18. quæſt.2. art. 2. D. Antonin. 3.par. tit. 25. cap.4. in principio, Sotus in 4. diſt.22. quæſt.2. art.3. poſt concluſionem quintam. Nauarr. in manuali, cap.27. num.50. verſ. quiotò. Quare hæreticus purè mentalis oon poteſt excommunicari, cùm Eccleſia nequeat præcipere, aut prohibere actus, de quibus nequit ſententiam ferre, ſequitur doctiſſimus Fr. Antonius de Souſa, vbi ſuprà, cap.2. diſp.4. num. 2. verſ. ſit nihilominus certa concluſio. An verò hæreſis purè mentalis reſeruari poſſit? dicetur num. 11. infra in hoc §. 1. in quo ſumus.

7 Cæterùm cùm in hac prima clauſula Bullæ in Cœna Domini feratur ſententia excommunicationis cōtra hæreticos ſuam hæreſim in corde latitantem manifeſtantes, certi iuris eſt excommunicationem latam eſſe maiorem, & nullo modo minorem: patet primò ex verb. *Excommunicamus*, quod ſimpliciter prolatum ſignificat maiorem, non verò minorem, quia quamuis excommunicatio dicatur de maiori, & minori, nihilominus quando eſt ſermo de excommunicatione ſine alia additione de maiori, Interpretatio debet fieri tanquam de principaliori ſpecie. Nam quælibet dictio in potiori ſignificatione eſt accipienda, gloſſa in l. 1. ff. de verb. obligat. Couar. in cap. Alma 1. part. §. 8. num. 5. & ante ipſum Abbas in cap. penuit. nu. 4. de ſeoten. excommunic. dicens vſu receptum eſſe, vt nomine excommunicationis in dubio maior intelligatur. Qui vſus habet maximam vim in interpretatione cuiuslibet vocis, l. Labeo, ff. de ſupel. leg. l. librorum. §. Quod tamen Caſſius, & ibi gloſſa, ff. de legatis 3.

Sed contrà opponitur Summum Pontificem fruſtra dixiſſe *excommunicamus*, & *anathematizamus*, quia anathematizo ſemper ſumitur pro maiori excommunicatione; ergo ſi anathematizo nihil addit penæ, verbo *excommunicamus*, ſufficiebat dicere, *excommunicamus* dumtaxat. Quo argumento ducti plerique opinati ſunt in hac Bulla in Cęna Domini mentem Summi Pontificis eſſe excommunicare delinquentes, non ſolùm excommunicatione maiori, per verbum *anathematizamus*, ſed etiam minori, per verbum *excommunicamus*, & ideò poſt verbum *excommunicamus* addidiſſe *anathematizamus*. Quia verbum *excommunico* prolatum, à iure poteſt accipi pro minori excommunicatione; ita Decius in cap. cùm non ab homine, num.13. de iudicijs, vbi clericus accuſatus de crimine primùm excommunicatur, deindè creſcente contumacia anathematizatur; hoc eſt, mucrone excommunicationis maioris traijcitur. Idem ſentit Innocentius, vt refert Abbas in d. cap. cùm non ab homine. Et quamuis verbum *excommunico* ſumatur pro maiori excommunicatione, vt verum eſſe fatetur Decius, & eſt communis, quando ponitur ſimpliciter tantùm: nihilominus quando fertur *excommunico*, verbum copulatum, cum *anathematizo*, primum ſumitur de minori, ſe-

cundùm de maiori excommunicatione intelligitur, ſic Decius, & Nanar. in Extrauagaote Gregor. XIII. de daris, & promiſſis pro iuſt. & grat. notabil. 4. uum. 9. verſ. Addo ſeprimò, vbi probat auctoritate glosſæ in d. cap. cùm non ab homine, verb. eacommunicationis, quam ego non inuenio, dicens, quoties cap. vtitur his verbis, *excommunico*, & *anathematizo*, excommunico de minori, anathematizo de maiori intelligi. Quoniam copula, & inter illa duo verba, oſtendit copulata eſſe diuerſa, gloſſa in rubrica, De iuris, & facti ignorantia, & in cap. querelam, de ſimonia: alioquin, ſi illa duo verba accipiantur tamquam ſyuonima ad ſignificandum excommunicationem maiorem dumtaxar, repetitio eſt ſuperflua, quæ fugienda eſt. gloſſa in verb. tamquam, cap. ſolitæ, de maior. & obed.

Probabilius tamen eſt verba *excommunicamus*, & *anathematizamus* inter ſe differre, quoad accidentalia. Itaut *excommunicamus* intelligatur de excommunicatione maioti ſine ſolemnitatibus, & ceremonijs. At verò *anathematizamus* intelligatut de eadem excommunicatione maiori, quæ fertur cum omnibus ceremouijs, & ſolitis ſolemnitatibus. Quaſi dicat, qui in hanc excommunicationem Bullæ Cenæ incurrerit, maioti eacommunicatione ſit excommunicatus, & poſtea poſſit declarari adhibitis cooſuetis ſolemnitatibus anathematizatus. Atque ita geminatio illorum verborum non eſt ſuperflua, cùm inter vtrumque detur differentia ſaltem ceremoniarum extrinſecarum. Accedit, quia aliquando copula &, inuenitur inter ſimilia idem ſignificantia, Felin. cap. ex par. 1. de reſcriptis, num. 32. verſ. copula, & Bartol. & Iaſon in l. 1. ff. de iuſt. & iure.

His poſitis regula ſit huiuſmodi. Omnis hæreſis exteriùs manifeſtata, & Omnis hæreticus exterior, quamuis ſic omnino occultus, ligatur excommunicatione Bullæ Cœnæ, eſt communis. Dictum eſt, licèt ſit occultus omninò, quod eſt, quando eſt per accideus occultus, nempè, ſi nulli crimen fuerit notum, adhuc incurritur excommunicatio, quantumuis occultè, au nemine præſente hæreſis verbo *ſigno*, vel *facto* fuerit manifeſtata: eo quod per ſe, & ſuapte natura poteſt Eccleſiæ conſtare, & per accidens tantùm dicitur occulta, quoniam nemo tali manifeſtationi externæ interfuit, ita Simanch. de Catholicis inſtitutionibus, tit. 24. num. 7. Tiraquel. in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, in noua editione, num. 295. verſ. tertium, quod non longè, Savr. de cenſuris, lib. 3. cap. 4. num. 26. Suarez tom. 4. in 3. p. diſp. 29. ſect. 2. num. 2. & de triplici diſp. 21. ſect. 2. num. 6. verſ. Dico ſecundò. Gutier. lib. 1. canonicar. c. 13. num. 18. Couar. in regul. Peccatum, 2. p. in principio, num. 7. Sanch. in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 8. num. 6. poſt plures, quos ibi referens ſequitur, & eſt certa inter Theologos. Ratio, quia talis actus eo ipſo quòd exterous, & ſenſibilis eſt, quantumcumque ſit occultus, & nemine præſente factus, cadit ſub iuriſdictionem Eccleſiæ: Eccleſia autem ponit cenſuram hanc ipſo facto pro omni peccato hæreſis externo; ergo, qui ſic hæreſim, quam amplectitur, profert, ligatur hac cenſura.

Quin etiam non ſolùm incurrit in hanc cenſuram hæreticus ita per accidens occultus, ſed etiam obnoxius manet ad cæteras pęnas incurrendas hæreticis impoſitas, Sotus lib. 1. de iuſt. quæſt. 6. art. 6. concluſ. 4. Aragon. 2, 2. quæſt. 11. art. 3. fol. 344. §. Iam dicendum nobis erit, ſequitur Vgolin. tract. de cenſur. tabula 1. cap. 9. §. 12. num. 6. vbi decidit hæreticos per accidens occultos puniri legibus, ex conſequentique amittere bona ſua, & ligari cæteris pęnis, Simanch. vbi proximè num. 7. Cordub. in ſuo quæſt. lib. 1. quæſt. 36. opinio 3. verſ. Confirmatur ſecuudò, Nanar. in manuali Latino, cap. 27. num. 56. & alij, quos referens ſequitur Sanch. vbi ſuprà, num. 6.

8 Limita primò non incurrere in hanc cenſuram, qui hæreſim ſuam internam manifeſtat in confeſſione Confeſſario, ſiuè hæreticus deſeruerit ſuam hæreſim mentalem, ſiue non. Nam hic actus non eſt malus, ſed eſt bonus de ſe, & pius, nec profertur ab hæretico aſſerente illam, & eſt extra iudicium humanum. Propterea non detegi à Confeſſario, ſed ſi pęnitens eſt contritus, poteſt abſolui ab hæreſi mentali, quia ex ea manifeſtatione nulla incurritur excommunicatio. Etenim ſi ex hac confeſſione incurreretur cenſura, contineretur ſub Bulla Cenæ Domini, & nulla ratione abſolui poſſet, quod eſt abſurdum, ita Theologi communiter, Sayr. vbi ſupra, cap. 4. num. 28. Simanch. d. tit. 42. nu. 14. cum alijs Doctiſſimus Fr. Antoninus de Souſa ſupra, cap. 2. diſp. 7.

Sed quid ſi hæreticus in foro pœnitentiæ fateatur ſe hæreticum eſſe, & nolle de eo crimine agere pęnitentiam, nec ſocios criminis manifeſtare? Simanch. vbi ſupra opinatur Sacerdotem in eo caſu obligari ſigillo ſacramentali, nec poſſe illud frangere, cuius opinionis eſt etiam Sayr. vbi proximè, dum ait, etiamſi hæreticus hæreſim non deſerat, nec corrigi paratus ſit. Ex ea ratione, quia violare ſigillum ſacramentale eſt grauius quocumque alio periculo, quod Eccleſiæ imminere poſſit. Sanchez autem credit contrarium, dicens non eſſe ſigillum in hoc caſu ſeruandum, cùm hæc confeſſio non ſit vera; ſed ſimulatio confeſſionis. At verò requiri, vt qui ſe fatetur hæreticum eſſe, bono animo confiteatur, eſto non requiratur, vt dolens fateatur, nec ab hæreſi reſipiſcens, ſed ſufficere, vt licèt non doleat de peccato hæreſis, nec illam deſerat, veniat bono animo, eamque illi aperiat conſilij gratia, quod ſolùm videtur petere, Cordub. vbi ſupra. Nam quamuis non ſatis ſit ad ſigillum ſeruandum ſola voluntas, & intentio capiendi conſilium, vt animę bono conſulatur, ſed requiratur voluntas ſe accuſandi apud Confeſſarium præſentem, vt ait Suar. tom. 4. de pęnitentia, diſp. 33. ſect. 2. num. 7. Attamen actus hic bonus eſt, proindè non manifeſtatur hæreſis per actum malum.

Vnus

Vnus tamen excipitur caſus in quo integrum eſt Confeſſario reuelare, quod ei aperitur ſub prætextu, vel ſub ſpecie confeſſionis, puta cum hæreticus ſuas hæreſes perſuadere curat ipſi confeſſario, in quo euentu crimen hæreſis, & auctor illius detegi poteſt, vt fertur fuiſſe tentatum olim ab hæreticis Lutheranis, vt venena ſua, ac hæreſes clam, & in occulto Catholicis communicarent, fingentes ſe eſſe Catholicos, vt Catholicos deciperent: Simanch. vbi ſupra num. 15. & 16.

9 Limita ſecundò, non incurrere in excommunicationem, qui inquiſitoribus ſuam hæreſim mentalem aperiret, non animo affirmandi hæreſim, ſed capiendi conſilij, vt bono animæ ſuæ conſuleret: ſimiliter non erit hæreticus externus, qui hæreſim mentalem boni alicuius operis exercitio, aut omiſſione mali operis detegeret, vel vt peteret conſilium, quia eſt actus bonus, & ad bonum finem exercitus Gutier. canonicarum, lib. 13. num. 9. Sayr. d. cap. 4. num. 30. Ratio, quia hæc opera ex ſua natura non ſunt ſigna, quæ manifeſtant hęreſim; quinimmo exercitium bonorum operum, & omiſſio malorum operum, ſunt ſigna Chriſtiani pectoris, & ideo per ſimilia opera non manifeſtatur hęreſis interna, ſed tegitur. Sayr. vbi ſupra nu. 30. vbi ſubdit, ſi quis hæreticus purè mentalis nunquam ingrederetur Eccleſiam ad audiendum ſacrum, vel ſi dum eſt in templo & dum eleuatur Euchariſtia, non genuflectat, nec pectus percutiat, incurrere excommunicationem latam contra hæreticos ſuppoſita hæreſi mentali in corde, quia hęc ſigna ſunt hæreſis internæ manifeſtatiua, & ſufficiunt ad incurrendam excommunicationem. Suar. de triplici, diſp. 2. ſect. 2. num. 11. ad finem, eo quod nunquam Miſſam audire, neque Euchariſtiam adorare, quando eleuatur, ſecundùm communem vſum fidelium, ſunt ſigna, quæ hominem vehementer de hæreſi ſuſpectum faciunt, niſi ex circumſtantiis temporis; vel perſonæ ea ſignificatio impediatur.

Non ſufficiunt tamen ad manifeſtandam hęreſim internam ea ſigna, quę reddunt hominem leuiter ſuſpectum de fide, ſed requiruntur, quæ regulariter faciunt vehementer, vel violenter ſuſpectum. De leuiter ſuſpectis, & quæ ſint ſigna, & exempla leuis ſupſpicionis loquitur leg. 2. C. de hæreticis, in fine vbi dicitur ſic. Hæreticorum vocabulo continentur, & latis aduerſùs eos ſanctionibus debent ſuccumbere, qui argumento à iudicio Catholicę Religionis, & tramite detecti fuerint, deuiare. Dicitur autem leuis ſuſpicio quæ leui defenſione tollitur, & quæ oritur ex leuibus coniecturis, nimirũ ſi aliqui reperiantur occulta conuenticula celebrare, vt patet extra de hæreticis, cap. excommunicamus 1. in fine, qui ſimilia exercent: tales namque leuiter de hæreſi ſuſpecti cenſentur. de ea ſcribunt Gerſon. in tractatu de protectione, conſideratione 12. Eymericus 2. p. director. quæſt. 55. vbi num. 3. de leuis ſuſpicionis exemplis, & de maxima, ac vehementi ſuſpicione, & Pegna ibi commento 46. vbi etiam Pegna fol. mihi 378. vbi concludunt vehementes, ſeu violentas ſuſpiciones ſufficere ad condemnandum. Quæ autem ſint iſta ſigna, quæ vehementer vel leuiter faciunt hominem ſuſpectum de fide, tradunt Simanch. in Enchiridion. tit. 41. Albertin. de agnoſcendis, qu. 34. Silueſt. verb. iudicium, & verbo præſumptio, & Paramus de origine inquiſitionis, lib. 3. quæſt. 10.

10 Limita tertiò. Excuſatur hæreticus purè mentalis, ſi per iocum narret ſe hæreticum eſſe, vel fuiſſe, ita Victor apud Simanch. vbi ſuprà d. tit. 42. num. 10. eo, quia non aſſerit hæreſim illam, ſed tantùm narrat, aut refert, Simanc. tamen non omnino probat, niſi benignitatis gratia poſſe defendi hanc opinionem, fortaſſis tradit, quia in re tam graui iocus non habet locum, vt dicitur, non patitur ludum fama, fides, oculus. Dicendum tamen eſt, ſi quis ioco, vel ex ignorantia ſe olim aliquid contra fidem tenuiſſe tradat: nunc autem non tenere, non eſſe hæreticum externum, quia, vt ſit hæreticus, requiritur quod vtatur verbis, quibus hæreſis interna vti præſens, & exiſtens declaretur, & hoc modo verum eſt; quod tradit Victoria, ſequitur Azeued. lib. 8. recompil. tit. 3. l. 1. num. 157. Sayr. de cenſuris lib. 3. cap. 4. num. 31. Azor. tom. 1. inſtit. moral. lib. 8. cap. 10. quæſt 6. & Suar. de cenſuris, diſputat. 4. ſect. 2. num. 14. & Sanch. d. lib. 2. cap. 8. num. 21. & num. 22. addit hæreticum internum dicentem ſe habere intentionem incidendi in hanc, vel in illam hæreſim, non fieri hæreticum externum, quia per hoc propoſitum non exprimitur hæreſis iam exiſtere, ſed propoſitum tantùm futuræ ſectæ.

Ambigi tamen poteſt, an hæreſis mentalis poſſit reſeruari? Conſtat non reſeruari per Bullam Cœnæ; vt dictum eſt, quia ius Pontificium non ſolet reſeruare culpas, niſi habentes cenſuras reſeruatas annexas Suar. tom. 4. in 3. par. diſputat. 19. ſect. 2. num. 8. & de triplici, diſp. 21. ſect. 4. nu. 2. Nihilominus ibi fatetur de conſuetudine & vſu Epiſcopos hæreſim mentalem ſolerę reſeruare, & de rigore iuris id facere poſſe. Quia integrum eſt Eccleſiæ peccata purè interna, ac ſolo corde retenta reſeruare, eo quod reſeruatio non eſt vſus iuriſdictionis fori exterioris, ſed eſt negatio & ablatio iuriſdictionis pro foro ſacramentali: ideo poteſt Eccleſia reſeruare peccatum hæreſis. Ita Suar. ſuprà addens non eſſe laudabilem talem reſeruationem, & regulariter non expedire, ſi autem alicubi fiat talis reſeruatio, non eſſe reprobandam, quia fieri poſſe eſt multorum. nimirum Caietan. in 2. 2. quæſt. 11. art. 4. in fine, & Aragonis in eadem quæſtione, art. 3, col. 8. Vgolini in tractatu de cenſuris ſummo Pontifici reſeruatis 2. pa. cap. 1. §. 1. num. 11.

Mihi tamen magis placet dicere in reſeruatione peccatorum purè internorum generaliter facta non venire peccatum hæreſis mentalis, niſi expreſſis verbis decla-

retur, vel addatur dictio aliqua per quam idem explicetur; puta dictio quomodocumque, vel quomodolibet peccata ſint interna, nam dictiones iſtæ ſunt generales, omnia comprehendunt, ſicut dictiones quicomque, quæcumque, Tiraquel. de retractu lig. §. 1. gloſ. 3. num. 20. Menoch. remed. 6. recup. num. 5. Octauian. Vulpel. de præpoſitionum, & aduerbiorum ſignific. in dictione Quicumque, pag. 93. & Cardinalis Tuſch. tom. 2. lit. D. con. 351. per textum in cap. ſolitæ 6. de maior. & obed. ibi, nihil excipiens, qui dixit quodcumque, & quæcumque. Sunt enim generalia, & qui dixit omnia, nihil excipit. Burg. de Pace conſ. 25. num. 28. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſſ. 9. num. 21. & Marcheſan. de commiſs. par. 1. pag. 241. num. 2. Item, quia dictio quomodolibet operatur vltra expreſſa, vt notat Angelus in l. quod ſi nolit. §. ſi quid ita ff. de ædilitio edicto gloſſ. in Clementina 1. de re iudicata. Flamin. de reſignatione, lib. 9. quæſt. 25. num. 48. cum ſequentibus: igitur ſi Prælati reſeruatunt peccata interiora, non intelligitur reſeruata hæreſis, niſi ſpecialiter exprimantur, vel apponantur in reſeruatione dictiones quomodocumque, quomodolibet, ſeu quouis modo interiora. Faciunt tradita à Sanchez in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 8. num. 4. verſ. cæterum quamuis, vbi vult, licèt à quouis Prælato fieri poſſit reſeruatio, nullo modo ſub ea reſeruatione intelligi peccata merè interna, niſi expreſſis verbis declarentur, & in dubio non eſt præſumendum id de ſuperiore, cum peccata interna ſint frequentiſſima, & occultiſſima. Quare abſurdum eſſe reſeruare tradit Sotus in 3. diſt. 18. quæſt. 2. art. 5. col. 11. verſ. vtrior verò. & Ledeſma ſumma Sacrament. vbi de confeſſione, dub. 16. in fundamento ſecundo, ad finem.

12 Quid de Hæreſiarchis, & Dogmatiſtis? Non eſt dubium multò fortiùs ligari excommunicatione Bullæ Cœnæ, & multò grauioribus pœnis eſſe obnoxios. Eſt enim Hæreſiarcha Princeps hæreticorum, ab hæreſi, & Arhci, quod eſt verbum Græcum ſignificans Principem, ſiue principium, ſicut Patriarcha eſt Princeps Patrum. Hæreſiarcha dicitur, qui aut hæreſes inuenit aut inuentas alios docuit, Paramus de origine ſanctæ inquiſitionis, lib. 3. qu. 9. num. 143. Eymericus in directorio inquiſitorum par. 2. quæſt. 39. poſt Albertin. in tract. de agnoſcend. aſſert. Cathol. & hæret. quæſt. 29. num. 23. & quæſt. 30. num. 60. Dicuntur etiam Hæreſiarchæ alio nomine magiſtri errorum, vel Dogmatiſtæ, ſeu Dogmatizatores, & Concilium Biterrenſe cap. 16. vocat hæreticos perfectos, Pegna 2. par. comment. 64. vbi de Dogmatiſtis, & Hæreſiarchis dicens grauius peccare, quam alij hæretici, & ideo grauiùs puniri.

An verò hi Magiſtri errorum ſi verè pœnitentes ſint, debeant admitti ad miſericordiam à Dominis inquiſitoribus? Affirmat text. in cap. Ego Berengarius, de conſecrat. diſtinct. 2. qui fuit Hæreſiarcha, & admiſſus ad pœnitentiam, & ad abiurationem, ſequitur Eymeric. in director. Inquiſitor. par. 3. rubr. de octano modo terminandi proceſſum fidei, num. 188. verſ. circa iſtum, & num. 169. fol. mihi 545. col. 1. aliàs fol. 330. & Pegna 2. pa. commentario 66. fol. 229. & ſequent. Quam ſententiam puto veram ſi pœnitentia vera eſt, & non ficta, & iſti Magiſtri errorom voluntarij: non autem inquiſiti, nec vocati, nec citati, adeunt Dominos Inquiſitores, & miſericordiam, & veniam implorant. Secus ſi poſt frequentes admonitiones ſe conuertunt tunc enim præſumitur de illis potiùs ob metum mortis, quàm ob ſtudium veritatis ad petendam miſericordiam induci, ita Pegna in additionibus ad Eymericum par. 3. quæſt. 39. comment. 64. verſic. Item hæc ſententia de recipiendis Hæreſiarchis. Ratio, quia plerumque horum conuerſiones ſunt fraudulentæ. Ideo puro corde ſimulant ſe reſipiſcere, vt in concepto errore perſiſtant, & amplius in ſuos errores alios inducant. Atque ita prudentiſſimi, vt ſolent, Inquiſitores debent inquirere, an puro corde, & non fictè conuertantur: difficile namque eſt perfectos hæreticos extremæ impietati ſubitò terga vertere voluiſſe, ac propterea in illis multò clariora pęnitentiæ ſigna, quàm in alijs pęnitentibus ſunt exigenda.

Adde etiam in hoc caſu poſſe admitti Dogmatiſtas ad pęnitentiam, & pariter ad miſericordiam, ſi vbi primùm capiuntur, ſtatim ad pęnitentiam conuolant, & conſentiunt abiurare errores, & hæreſes, eaſque omnino deponere, ac deſerere ex animo demonſtrant, niſi Regi, Principi, Reginæ, aut eorum filijs hæreticos errores perſuadere auſi ſunt; his enim nullo modo parcendum eſt, ſed Curiæ ſæculari tradendi, Lælius Zecch. in ſumma par. 1. tit. de fide, rubr. de hæreſi cap. 11. num. 17. verſ. fallunt tamen prædicta, poſt Simaneh. de Catholicis inſtitutionibus tit. 47 num. 68. 69. & ſequent. Nam hæreſis in hoc caſu cum crimine læſæ Maieſtatis concurrit; proinde ſine vlla miſeratione Magiſtri errorum coercendi ſunt, nec illis indulgendum, qui Principes, & eorum familiam deprauare, aut corrumpere tentant, Pegna dicto commentario 64. verſ. poſtremo id mihi maximè probatur, fol. 330. col. 2. Ex eo quoniam Rege incolumi mens omnibus vna eſt; impijs regnantibus, ruinæ hominum, Seneca lib. 1. de Clementia, verſ. animus Reipublicæ Princeps eſt.

13 Sequitur videamus, quis ſit hæreticus propriè, & quæ requirantur, vt ſit talis ad incurrendam excommunicationem contentam in prima clauſula Bullæ Cęnæ? Dico primò requiri, vt ſit hæreticus, quod fuerit profeſſus fidem Catholicam per baptiſmum, vnde Iudæi, & infideles non ſunt baptizari, D. Thomas 2. 2. quæſt. 10. art. 5. & quæſt. 11. art. 2. quia hæreſis eſt negatio fidei ſuſceptæ per baptiſmum, vel error fidei Catholicæ contrarius cum pertinacia in homine, qui profeſſus eſt fidem Chriſti in baptiſmo. Quæ ſententia eſt

D. Au-

Digitized by Google

D. Auguſt lib.18. de ciuitate Dei, cap.15. vbi vocat hæreticum, qui ſub nomine Chriſtiano falſa dogmata in fide Chriſti docet, vel ſequitur: quod etiam Origenes circa tertium caput ad Titum, vt refert Pamphilus in Apologia, & alij quos referens ſequitur Suar. de triplici, diſp. 16. ſect.5. num.8. verſ. probatur antecedens, diſp.19. ſect. 5. num. 3. verſ. ſecunda conditio, vbi ſub nomine Chriſtiano fatetur ad propriam hæreſim requiri, quod perſona ſit baptizata, vt incurratur in cenſuram Bullæ Cenæ, quod etiam ſentit Caietanus 2. 2. quæſt. 11. art. 2. Aragon. ibi, Sayr. lib. 3. de cenſuris cap. 4. num. 10. & 11. Sanch. in Decalogo lib. 2. cap. 37. num.34. & Toletus in ſumma lib.4. cap.3. Ratio, quia per baptiſmum fit homo Chriſtianus, & eſt membrum Eccleſiæ Catholicæ, & ante baptiſmum non intrat Eccleſiam.

Hinc fit, vt nec Iudæi tranſeuntes ad Saracenos, aut ad alios infideles, innodentur hac cenſura, nec poſſint puniri propter hoc alijs pœnis ab Eccleſia, vt refert Decian. in tractat. crimin. lib. 5. cap. 10. num.34. vbi teſtatur de communi Farinac. de hæreſi quæſt.178. num.16. & num. 132. & num. 135. vbi id extendit ad Iudæos, vel infideles Catechumenos, qui fidem, & Religionem animo ſuſceperunt, ſed nondum baptizati ſunt: ij ſi poſtea contra fidem ſcienter aliquid credant, non incurrunt in cenſuram huius canonis, ita ex traditis à Sanchez in d. cap. . lib. 2. Decalogi, vbi probat num. 34. non eſſe verè hæreticos, neque innodati hac excommunicatione, neque illius eſſe capaces ante baptiſmum, cum nondum Eccleſiæ ſubditi ſint, Aragon. 2. 2. quæſt.11. art.2. dub.3. Vgolin. de cenſuris, Pontifici reſeruatis 2.par. cap. 1. §.1. num.2. & 3. & Toletus lib. 4. ſummæ cap. 3. num.5. Oppoſitum opinatur Caſtro lib. 1. de iuſta hæreticorum punitione cap. 8. & Suar. tom. 5. in 3. par. diſp. 21. ſect. 2. num. 4. vbi voluit Catechumenos fidem ſemel receptam relinquentes eſſe verè hæreticos. Sed verius eſt non eſſe, & ex conſequenti non eſſe puniendos pœnis hæreticorum, quod innuit Simaneh. de Catholicis inſtitutionibus tit.31. rub. de hæreticis, & Farinac. ſupra num.131. in d. quæſt.187.

Porrò Iudæi baptizati ſponte, ſi poſtea à fide recedant, ligantur hac cenſura, & tamquam hæretici puniuntur. Sic Ioannes Andreas in cap. quidam extra de Apoſtatis, & Ioannes Anan. ibidem text. in cap. contra Chriſtianos, de hæreticis in 6. Albertinus in rub. de hæreticis in 6. qu. 11. num.6. verſ. tamen ad eam pertinet, Gundiſal. in tract. de hæreticis quæſt.5. nu. 6. verſ. vnde ſubiungit. Quod extenditur ad infantes Iudæos baptizatos, ſi poſtea ad Iudaiſmum redeant, neque excuſantur ex eo, quod baptiſmum ſuſceperunt ignorantes text. in cap. contra Chriſtianos, de hæreticis in 6. ibi, Etiamſi huiuſmodi redeuntes, dum erant, infantes &c.

Quod ſi aliquis non ſponte, ſed coactè, aut fictè baptizetur, & poſtea à fide deuiet, dicendum eſt, ſi coactio fuerit præciſa, ita vt interiùs noluerit baptizari non innodari hac cenſura, neque pœnis hæreticorum, quia verè baptizatus non eſt. Idem dic de fictè baptizato recedente à fide, cum Baptiſmus fuerit irritus; poterit tamen Eccleſia coactionis, aut fictionis ignara illum tamquam hæreticum punire; in foro tamen interno nullis pœnis ſubijcitur, Sayr. de cenſuris, lib.3.cap.4. numero 11. quem ſequitur Sanchez dicto lib.2. cap.7. n.33.

Dico ſecundò ad perfectum hæreticum requiri errorem intellectus cum pertinacia aſſertum ab eo, qui fidem recepit circa aliquam fidei veritatem, nam error in alijs non eſt hæreſis. Ex quibus, duo tantùm requiri ad perfectum hæreticum dumtaxat, aliqui affirmarunt, errorem nimirum, & pertinaciam, Roſell. in ſumma in verb. hæreticus, in principio. Repertor. Inquiſit. in verb. hæreticus, verſ. Quid propriè faciat hæreticum, Campeg. in addit. ad Zanchin. in tract. de hæreticis cap. 1. lit. A. in fine additionis, Iulius Clarus in §. hæreſis, verſ. Ad hoc autem. Quare Alexander Peſan. in commentar. ad D. Thomam 2. 2. quæſt. 11. art. 1. diſp. 1 in 3. concluſione, verſ. ſecundò colligitur; credit non dici hæreticum, qui ſine errore intellectus aliquod verbum contra fidem pronunciat, conſonat Conarr. variar. reſolut lib. 3. cap. 1. n. 2. verſ. Exigit profectò multa, & Sanchez d. cap. 7. num. 1. vbi errorem intellectus dicit aſſenſum falſum intellectus eſſe.

Pertinacia autem ad hæreſim requiſita reperitur, quando quis ſciens, & prudens credit aliquid contra Eccleſiam Catholicam, habetur in Clementina in §. porrò, de ſumm. Trinitate, ibi, Quiſquis defendere, ſeu tenere pertinaciter præſumpſerit. Atq; ita pertinaciã, ſeu cõtumaciã eſſe de ratione hęreſis, conueniunt omnes, Suar. de tripl. diſput. 19. ſect. 3. num. 9. Sanchez d. cap. 7. num. 2. Sayr. de cenſuris lib. 3. cap. 4. num. 18. dicens pertinaciam plus conducere ad hæreſim, quàm errorem, & ideo illam neceſſariò requiri ad hæreſim. Idcirco, qui ſententiam ſuam, quamuis falſam, atque peruerſam: nulla pertinaci animoſitate defendunt, præſertim, quam non audacia ſuæ præſumptionis pepererunt, ſed à ſeductis, atque in errorem lapſis parentibus acceperunt, quærunt autem cauta ſolicitudine veritatem, corrigi parati, cùm inuenerint, nequaquam ſunt inter hæreticos deputandi. Ita Auguſtin. Epiſtol. 162. & refertur in cap. dixit Apoſtolus 24. quæſt. 3. Anton. Ricciul. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib. 5. cap. 1. num. 4. vbi num. 11. per text. in cap. dixit Apoſtolus 24. quæſt. 3. ait de hæreſis ſubſtantia eſſe pertinaciam, nec ſufficere ſolum errorem, quia, vt quis cenſeatur in hæreſi perfecta lapſus, neceſſe eſt, quòd in ea hæreſi ſit pertinax. Nam quouſque non datur pertinacia, non obſtante, quòd adſit error intellectus voluntarius, forma hæreſis non eſt conſummata. D. Antonin. in ſumma part. 2. tit. 12. cap. 1. in principio, Simancb. de Cathol. inſtit. tit. 31. num. 7. &

Franç,

Franc. Torreblanca in Epitome de electione lib.3.cap.8. num.23. dicentes, qui cognoſcunt errorem, & ſe corrigunt, vel corrigi parati ſunt, non dici hæreticos pertinaces,

Ex quo ſequitur ſimplices ruſticos non eſſe de facili præſumendos hæreticos, ex quo animo pertinaci ſuum errorem defenderint, ſi Eccleſiæ ſe ſubmittant, niſi appareat in illis nimia ſagacitas,& ſimulatio, Decian.in ſuis tract.crimin.part.1. lib.5. c. 37.n.62.Farinac.in praxi crimin. part. 3. quæſt.98.num.42.Auguſt.Barboſ.cap.2. de ſumma Trinit.n.3.& in d. cap. dixit Apoſtolus 24. quæſt.3. & Sayr.de cenſuris, lib. 3.cap.4.num.18.verſ. Alterum eſt. Quibus accedit Nauarr.in ſumma cap.11. Hiſpanè num. 17. Latinè n.22. Caſtro lib.1. contra hæreſes cap.9.ad finem, & Torres de Trinitate quæſt.32.art.4.in 6.part. commentarij in fine vbi volunt pertinacem, & verum hæreticum eſſe, qui non credit, quòd ſit ab Eccleſia definitum, quamuis aſſerat ſe paratum ab Eccleſia corrigi, quia mentitur ſe paratum corrigi,cùm manifeſtè contradicat definito ab Eccleſia. Nam pertinacia conſiſtit in eo, vt quis repugnet, & reſiſtat auctoritati Eccleſiæ, quæ reperitur in eo,qui non vult auctoritati illius acquieſcere, Petrus de Ledeſma 2. tom. ſummæ tract.1.cap.6.poſt ſecundum concluſionem difficultate 1. Vaſquez 1.2.quæſt.76. art.3. diſp.126.cap.3.in princip.num.9. & Torres eodem art.4.in 3. commentarij parte col. 2.Denique pertinacia requiſita ad hæreſim non conſiſtit in temporis diuturnitate, ſed poteſt momento temporis perfici inſtar aliorum peccatorum, Caietan. 2.2. qu. 11.art.2.notabili 1.Cordub.in ſuo quæſtionario lib.1.quæſt.17.§.7.verſ.vbi notat,Valentia 2.2.diſp.1.quæſt.11.punct.1.difficultate 4.Azor. tom.1.lib.8. inſtit.moral.c.9. quæſ.1.& Canus lib.12.de locis Theologicis cap.9.col. 19.verſ. ratio igitur col.21. verſ.illud deinde,& Azor.tom.1. lib.8.inſtit. moral.cap.9.quæſ.1.& ideo in eo momento, quo pertinax quis eſt ſentiens aliquid contra Eccleſiam, ligatur excommunicatione contra hæreticos lata.

Quinimò in eandem cenſuram incurrit tamquam pertinax, qui falsò credens aliquid eſſe determinatum ab Eccleſia, contrarium ſibi perſuadet, & ſentit Bannez 2.2.quæſt.11.art.2.col.4.corollatio 3.Aragonius ibidem art.1.col.6.verſ. hoc conſtituto, & Sayr.vbi ſupra cap.4.n.14 vbi nu.15. excuſat ab excommunicatione, qui ſine pertinacia errat circa fidem ex ignorantia etiam craſſa, ſeu vincibili, quæ non excuſat à peccato, quamuis eam ſufficere ad hæreſim tradat Sotus in 4.diſtinct.22.qu.2. art.3.poſt concluſionem quintam; minùs tamen benè, cum ſit contra communem. Ita Canus lib.12.de locis Theologicis c.9. & Domin.Bannez 2.2.quæſt.vndecima art. 1.& Valent.in 2.2.quæſt.11. diſp.1. puncto 1.& alij, quos ſequitur Sanch. d. cap.7.n. 19.& 20.

14 Hinc etiam ſequitur, qui ſe fingit in ſolo actu externo hæreticum, non ligari pœnis contra hæreticos latis. Eſt communis, & certa, quam docet Antonin.2. part.tit. 18.cap.5.& 6. Tabiena verb.hæreticus n.2. & verb.Apoſtaſia num.3. Nauarr. cap. 27. num.56.& ex noſtris Azor.tom.1.lib.8.inſtit.moral.cap.9.quæſt. 9. 10. & 11. & c.21. q.5.& 6.Toletus lib.4.ſumma cap.4.num.6. & Suar.de triplici, diſp. 14. ſect.6. n.4. & diſp.21.ſect.2.num.1. Fundamentum, quia fingens ſe hæreticum, cùm non ſit, non recedit verè à fide & Religione Catholica; ergo non innodatur pœna excommunicationis contra hæreticos lata. Item, quia pœnæ ſunt reſtringendæ, neque comprehendunt delinquentes imperfectos, quales ſunt fingentes ſe hæreticos, cùm fidem retineant, & ideo ſimpliciter non manifeſtatur hæreſis exteriùs, cùm eam non ha-
15 buerint in animo, ſed tantùm ficto animo fidem negarunt, negantibus autem fidem hoc modo, & actiones confeſſioni
16 fidei contrarias exercentibus non apponuntur cenſuræ latæ ſimpliciter contra hæreticos, ſicut non eas incurrunt errantes circa fidem ſine pertinacia ex ignorantia craſſa, vt dictum eſt; quemadmodum nec infidelis errans, nec catechumenus nondum baptizatus ſi à voluntate ſuſcipiendi Baptiſmum recedat, & ad infidelitatem redeat; non enim ſunt hæretici: ſicut non ſunt, qui aſſentiuntur alicui operi externo infidelitatis, ſine aliquo errore in intellectu, Farinac. de hæreſi, quæſt.177. §.1. n. 16.& ſequent.& Sayr.lib.3.de cenſuris,c.4. n. 13.ex D.Antonino 2.part.tit.12.cap.16. Silueſt. verb. hæreſis, Toletus in explicatione Bullæ Cœnæ. §. 1. concl. 2. Quare thura Idolis ex timore offerentes ſine vllo errore intellectus committunt peccatum infidelitatis externum, non tamen incurrunt in cenſuram contra hæreticos latam. Nec dicendi ſunt habere pertinaciam,cùm non teneant aliquid contra Eccleſiam Catholicam, cùm fidem retineant, & hæreſis errorem fidei contrarium importet, & pertinacia in eo conſiſtat, vt quis ſciens, & prudens teneat aliquid in animo contra Eccleſiam Catholicam, vt habetur in cap. vnico, de ſumma Trinitate, in 6. & Clement.vnica, eodem tit D.Thomas 1. part. quæſt.32.art. 4. in fine. At non dicuntur tales facientes, & exercentes aliquod opus externum infidelitatis ſine vllo errore intellectus, Sanchez.d.cap.7. num.8.9.10.

19 Ambigitur,an hæreticus ſit dubius in fide regula ſit non eſt hæreticus quando eſt dubius in aliquo articulo in quo ſunt diuerſæ opiniones. Ita Felin.in c.1. n.4. extrà de hæreticis, & ibi. de Anan. Quia dubitat in ijs, quæ non dum ſunt definita ab Eccleſia, & ſunt opiniones, quo vſque per Eccleſiam determinetur quid ſequendum ſit, Archidiac.in cap. hæreſis, num.2.verſ. Item dubius,24.quæſt.3.&Bellamer.ibi poſt num.4.verſ.idem in dubijs, Armil.in ſumma, in verb.hæreſis, num.1.verſ. Aliqua autem ſunt ambigua, vbi tradit non eſſe hæreticum, qui eſt dubius in his, quæ ſunt ambigua; & nondum definita ab Eccleſia, niſi fuerit adeò pertinax, & contumax,vt non crederet etiamſi ab Eccleſia eſſet definitum,ſequitur Rojas in tract.de hæreticis,

part.

part. 1. num. 53. & Pegna in additionibus ad Eymericum, in Directorio Inquiſitorum p. 2. & cap. 1. extrà de hæreticis, verſ. vndecimo, & poſtremo, & ſequenti, vbi firmat hanc regulam dummodo, qui eſt dubius, paratus ſit amplecti, quod ab Eccleſia in poſterum fuerit definitum.

Ampliatur ad dubium in fide, qui firmiſſimè tenet veram eſſe Catholicam fidem, quamuis pro maiori claritate veritatis circa expoſitionem alicuius loci ſacræ Paginæ dubitet, quiſnam ſenſus, & intellectus in eo loco comprehendatur, & qualis ſit magis germanus. Ita Pegna d. part. 2. ad cap. primum, extrà de hæreticis, col. 1. verſ. ſecundo modo, & col. 2. verſ. in ſecundo genere dubitandi, & Lælius Zecch. in ſumma, part. 1. rubric. de fide, cap. 11. num. 6. verſ. dubitans tamen de credibilibus, dicentes non eſſe hæreticos, nec peccare procedentes ad indagandas fidei veritates per modum dubitationis, quando credunt fidei aſſertiones, & reſolutiones ſacræ Paginæ eſſe veriſſimas, conſonat Decian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 18. in verſ. ſeptimò dubitantes, & verſic. ſequent.

Limita, eſt hæreticus dubius in fide, qui non magis ad vnam, quàm ad aliam partem mentem applicat dubius. probat text. in cap. dubius 1. de hæreticis, vbi dubius in fide infidelis eſt. Quæ reſolutio intelligitur, quando dubitans reflecti ſupra ſuum actum, hoc eſt, quando dubius, qui eſt pendulus vtriuſque partis rationibus perpenſis, iudicat illam fidei rem eſſe dubiam, aut ſub opinione, quia tunc vltra dubium admouet conſenſum, & iudicium intellectus, affirmatque rem fidei non eſſe certam, quod eſt hæreſis manifeſta, Bannez 2. 2. quæſt. 11. art. 2. column. 2. verſ. reſpondetur, quòd ſicut. Canus lib. 12. de locis Theologicis, cap. 9. col. 12. verſ. errare autem, Vaſquez. 1. 2. quæſt. 19. art. 6. diſp. 65. cap. 1. num. 4. Ratio, quia cum dubitatione intellectus circa res fidei, coniungitur actualis error, quo iudicat res fidei non eſſe omnino certas, & ex conſequenti hæreſis communiter adeſt, Valentia 2. 2. diſp. 1. quæſt. 11. puncto 1. difficult. 2. & Canus eodem cap. 9. col. 15. verſ. quid ergo.

Sublimita, dubius in fide eſt hæreticus, quando in dubitando eſt pertinax deliberatè, ſecus ſi dubitatio prouenit ex ſcrupulis conſcientiæ ex primis motibus conſurgentibus contra voluntatē, quia dubitans talibus motibus reſiſtit, Ioa. Andr. in c. 1. de hereticis, n. 1. Anton. de Butr. n. 5. Roias in tract. de hæreticis, p. 1. n. 272. cum ſequen. & ſingul. 56. num. 5. Roſell. in ſumma, verb. Hereticus n. 1. & Silueſt. in verbo. hereſis, §. 1. n. 6. & Carrer. in tract. de hereticis, n. 8. verſ. quod tamen declarat, & limitat. Secus ſi deliberatè dubitat. Suar. d. diſp. 19. n. 10.

20 Non dicetur tamen hæreticus dubius in fide, quando dubitat in non determinatis ab Eccleſia, in quibus hinc inde diſſident Doctores. Similiter ſi dubitet de credibilibus, quæ indirectè ad fidem ſpectant, & quæ non proponuntur explicitè omnibus credenda. Pegna in additionibus ad Eymericum in Directorio Inquiſitorum, part. 2. ad c. primum extrà de hæreticis, niſi poſt legitimam admonitionem in dubitatione perſeueret. verſ. poteſt item, 8. & ſequentibus, & verſ. item 10. Sed hoc non placèt, quia qui dubitat de credibilibus indirectè iam per Eccleſiam definitis, ſine dubio reputatur hæreticus. Probatur, quia ſicut dubitans pertinaciter circa ea, quæ ſunt definita expreſsè ab Eccleſia in rebus directè ad fidem pertinentibus, eſt hæreticus, vt poſt multos probat Suarius de triplici, d. diſp. 15. à num. 10. ſect. 4. Sic etiam eſt hæreticus dubitans circa indirectè credibilia iam per Eccleſiam determinata, præſertim ſi non eſt paratus corrigi, atque ita, ſi id verbo, aut ſigno externo declaret, ligatur excommunicatione Bullæ in Cœna Domini. Secus ſi declaret mentem ſuam in ijs, quæ adhuc ſunt ſub iudice, & ſub opinio-
21 ne, quamuis in animo ſit hæreticus. Doctiſſimus Fr. Antoninus de Souza de explicatione Bullæ Cœnæ c. 2. diſp. 7. n. 4. & 5.

Quando autem dubitatio verſatur circa credibilia in ijs, quæ ad fidem directè, vel indirectè pertinent, & eſt deliberata, & pertinax ſecundùm omnes in homine Chriſtiano eſt hæreſis, ex D. Thoma 1. part. quæſt. 32 art. 4. & 2. 2. quæſt. 11. art. 1. & 2. & ex ſectatoribus illius ibidem, Turrecremat. lib. 4. ſummæ 2. part. cap. 12. Toletus lib. 4 ſummæ cap. 4. & de Bulla Cœnæ cenſura 1. num. 6. Azor. 1. part. inſtit. moral. lib. 8. cap. 9. quæſ. 5. & 6. Ex quibus aliqui loquuntur abſolutè, & ſine vlla diſtinctione; alij autem exponunt, quando dubius manet ſuſpenſus, & firmiter credere non audet, quia error in fide cum pertinacia eſt hæreſis, & dubius hic errat in fide, cùm certa pro incertis, & dubijs habeat, quæ omnia procedunt, quando dubius format iudicium, rem ſcilicet illam fidei eſſe dubiam, & non eſſe certam, Sanch. ſuprà d. lib. 2. cap. 7. n. 12. verſ. & hæc ſententia eſt.

22 Amplia eſſe hæreticum, qui tenet eſſe peccatum venerari Sanctorum imagines: Repertor. Inquiſit. in verb. hæreticus, verſ. An frangens iconas, vel imagines, & ibi in additionibus lit. B. la 2. & in verb. adorare, verſ ſed picturæ, & verſ. ſequenti, vbi quomodo adorentur imagines, Squillacen. de fide Catholica cap. 50. Durandus in Rationali Diuinorum lib. 1. cap. 3. Menoch. de arbitrar. caſu. 376. Suar. in defenſione fidei lib. 2. cap. 11. per totum, & c. 12. vbi Iacobi Britanniæ Regis argumenta contra imaginum adorationem diſſoluit, & alij dicentes imagines Sanctorum, ſicut, & Reliquias eſſe venerandas. Et conſtat ex ſeptimo Concilio Nicæno, in quo fuerunt Epiſcopi 350. è quibus Patriarcha vnus fuit Tharaſius Conſtantinopolitanus; cæterorum autem Legati, præfuit Adrianus Papa per Legatos ſuos fuitque coactum anno octauo Conſtantini, & Irenæ, teſte Paulo Diacono lib. 23. rerum Romanorum: ibi damnati ſunt Iconomachi hæretici, qui ſacras Chriſti, & Sanctorum imagines ſpoliabant omni honore. Cuius erroris execrandi auctor fuit Xenias Perſa ſeruus, & non baptizatus, qui Epiſcopus creatus fuit à Petro Gnapheo, vt eſt auctor Nicepho-

rus

rus lib.16. hiſtoriæ . c. 28. vide Azor. in ſumma p.2.c.16. verſ. ſeptimum generale, & Bellarm.tom.1.de controuerſijs, in præfat.de Eccleſia triumphante, & lib. 2. de imaginibus Sanctorum, vbi ex Paulo Diacono lib.21.rerum Romanorum, caſum rarum refert per hæc verba. Cùm Iconomachus quidam conſpecta ſtatua B. Virginis, lapides in eam ieciſſet, eamque comminuiſſet, per quietem virginem ipſam ab eo viſam terribiliter his verbis comminantem, in caput tuum hoc feciſti. Deinde paulò poſt eumdem ingenti lapide percuſſum, atque ita contritum eſſe, vt ipſe ſtatuam comminuerat; ſic ibi.

Eſt ergo hæreticus, qui aſſerit peccatum eſſe mortale, venerari ſacras imagines Sanctorum. Si quis autem aliquid commiſerit contra ſanctas imagines, nihil aſſerens de peccato, erit de hæreſi valde ſuſpectus, niſi ex aliqua alia circumſtantia ab hac ſuſpicione liberetur, quia extat Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. rub. de inuocatione, &c. de ſacris Imaginibus, ver. Imagines, ibi.
„ Imagines Chriſti, Virginis, & aliorum San-
„ ctorum in templis, præſertim habendas, &
„ retinendas, eiſque debitum honorem, &
„ venerationem impartiendam, non quòd
„ credatur ineſſe aliqua in ijs diuinitas, vel
„ virtus, propter quam ſint colendæ, vel quòd
„ ab eis ſit aliquid petendum, vel quòd fidu-
„ cia in imaginibus ſit figenda, veluti olim
„ fiebat à Gentibus, quæ in Idolis ſpem ſuam
„ collocabant, ſed quoniam honor, qui eis
„ exhibetur, refertur ad prototypa, quæ illæ
„ repræſentant, ita vt per imagines, quas
„ oſculamur, & coram quibus caput aperi-
„ mus, & procumbimus, Chriſtum adore-
„ mus, & Sanctos, quorum illæ ſimilitudinem
„ gerunt, veneremur. Valent. 2. 2. quæſt.94. punct. 6. diſp. 6. Vaſquez de adoratione imaginum lib. 3. diſp. 3. è num. 78. Archang. Rubeus in ſuo opere Incarnatione diſt. 9. verſ. Imagines Chriſti, & alij, quos referens ſequitur Farinac. de hæreſi qu. 178. num.53. Graſſius lib. 2. deciſ. c.2. num.14. & 15. Suar. de defenſ. fidei lib. 2. cap. 11.

Diximus eſſe de hæreſi ſuſpectum committentem aliquid contumelioſum contra ſacras imagines, quia ſi errorem habeat in fide pertinacem contra doctrinam Eccleſię, erit hæreticus perfectus, Simanch. de catholicis inſtitutionibus tit. 33. num. 18. & eius criminis cognitio non niſi ad Inquiſitores pertinet, præſertim poſtquam Lutherani, & Sacramentarij damnatam iam olim Inconomachiam ſuperioribus annis reuocarunt ab inferis, ita Simanch. vbi ſuprà. Quibus autem pœnis ſint afficiendi ſacras Imagines violantes, & irridentes, præſertim, ſi errore pertinaci intellectus delinquentes talia crimina patraſſe reperiantur, certum eſt procedendum eſſe ab Inquiſitoribus contra illos tamquam contra quoſlibet hæreticos, vel ſuſpectos. Quin etiam Ang. in l. ex Senatuſconſulto. ff. ad l. Cornel. de ſicar. & in ſua diſputatione, incipit, In refulgenti delitiarum. quem ſequitur Marſil. in pract. crimin. §. & quia n. 25. & Farinac. in praxi crimin. lib. 1. quæſt. 20. num.68. voluit pœna mortis naturalis plectendos eſſe, ſequitur Franc. Marq. deciſione 509. Nam quamuis non appareat de errore pertinaci in intellectu in deturpantibus, & percutientibus imagines Sanctorum, tale factum de ſe eſt hæreticale, & ſapit hæreſim manifeſtam, ita Caſtro de iuſta hæreticorum punit. cap.15.

23 Hæreticus item eſt, qui aſſerit decimas non eſſe ſoluendas Epiſcopis, & Clericis, & eſſe peccatum oblationes dare eiſdem, ita Silueſter in verb. hęreſis §. 1. num.7. verſ. ex promiſſis, Auchar. in Clement. 1. §. ſanè, de cenſuris, vbi ait quemdam Concionatorem id aſſerentem in concionibus fuiſſe à Doctoribus tam Theologis, quàm vtriuſque iuris Profeſſoribus pro hæretico damnatum. Idem ſentit Repertor. Inquiſitor. in verb. hæreticus, verſ. An pertinaciter aſſerens, quod decimæ non ſint ſoluendæ.

24 Similiter erit hæreticus, qui aſſeruerit fornicationem ſimplicem, vel vſuram non eſſe peccatum, ſecus ſi dubitaretur in aliquo caſu, an ſit vſura; quoad fornicationem, tradit Arnald. Albertin. in rubric. de hæreticis in 6. quæſt. 1. num. 11. in fine, verſ. hinc eſt, quòd quicumque dicit, & quæſt. 13. poſt num. 8. Idem de eo, qui aſſerit non eſſe peccatum mortale oſculari fœminam ex cauſa libidinis. Repert. Inquiſit in verb. hæreticus, verſ. Item oſculum, Vmbret. Locat. in iudiciali Inquiſitorum, in verb. fornicatio, & in verb. ſuſpicio, num. 27. Simanch. ſuprà tit. 96. rubr. de cenſuris num. 5. Atque ita ſit hæreticus, qui tenet facere vſuras non eſſe peccatum. Farinac. de hæreſi quæſt. 178. n. 85. Silueſt. in ſumma, in verb. hæreſis §. 1. Repertor. Inquiſitor. in verb. hæreticus, verſ. pertinax hæreticus ex mente, & verſ. Item aſſerens pertinaciter exercere vſuram non eſſe peccatum. Secus ſi dubitet in aliquo particulari caſu, vtrùm ſit vſura, necne: tunc enim non reputabitur hæreticus, ſi ſequeretur partem negatiuam fortè non veram, ita Silueſt. in ſumma in verb. hæreſis §. 1. num. 7. verſ. & intellige, Cardinalis in Clementina 1. §. ſanè, in tertiò notabili, circa finem, de vſuris.

25 Regulariter tamen non erit hæreticus, qui credit falſum, non tamen putat ſe credere falſum, ſed opinatur id quod credit, retineri ab Eccleſia, dummodo paratus ſit corrigi, vbi primùm ſe in errore eſſe deprehenderit, Ioann. Andr. in cap. 1. de ſumma Trinitate, in verb. implicitè, num. 26. Imol. num. 11. ibi.

Erit tamen hæreticus falsò credens aliquid eſſe determinatum ab Eccleſia, & tenet contrarium. Ratio, quia formaliter deuiat à fidei ratione, exiſtimans non eſſe regulariter vera ea, quæ ab Eccleſia definita ſunt. Ita Bannez 2. 2. quæſt. 1. art. 2. col. 4. coroll. 3. & Aragonius eadem quæſt. art. 1. col. 6. verſ. hoc conſtituto. & quamuis Simanch. teneat tit. 31. de Cathol. inſtit. num. 9. tradatque hunc non eſſe hæreticum, ſed peccare tantùm mortaliter, quia nihil contra fidem dicit, meliùs volunt hunc eſſe hæreticum, Henriq. lib. 13. de excommun. cap. 17. & Sayr. tom. 1. de cenſur. lib. 3. cap. 4. num. 14. eo quòd aliquid de fide ne-

Digitized by Google

negat; nimirum Eccleſiam eſſe certam fidei regulam, & id negando incurrit pœnas hæreticorum, ita Sanch. lib. 2. in Decalogo cap. 2. num. 30. licèt oppoſitum, cum Simanch. teneat Farinac. de hæreſi, quæſt. 179. §. 1. num. 1. limita quintò, dicens excuſari in foro à crimine hæreſis, non tamen in foro pænitentiæ, à peccato: ſed meliùs Sanch. cum Henriq. & alijs vbi proximè.

De reliquis criminoſis, qui continentur in prima clauſula Bullæ Cœnæ, & quales ſint?

EPITOME.

26 *Hæreticorum credentes innodantur excommunicatione Bullæ Cœnæ, & qui tales cenſeantur?*

27 *Receptatores hæreticorum excommunicantur in Bulla Cœnæ, & qui propriè receptatores dicantur?*

& qui excuſentur à cenſura. ibid.

28 *Hæreticorum fautores excommunicantur in Bulla Cœnæ, & qui tales cenſeantur?*

29 *Fautores hæreticorum quibus modis fiant tales.*

30 *Hæreticorum defenſores excommunicantur per Bullam Cœnæ.*

31 *Hæreticorum libros hæreſim continentes, qui legerint excommunicantur Bulla Cœnæ, & quæ requirantur, ne illa incurratur?*

32 *Hæreticorum libros retinentes, imprimentes, ſeu quomodolibet defendentes, excommunicantur, & qui tales cenſeantur?*

33 *Legentem libros hæreticorum, qui audierit, quando dicatur incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ?*

34 *Legentes libros probibitos, quam excommunicationem incurrant?*

35 *Libros Chiromantiæ, Phiſiognomiæ, legentes, vel natiuitates tenentes, excommunicati ſunt.*

& quid de libris Magiæ? ibid.

36 *Legentes in libris Catholicorum concluſiones hæreticorum non excommunicantur.*

37 *Hæreticorum annotationes legentes, an incurrant excommunicationem? & an poſſint legi cum licentia Inquiſitorum libri hæreticorum de hæreſi ex profeſſo tractantes?*

38 *Legentes, tenentes, imprimentes epiſtolam hæretici, an incurrant excommunicationem?*

39 *Legentes indices, proœmium, præfationes, Epiſtolas ad lectores librorum hæreticorum, an incurrant.*

40 *Quibus in caſibus defendentes libros hæreſim continentes, non excommunicentur?*

41 *Schiſmatici, qui incurrunt in cenſuram Bullæ Cœnæ, qui dicantur?*

42 *Fautores ſchiſmaticorum, & defenſores, qua pœna puniantur?*

43 *Schiſmaticorũ appellatione, an veniant ſchiſmatici largo modo dicti.*

& quæ pœnæ incurrantur à ſchiſmaticis, remiſſiuè. ibid.

26 HÆreticorum credentes, qui incurrunt in cenſuram Bullæ Cœnæ; ſunt illi, qui explicitè, & in ſpecie nullum habent errorem, aut hæreſim in mente, ſed implicitè aſſentiuntur erroribus, quorum ſectam ſequuntur, ex qua deſcriptione apparet diſcrimen inter hæreticum & hæreticorum credentem: nam hæreticus eſt, qui ſciens, & videns damnatum per Eccleſiam errorem eligit: credens autem propriè hæreticorum eſt, qui tenet ſolùm id, quia alius, cui credit, dixit, ita D. Antonin. part. 3. tit. 25. cap. 4. §. final. Syluest. verb. hæreſis 1. n. 10. quæſt. 7. Nauarr. in manuali cap. 27. n. 55. ver. Tertia, Vgolinus de cenſuris Pontifici reſeruatis, part. 2. §. 1. num. 1. & per totum, Toletus in expoſitione Bullæ Cœnæ §. 1. & Graff. in expoſitione Bullæ Cœnæ cap. 18. verb. credentes, num. 28. vbi ait hæreticorum credentes dici propriè poſſe ex verbis, vel factis; verbis quidem, dicendo ſe credere talium erroribus: factis autem, qui ea committunt in quibus hæreticorum ritus continentur, Suar. de triplici, diſp. 24. ſect. 1. num. 3. vbi vocat propriiſſimè credentes hæreticorum, qui audiunt doctrinam hæreticorum, & illi conſentiunt. Quod etiam extendit ad eos, qui quamuis nondum conſentiant erroribus, accedunt tamen eo animo ad audiendum, vt parati ſint credere, & conſentire ſi hæretici rationes placeant. Ratio, quia eo modo accedens iam dubitat de veritate ſuæ fidei, & eſt hæreticus; conſonat doctiſſimus Fr. Antonius de Souſa in explicatione Bullæ Cœnæ cap. 2. diſp. 8. num. 7. verſ. ſecunda concluſ. quia ſunt verè credentes hæreticorum in ijs, quæ Catholicæ fidei repugnant, quod intelligitur ſi id externo ſigno huius credentiæ manifeſtatiuo oſtendant.

Vltra hanc excommunicationem Bullæ incurrunt excommunicationem editam in conſtitutione Martini Quinti Anno 1418. incipit, Inter cunctas, verſ. nec non præſentes, cuius meminit Pegna in Directorio Inquiſitorum, inter literas Apoſtolicas, & in conſtitutione Pauli Quarti edita Anno 1558. incipit, Cùm ex Apoſtolatus officio, verſ. & inſuper, quam refert idem Pegna vbi proximè. Nec non excommunicantur, in cap. excommunicamus, il primo, §. credentes, de hæreticis, quando ſcilicet credentiam ſuam, & fidem hæreticis habitam verbo aliquo, aut ſigno exteriùs oſtendunt. Nam ſi intra mentem hæc fides, ſeu credentia hæreticis habita contineatur, nec foras pullulet, nulla incurritur excommunicatio, Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 9. quæſ. 10. Suar. de cenſuris diſp. 4. ſect. 2. num. 11. doctiſſimus Fr. Antonius de Souſa vbi ſuprà num. 5, vbi addit actum internum poſſe cognoſci, ſi credens dicat fidem, & doctrinam, quæ docetur, eſſe bonam, & ſimilia verba proferat: aliquando ex factis cognoſcitur credens hæreticorum, quando conſolationem ab hæreticis, vel communionem recipit, vel reuerentiam eis

Digitized by Google

ſuo more exhibet, & ſermones eorum, & conciones frequenter audit. Quia ex factis cognoſcitur affectus, vel de eo ſaltem præſumitur, argumento cap. is. qui viderit, 32. quæſt. 5. nec refert, an quis exprimat mentem ſuam verbis, aut factis. l. contra legem. ff. de legib. immo magis ſtandum eſt factis, quàm verbis, vt vult Concilium Narbonenſe cap. 29. vbi declarat omnes modos, quibus credentes hæreticorum iudicari poſſunt, Marius Alter. lib. 5. diſp. 2. de excommunic. Bullæ Cœnę cap. 3. fol. 465. Pegna in additionib. ad Eymericum, 2. par. comment. 75. fol. 367. col. 1. verſ. factis autem.

Diximus, qui audiunt frequenter conciones hæreticorum, cenſeri credentes; quia ex communi ſententia, qui ſemel, vel bis intereſt concionibus hæreticorum, aut vadit ad congregationes eorum, non reputatur credens, quoniam ex vno, vel bino actu audiendi ſermones hæreticorum non cenſetur credens, nec aſſurgit credentia, niſi pluries audiat, Pegna vbi proximè, quamuis multi opinentur poſſe aliquem cenſeri credentem ex actu geminato: nam ex duplici actu delictum trahi videtur ad conſuetudinem. l. nemo, C. de Epiſcopali audientia, ſic Geminianus in c. quicumque §. hæretici verſ. credentes, de hæreticis lib. 6. Zanchin. tract. de hæreticis cap. 3. num. 6. verſ. ſed pone, Nicol. Arelat. tract. de hæreticis, notabili 16. & alij, ſed meliùs dic ex geminato actu non dici credentes, nec præſumi, Marius Alterius vbi proximè, & Eymericus quæſt. 51. 2. part. & Pegna ibi comment. 75. verſ. ſermones eorum, & ſequent. vide Azor. part. 1. lib. 3. cap. 15.

Similiter non ſunt hæreticorum credentes, de quibus non apparet clarè, quòd credant eorum erroribus, ſed videntur credere verbis hæreticorum; iuſſionibus, & operibus. & mandatis eorum obediunt, & præcepta exequuntur, eoſque viſitant, & alia agunt. ex quibus ſanè de eorum erroribus nihil apparet, quia hæc interdum fiunt ex amicitia, vel ex conſanguinitate, & ſæpe ſæpiùs ob mercedem, & pecuniam. Tales ergo non cenſentur credentes hęreticorum, & ex conſequenti non innodantur cenſura hac Bullæ Cœnæ. Non carent tamen ſuſpicione, vel vehementi, vel leui, prout maiora, vel minora indicia in illis apparuerint, Marius Alter. vbi proximè cap. 3. ad finem, ex Eymerico dicta qu. 50. num. 5. fol. 366. col. 2. verſ. tales enim, & ex conſequenti eſt illis abiuratio, ſeu purgatio indicenda, iuxta cap. excommunicamus 1. §. qui verò inuenti fuerint ſola ſuſpicione notabiles, de hæreticis, quia ſunt tales ſuſpecti, quòd fidem habeant hæreticorum erroribus, cap. quicumque, de hæreticis in 6. quod etiam videre eſt apud Archidiaconum ibidem num. 4. in fine, verſ. & credo, Farinac. de hæreſi quæſt. 182. §. 3. num. 55.

Quæſtionis eſt, an ſint credentes hæreticorum, qui credunt non erroribus hæreticorum, ſed in alijs? Negat Sanchez in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 10. num. 2. probatur exemplo defendentis perſonam hæretici, non autem errores illius, qui non punitur vt hæreticus, nec hæreticus reputatur, ſecundùm Ioannem Monachum in cap. accuſatus. §. Sacerdos, num. 12. verſ. vel dic. de hęreticis in 6. & ibi Ioann. Andr. num. 5. in verb. Crimine. Gemin. in §. ſi verò, num. 1. verſ. Nota quòd Inquiſitores, & num. 4. in 2. oppoſitione; ſic etiam in noſtro caſu, qui non credunt hæreticorum erroribus, quamuis eorum perſonis credant, atque illis obediant in ijs, quæ ad fidem non pertinent, non ligantur cenſura huius canonis, Nauarr. in ſumma cap. 27. num 55. Tolet. in ſumma Bulla Cœnæ, excommunic. 1. num. 17. & alij, quos ſequitur Sanchez d. num. 2. & Souſa dict. diſp. 8. num. 6. concl. 1. cenſebuntur tamen, prout dixi, de hæreſi ſuſpecti.

Eodem modo excuſantur credentes in his, quæ ſunt extra fidem, à pœna excommunicationis, nimirum in aliqua propoſitione philoſophica, aut in contractibus, Vgolin. de cenſuris Pontifici reſeruatis, part. 1. in gloſſa, Actorum credentes §. 1. verſicul. Vbi extra fidem, column. 2. Sicut etiam excuſantur credentes hæreticorum, ſi propter ſimplicitatem, & ignorantiam, credunt eorum erroribus, maximè quando ſunt hæretici ignoti, nec ſunt declarati, Vgolinus vbi proximè, eadem parte, & gloſſa, Actorum credentes §. 1. verſ. excipiuntur tamen, dummodo credulitas iſta non ſit circa errores articulorum fidei, quos quis explicitè ſcire tenetur, & credere. Arnald. Albertin. in rubrica de hæreticis in 6. quæſt. 13. num. 13. & num. 24.

Item credentes hæreticorum non ſunt, qui credunt hæreticos eſſe Catholicos, & nullum errorem eorum explicitè credunt, dummodo ſine pertinacia credant, & hi nec hæretici ſunt, nec pœnam merentur Simanch. de Catholicis inſtitutionibus, tit. 15. num. 4. vbi num. 6. addit, qui hæreticis credunt, ſed nulli errori ſcienter accedunt, etiamſi aliquo modo cenſeantur hæretici, non eſſe puniendos pœnis hæreticorum, ſed incidere in excommunicationem. Quòd multò fortiùs incidet in excommunicationem huius canonis, qui generaliter credit hæreticos habere bonam fidem, quia tunc vt hęreticus eſt puniendus. Nam credentes hæreticos eſſe bonos viros, & rectè de fide ſentire, ex hac generali credulitate fiunt hæretici, creduntque eſſe vera, quæ manifeſtus hæreticus credit, Simanch. vbi ſupra num. 3. Decian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 51. poſt num. 5. Pegna in additionibus ad Eymeric. in directot. Inquiſitor. 2. part. quæſt. 50. comment. 55. ſub litt. A. vbi vult, hæreticorum credentes cenſeri illos, qui dicunt hæreticos in ſua ſecta ſaluari poſſe, eſſeque viros ſanctos, Dei amicos, & ſimilia, verſ. ſi crediderunt eos, fol. 367. col. 2. in principio, & ex conſequenti incidere in hanc cenſuram, Palud in 4. diſp. 13. quæſt. 3.

27 Porrò receptatores hęreticorum excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, qui in duplici differentia eſſe poſſunt. Nam propriè receptatores dicuntur à receptando, quod eſt verbum frequentatiuum, ex

quo

quo ſequitur, quòd recipientes frequenter hæreticos, ſcientes eos eſſe tales, & credunt erroribus hæreticorum, eſſe hæreticos, & vt tales excommunicari: ſi autem non credunt, ſuſpectos eſſe vehementer de tali hæreſum credentia, & vt receptatores excommunicari. Quod ſi non frequenter hæreticos recipiant, nec pluries, ſed ſemel, vel bis latenter, quos ſciunt hæreticos eſſe ne perueniant ad manus iudicis Eccleſiaſtici, incurrunt excommunicationem contra receptatores etiam hæreticorum latam, ita Zanchin. tract. de hæreticis cap. 6. n. 2. Archid. in cap. quicumque, de hæreticis lib. 6. Silueſt. verb. Hæreſis 1. §. 10. verſ. receptator verò, Simanch. de catholicis, inſtit. tit. 15. num 14. Conrad Brunus lib. 1. de hæreticis cap. 4. Palud. diſtinct. 13. quæſt. 3. Eymericus 2. part. director. Inquiſitor. quæſt. 51. num. 3. & ibi Pegna lit. B. verſ. quidam autem, fol. 369. col. 2. Marius Alterius diſp. 2. lib. 5. cap. 4. tom. 1. fol. 466. col. 1. ad finem, Tolet. in ſumma lib. 1. cap. 19. Sayro de cenſuris lib. 3. cap. 5. n. 3. Graff. lib. 4. deciſ. cap. 18. num. 23. Suar. de triplici, diſp. 24. ſect. 1. num. 4. Lælius Zech. in ſumma part. 1. tit. de fide, cap. 11. rubric. de hæreſi num. 13. verſic. Septima concluſio, & verſ. Quinta concluſ. & Vgolin. in tract. de cenſuris Pontifici reſeruatis part. 2. in gloſſa Receptatores num. 1. in fine verſ. Receptator igitur, & in §. 1. & 2. per totum, in diſcurſu, fol. mihi 63. & 64.

Quare ſiue receptatores recepent frequenter, ſiue ſemel, aut bis hæreticum, incurrunt in cenſuram Bullæ Cœnæ. Ratio, quia in iure ille eſt receptator, qui aliquem recipit, & occultat vt hæreticum: nec requiritur frequentatio actuum, ſed ſufficit ſemel hæreticum, tamquam hæreticum recipere, vt ſeruatus euadat iudicis manus l. 1. ff. de receptatorib. l. congruit, ff. de officio Præſidis l. vltim. C. de his, qui latronem occultant. Silueſter verb. hæreſis 1. num. 10. §. receptator. Conſiſtit enim hoc crimen receptatoris in eo, quòd hæreticus vel occultetur, & cuſtodiatur per receptationem, ne cadat in manus miniſtrorum Eccleſię, vel iuuetur, vt aufugiat, vel recipiatur, vt viuat in domo, aut in ciuitate ſecurus in ſuo errore. Suar. vbi ſupra.

Requiritur etiam, vt incurratur hæc cenſura, vt ſciens hæreticum, vt hæreticum recipiat, & recipiat principaliter animo recipiendi, vel occultandi. Vnde receptans hæreticos, non quia hæretici ſunt, ſed ex alia cauſa, non punitur pœna receptationis hæreticorum, ſed excuſatur, vt per Martinum V. in ſua conſtitutione edita anno 1418. incipit, Inter cunctas, quam refert Pegna inter literas Apoſtolicas, verſicul. receptatores quoque, vbi cauetur receptatores hæreticorum non contemplatione hæreſis, ſed cauſa amicitiæ, vel alia huiuſmodi occaſione non vt hæretici puniuntur, eſſe plectendos, grauiter tamen. Nauarr. in manuali cap. 27. num. 55. verſ. Quarta, quod fauores, niſi receptatio hæretici redundet in fauorem, quia tunc receptans non excuſatur à pœna: colligitur ex traditis per Vgolinum in tract. de cenſuris Pontifici reſeruatis, in gloſſa Receptatores, in principio num. 2. verſ. poſtremò, vbi ob aliam cauſam, column. 1. vbi æquiparat receptionem ex cauſa hæreſis receptioni in fauorem hæreſis redundanti, & ponit exemplum in receptante hæreticum, ne capiatur: & idem repetiuit in eadem gloſſa receptatores num. 1. verſ. hæc tamen vera ſunt, col. 2.

27 Mihi tamen magis placet receptantes euadere hanc cenſuram, ſi recipiant hæreticos ratione amicitiæ, aut conſanguinitatis, non prout hæretici ſunt, etiam ſi ea receptatio in receptati veniat vtilitatem, nimirum ne ad manus miniſtrorum iuſtitiæ veniat Ratio, quia hæc excommunicatio Bullæ Cœnæ primariò tendit in hæreticos ratione hæreſis: ideo non comprehendit in foro conſcientię niſi receptatores hæreticorum recipientes illos ratione hæreſis, Caiet. in ſumma verb. excommunic. cap. 1. Sotus in 4. diſt. 22. quæſt. 2. art. 3. poſt concluſ. 5. caſu primo, Sayro de cenſur. lib. 3. cap. 5. num. 3. Suar. de cenſur. diſp. 21. ſect. 2. num. 8. Tolet. in ſumma in Bulla Cœnæ excommunic. 1. num. 22. Emmanuel Sà verb. excommunicatio, in Bulla Cœnæ num. 1. Azor. tom. 1. lib. 8. inſtit. moral. cap. 15. quæſ. 2. & 3. idem Suarius de triplici, diſp. 24. ſect. 1. num. 4. verſ. addidi neceſſarium eſſe, vt recipiatur hæreticus, vt hæreticus eſt, nam ſi recipiatur vt amicus, conſanguineus, vel proximus indigens, & receptatio non redundat in protectionem hominis, quatenus hæreticus eſt, non dicetur receptator. Atque ita receptans hæreticum, & motiuum receptationis non eſt ipſa hæreſis, ſed amicitia, vel conſanguinitas, non incurritur hæc excommunicatio, quamuis receptio redundet per ſe & proximè in fauorem hominis, qui eſt hæreticus: proinde, quia fauor ſoli perſonæ fit alia ratione, quàm hæreſis, non eſt formaliter receptare hæreticum, nec illi fauere prout eſt hæreticus, ſed prout eſt amicus, & conſanguineus. Idcirco huiuſmodi receptatores, quando receptatio venit in fauorem hæreſis, puniri poſſunt, non tamen ordinaria excommunicationis pœna, ſed alia. Ita cenſet Caiet. vbi ſupra, Aragon. 2. 2. quæſt. 11. art. 3. poſt principium, dicentes excuſari ab excommunicatione, qui fauent hæretico, non ratione hæreſis, quod etiam ſentit Sotus in 4. diſt. 22. qu. 2. art. 3. poſt 5. concluſionem caſu 3. docens tunc incurri quando fit fauor hęretico propter hæreſim, quaſi dicat non ſufficere fauere hæretico ad incurrendam cenſuram, ſed requiri, vt faueatur ea ratione, quà hæreticus eſt; ſequitur Sanch. in Decalogo lib. 2. cap. 10. num. 5. poſt medium, verſ. ſed contrarium.

Sed contra id ſtat, nullam cognationem pręferendam eſſe Religioni, cap. legi 33. quæſt. 8. & cap. ſi infidelis 28. quæſt. Igitur non excuſantur à culpa & ab excommunicatione parentes, ſi recepent filios, & vxores ſi recepent maritos hæreticos, & eos occultent. Probatur, quia parentes tenentur denunciare filios, & filij parentes, & ex praxi ſanctæ Inquiſitionis parentes, & filij,

vxores. & mariti ſe adinuicem non denunciantes, habentur pro diminutis, igitur ſi ſe adinnicem recepțent, & occultent in cauſa fidei, incident in cenſuram huius canonis.

Reſpondetur receptantes parenres, filios, vxores, & maritos hæreticos, quatenus tales incidere in excommunicationem Bullæ Cœnæ, ita Vgolin. in verb. receptatores §. 2. verſ. ſexto. Repert. Inquiſit. verb. receptatores §. ſed tamen receptatus, & Grilan. de hæreticis quæſt. 9. num. 2. prout volunt receptatores conſanguineorum hæreticorum eodem modo eſſe puniendos, ſicut ſi alios receptarent. Vnde non habet locum in hæreticis lex 2. ff. de receptatoribus, quæ vult receptatores conſanguineorum minùs puniendos, ſed in hoc caſu non excuſantur à pœna receptatores hæreticorum. Ob quam rationem Vgolin. vbi ſupra, dixit prædictos ratione ſanguinis non excuſari à cenſura Bullæ Cœnæ. Nec diſcordat Sanchez d. lib. 2. cap. 10. num. 8. dicens in foro conſcientiæ neutram rationem liberare ab excommunicatione, quia non incurritur, niſi ratione hæreſis faueatur hæretico, quod in nullo caſu licitum eſſe poteſt.

Alij tamen excuſant huiuſmodi receptantes à pœna receptationis hæreticorum, niſi in receptatione adſit periculum peruerſionis, ita Simaneh. de catholicis Inſtitutionibus, tit. 15. rubr. de credentibus, num. 25. Pegna in additionib. ad Eymericum in Director. Inquiſitor. part. 3. qu. 111. comment. 160. verſ. Num autem, vbi dixit ab hac ſententia non eſſe recedendum, & Decian. in tract. crimin. lib. 5. capit. 51. num. 79. & hæc pars poterit habere locum in ſoro fori, non autem in ſoro poli, vt indicat Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 17. num. 24. dicens vxorem ex eo, quòd virum propter hęreſim condemnatum cominetur, non perdere dotem.

Inter hæc duo extrema, media via incede dicens excuſari parentes receptantes filios, & filios parentes, & coniuges, & fratres ſe inuicem receptantes, non ab omni pœna, ſed ab aliqua, & ideò mitiùs puniri debere propter ſanguinis coniunctionem, quod voluit Pegna in additionibus ad Eymericum, in Director. Inqniſitor. par. 2. quæſt. 56. comment. 81. lit. B, verſ. rurſùs conſanguineorum, fol. 382. col. 2. dicens filium receptantē parentes hæreticos, & vxorem virū, fratrem fratres, leuiùs puniendos eſſe: conſonat Simaneh. ſupra tit. 15. n. 21. dum ait in iſto caſu, aut nullam, aut leuiſſimam pœnam eſſe imponendam, quem ſequitur Azor. par. 1. lib. 8. cap. 15. rubr. de credentibus receptatoribus, &c. quæſt. 4. & Decian. dicto lib. 5. cap. 51. num. 68. & ſcribit Paulus Iuriſconſultus l. 2. ff. de receptatoribus, in hæc verba: Eos, apud quos affinis, vel cognatus latro conſeruatus eſt, neque abſoluendos, neque ſeuerè admodum puniendos, non enim par eſt eorum delictum, & eorum, qui nihil ad ſe pertinentes latrones recipiunt. Secundùm quam diſtingui poteſt, receptantes conſanguineos ex ſola ſanguinis, & coniunctionis affectione non incidere in cenſuram huius canonis; ſecus ſi ex cauſa hæreſis, vel in fauorem hæreſis, hoc eſt, ad effectum occultandi, ne ad manus Curię deueniant. Ita ex traditis ab Vgolino in tract. de cenſuris Pontifici reſeruatis. p. 2. in gloſſa receptatores, in principio, verſ. poſtremò, vbi ob aliam cauſam, fol. 64. col. 1. & §. 2. num. 1. verſ. Quare qui hæreticum, & verſ. hæc tamen vera ſunt; non enim textus eſt, qui decernat eum, qui fauet crimnoſo non vt tali, ſed vt proximo, incurrere in excommunicationem in foro conſcientiæ, in quo conſideratur ſola veritas, capit. tua, de ſponſalibus, Marius Alterius tom. 1. de cenſuris diſp. 2. lib. 5. cap. 4. fol. 466. col. 2. lit. C.

Hoc tamen limita, niſi conſanguinei receptantes participent in crimine cum receptatis: nam ſi participent pœna ordinaria, puniendi ſunt, vt verè probat Gandinus tract. de maleficijs, tit. de furibus, & latronibus num. 13. quem referens ſequitur Pegna dicto comment. 81. fol. 382. col. 2. lit. D, verſ. poſtremò, vt hæc ſententia locum habeat. Nam in eo euentu receptans conſanguineos, non eos recipit, vt formaliter ſunt conſanguinei, & vt materialiter ſunt hæretici, ſed vt formaliter tales ſunt. Atque ita quidquid teneamus, quoad alias pœnas debitas receptatoribus, ſi loquamur de excommunicatione, quæ pœna ſpiritualis eſt, quamuis in dubio pater filium receptans, & è contra frater fratrem, & vxor maritum, & è contra, præſumantur ratione ſanguinis potiùs, quàm ratione hæreſis receptaſſe, & ex conſequenti excuſari ab excommunicatione huius canonis, ex traditis à Simanch. de Catholicis inſtit. tit. 15. num. 21. & ab Vgolin. vbi ſupra part. 2. in gloſſa Receptatores §. 2. num. 2. fol 68. col. 2. Nihilominus tutiùs eſt duriorem partem ſequi, quæ tradit tales receptantes conſanguineos hæreticos, vt liberent eos, ne deueniant ad manus Curiæ Eccleſiaſticæ, indigere abſolutione huius cenſuræ, quia in ſoro conſcientiæ timenda eſt culpa, vbi non eſt culpa, cap. conſilium, de obſeruatione ieiunij. Anchar. conſ. 179. prima facie, & Felin. in cap. dudum, de præſumpt. col. 5. quibus accedit Marius Alter. de cenſuris diſp. 1. lib. 4. c. 4. fol. 387. col. 1. ex medio, & diſp. 2. lib. 5. c. 4. fol. 466. col. 2.

Probabile tandem valde eſt receptatores parentum, filiorum, vxorum, & maritorum, nec non & fratrum, quà tales ſunt, & non in fauorem hæreſis, non excommunicari per hunc canonem. Ita Candelabrum aureum in expoſitione Bullæ Cœnæ, n. 9. pro qua refert Nauarrum, & eam ſequitur Doctiſſimus Fr. Antonius de Souſa in expoſitione Bullæ Cœnæ, cap. 2. diſp. 10. n. 3. verſ. ſecunda concluſ. ex ea ratione, quia receptantes, & receptati huiuſmodi reputantur vna, & eadem perſona ſuo modo propter coniunctionem, & ſicut integrum eſt receptantibus ſe ipſos occultare ſine metu excommunicationis; ſic etiam videtur dicendum de occultante patrem, vel matrem, aut vxorem, & è contra, atque ita non incurrent excommunicationem, ſi

ſibi

ſibi inuicem auxilientur ducti tantùm amore naturali occultando cõſanguineos, vt ab infamia, & morte liberentur, non autem, vt erroribus eorum auxilium præſtene principaliter. Atque ita quidquid ſit de foro externo, in quo mitiùs agendum eſt cum receptatoribus conſanguineorum, ex traditis per Eymeticum 2. par. Director. Inquiſit. quæſt. 56. num. 8. & ibi Pegna comment. 81. & Simaneh. vbi ſupra tit. 15. num. 20. & 21. & in Enchirid. tit. 16. n. 8. ſi conſtet in foro conſcientiæ receptantes conſanguineos non illos receptaſſe, vt hæreſi fauerent, non incurrunt in cenſuram huius canonis.

Nec obeſt opinio, quæ docet parentes debere denunciare filios de caſu hæreſis, & filios parentes, vt volunt Vmbert. Locat. poſt Iudic. Inquiſ. quæſt. 5. Caſtro de iuſta hæreticor. punit. lib. 2. cap. final. Nauarr. in cap. inter verba laudantium, quæſt. 3. quam ſententiam probat Simanch. quamuis illam non ſequatur in tractatu de patre hæretico, num. 1. & ſeq. quam Maſcard. de probationibus lib. 2. concl. 857. num. 18. approbat tamquam veriorem, & tutiorem, reiecto Simancha, quia potiùs Deo, quàm parentibus obediendum eſt, cap. relatum, de ſententia excommunicationis, & cap. quiſquis metu 11. quæſt. 3. ex ea ratione, quia fas eſt patrem oppugnantem patriam impunè interficere, l. minimè, ff. de Religioſ. & ſumpt. funer. Ergo multò magis licebit patrem fidei catholicæ contrarium denunciare, quod etiam tradit Ludou. à Paramo de origine ſanctæ Inquiſitionis lib. 3. quæſt. 8. num. 83. & ſequent. & Petr. Binsfeld de confeſs. malefic. membr. 2. poſt princip. §. pro parte negatiua, dum ait parentes teneri filios denunciare maleficos, & è contra, ſi non ſint emendati, nec parati, vt corrigantur priuata monitione, & quando non adſunt alij qui denuncient: quod extendit ad fratres contra fratres, & ſorores, &c.

Quoniam doctiſſimus Simancha de catholicis inſtitutionibus tit. 29. rubr. de filiis, & minoribus num. 47. & ſequent. & pleniùs in tract. de patre hæretico, nu. 14. & ſequentib. probat contrarium, & reſpondet contrariis argumentis, docetque non teneri patrem reuelare filios hæreticos, neque è contra, & hanc ſententiam tamquàm probabiliorem, & humaniorem tradit. Limitat tamen tribus modis. Primò, quamuis filius non teneatur accuſare patrem hæreticum, nec denunciare, poſſe tamen, ait, ſi voluerit. Secundò quando pater hæreticus eſt peſtifer, & eius hæreſes perniciem, & exitium afferre poſſunt Reipublicæ: tunc etiam filius tenebitur reuelare patrem. Tertiò quando filius interrogatur iuridicè à iudice, præſertim iuratus dicere verum, non poteſt vllo modo tacere veritatem, ita Simanch ſed, vt dixi, part. 1. de obligat. moderatorum Reipublicæ diſput. 12. § 5. ex num. 154. cum ſequent. verius eſt indiſtinctè filios teneri reuelare patrem hæreticum, & è contra, & non ſolùm poſſe, ſed etiam debere, Farin. de hæreſi quæſt. 197. n. 42. fol. mihi 350. col. 2.

Sed quid dicendum, ſi quis receptator hæreticum occultet, & illi faueat, vt faciliùs hæreſes evulget, vel ne capiatur, & nihilominus nec docuit hæreſes, & tandem captus eſt? Sayr. affirmat innodari excommunicatione huius canonis etiam effectu non ſequuto, eſſe valde probabile, ex ea ratione, quia principaliter receptatores continentur in hoc canone: atque ita cùm hæreticus recipiatur animo occulrandi, quãuis realiter non occultetur, incurritur excommunicatio, quæ principaliter fertur contra receptatores. Probabilius tamen eſt receptatores reali occultatione non ſecuta non incurrere excommunicationem contentam in cap. ſicut ait, de hæreticis, vbi dicitur ita: Sub anathemate prohibemus, nequis eos in domo, vel in terra ſua tenere, vel fouere præſumat, nec in excommunicationem Bullæ Cœnæ. Ratio, quia hæc excommunicatio principaliter lata eſt contra hæreticos, & minùs principaliter, & quaſi acceſſoriè trahitur ad receptatores; ſeu fautores, & defenſores; ita Suar. de cenſuris tom. 5. in 3. partem diſput. 21. ſect. 2. num. 8. quem referens ſequitur Sanchez in pręcepta Decalogi lib. 2. c. 10. n. 9.

27 Sunt tamen aliqui caſus, in quibus receptatores hæreticorum excuſantur à cenſura huius canonis. Primò, ſi quis hæreticum excipiat metu mortis; nam leges humanę non obligant com probabili vitæ diſcrimine, & qui metu mortis receptat hæreticum, non recipit illum tamquam hæreticum, ſed vt euadat mortem. Marius Alterius ſupra diſput. 2. lib. 5. cap. 4. ad finem; quod ante ſcripſit Simanch. de catholicis inſtitutionibus titul. 15. rubr. de credentibus, &c. num. 17. Vgolin. in tract. de cenſuris Pontifici reſeruatis, part. 2. in gloſſa Receptatores §. 2. num. 3. vbi extendit, ſiue coactio fuerit præciſa, hoc eſt, propter metum mortis, Azor. part. 1. lib. 8. c. 15. tit. de credentibus, & receptatoribus, qu. 5. quod declarat Sanchez d. lib. 2. cap. 10. n. 8. poſſe procedere in foro exteriori, non autem in foro conſcientiæ, à quo nec vis, nec metus liberabit ab excommunicatione Bullæ Cœnæ. Sed meliùs conſulit Graff. lib. 4. deciſ. cap. 18. num. 33. vbi excuſat, qui coactè receptat hæreticos, auctoritate Baldi in l. in delictis ff. de noxal. & Socin. ſen. conſ. 262. col. final. dicentium non eſſe puniendum, qui coactè reciperet bannitum.

Secundò excuſantur receptatores hæreticorum, ſi ignorent eos eſſe hæreticos, per gloſſam in cap. accuſatus § illi quoque, in verb. non poſſit, per textum ibi, de hæreticis in 6. & Calderin. in tract. de hæreticis. rubr. de hæreticis credentibus, &c. num. 14. Vgolin. in tract. de cenſuris Pontifici reſeruatis part. 2. in gloſſa receptatores. §. 2. num. 4. & Graff. vbi ſupra num. 32. quod intelligit, niſi superuenientes iuſtitiæ miniſtri affirment receptatos eſſe hæreticos. Non recipere hominem in ſuo genere, non eſt malum, ideò requiritur ſcientia, vt incurratur cenſura huius canonis, Simanch. vbi ſupra tit. 15. num. 17. Carrer.

in

in tractatu de hæreticis num. 170. Pegna in additionibus commentario 76. lit. A, verſ. & tales, fol. 369. col. 1. præſumitur in illis ignorantia, niſi probetur ſcientia, Gotifredus in l. 4. C. de hæreticis: atque ita receptantes ignoranter non incidunt in pœnas receptatorum, l. 1. Cod. de deſerto, lib. 12. Bartol. l. 1. §. vltimo. ff. de receptatoribus, Marius Alterius vbi ſupra diſp. 2. lib. 5. c. 4. ſol. 466. col. 1. ad finem, verſ. aut carent omni culpa.

Quartò excuſantur item caupones, ſtabularij, & ſimiles, qui hoſpites, & viatores recipiunt, eiſque cibaria pro pretio exhibent, & miniſtrant, quia non tenentur perſcrutari mores iter agentium l. 1. ff. furti aduerſ. naut. caup. & ſtabul. Niſi receptati fuerint publicè damnati, aut denunciati hæretici, ita Locatus, & verè, in opere iudiciali, verb. receptatio, num. 6. tunc enim præſumitur ſcientia, non autem ignorantia, gloſſa, & Bartol. in l. 1. §. 1. ff. de recept. & Carrerius de hæreticis, num. 170. vbi plures in hanc ſententiam refert, & Farinac. de hæreſi quæſt. 182. num. 164. poſt Vgolinum ſupra in gloſſa receptatores §. 2. num. 4. verſ. & ſcientia in dubio non præſumitur, vbi de excommunicatione Bullæ Cœnæ ponit concluſionem, in dubio præſumitur ignorantia, niſi receptatus eſſet notorius, aut denunciatus in vrbe, vel oppido, quæ tamen opinio non procedit, quando tempore receptationis, receptator erat abſens, aut æger in lecto decumbens, vel vir ſimplex aliena negotia minimè curans, in quo euentu excuſabitur receptator à pœnis contra receptatores latis, & ab excommunicatione Bullæ Cœnæ Azor. 1. p. lib. 8. cap. 15. quæſt. 8. & 9. Graff. d. cap. 18. num. 32. & 33. Marius Alterius vbi ſupra tom. 1. d. cap. 4. verſ. ſed ſi ex ignorantia, vbi addit de ignorantia, regulariter credendum eſſe receptatori per ſuum iuramentum, quod puto verum in foro externo, dummodo receptatus, non ſit hæreticus publicè denunciatus, & notorius, tunc enim præſumitur ſcientia in receptante. De cæteris, quæ ad receptantes pertinent, diximus part. 1. lib. 1. diſp. 2. §. 7. num. 217. cum duobus ſequentibus, & §. 9. num. 251. cum ſequentibus, & ante §. 5. num. 154. 155. & ſequentibus, vbi de obligatione reuelandi parentes, & reliquos coniunctos hæreticos.

28 Sequitur dicendum de hæreticorum fautoribus, qui excommunicantur per Bullam Cœnæ: hi autem ſunt, qui quouis modo hæreticis, vt hæretici ſunt, ſubueniunt, & auxilium præſtant, & illis in ſua hæreſi tuenda, aut docenda opem ferunt, ne à miniſtris iuſtitiæ capiantur, aut comprehenſi puniantur, Tabiena verb. excommunicatio 5. num. 9. verſ. 8. Sayro de cenſuris lib. 3. cap. 5. num. 5. Fr. Antonius de Souſa in Bulla Cœnæ cap. 2. diſp. 11. cum alijs, quos ibi referens ſequitur, & Marius Alterius in eadem explanatione Bullæ diſput. 2. lib. 5. cap. 5. & Graff. eodem tit. lib. 4. cap. 18. n. 20.

20 Tribus modis poteſt quis fauere hæreticis, videlicet omiſſione, vel negligentia, cooperatione, & facto, conſilio denique, & verbis. Ex omiſſione, & negligentia dicuntur fauere, & ligari excommunicatione huius canonis perſonæ publicæ, quales ſunt magiſtratus, & iuſtitiæ miniſtri, quando contra hæreticos negligunt operari ſecundùm quod ratione ſui officij præſtare debent. Nam cùm Inquiſitores ſint inermes, non poſſunt hæreticos compellere, & comprimere, niſi à dominis temporalibus adiuuentur: quare grauiter delinquunt magiſtratus, & poteſtates, ſi negligant, aut omittant contra hæreticos ea exercere, quæ ſacri Canones, & leges decernunt: & ex hac negligentia, & omiſſione hæreticis fauere videntur, & incurrunt hæreſis ſuſpicionem, cap. negligere 2. qu. 7. & cap. qui poteſt 23. quæſt. 3. vbi ſic dicitur: Qui poteſt obuiare, & perturbare peruerſos, & non facit, nihil aliud eſt, quàm eorum fauere impietati. Nec enim caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare. Quod etiam docet Viualdus in explanatione Bullæ Cœnæ num. 4. Eymericus in director. Inquiſitor. 2. part. quæſt. 53. num. 1. verſ. quidam namque ſunt, & ibi Pegna commento 78. lit. A. Toletus lib. 4. ſummæ cap. 5. num. 3. & in Bulla Cœnæ caſu 1. num. 20. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 13. quæſt. 7. Zanchiu. in tract. de hæreticis cap. 5. num. 1. & 2. & Menoch. de arbitrar. lib. 2. caſu 548. num. 3. vbi pariter tradit dici tribus modis hæreticorum fautores, omiſſione, negligentia, cooperatione, ſeu facto, conſilio, ſeu verborum prolatione, quibus accedit Sanch. in præcepta Decalogi. lib. 2. cap. 10. n. 11. & 16. & 18.

Porrò priuati homines regulariter per omiſſionem, & negligentiam non cenſentur hæreticorum fautores, ſicut Magiſtratus ſola omiſſione dicuntur: quia ex officio non pertinet ad priuatos, hæreticos errores extirpare, neque hæreticos capere, niſi eos requirant ad præſtandum auxilium in captura hæreticorum à magiſtratibus publicis, vel a familiaribus Sancti Officij, & priuati, ſi requiſiti ſine cauſa nolint eos adiuuare; tunc enim fautores erunt, Conradus Brunus lib. 1. de hæreticis cap. 4. & eſt communis. Item priuati fautores hæreticorum dici poſſunt, ſi hæreticos denunciare negligant, cùm omnes teneantur denunciare hæreticos etiam occultos; quinimò accuſare, ſi opus fuerit, apud Epiſcopos, aut Inquiſitores, Alexander de Ales 3. par. quæſt. 42. Sotus de iuſtitia, & iure quæſt. 5. art. 1. Conradus Brunus vbi proximè lib. 1. de hæreticis cap. 7. & Roias in ſingularibus fidei, ſingul. 5. & de hæreticis, par. 2. aſſertione 3. ſed non denunciantes non ſunt propriè fautores hæreticorum.

Eodẽ modo dicentur fautores hæreticorum teſtes in caſu hæreſis examinati, & iuridicè interrogati, qui in fauorem hæreticorum veritatem tacent, aut negant, aut diſſimulant. Nam dici tenentur veritatem ex quo examinati ſunt. Similiter Cruce ſignati, quos familiares vocamus, & reliquæ perſonæ priuatæ, quæ obligantur ex offi-

Digitized by Google

officio ad tempus dato, aue iuramento, per omiſſionem,& negligentiam incurrunt io cenſuram huius canonis, quia obligancur ex officio, & ex iuramento ad procedendum contra hæreticos tamquam miniſtri. Secus de teliquis perſonis priuatis, quia iſtæ non tenentur concurrere ad hæreticotum cauſas: & ideo ſi omittant ea, quæ ad eotum capturam, & ad procedendum aduersùs illos neceſſaria ſunt, non iucurrũt in cenſuram bullę Cęnæ, Simanch. iu Euchiridion. tit. 15. num. 3. Graff. lib. 4. cap. 18. quos ſequitur Souſa ſuprà num. 9. verſ. quinta concluſio.

Non liberantur tamen perſonæ priuatæ ab excommunicatione lata ab Inquiſitoribus contra omittentes denunciare hæreeicos, quæ ſolet promulgari io actu fidei, quia uon denunciando peccant contra charitatem, & cootra obedieotiam, & ipſo facto manent excommunicari: non tameu per omiſſionem denunciandi cenſentur fautores hæteticorum, ſicut cenſentur miniſtri publici, qui ad procedendum contra hærericos deputantur, Eymericus in directorio Inquiſitornm 2. par. qu. 53. & ibi Pegna, Silueſt. verb. hæreſis 1. nu. 10. & Repertot. Inquiſit. verb. fautores,& alij communiter, quos referens ſequitur Sauchez dict. cap. 10. ex num. 11. vſq; ad 15.

Per commiſſionem dicuntur fautores hæreticorum tum publicæ, tum priuatæ perſonæ, dum hæreticos defendunt, Ioann. de Ananias in cap. excommunicamus el primo. §. credentes, de hæreticis, Simanch. de Catbolicis inſtitutionibus tit. 15. rubr. de credenribus, &c num. 11. Nam qui hæreticos defendit, dicitut illis ſauotem præſtare, ſequitur Pegna in additionibus ad Eymericum par. 2. quæſt. 53. comment. 78. verſ. primum, & ſecundum, & Farinac. de hæreſi quæſt. 82. §. 1. num. 2. vult ſautores dici eos, qui fauent hæreticis, & in omnibus, & per omnia defenſotibus æquiparantur: vnde, qui hæreticis ſauorem exhibent, realiter eos tueutur. Quare omnia ſtatura io defenſoribus, habenr locum in fautoribus hærencorum, conſonat Graff. deciſ. lib. 4. cap. 18. num. 20. rubr. ſautores eorum, dicens fautores dici eos, qui ſubleuant hæreticos ſauore, vel pecunia, vel qui procurant aliquid, vel ſubminiſtrant per quæ liberentur.

Inſuper commiſſione duobus modis præſtare poſſunt ſauorem hæreticis publici, & priuati homines, verbis ſcilicet, & factis. Verbis, ſi dicanr, iſti ſunt viri boni,& iniuſtè Domini Inquiſitores procedunt contra illos, & iniuſtè illos condemnat, Silneſt. in ſumma, in verb. hæreſis num. 10. verſ. ex commiſſione, Angelica in verb. hæreticus num. 24. ante finem, verſ. ex commiſſione, dicuntur fautores, Vgolin. de cenſuris Pontifici reſeruatis part. 2. in gloſſa fautores, in principio, num. 10. vbi agie ad effectum incurrendi in excommunicacionem Bullæ Cœnæ, atque huiuſmodi laudantes hæreticorum eſſe fautores, ſi sos laudant ſeriò, ſecus ſi per iocum, aut ex ſimplicitate credunt illos eſſe bonos viros, & uon hæteticos, ſequitur Graff. lib. 2. de pœnis hæreticorum cap. 9. num. 11. vbi aſſerit ſeriò hæreticos lauuare, qui auſi fueriut, aut excuſare, aut eoru sententias commendare, incurrere ſine dubio quaſi fautores, in Canonem Bullæ Cœnæ, poſt Silueſt. in verb. hæreſis 1. verſ. faurores. Similiter ſi eorum cauſas excuſent, aue conſilium illis præſtanr, ve aufugiant, & ad id docent viam fugiendi, aut detegunt eoſdem accuſatores, denunciatores, aut teſtes, ſi hæc faciant, & dicant conſultò,& de induſtria. Secus ſi ex lapſu linguæ, vel per iocum habita ſemper ratione, & conſideratione perſonarum, temporis, & locorum. Archidiaconus in cap. quicumque num. 6. verſ. ſi quis enim excuſat, de hæreticis lib. 6. quem ſequitur ibi Ioann. Andr. num. 5. col. penultima. Menoch. de arbitrar. lib. 2. caſu 548. ſub num. 3. Repertor. Iuquiſ. in verb. fautores, veſiculo ſecundo, incip. Item poſſet quis fauere, & verſ. verbis autem. Deciau. in tract crimin. lib. 5. cap. 51. num. 44. vbi loquitur de illis, qui dicunt, hæreticos non eſſe tam malos homines, quales prædicantur, & quòd non deberent ira atrocirer puniri. Sayro de cenſuris lib. 3. cap. 5. num. 8. Sanch. lib. 2. in præcepta Decalogi, cap. 10. num. 16. in principio.

Factis autem dicuntur ſautores hæreticorum, qui hæreticos ſcieuter aſſociant, aut viſitant, aut præſtant auxilium ad euadendum, vel illis alimenta præſtant, vel arma, vel pecuniam mutuant, quibus iuuentut ad ſui liberationem, Ioann. de Anania in cap. excommonicamus el 1. §. credentes, num. 11, verſ. ex quo infert, extrà de hæreticis, Simanch. de catholicis inſtitutionibus tit. 15. num. 11. Vgolin. vbi ſuprà in gloſſa, fautores, in principio, n. 14. Sayto dicto cap. 5. num. 8. verſ. factis etiam ſauere cenſentur, vbi addit eſſe ſautores, qui conferrent hæreticis quatenus tales ſunt, honores, dignitates, & beneficia, vel ad illa ad eos præſentarent, Sanchez vbi ſuprà, poſt plures, quos ibi reſerens ſequitur, quinetiam erunt fautores, & incurrent in cenſura Bullæ Cœnæ, qui præſtiterint ſauorem hæretico mortuo, vt hæreticus eſt, putà ſi quis impediret Inquiſitores ne procederent contra hæreticum mortuum, aut vocatus in teſtem fauorem hæreſis negaret delictum hæretici defuncti, aut ſi negaret delictum hæretici iam emenpati eadem intentione, contra quem procedunt Inquiſitores ob hæreſim pręteriteam, qui omnes ligantur hac cenſura Bullæ Cœnæ; ſicut ligatur ſepeliens hæreticum, vt hæreſi faueat, Vgolin. vbi ptoximè, eodem verb. ſautore §. 1. num. 18. Sanch. vbi proximè num. 17.

Excuſantur autem à cenſura huius canonis Bullæ Cœnæ Domini, fautores hæreticorum, ſiue illos defendentes, non ex cauſa hæreſis, ſed ex alia cauſa, Nauarr. in ſecundam partem Decreti, tit. de cenſuris cap. 27. num. 55. verſ. quarta, quòd fautores, vbi tradie fautores hæreticorum tunc ligari cenſura excomunicationis Bullæ Cœnæ, quando illis fauent quatenus ſunt hæretici, ſequitur Vgolin. dicta. par. 1.

in

in gloſſa fautores, in principio, num. 155. Nam ad incurrendam cenſuram requiritur, quòd faueant propter hæreſim, vel quòd fauor redundet in fauorem hæreſis: non autem incurritur, quando fauetur hæretico ob aliam cauſam, quàm ex cauſa hæreſis, & in gloſſa, & generaliter quoslibet illorum defenſores, num. 2. verſ. Excipitur tamen primò, vbi agit de defenſoribus hæreticorum, vtiturque exemplo, quando quis tuetur hæreticum, ne ab hoſte ſuo occidatur, vel offendatur, ſequitur Azor part. 1. lib. 8. cap. 15. tit. de credentibus recuperatoribus, &c. quæſt. 6. Sanch. dicto cap. 10. num. 4. & 5. vbi multis probat non ligari excommunicatione Bullæ Cœnæ, qui fauorem præſtiterit alia intentione, quàm quia hæreticus ſit, etiam quòd fauor, ſeu defenſio redundet in hæretici fauorem, quod etiam firmat nu. 19. exemplo defendentis hæreticum extra cauſam hæreſis, quem negat incurrere in hanc cenſuram, niſi in caſu hæreſis, & propter hæreſim. Nam extra hæreſim non eſt defendere hæreticum, ſed defendere proximum, illique fauorem præſtare, & ad hoc allegat Sayr. eodem cap. 5. num. 10. Toled. in ſumma, in prima excommunicatione Cœnæ num. 18. idem multis probat nouiſſimè Farinac. de hæreſi, quæſt. 82. §. 1. n. 12. vbi concludit poſt Graff. lib. 4. deciſ. c. 18. fauentem hæreticis propter cauſam miſerationis, paupertatis, & cognationis, in foro conſcientiæ nō innodari excommunicatione Bullæ in Cœnæ Domini, lege Graff. dict. cap. 18. nu. 23. & Farin. ſuprà n. 157. 158. & num. 159.

Adde poſſe Catholicos hæreticis in extrema neceſſitate poſitis ne fame pereant aliquid dare. Henric. Boich. in cap. ſi quis Epiſcopus num. 1. verſ. Aut cauſa pietatis, extrà de hæreticis, & ibi Abbas num. 2. verſ. & poteſt adduci, Hoſtienſ. in cap. in eos, in verb. Nihil conferant, num. 1. etiam de hæreticis, vbi negat poſſe dari hæreticis, ne fame pereant in vltima voluntate, ſed inter viuos dumtaxat ex cauſa pietatis quod non probo, ſi re vera ſunt in extrema neceſſitate, in qua tam inter viuos, quàm per vltimam voluntatem extremè indigentibus eſt ſubueniendum, fortè viuentes ad fidem reuertentur, quia extremè indigentibus tenetur quis ſubuenire, non extremè autem, ſed grauiter, non tenetur, poteſt tamen ſubuenire, ſi vult, Decian. in tractatu criminal. lib. 5. cap. 51. num. 39. Sanchez vbi ſuprà lib. 5. cap. 24. num. 7. verſ. cæterum veriùs, vbi concludit filium non teneri alere patrem hæreticum, niſi extremè indigeat qua de re egimus tertia parte, vbi de obligationibus parentum in filios, & è contra diſp. 5. §. 2. num. 115. 116. 117. lib. 5.

30 Item hæreticorum defenſores per bullam Cœnæ Domini excommunicantur: dicuntur autem defenſores, qui quocumque modo, vel arte, aut via hæreticos, vt hæreticos tuentur, vt tutò viuant, aut ne ad manus iudicis veniant ad puniendum, vel examinandum. Item, qui eos adiuuant, vt liberentur, & vt non in illos exerceatur pena, vel aliquod ſupplicium. Siue defenſio contingat in iudicio, ſiue extrà, vt Aduocati, qui ſuſcipiunt patrocinium in cauſis illorum, & notarij, ſeu tabelliones conficientes inſtrumenta, ita Paludan. in 4. diſtinct. 13. quæſt. 3. art. 1. concluſ. 7. Viuald. in bullæ Cœnæ Domini, nu. 7. Sayr. d. cap. 5. num. 9. Marius Alterius tom. 1. diſp. 2. de excommunicatione bullæ Cœnæ, lib. 5. cap. 5. fol. 467. lit. D. verſ. defenſores hæreticorum, & Sanchez lib. 2. cap. 10. num. 18. vbi alios refert, ac ſequitur.

Hi autem defenſores ſunt in duplici differentia. Sunt enim defenſores, qui hæreticorum errores defendunt, & iſti peiores ſunt, quia non ſolùm ſunt hæretici dicendi, ſed poſſunt vocari hæreſiarchæ, & Magiſtri errorum, vt deducitur apertè ex cap qui aliorum, 24. qu. 3. Sed hoc loco non eſt ſermo de huiuſmodi defenſoribus, quia iſti non differunt ab hæreticis. Graff. d. lib. 4. in expoſitione bullæ cap. 18. n. 38. ſed ſunt Principes hæreticorum, Hoſtienſ. in cap. ſi aduersùs, num. 1. in verb. defenſoribus, de hæreticis, Anchar. ibidem num. 5. & Zabatel. num. 5. quod idem vult Archidiac. in cap. 5. num. 4. de hæreticis in 6. Geminian. ibi num. 9. Calderin. in tractat. de hæreticis, rubr. de hæreticis credentibus, &c. num. 15. Eymeric. in Director. Inquiſitor. par. 5. qu. 35. nu. 1. & ibi Pegna comment. 77. lib. A. & Simanch. de Catholicis, titul. 15. num. 8. qui omnes excommunicantur per cenſuram huius canonis, ſicut hæretici, non tamen vt defenſores propriè hæreticorum.

Alij tamen defenſores, qui vt tales ſub hoc canone comprehenduntur, ſunt, qui defendunt perſonas hæreticorum. Hi autem non puniuntur vt hæretici, neque hæretici reputantur, ſecundù Ioannem Monachum in cap. accuſatus §. Sacerdos, n. 15. verſ. vel dic, de hæreticis in 6. & ibi Archidiaconus num. 6. poſt medium, in verb. hæreticus, Gemin. in §. ſi verò, num 1. verſ. nota quòd Inquiſitores, & num. 4. in 2. oppoſitione, Vgolin. de cenſuris Pontifici reſeruatis, par. 2. in gloſſa, & generaliter quoslibet illorum defenſores, num. 3. & Graff. ſuprà d. cap. 18. num. 37. requiritur autem, vt defendant hæreticorum perſonas, vt hæretici ſunt, & in ea intentione, ac ratione, vt tutò viuant, vel ne in manus incidant iudicum; quia in hoc ſenſu declarant communiter Doctores particulam, Defenſores.

Limita deciſionem hanc. Non incurrit in Canonem bullæ Cœnæ Domini, qui defendit hæreticum extra cauſam fidei, quamuis ſciat illum eſſe hæreticum, Caietan. in cap. 1. vnde ſi medicus hæretico ægroto medicinam adhibeat, non excōmunicatur, quia non medetur illi prout eſt hæreticus, Nauarr. cap. 27. num. 55. & alij, quos referens ſequitur Marius Alter. d. diſput. 2. lib. 5. cap. 9. fol. 468. col. 1. & 2. Fr. Anton. de Souſa in bulla Cœnæ Domini capit. 2. diſp. 12. concluſ. 2. vbi addit nullibi inueniri hanc defenſionem prohibitam extra cauſam hæreſis, atque adeò non ligari excommunicatione hac ſubuenientem hære-

tico

tico prout eſt proximus. Qninimò non excummunicari, qui ſcir illum, qui quæritur vt hæreticus, eſſe innocentem, quia non excommunicantur, niſi deſenſores hæreticorum; ſed hic non eſt hæreticus: ergo eius defeuſor non eſt excõmunicatus. Nec etiam ligabitur cenſura defenſor illius, quem credit eſſe hæreticũ, ſi à parte rei hęreticus non eſt, quia ſolum hæreticum, vt hæreticũ defendere eſt prohibitum; & hunc comprehendit Cauon bullę Cęnæ Domini, nec ſufficir conſcientia erronea, vt excommunicatio iucurratur, ſicut non incurritur cenſura, ſi occidatur laicus, quem occiſor credebat eſſe clericnm, vt eſt communis, & tradit Sayr. de cenſuris lib. 3. cap. 27. num. 6. quia non debet quis iudicari iuxra intentionem, ſed ſecundùm factum, ac proinde, quamuis intentio erat percutere clericum, uon tamen occidit niſi laicum, & ideo excommunicatus non eſt percuſſor, ira tradunt Federic. couſ. 13. Antonin. 3. par. tit. 25. cap. 1. §. 4. notandum, & Silueſt. verb. excommucatio ſextò, num. 6. notabili 4. verſ. ſecundo, poſt Panormit. in cap. ſi verò 2. num. 7. de ſentent. excommunicationis, & Aſteuſis in ſumma, par. 2. lib. 7. tit. 3. art. 2. qu. 30. & 32. Secus ſi percutiens habear intentionem percutiendi clericum, vel hunc hominem, ſiue ſit clericus, ſiue laicus, tunc enim ſi percutiat clericum, ligatur excommunicatione: quia actus externus eſt malus, & efficaciter dependet ab illo actu interno, quo percutiens vult hunc hominem occidere: ideo ſi occidat clericum, incurrit excommunicationem, Auila p. 2. cap. 5. diſp. 5. dub. 6. ad finem, Sanch. in præcepta Decalogi, lib. 1. cap. 16. nu. 14. quos referens ſequitur Bonac. de cenſuris, diſp. 1. puncto 1. uum. 21. non autem ſi occidat laicum, quem credebat eſſe clericum, quia conſideratur factum, nec ſufficit intentio, Couarr. in cap. Alma mater, par. 1. §. 10. num. 15. verſ. 12. Graff. deciſ. par. 1. lib. 4. cap. 9. uum. 43. Sanchez de matr. lib. 10. diſp. 32. num. 27. & 28. & ſequent. Farinac. in praxi criminal. parte 5. qu. 125. nnm. 164. & alij, quos ſequitur Barboſa in cap. ſi verò 2. ex num. 4. & 5. de ſentent. excommunicationis; ſed de his aliqua ſuprà diſp. 2. in cap. ſi qnis ſuadente, §. 1. num. 36.

31 Quod attinet ad legentes hæreticorum libros hæteſim continentes, vel de Religione tractantes, qui legerint, retinuerint, vel typis mandauerint, vel aliquo modo deſenderint, ſiue publicè, ſiue occultè, ſine auctoritate Sedis Apoſtolicæ, incurrunt in primæ clauſulæ Bullæ Cœnæ Domini cenſuram, vt conſtat ex tenore Bullæ, vltra quam altera excommunicatio coutinetur in Indice librorum prohibitorum in fine, auctoritate Pij Quarti edito. Vt verò incurratur cenſura huius canonis, quatuor requiruntur conditiones. Prima, vr tales libri ſint hæreticorum hominum. Secunda, vt præſati libri contineant hæreſim, vel tractent de Religione, & hæreſi ex profeſſo, & ex iuſtituto: proinde, ſi de alia re agerent, & obiter interponeretur, vel miſceretur aliqua hæreſis, non incurreretur in excommunicarionem huius canonis. Tertia conditio eſt, vt ſclenter legantur libri iſti. Quarta, & vltima, vt hæc omnia fiant ſine licentia Sedis Apoſtolicæ. Et quod dictum eſt de legentibus huiuſmodi libros, de retinentibus, imprimentibus, & defendentibus eoſdem, iutelligendum eſt, cùm hæc quatuor perſonarum genera ibi contineantur, & excommuniceurur; à qua cenſura nonniſi Summus Pontifex poteſt abſoluere, & Sacerdotes abſoluentes grauiſſimè puniuntur, vt apparet ex teuore ipſius Bullæ Cœnæ, ad finem, §. illos autem. Martin. del Rio de diſquiſitionibus Magicis, lib. 5. ſect. 17. verſ. hæc abſolutio reſeruata eſt habentibus poteſtatem abſoluendi à caſibus Bullæ Cœnæ Domini, Azor. inſtitut. moral. par. 1. lib. 8. cap. 16. rubr. de legentibus, & retinentibus libros hæreticorum. quæſt. 1. & quæſt. 5. vbi declatat hoc non habere locum iu excommunicatione lata in Indice librorum prohibitotum, cuius abſolutio non reſeruatur Summo Pontifici.

Excuſantur à cenſura, qui legunt, retinent, imprimunt, aut defendunt libros infidelium continentium errores contra fidem, quia infideles non ſunt hæretici, Vgolin. de caſibus Papæ reſeruatis, par. 2. cap. 1. verb. ac eorumdem libros, §. 1. uum. 3. Nam quamuis infideles, & Iudæi in aliquo ſentiant coutra fidem, non dicuntur hæretici propriè, de quibus loquimur, Farinac. in praxi criminal. quæſt. 128. num. 178. ſed dicuntur hæretici largo modo, vt ibidem, num. 130.

Similiter excuſantur à cenſura legentes, & retinentes libros eorum, qui verè baprizari voluerunt, ac baprizari ſunt; ſed Baptiſmus fuit nullus ex defectu legitimę materiæ, aur ex defectu intentionis miniſtri, ſi poſteà à fide recedant, quia non ſunt hæretici, eo quòd vero Baptiſmo non fuerunt abluri; quare nec excommunicationem, nec alias pœnas hæreticorum contrahunt, Vgolin. ſupra 2. par. cap. 1. §. 1. num. 3. in fine, Sayr. rheſauro caſuum, to. 1. lib. 3. cap. 4. num. 11. Idem dicendum eſt de Catechumenis, qni à fide receſſerunt, ſi libros componant errores contra fidem continentes, ſi legantur, retineantur, imprimantur, aut defendantur à Catholicis, quia non ſunt verè hæretici, cùm ſolemniter non ſint profeſſi fidem in Baptiſmo, & ideo diceudi ſunt infideles, non verò hæretici per receſſum à fide, Aragonius 2. 2. quæſt. 11. art. 2. dub. 3. Tolet. lib. 4. ſummæ, cap. 3. num. 5. Sanchez lib. 2. ſupra cap. 7. num. 34. poſt alios, quos ibi refert, ac ſequitur.

Dictum eſt, libri hæreticorum, hæreſim contineutes, vel de Religione tractantes: quia ſi Auctor ſit hæreticus, & liber non contineat hæreſim, neque tractet de Religione, legentes non incurrunt in excommunicationem Bullæ. Cæterùm, vt incurratur excommunicatio Bullæ, ſatis eſt, ſi liber hæretici coutineat vnam dumtaxat hæreſim, neque ea deleta legi poteſt talis liber, quia probibetur abſolutè. Quòd ſi liber ſit hæretici, quamuis neque hæreſim

contineat, nec de Religione tractet, legentes incurrent cenſuram contra illos latã à Pio Quarto, quæ habetur in Indice librorum prohibitorum Concil. Trident. per Clementem VIII. confirmato regula 10. circa finem, ſub hac forma verborum, ibi:
„ Quòd ſi quis libros hæreticorum, vel cu-
„ iuſuis Auctoris ſcripta ob hæreſim, vel ob
„ falſi dogmatis ſuſpicionem damnata, at-
„ que prohibita legerit, ſeu habuerit, ſtatim
„ in excommunicationis ſententiam incur-
„ ret. Qui verò libros alio nomine interdi-
„ ctos legerit, aut habuerit, præter peccati
„ mortalis reatum, quo afficitur, iudicio Epi-
„ ſcoporum ſeuerè puniatur.

Ex quibus apparet diſcrimen inter excommunicationem Bullæ Cœnæ contra legentes libros hæreticorum, quæ incurritur quando liber eſt hæretici, & continet hæreſim, vel agit de Religione, & inter excommunicationem Indicis, quæ comprehendit omnes legentes libros hæreticorum, quamuis hæreſim non contineant, nec tractent de Religione: & inſuper extenditur ad legentes aliorum Auctorum libros, qui non ſunt hæretici, ſed catholici, ſi libri propter hæreſim, vel propter ſuſpicionem falſi dogmatis fuerint damnati, aut prohibiti.

Simili modo excuſantur à cenſura Bullæ legentes Catholicorum libros; quamuis in illis inſerantur errores alicuius hæretici, cùm libri ſint Auctoris Catholici, Sayro vbi ſuprà, lib.3. cap.5. num.73. Viuald. in expoſitione Bullæ Cœnæ, num.12. & Sebaſtianus Medices in ſumma, par. 2. tit. 9. quæſt.78. num.88. Vgolin. verb. ac eorumdem libros, §.1. num. 1. verſ.3. Azor. tom.1. inſtit. moral. cap.16. quæſt.2. Nec propterea incurrent legentes libros Catholici, quamuis Catholicus aliquas hæreſes in illis propter ignorantiam proferat, quia adhuc non eſt liber hæretici, Vgolin. eod. verb. ac eorumdem libros, §.1. num. 2. verſic.5. Innodabitur tamen excommunicatione Bullæ legens librum hæretici, ſi conſtet hæreticum eſſe, quamuis adhuc non ſit damnatus, Sanchez dicto lib.2. cap.10. num. 24. quia verè liber eſt hæretici. De reliquis, quæ excuſant legentes hæreticorum libros, dicetur infrà num.40.

Quæſtionis eſt, an requiratur ad incurrendam cenſuram Bullæ Cœnæ Domini, quòd libri ex profeſſo tractent de Religione? Pro maiori explicatione ſciendum eſt libros de Religione tractantes dici, qui pertinent ad expoſitionem fidei: item libri, qui diſſerunt de cultu Dei, ac Sanctis debito, & de Clericis, & Monachis. Item, qui totam Theologiam ſcholaſticam, vel partem eius declarant. His poſitis dico primò in hac clauſula Bullæ Cœnæ per libros de Religione tractantes ſignificari omnes libros in genere compoſitos ab hæreticis, qui pertinent ad explanationem fidei catholicæ, & Religionis Chriſtianæ: quales ſunt libri quibus diuina Scriptura explanatur; qui de cultu Deo, ac Sanctis debito, ac de eius miniſtris agunt, & qui ad Theologiam ſcholaſticam ſpectant. Quare legentes libros, qui ex profeſſo tractant de rebus Philoſophicis, vel de ſpectantibus ad alias facultates inferiores, aut de continentibus hiſtoriam, non incurrent in cenſuram Bullæ Cęnæ Domini. Secus ſi de alijs priori modo explicatis: ſub quibus intelligi debent libri, qui de moribus Chriſtianis tractant, & non ſolùm politicis. Item, ſi agerent de quæſtionibus conſcientiæ, quia hæc maximè ad Religionem Chriſtianam pertinent, ac propterea generaliter lectio horum librorum hæreticorum de Religione tractantium in Bulla Cęnæ Domini prohibetur, ne hæreticorum errores in libris de Religione tractantibus diffundantur, ac diſſeminentur. Quin etiam libri, qui ex profeſſo de alijs facultatibus inferioribus agunt, cauendum eſt ſi ibi hæretici ſuos errores, & hæreſes obiter miſceant, Marius Alterius diſp.2. lib.5. cap.6. fol.470. col.1. poſt alios, Sanch. dicto lib.2. cap.10. num.21. cum alijs, quos ibi referens ſequitur.

Dico ſecundò opus eſſe, vt huiuſmodi libri prohibiti, vt incurratur per lectionem eorum cenſura huius canonis, tractent de Religione, & hæreſi ex profeſſo, ita Sayro dicto cap.5. num.12. Vnde ſi tractent alia de re, eſto obiter miſceatur hæreſis aliqua, non incurritur cenſura huius canonis. Idem vult Graffius 1. par. dec. lib.4. cap.18. num.40. dicens ad incurrendam hanc cenſuram requiri, vt iſti libri hæreticorum contineant hæreſim ex profeſſo, aut tractent de Religione ex inſtituto, hoc eſt, vt habeant aliquid pro argumento de Religione; vt opera Caluini, & Lutheri, qui ſine dubio continentur ſub prohibitione Bullæ Cęnæ Domini, & legentes, tenentes, & imprimentes ligantur excommunicatione illius canonis. Qui verò agunt de alio argumento, nec continent hæreſim ex profeſſo, nec ex inſtituto tractant de Religione, ſed in eis inſeruntur hæreſes, legentes, tenentes, vel imprimentes, aut defendentes iſtos innodantur excommunicatione Indicis, à qua poſſunt abſolui per habentem poteſtatem abſoluendi ab excommunicatione, Graffius ſupra num.42. & Azor. 1. par. lib.8. cap.16. quæſt.5. quia hæc non eſt reſeruata Summo Pontifici.

Sanchez autem, cui adhæreo, dict. lib.2. cap.10. num.34. poſt initium optimè docet cum Suario de cenſuris, diſput. 21. ſect. 2. num.10. quamuis liber tractet de quacumque re, ſi in eo vnica hæreſis contineatur, eſſe tamen prohibitum per hunc canonem Bullæ, & qui librum legerit etiam in ea parte, quæ hæreſim non continet, incurret in illius cenſuram, quia legit librum hæretici hæreſim continentem. Clauſula enim Bullæ ſic ait: Libros hæreſim continentes, aut de religione tractantes. Atque ita circa hæreſim ſolùm vult, vt liber hæreſim contineat, nec petit, vt hæreſes contineat, ſed hæreſim: ſufficit ergo ad incurrendam cenſuram legere librum hęretici vnicam hæreſim continentem, etiamſi hæreſim illam non legat. Quoniam Bullæ Auctoris mens eſt intercludere oſtium his libris legendis, Vgolin. de cenſuris Papæ reſeruatis, 2. par. cap.1. verb. ac eorumdem

libros

libros, initio, num. t. verſ.7. & Suar. vbi proximè, dicto num. to. & dixi ſuprà n.31. verſ. Dictum eſt.

Illud etiam adde, vt liber dicatur agere de Religione, non opus eſſe, quòd totum argumentum illius ſit de religione, ſed ſufficit, ſi notabiliter in eo tractetur de ea, vt arbitrio prudentis æſtimatoris ex profeſſo cenſeatur tractari de ea, non autem obiter; quia quando ſemel, & iterum obiter de religione agitur, non verificatur librum illum de religione agere: ſecus quando ſæpè de religione ſermo inſtituitur, aut frequenter, tunc enim quando argumentum eſt de religione, vel de alia re, & agitur non obiter de ea, ſed ſemel, bis & ter, etiamſi liber nullam hæreſim contineat, qui legerit, incidet in hanc cenſuram Bullæ Cęnæ, vt patet ex illa, Marius Alterius tom.1. diſp.2. de expoſitione Bullæ, lib. 5. cap.6. fol.469. col.2. verſ. legentes igitur, & Farinac. de hæreſi, qu.180. §.t. num.32. poſt Sanch. d. cap.10. num.2t.

Requiritur item ad incurrendam cenſuram Bullæ, quòd ſciant libros eſſe hæreticorum, qui hæreſim continent, aut de religione tractent, per text. Bullæ ibi: „Ac eorumdem libros hæreſim continentes, vel de religione tractantes, ſine auctoritate noſtra, & Sedis Apoſtolicæ ſcienter legentes, aut retinentes, &c.„ Ex quibus verbis deducitur hæreticum legentem librum ſuum, aut retinentem, qui hæreſim continet, aut de religione tractat, ligari hac excommunicatione. Ita Vgolin. de cenſuris reſeruatis 2.par. cap.1. d. verb. ac eorumdem, num.1. verſ.6. quinimò innodabitur duplici excommunicatione, altera quatenus hæreticus eſt, altera legendo, aut retinendo ſuum librum hæreſim continentem, vel de religione tractantem, Sanchez dicto lib.2. in præcepta Decalogi, cap.10. num.37. Suar. de triplici, diſp.20. ſect.2. num.26.

Quod extenditur etiam ad libros manuſcriptos, libri enim non ſolùm impreſſi, ſed etiam manuſcripti libri ſunt, & in vtriſque vrget ratio ob quam prohibentur, videlicet ob periculum, ne legentes hæreſi contaminentur, vt in terminis Bullæ Cęnæ volunt Vgolin. dicta gloſſa, Ac eorumdem libros, verſic. Quartò in excommunicationem incidunt, Sanch. dicto lib.1. c.10. num.28. & 29. & Farinac. de hæreſ. qu.80. §.1. num.30.

Ob ignorantiam igitur excuſantur à cenſura Bullæ in Cęna Domini legentes libros hæreticorum, neſcientes eſſe ab hæreticis conſcriptos, quia ignorantes non afficiuntur pęna, l. generali, C. de ſtabular. lib.10. l. Barbarius, ff. de officio Præt. Vgolin. §.2. verſ. Primum, Marius Alter. de cenſuris Bullæ, tom. 1. diſput. 2. lib.5. cap.6. fol.469 col.t. in principio, & Fr. Antonius de Souza in explanatione Bullæ Cęnæ, c.2. diſput.13. dicens particulam, ſcienter, ad incurrendam cenſuram petere, vt qui legit ſciat Auctorem libri eſſe hæreticum, & librum hæreſim continere, ex Vgolin. dicto verſic. Ac eorumdem libros, §. 1. num. t. Sanch. dicto lib.2. cap.10. num.39. Faciunt tradita à Farinacio de hæreſi quæſt. 192. num. 5t. vbi excuſat ab excommunicatione Bullæ ſepelientem hæreticum ſi ignoret illum eſſe hæreticum. Propterea in noſtro caſu quæcumque ignorantia, quantumuis craſſa, excuſat legentes, niſi adeò craſſa ſit, vt ſit ingens temeritas: quinimò etſi ignorantia ſit affectata, quia Bulla petit ſcire. Ita Sanch. lib.9. de matrim. diſp.32. num.36. & 39. & lib.2. in præcepta Decal. cap.10. num.38. & vbi eſt ignorantia, non datur ſcientia, quia re vera non dicitur hic ſcienter legere.

Nec ſatis eſt licentia quorumcumque Prælatorum ad legendum libros hæreticorum, quia requiritur licentia Summi Pontificis, vt ex verbis Bullæ conſtat, ibi: „Sine auctoritate noſtra, & Sedis Apoſtolicæ ſcienter legentes, aut retinentes, &c.„ Ex quibus patet neque Epiſcopos hanc licentiam dare poſſe ad legendum libros hæreticorum hæreſes continentes, vel de religione tractantes, quia inferiores non habent ius in ijs, quæ ſuperioris decreto ſtabilita ſunt. Neque Inquiſitores poſſunt hanc facultatem facere, quando libri hæreſes habent, vel de fide, aut de Religione tractantes. Ita Azor. inſtit. moral. 1. part. lib.8. cap.16. quæſt.7. & quæſt. duodecimo, Suarius de triplici, diſp.20. ſect.2. num. 27. vbi ait idem in terris hæreticorum eſſe obſeruandum à Catholicis, ex Sanch. in lib. 2. in præcepta Decalogi, cap. 10. num. 43. Nam quamuis ibi poſſit eſſe maior neceſſitas, nihilominus etiam ibi periculum legentibus imminet, Marius Alterius diſp. 2. de Bulla Cęnæ, lib.5. cap.7. fol. 471. col. 2. verſic. Reſpondeo Epiſcopum, quoniam per conſtitutionem Iulij III. quæ incipit, Cùm meditatio, denegatur illis huiuſmodi licentiam poſſe concedere ad legendum libros de fide, & Religione tractantes ex inſtituto, vel hæreſes continentes, & Graſſius t.p. deciſionum, lib.4. cap. 18. num.46.

Dixi non poſſe Epiſcopos concedere licentiam ad legendum prædictos libros hæreticorum, quod intellige extra caſum neceſſitatis, ſicut loquuntur præcitati. Nam eo dato, ita, vt non poſſit expectari recurſus ad Summum Pontificem, poſſunt Epiſcopi eam licentiam impertiri ex communi ſententia per epicheiam. Ita Suar. de triplici, diſput. 20. ſect. 2. num. 27. & Sanchez lib. 2. in præcept. Decal. cap. 10. num. 43. concludens in caſu magnæ neceſſitatis, quando eſt periculum in mora, poſſe Epiſcopos circa caſus Pontificios.

Quin potiùs Collegium Cardinalium Sede vacante credit Sanch. d. cap.10. n.44. non poſſe concedere licentiam prædictam, niſi prout illi fuerit impertitum, vt poſſit circa caſus Pontifici reſeruatos, per text. in cap. vbi periculum, de electione, in 6. vbi deciſum eſt, vt nullo modo ſe in aliam cauſam intromittat quàm electionis, niſi tam graue, & tam euidens periculum immineret, vt omnibus, & ſingulis Cardinalibus præſentibus concorditer videretur illi celeriter occurrendum. Sed hic text. innuit Sacrum Collegium vrgente neceſſitate

aliqua poſſe licentiam prædictam concedere, atque ita poſſe, tradit Vgolin. de cenſuris reſeruatis, 2. p. cap. 1. d. verb. ac eorumdem libros, §. 1. num. 1. verſ. 2. Ratio, quia durante Sede vacante Collegium Eminentiſſimorum Cardinalium gaudet omni iuriſdictione, vt opinantur aliqui, quorum tacitè meminit gloſsa in cap. vnico, verb. Sede, ſed ſchiſmat. in ſexto, & in ſpecie ait Hoſtienſis Collegium ſuccedere Pontifici ſaltem in his, quæ de grandi neceſſitate euidenti, & imminenti expediri oportet, monetur ad hoc docendum, quia Capitulum Sede vacante gaudet iuriſdictione Epiſcopali; & alia Collegia, cap. his, quæ, de maior, & obed. tum quia neceſſitas non habet legem, cap. quod non eſt de regul. iur. tum quia non eſt veriſimile, quòd placeat Deo contrarius intellectus, ne videatur gregem, & Eccleſiam ſuam ſine paſtore reliquiſſe. Sequitur Henriq. lib. 14. de irregularitate, cap. 18. num. 2. in fine. Nec obeſt textus in d. cap. vbi periculum, quia ibi cauetur, ne Cardinales, dum ſunt in Conclaui ad eligendum Pontificem, ad alia diuertant, ſed ex hoc non infertur non poſſe, Collegium Cardinalium Sede vacante prædictam licentiam concedere, vt docent Vgolin. & Henriq. locis citatis, contra Sanch. ſupra num. 44. quem ſequitur Suar. d. diſp. 20. ſect. 2. num. 27. negans poſse Collegium Sede vacante illam licentiam concedere, cùm non habeat Pontificiam iuriſdictionem, cui hoc reſeruatum eſt, ſed magis placet quoad noſtrum caſum contraria ſententia.

Porrò per hanc clauſulam Bullæ Cœnæ nulli Prælati quicumque illi ſint infra Summum Pontificem poſsunt legere libros hæreticorum hæreſim continentes, aut de Religione tractantes, quia Bulla generaliter loquitur. Nam Iulius III. in motu proprio, incipit, Cùm meditatio, & Paulus IV. & Pius V. ea priuilegia reuocarunt in ſuis conſtitutionibus, quarum meminit Pegna in direct. Inquiſitor. inter literas Apoſtolicas pro officio Inquiſitionis; vbi Pontifices abrogarunt facultates legendi, vel habendi libros Lutheranos, aut alios hæreticos, vel de hæreſi ſuſpectos conceſſas, Azor 1. p. inſtit. moral. lib. 8. cap. 16. quæſt. 13. Sanch. d. lib. 2. cap. 10. num. 45. vbi addit, ſi poſt hanc abrogationem aliqui priuilegia obtinuerint legendi tales libros, ſtandum eſse illis, donec iterum abrogentur, ſequitur Suarez d. diſp. 20. ſect. 2. num. 26. quia clauſula eſt generalis, & ſub hac prohibitione comprehenduntur omnes Eccleſiaſtici infra Summum Pontificem, & omnes laici cuiuſcumque conditionis, ac ſtatus ſint, quamuis Imperatoria, ac Regia dignitate præfulgeant. Quin etiam omnes hæretici, quia ſunt ſubditi, quamuis rebelles, niſi facultatem habeant Sà ede Apoſtolica.

Quod attinet ad Inquiſitores legentes huiuſmodi libros, Graffiu 1. p. deciſ. lib. 4. cap. 18. num. 45. excuſat illos ab hac excommunicatione Bullæ, & eorum quoque ſubſtitutos, ne dum à Sede Apoſtolica inſtitutos, ſed etiam ab ipſis quoque Inquiſitoribus deputatos ex reſcripto Iulij III. quod incipit, Cum meditatio; ſed illud reſcriptum circa hoc nihil decernit, nec concedit: ſed non abrogat priuilegia ipſis fidei Inquiſitoribus indulta ad legendum huiuſmodi libros, & eorum Vicarijs, & Commiſsarijs à Sede Apoſtolica ſuper hæretica prauitate datis durante eorum commiſſione, ſequitur Azor d. cap. 16. quæſt. 13. & Sanch. d. cap. 10. num. 46. ad finem, vbi Inquiſitores, & Commiſsarios eorum non excuſat ab excommunicatione Bullæ, ſi hos libros legant abſque priuilegio, & auctoritate Sedi Apoſtolicæ.

Nihilominus Inquiſitores, & Epiſcopos poſse retinere, & legere libros hæreticorum prædictos ad confutandum eorum hæreſes, & errores, etiam vult Arnald. Albertin. in tract. de agnoſcendis aſsertionibus catholicis, hæreticis, in quæſt. 28. num. 6. & ſequentib. & Farinac. de hæreſi. quæſt. 80. §. 1. num. 43. qui tradit ibi: non Epiſcopis, vel Archiepiſcopis, ſed ſolùm Inquiſitoribus, ſeu commiſsarijs ſuper hæretica prauitate ab Apoſtolica Sede pro tempore deputatis durante ipſa deputatione licitum eſſe hos hæreticorum libros retinere, & legere hodie ex vi, & vigore reſcripti Iulij III. vt notat Pegna in Additionibus ad Eymericum in director. Inquiſitor. par. 2. comment. 3. ad cap. fraternitatis, extra de hæreticis, verſ. Iam hæc prohibitio, vbi hoc extendit ad ſubſtitutos, ſeu commiſſarios ab eiſdem Inquiſitoribus deputatos.

Excuſabuntur tamen ab excommunicatione Bullæ Cœnæ, qui memoriter dictos hæreticorum libros recitarent, ita Vgolin. dict. verb. Ac eorundem libros, in §. 1. nu. 4. verſic. 10. Nam recitare etiam ob malum finem non eſt legere. Quare non eſt audiendus Sayr. d. lib. 3. cap. 5. num. 13. dicens non incurriſſe cenſuram, qui bono fine recitaret: quaſi contrarium teneat de eo, qui malo fine recitat; quia Bulla non reſpicit finem, ſed actum ipſum, hoc eſt, legere, & legentes excommunicatione punit. Nec item admittenda eſt ſententia Graffij d. lib. 4. cap 18. num. 45. dicentis incurrere memoriter pronunciantem ea, quæ priùs ſciebat, vt bene notat Sanch. dict. cap. 10. num. 47. Quia pronunciare non eſt verè legere.

Qui verò legentes hæreticorum libros audiunt, nec ſunt cauſa huius lectionis, minimè incurrere in cenſuram Bullæ Cœnæ, ſentiunt Azor tom. 1. lib. 8. cap. 16. quæſt. 4. Graffij 1. p. deciſ. lib. 4. cap. 18. num. 45. Non eſt autem cauſa talis lectionis, qui non curauit, nec conſuluit, neque induxit, vt liber legeretur: ſecus autem ſi conſuluit, ſuaſit, præcepit, aut quouis alio modo fuit cauſa, vt coram eo liber legeretur, tunc enim iuxta præcitatos incurrit in cenſuram, quia dicitur moraliter legere, cùm legat per ſamulum, vel amicum, cuius opera, & facto in hac lectione vtitur. Contrà verò Vgolin. dicto verb. Ac eorundem libros, §. 1. num. 4. verſic. 8. 9. & 10. meliùs opinatur audientem, ſiue ſit cauſa, ſiue nõ,

talis

talis lectionis, non incurrere in cenſutam, ſequitur Sanchez dict.cap.10.nu.48.verſic. Ar neutrum, ex ea ratione, quia audiens quocumque modo concurrat ad eam lectionem, non dicitur ptopriè, nec verè legere, ſed impropriè, & metaphoricè. Probatur, quia verius eſt cenſuram latam contra committentes aliquod ctimen, non extendi ad mandantes, conſulentes, vel aliter conſenſum præſtantes, niſi in canone ferente cenſuras exprimantur, vr de excommunicatione volunt, Caiet. verb. excommunicatio, poſt ptincipium, verſ. & perſonas quidem, Nauarr. in manuali, cap.27.n.51. Henriq.lib13. de excommunic.cap.17.n.2. ad finem, & cap.21. num. 1. in commento, lit.G.& Medina lib.1. ſummæ, cap.11. §.2. fol. 36. col.1. & Armil. verb.excommunic. num. 2.

Suffragatur ex vulgari regula, quæ tradit excommunicationem, & cæteras pęnas odioſas, non extendi de caſu ad caſum, ſed conſulens, ſuadens, præcipiens, aut aliquo modo inducens ad legendum libros prohibitos, vt ipſe audiat, non propriè dicitur legere, & excommunicatio Bullæ fertur propriè contra legentes: ergo nnn extenditur contra mandantes, conſulentes, ſuadentes, & aliquo modo ad legendum inducentes; ſunt enim diuerſa facere, & mandare, cap. 2. de Clericis pugnant. in dnello, vbi pugil verè homicida dicitur, non autem mandans, quamuis de homicidio teneatur. Item, quia quoties canon vult excommnnicare nc dum facientes, ſed etiam mandantes, ſuadentes, & conſulentes, id ſolet exprimere, vt patet ex cap. felicis, de pęnis, in 6. & Clementin. ſi quis ſuadente, eodem tit. Cùm ergo mandantes, ſuadentes legi librum, non verè legant, non comprehenduntur ſub canone Bullæ Cęnæ, niſi audiant, vt fauerent hæreſi. Tunc enim non legentis, ſed fautorum hæreticorum excommunicatione ligarentur.

Porrò famnli legentes etiam de mandato dominorum, non excuſautur ab hac excommunicatione, qnia ſcienter legunt, nec mandatum liberat. Azor tom.1. inſtit. moral. lib. 8. cap. 16. verſic. Quartò quæritur; eo quòd quamuis legant iuſſu dominorum, re vera tamen legnnt ſcienter librum hæretici, hæreſes continentem, vel de Religione tractantem, Sanch.d.c.10. nu.48. & ſequent. quibns accedit Farinac. de hęreſi, quæſt. 180. §.t. num.2.ad finem. Excuſabuntur aurem ſi metu graui cogantur legere non in fidei, aut Eccleſiæ contemptum: nam in eo caſu non incident, quia præcepta Eccleſiaſtica non obligant cum tanto detrimento. Dixi, non in fidei contemptum, aut in odium Eccleſiæ, quia ſi quiſquam alicui minetur mortem in Religionis Chriſtianæ odium, aut Eccleſiæ contemptum, niſi tranſgrediatur aliqnod præceptum, teneri potius mortem ſubire, quàm tranſgredi quodcumque præceptum humanum ne dum diuinum. Fundamẽtum eſt, non ex ratione, ac virture præcepti humaui, quod non obligat, cum vitæ periculo: ſed ex vi præcepti diuini, quod tunc concurrit, & obligat ad defendendum cum vitæ periculo auctoritatem Religionis Chriſtianæ, & ad reprimendum Eccleſiæ Catholicæ contemptum, ita Sotus in 4.d.22.quæſt.1.art.4. col.penult. & lib.1.de iuſtitia, quæſt. 6. art.4. ad finem corporis, Henriq. lib. 13. de excommunic. cap. 21. num.2.in fine, Azor.tom.1.lib.1.inſtit.moral.cap.11. qnæſt.1. Suar.tom.5. in tertiam partem, diſp. 6. ſect.3.num.7.Aragon.2.2. quæſt.62. art.3. in primo dubio, quod mouet circa ſolutionem ad 4. & Valentia 1. 2. diſp. 7. quæſt. 5. punct.6. qnæſt. 4. Quinimò quamuis peccaret mortaliter, quando cogeretur iu odium fidei, vel in Eccleſiæ contemptum metu graui legendo, non ligaretur excommunicatione Bullæ Cęnæ, quia hic ſimpliciter non delinqnit contra præceptum purum Eccleſiæ prohibentis hanc lectionem librorum, cuins tranſgreſſioni indicta eſt excommunicatio, ſed peccat contra præceptum diuinum defendendi fidem Catholicam, & auctoritatem Eccleſiæ, vt in ſpecie docet Vgolin. de cenſuris Pontifici reſeruatis, dict. verb. Ac eorundem libros, §. 1. in fine.

Similiter non ligabitur hac excommunicatione, qni legerit libros huiuſmodi ſcriptos in lingua, quam omnino non intelligit, quia finis huius prohibitionis debet attendi, ne ſcilicet ex tali lectione hæreſis aliqua imbibatur, quæ addiſci nequit, ſi lingua, in qua ſcripti ſunt libri, penitus ignoretnr. Item excuſantur legentes duas, tres, aut quatuor lineas in libro hæretico, quia Bulla non ait incidere in cenſuram, qui legerit aliquid in libro hæretico, ſed qui legerit librum hæreticum: at verò, qui legit tres, vel quatuor, aut decem lineas, non dicitur legere librnm hæreticum. Ita Sayr. de cenſuris, lib. 3. cap. 5. num. 12. verſic. Alij tamen, poſt Viuald. in expoſitione Bullæ Cœnæ, num. 11. Datur enim paruitas materiæ, quæ excuſat à mortali, & ex conſequenti ab excommunicatione. Fr. Antonius de Souſa in Bulla Cęnæ, cap. 2. diſp. 13. verſ. quarta concluſio, num.8. & Marius Alterius tom. 1. diſp. 2. de expoſitione Bullæ Cęnæ, lib. 5. cap. 6. fol. 47t. col.2. verſ. Reſpondeo aliquando, & verſ. „ Reſpondeo certum eſſe dari paruam aliquam quantitatem, quæ legi poteſt abſque peccato mortali, & incertum eſſe, quando incipiat eſſe peccatum mortale legendo partem notabilem; quare ſtandum eſt iudicio duorum, vel trium bonorum hominum, qui iudicent partem notabilem fuiſſe lectam. Sed melius Viualdus in penult. edit. part. 2. in prima excommnnicatione Cęnæ, nu. 11. & Emanuel Sà verb. excommunicatio Bulla Cęnæ, num. 2. quibus accedit Sanch. d.cap.10.num.31. dicunt paruitatem materiæ in hoc caſu legendi, non ſolùm eſſe pauca verba, & decem lineas, ſed etiam, quando eſt vna ſola pagina, quamnis liber ſit ex voluminibus maioribus, vulgo de marca maior, adhuc enim vna ſola pagina eſt materia inſufficiens ad incurrendum tam grauem cenſuram, ſed requiritur maior quantitas.

Non eſt tamen admittenda ſententia

To-

Digitized by Google

Toleti ſuper Bulla Cœnæ, & aliorum opinantium legentem vnam, vel alteram lineam ligari excommunicatione hac, dummodo in illis contineatur integra, & perfecta hæreſis, ex eo fundamento, quia in Bulla habetur particula, quomodolibet, quę accommodatur quatuor illis perſonarum generibus, nempe legentibus, tenentibus, imprimentibus, & defendentibus libros hæreticorum. Quia particula quomodolibet, refertur ad defendentes libros hæreticorum, quia iſti peccant mortaliter quomodolibet libros hæreticorum defendendo, cùm nulla detur cauſa, vel ratio eos excuſans. Ob quam rationem in libris Toleti, Lugduni, & Mediolani impreſſis anno Domini 1599. opinio illa fuit omiſſa, ita Sayr. vbi ſuprà.

32 Quod dictum eſt de legentibus, retinentibus applicandum eſt: ideò retinentes libros hæreticorum ſcienter ſiue in ſua, ſiuè in aliena domo retineant, incurrunt, Vgolin. de cenſuris Papæ reſeruatis, 2. par. cap. 1. verb. aut retinentes, in principio, num. 3. verſ. 3. Graſſius d. cap. 18. nu. 48. Sayr. d. lib. 3. cap. 5. nu. 16. & Sanch. d. cap. 10. nu. 52. vbi ſubdit Bibliopolas eos retinentes, vt conglutineot, ligari, cùm verè retineant eos apud ſe, ex ea ratione, quoniam excommunicatio retinentibus impoſita eſt à Pontifice, qui vult tales libros penitus aboleri; nec retinens excuſatur, ſi linguam, in qua ſcripti ſunt, prorſus ignoret. Nec item liberat retinentes libros hæreticorum, etiam quando in illis contineantur aliqua vtilia, & bona, quia his non obſtantibus, retentio eſt illicita. gloſſa in cap. fraternitatis, in verb. cæleſtinus, extra de hæreticis, & ibi Hoſtienſ. num. 1. Simanch. de Catholicis inſtitutionibus, tit. 30. nu. 17. & Pegna in additionibus ad Eymericum in Director. Inquiſitor. par. 2. comment. 3. ad dictum cap. fraternitas, extra de hæreticis, verſ. Rurſus idem axioma, quia hæretici mens eſt, bona multa docere, vt falſa poſtea miſceat faciliùs, & decipiat, Farinac. d. quæſt. 80. numer. 24. poſt alios.

Adde etiam ligari retinentes hos libros curioſitatis cauſa, aut pro ornatu Bibliothecæ, aut animo permutandi cum libris Catholicis, ſiue confutandi errores. Vgolin. ſupra, eodem verbo, aut retinentes, in principio à num. 1. & 4. Nec refert, ſi dicas retentionem librorum hæreticorum non prohiberi, quando retinentur, vt eorum opiniones refutentur, prout vult Felin. in cap. ſi quis Epiſcopus, in fine, verſ. pro quo infertur, extrà de hæreticis, dicens non eſſe inconuenieos libros damnatos legi, & (nolui), vt vera fides fortiùs eluceſcat. Quia hoc intelligitur in habente facultatem retinendi libros huiuſmodi, ſecus ſi careat licentia: tunc enim talis excuſatio hodie non proderit retinenti ſine licentia, Vgolin. de cenſuris, in gloſſa, Aut retinentes, in principio, verſ. quartò excommunicatio hæc, vbi tradit ligari excommunicatione Bullæ Cœnæ Domini, retinentes libros hereticales non malo animo, ſed vt errores eorum confutent. Idem voluit Tolet. de inſtructione Sacerdotum, lib. 1. cap. 19. num. 9. & nouiſſimè Farinac. d. quæſt. 180. num. 39.

Felini autem doctrina admittens retentionem hæreticorum librorum tamquam licitam ad eorum errores confutandos, habet locum in eo, qui legerit libros Catholicorum continentes aliquos errores hæreticorum ad eos confutandos. Is enim eos legens, & confutans, non incurrit excommunicationem huius canonis. Nauar. in manuali, cap. 27. num. 56. quem referens ſequitur Azor. 1. par. inſtit. moral. cap. 16. quæſt. 2. quia tales libri, etiamſi in illis ſint inſerti errores, & hæreſes alicuius hæretici, ſunt libri catholici: ac proindè legens illos non incurrit excommunicationem, Sanch. d. lib. 2. cap. 10. num. 23. & 24. & Farinac. d. quæſt. 180. num. 40. & 50. & Emmanuel in Bulla Cruciatæ, §. 9. nu. 78. Etiamſi Catholicus habeat intentionem cognoſcendi errores hæreticales, & rationes quibus hæretici nituntur. Nec refert, ſi in libro Catholici reperiantur etiam aliquæ hæreſes, quas protulit Catholicus auctor propter ignorantiam: adhuc enim non dicitur liber hæretici, & ideò illum legens, aut retinens, non incidit in excommunicationem Bullæ Cœnæ, Sanch. d. cap. 10. numer. 25. & 26. poſt alios, quos ibi referens ſequitur Farinac. ſupra d. num. 50.

33 Secus ſi liber ſit hæretici, tunc enim incurritur cenſura à legente Indicem, Procemium, vel præfationem, ſiue epiſtolam ad lectorem. Sunt enim hæc pars libri, & index eſt ſummarium rerum, quæ in libro continentur, & in eo tractantur, & mentem Auctoris declarant, Vgolin. de cenſuris Pontificii reſeruatis, par. 2. cap. 1. in verb. Ac eorumdem libros, in principio, num. 1. verſ. 8. quem ſequitur Sanch. lib. 2. in præcepta Decalogi, cap. 10. num. 30.

34 Sed quid dicendum de legentibus, & retinentibus libros prohibitos? Reſpondeo, ſi Auctor eſt Catholicus, & in eo continentur ſcholia, & annotationes hæreticorum, & ea legat, non incurrere excommunicationem Bullæ. Nauarr. in ſumma, cap. 27. num. 56. Manuel. in Bulla Cruciatæ, §. 9. n. 78. & Graff. d. cap. 18. num. 43. non euadet tamen legens, retinens, aut imprimens libros hos, cenſuram contentam in catalogo librorum prohibitorum nulli reſeruatam, Tolet. in ſumma, in Bulla Cęnæ, num. 25. Azor. tom. 1. lib. 8. inſtit. moral. cap. 16. quæſt. 5. & Vgolin. vbi proximè, §. 1. num. 2. verſ. Quintò, & Sayr. d. lib. 3. cap. 5. num. 15. verſ. Demum.

35 Dubitatur etiam, an incidant in excommunicationem legentes, retinentes, vel imprimentes libros Hydromantiæ, Geomantiæ, Areomantiæ, & ſimiles, aut in quibus continentur auguria, auſpicia, veneficia, ſortilegia, & incantationes artis magicæ, & illius partis Aſtrologiæ, iudiciariæ, quæ de futuris contingentibus tractat, & prædicit, vel prædiuinat certò euenturum aliquid? Reſpondendum eſt, ſi Auctores ſunt Catholici, & libri non con-

tinene

tineut errorem hæreticalem, non incutri excommunicationtm Bullæ Cœnæ ex lectione, aut reteutione, ſed affici inficique culpa lethali, vt habetur in regula 10. Indicis, & retinentes, ac legentes poſſunt puniri alijs pœuis ab Epiſcopis, vel ab Inquiſitoribus ad aibitrium, habita ratione perſonarum, & ſecundùm qualitatem librorum, quia Bulla hæc Cęnæ non comprehendit magos, niſi ſint hæretici. Quòd ſi Auctores hoium librotum ſint hæretici, vel contineant hæreſim; tunc ex retentione, vel ex lectione incurritur excommunicatio Bullæ, aut Indicis, vt explicatum eſt, id eſt, ineurretur excommnnicatio contenta in Indice librorum prohibitorum, quæ nulli reſeruata eſt, quando liber non eſt hæretici, aut ſi eſt hæretici, non contiuet hæreſim, nec tractat de Religione. Ita Graff. d. cap. 18. num. 43. Azor. & Vgolin. vbi proximè, & Sayr. de cenſuris, lib. 3. c. 5. nu. 5. Marius Alterius tom. 1. diſp. 2. de exenmmunicatione Bullæ Cęnæ, lib. 5. cap. 7. fol. 472. col. 2. verſ. Tertiò dubitari poteſt, vbi verſ. dico tertiò, addit Sixtum Quintum in conſtitutione, Incipit, Cęli, & terræ Creator Deus, edita Nonis Ianuarij. Anno primo ſui Pontificatus ſtatuiſſe, vt Epiſcopi, & Inquiſitores procedant contra exercentes artem indieiariam, & contra facientes iudicia, & natiuitates hominum, quamuis nihil certi aliquid euenturum eſſe aſſererent. Quare hæc Bulla Magos non comprehendit, niſi hæretici ſint, vt docet Nauarr. in ſumma Latina, cap. 27. num. 55. quamuis in ſumma Hiſpana, cap. 28. addit. ad numerum 56. cap. 27. tradiderit ſecundùm Bullam Cęnæ Pij Quinti olim libros Magicæ artis habentes, & illa vtentes, excommunicari per hunc canonem, qui in præſenti Bulla non continentur, niſi libri hæretici hæreſim continentes, vel de Religione tractantes. Quare non incutritur hæc cenſura. quamuis legantur, teneantur, imprimantur, vel defendantur libri hæreticorum, ſi nec hæreſim continent, nec de Religione tractant, quia diſiunctiuè Bulla loquitur, vt alterum ſufficiat, quia alterum illorum poſtulat, Vgolin. de cenſur. Pontifici reſeruatis, par. 2. cap. 1. verb. vel de Religione, initio, num. 2.

36 Legentes autem in libris Catholicorum concluſiones hæreticorum, non incurrunt hanc excommunicationem, quia libri non ſunt hæreticorum. Nauar. in ſumma, cap. 27. num. 26. Suar. de cenſuris diſp. 21. ſect. 2. num. 10. Azor. tom. 1. lib. 8. moralium inſtitutionum, cap. 16. quæſt. 2. & Sayr. d. cap. 5. nu. 13. verſ. hæc autem. Nec etiam ſi quis legeret libros Catholicorum habentes annotationes hæreticorum, eſſet excommunicatus per Bullam in Cęna Domini, Nauar. d. cap. 27. num. 56. quamuis, vt ipſe notat, poſſit ligari cenſura lata à Pio Quarto in Bulla Indicis, præſertim propter clauſulam, quæ ibi apponitur per hæc verba: vel cuiuſuis auctoris ſcripta propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem damnata legerit. Nauarri tamen mens eſt intelligenda niſi huiuſmodi annotationes, & ſcholia in ea ſint copia, vt potiùs videantur aſſimilari libro magis, quàm ſimplicibus annotationibus. Tunc enim ex earum lectione, vel retentione, ſi continerent hæreſim, vel de Religione tractarent, non eſt dubium incurri excommunicationem ſecundùm illum, quem ſequitur Marius Alterius diſp. 2. de Bulla Cænæ,
37 lib. 5. cap. 6. fol. 470. colum. 2. liter. C. & Suarez de cenſuris, diſp. 21. ſect. 2. nu. 10. quam tamen limitationem non approbo: quia liber in quo reperiuntur illæ annotationes, eſt Catholici, vt ſuppono, & non dicitur hæretici commentariis, atque ita legens eas non innodatur excommunicatione Bullæ. Ita Sanchez in præcept. Decalogi, lib. 2. num. 10. cap. 25. & Farinac. de hæreſi qu. 180. §. 1. num. 50. Non tamen euadunt cenſuram Indicis ſcienter legentes huiuſmodi annotationes hæreticorum, libris Catholicorum inſertas, aut legentes libros hæreticorum de Religione tractantes, qui nondum ſunt ab Eccleſia damnati, ſed de hæreſi tamen ſuſpecti, puta Eraſmi Roterodami. A qua excommunicatione, vt dictum eſt, poſſunt culpoſi abſolui per habentem poteſtatem abſoluendi à quacumque excommunicatione: Graffius de excommunic. Bullæ Cænæ, lib. 4. & 18. num. 43.

Et quamuis Inquiſitores non poſſint cōcedere facultatem legendi libros hæreticorum hæreſim continentes, vel de Religione tractantes, vt dictum eſt, quia Pontifex ſibi illam reſeruauit, & eſt communis, Suarez de triplici, diſp. 20. ſect. 2. nu. 27. Sanch. ſupra d. cap. 10. num. 43. poſſunt tamen concedere facultatem legendi libros hæreticorum de Religione non tractantes, neque hæreſim continentes: hi autem permittuntur habita licentia ab Ordinario, & Inquiſitore. Marius Alterius diſp. 2. de Bulla Cęnæ, lib. 5. cap. 6. fol. 469. col. 1. verſ. Tertiò in indice permittuntur, & col. 2. ver. Aliorum. Vbi ait aliorum librorum lectionem non eſſe damnatam, licèt prohibeatur ſub alijs pęnis, & libros Catholicè conſcriptos tam ab alijs, qui poſtea in hæreſim inciderunt, quàm ab illis, qui lapſi redierunt ad gremium Eccleſiæ approbatos, ab aliqua Vniuerſitate Theologorum, vel ab Inquiſitore Generali poſſe concedi. Azur. 1. par. iuſtit, moral. lib. 8. cap. 6. qu. 12. iuxta regulam ſecundam Indicis librorum prohibitorum auctoritate Concilij Trident. editi, & à Pio Quarto confirmati, & iuſſu Clementis Octaui renouati.

38 Legentes item, aut retinentes, aut imprimentes Epiſtolam, Concionem, aut papyrum aliquam ſolutam hæretici, non redactam in figuram, ac formam tractatus, credit Vgolin. de cenſuris Papæ reſeruatis, par. 2. cap. 1. verb. Ac eorumdem libros, initio, nu. 2. verſ. 9. ligari excommunicatione Bullæ, ſed non placet Sancio d. cap. 10. num. 29. quia, communiter loquendo, hæc non dicuntur liber; ſecus dicendum de proœmio, vel de præfatione, vel de Epiſtola ad lectorem, aut de Indice ſi legatur, cùm quodlibet eorum contineat ſummam totius tractatus, rerumque in

cor-

Digitized by Google

corpore libri contentarum. Sanch. d. lib. 2. Decalogi, cap 10. num. 30.

39 Quoad retentionem, vt incurratur cenſura Bullæ, requiritur pars libri retineri. Et quamuis ex ſententia Vgolini ſufficiat retinere folium vnicum ipſius libri ad incurrendam cenſuram, vt ipſe credit de cenſuris Papæ reſeruatis, 2. par. cap. 1. verb. Ac retinentes, in principio, num. 3. verſ. 6. Ego verò non credo, cùm minor culpa ſit retentio, quàm lectio. An verò proœmium, ſeù præfatio, aut Index libri ſit pars libri, aut epiſtolæ ad Lectorem ſint pars libri quoad effectum incurrendi cenſuram ſi retineantur? Non eſt dubium eſſe ſi hæc tria pariter retineantur: ſi tamen diuiſim vnum quodque eorum retineatur, & ſit in parua quantitate, videtur materia inſufficiens ad tantam pęnam retentio vniuſcuiuſque. Secus ſi in magna quodlibet eorum ſit quantitate.

Vltra legentes, & retinentes hæreticorum libros, excommunicatio Bullæ Cœnæ afficit Typographos imprimentes libros hæreticorum ſcienter, contra quos latæ ſunt aliæ etiam pænæ in Concilio Lateranenſi ſub Iulio ſecundo ſeſ. 10. in hunc modum, & ſub Leone Decimo ibi, ſtatuimus, & ordinamus, quòd de cætero perpetuis futuris temporibus nullus librum aliquem, ſeu aliam quamcunque ſcripturam, tam in Vrbe noſtra, quàm alijs quibuſuis Ciuitatibus, & diæceſibus imprimere, ſeù imprimi ſacere præſumat, niſi priùs in Vrbe per Vicarium noſtrum, & Sacri Palatij Magiſtrum: in alijs verò Ciuitatibus, & diæceſibus per Epiſcopum, vel alium habentem peritiam ſcientiæ libri, ſeù ſcripturæ huiuſmodi imprimendæ ab eodem Epiſcopo ad id deputandum, ad Inquiſitorem hæreticæ prauitatis Ciuitatis, ſiue diæceſis, in quibus librorum impreſſio huiuſmodi fieret, diligenter examinentur, & per eorum manu propria ſubſcriptionem, ſub excommunicationis ſententia gratis, & ſine dilatione imponendam approbentur. Qui autem ſecus præſumpſerint, vltra librorum impreſſorum amiſſionem, & illorum publicam combuſtionem, & pęnam pecuniariam, & anno continuo exercitij impreſſionis ſuſpenſionem excommunicationis ſententia innodari exiſtant. hæc Concilium.

Contra eoſdem etiam lata eſt excommunicatio à Concilio Tridentino ſeſſ. 4. in decreto de editione ſacrorum librorum, his verbis. Nulli liceat imprimere, vel imprimi facere quoſuis libros de rebus ſacris ſine nomine auctoris, neque illos in futurum vendere, aut etiam apud ſe retinere, niſi primum examinati, probatique fuerint ab Ordinario, ſub pœna anathematis; & pecuniæ in canone Concilij nouiſſimi Lateranenſis appoſita. Et quamuis Concilium ſolùm loquatur de libris ſacra tractantibus, ad reliquos de rebus ſacris non agentibus, extenditur. Ea enim de cauſa meminit ſacrorum librorum, & illorum de rebus ſacris tractantibus, propter maius periculum, etiamſi idem incommodum inueniri poſſit in alijs: propterea idem ſtatuendum eſt in vtriſque, l. illud. ff. ad legem Aquil. Marius Alterius tom. 1. de cenſuris diſp. 2. lib. 5. cap. 8. fol. 473. columm. 1. ad finem, & column. 2. in principio, Azor. 1. part. inſtit. moral. lib. 8. cap. 17. q. 1. fol. 786. col. 1. ad finem.

Accedit Synodus Prouincialis Saliſburgenſis edita anno Domini 1596. conſtitutione quinta, cap. 5. vbi cauit, vt quotannis Typographi, & Bibliopolæ coram Ordinarijs locorum deputatis fidei Catholicæ profeſſionem facere teneantur, ſimulque obedientiam ſanctæ Sedis Apoſtolicæ polliceantur cum renunciatione, & abnegatione omnium hæreſum. Quod hiſce temporibus vbique planè obſeruandum eſſe tradit Pegna in additionibus ad Eymericum 2. part. cap. 49. de ſententia excommunicationis, comment. 17. fol. 119. verſ. imò amplius, lit. D, & Azor. vbi proximè d. c. 17. qu. 1. ad finem.

Nomine autem Typographorum, qui libros imprimunt, & ob id incurrunt in cenſuram Bullæ, intelliguntur quicumque ad impreſſionem proximè cooperantur, id eſt, dominus, & magiſter impreſſionis, cuius auctoritate libri imprimuntur, & qui typos ordinant, & componunt, quique typos ita compoſitos atramento attingunt, qui torcularia premunt, qui chartas madefactas ſupponunt torculari, aut eas madefaciunt, qui exemplar impreſſum, aut typos corrigunt, & reliqui omnes, qui ad eorum impreſſionem proximè concurrunt, ità Graffius 1. part. deciſionum lib. 4. c. 18. num. 50. Vgolin. de cenſuris Papæ reſeruatis part. 2. cap. 1. verb. imprimentes, initio, num. 1. & 2. & §. 1. num. 1. Marius Alterius de cenſuris tom. 1. diſp. 2. de excommunicatione Bullæ Cœnæ lib. 5. cap. 8. pag. 474. columu. 1. verſ. Reſponderem ego, & Fr. Antonius de Souſa in Bulla Cœnæ cap. 2. diſp. 17. concluſ. 1. qui credit cum Sayro de cenſuris d. cap. 5. num. 17. & cum Graffi. vbi ſupra, contra Vgolinum eodem §. 1. ad finem, & contra Sanchez d. lib. 2. cap. 10. n. 57. Correctores excommunicari, & benè, qui proximè concurrunt ad impreſſionem. nam omnes, qui conueniunt ad aliquod opus conſtruendum, & ad eius perfectionem concurrunt, cenſentur conſtructores illius operis: ſimiliter Correctores, qui inſpiciunt exemplar impreſſum, & illud emendant, & limant, & ab erroribus impreſſionis expurgant, cenſentur impreſſores; quare Correctores ſub Bullæ cenſura continentur, quòd ſi adhuc neges, fateri debes ſaltem incurrere Correctores cenſuram Bullæ ob actionem legendi, cùm non poſſint corrigere, niſi legendo. Suarez de triplici, diſput. 20. ſect. 2. num. 24. ad finem. Secùs de facientibus expenſas pro impreſſione, quod putat Sayro; ſed meliùs negat Sanchez vbi ſupra num. 57. verſ. At id non credo, ſi nihil aliud quàm ſumptus præſtent; cui adhæreo, ſi facientes expenſas non ſunt Typographi, neque impreſſores, neque auctores eorumdem librorum, tunc enim comprehenduntur præſertim auctores, qui immediatè concurrunt in illa actione, & ſunt quaſi primi motores, quod etiam conſtat ex edictis Inquiſitorum, vbi non

ſo-

ſolùm imprimentes, ſed etiam imprimi ſacicntes, ſiue curantes, nominatim exprimuntur, Suarius vbi ſupra dicto num. 24.

40 Quoad defendentes, certum eſt quomodolibet defendant, ex quauis cauſa publicè, vel occultè, quouis ingenio, vel colore incurrere cenſuram Bullæ, quando libri ſunt hæreticorum, & continent hæreſim, vel de Religione tractant, vt videre eſt in eadem Bulla. Defendere cenſentur; qui aſſerunt libros iſtos eſſe bonos, nec eſſe comburendos, aut qui aliquo modo curant, ne ab Inquiſitoribus capiantur, aut comburantur. Ita Sayr. de cenſuris lib. 3. cap. 5. num. 18. Sanchez in præcepta Decalogi cap. 10. citato num. 58. Toletus in ſumma in Bulla Cœnæ, excommunicatio 1. n. 26. Vgolin. de cenſuris Papæ reſeruatis 2. par. cap. 1. verb. Ac eorum quomodolibet defendentes, num. 2. Suarius de triplici, dicta ſect. 2. num. 25. Siue defendant opere, ſiue argumentis confirmando malam doctrinam, quod extendunt etiam ad defenſionem ſub prætextu inquirendi veritatem, ſiue publicè; ſiue priuatè, ſiue ſcripto, ſiue tantùm verbo fiat diſputatio: eſto diſputatio, ſiue Apologia in publicum non exeat, ſed apud ſe retineat auctor ipſe; quia Bulla publicè, vel occultè defendentem ligat. Demùm incurrit, qui ait, hic liber non eſt prohibitione, vel combuſtione dignus per verba Bullæ, quomodolibet ac quouis quæſito colore. Item excommunicatur, qui dixerit ſe velle defendere prædictos libros, & ad hoc eſſe paratum, ſi defenſionem aggrediatur. Fr. Antonius de Souſa in Bulla Cœnæ cap. 2. diſput. 17. etiamſi hoc dicat diſputationis gratia, ſi accedat ad diſputandum publicè, vel occultè, per verba quomodolibet, vel verba quouis quæſito colore, quæ habentur in Bulla, & quamuis Toletus, in ſumma lib. 1. cap. 18. §. ſextum genus, innuere videatur dictionem quomodolibet referri poſſe ad Legentes, retinentes, imprimentes, & defendentes; meliùs tamen alij dicunt referri tantùm ad particulam defendentes, Souſa vbi ſupra num. 5. verſ. Duo tamen, fol. 67.

Excuſantur à cenſura Bullæ, qui non placente ſibi hæreſi dixerint: Hic liber optimus eſt, quia hoc nō eſt defenſio, Vgol. dicto verb. Ac eorum quomodolibet defendentes, num. 2. verſic. 3. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 10. num. 58. quod etiam Suarius de triplici, extendit ad librum tractatorem de Religione, ſine erroribus, d. num. 25. vbi: ſi quis dicat de doctrina libri non eſſe malam, nec prohibitam, quia poteſt eſſe vera; non eſt defenſio libri, dummodo laus non ſit tanta, vt ex illa, vel auctor, vel doctrina illius ſimpliciter commendari videatur: ſimiliter non erit defenſio, ſi liber contineat malam doctrinam, dicere de illo, quòd habet ſtylum, vel eloquentiam, vel ingenium auctor, quia hoc non eſt defendere librum hæretici, Sanchez vbi proximè num. 58. ad finem, & Suar. de triplici, diſp. 20. ſect. 2. num. 25. fine. Denique non incurrunt qui in libris hæreticorum, quod catholicè ſcriptum eſt, tueatur, non quaſi contentum in talibus libris, ſed quia id in ſe continet veritatem catholicam; tunc enim nullo habito reſpectu ad librum hæretici, defenditur veritas. Vgolin. eodem cap. 1. verb. vel de Religione, ad finem. Neque enim hoc eſt defendere libros hæreticorum, vt putat Marius Alterius tom. 1. de cenſuris diſp. 2. de excommun. Bull. Cœnæ, lib. 5. c. 8. fol. 474. columm. 2. à principio, lit. B.

41 Sequitur dicendum de ſchiſmaticis, qui incurrunt in cenſuram Bullæ Cœnæ. Hi autem ſunt in duplici differentia, quidam dicuntur ſchiſmatici hæretici conſummati, qui à Summo Pontifice, & ab Eccleſiæ vnitate diſcedunt, aſſerentes non eſſe vnitatem in Eccleſia Catholica, nec eſſe obediendum Romano Pontifici; ſed de his non eſt locus, ſed comprehenſi iam ſunt ſub priori parte Bullæ, in principio primæ clauſulæ, ibi; excommunicamus, & anathematizamus omnes, & ſingulos alios hæreticos, quocunque nomine cenſeantur, & cuiuſcumque ſectæ exiſtant. Quidam autem ſunt ſchiſmatici, qui hæretici non ſunt, & ab illis diſtinguuntur, dicuntúrque, qui recedunt ab obedientia Eccleſiæ, cum rebellione; ſed hi qui recedunt ab obedientia Eccleſiæ cum rebellione, dicentes pertinaciter Eccleſiam Græcam aliam eſſe à Romana, nec illam à Romana dependere, etiam ſunt hæretici, vt notat Abbas in rubrica de ſchiſmaticis: eò quia non ſolùm ſeparati ſunt ab Eccleſia, quoad obedientiam, ſed etiam quoad credentiam. Non enim credunt deciſionibus Eccleſiæ tamquam de fide factis: nec credunt eſſe in Eccleſia Catholica vnitatem: atque ita hæretici conſummati ſunt, ita Conradus lib. 1. de hæreticis cap. 16. & Turrecremat. lib. 4. de Eccleſia, part. 1. cap. 16. Simancha de ſchiſmaticis, tit. 58. n. 4. vbi eos vocat cæteris hæreticis deteriores.

Schiſmatici tamen puri, & non hæretici, qui ſub canone Bullæ continentur, ſunt, qui non conſtituunt ſibi aliam Eccleſiam à Romana: imò credunt Eccleſiam Romanam eſſe veram, & Pontificem Romanum eſſe caput illius: attamen per ſolum actum voluntatis, vel per actum externum executiuum actus voluntatis propter aliquam animi paſſionem ſubtrahunt ſe ab obedientia ſummi Pontificis, dummodo ſchiſma illorum dictis, vel factis, vel ſigno aliquo externo foràs prodeat; aliter enim non incurritur excommunicatio. Sayr. lib. 3. de cenſuris, cap. 5. num. 22. Souſa de Bulla Cœnæ cap. 2. diſp. 18. verſ. prima concluſio, poſt Toletum in Summa lib. 1. cap. 19. §. decimum genus, quem referens ſequitur, vbi vocat ſchiſmaticos purè eſſe, qui alium Pontificem à vero Romano eligunt, & ipſum electum: item qui negant Romanum Pontificem eſſe caput Eccleſiæ, dummodo in animo id ſibi non perſuadeant, Marius Alterius de excommunicatione Bullæ Cœnæ, diſput. 2. lib. 5. cap. 9. fol. 475. colum. 2. verſ. ſecundo modo fit ſchiſma.

Quando duo, vel tres de Papatu contendunt, & ſe habent pro ſummis Pontificibus, quiſque illorum credit Eccleſiæ vnitatem,

tem, eamque eſſe apud ſe, & non conſtat quis eorum ritè, vel canonicè electus fuerit. qui obediuot Pontifici, non verò credentes eſſe verum, aut non obtemperant vero, putantes non eſſe verum, ſchiſmatici dici non poſſunt propriè, & ex conſequenti nulla iuris pęna ligantur, cùm iuſtam excuſationem habeant, & culpa careant, Simancha de ſchiſmaticis, tit. 58. num. 9. Graſſius vbi ſupra, verb. ſchiſmatici, n. 54. & Marius Alterius ſupra d. cap. 9. verſ. ſi poſtules, vbi ſubdit, ſi conſtet vnum illorum fuiſſe canonicè, ac verè electum, alium verò non eſſe legitimè electum, tam iſte illegitimè electus, quàm eius ſequaces omnes ſunt ſchiſmatici, præſertim, ſi ſint viri docti, quos non latet regula, & modus eligendi. Quoad reliquos de plebe, qui non ſunt periti, tenentur conſulere viros peritos, & eorum conſiliis acquieſcere. Si autem electio eſt dubia, & apparet ex vtraque parte res incerta, debet vterque ſubmittere ſe Concilio generali, vt res decidatur; qui verò ex duobus pertinaciter renuerit ſe ſubijcere iudicio Concilij, cenſeatur ſchiſmaticus, cum omnibus, qui illius partes ſequuti fuerint, nec immunes erunt ab excommunicatione capitis, licèt de electione, cap. 1. de ſchiſmaticis, cap. nulli fas, diſtinct. 19. quæ non eſt reſeruata. Quin etiam valde probabile eſt incurrere omnes in ſententiam huius Canonis, Marius Alterius ſupra, exemplo Petri de Luna, qui noluit ſe ſubmittere, & ideò fuit declaratus ſchiſmaticus, & ſequaces eius, Sayr. idem tradit dicto cap. 5. o. 19.

Petes in quo conſiſtat ratio germana ſchiſmatis? Reſpondetur conſiſtere non in quacumque Papæ inobedientia, ſed in ea inobedientia cum rebellione quadam in Pontificem. D. Thomas 2. 2. quæſt. 39. art. 1. & 2. & ibi omnes: immo nec ſufficit quæcumque rebellio ad id, ſed in ea, quæ eſt ex parte officij ipſius Pontificis, nimirum quando quis recuſat ſubeſſe Pontifici, vt eo officio fungitur Pontificio, & ſic, vt eſt Eccleſiæ caput. Ex qua deciſione colligitur ſchiſmatis deſcriptio in hunc modum: Schiſma propriè dicitur inobedientia Papæ, quæ habet annexam rebellionem in eum, non ex parte rei præceptæ, ſed ex parte officij ipſius Pontificis, nempè, quando quis renuit ſubeſſe Pontifici vti capiti Eccleſiæ, & ſic ratione officij, quo fungitur, Silueſt. verb. ſchiſma, paulò poſt principium, Caietan. 2. 2. quęſt. 39. art. 1. in fine, & ibi Bannez in fine, Vgolinus de cenſuris Papæ reſeruatis, par. 2. cap. 1. verſ. nec non ſchiſmaticos. §. 1. num. 4. Azor. inſtit. moral. part. 1. lib. 8. cap. 20. quæſ. 4. Petrus de Ledeſma 2. tomo Summæ, tract. 3. c. 12. concluſione 5. Sanchez in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 36. ſub num. 3. & Auguſtinus Barboſa capit. inter hæreſim 24. quæſt. 3. Quamobrem non erunt ſchiſmatici, qui recuſant obedire Pontifici, propterea quòd probabiliter putaot, eum non eſſe legitimè electum. ita Caietan. in Summa, verb. ſchiſma, Valentia 2. 2. diſput. 3. quæſt. 15. puncto 1. propoſit. 3. & Azor. eodem quæſ. 4. Erunt tamen ſchiſmatici, qui abſque Pontificis auctoritate Concilium generale congregaot, aut legitimè deſtructum proſequuntur, quia ſe ſubtrahunt ab obedientia Pontificis ſaltem indirectè, Caietan. 2. 2. quæſt. 39. art. 1. verſ. ad tertium autem dubium, Valentia ſupra quæſt. 15. poſt 3. propoſit. Suar. 5. tomo in 3. partem, diſput. ■. ſect. 2. num. 13. cùm ſchiſma ſit diuiſio ab Eccleſia vniuerſali, aut eius capite. Nam ſchiſma vox Græca eſt, quæ latinè ſciſſuram ſignificat, ex cap. ſchiſma 24. quæſt. 1. Sanchez in præcepta Decalogi, tom. 1. libr. 2. capit. 36. num. 1. Anton. Ricciul. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib. 9. cap. 1. num. 1.

Ex dictis infertur non eſſe verè ſchiſmaticos, qui ſe ab Epiſcopis ſeparant, renuentes ſubeſſe iuriſdictioni Epiſcopali, vel à ſolis fidelibus membris illius Dięceſis ſe diuidunt: quamuis poſſint impropriè dici ſchiſmatici, Azor. tom. 1. inſtit. moral. lib. 8. cap. 20. quæſ. 4. Vgolio. de cenſuris Papæ reſeruatis 2. part. cap. 1. verſ. nec non ſchiſmaticos, initio, num. 3. & ex conſequenti dicere oportet non comprehendi in illa clauſula Bullæ Cęnæ, ſed comprehendi ſolos ſchiſmaticè recedentes ab obedientia Papæ, aut ſe ſeparantes ſchiſmaticè à reliquis Eccleſiæ membris. Ratio, quia in materia pœnali recedentes ab obedientia Epiſcopi, aut ſe ſeparantes à reliquis illius diœceſis membris, non ſunt verè, & propriè ſchiſmatici, & idcirco non ligantur Canone Bullæ lato contra ſchiſmaticos veros, ac proprios. Quin etiam ſchiſmatici impropriè; quales ſunt renuentes ſubeſſe auctoritati Epiſcopali, aut ſe ſeparantes à reliquis illius diœceſis membris, non excommunicantur cenſura iure communi lata contra ſchiſmaticos, quia verum ſchiſma dicit diſiunctionem, qua quis ſe ab vnitate Eccleſiæ ſeiungit, inquantùm Eccleſia eſt corpus quoddam myſticū ex vniuerſis fidelibus, & ex Romano Pontifice tamquam capite conſtans; ac propterea aliter ſchiſmatici renuentes ſe ſubmittere auctoritati Epiſcopali, non incurrunt cenſuram aliquam iure communi contra ſchiſmaticos latam, vt docent Hoſtienſ. cap. 1. numer. 1. de ſchimaticis. Abbas rubric. eodem titul. numero 1. & 2. ibi Ananias num. 3.

42 Nec etiam incurrunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ fautores, defenſores receptatores ſchiſmaticorum, etiam quando ſunt verè, ac propriè ſciſmatici, quia ſolum excommunicantur fautores, defenſores, & receptatores hæreticorum: cum ergo non exprimantur, non debet extendi ad fautores ſchiſmaticorum, Sanch. lib. 3. de matrimonio, diſp. 49. num. 2. & dicto cap. 36. num. 16. poſt Suar. de cenſuris diſp. 21. ſect. 2. num. 17. Souſa in Bulla Cœnæ cap. 2. diſp. 19. verſic. ſecunda concluſio, fol. 75. col. 1. num. 6.

Incurrentes autem ſchiſmatici veri, & proprij in canonem huius Bullæ, ſi non fuerint hæretici, poſſunt abſolui ab Epiſcopo, ſi delictum eſt occultum, virtute Tridentini ſeſſ. 24. cap. 6. de reformatione, con-

Digitized by Google

concedentis Epiſcopo caſus occultos. Henriq. lib. 3. de excommunicatioue cap. 56. n. 1. iu commento lit. F. Item poſſunt abſolui virtute Bullæ Cruciatæ, ſemel in vita, & ſemel in morte, & virtute Iubilei, ſi concedat abſolutionem à caſibus Bullæ Cœnæ, quia caſus hæreſis tantùm habet, vt non contineatur ſub generali caſuum Cœnæ conceſſione. Sanch. lib. 2. in præcepta Decalogi cap. 12. n. 12. & cap. 36. n. 17. Similiter poſſunt abſolui fauentes ſchiſmaticis denunciatis poſt incurſam excommunicationem in cauſa ſchiſmatis, ipſoſque receptantes, & defendeutes cùm incurrant eamdem excommunicationem Papæ reſeruatam, argumento cap. nuper de ſentent. excommunic. vbi habetur eadem excommunicatione ligari participantes in crimine crimino ſo cum excommunicato denunciato, cum eadem reſeruatione, vt per Henriq. d. lib. 13. cap. 9. §. 1. Vgolin. de cenſuris tabul. 1. cap. 13. §. 8. Sayr. eodem tit. lib. 2. cap. 11. num. 5. Bonacin. eodem tractatu diſp. 2. quæſt. 2. puncto 6. §. 1. num. 8. Souſa vbi proximè dict. diſp. 19. verſic. tertia concluſ. num. 7. & alij, quos referens ſequitur Auguſt. Barboſa in d. cap. nupet num. 3. & latiùs num. 10. verſ. in ſecundo verò caſu; ſed receptatores ſchiſmaticorum, & fautores, ſeu defenſores poſt incurſam excommunicationem, & denunciationem factam participant cum illis in crimine crimino ſo, & excommunicatio ob participationem incurſa reſeruatnr ei, cui complicis excõmunicatio eſt reſeruata; igitur, qui poteſt abſoluere complicem, poteſt abſoluere etiam participantes cnm eo, Conarr. in cap. alma mater, part. 1. § 3. n. 5. verſ. ſecundo loco, Nauarr. in mauuali cap. 27. n. 112. Sayr. ſupra lib. 2. cap. 11. num. 9. & Bonacina d. punct. 6. §. 1. n. 10.

43 Ab hac excommunicatione, & à cæteris pœnis in quas incurrunt verè ſchiſmatici, de quibus Sanchez. d. cap. 36. Azor. d. lib. 8. cap. 20. quæſ. 8. & Suar. de cenſuris diſp. 43. ſect. 2. num. 7. excuſantur ſchiſmatici largo modo dicti, quales ſunt non ſolùm quicumque crimino ſi, cap. Sacerdotes, 1. quæſt. 1. cap. dixi 25. quæſt. 3. & cap. reſecandæ, 24. quæſt. 3. ſed etiam excommunicati ob alia crimina, qui pariter dicuntur ſchiſmatici largo ſumpto vocabulo, cap. Apoſtolicæ 24. quæſt. 3. cap. tam ſacerdos, de excommunicatione, & tradunt Armilla in verb. ſchiſma nu. 4. Tabien. eodem verb. num. 1. verſ. ſecundo modo ſumitur ſchiſmaticus, Ioannes à Roias in tract. de hæreticis part. 1. num. 504. Gtilland. in tract. crimin. lib. 5. cap. 6. num. 3. verſ. Largè etiam dicuntur omnes excommunicati, & Vgolin. de cenſuris Papæ reſeruatis part. 2. in gloſſa, nec non ſchiſmaticos, in principio, num. 6.

Eodem etiam modo non incurrunt pœnas contra ſchiſmaticos veros, conſpirantes & coniurantes contra Epiſcopos, quia largo modo ſuut ſchiſmatici, ac proinde non ſunt ſuſpenſi ipſo iure, ſicue verè ſchiſmatici, ſed ſuſpendendi eorumque ordinationes non irritæ, ſed irritandæ. cap. coniurationum 11. quæſt. 1. cum quatuor ſequentibus, ita Innocentius in cap. 1. ad medium, verſic. dicuntur etiam ſchiſmatici, Antonius de Butrio n. 4. verſic. Tertiò magis ſtrictè, de ſchiſmaticis, Barboſ. ibi in verb. Ordinationes, & num. 8. Pro cæteris pœnis ſchiſmatici ſtrictè ſumpti, vide Farinac. de hæreſi tit. de pęna ſchiſmatis, quæſt. 182. ex num. 38. vſque ad num. 56.

Secunda clauſula Bullæ Cœnæ continet excommunicationem, & interdicti pœnas, contra appellantes ad futurum Concilium Generale à Romano Pontifice, per hæc verba.

§. I.

ITem excommunicamus, & anathematizamus omues, & ſingulos cuiuſcumque ſtatus, gradus, ſeu conditionis ſuerint. Vniuerſitates verò, Collegia, & Capitula quocumque nomine nuncupentur, interdicimus: ab Ordinationibus, ſeu mandatis noſtris, ac Romanorum Pontificum pro tempore exiſtentium ad vniuerſale futurum Concilium appellantes: nec non eos, quorum auxilio, conſilio, vel fauore apellatum fuerit.

EPITOME.

44 *Clauſula ſecnnda Bnllæ Cœnæ.*
45 *Materia clanſulæ Bnllæ Cœnæ, qualis ſit.*
46 *Appellans à Papa ad fntnrum Concilium generale fatetur Concilinm eſſe maius Papa.*
47 *Appellandum eſt à Concilio ad Summum Pontificem.*
48 *Appellantes, à Papa ad futurnm Concilinm generale excommunicantur per Bnllam Cœnæ, & cur?*
49 *Appellantes à Papa ad Concilinm cenſentur appellare à Chriſto Domino ad Concilium.*
50 *Appellantes à Papa ad futurum Concilinm in rebus dubijs excommnnicantur.*
51 *Appellantes ad futurum Concilinm conſtituunt duo capita in Eccleſia.*
52 *Appellantes à Concilio ad Papam, vel appellantes ab Epiſcopis ad fntnrum Concilium generale, vel prouinciale, vel generale præſens non ligantnr hoc canone.*
53 *Pœnalis diſpoſitio in locis ſolùm expreſſis habet locum.*
54 *Perſonæ principales, & acceſſoriæ, quæ continentur in hoc canone.*
55 *Collegia, & communitates ſi appellent ad futurnm Concilium, quibus pœnis ligentur.*
56 *Interdictnm quod incurrit communitas propter appellationem à Papa ad futurum Concilium, perſonale ne ſit, an locale diſputatur?*
57 58. 59. *Collegio, vel commnnitate aliqua interdicta ſi aliqui abeant non reuerſnri, vel de nouo veniant, an interdicti cenſeantur?*
60 *Interdicti exeuntes de populo interdicto,*

ſi mutent domicilium, non ſunt interdicti.

61 *Auxilium, vel fauorem dantes ad appellandum à Papa ad futurum Concilium ſunt excommunicati.*

62 *Nomine auxilij, & fauoris quid veniat?*

63 *Auxiliantes ſecuta appellatione, non tamen virtute auxilij, vel fauoris, non incurrunt in hunc Canonem.*

64 *Conſilium dantes ad appellandum ad futurum Concilium, non incurrunt excommunicationem Bullæ Cænæ.*

65 *Incurrunt tamen aliam cenſuram Pij II. & Iulij II.*

45 MAteria huius canonis eſt ſacrilegiũ contra auctoritatem, & principatum Romani Pontificis, vt vult Caiet. in ſumma verb. excommunicatio cap. 25.
46 Nam appellans à Romano Pontifice ad Concilium futurum, fatetur Concilium
eſſe maius Pontifice, cum de ſubſtantia
appellationis ſit, vt fiat à minori ad maiorem iudicem ratione grauaminis illati, vel inferendi, textus in cap. anteriorum, ibi: Illo videlicet, 2. quæſt. 6. & ſcribit gloſſa prima in cap. 1. verſicul. ad quem 2. quæſt. 6. & ſcribit gloſſa prima in cap. 1. verſicul. ad quem 2. quæſt. 6. Papien. in practica in forma appell. à ſententia definitiua in gloſ. & ad quemcunque fol. 415. Marcheſ. tract. de commiſſ. part. 2. de commiſſ. appell. c. t. n. 25. fol. 7. Superioris enim eſt corrigere factum ab inferiore, & non è conuerſo, cap. ſi quis amodo, diſtin. 81. cap. cùm inferior. de maior. & obed. Dec. in rubr. n. 7. de appellationibus. Quia quæritur ſubſidium apud maiorem auctoritatem habentem, quando inferior grauamen infert, vel comminatur, Lancellot. tract. de attent. part. 2. cap. 12. de attent, & innouat. appel. pend. in præfatione num. 2. tom. 5. fol. 346. Sed Papa eſt caput Eccleſiæ, & non recognoſcit in terris ſuperiorem; ergo ab eo non eſt appellandum ad Concilium, etiam generale. Ex ea ratione, quia aſſertio contraria eſt hæretica, quoniam eſſet conſtituere duo capita in Eccleſia, & fateri Romanum Pontificem habere ſuperiorem in iuriſdictione, quod eſt falſum, Iacobat. tract. de Concilio lib. 10. artic. 1. num. 35. & ſequenti vſque ad num. 90. fol. 362. & Cardinalis Albanus tract. de poteſt. Papæ part. 2. num. 82. & 83. fol. 76. vbi aſſeuerat, aſſerentem licitum eſſe appellare à Pontifice ad vniuerſale Concilium eſſe hæreticum, ex Bulla in Cæna Domini refert, & ſequitur Ruginel. tract. de appellationibus §. 2. cap. 2. ſub num. 10. verſic. regula.

Confirmatur ex eo, quia à Concilio Ge-
47 nerali etiam legitimè congregato de voluntate Papæ, ſi in eo Papa non præfuerit, ſi detur appellatio, ad ipſum Papam eſt appellandum, ſecundùm Cardinalem, Iacobatim tract. de Concilio lib. 10. artic. 2. in fine num. 7. fol. 354. ſi præeſt alius loco Papæ, idem Cardinalis lib. 1. art. 1. nu. 19. verſ. quot autem, fol. 192. Secus ſi Papa præfuit Concilio, tunc à Concilio non poteſt appellari, cùm facta in eo tribuantur Papæ, qui non habet ſuperiorem ad quem liceat appellare. Cardinal. Alexandrin. in rubrica num. 36. in fine, ibi: prædicta intellige de appellationibus, & Cardin. Iacobat. de Concilio lib. 10. art. 2. n. 4. & art. 1. ſub numero 74. in reſponſione ad quartum argumentum fol. 354 His poſitis, ſit.

Prima concluſio, Appellantes à ſenten-
48 tijs Romani Pontificis, & ab eius ordinationibus, vel mandatis ad futurum Concilium vniuerſale, excommunicantur per hunc Canonem. Eſt communis, & conſtat ex hac ſecunda clauſula Bullæ, quæ, quo ad perſonas eſt vniuerſalis, & omnes continet, quocumque nomine nuncupentur. Hæc autem excommunicatio à Gregorio XIII. primùm fuit appoſita inter canones Bullæ Cœnæ Domini contra appellantes, & meritò, quia ſi Papa eſt paſtor vniuerſalis, & totius Eccleſiæ caput, vt de fide eſt, à quo deriuatur iuriſdictio Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum, nullo modo integrum eſt appellare ab eo ad alium, quicumque ille ſit, cùm Pontifex ſit ſupra omnes. & nullum ſupra ſe habeat, & appellatio ſecundùm ſuam ſubſtantiam fertur ad ſuperiorem. l. Præfecti §. final. ff. de minor. & l. Imperatores ff. de appellationibus.

Cùm ergo Pontifex ſupremum Eccleſiæ totius Principatum teneat, qui appellat ab eo, eximitur à iuriſdictione, & poteſtate eius, à quo appellat, cap. cum teneamur., cap. ad hæc de appellat. Sed nullus Chriſtianus vnquam in aliquo caſu exemptus eſt à iuriſdictione Pontificis, vt patet ex verbis Chriſti Domini ad Petrum dicentis, *Paſce oues meas*, vbi neminem excepit. cap. ſolitæ de maioritate, & obed. & in Extrauagante, Vnam ſanctam. Nec diſtinxit inter oues, ſed vniuerſaliter fuit loquutus; igitur nec nos diſtinguere debemus, Surd. conſ. 51. num. 7. & conſ. 18. n. 15. Tuſch. tom. 3. littera D. concluſ. 508. & Armend. in proœm. addit. ad recompil. legum Nauarræ num. 27. Iuuat Chryſoſtomus in verba Ioannis vltimo, vbi explicat eadem verba, *Paſce oues meas*, hoc eſt, loco mei eſto Præpoſitus, & caput fratrum, vt ipſi loco mei te aſſumentes vbique terrarum te in throno tuo ſedentem prædicent, & confirment. Quare cùm Chriſtus Dominus poſuerit Petrum loco ſui, & caput fratrum, & totius Eccleſiæ Paſtorem vniuerſalem, nullo modo ab eo eſt appellandum, cap. cuncta per mundum. 9. quæſt. 3. vbi dicitur ita: Romana Eccleſia ſas habet iudicandi de omnibus, nec cuiquam de eius licet iudicare iudicio; & infra ſubiungitur: Si quidem ad illam de qualibet mundi parte appellandum eſt, ab illa autem nemo eſt appellare permiſſus. Sic ibi.

49 Confert argumentum Tribunalis Epiſcopi, & Vicarij illius, quod eſt vnum, & idem. cap. 1. de officio Vicarij, lib. 6. & cap. 2. de conſuetudine, eodem libro, atque ita, qui appellat à Vicario Epiſcopi, cenſetur appellare ab Epiſcopo, diſt. cap. 2. de conſuetudine, lib. 6. Igitur, qui appellat à Vicario Chriſti, appellat à Chriſto Domino ad Concilium vniuerſale, & ex con-

ſequen-

Digitized by Google

ſequenti ſtatuit Tribunal Chriſti multo inferius eſſe ipſo Concilio : quod eſt plus quàm abſurdum, & ſumma dementia aſſeere. Quinimò Pontifex indicat de Concilio, & abrogat eius ordinationes,& à Concilio dum eius geſta non ſnut apptobata per Sedem Apoſtolicam, appellatur ad Pontificem, Turrectemat. lib.3.ſummæ de Eccleſ. cap. 47. 48. 49. Iacobat. lib. 10. de collatio. art. 1. & cap. ipſi ſunt 9.quæſt.3. vbi Gelaſius Papa ita loquitur: Ipſi ſunt Canones,qui appellationes totius Eccleſiæ ad huius ſanctæ Sedis examen voluerunt deferri, ab ipſa nuſquam prorſns appellari debere ſanxerunt.Vnde Nicol.Papa in cap. patet. 9. quæſt. 3. ait nullum maius reperiri iudicium auctoritate Sedis Apoſtolicæ. Accedit, quòd Concilium generale accipit auctoritatem iudicandi, & ferendi leges à Pontifice, cap. ſignificaſti, de electione. Igitur à Romani Pontificis ſententijs, & mandatis appellare non licet,Sayr.de cenſnris, lib. 3. cap.6.uum.2.& 4.vbi ait hanc appellationem continere palliatam quandam rebellionem, & eſſe ſpeciem ſchiſmatis, quia præſupponit Concilium eſſe ſuper Papam : ſequitur Graff. 1. p. deciſionum, lib. 4. cap. 18. nnm. 55. tit. appellantes ad futurum Concilium.

50 Extende non eſſe appellandum ab ordinacionibus, mandatis, & ſententijs Pontificis indubitati ad fututnm vniuerſale Cócilinm, etiam quando illa ſunt dubiæ iuſtitiæ,quia in rebns dubijs poteſt Pontifex ex cauſa eligere vnam partem. Nam qnamnis appellatio in dubio ſit admittenda, Speculator tit. de appellat. §. nunc dicamus, nnm.2.in fine,& ſub num.6.& nnm.8. verſic. item appellatione, lib. 2. fol. 194. Rebuff.tract.de ſent.execut. art. 7. gloſſ. 1. num. 3. tom. 1. fol. 359. Marcheſ. tract.de commiſſis, part. 2. commiſſ. appell.cap.1. num. 7. ſol. 5. dicentes,quòd in dubio debet fieri interpretatio,quòd appellatio procedat potiùs, quàm non procedat, id eſt intelligendum,quando datur ſuperior ad qnem ſit appellandum : at verò Concilium eſt inferior, vt probatum eſt;ergo in dubio iuſtitiæ non eſt appellandum à ſententijs, vel mandatis ad Concilium futurnm, Souſa in Bulla Cœnæ, cap. 2. diſp. 20. concluſ.1. dicens etiam in hoc caſu appellantem incidere in excommnnicationem huius Canonis. Quod adeò verum eſt,vt nec appellatio detur ab ipſo Papa ad Deum, quia Dei, & Papæ eſt idem Conſiſtorium, Ioannes Andreas in cap. 3. quanto, num. 3. de transl. Epiſcop. Cardin. Iacobat. tract. de Concilio, lib. 10. art. 1. uum. 52.tom.13 part. 1. fol. 353. & volunt Abbas iu eodem cap. quanto, num.4.& 5.& Cardin.Alban. tract. de poteſt. Papæ, part. 2. nnm. 81. fol. 76. ex eo quòd factum à Papa vti Vicario Chriſti, attribuitur factum à Deo, cnius locum Papa tenet in terris. Item habere Papam, & Chriſtum Dominum idem Conſiſtorium tenet, Mar. Landen. tractat. Principe, qnæſt. 474.tom.16.fol.211.

51 Vnde deducitur multò fortiùs non dari appellationem à Papa ad Concilium futurum,quia eſſet conſtituere duo capita.Quare non eſt audiendus Nicel. tract. de concord. 6. fallen. 19. ſub num. 60. tom. 18. fol. 193. dicens appellandum eſſe ad Concilium generale: contra quem inuehitur Sigiſmund. de appellat. quæſt. 16. limit. 1. num. 134.vbi ait cauendum eſſe à Nicello, quia in hoc lapſus eſt. Poterit tamen pars grauata appellare à Papa malè informato de veritate ad eumdem bene informandū, vt ipſe Pontifex bene informatus corrigat mandatum ſuum:tunc enim appellatio debet admitti, Decius in cap. 5. ſi quando, num. 13. ibi, & ad prædicta de reſcriptis, Gabriel. in concluſ.lib.2.concluſ.1.num.6. limit. 3. & Cardin. Alban. tract. de poteſt. Papæ, part. 2. num. 80. tom. 13. part. 1. fol. 76. & Mart. Landen. tract. de Princip. quæſt. 42. tom. 16. ſol. 205. qui loquuntur de appellatione à Principe malè informato de veritate, neque hoc eſt appellare à Principe, ſed à mala relatione, ſeu informatione data Principi, vt tradit Ruginell. tract. de appellat. §. 2. cap. 2. num. 5. & num. 11. & 12. verſ. appellari tamen.

52 Secunda conclusio. Excommunicatio hæc non comprehendit appellantes à Concilio ad Summum Pontificem, neque appellantes ab Epiſcopis ad futurum Concilium: nec appellantes ad aliquod Concilium Prouinciale futurum, aut præſens,nec denique, qui appellat ad Concilium generale præſens, non futurum, Sayr. de cenſuris Bullæ Cœnæ, lib. 3. cap.6.num.4.Graſſius d.lib.4. cap. 18.num.60.per textum ibi eiuſdem Bullæ, qui loquitur de Conilio vniuerſali futuro. Item, quia pœnæ ſunt reſtringendæ, & non ampliandæ.cap.odia, de regul. iut. in 6. Nam ex appellatione à mandato, vel ſententia Summi Pontificis, ad futurum generale Concilinm ſequuntur maxima incommoda, plura inconuenientia, & multò plura ſcandala, vt videre eſt in appellatione facta à Pariſienſibus, qua à Concilio Lateranenſi Tertio,ſub Leone Decimo ad futurum Concilium appellarunt, ex qua appellatione initium multæ hæreſes habuerunt, Bannez 2 2.quæſt.1.art.10. dub. 2 §. Præterea. Ob quæ inconuenientia Summus Pontifex appellantes per hunc canonem compeſcuit, & excommunicauit, non autem appellantes ad cætera Concilia præſentia, vel futura: ex quibus nec tot inconuenientia,nec incommoda prodeunt, Doctiſſimus Souſa vbi ſupra, cap. 3. diſput.20.& nnm.13.cum ſequent. Quare nec tamquam probabilis admitti debet concluſio, quæ ab eodem innuitur. diſp. 21. num.1.quam etiam tenet Vgol.§.1.verſic. 5. dicens appellantes ad Concilium generale præſens, vel ad Prouinciale, ſiue præſens, ſiue futurum, excommunicati per hnnc canonem,quia lex pœnalis non tranſgreditur proprium caſum. Atqui excommunicatio in hoc canone lata eſt dumtaxat contra appellantes ad vniuerſale Concilium futurum; ergo non extenditur contra appellantes ad alia Concilia, ſiue præſentia, ſiue Prouincialia.

53 Habet enim pœna locum in caſibus expreſſis dumtaxat. l. pœn. ff.de pœnis.cap. pœnæ, de pœnitentijs, diſtinct. 1. & non de-

Google

debet extendi de vno caſu ad alium, gloſſ. in Clementina 1. de ſepulturis; ideo contrafacientes nõ comprehendit conſentientes, & auxilium dantes, Caietanus in ſumma, in verb. excommunicatio, Tabiena in eodem verbo, in 5. caſu. Hinc pęna impoſita contra contrahentes, non extenditur contra conſulentes. Clement. 1. de conſanguinitate, & affin. & lata ſepelientibus excommunicatum, non afficit conſulentes, Clement. 1. de ſepulturis. Probatur id apertè ex cap. is qui, de ſentent. excommunic. in 6. & in lege, & ſi quis, §. Diuus autem, ff. de Religioſis, & ſumpt. fun. vbi receptum eſt, pęnas non habere locum niſi in caſibus à iure expreſſis: atque ita ſunt reſtringendæ, Bartol. & alij in l. ſi verò, §. de viro, ff. ſolut. matrim. Cardin. Pariſ. conſil. 16. num. 17. volum. 3. Flamin. Pariſ. de confidentijs, quæſt. 22. ex num. 12. & quæſt. 36. num. 42. & quęſt. 58. num. 6. Sunt enim denique odioſa, & pęnalia ita ſtrictè accipienda quatenus proprietas verborum ſuadet, & regulariter verba poſita & in lege, verè propriè capiuntur, l. 1. §. ſi is qui nauem, ff. de exercit. l. quod conſtitutum, ff. de teſtam. milit. cap. ad audientiam, de decimis. Igitur ſub hoc canone intelliguntur dumtaxat appellantes à Romano Pontifice ad vniuerſale Concilium futurum, non autem cæteri appellantes: ex ea potiſſimum ratione, quia tales in Eccleſia ſchiſma inducere videntur.

54 Comprehenduntur in hoc canone quædam perſonæ principales, & quædam acceſſoriæ. Principales ſunt omnes, & ſingulæ perſonæ particulares cuiuſcumque gradus, ſtatus, dignitatis, & conditionis ſint, ſiue ſint Eccleſiaſticæ, ſiue laicæ, vir, vel fœmina, plebeia, vel nobilis, dignitate prædita, vel nullam habens dignitatem. Quare comprehendit Reges hic Canon, Imperatorem, & Epiſcopos. Nec refert cap. quia periculoſum, de ſentent. excommun. lib. 6. vbi habetur ſub canone generaliter imponente ſuſpenſionem non comprehendi Epiſcopos, niſi in ſpecie exprimantur. Probatur, quia in hoc canone non ſolùm ſunt verba generalia, excommunicamus, & anathematizamus omnes, ſed etiam dictiones quædam, & clauſulæ præcipuæ, quibus declarantur omnes perſonæ cuiuſcumque ſtatus, ac conditionis, & cuiuſcumque dignitatis: proinde non excluduntur Epiſcopi ab excommunicatione, ſi delinquant, quamuis quoad ſuſpenſionem, non includantur ſub Canone capitis, quia periculoſum. Item propter eamdem rationem comprehenduntur Cardinales, quãuis non nominentur, propter verba poſita in Canone iſto, quibus ſignificatur contineri omnes perſonas in quacumque dignitate exiſtentes. Item, quia ea quæ in hoc Canone prohibentur, ſunt prohibita, quia mala, nimirum, quia repugnant iuſtitiæ. Vnde etiamſi Cardinales non comprehendantur ſecundùm communem, teſte Gomezio in proęmio regul. Cancell. quæſt. 4. ſub reg. Cancel. odioſis diſponentibus circa ea, quæ mala non ſunt de ſe, & ſtylo, & conſuetudine Curiæ potiùs, quàm iure, nihilominus veniunt ſub lege generali Pontificis fauorem continente, & comprehenduntur etiam ſub lege pęnali prohibente ea, quæ de ſe ſunt mala, qualia ſunt hæc, quæ prohibentur in hoc Canone, & prohibita in cap. ſi quis ſuadente, 17. quæſt. 4. & in cap. omnis, de pęnitentijs, & remiſſionibus, & in Clementina, ſi quis ſuadente, de pęnis, in quibus tamen Cardinales non nominantur.

55 Vniuerſitates autem, Collegia, & Capitula quocumque nomine nuncupentur, & communitates interdicuntur, ſi appellent modo ſupra dicto. Vniuerſitas ſignificat multitudinem hominum, nec poteſt in vno conſiſtere: Collegium eſt congregatio, & ſocietas quorumcumque hominum: duo autem, vel tres faciunt Collegium. l. Neratius, ff. de verborum ſignific. qui poſſunt eligere Prælatum, cap. 1. de electione; atque ita debent ſimul viuere. Capitulum aliquando ſumitur pro congregatione multorum, præſertim Eccleſiaſticorum, Ioannes Andreas in cap. capitulum, de reſcriptis. Poteſtas Capituli reſidet in maiori parte illius congregationis, ideò dicitur fieri à Capitulo, quod fit à maiori parte, capit. cùm in cunctis, de his, quæ fiant à maiori parte capituli.

Quamuis enim in hoc canone fiat mentio dumtaxat Vniuerſitatum, Collegiorum, & Capitulorum, & ea interdicat ſummus Pontifex, ſi appellent ad vniuerſale futurum Concilium ab ordinationibus, ſeu mandatis Romanorũ Pontificum pro tempore exiſtentium, ſub his tribus nominibus collectiuis intellexit omnem multitudinem congregationem, & quamcumque communitatem, ſiue Rempublicam, ſiue ſocietatem, ſiue Senatum, tam ſæcularium perſonarum, quàm Eccleſiaſticarum, quia non poſſunt excommunicari. Nam excommunicatio non fertur in communitatem, ſed debet ferri in perſonam ſingularem. D. Thomas in addit. ad 3. part. qu. 22. art. 4. ad 2. & qu. 23. art. 3. ad 3. & in 4. ſententiarum, diſt. 18. qu. 2. art. 3. in reſponſ. ad ſecundum, Sotus diſt. 22. qu. 2. art. 5. Silueſter excommunic. 1. §. 10. Nauarr. in manu. cap. 27. num. 13. Couarr. in cap. Alma mater, §. 9. num. 9. ad finem, & 2. part. §. 1. Ratio, quia nemo excommunicari poteſt niſi pro peccato mortali; peccatum verò conſiſtit in actu: actus denique non eſt communitatis, ſed perſonarum ſingularium: proinde ſinguli de communitate poſſunt excommunicari, non autem ipſa communitas; poſſunt ergo communitates interdicto puniri, vt in hoc canone. Sayr. de cenſuris, lib. 1. cap. 8. num. 20. poſt alios ibi relatos.

56 Quæſtionis eſt, vbi interdicitur communitas, vniuerſitas, vel capitulum aliquod pro tranſgreſſione huius Canonis, an interdictum locale, vel perſonale ſit? Videri perſonale ex eo oſtenditur, quia nomine Collegij, vniuerſitatis, ſeu communitatis, non intelligitur locus, ſed perſonæ veniunt, per textum in cap. ſi ſententia, §. cùm verò, de ſent. excom. lib. 6. vbi populo interdicto, ſinguli de populo cenſentur in-

ter-

terdicti, iuuat text. in capit. 1. de vſuris, lib. 6. vbi fit diſcrimen inter interdictum Collegij, & inter interdictum locorum. Nihilominus dicendum eſt interdicto Collegio, intelligi etiam interdictum locum, & ex conſequenti interdictum huius canonis eſſe locale, & comprehendere locum, ita Couar. in cap. Alma mater, 2. par. §. 1. n. 7. verſ. eſt præterea, vbi id tamquam probabilius defendit, & tamquam tutius, quam etiam partem docent Florentinus 3. part. tit. 26. cap. 3. colum. 3. & Silueſt. verb. interdictum, 2. qu. 8. ex eo, quòd Vniuerſitas, ſeu Collegium, quæ interdicuntur, ipſum locum repræſentant, ſequitur Marius Alterius tom. 1. diſp. 3. de excomm. Bull. Cęnæ lib. 5. cap. 3. fol. 428. col. 2. lit. E.

Vbi excitat, an huiuſmodi interdictum poſſit eſſe perſonale etiam, ita vt intelligantur interdictæ pariter perſonæ illius Collegij, vel Vniuerſitatis, ex quibus illa Vniuerſitas conſtat tamquam ex partibus? Negat Nauarr. in tract. de Iubileo, notabili 28. num. 14. aſſerens ciuitate interdicta locum ipſum eſſe interdictum, non autem ipſos ciues, quæ fuit ſententia Paludani in 4. diſtinct. 18. qu. 8. in 4. articulo principali §. quartum ad vigeſimum, Antoninus 3. par. tit. 27. de interdicto cap. 3. in fine, verſ. Item interdicto loco, Calderin. tract. de interdicto, membro 2. col. 4. fol. 3. Felin. in cap. Rodulphus col. 1. de reſcriptis, Silueſt. verb. interdictum 2. verſ. Sextum, Couarr. in cap. Alma mater par. 2. §. 1. num. 6. verſ. his denique elucidatis, & num. 8. verſ. quarto, de ſent. excomm. lib. 6. Henriquez lib. 13. de excomm. cap. 42. §. 1. Vgolin. de cenſuris tabul. 5. cap. 6 §. 2. num. 6. & cap. 21. §. 9. num. 1. niſi ciues, qui fuerunt culpoſi, & dederunt cauſam interdicto, quia iſti tam in ciuitate, quàm extra ſunt interdicti. Secus de illis, qui non fuerunt in culpa, nec in cauſa interdicti, quia poſſunt extra ciuitatem Sacramenta ſumere, diuinis intereſſe, & ſepeliri licitè in loco ſacro. Panormitanus in cap. non eſt vobis, num. 8. de ſponſalibus, & alij quibus adhæret Sayr. de cenſuris lib. 5. cap. 3. num. 11.

Eſſe autem perſonale hoc interdictum poſitum Vniuerſitati, Collegio, & Capitulo, appellantibus ad futurum generale Concilium, probatur quia verba legis ſunt accipienda ſecundùm vulgarem eorum acceptionem, Surdus conſil. 313. num. 87. & conſ. 454. num. 18. Cardinal. Mantic. de coniecturis vlt. volunt. lib. 3. tit. 8. num. 1. Perez l. 2. gloſſa Cormudo, in principio gloſ. 3. tit. 9. lib. 8. Ordin. & Couarr. lib. 3. variar. cap. 5. num. 1. ſed vulgaris, & communis acceptio illorum verborum vniuerſitas, Collegium, & Capitulum, in materia interdicti non intelligitur de locis, ſed de perſonis, vt conſtat ex contextu Bullæ; ergo Interdictum, de quo loquimur, eſt perſonale. Item, quia Collegium, vel Capitulum, vel vniuerſitas eſt corpus quoddam fictum, ex pluribus hominibus conſtans in vno nomine comprehenſum, Sayr. de cenſuris lib. 1. cap. 6. num. 18. & colligitur ex l. rerum mixtura, ff. de vſu; ergo nomine Vniuerſitatis, Collegij, & Capituli, non eſt intelligendus locus, ſed perſonæ, quæ exercent Officia diuina; quare omnes perſonæ Collegij, aut Capituli, & vniuerſitatis, in Canonem incurrunt iſtum, cenſentur interdictæ, doctiſſimus à Souſa d. diſp. 23. cap. 3. concluſ. 1. num. 6. & concluſ. 2. num. 7. vbi num. 8. addit hoc Interdictum eſſe generale, perſonale, & non particulare ab homine latum; & incurri ipſo facto.

Confirmatur eſſe interdictum perſonale, quia ſi latum eſſet interdictum in vniuerſitatem, ſeu Collegium, ita vt perſonam fictam, & repræſentatam afficeret, nullius eſſet effectus. Ne ergo interdictum ſit inane, & nihil operetur, fatendum eſt ſingulos de Collegio, aut de vniuerſitate affici interdicto, quemadmodum interdicta ciuitate cenſentur interdicta ſuburbia, Sayr. de cenſuris lib. 5. cap. 3. num. 6. & num. 9. pòſt plures, quos ibi referens ſequitur, cap. ſi ciuitas, de ſentent. excom. non quia ſuburbia ſint partes vrbis, vt habetur in eodem cap. ſi ciuitas, dum vult nomen ciuitatis ad ſuburbia trahi, ſed ne interdictum maneat ſine effectu, ex quibus Marius Alterius, cui adhæreo, diſp. 3. de excomm. Bull. Cęnæ lib. 5. cap. 3. fol. 485. col. 1. ad finem, lit. E, interdictum huius canonis contra Vniuerſitatem, Collegia, & Capitula non ſolùm eſſe locale, ſed perſonale, & comprehendere etiam ſingulos vniuerſitatis ipſius, vt Collegij, vel Capituli; etiam non culpabiles, cùm non ſit interdictum locale tantùm, nam ſi eſſet locale tantùm, non culpabiles poterant extra locum diuinis intereſſe, & Sacramenta percipere, cap. ſi ſententia §. cæterùm, de ſentent. excommun. & extra locum interdictum poterant ſepeliri in Eccleſia.

Contra verò cùm ſit perſonale ſimul, vt dictum eſt, ligat omnes illos quoſque, qui non fuerunt in culpa, prout vult Silueſt. verb. interdictum, 2. §. 13. ex ſententia Ioannis Andr. in cap. ſi ſententia, de ſentent. excommun. citato, ex eo etiam; quòd interdicto Capitulo, vel Collegio, vel vniuerſitate, cenſentur interdicti omnes, & ſinguli, qui ſunt de Capitulo, ſeu Collegio, etiamſi abſentes ſint, & ignorantes. Nam quamuis regulariter abſentes, & ignorantes non teneantur ad pœnam, quæ procedit ex delicto, cap. aliquis 15. qu. 1. ſpeciale tamen eſt in interdicto, vt teneantur illud ſeruare etiam non delinquentes, eo quòd ſic interdictos quòcumque ſe conferant, Interdictum ſequitur, prout volunt, Gemin. in d. cap. ſi ſententia, de ſentent. excommun. lib. 6. Maiolus lib. 3. de irregul. cap. 20. num. 1. Angelus in verb. interdictum 1. num. 7. & Sayr. lib. 5. cap. 4. n. 26. Et ratio eſt, quia quamuis interdictum ſit cenſura, & pœna Eccleſiaſtica, non eſt propriè ſpiritualis: non enim affligit, nec afficit animam, neque excludit interdictos à communione ſuffragiorum, vt probat Couarr. lib. 1. variar. cap. 8. num. 10. Quod etiamſi æquitati reſiſtat, vt innocentes ob delictum alterius plectantur ſpirituali pęna, ſecundùm gloſſam in d. cap.

ſi

Digitized by Google

ſi ſententia, verb. interdicti, vbi illud ſpiritualem pęnam vocat, non eſt tamen extra rationem, & extra rem puniri aliqnem temporali pęna propter crimen alienum, ſecundùm quod habetur in Deuteron. c.5. & in Exod. cap.20. per hæc verba: *Ego ſum Dominus Deus tuus reddens iniquitatem patrum ſuper filijs in tertiam, & quartam generationem*. At verò, quo ad Deum, qui non fuerunt in culpa, ſunt omnino exempti à pœna ſpiritnali, & ſola interdicti pęna puniuntur.

57 Ampliatur etiam, vt interdicta vniuerſitate aliqua, ſi poſtea de nouo accedant aliqui, & fiant de vniuerſitate, eſſe interdictos ſicut & alios. Ratio, quia facti ſunt partes, & membra illius communitatis, proinde debent eodem iure cenſeri, Calderin. tract. de interdicto, membro 2. Antonin.3. par. lib. 27. de interdicto c. 3. Ioann.Andr.in cap.ſi ſententia, de ſentent. excommun. lib. 6. & ibi Franch. Vgolin. tabul. 5. cap. 20. §. 3. num. 1. & Henriq. lib. 13. de excommun. & interdicto c. 42. §.2. & Sayr. de cenſuris lib.5. cap.4. nu.8. & 20. vbi concludit interdicta vniuerſitate etiam qui ſtudiorum gratia in ea, vel alibi commorantur, interdictos eſſe quamuis tempore interdicti lati præſentes non adſint, ſecus ſi interdicatur populus, vbi eſt vniuerſitas: tunc enim, qui ſtudiorum cauſa in eo populo morabantur, extra illum populum interdicti non erunt, atque idcircò extra illum populum officijs diuinis poterunt intereſſe.

58 Quid, ſi interdicto Collegio, vel Capitulo, vel vniuerſitate aliqua aliqui exeant de Collegio, vel Capitulo, vel vniuerſitate non reuerſuri, & mutent domicilium?

Dico primò populo interdicto, vel vniuerſitate, vel Collegio, qui non ſunt de illo populo, vel de illo Collegio, aut vniuerſitate, ſed ibi morantur ad tempus propter aliquod negotium, non eſſe interdictos, Antonin. 3. par. tit.27. de interdicto cap.3. verſ. Item ſi talis, Nauarr. in manuali cap.27. num. 167. verſ.& quando interdicitur ſolus populus, Maiolus lib.3. de irregul. cap. 20. num. 2. Henriq. lib. 13. dicto cap. 42. §.3.& Vgolin. de cenſur. tabul.5. cap. 20. §. 3. num. 3. Excipe tamen illos, qui ſunt culpabiles, ex eo, quia interdicto populo generaliter, culpoſi ſpecialiter interdicti cenſentur. Vgolin. tabul.5. cap.20. §.4. num. 1. in fine.

59 Dico ſecundò interdicto populo, vel Collegio, qui de nouo veniunt, & de Collegio, vel de populo fiunt, cenſeri interdictos, Paludanus in 4. diſt. 18. quæſt. 8. in art.1. principali. §. quantùm ad ſecundum, concluſ.1. Panorm. in cap. quoniam, num.3. de officio Ordinarij, Tabien. verb. interdictum. 1. §.10. Ratio, quia facti ſunt membra illius populi, vel Collegij, Viual. cit. de interdicto num. 185.

60 Dico tertiò exeuntes de populo, vel de Collegio ad alium locum, vt omnino mutent domicilium, eo ipſo non eſſe interdictos, vbi deſinunt eſſe de illo populo, vel Collegio, quia generale interdictum populi, vel Collegij, vel vniuerſitatis ligat omnes, & ſingulos, prout faciunt vnum corpus; ſecus quando ſpecialiter ſunt interdicti: nam tunc quòcumque ſe transferant, & mutent domicilium donec abſoluantur, ſunt interdicti, quia ſpeciale interdictum comprehendit perſonas in ſe, & non quatenus ſunt aliquid populi, vel Collegij. Quare exiſtens in populo interdicto generaliter, ſi ingrediatur Religionem animo perſeuerandi, deſinit eſſe interdictus, præſertim per profeſſionem ſolemnem, per quam omnino deſinit eſſe de populo, vel Collegio interdicto, Silueſt. verb. interdictum, 2. §.9. & §. 11. Viuald. de interdicto num 170. 172. 185. & alij, quos referens ſequitur Sayr. de cenſuris lib. 5. cap. 4. num.4. vbi de mutante domicilium, & n.7. vbi de ingrediente Religionem, & de faciente profeſſionem.

61 Diximus de perſonis principalibus, ſequitur dicendum de acceſſorijs, contra quas fertur excommunicatio huius canonis, quales ſunt dantes auxilium, & fauorem, ibi, Nec non eos quorum auxilio, vel fauore appellatum fuerit. Sic ibi. Non incurrunt tamen dantes auxilium, vel fauorem in excommunicationem, niſi ſubſequatur appellatio, ita Nauarr. in manuali cap. 27. num.58. Sebaſtian. Medices in ſumma cap.1. tit.9. quæſt. 78. num. 13. Viuald. in explanatione Bullæ Cęnæ n.19. Graff. deciſ. lib.4. cap.18. num.47. Vgolin hoc loco Bullæ, Nec non eos, verſ. Quoad tertiam, Suar. de cenſuris diſp. 21. ſect. 2. num. 16. Sayr. de cenſuris Bullæ Cęnæ c.6. num. 5. & Marius Alterius diſp. 3. de excommun. bull Cœnæ lib.5. cap.5. qui omnes concludunt dantes auxilium, vel fauorem ad appellandum ad futurum generale Concilium, appellatione non ſecuta non ligari hoc canone, ſecus ſi appellatio re ipſa ſequatur.

62 Nomine Auxilij venit omne ſubſidium, miniſterium, vel adiutorium, quod aliquis alteri præſtat ad appellandum. Vnde non incurrit hanc cenſuram, qui auxilium, vel fauorem præbet poſt interpoſitam appellationem à ſententia Papæ, quia non præſtat opem ad appellandum, ſed ad alia, quæ poſt appellationem ſequuntur, quæ inter ſe differunt, & ex vno ad aliud in pœnis non datur illatio. Quare, qui poſt appellationem auxilium, vel fauorem præſtat appellandi, vt poſſit tueri appellationem poſitam, & ſuam contumaciam defendere, non ligatur excommunicatione huius canonis, Suarius vbi ſuprà d. ſect.2. num.16. Marius Alterius vbi proximè, d. c.5. verſ. dubitari poteſt ſecundò fol. 487. & doctiſſimus Fr. Anton. de Souſa in bulla Cœnæ cap.3. diſp.22. concluſ.3. num.3. fol.89.

63 Sed quid ſi præſtetur fauor, & auxilium, ad appellandum, & ſequatur appellatio, dummodo tali auxilio, & fauore nihil cooperati fuerint ad appellationem, eo quòd ſine tali auxilio, & fauore appellatio fuit ſequuta? Reſpondeo, auxilium dantes, vel fauorem, nihil cooperantes non ligari hoc canone, neque auxilium fuiſſe efficax ad appellationem, quia bulla debet intelligi

non

non de auxilio ſimplici, vel ſauore inermi, ſed de ſauore efficaci, ſine quo appellatio interpoſita non ſuiſſet, ita Silueſt. verb. excommunicatio 10. §. 5. & excommunicatio 8. §. 12. Marius Alterius d. cap. 5. fol. 487. col. 2. lit. C. & probatur ex verbis bullæ dicentibus ibi: Quorum auxilio appellatum fuerit. Si ergo non fuit appellatum tali auxilio, vel fauore, & ſine illo appellatio fuit, ſequuta induſtria, & diligentia appellantium, dantes auxilium, vel ſauorem non incurrerunt excommunicationem, quia nullo modo fuerunt cauſa talis appellationis, nec ad eam cenſentur concurrere.

64 Quoad conſulentes, ſeu conſilium dantes opinatur Nauarr. in manuali cap. 27. num. 58. nomine auxilij comprehendi conſilium, nec negari poſſe eum, qui conſulit auxiliari, & fauere, iuuat textus in cap. ſicut dignum §. Clericos, de homicidio, vbi æquiparatur in cauſa homicidij auxilium conſilio, ſequitur Toletus in ſumma lib. 1. in fine cap. 20. & id probat ex Bartol. in l. non ſolùm §. ſi mandato num. 17. ff. de iniurijs, quæ opinio eſt probabilis. Oppoſita tamen, quæ tradit nomine auxilij, & ſauoris non venire conſilium, eſt multò probabilior; ac proinde ſi non exprimatur, numquam debet intelligi, ſub auxilio, vel ſauore conſilium contineri: ratio, quia conſilium fauet ab intrinſeco dirigendo rationem eius; auxilium verò, & fauor ſolùm dirigunt ab extrinſeco, ita Viualdus in expoſitione bullæ Cœnæ n. 18. Marius Alterius dict. cap. 5. verſ. dubitari igitur primò, fol. 487. lit. D. & in pœnis ſtricta ſacienda eſt interpretatio, nec vltra proprios caſus ſunt extendendæ: nam ſi Pontiſex voluiſſet comprehendere conſulentes, illos profectò nominaret, vt de facto nominat in canone ſeptimo, decimo, vndecimo, duodecimo, decimoquarto, decimoſexto, decimooctauo, & vigeſimo, vt infrà videbimus. Quare nudi Conſiliarij non excommunicantur hoc canone, vt vltra præcitatos volunt, Suarius de cenſuris diſp. 21. ſect. 2. num. 17. quem refert, ac ſequitur Doctiſſimus Souſa cap. 3. in bulla Cœnæ diſp. 24. num. 2. concluſ. 1. quia quamuis conſulentes non parum conferant ad operandum, non tamen de illis fit mentio in hac clauſula. quæ eſt pœnalis, & de expreſſis dumtaxat eſt accipienda.

65 Cæterùm quamuis conſilium dantes, vt appelletur ad futurum Concilium, non innodentur cenſura bullæ Cœnæ, incurrunt tamen excommunicationem latam à Pio Secundo, & Iulio Secundo in ſuis conſtitutionibus, vt notat Nauarr. in comment. ſuper conſtitutione Gregorij XIII. de da. & promiſſ. pro iuſtitia, vel gratia, notabili 8. num. 15. quia prædicti Pontifices non ſolùm excommunicarunt appellantes, ſed etiam conſulentes, per hæc verba,
„ ibi: Quicumque decreuerint, conſuluerint,
„ ſeu deliberauerint, ſeu aliorum dicta ap-
„ probauerint, conſilium, aut votum dede-
„ rint, vt ad futurum vniuerſale Concilium,
„ ſi nobis, vel ſucceſſoribus noſtris Romanis
„ Pontificibus contra prædictam conſtitu-
„ tionem appellari liceat, poſſit, vel debeat.
Quas conſtitutiones Pij Secundi, & Iulij Secundi refert Silueſter in verb. excommunicatio fin. & meminit idem Nauarr. cóſ. 5. tit. de regularib. & Marius Alterius dicto cap. 5. ſuprà ad finem, verſic. Verum licèt conſulens.

Excommunicatio tertia Bullæ Cœnæ contra piratas, & eorum receptatores, & fautores. Eius tenor eſt huiuſmodi.

§. III.

ITem excommunicamus, & anathematizamus omnes piratas, curſarios, ac latrunculos maritimos diſcurrentes mare noſtrum, præcipuè à Monte Argentario vſque ad Terracinam, ac omnes eorum fautores, receptatores, & defenſores.

E P I T O M E.

66 *Materia huius clauſulæ tertiæ eſt latrocinium maritimum.*

67 *Perſonæ principales ſunt piratæ, & latrones, minùs principales, ſunt fautores, receptatores, & defenſores.*

68 *Piratas diſcurrentes per mare Eccleſiaſticum incurrere ſolùm excommunicationem probabilius eſt.*

69 70. *Piratæ diſcurrentes per mare, incurrunt cenſuram non ſecuta actione deprædandi ſecundùm aliquos, ſed negant alij melius.*

71 *Piratæ, vel curſarij deprædantes in fluminibus non ligantur hoc canone.*

72 *Latrones deprædantes titulo belli iuſti, vel iniuſti, excuſantur ab hac cenſura.*

73 *Nauigantes ob negotiationem, ſi ſurripiant aliquid in ſua, vel aliena naui, non ligantur hoc canone.*

74 *Qui deprædantur Mauros, vel infideles ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè, non incurrunt in canonem Bullæ Cœnæ.*

75 *Piratæ deprædantes ex naui infidelium bona infidelium, vel hæreticorum, non autem fidelium, non excommunicantur.*

76 *Fideles nautæ, & remigantes in nauibus infidelium contra Chriſtianos, quando incidant in cenſuram Bullæ Cœnæ.*

77 *Fideles coacti in nauibus infidelium ſeruientes eiſdem contra fideles, an peccent mortaliter?*

78 *Pirata Chriſtianus alium piratam in mari Pontificio deprædando incidit in canonem Bullæ Cœnæ.*

79 *Receptatores, fautores, & defenſores piratarum incidunt in cenſuram Bullæ Cœnæ.*

80 *Receptatores, fautores, & defenſores piratæ, qui ſemel, vel bis non ex officio, ſed caſu deprædantur, an incurrant in cenſuram?*

81 82. *Pirata qui ex officio ſemel, & qui non ex officio pluries deprædatus eſt, incidit in cenſuram Bullæ Cœnæ.*

66 MAteria huius canonis, vt notat Caietan. in ſumma verb. excommunicatio cap. 18. eſt latrocinium maritimum, quod exercetur in mari, maximè à monte Argentario vſque ad Terracinam. Olim piratæ ſubdebantur excommunicationi latæ ſententiæ, iuxta caput, excommunicationi, de raptoribus, ſi capere, aut ſpoliare præſumebant Chriſtianos pro negotiatione, aut pro alijs honeſtis cauſis nauigantes. Hodie tamen per clauſulam huius Bullæ excommunicantur, & anathematizantur omnes piratæ, curſarij, ac latrunculi maritimi diſcurrentes mare Eccleſiæ, præcipuè à monte Argentario vſque ad Terracinam.

67 Perſonæ principales ſunt piratæ, & latrunculi, minùs principales, & acceſſoriæ ſunt piratarum fautores, receptatores, & defenſores. Actio principalis eſt diſcurrere ipſum mare. Actiones acceſſoriæ ſunt receptare ipſos piratas fauere, & defendere, ita habetur in hoc canone.

68 Quamuis enim aliqui hoc loco opinentur non ſolùm excommunicari diſcurrentes mare Eccleſiæ, ſed etiam omnes pirateas in mari Chriſtianorum deprædantes, de quorum numero eſt Iacob. de Graffis deciſ. part. 1. lib. 4. cap. 18. num. 67. in expoſitione Bullæ Sixti V. & Suar. in explanatione Bullæ Clementis VIII. tom. 5. de cenſuris diſput. 21. ſect. 2. n. 18. & Franciſc. Coriolan. in explicatione Bullæ in Cœna Domini, excommunicatio tertia, in principio, exponens Bullam Gregorij XV. Probabilius tamen eſt latrones dumtaxat maritimos excommunicari, qui diſcurrunt Eccleſiæ mare, præcipuè à monte Argentario vſque ad Terracinam, ita Vgolin. de cenſuris Papæ reſeruatis, ſuper illa verba Bullæ: Item excommunicamus §. 2. verſ. tertio, Cardinal. Tolet. in inſtruct. Sacerd. lib. 1. cap. 20. verſ. Aduertendum autem eſt, & Fr. Antonius de Souſa in relectione Bullæ Cœnæ cap. 4. diſp. 25. num. 2. verſ. ſit tamen concluſio. Probatur, quia olim in Bullis ante Sixtum V. ſic legebatur. Excommunicamus omnes piratas, &c. Et illos præcipuè, qui mare noſtrum à monte Argentario vſque ad Terracinam diſcurrere præſumant. Quæ oſtendebant omnes piratas, & curſarios excommunicari, & præcipuè illos, qui diſcurrerent à monte Argentario vſque ad Terracinam. Nihilominus ſublata coniunctione, & illos, variatur ſenſus, & dictio ſequens, præcipuè, reſtringit id, quod præcedit, nimirum ligari excommunicatione tantùm omnes piratas, qui diſcurrunt per mare terris Eccleſiæ adiacens, præcipuè à monte Argentario vſque ad Terracinam, ſecundùm quàm expoſitionem, quæ modò verior eſt, latrones, & curſarij maritimi in alijs locis maritimis deprædantes non excommunicari in hoc canone. Accedit quia Summus Pontifex in clauſula quarta huius Bullæ excommunicat ſurripientes bona naufragantium, tam in mari Tyrrheno & Adriatico, quàm in cæteris maris regionibus, & in hac clauſula tertia ſolùm dicit diſcurrentes mare noſtrum, præcipuè à monte Argentario vſque ad Terracinam, & ita non eſt lex pœnalis intelligenda de quocumque mari, ſed de mari Eccleſiæ, præcipuè à monte Argentario vſque ad Terracinam.

69 Excuſantur ab hac cenſura maritimi latrones, qui nullam deprædandi actionem exercent in mari Eccleſiæ, ita Sayr. de cenſuris Bullæ Cœnæ cap. 7. num. 5. etiamſi intentione deprædandi ingrediantur mare, quia excommunicatio non fertur, niſi propter actionem externam. Caietan. in verb. excommunicatio, in principio, Martin. Ledeſm. 2. 4. quæſt. 26. art. 2. pag. 358. col. 3. & in ſpecie docent Viuald. in explicatione Bullæ Cœnæ n. 20. Fr. Ant. de Souſa d. c. 4. diſp. 26. & Franc. Coriolan. in Bulla Cœnæ Domini, excommunicatio tertia, in principio.

70 Oppoſitum defendunt Toletus d. lib. 1. cap. 20. num. 7. Vgolinus de cenſuris Papæ reſeruatis, ſuper illa verba Bullæ, Item excommunicamus §. 2. verſic. tertio, & Suar. de cenſuris tom. 5. diſp. 21. ſect. 2. num. 18. nimirum excommunicari maritimos latrones, qui nullam deprædandi actionem exercent: ex ea ratione, quia percurrunt mare, & habent intentionem furandi; ergo incurrunt excommunicationem committendo actum lege prohibitum ſub cenſura excommunicationis. Nihilominus prior ſententia eſt probabilior: non enim excommunicantur piratæ, & curſarij abſolutè, ſed in ordine ad actiones illas deprædandi, & ideo nulla ſecuta actione non incurrunt excommunicationem, etiamſi intentione deprædandi diſcurrant, ſi re ipſa nihil deprædati ſunt. Item quia latrones non cenſentur, nec vocantur, niſi à latrocinio; ideo, qui nulla actione latrocinij ſunt infecti, non debent vocari latrones ſaltem in actu, & foro externo, quod intellige, niſi latrones cum intentione deprædandi inuadant in mari nauigantes, eoſque, aut eorum naues perſequantur, & deprædari nitantur occidendo, mutilando, & vrendo; tunc enim nequeunt excuſari ab excommunicatione, etſi de facto deprædatio non ſequatur, ſecus ſi nec inuaſerunt nauigantes, neque eos occidendo, vel mutilando fuerunt inſequuti, Fr. Anton. de Souſa vbi ſuprà diſp. 26. n. 2. Sayr. dicto cap. 7. n. 5. verſ. quo ad actiones, & Marius Alterius diſp. 4. de excom. Bull. Cœnæ lib. 5. c. 2. fol. 491. col. 1. verſic. Dicendum eſt; quamuis inferiùs oppoſitum ſequatur, in quo non placet.

71 Excuſantur etiam qui in ſolis fluminibus deprædantur, non enim ſunt latrunculi maritimi, ſed fluuiales: ideo non excommunicantur hoc canone. Eſt communis, quam tradit Nauarr. in manuali cap. 27. num. 59. Molin. de iuſtitia tract. 2. diſp. 694. num. 3. Vgolin. ad illa verba, Item excommunicamus §. 3. artic. 4. Suar. de cenſuris tom. 5. diſp. 21. ſect. 2. num. 25. Graff. 1 p. deciſ. lib. 4. cap. 18. num. 66. Sayr. lib. 3. de cenſur. cap. 7. num. 6. Toletus in ſumma lib. 1. cap. 20. Secus ſi è fluminibus exeant ad deprædandos mare Pontificium diſcurrentes, & nauigantes, vel loca adiacentia

in

in littore eiuſdem maris', ita Fr. Anton. de Souſa dicta diſput. 27. fol. 103. & ſequenti, verſic. Tertia concluſio, n. 4. quæ ſententia quoad deprædantes in fluminibus, ſi inde exeant ad deprædandum in mari Pontificio nauigantes, placet; quoad loca in littore eiuſdem maris ſita, quantumcumque ea deprædentur, non incurritur in cenſuram huius canonis, quia Bulla non loquitur, niſi cum piratis, & latrunculis diſcurrentibus mare, nauiganteſque deprædantibus; non autem cum ſpoliantibus, & diripientibus loca, aut oppida in littore eiuſdem maris. Marius Alt. ſup. cap. 3.

72 Similiter non incurrunt in cenſuram huius Bullæ deprædantes titulo belli, ſiue iuſti, ſiue iniuſti, Nauarr. d. cap. 27. num. 59. Silueſt. verb. excommunicatio 7. num. 56. Tabien. verb. excommunic. 5. caſu 25. n. 4. Iacob. de Graff. d. cap. 18. num. 65. Tolet. in ſumma lib. 1. cap. 20. Suar. de cenſuris diſp. 21. ſect. 2. num. 24. & Viuald. in explanatione Bullę num. 23. Ratio, quia propriè latrones non dicuntur ita deprædantes, & in pœnalibus vltra propriam, & germanam verborum acceptionem non eſt exeundum.

73 Item excuſantur nauigantes propter negotiationem, ſi aliquid furtim ſurripiant in ſua, vel in aliena naui, quia hic non excommunicantur ſimplices fures, ſed piratæ, & latrones maritimi: piratæ enim nomine hoc loco venit omnis latro maritimus, quamuis ſtrictè pirata dicatur Græcè ab igne, nam Græcè ignis dicitur *pyr*. Et primus latro Latinè prædo, dicebatur Græcè *piratis* pirata, qui priùs mare infeſtauit, & naues incendebat, & inſulas, quas capiebat, admoto igne abſumebat. Rebuff. in explanatione huius canonis, putat ita vocari à nomine primi latronis maritimi, à quo cæteri hanc nomenclaturam acceperunt, quique hodie piratæ dicuntur, & in mari verſantur. Marius Alter. vbi ſuprà diſput. 4. in principio.

74 Non incidunt autem in hunc canonem piratæ, qui deprædantur Turcas, & Mauros, cum quibus gerimus bellum perpetuum iuſtè, & legitimè, nec deprædantes infideles, ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè id fiat, ita Toletus in ſumma lib. 1. cap. 20. Suarez de cenſuris diſp. 21. ſect. 2. num. 21, Viualdus in expoſitione Bullæ Cœnæ num. 23. Nauarr. in manuali cap. 27. num. 59. dummodo tamen infideles, aut Iudæi non viuant inter Chriſtianos pacificè, & in terris Chriſtianorum, quod eſt probabile, quia hoc venit in Sedis Apoſtolicæ iniuriam. Quòd ſi infideles in ſuis terris viuant, & piratæ Catholici deprædentur naues eorum, non excommunicantur, vt expreſsè tradit Cardinalis Toletus vbi ſuprà in expoſitione Bullæ Cœnæ §. 2. in fine, & Sayr. de cenſur. lib. 3. cap. 7. num. 9. & Marius Alterius dicta diſp. 4. c. 3. fol. 492. col. 1. ex ratione, quia non videtur credibile Summum Pontificem tam graui cenſura velle punire ſuos fideles, ſi ſpolient infideles.

75 Porrò ſi nauis eſt infidelium, & deferat merces fidelium, puta ab vrbe Vlyſſipone Venetias, ſi pirata Chriſtianus nauim inuadat, & eam capiat, & ex ea bona infidelium, vel Turcarum, ſi quæ ibi fuerint, deprædetur, & ipſos Turcas capiat, ſed non deprædetur bona alicuius fidelis, non incidit in hunc canonem, quia non deprædatur Chriſtianos, nec bona illorum: quemadmodum non incidit, qui ex naui fidelium bona infidelium deprædatur, relicta fidelibus naui, Marius Alter. vbi proximè, dicta diſp. 4. de excommunicatione Bullæ Cœnæ lib. 5. cap. 3. fol. 492. col. 2.

Sed quid dicendum de hæreticis Angliæ, & Flandriæ, ſi inuadantur, & capiantur à Catholicis animo eos deprædandi? Non enim iuſtum eſt, vt Catholici deprædantes huiuſmodi hæreticos feriantur hoc canone, Viualdus in explanatione Bullæ Cœnæ num. 30. Sayr. dicto cap. 7. num. 9. fauet caput excommunicationi, de raptoribus, Fr. Antonius de Souſa ſuprà diſp. 30. n. 2. fol. 111. quia caput illud Chriſtianorum tantùm meminit. Quare qui ſpoliant Turcas, Mauros, infideles, Gentiles, non excommunicantur hoc canone.

76 Circa nautas, vel remigantes, qui nauigant in nauibus piraticis infidelium, qui fidelium naues inſequuntur, vel inuadunt ad deprædandum, nodoſa eſt difficultas, an incidant in hanc cenſuram huiuſmodi nautæ, & remigantes, ſi Chriſtiani ſunt? Affirmant aliqui huiuſmodi Chriſtianos, vt plurimum peccare mortaliter, ita remigandò contra infideles, & cooperando ad deprædationem, mutilationem, & occiſionem fidelium, etſi coactè hæc faciant, in excommunicationem tamen non incurrere. Ratio, quia peccati mortalis ratio ex iure naturæ dependet; contra verò ratio cenſuræ ex iure humano deſumitur: ius autem naturæ cum euidenti periculo vitæ obligat; ſecus de iure humano dicendum eſt, non obligari ex ſua natura cum tanto periculo. Atque ita cooperantes contra ius naturę peccant mortaliter, non tamen ligantur cenſura, quæ eſt iuris humani. Nec credibile eſt velle Eccleſiam remigantes hos, & cooperantes in hoc caſu cum tali periculo mortis excommunicare, cùm propter ſolam vitæ conſeruationem remigare, operari, & cooperari cenſeantur, alioquin occidendi ab infidelibus, ſic Nauarr. in manuali cap. 27. num. 63. verſ. ſeptima, & in cap. ita quorumdam, de Iudæis notabil. 11. nu. 11. & num. 14. & num. 19. & conſilio 31. de ſentent. excommun. in quam ſententiam inclinat Cardinal. Tolet. in explanatione Bullæ Cœnæ, §. in fine, & Sayr. dicit eſſe probabilem dicto lib. 3. de cenſuris cap. 7. num. 8. & Marius Alterius vbi ſupra, diſp. 4. lib. 5. cap. 3. fol. 492. col. 1. lit. D. abſolutè illam probat, & Suar. de cenſur. diſp. 21. ſect. 2. ex num. 60.

77 Contraria ſententia, quæ tradit huiuſmodi remigantes, & cooperantes coactè non peccare mortaliter, multis valde placet, & ex conſequenti excuſari ab hac cenſura captiuos remigantes in triremibus Turcarum Chriſtianos inuadentium. Ratio, quia remigare, & cooperari in rebus de ſe indifferentibus, in ſe non eſt malum, ſed indifferens, nec à captiuis fit ad finem

ſnfidelium, nec propter eum finem, ſed ad notabile damnum proprium declinandum, Molin. de iuſtitie diſp.115. concluſ. 1. Aaor. tom.1. lib.2. inſtit. moral.cap.17. quæſt.6. Eman. Sà in ſumma verb. peccatum, num.9. verſ. Ego quidem puto poſſe tales excuſari, & verſ. Sic licet in triremi Turcarum remigare contra Chriſtianos, & parare arma illis, & offerre, ſequitur Leonardus lib.2. de iuſt.cap.9. dub.18. nu.123. & ſequent. & cap.13. dubio 3. nu. 30. & ex antiquioribus Cordub. in ſumma quæſt.137. dub.2. Nauarru lib. 3. de reſtit. cap.4. dub.4. in fine, in noua edit. num. 51.

Quinimo Sà, & Azor. ob eandem rationem excuſant captiuos miniſtrantes infidelibus arma, & tela ab eis petita ad occidendos fideles, Cordub. excuſat nauicularium à peccato tranſuehentem naui quoſdam duellum inituros, ſi ex eo, quòd eos non tranſuehat, graue malum ſit ſubiturus. Eadem ratione excuſat Sà ibidem à peccato admouentem ſcalas volenti furari, & miniſtrari enſem paranti alterum occidere, & reddere gladium furioſo, quem in manu depoſitum habebat, & in ſpecie tradit Marius Alterius vbi ſupra, dicto fol. 492. col. 1. verſ. Reſpondeo, vel iſti in nauibus, lit. D.

Peccant nihilominus, qui liberè exercent, & non coacti, artem piraticam ad vtilitatem, & commodum infidelium contra fideles, & incurrunt excommunic. Bull. Cenæ. Quia non coacti; ſed voluntarij contra fideles in mari Pontificio infideles adiuuant propter lucrum, præſertim quando ſunt nauium gubernatores, Fr. Antonius de Souſa diſp.31. num.2. & nu.6. ſunt enim conducti pretio aliquando, & poterant non facere. Immò hi voluntarij, & nullo modo coacti. qui artem piraticam exercent in nauibus infidelium, incurrunt in excommunicationem latam ab Alexandro Tertio in Concilio Lateranenſi cap. 24. par.1. & refertur in cap. ita quorumdam, de Iudæis, his verbis. Sunt etiam, qui pro ſua cupiditate in galeis, & piraticis Sarracenorum nauibus regimen, & curam gubernationis exercent. Tales igitur à communione Eccleſiæ præciſos, & excommunicationi pro ſua inquitate ſubiectos fore cenſemus. Ex quo loco vltra cenſuram Bullæ Cenæ ſubijciuntur etiam huic excommunicationi contentæ in d. c. ita quorumdam, in principio.

78 Adde piratam Chriſtianum deprædantem, & ſpoliantem alium piratam in mari Pontificio, incurrere excommunicationem huius canonis, Marius Alterius dicta diſp. 4. lib.5. cap.3. fol.493. col.1. vbi verſ. ſeptima dubitatio, ſubdit ſecundùm illos, qui putant ex ſola maris diſcurſione incurri hanc excommunicationem, ſi per mare diſcurratur ad finem furandi, & intentione, vtrumque piratam ligari excommunicatione, quamuis alter ab altero fuerit ſpoliatus, quoniam vterque exercuit actionem, cui eſt appoſita excommunicatio.

79 Pro receptatoribus, fautoribus, & defenſoribus piratarum certum eſt eos ligari canone huius Bullæ, inter quos continentur dantes auxilium, nam fauere, receptare, & defendere, nihil aliud ſignificant, quàm auxiliari; eſt enim idem fauor, ſeu adiutorium, & auxilium, idemque important; vndè ſi quis locauerit piratæ domum in quam ſe recipiat, dicitur fautor, l. qui domum, ff. ad leg. Iul. de adult. aut ſi pecuniam mutuet piratis, vel præſtet alimenta, vel equos, & arma, dicitur auxilium præſtare l. cùm dominus, ff. ad Senatuſconſult. Sylla. proindè, qui hæc faciunt, incurrunt excommunicationem: nec liberantur ab illa, qui aſſociant, & comitantur piratas, Corſet. in ſingul. incipiente, Auxilium, Salic. l. vni. nu.22. Cod. de raptoribus. quod procedit in quocumque opem, & auxilium ferente piratis, quatenus piratæ ſunt, nimirum ſi faueant illis, & eos recipiant, aut defendant, ne puniantur à iudice, vel ne contra illos ſententia feratur. Excuſabuntur autem à cenſura huius canonis fauentes, receptantes, vel defendentes ob alium finem, nempe ratione conſanguinitatis, vel amicitiæ, Marius Alterius dicta diſp.4. de excomm. Bull. Cæn. lib.5. cap.3. ad finem, vbi concludit fautores, receptatores, & defenſores piratarum ligari excommunicatione, ſi poſt fauorem, receptationem, & defenſionem ſequatur exequutio artis piraticæ, hoc eſt, ſi pirata diſcurrit per mare Pontificium animo deprædandi, & de facto deprædetur, vel ſaltem nauem aliquam inuadat; inſequatur, vel mutilet, aut occidat, vel malè tractet ipſam nauem. Ratio, quia fauere, receptare, aut defendere non eſt actio principalis, ſed acceſſoria, quæ dicit relationem eſſentialem ad actionem principalem, cap. acceſſorium, de regul. iur. lib.6. Igitur, ſi non præceſſerit actio principalis, non habet locum excommunicatio.

Sed petes, quando incurrant fautores, receptatores, & auxilium dantes, hanc pęnam? Reſpondeo, vbi primùm piratæ exercuerunt actionem principaliter prohibitam; non autem quando fauorem, vel defenſionem præſtiterunt, nec quando illos receptarunt: actione autem principali ſortiente ſuum effectum. excommunicatio ſecum tulit ſuam executionem, quia crimen fuit commiſſum, quando piratæ fuerunt occultati, ne ad manus iudicis venirent, ſiue poſtea euadant miniſtrorum iuſtitiæ manus, ſiue non, Marius Alterius vbi ſupra.

80 Quæres denique, an incurrant in hanc cenſuram fautores, receptatores, & defenſores vnius piratę, qui ſemel, aut bis, non ex inſtituto, neque ex officio nauticum latrocinium exercuit, ſed caſu nauigantem deprædatus eſt? Reſpondeo negatiuè, ita Nauar. in manuali cap.27. nu.59. Vgolin. hoc loco, §.3. à principio, Sayr. lib.3. de cenſuris, cap.7. num. 4. & 6. Toletus in ſumma lib.1. cap.20. & Suarez de cenſuris diſp.20. ſect.2. num.25. dum aiunt eos, qui ex officio, & primaria intentione officium piraticum non exercent, non ligari excommunicatione, ſi aliquos nauigantes caſu

ſpo-

ſpoliauerint. Ratio, quia quod principaliter agitur, conſiderandum eſt, l. ſi quis nec cauſam, ff. ſi certum petatur. Item, quia per vnicum actum, vel duplicem, non dicitur quis negotiator, text. in lege 1. §. 1. & ibi gloſſ. & Bald. ff. de tribut. actio. & clariùs in l. procuratores, §. Quæritur, eodem tit. Anchar. in cap. canonum ſtatuta 14. quæſt. principali, & alij quos refereos ſequitur Tiraquel. de temperand. pœnit. cauſa 51. num. 161. Similiter in noſtro caſu non dicetur pirata, qui non ex inſtituto, neque ex officio ſemel, aut bis nauticum latrocinium caſu commiſit.

81 Contra verò dicendum eſt de pirata, qui ex primaria intentione nautico latrocinio ſtudet, ſi ſemel tantùm aliquam nauem deprædatus eſt, ita Suar. & Tolet. vbi proximè, ex quorum ſententia incurrit iſtam cenſuram huius canonis, ſequitur Nauarrus vbi proximè, & probatur ex verbis Bullæ dicentis piratas, curſarios, & latrunculos, vt omnes in mari deprædatores comprehendat, & excommunicet, eo ipſo quòd mare intentione furandi fuerunt ingreſſi, ſequuta actione principali deprædandi, per quam latronū nomen actu fuerunt cõſecuti.

82 Idem dicendum eſt de illis, qui quamuis non primaria intentione nauigantes deprædantur, non ſemel tantùm, ſed pluries a trocinio nautico dant operam, quia ex multis actibus, quos exercent, latronum nomen, & cognomen adepti ſunt. Igitur propriè, & verè ligatur hac cenſura, qui ſecundaria intentione nauigantes deprædatur non ſemel, & bis, ſed pluries; eo quia ſecundaria intentio non aufert denominationem, quæ ex multiplicatis actibus oritur, Nauar. Toletus, & Suarius ſuprà ſcripti: confert materiam huius cenſuræ eſſe latrocinium maritimum, teſte Caietan. in ſumm. verb. excommunicatio, cap. 18. & qui multos deprædandi actus exercet, verè latro dicitur. Quare fautores, receptatores, & defenſores ſupradictorum ligabuntur etiam hac excommunicatione, ſi principales perſonæ, quibus fauent, & dant aliquod auxilium, actionem aliquam prohibitam exercent.

Excommunicatio quarta Bullæ Cœnæ, contra rapientes bona Chriſtianorum naufragantium, ſic habet:

§. IV.

83 Excommunicamus, & anathematizamus omnes, & ſingulos, qui Chriſtianorum quorumcumque nauibus, tempeſtate, ſeù in tranſuerſum (vt dici ſolet) iactatis, vel quoquo modo naufragium paſſis, ſiue in ipſis nauibus, ſiuè ex eiſdem eiecta in mari, vel in littore inuenta, cuiuſcumque generis bona, tam in noſtris Tyrrheni, & Adriatici, quàm in cæteris cuiuſcumque maris Regionibus, & littoribus, ſurripuerint; itaut nec ob quodcumque priuilegium conſuetudinem, aut longiſſimi etiam immemorialis temporis poſſeſſionem, ſeù alium quemcumque prætextum excuſari poſſint.

EPITOME.

83 *Excommunicatio quarta Bullæ Cœnæ contra rapientes bona naufragantium.*
84 *Excommunicatio contra rapientes bona naufragantium in multis limitatur.*
85 *Conſtitutus in extrema, vel quaſi extrema neceſſitate de bonis naufragantium rapiens, an incurrat cenſuram.*
86 *Extrema neceſſitas ſimpliciter, & extrema neceſſitas ſecundùm quid.*
87 *Vniuerſitates, Collegia, Capitula, & communitates, ſi rapiant ex bonis naufragantium, non incurrunt in excommunicationem.*
88 *Bona naufragantium infidelium, & Maurorum rapientes non ligantur cenſura.*
89. 90. 91. *Bona naufragantium, quæ erant ſtatim peritura, ſi quis rapiat, an incurrat in cenſuram Bullæ.*
92 *Bona, quæ habentur pro derelictis rapientes, non ligantur cenſura.*
93 *Bona habita pro derelictis, quæ ſint?*
94 *Bona habita pro derelictis quibus modis deprehendi poſſint?*
95 *Bona naufragantium in fluminibus rapientes non excommunicantur.*
96 *Bona proiecta in mare ad exonerandam nauim, an poſſint eſſe ſine metu cenſuræ?*
97. 98 *Bona capientis ex naui, quæ igne, vel vetuſtate perit, an excommunicentur per Bullam Cœnæ?*
99 *Bona ex naufragio capientes iniuſtè incurrunt cenſuram Bullæ; cenſura autem capitis excommunicationi de raptorib non incurritur per ſolam iniuſtam acceptionem, ſed per maroſam retentionem.*
100 *Excommunicatio à lege poſita, vt incurratur, non eget monitione.*
101 *Differentia inter excommunicationem Bullæ Cœnæ, & excommunicationem cap.* excommunicationi, de raptorib. *circa bona naufragantium.*
102 *Bona naufragantium accipientes de manu ſurripientium titulo gratuito, vel oneroſo, an ligentur cenſura?*
103 *Bona naufragantium rapientes in modica quantitate excuſantur à cenſura.*
104 105 *Bona naufragantium rapiens, cum mora in reſtituendo, an ligetur excommunicatione Bullæ Cœnæ, & excommunicatione* cap. excommunicationi, de raptorib. *pars negans eſt probabilis, affirmans eſt probabilior.*
106 *Excommunicatus ſemel an poſſit iterum excommunicari pro eadem cauſa.*
107 *Pars affirmans eſt certa.*

84 Regula, & concluſio huius quartæ excommunicationis Bullæ in Cœna Domini ſic habet. Subripientes bona eorum, qui naufragium paſſi ſunt, in excommunicationem incidunt. In multis limitatur hæc concluſio.

Pri-

Primò, quando ſuſceperint bona naufragantium bono animo, vt reſtituant vero domino.

Secundò, quando ignoranter ea eſſe talia, nempe naufragantium, exiſtimantes eſſe aliorum.

Tertiò, quando Dominus bona perieciſſet ea è naui animo non recuperandi, aut ſi habuerit ea pro derelictis: tunc enim fiunt primi occupantis.

Prior pars eſt Vgolini hoc loco, §. 1. verſ. item excommunicatio, Sayr. de cenſur. lib. 3. cap. 8. num. 3. Graffios lib. 4. cap. 18. num. 72. F. Antonius de Souſa diſp. 33. num. 1. verſ. ſecunda concluſio num. 2. Toletus in ſumma lib. 1. cap. 21. Suar. de cenſuris diſp. 21. ſect. 2. num. 29. & Auguſtinus Barboſa in cap. excommunicationi, de raptoribus num. 7.

Poſterior pars eiſdem placet, eamque tuetur Vgolinus ſupra §. 2. verſ. octauò in excommunicationem non incidit. Graff. vbi ſupra num. 74. & ſequentibus, Souſa verſ. prima concluſio. Ratio, quia actus accipiendi ea bona animo reddendi, ac ſeruandi vero domino, ſunt actus virtutis. Neque Summus Pontifex intendit prohibere acceptionem, vel retentionem horum bonorum animo ea ſeruandi, ac reddendi veris dominis.

85 Quartò limitatur hæc regula in cõſtituto in extrema, vel quaſi extrema neceſſitate: is enim poteſt ſine metu huius canonis, accipere ex bonis naufragantium, quantum ſatis ſit ad ſibi ſubueniendum: ſunt namq; omnia communia extremè indigentibus, ita vt conſiderato iure naturæ poſſit vnuſquiſque liberè vti rebus omnibus, nec ius gentium, quod diuiſionem rerum introduxit, iure naturæ poteſt præualere.

Quin adde conſtitutum in extrema neceſſitate ſimpliciter, quando nullibi habet quicquam, quo ſibi ſubueniat, nec habet moraliter ſpem habendi aliquid, non incidere in cenſuram huius canonis, quamuis non reſtituat bona accedens poſtea ad pinguiorem fortunam. Ratio, quia extremè indigens ſimpliciter non tenetur accepta, & conſumpta reſtituere: igitur ſi non reſtituat, non incurret excommunicationem, Aragon. 2. 2. quæſt. 32. art. 5. dub. vlt. Bannez ibidem eadem quæſt. 32. art. 6. dubio 3. & Petrus de Ledeſma in ſumma tom. 2. tract. 4. cap. 3. concluſ. 11. dub. 5. Confirmatur, quia exiſtenti in extrema neceſſitate ſimpliciter, tenetur quiſque ſub præcepto largiri eleemoſynam, ſed qui confert eleemoſynam, donat gratis accipienti, & transfert in illum dominium: igitur quidquid accepit egens extremè, non tenetur reſtituere, & ex conſequenti non excommunicatur per acceptionem, vel retentionem rerum quæſitarum ex naufra-
86 gio. Secus ſi non ſit conſtitutus in extrema neceſſitate ſimpliciter, ſed in extrema neceſſitate ſecundùm quid, quæ tunc datur, quando extremè egens de præſenti, in alio loco habet, vnde ſibi poſſit ſuccurrere, quibus rebus in præſenti caret. Idcirco quamuis poſſint licitè ex naufragio bona accipere, tenentur tamen poſtea reſtituere, Bannez, & Petrus de Ledeſma vbi proximè, & Sotus lib. 4. de iuſtitia quæſt. 7. art. 1. ad 4. ergo ſi retineat, nec reſtituat, incurrit in excommunicationem Bullæ, F. Antonius Souſa hoc loco cap. 5. diſp. 33. concluſ. 2. num. 2. & clariùs concluſ. 3. quod etiam voluit Suarez de cenſuris diſp. 21. ſect. 2. num. 31. & Vgolin. eodem loco, §. 1. verſ. vndecimo, ad finem.

87 Quintò excuſantur item ab hac excommunicatione Vniuerſitates, Collegia, & ſimiles communitates, vt vult Vgolinus §. ſecundo, num. 1. verſ. primum igitur, ſi talia bona naufragantium ſurripiant, quia per bullam communitates non excommunicantur, cap. Romana, §. in Vniuerſitatem, de ſentent. excommun. lib. 6. & conſtat ex textu Bullæ his verbis, anathematizamus omnes, & ſingulos. Ex quibus verbis ſingulares perſonæ, non verò communitates excommunicantur.

88 Sextò excuſantur rapientes bona ex naufragio, quæ ſunt infidelium, puta Turcarum, vel Iudæorum, vel Gentilium, Viuald. 2. part. in explanatione Bullæ caſu 4. nu. 29. etiamſi pacem cum Chriſtianis habeant, adhuc enim non ligabuntur hac cenſura, ita Vgolin. dict. §. 2. verſ. ſecundo. Quia priuilegium ob gratiam Religionis Chriſtianæ indultum eſt, & ideò in infidelibus non procedit. Tenebuntur tamen ſubripientes reſtituere infidelibus ablata, Viuald. vbi proximè d. caſu 4. num. 29. & Armilla in verb. excommunicatio, cap. 78.

89 Septimò limitatur in accipientibus de naufragio ea, quæ niſi accipiantur, erant ſtatim peritura, vt ſaccharum, ſarina, papyrus, & ſimilia, dũmodo quis ea eripiat cum periculo vitæ: ſecus ſi abſq; illo periculo ea occupauit. Angel. & Silueſt. verb. naufrag. Mar. Alterius ſup. diſp. 5. lib. 4. c. 2. fol. 499.

90 Alij autem aliter reſpondent, ſi accipiens ea eripiat ſine periculo mortis, teneri reſtituere accepta mercede ſui laboris, & induſtriæ, & incurrere excommunicationem prædictam, ſi ea, capiat animo retinendi ſibi, & non reſtituendi. Contra verò ſi eripiantur cum probabili vitæ periculo, & niſi ita eripiantur, certè eſſent peritura, neque dominus volebat ſe exponere illi periculo, neque habebat alium, qui vel mercede, vel gratis vellet ſe exponere periculo in vtilitatem domini, in hoc caſu non teneri eripientem erepta reſtituere domino, neque incurrere ob id in excommunicationem, dicunt Nauarrus cap. 17. nu. 98. Silueſt. verb. naufragium quæſt. 2. Capua lib. 4. part. 1. cap. 18. num. 74. & ante illos innuit Caietan. 2. 2. quæſt. 66. art. 5. verſ. nota tertium, & ſequuntur alij. Ratio, quia eripiens in eo caſu illa bona, neq; ex charitate tenetur ea eripere domino illorum, & cùm illa ſint peritura omnino abſque aliqua ſpe, nulla fit iniuria domino, ſiquis voluerit ſe exponere illi periculo, vt ea ſibi eripiat, & dominus erit irrationabiliter inuoluntarius, ſi id prohibeat. Quare ita eripiens non peccat, nec incurrit excommunicationem, & comparat bonorum dominium.

91 Oppoſita ſententia eſt probabilior: quia du-

durum eſt ſine conſenſu domini dominium rei alienæ acquiri, etiam ſi aliter ea eripiat, ſemper dominus retinet dominium rerum, quandiu res ſuæ non pereunt. Item ſi duo ſe offerant domino ad bona eripienda cum periculo tali, poteſt dominus concedere vni eorum, vt det ſibi certam partem, & retineat certam: ergo quamuis ſint res in eo periculo, non propterea dominus amittit dominium earum, quod procedit etiam quando dominus non eſſet habiturus bona illa, quia erant peritura. Vgolin. de cenſuris Pontifici reſeruatis part. 2. §. 2. num. 3. verſ. quare ratione hac, qui lignum, ligna, aut id generis alia vi fluminis lata ab impetu fluminis rapit, & verſic. excipitur tamen. Capua d. cap. 18. n. 73. & ſeq. Marius Alter. in d. cap. 2. fol. 499. col. 2. verſ. quintum dubium, vbi vult in euidenti periculo naufragij nauim ab omnibus deſertam, & etiam à domino, non acquiri nautæ, qui in ea remanſit, & ſuo labore, & induſtria eam conſeruauit, ſed teneri eam reddere domino cum ſuis bonis, & ſi non reſtituat, incidere in excommunicationem, quia non habetur nauis, nec bona illius pro derelicto.

92 Octauò limitatur in accipientibus ex naufragio bona, quæ habentur pro derelictis. Ratio, quia bona derelicta, quamuis ex tempeſtate è naui proijciantur, aut dilabantur, licitè capi poſſunt abſque metu excommunicationis. Porrò bona habita pro derelictis cenſentur ea, quæ dominus eo animo proiecit, vt noluerit illa eſſe in numero ſuorum bonorum, vt habe-
93 tur in §. final. Inſtitut. de rerum diuiſione, vbi gloſſa vult duobus modis poſſe dominum bona ſua prodigere hoc animo, & hac intentione. Primò per actum propriæ voluntatis, vt dictum eſt. Secundò, per interpretationem iuris, nempe quando is, qui ſeruum ægritudine periclitantem è domo ſua publicè eiecit, nec ipſe eum procurat, nec alteri commendat, prout dicitur in l. vnica, C. de Lat. lib. tol. §. ſed ſcimus; nam tunc iuris interpretatione dicitur ſeruus abiectus animo derelinquendi. In quo euentu ſi ſeruus ſanitatem conſequatur, libertate donatus videtur.

94 Quando autem res habeatur pro derelicta, multis modis deprehendi poteſt. Primò, ſi dominus inuenienti rem ſuam dicat, proſit, vel valeat, Vgolinus de cenſuris Pontifici reſeruatis part. 2. §. 2. nu. 2. verſ. pro derelicto. Secundò, quando quis proijcit in mare metalla, quæ propter pondus deſcendunt in profundum, hæc cenſentur haberi pro derelictis, non enim poſſunt recuperari, l. falſus, ff. de furtis. Tertiò, ſi proijciantur in mare vaſa plena ſaccharo. Item, qui ante naufragium in ipſa trepidatione proijcit in mare libros apertos, gloſſa in l. 2. §. final. ff. ad leg. Rhod. de iactu. Abbas in cap. cùm dilecti, nu. 11. verſ. in gloſſ. in verb. dilapidatione, de accuſat. Quartò, ſi aliquid proijciatur in mare extra præſens periculum magnæ tempeſtatis, & extra vrgentem neceſſitatem ad proijciendum: præſumitur enim proieciſſe rem derelictam. Quintò, ſi in tempeſtate, aut extrà proijciantur ſaccharum, farina, aut piper, aut ſimilia, quæ rarò ad littus exeunt ſalua; talia enim habentur pro derelictis à proijciente: quare qui ea inuenerit ad littus proiecta, non ligabitur excommunicatione hac. Quòd ſi non habeantur pro derelicto, quia fortè incorrupta, & integra erant, reſtituentur, ſi dominus compareat facta diligentia, quòd ſi non comparuerit, tradantur Epiſcopo loci, vt inter pauperes diſtribuantur, ſoluta pro ſuo labore inuentoribus mercede. Vgolin. vbi ſupra d. § 2. num. 2. per totum, & Sayr. de cenſuris lib. 3. cap. 8. & 9. Vide, ſi placet, quæ diximus 1. part. lib. 3. diſp. 5. §. 2. num. 15. & 16. vbi de bonis naufragantium quid faciendum, quando non comparet dominus ſecundùm legem noſtram lib. 2. titul. 32. Cabed. 2. part. deciſ. 48. 51. 54. vbi de Regalibus.

95 Sed quid dicendum de rebus ereptis ex naufragio in fluminibus facto, quando domini non comparent? Certum eſt peccare capientes animo retinendi, tenerique reſtituere, ſi compareat, niſi ea habeat pro derelicto, quod cognoſcitur, ſi dominus non veniat ad quærendum bona ſua cùm facilè poſſit. Vgolin. vbi proximè num. 5. Ratio, quia hic canon loquitur de naufragio facto in mari, non verò in flumine. Cùm ergo lex ſit pœnalis, non debet extendi ad bona naufragantium in fluminibus, reg. odia. de regul. iur. in 6.

96 Quid de ſurripientibus bona, quæ tempore tempeſtatis in mare proijciuntur ad exonerandam nauem? Silueſt. verb. naufragium, num. 2. & Armilla eodem verbo, & numero, Graff. dicto cap. 18. ex nu. 70. cum ſequentib. Viualdus de Bulla Cœnæ num. 35. putant incurrere excommunicationem ſurripientes, quæ pro derelictis non habentur: ſecus ſi pro derelictis habeantur. Habentur autem res pro derelictis, quando quis proijcit res ſuas, & cùm poſſit, nullo modo poſtea quærit illas, Vgol. vbi ſupra, & Fr. Antonius de Souſa in Bulla Cœnæ cap. 5. diſp. 36. num. 4. fol. 132.

97 Porrò accipientes bona ex nauibus, quæ in mari igne abſumuntur, vel vetuſtate pereunt, non incurrere in canonem hunc, ex eo poteſt probari, quia canon loquitur de bonis illorum qui naufragium in mari paſſi ſunt, ex l. deprecatio ff. ad legem Rhod. de iactu. l. 2. Cod. de naufrag. Item, quia materia huius canonis eſt furtum, & rapina bonorum Chriſtianorum naufragantium, ex Caietano verb. excommunicatio cap. 23. Sayr. hoc loco cap. 8. num. 2. Marius Alterius etiam hoc loco, excommunicatione 4. in principio. Naues autem, quæ igne, vel vetuſtate in medio mari pereunt, non dicuntur propriè pati naufragium, ſecundùm propriam, & germanam verbi conceptionem.

98 Nihilominus verius eſt, accipientes aliquid de nauibus incendio, vel vetuſtate in medio mari abſumptis, vel demerſis, ligari hac cenſura, ita Viualdus in Bulla Cœnæ num. 28. ſequitur Fr. Antonius de Souſa ſupra diſp. 37. num. 2. verſ. hoc poſito, &

pro-

probatur ex verbis huius canonis, ibi: qui Chriſtianorum quorumcumque nauibus tempeſtate, ſeu in tranſuerſum iactatis, vel quoquo modo naufragium paſſis, quibus verbis, quoquo modo paſſis, oſtenditur incurri excommunicationem à recipientibus bona ex nauibus deperditis vetuſtate in mari, vel incendio abſumptis, ſi ea capiant prauo animo retinendi, & non reſtituendi veris dominis quando apparuerint, vel ſi acceperint bona ex nauibus, intentione quidem reſtituendi, ſed poſtea ſint in mora culpabili reſtituendi, Nauarr. in manuali cap. 27. num. 118. vbi exiſtimat hoc hoc modo incurri eacommunicationem cap. excommunicationi, de raptoribus, & incendiarijs. Idem ſentit Caietanus verb. excommunicatio cap. 23. dicens excommunicationem non incurri per ſolam acceptionem, niſi adſit malus animus non reſtituendi dominis, aut ſi animus non fuit malus, ſaltem detur mora, & contumacia ad reſtituendum ex eo fundamento, quia acceptio de ſe non eſt mala, & poteſt eſſe aliquando actus charitatis; retentio autem inuito domino intrinſecè eſt mala. Proinde ſi oblata occaſione reſtituendi, non reſtituatur, retentio eſt iniurioſa, & retinens inde eſt in mora, & contrahitur iuris excommunicatio.

Quare, quamuis ex Nauarro ad incurrendam excommunicationem non ſufficiat iniuſta acceptio, ex dict. cap. excommunicationi, de bonis naufragantium, niſi detur mora in reſtituendo; nihilominus Iulius Clarus abſolutè ſentit in §. final. quæſt. 77. num. 24. excommunicari per dictum cap. ſpoliantes Chriſtianos naufragium paſſos rebus ſuis, modò competens monitio præcedat, ſecundùm opinionem Innocentij ibi, quem ſequitur Silueſt. in verb. eacommunicatio 8. in vigeſima excommunicat. in 2. dubio. Magis tamen placet per dictum c. excommunicationi, de raptoribus, dicere ſpoliantes rebus ſuis naufragantes, ipſo facto eſſe excommunicatos, eo ipſo, quò fuerint in mora reſtituendi, & abſque mora reſtituendi, etiamſi eripuiſſent de naufragio bona, non incidiſſe in cenſuram, quamuis à principio aliquid accepiſſent animo non reſtituēdi per verba eiuſdem capitis, vbi dicitur ita: Qui damnata cupiditate ſpoliant, quæ verba vtique demonſtrant iniuſtam fuiſſe acceptionem, non ideò excommunicatio infligitur, niſi detur mora reſtituendi; quod oſtenditur ex verbis ſequentibus, quæ ſic habent, niſi ablata reddiderint, quæ denotant ad incurrendam illam excommunicationem tamquam conditionem neceſſariam requiri, vt bona ablata non reſtituantur habita notitia domini, & ocurrente occaſione reſtituendi: tunc enim ſi ablata non reſtituantur, ſequitur mora, & excommunicatio incipit locum habere.

100 Non eſt autem monitio neceſſaria poſt moram, quia lex ipſa ſatis ſufficienter admonet, cùm contineat excommunicationem ipſo iure, vt patet ex verbis ipſius canonis in hunc modum, ibi; Excommunicationi ſe nouerint ſubiacere. Atque ita non eſt neceſſaria alia monitio ab homine facienda, prout volunt Abbas in eodem cap. excommunicationi, de rapt. & incend. num. 3. Caietan. cap. 23. Nauarr. num. 118. in d. cap. 27. & Molina tractatu ſecundo, de iuſtit. diſputat. 694. fol. 1194. col. 2. num. 6. quorum ſententia eſt probabilior quàm gloſſę vlt. dict. cap. excommunicationi ſequitur Innocent. in cap. extirpandæ: de præbendis, §. qui verò dicens, quando pœna imponitur negatiuè ſine præfixione temporis certi, non incurri talem pœnam, niſi præmiſſa monitione, vt ſi lex dicat ita; Quicumque non egerit reſidentiam, ſit excommunicatus, ſed hæc ratio non valet. Vera ergo ratio eſt, quia excommunicatio, vt lata a lege vim ſuam habeat, & effectus eſſentiales educat, ſatis eſt, vt reus ſcienter legem violet, quamuis tranſgreſſio, & violatio ab illis ignoretur, ſtatim incidit in excommunicationem. Attamen, vt poſſit euitari, neceſſaria eſt ſcientia, & notitia, & ad hunc finem præcedere debet monitio, Marius Alterius in Bulla Cœnæ diſp. 5. lib. 5. cap. 1. fol. 496. verſ. probabilior.

101 Hodie verò ad incurrendam cenſuram Bullæ Cœnæ, quæ differt à cenſura prædicti capitis excommunicationi, ſufficit iniuſta acceptio de rebus animo ſibi eas retinendi, quamuis accipiens non ſit in mora eas reſtituendi quia non comparet dominus, cui res reſtitui debeant. Quare licèe poſtea ſurripiens mutet animum, & eas primo quoque tempore reſtituat, iam incurrit excommunicationem, Molin. d. diſput. 694. fol. 1195. Non enim in hoc canone excommunicantur ſimpliciter, qui accipiunt: ſed qui ſibi accipiunt, quod explicatur per ſubripientes, quales ſunt, qui accipiunt ſibi, Marius Alterius vbi proximè, verſ. poſterior pars, & verſ. Ex his colligendum eſt, vbi ponit differentias inter vtramque excommunicationem: quarum prima eſt, quod excommunicatio dicti capitis excommunicationi, non incurritur ex ſola iniqua acceptione, nulla intercedente mora.

At excommunicatio Bullæ incurritur abſque vlla mora ex ſola iniqua acceptione. Item excommunicatio dicti capitis excommunicationi, quæ eſt Concilij Lateranenſis, non eſt reſeruata, Caiet. ſupra d. cap. 23. verb. excomm. dicens ſuo tempore eſſe caſum Epiſcopalem; excommunicatio autem Bullæ eſt reſeruata, vt conſtat, Summo Pontifici.

Quæſtionis eſt, an incidant in excommunicationem Bullæ, qui ſcienter bona
102 ab alijs rapta in naufragio receperint?
olim includebantur. Nunc autem à tempore Pij V. & Gregorij XIII. ſolùm incidunt in hunc canonem rapientes, Capua lib. 4. deciſ. cap. 18. num. 78. niſi fortè eo loco, & tempore quis accipiat illa bona; quod potiùs cenſeatur illa immediatè ſurripere, quàm ab alio accipere, ſequitur Viualdus in explanatione Bullæ Cœnæ num. 33. Vgolinus hoc loco §. 2. verſ. 6. fol. mihi 130. & Sayr. lib. 3. de cenſuris, cap. 8. num. 4. conſtat ex tenore Bullæ, quę lo-

loquitur de ſurripientibus primis; non autem de ſecundis. Atque ita non incidit in hanc excommunicationem tertius, qui hæc bona ex nauſragio titulo gratuito, vel oneroſo, ea ſcienter ab eo, qui ſurripuit aut emit, aut dono accepit: reſtituere tamen ea tenetur. Quare minùs benè Suar. aliàs doctiſſimus, & ſacræ Theologiæ lumen clariſſimum, putat accipientem gratuitam per donationem bona naufragantium ab eo, qui ea primò ſurripuit, ligari hac excommunicatione, quod non placet, niſi ex vi alicuius pacti antecedentis accipiat illa bona à primo ſutripiente, ita vt ratione illius pacti cenſeatur concurrere ad ſurripiendum tamquam particeps illius ſurti. Fit igitur particeps, ſi det auxilium ad faciendum primum furtum, nimirum ſi ad nauim aſcendendum miniſtrauit ſcalam ſurripienti primo, aut eum humeris ſubleuauit, vel mandauit, vel fuit primi ſurripientis receptator, quando receptatio erat neceſſaria ad furtum faciendum, & ſine qua non perficeretur. Proinde extra has circumſtantias, quamuis non incurratur cenſura, tenentur tamen ſecundi vel tertij latrones reſtituere, quia datur furtum, non tamen ſufficiens ad contrahendam excommunicationem; ſicut non datur in ſurripientem bona in ipſis nauibus, vel de ipſis nauibus, non tamen naufragantium, ſed extra naufraginm, Graſſius vbi proximè num. 76. verſ. 6.

103 Poſtremò non incurrunt ſubripientes quantitatem ex bonis naufragantium modicam, Graſſius vbi proximè num. 77. dummodò quantitas non perueniat ad mortale, vel quando ſunt plures conſcij, & quiſque illorum modicum quid ſcienter ſurripuerit, vt vult Sot. in 4. ſententiarum, diſt. 22. quæſt. 2. art. 1. & Couarr. lib. 1. variarum reſol. cap. 3. num. 12. Tunc enim vnuſquiſque incurrit, quia ſcienter damnum notabile omnes dederunt, ſecus quando minima, leuiaque quiſque ſurtipuit aliorum inſcius. Non enim excommunicatio fertur, niſi pro mortali commiſſo, argumento capitis nemo Epiſcoporum, & cap. nullus 11. quæſt. 3. item quia de minimis non curatur argument. l. ſcio, ff. de in integ. reſtitutione Vgolin. vbi ſupra d. §. 3. verſ. 7.

104 Quæri poteſt, an ſurripiens bona, & poſtea eſt in mora in eis reſtituendis duas incurrat excommunicationes, primam ex cap. excommunicat. de raptoribus; ſecundam ex canone Bullæ Cœnæ? Negat Marius Alterius diſp. 5. de excommun. Bullæ Cœnæ, lib. 5. cap. 2. col. 1. verſ. oppoſitum tamen cenſeo probabilius, ex ea ratione, quia vtraque excommunicatio pronunciatur contra ſurripientes; prima, quando fuerint moroſi in reſtituendo: ſecunda, quę eſt Bullæ Cęnæ, ſtatim incurritur, dum acceptio eſt iniuſta nulla expectata mora.

105 Dicendum tamen eſt, probabilius eſſe duas incurri excommunicationes, quia diuerſæ ſunt cauſæ, ſeu peccata, ob quæ feruntur. Nam excommunicatio iuris impoſita eſt ob iniuſtam retentionem bonorum naufragorum. Excõmunicatio autem Bullæ lata eſt propter iniuſtam acceptionem eorumdem bonorum: item quia abſolutio excommunicationis à iure hodie videtur Epiſcopalis, abſolutio verò naufragorum bona ſurripientium reſeruatur Summo Pontifici, Nauarr. conſ. 1. ſub tit. de pęnitent. & remiſſ. in antiquis, aliàs conſ. 39. tit. de ſent. excommun. in nouis Sayr. in flotib. deciſ. ſub tit. de pęnit. deciſ. 1. quos referens ſequitur Auguſtinus Barboſ. in d. cap. excommun. num. 6. de rapt. Item quia certi iuris eſt non ſolùm poſſe hominem excommunicatione ligatum iterum, & ſæpiùs ligari cenſuris diuerſarum ſpecierum, vt ſuſpenſione, interdicto, ſed etiam eadem cenſura excommunicationis, vt cenſent Bonau. in 4. diſtinct. 18. 2. par. diſt. quæſt. 4. Ricchard. artic. 5. quæſt. 2. gloſs. in cap. ita quorumdam; de Iudæis, & ibi Abbas, & Nauarr. num. 11. in gloſsa vltima. Quin etiam diuerſis cenſuris, vt qui ratione vnius contumaciæ eſt excommunicatus ab Epiſcopo, poteſt iterum excommunicari à Papa, propter crimen commiſſum ſine contumacia. & mora in reſtituendo. Poſſe autem vnum excommunicatum pro vna cauſa excommunicari pro alia contumacia, conſtat ex cap. cum pro cauſa, de ſent. excommun. Immo propter vnum, & idem crimen ad maiorem ipſius terrorem poteſt quis iterum excommunicari. Quoniam ipſamet obſtinatio, qua quis inſordeſcit in excommunicatione ſine alio nouo delicto, à priori eſt digna reprehenſione habetur in cap. quicumque, de ſent. excom. lib. 6.

106 Nec obeſt ſemel excommunicatum iam priuatum eſſe cunctis bonis ſpiritualibus, quæ ex inſtitutione Eccleſiæ omnibus membris huius corporis myſtici ſunt communia; nec manere bonum aliquod, quo priuari poſsit per ſecundam excommunicationem. Quia quamuis ex inſtitutione Eccleſiæ nequeat magis priuari per ſecundam, & tertiam excommunicationem, cùm ea priuatio ſecundùm ſe non recipiat magis & minus, recipit tamen magis & minus in cauſa, quia pluries excommunicatus eſt pluribus cauſis, quo caſu, quamuis delictum ſit vnum materialiter, diuerſum tamen eſt formaliter, quia excommunicatio à iure in d. cap. excommunicat. eſt iuris, & excommunicatio Bullæ eſt ab homine, vt dictum eſt in prima clauſula, Abbas in cap. grauem num. 5. de ſent. excommun. Atque ita formaliter ſunt diuerſæ cauſæ; ſiquidem excommunicatio iuris hoc loco requirit contumaciam, & moram in reſtituendo, & eſt abſolutio Epiſcopalis: excommunicatio autem Bullæ non exigit moram in reſtituendo, ſed vt incurratur ſufficit iniuſta acceptio, & abſolutio reſeruatur Papę, ideo duplici excommunicatione delinquens innodatur ſicut, ſi duæ leges ferantur prohibentes aliquid ſub pęna excommunicationis, altera à Papa, altera ab Epiſcopo intendente cenſuram imponere; qui opus prohibitum fecerit duplicem excommunicationem incurret, idem Abbas in cap. grauem nu. 5.

de ſent. excom. faciunt tradita à Sayro de cenſuris lib.1.cap.10. à num.5. vbi ait poſt
107 plures. quoties quis tranſgreditur leges imponentes eandem pœnam excommunicationis, toties ligari excommunicatione pro eodem delicto, inter quos eſt Vgolinus de cenſuris tab.1. cap.16. §.3. num 9. & gloſs. in cap. quod olim in verb. ſupponimus, idem Saye. num.9. vbi addit percutientem vno actu, & vna percuſſione tres clericos, tribus excommunicationibus ligari, ex Ioanne Andrea in cap. delictum, de regul. inr. lib. 6. in mercur. & Nauarr. in manuali cap. 6. num. 18. & Vgolin. d. cap.16. tabul. 1. §. 3. num. 8. ſicut ter excommunicaretur, qui ſeparatim illos tres Clericos percuteret, quia non eſt maior ratio, cur ob vnius potiùs, quàm cæterorum percuſſionem excommunicatio incurratur.

Excommunicatio quinta Bullæ Cœnæ contra imponentes noua pedagia, & gabellas, vel eas augentes ſic habet.

108 ITem excommunicamus, & anathematizamus omnes, qui in terris ſuis noua pedagia, ſeu gabellas, præterquam in caſibus ſibi à iure, ſeu ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia permiſsis imponunt, vel augent, ſeu imponi, vel augeri prohibita exigunt.

§. V.

EPITOME.

109 *Materia huius canonis quoad perſonas eſt vniuerſalis, quoad actiones eſt triplex.*

110 *Noua pedagia, quæ dicantur propriè?*

111 *Et quæ intelligantur ſub pedagia?*

112 *Pedagia noua, vel gabellas, quinam poſſint imponere ſine licentia Papæ, aut Regis?*

113 *Reges omnes in ſuis Regnis licitè poſſunt imponere pedagia noua, & Imperator.*

124 *Romanus Pontifex, & Concilium generale poſſunt imponere noua pedagia.*

115 *Reſpublica, quæ non recognoſcit ſuperiorem, ad quem de eius ſententia appelletur, poteſt imponere pedagia noua, & gabellas.*

116 *Duces, Marchiones, Comites, Barones, & Domini terrarum, an poſsint in terris ſuis gabellas, & pedagia noua, imponere.*

117 *Noua pedagia imponentes quibus pœnis olim, & quibus hodie puniantur?*

118 *Noua pedagia imponentes, vel augentes incurrunt excommunicationem Bullæ Cœnæ.*

118 *Pedagia, vel gabellæ de rebus cauſa negotiationis aſportatis licitè poſſunt imponi.*

Secus de rebus quæ quis emit ad vſum vitæ, ac familiæ ibid.

120 121 *Pedagia licita à perſonis exigens, an ligetur excommunicatione huius Bullæ? & quid propriè ſit exigere, & exactores?*

122 *Imponentes taxas, talleas, & alia ſimilia onera, an incurrant in hanc cenſuram?*

123 *An poteſtas dari poſsit ex conſuetudine præſcripta ad imponenda noua pedagia, ſeu gabellas?*

109 MAteria huius canonis iuxta Caietanum in ſumma, verb. excommunicatio, cap.71. eſt oppreſsio libertatis humanæ ſubditorum conſtituta à Principe per impoſitionem pedagiorum, vel gabellarum. Quoad perſonas eſt vniuerſalis, comprehenditque hæc cenſura imponentes gabellas, ſeu pedagia. Secundò augentes. Tertiò exigentes prohibitas imponi, & augeri. Actiones denique ſunt triplices ſub excommunicatione prohibitæ. Prima eſt, noua pedagia, ſeu gabellas imponere ſine auctoritate iuris communis, vel ſine facultate particulari ſupremi Principis. Secunda eſt augere pedagia & tributa inconſulto Principe. Tertia actio eſt exigere pedagia prohibita, ſeu gabellas prohibitas imponi, vel augeri. Sayr. lib. 3. de cenſuris, cap.9. num.2. Fr. Antonius de Souſa hoc canone, in principio, & Marius Alterius in eodem loco, etiam in principio.

110 Cùm ergo non omnes, qui imponunt noua pedagia, innodentur excommunicatione Bullæ Cœnæ, ſed illi tantùm, qui ſine poteſtate legitima illa imponunt, & de his nobis eſt agendum, operæ pretium erit explicare quid ſit pedagium, & quæ tributa ſub hoc nomine veniant. Quoad primum, pedagium à pede dictum, eſt tributum, quod ſoluitur à tranſeuntibus in locis deputatis à Principe ratione perſonæ, vt vult gloſſa in cap. ſuper quibuſdam, in verb. pedagia, de verb. ſignificat. Sylueſt. verb. gabella num.3. verſ. quarto, & Cardinal. Toletus in explicatione Bullæ Cœnæ, §.3. dub.1. & quamuis Ancharan. in cap. quamquam, num.1. de cenſur. lib.6. tradat vectigal idem eſſe, quod pedagium non placet, quia propriè pedagium vocatur tributum, quod ſoluitur pro tranſitu viarum ratione perſonarum per aliqua loca, vt ſentit Rebuff. in praxi benefic. in expoſitione Bullæ Cœnæ Domini art. 3. in verb. pedagia, & ſic pro ipſis perſonis, quamuis non omnes, ſed quædam tantùm perſonæ illud præſtent. Vgolin. de excommunicatione Bullæ cap. 5. num. 1. vbi ait verbum pedagium Latinum non eſſe, ſed barbarum, vſitatum tamen: concordat tamen cum vectigali, quia ſoluitur pro his, quæ vehuntur.

111 Quid autem ſub nomine pedagium ſtrictè ſit accipiendum, ita vt nullum aliud tributum ſub eo intelligatur? Reſpondetur, quamuis nomina pedagium, & gabella habeant ſpeciales ſignificationes, accipi viſitata, & vulgari ſignificatione pro quacumque exactione non libera, ſed quæ ex obligatione, & legali ordine ex priuato in publicum, ſiue in perpetuum, ſiue ad tempus ſoluitur, Capua de Bulla Cœnæ lib.4.

lib.4.cap.18.num.79.verſ.pedagia, Silueſt. verbo gabella, in principio, vbi de gabella, & notat Bertachinus in tract. de gabell. in principio, num. 5. Quam ob rem, is, qui pedagium recipit, tenetur præſtare illa, alioquin tenetur ad reſtitutionem, Hoſtienſ. in ſumma tit. de cenſib. §.ex quibus cauſis, verſ. ſed numquid ſine cauſa, ſequitur Guid.Pap.conſ.65. Viſo themate, cap. cùm Apoſtolus, §.prohibemus, de cenſibus. Pedagia item imponi debent ob aliquam iuſtam cauſam, nempe pro reparandis pontibus, pro ſternendis vijs, vel etiam cuſtodiendis, quæ ſoluuntur etiam à tranſeuntibus per pontes, per flumina, per confinia ciuitatum, gloſs. in cap. ſuper quibuſdam, verb.pedagia, de verbor. ſignificat. & Abbas in cap. innouamus num. 3. de cenſib.

Sub nominibus ergo pedagium, & gabella comprehenditur in latiori ſignificatione omne genus exactionis, & tributi quomodocumque vocetur, quamuis pedagium propriè ſignificet ſpeciem quamdam exactionis, & tributi, quæ ſoluitur pro tranſitu, vel ratione perſonarum, aut ratione bonorum, quæ portantur, aut vehuntur, ſub eo continetur guidagium, quod ſoluitur ad habendum aliquem viæ ductorem, qui ducat ipſum tranſeuntem ſecurum, & ſine periculo ad locum, quò iturus eſt, gloſs.in dicto cap. ſuper quibuſdam, verſ. pedagia, de verbor. ſignificat. Quod intellige quando itinerantes, ſeu viatores compelluntur ad ſoluendum, ſiue nolint, ſiue velint ſecum ferre ductorem aliquid taxatum: ſoluiturque guidagium, ſicut & pedagium ſimili modo, vel ratione perſonæ, vel ratione rerum, quæ aſportantur.

Porrò ſub nomine gabella continentur omnes tributorum ſpecies, vectigal ſcilicet, quod ſoluitur pro rebus, quæ vehuntur, nec re differt à pedagio quod ſoluitur etiam, non ſolùm ratione perſonæ, ſed etiam ratione rerum, quæ portantur. Item gabella latiùs patet, & comprehendit omnes tributorum ſpecies, & exactiones publicas, & quamuis in hoc canone quinto non fiat mentio, niſi de duobus nominibus, pedagio ſcilicet, & gabella, ſub illis duobus comprehenduntur alię tributorum ſpecies, Capua dicto cap. 18. in verb. pedagia num.29. Fr.Anton. de Souſa hoc loco diſput.39. cap.6. num.2. & fuſiùs Marius Alterius in Bulla Cęnæ Domini diſp.6. cap.1. per totum, præſertim verſic. quare hoc tempore. Non tamen ſub hoc canone comprehenduntur exactiones, quæ vocantur taxæ, nec collectæ, quæ imponuntur ſemel tantùm pro neceſſitatibus loci occurrentibus, vt dicetur infrà num. penult.huius §.quinti.

112 His poſitis regula ſit, Quicumque in terris ſuis quodcumque genus tributi imponit, ſiue ſit vectigal, ſiue portorium, ſiue pedagium, ſiue guidagium, ſiue aliquid aliud quocumque nomine vocetur, præterquam in caſibus à iure permiſſis, vel de ſpeciali Sedis Apoſtolicæ facultate, innodatur Papali hac excommunicatione. Eſt communis, & ad omnes vniuerſos, ac ſingulos extenditur, argumento leg.Iulianus, ff.de legatis 3.& cap.ſi Romanorum 1. diſt.19. Nam, qui dicit omnia, nihil excludit, vt ex hoc cap.notat Gregorius Lopez tit.2. lib.2. partit.5. Abbas in cap. vlt. num.15. in fine, de præſcriptionibus, & Surdus deciſ.150.num.6.Proinde ſiue laici, ſiue clerici, ſiue maſculi, ſiue fęminæ, ſi noua vectigalia imponant, incurrunt hanc cenſuram, Caiet. in ſumma verb. excommunicatio cap. 71. verſ. ſed ad hoc. Nauar.in manuali cap.27. num.61. Viualdus in explanatione Bullæ Cęnæ,num.37.Suar. de cenſuris diſp.21.ſect.2.num.42. & Toletus lib.1. in ſumma cap. 21. vbi addit hoc procedere etiam quando imponuntur noua vectigalia iuſta per ſe ex parte cauſæ, quem ſequitur Vgolin. hoc canone §.2. verſ. primo quicumque.

Probatur, quia cenſura hæc propterea imponitur, ne populus nouis exactionibus oneretur, ſed eadem eſt ratio in vno tributo, atque in alio, quoad hoc onus, & grauamen, proinde ad omnes exactiones huiuſmodi cenſura extenditur. Item, quia lex pęnalis, qualis eſt excommunicatio, quando per eius ampliationem occurritur periculo animarum, & homines ab illicitis conuentionibus arcentur, amplè accipienda eſt: atque ita per hanc clauſulam, & cenſuram comprehenduntur omnes imponentes quaſcumque exactiones, quæ dicuntur tributa, quæcumque illa ſint, præterquam in caſibus ſibi à iure permiſſis, Vgolinus hoc loco §.2. verſic. ſecundo, afficit imponentes, Nauarr. cap.27.num.61. verſ. pedagia, & Graff. lib.4.deciſ. cap.18. num.80.& ſequent. Marius Alterius diſp.6. lib.5.cap.1.tom.1.fol.504.

113 Ex hac regula non ſequitur neminem poſſe in terris ſuis pedagia, ſeu gabellas, & tributa noua imponere, quia integrum eſt ſupremis Principibus, quales ſunt Imperator, & Reges, quibus licet intercedente cauſa iuſta nouas gabellas imponere, vt conſtat ex cap.ſuper quibuſdam, de verbor. ſignificat. vbi Innocent. Tertius ſic decreuit, ibi „ Duximus declarandum illa „ eſſe pedagia, guidagia, ſalinaria interdi„cta, quæ non apparent Imperatorum, vel „ Regum, vel Lateranenſis Concilij largitio„ne conceſſa, vel ex antiqua conſuetudine, „ à tempore, cuius non extat memoria, in„troducta. „ Ex quibus verbis colligitur integrum eſſe Imperatori nouas gabellas imponere, cùm ſit Princeps, & Dominus Orbis. Quod etiam habetur in l. vectigalia, Cod.de vectigal. & commiſs. & præſertim omnibus, arg. leg. deprecatio, ff. ad leg. Rhod. de iact. Eſt enim ius imponendi tributa maximi Imperij, idcirco competit propriè Imperatori, & inferioribus hæc poteſtas non reperitur à iure conceſſa, l.vectigalia, & l.non ſolent, & ibi, Salic. in princip. C. noua vectigalia inſtit. non poſs. Quo loci nomine Principis dicitur Imperator, prout vult Silueſt. verb. gabella 3. §.2. Sayr.de cenſuris lib.3.cap.9.n.14. Vgolin.de cenſuris, hoc loco, §.2. num.1. Fr. Antonius de Souſa in Bulla Cœnæ diſ-

put 40. poſt plures ibi relatos, quos ſequitur & Graff.d.cap.18. uum.80.

Reges item imponere poſſunt noua tributa in ſuis Regnis, & ex conſequenti Rex Romanorum, qui electus antequam coronetur Imperator, Rex Romanorum dicitur. Quinimò hanc poteſtatem conuenire ſolùm Regi Romanorum, putauit Hoſtienſ. in dicto cap. ſuper quibuſdam, de verbor. ſignific. pro quo facit text. in l. vectigalia, ff. de public. & in eamdem ſentent. Silueſt. gabella 3. §. 2. Angelum allegat, additque nomine Regum in dicto capite ſuper quibuſdam, ſubintelligi Romanorum Regem.

Verius tamen eſt poteſtatem imponendi noua tributa ſimpliciter competere omnibus Regibus in Regnis ſuis per interuentum cauſæ iuſtæ, qui non recognoſcunt ſuperiorem, gloſſa in cap. innouamus, verb. Regum, de cenſibus. Innocen. in dicto cap. ſuper quibuſdam Abbas ibi, n. 6. Salic. in dicta leg. vectigalia, C. noua vectigalia, & Abbas in dicto cap. innouamus, num. 6. ſubdit Reges præſcripſiſſe in ſuis Regnis iura imponendi pedagia, & poſſe illa imponere, ſicut poteſt Imperator. Idem tradit Ioannes Andreas in dict. cap. ſuper quibuſdam, obtinuiſſe quaſdam ciuitates in Italia, & Silueſter gabella 3. §. 2. Bertach. de gabell. par. 1. num. 3. & Nauarr. in manuali cap. 27. num. 61. vbi verba illa canonis, ad id poteſtatem non habentes, accipit pro omnibus illis Principibus, qui in temporalibus recognoſcunt ſuperiorem, ad quem ab eis debet appellari. Vnde non agnoſcens ſuperiorem, poteſt imponere tributa, Sayr. de cenſuris Bullæ Cœnæ capit. 9. contra impugnantes noua pedagia, Bald. in rubric. ff. de rerum diuiſione, & Salicet. in l. 3. C. de naut. fœnor. & Decius conſ. 534. Initium eſt procedendo. Quare Romanus Pontifex per hanc clauſulam non vult auferre Imperatori, nec Regibus ſupremis poteſtatem imponendi tributa, ſed ſolùm ne poteſtatem non habentes illam vſurpent, & nouis gabellis populum grauent. Salon. de tributis art. 3. controuer. 1. Rodrig. in ſumma tom. 2. cap. 72. num. 2. Petrus Ledeſma in ſumma tom. 2. tract. 7. cap. 2. concluſ. 2. & Molina de iuſtitia tract. 2. diſp. 666. num. 1. verſ. nomine Regum.

Diximus poſſe noua vectigalia imponere interueniente cauſa iuſta. Nam, vt tributum debeatur in conſcientia, neceſſaria eſt cauſa iuſta: item ne plus exigatur, quàm cauſa poſtulat; & vt ceſſante cauſa, propter quam fuit impoſitum tributum, ceſſet etiam ipſum tributum; aliter enim tributa ſunt iniuſta, nec debentur: ſicut ſunt iniuſta quando ſunt impoſita ab eo, qui non habet ius indicendi, vel quando ſunt immoderata, & cauſam excedunt, ſecundùm Petr. de Vbald. in tract. de duobus fratribus 5. par. num. 37. & Carb. de reſtitut. quæſt. 32. verſ. quarta concluſione, & in nona concluſione, vbi refert nonnullas cauſas, ob quas integrum eſt nouas gabellas imponere, de quibus etiam Anton. 3. par. cap. 13. §. 2. Gabriel in 4. diſt. 15. quæſt. 5. art. 2. concl. 3. & alij, quibus accedit Gutierrez de gabellis quæſt. 2. num. 24. vbi concludit ex ſententia Alphonſi à Caſtro lib. 1. de lege pœnali cap. 11. ſi tributa ſunt iniuſta ex omni parte, poſſe omnino non ſolui, & defraudari in totum. Si verò ſunt ex parte iniqua, poſſe ex parte non ſolui ratione proportionis, ſequitur Carbo dicta quæſt. 32. verſ. quarta concluſione, & Aragon. de iuſtitia, & iure, quæſt. 62. art. 5. pag. 232. col. 2.

Quin etiam ſi dubium ſit, an tributa nouiter impoſita fuerint iniuſta, & ex longa conſuetudine recepta iam ab antiquo tempore, non ſunt damnanda, non obſtante hoc dubio, quia melior eſt conditio poſſidentis; ſecus quando tributa de nouo imponuntur, & dubitatur de eorum iuſtitia, quia tunc non tenentur ciues in conſcientia illa ſoluere. Caſtro lib. 1. de lege pœnali, cap. 10. vbi loquitur de tributo antiquo. Carb. vbi ſuprà dicta quæſt. 33. in 1. & 2. dicto, vbi de tributis nouiter impoſitis, Molina tract. 2. diſp. 674. in 5. concluſione.

Quæſtionis eſt, an quando Principes imponunt tributa iniuſta nouiter, incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ? Tabien. verb. Pedagium num. 6. exiſtimat habentes poteſtatem ad imponenda tributa, ligari hac excommunicatione, ſi imponant tributum iniuſtum, ſiue iniuſtitia oriatur ex cauſa finali, hoc eſt, ſi tributum pro bono publico non imponatur, ſiue illa iniuſtitia proueniat ex cauſa materiali, hoc eſt, ſi tributum imponatur ſuper materiam indebitam, vt ſunt illa, quæ non cauſa negotiationis, ſed ob neceſſariam ſuſtentationem emuntur, Tabienam ſequitur Graff. lib. 4. deciſ. cap. 18. num. 80. vbi addit etiam requiri cauſam formalem, quæ eſt æqualitas in oneribus, vt non plus grauetur pauper, quàm diues. Nihilominus, Nauarr. in manuali cap. 27. num. 61. §. tertia, tradit non excommunicari per illa verba, ad id poteſtate non habentes, niſi eos, qui carent poteſtate imponendi tributa. Quare ſi iniuſtitia proueniat ex parte alterius cauſæ, quàm efficientis, Bullæ, excommunicatione non ligatur, ſequitur Toletus in ſumma cap. 21. lib. 1. & Sayr. de cenſuris lib. 3. cap. 9. num. 7. vbi concludit illos ſolùm, qui carent auctoritate imponendi noua tributa, aut illa augendi, ſi ea imponant, aut augeant, vel exigant, in hoc canone excommunicari, ita, vt ex verbis Bullæ conſtet comprehendi omnes, ſiue dominos ſingulares, ſiue communitates. Et quamuis excommunicatio communitatem collectiuè ſumptam non attingat, ſingulos tamen de communitate culpabiles comprehendit, vt habetur in cap. Romana, §. vniuerſitatem, de ſent. excomm. lib. 6.

Dixi culpabiles, quia innocentes de illa communitate verè in conſcientia non eſſent excommunicati, vt colligitur ex Paludan. diſt. 18. quæſt. 2. ad finem, & ex Couarr. variarum lib. 2. cap. 8. num. 9. Quinimò quamdiu non apertè conſtat de alicuius innocentia, ſemper in foro externo

ſet-

Digitized by Google

ſeruari debet excommunicatio, ſaltem ad euitandum ſcandalum. Nec obeſt quòd Pontifex in dicto cap. Romana §. in vniuerſitatem, de ſentent. excommun. lib. 6. interdicat vniuerſitates excommunicari, non declarat tamen irritam eſſe talem excommunicationem, quia multa fiunt contra prohibitiones, quæ facta tenent, idem Sayr. vbi proximè num. 7. & lib. 1. cap. 8. num. 18.

Vt autem certa ab incertis diſtinguamus, concluſio ſit, excommunicationem huius canonis prolatam eſſe contra omnes, qui imponunt noua tributa in caſibus ſibi à iure, aut ex priuilegio ſpeciali Sedis Romanæ ſimpliciter non permiſſis, hoc eſt, quando ius denegat tam laicis, quàm clericis poſſe imponi noua tributa, ſiue ſint Principes, & poteſtatem habeant imponendi ea, ſiue non ſint ſupremi Principes, & careant hac poteſtate. Marius Alterius de cenſuris Bullæ Cœnæ, diſp.6. lib.5.c.3. fol. 507. col.1. Fr. Antonius de Souſa hoc loco diſp.41.num.4.verſ.probatur.

Secunda concluſio, multò probabiliùs eſt, non incurri excommunicationem huius canonis, quando iniuſtitia procedit ex parte cauſæ formalis, ita Martinus Viuald. in Bulla Cœnæ num. 39. & Suarius de cenſuris diſp.21.ſect.2.num.39. & 40. Ratio, quia hoc non eſt imponere tributum in caſu ſibi non permiſſo, ſed modo ſibi non permiſſo. Vbi ſequitur imponentem tributa clericis quando poteſt licitè illa indicere laicis, non ligari hoc canone, quamuis incidat in excommunicationem aliam, eò quia violat libertatem Eccleſiaſticam, vt habetur in cap. quamquam, de cenſibus lib.6. quæ non eſt reſeruata, Nauarr. in d.cap.27.num.61. verſ. quinta, & Suar. vbi ſuprà, & alij, quibus accedit Souſa vbi proximè num. 6. ad finem.

Tertia concluſio, imponentes tributa noua iniuſta ex parte cauſę finalis, materialis, & efficientis incurrunt in canonem huius Bullæ. Ratio, quia iniuſtitia eſt manifeſta, quando tributum imponitur in caſibus ſibi non permiſſis, quales ſunt, quando deficit poteſtas, item quando deficit materia debita, & quando deeſt finis requiſitus, ita Tabiena verb. pedagium num. 6. vbi meminit harum trium cauſarum, & quartæ nullam fecit mentionem. Graff. concinit, probans tres priores cauſas, & addens cauſam formalem, ſed minùs bene addit; cum prioribus concordat Fr. Antonius de Souſa ſuprà d.diſp.41. num.5.verſ. ſecunda concluſio, aſſerens ex quacunque iſtarum trium cauſarum, ſi tributum ſit iniuſtum, imponentem innodari excommunicatione, quod intelligit, ſiue tributum ſit reale, ſiue perſonale.

114 Simili modo; Summus Pontifex poteſt imponere noua tributa, & antiqua augere in terris ſuis, & hoc eſt in terris temporali dominio ſibi ſubditis, cùm in illis ſit ſupremus Rex, & Imperator. Imò poteſt examinare gabellas à ſupremis Principibus impoſitas; & de earum iuſtitia, vel iniuſtitia cognoſcere, & permittere, vt vel de nouo indicant tributa, vel impoſita prohibeant. Vgolin. de cenſuris Pontifici reſeruatis, par.2. §. 2. num. 1. ex ſententia Abbatis in d. cap. ſuper quibuſdam, §. præterea, num. 3. verſic. Not. textum ſingularem, de verbor. ſignif. Sayr. de cenſuris lib. 3. cap.9. num. 16. Nec de hoc poteſt eſſe dubium; quinimò eadem poteſtas indicendi tributa noua, tribuitur Concilio generali, ità præcitati Vgolin. ſuprà verſ. Tertio Concilium generale, cuiuſmodi eſt Lateranenſe, & Concilium Trident. quod ipſe probat ex eo quòd hanc facultatem Concilium Lateranenſe potuit alijs concedere: ergo Concilium generale poteſt vectigalia noua imponere, & ab aliis Principibus impoſita, an ſint iniuſta, examinare, Sayr. ſuprà.

115 Quinimò Reſpublica libera merum, & mixtum imperium habens, nec non quælibet ciuitas idem imperium exercens independenter poſſunt imponere noua pedagia, & gabellas, Sayr. ſuprà num. 19. Graff. d. cap. 18. num. 81. vbi addit etiam ex præſcripta conſuetudine immemoriali poſſe acquiri ius imponendi vectigalia, vt dicitur in d.cap. ſuper quibuſdam §. præterea, & ibi communiter Doctores, de verbor. ſignif. Vgolin. ſuprà §. 2. verſic. poſtremò, vectigalia noua imponere poteſt, qui hanc poteſtatem præſcripſit tanti temporis conſuetudine, cuius memoria non extat. Similiter ciuitates ſubditæ alteri tributa imponunt, vel ex hac conſuetudine legitimè præſcripta, vel ex priuilegio à ſuperioribus conceſſo. Barboſ. in cap. innouamus, de cenſib.

116 Quare Duces, Marchiones, Comites, Barones, & Domini terrarum non habentes imperium merum, & mixtum abſque licentia Sedis Apoſtolicæ, aut Regis, nequeunt pedagia noua, aut gabellas inducere. Vgolin. & Sayr. vbi ſuprà, niſi ex conſuetudine præſcripta ius habeant. Nam conſuetudo cuius memoria non extat, ius, ſeu priuilegium inducit, & facit poteſtatem imponendi gabellas. Bertach. in ſuo tractatu part. 8. num.26. de gabellis. Conſonat doctrina Abbatis in d.cap. ſuper quibuſdam num.2. dicentis reſeruata Principi in ſignum ſpecialis priuilegij poſſe acquiri conſuetudine tanti temporis; de cuius principio iam non extat in contrarium memoria, quod idem declarat ibi ex ſententia Bartol. in l. ſi publican. §. vltimo, de public. quando præſcribitur contra Principem: longè aliter, ſi detur præſcriptio contra priuatum, qui ex priuilegio, aut ex conſuetudine iura Principis comparauerit, tunc enim ſatis eſt tempus decem annorum ad præſcribendum cum titulo, vel triginta annorum ſine titulo, gloſſ. & textus in d. cap. dilectus, de capell. Monach. Marius Alterius diſput.6. de excommunic. Bull. Cœnæ lib.5. cap.2. fol. 505. column. 1. & 2. vbi de hac re fusè.

117 Porrò noua pedagia imponentes, olim de iure ciuili pęna centum aureorum cum infamiæ nota puniebantur, l. vna, ff. ad l. Iul. de ambitu, & iure canonico, veluti excommunicati communione fidelium carebant, donec impenderent ſatisfactionem,

cap.

cap. ſi quis Romipetas 24. quæſt.3. & cap. innouamus, de cenſibus, cap. quamquam, eodem tit. lib. 6. in quam cenſuram incidebant. quamuis ſubditi præſtitiſſent conſenſum. Ex ea ratione, ne terrarum domini pecunias ſubditorùm penitus extorquerent, eoſdemque ex actionibus iniuſtis vehementer grauarent: quæ pœnæ non comprehendebant ſuperiores, quibus ab ipſomet iure reperitur conceſſa poteſtas imponendi gabellas, quod ius ad multos pertinet, ex d. cap. ſuper quibuſdam, de verbor. ſignific. & ex d.cap. innouamus, de cenſib. vbi Auguſtinus Barboſa ex num. 2. poſt plures ibi relatos hac de re ſatis loquitur.

118 Hodie autem noua pedagia imponentes plectuntur per hunc canonem excommunicatione Papæ reſeruata in omnibus Bullis Summorum Pontificum iam à tempore Martini Quinti, iu cuius Bulla excommunicabantur solùm imponentes noua pedagia, & in Bulla Iulij Secundi ligabantur ſolùm noua pedagia imponentes, & exigentes pedagia interdicta, poſtea verò defluxu temporis in alijs bullis recentiorum Pontificum additum eſt contra augentes ea pedagia, vei contra exigentes augere prohibita: cùm non ſoiùm iniquum ſit ſine cauſa pedagia noua indicere, & gabellas nouas imponere, ſed etiam ea augere, & prohibita augeri exigere. Angelica in verb. pedagium, num.6. Cardinal. Tolet. in explicatione Bullæ Cœnæ §.3. dub.3.

119 Ex dictis ſequitur integrum eſſe imponere gabellas, vel pedagia de his rebus, quæ cauſa negotiationis, vel mercaturæ aſportantur, l. omnium, C. de vectigal. non tamen poſſunt imponi ſuper rebus quas quis facit portare pro neceſſitate ad vſum ſuæ vitæ, & familiæ, nec poſſunt exigi, quin etiam nec valet conſuetudo iu contrarium, ità Hoſtienſ. in d.cap. ſuper quibuſdam, de verbor. ſignific. Caiet. verb. excommunic. cap. 71. Tabiena verb. pedagium n. 4. §.tertio, Silueſt. verb. gabella num.3. Angelica eodem verbo & numero, Molina de iuſtitia, & iure diſp.664. vbi vult deberi tributum ex rebus venditis, & permutatis negotiationis cauſa, non tamen ex his, quæ quis ad ſuum ſuæque famiiiæ vſum affert, eſt ſoluendum de iure communi, per legem vniuerſi, Cod. de vectigai. quod etiam ait diſp.669. in princip. Sà verb. Gabella, n.4. docens gabellas pro rebus delatis ad proprium vſum communiter eſſe iniquas, eaſq; damnat Sotus 3. de iuſtitia, quæſt. vltima, art. vlt. & Ledeſma 2.4. quæſt. 18. art.3. & Petrus Nauarr. lib.3. de reſtitut. n. 237.

120 Exigentes pedagia licita ab aliquo, an incurrant in excommunicationem huius Canonis, diſputari poteſt: nam Caietanus in ſumma verb. excommunicatio cap. 71. & Nauarr. in manuali cap.27.num.61. verſ. quinto, dicunt exigentes pedagia licita à perſonis prohibitis, hoc eſt, priuilegiatis, ſiue clerici ſint, ſiue laici; non incurrere in hanc excommunicationem quintam, ſed in decimamoctauam, quia non exigunt pedagia prohibita, ſed licita, licèt ab his, qui non tenentur ſoluere. Contrà verò exigentes pedagia in ſe vetita ſimpliciter exigi ſiue à laicis, ſiue à clericis, videlicet, quæ ſine legitima facultate imponuntur, ligari hac excommunicatione, ſequitur Viualdus in Bulla Cœnæ Domini num.39. & Sayr. vbi ſuprà lib.3. cap.9. num.11.

Reſtat explicandum quid ſibi velint verba canonis huius, vel augent, ſeu imponi, vel augeri prohibita exigunt, ea de cauſa quia ante Sixtum Quintum per alias Bullas ex vi huius canonis ligabantur excommunicatione non ſimpliciter exigentes gabellas quocumque modo iniuſtè impoſitas, vel auctas, ſed illos dumtaxat, qui illas exigebant, iniuſtas tamen ex defectu poteſtatis ipſius imponentis. Nunc autem ex tenore verborum huius canonis, quæ ſic habent, vel augent, ſeu imponi, vel augeri prohibita exigunt, excommunicantur omnes imponentes, vel augentes noua tributa in caſibus ſimpliciter ſibi à iure non permiſſis. Idem quoque dicendum eſt de ipſis exactoribus, nempe excommunicari omnes exigentes nouas gabellas, vel antiquas auctas in caſibus, in quibus non licebat eas imponere, aut augere, ſiue imponens ius habuerit ad illas imponendas, ſiue non. Sic Toletus lib. 5. inſtruct. cap.73. verſ. ſecundum eſt, Fr. Antonius de Souſa hoc loco diſp. 41. num. 10. dicens de imponentibus tributum, idem eſſe intelligendum de exigentibus, vt habetur in Bulla, his verbis, Probibita exigunt, quæ particula, prohibita, non eſt intelligenda de tributis quomodocumque vetitis, ſed de illis, quæ in hoc canone prohibẽtur. Quam ob rem ligantur hac excommunicatione omnes miniſtri exigentes ea tributa. Item conductores, & hæredes imponentis, qui ea mandant exigi. Nauarr. d.cap.27.n.61. §.quarta. Sebaſt. Medices part. 2. tit. 9.q. 78. num.86. & Suar. de cenſuris diſput.21. ſect. 2. num. 43. & Sayr. d. lib. 3. cap. 9. num.8.

121 Hinc infertur verbum exigere coactionem quamdam importare, & exigentes quicumque illi ſint excommunicari hoc canone. Vnde, ſi Princeps in caſu non permiſſo impoſuit gabellam, ſi eius ſucceſſor eam exigit, incidere in hunc canonem, quod intelligit Nauarr. d.cap. 27. num. 61. per hæredem imponentis. Eodem modo, ſi magiſtratus ſine facultate indixit noua pedagia, & ſucceſſor in magiſtratu procurat ea exigi, tam imponens, quàm exigens innodãtur excommunicatione, Marius Alterius d. diſp.6. lib.5. cap.4. fol. 508. col.2. lit.D.

Dicitur autem coactus ſoluere hæc tributa, qui vel imperio, vel minis, vel quacumque alia vi, ac modo malè tractatus ſoluat. Item dicitur coactus, qui ſoluit rogatus tamquam ex debito, & vix reperietur, qui ſponte ſoluat. Caietan. verb. excommunicatio cap. 39. & 71. Nauarr. in manuali num.61. verſ. quarta, Marius Alterius vbi proximè fol. 509. column. 1. in principio. Iuuat ſententia Vgolini, hoc loco, ſuper verbis, ſeu imponi, vel augeri prohibita exigunt, num. 1. per totum, fol. mihi 147. & ſequent.

Infertur ſecundò non incurrere excommunicationem huius canonis, qui recipit

hæc

Digitized by Google

hæc tributa à laico ſponte ſoluente, quia Bulla excommunicat exigentes, hoc eſt, extorquentes ab iniuſto, qui non vult ſoluere. Ita Angelus in verb. excommunicatio quintò, caſu 19. Tabiena eodem verbo quintò, caſu 19. num. 1. Nauarr. in manuali cap. 27. num. 61. verſ. quarta ab iniuſto laico. Secus ſi à clericis ſponte dantibus quis accipiat hæc tributa, quia quamuis nõ incurrat cenſuram huius canonis quinti, incidit tamen in canonem decimumoctauum, Vgolin. vbi proximè, de cenſuris Pontifici reſeruatis. §. vltimo. num. 2. & Sayr. d. num. 11. verſ. notandum præterea, ex Tolet. in Bulla Cœnæ Domini, excommunicatio 3.

Infertur tertiò non ligari hac excommunicatione, qui exigunt inuiti, videlicet quando præcipiuntur à Principe, & inuoluntarij ea tributa exigunt, quia non audent reſiſtere, argumento eorum, quæ tradunt ſcribentes in cap. ſacris, de ijs, quæ vi, metuſue cauſa fiunt, Angelica in verb. Pedagium, num. 6. verſ. eſt, quòd ſubditus.

Infertur quartò excuſari ab incurſu huius canonis exactores laborantes probabili ignorantia huius canonis, vel ſaltem, ſi habeant ignorantiam facti, quando videlicet putant probabiliter noua pedagia eſſe licita impoſita à Principe, & in caſu à iure permiſſo. In quo euentu exigens excuſatur à culpa, & ex conſequenti à cenſura huius canonis, cap. 2. de conſtit. ſaltem in foro conſcientiæ, quia debet præſumere Principem iuſtè agere, Marius Alterius d. cap. 4. ad finem, fol. 509. Nauarr. eodem cap. 27. num. 61. verſic. quarto, Vgolin. §. vlt. num. 4.

Infertur quintò non incidere in excommunicationem hanc priuatam perſonam, quæ cùm non habeat obligationem ad præſtandum operas ſuas ex officio, accipit ab aliquo pecuniam, vt eum ducat tutum per aliquem locum minùs tutum. Ratio, quia non tenetur gratis operas ſuas præſtare. Abbas in cap. ſuper quibuſdam, citato, num. 7. verſic. ſed dubitari poſſet, Silueſt. ſuprà in verb. gabella 3. num. 6. verſ. Tertium quòd priuatus, & Tabien. in verb. pedagia numero 5. verſic. quartò dubitatur.

Infertur ſextò non ligari hac excommunicatione exigentes vectigalia fraudulenter, aggredientéſque itinerantes in via, eoſque cogentes ſoluere gabellas, dicendo ſe eſſe officiales, & exactores, vel conductores tributorum, cùm reuera non ſint ad hoc præpoſiti: hi namque tenentur pœna concuſſionis, argument. tit. ff. de concuſſ. non autem tenentur excommunicatione, quæ fertur contra eos, qui iure ſuo tributa hæc exigere ſibi perſuadent, Vgolin. vbi ſuprà ad finem verſ. poſtremò.

122 Ambigi poteſt, an innodentur hoc canone quinto imponentes taxas, talleas, præſtantias, & alia onera id generis? Caietan, verb. excommunicatio cap. 71. negat imponentes nouas collectas, vel taxas innodari. Ratio, quia pœnæ non debent extendi vltra caſus expreſſos, cap. odia, de regul. iuris lib. 6. Item, quia hæc, & ſimilia onera tam ex fine, quam ex conſtitutione differunt à pedagijs, & gabellis, nam pedagia propriè dicuntur vectigalia, ſeu tributa, quæ imponuntur, & ſoluuntur ratione tranſitus viatorum, & ſolent imponi pro reparandis, & fabricandis pontibus, ac itineribus: gabella autem eſt tributum quod ſolet ſolui pro mercibus aſportandis, aut aſportatis. Taxæ autem, ſeu talleæ, collectæ, præſtantiæ, & impoſitiones ſunt idem, hoc eſt ſumma quædam, vel pretium, quod ſoluitur à ſingulis ſubditis proportionaliter ad totam cuiuſque ſubſtantiam, atque ita non incurritur ab imponentibus illa præſens excommunicatio, Panormitan. in cap. innouamus, de cenſibus, viuald. in Bulla Cœnę num. 37. Tabien. verb. pedagia, in principio, poſt Hoſtienſem lib. 3. tit. de cenſib. §. ex quibus cauſis, Sayr. de cenſuris lib. 3. cap. 9. num. 10. cum non ſint propriè tributa, quæ Principi ſoluantur ab omnibus, ſed ſunt portiones pro rata à ſingulis de ciuitate conferendæ in vnum ad ſubueniendum neceſſitatibus communibus, vt ſinguli adiuuent vti membra totum corpus. Proinde imponentes non incidunt in cenſuram huius canonis, punientis dumtaxat indicentes nouas gabellas. Quinimò indicere taxas, ſeu collectas, & alia ſimilia onera, competit magiſtratibus, quibus commiſſa eſt cura ſuper bono ſtatu ciuitatis, gloſſa in Authent. quid. mod. nat. effic. ſui §. ſi quis igitur ſecundo, Bald. in l. 4. §. actor. ff. de re iudic. & ibi Imol. & Bertach. de gabell. part. 1. num. 20. Phœbos deciſ. 34. n. 13. Flores de Mena var. lib. 2. quæſt. 21. n. 45. Diximus 1 p. diſp. 7. n. 68.

123 An poteſtas dari poſſit ex conſuetudine præſcripta ad imponendum noua pedagia, & nouas gabellas? Diximus poſſe, ſuprà nu. 115. & 115. quod tradunt Vgolinus de cenſuris Papæ reſeruatis, §. 2. verſ. poſtremò; dicuntur autem noua pedagia, nouæque gabellæ illæ, quæ numquam impoſitæ fuerunt, ſaltem ibi; vbi modò imponuntur, quamuis alibi licitæ ſint. Poſtremò, quæ impoſitæ ab ijs ſunt, qui non habent ius imponendi eas, & tantum temporis non effluxit, vt earum impoſitionis memoria non extet, vt colligitur in dict. cap. ſuper quibuſdam §. præterea, de verbor. ſignific. quare ius hoc imponendi noua tributa præſcribi poteſt tanti temporis conſuetudine, cuius memoria non extat, vt dicitur in eo §. præterea, Sayr. de cenſuris lib. 3. cap. 9. num. 17. & Marius Alterius de cenſuris Bullæ Cęnæ diſp. 6. lib. 5. c. 2. fol. 505. col. 2. verſic. quartò hoc ius.

Contra omnes falſarios literarum Apoſtolicarum Excommunicatio ſexta ſic habet.

§. VI.

ITem excommunicamus, & anathematizamus omnes falſarios literarum Apoſtolicarum, etiam in forma Breuis, ac ſuppli-

plicationem gratiam, vel iuſtitiam concernentium, per Romanum Poutificem, vel S.R.E. Vicecancellarios, ſeu getentes vices eorum, aut de mandato eiuſdem Roman. Pontiſ. ſignatarum, nec non falsò ſabricantes literas Apoſtolicas, etiam in forma breuis, & etiam falsò ſignantes ſupplicationes huiuſmodi ſub nomine Romani Pontificis, ſeu Vicecancellatij, aut gerentium vices prædictorum.

EPITOME.

124 *Materia huius canonis eſt ſacrilegium, quo offenditur Sedes Apoſtolica in falſitate ſuarum literarum.*

125 *Quoad perſonas canon hic eſt vniuerſalis, comprehendit falſificantes ſupplicationes ſignatas per Romanum Pontificem, vel Vicecancellarium vel gerenses eorum vices, aut ſignatas de mandato Summi Pontificis concernentes gratiam, vel iuſtitiam.*

126 *Falſificantes literas Apoſtolicas etiam in forma Breuis ligantur hoc canone.*

127 *Falsò fabricantes litteras Apoſtolicas etiam in forma Breuis, & falsò ſignantes huiuſmodi ſupplicationes ſub nomine Summi Pontificis, vel Vicecancellarij, vel vices eorum gerentium.*

127 *Actiones hoc canone prohibitæ ſunt falſificare literas Apoſtolicas, ſeu ſupplicationes.*
Item fabricare eaſdem literas, vel falsò ſignare ſupplicationes ibid.

139 *Literæ Apoſtolicæ, quænam propriè dicantur.*

130 *Appellatione falſariorum, quinam veniant?*

131 *Falſificantes quas pęnas incurrant vltra excommunicationem ipſo iure?*

132 *Literis Apoſtolicis aliquid addentes, aut mutantes, vel corrigentes, an incurrant excommunicationem?*

133 *Abradens litteras Apoſtolicas, illaſque reddens falſas, quibus pęnis puniatur?*

134 *Raſura in literis Apoſtolicis, quando inducat falſitatem.*

135 *Excommunicatio extenditur ad falſificantes per ſe, vel per alios, non tamen ad mandantes, vel iubentes.*

136 *Clerici per ſe, vel per alium literas Apoſtolicas falſantes, quas pœnas incurrant.*

137 *Mutantes, vel detrahentes aliquid modicum in literis Apoſtolicis, an incurrant in Excommunicationem?*

138 *Ampliores literas emendans ad ſenſum minutæ, quæ fuit oblata Pontifici, an incurrat in Bulla Cęnæ cenſuram?*

139 *Excommunicatio cap. ad falſariorum, quomodo differat ab excommunicatione Bullæ Cenæ cenſuram?*

140 *Literas Apoſtolicas delens, aut ſcindens, quando incidat in excommunicationem.*

141 *Literis Apoſtolicis falſis vtens non incidit in excommunicationem, nec falſans literas priuatas Romani Pontificis.*

142 *Falſificans literas antequam ſignentur à Romano Pontifice, non excommunicatur.*

143 *Literas alterius, quàm à Romano Pontifice, non ligatur hoc canone.*

124 MAteria huius canonis ſexti Bullæ Cęnæ eſt ſacrilegium: offendens Sedem Apoſtolicam, Caietanus in ſumma verb. excommunicatio c. 26. Sayr hoc loco n. 2. Fr. Anton. de Souſa ibidem num. 1. & Mar. Alt. diſp. 7. de excommunicatione hac lib. 5. in principio quæſtionis fol. 509. & eſt communis.

Diuiditur autem hæc quæſtio in tres partes, quarum prima eſt contra falſarios litterarum Apoſtolicarum, ac ſupplicationum. Secunda contra ſabricantes falsò literas Apoſtolicas etiam in forma Breuis. Tertia contra falsò ſignantes ſupplicationes huiuſmodi ſub nomine Summi Pontificis, vel Vicecancellarij: aut gerentium vices prædictorum. Quare quoad perſonas falſificantes literas Apoſtolicas,
125 vel ſupplicationes ſignatas, vel falsò ſabricantes eaſdem literas, & falsò ſignantes huiuſmodi ſupplicationes ſub nomine Summi Pontificis, vel reliquorum, eſt vniuerſalis, & extenditur ad omnes in hac materia delinquentes.

Porro literæ Apoſtolicæ dicuntur, quæ emanant à Romano Pontifice, quibus decernit, ſtatuit, & concedit aliquid, quod ad iuriſdictionem, vel ordinem ſpectat. Hæ autem ſimpliciter dicuntur literæ Apoſtolicæ, quia emanant à Romano Pontifice, & ab eo proficiſcuntur, prout tenet locum, & cathedram Petri Apoſtoli. Sunt ergo Apoſtolicæ literæ Bullæ plumbeo ſigillo ſignatæ, vulgò ita nuncupatæ, quæ à Datario, hoc eſt, à Notario Eccleſiæ cum ſigillo, & ſubſcriptionibus ſolitis expediuntur. Graff. d. cap. 18. in hac excommunicatione ſexta, num. 83. Souſa ibidem cap. 7. diſp. 42. in textu, num. 3. Breuia vocantur reſcripta ſub nomine Papæ expedita, non tamen amplo ſtylo, ſed breuiori methodo deſcripta. Inter hæc duo eſt deſcrimen, quòd Breuia cera rubricata ſignantur: literæ autem Apoſtolicæ cum plumbeo ſigillo bullantur, Rebuff. in additionibus ad regulas Cancellariæ regul. 24. fol. 490. & 491. & Graffius hoc loco, in verbis, ibi, literarum Apoſtolicarum; vbi meminit alias literas dici ſubreptitias, quando exprimitur falſitas, vel tacetur veritas. Alias obreptitias, quando ſub inuolucro verborum ita ſupplicatur inuolutè: vt Pontifex veritatem non percipiat, quamuis hi termini pro eodem aliquando æſtimentur, & confundantur, & ſic vnum pro alio ponitur. Differunt literæ obreptitiæ, & ſubreptitiæ à literis falſis, eo quòd falſæ dicuntur, quæ non emanarunt de Cancellaria Pontificis, ſed aliquis priuatus illas fabricatus eſt, Graff. ſuprà.

Supplicationes de quibus in hoc canone, ſunt preces, & petitiones, quæ offeruntur ſuperiori in ſcriptis, dicunturque ita, ſiue fiant ad inſtantiam partis, ſiue motu proprio. Sunt item in duplici differentia: quædam concernunt gratiam, quibus petitur aliquid gratioſè ſibi concedi, quando ſcilicet petitur, quod ius

non

non concedit, vnde gratia eſt quoddam quaſi priuilegium contra legem indultum, argum.§.ſed & quod Principi, verſic. planè, in Inſtitut. de iur. nat. gen. & ciuil. ſupplicationes autem, quæ concernunt iuſtitiam, ſunt illæ, in quibus quis petit id, quod ius concedit, ſed aliò modo, puta, vt concedatur ſibi iudex, & vt cauſa alicui committatur, quoniam ſuperior iudicem ei dare non tenetur, ex quo habet iudicem. Dicuntur etiam de iuſtitia, quia vult ſupplicans, vt iudex datus ſecundùm iuſtitiam cauſam expediat. Inſuper ſupplicationes dicuntur ſignaturæ, poſteaquam à ſummo Pontifice, aut à Vicecancellario admittuntur, & ponitur, Fiat, vt ex Nauarr. in manuali cap. 27. num. 62. docet Graff. in hoc canone ſexto num.91. Vgolinus de cenſuris Pontifici reſeruatis part.2. in hoc canone ſexto, verſ. Ac ſupplicationum num.1. verſ. Hìc excommunicantur. Souſa hoc loco, circa notationes textus, num. 4. & Marius Alterius in hoc canone c.1.d.lib.5.ex verſiculo, ſecundò notandum eſt, ſol.510. col.1.& 2.

126 His poſitis, certi iuris eſt falſificantes literas Papæ ipſo iure incidere in hunc canonem, Vgolinus de cenſuris Bullæ Cœnæ part. 2. cap. 6. in principio, numero 2. vbi ait falſificare literas, nihil aliud eſſe, quàm aut addere, aut detrahere, aut corrumpere, aut mutare contra diſpoſitionem Romani Pontificis aliquid in literis contentum circa ſubſtantiam, vel qualitatem, aut totam, aut ex parte nonnihil tollere. Vnde ſub nomine falſariorum veniunt omnes, qui radunt veteres ſcripturas, aut qui aliquid noui in literis Apoſtolicis ſcribunt, aut ſecant, lauant, aut conglutinant papyrum ad falſificandum. Item, qui Bullas plumbeas de veris literis extrahunt, aut literis falſis illas affigunt, aut qui faciunt Bullas plumbeas falſas: deniq; qui falſificant Annulum Piſcatoris, & ſimilia Sayr. de cenſuris Bullæ cap. 10. vbi num.11. excitat quæſtionem, an incurratur excommunicatio à mutante, vel corrigente in literis Apoſtolicis aliquid modicum. Et affirmant Panormit. in cap. ex literis, de fide inſtrumentorum, Silueſt. verb. excommunicatio ſeptimò num.8. excommunicatione 4. verſ. corrigentes, & Caietanus verb. excommunicatio c.26. dicentes ligari hac excommunicatione mutantes etiam literam vnam in literis Apoſtolicis.

Dicendum tamen eſt non omnem mutationem in literis Apoſtolicis eſſe peccatum mortale, ſed illam dumtaxat, per quam ſenſus, & ſubſtantia earum mutatur, contra mentem Pontificis. Proinde quotieſcumq; contra mentē Pontificis mutatur ſenſus literarum Apoſtolicarum, etiamſi mutatio fiat per vnam literā, vel punctum, incurritur excommunicatio huius canonis, dummodo mutatio ſit in re graui, quia eſt vera, & formalis falſificatio literarum Apoſtolicarum, quando variatur ſenſus ipſarum, quem ex mente Pontificis literæ habebant, videlicet ſi ex tali mutatione afferant aliquid, vel negent contra mentem Pontificis, vel magis vtiles reddātur, quàm eſſet mens Pontificis. In quibus caſibus non eſt dubium, quòd incurratur excommunicatio huius canonis, etiamſi mutatio modica fiat in vnica littera, aut in vnico puncto.

Ratio, quia excommunicatio hæc eſt ſimpliciter, & abſolutè prolata ſine aliqua diſtinctione contra falſarios, ſed, qui mutat aliquid etiam modicum in eiſdem literis, per quod varietur ſenſus literarum, verè eſt falſarius, & peccat mortaliter: ergo eſt excommunicatus. Item, quia literæ Apoſtolicæ tunc deſtituuntur ſuis viribus, & authoritate, quando earum ſenſus mutatur, & peruertitur, quamuis ex defectu ſolius literæ hoc contingat, vt habetur in cap. inter dilectos de fide inſtrumentorum, vt tradit Abbas in cap. ex parte, num.1. eodem tit. Ergo excommunicatio hæc incurritur, ita doctiſſimus Souſa hoc loco cap.7.diſp.42. concluſ.1. num.4. Marius Alterius tom.1.diſp.7.de excommun. Bullæ Cœnæ lib.5.cap.2.ſol.512.col.2. concordant Nauarr.d.cap.27. num.61. verſic. ſexta, Vgolin. de cenſuris Pontifici reſeruatis part.2.§.2. verſ. Secundò pœnam hanc euadit, Viualdus in Bulla Cœnæ, caſu ſexto, num. 55. Salzedo in additionibus ad Diaz in ſua praxi crimin. can. 117. verſic. Erit etiam à dicta pœna, Coriolan. hoc loco excommu.6.verſic. interrogabis, Suar. in Bulla Cœnæ diſp.21. ſect. 2. num.46. & 47. & alij, quos referens ſequitur Auguſt. Barboſ. in c. ad falſariorum, de crimine falſi, num.5.& 6. dum ibi volunt excuſari ab excommunicatione, qui in literis Apoſtolicis aliquid modicum mutant, vel corrigunt, quando non mutatur ſubſtantia, igitur quoties ea mutatur, etiam per mutationem vnius literæ, vel vnius puncti, incurritur cenſura.

Falſitas autem in dubio non præſumitur, Perez l.3. in medio, verſ. falſitas ergo, tit. 6. lib.8. Ordin. & l.5. gloſſ. 1. pag. 691. verſ. quæro 11. tit. 12. lib. 3. eiuſdem Ordin. Valaſc. conſultatione 181. num.10. ex Bartol. in l. quoties §.1. num. 3. ff. de hæred. inſtit. Præſumitur enim potiùs error, quàm falſitas, & nemo præſumitur falſarius, Maſcard. de probationibus, concluſ. 745. Menoch. de arbitrar. caſu 309. nu.8. & Farinac. in praxi crimin. par. 4. qu. 67. num.5. Sed hoc procedet in foro exteriori, non verò in foro conſcientiæ, in quo ſtandum eſt veritati falſificantis pro ſe, & contra ſe.

127 Item incurrunt in cenſuram falsò fabricantes literas Apoſtolicas, etiam in forma Breuis, vt conſtat ex hoc canone 6. Fabricare enim eſt, aliquid conſtruere, vel facere, vt nouum quid conſtruatur, vel vt antiquum reficiatur, & in ſpecie fabricare falsò literas nihil aliud eſt, quàm literas conſcribere ſine conſenſu, & mandato Romani Pontificis, aut illius ad quem tale mandatum de mandato Pontificis ſpectat. Duobus tamen modis falsò fabricantur literæ. Primò, quando omnia ſunt falſa ex quibus literæ conficiuntur, nimirum,

quando quis literas conficit, & ſignat, & reliquia, quæ ſolent apponi in veris literis, falsò appoſuit. Secundò falſę fabricantur, quando conficiuntur literæ contra mentem Pontificis, & additur, & appooitur in illis aliquid de veris literis, vt filum de vera bulla, & ſigillum cereum, vel plumbeum, vt dicitur in cap. licèt, de crimine falſi, & in cap. quàm graui, eodem tit. Atque ita excommunicantur literas Apoſtolicas fabricantes falsò, qui nomine Romani Pontificis eas fabricant, cùm tamen ad id mandatum non habeant, & ita falſum eſt illas eſſe Apoſtolicas, quæ excommunicatio extenditur ad fabricaotes tales literas, ſiue ſint in forma breuis, ſiue ſint in forma ordinaria, & ſiue gratiam, ſiue iuſtitiam contineant. Nam verba, Literæ Apoſtolicæ, ſunt generalia, idcirco generaliter ſunt accipienda, argumento l. 1. §. & generaliter ff. de leg. præſt. quod etiam oſtenditur ex illo verbo, etiam in forma breuis, quod explicat caſum magis dubium, Vgolin. de ceoſuris hoc loco, verſ. nec non falsò fabricantes num. 2. & 3. Marius Alterius ſupra diſp. 7. lib. 5. cap. 3. in principio, vbi falsò fabricare literas dicit eſſe conficere literas ſine mandato Summi Pontificis, quæ falſitas committi poteſt etiam in bulla, filo, charta ac ſtylo ſcribendi, vt dicitur in dict. cap. quàm graui, ad finem, de crimine falſi.

128 Differt autem falſificare literas Papæ, & fabricare falsò literas Apoſtolicas: uam falſantes dicuntur, qui falſant, ac vitiant literas, quæ verè Apoſtolicæ ſunt, & eas corrumpunt. Fabricantes autem falsò literas dicuntur, qui literas tales ſibi confingunt, & componunt, habentes illas pro veris literis Apoſtolicis; item, qui falsò ſignant ſupplicationes prædictas ſub nomine Romani Pontificis, aut Vicecancellarij, vel eorum vices gerentium, Vgolin. vbi proximè, verſ. Nec non falsò fabricantes, Marius Alterius vbi proximè cap. 3. verſ. quare hæc excommunicatio, vbi volunt tam falſantes, quàm falsò fabricantes literas Apoſtolicas excommunicari per hunc canonem. Omnes enim ſub nomine falſariorum veninnt, & ex conſequenti comprehenduntur ſub hac excommunicatione, vt indiſtiuctè docent, Graff. par. 1. deciſ. lib. 4. cap. 18. ex nnm. 87. Suar. ſuprà diſp. 21. ſect. 2. num. 44. cum ſequentib. Bonacin. de cenſuris in cœna Domini, & alij, quos referens ſequitur Auguſtin. Barboſ. in d. cap. ad falſariorum num. 3. de crimine falſi, & num. 5. & 6. Farinac. de falſitate quæſt. 151. num. 7. cum alijs.

Vnde excommunicantur ne dum literas totas falsò fabricantes, ſed etiam, qui ex parte falſas fabricant, nimirum, ſi apponant falſis literis verum ſignum, vt dicitur in dict. cap. licèt, de crimine falſi. nam diuerſitas manus in ſcriptura falſitatem arguit, Menoch. conſ. 199. num. 7. verſ. tertio arguitur, & de præſumptionib. lib. 5. præſ. 20. num. 9. 18. & 19. Similiter, qui in literis Apoſtolicis poſtquam illas recipit ab officiali, mutat aliquid ſubſtantiale, verè illas falſas reddit, Marius Alter. diſp. 7. citata cap. 2. col. 3. litera D. Item afficitur excommunicatiooe fabricans, quamuis deinceps illis non vtatur, quia Bulla excommunicat fabricantes, & ſufficit fabricatio.

Sed quid ſi incępit fabricare falsò literas, & poſtea mutato animo, & pœnitens facti non perfecit opus? Vgolin. d. verſ. Nec non falsò fabricantes, negat iocurrere ex ſententia aliornm: ex ſua tamen affirmat incidere, quia non eſt dubium fabricaſſe, qui incipit fabricare: ergo incurrit, ſiquidem Bulla fabricantes excommunicat. Nihilominus magis placet oegare, eo quòd literæ Apoſtolicæ non vocantur, oiſi poſtquam ſunt perfectæ, vt nihil illis deſit ex neceſſarijs, ad perfectionem. Probatur, quia ſicut non incurritur excommunicatio huius canonis à committente falſitatem in literis uondum completis, & perfectè abſolotis, vt probat Marius Alterius lib. 5. cap. 4. verſ. ſexta dubitatio, fol. 518. ſic etiam non incurretur propter fabricationem inchoatam, & nondum perfectam. Iuuat in pœnalibus accipienda eſſe verba in propria ſignificatione, Graff. d. cap. 18.
129 num. 93. Proinde qui cœpit fabricare literas, ſi ab opere ceſſauit antequam vltima manus apponeretur, non incurrit excommunicationem. Sed petes quænam literæ Apoſtolicæ propriè cenſeantur? Gomezius lib. de Breuibus, pag. 3. & Nauar. in manuali cap. 27. num. 62. verſ. Tertia, volunt dici illas, quæ nomine Summi Pontificis expediuntur, quales ſunt Bullæ plumbatæ, & Breuia Apoſtolica. Vnde falſarius literarum Epiſcopi, vel Nuntij non incurrit excommunicationem dicti capitis ad falſariorum, & multò minùs in cenſuram huius canonis. Vgolin. hoc loco §. 2. nu. 6.
130 verſ. Septimò, multò minùs incurret falſans literas Principis, aut Imperatoris, quandoquidem literæ Apoſtolicæ non ſunt, nec falſantes illas veniunt ſub nomine falſariorum, de quibus hoc loco, vbi excommunicantur falſarij literarum Apoſtolicarum, & nulla fit mentio falſariorum literarum Regum, neque Imperatorum, & quibus verba legis non conueniunt, nec diſpoſitio conuenire debet, argumento legis 4. §. toties, ff. de damno infecto, & cap. indemnitatibus, §. ſupradicta, de electione lib. 6. Qui verò veniaut ſub nomine falſariorum, ex dictis hoc loco patet, & dixi ſuprà num. 126. in principio.

Porrò falſificantes, ſeù falsò fabricantes literas Papę vltra excummunicationem contentam in dict. cap. ad falſariorum. quam incurrunt, cum ſuis fautoribus, & defeuſoribus, vt notant Toletus in inſtruct. Sacerd. lib. 1. cap. 22. Aloyſ. Ricc. in deciſio. Curiæ Neapol. par. 1. deciſ. 36. nu. & Farinac. de falſitate quæſt. 151. num. 7. ligantur etiam excommunicatione huius canonis, iotet quas eſt diſcrimen, quòd ſub illa includantur vtentes literis falſis Papæ: ſub hac verò Bulla in Cœna Domini non includantur. Nauar. in manuali cap. 27. num. 62. Graff. hoc loco num. 99.

Vgo-

Digitized by Google

Vgolin. §. 3. verſic. 8. Suar. de cenſuris diſpuc. 21. ſect. 2. num. 48. Coriolan. in explicatione ſextæ Bullæ Cœnæ, verſ. qui verò.

131 Vltra quas pœnas falſificantes literas Papæ, aut eas falsò fabricantes, ſi clerici ſint, omnibus beneficijs ipſo iure ſunt priuati, & degradantur, traduntúrque Curiæ ſæculari, vt pœnis puniantur legalibus, quibus plectuntur laici, Goffred. in ſumma rubric. de crimine falſi num. 7. in principio, gloſſ. in cap. licèt, in verb. falſitatis, verſ. quicumque, eodem titulo. Cardin. Zabarel. in ſumm. num. 1. & num. 3. & alij, quos referens ſequitur Farin. de falſitate quæſtio 151. num. 1. vbi num. 2. limitat quando eſt ſpes de correctione; tunc enim non eſſe tradendum neceſſariò, ſed poſſe deponi à iudice eccleſiaſtico, & in perpetuum carcerem mancipari, iuxta diſpoſitionem capitis nouimus, §. final. extrà de verbor. ſignific.

Quòd ſi tradatur Curiæ ſæculari, pœna clerico imponenda eſt vltimi ſupplicij, quod eſt de mente gloſſæ in cap. de falſariorum, in verb. legitimas, de crimine falſi, & volunt Duennas regul. 290. verſic. limita primò, ad finem, Boër. deciſ. 82. num. 6. Farin. de falſitate quæſt. 151. num. 4. vbi num. 12. addit pœnam vltimi ſupplicij, & degradationis locum habere in mandantibus falſificare literas Papæ, per gloſſam in d. cap. ad falſariorum, ibi: & hæc pœna imponitur, & ibi Anchar. n. 1. in fine, in ſecundo notabili, vbi ponit generalem concluſionem, quod pari pœna puniuntur, qui per ſe, vel per alium fabricat literas falſas, neque habere dubium in laicis eſſe puniendos mandantes, ſicut & falſificantes, tradit, & quoad clericos cogitandum relinquit Marian. Socin. in d. cap. ad falſariorum num. 19. vbi pro vtraq; parte quæſtionem excutit, & num. 20. & ſequent. nihil decidit.

132 Ex dictis conſtat dantes, mutantes, vel corrigentes aliquid in literis Apoſtolicis contra mentem Summi Pontificis ſi mutetur ſenſus literarum, etiamſi fiat mutatio vnius literæ incurrere hanc excommunicationem. Vgolin. de cenſuris Papæ reſeruatis cap. 6. in principio, num. 2. verſ. quo ad alterum, & ſequentib. Souſa hoc loco cap. 7. diſp. 42. concluſ. 1. num. 4. Sayr. de cenſuris cap. 10. num. 11. & Marius Alterius de Bulla Cœnæ diſp. 7. lib. 5. cap. 2. per totum.

Hoc tamen fallit, quando ſolùm in literis Apoſtolicis grammaticalis error emendatur; tunc enim non incurritur cenſura huius canonis. Ratio, quia corrigens errorem grammaticalem, qui datur contra regulas linguæ Latinæ, vel bonæ ortographiæ, non eſt verè falſarius, nec de crimine falſi puniri poteſt. Atqui in hoc canone prohibetur literarum falſificatio vera, & formalis, non autem materialis; ergo non incurritur excommunicatio. Cóſirmatur, quia vt quis puniatur de crimine falſi per additionem, mutationem, vel correctionem literarum, debet dari mutatio veritatis cum dolo, & iactura, ſed qui corrigit errorem grammaticalem, non mutat veritatem, cùm ſenſus idem maneat, nec emendet grammaticam ad decipiendum; nec denique ex additione, nec ex emendatione circa grammaticam ſequitur præiudicium: ergo non eſt falſarius, & ex conſequenti, non incurrit excommunicationem, quia, vt puniatur de falſo, opus eſt, quòd interueniat mutatio veritatis cũ dolo, & iactura, ſecundùm Silueſtrum verb. falſarius num. 1. Armilla ibidem, num. eodem, & Viualdus in Bulla Cœnæ Domini num. 47. & colligitur ex cap. conſcientia, de crimine falſi, vbi notatur per raſuram Bullæ in loco non ſuſpecto non dari falſitatem: ſecus ſi fiat raſura in loco ſuſpecto, ita Menoch. de arbitrar. caſu 187. num. 34. Brunor. à Sole in locis communibus, verb. apoſtilla, Maſcard. de probat. concl. 494. Fr. Antonius de Souſa hoc loco c. 7. diſp. 42. num. 7. & alij, quos referens ſequitur Auguſtinus Barboſ. in dict. cap. ex conſcientia, per textum ibi: niſi paucarum literarum raſuras, de crimine falſi; pro quo etiam faciunt tradita ab eius parente in remiſſ. ad ordin. Regiam lib. 1. tit. 78. §. 4. num. 7. & 8. & Marius Alterius dict. diſput. 7. lib. 5. cap. 2. fol. 512. verſicul. hanc opinionem probat Nauarr.

133 Quando tamen mutatio fit ſecundùm mentem Pontificis, ſed aduersùs id quod in literis habetur, dicendum eſt, tamquam probabilius, incurri ſententiam huius canonis, Suar. de cenſuris diſp. 21. ſect. 2. n. 46. & 47. eo quòd, talis mutatio eſt grauis, & quamuis Pontifex in mente habuerit conceſſionem facere ſecundùm mutationem factam, non vult tamen, vt error literarum per alios, quàm per officiales ad hoc deputatos emendetur; item quia non licet nouas litteras conſtruere in ſupradicto negotio, & ſupponere loco aliarum: igitur nec iam expeditas ita mutare, Souſa d. diſp. 42. concluſ. 42. concluſ. 4. n. 8. de quo valde dubito, quia non mutatur ſenſus, nec veritas, ideo in foro conſcientiæ non probo.

Quoad abradentes idem traditur de detruncante Bullas de literis Papalibus, quia per abraſionem literę Apoſtolicę redduntur falſæ, & vt falſarius puniri debet, & excommunicari, text. in cap. licèt, de crimine falſi, per textum ibi, vel abraſæ. Abraſio enim reperta in aliquo inſtrumento, falſitatem arguit, Menoch. de arbitrar. caſu 187. num. 41. Maſcard. concl. 1254. Farinac. de falſitate quæſt. 151. à num. 41. & ſequenti, & quæſt. 153. à num. 64 vſque ad num. 71. niſi abraſio fiat ab officiali ad id deputato. Goffred. in ſumma, in rubr. de crimine falſi num. 9. Hoſtienſ. in eadem ſumma de crimine falſi num. 3. verſ. quinto, cum literis Bullatis, gloſſa in cap. licèt, in verbo tenuem, §. ſi verò literæ, extrà eodem tit. de crimine falſi, dicentes raſuram quamlibet etiam modicam, & vnius ſyllabæ, vnius literæ, vel puncti factam ab alio, quàm ab officialibus Cancellariæ deputatis efficere literas falſas, & abradentes ligari excommunicatione, quod intelligitur, quando per talem abraſionem literæ, vel ſyllabæ vnius mutaretur ſenſus, vel ſub-

ſtantia verborum, Imola in cap. ex literis num. 3. in fine, de fine inſtrumentorum, & Ioannes Andreas in cap. inter dilectos, num. 11. eodem titulo, Marius Alterius dict. cap. 2. verſ. 1. excommunicatio huius canonis, & verſ. ſecundo probatur, quoniam qui radit, vbi abſolutè tuetur tamquam probabilius radentem integram propoſitionem in reſcripto Papæ immutādo ſolùm verba, & alia elegantiora apponendo eiuſdem prorſus ſenſus, & ſententiæ, quem, & quam priora raſa, & extincta ſignificabant, vtique falſarium cenſendum eſſe, & ligari excommunicatione.

134 Nihilominus quoad hoc, ſententia hæc non placet omnino, ſaltem in foro conſcientiæ, quia ſi ſenſus non mutatur, nec aduerſantur verba mutata diſpoſitioni Summi Pontificis, non video, cur radentes incurrant in crimen falſi, aut in excommunicationem huius Canonis. Secus in foro externo, in quo crimen falſitatis, vt inquit Abbas in cap. ex literis, num. 3. de fide inſtrumentorum, committitur regulariter, etiam ſi corrigantur literæ in ea parte, in qua expreſsè conſtaret de errore: igitur idem erit quoties corrigitur vnica litera, vel figura. quia conſideratur actus fabricationis raſuræ, & immutationis, non verò ſenſus, ſecundùm Goffredum in d. ſumma, in rubrica, de crimine falſi, practica Monteleon. fol. mihi 270. nu. 818. Baiard. ad Clarum in §. falſum, num. 175. & Farinac. de falſitate, quæſt. 151. num. 42. vbi tenent raſuram in literis Apoſtolicis etiam vnius ſyllabæ inducere falſitatem, quod intellige in foro externo. Secus in foro conſcientiæ, niſi quando variatur ſenſus verborum. Item quando fit abraſio in diſpoſitione iuris, tunc etiam illa reddit falſas literas Apoſtolicas: ſecus in narratione facti. De Afflictis deciſ. 404. n. 5. vide Farinac. de falſitate, quæſt. 153. à num. 72. vſque ad n. 80. cum tribus ſequentibus.

135 Quid de iubentibus, vel mandantibus falſificare literas Apoſtolicas, Graff. hoc loco cap. 18. in verb. ſupplicationem, n. 95. negat hos incurrere in hunc canonem Bullæ Cœnæ, verſ. limitatur verò, nec fautores præſtantes auctoritatem huiuſmodi falſificantibus, quia nulla mentio fit, hoc loco, de mandantibus, nec de iubentibus. Quod etiam tradit Vgol. de cenſuris Pontifici reſeruatis, §. 2. verſ. tertio, & num. 3. de conſulentibus videlicet, qui literas huiuſmodi falſandas conſulunt, quia Bulla in Cœna Domini neutros excommunicat. Cùm autem verſemur in pęnis, cùm non exprimantur, debent excuſari à cenſura Bullæ Cęnæ tàm mandantes, quàm conſulentes: non tamen erunt immunes à cenſura capitis ad falſariorum, de crimine falſi, prout volunt Vgolinus, & Graffius ſupra ſcripti. Marius Alterius diſp. 7. de excom. Bull. Cęn. lib. 5. cap. .. fol. 516. col. 2.

136 Porrò Clerici per ſe, vel per alios literas Apoſtolicas falſificantes, vt dixi, vltra excommunicationem ipſo facto, beneficijs ſunt priuati ipſo iure, etiam ſi faciant falſificare. Farinac. d. quæſt. 151. num. 1. & ſequentib. vſque ad num. 10. Sayr. de cenſuris Bullæ Cęnæ, cap. 10. nu. 6. & ſequenti, quod extenditur ad mutantes, vel detrahentes aliquid modicum in literis Apoſtolicis, quando modica mutatio, vel additio variant ſenſum Bullarum, & diſpoſitionem Summi Pontificis mutaret. Hoc tamen diſtinctione temperandum eſt, nimirum falſificantes per ſe ligari cenſura huius Canonis, Graff. lib. 4. cap. 18. num. 92. & Suar. de cenſuris, diſp. 21. ſect. 2. num. 48. quos
137 referens ſequitur Souſa ſupra diſp. 45. num. 1. Falſificantes tamen per alios non excommunicari per hunc canonem, ex eo patet, quia Bulla hoc loco non meminit falſificantium per alios literas Apoſtolicas, quòd ſi voluiſſet eos comprehendere, expreſſiſſet quidem; ſicut expreſſit in d. cap. ad falſariorum, de crimine falſi, in cuius cenſuram incurrunt falſificantes literas Apoſtolicas per alios, quæ tamen cenſura nulli eſt reſeruata.

Confirmatur, quia nomine falſariorum in hoc canone non veniunt niſi, qui falſitatem committunt per ſe, non verò, qui mandant, vel conſulunt falſitatem fieri: idcirco, qui faciunt per ſe actum prohibitum, incidunt in hanc cenſuram, non verò agentes per alios, etiamſi dent cauſam falſificandi. Ratio, quia ſumus in materia pęnali, quæ debet reſtringi potiùs, quàm ampliari, cap. in pęnis, de regulis iuris, in 6.

Nec obeſt regula iuris, qui per alium, de regulis iuris, lib. 6. Qui per alium facit, perinde eſt, ac ſi per ſe ipſum faceret. Ex qua per alium falſificare, per ſe falſificare dicitur; quia ad hoc reſpondetur mandantem, propriè non falſificare, ſed dici falſificare ex iuris interpretatione; Ius enim interpretatur illum falſificare, quamuis non falſificet verè, ac realiter, conſiderata propria ſignificatione, atque ita regula illa, Qui per alium facit, perinde eſt ac ſi faceret per ſe ipſum, accipienda eſt non ſecundùm rei veritatem, ſed ſecundùm iuris interpretationem, ſeu fictionem, quæ iuris interpretatio, ſeu fictio non procedit in pęnis, neque in cenſuris: proinde quando pronunciatur contra facientes, non ampliatur ad mandantes, vt notat Marius Alterius lib. 3. de cenſuris, diſp. 2. cap. 2. poſt Caietanum verb. excommunicatio, in principio, cap. 47. Silueſt. excommunicatio 10. dubio 4. Tabien. excommun. 5. caſu 44. & Nauarr. in manuali, cap. 27. num. 51. negantes in cenſuris comprehendi mandantes, conſulentes, & alios ſimiles, ſed ſolùm facientes.

Nec etiam obeſt caput ſi quis ſuadente 17. quæſt. 4. vbi mandans percuſſionem clerici, declaratur incidiſſe in excommunicationem Papalem, ſicut ipſe percutiens, vt eſt communis, per textum in cap. mulieres 6. §. vltimo, de ſentent. excomm. & docent Suarez de cenſuris, diſp. 21. ſect. 1. num. 55. Auila part. 2. cap. 5. diſp. 3. dub. 6. Belanus de ſacrament. & cenſur. tom. 1. diſp. 15. num. 27. cum ſequent. Molin. de iuſtitia, tract. 3. diſp. 52. nu. 2. & Farinac. in praxi crimin. part. 5. quæſt. 129. dicentes mandantem verberari clericum, ſequuta

ta percuſſione, ligari excommunicatione. Quia dictum caput mulieres, non declarat excommunicatum mandantem percutere clericum ex decteto dicti cap. ſi quis ſuadente 17. quæſt. 4. quo ſunt excommunicati percuſſores clerici, quaſi qui mandet, verè percutiat; ſed quia alijs conſtitutionibus iuris canonici ſtatutum erat mandantem percutere, ligari excommunicatione, vt in cap. quantæ, de ſentent. excommun. & cap. ſicut dignum, de homicidio, Et quamuis in his iuribus non fuiſſet ſancitum excommunicationem latam contra percuſſores clericorum, includere etiam mandantes, potuit Pontifex in illo cap. mulieres, explicare hoc modo, cap. ſi quis ſuadente, & ampliare illud, vt comprehenderet etiam mandantem, quamuis ex vi canonis antea mandans non comprehenderetur. Quæ extenſio aliquando datur de vno caſu ad alium, ne lex fraudetur ſuo fine, vt habetur in cap. ſignificauit, de Iudæis, quod ſtatuit, mittentes arma ad Saracenos ligari excommunicatione, ſicut ligantur deſerentes per canonem latum contra ſacientes: alioquin lex ſuo effectu fruſtraretur, Nauarr. cap. 27. nu. 51. argument. cap. ſi ciuitas, de ſentent. excommun. vbi interdictum ciuitatis extenditur ad ſuburbia, ne lex careat ſuo effectu.

Quamobrem cùm prohibitio noſtri Canonis facta ſit in falſarios literarum, & in iure non reperiatur mandans falſificationem, comprehenſus non continetur in hoc canone, niſi qui eſt verè falſarius; non autem talis per iuris fictionem, & idem dicendum eſt in cæteris odioſis, quoties in iure non exprimuntur mandantes, vel conſulentes. Nam quamuis committunt contra legem, quantùm ad culpam criminis, non tamen quoad pœnam; ſi in iure non exprimitur; quia re vera aliud eſt facere, aliud mandare, vt fiat: idcirco lex loquens de ſaciente, non debet extendi ad mandantem, eo quòd mandans committit delictum iuris fictione, non ex natura rei, & lex non eſt extendenda ad caſus iure fictos, ſed ad veros: igitur excommunicatio lata contra falſantes, vel contra ſacientes, non comprehendit mandantes, niſi in lege id exprimatur. Neque tunc comprehenditur mandans, quaſi in eo euentu mandare ſit, facere; ſed quia legiſlatori tunc placuit æquiparare facientem, & mandantem, quo ad pœnam, ita Marius Alterius tom. 1. de cenſuris, diſp. 2. de cauſis excommunicationis, lib. 3. cap. 2. fol. 291. & ſequenti, & diſput. 7. de excommunicatione Bullæ Cœnæ, lib. 5. cap. 3. verſ. tertia dubitatio, & Vgolin. vbi ſup. d. §. 2. num. 3. cum alijs.

138 Sed quid dicendum, ſi quis corrigat literas ampliores ad ſenſum minutæ Pontifici oblatę, quod fieri poteſt, quando ſcriptor in ſcribendis amplioribus literis mutet in ipſis literis ſenſum, qui continebatur in minuta illa, quæ Pontifici afferebatur, & illę, in cuius gratiam factæ ſunt, ſciens veritatem minutæ, mutaret, & corrigeret literas illas ampliores ſecundùm verum ſenſum ipſius minutæ? Placet non incurrere in hunc Canonem, quia re vera non fuit falſarius, ſed potiùs reſtitutor veritatis, iuxta ſenſum, & mentem Pontificis, ita Sayr. de cenſuris, lib. 3. cap. 9. num. 12. Diſplicet tamen doctiſſimo Fratri Anton. de Souſa diſp. 42. num. 8. verſic. quarta conclusio, vbi tanquam probabilius cum Suario vult, incurri cenſuram huius Canonis, quoniam, quamuis mutatio fiat ſecundùm Pontificem, intentio illius eſt, vt error literarum per officiales ad hoc deputatos corrigatur.

Vtraque ſententia defendi poteſt. Prima, in foro conſcientiæ, quando nullum interuenit peccatum ſaltem mortale in ea mutatione; puta quando non datur facilis recurſus ad officiales Curiæ, quibus hoc ex officio competit, nimirum corrigere errores Notariorum, vel Scribarum. Tunc enim in vtroque foro, qui mutauerit literas, non incidit in hanc cenſuram, vt bene notat Graff. in hoc Canone, dicens illum non procedere contra mutantes in literis ea, quæ priùs erant expreſſa in ſupplicationibus, & per errorem Notarij fuerant variata, quod probat exemplo impetrantis diſpenſationis Breue à Pontifice in tertio gradu conſanguinitatis, & loco illius poſitum fuit à Notario in literis, affinitatis, aitque non incurrere hanc cenſuram, ſi mutauit in Bulla, ſicut in ſupplicatione dicebatur. Secunda autem ſententia habebit locum in foro externo, quia mutatio hæc eſt magni momenti, & non debet emendari propria autoritate cuiuſque, ſed per officiales ad id deputatos. Probatur, quia ſicut non eſt integrum in caſu propoſito nouas literas conficere; ſic etiam non licet iam expeditas ita mutare: atque ita in foro externo timeri poteſt excommunicatio contra falſantes, ſeu mutantes literas Apoſtolicas, quod in caſu prædicto videtur contingere, Fr. Antonius de Souſa vbi proximè, num. 8.

139 Ex dictis ſequitur diſcrimen inter excommunicationem contra falſantes literas Apoſtolicas contentam in d. cap. ad falſariorum, de crimine falſi, & inter excommunicationem contra eoſdem falſarios in hoc canone Bullæ Cœnæ impoſitam. Primò, falſificantes literas Papæ ipſo iure cum ſuis fautoribus excommunicationem incurrunt, per dictum caput ad falſariorum, Cardinalis Toletus in inſtruct. Sacerd. lib. 1. cap. 22. Sayr. de cenſuris, lib. 3. cap. 10. num. 4. cum ſequentib. Fr. Antonius de Souſa hoc loco, cap. 7. diſp. 45. & Farinac. in praxi crimin. part. 6. de falſitate, quæſt. 151. num. 7. per textum clariſſimum in d. cap. ad falſariorum, verſ. Nos enim, in illis verbis: Anathematis vinculo decernimus innodatos, & ibi gloſſa in figuratione caſus, verſic. ipſi etiam, & in verſic. Nota, quòd omnes falſarij. Item, quia ſub illo cap. ad falſariorum, includuntur, qui per alios falſificant, vel exercent falſitatis vitium, Goffredus in ſumma, rubric. de crimine falſi, num. 7. & Hoſtienſis in ſumma, eodem tit. num. 3. verſ. nam falſarius, & conſtat ex d. cap. ad falſariorum, verſ. nos enim, in illis verbis: Qui per ſe, vel alios, & ibi gloſſa in figuratio-

ne

Google

ne caſus, Hoſtienſ. num. 4. in verb. per alios, Ioannes Andreas in ſumma, & nu. 2. in verb. vel alios, & num. 3. in verb. per ſe, dicentes per hoc caput non ſolùm falſificantes per ſe, ſed etiam fautores eorum, necnon ſalſificantes per alios incurrere in excommunicationem ipſo iure. Secus per Canonem Bullæ Cœnæ, per quem innodantur excommunicatione falſificautes per ſe, non verò alij, vt per Iacob. de Graffijs d. cap. 18. num. 93. & 95. Suarez d. diſp. 21. ſect. 2. num. 48. Coriolan. in explicatione Bullæ Cœnæ, circa ſextam excommunicationem, verſ. qui verò, & Marius Alterius d. diſp. 7. cap. 5. in principio, lit. B. & C.

Differunt etiam, quia in d. cap. ad falſariorum, excommunicautur maudantes, & conſulentes. qui non afficiuutur excommunicatione huius canonis. Et latiùs patet excommunicario dicti capitis ad falſariorum, quàm excommunicatio huius canonis, quæ non extenditur ad vtentes literis falſis, ad quos extenditur excommunicatio iuris communis, ſiue vtentes fuerint auctores falſitatis, ſiue alius, vt dicetur infra num. 141.

140 Similiter non incidit in aliqnam excommunicationem, qui literas Apoſtolicas delet, aut ſcindit, dummodò, qui delet, aut lacerat, ſit ille, in cuius fauorem literæ fuerunt impetratæ, & ad quem literæ ſpectabant, Vgolin. de cenſuris Pontifici reſeruatis, §. Hoc loco, fol. 156. nu. 4. col. 2. ex eo fundamento, quia fauori ſuo quiſque poteſt renunciare, textus in cap. ex conſcientia 9. de crimine falſi, ibi: Cùm quilibet ad renunciandum iuri ſuo, &c. concordat lex, ſi quis in conſcribendo, C. de pactis, ibi; omnes licentiam habere his, quæ pro ſe introducta ſunt, renunciare, Gail. lib. 1. obſeruat. 40. Menoch. de præſumptionibus, lib. 6. præſumpt. 41. & conſ. 910. num. 1. D. Barboſ. in lege alia, §. Eleganter, à nu. 12. ff. ſolut. matrimon. Morla in Emporio iuris ciuilis, par. 1. tit. 1. in præludio, nu. 19. Surd. conſ. 198. nu. 2. & Azor. par. 1. lib. 5. cap. 22. quæſt. 10. & Tabien. in verb. excommunicatio, quintò, caſu 5. num. 5. verſ. poſſet tamen impetrans.

141 Eodem modo non ligantur excommunicatione hac ſexta vtentes literis falſatis, quia eorum nulla fit mentio, niſi falſificantium, vel fabricantium literas falſas, non autem vtentium illis. Nam aliud eſt literas falſare, vel falsò fabricare, & aliud vti illis. Atque ita pœna in vno caſu poſita ad alium non transfertur, argumento l. Papinianus. exuli, ff. de minor. Quare vtentes excuſantur ab hoc canone, non autem ab excommunicatione lata in d. cap. ad falſariorum, de crimine falſi. Vgolin. vbi ſupta d. §. 2. num. 7. verſ. octauo, in excommunicationem hanc non incidit, qui hiſce literis falſatis vtitur, ex Caietano in ſumma, in verb. excommunicatio, cap. 27. num. 62. verſ. quarta, & Graffius hoc loco d. cap. 6. num. 99. verſ. ſexto, vbi addit eos dici vtentes, qui ſciunt literas Papæ eſſe falſas, & vtuutur illis, non tamen propterea incidit, qui vtitur, in noſtrum hunc Canonem, ſed in cenſuram dicti capitis ad falſariorum, de crimine falſi, Suarez de cenſuris, diſput. 21. ſect. 2. num. 48. & alij, quibus accedit Souſa diſput. 43. num. 3. verſ. tertia concluſio. Farinac. de falſit. quæſt. 151. ex n. 65.

142 Idem dicendum eſt de falſificantibus literas Apoſtolicas antequam perficiantur, & ſignentur à Romano Pontifice, ſi qui eas falſent, non ligari hac excommunicatione. Nam adhuc non dicuntur propriè literæ Apoſtolicæ, ex quo à Papa non ſunt ſignatæ, nec approbatæ. Vgolin. de cenſuris Bullæ Cænæ, d. §. 2. num. 7. verſ. poſtremò in excommunicationem hanc non incidit, poſt Silueſtrum in verb. excommunicatio 7. §. 4. num. 10. verſ. & tertio, & Viuald. in hoc canone, num. 52. & Marius Alterius tom. 1. diſp. 7. de excom. Bull. Cœn. lib. 5. cap. 4. verſ. Sexta dubitatio fol. 518. col. 1.

Secus ſi falſentur literæ poſtquam ſunt Bullatæ, ſeù ſignatæ, & omnino expeditæ, ita, vt officiales nihil habeant addendum, quales ſunt litteræ, quibus non deeſt aliqua qualitas ſubſtantialis ad illarum veram expeditionem; tunc enim vocantur veræ literæ Apoſtolicæ, Alexand. conſ. 215. Viſis probationibus, lib. 2. vbi probat Bullam imperfectam non cenſeri propriè Bullam; ſicut teſtamentum defectuoſum non eſt teſtamentum. l. Paulus reſpondet falſum, ff. de verbor. ſignif. Quinimò ſi quis falſet literas habentes omnia requiſita ad germanam illarum expeditionem, ſed ex aliquo defectu eſſent inualidæ, puta ratione ſurreptionis, vel ex aliqua alia cauſa: tunc committens aliquam falſitatem in eiſdem, incurreret cenſuram huius Canonis, & cæteras pœnas falſarijs impoſitas, quia erant verè literæ Apoſtolicæ, quod requiritur ad excommunicationem incurrendam, eſto deſtituerentur omni valore. Confirmatur, quia hæc ſexta cenſura, vt incurratur, nihil diſponit de valore literarum, ſed, vt literæ, quæ falſantur, habeant omnia neceſſaria ad veram illarum expeditionem, Caſſad. deciſ. 2. circa medium, de reſeruat. vide Gonzal. de menſib. gloſſ. 51. num. 45.

143 Non ligabitur tamen excommunicatione huius canonis falſans literas alterius, à Romano Pontifice, videlicet Epiſcoporum, Archiepiſcopotum, Patriarcharum, vel Nuntij Apoſtolici, vel Legati, vel Delegati Romani Pontificis, vel Pœnitentiariæ, vel Collegij Eminentiſſimorum Cardinalium, quia huiuſmodi literæ, non ſunt literæ Papales, nec dicuntut propriè Apoſtolicæ: & ideò cùm ſint diuerſa, diuerſa fit illatio, l. Papinianus exuli. ff. de minor. Nauar. cap. 21. num. 6. Graff. hoc loco, nu. 96. & 98. quem ſequitur Vgolin. de cenſuris Pontifici reſeruatis, cap. 6. §. 2. num. 6. verſ. ſeptimo, & probatur ex traditis à Farinac. de falſitate, quæſt. 151. par. 1. ex num. 90. 61. 62. vbi agit de falſificantibus literas non Papæ, ſed Capituli, ac aliorum Prælatorum, qui diuerſis pœnis temporalibus puniuntur, & multò mitioribus, quàm falſificantes literas Papæ, ac

Regum,

Regum, qui pœna vltimi ſupplicij puniri ſolent. Nec irem incurrit falſificans literas Cardinalis ſcribentis nomine Papæ. Aloyſ. Riec. in deciſ. Curiæ, par.1. deciſ. 36. num. 3. nec falſificans literas priuatas Papæ, quas amicis, vel priuatis perſonis mittit, & vt priuata perſona ſcribit, Vgolin. d. cap.6. hoc loco, §. 2. num. 5. verſ. ſextò.

144 Denique non afficiuntur cenſura huius canonis impetrantes à Romano Pontifice literas ſurreptitias, aut obreptitias, quamuis tacita veritate, & falſo expreſſo conceſſæ fuerint, quia ipſæ literæ propriè non cenſentur falſatæ, vt per Viuald. hoc loco, num.51. Graffius d. cap.18. num. 89. vbi illum liberat ab excommunicatione, non tamen à peccato mortali, & impetraris carere debere, air cap. ſuper literis, de reſcriptis, quia non ſunt falſæ literæ, & ideò non incurritur excommunicatio, Suar. de cenſuris, diſp.21. num.50. Vgolin. eodem titulo, & loco, §. 2. num.3. verſ. quartò, & Souſa diſput. 44. Nam quoad expeditionem huiuſmodi literæ non ſunt falſæ, cùm procedanr à Cancellaria Papæ: atque ita impetrantes non afficiuntur cenſura huius Canonis, nec ligantur excommunicatione, de qua in cap. ad falſariorum, de crimine falſi, vt per S. Antonin. par.3. tit.25. cap. 13. Silueſt. verb. excommunicatio 7. num. 8. excommunic.4. verſ. & ſecundo, Caiet. eodem verbo, cap.26. quos refert, & ſequitur Coriolano in explicatione ſexta Bullæ in Cœna Domini, verſ. dubitatur. Ratio rationis eſt, quoniam eas impetrantes non peccant committendo falſiratem in Apoſtolicis literis ritè, & rectè expediris, neque falsò fabricanres eas litteras vri Apoſtolicas; ſed vtuntur falſitate, veluti medio, vr obrineant à Romano Pontifice literas, quæ nuncupantur literæ Apoſtolicæ, quoad expeditionem, etiam ſi in illis reperiatur falſa narratio ex falſa partis ſuggeſtione: atque ità nulla incurritur excommunicatio, prout vult Ricchard. diſt. 18. art. 12. quæſt. 3. Non enim dicuntur impetranres falſarij, quia veras literas impetrant, quamuis falſum dicant, Rebuff. in explicatione huius canonis, verſ. & ſupplicationum, proindè non coercentur pœna excommunicationis, Tolet. in ſumma, lib.1. cap. 12. verſ. terriò impetrantes, & eſt communis.

145 Quod diximus hactenus de falſificatione, & mutatione litterarum, extende ad mutationem, & falſificationem ſigilli, & ad falſantes ſupplicationes ſignatas à Romano Pontifice, vel à Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Vicecancellario, vel ab eorum viceſgerentibus. Idem dicas de obſignantibus falsò ſupplicationes ſub nomine Romani Pontificis, aut gerentis vicem eius ſine eorum licentia, quæ duobus modis falso ſignari poſſunt. Primò adulterino ſigno, quando ſignantur fabricato ſigno falso, ſimili vero ſigno. Secundò quando ſignantur ſigno vero, furtim ramen; & ſine conſenſu illius, ad quem hoc pertinet. Et vtroque modo ſignantes afficiuntur excommunicatione huius canonis, Vgolinus hoc loco, d. §. 2. verſ. etiam falsò ſignantes, & Marius Alterius, vbi ſupra hoc loco lib.5. cap.3. verſ. falsò ſignare, fol.516. col. 1. Hactenus de capire ſexto huius canonis. Nunc ad ſeptimum veniamus.

Septima excommunicatio Bullæ Cœnæ, contra deferentes arma, & alia vſui bellico ad infideles, ſic ſe habet.

§. VII.

146 ITem excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Sarracenos, Turcas, & alios Chriſtiani nominis hoſtes, & inimicos, vel Hæreticos per noſtras, ſiuè huius ſanctæ Sedis ſententias expreſsè, vel nominatim declaratos, deferunt, ſeù tranſmittunt equos, arma, ferrum, filum ferri, ſtannum, chalybem, omniaque alia metallorum genera, atque bellica inſtrumenta, lignamina, canapem, funes, tam ex ipſo canape, quàm alia quacumque materia, & ipſam materiam, aliaque huiuſmodi; quibus Chriſtianos, & Catholicos impugnant, necnon illos, qui per ſe, vel alios de rebus ſtatum Chriſtianæ Reipublicæ concernentibus, in Chriſtianorum perniciem, & damnum ipſos Turcas, & Chriſtianæ Religionis inimicos, necnon hæreticos in damnum Catholicæ Religionis certiores faciunt, illiſque ad id auxillum, conſilium, vel fauorem, quomodolibet prętant. Non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs, quibuſuis perſonis, Principibus, Rebuſpublicis, per nos, & Sedem prædictam hactenus conceſſis, de huiuſmodi prohibitione expreſſam mentionem non facientibus.

EPITOME.

147 *Materia excommunicationis ſeptimæ Bullæ Cœnæ eſt ſacrilegium commiſſum contra Chriſtianum principatum.*

148 *Excommunicatio ſeptima Bullæ in tres partes diuiditur.*

149 *Deferentes arma, & alia vſui bellico vtilia hoſtibus Chriſtianæ Reip. quicumque ſint excommunicantur.*
& eſt vniuerſalis. ibid.

150 *Saracenorum nomine, qui veniant? ad quos prohibetur arma ferri.*

151 152 153 *Hæretici ad quos probibentur deferri vſui bellico vtilia, ſunt declarati per Sedem Apoſtolicam.*

154 155 156 *Hæretici declarati in Curia per ſententiam officialium Papæ cenſentur declarati à Papa.*

157 *Hæreticis extra Curiam Romanam arma deferentes non afficiuntur excommunicatione Bullæ Cœnæ.*

158 *Hoſtes Chriſtiani nominis in Bulla Cœnæ excommunicatione, qui vocentur?*

159 *Equorum nomine, qui probibentur ad hoſtes Chriſtiani nominis deferri, qui veniant?*

160 *Equis probibitis cenſentur probibita omnia acceſ-*

acceſſoria annexa, & connexa.

161 *Equum vnum ad hoſtes deferens, an afficiatur excommunicatione.*

162 *Arma prohibita deferri ad infideles, quanam ſint?*

163 *Cultri parui, & gladioli, quibus vtimur ad vſus domeſticos, an veniant nomine armorum prohibitorum?*

164 *Arma donantes Infidelibus viuentibus in locis remotiſſimis à Chriſtianis, an incurrant excommunicationem Bullæ?*

165 *Equum vnum, vel gladium donans infideli, quando excuſetur ab hac cenſura?*

166 *Ferrum prohibitum ad hoſtes deferri, quid comprehendat.*

167 *Filum ferri, ſtannum, chalybs prohibentur deferri ad hoſtes, & vena ferri:*

168 *Aurum, argentum, æs & plumbum; & quodcumque metallum prohibentur deferri.*

169 *Fideles pendentes tributa infidelibus, an incidant in excommunicationem?*

170 *Inſtrumenta bellica lignamina, linum, & funes prohibentur deferri ad hoſtes.*

171 *Verba hæc, quibus Chriſtianos, & Catholicos impugnant, quid prohibeant ad hoſtes deferri.*

172 *Secreta fidelium reuelantes per ſe, vel per alios infidelibus, incidunt in excommunicationem Bulla.*

173 *Fideles potiùs mortem pati debent, quàm reuelare ſecreta in communem perniciem Chriſtianorum.*

174 *Auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes circa prohibita deferri ad hoſtes, excommunicantur.*

175 *Auxilium, fauor, & conſilium quibus modis poteſt ferri infidelibus?*

147 MAteria huius excommunicationis ſeptimæ eſt ſacrilegium patratum contra Chriſtianum Principatum, teſte Caietano in ſumma verb. excommunicatio cap.20. Graffius hoc loco num. 100. & Iata eſt hæc excommunicatio ad tuendam fidem Catholicam à Summo Pontifice, cui competit Chriſtianæ Reipublicæ cura, ac defenſio tamquam Chriſti Vicario, & totius Chriſtianæ Reipublicæ Capitis. Finis autem eſt ne quis inimicis, & hoſtibus Chriſtiani nominis auxilium præſtet in perniciem Catholicorum.

148 Diuiditur hic canon in tres partes, in prima prohibetur deferre, vel transmittere ad infideles, necnon ad hæreticos arma, & alia omnia, quibus poſſint vti ad impugnandos Catholicos, videlicet equos, arma, ferrum, filum ferri, &c. In ſecunda prohibetur certiores facere Turcas, & alios Chriſtianæ Religionis inimicos, quicumque illi ſint, per ſe, vel per Nuntios de rebus ad ſtatum Chriſtianæ Reipublicæ pertinentibus in Catholicorum damnum, ac perniciem. Quæ prohibitio exprimitur in hoc canone, his verbis. Necnon illos, qui per ſe, vel alios de rebus ſtatum Reipublicæ concernentibus in Chriſtianorum perniciem, &c. certiores faciunt. In tertia prohibetur eiſdem infidelibus, vel hæreticis propter eumdem finem, nimirum in perniciem Chriſtianæ Religionis, ac nominis conſilium, auxilium, vel fauorem quomodolibet præſtare, non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs, ibi: Illiſque ad id auxilium, conſilium, vel fauorem quomodolibet præſtant. Ex quibus verbis conſtat reuocari omnia priuilegia, ſi fortè à Summo Pontifice, vel à Sede Apoſtolica hactenus Principibus, aut Rebuſpublicis fuerunt indulta, in quibus huiuſmodi prohibitionis mentio expreſſa non fuerit, vt expreſsè in eodem canone continetur.

149 In hanc ergo excommunicationem incurrunt deferentes arma, ac reliqua hoc loco prohibita ad hoſtes Chriſtianæ Religionis, & nemo ab ea excluditur propter dictionem illam, omnes, quæ eſt vniuerſalis, & includit ſingulos, & nullum excludit, argumento c.ſi Romanorũ, diſt.19. ibi: Dicendo verò omnia decretalia conſtituta, nullum de Decretalibus conſtitutis prætermiſit, quod non mandauerit eſſe cuſtodiendũ. Et rurſus aſſerendo, omnium Deceſſorũ noſtrorum, nullum Pontificum Romanorũ, qui ante ſe fuerunt, excepit. Vnde patet verbum omnes, omnes generaliter comprehendere, quoad perſonas, & quoad ibi contenta. Quare incidunt in excommunicationem delinquentes, etiamſi Reges ſint, vel Imperator, & multò fortiùs priuati homines, ſiue laici, ſiue clerici exiſtant, Nauarr. in cap. ita quorumdam, notabili octauo, num.8. de Iudæis, Vgolin. de cenſuris Pontifici reſeruatis, hoc loco cap. 7. nu.1. Marius Alterius diſp. 8. de excommunic. Bull. Cœnæ lib. 5. cap. 1. vbi addit ſub hac excommunicatione comprehendi perſonas eminentiores, ſiue Eccleſiaſticas, vt Epiſcopos, Archiepiſcopos, & ſuperiores Prælatos, ſiue laicales, vt Duces, Reges, & Regibus, ſi qui ſunt, ſuperiores, vt probat Marius Alterius vbi proximè, & ante diſput. 10. de cauſis excommunicationis l. 3. cap.5. & deducitur ex gloſſa in cap. vt circa, verſ. Aliorum, de electione lib.6. & pluribus confirmat Couarru. lib.1. variar. reſol. cap.13. ex vi ac virtute huius dictionis, omnes, & omnia, quibus declaratur omnes comprehendi, & neminem excludi.

150 Excommunicantur omnes Chriſtiani per dictionem, omnes, & ſoli, quia excommunicationis Chriſtiani ſunt capaces, cap. omnis Chriſtianus. 11. quæſt.3. & cap. Romana, §. in vniuerſitatem, vt vult ibi Domin. de ſentent. excommunic. lib.6. Idcircò eſto infideles, qui ſubduntur Catholicis, deferant prohibita, poſſunt plecti alijs pœnis inductis in l. 2. C. quæ res export. non debeant, & tradit Calderin. in conſilio 2. de Iudæis, & Felin. in cap. 1. limit. 5. de conſtitutionibus, non incurrunt tamen in hanc cenſuram, Nauarr. in cap. ita quorumdam, notab. 8. n. 8. de Iudæis.

151 Nomine Saracenorum comprehenduntur, qui nefariæ Mahometi perfidiæ accedunt, ſiue ſint Turcæ, ſiue Mauri, ſiue Arabes, ſiue Perſæ, ſiue Tartari, ſiue Ægyptij, ita Fr. Antonius de Souſa in explicatione Bullæ Cœnæ cap. 8. num. 3. Azor. inſtit. moral. lib. 8. cap. 23. quæſ. 4. tom. 1. vbi vult ligari excommunicatione hac Chriſtianos, qui non ſolùm ad Turcas, & Mauros,

ſed

Google

ſed etiam, qui ad paganos, ad Iudæos, ſeu ad Ethnicos deferunt arma, & prohibita instrumenta; modò ſint Chriſtianæ religionis inimici, qui actu, vel habitu bella Chriſtianis infetane, idem Nauarr. in d. cap. ita quorumdam, notabil. 4. num. 17. ex verbis huius canonis, ibi, & alios Chriſtiani nominis hoſtes, & inimicos. Iudæos autem eſſe Chriſtiani nominis inimicos, eſt in confeſſo, adeòvt ſi potentia Iudæorum prauæ eorum voluntati, quam in Chriſtianos habent, æquipararetur, Turcas nobis infenſos longè ſuperarent.

152 Nomine hæreticorum hoc loco veniunt nominatim, & expreſsè à Sede Apoſtolica declarati, etiamſi non ſint hoſtes nominis Chriſtiani, cùm nomen Chriſti Domini profiteantur: nihilominus Religionem Catholicam inteſtino odio proſequuntur, & Eccleſiam Romanam deteſtanrur, grauiuſque peccant in illam, quàm Saraceni, & infidelitas eorum deteſtabilior eſt, quàm aliorum infidelium, & paganorum, ex Diuo Thoma 2. 2. quæſt. 10. art. 6. Sayr. in hoc canone 7. num. 16. Vgolin. de cenſuris, hoc loco, verſ. qui ad Saracenos, num. 6. vbi loquitut de hæreticis nominatim declaratis à Romano Pontifice.

Quare ab eiſdem Auctoribus excipiuntur, qui arma defetunt ad eos hæreticos, qui à Sede Apoſtolica non ſunt expreſsè, nominatimque declarati, etiamſi hæretici notorij ſiut, quia Bulla loquitur dumtaxat de hæreticis nominatim, expreſsèque declaratis: proinde non extenditur ad hæreticos alios, eſto ſiut notorij de ſacto.

153 Sed Vgolinus non omninò firmat hanc deciſionem, nec eam probat, imò improbar per verba huius canonis, ibi: & alios Chriſtiani nominis hoſtes, & inimicos, per quæ verba vult comprehendere etiam hæreticos nondum denunciatos, & hæreticos de ſacto notorios, quod putat verum Marius Alterius dicta diſp. 8. capit. 2. libr. 5. fol. 527. col. 1. verſ. Reſpondeo in hoc caſu, dicens tales hæreticos non comprehendi nomine hæreticorum, quia non ſunt nominatim denunciati per ſententiam Sedis Apoſtolicæ, ſed comprehendi ſub illa clauſula, & alios Chriſtiani nominis hoſtes, & inimicos, quando hæretici notorij ij ſunt, qui actu, vel habitu impugnent Catholicos, quia in eo caſu ſunt hoſtes Chriſtianæ Religionis, concinit Nauarrus in manuali cap. 27. n. 63. verſ. ſexta, quod per aurum, ibi, pro Turcis, &c.

154 Per hæreticos nominatim, expreſsèque denunciatos per ſententiam Sedis Apoſtolicæ, ad quos prohibetur arma deferri, intelliguntur declarati, non ſolùm per ſententiam latam à Sede Apoſtolica, ſed etiam per ſententias latas ab officialibus Papæ. Quicumque enim declarati ſunt hæretici per officiales Papæ, cenſentur declarati à Romano Pontifice, eò quia habent ab ipſo poteſtatem officiales, & Delegati, & quidquid agunt, eius iuriſdictione exercent, dummodò ſententiæ ferantur ab eiſdem officialibus Papæ, vel in Curia, vel vbi Papa reſidet, etiamſi Curia ibi non adſit, ſemper enim Curia eſt vbi Papa adeſt, vt in Clementina Ne Romani. §. ſanè, verſ. eo tamen adiecto, de elect. ibi, Eo tamen adiecto, quòd ſi in certo loco cauſarum, & literarum Apoſtolicarum Audientia remanente, Papam alibi mori contingat, &c. Per quæ verba oſtenditur Sedes Apoſtolica eſſe, & in loco vbi Papa moratur, & in loco vbi Curia reſidet.

155 Quapropter ſi in hac cenſura veniunt omnes hæretici declarati per ſententiam Sedis Apoſtolicæ, non eſt dubium venire omnes declaratos hæreticos per ſententias latas in loco vbi reſidet Papa, quamuis ibi non adſit Curia, & illos, qui tales declarantur per ſententias latas in Curia. Nomine autem Curiæ Romanæ intelligitur Curia Papæ, ſiue locus Sedis Apoſtolicæ, cap. 2. cap. præſenti, de præbendis libr. 6. Mandoſius in regul. 5. Cancellariæ qu. 1. num. 16. & regul. 16. quæſt. 27. num. 3. in fine, Gonzal. de menſib. gloſſ. 13. §. 1. numero 1. & 2. cum ſequentibus vſque ad numerum 12.

156 Dixi intelligi nomine hæreticorum omnes declaratos per ſententias pronunciatas per ipſum Papam, aut per officiales, ſeu delegatos, vel ſubdelegatos Papæ; quod intellige in Curia, vel vbi Papa reſidet. Ex quo ſequitur non venire ſub hoc canone hæreticos, qui non fuerunt declarati in Curia, neque in loco vbi Papa reſider, ſed extra Curiam, aut extra locum, vbi moratur Papa, quamuis ſint pronunciati, & declarati per ſententias auctoritate Papæ, & Sedis Apoſtolicæ latas, nimirum quando declarati ſunt tales à Legatis Papæ, aut à Nuncijs, vel ab Inquiſitoribus, vel ab alijs Delegatis, & Commiſſarijs Apoſtolicis. Ratio, quia huiuſmodi ſententiæ ab his pronunciatæ non dicuntur latæ à Sede Apoſtolica.

157 Vnde ſequitur non affici excommunicatione Bullæ Cœnæ tradentes arma, & alia prohibita hæreticis declaratis per ſententias extra Curiam, vel extra locum, vbi Papa reſidet, nec declaratis per ſententias ab ordinarijs extra Curiam Romanam, eo quòd expreſsè prohibetur traditio facta hæreticis expreſsè, nominatimque declaratis per ſententias immediatè à Papa, aut Sedis Apoſtolicæ, aut ab eius officialibus latas intra Curiam Romanam, vel vbi Papa reſidet, cùm de his hæreticis ſpecificè hic canon loquatur, non verò de alijs, & multò minùs loquitur de hæreticis, qui declarari ſunt tales per ſententiam Epiſcopi, vel alterius Prælati, aut Iudicis.

158 Per verſiculum, alios Chriſtiani nominis hoſtes, & inimicos, comprehenduntur ſub hoc canone, Pagani, nempè idola, & Deos multos colentes, quique alio nomine Gentiles dicuntur: dummodo Chriſtianis infenſi ſint, ſecus ſi nobis non ſint infenſi, neque odioſi, ita Nauarr. in cap. ita quorumdam, not. 4. num. 21. verſ. Decimotertiò infertur. Nam hodie in Indijs Indi plures aduersùs alios Indos Chriſtianis auxilium præſtant, & è contrario Chriſtiani eiſdem Indis contra Indos fauent, & olim in Africa Mauri, qui tributa Regibus Luſitaniæ pendebant contra Mauros pro Luſita-

ſitanis aeriter pugnabant. Quare, qui tunc hiſce prohibira traderent, excommunicatione non afficerentur. Vgolinus de cenſuris Pontifici reſeruatis, hoc loco, verſ. qui ad Saracenos num. 4. verſ. Tertiò comprehenduntur etiam Pagani.

Comprehenduntur item ſub eodem verſiculo, & alios Chriſtiani nominis boſtes, & inimicos, Apoſtaræ Fidei, qui poſt baptiſmum à Chriſti fide defecerunt, & ſectam aliam ſequuti ſunt, Nauart. vbi proximè num. 11. Vgolin. ſupra verſiculo, quartò comprehenduntur, Sayr. hoc ioco c. 11. num. 16. Nec ambigi poteſt; ſunt enim boſtes, & inimici Chriſtiani nominis. Secus dicendum putat Vgolin. ibidem, ſi Chriſtianis ſubditi eſſent, & periculum non daretur, quòd contra Chriſtianos prohibitis deferri vterentur, vel ad hoſtes delaturi eſſent, in quo euentu tradentes illa prohibita non ligarentur hac exconmunicatinne. De quo valdè dubito, non enim confidendum eſt ijs, qui infideles ſunt Deo, vt paſſim docet experientia.

159 Quæſtionis eſt, quid veniat ſub prohibitione deferendi, ſeu tranſmittendi equos, & arma ad Saracenos, Turcas, & alias perſunas in hoc canone memoratas? Quoad equos primo loco poſitos dicendum eſt, nomine equorum prohiberi, non ſolùm equos, ſed etiam equas deferri, nam equorum nomine ipſæ veniunt, argumento legis primæ, ff. de verbor. ſignific. Sunt enim illæ, tum ad bellum, tum ad ſobolem procreandam vtiles, & ideò deſerri non poſſunt, Rebuff. in praxi beneficiali, in expoſitione Bullæ Cœnæ art. 5. in verb. equos. Graſſius lib. 4. deciſ. cap. 18. eodem verbo, num. 101. vbi per equos intelligit etiam debiles, & mulos, & aſinos, Nauarr. c. 27. num. 63. & in d. cap. ita quorumdam, de Iudæis, quem Graſſius ibi referens ſequitur, Vgulin. eodem verſ. equos, arma, ferrum, &c. num. 1. vbi meminit pullorum, & equarum, & num. 2. vbi ſub nomine equorum intelligit, arma, & alia neceſſaria ad equos armandos, & ideò ligari excommunicatione huius canonis ea deferentes ad hoſtes Chriſtiani nominis, vt frænum, habenas, ephippia, & ſoleas ferreas, quibus pedes equorum muniuntur, & reliqua ornamenta, quibus equi exornantur. Nam principali prohibito, acceſſoria cenſentur etiam interdicta, cùm ea ſequantur naturam principalis: ſicut principali conceſſo, cenſetur conceſſum acceſſorium veniens in neceſſariam conſequentiam principalis, l. 2. ff. de iuriſdictione omnium iudicum, Tuſc. tom. 1. lit. A, concluſ. 77. Menoch. de interdictis, remedio 6. recuper. num. 45. D. Barboſ. in l. cùm Prætor, §. final. num. 211. ff. de iudicijs. Item, quia aliquo prohibito, prohibetur omne id, per quod peruenitur ad illud, ex gloſſa in cap. præterea 5. de officio, & poteſt. iudic. deleg. Maſcard. de probat. concluſ. 102. & Surdus conſ. 301. num. 74.

160 Suffragatur, quod dici ſolet, annexorum idem eſſe iudicium, vt volunt Cotta in memorabil. verb. connexorum pag. 166. Hippol. ſing. 251. num. 1. Surd. de alimentis tit. 9. quæſt. 31. num. 16. cum ſequentib. & conſ. 196. num. 9. & conſ. 338. num. 3. maximè quando prohibitio eſt generalis, tunc enim ad minima extenditur, vt per D. Barboſ in d. l. cùm prætor §. 1. num. 112. ff. de iudicijs. Item, quia connexa dicuntur indiuidua, Surdus deciſ. 199. & reputantur vnum, Sigiſmun. Scacc. de appellat. qu. 17. limit. 21. ſub num. 25. & ab vno connexorum fit extenſio ad alterum, l. 3. §. iudicio contrario, ff. de contraria actione tutelæ l. proinde, ff. ad legem Aquil. l. cùm actum ff. de negotijs geſtis, cap. præterea, infrà de officio delegat. Mendez à Caſtro in praxi Luſitana lib. 5. cap. 1. num. 43. Tuſch. tom. 2. litt. C, concluſ. 626. & Gironda de priuilegiorum, & exemptionum explicat. num. 751. quibus omnibus probatur ſub equis prohibitis cenſeri prohibita omnia, quibus equi induuntur, & armantur, & inſtruuntur etiam ad onera ferenda in bello, & ad bombardas ferendas, & ad currus. Vgolin. hoc loco, verſ. equos num. 2. ad finem. Marius Alterius diſput. 8. de excommunic. Bull. Cœnæ lib. 5. capit. 7. in principio, vbi nomine equorum cenſet non ſolùm comprehendi equos domitos, & diſciplinatos, ſed etiam indomitos aptos ad trahendos currus, & ad commeatus ferendos; item camelos, & cætera bruta, quæ in bello ad onera ferenda ſunt vtilia, quamuis non ſint apta ad pugnandum: proinde deferentes illa, vel ſimilia ligantur excommunicatione.

161 Satiſque erit ad cenſuram hanc incurrendam traditio vnius equi infidelibus, niſi equus eſſet adeò ineptus, & debilis, vt nulla arte reparari poſſit. Vgolin. ſupra dict. num. 2. & Marius Alterius d. cap. 7. in verb. per equos, vbi ſubdit etiam ligari excommunicatione huius canonis tranſmittentes ad Saracenos equos deductos ab ipſiſmet Saracenis ad terras Chriſtianorum, vtpotè ſi quis emat in terris Chriſtianorum à Saracenis equos, & eos ad alios Saracenos vendendos deferat, vel tranſmittat, quia Bulla hos deferentes, vel tranſmittentes excommunicat ſimpliciter, nec diſtinguit, nec conſiderat, à quibus deferentes eos emerint.

162 Quoad verbum Arma, dicendum eſt ſub illo intelligi ea, quæ tam ad defendendum, quàm offendendum, & pugnandum ſunt vtilia, & idonea: vt ſcuta, galeæ, loricæ, gladij, haſtæ, ſagittæ, tela, & alia id generis multa. Item, fuſtes, & lapides, ad machinas bellicas compoſiti: necnon pilæ, ſiue globi, lapidei, aut ferrei, qui tormentorum bellicorum vſui ſunt. Azor. inſtit. moral. part. 1. lib. 8. cap. 23. qu. 10. Qui ergo ſubminiſtrauerint infidelibus arma hæc, & alia ſimilia, incidunt in excommunicationem huius loci, eſt communis, Vgolin. vbi proximè, verb. arma, n. 2. & ſequenti, Viuald. in explicat. Bullæ Cęnæ c. 7. n. 67. Sayr. d. lib. 3. de cenſuris, cap. 11. num. 28. ex quacumque materia arma ſint fabricata, vbi id extendit ad deferentes ligones, raſtra, ſecures, malleos, & huiuſmodi alia multa inſtrumenta militaris artis, gloſſ. in Clementina, Ne in agro, §. qui verò, ver. Arma, de

ſtatu

Digitized by Google

ſtatu Monachorum, cuiuſcumque ſint figuræ, qualitatis, & ſpeciei, & qnouis nomine nuncupentut. Quare, qui tradiderint infidelibus etiam arietes, clauas ferreas, arcus ſuratos, bnmbardulas, ocreas ferreas, chirothecas eiuſdem materiæ, innodantur excommunicatione. Fr. Antonius de Souſa hoc loco in norationibus circa textum, nnm.4. P. Auguſtinns Barboſa in cap. ita quorumdam, de Iudæis, num. 4. vbi num. 5. addit non comprehendi deferentes vaginas vacuas ad enſes recondendos, ex Deciano in tractatu criminal. lib.8. cap.3.num.57. quem ſequitur Barboſa parens in remiſſionibus ad ordinationem Regiam, lib.5, tit.109. in principio, in textu, ibi: nenhumas armas, dicens ſtatutum prohibens deferri arma ad terras Maurorum, non comprehendere aſportantem vaginas ad enſes recondendos.

163 Hinc ſequitur difficultas, an deferentes paruos cultros, quibus vtimur in menſa ad panem incidendum, vel ad calamos præparandos, ad Sarracenos, incurrant cenſuram huius canonis? Videtur negandum, non ſolùm propter paruitatem materiæ, ſed quia propriè non vocantur arma, neque in prælio vtuntur illis pugnantes. Quinimò ſub prohibitione deferendi arma per ciuitatem, non comprehenduntur deferentes ſimiles cultros, aut gladiolos pennis aptandis vtiles, gloſſa ſingularis in Authent. de armis, ad finem, verſ. Minores. quem ſequitur Bartol. in l.1.n.2. ff. ad legem Iuliam de vi publica. Arma enim ſimpliciter dicta ſunt, quæ feruntur ad inſerendam, aut propulſandam iniuriam, Caiet. in ſumma verb. excommunicatio cap. 20. & Armil. eodem titulo excommunic. 14. & Toletus in ſumma caſuum lib.1.cap.23. vbi ſatetur communem hanc eſſe opinionem, quam confirmat l. armorum, ff. de verbor. ſignific. Probatur ex cap. clerici 1. de vit. & honeſt. cleric. vbi habetur interdici clericis ſimpliciter delationem armotum, ſub pœna excommunicationis, non tamen extenditur ad deferentes cultellos paruos ad panem incidendum, & ad alia neceſſaria. Abbas ibi num.7. concordat Angel.excommun.7. §. 59. & Silueſt. eodem verb. & num. in principio. Sayr. hoc loco, num.29. Non enim huiuſmodi cultri, & gladioli ſunt ferrum mediatè, vel immediatè bello accommodatum, nec infideles illis vtuntur contra Chriſtianos ad bellum.

Nihilominus Nauarr. in Bulla Cœnæ cap.27. num.63. verſ. quarta, vult etiam cultrorum delationem, & tranſmiſſionem ad Turcas, & Saracenos prohiberi, cuius hæc ſunt verba: Cultri, & etiam cultelli, quia ſuaptè natura ſunt ad pugnam apti, quamuis ob paruitatem aliquando pro ſubiecta materia non dicantur arma. Quæ opinio mihi non improbatur, & eam ſequitur P. Comitolus in ſuis reſponſis moralibus lib.6. quæſt.10. num.3. Ex ea ratione, quia licèt nomine armorum cultri parui non veniant, veniunt tamen appellatione metallorum, eo quòd propter artificioſam figuram cultri iſti non deſinunt eſſe metallum. Accedit hac de re conſultum fuiſſe Clementem VIII. à mercatoribus Venetis, reſpondiſſeque deferentes magnam vim cultrorum in hunc canonem incidiſſe. Nam mercatores magnam vim cultorum ad Turcas deferebant, non ſub nomine armorum, ſed ſub nomine armorum, neque hos poſſe deferri, reſpondit Clemens. Ita Comitol.

Quare excuſari poſſunt ab hoc canone deferentes ad Chriſtiani nominis hoſtes paruam quantitatem paruorum cultrorum ſine dolo, lucri cauſa, & ſic puto eſſe intelligendos, qui dicunt gladiolos armorum nomine in Bulla Cœnæ minimè contineri, quales ſunt Abbas in cap. lator. num. 3. de homicidio, & in cap. clerici 1. de vita, & honeſt. clericor. num.6. Angel. excommunicatio 5. caſu 21. num. 1. & 10. Silueſt. in verb. excommunicatio 7. num. 59. & Tabien. excommunicatio 6. num.2. & alij, qui arma efficiuntur, vt geſtentur animo offendendi, vel defendendi, non autem, quæ fabricantur ad panem incidendum, & ad calamos aptandos, vt etiam vult Vgol. verb. Arma n.10. hoc loco.

Quando autem tanta fuerit copia horum cultrorum, vt ex illis poſſint arma conflari, ſicut ex alia materia metalli infecta conflari ſolent, non eſt dubium exportantes eos ad infideles affici hac excommunicatione, & eodem modo qui lebetes, phialas, ſcutellas, ligones, raſtra, & alia ſimilia inſtrumenta ferrea etiam ruſtica, quia hæc omnia ſub nomine metalli comprehenduntur, ita P. Comitol. ſuprà n. 3. & 4. poſt Nauarr. in cap. ita quorundam, de Iudæis notab.10. num.40. vbi conceptis verbis ſic loquitur. Decimò infertur ex corollario præcedenti, omnes, qui animo formali, vel virtuali iuuandi Saracenos contra Chriſtianos deferunt eis aliqua vtilia bello, vel prælio mediatè, & immediatè, incidere in cenſuras Bullæ Cœnæ Domini: quod maximè animaduertant Confeſſarij.

164 Sequitur illa difficultas, an donans infidelibus arma bellica longè remotis à locis Chriſtianorum, incidat in hunc canonem? Reſpondet Nauarr. in d. cap. ita quorumdam, notabil. 10. num. 9. verſ. ex quibus, de Iudæis, neganter; ſi credit infideles non eſſe vſuros ferro, vel armis ad bellum; ſed putat ex illis facturos clauos ad conſtruendam domum, quam cœptam habent, Sayr. hoc loco, de cenſuris Bullæ Cœnæ, lib. 3. cap.11. num.23. idem firmat, additque ab huiuſmodi donationibus Chriſtianos cauere debere propter periculum, quod inde timeri poteſt.

165 Similiter excuſantur ab excommunicatione donantes gladium vnum, equum, haſtam, ſclopum, vel frameam alicui Duci, aut Dynaſtæ infidelium, vel propter gratitudinem, vel propter amicitiam conciliandam, vel ex liberalitate, ita Nauarr. cap.27. num. 63. verſ. ſexta. Graſſ. lib. 4. deciſ. cap.18.num.104. non quidem ex defectu verborum, ſed mentis, Viualdus in Bulla Cœnæ n. 61. vbi eos excuſat ex paruitate materiæ ab excommunicatione. Sed magis placet ratio Nauarri, & Iacobi

Graff. per illa verba, quibus Chriſtianos impugnant. Non enim Princeps, Dux, vel præfectus vrbis, vel caſtri, cùm donat vnum, vel alterum equum, aut enſem, propter beneficium acceptum, vel accipiendum malo animo donat. Sed hæc ratio non conuincit, ſed ea, quæ nititur intentioni Pontificis, cuius mens non eſt in hoc caſu ligare viros hos primarios ſupradictas donationes facientes, ob rationes ſuprà poſitas: ſequitur Fr. Antonius de Souſa in hoc canone diſp. 47. num. 4. verſic. circa ſecundum.

166 Item ferrum prohibetur deferri ad infideles, quod intelligitur de ferro tam facto, quàm infecto, ex Angelo in verb. excommunicatio 5. caſu n. 21. Tabien. verb. excommunicatio 6. num. 3. §. 2. Nauarr. in manuali cap. 27. num. 63. verſ. Quinta, & in cap. ita quorumdam, notabil. 7. num. 2. & num. 5. de Iudæis, & Sebaſt. Medices in ſumma peccator. capital. tit. 9. quæſt. 78. & alij, vbi nomine ferri, intelligit ferrum ex quo aliquid fabricatum eſt, quo quis pugnare, aut munire ſe poſſit.

167 Caietanus autem in ſumma verb. excommunicatio cap. 20. verſ. Aduerte; deinde inſinuat nomine ferri intelligendum eſſe quamcumque materiam propriam, primariam, ſeu ſecundariam armorum. Silueſt. tamen nomine ferri, intelligit terram, vnde ferrum fit, proinde in excommunicationem incidit, qui ad hoſtes illam defert, ſic in verb. excommunicatio ſeptimò, num. 59. verſ. & ſecundò, vbi nomine ferri infecti declarat comprehendi terram, id eſt, venam ferri: quæ opinio ſequenda eſt, non quòd propriè comprehendatur ſub nomine ferri, ſed ex mente Romani Pontificis, qui ſi de hoc interrogaretur, an fas eſſet deferri hanc terram ad hoſtes Chriſtiani nominis? negaſſet quidem, vt tradit gloſſ. communiter recepta in l. tale pactum, §. final. ff. de pactis. Nam ferrum de proximo conficiendum pro confecto habetur. Vgolin. hoc loco, verb. Ferrum, num. 4 Quare non solùm ferrum prohibetur deferri ad hoſtes, ſed etiam terra hæc, contra Iacobum Graff. dict. cap. 18. n. 103. & Nauarr. Nam vena ferri nullum alium habet vſum, niſi vt ex ea ferrum fiat, idcirco non eſt dubium eſſe materiam, qua bellatores alios inuadant. Proinde venam ferri deferentes incurrunt hanc excommunicationem, Fr. Antonius de Souſa hoc loco, circa notationes text. num. 4. verſ. Tertiò ferrum. Marius Alterius diſp. 8. de excommun. Bull. Cœn. lib. 5. cap. 6. fol. 540. col. 2. verſ. contrariam ſententiam, & c. 7. fol. 543. col. 1. in principio, vbi ait venam ferri eſſe materiam, ex qua eruitur ferrum, & ideo ex delatione ferri facti, ſeu infecti ad Saracenos incurri excommunicationem Bullæ.

Sub nomine fili ferri veniunt ea inſtrumenta, & arma, quæ ex filo ferri fabricantur, nimirum pilæ, quæ filo ferri armantur, & bombardis, ſclopetiſque pilæ plures ſimul iunctæ, & incluſæ, iaciuntur, emiſſæque in hoſtes irruunt, & magnam perniciem afferunt. Quin etiam ex filo ferreo arma alia finguntur, puta ſpicula ſagittarum, & alia armorum genera, vbi quantitas magna ſuppetit. Quod extende ad omne filum cæterorum metallorum, propter identitatem rationis, & quamuis de ſolo filo ferri Bulla loquatur, non excludit aliud filum, in quo reperitur eadem ratio, etiamſi rariùs accidat, iuxta gloſſam notabilem in Clementina 1. verb. Præſidentes, de reſcriptis. Marius Alterius dict. cap. 7. verſ. filum ferri. Vgolin. hoc loco verb. filum ferri.

Nomine ſtanni, quod eſt notiſſimum metalli genus, intelligitur illud metallum, quod in fodinis reperitur cum argento, & in fornace primum colliqueſcit, & multos habet vſus, diciturque à Plinio lib. 3. c. 16. plumbum album, & ad bombardas conficiendas ſatis accommodatum, idcirco eius delatio prohibetur hoc loco ſub excommunicatione. Vgolin. ſuprà verb. ſtannum, & Alterius eodem verbo, cùm ſit metallum ſatis vtile ad inſtrumenta bellica.

Nomine chalybis, quod prohibetur deferri, intelligitur genus ferri magis purum, & purgatum, Luſitanè dicitur Aſſu, ou acerro, ex quo fiunt inſtrumenta valde apta, & accommodata ad vulnerandum, diciturque vulnificus chalybs per excellentiam, quaſi inſtrumenta ex chalybe fabricata, vim habeant maximam ad infligendum vulnus, Vgol. & Alterius vbi proximè, hoc verbo.

168 Item, vt vno verbo concludam, prohibetur delatio omnium metallorum, ſcilicet auri, argenti, electri, æris, & plumbi. Quicumque igitur detulerit ad infideles ferrum, filum ferri, ſtannum, chalybem, aurum, argentum, & reliquas metallorum ſpecies, afficitur hac excommunicatione, niſi paruitas materiæ excuſet à mortali. Prohibito enim metallo, prohibentur omnes illius ſpecies, l. ſi quid eorum, §. inter emptum, ff. de legatis 3. & quamuis reperiretur aliqua ſpecies metalli minimè apta ad inſtrumenta bellica conficienda, non propterea deferens illam ſpeciem immunis eſſet ab hac cenſura. Quia remoto genere, remouentur omnes ſpecies illius, Iaſon. in l. filius à patre, num. 10. ff. de liberis, & poſthum. Quamobrem neque plumbum ad infideles deferri poteſt, neque aurum, neque argentum factum, neque infectum, & ex conſequenti, nec pecuniæ deferri poſſunt: ſunt enim nerui bellorum, quibus arma habentur, exercitus fiunt, commeatus parantur, & arces etiam munitiſſimæ expugnantur. Nauarr. in manuali cap. 27. num. 63. verſ. ſexta, Vgol. hoc loco, verb. omniaque alia metallorum genera, num. 4. & ſequent. quibus accedit Marius Alterius d. cap. 7. fol. 543. & Vinald. in 2. part. in explanatione Bullæ Cœnæ, caſu ſeptimo, n. 58.

169 Excipiuntur ab hac cenſura Chriſtiani, qui ſub imperio infidelium morantur, ſi pro tributis præſtent pecuniam, cenſentur enim præſtare coacti; ſicut non ligatur Princeps, viribus impotens ad reſiſtendum Turcæ, ſi illi ne, ab eo vexetur, pecunias offe-

offerat ad redimendam vexationem. Quin etiam vaſalli Principis Chriſtiani poſſunt pecunias elargiri hoſtibus nominis Chriſtiani, vt eos à bello contra Chriſtianos excitando remoneant. Vgolin. vbi ſuprà, ad finem.

170 Sed quæri poteſt, quid ſignificetur ſub prohibitione bellicorum inſtrumentorum? Sayr. dict. cap. 11. num. 30. per bellica inſtrumenta intelligit tympana, tubas, fiſtulas, lituos, cornua, & ſimilia, ex Nauarro in manuali cap. 27. num. 63. verſ. per bellica inſtrumenta. Similiter veniunt bombardæ, ſeu colubrinæ, baliſtæ, arcubaliſtæ, & ſclopi, vt vult Rebuff. in hoc canone, verſ. bellica inſtrumenta, quod extenditur ad alia tormentorum genera, quæ varia ſunt, non ſolùm nomine, ſed etiam materia, & forma, & vſurpantur ad muros ciuitatum diruendos, turres expugnandas, & ad hoſtes fugandos; quæ omnia veniunt ſub nomine bellicorum inſtrumentorum, & latiùs patent, quàm arma, quia omnia arma ſunt bellica inſtrumenta, non tamen omnia bellica inſtrumenta, ſunt arma. Propriè namque arma ab armis dicuntur, hoc eſt, ab humeris, à quibus dependent, & armos tegunt, vt inquit Feſtus, & Seruius.

Lignamina etiam prohibentur deferri ad infideles in hoc canone, quamuis in cap. ita quorumdam, de Iudæis, habeatur ligamina, ſed hoc loco non ligamina, ſed lignamina expreſsè poſita ſunt. Conſtat enim verbum ligamina ſignificare ligaculum, ſeu ligamentum, quo aliquid colligatur, & non ſignificat materiam, ex qua aliquid efficitur, quam expreſsè voluit Pontifex in Bulla prohibere, ne ex illa naues, triremes, & alia vtilia bello ad infideles deportarentur, hoc eſt, ne ligna, quæ ſunt apta ad ædificandas naues, triremes, & alia nauigia, nec non ad faciendos currus, & alias machinas conſtruendas deportentur. Et multò fortiùs ſub hoc vocabulo prohibentur deferri naues ipſæ, & triremes iam factæ, vt notat Nauarr. in dicto cap. ita quorumdam, notabil. 7. num. 10. intelligi multò magis ipſas naues, & galeas factas. Ratio, quia excommunicat deferentes materiam ad conſtruendas naues, à fortiori excommunicat deferentes res ipſas ex materia prohibita factas. Quod etiam docet Ancbar. in cap. ad liberandam col. 1. de Iudæis. Sunt namque naues, & triremes iam factæ lignamina ligata, & compacta, & ex conſequenti vtiliora, & aptiora ad bellum, quam ſoluta, & impacta. Quare ſi deferentes lignamina ſoluta ad infideles, hoc eſt, ligna ex quibus fieri poſſunt naues, & alia bello vtilia, incurrunt in hunc canonem, vt eſt communis, nemine diſcrepante, Nauarr. dict. cap. 27. num. 63. verſ. 6. Vgolin. verb. lignamina num. 1. Sayr. d. cap. 11. num. 31. poſt alios à fortiori incurrent, qui deferent ad infideles naues, triremes, rotas ad vehenda tormenta bellica, currus, remos, malos, antennas, haſtas, & ſimilia, Marius Alterius d. cap. 7. verſic. ex his euidenter fol. 544. col. 2. ad finem, & Vgolin. hoc loco dict. verb. lignamina, num. 2.

Limitatur rigor huius canonis quoad deferentes ligna ad comburendum neceſſaria. Hæc autem non prohibentur deferri ad infideles. Silueſt. verb. excommunicatio 7. excommunicat. 21. Tabien. verb. excommunicatio 6. §. 3. Nauarr. ſupra dicto verſ. 6. quos referens ſequitur Vgolin. ſupra num. 3. & Sayr. dict. num. 31. ad finem. Secus ſi ligna deferantur ad hoſtes eo tempore, vt ab ipſis aliqua vrbs Chriſtianorum incendatur, aut vallum contra Chriſtianos extruatur, aut etiam dum actu Chriſtianos oppugnant, vel à Chriſtianis oppugnantur. Tunc enim incurrunt deferentes per verba in Bulla poſita, ſcilicet, Quibus Chriſtianos, & Catholicos impugnant, quæ verba interdicunt ea, quibus formaliter vel virtualiter Catholici impugnantur. Quare ſi quis deferret tamquam merces ligna ſine vlla deprauata intentione formali, aut virtuali ad comburendum, neſciens, nec ſcire debens conſideratis circumſtantijs temporis, loci & perſonarum illa fore vtilia bello contra Chriſtianos non ligaretur hac cenſura, eſtò poſtea hoſtes illa conuerterent ad vſum bellicum, Marius Alterius d. c. 7. verſ. Reſpondeo ex tali delatione, fol. 545. col. 1.

Per verbum canapem, & funes ex ipſo canape, & ex alia materia, intelligitur prohibita dilatio in ſpecie canapis, & funium ex quacumque materia, & ipſa quoque materia prohibetur deportari. Nomine canapis intelligitur herba, ex qua conficiuntur chordæ, & generaliter ſub nomine funium veniunt, quicumque funes ex canape, vel ex lino, vel etiam ex lana vel ſerico efformati, qui poſſunt ſeruire in bello, ſiue mari, ſiue terra faciendo. Proinde prohibetur deferri non ſolùm canapis, ſeu canabis, ſed etiam vela nauium, & pannus vnde fiunt vela, Vgolin. vbi ſupra verb. canapis, vel canabis num. 1. & 2. & verb. funes, per totum, Sayro dicto cap. 11. num. 32. poſt Nauarrum d. cap. 27. num. 63. §. 6. verſ. per funes, vbi ait comprehendi non ſolùm lineos, & canapeios, ſed etiam laneos, & ſparteios, per legem de pretio, ff. de public. in rem act. vbi generaliter dictum, generaliter eſt accipiendum, ſequitur Alterius vbi proximè, verſ. funes, dicens per funes ſignificari omnes funes tam craſſiores, quàm graciliores, qui formari ſolent vel ex canape, vel ex lino, vel ex ſtuppa; vel ex alia quacumque materia. Horum enim omnium delatio ad infideles ſub excommunicatione hac prohibetur. Quin addit Vgol. in eodem verb. canabem, incidere in excommunicationem deferentem ſemen canapis malo animo, vt Chriſtianis noceat: ſicut incidit deferens terram ferri. Secus ſi deferatur aliqua materia: ex qua communiter non formantur funes, quamuis infideles redacti in anguſtias, poſtea illam materiam ad funes conſtruendos accommodaſſent, quoniam materiam funium hoc loco dumtaxat interdicitur, & verba propriè ſunt accipien-

cipien-

cipienda l. 1. §. ſi is qui nauem ff. de exerc. act. & leg. ille, aut ille §. cum in verbis ff. de legat. 3.

171 Sequitur dicendum de reliquis, & in primis de illis verbis, quæ ſic habent: quibus Chriſtianos, & Catholicos impugnant: quæ verba ad multa ſe extendunt. Primò prohibentur deferri ad infideles ea omnia, quibus infideles vtuntur in bello contra Catholicos, inter quæ prohibentur deferri ad bellandum, ad remigandum: & ad alia officia obeunda contra Chriſtianos. Item prohibentur deferri omnia, quæ ad victum pertinent, quibus in bello hoſtes nominis Chriſtiani ſuſtentrentur. Item deferri prohibentur medicinæ ad vulneratos curandos, nec non Medici, & Chirurgi. Similiter, qui lapides quoque, arenam, calcem, & fabros ad arcem extruendam, vt inde faciliùs Chriſtiani oppugnentur, detulerint, incidunt in hunc canonem, ex traditis à Caietano, quem ſequitur Nauarrus in dict. cap. ita quorumdam, notabili 7. num. 13. verſ. materiam autem ſecundariam, Vgol. vbi ſupra verſ. alia denique huiuſmodi fol. 202. num. 3. verſ. 3. præter. Marius Alterius dicto cap. 7. ad finem fol. 546. vbi tradit prohiberi pulueres ſulphureos, nitrum, & ſulphura, ex quibus fiunt huiuſmodi pulueres ad tormenta bellica vtiles, Vgolinus, & Marius vbi proximè.

172 Circa ſecundam partem huius canonis vbi excommunicantur illi, qui per ſe, vel alios de rebus ſtatum Chriſtianæ Reipublicæ concernentibus in Chriſtianorum perniciem faciunt certiores infideles, & hoſtes Chriſtianæ Religionis, aduertendum eſt, morte naturali puniendos vltra pœnam excommunicationis, Graff. hoc loco dicto cap. 18. & 7. huius canonis verb. nunciantes num. 105. Vgolin. hoc loco, & hoc verſic. num. 2. & verſ. quo ad tertium, tradit non intelligi nunciantes de ſtatu alicuius priuati hominis etiam perniciem illius. Quia Bulla non plectit, niſi nunciantes de ſtatu Chriſtianæ Religionis, vel de ſtatu vnius Regni, Prouinciæ ciuitatis vel terræ, modò in perniciem Chriſtianorum hoc redundet. Graff. vbi ſupra propterea ſi quis faceret infideles certiores de tranſitu mercatorum fidelium per certa loca, & ibi capi poſſe, non afficeretur hoc canone Sayr. dict. cap. 11. num. 35. Souſa hoc loco cap. 8. diſp. 50. num. 4. verſ. 3. concluſio.

Ex dictis ſequitur in hac ſecunda parte huius canonis ad incurrendam excommunicationem requiri duas conditiones. Prima, vt illa de quibus nunciantur ad Turcas, aut ad Hæreticos, ſint de concernentibus ſtatum Reipublicæ Chriſtianæ & de pertinentibus ad eius curam, & gubernationem. Secunda, vt id, quod illis nunciatur, redundet in perniciem Chriſtianæ Religionis. Nec immeritò, quia coercere voluit Summus Pontifex huiuſmodi nunciantes, vti proditores Chriſtianę Religionis: ſiquidem tales grauiſſimè delinquunt in Deum, & in homines reuelando ſecretum in perniciem Eccleſiæ, & Reipublicæ Chriſtianæ, quod ſeruare tenentur cap. de forma 22. quæſt. 5. vbi iubetur ſeruo, quod ſit fidelis Domino in ſecreto ſeruando, & l. omne delictum §. exploratores ff. de re militari. Et quamuis hoc loco non fiat mentio, niſi Turcarum, nomine illorum intelliguntur omnes infideles & omnes Chriſtiani nominis hoſtes. Quare facientes certiores de rebus ſtatum Reipublicæ Chriſtianæ concernentibus in damnum ipſorum Chriſtianorum, incidunt in hanc excommunicationem, ſiue qui fiunt certiores, à fidelibus ſint Turcæ, ſiue hæretici, ſiue quicumque alij Chriſtianæ Religionis hoſtes, ſiue per ſe, ſiue per alios id faciant, vt habetur in hoc canone Vgolinus hoc loco §. 1. num. 1. fol. mihi 205. & multò fortiùs excommunicationem incurret, ſi perſonaliter cum ijs perſonis ore ad os loquantur, qui hoſtibus ea nuncient, argumento cap. quantæ, de ſent. excommunic. & eſt ex coniecturata, ac veriſimili Romani Pontificis intentione. Nec refert Nuntium eſſe Chriſtianum infidelem, ſemper enim incurritur excommunicatio à mittente. Vgolinus vbi proximè, verſic. 5. afficit. fol. 206. column. 1. ad finem.

Similiter incurritur excommunicatio ab ipſo Nuncio faciente certiores infideles quamuis narret ſimpliciter, quæ ſibi fuerunt iniuncta ab ipſo mandante; dummodo ſit fidelis, qui nunciat infidelibus ea, quæ pertinent ad ſtatum Reipublicæ Chriſtianæ, quæ infideles neſciunt, vel credit illos ignorare. Idem dicendum eſt de Nuntio deferente literas ad infideles, in quibus confusè cognoſcit contineri aliqua circa ſtatum alicuius caſtri, aut ciuitatis quamuis in ſpecie neſciat, quæ ſcribantur nempe ligari excommunicatione, atque ita vterque afficitur hoc canone, eſtò nihil damni inde redundet in Rempublicam Chriſtianam. Vgolinus dict. §. 1. verſic. 6. excommunicat. Alterius vbi ſupra cap. 9. fol. 551. column. 2. & ſequenti fol. 552. col. 1.

Excuſantur ab hoc canone mittentes literas, vel Nuntios, ſi ad hoſtes non peruenerunt ex aliqua cauſa, quia non conſequutæ ſunt literæ ſuum effectum, aut Nuntij mandato non ſatisfecerunt, quod fuerint captiui, vel occiſi in itinere, non tamen mittentes Nuntios, vel literas, immunes ſunt à peccato, Vgolin. dict. §. 1. num. 2. verſic. 1. igitur, Marius Alterius diſp. 8. lib. 5. cap. 9. fol. 553. colum. 2. in principio, verſic. 4. infertur.

Sed quid dicendum, quando nunciantes reddunt certiores infideles rerum, quas ipſi infideles iam nouerant, & nihil noui accipiunt à nunciantibus? Non incurri hanc cenſuram a nunciantibus ex eo patet, quia ille, qui certus eſt, certiorari vlteriùs non poteſt reg. cum qui certus, de regul. iuris in 6. vnde, qui certus eſt, non fit certior; igitur nuncians nihil noui detulit illi, qui rem iam nouerat, & ideo non incurrit denunciando excommunicationem huius canonis?

Nihilominus denuncians afficitur excom-

communicatione, quamuis infideles iam omnia optimè nouiſſent. Ratio, quia actio principalis, quæ interdicitur, eſt facere certiores infideles de rebus ad ſtatum Reipublicæ Chriſtianæ ſpectantibus, argumento deferentium arma ad infideles, qui non egent armis munitiſſimi; attamen propter delationem incurritur excommunicatio: igitur pro actu denunciandi, vel reuelandi ea, quæ concernunt ſtatum Reipublicæ Chriſtianæ, incurritur excommunicatio, quamuis omnia infideles plenè cognouerint alia via. Item, qui certiores facit infideles, ſcienter violat hunc canonem, & id agit, quod per ſe prohibetur, & per accidens eſt, quod infideles per aliã viam id cognouerint, & quod denunciatio infidelibus nõ profuit infidelibus in damnũ Chriſtianorum, tamen afficiuntur excommunicatione, qui nunciant, Vgolin. ſuprà num. 2. verſ. At quid de ijs, quia per illos non ſtetit, quin ſequeretur damnum ſequitur Alterius vbi proximè cap. 9. ſol. 552. col. 2. verſic. reſpondemus eſt, vbi fol. ſequent. verſic. reſpondeo abſque
173 vllo dubio, aſſerit Chriſtianum captum à Turcis, ſi vrgeatur tormentis, vt reuelet ſecreta Reipublicæ Chriſtianæ, incidere in hanc excommunicationem. Nam quamuis iuſtus metus mortis, aut alicuius grauiſſimi periculi imminentis excuſet à trangreſſione humani præcepti, & liberet violatorem à pœna contra violatores impoſita, quando non datur alius modus euadendi: nihilominus in noſtro caſu nullo modo integrum eſt Chriſtiano reuelare ſecretum, vt ſe eximat à tormentis, neque à morte, cum reuelatio tendit in perniciem ſtatus Reipublicæ Chriſtianæ: quinimmo debet potiùs patienter mortem ferre, quàm veritatem dicere in communem perniciem Chriſtianorum, ex traditis à Soto lib. 5. de iuſtitia quæſt. 1. art. 7. verſic. vnde ad ſecundum, dicente Innocentem teneri ex charitate offerre ſe Tyranno, vt ciuitatem à communi periculo liberet, quia publicum bonum priuato commodo eſt præferendum. Igitur captiuus Chriſtianus debet patienter tolerare quodcumque malum potiùs, quàm aperire ſecreta, quæ pertinent ad ſtatum Chriſtianæ Reipublicæ: proinde, ſi pateſaciat, incurret in hanc cenſuram. Souſa diſputat. 50. num. 4.

Poterit tamen in hoc caſu interrogatus vti amphibologia, vt ſe eximat à periculo mortis, & dicere ſe omnino neſcire, etiamſi optimè omnia teneat, eo quod verbum neſcio habet hunc ſenſum, neſcio, vt ibi reuelem modò; probatur, quia iudici ſcitanti à ſubdito, vt aperiat rem aliquam ſecretam, reſpondere poteſt amphibologicis verbis, ſe neſcire; ergo multò fortius licebit captiuo ita reſpondere infideli per iniuriam interroganti, eſto captiuo præſtetur iuramentum de reuelando ſecreto, adhuc enim poteſt vti eadem amphibologia, Marius Alterius vbi ſupra cap. 9. ad finem & inſinuat Souſa hoc loca cap. 8. diſp. 51. num. 5. verſ. dummodo tale Eccleſiæ, vel Reipublicæ bonum non interueniat; tunc enim non licet aperire ſecretum, quando bonum commune præponderat bono particulari.

Circa hanc amphibologiam vide Doctores qui ſcripſerunt poſt propoſitiones 26. & 27. damnatas a S. M. Innocẽtio XI.

174 Nec ſunt prætermittenda verba huius canonis octaui, quæ ſic habent: illiſque ad id auxilium, conſilium, vel fauorem quomodolibet præſtant. Per quæ verba oſtenditur incurrere in hanc cenſuram fideles auxilium, conſilium, vel fauorem quomodolibet præſtantes infidelibus circa ea omnia, quæ ad infideles deferri prohibentur, quæ expoſitio in hunc locum eſt planior, & aptior, quàm ea, quæ alijs placet, nimirum illos incidere in hanc cenſuram qui faciunt Turcas certiores de ſtatu Reipublicæ Chriſtianæ, & auxilium dant, conſilium, aut fauorem Chriſtianis vt reuelent ſecreta Chriſtianæ Reipublicæ Turcis: magis ergo placet referre illa verba ad omnes, qui adiuuant Saracenos infideles, & hæreticos quomodocumque auxilio, conſilio, vel fauore ad id, hoc eſt, ad perniciem, & damnum Catholicæ Religionis, de quo hactenus diximus.

Secundùm quam conſequenter dicendum eſt non ligari excommunicatione auxilium, conſilium, vel fauorem alteri præſtantes, vt aperiret ſecreta Turcis, aut hæreticis, quod interdicitur præcedenti particula huius canonis; ſed ſolùm ipſos reuelantes. Aſt ex vi huius clauſulæ credit Sayr. non excludi ab hac excommunicatione conſilium, auxilium, vel fauorem præſtantes, vt aperiantur ſecreta Chriſtianæ Reipublicæ Turcis. Vide illum ſupra dict. lib. 3. dict. cap. 11. num. 35. Ratio, quæ vrget, quia Bulla conſiderat auxilium, fauorem, & conſilium præſtitum: ergo non eſt dubium præſtantes incidiſſe in hunc canonem. Item confert, quia fauorem, conſilium, & auxilium dantes, vt aperiantur ſecreta infidelibus, concurrunt ad perniciem Chriſtianæ Reipublicæ: atque ita quatenus ad hoc damnum, & perniciem properant, qui auxilium, fauorem, & conſilium præſtant, ſub hac cenſura continentur, Vgolin. de cenſuris Pontifici reſeruatis part. 2. verſic. illiſque ad id auxilium, num. 1. Marius Alterius quodammodo ſibi contrarius, diſp. 8. de excommunic. Bull. Cęnæ lib. 5. cap. 10. folio 553. verſicul. ex qua interpretatione, & fol. ſequent. in principio, verſic. ſequitur quartò.

175 Quæſtionis eſſe poteſt, ſiquidem auxilium ferentes, conſilium dantes, vel fauorem præſtantes innodantur excommunicatione huius canonis, quibus modis dicatur conſilium, fauor, & auxilium dari infidelibus in perniciem Chriſtiani nominis, & in damnum Catholicæ Religionis? Reſpondetur primò ligari, qui per ſe auxilium ferunt pugnando pro ipſis hoſtibus, fabricando eiſdem arma, & ferendo omnia neceſſaria ad bellum contra Chriſtianos, nec non remigando in eorum nauibus, & nautica officia, ac munia exercendo, niſi coacti id faciant, vt captiui. Nauarr. in cap. ita quorumdam, notabil. 11. de Iudæis, Vgolin. ſupra num. 1. verſ. quæ excommunicatio. Secundò per alios auxilium fertur, puta ſi hoſtibus milites Chriſtianus ſubmini-

niſtret, & magiſtros nauium, nec non fabros, ad machinas bellicas extruendas. Tertiò aſſiciuntur excommunicatione auxilium ferenres indirectè Turcis, videlicet quahdo Dux Catholicus bellum mouet contra obſidentes Chriſtiani nomiuis hoſtes, eo animo, vt obſidentes diſcedant ab obſidione, qua hoſtes noſtræ Religionis opptimebant, ac vexabaur, Vgolin. vbi ſupra. Quartò ſi præbeant victualia, ac commeatus, & milites in arte militari peritos, Decius in cap. 1. de officio delegari oum. 11. & 12. Marius Alterins d. cap. 10. verſic. duobus modis, vbi verſic. rurſus, in eandem excommunicarionem, vbi vult etiam incidere, qui defendit alium ea iutentione, vt poſſit auxiliari Turcis contra Chriſtianos. Quintò denique dicitur auxilium, vel fauorem præſtari infidelibus, Tureis, & hæreticis à Principe Chriſtiano permittente, vt Turcæ tranſeant per loca ſua, vel terras ad vexandos Chriſtianos, ſi id poteſt impedire commodè; in quibus omnibus caſibus auxiliantes, fauentes excommunicantur.

EPITOME.

176 *Fauens hoſti Chriſtianæ Religionis contra Regem Chriſtianum, ne fortior fiat, incidit in excommunicationem.*

177 *Suadentes hoſtibus, vt in prælium reuertantur contra Chriſtianos, incurrunt, excommunicationem, vel conſilium præſtantes.*

178 *Conſulentes non incurrunt cenſuram, niſi ſequuto effectu, nec mandantes.*

179 *Defendens aliquem, vt faueat Tureis, eſt excommmunicatus.*

180 *Conſentientes, vt aliqui praſtent auxilium infidelibus, & hæreticis in damnum Chriſtianorum; afficiuntur hac cenſura.*

181 *Audiens deferri arma, vel victualia ad Saracenos contra Chriſtianos, & id ratum habens, an incidat in hunc canonem?*

182 *An qui Saracenis vendunt, aut donant ea, quæ non licet ad eos deferre, excommunicentur?*

183 *An Princeps Chriſtianus remiges Chriſtianos mittens ad Tureas triremes, vt ibi remigent contra inimicos eiuſdem Principis, incidat in hunc canonem?*

184 *Princeps Chriſtianus nolens defendere Principem Chriſtianum à Turcis cùm poſſit, an incidat in excommunicationem?*

185 *Quid ſibi velit particula vltima,* Non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs?

186 *Priuilegia deferendi merces ad infideles extra tempus belli concedi poſſunt à Sede Apoſtolica.*

187 *Quæ requirantur ad validitatem horum priuilegiorum?*

188 *Mercatores de licentia Principis ſecularis merces ad Turcas, & infideles deferendo, an incurrant in hanc cenſuram?*
& an Pontifex poſſit concedere, vt deferantur arma ad Tureas?

176 PRima dubitatio, an fauens hoſtibus contra Principem Chriſtianum ne fiat potentior inter Chriſtianos, afficiatur excommunicatione huius loci? Pars negans ex eo couſtare poteſt, quia licet cuilibet ſe, & ſua tueri à potentioribus, argumento legis, vt vim ff. de iuſt. & iur. & Principes Chriſtiani contra Principes Chriſtianos vicinos bella mouent: igitur licebit fauere hoſtibus alicuius Principis Chriſtiani, ne fortior fiat, & contra alios Chriſtianos inualeſcat.

Pars tamen affirmans eſt verior, videlicet fauentem hoſtibus ſupradictis incidere in excommunicationem, quia fauere hoſtibus Chriſtiani nominis cedit in damnum Chriſtianæ Religionis: ergo in hanc cenſuram incidit. Nec obeſt Nauarr. in cap. ita quorumdam, notabili 4. num. 27. de Iudæis, referens de Rege quodam, fœdus facieute cum Turcis, vt potentiam Chriſtiani Principis proſterneret, quia ad id reſpondetur fœdus Regem inijſſe, vt ſe oppugnatum defenderet, quod non cernitur in noſtro caſu, Vgolinus de cenſur. Pontifici reſeruatis part. 2. verſic. illiſque ad id auxilium, num. 4.

Porrò ſi faoor fiat hoſtibus pro neceſſaria defenſione vitæ propriæ, aut conſanguineorum, aut pro conſeruatione ſui Regni, aut rerum, quæ ſuut magni momenti, & in graue detrimentum ſuum redundaret, nec aliter res proprias tueri poſſet, niſi per medium prædicti fauoris; tunc præceptum Eccleſiæ non videtur obligare cum tanto periculo, & cum tauto detrimento, vt expreſsè voluut Ioann. Andreas, Hoſtienſ. & Anchar. in cap. ſignificauit, de Iudæis, & confert Nauarr. tom. 2. conſ. 31. cautè tamen in hoc euentu agendum eſt, & de conſilio prudentum procedendum, antequam huiuſmodi res fiant, ne in cauſa propria quis aberret, & in excommuuicationem incurratur. Excipe ſemper caſum in quo quis pro communi bono Reipublicæ Chriſtianæ tenetur ſe exponere potiùs omni periculo, quàm fauere eiſdem hoſtibus in perniciem Chriſtianæ religionis; tunc enim, niſi faciat quod tenetur, incurrit excommunicationem, Vgol. vbi ſupra, & Sayr. de cenſutis, hoc loco, lib. 3. cap. 11. num. 34. verſic. quarto, & num. 35.

177 Secuuda dubitatio circa ſuadentes hoſtibus, vt in prælium redeant contra Chriſtianos, facilè deciditur incurriſſe in hanc cenſuram, qui id ſuadent in damnum Chriſtianæ Religionis, vel Chriſtianorum, vel animum faciunt ijſdem hoſtibus, vel dant conſilium, vt conſtat ex verbis Bullæ, conſilium, vel fauorem quomodolibet preſtant. Nauarr. in cap. ita quorumdam, notabil. 11. num. 9. & notab. 4. num. 8. de Iudæis.

178 Illud adde, nou ligari excommunicatione conſulentem, aut mandantem, niſi ſequuto effectu, hoc eſt, niſi poſtquam conſilio ductus eſt, aut mandatarius virtute mandati ad opem ferendam, vel fauorem infidelibus motus fuit. Ratio, quia mandatum, aut conſilium fuerunt cauſæ, vt contra Chriſtianos infideles auxilium reciperent. Nam ſic mandare, aut conſulere, non eſt actio principalis, quæ prohibetur, nempe quouis modo adiuuare infideles, aut hæreticos; ſed eſt actio acceſſoria ad prin-

principalem actionem, quæ per ſe pruhibetur: idcircn exigitur, vt effectus actionis principalis ponatut in actu, vt incurratur excommunicatio. iuuat gloſſ. in Clement. 1. verb. mandauerit, de pœnis, vbi de mandante percutere Epiſcopum, & gloſſ. in c. 1. verb. mandauerit, de hnmicidio lib. 6. vbi de mandante interfici aliquem per aſſaſſinos. Sempet enim requiritur, quòd ſequatur effectus actionis principalis ad incurrendam cenſuram, quando actio eſt acceſſoria, gloſſa in Clement. ſi quis, in verb. mandauerit, & ibi Ioann. Andt. de pœnis, Antoninus 3. part. tit. 25. cap. 3. Tabieu. verb. excommunicatio 5. caſu 2. §. quarto, & Siluester eodem verb. 7. num. 44. excommunicat. 15. verſic. primo, qui omnes exigunt factum conſummatum, vt ſcilicet ſequatur effectus ex tali conſilio, vel mandato ad hoc vt incurratur excommunicatio. Quare ſi quis mandet alicui Chriſtiann, ve operam ferat alicui, vel deferat arma, vel alia prohibita ad infideles, vel eos adiuuet in perniciem Chriſtiannrum, & re integra reuncet mandatum, ant conſilinm, immunis erit à cenſura, ſecundùm qnod dicitur in cap. quicumque, de ſentent. excommun. in 6. Dummodò non mandet Chriſtianum interfici per aſſaſſinos, quia etiamſi non ſequatur effectus, mandans, eo ipſo quòd mandauit principaliter excommunicatur, vt habetur in cap. pro humani, de homicidio lib. 6.

179 Tertia dubitatio eſt circa defendentes aliquem, vt valeat adiuuare Turcas contra Chriſtianos, an incidat in hunc canonem? Placet affirmare, ſi per modum auctoritatis protegendo eum, qui vult adiuuare infideles, vel hæreticos, vt ſine damno ſuo faciat, quod intendit, vel verbis excitando, & laudando eum, vel affirmando rem eſſe licitam, Decius in cap. 1. num. 13. de officio delegati, cùm protegat, ac tueatur opus prohibitum, & defendat delictum, quod prohibetur, vt oſtenditur in cap. qui alinrum, 24. quæſt. 3. ibi: qui alinrum defendit errorem, multò amplius damnabilior eſt illis, qui errant, cap. qui conſentit, 11. quæſt. 3. ibi, Siquis peccantem defendit acriùs, quàm ille, qui peccauit, coerceatur, Sayr. in claui lib. 1. tract. 2. cap. 11. num. 3. idcirco, qui ita defendit, abſque dubio excommunicatur, cùm non ſolùm erret, ſed etiam alijs offendicula erroris præparet, & confirmet, & cenſeri poteſt veri ſocius fraudis, & criminis. S. Auguſtinus ſuffragatur Epiſt. 54. ad Macedonium, & refertur in cap. ſi res aliena 14. quæſt. 6. vbi ſic ait: Illud fidentiſſimè dixerim, eum, qui pro homine ad hoc interuenit, ne malè ablata reſtituat, & qui ad ſe confugientem (quantum honeſtè poteſt) ad reddendum non compellit, ſocium eſſe fraudis, & criminis. Sic in noſtro caſu: igitur defendens ea intentione afficitur hac cenſura.

180 Quarta dubitatio circa conſentientes dicendum eſt ligari hoc canone ſi conſentiant, vt aliquod ſubſidium afferatur infidelibus, & hæreticis in detrimentum Chriſtianorum, per textum in cap. quia quæſitum, in verb. ſicut agentes, de officio iudicis delegati, vbi ſicut agentes, & conſentientes pari pœna puniuntur, confert cap. qui cum fure, de furtis, cap. quantæ, de ſentent. excommunic. quod intelligitur ſi conſentientes cooperentur ad delictum ſaltem præſtando auctoritatem, vt per Aulam ad cap. 1. Prætor. numero 7. fol. 58. verſo. Flores de Mena lib. 2. quæſt. 18. num. 41. Couar. in regula peccatum, part. 2. §. 12. à num. 1. & Molin. de iuſtitia tract. 2. diſp. 732. ſub num. 1. Quod multò fortiùs procedit, quando conſentientes cooperantur cum agentibus poſitiuè præbendo cauſam efficacem, & propinquam principali actori, qui delinquit, Menochius de arbitrar. caſu 348. cum ſequenti, Flaminius de confidentijs quæſt. 22. Atqui agentes contra hunc canonem non eſt dubium affici excommunicatione. Igitur, & conſentientes modo ſupradicto pari pœna puniuntur: ſicut etiam præſtantes auxilium puniri ſolent pœna, qua punitur ipſe delinquens, Clarus in pract. §. final. quæſt. 90. num. 1. Maſcard. de probationibus concluſ. 159. num. 18. Bonacnſ. commun. crimin. part. 1. verb. agentes fol. 9. & Farinac. in praxi crimin. part. 5. quæſt. 131. num. 1. cum ſequentib.

181 Quinta dubitatio de audientibus deferri prohibita ad Saracenos contra Chriſtianos, idque ratum habentibus, videtur dicendum quòd incurrerint in hanc cenſuram, quia ratum habens percuſſionem Clerici, eſt excommunicatus, vt patet ex cap. cùm quis, de ſenten. excommunic. lib. 6. vbi ſtatuitur contra ratum habentem percuſſionem clerico illatam. Contraria tamen pars ex eo probatur, quoniam ratum habens homicidium iniuſtum, irregularis non eſt, ſi nihil iuuit, aut non conſuluit, ſed poſt factum illud nomine ſuo commiſſum eſſe ſolùm approbauit nutu, vel ſigno aliquo externo, quæ ſententia eſt verior ex ſola ratihabitione homicidij non contrahi irregularitatem, fauet gloſſ. in cap. ſiquis viduam, in verb. aut conſilio, diſt. 50. ita Archidiaconus in cap. omnes 17. quæſt. 4. Angelica in verb. homicidium 2. num. 7. Couar. in Clementina ſi furioſi, part. 2. §. 1. num. 4. de homicidio, Viuald. tract. de irregul. num. 299. & num. 301. & Henriq. lib. 14. cap. 16. §. 2. Probatur, quia vt irregularitas incurratur, requiritur actualis culpa homicidij, cap. ſi aliquis, de homicidio. Qui verò ratum habet homicidium, quod non præcepit fieri, nec conſuluit, quamuis peccet voluntate, voluntas tamen non ſufficit ad contrahendam irregularitatem in eo caſu, quo in exteriorem actum non fuerit deducta. Item, quia non contrahitur irregularitas, niſi in caſibus à iure expreſſis, cap. is, qui de ſentent. excommunicationis lib. 6. Sed in iure non exprimitur incurri irregularitatem propter ratihabitionem. Ergo.

His poſitis dicendum eſt audientes deferri arma, & ſubſidium ad Saracenos, quãuis ratum habeant, ſi nihil operati ſunt, nec conſilio, vel mandato, nec aliquo alio modo fuerunt adiumento contra Chriſtianos, non ligari excommunicatione huius canonis.

nis. Ratio, quia finis huius prohibitionis eſt, ne infideles animentur, & adiuuentur in aliquo, quo poſſint Chriſtianos oppugnare, & vexare, quod per ratihabitionem non fit: idcirco non incurritur excommunicatio. Nec facie ratihabitionem retrotrahi, & mandato comparari, reg. ratihabitio, de regul. iur. lib. 6. Quia reſpondetur hanc regulam procedere in iudicijs, non autem in delictis, niſi quando delicta ſunt commiſſa nomine ipſius ratum habentis. Tunc enim retrotrahitur ratihabitio, & mãdato non eſt dubium comparari, & ex conſequenti Titius ſi intelligat arma, aut aliqua prohibita deferri ad infideles, & delata fuiſſe eius nomine ad eoſdem à Semptonio, & hoc ratum habeat, innodatur excommunicatione, propterea quòd reputatur cauſa moralis huius delationis, ſicut de mandante, & conſentiente diximus, Nauarr. in manuali cap. 21. num. 78. vbi vult ligari cenſura canonis ſi quis ſuadente, 17. quæſt. 4. illum, qui coram amicis dixit ſe optare vindictam de quodam clerico ſumere, prænidens, vel præuidere debens amicos inde capturos occaſionem percuriendi clericum, ſi illum poſtea percutiant, quod expreſsè definitur in cap. cùm quis, de ſent. excom. lib. 6. his verbis. Cùm quis abſque tuo mandato manus inijcit in clericum tuo nomine violentas, ſi hoc ratum habueris, excommunicationem latam à Canone incunctanter incurris. Eodem modo, ſi quis excitet, vel ſit cauſa ad excirandum infidelium animos contra Chriſtianos, & ipſe factum eius nomine ratum habeat, afficitur excommunicatione à tempore ratihabitionis, & non antea, niſi forrè dicatur trahi retro ob cauſam, quæ fuit fundamentum incurrendi excommunicationem.

Probatur ex gloſsa in cap. cùm quis, de ſentent. excommunic. lib. 6. verſ. incurris, dicente ligari excommunicatione ratum habentem, quando ratum habet, & approbat delictum eius nomine patratum, & non antea in eo inſtanti, in quo fuit commiſſum: eo quòd excommunicatio non ſortitur ſuum effectum, niſi ſecuta ratihabitione, & approbatione. Non enim ſententia excommunicationis retrotrahitur, ſed ſtatim ligat, & non ſuſpendit ſuum effectum, cap. licèt, de ſent. excommun. lib. 6. & cap. Paſtoralis, de appell. gloſ. in cap. venerabilibus, §. porrò, verſ. Appellatum, de ſentent. excommun. lib. 6. Trahit itaq; excommunicatio ſecum executionem, vt per Rebuff. in concord. rit. de excommun. non vitan. verſ. 54. Marant. de ordine iudic. par. 6. rit. de appellat. num. 178. Gutier. canonic. lib. 1. cap. 11. num. 90. & 95. Nau. in man. cap. 25. num. 124. Anton. Riccinl. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib. 4. cap. 64. à princ. Campan. in diuerſorio iuris Canonici. rub. 11. cap. 15. num. 53. Farinac. in praxi crimin. quæſt. 101. limit. 13. num. 66. & 68. & plenè Sigiſm. Scacc. de appell. quæſt. 17. limit. 22. num. 1. vbi ponit num. 34. aliquas limitationes, quæ non faciunt ad caſum noſtrum. Quare regula illa ratihabitionem retrotrahi, habet locum in conditionalibus contractibus, in quibus poſt purificatam conditionem obligatio retrotrahitur ad tempus contractus: contrà verò dicendum, quando obligatio incipit à die ratificationis. Item, quia cùm excommunicatio ſit pœna delicti, non poteſt afficere non delinquentem, niſi delinquat, non autem delinquit, niſi quando ratum habet. igitur cùm ratificat, tunc primò ligatur. Gemin. in d. regul. ratihabitionem, num. 5. Anchar. num. 3. Philipp. Franc. num. 5.

182 Sexta dubitatio de vendentibus Saracenis ea, quæ non licet ad eoſdem deferri, an incidant in canonem hunc? Negat Nauar. in d. cap. ita quorundam, de Iudæis, notab. 10. num. 41. aitque poſſe ſine metu excommunicationis vendi Turcis triremes, vel naues, cùm non fiat prohibitio vendendi in hac Bulla. Quamobrem vendentes, donantes, permutantes, commodantes illa, quæ deferri prohibentur, non incidunt in hunc canonem, quia cùm iſta materia ſit pœnalis, verba ſunt accipienda in propria ſignificatione. Huius partis etiam ſunt Caiet. in ſumma, in verb. excommunicatio cap. 20. Tolet. lib. 1. c. 23. dub. 1. & Sayr. de cenſuris lib. 3. cap. 11. nu. 26. dicentes non excommunicari vendentes per hunc canonem, quando Chriſtiani in terris ſuis ea vendunt infidelibus ad ſe venientibus, quia vendere non eſt deferre, & Summus Pontifex ſi noluiſſet, quòd non venderentur, id exprimeret in Bulla. Idem dicendum eſt de commutantibus arma pro armis, non ſolùm eiuſdem generis, ſed etiam diuerſi. Sed Vgolin. cap. 7. num. 5. & ſequent. contrarium putat verius fol. 165.

Nihilominus non eſt negandum incurrere vendentes, quatenus vendendo præſtarut fauor infidelibus contra Chriſtianos. Et de commutantibus loquitur Silu. verb. excomm. 7. num. 63. quod puto verum, quãdo ex commutatione horum armorum, meliùs infideles notabiliter Chriſtianos impugnarent; ſecus ſi ſine notabili exceſſu eos, vt antea, inuaderent. Souſa hoc cap. diſp. 47. & Comitol. poſt alios lib. 6. reſp. mor. q. 11. in princ num. 3.

183 Septima dubitatio, an Princeps mittens ad Turcas remiges Chriſtianos, vt ibi remigent contra inimicos Chriſtianos eiuſdem Principis, incidat in hunc canonem? De hac re vide ſuprà, quæ diximus in 3. excommunicatione Bullæ in Cœna Domini num. 76. & 77. Nunc autem ſecundò dico Principem affici excommunicatione mittendo remiges Chriſtianos, vt adiuuent Saracenos in damnum Chriſtianorum. Idem dico de remigantibus in triremibus infidelium contra Chriſtianos voluntariè, vel ex cupiditate, vel ex lucro operando, eo, quia auxiliantur Turcis in perniciem Chriſtianorum, quæ eſt ratio formalis huius excommunicationis. Secus dicendum de coactis remigibus in triremibus Turcarum, qui remigant metu mortis incuſſo, vel ad fugienda verbera, & alia tormenta: hos namq; non peccare lethaliter credit. Cord. in ſum. qu. 173. dicens remigare in eo pe-

riculo

Digitized by Google

riculo non eſſe rem intrinſecè malam, ſed indifferentem, neque Chriſtianos ſeruos teneri cum tanto vitæ periculo tueri vitam, aut bona proximi, prȩſertim quando Chriſtiani non liberarentur à damno, quod illis imminet, ſi nonnulli ex remigibus Chriſtianis ceſſarent à remigando. Atque ita non eſt ratio aliqua, ob quam Chriſtiani remiges ſe exponant euidenti periculo mortis ſine euidenti commodo aliorum Chriſtianorum.

Omiſsa ergo opininne Nauarri in manuali cap. 27. unm.63. in fine, verſ.7. & in cap. ita quorumdam, notabili 11. num.11. exiſtimantis remiges Chriſtianos in triremibus Turcarum etiam ad euitandum periculum vitæ non excuſari à mortali, quia cenſet contra Chriſtianos remigare eſſe per ſe malum, & ideo nec metu mortis remigare poſſe, cùm ſit cooperari cum infidelibus ad rem ſecundùm ſe malam. Sed, pace tanti viri, opinio contraria eſt probabilior, & remigare de ſe eſt opus indifferens in illis, qui tanquam ſerui officio remigandi ſunt mancipati. Nec poteſt dici actio remigandi intrinſecè mala, quando fit contra Chriſtianos inuoluntariè, ac per vim, quia tunc remigant coacti, nec domini iubent, vt remigent contra Chriſtianos, ſed vt abſolutè remigent, & operentur in eo officio, cui addicti ſunt, quod non eſt per ſe malum, ſed indifferens: atque ita non peccant mortaliter.

Et quamuis à Turcis præcipiatur in malum finem contra iuſtitiam, & à captiuis accommodateè fiat ad finem infidelium, cùm tamen remigare ſit de ſe indifferens, non fit à captiuis propter finem infideliũ, ſed ad proprium notabile damnum euadendum, ita Molin. tom. 1. de iuſt. diſput. 115. concl. 1. Leſſius lib. 2. de iuſt. cap.9. dub.18. num.122. & 123. & cap.13. dub.3. num.30. Sà in ſumma verb. peccatum, n.9. & Azor. tom. 1. inſtit. moral. lib. 2. cap. 17. quæſt. 6.

Probatur argumento Nahaman 4. Reg. 5. qui Principi ſuo inſeruiebat in templo Idola colenti, dum Regem ſuis manibus ſuſtentans ſimul cum eo ſe ſe inclinans ſuum officium exercebat. Sicut non peccat famula, quæ comitatur Dominam Gentilem, & ſimul cum ea in templo Gentilium genuflectit, non quidem vt Idolo reuerentiam exhibeat, ſed quia Domina, quæ ancillæ nititur, genuflectit. Similiter captiui Chriſtiani traditi officio remigandi non peccant remigando, cùm exerceant officium indifferens non intendendo peccatum dominorum, neque cum eiſdem cooperando, ſed vitæ ſuæ conſulere, & præſtare ſimpliciter miniſterium, cui ſunt addicti, quod de ſe eſt indifferens, vt multis exemplis probat Sanch. in præcept. Decalogi, lib. 1. cap.7. præſertim à num. 18. vbi cum Azor, & Sà excuſat hos captiuos porrigẽtes Turcis arma ab eis petita ad Chriſtianos occidendos, & aſportantes ſarcinas, & machinas ad muros admonendas, neque incidere in excommunicationem Bullæ Cœnæ, aut iuris communis.

Ratio, quia cùm prohibitio Bullȩ, & iuris communis ſint præcepta humana, non obligant cum tanto periculo, quod etiam tradit Nauarrus d. cap.27. num.63. verſ. ſeptima, quòd Chriſtiani, & in cap. ita quorumdam, notabili 11. num.18. de Iudæ. Quin adde, eſtò mortaliter peccarent remigando, quod negatum eſt, adhuc excuſari ab excommunicatione huius canonis; ſicut non ligatur excommunicatione percutiens clericum turpiter inuentum in fragranti delicto cum matre, filia, vxore, vel ſorore, vt eſt communis, Tabiena excommunicatio 1. num.31. Couarr. de ſponſalib. par.2. cap.7. §.7. num.12. Nauar. d. cap.27. n.84. Ceuall. commun. contra commun. quæſt. 833. num.30. & Farin. in praxi crim. par.5. quæſt. 121. num. 6. & num. 73. quoniam tantum dolorem compeſcere difficillimum eſt. Ex quo conſtat poſſe interuenire peccatum mortale ſine excommunicatione, quia non videtur voluiſse Eccleſia imponere Chriſtianis captiuis infidelium obligationem non remigandi cum tanto periculo tormentorum, aut mortis, niſi in aliquo particulari caſu damnum Reipublicæ Chriſtianæ publicum vrgeret, quod nullo modo potuiſſet impediri, niſi ceſſarent à remigando: tunc enim ſi non deſiſterent captiui à remigando ad ſeruãdam vitam propriam, in cenſuram incurrerent, eo quia bonum commune priuato præferendum eſt. D. Thomas 2.2. q. 25. art.4.

Vrgebis argumentum Nahaman non vrgere, neque concludere, quia Eliſeus 4. Reg. 5. conceſſit Nahaman adorare Idolum ſimulatè, dum Dominum ſuum in templum euntem comitaretur, quod affirmat Adrianus IV. tract. de Baptiſmo, q.1. art.1. in ſolutione ad 5. paulo ante §. contra primam partem, hoc licitum eſſe ex cauſa vrgenti, & ceſſante ſcandalo. Sed multò meliùs reſponde petenti Nahaman ab Eliſeo, vt impetraret à Deo fas eſſe id obſequium præſtare domino ſuo eunti in templum Idoli, conceſſiſſe Eliſeum non diſpenſando in lege diuina, ſed declarando eo modo comitari dominum ſuum non eſſe interdictum, ita Lyran. ibidem, & Azor. tom. 1. Inſtit. moral. lib.8. cap.27. quæſt.7. Eſt enim obſequium hoc de ſe indifferens, ac proinde poſſunt famuli, & famulæ illud exhibere dominis infidelibus, quando commodè non poſſunt ſe excuſare, quia non exhibentur à famulis, vt dominorum intentioni conniueant, ſed vrgente neceſſitate obediunt illis rem indifferentem præcipientibus, Sanch. vbi ſuprà d. cap.7. num.21. & ſequent. lib. 1. & lib. 2. cap.4. num.13. & num.14. Igitur in noſtro caſu remiges nullo modo incident in cenſuram huius canonis, cùm magis neceſſitate, quàm voluntate remigent, nec dicuntur violare eo tempore præceptum Eccleſiæ, quo eius mandatum obligat.

184 Octaua dubitatio, an Princeps, qui noluerit defendere à Saracenis Principem Chriſtianum, incidat in hunc canonem, ſi commodè poteſt. De iure ciuili non eſt reus detrimenti illati, qui cùm potuit commodè tueri proximum ab aliqua iniuria, illum tamen non defendit, ita Abbas in c. 1.

num.5. de officio delegati, niſi proximus ſit ſubditus Principis, qui poteſt impedire, vel niſi delictum ſit contra perſonam illius Principis, cui alter eſt ſubditus. Nihilominus de iure canonico tenetur quis, ſi commodè poteſt, defendere proximum ab iniuria ſibi inferenda, per cap. ſicut dignum. §. illi etiam, de homicidio, cuius hæc ſunt verba. Qui potuit hominem liberare à morte, & non liberauit, eum occidit; & in fine illius §. nec caret ſcrupulo Societatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare. Iuuat cap. non inferenda 23. quæſt. 3. ibi: Qui enim non repellit à ſocio iniuriam, ſi poteſt, tam eſt in vitio, quàm ille, qui facit.

Confert cap. dilecto, poſt medium, verſ. & quidem cùm liceat, de ſentent. excommunic. lib. 6. vbi ſic dicitur: Cùm liceat cuilibet ſuo vicino, vel proximo pro repellenda ipſius iniuria ſuum impertiri auxilium: imò ſi poteſt, & negligit, videtur iniuriam omnem fouere, & eſſe particeps eius culpæ. Quare cum omni iure attento teneatur obuiare delicto, & proximum defendere, ſi abſque periculo poteſt, peccat mortaliter contra charitatem grauiter, quamuis non teneatur ad reſtitutionem, niſi obligatio proueniat ex iuſtitia, Sotus dè iuſt. lib. 4. quæſt. 7. art. 3. Valentia tom. 3. diſp. 5. quæſt. 6. punct. 3. Sayr. in Claui Regia, lib. 10. tract. 2. cap. 14. num. 2. Rebell. de obligat. iuſtitiæ, part. 1. lib. 2. quæſt. 2. num. 2. & Molin. de iuſt. tract. 4. diſp. 18. num. 2. quam contrahunt officiales, & miniſtri publici ex lege iuſtitiæ aſſumpti ad omnem etiam periculoſam aliorum defenſionem, iuxta textum in l. 1. §. tuliſſe, & §. ſi vulnerati. ff. ad Syllan.

Nihilominus in noſtro caſu multò magis erit reus criminis Princeps, qui non vult liberare à Turcis Principem Chriſtianum, ſi commodè poteſt, cùm ſit damnum publicum, cui magis occurrere debet, & ex conſequenti ligabitur huius canonis excommunicatione: dummodo habeat cùm Principe aliquam ſocietatem, vel ius in illum tamquam in vaſallum, vel ratione alicuius ſuperioritatis: tunc enim obligatus eſt ex iuſtitia ratione ſubiectionis, vel ſuperioritatis: ideo ſi deſinit impedire, cùm poſſit, incidit in excommunicationem, Caiet. in ſumma verb. excommun. cap. 10. verſ. primò nota, de non impediente percuſſionem clerici, Sayr. de cenſuris, lib. 3. cap. 26. verſ. Quibus addo, num. 24. Nauarr. in manuali, cap. 27. num. 78. Henriq., in ſumma, lib. 14. cap. 12. Molin. de iuſtitia tom. 4. diſp. 33. memb. 5. num. 6. Auil. de cenſuris, par. 2. cap. 5. diſp. 3. dub. 8. quos referens ſequitur Bonacin. de cenſuris, diſput. 2. quæſt. 4. punct. 3. num. 5.

Quinimò erit excommunicatus Princeps, quamuis non teneatur defendere, nec prohibere ex officio, ſi manifeſtè conſtet non defendere, nec prohibere dolosè, id eſt, quando ex intentione non vult obuiare, & cognoſcens ſe abſque periculo, & damno poſſe obuiare, Innocent. in cap. quantæ, de ſentent. excommun. vbi docet eſſe excommunicatos dolosè permittentes clericum percuti, ex quo prohibere poterant, & non prohibuerunt, ait enim, eos delinquentibus fauere interpretamur, qui cùm poſſint manifeſto facinori deſinunt obuiare. Ex quo textu patet, qui poteſt obſtare, & non obſtat, vocari fautorem, & ſocium criminis, idcirco excommunicatum eſſe: quod etiam tradit Sayr. in claui, lib. 10. tract. 2. cap. 14. de muto num. 3. verſ. ad textus autem; ex ea ratione, quòd excommunicatio non ſolùm ferri poteſt propter peccata contra iuſtitiam, ſed etiam pro peccato mortali contra charitatem, quando ſcilicet quis dolosè obuiare deſinit, & d. cap. 26. de cenſuris: ſic enim videtur moraliter conſentire.

Mihi tamen non placet, quod aſſeritur incidere in excommunicationem, qui dolosè noluit obuiare, cùm poſſit, niſi accedat obligatio iuſtitiæ, quæ ex officio obligat, non autem quando obligatio manat ex ſola charitate: tunc enim, ſicut non obligatur ad reſtitutionem omittens defendere etiam ex odio, vt tradunt Alexand. de Ales part. quarta, ſummæ, quæſt. 24. memb. 5. art. 3. §. 4. in fine D. Thom. 2. 1. quæſt. 62. art. 7. & ibi, Aragon, & Michaël Salon. ibi controuerſia 1. & 2. Ioan. Medin. C. de reb. reſtit. quæſt. 9. & Barthol. Medin. lib. 1. inſtr. confeſſ. cap. 14. §. 30. Sic etiam non incurritur excommunicatio propter peccatum contra charitatem. Nec obſtat cap. ſicut dignum, §. illi etiam, de homicidio, vbi, qui potuit hominem liberare à morte, & non liberauit, eum occidit; Quia reſpondetur: ibi non fuiſſe puram damni permiſſionem, aut negatiuam cauſalitatem, ſed poſitiuam, quoniam comitati ſunt interfectorem, & auctoritatem, & animum eidem præſtiterunt ad homicidium committendum, vt Medina notat, quem referens ſequitur Sayr. in claui, lib. 10. tract. 2. c. 14. n. 3. & probatur ex gloſſa in d. c. quantæ, verb; interpretans, in fine, de ſent. excommun. vbi nemo excommunicatur ex facto alterius, niſi in exteriori participet cum illo aliquo modo. Secus ſi merè negatiuè ſe habeat, & multò fortiùs, ſi noluerit ſe immiſcere tumoribus, vel ex timore etiam irrationabili, vel ex negligentia non prohibeat. Sic Ioan. Andr. in nouella, Ioan. de Lignan. quem ſequitur Angelica verb. excommun. 5. num. 35. Antonin. 3. p. tit. 25. cap. 1. §. 3. Notandum, Caietan. verb. excommun. cap. 10. verſ. primo, & Silueſt. eodem verbo 6. n. 5. verſ. 4. & Nauarr. in manuali d. cap. 27. num. 78. verſ. ſexta, & in c. non inferenda. 23. quæſt. 3. num. 26.

Nec obſtat excommunicatum eſſe, dolosè permittentem clericum percuti, ex quo prohibere poterat, & non prohibuit, per textum in d. c. quantæ, de ſentent. excommun. in principio, quod docent Caietan. verb. excommunicatio 10. Suar. tom. 5. de cenſuris, diſp. 22. ſect. 1. num. 56. Beia part. 1. caſuum conſcientiæ, caſu 60. Sayr in claui Regia, lib. 10. tract. 2. cap. 14. num. 2. & de cenſuris, lib. 3. cap. 26. num. 24. quos refert, ac ſequitur P. Auguſtinus Barboſa in d. cap. quantæ, num. 2. vbi addit hanc

opi-

opinionem eſſe veriorem, & magis conformem illi textui. Quia reſpondetur textum dicti c.quantæ, loqui de Clerico in ſpecie, quem ex dolo percuti paſſus eſt, & non probibuit, & ideo conſentire viſus eſt. idem, vt inquit gloſſ. in d.cap. quantæ, in verb.interpretans, hoc pertinet ad publicum ius, cap.ius publicum, diſt. 1. ibi, Ius publicum eſt in ſacris, & in Sacerdotibus, & Magiſtratibus; atque ita, cùm clerici pertineant ad ſtatum Reipublicæ Chriſtianæ, voluit Summus Pontifex non ſolùm excommunicari facientes, & conſentientes, vt Clerici percutiantur, ſed etiam, qui cùm poſſunt manifeſto facinori deſiunnt obuiare.

Attamen hoc ſolùm probat locum habere in foro externo, vt conſtat ex verbis dicti capitis quantæ, de ſentent. excommun. ibi: Ne autem ſolos violentiæ huiuſmodi auctores aliquorum præſumptio exiſtimet puniendos, facientes, & conſentientes pari pęna plectendos Catholica condemnat auctoritas: eos delinquentibus fauere interpretans, qui cum poſſint, manifeſto facinori deſinunt obuiare. Nam illud verbum, cùm poſſint, intelligitur de illis, qui ratione poteſtatis, quam habent in illos, tenentur defendere, ſiue ſint Prælati, ſiue iudices, ſiue alij habentes poteſtatem aliquam, aliàs conſentire videntur, præſtareque auctoritatem, ſi vident percuti clericum, & non prohibent, gloſ. in d. c.quantæ, verb. Interpretans, ad finem. Quamobrem opinio d.cap. quantæ, procedit in foro externo ex præſumptione, in quo præſumitur fauere, & conſentire, qui cùm poſſit, manifeſto facinori deſinit obuiare. Item procedit in vtroque foro contra obligatos defendere alios lege iuſtitiæ, videlicet contra Reges, & alios Superiores, quibus incumbit defenſio ſuorum ſubditorum, & contra alios habentes publicam poteſtatem, ratione cuius ad hoc tenentur: ſecus de alijs, qui ex ſola charitate defendere proximum debent, etiam ſi doloſè, cùm poſſint non prohibeant, quod intellige in foro conſcientiæ. Pœna enim non debet egredi amplius, quàm delictum reperiatur: proinde non eſt excommunicatus ex facto alterius, niſi qui participat in crimine aliquo modo cum illo. Bela d. 1. part.caſu 60. ad finem, verſ. Nam opinionis, vbi concludit in foro interiori non incurri excommunicationem, niſi per verum, & realem conſenſum: ſecùs de præſumpta excommunicatione, & in foro externo, iuxta quam reſolutionem accipienda ſunt, quæ diximus de Principe Chriſtiano nolente tueri alium Principem Chriſtianum cùm poſſit.

185 Nona dubitatio, vtrùm reuocentur priuilegia conceſſa olim aliquibus Principibus, Rebuſpublicis, aut alijs perſonis priuatis ad deferendum quædam prohibita ad Turcas, & Saracenos. Nam à Nicolao Papa conceſſum fuit priuilegium Genuenſibus, & Venetis à Martino Quinto, Silu. excommunicatio 7. num. 58. excommunic. 21. Tabien, eodem verb. excommunicatio 6.§.6. & Toletus in explicat. Bull. Cęnæ, §.5. dub. 1. Nunc autem virtute huius clauſulæ omnia priuilegia quomodocumque conceſſa abrogantur, niſi de conceſſione ſpecialis mentio fiat, quia priuilegia contra Bullam Cœnæ Domini nullam vim habent, propter clauſulam generalem, & ampliſſimam, quæ eſt in fine in §. non obſtantibus priuilegijs, qua abrogantur omnia indulta quibuſcumque conceſſa, & reuocantur omnes conſuetudines, etiam immemoriales, & præſcriptiones longiſſimi temporis aduersùs ea, quæ Bulla comprehendit. Quę omnia conſtant ex vltimis verbis: ibi Non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs quibuſuis perſonis Principibus, Rebus publicis, per nos, & ſedem prædictam hactenus conceſſis de huiuſmodi prohitione expreſſam mentionem non facientibus. Probatur, quoniam derogatio generalis appoſita ex motu proprio Papæ tollit anteriora priuilegia; eorumque ſpeciales derogationes ad futura, Paulus Caſtrenſ. conſ.3.num.5.lib.1. Thomas Grammaticus deciſ.65. Excellens, num. 23. & in deciſ. ſequent. Cauſa excellentis, num.27. Antonius Gabriel tit. de clauſulis, concluſ. 2. effectu 2.num.58. & Menoch. de præſumptionibus, lib.6. præſumpt.40. num.final.

186 Non continentur ſub hac particula non obſtantibus, priuilegia conceſſa à Sede Apoſtolica ad deferendum merces, & victualia ad Turcas, & Saracenos extra tempus belli, ex eo fundamento, quia per hanc clauſulam non obſtantibus tantùm abrogantur priuilegia, quæ aliquo modo repugnant prohibitioni huius canonis; in quo prohibetur delatio ſolùm, vel traditio armorum, & reliquarum rerum, quæ ſunt vtiles mediatè, vel immediatè vſui bellico. Quare reuocantur ſolùm priuilegia deferendi res vtiles bello, non autem abrogantur priuilegia deferendi merces, & victualia, Antonin. 3.part. tit.24. cap.30. in fine, & Toletus lib.1. inſtruct. Sacerd.c. 23. in fine. Cæterùm Iacob. Graff. deciſ. lib.4. cap. 18. num. 106. credit per hanc particulam non obſtantibus, derogari priuilegium deferendi merces, & victualia, niſi expreſsè iterum tale priuilegium concedatur, quæ reſolutio placet, eo quia non ſolùm ſublata ſunt priuilegia conceſſa à Sede Apoſtolica, quibus Saraceni adiuuentur, ſed etiam priuilegia deferendi aliqua, quibus vel actu, vel habitu Chriſtiani à Saracenis impugnari poſſint, hanc enim vim habet clauſula hæc, non obſtantibus, ita vt neceſſe ſit de huiuſmodi prohibitione expreſſam mentionem fieri: aliàs priuilegia nihil valent.

187 Requiritur ergo ad validitatem ſimilium priuilegiorum, vt in illis ſpecialis mentio huius canonis facta ſit, & ad ipſum Pontificem refert abrogare, vel modum ponere priuilegijs per Sedem Apoſtolicam conceſſis gloſſ. in cap.clericis, & §. Non obſtantibus, ver. eodem, de immunit. Eccleſiæ, lib.6. & habetur in cap. ne aliqui, de priuilegijs, eodem lib. Hinc ſequitur poſſe Pontificem tollere, & moderari priuilegia per Sedem Apoſtolicam conceſſa; & con-

& concedere, & prohibete commercium cum infidelibus, & ius debellandi eos, Auguſtinus Barboſa de officio, & poteſt. Epiſcopi, part. 1. titul. 2. cap 2. & in cap. quod olim, de Iudæis, & Saracenis. num. 3.

Quinimò ſuperConcilium Pontifex diſpenſare cenſetur, ſi faciat de eo mentionem ſpecificam, non autem per elauſulas derogatorias generales. Ita Cotta in memorabil. verb. elauſula, non obſtante, Robuff. in Auth. Habita, verh. examinatione, C. ne filius pro patre, Gutier. pract. lib. 3. quæſt. 17. num. 31. Flores de Mena variar. lib. quæſt. 10. num. 50. ex Anania in cap. ſicut olim, de accuſat. Abbas in cap. non magno, in fine, ne cletici, vel Monachi, & ex Innocentio in cap. penult. qund intelligitur, niſi conſtet de voluntate Pontificis. Alitet enim exigitur, vt mentio fiat expreſſa derogationis conſtitutionis conciliaris, Caputaq. p. 1. deciſ. 268. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. part. 4. collect. 849. & collect. 1367 & in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ. 556. in 1. edit. & reſol. 478. num. 4. in 2. edit.

Nec obeſt regula illa: Decet conceſſum à Principe beneficium eſſe manſurum, de regul. iuris in 6. quia loquitur de congruitate, & ſecundùm conuenientiam rationis, quæ poſtulat, vt ſine legitima cauſa priuilegia non teuocentur; non tamen propterea aufertur à Principe poteſtas reuocandi, ſi voluerit, quemadmodum ſponte conceſſit, vt habetur in cap. quia ſępè, in fine de electione, & ideo Principi integrum eſt priuilegia conceſſa diminuere, moderari, & omnino tollere d. cap. cleticis, de immunit. Eccleſiæ, lib. 6.

188 Decima dubitatio, an Principes poſſint facere facultatem mereatoribus ſubditis, vt deferant ad Tureas non arma, & alia prohibira in hae excommunicarcione, ſedmerces, & victualia ſine metu excommunicationis? Reſpondeo deferentes non effugere exconmunieationem iuris communis, contentam in capitul. quod olim, de Iudæis, verſieulo. Quamdiu inter nos, vbi tempore belli pro hibetur omne commercium, & omnes merces ſunt prohibitæ deferri ad hoſtes; quòd ſi nou vigeat bellum, non eenſeatur merces prohibita deferri ad Saracenos, niſi ſit de genere mercium, quæ continentur in cap. ita quorumdam, de Iudæis, vt notat Xuar. allegat. 18. num. 3. & conſil. 2. de nauibus tranſuehendis, num. 3. & Gregor. Lopez l. 23. verb. Trigo. tit. 5. part. 5. Quia Princeps ſecularis nequit concedere facultatem contra legem Summi Pontificis, neque poteſt eximere ſubditos ſuos ab excommunicatione; quamuis à pœnis de iure ciuili impoſitis valeat liberare. Nauarr. in cap. ita quorumdam, notabil. 1. num. 13. & 14. de Iudæis.

189 Vltima dubitatio, an poſſit Pontifex licitè principi ſeculari concedere facultatem tranſmittendi ad Saracenos arma, & cætera prohibita in hoe canone, ita, vt tranſmittens non incurrat hanc excommunicationem quocumque tempore tranſmittat? Pars negans etiam quando ſit facultas nulla exiſtente eauſa. Ex eo probatur, quia hæc cenſura eſt de iure poſitiuo humano, ſuper quo eſt Summus Pontifex, & ideo poteſt quem voluerit ab illo eximere, vt notat Couar. regul. peccatum, 2. part. §. 8. num. 9. ex verſiculo, Hinc etiam expendi poterit, poſt Felinum in c. nulli, de ſententia excommunicationis. Atque ita non peccabit deferens virtute eiuſdem priuilegij, ſi ex iuſta cauſa priuilegium concedatur. Non enim delatio, vel tranſmiſſio eorum, quæ prohibentur in hoc canone, eſt intrinſecè mala ex ſe, nec damnata iute naturæ, ſed eſt quid indifferens, niſi delatio, vel tranſmiſſio rerum quæ prohibentur, exerceatur intentione, & animo auxiliandi Mahometanis contra Chriſtianos: igitur integrum erit Pontifici ex rationabili cauſa in hoc Canone diſpenſare in eis, quæ ſunt iuris poſitiui, gloſſ. in eap. propoſuit, verb. diſpenſare, de conceſſ. præben. Abb. in cap. ſignificaſti, num. 3. & 9. de elect. D. Thomas quòdlib. 4. art. 13.

Quin etiam ſi concedamus delationem, ſeu tranſmiſſionem rerum prohibitarum in hoc eanone de ſe eſſe malam intrinſecè: & reſiſtentem iuri naturæ, ac diuino, quamuis nequeat Papa diſpenſare in legibus diuinis, poteſt tamen ex eauſa aliqua iuſta, & vrgente non diſpenſando, ſed declarando vel interpretando permittere, vt prohibita hoc loco tranſueherentur ad Saracenos, & qui in hoc caſu tranſmitteret de licentia Pontificis, non delinqueret, vt deducitur ex traditis a Couarr. de ſponſalibus, part. 2. cap. 6. §. 9. num. 2. & in regul. peccatum, part. 2. §. 11. num. 3. Hoied. de incompat. benefic. part. 2. cap. vlt. num. 5. in fine, & alij, quos referens ſequitur Sayr. in claui, lib. 6. cap. 11. num. 9. Pontifex namque habet poteſtatem interpretandi, & declarandi ius diuinum. Quæ quidem interpretatio Pontifici non eſt neganda: aliàs non dediſſet Dominus ſufficientem poteſtatem ad regimen ſuæ Eccleſiæ, contra illud, Deus, & natura non deficiunt in neceſſarijs.

Porrò, ſi abſque cauſa rationabili daretur priuilegium deferendi res prohibitas ad Mahometanos, deferens ex virtute priuilegij non eſſet immunis à culpa, non tamen excommunicatione afficeretur, quod procedit, nedum ſecundùm exiſtimantes hanc delationem, vel tranſmiſſionem rerum prohibitarum ad Saracenos iure naturæ, & diuino eſſe interdictam; ſed etiam, ſi aſſitment eſſe quid indifferens, iure tantùm humano poſitiuo prohibitum. Confirmatur ex faciente aliquid ſine eauſa rationabili diſpenſato à Pontifice contra ius humanum, qui non eſt tutus in conſcientia, & peccat ratione ſcandali, quod ſequi poteſt indè Chriſtianis, D. Thomas 1. 2. qu. 97. art. 4. gloſſ. in cap. non eſt voti, verb. adimplere, de voto. valet tamen diſpenſatio, quia in Principe eſt pro ratione voluntas.

Adde diſpenſationem cuiuſcumque etiam Summi Pontificis in voto, vel iuramen-

mento conceſſam ſine cauſa eſſe irritam. Sanchez de matrimonio, lib 8. diſp.17.nu. 3. Fr. Emmanuel tom. 3. regul. quæſt. 46. art.5. Reginald. in praxi fori pœnitentialis, lib.18. num. 341. & multò fortiùs non tenebit diſpenſatio, facta ab Epiſcopo circa leges Pontificias ſine iuſta cauſa, ſi intelligat cauſam eſſe iniuſtam, Couar. de ſponſalibus, par.2. cap.6. §.9. Sotus de iniuria, lib.1. quæſt. vltima, art. vltimo, verſ. poſtremo. Ripa lib.2. reſponſum, cap.30. Suar. de Sacram. quæſt.72. art. 11. diſput. 36. ſect. 2. verſ. Tertia pars, & de Relig. tom.1. tract.2. lib.2. cap. 33. nu.3. Leſſius de iuſtitia, cap. 46. dub.12. ex num.501. & Sayr. in claui, cum multis, lib.5. cap.8. nu. 15. Secus ſi fiat à Principe in ijs, quæ ſunt iuris poſitiui, quæ pendent à ſuo arbitrio, propterea valet diſpenſatio etiam ſine vlla cauſa, quamuis malè faciat concedendo, Bartol. in l. relegati, ff. de pœnis. Innoc. in cap. cùm ad Monaſterium, de ſtatu Regul. Felin. in cap. quæ in Eccleſiar. num.6. de conſtit. & Caiet. 1. 2. quæſt.96. art.5. ad finem. Quamobrem ſi quis ex facultate Pontificis deferat prohibita in hoc canone ad Turcas, & actio ſit indifferens, hoc eſt, interdicta ſolùm pœna Eccleſiaſticæ legis ſub excommunicatione, & priuilegium deferendi prohibita obtineatur abſque vlla legitima cauſa, excuſabitur non à peccato, ſed ab excommunicatione, & ab alijs pœnis à iure ciuili impoſitis.

Octaua excommunicatio Bullæ Cœnæ contra impedientes, ſeù inuadentes eos, qui victualia, & alia neceſſaria conuehunt ad Curiam Romanam, ſic ait?

§. VIII.

ITem excommunicamus, & anathematizamus omnes impedientes, ſeù inuadentes eos, qui victualia, ſeù alia ad vſum Romanæ Curiæ neceſſaria adducunt, ac etiam eos, qui ne ad Rom. Curiam adducantur, vel afferantur, prohibent, impediunt, ſeù perturbant, ſeù hęc facientes defendunt per ſe, vel alios cuiuſcumque fuerint ordinis, pręeminentiæ, conditionis, & ſtatus, etiamſi Pont. ſeu Regali, aut alia quauis Eccleſiaſtica, vel mundana præfulgeant dignitate.

E P I T O M E.

190 *Materia huius canonis qualis ſit, & contra quos feratur hæc cenſura?*

191 *Impedientes dolo malo eos, qui victualia, & alia neceſſaria ad vſum Curiæ adducunt, incidunt in cenſuram huius canonis.*

192 *Dolo bono impedientes, ne victualia adducantur ad Curiam, non incidunt in cenſuram.*

193 *Nomine Romanæ Curiæ hoc loco quid intelligatur?*

194 *Impedientes victualia deferri ad aliquem particularem Romanæ vrbis non ligantur excommunicatione.*

195 *Gubernatores Ciuitatum ex cauſa impedientes, ne victualia ad Curiam deferantur, non incidunt in cenſuram.*

196 *Impedientes propter odium particulares ne deferant, an incidant in excommunicationem?*

197 *Nolens vendere victualia ea intentione, ne ad Curiam deferantur, an excommunicetur?*

198 *Latrones, qui ſpoliant pecunia quærentes ſimilia victualia, an incurrant excommunicationem?*

199 *Victualium, & aliarum rerum appellatione hoc loco quæ veniant?*

200 *Impedientes, inuadentes, ſeù perturbantes eos, qui victualia deferunt, an puniantur alijs pœnis præter excommunicationem huius canonis?*

201 *Verba*, ſeù hæc facientes, defendunt per ſe, vel alios *quid ſignificent?*

202 *Verba* cuiuſcumque fuerint ordinis, pręeminentiæ, conditionis, & ſtatus, *quid importent?*

190 MAteria huius canonis octaui iam refertur in Bulla Martini Quinti, illiuſque meminit Antonin. 3. par. titul. 24. cap.72. caſu quinto, eſtque ſacrilegium, quo offenditur Sedes Apoſtolica in ſuis victualibus, & in alijs ad vſum Romanæ Curiæ neceſſarijs, Caietanus verb. excommunicatio cap.19. verſ. canonis iſtius materiæ, quem ſequitur Sayr. hoc loco, num. 2. Souſa in notationibus circa textum nu. 1. & Marius Alterius, c. 5. in octauo canone.

Prima dubitatio petit, contra quos feratur hæc cenſura? Reſponſio ſit contra impedientes, ſeù inuadentes eos, qui victualia, ſeù alia ad vſum Romanæ Curiæ neceſſaria conuehunt. Patet ex eodem Canone, qui intelligitur ſi iniuſtè impediant deferri victualia ad Romanam Curiam, ita Caiet. ſupra, Nauar. in manuali, cap.27. num.64. Viuald. in expoſitione Bullæ Cœnæ, num.71. & Toletus, §. ſextò, in fine, & alij, quibus accedit Sayr. hoc loco, cap.12. num.4. & Suar. etiam in hoc Canone, num. 63. quod declarant Vgolin. de cenſuris Pontifici reſeruatis, par.2. cap. 8. num.2. iniuſtè impedire, qui dolo malo curat impedire, ne victualia ad Romanam Curiam deferantur, & Marius Alter. vbi proximè d. cap.1. verſ. ſit igitur, vbi concludit dolo malo impedientes, ne neceſſaria ad Curiam adducantur, incidere in hanc cenſuram.

191 Dicitur autem dolo malo impedire, qui impedit adduci neceſſaria ad Vrbem per mendacium, fraudem, vim, metum, fallaciam, blanditias, ſuaſiones, conſilium, aut per quamuis alium modum, & idcircò incidit in cenſuram huius canonis. Quare ſi quis volenti Vrbem adire cum neceſſarijs narret doloſè falſum, vt illum à propoſito, & ab intentione eundi reuocet, dicitur impedire dolo malo, etiam ſi mendacium, quod narrauit, & finxit, nihil operaretur nec retraheret ab incepto, nec ab itinere faciendo cum victualibus ad Vrbem, Marius Alterius ibidem fol. 561. quod tamen

non

non placet, quia cenſura non incurritur. niſi ſecuto effectu.

192 Hinc ſequitur dulo bono impedientes, ne deſerantur neceſſaria ad Curiam, non incidere in hanc cenſuram, Vgolinus ſupra num. 2. verſ. non dolo malo, dicens impedientes propter cauſam iuſtam, ne victualia ex ſuis terris extrahantur, & ad vrbem deferantur, fortaſſis, quia vrbs contagioſis morbis affligitur, non incurrere excommunicationem. Item ſi ob aliquam aliam cauſam iuſtam id impediatur, non eſſe locum huic Canoni, Nauarr. in manuali, num. 64. verſ. ſecundò. Suar. hoc loco, diſp. 21. ſect. 2. nu. 63. vbi addit impedientes ita non ſolùm non ligari excommunicatione, ſed nec malè agere. Ratio, quia hæc excommunicatio fertur contra impedientes iniuſtè, ne victualia deferantur. At hæc ratio ceſſat, quoties datur cauſa iuſta, nec intercedit dolus malus, ſed bonus: idcircò excommunicationi non eſt locus, Caier. d. cap. 19 Souſa hoc loco, diſp. 53. num. 4. verſ. Secunda concluſio, ex eo fundamento, quoniam vnicuique integrum eſt abſque fraude, & dolo malo ſuam vtilitatem curare, & ſibi proximiſque ſuis conſulere.

Nec obſtat textus in cap. bonæ memoriæ 1. de poſtulatione Prælatorum, in verb. præferentes, vbi dicitur communem vtilitatem ſpeciali præferendam eſſe, Surd. dec. 255. num. 11. Mexia in tract. taſſæ panis, concluſ. 4. num. 17. Gironda de priuilegiorum, ſeù exemptio. explicar. n. 902. Mench. illuſtr. cap. 5. num. 16. Cabed. deciſ. 74. nu. 5. par. 1. Quia hoc procedit quando in vtilitate communi priuata etiam includitur, vt benè notat Thomas de Thomaſſ. in floribus legum, regul. 308. necnon quando vtilitas publica Romanæ Curiæ venit principaliter, non autem quando venit ſecundariò, vt cernitur in noſtro caſu. Surd. deciſ. 62. num. 9. atque ita, cùm priuata vtilitas particularium impedientium non veniat ſub vtilitate publica, & communi Romanæ Curiæ, neque vtilitas publica appareat principaliter reſpectu vtilitatis impedientium, non ligantur impedientes ex cauſa iuſta deſerri victualia ad Romanam Curiam.

193 Secunda dubitatio, Quid veniat hoc loco ſub nomine Romanæ Curiæ? Reſponſio ſit, ſub nomine Curiæ intelligi non ſolùm familiam Papæ, ſed etiam omnia, quę ſpectant ad Tribunalia huius Sedis, ita, vt Curia contineat locum, in quo negotia, & lites tractantur: ideò appellatione Romanæ Curiæ non comprehenditur Roma vrbs, aut Romanus Populus; ſed locus vbi moratur Apoſtolica Sedes, & vbi aguntur, & expediuntur lites, Vgolinus de cenſuris Pontifici reſeruatis, cap. 8. §. 2. in principio, verſ. Quartum propoſitum, dicens Curiam Romanam nihil aliud eſſe, quàm locum vbi Sedes Apoſtolica moratur, & domicilium habet Pontifex cum iudicibus, & Magiſtratibus ſuis, ſequitur Sayr. lib. 3. de cenſuris, cap. 12. num. 3. Graff. lib. 4. dec. cap. 18. num. 109. Souſa hoc loco, circa textus notationes, num. 2. & Marius Alterius diſp. 9. de excommun. Bull. Cœn. lib. 5. cap. 3. verſ. his præmiſſis, fol. 566. col. 1.

Ex quo infertur Romanam Curiam eſſe Romanam vrbem, quoties in ſe habet Sedem Apoſtolicam, & vbi tractantur lites, & negotia. Quare ſi Summus Pontifex, eiuſque Tribunalia alibi, quàm Romæ exiſterent, non inciderent in hunc canonem impedientes, ne prędicta victualia Romam aſportarentur: incurrerent tamen cenſuram impedientes, ne victualia adducerentur ad locum vbi Sedes Apoſtolica reſideret. Siuè igitur Romæ, ſiuè Neapoli, aut in alio loco, Audientia Sedis Apoſtolicæ fuerit, ibi dicetur eſſe Curia Romana, Vgolin. vbi ſupra d. §. 2. num. 1. verſ. dixi demum. Graff. d. cap. 18. num. 109. Quinimò Curia Romana nedum dicitur eſſe ibi, vbi Romanus Pontifex eſt, dum eſt apud viuos, ſed etiam poſt mortem, vbi morantur Cardinales, dummodo ibi Audientia Papæ moretur, nimirum iudices, & Magiſtratus Apoſtolicæ Sedis, ſicque intelligendi ſunt Caſtrenſis, & Oldrad. in l. ſuggeſtioni, quos ibi referens ſequitur Iaſon nu. 20. Cod. de verbor. ſignif. Nam vbi Sedes Apoſtolica habet ſuam Audientiam, ibi dicitur eſſe Curia, teſte Iacobo de Graffijs vbi ſupra d. cap. 18. num. 110.

Infertur ſecundò Romanam Curiam in duobus locis eſſe poſſe. Primò vbi eſt Papa, ibi dicitur eſſe Roma, Abbas in cap. dura. notab. 2. de crimin. falſi, & in cap. Ego N. ante fin. de iureiur. nu. 6. & ibi Felin. num. 9. verſ. cenſetur Roma vbi eſt Papa, & Bald. in rubr. ff. de rer. diuiſ. num. 24. verſ. & in menſa, dicens Romam eſſe vbi eſt Papa, eſtò in Tugurio Vaticano ſit incluſus. Habetque hæc Curia in longum duas dietas legales, quarum vnaquæque continet viginti milliaria. Secundò Romana Curia dicitur eſſe, vbi moratur Audientia Papæ. Card. in Clementina Auditor, in principio, de reſcriptis; vndè Curia Romana non propterea ita vocatur, quòd neceſſariò debeat eſſe Romæ, ſed dicitur Romana Curia, vel quia eam facit præſentia Papæ cum Cardinalibus, & officialibus, & Audientia auctoritate ipſius Pontificis inſtituta, quamuis Papa abſens ſit.

Quòcirca impediens ne neceſſaria adducantur ad vſum Curiæ, vel ad locum vbi Audientia Papæ reſidet, vel ad locum vbi Papa moratur, ſiuè ſit Romæ, ſiuè alibi, incurrit in hunc Canonem, quoniam vterque locus ſub appellatione Romanæ Curię intelligitur. Hinc venit, vt impedientes, ne neceſſaria Romam aſportentur, quando ibi non reſidet Pontifex, nec eius Tribunalia, non afficiantur hac cenſura: afficientur tamen impedientes, ne neceſſaria ducerentur ad locum, vbi Sedes Apoſtolica moraretur, Graff. d. cap. 18. num. 110. & Souſa circa textum hoc loco num. 2.

Similiter ſi pars Curiæ Romæ remanſiſſet, impedientes incurrerent. Vgolin. vbi ſupra, §. 3. verſ. 8. Secus de impedientibus neceſſaria deferri ad locum, vbi eſt Pontifex ſine ſua Curia, & ſine Audientia, nimirum quando aliquò proficiſcitur ad

de

deambulandum relictis ſuis Magiſtratibus, & ſua Audientia: tunc enim, cùm tranſeat, & non reſideat in loco, per quem tranſit obiter, impedientes neceſſaria eò deferri, excommunicatione non ligantur. Eodem modo immunes erunt impedientes, ſi ibi Pontifex moriatur, & remaneant Cardinales, cùm ibi Curia non reſideat, Vgolin. ſupra §. 4. verſ. 4.

194 Item cenſuram euadent impedientes victualia deferri Romam ad aliquem priuatum hominem eiuſdem vrbis, Viualdus hoc loco num. 74. quia in pœnalibus verba ſunt accipienda in ſua propria ſignificatione. Non enim, quæ deferuntur ad vſum particularis perſonæ, cenſentur defer-
195 ri ad Curiam Romanam. Quin potiùs Gubernatores impedientes, ne victualia ad Curiam Romanam adducantur, non incurrunt excommunicationem, ſi id faciant ob bonum regimen loci, quem gubernant, cùm teneantur ſuæ Reipublicæ de neceſſarijs prouidere ex iuſtitia, quod intelligitur, quando indigentia reperitur, ac neceſſitas rerum probabiliter timeri poteſt, Souſa hoc loco diſp. 53. num. 3. verſ. 1. concluſio, concordat Vgolin. hoc loco cap. 8. in principio num. 2. verſ. non dolo malo, & Sayr. de cenſuris lib. 3. cap. 12. num. 4. verſ. Alterum eſt, vbi addit etiam excuſari à cenſura impedientes tempore peſtis, ne quis Romam adiret reuerſurus, quia hoc eſt prouidere ſanitati patriæ, & vtilitati.

196 Tertia dubitatio, an impedientes deferri victualia ad Romanam Curiam propter odium, quo exardent contra deferentem, ne ex delatione lucrum reportet, incidant in hunc canonem? Reſponſio eſt affirmatiua, quando ad vſum Curiæ victualia deferuntur. Souſa diſp. 53. num. 6. verſ. 4. concluſio. Secus, ſi victualia deferantur ad vſum priuatum aliquarum perſonarum, vt vendantur, aut donentur, dummodo priuatæ perſonæ non ſint officiales Curiæ, aut famuli, vel familiares alicuius officialis, vel denique non ſint ex miniſtris, qui pertinent ad Curiam, ſeu ad Curiales, Vgolin. de cenſuris Pontifici reſeruatis, cap. 8. §. 4. verſ. 3. Marius Alterius hoc loco diſp. 9. lib. 5. cap. 4. ad finem verſ. Reſpondeo, & verſ. Secundò dico.

197 Non etiam comprehenditur ſub hoc canone, qui non vult ſuas res vendere, vt Romam deducantur, quamuis aliæ deficiant, quæ deferantur. Nam propriè non eſt impedire: neque per hunc Canonem impediuntur homines rebus ſuis vti. Quin immò, quando remota omni fraude, ac vi, ſi quis priùs ſibi emat victualia, & ita impediat, ne Romam aſportentur, nullo modo ligabitur hac cenſura, Suar. de cenſuris diſp. 21. ſect. 2. num. 64. verſ. Addo verò, quem ſequitur Souſa diſp. 54. num. 3. verſ. 1. concluſio.

Adde non ligari etiam excommunicatione, quamuis nollet quis vendere expreſſè ad hunc finem, ne victualia deducerentur ad Curiã Romanam, & palàm prauum animum verbis oſtenderet: quia ad incurrendam cenſuram, non ſufficit prauus animus contra finem Summi Pontificis, niſi violetur conſtitutio huius Canonis per actionem prohibitam, qualem non facit, qui non vult vendere, cùm neminem impediat. Quamobrem, cùm non faciat actionem poſitiuam, ſed potiùs negationem actionis, non afficitur pœna huius Canonis impoſita impedientibus, aut prohibentibus, ne victualia deferantur ad Curiam, quæ verba propriè ſunt accipienda, l. quicquid aſtringendæ, ff. de verb. obligat. Bartol. in l. ita vulneratus, verſ. Item nota, quòd verba legis, ff. ad Legem Aquil. niſi appareat de voluntate contraria legiſlatoris, Dyn. in cap. final. de regul. iuris, lib. 6.

198 Quarta dubitatio circa latrones ſpoliantes pecunia illos, qui victualia volunt emere ad deferendum Romam, an incidant in hunc Canonem? Reſponſio eſt negatiua, ſi clam furentur eiſdem mercatoribus, quia conſtitutio ſolùm ligat impedientes, aut inuadentes, non autem ſpoliantes, nec furantes, Vgol. de cenſuris, ſupra §. 4. verſ. Tertio, Souſa diſp. 55. n. 4. verſ. Tertia concluſio, ex eo, quia ita ſpoliantes non intendunt impedire, ne victualia deferantur ad Curiam. Secus ſi ea intentione ſpolient pecunijs euntes ad emenda victualia, ne ea deferant, quia realiter ſunt impedientes, & impediunt delationem victualium, & inferunt iniuriam Sedi Apoſtolicæ, afferuntque dolo malo impedimentum, & directè agunt contra hunc canonem, Marius Alterius diſp. 9. lib. 5. cap. 4. fol. 567. col. 2. & fol. 568. col. 1. Idem Souſa vbi proximè, num. 3. verb. ſecunda concluſio.

Dictum eſt, ſi clam furentur, aut, ſi vt fures deferentes pecunijs ſpolient: quia, ſi eos in itinere aperto ſpolient tamquam latrones viarum, qui itinera obſident, & deprædantur, incidunt in hunc Canonem, quia inuadunt deferentes pecunias ad emendum victualia, vt ea Romam deducant, Vgolin. ſupra d. §. Tertiò, quia hi inuadere dicuntur deferentes neceſſaria ad Curiam, qui ab incepto itinere, & officio deferendi ceſſabunt, Marius Alter. d. cap. 4. verſ. Reſpondeo, fol. 568. col. 1. Secus ſi ex odio, vel paſſione percutiantur, aut occidantur in itinere victualia deferentes: tunc enim non per ſe, ſed per accidens neceſſaria ad vſum Curiæ deferri impediuntur, Souſa d. diſp. 55. ad finem.

199 Quinta dubitatio continet, quænam veniant ſub appellatione victualium, & aliarum rerum huius Canonis, quorum delationem impediens incurrit excommunicationem? Reſponſio ſit. Victualia continent omnes ſpecies rerum, quæ conferunt ad vitam humanam, & ſine quibus nemo viuere poteſt, Vlpianus in l. verbo victus, ff. de verb. ſignific. idem declarat per verbum victus, ſub quo continentur, quæ eſui, & potui, cultuique corporis, quæque ad viuendum homini neceſſaria ſunt. Veſtem quoque victus, habere vicem Labeo ait. Vnde ſub hoc nomine veniunt omnia, quibus communiter veſcimur. Item omnia, quibus regimur, & ab iniurijs temporis defendimur, vt etiam habetur in lege, inſtratum, ff. de verbor. ſignific. & in lege, veſtis,

ff. de auro,& argent. legat. Item ſub eodem verbo victualia comprehenduntur medicinæ, & medicamenta. Bart. in l. ſi cùm dotem, §. ſin autem, in fine, ff. ſolut. matrim. & in l. legatis, ff. de alimentis præſtandis, Vgolin. de cenſuris Pontifici reſeruatis, p. 2. cap. 8. §. 1. nu. 1. & 2. vbi ait conceſſo aliquo principali cenſeri conceſſa etiam alia ſine quibus conceſſum haberi non poteſt; atque ita ſub nomine panis, & ſub nomine carnium addit venire ligna, quibus panis, & carnes coquuntur, vt etiam notat Viualdus in explicatione Bullæ Cœnæ caſu 8. num. 33. Marius Alterius vbi ſupra cap. 2. verſ. quantùm ad primum, ſubdens, ligna comprehendi, quia neceſſaria ſunt, & ad frigus in hieme arcendum, & ad cibos parandos.

Quin etiam ſub neceſſarijs ad vſum Curiæ intelliguntur vniuerſa, quæ pertinent ad vtilitatem, & decorem eorum, qui reſident in Curia, cuiuſmodi ſunt equi, muli, & cæteræ animantes, & earum eibaria, puta paleæ, fœnum, hordeum, ſpelta, & id generis alia, quando quidem, & hæc ad humanum victum neceſſaria ſunt, Vgolin. & Alterius ſupra ſcripti. Et quamuis de ſupradictis nemo dubitet ligari excommunicatione impedientes hæc deferri ad Curiam, & inuadentes, ſunt tamen, qui cenſeant non excommunicari impedientes deferri pecunias, neque ſpoliantes deferentem eas, quia nec victualia dici poſſunt, neque teferri debent inter res neceſſarias ad Curiam.

Nihilominus Vgolin. d. §. 1. num. 3. per verba huius Canonis (ſeu alia ad vſum Romanæ Curiæ neceſſaria adducunt) opinatur incurrere, dicens pecunias eſſe eſſe maximè neceſſarias ad vſum Curiæ, ſi quidem pecuniæ ad omnia coemenda, & paranda valde conducunt, ſine quibus Magiſtratus,& officiales Curiæ viuere nequeunt, & appellatione pecuniæ omnis res continetur, Ariſtot. lib. 1. polit. cap. 6. & l. pecuniæ nomine, ff. de verbor. ſignific. ibi, pecuniæ nomine non ſolùm numerata pecunia, ſed omnes res, tam ſoli, quàm mobiles, & tam corpora, quàm iura continentur. Quare non ambigitur ex rebus ad vitam neceſſarijs pecuniam eſſe maximè neceſſariam, & ex conſequenti impedientes deferentem ad Curiam pecunias, vel illum inuadentes incident in hunc canonem; ſecus dicendum eſt, ſi quis deferat pecunias non ad Curiam, ſed ad proprium commodum, tunc ſurripiens non ligaretur excommunicatione, quia non impedit euntes ad Curiam cum rebus neceſſarijs, Sayr. de cenſuris, lib. 3. cap. 12. num. 4. ad finem, poſt Viualdum, quem referens ſequitur Souſa d. diſp. 55. num. 3. & Marius Alterius d. diſp. 9. lib. 5. cap. 2. verſ. ſed dubitari poſſet de pecunijs.

Ex dictis ſequitur non ligari excommunicatione impedientes non neceſſaria ad vſum Curiç, nimirum pſittacos, aut ſimias, & id generis alia, nec ſimiliter, qui impedirent curſores, & tabellarios, ne literas deferant, quia literæ non veniunt ſub nomine victus, nec videntur conferre ad vſum Romanæ Curiæ. Ego tamen puto literas eſſe de neceſſarijs ad vſum Romanæ Curiç. Fauet particula illa, ſeu alia ad vſum Romanæ Curiæ neceſsaria impedientes, ſeu inuadentes; & quamuis Vgolin. ſupra §. 4. dicat dictionem, alia, non ſignificare ſimilia antecedentibus, eo quòd antecedentia ad victum pertinebant, & literas non eſſe de victualibus nihilominus non eſt negandum literas, & tabellarios non eſſe de ijs, quæ ſunt ad vſum Romanæ Curiæ valde neceſsaria. Tolleretur enim recurſus ex varijs partibus ad Romanam Curiam, & negotia, quæ ex Curia dependent, ac lites retardarentur. Quare literas, & tabellarios ſine iuſta cauſa impedientes incident in hunc Canonem.

200 Sexta dubitatio, quot pœnis puniantur impedientes, inuadentes, perturbantes, & prohibentes, ne victualia, & alia neceſſaria ad Curiam deferantur? Reſponſio ſit ex ſupradictis eruta, prohibentes ſicut impedientes,& inuadentes incidere in excommunicationem. Eſt tamen hoc diſcrimen inter primam actionem principalem damnatam in hoc canone, & inter ſecundam: nam prima actio principalis, quæ prohibetur, eſt impedire, ſeu inuadere homines afferentes victualia ad Curiam, &c. quæ actio reſpicit perſonas adducentes. Secunda autem actio, ſcilicet prohibere, ſeu impedire, ne victualia, & alia neceſſaria ad vſum Curiæ Romanæ ad eandem Curiam deferantur, reſpicit res, quæ afferuntur, hoc eſt, res aſportandas. Per primam actionem prouidetur hominibus adducendis. Item datur etiam aliud diſcrimen inter primam, & ſecundam actionem, quoniam ex impedimento tradito perſonis eſt locus excommunicationi, etiamſi homines à voluntate, & ab animo deferendi neceſsaria ad Curiam non recedant. Contra verò, quando res aſportandæ impediuntur, non incurritur cenſura, niſi effectu ſecuto, hoc eſt, niſi victualia ad Curiam non deferantur. Quare, vt incurratur excommunicatio, opus eſt, vt victualia non deducantur, Marius Alterius ſupra in hoc canone, diſp. 9. lib. 5. cap. 3. in principio. Vide Vgolinum ſupra §. 4. verſ. ac etiam eos, per totam, vbi ponit aliud diſcrimen, fol. 221.

Vltra excommunicationem huius canonis contra impedientes eos, qui triticum, legumina, & cuiuſuis generis frumenta Romam adducunt, ſunt pœnæ aliæ ſatis graues, vt videre eſt in Conſtitutione Clementis VII. vbi declarat ſimilia impedientes priuatos omnino dominio rerum, quas habent, & eorum terras, oppida, ac villas ſubijcit ipſo facto Eccleſiaſtico interdicto, quòd ſi perſeuerent in eo propoſito, ac contumacia, ex tunc poſt ſemeſtre ipſo iure omnibus terris ſuis, ac iuribus, quæ à Romana, aut ab alijs Eccleſijs habuerint, priuat, & ad illa, & ad alia obtinenda incapaces reddit, vt notat Marius Alterius ſupra cap. 5. fol. 569.

201 Septima dubitatio circa verba illa contextus, ſeu hæc facientes defendunt per ſe, vel alios? Reſponſio ſit, hanc actionem eſſe

ac-

acceſſoriam. Atque in ptimis ligari excommunicatione, qui prædictos impedientes, ne victualia deferantur, defendunt, ſiue hos per ſe, ſiue per alios defendant, dummodo non detur caſus in qno de iute illos defendere teneantur. Vgolin. ſupra hoc loco, & hoc verſiculo, num. 1. Marins tamen Alterius vbi proximè d. cap. 5. ad finem addit, & bene, non incurti hanc excommunicationem, niſi quando actio principalis ſortita fuerit effectum, nimirum, quando quis defendit illum, qui innadit venientes, & deferentes ad Curiam victualia, aut defendit impedientes, nec neceſsatia ad Curiam re ipſa deducantur. Quare, qui impedientibus, vel inuadentibus qnoquo modo auxiliatus fuetit, aut ſubuenerit, vel tribuerit homines, quibus deferentes prædicta obſideaut in itinere, & intercipiant, ac ſpolient, incidunt in hunc canonem, quia hi omnes dicuntur defendentes, qui protegunt illos, vt ſine timore, quod intendunt, ad exitum perducant. Exigitur tamen, vt incurratur excommunicatio propter defenſionem hanc, vt defenſio fiat, & ordinata ſit ad actiones ſupradictas prohibitas ſub hac excommunicatione: ex quo ſequitur non ligari excommunicatione hac, qui defendit ipſos impedientes poſt præſtita impedimenta: tunc enim non eſt defenſor commiſſi criminis, ſed perſonæ delinqnentis, Matius Alterius vbi proximè, ad finem, quæ reſolutio non placet, non enim eſt negandum, qui ita defendit eſſe defenſorem delicti, qui defendit perſonam delinquentem, niſi defenſio perſonæ contingat poſt lōgum interuallum à delicto commiſſo.

202 Octana dubitatio circa perſonas impedientes, inuadentes, prohibentes, ſeu perturbantes quomodo ſit intelligenda? Reſponſio ſit, hanc excommnnicationem eſſe vniuerſalem, & extendi ad omnes cuiuſcumque ordinis, & conditionis fueriut, vt habetut in extrema parte, & particula huius canonis ibi, cuiuſcumque fuerint ordinis, præeminentiæ, conditionis, & ſtatus, etiamſi Pontificali, ſeu Regali præfulgeant dignitate, quo clariùs extenſio illius explicari nequit: quibus verbis voluit Summus Pontifex concludere omne perſonarum genus nemine excepto.

Nam quamuis non vteretur his verbis, ſufficeret clauſula in principio, Omnes impedientes, eo quòd dictio illa omnes, eſt vniuerſalis, & continet ſingulos, nullo excluſo. l. textoribus, & l. Iulianus, ff. de legatis 3. gloſs. in cap. vt circa, verſ. aliorum, de electione lib. 6. & pluribus confirmat Couarr. lib. 1. variar. cap. 13. iuxta illud Pſalmi 8. *Omnia ſubieciſti ſub pedibus eius*, eo quia omnia ei ſubijciens, nihil dimiſit non ſubiectum ei. Vt ergo omnino adimatur omnis ambiguitas, an perſonę in dignitate regali, aut Eccleſiaſtica conſtitutæ comprehenderentur ſub hoc canone? Propterea expreſsè nominati ſunt etiā illi, qui Pontificali, ſeu regali dignitate præfulgerent. Idcirco qnicumque contra hunc canonem violator extiterit, excommunicatione percutietur cuiuſcumque fuerit ordinis, ac dignitatis, etiamſi non ſit Romano Pontifici iure ordinario in temporalibus ſubiectus, Caietan. in ſumma verb. excommunicatio cap. 19. eſt enim quo ad perſonas vniuetſalis, Marius Alterius diſp. 9. lib. 5. cap. 1. verſ. cuiuſcumque fuerint ordinis, præeminentiæ, conditionis, & ſtatus.

Nona excommunicatio contra eos, qui lædunt venientes ad Curiam Romanam, vel ab ea recedentes, & contra vexantes ſine iuriſdictione reſidentes in Curia, ſic habet.

§. IX.

ITem excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Sedem Apoſtolicam venientes, & recedentes ab eadem, ſua, vel aliorum opera interficiunt, mutilant, ſpoliant, capiunt, detinent: nec non illos omnes, qui iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam, à Nobis, vel noſtris Iudicibus non habent, illam ſibi temerè vendicantes, ſimilia, contra morantes in eadem Curia, audent perpetrare.

EPITOME.

203 *Quæ ſit materia huius canonis, & quæ ſint partes primariæ.*
204 *Quot perſonæ contineantur ſub hoc canone, & quot ſint actiones prohibitæ contra venientes ad Curiam, & ab ea recedentes, aut in Curia morantes.*
205 *An incurrat verberans, aut vulnerans venientes, & recedentes à Sede Apoſtolica.*
206 *Apoſtolicæ Sedis appellatione, quid veniat hoc loco?*
& an differat à Curia? ibid.
207 *Quinam dicantur venire ad Sedem Apoſtolicam, & ab ea recedere, & in Curia morari.*
208 *An interficiens Infideles incidat in excommunicationem.*
209 *An mandantes, conſulentes, vel ſuadentes aliquid contra venientes, &c. ligentur excommunicatione?*
210 *Quid intelligatur ſub verbo* mutilant.
211 *Quid intelligatur ſub verbo* ſpoliare, capere, & detinere?
212 *Morari in Curia, quinam dicantur, quoad hunc locum, & canonem?*
& quid ſignificetur nomine Curiæ *hoc loco? ibid.*
213 *Venientes ad Curiam Papæ, vt eſt Princeps temporalis, an veniant ſub nomine venientium ad Sedem Apoſtolicam?*
214 *Veniens ad Sedem Apoſtolicam, quando quis dicatur ad effectum incurrendi excommunicationem, ſi quis illos mutilet?*
215 *Clauſula illa,* Sua, vel aliorum opera, *an habeat locum in omnibus actionibus prohibitis?*

216 *Clauſula ſecunda, nec non illos omnes, qui iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam non habentes, quid ſignificet oſtenditur?*

203 PRima dubitatio circa materiam huius canonis facilè ſoluitur ex Cajer. verb. excommunicatio cap.14. dicente eſſe ſacrilegium, quo offendirur Sedes Apoſtolica in ijs perſonis, quæ ſub ſua protectione ſunt, ſequitur Sayr. de cenſur. hoc loco cap.13. num.2. Diuiditurque hic canon in duas partes: in prima excommunicantur omnes, quì offendunt venientes ad Sedem Apoſtolicam, vel ab ea recedentes occidendo, mutilando, ſpoliando, capiendo, & drtinendo. In ſecunda antem parte excommunicatione feriuntur omnes, qui lædunt commorantes in eadem Curia ſub ſpecie iuriſdictionis, illam ſibi temerè vendicantes, & exercentes in illos eaſdem quinque actiones ſuperiùs damnatas, nimirum occidunt, mutilant, ſpoliant, capiunt, & detinent. Per quæ verba extenditur hæc cenſura ad illos qui prædictas actiones exercent contra illos, qui in Curia reſident, non ſimpliciter tamen, ſed ſub prætextu iuriſdictionis temerè vſurpatæ, ita præcitati, quibus adhæret Suar. hoc loco cenſur.9.num.66.

204 Secunda dubitatio circa perſonas, quæ continentur ſub hoc canone, & circa actiones, quæ prohibentur. Quoad primum, hæc cenſura eſt vniuerſalis, comprehenditque omnes tam laicos, quàm clericos, item viros, & mulieres, dominos, & ſeruos, nobiles, & ignobiles, & quoſcumque, qui actionem aliquam exercuerint ex prohibitis in venientes ad Sedem Apoſtolicam, & recedentes ab eadem, & in morantes in Curia. Probatur ex particula poſita in hoc canone, omnes illos, ſub qua continentur quicumque, qui occiderint, mutilauerint, ſpoliauerint, ceperint, & detinuerint venientes, & recedentes, & in Curia morantes. Quia dictio, omnis, includit quoſcumque, Bald. in l. omnia priuilegia, C. de Epiſcopis, & Clericis, & patet ex l. Iulianus, in principio, ff. de leg.3. & ex leg.3. ff. de officio Præſidis, gloſ. vltim. in capit. ſolitæ, de maiorit. & obed. Nam, qui dicit, omnia, nihil excipit, Burg. de Pace conſ.25. num.28. Surd. deciſ.265. num.30. Tiraquel. in l. ſi vnquam, verb. totam, num. 1. Cod. de reuocandis donationibus, & Gonzal. ad reg. octauam Cancell. gloſſ.9. num.21. Ex quo ſequitur omnes, & quoſcumque huius canonis violatores ſine dubio, & ſine diſcrimine ligari excommunicatione.

205 Quoad ſecundum, patet quinque eſſe actiones prohibitas, nimirum interficere, mutilare, ſpoliare, capere, & detinere. Ligantur ergo omnes cenſura, qui efficiunt aliquam ex his actionibus prohibitis. Vnde, qui verberaret euntem ad Sedem Apoſtolicam, non incideret in hunc canonem, quia non ſit mentio de verberante, neque de vulnerante. Et verba ſunt accipienda in propria ſignificatione. Item vbi canones volunt comprehendere verberantes, & vulnerantes, eos declarant, vt in Clementina 1. de homicidio, ibi: percuſſerit, quod ſignificat idem, quod verberaret, ſeu vulneraret. Facit caput in pœnia, & caput odia de regul. iur. in 6. Vgolin. de cenſuris Pontifici reſeruatis, hoc loco, verſic. Mutilant. nu.5. & Marius Alterius hoc loco diſp.10. lib.5. in in principio, verſic. & primò in Bulla Martini, & cap.4. fol.579. verſ. rurſus quid dicendum.

206 Tertia dubitatio quid contineatur ſub hoc nomine Sedis Apoſtolicæ? Reſponſio ſit, ex gloſs. in Extrauag. Ad onus Ioannis XXII. verſ. Sedem Apoſtolicam, de electione, Sedem Apoſtolicam conſiſtere, vbi Pontifex viuens trahit moram, atque ita vbi Papa moratur, ibi Sedes dicitur eſſe. Nam Cathedra non facit Sacerdotem, ſed Sacerdos Cathedram, nec locus ſanctificat hominem, ſed homo locum, cap. multi, diſt. 40. & gloſs. in Extrauag. ſi fratrum. Ioann. XXII. verſ. vel Apoſtolicæ Sedis, ne ſed. vac. aliquid innou. vbi inquit, quòd vbi Papa, ibi Sedes dicitur. Nihilominus ſi Papam mori contingat, dicitur Sedes Apoſtolica eſſe in eo oppido, in quo ſucceſſoris electio eſt facienda, quæ communiter ſolet fieri, vbi mors contingit, niſi Audientia Papæ alibi remanſerit. Tunc enim dicetur Sedes eſſe, vbi Audientia cauſarum, & literarum Apoſtolicarum remanſerit, & ibi fiat electio ſucceſſoris, quia per obitum Pontificis Sedes non moritur, ſed adhuc permanet, Clementina ne Romani, §. ſanè, de electione, gloſs. in Extrauag. execrabilis, inter communes, verſic. Sedis Apoſtolicæ de præben.

Ex quo ſequitur Sedem Apoſtolicam conſiderata propria ſignificatione in vnico tantùm loco conſiſtere poſſe, videlicet dum Pontifex viuit in eo loco vbi ipſe reſidet, illo autem è viuis ſublato, vbi celebranda eſt futuri Pontificis electio, iuxta Extrauag. Ad onus, de electione. Contrà verò Curia Romana in duobus locis ſimul poteſt conſiſtere, nimirum in loco, vbi eſt Papa, & in loco, vbi eſt Audientia, atque ita quodammodo differunt inter ſe Curia Romana, & Sedes Apoſtolica, accepta ſecundùm propriam ſignificationem. Hoc tamen loco, cùm Sedes Apoſtolica latiùs accipiatur, idem eſt, quod Romana Curia, & vbi eſt Curia Romana, ibi dicitur eſſe Sedes Apoſtolica, ſiue Romæ, ſiue alibi exiſtat, & pro eodem accipiuntur, ſicut in cap. præſenti, de præben. lib.6. Vgolin. de cenſuris ſuprà cap.9. verſ. Sedes Apoſtolica, num. 1. Tolet. in Bulla Cœnæ, excommunicatio 7. num. 2. vbi volunt hoc loco idem eſſe dicere in Curia, quod apud Sedem Apoſtolicam. Confunditur enim nomen Sedis Apoſtolicę cum Romana Curia. Idcirco in prima parte huius canonis excommunicantur omnes illi, qui ad Sedem Apoſtolicam venientes, & ab ea recedentes occidunt, mutilant, ſpoliant, capiunt, & detinent; & in ſecunda excommunicantur in eadem Curia occidentes, mutilantes, ſpoliantes, capientes, & detinentes, non ſimpliciter, ſed ſub prætextu iuriſ-

iuriſdictionis vſurpatæ temerè, cùm in prima parte de ſola Sede Apoſtolica ſermo fiat, & in ſecunda parte de Curia Romana: hinc ſequitur, quòd Sedes Apoſtolica in hoc ſenſu accipienda ſit in duobus locis, quemadmodum accipitur Curia ipſa Romana, videlicet vbi Pontifex reſidebit, & vbi fuerit cauſarum Audientia, ſi fortè remanear in aliquo loco, vbi Papa non moretur.

Quare nomine Curiæ non intelligitur vrbs Roma, nec ciues Romani, ſed Sedes, & Curia Apoſtolica, & ideo requiritur, vt incurratur excommunicatio, quòd perſonę offenſæ veniant ad Apoſtolicam Sedem, aut ab illa recedant, aut in loco, in quo Curia manet, morentur propter aliquod negotium in Curia expediendum, Caietan. in verb. excommunicatio cap. 14. Nauarr. in manuali cap. 27. num. 65. verſic. ſecundo, Toler. hoc loco §. ſeptimo, dubio 1. & Sebaſt. Medic. in 2. par. ſummæ tit. 9. quæſt. 78. num. 178.

207 Quarta dubitatio continet venientes, & recedentes à Sede Apoſtolica, ſiue maneant Romæ, ſiue foris. Per quæ verba reſponſio eſt in promptu, venientes ad Curiam Romanam, & ab ea recedentes, & in ea exiſtentes, illos intelligi ſolùm qui propter Pontificem, & ratione illius veniunt, & commorantur, Caietan. in ſumma verb. excommunic. cap. 14. verſ. ſed ſunt, Tolet. in ſumma lib. 1. cap. 25. dub. 1. Suar. de cenſuris, hoc loco, diſp. 21. ſect. 2. num. 65. Ex quo non comprehenduntur venientes ad vrbem, nec Romam, nec ad ſua negotia ſecularia expedienda, ſed ad Sedem Apoſtolicam, hoc eſt, ad negotia, cauſas, vel res, quæ ad Sedem Apoſtolicam, & ad Curiam ſpectent, Vgolin. vbi ſuprà verb. Sedes Apoſtolica num. 2. ad finem, & Sayr. dicto cap. 13. num. 3. Souſa cap. 9. diſp. 57. num. 2. verſic. ſecunda concluſio, vbi concludit illos, qui venientes interficiunt, &c. ſiue peracto negotio recedentes, ſiue eo durante in Curia commorantes incurrere excommunicationem. Quare interficientes, &c. propter alias cauſas, venientem, vel recedentem, vel in Curia commorantem excuſantur: ſicut non ligantur occidentes propter delictum, ſi aliquem occidant, ſiue publica, ſiue auctoritate priuata, Viuald. in Bulla Cœnæ num. 81. quia non puniuntur vti venientes, ſed vti malefactores, Sayr. cap. 14. num. 8. Ratio, quia Pontifex non habet animum defendendi delinquentes, & criminoſos: fauet Panor. in cap. Ego N. de iureiurando, fol. 130. col. 2. vbi ait iurantem ſecuritatem non teneri illam præſtare de nouo delinquenti.

Quæſtionis tamen eſt, quando quis dicatur venire, aut recedere à Sede Apoſtolica, & quanto tempore duret aduentus, & receſſus, vt violator huius canonis dicatur labi in excommunicationem? Reſponſio ſit, venientem ad Sedem Apoſtolicam hominem dici, vbi primùm quis domo exit, & tradit ſe itineri ea intentione, vt ad Sedem Apoſtolicam veniat ad peragendum apud eam negotium aliquod. A quo egreſſus puncto incipit gaudere priuilegio huius canonis, quouſque completo itinere ad ipſam Sedem acceſſerit. Eodem modo dicitur recedens à Sede Apoſtolica, vbi primùm quis proficiſcitur è loco, vbi Sedes Apoſtolica moratur vſque ad propriam patriam. Quare ſi aliquis interim, dum ipſe eſt in via tam venientem, quàm recedentem aliqua iniuria ex præcitatis affecerit, ſtatim ligatur hac excommunicatione.

Quin etiam, quamuis in hoc canone non fieret mentio expreſſa de receſſu à Sede Apoſtolica, ſed ſolùm de acceſſu, adhuc priuilegium ſecuritatis datum euntibus cenſeretur conceſſum reuertentibus ab eadem Sede, & ibi morantibus, cap. quia diuerſitatem, de conceſſ. præben. cap. ſtatutum §. præferendo, de reſcriptis lib. 6. Nam ire, & redire communiter æquiparantur in iure, Abbas in cap. final. de treug. & pace, ex textu in cap. magnæ, in fine, de voto, Bartol. in lege, vtimur, ff. de ſepulchro violato. Confirmatur argumento vouentis peregrinationem Hieroſolymitanam, in quo voto commutando habenda eſt ratio expenſarum in eundo, commorando, & redeundo, vt volunt Sayr. in claui Regia lib. 6. cap. 12. num. 20. verſ. item conſideranda, Comitol. Reſponſ. moral. lib. 2. quæſt. 13. per totam, Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 11. cap. 18. verſ. 13. Suar. de voto lib. 9. c. 19. n. 19. in fine, & Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. c. 56. n. 11. cum ſequentib. ſic in noſtro caſu, non enim ſecurè venit, qui tutò redire nequit. Atque ita etiamſi Pontifex excommunicaret omnes illos, qui iniuriam afferrent venientibus ad Sedem Apoſtolicam, & non faceret mentionem de redeuntibus, adhuc ligarentur, qui offenderent recedentes, cùm ire, & redire habeat idem priuilegium, ex l. ſi cui. ff. ex quibus cauſis.

Faciunt tradita ab Alcozer in ſumma cap. 16. vbi de potentibus irritare, concl. 1. fol. 55. Silueſt. verb. votum 3. quæſt. 1. dicentibus in votis peregrinationis expenſas eundi, redeundi eſſe ſoluendas, dum commutantur non alia ratione, nisi quia virtualiter, qui vouit ire, vouit redire, niſi expreſsè apud ſe ſtatuat ad patriam non redire, vt patet ex cap. magnæ, de voto, ibi, vt expenſæ, quas vouens in eundo, morando, & redeundo facturus eſt. Sanch. vbi ſuprà dict. cap. 56. vſque ad num. 21. vbi n. 17. addit, ſi quis peregrinetur ad locum certum, & mutata voluntate nolit redire, nulla expenſarum reditus commutatione indigeret. Ex quo in noſtro caſu dici poteſt de recedente à Sede Apoſtolica, ſi in via aliò diuertat, & ibi longo tempore commoretur, non vocari ampliùs recedentem, & ex conſequenti non gaudere priuilegio ſecuritatis, neque ligari excommunicatione illum, qui diuertentem aliò, & ibi longo tempore commorantem offenderit, quia terminus recedendi cenſetur locus ille, vbi longo tempore permanſit.

208 Quinta dubitatio eſt, An Infideles gaudeant hoc priuilegio ſecuritatis, ita vt ligentur excommunicatione, qui illos venientes, &c. offenderint? Reſponſio eſt affirmatiua, etiamſi offenſi ſint Iudæi, vel hæ-

hætetici, aut alij à Chriſtiana Religione remoti. Ratio, quia hic canon loquitur abſolutè de venientibus ad Sedem Apoſtolicam, & ab ea recedentibus, & ibi commorantibus; ergo qnicumque illi ſint, maneut ſub protectione, ac priuilegio, vt ſine periculo accedant venientes occaſione, & intuitu Sedis Apoſtolicæ, quæ benignè, & humaniter tanquam mater etiam infideles, & hæreticos pœnitentes excipit, cap. duo iſta 23. queſt. 4. & cap. Sedes Apoſtolica vbi Innocentius Tertius ait conſueuiſſe Sedem Apoſtolicam ſe exhibere petentibus liberalem: proinde, qui infideles offenderit aliquo ex ſupradictis modo, incidet in hunc canonem, Vgolin. de cenſutis Pontifici reſeruatis par. 2. cap. 9. §. 1. num. 2. Souſa diſp. 57. num. 2. verſic. intelligitur hæc cenſura, vbi extendit hoc priuilegium etiam ad ſeruos, & ad familiam eorundem, ex ſententia Angeli in l. vltima ff. de ſepulchr. viol. dicentis habentem ſaluum conductum pro ſe, & ſocijs, illud etiam habere pro ſocijs Iudæis, quoniam priuilegium datum domino extenditur ad familiares, & domeſticos, quando dominus nequit ſine domeſticis, & familiaribus illo vti, Franch. in cap. licet, verſ. cùm conceditur, num. 2. de priuil. lib. 6. Felin. in cap. ego N. num. 11. in fine, de iur. iur. & ex conſequenti, qui offenderint ſeruos, & alios, qui comitantur venientes ad Sedem Apoſtolicam, &c. incurrunt in hunc canonem.

209 Sexta dubitatio, quid intelligatur ſub verbo mutilant? Et in primis, an veniant mandantes, conſulentes, aut ſuadentes, vt mutilentur? Pars negans ſolùm probatur ex verbis huius canonis, vbi excommunicantur mutilantes, non autem mandantes. Nihilominus comprehendi mandantes ſequuto effectu, & non antea probabilius eſt ex verbis ipſius canonis, ibi: Sua, vel aliorum opera interficiunt, mutilant, & ſpoliant, quæ verba ſua, vel aliorum opera, faciunt hunc ſenſum, qui per ſe, vel per alios interficiunt, ſeu mutilant, incurrunt excommunicationem, ſi venientes ſcilicet ad Sedem Apoſtolicam, vel ab ea recedentes gratia tractandi aliquid cum Pontifice tamquam cum capite, & Præſide Sedis Apoſtolicæ, aut cum eius officialibus mutilent, vel mutilare faciant, ſiue mutilatio ſequatur, vt impediatur aduentus ad Sedem Apoſtolicam, ſiue propter inimicitias, ſiue vt ſurripiantur bona venientis, aut recedentis, ſiue ob alias cauſas, incurritur excommunicatio huius loci, Viuald. in explicatione Bull. Cœnæ caſu 9. num. 81. Vgolin. de cenſuris Papæ reſeruatis cap. 9. §. 1. verſ. Octauò afficit.

In eadem excommunicatione eſt, qui mutilat famulum, vel comitem itineris, cuius opera opus eſt venienti ad Sedem Apoſtolicam, vel ab ea recedenti. Vgolin. vbi ſuprà num. 1. & mandantes ſicut, & agentes tenentur ex delicto, vt inquit Io: Andr. & refert Abbas in cap. ſicut dignum num. 11. de homicidio. Iuuat, quòd mandans, & mandatarius plerumque eadem pœna puniuntur, Gomez variar. tom. 3. c. 3. num. 30. Menoch. de arbitrar. caſu 353. ex num. 2. Decian. tract. crimin. lib. 9. c. 31. cum ſequentib. & Petr. Cabal. in tract. de omni genere homicidij, n. 264. cum ſequen.

Quoad conſulentes, vel ſuadentes aliquid ex prædictis actionibus contra venientes, recedentes, & morantes, videtur negandum ligari excommunicatione, ſi principales eorum opera non vtantur. Nā hoc nomen opera ſtrictè ſecundùm propriam ſignificationem ſumitur pro actione, vel labore, vel induſtria ipſius agentis, & operantis, non autem vſurpatur pro conſilio, ſuaſione, aut fauore, vel auxilio: igitur excommunicantur, qui propria actione, vel actione, & opera aliorum mutilant, atque ita non extenditur cenſura ad alios, quamuis non excuſentur conſulentes, & ſuadentes à peccato, neque à pœna pro ratione delicti. Quare dicendum eſt conſulentes, ſuadentes, fauentes, & auxiliantes incidere in hunc canonem, ſi conſilium, ſuaſio, fauor, aut auxilium ſint id generis, vt contineant cooperationem, aut operam ad aliquam actionem ex prohibitis. Nam tunc iſti omnes dicerentur propriè cooperatores ad actionem nō tanquam conſulentes, vel ſuadentes, vel fauentes, ſed tanquam ſocij, & conſortes criminis, Marius Alterius diſp. 8. lib. 5. cap. 10. per totum, & diſp. 10. lib. 5. cap. 3. verſic. quamobrem, & Vgolin. d. §. 1. verſ. qui ergo mandant, Suar. d. diſp. 21. ſect. 2. num. 66. vbi ait auxiliantes, vel fauentes, quod idem dicendum eſt de conſulentibus, & ſuadentibus, ligari excommunicatione, quando hæc talia ſint, vt contineant cooperationem ad eamdem actionem.

210 Nomine autem mutilationis, venit membri abſciſſio, vt probatur in Clementina 1. de homicidio, & clariùs in cap. penultimo, de corp. vit. ibi, manu altera mutilatus. Quare mutilare nihil aliud eſt, quàm membrum corporis abſcindere, Maiol. in tract. de irregul. cap. 14. num. 1. Nauarr. cap. 27. num. 206. & num. 208. Qui igitur debilitat membrum venientis ad Sedem Apoſtolicam, vel ab ea recedentis, etiamſi membrum fiat inhabile, non incurrit excommunicationem, quia debilitare non eſt propriè mutilare, vt eſt communis ſententia, & probat Abbas in c. 1. num. 9. qui clerici, vel vouentes, & in cap. clericis, num. 3. ne cleri, vel Monach. Præpoſ. in d. cap. 1. nu. 2. qui clerici, vel Mon. Felin. in cap. cùm illorum, num. 14. de ſentent. excommun. Et quamuis Abbas ſibi contrarius in d. cap. cùm illorum, nu. 8. in fin. opinetur mutilationem membri eſſe, quando debilitatur membrum, & non ſeparatur à corpore ex toto, ſed impeditur eius officium: oppoſitum eſt probabilius, quoniam mutilatio eſt particularis occiſio membri, & ſicut per homicidium ſeparatur anima à toto corpore; ſic ſeparatur anima ab illa parte membri abſciſſa, vt ait Præpoſ. cap. 1. num. 25. diſt. 5. Quæ ſeparatio animæ non contingit per debilitationem membri: manet enim anima in membro debilitato, & pertinet ad integritatem corporis, cap. ſicut vrgeri. 1. quæſt. 1. ibi,

vt

Digitized by Google

vt ſi cuius manus eſſet arida, verum quidem eſſet membrum, quamuis ſine ſanguine & inefficax eſſet, & mortuum.

Secus in mutilatione membri, per quam ſeparatur membrum à corpore. Quare mutilatio non eſt debilitatio membri, ſed integra ſeparatio, & mutilare ſignificat abſcindere, cap. ſi quis abſciderit, diſt. 55. Vgolin. ſuprà verſ. mutilant, num. 3. verſ. quoad primam quæſtionem, Souſa hoc loco diſp. 57. num. 4. verſic. Quarta concluſio, vbi addit, vt quis dicatur mutilare, ſatis eſſe, quòd partem membri abſcindat, quia mutilare abſcindere eſt, ſequitur Vgolin. vbi proximè, & Marius Alterius diſput. 10. de excommun. Bull. Cœnæ lib. 5. cap. 4. verſic. reliquum eſt.

Sed quid dicendum de abſcindente digitum, vel euellente dentes, vel barbam, vel de abſcindente auriculam, vel mamillas venientibus ad Sedem Apoſtolicam, & ab ea recedentibus, an incurrant excommunicationem huius canonis? Quoad digiti mutilationem videtur negandum ex Bartolo in l. publicorum, num. 13. ff. de publ. iudic. & ex Imola ibidem, aſſerentibus digitum non eſſe membrum, ſequitur Abbas in cap. cùm illorum, num. 8. de ſentent. excommunic. Felin. in cap. Ego N. num. 5. de iur. iur. Cardin. in Clementina vnica, num. 11. de homicidio, Couarr. in Clement. ſi furioſus 3. par. in principio, num. 8. verſ. Tertiò ab eadem radice, & reliqui Canoniſtæ, qui membra principalia vocant manum, pedem, oculum, naſum, & reliqua, quæ habent officium in corpore ſeparatum ab alijs partibus, l. non ſunt liberi. ff. de ſtatu hominum. Igitur, qui digitum abſciderit venientibus ad Sedem Apoſtolicam, non incidet in excommunicationem huius Canonis.

Nihilominus, quamuis abſcindens alteri digitum, puta pollicem, aut indicem, non cenſeatur irregularis, vt ait gloſſ. in cap. 3. in principio, de homicidio lib. 6. Cardin. in Clem. vnica, tit. eodem, Abbas in cap. cùm illorum, num. 8. de ſentent. excommun. Bald. in l. ſeruis, ff. de ſeruis fugitiuis, & in l. reos, Cod. de accuſat. ad contrahendam tamen excommunicationẽ huius canonis abſcindens digitum comprehenditur ſub verbo mutilant, vt colligitur ex l. idem Offilius, ff. de ædil. edict. vbi clarè dicitur habentem amputatum vnum digitum, habere abſciſſam partem membri. Nam mutilare hoc loco non ſumitur pro amputatione membri principalis, quæ requiritur ad incurrendam irregularitatem, ſed pro mutilatione cuiuſcumq; membri, etiam minùs principalis, quale eſt digitus, qui vocatur membrum minùs principale, gloſſa in cap. cùm illorum, ver. mutilationem membri, de ſentent. excommun. quæ non diſtinguit inter membrum, & membrum. Item, quia hoc loco datur à Principe indultum ſecuritatis euntibus ad Sedem Apoſtolicam, & ab ea recedentibus, quod eſt latiſſimè interpretandum. l. beneficium, ff. de conſtit. Princ. Hippol. ſing. 483. ex cap. cùm dilecti, de donat. Tiraquel. in l. ſi vnquam, verb. donatione largitus, num. 48. Suar. de Religione, tract. de voto, lib. 4. & alij, quos referens ſequitur Siluan. conſ. 98. num. 13. & Auguſtinus Barboſa in d. cap. cùm dilecti; per textum ibi: pleniſſima eſt interpretatio adhibenda, & in libello de principijs vtriuſq; iuris, lit. B. numero 6.

Quoad dentis euulſionem venienti ad Sedem Apoſtolicam, & recedenti, Souſa opinatur non incidere in excommunicationem hanc, qui dentem euulſerit. Vgolinus tamen ſupra verſ. mutilant, contrarium putat verius. Sunt enim dentes organa vocis, & habent proprium officium in corpore ſecantes alimenta, & cibos conterentes, atque ita ſi quis percutiendo eruat dentem, erit mutilator, & contrahet excommunicationem, quamuis verè membra non ſint, neque contrahatur irregularitas ex euulſione eorum, ſicut non contrahitur propter mutilationem digiti regulariter, quod limitant Silueſt. in verb. homicidium, 3. quæſt. 3. verſ. quarum, Maiol. lib. 5. cap. 50. num. 2. & Tolet. lib. 1. inſtruct. Sacerd. cap. 27. notabili 3. in mutilante illos digitos, nimirum pollicem, & indicem, quibus Euchariſtia contrectatur, & ſine quibus decens Altaris miniſterium peragi nequit. Ex quo ſequitur multò fortiùs ligari excommunicatione, qui barbam euelleret venienti, vel recedenti à Sede Apoſtolica, quia quamuis non ſit membrum propriè, vocari poteſt membrum ad ornamentum hominis à natura conceſſum ad decorem, & ornatum corporis; item, quia maiori afficitur iniuria propter barbæ euulſionem, quàm ſi venienti, vel recedenti digitus amputaretur, vel dens euelleretur; quare hoc loco, quoad effectum ſeruandi ſecuritatem latiùs eſt ſumenda mutilatio, quàm ſumitur in materia irregularitatis.

Idem dicendum eſt de amputantibus auriculas, ſeu mammillas venientibus ad Sedem Apoſtolicam, vel ab ea recedentibus, nam Maiolus lib. 1. de irregularitate c. 25. num. 5. & 9. Toletus lib. 1. inſtruct. Sacerdot. cap. 76. verſic. dubitauit aliquis de auricula, fatentur auriculas eſſe membrum, habereque officium diſtinctum ab alijs partibus, hoc eſt, præparare ſonos, & voces, vt meliùs, & clariùs audiantur, quamuis Couarr. in Clementina, ſi furioſus, par. 3. principio num. 8. verſic. primùm, neget eſſe membrum: nihilominus, quo ad effectum incurrendi irregularitatem, auricula non videtur membrum, cùm neceſſaria non ſit auditui, ſed tutela potiùs, & ornamentum auris. At verò in noſtro caſu, qui amputat auriculam ſupradictis venientibus, & recedentibus, ligatur excommunicatione, cùm ſit verè mutilator illius cartilaginis, quæ eſt circa aurem, cuius officium eſt præparare ſonos, & voces, vt verba meliùs percipiantur. Aliter enim non eſſet mutilator, qui amputaret naſum alicui, quia manet olfactus, quod non eſt dicendum; igitur quamuis maneat auris, cenſebitur mutilator, qui abſciderit auriculam, ſicut cenſetur, qui naſum abſciderit.

Si-

Similiter oportet dicere de amputantibus mammillas, quæ in fœminis ſunt membra, quæ habent officium ſatis notum in corpore, atque ita ſi fœminis venientibus ad Sedem Apoſtolicam mammillę amputentur, mutilator erit excommunicatus, & inſuper irregularis, Baldus in l. dara opera, Cod. qui accuſ. non poſſ. num. 75. quamuis minùs benè, & ſub dubio de irregularitate dicant, Couarr. in Clementina, ſi furioſus, part. 3. in principio, num. 8. verſ. 2. de homicidio, & Henriquez libr. 14. cap. 8. §. 3. Qui verò mutilauerit mammillas in viro euntc, aut redeunte à Sede Apoſtolica, non erit mutilator incurrens excommunicationem: cùm mammillę in viro non ſint membra, quæ habeant officia in corpore, Baldus in l. dara opera, num. 75. Cod. qui accuſ. non poſſ. & Felinus in cap. cùm illorum, num. 12. de ſentent. excommun. quamuis minùs benè, & abſque ratione contrarium teneat Couarr. vbi proximè, verſ. ſecundo.

211 Sequitur actio ſpoliare quid ſibi velit, & quot modis poſſit contingere? Quoad primum, ſpoliare propriè eſt aliquem exuere rebus mobilibus, nimirum veſtibus, pecunijs, & ſimilibus. Hinc dicuntur ſpolia omnia mobilia, quibus hoſtes ſpoliantur, dum in bello expugnantur, & ſpoliarium dicitur locus, in quo hoſtes ſuperati exui ſolent, Plinius in Panegyr. ibi: Hunc templum nunc verè Deus, non ſpoliarium ciuium, cruentarumque prædarum ſæuum receptaculum; dicuntur etiam ſpolia, quæ latro detrahit iter agentibus, l. bona, ff. de depoſ. verſ. latro ſpolia, quæ mihi abſtulit. Quocirca incurrit excommunicationem huius loci quicumque, aliquem ex venientibus ad Sedem Apoſtolicam, aut ab ea recedentibus ſpoliat iniuſtè pecunijs, veſtibus, aut quacumque alia re mobili, niſi excuſet paruitas materiæ, eſt communis, Vgolin. verſ. ſpoliant, num. 3. & 4. Sayr. de cenſuris, lib. 3. cap. 13. nu. 4. & eſt communis.

Quoad ſecundum duobus modis poteſt contingere ſpoliario. Primò iuſtè, nimirum quando hoſtes ſpoliantur, aut ex mandato iudicis legitimè procedentis. Secundò iniuſtè: tunc enim ſpoliatus à iudice nulliter, ante omnia eſt reſtituendus, modò nullitas ſit euidens, & ſpoliatus habeat aliquod ius, Gozadin. conſ. 93. num. 16. verſ. ad quartum, Manrica deciſ. 29. num. 3. Menoch. remed. 8. recup. num. 20. & conſilio 301. num. 45. & 48. Lancellot. de attentátis, part. 1. cap. 2. num. 89. Azeued. l. 2. num. 25. cum ſequentib. tit. 13. lib. 4. nouæ recõpilationis, & Maſcard. de probationib. concluſ. 489. num. 7. Quamobrem ſi iudex nulliter, videlicet non præcedente cauſæ cognitione, vel contra iuris formam ſpoliet venientes ad Sedem Apoſtolicam, vel aliquem ex eorum familia re aliqua mobili, incidet in excommunicationem, dummodò nullitas ſit euidens, ita vt in dubium reuocari non poſſit.

Hinc ſequitur ligari excommunicatione, qui euntibus ad Sedem Apoſtolicam, vel ex ea venientibus adimeret vxorem, quam ſecum ducerent, Vgolin. ſupra verſ. ſpoliant. An verò mulier ſpoliata à viro ſit ante omnia reſtituenda, & incurratur excommunicatio ab ſpoliante, quando matrimonium fuit clandeſtinum? videtur negandum, quia non reſtituitur ante omnia, gloſſ. in cap. ex tranſmiſſa, verb. legitimè, de reſtitutione ſpoliatorum, requiritur enim ad hanc reſtitutionem, quòd matrimonium ſit contractum in faciem Eccleſiæ, & matrimonium clandeſtinum eſt odioſum, cùm ſit celebratum contra Eccleſiæ interdictum; atque ita clam poſſidens poteſt propria auctoritate ſpoliari, Bartol. l. 1. §. interdictum, num. 3. ff. vti poſſidetis, Beroius cap. in literis, num. 53. de reſtitut. ſpoliar. idcirco ne maritus ſpoliari poſſit, tenetur oſtendere titulum matrimonij, & dum non oſtenditur titulus matrimonij non clandeſtini, non dicitur coniux ſpoliatus, neque eſt ante omnia reſtituendus, Gutier. de matrimonio, cap. 75. num. 1. & Sanchez lib. 3. de matrimonio, diſp. 45. num. 1. Nihilominus hæc non faciunt ad noſtrum caſum, in quo conceditur priuilegium ſecuritatis venientibus ad Sedem Apoſtolicam, & eorum familijs, ne iniuſtè ſpolientur pecunijs, veſtibus, armis, equis, & famulis, & quacumque alia re mobili ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ſiue res ſint propriæ, ſiue ipſis accommodatæ, Vgolinus vbi ſupra, verſ. ſpoliant, num. 5. vbi de vxore, & num. 6. vbi de rebus accommodatis, vbi addit ipſum accommodantem res ipſas ituro ad Sedem Apoſtolicam, ad eum finem incidere in excommunicationem, ſi eumdem ſpoliauerit, quia ex quo à contractu commodati reſiluit, iniuſtè facit illum ſpoliando. Nam contractus à principio eſt actus voluntatis, poſtea verò eſt actus neceſſitatis, argumento legis ſicut, Cod. de act. & oblig. & accommodans tenetur ſtare promiſſis, alioquin peccat, ex cap. 1. de commodato, Nauarr. in manuali, cap. 17. n. 182.

Difficultas eſt, quando veniens ad Sedem Apoſtolicam, vel ab ea recedens ſpoliatur à proprio domino de rebus ſibi furto ſublatis per ipſum venientem, vel recedentem? Reſponſio eget diſtinctione, nam ſi dominus ſpoliat illum rebus ſuis furto ablatis auctoritate propria, quia ſi adierit iudicem, fur aufugiet cum rebus, non ligabitur dominus excommunicatione. Ratio, quia debitorem ſuſpectum de fuga propria auctoritate creditor capere poteſt, vt habetur in l. ait prætor, §. ſi debitorem, ff. de his, quæ in fraud. creditor, Iaſon in l. vinum, num. 3. ff. ſi cert. petatur. Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiepiſc. Neapol. cap. 3. num. 16. & Auguſt. Barboſ. in cap. vt famæ, num. 3. de ſentent. excomm. vbi ait, clericum ſuſpectum de fuga poſſe carcerari, & ab ipſo creditore capi, ſi aufugiat cum bonis. Clar. lib. 5. §. final. q. 28. num. 3. Secus ſi auctoritate iudicis poteſt ſuum recuperare: tunc enim cenſuram incurret, quia iniuſtè vtitur propria auctoritate, ex quo poteſt auctoritate iudicis ſua conſequi, ex lege Gracchus, ff. de adulterijs, confert cap. primum, de reſtitutione

ſpo-

ſpoliatorum. Vgolin. vbi ſupra num. 6.

212 Septima dubitatio, quid dicendum de ſpoliante, & ſimul mutilante, an incurrat vnicam tantùm, vel duplicem excommunicationem? Reſponſio primo intuitu ſit vnicam incurrere, ſicut qui primùm inuadat clericum, illumque ſpoliet, & pugnis percutiat, vulnera inferat, & tandem interficiat, vnica tantùm ligatur excommunicatione, ſi abſque vlla interpellatione has omnes actiones in illum exerceat; habent enim omnes iſti actus, quamuis diſtinguantur in genere entis, vnicam rationem in genere moris, à qua vnitate in genere moris deſumitur vnitas excommunicationis; ſecus ſi diuerſo tempore, & oon eodem impetu hæc faciat, Vgolinus de cenſuris, verſ. detinent, hoc loco.

Quòd ſi propter plures cauſas has actiones exerceat, nimirum ſi detineat, vt illum ſpoliet, & vt mutilet, & vt tandem interficiat, in plures incurret excommunicationes, ſi perfecit omnes has actiones prohibitas, eo quòd pro ſingulis actionibus excommunicatio fuit impoſita, & actiones, nimirum occiſio, mutilatio, ſpoliatio, captio, & detentio plures ſunt, & differunt ſpecie, & vna ſub alia non continetur, Bartol. in l. 1. in fine, ff. de ijs, qui not. infam. Vgolin. in tract. de cenſuris, capit. 16. §. 3. num. 4. & num. 8. Confirmatur exemplo duorum hominum, qui concurrunt ſimul; ad ſpoliandum alter eumdem ſacerdotem dumtaxat, & alter ad mutilandum tantùm; qui incidunt in diuerſas excommunicationes: ergo vnus & idem in duas excommunicationes incurret, ſi ſacerdotem detineat, vt ſpoliet, & vt mutilet. Similiter poteſt vnus incurrere plures excommunicationes, qui vnico actu tranſgreditur legem habentem plures circumſtantias vetitas ſub cenſura excommunicationis tales, vt mutent ſpeciem actionis moralis: tunc tot ligatur excommunicationibus, quot circumſtantiæ violantur; ſecus ſi circumſtantiæ non mutent ſpeciem, ſed ſolùm aggrauent in eadem peccati ſpecie; tunc vna contrahitur excommunicatio, quoniam vna eſt ſolùm violatio. Quare, qui capit clericum euntem ad Sedem Apoſtolicam, duabus ligatur excommunicationibus, prima propter caput, ſi quis ſuadente diabolo 17. quæſt. 4. ſecunda, quia ad Sedem Apoſtolicam vadit, in quam incurrit ob hunc canonem, Vgolin. d. verſ. detinent, num. 4. vbi concludit detinentem plures euntes ſimul ad Sedem Apoſtolicam in tot incidere excommunicationes, quot ſunt capti, vel ſpoliati, ſicut dicitur de vulnerante ſimul plures clericos, Marius Alterius de cauſis excommunicationis diſputat. 10. lib. 3. cap. 8. per totum.

Idem, quod dictum eſt de ſpoliante, & capiente, dicendum eſt de detinente; proinde regulariter exercentes has actiones incidunt in excommunicationem huius canonis. Non tamen incidunt in cenſuram, qui ſpoliant rebus, quas euntes, ſeu venientes domi reliquerunt: quia priuilegium conceſſum eſt pro rebus, quas ſecum aſportant. Item non incidunt capientes euntes, vel venientes, ſi id faciunt, vt puniantur iuridicè propter aliquod delictum, vel ne in manus hoſtium incurrant. Quinimmò ſi dederunt operam, vt venientes ad Sedem Apoſtolicam, & ab ea recedentes caperentur, ſed non potuerunt capere, non incurrunt cenſuram. Nam quando pœna ipſo iure imponitur, non incurritur, niſi ſequuto effectu, Ioan. Andr. in cap. in pœnis, in Mercur. lib. 6. quem ſequitur Anchar. in Clementina Multorum, num. 5. de pœnis, Vgolin. d. verſ. capiunt, num. 2. verſ. poſtremò excipitur. Non enim conatus reputatur pro actu perfecto, Boerius deciſ. 316. num. 2. idcircò affectus non punitur, niſi ſequatur effectus, Duen. regul. 35. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſionum part. 5. collect. 1895. Cardin. Tuſch. tom. 2. lit. C, concluſ. 544. Thomas de Thomaſſ. in floribus legum regul. 18. & Fariuac. in praxi par. 1. quæſt. 17. num. 49. quod aliqui limitant in delictis atrociſſimis, quod non admittit ipſe Farin. de generali conſuetudine, dicens attentatum; ſicut conſummatum hodie nunquam puniri in quocumque etiam grauiſſimo delicto, pro quo ibi refert, ac ſequitur grauiſſimos vtriuſque iuris vates, & interpretes, & ex conſequenti non incurrent excommunicationem procurantes capere captura non ſecuta, iuuat Zabar. in Clementina Cupientes, §. final. verſ. tertiò quæro, vbi vult de pœnis non ligari excommunicatione Religioſos ſuadentes ſæcularibus, vt eligant ſepulturas in ſuis domibus, ſi ipſas non elegerunt, regul. odia, de regulis in 6. Zabarel. vbi proximè, de pœnis.

Octaua dubitatio, quid ſignificetur nomine Curiæ, & qui dicantur morari in Curia? Cardinalis in Clementina Auditor, in principio, de reſcriptis, ait, Curiam Romanam eſſe vbi moratur Papa, & quamuis Nauarr. in comment. de datis, & promiſſis pro gratia, & iuſtitia, notab. 17. verſic. Tertiò quod reſolui, circa finem, cenſeat non ſemper vbi eſt Papa, ibi eſſe Curiam: contrarium eſt probabilius, vt ſentit Rebuff. ſuper coucord. in for. mandat. Apoſt. verſ. extra Romanam Curiam pag. 604. ſiue ſit vrbs Roma, ſiue alibi, ibi dicitur eſſe Cnria, vbi moratur Pontifex cum Cardinalibus, & alijs officialibus, ſimul etiam locus, vbi remanet Audientia Papæ eo abſente. Marius Alterius diſp. 9. de excommun. Bull. Cœnæ lib. 5. cap. 3. verſ. his præmiſſis, & diſp. 10. lib. 5. capit. 1. Souſa hoc loco cap. 9. diſp. 57. num. 1. & Sayr. hoc loco cap. 13. n. 3. verſ. primo.

Dicuntur autem morari in Curia Romana, qui ratione, & intuitu negotiorum in Curia verſantur pro cauſis, ad Curiæ bonum ſpectantibus. Qui igitur, huiuſmodi venientes ad Curiam, aut peracto negotio ab ea recedentes, aut eo durante ſunt in Curia, eos afficiunt aliqua actione prohibita, in cenſuram incidunt huius canonis. Contra verò, ſi non veniant, recedant, aut morentur ratione negotiorum agendorum in Curia vtentes in eos aliqua actione ex prohibitis excommunicatione non ligantur. Colligitur ex Nauarr. cap. 27. num. 65.

Toler. in explicatione Bullæ Cœnæ, §.7. dubio 1. quos referens ſequitur Savr. ſup. c.13. n.3. & Suar. de cenſuris diſp.21. ſect.2. n.65. & 66.

213 Hinc ſequitur venientes ad Curiam Papæ, prout eſt Princeps temporalis, ſi occidantur, vel mutilentur, vel ſpolientur, &c. interfectorem, vel mutilatorem, vel ſpoliatorem non ligati excommunicatione, quia canon hic loquitur de venientibus ad Sedem Apoſtolicam, per quam intelligitur Pontifex prout eſt paſtor, & pater totius Eccleſiæ Romanæ, vel per Sedem Apoſtolicam ſubintelligitur Pontificis Audientia, prout continet officiales, & miniſtros Sedis Apoſtolicæ, qui vtuntur iuriſdictione ſpirituali ab ipſo Papa illis conceſſa. Quamobrem iniuria afficiens venientes ad Pontificem, prout eſt Princeps temporalis, & ad expediendum negotium temporale, non ligatur hac excommunicatione, Mar. Alter. d. diſp.10. lib.5. cap.2. verſ.
214 quarta dubitatio. Secus quando occiduntur, mutilantur, & ſpoliantur venientes ad Sedem Apoſtolicam, vel ab ea recedentes, hoc eſt, ad negotia, cauſas, vel res, quæ ad illam pertinent, quia multi poſſunt ire Romam, qui non eunt ad Sedem Apoſtolicam, ſed ad ſua negotia ſæcularia peragenda. Suar. vbi ſupra.

215 Nona dubitatio, an clauſula illa, ſua vel aliorum opera interficere, mutilare, ſpoliare, capere, vel detinere, habeat locum in omnibus actionibus his prohibitis? Reſponſio eſt affirmatiua, quia omnes, qui exercent aliquam ex his actionibus prohibitis, aut præcipiunt illam fieri ligantur excommunicatione; ſunt enim ſocij, & participes criminis, proinde contrahunt excommunicationem. De agente non eſt dubium, quod afficiatur excommunicatione: ſimiliter, & mandans ſequuto effectu, quoniam mandato ſunt cauſa, vt mandatarius actionem prohibitam exerceat, ſecus ſi mandans re integra reuocet mandatum, cùm ex ſolo mandato non perficiatur delictum. Idcirco ſi reuocato mandato mandatarius non deſiſtat, ſed exerceat actionem prohibitam, mandans non incidet in excommunicationem, ſed mandatarius, cap. quicumque, de ſent. excom. lib. 6. ſequitur Hoſtienſis in cap. ad audientiam, de homicidio, & ibi Innocentius.

Decima dubitatio circa ſecundam partem huius canonis, vbi excommunicantur omnes non habentes iuriſdictionem, neque à Romano Pontifice, neque à ſuis iudicibus, at illam tamen temerè vendicantes interficiunt, mutilant, ſpoliant, capiunt, & detinent morantes in Curia? Reſponſio ergo ſit, ad incurrendam hanc excommunicationem opus eſſe, vt exercens aliquam ex prædictis actionibus prohibitis non habeat iuriſdictionem, & illas exerceat tamquam iudex legitimus. Vnde, qui furando ſpoliat aliquem in Curia morantem, vel qui ſuborta rixa aliqua illum interficit non incidit in excommunicationem huius canonis. Suar. d. diſp.31. ſect.2. num.66. & Marius Alterius d. diſp.10. lib.5. cap.5. fol. 585. col.1. Ratio, quia non furatur, neque interficit, tamquam iuriſdictionem habens, ſed vti priuatus homo, & hæc cenſura lata eſt contra illos, qui non habent iuriſdictionem, & tanquam iudices eam temerè vſurpant, & veluti iudices hæc faciunt. Caietan. in verb. excommunicatio cap.14. Souſa cap. 10. hoc loco, diſput. 58. num.3. verſ. prima concluſio, vbi id extendit num. 4. ſiue Interficiens auctoritatiuè per ſe, vel per alios miniſtros has actiones exerceat: cenſentur enim miniſtri vna, & eadem perſona cum mandante auctoritatiuè, & nomine illius operantur, & tam mandans, quàm miniſtri incurrunt in hanc cenſuram, Suar. vbi proximè, ad finem, verſ. Nihilominus.

Nec obeſt dicere, in textu id non exprimi; ergo ſolùm illi, qui per ſe has actiones prohibitas exercent, ligantur excommunicatione. Quia reſpondetur executores mandati etiam ligari, eo quod in priori parte huius canonis eſt illa clauſula, Sua vel aliorum opera, quæ cenſetur repetita in hac poſteriori parte eiuſdem canonis. Quod ſi replices clauſulam in fine poſitam referri ad omnia præcedentia, l. talis ſcriptura §. final. ff. de legatis 1. hanc autem non eſſe in fine poſitam, ſed in medio verſùs principium? Quoniam adhuc habet locum in poſteriori parte huius canonis, ex traditis in eadem l. talis ſcriptura §. final. his verbis. „Hanc autem ſcripturam non ſolùm ad præcedentia legata, ſed „ & ad vniuerſa, quæ teſtamento adſcripta „ ſunt extendi verum eſt. „ ſic ibi, & tradit Iaſon. num. 36. Quinimmo clauſula in fine poſita, etiam ſi concedatur, quod ad præcedentia referri debeat; clauſula in medio poſita, vt hoc loco præcedentibus, & ſequentibus ſeruire poteſt, per textum in cap. 2. de requiris de appellationibus, vt volunt Burg. de pace l. 3. Tauri, par. 1. concluſ. 5 num. 67. Garc. de nobilit. gloſſa 5. num. 11. Cardin. Tuſch. tom. 1. lit. C. concluſ. 290. à principio, Matienſ. ad l.2. gloſſ.2. num.8. tit.4. lib.5. nouę Recompil. & Marius Alterius de cenſuris, tom. 1. diſp. 13. lib. 5. cap. 3. litera E. & de cenſuris Bullæ Cœnæ, diſp. 10. lib. 5. cap. 5. fol. 586. column. 5. vbi concludit clauſulam illam, ſua, vel aliorum opera referri ad mandantem, & operantem, vel executorem.

Quæſtionis tamen eſt, an incidat in hunc canonem habens iuriſdictionem, non tamen in Curia Romana, ſi illam exerceat authoratiuè in ſubditum ſuum in Curia commorantem? Reſponſio eſt affirmatiua, quia dum ſubditus in Curia moratur, eſt ſub protectione Sedis Apoſtolicæ, vbi gaudet priuilegio ſecuritatis, ſicut gaudent venientes ad Sedem Apoſtolicam, & recedentes ab ea. Ratio, quia hic canon ſolùm excipit habentes iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam à Summo Pontifice, vel ab eius iudicibus: igitur etiam ſi iuriſdictionem habeant aliundè, & velint eam exercere contra morantes in Curia, contrahunt hanc excommunicationem, cùm ſint ſub protectione Sedis Apoſtolicæ.

Hinc

Hinc ſequitur iudices Romanæ Curiæ, & officiales, cum habeant iuriſdictionem legitimam, non ligari excommunicatione huius canonis, quamuis iniuſtè, & iniquè vexent commorantes in Curia; eo quia eximiuntur omnes habentes iuriſdictionem à Summo Pontifice, vel ab eius officialibus, & non vexent commorantes ex auctoritate temerè vſurpata. Dicitur autem temerè aliquid operari, qui ſcienter facit id, quod non licet ei operari gloſſa in leg. eum, quem temerè, ff. de iudicijs, gloſſa in Clementina prima, verſ. vel temerè, de pœnit. Quare incidunt in hanc cenſuram, qui ſcientes non habere iuriſdictionem aliquam, eam temerè vſurpant, & procedunt contra morantes in Curia, & audent ſimilia perpetrare: quæ verba ſupponunt dolum, ac præſumptionem. Præſumere enim dolum importat, ac temeritatem, Hippol. in leg. De minore, in principio, num. 39. ff. de quæſt. Sanch. de matrimonio lib. 9. diſp. 42. num. 38. vt conſtat ex prædictis verbis huius canonis in fine poſitis. Sequitur decima cenſura.

Excommunicatio decima contra vexantes Romipetas, ſeu peregrinos venientes ad Vrbem, vel ab ea recedentes, ſic habet.

§. X.

ITem excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, ſeu deprædantes Romipetas, ſeu peregrinos ad Vrbem cauſa deuotionis, ſeu peregrinationis, accedentes, & in ea morantes, vel ab ipſa recedentes, & in his dantes auxilium, conſilium, vel fauorem.

EPITOME.

217 *Materia huius canonis, quæ ſit? quot actiones prohibitæ? & quæ conditiones, vt cenſura incurratur?*

218 *Romipeta, vel peregrinus, quis cenſeatur hoc loco, vt incurratur excommunicatio ab interficiente, mutilante, vulnerante, detinente, capiente, vel deprædante.*

219 *Percutiens Romipetas deuotionis, & negotij cauſa ad Vrbem euntes, an incurrant excommunicationem.*

220 *Vulnerans, mutilans, & interficiens Romipetas, quot excommunicationes contrahit? & quid ſi percutiat ſiue vulnere?*

221 *Percutiens peregrinum, quem eſſe talem ignorat, an veniat ſub hoc canone;*

222 *Percutientes Romipetam, & peregrinos, quando excuſentur ab hac cenſura.*

223 *Percutiens Iudæum, vel alium infidelem, aut hæreticum venientem ad Vrbem, an excommunicetur?*

224 *Verberantes Romipetas, an incidant in excommunicationem?*

225 *Deprædantes, ſpoliantes Romipetas, vel aliquid eiuſdem furantes, an ligentur excommunicatione.*

226 *Offendentes Romipetas aliquo modo ex dictis, dum ſunt in Vrbe, an incidant in hunc canonem.*

227 *Romipeta Vrbem deuotionis gratia profectus, ſi mutet voluntatem, an priuilegium peregrini amittat?*

228 *Verba*, dantes auxilium, conſilium, vel fauorem malè tractantibus peregrinos, *quomodo intelligantur?*

229 *Nomine peregrinorum, an veniunt omnes familiares, & ſerui, qui comitantur dominum?*

217 PRima dubitatio circa materiam huius canonis eſt ſacrilegium, quo inuaduntur ad ſanctam Vrbem pergentes ex Caietano verb. excommunicat. cap. 13. & quoad perſonas eſt vniuerſalis in fauorem vrbis Romæ, vt liberum ſit vnicuique Romam accedere cauſa deuotionis, Iacobus de Graffijs hoc loco lib. 4. cap. 18. num. 111. Vrbis verò nomine Romana vrbs accipitur, in qua maximè pia loca inſunt, quæ deuotionis cauſa viſuntur. Non tamen comprehenditur ſolùm ciuitas quæ muro cingitur, ſed etiam continentia ædificia extra vrbem ſunt. Quare cùm ſit beneficium Principis, largè eſt accipiendum, argumento l. 2. ff. de conſtitutionibus Principum, maximè, quia agitur de pia cauſa, accedere ſcilicet ad vrbē propter deuotionem, & propter id amplificandum eſt, argum. l. ſunt perſonæ ff. de religioſis & ſumpt. funer. ac proinde per vrbem intelligitur Roma continens Baſilicas, domicilia, & reliqua ædificia: eſtò Romæ non ſit Pontifex, nec etiam Curia, & qui vexaret peregrinos Romam accedentes, abſente Pontifice, & tota Curia, adhuc incideret in hunc canonem, Caietanus in verb. excommunicatio cap. 13. ad finem, quia præcipuè conſideratur Vrbs propter eius ſanctitatem. Viualdus in Bulla Cœnæ num. 78. Tolet. in ſumma lib. 1. cap. 25. Sayr. hoc loco cap. 14. num. 4. vbi volunt canonem iſtum non Papam, aut Curiam reſpicere, ſed vrbem Romam ob eius ſanctitatem.

Quoad actiones ſunt ſex principales, & tres acceſſoriæ: principales ſunt interficere, mutilare, vulnerare, detinere, capere, deprædari. Acceſſoriæ ſunt tres, auxiliari conſulere, fauere, quæ omnia patent ex contextu huius canonis. Quo ad conditiones, quæ requiruntur, vt incurratur excommunicatio, opus eſt, quod offendantur, primò Romipetæ, ſeu peregrini accedentes Romam: ſecundò, vt cauſa deuotionis, vel peregrinationis Romam veniant: tertiò, vt ad vrbem accedant, vel ab ea recedant, vel in ea morentur, Sonſa in hoc canone circa notationes text. num. 2. & Sayr. d. cap. 14. num. 6. & duob. ſequent. Vnde, qui habitantem Romæ propter deuotionem loci offenderet aliqua actione ex prohibitis hoc loco

non incideret in hunc canonem, quouiam non vt Romipeta, aut peregrinus in Vrbe reſidet. Similiter non ligatur excommunicatione, qui læderet habentem domicilium Romæ, ſi ex Gallia in domum ſuam rediret, cùm non veniane Romam deuotionis, aut peregrinationis cauſa. Eodem modo non innodabitur hoc canone, ſi quis offenderet aliquem, antequam ſit in acceſſu, vel poſt reditum, vt notat Sebaſt. Medices in ſecunda parte ſummæ tit. 9. quæſt. 78. num 149. Sayr. vbi ſuprà num. 8. vbi addit, ſi peregrinns, aut Romipeta Romæ, vel extra committar aliquod delictum, poſſe puniri à iudice, vel ab alio percuti, & non incidet in excommunicationem iudex, nec percutiens, eo quia non punitur nec percutitur tamquam peregrinus, nec vt Romipeta, ſed tamquam malefactor, quæ ſententia eſt Viualdi in tractatu Bullę Cœnæ num. 82.

218 Secunda dubitatio circa Romipetas, vel pereginos hoc loco ſic explicari poteſt, quod Romipeta cenſeatur. qui Romam pergit cauſa deuotionis, ſiue equeſtri, ſiue pedeſtri itinere, ſiue enm habitu peregrino, ſiue abſque illo. Peregrinus autem is vocatur, qui pedeſtri itiuere cum habitu peregrino Romam vadit cauſa deuotionis. Iacobus de Graff. d. cap. 18. num. 112. Sayr. ſupra num. 6. Vgol. cap. 9. de cenſuris Pontifici reſeruatis numer. 1. & 2. vbi vult ciuem Romanum in caſtris ſuis, & oppidis extra vrbem aliquando morantem, ſi deuotionis cauſa Romam petat, poſſe dici Romipetam, non verò peregrinum, quia peregrinus dicitur, qui a ſua patria peregrè proficiſcitur, hoc eſt, qui extra ſuam patriam propter deuotionem Romam vadit. Quare, qui ad alia loca peregrinantur deuotionis cauſa, non gaudent hoc priuilegio, vr conſtat ex hac clauſula, quæ loquitur de Romipeta, & de peregrinis ad vrbem accedentibus: ſecus de alijs, vt deducitur ex l. eum prætor ff. de iudicijs, & ex cap. noune, de præſumptionibus, ex ea ratione, quia incluſio vnius eſt excluſio alterius, de quo Thom. de Thomaſſ. reg. 148. Menoch. de arbit. caſu 37. num. 12. & conſ. 106. num. 314. Cardin. Tuſch. tom. 4. lit. I. concluſ. 71. Surd. deciſ. 291. num. 20, & deciſ. 295. num. 12. vbi ſubdit, quòd incluſio vnius, non eſt excluſio alterius habentis eamdem rationem, ſequitur Flam. de confid. quæſt. 29. num. 52. Cùm ergo iu hâc clauſula includantur Romipetæ, & peregrini ad vrbem accedentes, vt hoc priuilegio fruantur, excluduntur ad alia accedentes loca etiam deuotionis cauſa, ita præcitati.

219 Tertia dubitatio, an percutientes Romipetas, ant peregrinos ad vrbem accedentes, non ſolùm deuotionis cauſa, ſed ob alias, etiam incurrant excommunicationem? gloſſ. in cap. cupientes, in principio verſ. periculoſis de elect. lib. 6. & gloſſ. in cap. tantum, verſ. ſociale 32. quæſt. 7. volune cauſam principalem eſſe, qua ceſſante, ceſſat effectus, ſed quoad præſens negotium dicendum eſt finem principalem eſſe illum, cuius gratia fit opus, finem verò minùs principalem eſſe impulſionem ad faciendum aliquid, ob aliud, etiamſi abſque illo fine nullo modo fieret, in quo euentu percutientes non eſt dubium ligari excommunicatione, dum percutiunt venientes Romam cauſa deuotionis, quamuis accedant ſimul ob alios fines minùs principales, & ſecundarios: adhuc enim percuſſi gaudent priuilegio peregrinorum, & & ideo locus eſt excommunicationi. Non enim Pontifex vtitur aliqua reſtrictione in hoc canone, ſed loquitur ſine limitatione excommunicando generaliter omnes, qui offendunt Romipetas, & peregrinos deuotionis cauſa Romam venientes.

Quin etiam neque hic canon exigit, vt veniatur ad Vrbem propter ſolam deuotionem, & non ob alium finem, tunc enim vix daretur peregrinus, qui gauderet hoc priuilegio. Quare ſatis eſt, vt accedant primò, & principaliter propter finem peregrinationis, quamuis ſimul accedant propter alia peragenda, minùs tamen principaliter. Quia attenditur in vnoquoque actu, quod principaliter fit; vndè non excommunicatur pater filium percutiens clericum correctionis gratia, Menoch. de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 14. nu. 6. Azor. iuſtitut. moral. par. 2. cap. 2. lib. 2. cap. 21. quæſt. 6. Aloyſ. Ricc. iu praxi aurea, reſol. 453. num. 4. Sicut etiam non excommunicantur clerici ſeniores ex officio, quod habent in Eccleſia corrigentes cum moderamine clericos in minoribus, in Eccleſia turbantes officium, vt ait gloſſa in cap. cum voluntate, verb. in minoribus ordinibus, de ſenrent. excommun. & Hoſt. nu. 7. & 8. Bart. in tractat. de carcer. num. 22. quos refert Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de fauore clericorum canonis, §. 2. nu. 4. non alia ratione, niſi quia percuſſio eſt correctionis gratia, quæ licet: igitur in noſtro caſu, cùm finis principalis peregrinationis ſit deuotio, & cauſa adæquata ad hunc finem, gaudent peregrini priuilegio, ne offendantur, & actio ſpeciem, & denominationem accipit à fine principali. l. quod Reipublicæ 33. ff. de iniurijs, l. qui iniuriæ, in principio, ff. de furtis.

Quin adde ſi quis propter aliquos fines æquè principales Romam accedat, adhuc gaudebit priuilegio peregrinorum, & offendentes incurrent excommunicationem. Ratio, quia vnus, & idem actus poteſt habere multas cauſas principales, ac fines, nec ratio vnius cauſæ poteſt facere, quin actus vnus, & cauſa vna excludat alios fines. Ex quo fit, vt ſicut quis poteſt intereſſe ſacro ex præcepto Eccleſiæ, & ex voto audiendi ſacrum quotidiè, & vnico actu diuerſis præceptis ſatisfacere, potà vnico ieiunio ſatisfacere voto, & pœnitentiæ ſacramentali, & præcepto ieiunij, ſi fiat ieiunium in vigilia alicuius Sancti, vt notat Sanch. lib. 1. in præcepta Decalogi c. 13. ex num. 5. ſic etiam poteſt quis ad Vrbem accedere principaliter, & deuotionis cauſa, ob quam verè dicetur peregrinus, & propter alios fines: neque hoc poteſt illi eſſe impedimento ad alios fines ſibi proponendos.

Con-

Digitized by Google

Confert regula, quæ ait poſſe vno, & eodem tempore diuerſis actibus duplici præcepto ſatisfieri, quando vnum alij non obeſt, nimirum poteſt recitare penſum horarum ratione Ordinis, ſi eſt in ſacris, ſimul Miſſam in feſto audire, inter quos eſt Caiet. verb. feſtorum violatio, & in opuſcul. tom. 2. tract. 4. de valore orationum, Nauarr. cap. quando, Concord. diſtinct. 1. c. 19. num. 178. & in ſumma cap. 21. num. 8. Henriq. lib. 9. de Miſſa, cap. 25. nu. 5. Suar. 4. tom. in 3. par. diſp. 38. ſect. 6. num. 5. Valentia 2. 2. diſp. 6. quæſt. 2. punct. vltimo, tit. quando recitandum ſit officium, & vtrique præcepto ſatisfacere poteſt attendendo ad Deum, reſque diuinas, & ita vna eademque attentione, quamuis Azor. tom. 1. inſtit. moral. lib. 1. cap. 5. quæſt. 3. & 4. teneat difficilè poſſe quempiam vtrique præcepto ſimul ſatisfacere, ſi ad verba vellet attendere, & fortè illum non ſatisfacere. Iuuat, quod dicitur illum, qui tenetur ex voto, duplici ſacro intereſſe, poſſe ea ſimul audire vnica attentione ad Deum relata, cùm poſſit eſſe præſens corpore, ita Maior. in 4. d. 12. quæſt. 8. dub. 1. in ſolutione ad primum, & Petrus de Ledeſma in ſumma Sacram. de Euchariſtia in cap. 27. paulò ante concluſionem nonam fol. 343. Igitur poteſt quis Romam accedere propter plures fines æquè principales, puta ob peregrinationis deuotionem, & ſimul, vt apud Sedem Apoſtolicam diſpenſationem, aut beneficium impetret, & ob alia ſimilia, & ſingula æquè principaliter apud ſe ſtatuat expedire, neque peregrinus priuilegio carebit, quia vnus, & idem actus poteſt habere multos fines principales, vt oſtenſum eſt. Alioquin negabis euntem Romam ad perſoluendum votum videndi limina Apoſtolorum, non lucrari indulgentias Sanctiſſimi Iubilæi, ſi tradat ſe itineri Anno illius ſancto, etiamſi intendat ſimul Iubilæum conſequi: ſed poſſe voto ſatisfacere, & lucrari Indulgentias, tradit eſſe probabilius Cordubenſ. quæſt. 18. de Indulgentijs, propoſitione 3. & Valentia in lib. de Indulgentijs cap. 7. quia non repugnat operanti per actum ex debito obligationis poſſe ſimul eumdem actum referre ad alium finem voluntarium, atque ita Romam petens propter deuotionem, & propter alios fines, bene poteſt tanquam peregrinus gaudere priuilegio ſecuritatis; etiamſi proponat alia Romæ negotiari, quia Summus Pontifex excommunicat hoc loco offendentes illos, qui veniunt ad Vrbem cauſa deuotionis, nec addit cauſa tantùm deuotionis, ſed ſimpliciter loquitur ſine aliqua dictione taxatiua: ergo verba ſimpliciter accipienda ſunt, & latiſſimè interpretanda, cùm contineant priuilegium Principis conceſſum peregrinantibus ad Vrbem propter deuotionem.

Sed quid dicendum de accedente ad Vrbem cauſa negotiandi aliquid temporale principaliter, & ob id primò tradat ſe itineri, & ſecundariò dum in Vrbe fuerit, velit loca, & Baſilicas Vrbis deuotionis cauſa viſitare? Reſpondeo non eſſe peregrinum, neque gaudere priuilegio ſecuritatis. Nam omnis actus denominatur à voluntate agentis, & Socin. notat in regul. 30. verſ. 3. Couarr. in cap. cùm eſſes, num. 7. de teſtamentis, & lib. 3. variar. cap. 6. nu. 9. Item, quia actio non ſumit denominationem à fine ſecundario, ſed à primario, & ſicut datur Simonia, quando quis ſeruit alicui Prælato principaliter, vt ab eo conſequatur beneficium Eccleſiaſticum; ſecus ſi minùs principaliter, Couar. lib. 1. variar. cap. 20. num. 3. verſ. ſecundo. Nauar. in cap. inter verba 11. quæſt. 3. Corol. 2. num. 24. & conſ. 9. num. 4. tit. de Simonia in antiquis, & in manuali cap. 23. num. 100. verſ. 5. & tractatu de finibus humanorum actuum nu. 39. Suar. de Religione tom. 1. tract. de Simonia lib. 4. cap. 39. num. 5. & Azor. inſtit. moral. par. 3. lib. 12. cap. 11. quæſt. 2. Sic etiam in noſtro caſu non dicitur peregrinus, qui propter temporale principaliter Romam pergit, quia id quod principaliter agitur, ſemper attenditur, Bald. in l. reos col. 5. de accuſat. Iaſon in l. ſi quis nec cauſam, col. 11. verſ. 11. adde, ff. ſi certum petatur. Confirmatur argumento accedentium ad Eccleſias principaliter, vt conſequantur diſtributiones quotidianas, qui peccant, cùm debeant eſſe præſentes Choro, & horis canonicis principaliter, vt ſeruiant Deo, & ſecundariò propter diſtributiones lucrandas, gloſſ. communiter recepta in cap. 1. de clericis non reſidentibus lib. 6. & ibi ſcribentes, Abbas in cap. ex parte 1, de officio delegati, Zabarel. in Clement. 1. notabil. 6. de celebrat. Miſſ.

Suffragatur ex eo, quod dicitur actus agentis iudicari ex intentione, an ſit bonus, vel malus. D. Thomas 1. 2. quæſt. 18. art. 9. Antonius de Butr. in cap. cùm ex officij, de præſcriptionibus, Felin. in cap. auditis, eodem titulo. Non enim actus agentium iudicatur vltra intentionem, l. non omnis, ff. ſi cert. pet. Iaſon conſ. 32. col. 4. circa medium, lib. 3. & habetur in l. agris, ff. de acquir. rer. dom. cap. vlt. de præbendis, & communiter eſt receptum leges humanas non ligare vltra finem intentum à legiſlatore, Nauar. conſ. 7. num. 2. de conſtit. & conſ. 1. num. 4. vt lit. pend. ex dicta ratione, quòd actus agentium ſunt iudicandi ſecundùm intentionem principalem eorum, l. ſi quis nec cauſam, ff. de rebus creditis. Intentio autem eundi Romam, principalis eſt propter negotium temporale, non autem deuotionis cauſa: igitur cùm attendatur, quod principaliter agitur, non gaudebit priuilegio ſecuritatis, qui propter negotium temporale principaliter Romam accedit, neque illum offendens ligabitur excommunicatione.

Secus dicendum eſt de peregrino, qui Romam deuotionis cauſa ſanus acceſſit, & ab ea receſſit correptus graui morbo, nec potuit pedibus iter inceptum perficere, vt conſtat ex verbis huius Canonis, ibi. Peregrinos ad Vrbem cauſa deuotionis, ſeù peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ipſa recedentes. Sed hic acceſſit ad Vrbem: ergo gaudet priuilegio peregrini euntis cauſa deuotionis. Con-

fir-

firmatur ex Bullis Gregor. XIII. & Clementis VIII. per eos editis indictionis Iubilæi Anni ſancti, ne peregrini, qui Romam profecti ſunt ob Iubilæum lucrandum, & ex cauſa ad Vrbem non peruenerunt, deſtituerentur fructu, & commodo Iubilæi, ibi declararunt proficiſcentem ad Vrbem animo firmo, ac voluntate eundi, ac perficiendi omnia requiſita, & expreſſa in reſcripto Iubilæi lucrari fructum illius, etiam ſi poſtea legitimè impeditus non potuiſſet omnia adimplere.

320 Quarta dubitatio, quot excommunicationes contrahat vulnerans peregrinum & mutilans, & interficiens Romipetas, & quid ſi percutiat ſine vulnere? Reſponſio ſit, quoad primam partem dubij, ſi vnico impetu, & eadem actione moraliter non interrupta vulneret, & mutilet, & interficiat, vnicam excommunicationem incurrere, quia omnes illæ actiones prohibentur ſub vnica excommunicatione, & cenſentur omnes vnica actio in genere moris, & vnum factum, & vnum delictum, quamuis omnes illi actus ſint diſtincti in genere entis; ſunt tamen partes componentes vnam integram actionem, ex qua oritur vnica tranſgreſſio eiuſdem canonis ratione vnitatis, & temporis. Secus ſi vulnus infligatur, & poſt aliquod interuallum ſequatur mutilatio, & tandem poſt aliud tempus interiectum detur occiſio: tunc enim, cùm lex violetur ſæpiùs per interualla, ſæpiùs contrahitur pœna à lege impoſita, & plura ſunt delicta, habetur in leg. illud, §. final. ff. ad leg. Aquil. his verbis: Si idem eumdem ſeruum vulnerauerit, poſtea deindè etiam occiderit, tenebitur & de vulnerato, & de occiſo; duo enim ſunt delicta, aliter autem ſi quis vno impetu pluribus vulneribus aliquem occiderit, tunc enim vna erit actio de occiſo; ſic ibi. Secus quando ex interuallo delictum committitur, nam tunc delictum nouum eſt eiuſdem criminis ex interuallo iteratum.

Sed quid, ſi diuerſæ actiones prohiberentur à diuerſis legibus, nimirum, ſi vna prohiberet vulnerare peregrinum, & altera prohiberet mutilare, & altera deprædari? Iulius Clarus in praxi, §. final. quæſt. 48. num. 4. verſ. alius eſt caſus, opinatur quando delicta ſunt diuerſi generis, & fiant ex interuallo, omnia eſſe punienda, per legem nunquam plura, ff. de priu. delict. Si verò fiant eodem tempore, & tendant ad eumdem finem, delinquentem eſse puniendum pœna maiori delicto reſpondenti. Ex quo colligi poteſt, delinquentem poſse ligari varijs cenſuris, multò fortiùs, ſi ob varia delicta eſsent impoſitæ delinquenti, & violanti varias, ac diuerſas conſtitutiones, atque ita ſi vna prohiberet detinere, & altera deprædari, & tertia occidere, incurreret delinquens omnes pœnas earum, cùm delicta plura committeret.

Quoad ſecundam partem, quando datur percuſſio ſine vulnere, vel vulnus ſine effuſione ſãguinis, an incurratur hęc excommunicatio? Ratio dubitandi, quia tunc datur vulneratio, quando cutis corporis ſcinditur: proindè quãdo pars corporis non ſcinditur, non dicitur vulnus infligi, & ex conſequenti Auctor non ligabitur excommunicatione, nimirum, ſi peregrinum, vel Romipetam virgis, ac loris, vel pugnis percuſserit, ſi percuſsio ſine ſciſsura fiat in corpore, ſed tantùm tumor, aut tumefactio appareat, quia non dicitur vulneraſſe. Similiter non datur vulnus ſine effuſione ſanguinis. Quinimò minima gutta ſanguinis non facit vulnus, quia percuſſio erit minima, & leuiſsima, & de minimis non curat Prætor, nec ſunt in conſideratione, l. ſi oleum, §. final. cum l. ſequent. ff. de oleo legato, l. in rebus, §. Poſsunt, ff. commodati, l. res, ff. de contrahenda empt. l. ſcio, ff. de in integrum reſtitutione. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ. 39. num. 3. in 1. editione, & reſolut. 36. in 2. edit. Non enim nocent modica, gloſsa 1. in cap. ſi proponente 41. de reſcriptis. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 6. cap. 10. verſ. tertiò quæritur, & Tiraquel. in lege, ſi vnquam, verb. donatione largitus, num. 107. Cod. de reuoc. donationibus.

Nihilominus ad incurrendam hanc cenſuram, non ſufficit percuſsio ſine ſciſsura corporis, ſed requiritur vulnus; percuſsio autem non eſt vulnus. Bartolus in l. Prætor edixit, §. final. ff. De iniurijs, vbi vult de ratione vulneris eſse ſciſsuram in corpore: quare vbi nulla eſt ſciſsura, non poteſt vocari vulnus, nec vulnus dicitur ſine aliqua effuſione ſanguinis, præſertim, quia facili negotio ex qualibet etiam modica corporis ſciſsura ſanguinis fluit. Poteſt tamen eſse tam minima ſanguinis effuſio, ex percuſsione manans, & vulnus tam minimum, vt non videatur eſse mortalis culpa: tunc enim delinquens ſolùm venialiter, non incidet in hunc canonem, quamuis in dubio ſemper tutior pars eſt eligenda, & vulnerans opinari debet ſe incidiſse, Henriq. in ſumma lib. 14. cap. 3. §. 4. Sayr. in Claui Regia, lib. 1. cap. 13. nu. 23. quod intelligitur de dubio practico: tunc enim non eſt conſilium, ſed verè præceptum, vt volunt, Silueſt. in ſumma, verb. dubium, quæſt. 2. §. 4. Nauarr. in cap. ſi quis autem, de pœnitentijs, diſt. 7. nu. 24. Cordub. lib. 2. quæſtionarij, quæſt. 3. propoſitione 3. & alij, quos referens ſequitur Sanch. de matr. lib. 2. diſp. 41. num. 9.

221 Quinta dubitatio de percutiente peregrinum, quem eſse talem ignorat, an incidat in hanc excommunicationem? Reſponſio eſt negatiua, ſi iuſta, & probabili ignorantia facit actum illum, quoad illam qualitatem inuoluntarium, argum. ex cap. ſi verò 2. de ſentent. excommun. de percuſſore clerici, quem probabiliter ignorabat eſse clericum, qui non ligatur excommunicatione, vt volunt Victoria de excommunicatione, num. 8. Suar. de cenſuris, tom. 5. diſp. 22. ſect. 1. num. 54. Carol. de Graſſis de effectib. clericalib. effectu. 9. n. 189. Bonacin. de cenſuris, diſp. 1. quæſt. 2. punct. 1. num. 16. & alij.

Probatur etiam argumento contrahentis matrimonium cum conſanguinea in gradu prohibito, quam ignorabat eſſe talem,

lem, gloſs. in Clement. vnica, verſic. ſcienter, de conſanguiuitate, & affinitate, qui propter ignorantiam excuſatur à cenſura, ſi ſit probabilis, vt dicitur in cap. Apoſtolicæ, & ibi gloſsa verb. probabilis, de clerico excommunicato miniſtrante, vbi ſola probabilis ignorantia excuſat, quaſi ignorantia craſsa, & ſupina non excuſet, vt in gloſs. in dicto verb. probabilis, text. in cap. illud, de cleric. excommun. miniſtrante. Nihilominus non incurri excommunicationem ab illo ignorante etiam craſsè, & lata culpa clericatum vult. Fr. Emmanuel in ſumma tom. 1. cap. 80. concluſ. 1. n. 11. & alij relati à Sanch. de matrim. lib. 9. diſp. 32. num. 41. vbi tradit percuſsorem clerici non excuſari ex lata culpa, & craſsa ignorantia, quoniam ignorans non excuſatur defectu doli, ſed quia culpa lata caruit: immò probabiliter, & iuſtè ignorauit eſse illum clericum, qui contra ſolitam clericorum conſuetudinem prolixa barba vtebatur, nam quiſque præſumitur eſse talis, qualis ex habitu apparet, ſecundùm l. item apud Labeonem, §. ſi quis virgines, ff. de iniurijs, Sayr. de cenſuris lib. 3. cap. 27 num. 3. & 4. Sanch. vbi ſupra lib. 9. diſp. 32. num. 41. & Auguſtinus Barboſ. in cap. ſi verò 2. nu. 3. de ſentent. excommunic.

Quidquid ergo ſit de exiſtimante illum non eſse peregrinum ex probabili ignorantia, quando lex imponit pœnam facienti aliquid ſcienter: in noſtro caſu ignorantia quantumcumq; craſsa, & lata culpa, excuſat à pœna impoſita ſcienter aliquid facienti, niſi ignorantia eſſet tam craſsa, vt potiùs videretur ingens temeritas, quàm ignorantia, quia tunc non liberaret à pœna legis contra ſcienter facientes promulgata. Prior pars ex eo patet, quia deficit animus in delinquente ad incurrendam pœnam canonis interueniente aliqua ignorantia. Quoad ſecundam conſtat ex traditis ab Anton. cap. 2. num. 9. de conſtitutionibus, vbi non excuſat à pœna legis intercedente ignorantia tam craſsa, quæ rationem induit temeritatis, ſequitur Sanch. lib. 9. diſp. 32. ex num. 36. vſque ad num. 39.

Quando autem habetur probabilis ignorantia, ex qua excuſentur, qui exercent actiones prohibitas contra Romipetas, & peregrinos, ſi loquamur in foro interno, ſtandum eſt dicto exercentium actiones illas, quam habuerint ignorantiam, probabilem ne, an craſsam, vt colligitur ex gloſs. ſingular. in Clementina 1. verb. non habita, de priuilegiis. Abbas in cap. inter alia num. 15. de ſentent. excommun. In foro tamen externo probari poteſt ignorantia probabilis per iuramentum. cap. cùm in tua, ibi: niſi proprio firmauerit iuramento, vbi gloſs. de his, qui matrim. accuſar. poſs. Sayr. in claui Regia lib. 3. cap. 5. num. 4. Nam ea, quæ in animo omnino latent, non poſsunt probari teſtibus, gloſs. cap. ſi verò el 2. de ſentent. excommun. verb. propria, Nauarr. lib. 1. conſiliorum in priori editione, tit. de conſtitutionibus conſil. 1. num. 6. & 7. Gregor. Lopez l. 12. tit. 1. part. 7. verb. que lo no ſupiera. Salzed. ad Bernardum Diaz regul. 323. Maſcard. de probationibus concluſ. 831. num. 1. Couarr. 2. variar. cap. 10. num. 1. verſ. Tertiò admittenda eſt. Ideò ſtatur iuramento in rebus, quæ pendent à conſcientia alicuius, quando aliter veritas haberi non poteſt. Non tamen excluditur probatio in contrarium. Tiraquel. de retract. tit. 1. §. 4. gloſs. 1. num. 4. Sanch. lib. 9. de matrimonio diſp. 31. num. 5. niſi lex, vel ſtatutum decerneret, quòd ſtetur iuramento alicuius pro plenaria probatione; tunc enim non recipitur probatio in contrarium, quoniam habet vim præcepti, Auila in cap. Pretorum, cap. 52. Secus ſi diſponat, vt ſufficiat iuramentum ad probandum: nam tunc bene poteſt probari contrarium, vt ibidem num. 13. & 14. verſic. En la tierra fol. mihi 272. verſo, & Marius Alterius diſput. 10. de excommun. Bull. Cœnæ lib. 5. cap. 4. fol. 579. col. 1. ad finem. Quo fit, vt non credatur iuramento, ſi contrarium probetur.

222 Sexta dubitatio circa vulnerantes Romipetas, vel peregrinos, quando excuſentur à cenſura huius canonis, cùm ex textu conſtet interficientes, mutilantes, & vulnerantes ad Vrbem deuotionis cauſa accedentes ligari excommunicatione? Reſponſio ſit non ligari offendentes, ſi ad id habeant auctoritatem à Romano Pontifice, Vgolin. de cenſuris, in hoc canone, §. 2. in principio, Souſa innuit cap. 11. in principio num. 5. Secundò non ligari vulnerantes, qui vulnerant viſitantes Baſilicas, & loca pia Vrbis, ſi Romæ habitant. Non enim dicuntur Romipetæ, nec peregrini, & ex conſequenti non habent hoc priuilegium, quo gaudent exteri, vt inuitentur ad loca ſacra deuotionis cauſa inuiſenda. Tertiò non incidunt in cenſuram percutientes eos, qui propter aliquam litem, vel curioſitatem Romam accedunt, & poſtea deuotionis cauſa viſitant limina Apoſtolorum, Graff. in Bulla Cœnæ cap. 9. verb. accedentes, nu. 114. verſ. Quatuor requiruntur, Souſa ſuprà num. 5. verſ. nec excommunicatur, & ex ea ratione, quia hoc priuilegium conceditur venientibus ad Vrbem deuotionis. vel peregrinationis cauſa, & non alijs, Nauarr. in manuali cap. 17. num. 66. Caiet. in ſumma verb. excommunicatio cap. 13. Nam incluſio vnius, eſt excluſio alterius, & negatio vnius, eſt affirmatio alterius, Barboſ. in l. cùm Prætor, in principio num. 37. & num. 53. cum ſequentibus, ff. de iudicijs, Perez per text. ibi in l. 9. gloſſ. 2. poſt princip. tit. 3. lib. 4. Ordin. & l. 1. gloſsa 5. tit. 15. lib. 8.

Ex quibus ſequitur mercatores Romam accedentes, & negotiatores non gaudere hoc priuilegio, neque clericos Romam euntes ad beneficia obtinenda, cùm non eant deuotionis cauſa, ceſſat enim finalis cauſa; ergo diſpoſitio ceſſare debet, argumento capitis cùm ceſſante, de appellatione. Cùm ergo hoc priuilegium nitatur deuotione, & peregrinatione, illis ceſsantibus, ceſſat priuilegium. Quin etiam ſi lex, vel priuilegium duabus cauſis nitatur, vna remota non ceſſat priuilegium, vt Palat. in

re-

reperir.cap.per veſtras, de donat.in virum, & vxorem,notabil.3 §.20.num.4. ad fine.n, & num.5.Atque ita malè tractantes Romipetas, ſeu peregrinos ad Vrbem cauſa deuotionis, ſen peregrinarionis accedentes, incurrunt in hunc canonem, etiamſi ceſſet irer cauſa deuotionis, dummodò non ceſſet cauſa peregrinationis. Contrà verò vtraque cauſa ceſſante, ceſſat effectus, ex d. cap. cùm ceſſante, & ibi Barboſ.num.2.

223 Septima dubitatio, an in hoc canone comprehendatur vulnerans,aut interficiens Iudæum, vel infidelem, aut hæreticum venientes Romam cauſa deuotionis, vel peregrinationis? Reſponſio eſt affirmatiua, nimirum ſi Romam accedat, vt inſtruarur in fide catholica, aut vt recipiat lauacrum Baptiſmi, quo caſu digni ſunt, qui gratijs, & priuilegijs peregrinorum gaudeant fauore fidei, ac Religionis Chriſtianæ. Quin immò eadem prærogatiua poſsunt frui ſchiſmatici, & hæretici, ſi moueantur Dei ſpiritu, & pergant ad Vrbem, vt abiurent ſincerè errores, quibus tenaciter adhæſerunt. Idcirco,qui afficeret iniuria, & exerceret aliquam actionem prohibitam in infidelem, vel hæreticum, ligaretur hoc canone, Marius Alterius diſp. 11. de excommun. Bull. Cœnæ, lib.5. cap.4.col.1.vbi id extendit ad excommunicatum,qui quidem vti peregrinus poteſt ad Vrbem accedere deuotionis cauſa, etiàm antequam ab excommunicatione ſit abſolutus, & quamuis non ſit capax Indulgentiarum: nihilominus poteſt agere illa opera, pro quibus indulgentia tribuitur, & hoc modo conſequi Indulgentias per modum ſuffragij,& abſolutionis. Idem Alterius tom.1.de cenſuris, diſp.5.lib.1.cap.6.fol.48. dicens ſecundùm probabiliorem, excommunicationem omni fructu priuare, & participatione indulgentiarum directè, & per modum abſolutionis; poſse tamen lucrari fructum indulgentiarum, ſi ab alio acquiratur indulgentia, & excommunicato applicetur: tunc enim eſt donum priuatum, quod vnus poteſt alteri applicare, & cedere. Quare poterit peregrinationem, & alia opera peregrinationis cauſa præſtare, videlicet orare in Eccleſia, & recitare Officium diuinum, quamuis non poſſit recipere Sacramentum, nec Eccleſiaſticis officijs intereſſe à quibus prohibetur.

224 Octaua dubitatio circa verberantes Romipetas, an incurrant cenſuram? Reſponſio eſt negatiua, quia verberare non eſt vulnerare, & excommunicatio non imponitur verberanti, ſed vulneranti, Vgolin. hoc loco, verſ. vulnerantes, num.2. Quare peregrinum percutiens, aut verberans, non excommunicatur, ſi vulnus non infligat; poteſt tamen alijs pœnis plecti, non tamen excommunicari, & verba ſunt accipienda in propria ſignificatione. Bartol. in l. ita vulneratus, verſ. Item nota quòd verba legis, ff. ad legem Aquil. maximè in pœnis, cap. in pœnis, de regul. iur. lib.6.

225 Similiter ſub verbo Deprædantes peregrinos, non excommunicantur, qui Romipetas, & peregrinos rebus ſuis ſpoliant clam, & occultè, quoniam deprædari dicitur, qui rem violenter, & iniuſtè auſert à Romipetis, & peregrinis, quod propriè tribuitur, prædonibus, & latronibus, qui vias obſident, & apertè adoriuntur peregrinos, & per vim bona eorum rapiunt: non enim ligaretur excommunicatione, qui veſtibus ſuis ſpoliaret peregrinum iacentem in via demortuum,quem alij interfecerunt, Vgolin. vbi ſupra, verſ. deprædantes, num.4. & 5. & Marius Alterius hoc loco, diſp. 11. lib 5.cap.1.fol.589.& ſequenti, quod extendit Vgolin. ad deprædantes eos, qui muliones ſpoliant rebus peregrinorum, quas deferunt in equis ſuis, ſiue muliones periculum rerum in ſe ſuſcipiant, ſiue non, quia ſemper bona peregrinorum deprædantur.

226 Nona dubitatio circa offendentes Romipetas aliqua ex prohibitis actione, dum ſunt in Vrbe, an incidant in hũc canonem? Ratio dubitandi faciunt verba, in ea morantes. Reſponſio eſt affirmatiua, ſi percutiantur morantes Romæ deuotionis cauſa, qui peregrini dicuntur, & Romipetæ. Quamdiu enim ſunt Romæ, gaudent hoc priuilegio,quod datum eſt ad eundum, & ad redeundum, & pro tempore, quo ibi morantur, cap. ſtatutum, § in præterendo de reſcriptis, in 6. & cap. quia diuerſitatem, de conceſs. præbend. Sunt enim excommunicati omnes offendentes eos peregrinos toto tempore, quo vocantur,& ſunt peregrini. Souſa de Bull. Cœnæ, cap. 11. diſp. 59. nu. 2. Marius Alterius d.diſp.11. lib.5. cap. 5. in principio. Igitur vbi primum Romipetæ, ſeu peregrini domicilium Romæ elegerint, non gaudent hoc priuilegio, eo quia peregrini non habent domicilium in ea parte, vbi ſunt peregrini, & deſinunt eſse peregrini, eo ipſo, quòd elegerunt domicilium, ita præcitati, ceſsante enim cauſa priuilegij, ceſsat & priuilegiũ, cap. cùm ceſsante, de appellationibus, & Vgolinus hoc loco, verſ. & in ea morantes, ad fin. Sicut non gaudent priuilegio hoc Romipetæ, & peregrini antequam ſint in acceſsu, hoc eſt, antequam proficiſcantur; vel poſt reditum, ex Caietano verb. excommunicatio, cap. 14. & ex Sayr. cap. etiam 14.num.8. vt dictum eſt; non deſinit tamen eſse Romipeta, qui poſt ſuſceptum iter domum ſuam redit quærendi aliquid cauſa, cuius oblitus fuit: quemadmodum non deſinunt eſse peregrini, qui in itinere ad aliquem locum diuertunt viſitandi amici gratia, Souſa vbi ſupra, num.4.

227 Decima dubitatio de eo, qui Romam petit deuotionis gratia, & poſtquam iter arripuit, mutata voluntate eundi Romam, aliò diuertit? Reſponſio ſit, non gaudere priuilegio peregrinorum, neque illum ligari excommunicatione, qui vulnerauerit: ſicut non ligatur vulnerans accedentem ad Vrbem, ſi poſtquam acceſſit ad illam, mutata voluntate non viſitat loca pia, neque exercet ſe in alijs pijs operibus, quæ adimplent Romæ peregrini, quia ceſsante cauſa ceſsant omnia indulta peregrinis conceſsa, propter finem peregrinationis,

Vgo-

Google

Vgolin.de cenſuris Pontifici reſeruatis,hoc loco, cap. 10. §. 2. verſ. tertio, fol. 249. colum. 1. & Marius Alterius diſp. 11. de excom. Bull. Cœnæ, lib. 5. cap. 5. fol. 599. vbi probat ceſsante fine ceſsare omnia conceſsa ratione illius finis: & ideò principali ſublato, tollitur acceſsotium, l. 1. & ibi Bald. C. de codicillis, gloſsa notabilis in lege, ſi patronus, §. patronum, verb. Fabiana, ff. ſi quid in fraudem patron.

Confert quod dicirut,ptiuilegium conceſsum ratione certi loci, vel certæ rei, extincta re extingui,nec prodeſse reſpectu alterius, cap. cùm capella 16. de priuilegijs, quia recurrendum eſt ad intentionem concedentis priuilegium, & illi ſtandum eſt, Tiraquel. in l. ſi vnquam, verb. libertis, num. 55. C. de reuocand. donat. Cùm ergo conſtet de mente Pontificis eſse, quòd gaudeant priuilegio ſecuritatis peregrini, dum in ea ſunt voluntate eundi Romam deuotionis cauſa, & in propoſito adimplendi ea, quæ peregrini adimplere ſolent, ſequitur non gaudere priuilegio, vbi primùm voluntatem mutant. Conſonat mereri priuilegium amittere, qui illo abutitur, vt habetur in cap. tuarum 11. ibi, priuilegium meretur amittere, de priuilegijs, argumento ſcholarium, qui non ſtudent, neque frequentant ſcholas, qui non gaudent priuilegijs ſcholaſticorũ. Card. Tuſch. tom.6 lit.P.concluſ.754. & Suar. de legib. lib.8. cap.36. argumento cap. licèt, de præbendis, vbi abſentes cauſa ſtudij in ſacra pagina iuſtè percipiunt fructus beneficij ſui; non autem diſtributiones quotidianas, Couarr. lib.3. variar.cap.13. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 166. nu.17. Gonzal. de menſib.§.7. proœmial.nu.178. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori Eccleſ.deciſ.495. in 1. edit. aliàs reſolut. 386. num. 8. in 2. edit. & Munet. de diſtribut. quotid. p.2. quæſt.10. concluſ.1.& 2. Quo tamen priuilegio non gaudent, ſi abſunt à beneficio, & a ſtudio: igitur in noſtro caſu amittunt priuilegium eo ipſo, quòd noluerunt eſſe peregrini, nec Romipetæ.

228 Vndecima dubitatio circa dantes auxilium, conſilium, vel fauorem, vexantibus peregrinos aliqua ex prohibitis actione, quomodo ſint hæc verba intelligenda? Reſponſio ſit, primò non ligari adiuuantes auxilio, conſilio, vel fauore, niſi effectu ſequuto, & delicto perfecto, argumento cap. cùm in cunctis 7. §. final. ibi: beneficia, quæ habebat, de electione; vbi dicitur beneficia obtenta non vacare ipſo iure per promotionem ad Epiſcopatum, niſi poſt adeptam poſſeſſionem, & conſecrationẽ ſequutã, vel poſt quã præfixum tempus ad conſecrationẽ petendam fuerit lapſum Conc. Trid. ſeſſ.7.& ſeſſ.23, de reformat. c.2. Flamin. lib.3. qu.1.n.76. Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardin.§. ſi verò, à n.20. Azor. inſtit. moral. part.2. lib.7. cap.16. quæſ.12. Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſcop. cap.1.§. 12.num.3. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſio. part.4. collect.866. & Gonzal. de menſib. gloſſ.15. num.53. Vnde ſi quis perſuaſerit alicui, vt Romipetas, vel peregrinos vulneret, vel deprædetur, & ille non potuit nec vulnerare, nec deprædari, quamuis conatus ſit, neuter in cenſuram incurret, ita Vgolin. hoc loco, verſic. Et in his auxilium dantes, conſilium, vel fauorem, quæ verba cum effectu ſunt accipienda l. prima, §. hæc autem verba ff. quod quiſque iur. Graff. de Bull. Cœnæ cap.9. verb. dantes auxilium, & Marius Alterius dict. diſput. 11. cap.5. fol.599. verſic. & in his dantes auxilium, &c ſubdens non incidere in excommunicationem auxiliantes, conſulentes, nec fauentes, niſi ſequatur aliqua actio principalis ex prohibitis, quantumuis quis auxilium; conſilium, vel fauorem dederit ad aliquam in peregrinos exercendam. Non tamen excuſabitur ab excommunicatione conſulens alicui, vt interficeret peregrinum, dum ſolùm vulnerauerit, & non interfecerit, quia qui mandauit interficere, cenſetur mandaſſe vulnera infligere, qui enim vult conſequens, antecedens velle neceſſe eſt l. ad rem mobilem ff. de procuratorib. ſicuti qui vult antecedens, intelligitur etiam velle id, quod ex eo ſequitur l. 1. §. final. ff. vſusfruct. per. Mantica de tacit. & ambig. tom.1. lib.3. titul.11. n.17.

229 Vltima dubitatio, an ſub nomine peregrinorum, qui hoc loco gaudent priuilegio ſecuritatis, veniant famuli, familiares, & ſerui eorumdem, qui eos comitantur, dum eunt, aut recedunt, aut morantur in Vrbe? Reſponſio eſt affirmatiua: atque ita ſi quis eos afficeret aliqua ex prohibitis actione, excommunicatione afficeretur, etiamſi famulorum ſeruorumq; eſſet dumtaxat intentio famulari dominis, quia priuilegiũ conceſſum dominis extenditur ad famulas, & domeſticos peregrinantium, vt habetur in c. licèt, verſic. cùm conceditur, & ibi gloſſa verb. admittuntur, de priuilegijs lib. 6. vbi Franch. n.2. dicens priuilegium eſſe inutile, niſi ita intelligatur, Marius Alterius hoc loco, de Bull. Cœnæ, diſput. 10. lib. 5. cap. 2. fol. 575. col. 1. in principio.

Excommunicatio vndecima, contra offendentes S. R. E. Cardinales, & alios Prælatos, ſic habet.

§. XI.

ITem excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hoſtiliter inſequentes S.R.E. Cardinales, ac Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Sediſque Apoſtolicæ Legatos, vel Nuncios, aut eos à ſuis Diœceſibus, Territorijs, Terris, ſeu Dominijs eijcientes: nec non ea mandantes, vel rata habentes, ſeu præſtantes in eis auxilium, conſilium, vel fauorem.

E P I T O M E.

330 *Materia huius canonis: quot actiones principales? quot acceſſoriæ?*

331 *Perſonæ, quæ prohibentur offendi in hoc canone? & loca de quibus non ſunt eijciendi?*

332 *Quæ perſonæ debeant intelligi ſub illa voce omnes?*

333 *Cardinales, qui dicantur hoc loco? & qui Patriarchæ? & Archiepiſcopi? & Epiſcopi?*

334 *Cardinalis, & reliqui Prælati ſe ipſos interficientes, ſeu mutilantes, vel percutientes, an excommunicentur?*

235 *Offendentes Epiſcopos, quot cenſuris teneantur?*

236 *Quibus pœnis ſubijciatur ciuitas, vel vniuerſitas, quæ occideret Cardinalem, vel Patriarcham, vel illos eijceret è locis in hoc canone memoratis?*

237 *Interficiens Cardinalem nondum habentem capellum, aut Epiſcopum non conſecratum, aut Archiepiſcopum carentem pallio, an incidat in hunc canonem?*

238 *Capere Cardinalem, vel hoſtiliter inſequi, qui dicantur ad incurrendam cenſuram?*

239 *Prælati an gaudeant hoc priuilegio ſecuritatis, ſi fuerint aliqua cenſura innodati?*

240 *Actiones verbales exercentes ſimul, quot excommunicationes incurrant?*

241 *In quibus caſibus excuſentur à cenſura percutientes, vulnerantes, &c. Cardinales?*

242 *Exercentes actiones acceſſorias contra Prælatos, quando incurrant in hunc canonem, & quando dicantur ratum habentes, ſeu conſilium, auxilium, vel fauorem præſtantes?*

243 *In quibus caſibus exercentes actiones acceſſorias, non ligentur excommunicatione?*

244 *Vtrùm percutientes familiares clericos, vel ſeculares de familia Cardinalium, incurrant in cenſuram huius canonis?*

245 *Reliquæ dubitationes de rebus ad hunc canonem pertinentibus.*

230 PRima dubitatio in tribus verſatur. Primò in materia huius canonis, quæ eſt ſacrilegium, quo Eccleſia in ſuis principalibus membris offenditur, vt vult Caiet. verb. excommunicatio cap. 11. & 12. quem tamquam ducem ſequuntur Graff. lib 4. deciſ. cap. 18. num. 115. Nauarr. c. 27. num. 67. Sayr. de cenſuris lib. 3. cap. 15. n. 2. Secundò in actionibus principaliter prohibitis, ratione quarum exercentes illas incidunt in hunc canonem, & ſunt nouem, videlicet interficere, mutilare, vulnerare: percutere, capere, carcerare, detinere, hoſtiliter inſequi: denique eijcere à ſuis Diœceſibus, territorijs, terris ſeu dominijs. Tertiò denique in actionibus acceſſorijs, quæ ad omnes prædictas principales referuntur: hę autem ſunt quinque: mandare nimirum, ratum habere, auxiliari, conſulere, & denique fauere.

231 Porrò perſonæ, quæ prohibentur offendi hoc loco, ſunt in primis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, ſecundò Patriarchæ, tertiò Archiepiſcopi, quartò Epiſcopi, quintò Sedis Apoſtolicæ Legati, ſextò Nuncij eiuſdem Sedis. Loca, autem, è quibus non ſunt eijciendi, ſunt quatuor, nimirum, primus Diœceſes: ſecundus Territoria: tertius Terræ, quartus dominia, patent hæc omnia ex hoc canone, ibi: à ſuis Diœceſibus, territorijs, terris, ſeu dominijs eijcientes.

232 Quoad perſonas, hic canon eſt vniuerſalis, & afficit quaſcumque perſonas cuiuſcumque generis, & conditionis, ac ſtatus, & præeminentiæ. Hæc autem vniuerſalis oſtenditur à dictione Omnes, quę neminem excludit, l. teſtatorem 58. in principio, ibi, prædium Seianum omne, ff. de legatis 3. Nihil enim excludit, qui dicit omnia, Guttier. conſ. 5. num. 4. & 5. Cæſar de Graſſis deciſ. 2. num. 3. & 4. de priuilegijs; atque ita, cùm ſit vniuerſalis, continet in ſe vniuerſalem ſignificationem l. omnes populi, & ibi ſcribentes, ff. de iuſt. & iur. l. Gallus §. in omnibus, ff. de liberis, & poſthumis, Abbas in cap. qualiter, & quando, il ſecondo, num 8. de accuſationibus, gloſſ. in Clementina 1. verb. omnimodam, de foro competenti, & Roland conſ. 84. numer. 22. lib. 1. & confirmatur, quia lex generalis, vt eſt hic canon, loquitur ſine diſtinctione, & ideo generaliter eſt accipienda ſine diſtinctione perſonarum: habet enim generale nomen, & generale verbum vim ſpecialis expreſſionis, quantùm ſingulare in ſingulis, vbi nominatio ſpecifica requiritur, Aym. Crauet. conſilio 294. verb. tranſactionis, num. 1. 2. & ſequentibus, & conſ. 397. num. 7. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. gloſſ. 14. nu. 101. & ſequentib. & de legib. connubialib. gloſſa 7. num. 89. vbi vult verbum generale tantùm valere in omnibus, quantùm ſingulare in ſingulis. l. ſi duo, in fine, ff. de adminiſtratione tutorum, cap. ſi Romanorum 19. diſt. cap. ſolitæ, de maior. & obed. Laurentius Siluanus conſil. 66. num. 13. & 14. & conſ. 88. num. 8 & 5. lib. 2. dicens verba generalia comprehendere omnia, quæ poſſunt dici, & excogitari etiam in materia ſtricta.

Iuuat conſtitutio generalis, quæ ſi contineat pœnam excommunicationis, ſolet extendi ad omnes quacumque dignitate præfulgentes, quamuis ſint ex illis quorum mentio expreſſa requiritur, vt ſub generali diſpoſitione veniant. Ratio, quia vbi agitur de præiudicio tertij, vel de excommunicatione, quæ eſt pęna ſpiritualis, nemo excipitur quantumcumque ſit perſona in dignitate conſtituta. Quare etiam ſub hoc canone comprehenduntur ipſi Cardinales, Patriarchæ, & reliqui, qui gaudent hoc priuilegio ſecuritatis, ſi fortè alios Cardinales, Patriarchas, & Archiepiſcopos, & Epiſcopos, Sediſque Apoſtolicæ Legatos, vel Nuncios aliqua ex prohibitis actione malè tractent, & ſine dubio incident in hunc canonem non obſtante dignitate perſonarum, quæ nihil operatur in excommunicatione, Bald. in cap.

cap.iurauit,de probationibus, ſequitur Felin.in cap.quod ſuper his, num.8.de fid.inſtrument.dicens ſub conſtitutione generali comprehendi Epiſcopos, Decius in cap. præterea num.6.poſt medium.verſ. Quintò prædicta regula, de offic.delegari.

Nec obſtat gloſſ. in cap. quia periculoſum, verb.ſuſpenſionis, de ſentent.excommun.lib.6. vbi dicitur Epiſcopos, & Superiores Prælatos non ligari ipſo iure ſententia ſuſpenſionis, niſi exprimantur, quia id ſolum habet locum in ſuſpenſione, & c. quia periculoſum, loquitur in caſibus expreſſis in iure, in quibus Epiſcopi non comprehenduntur ſub generali conſtitutione, vt in cap.Inquiſitores, de hæreticis lib.6.&c. fin.de re iudic.eodem libro. Qui caſus ſpeciales firmant regulam in contrarium, & oſtendunt omnes hos Prælatos ligari generali conſtitutione, niſi in ſpecie excipiantur, Franc.& Anchar. in d. cap. quia periculoſum, num. 1.in fine, quibus adde Palud.in 4 diſtinct.18. quæſt.7.art.1. dicentem priuilegium, ne ſcilicet Epiſcopi, & reliqui Superiores Prælati ſuſpenſionis, aut interdicti cenſuras incurrant,niſi de illis expreſſa mentio facta ſit, non extendi ad excommunicationem; imò poſſe illam incurrere, ſiue ab homine, ſiue à iure feratur, quamuis de illis ſpecifica mentio non fiat, quod etiam docet gloſſa in cap.1.in verb.Prælatus, de homicidio lib.6.vbi non eximit illos à pœna excommunicationis. Ex quibus deducitur ſub hoc verbo generali omnes comprehendi Cardinales, Patriarchas, & reliquos Prælatos maiores Epiſcopis, & ipſos Epiſcopos, & multò fortiùs omnes laicos cuiuſcumque ſint dignitatis, ac præeminentiæ ſæcularis.

Quin enim extendi excommunicationem ad Imperatorem, & Reges hoc loco ex eo probari poteſt, quia ligantur excommunicatione, c. quicumque, de ſentent.excomm. lib.6.vt ibi inquit Archidiaconus, & gloſſ. verb.quicumque.in addit. Quamuis non fiat expreſſa mentio de Imperatore, & Regibus illos ſubintelligi in generali dictione quicumque, cùm hæc dictio quicumque ſit generalis, & propter generalitatem ad omnes trahatur, Tiraquell.de retract.lignag. §.1.gloſſ.7.numer. 20.22.& ſequentis,Auguſt.Barboſ.in Extrauagante 1.de electione Ioan. XXII. num.4. pag.139.vbi tradit dictionem quicumque continere omnes,& quaſcumque perſonas, etiam exemptas, et priuilegiatas, quod etiam vult in Extrauagante Execrabilis, eiuſdem Pontificis num. 22. pag. 145. de præbendis. Atqui dictio omnes, eſt vniuerſalis, et omnes comprehendit: igitur et ad omnes ſæculares ſuperiores trahi debet, quia Imperatoria, et Regia dignitas nemini fauere debet ad delinquendum; idcirco, ſi ſub hoc canone veniunt Cardinales, & reliqui Prælati Eccleſiaſtici, non eſt ratio,ob quam excipiantur Imperator, ac Reges, qui quantò cæteris hominibus excellunt, tantò grauiùs delinquunt,c.homo, diſtinct.40. Abbas in cap. cùm quidam, de iureiur.& ibi Felin. vbi aſſerunt, quòd dignitas perſonæ regulariter auget delictum.

233 Secunda dubitatio, quinam ſub nomine Cardinalium in hoc canone veniant? Reſponſio conſtat ex textu, comprehendi ſcilicet Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales. Ex quo colligitur non gaudere hoc priuilegio Cardinales Eccleſiæ Compoſtellanæ, nec Cardinales Rauennates, Gonzal.ad regulam 8.gloſſ 24.num.162. Azot. inſtit.moral. part.2.lib.3. cap.29. quæſt.3. verſ quæſt.igitur eſt, & lib.4.cap.1.prope fin. Ideo appellatione Cardinaliũ veniunt dumtaxat Eminentiſſimi S.R.E. Cardinales, Abb.in cap.accedentes, num.2. & ibi addit.in verb.Cardinales, de præſcriptionibus. Stephan.de Gaiet.in cap.ad limina, 30. quæſt.1. in proœmio,num.13.Anaſtaſ. Germon.de ſacror. immunit. lib.3. cap 6. num.29.& 30.proinde conſtitutio ſimpliciter loquens de Cardinalibus, ſemper eſt intelligenda de Cardinalibus S. R. E. qui per antonomaſiam ita vocantur, vt ab alijs diſtinguantur, Barbatius tract. de præſtan. Cardinalium, quæſt.8.num.9.11. & 18.Anton.Scap.in reſponſo de Birreto Rubeo dãdo S.R.E. Cardinalibus Regularibus, n.3. & alij, quos referens ſequitur Ioan.Vaſæ. in Chronic.Hiſpaniæ, cap. 21. verſ. Compoſtellanus. & Andr. Gammar. in Extrauag.Iulij.ſecundi.de ſimoniaca Papæ elect. num.70.& ſequent.

Sed quid, ſi quis inuaſerit Cardinalem Sede vacante in electione Papæ? Reſponſio eſt excommunicari. Sic Ioannes de Lignano de cenſuris, num.7.fol.233. volum. 16. tractatuum, & Nicolaus Ploue. de excommunic. num.9. fol.188.eodem volum. impreſſiunt antiqua, vbi volunt, qui inuaſerit Eccleſiam Romanam, vel illius Cardinales, excommunicari. Nam electio Pontificis fit inſtinctu Spiritus ſancti, vt habetur in cap. vbi periculum, de electione, lib.6.& oſtendit Marcus Mantica in Dialogo, de Concilio, à num. 41. fol.83. vol.2. tractatuum. Item, quia Bulla Cœnæ durat adhuc mortuo Papa, vt dictum eſt ſuprà, & Cardinales vocantur etiam mortuo Papa S. R. E. Cardinales, quæ ſemper durat, cap. nulli fas. 19. diſt.

Tertia dubitatio, qui Patriarchæ intelligantur ſub hoc canone? Ratio dubitandi eſt, quia nomine Patriarcharum ſtrictè, & propriè non veniunt Patriarchæ minùs principales; ſed tantùm quatuor principales, Conſtantinopolitanus ſcilicet, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, & eorum Sedes eſſe præcipuas, & verè Patriarchales, tradunt Hoſtienſ. in ſumma, de auctoritate, & vſu Pallij, num.4. Zabarell. in Clement. in pleriſque, de electione, quæſt.8. n.9. Caſſan. in Catal. gloriæ mundi, par.4. conſid.9. Gaſpar.Valaſc.in l. imperium, de iuriſdict. omni. iud. Cucch. inſtit. maior. lib.2. tit.6 n.2. Gigas in tract. de reſidentia Epiſcop. cap. vlt. num.8.Gomez in cap. cùm in multis, num. 92. de reſcriptis, lib.6. Rebuff. in concord. rub.de collatio.in §. ſi quis verò, verb. Patriarchalis, Lancellot. Conrad. in templo omnium Iudicum, lib.2. cap.2. §.3. num.2.& cap.3.

num.4. Quare vbi in iure ſit mentio de Patriarchis, intelliguntur tantùm quatuor hi principales, & non alij Patriarchæ minores. Auguſtin. Barboſ. io cap. Prouinciæ, diſt. 99. num. 1. & in tract. de appell. verborum vtriuſque iuris ſignificat. verb. Patriarcha.

Dicendum tamen eſt ſub hoc canone comprehendi generaliter, & ſine diſtinctione omnes Patriarchas tam maiores, quàm minores, vt patet ex hoc canone loquente ſimpliciter de Patriarchis, atque ita, cùm non exprimantur maiores ſolùm, nec minores tantùm, de omnibus eſt intelligendus hic canon, Marius Alterius diſp. 12. de excommun. Bullæ Cœnæ, lib.5. cap.2. fol.608. col.2. verſ. Reſpondeo.

Nomine autem Archiepiſcoporum veniunt omnes Metropolitani, quia ciuitas Archiepiſcopalis eſt Mater aliarum ciuitatum Prouinciæ. cap. de his 12. diſt. Abbas in cap. ſuffraganeis. 2. notab. de electione. Et quamuis Beatus Iſidorus lib. 7. etymologiarum, cap. 12. ſupponat Archiepiſcopum differre à Metropolitano, dum poſuit gradus quatuor Epiſcopalis ordinis, primum in Patriarchis, qui lingua Græca ſummi Patres interpretantur, ſecundum in Archiepiſcopis, qui dicuntur Principes Epiſcoporum, vt vult Homobonus de bonis humanæ vitæ ſtatibus, par. 1. cap.6. verſ. hi dicuntur, Azor. inſtit. moral. par. 2. lib.3. cap. 33. quæſt. 1. in princip. & Galganet. de iure publico, lib.3. tit.18. Tertium in Metropolitanis, qui ita dicuntur à matrice ciuitate, vt docent Gambar. de officio Legati de latere, lib. 2. tit. de varijs ordinariorum nomin. num. 34. Dionyſ. Paul. de vera quatuor Patriarchalium Sedium erectione, cap.1. num.23. & Forcat. dialog.61. num.4. & quartum in Epiſcopis.

Nihilominus Metropolitanum, & Archiepiſcopum nullo modo differre, volunt Bart. in l. vnica, n.2. C. de Metropoli, Beryt. lib. 11. Raban. Maur. de inſtit. clerical. lib. 1. cap.5. de ordine Tripartito Epiſcoporum, Rebuff. in concord. rubr. de collationib. in §.1. in principio, gloſs. verb. Metropolitana, Petrus Gregorius Syntagm. iuris. part. 2. lib.15. cap. 11. num. 1. Ludouic. Gomez in cap. 1. num. 10. de conſtit. lib. 6. & Azor. inſtit. moral. part. 2. lib.3. cap.33. quæſt. 4. quæ ſententia eſt ſequenda, cùm ſit magis conformis iuri canonico, ex notatis in cap.1. de noui operis nunciatione; & quoniam illam innuit Ordo Romanus, tit. qualiter Epiſcopus in Romana Eccleſia ordinetur. Nec refragatur, quòd Iuſtinianus oppoſitum videatur ſentire in Authen. de priuilegijs Archiepiſc. Iuſtin. in principio, ibi: non ſolùm Metropolitanus, ſed etiam Archiepiſcopus fiat; quia præualere debet deciſio iuris Canonici, cui ſtandum eſt in foro ciuili, quando caſus eſt dubius, Menoch. de arbitr. lib. 1. quæſt. 30. num.3. & quæſt. 74. num. 54. & caſu 185. num. 11. & 12. & conſ. 93. num. 31. & 32.

Quibus poſitis, quoad noſtrum caſum, ſiue Archiepiſcopus differat à Metropolitano, ſiue non, certi iuris eſt vtrumq; gaudere hoc priuilegio ſecuritatis, & incurrere cenſuram quicumque afficeret illos iniuria aliqua ex prohibitis in hoc canone. Eſt communis ſine vllo dubio, etiamſi Archiepiſcopus nondum habeat pallium. Quia quamuis nequeat Prælatus ſine pallio Epiſcopos conſecrare, clericos ordinare, Baſilicas dedicare, Chriſma conficere, & reliqua munera obire, quæ ſunt poteſtatis Ordinis, vel iuriſdictionis, & careat ipſo Archiepiſcopali nomine, ante pallij ſuſceptionem, cap. niſi ſpecialis 3. de vſu, & auctoritate pallij, quia per pallium plenitudo Pontificalis officij confertur. Quaranta in ſumma Bullarij, verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſ.32. auctoritas. Anaſt. Germon. lib.3. de ſacr. immun. cap. 5. de Hebræorum Pontificibus ex num. 86. fol.164. & cap. 7. num. 24. hoc tamen priuilegio gaudet, dummodo ſit conſecratus Epiſcopus. Vgol. hoc loco, verſ. ac Patriarchas, Archiepiſcopos. num.3. verſ. non itidem. Sed de hoc infrà num.237.

234 Quarta dubitatio, an Cardinales, & reliqui Prælati ſibi ipſis manus inferentes, vel necem, incurrant hanc excommunicationem? Placet affirmare non ligari illa, quia non videtur mens Pontificis obſtringere cenſura Cardinales, & Prælatos ſibi ipſis iniuriam inferentes, ſed eos dumtaxat ab iniurijs ab alijs illatis tueri: igitur cenſura non debet extendi vltra mentem Pontificis. Item, quia actiones prohibitæ non conueniunt omnes eiſdem; quoniam propriè nemo poteſt ſe eijcere ex propria diœceſi, nec ſe capere, nec ſe detinere, nec hoſtiliter inſequi; ergo reliquæ actiones, interficere ſcilicet, mutilare, vulnerare, & percutere, debent intelligi quoad alios, quibus interdicuntur ſub excommunicatione, ne malè tractent ſupradictos Prælatos.

Probabilius tamen eſt hanc cenſuram trahi ad ipſos priuilegiatos cùm ſit vniuerſalis, ſicut trahitur excommunicatio contenta in cap. ſi quis ſuadente, vbi clericus ſe ipſum percutiens incidit cenſuram. Nauar. in manuali, cap.27 num.79. ſi percuſſio eſt mortalis, Vgolinus in hoc canone, §.1. fol. mihi 257. num. 5. & ſequentibus, verſ. Sexto, & teſtatur Tabiena in verb. excommunicatio, quinto, caſu 1. num.32. Marius Alterius diſp. 12. lib. 5. cap.1. hoc loco, fol. 505. Nec obeſt textus in cap. contingit 36. cùm ait, ibi: Si quis autem clericus poſt prohibitionem huiuſmodi ſpontè ſe ſubiecerit, excommunicetur, hoc eſt, venit excommunicandus, vt Nauarr. ſuprà cap. 27. num. 77. & alij, quos referens ſequitur Auguſtinus Barboſa in d. cap. contingit, num. 9. de ſentent. excommunicat. Quia ad hoc reſpondetur, quando clericus ſe ſubiecit ſponte, vt ab alio percutiatur ad illum placandum, non cooperari cum illo ad percuſſionem, ſed illam tantùm pati ad euadendum maius malum; non tamen excuſari ab excommunicatione clericum, ſi pluribus ictibus, ac verberibus cum interuallo notoriè ſe ſubijciat, tunc enim in ſecundo ictu participat in crimine cum excommunicato notorio, Henriq. in ſumma, lib. 5. cap. 4. in commento lit. T. At verò quando quis ſe ipſum cum peccato

mor-

mortali interficit, aut mutilat, ipſe eſt agẽs, & ex conſequenti incidet in excommunicationem, ſicut incidit ſe ipſum percutiens iniurioſè cap. ſi quis ſuadente. Nauar. ſuprà num. 88. Suarez de cenſuris, diſput. 22. ſect. 1. num. 59. Menoch. caſu 284. num. 37.

235 Quinta dubitatio, quot cenſuris obſtringantur offendentes Epiſcopos, ſi eos mutilent, vel hoſtiliter inſequantur, ac detineant ſimul? Reſponſio huius dubitationis habetur ſuprà hoc loco in canone decimo, num. 220. per totum. Illud tamen aduerte, quamuis nomine Epiſcoporum in rebus ad officium Pontificale pertinentibus ſubintelligantur Antiſtites Epiſcopis ſuperiores, tam in odioſis, quàm in fauorabilibus, vt notat gloſſ. in cap. quia periculoſum, verb. de Epiſcopis, de ſentent. excomm. in 6. & ibi Barboſ. num. 3. dicens appellatione Epiſcoporum etiam in materia ſtricta, & pœnali comprehendi regulariter Patriarchas, & Archiepiſcopos. Nihilominus hoc non procedit in priuilegijs reſpicientibus dignitatem, & perſonas; atque ita non eo ipſo, quòd conceditur priuilegium Epiſcopis, cenſetur conceſſum Archiepiſcopis. Non enim extenditur ad perſonas non expreſſas, quamuis non expreſſæ habeant eamdem rationem.

Ratio, quia in priuilegijs extenſio non datur de perſona ad perſonam, etiam ex tacita mente diſponentis, vt habetur in cap. ſanè, de priuilegijs. Abbas conſ. 57. col. penult. lib. 1. Iaſ. in l. cùm res, col. 3. num. 6. de legatis 1. Alexand. conſ. 81. col. 1. ad finem, & alij, quos referens ſequitur Cabed. 1. par. deciſ. 140. num. 2. & Ioſeph. Seſſe Aragon. deciſ. 43. num. 54. & probatur, quia priuilegia priuatæ ſunt leges, quæ ſingulis, & non omnibus conceduntur, neque fauent, neq; etiam communem legem conſtituunt, & ideo non poſſunt eſſe exemplo, niſi illis dumtaxat, quibus tribuuntur, cap. hinc eſt, verſ. quod priuilegium 16. quæſt. 1. cap. non exemplo 26. quæſt. 2. Hinc fit quòd priuilegium perſonaliter parentibus conceſſum, non extendatur ad filios, ex l. in honoribus, §. vacationum, ff. de vacationibus, & excuſationibus munerum, & l. priuilegio, in principio, & ex l. in filijs C. de decurionib. l. 10. & notat gloſſa vltima, in l. ex pluribus, ff. de adminiſtrat. tutor. Sicut non extenditur ad vxorem priuilegium perſonaliter marito conceſſum, vt tradit Ioan. Andr. per textum ibi in cap. ne aliqui, de priuilegijs, lib. 6. Barboſa in l. quia tale, à num. 22. verſ. vltima ampliatio. ff. ſoluto matrimonio, Sanch. de matrimonio, lib. 7. diſp. 47. num. 1. & 3. & Suar. de legibus, lib. 8. cap. 11. num. 7. Nec refert maritum, & vxorem eſſe correlatiua, in quibus de vno ad alterum datur extenſio, quia hoc non procedit in Indulgentia facta à Principe, vni ex correlatiuis, vt docet Baptiſta de S. Blaſio in tract. de correlatiuis, num. 57. & Card. Tuſch. tom. 2. lit. C. concluſ. 1041. num. 25. Ex quibus probatur priuilegia perſonalia Epiſcopis conceſſa, non extendi ad Archiepiſcopos, nam quatenus à iure communi exorbitant, odioſa cenſentur, & neceſſariò reſtringenda, iuxta regulam, quæ à iure communi, & regul. odia, lib. 6.

236 Sexta dubitatio, quibus pœnis ſubijciatur communitas, vel ciuitas aliqua occidens, vel detinens, vel eijciens Cardinalem, vel Patriarcham, vel Epiſcopum, &c. Ratio dubitandi, quia Vniuerſitas non poteſt excommunicari, ſicut nec Collegium, nec Conuentus collectiuè ſimul, hoc eſt, vt Vniuerſitas, ſeu Collegium, ſeu Capitulum, ſeu Conuentus, vt Conuentus eſt, vt docent tam Theologi, quàm Iuris Pontificij interpretes, Alex. de Ales 4. p. ſumma, quæſt. 22. memb. 1. art. 4. §. 1. in fine, Palud. in 4. d. 18. quæſt. 2. quæſtiuncula ſecunda, art. 3. Gabriel in 4. diſt. 18. quæſt. 2. art. 1. concl. 5. corol. 2. S. Anton. 3. p. ſumma, tit. 24. cap. 75. Sotus in 4. diſt. 22. q. 2. art. 2. concluſ. 5. Nauarr. in manuali, cap. 27. num. 13. Couarr. variar. cap. 8. num. 9. & in cap. alma mater de ſentent. excommun. lib. 6. Silueſt. verb. excommunicatio 1. num. 9. & Vgulinus de cenſuris tabul. 2. cap. 26. & deducitur ex cap. Romana. §. in vniuerſitatem, de ſentent. excommun. lib. 6 vbi interdicitur omnino ferri excommunicationis ſententiam in Vniuerſitatem, vel Collegium: quamuis non ita facilè ſit inter eos rationem huius rei reddere. Illa tamen reddi poteſt, excommunicationem ſcilicet ferri non poſſe niſi propter peccatum mortale, quod in actu perſonali conſiſtit; actus autem, & paſſiones, vt conſiſtunt in facto, & ad factũ referuntur, non ſunt Vniuerſitatis, aut communitatis, ſed perſonarum ſingularum, & proprerea ſinguli de vniuerſitate ligari poſſunt excommunicatione, non autem ipſa communitas.

Ex dictis ſequitur, ſi communitas, ſeu Vniuerſitas committat contra Prælatos ſuprà dictos aliquod delictum ex prohibitis, priuari Pontificali dignitate, & pœnam excommunicationis in hanc mutari, ita ex cap. felicis, de pœnis, lib. 6. & ex cap. tua nos 25. quæſt. 2. & ex Clementina 1. verſ. Ciuitas autem, de pœnis, ibi, Ciuitas, quæ in Epiſcopum ſuum commiſerit, interdicto ſubijcitur. Vnde patet non extendi particulam, omnes, quæ eſt vniuerſalis, ad Vniuerſitatem, aut Collegium, neque ad Congregationem aliquam, quæ excommunicari non poſſunt, cùm ſint perſonæ fictæ, & ideo incurrent in pœnas, d. cap. felicis, & dictæ Clement. de pœnis §. ciuitas. S. Anton. 3. par. tit. 27. de interdicto, cap. 2. in principio, verſ. 6. Nauarr. cap. 27. nu. 169. Vgolin. de cenſuris tab. 5. c. 3. n. 6. Tolet. lib. 1. cap. 21. §. quintus, & alij, quos ſequitur Sayr. de cenſur. lib. 5. c. 12. nu. 7. vbi n. 8. verſ. tertius eſt, addit ciuitatem conſentientẽ, vel fauentẽ percutientibus Cardinalem S.R.E. ipſo facto eſſe interdictam, in quam etiam pœnam incidit ciuitas, ſi Cardinalis percuſſores intra menſem non punierit, prout atrocitas caſus poſtulauerit, Silueſt. verb. interdictum 4. quæſt. 1. §. 2. Paludan. ſupra diſt. 18. quæſt. 8. art. 1. in principio, concl. 4. Tabien. verb. interdictum 2. in principio, verſic. quinto, & Vgolin. tab. 5. capit. 3. num. 6.

Septi-

237 Septima dubitatio contra percutientes Cardinalem non habentem capellum, aut Epiſcopum nondum conſecratum, an incurrant excommunicationem huius loci? Ratio dubitandi eſt, quia Epiſcopi appellatione non venit electus, & canonicè confirmatus, nondum tamen conſecratus in ſpectantibus ad ordinem Epiſcopalem, vt notat Barboſ. in cap. 2. de tempor. ord. in 6. num.6. pag.121. Quin etiam Epiſcopus ante conſecrationem, electus tantùm appellatur, non autem Epiſcopus, illique conſecratio dat nomen, Anaſtaſ. Germon. de ſacror.immun.lib.3.c.9.n.6.

Dicendum ergo eſt Cardinalem ante ſuſceptum capellum gaudere priuilegio huius canonis, reumque eſſe, qui illum offenderit, Sayr. de cenſuris, lib.3. capit.15. num.3. dummodò ſit nominatus in Cardinalem, & aſſenſum præſtiterit, quia ex eo puncto verè Cardinalis eſt, vt notat Paludanus in 4. diſt.18. quæſt.3. art.2. caſu 16. cùm capellum eſt quid accidentarium, & non pertinet ad eſſentiam, & conſtitutionem, ſeu creationem huius dignitatis. Souſa cap.12.diſp.60.n.1.& 2.

Quoad Epiſcopum, qui non eſt conſecratus, etiam non gaudet protectione huius Canonis, quia non eſt Epiſcopus, ſi tantùm eſt electus, quamuis ſit adminiſtrator, Sayr. vbi proximè, num. 4. Tolet. in ſumma, lib. 1. cap. 25. Viuald. in expoſitione Bull.Cœn. num.88. ex Armil. verb. excomm. excomm. 3. & ex Nauar. cap.27. num.67. §.8. etiamſi præſentatus, confirmatus, inſtitutus, aut prouiſus, & in poſſeſſionem miſſus ſit, quia hic non eſt ſimpliciter Epiſcopus, ſed ſecundùm quid. Nec refert Epiſcopum electum, & confirmatum poſſe iam actus Epiſcopi exercere, iuxta cap. at ſi clerici, §. de adulterijs, de iudicijs. Item Epiſcopus nondum conſecratus ſi ſit electus, & confirmatus, ac poſſeſſionem Epiſcopatus adeptus, poteſt intereſſe Concilio, ac proinde de neceſſitate ad illud vocari debet, vt reſoluit Proſp. de Auguſt. in addit.ad Quarant. verb. Concilium Prouinciale, quæſt.6. Quia reſpondetur Epiſcopum confirmatum, quamuis quoad ea, quæ iuriſdictionis ſunt, ſit verè Epiſcopus, adhuc caret conſecratione, quam reſpiciunt hæc priuilegia protectionis; & propter conſecrationem concessa ſunt. Quare dum non eſt conſecratus, non gaudet hac immunitate. Suar. de cenſur. diſp.21. ſect.2. n.69. poſt Caietanum verb. Excommunicatio, cap.12.

Sed petes à quot Epiſcopis conſecrari debeat? Reſponſio ſit, ſaltem à tribus Epiſcopis, text.in cap.Epiſcopi, ibi: Tres Epiſcopi, diſt.64 & cap. Epiſcopum, in gloſſa verb. conſtitui, diſt. 61. Sicut tres Apoſtoli Petrus, Iacobus, & Ioannes ordinauerunt Iacobum primum Archiepiſcopum, capit. porrò 66. diſtin. & habetur in cap. ne Epiſcopi, de tempor. ordin. Henriqu. in ſumma, lib.10. cap.24. §. 1. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib.1. quæſt.48.num.13. quos referens ſequitur Auguſt. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcopi, part.2. alleg. 1. nu.45. Quare Epiſcopus aliter conſecratus ſine tribus Epiſcopis, non eſt conſecratus, gloſ. in d. cap. ne Epiſcopi, ibi, ſine tribus, aliàs non eſſet conſecratus, text. in cap. fraternitatem, cap.Epiſcopi 80.diſt. Azor.tom.2. lib.3. cap.30. quæſ.3. Bellar. lib.4.de notis Eccleſiæ, cap.8.ante medium, Ægid.Bellan. de Sacramento ordinis, diſput. 20. dub. 9. n.82. Alagona in compendio Iuris canonici, pag. 98. & ex conſequenti offendens illum non ligabitur hoc Canone.

238 Octaua dubitatio circa capientes, vel hoſtiliter inſequentes Cardinalem, dicendum eſt non ligari capientes, niſi cum effectu capiant, hoc eſt, cum reali captura. Ideò quamuis curent Cardinalem capi in aliquo loco, vt afficiatur iniuria, aut, vt ſit pudore ſuffuſus, ſi tamen captus non fuit, non incurritur excommunicatio, ita Antonin. 3. part. tit. 25. cap. 2. & Angelica verb. excommunicatio, caſu 9. Vgolin. de cenſuris Pontifici reſeruatis, hoc Canone, verſ. capientes, in principio, & Sayr.in eodem tit. cap.15. num. 6. Idem dicitur de carcerantibus, qui ſcilicet Cardinales, vel reliquos Prælatos, de quibus hoc loco, ponunt in carcere deputato delinquentibus, vt ibi cuſtodiatur, & ne inde exire poſſit, ſiue ſit carcer publicus, ſiue priuatus; quæ cenſura extenditur ad detinentes aliquem ex priuilegiatis; quoniam, quamuis carceratio non fiat ſine detentione: detentio tamen dari poteſt ſine carceratione, & propriè detinere ad priuatas perſonas pertinet. Vnde conſtat ex ſola detentione corporali, & perſonæ priuilegiatæ detinentem ligari excommunicatione, quamuis non tradat perſonam carceri, Vgolin. ſupra verſ. capientes, carcerantes, num. 3. & 4. Marius Alter. de excomm. Bull. Cœnæ, diſput.12. cap.4. fol.615.col.1. niſi fortè detineat, ne damnum aliquod ſubeat: cùm enim detentio non fiat cum peccato mortali, non incurritur cenſura, ex quo non ſit detentio dolo malo.

Incurritur tamen ab inſequente hoſtiliter priuilegiatum iniuſtè, vt ſcilicet interficiat, vel mutilet, aut vulneret, aut percutiat, aut capiat, aut in carcerem conijciat, vel vt rebus ſuis ſpoliet. Idcircò, qui inſequendo lapidem proijcit in aliquem priuilegiatum, quamuis illum non attingat, nihilominus cenſuram incurret; non autem ille, qui contendit capere, & non capit, excommunicatur, Vgolin. ſupra verſ. vel hoſtiliter inſequentes, §.1. num.2. vbi n.4. tradit illum, qui vult inſequi Cardinalem; & pœnitentia ductus non inſequitur, non incidere in hunc canonem: ſecus autem ſi aliquid facere incepit, nimirum ſi fores ruperit, aut ipſum fugientem fuerit inſequutus animo nocendi. S. Antonin. 3. part. tit.25. cap.2. & Silueſt. verb. excommunicatio 7. num.23. excommun. 11. verſ. primo, & multò fortiùs, ſi inſequatur eoſdem priuilegiatos, vel aliquem eorum publicè, & manifeſtè, quia tali inſecutione manifeſtam iniuriam patitur. Vgolin. ſupra, & Graff. d. cap.11. num. 116. ibi, hoſtiliter inſequentes.

239 Nona dubitatio, an Prælati ſupradicti gaudeant priuilegio protectionis, ſi fortè

fue-

fuerint aliqua cenſura irretiti. Reſponſio eſt affirmatiua, argumento clerici excommunicati, qui non propterea exuitur priuilegio clericorum: præſertim canonis: vt notat gloſſ. in cap. contingit 1. verb. ordinati, de ſentent. excommun. Innocentius in cap. ſi verè num. 3. de ſentent. excommunic. Ioan. Andr. in regul. delictum, in Mercuria. ex ea ratione, quia priuilegium Canonis non conceditur fauore perſonæ, ſed ordinis clericalis, Silueſt. excommunicatio 6. §. 4. verſ. de excommunicato verò. Nauar. in manuali, cap. 27. num. 79. Quod etiam eſt affirmandum de priuilegio fori, & de alijs priuilegijs clericorum, quæ ſunt conceſſa ordini, non perſonæ: ſic in noſtro caſu per excommunicationem non deperditur priuilegium protectionis conceſſum inſignioribus Eccleſiæ perſonis, quia priuilegium reſpicit principaliter fauorem Eccleſiæ, vt inſigniores Prælati debito honore exornentur, & nullo dedecore afficiantur.

Similiter per depoſitionem verbaliter; hoc eſt, per ſententiam Epiſcopi, vel Cardinales non priuantur hoc priuilegio: ſecus ſi actualiter ſint degradati, tunc enim deinceps non gaudebunt, argumento cap. ſecundi, verſ. priuilegio clericali, & gloſſ. ibi, de pœnis, lib. 6. quam omnes ſequuntur. Vnde fit, vt Epiſcopum actualiter degradatum percutiens, non incidat in hunc canonem; ſecus ſi percutiat depoſitum verbaliter tantùm: hic enim gaudet priuilegio protectionis, & Canonis; quamuis ſecus ſit de percutiente degradatum realiter, ex cap. degradatio de pœnis, lib 6. Hippol ſingul. 107. num. 1. & ſingul. 179. n. 4. Valentia tom. 4. diſp. 7. quæſt. 19. punct. 4. Barboſ. de officio, & poteſt. Epiſcopi. par. 3. allegat. 110. num. 3. & ſequent. & in cap. ſi quis ſuadente 17. quæſt. 4. num. 11. verſic. deinde infertur, & Marius Alterius de excommun. Bull. Cœnæ, diſp. 12. c. 3. ſol. 613. col. 1. verſ. Quæres.

240 Quòd ſi contingat afficere varijs ſimul actionibus iniurioſis verbaliter aliquem, non incidere in hunc Cannnem, tradit Viu. in ſua Sil. opinio. 88. quem referens ſequitur Vgol. §. 1. verſ. hoſtiliter inſequentes, num. 6. ſol. mihi 273. col. 2. idcircò, qui aliquem ex priuilegiatis contumelijs affecerit, non ligabitur excommunicatione huius canonis, quæ lata eſt contra facientes, non autem contra verba contumelioſa proferentes, atque ita, quamuis ſimul multis contumelijs verbaliter percuſſerit, non incidet in hunc canonem.

241 Decima dubitatio, in quibus caſibus excuſentur à cenſuris percutientes, vel malè tractantes Cardinalem, & reliquos priuilegiatos? Reſponſio ſit, in multis. Primò, ſi de mandato Romani Pontificis aliquem ex priuilegiatis interficiat, aut mutilet, poteſt enim Pontifex percutientes eximere ab excommunicatione, cùm eam ponere poſſit, eam ſimul poteſt tollere, argumento capitis, cùm inferior, iuncta gloſſa, de maioritate, & obedientia, & gloſſa in cap. inferior, diſt. 21. Vgolin. de cenſuris, hoc loco, §. 2. num. 1. vbi excuſat, qui interficit Clericum legitimè ſe ab eo defendentem, quando aliter non poteſt vitam ſuam tueri. Secundò, quando timet probabiliter, & iuſto metu ſe interficiendum à Cardinale, vel ab Epiſcopo: tunc ſi prius percutiat, non incidet, ſi alia ratione periculum vitare non poterat, gloſſa in cap. ſi perfodiens, in verb. ſæcularibus, de homicidio, ibi: numquid poſſum eum preuenire? Ex qua infertur, ſi Epiſcopus aliquem inuadat, & vulneret, & poſt vulnus inflictum capiat fugam, vulneratum fugientem inſequi non poſſe, neque occidere ſine excommunicatione, & eſſe reum homicidij, nam eo ipſo, quòd Epiſcopus in fugam ſe dedit, vulneratus ab eo inſequendo illum, aut vulnerando, non cenſetur vim vi repellere, ſed vulnus inflictum, & iniuriam acceptam vlciſci, Maſcard. de probat. concluſ. 490. num. 23. & concluſ. 1126. n. 40. Clar. §. homicidium, num. 33. Couar. in Clement. ſi furioſus part. 3. §. 7. n. 3. verſ. 2. de homicidio, P. Comitol. reſponſ. moral. lib. 9. qu. 10. n. 1. Farinac. in praxi criminal. part. 5. qu. 125. num. 385. Souſa hoc loco, diſp. 62. n. 2. cum alijs.

Tertiò excuſantur ab excommunicatione accedentes ad domum Cardinalis, vel Epiſcopi, vt ibi illos obſideant, dummodò id non faciant ad cuſtodiam, ſed ad verecundiam, quia lex pœnalis intelligenda eſt in propria ſignificatione; atque ita, cùm hi non adeant domos illorum, vt eos offendant, capiant, vel aliquo alio modo ex iniurijs prohibitis proſequantur, non incident in hunc canonem. Item, quia ita accedentes ad eorum Palatia etiam hoſtili odio, non cenſentur eos inſequi, quoniam verbum inſequor, ex vi propria denotat motum, & progreſſionem vnius poſt alium præeuntem, & fugientem ad iniuriam inferendam, ſed qui faciunt impetum ad domum priuilegiari non animo detinendi illum in carcerem, quia tunc excommunicationi eſſet locus, ſed, vt hoc vertatur in ignominiam, & in dedecus, & in infamiam illius, quæ actio non reperitur prohibita in hoc canone: igitur non incurritur ob illam excommunicatio. Sic Geminian. in cap. felicis num. 6. de pœnis, lib. 6. & ibi Franch. num. 5. Silueſt. verb. excommun. 7. §. 23. & Antoninus 3. part. tit. 24. cap. 2. verſ. cœperit, & Nauarr. conſ. 32. n. 6. de ſent. excommun. quæ ſententia eſt valde probabilis, ex traditis ab Innocentio in cap. nuper, de ſent excomm.

Probabile tamen eſt, quando quis vadit domum Cardinalis, vel Epiſcopi, & illum obſidet eo tantùm animo, vt illum verecundia, & infamia afficiat, incurri excommunicationem, argumento cap. ſi quis ſuadente 17. quæſt. 4. vbi cenſetur excommunicatus, qui obſidet clericum in domo, ne inde poſſit exire, cap. nuper, & ibi gloſſa 1. Abbas num. 1. & 2. & Felin. num. 1. de ſentent. excommun. Sayr. de cenſuris, lib. 3. cap. 6. num. 13. Bonacin. de cenſuris, diſp. 2. quæſt. 4. puncto 1. num. 16. & alij, quos refert, ac ſequitur Barboſ. in capit. ſi quis ſuadente, num. 30. & ſequent. igitur in noſtro caſu erit excommunicatio, quia

re

re verà datur ibi carceratio, & detentio, quæ ſunt actiones prohibitæ, & quamuis non eſſent, obſeſſio illa cum tumultu facta, & inſultu ad domum priuilegiari, eſt valdè eidem iniurioſa. Quamobrem dicendum eſt incurri hanc excommunicationem ab eo, qui hoſtiliter inſequitur Prælatum, ſiue præeuntem, & fugientem, ſiue domi manentem, aut in alio loco ſi facto impetu conetur illum iuiuria afficere. Ratio, quia non eſt dubium contineri in hoc canone priuilegium in gratiam Prælarorum, quod reſpicit dignitatem Ordinis, & fauorem dignitatis Eccleſiaſticæ, ac proinde latiſſimè eſt interpretandum, cùm ſit beneficium Principis, vt habetur in cap. cùm olim 16. de verbor. ſignific. ibi: cùm beneficia Principum ſint interpretanda largiſſimè. Valaſc. conſult. 58. n. 11. Cotta in memorab. verb. priuilegia, pag. 704. Monet. de diſtribut. quotid. part. 2. qu. 14. n. 6. & 39. Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt 103. n. 31. & Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 1. n. 4.

Nec refert ſi dicas, qui tentat, & conatur lædere Prælatum, & de facto non lædit, non affici excommunicatione, quæ lata eſt contra facientem? Quia ad hoc reſpondetur ex cap. nuper, de ſentent. excommunic. retinentem clericum non ligatum, ſed intra parietem incluſum inuitè, quamuis non tangatur in corpore affici excommunicatione, vt notat Decianus in tract. crimin. tom. 2. lib. 7. cap. 10. num. 22. & Barboſ. in d. cap. nuper, num. 2. & quamuis regulariter inſequens clericum, & vibrans telum, ſi non percutiat non incidat in cenſuram cap. ſi quis ſuadente 17. quæſt. 4. vt notat Antonin. 3. part. tit. 24. cap. 1. §. 1. verſ. item reputatur: attamen, qui inſequitur hoſtiliter Cardinalem, aut aliquem ex memoratis in hoc Canone, licèt nihil aliud agat, per ſolam inſecutionem ipſo facto eſt excommunicatus, argumento capit. ſicut qui 17. quæſt. 4. quia inſecutio eſt actio principalis per ſe prohibita in hoc Canone: ideircò, qui hoſtiliter inſequitur Prælatum, non cenſetur tentare, & conari ad delinquendum, ſed complete delinquit contra legem, ſiue inſecutio fiat in fugientem, ſiue contra domi manentem obſidendo illum cum inſultu, Vgol. ſupra de cenſuris Pontifici reſeruatis, §. 1. num. 5. & Marius Alterius diſp. 12. lib. 5. c. 4. fol. 616. verſ. hæc opinio.

Quartò, hinc ſequitur non inenrri excommunicationem, quando quis ſtatuit apud ſe hoſtili animo inſequi Cardinalem, vel Patriarcham, vel alium priuilegiatum, & ad hoc ſe expediuit, & parauit neceſſaria ad inſequendum, ſi tamen non accedat ad actualem inſecutionem, ſed mutato animo ab incepto ceſſauit, quia per ſolum conatum non incurritur excommunicatio. Similiter, qui aliquò ſe contulit, vt priuilegiatum interficeret, & poſtquam illuc acceſſit propoſiti pœnituit, nec interfecit, non eſt excommunicatus. Vgolin. vbi proximè, dicto §. 1. num. 4. Marius Alterius d. cap. 4. verſ. ad hanc obiectionem, ad finem. Nam conatus non reputatur pro actu perfecto, nec punitur, niſi ſequatur effectus, Dueu. regul. 35. Thomas de Thomaſſ. in floribus legum, regul. 18. Cardinal. Tuſch. tom. 2. lit. C. concluſ. 544 & Aloyſ. Ricc. in Collect. deciſionum, part. 5. collect. 1895.

Quintò mandantes exequi actiones prohibitas, ſi non ſequatur effectus, non incidunt in hunc canonem, Graff. lib. 4. deciſ. cap. 18. num. 117. Viualdus in expoſitione Bullæ Cœnæ, num. 189. Sayr. de cenſuris, lib. 3. cap. 13. num 9. ex gloſſa in Clementina, ſi quis ſuadente, in verb. mandauerit, & ibi Ioannes And. de pœn. S. Antonin. 3. part. tit. 25. cap. 3. & Tabien. verb. excommunicatio 5. caſu 2. §. 4. vbi omnes volunt mandantes excuſari, donec perficiatur actus, excepto caſu, quo mandetur fieri homicidium Chriſtiani per aſſaſſinos, quamuis non ſequatur effectus, vt habetur in cap. pro humani, de homicidio, lib. 6. in quo euentu mandantes excommunicantur eo ipſo, quòd mandarunt interfici Chriſtianum per aſſaſſinos, etiam nondum ſequuto effectu; ſecus, quoad irregularitatem, quam non contrahit mandans, niſi ſequatur mutilatio, ſeu homicidium, cap. is qui, de homicidio, in 6. Ratio, quia verba indefinitè pronunciata accipienda ſunt cum effectu, Vgolin. de officio, & poteſt. Epiſcopi, cap. 36. §. 1. num. 2. Cardoſ. in praxi Iudicum, verb. verbum, num. 5. Ignat. de Villar. in Silua reſponſ. reſp. 1. num. 25. Cardin. Tuſch. tom. 8. lit. V. concl. 90. & Aloyſ. Ricc. Curię Archiep. deciſ. 41. num. 3. part. 2. & conſtat apertè ex gloſſa in cap. innotuit, de electione, ibi, quia verba intelligenda ſunt cum effectu; proinde mandantes percutere priuilegiatos, non ligantur excommunicatione niſi effectu ſecuto.

Sextò excuſantur ab excommunicatione, ſi mandatum reuocent, & illius pœniteat re integra, dummodò mandatarium de reuocatione, ac pœnitentia certiorem faciant mandantes. Nam ex quo legitimè mandatum eſt reuocatum, & mandatarius de mandato reuocato factus eſt certior, non eſt cur mar dantes incidant in excommunicationem, cùm mandatum ſit ſublatum, & mandatarius ex vi mandati non occidat, aut mutilet deinceps, neque mandantes fiunt irregulares poſt reuocatum mandatum, Speculator, quem refert, ac ſequitur Socinus ſenior in cap. ad audientiam, num. 293. quęſt. 73. de homicidio. Vgolin. d. §. 2. num. 2. fol. 282. Sayr. d. c. 15. num. 9. ad finem.

Eodem modo non erit excommunicatus mandans percuti priuilegiatum, ſi mandatarius poſt mortem mandantis mandatum fuit executus, Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 5. cap. 26. quæſ. 2. verſ. ſed dubiæ quæſtionis eſt. Carol. de Graſſis de effectib. Clerical. effect. 9. num. 40 & Sayr. de cenſuris, lib. 1. cap. 9. num. 12. quia per mortem mandantis cenſetur tacitè reuocatum mandatum, vt notat Farin. in praxi crim. quæſt. 135. num. 180. ſecus erit ſi quis poſt datum mandatum ita negligenter, & tardè mutet voluntatem, & reuocet mandatum, vt priùs mandatarius occiderit, quàm certior factus fuerit de reuocatione, ita Innocen-

cen-

Digitized by Google

centius in cap. mulieres, de ſent. excommun. Similiter excuſabitur ab excommunicatione, qui vult offendere Franciſcum Epiſcopum,& ea inteutione percuſſit alium non Epiſcopum, nec priuilegiatum. Nam ad incurrendam hanc cenſuram,requiritur actus externus prohibitus contra perſonam priuilegiatam: percuſſio autem illa fuit inuolunraria reſpectu tam percutientis, quàm percuſſi: ſicut;qui voluit percutere Petrum Clericum, & percuſſit Paulum laicum, quem credebat eſſe clericum, non innodatur excommunicatione; eo quòd, quamuis intentio fuiſſet iniurioſa ſtatui clericali; opus tamen externum minimè nocuit clerico, Farinac. in praxi crimin. part. 5. quæſt, 125. num. 164. & Barboſ. in cap. ſi verò 2. num. 4. de ſentent. excommunic. Quemadmodum immunis eſt à cenſura percuriens clericum,volens percutere laicum. Couarr. in cap. Alma mater, part. 1. §. 10.num.15.verſ.12.Graff.part.1. deciſ. lib. 4. cap. 9. uum. 43. Vega tom.1. ſummæ, cap. 85. caſu 107.& Sanch.de matrimon. lib. 10. diſp. 32. num. 28.

342 Vndecima dubitatio, quando incurrant in cenſuram huius canonis exercentes actiones acceſſorias contra Prælatos priuilegiatos, quæ ſunt quinque, mandare ſcilicet, ratum habere, auxiliari, conſulere, & denique fauere? Diximus de mandante, ſequitur de ratum habente, quæ eſt ſecunda actio acceſſoria prohibita ſub excommunicatione huius canonis. Ille autem dicitur ratum habens,qui factum contemplatione, & nomine ipſius approbat, & quouis modo declarat rem ab alio geſtam ſibi placere, & gratam eſſe l. quo enim, §. 1. ff. rem ratam haberi, cap. ratum, & cap. ratihabitionem, de regul. iur. lib. 6. gloſſ. in cap. felicis, in verb. ratum habuerit; de pœnis, eodem libro, & ibi Ioann. Andr. Antonin. 3. part. tit. 25. cap. 2. & cap. 3. Silueſt. verb. excommunicatio 7. num.23. excommunicatione 11. verſ. primo, Vgolin. hoc loco, verſ.vel rata habentes,Suar. addit diſp. 21. de cenſuris, ſect.2.num.71. ratihabitionem tunc propriè dari, quando ipſa eſt virtuale quoddam mandatum, ex Nauarro in manuali,cap.27.n.67. §. ſeptima, dicente, nomine mandantis comprehendi ratum habentem.

His poſitis ſit prima reſponſio, ratum habentes delictum commiſſum in priuilegiatos incidunt in hanc cenſuram, modò illud nomine ſuo factum,ratum habeant,& approbent ſigno aliquo externo, verbis nimirum, dicendo, gratum mihi feciſti, vel nihil mihi gratius fuit. Factis autē,ſi deinceps delinquentem chariorem,quàm antea habeat, illumque aliquo beneficio, vel officio plus ſolito afficiat,& hoc modo commendatur opus factum, & comprobatur, atque declaratur illud placuiſſe. Vgolin. verſ. vel rata habentes, num. 2. & Alterius diſp.12.de excommunic.Bull.Cœnæ,cap.6. verſ. vel rata habentes, & verſ. Requiritur autem.

Hinc fit non incidere in hunc canonem ratas habentem actiones, quæ hoc loco prohibentur, ſi nomine illius geſtæ non ſunt, quia requiritur, vt delictum commiſſum ſit nomine illius; qui poſtea illud ratum habet, non enim ſatis eſt, approbare factum alienum, vt alienum eſt, vt incurratur excommunicatio; ſed exigitur quòd ſit commiſſum nomine illius,qui poſtea factum approbauit; quoniam conſenſus in factum alienum quatenus alienum eſt, non eſt ratihabitio, nec illius cauſa eſt locus excommunicationi, vt colligitur ex reg. ratum, de regul. iuris, in 6.ibi, Ratum quis habere non poteſt, quod ipſius nomine non eſt geſtum; quoniam ratihabitio eſt tacitum mandatum, & virtuale,& ideo dicitur æquiparari mandato, eo quòd non eſt mandatum expreſſum, ſed tacitum,nam ſi eſſet mandatum expreſſè, non diceretur ratihabitio, ſed mandatum, atque ita habet vim mandati virtualis,vt conſtat ex c. cùm quis, de ſentent. excommunic. lib. 6. quod ſic habet. Cùm quis abſque tuo mandato manus iniecit in clericum,tuo nomine violentas,ſi hoc ratum habueris, excommunicationem latam à Canone, incunctanter incurris,vbi gloſſa verb. tuo nomine, ait, ſi ſeruus, vel amicus nomine, & intuitu domini, vel amici,qui à clerico iniuria affectus fuerat, percutiat dictum clericum, & deinde dominus,aut amicus ratam habeat percuſſionem, tunc excommunicatione innodatur. Ergo ſi delictum nomine, vel intuitu domini factum minimè ſit, ratum habens non ligatur excommunicatione, Souſa hoc loco, cap.12. diſp.64.n.3. & 4. cum alijs, quamuis factum ratum habeat, Vgolin. ſupra n.5.& Sayr.de cenſuris, lib.3.c.15.n.11.verſ.Octauo.

Similiter non incidet in cenſuram; etiamſi delictum nomine ſuo fuerit commiſſum, ſi ratum non habuit, ſed illud improbauit, Silueſter verb. conſenſus, num.6. §. 2. Souſa ſupra num.4. Vgolin.num.5. Nec ligabitur cenſura, quamuis poſtea factum probet, Ancharanus in d. cap. cùm quis, num.5. verſ. quarto, & Geminianus num.7. Ratio, quia ſicut incurritur excommunicatio approbando, & ratum habendo ſtatim delictum ſuo nomine commiſſum, quamuis poſtea illud iterum,atque iterum reprobet: ſic etiam excuſatur ab hac excommunicatione, ſi in principio factum non probauit,quamuis deinceps illud probauerit, dummodò non dolo malo id faciat, quia factum intelligitur de prima vice, argumento l. boues, §. hoc ſermone, ff. de verbor. ſignific. Quando tamen quis in principio ratum habuit delictum ſuo nomine factum, ſtatim incurrit cenſuram, quia tunc peccauit mortaliter, Tabien. excommun.5. caſu 1.num.43. verſ. Sed quando erit iſte excommunicatus, gloſſa in d. c. cùm quis,in verb.incurris, & ibi Franch. verſ. in gloſſ.in verb.incurris; quia excommunicatio non trahitur retro, cùm non incurratur, niſi quando ratum habuit, & antea non peccauerat, ſaltem per actum externum, & quamuis corde ratum habuerit delictum, ex hac ratihabitione interiori non incurritur cenſura,vt inquit gloſſ.in d. cap.cùm quis,in principio,de ſent.excom. & Souſa d.diſp.64.num.8.

Sed obeſt regula ratihabitionem, de regul. iur. lib. 6. ibi: Ratihabitionem retrotrahi, & mandato non eſt dubium comparari. Bertachin. in Repertor. iur. part. 4. verb. Ratihabitio. Surd. decis. 70. à num. 20. Bernard. Græuæ. ad practicam Cameræ Imper. lib. 1 concluſ. 47. conſid. 1. Si ergo ratihabitio retrotrahitur, & mandato æquiparatur, ſicut mandans effectu ſecuto ligatur ſtatim cenſuris ſic etiam ratum habens, alioquin non eſt vera regula ratihabitionem retrotrahi. Dicendum tamen eſt hanc regulam, quando agitur de excommunicatione, non intelligi reſpectu temporis, ſed ratione cauſæ excommunicationis, quæ cùm ſit pœna delicti, non procedit, niſi quando delictum committitur per ratificationem, tunc enim deliquit, quando ratum habuit, & antea minimè, Anchar. in d. cap. cùm quis, verb. incurris, de ſentent. excommun. lib. 6. num. 3. & Franch. nu. 5. Regula autem illa quòd ratihabitio retrotrahatur, habet locum in contractibus conditionalibus, in quibus adueniente conditione obligatio retrotrahitur ad tempus contractus celebrati, per textum in capit. quoties 2. de pactis, vbi, ratihabitio retrotrahitur ad diem celebrati contractus, & mandato æquiparatur, niſi agatur de præiudicio tertij. Surd decis. 245. num. 8. Brun. à Sole in locis communibus, verb. ratificatio, num. 2. Bernard. Græuæ. d. conſid. 1. num. 10.

Cenſentur item ratum habentes delictum commiſſum contra Cardinales, & reliquos priuilegiatos, & ex conſequenti ligari excommunicatione miniſtros, ſiue ſæculares, ſiue Eccleſiaſticos, qui ratione officij, & poteſtatis, qua funguntur, prohibere poſſunt, ne priuilegiati offendantur, & non prohibent, ſed permittunt offendi. Probatur in textu in cap. quanta 47. de ſentent. excommun. vbi, qui tenentur ex iuſtitia impedire, ne clericus percutiatur ex quo poterant prohibere, & non prohibent, incurrunt in cenſuram dolosè permittentes percuti, ita Molin. de iuſtitia, tom. 4. diſp. 33. membro 5. num. 6. Auil. de cenſur. part. 2. cap. 5. diſp. 3. dubio 8. quos referens ſequitur Bonacin. de cenſuris, diſput. 2. quæſt. 4. punct 3. num. 5. Non ita tamen, quando tenentur ex ſola charitate impedire, ſic præcitati, & Nauarr. in manuali c. 27. n. 78. & Henriquez in ſumma lib. 14. cap. 12.

Confirmatur, quia conſentientes, & agentes pari pœna puniuntur, ex eodem capit. quantæ, ibi, fauentes, & conſentientes, quod intelligitur, ſi conſentientes cooperantur ad delictum, præſtando ſaltem auctoritatem, vt notat Auila ad c. primum Prætor. n. 7. fol. 58. verſo, Flores de Mena variar. lib. 2. quæſt. 18. num. 41. Azeued. l. 4. tit. 20. lib. 6. nouæ recompil. & l. 2. num. 218. tit. 13. lib. 8. Thom. de Thom. regul. 21. Couarr. in regul. peccatum, par. 2. §. 12. à nu. 5. & Farinac. in praxi crimin. par. 4. quæſt. 66. n. 18. aut ſi præbeant cauſam efficacem, & propinquam principali actori delinquenti, Menoch. de arbitrar. caſ. 348. Molin. de iuſt. tract. 2. diſp. 732. n. 1. & alij.

Confert textus in d. capit. quantæ, ex quo Caietan. verb. excommunicatio, 10. Suar. tom. 5. de cenſuris, diſput. 22. ſect. 1. num. 56. & Sayr. in claui Regia, libr. 10. tract. 2. cap. 14 num. 2. & de cenſuris, lib. 3. cap. 26. num. 24. arguunt eſſe excommunicatione ligatum, qui dolosè permiſit clericum percuti, etiamſi non habeat officium, nec ſit miniſter iuſtitiæ, nec pater, nec curator, nec tutor, nec ſuperior percuſſi. Dicitur autem permittere dolosè percuti, quando ex intentione non vult prohibere, & cognoſcit ſe abſque vllo periculo, & damno poſſe obuiare, ſecus ſi nolit obuiare, quia non vult ſe immiſcere rumoribus, & tumultibus popularibus: tunc enim non eſt excommunicatus, argumento d. cap. quantæ. ſequitur Palud. 4. diſtinct. 18. quæſt. 3. art. 3. Antonin. 3. part. tit. 25. cap. 1. §. tertiò notandum, Silueſt. verb. excommun. 6. num. 5. verſ. 5. Coſmas Philiarch. lib. 3. de officio Sacerdotis, capit. 24. Et ex antiquioribus idem docet Innocentius in d. cap. quantæ, & Abbas ibi num. 7. & Felin. num. 2. & in cap. 1. num. 5. de officio delegati, & Silueſt. excommunicatio 6. §. 5. propè finem, verſ. Quintò, quando, ibi, Collige ergo, vbi ait ſecundùm communem ligari excommunicatione, qui non defendit clericum, ſi eſt officialis, & poteſt obuiare, & quando dolosè omittit defendere.

Sed quid dicendum de defendentibus, aut receptantibus percuſſores Cardinalium, & aliorum priuilegiatorum? Reſponſio ſit, ſi eorum defenſio, vel receptatio eſt, vt crimen committatur, vel quando eſt in fieri, defenſores, & receptatores incidunt in hunc canonem. Nauarr. in manuali, c. 27. n. 67. §. ſexta, Souſa hoc loco diſp. 65. n. 3. verſ. hoc poſito; ſecus, ſi poſt patratum delictum percuſſores defendantur, & recipiantur tanquam amici, vel etiam vt delinquentes, tunc enim non cenſentur præſtare illis auxilium poſt delictum commiſſum, quod non eſt in fieri, neque in fieri perſeuerat, Suar. de cenſuris, diſp. 21. ſect. 2. n. 72. & Souſa vbi proximè.

Sequitur, quid ſit hoc loco præſtare auxilium delinquentibus contra hos priuilegiatos ad effectum incurrendi cenſuram? Auxilium præſtans in delicto punitur eadem pœna, qua ipſe delinquens. Iulius Clarus in pract. §. final. qu. 90. num. 1. Nauar. in manuali, cap. 11. num. 12. & cap. 17. à n. 17. Bonacoſ. commun. crimin. part. 1. verb. agentes, fol. 9. Menoch. de arbitrar. caſu 249. num. 7. poſt Bartolum in l. his qui opem, num. 5. ff. de furtis, & eſt communis, Cornęus conſ. 8. in lit. A. lib. 3. quod extenditur, etiamſi auxiliator manum non appoſuerit maleficio, adhuc enim eadem pœna punitur, prout teſtatur Decius in cap. 1. num. 12. de officio delegati, vide Farinac. in praxi crimin. par. 5. quæſt. 131. num. 1 cum ſequent. Maſcard. de probationib. concl. 159 nu. 18. Molin. de iuſtitia tom. 4. tract. 3. diſp. 6. & Surdum conſ. 40. num. 45. vbi loquuntur de auxilium præſtante delinquenti ante deli-

ctum

ctum: ſecus ſi præſtetur poſt delictum; tunc enim non tenetur eadem pœna, quia non dicitur tunc auxilium præſtitiſſe. Ex quibus conſtat incidiſſe in hanc cenſuram, qui ante delictum præſtitit auxilium, Vgolin. hoc loco verſ. ſeu præſtantes eis auxilium, num. 3. quacumque ratione auxilium feratur, Souſa diſp. 65. num. 4. verſ. præſtantes in eis auxilium, ſecus ſi poſt delictum, Farinac. ſuprà quæſt. 132.

Porrò auxilium multis modis præſtari poteſt, videlicet, ſi venenum detur illi, qui Cardinalem interficere cupit, ſciens, vel ſcire debens id habere in animo. Similiter, ſi arma ſciens obtulerit ad offendendum Cardinalem, vel ſocios adhibuerit. Excommunicantur ergo omnes, qui præſtant auxilium alteri, vt ſacrilegium intentum contra priuilegiatos faciliùs, & commodiùs exequatur. Accipitur ergo auxilium pro quocumque adiumento, quod & opem latiuè vocamus. Imò auxilium delinquenti præſtare quis dicitur eo ipſo, quòd aſſiſtit cum delinquente armatus propè, vt per Maſcard. de probationib. concluſ. 159. num. 1. cum ſequentib. Farinac. 3. par. crim. qu. 631. num. 67. cum ſequentib. Campan. in diuerſ. iuris canon. rubr. 11. cap. 23. num. 74. Et vt dicatur auxilium præſtari, exigitur aſſiſtentia animo doloſo, & cogitato, & auxiliatores ad hoc coadunati, Barz. Bononien. deciſ. 179. quod procedit ſiue cant cum eo, qui delictum committere voluit, & ſimul adiuuent vulnerando, vel capiendo, vel aliquid agendo: tunc enim cenſuram incurrunt, ſicut & principalis: ſiue cant quidem, & præſentia ſua aſſiſtant, parati tamen ad auxiliandum, ſi opus fuerit: in quo euentu dicuntur præſtare auxilium, & excommunicatio locum habet cùm auxilium ea ratione ferant, Vgolin. de cenſuris hoc loco, verſ. ſeu præſtantes in eis auxilium, num. 2. & 3. Nauarr. in manuali, cap. 27. num. 67. verſ. ſeptima, in fine, quod per hanc clauſulam: facit gloſſa in Clementina 1. verſ. defenſauerit, de pœnis, & Marius Alterius dicta diſp. 12. cap. 6. verſ. ſeu præſtantes in eis auxilium, vbi vtitur eadem diſtinctione, dicens auxiliatores, ſi concurrant, & cooperentur ad ipſum actum, eſſe ſocios, & ex conſequenti incidere in excommunicationem primò, & principaliter, non autem ſecundariò, & acceſſoriè: ſi autem non concurrant, nec cooperentur ad actum aliquem, ſed arma accommodauerint ad offendendos priuilegiatos, vel pecunias, vt arma emant ad eumdem finem, vel equos, vel inſtrumenta aliqua, vel comitentur illos, qui parati ſunt offendere, vel aſſiſtant illis, incidunt tamquam auxiliatores ſecundariò, & acceſſoriè in cenſuram, dummodo ſacrilegium intentum ſequatur: aliter enim non incurritur, quia mandare, ratum habere, auxilium ferre, conſilium, vel fauorem miniſtrare, ſunt actiones acceſſoriæ, quæ non puniuntur, niſi principalis actio ſequatur, Vgolin. vbi ſuprà, num. 4. & verſ. Conſilium, num. etiam 4. ad finem. Marius Alterius d. diſp. 12. c. 6. fol. 630. col. 2. verſ. Reſpondeo non incurri.

Quid de conſilium præſtante, vel fauorem? Reſponſio ſit, ex verbis huius canonis dantem conſilium, aut fauorem, vt contra priuilegiatos aliqua actio ex prohibitis committatur, ligari excommunicatione. Dicitur autem dare conſilium, qui ſuadet, monet, inſtigat, ſuggerit, vt aliquid ex prędictis in priuilegiatos quis moliatur, vel machinetur, ſubſecuto tamen effectu. Fauorem autē hoc loco dicitur pręſtare, qui præter auxilium, & conſilium, fauet, nimirum, qui parati ſunt ad delinquendum, laudando eos, vel retinendo, vel recipiendo domi, vel aliqua alia ratione fouendo, quouſque intentum, & delictum fuerit commiſſum, dummodò ſint priuatæ perſonæ, quæ non dicuntur fautores, niſi quando adiuuant illos, qui præſumunt aliquid moliri contra hos priuilegiatos: ſecus, ſi ex negligentia, vel ſocordia nolunt eoſdem delinquentes à crimine committendo dturbare, Vgolin. ſuprà verſ. Conſilium, vel fauorem, per totum, Sayr. lib. 3. de cenſuris, cap. 15. num. 12. vbi ait conſilium debere eſſe fraudulentum ad incurrendam hanc cenſuram, nec ſufficere conſilium nudum, ſine quo delinquens crimen eſſet facturus, & num. 13. addit requiri fauorem non nudum, & ſimplicem, ſed doloſum, qui aliquid operatur ad perficiendam aliquam actionem prohibitam ex principalibus, ſequitur Marius Alterius dicto cap. 6. verſ. Conſilium, quarta actio, & verſ. vel fauorem, hæc eſt vltima actio.

243 Duodecima dubitatio in quibus caſibus exercentes actiones acceſſorias, non incurrant excommunicationem? Reſponſio ſit ex Card. in Clement. 1. num. 17. de pœnis, non incurri, ſi effectus non ſequatur: atque ita ſi quis conſilium reuocauit, quod dederat, vt offenderetur priuilegiatus ante factum, non incurrit excommunicationem, dummodò rationibus contrarijs efficaciter, ac vehementer ſuadeat contrarium: ſicut rationibus conſilium dedit, ſic etiam oppoſitis conſilium debet extinguere, ideò nō ſufficit verbis reuocare conſilium, nec certiorem facere conſulentem de mutatione ſui conſilij; ſed neceſſe eſt ſuadere rationibus contrarium, ſic Innocentius in capit. ad audientiam, num. 3. verſ. In eo autem, qui mandaſſet, & Socin. ibi num. 317. de homicidio, & Bartol. in l. non ſolùm, §. ſi mandato meo, num. 21. verſ. Quæro quare, ff. de iniurijs, & Felin. in cap. ſicut dignum, num. 11. de homicidio.

Quoad fauentem dicendum eſt excuſari à cenſura ex ſimplici, & nudo fauore, quando ſcilicet ſine illo fauore delinquens erat ſine dubio ſacrilegium in priuilegiatos facturus, eo quia talis fautor nihil addidit, nec appoſuit ad crimen, gloſ. in dicta Clement. 1. verſ. defenſauerit, & verſ. circa tertium, de pœnis, gloſ. in cap. nuper 2. in verb. conſilium impendendo, de ſentent. excommunic. S. Antonin. 3. par. tit. 25. c. 2. & 3. Silueſt. in verb. excommunic. 7. nu. 44. excommunic. 15. verſic. 1. & Tabien. verb. excommunicatio 5. caſu 2. §. quinto, vbi de conſilio, & caſu tertio num. 2. §. 1. vbi

de ſanore, Sayr.ſuprà num.12. & 13.

Similiter liberatur ab excommunicatione, ſi faueat delinquenti poſt crimen commiſſum, ſi fortè fauor impendatur, ne delinquens patiatur aliquod detrimentum, & ob eam cauſam occultetur, ne à Miniſtris iuſtitiæ capiatur, Marius Alteeius vbi ſuprà cap.6. fol.632. col.2. Nec obeſt cap. excommunic. §. credentes, de hæreticis, vbi fauentes hęeticis etiam poſt delictum, & poſt ſententiam, inuoluuntur excommunicatione; quia in illo cap.latiùs accipiuntur fauentes, hoc tamen loco ſtrictiùs intelliguntur: non enim propriè dicitur fauere: quemadmodum liberatur, qui non conſentit, quia, vt dicatur fanere, requititue, vt dolus intercedat, & conſenſus. Vgolin.ſuprà verſ.vel fauorem num.2.& 3. Quòd ſi poſſit opem ferre clamando, qui potuit, & non clamauit, in excommunicationem incidit, ſi animaduertie hoc modo potuiſſe auxiliari priuilegiato in hnc periculo poſito, & non auxilium tulit: non tamen excuſaretue à cenſura, ſi re ipſa potnit auxiliari, & clamanit dumtaxat, Vgolin.ſuprà num.4.arg.l.1. §.ſi tamen, ff. ad Syllan.

244 Decimatertia dubitatio, an percntientes familiares de familia Cardinalium ſiue laici, ſiue clerici ſint, incurrant in cenſnram huius canonis? Reſponſio eſt negatiua, ſi loquamur de familiaribus laicis, tam Caedinalium, quàm cæterorum priuilegiatorum. Ratio, quia cap. felicis, de pœnis in ſexto, non ligat familiares laicos Papæ, nec Cardinalium, & in eo ſit tantùm mentio de clericis, ac Religioſis: ergo multò minùs excommnnicatio huins canonis inuoluet percutientem familiares laicos priuilegiatorum. Quinimo in d. cap. felicis, non comprehenduntur familiares omnium priuilegiatorum, ſed Papæ dumtaxat, & Cardinalium. Ideo non debet extendi ad alios familiares cæterorum, quæ excommunicatio non eſt Papæ reſeruata. Gemin.ibi, ex ſententia, Archid.& Silueſt. excommun.ſeptimò, §. 202.

Adde excommunicationem huius canonis non extendi ad familiares horum priuilegiatorum percutientem, nec etiam ad offendentes cleeicos, & Religioſos ex familia Papæ, quia priuilegium huius protectionis indultum fuit Cardinalibus, Patriarchis, & cæteris priuilegiatis, non autem eorum familiaribus: atque ita quod Bulla Cœnæ non loquitur, nobis loqui integrum non eſt. Nam quando verba legis ceſſant, eius diſpoſitio ceſſare debet, l.4. §. Prætor, & ibi Alexander, ff. de damn. infect. quare non receditur à proprietate verborum vbicumque de mente dubitatur, l.non aliter, in principio 69. ff.de legatis 3. Franc.Molin. de ritu nupt. lib.1.comp.20. num.7. Moneta de diſtribut. quotid. par.2. quæſt.11. num.100. Cùm ergo hoc priuilegium Cardinalibus, & reliquis Prælatis expreſsè conceſſum ſit, non debet extendi ad eorum familiares, & ſemper tenor priuilegij eſt inſpiciendns, ne dum quoad verba, ſed etiam qunad mentem, quando de illa apparet, vt hoc loco, ſiquidem Prælatos expreſſit nulla facta mentione de familiaribus: idcirco à verbis non eſt recedendum, textus in cap.quanto 26.vbi gloſſa verb.ſola, de priuilegijs, Butrius, & Socin. in capit. porrò, num. 2. de priuilegijs.

245 Vltima dubitatio inuoluit quæſtiunculas aliquas, quæ ex dictis emergunt.

Prima. Epiſcopus renuncians Epiſcopatui gaudet priuilegio protectionis, proinde offendens illum ligatur excommunicatione, quia retinet adhuc Epiſcopalem dignitatem, & ex conſequenti priuilegium, conſtat ex traditis in cap. requiſiuit 1. de Ordinatis ab Epiſcopo, qui renunciauit Epiſcopatui, vbi diciter retinere dignitatem, & ea quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, poteſtque alienum ſubditum de licentia proprij Epiſcopi ordinare, Abbas in cap. ad ſupplicationem, num.10. de renunciat. Flamin.de eeſignat.lib.1.quæſt.17.num.15. Barboſ. de offic & poteſt. Epiſcopi, allegat.113.num.1. quia renunciauit loco tantùm, hoc eſt, adminiſtrationi.

Quin etiam, quamuis renunciet loco, & dignitati, & nequeat tunc ordines conferre etiam ex licentia alicuius Epiſcopi, quia tamen ſi aliquem ordinauerit, ordinatus recipit characterem, ideo Epiſcopus gaudet priuilegio ne offendatur, & percuſſor ligatur excommunicatinne, Vgolinus de cenſuris Pontifici reſeruatis, verſ. Ac Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, num.2. verſic. tertiò locum habet, & Marius Alterius de excommun.Bulla Cęnę, diſp.12.cap.3. fol.611. & 612. Ratio, quia non obſtante renunciatione etiam ſimpliciter, non cenſetur renunciaſſe quoad poteſtatem, & habitum, ſed ſolùm quoad execurionem, & exercitium. Atque ita non abdicauit à ſe poteſtatem conferendi Ordines, ſed ſolùm adminiſtrationem. Porrò, qui ſcienter ſuſceperit ſacros Ordines ab Epiſcopo, qui loco ſimul, & dignitati Epiſcopali renunciauit, nequit Ordines exercere ſine Papali diſpenſatione, Nauatrus in manuali cap.27. num.24. verſic. tertio, Sayr.de cenſuris lib.7.cap.10.n.27. Azor. inſt.moral.par.2.lib.3.cap.48.qu.13. Reginald.in praxi fori pœnit. lib.30. n.27. verſic.quartus, num.190. & lib.32.tract.2. num. 69. Barboſa poſt plures, de offic. & poteſtat.Epiſcopi, par.2. alleg.48. num.1. ſecus, quando non ſcienter Ordines ſuſceperit, in quo euentu niſi craſſa, & ſupina fuerit ignorantia, diſpenſabit Epiſcopus, Bonacin.de cenſuris diſput.7.qu.3.punct.4. num.8. Marius Alterius de cenſuris tom.2. diſp.9. cap.1 verſic. dubitari, & Franciſc. Leon.in theſaur.fori Eccleſiaſt.par.3.cap.8. num.39.

Nec obeſt ſi dicas ab Epiſcopo renunciatum fuiſſe ordini, & dignitati: igitur renunciatum eſt priuilegio protectionis, quod promanauit ex dignitate? Reſpondeo priuilegium hoc fuiſſe conceſſum Epiſcopis principaliter ob fauorem publicum dignitatis Eccleſiaſticæ, etiamſi minùs principaliter conſideret commodum priuatarum perſonarum. Quare priuatę perſonæ nequeunt renunciare huic priuilegio.

Iuri

Iuri enim publico priuatorum pacto non derogatur, vt per Nauarr. tom. 2. ſuorum operum tract. de finibus bnman. act. n. 29. Armendar. in addition. ad recompil. legum Nauarræ in procem. num. 23. Quæ eſt ratio, ob quam clericus nequeat fori prinilegio renunciare, quia videlicet eſt introductum non in fanorem priuatarum perſonarum, ſed in fauurem publicū totius ordinis clericalis, Couarr. in cap. quamuis pactum par. 2. in principio nu. 9. Sigiſmund. Scacc. de iudic. cauſar. ciuil. lib. 1. cap. 11. num. 35. & 36. Surd. conſ. 396. num. 14. & ſequent. & Bellet. diſquiſit clerical. p. 1. tit. de fauore cleric. perſonali §. 1. nu. 21. Vnde ſequitur non poſſe clericos, nec ſponte, nec inuitò priuilegio fori renunciare, & Iudici laico ſe ſubmittere, Couarr. vbi proximè, ac practicar. cap. 33. num. 2. Salzed. in practica Bernardi cap. 65. nu. 3. in nouiſſ. edit. Menoch. de arbitrar. caſu 430. num. 2. Anaſtaſ. Germon. de ſacror. immunit. lib. 3. cap. 15. num. 51. & plenè Carol. de Graſſ. de effectib. clericalib. effect. 1. num. 42. Barboſ. in l. alia. §. eleganter, num. 14. ff. ſolut. matrim. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 5. cap. 22. quæſt. 10. & Cardin. Tuſch. lit. C. concluſ. 387. Cùm ergo prinilegium toti Ordini fuerit conceſſum in fanorem publicum illius, nequeatque renunciari; ſic etiam in noſtro caſu non amittitur ab Epiſcopo, qui renunciauit loco, & dignitati Epiſcopali. Sicut canonis priuilegio non poteſt renunciari, vt Doctorea communiter deducunt, & cap. contingit 36. de ſentent. excommunic. & tradunt Gutierr. de iuramento confirm. par. 1. cap. 16. num. 53. Suar. de cenſur. diſp. 22. ſect. 1. à num. 57. Sayr. eodem tit. lib. 3. cap. 26. num. 18. Mantica dialog. 35. & Graff. deciſ. par. 1. lib. 2. cap. 49. num. 6. & eſt communis.

Secunda quæſtinncula de eijcientibus Cardinales, & alios Prælatos à locis vbi iuriſdictionem ſuam exercent; illius ſolutio eſt ligari excommunicatione buiuſmodi eijcientes, ita Graffis lib. 4. cap. 18. num. 116. & Suar. de cenſuris diſp. 21. ſect. 2. num. 70. Vnde ſi eijciantur à ſuis territorijs, vbi habent iuriſdictionem, locus eſt excōmunicationis contra eijcientes cap. 9. de officio legati, cap. vt animarum, delectione, & ibi gloſſ. in verb. territorium. Quare Legatus, ſeu Præſes in duabus Prouincijs, ſi eijciatur ex altera incurritur excommunicatio, dummodò territoria non ſint inter ſe coniuncta, ſed inter vtrumque territorium aliud interiaceat, quod ad neutrum pertineat. Tunc enim Legatus cum per egreſſum ſuæ Prouinciæ nequeat cauſam inchoatam finire, cap. 9. de officio delegati, eo quia exeundo Prouincia priuatur dignitate, quam habebat, l. 3. ff. de officio Præſidis, Flamin. de reſignation. lib. 1. quæſtio 11. bene ſequitur eijcientem Legatum ex altera Prouincia non excuſari ab excommunicatione.

Dictum eſt, dummodò vtraque Prouincia diſtent per aliquod interuallum inter ſe, quia ſi habeant connexitatem territoriorum, duæ illæ Prouinciæ quoad ipſum Legatum cenſentur vna Prouincia: licèt habeant diuerſos limites, & Legatus poteſt expedire negotia vnius Prouinciæ in alia, Capic. deciſ. 151. num. 8. & 9. Daniel. Venator. in analyſi methodica iuris Pontificij lib. 1. tit. 30. axiomate 5. Gambar. de officio legati extra Prouinciam nu 2. & 3. & ex conſequent. non videntur eijcientes incidere in cenſuram, cùm Legato eiecto integrum ſit expedire negotia illius Prouinciæ, à qua fuit eiectus: ſecus ſi eijcientes ſimul impedierint, ne negotia ſuæ Prouinciæ ad Legatum recurrant, neque ab eo expediantur: in quo euentu non eſt dubium eijcientes affici excommunicatione, cùm eijciatur Legatus ex loco, vbi habet iuriſdictionem, quod etiam dicendum eſt de eijciente Nuncium Apoſtolicum, quamuis nullam habeat iuriſdictionem, ſed nudum miniſterium, Souſa hoc loco diſp. 67. per totum. puto tamen eijcientem ex altera Prouincia ex connexis excommunicari.

Tertia quæſtiuncula circa mandantes eiectionem prædictorum priuilegiatorum à ſuis Diœceſibus, Territorijs, Terris, ſeu dominijs? Reſponſio ſit mandantes eiectionem, vel factam ratam habentes, vel ad ipſam auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes incurrere excommunicationem, etiamſi aliàs non ſint domini in temporalibus eorum locorum, à quibus eijciuntur. Nam ad eam incurrendam ſatis eſt iuriſdictionem ſpiritualem in illis habere, & curam, vti Epiſcopi habent, cùm Bulla indiſtinctè loquatur; quod extende etiam ad poſſidentes ea loca iniuſtè. Non enim debent de facto eijci priùs quàm per Iudicem ſuum ſpolientur. In eamdem ſententiam incidunt eijcientes priuilegiatos à parte ſui territorij, ſeu dominij: valet enim argumentum de toto ad partem, argumento l. quæ de tota, ff. de rei vend. quando datur eadem ratio. Euerard. in topicis legalibus loco 80. Cantiunc. loco 5. Thom. de Thomaſſ. in floribus legum, regul. 46. Menoch. de præſumpt. lib. 3. qu. 35. num. 27. & conſil. 72. num. 5. Flamin. de confidentijs quæſt. 27. num. 106. Cardinal. Tuſch. pract. concluſ. tom. 1. lit. A. concluſio 499. num. 1. cum ſequentib. Surd. conſil. 193. num. 6. & Bertazol. tract. clanſul. inſtrument. clauſul. 21. gloſſ. 19. n. 1. & Barboſ. cum alijs in cap. maiorib. 8. de præbendis num. 4. quod intelligitur quando eſt eadem ratio in parte quod ad partem, tunc enim valet argumentum de ratione totius ad partem, & ideo, qui eijcit à parte, incidit in cenſuram, perinde ac ſi eijceret ex toto, Vgolin. de cenſuris Pontificis reſeruatis, verſic. Aut eos à ſuis Diœceſib. eijcientes §. 1. verſic. tertiò afficit, vbi verſic. quarto, addit ligari excommunicatione, qui eijcit Epiſcopum ſuffraganeum, ſi eijciatur à ſua Diœceſi, cuius cura ad ipſum pertinet.

Excuſabitur ab excommunicatione eijciens priuilegiatos à Diœceſibus, vel locis non ſuis, Nauarr. in manuali cap. 27. num. 67. verſ. quinta, item ſi eiecerit à locis quidem ſuis, non tamen pertinentinentibus ad illos ratione dignitatum, nec

ra-

rarione iuriſdictionis dignitati annexę,ſed ratione patrimonij ſui, quia priuilegium habent duntaxat ratione dignitatum. Similiter non ligatur, qui eijcit legitimè, vel de licentia Romani Pontificis, vel ſi timeatur graue ſcandalum, & periculum Reipublicæ, niſi expellatur, & Romanus Pontifex conſuli nequeat. Denique liberabitur ab excommunicatione, qui venientes non receperit, cùm Bulla non loquatur niſi de eijcientibus, non autem de non recipientibus, quia

Turpiùs eijcitur quàm non admittitur hoſpes,

gloſſ. in cap. quemadmodum, de iur. iur. Surd. de alimentis tit. 7. quæſt. 17. num. 41. Item quia potior eſt cauſa conſeruationis, quàm nouæ acquiſitionis, ex Menoch. conſ. 32. num. 37. & faciliùs ius quæſitum retinetur, quàm de nouo acquiratur. l. patre furioſo ff. de his, qui ſunt ſui. Surd. deciſ. 40. num. 5. Quare cùm Bulla loquatur de eijcientibus, & maior fiat iniuria receptis, quàm nondum receptis, ſi non admittantur; bene ſequitur excuſari, qui venientes non receperit, cùm ſimus in pœnis. Vgolin. tamen vbi proximè num. 4. verſic. tertio, in excommunicationem non incidit, ad finem, credit incidere in hunc canonem, qui venientes ad ea loca non receperit propter veriſimilem mentem Auctoris Bullæ, & propter fauorem Apoſtolicæ Sedis, fauet Extrauagans Io: XXII. Super gentes, de conſuet. vbi decernitur ipſo facto ligari excommunicatione, qui Legatos, aut Nuncios Sedis Apoſtolicæ impedire præſumpſerint, ne legationis officium exequantur, ſublata quacumque conſuetudine, quam vti irrationabilem reijcit, & regna, & communitates eo ipſo Eccleſiaſtico ſubiecit interdicto, donec ab huiuſmodi contumacia deſiſtant. Hæc autem excommunicatio non eſt Pontifici reſeruata.

Excommunicatio duodecima contra offendentes eos, qui eunt, & recurrunt ad Romanam Curiam ſuper ſuis negotijs, ſic habet.

§. XII.

ITem excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per ſe, vel per alios, perſonas Eccleſiaſticas quaſcumque, vel ſæculares ad Romanam Curiam ſuper eorum cauſis, & negotijs recurrentes, ac illa in eadem Curia proſequentes, aut procurantes, negotiorumque geſtores, Aduocatos, Procuratores, & Agentes, ſeu etiam Auditores, vel Iudices, ſuper dictis cauſis, vel negotijs deputatos, occaſione cauſarum, vel negotiorum huiuſmodi, occidunt, ſeu quoquo modo percutiunt, bonis ſpoliant, ſeu qui per ſe, vel per alios directè, vel indirectè delicta huiuſmodi committere, exequi vel procurare, aut in eiſdem auxilium, conſilium, vel fauorem præſtare, non verentur, cuiuſcumque præminentiæ, & dignitatis fuerint.

EPITOME.

246 *Materia huius canonis quæ ſit? & quoad perſonas, an ſit vniuerſalis hæc cenſura?*
247 *Perſonę offenſę quę gaudent priuilegio protectionis, quot ſint?*
248 *Actiones in hoc canone prohibita ſub excommunicatione hac, quales eſſe debeant?*
249 *Recurrentes ad Curiam Romanam qui dicantur? & Curiæ nomine qui locus veniat?*
250 *Occidentes ad Romanam Curiam confugientes pro ſuis negotijs, quando euadunt hanc cenſuram?*
Quid cauſa? & quid negotium? ibid.
251 *Percutientes ad Romanam Curiam recurrentes, quando excommunicentur, oſtenditur.*
252 *Spoliantes bonis ſuis recurrentem ad Curiam Romanam, quando incidant in cenſuram?*
253 *Vox* directè, & indirectè *quid ſignificent.*
254 255 *Actiones acceſſoria quot ſint, & quales, oſtenditur, & quando incurratur excommunicatio ab offendente procurantes, negotiorum geſtores, procuratores, & reliquos in hac excommunicatione contentos.*

246 PRima dubitatio hoc loco facilè ſoluitur à Caietano verb. excommunicatio cap. 15. dicente ſacrilegium, quo offenduntur, qui ſub protectione Sedis Apoſtolicæ ſunt, eſſe materiam huius canonis, & cauſam illius: quod crimen directè committitur contra honorem, & dignitatem Sedis Apoſtolicæ, quoties offenduntur confugientes ad Romanam Curiam ſuper eorum cauſis, & negotijs. Atque ita cauſa materialis huius canonis eſt offenſio ſpecialiter ex cauſa litis, vel negotij eorum, qui ſub protectione ſunt Sedis Apoſtolicæ. Idcirco non procedet hæc cenſura, quando offenduntur recurrentes ad Curiam Romanam ad agendum aliquid apud Papam prout Paſtor eſt vniuerſalis omnium, aut apud eius officiales, videlicet ad impetrandum beneficium aliquod, vel ad diſpenſationem petendam, de quo diximus in canone nono: nec habet locum quando offenduntur accedentes ad Vrbem cauſa deuotionis, ſeu peregrinationis, de quo in canone decimo: ſed procedit contra illus, qui offendunt venientes ad Curiam Romanam ſuper eorum cauſis, & negotijs tantùm: ac proinde non incurritur excommunicatio, ſi quis offendat recurrentes ad Sedem Apoſtolicam propter aliũ finem, vel propter aliam cauſam: nec ſimiliter eſt locus excommunicationis, ſi veniens ad Romanam Curiam occaſione tantùm ſuarum cauſarum, & negotiorum, offendatur ab alio non occaſione litis, aut negotiorum, quorum gratia recurſum habet,

bet, ſed ex alia cauſa, quamuis non euaderet excommunieationem canonis noni laci contra offendentes proficiſcentem ad Curiam Romanam ad agendum aliquid cum Summo Pontifice, vel cum eius officialibus.

Quoad perſonas offendentes, hic canon eſt vniuerſalis, extenditurque ad omnes cuinſcumque ſint dignitatis, ac præeminentiæ, ſiue per ſe, ſiue per alios actiones prohibitas exerceant, hoc eſt, occidant, ſeu quoquomodo percutiant, vel bonis ſpolient. Id enim dixit vox illa omnes, quæ neminem excipit. l. Iulianus, in principio, ff. de legatis 3. cap. ſolitæ, de maior. & obed. Sayr. de cenſuris hoc loco, c. 16. num 1. Souſa hoc loco, circa notationes textus, in principio, & probatur ex clauſula ad finem huius canonis poſita, cuiuſcumque præeminentiæ, & dignitatis fuerint, quæ refertur ad omnia antecedentia, & neminem excludit, etiamſi Imperiali, vel Regali dignitate præfulgeant, Sanchez de matrimonio, lib. 3. diſp. 7. num. 17. ex l. 1. C. de liber. præter. l. talis ſcriptura §. final. ff. de legatis 1. cap. ſecundò requiris, de appellat. & ibi communiter ſcribentes, & tradit poſt plures, Gutier. conſ. 12. num. 27. quam clauſulam addunt, habere locum in quacumque parte diſpenſationis ponatur, ſiue in principio, ſiue in medio, ſiue in fine, ſemper enim referri ad omnia contenta in illa diſpoſitione, quando omnium eſt eadem ratio, docent Nauar. conſ. 34. num. 4. lib. 5. tit. de ſimonia, in prima editione, & in ſecunda, conſ. 92. num. 4. Menoch. lib. 4. præſumpt. 181. num. 2. & num. 4. ſubdit etiam habere locum d clauſulam in diſpoſitione odioſa, l. 3. § filius, ff. de liberis, & poſthumis, Sanch. lib. 8. diſp. 16. num. 11. & lib. 10. diſp. 17. nu. 15. & lib. 6. diſp. 22. num. 19.

247 Secunda dubitatio circa perſonas offenſas, quæ ſunt numero nouem. Quarum primæ ſunt recurrentes ad Curiam Romanam pro cauſis ſuis, vel negotijs. Secundæ proſequentes eadem in Curia eaſdem cauſas, vel negotia. Tertiæ procurantes in ijſdem cauſis, & negotis. Quartæ negotiorum geſtores. Quintę Aduocati. Sextę Procuratores. Septimæ Agentes. Octauæ Auditores coram quibus cauſæ, & lites vel negotia ſunt expediēda. Nonę Iudices, ad idē deputatis. Quibus omnibus quicumq; præſumpſerit per ſe, vel per alios directè, vel indirectè nocere occidendo, percutiendo, vel ſpoliando, occaſione dictarum cauſarum, & negotiorum, eo ipſo innodatur excommunicatione huius Canonis.

248 Caietanus verb. excommunicatio, cap. 15. Toletus in explicat. Bull. Cœnæ, §. 9. in principio, Suar. de cenſuris Papæ reſeruatis diſp. 21. ſect. 2. num. 73. verſ. vndè ſolum, & Sayr. d. cap. 16. num. 4. verſ. vna eſt. Ex quibus ſequitur actiones principales in hoc canone prohibitas eſſe numero tres; occidere ſcilicet, quoquo modo percutere, & bonis ſpoliare, ſiue fiant per ſe, ſiue per alios, ſiue directè, ſiue indirectè ab aliquo exerceantur; ſemper enim exercens afficitur excommunicatione.

249 Tertia dubitatio, qui dicantur hoc loco recurrentes ad Curiam? Reſponſio ſit, recurrentes ſignificare confugientes ad Curiam Romanam; quo verbo oſtenditur celeritas, qua vtuntur litigantes, vt eorum negotia terminentur quamprimùm. Recurrere ergo non ſolùm intelligi debet, venire perſonaliter ad Curiam; ſed etiam cauſam, vel negotium illò transferre, vt per Curiam cognoſcatur, ac finiatur. Atque ita transferens ad Curiam negotium ſuum, ſi offendatur occaſione, vel ratione illius negotij, offendens inuoluitur excommunicatione huius canonis. Nomine autem Curiæ Romanæ hoc loco non intelligitur Roma, ſed Sedes, & Curia Apoſtolica, adeò, vt neceſſe ſit, vt perſonæ offenſæ veniant ad Sedem Apoſtolicam, aut ab illa recedant, aut in loco in quo reſidet Curia morentur, ratione, & occaſione negotiorum in Curia, Caiet. verb excommunicatio, cap. 24. Nauarrus in manuali, cap. 27. num. 65. Sebaſt. Med. in 2. par. ſummæ, tit. 9. quæſt. 78. num. 178. & Toletus in explanatione Bullæ Cœnæ, §. ſeptimo, dubio primo.

250 Quarta dubitatio, quando excuſetur occidens recurrentem ad Curiam ab excommunicatione? Pro explicatione aduerte duo eſſe neceſſaria, vt incurratur hæc excommunicatio. Primum, vt offenſus recurrat ad Sedem Apoſtolicam pro ſuis cauſis, & negotijs. Secundum, vt occaſione ſuarum cauſarum, & negotiorum recurrens offendatur, & damnum ſubeat. Quare ſi quis accedat ad Romanam Curiam propter alios fines, & offendatur, offendens non ligatur excommunic. huius præſentis canonis. Similiter excuſatur offendens confugientem ad Romanam Curiam occaſione ſuarum cauſarum, vel negotiorum, ſi offendit ita venientem non ratione dictarum cauſarum, & negotiorum, ſed propter odia inteſtina iam ab antiquo concepta, vel propter diſcordiam inter ipſos excitatam.

Nomine autem cauſæ, ob quam offendens recurrentem, incidit in cenſuram, accipitur res, quæ proponitur tractanda in iudicio. habetur in cap. forus, ibi: cauſa eſt dum diſcutitur, de verbor. ſignific. hoc eſt, dicitur cauſa ipſum ius deductum in iudicio, vt per Marant. de ordine iudiciorum, par. 5. tit. & omnia fiant durante inſtantia, num. 66. Iaſon in l. poſtquam liti, num. 10. verſ. veritas eſt. C. de pact. quem ſequitur Vgolin. hoc loco, in principio, num. 4. vbi ait cauſam dici, de qua lis eſt, quare Pontifex per cauſas in hoc canone intelligere voluit lites, & controuerſias iudiciales, gloſſ. in d. cap. forus, ibi: Eſt ergo cauſa res in iudicio poſita cum interpoſitione certarum perſonarum, ſcilicet Actoris, & Rei, Iudicis, & teſtis. Accipitur denique in hoc Canone nomen cauſæ generaliter pro quacumque controuerſia ad iudicium delata, ſiuè ante conteſtatam litem, ſiuè poſt.

Appellatione autem negotiorum, quoad rem noſtram veniunt quæcumque cauſæ, quæ habentur coram iudicibus in Curia

Roma-

Romana ſine lite, vt beneficij procuratio, vel impetratio abſolutionis, vel diſpenſationis ab aliquo voto: vel ab irregularitate, & multò fortiùs quando negotia habent aduerſarios, ita Vgolin. vbi proximè num. 5.

Mihi tamen magis placet hoc loco nomen negotij ſumi, vt ſignificet idem, atque cauſa, ſiue lis, ſiuè controuerſia. Probatur voluiſſe Summum Pontificem vti his duabus vocibus, cauſarum ſcilicet, vel negotiorum, ad maiorem declarationem, quia verborum negotiorum, ſi poneretur tamquam diſtinctum quid ab illa voce, cauſarum, itaut cauſæ denotarent lites, & controuerſias in iudicio diſcutiendas, & negotia ſignificarent cauſas in Curia Romana ſine lite, neque in iudicio expediri ſolitas, fruſtra ponerentur in hoc canone, cùm iam in canone nono imponatur excommunicatio contra offendentes illos, qui recurrunt ad Sedem Apoſtolicam ſuper negotijs ſine lite expediendis cum Summo Pontifice circa beneficia obtinenda, vel circa diſpenſationes, vel ſimilia ab eo impetranda, vel ab eius officialibus.

Quare Summus Pontifex ideò vſus eſt ſimul nomine cauſarum, vel negotiorum, vt oſtenderet hoc loco fieri mentionem de illis negotijs, quæ habent ortum ex cauſis, hoc eſt, ex litibus, eo quia cauſa, eſt materia, & fons negotij, vt habetur in d. cap. forus, de verbor. ſignific. Idcircò nomine cauſarum, & negotiorum hoc loco veniunt omnes cauſæ, quæ in iudicio aguntur, & diſcutiuntur, ac per ſententiam terminantur. Propterea offendens recurrentes ad Curiam Romanam pro huiuſmodi ſuis cauſis, & negotijs incidit in cenſuram huius Canonis, ſi offenſio fiat occaſione, vel ratione alterius cauſæ, vel negotij, nimirum propter antiquas inimicitias, vel propter rixam caſu aliquo diuerſo excitatam.

251 Quinta dubitatio circa actiones principales prohibitas ſub excommunicatione latæ ſententiæ quomodo ſit intelligenda? Reſponſio ſit, occidentem, ſiuè per ſe, ſiuè per aliũ, recurrentes ad Romanam Curiam ſiuè per literas negotium transferant, ligari excommunicatione, dummodò ratione talis recurſus occiſio fiat. Nam recurrere ſuper cauſis, & negotijs ad aliquod Tribunal, nihil aliud eſt, quàm eò negotia, vel cauſas tranſmittere, vt de illis ibi agatur: ad quod ſufficit recurrere per ſe, vel per alium, nam qui per alium recurrit, per ſe ipſum dicitur recurrere. Quare qui per alium ad Curiam Romanam recurrit, verè ad illam dicitur recurrere, & qui illum occidit, cenſuram incurrit, Sayr. d. cap. 16. nu. 5. Vgolin. hoc loco, §. 1. nu. 1. & 2. ſiuè recurrant pro ſuis cauſis inchoandis, vel proſequendis, ſiue cauſæ ſint ſpirituales, ſiuè non, ſiuè criminales, ſiuè ciuiles, quia in hoc canone nihil diſtinguitur.

Sed quid ſi recurrentes occiſi ſint Iudæi, vel hæretici, aut infideles, numquid occiſores incident in hanc cenſuram? Reſponſio eſt affirmatiua, dummodo occiſi recurrerent ad Curiam Romanam pro ſuis cauſis, & negotijs, patet ex hoc Canone, ibi, qui per ſe, vel per alios perſonas Eccleſiaſticas quaſcumque, vel ſæculares occidunt. Nam dictio quaſcumque, tollit interpretationem reſtrictiuam. Alexander conſil. 118. num. 5. volum. 5. & comprehendit ea, quæ aliàs non comprehenderentur; Ruin. conſ. 18. num. 19. lib. 2. Igitur infideles recurrentes etiam veniunt hoc loco, ſicut & fideles, quia dictio quæcumque eſt vniuerſalis, & includit omnes, Decius conſil. 599. nu. 2. & 3. Flamin. de reſignat. lib. 3. quæſt. 6. num. 43. & 44. & de confidentijs quæſt. 27. num. 24. & duobus ſequentibus, Octauian. Vulpell. de præpoſitionum, & aduerbiorum ſignificatione, in dictione, Quicumque, pag. 93. Marcheſan. de commiſſ. par. 1. pag. 241. num. 2. Mar. Anton. varſ. reſol. lib. 2. reſol. 40. nu. 2. & Menoch. remed. 6. recup. num. 15. Ideò cùm hic canon non diſtinguat, nec nos diſtinguere debemus. Thom. de Thomaſſ. regul. 300. Surd. conſil. 51. n. 7. & conſil. 182. n. 15. & conſil. 301. num. 50. Tuſch. tom. 3. lit. D. concluſ. 508. & Armendar. in proœmio. Addit. ad recopil. legum Nauarræ num. 27. Atque ità ſequitur quoſcumque recurrentes, ſiuè fideles ad Curiam Romanam, vt ſuas cauſas ibi agant, gaudere priuilegio protectionis, & occiſores excommunicari, Vgolin. vbi proximè num. 2. vbi addit, dummodo venire ad Curiam poſſint, quòd ſi fuerint exules, egent publica fide, vt illuc ire valeant.

Adde recurrentes ſtatim gaudere beneficio protectionis vbi primùm accinxerunt ſe itineri, domo propria exeundo: nam verbum illud recurrentes denotat actum præſentem, & ſucceſſiuum, ſignificatque iam recurrere, qui domo ſua egreſſus eſt; vndè ſi quis egreſſus domo propria offendatur, vel occidatur, incurritur excommunicatio à delinquente.

Idem eſto iudicium de percutiente quoquomodo recurrentes, per quæ verba percutiens ligatur excommunicatione, ſiuè percutiat inſtrumento ferreo, ſiue ligneo, ſiue manu ſola, ſiue pede, dummodo percuſſio fiat cum peccato mortali: idque oſtenditur ab illa dictione quoquo modo, quæ importat idem atque quomodolibet, & qualitercumque, quæ omnem modum percutiendi, ſeù verberandi, aut pulſandi includunt, & operantur vltra expreſſa, gloſſ. in Clementina 1. de re iudicata, Flamin. de reſignatio. lib. 9. quæſt. 25. nu. 50.

Porrò euadunt hanc cenſuram percutientes ſi occidant, vel percutiant in ſuam defenſionem, quia quilibet poteſt ſe defendere vſque ad occiſionem iniuſti aggreſſoris, vt docent, Clarus, §. Homicidium num. 24. Gomez variarum tom. 3. cap. 3. num. 20. Couarr. in Clemeut. ſi furioſus, de homicidio part. 3. §. vnico, num. 1. & eſt communis, quam docent, Aloyſ. Ricc. in collect. deciſionum par. 4. collect. 492. & ex noſtris Suar. de cenſuris diſp. 22. ſect. 1. nu. 33. Rebellus de obligat. iuſt. par. 1. lib. 3. quæſt. 12. à principio, Leſſius de iuſt. lib. 2. cap. 9.

cap.9. num.41. Azor. inſtit. moral. par. 3. lib.2. cap.1. quæſt.1.

Quæ defenſio etiam eſt licita cum occiſione iniuſti aggreſſotis, non ſolùm pro defenſione propriæ vitæ; ſed etiam pro defenſione honoris, quando aliter non poteſt honori conſulere, puta, quia eſt miles, vel Nobilis, quibus dedecus eſt fugere, Clarus, §. Homicidium num. 32. Menoch. de arbitrar. caſu 177. num. 14. Comitol. reſponſ. moral. lib.4. quæſt.10. num.16. & Farin. in praxi quæſt.125. à nu.121. Similiter non incurret cenſuram ſi percutiat, vel occidat recurrentes propter defenſionem ſuorum bonorum, ſi ſint res magni momenti; nec aliter datur ſpes illas recuperandi, Gomez var. tom. 3. capit. num. 20. Maſcard. de probat. concluſ. 490. num. 9. & concluſ. 1126. Campan. in diuerſor. iuris canonici rubr. 11. cap. 23. num.57. Sayr. in claui lib.7. cap.10. & de cenſuris lib.6. cap. 17. num. 24. Comitol. dict. quæſt.10. num.17. vbi volunt licitam eſſe rerum, ſicut corporis defenſionem, etiam cum interitu iniuſti aggreſſotis Quod extendunt etiam ad defendendum vitam, ſeù bona proximi, quando aliter defendi nequeunt, Molin. de iuſt. tom. 4. tract.3. diſp.18. num.1. Leſſius d. cap.9. à nu.87. & Azor.3. part. lib.2. cap.1. quæſt. 21. & Gregor. Lopez l.3. gloſſ.1. tit.8. par.2. quæ quidem defendendi obligatio quoad priuatas perſonas, procedit ex charitate; Leſſus d. cap.9 nu.88. & 93. Menoch. caſu 355. quoad perſonas auctoritate publica conſtitutas, quæ ex officio tenentur obuiare criminibus, & iniurijs inferendis, obligatio oritur ex iuſtitia, Mench. Illuſtr. cap.16. num.6. & cap.41. nu.22. Bonacin. de cenſuris diſp.7. quæſt.4. punct.8. nu.37. & ex conſequenti, qui ex iuſtitia tenentur obuiare, niſi obuient, tenentur reficere damnum illatum vltra irregularitatem, quam contrahunt ſi voluntariè non impediunt occiſionem, aut mutilationem, Menoch. dict. caſu 355. nu.3. Leſſius ſupra lib.2. cap.9. num.94. & Molin. vbi proximè d. tract.3. diſp.18. nu.4. column.2. Quare ſi quis in his caſibus defendendo ſe, & ſua, aut vitam, ſeu bona proximi in ipſa actuali inuaſione occidat etiam recurrentes ad Curiam Romanam ſuper eorum cauſis, vel negotijs, non incurrit excommunicationem, quandoquidem quocumque iure defenſio licita eſt.

In ipſa actuali aggreſſione.

Item excuſatur ab excommunicatione hac, qui occidit, vel percuſſit confugientes pro ſuis negotijs ad Curias aliorum Principum: eo quia priuilegium hoc indultum eſt recurrentibus ad Curiam Romanam dumtaxat, non verò ad alias. Eodem modo non ligatur excommunicatione offendens recurrentes ad Curiam ob alias res diuerſas, vel vt videant Summum Pontificem, aut eius magnificentiam: ſicut non excommunicatur offendens habitantem in Curia Romana, & ibi negotia ſua proſequentem: priuilegium enim datum eſt habitantibus extra Curiam, & ad ipſam recurrentibus, Vgol. hoc loco, §.1. num. 3.

Quinimò Rebuff. in explicatione Bullæ Cœnæ art.9. verſ. in eadem Curia, proſequentes opinatur, ſed minus bene, non ligari excommunicatione, qui percuſſerit recurrentem ad Curiam Romanam, quando ſine iure, hoc eſt, ſine cauſa, & iniuſtè recurrit. Ratio, quia hæc cenſura imponitur contra offendentem eos, qui recurrunt; cùm autem canon generaliter loquatur, generaliter etiam accipiendus eſt. Flamin. de reſignat. lib. 11. cap.7. nu.15. nec debet reſtringi, niſi ad ea, quæ fuerint impoſſibilia, Tiraquell. de iure primog. qu. 55. num.1. & Surdus deciſ.233. nu.3. ideò gaudet priuilegio etiam ſine iure recurrens.

Difficultas tamen eſt, an hoc priuilegium extendatur ad recurrentes ad Curiam Romanam, poſtquam cauſæ eorum fuerunt expeditæ? Souſa hoc loco, & canone, diſp.68. num.3. verſic. Secunda concluſio, opinatur poſt cauſas expeditas recurrentem ſi quis percuſſerit, vel occiderit, non excommunicari propterea, cùm non iam dicatur recurrens, etiamſi offenſus ſit ratione præcedentis recurſus: addit tamen ipſis iam terminatis adhuc frui priuilegio recurrentis, donec ad propriam ſuam domum reuertatur. Nihilominus abſolutè dicendum eſt probabilius eſſe incidere in hanc cenſuram, qui non ſolùm offendunt recurrentes ad Curiam, ſed etiam manentes in ea, & ab ea recedentes expeditis cauſis, & negotijs, dummodò offendantur in Curia ratione, vel occaſione cauſarum, vel negotiorum, ob quæ ad Curiam confugerunt. Probatur, quia priuilegium, quod alicui conceditur ad veniendum, cenſetur eo ipſo ad recedendum, cap. final. de treug. & pac. & ibi Abbas, Feliu. & alij. Item, quia hoc priuilegium datum eſt recurrentibus in gratiam Curiæ Romanæ, ne retardarentur habentes negotia apud illam, qui ſine dubio retraherentur à recurſu eiuſdem Curiæ, ſi certò haberent non gaudere priuilegio ſecuritatis, niſi recurrendo ad illam, non autem ibi morando, nec ab ea recedendo.

Suffragatur priuilegium conceſſum in Canone nono huius Bullæ, vbi conceditur priuilegium ſecuritatis venientibus ad Sedem Apoſtolicam, & recedentibus ab eadem, & morantibus in eadem Curia, vt volunt Caiet. in ſumma, verb. excommunicatio, cap. 14. 5. ſed ſunt, Toler. in ſumma cap. 25. dub. 1. Suar. de cenſuris diſput. 21. ſect. 2. num. 65. & alij, quibus accedit Souſa in Bulla Cœnæ diſp. 57. ex num. 1. vſque ad quartum, vbi verb. morantes, ait non ſignificare habentes domicilium; atq; ita gaudere priuilegio, qui domicilium ibi non habet. Quare quamuis in hoc canone non ſit ſermo de recedentibus, neque de morantibus, ſatis eſt, vt in canone nono de illis fiat mentio, quia iura iuribus debent conuenire, cap. cùm expediat, de electione lib. 6. Marius Alterius diſp. 13. de excomm. Bull. Cœnæ lib. 5. cap. 3. fol. 649. & ſequenti.

252 Sexta dubitatio, quando ſpolians bonis

ſuis recurrentem ad Curiam incidat, vel non incidat in cenſuram huius canonis? Reſponſio eſt affirmatiua incidere ſpoliantes recurrentem ad Romanam Curiam pro ſuis negotijs earum cauſarum, ac negotiorum occaſione. Nomine autem bonorum quibus ſpoliantur, comprehenduntur non ſolùm bona mobilia, quæ ſecum deferunt, ſed etiam, quæ domi reliquerunt, quoniam Bulla nihil diſtinguit. Quin etiam extendi poteſt canon ad bona immobilia, cùm generaliter loquatur nulla adhibita diſtinctione cap. ſi Romanorum 19. diſt. Nam verba generalia, & generaliter prolata, generaliter debent intelligi, l. ſi ſeruitus, ff. de ſeruit. vrb. prædio l. 1. verſ. generaliter, cum gloſſa verb. in infinitum, ff. de legat. præſtand. niſi quando ſpecialis mentio alicuius neceſſaria eſt, quæ non requiritur hoc loco, cap. quid agendum, & ibi Franch. num. 1. de procurat. lib. 6. cap. 2. de præbendis. Igitur hoc loco generaliter canon debet intelligi, incurri ſcilicet excommunicationem ab ſpoliante recurrentem ad Curiam bonis ſuis, ſiue mobilibus, ſiue immobilibus, niſi paruitas materiæ excuſet à mortali: tunc enim excuſabit à cenſura, Marius Alterius hoc loco diſput. 13. cap. 1. fol. 645. col. 2. dummodo recurrens pro ſuis cauſis, & negotijs propter hanc occaſionem ſuis bonis ſpolietur. Nec ab ea cenſura excuſatur iudex, à quo ad Romanam Curiam eſt appellatum, ſi recurrentem ſpoliat bonis, aut agris ſuis, quæ in patria reliquit, Vgolin. vbi proximè, verſic. bonis ſpoliant.

Ex dictis conſtat non ligari excommunicatione, qui ſpoliat recurrentem non occaſione dictarum cauſarum, nimirum fures, aut latrones, quia ceſſat ratio formalis huius excommunicationis: ſicut non ligatur creditor, ſi vt recuperet ſuum debitum, clam ſpoliat bonis ſuis recurrentem, quem non audet propter potentiam illius, vel propter fraudes in iudicium vocare. Nam in hoc caſu integrum eſt creditori, quando debitum eſt liquidum, ſeruatiſque ſeruandis vti compenſatione. & clam, quod ſibi debetur, accipere, ita Sot. lib. 4. de iuſtitia art. 4. Medina quæſt. 3. de rebus reſtituendis cauſ. 12. Rebell. de iuſtitia lib. 2. quæſt. 18. Silueſt. verb. furtum, §. 16. & verb. Bellum, 1. §. 10. Vgolin. de cenſuris, verſic. bonis ſpoliant, num. 2. verſic. Quare fures, modò non accipiatur vltrà debitum. tunc enim, ſi quod accipitur vltrà, eſt quantitas ſufficiens ad mortale; incurretur cenſura, quia datur ſpoliatio iniuſta, Viuald. in ſuo candelabro in explicatione Bullæ Cœnæ, cauſ. 22. num. 93. ſequitur Vgolin. ibidem num. 2. & Souſa diſput. 71. per totum.

253 Octaua dubitatio oritur ex verbis occidere, percutere, & ſuis bonis ſpoliare per ſe, vel per alios, directè, vel indirectè recurrentes ad Curiam Romanam ſupra dicto? Reſponſio ſit incurrere in cenſuram, qui per ſe, vel per alios exercent actiones hoc loco prohibitas directè, vel indirectè. Dicitur autem indirectè illas exercere, qui alios iniuria afficeret in perſonis, aut rebus, niſi huiuſmodi actiones exerceret, ad eumdem finem, vt recurrentes non recurrant ad Romanam Curiam pro ſuis cauſis, & negotijs. Item ſi conſanguineos recurrentium moleſtaret, ac grauaret, ad eumdem finem, vt notat gloſſa in Clementina 2. verſic. Quomodolibet, de ſentent. excommunic. tunc enim dicetur indirectè occidiſſe, &c. qui alios moleſtaret in perſonis, niſi huiuſmodi delicta committerent. Similiter indirectè eſſet cauſa occaſionis, vel percuſſionis recurrentium ad Curiam, qui eiſdem perſuaderet, vt iter facerent non per viam rectam, ſed per loca in quibus aſſaſſini, vel prædones verſarentur, qui recurrentes occiderent, vel ſuis bonis denudarent: tunc enim ſi occiſio, vel ſpoliatio ſequatur, incurritur excommunicatio. Marius Alterius d. diſp. 13. lib. 5. cap. 2. in principio.

254 Nona dubitatio circa actiones acceſſorias huius canonis, quæ prohibentur in illo ſub eadem excommunicatione? Reſponſio ſit, has eſſe numero quatuor. Primam, committere, exequi, vel procurare per ſe, vel per alios directè, aut indirectè huiuſmodi delicta. Secundam, in his dare auxilium. Tertium, conſilium. Quartam, fauorem. Sed ante omnia quæri poteſt, an incurrat cenſuram, qui recurrentem verbis iniurioſis, vel libello infamatorio? Ratio dubitandi, quia in hoc canone imponitur cenſura contra ſpoliantem bonis ſuis recurrentem: igitur ſpolians fama incidit in hanc cenſuram. Probatur, quia nomine bonorum noſtrorum comprehenduntur omnia; quæ ſunt ſub dominio noſtro, l. bonorum, ff. de verb. ſignific. Immò fama bona eſt theſaurus ſine pretio, & maximum bonum, Bald. in l. 1. col. 14. C. de confeſſis, Flamin. de reſignat. lib. 5. quæſt. 2. num. 92. & eſſe maximum bonum tradit Souſa in Bulla Cœnæ cap. 13. diſput. 70. num. 3. ita, vt melius ſit nomen habere bonum, quàm diuitias multas; Prouerb. 22. Sayr. in claui Regia lib. 11. cap. 3. n. 1. & Maſcard. de probat. concluſ. 234. cum ſequentib. & concluſ. 1219. num. 9. & 10.

Iuuat ſpoliantem fama, & honore teneri reſtituere patienti eam læſionem ob vitia falsò obiecta, vt notat Couarr. variar. lib. 1. cap. 11. num. 4. in fine, non alia ratione, niſi, quia fama bona præfertur bonis alijs fortunæ: ſed qui ſpoliat recurrentes ad Curiam bonis ſuis modo ſupradicto, innodatur excommunicatione: igitur & ſpolians fama: quæ pars eſt probabilis, ita Souſa d. cap. 13. quæſt. 70. num. 3. Sed probabilior immo ſine dubio certa, eſt pars negans, ex eo quoniam in hoc canone nulla fit mentio de ſpoliatione famæ; ſed de ſpoliatione bonorum: ergo infamans ex vi huius canonis non excommunicatur, Viualdus in explanatione Bullę Cœnæ nu. 91. Nomine enim bonorum intelliguntur bona mobilia, & immobilia, inter quæ non numeratur fama, cùm non poſſideatur ab homine, & ex conſequenti non poteſt ab ea ſpoliari, cùm eam non poſſideat, Souſa vbi ſupra num. 2. & 6. & quamuis homo dicatur

tur

tur eſſe dominus ſuæ famæ, eamque quaſi poſſideat: atramen ſecundùm communem nominis acceptionem, nemo dicitur ſpoliari fama ſua, quamuis dicatur ſpoliari bonis, & ſama bonum quoddam cenſeatur. Ego tamen ſubdubius in partem affirmantem magis inclino, ſpoliantem ſcilicet recurrentes ad Curiam fama, aut bono nomine, innodati excommunicatione, quia ſecundùm vulgarem acceptionem dicimus ſpoliari fama ſua, & honore, cuius ſpoliatio cæteris ſpolijs grauior eſt. Et ſpoliatus fama, & honore dicitur ille, qui bonum nomen poſſidebat, vt colligitur ex reſponſo Vlpiani in l. 1. §. obijcitur, ff. de vi, & vi armata, & habetur in cap. vltim. § obijcitur, verb. non enim probatur, 3. quæſt. 1. & qui non poſſedit, non poteſt dici ſpoliatus, Corneus conſil. 8. lib. 1. num. 2. & conſil. 117. num. 7. lib. 4. Cùm igitur recurrens ſpolietur bono nomine, & fama; non eſt dubium locum eſſe excommunicationi contra ſpoliantem, & ſpoliato danda eſt reſtitutio probata poſſeſſione, Innocentius in cap. ſæpe col. 2. ſub nu. 2. verſic. immò plus, de reſtitut. ſpoliator. Lap. allegat. 51. num. 6. Anchar. conſil. 42. num. 2. Alexand. conſil. 6. col. 3. num. 5. lib. 3. vbi atteſtatur de communi, quod procedit in foro exteriori, nam in foro interiori ſatis eſt ad incurrendam cenſuram, ſi recurrentem verè infamet, & bono nomine ſpoliet apud homines.

255 Decima dubitatio continet perſonas, quæ prohibentur occidi, percuti, vel ſpoliari bonis ſuis, videlicet procurantes negotiorum geſtores, Aduocatos, Procuratores, & Agentes, ſeu etiam Auditores, vel iudices. Dico igitur negotiorum geſtores propriè eſſe, qui ſine mandato dominorum res eorum, ac negotia, ne pereant, agunt vtiliter, Molin. de Iuſtitia diſput. 553. per totum, & quo ad præſentem materiam negotiorum geſtores dicuntur, qui aliena negotia non extra litem curant, in quibus non requiritur mandatum, & alio nomine dici poſſunt ſolicitatores negotiorum, cauſarum, vel litium. Aduocati dicuntur, qui apud illum, qui præeſt iuriſdictioni, oſtendunt, qui de iure in cauſa de qua agitur, ſequendum ſit, debent enim eſſe veraces in ſermone, iuſti in iudicio, & pleni in conſilio, Afflict. lib. 1. conſtit. Neapol. rubr. 81. num. 4 & habetur in l. 1. §. poſtulare, ff. de poſtulan. & l. 1. §. Aduocatos, ff. de varijs extra. cognit. vbi Vlpianus ait Aduocatos eſſe omnes omnino, qui agendis cauſis quoquo ſtudio operantur, ac propterea cauſarum patroni appellantur, habetur in l. Aduocato, C. de Aduoc. diuerſ. iudic. qui compelli poſſunt à iudice ad patrocinandum etiam pro pauperibus, & miſerabilibus perſonis, Suar. in theſauro commun. opinionum lit. A. num. 93. Bernard. Græuæ. ad pract. Cameræ Impet. lib. 1. concluſion. 45. conſid. 1. num. 4. & 5.

Procurator autem dicitur, qui habet mandatum ad lites excitandas, & ad iudicium exercendum, & ad cauſam defendendam, l. 1. ff. de procur. & ſine mandato non poteſt officio Procuratoris fungi, non tamen poteſt cogi inuitus ſuſcipere mandatum, Bernard. Græuæ. d. conſid. 1. n. 17. & Stephan. Gratian. diſcept. forenſium cap. 56. num. 22. & 23. & num. 32.

Porrò agentes aliquando Procuratores ſunt, & pro eodem ſumuntur, l. procuratorum, C. de procuratoribus. Interdum tamen accipiuntur agentes pro accuſatoribus, qui reos ad iudicium vocant. Quare qui ſupradictos occidere, percutere, vel ſuis bonis ſpoliare præſumpſerit, ligabitur excommunicatione: ſicut qui has actiones prohibitas exercuerint in recurrentes ad Curiam, quia nomine recurrentium, veluti eorum negotiorum geſtores Aduocati, Procuratores, & Agentes prædictas cauſas, & negotia tractant, ac tuentur apud Romanam Curiam, ſi tamen occaſione prædictorum negotiorum malè tractentur, Vgolin. hoc loco verſ. negotiorumque geſtores, n. 4. Marius Alterius dict. diſput. 13. cap. 3. vbi extendunt hanc pœnam ad Auditores, qui hoc loco dicuntur iudices, quibus cauſa cognoſcenda committitur, non tamen definienda, & ad iudices, qui hoc loco dicuntur illi, qui de cauſa cognoſcunt, eamque definiunt, vt conſtat ex rubrica, ff. de iuriſdict. omni. iudic.

In eandem cenſuram incurrunt in eiſdem auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes delinquenti, ſiue per ſe, ſiue per alios directè, vel indirectè præſumpſerint, auxilium dare, vel conſilium, aut fauorem alicui, vt faciliùs exerceat aduersùs recurrentes ad Curiam aliquam ex prohibitis actionem: dummodò faueat, vel conſulant, vel dent auxilium ante commiſſum delictum, & delinquens ex auxilio, vel ex conſilio, vel ex fauore moueatur ad delinquendum; ſecus ſi conſulens nihil conſilio ſuo induxit delinquentem, quia firmiter iam in animo ſtatuerat ſcelus illud committere. In dubio tamen conſilio delinquentem fuiſſe inductum ad delinquendum putandum eſt, & multò fortiùs id eſt opinandum, quando ambigitur, an delinquens operatus, fuerit ex auxilio, vel fauore oblato. Marius Alterius vbi proximè cap. 2. fol. 647. col. 2. Ratio, quia præſumitur quis auxilium, & fauorem delinquenti præſtare, eo ipſo quòd aſſiſtit prope delinquentem animo doloſo, & de induſtria. Maſcard. de probat concluſ. 159. n. 1. cum ſequentib. & Farin. in praxi crimin. part. 3. quæſt. 131. num. 67.

Excommunicatio decimatertia lata contra appellantes à grauamine, vel futura executione literarum Apoſtolicarum ad Curias ſeculares, ſic habet.

§. XIII.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes tàm Eccleſiaſticos, quàm ſeculares cuiuſcumq; dignitatis, qui præte-

xentes friuolã quamdam appellationem à grauamine,vel futura executione literarum Apoſtolic. etiam in forma breuis, tam gratiam, quàm iuſtititiam concernentium. Nec non citationum,inhibitionum, ſequeſtrorum, monitoriorum, proceſſuum executorialium, & aliorum decretorum à Nobis, & à Sede prædicta, ſeu Legatis, Nuncijs, Præſidentibus Palatij noſtri, & Cameræ Apoſtolicæ Auditoribus, & Commiſsarijs, alijſque, iudicibus, & delegatis Apoſtolicis emanatorum, & quæ pro tempore emanauerint, aut alias ad Curias ſeculares, & laicam poteſtatem recurrunt, & ab ea inſtante etiam Fiſci Procuratore, vel Aduocato, appellationes huiuſmodi admitti, ac literas, citationes inhibitiones, ſequeſtra, monitoria, & alia prædicta capi, & retineri faciunt; quiue illa ſimpliciter, vel ſine eorum beneplacito, & conſenſu, vel examine executioni demandari, aut ne Tabellione, & Notarij ſuper huiuſmodi literarum, & proceſſuum executione inſtrumenta, vel acta conficere,aut confecta parti,cuius intereſt, tradere debeant impediunt, vel prohibent, ac etiam partes, ſeu eorum agentes, conſanguineos, affines familiares, Notarios, executores & ſubexecutores literarum, citationum, monitoriorum, & aliorum prædictorum capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent, ex ciuitatibus, locis, & Regnis eijciunt, bonis ſpoliant, perterrefaciunt, concutiunt, & comminantur, per ſe, vel alium, ſeu alios publicè: vel occultè, quiuè aliàs quibuſcumque perſonis in genere, vel in ſpecie, ne pro quibuſuis eorum negotijs proſequendis, ſeu gratijs, vel literis impetrandis ad Romanam Curiam accedant, aut recurſum habeant, ſeu gratias ipſas, vel literas à dicta Sede impetrent, ſeu impetratis vtantur, directè, vel indirectè prohibere, ſtatuere, ſeu mandare, vel eas apud ſe, aut Notarios, ſeu Tabelliones, vel aliàs quomodolibet retinere præſumunt.

EPITOME.

256 *Materia huius canonis, quæ ſit, & in quot partes diuidatur?*

257 *Actiones principales, quot ſint?*

258 *Recurrentes, vel appellantes in cauſis Eccleſiaſticis ad laicas poteſtates, quando incidant in hanc cenſuram, & quando non?*

259 *Prætexere friuolam appellationem à grauamine, vel futura executione literarum Apoſtolicarum, qui dicantur?*

260 *Literarum Apoſtolicarum, quot ſint ſpecies?*

261 *Literæ Apoſtolicæ an debeant examinari antequam mandeatur executioni, oſtenditur pars negans, & probatur pars affirmans.*

Gratia Apoſtolica quando timetur ſcandalum, vel ſequitur graue damnum, non eſt tradenda executioni ibid. verſic. fauet, & verſic. Quare, & verſ. ſuffragatur.

Regum proprium eſt ocurrere violentijs iniuſtis illatis per iudices Eccleſiaſticos, ibid. verſ. accedit Regum.

262 & 263 *Verba, ſine beneplacito & conſenſu, & examine, quid importent? & an peti debeat à Principe.*

264 *Mandantes excommunicantur.*

256 PRima dubitatio circa materiam huius canonis nihil dubij continet, cùm conſtet ex Caiet. in ſumma verb. excommunicatio, cap. 29. eſſe ſacrilegium quo offenditur auctoritas Sedis Apoſtolicę in friuolis appellationibus, in ſuis executionibus, & in ſuis officialibus, propter quod excommunicantur, qui prætextu friuolæ appellationis recurrunt ad Curias ſeculares, & laicas poteſtates in cauſis Eccleſiaſticis, vt ita impediant, & retardent aliquarum literarum Apoſtolicarum executionem, quouis modo à Sede Apoſtolica emanantium quæ excommunicatio breuiter habetur in cap. quoniam, de immunit. Eccleſ. in 6. & hoc loco latiùs explicatur, cuius etiam meminit Silueſt. excommunicatio 7. §. 71. & Nauarr. cap. 27. num. 60. cum ſequentibus. Ratio, quia cum Sedes Apoſtolica à nemine dependeat, à nemine iudicari debet.

Diuiditur ergo in tres partes hic canon in prima excommunicantur, qui lædunt iuriſdictionem Sedis Apoſtolicæ ſub ſpecie alicuius friuolæ appellationis, & recurrunt ad Curias ſeculares, & poteſtatem laicam, à grauamine, vel ſutura executione literarum Apoſtolicarum appellando. Item in eamdem pœnam incidunt, qui à poteſtate ſeculari etiam inſtante fiſci Procuratore, vel Aduocato huiuſmodi appellationes admitti faciunt: necnon, qui capi faciunt huiuſmodi literas Apoſtolicas, & detineri per laicam poteſtatem.

In ſecunda parte excommunicantur Magiſtratus, & officiales impedientes, vel prohibentes literas Apoſtolicas habere executionem, ſiue impediant ſimpliciter, ſiue ſine eorum beneplacito, & conſenſu, aut examine ipſorummet iudicium ſæcularium executioni mandari. In tertia parte excommunicantur, qui recurſum ad Curiam Romanam pro negotijs eorum proſequendis, aut literis, ſeu gratijs impetrandis eiſdem prohibent, ne accedant, aut recurrant. Quæ omnia patent ex eodem canone. Requiritur tamen ad incurrendam hanc cenſuram, vt detur præſumptio in agentibus, prohibentibus, ſtatuentibus, vel mandantibus, atque ita debent præſumptuosè prohibere, vel ſtatuere, vel retinere. Vnde cùm in omnibus & ſingulis perſonis in hoc canone numeratis exigatur præſumptio, vt deducitur ex verb. præſumunt, ad finem canonis poſito. Sequitur excuſari à cenſura, qui ex ignorãtia etiam culpabili, vel ex inaduertentia, vel ex ſimplicitate aliquam actionem ex prohibitis executus fuerit, Iacob. Graff. hoc loco cap. 121. verſ ad incurrendum. Sayr. ibidem cap 17. lib. 3. num. 8.

257 Secunda dubitatio circa actiones principales, quot ſint? Eſſe plures conſtat ex textu, quarum prima eſt recurrere ad Curias

rias

rias ſeculares prætextu friuolæ appellationis à grauamine, vel futura executione literarum Apoſtolicarum. Secunda impedire eadem, ne ſimpliciter, vel ſine ipſorummet iudicum, ſecularium ſaltem beneplacito, & conſenſu, vel examine executioni mandentur. Tertia, literas Apoſtolicas capi, & retineri facere. Quarta, prohibere, ne Tabelliones, & Notarij ſuper huiuſmodi literarum, & proceſſuum executione inſtrumenta, vel acta conficiant aut confecta ne parti, cuius intereſt, tradere debeant. Quinta, prædictarum literarum executionem impedire, vel prohibere. Sexta, capere, percutere, vulnerare, carcerare, detinere aliquam perſonam ex numeratis in hoc canone, item ex ciuitatibus, locis, & Regnis eijcere, bonis ſpoliare, timorem incurere, comminari, perterrefacere per ſe, vel per alium, publicè, vel occultè partes, vel eorum agentes, Notarios, executores, vel ſubexecutores literarum, citationum, monitoriorum, & aliorum decretorum, vel præceptorum. Septima denique plures partes continet, nimirum directè, vel indirectè prohibere, ſtatuere, vel mandare quibuſcumque perſonis, ne recurrant ad Romanam Curiam pro quibuſcumque eorum negotijs proſequendis, & ne accedant ad impetrandum aliquid, & ne impetrato vtantur; hæc autem omnia ſub excommunicatione in hoc canone interdicuntur, vt apertè conſtat ex tenore illius,

258 Tertia dubitatio, quando recurrentes, vel appellantes in cauſis Eccleſiaſticis, ad laicas poteſtates incidant in hanc cenſuram? Dic ergo incidere primò, qui ab onere, vel futura executione literarum Apoſtolicarum etiam in forma breuis, tam gratiam, quàm iuſtitiam concernentium, necnon citationum, & aliorum decretorum à Romano Pontifice, & à Sede Apoſtolica, ſeu Legatis, Nuntijs, Præſidentibus Palatij Romani Pontificis &c. ad Curias ſeculares, & ad laicam poteſtatem recurrunt nemine excepto, propter nomen omnes, quod neminem excludit, & comprehendit tam Eccleſiaſticos, quàm ſæculares cuiuſcumque dignitatis ſint, etiam ſi Regia, vel Imperatoria fulgeant dignitate, vt patet ex contextu, & ex tenore Bullæ, dummodo præſumentes hæc omnia quæ in hoc canone interdicuntur, exequantur.

Extende non ſolùm ad perſonas publicas tam ſæculares, quàm Eccleſiaſticas, ſed etiam ad priuatas, ſi eadem facere, aut procurare audeant, etiam ſi nullam iuriſdictionem habeant, ſed ſolùm ſe intromittant, vt impedimenta in hoc Canone interdicta à Superioribus apponantur, quod ſufficit ad incurrendam hanc cenſuram, vt notat Nauarr. in manuali cap. 27. num. 68. verſic. 5., quod non eſt neceſſe, Vgolin. in hoc canone, ad verba, quiue illa verſic. poſtremo, & Souſa in expoſitione Bullæ Cœnæ, cap. 14. diſput. 72. num. 3. verſic. ſi tamen vbi concludit non ſolùm Magiſtratus in hanc cenſuram incidere, ſed etiam perſonas particulares facientes actiones prohibitas exerceri, vt apertè deducitur ex verbis illis, ibi: Faciunt capi & retineri. Quibus verbis excommunicantur non ſolùm, qui prædicta procurant, ſed etiam, qui ad inſtantiam faciunt. Quare in nullo caſu integrum eſt à mandatis Apoſtolicis appellare ad Curiam ſæcularem, quia appellatio eſt recurſus à minori ad maiorem iudicem l. 1. §. ſi quis in appellatione ff. de appellat. & relat. Goffred. & alij Summiſtæ in titul. de appellationibus, gloſſ. in cap. 2. in verb. officiali, de conſuet. in 6. Cardin. Iacobat. tract. de Concil. lib. 10. artic. 3. numer. 1. tom. 13. par. 1. fol. 355. & eſt communis, teſte Rebuff. tract. de apell. num. 1. tom. 3. fol. 475. Ergo, qui à Summi Pontificis mandato per appellationem ad iudices ſæculares recurrit, eos conſtituit ſuperiores Summo Pontifice, quod non bene audit, nec poteſt ſtare cum fide Catholica.

Porrò integrum erit ad Curiam ſæcularem recurrere, quando damnum ſequitur irreparabile, aut quod difficile reparari poteſt, & eſt difficilis aditus ad Summum Pontificem, nec adeſt Magiſtratus Eccleſiaſticus, qui poſſit, & velit tantam iniuriam arcere, tunc licitus eſt recurſus ad Curiam ſæcularem, quòd ex literarum executione ſequatur damnũ ſupradictum. Probatur, quia defenſio eſt licita, vt notant ſcribentes in l. vt vim ff. de iuſtitia, & in Clement. ſi furioſus, de homicidio, vbi Couarr. par. 3. §. vni num. 1. & eſt defenſio de iure naturæ, vt contra Accurſium bene ſcribit Couar. num. 1. citato, & Scacc. de appellationibus, quæſt. 16. num. 3. & de conſuetudine ab antiquo introductus eſt recurſus huiuſmodi tam in Hiſpania, quàm in Luſitania ad Curiam Regiam, & ad Regem, quando iudices Eccleſiaſtici vi & cenſuris opprimunt laicos, vel Eccleſiaſticos, quæ conſuetudo probatur à Couarr. pract. quæſt. cap. 35. num. 3. Gregor. Lopez in l. 13. titul. 13. part. . . & Zeual. practic. quæſt. tom. 4. quæſt. 897. & in Hiſpanijs, & Gallijs eſſe hoc indubitatũ tradit Sayr. poſſe ſcilicet Reges tueri poſſidentes beneficia Eccleſiaſtica, quando illa poſſident titulo etiam colorato, ne illis ſpolientur virtute aliquarum literarum etiam Apoſtolicarum, niſi præmiſſa cauſæ cognitione, ſic ille cap. 18. num. 7. quod non approbat omnino Nauarrus in manuali, cap. 27. num. 70. verſ. 2. dicens difficulter probari poſſe illam conſuetudinem eſſe iuri conformem, cui accedere videtur Sayr. ſuprà num. 8. ad finem, hanc opinionem, conſuetudinem recurrendi ad Regem, videlicet, non eſſe probabilem: eo quia poteſtas laica non eſt ſuperior Eccleſiaſtica, & ideo de iure naturæ non poterit auctoritatiuè contra poteſtatem Eccleſiaſticam tueri innocentem, ſed ſolùm per viam ſupplicationis.

Contra verò quando violentia eſt manifeſta, & iniuria clara, & iniuſta, fas eſt recurrere ad Reges, qui tenentur impedire executionem literarum Apoſtolicarum, ſiue recurrentes laici ſint, ſiue Eccleſiaſtici cùm Regum officium ſit liberare de manu

ca-

calumniatorum vi oppreſſos, vt in cap. Principes 23. quæſt. 1. & in cap. Reguni, eadem quæſt. 5. & conſtar ex praxi, & conſuerudine tanti temporis, cuius non eſt memoria, quæ eſt inſtar priuilegij, & habet vim conſtitutionis, ſeu diſpenſationis, l. 1. §. denique l. 2. §. apud verſic. planè, ſi foſſa, ff. de aqua pluuia arcenda cap. ſuper quibuſdam, §. præterea vbi gloſſ. verb. non extat memoria, de verb. ſignificat Affliĉt. deciſ. 254. Menochius conſil. 47. num. 7. quod intelligitur dara capacitate inducendi vim priuilegij. vel præſcriptionis, Abbas in cap. nouit, num. 22. de iudicijs, Felin. in cap. audientes num. 6. de præſcriptionibus. Quinimmò conſuetudo immemorialis habet vim tituli, vt per Guttier. practic. lib. 3. quæſt. 14. à numer. 21. & quæſt. 17. à num. 289. Camil. Borrel. conſil. à num. 21. Nam titulus præſumitur ex curſu temporis immemorialis, & curſus temporis habet vim priuilegij poſt tempus immemoriale, Menoch. de præſumption. libro 3. præſumpt. 131. num. 43. & ſequent. & conſ. 90. num. 66. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 2. num. 19. & Barboſ. in d. cap. ſuper quibuſdam 26. num. 6. & 7. Atqui ex priuilegio, ſeu ex facultate à Pōtifice conceſſa poteſt iudex ſæcularis aliquas clericorum cauſas expedire, & Papa fori priuilegio derogare, etiam in quibuſdam, cap. verum 22. diſtinct. cap. illud 10. quæſt. 3. Couarr. pract. cap. 31. n. 4. & 6. & Clar. §. final. quæſt. 41. num. 7. Igitur ſæculares iudices extante conſuetudine immemoriali, quæ habet vim priuilegii, poſſunt clericorum cauſas cognoſcere, & laicos oppreſſos liberare à iudicibus Eccleſiaſticis, & præcipere Eccleſiaſtico iudici, vt excommunicationem latā reuocet.

Nihilominus non eſt negandū hanc praxim, & cōſuetudinem, ſi alicubi obſeruatur, eſſe contrariam iuri canonico, quod eſt obſeruandum in omnibus caſibus, in quibus vertitur periculum animæ, vel vbi agitur de conſcientia, præſertim in cauſis Eccleſiaſticis, & illis annexis, vt tradunt Felin. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num. 5. Surd. de alimentis, tit. 7. quæſt. 29. num. 11. Azeued. in titul. 1. num. 17. & 18. lib. 2. nouæ recompil. Perez in prooemio ordinament. quæſt. 3. & noſtra lex Regia lib. 3. tit. 64. in principio, ibi: ſendo materia, quæ traga peccado, & ibi Barboſ. parens, & Barboſ. filius ad cap. primum, de noui operis nunciat. Probatur ex cap. qualiter, & quando, de iudicijs, vbi notatur clericos ad forum ſæculare non eſſe trahendos à laicis etiam data ipſorum Prælatorum negligentia, vt Bellug. in ſpeculo Principum, rub. 11. §. dubitatur, num. 14. & num. 15. verſ. indifferenter, & rub. 18. num. 8. & rub. 11. §. videndum, num. 15. Segura Dauilos in directorio Iudic. Eccleſiaſtic. p. 2. cap. 7. num. 10. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 5. cap. 14. quæſt. 2. ex textu in cap. filijs, vel nepotibus 16. quæſt. 7. vbi non probatur Archiepiſcopis, vel Epiſcopis negligentibus adeundum eſſe Regem, ve gloſſ. ibi verb. Regis, dicere videtur, ſed ſolùm probare Metropolitano rebus Eccleſiaſticis abutente, eſſe nunciandum Regi, vt Metropolitanum admoneat, vt ſuo officio rectè ſungatur, quem intellectum præſtat Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum perſonali, §. 2. num. 24. atque ita non eſſe trahendos clericos ad forum ſæculare ob negligentiam ſuorum Prælatorum, concludunt Morla in Emporio iuris, par. 5. tit. 2. de iuriſdict. omni iudic. quæſt. 14. num. 3. & Carol. de Graſſ. de effectib. clerical. effectu 1. à n. 395.

Ratio, quia ex praxi ſupradicta apertè deducitur laicos eſſe meros iudices; eccleſiaſticos eſſe dumtaxat executores, quibus ſub pœnis à laicis præcipitur, vt excommunicatos abſoluant, & remittant ad laicum forum cauſæ cognitionem, quod improbatur per Concilium Tridentinum ſeſſion. 25. de reformatione, cap. 3. his verbis:
„ Nefas ſit ſęculari cuilibet Magiſtratui pro-
„ hibere Eccleſiaſtico iudici, ne quem ex-
„ communicet, aut mandare, vt latam ex-
„ communicationem reuocet ſub prætextu,
„ quod contenta in præſenti decreto non
„ ſunt obſeruata, cùm nō ad ſęculares, ſed ec-
„ cleſiaſticos hæc cognitio pertineat, quibus
verbis oſtenditur, quando agitur de exequendo aliquo mandato Apoſtolico, & compelluntur eccleſiaſtici deſiſtere à vi inferenda à laica poteſtate, nihil aliud eſſe, quàm impedire executionem literarum Apoſtolicarum, quarum impedientes innodantur excommunicatione in Bulla Cęnæ Domini contenta in hoc canone 14. ibi, vel executionem literarum; Apoſtolicarum, ſiue executorialium.

Quamobrem nō poteſt non probari hęc ſententia, & improbari immemorialis conſuetudo cognoſcendi de huiuſmodi cauſis eccleſiaſticis ex tacito Romanorum Pontificum cōſenſu ſæcularibus Magiſtratibus facultatem inducente, quæ conſuetudo habet vim legis, cap. final. de conſuetudine. Quia reſponſio eſt in promptu, nimirum Pontificem nunquam probaſſe hanc conſuetudinem, ſed ſemper obſtitiſſe, & pœnis propoſitis, ac cenſuris laicos compeſcuiſſe, decreuiſſeque, vt talia audentes perſonaliter compareant, & contra conſentientes pronuncietur ſententia condemnatoria, & vltra excommunicationem Papalem, quam incurrunt Bullarum Apoſtolicarum executionem impediẽtes iniuſtè, tenentur ad fructus deperditos, & expenſas factas, Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcopi, allegat. 79. num. 3. & 4. & Farin. par. 4. conſ. 68. deciſ. 212. num. 3. in 1. collect. Semper enim tales recurſus improbantur, & recurrentes declarantur excommunicati, nec excuſantur ob conſuetudinem, quam etſi in totum Pontifex non tollat, ſed inuoluntarius permittat in aliquibus partibus, propterea tolerat ad euitandum maius malum, & propter ſcandalum, in quo euentu ſcientia Papæ non excuſat. Abb. in cap. clerici, num. 6. de iudic. Felin. in cap. 2. de præſcriptionibus, Surd. conſ. 301. num. 57. & ſequent. & conſ. 396. n. 33.

Neque obeſt d. cap. Principes 23. qu. 1. quia ibi tantùm dicitur Principes teneri Eccleſiæ patrocinari, præſertim, quando

illa

illa impeditur, ne ſua poteſtate, & iuriſdictione in rebelles vtatur. Multò minùs vrget d. cap. Regum, cùm procedat erga ſubditos, qui ſub eorum cura, ac iuriſdictione, & protectione ſunt. Nec confert conſuetudinem aſſimilari priuilegio, nam quamuis ſimilis ſit, non eſt tamen priuilegium, præſertim quando poſſidentes priuilegium, vel conſuetudinem etiam immemorialem, ſunt inhabiles, & incapaces; quales ſunt laici ad priuilegium obtinendum, & ad conſuetudinem faciendam pro indicandis clericis, cùm ſint incapaces iuris, & poteſtatis ſpiritualis, quam nullo vnquam tempore poſſunt præſcribere, vt per Caſſan. in conſuetud. Burgundiæ, rub. 1. §. 2. fol. 26. Rebuff. de decimis, quæſt. 13. à num 67. Anaſtaſ. Germon. de Sacrorum immunitat. lib. 3. cap. 19. à num. 50. Monet. de decimis, cap. 5. à num. 114. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 7. cap. 36. qu. 11. Suar. de religione lib. 1. de decimis, c. 27. num. 3. qui omnes docent nulla præſcriptione etiam immemoriali poſſe laicum ius percipiendi decimas conſequi, cum tale ius ſpirituale ſit, & dependens à Sacramētorum adminiſtratione cuius laici ſunt incapaces: ergo in noſtro caſu eodem modo laicus eſt incapax iuris, & poteſtatis ſpiritualis, nec poteſt illam ciuiliter poſſidere, & ex conſequenti nullo tempore præſcribere, cap. cauſam, & ibi ſcribentes, de præſcriptionibus. Ioannes Andreas, & omnes in cap. de præbend. in 6. Decius in cap. decernimus, num. 38. de iudicijs: tum, vel maximè, quia ſecundùm veriorem ſententiam eccleſiaſtici iure diuino, & naturali ſunt exempti à legibus ciuilibus Regum, ac Principum, vt norat Innocentius, & Hoſtienſ. in cap. 2. de maior. & obedientia. Sequitur Bellet. diſquiſit. clericalium, par. 1. titulo de fauore Clericorum perſonali §. 1. num. 17 Silueſt. verb. immunitas 1. quæſt. 4. verſ. ſecundum ad munera, Angel. eodem verb. num. 33. verſ. 11. Bellarmin. lib. 2. de membris Eccleſiæ militantis, lib. 1. de clericis, cap. 28. prop. 5. Molina de inſtitia, tract. 2. diſp. 31. concl. 1. & 3. Azor inſtit. moral. par. 1. lib. 5. c. 12. quæſt. 10. Garc. de nobilit. gloſſ. 9. num. 1.

Quod procedit in cauſis ſpiritualibus, & eccleſiaſticis: tunc enim exemptio à iuriſdictione ſæcnlari inducta eſt de iure diuino, gloſſa in cap. ſi Imperator 96. diſtinct. & in cap. quamquam, de cenſibus, in 6. Abbas in cap. ſi clerici num. 23. de iudicijs. Roland. conſil. 12. num. 44. volum. 2. & conſil. 23. num. 10. eodem volum. Diximus in cauſis ſpiritualibus, & eccleſiaſticis, quia in rebus temporalibus, & criminalibus ad ſpiritualia non pertinentibus clerici ſunt exempti, & eorum res non iure diuino, ſed humano ex conſtitutionibus Summorum Pontificum, Couarr. pract. quæſt. c. 31. verſ. prima concluſio, & verſic. ſecunda concluſio. Nec propterea conſuetudine contraria hæc exemptio tolli poteſt, cap. clerici, vbi gloſſa, & ſcribens, extrà de iudic. cap. placuit, & cap. inolita 21. q. 1. Roland. dict. conſ. 23. num. 9. volum. 2. Couarr. pract. cap. 31. num. 5. Villalob. in commun. opin. verſ. clericus, num. 8. & Clar. in pract. crimin. quæſt. 36. verſic. ſed ea retenta. Nec dici poteſt Summum Pontificem conſcium talis conſuetudinis eam aliquando etiam inuoluntariò permiſiſſe, cùm in die Cœnæ Domini quotannis Bullam ſciam ſolemniter publicari, in quo die abrogantur huiuſmodi conſuetudines, & priuilegia quæcumque etiam Imperatoribus, & Regibus indulta reuocantur.

Nec confert; ſi vrgeas ſufficere conſuetudinem in vim priuilegij allegatam, vt laicus exerceat iuriſdictionem in cauſis profanis clericorum, quia non ſufficit, niſi probetur priuilegium per ſcripturam, vt decreuit Rota in vna Spoletana beneficiorum 31. Ianuar. 1594. coram Illuſtriſſimo Mantica deciſ. 260. num. 6. Non enim eſt veriſimile, ſimilia priuilegia dari contra Bullam in Cœna Domini, per quam ſingulis annis omnino reuocantur. Quare non ſunt audiendi, qui affirmant poſſe à magiſtratibus Eccleſiaſticis per vim, ſed licitè cenſuris affectos recurrere ad Magiſtratus ſæculares, vt eos defendant, & obligent Iudices eccleſiaſticos ab ea vi ceſſare, quia in primis iudex ſæcularis nequit ad ſe trahere cauſas eccleſiaſticas, etiamſi Epiſcopi, & his ſuperiores fuerint negligentes in cauſis iudicandi. Nec ſequitur inde manere delicta impunita, nec innocentes ab hominibus iniquis vi, & iniuria vexari: eo quia ſi Epiſcopi ſe in officio negligenter geſſerint, ad Archiepiſcopos datur recurſus, & ab his ad Legatos, & Nuncios, & ab illis ad Summum Pontificem, apud quem iuſtitia adminiſtrabitur. Quamobrem iure optimo recurrentes ad Curiam ſæcularem in cauſis eccleſiaſticis excommunicantur in hoc decimoquarto Canone, Vgolinus de cenſuris Pontifici reſeruaris hoc loco, par. 2. §. 1. num. 1. Graff. lib. 4. deciſ. cap. 18. num. 124. & Sayr. lib. 3. de cenſuris, cap. 17. num. 5. dummodo appellantes non prætexant friuolam quamdam appellationem, vt conſtat ex eadem Bulla, ibi: prætexentes friuolā quamdam appellationem, vide Azor. ſuprà, cap. 14. quæſt. 2.

Ex quo ſequitur in caſu violentiæ, & iniuriæ manifeſtæ, vt diximus ſuprà in hoc §. 13. verſ. Porrò integrum eſt, non incurri in hanc cenſuram, qui ad neceſſariam ſui defenſionem contra iniuriam, ſibi iniuſtè illatam, & quam alia via non poteſt euitare, niſi ad Curias ſæculares appellando, ſi appellet, quia in hoc canone excommunicantur prætexentes friuolam appellationem: atque ita non omnes excommunicantur, modò ſub nomine appellationis non detur recurſus ad Curias ſæculares, Graff. Sayr: vbi ſuprà, diſp. 74. in principio.

Secundò excuſatur à cenſura hac, qui appellat ab Epiſcopis, & ab eorum Vicarijs ad Iudices laicos: non enim de his loquitur Bulla, ſed de appellantibus à Romano Pontifice, ſeu Legatis, Nuntijs, Præſidentibus Palatij Romani Pontificis, & Cameræ Apoſtolicæ, &c. ergo ſecus de alijs, argumento capitis nonne, de præſum-

ſumptionibus, vbi ioclufio vnios eſt excluſio alterius, Menoch. de arbirr. caſu 37. num.33. & coof.106. num,314.& con.141. à oum. 9.

Tertiò non iocidit, qui appellaret, ſeu conuolaret ad iudicem Eccleſiaſticum, ſed, qui ad iudicem ſæcularem. Quartò excuſabitur pars, contra quam emaoata ſunt huiuſmodi reſcripta Apoſtolica, vel prædictæ lirerę citationis, & ſimilia, ſi renuat his obtemperare, quamuis non impetrauerit conſenſum Magiſtratuum, vel Principum. Ratio, quia renuentes ita obedire literis Apoſtolicis, noo dicuntur propriè confugere ad Curias ſæculares, quod interdicitur in hoc canone, quia aliud eſt impedire excuſationem literarum non permittendo illas publicari, & aliud eſt non obtemperate literis, vel mandatis Papæ. Quare à ſeparatis non fit illatio, l. Papinianus,ff.de minoribus,Souſa ſupr.diſ.75. Marius Alterius de excommunic. Bullæ Cœnæ, diſp. 14. cap. 2. fol. 656. col. 2. & ſequenti.

259 Quarta dubitatio, qui dicantur prætexere friuolam appellationem à grauamine, vel futura execurione literarum Apoſtolicarum? Reſponſio ſit illos, qui friuolam appellatiooem prætexunt, hoc eſt, velant, ſeu cauſam aliquam non veram afferunt: atque ita appellatio friuola dicitur appellatio vana, & inanis, vt vult Geminian. in cap.5. cum appellationibus, nu.5. verſ.quæro quid importet, & Franch. n.1. de appellationibus, in 6. Item dicitur friuola,in qua oulla exprimitur cauſa, vel exprimitur minùs legitima: idcirco appellatio friuola ſignificat appellationem vanam, inanem, & ſine iuſta cauſa interpoſitam. Quinimò iudex admittens appellationem friuolam, peccat Ang. Aret. tract. de malef. in verb. præſente dicto Caio, num.19. Card. Alex. in cap. 31. de priore, ſub num. 3. de appell. Roland. conſ. 73. ſi vidiſſem, ſub oum. 26. lib. 3. & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. amplia 4. princip. num. 12. fol. 352. & debet puniri, Scaccia de appellation. quæſt. 11. ſub num. 4. ſub illatione 1 & quæſt 17. limita. 36. num.3.& Iudex à quo appellantem friuolè poteſt excommunicare rauquam contumacem, Abbas, Franch. Card. Alex. in cap. 54. ſollicitudinem, not. 1. num. 1. de appell. Ideo qui prætexunt friuolam appellationem à grauamine, vel furura execurione literarum Apoſtolicarum, incurrunt in hunc Canonem. Quoniam appellatio fuit inuenta ad patrocinium innocentiæ, non autem ad præſidium malirioſi appellantis. cap. ſuggeſtum, & cap. ad noſtram, de appellationibus, Couarr. pract. cap. 23. num. 5. col. 1. Girond. de priuilegiar. ſeu exemptionum explic. num. 743. Quare ſi quis ſentit ſe grauatum ex literis Apoſtolicis, aut ex decreto Papæ, ad illum eſt recurrendum, cap. meminimus, & cap. ad hæc, de appellationibus.

Nomine autem appellationis hoc loco intelligitur quilibet modus, quo quis ſolet confugere ad Curias ſæculares, & ad laicam poteſtatem, ſiue confugiat per appellationem, ſiue per recurſum, ſiue per ſupplicationem, vel inuocationem brachij ſæcularis, vel quouis alio modo, vt conſtat „ ex Bulla, ibi: „ Aut aliàs ad Curias ſæcu- „ lares & laicam poteſtatem recurrunt; hoc eſt, alio caſu, vel alio quocumque modo, Tiraquel. de retract. 1. part. gloſ. 7. §. 1. verb. ou autres, num. 3. verſ. ſed & alias. Et idcirco ſenſus illorum verborum erit, qui prętextu friuolæ appellationis, aut aliàs quocumque alio modo ad Curias ſeculares recurrunt, aut confugiunt.

260 Quinta dubitatio, quot ſint ſpecies literarum Apoſtolicarum? Reſponſio ſit hoc loco duas eſſe ſpecies, quarum prima continet Bullas munitas ſigillo plumbeo ad figuram Bullæ, quibus principaliter competit nomen literarum Apoſtolicarum, deſcribiturque in membrana, ſeu pergameno ad differentiam ſignaturæ, quæ in papyro ſcribitur, requiriturq; quòd Bulla ſit plumbo decorata, gloſſa in Clementina vnica, in fine, de iureiur. & cap. licèt, de crimine falſi. item, quòd plumbum ſit appenſum funibus, ſeu chordis ſericis, ſi Bulla eſt gratioſa; ſi verò eſt Bulla iuſtitiæ, ſine executoria filo cannabis appenſum ſigillum, ſeu plumbum erit, d. cap. licet, & cap. quàm graui, de crimine falſi. Item neceſſe eſt, quòd Bulla ſit iure munita: quia ſi quis propria auctoritate plumbum apponat, Bulla erit falſa, d. cap. licèt de crimine falſi, Rebuff. in praxi 3. par. ſignaturæ, tit. Bullæ nouæ declaratio, ex num. 11.

Secunda ſpecies continet Breuia Apoſtolica. Eſt autem Breue Apoſtolicum ſcriptura modica in paruis negotijs conceſſa, in papyro ſcripta ſæpè, cera rubricata, annulo Piſcatoris ſigillata, ac Secretarij ſigno ſubſcripta. De vtraque ſpecie literarum, Marius Alterius de excommunicatio. Bullę Cœnæ, in diſp. 1. cap. 1. per totum, poſt Rebuffum vbi ſuprà, tit. de Breui Apoſtolico, ex num. 16. vbi num. 18. deſcribit rationem, ob quam Breue Apoſtolicum dicatur ita, nimirum, quia breuibus verbis fit, & in breuibus materijs ſoleat concedi, & ſummatim negotium contineatur, nimirum ſine præfationibus; & ideo dicitur ſcriptura conceſsa in paruis negotijs: nam in arduis fit Bulla, dicitur in papyro deſcripta Breuis, vt diſtinguatur à Bulla, quæ non niſi in mẽbrana deſcribitur, quamuis aliquando Breue in membrana conſcribatur, ſed frequentiùs in papyro. Quare hoc loco prætexentes appellationem friuolam à grauamine, vel futura executione litterarum Apoſtolicarum etiam in forma Breuis, tam gratiam, quàm iuſtitiam concernentium, qui ad Curias ſæculares, & laicam poteſtatem recurrunt, incidunt in haoc cenſuram, quia hoc modo impediunt, ne partes exequi poſſint litteras Papæ, ſiue ſint expeditæ per modum Bullarum, ſiue in forma Breuis.

Sexta dubitatio, vtrùm licitum ſit examinare litteras Apoſtolicas priùs quàm executioni tradantur? Pars negans ex eo probatur ex verbis huius canonis, quæ ſic „ habeur, ibi: „ Quive illa ſimpliciter, vel „ ſiue eorum beneplacito, & conſenſu, vel exa„mine

mine executioni demandari debeant. Quibus verbis excommunicantur quicumque Magiſtratus, ſeu Iudices laici, vel Eccleſiaſtici impedierint, quacumque ratione, ne literæ, & alia prædicta executioni tradantur. Probatur ex illo verbo, ſimpliciter, per quod incurritur excõmunicatio à prohibente generaliter, ne literæ Apoſtolicæ habeant executionem, quia impediens hoc modo ſimpliciter dicitur impedire, l. quotiens tutor. §. vltimo, ff. de adminiſtr. tutor. cap Religioſus, §. ſanè, verb. ſimpliciter. At verò, qui prohibent, ne prædictæ literæ mandentur executioni, niſi priùs videantur, & examinentur à Magiſtratibus, ſiue ſæcularibus, ſiue Eccleſiaſticis, & de eorum conſenſu, aut beneplacito expreſſo fiat executio: tunc, qui hoc decernunt, dicuntur impedire non ſimpliciter, ſed ſecundùm quid, & vtriq; incidunt in hunc Canonem. in quam partem inclinat Azor. inſtit. moral. 1. par. lib. 5. cap. 14. verſ. quartò quæritur, vbi docet literas examinare, cùm ſint dubiæ, & incertæ ne ſint, an falſæ, nec ne, pertinere ad Eccleſiaſticos: non verò ad profanos Iudices, cùm ſecundùm Canones, non verò ſecundùm leges iudicandum ſit, an huiuſmodi literæ ſint veræ, an ſubreptitiæ, an ſecus. Quoniam laici Iudices poteſtatem Eccleſiaſticam iure non habent, nec habere poſſunt iure præſcriptionis, eo quia iuris, & poteſtatis ſpiritualis, & Eccleſiaſticæ capaces non ſunt; nec conſuetudo iure Canonico vim obtinet, niſi fuerit præſcripta, in cap. non eſt, de conſuetudine, in 6. atque ita ex priuilegio Papæ poſſunt laici id efficere, & tenentur ſi fecerint, priuilegium exhibere.

Pars autem affirmans in contrarium, videlicet integrum eſſe ciuilibus Magiſtratibus literas Apoſtolicas de cauſis ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis examinare, falſæ nec ne ſint; vel ſubreptitiæ, an legitimæ, docet Couarr. practic. cap. 35. ex num. 1. ſequitur Viuald. in explanatione bullæ Cœnæ, à num. 102. Zeuallus tom. 4. pract. queſt. 897. à num. 292. & 329. & multò ante Driedo, quem ipſi referunt, & ſequuntur lib. 2. de libertate Chriſtiana, cap. 2. dicentes id eſſe licitum ex vſu, & conſuetudine in multis Catholicorum Principum Tribunalibus obſeruata, probatùrque ex cap. ſi quando, de reſcriptis, vbi dicitur, quando præceptum Superioris eſt iniuſtum, durum, aut aſperum, nullo modo eſſe tradendum executioni, & teneri impedientem illud, ſecundam iuſſionem expectare, Padil. in l. cauſas n. 4. Cod. de tranſactionibus, Bobadil. in ſua politica, lib. 1. cap. 13. num. 43. Valdez. ad Suar. ad leges Regni, 5. eſt alius caſus, notab. 12. verſ. aliud eſt euidenter, pag. 100. & Graff. in dec. aure. par. 1. lib. 2. cap. 10. num. 21. & Couarr. vbi ſuprà cap. 35. num. 6.

Fauet cap. ad aures, de reſcriptis, & cap. cùm teneamur, de præbendis, vbi decernitur gratiam Apoſtolicam cum ſcandalo non eſſe exequendam, ibi: Aut ſi non poteſt ei ſine ſcandalo prouideri, Azeued. l. 14. num. 29. tit. 3. lib. 1. nouæ Recopil. luat Graff. deciſ. part. 2. lib. 3. cap. 24. nu. 8. textus in cap. ſi Dominus, & in cap. qui reſiſtit. 11. quæſt. 3. gloſſa in cap. 2. in verb. Principi, & in verb. Morte, de maior. & obed. quia quamuis mandatis Principis ſit parendum, & non obediens pœna mortis puniatur, vt per Clar. §. final. q. 60. verſ. ſolet dubitari, Menoch. de arbitrar. caſu 365. à num. 1. & conſ. 28. nu. 3. & 4. Perez gl. 1. l. 13. tit. 19. lib. 8. ordinamenti, & Farin. in praxi crimin. par. 3. quæſt. 9. num. 2. id declaratur, dummodò præceptum ſit iuſtum, ſecus ſi iniuſtum, Marſil. in l. 1. num. 121. ff. ad l. Cornel. de ſicar.

Quare dicendum eſt, non eſſe omnino negandum integrum eſſe diſcutere interdum cum debita reuerentia, & humilitate literas Apoſtolicas, quando ſequi poſſunt ex earum executione damna aliqua, ad Summum Pontificem inſtruendum de huiuſmodi damnis, ita Caiet. tom. 1. opuſcul. tract. 1. cap. 27. §. ad ſecundam rationem, Victoria in relectione de auctor. Papæ, & Concilij, propoſitione 22. ratio, quia Summus Pontifex poteſt aliquando propter importunitatem non concedenda concedere, vt ait gloſſ. in d. cap. ſi quando, verb. qualitatem negotij, ex quo deducitur reſcripta ob importunas preces conceſſa, non executioni mandanda, quam intentionem voluiſſe habere concedentem, notat Azeued. l. 14. num. 44. tit. 3. lib. 1. nouæ recopil. & præſumuntur reſcripta ſubreptitia per nimiam importunitatem petentium obtenta, Souſa de cenſuris Bullæ Cœnæ cap. 14. diſp. 76. num. 3. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 5. cap. 13. quæſt. 9. & Sanch. de matrim. lib. 4. diſp. 7. num. 4. verſ. & melius.

Suffragatur gloſſa in cap. ſunt qui opes, verb. non iudicio 12. q. 4. & cap. tuæ, verb. importunitatem, de præbendis, & ibi Imola num. 2. & Rebuff. tit. de reſcriptis art. 2. gloſſa 3. verſic. Item non valet electio, dum volunt electionem factam ad importunum clamorem populi, non ſubſiſtere. Quinimò votum per importunitatem, & impulſum aliorum emiſſum non tenere, vult gloſſa in cap. ſunt, qui opes, verb. non iudicio 12. quæſt. 4. & Peralta l. ſi quis, in princ. n. 93. ff. de legatis. 5. Sed verius eſt votum ſolum eſſe inualidum, ſi fiat propter metum cadentem in conſtantem virum. Id tamen propterea aſſerunt, quia preces importunæ æquiparantur metui viri conſtantis. Quæ omnia quoad rem noſtrã sũt, cùm reſcripta per nimiam importunitatem aliquãdo extorqueantur, & ex cõſequenti non valeant, cap. audacter 8. queſt. 2. cap. vnuſquiſque 22. quæſt. 4. integrum erit literas Apoſtolicas examinare, ac diligenter contemplari, vt Summus Pontifex cum omni humilitate, atque obedientia de inconuenientibus fiat certior, arg. cap. ſi quando, de reſcript. & l. ſi vendicari, C. de pœnis.

Accedit Regum proprium eſſe occurrere violentijs, & exceſſibus vaſallorum, cap. Regum 23. quæſt. 5. concordata cap. 26. Cabed. 1. par. deciſ. 76. num. 3. quando iniuſtè à iudicibus Eccleſiaſticis ipſi opprimuntur, debent enim ſalua ſemper in omnibus Summi Pontificis auctoritate obuiare violentijs à poteſtate Eccleſiaſtica illatis, vt reſoluit Gregorius Lopez, quando iniuſtè

inferuntur, l.13.verb.Nin fuerſa,tit.13.par.
2. Auendan. de exequen. mand.lib 1.cap.1.
num. 32. verſic. Nam cum. Ioſeph. de Seſſe
de inhibir. cap. 8. §.3. num.25. & Morl. in
emporio iuris,par.1. rit. 2. quæſt.14.ex n.5.
cum ſequeutibus, & num.9.cum duobus ſe-
queutibus, vbi probar iure etiam poſſe de-
fendi examen literarum Apoſtolicarum,
quarum execurio aliquando differtur, ve
interim Summus Pontifex fiat certior de
multis grauaminibus, quibus Hiſpani op-
primuntur ex impetratione ipſarum litera-
rum,quę falſis precibus impetrantur. Quod
fieri poſſe traduur Couar.in practic. quæſt.
cap.35. num.6.Non enim eſt inconueniens
differri executionem literarum, quando
maius damnum rimetur, aut ſcandalum
ex earum executione ſequitur, Nauarr. In
cap. inter verba. 11. quæſt. 3. corol.53. Pe-
rez in l.2. tit.6.lib.1.ordinamenti,pag.150.
col. 1. in fine, & Sotus de tegendo ſecre
tum, memb.3. quæſt.2. concl.1. & 2.Adria-
nus quodlibeto 2.verb.pro ſolutione. Nec
obeſt mandari exequi ipſas literas ſub
cenſuris, quia non videtur ſuperioris man-
datum ſpernere, qui ex cauſa iuſta differt
executionem, & ex conſequenti non vide-
tur incurrere cenſuram, iuxta Cardinalem
in cap. ſi quando, de reſcriptis, præſertim
ſi interponatur ſupplicatio, quæ de iure
canonico ſuſpendit effectum, vt tradit Ho-
ſtienſ. in cap. paſtoralis, de appellationi-
bus, & ibi Panormitanus in §.verum, n.8.
vbi Addirionator, quod non puto verum,
ex tradiris in c. ex literis, de in integrum
reſtitutione, vbi datur locus ſupplicationis
ad Superiorem, ſed pendenre ſupplicatione
mandatur ſententia executioni præſtita
caurione, quòd omnia reſtituet, Afflict.de-
ciſ.341. Lancellot. de attentat. pert. 2.cap.
19. num.16. & 17. Bander.in tract. tediſio-
num concluſ. 20. num. 58. Caldas Pereira
in l. ſi cutatorem, verb. per quod, num.32.
de in integr. reſtitut. & Velaſc. conſult.51.
num.28.

Nihilominus interpoſita ſupplicatione,
quando timetur ſcandalum, vel aliud gra-
ue damnum, differri poteſt executio lite-
rarum, quovſque fiat certior Pontifex de
præiudicio, quod ſequitur ex literis impe-
traris, ſi mandentur executioni, & non re-
tineantur à Regijs Tribunalibus, vt fit in
Hiſpania, teſte Couarr. ſuprà cap. 36. n.3.
& apud Gallos, teſte Rebuſſo in praxi be-
neficiali 2. part. ſignaturæ, verb. nec non
iure patronatus, num.12. & 36. Coſm. in
pragmatic. ſanct. in proœmio §. cæterum,
verb. eneruantur fol. 41. ſicut etiam reti-
nentur literæ contra decreta Concilij Tri-
dentini, ſi quæ concedantur à Pontifice
Maximo. Secus quando literæ Apoſtoli-
cæ contra tertiam perſonam nullam conti-
nent violentiam, vel iniuſtitiam; de qua
non eſt opus Pontificem de nouo informa-
re: tunc enim, qui eas retinuerit, vel cuta-
uerit, vt non habeant executionem, niſi
priùs approbentur, vel diſcutiantur, inci-
der in cenſuram huius canonis, cùm ſine
vlla cauſa eas retineat, Souſa cap. 14. diſp.
76. & patet ex verbis bullæ.

265 Septima dubitatio, quid importent
„ verba illa „ ſine eorum beneplacito, & con-
„ ſenſu, vel examine? Dic ad incurrendam
hanc cenſuram non eſſe opus, vt hæc tria,
ſcilicet, conſenſus, & examen ſimul con-
currant, ſed ſufficere, vt aliquid vnum ex
his tribus ſeorſum exiſtat: cùm bulla loqua-
tur disiunctiuè, & vnumquodque eorum
æquè Sedi Apoſtolicæ præiudicet, quamuis
verba illa tria quaſi idem ſibi velint. Vbi
nota non prohiberi hoc loco, ne Princeps,
vel eius Magiſtratus diſcutiant, aut exami-
nent literas Apoſtolicas, ſed ſolùm, ne pro-
hibeant, vel impediant illarũ executionem
abſq; eorum conſenſu, vel beneplacito, aut
263 examine. Quamobrẽ ſi petatur à Princi-
pe, vel ab eius Magiſtratibus conſenſus, ſeu
beneplacitũ, debet apponi ſubſcripto: Pla-
cet, ſeu fiat, aut exequatur, quod ſi quis ſim-
pliciter determinet, ne literę Apoſtolicę ha-
beant executionẽ, aut intendat omnes lite-
ras examinare, etiamſi nihil cõtineant con-
tra bonum commune, aut particulare, vel
impediat, ne ſine Principis, vel Magiſtra-
tuum examine quaſi ipſum ante executio-
nem exigatur executioni tradantur, inuo-
luitur cenſura huius canonis, Souſa vbi
ſupra diſp. 76. num. 10. Marius Alterius
diſput. 14. cap. 2. verb.ſimpliciter fol.656.
& fol. 657. columm. 1.verſic. Reſpondeo, &
264 primò dico, & verſicul. Quartò dubita-
tur, vbi vult mandantem alteri, vt recurrat
ad Curiam ſæcularem ad impediendam
executionem literarum, & aliorum decre-
torum ligari hoc canone; ſicut & manda-
tarium ex verbis Bullæ: Qui per ſe, vel per
alios publicè, vel occultè prohibita com-
miſerint; quamobrem non ſolùm mandan-
tes, ſed etiam rata habentes, quæ fuerint
commiſſa nomine ipſius, incident in cen-
ſuram ſaltem in foro conſcientiæ, & in fo-
ro exrerno, ſi ratihabitio probari poteſt,
argumento cap. cùm quis, de ſentent. ex-
commun. lib. 6.

Excommunicatio decimaquarta contra impedientes literarum Apoſtolicarum, aut aliarum expeditionum executionem, & contra auocantes cauſas Eccleſiaſticas ab Eccleſiaſticis iudicibus, ſic habet:

§. XIV.

ITem excommunicamus, & anathematiza-
mus omnes, & ſingulos, qui per ſe, vel
alios authoritate propria, ac de facto qua-
rumcumque exemptionum, vel aliarum
gratiarum, & literarum Apoſtolicarum
prætextu, beneficiales, & decimarum, ac alias
cauſas ſpirituales, & ſpiritualibus annexas,
ab Auditoribus, & Commiſſarijs noſtris,
alijſque Iudicibus Eccleſiaſticis auocant,
illorumue curſum & audientiam ac perſo-
nas, Capitula, Conuentus, Collegia, cauſas
ipſas proſequi volentes impediunt, ac ſe
de illarum cognitione tamquam iudices
interponũt. Quiue partes actrices, quæ illas
com-

committi fecetunt,& faciunt ad renocandũ ad reuocari faciẽdum citationes,vel inhibitiones,aut alias literas in eis decretas,& ad faciendum, vel conſentiendum eos contra quos rales inhibitiones emanarunt, à cenſuris, & pœnis in illis contentis abſolui per ſtarutum, vel aliàs compellunt, vel executionem literarum Apoſtolicarum, ſeu executorialiũ proceſſuum, ac decretotum prædictorum quomodolibet Impediunt, vel ſuum ad id fanorem, conſilium, aut aſſenſum præſtant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarom prætenſionum, ſeu etiam donec ipſi ad Nos infotmandos, vt dicunt, ſupplicauerinr, aut ſupplicari fecerint, niſi ſupplicationes huiuſmodi coram Nobis, & Sede Apoſtolica legitimè proſequanrur,etiamſi talia committeotes fuerint Præſidentes Cancellariarum, Conſiliorum, Parlameotorum, Cancellarij, Vicecancellarij, Conſiliarij, Ordinatij, vel Extraordinarij, quorumcumque Principum ſæcularium, etiamſi Impetiali Regali, Ducali, vel alia quacumque præſulgeant dignitate, aut Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Commendatatij, ſeu Vicarij fuerint.

EPITOME.

265 *Summa huius canonis, & in quo differat à præcedenti.*

266 *Materia huius canonis, quæ ſit, & quot ſint actiones principaliter prohibitæ, & quot acceſſoriæ?*

Cauſæ verò, quæ ſint? ibid.

267 *Quot ſint perſonæ, contra quas fertur hæc cenſura.*

268 *Vtrùm feratur hæc cenſura contra perſonas Eccleſiaſticas & ſæculares?*

269 *Sæculares Magiſtratus, & alij priuati quomodo poterunt licitè ſe defendere, & cauſas ſuas contra Eccleſiaſticos?*

270 *Aduocare cauſas de vno Tribunali ad aliud quid ſit, & quando fiat cum excommunicatione, & quando ſine illa?*

271 *Compellentes actorem, aut reum, qui apud iudices Romanæ Curiæ cauſas habent, vt acta facta reuocent, vtrùm incidant in hunc canonem? & quando non incidant?*

272 *Quæ cauſæ ſpirituales, vel Eccleſiaſticæ poſſint tractari apud Magiſtratus ſæculares ſine excommunicatione?*

273 *An Magiſtratus laici cogentes iudicem Eccleſiaſticum; vt ceſſet à vi illata, vel inferenda, incurrant in hanc cenſuram?*

274 *Cauſæ mixtæ,in quibus quæſtio facti tractatur, ſed additur aliquid iuris ſpiritualis, an poſſint expediri ſine metu excommunicationis à iudice laico?*

275 *Non eſt integrum ſæculari auocare cauſas Eccleſiaſticas ob negligentiam iudicis Eccleſiaſtici.*

265 HÆc excommunicatio eſt lata contra auocantes ad ſe ſpirituales cauſas à Summo Pontifice commiſſas virtute literatum Apoſtolicarum, & ita noo obediunt mandatis illius prout debent, immo impediunt execntionem tacitam literarum; In quo hæc ceuſura præcedenti eſt ſimilis, Suar. hoc loco num. 75. quoniam vtraque fettur contra prohibentes, impedientes, & retardantes literarum Apoſtolicarum executionem. Differunt tameo ob diuerſos fines, quia in hoc caoone propriè, & per ſe commendatur protectio, & defenſio cauſarum beneficialium, decimarum, & aliarum cauſarum ſpiritualium, vel ſpiritualibus annexarum, vt iudex, cui earum cognitio non competit, de illis nullo modo præſumat cognoſcete, nec audeat ſe in illis expediendis inttromittere.

Canon eſt vniuerſalis, cùm comprehendat omnes, & ſingulos, neminem excludir, nam dictio omnis, & ſinguli includit omnes ſimul, & ſiogulos ſeparatim, & per ſe ſumptos; & comprehenduntur tam ſæculares, quàm Eccleſiaſtici cuiuſcumque Ordinis, & ſtatus, & dignitatis fuerint, gloſſa in cap. vt circa, poſt medium, in verb. omnia & ſingula, de electione lib.6. & Rebuff. ſuper concord. in forma, litera exec. mandat. Apoſt. in verb. omnia, & ſingula pag.633.

Nec obeſt dicete hanc excommunicationem latam videri contra Principes, & Dominos ſæculares ſe ipſos conſtiruentes iudices Eccleſiaſticorum. Quia etiam extenditur ad perſonas Eccleſiaſticas, ſi præſumpſerint alia auctoritate, quàm Eccleſiaſtica ſe ipſas conſtituere iudices perſonarum Eccleſiaſticarum, Caiet. in ſumma verb. excommunicatio cap. 29. in fine Nauarr. in manuali cap. 27. num. 70. in principio, vbi air affici excommunicarione omnes cõmittentes io hoc canone prohibita auctoritate iudiciali laica.

266 Materia huius canonis eſt ſacrilegium contra Sedis Apoſtolicæ auctoritatem in cauſarum ſpiritualium, & ſpiritualibus annexarum cognitione, & in literarum Apoſtolicatum executione, vt inquit Caietan. in ſumma verb. excommunicatio cap.30. Sayr. lib.3 de cenſ. cap.18. num.2. Marius Alterius excom.14. in princ. verſ. materia.

Actiones principales ſunt numero quinque, quæ prohibentur, ſiue per ſe, ſiue per aliam exerceantur. Prima, auocare cauſas ſpirituales, vel ſpiritualibus annexas, à quibuſcumque Auditoribus, vel iudicibus Eccleſiaſticis auctoritate proptia & de facto prætextu quarumcumque exemptionum, gratiarum, vel literarum Apoſtolicarum. Secunda actio eſt impedire curſum, & Audientiam illarum cauſarum, vel impedire perſonas,Capituli,Cõuentus, Collegia volentia cauſas ipſas proſequi,ac ſe de illarum cognitione tanquam Iudices interponere. Tertia cõpellere partes actrices, quæ committi fecerunt prædictas cauſas ad reuocandum citationes, inhibitiones, vel alias literas in eis decretas. Quarta compellere eaſdem partes actrices ad faciendum abſolui à cenſuris,& pœnis contra quos inhibiriones emanarunt, aut vt conſentiant eos abſolui. Quinta impedire quomodolibet executionem literarum

Apoſtolicarum, ſeu proceſſuum executorialium, & decretorum prædictorum, etiã prætextu violentiæ prohibendæ, vel alia intentione, donec ſupplicauerint ad Summum Pontificem, aut ſupplicare fecerint ad ipſum informandum, niſi tales ſupplicationes proſequantur legitimè apud Sedem Apoſtolicam. Actiones autem acceſſoriæ prohibitæ, ſunt tres. Prima præſtare ad hæc enarrata fauorem. Secunda conſilium dare. Tertia præbere aſſenſum. Hęc omnia patent ex tenore huius canonis.

Cauſæ autem ad quas huiuſmodi actiones interdicuntur, ſunt tres, aut quatuor, beneficiales videlicet, Decimales, item cauſæ ſpirituales, aut ſpiritualibus annexæ. Quare qui auctoritate propria, ac de facto, id eſt, contra iuris dipoſitionem ex propria voluntate, quia ſic illis videtur, & placet iuxta illud, cui pro ratione voluntas aut prætextu exemptionum, vel aliarum gratiarum, ' & literarum Apoſtolicarum quarumcumque auocant ad ſe cauſas beneficiales, ſpirituales, nec non ſpiritualibus annexas, incidunt in hanc excommunicationem.

Ex quo ſequitur non ſolùm ligari excõmunicatione exercentes aliquam actionem ex prohibitis in hoc canone, etiam ſub prætextu quarumcumque exemptionum, ſed etiam, qui abſque illo prætextu, & ex mera voluntate, vel ex conſuetudine ſui officij, vel alio quocumque modo aliquid ex prohibitis exercent, vt deducitur ex verbis auctoritate propria, & de facto. Quibus verbis oſtenditur etiam incidere in hunc canonem, qui ſine vllo omnino prætextu delinquunt. Et quamuis Pontifex dicat, auctoritate propria, & de facto, prætextu exemptionum facientes contra hunc canonem, ligari excommunicatione, & non meminerit illorum, qui ſine vllo prætextu priuilegiorum, & gratiarum auocant cauſas ſpirituales ab Auditoribus Sedis Apoſtolicæ: dicendum tamen eſt Summum Pontificem voluiſſe exprimere cauſam, quæ vt plurimum afferri ſolet ab auocantibus cauſas ad ſuum delictum tegendum, & cohoneſtandum, & ideo vſus eſt verbis, qui prætextu exemptionum, priuilegiorum, & gratiarum prohibita committunt, vt notum ſit tales gratias, & literas Apoſtolicas vel eſſe falſas, & re vera minimè fuiſſe conceſſas, vel vt oſtendatur nullius roboris eſſe ac momenti. Adde verba illa, auctoritate propria, & de facto, in principio huius canonis poſita. extendi ad illos, quia vocant cauſas ſine vllo prætextu exemptionum, & ideo contra illos multò fortiùs excommunicatio locum habebit, ne ipſi ſint melioris conditionis, cum nullo prætextu ſe tueantur.

Porrò cauſæ ſpirituales coram Eccleſiaſtico iudice tantùm cognoſci, ac finiri poſſunt, ac debent: aliqua enim ſunt ſpiritualia per eſſentiam; & eorum quædam ſunt incorporalia, vt ſunt virtutes, & dona Dei. Quædam corporalia, vt Reliquiæ Sanctorum, cap. 1, & 2. de Reliquijs, & vener. Sanctorum. Quædam ſunt ſpiritualia per cauſam, quia ſunt cauſæ gratiæ. Quædam dicuntur ſpiritualia, quæ dependent à poteſtate ſpirituali, vt abſolutio à cenſuris, cap. ad aures, de ſimonia, & pretium recipere pro abſolutione ab excommunicatione, materia eſt ſimoniæ, Suar. de Religione tom. 1. lib. 4. de ſimoniæ cap. 19. num. 6. & cap. 50. num. 21. Reginal. in praxi fori pœnitentialis lib. 23. num. 212. in fine, vbi idem docet de actu ferendi cenſuras, & quamuis gloſſa in d. cap. ad aures, verb. abſolutionis, opinetur poſſe excommunicatum pecunia redimere vexationem, vt abſolutionem obtineat ab excommunicatione; oppoſitum tradit Innocentius in dict. cap. ad aures, quamuis Azor inſtit. moral. par. 3. lib. 12. cap. 11. verſic. quæres, putet eſſe probabilem opinionem gloſſæ, ſi excommunicato immineat aliquod præiudicium ex abſolutione dilata, nimirum, quia ſperatur eligi, vel debet eligere: ſecus quando nullum ſequitur præiudicium excommunicato; ex eo, quod abſolutio differatur, ſed de his alibi.

Vltra hæc, alia etiam ſunt ſpiritualia ratione officij, qualia ſunt miniſteria Eccleſiaſtica, quæ ad diuinum cultum feruntur cap. ad noſtram, de ſimonia, vbi omnes actus procedentes à poteſtate ordinis ſunt materia ſimoniæ, Suar. ſuprà cap. 13. num 5. & cap. 9. num. 6. Denique reliqua, quæ cultui diuino per benedictionem addicuntur, ſunt ſpiritualia, quia benedictio à ſola poteſtate ſupernaturali, & ſpirituali manat, Nauar. in c. non liceat 12. quæſt. 2. §. 17. num. 7.

Annexa autẽ ſpiritualibus ea dicuntur, quæ connectuntur cum rebus ſpiritualibus & ad illarum vſum deputantur, puta ius patronatus. Quamobrem cauſæ omnes ſpirituales, & ſpiritualibus annexæ à iudice Eccleſiaſtico iudicari debent, quia annexorum, & connexorum idem eſt iudicium. Gironda de priuilegiorum, & exemptionum explicatione, num. 750. & quamuis iurispatronatus cauſa non eſt ſimpliciter ſpiritualis, ſed ſpirituali tantùm iuri coniuncta, non niſi à iudice Eccleſiaſtico iudicari debet, habetur in leg. Regia lib. 2. tit. 1. §. 7. & ibi Barboſ. parens apud Hiſpanos l. 56. tit. 6. part. 1. Couarr. practicarum cap. 36. Cabed. de patronatibus Regiæ Cor. cap. 5. num. 5. & cap. 49. à num. 1. deciſ. 150. num. 3. & areſt. 91. par. 2. & Caldas Pereira in quæſt. forenſ. conſ. 5. num. 6. & 7. quibus probatur eſſe competens iudex Eccleſiaſticus in ſpiritualibus annexis, Maraut. de ordin. iudic. par. 4. diſtinct. 11. num. 8. & Carol. de Graſſ. de effect. clerical. effect. 1. n. 401. Atque ita quicumque præſumit auocare à iudicibus cõmiſſarijs Sedis Apoſtolicæ cauſam aliquam de decimis, de beneficijs, vel de iure eligendi, ſeu præſentandi, nec non conferendi, vel inſtituendi ſimiliter de iuriſdictione Eccleſiaſtica, aut de Sacramentis, ſeu de cenſuris: vel de rebus rei ſpirituali annexis innodatur hac excommunicatione, etiamſi auocatio fiat ſub prætextu quarumcumque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & aliarum literarum Apoſtolicarum.

Præ-

Digitized by Google

Prætextus autem, ſub quibus auocantes ſe poſſunt excuſare ab hac cenſura iniuſtè, & ideò non excuſantur ab illa, ſunt ſex. Primus eſt prætexrus quarumcumque exemptionum. Secundus eſt prætextus gratiarum. Tertius prætextus literarum Apoſtolicarum. Quartus prætextus violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætenſionum. Quintus prætextus informandi Summum Pontificem. Sextus prætextus ſupplicandi, aut ſupplicare faciendi, niſi ſupplicationes apud Summum Pontificem, & Sedem Apoſtolicam legitimè proſequantur, quæ omnia patent ex litera huius canonis, Sayr. cap. 18. hoc loco num. 2. ad finem.

267 Prima dubitatio contra quas perſonas feratur hæc cenſura; conſtat ex tenore illius, nimirum contra Præſidentes Cancellariarum, Conciliorum, & Parlamentorum. Item contra Cancellarios, & Vicecancellarios. Similiter contra conſiliarios tam Ordinarios, quàm extraordinarios quorumcumque Principum ſæcularium, etiamſi Imperiali, vel Regali dignitate præfulgeanr. Fertur etiam contra Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, Commendatarios, & Vicarios, ſiuè ipſi per ſe, ſiuè per alios auocent cauſas ſpirituales, aut earum curſum impedianr, & cęteras actiones ram principales, quàm acceſſorias in hoc canone prohibiras exerceant.

268 Secunda dubitatio, an hæc cenſura feratur contra ſæculares, & Eccleſiaſticas perſonas? Reſponſio eſt affirmatiua; vndè Eccleſiaſtici conſtituti à Principe ſæculari iuriſdictione laica, ſi cauſas Eccleſiaſticas ad ſe auocauerint, incidene in hanc cenſuram, Caier. in ſumma verb. excommunicatio cap. 29. quem ſeqnitur Suar. de cenſuris diſp. 21. ſect 2. nu. 76. qnòd etiam eamquam probabile ſentit Sayr. ſupra n. 5. qnamuis cum Nauarro in manuali cap. 27. num. 71. §. Declaratio 1, credat hanc cenſuram non extendi, niſi ad ſeculares tantùm, qui propria auctoritate indiciali, & laica exercene actiones hoc loco prohibieas, quæ ſententia non omnino mihi ſatiſfacit: quia hic canon indiſtinctè loquitur contra omnes auocantes cauſas Eccleſiaſticas ad iudicium ſæculare. Confirmatur ex verbis ad finem canonis poſiris, quæ ſic habent: Archiepiſcopi, & Epiſcopi. Igitur non euadunt hanc cenſuram Eccleſiaſtici, qui cauſas Eccleſiaſticas ab Eccleſiaſticis iudicibus auocant auctoritate ſæcnlari ad ſe.

Non incidunt tamen in hanc cenſuram Eccleſiaſtici auocantes auctoritate etiam Eccleſiaſtica ad ſe cauſas Eccleſiaſticas, eò quia auocatio, quæ hoc loco interdicirur, illa eſt, per qnam libertas Eccleſiaſtica violatur: qualis non eſt per quam auocantur cauſæ Eccleſiaſticæ ad Eccleſiaſticum iudicium: tunc enim non offenditur libertas Eccleſiaſtica, niſi quando alia, quàm Eccleſiaſtica auctoritate auocatio exercerur auctoritatiuè, vt deducitur ex verbis illis huius canonis ibi: Auctorirare propria, ac prætextu quarumcumque gratiarum, exemptionum, ac literarum Apoſtolicarum, Suar. ſupra num. 75. Sayr. nu. 5. citato.

269 Tertia dubitario, quomodo ſæculares Magiſtratus, & alij priuati poterunt licitè ſe defendere, & cauſas ſuas contra Eccleſiaſticos? Videtur teſpoudeudum de iure naturæ licitum eſſe protegere innocentes, præſertim Principibus, & Magiſtratibus contra poteſtatem Eccleſiaſticam. Nihilominùs hoc loco tollitur hic modus defendendi per verba hæc: Etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætenſionum. Proindè talis prætextus non excuſat ab hac excommunicatione, cùm oſtendatur expreſsè in hoc canone alia via ſe defendendi, nimirum per ſupplicationem, atque ità non eſt integrum Principibus, & Magiſtratibus impedire executionem quarumcumque literarũ Apoſtolicarum, etiam prætextu violentiæ prohibeudæ, eo quòd in hoc caſu per viam ſupplicationis violentia tolli poteſt. Sayr. de cenſuris lib. 3. cap. 18. num. 6. Nam quando violentia infertur à Magiſtratibus Eccleſiaſticis, & ad illam tollendam ſit eundum ad iudices ſæculares, illicitum eſt cauſam auocare, niſi priùs Eccleſiaſtici iudices ſuperiores requiſiti, & rogati noluerint accurrere. Eſt enim in cauſis Eccleſiaſticis gradatim ab inferioribus ad ſuperiores eundum, l. Imperatores 21. in principio, ff. de appellarionibus, Maranta de ordine Iudiciorum par. 6. cap. de appellar. à num. 368. Sigiſmund. Scaccia de appellarionibus quæſt. 7. à principio, ita nimirum, vt inter iudices Eccleſiaſticos ab Archidiaconis, & alijs inferioribus detur appellatio ad Epiſcopum, & ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, cap. dilecti. 66. de appellat. & cap. Romana, eodem titulo, in 6. Azor. iuſtit. moral. lib. 5. cap. 14. par. 1. quæſt. 6. Atque ita ſi iudex ſæcularis prætermiſſo ordine hoc Ordinario in tali cauſa ſe interponat, facit contra libertatem Eccleſiaſticam, ad cuius iudicem pertinet vim, & iniuriam illatam tollere, & ideò ad iudicem Eccleſiaſticum per viam ſupplicationis recurrendum eſt, vel ad Sedem Apoſtolicam, vt patet ex verbis huius canonis, ibi: donec ad Nos informandos ſupplicauerint, aut ſupplicari fecerine, quæ clauſula poſita fuit à Pio Quinto in Bulla Cęnę edita anno de 1568. ad tolleudum hunc prætextum ſatis communem. Itaque Magiſtratus ſæcularis, qui hoc prætextu violentiæ prohibendæ literarum executionem impedierit, incidet in hanc cenſuram, ſi interrupto ordine ſernando in proceſſu Eccleſiaſtico auocauerit ad ſe cauſam, Sayr. de cenſuris d. cap. 18. num. 9. & 10.

Quòd ſi vrget iudex Eccleſiaſticus, & ſequitur iniuria irreparabilis, vel quæ diſficilè reparari poteſt, & Summus Pontifex longè abeſt, & eſt periculum in mora, excuſabitur à cenſura iudex ſæcularis, ſi cauſam Eccleſiaſticam ad ſe auocet, Couar. practicarum quæſtionum cap. 35. num. 3. Gregorius Lopez in l. 13. ritul. 13. part .... Parlador. lib. 3. diffic. 9. §. 4. num. 24. & probatur ex Clementina Paſtoralis, de ſententia, & re iudicara, circa finem, &

dedu-

Digitized by Google

deducitur ex cap. cùm contingat, & ibi Abbas, num. 27. de foro compet. vbi licita eſt defenſio, ſequitur Souſa diſput. 75. de Bullæ Cœnæ num. 5. & ſequentib. & diſp. 78. num. 3. & num. 5. vbi cum alijs vult quando iudex Eccleſiaſticus Regis ſupplicationem noluerit audire, nec violentiam voluerit auferre, licitum eſſe illum compellere per bonorum temporalium ablationem, quæ doctrina eſt etiam Couarruuiæ practicarum quæſt. cap. 35. num. 3. §. Aduerſùs verò, vbi pro hac parte refert Carolum de Graſſis lib. 2. Regal. & alios ab eodem Souſa relatos, dummodò cauſa ſit magni momenti, quia in paruis, & in modicis non eſt conueniens, nec decet, cùm maius inde ſequatur ſcandalum, quàm commodum, nec modica ſunt in conſideratione, l. ſi oleum, §. final. ff. de oleo legato, gloſſ. 1. in cap. ſi proponente 41. de reſcriptis. Azot. ſupra lib. 6. cap. 10. quæſt. 3.

270 Quarta dubitatio, auocare cauſas de vno Tribunali ad aliud, quid ſit, & quando fiat cum excommunicatione, & quando ſine illa? Hæc quæſtio duas partes continet; quoad primam, auocare nihil aliud eſt, quàm trahere perſonas Eccleſiaſticas, & eorum cauſas ad Tribunalia ſæcularia, de quo loquitur tota ferè cauſa 11. qu. 1. præſertim cap. inolita, vbi Clericus, vel laicus, qui clericum conuenerit, & traxerit coram iudice ſæculari eſt excommunicandus, & cauſam perdere debet, per textum in cap. ſi diligenti, de foro competenti, Tuſch. lit. C. concluſ. 338. Marant. de ordin. iudic. part. 4. diſt. 11. num. 2. Carol. de Graſſis de effectib. clerical. effectu 1. num. 413. & Eraſm. à Cochier. de iuriſd. ordin. in exemptos, pat. 4. quæſt. 94. non tamen perdet cauſam ipſo iure, ſed per ſententiam. Roland. conſ. 23. num. 14. lib. 2. Roman. conſ. 369. num. 39. Villalob. commun. opin. verb. clericus, num. 97. Rebellus de obligat. iuſtit part. 1. lib. 1. ſect. 6. quæſt. 6. num. 44. Nam verbum amittat, vel perdat, non intelligitur ipſo iure, vt volunt Couarr. in cap. ſi hæredes, num. 8. de teſtamentis. Tiraquell. in l. ſi vnquam, Cod. de reuocand. donat. verb. reuertatur, num. 39. & 152. & 216.

Quod procedit quamuis actor, qui auocauit clericum, coram iudice ſeculari cauſam perdiderit: adhuc enim tantum ſoluere debet, quantum valebat ipſa cauſa, Socin. in d. cap. ſi diligenti, num. 25. verſiculo, & prædicta, de foro competenti, & ante illum Archid. in cap. placuit, nu. 1. & Turrecremata ibidem 11. quæſt. 1. neque, qui traxit clericum coram iudice laico, poteſt ampliùs pœnitere ad hoc, vt euadat pœnam iam incurſam, ita Martin. Vran. conſ. 32. à num. 28. lib. 2. Carol. de Graſſ. de effect. cleric. d. effectu 1. num. 418. vbi num. 432. excuſat actorem, qui neſciebat reum eſſe Clericum, dum illum traxit coram iudice ſæculari.

Auocare ergo cauſas ſpirituales, aut illi annexas à iudicibus Romanæ Curiæ, non poteſt fieri ſine excommunicatione hac, etiamſi prætextu quarumcumque exemptionum fiat auocatio, & quacumque alia ratione cauſæ Eccleſiaſticæ auocentur ſiue dolo, ſiuè metu, quia Bulla ſimpliciter excommunicat auocantes, nec modum præſcribit: ideò afficit excommunicatio hæc omnes auocantes cauſas antequam deductæ ſint, vt vult Nauarr. in rubr. de indic. num. 68. verſ. Qua ratione, & num. 69. Igitur multò magis afficiet auocantes cauſas poſtquam ad Tribunal Eccleſiaſticum ſunt deductæ, eſt communis.

Limitatur hæc reſolutio in auocantibus de licentia Papæ, vel legitima alia ratione, ſecus, qui auocant auctoritate propria, ac de facto, contra quos lata eſt excommunicatio. Item non ligat auocantes à dictis iudicibus cauſas non ſpirituales, ſed temporales, & laicas, quia in hoc Canone eſt ſermo de cauſis ſpiritualibus tantùm, & vbi aliqua exprimuntur tamquam interdicta, alia cenſentur conceſſa, ſi in prohibitis, & omiſſis non eſt eadem ratio, l. maritus, Cod. de procuratorib. l. cùm Prætor, ff. de iudicijs, cap. nonne, de præſumptionibus, vbi negationem vnius eſſe affirmationem alterius habetur, & volunt D. Barboſ. in d. l. cùm Prætor, in principio, num. 37. & 53. Perez per text. ibi in l. 9. gloſſa 2. poſt principium tit. 3. lib. 4. ordin. & l. 1. gloſſa 5. tit. 15. lib. 8. eiuſdem ordin. Confert quod dicitur de reprobatione vnius ex duobus propoſitis: tunc enim reprobans vnum ex duobus, videtur includere approbationem alterius, ità Surd. deciſ. 195. nu. 3. & conſ. 25. nu. 3. & conſil. 56. nu. 2. & conſ. 151. nu. 55. atque ita, cùm in hoc canone pœna feratur contra auocantes solùm cauſas ſpirituales; ſequitur non ligare auocantes non ſpirituales, Vgolin. de cenſuris Pontifici reſeruatis, cap. 14. §. tres regulas, num. 1. verſ. item pœnam, Marius Alterius diſp. 15. cap. 1. fol. 662. col. 2. verſ. hinc ſequitur, vbi addit, euadere hanc cenſuram Magiſtratum ſæcularem, qui auocaret ab Auditoribus, & Commiſſarijs Apoſtolicis per Papam, non vt Pontifex, ſed vti dominus temporalis in ſuo dominio temporali virtute literarum Apoſtolicarum commiſſam cauſam, quia hoc loco veniunt cauſæ Eccleſiaſticæ, aut ſpirituales, & ſpiritualibus coniunctæ, quas Papa committit, ratione iuriſdictionis ſpiritualis, quam habet.

Similiter excuſantur ab hac cenſura auocantes cauſas ſupradictas à iudicibus, qui non ſunt Romanæ Curiæ, Vgolin. ſupra verſ. tertio in excommunicatione, neque, qui eas cauſas auocare intendit, ſed non auocauit, quoniam verba cum effectu intelligenda ſunt: non enim ſufficiunt verba, vbi opus eſt facto, l. qui decem, §. 1. verſ. idem reſponſum, de ſolut. gloſſa per illum textum in cap. 1. de eo, qui mittit. in poſſeſſ. cum alijs, vt per Tiraquel. in tract. de retract. §. 1. gloſſa 16. num. 9. circa finem, & eſt commune dictum, ac prouerbium: atque ita verba intelliguntur cum effectu, l. 1. §. hæc verba, ff. quod quiſque iuris, cap. relatum, de Clericis non reſidentibus, Tuſch. tom. 8. littera V.

concluſ. 9. Cardoſ. in praxi iudicum, eodem verbo, num. 5. & Thomas de Thomaſſetis in floribus legum, regul. 304. Et ideò ſi non auocauit, non incidit in hanc cenſuram, quia non ſufficit, vt auocare conetur, niſi re ipſa auocet.

Sed quid ſi iudices ſæculares iudicent debitores decimarum conuentos apud ipſos? videntur hac in re iudices gratiam præſtare Eccleſijs: ſecus ſi recuſent cauſas expedire. Quia maneret Eccleſia decimis priuata, quod cederet in detrimentum Eccleſiarum, & clericorum. Nam ſi iudex Eccleſiaſticus impediatur cognoſcere de cauſa decimarum, & debitor parui faciat cenſuras, patietur Eccleſia magnum detrimentum, ſi non ſit integrum Eccleſiæ recurrere ad iudices ſæculares, & ab illis imploret auxilium ad cogendum debitorem. Nauarrus tamen conſ. 1. quæſt. 41. de conſtit. putat poſſe clericum recurrere ſuper decimis ad ſæcularem Magiſtratum via poſſeſſorij, ſeu interdicti, retinendæ, vel reſtituendæ poſſeſſionis, per ea, quæ priùs dixit in manuali cap. 27. num. 69. Nihilominus negat licitum eſſe Clericis recurrere ad iudices ſæculares ſuper decimis, & alijs ſpiritualibus cauſis directa via petitorij, per textum in cap. decernimus; ibi, laicorum iudicio, de iudicijs, per quem textum Clericus, nec de licentia Epiſcopi poteſt adire iudices ſæculares, nec illis ſe ſubijcere, Farinac. in praxi crimin. quæſt. 8. num. 4. verſ. ſublimita, Surdus deciſ. 26. num. 4. & conſ. 122. Nam quamuis Epiſcopus Romanus, ideſt Summus Pontifex, negotia Eccleſiaſtica poſſit, & alias cauſas laicis committere, vt notant Spino in ſpeculo teſtamentorum part. 11. rubr. nu. 47. & Bellet. deſquiſit. cleric. part. 1. tit. de fauore clericorum perſonali, §. 1. nu. 34. Quin etiam facultatem excommunicandi, Ioannes Andreas in cap. 2. vbi Gemin. de præbendis in 6. Epiſcopus autem nequit clericorum cauſas criminales ſæculari delegare, Hoſtienſ. in d. cap. decernimus, nu. 1. Abbas nu. 4. & 5. Decius num. 25. & Clarus §. final. quæſt. 41. verſ. quæro, immò nec clerico, & laico ſimul eas poteſt committere, Roland. conſ. 4. num. 4. vol. 1. Scaccia de iudicijs lib. 1. cap. 11. num. 39. & 41. & alij, quibus accedit Barboſa de officio, & poteſtate Epiſcopi, allegat. 108. nu. 3. Sicut non poteſt delegare cauſas ſpirituales laico ſimul coniuncto cum clerico, Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 32. Ex quibus ſequitur laicum ita coniunctum, nec etiam de cauſa criminali clerici poſſe cognoſcere, Abbas in cap. ſignificaſti, de foro competenti, Clarus, & Farinac. ſupra, Decian. tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 71. & Segura Daualos in director. iudicum Eccleſ. part. 2. cap. 11. num. 1. igitur multò minùs poterunt ſæculares magiſtratus auctoritatiuè auocare eorum cauſas ſuper decimis, & cæteris rebus Eccleſiaſticis, quin per ſolam auocationem earum incurrant cenſuram, quoniam hæc eſt actio principalis prohibita ſub pœna excommunicationis, vt vult Caietan. verb. excommunicationis cap. 30.

Non incurrent tamen in cenſuram, qui patiuntur pro decimis pertrahi ad iudices ſæculares inuiti; ſecus ſi trahantur voluntarij, & conſentientes, ita Nauarr. dicto conſ. 1. quæſt. 41. de conſtit. quia in canone ſequenti excommunicantur trahentes, vel trahi facientes clericum, vt conſentiat in ſuam iuriſdictionem: ideò, ſi iudex vi, vel metu, vel ſuaſionibus, vel quouis alio modo pertrahit clericum ad ſuum Tribunal, locus eſt excommunicationi: quòd ſi iudex nihil ad id cooperetur, & clericum ſponte venientem recipiat ad ſuum Tribunal, non ligatur excommunicatione, Marius Alterius de excommunicatione Bullæ Cœnæ diſp. 16. cap. 1. fol. 681. col. 1. verſic. reſpondeo quando.

271 Quinta dubitatio, vtrùm compellentes actorem, aut reum, qui apud iudices Romanæ Curiæ cauſas habent, vt acta facta reuocent, incidant, vel non incidant in cenſuram? Pars affirmans incidere oſtendit in hoc canone, ex verbis ſequentibus, quæ ſic habent: Quiue partes actrices, quæ illas committi fecerunt, & faciunt, ad reuocandum, & reuocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias literas in eis decretas, & ad faciendum, vel conſentiendum eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt, à cenſuris, & pœnis in illis contentis abſolui, per ſtatutum, vel aliàs compellunt, quæ verba ſunt accipienda, itaut compellentes id faciant auctoritate publica, & iudiciaria, non autem auctoritate priuata. Quare priuata perſona, quæ per vim, & metum cogeret partes ad reuocandum citationes, & inhibitiones, vel ad conſentiendum, vt abſoluatur aduerſarius, non incideret in hunc canonem.

Nec refert verbum, per ſtatutum, vel aliàs compellunt, quæ dictio videtur extendi ad omnem modum, quo dicta actio fieri poteſt, ſiue publica, ſiue priuata auctoritate ex vi, ac virtute dictionis aliàs, quæ diuerſimodè intelligi poteſt, & varias habet ſignificationes, quarum illa vna eſt, vt ſignificet alium caſum, & alium quemcumque modum, l. qui teſtamēto, §. mulier. ff. de teſtamentis. Nihilominus, cùm ibi dicatur per ſtatutum, vel aliàs compellunt partes actrices, accipienda ſunt verba de compellentibus per ſtatutum, quòd ſit publica, & iudiciaria auctoritate, vel per alios ſimiles modos compellendi eadem auctoritate iudiciali; nimirum per decretum, vel præceptum, vel alios ſimiles modos, quia dictio aliàs poſita poſt ſtatutum alios modos vltra ſtatutum expreſſos auget, & oſtendit, Achill. deciſ. 1. de clauſ. Caputaquen. deciſ. 273. lib. 1. Flamin. de reſignatione lib. 3. quæſt. 6. num. 38.

Idem dicendum eſt de compellentibus, vel facientibus partes actrices conſentire, vt abſoluantur contrarij, contra quos tales inhibitiones emanarunt, à cenſuris, & pœnis in illis contentis, auctoritate videlicet iudiciali, vel ſaltem, vt conſentiant illorum abſolutioni, ſiue compellant directè, ſiue indirectè partes abſolui, aut vt abſolutioni conſentiant. Quàpropter, ſi

ſæcu-

ſæcularis occupet bona partium, vel partibus, aut conſanguineis earum metum, aut grauamen inſerat ad hunc finem, vt obliget, abſolui illos, contra quos emanarunt reſcripta, aut vt faciat abſolutioni conſentire, incidet in hanc cenſuram, quia ex vi dictionis aliàs, intelligitur quicumque modus compellendi, vt deducitur ex Clementina 2. verſic. quomodolibet, de ſentent. excommun. nimirum realiter, vel perſonaliter, directè, vel indirectè.

Hæc autem compulſio, ſeu coactio poteſt fieri multis modis. Primò per metum cadentem in conſtantem virum: is eſt, quando aut mors ipſa, aut corporis cruciatus grauis, aut vniuerſorum bonorum, aut partis eorum amiſſio, aut magni emolumenti, aut lucri ſubtractio intentatur, Flaminius Pariſius de reſignat. lib. 13. quæſt. 1. num. 54. & 56. vbi ait timorem iuſtum erga patrem eſse periculum imminens filijs ob magnum amorem parentum erga filios, quod probatur ex Tiraquel. in lege, ſi vnquam, in præfat. num. 78. Cod. de reuocand. donat. Nam pater, & filius vna, & eadem perſona cenſentur, l. vlt. Cod. de impuber. & alijs ſubſtit. Port. Imola conſil. 92. ſicut etiam iuſtus metus eſt timor mortis conſanguineorum, Bartol. in l. de pupillo, §. ſi quis ipſi, num. 19. ff. de noui oper. nunciat. qui metus directè incutitur filijs, & affinibus, indirectè autem patribus, & parti principali, cuius ſunt affines, vel conſanguinei, Flamin. ſupra ex num. 66. & num. 144. cum ſequentib. vſque ad nu. 159. & Franciſc. Coriolan. Capucin. de abſolutione à caſibus Bullæ in Cœna Domini nu. 8. in fine, Menoch. de arbitrar. caſu 135. in fine, & conſil. 1. à num. 280. Maſcard. de probationibus concluſ. 1051. num. 54. & Sanch. de matrimonio lib. 4. diſp. 5. num. 20. vbi volunt periculum amiſſionis omnium bonorum inducere iuſtum metum. Quin etiam amiſſionem maioris partis bonorum, & de amiſſione magnæ rei, licèt non ſit maior bonorum pars, Couarr. de ſponſ. part. 2. §. 4. num. 18. Aragonius in 2. 2. quæſt. 88. art. 3. §. pro explicat. huius difficultatis. Quare, qui partes actrices compelleret per ſtatutum, vel aliàs, ſcilicet per decretum, mandatum, vel præceptum, vel per alios modos ſimiles, quamuis non compelleret per metum iuſtum, vel per vim abſolutam, incurreret in hanc cenſuram, prout conſtat ex hoc canone, & ex verbis, quiue partes actrices, Marius Alterius hoc loco, diſp. 15. cap. 2. fol. 663. & ſequenti, Suar. diſp. 23. ſect. 4. num. 11. & 12.

Sed quid de non compellente partes, ſed iudicem ipſum Eccleſiaſticum, vt reuocet pœnas, quas impoſuit, & vt abſoluat à cenſura, quam tulit? Marius Alterius negat incurrere compellentem in hanc cenſuram, quia textus loquitur contra compellentem partes, & nihil loquitur contra compellentem iudices: igitur non debet extendi ad alios, cap. nonne, de præſumptionibus, & l. cùm Prætor. in principio, ff. de iudiciis, & ibi Petrus Barboſ. num. 37. & num. 53. Perez in l. 1. gloſſa 5. tit. 15. lib. 8. ordinamenti, Flamin. Pariſ. lib 5. quæſt. 3. num. 202. poſt Felin. in d. cap nonne, ex ea ratione, quia ſi voluiſset comprehendere compellentem iudices, illud expreſſiſset: atqui non expreſſit; ergo noluit, argumento legis vnicæ, §. ſin autem, Cod. de caducis, tollend. Tiraquel. in l. ſi vnquam, verb. libertis, num. 3. Menoch. conſ. 1. num. 178. & conſ. 140. num. 4. Surd. deciſ. 276. n. 10. & deciſ. 322. num. 22. Gonzal. de menſibus, gloſs. 9. §. 1. num. 33. vbi probat, quando legiſlator vult comprehendere aliqua, exprimit, ſed non expreſſit; ergo noluit comprehendi, argum. cap. ad audientiam, de decimis, l. apud Labeonem, §. ea enim, ff. de iniurijs Tiraquel. de pœnis temperandis, conſ. 51. num. 87. Gutier. pract. lib. 3. quæſt. 22. num. 7.

Extat tamen cenſura contra compellentes per vim, vel metum, iudicem, & ab eo extorquent abſolutionem cenſurarum, quas pronunciauit. *Habetur* in Concilio generali Lugdunenſi à Gregorio X. lata, & refertur in cap. vnico, de his, quæ vi, metuſue cauſa fiunt, lib. 6. non eſt tamen reſeruata eius abſolutio; vt volunt Memoriale clericorum cap. 9. excommunic. 46. & Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcopi alleg. 50. num. 171. verſ. ſexta, poſt Suar. de cenſuris diſp. 23. ſect. 4. de excommunicationibus non reſeruatis in 6. num. 11. & 12. vbi ait ad hanc cenſuram incurrendam ſatis eſſe qualemcunque metum illatum, quia lex non diſtinguit inter metum magnum, & paruum, vt docet Caiet. cap. 41. quem ſequitur Nauarr. in cap. 27. nu. 125. dicens verum eſse in ſoro conſcientiæ: ſed meliùs Suar. non diſtinguit inter forum conſcientiæ, & externum, quamuis concludat tandem ibi ſermonem eſse de metu graui: ſiquidem talis cenſura cadit in extorſionem abſolutionis, quæ illam annullat ex vi illius capitis vnici: atqui non niſi vis, aut metus grauis facit abſolutionem nullam, quæ cadit in conſtantem virum: ergo de vi, aut metu graui hoc eſt intelligendum, tàm hoc loco, quàm ſupra verſ. hæc, autem compulſio. Sed magis placet ſententia Caietani d. cap. 41. dicentis de qualicunque metu id eſse accipiendum, cùm lex non diſtinguat inter magnum, & paruum.

Non tamen ſuffi cit ad cenſuram incurrendam, quòd metus inſeratur, ſed neceſse eſt, vt abſolutio cum effectu extorqueatur, quia textus non ligat inferentes metum ad hunc finem, ſed per metum extorquentes abſolutionem. Non dicitur autem extorſio plena, niſi, vbi primum abſolutio concedatur: quod intelligitur tam de cenſura iuſta, quàm iniuſta, dummodo ſit valida; quòd ſi cenſura ſimpliciter ſit nulla, non ligabitur excommunicatione, qui reuocationem illius cenſuræ extorqueret per vim, vel metum, cùm non fuerit cenſura vera, nec valida, Suar. vbi ſupra. Quemadmodum non erit locus excommunicationi, quando partes ex promiſſione alicuius commodi, aut præmij mouentur ad conſenſum exhibendum ſine vlla vi, aut metu, cùm nulla detur compulſio, aut coactio,

quæ

quæ requiritur ad incurrendam hanc excommunicationem, Marius Alterius vbi ſupra fol. 664. col. 1.

272 Sexta dubitatio, quæ cauſæ ſpirituales, vel Eccleſiaſticæ poſſint tractari apud Magiſtratus ſeculares ſine excommunicatione? Ratio dubitandi eſt, quia laici iura Eccleſiaſtica vſurpantes, & ipſis rebus Eccleſiaſticis vim inſerentes per iudicem Eccleſiaſticum ſunt compellendi, Fuſc. de viſitat. lib. 2. cap. 21. nu. 28. Boſs. in praxi crimin. tit. de ſacrileg. num. 7. Cardin. Tuſch. tom. 4. litera I. concluſ. 445. num. 19. & concluſ. 446. num. 10. & probatur ex cap. ſicut in iudicijs 2. de priuilegijs, vbi dicitur poſse Eccleſiam laicos violentiam rebus Eccleſiaſticis inferentes coercere, quod extendunt ad inuaſores rerum mobilium, quæ in dominio ſunt Eccleſiæ, ratione quarum Eccleſiaſticus eſt competens iudex, non tamen excludendo ſæcularem, cùm ſit caſus mixti fori huiuſmodi ſacrilegium, & ideò inter eos ſit locus præuentioni, cap. propoſuiſti, de ſoro competenti, text. in cap. cùm ſit generale de iudicijs, & in cap. felicis, verſ. per hoc, de pœnis, in 6. Farinac. in praxi crimin. quæſt. 8. num. 132. & quæſt. 172. nu. 16. Gutier. practicar. lib. 3. quæſt. 1. num. 13. Cardoſ. in praxi iudicum, verb. Sacrilegium, num. 15. D. Barboſ. in l. Titia, num. 51. ff. ſolut. matrim. & Bobadill. in ſua politica lib. 2. cap. 18. num. 238.

Confert caput ſi clericus, de ſoro competenti, ex quo deducitur laicos inuaſores rerum clericorum coram eccleſiaſtico iudice conueniri poſſe, vt ab eo coerceantur, vt tradunt Abbas in d. cap. ſi clericus n. 3. & in d. cap. cùm ſit generale num. 4. Decius in cap. ſicut, de priuilegijs nu. 9. & indicat Ordinatio Luſitana lib. 2. tit. 1. §. 5. in principio, Suar. de pace in praxi tom. 2. prælud. 2. num. 19. ex ea ratione, quia ſicut laicus conuentus ſuper re, quam ſatetur eſſe Eccleſiæ, conuenitur coram Eccleſiaſtico: ſic etiam conueniri debet coram eodem laicus, ſi ſatetur rem eſſe clerici, & multò fortiùs procedet ſi conueniatur pro patrimonio, ad cuius titulum clericus ſuit promotus. Quamuis non deſint, qui fortioribus rationibus contendant minimè res clericorum gaudere priuilegio rerum Eccleſiaſticarum, Couarr. lib. 1. variar. cap. 4. nu. 3. Decian. in tract. crimin. lib. 6. cap. 30. num. 23. & Caldas Pereira in l. ſi curatorem, verb. implorandum, num. 32. in fine, C. de in integrum reſtitut. Igitur ſicut in aliquibus caſibus iudex Eccleſiaſticus trahit coram ſe merè laicos, ſic etiam apud iudices, & Magiſtratus ciuiles cauſæ aliquæ Eccleſiaſticæ tractari, & iudicari poſſunt abſque periculo huius excommunicationis.

His poſitis, dicendum eſt non eſſe integrum apud Magiſtratus ſæculares tractari de cauſis, quæ ſimpliciter ſunt ſpirituales, neque principaliter, neque incidenter, ita Abbas in cap. literas num. 8. de iuram. calumn. Ratio, quia principaliter tractatur de re ſpirituali, nimirum de ipſo iure, vt habetur in cap. cauſam, & cap. lator, qui filij ſint legitimi, & cap. tuam, de ord. cognit. & ibi gloſſa verſ. ad forum Eccleſiaſticum. Id enim pertinet ad iudicem Eccleſiaſticum, cognoſcere ſcilicet de omnibus, quæ propriè, ac verè ſpiritualia, & Eccleſiaſtica ſunt, & de illis, quæ ſpiritualibus ſunt coniuncta antecedenter, & conſequenter; inſuper de ſacris obſeruationibus, beneficijs, iure patronatus, decimis, & ſimilibus: nec non de cauſis temporalibus Eccleſiarum, & clericorum, & de eorum criminibus, cap. 2. de foro competenti, c. decernimus, cap. ac ſi clerici, de iudicijs, Couarr. in practicis cap. 31. n. 2. vbi tradit exemptionem clericorum à poteſtate ſæculari competere clericis de iure diuino in cauſis verè ſpiritualibus: in cauſis autem temporalibus Eccleſiarum, & clericorum, & in criminalibus competere de iure poſitiuo; atque ita cognitio rerum ſpiritualium nullo modo pertinet ad laicos Magiſtratus, nec rerum Eccleſiaſticarum, & clericorum, niſi ex delegatione ſummi Pontificis, ex gloſſa in d. cap. decernimus; tunc enim per laicos cenſetur ſummus Pontifex exercere ſuam iuriſdictionem, argumento cap. qui per alium, de regul. iur. in 6.

273 Septima dubitatio, an Magiſtratus laici cogentes iudicem Eccleſiaſticum, vt ceſſet à vi illata, vel inferenda, incurrant in cenſuram huius canonis? Reſpondeo id aduerſari ſacris conſtitutionibus, & ex conſequenti iudices ciuiles de cauſis ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis non poſſe iudicare, neque Eccleſiaſticos ad ſua Tribunalia trahere pœnis propoſitis in iudices Eccleſiaſticos, & contrariam conſuetudinem repugnare iuri. Nam quando clericus, vel Epiſcopus aliquid commiſerit, clericus ab Epiſcopo, & Epiſcopus ab Archiepiſcopo puniri debet, & Archiepiſcopus coram Primate conueniri poteſt, cap. ad reprimendam, de officio ordinarij, & cap. antiqua, de priuilegijs; atque ita cùm præter Epiſcopos adſit Archiepiſcopus, nec non Nuncij Apoſtolici, vel Legati, ſi Epiſcopus ius non dixerit, datur locus recurrendi ad Superiores, ſeruato ordine, vt vexationem tollant, & iniuriam arceant. Quod ſi contingat omnes in vi, & iniuria propulſanda eſſe negligentes, recurratur ad ſummum Pontificem, vt res Eccleſiarum negligenter adminiſtrantes coerceat. Nec propterea iudex laicus in hòc caſu de cauſa ſpirituali cognoſcet, ſed integrum erit illi cauſam ad Romanum Pontificem remittere.

Quapropter ſi ponamus Romanum Pontificem (quod nullo modo eſt credendum) fortè ex falſa informatione negligere canones ſacros, & innocentes opprimere, & ſæcularia iura vſurpare, neque velle tueri populum ab his oppreſſionibus: adhuc ſæculari iudici non competit ius in Romanum Pontificem, qui omnium in terris eſt ſuperior, & à ſolo Deo iudicatur, cap. cuncta per mundum 9. quæſt. 3. & cap. ſi Papa diſt. 40. Decius in cap. ſignificaſti, num. 9. de elect. Felin. in cap. nihil, num. 4. de præſcriptionibus, Bellarminus de Romano Pontifice cap. 26. in principio, & lib. 2. de Concil. auctoritate cap. 17. Quin etiam l. 2.

de Romano Pontifice cap.30. propè finem, cum alijs quos referens ſequitur Illuſtriſſimus Hiſpaniarum Primas d. cap. ſi Papa, ſi conſtiterit ipſum fuiſſe hæreticum, poſt mortem poſſe condemnari per ſucceſſorem non verò per Concilium: at verò, dum eſt in humanis à nemine iudicari poteſt extra caſum hæreſis. Bellarm. vbi proximè lib.2. c.26.col.805.

Quid ergo remedij, ſi Pontifex derogee iuri ſcripto ciuili, ſeu canonico; adhuc à laico non poteſt iudicari, ſed humiliter certior fieri debet, & rogandus, cum debita reuerentia, vt deſiſtat ab incepto, & ne laicorum priuilegia, ac iura velit negligere, aut abolere, Turrecrem. in ſumma de Eccleſia lib.2.cap.106.& Siueſt.verb.Papa, §.4. vltra medium, verſ. & idem. Quòd ſi addas Victoriam de poreſtate Papæ, & Concilij, vigeſima ſecunda propoſitione, num.23. exiſtimaſſe reſiſtendum eſſe Papæ, ſi vellet ſuis moribus Eccleſiam deſtruere; verbi gratia, ſi concederet beneficia pro pecunia, & ſine cauſa abrogaret ius poſitiuum, & alia ſimilia in deſtructionem Eccleſiæ, ex eo, quia vim vi repellere licet iure naturali, licitum erit mandatis Papæ reſiſtere, & executionem impedire, intercedente præſertim auctoritate publica Principis. Dicendum eſt verum eſſe, vim vi repellere poſſe, quando aliquis, ſiue ſuperior, ſiue priuatus homo extra iudicium violentiam infert auctoritate priuata: ſecus cùm publica iudicis auctoritate vtitur, vt aie gloſſa in leg. vt vim, ff.de iuſt. verb.vt vim, ibi: Vt vim ſcilicet iniuſtè illatam ab aliquo priuato, non illatam ab eo, cui ſubditi ſumus. per legem, iniuriarum, §. 1. ff.de iniurijs, leg. qui reſtituere, ff. de rei vendicatione. Sed quid, ſi à poteſtate, & iniuſtè? Reſpondeo pati debemus ſecundùm M.&c. Sic ibi.

Idcircò ſi ſummus Pontifex deroget ſine cauſa humano iuri ſcripto, & procedat publica auctoritate vti ſupremus iudex, nullam vim infert, peccabit tamen, nec propterea iniuria, quando fuerit illata vi, aut armis, aut ſimili modo repelli poteſt, ſed debet tamquam pœna patienter ſuſtineri.

Sed contra ſtat ſententia Caietani in ipſo opere, in quo docet Pontificem eſſe ſuper Concilio cap. 27. dicentis reſiſtendum eſſe in faciem Pontificis publicè lacerantis Eccleſiam, non quòd cenſeat poſſe aliquem eſſe ſupra Papam, aut habere auctoritatem in illum, ſed per modum defenſionis: ſecundùm quam cuilibet integrum eſt reſiſtere iniuriæ, & impedire mandata, & executionem illorum, cum moderamine inculpatæ tutelæ, & cum debita reuerentia, & obedientia Pontifici; ſicut, ſi Princeps impatibiles iniurias, ac violentias populo afferret, licitum eſſet reſiſtere illi: ergo, & ſummo Pontifici. Quare non eſt omninò damnanda praxis recurrendi ad Principes tamquam ad Conſeruatores boni communis, & ad defenſores violentiarum ſuis vaſallis illatarum iniuſtè, ne vexentur iniquè, quod in quibus caſibus licitè fieri poſſit, diximus ſupra §.13. num.258. verſ. Porrò integrum erit ad Curiam ſæcularem recurrere.

274 Octaua dubitatio, vtrùm cauſæ mixtæ, in quibus quæſtio facti tractatur, poſſint expediri ſine metu excommunicationis à iudice laico, etiam quando aliquod ius ſpirituale adiungitur, v.g. quando Petrus eiectus fuit à poſſeſſione beneficij per vim, & agitur de recuperanda poſſeſſione, vel quando agitur iudicio poſſeſſorio retinendi, & iudex contra laicum procedit Interdicto vti poſſidetis, vel interdicto vnde vi, & de his eſt tota controuerſia? Sunt, qui putent cauſas has eſſe ſpirituales, vel quaſi ſpirituales, & ex conſequenti auocantes ab Eccleſiaſtico iudice illas, & ſe conſtituentes iudices ad recognoſcendum de illis, incidere in hanc excommunicationem, ex traditis in Clementina 1. de cauſ. poſſ. & propriet. & Clement.1. de ſequeſtr. poſſ. ſequitur Butr. cap. final. de iudicijs. Beroius in rubrica de iudicijs num. 51. & Couarr. in practicis cap. 35. num. 1. ex ea ratione, quia cauſa poſſeſſoria rei ſpiritualis mixtam habens rationem proprietatis non niſi per iudicem Eccleſiaſticum eſt expedienda, cùm habeat admixtam cognitionem iuris ſpiritualis, cap. tuam, de ordine cognitionis, & Panormit. in cap. literas, de iuramen. calumniæ, teſte Couarr. vbi proximè, atque ita cùm in hoc caſu requiratur ſummatim aliqua probatio alicuius tituli beneficij ſaltem apparentis, laicus iudex non poterit cognoſcere de cauſa poſſeſſoria beneficij Eccleſiaſtici, cùm nequeat iuſtificare poſſeſſionem, per probationem tituli, & ideò iudex ſæcularis neque in interdicto adipiſcendæ, nec retinendæ, nec recuperandæ, poterit cognoſcere de cauſa poſſeſſoria, præſertim, quia controuerſia ſemper eſt inter clericos, qui ad iudicem Eccleſiaſticum debent recurrere, etiam quando cauſa poſſeſſoria non haberet quid ſpirituale, ſed tota eſſet temporalis, & nihil haberet mixtum proprietatis.

E' contrario autem alij opinantur huiuſmodi cauſas competere iudici laico, & ideò poſſe auocari à iudice Eccleſiaſtico ad cognoſcendum de illis ſine periculo excommunicationis præſentis. Ratio, quia quando agitur ſuper poſſeſſorio de re ſpirituali, non tractatur ſpiritualiter; ac propterea cauſa non eſt tractanda tamquam ſpiritualis; item, quia in cauſis ſpiritualibus non iuratur de calumnia, vt ait gloſſa ibi. verſ. Rebus ſpiritualibus, vt in eodem textu ſtatuitur; attamen ſi agatur poſſeſſorio pro re ſpirituali, iuratur de calumnia: igitur tenet cauſam ſuper poſſeſſorio non eſſe ſpiritualem. Conſonat gloſſ. in cap. literas, de reſtitutione ſpoliatorum, dicens iurari de calumnia in exceptionibus peremptorijs, ſeu dilatorijs, quæ in cauſa ſpirituali apponuntur, perinde, ac ſi non tractetur in hoc euentu de re ſpirituali. Quam etiam ſententiam tradit Archidiaconus in cap. frequens, de reſtitut. ſpoliat. lib. 6. & ibi Ioannes Andreas ſuper verb. in ciuilibus negotijs, dicentes cauſam ſuper poſſeſſorio de re ſpirituali non eſſe ſpiritualem.

ſed

ſed temporalem, ſequitur Barbat. in cap. cæterùm, de iudicijs num. 64. Vnde infertur iudicem ſæcularem poſſe cognoſcere de poſſeſſorio rei Eccleſiaſticæ ſine timore excommunicationis, cùm cauſa poſſeſſionis ſuper re ſpirituali ſit profana, quod etiam vult Innocentius in d. cap. cùm dilectus, de electione, Ripa in lege naturaliter, §. nihil commune num. 19. ff. de acquirenda poſſeſſione, & lib. 3. reſponſ. cap. 36. n. 1. & 2. Aymon. Crauetta conſ. 258. num. 1. volum. 2. & Mieres de maioratu 3. part. quæſt. 11. num. 11. vbi refert in Regali Cancellaria ita fuiſſe deciſum, l. Luſit. & ibi Barboſ. lib. 2. tit. 1. §. 2.

Ex his duabus opinionibus ſecunda eſt probabilior in poſſeſſorio retinendæ, vel recuperandæ, non autem adipiſcendæ. Ratio, quia quando agitur de adipiſcenda poſſeſſione, exigitur ſaltem titulus colorans, cuius cognitio competit iudici Eccleſiaſtico, non autem ſæculari, cùm ſit quid ſpirituale, Nauarr. in cap. cùm contingat, de reſcriptis pag. 154. & Corraſius in paraphraſ. Sacerdot. 1. part. cap. 2. num. 8. Secundum quod fuit iudicatum in Regali Cancellaria Pineiana. Concordat Couar. practicar. cap. 35. num. 1. verſ. ex quo patet, vbi negat poſſe laicum cognoſcere de cauſa poſſeſſoria beneficij, cùm neceſſaria ſit probatio alicuius tituli apparentis ad iuſtificandam poſſeſſionem, quod non cadit in poteſtatem laici iudicis: ſecus ſi cauſa poſſeſſionis rei ſpiritualis, vel quaſi ſpiritualis nihil proprietatis mixtum habuerit, quia tunc quæſtio eſt facti, & non iuris, vt declarant Bartol. Alexand. & Iaſ. in l. quoties, Cod. de iudicijs, & Alexander in l. Titia num. 6. ff. ſol. matrim. & alij, quos referens ſequitur Menoch. remed. 15. recuperandæ num. 338. & Zeuall. commun. contra commun. qu. 504. quamuis Couarr. vbi proximè, non omninò huic ſententiæ acquieſcat, dicens etiam quando cauſa poſſeſſoria rei ſpiritualis nihil proprietatis mixtum habeat, non poſſe per iudicem ſæcularem iudicari, quòd ſi iudicetur, malè facere, ex regula capitis ſecundi, de iudicijs, & cap. quanto, eodem titulo, cui accedit Marius Alterius de excommun. Bull. Cœnæ, diſput 15. cap. 3. fol. 667. verſ. ſecunda propoſitio, vbi concludit etiam in hoc caſu quando cauſa poſſeſſoria rei ſpiritualis nihil proprietatis mixtum habet, non poſſe iudicari per ſæcularem, quòd ſi iudicet, ligari excommunicatione huius canonis, præſertim quando agitur inter clericos. Nam cauſa poſſeſſoria rei ſpiritualis etiam ſimplex, dicitur Eccleſiaſtica, vt probari poteſt ex Clement. vnic. de cauſ. poſſ. & propriet. & Clement. vnic. de ſequeſt. poſſeſs. & fruct.

Sed quid dicendum de conſuetudine recepta? Couarr. d. cap. 35. num. 3. ait poſſe ab his, qui à iudicibus Eccleſiaſticis vi, & cenſuris opprimuntur, Regios Auditores aditi, vt vim auferant, & cogant iudices Eccleſiaſticos ab inferenda vi deſiſtere. Garcia de beneficijs, part. 1. cap. 2. nu. 50. tradit iudicem laicum cognoſcere de poſſeſſorio beneficij retinendæ, vel recuperandæ, præſertim ſtante conſuetudine; idque in Gallico Senatu obſeruari. Nihilominus hanc ſententiam, & conſuetudinem reprobant, Afflict. lib. 1. in conſtit. Neapol. rubr. 67. de iudicijs, ex num. 9. Bolandus conſ. 23. vol. 2. idem Couarr. d. cap. 35. n. 1. Gutier. canon. quæſt. lib. 1. cap. 34. ex n. 16. Azor. lib. 5. cap. 24. quæſ. 1. part. 1. inſtit. moral. & probatur, quia, vt dictum eſt, hæc cauſa eſt ſpiritualis, vel quaſi ſpiritualis; ideò non poteſt trahi ad iudices laicos, nec conſuetudo oppoſita habet locum, nec vim, cùm ea, quæ ſunt Eccleſiaſtici iuris, laicus nequeat ſibi vindicare, ſiue actor, & reus ſint clerici, ſiue reus ſit clericus, quia tunc debet conueniri coram iudice Eccleſiaſtico, cap. qualiter, de iudicijs, & nullo modo ad ſæculare forum trahi debet, etiam data Prælatorum negligentia, Mench. de ſucceſſ. creat. lib. 3. §. 22. limit. 17. num. 68. Motla in Emporio iuris part. 1. tit. 2. de iuriſdict. omn. iudic. quæſt. 14. n. 3. Bellug. in ſpecul. Principum, rubr. 11. §. dubitatur, num. 14. & num. 15. verſ. indifferenter, & rubr. 18. num. 8. & plenè Carol. de Graſſis de effectibus clericalibus effectu 1. n. 390. cum ſequentibus.

Porrò, quando ſpoliatur, ſeu turbatur, & ſic reus, vel vterque, tam actor, quàm reus, ſint laici, difficultas eſt, an iudex ſæcularis poſſit cognoſcere de cauſa ſpolij poſſeſſionis beneficialis? Negat Couarr. d. cap. 35. in 2. concluſione, verſ. verùm, ſi diligenter, poſſe coram iudice ſæculari huiuſmodi cauſam tractari, ex ea regula, quæ tradit cauſas Eccleſiaſticas apud iudices Eccleſiaſticos eſſe expediendas, capit. decernimus, de iudicijs; non tamen declarat etiamſi ſpoliator ſit laicus. Nihilominus, quando laicus turbat, ſeu vexat clericum in poſſeſſione beneficij, illique violentiam infert, laicus iudex eſt competens, poteſtque de hac cauſa poſſeſſoria beneficiali cognoſcere, quia poſſeſsorium hunc non eſt verè beneficiale, ſed temporale, Menoch. de retinenda poſseſſione, remed. 3. num. 327. & num. 348. Crauet. conſ. 258. col. 1. & 2. præſertim num. 4. quem ſequitur Gutier. lib. 1. ſupra cap. 34. ex num. 42. dummodò cum poſſeſſione beneficij non ſit cognoſcendum de titulo principaliter: tunc enim non eſt competens iudex laicus huius cauſæ, quæ iam non eſt merè temporalis, ſed habet mixtum ſpirituale, Couarr. ſupra in prima concluſione. Menoch. de retinenda remed. 3. n. 328. Garcia de benefic. par. 1. cap. 2. n. 59.

Quando autem viget conſuetudo, quod iudices ſæculares cognoſcant etiam inter clericos de poſseſsorio cuiuslibet cauſæ ſpiritualis, & eſt alicuius ſummi Pontificis literis comprobata, admitti debet, vt videre eſt apud Gallos, vbi hic vſus Martini Quinti, & Leonis XI. literis confirmatus obſeruatur, cuius meminit Franciſ. Marc. quæſt. 190. & quæſt. 512. vbi teſtatur Curiam illam ſemper obſeruaſse vſum illum; idem tradit Guillielm. in cap. Rainutius, de teſtamentis, verb. & vxorem, in ſecunda deciſ. num. 331. & ſic ſeruaſse Curiam Neapoli, refert Afflict. deciſ. 2. num. 10.

& 11. & alij, quibus adhæret Gutier. ſupra ex num. 22. vbi num. 46. addit laicum poſse cognoſcere de cauſa ſpirituali, cùm incidenter de ea agitur in cauſa ſæculari, ex Bald. in Authen. ei qui iurat. num. 26. verſ. tu coniunge, Cod. de bon. auth. iudic. poſſid. quæ ſententia eſt vera, quidqnid contra velit Couarr. vbi ſupra, vide Petr. Gregor. de Repnblica, lib. 13. c. 1. n. 28. verſ. in Gailia remedium.

275 Vltima dubitatio paueis expeditur, an quando iudices Eccleſiaſtici ſunt negligentes omninò in expediẽdis cauſis, integrum ſit iudici ciuili, & ſæculari eas cauſas ad ſe anocare ſine metu excommunicationis? Abbas in cap. qnaliter, num. 7. de iudicijs, cum gloſſa verb. Prohibemus, omnino negat poſſe iudicem ſæcularem ſupplere negligentiam iudicis Eccleſiaſtici, ſed iudicem Eccleſiaſticum poſſe iudicis ſæcularis negligentiæ proſpicere, ex eo fundamento, quia Eccleſia in temporalibus ſaltem in habitu habet poteſtatem, quam in temporalibus poteſt exercere, & debet interueniente negligentia iudicis ſæcularis. Contrà verò iudex ſæcularis neque habitu, neque actu poteſt habere iuriſdictionem in clericos, cùm ſit huius iuriſdictionis incapax, argumento cap. cauſam, de præſcriptionibus, vbi laicus præſcriptione nulla, etiam immemoriali, poteſt ius acquirere percipiendi decimas, cùm ius decimandi ſit ſpirituale. Ideo non licet iudici ſæculari, negligentiam iudicis Eccleſiaſtici ſupplere: non enim datum eſt minori emendare ſuperiorem, Iaſon in l. omnes populi, num. 11. ff de iuſt. & iur. Hippol. ſing. 182. Tiraquel. de pœnis temperandis, in præfat. num. 26. & inferior Superioris iura non poteſt tollere: Surdus conſ. 58. nu. 16. Brunor. à Sole in locis communibus, verb. inferior 4. & Azeued. l. 2. num. 56. tit. 14. lib. 4. nouæ recopil. & honorem debent impendere minores maioribus, Caſſaneos in catalogo gloriæ mundi, par. 2. conſid. 10. Rebuff. in tract. nominat. quæſt. 14. num. 49. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 284. Cùm ergo iudex Eccleſiaſticus ſit maior ſæculari, non poteſt ſæcularis corrigere Eccleſiaſticum, niſi in caſibus iure expreſſis, vt notat Innocentius in cap. diuerſitatem, de conceſſione præbendæ; quare hæc ſententia in praxi eſt admittenda, quam etiam tradit Abbas in dicto cap. qualiter, de iudicijs, etiamſi iudices Eccleſiaſtici in adminiſtranda iuſtitia errent, non propterea ad iudices ciuiles recurrendum eſt, vt dicitur ab Innocentio Tertio in dicto cap. qualiter, de iudicijs, per hæc verba, Ne pro defectu iuſtitiæ Clerici trahantur à laicis ad iudicium ſæculare, quod omnino fieri prohibemus. Sic ibi, quo nihil clariùs dici poteſt.

Quòd ſi addas nullum aliud ſupereſſe remedium, niſi recurrere ad Principes ſæculares, vt iniuriæ, & violentiæ repellantur? Reſpondeo nullam eſſe rationem ob quam exiſtimemus diligentiores eſſe iudices ciuiles Eccleſiaſticis: atque ita numquam integrum erit ſæculari Prætori cauſam ſpiritualem ad ſuum iudicium auocare, cùm inferior in ſuperiorem nullam habeat poteſtatem. Neque vrget caput, Adminiſtratores 23. quæſt. 5. dum ait his verbis: Adminiſtratores ſæcularium dignitatum, qui ad Eccleſiarum tuitionem, pupillorum, ac viduarum protectionem, rapaciumque refrænationem conſtituti eſſe procul dubio debent, quoties ab Epiſcopis, & Eccleſiaſticis viris conuenti fuerint, eorum querimonias attentiùs audiant, & ſecundùm quod neceſſitas expetierit abſque negligentia examinent, & diligenti ſtudio corrigant. Quoniam hoc ſolum oſtendit Epiſcopo negligente, vel renuente, ad Regem poſſe recurri, vt moneat ſuperiorem Eccleſiaſticum, non autem, vt ipſe rem iudicet, ac definiat. Item cùm opus fuerit, adiuuet Epiſcopum ſuum, iuxta caput, Principes, 23. quæſt. 5. vbi probatur officium Principis ſæcularis eſſe adiuuare Epiſcopum ſuum ſua iuriſdictione temporali, vt ſuperborum ſæcularium, & inobedientium colla comprimantur per auxilium brachij ſæcularis, vt habetur in cap. 1. de officio Ordinarij, per textum ibi, Publicum conuocent auxilium, cùm opus fuerit. quod poſſunt iudices ordinarij implorare pro vltimo remedio, vt notant, Rolandus conſ. 37. num. 5. volum. 2. Auila ad cap. 20. Prætorum, gloſs. vſurpem. num. 13. Suarez de Pac. in practica, tom. 2. cap. 3. num. 18. Franc. Molin. de brachio ſæculari Eccleſiaſtico præſt. cap. 3. per tot. etiamſi addant Segur. in Directorio Iudicum Eccleſiaſt. par. 2. cap. 13. num. 37. & Salzed. ad Bernard. in practica, cap. 154. num. 4. in nouiſſima editione, poſſe quandocumque acclamare auxilium brachij ſæcularis. Vide ſuprà verſ. ſeptima concluſ. num. 273.

Excommunicatio decimaquinta contra iudices ſæculares, qui Eccleſiaſticas perſonas trahunt ad ſua Tribunalia, & libertatem Eccleſiaſticam violant, vel interturbant, ſic habet.

§. XV.

QVi ue ex eorum prætenſo officio, vel ad inſtantiam partis, aut aliorum quorumcumque, perſonas Eccleſiaſticas, Capitula, Conuentus, Collegia Eccleſiarum quarumcumque coram ſe ad ſuum tribunal, Audientiam, Cancellariam, Conſilium, vel Parlamentum, præter iuris Canonici diſpoſitionem, trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant directè, vel indirectè, quouis quæſito colore: necnon, qui ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones, pragmaticas, ſeu quæuis alia decreta in genere, vel in ſpecie, ex quauis cauſa, & quouis quæſito colore, ac etiam prætextu cuiuſuis conſuetudinis, aut priuilegij, vel aliàs quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint, vel factis, & ordinatis vſi fuerint, vnde libertas Eccleſiaſtica tollitur, ſeu in aliquo læditur, vel deprimitur,

tur, aut aliàs quouis modo reſtringitur, ſeu noſtris, & dictæ Sedis, ac quarumcumque Eccleſiarum iuribus, quomodolibet directè, vel iudirectè, tacitè, vel expreſsè præiudicatur.

EPITOME.

276 *Summa totius canonis, & in quot partes diuidatur?*

277 *Materia huius canonis, quæ ſit? & quot ſint actiones principales?*

278 *Iudices ſæculares trahentes perſonas Eccleſiaſticas ad ſua tribunalia incidunt in hanc cenſuram, & qui veniant nomine perſonarum Eccleſiaſticarum?*

279 *Iudices laici, in quibus caſibus poſſint trahere licitè Eccleſiaſticos ad ſua tribunalia.*

280 *Perſonæ Eccleſiaſticæ quo iure ſint exempta à iuriſdictione Principum ſæcularium.*

281 *Decernentes aliquid contra libertatem Eccleſiaſticam condendo ſtatuta, conſtitutiones, & quæuis decreta etiam prætextu conſuetudinis, aut priuilegij incidunt in excommunicationem.*

282 *Libertas Eccleſiaſtica quomodo dicatur violari directè, vel indirectè.*

283 *Ordinationes faciens contra libertatem Eccleſiaſticam, quando non incidat in hanc excommunicationem? & quid de vtentibus ordinationibus?*

284 *Conſilium dantes, vel auxilium ad condenda ſtatuta contra libertatem Eccleſiæ, quando incidant in hanc cenſuram.*

285 *Libertatem Eccleſiaſticam violantes facto ipſo non ratione ſtatutorum, an incurrant in hanc cenſuram?*

286 *Verba, fecerint ſtatuta, ordinauerint, & publicauerint incidunt in hanc cenſuram, quomodo ſint accipienda oſtenditur?*

287 *Verba, vel factis, & ordinatis vſi fuerint ſunt excommunicati ad quos extendantur.*

288 *Quæ ſtatuta dicantur contra immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam.*

276 PRæſens canon eſt pars ſuperioris, in quo agitur de offenſione libertatis Eccleſiaſticæ, dum perſonæ Eccleſiaſticæ trahuntur ad Tribunal ſæculare, non quouis genere offenſionis, ſed per abuſum officij, ſeu iuriſdictionis temporalis, & ideo hæc cenſura ſolùm ligat eos, qui iudiciaria auctoritate ſæculari in perſonas Eccleſiaſticas hoc modo abutuntur. Id enim ſignificant illa verba, ex eorum prætenſo officio; & extenditur ad ſtatuta facientes, ex quibus libertati Eccleſiaſticæ derogatur; contra quos extat ſimilis prohibitio in cap. nouerit, de ſentent. excommun. vbi excommunicantur ſtatutarij, & talium ſtatutorum ſcriptores, non tamen excommunicatione reſeruata. An verò incidant in hanc excommunicationem, infrà dicemus. E' quibus ſequitur in duas partes canonem hunc principales diuidi. Prima fertur contra offendentes perſonas, Eccleſias, communitates ex eiſdem perſonis congregatas, vt Capitula, Collegia, & Conuentus, non quouis genere offenſionis, ſed ex officio trahentes ea ad Tribunalia temporalia. Secunda vbi proceditur contra offendentes libertatem, & iura Eccleſiaſtica, faciendo ſtatuta, & ordinationes quouis modo libertati Eccleſiaſticæ repugnantes, & quocumque colore, & prætextu etiam conſuetudinis, ac priuilegij.

277 Materia igitur huius canonis eſt duplex ſacrilegium. Primò offenditur libertas Eccleſiaſtica in perſonis quoad immunitatem fori, dum trahuntur ad tribunalia ſæcularia. Secundò offenditur eadem libertas in quauis alia re per ſtatuta, ſeu conſtitutiones, quod in ſecunda parte comprehenditur, & quoad perſonas canon eſt vniuerſalis, inuodatque omnes, qui iuriſdictione ſæculari, vel ex officio, vel ad aliorum inſtantiam exercēt aliquam actionem ex prohibitis hoc loco. Quia duobus modis ſolent Magiſtratus de aliqua cauſa cognoſcere, vel ex officio, & motu proprio, nemine rogante, nec inſtante, vel ad inſtantiam partis, & vtroque modo laicus vocans Eccleſiaſticos ad ſuum tribunal ligatur excommunicatione.

Actiones principales prohibitæ ſunt trahere, vel facere, vt trahantur, vel procurare ex prætenſo officio directè, vel indirectè, vt veniant ad tribunalia ſæcularia, vt patet ex tenore huius canonis, ibi, Trahūt, vel trahi faciunt, vel procurant directè, vel indirectè, quouis quæſito colore. Ex quo verbo indirectè Nauarr. lib. 5. de ſent. excomm. conſil. 23. Prætor ad ſe accerſiri fecit, conſuluit Prætorem incidiſſe in cenſuram Bullæ Cœnæ, quod præceperit ſubdiacono, ne diſcederet ex quadam parte ſui palatij aſſignata parte illa pro carcere. Præterea quòd illum examinauerit tamquam principalem quo ad ſe, & teſtem quoad alios, & illum conſtituerit tamquam reum. Facit quod tradit Graſſius cap. 15. hoc loco, num. 127. verſ. quæ ex eorum prætenſo officio, vbi ex Nauarr. vbi ſuprà, tradit incidiſſe in hanc cenſuram Magiſtratum, qui traxit incolas Turris Seuerini ad ſuum tribunal, illiſque impoſuit obligationem quotannis ſoluendi cereum pro recognitione dominij; quia indirectè hanc obligationem ſoluendi poſuit Abbati, & Monaſterio, qui ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, Suar. de cenſuris diſput. 21. ſect. 2. num. 78. ex parte conſonat, dum ait iudices vocantes perſonas Eccleſiaſticas non ad ſua tribunalia, nec directè vtentes officio, indirectè tamen videri eos trahere tamquam iudices, ſi cogunt partes comparere, quæ non venirent, niſi vocarentur ab illis iudicibus, & dum illos cogunt reddere rationem ſuarum actionum, quæ cùm ſint Eccleſiaſticæ, non competit earum cognitio, & indirectè illos puniunt, ſi eos detinent in tali, vel tali loco inuitos, quæ omnia ſub illis verbis indirectè, & quouis quæſito colore continentur.

278 His poſitis ſit prima dubitatio, quando incidant in hanc cenſuram iudices ſæculares, qui perſonas Eccleſiaſticas ſiue veras, ſiue fictas trahunt ad ſua tribunalia? Reſponſio eſt affirmatiua, quoties iudices

ex

ex eorum prætenſo officio, vel ad inſtantiam partis Eccleſiaſticos trahunr. Ratio, quoniam Eccleſiaſtici gaudent priuilegio, vt non conueniantur niſi coram iudice Eccleſiaſtico, cap. ſi diligenti, de foro competenti. Quinimò Eccleſiaſtici nec iuuitè, nec voluntariè poſſunt fori priuilegio renunciare, cap. cùm non ab homine, & cap. ac ſi clerici, in principio, de iudicijs, gloſſa in cap. cùm contingat interdum, & in cap. perpendimus, in gloſſa penultima, de ſent. excomm. Vnde nequit clericus ſibi iudicem laicum conſtituere. Couarr. in cap. quamuis pactum, de pactis lib. 6. par. 2. in princip. num. 9. & pract. capit. 33. num. 2. Anaſt. Germ. de ſacror. immun. lib. 3. cap. 15 num. 51. Doctor Barboſa in l. alia, §. eleganter num. 14. ff ſoluto matrimonio, Roland. conſil. 4. num. 9. vol. 1. & conſil. 12. num. 36. vol. 2. etiamſi cum iuramento conſentiat, Alex. de Neuo conſ. 56. num. 1. & Foller. in pract. crimin. verb. audiantur excuſatores num. 38. non enim poteſt clericus fori priuilegio renunciare, etiam de conſenſu Epiſcopi, ſecundùm gloſſam in cap. ſignificaſti, de foro competenti, Roland. dicto conſ. 4. num. 10. vol. 1. & conſ. 12. num. 36. vol. 2. etiamſi clericus ſit primæ tonſuræ: is enim nec tacitè, nec expreſsè, nec cum iuramento, nec de Epiſcopi conſenſu, nec etiam fatendo ſe laicum poteſt renunciare priuilegio fori, vt probat cum alijs Farin. in praxi crimin. par. 1. quæſt. 8. ex num. 10.

Diximus, etiamſi conſentiat in iudicem laicum cum iuramento; adhuc enim nequit priuilegio fori renunciare, quia quoties actus in fauorem publicum prohibetur principaliter, non confirmatur iuramento, Abbas in dicto capit. ſi diligenti num. 22. verſ. Octauus caſus, Couarr. in dicto cap. quamuis pactum par. 2. §. 1. num. 1. & 5. Gutier. de iuramento confirmatorio par. 1. cap. 58. num. 15. Marienſo lib. 2. gloſſa 3. num. 15. & 17. tit. 2. lib. 5. Gomez var. lib. 2. cap. 14. num. 24. & 27. & alij quos referens ſequitur Sanchez de matrim. lib. 1. diſp. 32. num. 8. & 9. dicens iuramentum contra publicam vtilitatem, non poſſe licitè obſeruari, & ſubinde non opus eſſe relaxatione. Cùm ergo clerici, & eccleſiaſticæ perſonæ non poſſunt conueniri, niſi coram Eccleſiaſtico iudice, neque poſſint huic priuilegio renunciare, cùm ſit introductum non in priuatum fauorem perſonę, ſed in fauorem publicum totius ordinis clericalis, vt volunt Rolandus d. conſil. 4. num. 9. volum. 1. Surd. conſ. 396. num. 14. Scaccia de iudic. cauſar. crimin. lib. 1. c. 1 1. num. 35. & 36. Couarr. in cap. quamuis pactum, par. 2. in principio, & alij quos referens ſequitur Carol. de Graff. de effectib. clerical. effect. 1. num. 43. & Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de fauore cleric. perſonali §. 2. num. 21. non eſt dubium vexationem eccleſiaſticis afferri maximam ſi traherentur coram iudice laico: quare trahentes incidunt in cenſuram huius canonis.

Quæſtionis tamen eſt, quare priuilegium, quo gaudent Eccleſiaſtici ne ad ſæculare trahantur tribunal, dicatur iuris publici, & toti ordini clericali cenſeatur conceſſum, cùm oppoſitum colligatur ex l. ſi quis in conſcribendo, Cod. de Epiſcopis, & clericis, & ex l. penult. Cod. de pactis, vbi dicitur hoc priuilegium renunciari poſſe, & de ſe eſſe renunciabile. Nam, vt patet ex cap. inolita, 11. quæſt. 1. in antiquis canonibus datum fuit priuilegium clericis, ne ipſi clericos ad iudicia publica pertraherent inuitos, non autem volentes, teſte Romano conſil. 197. num. 5. Nihilominus quamuis à principio priuilegiũ conceſſum fuerit clericis ſub eo modo, ne venire compellantur ad iudicia ſæcularia, vt videre eſt in Concilio Mileuitano, cuius fit mentio in d. cap. inolita 11. quæſt. 1. vbi ſtatuitur, quòd clericus, vel laicus, qui clericum conuenit, & trahit coram iudice ſæculari, excommunicetur, & cauſam perdat, cap. ſi diligenti, de foro compet. vbi Anchar. num. 10. & Butr. num. 20. per ſequentes tamen Pontifices interdictum fuit, vt clerici etiam volentes nullo modo venire poſſent coram iudice ſæculari, ne id cederet in opprobrium, & in dedecus totius ordinis clericalis: quod redundaret, ſi clerici per tribunalia ſæcularia traherentur: idcirco nequeunt priuilegio fori renunciare, cùm hoc ius ſit publicum, cui iuri minimè derogatur pacto priuatorum, vt expreſsè habetur in d. cap. ſi diligenti, de foro competenti. Secus dicendum eſſet ſi ius fuiſſet priuatum, quia tunc vnicuique integrum eſſet iuri ſuo renunciare, text. in l. iudex 42. ff de minoribus l. vlt. §. penult. ff. ad Velleian, & text. in cap. ſi de terra de priuilegijs, ibi: cùm liberum ſit vnicuique iuri ſuo renunciare.

Porrò hoc loco nomine Eccleſiaſticorũ, qui nequeunt trahi ad tribunalia ſæcularia, ſunt omnes, qui ratione Eccleſiæ gaudent priuilegio fori, quales ſunt clerici, Religioſi, ſeu Monachi Deo per profeſſionem dicati, etiam conuerſi; quin etiam nouitij ante profeſſionem dicuntur eccleſiastici, & gaudent priuilegio fori, Graff. deciſ. lib. 2. cap. 49. num. 27. Nauarr. conſ. 5. de foro compet. argum. capitis, Religioſo, §. quamuis autem, de ſentent. excommun. in 6. Sayr. de cenſuris lib. 3. cap. 19. num. 7. Et quoad clericos competit hoc priuilegium illis de iure communi, vt patet ex cap. 2. de foro compet. vbi oſtenditur ſęculares iudices perſonas eccleſiaſticas condemnare, vel iudicare non poſſe, quod procedit etiam quando clericus eſt delegatus Principis ſæcularis: adhuc enim nequit iudicare eaſdem perſonas eccleſiaſticas, aut clericos, Felin. in cap. cùm ſit generale, num. 74. verſ. & hinc eſt, de foro compet. Decian. tract. crimin. lib. 4. cap. 9. num. 63. & 75. Bellet. diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de fauore clericorum perſonali, §. 3. num. 34. & Farin. in praxi crimin. quæſt. 8. num. 46. verſ. Amplia 22.

Hoc idem patet ex eodem cap. 2. per textum ibi: Aut clericum vllum, hoc eſt, etiam primæ tonſuræ. Per quem textum clerici in minoribus etiam gaudent in priuilegio fori, & in ciuilibus, & in crimina-

li-

libus ſunt exempti à poteſtate ſæculari. Decian. ſupra d. cap.9. num.21.& 27. Alexand. de Neno conſ. 56. num.1. Menoch. de arbitr. caſu 246. num. 1. Couarr. dict. cap.31. num.5. in fine, & cap.32. num.1. Guttierr. de iuram. confirmat. par.1.c.17. num.12. Humad. l.23. gloſſ.5. num.3.tit.6. par.1. & Farin. d. quæſt. 8. num. 1. Quare communiter peccare iudices ſæculares, & contra iuſtitiam, ſi iudicent de rebus ſpiritualibus, & de perſonis eccleſiaſticis, tradit Franciſc. Coriolan. Capuccin. in tract. de caſib. reſeruatis.

Hodie tamen ſecundùm Concil. Trid. clerici primæ tonſuræ, vel in minoribus tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, non gaudent priuilegio fori, niſi habeant beneficium eccleſiaſticum, aut deferant habitum clericalem, & Tonſuram, ſimulque de mandato Epiſcopi alicui Eccleſiæ inſeruiant, aut in aliqua vniuerſitate de licentia Epiſcopi, vel in aliquo Gymnaſio quaſi in via ad maiores Ordines ſuſcipiendos verſentur. Quòd ſi huiuſmodi clerici primæ tonſuræ, ſeu in minoribus habeant penſionem gaudere priuilegio fori, volunt Mart. de iuriſdict. par.2. cap.31. num.45. Creſcent. deciſ. 14. de ſentent. & re indicata, & Salzed. in pract. cap. cap.67.n.10. Sacra tamen Congregatio cenſuit non gaudere, ſi habens penſionem, vt clericus, non defert habitum, & tonſuram, ſequitur Flaminius de reſignat.lib.1. quæſt.11.n.70. & lib.2. quæſt.15. num.15 Azeued.l.1. n.5. verſ.ſed an penſio, tit.4.lib.1.nouæ recompil. Garcia de beneficijs par.1.cap.5.n.70. & Gonzal. de menſibus gloſſ.5. §.5.num.6. Aliter enim non ſunt exempti à iuriſdictione ſæculari, & ex conſequenti ſine periculo excommunicationis poſſunt trahi ad tribunalia ſæcularia; ſicut etiam poſſunt recipientes clericatum, beneficium, vel ſeruitium in aliqua Eccleſia poſt delictum commiſſum, ſi conſtet ſuſcepiſſe in fraudem, vt ſe eximerent à iuriſdictione ſæculari.

Secus ſi conſtaret ſine vlla fraude, ac malitia poſt commiſſum delictum fuiſſe promotum ad clericatum: tunc enim huiuſmodi ordo illum eximeret à iuriſdictione ſæculari, Gomez tom. 3. variar. cap. 10. num. 5. Auendan. lib. 1. de exequen. mandat. cap.22. num. 12. Couarr. pract. c.32. num 4. Menoch. de præſumptionib. lib. 6. quæſt. 76. num. 35. Azeued. l. 1. num. 3. tit.4. lib. 1. nouæ recompil. Farin in praxi d. quæſt. 8. à num. 104. Nam regulariter receptio clericatus, vel ſeruitij in aliqua Eccleſia poſt delictum commiſſum non liberat à iudice ſæculari, & ideo poteſt puniri non obſtante priuilegio fori, delinquens, niſi omnino conſtet de facto, quòd nulla fraus, aut malitia interuenerit. Idem dici poteſt de deputatis ſine fraude ad aliquod hoſpitale auctoritate Prælati, ſi de eius licentia fuit erectum. Gaudent enim exemptione à iuriſdictione ſæculari, Carol. de Graſſ. de effectib. clerical. effectu 1. num.117. & Valaſc. conſ. 105. num. 32. Non tamen ſufficit ad gaudendum fori priuilegio, quòd tonſuratus inſeruiat bis, vel ter Eccleſiæ, aut hoſpitali, quia verbum, inſeruiat, ſignificat actum perſeuerațiuum in ſeruitio præſtando, vt poſt alios decidit Cened. pract. & canon. quæſt. lib.1. quæſt.4. num.25.

279 Secunda dubitatio, ſeu limitatio primæ dubitationis, quando poſſint iudices ſæculares trahere ad ſuum iudicium perſonas eccleſiaſticas ſine metu excommunicationis, quod aliquando poſſe fieri oſtenditur ex verbis huius canonis, quæ ſic habent: Præter iuris canonici diſpoſitionem. Per quæ verba non ligantur excommunicatione hac iudices ſæculares, qui in caſibus iure permiſſis licitè perſonas eccleſiaſticas trahunt ad ſua tribunalia, Nauarr. in manuali cap.27. num.70. verſic. Tertia, quod per verba illa. Primus ergo caſus eſt, quando perſona eccleſiaſtica poſt crimina commiſſa ſicut incorrigibilis traditur puniendus iudici ſæculari, cap. nec licuit, diſtinct. 22. accepta tamen priùs licentia à ſuperiore eccleſiaſtico, cui competit iudicare, an ſit incorrigibilis, nec ne? Sayr. vbi ſupra d. cap. 19. verſ. ſecundus eſt.

Secundus caſus eſt in cauſa reconuentionis, nam tunc ſi clericus laicum conueniat coram iudice ſæculari, integrum eſt laico clericum ipſum coram eodem iudice reconuenire. gloſſa in cap. 1. in verb. ſuper ſuis, de mutu. petit. & in cap. ac ſi clerici, in verb. non tenet, de iudicijs, & in cap. multi, in verb. ſæculari 2. quæſt. 1. Bartol. in Authent. & conſequentet, col. final. Cod. de ſententia, & interlocut. omni. iudic. Bald. in l.2. §. ſed ſi agaut. ff. de iudicijs, & in cap. 1. in tit. de controuerſ. inueſtit. apud pares terminanda, in vſibus feud. Lapus allegat. 118. quæritur non leniter col.2. gloſ. final. Et quamuis Cardinalis in Clement. ſancimus, in 5. col. de electione, & Gemin. in cap. cuius in agendo 3. quæſt.8. doceant clericum non poſſe coram iudice ſæculari reconueniri; nihilominus contrarium eſt dicendum, Duenas regul.102. Felin. in d. cap. ac ſi clerici n.9. verſ.& ita tenet, Curtius iunior in l. ſecunda, num. 48. ff. de iuriſdictione omnium iudicum, Villalob. commun. opin. verb. clericus num.72. & alij, quos referens ſequitur Farin. d. quæſt.8. num.99. & habetur in l. Regia lib. 2. tit.1. §. 1. & in l. 57. tit.6. par.1. vbi Gregor. verb. Ali deue, & l. 4. tit. 3. par. 3. quod etiam ſeruatur in tota fermè Europa; atque ita poteſt ſæcularis iudex pergere ad condemnationem, non tamen ex ea cauſa poterit clericum de perſona aſtringere, quia hoc competit eccleſiaſtico iudici, ita Franciſc. Viui dec.49. num. 4. & 5. & Camil. Borrel. in ſumma omnium deciſ. tit. 7. de clericis, & ſacerdotibus num.83.

Quod extenditur etiam quando reconuentio fit, ne dum ſuper eadem re, ſed etiã ſuper omnino diuerſa, Franciſc. Viui. dict. deciſ. 49. num. 5. tunc enim clericus conueniens, & reconueniens coram iudice laico ſæcularibus etiam legibus tenetur, ſecundùm Menchac. Illuſtr. quæſt. cap. 5. num.19. & 22. Non tamen in cauſa criminali, in qua clericus, nec etiam ciuiliter

po-

poteſt apud ſæculare iudicium reconueniri, Decian. tract. crimin. lib. 4. cap. 9. n. 17. Camil. Borrel. d. tit. 7. num. 84. Barboſa in l. qui prior. num. 86. de iudicijs. Caldas tamen Pereira quæſt. forenſ. lib. 2. qu. 51. opinatur poſſe clericum reconueniri ciuiliter pro crimine ex ordinatione Regia, d. §. 1. ad finem, ibi, quando ciuelmente ſe demandarem, ſequitur Barboſ. in d. l. Regia §. 5. num. 9. ad finem.

Tertius caſus eſt in quo laicus poteſt cognoſcere de cauſa clericorum interueniente licentia Summi Pontificis, ſi fortè cuipiam laico cauſam deleget, tunc enim excuſatur iudex à cenſura, argumento capitis illud. 10. quæſt. 3. Vgolin. hoc loco §. 1. num. 3. verſ. Primum igitur, Sayr. de cenſuris dict. cap. 19. num. 5. & Marius Alterius diſp. 16. lib. 5. cap. 1. verſ. tertius caſus, ex Abbate in cap. 2. num. 12. de for. compet.

Quartus caſus eſt in cauſa feudi, ex cap. tranſmiſſa, de foro compet. vbi dominus feudi iudex eſt competens in feudorum controuerſijs, Menoch. conſ. 2. num. 20. & & 21. aut eius iudex temporalis, quia ratione feudi Eccleſia, & clerici domino ſubditi manent, Clarus in §. feudum, quæſt. 90. verſic. ſed quid ſi vaſalli, Villalob. commun. opin. verb. clericus num. 27. Carol. de effectib. clerical. effectu 1. num. 718. Duennas regul. 321. Perez l. 8. tit. 1. lib. 3. ordinamenti pag. 479. Azeued. l. 6. tit. 1. lib. 4. nouæ recompil. Surd. conſ. 193. num. 1. & conſil. 396. num. 8. Farin. d. quæſt. 8. nu. 22. quod procedit, quando de proprietate agitur, & quando etiam de ſola poſſeſſione eſt controuerſia, Carol. de Graſſ. ſupra num. 732. & Farin. dicta quæſt. 8. num. 22. verſic. & hoc ſiue addatur; quibus accedit Souſa diſput. 82. verſ. tertius caſus eſt, vbi addit hoc non procedere contra clericum, quando agitur de amiſſione feudi criminaliter, vel ciuiliter propter crimen, quia tunc caſus pertinet ad Prælatum. Marta de iuriſdict. 4. par. cent. 1. caſu 16. num. 13. Similiter, ſi negetur feudum ad dominum pertinere, vaſallus non poterit conueniri coram domino, niſi priùs iuriſdictionis fundamentum terminetur, Menoch. dict. conſil. 2. num. 95. & conſil. 301. num. 54. & conſil. 312. num. 16. & Carol. de Graſſ. d. effectu 1. num. 734.

Quintus caſus eſt quando laicus fuit citatus coram iudice laico, & poſtea factus eſt clericus, debet in ciuilibus tantùm reſpondere coram laico iudice per legem Regiam lib. 2. tit. 1. §. 3. ibi, quanto ao ciuil ſomente, emais nam. Gama de ſacram. præſtandis vltimo ſupplicio damnatis, q. 5. num. 27. Valaſc. conſ. 48. ex num. 7. Similiter clerici ſuccedentes in cauſam iam inchoatam coram iudice laico, coram eodem eam proſequi tenentur, Vgolin. ſupra hoc loco §. 1. num. 6 vbi teſtatur de magis communi.

Sextus caſus liberat partes, quæ inſtanter vrgent, vt trahantur: nam Bulla loquitur de iudicibus, vt conſtat ex his verbis: Quivè ex eorum prætenſo officio, vel ad inſtantiam partis, quæ verba oſtendunt de iudicibus Bullam loqui, quia partes neque ex officio, neque ad inſtantiam partis trahunt coram ſe, ſed coram iudice ad ſuum tribunal: igitur non incidunt partes, quæ inſtant, vt trahuntur, Vgolin. d. §. 2. num. 11. Marius Alterius ſupra diſput. 16. cap. 1. fol. 681. vbi tradit non ligari excommunicatione partes, aut earum procuratores inſtantes apud iudicem ſæcularem, vt clerici trahantur ad ſuum tribunal: neque iudicem ipſum incidere in hunc canonem, ſi ex amicitia, & abſque vlla coactione, & nullo modo ex officio, vel ad inſtantiam partis induceret clericum ad comparendum coram ſe ad extinguendam controuerſiam; ſicut non incurrit, ſi admittat clericum ſponte accedẽtem ad ſuum tribunal; quia excommunicatur trahens, vel trahi faciens, vel procurans trahi, ſed iudex iſte nihil ex prohibitis fecit: igitur non incurrit. Pro reliquis caſibus, in quibus licitè poſſunt clerici conueniri coram iudice laico, dixi p. 1. de obligationibus moderatorũ Reipublicæ lib. 2. diſp. 4. §. 4. ex num. 342. vſque ad num. 381.

280 Tertia dubitatio, quo iure à iuriſdictione ſæculari perſonæ eccleſiaſticæ ſint exemptæ? dixi 1. par. de obligat. moderatorum Reipublicæ lib. 2. diſp. 4. §. 3. n. 313. 315. & 319. Ideo paucis nunc accipe ſecundùm aliquos eſſe exemptos eccleſiaſticos à iuriſdictione ſæculari iure diuino, & naturali, ita Innocentius, & Hoſtienſis in cap. 2. de maior. & obed. Ioan. Andr. in cap. quamquam verbo diuino, de cenſibus, & ibi gloſſ. lib. 6. Probatur ex Pſalm. 114. ibi, *nolite tangere Chriſtos meos*, id eſt, vnctos meos, hoc eſt, Clericos Deo dicatos. Non aliter, niſi, quia ſunt liberi à poteſtate ſæculari. Iuuat Bonifacius Octauus in d. cap. quamquam, de cenſibus, vbi eximit à poteſtate ciuili Clericos non ſolùm humano, ſed etiam diuino iure.

Secundùm verò alios, qui negant Eccleſiaſticos eſſe exemptos à poteſtate ciuili in rebus ad gubernationem temporalem pertinentibus; aſſerunt autem eſſe exemptos iure Canonico, & non ſolo ciuili, ita Medina de rebus reſtituendis, quæſt. 15. Sotus in 4 diſt. 25. quæſt. 2. art. 2. concluſ. 3. 4. & 5. Bannez 2. 2. quæſt. 67. art. 1. Couarr. practicar. cap. 31. num. 2. verſ. prima concluſio, & lib. 2. variar. cap. 20.

Inter hos ita diſcordes, concors eſt ſententia, ante omnem humanam legem fuiſſe, & eſſe Clericos, & Eccleſiaſticos exemptos a poteſtate ſæculari in ijs, quæ verè, ac propriè ſpiritualia, & Eccleſiaſtica ſunt: in alijs autem temporalitatem quodammodo concernentibus, aut tangentibus, exemptionem clericorum, vel Eccleſiaſticorum, multò verius eſt non eſſe iuris diuini. ſed poſitiui. Vtraque pars placet Cardin. Bellarmino tom. 1. lib. 1. de clericis, cap. 20. Molinæ de iuſtitia, tract. 2. diſp. 31. concluſione 1. & 3. Leſſio in ſimili tractatu, lib. 2. cap. 33. dub. 4. Anaſtaſ. Germon. de ſacrorum immunit. lib. 3. cap. 15. à nu. 36. Zeuall. commun. contra commun. quæſt. 739. num. 2. Probatur quoad primam partem, eſſe ſcilicet hanc exemptionem iuris

di-

diuini, ita vt eidem per humanam legem derogari non poſſit, volunt Nauarrus in cap. nouit, de iudicijs, notabili 6. num. 6. & 32. Perta lib. 2. verſ. quæro vtrùm Papa, tit. 1. lib. 3. ordinamenti. Anaſtaſ. Germon. ſuprad. cap. 15. num. 15. cum ſequentibus, Garcia Maſtrill. Siciliæ duciſ. 158. Azor. inſtit. moral. part. 1. lib 4. cap. 12. quæſ. 1. & Paul. Comit. reſponſ. moral. lib. 1. quæſt. 92. Suar. de defenſ. fidei, lib. 4. cap. 2. num. 11. fol. 381. & ſequent.

Confirmatur ex gloſſa in cap. ſi Imperator. 96. diſtinct. quæ vult clericos nunquam fuiſſe ſub iuriſdictione ſeculari, & conſtitutiones, quæ de hoc loquuntur, potiùs declaratorias eſſe, quàm de nouo promulgatorias, Felinus in cap. 2. col. 1. de maior. & obed. Roch. de Curt. in cap. vlt. de conſuetudine, & Couarr. pract. quæſt. cap. 31. num. 1. Quare ſi poſt Aduentum Chriſti Domini iudicandi Clericos poteſtas fuit penès ſæculares, hoc fuit de facto, & ex vſurpatione, ita Caſtaldus de Imperat. quæſt. 50. num. 13. & Iodoc. Cocci. in theſauro Catholico, part. 1. lib. 7. de Hierarchia Eccleſiaſt. artic. 22. Eo quia, Eccleſia non erat potens viribus ad reſiſtendum, Bald. in cap. ſi clericus, num. 3. de pace tenend. in vſibus feud.

Quoad ſecundam partem, exemptionem videlicet clericorum eſſe iuris poſitiui in rebus temporalibus, quæ ad ſpiritualia non pertinent, docent in ſpecie Couarr. d. cap. 31. num. 2. Mench. Illuſtr. cap. 22. à n. 8. & de ſucceſſionib. §. 22. n. 58. Morla in Emporio iuris, part. 1. tit. 2. quæſt. 12. num. 3. Valaſco conſ. 100. num. 8. Mexia ad pragmaticam Regiam, concluſ. 5. num. 55. per textum in cap. omnis anima, de cenſibus. pro qua opinione conſuluit Rolandus conſ. 23. vol. 2. num. 6. & alij, quos referens ſequitur Zeuall. commun. contra commun. quæſt. 550. verſ. ſed contrariam, & Marius Alterius d. diſp. 16. lib 5. cap. 2. vbi de his latè.

281 Quarta dubitatio, an decernentes aliquid contra libertatem Eccleſiaſticam cõdendo ſtatuta, & ordinationes etiam prætextu cuiuſuis conſuetudinis, aut priuilegij incidant in hunc Canonem? Placet affirmare, vt patet ex tenore ipſius canonis vbi excommunicantur facientes ſtatuta; ordinantes, publicantes, vel factis, & ordinatis vtentes; vnde libertas Eccleſiaſtica tollitur, ſeu in aliquo læditur, vel deprimitur. Res igitur hoc loco prohibitæ ſunt ſtatuta, pragmaticæ, conſtitutiones, & decreta tam in genere, quàm in ſpecie.

Eſt ergo ſtatutum, ius, quod vnaquæque ciuitas ſibi ſtatuit, habetur in §. ius autem ciuile, Inſtit. de iur. nat. gent. & ciuil. Ordinationes autem ſunt idem, quod ſtatutum, ſed vocantur à fine, ſiquidem per ordinationes mores in ijs, pro quibus fiunt, ordinantur. Conſtitutiones verò, quamuis propriè ſint leges generales, hoc loco idem valent, atque ſtatuta, & pro legibus communibus alicuius Regni, & ciuitatis accipiuntur, & ſumuntur, quoad præſens inſtitutum pro eodem, quaſi dicat Canon hic: Qui leges aliquas fecerit, vel ſtatuta, vel ordinationes, vel conſtitutiones, vel decreta contra libertatem Eccleſiaſticam, incidet in hanc cenſuram, Vgolin. hoc loc. verſ. nec non, qui ſtatuta, num. 2. & ſequentib. Graff. d. cap. 14. n. 129. 130. & ſequentib Sayr. lib. 3. de cenſuris, cap. 19. num. 8. S Antoninus 3. p. tit. 25. cap. 17. Marius Alterius de cenſuris, tom. 1. lib. 5. diſp. 16. c. 4. vbi ponit diſcrimen inter excommunicationem huius Canonis, & inter excommunicationem contentam in cap. nouerit 49. de ſentent. excommunicationis, vbi excommunicantur omnes, qui de cætero ſeruari fecerint ſtatuta edita, & conſuetudines introductas contra Eccleſię libertatem, de quibus Nauarrus in manuali, cap. 27. num. 119. & Iulius Clarus in §. final. quæſt. 77. num. 28.

282 Quinta dubitatio, libertas Eccleſiaſtica quomodo dicatur violari directè, vel indirectè? Priùs tamen quid ſit libertas Eccleſiaſtica dici oportet, quæ nihil aliud eſt, quàm ius quoddam inhærens generatim Eccleſijs, Eccleſiaſticiſque perſonis vtendi priuilegijs conceſſis tam quoad ſe, quàm quoad res ſuas a Deo, aut ab hominibus. Vgolin. hoc loco, d. verſ. nec non, num 6. & deducitur ex d. cap. nouerit, de ſententia excommunicationis, & ibi Panormitanus num. 2. Angelica verb. excommunicatio 7. caſu 12. num. 1. Caiet. verb. excommunicatio, cap. 31. verſ. 5. nota, & Silueſter verb. excommunicatio 9. num. 31. excommunicatione 10. verſ. 1. Atque ita conſiſtere hanc libertatem, qua tota vniuerſalis Eccleſia gaudet, in priuilegijs omnibus ſpiritualibus conceſſis à Deo, vel à Summo Pontifice, volunt præcitati auctores, quorum meminit Sayr. dict. cap. 19. num. 9. per totum; ac de eius prærogatiuis diſputat Suar. lib. 4. de immunitate Eccleſiaſtica, c. 9. ex. fol. 422. vſque ad folium 424. cap. 10. & cap. 30. num. 18. & 19. vbi minui non poſſe immunitatem ab vlla poteſtate, ait, ciuili, & cap. 31. num. 10. & ſequentib. vbi agit, an immunitas poſſit renunciari ab aliqua communitate, & ab omnibus ſimul Eccleſiaſticis, & à Concilio generali completo cum Romano Pontifice approbante, & in partem negantem propendet.

Quibus poſitis, certi iuris eſt palàm, & apertè, hoc eſt, directè, non poſſe violari immunitatem; ſeu libertatem Eccleſiaſticam ſine excommunicatione huius Canonis; vt conſtat ex tenore Bullæ, in qua ponitur contra libertatem Eccleſiæ illud omne, quo libertas eius aut tollitur, aut minuitur, aut in aliquo læditur, deprimitur, aut quouis modo reſtringitur; quod non ſolùm intelligitur de libertate ſimpliciter Eccleſiaſtica, vel de libertate vniuerſalis Eccleſiæ; ſed etiam de libertate cuiuſcumque Eccleſiæ particularis. Quare, qui etiam violauerit per ſtatutum aliquod libertatem alicuius Eccleſiæ particularis ſtatuendo contra priuilegium particulare, & proprium illius, aut alicuius Religionis, incurrit Bullæ Cœnæ huius cenſuram: ibi, *Seu noſtris, & dictæ ſedis, ac quarumcumque Eccleſiarum iuribus quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expreſſè præiudicatur.*

Digitized by Google

Per quæ verba oſtenditur excommunicari, qui aliquid ſtatuit contra priuilegium proprium alicuius Eccleſiæ, aut Religionis particularis. Souſa diſp. 84.nnmer.5. Marius Alterius diſput.16. cap.3.fol.693. col. 1.

In eamdem cenſuram incidet, qui ſtatuerit aliquid indirectè, hoc eſt, per præſtigias, & quaſi ex indidijs contra libertatem vniuerſalem Eccleſiæ, aut contra priuilegium proprium alicuius Eccleſiæ particularis, verbi gratia, quando laici ſtatuunt, ſubditiſque ſuis præcipiunt, ne clericis vendant, aut ab illis emant, aut aliqua ſimilia obſequia Eccleſiaſticis exhibeant, quod etiam habetur in c. vltimo, de immun.Eccl.in 6. & ratio ibi redditur per hæc verba: quia talia in derogationem Eccleſiaſticæ libertatis pręſumuntur. Quo dicendi modo declaratur illam eſſe indirectam violationem libertatis Eccleſiaſticæ, eo quia quamuis ordinationes, præcepta, vel ſtatuta directè nõ ferantur contra clericos, quoad verba: quoad intentionem autem, & effectum fraudulenter, vt ait gloſſa in d.cap.vltimo, de immun.Eccleſ. tranſit de perſona ad perſonam, loquendo cum laico, ſed grauando clericum. Sicut etiam dicitur indirecta læſio libertatis Eccleſiaſticæ illa omnino, quæ quamuis directè verſetur circa perſonas laicas, ordinatur tamen ad grauandum Eccleſiaſticos, veluti quando excommunicantur agentes cum Monachis, cùm non poſſint excommunicare Monachos, c.quanto de priuilegijs, ibi: Monachos quodammodo excommunicant, quando alijs prohibent, ne cum ipſis communicent. Idcirco ſiue directè ſtatuatur, ſiue indirectè aliquid contra vniuerſalis Eccleſiæ libertatem, aut contra libertatem cuiuſcumque Eccleſiæ, aut contra priuilegium proprium, alicuius Eccleſię, aut Religionis, incurritur excommunicatio, atque ita non ſunt audiendi, Caiet. in ſumma, verb.excommunicatio, c.31. Nauar.in manuali, cap. 27. n.119. verſ.Sexta, & alij, quos referens ſequitur Vgolinus d. verſ. Nec non, num.6. & Graſſius eodem verſ.Nec non, nu. 134. verſ.tertium, dicentes non incurrere cenſuram, qui ordinant contra hanc, vel illam Eccleſiam particularem, niſi illa pertineat ad hanc Eccleſiam vniuerſalem; cùm dicendum ſit ligari facientes ſtatuta contra priuilegia particularia, & propria huius, vel illius Eccleſiæ: ſicut etiam ligantur cõdentes ſtatutum derogans iuri proprio cuiuſcumque Eccleſiæ particularis, vel ex præſcriptione, vel ex priuilegio, vel ex alio titulo ſibi quæſito.

28 Sexta dubitatio, an facientes ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam aliquando non incidant? Reſponſio eſt affirmatiua. Atque in primis Summus Pontifex non incurrit, ſi quid contra libertatem Eccleſiaſticam ſtatuat, Innocentius in cap.quod in dubijs, de ſentent excommunic. Abbas in cap.vniuerſitatis, eodem titulo, in fine, Vgolin.in tractatu de cenſuris, cap.2.§.8. tabul.1. ſiue priuilegia ſint conceſſa Eccleſiæ ab ipſo, ſiue à Deo. Nam quoad ſua, ſi contra ea ſtatuat, non eſt dubium non ligari excomniunicatione, cùm ſit de iure poſitiuo; cui præeſt ipſe Pontifex, & in quo poteſt diſpenſare: ſicut & in cæteris legibus, & ſtatutis Conciliorum etiam generalium, Couarr.lib.3. Variarum cap. 6.num.1.verſ.ſecundo, Menoch. conſil.157. num.11. Sayr.in claui.lib.3. cap.10. num.6. Gutier.pract.lib.3.quæſt.17. n.231. Aloyſ. Ricc. in collect. 1367. & Flores var. lib.1. quæſt.10.num.50. Quo ad priuilegia verò à Deo conceſſa, Socin.ſenior in cap.nouerit, num.7.verſ.ſed circa hoc dubitatur, de ſenteut. excommun.dubitat, ſed tandem in hoc caſu non incurrere in excommunicationem cenſet: quod eſt veriſſimum, cùm ipſe ſit de iure poſitiuo, cui Pontifex non ſubijcitur, & excommunicatio ſit à lege à ſe condita, quam ipſe tollere poteſt, gloſſa in cap.maior.de maioritate, & obedientia, Vgolin. hoc loco §. Quartò, n.1.

Similiter non incuttitur excõmunicatio à facientibus ſtatuta, ſeu ordinationes, & præcepta abſque animo, & voluntate præiudicandi libertati Eccleſiaſticæ, & abrogandi priuilegia Clericorum, etiam ſi re vera contineant aliquid immunitati Eccleſiaſticæ, & priuilegijs Clericorum contrarium, dummodò tamen in foro externo probent ſe nullo modo voluiſſe præiudicare immunitati Eccleſiaſticæ, & ideo ſuper ſtatutis condendis, ſe adijſſe viros peritos, ac timoratos, vt iudicarent an iuri, & rationi eſſent conſentanea: tunc enim in vtroque foro ſtatutarij erunt immunes à cenſura huius canonis, ex traditis à Caietano in ſumma, verb.excommunicatio, cap.31. Nauarr.in manuali, cap. 27.num.119.verſ.Quarta quod qui faciunt, argumento eorum, quæ notantur in c.1.de conſtitutionibus. Nam lex non obligat ignorantes, Aloyſ. Ricc.in collectan.deciſ. part.5.collect 1580. Ex ea ratione, quæ ait, non poſſe eſſe delictum, vbi culpa non eſt. cap. cum voluntate, de ſentent.excommunic. Perett. in Extrauag. Ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alien.pag.94. num. 30. & per conſequens nec pęna. l.ſi putator.ff. ad legem Aquil.cap.ſine culpa, de regulis iuris in 6. & noſter Aldrete de religioſa diſciplina tuenda, lib.2.cap.10.nu.8. quia pœna præſupponit culpam. D. Thomas 2.2.quæſt.108. art.4. in ſolutione, Sotus de iuſtitia, lib.1. quæſt.6. art.5. col.2.verſ. profectò & verſ. verumtamen, Gutier. canon.lib.5.cap.30.n.12.& Surdus deciſ.277. num.19. Atqui ſtatutarij in condendis ſtatutis nihil deliquerunt; ergo pœnam non merentur, Campan.in diuerſorio iuris Canonici, rubric.11.cap.33.num.26. verſ.inſuper, & Flamin.de confidentijs, quæſt.5. num.47. Graff.dict. cap.18.num.136. verſ. Quintum eſt.

Non eſt etiam locus excommunicationi contra eos, qui libertatem Eccleſiaſticam offendunt facto ipſo, non ratione ſtatutorum, puta ſi quis extorqueret gabellam à Clerico, quia Bulla hoc loco loquitur tantùm de violatione immunitatis propter ſtatuta condita, & omnes dicuntur ſtatuta facere, qui in alios habent iuriſdictionem,

nem, & poteſtatem: vnde excommunicantur in hoc canone facientes, ordinantes, & publicantes ſtatuta, ſeu quæuis alia decreta, quæ repugnent libertati Eccleſiaſticæ, dicitur autem ordinare, qui componit ſtatuta, & iuxta voluntatem Principis diſponit, verbis explicat mentem illius.

Quæſtionis eſt, an communitates facientes ſtatuta, & ordinationes, quæ promulgantur nomine communitatum, earumdem incurrant excommunicationem, vt communitates ſunt? Reſponſio eſt negatiua, D.Thomas in addit. 5. par. q. 22. art. 5. Silueſt. verb. excom. 1. num. 9. Nauarr. in manuali, cap. 27. num. 13. & tom. 2. conſ. 20. num. 8. de ſentent. excommunicationis, Couarr. lib. 2. variatum, cap. 8. num. 9. & in cap. Alma, 1. par. §. nono, num. 3. verſ. hæc & alia multa, de ſentent. excommun. in 6. & Vgolin. de Eccleſiaſticis cenſuris, tab. 2. cap. 26. ex ea ratione, quia excommunicatio non fertur, niſi propter peccatum mortale, quod in actu perſonali conſiſtit: atqui actus, & paſſiones, vt conſiſtunt in facto, & ad factum referuntur, non imputantur vniuerſitati, aut communitati, ſed competunt ſingulis perſonis: ergo ſinguli de vniuerſitate, vel communitate ligati poſſunt excommunicatione, non autem ipſa vniuerſitas, vel communitas.

Nihilominus in noſtro caſu dicendum eſt excommunicationem, quamuis communitas nequeat excommunicari regulariter, validam eſſe, ſi feratur à Summo Pontifice; non tamen ligare omnes de illa communitate, ſed ſolùm ſingulos, qui fuerunt culpabiles; quòd ſi omnes deliquerunt, omnes ligari. Quare ſi aliquis eſſet innocens, verè in conſcientia non ligaretur, Couarr. vbi ſuprà; quòd ſi non apertè conſtet de innocentia alicuius, in foro externo excommunicatio eſt ſeruanda, ad euitandum ſaltem ſcandalum. Idem dicendum eſt de excommunicatione lata ab inferioribus Prelaris, quando conſtat omnes illius communitatis fuiſſe culpabiles; quam tamen partem eſſe valde dubiam opinatur Sayr. de cenſuris, lib. 1. cap. 8. num. 8. & meritò addit peccare Prælatum, ſi communitatem collectiuè, & ſimul excommunicaret; nam tunc mentem illius, & intentionem iudicandum eſt in eo caſu fuiſſe, ligare ſingulos dumtaxat de eo corpore, qui in eo caſu fuerunt in culpa, ne innocentes condemnentur, vt habetur in cap. Romana. §. in vniuerſitatem, de ſentent. excommun. lib. 6. vbi, & ſi prohibeatur ibi vniuerſitates excommunicari, non declaratur tamen, ſi feratur ſententia, an ſit valida, aut nulla. Contra verò quando ſtatutum conditum eſt ab ipſa communitate, incurritur excommunicatio huius canonis, & licèt communitas non poſſit regulariter excommunicari; valet tamen excommunicatio lata præſertim à Papa contra communitatem etiam collectiuè ſumptam, & ligãtur dumtaxat culpoſi, quoad Deum, vt notat Io: Andr. in d. cap. Romana. §. in vniuerſitatem, loquens de Collegio: Poſſunt, inquit, excommunicati omnes, qui fuerunt mandato meo rebelles; quam opinionem tanquam Diui Thomæ, & Innocentij Quarti verbis congruentem docet Tabien. verb. excommunicatio 2. num. 18. verſ. Vel accipitur Collegium, applicatis. Neque obſtat dictum caput Romana, ex quo ſecundùm aliquos excommunicatio lata contra communitatem eſt nulla, quod eſt verum, quando pronunciatur contra communitatem tanquam perſonam fictam, tam nocentibus, quàm innocentibus comprehenſis.

Difficultas eſt, an incurrant in hanc cenſuram, qui ſtatutis factis, & ordinatis vtuntur?

Dico primò incurrere illos, qui vtuntur ſtatutis, quibus tollitur, aut minuitur libertas Eccleſiaſtica, quæ cenſura extenditur tam ad perſonas, quæ habent iuriſdictionem, vt ſunt Magiſtratus, quàm ad alios officiales, qui carent iuriſdictione, eo quia vniuerſaliter, & indiſtinctè canon hic loquitur. Proinde ſi extet ſtatutum, vt omnes indifferenter tam laici, quàm Eccleſiaſtici ad introitum oppidi pendant certum quid pro rebus, quas aſportant, & iudex in eo loco pronunciet clericos huic tributo eſſe obnoxios, incidet non ſolùm ipſe in excommunicationem, ſed etiam cuſtos oppidi, ſeu portæ. Dicuntur autem vti ſtatutis factis, & ordinatis, qui illa ſeruant, vel faciunt, vt ſeruentur, eo quòd proprius vſus legis eſt obſeruantia illius, & ideo ad cenſuram incurrendam ſufficit, vt aliquis prædicta ſtatuta obſeruari faciat, vel ea ad aliquem ſuum vſum aſſumat: quare, qui aſſumit ſtatutum ad aliquem vſum ſuum contra Eccleſiæ libertatem, aut iudicat ſecundùm illud, incidit in hunc Canonem; ſicut ille, qui ſeruari facit prædicta ſtatuta, eodem canone conſtringitur, Sayr. de cenſuris lib. 3. cap. 19. n. 10. verſ. illud demum.

Dico ſecundò vtentes ſententijs vſu receptis contra libertatem Eccleſiaſticam incidunt in hunc Canonem, quia ſententiæ, quæ tranſierunt in rem iudicatam, in recepta acceptione iuris ſunt decreta quædam; ergo vtentes ſententijs, cenſentur vti decretis; ideo incurrunt in cenſuram, Souſa diſp. 80. num. 5. Secus de vtentibus conſuetudine facti contra libertatem Eccleſiaſticam, quia non ſufficit vſus illius, ſed vſus ſtatutorum, ordinationum, cõſtitutionum, pragmaticarum, & aliorum decretorum; inter quæ non habet locum pura conſuetudo facti; idcircò vtentes illa non ligantur excommunicatione ex vi huius canonis. Contra verò vtentes conſuetudine iuris cõtra Eccleſiaſticam libertatem probabilius eſt ligari cenſura huius canonis. Probatur, quia conſuetudo habet vim cum lege parem, Guid. ſingul. 803. Bernard. Græuæ. ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 36. & venit appellatione iuris, Menoch. quæſt. frequent. cap. 3. num. 2. & habet vim pacti: quinimò eſt fortior illo, vt volunt Gonzal. de menſib. gloſs. 33. num. 4. & Farin. in praxi crimin. par. 6. quæſt. 175. ex principio: ſed vtentes lege contra libertatem Eccleſiaſticam afficiuntur excommunicatione: igitur, & vtentes conſuetudine iuris: quæ quando eſt contra li-

bertatem Eccleſiæ, vel eidem oneroſa, non valet, vt notat Duen. regul. 143. Ioan. Lup. in tract. de libertate Eccleſiaſtica, quæſt. 6. num. 4. & 5. Bellet. diſquiſit. clerical. part. 1 tit. de exempt. cleric. ab oneribus publicis, §. 1. num. 10. & iterum titulo de fauore clericorum perſonali, §. 3. num. 3.

Item, quia nomine ſtatuti, ordinationis, conſtitutionis, & decreti venit etiam lex, vt docet Panormit. in cap. final. de conſuetudine, Silueſt. verb. conſuetudo, num. 3. & Armil. eodem verbo, n. 2. quinimò conſuetudo ex vi, & efficacia ſua poteſt legem abrogare, vt vult Caldas Pereira in l. ſi curatorem, verb. contractum feciſti, num. 24. Cod. de in integrum reſtit. Gregor. Lopez l. 1. tit. 2. partit. 1. Spino in ſpeculo teſtam. par. 14. rubr. num. 17. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 5. cap. 17. & Sayr. in claui, lib. 3. cap. 11. num. 12. Ergo ſicut vtentes ſtatutis, ordinationibus, & legibus contra libertatem Eccleſiaſticam ligantur hoc Canone: ſic etiam vtentes conſuetudine, quæ habet vim legis, ac iuris, Souſa vbi ſuprà d. diſp. 80. num. 6. & 7. Eſt autem conſuetudo ſpecies iuris, vt habetur Inſtit. de iur. natur. §. conſtat, & ex conſequenti eſt verum ius, & vt ait Abbas in rubrica, de cõſuetudine, cõſuetudo eſt quoddam ius moribus vtentium acquiſitum, Marius Alter. diſp. 22. de excomm. Bull. Cœnæ, cap. 4. fol. 793. col. 1. verſ. nec non conſuetudinibus. Igitur conſuetudo ſub ſtatutis, & legibus cõtinetur.

284 Septima dubitatio, an conſilium præſtantes ad facienda ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones, & decreta contra legem Eccleſiaſticam incurrãt in hanc cenſuram? Reſponſio eſt affirmatiua, quando Conſiliarij, quibus Rex leges facere, aut approbare, aut ordinare committit, eaſdem poſt conſilium præſtitum, & ſuffragium indictum, ipſi ordinant, aut approbant. Ratio, quia non eſt dubium illos concurrere ad faciendum ſimiles leges ſuo modo, ex commiſſione ſibi data ab ipſo legislatore: & idcircò dicendum excommunicari. Probatur ex verbis huius canonis, ibi: vel aliàs quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint; qui enim præſtiterunt conſilium, & ſuffragium ad condenda ſtatuta, quomodolibet fecerũt, & ordinarunt. Nam qui ſtatutum literis mandarunt, ordinare videntur, veluti qui diſponunt, & in formam redigunt, quam ſententiam, tanquam valdè probabilem tradit Marius Alter. hoc loco, diſp. 16. cap. 3. fol. 690. col. 1. & tanquam veram ſequitur Souſa diſp. 83. concl. 1. & 2. vbi eximit Conſiliarios nudum conſilium præſtantes ad condendas leges, hoc eſt, quando Conſiliariorum, vel cenſorum vota non ſunt deciſiua, ſed conſultiua. Nihilominus ſi Princeps ductus rationibus, & ſuaſionibus Conſiliariorum leges tulit, ſuo modo Conſiliarij legem faciunt contra libertatem Eccleſiaſticam; & ideo incurrunt in ſentẽtiam huius canonis. Et quamuis in iure non dicatur verè quempiam agere aliquid, niſi fecerit actionem eam, propter quam lata eſt excommunicatio: attamen conſulens dicitur agere interpretatiuè, quod ſufficit hoc loco ad incurrẽdam excommunicationem, cùm Bulla excommunicet quomodolibet facientes, ordinantes, & publicantes leges, ibi: vel aliàs quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint. Niſi conſilium ſit omnino nudum, quod dicitur tale, quando nihil adijcit ad peccandum, hoc eſt, ſine quo Rex leges eſſet facturus, ex gloſſa in cap. nuper 2. in verb. conſilium, de ſentent. excommunic. S. Antoninus 3. part. tit. 25. cap. 2. Silueſter verb. excommunicatio 7. num. 34. excommunicatione 15. verſ. primo. Secus ſi conſilium ſit fraudulentum, quod præſtatur ſuadendo, rogando, impellendo, inſtruendo, vel vtilitatem ſecuturam oſtendendo, vt traditur in cap. ad audientiam, de homicidio, S. Antoninus, & Silueſt. vbi proximè, quia cenſentur conſulentes cooperari, Sayr. de cenſuris, cap. 15. num. 12.

Quinimò in dubio, quando conſulentes dubitant, vtrùm ſuis conſilijs leges ſancitæ fuerint, debent abſolui ab hac cenſura, quia in his, quæ ſpectant ad ſalutem animę, tutior pars eſt eligenda, & ex conſequenti petatur abſolutio à Pontifice, vel ab eius poteſtatem habente, Marius Alterius de excommunic. Bullæ Cœnæ, diſp. 2. cap. 6. ſol. 471. col. 3. ſicut qui conſuluit homicidium, tenetur ſe tanquam irregularem gerere, quando dubitat vtrùm ſuo conſilio aliquid ſit operatus circa homicidium commiſſum ab illo, cui datum eſt conſilium. Maſcard. de probationibus, concluſ. 419. num. 8. Auila de cenſuris, par. 2. cap. 5. num. 3. dubio 3. Sanchez in præcepta Decalogi, lib. 1. cap. 10. num. 44 & Bonacin. de cenſuris, quæſt. 2. puncto 4. num. 7. Sicuti etiam cenſeri irregularem propinantem fœminæ prægnanti pharmacum ad abortiendum fœtum, ſi dubitat, an fœtus eſſet animatus. Fr. Emman. in ſumma, cap. 175. num. 4. tradit, quem ſequitur Sanchez in d. cap. 10. num. 43. & Bonacin. dict. puncto, num. 6. Eodem modo in noſtro caſu conſulentes ad faciendum leges immunitati Eccleſiaſticę contrarias, quando dubitant de facto, an cooperati fuerint, & an leges ſuis ſuaſionibus, & rationibus motus eas tulerit, in dubio debent à communione hominum, & à celebratione abſtinere; Henriquez lib. 14. cap. 3. §. quarto. Sayr. in claui Regia, lib. 1. cap. 13. num. 23. quod intelligi debet de dubio practico: tunc enim non eſt conſilium, ſed verè præceptum, vt volunt Nauarr. in cap. ſi quis autem, de pœnitentijs, diſtinct. 7. num. 42. Cordubenſ. lib. 2. quæſtionarij, quæſt. 3. propoſitione 2. Silueſt. verb. dubium, q. 2. §. 4. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 2. cap. 18. quæſt. 4. & cap. 19. quæſt. 10. & lib. 11. cap. 15. quæſt. 2. Vaſquez 1. 2. quæſt. 19. art. 6. diſput. 65. cap. 3. & diſp. 66. cap. 1. vbi expreſsè decidit non ſolùm in dubio facti, nempe quando dubitatur, an res aliqua ſit iniuſta in ſe, aut iuſta, ſed etiam in dubio iuris, quando ſcilicet eſt dubium, an lex ſit ſtatuta, nec ne, ſemper eſſe ſequendum quod eſt tutius. Sequitur Salas 1. 2. quæſt. 21. ſect. 8. diſp. vnica, ſect. 17. num. 152. aitque etiam in dubio iuris loquendo per ſe, & regulariter neceſſariò eſſe partem tu-

tiorem

ciorem amplectendam : addit autem limitarionem num. 154. niſi per accidens cauſa vitandi ingens incommodum , in quo eueuru opinatur ſas eſſe partem ſequi minùs tutam. Vide tamen Sanchez de matrimonio, lib. 2. diſp. 41. num. 9. & in præcepta Decalogi, lib. 1. cap. 10. & num. 50.

285 Ex dictis ſequitur non ligari hac excommunicatione violantes immunitatem Eccleſiaſticam facto ipſo, & non ratione ſtatutorum, vt dictum eſt ſuprà num 283. verſ. non eſt etiam locus. Non excuſabitur autem ſtatutum laicorũ, quod abrogat aliud ſtatutum etiam laicorum multò priùs factum, in quo priuilegium Eccleſijs conceſſum erat, nimirum, vt ſingulis annis in Natalitijs Domini in pauperes diuiderentur viginti aurei, eo quia ſecundum ſtatutum diſponens, ne inter pauperes aurei prædicti diuidantur, eſt nullum. Nam priuilegium datum ſemel poſtquam acceptatum fuit, ab eo, cui fuit indultum, tranſiuit in ius; nec laicus, qui potuit tale priuilegium à principio impartiri, poteſt illud reuocare, nec abrogare poſtquam ſemel collatum fuit Eccleſijs, vel perſonis Eccleſiaſticis, habetur in cap. quæ in Eccleſiarum, vbi Clerici, & Eccleſiæ non ligantur ſtatutis laicorum, Molina de primogen. lib. 2. cap. 10. num. 78. Tiraquel. de iure primogen. quæſt. 73. à principio, Nauarr. in cap. noui. notab. 3. corol. 17. & Menoch. de interdictis, remed. 14. recup. num. 54. cum ſequentib.

Octaua dubitatio, quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint, quomodo ſint accipienda? Reſpondendum eſt verba illa comprehendere omnes facientes, ordinantes, & publicantes ſtatuta, conſtitutiones, ordinationes, & quæuis alia decreta, quæ libertati Eccleſiaſticæ aduerſantur. Dicuntur autem ſtatuta, & conſtitutiones facere, qui ad hæc habent iuriſdictionem in alios, & poſſunt illos ligare, Epiſcopus videlicet poteſt facere decretum, ſeu conſtitutiones in Synodo Diœceſana, vt tenent Dueñas regul. 245. Azor inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 27. quæſ. vltimo, & habetur in cap. 1. iuncta gloſſa, verb. generaliter, de conſecratione diſt. 3. cap. 2. de maior. & obed. cap. vt animarum, de conſt. in 6. dummodò nõ contraueniant iuri canonico, cap. inſtitutionis, 25. quæſt. 2. Abbas in cap. final. de conſuetudine, num. 7. & 8. & ibi Roch. de Curt. ſect. 3. num. 7. 9. & 11.

Quin etiam Epiſcopus poteſt facere ſtatuta contra Canones, & conſtitutiones Pontificias in aliquibus caſibus. Primò ex cauſa vrgenti, & non cogitata per Canones, modò exprimatur cauſa in ſtatuto condito contra Canones, propter quam ſancitum fuit. Abbas in d. cap. final. n. 10. Felin. in cap. 1. num. 49. de conſtitut. Secundò, ſi conderet ſtatuta contra ius, ſolùm in proprium præiudicium, reſpectu iuris quærendi ſibi, aut ſuæ Eccleſiæ, cap. cùm dilectus, iuncta gloſſa, verb. conſtitutum, de conſuetudine, eo quia valet ſtatutum in quærendis in præiudicium Eccleſiæ, quando bono zelo conditur: nec eſt contra Eccleſiaſticam libertatem lex ciuilis prohibens, ne Eccleſia emere poſſit bona immobilia, vt tenet Iacobus Butrigar. in Authentica Caſſa Cod. de ſacroſanctis Eccleſijs, & in l. aſſiduis, Cod. qui potio. in pign. habeantur, Carolus de Graſſalia lib. 2. de Regalibus Franciæ priuileg. 20. & Pelaez de Maioratu 2. part. quæſt. 3. n. 1. verſ. Quintò valet ſtatutum. Nam aliquid ſtatui dicitur contra libertatem Eccleſiæ, quando ab Eccleſia tollitur, quod iam illi competit, & iam acquiſiuit; non autem quando prohibetur ex iuſta cauſa, ne acquirat, Decius in d. Authentica Caſſa, num. 17. & ſequitur Baldus in cap. Clerici, de iudicijs, Iaſon in l. filius familias, §. Diui, lectura prima, ff. de leg. 1. col. 9. & 10. à num. 45. propter rationem publici intereſſe, & propter bonum Reipublicæ.

Conferr Decius conſil. 295. verſ. circa primum, dicens in acquirendis ſuſtineri ſtatutum laicorum conditum in præiudicium Eccleſiæ, ſequitur Menchac. lib. 1. quæſt. foren. cap. 6. in principio. Vnde ſi fiat ſtaturum, in quo decernatur omnia prædia eſſe tributaria in acquirendis, extenditur ad Eccleſiam, vt notat Bartol. in l. final. Cod. de exact. tributo, lib. 10. Baldus ibi, & conſ. 280 vol. 2. Aymon. Crauetta de anriquit. temporis 4. part. verſ. circa præmiſſa, num. 10. fol. 179. vbi teſtatur de communi, Socin. conſ. 12. ni fallor, lib. 4. Paul. Caſtren. in l. final. Cod. ſine cenſu, vel reliqu. & Abbas in cap. quod Clericis, de foro competenti, & in cap. non minùs, de immunitate Eccleſiæ; ex eo fundamento, quia ſæculares priuati de iure naturali, & ciuili poſſunt rebus ſuis quamcumque legem, conditionem, aut modum imponere, vt habetur in l. legem, C. de pactis, & in cap. verum, de conditionibus appoſitis, & ibi gloſſa verb. debent reuocari, vbi notarut poſſe apponi in donatione facta Eccleſiæ eam legem à donante, vt non ſit integrum Eccleſiæ alienare rem ſibi datam, & ſi contra factum fuerit, poſſe eamdem rem à donante reuocari: quin immò addit Tiraquel. de retract. conuent. ad fin. tit. num. 15. imponi poſſe legem à priuato, vt nec ob redemptionem quidem captiuorum, aut aliam neceſſariam cauſam eas poſſit alienari: quibus omnibus probatur in aliquibus caſibus poſſe Epiſcopum condere ſtatutum contra ius, cùm liceat etiam priuatis id ſtatuere in diſpoſitione rerum ſuarum, per dictam legem, vt in leg. legem, Cod. de pactis, & in lege final. Cod. de legat. & in l. quoties, Cod. de donationibus, quæ ſub modo.

Tertiò poteſt Epiſcopns ſtatuere aliquid antequam Canon iuris communis promulgatus fuerit: valebit enim ſtatutum Epiſcopi, quamuis ſit contrarium Canoni, per textum in cap. 1. de conſtitutionibus, in 6. Felin. in cap. quod ſuper his, num. 7. verſ. fallit quintò, de maior. & obed. & Rochus de Curt. dicta ſect. 3. nu. 19. Quartò quando Epiſcopus ſtatueret contra ius, & ſtatutum non repugnaret conſuetudini, ſed eſſet concors illi, quæ in illa Diœceſi ab antiquo contra ius præualuerat, Felin. in d.

cap.

cap. ſuper his, num. 10. in fine, & Curte dicta ſectione tertia, num. 24. In quibus caſibus Epiſcopus ſi quid ſtatuat, quod videatur aduerſari immunitati Eccleſiæ, in dubio excuſabitur.

Non ſolùm ergo facientes ſtatuta, ſed etiam ordinantes excommunicantur; verbi graria, Princeps cenſetur facere, quando præcipit fieri ſtatutum, & præcipit alij, vt illud componat, & in ordinem redigat, & ordinans excommunicatione ligatur. Eodem modo, qui ſtatutum publicat, incidit in hunc canonem, cùm ante promulgationem non obligat, Caſtro lib. 1. de poteſtate legis pœnalis, cap. 1. Sotus lib. 1. de iuſt. & iur. quæſt. 1. art. 4. & habetur in Authentica, Vt factæ nouæ conſtitutiones, ibi: Tunc valere leges, cùm in communi factæ ſunt manifeſtæ, idem colligitur ex cap. cognoſcentes, de conſtitutionibus, & ibi gloſſa. & in cap. ad hæc, de poſtulatione Prælatorum, ibi: publicè promulgauit, & Innocentius in eodem cap. num. 6. Antoninus 1. part. tit. 11. cap. 2. §. 1. in fine, Antonius Cucch. lib. 1. inſtit. maior. tit. 13. n. 16. Nauarr. in manu. cap. 23. num. 44. Valentia tom. 2. diſp. 7. quæſt. 5. punct. 5. Petr. Cened. in Collectan. 1. part. Collect. 1. nu. 5. & alij, quos referens ſequitur Sayr. in Claui, lib. 3. cap. 5. à num. 1. vſque ad num. 10. vbi concludunt neminem ligari legibus ante ſufficientem promulgationem publicam, & ſolemnem: igitur, qui promulgant leges immunitati Eccleſiaſticæ repugnantes, innodantur excommunicatione huius canonis, Marius Alterius hoc loco, diſp. 16. cap. 3. vbi concludit, nec facientes ſtatuta, neque ordinantes incurrere hanc ſententiam antequam ſtatuta promulgentur: quoniam ante legitimam promulgationem ſtatuta non habent vim, nec leges. cùm promulgatio ſit de eſſentia legum, ac conſtitutionum: igitur facientes ſtatuta, & ordinantes, non ligantur excommunicatione, niſi poſtquam illa ſunt perfecta per promulgationem; & facientes, ſeruari illa ita promulgata contra libertatem Eccleſiæ ſunt excommunicati, etiam per caput nouerit, de ſentent. excommunic. 49. Nauarr. in manuali, cap. 27. num. 118. & Iulius Clarus in §. final. quæſt. 77. num. 28.

Extende hanc cenſuram ad inferiores miniſtros, præcones ſcilicet, qui de mandato Magiſtratuum publicè denunciant ſimilia ſtatuta, ſi tenebant, & ſciebant, illa continere aliquid contra libertatem Eccleſiæ propter verbum, quomodolibet publicauerint; ſecus ſi probabiliter ignorabant illa nihil continere, quod libertati Eccleſiaſticæ repugnaret, cùm requiratur peccatum mortale ad incurrendam excommunicationem: idcirco non incurritur, vbi datur legitima ignorantia, Couarr. in cap. Alma mater. part. 1. §. 7. num. 3. & §. 6. num. 6. col. 2. Nauarr. in cap. conſideret, de pœnit. diſt. 1. num. 72. Reginal. in praxi for. pœnit. lib. 30. num. 181. verſ. quorum, Aloyſ. Ricc. part. 2. collect. 429. & Cened. ad decretal. collect. 25. num. 4. ex quo etiam immunes erunt à cenſura Magiſtratus ſuperiores faciendo, vel ordinando eadem ſtatuta, ſeu leges bona fide, ignorantesque repugnare immunitati Eccleſiaſticæ, Innocentius in d. cap. nouerit, de ſentent. excommunic. in fine, & in dubio fides bona eſt præſumenda, Maſcard. de probat. concluſ. 224. & concluſ. 251. & conſ. 1003. à num. 19.

Extende ſecundò ad ſcribentes huiuſmodi ſtatuta, & conſtitutiones in libris, quos ligari excommunicatione huius Canonis deducitur ex dictione, quomodolibet ordinantes, quæ dictio comprehendit omnem modum ordinandi, & operatur vltra expreſſa, Angel. in l. quod ſi nolit, §. ſi quid ita, ff. de ædilit. edict. gloſſ. in Clement. 1. de re iudicata, & importat omnem modum, Flamin. Pariſius de reſignatione, lib. 9. quæſt. 25. num. 48. & nu. 50. & vltra hanc excommunicationem incidunt in excommunicationem d. cap. nouerit, de ſentent. excommunic. quæ tamen non eſt reſeruata, vt notat Marius Alterius d. diſp. 16. cap. 4. fol. 695. verſ. Differt, vbi ſcriptores ſtatutorum poſſe comprehendi ſub publicantibus ſtatuta, & ex conſequenti ligari ſub hac excommunicatione, quia publicum inſtrumentum facientes de ſtatutis editis quomodolibet publicant illa.

287 Nona dubitatio, quid ſibi velint verba illa huius Bullæ, ibi: vel factis, & ordinatis, vſi fuerint. Reſpondetur prohiberi vſum ſtatutorum, quæ facta, & ordinata ſunt, & quibus tollitur, aut minuitur immunitas Eccleſiaſtica, in quam excommunicationem incidunt omnes, qui dictis ſtatutis contra libertatem Eccleſiaſticam vtuntur, & ea aſſumunt ad aliquem ſuum vſum, vel ſe defendunt contra illum, vel iudicant ſecundùm illa, ita Vgolin. hoc loco, §. 5. num. vnico, Sayr. de cenſuris, d. cap. 19. num. 20. & Marius Alterius eodem tit. diſp. 16. cap. 3. verſ. vel factis, & ordinatis.

288 Decima dubitatio, quæ ſtatuta dicantur contra libertatem Eccleſiaſticam? Reſponſio ſit, illa ſtatuta eſſe contra Eccleſiaſticam immunitatem, ſeu libertatem, & exemptionem, quæ Eccleſiaſticis perſonis aliquid prohibent, vel iniungunt, quod illis, nec humano iure, nec diuino interdictum eſt, vel præceptum; itemque illa ſtatuta, quibus laici fiunt audaciores ad nocendum, & Eccleſiaſtici timidiores ad agendum. Vnde ſi fiat ſtatutum, quòd interficiens laicum grauiter puniatur, interficiens verò Clericum, pœna pecuniaria, vel mitiori pœna plectatur. Similiter erunt ſtatuta contra Eccleſiæ libertatem, quæ priuilegia Eccleſiaſtica minuant, & exemptionibus detrahant, aut præiudicent, Felin. in cap. nouerit, de ſententia excommunicationis, Silueſter verb. immunitas 2. num. 2. Sayr. de cenſuris, lib. 3. cap. 19. num. 9. §. ſic etiam; vbi refert multa priuilegia ab Imperatoribus conceſſa Eccleſiaſticis perſonis, l. 1. & l. fin. Cod. de ſacroſanctis Eccleſijs, in quibus non eſt integrum iudicari perſonas Eccleſiaſticas, niſi à ſuis Prælatis, quòd liceat liberè cuicumq; donare Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticis. Nec non quòd ſtatuta contra libertatem Eccleſia-

ſiaſticam ſint nullius robotis, ac momenti, Auth. Caſſa.Cod.de ſacroſanctis Eccleſijs. Quare ſtatuentes contra huiuſmodi priuilegia conceſſa à Deo, vel à Pontifice ligantur excommunicatione, & contra conceſſa ab Imperatoribus, &, vt vno verbo dicam, illud certi iuris eſt repugnare libertati Eccleſiaſticæ, quicquid illi repugnat,aut quo illa læditur, aut quouis modo deprimitut. Sayr. vbi ſupra, d. num.9. ad ſinem. Souſa diſp.84.concluſ.1.num.2.& 3.

Quod intellige quando ex vi ipſius ſtatuti, aut ſtatutorum intentione libertas offenditur: longè aliter, ſi per accidens libertas deprimatur, ita Caietan. in ſumma, verb.excommunicatio,cap.31.5. Nota ſextò, quia quæ ſunt per accidens, non violant legem, nec lædunt ſtatutum, ſed quæ ſunt per ſe: atque ita ex materia ſtatuti iudicabitur, quando illud libertati Eccleſiaſticæ contrariatur per ſe, ſiue ſtatutum violet priuilegia Eccleſiæ vniuerſali conceſſa, ſiue in communi, ſiue in particulari, ſiue cuicumque Eccleſiæ iura per verba Bullæ, quæ ſic habetur: Ac quarumcumque Eccleſiarum iuribus quomodolibet, directè, vel indirectè, tacitè,vel expreſsè præiudicatur. Per quæ verba imponitur cenſura non ſolùm præiudicantibus libertati Eccleſiaſticæ, ſed etiam iuribus particularium Eccleſiarum, & vtrumque lædentibus, Souſa d. diſp. 84. num. 5. & 6. poſt Sayr. de cenſuris, d.cap. 19. num.9. ad finem. Quamuis Marius Alterius diſp.16.cap.3. fol.691. opinetur ſtatuentes contra priuilegia particularia huius, vel illius Eccleſiæ, aut Religionis, aut perſonæ directè non incurrere in hanc cenſuram, quod minùs bene dictum puto: nam ſaltem indirectè, quia ex quadam conſecutione hoc cedit in iniuriam Eccleſiaſticæ libertatis, quando læditur particularis immunitas huius perſonæ, vel Eccleſiæ in contemptum concedentis, quaſi non eſset integrum illi illam concedere.

Sed quid dicendum ſi alicubi ſtatuatut, quòd in funeribus, in primis Miſſis non fiant tot ſumptus, nec expenſæ,nec tot Religiones vocentut, & Cruces adſint? Reſpondeo non eſse contra Eccleſiaſticam libertatem, quod requiritur, vt incurratur excommunicatio. Statuitur ergo, vt moderati fiant ſumptus, & ne immoderatis expenſis familiæ fortè ob inanem gloriam ſe exhauriant, neque hoc fit ad honorem Dei minuendum, neque ad deprimendam libertatem Eccleſiaſticam, ita Panorm. in cap. final. de reb. Eccleſ. non alien. Caiet. d. cap. 31. quem ſequitur Graff. d.cap.18. num.135. & Vgolin.hoc loco, §.4. num.2. verſ. Quare ſi ſtatuto cautum ſit. Ratio, quia ex Caiet. verſ. ſextò nota, dicitur ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, quando per ſe, & ex intentione attingit libertatem Eccleſiaſticam, eamque offendit. Non requiritur tamen, quòd ſtatuentes habeant hanc formalem intentionem, dum condunt ſtatuta, vt derogent immunitati Eccleſiaſticæ, ſed ſatis eſt, vt ipſum opus, & res, quæ eſt materia ſtatuti per ſe, & ex vi ſua feratur contra Eccleſiaſticam libertatem.

Quamobrem quamuis legislator ex iniqua intentione directè procuret aliquod præiudicium venturum ex ſtatutis conditis per accidens Eccleſiaſticis perſonis, aut Eccleſiæ; non propterea inuoluitur hac excommunicatione, licèt peccet, eo quòd ſtatutum non fertur per ſe contra Eccleſiaſticam libertatem, & ea quæ ſunt per accidens non ſunt in conſideratione, Caiet. cap. 37. Nauarr. cap. 27. num. 119. verſ. ſeptima, Graff. d. cap. 18. num.135. Secus quando tendunt per ſe, & fit mentio ſpecialis de perſonis Eccleſiaſticis; nimirum ſi ſtatuat ſtatutum, vt Clerici ſoluant gabellas de his, quæ emunt, non ad negotiandum, ſed pro ſuo vſu; item ne Eccleſijs fiant donationes, aut ne decimæ dentur, Vgolinus d §.4.verſ.poſtremo. Marius Alterius d.cap.3.ſol.691.verſ.quod verò.

Ad hæc, nota ſtatuta laicorum impedientia aliquo modo aliquid, quod repugnet immunitati Eccleſiarum, aut Clericorum, eſſe omnino nulla. Non enim poſſint laici ſtatuta condere de rebus Eccleſiaſticis, cap. bene quidem, diſt.89.c. Eccleſia S.Mariæ,de conſtit.c.cùm laicis,de reb. Eccleſ.nō alien. Rebuff.tom. 1. ad leges Galliæ, in proœmio,gloſ.1.n.58.cum ſequent. Azor. inſtit.moral.lib.8.part.2.cap.10. verſ.decimumnonum,vbi addit eſſe irrita,& inania, cū nullam habeant laici ſtatuendi facultatem in Eccleſias, vel in clericos. Dicuntur autem ſtatuta contraria immunitati Eccleſiaſticæ, quando directè, vel indirectè tendunt contra priuilegia, aut prærogatiuas conceſſas Eccleſijs, Eccleſiaſticis perſonis, aut pijs cauſis à Papa, vel à Principe ſæculari. Innoc. in cap.nouerit, n.1. & 2. Abbas num.2. in fine, de ſentent. excom. Tuſch. tom. 5. lit.L. concluſ. 342. à num.12. & alij, quos referens ſequitur Bellett.diſquiſit.clerical. par.1. tit.de exempt. clericor. à ſtatutis ſæcularium, §.1.num.9. quod procedit etiam, vt nequeant ſtatuere laici ſuper dominio directo feudi Eccleſiaſtici; ſecus ſuper dominio vtili, vt notat Ruin.conſ.70.nu.11. vol.5. Surd. conſ.338. num.18.& ſeq.

Ex dictis infertur leges, & ſtatuta laicorum non comprehendere Eccleſias, & earum bona, Rebuff. vbi proximè, in proœmio, gloſs. 1. num. 55. & à num. 65. & à num. 71. Perez in rubr. tit.2. gloſs.1. verſ. quæri poteſt, lib. 8. ordin. Caldas Pereira de nominat.emphyt.quęſt.12.num.22. quia diſpoſitio Eccleſiarum, & clericorum Summo Pontifici dumtaxat competit, text. in cap. Eccleſia, de conſtitut. & ibi Felin. num.40. Archid. in cap. decet, de immun. Eccleſ.lib.6. Molla in Emporio iuris par.1. tit.1. quæſt. 16. & Armendar. in proœmio addit. ad recopilationem legum Nauarræ num.94.

Infertur ſecundò leges ciuiles Imperiales tacitè, vel expreſsè clericorum facientes mentionem ad eos non extendi poſſe, nec contra illos habere vim aliquam, niſi quatenus iure Pontificio approbantur; quia Principes ſæculares in clericos non habent iuriſdictionem, neque eorum leges, vt eſt communis, niſi recipiantur à iure Pontificio,

Digitized by Google

cio, Azor. inſtit.moral. par.1.lib.2. cap.6. quæſt.4. & pleniùs par.2.lib.10.cap.7.qu.9. Suar.de legibus lib.3.cap.34.Gutierr.quęſt. canon.lib.2.cap.1.num.82. minùs benè innuit contrarium; ſed Sanchez in præcepta Decalogi, lib.7. cap.9. num.4. dicens non eſſe integrum clericis, quando leges ciuiles de clericis ſpecialiter faciunt mentionem, illis vti etiam in ſibi fauorabilibus; dum à Pontifice non approbantur; cùm deficiat in legibus ſæcularibus poteſtas diſponendi ſpecialiter de bonis clericorum, iuxta cap. Eccleſia, de conſtit. & tradunt Abbas ibi num. 10. Salycet. Authent. Caſſa num. 9. Cod.de ſacroſanct.Eccleſ. Nec obſtat Menchaca in controuerſijs frequent.lib.1.cap.5 num. 9. vbi videtur contradicere, ſed reuera non contradicit, quia expreſsè ait leges Imperiales contentas Cod.de ſacroſanctæ Eccleſijs, & Cod. de Epiſcopis, & clericis, quæ mentionem faciunt de clericis, non habere in illos iuriſdictionem, niſi ex tacita, & ex interpretatiua approbatione Summorum Pontificum, & Eccleſiæ,vt poſt plures oſtendit Honded. conſ.20. num.18. volum. 2. Caldas de nominat. emphyteut. quæſt.16. num.28. Stephanus Gratian. diſcept.forenſ.cap.164.num.12.& ſeq.

Infertur tertiò ſtatuta laicorum, quæ imponunt condemnationem, & exactionem contra illos, qui ſuis animalibus damnum inferunt fructibus, vel meſſibus, non extendi ad clericos, & Eccleſiaſticos, ſi fortè eorum pecora damnum intulerunt. Ratio, quia ſæculares Magiſtratus perſonas Eccleſiaſticas condemnare, vel iudicare non debent, & ſecundùm communem peccant mortaliter, & contra iuſtitiam iudicando de rebus ſpiritualibus, & de perſonis Eccleſiaſticis, vt tradit Franciſcus Coriol.Capucin. in tract. de caſibus reſeruatis iuxta regulam Decreti Clementis Octaui Regularibus traditam, par.2.caſu 5. n.11. pag. 529. vbi num. 12. ex Ruffino lib. 10. Hiſtoriæ Eccleſiaſt.cap.2. id probat exemplo Imperatoris Conſtantini Magni dicentis in Concilio Nicæno, cùm illi Epiſcopi crimina aliorum Epiſcoporum in ſcriptis obtuliſſent, vt ab eo iudicarentur poſt libellos non lectos igni traditos, Deus vos conſtituit Sacerdotes in poteſtate, vt nos iudicetis, & ab hominibus laicis iudicari non poteſtis. Cuius ſententiæ meminit Auguſtinus epiſtola 66. & caput, continua, §.Conſtantinus, & caput, Sacerdotibus 11. quæſt.1.& cap.2. nullus iudicium, de foro competenti.

Nec obeſt lex noſtra lib.2.tit.1.§.20. vbi dicitur poſſe clericum coram iudice ſæculari conueniri ſuper calumnijs vulgo Coimas, quod probat lex Hiſpana 12. tit. 3. lib.1. nouæ recopilationis, & Gregor. Lopez l.24. verb. el ganado, tit.15. partit.7. Couarr.in regul. poſſeſs. par.2. §.4. num.8. Auendan. de exequen. mand. par.1. cap.4. num.30. cap.13. num.7. & par.2. capit.14. num.13. Zeuall. commun.contra commun. tom.4. quæſt.897. num. 620. & alij, quos referens ſequitur Gutier.pract.lib.1.quęſt.4 & Caſtil. l.70. Tauri, num. 18. ex eo fundamento, quia quando obligatio eſt rei impoſita, poteſt iudex laicus præcipere fieri executionem in re, quæ ſubeſt iuriſdictioni ſuæ, nulla habita ratione perſonæ, cuius res eſt, Bart.in l.Imperator.ff.de publican. Gutierr. dicta quæſt. 4. num. 2. & Azeued.ad l.12.num.2. titul.3. lib.1. nouæ recopil. Non enim hoc modo fit executio in perſona clerici; ſed exigitur onus reale iniunctum rei à clerico.

Quam etiam partem obſeruaui par.1. de obligationibus moderatorum Reipublicæ lib.2.diſp.4.§.4. memb.2. num.350. Non propter rationes hoc loco poſitas, ſed ob concordiam celebratam cum Rege noſtro Ioanne Primo, bonæ memoriæ, artic. 86. num. 259. & cum Rege Petro acroamate Crudo art.16. num.156. de qua concordia ſapientiſſimus Gabriel Pereira in ſua ſecunda parte manus Regiæ cap. 39. in principio. Nam Summus Pontifex poteſt ſubmittere cognitioni Principis ſæcularis aliquas cauſas Eccleſiaſticas, eiuſque miniſtris, vt de illis cognoſcant tamquam Delegati Pontificis, Marta par.2.de iuriſdict. cap.6. num.32. & ſequentibus, ſicut poteſt concedere laico poteſtatem conferendi beneficia.

Quare quoad leges noſtras debent validæ cenſeri, & fuiſſe confirmatas in concordatis in Curia Romana inter clerum, & Regem Dionyſium, conſtat ex doctiſſimo Petro Barboſa in priuatis ſcholijs ad legem filiusfamilias, ff.de legatis 1.verſic. ad ordin. Caldas Pereira de emptione c.8. num.36. & Benedict.Gillius in l.1. Cod.de ſacroſanctis Eccleſijs par. 5. §. 2. num. 12. Iuuat ſecundùm aliquos ſcientia, & patientia Summorum Pontificum ſupra hominum memoriam obſeruata, quæ videtur continere vim priuilegij, conſtitutionis, ſeu diſpenſationis, ſicut & conſuetudo immemorialis, l. 1. §. denique, l. 2. §. apud, verſ.planè ſi foſſa, ff.de aqua pluu.arcenda, l.hoc iure, §.ductus aquæ, ff.de aqua quotidiana, cap.ſuper quibuſdam, §.præterea, vbi gloſſa verb. non extat memoria, de verbor.ſignific. Decius conſ.85. num.2. & conſ.117.in fine, Menoch.conſ.43. num.7. & Crauet. conſ.259. volum.1. Atqui poteſt Pontifex priuilegium concedere laico circa certas cauſas clericorum, & fori priuilegio derogare, cap. nos & ſi 2. quæſtio 7. Abbas in cap. literas, num.13. & 14. de reſtitut.ſpol.& Felin.in cap.2. num.2. & 3. de maior. & obed. igitur poteſt iudex laicus ex ſcientia, & patientia Summorum Pontificum ſupra hominum memoriam, & ex conſuetudine immemoriali in vim priuilegij allegata cognoſcere de eiuſmodi clericorum cauſis. Nihilominus quoad hanc vltimam rationem conſuetudinis, oppoſitum dixi 1. par. de obligationibus moderatorum Reipublicæ lib.2.diſp.4.§.4. memb.1.num.349.per textum in cap.final. de conſuetudine, Innocentius in cap. poſtulaſti, de foro competenti; nec ſufficit immemorialis præſcriptio, cùm laicus ſit incapax iuriſdictionis ſpiritualis, & præſcriptio tollitur per Bullam Cœnæ Domini, quæ ſingulo quoque anno legitur Romæ.

Nec

Nec refert, ſi dicas ſtatuta genetalia laicorum, ſi ſint honeſta, nec iuri canonico repugnent, extendi ad Eccleſiaſticas perſonas, eaſque ligare ſaltem vi directiua, vt notat Cotta in memorab. verb. clerici ligantur, Mexia in tractatu taſſæ panis concluſ. 5. à num. 3. & Ioann. Garcia reg. 292. & Matienſ. l. 7. gloſs. 2. num. 17. tit. 11. & l. 1. gloſs. 1. num. 2. tit. 25. lib. 5. nouæ recopil. Vnde ſi conſtituatur certum pretium à laicis rebus vendendis, nequeunt clerici frumentum, vinum, & oleum ſuum alio pretio, quàm taxato vendere, Sotus lib. 1. de iuſtitia quæſt. 6. art. 7. Bannes 2. 2. qu. 67. art. 1. dubio 2. & Nauarr. in manuali c. 23. num. 88. Molina, & Rebell. infrà citandi.

Quia quando leges ciuiles tendunt ad bonum commune tam laicorum, quàm clericorum, ſunt ſeruandæ à clericis, cùm ſint membra, & partes totius Reipublicæ, & leges ſint latæ pro bono publico, vidè 1. par. diſp. 4. de legibus ſæcularibus circa res ſpirituales, §. 4. memb. 2. num. 352. Adde teneri clericos vendere res ſuas pro pretio à laicis conſtituto, non ex vi ſtatuti laicorum taxantis pretium, ſed quia tenentur ex iure naturali, & diuino res ſuas vendere iuſto pretio. Quare ſi vendentibus vltra taxam pœna imponatur, laicus excedens ligabitur quoad pœnam, non autem clericus, ita Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 5. cap. 12. quæſt. 4. Sed meliùs cum alijs Molina tom. 2. de iuſtitia diſput. 364. §. dubium eſt, Rebellus 2. par. de obligationib. iuſtitiæ lib. 9. quæſt. 2. ſect. 2. num. 9. concluſio: Nihilominus, vbi volunt debere clericos ſeruare leges ciuiles omnibus communes, dummodò non repugnent ſtatui Eccleſiaſtico. Ideo excedentes taxam conſtitutam peccare mortaliter: non poſſe tamen propter tranſgreſſionem puniri à iudice non ſuo, & tenentur reſtituere, quod vltra iuſtum pretium lege taxatum acceptum fuit. Sayr. in claui lib. 3. cap. 4. n. 16. & 17. & notat Suar. lib. 3. de legibus, c. 34. ex num. 17. vſque ad num. 20. vt dixi dicta diſp. 4. de legibus ſæcularibus circa res ſpirituales, §. 4. memb. 2. num. 354. ad finem, verſ. quod ſi damnum, & num. 355. verſ. dubium eſt, per totum.

Hinc ſequitur laicum peccantem in legem Principis, incidere in pœnas poſitas à Principe contra violatores legis: clericum autem delinquentem in legem Principis non ligari pœna à Principe ſtatuta, ſed puniendum eſſe ab Epiſcopo ſuo pœna arbitraria; nec cogetur Epiſcopus punire clericum eadem pœna, quam Princeps impoſuit contra legis ſuæ violatores. Marius Alterius hoc loco diſp. 16. lib. 5. cap. 5. folio 698. col. 2. ſed poterit punire pœna, vel arbitraria, deficiente tamen pœna Eccleſiaſtica.

Difficultatis etiam eſt, an valeat ſtatutum laicorum, quo præcipitur, ne quis capiat poſſeſſionem beneficij, aut Eccleſiæ inconſulto Præſide Populi, aut Rectore Prouinciæ, & an ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam? Eſſe validum oſtendit Felin. in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ, num. 123. de conſtit. Negat tamen Abbas conſ. 83. Præſens dubium in effectu conſiſtit, par. 1. dicens eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, & non obligare clericos, cùm præcepto, & mandato Pontificis obſtet, præcipientis executori ſuarum literarum, vt mittat in poſſeſſionem prouiſum de beneficio. Ratio, quia clerici ex vi ſtatuti fiunt timidiores, & laici audaciores, & ideo ſtatuentes, & exequentes ſtatuta ſunt excommunicati, vltra pœnas ſtatutas in Authentica Caſſa, Cod. de ſacroſanct. Eccleſijs. Fauet lex noſtra lib. 2. tit. 19. vbi ſtatuit ad euitanda mala quæ poſſunt contingere in capienda poſſeſſione beneficiorum, quando vacauerint, quòd nemo ſe mittat in poſſeſſionem ſine licentia, & auctoritate Ordinarij loci, vbi beneficium ſitum eſt. Non enim ſtatuit lex, vt non mittatur in poſſeſſionem ſine auctoritate Regis, ſed ſine auctoritate Ordinarij loci, in quo beneficium vacauit. Quinimò pręcipit Præſidi Prouinciæ, vt prouiſum de beneficio, ſi opus fuerit, mittat in poſſeſſionem, ibi: Mas requereram ao Corregedor da comarça, que lhe de adita poſſe. Ex quo ſequitur poſſe ſcribas ſæculares, & iudices dare poſſeſſionem impetrantibus beneficia, Cabed. 2. par. Areſt. 54. vbi refert ſic fuiſſe iudicatum Anno de 1581. & 1592. vbi Valaſc. conſultatione 191. num. 24. opinatur legem noſtram non loqui de beneficiario legitimè beneficium impetrante, ſed de eo, qui eſt omnino intruſus, quique ſine titulo, & licentia Ordinarij poſſeſſionem vacantem inuaſit, vt patet ibi, ſem auctoridade do Ordinario, & infrà, ibi, eoque ſe meteo na dita poſſe ſem ter algum titulo, qui propriè dicitur intruſus in beneficialibus, ex Innocentio cap. nihil, in gloſs. magna, circa medium, de electione.

Excommunicatio decimaſexta de impedientibus Prælatos, ne ſua iuriſdictione Eccleſiaſtica vtantur, ſic loquitur.

§. XVI.

NEcnon, qui Archiepiſcopos, Epiſcopos, alioſque ſuperiores, & inferiores Prælatos, & omnes alios quoſcumque iudices Eccleſiaſticos ordinarios quomodolibet hac de cauſa directè, vel indirectè, carcerando, vel moleſtando eorum agentes, procuratores, familiares, necnon conſanguineos, & affines impediunt, quominùs ſua iuriſdictione Eccleſiaſtica contra quoſcumque vtantur, ſecundùm quod canones, & ſacræ conſtitutiones Eccleſiaſticæ, & decreta Conciliorum generalium, & præſertim Tridentini, ſtatuunt; ac etiam eos, qui poſt ipſorum Ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum quorumcumque ſententias, & decreta, aut aliàs fori Eccleſiaſtici iudicium eludentes, ad Cancellarias, & alias Curias ſæculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia, Ordinarijs, aut delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi pro-

curant, eos quoque, qui hæc decernunt, & exequuntur, ſeu dant conſilium, patrocinium, & fauorem in eiſdem.

EPITOME.

289 *Qua ſit materia huius canonis, & quot actiones principales?*

290 *Perſonæ principales, quæ non debent impediri in ſua iuriſdictione. quæ ſint?*

291 *Impedire iuriſdictionem Eccleſiaſticam, quot modis fieri poſſit?*

292 *Impedientes Eccleſiaſticos, ne vtantur iuriſdictione, quando non incidant in hanc excommunicationem?*

293 *Recurrentes à iudicibus Eccleſiaſticis ad ſæculares quando incidant, & non incidant oſtenditur?*

294 *Exequentes mandata à Magiſtratu laico contra Magiſtratus Eccleſiaſticos, incidunt in hanc cenſuram.*

295 *Diſcrimen inter hunc canonem, & inter decimum tertium, & decimum quartum.*

296 *Vtrùm excommunicentur in hoc canone impedientes, ne Prælati Eccleſiaſtici vtantur iuriſdictione Eccleſiaſtica delegata?*

297 *Quid ſibi velit ſecunda actio principalis, quæ ſic habet,* Ac etiam eos, qui poſt ordinariorum, vel etiam ab his delegatorum quorumcumque ſenteurias, & decreta ad Cancellarias ſæculares recurrunt; *& quæ ibi prohibeantur?*

298 *Quot excommunicationes incurrantur ab eo, qui recurrit ad Curias ſæculares, & procurat à Curijs, vt decernantur mandata in iudices Eccleſiaſticos, & curat, vt prædicta mandata dentur executioni contra eoſdem?*

299 *Quomodo incurrat cenſuram dans auxilium, conſilium, patrocinium, & fauorem oſtenditur.*

300 *Quid ſi recurratur ad ſæculares in cauſis mixti fori?*

ANtequam dicatur de materia huius canonis, diuiditur in duas partes principales hic canon, in prima excommunicantur impedientes Prælatos, vel iudices Eccleſiaſticos ordinarios, ne ſua iuriſdictione contra quoſcumque vtantur: ſimilis prohibirio habetur in cap. quoniam, de immunitate Eccleſiaſtica in 6. quæ non eſt reſeruata: ſecus de hoc canone, ſeu excommunicatione. In ſecunda parte autem excommunicantur impedientes non ſolùm Ordinarios, ſed etiam delegatos, recurrendo ad Curias ſæculares, &c. atque ita ſecunda hæc excommunicatio in eo differt à prima, quòd lata fuerit non ſolùm Ordinariorum, ſed etiam delegatorum fauore, & prima pronunciata fauore duntaxat iudicum Ordinariorum Eccleſiaſticorum. Item prima lata contra impedientes iudices ordinarios, ne vtantur ſua iuriſdictione generaliter in quacumque parte iudicij, ſiue antequàm cœptum fuerit, ſiue in ipſa proſecutione, aut poſt ſententiam: ſecunda verò contra impedientes, ne mandentur execurioni mandata, aut decreta, aut ſententiæ eorumdem iudicum Eccleſiaſticorum. Denique ſecunda excommunicatio ligat impedientes, qui recurrunt ad Cancellarias, & Curias ſæculares, & ab illis obtinent mandata contra iudices Eccleſiaſticos, vt non vlteriùs progrediantur. Prima illos duntaxat innodat, qui quomodolibet impediunt, ne vtantur iuriſdictione ſua, & immediatè fertur in fauorem iudicum ordinariorum contra omnes, qui eos impediunt in vſu ſuæ iuriſdictionis, Suar. hoc loco num.94.

289 Portò materia huius canonis eſt ſacrilegium, quod committitur contra Eccleſiaſticam libertatem in ſuis Prælatis, & iudicibus, ne vtantur iuriſdictione ſua, & quo recurritur ad Tribunalia ſæcularia ad impetrandas prohibitiones, mandata, & præcepta contra eoſdem Prælatos, Sayr. de cenſuris lib.3. cap. 20. num. 2. Marius Alterius diſp.17. in principio, & Souſa c.17. hoc loco num. 1. Actiones verò principales ſunt tres, quæ principaliter interdicuntur. Prima impedire quomodolibet Prælatos, ſeu iudices ordinarios Eccleſiaſticos, ne ſua vtantur iuriſdictione Eccleſiaſtica ſecundùm canones, & decreta Conciliorum, præſertim Tridentini, ſtatnunt ſeſs.25.cap.3. de reformatione, his verbis, ibi, Nefas autem ſit ſæculari cuilibet Magiſtratui prohibere Eccleſiaſtico iudici, ne quem excommunicet, aut mandare, vt latam excommunicationem reuocet. Secunda actio principaliter prohibita eſt, recurrere ad Cancellarias, & alias Curias ſæculares poſt ſententias, & decreta ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum, aut aliàs fori Eccleſiaſtici iudicium eludere. Tertia actio interdicta eſt decernere, & exeque mandata, vel prohibitiones. Similis prohibitio ſub excommunicatione latæ ſententiæ habetur in cap. vnico, de his, quæ vi metuſue cauſ. fiunt, lib.6. vbi excommunicantur qui extorquent abſolutionem à cenſura Eccleſiaſtica, aut vi excommunicationem reuocant. Neque immeritò, quia parum, aut nihil refert, ſi ſententia lata non fuerit tradita executioni, Abbas in cap. paſtoralis, §. quia verò, num. 2. 4. & 5. de offic. delegati, & in capit. vniuerſitatis num. 7. de ſentent. excommunic. eſt enim iudicare onus, vt per Boer. deciſ.222. n. 1. & 2. idcircò meritò quicumque impedierit per aliquem actum hoc loco prohibitum iuriſdictionem Eccleſiaſticam, incurrit excommunicationem, & iudex poteſt procedere contra delinquentem, argumento dict. cap. paſtoralis, §. cùm autem, quo probatur, quando cauſa Delegato fuit commiſſa intra certum terminum expedienda, & per malitiam partis non expediuit, poſſe Delegatum punire malitiosè impedientem, & cauſam delegare alteri, vt illam intra terminum ſibi præfixum finiat ſine appellatione, Molina de iuſtitia tom.6. tract. 5. diſput. 27. vel poſſe ei imponere mulctam, Perez ad rubricam tit.19. gloſs.1. col.1. verſ. vtrùm onus, lib. 8. ordinamenti.

290 Perſonæ verò quæ non debent impediri, ſunt Archiepiſcopi, Epiſcopi, & alij Prælati, & Eccleſiaſtici iudices ordinarij, qui nec directè, nec indirectè ſunt impedien-

Digitized by Google

diendi in vſu ſuæ iuriſdictionis. Vnde impedientes, ne iudices delegati à Prælatis Eccleſiaſticis, vtantur ſua iuriſdictione, non inuoluuntur excommunicatione per actionem primo loco prohibitam in fauorem iuriſdictionis ordinariæ dumtaxat, vt notat Suar. de cenſuris diſputat. 21. ſect. 2. num. 91. quia requiritur ad incurrendam cenſuram, quòd impediatur iuriſdictio ordinaria.

Quoad perſonas impedientes, ligantur quicumque impedierint, per relatiuum illud qui, in principio poſitum, ibi: nec non qui, quod refertur ad antecedens illud caput, Excommunicamus omnes, &c. Ex quo enim omnes excommunicantur, nullus excluditur, argumento l. Iulianus, ff. de legatis 3. iuuat gloſſa 1. in Clement. 1. de ſepult. & ideò quicumque impedierint iuriſdictionem Eccleſiaſticam iudicum ordinariorum, ſiue ſint Eccleſiaſtici, ſiue ſæculares, ſiue Imperator, ſiue Rex, ſiue domini inferiores, incidunt in hunc canonem, Vgolinus de cenſuris, hoc loco cap. 16. §. 1. n. 1. & Marius Alterius diſp. 17. in principio, verſ. quoad perſonas, & capit. 1. verſ. Nec non qui, quod habet vim referendi omnia præcedentia, Bartol. in leg. Plautius, ff. de auro, & argento legato, Nauarr. in manuali cap. 27. num. 70. Item, quia hic canon eſt veluti pars præcedentis canonis, in quo excommunicantur omnes perſonæ cuiuſcumque ſint ſtatus, dignitatis, & conditionis, ſine vlla exceptione: ergo ad omnes cenſuras extenditur.

Nec obſtat Concil. Trident. ſeſſ. 25. c. 20. vbi Concilium grauiſſimis verbis admonet Imperatorem, Reges, ac Principes, vt Prælatos Eccleſiaſticos venerentur, nec ab vllis Baronibus, Domicellis, aut officialibus, ſeu miniſtris, quæ Eccleſiaſtici iuris ſunt, lædi patiantur, ſed ſeuerè in eos, qui illius libertatem, immunitatem, atque iuriſdictionem impediunt, animaduertant. Quia Reges, & Imperator ſunt rerum Eccleſiaſticarum protectores, ac defenſores, & eos tamquam tales admonet, & hortatur Concilium: at verò hic canon aliter loquitur, indiſtinctèque comprehendit omnes etiam Imperiali, Regalique dignitate inſignes: eò quia habet connexionem cum præcedente Canone, vt oſtendit apertè dictio illa, nec non qui, ſed in præcedenti comprehendebantur omnes: igitur in hoc continentur etiam ratione connexitatis: nam connexa dicuntur indiuidua, & reputantur vnum: & ideò quod de vno dicitur, neceſſe eſt, vt de altero intelligatur, per textum in cap. translato, ibi: quod de vno dicitur, de conſtit. & ab vno connexorum fit extenſio ad alterum, & vbi eſt eadem ratio, ibi dicitur eſſe eadem lex non extenſiuè, ſed comprehenſiuè, l. his ſolis, §. ſatis etiam cautè putamus, Cod. de reuocandis donat. Gutier. pract. lib. 3. qu. 17. à n. 84. l. illud, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. Bald. in l. data opera, ex num. 16. Cod. qui accuſare non poſſunt, Pariſ. conſ. 83. n. 25. lib. 3. & Tiraquel. in l. ſi vnquam, in verb. libertis, num. 45. & 46. Cod. de reuocandis donationibus, Scaccia de appellationibus, q. 17. limit. 21. ſub num. 25. vbi vult connexa reputari vnum, & eſſe indiuidua, Surdus deciſ. 199. n. 13. & ideò idem eſt iudicium, ex gloſſa in cap. prætereà, ibi: idem eſt in vtroque annexorum, de offic. & poteſt. iudic. delegat. Cott. in memorabil. verb. connexorum, pag. 166. Surd. de alimentis, tit. 9. quæſt. 31. num. 16. & conſ. 338. num. 3. atque ita omnes etiam Principes, & Reges impedientes iudices Eccleſiaſticos, ne ſua vtantur iuriſdictione per hunc Canonem comprehenduntur, Marius Alterius hoc loco, cap. 1. fol. 710. col. 1.

291 Prima dubitatio, quot modis dicatur quis hoc loco impedire, ne Ordinarij ſuam exerceant iuriſdictionem? Reſpondeo primò, vt quis propriè impediatur, requiri, vt impediens ſit cauſa, vt alter inuoluntarius, & inuitus deſiſtat ab opere, quod intendit. Vgolin. de cenſuris, hoc loco, in principio, num. 2. & Marius Alterius dict. cap. 1. ſol. 713. col. 1. Vnde qui precibus, ſeu blanditijs, vel præmio, aut amore impedit Ordinarios Eccleſiaſticos, ne faciant ea, quæ ad iuriſdictionem pertinent, non ligantur excommunicatione, quia hac ratione impediendo non dicitur quis propriè impedire, argum. l. fin. Cod. ſi quis aliquem teſtari prohibuerit, ſicut incidit in pœnam, qui per vim, aut metum prohibet alicui, ne condat teſtamentum, aut illud mutet: ſic etiam hoc loco incidit in hunc canonem, qui per vim, aut metum impedit iudicem Eccleſiaſticum, ne ſua vtatur iuriſdictione.

Secundò dicitur quis impedire adhibitis medijs ab ipſo iure datis. Tunc enim cùm ſit integrum vnicuique recurrere ad ſuperiores, quibus competit præcipere, ne iniuſtè partes agant, impediens iuſtè non ligatur hac excommunicatione, cùm obſtet ſecundùm canones: ſecus ſi contra canones impedit, ne iudex Eccleſiaſticus ſuam exerceat iuriſdictionem, puta, ſi incutiatur ei metus grauis, vt ceſſet ab eo, quod intendit; ſimiliter, ſi inferatur metus conſanguineis, & familiaribus ipſorum iudicum, iuxtà textum in c. quicumque, de ſentent. excommun. lib. 6. ibi: licentiam alicui dederint occidendi, capiendi, ſeu aliàs in perſonis, aut bonis ſuis, vel ſuorum grauandi. Vgol. & Marius Alter. vbi ſupra.

Dices preces importunas æquiparari metui iuſto, ex lege finali, Cod. de his quæ vi, ibi, venditiones, donationes, tranſactiones, quæ per potentiam extortæ ſunt, præcipimus infirmari. Iuuat Extrauagans Execrabilis, Ioannis XXII. de præb. in principio, his verbis: Et improbitas importuna petentium à nobis, & prædeceſſoribus noſtris, non tam obtinuiſſe, quàm extorſiſſe plerumque noſcuntur, quibus probatur preces importunas continere violentiam, vexationem, & oppreſſionem, ac proinde metum grauem incutere, ſequitur Salicetus in l. cum 5. Cod. de Apoſtatis, num. vnico, dicens, quæ facta ſunt per importunitatem, dicuntur fieri propè violenter: facit Iaſon in l. 1. num. 1. ff. de condict. indeb. dum ait ſolutum ob preces importunas, poſſe

repeti, perinde ac ſi fuerit ſolutum per errorem,& pro eadem ſententia ſuue Boerius deciſ. 101. num. 10. Romanus in leg. ſi ob turpem, num. 14. ff. de condict. ob turpem cauſam, Lucas de Penna l. 1. num. 11. Cod. de petit. bonorum, lib. 10. Menoch. de arbitrar. caſu 395. num. 41. & de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 11. ad finem, Matienſ. l. 5. recompil. tit. 10. l. 17. gloſſ. 6. num. vnico, & Gutier. lib. 1. quæſt. canon. cap. 37. n. 20. dum volunt pari paſſu procedere aliquid fieri violenter,& metu, ac precibus importunis.

Dicendum tamen eſt, quamuis preces importunæ metum inferant, non tamen æquiparari metui cadenti in conſtantem virum, ita Abbas in cap. cùm inter R. n. 8. de electione, vbi vult preces etiam inſtantiſſimas Principum non eſſe pares metui iuſto ad reſcindendum actum, niſi Principes conſueſcant ſæuitiam ſuam exercere in ſibi non obſequentes, ſequitur Roland. conſ. 83. num. 27. volum. 2. dicens preces importunas non æquiparari metui, niſi in Tyranno, & ſolito minas ducere ad effectum, adhæret Henriq. lib. 11. de matrim. cap. 9. num. 5. & Ludouicus Lopez 2. par. inſtructoris de matrimonio, c. 40. ſol. 1072. Quare quamuis preces contineant in ſe aliquid coactionis, non tamen probant metum cadentem in conſtantem virum, vt oſtendit Salicetus in d. l. cum, Cod. de apoſtatis, dicens, quæ importunis fiunt precibus, dicuntur fieri quaſi violenter; quibus verbis ſignificatur non continere violentiam, quæ æquiparetur metui iuſto, niſi, vt dictum eſt, preces importunæ ſint eorum, qui aut iubere poſſunt, aut potentes ſunt, l. 1. §. 2.& ibi ſcribentes, ff. de ſeruo corrupto, Medices de caſibus fortuitis, par. 1. quæſt. 7. num. 7. verſ. vigeſimo ſecundo arguitur, Decian. conſ. 65. num. 2. lib. 2. Tuſch. littera M, concluſ. 217. n. 22. & lit. P. concluſ. 322.& concluſ. 484.& Sanchez de matrim. lib. 4. diſp. 7. num. 4. quod eſt valde probabile, etiamſi non ſint Tyranni; & multò fortiùs hoc procedit propter minas illatas à perſona potente, & aſſueta minas exequi; aliàs ſecus, Decian. conſ. 18. num. 127. lib. 1. Medices d. qu. 7. num. 67. Sanchez cum alijs lib. 4. diſput. 1. num. 19. & 20.

292 Secunda dubitatio in quibus caſibus impedientes iudices Eccleſiaſticos, ne ſua vtantur iuriſdictione, non incidant in hanc cenſuram? Reſponſio ſit primò, quando iudices procedunt contra Canones, & non ſecundùm canones, argumento à contrario ſenſu, quod valet quando contrarium non eſt deciſum in iure, vt colligitur ex capit. à nobis, il 2. de ſentent. excommun. & ibi Abbas num. 4. & Felin. n. 2. verſ. nota quod argumentum. Greg. Lopez l. 17. ver. deſcendieſſen tit. 1. p. 6. Mantica de coniectur. vlt. volunt. lib. 3. tit. 15. num. 13. Euerar. loco à contrario ſenſu n. 8. Gutier. 1. pract. qu. 3. num. 14. Atqui hoc loco incidunt in cenſuram impedientes contra canones, ne iudices exerceant ſuam iuriſdictionem: ergo impedientes ſecundùm canones non incidunt, procedentes contra canones impediendo. Et ideo ſi quis impediat iudices, quod ſint notoriè excommunicati, aut denunciati, aut ſuſpenſi à iuriſdictione, in quibus caſibus carent vſu iuriſdictionis, & ab eiſdem facta ſunt irrita, vt habetur in cap. ad probandum, & ibi ſcribentes de re iudicata, non incidit in hanc cenſuram, eo quia facta à iudice excommunicato declarato, vel ſuſpenſo ſunt nullius momenti ex gloſſa in dict. cap. probandum, & ex Bald. ibi num. 1. & Butrius num. 3. de ſent. & re iudicata, Soar. tom. 5. diſp. 16. ſect. 1. num. 6. Anton. Ricciul. de iure perſonarum extra gremium Eccl. exiſten. lib. 4. cap. 18. num. 1.

Propter quam rationem euadunt hanc cenſuram impedientes iuriſdictionem iudicis ordinarij, quando conſtat, vel ſaltem dubitatur de iuriſdictione nō ſua, per textum in cap. ad noſtram, de conſuetudine, ex quo patet eſſe nullam ſententiam à non ſuo iudice latam. Vgolin. vbi proximè §. 2. verſ. 4. Marius Alterius dict. diſput 17. cap. 1. ſol. 714. column. 2. addens non peccare impedientē quando euidenter conſtaret iudicem contra ſacros canones iuriſdictionē velle exercere, quin etiam peccare, qui vellet in dubio tentare impedire, quod procedit, quando ſine vlla ratione dubitaret de iuriſdictione iudicis; ſecus ſi ratio daretur dubitandi iuſta. Vide Barboſam ad Ordinationem Regiam libr. 3. tit. 57. num. 9.

Eodem modo non incidet in hunc canonem impediens Prælatos, ne vtantur iuriſdictione profana, ſi fortè eam habeant ratione prælaturæ: eo quia pœnæ non extenduntur longius, quàm verba legis propriè accepta oſtendunt, & verba interpretanda ſunt ſecundùm propriam ſignificationem, Cardoſ. in praxi eodem verbo, num. 6. Phœbos Luſit. deciſ. 77. num. 14. tom. 1. D. Barboſ. in l. quia tale, num. 37. ff. ſolut. matrim. & Tuſch. tom. 8. lit. V. concl. 91. Souſa in Bulla Cœnæ, hoc loco, cap. 17. num. 5. ſuper verba illa iuriſdictione Eccleſiaſtica.

293 Tertia dubitatio quando recurrentes à iudicibus Eccleſiaſticis ad Curias ſæculares poſt ſententias latas per iudices Eccleſiaſticos, vt contra illos obtineant præcepta, vel mandata, incidant, aut non incidant in hanc cenſuram? Reſpondeo primò hanc excommunicationem habere vim ex verbis illis, ibi: Ac etiam eos, qui poſt ordinariorum, vel etiam ab his Delegatorum quorumcumque ſententias, vel decreta, aut aliàs fori Eccleſiaſtici iudicium eludentes: eſtque vniuerſalis cenſura ſicut præcedens poſita in prima parte huius canonis & ligat omnes cuiuſcumque gradus, ac conditionis, quæ recurrunt ad Cancellarias, & Curias ſæculares. Extenditur etiam non ſolùm ad iudices Delegatos, vt apparet ex tenore Bullæ. Atque ita incurritur à procurante per iudices ſæculares impedire, ne ſententiæ, & decreta iudicum Eccleſiaſticorum, tam ordinariorum, quam delegatorum ſortiantur ſuum effectum. & mandentur executioni, Vgolin. dict. verſic. Ac etiam eos, num. 1.

Ma-

Marius Alter. dict. diſp. 17. cap. 2. fol. 715. col. 1.

Excuſantur tamen, qui ſolùm recurrunt ſed nihil præterea faciunt, nec procurant contra ſententias, decreta, & alia huiuſmodi iudicum Eccleſiaſticorum præcepta. Nam verba cum effectu ſunt accipienda, text. in cap. relatum de clericis, non reſidentibus, Galet. in Margarita caſuum conſcientiæ verb. verba. Flamin. de reſignat. lib. 11. quæſt. 7. num. 83. Thom. de Thomaſſetis in floribus legum regul. 304. Tuſch. tom. 8. lit. V. concluſ. 90. & alij, quos referens ſequitur Barboſ. in libello de principijs vtriuſque iuris litera V. num. 10. argument. l. 1. §. hæc verba ff. quod quiſque iuris.

Vnde quamuis recurrant ad Cancellarias, & Curias ſæculares, & quamuis curent expediri prohibitiones, nihilominus, ſi non curent illas mandari executioni, nec fieri admonitiones ipſis iudicibus, non ligantur excommunicatione, eo quia tria prohibentur in hac ſecunda parte cenſuræ recurrere ſcilicet ad Curias ſæculares: ſecundò procurare, vt prohibitiones, & mandata ab ipſis Curijs decernantur contra Eccleſiaſticos magiſtratus: tertiò dare operam, & curare vt prædicta mandata contra eoſdem Magiſtratus tradantur executioni. Vgolin. ſupra d. verſ. Ac etiam eos, num. 2. fol. 370. ſequitur Marius Alterius dict. cap. 2. fol. 715. col. 1. & ſequent. vbi concludit illa tria prohiberi per modum vnius, & ideo omnia eſſe neceſſaria ad incurrendam excommunicationem, ex quo ſequitur, ſi quis recurrat, & inſtet apud Curiam ſæcularem contra Prælatum ſuum, & alter eo inuoluntario, aut inſcio mandatum procuret, vel exequi curet, exponentem querelas contra Prælatum ſuum non ligari excommunicatione: ſed ligari eſt veriùs. Marius Alterius ſupra.

294 Quarta dubitatio, an exequentes mandata à Magiſtratu laico contra Magiſtratus Eccleſiaſticos, incidant in hanc cenſuram? Placet affirmare propter verbum Bullæ, ibi; qui hæc decernunt, & exequuntur. Quare ſicut iudices ſæculares decernentes aliquid contra Eccleſiaſticos Magiſtratus cenſuram incurrunt ſtatim atque decreuerunt, quamuis decreta adhuc executioni non ſunt tradita, ſic etiam exequentes ipſa decreta, nimirum officiales, Vgolin. verſic. eos quoque qui hæc decernunt, & exequuntur. Qui tamen ex ignorantia poſſunt excuſari probabili, Vgolin. ſuprà: & Marius Alter. d. cap. 2. fol. 716. col. 2. arg. cap. Apoſtolicæ, de clerical. excomm. in quibus, cum ſint miniſtri inferiores, aliquando ex coniecturis præſumi poteſt ignorantia probabilis, & inuincibilis: quæ ſi eſſet facti, puta ſi exequerentur de mandato iudicum mandatum aliquod in ſcriptis, & neſcirent omnino, quid in eo contineretur, & ſimul ignorarent iudicem, cui mandatum eſt intimandum, eſſe Eccleſiaſticum, non ligarentur, per textum in cap. ſi vir, ibi ex ignorantia excuſari videtur. Sanchez lib. 9. de matrim. diſp. 32. num. 47. & ex traditis à Tiraquel. de pœnis temper. cauſ. 13. num. 1. cum ſequentibus allegauti tamen ignorantiam incumbit onus probandi, Sanchez vbi proximè, num. 4. & plenè probatur ignorantia iuramento ipſius dicentis ſe ignoraſſe, Sayr. in Claui Regia, lib. 3. cap. 5. num. 4. vbi vult ſtandum eſſe iuramento in ijs, quę pendent à conſcientia alicuius, quando alio modo veritas cognoſci non poteſt, Maſcard. de probat. concl. 411.

Hinc ſequitur probari plenè ignorantiam iuramento illius, qui aſſerit ſe ignoraſſe, quoniam, quæ latent in animo, & in penetralibus cordis, non probantur aliter, Cou. lib. 2. variar. cap. 10. numer. 1. verſ. 3. admittenda eſt. Maſcard. de probationibus concluſ. 882, num. 1. Gregor. Lop. l. 12. verb. Que lo no ſupiera, tit. 1. part. 2. Sanch. d. lib. 9. diſp. 32. num. 5. & eſt textus in cap. nulli, in fine, de elect. in 6. & in cap. cum in tua qui matrim. accuſ. poſſunt & in cap. paſtoralis, de exceptionibus, & voluit gloſſ. in cap. innotuit de electione, & ibi Abbas num. 2. quibus adde gloſſam in cap. accedens, de crimine falſi, & Salzed. ad Bernard. regular. 323.

Supradicta tamen intellige, quando probatio non apparet in contrarium, quia non obſtante iuramento, quo ignorantia, vel ſcientia probatur, admittitur probatio in contrarium, vt volunt Bartol. in l. ſi cui §. ijſdem, ff. de accuſat. Iaſon. in leg. prima §. ſi abſens, ff. ſi ex noxal. cauſ. agatur num. 5. Tiraquel. de retract. tit. 1. §. 4. gloſſ. 1. num. 4. & eſt gloſſ. ordin. in cap. 2. in verb. affectata, de tempor. ordin. in 6. Quæ regula limitatur, quando lex, vel ſtatutum ait, quod ſtetur iuramento, vel dicto alicuius pro plenaria probatione, tunc enim non poteſt admitti probatio in contrarium; ſed de his alibi.

Excuſarentur etiam miniſtri executores ab hac excomunicatione, ſi neſcirent latam eſſe excommunicationem in Bulla contra exequentes mandata ſæcularium, quia tunc ignorantia eſſet facti ſimul, & iuris, Abbas in cap. referente, num. 5. qui filij ſint legitimi. Similiter executores laicorum iudicum contra Eccleſiaſticos excuſantur ab hac cenſura, ſi probabili metu compelluntur tradere executioni ſimilia mandata, puta ſi iubeantur ea exequi ſub pœna aliqua mali grauis, puta carceris, exilij, & ſimilium malorum: tunc enim non obligat pœna, & excommunicatio cum tanto damno, quod aliter euitari non poteſt. Nam metus inducitur vbi agitur de perdendo magnum lucrum, vel de incurrendo graue damnum in rebus proprijs; quare ſi Magiſtratus ſæcularis intentet miniſtris ſibi ſubditis, vt tradant executioni mandatum aliquod ſub pœna verberum, exilij, amiſſionis bonorum, vel alterius mali grauis, non incident in excommunicationem, quia non tranſgrediuntur præceptum Eccleſiaſticum cum contumacia, ſine qua non incurritur excommunicatio, & obediunt coacti Curiæ ſæculari ad vitandum imminens malum, quod aliter euitari non poteſt cap. ſi iuſſus me-

metus 73. de appellationibus. Secus de magiſtratibus ſæcularibus decernenribus talia mandata & illa exequi mandantibus qui ſine dubio ligantur cenſura, eo quod contra legem Summi Pontiſicis ſponte procedunt; etiamſi poſtea non mandent executioni mandata iam decreta, quoniam ad incurrendam cenſuram ſatis eſt, vel illud exequi, & vtrumque ſeparatim acceptum principaliter ſub hac cenſura interdicitur, ibi: qui hæc decernunt, & exequuntur, Vgolin. de cenſuris Pontificí reſeruatis, par. 2. in hoc canone, verſic. eos quoque, qui hæc decernunt, & exequuntur vbi vult decernere eſſe actum diuerſum ab executione, ſequitur Mar. Alter. diſp. 17. de excommun. Bull. Cœn. cap. 1. ex medio ad finem.

295 Quinta dubitatio circa diſcrimen, quod datur inter hunc canonem, & inter canonem decimumtertium, & decimumquartum. Reſponſio ſit diſtingui à canone decimotertio, quia in 13. ligantur excommunicatione. qui à futura executione literarum Apoſtolicarum appellant ad laicam poteſtatem: at verò in hoc excommunicantur appellantes ab ipſis Prælatis iudicibus Eccleſiaſticis ordinarijs, & delegatis. Secundò ibi innodantur appellantes ea intentione, vt impediatur executio literarum; hoc autem in loco appellantes eo fine vt executio ſententiarum retardetur. Tertiò in decimotertio excommunicantur appellantes ad finem eludendi literas, & ſcripturas; hoc loco ad eludendum iudicium Eccleſiaſticum. Denique in decimotertio comprehenduntur appellantes ab Apoſtolicorum iudicum ſcripturis, in præſenti autem excommunicantur, qui appellant non ſolùm à ſententijs Ordinariorum, ſed etiam à ſententijs delegatorum Eccleſiaſticorum, etiamſi non ſint Delegati Apoſtolici.

Differt etiam hic canon à canone decimoquarto, in quo excommunicantur ſolùm iudices, qui trahunt quaſi motu proprio ad ſe cauſas ſpirituales. Item iudices, qui tanquam iudices ſe intromittunt in cauſis ſpiritualibus, & in illis procedunt. Similiter excommunicantur, qui cogunt partes actrices ad reuocandum; vel ad faciendum, vt excommunicati abſoluantur: at in hoc canone ligantur appellantes ad iudices, & Curias ſæculares; Item excommunicantur ſolùm, qui decernunt per mandata, & prohibitiones, ne ſententiæ ſuas habeant executiones: & denique excommunicantur decernentes prohibitiones, & mandata aduerſùs Prælatos & magiſtratus Eccleſiaſticos. Quæ omnia conſtant ex tenore ipſorum canonum.

296 Sexta dubitatio, vtrum incurrant in hanc cenſuram impedientes, ne Prælati Eccleſiaſtici vtantur iuriſdictione Eccleſiaſtica delegata; itemque ſi Epiſcopus impediatur, ne exerceat actos ad poteſtatem ordinis ſpectantes? Quoad primam partem huius dubij videtur dicendum non ligari excommunicatione impedientes, qui obſtant Prælatis Eccleſiaſticis, ne vtantur iuriſdictione Eccleſiaſtica delegata; eo quia hic canon non loquitur, niſi de Epiſcopis & Iudicibus Eccleſiaſticis ordinarijs. Vnde ſequitur impedientes, ne iudices delegati ſuam iuriſdictionem exerceant, non excommunicari, vt dictum eſt, cum Suario de cenſuris. diſp. 21. ſect. 2. num. 91. Marius Alterius d. diſp. 17. cap. 1. fol. 712. verba enim ſunt accipienda in propria ſignificatione, à qua non eſt recedendum, Rota apud Farinac. deciſ. 352. numer. 1. par. 1. cap. 20. num. 7. Brunor. à Sole in locis communibus, verb. verba 1. & Cardin. Tuſch. tom. 8. lit. V. concluſ. 91. ſemper enim tenor veborum eſt attendendus, Franciſc. Molin. de ritu nuptiarum libr. 1. cap. 20. num. 7. ideo cùm Canon in ſpecie loquatur de Prælatis ordinarijs, non debet trahi ad delegatos, quoniam verba poſita in lege, ſtrictè, & propriè capiuntur. l. 1. §. ſi is, qui nauem, ff. de exercit. l. quod conſtitutum ff. de teſtamen. militar. cap. ad Audientiam, de decimis, Flamin. Pariſ. de confidentijs, quæſt. 29. num. 50.

Confirmatur ex differentia poſita inter primam, & ſecundam excommunicationem, quę continentur in hoc Canone. Nam prima ſic habet, Qui Archiepiſcopos Epiſcopos, & omnes alios quoſcumque iudices Eccleſiaſticos ordinarios impediunt. Per quæ verba oſtenditur prior excommunicatio ferri contra impedientes ordinarios: ſecunda autem fertur contra eos, qui impediunt iuriſdictionem Eccleſiaſticam ſpecialibus actibus, & particulari modo eludendi iuriſdictionem Eccleſiaſticam etiam delegatam, ac proinde quoad perſonas quarum mandata, & præcepta, & ſententiæ defenduntur, eſt amplior: & ideo in priori continentur impedientes iudices ordinarios; in poſteriori autem, qui impediunt ſpecialibus actibus tam ordinarios, quàm delegatos.

Sed quid de impedientibus Epiſcopos tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatos, quales conſtituuntur à Concilio Tridentino ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat. Reſpondeo illos, qui impediunt Epiſcopos in vſu ſuæ iuriſdictionis delegatæ in perpetuum illis conceſſæ, ligari hac excommunicatione, quia iuriſdictio huiuſmodi non conceſſa perſonis, ſed officio, & dignitati, non ad tempus, ſed in perpetuum, non eſt delegata, ſed ordinaria, ex gloſſa cap. irrefragabili, verſ. ſuper hoc delegatus, de offic. iudicis ordinarij, Bartol. in l. ambitioſa, num. 34. ff. de decret. ab ord. fac. Baldus in cap. final. num. vnico, de offic. ordin. Couar. lib. 3. variar. cap. 20. num. 6. in principio, & n. 9. in fine, & num. 10. in principio. Henriquez lib. 13. de excommunic. cap. 24. num. 2. Cùm ergo hæc poteſtas ſit ordinaria, qui impediunt vſum illius, incidunt in hunc canonem. Confert apertiſſimè hic canon, vbi excommunicantur impedientes vſum iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, his verbis: ſecundùm quod Canones, & ſacræ Conſtitutiones Eccleſiaſticæ, & decreta Conciliorum generalium, & præſertim Tridentini ſtatutum. Ex quo loco inuoluuntur excommunicatione hac impedientes vſum iuriſdictionis Epiſcopalis, qua Epiſcopi vtuntur

tam-

Digitized by Google

tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati. Quate impediens Epiſcopum, ne viſitet Eccleſiam exemptam, vt Sedis Apoſtolicæ delegatus, pro vt diſponit Concilium Tridentinum ſeſſ. 22.cap.8.ſeſſ.24.cap.9. ligabitur excommunicatione, cùm habeat ex officio, aut dignitate ius viſitandi, & poſſit illud delegare, Nauart. in ſumma Hiſpana, c. 27. num. 42.& Latio.uuui.45.& Iib.2.coosiliorum in 1.edit. titul. de foro compet. Couarr. 3. variar. cap. o. num. 10. io principio, & alij, quos referens ſequitur Sauchez de matrim. lib. 2. diſp. 40. uum. 14. & 15.

Quo ad ſecuodam pattem dubij dicendum cſt pro parte negatina non ligari excommunicatione illum, qui ioipedit Epiſcopum, ne exerceat actus, qui ſpectant ad poteſtatem Ordinis; cx ea ratione, quia in hoc canone nulla fit mentio de poteſtate Ordinis; ſed de iuriſdictione ſolùm, ibi: Quò minùs ſua iuriſdictione Eccleſiaſtica cootra quoſcumque vtautur. Nihilominus placet aſſetere hauc excommunicationem latam eſſe contra impedientes, nc Prælati exerceant ea, quæ illis competunt iure communi; ſiue ea ſpectent ad poteſtatem Ordinis, qualia ſunt conferte ſacramentum Coofirmationis, ſacrare oleum, conſecrare Templa, conficere chtiſma, creare Clericos, & ſimilia; ſiue ad poteſtatem iuriſdictionis. Ratio, quia actus ordinis numerati pendent etiam ex poteſtate iuriſdictionis; etiam ſi primariò, & principalitet competant poteſtari Ordinis: atque ita appellatiooe iuriſdictionis venit poteſtas, auctoritas, & officium Epiſcopale, prout comprehendit Ordinis, & iuriſdictionis poteſtatem. Marius Altetius dict. 17. cap. 1. fol. 712.

297 Septima dubitatio, quid ſibi velit ſecunda actio principalis, quæ excoinmunicat eos, qui poſt ipſorum ordinariorum, vel etiam ab his delegatotum quorumcumque ſenteutias, & decreta, tecurrunt ad curias ſæculates, & ab illis obtinent maudata, & prohibitiones, quibus Eccleſiaſtica decreta, & ſeotentiæ ab Eccleſiaſticis latæ impediantur, ne maodeotur executioni? Reſponſio ſit, nihil aliud velle, niſi, quod verba ipſa ſonant, dum verba ſunt clara, & debent intelligi eo reſpectu, quo ſuot prolata, Decius conſ. 283. col. 1. Crauet. conſ. 307. ſub num. 4. Flamin. de reſignat. lib. 9. quæſt. 17. num. 95. atque ita excommunicatio incurritur per hanc actionem, quoties aliquis procurat ſententias, id eſt, definitiones iudicum cootrouerſijs, & litibus imponentes finem non ſolùm otdinariorum, ſed etiam delegatorum per iudices ſæculares impedire, quominùs executioni mandentur; quæ omnia patent ex tenore Bullæ, Vgolin. de cenſuris, ſupra verſ. ac etiam eos, num. 2. & 3. Marius Altetius ſupra cap. 2. col. 1. & 2.

298 Octaua dubitatio ex dictis ſic habet, quot excommunicationes incurrat tecurrens ad Curias ſæculares, & procurans ab eiſdem, vt decernaotur mandata contra iudices Eccleſiaſticos, & ſimul cutans, vt mandata deotur executioni? Reſpondeo, quamlibet ex his ttibus actionibus ſufficere ad incurrendam hanc excommuuicationem: atque ita vbi primùm quis ad Cancellariam, vel ad Curiam ſæcularem tecurrit, & ibi exponit querimonias de ſuo ſuperiote, & narrat grauamina, quæ ab eo ſibi iniuſtè inferuntur, & ab ipſa Curia contra illuoi implorat auxilium, eo ipſo ligatut cenſura huius Canonis; quamuis ibi ſiſtat, & mandata à Curia ſæculari obtenta ſupetiori ſuo noo intimentur. Ratio, quia actio tecorrendi ad Curias ſæculares, & actio procutandi ab eiſdem Curijs prohibitiones, & mandata etiam pœnalia ordinarijs, aut delegatis prædictis decerni; & actio procurandi contra illos exequi ſunt omnino diuerſę; neque vna eſt pars alterius, nec ab alia pender, quod demonſtratur à copula, &, ibi poſita, quæ inter diuerſa ſolet poni l. huiuſmodi, §. ſi Titio, & Mæuio, ff. de legatis 1. Abbas in cap. ex parte 2. de reſcriptis, num. 6. Gonzal. de menſibus, gloſſa 3. num. 14. & num. 16. l. 1. in principio, ibi, Boni, & æqui, cum gloſſa io verb. ius, vbi propter dictionem, &, affirmatur aliud eſſe bonum, & aliud æquum, ff. de iuſt. & iur. idcirco quælibet illarum actionum per ſe ſeparata eſt cauſa excommuni cationis.

Non tamen iude infertur ligari tribus excommunicationibus, qui has tres actiones exercet, quia illa tria interdicuntur per modum vnius, quod coaleſcit ex illis tribus actiooibus: ſicut ſi Prælatus præciperet ſubditis, ne ludant aleis & taxillis, & ne inteтſint hoiuſmodi ludis ſub pœna excommuuoicarionis, noo cenſeretur prohibere hæc tria ſeparatim, ſed per modum vnius; quia excommunicatio oon iteratur, niſi delicta iterentur, vode trauſgreſſor fit maioris, ac minoris delicti reos, quo plures, vel pauciores conditiones, decreti, aut mandati traoſgreditur, & ita peccatum grauius, & minùs graue ad incurreodam excommuniearionem vnicam oſtenditur, cùm illa tria prohibeantur per modum vnius, & ſolum delictum in eadem ſpecie augetur, ſi illa tria prohibita committantur. Probatur exemplo præcipientis ſub excommunicatione, vt certo quodam die vtatur ſubditus cibis quadrageſimalibus, & tautùm ſemel, & poſt meridianum tempus, ſi quis ante illud tempus admittat ſæpiùs in cibatum carnes contra mandatum, non propterea pluribus excommunicationibus ligaretur, cùm omnes illæ conditiones conueniant in eadem ſpecie: fiet tamen maiotis, aut minoris tantùm delicti reus, quo violauerit magis, aut minùs præcepti impoſiti circumſtantias, quamuis quæcumque ex illis violata ſufficiat ad incurrendam excommunicationem. Confirmatur à ſimili argumeoto ieiunantis in Quadrageſima, vel in vigilijs, aut quatuor temporibus, qui non toties peccat mortaliter, quoties io die comederit, ſed quando ſecundò comederit, quia ſola ſecunda comeſtio peccatum eſt, & illa ſola ieiunium violat, Dur. in 4. diſtinct. 16. ſequitur Sylueſt. in verb. ieiuoium, quæſt. 8. dicto 4. Nam quando tertia, vel quarta comeſtio ſumitur, iam per ſecundam refectiooem ieiu-

nium

nium eſt violatum. Sic in noſtro caſu per actum recurrendi ad Curias ſæculares eludendo ſententias, ac decreta fori Eccleſiaſtici à perſonis nominatis, vel ab eis delegatis latas, incurritur excommunicatio: vnde per actum procurandi à Curijs ſæcularibus, vr mandatum Ordinarijs, & delegatis decernantur, & per tertiam actionem excommunicatio non iteratur, cùm per priorem jam ſir incurſa, augetur tamen peccatum grauius ad inducendam excommunicarionem.

299 Nona dubitatio oſtendit, quomodo incurrat cenſuram hanc dans auxilium, conſilium, patrocinium, & fauorem in actionibus ſupradictis. In primis excommunicationi ſubijciuntur omnes dantes auxilium, conſilium, & fauorem, ſicut dictum eſt ſupra in Canone ſecundo, ſeptimo, vndecimo, duodecimo, & decimoquarto, & hoc loco additur patrocinantes apud Cancellarias, & Curias ſæculares: hi enim incurrunt in hunc canonem, qui cauſam ſuſcipiunt defendendam in iudicio ſæculari pro ipſis recurrentibus, & vrgent apud iudicem, vt decernat prohibitionem, & mandatum contra Prælatos, Vgolin. ſupra verſ. ſeu dant auxilium, num. 2. Marius Alterius d. cap. 2. fol. 717. col. 1. præſertim ſi fuerint clerici, quia in foro ſæculari non poteſt clericus in ſacris, vel minoribus beneficiatus aduocare, niſi pro ſe, vel pro ſua Eccleſia, vel pro perſonis miſerabilibus, vt deſumitur ex cap. 1. de poſtulando, & habetur apud Hiſpanos l. 48. tit. 6. part. 1. & l. 10. tit. 3. lib. 1. nouæ recompil. Camil. Borrel. in ſumma omnium deciſ. tit. 65. de Aduocatis, num. 126. cum ſequentibus, & tit. 66. num. 69. & 70. Gonzal. ad reg. 8. gloſſ. 2. num. 28. Ceual. commun. contra commun. quæſt. 404. num. 2. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 57. à num. 22.

Nec excuſabuntur Aduocati ex textu in cap. 1. de poſtulando, vbi dicitur clericum non poſſe aduocare in negotijs ſæcularibus; ex quo loci in vno negotio ſæculari poſſe aduocare, & eo expedito poſſe aliud aſſumere, volunt Archidiaconus in cap. peruenit 86. distinct. Gregor. Lop. l. 5. verb. otro ſi, tit. 5. partit. 3. Farinac. fragmen. crim part. 7. verb. Clericus, num. 192. Camil. Borrel. in ſum. omn. deciſ. tit. 66. de procurat. num. 77. & Chriſtophorus de Pace ad leges ſtyli, l. 6. ſchol. vn. num. 7. quia in noſtro caſu neque in negotio vno ſæculari poteſt quis aduocare, & patrocinium ſuum adhibere ſiue excommunicatione, niſi vbi executio facta non eſſet: tunc enim, qui ad id auxilium dederunt, aut patrocinium, in cenſuram non incidunt, Vgolin. vbi ſupra, cùm dare auxilium, conſilium, & fauorem ſint actiones acceſſoriæ ad actiones principales: ideo non contrahitur excommunicatio ab his, qui dant auxilium, niſi ſequatur actio aliqua principalis, & ſufficit, ſi vnica actio, ſeu vnaquæque ſeparatim ſit mandata executioni, nec requiritur, quòd omnes actiones principales damnatæ compleantur, Marius Alterius d. cap. 2. ad finem.

300 Vltima dubitatio circa recurrentes ad Curias ſæculares in cauſis mixti fori numquid incurrant in hunc canonem? De his cauſis lex noſtra lib. 2. tit. 9. per totum, & dixi 1. part. de oblig. diſp. 4. §. 4. Reſolutio ergo ſit præuenire iudicem Eccleſiaſticum in cauſa mixti fori non ſufficere ad incurrendam cenſuram huius Canonis, eo quòd præueniens iudicem Eccleſiaſticum in cauſa mixti fori, non impedit iniuſtè vſum iuriſdictionis Eccleſiaſticæ: nam cauſa cùm ſit communis, integum eſt iudici laico, & Eccleſiaſtico illam expedire. Vgolin. hoc loco §. 2. verſ. vel eſto cauſæ, & Graffius lib. 4. cap. 18. num. 127. & præuentio ſecundùm ius commune licita eſt, vt colligitur ex l. 1. ff. de officio præſidis. Incurret tamen iudex laicus in cenſuram, ſi impediat iudicem Eccleſiaſticum in cauſa mixti fori præuenientem, ne circa illam procedat recurrendo ad Curiam ſæcularem, & procurando prohibitiones, ſeu decreta, vel præcepta pœnalia contra illum, vt colligitur ex tenore Bullæ in hoc loco: nam præueniens iudicem laicum vtitur iuriſdictione ſua Eccleſiaſtica, & ideirco impediens facit, ne iuriſdictione ſua Eccleſiaſtica vtatur, Mart. de iuriſdict. 2. p. cap. 2. num. 2. & num. 4. & num. 40.

Excommunicatio decimaſeptima contra vſurpatores iuriſdictionis Sedis Apoſtolicæ, & perſonarum quarumcumque Eccleſiaſticarum, & contra fructus etiam earum ſequeſtrantes, ſic incipit:

§. XVII.

QViue iuriſdictionis, ſeu fructus, redditus, & prouentus ad Nos, & Sedem Apoſtolicam, & quaſcumque Eccleſiaſticas perſonas, ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum pertinentes vſurpant, vel etiam quauis occaſione, vel cauſa ſiue Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium, expreſſa licentia ſequeſtrant.

EPITOME.

301 *Materia huius canonis quæ ſit? & quot actiones principales?*

302 *Quæ vſurpari, ſequeſtrari probibeantur in hoc canone?*

Quid de oblatis. ibid.

303 *Quæ requirantur, vt incurratur excommunicatio decimaſeptima.*

304 *Nomine iuriſdictionis quid intelligātur hoc loco.*

305 *Vtrum vſurpans iuriſdictionem ſecularem perſonæ Eccleſiaſticæ ratione ſui patrimonij competentem, incidat in hunc Canonem.*

305 *Vſurpantes Eccleſiaſtica bona, quando in excommunicationem non incidant?*

307 *Sequeſtrantes ſine licentia legitima fructus*

Eccle-

Eccleſiaſticos, quando incidant, & non incidant?

308 *Vtrùm vſurpantes Eccleſiaſticorum fructus, ſi ſint Eccleſiaſtici excuſentur à cenſura.*

301 Materia huins canonis eſt ſacrilegium, quo violatur Eccleſiaſtica liberras in iuriſdictione, & fructibus, ſiue hæc pertineant ad Sedem Apoſtolicam, ſiue ad quaſcumque perſonas Eccleſiaſticas. de qua mareria agitur in cap. hoc conſultiſſimo, de rebus Eccleſ. non alien. in 6. & in cap. ſi quis Presbyterorum, eodem titulo extrà. Canon, quoad perſonas eſt vniuerſalis, vt colligitur ex verb. quaſcumque. Actiones ramen principales ſunt duæ. Prima vſurpare iuriſdictionem, vel fructus, ſeu prouentus, quæ competunt Sedi Apoſtolicæ, vel quibuſcumque Eccleſiaſticis perſonis ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, vel aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum. Secuuda ſequeſtrare hæc ſine facultare legitima, & expreſſa Summi Pontificis, vel aliorum ad id facultatem habentium.

302 Porrò hoc loco prohibetur vſurpatio, & ſequeſtrario iuriſdictionis, fructuum, rediruum, & prouentuum, quibus tribus verbis ſignificantur vniuerſa, quæ percipiuntur ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum. Vſurpare verò iuriſdictionem eſt ſibi aſſumere ius alicuins rei ramquam ad id habear auctoriratem, vt vult Caietanus in ſumma, in verb. Excommunicatio, cap. 2. in ſecunda parte, verſ. Quarta, ibi, Ex qua forrè, & haberur in Clementina prima, in verb. vſurpare, de decimis, & in cap. generali, de electione, lib. 6. Vndè excommunicantur, qui in aliqua Eccleſia, ſeù Epiſcopatu, in quo non habent ius, nec iuriſdictionem, cenſuras ferunt, beneficia conferunt, & capiunt iuriſdictionis fructus, reditus, & prouentus; vbi nomine prouentuum comprehenduntur ex illis prouenientia, Boer. deciſ. 224. num. 6. & quamuis prouentuum appellatio ſit ampla, & generalis, vt doceot, Mandoſ. in gloſſa facultarum, verb. prouentus, Gonzal. ad regulam octauam Cancell. §. 7. proœm. num. 197. quaſi ſub tali voce comprehendantur omnes fructus non ſolùm naturales, & induſtriales, ſed etiam artificiales: hoc tamen loco veniunt appellatione prouentuum Eccleſiaſticorum quicumque redditus, qui ex bonis Eccleſiæ proueniunt, quicumque illi ſint, iuxta ea, quæ tradunt Franch. in cap. Paſtoralis 53. num. 16. de appellationibus, Couar. lib. 3. var. cap. 13. ſub nu. 2. Moneta de diſtribut. quotidian. par. 2. cap. 15. num. 18. Anton. Ricc. de iure perſon. lib. 4. cap. 14. nu. 7. & 8. cum alijs. Atquè ita, qui fructus agrorum alicius Eccleſiæ, vel ædium redditus vſurpauerit, incidet in hanc cenſuram, ſiuè fructus ſint induſtriales, ſiuè naturales, ſiuè ciuiles, quia Bulla loquitur indiſtinctè, & generaliter: idcircò indiſtinctè, & generaliter accipienda eſt; & ſimiliter non euadent hanc cenſuram, qui oblationes factas in Eccleſijs vſurpauerint: nam ratione Eccleſiarum fiunt, & competunt perſonis Eccleſiaſticis, cap. ſanctorum, cap. hanc 10. quæſt. 1. Ferret. conſ. 143. nu. 4. Bellet. diſquiſit. Cleric. par. 1. tit. de bonis clericorum, §. 3. num. 4.

Nomine autem oblationum accipitur quicquid Deo, vel Eccleſiæ, aut eius miniſtris voluntariè offertur, Marian. Socin. in tractatu de oblat. libell. 1. Et Troyl. Malnat. in ſimili tract. ferè per totum, Moneta de decimis, cap. 2. num. 9. & cap. 3. nu. 2. vbi vult oblationes, quæ fiunt Sacerdoti ſacrificanti, ſucceſſiſſe loco quarumdam decimarum legis veteris, quæ à quolibet de populo ſeparabantur, & in horrea condebantur, vt eis veſceretur iter agens ad templum Hieroſolymitanum, vocatis in veſtibulo templi Sacerdotibus, & Leuitis ad epulas conuiuales, vt habetur Deuteronomij 12. & 14. & 13. quæſt. 1. capitulo his ita.

Nihilominus hoc loco nomine oblationum intelligitur quicquid Deo, & Eccleſijs, vel eius Miniſtris ſponte exhibetur, quod extenditur ad oblationes, quæ ſacris imaginibus deferuntur, ſiue in Eccleſia poſitæ ſint, ſiue extra. Et quamuis gloſ. in cap. ſtatuimus 16. quæſt. 1. & cap. omnis Chriſtianus, de conſecrat. diſt. 1. Hoſtien. rubr. de Parochijs, & in ſumma, tit. de Parochijs, & Lapus conſ. 58. num. 1. & 7. tradant dari præceptum de ſoluendis oblationibus, prout oblationes differunt à decimis, & primitijs, quod etiam innuit S. Ambr. ſerm. 58. de Aſcenſione, vbi inter opera boni Chriſtiani ponit oblationes quaſi debitas, his verbis: Quòd quando ad Eccleſiam venit, oblationem, quæ altari debetur, exhibet. Probabilius ramen eſt oblationes non eſſe debitas ex præcepto, ſed eſſe ſpontaneas, quia in iure Cannnico nuſquam reperitur tale præceptum. Quare Concil. Cabilonenſe habitum ſub Carolo Magno, cap. 6. apertè ſuppouit oblationes eſſe voluntarias, vt tenent Azor. par. 1. lib. 7. cap. 7. quæſt. 11. Leſſ. lib. 2. cap. 39. dubio 6. num. 34. Suar. tom. 1. de Relig. lib. 1. cap. 5. num. 2.

Hoc tamen non tollit, quòd debeantur aliquibus in locis ex conſuetudine legitima, vel quandò Miniſtri Eccleſiæ non habent congruam ſuſtentationem, Azor. & Suar. vbi proximè, & Marius Anton. Genuenſ. practicabilium Eccleſiaſticorum, quæſt. 676. vbi concludit conſuetudinem ſoluendi oblationes eſſe laudabilem, & ſuperiorem poſſe cogere ad eam ſeruandam. iuxta cap. ad Apoſtolicam, de ſimon. & tenent Surd. de alimentis, tit. 1. quæſt. 6. nu. 6. & tit. 7. quæſt. 9. nu. 18. Vgolin. de ſimon. in genere, tab. 1. §. 10. num. 3. verſ. item locum, & num. 7. ſubdit datum vigore laudabilis conſuetudinis eſſe perperuò dandum, nec poſſe auferri contraria conſuetudine, vt vult Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 210. nu. 17. Quæ quidem conſuetudo inducitur ſpatio decem annorum, Felin. in d. cap. ad Apoſtolicam, num. 3.

de ſimon. Caſſad. deciſ. vni. num.5. de conſuetudine,& Conar. var. lib.1. cap.17. & Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de bonis clericorum, §. 3. num. 24.

303 Ex quibus ſequitur vſurpantes fructus, vel redditus, vel prouentus, ſub quibus continentur oblationes, pertinentes ad Sedem Apoſtolicam, vel ad quaſcumque Eccleſiaſticas perſonas ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, vel aliorum beneficiorum ſubijci huic excommunicationi. Dicuntur autem prouentus, vt prouentus vſurpari, quando vſurpatur ius, & prouentus, aut quando eos quis accipit tamquam ad ſe pertinentes, ita Caiet. verb. excommunicatio, cap.27. & Suar. de cenſuris diſp.21. ſect.2. num.96. vbi excludit ab hac cenſura eos, qui rapiunt hos fructus non formaliter, vt fructus ſunt, ſed illos furantur, ſicuti quæcumque alia bona. Nam cenſura hęc fertur contra vſurpantes huiuſmodi prouentus tales, & vt ad ſe pertinent: non autem fertur contra rapientes prouentus tamquam aliena bona, ſed contra vſurpantes, quaſi habeant dominium ſuper illis, & quaſi iure proprio vtens, fructus præoccupat:& ideò non incurrit hanc cenſuram fur, qui triticum ex decimis, aut primitijs perſonæ Eccleſiaſticæ furatur; ſed qui vſurpat Eccleſiaſticos prouentus. Vgolin. hoc loco, §.2. num.2.

304 Quæſtionis eſt, quid intelligatur hoc loco nomine iuriſdictionis? Reſpondeo hoc loco hoc nomen pro vtraque iuriſdictione tam Eccleſiaſtica, quàm ſæculari accipiendum eſſe. At Syluest. excommun.9. §. 12. verſ. Primò verò dubitatur, & Caiet. in ſumma, in fine cap. 40. vbi docent hoc in loco ſub appellatione iuriſdictionis venire omne ius, & poteſtatem, quam habet Eccleſia ſuper perſonis, vel rebus ratione Eccleſiarum, & beneficiorum quæ poſſident, adduntque præſertim iuriſdictionem temporalem, non autem ſpiritualem Prælatorum, illam videlicet, quam Eccleſiaſtici poſſident in temporalibus ratione ſuorum beneficiorum, quæ euacuari dicitur à dominis purè temporalibus, vt Prælati ferè ſolo titulo domini remaneant, quod oſtenditur in cap. non minus, de immun. Eccleſ. his verbis, iuriſdictionem, & auctoritatem Pręlatorum iam euacuant, vt nihil poteſtatis eis in ſuis videatur hominibus remanſiſſe.

Quibus verbis probari poteſt hoc loco Bullam non loqui de iuriſdictione ſpirituali, ſed de temporali Prælatorum, eo quòd de perturbantibus iuriſdictionem ſpiritualem, & de impedientibus illam ſermo fuit in Canone 14. 15.& 16. Item, quia in hoc Canone agitur de fructibus, & prouentibus Eccleſiaſticis, qui ſunt res temporales. Cæterùm dicendum eſt iuriſdictionem ſpiritualem comprehendi etiam in hoc Canone; & ideò vſurpantes iuriſdictionem, ſiue Eccleſiaſticam, ſiuè temporalem, ſi ratione Eccleſiæ, ſeù beneficij Eccleſiaſtici competat ſubijci excommunicationi; nam inter fructus, vel prouentus beneficij Eccleſiaſtici iuriſdictio computari poteſt; ſecus in perſona Eccleſiaſtica aliàs habeat dominium, vel iuriſdictionem titulo temporali, Tunc enim iuriſdictio illa non protegitur ab hoc canone, cum non competat ratione Eccleſiarum, Caiet. verb. excommunicatio, cap.27. Nauar. conſ.2. de immunitat. Eccleſ. Suar. ſupra ſect. 2. nu.95. & alij, quos referens ſequitur Souſa de Bulla Cœnæ cap.18. diſp.86. nu.2. verſ. hoc poſito, fit prima concluſio, & num.3. verſ. ſecunda concluſio, vbi excuſat ab hac cenſura vſurpantes, quæ ad Eccleſiaſticos, non ex Eccleſia, ſed aliundè ſpectant, cùm non competant illis ratione Eccleſiæ, Toletus in ſumma lib.1. cap. 28. Sayr. ſupra cap.21. num.4.

305 Similiter excuſatur à cenſura vſurpans dominium, aut iuriſdictionem temporalem competentem Epiſcopo ratione patrimonij, vel alio titulo, Caiet. in ſumma cap.27. vbi ait excludi prouentus profanos, quos aliundè Eccleſiaſtici poſſident, ſequitur Nauar. d.conſ.2. in tit. de immunit. Eccleſ. opinatur, quando aliquis vſurpat iuriſdictionem ſæcularem, quæ competit perſonæ Eccleſiaſticæ, ratione ſui patrimonij, vel ex aliquo alio titulo differenti ab Eccleſiaſtica dignitate, vſurpantem non ſubijci excommunicationi: ſecus de vſurpante iuriſdictionem habitam ab Eccleſiaſtico, ratione bonorum Eccleſiaſticorum, quæ à principio fuerunt ſecularia, ſed titulo gratioſo, vel oneroſo fuerunt poſtea bonis Eccleſiæ adiuncta, quibus bonis iuriſdictio eſt annexa: tunc enim cùm Eccleſiaſticus obtinuerit ius ſcilicet præſentandi ratione dignitatis ſuæ Eccleſiæ, cenſetur Patronus Clericus, quamuis ius præſentandi pertineat ad illam dignitatem reſpectu bonorum ſæcularium, quæ poſtea Eccleſiæ titulo donationis fuerunt adiuncta. Longè aliter de iure patronatus Clerici, quod illi aduenit ratione ſui patrimonij, quia id æquiparatur laicali, vt notat Perez l. 2. col.5. verſ. quod procedit, in fine tit.6. lib. ordin. 1. Cabel. de patronatu Regiæ Coronæ, cap. 35. nu.3. Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſiaſtici, reſolut.152. num.2.& tamquam laicus poteſt Clericus variare, non tamen Eccleſiaſticus. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcopi Allegat.72. num.153. & num.163.

306 Item ſi quis vſurpet à Clerico ſuo debitore aliquos fructus adæquantes quantitatem ſui crediti, excuſatur à cenſura, eò quia non vſurpat fructus, quatenus fructus rei Eccleſiaſticæ, ſed tamquam res ſui debitoris, quæ transferri poſſunt licitè per contractum in laicum. Nauar. conſ. 31. de ſentent. excommun. Caiet. tamen opinatur ſupra vſurpantem prouentus alicuius Eccleſiæ vacantis, non ligari excommunicatione ex eo fundamento, quia Bulla non loquitur, niſi de vſurpante fructus, & redditus ad Eccleſiaſticas perſonas pertinentes, ſed Eccleſia vacans non eſt perſona vera, ſed ficta: igitur verba Bullæ non conueniunt, nec diſpoſitio debet conuenire; argumento legis quartæ, §. toties, ff. de damno infecto.

Sed

Google

Sed verius eſt ligari, cùm hæc prohibitio fiat in fauorem, & defenſionem immunitatis Eccleſiaſticæ, ita Nauar. in manuali, cap. 27. num. 71. §. ſexta, Vgolin. hoc loco, §. 1. verſ. quintò afficit, Sayr. lib. 3. de cenſuris cap. 21. nu. 4. & Suar. d. ſect. 2. num. 97. dicens ſibi hoc videri moraliter improbabile, iudicium ſcilicet Caietani, quoniam ex hoc ſequeretur excuſari ab hac cenſura vſurpantes Monaſterij prouentus, quia illi non ſpectant ad determinatam perſonam, ſed ad hanc communitatem, ita vſurpare fructus Eccleſiæ vacantis, quamuis de præſenti non exiſtat poſſeſſor Eccleſiæ, paulò poſt exiſtet: & prohibitio hæc, & cenſura non eſt impoſita, præcipuè in vtilitatem perſonæ, ſed in defenſionem Eccleſiaſticæ immunitatis: item, quia fructus Eccleſię vacantis pertinent ad ſucceſſorem, & interim competunt quodammodo ad Commendatarium, vel Æconomum, non quidem, vt eorum dominium conſequatur, ſed vt eos conſeruet, & vero domino venturo tradat. Quare vſurpantes tales fructus in cenſuram huius canonis incurrent. Suar. ſupra num. 97. & Souſa diſput. 88. numero 2. & 3. poſt alios.

307 His adde ſequeſtrantes fructus Eccleſiaſticos ſine legitima licentia, prolabi in hanc cenſuram, etiam ſi illos non vſurpet: ſequeſtrare enim, non eſt ſibi vſurpare fructus, ſed impedire, aut ſeparatim reponere, ne ad Eccleſiaſticas perſonas deueniant; & ſequeſtrare propriè eſt actus iuriſdictionis, quæ in vſurpante per ſe non requiritur: atque ita non prohibetur hic actus ſequeſtrandi quomodocumque, ſed quatenus eſt actus iuriſdictionis vſurpatæ; ac proindè additur limitatio, ſine noſtra expreſſa licentia, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium. Quæ verba propterea addita ſunt, quòd ſequeſtratio regulariter eſt prohibita, Iacob de Arena tract. de ſequeſt. num. 2. Caldas Pereira quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt. 21. nu. 31. Mareſcot. var. lib. 2. cap. 77. num. 1. & Gonzal. ad Reg. octauam Cancell. §. 7. proœmial. num. 19. neque admittitur, niſi in caſibus à iure expreſſis, Pariſ. conſ. 41. num. 17. lib. 1. Gonzal. vbi ſupra, Bernard. Græuæ ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. concluſ. 147. num. 1. & Didac. de Britto in conſilio in cauſa maioratus Regiæ coronæ quæſt. 5. num. 3. idcircò, cùm ſequeſtratio ſit prohibita, non erit talis, ſi fiat habita licentia Summi Pontificis, vel Ordinarij, quæ requiritur, vt huiuſmodi fructus valeant ſequaſtrari, & occupari, retinereque ſine incurſu excommunicationis, quòd patet ex clauſula in fine Bullæ poſita, quæ ad omnia præcedentia refertur, vt in cap. ſecundò requiris, per textum ibi, Ad finem atque principium ſæpè referri, de appellationibus, & ibi Barboſ. nu. 3. & in remiſſionibus de clauſulis, clauſ. 119. Non dicitur autem propriè, quis vſurpare, neque ſequeſtrare fructus, quos cum licentia ſuperioris quis accipit.

Non ſufficit tamen petere licentiam à Superiore ad euadendam cenſuram, ſed requiritur licentia petita, & obtenta, vt patet ex textu ibi: ſine licentia expreſſa. Nam particula, ſine, denotat licentiam obtinendam eſſe, Sanch. in præcepta Decalogi, lib. 6. cap. 13. num. 5. verſ. At particula, ſine, Abb. in cap. tuæ fraternitatis, num. 3. de Clericis non reſidentibus, quòd ſi abſque rationabili cauſa negetur licentia, recurrendum eſt ad ſuperiorem, vt compellatur inferior ad eam cõcedendam, idem Abbas in cap. relatum, num. 1. de cleric. non reſid. Azor. inſtit. moral. par. 2. cap. 3. quæſt. 10. Hinc fit, ſi vxor neget licentiam marito ad bona immobilia alienanda ſine cauſa, poſſe maritum iudicem adire, qui cauſam contradictionis expendat diligenter, quam ſi iniuſtam inuenerit, arbitrio ſuo poterit licentiam alienandi concedere, Azeued. l. 4. à num. 1. tit. 3. lib. 5. nouæ recompil. Tiraquel. de iure mariti, gloſſ. 8. num. 127. cum ſequentib. Menoch. de arbitrar. caſu 211. num. 6. Cald. Pereira de extinct. emphyteut. c. 12. num. 11. & Gonzal. dict. gloſſ. 47. per legem, cùm non ſolùm, §. neceſſitatem, Cod. de bonis quæ liberis, cap. nullus 17. in fine, & ibi gloſſa finalis, & ibi, ſcribentes de iure patron. & l. 57. Taurus diſponit poſſe iudicem cogere maritum ad præſtandam licentiam vxori, quod ſi renuat ſine cauſa, poſſe iudicem illam præſtare.

Vnde ſequitur falſam eſse regulam in cauſa iuriſdictionis licentiam debitè petitam, & iniuſtè negatam cenſeri conceſſam, vel à iure, vel à ſuperiore Prælato, quia quamuis ſuperior peccet grauiſſimè negando ſine cauſa talem licentiam, nihilominus nemo poteſt confiteri alteri, niſi de licentia proprij Sacerdotis petita, & obtenta, vt habetur expreſsè in cap. omnis vtriuſque ſexus, ibi: niſi, inquit, priùs licentiam poſtulet, & obtineat, de pœni. & remiſſ. Victor. de confeſs. num. 145. Alenſ. 3. par. quæſt. 77. memb. 3. art. 1. ad 1. Sotus in 4. diſt. 18. quæſt. 4. art. 2. in fine. Ratio, quia ſacramentum pœnitentiæ non conſtat ſine iuriſdictione, hæc autem ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè negetur à ſuperiore, non poteſt validè ea vti, cùm requiratur conceſſio iuriſdictionis per actum poſitiuum illius, qui habet ad hoc poteſtatem; atque ita licentia negata ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè non habetur pro conceſsa, quia id, quod requirit actionem, & voluntatem, quamuis iniuſtè negetur, infectum manet, nec datur ſignum per quod cognoſcatur ſuperioris abſentis voluntas concedendi in ſimili euentu, ſaltem tacitam licentiam ad ad abſoluendum pœnitentem, ſi licentia fuerit negata, Suar. tom. 4. de pœnitentia, diſput. 27. ſect. 4. à num. 11. vſque ad n. 22. Sed de his alibi.

Quoad rem præſentem ex dictis collige licentiam Epiſcopi, vel alterius ad id habentis poteſtatem eſse petendam, & impetrandam ante ſequeſtrationem fructuum eccleſiaſticorum, ne incurratur cenſura; nec ſatis eſse licentiam præſumptam, nec ratihabitionem, ſed debere præcedere actum etiam, quando licitè licentia non

poteſt negari, Abbas in cap. tna nos, n.7. de Eccleſijs ædificandis, vel reparandis. Cened. pract. quæſt. 30. num. 38. Caſsan. in conſuet. Burgund. rubric. 13. §.9. verb. Sans licence, verſ. ſed quæro, Barboſ. ad ordinat. Regia Luſitan. lib. 5. tit.76.n.7. Nec ſufficit ſequi licentiam, pro vt habetur in Authen. licentia, Cod. de Epiſcopis, & Clericis, cap. licèt de Regularibus, Bartol. in lege ſi autem plures, num. 1. ff. de aqua pluu. arcenda, & alij, quibus accedit Gonzal. gloſſ. 47. num.46. argumento transeuntis ad Religionem, qui neceſſariò debet petere licentiam tranſeundi antequā tranſeat; nec ſatisfacit petendo licentiam poſt tranſitum ad arctiorem Religionem, Abbas in d. cap. licèt, de regularibus, num.11. Azor lib.12. cap.14. quæſt. 6. in in fine. Barth. à S. Fauſto in theſauro Religioſorum lib.5. 331.

308 Sequitur dicere, an Eccleſiaſtici vſurpantes Eccleſiaſticorum fructus excuſentur ab hac cenſura? Reſponſio eſt negatiua, ex tenore Bullæ in principio, ibi: Quivè iuriſdictionis, ſeu fructus; eſt enim cenſura vniuerſalis, quoad perſonas: atque ita ſine vllo diſcrimine comprehendit omnes vniuerſaliter cuiuſcumque gradus, conditionis, & dignitatis fuerit, ſiue laici ſint, ſiue Eccleſiaſtici, ſiue perſonæ publicæ, ſiue priuatæ. Nam dictio relatiua, quivè, refertur ad Canonem decimumquartum, vbi omnes ligantur excommunicatione cuiuſcumque præeminentiæ exiſtant.

Cæterùm oppoſitum vult ſapientiſſimus Souſa hoc loco, diſputat.90. docens non comprehendi ſub hac cenſura, niſi eos Eccleſiaſticos, qui laica auctoritate fungentes fructus Eccleſiaſticorum ſequeſtrant, vel quaſi ſæculari titulo ſibi debitores vſurpant: quocirca non ligantur Eccleſiaſtici cenſura, qui auctoritate Eccleſiaſtica, vel fructus ſequeſtrant, vel Eccleſiaſtico titulo ſibi debitos vſurpant. Ego tamen contrariam ſententiam lubens amplector. Aliter enim diceretur eum, qui occuparet Eccleſiam, & beneficium vſurparet, non incurrere in cenſuram, quod non eſt dicendum. Probatur: nam quamuis Bulla ſolùm loquatur de vſurpantibus fructus, & prouentibus beneficiorum, non propterea ad occupantes Eccleſias, & beneficia non debet extendi, quoniam ſi vſurpatio fructuum ſubeſt excommunicationi; multò fortiùs occupans Eccleſias, & beneficia ſubijcietur excommunicationi, Marius Alterius hoc loco, diſput. 18. lib. 5. fol. 720. col.2. nec obeſt taciturnitas Eccleſiarum, & beneficiorum, & expreſſa mentio vſurpationis fructuum, quia talis vſurpatio fructuum frequentiùs ſolet cōtingere, ideo de ſolis fructibus meminit hic Canon: imò maior ratio militat in Eccleſia, quàm in fructibus, quod ſatis puto eſſe probabile ac veriſimile: nam argumentum à veriſimili optimum eſt, & in qualibet materia receptum. Euerard. in locis legalib. loco 5. Andreas Gamar. in Dialectica legali, lib.1. loco 23. Mantica de tacitis, & ambig. conuent. tom.1. lib.3. tit.1. num.16. Menoch. conſ.122. num.54. conſ.306. num.6. Perez l.2. tit. 7. lib. 5. ord. pag. 184. Surd. de alimentis, tit.9. quæſt.12. num.25. Flamin. de confident. benefic. quæſt. 29. num. 24. Farin. in praxi par. 4. deciſ. 47. num. 2. in fine, & Tuſch. tom.1. lit. A. concluſ.494. Quod tamen fallit in criminalibus, in quibus ad condemnandum non valet argumentum à veriſimili, prout docet Surdus conſ. 132. num.57.

Excommunicatio contra imponentes decimas, & alia onera perſonis Eccleſiaſticis, Eccleſijs, Monaſterijs, aut eorum fructibus, ſic habet.

§. XVIII.

Qvive collectas, decimas, talleas, præſtantias, & alia onera clericis, Prælatis, & alijs perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum, & Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & prouentibus huiuſmodi abſque ſimili Romani Pontificis ſpeciali, & expreſſa licentia imponunt, & diuerſis etiam exquiſitis modis exigunt, aut ſic impoſita, etiam à ſponte dantibus, & concedentibus recipiunt. Nec non per ſe, vel alios directè, vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eiſdem auxilium, conſilium, vel fauorem præſtare non verentur, cuiuſcumque ſint præeminentiæ, dignitatis, Ordinis, conditionis, aut ſtatus, etiamſi Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, ſeu Principes, Duces, Comites, Barones, & alij potentatus quicumque etiam Regnis, Prouincijs, Ciuitatibus, & Terris quoquo modo Præſidentes, Conſiliarij, & Senatores, aut quauis etiam Pontificali dignitate inſigniti. Innouantes decreta ſuper his per ſacros Canones, tam in Lateranenſi, nouiſſimè celebrato, quàm alijs Concilijs generalibus, edita etiam cum cenſuris, & pœnis in eis contentis.

EPITOME.

309 *Quæ ſit materia huius Canonis, & quæ actiones principales?*

310 *Perſonæ Eccleſiaſticæ, ad quæ munera perſonalia, realia, & mixta obligari nequeant?*

311 *In quibus caſibus integrum ſit perſonis Eccleſiaſticis tributum aliquod imponere?*

312 *Vtrùm recipientes tributum ab Eccleſiaſticis inuoluantur excommunicatione?*

313 *Prima actio principalis eſt imponere collectas, decimas, talleas, præſtantias, & alia onera Eccleſiaſticis, vel bonis eorum, & ad quos, aut quæ ſe extendat?*

314 *Vtrum nomine beneficiorum veniant præſtimonia, Altaria, & Capellæ, & Oratoria?*

315 *Clericorum bona patrimonialia an gaudeant pri-*

priuilegia, quibus gaudent bona Eccleſiarum, ita vt incurratur excommunicatio ſi grauentur collectis?

316 *Vtrum neceſſaria ſit licentia expreſſa Summi Pontificis ad effugiendam excommunicationem huius Canonis?*

317 *Quomodo intelligantur ſecunda actio, & tertia, damnata in hoc canone?*

318 *Quando excuſentur à cenſura exigentes collectas, & decimas, & alia onera à perſonis Eccleſiaſticis?*

319 *Actiones acceſſoriæ, quæ ſint, & quomodo vtentes illis incurrant hanc excommunicationem, & quomodo intelligantur verba Bullæ, quæ ſic habent: nec non qui per ſe directè, vel indirectè, &c. vſque ad finem Canonis?*

320 *Imponentes per alios dicta onera Eccleſiaſticis, vel eorum colonis, & ea exequentes, ſeu procurantes, incidunt in excommunicationem.*

321 *Exigentes collectas, vel tributum ab Eccleſijs, vel Eccleſiaſticis pro agris emptis, vel alio titulo acquiſitis, an incidant in hanc cenſuram?*

322 *Exigentes collectas impoſitas ſuper pane, vino, & ſimilibus ad victum neceſſarijs à clericis, incidunt in excommunicationem.*

323 *Conſules, & Gubernatores ciuitatis imponentes gabellas ſuper rebus vſualibus ad victum, & veſtitum, ex quibus clerici grauantur, incidunt in hanc cenſuram.*

324 *Clericus quando non gaudet priuilegio exemptionis à tributis.*

325 *Exigentes collectam à colonis prædiorum Eccleſiaſticorum, quando non ligentur excommunicatione?*

326 *An conſuetudo exigendi gabellas à clericis excuſet ab hac cenſura?*

309 MAteria huius Canonis eſt ſacrilegium, quo offenditur immunitas, & libertas eccleſiaſtica in impoſitione onerum perſonis eccleſiaſticis, ac rebus eorum, & Eccleſiarum bonis. Colligitur ex Caietano verb. excommunicatio, c.40. ita Sayr. de cenſuris, lib.3. cap.22. quoad perſonas eſt vniuerſalis, & neminem excludit, vt conſtat ex tenore Bullæ, ibi: Cuiuſcumque ſint præminentiæ, etiamſi Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate. Actiones principales ſunt tres. Prima eſt imponere ſine ſpeciali, & expreſſa licentia Summi Pontificis quodcumque genus, aut onus tributi Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis, aut Eccleſijs, aut eorum bonis, ſeu beneficijs, vel eorum fructibus, & prouentibus. Secunda actio eſt exigere ſupra dicta onera, & tributa ab eiſdem Eccleſiaſticis, vel ab eorum rebus diuerſis exquiſitis modis. Tertia actio eſt ita impoſita exigere etiam ab ſponte dantibus, & concedentibus, eaque recipere.

310 Prima dubitatio ad quæ munera, perſonalia ſcilicet, & realia, & mixta Eccleſiaſtici nequeant obligari? Reſponſio ſic clericos in primis non poſſe obligari ad munera ſordida, neque eorum mancipia, aut aliquem ex familia eorum, l.2. Cod.de Epiſcop. & Cleric. & cap. Eccleſiarum ſeruos 12. quæſt. 2. Item nequeunt obligari clerici ad munera perſonalia, quæ exercentur corporis labore, ac detrimento eorum, l. omnis, & l. omnes, §. priuilegijs, Cod. de Epiſcopis, & Clericis; quin imò ex cap. ſacerdotibus 2. ne clerici, vel Monachi, non poſſunt clerici in ſacris, vel beneficiati ſeruire alicui laico in domo, vel extra pro ſuis negotijs peragendis, Farin. fragment. crimin. par.1. lit. C. verb.Clericus, num.184.Reginald. in praxi ſori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 23. Bernard. in pract. cap. 57. alias 60. in nouiſſ. edit. & Marc.Anton.Genueuſ. in pract. Archiep. Neapol. cap. 62. num. 20. in addit. vbi vult non poſſe ſeruire Clericos in officio maioris domus alicuius Principis.

311 Quæſtionis eſse poteſt, an clerici teneantur ad ea onera, quibus vtilitas publica iuuatur, nimirum, ad reparanda mœnia, & alia opera & onera, quæ niſi reparentur, tam clericis, quàm laicis poſsunt eſse nocumento? Reſponſio ſit, vbi de communi vtilitate tractatur clericos obligari tempore neceſſitatis, neque excuſari à cuſtodia ciuitatis, nec à murorum vigilijs, ita, vt ſi fuerint in minoribus, poſſint cogi per iudicem ſæcularem ad hæc, & alia onera ſubeunda: Clerici autem in maioribus per Epiſcopum debent compelli, lex noſtra lib.2. tit.1. §.12. concinit l. Hiſpana 51. & 52. tit. 6. partit. 1. Barboſ. ad ordinat. noſtram, ibi d. §. 12. vbi addit poſse deſtrui domum Clerici per iudicem ſæcularem, ſi incendatur, ex Bobadill. in ſua politica, lib.2.cap.18.nu.133. ne alijs noceat.

Vnde infertur clericos teneri ad vectigal, quod imponitur propter reparationem, ſeu refectionem viarum, & pontium quotieſcumque datur neceſſitas Eccleſiaſticis, & laicis, communis, & concurrit vtilitas, Burſat.conſ.16. n.66. vol. 1. Vaſquez de ſucceſſ.lib.3.limit.7.num.180. Pechi.de reparat.Eccleſ. cap.22. Auila ad cap. 23. Prætorum in gloſſ. den orden. Girond. de gabell.part.7.in principio,num.32.Viuald. part.2.in explicat.Bull.Cœnæ, caſu 5.n.45. Valaſc.de iure emphyt.quæſt.17. num.28. Gutier. pract.lib.1. quæſt.3. & allegat. 10. num.2.Molin.de iuſtitia, tom.3. diſputat. 672.num.4.& 5.Azor.1. part.lib.5. cap.13. quæſ.8.& part.2.lib. 10.cap. 7. quæſ.6.verſ. hinc ſoluitur. Flores variarum lib.2.quæſt. 21.num.213. cum ſequentibus, & Ceuall. commun.contra commun. quæſt. 415. in principio, vbi addit hanc partem eſſe magis veram, quam probat Souſa de Bulla Cœnæ, diſp.92.num.6.accedente tamen conſenſu Summi Pontificis, aut ſi is conueniri commodè non poteſt, monendus eſt Epiſcopus, vt Clericis iubeat contribuere, iuxta id, quod habetur in cap.aduerſus, de immunitate Eccleſiæ, quod intellige quando laicorum facultates non ſuppetunt, Borrell. conſ. 74. num.32. Decian.conſil.51.num.31.lib.3.Bellet. diſquiſit. clerical. part 1.de exempt. cleric.& eorumdem bonorum, §.2.num. 3. Molin. de inſtit.tract.2. diſp.672. & Suarez lib. 4. de immunit. cap.26.num.15. quibus accedit

Ca-

Carol.de Graſſ. de effect. clerical. effect. 3. num. 244.

Neque ex conſuetudine tribuitur laicis ius imponendi collectas & onera Eccleſiaſticis, text. in cap. quamquam, de cenſibus, lib. 6. Filliuc. tractat. 16. cap. 11. quæſito 2. num. 293. Suar. lib. 4. de immunitat. cap. 32. Reginald. in praxi fori pœnit. num. 381. & Bellet. d. tit. de exempt. §. 6. num. 1. Quare regulariter dicendum eſt clericos ſicut non tenentur ad onera perſonalia, ad quæ tenentur laici, ſic etiam non teneri ad onera realia, quæ ſumptibus patrimonij expediuntur, & imponuntur rebus l. 1. verſ. illud tenendum eſt, l. final. verſ. patrimoniorum ſunt munera, ff. de muneribus, & honoribus. Similiter ſunt exempti à muneribus mixtis, quæ partim ſunt realia, & partim perſonalia, quæ propterea mixta dicuntur, quia habent ſumptus aliquos patrimonij, & onus aliquod perſonæ. l. vlt. §. mixta, ff. de muneribus, & honoribus.

311 Secunda dubitatio, an poſſit Epiſcopus Eccleſijs, vel Eccleſiaſticis perſonis cenſum imponere? Reſponſio ſit, cenſum perpetuum Eccleſijs à nullo, niſi à ſummo Pontifice imponi poſſe. cap. ſcientes 3. c. prohibemus 7. cum alijs, de cenſibus, Clement. 1. verſ. eadem quoque de ſuppleud. negligentia Prælatorum, ſequitur Sot. lib. 9. de iuſtitia, quæſt. 7. art. 2. col. 9. vbi vult neminem Summo Pontifice inferiorem poſſe imponere cenſum, aut penſionem perpetuam, neque in ſimplicibus reſignationibus, neque in beneficiorum permutationibus, ex cap. ad quæſtiones 6. de rerum permutatione, verſ. vel ſic ad æqualitatem, per quem textum colligunt Vgolin. Philiarc. & Ludouic. Carbo, quos referens ſequitur Garcia de benefic. part. 1. cap. 5. nu. 345. ſine auctoritate Papæ non poſſe imponi penſionem in beneficiorum permutatione ab Ordinario, quibus accedunt Suar. de Religione tract. 3. lib. 4. cap. 34. num. 16. & Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 29. quæſ. 15. Gigas de penſionibus, quæſt. 6. num. 1. & à num. 6.

Quòd ſi loquamur de cenſu perſonali ad vitam poſſeſſorum, vel ad breuius tempus, dicendum eſt licitè poſſe imponi perſonales cenſus, vt habetur in cap. niſi eſſent 21. de præbendis, Corraſ. de Sacerdot. part. 1. cap. 4. Mandoſ. de ſignat. gratiæ, tit. penſiones, verb. Papa. Ex eo, quia quando cenſus eſt perpetuus, Eccleſia perpetuò grauatur, & oneratur in perpetuum, quod prohibitum fuit in cap. prohibemus, de cenſibus, à Concilio Lateranenſi. Contrà verò quando cenſus eſt temporalis, vel ad vitam poſſeſſoris ex cauſa poteſt imponi ab Ordinario: quia tunc non oneratur Eccleſia, ſed obligatur perſona, in quo euentu prohibitio non repetitur. Scribentes in cap. cùm veniſſent, per textum ibi, de reſtitut. ſpoliat. Felin in cap. ad Audientiam 2. num. 2. de reſcriptis. Rebuff. de pacificis poſſeſſ. à numer. 106. Corraſ. vbi proximè, cap. 4. & Couarr. in cap. quamuis pactum, de pactis, §. 6. num. vlt.

Ex dictis ſequitur non poſſe Epiſcopum etiam ad ſubleuandas neceſſitates imponere Eccleſijs, neque Eccleſiaſticis perſonis talleas, vel collectas indicere inconſulto Summo Pontifice, cap. aduerſus 7. de immunitate Eccleſiæ, verſ. propter, & multò minùs ea onera poterit imponere Epiſcopus in propriam vtilitatem, quòd ſi Epiſcopo de nouo neceſſitas ſuperueniat, & conſtet de cauſa manifeſta, ac rationabili, moderatum auxilium poterit poſtulare, ex cap. cùm Apoſtolus, verſ. ſuſtinemus, de cenſibus, & ibi ſcribentes.

Sequitur etiam non poſſe Epiſcopos imponere penſiones in beneficio, quæ tranſeant ad ſucceſſores in beneficio, poſſe tamen imponere penſiones perſonæ prouiſæ de beneficio, quæ durent ad vitam conſentientis, ita Staphil. de literis iuſtitiæ, tit. exceptio ſola plus operatur, num. 14. Nauarr. conſ. 8. num. 9. de iure patronatus, & conſ. 43. num. 4. de ſimonia Flamin. Pariſ. de confidentijs, quæſt. 28. num. 120. Azor. 2. part. inſtit. moral. lib. 8. cap. 6. quæſt. 1. verſ. extra omnem controuerſiã; ſed Suar. de Religione, lib. 4. de Simonia, cap. 24. num. 36. & 37. ex Canoniſtarum opinione tradit poſſe Epiſcopum imponere temporalem penſionem perſonæ, cui confert beneficium, non autem in beneficio, quod ait non poſſe abſolutè, ſed in caſibus in iure conceſſis, puta pro concordia inter litigantes, & in tranſactionibus, & quando quis propter ſenium renunciat beneficium, poſſe reſeruare penſionem ad vitam renunciantis, & cap. 51. num. 51. num. 18. diſputat dubium pro vtraque parte, concludens penſionem impoſitam per tranſactionem iuridicam ſine Epiſcopi auctoritate non poſſe eſſe perpetuam, neque excedere vitam illius, qui ſoluit penſionem; accedente Epiſcopi auctoritate ſuper beneficio imponi poſſe, & excedere vitã beneficiarij, tranſireque ad ſucceſſorem; ſed non placet, ex cap. niſi eſſent, de præbend. ad finem, per hæc verba, ibi: Vt ad præſtationem 40. librarum non dignitas Prioratus, ſed perſona Prioris maneat onerata: ne fortè circa prouentus aliqua videatur facta ſectio Prioratus. Ita quòd ipſo Priore defuncto, ſucceſſor ipſius ad prȩſtationem 40. librarum minimè teneatur. Sic ibi.

Confirmatur, quia iure cautum eſt, ne beneficia cum diminutione conferantur cap. maioribus, & cap. vacante, & cap. cum cauſam, de præbendis, vbi dicitur beneficia diuidi non poſſe, ſequitur Burſat. conſ. 185. lib. 2. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 247. verſ. Quarto, & Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 6. quæſt. 1 num. 4. à num. 38. quibus accedit Garc. de beneficijs, part. 12. cap. 4. a principio, vbi meminit deciſionum Rotæ in vna Calaguritana beneficij de Ondategui 24. Martij 1583. coram Illuſtriſſimo Cardinal. Lancellotto, & in alia Calaguritana beneficij de Ariola 18. Iunij 1593. coram D. Gipſio. Quin. Reginald. ſuprà num. 247. addit Epiſcopum non poſſe vni conferre beneficium, & ſibi, vel nepoti, vel famulo, vel alteri reſeruare penſionem, per textum

tum

tum in cap. extirpandæ de præbendis, ibi: Prouenrus ipſarum ſibi penitus vendicantes. Quare non poteſt penſio ab Epiſcopo imponi ipſi beneficio, ſed beneficiario, cuius vitam non excedit, Azor. d. cap. 6. quæſ. 1. ſed de hoc infrà.

312 Tertia dubitatio de recipientibus tributa ab Eccleſiaſticis, conſtat ligari excommunicatione huius canonis. Ratio, quia gaudent Eccleſiaſtici exemptione à ſoluendis tributis, ita, vt imponens illis tributa, & exigens, vel impoſita recipiens incurrant excommunicarionem, etiamſi huiuſmodi bona ſint ſuperflua Eccleſijs, & Eccleſiaſticis perſonis, Tolet. lib. 1. cap. 29. Vgolin. ſuper canone 18. §. 3. num. 3. Azor. inſtit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 26. in principio, Leſſius de iuſtitia, lib. 2. cap. 33. dubio 3. Molin. eodem tractat. 2. diſput. 670. verſic. aduerte. Reginald. in praxi fori pœnitentialis, lib. 4. num. 377. & 379. Suar. de immunitat. lib. 4. cap. 24. num. 4. Filliuc. tractat. 16. cap. 11. quæſito 3. num. 298. Marius Alterius de cenſuris Bullæ Cœnæ, diſput. 19. cap. 2. colum. 6. ex eo fundamento, quia in Concilio Lateranenſi ſub Innocent. III. de quo fit mentio in cap. aduersùs, verſ. verùm ſi quando fortè, de immunit. Eccleſ. innouata eſt diſpoſitio cap. non minus, eodem titulo, ſub Alexand. III. & ablata eſt facultas imponendi tributa, & onera de conſenſu Epiſcopi, & cleri, niſi quando facultates laicorum non ſuperſunt, Borrel. conſ. 24. num. 32. Modern. de iuriſdict. part. 4. cent. 1. caſu 1. num. 52. & Suar. lib. 4. de immunit. cap. 26. num. 15.

Confirmatur eſſe exemptos Eccleſiaſticos, & eorum bona à ſoluendis tributis ex ſacra pagina Geneſ. cap. 47. per hæc verba. *Ex eo tempore vſque in præſentem diem in vniuerſa Terra Ægypti Regibus quinta pars ſoluitur, & factum eſt quaſi in legem, abſque ſacerdotali, quæ libera ab hac conditione fuit.* Et in lib. 7. Eſdræ, cap. 7. ſunt verba ſequentia, *Vobis quoque loquitur Artaxerxes Perſarum Rex, cùm Iudæorum potiretur Regno, notum facimus de vniuerſis ſacerdotibus, & Leuitis, & Cantoribus Nathinæis, & Miniſtris Dei huius, & vectigal, & tributum, & annonas non habeatis poteſtatem imponendi ſuper eos*, ex quibus locis colligunt hanc immunitatem eſſe iuris diuini. Felin. in cap. 2. de maior. & obed. Decius in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ, de conſtit. & Clarus in practic. criminal. §. final. quæſt. 36. in principio.

313 Quarta dubitatio circa primam actionem principalem, quæ eſt imponere collectas, & alia onera Eccleſiaſticis, vel bonis eorum, quomodo ſit intelligenda? Reſponſio ſit excõmunicari imponentes decimas, & quæcumque alia onera perſonis Eccleſiaſticis, & eorum bonis, & Eccleſijs, Monaſterijs, & eorum bonis, ac fructibus, quæ reſolutio eſt communis, quam vltra allegatos docent Ioannes Salas de legibus, diſputat. 14. ſect. 11. num. 114. Couarr. practic. cap. 31. num. 9. Medin. in Cod. de reſtitut. quæſt. 15. Duard. in Bullam Cœnæ, canon. 18. quæſt. 5. num. 4. & Marius Alterius eodem titulo, diſput. 19. cap. 2. colum. 6.

Nomine autem beneficiorum veniunt præſtimonia, quæ propriè ſunt beneficia, nec poſſunt conferri niſi clerico, Flamin. de reſignat. lib. 2. quæſt. 1. num. 124. & lib. 3. quæſt. 1 num. 129. & num 140. vbi loquitur de præſtimonijs, quæ dantur in titulum, Garcia de benefic. part. 1. cap. 2. num. 117. vbi concludit omnia præſtimonia, præſertim in Hiſpania, ſolis clericis conferri, & dari in titulum perpetuum, habereque annexum onus ſpirituale, recitandi ſcilicet horas canonicas. cap. final: de conceſſ. præpend. in 6. & connumerantur inter beneficia, Oldrad. conſil. 81. num. 2. & 3. Abb. conſil. 47. num. 1. part. 2. & alij plures, quos ibi referens ſequitur, quibus accedunt Azor. 2. part. lib. 10. cap. 10. quæſ. 4. & Suarez de cenſuris, diſputat. 33. ſect. 1. num. 7. ſequitur Gonzal. de menſib. gloſſ. 5. §. 2. & Hoieda de incompatib. benefic. part. 2. cap. 8. num. 15. & Barboſ. in cap. cùm adeò, n. 7. de reſcriptis.

An veniant hoc loco, & in hac materia ſub nomine beneficiorum Capellæ, & Altaria, affirmat gloſſ. in Clement. 2. verſic. ſi beneficiorum, de decimis, in fine, verſicul. Tu dic contra, vbi ait quando Papa dat Regi in ſuo Regno decimam fructuum omnium beneficiorum, ſubintelligi pro beneficijs Altaria, & capellas ſi per Epiſcopum ſunt ordinata, ſequitur Felin. in cap. ex parte, num. 2. verſic. Naturam verò iſtorum Altarium, ſiue capellarum collige, &c. de reſcript. Quod ſimpliciter ita prolatum non placet, quia ſi nomine capellæ intelligitur Capellania ad nutum amouibilis, non eſt beneficium, nec titulus beneficialis, ſed eſt ſimplex ſalarium, ſeu ſtipendium, Calderin. conſil. 9. de reſcript. num. 2. Rebuff. de nominatione, quæſt. 14. num. 62. Flores de Mena quæſt. 10. num. 26. Secus ſi capellania ſit perpetua: hæc autem eſt beneficium, ſi fuit inſtituta auctoritate ſaltem Ordinarij, & obligat ad officium diuinum recitandum. Selua de benefic. 1. part. quæſt. 3. num. 101. Sarnen. in regula de annali, quæſt. 20. Fuſcus de viſitatione, lib. 2. cap. 11. num. 2. Ceuall. quæſt. 693. nu. 19. Azor. lib. 10. cap. 3. quæſt. 5. & Gonzal. gloſſ. 5. & alij, quos referens ſequitur Garcia de benefic. part. 1. cap. 2. ex numero 93. ad 97.

314 Quoad altaria, affirmat eadem gloſſa in d. Clem. 2. de decimis, eſſe beneficia, de quibus fit mentio in hoc Canone 18. ſed ambigi poteſt, quod ſit beneficium, quia altare nihil aliud videtur, niſi alta res, vel alta ara, cuius inuentio eſt antiquiſſima, & incipit à Noe Geneſ. cap. 8. teſte Polyd. Virgil. de inuentoribus, lib. 6. cap. 6. ad medium, Paul. Fuſc. de viſitat. lib. 1. cap. 21. Henriquez in ſumma, lib. 9. cap. 28. Suar. tom. 3. diſp. 81. ſect. 3. num. 5. Nihilominus quoad præſens inſtitutum, an incurratur excommunicatio ab imponente collectas, decimas, & alia quæcumque onera clericis, & alijs perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum bonis, illorùmque fructibus, & prouentibus huiuſmodi, ſine expreſſa licen-

tia

tia Pontificis, ligati excommunicatione non eſt dubium, qui ea onera impoſuerit, ſiue proueniant huiuſmodi redditus ex beneficijs perpetuis, ſiue ex capellanijs ad nutum amouibilibus, ſiue ex altaribus, dummodo hæc omnia ſint recta auctoritate ſaltem Ordinarij, cùm ſint bona Clericorum, quæ ſunt exempta ab omni onere, nec debent grauari aliquo onere in rebus ſuis, ſicut nec in rebus Eccleſiæ. Sed vbi Eccleſiarum bona grauantur collectis, incurritur excommunicatio: ergo imponentes onera rebus Clericorum, & Eccleſiaſticorum, eidem excommunicationi ſubijcientur, argumento cap. final. de vit. & honeſt. clericor. ibi: Tu, quo minus his ſe implicant de ſuis ſacultatibus, &c. Ex quibus verbis gloſſ. ibi, verſ. ſuis facultatibus, ſic infert: Et nota, quòd dicit dum his ſe implicant; quaſi dicat, ſi non implicant ſe his, priuilegio Eccleſiaſtico gaudebunt in rebus ſuis, ſicut in rebus Eccleſiæ: quam partem ſequitur Bart. in l. reſcripto. ff. de munet. & honor. Confert textus in cap. quamquam, de cenſibus, lib. 6. vbi eximuntur bona Clericorum à pedagijs, & guidagijs, & alijs exactionibus per hæc verba, ibi: Cùm igitur Eccleſiæ, Eccleſiaſticæq; perſonæ, ac res ipſarum, &c. ſint immunes, vbi gloſs. verſ. ipſarum, hoc modo expodo exponit, ſcilicet Eccleſiarum, & Eccleſiaſticarum perſonarum. Nam res Clericorum eodem priuilegio gaudent, quo res Eccleſiarum. Sic illa.

315 Amplia, eſſe exempta ab his oneribus patrimonialia Clericorum, ſub quorum appellatione veniunt bona alia ab Eccleſiaſticis empta, vel alio titulo acquiſita, vel ab extraneis donata, Tolet. lib. 1. ſummæ, cap. 29. verſ. aduerte non ſolùm, Card. Tuſch. tom. 1. lit. B. concl. 114. Coriolan. in explicatione Bullæ Canon. 18. limit. 3. Barboſ. de offic. & poteſtat. Epiſcopi, par. 2. alleg. 19. num. 91. Nam quamuis ea bona dum erant apud ſæculares, eſſent obnoxia tributis permutationem, & traslationes ad ad perſonas Eccleſiaſticas gaudent priuilegio immunitatis à tributis, & mutata fuit qualitas inhærens rei ratione clericatus, l. locato, §. fiſcus. ff. de publican. & vectigal. & l. per procuratorem 89. ff. de acquirenda hæreditate, quod etiam habetur in cap. 1. de immunit. Eccleſ. lib. 6. vbi dicitur bona Eccleſiaſticorum acquiſita, & acquirenda eſſe libera à tributis; ſequitur Gutier. practicar. lib. 1. quæſt. 3. num. 2. & 3. & Suar. de immunit. lib. 4. cap. 25. num. 3. & multo fortiùs dicendum eſt gaudere hac exemptione à tributis bona, quæ Clericis ſunt aſſignata tit. patrimonij loco beneficij, quæ ſunt exempta, & gaudent priuilegijs Eccleſiæ bonorum, etiam in caſibus à iure non expreſsis, gloſs. in cap. Epiſcopus, verſ. ſubſidium, & Decius ibi, de præbendis, num. 11. Aloyſ. Ricc. in praxi, quamuis contradicet deciſ. 605.

Limita niſi in bonis ſupradictis ſint impoſita aliqua onera antequam ad clericos, vel Eccleſias fuerint deducta, & ſint certa, & inuariabilia, & perpetua, non verò extraordinaria. Sic Valerius Reginaldus in praxi fori pœnit. lib. 9. num. 380. Azor inſtit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 13. quæſ. 1. Flores de Mena variar. lib. 2. quæſt. 21. num. 96. & num. 234. Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. quæſt. 94. Cardoſ. in praxi iudicum, verb. Clericus, num. 75. Caldas Pereira de reſolut. emphyt. cap. 3. num. 23. Suar. de defenſione Fidei, lib. 4. cap. 20. à num. 6. & 12. & Molin. de iuſtitia, tract. 2. diſp. 458. & diſp. 662. num. 3. quibus accedit Cabed. 2. part. deciſ. 64. num. 4. Quare concludendum eſt excepta limitatione limitatione ligati excommunicatione omnes, qui præſumunt imponere collectas, vel aliqua onera cuiuſcumque generis clericis, vel perſonis Eccleſiaſticis, vel Eccleſijs, aut bonis ipſorum Eccleſiaſticorum, vel Eccleſiarum, niſi Romanus Pontifex priùs conſulatur. Nauarr. in manuali, cap. 17. num. 207. Duard. in Bullam Cœnæ Domini, canon. 18. quæſt. 3. Carol. de Graſs. de effect. clerical. effect. 3. num. 287. & Marius Alterius de Bulla Cœnæ, lib. 5. diſp. 19. cap. 2. per textum in d. cap. aduersùs, de immunit. ibi: Romanus Pontifex prius conſulatur.

316 Ex quo textu infertur requiri expreſſam licentiam Pontificis ad imponendum ſimilia onera, nec ſufficere generalem: non enim genus derogat ſpeciei, ſed ſpecies generi, vt dicitur in cap. in toto, de regul. iur. in 6. patet ex Bulla vbi requiritur ſpecialis licentia: ideo non ſufficit generalis, argumento l. Papinianus exuli. ff. de minoribus. Atque ita eſto Pontifex faciat facultatem imponendi tributa omnibus, non propterea imponi poterunt perſonis Eccleſiaſticis, Vgolin. hoc loco, §. 2. num. 6. verſ. his præmiſſis. Vt autem imponentes hæc onera excuſentur à cenſura, requiritur licentia ſpecialis, & expreſſa; quia verba generaliter dicta, in quacumque forma, non extenduntur ad ea, quorum ſpecialis mentio facienda eſt. cap. qui ad agendum, & ibi Franch. num. 1. de procurat. lib. 6. & cap. 2. de reb. Eccleſ. non alien. eodem lib. quibus in locis agitur de ſpeciali, & expreſsa licentia Papæ, & non ſufficit generalis, eo quòd licentia, quando requiritur expreſsa, & ſpecialis, debet præcedere actum, Bartol. in l. ſi autem plura, verſic. quandoque requiritur licentia, ff. de aqua pluuia arcend. Bald. in l. 1. ante num. 46. verſic. idem eſt ſi fieret mentio de licentia, Cod. qui admitt. ad bonor. poſſeſs. debet enim forma licentiæ requiſitæ tradita ſeruari ad vnguem, vt non incurratur excommunicatio, hoc eſt, licentia debet eſse ſpecialis, & expreſſa. Nec collitur excommunicatio per ſuperuenientem poſtea ratihabitionem. l. qui ea mente, & ibi Bartol. ff. de furtis. Ad hæc formæ omiſſio etiam in minimis totum vitiat, Gutier. practic. lib. 3. quæſt. 15. num. 5. cum ſequentib. Azeued. ad l. 18. num. 4. tit. 21. lib. 4. nouæ recompil. Cardin. Tuſch. to. 3. littera F. concluſ. 415. & Gonzal. ad regulam 8. Cancell. gloſs. 4. num. 133. quin etiam non ſolùm forma, vel mandatum ſunt ſecunda, ſed etiam qualitas illius. Tiraquell. in l. ſi vnquam, verb. liberis, num. 59. Cod. de reuocand. donat. vbi tradit non ſolùm eſſe irrita, quæ fiunt ex defectu for-

Digitized by Google

forme mandati, quando expreſsè fiunt contra ipſam formam mandati, ſed etiam quando fiunt citra, aut præter formam.

317 Quinta dubitatio circa ſecundam, & tertiam actionem in hoc canone damnatas, quæ ſic habent, ibi: Et diuerſis exquiſitis modis exigunt, aut ſic impoſita etiam à ſpontè dantibus, & concedentibus recipiunt. Quoad exigentes diuerſis etiam, & exquiſitis modis, dicendum eſt ſub his verbis comprehendi omnes, qui quacumque ratione, titulo, occaſione, & modo exigunt huiuſmodi onera, & tributa. Dicitur autem fieri aliquid exquiſitis modis, propter quod omnis induſtria, diligentia, & ſtudium admouetur, vt ad exitum optatum, quod intenditur, trahatur. Quare hæc excommunicatio ligat omnes quacumque ratione exigentes decimas, & collectas, & ſimilia onera impoſita perſonis, aut bonis Eccleſiaſticis.

Perſonis imponi ſolent pedagia, quæ dantur pro perſonæ tranſitu per aliqua loca. Guidagia imponuntur, vt tranſitus per aliqua loca fiat tutus, vt notat gloſſa in cap. ſuper quibuſdam, §. præterea, in verb. pedagia, de verbor. ſignific. verb. pedagia, vbi dicitur pedagium à pede tributum, quod à tranſeuntibus ſoluitur, Caſſan. in conſuetud. Burgund. §. 4. verb. Indire impoſſer eleuer aydes, num. 6. fol. 30. & diximus ſuprà §. 5. num. 110. & ſequentibus vſque ad num. 121.

Bonis verò imponi ſolent talleæ, collectæ, & ſimilia onera. Fructibus autem imponuntur decimæ, & vectigalia, quę ſoluuntur, quando quis ex loco aliquo eos exportat, vel per aliquem locum cum ipſis tranſit, vel eos vendit. l. inter publica. ff. de verbor. ſignific. Quocumque igitur modo hec onera exigantur, vel ob quamcunque cauſam, ſiue ea ſint pedagia pro perſonis, ſiue guidagia, ſiue talleæ, vel collectæ pro rebus, vel bonis, vel pro fructibus decimæ, aut vectigalia, aut portoria exigentes, incurrunt in hunc decimum octauum canonem: id enim ſignificant verba Bullæ, ibi: Diuerſis etiam exquiſitis modis exigunt. per quæ verba comprehenditur omnis modus, quo huiuſmodi exactiones cohoneſtari ſolent, ſi illa recipiant tanquam à Clericis debita.

318 Quamobrem, ſi viarum graſſatores, & latrones capiant in itinere clericum, & ab eo pecunias pro talleis extorqueant, & vitæ parcunt, non ligantur hac cenſura. Vgolin. hoc loco, verſ. & diuerſis, num. 6. Marius Alterius cap. 3. fol. 73 a. vbi addit hanc excommunicationem procedere quando exiguntur talleæ, & collectæ perſonis Eccleſiaſticis impoſitæ per miniſtros publicos à Clericis, aut ſi extorqueantur præſtantiæ, & gabellæ huiuſmodi, quæ laicis tantùm erant impoſitæ à Principe, ita Silueſter excommunicatio 9. §. 46. verſ. hodie tamen; ex eo fundamento, quia voluit Pontifex, ne Eccleſiaſtici grauentur exactionibus, & oneribus, à quibus ſunt exempti non ſolùm iure diuino, ſed etiam humano, cap. quamquam, de cenſibus, lib. 6. ibi: cùm igitur Eccleſiæ, Eccleſiaſticæque perſonæ ad res ipſarum non ſolùm iure humano, quinimò & diuino à ſæcularium perſonarum exactionibus ſint immunes; idcircò exigentes huiuſmodi onera à Clericis incidunt in hanc cenſuram, ſiue ea ſint impoſita clericis, ſiue laicis.

Excuſantur tamen cuſtodes pontis, portus, aut fluminis, ſi pedagia, aut gabellas, aut alia onera petant ab Eccleſiaſticis tranſeuntibus, vel ſpontè recipiant, quæ non ſint Eccleſiaſticis perſonis impoſita, quia Bulla requirit, vt tributa Eccleſiaſticis perſonis ſint impoſita, & impoſita exigantur, vt incurratur excommunicatio: ſecus igitur ſi exigantur non impoſita, ita Viuald. par. 2. in explanatione Bullæ Cœnæ Domini, caſu 18 num. 117. & Vgolin. hoc loco, verſ. & diuerſis etiam exquiſitis modis, num. 8. verſ. Quarto, vbi ait non incidere in hanc excommunicationem exigentes à perſonis Eccleſiaſticis onera, non ipſis impoſita, ſed laicis, quæ reſolutio eſt ſecundùm verba, ac ſenſum huius canonis, & differt ab interpretatione Silueſtri vbi proximè, quamuis Marius Alterius Silueſtri ſententiam tanquam magis communem amplectatur, dicens exigentes huiuſmodi onera à Clericis, ligari excommunicatione, ſiue fuerint impoſita clericis, ſiue laicis; nec aliter intelligenda eſſe verba Canonis huius, quia ſi aliter exponantur, ſequi abſurdum, nimirum eſſe peioris conditionis exigentes à perſonis Eccleſiaſticis onera per Principem illis impoſita, quàm exigentes ab eiſdem tributa debita ſolùm à laicis; quæ deciſio eſt tutior. Sed mihi non videtur verior, cùm Bulla duo requirat, vt excommunicatio hæc incurratur. Primum, vt Eccleſiaſticis perſonis hæc onera ſint impoſita: ſecundum, vt ſic impoſita exigantur: ſecus igitur ſi non impoſita exigantur; quod eſt notandum pro cuſtodibus ſuprà dictis. Qui tamen ſi perſonæ ſingulares ſint, & non publicæ, ligantur excommunicatione capitis quamquam, de cenſibus, lib. 6. Vgolin. vbi ſuprà num. 9.

Euadent etiam hanc cenſuram exactores, ratione ignorantiæ probabilis, puta famuli à dominis huiuſmodi exactionibus præpoſiti, cap. Apoſtolicæ, de Clerico excommunicato miniſtrante, vbi Clericus excommunicatus celebrans excuſatur ab irregularitate propter legitimam ignorantiam excommunicationis, Couarr. in cap. Alma mater, par. 1. §. 7. num. 4. & §. 6. num. 6. col. 2. Cened. ad Decretales collect. 23. num. 4. Henriq. in ſumma, lib. 14. cap. 3. §. 6. Aloyſ. Ricc. par. 2. collect. 429. & Valer. Reginald. in praxi pænit. lib. 30. num. 181. verſ. quorum. Præſumitur autem ignorantia probabilis in miniſtris; quia poſſunt præſumere Principem iuſtè agere, quoties non conſtat iniuſtas eſſe gabellas, quas ipſi conductores, & emptores conducunt, aut emunt. Difficilè autem excuſantur ſuperiores, & Magiſtratus ab excommunicatione, qui gabellas debent examinare, an ſint licitæ; & legitima auctoritate impoſitæ, & in caſibus à iure permiſsis, neq; eos excuſabit ignorantia craſſa, & affectata, quæ ſicut non excuſat à peccato; ſic

etiam non liberat à cenſura à iure, vel ab homine impoſita, vt eſt communis in gloſs. cap. Apoſtolicę, in verb. probabilis, num. 3. & 4. de cleric. excomm. miniſt. ibi Panormit. gloſs. in cap. ſi verò 2. in verb. ignorauerit, de ſentent. excommunic. Sotus in 3. diſt. 22. quæſt. 1. art. 2. fermè ad finem, Henriq. lib. 13. cap. 23. §. 1. & Vgolin. de cenſ. Eccleſ. tabul. 1. cap. 9. §. 8. num. 6. & Sanch. de matrim. lib. 10. diſp. 32. num. 41.

Quoad alia verba huius excommunicationis, quæ ſic habent, ibi: Aut ſic impoſita etiam à ſponte dantibus, & concedentibus recipiunt, &c. faciunt hunc ſenſum recipientes à ſponte dantibus ligari excommunicatione; quoniam verè non liberaliter offeruntur, neque donantur abſoluta, & omnino libera voluntate: dicuntur tamen ſponte oblata, & donata, cùm re vera non ſit ita, quia dantur, ſeu ſoluuntur à clericis, vt euadant lites, & incommoda, quæ ſubire neceſſe eſt, ſi recuſent ſoluere: & ideo volunt potiùs Clerici modicas collectas ſoluere, quàm trahi ab incepto itinere, Vgolin. d. verſ. aut ſit impoſita, & Sayr. de cenſuris, hoc loco cap. 22. n. 10. vbi exponit ſenſus illorum verborum, ſic impoſita, etiam à ſponte dantibus, hoc eſt, qui exigunt, aut recipiunt tributa ſic impoſita clericis, hoc eſt, ita vt clericos comprehendant ſub impoſitione, incurrant excõmunicationem, tàm imponentes huiuſmodi onera Clericis, quàm ab illis exigentes, aut recipientes etiam ab eiſdem ita impoſita ſponte ſoluentibus, prout vult Tolet. in expoſitione Bullæ Cœnæ, §. 3. dub. 5. & §. 8. ad finem.

Quamobrem Marius Alterius ſupra cap. 3. fol. 733. col. 2. opinatur non habere locum hanc cenſuram, quando miniſtri publici qui cuſtodiunt pontes, aut portas, aut tranſitum alicuius loci, recipiunt à Clericis ſponte dantibus aliquod onus, ſi tale onus non erat particulariter impoſitum perſonis Eccleſiaſticis, aut bonis ipſorum, eo quòd requiritur in hoc canone, quòd onera ſic impoſita à ſponte dantibus, & concedentibus recipiantur, Quibus verbis oſtenditur ad incurrendam cenſuram hanc opus eſſe, vt onera imponantur perſonis Eccleſiaſticis, & vt ſic impoſita recipiantur a dantibus ſponte ſua; non enim eſt veriſimile velle Eccleſiaſticos ſponte ſua ſoluere gabellas, & alia onera, quæ laicis ſunt impoſita, quemadmodum poterunt vltrò offerre onera, quæ ſciunt fuiſſe impoſita Eccleſiaſticis.

Secus quando hæc opera imponuntur abſolutè, nulla facta mentione de Eccleſiaſticis, nec ad illos obligandos, ſi Eccleſiaſtici ea, vel aliquod eorum non rogati ſoluant, recipiens euadit hanc cenſuram, vt notat Sayr. d. num. 10. & Suar. de cenſuris, diſp. 21. num. 99. & Souſa diſp. 93. num. 2. verſ. hoc poſito, ſit prima concluſio. Contra verò quando tributum clericis, aut Eccleſijs imponitur etiam ſimul cum laicis, recipiens aliquod onus etiam à ſponte dantibus ligatur hoc canone. Quinimò non poteſt exactor illud recipere etiam à ſponte dante; etiam ſi optimè teneat clericus ſe ad illud onus ſoluendum non teneri. Ratio, quia quamuis tributum imponatur Eccleſiaſticis ſimul cum laicis, hoc non impedit quominùs etiam Eccleſiaſticis impoſitum ſit; nec valet tale ſtatutum, vt colligitur ex cap. bene quidem, diſtinct. 96 & Eccleſiæ non ligantur, cap. 3. diſt. 10. Rebuff. ad leges Galliæ, tom. 1. in proœmio, gloſſ. 1. num. 57. Gregor. Lopez part. 1. titul. 6. l. 56. gloſſ. 10. & Suar. de legibus, lib. 3. cap. 34. num. 15.

319 Sexta dubitatio circa actiones acceſſorias, quæ ſunt numero ſex, videlicet per ſe, vel per alios directè, vel indirectè prædicta facere. Secunda prædicta exequi. Tertia prædicta procurare. Quarta ſuper eiſdem dare auxilium. Quinta conſilium. Sexta fauorem præſtare. Hi omnes excommunicantur, ſi per ſe, vel alios directè, aut indirectè non verentur huiuſmodi onera imponere perſonis Eccleſiaſticis, vel ſic impoſita exequi, aut procurare, vel ad hæc conſilium, auxilium, aut fauorem præſtare cuiuſcumque ſint dignitatis.

Dicuntur autem directè imponi hæc onera etiam per alios, ſi Princeps præcipiat Magiſtratibus maioribus, vt imponant collectas, & talleas, aut officialibus minoribus, vt eas exigant: in quo euentu tàm Princeps, quàm eius officiales maiores, & minores ſubijciuntur excommunicationi. Indirectè autem, tunc imponuntur tributa, vbi non imponuntur perſonis Eccleſiaſticis ipſis, atque eorum bonis, ſed alijs, quorum damna, & detrimenta retorquentur in ipſos Eccleſiaſticos, videlicet, ſi grauantur oneribus Eccleſiaſticorum conſanguinei, affines, aut coloni, & compelluntur ſoluere maiora onera, & tributa, vnde perſonis Eccleſiaſticis inferatur damnum. Nam quamuis imponentes ſimilia onera, non cenſeantur libertati Eccleſiaſticę officere, quia directè non grauant perſonas Eccleſiaſticas, neque earum bona onerant: indirectè tamen Eccleſiaſticos vexant, & onerant, argumento capitis, quicumque, de ſentent. excommun. lib. 6. & habetur in cap. final. de immunitate Eccleſiæ, eodem libro, Vgolin. hoc loco verſ. nec non, qui per ſe, vel alios, num. 2. dicens ligari hac excommunicatione, qui legem tulerit, vt coloni Clericorum, aut eorum conſanguinei, vel affines grauioribus oneribus, ac tributis afficiantur. Probatur ex l. contra, ff. de legibus, vbi dicitur in fraudem legis facere, qui ſaluis verbis legis ſententiam, & ſenſum legis circumuenit.

Quare indirectè imponens talleas modo ſupradicto perſonis Eccleſiaſticis, aut eorum bonis non ſunt excuſandi ab hac cenſura, quia fraus, & dolus nemini debet patrocinari, l. nec ex dolo, ff. de dolo, l. 3. ff. de tranſact. l. ſi ex dolo. ff. de iudicijs, cap. intelleximus, de iudicijs, cap. audiuimus, de colluſ. deteg. Couarru. variarum lib. 1. cap. 18. nu. 5. Surd. conſil. 15. nu. 13. Menoch. de arbitrar. caſu 182. num 60. & conſil. 121. num. 5. & conſil. 136. nu. 8. Bellet. diſquiſit. Cleric. part. 1. titul. de Clerico debitore, §. 2. num. 5. & Farinac. in praxi crimin. part. 1. quæſt. 31. num. 156. ne videantur de ſua malitia

litia

litia indirectè imponentes tributa, commodum reportare, Anton. Ricciul. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib. 4. cap. 32. nu. 28. verſ. decimo. Vgolinus in ſpecie in hoc caſu verſ. Nec non, qui per ſe, vel alios directè, vel indirectè, num. 2. quo loci id exemplis probat.

320 Similiter in hanc excommunicationem prolabuntur, qui per alios hæc faciunt, vt patet ex Bulla ibi: qui per ſe, vel alios directè, vel indirectè prædicta facere. Vnde excommunicantur, qui, aut per famulos, aut per conductores hæc tributa exigunt, & ipſi exigentes, & exequentes, & denique ipſi ea exequenda, aut exigenda mandantes in eamdem pœnam incurrunt, neque famuli, ac miniſtri inferiores à cenſura excuſantur, cùm in hoc non debeant obedire. Nam obedientiam alicui iurans non cenſetur ſe obligare ad res illicitas, quas dominus præciperet, vt per Soar. tom. 2. de Religione, tract. de iuramento, lib. 2. cap. 11. num. 3. & cap. 19. nu. 11. Reginal. in praxi fori pœnitent, lib. 18. num. 34. verſ. Tertia, argumento capitis Iulianus 11. quæſt. 3. nec iuramentum trahi poteſt ad illicita, neque ad non cogitata, Tiraquel. in leg. ſi vnquam, in proprio, num. 166. & num. 170. Cod. de reuocan. donar. Surdus deciſ. 288. num. 11. Maſcard, de probat. concluſ. 1264. num. 18. Gonzal. gloſſ. 9. §. 5. num. 28. & Flamin. de reſignat. benefic. lib. 1. quæſt. 13. num. 46. Quare excommunicatio hæc afficit omnes, qui per ſe ipſos, vel per alios directè, aut indirectè collectas, & ſimilia onera imponunt, vel exigunt, aut prædicta exequuntur ex mandato ſuperioris, aut procurant, vel ſunt mediatores, vt iſta onera imponantur, aut exigantur, & Notarij, qui edicta, & præcepta conſcribunt, & reliqui miniſtri, & officiales, qui Eccleſiaſticos retinent, aut citant, aut eorum bona ſequeſtrant, ſimili excommunicatione ligantur, niſi illius probabili ignorantia excuſentur, Vgolin. ſupra num. 4. & Marius Altet. diſp. 19. cap. 4. fol. 734. col. 2.

321 Septima dubitatio, an incidant in hanc cenſuram exigentes collectas, vel onera ſimilia ab Eccleſijs, vel Eccleſiaſticis pro agris emptis, vel alio titulo acquiſitis? Pars affirmans ex eo poteſt probari, quia onera præfatis bonis impoſita, eſtò tranſeant ad Eccleſias, vel Eccleſiaſticos, debent tranſire ad ſucceſſores, vt colligitur ex cap. ex literis, in fine, de pignoribus, vbi onus adiectum rei facit tranſire rem cum illo, l. is qui opus, ff. de noui operis nunc, l. final. §. final. ff. de contrahend. empt Menoch. conſ. 2. n. 31. & conſ. 63. num. 11. & conſ. 80. n. 79. Caldas Pereira de reſolut. cap. 3. num. 33. & de emptione cap. 10. num. 10. & cap. 27. num. vltim. vbi id inſinuat; ſed clariùs Bellacomba tom. 1. commun. lib. 3. titulo, communia ſeruitutum, num. 67. pag. 426. & D. Barboſ. in l. poſt dotem, num. 5. ff. ſolut. matrim. facit cap. cùm non ſit, in fine, de decimis, per textum ibi, Quoniam res cum ſuo onere tranſit, ex quo textu ſequitur decimam eſſe onus reale, & ſequi fructuum poſſeſſorem, ſeu detentorem, Rebuff. de decimis quæſt. 9. num. vltim. Camill. Botrell. in ſumma omnium deciſionum, tit. 19. nu. 63. atque ita poteſt Eccleſia nouum emptorem, & poſſeſſorem ad decimas præteritas non ſolutas conuenire, & obligare, Hoſtienſ. in cap. paſtoral. num. 11. & ibi Ioannes Andreas num. 6. Zabarel. num. 20. de decimis; conſonat ius ciuile, l. alienatio 67. ff. de contrahen. empt. ibi alienatio, cùm fit, cum ſua cauſa dominium ad alium tranſferimus, quæ eſſet futura, ſi apud nos ea res manſiſſet; ſequitur Baldus conſ. 148. incipit, Præmiſſo ſtatuto, vbi decidit rem ad Clericos tranſire cum ſua cauſa, & cum ſuis vitijs.

Pars tamen negans ex eo patet, quia bona ab Eccleſiaſticis empta, vel alio titulo acquiſita tributis, & oneribus Principum ſæcularium non ſunt obnoxia, ex eo, quia per mutationem perſonæ mutatur qualitas inhærens rei, ratione perſonæ, l. locato, § fiſcus, ff. de publican. & vectigal. tum quia in cap. 1. de immunit. Eccleſ. lib. 6. habetur bona Eccleſiaſticorum acquiſita, & acquirenda gaudere priuilegio Clericorum, Bobadil. in ſua politica lib. 2. cap. 18. à num. 259. & Suar. de immunit. Eccleſ. lib. 4. cap. 25. num. 3. dicentes Eccleſiam, & Clericos non teneri pro rebus emptis ſoluere collectas, aut alia onera impoſita à Principe ſæculari, cùm non ſint ſubditi. Eſt enim collecta onus, quod imponitur perſonis ratione ſubiectionis; ſed Eccleſia, & Clerici non ſubijciuntur laicis, vt tradit Bartol. in l. vni. Cod. de mulier. quæ ſeruis propr. ſe iunx. igitur non debent grauari Eccleſiaſtici pro rebus emptis, aut alio titulo acquiſitis.

Poſſunt ad concordiam reduci hæ opiniones, ſi dicamus res tranſeuntes ad Eccleſias teneri ad onera priùs impoſita, & non ſoluta; non autem ad de nouo imponenda, facit l. Imperatores, ff. de publ. & l. fiſcus, ff. de iure fiſci; atque ita quando onera ſunt certa, inuariabilia, atque perpetua, & impoſita bonis, antequam ad Eccleſiaſticos deuenirent, non eſt dubium ad illa teneri Eccleſiaſticos, & Eccleſias; ſecus quando onera ſunt incerta, & variabilia, quæ imponuntur perſonis, aut rebus: puta ſi Reſpublica faciat ſtatutum, vt omnis poſſeſſio ad quemcumque deuenerit, teneatur quotannis ſoluere penſionem, pro vt Conſules, & Rectores ciuitatis iudicauerint: tunc poſſeſſiones ad clericos, vel Eccleſias translatæ, erunt immunes ab eiuſmodi contributionibus, & collectis, quia non ſunt certæ omnino, & inuariabiles, ita Abb. in cap. Eccleſ. Sanctæ Mariæ, de conſtit. ſecundùm quod Clerici, & Eccleſiæ non ligantur ſtatutis laicorum. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 10. num. 78. Morla in Emporio iuris, par. 1. tit. 1. q. 16. Valaſc. de iure emphyt. quæſt. 20. num. 6. col. 4. Caualcan. p. 2. deciſ. 9. à nu. 79. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 5. cap. 12. quæſt. 3. & cap. 13. quæſt. 1. verſ. eſt igitur, & Comitol. reſponſ. moralium lib. 1. quæſt. 94. Quare exigentes collectas variabiles, & non perpetuas ab Eccleſijs, & Clericis, & prorſus incertas pro agris, & poſſeſſionibus, in-

Digitized by Google

iucurtunt in hanc cenſuram: ſecus ſi exigant tributum aliquod immutabile, & perpetuò adhærens dictis profeſſionibus antequam tranſlatæ eſſent ad Eccleſiaſticos, vel ad Eccleſias, Abb. & Azot. ſupra, cò quia poſſeſſiones habentes onus perpetuũ anuexum, & inuariabile, tranſeunt cum onetibus ſuis; longè aliter, quando onus poſſeſſionibus adhęrens non eſt perpetuum, ſed variabile.

322 Octaua dubitatio contra exigentes collectas impoſitas in pane, & vino, & ſimilibus ad vitam neceſſarijs; dicendum eſt exigentes eas collectas, ſeu gabellas à Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis impoſitas ſuper rebus ad victum, & veſtitum neceſſarijs, ligari excommunicatioue; habetur in Authen. Item nulla communitas, Cod. de Epiſcopis, & Clericis, per hæc verba: Item nulla communitas, vel perſona publica, vel priuata, collectas, vel exactiones, angarias, vel perangarias Eccleſijs, vel alijs pijs locijs, aut Eccleſiaſticis perſonis imponant. Similiter incident in hanc cenſuram exigentes ſimilia onera ab Eccleſiaſticis pro vino, aut frumento ex agris, aut vineis beneficiorum, ſi illud vendant, Silueſt. verb. immunitas 1. §. 22. verſ. tertium Clerici. Iuuat lex vniuerſa, & ibi ſcribentes, Cod. de vectigalib. l. final. §. quoties, & ibi gloſſa, verſ. vſualia, ff. de public. Secundùm quas nemo tenetur ſoluere vectigal, pro rebus, quas portat ſui vſus cauſa, & Caietanus verb. vectigal. damnat tamquam iniuſta vectigalia rebus ad proprium vſum familiæ adductis impoſita, ſicut Sotus de iuſt. lib. 3. quæſt. vltim. art. vltim. arguit de iniuſtitia tributum, quod ſoluitur ex venditione de rebus proprijs ad ſubleuandam propriam neceſſitatem; neque immeritò dicendum eſt Eccleſiaſticos vendentes aliquid etiam minutatim de redditibus ſuorum beneficiorum, vel prædiorum, quaſi per modum negotiationis excuſari à gabellis, cap. Clericis, §. t. de immunitate Eccleſiæ. lib. 6. cap. quamquam, de cenſibus, eodem lib. & d. cap. non minùs, de immunitate Eccleſiæ. Quin etiam de iure noſtro in Extrauagante 12. tit. 3. part. 5. hæc exemptio extenditur ad bona patrimonialia Eccleſiaſticorum, ſi ea vendant, quæ in nona recopilatione habetur in lib. 2. ordin. tit. 11. in principio, vbi Clerici in ſacris, vel beneficiati habent immunitatem à tributis, & gabellis, ex Lazarte de decim. vendit. cap. 19. à num. 18. Azeued. l. 6. nu. 5. tit. 18. lib. 5. recopil. & Flores variar. lib. 2. quæſt. 31. num. 196. & Valaſc. conſult. 130. num. 9. contra ius commune, ſecundùm quod de patrimonialibus, ſi negotiantur Clerici, non excuſantur à gabellis, atque ita ius Luſitanum concedit maiorem exemptionem Clericis circa venditionem ſuarum rerum patrimonialium, quàm ius commune.

Vnde ſequitur excommunicari auxiliũ, conſilium, vel fauorem præſtantes, vt tributa imponantur perſonis Eccleſiaſticis, & conſulentes publicanis, & officialibus, ad quos pertinet illa exigere, vt cogant Eccleſiaſticos ad earum ſolutionem, aut ad eadem pręſtent auxilium, vel fauorem. Dicuntur autem auxilium præſtare ad ea tributa imponenda ſcribendo ſtatuta, vel cõſtitutiones huiuſmodi, vel eas dictando, argumento capitis nouerit 49. de ſentent. excommunic. vbi incurrunt cenſuram facientes ſeruari ſtatuta, & conſuetudines contra eccleſiaſticam libertatem. Nauarr. in manuali cap. 27. num. 118. Clar. in §. final. quæſt. 77. num. 28. & Marius Alterius de cenſuris tom. 1. lib. 5. cap. 4. Similiter dicuntur præſtare auxilium, vel fauorem ad exigenda ea tributa, ſi præſtent milites, vel arma, vel equos, ad cuſtodiendas vias, ne Eccleſiaſtici euadant immunes ab oneribus, Vgolin. hoc loco, verſic. aut in eiſdem auxilium, conſilium, vel fauorem præſtare non verentur.

Excuſantur tamen ab hac cenſura officiales, & Conſiliarij Reipublicæ, vel Principis, qui expreſsè contradixerunt, ne talia onera imponerentur Eccleſiaſticis, aut ab illis exigerent, ita Abbas in cap. 1. n. 13. de his, quæ fiunt à maior. part. capitul. & in cap. aduerſus, num. 22. verſ. in conſilialijs, de immunit. Eccleſ. & Silueſter excommunic. 9. §. 18. Quinimò officiales Conſiliarij ſi rogati taceant, & non contradicant, quantum potuerint, inuoluuntur excommunicatione ſimul cum alijs, qui aſſenſum præſtiterunt. Nam qui tacet conſentire videtur, Maſcard. de probat. concluſ. 1218. Aloyſ. Riccius in collect. deciſ. part. 4. collect. 104. Limita tamen non conſentire, qui tacet, vbi quis contradicendo expreſſis verbis non potuiſſet actum impedire, vt per Surdum deciſ. 100. num. 8. & deciſ. 294. num. 13. & deciſ. 302. num. 2. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 68. num. 16. Menoch. conſ. 120. num. 10. atque ita in hoc caſu tacens magis diſſentire videtur, quàm conſentire, l. ſæpe, ff. de re iudic. Bartol. in l. Caius ff. de pig. act. & in lege Titia §. Lucia, ff. de legat. 2. Caldas Pereira de emptione cap. 33. num. 81. in medio. Nam præſentia illius, qui contradicere non poteſt, non præiudicat, Tiraquel. de retract. liga. §. t. gloſſ. 9. n. 152. Ex quo ſequitur non ligari excommunicatione Conſiliarium; qui ideo taceat, quia contradicendo expreſſis verbis, nullo modo potuiſſet actum impedire.

323 Idem eſt iudicium de Conſulibus, ſeu Rectoribus ciuitatis, qui diſſentiunt, & repugnant, ne ſimilia onera imponantur clericis. Quare non ſunt audiendi, Innocent. in cap. nouerit, de ſentent. excommunic. dum aiunt huiuſmodi gubernatores, quamuis non incidant in cenſuram Bullæ, incidere tamen in cenſuram cap. non minùs, & cap. aduerſùs, de immunit. Eccleſ. quamuis contradixerint, niſi dimittant officium; quod non placet, & oppoſitum eſt probabilius, cùm apertè diſſentiant, nec fauorem præſtent, imò contradicant, quantum poſſunt. Nauart. in manuali cap. 27. num. 115. nec tenentur officio renunciare.

Quæſtionis tamen eſt de nouis Conſulibus Reipublicæ, qui ſuccedunt alijs, qui ea onera clericis impoſuerunt? Reſpondeo

ſuc-

ſucceſſores in officio, ſi laborent pro viribus, vt onera impoſita clericis, auferantur, & reuocentur, quamuis non obtineant, non ligari excommunicatione, argumento cap. Romana §. in vniuerſitatem, de ſentent. excommunic. in 6. vbi ſententia excommunicationis pro delicto collegialiter commiſſo, culpoſos tantùm afficit, nec tenentur relinquere officium, Silueſter excommunicatio 9. §. 17. verſ. de ſucceſſote, & Abb. in cap. aduersùs num. 22. de immunirate Eccleſiæ. Secus, ſi præcipiant, vt tributa impoſita à prædeceſſotibus exigantur, vel conſentiant, in quo euentu cenſentur procurare, & præſtare fauorem. Similiter in eamdem cenſuram incurrent, ſi nec præſtent auxilium, nec ſuadeant, nec diſſuadeant, ſed merè negatiuè ſe habeant, eo quia, qui tenentur reclamare, & reuocare impoſita onera, & negligunt, conſentire cenſentur; & ideo incurrunt cenſuram; nam patientia, vel tolerantia Superioris inducitur conſenſus, Hyppol. conſ. 46. num. 31. & conſ. 107. num. 3. & 4. Marius Alterius hoc loco diſp. 19. lib. 5. cap. 5. fol. 735. col. 2.

324 Nona dubitatio, In quibus caſibus Eccleſiaſtici non gaudent priuilegio exemptionis à triburis, & ex conſequenti ea exigentes excuſentur ab hac excommunicatione? De his aliqua prima parte de obligationibus moderatorum Reipublicæ, diſp. 18. Quoad præſens inſtitutum, clerici negotiatores, vel mercatores non ſunt exẽpti à gabellis, per legem noſtram lib. 2. tit. 11 §. 1. & deſumitur ex cap. quamquam, de cenſibus lib. 6. per textum ibi: quas non cauſa negotiandi deferunt, Lazarte de decima vend. cap. 19. num. 5. Garzia de nobilitate, gloſſ. 9. num. 53. Gutierez de gabellis quæſt. 94. num. 7. Marta de iuriſdictione 4. par. caſu 3. à num. 2. Molina de iuſtitia diſp. 34. verſ. ſecundum eſt, & verſ. Idem dicerem, cum ſequentib. quia negotiatio cauſa lucri eſt clericis prohibita, ex cap. ſecundùm inſtitura ne clerici, vel monachi, ibi: Prohibemus ne monachi, vel clerici cauſa lucri negotientur, & eſt communis, Redoan. de ſpol. quæſt. 2. in principio num. 1. Modern. de iuriſdictione p. 4. cent. 1. caſu. 3. Fariu. fragmen. crimin. p. 1. lit. C. verb. clericus à num. 147. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 25. n. 325. Salas de contract. vbi de emptione, dub. 2. & Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 21.

Dicuntur autem clerici negotiari, quando aliquid emunt, aut contractu oneroſo acquirunt, vt ex illius venditione lucrum conſequantur; non autem quando emunt ea intentione, vt domi conſumant, aut, vt rem reducant ad aliquam formam, aut quando vendunt ea, quæ de ſuis redditibus colligunt, Zeuall. commun. contra commun. quæſt. 810. num. 16. & ſequent. Molin. de iuſtitia, diſp. 339. & 342. concluſ. 4. Quarant. in ſumma Bullarij verb. vectigal, verſ. tertiò quatenus, Carol. de Graſſis de effectibus clericalib. effectu 3. Salas ſupra dubio 2. num. 1. Bellet. d. par. 1. tit. de exempt. cleric. à muner. §. 4. Reginald. dict. lib. 25. num. 325. verſic. quarta, & n. 379. & Bonacin. de contractib. diſp. 2. qu. 9. punct. 2. num. 2.

Vt autem clericus incurrat pœnas negotiatoribus impoſitas, neceſſe eſt in primis, vt plures negotiationes per ſe exerceat, l. 1. §. licèt, & ibi gloſſa in verb. omne, ff. de tributis, & in procemio Inſtit. §. cumq; hoc Deo l. ſemper §. Diuus Adrianus, cum l. ſequenti, ff. de iure immunit. Bartol. in procemio ff. num. 10. & in l. maritum, §. qui quæſtum, ff. de adult. Greg. Lopez in l. titul. 7. partit. 5. in verb. Mercadores, nec ſufficere vnam, Tiraquell. infrà.

Vnde ſequitur non eſſe clericum mercatorem qui ſemel emit, aut vendit rem aliquam, etiam negotiationis cauſa: neque qui vinum, aut frumentum vendit ex proprijs fundis, ita Doctores communiter, Tiraquel. de pœnis temper. cauſa 51. n. 161. per l. 1. §. 1. & ibi gloſſ. & Bald. ff. de tribut. actione. Similiter non erit mercator, aut negotiator, & ex conſequenti non debet gabellam, quamuis, quod ſupereſt de rebus emptis ad victum domeſticum poſtea maiori pretio reuendat, Nauarr. in manuali cap. 25. num. 110.

Requiritur etiam, vt clericus negotiator amittat priuilegia, trina monitio ſui Epiſcopi, & quamuis Molin. de iuſtitia tract. 2. diſp. 342. num. 10. & Marius Alterius de Bulla Cœnæ diſput. 19. cap. 6. quæſito tertio, aſſerant clericum teneri ſoluere gabellas ex rebus, quas lucri gratia aduehit, vel tranſmittit antequam ter moneatur, vt negotiationem dimittat; probabilius eſt non teneri vectigal, & ſimilia onera ſoluere antequam præcedat trina monitio, vt deſiſtat à negotiatione, textus in cap. ex literis 26. de vit. & honeſt. clericor. ibi: ſi tales tertiò à te moniti. Ex quo trina monitio debet præcedere, vt amittat priuilegium exemptionis. Ita Camil. Borrel. in ſumma omnium deciſ. tit. 7. de clericis, & Sacerdotibus, nu. 70. Carol. de Graſſis de effectib. clericalibus effectu 1. num. 847. Valerius Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 9. num. 379. ad finem. Ludouic. Lopez in inſtruct. conſcientiæ, par. 2. cap. 41. Emman. Rodr. in ſumma cap. 73. num. 1. & Antonius de Souſa de cenſuris Bullæ Cœnæ, cap. 19. diſp. 92. num. 3. Nec ſufficere vnam monitionem peremptoriam pro omnibus, docet Perez ad l. 13. verb. por tres vezes, tit. 3. lib. 1. ordinamenti, pag. 80.

Quare ante trinam monitionem, vt mercaturam non exerceant, non tenentur clerici tributa ſoluere, ſed poſt illam, quæ requiritur, vt tamquam negotiatores puniri poſſint, vt per Salas de cenſibus, lib. 2. cap. final. num. 18. in fine, Modern. de iuriſdict. par. 4. cent. 1. caſu 3 num. 7. Salas d. dub. 2. & Ceuall. dict. quæſt. 810. num. 20. vbi num. 17. tradit clericos non eſſe negotiatores, quãdo vnam tantùm negotiationem faciunt, ſed quando plures. Ita etiam Scribentes in l. legatis ſeruis, ff. de legatis 3. Anchar. in cap. canonum ſtatuta in 14. quæſt. principal. verſ. prouidetur quando-

que

que per ſtatuta, de conſtit. & in cap. 1. & ibi Franch. de vita, & honeſt. clericor. Franc. Aret. in l. cætera, §. ſed, & quis, ff. de legat. 1.

Nec obeſt Gregor. Lopez in l. 49. tit. 6. part. 1. vbi opinatur hanc trinam monitionem hodie non eſſe neceſſariam, quia cùm clerici ſint exempti iure diuino, cuius interpretatio ad Romanum Pontificem potiùs pertinere videtur, vt in cap. nouit, de iudicijs, dicendum eſt illam requiri per cap. ex literis, verſ. ſi tales tertiò à te moniti, ex quo loco patet ante trinam monitionem non perdidiſſe priuilegia exemptionis, Parladorus lib. 1. rerum quotidianarum cap. 3. num. 4. fol. 43. ſed poſt illam, ſi non deſiſtant à negntiatione, quam exercent, poſse conueniri coram iudice ſæculari, & ab eo puniri in rebus negotiationis, ſed non ad pœnam corporalem, Bereachin. de Epiſcopo part. 1. lib. 4. num. 96. & de gabell. par 3. num. 3. Aufrer. in tract. de poteſt. iudicis laici ſuper perſonas Eccleſiaſticas, regul. 1. fallent. 16. num. 24. non tamen in reliquis ad alia pertinentibus, ſed ad negotiationem tantùm, Cened. ad decretal. Collect. 37. num. 2. & Carol. de Graſſ. de effectib. cleric. effectu 1. n. 845. Salzed. in praxi cap. 55. aliàs 58. in nouiſſima editione, verſ. ſed an hoc; quæ opinio in puncto iuris eſt verior: contraria forte in praxi ſeruabitur propter Gregorij auctoritatem, ſed minùs bene; cùm ex cap. vltimo, de vita, & honeſtate clericorum, clerici non teneantur in conſcientia comparere coram iudice laico, niſi poſt trinam monitionem, niſi deſiſtant, Salzed. dict. cap. 55. atque ita non debere gabellam, niſi poſt trinam monitionem in conſcientia, Vega lib. 5. caſu 656. & Ludouic. Lopez citatus cap. 10. pag 52. Vnde ſi ante trinam monitionem publicani gabellas à perſonis Eccleſiaſticis exegerint, iucurrunt in cenſuram latam, in cap. quamquam, de ceſibus lib. 6. & Clemen. præſenti, eodem tit. prout tradit Cardinalis conſ. 12. & ex conſequenti in hanc cenſuram Bullæ Cœnæ, Souſa hoc loco diſp. 92. num. 3. ad finem, vbi concludit clericos ex negotiatione prohibita non teneri ſoluere tributa antequam petantur, & antequam præcedat trina monitio, vt deſiſtant à negotiatione lucratiua. Quæ reſolutio mihi placet, & priùs placuit Lopez in inſtruct. p. 2. cap. 41. Emmanueli Roder. in ſumma to. 2. cap. 73. num. 11. & Petro Ledeſm. in ſumma tom. 2. tract. 7. cap. 2. concluſ. 27. Reginald. ſupra lib. 9. num. 379. ad finem, Verb. vbi ſuprà, quod intelligitur de clericis in ſacris, vel de Monachis, ſiue ſine in ſacris, ſiue non, quia peccare mortaliter hos omnes per ſe ipſos negotiationem exercentes, colligitur ex pœnis impoſitis, Nauarr. in manuali cap. 25. n. 111. §. 34. Silueſt. verb. clerici 3. quæſt. 3. Medina de reſtitut. quæſt. 30. ad finem art. 2. Angel. verb. clerici 9. num. 3. quamuis contradicat Caietan. in ſumma verb. clericus, dicens non eſſe mortale ſecluſo ſcandalo, temeritate, contumacia, ſeu contemptu, niſi aliqua iniquitas miſceatur, quod credunt probabile Vega, & Lopez ſuprà 1. lib. inſtruct. cap. 10. quòd ſi clericus non ſit in ſacris; attamen ſit beneficiatus? Silueſter dubitat peccare mortaliter, reliqui verò vbi ſuprà inclinant non peccare mortaliter negotiando, ſequitur Molina de iuſtitia, tractatu 2. diſput. 342. verſ. pœna autem ſtatuta, ad finem pag. 537.

Nihilominus Marius Alterius in hoc canone diſput. 19. cap. 6. fol. 743. col. 1. autumat clericos negotiatores in his, quæ cauſa negotiationis deferunt, eo ipſo abſque vlla monitione non gaudere priuilegio exemptionis à tributis; atque ita non requiri aliquam monitionem, ſed ſtatim puniri, in quo peccant. At verò, vt in alijs clerici negotiatores deſtituti ſint priuilegio clericali, neceſſariam eſſe trinam monitionem, ait text. dict. cap. final. de vita, & honeſtate clericorum, cuius ſententiæ ſunt Anchar. in cap. quamquam, nu. 2. & Franch. num. 5. de cenſibus lib. 6. Quocirca, quoad res ipſas quas deferunt ob lucroſam negotiationem, eo ipſo abſque vlla monitione ſubiacent oneri ſoluendi gabellas, neque exactores exigendo illas ſubijciuntur huic excommunicationi. Quoad alia omnia bona ſua, & perſonas non exuuntur ſimpliciter priuilegio immunitatis, niſi poſt trinam monitionem, ſi deſiſtere noluerint à negotiatione, vt colligitur ex d. cap. vltimo, de vita, & honeſt. cleric. Quin etiam additur poſt trinam monitionem non priuari omni priuilegio clericali, ſi nolint deſiſtere à negotiatione lucroſa, dummodò deferant habitum, & tonſuram, eo quia gaudent priuilegio canonis, & fori, ſed tantùm priuantur exemptione, & immunitate, quoad negotiationes, in quibus exercentur, & quoad facultates ſuas, prout vult Abb. in d. cap. fin. num. 7. de vita, & honeſt. clericor. Tu verò ne declines à contraria opinione in fauorem clericorum, quorum exemptio ſecundùm graues Doctores eſt de iure diuino: ideo trina monitio debet præcedere, ſecundùm cap. vltimum, de vita, & honeſt. cleric.

Quid ſi exigantur gabellæ à clericis pro reficiendo ponte, pro conſtruendo puteo, vniuerſæ Ciuitati neceſſario, & pro reparandis vijs publicis, numquid incurretur excommunicatio? Reſpondeo negatiuè, quia clerici ad rerum onera tenentur, quæ clericis, & laicis ſunt communes, & ad communem vtilitatem proſunt. Abb. in cap. non minùs, nu. 18. de immunit. Eccleſ. Felin. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, n. 144. de conſtit. Silueſt. verb. immunitas 1. §. 19. circa finem, verſ. ſunt tamen aliqua onera, atque ita exigentes non incurrunt cenſuram, vt vult gloſſ. in d. cap. non minùs, verb. Relenandas, ibi: vel pontem ædificandum, vel reficiendum, cùm teneantur clerici ad hæc onera impoſita, quoties communis Eccleſiaſticorum, & laicorum vrget neceſſitas, & concurrit vtilitas. Confirmatur ex l. 20. tit. 32. part. 3. vbi Gregorius Lopez verb. Cauallerio, vbi vult Eccleſiaſticos teneri ad refectionem pontium, & viarum, quam opinionem vti veriorem, ſe-

ſequitur Ceuall. commun.contra commun. quæſt.415. & quæſt.896. nu.617. quod intelligitur in noſtro caſu ob bonum commune vtile, & neceſſarium, oon ſolùm in communi, ſed etiam in particulari tam clericis, quàm laicis, conſulto tamen Romano Pontifice, quando laicorum non ſuppetunt facultates, quæ reſolutio eſt certa. Souſa d. diſp.92. num.6. & 7.

Contraria ſententia, videlicet poſſe collectari clericos ſine licentia Pontificis, requiſito tamen Epiſcopo, vt compellat clericos ſoluere, placet Lucæ de Pen. in l.cùm ad feliciſſimam, C. de quibus muneribus, vel præſtationibus nemini ſe liceat excuſare, lib.10. col.1. verſ. ſed an hodiè, quem refert Gutier. lib.1. practicar. quæſt.3. n.5. quia cauſa ex natura ſua directè coocernit Rempublicam,& communoem,tam clericis, quàm laicis, quod procedere poteſt quando eſt periculum in mora. Secus, ſi non ſit aliquod periculum, & de vtilitate, & neceſſitate dubitatur: tunc enim clerici collectari nequeunt, niſi conſulto Romano Pontifice. Atque ita debent intelligi iura tam ciuilis, quàm iuris canonici, præſertim diſpoſitio cap. non minùs, & cap. aduersùs, de immunitate Eccleſiarum,quę de exactionibus pro vtilitatibus, & neceſſitatibus communibus expreſsè loquuntur, quorum forma ſeruanda eſt: aliter enim excommunicatio, de qua ibi, eſt locus, & incurritur etiam in Bulla Cœnæ Domini ab exigentibus huiuſmodi collectas, & alia onera ſine auctoritate, & expreſſa licentia Summi Pontificis, quam partem tradunt Angel. in ſumma verſ. immunitas, §.37. Silueſt. eodem verbo, verſ. 1. num.20. Rodriq. in addit. ad explicationem Bullæ cruciatæ, §. 9. nu.72. Tolet. in ſumma lib. 1. cap. 29. in Romana editione, Molin. de iuſtitia tom.3. diſp. 672. num.4. & 5. & ex antiquioribus, Hoſtieuſ. in ſumma tit. immunit. §. à quibus, verſ. ad extraordinaria, Abb. in d. cap. non minus, & ibi Ioannes Andreas: atque hoc modo vtraque opinio reducitur ad concordiam. Quatuor tamen Abbas ibi num. 5. conditiones requiri ait; prima, vt deliberatio fiat ab Epiſcopo cum clero. Secunda, vt fiat exactio, ſeù collecta propter vtilitatem, vel neceſſitatem publicam. Tertia, quòd ooo ſuppetant laicorum. Quarta, vt conſulatur Summus Pontifex. Quintam addit Felinus in d. cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ num.144. non poſſe cogi clericos per ſæculares poteſtates.

325 Vltima dubitatio, an exigentes collectam ab emphyteutis; vel à colonis prædiorum Eccleſiaſticorum, incurraot in hanc cenſuram? Reſponſio eſt negatiua, ita Federicus de Senis conſil.109. quoad colonos partiarios, ſi exigantur ex portione fructuum debita ipſis colonis, ſequitur Gemin. in cap. quamquam, de cenſibus lib.6. num.11. Flores de Mena d. lib.2. quæſt.21. num.65. & 207. poſt alios: ſecus, ſi ſinę coloni famuli, & familiares clericorum, Archidiaconus in cap. 2. 11. quæſt. 1. & ſcribentes in l. 1. Cod. de Epiſcopis, & clericis. Bald. in l.2. eodem titulo; hi enim collectari noo poſſunt: ſed coloni clerici, aut Eccleſiæ, etiamſi partiarij ſint. Quare etiam emphyteutæ rerum Eccleſiæ poſſunt collectari pro vtili dominio, quod eſt laicum, & collecta eſt onus non omnino reale, cùm imponatur perſonæ pro rebus, l. reſcripto, §. final. & ibi Bartol. ff. de muoeribus, & hoooribus; ſed perſooa emphyteutæ eſt laica, & vtile dominium eſt laicum,& profanum; igitur collectari poteſt. Ancharan. cap. ea quæ, col. 17. de regul. iuris, & conſ.125. Viſis, col. final. verſ.& prædicta tollitur, Menoch. de arbitr. caſu 180. num.8. & caſu 562.num.21. Valaſcus de iure emphyteutico quæſt.17.n.11.Cald. Pereira de nominatione Emphyteut.qu.7. num.13. quæſt.12. num. 22. Auendan. de exequend. mandat. lib.2. cap.14. num. 33. & Filliuc. tract.16. cap.11.quæſito quarto, num.303. quibus accedit Marius Alterius diſp. 19. cap.6. dub. 5. vbi de colonis, & dub.6. vbi de emphyteut. dicens non ligari excommunicatione exigentes collectam ab emphyteutica, ſi laicus eſt, eò quia bona Eccleſiæ, quæ tranſeunt ad laicos, manent ſubiecta publicis oneribus; ſicut laici ipſi ſubduntur Principi ſæculari, quo ad perſonas, & quoad bona.

Excommunicatio decimanona de iudicibus ſæcularibus, qui in caſibus criminalibus Eccleſiaſticorum ſe interponunt ſic habet:

§. XIX.

ITem excommunicamus, & anathematizamus omnes, & quoſcumque Magiſtratus, & iudices, Notarios, ſcribas, executores, ſubexecutores quomodolibet ſe interponeotes in cauſis capitalibus, ſeù criminalibus contra perſonas Eccleſiaſticas, illas proceſſando, banniendo, capiendo, ſeù ſententias contra illas proferendo, vel exequeodo, ſine ſpeciali, ſpecifica, & expreſſa huius Sanctæ Sedis Apoſtolicæ licentia, etiamſi talia committentes fuerint Conſiliarij Senatores, Præſidentes, Cancellarij, Vicecancellarij, aut quouis alio nomine nuncupati.

EPITOME.

326 *Materia huius canonis eſt ſacrilegium, quo offenditur libertas Eccleſiaſtica in cognitione cauſarum capitalium, ſeù criminalium Eccleſiaſticorum.*

327 *Contra quas perſonas inferatur hæc cenſura, & quot actiones prohibeantur?*

328 *Appellatione perſonarum Eccleſiaſticarum hoc loco, qui veniant?*

729 *An dentur aliqui caſus, in quibus integrum ſit ſæculari poteſtati iudicare Eccleſiaſticos licitè.*

330 *Iudex ſæcularis, ſi faciat informationem in cauſa criminali contra clericum, an incidat in excommunicationem?*

331 *Licentia, quæ requiritur, debet eſſe ſpecialis,*

Google

cialis, ſpecifica, & expreſſa, non autem generalis.

332 *An Epiſcopus poſſit laicis in cauſa criminali, aut capitali mandare iuriſdictionem?*

333 *Summus Pontifex poteſt concedere Principi laico, vt in aliquibus caſibus puniat Eccleſiaſticos.*

334 *An, conſuetudine poſſit introduci, vt laicus habeat iuriſdictionem ad puniendos clericos?*

335 *Vtrùm iudex reperiens Eccleſiaſticum cùm vxore, vel ſorore, poſſit illum capere, & retinere ſine metu excommunicationis?*

326 MAteria huius canonis eſt ſacrilegium, quo offenditut immunitas Eccleſiaſtica in cognitione cauſarum capitalium, ſeù criminalium contra Eccleſiaſticas perſonas. Cauſæ autem capitales dicuntur in quibus agitur de crimine capitali, quod tribus modis vocari poteſt capitale, primò quòd pœna vltimi ſupplicij plecti ſolet. Secundò dicitur tale, quod plectitur liberratis amiſſione, quando ſcilicet damnatur quis ad metallum. Tertiò, quando ob delictum Ciuitas amittitur, & deportatut, & gloſſa in l. tranſigere, verb. capitali, Cod. de ttanſactionibus, vbi Iaſon vocat cauſam capitalem, quoties agitur de diminutioue capitis, hoc eſt, de morte, mutilatione, deportatiune, atque exilio. Cauſa ergo capitalis hoc loco ſumitur latè, & non propriè pro illa, in qua pœna ſanguinis imponitur; ſed pro quacumque cauſa criminali: quare cauſa capitalis continetur ſub cauſis criminalibus, tamquam ſpecies ſub genere; quaſi dicat in cauſis capitalibus, hoc eſt, in criminalibus, excommunicantur omnes tamquam iudices ſe interponentes; quaſi dicat quoties dictio diſiunctiua, ſeù, vel, aut ponitur inter genus, & ſpeciem, habet eamdem vim, quam habet dictio, hoc eſt, Felin. in cap. inter cæteras, num.30. de reſcriptis, & Bartol. in l. quatenus, ff. de auro, & argento legato. Atque ita idem eſt hoc loco, in cauſis capitalibus, ſeù criminalibus ſe interponere, quod inrerponere ſe in cauſis capitalibus, hoc eſt, in crimiualibus, prout Angelus Aret. differit Inſtit. ſuper rubrica, de except. vbi plenè de dictione alternatiua, & aliquando dictio. ſeù, & vel, reſoluitur in copulatiuam, l. quantus, §. planè, ff. de auto, & arg. leg. l. ille, aut ille, ff. de leg. 3. Bald. conſ. 37. num. 9. lib.5. Alexand. in l. 1. nu.8. ff. de iuriſdict. omni. iudic. ſecundùm quos; verbum in capitalibus, ſeù criminalibus idem valet, quod in capiralibus, & in criminalibus.

327 Prima ergo dubitatio petit contra quas perſonas feratur hæc ſententia; Conſtat ex Bulla cuntra omnes, & quoſcumque Magiſtatus, & iudices laicos, cuiuſcumque Magiſtratus, & iudices laicos, cuiuſcumque condirionis ſint, habeutes iuriſdictionem laicam, & poteſtatem cognoſcendi, & iudicandi in capitalibus, ſeù criminalibus cauſis, ſi procedanr cuntra perſonas Eccleſiaſticas quomodolibet; necnon contra Notarios, ſcribas, executores, & alios miniſtros, qui quouis modo concurrant ad cognoſcendum de cauſis Eccleſiaſticorum, vel eas examinando, vel eos capiendo, aut executiuni tradendo, vel alio modo ad hæc, & ſimilia cooperando. Non tamen extenditur cenſura hæc ad iudices Eccleſiaſticos habentes iuriſdictionem in clericos; ſi de cauſis criminalibus eorum cognoſcant.

Nomine autem Magiſtratuum veniunt omnes perſonæ publicæ habentes iuriſdictionem ordinariam, cuiuſcumque ordinis, & generis ſint, vt patet ex particula omnes, & quoſcumque Magiſtratus. & iudices, & deducitut ex Authentica, vt ab Illuſtribus, & qui ſupra eos ſunt, §. Sancimus Bartol. in l. 1. ff. de officio eius cui mandata eſt iuriſdictio. Per Notarios intelliguntur, qui acta in iudicio literis excipiunt, quibus fides habetur: ſcribæ autem ſunt, qui nomine Notariorum proceſſus in cauſis, & ſententias latas per iudices ſcribunt, ſed hoc loco Notarij, vel ſcribæ pro eodem accipiuntur. Nomine executorum & ſubexecutorum veniunt omnes miniſtri Curiæ ſæcularis, quibus incumbit de mandato iudicum, & Magiſtratuum ligare, capere, & trahere Tribunalia ſæcularia, & torquere delinquentes, & reliqua munia in cauſis criminalibus auctoritate laica exercere.

Non tamen incurrunt in hanc cenſuram accuſatores, & teſtes contra Eccleſiaſticos in cauſa criminali apud iudicem ſęcularem accuſantes, & teſtimonia ferentes, quia in conſtitutione non fit menrio de illis, ſed de iudicibus, Notarijs, ſcribis, executoribus, & ſubexecutoribus. Nam ſi voluiſſet comprehendere conſtitutio accuſatores, & teſtes, illos expreſſiſſet, vt per Tiraquel. in l. ſi vnquam, verb. libertis, n.3. Surd. deciſ.88. num.4. Gonzalez ad reg.8. Cancell. gloſſ. 9. §. 1. num. 33. & gloſſ.42. nu.11. Gutier. pract. lib.3. quæſt.22. nu.7. vbi approbant illud iuris principium, ſi lex aliud voluiſſet, expreſſiſſet, & illud aliud, quòd verba debent intelligi, prout propria eorum ſignificatio clamat, l. cum lege, ff. de teſtamentis, D. Barboſa in l. quia tale num.36. ff. ſolut. matrim.

Actiones hoc loco damnatæ ſunt numero ſex. Prima eſt, ſe interponere quomodolibet contra perſonas Eccleſiaſticas in cauſis capitalibus, quæ vox quomodolibet intelligitur iuridicè, vel auctoritatiuè. Secunda eſt proceſſare, ſeu proceſſum facere in iudicio. Proceſſus incipit à citatione in ciuilibus, Iaſon in l. poſtquam litis num.10. verſ. veritas eſt, Cod. de pactis. Hoc loco agitur de proceſſu criminali, & proceſſare eſt inquirere contra aliquem, & reliqua, quæ ad hoc conducunt agere, & exercere. Tertia eſt bannire, hoc eſt, eijcere aliquem ex aliquo loco, Ciuitate, vel Regno, aut perpetuò, aut ad tempus. Quarta capere. Quinta ſententias contra eaſdem perſonas pronunciare. Sexta exequi. Ex quibus ſequitur exercentes aliquam ex ſupradictis actionibus prohibitis, vel omnes, ligari hac excom-

munica-

Google

municatione, Vgol. hoc loco, §. 1. Sayr. hoc loco, de cenſuris lib.3. cap.23. nu. 2. & eſt communis.

328 Secunda dubitatio, quìnam veniant appellatione, nomineque perſonarum Eccleſiaſticarum? Reſp. venire omnes clericos tam ſæculares, quàm Regulares, & quacumque ratione ad forum Eccleſiæ pertinentes, quorum cauſas, ſi iudex ſæcularis cognoſcere tentauerit, ipſo facto in cenſuram hanc incurret ſiue criminaliter, ſiue ciuiliter cauſæ agantur, ob verbum illud quomodolibet, Vgolin. ſupra verſ. tertiò afficit, vbi loquitur de cauſis criminalibus quæ criminaliter, vel ciuiliter tractantur: ſecus ſi cauſæ fuerint merè ciuiles, argumento cap. nonne, de præſumpt. atque ita, ſi iudex ſæcularis capiat clericum debitorem fugientem, vt illum ſuo Prælato præſentet, non incurret hanc cenſuram. Nauar. in manuali, cap. 27. num. 82. verſ. decimaſexta, & Viualdus ibidem nu. 123.

Extende ad oblatos alicui Religioni, vel Eccleſiæ; quando oblatio eſt perpetua, & cum obligatione ſeruiendi in perpetuum; ſunt enim perſonæ Eccleſiaſticæ. Modernus de iuriſdict. part. 4. caſu 113. num. 37. Flores de Mena lib. 2. quæſt. 21, num. 194. Peregrin. variar. lib. 6. num. 71. Fr. Paulin. Berti Lucen. in praxi criminal. Regul. tit. 1. cap. 3. num. 3. & Cardin. Tuſch. com. 5. lit. O. concluſ. 16. Idem dic de Religioſis conuerſis, qui ſunt verè Religioſi, Garcia de benefic. par. 1. cap. 4. num. 11. Peregrin. dicto lib. 6. num. 7. Flores ſuprà, & praxis Epiſcopal. par. 2. verb. oblati. Similiter amplia ad fratres, & ſorores Tertianas in communitate religioſè viuentes, cùm ſint verè Religioſi, Suar. de cenſuris, diſp. 22. ſect. 1. num. 20. Molina de iuſtitia, tom. 4. tract. 3. diſp. 50. num. 4. in principio, Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par. 4. collect. 1051. & Carol. de Graſs. de effectib. cleric. effectu 1. num. 92. Nec ſunt omittendi nouitij, cùm gaudeant foro Eccleſiæ, nec poſſint coram iudice ſæculari conueniri, Modern. de iuriſdictione, par. 4. caſu 121. num. 24. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 12. cap. 2. quæſt. 11. & gaudent priuilegio canonis, ita vt eos percutiens incidat in excommunicationem, c. ſi quis ſuadente 17. quæſt. 4. Azor. dicto lib. 12. cap. 3. quæſt. 2. Henriquez in ſumma, lib. 13. de excommunicatione, cap. 49. §. 1. in commento, lit. G. Ægid. de Sacramentis, & cenſuris, tom. 2. diſp. 14. dub. 15. num. 174. Farinac. in praxi criminal. quæſt. 8. num. 16.

Idem eſto iudicium de clericis ſæcularibus, dummodò incedant in habitu, & tonſura clericali, quamuis ſint in minoribus, & ſeruiant in diuinis alicui Eccleſiæ, ex mandato Epiſcopi, vel in ſeminario clericorum, aut in aliqua ſchola, vel vniuerſitate verſentur de licentia Epiſcopi, in quo euentu gaudent priuilegio fori, ex Concilio Tridentino ſeſs. 23. cap. 6. quod priuilegium difficiliùs deperditur, quàm priuilegium canonis: hoc enim eſt à iure poſitiuo, priuilegium autem fori indultum eſt à iure diuino, cap. quamquam, de cenſibus in 6. gloſs. penultima in cap. ſi Imperator diſt. 96. Roland. conſ. 4. num. 30. vol. 1. & alij quos refereos ſequitur Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de fauore clericorum canonis, §. 2. num. 44.

Sed quid de clericis coniugatis, an fruantur foro Eccleſiaſtico? Reſpondet Couarr. pract. quæſt. cap. 31. n. 6. verſ. hinc apparet, affirmatiuè, ſi ſeruetur in illis conſtitutio Bonifacij in cap. vnic. de clerico coniug. lib. 6. de quo in Concilio Tridentino ſeſs. 23. cap. 6. cum conditionibus ibi relatis. Quæ exemptio intelligitur conceſſa tantùm in cauſis criminalibus, de quibus agimus in hoc canone 19. etiamſi pro crimine ciuiliter agatur. Nam in merè ciuilibus non ſunt exempti à foro ſæculari, ſed ibi ſunt conueniendi, quamuis incedant in habitu, & tonſura, quia etiamſi hæc exemptio ſit iuris diuini, poteſt Pontifex illud ius diuinum ita interpretari, vt clericus coniugatus non aliter ea immunitate gaudeat, quàm ſi incedat in habitu, & tonſura clericali, Couarr. vbi proximè. De his ſuprà diſp. 2. in cap. ſi quis ſuadente, à num. 22. §. 1. & 2. ex num. 37.

329 Excipiuntur aliqui caſus, in quibus licitè poſſunt iudices ſæculares cognoſcere contra perſonas Eccleſiaſticas ſine periculo excommunicationis. Primus quandocumque clericus priuilegium amiſit quo ad forum Eccleſiaſticum, videlicet quando realiter degradatur, tunc enim amittuntur omnia priuilegia, ex cap. 2. in fine, de pœnit. lib. 6. vbi forma degradationis ponitur, & in cap. nouimus 27. de verbor. ſignif. Similiter, quando clerici banniti facti ſunt, ita vt impunè poſſint occidi, Silueſt. in verb. Aſſaſſinus, num. 3. verſ. tertiò quæritur. Secundus caſus, quando, qui habet primam tonſuram, non ſeruat conditiones, quas iubet ſeruare Concilium Tridentinum ſeſs. 23. cap. 6. de reformatione, Graſſius lib. 4. in expoſitione Bullæ Cœnæ n. 135. cum ſequentibus, Vgolinus dicto §. 2. verſ. quarto. Tertius, quando clericus deprehenditur per laicos in flagranti delicto repertus: tunc enim capi poteſt, & carcerari à iudice laico, vt ducatur ad ſuum iudicem, Gomez variar. tom. 3. cap. 4. num. 3. Azeued. l. 9. num 4. tit. 3. lib. 1. & l. 5. num. 9. & 11. tit. 3. lib. 4. nouæ recopil. Auendan. de exequendis mandatis par. 1. cap. 22. n. 2. Marta de iuriſdict. part. 4. caſu 42. Perez l. 17. gloſs. 1. col. 2. in fine, tit. 8. lib. 8. Ordin. Farinac. in praxi crimin. par. 1. quæſt. 24. num. 141. cum ſequentib. Nauarr. in capit. non dicatis, à num. 96. 12. quæſt. 2. vbi de Monacho inuento in ipſo facinore. Dicitur autem deprehenſus in flagranti, quando clericus nec fugere, nec poteſt negare, Anton. Monac. Lucenſis deciſ. 38. num. 2. & Menoch. conſ. 82. num. 179. Sayr. de cenſuris lib. 3. cap. 23. num. 3. poſt Viuald. in explanatione Bullæ Cœnæ num. 124.

330 Tertia dubitatio, an iudex faciens informationem in cauſa criminali contra Eccleſiaſticum? Viuald. vbi ſuprà nu. 125. opinatur eſſe probabile non ligari excommunicatione iudicem laicum, qui facit informationem in cauſa criminali alicuius Eccleſiaſtici, quando, qui de hoc crimine

poſſunt eſſe teſtes, non reperientur ita ſacilè, vt mittat informationem ad ſuperiorem clerici. Graſſius tamen alia via incedens lib. 4. cap. 18. num. 149. ait capere informationem pro aliquo delicto, in quo præſentes fuerunt aliqui clerici nominatim, non eſt proceſſare clericos, neque inquirere contra illos, ſed eſt facere informationem de toto facto, & ideo nulla incurritur excommunicatio, ſicut non incurreret illam, qui faceret proceſſum ſecretò contra clericum animo illum offerendi Epiſcopo.

Dicendum tamen eſt indiſtinctè interdictum eſſe iudici laico proceſſare, vel proceſſum facere, vel informationem contra perſonas Eccleſiaſticas iudicialiter, vt conſtat ex tenore huius conſtitutionis, etiamſi non ſit aditus ad Prælatum, qui iuridicè ſe informare poſſit. Ratio, quia conſtat de prohibitione impoſita iudici ſæculari: ergo, qui facit proceſſum, ſeu proceſſat ſine expreſſa licentia Summi Pontificis etiam animo præſentandi Prælato, innoluitur excommunicatione; quia quomodolibet ſe ingerit in cauſa criminali contra clericum, quod prohibetur in hac conſtitutione, ibi: quomodolibet ſe interponentes in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus contra perſonas Eccleſiaſticas, illas proceſſando. Neque excuſat poſſe recedere teſtes in remotiſſimam Regionem; quia ſiue recedant, ſiue non, iudex laicus in hoc caſu eſt homo priuatus, & ideo non poteſt recipere eorum teſtimonia, cùm careat iuriſdictione, nec poteſt trahere ad ſuum iudicium Eccleſiaſticos, neque eorum bona. Socinus conſ. 13. num. 12. & num. 30. vol. 4. per text. cap. qualiter, de iudicijs, & ibi Ioannes Andr. vbi clericus coram iudice ſeculari, nõ poteſt trahi, ſiue agatur reali, ſiue perſonali actione, cùm iura deteſtentur poſſe laicum exercere iuriſdictionem aliquo modo in clericum, etiam de conſenſu Epiſcopi, vt in Authen. vt cler. apud propr. Epiſc. con. coll. 6. Roland. conſ. 12. per totum, præſertimà num. 37. & alij, quos ſequitur Mart. de iuriſdict. 4. par. cent. 2. caſu 101. num. 4. Quin etiam confeſſio clerici facta coram iudice laico, non ſufficit ad condemnandum, text. in cap. at ſi clerici, verſ. ita nec facta confeſſio, de iudicijs, Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de fauore cleric. perſonali, §. 14. num. 8. Valaſc. conſultat. 65. num. 3. & Farinac. in praxi criminal. par. 3. quæſt. 81. num. 193. cum alijs. Facit ordinatio Luſitana lib. 3. tit. 75. in princ.

331 Quarta dubitatio circa licentiam, quæ requiritur à Summo Pontifice ad euadendam hanc cenſuram, facilè ſolnitur ex traditis ſuprà §. 18. num. 316. Vt autem hoc loco proſit licentia Summi Pontificis, debet eſſe ſpecialis, & ſpecifica, tam quoad perſonas, quàm quoad delicta, nec ſufficit, ſi Papa indulgeat Regi, vt iudices ſæculares in ſuo Regno poſſint cognoſcere de cauſis clericorum, quia eſt licentia generalis, cùm non explicet de quibus clericis loquatur, de clericis ne in minoribus, an de clericis in ſacris? item non declarat de quibus cauſis, de ciuilibus ne, an de criminalibus, & de quibus delictis, an de lenibus, vel de grauibus. Quare licentia debet eſſe ſpecialis, & ſpecifica: necnon expreſſa ad cenſuram euadendam, nec ſufficit ſimplex licentia inducta ex tolerantia Pontificis, quia multa per patientiam tolerantur, quæ ſi expendantur in iudicio, tolerari non deberent. Nam quando actus requirit aliquid vltra patientiam, patientia nihil operatur, ita docet Bartol. in l. item quæritur, §. vlt. num. 4. ff. locati, & num. 7. in fine, Menoch. de præſumptionibus lib. 3. præſumption. 85. num. 28. & conſil. 121. num. 101.

332 Tertiò requiritur, vt licentia ſit conceſſa à Summo Pontifice; atque ita non ſufficit licentia inferiorum, etiamſi concedatur à Legato è latere Papæ ad cenſuram fugiendam, vt conſtat ex verbis Bullæ, ibi, ſine licentia huius ſanctę Sedis Apoſtolicę. Neque enim poteſt Epiſcopus, vel alter Papa inferior iuriſdictionem committere laico in cauſa criminali, ſed in cauſa ciuili. Nam delegare non poſſe Epiſcopum, ſæculari cauſas clericorum criminales, eſt communis, per textum in cap. decernimus, 2. verb. laicorum iudicio, de iudicijs, & ibi Hoſtienſ. num. 1. Abbas num. 4. & 5. Ripa num. 34. Iulius Clar. §. final. quæſt. 41. verſ. quæro. Addit Abbas in dicto cap. decernimus num. 44. & Roland. conſ. 4. num. 4. vol. 1. non poſſe Epiſcopum cauſas criminales ſuorum committere laico, & clerico ſimul, ſequitur, Scaccia de iudicijs lib. 1. cap. 11. num. 39. & 41. & alij quos ſequitur Decianus tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 70. & 73. Poſſe autem cauſas ciuiles clericorum Epiſcopum delegare laico, indicat gloſſa in dicto cap. decernimus, in verb. non præſumat, vbi Abbas num. 5. Felin. num. 6. Vant. de nullit. ex defectu iuriſdictionis, num. 69. Cucch. in inſtit. maior. lib. 2. tit. 6. num. 139. & 140. Segura Daualos in Directot. iudicum Eccleſ. par. 2. cap. 11. num. 2. Marcus Anton. Genuenſ. in practicalibus Eccleſiaſt. quæſt. 730. vbi vult, hoc intelligendum, modò abſint clerici idonei, & non fiat commiſſio generalis ad omnes cauſas ciuiles, nec committatur cauſa ſpiritualis, aut criminalis.

Iulius tamen Cœſar Imbrian. in tractatu de iudice Regni par. vlt. num. 60. opinatur, minùs bene, poſſe Epiſcopum criminales cauſas delegare, quando in partibus, vbi eſt facienda delegatio, non moretur clericus ſufficiens, cui cauſæ criminales delegari poſſent: tunc enim poterit illas laico committere, quod non puto verum, cùm reſiſtat hæc conſtitutio, & probatur, quia nequit Epiſcopus cauſam criminalem clerici, committere laico, ſimul cum clerico, vt de cauſa cognoſcant, vt benè notat Abbas in cap. ſignificaſti, de foro competenti, Roland. conſ. 4. num. 4. lib. 1. Farin. in praxi crimin. quæſt. 8. num. 4. verſ. limita, & Sbroz de officio Vicarij lib. 2. quęſtione 66. num. 20. ergo multò fortiùs nequibit delegare laico in defectum clerici ſufficientis. Nec obeſt Abbas in cap. ſignificaſti, de foro competenti, & Rendina in promptuario recept. ſentent. to. 1. tit. 17.

num.

num. 21. quos referens ſequitur Barboſ. de
officio, & poteſtate Epiſcopi alleg. 108.
dum volunt non poſſe regulariter Epiſco-
pum clericorum cauſas criminales laico
committere, poſſe tamen in eiſdem cauſis
ſibi aſſumere aſſeſſorem laicum, quia id
etiam repugnat noſtræ conſtitutioni, ſi ipſe
aſſeſſor quomodolibet ſe interponat in
actionibus prohibitis in hoc canone; ſecus
ſi Epiſcopus conſilij gratia conſulat aſſeſ-
ſorem, non autem, vt ipſe aſſeſſor proceſ-
ſet, banniat, capiat, ſeu ſententiam pro-
ferat ſine ſpeciali, ſpecifica, & expreſſa
licentia Summi Pontificis. Tunc enim
non euadet hanc cenſuram.

333 Quinta dubitatio facilè diluitur, poſſe
ſcilicet Papam in aliquibus caſibus con-
cedere Principi laico poteſtatem puniendi
Eccleſiaſticos. Probatur, quia Papa po-
teſt committere iudicibus ſæcularibus cer-
tas clericorum cauſas, & fori priuilegio
derogare, cap. nos, & ſi 2. quæſt. 7. cap. il-
lud 10. quæſt. 3. cap. verum 22. diſt. Abbas in
cap. literas, num. 13. & 14. de teſtit. ſpo-
liat. Felin. in cap. Eccleſ. ſanctæ Mariæ, n. 6.
verſ. & pro limitatione, de conſtit. & in
cap. 2. num. 2. & 3. de maior. & obed. Co-
uarr. cap. 31. num. 4. & 6. Clarus in pract.
§. final. quæſt. 41. num. 7. & quamuis Ponti-
fex nequeat in totum priuilegio fori dero-
gare in cauſis clericorum, cùm ſit priuile-
gium de iure diuino, & clerici iure diuino,
& naturali, vt verior tenet opinio, ſint
exempti à ciuilibus Principum legibus,
Hoſtienſ. in cap. 2. de maiori. & obed. gloſſ.
verb. diſcuti in cap. ſi Imperator, 96. di-
ſtinct. & in verb. diuino, in cap. quamquam,
de cenſibus, & ibi Scribentes, Bellarmin.
lib 2. de membris Eccleſiæ militantis lib. 1.
de clericis cap. 28. propoſit. 5. Azor. inſtit.
moral. par. 1. lib. 5. cap. 15. quæſt. 1. Molin.
de iuſtitia tract. 2. diſp. 31. concluſ. 1. & 3.
Poteſt tamen illud priuilegium fori inter-
pretari, & limitare in vno, vel pluribus
caſibus, Felin. in cap. quæ in Eccleſiarum,
num. 19. de conſtit. & ampliare, Abbas in
cap. final. de ſponſal. par. 2. c. 6. §. 9. num. 2. 3.
& 4. Moner. de decimis cap. 5. à num. 87.
& Azor. ſuprà par. 2. lib. 4. cap. 18.

334 Sic in noſtro caſu poteſt Pontifex con-
cedere Principi ſæculari, vt in certis caſi-
bus puniat clericos, quia in illis non dat
ius, vt Princeps propria auctoritate pu-
niat, ſed vt nomine, & auctoritate Pon-
tificis faciat tamquam miniſter illius, &
ex commiſſa auctoritate delegantis. l. 1.
§. qui non datam, ff. de officio eius, l. pa-
ter ex propria, ff. de manum. vind. Inno-
cent. in cap. quod ſicut, de electione, De-
cius conſ. 82. num. 2. Aufrer. in Clement. 1.
num. 93. de officio Ordinarij. Vnde ex
conſuetudine ſæculares iudices de huiuſ-
modi cauſis nequeũt cognoſcere, & quam-
uis ſint, qui dicant iudices poſſe procedere
ex antiqua conſuetudine, & ex conſenſu
tacito Romani Pontificis, quæ videtur ha-
bere vim legis: attamen hoc non habet lo-
cum in noſtro caſu, quia Pontifex num-
quam aſſenſum, nec conſenſum præſtitit,
ſed quotidie reclamat, & prohibet pœnis
propoſitis, & laicos cenſuris afficit, qui hęc
audent præſtare. Quin etiam clericos, qui
habent recurſum ad Curiam ſæcularem
pro obtinendis inhibitorijs, qui ſunt ipſo
iure excommunicati, cap noueris, c. quare,
de ſentent. excommun. & in Bulla in Cœna
Domini, Canon. 13. Barboſ. de offic. & po-
teſt. Epiſcopi, allegat. 50. num. 70. & alle-
gat. 79. n. 4. & apud Farin. part. 4. conſ. 68.
& deciſ. 212. idem Barboſ. in cap. Eccleſia
Sanctæ Mariæ num. 23. de conſtit. Nec va-
let conſuetudo, quæ eſt contra ius natura-
le, vt per Michaelem Graſſ. tom. 1. com-
mun. opin. lib. 1. tit. 17. num. 308. pag. 243.
Petr. Rebuff. in l. quæ inſſit, notab. 1. n. 38.
ff. de iudicijs, Ioſeph. Gonzal. lib. vnic. var.
cap. 38. Martin. Monter. deciſ. 17. num. 40.
Sayr. in Claui, lib. 3. cap. 11. n. 4. & Azor.
inſtit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 17. quæſ. 2.
& 3. Quare conſuetudo, quòd Clerici con-
ueniantur in criminalibus apud ſæcula-
rem, nihil valet, Couarr. practicarum c. 31.
num. 5. Clar. in practicis, libr. 5. §. vltim.
quæſt. 36. num. 3. Barboſ. in l. Titia, n. 32.
ff. ſolut. matrim. Azor. ſupra d. capit. 12.
Item non eſt valida conſuetudo, quæ eſt
contra libertatem Eccleſiaſticam, vel eſt
illi oneroſa, Duenna regul. 143. Ioan. Lup.
in tract. de libert. Eccleſ. quæſt. 6. num. 4.
& 5. & Beller. diſquiſit. clerical. part. 1. tit.
de exempt. Cleric. ab oneribus publicis, §. 1.
num. 10. necnon tit. de fauore Clericorum
perſonali, §. 3. num. 23. & Marius Alterius
hoc loco, diſput. 2. libr. 5. cap. 2. fol. 752.
col. 2. ex verſ. Secundò dubitari poteſt, vbi
ex Concilio Generali Lateranenſi ſub Leo-
ne X. ſeſſ. 10. vbi probat cuicumque con-
ſuetudini derogatum, quæ haberet, laicis
integrum eſſe capere, & detinere perſonas
Eccleſiaſticas, quod etiam reprobat Conci-
lium Tridentinum ſeſſ. 25. c. 20. verſ. propte-
reaque admonet.

335 Vltima dubitatio, an iudex ſæcularis
reperiens Eccleſiaſticum cum matre, vel
vxore, vel ſorore in actu turpi, incidat in
hunc Canonem, ſi illum capiat, vel reti-
neat tamquam iudex ſæcularis? Reſponſio
ſit negatiua, argumento capitis, ſi verò il 1.
per textum, ibi: Turpiter inuentum cum
matre, ſorore, vel filia, de ſentent. excom-
mun. vbi excuſatur à cenſura percutiens
Clericum turpiter agentem cum aliqua ex
ſupradictis, modò percutiat in continenti,
& non ex interuallo, quamuis non libere-
tur à peccato auctoritate propria illum
interficiens, vt notat Couarr. de ſponſ. p. 2.
cap. 7. §. 7. num. 12. Nauarr. in manuali,
cap. 27. num. 84. Sà de excommunic. Papæ
reſeruatis, num. 2. Iulius Clarus §. homici-
dium, num. 48. & lib. 5. §. final. quæſt. 77.
num. 9. Zeuall. commun. contra commun.
quæſt. 833. num. 30. Henriquez in ſumma,
lib. 12. c. 12. §. 1. lit. E, De Graſſis de effecti-
bus clericalibus, effectu 9. num. 186. Mo-
lin. de iuſtitia, tom. 4. tract. 3. diſp. 7. n. 3.
& diſput. 55. num. 6. Bonacin. de cenſuris,
diſp. 2, quæſt. 4. puncto 4. num. 5. & Ægid.
de cenſuris, tom. 2. diſp. 15. num. 195. ex ea
ratione, quia Eccleſia in hoc caſu non iu-
dicat huiuſmodi percuſſionem eſſe factam
ſuadente diabolo, ſed ex vehementi paſſio-
ne oriri, cùm ſit difficillimum iuſtum con-

tinere dolorem : igitur non excommunicabitur per hunc canonem, qui inuentum turpiter cum vxore, &c. retinuerit, & apprehenderit tamquam iudex ; etiam ſi illum noloerit ſuo iudici ſiſtere, & præſentare : ſiquidem potuerit eumdem occidere ſine metu excommunicationis, cap. ſi quis ſuadente, validum namque eſt argumentum ab æquipararis, Menoch. conſ.32. num.17. Gratian. diſcept.forenſ. cap.598. num.70. quando ſcillicet in eo, in quo fit æquiparatio, eſt ſimilitudo, Surd. deciſ. 119. n. 16. & 21. Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. quæſt.46. num.24. & Card. Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ.288. num.5. Ex quibus colligitur, quamuis iudex ſæcularis peccet in hoc caſu detinendo Eccleſiaſticum ita inuentum vltra ſparium viginti horarum, excuſabitur à cenſura huius canonis propter vehementem paſſionem, qua vehementer perturbatur ſui vix compos, quæ eſt cauſa, quòd lex ciuilis ſic inuentum impunè occidi permittat, l.quod ait lex, §.quod ait ff. de adult. & lex Luſitana lib.5.tit.38. per textum ibi: *licitamente*, quamuis ſecundùm communem peccet mortaliter, Gomez l.80. Tauri, num.52. Decianus tract.crimin.lib.9. cap.15. num.36. in fine, verſ. de iure antem Canonico, num. 40. Farinac. in praxi crimin. quæſt.121. num.55. verſ. pro concordia, & à num.122. & Sanchez de matrimonio, lib.10. diſp.8. à num.38. qoibus accedit Zeuall.commun.contra commun.q.833. num.30. vbi excuſat occidentem à cenſura ex repentino animi motu : ſecus ſi ex deliberatione ; ſed meliùs illum excuſat iuſtus dolor, quia eſt impatibile, ita vt impoſſibile videatur tam iuſtum dolorem compeſcere in flagranti delicto, & ideò iuſtus dolor, & acerrimus eum excuſat, quaſi occidat prouocatus, & videatur facere in ſuam defenſionem, vt notat expreſsè Guilerm. de Cuu. in l.Imperator. l. 2. ff. de ſtatu hominis, & ibi Bartol. num.2. Albericus col. 2. quæſt. penult. Baldus in tercia lectura, in fine, & alij, quos refereos ſequitur Gomez in d.l.80. Tauri, num.53.

Excommunicatio lata aduerſùs occupantes bona, & terras Eccleſiæ Romanæ, & illius iuriſdictionem vſurpantes, ſic habet ;

§. XX.

ITem excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per ſe, ſeu alios directè, vel indirectè ſub quocumque titulo, vel colore inuadere, deſtruere, occupare, & detinere præſumpſerint in totum, vel in partem Almam Vrbem, Regnum Siciliæ, inſulas Sardiniæ, & Corſicæ, Terras citra pharum Patrimonium Beati Petri io Thuſcia, Ducatum Spoletanum, Comitatum Venuſſinum, Sabinenſem, Marchiæ Anconitanæ, Maſſæ Trebariæ, Romandiolæ, Campaniæ, & maritimas Prouincias, illarumque Terras, & loca, ac Terras ſpecialis commiſſionis, Arnulforum, ciuitateſque noſtras Bononiam, Cæſenam, Ariminum, Beneuentum, Peruſium, Auenionem, ciuitatem Caſtelli, Tudertum, Ferrariam, Comacium, & alias ciuitates, Terras, & loca, vel iura ad ipſam Romanam Eccleſiam pertinentia, dictæque Romanæ Eccleſiæ, mediatè, vel immediatè ſubiecta ; necnon ſupremam iuriſdictionem in illis Nobis, & eidem Romanæ Eccleſiæ competentem de facto vſurpare, perturbare, retinere, & vexare varijs modis præſumunt, necnon adhærentes fautores, & defenſores eorum, ſeu illis auxilium, conſilium, vel fauorem quomodolibet præſtantes.

EPITOME.

336 *Materia huius canonis, quæ ſit? Quot actiones principales ? & quot acceſſoriæ ? & quæ perſona, quibus excommunicatio minitatur.*

337 *Hic canon in tres partes partitur.*

338 *Loca, & iura, quæ habet Romana Eccleſia, quo iure ea habeat.*

339 *Cur in hoc canone fiat mentio ſpecialis ciuitatum Bononiæ, Caſenæ, Arimini, & aliarum potiùs, & omittantur multa oppida, quæ etiam pertinent ad Eccleſiam Romanam ?*

340 *Appellatione ſupremæ iuriſdictionis, quid veniat ?*

341 *Quot excommunicationibus feriatur inuadens, occupans, detinens, & deſtruens aliquem locum, aut oppidum Eccleſiæ Romanæ ?*

342 *Cur aliquæ ciuitates dicantur eſſe patrimonium B. Petri, & quare quotannis hæc Bulla legatur ?*

336 MAteria huius canonis eſt ſacrilegium, quo Sedes Apoſtolica in ſuis terris offenditur, & ſuprema iuriſdictio in illis læditur, Caietan. in ſumma, verb. excommunicatio, Sebaſt. Medices in ſumma peccat. capital. titul. 9. quæſt. 78. num.26. Sayr. hoc loco, num.2. Eſt autem hæc excommunicatio lata ad defendendum coutra omnes dominium temporale ad Sedem Apoſtolicam ſpectans, illoſque afficit, qui directè, aut indirectè per ſe, vel per alios præſumpſerint inuadere, deſtruere, occupare, detinere, in totum, vel in parte Romanam vrbem, & alias ciuitates, & loca, quæ ibi enumerantur. Vnde conſtat actiones principales eſſe præſumptuosè inuadere per ſe, vel alios, directè, vel indirectè Terras Eccleſiæ Romanæ, vel deſtruere, occupare, detinere in eiſdem terris, & locis iuriſdictionem vſurpare, vel eam perturbare, retinere, & vexare, quæ omnia ſunt actiones principales ſpecialiter in hoc canone damnatæ: acceſſoriæ autem ſunt ad ſupradicta fauorem, auxilium, & conſilium præſtare.

Perſonæ autem, contra quas fertur cenſura, ſunt omnes, qui præſumpſerint has actiones principales, & acceſſorias exercere contra tenorem, & ſubſtantiam huius canonis, ſiue id operentur facto proprio : & perſonaliter, ſiue per alios inuadant, & occu-

occupent aliquam terram Sedis Apoſtolicæ. Excuſabuntur tamen, qui bona fide, & probabili titulo doctorum hominum iudicio adhærentes aliquid egerint, tunc enim non eſt locus excommunicationi, Caiet. verb excommunicatio, in ſumma, cap.31. verſ. Quartò nota, his verbis, Quia tunc operatur quis ex ignorantia pluſquam probabili; & ideò neq; apud Deum, neque apud Eccleſiam agit contra eiuſdem Eccleſiæ ius, ſeu libertatem, ſequitur Suar. hoc loco, diſp.21. ſect.2. n.105.

Quin etiam ex Caiet. ibi cap. 17. quem ſequitur Nauar. ſupra num. 73. ſi contingat in ciuitatibus Pontificis eſſe ſactiones, & alteram eſſe extrà ciuitatem, & inuadere ciuitatem hoſtiliter, vt ibi obtineat Principatum, ligari hac excommunicatione, quamuis non procuret offendere ius Eccleſiæ, neque ciuitatem ex dominio Papæ eripere, quia in hoc canone prohibetur perturbare, retinere, & vexare, & inuadere ciuitatem, quod ſufficit ad incurrendam excommunicationem, præſertim, quia hoc non fit, quin ciuitas ſaltem in parte deſtruatur, Suar. ſupra d. num. 105. ad finem, nam deſtruere ſignificat id quod ſtructum eſt diruere, & vaſtare, Vgolin. hoc loco, in principio, num.4. & in ſpecie Marius Alterius diſp.21. lib.5. c.1. fol.756. col.2. verſ. dubitari poteſt hoc in loco.

337 Diuiditur in tres partes hic canon. In prima continentur omnes, qui terras, loca, & ciuitates Eccleſiæ offendunt. In ſecunda offendentes Eccleſiæ Romanæ iura. In tertia offendentes eiuſdem Eccleſiæ Romanæ iuriſdictionem ſupremam, Sayr. de cenſuris hoc loco, num.4. Vgol. in hoc canone, in principio. Quatuor ergo modis hæc actio principalis prohibita, quoad iuriſdictionem exerceri poteſt, & incurri excommunicatio. Primò vſurpando iuriſdictionem, quæ competit ſummo Pontifici in locis enumeratis. Secundò perturbando. Tertiò retinendo. Quartò vexando eamdem iuriſdictionem, & denique quouis modo impediendo, ne in illis locis officiales, miniſtrique Sedis Apoſtolicæ iuriſdictionem exerceant. Et excommunicantur, non ſolùm, qui inuadunt corporaliter loca ipſa vel iura, vel occupant iuriſdictionem, quam Eccleſia Romana in illis habet, ſed etiam, qui perturbant, ſiue domeſtici ſint ciues, ſiue externi; ſiue perturbent potentia, & armis, ſiue fraude, & dolo, Sayr. in hoc canone, num.5. dicens eſſe probabile dolo, & fraude perturbantes ligari hac excommunicatione.

Quin etiam laici vſurpantes iura Eccleſiaſtica, aut rebus Eccleſiaſticis iniuriam, aut violentiam irrogantes, poſſunt tamquam ſacrilegi puniri per iudicem Eccleſiaſticum de iniurijs, & damnis Eccleſiæ illatis, & compelli ad ſatisfactionem, Fuſch. de viſitat. lib.2. cap. 21. num. 28. Boſſius in praxi crimin. tit. de ſacrileg. num.7. Decian. tract. crimin. lib.o. cap.36. in principio, Palat. in cap. per veſtras, de donationibus inter virum, & vxorem, notab.2. §.1. num.3. Ordinatio Luſitana lib.2. tit.1. §.5. & Cardinal. Tuſch. tom. 4. littera I, concluſ.445. num. 19. & concl.446. num.10. facit gloſſ. in cap. conqueſtus, verſ. quaſi poſſeſſione, de foro competenti, & cap ſi Clericus laicum, & cap. cùm ſit generale, eod. tit. & ibi Scribentes.

338 Quæſtionis eſt, quo iure Eccleſia Romana habeat ea loca, de quibus in hoc canone fit ſpecialis mentio? Conſtat ex cap. Conſtantinus, il 2. & ordine 14. diſt. 96. ampliſſimam feciſſe Conſtantinum Magnum donationem Beato Syluestro ſummo Pontifici, cui contulit Lateranenſe Palatium, Vrbem Romanam, & cunctas Italiæ, & Occidentalium Regionum Prouincias; necnon ciuitates, & oppida omnia ſimul cum plenaria adminiſtratione omnium iurium Imperialium, tam in Iudæa, & Græcia, quàm in Aſia, Thracia, & Africa. Cuius donationis meminerunt in hiſtoria Imperator. in vita Conſtantini, cap.3.5. de la donacion. Mexia, Bellarm. tom.1. controuer.3. de Roman. Pontiſ. lib.2. cap.17. verſ. hæc omnia, & lib.5. cap.19. verſ. Quarto, Caſtald. de Imperat. quæſt. 51. Baron. Annal. tom.3. anno 324. Soar. de legibus, lib.4. cap.6. num.6. Zeuall. commun. contra commun. quæſt.345. & conſtat ex textu ibi: Vt Pontificalis apex non vileſcat, ſed magis, quàm terreni Imperij dignitas, gloria, & potentia decoretur, ecce tam Palatium noſtrum, quàm Romanam vrbem, & omnes Italiæ, ſiue Occidentalium Regionum Prouincias, loca, ciuitates beatiſſimu Pontifici, & vniuerſali Papæ Silueſtro concedimus, & relinquimus, & ab eo, & à ſucceſſoribus eius per pragmaticum conſtitutum decernimus diſponenda. Ita Conſtantinus, ibi: Ex quibus verbis apparet, & in Italia, & in Occidentalibus partibus eſſe omnia loca ſita, quæ in Bulla numerantur. Nam ſexdecim Regiones continet, & in his Regnum Siciliæ, quæ Italiæ Inſula eſt, quæ ad Romanam Eccleſiam pertinet, vt notat Clement. 2. in verſicul. vt illud tamquam notiſſimum, iuncto verſicul. Rursùs, de re iudic. & capit. 2. verſ. Præter Regnum Siciliæ, quòd eſt ſpeciale patrimonium beati Petri eodem libr. 6. & ibi Geminianus, & vult Vgolin. in hoc canone, in principio, num. 2. & Alterius hoc loco, diſp.21. lib.5. cap.2. fol. 761. col. 1, in principio, vbi firmat Siciliam fuiſſe de patrimonio beati Petri ex donatione facta à Carolo Magno Imperatore Adriano primo Pontifici Romano, quam donationem poſtea Ludouicus Pius ipſius Caroli filius confirmauit. Quę poſtea defluxu temporis regnante Michaele Balbo Conſtantinopoli à Saracenis occupata eorum ditioni per annos 230. ſubiecta fuit, ſed de hoc alij, inter quos Turrecrem in cap. 1. diſtinct.94. num.2. & alij in cap. ad Apoſtolicæ, §. præter, de ſententia, & re iudicata in 6. vide reliqua apud Marium, & Maſtrillum in præludio de magiſtratibus num.48.

Illud non eſt ommitendum Romanum Pontificem iuriſdictionem, & dominium modis, & titulis legitimis obtinuiſſe non ſolùm in vrbe, ſed etiam in alijs Regionibus, vrbibus, & locis in hoc canone comme-

iue-

memoratis, nec de hoc ambigi poteſt; nam tempore Gregorij Magni Eccleſia Romana Siciliam, Lucaniam, & Calabriam, & alias Prouincias vti patrimonium ſuum poſſidebat,& obijt anno Dom. 604. cuius patrimonij, qui curam gerebat Rector patrimonij ſancti Petri dicebatur vt ex quibuſdam eiuſdem Gregorij epiſtolis deducitur. Conſtitutum autem erat huiuſmodi patrimonium in prædijs,agris, & alijs poſſeſſionibus, quæ Romano Pontifici dono datæ fuerunt, & poſtea Eccleſia Romana incępit paulatim conſequi dominium, & ditionem illarum Prouinciarum, & ciuitatum.

Quod attinet ad inſulas Sardiniam, & Corſicam, illud etiam certum eſt fuiſſe in patrimonio B. Petri iam à Caroli Magni Imperatoris tempore, in quo datæ fuerunt Romanæ Eccleſiæ ,vt patet ex conſtitutione Ludouici Pij Imperatoris filij ipſius Caroli, quæ ad verbum deſcripta aſſeruatur apud Vaticanum in eius monumentis, vbi confirmat donationem factam à patre Carolo, & auo Pipino Pontifici Maximo. Cùm autem Saraceni, vt teſtatur Sigonius lib.3. de Regno Italiæ ann.720. Sardiniam ſuo Imperio ſubiecíſſent,Ioannes IX. Pontifex ann.Dom.1004.indulſit, vt qui Sardiniam, & Corſicam recuperarent, ſibi poſſene retinere, modò à ſeruitutis iugo Chriſtianos in libertatem aſſererent: quo propoſito præmio Piſani, & Genuenſes excitati Corſicam, & Sardiniam aggreſſi ſunt, & vtramque per annos ſequentes expulſis Saracenis donarunt libertate. Inter ſe tamen de Sardiniæ iure poſſidendo bello diutiſſimè pugnarunt, non ſine magno Inſulæ detrimento, quo tempore Bonifacius Octauus Iacobum ſecundum Aragoniæ Regem filium Petri III. Aragoniorum Regis,Romam vocauit, & cum Pontificio diplomate Sardiniæ Regem creauit,quo modo peruenit Sardinia ad Principatum Regum Aragoniæ; ex quo tempore ad Regem Catholicum Ferdinandum, & ex eo ad Carolum V. Imperatorem, & ad eius filium Philippum cognomento Prudentem & ad eius poſteros Sardinia inſula pertinet omni cenſu libera, vt creditur veriſimile, ſic fuiſſe à Bonifacio Octano conceſſam Iacobo ſecundo Aragoniæ Regi, eo quod Genuenſibus Lucius II. remiſerit cenſum annuum, quem quotannis ob Corſicam pendebant. Ex quibus patet Inſulam Siciliæ, Sardiniæ, & Corſicæ in patrimonio B. Petri fuiſſe ex donatione Eccleſiæ Romanæ à Carolo Magno,teſte Sigonio lib.3. de Regno Italiæ. Cætera, quæ ad hunc locum pertinent: & ad hanc extremam Bullæ Cœnæ cenſuram, & oppida enumerata ibi, conſule Marium Alter. diſp. 21. cap.2. per totum, & Barboſam in cap. ſi diligenti 17. num. 2. & 5. de præſcriptionibus.

339 Quo autem tempore cœperint reliquæ ciuitates in hoc canone memoratæ pertinere ad dominium Romanæ Eccleſiæ, non eſt eadem omnium ſententia, eo quod ius Bononiæ, & Peruſij, & Ferrariæ ad dominium Romanæ Eccleſiæ pertinere ex donatione facta à Pipino Rege Francorum Caroloque Magno, & Ludouico Pio quidam autumant. Alij autem Beneuenti, ſeu Ducatus Beneuentani cenſent à Carolo Magno fuiſſe confirmatam donationem Romanæ Eccleſiæ factam vnam cum alijs oppidis per patrem Pipinum, de quibus omnibus dubijs, & de rationibus dubitandi, conſule dictum Marium Alterium d. cap.2. ad finem.

340 Nomine ſupremæ iuriſdictionis venit hoc loco iuriſdictio temporalis, & merum Imperium, quod habet Summus Pontifex in terris Eccleſiæ, cuius iuriſdictionis quatuor ſunt ſpecies. Prima dicitur merum imperium, ſecundùm quod dicitur habere gladij poteſtatem ad puniendum facinoroſos homines, & hæc eſt ſuprema iuriſdictio, gloſſa in l. Imperium verb. Mixtum de iuriſdict. omni iudic. Mixtum autem Imperium exigit cauſæ cognitionem gloſſ. vb proximè, & hæc iuriſdictio eſt reſeruata Summo Pontifici, vt notat gloſ. in cap. quod tranſlationem, verſ. reſeruauit, non veniunt in generali conceſſione, Perez l.1. gloſſ. 2. tit. 1. lib. 3. ordinamenti pag.459. col.2. ante medium atque ita in generali Legati à latere commiſſione, non veniunt caſus Papæ reſeruati, Boerius in tract.de poteſtate Legati à latere num. 24. Eraſm. à Cochier. de iuriſdictione Ordinarij in exemptos par.1. quæſt. 3. num.13. & par. 4. quæſt. 3. num.1. quamuis frater Emmanuel. tom. 2. Regularium quæſt. 62. art.1. Pariſius conſ. 28. num. 31. cum ſequentibus par.4. Viuald. in tractatu de Legato par.1. quæſt. 8. exiſtiment poſſe cognoſcere contra exemptos, per gloſſam in d. cap. tranſlationem, ibi ego credo quod poteſt cognoſcere de cauſis exemptorum, eſt tamen Legati à latere habere in exemptos iuriſdictionem cap. ſi Abbatem, de electione lib.6. ideo non videtur Papa eximere exemptos à poteſtate Legati, Nauar. de datis, & promiſſis pro iuſtitia, notabili 4. num.10. verſic.2. per ea quæ. Non poterit tamen eximere aliquem à iuriſdictione alicuius ordinarij,quia nequit facere Legatus quod violet ius commune; at eximere à iuriſdictione Ordinarij aduerſatur iuri communi, cap. omnes Baſilicæ 16. quæſt.7. & plurimum præiudicat Eccleſiæ, Baron. Annal. tom. 8. anno 676. & ita reſoluit Eraſm. ſupra par.1. quæſt.3.num.13. de iuriſd. in exemptos; eſt enim hoc valde conſonum iuri, & rationi, vt dicam infra diſp. de Legato à latere, §.2. num.20. & num.38.

Quod autem præiudicet iuri communi eximendo à iuriſdictione Ordinarij aliquem, docet Abbas in cap. final. num. 2. cum addit de confirmat. vtili, Boer. in tract.de poteſtate Legati de latere num.44. & Villadieg. in tractatu de Legato part. 1. quæſt. 9. num.64. ex ea ratione, quæ deducitur ex dict. cap. omnes Baſilicæ, 16. quæſt.7.vbi probatur omnes Baſilicas præſumi illius Epiſcopi, in cuius Diœceſi ſunt extructæ, & eo ipſo, quod quis eſt Epiſcopus, habet fundatam intentionem ſuper iuriſdictione in omnibus Eccleſijs, & per-

ſo-

ſonis totius ſuæ Diœceſis, Rot. deciſ.171. num. 2. & deciſ.491. num. 1. apud Farinacium par. 1. recent. idcirco quidquid eſt intra fines Epiſcopatus, cenſetur etiam de Diœceſi Rot. deciſ. 683. num. 1. dict. par.1. recent. Vnde quamuis Legatus poſſit cognoſcere de exemptis, non poteſt tamen eximere Eccleſias, nec perſonas à iuriſdictione Ordinarij, quia eximere aduerſatur iuri.

341 Dubitari poteſt, quot cenſuris feriatur qui inuadit locum aliquem Eccleſiæ Romanæ, & ſimul occupat, detinet, & deſtruit? Hac de re vide ſuprà §.4. num.106. & ſequent. & §. 10. num. 220. Ad tem ergo dicit Marius Alterius lib. 3. de cenſuris diſp.10.cap.8.ſi ex commiſſione plurimorum actuum plura peccata emanant, & diuerſæ trangreſſiones conſtitutionis alicuius, procedunt etiam plures excommunicationes, à quibus delinquens neceſſariò eſt abſoluendus. Ratio, quia excommunicatio fertur in tranſgredientes conſtitutionem; quare, ſi tranſgreſſio eſt multiplex, multiplex erit excommunicatio, ſecus ſi tranſgreſſio eſt vna excommunicatio erit etiam vna, Nauar. in man. cap.6.num.17. & 18.

Dicetur autem actus eſſe vnus, vel multiplex in genere moris ad iudicandum numerum excommunicationũ ex continuatione, vel interruptione actus; atque ita, quando omnes actus interiores,& exteriores tendunt quaſi præparationes ad vnum effectum principalem perficiendum,quamuis illi actus in genere entis differant, & interrumpãtur, vnica tantùm eſt violatio, ſeu tranſgreſſio, & ex conſequenti vnica cenſura. Secus, quando actus inter ſe ſunt diuerſi nõ ſolùm in genere entis,ſed etiam in genere moris. Exemplum prioris,ſit percutiens clericum ad quod crimen priùs accepit enſem, vocauit ſocium, arripuit iter, & alia egit ſemper cum eadem intentione, vel actuali, vel virtuali, vnica fuit trangreſſio, & vnica quoque cenſura; etiamſi tres ictus vno impetu in clericum intulerit, quoniam tres illi ictus vno impetu illati, fuit vnus actus in genere moris. Exemplum poſterioris apparet in percutiente clericum ſemel, & poſtea per interuallum notabile, iterum percutiat, ligabitur duabus cenſuris, quia vnaquæque actio in genere moris fuit integra, & ſeparatim completa, ſicut interficiens vnico impetu vnum clericum, & ſucceſſiuè alium, duo commiſit homicidia, quia duo ſunt obiecta diſtincta in genere moris & componunt duas actiones completas, Nauarr. in manuali cap. 6. num. 18. Marius Alterius dict. lib. 3. cap. 8. verſ. ſed quamuis hæc regula. Ex quo ſequitur in caſu noſtro, ſi quis inuaſit ciuitatem Sedis Apoſtolicæ, & eam occupauit, & ſucceſſiuè deſtruxit, & eodem tempore ſolo æquauit, vnam tantum incurrere cenſuram, ſecus ſi inuaſit, & occupauit; & poſtea poſt aliquod tempus illam deſtruxit, & deuaſtauit; tunc enim duabus inuolutus eſt cenſuris. Nam vnus excommunicatus poteſt iterum excommunicari, & data abſolutione vnius excommunicationis, adhuc reſtat alia excommunicatio, quæ incepit habere effectum, cum abſoluitur à prima, cap. Engeltrudam 3. qu.4. & gl. ibidem cap. ita quorundam, & ibi gloſſ. verb. excommunicatio, de Iudæis, & communiter omnes, ſequitur Felin. in cap. poſtulati num. 2. de reſcriptis, & alij quibus adhæret Gonzal. de menſ. gloſ.13. num.81. & ſequent.

Ex dictis liquet,cur aliquæ ciuitates dicantur patrimonium Beati Petri. Item cur in hac conſtitutione fit mentio ſpecialis Bononiæ, Cæſenæ, Arimini, & aliarum, quia ſcilicet fuerunt ſæpiùs à Tyrannis occupatæ, & à ditione Romani Pontificis ereptæ, & tandem in ditionem Pontificis eiectis Tyrannis reuocatæ; denique ea eſt potiſſima ratio,ob quam quotannis hæc excommunicatio in die Cœnæ Domini promulgãtur contra occupantes Eccleſiæ Romanæ Terras ſecundùm Felinum in cap.cum non liceat, de præſcript. col. vlt. opinantem nullam præſcriptionem poſſe præiudicare Romanæ Eccleſiæ, quod quolibet anno præſcriptio interrumpatur per excommunicationem Bullæ Cœnæ die Iouis Sancti à Pontifice pronunciantem contra occupantes, & detinentes res Eccleſiæ procedit, quoad malæ fidei poſſeſſores, qui à Pontifice Romano excommunicatione ligantur.

Secus dicendum de bonæ fidei poſſeſſoribus, qui quamuis ſint in poſſeſſione rerum Eccleſiæ Romanæ, opinantur tamen eſſe in poſſeſſione iuſta,& res eſſe proprias & ideo non incurrere in excommunicationem, ſi bona fide poſſideant, ita Caietan. in ſumma verb. excommunicatio cap. 31. verſ. quarto, & Suar. de cenſuris diſp. 21. ſect.2. num.105. dummodò diligentiam adhibeant, vt veritas deprehendatur, vt in ſimili tradit Victor.de iure belli num.25. Couarr. in regul. poſſeſſor. §. 12. num. 5. verſ. Ego hanc ſententiam falſam eſſe opinor; eo, quia poſſeſſor bonæ fidei illius, qui credit iure, & legitimè poſſidere terras Eccleſiæ Romanæ, poteſt præſcribere, ſi poſſeſſio duret bona fide ſine vllo impedimento per centum annos, textus in cap. ad Audientiam, verb. contra quam non niſi centenaria, de præſcriptionibus, & in cap. cùm nobis, eodem titulo verſ. non niſi centum annorum, & ibi Scribentes, l. 26. tit. 29. part. 3. Pincl. in Authent. Niſi, num. 57. Cod. de bonis maternis. Balb. de præſcript. 1. part. 5. à num. 16. Molin. de iuſtitia tract.2. diſp. 72. verſ. 2. num. 4. Neque obſtat excommunicatio Bull. in Cœna Domini ſingulis annis promulgata, niſi aliud ocurrat impedimentum, quod poſſit interrumpere præſcriptionem; ex eo fundamento, quoniam excommunicatio non ligat, niſi vbi eſt culpa mortalis, quam non contrahit bonæ fidei poſſeſſor; Marius Alterius in hoc canone cap.3. diſp. 21. fol. 763. col. 2. nec tenetur bonæ fidei poſſeſſor reſtituere fructus conſumptos, niſi quatenus ex illis locupletior euaſerit,Antonius Gabriel. communium lib.5. tit. de acquirendo rerum domi-

dominio, concluſ. 2. num. 3. Menoch. remed. 15. de recup. num. 598. Tolet. in ſumma lib. 5. cap. 17. num. 9. & 10. Molin. de iuſtitia tract. 2. diſp. 569. verſ. quando aliquid, & diſput. 718. num. 1. & diſput. 819. num. 4. Leſſius de iuſtitia libr. 2. cap. 14. dub. 2. num. 9. & 10. Rebellus de obligationibus iuſtitiæ p. 1. lib. 2. qu. 4. num. 10. & 11. Sayr. in claui lib. 10 tractat. 2. cap. 2. num. 2. & Sanch. in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 23. à num. 7.

Sed quid, ſi non conſtet poſt adhibitam diligentiam, an res poſſeſſa ſit Eccleſiæ Romanæ, nec poſſeſſor conſcientiam dubiam deponere poteſt, an incidat in excommunicationem, ſi rem non reſtituat? Reſpondet Sanchez lib. 2. de matrim. diſputat. 41. à num. 12. Si incipiens bona fide poſſidere, accedente dubio poſtea, an res ſit aliena teneri diligentiam adhibere, vt de veritate conſtet; quod ſi poſt diligentiam præmiſſam veritas adhuc non deprehendatur, poſſe poſſidentem rem retinere, & practicè non dubitare, an res ſit ſua & ex conſequenti non ligatur excommunicatione. Idem repetit libr. 1. in præcepta Decalogi cap. 10. num. 9. nihilque teneri reſtituere, quod tanquam probabilius tradit cum Vaſquez 1. 2. qu. 19. art. 6. diſp. 66. cap. 7 num. 44. & cum Salas 1. 2. qu. 21. tract. 8. diſp. vnica ſect. 23. num. 231. Et quamuis d. diſp. 41. num. 19. exiſtimauerit Sanchez poſſidentem bona fide, ſi poſt præmiſſam debitam diligentiam anceps ſit & magis propendeat in eam partem, quod res illa ſit aliena teneri reſtituere partem pro ratione maioris illius propenſionis, prout etiam vult Sotus lib. 4. de iuſtitia, quæſt. 5. art. vltim. ad finem, & Ledeſm. 2. part. 4. quæſt. 18. art. 1. dub. 14. fol. 231. col. 1 attamen nihil poſſidentem in hoc caſu teneri reſtituere probabilius cenſet d. cap. 19. in præcepta Decalogi, num. 9. cuius ſententia mihi probatur; & hæc ſufficiant ad explanationem Bullæ Cœnæ, quæ viginti Canones complectitur; modò ad obſeruationes eiuſdem Bullæ Cœnæ, quæ poſt excommunicationes apponuntur, gradum faciamus.

Prima obſeruatio ſic habet:

343 Volentes præſentes noſtros proceſſus, ac omnia, & quæcumque his literis contenta, quouſque alij huiuſmodi proceſſus à nobis, aut Romano Pontifice pro tempore exiſtente fiant, aut publicentur durare, ſuoſque effectus omnino ſortiri. In hac ergo obſeruatione notandum eſt Bullã Cœnæ durare vſque ad alterius à Summo Pontifice pro tempore factionem, aut publicationem, atque ita poſt Pium Quintum anno Domini 1568. durat Bulla Cœnæ, quouſque ſequens Pontifex aliud diſponat, ita Nauarrus in manuali, cap. 27. num. 73. quem ſequitur Henriq. tom. 2. cap. 18. lit. L. lib. 13. & num. 4. Olim autem Bulla Cœnæ non habebat vim legis, ſed præcepti, quod finitur cum præcipiente, Suar. lib. 5. de cenſuris, diſp. 21. ſect. 1. ſequitur Nauarr. ſubdens ex ſe eſſe perpetuam, & naturam legis, ſeu ſtatuti imitari: ceſſare tamen vbi primùm Bulla ab alio ſucceſſore promulgatur; idem docet Tolet. de caſib. in Bulla Cœnæ, excommunicatio vltim. Differt tamen à lege, quia lex non ceſſat, niſi per poſteriorem reuocetur expreſsè, aut ei aliquid contrarium ſtatuatur, vide Suar. ſupra, & de legibus, lib. 1. cap. 10. num. 15. fol. 59. An verò huiuſmodi cenſuræ in Bulla Cœnæ cenſeantur ab homine, aut à iure, vide, quæ dixi ſupra diſp. 3. à princ.

Secunda obſeruatio de illis, qui poſſunt abſoluere à cenſuris Bullæ Cœnæ.

§. XXI.

EPITOME.

344 *Abſoluere à cenſuris Bullæ Cœnæ nemo poteſt, excepto mortis articulo, niſi ſummus Pontifex.*

Articulus mortis. & periculum mortis æquiparantur. ibid.

345 *Abſolutus in articulo mortis, quam cautionem præſtare debeat?*

346 *Quam pœnam contrahant, & quam excommunicationem abſoluentes à cenſuris Bullæ Cœnæ, & an ſit reſeruata?*

347 *Priuilegia conceſſa, ne poſſint excommunicari à Sede Apoſtolica an ſint valida?*

348 *Vtrùm facultas conceſſa Epiſcopis à Concilio Tridentino, vt poſſint abſoluere à contentis in cap. 6. ſeſſ. 24. auferatur per hanc ſecundam obſeruationem, ſeu clauſulam?*

VT autem hæc ſecunda obſeruatio meliùs intelligatur, & quæ in ea reſeruantur, pateſiant, tenor illius ſic habet: Cæterùm à prædictis ſententijs nullus per alium, quàm per Romanum Pontificem, niſi in mortis articulo conſtitutus, nec etiam tunc, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo cautione præſtita, abſolui poſſit, etiam prætextu quarumuis facultatum, & indultorum, quibuſcumque perſonis Eccleſiaſticis, ſæcularibus, & quorumuis ordinum etiam mendicantium, ac militiarum regularibus, etiam Epiſcopali, vel alia maiori dignitate præditis, ipſiſque Ordinibus, & eorum Monaſterijs, Conuentibus, & Domibus, ac Capitulis, Collegijs, Confraternitatibus, Congregationibus, Hoſpitalibus, & locis pijs, necnon laicis, etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per nos, & dictam Sedem, ac cuiuſuis Concilij decreta, verbo, literis, aut alia quacumque ſcriptura in genere, & in ſpecie conceſſorum, & innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum.

344 Hoc poſito conſtat ex tenore Bullæ neminem poſſe à ſententijs Bullæ Cœnæ abſolui, niſi per Romanum Pontificem, excepto mortis articulo, idque meritò, quia Romanus Pontifex abſolutionem ſibi reſeruauit. Vnde abſoluere ab his ſenten-

tijs

tijs non poteſt Collegium Cardinalium, cùm Collegium non ſit Romanus Pontifex, cui enim verba legis non conueniunt, nec diſpoſitio conuenit, argum. l. 4. §. toties, ff. de damno infecto; item nec Vicarius Papæ, vel Legatus à latere, Patriarchæ, vel Archiepiſcopi, vel Epiſcopi poſſunt abſoluere, argumento capitis nonne, de præſumptionibus: denique nec Concilium generale, nam neque ipſum eſt Romanus Pontifex; ſed eius auctoritate congregatur, & illi præeſt. Nam ſi ſummus Pontifex huiuſmodi caſus Bullæ ſibi non reſeruaſſet expreſsè, poteſtas abſoluendi pertineret ad omnes, qui poſſent ab excommunicatione iuris abſoluere; vt deducitur ex cap. nuper, de ſententia excommunicationis; vbi Innocentius III. de abſolutione ab excommunicatione iuris, bis verbis ait: Quia tamen conditor canonis eius abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem alijs relaxandi, ex quo ſequitur, quòd quando ius quamuis non declaret, per quem abſolutio danda eſt, declarat tamen, & abſolutè ait abſoluendum fore, eo ipſo quòd denegat abſolutionem, aut diſpenſationem, videtur tacitè, & cenſetur facere facultatem abſoluendi, aut diſpenſandi Epiſcopis, aut alijs Prælatis, Henriq. in ſumma, lib. 14. cap. 19. §. 2. iuncta lit. P, Aznr. inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 52. quæſ. 13. Suar. de legib. lib. 6. cap. 14. n. 8. Sanchez de matrimnnio, lib. 3. diſput. 52. num. 1. Etenim, quæ Sedes Apoſtolica ſibi non reſeruat, cenſetur conceſſiſſe. Specul. tit. de legatis, §. nunc oſtendendum, n. 53. Confert quòd Epiſcopus poteſt in ſua Diœceſi omnia, quæ poteſt Papa in vniuerſo Orbe, Perez l. 5. in principio, tit. 15. lib. 8. Ordin. pag. 315. Rebuff. in tract. nomin. quæſt. 5. num. 31. niſi expreſsè interdictum ſit eidem à iure, ſic præcitati, & Henriq. in ſumma, lib. 12. cap. 3. §. 2. in comment. lie. N. cùm ergo in his cenſuris abſolutio ſit reſeruata ſummo Pontifici expreſsè, non poteſt delinquens abſolui per alium, quàm per illum.

Excipitur mortis articulus, eo enim caſu nullus eſt caſus reſeruatus, quinimmò quilibet ſimplex ſacerdos poteſt abſoluere in articulo mortis excommunicatos, & denunciatos, etiam propter hæreſim, & habentes quæcumque alia peccata reſeruata quomodocumque, Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. de ſacrament. pœnit. capit. 7. verſ. vt nulla ſit reſeruatio, ſecundùm quod eradunt Conar. in cap. Alma mater, p. 1. §. 11. num. 8. verſ. quod ſi mortuus. Valent. tom. 4. diſp. 7. quæſt. puncto 2. Suar. tom. 4. de pœnit. diſp. 26. ſect. 4. & tom. 5. diſput. 11. ſect. 1. num. 14. Paul. Comitol. reſp. mor. lib. 1. quæſt. 21. num. 1. & qu. 22. num. 2. & lib. 5. quæſt. 14. num. 3. Ægid. de ſacramentis, & cenſuris, tom. 1. diſp. 8. n. 90. cum ſequentib. Auila de cenſuris, part. 2. cap. 6. dubio 3. diſp. 3. concl. 4. Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. capit. 13. num. 5. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 1. à num. 58. & nouiſſimè Pater Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 2. lib. 7. cap. 1. à n. 716. decidentes in hoc articulo nullam dari reſeruationem.

Dicitur autem articulus mortis in caſu propoſito, non ſolùm quando quis vult agere animam, vel quando mors eſt in fieri, & ita proxima, & moraliter certa, & ferè ineuitabilis, ſiue hoc proueniat ex cauſa naturali, vt ex morbo, ſiue ex cauſa violenta, nimirum quia eſt morte plectendus: ſed etiam quando eſt in periculo mortis, quod periculum imminet, quando quis eſt in aliquo caſu, in quo eſt probabile periculum de morte, quæ vtplurimum in illo euentu contingere ſolet, nempè quando fœmina eſt partui proxima, & difficilè conſueſcit parere, vel vbi primò parturit. Item dicitur eſſe in periculo mortis miles in bello, vbi hoſtes fortiter eſt aggreſſurus, & periculum eſt, ne ſine abſolutione moriatur: non tamen dicitur eſſe in mortis periculo omnis, qui transfretare vult, ita vt à quolibet Sacerdote poſſit abſolui, ſed ille tantùm, qui credit, aut dubitat probabiliter ſe naufragaturum, aut aliàs de vita periclitaturum, Gambarupta de caſib: reſeruatis, cap. 2. à num. 49. Beneuent. in praxi de pœnitent. cap. 15. quæſt. 7. Bonacin. de Sacrament. quæſt. 7. punct. 1. n. 10. Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 13. num. 1. vbi addit dari periculum mortis, quoties in mari oritur grauis tempeſtas, vel quando quis aggreditur nauigationem periculoſam, aut iter prædonibus interficere ſolentibus plenum, aut qui incidit in morbum periculoſum, ex quo maiori ex parte mors non euaditur, Suar. tom. 4. in 3. partem, diſp. 26. ſect. 4. nu. 2. Sayr. de cenſuris, lib. 2. cap. 20. num. 28. & Barboſ. de officio, & poteſtate Epiſcopi, allegat. 25. num. 52. & Cotiolan. de caſibus reſeruatis, part. 1. ſection. 2. art. 16. à num. 2. quibus accedit Molfeſ. in ſumma Theolog. moral. tract. 7. capit. 15. num. 77. Franch. Molin. de ritu nupt. libr. 1. compar. 18. num. 18.

Ambigi tamen poteſt, an in articulo mortis, ſi pœnitens habeat caſus reſeruatos Romano Pontifici, & nequeat recurrere ad illum, teneatur adire Epiſcopum, ſi poſſit? Quidquid aliqui affirment, dicendum eſt cum Suario tom. 4. in 3. partem, diſp. 30. ſect. 3. num. 4. non eſſe neceſſarium recurrere ad Epiſcopum; ſequitur Molin. tom. 4. de iuſtitia, diſp. 63. num. 2. ex eo fundamento, quia in mortis articulo omnis reſeruatio tollitur, quando non patet aditus ad reſeruantem, dùmodò per aliam viam non fiat facultas Epiſcopo abſoluendi de aliquibus caſibus, vt de facto fit à Concilio Tridentino ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6. vbi datur poteſtas in foro conſcientiæ abſoluendi ſubditos ſuos in ſua diœceſi à quibuſcumque caſibus occultis, nec deductis ad forum contentioſum. Quare ſi caſus reſeruati fuerint ex numeratis in d. cap. 6. & ſint occulti, adeundus eſt Epiſcopus, ſi aditus eſt facilis ad illum, ſecus quando caſus non fuerit occultus: tunc enim in eo articulo omnis reſeruatio ceſſat, & nulla eſt differentia inter Epiſcopum, & Parochum, & quemcumque alium Sa-

cerdotem audiendis confeſſionibus expoſitum. Nec obſtat quòd deciditur in percuſſione clerici Papæ reſeruata, vt habetur in cap. ea noſcitur, & in cap. de cætero, de ſentent. excom. vbi ſit facultas Epiſcopo ad abſoluendum percuſſorem clerici abſolutè: ſi non detur recurſus ad Pontificem in mortis articulo, quia reſpondetur hoc ſpecialiter conceſſum in percuſſione clerici, vt adeatur Epiſcopus, ſi non detur aditus ad Pontificem: ideò in cæteris caſibus non oportet recurrete ad Epiſcopum, cùm hoc non ſit iure cautum.

Quinimmò ſecundùm d.cap. de cætero, percuſſores Clerici abſoluti ratione articuli, vel periculi mortis, tenentur ceſſante morbo, vel eo impedimento ſe præſentare ſuperiori, qui extra illum caſum poterat illum abſoluere, quòd ſi non ſe præſentet, quando commodè potuerit, reincidet in eamdem cenſuram, habetur in cap. eos, qui, de ſentent. excommunic. in 6. Quod intellige non in eamdem numero, ſed in aliam ſimilem, propter nonam illam inobedientiam. Abbas cap. de cætero, in fine, de ſentent.excommunic. dicitur autem eadem cenſura, quia ſimiliter eſt reſeruata, ſicut prior erat, Suar. de cenſuris, diſp.25. ſect.1.n.62.& Sanchez in præcepta Decalogi, lib.2.c.13.n.28.

Item ex d. cap. de cætero, conſtat excommunicatum propter clerici percuſſionem, ſi ob capitales inimicitias, aut ob aliud legitimum impedimentum non potuerit adire Sedem Apoſtolicam pro abſolutione, poſse abſolui ab Epiſcopo; idem volunt Molina de iuſtitia, tom.4. diſp.63. num.2. Suar. tom.4. diſp.30.ſect.3.num.4. Henriquez in ſumma, lib.6.de pœnit.c.12. num.5. Sanchez d. capit. 13. num.9. Zambran. de caſib. in articulo mortis, cap. 4. dub. 4. num. 14. Bellet. diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de fauore clericorum canonis, §.3. num.12. & num.18. Sayr. de cenſuris, lib.3. cap.58. num.38. & Carol. de Graſſia de effectibus clericalibus effectu 9. n. 158. Vnde ratione huius capitis de cætero, non poteſt abſolui percuſsor clerici in articulo mortis a Parocho, vel ab alio Sacerdote expoſito, ſi detur aditus ad Epiſcopum, cui commiſsa eſt poteſtas abſoluendi, quando percuſsor ob impedimentum nequit pro abſolutionis beneficio recurrere ad Pontificem.

Idem dicendum eſt de numeratis in cap. ea noſcitur, de ſentent. excommunicationis, videlicet de mulieribus, ſenibus, valetudinarijs, ſeu membris deſtitutis, & pauperibus, qui omnes ob clerici percuſſionem poſsunt abſolui ab Epiſcopo: atque ita in articulo, vel periculo mortis non ab alio, quàm ab Epiſcopo poſsunt abſolui: nam de mulieribus conſtat ex cap. mulieres 6. de ſentent. excommunicationis, & docent Sayr. de cenſuris, libr.3. capit.28. num.18. verſ. Tertius, Bonacin. eodem titulo, diſp.2. quæſt.4. puncto 5.num.3.verſ. ſextus, & Bellet. ſupra d. §. 3 num. 17. De ſenibus etiam fortibus loquitur Sayr. capit.28. num.25. Bellet. d. §.3. num. 26. vbi num. 55. loquitur de infirmis, & num. 32. de membrorum deſtitutis; at num.54. de pauperibus, quem ſequitur Carol.de Graſſis de effectibus clericalibus, effectu 19. num.164. Secus ſi in eo periculo mortis non fiat aditus ad Epiſcopum: tunc enim poſsunt abſolui etiam à ſimplice Sacerdote, ſi non detur copia expoſitorum ad audiendas confeſſiones, vt eſt communis ex Concilio Tridentino; ſicut etiam in alijs caſibus reſeruatis ſummo Pontifici, in quibus ſpecialiter non eſt cautum, vt recurratur ad Epiſcopum, poſsunt omnes Sacerdotes etiam ſimplices abſoluere, quando non adſunt expoſiti confeſſionibus excipiendis ab Epiſcopo etiam alterius diœceſis, eò quia, quamuis reſpectu diœceſis, in qua ſunt, ſint ſimplices Sacerdotes, ſi tamen ſunt alicubi approbati, potiùs habent ius, quàm Sacerdotes omninò ſimplices nullibi approbati, ita Zambran. ſupra in capit. 4. dub. 4. num. 16. Suarez tom. 4. diſput. 26. ſect. 4. num. 4. Sanch. d. capit. 3. num. 10.

345 Prima dubitatio, cur abſolutus in articulo mortis non teneatur præſtare ſatisfactionem, ſed cautionem? Ex Bulla Cœnæ non requiritur niſi cautio ſatisfactionis expreſsè, non autem ſatisfactio; vnde non ſolùm in caſu impotentiæ ſimpliciter, ſed etiam, quandocumque moralis difficultas ſatisfaciendi datur, ſufficit cautio, quia Bulla non plus exigit. Hæc autem cautio, vt putat Vgolin.hoc loco, quæ exigitur, debet eſſe iuratoria, quæ requiritur ante abſolutionem excommunicationis, quod deducit ex cap. cùm deſideres, verſ. cum cautio iuratoria, aut pignoratitia, vel fideiuſſoria. Sanch.de matrimonio, lib.10.diſp. 18.num.35. Caldas Pereira de poteſt.elig. cap.16.num.34. in noſtro autem caſu non ſufficiet promiſſoria cautio in mortis articulo ab habente caſum Bullæ Cœnæ, niſi quando pœnitens non poteſt aliam cautionem præſtare: tunc enim cum illa poteſt abſolui; cùm ad impoſſibile nemo teneatur l.impoſſibilium. ff. de regul. iur. & multò fortiùs, ſi dederit iuratoriam: ſufficit enim ea cautio per quam bono Eccleſiæ, & partis meliùs conſulatur Sayr.de cenſuris: cap.25.num.4. poſt alios, quos ibi referens ſequitur Souſa diſp.98.

Porrò iuramentum ab excommunicato ante abſolutionem de parendo mandatis Eccleſiæ exigendum eſt. Henriquez in ſumma, lib.13.cap.20.§.4.Sayr.de cenſuris,lib. 4.cap. 17. num.31. & 32. Suar. eodem tit. diſp.19. ſect.2.num.10. Ægid.de Sacramentis, & cenſuris, tom.5.diſp.14. num.204. per textum in cap.ex tenore, de ſentent. excommunic.ibi, Recepto ab eo iuramento, ſequitur Sanchez in præcepta Decalogi, lib.5.cap.13, num.17. vbi ait in hac obſeruatione, ſe vltima clauſula reſeruationis abſoluendum à caſibus Bullæ Cœnę duplicem cautionem præſtare teneri; alteram de ſtando mandatis Eccleſiæ, & hanc cautionem, nihil aliud eſſe, quàm iuramentum; alteram verò de ſatisfaciendo parti, quod etiam tradit Couarr. in cap. Alma 1.part. §.11.num.11.& quamuis iam parti ſit ſatisfactum, iuramentum tamen

de

de ſtando mandatis Eccleſiæ ante abſolutionem exigendum eſt.iuxta cap.cum deſideres, iuncta gloſſ. verb.ad cautelam, de ſentent. excommunic. eo quòd iuramentum exigitur, vt abſoluendum in poſterum ſimilia crimina horreat, & pareat mandatis Eccleſiæ, & iudicis, vt notat gloſſ. in d.cap.ex tenore, verb.debeat, de ſentent. excommunic.& ex cap. ſi qui, verb. conſenſu 7.quæſt.1.Hoſtienſ. in ſumma, de ſentent.excommunic.num.14. vbi vult iuramentum eſſe exigendum in omni excommunicatione, & quamuis ſit indiſtinctè dictum, non placeat, ob magna tamen crimina exigendum eſt, quando in illis eſt excommunicatio, Caietan.verb.abſolutio, cap. penul. Sylueſt. eodem verb. 3. §. 3. & Suar.de cenſuris, diſp.19.ſect. 2. num. 10. nec eſt ommittendum dictum Caietani in cap.penultimo, ſuprà, & Tabienæ verb. abſolutio 3.in principio, dicentium huiuſmodi iuramentum eſſe exigendum de parendo mandatis Eccleſiæ, aut ipſius abſoluentis, neque per tale iuramentum inducitur onus ſeruandi quæcumque mandata Eccleſiæ, ſed illud dumtaxat, quod abſoluens præceperit ſeruari, videlicet, ne iterum illud ſcelus committat, propter quod in excommunicationem prolapſus fuit, Silueſt.verb.abſolutio. 3. §.4.Nauarr. in cap.1.num.44.de pœnit. diſt. 6. & Suar. tom.5.de cenſuris, diſp.19.ſect.2.num.10.

Cæterùm, quamuis hoc loco Bulla Cœnæ exigat à conſtituto in articulo mortis, vt poſſit abſolui, cautionem tantùm de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo, non debet abſolui pœnitens cum ſola cautione, ſi ſatisfactio commodè fieri poteſt, ex ea ratione, quoniam cautio debet eſſe ſufficiens, & idonea: hæc autem non eſt, talis, quando realiter commodè poteſt fieri ſatisfactio. Nam ſatisfactio partis in abſolutione ab excommunicatione eſt iure communi præcepta, cap.ex parte 23. de ſententia excommunicationis, per textum ibi: Abſque congrua ſatisfactione, & licèt per hunc textum Suar.de cenſuris, diſp. 5.ſect.7.num.44.& de legibus, lib.5.c.31. & Sayr.de cenſuris, lib.2.cap.18. num.10. autument, quando ſatisfactio requiritur tamquam conditio neceſſaria limitans poteſtatem, eſſe inualidam abſolutionem datam non ſatisfacta parte: attamen verius eſt in noſtro caſu non requiri ſatisfactionem veluti conditionem neceſſariam limitantem iuriſdictionem, vt tenent melius Fr.Emmanuel in ſumma, cap.83.n.4. Auila de cenſuris, part.2.cap.7.diſp.3.dub. 9. concluſ.2.Bonacin.de cenſuris, diſp.1. quæſt.3.puncto 9.num.3.poſt Sanchez de matrimonio, lib.3.diſp.33. num.3.ad medium, vbi concludunt abſolutionem ab excommunicatione virtute Bullæ datam, non ſatisfacta parte, eſſe iniuſtam, non autem inualidam: eo quòd eſt forma iure communi neceſſaria, & de iure communi non annullatur propter omiſſionem ſatiſfactionis, abſolutio impenſa, ex quo ſequitur in articulo, vel periculo mortis in noſtro caſu, ſi re vera ſatisfactio commodè fieri poſſit, non eſſe pœnitentem abſoluendũ ante ſatisfactionem cum ſola cautione, quòd ſi abſoluatur cum cautione, valida erit abſolutio, non tamen licitè impenditur. Sanchez ibi, quin etiam ſi nec cautionem pœnitens in eo articulo poſitus iuratoriam potuit dare, ſine ea eſt abſoluendus, Sayr.de cenſuris, lib.3.cap.25. num.4. quia talis cautio ſolùm exigitur, prout eſt poſſibilis, & non aliter, Souſa hoc loco, diſp.98. verſ. tertia concluſio, num.4.

346 Secunda dubitatio in quas pœnas incurrant, & quam excommunicationem contrahant abſoluentes extra periculum mortis à cenſuris Bullæ Cœnæ, & an ſit reſeruata? Quoad pœnas dicendum eſt poſſe plecti ad arbitrium, contra tenorem Bullæ abſoluere præſumentes. Præſumere autem hoc loco ſignificat actum auſu temerario contra legem ſine auctoritate Superioris geſtum, & importat dolum, ac temeritatem, vt patet ex cap.decernimus, de iudicijs, in verb.non præſumant, hoc eſt propria auctoritate, Rebuff. in tract.nominat. quæſt.5.num.29.Alexand. conſ. 123.num. 9.vol.4.Sanch. de matrimonio, lib.9.diſp. 32.num.38. poſt Abbas in cap.cùm veniſſent, num.15.in fine, de teſtit.in integrum vbi notat hoc verbum præſumere in malam partem ſumi; & ſignificare aliquid fieri de facto, non autem de iure. Quare qui ſcienter, dolo ac temeritate commoti ſine auctoritate Romani Pontificis abſoluunt à caſibus Bullæ Cœnæ, puniri poſſunt ab eodem pro ratione delicti, vt magis expedite iudicauerit.

In Bullis antiquioribus, vt Clementis Septimi, & Martini Quinti, de quo D.Antoninus 3.part.ſummæ, tit.24.c.72.abſoluere præſumentibus à caſibus Bullæ Cœnæ prohibebatur officium prædicandi, & facultas adminiſtrandi Sacramenta, & excipiendi confeſſiones poteſtas, his verbis: *Eiſque prædicationis, lectionis, adminiſtrationis Sacramentorum, & audiendi confeſſiones officia interdicimus.*

Quoad cenſuram dicendum eſt præſumentes abſoluere ligatos cenſuris Bullæ Cœnæ, ſcientes ſe non poſſe de iure abſoluere taliter excommunicatos, incidere in excommunicationem, & abſolutionem ab illis impenſam eſſe omnino nullam, vt conſtat ex tenore Bullæ, his verbis, ibi: *Quòd ſi fortè aliqui contra tenorem præſentium talibus excommunicatione, & anathemate laqueatis, vel eorum alicui abſolutionis beneficium impendere de facto præſumpſerit, eos excommunicationis ſententia innodamus, grauiùs contra eos, ſpiritualiter, & temporaliter, prout expedire nouerimus, proceſſuri.* ſic ibi. Ex quo patet pœnas imponendas non eſſe certas, ſed arbitrarias: excommunicationem autem contra præſumentes abſoluere eſſe certiſſimam.

Ex dictis infertur abſoluentes ex ignorantia, non tamen craſſa, & affectata, vel ex obliuione, vel incogitantia, vel inaduertentia, quia ſcilicet ſunt homines ſimplices, & putant ſe poſſe abſoluere, non

ligari excommunicatione, quia non cenſentur de facto præſumentes abſoluere, Vgolinus hoc loco, verſ. quod ſi fortè aliqui, num.3. Sayr. de cenſuris, lib.3. cap.25. num.8. poſt Nauarrum in manuali, cap.27. num.73. verſ. declaratio prima, Viuald. in expoſitione Bullæ Cœnæ, num. 138. & Souſa cap.24. num.3. & Suar. de cenſuris, diſp.21. ſect.3. num.6. circa finem.

Similiter non incidunt in excommunicationem abſoluentes à caſibus Bullę Cœnæ, qui per vim, vel metum probabilem abſoluunt, quia de facto non præſumunt abſoluere, vt ſi pœnitens mortem Confeſſario minaretur, niſi abſolueret. Vgol. ſuprà d. num.3. verſ. Secundo, ex cap. vnico, de iis, quæ vi, metuſue cauſa fiunt, in 6. Nam metus cadens in conſtantem excuſat à tranſgreſſione præcepti humani, ad quod ſufficit metus, vel timor etiam non iuſtus, ſi fuit ille cauſa tranſgreſſionis. Nauarr. conſil. lib.1. conſ.8. de renunciat. num.6. & conſ.4. de emptione, & venditione, ex num.3. vbi vult metum minorem iuſto, in foro poli excuſare, non autem in foro fori, in quo requiritur metus iuſtus, Nauarr. conſ.3. num.4. de conuerſione coniugatorum, Graff. lib.4. deciſ. cap.13. num.13. dicens per coactionem præciſam excuſari ab excommunicatione, & per metum, & mortis periculum, Silueſt. verb. excommunicatio. 5. quæſt.4. Graff. ſuprà, num.14. vbi docet in foro conſcientiæ etiam excuſare ab excommunicatione metum non iuſtum, dummodò fuerit cauſa ſine qua non, Nauarrus cap.27. num.93.

An verò hæc excommunicatio, quam incurrunt præſumentes abſoluere à caſibus Bullæ Cœnæ, ſit Pontifici reſeruata? Affirmat Silueſt. verb. abſolutio, num.10. Armilla verb. excommunicatio, cap. 87. Caietanus eodem verbo, cap. 77. Vgol. in Candelabro in 2. part. in explanatione Bullæ, §. quod ſi fortè, num.140. Rebuff. in praxi benefic. in expoſit. Bullæ Cœnæ, art. 13. verſ. illos autem, ibi. prima eſt. poſt Felinum in cap. paſtoralis, §. præterea, col. 3. de officio ordinarij. Confirmatur ex Sixto IV. in Extrauagante, & ſi dominici, de pœnitent. & remiſſ. per hæc verba, ibi „ Et contra facientes eo ipſo excommunica-
„ tionis ſententiam incurrant, à qua niſi in
„ mortis articulo conſtituti, ab alio, quàm
„ à Romano Pontifice abſolui non poſſint. Iuuant verba huius canonis, quæ ſic habent: Grauius contra eos ſpiritualiter, & temporaliter, prout expedire nouerimus, proceſſuri. Vnde, ſi Papa ſibi reſeruat alias pœnas imponendas abſoluentibus à caſibus Bullæ Cœnæ propria auctoritate: igitur etiam ſibi reſeruauit abſolutionem huius excommunicationis, & ab eo petenda eſt abſolutio, ſicut petitur ad alias excommunicationes eiuſdem Bullæ.

Porrò non eſſe reſeruatam abſolutionem huius excommunicationis Summo Pontifici, ſed ab ea poſſe abſolui quemcumque habentem poteſtatem abſoluendi à cēſuris non reſeruatis, eſt multò probabilius, ita Nauarrus in manuali, cap.27. num.74. verſ. ſecunda, & illum ſecutus Sebaſt. Medices in ſumma capital. peccatorum, tit. 9. quæſt.78. num.1. Sayr. de cenſuris, d. lib. 3. cap.25. num.7. Toletus in ſumma, lib.1. cap.30. Suar. de cenſuris, diſp.21. ſect.3. num.6. Souſa ſuprà diſp.101. verſ. prima concluſio, num.3. quibus accedit Marius Alterius hoc loco, diſp.22. cap.3. fol. 786. col.1. verſ. quare ſi loquamur, argumento capitis nuper, de ſentent. excommunic. verb. Quia tamen conditor canonis: per quem textum fit facultas Parochis, & multò fortiùs Epiſcopis abſoluendi à cenſuris, quando non exprimitur per quem debeant abſolui delinquentes: eo quia, quæ Sedes Apoſtolica ſibi non reſeruat, videntur conceſſa, Specul. tit. de legat. §. nunc oſtendendum, num.53. Anton. Monach. Bononien. deciſ. 28. num.12. confert, quod Parochus poteſt abſoluere à ſententia, quæ regulariter à iure inducitur, Nauarr. in c. alma. part.1. §.12. num.5. & Gutier. canon. lib.1. cap.6. num.1. ſequitur Henriquez lib. 13. cap.28. §.5. lit.S. vbi vult Parochum poſſe abſoluere à maiori excommunicatione iuris nemini reſeruata per rationem dicti cap. nuper, fundatam in textu, ibi: vel à proprio Sacerdote poterit abſolutionis, &c. cuius textus ratio eſt vniuerſalis, & conuenit tam maiori, quàm minori Sacerdoti proprio. Suar. tom.5. diſp.7. ſect. 3. & Sect.4. numer.9. Auila part. 2. cap. 5. diſp.1.

Et quamuis per hunc textum concedatur facultas abſoluendi proprio Sacerdoti ab excommunicatione nemini reſeruata, vt etiam conceditur Parocho nondum Sacerdoti, Vgolin. de cenſuris, tabul.3. cap. 4. §.2. num.2. Sanchez lib.3. de matrim. diſp. 20. num.3. & quamuis textus in d. cap. nuper, loquatur de proprio Sacerdote, hoc non obſtat poſſe impendi abſolutionem à proprio Parocho nondum Sacerdote; & ſic reſpondet ad textum fuiſſe locutum, quia communiter Parochi, ſunt Sacerdotes, & ideo Sacerdotis textus meminit; non tamen proinde Parochum non Sacerdotem excluſit, cui poteſt exercere omnia, quæ à poteſtate Ordinis non dependent: vt deducitur ex c. tranſmiſſam, de electione, vbi excommunicatum abſoluere poteſt in foro iudiciali, qui iuriſdictionem habet, quamuis Sacerdos ſit, Couarr. in cap. alma mater, part.1. §. 11. num. 10. Henriquez lib.13. cap.2. in principio, lit. C. Soar. de Pace praxi, tom.2. prælud.1. num.6. & Azeued. ad Curiam Piſanam, lib.1. cap.13. num.9. Quare hoc loco non ſolùm debet impendi à Parocho, & à proprio Sacerdote, ſed etiam à quocumque Sacerdote approbato ab Ordinario abſolutio huius cenſuræ, quia non eſt reſeruata Pontifici, vt in ſimili tradunt Bonacin. de cenſuris, diſp.1. quæſt.3. puncto 1. num.9. & Campanil. in diuerſorio iuris canonici, rubr. 11. cap. 15. n. 10.

Ad argumenta contrariæ partis dicendum eſt Sixtum Quartum in ſua Extrauagante ſolum fuiſſe locutum de Confeſſariis, qui abſoluerent à caſibus Bullæ Cœnæ, & ab aliis virtute priuilegiorum, & facultatum, quas ipſemet Sixtus conceſſerat, ita Silueſter verb. excommunicatio 7. num.7.

Suar.

Suar. de cenſntis, diſp. 21. ſect. 3. nu. 6. & Sayr. d. cap. 25. Ad pœnas autem abſoluendo imponendas à Pontifice grauiores, dicendum eſt id procedere in foro iudiciali, non autem in foro interiori, vt colligitur ex verb. proceſſuri, Souſa hoc loco, cap. 24. num. 5. ad finem. Marius Alterius d. cap. 3. fol. 786.

347 Tertia dubitatio, verùm priuilegia conceſſa, ne poſſint excommunicari à Sede Apoſtolica ſint valida? Reſpondeo Summum Pontificem poſſe reuocare priuilegia per Sedem Apoſtolicam conceſſa, quibus indulgerent, ne delinquentes obſtringerentur cenſuris in Bulla Cœnæ contentis, ratio, quia omnes Chriſtiani ſubijciuntur Pontifici in ſpiritualibus, vt tradit Innocentius in cap. Inquiſitioni, de ſentent. excommunic. & ideò poteſt reuocare quæcumque priuilegia, quæ conueniunt rebus ſpiritualibus, qualia ſunt priuilegia Bullæ Cœnæ, quæ ibi reuocantur, ne ſcilicet poſſint abſolui à caſibus Bullæ Cœnæ prætextu quarumuis facultatum, & indultorum, quibuſcumque perſonis Eccleſiaſticis, ſæcularibus, &c. conceſſorum, vt conſtat ex textu Bullæ, & ex clauſula reuocatoria per verba, cæteriſque contrarijs quibuſcumque, quibus oſtenditur omnia priuilegia fuiſſe penitus abrogata à Pontifice, quæ quouis modo repugnare viderentur contentis in Bulla Cœnæ, Petrus Rebuff. in praxi beneficiali in 2. par. in titulo de forma nouæ prouiſ. verſ. ſolet interdum Papa. Item, quia priuilegium concernens iuriſdictionem Pontificis, qualia ſunt illa, quorum fit mentio in hac clauſula Bullæ, ne quis per literas Apoſtolicas valeat excommunicari, niſi in literis fiat expreſſa mentio de tali priuilegio, reuocari poteſt ad libitum; quia concernit iuriſdictionem, & quamuis gloſſa in cap. antiqua, tradat poſſe Principem ſubditos ſine culpa iure ſuo priuare, tit. de priuilegijs, vbi gloſſ. proſequitur cauſas, quæ mouent Principem ad priuandum ſubditos iure ſuo, ex quo colliges priuilegia aliquando ex cauſa iuſta poſſe Principem reuocare; tamen ſine cauſa ſaltem cogente, & neceſſitatem inducente, ex gloſ. in regula decet, de regul. iur. in 6. Gabriel communium lib. 3. tit. de iure quæſito, concluſ. 7. & Suar. de legib. lib. 8. cap. 37. à principio, & num. 4. & 10. & denique priuilegia concernentia iuriſdictionem, & quę conſiſtunt in mera facultate, vel licentia operandi aliquid præter ius commune, ſine vlla cauſa à concedente poſſunt reuocari, Marius Alterius hoc loco, diſp. 22. cap. 5. ad finem, ex ſententia Felin. in cap. nouit. num. 24. de iudicijs, etiam ſi Pontifex in illis conferendis addiderit, ſe nolle ea vnquam derogare, quoniam hoc non obſtante ſemper maiorem ſibi reſeruauit poteſtatem, quam conceſsit.

348 Quarta dubitatio, vtrùm facultas conceſſa Epiſcopis à Concilio Tridentino, vt poſſint abſoluere à contentis in cap. 6. ſeſſ. 24. auferatur per hanc ſecundam obſeruationem, ſeù clauſulam? Pars negans placet multis, qui volunt non eſſe derogatam abſolutionem ab hæreſi, nec à cæteris caſibus Bullæ Cœnæ per hanc clauſulam, & ea non obſtante poſſe Epiſcopum ab omnibus occultis contentis in d. c. 6. abſoluere, & à reliquis Bullæ Cœnæ. Ducuntur, quia lex poſterior generaliter, & abſque vlla diſtinctione loquens, reſtringi debet per legem ſpecialem antiquiorem, quando expreſſis verbis eidem non repugnet; etiamſi in poſteriore lege adſit clauſula, non obſtante contraria lege, quæ nequeat ſubſiſtere cum hac per aliquam limitationem, vel diſtinctionem, facit l. ſed & poſteriores ff. de legibus, ibi, poſteriores leges ad priores pertinent niſi contrariæ ſint.

Imò etiam ſi lex anterior ſublata ſit, ſunt iuxta illam poſteriores leges explicandæ. l. non eſt nouum, ff. de legibus, Gomez regul. de triennali, quæſt. 61. verſ. tertius intellectus, & Burg. de Paz. l. 1. Tauri num. 570. & non ſolùm per legem ſpecialem priorem, ſed etiam per rationem illius, lex poſterior eſt explicanda, Bald. l. de pretio, ff. de public. in rem actione: atque ita cum clauſula Bullæ Cœnæ reſeruat abſolutionem caſuum, qui in ea continentur, & tollit priuilegia abſoluendi priùs conceſſa, & poſſit intelligi per aliquam reſtrictionem ita, vt decreto anteriori Tridentini non repugnet, intelligendo ſcilicet reuocari priuilegia, & facultates, quæ faciunt poteſtatem abſoluendi à caſibus contentis in d. cap. 6. quando ſunt publici, & non ſunt occulti, ita clauſula debet intelligi. Confirmatur, quia per clauſulam Bullæ Cœnæ non aufertur facultas Bullæ Cruciatæ, per quam conceditur illam habenti, vt ſemel in vita, & ſemel in mortis articulo poſsit abſolui à caſibus Bullæ Cœnæ: igitur idem dicendum eſt de facultate conceſſa Epiſcopis per Concilium Tridentinum.

Ob quas rationes tuentur hanc partem Auctores grauiſsimi, dicentes poſſe Epiſcopum virtute decreti Concilij Tridentini abſoluere ab hæreſi occulta, neque eſſe reuocatum tale decretum, ſic Nauarr. lib. 1. conſil. tit. de conſtit. in 1. & 2. editione, conſ. 1. quæſt. vltima, Bannez 2. 2. quæſt. 11. art. 3. & 4. dub. 2. Viuald. de abſolutione, num. 13. Cordub. in ſumma, quæſt. 8. puncto 1. Gutier. quæſt. Canon. in poſteriori editione, lib. 1. cap. 13. ad finem. Henriquez lib. 6. de pœnit. cap. 14. num. 7. Sà in ſumma, verb. Epiſcopus, nu. 37. Vega 2. tom. ſummæ, cap. 125. caſu 11. Petrus de Ledeſm. 2. tom. ſummæ, tract. 1. cap. 6. poſt 20. concluſ. diffic. 7. Bartholomæus à Ledeſm. ſumma ſacra, vbi de excommunic. dub. 13. col. penult. Gomez in Bulla Cruciatæ, clauſula 10. num. 44. ad finem, & Fr. Emmanuel. etiam in Bulla, §. 9. nu. 70. & in ſumma, tom. 1, in 2. editione, cap. 131. num. 3. & tom. 1. regul. quæſt. 20. art. 10. Lopez tom. 2. 2. par. capitulo 8. Ceuall. commun. contra commun. tom. 3. quæſt. 802. num. 65. Llamas in methodo curationis 3. par. cap. 1. §. vltimo, quam fatetur Suar. eſſe probabilem tom. 5. de cenſuris, diſp. 21. ſect. 3. num. 5. & alij, quos refert

San-

Digitized by Google

Sanchez lib. 2. in præcepta Decalogi, c. 11. num. 26. & Garcia de beneficijs, part. 11. num. 116.

Pars tamen affirmans, quæ eſt omnino tenenda, docet per Bullam Cœnæ poteſtatem datam Epiſcopis circa caſus occultos à Concilio Tridentino in d. cap. 6. eſſe prorſus reuocatam, dummodo caſus occulti contineantur in d. Bulla Cœnæ. Probatur ex verbis in ſecunda obſeruatione, ſeù clauſula contenta in hoc §. 21. vbi aufertur poteſtas abſoluendi à cenſuris huius Bullæ, ibi: Cæterùm à prædictis ſententijs nullus per alium, quàm per Romanum Pontificem. Et infra, ibi, etiam Epiſcopali, vel maiori dignitate præditis. Et rurſus ibi, Ac cuiuſuis Concilij decreta. quibus verbis palàm colligitur iam non eſſe integrum Epiſcopis vti præfata illa facultate Concilij Tridentini; cui Summus Pontifex Gregor. XV. anno 1622. expreſſis verbis derogauit, 9. Kalend. Aprilis, Pontificatus ſui anno 2. & Pius Quintus, & Gregorius XII. prædeceſſores ſui de hac re conſulti idem reſponderunt, teſte Guterrio d. lib. 1. cap. 13. ad finem, & Nauarro d. cap. 27. nu. 260. verſ. ſeptimò dico, & 275. in nouiſsima editione, aliàs 27. & Garcia de benefic. par. 11. cap. 10. num. 115. quibus accedit Philiarcus 2. par. lib. 2. cap. 25. vbi vult priuilegium decreti Concilij, & alia priuilegia, quoad caſus Bullæ Cœnæ, eſſe abrogata per clauſulas derogatorias eiuſdem Bullæ, quod etiam fatetur Graſſius lib. 1. deciſ. cap. 13. à nu. 30. ad 34. Suar. 4. tom. de pœnit. diſp. 30. ſect. 2. nu. 10. & 11. & tom. 5. de cenſuris, diſp. 21. ſect. 3. nu. 3. Marc. Anton. Genuen. in pract. Archiepiſcopal. Curiæ Neapolitanæ cap. 66. n. 10. vbi ait ita declaratum fuiſſe à Gregorio XIII. & à Clemente VIII. & à Sacra Congregatione, ſequitur Molina de iuſtitia, tract. 3. diſp. 64. num. 8. & tract. 5. diſp. 18. nu. 2. Sanch. in d. cap. 11. nu. 27. ad finem, Marius Alterius d. diſp. 22. cap. 2. verſ. ex his duabus ſententijs, fol. 769. colum. 1. poſt Azor. part. 1. inſtit. moral. lib. 8. c. 10. quæſt. 10. verſ. ſecunda verò opinio.

Obſeruatio, ſeù clauſula tertia circa abſolutionem à cenſuris Bullæ Cœnæ ſic habet:

Declarantes, ac proteſtantes quamcumque abſolutionem, etiam ſolemniter per nos faciendam, prædictos excommunicatos ſub præſentibus comprehenſos, niſi priùs à præmiſsis, cum vero propoſito vlteriùs ſimilia non committendi, deſtiterint: ac quoad eos, qui contra Eccleſiaſticam libertatem, vt præmittitur, ſtatuta fecerint, niſi priùs ſtatuta, ordinationes, pragmaticas, & decreta huiuſmodi publicè reuocauerint, & ex archiuijs, ſeù capitalibus locis, aut libris, in quibus annotata reperiuntur, deleri, & caſſari, ac nos de reuocatione huiuſmodi certiores fecerint, eos non comprehendere, nec eis aliter ſuffragari, quin etiam per huiuſmodi abſolutionem, aut quoſcumque alios actus contrarios, tacitos, vel expreſſos, ac etiam per patientiam, & tolerantiam noſtram, vel ſucceſſorum noſtrorum quantocumque tempore continuatam in præmiſſis omnibus, & ſingulis, ac quibuſcumque iuribus Sedis Apoſtolicæ vndecumque, & quandocumque quæſitis, vel quærendis nullatenus præiudicari poſſe, aut debere.

Obſeruatio, ſeù clauſula quarta, in qua reuocantur priuilegia quæcumque, quibus quis ſe iuuare poteſt, ne comprehendatur ſub Bulla Cœnæ, ſic habet:

Non obſtantibus priuilegijs, Indulgentijs, indultis, & literis Apoſtolicis, generalibus, vel ſpecialibus ſupradictis, vel eorum alieui, ſeù aliquibus alijs cuiuſcumque Ordinis, ſtatus, vel conditionis, dignitatis, & præeminentiæ fuerit, etiam ſi, vt præmittitur, Pontificali, Imperiali, Regali, ſeu quauis Eccleſiaſtica, & mundana præfulgeant dignitate, vel eorum Regnis, Prouincijs, Ciuitatibus, ſeù locis, à prædicta Sede ex quauis cauſa, etiam per viam contractus, aut remunerationis, & ſub quauis alia forma, & tenore, ac cum quibuſuis clauſulis, etiam derogatoriarum, derogatorijs conceſsis etiam continentibus, quod excommunicari, anathematizari, vel interdici non poſsint per literas Apoſtolicas, non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de priuilegijs, indulgentijs, & indultis huiuſmodi, ac de Ordinibus, locis, nominibus proprijs, cognominibus, & dignitatibus eorum, mentionem, necnon conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, ac præſcriptionibus quantumcumque longiſsimis, & alijs quibuslibet obſeruantijs, ſcriptis, vel non ſcriptis, per quæ contra hos noſtros proceſſus, ac ſententias, quominus includantur in eis ſe iuuare valeant, vel tueri. Quæ omnia quoad hoc, eorum omnium tenores, ac ſi ad verbum, nihilo penitus omiſſo, infererentur, præſentibus pro expreſsis habentes, penitus tollimus, & omnino reuocamus, cæteriſque contrarijs quibuſcumque.

Obſeruatio, ſeù clauſula quinta de forma ſeruanda in ſolemni promulgatione Bullæ Cœnæ, vt ad omnium notitiam faciliùs veniat, ſic habet:

Vt verò præſentes noſtri proceſſus ad publicam omnium notitiam faciliùs deducantur, chartas, ſeù membranas proceſſus ipſos continentes, valuis Eccleſiæ S. Ioan. Lateranenſis, & Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe appendi faciemus, vt ij, quos proceſſus huiuſmodi concernunt, quòd ad ipſos non peruenerint, aut quòd ipſos ignorauerint, nullam poſsint excuſationem prætendere, aut ignorantiam allegare,

gare; cùm non ſit veriſimile id remanere incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur. Inſuper, vt proceſſus ipſi, & præſentes literæ, ac omnia; & ſingula in eis contenta eo fiant notiora, quo in pleriſque Ciuitatibus, & locis fuerint publicata, vniuerſis, & ſingulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & locorum Ordinarijs, & Prȩlatis vbilibet conſtitutis, per hæc ſcripta committimus, & in virtute ſanctæ Obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, vt per ſe vel alium, ſeù alios, præſentes literas, poſtquam eas receperit, ſeù earum habuerint notitiam, ſemel in anno, ac ſi expedire viderint, etiam pluries in Eccleſijs ſuis dum in eis maior populi multitudo ad diuina conuenerit, ſolemniter publicent, & ad Chriſti fidelium mentes reducant, nuncient, & declarent.

Obſeruatio, ſeù clauſula vltima de perſonis, quæ apud ſe tenentur habere tranſumptum huius Bullæ Cœnæ, ſic habet.

Cæterùm Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi alijue locorum Ordinarij, & Eccleſiarum Prælati: necnon Rectores, cæterique curam animarum exercentes, ac Presbyteri ſæculares, & quorumuis Ordinum Regulares ad audiendas peccatorum confeſsiones, quauis auctoritate deputati tranſumptum præſentium literam pȩnès ſe habeant, eaſque diligenter legere, & percipere ſtudeant. Volentes earumdem præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, Notarij publici manu ſubſcriptis, & ſigillo iudicis ordinarij Romanæ Curiæ, /vel alterius perſonȩ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutȩ munitis, eamdem prorsùs fidem in iudicio, & extra illud vbique locorum adhibendam fore, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ excommunicationis, anathematizationis, interdicti, innouationis, innodationis, declarationis, proteſtationis, ſublationis, reuocationis, commiſsionis, mandati, & voluntaris infringere, vel ei auſu remerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum. Anno incarnationis Dominicæ ſexcenteſimo vigeſimo quarto, pridie Nonas Aprilis, Pontificatus Noſtri anno primo. Hactenus Bulla Sanctiſſimi D.N. Vrbani VIII.

§. XXII.

EPITOME.

349 *Abſolutio excommunicationis ſolemniter, & non ſolemniter tribui poteſt.*

350 *Abſolutio excommunicationis non prodeſt facientibus ſtatuta niſi ea reuocent, & deleant, & niſi de ijs, Pontificem moneant.*

351 *Tolerantia, & patientia Pontificis non præiudicant iuribus Sedis Apoſtolicæ.*

352 *Abſolutio excommunicationis, vt poſsit quis teſtificari de re aliqua, vel impetrare reſcriptum, an valeat ad illos actus?*

353 *Per clauſulam non obſtantibus, tolluntur priuilegia, quæ impediunt, ne quis incidat in excommunicationem huius Bullæ, etiamſi conceſſa fuerint per contractum, aut cauſa remunerationis.*

354 *Pontifex reuocat hoc loco quaſcumque conſuetudines contrarias, & præſcriptiones etiam longiſſimas, & obſeruantias ſcriptas, vel non ſcriptas.*

355 *Verba*, cæteriſque contrarijs quibuſcumque, *quid ſibi velint?*

356 *Quæ forma ſeruanda ſit in promulgatione Bullæ Cœnæ oſtenditur in verbis*, vt verò præſentes noſtri proceſſus.

357 *Qualis ſit finis promulgationis huius Bullæ Cȩnæ?*

358 *Onus publicandi Bullam imponitur omnibus Epiſcopis, non tamen titularibus, nec Parochis, & ſimplicibus Rectoribus animarum curam habentibus.*

359 *Publicatio Bullæ debet fieri ab Epiſcopis, & Prælatis in Eccleſijs ſuis, non tamen in omnibus.*

360 *De tempore, quo eſt facienda hæc publicatio ab Epiſcopis, & Prælatis?*

361 *Quale peccatum ſit, ſi Epiſcopi, & Prælati negligant ſine cauſa publicare ſolemniter hanc Bullam?*

362 *Principes impedientes publicare hanc Bullam, an teneantur de mortali, & quid de Prælatis.*

363 *Epiſcopi & reliqui curam animarum habentes, an teneantur pȩnès ſe habere hanc Bullam?*

364 *Pȩnæ, quas contrahant delinquentes in Bullam Cȩnæ.*

365 *An neceſſe ſit exprimere tempus, & locum conſtitutionis factæ ad validitatem illius in indiuiduo, an ſufficiat in genere?*

366 *Cur in hac Bulla non computetur annus à Natalitijs Domini, ſed ab Incarnatione Dominica?*

367 *Quare non à conſecratione, & coronatione, ſed ab electione incipiat currere annus Pontificatus.*

349 QVibus modis excommunicationis abſolutio impendi poſſit? Reſponſio ſit huius. Primò ſolemniter ſecundùm formam capitis à nobis, de ſententia excommunicationis. Prima ergo ſolemnitas, vt abſoluendus petat abſolutionem, quia per petitionem declarat pœnitens ſe paratum ad obediendum, & recedendum à contumacia. Colligitur ex cap. per tuas, de ſentent. excommunic. per hæc verba: Niſi gratiam abſolutionis imploret, non debet audiri, ne ſententiam Eccleſiaſticam contemnere videatur. Secunda ſolemnitas eſt, vt abſoluendus priùs quàm abſoluatur, iuramentum præſtet de obediendo, & parendo mandatis Eccleſiæ, vel ipſius abſoluentis, Sanchez in præcepta Decalogi lib. 2. cap.

cap. 23. num. 27. & 20. Henriq. in ſumma lib. 13. cap.28. §. 4. Suar. de cenſuris diſp. 19. ſect.2. num.10. & Couarr.in cap.alma, par. 1. §.11. num.21. & patet ex cap. ex tenore, verb, recepto ab eo iuramento, de ſententia excommunicationis, & ex cap. cùm deſideres, eodem titulo, verb. Niſi forma Eccleſiæ. ex quo deducitur abſolutionem neceſſariam eſſe, etiamſi lata fuit ad tempus tacitum, vel expreſſum, adhuc enim non tollitur excommunicatio ſine ſolemni abſolutione, vt per Couar. in dict. cap. Alma mater, par.1.§.11.num.5.Galleſ. de oblig. Camer. quæſt.37.num.18.Anton. Riceiul.de iure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib. 4. cap. 65. num. 7. Nauarr. in manuali cap. 26. num. 7 & de pœnit.diſt.6. cap.1.in principio, num. 54.

Non ſolemniter autem impendi poteſt, quando neceſſaria forma tantùm adhibetur, Vgolin. hoc loco, verb. declarantes, ac proteſtantes, Marius Alterius eodem verb. vbi docet quomodocumque impendatur abſolutio, niſi excommunicatus ſeruet ea, quæ hoc loco ſeruari præcipit Summus Pontifex, nullius eſſe roboris, & momenti: puta ſi non deſiſtant à delictis delinquentes, ob quæ fuerunt excommunicati, nihil illis prodeſſe abſolutionem, ſiue ſolemniter, ſiue non ſolemniter ſint abſoluti, Souſa ſuprà cap. 25. num.2.

350 Similiter non prodeſt abſolutio facientibus ſtatuta contra libertatem Eccleſiæ, niſi ea priùs publicè reuocent, vt dictum eſt §. 15. & ex libris deleant, & Summum Pontificem de tali reuocatione fecerint certiorem. Quare ſi aliquid defuerit, abſolutio tradita illis non ſuffragatur: quod procedit ſiue abſolutio fuerit ſolemnis, ſiue non, ſiue in foro interno, ſiue in externo, ſiue generalis, ſiue ſpecialis præmiſſo iuramento ſe obligare debent in poſterum ad ſeruandam legem, ob cuius violationem fuerunt irretiti excommunicatione. Hæc autem reuocatio publicè debet fieri, quando conſtiterit populo de ſtatutis conditis, Souſa in verb. declarantes, & proteſtantes.

Et quamuis iuramento medio transgreſſores mandatorum Bullæ Cœnæ debeant ſe obligare in poſterum ad non reincidendum in ſimilem transgreſſionem, & numquam commiſſuros ſe actum ſub excommunicatione interdictum, videatur procedere in foro dumtaxat iudiciali, non autem in abſolutione, quæ impenditur in foro interiori, eo quòd in eo foro creditur ipſi pœnitenti afferenti ſe habere tale propoſitum, & voluntatem, Marius Alterius diſp.22. cap. 4. verius eſt iuramentum eſſe exigendum in foro conſcientiæ de parendo mandatis Eccleſiæ, & excommunicantis, Sanchez in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 13. num.17. vbi num.18. addit exigendum eſse, quamuis excommunicatus iam parti ſatisfecerit, ex Couarr. cap. Alma mater 1. par. §.11. num.11. & num. 22. ſubdit ex vi iuramenti non emergere nouum onus ſeruandi omnia præcepta Eccleſiæ, ſed illud tantùm, ne iterum in illud crimen labatur, vt expreſsè habetur in cap. de cætero, de ſentent. excommunic. Silueſt. verb. abſolutio 3.§.4.Suar. de cenſuris diſp.19.ſect.2. num.10.

351 Nec obeſt tolerantia, & patientia Summi Pontificis erga illos, qui contra mandata huius Bullæ inſurgunt, & abſoluuntur, cùm Summus Pontifex declaret, & proteſtetur ſe nolle, vt per abſolutionem, quæ ab ipſo impenditur à cenſuris Bullæ Cœnæ, vel per tolerantiam, ac patientiam ſuam, ac ſucceſſorum ſuorum continuatam, fiat præiudicium aliquod iuribus quæſitis, vel quærendis Sedis Apoſtolicæ. Quamobrem occupantes bona Sedis Apoſtolicæ, ac Romanæ Eccleſiæ, ideò excommunicantur per hanc Bullam, quia quamuis abſoluantur, non propterea aliquod præiudicium illatum iuribus Eccleſiæ, eidem nocet ita, vt occupantes deobligentur à reſtitutione eorumdem bonorum, nec præſcribere poſſunt contra Eccleſiam, cap. ſi diligenti, de præſcriptionibus, in gloſſa bona fides, cap. cùm nobis, eodem titulo, in verb. non niſi centum annorum. Cùm ergo interrumpatur præſcriptio ſingulo quoque anno publicata hac Bulla, & Pontifex proteſtetur de quibuſcumque actibus tacitis vel expreſſis, ſi qui fortè fiant ab ipſo, vel ſucceſſoribus, ſe nolle videlicet per tales actus præiudicari iuribus Sedis Apoſtolicæ; nullum ius ſibi acquirunt, qui occupant iura Eccleſiæ per hanc tolerantiam & patientiam Summi Pontificis, nec per illam creatur aliquod præiudicium Eccleſiæ Romanæ, quoniam contra illam non præſcribitur, deficiente bona fide, & iuſto titulo: & ideo poſſeſſor malæ fidei non præſcribit vllo tempore, Balb. par.3. quæſt. 13. à n.2. Molin. de primog. lib. 2. cap. 6. num. 67. Molin. de iuſtitia tract.2. diſp.63. Couarr. in regula poſſeſſor par. 2. §. 7. Eſcobar de Ratiociniis cap 4. num. 26. Maſcard. de probationibus concluſ.999. num.1. & concluſ. 1213. num. 20. quod procedit etiam in præſcriptione immemoriali, quæ cum mala fide damnatur. Couarr. d.regula poſſeſſor par.2 §.8. num.4. Menoch.Illuſtrium cap.81. num.40. Valaſc.conſult.8.num.25. Pinel. in Authentica niſi, à num. 14. C.de bonis maternis, & Menoch. de arbitr. caſu 225. in princip.

352 Quæſtionis eſt, an valeat abſolutio excommunicationis, vt poſſit quis teſtificari de re aliqua, vel impetrare reſcriptum ad hos actus? Reſpondeo abſoluente Summo Pontifice aliquem excommunicatum, vt teſtimonium ferat de aliquo, cuius veritas aliàs non poteſt ſciri, eius teſtimonium eſſe validum, quamuis abſolutus à peccato non ceſset, neque habeat propoſitum deſiſtendi in futurum, quæ abſolutio ſolùm prodeſt quo ad prædictos actus, quibus abſolutis iterum incidit in excommunicationem, ſicut antea erat, quia abſolutio non fuit impenſa ſimpliciter; ſed tantùm, vt poſſet teſtificari, vel reſcriptum impetrare, cùm aliàs propter excommunicationem eſſet inhabilis ad illos actus in iudicio. cap. decernimus, & ibi gloſsa verb. teſtificando, de ſentent. excommunic. lib.6.cap. veniens 2. in fine, & ibi Abbas num. 5. & 18. Felin.num.38.de teſt.cap.teſtimonium,

de

de teſt. cap. licèt, de ſent. excommun. in 6. Silueſt. excommunic. 3. num. 1. verſ. vndecimò interdictus eſt, & alij, quos refert Gabriel lib. 1. commun. concluſ. de teſtibus, concluſ. 19. oum. 1. quod intelligitur de excommunicatione maiori, non autem minori, gloſsa in d. cap. decernimus, quam ibi ſcribentes amplectuntur.

Idem diceudum eſt de abſolutione appoui ſolita in literis, quæ impetrantur à Summo Pontifice, cùm excommunicatus ſit incapax ad impetrandum reſcriptum Apoſtolicum, & impetratum ab excommunicato, & proceſsus illius virtute babitus ſint ipſo iure nulli, prætetquam ſuper excommunicationis, vel appellationis articulo, ex cap. 1. de reſcriptis lib. 6. vbi Gregorius Nonus ſic ait ibi, Ipſo iure reſcriptum, vel proceſsus per ipſum habitus non valent, ſi ab excommunicato ſuper alio, quàm excommunicationis, & appellationis fuerit impetratum.

Probatur ex conſuetudine, & ſtylo Curiæ, vbi in ipſo reſcripto ioſeritur abſolutio ſub his verbis: Teque à qnibuſuis excommunicatiouis, ſuſpenſionis & interdicti, alijſque Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœuis à iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtis, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum harum ſerie abſoluentes, & abſolutum ſore cenſentes. Quæ abſolutio prodeſt dumtaxat, vt valeat reſcriptum ab excommunicato obtentum; quoad reliquos effectus excommunicationis non ſuffragatur abſolutio, & excommunicatus ante abſolutionem nequit acceptare beneficium, quamdiu excommunicatus fuerit, neque proderit hæc abſolutio inſnrdeſcenti vltra annum in excommunicatione, quia præſumitur hæreticus,. gloſs. in eap. final. de pœnis, nec ſuffragatur non parentibus rei iudicatæ, incendiarijs, violatoribus Eccleſiarum, & Eccleſiaſticæ libertatis, nec deferentibus res prohibitas ad infideles, neque falſificatoribus literarum Apoſtolicarum, & illis vtentibus. Quibns omnibus non fauet dicta abſolutio, etiam ad validitatem reſcripti, ſi poſt hæc crimina patrata ſcientes ſpatio quatuor meoſium paſsi ſuerint excommunicationis ſententiam, Vgolin. hoc loco, verb. declarantes, ac proteſtantes, ex num. 2. vſqne ad quartum, vbi verſ. excipitur, addit clauſulam, Teq; à quibuſuis, &c. oon prodeſſe hæreticis, ex Rebuffo in cap. poſtulaſti 2. not. num. 101. de cler. excommun. miniſtrant. & in praxi in declaratione nou. prouiſ. num. 9. verſ. vnde hęc abſolutio, & Mandoſ. io tract. de ſignat. gratiæ tit. de abſolutiooe, & excommunicatione, prope fioem, & Marius Alterins diſput. 22. hoc loco cap. 4. fol. 789.

Nam hæreticus repellitu à teſtimonio, Rebuff. tract. de probatioue teſtium, num. 226. Meuoch. conſ. 149. Farin. io praxi de teſtibus quæſt. 56. num. 206. & eſt incapax beneficij Eccleſiaſtici; & illius beneficia vacant ipſo inre, & poſsunt impetrari ante ſenteutiam criminis declaratoriam, & alteri cooſerri, Rot. Romana deciſ. 707. num. 4. par. 3. diuerſ. Burſat. conſ. 14. num. 18. lib. 1. Flamin. de reſignar. lib. 1. quæſt. 3. num. 3. & lib. 3. quæſt. 1. num. 33. Decian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 44. num. 26. Sanctarel. tract. de hæreſi cap. 23. num. 8. Anron. Ricciul. tract. de iure perſonarum iib. 5. cap. 19. & num. 11. & Sanchez in præcepra Decalogi cap. 16. oum. 12. Cùm ergo hæreticus non poſſit eſse reſtis, neque quatenus talis, impetrare reſcriprum ad obtinenda beneficia, quorum eſt incapax, noo prodeſt illi abſolutio ad ferendum teſtimonium de re aliqua, vel ad impetrandũ reſcriptum Apoſtolicum validè, vel ad alios actus, quibus cõpletis alij excommunicati reinciduot in eandem excommunicationem.

Eodem modo dicendum eſt reſctiptum impettatum ab excommonicato ad beneficium obtinendum nihil illi prodeſſe, & collationem illi factam eſſe nullam ipſo iure. Gig. de penſiooibus, quæſt. 41. num. 1. Vgolin. de cenſuris, tabul. 2. cap. 13. §. 1. Rebuff. de pacificis poſſeſſoribus, nu. 280. Sayr. de cenſuris, lib. 2. cap. 5. à principio, Suat. eodem tractaru, diſp. 13. ſect. 1. Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 7. quæſt. 2. Leſſius de iuſtitia, lib. 2. cap. 34. dubio 22. ex num. 118. & Garcia de beuefic. part. 7. cap. 13. ſiuc excommunicatio ſit lata à iure, ſiue ab homine. Couarr. in cap. Alma mater, part. 1. §. 7. num. 2. Suar. d. diſp. 13. ſect. 1. num. 30. Marius Alterius de cenſuris, tom. 1. lib. 2. diſputat. 6. cap. 2. verſ. quare concludendum, pag. 229. quod procedit etiamſi excommunicatio ſit iniuſta, dummodò ſit ritè lata, Couarr. dict. §. 7. nu. 7. in fine. Sayr. de cenſuris, lib. 2. cap. 5. n. 10. Henriquez in ſumma, lib. 13. cap. 14. §. 1. in commento lit. V. & cap. 15. §. 2.

Sed quid ſi orator exponat ſummo Pontifici, ſe incidiſſe io caſum Bullæ Cœnæ, deferendo ſcilicet arma infidelibus, à quo cùm noo habeat propoſitum ceſſandi firmum, petit tamen abſolutionem ad effectum dumtaxat obtinendi beneficium, quo impetrato ſperat io poſtetum ſactus clericus ſe non amplius delaturum vetita ad infideles? Reſpondeo primò à peccato neminem poſſe abſolui, niſi pœniteat, reg. peccati, de regul. iori. lib. 6. cap. legatur 24. quæſt. 2. à vinculo autem excommunicationis abſolui poceſt etiam oon peteus, cap. ab excommunicato, de reſcriptis, & abſolutio impenſa tenet, quamuis ab inuito recipiatur, quaodo excommunicatio à iudice lata fuit. Quòd ſi eſt à iure, inuitus abſolui oon poteſt, ſi vult manere in crimine, cui annexa eſt excommnnicatio, nimirum ſi vult manere in hæreſi, ab ea abſolui non poreſt, ita Alenſis io 4. part. ſummæ quæſt. 22. memb. 1. art. 7. §. 1. Bonauent. in 4. diſt. 18. in vlt. part. diſt. quæſt. 6. Richar. 4. diſt. 18. art. 10. quæſt. 1. Gabriel etiam in 4. diſtinct. 18. qnæſt. 13. artic. 3. dub. 7. & facit caput damnationis ſententiam, 24. quæſt. 2. vbi dicitur: Damnationis ſententiam quicumqne meretut accipere, ſi in ſuo ſenſu voluerit permanere; nullus relaxare poteſt, quod intelligitur regulariter, quia ex cauſa rationabili, nempe quando abſolu-

tio eſſet magis medicinalis animæ contumaci, quàm eius excommunicatio, potetir iudex excommunicatum etiam inuitum abſoluere, Panntmit. in cap. Apoſtolicæ, num.1. de except. D. Thom. in addir. 3. p. quæſt 24. art. 2. ad 2. Silueſt. verb. abſolutio 3. dub. 6. Item quando per excommunicationem quis fit deterior, tunc poteſt tolli, & multò fortiùs, quando eſt ſpes de correctione, Sayr. de cenſuris, lib. 2. cap. 21. n. 9. Ex dictis colligitur in caſu propoſito, poſſe Summum Pontificem concedere abſolutionem Oratori in caſu propoſito, etiam non habenti animum deſiſtendi à peccato, vt abſolutus ab excommunicatione fiat capax beneficij, dummodò non ſit hæreticus, quia quatenus talis eſt incapax beneficij acquirendi, cùm per hæreſim ſit excommunicatus, & ea durante beneficium obtinere nequit, etiam ſi poſt collationem ſequatur abſolutio, quoniam ſequens abſolutio non abolet incapacitatem præcedentem, cùm attendatur principium in iſtis, cap. dudum, de electione, Couart. in cap. Alma mater, part. 1. §. 7. ſub num. 2. verſ. 7. Suar. de cenſuris, diſp 13. ſect. 1. num. 3. Nicolaus Garcia de benefic. p. 7. cap. 13. num. 8. Anton. Ricciul. in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib. 4. cap. 6. num. 32.

353 Quæres hoc loco quid operetur clauſula, non obſtantibus priuilegijs, Indulgentijs, & literis Apoſtolicis generalibus, vel ſpecialibus? Certi iuris eſt per hanc clauſulam tolli omnia priuilegia, quibus quomodolibet poſſet quis ſe iuuare contra hos proceſſus, ac ſententias huius Bullæ Cœnæ, quò minus in eis comprehenderetur; etiam ſi conceſſa fuerint per viam contractus, vel ob remunerationem: ex iuſta tamen cauſa, qualis apparet in caſibus Bullæ Cœnæ, poſſunt reuocari. Bald. in l. final. ff. de ſenat. Nauarr. in cap. non liceat 12. quæſt. 2. §. 15. num. 2. & in commento de indulg. notab. 27. num. 7. & not. 33. num. 3. Silueſt. verb. priuilegium. Iaſon. in l. non amplius, §. ſi certum, num. 14. ff. de leg. 1. Habetur ex textu ibi: Ex quauis cauſa etiam per viam contractus, vel remunerationis, & ſub quauis alia forma, & tenore, ac cum quibuſuis clauſulis, etiam derogatoriarum derogatorijs, conceſſis; quæ verba ſufficiunt ad derogandum omnibus indultis, & priuilegijs Apoſtolicis. Habet enim derogatio generalis priuilegiorum vim ſpecialis expreſſionis, præſertim cùm ſit per viam legis etiam in caſibus, vbi ſpecifica derogatio requiritur, Gonzales de menſib. gloſſ. 9. §. 1. num. 56. & 77.

Dicitur etiam per viam contractus, vel remunerationis reuocari conceſſa per clauſulam, non obſtantibus, ſub quauis forma; quia integrum Principi ſæculari eſt ex cauſa ſuperueniente non ſolùm modificare donationes à ſe factas; ſed etiam reuocare, quamuis ſint factæ per viam priuilegij, Felin. in cap. nouit, de iudicijs, col. 10. & Aretin. num. 25. & etiam per viam contractus, Roman. conſ. 369. num. 27. Tiraquel. de pœn. temp. in præfatione, num. 41. Matienſ. 11. gloſſ. 8. num. 4. tit. 7. lib. 5. nouæ recopil. Piuel. ad l. 1. C. de bonis maternis, par. 3. num. 62. illat. 16. verſ. ego, Nauarr. in cap. ſi quando, de reſcriptis, except. 13. verſ. ad quartum, Burg. de Pace conſil. 25. à nu. 48. Cabed. 2. p. deciſ. 19. num. 8. & deciſ. 75. ex num. 10. vbi de conceſſis à Rege ob benemerita, quæ ex cauſa poſſunt reuocari, vel modificari, quæ omnia fieri poſſunt per legem generalem, neque in hoc caſu requiritur derogatio ſpecialis, vt habetur in l. final. C. ſi contra ius, vel vtilitatem publicam, & in cap. nonnulli, de reſcriptis. ergò multò fortiùs per clauſulam, non obſtantibus, conſtitutionibus, ſtatutis, priuilegijs, & quibuſuis alijs diſpoſitionibus contrarium præcipientibus.

Quare ſi concedantur priuilegia à Sede Apoſtolica alicui Principi, ne quis excommunicari poſſit pro tali cauſa, vel abſolutè per literas Apoſtolicas, non facta mentione de verbo ad verbum de huiuſmodi priuilegio, adhuc non liberaretur à cenſuris Bullæ Cœnæ, ſi aliquo modo contra Bullam delinqueret: tolluntur namque per hanc clauſulam ſimilia indulta. Quin etiam talia priuilegia abſolutè conceſſa, ne poſſet excommunicari, non valerent, ex Petro Rebuffo in praxi beneficiorum, p. 2. in tit. de forma nouæ prouiſ. verſicul. etiam ſi eſſet in indulto; quia exemptio eſset à ditione Summi Pontificis, quod nullo modo fieri poteſt, cap. cùm non liceat, de præſcriptionibus, per textum ibi: ex quo conſtat in ijs, quæ concernunt obedientiam, ſuperioritatem, præeminentiam, & ſubiectionem à priuato nunquam præſcribi aduersùs Principem ſuum, ita Peregrin. de iure fiſci, lib. 6. tit. 8. num. 9. Nemo enim ius ſuperioritatis præſcribit contra Principem, vt per Flores de Mena variar. lib. 2. quæſt. 21. num. 135. quia ſuprema Principis poteſtas non poteſt præſcribi, Cabed. deciſ. 40. num. 8. par. 2. & Matienſ. lege 1. gloſſ. 10. num. 10. tit. 10. lib. 5. nouæ recopil.

354 Tolluntur item per hanc clauſulam omnes conſuetudines, etiam immemoriales, quantumcumque longiſſimæ, & obſeruantiæ ſcriptæ, vel non ſcriptæ; atque ita non liberabitur quis à cenſuris Bullę Cœnæ, per conſuetudinem etiam longiſſimam, neque per præſcriptionem, quia prædicta verba Bullæ habent vim tollendi quæcumque contraria, Felin. in cap. nonnulli, de reſcriptis, num. 26. Nauarr. in cap. ſi quando, except. 1. num. 1. de reſcriptis, Vgolin. hoc loco, verb. non obſtantibus, num. 2. 3. & 4. vbi concludit neminem priuilegio aliquo, vel conſuetudine, vel præſcriptione, vel denique obſeruantijs ſcriptis, vel non ſcriptis ſe tueri poſſe, quominùs non comprehendatur delinquens ſub pœnis
355 huius Bullæ; cùm omnia quibus ſe poterat defendere, ſint penitus ſublata per Summum Pontificem, quod etiam ſignificatur per illa verba ad calcem huius clauſulæ ſubnexa, ibi, cæteriſque contrarijs quibuſcumque, quæ clauſula, ſeu verba idem valent, ac ſi omnia contraria in indiuiduo expreſſa fuiſſent, vt eſt communis, teſte Mandoſio ſuper regulis Cancellariæ, regul.

Digitized by Google

regul.11. quæſt.9. Marius Alterius hoc loco
diſp.22.cap.5.col.pen.
356 Quæ autem forma ſeruanda ſit in pro-
mulgatione Bullæ Cœnæ, oſtenditur per
hæc verba Bullæ, ibi: vt verò præſentes
noſtri proceſſus ad publicam omnium no-
titiam faciliùs deducantur. Fit autem
hæc publicatio, vt nemini admittatur ex-
cuſatio, ſi dicat ſe non habuiſſe notitiam
huius Bullæ: ideò appenditur Bulla Cœnæ
ad valuas Eccleſiarum Principis Apoſto-
lorum, & Sancti Ioannis Laterani, vt obli-
gentur omnes, ac ſi ſingulis perſonaliter
357 fuerit intimata: qui eſt finis, propter
quem præcipitur Bulla Cœnæ ibi affigi, vt
ſcilicet nequeant excuſari omnes, quòd non
habuerint notitiam eorum, quæ in Bulla
continentur. Quamobrem ab eo tempore
poſt affixionem ſolemniter factam ad va-
luas ambarum Eccleſiarum Principis Apo-
ſtolorum, & Sancti Ioannis Laterani om-
nes obligat, non opus eſt, vt fiat promul-
gatio in ſingulis quibuſque angulis, & vi-
cis ciuitatis, quod non eſt neceſſe, vt habe-
tur in cap.1. de poſtulatione Prælatorum,
per textum ibi, quæ ad eius notitiam, &c.
vt non liceat cuiquam ignorare quod om-
nes ſciunt, ex Surdo deciſ.223.num.16. &
ex textu in eod. cap. ibi, aut publicè pro-
mulgatur. Nam promulgatio neceſſaria
eſt, vt lex vim obligandi habeat, à quo
die ligare incipit, vel poſt duos menſes;
nam Baldus in cap. 2. num. 5. verſ. ex præ-
dictis, de conſtitutionibus, Panormit. ibi
num.7. verſ. diſceptatio, Felin. col.4.nu.7.
Azot.inſtit.moral.p.1.lib.5.cap.3.quæſt.8.
dicunt aute duorum menſium lapſum à
die publicationis lege ligari ſubditos; vbi
innuunt hoc de legibus ſæcularibus, quam-
uis contrarium velint, Menoch. de arbitr.
caſu 185.num.20. Nauarr. conſ.1. num.8.
de conſtitut. quæ eſt communior, quam-
uis conſtitutiones Pontificiæ obligent,
quàm primùm in Curia Romana publi-
cantur, & in acie Campi Floræ, & ad valuas
Baſilicæ Apoſtolorum affixæ ſunt, & in
Cancellaria Apoſtolica habentur pro pu-
blicatis, Gomez in proœmio Regul. can-
cell.quæſt.2.ante finem, Azor. d. c.3.quæſt.
3. & Valent.tom.2.diſp.7.quæſt.5.puncto 5.
dubio 2.

Nihilominus, ſi aliquis inculpabiliter
ignoret publicationes legum, & pœnas
in eis contentas, in foro animæ excuſabi-
tur à peccato. Nam vbi culpa non eſt, non
poteſt eſſe delictum, nec pœna, cap. cum
voluntate, de ſentent. excommunic. l. ſi pu-
tatur, ff. ad legem Aquiliam, cap. ſine cul-
pa, de regul. iur. in 6. Aldrete de religio-
ſa diſciplina tuenda, lib.2. cap.10. num.8.
non enim priuatur quis ſuo iure ſine cul-
pa, l. crimen. ff. de pœnis, l. ſancimus, C.
eodem titulo, cap. 2. ad finem, de ijs, quæ
fiunt à maiori parte capituli, Sanchez de
matrimonio, lib.9. diſp. 32. num. 6. Souſa
cap.27. de publicatione Bullæ Cœnæ. nu.2.
vbi addit in foro externo, qui voluerit
probare ignorantiam, eſſe audiendum, ex
cap. final. qui matrim. accuſ. poſſ. & in cap.
ſi quis incognitus, 17.quæſt.2.
358 Porrò onus publicandi Bullam imponi-
tur omnibus Epiſcopis, & Archiepiſcopis,
Primatibus, & Patriarchis, non tamen
Epiſcopis titularibus, ſeu Annularibus, qui
non habent Eccleſias, nec exercent iuriſ-
dictionem ordinariam in ouibus ſuis, vnde
nomine Ordinarij comprehenditur Epiſco-
pus, & reliqui eo ſuperiores, qui dicuntur
Ordinarij generales, cap. cum Epiſcopus,
de officio Ordinarij, lib.6. & Prælati infe-
riores, qui appellantur Ordinarij ſpecia-
les, cap. ordinarij, de offic. ordin. lib. 6. &
reliqui, qui habet iuriſdictionem fori ex-
terioris circumſcriptam certis finibus, &
poteſtatem exercent, quales ſunt Prælati
inferiores exempti, quique habent iuriſ-
dictionem quaſi Epiſcopalem. Inter quos
non computantur Parochi, nec Rectores
curam animarum habentes, quamuis ha-
beant iuriſdictionem in foro interiori, non
tamen ſunt Prælati, cùm careant iuriſdi-
359 ctione fori contentioſi, cap. decernimus,
& gloſſ. ibi verb. Eccleſiarum Prælati, &
ibi Abbas de iudicijs: idcirco iſti non te-
nentur promulgare Bullam Cœnæ in Ec-
cleſijs ſuis, ſicut verè Prælati in ſuis Eccle-
ſijs, non tamen in omnibus, ſed in aliqui-
bus, ſufficiatque fieri publicationem in
Eccleſia tantùm Cathedrali, ſeu Matricè,
& Maiori, vbi primùm poſt promulgatio-
nem in Vrbe factam receperint literas præ-
360 ſentis Bullæ; aut earum tranſumptum
habuerint Notarij publici manu ſubſcrip-
tum, & ſigillo iudicis Ordinarij Curiæ Ro-
manæ, vel alterius perſonæ in dignitate
conſtitutæ munitum. Itemque tenentur
has literas ſub pœna peccati mortalis om-
nes Prælati publicare in Eccleſijs ſuis, ſal-
tem ſemel in anno, vt apertè conſtat ex
hac Bulla in verb. Præſentes. Noſtri pro-
ceſſus, verſ. per hæc ſcripta, ibi: Commit-
361 timus, & in virtute ſanctæ Obedientiæ
diſtrictè præcipiendo mandamus, vt per
ſe, vel alium præſentes literas ſolemniter
publicent, quæ verba important præceptum
ſub mortali obligans, niſi à poteſtate lai-
ca impediatur quominus Bulla publicetur;
Sayr. de cenſuris, lib.3.cap.25.nu. 11. Souſa
ſupra num.3. & 4. Vgolin. verſicul. Vt verò
præſentes, & verſicul. inſuper, vt proceſſus,
num. 1. verſicul. quo ad primum igitur, &
Marius Alterius diſputat.22.lib.5.cap.799.
362 verſicul. his præmiſſis, vbi concludit eſſe
mortale ex genere ſuo non publicare Bul-
lam Cœnæ ad præſcriptum huius decreti,
niſi Prælati ex legitima aliqua cauſa à pu-
blicatione excuſentur, Marius diſt. cap. 6.
ad finem; Impedienteſque grauiter de-
linquent ex genere ſuo, de quibus omni-
bus dixi ſupra diſputat.3. de cenſuris Bullæ
Cœnæ, ex num.8. vſque ad num.15. vbi quæ
huic deſunt reperientur.
363 In hac vltima parte monentur omnes
Prælati, & reliqui curam animarum ha-
bentes, necnon Confeſſarij, vt penès ſe
habeant tranſumptum harum literarum,
ſiue ſint ſæculares, ſiue regulares; non ta-
men excuſabantur à mortali, qui apud ſe
non retinebant hos proceſſus tempore
Pij Quinti: nec videtur hoc tempore excu-
ſari, non habens hanc Bullam penès ſe, ſi
ignoret caſus in ea contentos, ex ea potiſ-

ſimùm ratione,quia peccat mortaliter contra obligationem ſui officij, ignorans ea ſine quibus nequir ritè, ac legitimè fungi ſuo munere: iuuat Vgolin. hoc loco, dicens eſse mortalc non habere prędictas literas, eo quia Pontifex vult, vt Confeſsarij eas diligenter legant. Nihilominus probabilius eſt non obligari prædictos ad hoc ſub mortali, cùm poſt Pium Quintum non fuerit hoc præceptum impoſitum ſub mortali, cùm non colligatur Pontificis mens fuiſse hanc obligationem imponere ſub præcepto peccati mortalis; ſed tantùm fuiſſe, vt mouerentur omnes, vt caſus Bullæ omnes tenerent; ne ex tali ignorantia contra ſui officij obligationem laberentur, ita Souſa cap.28. hoc loco, num. 3. & Marius Alterius ſuprà cap. 7. vbi vult verba illa, pęnès ſe habeant, non eſſe præcepti, ſed conſilij: atque ita à proprietate verborum non eſt recedendum. l.non aliter, ff.de legat. 3. & verba, ſigna, & teſtimonium mentis noſtræ ſunt, & demonſtrant voluntatem animi, l.1. §.Diuus, ff. ad leg. Cornel. de ſicar. l.reprehendenda, C. de inſtit. & ſubſtitut. Menoch.conſ.1.num.262.& de præſumpt. lib.3. quæſt.1. num.39. & de arbitr.lib.1.quæſt.7.nu.75. Surd. de aliment. tit.2.quæſt.2.num.1. Mantica de coniectur. lib.3. tit.4 & Maſcard. de probat. concluſione 1415. num. 24. Cùm ergo Summus Pontifex non imponat præceptum, vt habeant tranſumptum prędictorum litterarum pęnès ſe, ſed tantùm dicat, vt Confeſſarij illas habeant apud ſe, & diligenter legere, & percipere ſtudeant, non peccant mortaliter eo ipſo, quòd eas non habeant.

364 Quas autem pœnas contrahant violantes Bullam Cœnæ, vel aliquid ex contentis in ea non obſeruantes, oſtenditur ex verbis ipſius Bullæ, quæ ſic habent „ Si quis „ autem hoc attentare præſumpſerit, hoc eſt, „ auſu temerario contraire aduersùs hanc „ Bullam, indignationem Omnipotentis Dei, „ ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum „ eius ſe nouerit incurſurum „ quibus verbis oſtendit Summus Pontifex tranſgreſſores immediatè contra Deum peccare, & ab ipſo pro ratione criminis pœna arbitraria eſſe puniendos, Vgolin. hoc loco, cap. 8. & vlt. ex num.2.& Marius Alterius diſp.22. cap.etiam 8. vbi hac de re ſatis.

365 Ne autem aliquid intactum relinquatur, quæri poteſt, cur in conſtitutionibus Pontificijs fiat mentio loci, in quo lata fuit conſtitutio, & ſimul anni Incarnationis Dominicæ, & diei, & quare annus Pontificatus non incipiat à coronatione, ſed ab electione? Quæſtiones tres oportet decidere, quoad primam dicendum eſt, vt meliùs ſolutio intelligatur locum vbi fit contractus, neceſſariò eſſe exprimendum, textus, & gloſſa verb.loca, in cap.quoniam contra, de probationibus, Decius in c.1. de fide inſtrument.num.8. text. & gloſſa in cap.Abbate, de re iudic. lib.6. verb.cenſeretur, & eſt communis, ex Couarr. practicar.quæſt.cap.20. ante num.4.verſ.quinto. Quin etiam non ſolùm debet exprimi locus generaliter, vt Romæ, ſed etiam ſingularis locus, id eſt, apud Sanctum Petrum, non tamen eſt neceſſarium, vt locus loci exprimatur, ſcilicet in domo Pontificis, ſeu in ſacro Palatio, in cubiculo eiuſdem Pontificis, Bartol. & alij communiter in l. de pupillo, §. qui nunciat, ff. de noui operis nunciatione.

Vnde infertur inſtrumenta eſſe nullius momenti, in quibus fit mentio loci contractus geſti in genere, ſeu indefinitè, nimirum Romæ, niſi etiam exprimatur locus particularis Romæ. Quocirca dictum eſt „ Datum Romæ apud Sanctum „ Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ „ 1622. nono Kalend. Aprilis, Pontificatus „ Noſtri anno ſecundo. „ Quæ omnia debent neceſſariò exprimi ſecundùm omnes: ſicut generale eſt, vt ſint nullius momenti inſtrumenta publica, in quibus tempus, vel locus deficit, & dies, Bernard. Græuæ ad practicam Cameræ Imperialis, lib.1. concluſ.134. num.10. ex gloſſa Magiſtral. in l.generali, Cod.de tabular.lib.10. Couarr. dicto cap.20.num.3. Padil.in l.ſi qua,nu.4. C.de diuerſis reſcriptis. Roland. conſ. 38. lib.1. num.7. vbi volunt nihil valere inſtrumenta, in quibus deſit annus, locus, & dies, non tamen requiritur hora, quamuis interdum vtilis ſit mentio illius.

Et quamuis Camil. Borrel. in ſumma, tit. 14. de conſuetudine, num. 73. opinetur ex conſuetudine induci poſſe, quòd valeat inſtrumentum ſine anno, & die factum, hoc tamen non eſt probabile, eo quòd conſuetudo in contrarium non valet, vt per Rochum in cap.final.de conſuetudine, fol. 19. ante num. 27. & fol. 35. poſt num. 33. notat Caldas Pereira de emptione, & venditione, cap.1. num.9. Probatur ex lege noſtra, lib.1.tit.80. §.7. ibi, ponham ſempre o mez, dia, & anno, id eſt, ponant ſemper menſem, diem & annum, hoc eſt, in omni inſtrumento, vbi etiam iniungitur onus ponendi locum, ibi, Cidade, villa, ou lugar, hoc eſt, ciuitatem, villam, aut oppidum, quia hæ ſolemnitates fuerunt inductæ ad euitandas fraudes, quæ ex omiſſione menſis, diei, & anni poterant fabricari per antigrapha, ſeu antidatas: quare conſuetudine hoc abrogari non poteſt, ita, vt nec contrahentes facere poſſent, ne dies in inſtrumento apponatur, eo quòd in rebus, quæ ſunt de ſubſtantia contractus, partes nihil poſſunt, Alexand. conſ.166. in principio, volum.2. Probus in rubric. de conſuetudine, ante num. 26. Ex quibus manet deciſa prima quæſtio.

366 Quoad ſecundam, cur potiùs computetur annus in hac Bulla Cœnæ ab Incarnatione Dominica, quàm à Natalitijs Domini? Ratio dubitandi, quia apud omnes Regiones communiter incipit annus à Natalitijs Domini, non autem à Kalendis Ianuarij, gloſ. in Extrauag.1. in fine, verſ. Datum, de cenſibus, inter communes, quæ vult annum in Romana Curia incipere ab ipſo die Natiuitatis Domini, non autem à Kalendis Ianuarij. Sed oppoſitum eſt verius, à Kalendis ſcilicet Ianuarij, annum apud omnes gentes incipere, quod oſtenditur, quoniam eo die officiales annales,

nales, qui Rempublicam gubernant, incipiunt ſuo munete fungi, & veteres deſinunt ſuum officium obire, vt in lege, item veniunt, §. pridie, & l. Publius, ff. de conditionibus, & demonſtrationibus, & in Authentica, de conſulibus, quem motem commendat Couarr. lib. 1. var. cap. 12. poſt numerum primum. Conſtat enim annus duodecim menſibus, quorum primus Ianuarius eſt. Alij autem, anni exordium ſumunt ab Incarnatione Chriſti Domini tribus menſibus poſt Natiuitatem, hoc eſt, à vigeſima quinta die Martij, quod apud Romanam Cutiam omnino ſeruatur, & ita probat Rota deciſ. 108. in Nouis, ſcribens ſecundùm morem Romanæ Curiæ, annum Incarnationis incipere tribus menſibus poſt Natiuitatem Chriſti.

Ex quibus patet, quid dicendom ſit ad ſecundam quæſtionem, Summum ſcilicet Pontificem in hac Bulla Cœnæ deſctipſiſſe principium anni currentis, quo Bullam promulgauit ab Incarnatione Domini, qui mos in Romana Curia ſemper obſeruatur, & ideo in literis Apoſtolicis, numerus annorum ab Incatnatione Domini deſcribitur, ex cap. 1. In nomine Domini, diſt. 23. & ibi ſapientiſſimus, & Illuſtriſſimus Hiſpaniarum Primas num. 4. & ita fecit Rex Alphonſus in procemio partitarum, & ibi Gregorius Lopez verb. de la Incarnacion. Idem obſeruant Galli, vt notat Garibay in compendio Hiſtor. Regum Aragoniæ, libet 32. cap. 13. ad finem, textus in Extrauagante 1. de rebus Eccleſ. Caſſan. in Catalogo gloriæ mundi 12. par. conſider. 39. differt autem computatio illorum à computatione Romanorum, quia primi annum currentem, Romani verò iam elapſum ſignificant, & completum, prout vult Cardinalis in cap. iuuenis, de ſponſal. Francolin. in tractatu de tempore horarum canon. cap. 52. num. 4. & alij, quos ſequitur Couarr. dicto lib. 1. cap. 15. addit tamen Rota antiqua 813. hac in re adhærendum eſſe conſuetudini cuiuſque Prouinciæ, ſecundùm caput certificari de ſepulturis.

367 Quoad tertiam, & vltimam quæſtionem, cur ſcilicet non à conſecratione, & coronatione, ſed ab electione Summi Pontificis incipiat currere annus Pontificatus? ea eſt ratio, quia ante coronationem, & conſecrationem eſt verus Pontifex per ſolam legitimam electionem, textus in cap. 1. diſtinct. 53. ibi, electus tamquam Papa; tunc enim habet auctoritatem regendi Eccleſiam Romanam, cap. licèt, de electione, ſtatim poſt electionem vocatur Pontifex, ibi, Ille abſque vlla exceptione ab vniuerſali Eccleſia Romanus Pontifex habeatur. Igitur ante coronationem, & conſecrationem habet ſummã auctoritatem, & omnia poteſt facere validè, ſicut quæ fecerit poſt coronationem; confirmatur per Extrauagantem, Quia nonnulli, de ſententia excommunicationis, inter communes vltimam, vbi damnantur his verbis illi qui aſſerere non verentur, quòd Summus Pontifex ante ſuæ coronationis inſignia ſe non debet intromittere de prouiſionibus, reſeruationibus, &c. & excommunicantur etiam ibi his verbis „ Qui occaſione huiuſmodi aliquas literas noſtras ſuper negotijs quibuſcumque confectas, quæ à nobis ante donationis noſtræ inſignia emanarunt, auſi fuerint impugnare. „ Vnde ante coronationem vocatur Papa Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Felin. in cap. eam te, de reſcriptis, num. 11. Iuuat Caſtaldus in tractatu de Imperatore, quæſt. 46. vbi vult Imperatorem ex ſola electione plenum ius ſuiſſe aſſequutum, neque ex coronatione nouum ius ſibi quęſiuiſſe; quamuis Felin. in dicto cap. eam te, num. 4. repugnet: ergo Romanus Pontifex poſt legitimam electionem accipit immediatè ab ipſo Deo omnia, quæ competunt ſuo muneri, ſiue ſpectent ad poteſtatem ordinis, ſiue iuriſdictionis.

De conſuetudine tamen ex gloſſa in cap. ſuper data, de regulis iuris, Romanus Pontifex electus ante conſecrationem, & coronationem literis datis, non ſcribit Pontificatum, nec ſe vocat ſimpliciter Epiſcopum; ſed ſolùm ita „ Data ſuſcepti à nobis Apoſtolatus officio anno „ & poſt hæc adſcribitur Annus, & locus; & ſubſcribit nomen, Electus Epiſcopus Romanus. Poſtea verò poſt conſecrationem, & coronationem datis literis ſcribit Pontificatum, & ſe nominat ſimpliciter Epiſcopum, & ſcribit, Data Pontificatus Noſtri anno, &c. quæ omnia conſuetudinis ſunt, & non iuris. Nam de iure per electionem conſequitur plenam iuriſdictionem, vt patet ex cap. vbi periculum, de electione, in 6. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 4. cap. 5. quæſt. 1. verſ. porrò in more poſitum eſt, & Marius Alterius diſp. 22. de excommunic. Bullę Cęnę, lib. 5. cap. 8. col. vlt. Et hæc ſufficiant pro explanatione huius Bullæ Sanctiſſimi Domini noſtri Vrbani Octaui.

Google

LIBER SECVNDVS

DE POTESTATE ROMANI PONTIFICIS, Quoad Theſaurum Indulgentiarum, cuius claues ipſe habet.

DISPVTATIO QVARTA.

DE INDVLGENTIIS TAM IN SPECIE, quàm in genere.

Quid ſit Indulgentia, & quotuplex, & vnde procedat.

§. I.

EPITOME.

1 *Quid ſit indulgentia, & quis poteſt concedere Indulgentias?*
2 *Indulgentia alia eſt plenaria, alia pleniſſima, & an differant inter ſe?*
3 *Indulgentia temporalis poteſt cõcedi ab Epiſcopo non conſecrato, dummodò ſit electus.*
4 *Indulgentias concedendi poteſtas eſt penès Epiſcopos de iure communi, in Papa autem iure diuino.*
5 *Theſaurus Indulgentiarum ex quibus conſtet, & quem effectum habeant Indulgentiæ, & quid de pœnitentijs iniunctis, an remittantur per indulgentias?*
6 *Poteſtas concedendi Indulgentias eſt à Chriſto Domino data Eccleſiæ.*
7 *Qualis cauſa requiratur, vt Indulgentiæ ſint validæ?*
8 *Indulgentia vt conſequatur, requiritur duplex diſpoſitio interna, & externa.*
9 *Indulgentia ad hoc, vt obtineatur exigitur, vt homo ſit in ſtatu gratiæ.*
10 *Qui ſint capaces lucrandi, & concedendi Indulgentias?*
11 *Indulgentias an inferior Epiſcopo poſſit concedere iure, vel conſuetudine?*
12 *Prælati Religionum, an poſſint concedere indulgentias in ſibi ſubditos?*
13 *Indulgentia niſi totum iniunctum fiat, non quæritur, nec in totum, nec in partem.*
14 *Indulgentiæ magnę an paruis de cauſis acquirantur?*
15 *Pontifex poteſt concedere Indulgentias nullo opere requiſito.*
16 *Non lucrantur Indulgentias plenarias omnes præſcripta opera facientes.*
17 *Indulgentias an poſſit Epiſcopus concedere excedentes numerum taxatum in cap. cùm ex eo, de pœnitentijs.*
18 *Epiſcopus an poſsit concedere Indulgentias pro mortuis, & pro exemptis?*
19 *Capitulum Sede vacante an poſsit Indulgentias concedere?*

1 PRima dubitatio, quid ſit Indulgentia, & qui poteſt concedere Indulgentias? Parriræ dubitationi reſpondetur, indulgentiam eſſe remiſſionē pœnæ tempotalis debitæ pro peccatis actualibus iam remiſſis conceſsa homini, qui exiſtit in gratia, à Prælato, per applicationem theſauri Eccleſiaſtici, Nauarr. in comment. de indulgentijs & Iubilæis, notabil. 20. num. 1. cum ſequentibus, Valent. tom. 4. diſp. 7. quæſt. 20. puncto 1. verſ. Nos autem. Henriquez in ſumma, lib. 7. de indulgentijs, cap. 1. fit autem hęc remiſſio extra Sacramentum, Franciſc. Leo in ſuo theſauro fori Eccleſiaſtici, p. 1. cap. 7. num. 2. Suar. tom. 4. in 3. partem. diſput. 69. ſect. 4. num. 1. Ægidius diſp. 12. de indulgentijs, dub. 2. num. ad finem. Poteſt autem concedere Indulgentias, in primis Rom. Pontifex in tota Eccleſia, cùm habeat eam totam ſibi ſubiectam, quam poteſtatem obtinet à diuino iure, ſeu à Chriſto Domino, qui Petro oues ſuas commiſit: neque aliunde ad Papam deriuatur, cùm non habeat in terra ſuperiorem. An verò Concilium generale habeat poteſtatem concedendi indulgentias pro vniuerſa Eccleſia? Affirmat Panormitanus in Clement. 2. de pœnitent. & remiſſ & in tractatu ſuper Concilium Baſileenſ. quia Concilium generale repræſentat Eccleſiam vniuerſalem, teſte Martin. V. in Conc Conſtantienſi. Sotus in 4. diſt. 22. quæſt. 1. art. 4. concl 1.

Dicendum tamen eſt Concilium genera-

rale non habere poteſtatem concedendi indulgentias ex iure diuino, vt colligitur ex D. Thoma in 4. diſt. 2. quæſt. 1. art. 4. dicente ſolum Pontificem poſse concedere vniuerſales indulgentias, ſequitur Richar. in 4. diſt. 20. att. 5. quæſt. 3. & Paludan. quæſt. 4. art. 3. vbi nullam facit mentionem Concilij generalis, & hanc poteſtatem faciunt ſoli Pontifici, non eſt tamen neganda poteſtas Concilio generali, cui præeſt Summus Pontifex. quia Concilinm tnnc habet poteſtatem conſerendi indulgentias tatione Poutificis, qui præeſt Cõcilio, vel per ſe, vel per Legatos ſuos: ſecus ſi ſit Concilium Acephalum. Quin etiam Pontiſex poteſt prohibete Concilio vniuerſali legitimè, & cum Legatis congregato, ne indulgentias conferat ſine ſuo beneplacito. Vnde ſequitur non habere Concilium poteſtatem aliquam immediatè à Chriſto conferendi indulgentias, quia ſi eam haberet etiam renuente Pontifice, poſset illas concedere. Si autem Pontiſex non tenuat, poteſt Concilium generale legitimè congregatum concedete indnlgentias, etiam plenarias, Abbas in Clementina, Abuſionibus, num. 2. de pœnitent. & remiſs. & Felin. in ſermone de indulgentijs, eirca finem. Quo iure vſum eſt prædictum Concilium Baſileenſe, quando in ſeſs. 24. indulgentiam plenatiam conceſſit illis, qui certam pecuniæ quantitatem condonaſsent ad expenſas ſaciendas pto Græcis, qui ad Concilium properaſsent, Nauarr. in comment. de Iubilæo, notab. 31. num. 2. verſ. addo ſecundò, quem ſequitue Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici, de indulgentijs, cap. 7. num. 17.

2 Secunda dubitatio circa indulgentias plenarias, an diffetant à plenioribus, & pleniſſimis? Pro reſolutione ſciendum eſt indulgentiam plenam eſse, quæ per ſe totam pœnitentiam pro peccatis confeſſis impoſitam, vel imponendam, vel totam pœnam pro cunctis confeſſis, & etiam mortalibus non confeſſis debitam, vel totam pro cunctis, etiam non confeſſis, etiam venialibus auſert. Breuiùs tamen indulgentia plena eſt, qnæ ſub hoc nomine plenaria datur, vel ſub his, aut ſimilibns verbis ei, qui hoc, aut illud iniunctum operatus fuerit, remiſſio omnium peccatorum conceditur. Hoc poſito, quamuis aliqui putent eſſe diſcrimen reale iuter has tres ſpecies ſupradictas, vt Paludanus in 4. diſt. 20. quæſt. 4. Nauarr. notabil. 9. num. 4. & notab. 22. num. 50. & num. 61. dicentes indulgentiam plenam, & pleniorem, non eſſe totales abſolutè, ſed vel in ordine ſolùm ad mortalia peccata, vel in ordine ad peccata confeſſa, vel ad pęnitentias iniunctas, aut iniungendas iuxta ordinarium Eccleſiæ morem. Verius tamen eſt inter indulgentiam plenariam, pleniorem, & pleniſſimam nullum eſſe diſcrimen, ita colligi ex Clement. VI. in Extrauagante Vnigenitus, de pœnitent. & remiſſion. dicente theſauri Eccleſiaſtici diſpenſationem Petro eſſe commiſſam, nunc pro totali, nunc pro perſonali temiſſione pœnæ temporalis pro peccatis debitæ applicanda.

Quo loci ſolùm ſit mentio totalis indulgentiæ, quæ totam pœnam remittit ei, cui applicatur: ſub quo nomine indulgentia totalis, & quæ totam pœnam temittit, vnica eſt, & maxima, nec patitur diuiſionem: quare nulla datur differentia inter illas indulgentias plenam, pleniorem, & pleniſſimam, quoad proprium, & per ſe effectum indulgentiæ, ita vult Sotus in 4. diſt. 21. quæſt. 2. art. 1. Cordubenſ. de indulgentijs, quæſt. 11. & Medina in eodem tractatu, Graſſius deciſionum lib. 4. cap. 15. num. 55. Suar. diſp. 50. de effectu indulgentiarum, ſect. 4. num. 7. Franciſc. Leo d. cap. 7. n. 10. dicentes non eſſe maiorem indulgentiam pleniſſimam, quàm plenariam, nec differee plenariam ab ea, quæ conceditur in Anno ſancto, vel alijs eempotibus virtute Iubilæi, quamuis in Iubilæo vltra remiſſionem plenam pœnæ, concedantur aliqua priuilegia, nimirum facultas eligendi Confeſſorem, & poteſtas abſoluendi à reſeruatis, & commutandi vota, quæ communiter per indulgentias non conceduntut, Sotus d. quæſt. 2. art. 1. diſt. 21. Graſſ. ſuprà d. cap. 15. num. 29. quos referens ſequitue Franc. Leo num. 11. vbi ait modum concedendi indulgentiam plenariam, pleniorem, & pleniſſimam adhibeti ſolùm ad exaggerandum, ſeu potiùs explicandum indulgentiæ plenitudinem, qua uihil amplius deſiderari poſſit.

Cur ergo ſi hoc ita eſt, vt de ſacto eſt, quòd indulgentia plenaria ſit totalis, ita, vt nihil illi poſſit illi poſſit addi, cut aliquando vltra indulgentiam plenariam concedi ſolent aliqui dies indulgentiarum? Reſpondet Cordub. de indulgentijs, ad finem quæſtionis 11. hoc fuiſſe introductum propter opiniones inter ſe diſſidentes; addit etiam fortè, ſi cauſa non ſuetit ſufficiens ad plenariam indulgentiam conſequendam, ſufficere ad illos dies indulgentiæ impetrandos. Vtraqne tamen ratio non placet omnino; quare cùm hæc forma concedendi non teperiatur in iure, neque in aliqua Bulla authentica, non eſt cur fatigemut pro teddenda ratione hornm verborum. Quæ ſi ea aliquando inueniantur, expendere oportet, an illæ duæ conceſſiones ad dinerſa tempora referantur, quod ſi ita ſuetit, facilè intelliges priorem conceſſionem referri ad indulgentiam plenariam, poſtetiorem verò ad dies, & quadragenas indulgentiæ additas. Quòd ſi tam indulgentia plenaria, quàm additio aliquornm dierum ſub ratione vnius integræ conceſſionis reperiantur ſnb eadem conditione, & in eodem tempore conceſſa, dici poteſt, ve probabile, indulgentiam plenariam, qui fuit conſecutus, poſſe illos dies additos offerre pro aliquo per modum ſuffragij, quamuis in teſcripto id non exprimatur, ne dicamus illos dies indulgentiarum in tali euentu inutiliter concedi, Suar. diſp. 50. ſect. 4. num. 9.

3 Tertia dubitatio, quæ ſit Indulgentia temporalis, & an poſſit concedit ab Epiſcopo electo non conſecrato? Quoad priorem partem dic indulgentiam temporalem eſſe pattialem, qua non remittitur tota

pœ-

na, ſed eius tantùm pars relaxatur, quæ alio nomine dicitur indulgentia non plena, & quæ datur cum limitatione, vel ratione peccatorum, vel ratione pœnæ debitæ; atque ita reſpicit non totam pœnam temporalem debitam peccatis, ſed partem illius tantùm, Nauarr. eodem commentario not. 9. num.1. 2. & 3. Franc. Leo de indulgentijs, cap. 7. num. 3. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcopi, alleg.88. num. 3. & Suar. diſput. 50. ſect.4. num.11.

Quoad ſecundam, dic poſſe concedi indulgentias ab Epiſcopo tantummodò electo, & confirmato, nondum conſecrato, quia conceſſio indulgentiarum eſt actus iuriſdictionis, qui poteſt exerceri ab Epiſcopo non conſecrato. Suar. diſp.49. ſect.3. num.3. & alij, quos referens ſequitur Bonacin. de Sacramentis, diſput.6. quæſt. 1. punct.3. num. 6 per gloſſam communiter receptam in cap. tranſmiſſa, de electione, verb.confirmationem accepiſti. Reginaldus in praxi fori pęnitent. lib.7. num.123. Aloyſ. Ricc. in praxi reſolut. 306. num.4. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 55. quæſt.1. in fine, & cap. 29. quæſt.8.

4 Quarta dubitatio circa poteſtatem concedendi indulgentias? Reſponſio ſit eſſe pęnès Papam iure diuino à Deo immediatè acceptam: at verò pęnès Epiſcopos eſſe iure communi, & ordinario, non verò diuino. Nam quamuis dignitas Epiſcopalis, quoad poteſtatem Ordinis, ſit de iure diuino, & ex Christi inſtitutione, & quoad officium paſtorale, quod poſtulat iuriſdictionem ex mandato Chriſti Domini, loquendo in communi; in particulari tamen, quoad talem, & talem poteſtatem eſt ex diſpoſitione Eccleſiæ, quamuis Michaël Medina diſp.6. de indulgentijs, & expreſsè Cordub. eodem tract. quæſt. 12. prop.2. dicant Epiſcopos habere hanc poteſtatem iure diuino, ſed ſubordinatam Papæ; ſed meliùs docent, qui volunt hanc facultatem concedendi indulgentias competere Epiſcopis ex commiſſione Papæ, ac iure communi Canonico, & ordinario, non verò diuino, ita Henriquez de indulgentijs, lib.7.cap.31.§.3. Azor. ſuprà lib.3. cap.54. quæſ.2. & Bonacin. de Sacramentis, diſp.6. quæſt.1. punct.3. numer.1. cum alijs.

5 Quinta dubitatio, ex quibus conſtet theſaurus indulgentiarum, & quem effectum habeat? Quoad primum, dicitur in Eccleſia eſſe theſaurum ex meritis, & iuſtis operibus, quæ habent virtutem, ac vim ſatisfaciendi, collectum, qui eſt neceſſarius ſimpliciter, ad efficaciam indulgentiarum. Conflatur hic theſaurus ſpiritualis ex ſatisfactionibus Chriſti Domini, & ſanctorum, qui omnino eſt infinitus; nam Chriſti merita, & ſatisfactio propter infinitatem perſonę continent valorem omnino infinitum. Atque ita abſumi non poteſt.

Item conſtat ex ſatisfactionibus Sanctorum ſibi ſuperfluarum ſimul in Dei acceptatione repoſitarum; multi enim viri ſanctiſſimi, Ioannes ſcilicet Baptiſta, Apoſtoli, alijque Martyres, grauiſſima paſſi ſunt, & inter omnes, & ſuper omnes ſanctiſſima Virgo, quæ nullum omnino peccatum admiſit, pro quo debuit ſatisfacere, & multorum aliorum opera, vt habent rationem meriti, fuerunt ſatis ſuperque remunerata, nihilominus quatenus habent rationem ſatisfactionis, multa illis ſupererant, quæ non fuerunt aliquibus applicata, & ſicut theſaurus temporalis dicitur aceruus bonorum, quæ in publico ærario aſſeruantur, Nauarr. in manuali, cap.17. num.172. & Caietan. 2.2. quæſt.66. art.5. ſic etiam in Eccleſiaſtica Republica eſt theſaurus cœleſtis, & ſpiritualis indulgentiarum, ex quo neceſſitatibus Eccleſiæ Militantis miſericorditer à Summo Pontifice diſpenſante ſubuenitur.

An verò eſſe in Eccleſia hunc theſaurum conſtantem præcipuè ex Chriſti meritis, & ſatisfactione ſit de fide? Reſpondet Suarius tom.4. in 3. partem diſp.51. ſect.1. num.3. quod videtur eſſe de fide, & contrariam ſententiam ſaltem haberi à Theologis pro erronea, Caietan. in opuſculo 15. de indulgentijs, cap.1. 2. & 3. Sotus diſt. 21. quæſt.1. art.2. Medina de indulgentijs, diſp.8. cap.43. & alij, & Belanus diſp.12. de indulgentijs, dub.1. num.2. quæ veritas traditur, & declaratur à Clement. VI. in Extrauag. Vnigenitus, de pœnitent. & remiſſ.

Diſpenſator autem huius theſauri eſt Summus Pontifex, Caietan. tract.16. qu.1. tom.1. vbi vult Romanum Pontificem eſſe proprium, Primarium, & vniuerſalem diſpenſatorem huiuſmodi ærarij Eccleſiaſtici, ex ea ratione, quia bona communia alicuius Reipublicæ debent diſtribui ab eo, qui ipſam Rempublicam gubernat, eſt enim Pontifex Rector Domus Dei, vt vocatur à D. Ambroſio in 1. ad Timoth.3. Suarez diſp.55. ſect.1. num.3. ex D. Thom. in 4. diſt.20. quæſt.1. art.4.

Quoad ſecundum, ſcilicet, quem habeant effectum indulgentiæ? Reſpondeo, per indulgentias non ſolùm liberari hominem à pœnitentijs ipſi iniunctis, ſed etiam à pęnis, quæ in igne purgante ſoluendæ ijs reſpondent. Ratio, quia Eccleſia habet poteſtatem remittendi has pœnas, & hoc per indulgentias facere intendit Suar. ſupra diſput.50. ſect.2. num.4. concluſ.3. verſ. dico ergo tertiò, Belanus diſp.12. dub.3. nu. 18. concluſ. 3. conſentiunt Summiſtæ verb. Indulgentia, præſertim Silueſter, & Angelus. Relaxatur namque per indulgentias ſatisfactio ſacramentalis, & Summus Pontifex poteſt auferre vinculum à Confeſſore impoſitum; quamuis potiſſima ratio ſit, quia comparato effectu indulgentiæ, ipſo facto ceſſat obligatio pœnitentiæ iniunctæ; eo quòd indulgentiæ effectus eſt relaxatio pœnæ temporalis: igitur ablato debito pœnę, tollitur debitum ſatisfaciendi pro illo; implicat enim pœnam remitti, & adhuc ſupereſſe debitum illius, atque ita per remiſſionem indulgentiæ, ſicut debitum, ſic etiam ceſſat præceptum ſatisfactionis, Suar. ſupra num.6.

Extra tamen Sacramentum Pœnitentiæ

nemo

nemo poteſt liberare aliquem directè à pęnitentijs iniunctis, abrogando præceptum Confeſſarij, vel diſpenſando in illo, quia Confeſſatius fuir iudex ſupremus ſub Deo, dum excepit confeſſionem, & ideo ab eius iudicio nulla datur ad alium forum appellatio, & nullus purus homo in hoc foro eſt Confeſſario ſuperior, audita tamen confeſſione eorumdem peccatorum ab alio Confeſſario, poterit ab ijs abſoluere, & pœnitentiam in minorem mutare, ſi ita ſibi viſum fuerit, Suar. diſp. 38. ſect. 10. & Belan.diſp.10.de ſatisſactione, dub.11. num.99.& ſequent.

Porrò qui habet poteſtatem concedendi indulgenrias immediatè uomine Dei, poteſt ex cauſa iuſta relaxare pœnitenrias iniunctas, Silueſt.verb.Indulgentia num. 23. Nam Eccleſia poteſt concedere indulgentiam, quæ relaxet, & remittat extra ſacramentum reatum pęnæ temporalis apud Deum,non ſolùm poſt pœnitentiam in ſacramento impoſitam, ſed etiam antea. Prior pars eſt Suarij ſuprà diſp. 50. ſect.2. num.2. quam cenſet certam de fide poſt D.Thomam diſt. 10. quæſt. 1. art. 3. Sotus diſt.21.quæſt.1.art.1. & 2.nititurque in teſtimonio Chriſti Domini, *Quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in Cælo*. Poſterior pars eſt eiuſdem, quam putat eſſe certam, & quia Chriſtus Dominus dum dixit eadem verba, *quodcumque ſolueris*, &c. non arctanit poteſtatem ad reatum pœnæ, pro qua ſacramentalis pęnitentia fuit iniuncta: ideo nec nos arctare debemus contra vim verborum,quæ generaliter prolata, generaliter debent intelligi, l.in fraudem, & ibi Baldus, ff.de teſtamento militis, Afflict.deciſ.319.num.3. Surd.deciſ.22.num.1.& conſ.271. num.28. Franc.Leo in theſauro fori Eccleſ. part.2. cap. 6. num. 70. Aloyſ. Ricc. deciſ. Curiæ 286.num.5. part.2. & in praxi rerum for. Eccleſ. deciſ. 419. numer. 1. & deciſ. 605. num.2.in 1.editione,& reſolut. 356.& 529. in 2.editione.

Ad hæc limita, per indulgentias non remitti pęnam impoſitam in foro exteriori Eccleſiaſtico, quamuis per Eccleſiaſticam pœnam homo etiam ſatisfaciat, ſi ſponte eam accipiat, & patienter ſuſtineat in ſtatu gratiæ, & tanta eſſe poterit, vt in foro ſacramentali Confeſſarius nullam aliam iniungat pœnitenti, contentus pœnitentia iniuncta eidem in foro Eccleſiaſtico. Quare poteſtas concedendi indulgentias, & relaxandi pœnitentias publicas in foro externo per canones taxatas, vel arbitrio iudicum iniunctas, non eſt eadem, ſed inter ſe diuerſæ, & per diuerſas actiones ſuos effectus operantur. Ratio autem huius differentiæ inter vtraſque pœnitentias iniunctas in foro externo tendunt ad ſatisfactionem Eccleſiæ; non autem ad relaxandas pœnas in igne purgante ſoluendas: at verò pœnitentia ſacramentalis per ſe primò, & principaliter iniungitur ad ſatisfaciendum Deo, & ad tollendum, ſeu minuendum ſaltem Purgatorij pęnas; & ideo per indulgentias iſtæ remittuntur; illæ verò minimè: atque ita quando conceduntur indulgentiæ à Summo Pontifice, valent ad remiſſionem cuiuſcumq; pœnæ pro quantitate conceſſionis, & extenduntur ad pænas etiam peccatorum, quando ſunt de iniunctis pęnitentijs, etiãſi pro illis peccatis nondum pœnitentia eſt iniuncta, ita D.Thomas diſt. 20.quęſt. 1. art. 3. vbi ſimpliciter vult indulgentias prodeſſe ad remiſſionem pęnarum, ſiue pęnitentiæ ſint iniunctæ, ſiue non ſequitur Thomas Elyſius in Clypeo piorum Catholicorum, quæſt.44. art.7. Medina diſq.4.de indulgentijs,cap.14. & alij quibus accedit Suarius dict.diſput.50.ſect. 5.num.14.verſ. dico tertiò, nam ad hæc omnia datur poteſtas Eccleſiæ à Chriſto Domino.

6 Non eſt tamen in Eccleſia poteſtas ad remiſſionem culpæ mortalis per indulgentias: nam indulgentiæ ad remiſsionem dumtaxat pœnarum temporalium valere cenſeantur; quia peccatum mortale non remittitur abſq; infuſione gratię ſanctificantis: ſed gratia iuſtificans per ſolam iuſtificationem, ſeu remiſsionem aliquam nequit infundi extra Sacramentum, Suar. diſp.50.de effectu indulgenriarum, ſect.1. num.2.verſic. dicendum eſt primò; vbi addit non eſſe dubium, ſi de potenria abſoluta ſermo ſit, poſſe Chriſtum Dominum facere facultatem ſuo Vicario remittendi etiam mortalia per ſimplicem conceſſionem veniæ extra Sacramentum, data ex parte peccatoris ſola attritione, Ægidius Belan. idem tradir diſp. 12. de indulgentijs dub.3. numer.14. non valere ſcilicet indulgentias ad remiſſionem peccati mortalis, ex eo quòd poſt Baptiſmum nemo iuſtificatur ſine contritione, aut attritione coniuncta cum actuali ſuſceptione Sacramenti, iuxta quod traditur à Concilio Trident. ſeſſ. 14. cap.4. Nam eo ipſo quòd aliquis eſt conrritus, aut attritus recepit ſacramentum Pœnitentiæ abſque vllis indulgentijs, remittuntur illi peccata. Ex quo ſequitur hunc effectum remittendi peccata morralia non poſſe fieri per indulgentias neque per illas remitti peccarum veniale; eo quia hoc in hac vita non remittitur ſine infuſione gratiæ, Suar.ſuprà diſp.11.ſect.2.num.20.Ægidius diſp.2.de effectu pęnitentiæ, dub.16. num. 133.& de indulgenrijs diſp.12.dub.3.n.14.

7 Sexta dubitatio quænam requirantur vt iudulgentiæ ſint validæ? Ratio dubitandi, quia indulgentiæ ſi concedantur abſq; vlla cauſa, nullius ſunt momenti, & nihil operantur, vt eſt communis opinio, reſte Suario diſp.54. ſect. 2. Nauarr. de Iubilæo notabil. 15.argumento voti, & iuramenti, quorum relaxatio ſine iuſta cauſa facta eſt nulla. Nam de voto, quòd ſit nulla eius relaxatio, vult gloſſa ſingularis cap. non eſt, de voto, & de iuramento, gloſſ. in c. quanto, de iureiurando, ibi, niſi ſubſit iuſta cauſa diſpenſandi. Vnde abſque cauſa eſt irrita diſpenſatio cuiuſcumque etiã Summi Pontificis in voto, vel iuramento conceſſa, Sanchez de matrimonio lib.8. diſp.17. nu.3.Fr.Emman.quæſt.regul.tom. 3.quæſt.46.art.5. Valer. Regiual. in praxi fori pœnitent.lib.18.n.341. Suar. de Reli-

gioue, tom.2.lib.2.de iutam.promiſſ.c.41.num.14.& Tiraquel.de pœnis temper.in præfatione, num. 48. igitnr indulgentiæ ſine cauſa conceſſæ non valent, Henriquez de indulgentijs, lib.7.cap.14. num.3.iuuat Ægidius de indulgentijs, diſp.12. dub.6. num.30.vbi ait nullas indulgentias concedi ſine diſpenſatione theſauri Eccleſiaſtici: atqui diſpenſatio facta ſine cauſa non à Domino, ſed à puro diſpenſatore, eſt inualida: igitut conceſſio indulgentiarum ſine cauſa iuſta facta erit inualida.

Confitmatur, quia cauſa debet eſſe proportionata, vt volunt Valentia tom. 4. diſp.7.quæſt.20. p.4. in principio, Pettus Soto lect.2.de indulgentijs, & Sotus in 4. diſt.21.quæſt.1.art.2.concluſ.1.& Caietan. de indulgentijs, cap. 8. Vnde ſequitur, quando cauſa tantùm eſt proportionata indulgentijs vnius anni, & conceduntur indulgentiæ decem annorum, eſſe inualidas indulgentias conceſſas pro nouem annis, & valere tantùm pro vno anno; quoniam vtile per inutile non vitiatur in ſeparabilibus, & in his, quæ ſunt diuiſibilia. l.1.§.ſimiliter l.4.§.ſi is qui duplam. ff.de verbot.obligationibus, Barthol. in l.Græcè, §.1.ff.de fideiuſſoribus. Couarr. lib.2. var. cap.16.num.5.verſ.non obſtat, & Caldas Pereira quæſt.forenſ.conſ.33. num.47. & de empt.cap.32.num.36. Cùm ergo anni ſint ſeparabiles, & indulgentiæ debeant habere cauſam proportionatam, corruunt ſi concedantur vltra cauſam, & ſunt ipſo iure nullæ, quoad exceſſum. l. ſancimus C.de donat.Soar.d.diſp.55.ſect.3. num.11. Sanctarel.in tract.de Iubilæo, cap.3.dubio 2.litt.G.

Idem dicendum eſt de Epiſcopis concedentibus indulgentias vltra numerum dictum ſibi præſcriptum, quia quoad exceſſum, indulgentiæ non tenent, Azor. inſtit. moral. part.2. lib. 3. c. 55. quæſ.6.Bonacin. de Sacramentis, diſp. 6. quæſt. 1. puncto 3. num.4. Iul. Lauor. de Iubilæo, & indulgentijs, part.2.cap.11.num.41.Valer. Reginald. in praxi fori pęnit. lib. 6. Aloyſ.Ricc.in praxi ſori Eccleſiaſtici, deciſ. 117.num.5. in 1.edit.& reſol.102. n.5. in 2.editione, & alij, qnos referens ſequitur Barboſ.in cap. cùm ex eo 14. de penit. & remiſſ.num.6.& de offic. & poteſt. Epiſcopi, alleg.88.num.22.

Porrò cauſæ debent eſſe piæ, & ordinatæ ad honorem Dei, & exaltationem fidei, Franc. Leo cap.7. num.20. quæ ſunt ſpectandæ ex fine, propter. quem conceduntur ſcilicet ob promotionem ad cultum Dei, vel Sanctorum, ad propagationem fidei,vel ad conuerſionem Gentilium, vel reductionem hæreticorum, Snar. de indulgentijs, diſp.54.ſect.1.num.2. Aegidius diſp.12.dub.6. num.30. & 31. & alij, quos referens ſequitur Illuſtriſsimus,& Sapientiſsimus Hiſpaniarnm Primas in explicatione Iubilæi, cap.2.

Aliqui tamen putant diſpenſationem Indulgentiarum factam ab eo, qui habet poteſtatem, valere etiamſi fiat ſine cauſa proportionata: exigi tamen cauſam, vt concedens non peccet, ita Paludan. in 4.diſtinct.20.Durandns ibidem, quæſt. 4. Antonin.1.p.tit.10. Turrecrem. in cap. ſi quis aliquando. §.item in Leuit. de pęnit. diſt.1.num.22.Tabien.verb.indulgentia, §.10.& Medin.de indulgentijs, diſp.9. cap.43.ad ſextū.contrà verò alij docent quando generalem Papa confert indulgentiam etiam ex magna cauſa, à nemine illam acquiri: niſi ſecundùm facultatem, proportionem, & diſpoſitionem propriam, Richard.diſt.29.Gabriel.in canone Miſſæ lectione 57.Gerſon.2.p.de indulgen.Alphab. 25. litera 23. & Sotus in 4.diſt.21.quæſt.2. art.2.concluſ.4.quæ ſecunda ſententia procedit, quando in conceſsione aliquid indeterminatum Pontifex præſcribit, puta, vt orationes vnuſquiſque fundat iuxta ſuā facultatem, & deuotionem, prout tradit Nauarr.in d.x.in Leuit. notab.15.n.17.& Cordub.lib.5.quæſt.29.Quòd ſi concedens præſcribit aliquod opus certum, efficiens illud integrè, totum effectum indulgentię conſequitur, D.Thomas in additionibus ad 3.partem, quæſt.25. art.2. in corpore, & ad quartum, Caiet.tom.1. tract.9.quęſt. 2.& Cordubenſ.quæſt.2.oppoſit.4.quæ opinio eſt communior. Nam quæcumque cauſa indulgentiarum, dummodò pia ſit, eo ipſo, quòd in conceſsione exprimitur, ſemper cenſetur rationabilis, niſi error manifeſtus appareat, etiamſi ſecundùm ſe conſiderata non videatur talis. Non enim exigitur cauſa æquiparans ſed ſufficit, quòd ſit ſufficiens, Nauarr. in d.5.in Leuit. notab.15.num.8.

8 Septima dubitatio, vt indulgentia obtineatur, requiritur duplex diſpoſitio, interna, & externa. Interior eſt, per quam homo exuitur à peccato mortali, puta per contritionem, quæ eſt omnino neceſsaria in tempore, quo percipienda eſt indulgentia. Non enim remittitur pœna, niſi exterminetur culpa, cùm Deus non auferat reatum pœnæ abſque decore iuſtitiæ,quod ſi perſeuerante culpa remitteretur pœna, eſſet ablatus pœnæ reatus abſque decore iuſtitiæ: quoniam adhuc perſiſteret culpæ dedecus, & ita eſſet aliquid inordinatum, quod ſapientia diuina non patitur, Graff. lib.3. deciſ. cap.15.num 51. verſ.2. requiritur, vbi ait requiri in recipiente indulgentias, vt ſit in ſtatu charitatis, id eſt,vt ſit verè pœnitens.

An verò requiratur confeſsio, quæ eſt diſpoſitio externa ad effectum indulgentię Reſpondeo nō eſse neceſsariam, quia non requiritur ad gratiam, & remiſſionem culpæ obtinendum, & ad lucrandum indulgentiam, ſatis eſt ſtatus gratiæ, per quem iam eſt culpa remiſſa, & peccator iam eſt capax remiſſionis pœnæ; igitur confeſſio per ſe actualis non eſt neceſſaria diſpoſitio. Probatur, quia ex vſu videmus concedi ſæpiſſimè indulgentias omnibus verè contritis, & aliquando ſub disiunctione conceduntur contritis, aut confeſſis: atque ita regulariter non eſt neceſsaria confeſſio actualis, quando in tenore indulgentiæ confeſſio non poſtulatur, Paludan. in 4. diſt. 20. quæſt.4. art.2. Abbas in cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnitent. & re-

miſſ.

miſſ. num.21. Cardin. in Clement.1. de relig. & vener. Sanctorum, Nauar. in comment. de iubil. norab. 18. num. 11. Suar. ſuprà diſp.52. ſect.3. num.1. Franciſc. Leo de indulgenrijs cap. 7. num. 26. verſ. 2. Sà in ſumma, verb. indulgentia, num.3. & alij. Secus quando in forma indulgentiæ exigitur confeſſio in hunc modum: Indulgentiam omnium peccatorum, de quibus verè fuerit confeſſus, & contritus, conſequetur. Tunc enim ſiue confiteatur pro couſequenda indulgentia, ſiue non, illorum tamen peccatorum comparabit remiſſionem, quæ aliquando fuerit integrè confeſſus, ita Gabriel in 4. diſtinct.45. quæſt.3. art.3. & Cordub. de indulgentijs quæſt.27. propoſit. 3.

Quod ſi concedatur indulgentia ſub hac forma: Concedimus omnibus verè pœnitentibus, & confeſſis, neceſſariò prærequiritur actualis confeſſio ad indulgenriam conſequendam. Durandus in 4. diſt. 20. quæſt.4. Sylueſt. verb. indulgentia quæſt.8. Nihilominus D.Anton.1.par. rit.10.cap.3. §. 5 & ſupplem. Gabriel. in 4. diſtin. 45. quæſt.3. art. 3. dub. 1. dicunt ſufficere, ſi debito rempore anni fiat confeſſio, dummodò habeatur contritio cum propoſito confitendi debiro rempore; eo quia in illis verbis non dicitur expreſsè, quod fiat tunc confeſſio, ſed generatim conceditur omnibus verè pœnirentibus, & confeſſis, hoc eſt debiro tempore, quia verba generalia cuiuſcumque ptiuilegij explicanda ſunt, cùm non ſunt clara, ſecundùm ius commune, cap. cùm dilectus de conſuetudine, & ſecundùm intentionem proferentis, l.ſi quis intentione, ff. de iudicijs.

Mihi tamen magis placet opinio dicentium, neceſſariò præmittendam eſſe ad indulgentiam lucrandum actualem confeſſionem in hoc caſu; quamuis oppoſita ſit probabilis, ex eo, quia Ponrifex per illa verba non videtur exigere confeſſionem, tanquam opus neceſſarium in indiuiduo ad lucrandum indulgentiam; ſicut exigitur eleemoſyna, aut ieiunium, ſed ſolùm vt aliquis fiat capax indulgentiæ, Suar. ſuprà ſect.3. num.3. quam partem etiam vt probabilem tenet Ægidius de indulgentijs dubiratione 12. dubio 7.num.38. verſ. dubitans etiam auctores. Sed verius eſt non ſolùm, ſed etiam ſecurius prærequiri actualem confeſſionem, quando conceditur indulgenria ſub hac forma Contritis, & confeſſis tunc enim conſcius ſibi peccati mortalis tenetur actualiter de mortali confiteri Adrianus in 7. de indulgentijs, & Caietanus ſupra cap.20. Franc. Leo ſuprà cap.7. num.26.

Quod ſi quis non habeat conſcientiam peccati mortalis, & exigitur confeſſio, duplex eſt opinio. Prima negat præmittendam confeſſionem, Suar. de pœnitent. diſp.52. ſect.3. num.5. & ſequent. Henriquea ſuprà lib.7. cap.12. num. 3. Villalob. in ſumma tract. 26. in ſuma difficultar. 24. num.11. Ægidius de Sacramentis diſp.12. dub. 7. num. 38. verſ. nota quando, quæ opinio eſt vera quando exigitur tanquam diſpoſitio ad lucrandum indulgentiam, tunc enim ſi quis non eſt conſcius alicuius peccati mortalis poſt prætentam confeſſionem, non exigitur neceſſariò confeſſio, nec noua contritio; venialia enim non ſunt materia neceſſaria.

Secunda affirmat confeſſionem eſſe neceſſariam, quando indulgentia conceditur ſub illa forma: verè pœnitentibus, & confeſſis. Quæ ſententia eſt veriſſima, quando confeſſio exigitur tanquam opus, aut pars operis, pro quo indulgentia conceditur, tunc enim debent venialia confiteri à volente conſequi indulgentiam, & exequi opus iniunctum. Sotus diſt. 21. quæſt. 2. art.3. col.5. Villalob. d. num. 11. Sanchez lib.8. de matrim. diſp.15. num.19. Vega in ſumma 2.par. verb. indulgenrias cap.7. caſu 13. Franciſc. Leo in ſuo theſauro fori Eccleſ. par.1. cap.7. num.27. Ratio, quia ſicut Pontifex obligat ſenes, & pueros ad ieiunium ad lucrandum Iubilæum, ſic etiã poteſt obligare ad confeſſionem venialium non quidem faciendo illã materiam neceſſariam confeſſionis; ſed iniungendo confeſſionem venialium, vt iniungit alia opera ſupererogarionis, quia materiam, vel formam Sacramentorum inſtituere ad Deum pertinent, cuius eſt inſtituere Sacramentum, id eſt, ad Chriſtum Dominum, Rutilius Benſonius de anno Iubilæi, lib.5.dub.6. poſt medium, cum alijs.

Nec obeſt communis ſententia Theologorum per ſacramenralia, quæ Eccleſia poteſtate ſibi diuinitus data poteſt inſtituere, tolli culpas veniales, niſi obex ponatur, vt vult D.Thomas part.3. quæſt 78. art. 3. Sotus in 4. diſt. 15. quæſt. 2. art. 3. Corduben. lib. 5. quæſtionarij, quæſt.21. corol.3. in 3. propoſitione, Palud.diſt. 16. quæſt.1. art.4. concl.7. Silueſt. verb. aqua benedicta §. 1. Petrus Sotus rit. de pœnitentia, lect. 18. & alij communiter; quia ex hoc non ſequitur non poſſe iniungi confeſſionem venialium à Summo Pontifice ad lucrandum indulgentiam, ſicut iniungit viſitare tot Eccleſias, aut Altaria, & ieiunia trium dierum ad conſequendum Iubilæum, quæ ſi non adimpleantur, integrè Iubilæus non acquiritur, Nauarr. de indulgentijs, norab. 19. num.2. & ſequent. Suar. de pœnit. diſp.52. ſection.6. num.4. Henriquez de indulgentijs lib. 7. cap. 10. num. 3. Villalob. in ſumma tract. 26. difficult.14. num.1. verſic. aduierto, & Ægidius de Sacramentis, diſputat. 12. dub. 7. num.58. vbi volunt nec totum, nec partem Iubilæi conſequi, qui omnia in Iubilæo contenta non adimpleuit plenè, nec integrè: atque ita confeſſio de venialibus eſt facienda, quando confeſſio exigitur.

9 Requiritur etiam in eo, qui vult conſequi indulgentias: diſpoſitio ſufficiens, hoc eſt, vt ſit verè pœnitens, & in ſtatu charitatis, & diſpoſitus. Graff. d. lib.4. cap.15. num.51. Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici 1.par. de indulg. cap.7. num.24. argumento ſubiecti formam aliquam in ſe recipientis, quando ad illam præuijs diſpoſitionibus eſt bene præparatum; nam indulgenria non facit de attriro contritum, etiamſi ſit pleniſſima, Nauarr. de

Iubilæo notabil. 10. num. 19. & notab. 23. num. 3. & 7. Cordubenſ. quæſtion. 7. art. 1. Prodeſt enim indulgentia tantùm amicis Dei, iuxta illud Sapient. 7. ibi: *Infinitus theſaurus eſt omnibus, quo qui vſi ſunt; participes facti ſunt amicitiæ Dei* per indulgentiam ſed iam factus per eam citiùs cqnſummatùr, quia per illam tunc impedimenta remouentur quæ homines à conſummata Dei amicitia, vt Rutilius ſuprà lib. 4. de anno Iubilei, cap. 6. in principio ait, ſolent retrahere.

10 Octaua dubitatio, qui ſint capaces lucrandi, & concedendi indulgentias? Quo ad primam partem, occurrit difficultas de Catechumenis, qui Eccleſiaſticis conſtitutionibus non ligantur, Azot. Inſtit. moral. par. 1. lib. 7. cap. 28. quæſt. 3. Menoch. de arbitrar. caſu 29. num. 17. & ſequent. Stephanus de Gaeta. in repetit. capitis ad limina, §. 1. num. 209. 30. quæſt. 1. Marius Alterius de cenſuris tom. 1. lib. 5. cap. 2. lit. D. verſ. ſequitur 6. pag. 462. & Sanchez in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 1. cap. 12. num. 14. in fine. Item Catechumeni non tenentur ſatisfacere præcepto cap. omnis vtriuſque ſexus de pœnitent. & remiſſ. vt ait idem Stephan. de Gaeta d. §. 5. n. 209.

Quin etiam Catechumeni non ligantur excommunicationibus, Nauart. in manuali cap. 27. num. 13. Vgolin. de cenſuris tab. 17. §. 5, num. 3. & de cenſuris Pontifici reſeruatis par. 1. cap. 9. num. 3. & Marius Alterius eodem titulo tom. 1. lib. 3. cap. 4. pag. 398. lit. A. Non enim Catechumeni ſunt fideles, D. Chryſoſtom. in Ioann. homil. 24. & Gregorius Nazianzen. in oratione in S. Laurentium, dicentes Catechumenos eſſe alienos à fideli, nec poſſe vocari fideles.

Confirmatur ex traditis à Symancha de Catholic. inſtitut. tit. 13. de hæret. num. 6. & Farinac hæreſi quæſt. 117. num. 31. & Anton. Ricciul. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. libr. 3. cap. 4. num. 28. dicentibus Catechumenum ad priorem ſectam reuertentem non poſſe damnari pœna Apoſtaſiæ; ex ea ratione, quia propriè non ſunt ſubditi Eccleſiæ, nec poſſunt gaudere ſuffragijs Eccleſiæ, quæ pro congregatione fidelium tantùm fiunt, cui corporaliter non vnitur, nec aggregatur, niſi qui baptiſmalem ſuſcipit characterem, D. Thomas 3. par. quæſt. 63. art. 3. & in 4. diſt. 18. quæſt. 2. art. 3. quæſtiuncula 3. neque participant fructuum, qui ex Miſſarum Sacrificijs ex opera operato emanant, teſte eodem D. Thoma 3. par. qu. 79. art. 7. ad 2. & Diu. Auguſtin. lib. 1. de anima, & eius origine, cap. 9. & libr. 3. c. 2.

Ex quibus ſequitur, quamuis Nauarr. §. in Leuitico notab. 30. num. 13. & notab. 31. num. 47. & notab. 32. num. 9. & Henriquez lib. 7. cap. 18. num. 3. fateantur Catechumenis indulgentias prodeſſe, probabilius eſſe non prodeſſe, eo quod nulla eſt iuriſdictio Eccleſiæ in Catechumenos, ita Suar. tom. 4. in 3. par. diſp. 53. ſect. 4. num. 8. Sanchez in præcepta Decal. lib. 4. cap. 37. num. 37. Auguſtinus de Ancona de poteſtate Eccleſiæ quæſt. 33. art. 2. & Anton. Ricciul d. lib. 3. cap. 6. per totum. Ratio, quia Catechumeni ante Baptiſmum in re ſuſceptum, etiamſi in gratia, & charitate exiſtant, non ſunt capaces indulgentiarum, quæ conceduntur per modum abſolutionis, ſeu de pœnitentijs iniunctis quoniam cum non ſint capaces aliorum ſacramentorum, ſimiliter non ſunt participes eorum, quæ ab illis ſacramentis, vel ſaltem à clauibus dependent. Eſt enim Baptiſmus ianua omnium ſacramentorum ita vt alia ſacramenta inualidè ſuſcipiantur nondum ſuſcepto Baptiſmo, cap. veniens de presbytero non baptizato, ibi, vt cùm baptiſmus ſit fundamentum omnium ſacramentorum. Cùm igitur indulgentiæ ſint effectus clauium, & aliquo modo ſaltem per extenſionem competant foro pœnitentiæ vt vult Sotus in 7. diſt. 21. qu. 1. art. 1. poſt Magiſtrum ibidem, qui eſt impotens ad Sacramentum Pœnitentiæ recipiendum, eſt etiam impotens ad lucrandas indulgentias, quæ nequeunt communicari, niſi membris Eccleſiæ, quales non ſunt Catechumeni ante Baptiſmi ſuſceptionem: & ideo priuantur beneficijs, & ſuffragijs Eccleſiæ, cùm adhuc non ſint membra illius, & ex conſequenti, abſolutè loquendo, non ſunt capaces indulgentiarum, quæ per modum abſolutionis applicantur, Auguſtin. de Ancona ſupra quæſt. 32. art. 3. & quæſt. 33. art. 1. 2. & 3.

Quid de Cathecumenis, ſi Euchariſtiam ſuſcipiant, & de decedentibus in gratia, & in charitate? Reſpondeo receptionem Euchariſtiæ illis prodeſſe, ſi bona fide putent, ſe Baptizatos gloſſ. in cap. de hoc diſt. 32. ſed verius eſt non prodeſſe, vt docet D. Thomas 3. par. quæſt. 68. art. 6. ad 1. vbi Caietan. & alij, & colligitur ex Auguſtin. tractat. 11. & 96. in Ioannem, & lib. 2. de peccar. merit. cap. 20. cùm non ſint partes, nec membra Eccleſiæ, vt ſentit D. Thomas 2. 2. quæſt. 1. art. 9. & 3. Turrecremat. in ſumma lib. 1. cap. 8. ad 8. argument. & Canus lib. 4. de locis cap. 2. verſ. At Papa. Si autem decedant in charitate, & gratia ante actualem ſuſceptionem Baptiſmi, & pœnas exoluendas non habeant, ſtatim ad beatitudinem æternam euolabunt, ita Innocentius III in cap. Apoſtolicam de Presbytero non baptizato, quod intellige, ſi baptizati ſint Baptiſmo flaminis, qui nihil aliud eſt, quàm perfecta conuerſio intenta ad Deum contritionem, & charitatem, & deſiderium Baptiſmi continens quod etiam habetur in cap. debitum de Baptiſmo, vbi dicitur Iudæum, qui ſe ipſum in articulo mortis baptizauit, & ſine vllo alio ſacramento vita migrauit, ſtatim in cœleſtem patriam euolaſſe, non ratione Baptiſmi actualis, quia nemo poteſt ſe ipſum baptizare; ſed quia per ſacramentum in voto ſuſceptum ſine aquæ Baptiſmo in re ſaluatus eſt, conſonat Concilium Tridentinum ſeſſ. 7. cap. 4. D. Auguſtin. in lib. 4. de Baptiſmo contra Donatiſtas, cap. 22. & de conſecratione diſt. 4. cap. Baptiſmi vicem vbi habetur Baptiſmum inuiſibiliter perfici, quando myſterium Baptiſmi non contemptus Re-

Li-

ligionis, ſed articulus neceſſitatis excludit. Creditur enim habere contritionem cum propoſito Baptiſmi, Henriquez in ſumma lib. 2. cap. 3. §. 4. in principio, & Ægidius de ſacramentis, & cenſuris tom. 1. quæſt. 68. art. 2. num. 31. dicentes voluiſſe Chriſtum Dominum, vt quando adultus propter impotentiam, vel ob aliam cauſam non poteſt Baptiſmum ſuſcipere in re, ſalutem conſequatur per Baptiſmum in voto, hoc eſt, per actum poſitiuum contritionis, aut dilectionis Dei, vel martyrij.

Nec obſtat cap. Catechumenum, diſt. 4. de conſecratione, vbi dicitur nullum Catechumenum, quamuis in bonis operibus defunctum, vitam habere credendum eſt, excepto martyrio. Ex quo patet martyrium ſacramenti perfectionem complere, D. Thomas in 3. part. quæſt. 66. art. 11. & 12. Nam ad dictum cap. Catechumenum Turrecrem. reſpondet ibi ſermonem eſſe de Catechumeno non habente Baptiſmum, nec in re, nec in voto, aut de illo, qui fuit in mora percipiendi Baptiſmum, & noluit cùm poſſet, relinquens in futurum ſuſceptionem illius: is enim, ſi morte præuentus non recipiat, præſumitur non ſaluari.

Porrò ſi Catechumenus in gratia moriatur, & habeat pœnas peccatorum exoluendas in Purgatorio, numquid poterit gaudere indulgentijs, quæ mortuis per modum ſuffragij conceduntur? Negat Auguſt. de Ancona lib. de poteſtate Eccleſiæ, quæſtio. 32. art. 3. quæſt. 33. art. 1. 2. & 3. poſſe applicari indulgentias non baptizatis. Oppoſitum tamen dicendum videtur, poſſe ſcilicet applicari ab Eccleſia indulgentias per modum ſolutionis, & ſuffragij Catechumenis iuſtis, non ſolùm dum ſunt in humanis, ſed etiam in Purgatorio. Probatur ex oratione Eccleſiæ in die Paraſceues pro catechumenis: vnde à communicatione iuſtorum tam priuata, quàm communi, debent non excludi, & ſuo modo orationum etiam publicarum, & ſuffragiorum Eccleſiæ capaces ſunt, Henriquez lib. 2. de Baptiſmo cap. 20. §. 2. verſic. indulgentiæ, dicens, indulgentias, quæ per claues Eccleſiæ applicantur, videri prodeſſe catechumenis per modum ſuffragij; non tamen applicari de iuſtitia per modum abſolutionis; eo quòd Eccleſiæ clauis limitatur, & coarctatur circa ſolos baptizatos, vt eos ſoluat per ſacramentum Pœnitentiæ, aut per indulgentias, quæ per modum abſolutionis applicantur. Iuuat Auguſtinus de Eccleſ. dogmat. cap. 3. & in Epiſtol. 107. ad Vital. vbi vult ex Apoſtolorum traditione orationes poſſe fieri pro catechumenis. Quinimò Sacerdos poteſt applicare portionem ſuæ ſatisfactionis catechumenis, quæ ſibi contingit in Miſſa ex opere operantis, Rutil. Benzon. de anno Iubilæi lib. 5. dub. 28. ad finem, poſt Henriq. de indulgentijs lib. 7. cap. 18. §. 3. verſic. indulgentia, videtur prodeſſe etiam catechumenis: quoniam ſunt membra viua Chriſti, & vocantur Chriſtiani, non quidem numero, ſed merito, concluditque offerri poſſe pro illis Miſſam, & ſuffragia Eccleſiæ, quæ proderunt illis ex opere operantis; quo etiam modo applicari poſſunt indulgentiæ non per modum abſolutionis tamquam ſubditis Eccleſiæ, ſed per modum ſuffragij, lege Henriq. lib. de Miſſa cap. 15. vbi de hac re; non tamen poſſunt catechumeni decedentes in Eccleſia, vel Cœmeterio Chriſtianorum ſepeliri, etiamſi in gratia, & cum voto decedant, ſed propè Eccleſiam, vel cœmeterium humandi ſunt. Vide etiam hac de re Suarium tom. 4. in 3. partem de ſuffragijs diſp. 48. ſect. 6. num. 9. verſ. Tertiò ex dictis.

Quid de excommunicatis, an poſſint concedere indulgentias? Reſponſio ſit, Epiſcopum excommunicatum, denunciatum, aut vitandum non poſſe, quoniam caret vſu iuriſdictionis, & ideò omnis actus ad iuriſdictionem pertinens eſt nullus, cap. tanta, de exceſſ. Prælat. & gloſſ. verb. irritas, & inanes, ibi, conferre non poteſt. Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 55. quæſ. 7. Bonacin. de cenſuris diſp. 2. quæſt. 2. punct. 7. ſicut non poteſt conferre beneficia, Couarr. in cap. Alma mater part. 1. §. 7. num. 9. Anton. Ricciul. in tract. de iure perſon. extrà gremium Eccleſiæ exiſten. lib. 4. cap. 3. n. 1. Barboſ. d. alleg. 88. num. 12.

11 Nona dubitatio, an indulgentias poſſit inferior Epiſcopo iure, vel conſuetudine concedere? Reſponſio ſit negatiua, ex capit. accedentibus, de exceſſibus Prælatorum, vbi loquitur de Prælatis non habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, quales ſunt Prælati locales, vt Curati, Priores, Guardiani, qui non habent ex officio poteſtatem ordinariam tributam iure diuino ad concedendas indulgentias; eo quòd hæc poteſtas competit habenti di-
12 gnitatem, & iuriſdictionem, verè Epiſcopalem. Et quamuis Fr. Emman. quæſt. regular. tom. 2. quæſt. 86. art. 1. in verſic. ſecundò dico, tradat Prouinciales Religionum, & Generales habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſe concedere indulgentias iure proprio: oppoſitum eſt verius, & omninò certum, Henriq. d. lib 7. cap. 31. §. 5. Bonacin. de Sacramentis diſput. 6. quæſt. 1. punct. 3. num. 18. Barboſ. in d. cap. accedentibus, num. 4. & alleg. 88. num. 19. ſequitur Sanctarel. in tract. de Iubilæo, cap. 3. dub. 2. lit. E, & eſt communis eorum, qui docent regulariter nullum Epiſcopo inferiorem concedere poſſe indulgentias, quos referens ſequitur Eraſm. à Cochier. de iuriſdictione Ordinarij in exemptos part. 4. quæſt. 58. num. 1. Bellarm. de indulgentijs lib. 1. capit. 11. quæſt. 3. & Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 55. quæſ. 3. iuuant tradita à Suario de indulgentijs diſp. 55. ſect. 5. num. 1. dicens iure ordinario, ſeu ex vi ſui officij, nec Prouinciales, nec Generales habere poteſtatem concedendi indulgentias.

An autem ex conſuetudine poſſit inferior Epiſcopo concedere indulgentias? Innuit Suarius ſupra ſect 4. num. 4. verſ. nihilominus, & expreſsè Henriquez d. cap. 31. §. 4. quem ſequitur Barboſ. ſupra alleg. 88. num. 18. verſ. quamuis ſit Cardinalis; tunc

enim

enim integrum erit illi dare indulgentias,
quamuis non ſit Presbyter, Pauin. de po-
teſt. Cap. Sede vacante in 4. quæſt. princi-
pal. in principio, & Auguſtinus de Anco-
na in tractatu de Eccleſiæ poteſtate qu.29.
art.8. Quare ex conſuetudine,& praxi con-
cedi poſſunt indulgentiæ: nam conſuetudo
dat, ſeu potiùs arguit datam iuriſdictio-
nem, Nauarr. notab. 31. num. 7. Silueſt.
verb. indulgentia, §. 5. verſ. 2. Cordub. de
indulgentijs quæſt. 12. concluſ. 4. Non de-
ſunt tamen, qui negant ex conſuetudine
etiam præſcripta poſſe acquiri hanc iuriſ-
dictionem. Nihilominus Sotus in 4.diſtin-
ction.21. quæſt.1. art. 4. limitat in conſue-
tudine immemoriali, ex qua præſumitur
priuilegium à Papa conceſſum. At ſatis
eſt in hoc iure ſpirituali conſuetudo præ-
ſcripta quadraginta annorum, Henriq. in
comment.lit.P.ſupra d.c.31.§.4.

13 Decima dubitatio, an indulgentia acqui-
ratur ſaltem in parte, quando opus iniun-
ctum non ſit totum, ſed ſit pars aliqua; ni-
mirum ſi non ieiunatur integrè, vel pen-
ſum aliquarum orationum non perficitur;
ſed imperfectum relinquitur? Sunt qui di-
cant quando opus iniunctum non expletur
integrè,ſed deficit ad complementum dies
vnus ieiunij, aut non viſitatur aliqua Ec-
cleſia ex obliuione, vel ex inaduertentia;
tamen lucrari indulgentiam,ita Fr.Emman.
Roderic. in ſumma verb. Iubilæo cap.183.
num.3.§. de 3. verſic. verdad es num.5. &
Vega in ſumma tom 2. cap.7. verb. indul-
gentias, caſu 21. per l. cùm hæres, §. Sti-
chus, ff. de ſtatu liberis, l. final. Cod. de
condit. inſertis, vbi dicitur, ſeruus ſi ma-
numittatur ea lege, ac conditione, vt ſer-
uiat duobus annis, poſſe conſequi liberta-
tem, etiamſi abſque culpa ſua opus iniun-
ctum non perficiat plenè.

Nihilominus certum eſt, nec partem in-
dulgentiæ, nec totum acquiri, quando non
expletur opus integrum, Nauarr.de indul-
gentijs notab.19. num. 2. Henriquez lib.7.
de indulgentijs cap.10.§.3. verſ. dum præ-
ſcribuntur, vbi ait præſtari omnia opera
neceſſarium eſſe, quòd ſi aliquid omitta-
tur, etiam ex impotentia, vel ignorantia,
nihil indulgentiæ lucrari, ſequitur Suar.de
pœnitentia diſp.52. ſect.6.num.4.verſ.con-
firmatur, Villalob. in ſumma tract. 26. dif-
ficult.14. num. 1. & Ægidius de ſacramen-
tis diſp.12. dub.7.num.38. quia indulgen-
tiæ intelligendæ ſunt, vt ſonant. Paludan.
in 4. diſt.20. quæſt.4. art.1.§. quantùm ad
tertium, Durandus ibidem quæſt.4. Em-
manuel Sà verb. indulgentia, & Bellarmin.
lib.1. de indulg. cap.13. verſ. Quarta quæ-
ſtio.

14 Vndecima dubitatio, an magnæ indul-
gentiæ paruis de cauſis concedantur, &
acquirantur? Reſponſio eſt affirmatiua.
Ratio, quia opus iniunctum non eſt diſpo-
ſitio ſolùm neceſſaria ad indulgentiam ex
parte ſubiecti, ſed ex parte etiam cauſæ fi-
nalis, cuius gratia conceditur, qualis eſt
promotio cultus Dei, vel Sanctorum, pro-
pagatio fidei, hoſtium Eccleſiæ ſubactio,
vel conuerſio, maior Eccleſiæ Apoſtolicæ
reuerentia, & aliæ quæuis cauſæ piæ, &
quamuis concedantur indulgentiæ alicui
magnæ communitati, & ſingularibus per-
ſonis eiuſdem habentibus imaginem, aut
Roſarium benedictum, quoties talia ope-
ra,vel talia fecerint tantis indulgentijs im-
paria, vt homines ad fidem, reuerentiam-
que Sedis Apoſtolicæ, & ad frequentanda
Sacramenta excitentur: nihilominus, etſi
opera ſingulorum videantur eſſe parùm ef-
ficacia, omnia tamen opera, quæ propter
hanc occaſionem fiunt ſimul ſumpta pluri-
mum valent, vt quilibet eam indulgentiam
conſequatur: dummodò efficiat opus in-
iunctum, vt ſaltem alijs coniunctum finem
propoſitum promoueat, Suar. dict.diſp.52.
ſect.4. num. 3. & duobus ſequentibus Ægi-
dius diſp.12. dub.6. num. 33. & ſequentib.
vbi ſubdit cum Suario ſupra ſect.4. num.3.
poſſe ſummum Pontificem concedere in-
dulgentiam abſque nouo opere iniuncto,
propter bonum finem, quando ipſa conceſ-
ſio indulgentiæ eſt per ſe medium ſuffi-
ciens ad eumdem promouendum, item ex
rationabili cauſa, vel ex occaſione abſque
onere aliquo impoſito ſolent Pontifices, vt
in feſtis ſolemnioribus, indulgentias etiam
plenarias concedere, nullum opus nouum
iniungendo, quod etiam faciunt Epiſcopi
benedicendo omnes, qui præſentes adſunt,
concedendo illis indulgentiam] quadra-
ginta annorum, Reginald. de indulgent.
num. 134.

15 Duodecima dubitatio, an ſemper omnes
lucrentur indulgentias plenarias faciendo
in ſtatu gratiæ omnia opera præſcripta?
Negat Bruleſer. in 4. diſt.20. quæſt. 9. in
fine, ex eo fundamento, quia poteſt con-
tingere, vt habeant tot pœnas exoluendas,
& tam parua animi alacritate, ac deuotio-
ne opera exerceant, vt illorum vtilitas ad
illarum finem proſequendum non ſufficiat
tantum, quantum ſatis ſit ad remitten-
dum tot pœnas, ſequitur Ægidius diſp. 12.
dubio 7.num.34.verſ.ſequitur tertiò. Pro-
batur ex Extrauag. Antiquorum, de pœ-
nitent. vbi Bonifacius Octauus poſtquam
in Anno Iubilæi pleniſſimas indulgentias
dediſſet, addidit hæc verba: vnuſquiſque
tamen plus merebitur, & indulgentiam ef-
ficaciùs conſequetur; qui Baſilicas am-
pliùs, & deuotiùs frequentabit. Ex quibus
16 verbis dici poteſt non lucrari plenarias
omninò indulgentias, qui indeuotè, & fri-
gidè opera iniuncta exercuerint:atque ita,
vt plenariæ indulgentiæ acquirantur, opor-
tet vt opera præſcripta feruenter exequan-
tur, & ſic omnium pœnarum remiſſionem
conſequentur.

Iuuat quod dicitur indulgentiam, quæ
excludit proportionatam cauſam, valere
quantum ad effectum proportionatum.
Nam voluntas concedendi remiſſionem
indulgentiæ conditionata eſt,nimirum ſub
conditione talis operis: atque ita ſi condi-
tio non adimpletur, nihil operatur. Sed
ex hoc videtur ſequi dicendum, tepidè fa-
cientem omnia opera præſcripta, non lu-
crari indulgentiam plenariam ex defectu
operantis ſine deuotione aliqua: quia re-
ſpondetur illa opera ſic facta valere ad ali-
quem effectum indulgentiarum, ſi volun-

tas

tas concedentis velit opera cum tam exigua deuotione facta acceptare, & de facto, iuxtà tradita à d. Bruleſer. acceptat, non tamen, vt facientes indeuotè opera præſcripta plenarias ſemper indulgẽtias etiam legitimè conceſſas integrè conſequantur.

17 Sicut non lucrantur indulgentias conceſſas ab Epiſcopo quando excedunt numerum taxatum, in dict. cap. cùm ex eo, de pœnit. & remiſſ. quamuis ex diuerſo capite hoc procedat, hoc eſt, ex defectu poteſtatis in Epiſcopo, qui non poteſt niſi certum numerum indulgentiarum concedere, & ideò quoad numerum præſcriptum valet communicatio, non tamen quoad exceſſum, text. in cap. indulgentiæ, de pœnitent. in 6. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 117. num. 5. in 1. edit. & reſolut. 102. n. 5. in 2. edit. Nauarr. de indulgentijs notab. 31. n. 16. & Reginald. de indulgentijs lib. 7. n. 120.

18 Decimatertia dubitatio, quid poſſit Epiſcopus erga mortuos, & exemptos? Reſponſio ſit, non poſſe concedere indulgentias, niſi ſubditis ſuis, Nauarr. conſ. 18. num. 12. verſ. Decimoſextò, de pœnitent. Vgolin. part. 2. de offic. & poteſt. Epiſcopi cap. 41. §. 2. verſ. tertia quæſtio, ex D. Thoma in 4. diſt. 21. & eſt communis; cùm ergo mortui non ſint ſubditi, non poteſt Epiſcopus illis concedere indulgentias; nàm à Sede Apoſtolica facultas data limitatur Epiſcopo, quoad ſubditos degentes in hac vita, Nauarr. notab. 22. num. 4. Bellarmin. de indulgentijs libr. 1. capit. 11. & Suarius de indulgentijs diſput. 55. ſect. 3. nu. 17. & ex conſequenti non poteſt etiam concedere indulgentias ſubditis alienis, niſi Epiſcopi ſpeciatim faciant facultatem ſubditis, vt ab alieno Epiſcopo indulgentias conceſſas recipiant, text. in cap. quod autem, de pœnit. & remiſſ. Nauarr. de Iubilæo notab. 31. num. 13. & Iul. Lauor. de Iubilæo, & indulgentijs part. 2. capit. 11. num. 29. vbi num. 32. cum Nauarro proximè citato monet, vt peregrinantes obtineant facultatem à proprijs Epiſcopis ad lucrandas indulgentias ab Epiſcopis alienis; alioquin eas non conſequentur: quin immò peregrini in alienis Diœceſibus indulgentias non recipiunt, niſi habeant à proprijs Epiſcopis facultatem ad quærendas eas, ſi ibi faciant opera meritoria, quod intellige de indulgentijs ab Ordinarijs inferioribus conceſſis, Lauor. d. cap. 11. num. 36. & 37.

Iuxta hanc doctrinam videtur dicendum exemptos, immediatè Summo Pontifici ſubiectos non poſſe gaudere indulgentijs Epiſcoporum, quibus gaudent eorum ſubditi, ita Anton. de Roſel. in tractat. de indulgentijs, num. 321. Vgolin. de offic. & poteſtat. Epiſcopi, part. 2. cap. 41. ſecundò excipiuntur. Nihilominus oppoſitum eſt probabiliùs, indulgentias ſcilicet ab Epiſcopis datas poſſe exemptos lucrari. Nam inuenta in fauorem exemptorum non debent illis obeſſe, neque inuenta in augmentum debent eos ab augmento retrahere, nec operari diminutionem, text. in l. ſi ex toto, in principio, ff. de legat. 1. l. ſi à milite, §. 1. ff. de militari teſtamento, l. ſi Rufinus, C. eodem titulo, Surdus de alimentis, titul. 8. priuileg. 22. num. 4. & deciſ. 195. num. 5. Item fauore conceſſa non retorquentur in odium, l. nulla iuris ratio 24. ff. de legibus, capit. quod ob gratiam 61. de regul. iur. lib. 6. Mantica de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 2. titul. 12. numer. 27. & Ioannes Petrus Monet. tractat. de adoption. cap. 3. numer. 142. & Thomas de Thomaſſetis regul. 143.

Ex quibus infertur poſſe Epiſcopum dare indulgentias exemptis, prout docent Ludouicus Bolognin. tractat. de indulgentijs, num. 63. Nauarr. notabil. 31. num. 12. verſ. addo ſeptimò, & Bellarmin. de indulgentijs, lib. 1. cap. 11. quæſt. 3. verſicul. quare cùm iam, & ex conſequenti poſſunt Epiſcopi iuxta ſuam facultatem concedere Religioſis indulgentias, Paludan. in 4. diſtinct. 20. quæſt. 4. artic. 4. Reginald. ſupra 1. p. fori pœnitent. lib. 7. cap. 10. n. 119. & alij, quos referens ſequitur Bonacin. diſp. 6. de indulgentijs, quæſt. 1. punct. 3. num. 15.

19 Vltima dubitatio, an Capitulum Sede vacante poſſit concedere indulgentias? Ratio dubitandi, quia Capitulum ſuccedit Epiſcopo in poteſtate iuriſdictionis ordinariæ, proinde Syluester verb. Capitulum, num. 10. affirmat, ſequitur praxis Epiſcopalis p. 1. verb. indulgentia, num. 2. Azor inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 55. quæſ. 4. & antè cap. 37. quæſ. 9. & Aloyſ. Ricc. in praxi aurea, reſolut. 222. Oppoſitum eſt probabilius, quia non ſuccedit Capitulum in poteſtate iuriſdictionis extraordinariæ, ſaltem in ijs, quæ ſunt reſeruata dignitati Epiſcopali, Reginald. ſupra num. 122. Suar. de indulgentijs, diſputat. 55. ſect. 4. n. 5. dicentes hanc poteſtatem concedendi indulgentias eſſe reſeruatam dignitati Epiſcopali, in qua non ſuccedit Capitulum, quamuis ſuccedat in iuriſdictione; quod etiam docuit Calderin. in cap. noſtro, de pœnitent. & remiſſ. quem Nauarr. Cordubenſ. & alij ſequuntur, quibus accedit Bonacin. d. diſputat. 6. de indulgent. quæſt. 1. punct. 3. num. 23. Non improbarem tamen, quod monet Quaranta in ſumma Bullarij, verb. Capitulum Sede vacante, verſic. vndecimò quæro, poſſe ſcilicet Capitulum committere alicui Epiſcopo, qui ſuo nomine concederet indulgentias.

Quas Indulgentias, & quantas poſſit concedere Epiſcopus?

§. II.

EPITOME.

20 *Quando, & quibus temporibus poſſint Epiſcopi concedere indulgentias, & quanti temporis?*

Et quid de Archiepiſcopis? ibid.

21 *Epiſcopus an poſſit concedere facultatem Vicario Generali ad dandas indulgentias, & clericis ſimplicibus?*

Epi-

22 *Epiſcopi plures, dum conſecrant Eccleſiam, an quilibet poſſit concedere annum indulgentiæ?*

23 *Epiſcopus indulgentijs poſſunt gaudere, quas alijs indulgent.*

24 *Epiſcopi an poſſint concedere indulgentias de pænitentijs iniunctis, & qualis ſit hæc indulgentia, & quomodo intelligenda?*

20 PRimò ergo Epiſcopi in ſuis diœceſibus concedunt indulgentias temporarias quadraginta dierum dumtaxat in anniuerſario, vel alias; & tempus vnius anni in dedicatione Eccleſiæ, text. in cap. cùm ex eo, ibi: quadraginta dies, Nauarr. de indulgentijs, notabil. 31. num. 3. Azor inſtitut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 54. quæſ. 6. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, cap. 41. §. 1. in principio, Suar. tomo 4. diſputat. 55. ſect. 3. numer. 5. Sanctarel. in tractat. de Iubilæo, cap. 2 dubio 2. littera C. & Bonacin. de Sacramentis, diſputat. 6. quæſt. 1. punct. 3. num. 2. ad finem. ſed de hoc infra num. 22.

Quæſtionis eſt de Archiepiſcopo, an extra ſuum Archiepiſcopatum poſſit indulgentias cõcedere? Videtur poſſe concedere, Nauarr. notabil. 31. n. 3. intra ſuum Archiepiſcopatum tantùm, ſed num. 13. infra meliùs reſpondet per Prouinciam ſuam poſſe indulgentias concedere, ex text. in c. noſtro, de pœnitentijs & remiſſionibus, quæ ſententia eſt communis, Quaranta in ſumma Bullarij, verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſicul. 31. Marcus Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſcop. Neapolit. cap. 70. n. 15. Bonacin. de Sacrament. diſputat. 6. quæſt. 1. punct. 3. num. 2. verſicul. obſerua. Cordubenſ. quæſt. 14. Henriquez eodem tractatu, cap. 32. §. 1. ex ea ratione, quia quamuis Archiepiſcopus non ſit iudex ordinarius omnium de Prouincia, nec poteſt cauſas inter ſubditos illorum Epiſcoporum tractare, vt per Couarr. de ſponſalib. part. 2. cap. 8. §. 12. num. 12. & 40. & practicar. cap. 9. numer. 2. nec citra appellationis articulum partibus etiam conſentientibus aliquid cognoſcere valet, Mohed. deciſ. 5. de appellat. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. part. 4. collect. 989. exceptis quibuſdam caſibus tantùm in iure expreſſis, vt ait Marc. Anton. Genuenſ. in praxi ſupra, cap. 70. num. 6. verſicul. ſeptimo, vt conſtat ex cap. paſtoralis, verb. compellere nequit, & verb. exceptis quibuſdam articulis, de officio iudicis ordinarij; nihilominus poteſt concedere indulgentias, ex gloſſa in d. cap. noſtro, in tota ſua Prouincia, cùm illa conceſſio ſit actus voluntariæ iuriſdictionis, Franciſcus Leo de indulgentijs, cap. 7. num. 18. Suar. tom. 4. diſp. 49. ſect. 3. num. 9. & Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 306. num. 5. Adde tamen Henriquez ſupra dict. cap. 32. §. 1. quòd ſi Archiepiſcopus indulgentiam quadraginta dierum in perpetuum communicet, nihil ampliùs poſſe concedere eius ſucceſſorem pro eadem cauſa; cenſetur enim ambo vnus, & idem Prælatus: poterit tamen Archiepiſcopus ſucceſſor ex commiſſione Romani Pontificis, dum viſitat Prouinciam ſuffraganeorum dare 80. dies vltra quadraginta conceſſos ab Epiſcopo, quia totidem poteſt Archiepiſcopus in ſua Diœceſi concedere, Barboſ. d. alleg. 38. n. 16. ad finem, ex Henriq. ſupra.

21 Secundò, an Epiſcopus poſſit concedere Vicario ſuo generali facultatem dandi indulgentias? Reſponſio eſt affirmatiua, quia hæc poteſtas competit Epiſcopo iure ordinario, & quæ ita competunt, poſſunt alijs delegari, niſi detur prohibitio in contrarium. Quare non ſolùm Vicario, ſed etiam clericis poterit hanc facultatem committere, Nauarr. de Iubilæo notab. 31. num. 6. Azor. inſtit. moral. part. 2. libr. 3. cap. 43. quæſ. 13. Valent. tom. 4. diſput. 7. quæſt. 20. punct. 3. Sà verb. indulgentia num. 16. Suar. diſput. 55. ſect. 6. num. 6. Bellarm. de indulgent. lib. 1. cap. 11. Vgolin. de poteſt. Epiſcopi cap. 41. in principio. Non tamen poterit Epiſcopus id demandare laico, cùm ſit inhabilis ad munera Eccleſiaſtica exercenda, per Suar. ſupra, & Reginald. lib. 7. num. 116. & Bonacin. de Sacramentis diſput. 6. quæſt. 1. punct. 3. numero 12. cum alijs, quibus adhæret Iul. Lauor. de Iubilæo, & indulg. part. 2. cap. 11. num. 15.

22 Tertiò dixi poſſe Epiſcopum circa immediatè ſubditos concedere quadraginta tantùm dies de iniunctis: in die autem anniuerſario dedicationis Eccleſiæ, & in die conſecrationis eiuſdem Eccleſiæ concedere vnum annum. Quæri ergo poteſt, quando plures Epiſcopi eamdem Eccleſiam ſimul conſecrant, an poſſit quilibet indulgere annum indulgentiæ? Videtur affirmandum, quia in cap. cùm ex eo, de pœnit. & remiſſ. non fuit additum Decretum irritans, & quando non apponitur in mandato, quamuis fiat contra illud, tenet factum etiam contra tacitam Principis prohibitionem, vt ait Tiraquel. de iure mariti, gloſſ. 7. num. 68. per gloſſam in cap. dilectus 27. de præbendis, ibi, ſed verum eſt, quòd hæc collatio tenuit, quæ ſententia eſt probabilis. Contraria tamen probabilior ex gloſſa in d. cap. cùm ex eo, per verba expreſſa, ibi, ſiue ab vno, ſiue à pluribus: atque ita vnus dumtaxat annus indulgentiarum concedi poteſt, vt notat Iul. Lauor. d. capit. 11. num. 38. Emmanuel Sà verb. indulgentia num. 16. dicens in Eccleſiæ dedicatione vnũ annum ſolum concedi poſſe: nec etiam ſi plures Epiſcopi tunc adſint, quicquã addere anno poſſunt pro ea cauſa. Vide Siluestrum quæſt. 5. n. 15. de indulgentijs, & Sotus in 4. diſtinct. 27. quæſt. 2. Nec obeſt, quod tradit Emmanuel Sà ſupra numero 18. cùm duo Papæ pro opere aliquo concedunt indulgentiam viginti dierum, qui tale opus adimplet, conſequi quadraginta dierum indulgentiam, quia Principis ſupremi priuilegium ampliatur, Hippolytus ſing. 483.

23 Quartò ex D. Thoma 3. part. quæſt. 27. artic. 4. & ex Durando in 4. diſtinct. 20. quæſt. 50. Epiſcopi gaudere poſſunt indulgentijs, quas alijs concedunt, nec debent eſſe deterioris conditionis alijs, ſequitur Sotus in 4. diſt. 21. quæſt. 1. articul. 4. ſub

fine,

fine, Nauarr. notabil. 20. num. 91. Sà vbi proximè numero 17. Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 55. quæſt. vltima, Reginald. dict. lib. 7. numero 199. & Bonacin. de Sacram. diſput. 6. quæſtion. 1. punct. 3. numero 16. Suar. diſput. 52. ſect. 1. num. 14. & ſequent. vbi de modis quibus id fieri poſſit.

24 Quintò denique, an Epiſcopus poſſit concedere indulgentias de iniunctis? Reſponſio eſt affirmatiua, vt dixi ſupra §. 3. poſſe ſcilicet Epiſcopum concedere quadraginta tantùm dies de iniunctis, Henriquez lib. 7. de indulgentijs cap. 32. in principio. Indulgentia autem de iniunctis pœnitentijs eſt illa, quæ poteſt delere pœnas, quæ reſpondent pœnitentijs iniunctis à Confeſſarijs. Vnde quando conceditur pœnitenti indulgentia de iniunctis, tanta indulgetur pœnæ relaxatio, & remiſſio, quanta reſpondet pœnitentijs taxatis à Confeſſario. Et particula de iniunctis, non eſt reſtrictiua, ſed ampliatina, & ideò quando indulgentia eſt de iniunctis, valet ad remittendas pœnas peccatorum, ſi pro illis nullæ pœnitentiæ iniunctæ ſint, ita D. Thomas diſt. 20. quæſt. 1. artic. 3. quæſt. 1. dum ait ſimpliciter indulgentias delere pœnarum vim, ſiue pœnitentiæ ſiut iniunctæ, ſiue non, ſequitur Paludan. in dict. diſtinct. 20. quæſt. 4. artic. 1. num. 18. tamquam valde probabile, & Antonin. 1. part. tit. 1. cap. 3. §. 3. Ægid. diſput. 12. dub. 3. num. 18. concluſ. 3.

De indulgentijs particularibus, & de varijs modis concedendi, ac lucrandi illas,

§. III.

EPITOME.

25 *Indulgentiarum conditiones eodem modo, ac forma implendæ ſunt. ſicuti mandantur.*

26 *Indulgentias concedendi modi varij, & quid indulgentia culpæ, & pœnæ.*

27 *Indulgentiæ tempus quomodo applicetur remiſſioni pœnæ.*

28 *Indulgentia ſeptem annorum, & totidem quadragenarum, quam habeant ſignificationem.*

29 *Anni, & dies indulgentiæ quomodo intelligantur pro certo tempore conceſſæ.*

30 *Indulgentia quando conceditur de peccatis actualiter confeſſis, an extendatur ad oblita?*

31 *Indulgentiæ certo diei feſto conceſſæ, ſi transferatur dies, non propterea transferuntur indulgentiæ.*

32 *Indulgentiæ conceſſæ à Cardinali Epiſcopo, à Legato, & Pœnitentiario maiori quantæ ſint, & quamdiù durent?*

33 *Indulgentia conceſſa morientibus in aliqua Religione, in quo inſtanti ſortiatur ſuum effectum?*

Quid de conceſſa pro articulo mortis, ſi non moriatur. ibid.

34 *Indulgentia non habet effectum remota fictione, & an poſſit Eccleſia hoc concedere?*

Quid de indulgentia conceſſa à falſo Prælato, ibid.

35 *Indulgentia maiore conceſſa omnibus facientibus eleemoſynam, qui magis donat, magis lucratur.*

36 *Nemo poteſt alteri donare indulgentiam, lucrari tamen poteſt, ſi in forma exprimatur.*

37 *Quæ neceſſaria ſint ad lucrandas indulgentias locales, & an neceſſe ſit locum ingredi ſi concedatur indulgentia plenaria pro ingreſſu, vel pro vno Pater, & Aue? an diruto loco indulgentia ſiuiatur?*

38 *An poſſit quis per idem opus multas, & varias indulgentias lucrari?*

39 *An neceſſe ſit opus iniunctum facere in ſtatu gratiæ, & quando quis lucratur indulgentias?*

40 *Opus indulgentiæ an poſſit impleri per alios?*

41 *Vtrùm poſſit quis toties quoties indulgentiam lucrari indefinitè conceſſam viſitanti tali die talem Eccleſiam, ſi ſæpè illam viſitet?*

42 *Indulgentia ex cauſa poteſt reuocari à concedente, non tamen expirat per mortem illius, & quibus modis poſſit reuocari?*

25 QVoad primum quæſitum cùm indulgentiæ procedant de theſauro Eccleſiæ, vt eas quis lucretur, conditiones illarum eo modo implendæ ſunt, quo mandantur in forma data ad ipſas acquirendas; vndè ſi præcipiatur, vt indulgentiæ acquirantur, quòd feria quarta, & ſexta fundantur preces cum eleemoſynis, & vno quis die tantùm oret, quantùm duobus diebus orare debeat, aut vno ſolo die largiatur tantam ſtipem, quantam tenebatur facere duobus illis diebus ad acquirendam indulgentiam, non propterea conſecutus eſt indulgentiam, quia forma data non fuit in ſpecie adimpleta, colligitur ex Extrauaganti Clementis Sexti, quę incipit, Vnigenitus. Nam forma dat eſſe rei, l. Mæuius, ff. de conditionibus, & demonſtrationib. l. qui per ſalutem, ff. de iureiurando, l. is qui quadraginta, §. quædam, ff. ad leg. falcid. Tiraquel. de retract. lig. 2. gloſs. 21. à nu. 11. & §. 36. gloſſ. 2. nu. 28. Gomez variar. tom. 1. cap. 2. nu. 7. Quare mutata forma tota res mutatur, & cenſetur abrogata per l. Iulian. 9. §. ſi quis rem, ff. ad exhib. & l. Seia, ff. de aur. & argen. legat. Confirmatur ex illo quod dicitur, actus corruere omiſſa forma legis, l. cui hi, §. ſi prætor, ff. de tranſactionibus, cap. quia propter, de electione cap. 1. de rebus Eccleſię non alienandis lib. 6. Surdus dec. 268. num. 8. Caldas Pereira de poteſt. eligen. cap. 7. num. 13. & Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici par. 2. cap. 4. num. 21. & par. 4. cap. 2. nu. 104. quod intelligitur etiam quando forma non ſeruatur in minimo, Tiraquel. de retract. conuent. §. 4. gloſſ. 6. num. 31. Eſt enim forma de genere indiuiſibilium, Molina de primogen.

lib.1. cap.9. num.17. Caldas Pereira dict. num. 13. Gonzales de reg. 8. gloſſ. 18. ex nu. 76. & Flamin. de reſignat. lib.8. qu.8. num.94. Graſſ. decis. lib.4. cap.15. nu.32. vbi reſpondet non acquiri indulgentias à non ſeruante formam, quia tempus præſcriptum faciendi eleemoſynas, & orandi illis diebus adiectum fuit, vt diutiùs, & & pluries bonis in operibus exercerentur, ideò conditiones debent impleri in forma ſpecifica, Suar. de indulgentijs diſput.52. ſect.5. in principio, cum alijs, eò quia conceſſio ex vi formæ eſt conditionata, ac proindè nihil operatur conditione non impleta, Graſſ. tamen ſupra nu. 33. excuſat illos, qui propter probabilem ignorantiam, vel obliuionem omitterent orare, vel eleemoſynam facere illis diebus, & poſtea in Sabbato magis orarent, & maiores facerent eleemoſynas, quàm diebus illis præſcriptis ex cap.2. de conſtitut. vbi non meretur pœnam, qui in culpa non eſt. Nam pœna præſupponit culpam, D.Thomas 2. 2. quæſt.108. art. 4. in ſolut. Sotus de iuſtitia lib.1. quæſt.6. art.5. column. 2. verſic. profectò, & verſic. verumtamen, Couarr. lib.1. variar. cap. 8. in principio, & num.1. verſ. tertio. Gurier. canon. lib.2. cap.30. num.12. Quam ob cauſam in noſtro caſu putat Nauarr. in Miſcell. 28. de oratione, Papam ſi de hoc caſu interrogatus eſſet, pro ſua maxima pietate reſponſurum, hunc indulgentiam fuiſſe conſequutum; ſed ego valde dubito, quia formæ nihil addi, vel detrahi poteſt, l.1. §. opus nonum, ff. de nou. oper. nunt. Gurier. practicar. lib.3. quæſt.15. num.5. Azeued. ad l.18. num.4. titul.2. lib.4. nouæ recopil. & Valaſc conſult 133. num.3. & conſult.149. num.6. & conſult.183. num.2.

Quoad ſecundum quæſitum, vbi agitur de varijs modis concedendi indulgentias, quorum primus eſt, Concedimus indulgentiam de culpa, & pęna, qui modus concedendi non eſt verus, eo quòd in Eccleſia non eſt poteſtas ad remiſſionem culpæ mortalis per indulgentias. Nam peccatum mortale non remittitur ſine infuſione gratiæ ſanctificantis, ſed hæc non infunditur per ſolam indulgentiam, ſeù remiſſionem aliquam extra ſacramentum factam; & vtrumque patet ex doctrina Concilij Tridentini ſeſſ.6. cap.7. & eadem ſeſſ.6. canon.4. de ſacramentis in genere, Suar. diſput.50. ſect.1. ex nu.2. vſque ad 7. quem omnino vide, ſequitur Sotus in 4. diſt.21. quæſt.2. art.1. vbi de varijs modis concedendi indulgentias, atque concedere indulgentiam de culpa, & pœna non eſſe modum propriè verum; quoniam ſolus Deus auctoritatiuè culpas remittit. ſecundùm illud Iſaiæ, *Ego ſolus deleo inquitates tuas per memetipſum*. Verumtamen propterea dicitur, Concedimus indulgentiam de culpa, & pœna, eo quòd ibi remittitur culpa à Deo per contritionem, quæ prærequiritur, & pœna à Summo Pontifice per indulgentiam, quæ ſubſequitur, ita Siluester verb. indulgentia quæſtio.1. verſ. in fine, num.24. ad finem, & Graſſius ſupra dict. c. 15. n. 53. vide Regin. ſupra n.105.

Secundus modus concedendi indulgentias eſt, quando expreſsè fit conceſſio de pœnitentijs iniunctis, qui modus olim erat in vſu, & has indulgentias poteſt tantùm Epiſcopus concedere, & non niſi ſubditis ſuis: Pontifex autem dum concedit indulgentias, poteſt, & ſolet conferre etiam de non iniunctis, ſed iniungendis. Nihilominus dum abſolutè concedit, ſunt qui putent ad indulgentias de iniunctis conceſſionem eſſe limitandam, eò quia intentio Papę debet interpterari iuxta ius commune. Verius tamen eſt, dum Papa abſolutè concedit, non eſſe conceſsionem arctandam ad pœnitentias iniunctas, Nauar. de iubilæo, & indulgentijs, notabil. 11. n.7. dicens abſolutè conceſſam ſine mentione iniunctionis, extendi ad pęnitentias etiam iniungendas, hoc eſt, debitas peccatis illius, qui lucratur indulgentiam; quamuis pœnitentiæ non ſint iniunctæ, & num.12. addit per indulgentiam abſolutè conceſſam condonari pœnitentiam tam iniunctam, quàm iniungendam; & Purgatorij pœnam quæ aboleri potuiſſet per talem pœnitentiam.

Secus ſi concedat indulgentiam expreſsè etiam plenam de pœnitentijs iniunctis; tunc enim non comprehendit pœnitentias iniungendas, quoniam indulgentiarum conceſsio ſtrictè accipienda eſt, & verba diſpoſitionis non in abſtracto, ſed in concreto intelligi debent, l. ſi in rem, in principio, ff. de rei vendic. & vbi ſunt clara, non eſt opus coniecturis. Quinimò quando quis verbis aliquid non expreſsit, mente non videtur cogitaſſe, cap. tua, de ſponſalibus, vt per Cardin. Tuſch. tom.8. lit.V. concl.89. num.3. Quare non ſunt audiendi, qui tradunt ſemper indulgentiam intelligi de pœnitentijs iniungendis, quamuis Pontifex explicet de iniunctis, ita Henriquez de indulgentijs, cap.6. §. 3. ad finem.

27 Quoad tertium quæſitum, quando ſic dicitur: Concedimus indulgentias ſim itati temporis, puta quinque annorum, aut centum annorum? Reſpondeo tempus indulgentię applicandum eſſe remiſsioni pęnæ, itaut remittantur tot pœnæ lucranti indulgentiam, quot in quinque annis ille deberet pati, aut in centum annis, niſi indulgentiam fuiſſet conſequutus, ita Graſſ. lib. 4. decis. cap. 15. num. 63. Sotus in 4. diſt.21. quæſt.2. art.1.

28 Hinc ſequitur intelligentia illius modi concedendi indulgentias ſeptem annorū, & totidem quadragenarum. Nam hęc indulgentia idem ſonat, & ſignificat, ac ſi diceret: Indulgemus tibi, perindè, ac ſi ieiunaſſes ſeptem annos, & totidem Quadrageſimas, quod eſt tempus pœnitentiæ: deducitur ex Concilio Lateranenſi, vbi limitatur facultas Epiſcopis concedendi indulgentias tantùm quadraginta dierum in anniuerſario, vel aliàs, cap. cùm ex eo, de pœnitentijs, & remiſsionibus, Sotus in 4.diſt.21.quæſt.2.art.1.Triumph. qu.29. art.6. de indulgentijs, & Cordubenſ. eodem titulo, quæſt.14. Bonacin. de Sacramentis, diſp.6. quæſt.1. punct.3. num.2. ad finem,

& Aaot.

& Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 54. quæſt. 6.

Porrò quomodo accipiantur anni, & dies indulgentiæ, non inter omnes firma eſt regula; quia quamuis, vt dictum eſt, per quadragenam intelligantur quadraginta dies indulgentiæ, & per ſeptena indulgentiæ ſeptem annorum de iis, qui in pœnitentiam ritè poſſunt iniungi. Nihilominus ſecundùm alios hoc intelligitur de diebus Purgatorij, vel annis, hoc eſt, vt tot anni, vel tot dies ex pœna Purgatorij remittantur, quot in indulgentia explicantur, quę ſententia placet Viguerio c. 18. §. 6. verſ. 22. in Inſtitutionibus; ſed mihi non placet, quia ſæpe conceduntur mille,
29 aut decemmille anni indulgentiæ, & Purgatorij pœnæ non ſunt, vt creditur tanto tempore duraturæ. Quare dies, vel anni in huiuſmodi indulgentijs proximè ſignificant durationem ſatisfactionis pœnitentialis, quæ in præſenti vita exhibetur pro peccatis, & per indulgentiam illos remitti, hoc eſt, nedum ſatisfactionem pœnitentialem; ſed etiam pœnas Purgatorij tot, quot per pœnitentiam vnius diei, vel anni remitterentur. Sotus ita explicat in 4. diſt. 21. quæſt. 2. art. 1. & Cordubenſ. quæſt. 11. conſonat Ægidius diſp. 12. dub. 5. nu. 27. per indulgentias ſcilicet centum annorum, relaxari tantas pœnas in Purgatorio, quantæ aboletentur per pœnitentiam centum annorum ſecundùm canones antiquos exactam, quatenus hæc intelliguntur, vt punitio ab Eccleſia impoſita abſque vlla relatione ad diſpoſitionem, vel feruorem ſuſcipientis, vel patientis.

30 Illud tamen non eſt omittendum hìc quando conceditur indulgentia pro peccatis actualiter confeſsis, non extendi ad oblita, quæ quis oblitus fuit confiteri, etiam ſine culpa ſua. ita Gregor. de Valent. in lib. de indulgentijs, cap. 6. dummodò nec generaliter pœnitens ea confeſſus fuerit; quòd ſi vel ſpecialiter, vel generaliter confeſſeus ſit, indulgentia ad oblita extenditur, quia ad oblita ſufficit confeſsio generalis, prout vult Silueſter cum Archid. verb. indulgentia, nu. 23. & Rutil. Benzon. lib. 4. de anno Iubilæi, cap. 2. in principio, verſ. ſecundus modus eſt, fol. 422. & fol. 424. verſ. ſecundò ſi detur. Graff. lib. 4. cap. 15. num. 57.

31 Quoad quartum quæſitum? Reſpondeo indulgentias certo diei feſto conceſſas, ſi transferatur feſtum, non propterea tranſferri indulgentias, ſed ſolùm transfertur celebritas illius diei, & officium; non autem peccatorum condonationes, quas indulgentias vocamus, ſicut ceſſatio operum ſeruilium, & rei diuinæ auditio non tranſferuntur. Nam hæc pertinent ad diem proprium illius feſti, in quo eius anniuerſaria celebritas incurrit, Azor. 2. par. inſtit. moral. lib. 1. cap. 28. quæſt. 8. fol. 120.

32 Quoad quintum quæſitum, Cardinalis Epiſcopus quatenus Epiſcopus ex officio poteſt conferre indulgentias, quas alij poſſunt: at quatenus Cardinalis poteſt concedere centum indulgentiarum dies, quæ facultas an ſit de iure, non omnino video; fortè viuæ vocis oraculo fuit data, vel ex conſuetudine Romano Pontifice ſciente, ac tolerante acquiſita, vt vult Panormit. in cap. accedentibus, de exceſsibus Prælatorum, Nauar. de Iubilæo, notab. 31. num. 17. Quamuis Suar. diſp. 55. ſect. 4. num. 2. tradat ex conſuetudine non poſſe acquiri iuriſdictionem, quæ debet ab ipſo Chriſto Domino, vel immediatè, vel per ipſum Vicarium emanare: eſſe tamen iudicium fuiſſe conceſſam aliquando iuriſdictionem ad prædictas indulgentias concedendas, cùm hac conſuetudine Cardinales per tantùm tempus vtantur.

Quoad Legatos Pontificis intra fines ſuæ legationis poſſunt concedere indulgentias ex commiſsione Pontificis, eoſque vocat Nauar. notab. 28. num. 19. Ordinarios extraordinariè; quia ea, quæ faciunt, auctoritate ordinaria faciunt, concordat Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 5. cap. 32. verſ. ſeptimò quæritur, dicens poſſe Legatos extra Sacramentum concedere indulgentias, quia ſunt Ordinarij in Prouincia ſibi delegata, non tamen excedent numerum quadraginta dierum, quia eſt numerus præſcriptus in Concilio, cap. cùm ex eo, de pœnit. & remiſſ. & cap. vltimo, eodem titulo, in 6. vbi deciſum eſt, ne quis excepto Romano Pontifice concedat indulgentias plurium dierum, quàm quadraginta. Ex ſpeciali commiſsione Summus Pœnitentiarius poteſt concedere indulgentias centum dierum, Nauarr. d. notab. 31. n. 17. poſt Paludanum in 4. diſt. 20. quæſt. 4. art. 2. concluſ. 3. vbi refert ſuis auribus audiuiſse à Summo Pęnitentiario verba ſequentia: Auctoritate noſtra ordinaria, damus vobis centum dies indulgentiæ, ſequitur Suar. diſp. 55. ſect. 3. n. 22. Quare perperàm Reginald. de indulgentijs, num. 121. ait Summo Pœnitentiario competere facultatem concedendi indulgentiam centum annorum: volebat enim dicere indulgentiam centum dierum.

33 Quoad ſextum quæſitum ambigi poteſt, quando in aliqua Religione, vt in hac noſtra, conceditur indulgentia plenaria morientibus, in quo inſtanti ſortiatur ſuum effectum? Graff. d. lib. 4. capitulo 15. num. 56. ait quando conceditur à Papa, vt in articulo mortis vigore indulti concedatur indulgentia plenaria abſolutio, articulum mortis intelligi pręſumptum, & non verum, hoc eſt, vt talis indulgentia detur illis, qui ſecundùm communem æſtimationem morituri cenſentur. Quòd ſi euadunt ex morte, videntur vſque ad illud tempus actum indulgentiæ comparare, quamuis illa poſtea in futurum extinguatur. Quod procedit niſi in conceſſione indulgentiæ exprimatur, quòd effectum indulgentiæ non obtineat, niſi morte ſequuta: tunc enim indulgentia non extinguitur per illam abſolutionem, neque deperit effectus, ſed durat, donec rurſus abſolutio morienti impendatur, & poſtea moriatur. Quare Confeſſarius poteſt dicere, Abſoluo te, & indulgentiam concedo, ſi hac vice moriaris, vide Suarium diſput. 52. ſect. 2. n. 10. Regin. n. 156. & ſeq.

34 Quoad ſeptimum, an indulgentia poſſit concedi, vt habeat effectum remota fictione, & accedente gratia, & ablato impedimento? Pars affirmans probari poteſt argumento Sacramentorum, quorum effectus applicati in acceptatione diuina manent, dum recipiuntur indignè, & poſtea ablata fictione ſtatim conferuntur, cùm Sacramentum non ſit opus hominis recipientis illud, ſed Dei per Miniſtrum ſuum conferentis; igitur recipiens indulgentiam ſine gratia Dei, & indignè, non propterea illa carebit ſuo valore, & efficacia, ita vt ablato impedimento, ſtatim ſuum habeat effectum, ita videtur ſentire Paludan. in 4. diſtinct. 20. quæſt. 4. art. 3. circa primam concluſionem, quam ſententiam probabilem ſentit Hentiquez in ſumma, lib. 7. cap. 9. §. 3. poſt alios, dum ait, in mortali ſi quis præſtet opera iniuncta, & non conſequatur remiſſionem pœnæ temporalis, remoto obice peccati per pœnitentiam reuiuiſcere effectum indulgentiæ: ſicut reuiuiſcit opus à Confeſsario impoſitum in pœnitentia; ſequitur Reginal. de indulg. num. 169. & Silueſter de indulgentijs n. 32. verſ. Nonum qui.

Nihilominus oppoſitum eſt certius, videlicet non reuiuiſcere, niſi Pontifex exprimat in indulto, vt poſt facta talia opera indulgentia ſuum habeat effectum, vbi primùm fuerit in ſtatu gratiæ; alioquin nihil conſequetur; quia theſaurus amicis Dei aperitur, & iniuſtis clauditur: eſt communis, Nauar. notabil. 19. Suar. d. ſect. 2. num. 14. vbi num. 15. addit non eſse in Eccleſia poteſtatem ad concedendam indulgentiam, quæ recedente fictione conferat effectum ſuum; quæ videtur eſse ſententia Caietani in priori tractatu de indulgentijs, cap. 9. & in poſteriori quæſt. 21. & probari poteſt non eſse hæc poteſtas in Eccleſia ex ipſo non vſu: cùm non videamus Pontificem aliquem fuiſse vſum tali poteſtate conferendi effectum indulgentiæ recedente fictione: non erit tamen negandum eſse in Eccleſia hanc poteſtatem omnino, ſi Pontifex expreſsè concedat indulgentiam præſtanti tale opus, vt effectum illius obtineat, ſi eſt in gratia ſtatim; vel cùm primùm iuſtus fuerit, tunc enim acceptabitur applicatio pro eo tempore, quo fuerit impedimentum ablatum: eo quia videtur ius acquiſitum per inchoatam diligentiam ad effectum indulgentiæ neceſſariam, magis quàm propter ſpecialem acceptationem, vt innuit Suarius diſp. 52. ſect. 2. ad finem.

Sed quid dicendum de indulgentijs à falſis Prælatis, qui putabantur eſse veri? Aliqui dicunt eſse veras, & non minus operari, quàm ſi eſsent conceſsæ à veris Prælatis, gloſs. in cap. dudum, de electione, in verb. Deceptæ, per quam geſta ſacramentaliter ab ijs, qui veri Prælati non ſunt, ſed tales communiter reputantur, valida ſunt in foro conſcientiæ, ſecundùm Innocent. argumento eiuſdem gloſsæ ibi, num. 3. Ioannes Andreas num. 42. Panorm. num. 20. & alios, quos refert Rendina in promptuario recept. ſentent. tom. 1. tit. 38. num. 23. ex eo fundamento, quia dum adeſt communis error, & titulus, valeur geſta per inhabilem quando inhabilitas eſt de iure humano, veluti quando abſoluit Sacerdos, qui communiter proprius ipſius pœnitentis Parochus putatur, validè confert abſolutionem, cùm à parte rei non ſit talis ſequitur Auila Prætorum cap. 1. gloſ. 1. verb. primeramente, num. 23. dicens in ijs, quæ reſpiciunt ſalutem animarum, etiam valere indulgentias non minùs, quàm ſi eſsent conceſsæ à Prælato vero; quod etiam aſserunt Iaſon l. preſcripeione, num. 26. Cod. ſi contra ius. Felin. ſermone de indulgent. verſicul. cæterùm, de indulgentijs Epiſcoporum, & Borgaſius de irregularitate, 3. par. tit. de indulg. Epiſcopi, num. 4. qui omnes hanc ſententiam Ancharano aſcribunt in Clementina final. de pœnitent. voluntque non exigi titulum, ſed ſatis eſse communem errorem: iuuat Abbas in Clementina, Dudum, de ſepulturis, num. 25. dum ait „ Si quis electus ad confeſſiones audiendas in oppido certo, audiat confeſſiones in alio, bona fide accedens ad illum, & ab eo abſolutus, quoad Deum bene eſse.

Nihilominus dicendum eſt indulgentias à falſis Prælatis pronunciatas nihil operari, quantùm ad ſalutem animarum, neque habere vllum effectum. Oldrad. conſ. 76. Decius conſ. 276. num. 1. relati ab ipſo Auila dict. cap. 1. num. 23. Cardinal. in Clement. 2. de pœnitentijs, & remiſſionibus. §. ad hoc multiplici, 6. quæſ. num. 27. & alij, de quibus idem Auila Prætorum cap. 52. gloſs. no conſentir, num. 3. Iaſon ſibi contrarius l. ſi vrbana, num. 8. verſ. alibi tamen, ff. de condictio indebiti, & Ancharanus in cap. quod autem, à num. 9. de pœnitent. & remiſs. & in Clementina final. in principio, eodem titulo, dicens indulgentias conceſsas à falſis omnino Prælatis, eſse irritas defectu tituli, quamuis adſie communis, & publicus error. Quare falsò imponitur Ancharano contraria ſententia, vt notat Sanchez de matrimonio, lib. 3. diſput. 22. num. 54. vbi hanc partem amplectitur, quia, vt geſta valeant, non ſatis eſt communis error, ſed requiritur titulus collatus à ſuperiori, etiamſi inualidus ſit propter aliquod vitium latens, & ideo licèt communis error facti accedat, defectu tituli, geſta per illum in vtroque foro ſunt inualida, neque oppoſitum eſt probabile, vt Sanchez cum multis ſapientiſſimè de more probat dict. diſp. 22. num. 49. in principio.

Id autem multò fortiùs procedet, quando inhabilitas deſcendit à iure diuino, aut naturali; tunc enim eſto detur publicus error, & titulus: geſta per hunc ita inhabilem erunt omnino irrita; patet exemplo non baptizati, qui Ordines ſuſcepit, & Presbyter putabatur, qui corpus Chriſti Domini non conficiebat, nec ordines recepit, D. Thom. in 4. ſententiarum, diſt. 24. Abbas in cap. 2. in fine, de presbytero non baptizato, Decius in cap. final. num. 45. de conſtitutionibus, Vgolin. de cenſuris tab. 2. cap. 3. §. 4. per totum, Caiet. in ſumma

ma

ma verb. confeſſionis iteratio, cap. cooſeſſio, quare ex parre confeſſotis itetanda, & alij, quibus accedit Sanch. ſuprà d. diſp. 22. num. 27. & Barboſ. in d. cap. dudum, nu. 8. Quare ooo Sacetdos, ſaetamentalitet abſoluens, quamuis communitet reputetur Sacerdos, & Patochus, oihil faciet etiam in atticulo mottis, cùm ſit inhabilis de iute diuino, quiequid contratium opinetur Bonacoſ. commun. opinionum to. 1. lib. 1. tit. 13. num. 9. verſ. ſed ſi quis, pag. 206. ſed fallitur omnino.

35 Quoad octauum quæſitum quando conceditur indulgentia facieotibus eleemoſynas, vtrùm ſi diues, & pauper eamdem qnantitatem tribuetiut, cooſequentur eamdem indulgentiam? Reſponſio ſit; ſi eleemoſynæ conditio indefinitè proponatut; pet quamlibet eleemoſynam etiam minimam tam diues, quàm pauper totum effectum indulgentiæ conſequentnt; quia conditio, qnæ exigebatur ad indulgentiã conſequendam, ſufficieuter adimpletur. Huic autem reſolutioni obſtat D. Thom. in 4. diſt. 4. diſt. 1. art. 3. quæſt. 2. ad 3. per hæc verba: Quando datur indulgentia indeterminatè, verbi gratia, qui dat auxilium ad ſabticam Eccleſiæ, intelligitut tale auxilium, quod ſit conuenieus ei, qui auxilium dat, & ſecundùm illud plus, vel minus de indulgentia conſequetur. Vnde etiam aliquis paupet dans vnum denarium, conſequetut totam indulgentiam, nonautem diues, quem non decet ad opus tam pium, & fructuoſum, tam parum dare. Sicut uon diceretur Rex alicui humini auxilium dare, ſi ei obolum daret. Hæc ille.

Nihilominus placet deeiſio D. Thomæ, qnando imponitut dandum aliquid indeterminatum, ab illo ſolo acquiri indulgentiam, qui dat, vel facit ptout perſonam ſuam decet. Vnde pauper dando parum, diues autem abundanter, indulgentiam conſequentur: attamen, qui minùs, quàm decet largitur, aliquid indulgentię aſſequitur; noo tamen totam, Nauat. de Iubilæo notab. 31. num. 34. verſ. vigeſima ſecunda; vbi loqnitur de indulgentia certæ quantitatis; non verò de indulgeotia plenaria. Hentiquez de indulgentijs cap. 10. nu. 7. & in commento lit. G. Nam quamuis forma indulgentiæ in ſpecie verborum appareat indefinita, & indeterminata; in ſenſu virtualiter eſt multiplex, & comprehendit plutes quantitates inter ſe differentes, quæ reſpectu diuerſarum perſonarum non ſunt diſeotdes, cùm habeant ptopottionem. Vnde ſi diues intra ſuam ptoportionem attingat ſaltem quantitatem minimam ſuo ſtatui cotreſpondentem, totam indulgentiam luctabitur per eam eleemoſynam, quam largitus eſt, neque alter æquè diues maiorem facieos plus ftuctus conſequitut. Non enim poteſt aliquid conſequi vltra totam indulgentiam. Iam verò ſi diues tam minimam eleemoſynam largiatur, vt non perueniat ad minimam ſummam, quæ poteſt conuenire qualitati diuitis, cùm non attingat conditionem taxatam diuiti reſpectiuè, nihil de indulgentia comparabit, non enim tam parua eleemoſyna dicetur auxilium reſpectu dantis, puta obolus reſpectu Principis: quare cum non impleat conditionem integrè poſtulatam, nec totam indulgentiam, nec partem illius lucrabitur, ſecus ſi dederit minimam quantitatem, quæ intra fiues qualitatis, & conditionis largientis fuerit ſufficiens, etiamſi ſit minima, totam indulgentiam obtinebit, quicquid repugnet Suarius diſp. 52. ſect. 8. num. 6. dicens in hoc caſu ſolùm conſequi partem indulgentiæ, & non totam. Hoc tamen tempore indulgentiæ, omnes pro porrigentibus manus adiutrices, & continentes quomodolibet ſacultatẽ quæſtuandi ſunt reuocatæ: non enim hi cæleſtes Eccleſiæ theſauri ad quæſtum, ſed pietatem exercendam cooceduntur, Concilium Tridentinum ſeſſ. 21. cap. 9. vbi quæſtores eleemoſynarum abolendos præcipit, Pius Quintus in conſtitutione, de qua in Bull. Rom. cap. 30. ſub. §. nos qui Deo, Bellarm. de indulgen. lib. 2. cap. 9. §. 4. tom. 3. & alij, quos referens ſequitur Franc. Leo in ſuo theſauro par. 4. capit. 2. num. 120. & ſequent. de confraternitatibus.

36 Quoad nonum quæſitum, an poſſit quis ſuam indulgentiam alteri donate ſiue viuo, ſiue defuncto? Reſponſio eſt negatiua. Nam ſicut non poteſt quis conſequi indulgentiam, niſi per ſe ipſum impleat opus pro ea acquirenda iniunctum, dummodò per alium impleri poſſe oon ſit expreſſum, prout notat Nauar. in Miſcel. 14. de Roſario Beatæ Virginis; ſic etiam priuata perſona non poteſt indulgentiam ſibi cooceſſam pro ſola voluntate in alterum transferre, niſi Pontifex id expreſsè indulgeat, vt colligitur ex D. Thoma addit. qu. 27. art. 3. ad 2. Soto in 5. diſtinct. 21. quæſt. 2. art. 3. Henriquez de iodulgentijs cap. 8. in principio. Reginaldus eodem titulo n. 183. ex Nauarro notab. 31. num. 33. ex Abulen. Matth. cap. 16. quæſt. 60. vbi ait imprudenter agere mittentes pro ſe alios ad loca vbi lucrandæ ſunt indulgentiæ: quoniam nihil lucrantut, niſi id in cooceſſione expreſſum ſit; cùm requiratur ad indulgentiam lucrandam opus perfici per ſe ipſum, non verò per alium, Suar. diſp. 52. ſect. 7. in principio, verſ. in contrarium verò eſt; ex ea ratione, quia opus impoſitum ad lucrandum fructum indulgeotiæ, eſt onus perſonale: ergo non poteſt per alium implere. Item, quia quod conceditur alicui in ſauorem, non poteſt alteri prodeſſe, cap. priuilegium, de regul. iuris lib. 6.

Porrò ſi Pootiſex concedat, vt quis poſſit lucrari indulgentiam pro amico, perficiendo opus ad indulgeotiam neceſſarium; tunc qui peragit opus nomine mandantis, non eſt dubium mandantem lucrari indulgentiam; puta ſi dominus, aut herus præcipiat famulo, aut ſeruo, vt talem eleemoſynam largiatur, in quo euentu talis eleemoſyna tribuitur domino, ſeu hero, Henriquez lib. 7. cap. 10. num. 7. Suar. de pœnitent. diſp. 52. ſect. 7. num. 2. Eſt enim tale opus ſimpliciter, & abſolutè

ip-

ipſius domini, famuli autem non niſi ſecundùm quid: eodem modo, ſi quis poſtulet ab amico, vt pro ſe eroget eleemoſynam tamquam ſuam, ſatis eſt ad indulgentiam conſequendam: non tamen ſufficit hoc circa actiones merè perſonales, quales ſunt ieiunium, Orationes, & aliæ ſimiles, nimirum confiteri, Euchariſtiam ſumere, & viſitare Eccleſias, quæ niſi perſonaliter fiant, non proſunt alteri, quouiam priuilegium non excedit perſonam, Menoch. conſ. 136. num. 2. & conſ. 1007. à num. 95. vol. 11. & de præſumptionibus lib. 3. quæſt. 103. uum. 45. Suar. de legib. lib. 8. cap. 10. Ioannes de Salas eodem tractatu diſp. 17. ſect. 6. & 8. & Azor inſtit. moral. pat. 1. lib. 5. cap. 22. quæſt. 6. Non poſſunt enim hæc, & alia ſimilia alteri communicari, tribui, vel applicari ad effectum conſequendi indulgentiam.

Quare non videtur tuta, nec firma ſententia Sori in 4. diſt. 21. qu. 2. dicentis ad lucrandas indulgentias conceſſas largienti talem eleemoſynam ſufficere, vt vous eam eleemoſynam eroget ſponte ſua pro altero, pro illo Bullam capiat, etiam eo inſcio, quoniam qui eo modo largietur eleemoſynam, non conſequitur ipſe indulgentiam, quam alteri applicat, ſed perficit tantùm opus requiſitum, vt alter à Pontifice aſſequatur indulgentiam: ad quod neceſſe eſt, vt ille, pro quo id factum eſt, vel conſentiat, vel aliquo modo concurrat, & opus factum ſuo nomine acceptet, & ratum habeat, vt bene notauit Cordubenſ. de indulgentijs quæſt. 26. in fine, ſequitur Suar. de quæſt. 52. ſect. 7. num. 5. Regiuald. vbi ſupra lib. 7. cap. vltim. num. 183. & Rutillus de anno Iubilæi lib. 5. cap. 15. dub. 21. verſ. an proſit illi, qui per ſe ipſum non accedit, ſed mittit alium.

Ex dictis ſequitur attendendam eſſe formam indulgentiæ, vt notat D. Thomas ſupra, & diſt. 45. quæſt. 2. art. 3. quæſt. 2. & illi ſtandum eſſe ad vnguem, l. cùm hi, §. ſi Prætor, ff. de tranſact. Farin. deciſ. 30. num. 3. part. 1. tom. 1. & in praxi crimin. p. 4. conſ. 76. num. 23. & Caldas Pereira de empt. cap. 3. num. 15. Idcirco ſi forma indulgentiæ dicat, vt agens hoc, vel illud tantam indulgentiam ſuorum peccatorum obtineat, non poteſt indulgentia alteri applicari, cùm nequeat vltra perſonas expreſſas extendi, niſi hoc ipſum in conceſſione explicetur; quia eſt priuilegium quaſi perſonale. Denique quando in forma indulgentiæ expreſſum eſt, vt vous pro altero poſſit conſequi indulgentiam, & ſibi etiam; tunc alter pro altero non lucratur indulgentiam, nec illam alteri concedit, ſed Romanus Pontifex vtrique illorum illam concedit, ſi tale, vel tale opus pietatis operetur, Suar. vbi proximè num. 7. quia concedere indulgentiam eſt actus iuriſdictionis.

37 Quo ad decimum quæſitum de requiſitis ad lucrandas indulgentias locales, vtrùm neceſſe ſit ingredi locum, & ibi orare? Reſponſio eſt affirmatiua, niſi ex verbis conceſſionis aliud colligatur: vnde ſi forma non expreſsè declaret, quòd in Eccleſiam intretur, & præcipiat ibi aliqua opera fieri, & extra Eccleſiam fieri poſſunt; tunc ſi præ multitudine numeroſa populi impediatur ingredi in Eccleſiam, ex oſtio poterit conſequi indulgentiam: ſecus, ſi ingreſſus expreſsè in Eccleſiam requiratur, aut actio, quæ ſine eiuſmodi ingreſſu fieri non poteſt, puta ſi præcipiatur ſacrificare in Eccleſia, aut orare in Cappella maiori eiuſdem Eccleſiæ: in quo euentu non ſufficit orare ab oſtio Eccleſiæ, nec ſacrificare iuxta illam, neque in Cœmeterio, Suarez dict. diſp. 52. ſect. 1. num. 7. Ratio, quia qui non implet conditionem, quæ exigitur in ipſa conceſſione, quamuis ob impotentiam illam non adimpleat, non lucratur indulgentiam, Suar. ſupra num. 5. Nauarr. lib. 5. de pœnit. & remiſſ. conſ. 35. poſt Palud. in 4. diſt. 20. quæſt. 4. col. penult. in 2. edit.

Vt autem hæc meliùs intelligantur, diuide indulgentiam in localem, realem, & perſonalem. Localis eſt, quæ inhæret loco in ordine ad perſonas, & dicitur conceſſa loco, hoc eſt, hominibus in tali loco orantibus, vel ſacrificantibus, aut ſacram Euchariſtiam ibi ſuſcipientibus, vel aliud opus pium ibi exequentibus, ideòque cenſetur hic fauor, ſeu hæc indulgentia quaſi inhærere loco, eo quòd ibi, & non alibi talis gratia impertetur ab hominibus, niſi in eo loco adimpleto ibi opere pio in conceſſione iniuncto. Realis indulgentia eſt illa, quæ non conceditur in gratiam alicuius rei mobilis, videlicet alicui Imagini, Altari, Agno Dei, Roſario Beatæ Virginis, & ſimilibus rebus mobilibus, quibus dicitur inhærere talis indulgentia, ſeu gratia, & per eas hominibus conceduntur à Romano Pontifici: atque ita; qui coram tali imagine orant, vel in tali Altare ſacrificant, vel per talia Roſaria, vel grana benedicta fundunt preces, huiuſmodi gratiam, ſeu indulgentiam conſequuntur. Perſonalis indulgentia dicitur, quæ conceditur perſonæ ita, vt illi quaſi inhæreat talis fauor, ſeu gratia, illique directè fit, nimirum ſi Pontifex concedat, vt quoties ſacrificet pro defuncto, liberet animam illius ab igne purgante. Vbi nota ad hanc indulgentiam impetrandam pro anima defuncti, ſufficere quamlibet Miſſam tam de Sancto, quàm de feria, quam de defunctis, ita Nauarrus de pœnit. & remiſſ. conſ. 37. in 2. edit. num. 1. quod extendit ad indulgentiam plenariam per modum ſuffragij animæ per quã ſuper tali Altare dicetur Miſſa, quia omnes Miſſæ ſunt æqualis valoris quo ad valorem, quem operantur ex opere operato, cap. intra 1. quæſt. 1.

Porrò ad id quod dicitur, Summum Pontificem poſſe concedere Indulgentiam plenariam recitanti in tali loco vnum Pater, & Aue, non eſt dubium poſſe ad impetrandum aduersùs Eccleſiæ hoſtes diuinum auxilium. Nam, etſi cauſa per ſe videatur exigua, habito tamen reſpectu ad Eccleſiæ vtilitatem, & Dei gloriam, eſt cauſa ſufficiens, & rationabilis ad tantam Eccleſiaſtici theſauri diſpoſitionem. Quare immeritò Sotus in 4. diſtinct. 21. quæſt. 2. art.

Google

art. 2. verſ. Noſtris temporibus, videtur parui facere indulgentias vni globulo benedicto, vel vni Altari affixas, quibus vel liberatio animæ ab igne purganre conceditur, vel plenaria indulgentia tribuitur, contra quem aſſurgit Viuald. 1. p. candelabri, cap. de indulgentijs, num. 11. ex eo fundamento, quia Deus per actum contritionis quantumcunque modicum liberaliſſimè peccatori pœnam æternam indulget: ergo Roman. Pontifex Vicarius Chriſti poterit iuſtificatis remittere pœnam peccatis iam remiſſis debitam, Reginald. de indulgentijs, num. 134. ad finem.

Petes, an finiatur indulgentia, ſi diruatur locus, cui erat conceſſa? Affirmat Nauarr. de indulgentijs notabil. 31. num. 27. ſecundùm Paludanum in 4. nec poſſunt concedi indulgentiæ Eccleſiæ, nec Altari nondum conſtructo, cap. ad audientiam 2. de Eccleſijs ædificandis, vel reparandis, & ibi gloſſa verb. non poſſumus, facit quod ait Gonzal. ad reg. 8. cancell. gloſſ. 5. §. 7. num. 71. & 83. vbi ait priuilegium non poſſe concedi Collegio, quando ſcholares non adſunt, per textum in d. cap. ad audientiam 2. his verbis: Licèt enim nobis Inſtantiùs ſupplicares, vt Eccleſiæ prædictæ confirmationis priuilegium faceremus, tibi non poſſumus de iure deferre, cùm nulli Canonici adhuc ibidem exiſtant, quibus priuilegium concedatur.

Nihilominus poſſe concedi indulgentias Eccleſiæ nondum conſtructæ, eſt probabilius, ac verius, vt illis vtatur, poſtquam fuerit erecta, ex gloſſ. finali, & ex Abbate num. 4. in d. cap. ad audientiam. Nam quamuis priuilegium non habeat vires antequam Eccleſia ſit conſtructa: at verò poſtquam fuerit erecta, valebit effectualiter. Gonzal. ſupra num. 97. & ſequenti, Barboſ. in d. cap. ad audientiam nu. 4. & 5.

38 Quo ad vndecimum quæſitum, an poſſit quis per vnum, & idem opus multas, & varias indulgentias lucrari? Verbi gratia, conceditur viſitanti talem Eccleſiam, vt conſequatur centum annos indulgentiæ, & præterea omnes alias indulgentias, quas lucrantur, qui illo eodem die viſitauerint quaſdam Eccleſias Romæ, in quibus ſunt aliæ indulgentiæ tàm ſimiles, quàm diſſimiles. Reſpondeo quando diuerſis vijs plures indulgentiæ concurrunt in vna, & eadem perſona, non comparari omnes per vnum actum, ſed per ſingulares actus, eo quòd vnaquæque conceſſio exigit, vt ſingulis quiſque actus applicetur ad talem finem, vel effectum: quare non omnes conceſſiones poterit quis vno actu comparare, niſi aliud conſtet ex tenore, vel ex forma conceſſionis, Suar. de indulgentijs diſp. 52. ſect. 8. ex num. 10. cum ſequentibus, vbi addit eſſe probabile vnum actum ſufficere ad plures indulgentias lucrandas, quando actus non eſt iterabilis, ieiunium videlicet vnius diei, modò talis actus ſit cauſa proportionata ratione, ac reſpectu rantæ remiſſionis, quæ conflatur ex pluribus illis conceſſionibus, ſeu indulgentijs, Ægid. ſup. dub. 9.

39 An verò neceſſe ſit opus iniunctum facere in ſtatu gratiæ? Reſponſio ſit ex Adriano in 4. quæſt. de Clauibus 5. ſed probabile dubium, col. 3. verſ. tertia concluſio, & ex Caietano de indulgentijs ad Iulium cap. 9. requiri quòd opus, ſeu opera iniuncta fiant in gratia, ſequitur Nauarr de Iubilæo notab. 19. num. 9. dicens quæſiturum indulgentiam debere eſſe verè pœnitentem, non ſolùm quando ipſa indulgentia acquiritur, ſed etiam quando fit opus propter quod illa conceditur, quam opinionem vti veriorem probat Comirol. lib. 1. reſponſion. moral. quæſtion. 32. num. 2. Quæ ſententia mihi placet, quando indulgentia conceditur pro vnico actu, puta illi, qui ieiunauerit tali die, aut viſitauerit talem Eccleſiam, aut recitauerit quinquies Pater, & Aue. Tunc, vt conſequatur indulgentiam, requiritur, quòd ſit in ſtatu gratiæ, quando ieiunauerit, vel quando viſitauerit Eccleſiam, vel quando recitauerit quinquies Pater, & Aue, quod fieri poteſt, ſi habuerit contritionem, Suar. de pœnitentia diſp. 52. ſect. 2. num. 7. ad finem, Reginal. de indulgentijs num. 180.

Secus quando ad conſequendam indulgentiam, vel Iubilæum aliqua opera lucratoris iniunguntur; non enim tunc opus eſt, vt ea omnia opera iniuncta impleantur in gratia, ſed requiritur ad effectum indulgentiæ, vt vltimum opus impoſitum in ſtatu gratiæ perficiatur, ita D. Antonin. in ſumma p. 1. tit. 10. cap. 3. §. 5. verſ. ſextò quæritur, Graff. d. lib. 4. cap. 15. num. 39. Cordub. de indulgentijs quæſt. 25. Henriquez lib. 7. cap. 9. §. 1. in principio, Suar. de pœnitentia diſp. 52. ſect. 2. num. 6. Ægidius de ſacramentis diſp. 12. dub. 17. num. 37. & Reginald, cap. vltimo, de indulgentijs num. 168. & 192. dicentes, quamuis non requiratur, quòd omnia opera iniuncta fiant in gratia Dei, exigi tamen quòd in eo articulo in quo indulgentia confertur, & lucratur homo, ſit in gratia; aliter enim non eſt capax remiſſionis pœnæ, quæ per indulgentiam aboletur, vt in ſpecie volunt, Suar. ſupra nu. 7. verſ. quod circa, & n. 10. verſ. alter modus, Nauarr. de indulgentijs notabil. 16. verſ. decimo, quibus adhærent Ægidius d. dubio 7. num. 7. verſ. 2. Rutilius de anno Iubilæi lib. 5. cap. 15. dub. 4. verſ. quo ad ſecundum, & verſ. puto autem, vt meam etiam ſententiam, vbi ait ſufficere, vt opus fini proximum impleatur in gratia; quaſi antecedentia opera iniuncta ſint quaſi diſpoſitio quædam remota, & minùs principalis præparans ad gratiam, & ad effectum indulgentiæ. Sic ille. Ex quo ſequitur illum non conſequi indulgentiam, qui prima opera iniuncta egit in ſtatu gratiæ, & vltimum in peccato mortali, vt docet Nauarrus de indulgentijs notab. 32. num. 49. verſ. cui conſequens eſt, Henriquez lib. 7. cap. 12. §. 1. & cap. 9. §. 5. ex ea ratione, quia agens non agit niſi in patiente bene diſpoſito, ideò debet eſſe in ſtatu charitatis, vt ſit idoneus ad lucrandas indulgentias, Franciſcus Leo in theſauro
40 fori Eccleſiaſtici 1. p. cap. 7. de indulgentijs num. 24. Villalob. in ſumma tract. 26. difficult. 13. num. 3. & ſimul difficult. 24. nu. 17.

Nec

Google

Nec opera iniuncta poſſunt per alios impleri, vt dixi ſupra num. 36. niſi aliud exprimatur in conceſsione, Nauar. de pœnit. & remiſſ.conſ.35.num.1.& 2.

41 Quoad duodecimum quæſitum, an indulgentias alicui loco indefinitè conceſſas poſſit quis viſitando illum locum conſequi toties, quoties viſitauerit? Reſponſio ſit, ſi determinetur tempus, nimirum à veſpera vſque in veſperam ſequentis diei, vel vſque ad tale tempus, intelligitur ſemel tantùm conſequi indulgentiam, quamuis ſæpè viſitet, Graff.d.lib.4.cap.15.num.42. Barboſ. in Extrauag. vnigenitus, 2.de pœnit. inter communes num. 12. pag. 193. poſt alios: ſi autem indulgentia fuerit perpetua, intelligitur toties, quoties, Ioan. Calder. per textum in cap. 1.de fil.presbyt. lib. 6. & ita eſt in vſu ſecundum Scribentes in cap. final. de pœnit. & remiſſ. lib. 6. Emmanuel de Sà in ſumma verb.indulgentia num.7. Angel.verb.Indulgentia num.4. & Roſell. num.12. neque id omnino diſplicet Nauarro de indulgentijs notab. 31. num. 37. poſt Felinum tract. de indulgentijs, num. etiam 37. Suar. d.diſp.57. ſect.2. num. 2.

42 Quoad vltimum quæſitum, vbi de reuocandis indulgentijs? Reſponſio eſt ex cauſa poſſe reuocari indulgentiam etiam perennem à concedente, immò, & ſine cauſa: pro certo tempore tacitè, vel expreſsè indulgentia conceſſa illo elapſo expirat: quia non valet vltra intentionem concedentis. Non tamen expirant indulgentiæ in perpetuum, aut indefinitè ſine temporis limitatione conceſſæ per mortem concedentis, gloſſ. in cap. vltimo, verb. ſtatuta, de officio legati, Innocent. in cap. quod tranſlationem num.2. eodem titulo, Nauar. de indulgentijs notab. 31. num. 25. Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. quæſt.127.num.2. vbi volunt indulgentias durare poſt mortem concedentis, Cordub. de indulgentijs quæſt. 36. propoſitione 1. Suar. de pœnitentia diſp. 57. ſect.2.num.2. Ægidius de indulgentijs diſp. 12. dub.12. num. 49. per totum, & alij, quos referens ſequitur Barboſa in d. cap. vltimo, de officio Legati num.4.ſol.263. col.1. Sà vbi ſuprà num. 9. vbi addit indulgentias non perire morte concedentis, nec ante notitiam reuocationis, ſecundùm Geminianum in cap.1. §.ex parte num.8.de conceſſione præbendæ, quem referens ſequitur Silueſter verb. indulgentia, §. 8. num. 12. Quare indulgentiæ durant, & quæri poſſunt, donec plena notitia reuocationis habeatur, vt notant Cordub. de indulgentijs quæſt.36. propoſit.3.Nauarr. ſupra notab. 31.num. 28. & Suar.tomo 4.de pœnit. diſp.57.ſect. ſecunda,num.8.& 9. dicens id eſſe ſecũdùm mentem Pontificis,& Couarr. practic. cap.9.num.7.verſ.ſecunda concluſio, vbi concludit ſcientiam reuocationis ſemper eſſe neceſſariam, quem ſequitur Barboſ. in cap. ſanè il 1. in verb. innotuerit, num.4.de offic.& poteſt. iudic.delegat. Faciunt tradita per Sanchez lib.3.de matrimonio diſp.22.num.59. & diſp.30. num.4. verſ. operatur autem. Flamin. de reſignatione lib.7.quæſt.14. num.33.Anaſtaſ.Germon.de indulti? §.tibi quoad vixeris,n 63. & alij, apud Sanchez.

De indulgentijs conceſſis pro defunctis.

§. IV.

EPITOME.

43 *Indulgentias pro defunctis quis poſsit concedere directè?*

44 *Quæ ſint neceſſaria, vt indulgentiæ proſint defunctis?*

45 *Indulgentia conceſsa defunctis per exiſtentes in peccato, an quæri poſſit?*

46 *Indulgentia pro defunctis conceſsa an extendatur ad viuos?*

47 *Vtrùm indulgentiæ, quæ valent per modum ſuffragij, quo iure proſint defunctis?*

48 *Vtrùm indulgentiæ conceſſæ per modum ſuffragij fundentur in iuſtitia, an in miſericordia?*

49 *Quid ſit concedere indulgentias defunctis per modum ſuffragij, & quid per modum abſolutionis?*

50 *Lucrans indulgentiam pro defunctis non eſt neceſſe quòd ſit in gratia.*

51 *Quando requiritur Miſsa in forma indulgentiæ pro defuncto, an requiratur oblatio Miſsæ pro illo?*

52 *An poſſint omitti ſuffragia pro defuncto, cui quæſita fuit indulgentia?*

53 *Miſsa dicta in tali Altari priuilegiato pro defuncto, an illum liberet? & an defunctus in Purgatorio poſsit iuuare ſuis orationibus viuentes?*

54 *Indulgentia erga defunctos an infallibiliter ſortiantur ſuum effectum ſemper?*

55 *Quot ſint diſcrimina inter indulgentiam viuorum, & mortuorum, & an ſint einſdem rationis?*

34 PRima dubitatio, quis poſſit concedere indulgentias pro defunctis, & quomodo? Certum eſt poſſe Summum Pontificem defunctis conferre indulgentias directè. Probatur, quoniam poteſt eas conferre priuato, vt eas applicet defuncto: ergo poteſt eas immediatè applicare defunctis, vt conſtat ex praxi totius Eccleſiæ, quæ errare non poteſt; item, quia quilibet priuatus poteſt iuuare animas ſuis ſuffragijs in Purgatorio detentas, & illis prodeſſe, per modum impetrationis obtinendo remiſsionem pœnarum ijs propter ſatisfactiones, ac merita Chriſti, vt volunt Caietanus tom.1. opuſc. tract. 16. quæſt.5. Durand. in 4. diſt. 45. quæſt.1. Bellarm. lib.2. de Purgatorio, cap.16. dicentes nos nedum per modum ſatisfactionis, ſed etiam per modum impetrationis poſſe ijs animabus aſſequi remiſſionem pœnarum. Cur ergo non poterit Pontifex indulgentias eiſdem conferre immediatè, cùm poſſit diſpenſare per ſe theſaurum Eccleſiæ? Ægidius de indulgentijs, dub.10. num.44. poſt Valent. tom.4. diſp. 7. quæſt. 20. par.5. & priùs diſp.11.dub.7.num.51. 53.& ſequentib.

tib. & eſt communis ex communi Catholicorum ſenſu, quem explicat Siluester in verb. Papa, quæſt. 6. poſt B. Antooioum par. 3. tit.22. cap. 5. §. 6. poſſe nimirum peccatorum condonationes Papam mortuis concedere, quibus liberentur à pęnis ſoluendis in Purgatorio, Azor. inſtit. moral. p.2. lib.4. cap.18. verſ. quintò quæritur, & lib.5. cap.26. verſ. quartò quætitur.

Nec obſtat conecdete indulgentias eſse actum iuriſdictionis; vt habetur in cap. quod autem, de pœnit. & remiſs. vbi dicitur indulgentias illis tantùm prodeſſe, qui ſubſunt Prælato indnlgenti; ſed Pontifex, vel Eccleſia io mortuos non habet iuriſdictionem: ergo non poteſt defunctis cooferre indulgentias, quia reſpondetur Papam viuis indulgentias largiti per modum abſolutionis, abſoluendo eos à pœnis peccato debitis, & ſatisfaciendo pro ipſis ex theſauro Eccleſiæ, qui conſtat ex meritis Chriſti, & Sanctorum, vt ex Clementina Vnigenitus, de pœnit. & remiſs. at verò mortuis non confert indulgentias in modum abſolutionis, cùm ſint extrà iuriſdictionem Eccleſiæ; ſed per modum ſuffragij ſoluendo, & ſatisfaciendo pro illis ex theſauro Eccleſiæ, cuius adminiſtrationem, & diſpenſationem generalem habet ipſe Romanus Pontifex, Azor. d. cap. 26. quæſ.4. & conſtat ex Alexandto III. in cap. quòd autem, extrà de pœnit. & remiſs. Rutilius Benzon. de anno Iubilæi, lib. 2. cap.49. verſ. dico igitur primò, fol.316. & ſequent. vſque ad finem capitis.

44 Secunda dubitatio, quæ ſint neceſſaria, vt defuncti fruantur indulgentijs? Reſponſio ſit, indulgentias eſse concedendas expreſsè, vt poſſint applicari defunctis: aliter enim niſi ita expreſsè concedantur, nullus poterit eas defunctis lucrari, ita D. Thom. in 4. diſt. 45. quæſt. 2. art.3. Ægidius de indulgentijs diſput.12. dubio 11. num.47. ſubdens hoc requiti præter poteſtatem in conferente, quam ex vſu Eccleſiæ ſolus Romanus Pontifex habet. Vnde Epiſcopi nequeunt concedere iodulgentias pro defunctis, cùm non habeant in illos iuriſdictionem, vt colligitur ex cap. cùm ex eo, de pœnit. & remiſs. vbi conceditur illis facultas limitata quidem pro ſuis Diœceſibus; & ex d. cap. quod autem, & ibi Innocentius, & Cardinalis §. in Leuitico, ſub cap. qui aliquando, d. 1. Nauarr. ibidem notab.22. num. 4. Cordubenſ. quæſt. 9. & Henriquez de indulgent. lib.7. cap.32. §.2. quia re vera nullo iure conceditnr Epiſcopo poteſtas pro defunctis. Quinimò Sixtus Quartns, vt ait Gabriel in appendice, lect. 57. declarauit indulgentias prodeſſe animabus Purgatorij per modum ſuffragij, quando Pontifex eas extendit ad illas, nulla facta mentione de Epiſcopo. Qui quamuis dum concedit alijs indulgentiam, poſſit ea frui, non tamen poteſt per indulgentiam ſibi ſoli datam ſe abſoluere ab iniunctis, ſed de theſauro Eccleſiæ ſibi applicat ſolutionem ſicut & alijs. Pontifex tamen poteſt ex cauſa ſibi indulgentiam conferre, abſoluens ſe etiam ab iniũctis, etiam ſi tutius eſset Papam concedendi hanc facultatem ſibi indulgentias, & abſoluendi ipſum è pœnitentijs iniunctis committere Confeſſario; Henriquez ſuprà.

Sed quid ſi indulgentiæ concedantur generalitet omnibus fidelibus? Reſpondeo, non poſſe applicari defunctis, ſed ſolùm illis prodeſſe, quando in conceſſione expreſsè declaratur D.Thom. ſuprà, & Bonauentura diſt. 20. & deducitur ex vſu Eccleſiæ diceotis, quoties indulgentiæ pertinent ad defunctos, ita Fidelibus viuis, & defunctis, quia per hoc nomen, fideles, niſi aliquid addatur, viuentes dumtaxat intelligpntur. Suar. diſp.53. ſect.1. ad finem, num.7.

Requiritur etiam, vt indulgentiæ proſint defunctis, vt opera requiſita fiant ea intentione à viuis, vt defunctis indulgentias lucrentur; nam nemo ſibi, aut alijs conſequitur indulgentias, niſi volens id ſaltem implicitè. Suar. diſp. 51. ſect. 4. num. 3. vbi addit non eſse neceſse, vt ſatisfactio eiuſdem operis pro defuncto offeratur, eo quòd opus illud ita factum non neceſsariò exigitur, vt ſatisfactorium, ſed vt pium ſolùm, vel pertinens ad cultum Dei, ſequitur Ægidius d. dubio 11. verſ. ſecundò, vt opus & verſ. Quintò aliqui requirunt.

45 Tertia dubitatio, an vt quæratur indulgentia defunctis, requiratur quòd operans ſit in ſtatu gratiæ? Affirmat Emmanuel de Sà in ſumma, verb. indulgentia, num 2. verſ. ego puto illum, qui pro defuncto lucratur indulgentiam, debere eſse in ſtatu charitatis, niſi opus faciat ex perſona Eccleſiæ, vt Miſsam, aut huiuſmodi aliud.

Dicendum tameo eſt oon requiri, quòd lucrans indulgentiam pro defuncto ſit in gratia, ita Nauarr. de indulgentijs, notab. 27. num. 4. & notab, 22. num.30. Cordubenſ. quæſt.17. §. & ſi quæratur. Adrian. in 4. quæſt. de indulgentijs, §. concluſio quarta, Reginald. de indulgentijs, lib. 7. capta vltim. num. 195. Ægidius d. dubio 11. num.48. ad finem, verſ. quinto, ex eo fundamento, quoniam indulgentiæ habent effectũ ex indulto Summi Pōtificis, neq; opus iniũctum pro defunctis requiritur vt meritum, ſed vt conditio igitur quamuis operãs pro defuncto ſit in peccato, non proindè tollitur effectus, dummodò conditio per quam Pontifex concedit indulgentiam, adimpleatur, & anima exiſtat capax ad recipiendum effectum indulgentiæ. Vnde non requiritur quòd operans ſit in gratia, vt cum alijs oſtendit Suarius diſp. 53. ſect. 4. ex oum.3. vſque ad 6. Ratio illius, quia non requiritur gratia in eo, qui non eſt recepturus effectum indulgentiæ, ſed in eo cui indulgentia procuratur; ſecus quando, quis ſibi procurat indulgentiam, tunc noo poteſt eam recipere, ſi eſt in peccato. idem Nauarr. cooſ.36. à num.2. de pœnit. & remiſs. in 2. edit.

46 Quarta dubitatio, de indulgentia pro defunctis conceſsa, an extendatur ad viuos? Reſponſio eſt negatiua, quia non ſolet concedi cuiquam, vt facto ſuo quærat indulgentiam animæ hominis adhuc viuentis, niſi Pontifex id expreſsè concedat. Nam indulgentiæ conceſsio eſt ſtrictè intelligenda, argumento capitis portò, de priuilegijs,

gijs, verb. prinilegiorum ſeruare tenorem, vbi notatur tenorem prinilegij attendendum eſse, nec de illo eſse iudicandum, niſi ipſius tenore inſpecto; nam verba ſunt mentis ſigna, & demonſtrant voluntatem animi. l. Labeo. §. idem Tubero, ff. de ſnpellectili legata. l. 1. §. Dinns. ff. ad leg. Cornel. de ſicar. Menoch. conſ. 1. num. 262. Maſcard. de probat. concluſ. 1415. nnm. 24. Perez tit. 9. verſ. aut dictum, lib. 8. ordinamenti, pag. 216. Farin. in praxi, par. 5. queſt. 126. num. 158. & in ſpecie Nauarr. conſ. 38. & 39. de pœnit. & remiſs. vbi concluſit indulgentiam conceſsam per Papam capellis pro mortuis: non reſpicere animas viuentium, neque alios viuos in illis celebrantes.

47 Quinta dubitatio de indulgentiis, quæ valent per modum ſuffragij, quo iure proſunt defunctis? Reſponſio ſit, prodeſse defunctis in modum ſuffragij ex certa, & firma lege, nam mortui in quos conferuntur, ſunt in ſtatu gratiæ, & Eccleſia conferens etiam habet gratiam Dei. Cùm ergo Summus Pontifex animas in igne purgante detentas nequeat iuridicè abſoluere, offere ex theſauro Eccleſiæ Chriſti, & Sanctorum ſatisfactiones pro illis, eo modo, quo ab Eccleſia pro eiſdem ſolent Miſsæ offerri, & alia ſatisfactoria opera, quæ ſuffragia dicuntur. Vnde patet indulgentias hoc modo conceſsas per modum ſuffragij, eſse quædam ſuffragia, ſeu auxilia, quibus animæ fidelium exiſtentes in Purgatorio iuuantur. Et quamuis modus auxiliandi defunctis per pia opera triplex ſit, Auctore Caietano tract. 2. de indulgentijs, quæſt. 5. Primus per viam meriti de congruo, ſecundus per viam impetrationis, tertius per viam ſatisfactionis ſatisfaciendo pro illis per operum pœnalium paſſionem: nihilominus hoc loco ſuffragium, vel auxilium indulgentiarum non eſt per modum ſuffragij meritorij, aut impetratorij, ſed ſatisfactorij, Nauar. notab. 22. num. 14. Axor. d. lib. 5. cap. 26. verſ. quartò quæritur, Rutilius Benzon. de anno Iubilæi, lib. 2. cap. 49. dubio 1. verſ. quarta opinio, & Coſta in Bulla Cruciatæ quæſt. 18.

Non eſt tamen omittendum, quod ait Reginald. d. lib. 7. de indulgentijs, cap. vltim. nnm. 198. ob quæſitam defunctis indulgentiam non eſſe omittenda Eccleſiaſtica ſuffragia pro illis facienda, nam vt notat Nauarr. indnlgentia etiam pleniſſima interdum non liberat pleniſsimè, niſi cauſa ob quam indnlgentia conceditnr, ſit ad id ſufficiens, ſic ille notabil. 22. num. 50. vbi addit non obſtante indulgentia pleniſſima eſſe facienda ſuffragia, non ad liberandum animam illius, ſed ad gratias agendas, vt vult Alexand. 4. p. quæſt. 42. art. vltim. & ad gaudium accidentale defunctorum augendum, eo quia in cœlo animæ exultant lætitia, quod amici eorum tam pia ſuffragia pro eis agentes Deo gratiores ſiant, & Deus in dies magis, ac magis honoretur, ſequitur Rutilius Benzonius ſuprà lib. 2. cap. 51. verſ. verùm antequam, ſecundùm Gabriel. ſuper Canon. lect. 57. & Caiet. quem refert, & ſequitur Nauarr. d. notab. 22. num. 40. & num. 51.

48 Sexta dubitatio, an indulgentiæ conceſſæ per modum ſuffragij fundentur in iuſtitia, an in miſericordia? In hac re partita eſt quæſtio. Caietan. tract. 16. quæſt. 5. opinatur indnlgentias non ſolùm, ſed etiam quæcumque alia ſuffragia, non via iuſtitiæ, ſed via gratiæ, & miſericordiæ ad animas ſeparatas in Purgatorio deuolui; atque ita omnem fructum, & effectum illorum pendere ex mera Dei acceptatione. Nihilominus ſubdit non eſſe propterea huiuſmodi ſuffragia incerta, ſed certa, & infallibiliter à Deo acceptari, & animas in Purgatorio verè frui indulgentijs per modum abſolutionis. Ratio, quia, Auctore D. Thoma 3. par. quæſt. 46. art. 6. pœnæ omnes huius vitæ ſunt multò mitiores, quàm minima pœna animarum in Purgatorio: igitur inter illas non poteſt fieri commutatio. Iuuat vſus Eccleſiæ, quæ in omnibus ſuis ſuffragijs enixè, & aſſiduè a Deo petit, vt per ſuam pijſſimam, & infinitã miſericordiam ea velit acceptare in animarum ſeparatarum commodum; ſequitur Cano de locis theologicis, cap. 13. ad nonum, §. qui verò, Cordubenſ. quæſt. 13. de indulgentijs, §. 4. eodem titulo, cap. 7. §. 3. & 4.

Michael Medina nouæ cuiuſdam opinionis inuentor diſp. 7. cap. 32. cum tribus ſequentibus, autumat tria. Primum omnes indulgentias, ſiue pro viuis, ſiue pro mortuis, eodem modo, vt plurimum fieri, nimirum interueniente poteſtate iuriſdictionis ſimul, & accedenre diſpenſatione ex theſauro Eccleſiæ. Secundum quòd fiunt interdum poteſtate ſola iuriſdictionis concurrenre, abſque vlla theſauri Eccleſiaſtici diſpenſatione, & è cõtrario fiunt aliquando ex theſauro dumtaxat ſine vllo reſpectu ad poteſtatẽ iuriſdictionis. Tertiũ dicit Põtificem poteſtate iuriſdictionis, & abſolutionis vtentem conferre indulgẽtias animabus ſeparatis, quas exiſtimat etiam ſuper terram eſse, & ad militantem Eccleſiam pertinere, & ex conſequenti Pontifici ſubeſse tamquam ſubditas. Vnde ſicut Chriſtus Dominus eſt iudex viuorum, & mortuorum: ita etiam eius Vicarius, ſcilicet Pontifex Romanus. Tertium non eſſe nouum Eccleſiæ datam eſſe poteſtatem in animas ſeparatas, cùm illam habeat in Dæmones, cùm eos coerceat auctoritatiuè per virtutem Exorciſmorum; pro quo ſunat viuentes ratione delictorum, quæ in vita patrarunt, poſt mortem adhuc quoad pœnam poſſe iudicari ab Eccleſia. Nam delicti ratione ſortitur quis forum in eo loco, in quo deliquit, vt eſt communis, Clar. in §. vltimo, quæſt. 38. & quæſt. 85. Couarr. cap. 15. num. 3. in practic. Gregor. Lop. l. 1. gloſs. vltim. tit. 29. partit. 3. Auila ad c. 27. Prætorum, Azeued. l. 1. à num. 62. cum ſequent. tit. 16. lib. 8. nouæ recopil. & Morla in Emporio iuris ciuilis, par. 1. tit. 2. q. 20. num. 10. verſ. ſed vera. Quinimò deliquens remittendus eſt ad locum delicti, vt ibi puniatur ad aliorum exemplum, quamuis ſit vagabundus, cùm fiat de iuriſdictione illius ratione delicti, Franc. Molin. de brachio ſæculari, cap. 40. per textum in cap. poſtulaſti 14. de foro competenti. Igitur

cum

cùm viuentes in mundo deliquerunt, poſſunt etiam mortui per Eccleſiam iudicari, & à Papa ſolui, & ligari. Additque eodem Medin. eos qui hanc poteſtatem in animas ſeparatas Romano Pontifici ſubtraxerit, de Apoſtolica auctoritate indigniſſimè ſentire.

Nauarrus tamen in tract. de indulgentijs, notab.22.ex num.16. vſque ad nu.22. tradit nullo modo eſſe admittendam ſententiam Caietani, quem ſequitur Sotus diſtinct.21. quæſt.2. artic.3. & diſtinct.25. quæſt. etiam 2. & artic.3. & vt Ledeſma 2. 4.quæſt.29. artic.3. qui tandem volunt non per viam gratiæ, & miſericordiæ, ſed per viam iuſtitiæ ſuffragium indulgentiarum defunctis prodeſſe. Fundamentum eſt, quoniam ſicut viuentes pro viuentibus ex iuſtitia poſſunt ſatisfacere; ſic etiam viuentes pro mortuis, cùm in vtroque ſit eadem ratio. Quod etiam vult Ioann. Medin. in Cod. de ſatisfactione, qu.5. Quòd autem viuentes pro viuentibus ex iuſtitia, & de condigno poſſint ſatisfacere, applicando illis ſua opera ſatisfactoria, tradit D.Thomas 3.par.in ſupplemento,quæſt.13. art.2. Sotus in 4.diſtinct.21.quæſt.2. art.3. & diſt.45.quæſt.2.artic.3. versùs finem,Nauarr.ſuprà, & Gregor. de Valent.in lib. de ſatisfactione, cap. 4. Cùm ergo omnia argumenta,quæ concludunt pro viuis poſſe ſatisfieri, probent etiam pro defunctis, qui ſunt in Purgatorio, non eſt negandum indulgentias pro mortuis conceſſas vìa iuſtitiæ ad defunctos deferri, & de condigno prodeſſe.

Item animæ illæ ſunt membra Chriſti, & Eccleſiæ, in qua quaſi in quodam corpore ſub vno Chriſti capite continentur: idcirco ſicut vnum membrum alterum iuuat; ſic etiam viuentes poſſunt defunctis ſubuenire pro eis ſatisfaciendo: immò tenentur ex debito, & iuſtitia quadam viuentes defunctis fidelibus auxilium præſtare, quamdiu ſunt in Purgatorio: quia actu ſunt membra Chriſti per opera ſatisfactoria; quod eſt officium membrorum in eodem corpore exiſtentium, dum indigent, vt vnum alteri ex iuſtitia teneatur ſuccurrere: necnon ex natura charitatis id patet, ex qua ſatisfactio virtutem ſuam aſſequitur, & ex charitate omnem ſatisfactionem procedentem acceptat Deus: vnde ſicut quis poteſt pro ſe opera ſatisfactoria offerre; ſic etiam pro amicis fidelibus tam viuis, quàm defunctis, & à Deo acceptantur ad pœnarum remiſſionem. Ex quibus omnibus deducitur, ſi quis poteſt ſibi, vel alteri ex iuſtitia quadam, viuo, Chriſti, & Sanctorum ſatisfactiones applicare, poſſe etiam mortuis. Sunt enim Chriſti ſatisfactiones infinitæ, & ſuperant quaſcumque alias ad ſatisfaciendum, & à Patre Æterno pluſquam omnes aliæ magni fiunt: quare de condigno, ſi à poteſtatem habente applicentur, ſatisfacient de condigno pro animabus in igne purgante detentis: ſiquidem alia opera ſatisfactoria pro defunctis de condigno ſatisfaciunt facta ab exiſtentibus in gratia.

Pro hac ſententia facit Leo X in Epiſtola ad Caietanum, vbi vult indulgentias tam viuis, quàm defunctis prodeſſe, quantum ſonant. Iuuat Petrus Sotus lect.3. de Purgatorio, & Couarr.1.par. in cap.Alma mater, §. 5. num. 11. dum aiunt viuorum ſuffragia, ſi fiant pro defunctis in Purgatorio exiſtentibus, ita illis prodeſſe, vt ex rigore iuſtitiæ pro temporali pœna ſatisfaciant, quam in hoc ſæculo plenè non ſubierunt: ergo maiori cum ratione indulgentiæ valebunt ad ſatisfaciendum, & ad liberandum à pœnis cùm habeant maiorem vim ſatisfaciendi, & contineant immediatè Chriſti paſſiones, & Sanctorum.

Nec obeſt ſi dicatur, neminem poſſe pro altero promereri ex condigno, aut gratiæ augmentum, aut gloriam: ergo vnus pro altero non poterit de condigno, aut ex iuſtitia ſatisfacere. Nam hoc argumentum nihil facit ad quæſitum, quod eſt an indulgentiæ per modum ſuffragij fundentur in iuſtitia, an ſolùm in miſericordia. Nihilominus D.Thomas in ſupplemento 3. par. quæſt.13. art.2. ad 1. quem omnes ſequuntur, rationem reddit huius diſſimilitudinis, dicens augmentum gratiæ, & præmium eſſentiale concedi homini à Deo ſecundùm propriam diſpoſitionem, & ſecundùm eius menſuram, neminemque alteri poſſe mereri de condigno hanc diſpoſitionem, nec poſſe aliquem purum hominem ad illa diſponi per alterius actionem, cum talis diſpoſitio debeat eſſe propria, & intrinſeca: ſecus de remiſſione pœnæ temporalis, quæ non requirit in eo, cui fit, certos ac præſcriptos gradus diſpoſitionis,ad quorum menſuram huiuſmodi pœnæ temporalis fiat remiſſio; quam remiſſionem per ſatisfactionem fieri nihil repugnat, ita D.Thomas, & multò fortiùs per indulgentias, in quibus datur æquiualens, & adæquata ſolutio pro defunctis: atque ita ex iuſtitia, & de condigno fieri dicendum eſt, ita Nauarr; Sotus, Ledeſma,Gabriel ſuprà, quod etiam videntur ſupponere D. Thom; & Richard. & alij in 4. diſtinct. 45. dum diſputant, an Summus Pontifex poſſit per indulgentias exhaurire Purgatorium, & omnes omnino animas in eo exiſtentes liberare, de quo nemo dubitat poſita ſufficienti cauſa, & qui negant, ad inſufficientiam cauſæ confugiunt.

Ad rationes Caietani dicendum eſt, nihil concludere: nam quamuis pœnæ huius vitæ in ſe minores ſint, & nequeant æquiparari tormentis quæ patiuntur animę exiſtentes in Purgatorio: attamen quoad acceptationem diuinam exigua pœna, ac ſatisfactio Chriſti non ſolùm æquiparatur, ſed longè ſuperat omnem pœnam etiam grauiſſimam ignis purgantis ad ſatisfaciendum. Eſt enim remiſſio pœnæ, quæ fit in Purgatorio effectus meritorum Chriſti, quando per indulgentias, vel ſatisfactiones viuorum, & per ſuffragia Eccleſiæ remittuntur Purgatorij pœnæ, ita poſt alios Rutil.Benſon.de Iubilæo, lib.2.c.37. ad finem, verſ.Decimoquarto.

Ad Medinæ opinionem dicendum eſt non ſubſiſtere, & eſſe contra communem,

quatenus aſſerit Pontificem habere iuriſdictionem in Purgatorio; vt tradunt Bonauentura in 4. diſtinct. 20. quæſt. penult. & Gabriel in canone Miſſæ, lect. 57 patet ex verbis Domini: *Quæcumque ſolueritis ſuper terram*, quorum ſenſus eſt ſuper vniuerſum terrarum Orbem, hoc eſt, circa Eccleſiam per vniuerſum Orbem diſperſam. Non enim dictum fuit Petro, ſubtus terram, ſed *ſuper terram*, vt ex Chryſoſtomo hom. 45. in Matthæum. Atque ita *ſuper terram* idem ſignificat, atque ſuper faciem terræ in hoc mundo ſub cœlo; non autem quæ in Inferno, & Purgatorio ſunt, nomine terræ comprehenduntur. Nec item Pontifex accepit poteſtatem iudicandi viuos, & mortuos, hoc enim reſeruatum eſt Chriſto Domino, cui Pater omne iudicium dedit; ſed tantùm Petro, & ſucceſſoribus datum eſt, mortales ſoluere, & ligare. Nec facit contrà, poſſe Eccleſiam Dæmones expellere à corporibus humanis, & in illos per auctoritatem hanc poteſtatem exercere, dum in corporibus humanis exiſtunt, eaque excruciant, ac vehementer vexant; quia ex hoc non ſequitur poſſe ligare, vel abſoluere animas Purgatorij, cùm non pertineant ad Eccleſiam militantem per ſe, & ſint extra viam, & ſtatum merendi, & in loco ſatisfaciendi detinentur, donec plenè ſoluant; quare potiùs videntur pertinere reductiuè ad Eccleſiam triumphantem aliquo modò, & ad militantem per accidens, & indirectè. Cordubenſ. in qu. 16. de indulgentijs, in reſponſ. ad quartam probationem, non tamen propterea animæ illæ poſſunt iudicari à Pontifice, cùm non ſubdantur quoad earum perſonas poteſtati clauium; at verò cùm ſint membra Eccleſiæ, & in Purgatorio detineantur, vt ſoluant pœnas debitas, ex communi theſauro Eccleſiæ poſſunt, ac debent adiuuari.

Nec obeſt argumentum, quòd ait animas exiſtentes in Purgatorio ratione delicti fieri de foro Eccleſiæ, quia hoc non eſt verum, cùm illa regula in foro exteriori tantùm habeat locum; non autem in foro ſecreto interno quoad Deum. Nam Parochus vbique poteſt abſoluere à peccatis ſubditum ſuum extra fines ſuæ Parochiæ commiſſis, Silueſter verb. Confeſſor, 1. §. 14. Sà in ſumma, verb. abſolutio, num. 9. ita poteſt quis ſibi ſubditum abſoluere vbique, & à peccatis, & ab excommunicatione. Graffius deciſ. lib. 4. cap. 16. num. 2.

49 Septima dubitatio, quid ſit concedere indulgentias defunctis per modum ſuffragij, & per modum abſolutionis? Reſponſio ſit conferre indulgentias mortuis in modum ſuffragij, eſſe ſoluere, & ſatisfacere pro mortuis ex theſauro Eccleſiæ, non quia directè Papa vt iudex eos ſoluat à pœnis Purgatorij; ſed quia eis extra Papæ ditionem ad forum Dei deductis aliquid largitur ex theſauro ipſius Eccleſiæ, veluti eleemoſynæ ſubſidium, quod pro pœnis debitis impendant, ſicuti pro aliquo reo amico tu ſolueres, quod ipſe alibi alteri deberet, pro quo in carcere retineretur, donec ſolueret; & hoc eſt quod dici ſolet indulgentias prodeſſe defunctis per modum ſuffragij. Concedere autem indulgentias viuis in modum abſolutionis, eſt abſoluere eos à pœnis peccato debitis; tunc enim abſoluendo Eccleſia, vel Papa ſoluit, & ſatisfacit pro ipſis ex theſauro Eccleſiæ, qui conſtat ex meritis Chriſti, & Sanctorum, vt habetur in Clementina Vnigenitus, de pœnit, & remiſſ. Vnde non dimittit Eccleſia, vel Papa viuentibus pœnas peccatorum gratis, ſed relaxat partim ſoluendo, & partim pro ipſis ſatisfaciendo: idcirco dicuntur indulgentiæ prodeſſe viuis per modum abſolutionis; quia Pontifex tamquam iudex eos abſoluit à pœnis culpæ debitis, Nauarr. de indulgentijs, notab. 22. ex num. 10. vſque ad 14. & ex n. 20. vſque ad finem capitis, Azor. inſtit. moral. lib. 4. cap. 18. quæſt. 5. & lib. 5. cap. 26. qu. 4. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici, par. 1. cap. 7. num. 29. vbi ait Romanum Pontificem concedendo indulgentias pro mortuis, ſemper addere per modum ſuffragij: quaſi dicat ſe non directè abſoluendo, ſed indirectè ſoluendo pro illis eos iuuare, cùm non habeat auctoritatem iudiciariam, neque iuriſdictionem directam in defunctos, Suar. diſp. 53. ſect. 2. num. 4. ſubdens Pontificem non poſſe concedere indulgentias defunctis per modum abſolutionis; ſed per modum ſuffragij, quod deducit ex D. Thom. dicente dicta quæſt. 2. indulgentias non poſſe concedi directè, & principaliter defunctis, ſed indirectè, & ſecundariò. Quam etiam partem ſequuntur Alenſis 4. par. quæſt. 83. aliàs 23. Richard. in 4. diſt. 20. art. 3. quæſt. 3. Bellarmin. lib. 2. de Purgatorio, cap. 16. & Maior in 4. diſtinct. 20. quæſt. 2. addens contrariam ſententiam nullo modo eſſe populo prædicandam, eo quia concedere indulgentias ad modum abſolutionis eſt auctoritate iudiciaria, quæ ſolùm exercetur in ſubditos, remittere pœnas peccato debitas: atqui animæ exiſtentes in Purgatorio non ſubſunt poteſtati Pontificis; igitur nequeunt ab ipſo auctoritate iudiciaria à pœnis Purgatorij abſolui; & ex conſequenti non poteſt illis conferre indulgentias in modum abſolutionis, ſicuti concedit viuis, ſed per modum ſuffragij; vide tamen Suar. dicta diſp. 53. ſect. 3. ex num. 7. vſque ad num. 12.

Ex dictis inferri poteſt indulgentiam per modum ſuffragij, & per modum abſolutionis non differre inter ſe in quantitate effectus, vel in eius infallibilitate, ſed in modo cauſandi moraliter illum effectum. Ratio, quia vtraque indulgentia tam per modum abſolutionis, quàm per modum ſuffragij eſt vera, ac propria indulgentia. Nihilominus non eſt dubium formaliter, ſeu morali ſpecie differre; nam Pontifex dum concedit indulgentiam per modum ſuffragij, non propriè remittit pœnam, ſed offert ſummam, & quantitatem pretij propter quod Deus remittit, quæ oblatio dicitur etiam vera indulgentia data à Pontifice, cùm det id, quo remiſſio obtinetur; & ideo dicitur indulgentia per modum ſuffragij; quando autem Pontifex concedit indulgentiam per modum abſolutionis, ipſe eam concedit immediatè, & proximè,

remit-

remittitque pœnam vti Miniſter Dei, & iudex, locum, ac vices eius tenens; contrà verò quando confert indulgentiam in modum ſuffragij, offert Deo quantitatem æquiualentem, vt ipſe remittat pœnas, & vtroque modo iuſtitia interuenit, quamuis in hoc poſteriori intercedat iuſtitia per modum æquiualentis commutationis, quæ fundatur in pacto & promiſſione diuina: ex quo patet indulgentiam defunctorum non eſſe omnino eiuſdem rationis, cum illa, quæ conceditur viuis, quia hæc tria continet, abſolutionem ſcilicet, à pœna iniuncta, vel iniungenda, diſtributionem theſauri, & ſolutionem ex illo pro pęna: illa autem, quæ datur defunctis, continet ſolùm duo, applicationem videlicet theſauri, & pœnæ ſolutionem, Caietan. de indulgent. tract. 15. cap. 1. & 6. Sotus diſt. 21. quæſt. 1. art. 2. Cordubenſ. quæſt. 1. & Henriquez lib. 7. c. 4. num. 3. & 4. & alij, quos referens ſequitur Rutil. Benzon de Anno Iubilæi lib. 2. c. 49.
50 dubio 1. fol. 316. & ſequenti. Differunt etiam ex parte ſubiecti, quia acquirens indulgentias pro defunctis non eſt neceſſe, vt ſit in ſtatu gratiæ quando opera iniuncta exequitur; ſecus verò, quando indulgentiam ſibi vult conſequi per vnicum opus, eo modo quo ſuprà dictum eſt §. 3. num. 39. & §. 4. num. 45.

51 Octaua dubitatio, an quando requiritur Miſſa in forma indulgentiæ pro defuncto, neceſſe ſit illam offerre pro illo? Reſponſio eſt affirmatiua quoad effectum ſatiſfactionis ex opere operato, præſertim quando in forma indulgentiæ ſunt hæc, aut ſimilia verba, dicendo, aut offerendo Miſſam pro defuncto, liberes eius animam à Purgatorio. Quòd ſi dicatur tantùm, dicendo Miſſam, vel quoties Miſſam dixeris, toties liberes vnam animam à Purgatorio. Tunc enim non requiritur, quod applicetur Miſſa pro defuncto, ſed ſufficit, quòd applicetur ſolùm beneficium indulgentiæ. In dubio autem, quando non conſtat quibus verbis conceſſa fuerit indulgentia, tutius eſt Miſſam offerre pro defuncto, Suarez diſput. 53. ſect. 4. num. 3.

52 Nona dubitatio, an poſſunt omitti ſuffragia pro defuncto, cui quæſita fuit indulgentia? De hac re ſuprà num. 47. vbi diximus non eſſe omittenda ſuffragia. Nihilominus poſſunt omitti ea ſuffragia, quæ ab Eccleſia ſolent offerri, ac etiam ea, quæ à priuatis pro defunctis poſſunt offerri, quando moraliter conſtiterit indulgentiam plenariam fuiſſe obtentam defuncto; vt colligitur apertè ex traditis à Nauarro de indulgentijs notab. 22. num. 50. & Reginald. de indulgentijs lib. 7. cap. vlt. num. 198. quamuis de conſilio addunt non eſſe omittenda ſuffragia, ob rationes ſuprà memoratas: quòd ſi contingat ſuffragia defunctis non prodeſſe, reponuntur in theſauro Eccleſiæ; ſicut reponuntur ſuffragia oblata pro incapaci eorum, Suar. diſp. 48. ſect. 8. num. 26. ad finem; quod etiam procedit quando offeruntur pro animabus, quę illis non indigent.

53 Decima dubitatio circa Miſſas in Altari priuilegiato pro defunctis celebratas, an omninò liberentur, & an animæ ſeparatæ, dum exiſtunt in Purgatorio, orent pro viuentibus? Quo ad primam partem huius dubij dicendum eſt, quamuis Pontifex non habeat iudiciariam auctoritatem, nec iuriſdictionem directam in defunctos; nihilominus ſi concedat, vt per miſſam celebratam in Altari priuilegiato pro tali anima, liberetur à Purgatorio, liberabitur per indulgentiam conceſſam per modum ſuffragij, & per viam conſolationis, & ſatiſfactionis, D. Thomas in ſupplemento 3. part. quæſt. 71. art. 12. Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici 1. part. cap. 7. nu. 31. Probatur argumento multorum Pontificum, qui multis Altaribus conceſſerunt per totum Orbem priuilegia liberandi vnam animam ab igne purgante in Miſſæ ſacrificio per modum ſuffragij Franciſc. Leo ſuprà num. 29. quæ priuilegia an ſint perpetua, & in æternum duratura vſque ad finem ſæculi, ambigi poteſt ex Regul. 56. Cancellariæ Innocentij Octaui, quæ ſic habet, ibi „ Item voluit quòd in literis
„ indulgentiarum ſolùm dentur feſta per
„ Cancellariam dari ſolita, & quod durent
„ per viginti annos, niſi petantur pro vna
„ die, & tunc durent perpetuò. Ex qua regula conſtat non durare in perpetuum indulgentias conceſſas alicui Eccleſiæ in feſtis certis, quando ſine termino conceduntur, ſed durare per viginti annos dumtaxat, cùm indulgentiæ ſint odioſæ propter quæſtores, qui non quærunt commodum animarum, ſed potiùs pecuniarum, facit cap. cùm ex eo, de pœnitent, & remiſſ. & Clement. cùm abuſionibus, eodem tit. At verò quando petitur indulgentia pro vna die tantùm in anno, debet durare perpetuò, quouſque finiatur Mundus. ita Gloſſator in eadem regula.

Quoad ſecundam partem, dicendum eſt animas defunctorum poſſe iuuare ſuis orationibus viuentes, vt patet ex lib. 2 Machab. cap. 15. vbi legitur Oniam, & Hieremiam mortuos iam dudum viſos fuiſſe orare pro populo Iudæorum; & infrà. *Reſpondentem verò Oniam dixiſſe: Hic fratrum amator, & populi Iſraël: hic eſt, qui multum orat pro populo, & vniuerſa ſancta ciuitate Hieremias Propheta Dei.* Eſſe namq; à viris ſanctis defunctis hominibus viuentibus in hoc ſæculo collata beneficia plurima, non eſt dubium, Auctore D. Auguſtino lib. 22. cap. 8. de Ciuitate Dei. Nec difficile eſt creditu etiam animas in igne purgante morantes pro nobis orare, & impetrare, teſte Sancto Gregorio lib. 4. Dialog. cap. 4. & Petro Damiano in Epiſtola de miraculis ſui temporis, referentibus animas Paſchaſij, & Sancti Seuerini miracula ediđiſſe, cùm eſſent in Purgatorio: quibus accedit Bellarmin. lib. 2. de Purgatorio ſi pro ſe, vel nobis orent, non mereri, ſed ſolùm impetrare ex meritis præteritis; ſicut nunc Sancti, in cęlo orando pro nobis, quamuis non mereantur, impetrant tamen, & cap. 15. verſ. non ſecundum, & verſ. præterea animæ Purgatorij.

Quia

Quia quamuis animæ exiſtentes in Purgarorio ratione pœnarum ſint n obis inferiores, ratione tamen gratiæ, in qua ſunt confirmatæ, ſunt nnbis ſuperiores, & oratio ex charitate procedens impetrat, Item animæ ibi exiſtenres orant pro ſe; ergo etiam pro nobis poſſunt orare, & diues in inferno orabat pro fratribus ſuis; ergo etiam animæ in Purgatorio Luc. 16. atque ita ſicut viui ſuis orationibus proſunt viuis, ſic etiam proderunt mortui viuis.

54 Vndecima dubitatio, an indulgentiæ erga defunctos infallibiliter ſuum ſortiantur effectum? Reſponſio eſt affirmatiua, quia mortui, quibus per modum ſuffragij conceduntur indulgentiæ, ſunt in gratia Dei, & in charitate: ideo ex certa, & firma lege proſunt illis, & nihil impedit quòd non proſint, quia conferre illis indulgentias hoc modo, eſt ſoluere, & ſatisfacere pro illis ex theſauro Eccleſiæ. Probatur ex illo Chriſti Domini, *quidquid ligaueris, & ſolueris ſuper terram, erit ligatum, & ſolutum in cœlis*. Idcirco quemadmodum indulgentiæ pro viuis, proſunt illis in modum abſolutionis certa, & firma lege Chriſti, ſic etiam eadem Chriſti Domini lege certa, & firma indulgentiæ conceſſæ mortuis in modum ſuffragij, illos liberant.

Nec obſtat opinio Soti in 4. diſtinction. 21. quæſtion. 1. articul. 3. autumantis indulgentias per modum ſuffragij non tam infallibili certitudine iuuare defunctos, quàm viuos per modum abſolutionis: quoniam Deus æqualem tribuit poteſtatem Eccleſiæ ad applicandum indulgentias defunctis per modum ſuffragij, & viuis per modum abſolutionis, in quam etiam partem inclinat ipſe Sotus, dum ait oppoſitum eſſe magis pium exiſtimare, nimirum indulgentias per modum ſuffragij datas tam infallibili certitudine prodeſſe defunctis, quàm viuis, quando conceduntur per modum abſolutionis, quæ opinio eſt Suarij diſputat. 53. ſect. 3. num. 3. vbi ait fuiſſe Sancti Thomæ in 4. diſt. 45. quæſt. 2. art. 3. quæſtiunc. 2. Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 5. cap. 26. quæſt. 5. & Rutilius Benzon de anno Iubilæi lib. 2. cap. 51. in principio, vbi concludit non modò indulgentias pro viuis, ſed etiam pro defunctis infallibilem, ac certum habere effectum ex diuina promiſſione, iuxta verba Chriſti Domini, *erit ſolutum, & in cœlis*. Quare non ſunt audiendi Caietan. tom. 1. tract. 16. de indulgentijs quæſt. 5. Cordubenſ. quæſt. 13. & 14. & Henriquez lib. 7. cap. 7. de indulgentijs, num. 3. & 4. dum aiunt effectum indulgentiarum pro defunctis non eſſe certum ex aliqua lege, vel promiſſione diuina, ſed dependere ex mera Dei liberalitate: quorum ſententia tamquam falſa diſplicet, eamque Gregor. de Valent. in cap. vltim. de indulgentijs, vocat incautè pronunciatam.

55 Duodecima dubitatio circa diſcrimina indulgentiarum viuorum, & mortuorum, quæ ſunt, indulgentiam defunctorum non eſſe omninò eiuſdem rationis cum illis, quæ dantur viuis; ita communiter Doctores. Item indulgentia defunctorum eſt eiuſdem rationis cum illa, quæ confertur viuis, quoad cauſam quidem, & effectum, quia per eamdem auctoritatem clauium ipſa confertur, & operatur in effectu liberationem à pœna. Non eſt autem omnino eiuſdem rationis, quoniam non datur defunctis per modum abſolutionis, ſed per modum ſuffragij, hoc eſt, datur illis ſpirituale ſubſidium per applicationem theſauri, ex quo pro illarum pęnis fiat Deo ſolutio: viuis autem datur per actum iuridicę abſolutionis, & poteſtatis; ex quo apparet diſcrimen cùm dentur viuis per abſolutionem perſonarum, defunctis autem per ſolutionem pœnarum, & applicationem theſauri: non enim Eccleſia defunctorum animas à pęna cum auctoritate abſoluit. Nihilominus non propterea indulgentia defunctorum deſinit eſſe actus quidam iuriſdictionis, quia verè eſt, quatenus auctoritate clauium à Pontifice erga illas theſaurus Eccleſiæ diſpenſatur, ita Gregor. de Valent. lib. de indulgentijs, cap. vltim, & ex Caietan colligitur tractat. 16. de indulgentijs cap. 6. & Rutilius dict. lib. 2. cap. 49. dubio 1. fol. 317. expreſsè.

DISPVTATIO V.

De Iubilæo ſacro Anni ſancti.

§. I.

EPITOME.

1 *Dè natura, nomine, & origine Iubilæi.*
2 *De neceſſitate Iubilæi in genere, & in ſpecie.*
3 *In Eccleſia eſt poteſtas conferendi Iubilæum, & eſt theſaurus ex quo Iubilæus depromitur, idque latè oſtenditur.*
4 *Quis ſit huius theſauri legitimus diſpenſator.*
5 *An Chriſti opera quod ſatisfactionem ſint valoris infiniti.*
6 *Et quot ſint ſatisfactiones quando nobis per opera noſtra applicantur Chriſti ſatisfactiones.*
7 *An indulgentiæ proſint nobis ex opere operato?*
8 *Quando indulgentiæ Iubilæi primùm fuerint inſtitutæ, & quando tempus mutatum?*
9 *Quo die Annus ſanctus Iubilæi incipiat, & quando finiatur?*
10 *Et qua auctoritate fuerit inſtitutus?*
11 *Quod diſcrimen ſit inter indulgentias Anni ſancti, & inter indulgentias alias plenarias.*
12 *An Iubilæus ſicut tollit pœnas, poſſit etiam augere gratiam, & gloriam?*
13 *An poſſit inſtitui Iubilæi Annus à Pontifice, vt quid ſacramentale?*
14 *Quæ indulgentiæ in Anno ſancto ſuſpendantur tam extra Vrbem, quàm intra?*
15 *Quæ cæremoniæ ſeruentur in Anno ſancto oſtenditur.*
16 *An Portam ſanctam aperire neceſſe ſit, & quis*

quis debeat eam aperire, & per eam ingredi?

17 *Quæ fieri debeant Romæ, vt Iubilaus obtineatur, & quoties debeant viſitari Eccleſiæ, & quando.*

18 *Vtrùm requiratur confeſſio ante, vel poſt viſitationem Eccleſiarum?*

19 *Qui non habet conſcientiam peccati mortalis, an debeat confiteri? & quid ſi peccet mortaliter poſt viſitationes Eccleſiarum?*

20 *In quo articulo huius anni fructus Iubilæi acquiratur?*

21 *An proſit indulgentia Anni ſancti Monachis, & Religioſis, & alijs, qui non poſſunt ire Romam ſine licentia Superiorum?*

32 *Quinam ſint incapaces conſequendi Iubilæi?*

23 *An proſit illi Iubilaus, qui non poteſt ire, ſed mittit aliquem pro ſe?*

24 *An poſſit obtineri Iubilaus per opera ex voto, vel ex alia obligatione aliàs debita, & quoties acquiri poteſt.*

25 *Proponuntur reliqua, quæ neceſſaria ſunt ad conſequendum fructus huius ſancti Anni.*

1 OMiſſis alijs, quæ magis confuſionem pariunt, quamuis eruditionem magnam oſtendant circa naturam Iubilæi & originem, cùm nobis hoc loco ſit tantùm mens percurrendi prærogatiuas Iubilæi de Anno ſancto, qui eſt Eccleſiaſticus, hoc eſt, remiſſio pleniſſima totius pœnæ temporalis, peccatis iam condonatis debitæ, non virtute ſacramenti, ſed theſauri Eccleſiaſtici auctoritate Apoſtolica, ac diſpenſatione effuſi, certis quibuſdam temporibus collata illis, qui præſcriptas Romæ Baſilicas confeſſi, & contriti deuotè per ſe viſitauerint. Dicitur autem annus Iubilæi Annus ſanctus, Annus ſacer ille, in quo largiſsima hæc pœnarum, & pœnitentiarum remiſſio, debitorumque ſpiritualium relaxatio apud Chriſtianos celebratur.

Quando autem hæc ampliſſima, & pleniſſima remiſſio centenaria fuerit inſtituta, dicam infrà num.8. Nunc de nomine Iubilæi, quod deducitur ex verbo Iubel, quæ vox ſignificat liberatem, vt habet Paraphraſis Chaldaica: Leuitic. 25. *vocabiſque libertatem*, quam ſequitur Gregor. Nazianz. in oratione in ſanctam Pentecoſten. Rupertus lib. 2. comment. in Ezech. cap.11. & lib, 2. in Leuit. cap. 41. & Beatus Theodoretus Ciri quæſt.25. in Leuiticum: ſeu, ſi mauis, deducitur ab Hebræa dictione Iobal, quod ſonat idem, quod remiſſio, vel dimiſſio, teſte Ioſepho lib.3. antiquitatum cap.10. & vtraque deductio placet, cùm fiat expreſſa mentio in textu Leuitici 25. num. 10. ibi, *ipſe eſt enim Iubilaus, ſanctificabiſque annum quinquageſimum, & vocabis remiſſionem cunctis habitantibus terram veſtram*; quam etiam, & etymologiam probat Lyr. cap. 25. Leuit. & Alexandrinus in ſumma, de pœnitent. diſp.7. Sabellicus lib. 3. Enneadis 1. Auctore Azeued. lib. 1. recopilar. tit. 10. l. 13. num. 12. Ex quo deprompt um fuit Anni ſacri, præſertim in quo Romæ conceduntur pleniſſimæ indulgentiæ; quæ olim non niſi à centum in centum annos ſolebant concedi, iam à primitiua Eccleſia, & à tempore Apoſtolorum, vt refert Baronius tom. 1. Annal. Anno Chriſti 58. num.38. & 39. quem refert, ac ſequitur Illuſtriſſimus Hiſpaniarum Primas in ſuo libello de Iubilæo, cap.1. num.5. & 6.

2 Sequitur, dicatur de neceſſitate Iubilæi tam in genere, quàm in ſpecie: nam quamuis Iubilæi inſtitutio, vel conſecutio non ſit medium ſimpliciter neceſſarium ad eſſe ad ſalutem; eſt tamen ad bene eſſe ad illam; quod probatur ex neceſſitate conuenientiæ, & congruentiæ, D. Thomas 1. par. quæſt.19. artic.3. in corpore, & artic.8. ad primum, Bellarminus de Sacramentis in genere, lib.1. cap. 22. verſ. rursùs neceſſitas, fol. 78. Ex quibus ſequitur indulgentias ad bene eſſe requiri; quia ſunt vtiles, vt hominibus auferatur obſtaculum perueniendi ſtatim ad æternam vitam, ſi decedant in gratia. Henriquez de indulgent. lib.7. cap.9. in principio, poſt alios, & Rutilium de anno Iubilæi, lib.2. cap. 1. & capit.41. de neceſſitate ſacri Iubilæi ex parte cuiuſcumque Chriſtiani, & cap. 43. vbi de neceſſitate indulgentiarũ reſpectu eorum, qui ſunt in Purgatorio, Suar. de effectu indulgentiarum diſp.49. ſect.5. num.8. ad finem, vbi de vtilitate indulgentiarum concludit cæteris paribus eſſe opus maioris charitatis lucrari indulgentias, quam velle in Purgatorio pro pœna peccatis debita ſatisfacere.

3 Porrò eſſe in Eccleſia poteſtatem conferendi indulgentias, & Iubilæum, conſtat ex verbis Matthæi 16. ad Petrum, *Tibi dabo claues Regni cælorum, & quodcumque ligaueris ſuper terram*, &c. *& quodcumque ſolueris*, &c. Per quæ verba dedit Chriſtus Dominus Eccleſiæ ſuæ omnem poteſtatem tam in Sacramento, quàm extra Sacramentum ſoluendi peccata, quantùm ad pœnam, quia cùm dicat, *quodcumque ſolueris ſuper terram*, indiſtinctè conceſſit Eccleſiæ poteſtatem Clauium omnem ſacramentalem, quæ exercetur in ſacramento dimittendi peccata, & non ſacramentalem conferendi indulgentias, quibus remittuntur pœnæ peccatorum extrà ſacramentum. Sed de his ſupra diſp.4. §.1. ex num. 1. & ſub eiſdem verbis, *quæcumque ſolueris*, contineri poteſtatem ligandi, vel ſoluendi etiam extrà ſacramentum; vt per excommunicationem, vel etiam per condonationes, & remiſſiones pœnarum, quæ pro peccatis ſolui debent ex clariſſima ſanctorum Patrum doctrina de poteſtate ligandi, vel ſoluendi intelligendum eſt.

Confirmatur hæc poteſtas in illis verbis, eo quòd peccatum dicit duo, & culpam, & pœnam; cùm ergo Chriſtus Dominus fecerit facultatem remittendi culpas, fecit etiam facultatem ſoluendi pœnas, & ex conſequenti concedendi indulgentias extrà Sacramentum, Suar. diſp.49. ſect.1. num.1. & ſequent. & num.5. vbi tradit eſſe de fide poteſtatem concedendi indulgentias, quibus remittantur fidelibus

Digitized by Google

pœnæ debitæ pro peccatis Eccleſiam habere, quam accepit à Chriſto Domino, & quam ſupponit Concilium Tridentinum ſeſſ.21. capit 9. de reformat. vbi indulgentias vocat cœleſtes theſauros, & apertiùs qu.25. in decreto de indulgentijs. Ex quibus patet extare in Eccleſia theſaurum conſtantem ſatisfactionibus Chriſti, & Sanctorum, qui eſt omninò infinitus, ex quo depromitur Iubilæus, qui ſine theſauro nullo modo poteſt conferri. Ratio, quia condonatio pœnæ, aut remiſſio, quæ per Iubilæum acquiritur, fit per virturem meritorum paſſionis Chriſti, & Sanctorum;

4 ergo omnis virtus Iubilæi, & indulgentiarum manat ex theſauro, cuius diſpenſator legitimus eſt ſummus Pontifex, qui eſt Rector Domus Dei, & primus Oeconomus, & gubernator Eccleſiæ Catholicæ, ita Cyprianus aduersùs Nouatianos Epiſtol. 26. Ambroſius in prima ad Timotheum 3. D. Thomas in 4. diſt.20.quæſt.1.artic.4. Franciſcus Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici part. 1. capit. 7. numero primo, & diximus ſupra diſput.4. §.1. ex numeto 1. vſque ad 6.

5 Habuiſſe autem Chriſti merita, & ſatiſfactionem ſimpliciter, & abſolutè valorem infinitum, decidit Clemens Sextus in Extrauagante Vnigenitus, de pœniten. & remiſſ. expreſſis verbis dicens Chriſtum ſuis meritis, & ſatisſactionibus comparaſſe hominibus infinitum theſaurum, ſequitur D. Damaſc. lib.3. de fide capit. 15. & 19. vbi ait Chriſti operationes eſſe ſalutiferas, nedum, quia humanæ ſunt, ſed etiam, quia ſunt diuinæ, & Deitate perfuſæ, Dionyſius epiſt.4. ad Caium, actiones Chriſti ex dignitate perſonæ operantis ſunt diuinæ, Deificatæ, & Dei viriles, quare non ſunt audieodi Scotus in 3. diſt.19.& 20. & in 4. diſt.15. quæſt. 1. & Medina Codice de pœnitentia tractat. 3. quæſt. 1. dum opinantur huiuſmodi Chriſti opera nullo modo habere valorem infinitum, neque à Deo acceptari, aut ab ipſo Chriſto Domino ad aliquid infinitum referri, eo quia non ſolùm opera Chriſti, ſed etiam ipſamet caro Chriſti, eo quòd eſſet caro Dei, infinitam habebar excellentiam, & dignitatem, vt notat D.Thomas 3. part. quæſt. 48. art. 2. ad 3. per hæc verba: Dignitas, ait, carnis Chriſti non exiſtimanda ſolùm ſecundùm carnem naturalem, ſed ſecundùm perſonam aſſumentem, in quantum ſcilicet erat caro Dei, ex quo habebat dignitatem infinitam. quibus verbis oſtenditur opera Chriſti eſſe valoris infiniti.

6 Difficoltatis tamen eſt, an quando per noſtra opera applicatur nobis ſatisfactio Chriſti, ſit vna, vel duæ ſatisfactiones, altera noſtra, altera Chriſti? Reſponſio ſit eſſe duas ſatisfactiones, alteram ab altera depeodentem: primam Chriſti, alteram noſtram; & quamnis vna ſatis eſſet, nihilominus ad maiorem gloriam diuinam, & bonum noſtrum decreuit Chriſtus Dominus, vt noſtræ ſatisfactiones ſuis adhærerent, vt ex duplici capite eius ad gloriam haberemus, tam ex meritis Chriſti nobis per gratiam communicatis, quàm ex meritis proprijs, Caietan.tom.3. Opuſculorum tract.11, cap. 11. & 12. Quo poſito rurſùs quæritur, quomodo & quando conceduntur indulgentiæ, concurrant ſatisfactiones Chriſti cum ſatisfactionibus Sanctorum ad effectum remiſſiools pœnarum? Henriquez de indulgentijs lib.7. cap.5. §. 4. tradit ſatisfactiones Chriſti concurrere vti cauſam vniuerſalem, ſatisfactiones verò Sanctotum concurrere vti cauſam particularem, quæ mota à Chriſto, atque in eius virtute cauſat efficaciter, & immediatè totum etiam effectum indulgentiæ: neque eſt dubium poſſe Pontificem immediatè per indulgentias applicare dumtaxat ſatisfactiones Chriſti, ſine aliquo alio concurſu alterius ſatisfactionis, vt notat Henriquez ſupra in gloſſa vltima dicti capitis, verſ. in acceptatione Dei, Rutilius d.lib.2. cap.36.

7 Conſequens eſt dicere, an indulgentiæ proſint lucranti ex opere operato, quod etiam intellige de Iubilæo Anni ſancti? Heuriquea de indulgentijs lib.7. cap.9.§.3. & alibi vult, ſi quis in mortali exiſtens opera omnia iniuncta per Iubilæum exequatur, non lucrari remiſſionem pœnæ temporalis ſtatim, quia temporalis pœna non aufertur ooo ſublata pœna æterna: remoto tamen impedimento peccati per pœnitentiam reuiuiſcere effectum indulgentiæ, prout pendet ex opere operato Chriſti, & Sanctorum applicato per indulgentiam, quod videtur ſentire Paludanus in 4. diſt.2. quæſt.4. art.3. de quo dixi ſupta diſp.4.§.3. num. 34.

Vt autem hæc meliùs percipiantur, notandum eſt indulgentias poſſe dici valere ex opere operato quatuor modis. Primò ex operibus Chriſti, & Sanctorum, eo quòd indulgentiæ cõtioent opus operatum Chriſti, & Sanctorum, & ita applicatæ paſſiones Chriſti, & Sanctorum dicuntur opus operatum in indulgentijs, ſeu opus Chriſti, & Sanctorum. Secundò dicuntur indulgentię habere ſuum effectum ex opere operato; quia miniſter indulgentiarum per claues phyſicè, & effectiuè remittit ex Chriſti inſtitutione pœnas, etiamſi miniſter ſit malus, vt deducitur ex D. Thoma 3. par. q.64. art.1. & 3. & art.3. & quæſt.84. art.3. & 5. Sotus diſt.1. quæſt.5. artic.1. & Heoriquez lib.1. cap.28. num.2. & ita claues in conferendis indulgentijs actiuè ex Chriſti virtute abſolutionem à pęnis conferunt, & principaliter Chriſtus Dominus confert hunc effectum per claues indulgentiæ, quemadmodum principaliter operatur per Sacramenta, & eorum Miniſtros, quamuis mali ſint: ſicut principaliter abſoluit à culpis, ſic etiam principaliter in indulgentijs tollit pœnas.

Terriò dicuntur indulgentiæ prodeſſe viuis, & defunctis ex opere operato, quatenus operantur ſuum effectum infallibiliter ex certa lege, & promiſſione Dei. Quartò, & vltimò dicitur opus operatum in indulgentia ipſa remiſſio pœnæ, hoc eſt, effectus ipſemet indulgentiæ, vt loquitur Henriquez d. lib.7. cap.9. §. 5. & quamuis valor indulgentiæ reſpectu Chriſti, qui princi-

pa-

paliter aufert pœnas, & illas remittit, ſit ex opere operantis, poteſt dici opus operatum, quoad rationem effectus ipſius indulgentiæ, cùm non dependeat à concedentis qualitate, & habeat efficaciam ſemper: ideò effectus indulgentiæ poſito obice ſopitus erit, eo tamen ſublato reuiuiſcet, vt volunt Paludan. ſupra, Nauarr. de indulgentijs notab. 17. num. 2. verſ. ſecundò infertur, & notab. 31. num. 29. & Henriqu. lib. 7. cap. 9. §. 3. Nam effectus ille dependet ex opere operato Chriſti, & Sanctorum, applicato per indulgentiam, & ita obice ſublato ſemper ſuam habet vim. Cæterum oppoſitum eſt certius, ſcilicet recedente fictione nihil operari, iuxtà caput tunc valere, de conſecrat. diſt. 4. quoniam acquiſitio indulgentiæ non eſt ſacramentum, neque ſacramentale; & ideò ſublato impedimento non reuiuiſcet, vt notat Nauarrus dict. notab. 31. num. 29. quod intellige niſi Pontifex exprimat in indulto, vt reuiuiſcat indulgentiæ effectus, cùm primùm recipiens fuerit iuſtus, Henriquez d. cap. 9. §. 3. ad finem, Rutilius lib. 2. cap. 40. ad finem, poſt alios, & dixi ſupra dict. §. 3. num. 34. verſ. nihilominus.

8 Quando autem primò vſus indulgentiarum, & inſtitutio Iubilæi centeſimi notiſſima inceperit, non omninò conſtat. Illud tamen certum eſt vſum conferendi eſſe antiquiſſimum, & à Chriſtiano populo auctoritate Conciliorum valde probatum, quem etiam probat Concilium Tridentinum ſeſſ. vltima, in decreto de indulgentijs, vbi anathemate damnat omnes, qui aut indulgentias inutiles eſſe, aut poteſtatem eas concedendi non eſſe in Eccleſia volunt. Incepiſſe autem ab Apoſtolis, colligitur ex D. Paulo 2. ad Cor. 2. ibi: *Nam & ego, quod donaui, ſi quid donaui propter vos in perſona Chriſti*; vbi Patres Chryſoſt. Theodoret. Ambroſius, & alij Interpretes declarant Paulum vſum fuiſſe verbo donaui, ſignificante liberalem remiſſionem in inceſtuoſum, quem priùs ſeuerè caſtigauerat, & ex illo verbo, *propter vos in perſona Chriſti*, habetur indulgentiarum vſum à Chriſto Domino fuiſſe inchoatum, Suarius de indulgentijs diſp. 49. ſect. 2. num. 3. Henriquez de indulgentijs cap. 3. §. 2. verſ. vſus conferendi, & in commentr. lit. F. Rutilius Benzon. de anno Iubilæi lib. 3. cap. 5. ad finem, idem Suar. de defenſ. fidei lib. 2. c. 15. num. 25.

Conſtat item de indulgentia Anni ſancti, ſeu centeſima Bonifacium VIII. anno Domini 1300. in ſua Extrauagante incipit, Antiquorum, primum fuiſſe, qui de hac indulgentia centeſima conſtitutionem ediderit; & quamuis Bonifacius in illa non vtatur verbo Iubilæi, vel Anni ſancti nihilominus aſſeritur Bonifacium fuiſſe primum, qui Iubilæum conſtituit, & conſtitutione Iubilæum declamauit, vt D. Antonin. 3. par. tit. 20. cap. 7. §. 2. Platina in vita Bonifacij VIII. & Sotus in 4. diſtinct. 21. quæſt. 2. art. 1. Franciſcus Leo in ſuo theſauro fori Eccleſiaſtici, part. 1. cap. 7. num. 11. & ſequent. vbi vult Bonifacium VIII. motum antiquorum fida relatione, quod ingentes remiſsiones, & indulgentiæ peccatorum collatæ erant venientibus ad Baſilicam Principis Apoſtolorum de Vrbe, eaſdem remiſſiones, & indulgentias omnes; & ſingulas ratas, & gratas habens, ipſa auctoritate Apoſtolica confirmauit, approbauit, & etiam innouauit, & vt Sanctiſsimi Petrus, & Paulus Apoſtoli eò amplius honorarentur, & ipſorum Baſilicæ de Vrbe maiori deuotione à fidelibus, frequentarentur de fratrum conſilio & Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis omnibus eodem anno 1300. à feſto Natiuitatis Ieſu Chriſti, & quolibet anno centeſimo ſequuturo, ad Baſilicas ipſas accedentibus reuerenter verè pœnitentibus, & confeſsis vel qui verè pœnitentes confiterentur in eodem, & quolibet centeſimo ſequuturo annis, non ſolùm plenam, & pleniorem, ſed etiam pleniſsimam omnium ſuorum conceſsit veniam peccatorum, in dicta Extrauag. 1. de pœnitent. & remiſſ.

Non tamen ex dictis colligas non fuiſſe ante tempora Bonifacij ingentes indulgentias Romam venientibus, & viſitantibus Baſilicas Principum Apoſtolorum, quamuis non conſtet eamdem centeſimam indulgentiam habuiſſe olim ante Bonifacium pleniſsimam omnium peccatorum remiſsionem, ſicut à tempore Bonifacij vſque ad id tempus in forma Iubilæi habet. Ratio huius aſſerti deducitur ex verbis Extrauagantis citatæ, vbi Bonifacius aſſerit ex antiqua fama, & relatione à ſenioribus, & antiquioribus accepta magnas remiſſiones fuiſse conceſſas venientibus ad Vrbem ad honorabiles Baſilicas Principum Apoſtolorum; atque ita videntur omnino aberrare; qui aſſerunt ante Bonifacium, nimirum Polydorus Virgilius lib. 8. de inuentorib. rerum, cap. 1. & Nauagerius, & alij, Iubilæum huius anni non fuiſſe, quod eſt intelligendum eo modo, ac forma, ſecundùm quam Iubilæus ſolet concedi, & provt diſtinguitur ab indulgentijs etiam plenarijs.

Quòd etiam ante Bonifacium indulgentias viſitantibus ſtationes Romæ fuiſſe inſtitutas, referunt D. Thomas addit. qu. 25. Altiſiod. lib. 4. fol. 281. Caietan. de indulgentijs, ad Iul. cap. 1. Archidiac. tract. de indulgentijs. Genebr. Chron. pag. 159. ex Gregorio lib. 7. Epiſt. 63. nam Gregorius I. circa annum 600 Leo III. circa annum 800. Sergius II. circa annum 844. & alij ſequentes Pontifices indulgentias contulerunt, vt vult Bellarm. lib. 1. de indulgentijs cap. 3. quos referens ſequitur Ægidius diſp. 12. de indulgent. dub. 1. num. 5. addens ob maiorem rigorem Eccleſiæ quondam, & feruorem in peragendis pœnitentijs iniunctis, non fuiſſe vſum indulgentiarum olim crebriorem, aliquem tamen ſemper fuiſſe. Atque ita à tempore Bonifacij hic centeſimus annus ſanctiſſimi Iubilæi immutatus pluries fuit, & ad annum quinquageſimum reductus à Clemente VI. vt in Extrauagante Vnigenitus, de pœnit. & remiſſ. & tandem à Paulo II. inſtitutum fuit, vt quolibet vigeſimoquinto anno Annus ſacer celebraretur, vt in Extra-

trauagante Quemadmodum, eodem titulo. Henriquez de indulgentijs, cap. 4. num. 2. ad finem, & in commento lit. K. Nauarr. de Iubilæo, notab. 7. addit Bonifacium potiùs fuiſſe huius Iubilæi innouatorem, quàm inuentorem, quod etiam volunt alij, quos referens ſequitur Rutilius de anno Iubilæi, lib. 3. cap. 5. per totum, vbi id multis confirmat, & cap. 6. vbi diuerſa tempora ſtatuta memorat pro anni ſancti celebritate.

Quo autem die annus ſanctus ſacri Iubilæi incipiat? conſtat ex Extrauante Bonifacij VIII. à feſto Natiuitaris Chriſti Domini incœpiſſe, quod etiam decreuit Clemens VI. in ſua Extrauagante, & in eodem die Natiuitatis ſubſequentis anni expirare. Attamen Paulus II. & Sixtus IV. in ſuis conſtitutionibus voluerunt, vt Iubilæus anni ſancti inciperet à vigilia Natiuitatis Chriſti Domini, & finem faceret in vigilia eiuſdem Natiuitat. anni ſubſeq; Nomine autem vigiliæ non venit integra dies vigiliæ Natiuit. ſed incipit vigilia à primis veſperis, hoc eſt, in ipſis primis veſperis inchoatur Iubilæus, atque ita non excluduntur, ſed includuntur Veſperæ, & vſque ad Veſperas Natalis Domini anni ſubſequentis anni, iam non eſt pars anni Iubilæi, vt notat Nauarr. de Iubilæo vt notat Nauarr. de Iubilæo, notab. 24. num. 2. & in commentario ſuper Bullam indictionis Iubilæi Gregorij XIII. verb. à primis veſperis.

10 Fueritne diuina, vel humana auctoritate ſacer Iubilæus inſtitutus? conſtat non eſſe humanum inuentum, nec ab homine, nec per hominem, ſed à Deo ipſo inſtitutas fuiſſe indulgentias, & Iubilæum ortum habuiſſe. Probatur ex Matthæi 16. & 18. & Ioannis 20. quibus in locis tam intra, quàm extra Sacramentum oſtenditur data Eccleſiæ poteſtas ſoluendi à pœnis etiam conferendo indulgentias, quod etiam habetur in Concilio Tridentino, ſeſſ. 25. in decreto de indulgentijs, quod neceſſariò ſecundùm fidem Catholicam dicendum eſt. Vide Sotum in 4. diſtinct. 21. Cordubenſ. quæſt. 7. de indulgentijs, fuiſſeque hanc poteſtatem conferendi indulgentias datam Eccleſiæ à Chriſto Domino, tradit Innocentius III. in fine Concilij Lateranenſis, & Nicolaus VI. vt docet Henricus Gandauenſis quodlib. 15. qu. 14. Confert fuiſſe datas claues Petro ſine vlla reſtrictione ad ſoluendum etiam extra Sacramentum, cap. quodcunque 24. quæſt. 1. & ita fuiſſe declaratum à Leone X. refert Caietan. opuſculo de indulgentijs, qu. 4. & 3. par. quæſt. 48. artic. 5. Vnde ſequitur Sanctum Iubilæum non fuiſse inuentum hominis. neque eſſe quid recens, ab homine excogitatum, vt teſtatur fidiſsima illa relatio veterum, ac ſeniorum, cuius fit mentio à Bonifacio in ſua conſtitutione Antiquorum.

Neque ambigi poteſt de antiquitate Iubilæi, & indulgentiarum: nam ex oratione, quæ dicitur à Romano Pontifice in principio huius anni, id oſtenditur, quæ ſic habet conceptis verbis: „ Deus qui
„ per Moyſem famulum tuum populo Iſraeli-
„ tico annum Iubilæi, & remiſsionis, inſti-
„ tuiſti, concede propitius nobis famulis
„ tuis Iubilæi annum hunc tua auctoritate
„ inſtitutum, quo portam hanc populo tuo
„ ad preces tuæ Maieſtatis porrigendas in-
„ gredienti ſolemniter aperiri voluiſti, feli-
„ citer inchoare, vt in eo venia, atque in-
„ dulgentia plenæ remiſsionis omnium de-
„ lictorum obtenta, cùm dies noſtræ aduo-
„ cationis aduenerit, ad cœleſtem gloriam
„ perfruendam tuæ miſericordiæ munere
„ perducamur, per Chriſtum Dominum
„ noſtrum, Amen. „ In qua oratione indulgentiarum, ac Iubilæi vſus oſtenditur non fuiſſe humanus, ſed diuinitus inſtitutus, & quanta ſit Iubilæi antiquitas, ſignificatur, & declaratur. Ad hæc teſtimonia ſequentia conducunt, in primis Sergius III. qui præfuit ante annos circiter 600. indulgentiam conceſſit Romæ viſitantibus Eccleſiam S. Martini, in montibus, vt oſtẽditur in antiquiſsimo marmore ad Altare maius eiuſdem Eccleſiæ erecto.

Quinimmò Gregorius Magnus, qui ſedit ante annos ferè mille, inſtituit indulgentias viſitantibus ſtationes Romæ, vt dixi ex D. Thoma in additionibus qu. 25. art. 2. vel certè eas. in ordinem certum reſtituit, cùm iam antea eſſent inſtitutæ, vt vult Onuphrius Panninus. Item Paſchalis I. ante annos ferè 700. plenariam indulgentiam conceſsit pro animabus Purgatorij, confirmatam poſtea ab vndecim Pontificibus ſubſequentibus: cuius rei extat teſtimonium ad Portam Baſilicæ ſanctæ Praxedis de Vrbe. Mitto cætera teſtimonia hac de re apud Suarium de defenſione fidei lib. 5. de Antichriſto cap. 21. ex num. 15. cum ſequenti, vbi multis exempiis de indulgentijs à varijs Pontificibus conceſsis noſtrum inſtitutum firmat, & auctoritate ſapientiſsimi Baronij de tota antiquitate benemeriti confirmat.

11 Quæri etiam poteſt, quod diſcrimen reperiatur inter indulgentias huius ſancti Anni, & inter cęteras alias indulgentias. Reſponſio ſit, hoc primum diſcrimen reperiri, quia Iubilæus huius Anni ſancti inſtituitur ad recolendum beneficium Natiuitatis Chriſti Domini, & ideo incipit à vigilia Natiuitatis ipſius: dantur huiuſmodi indulgentiæ pleniſſimæ propter maiorem cauſam; ceteræ autem indulgentiæ, quamuis pleniſſimæ, etiam ad inſtar & in forma Iubilęi conceduntur ex minori cauſa, puta propter particulares cauſas, nimirum propter bellum contra infideles, pro bono alicuius Regni vniuerſali, & particulari, atque ita primum diſcrimen reperitur ex parte cauſæ propter quam conceditur, vnde indulgentia Anni ſancti conceditur, ob cauſas grauiſſimas, & vniuerſaliſſimas; reliquæ verò ob particulares cauſas. Secundùm diſcrimen datur ſecundùm eos, qui faciunt diſcrimen inter indulgentiam plenariam, & pleniorem, & pleniſſimam, pro vt notat Nauarr. notabil. 9. ex num. 2. vſque ad 5. vbi vult eſto in-

indulgentia peccati, & remiſſio peccati idem ſonet, non tamen idem eſſe omnium peccatorum remiſsionem, & plenariam indulgentiam. Exiſtimat etiam non cenſeri conceſſam pleniorem indulgentiam, & multò minùs pleniſſimam, quando ſimpliciter conceditur plena, quoniam conceſſio indulgentiæ ſtrictè accipitur, teſte eodem Nauarr. de reſcriptis conſ.1. num. 1. & de pœnit. & remiſſ. conſil. 35. num.3. per gloſſam antiquam Regul. Cancell.56. Palud. in 4. diſt. 20. quæſt. 4. column. vltim.

Vnde vult indulgentiam plenam eſſe illam, quæ aufert omnes pœnitentias iniunctas, quæ debentur pro peccatis confeſsis, & multò fortius eſſe plenam, quæ tollit iniunctas, & iniungendas pro delictis, quæ pœnitens confeſsus eſt, pleniorem autem ait, per quam pœna tota omnibus peccatis mortalibus etiam non confeſſis debita tollitur: pleniſſimam denique cenſet illam, quæ omnium mortalium, & venialium, etiam illorum, quæ quis confeſſus non eſt, debitas pœnas delet, eò quia cùm duobus prioribus nihil poſsit addi, iure optimo pleniſſimam vocat, quæ ſecum affert condonationem pœnę venialium per indulgentiam, puta pleniſſimam, & dicendam omnium peccatorum remiſſionem pleniſsimam, in dict. notabil. 9. num. 8. & 15. & notabil. 26. num.1. vbi indulgentiam pleniſſimam vocat etiam plenariam instar Iubilæi, quem loquendi modum probat Henriquez de indulgentijs libr. 7. cap.15. §. 7. verſ. indulgentia. & ante omnes meminit huius Ioannes Maior in 4. diſt.20. quæſt. 2. dub. vltim. de quo dixi ſuprà diſput.4. §. 1. num.2. & de diſcrimine inter illas, quamuis ſi loquamur more humano, quod eſt plenum, etiamſi nihil vltrà capere poſsit, ab illis, vt diſtinguatur, addi ſolet, valde plenum: attamen communis ſententia Recentiorum inter plenam, plenariam, & pleniſsimam nullum diſcrimen paritur, & in Iubilæo hoc ſacro vtitur verbo pleniſsimæ indulgentiæ, & remiſsionis omnium peccatorum, quæ differentia diſtinguit Iubilæum ab alijs gradibus indulgentiæ, ſed non ab indulgentia pleniſsima, quæ ſecundum ſuum eſſe intrinſecum, nullo modo differt ab indulgentia Iubilæi, quæ ſecundùm Syluestrum verb. indulgentia num.24. vocatur propriè indulgentia culpæ, & pœnæ; qui dicendi modus quamuis improprius, vt notat D. Antoninus 1. par. tit. 10. cap. 3. §. 4. eſt tamen Catholicus, & Apoſtolicus; & verificatur, dum ſupponit remiſsionem culpæ per confeſsionem præcedentem, vel ſaltem per contritionem, quæ præexigitur, vt etiam notant D. Antonin. & Syluester. ſuprà. Et hoc modo verum eſt dicere indulgentias remittere culpas & pœnas.

Tertium diſcrimen inter indulgentias alias etiam, quæ dantur in cæteris Iubilæis, & inter indulgentias huius Anni ſancti in multis conſiſtit. Primò quòd cæteri Iubilæi non excedunt duas hebdomadas, aut quindecim dies; hic autem per annum durat, & habet opus peregrinationis iniunctum ad limina Apoſtolorum. Item habet iniunctum viſitare Baſilicas Sanctorum Apoſtolorum, quòd ſpectat ad latriam, & eſt opus Religionis, quæ eſt omnium virtutum moralium præſtantiſsima. Cæteræ autem indulgentiæ, vel Iubilæi regulariter habent opera iniuncta, quæ ſpectant ad miſericordiam, eleemoſynas ſcilicet largiri, vel ad temperantiam, ieiunare videlicet, quæ ſunt virtutes inferiores Henriquez ſuprà cap.14. §.5. verſic. quare Iubilæus, vbi addit Iubilæum Anni ſancti cum onere peregrinandi Romam, & viſitandi per quindecim dies, ſaltem intermiſsos quatuor Eccleſias ſingulis diebus habere tutiorem, & proportionatam cauſam.

Secundò differt, quoniam cæteræ indulgentiæ, etiam datæ ad inſtar Iubilæi non excludunt quaſcumque alias indulgentias: in Anno autem hoc ſancto omnes indulgentiæ, quæcumque illæ ſint, etiam pleniſsimæ, & ad inſtar Iubilæi ſuſpenduntur, hac ſola in toto Orbe Anni ſancti indulgentia regnante, & perſeuerante. Tertiò differt, quia in eo anno aperitur in principio illius quædam porta, quæ dicitur ſancta, & aurea vocatur, cuius lapides, & cæmenta Pontificia benedictione ſanctificantur, quando finito anno clauditur & condecoratur hæc actio præſentia Summi Pontificis, & Illuſtriſs., ac Reuerendiſſimo Cardinalium Senatu. Denique ſecundùm opinionem, quam ſequimur ſuprà diſp.4. num. 2. vbi non differunt inter ſe indulgentia plena, plenior, & pleniſſima eſſentialiter, dicendum eſt, nec à plenaria differre Iubilæum eſſentialiter, vt etiam tenet D. Antonin. 1. par. tit. 10. cap. 3. §. 6. quod etiam oſtenditur ex praxi Eccleſiæ hiſce temporibus, & ex communi forma concedendi indulgentias, ſecundùm quam idem videtur ſonare indulgentia plena, & pleniſſima.

In aliquibus tamen videntur conuenire plenariæ indulgentiæ cum indulgentia ſancti. Iubilæi. Primò, quia ſicut in indulgentia plenaria vniuerſa pœna pro actualibus peccatis iam remiſſis debita, deletur ex theſauri applicatione: ſic etiam condonatur, & relaxatur per Iubilæum hunc, & per vtramque indulgentiam non remanet ampliùs, qui fuit reus, debitor, & omnium peccatorum, hoc eſt, pœnarum pro peccatis debitarum remiſſionem integram conſequitur. Secundò vtraque indulgentia reducit hominem ad innocentiam baptiſmalem, quoad effectũ ſimilem: vnde ſi quis fuerit conſecutus plenariam indulgentiam, vel Iubilæum, & ſtatim decedat, pœnas purgantis ignis nullo modo patietur. Eſt communis, Silueſt. verb. indulgentia num. 33. quod tamen fallit, ſi detur indulgentia plenaria generalis de pęnis iniunctis, & maior pœnitentia debuiſſet iniungi: quare pro illa, quæ debuerat pœnitenti imponi, punietur in Purgatorio, ita Auguſtinus de Ancon. in lib. de poteſtate Eccleſiæ, quæſt.32. art.4. verſùs finem: in quo ſenſu quidquid conuenit plenariæ indulgentiæ, conuenit Iubilæo,

non tameu contrà. Fallit ſecundò, quando datur indulgentia de peccatis ore confeſſis, & aliqua ex obliuione, vel ignorantia non fueruut confeſſa nec generaliter, nec ſpecialiter, ſecundum Archidiaconum, quoniam quoad oblita niſi culpa intercedat, confeſſio generalis ſatis eſt, vt dictum eſt ſupra diſp. 4. §. 3. num. 30.

12 His adde, an ſicut Iubilæus delet pœnas peccatorum, poſſit etiam augere ſuſcipienti gratiam, & gloriam, hoc eſt, an poſſit Pontifex applicare theſaurum Eccleſiæ coutiuentem, uedum ſatisfactiones Chriſti Domini, & Sanctorum, quæ ipſis ſuperfuerunt, ſed etiam infinitum meritum eiuſdem Chriſti Domini, & Sanctorum ad augmentum gratiæ, & gloriæ? vt in Iubilæo videatur plus aliquid concedi, quàm ſolius pęnæ remiſſio. Pars affirmans probatur ex D. Thoma in 4. diſt. 20. quæſt. 1. ad 4. & in additionib. ad 3. par. quæſt. 25. art. 1. ad 4. dicente indulgentias dari accipienti, & per illas remedium ad peccata vitanda conferri, hominemque per illas præparari ad gratiam, ſequitur Chartuſian. in 4. diſt. 20. quæſt. 2. vbi vult beneficium iadulgentiarum eſſe meritorium augmenti gratiæ in præſenti, & gloriæ in futuro. Item merita, pœnitentiæ, & ieiunia Sanctorum præteritorum non minus poſſunt, quàm viuorum ad impetrandum augmentum gratiæ, ſed Pontifex, ſi applicet ſuffragia communia viuentium, iuuabunt ad hos, & ſimiles effectus: igitur ſi & applicauerit merita, & orationes Sanctorum præteritorum.

Reſolutio ſit, non poteſt Pontifex extra ſacramentum applicare tantum gratiæ, & gloriæ, quantum remiſſionis pœnarum; hoc eſt, poteſt Pontifex communicare indulgentiam plenariam, & remiſſionem pęnarum pro peccatis debitarum viſitantibus quinquies hanc, vel illam Eccleſiam, quam, qui opera iniuncta plenè exequitur, ſtatim conſequitur; non tamen poteſt eodem modo extra ſacramentum ex theſauro Eccleſiæ concedere facientibus tale, vel tale opus, tot gradus augmenti gratiæ, & gloriæ. Ratio, quia ſi hoc fieri poſſet, conſequeretur quis maiorem gratiam, & maiorem gloriam eſſentialem in Cælo, quàm ſuis meritis, & ſacramentis receptis debita eſſet, quemadmodum ob indulgentias maior relaxatio pęnarum conceditur ex theſauro Eccleſiæ alicui, quàm reſpondeat ſuis operibus, & meritis, quod eſt alienum à doctrina Pauli ad Roman. 2. ibi, *Qui reddet vnicuique ſecundùm opera ſua*, & 2. Corinth. 5. *Vnuſquiſque referet propria corporis prout geſſit, ſiue bonum, ſiue malum.*

Quare non eſt dicendum per Iubilæum poſſe Pontificem augere gratiam, eo modo, quo delet pœnas per indulgentias diſpenſando theſaurum; ad quod confirmandum bona eſt ratio, nunquam conceſſiſſe ad id vſque tempus Pontificem tot gradus gratiæ facientibus, vel illud, vel viſitantibus hanc, vel illam Eccleſiam; quemadmodum ſolet concedere tot dies, vel tot annos, & quadragenas indulgentiæ. Accedit non poſſe Pontificem nouam gratiam infundere extra Sacramentum: igitur neque alios gradus gratiæ, addere gratiæ; nam poteſtas excellentiæ per quam extra Sacramentum gratia produci poteſt, competit ſoli Chriſto Domino, vt notat D. Thomas 3. par. quæſt. 64. art. 3. & 4. neque eam Eccleſię miniſtris communicauit propter fidelium vtilitatem, ne in homine ſpem ponererent. D. Thomas ibid. art. 4. ad 1.

Addit tamen D. Thomas in 4. diſt. 20. quæſt. 1. art. 5. ad 1. quæſt. in corpore, poſſe Pontificem in Iubilæo hoc ſancto magno per viam communicationis diffundere merita Sanctorum in illos, qui ad loca ſancta Vrbis profecti fuerint, eaque viſitauerint, quia hæc bona ſpiritualia, quæ continentur in communicatione bonorum, & proficiſcuntur ex charitate Chriſtiana, ex ſui natura ad omnes in gratia exiſtentes diffunduntur, & communicantur; igitur Pontifex in hoc Iubilæo, vel in quocumq; alio auctoritate clauium poterit Sanctorum merita vltra plenariam indulgentiam communicare accipientibus illum, & viſitantibus Baſilicas Sanctorum Apoſtolorũ, dicendo, quod ſolet dicere Sacerdos in abſolutione peccatorum quotidiana, paucis mutatis, *Paſsio Domini Noſtri IESV Chriſti, & merita B. Virginis, & omnium Sanctorum, præſertim Petri, & Pauli, & Ioannis, & deuota peregrinatio, ac viſitatio Baſilicarum præſcriptarum ſit peregrinantibus, & viſitantibus in augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ, Amen.*

Poſſunt etiam applicari merita ex theſauro Eccleſiæ, vt valeant ad merendum auxilium diuinæ gratię, non ſolùm ad augmentum gratiæ, & gloriæ, ſed ad primam gratiam exiſtentibus in mortali, Rutilius Benzon. de anno Iubilæi lib. 4. cap. 5. verſ. ſecunda propoſitio, vbi opinatur eſſe valde probabile in Iubilæis, præſertim in Iubilæo Anno ſancti, fieri à Summo Pontifice applicationem hanc meritorum, quæ ſunt in theſauro Eccleſiæ. Sicut aliquando facit participes meritorum totius Eccleſiæ aliquas Religiones, quia tunc refert merita Eccleſiæ ſpeciali modo ad illas Religiones, vt ſic mereantur auxilia diuina, & qui fuerint in gratia in illis congregationibus per proprios actus excitentur ad augmentum gratiæ; ſi verò aliqui non fuerint in gratia per proprios actus contritionis, vel per Sacramenta ad primam gratiam moueantur, cùm merita Chriſti Domini de condigno, & Sanctorum de congruo huiuſmodi auxilia mereantur. D. Thomas ex tertia parte, quæſt. 19. de merito Chriſti, & 1. 2. quæſt. 114. art. 6. vbi de meritis Sanctorum. Atque ita poteſt Pontifex dirigendo ſpecialiter ea merita in aliquos, influere in illos ex theſauro Eccleſiæ auxilia gratiæ, quibus excitantur per proprios actus, vel ad procurandam primam gratiam, vel ad illam augendam, ita D. Thomas in additionib. ad 3. part. quæſt. 27. art. 1. in corpore, his verbis: „Indulgentiæ nõ valent exiſtentibus in peccato mortali.

„ tali, & ideo in omnibus indulgentijs fit
„ mentio de verè contritis, & confeſſis. Si
„ autem fieret communicatio per hunc mo-
„ dum: Facio te participem meritorum to-
„ tius Eccleſiæ, vel vnius congregationis,
„ vel vnius ſpecialis perſonæ, ſic poſſet va-
„ lere ad merendum aliquid illi, qui eſt in
„ peccato mortali. Sic ille, ex cuius ſententia ſequitur poſſe Pontificem in Iubilæis facere huiuſmodi applicationes meritorũ; in quo ſenſu ſunt accipiendi, qui dicunt per Iubilæum poſſe augeri gratiam,& gloriam, quatenus Summus Pontifex ſpeciali modo refert in aliquos merita Chriſti, & Sanctorum, dirigitque, & influit ex theſauro Eccleſiæ multa auxilia gratiæ præuenientia,quę excitant animos illorum per propria opera ad procurandum primam gratiam, vel ad illam augendam, Rutilius ſupra.

13 An poſſit inſtitui Iubilæi annus à Pontifice tanquam quid Sacramẽtale? Reſponſio ſit affirmatiua: vnde poteſt inſtituere annum integrum Iubilæi, & opera pro illo conſequendo iniuncta vt quid Sacramẽtale, ad peccata venialia delenda, vt habent alia Sacramentalia, & ad fugandos dæmones, vt experientia compertum eſt multos à dæmonio vexatos liberatos eſſe in Vrbe in Anno ſancto; Rutilius Benzonius ſupra lib.4.cap.7. atque ita dicendum eſt, quamuis Eccleſia nequeat Sacramenta inſtituere, quia conferunt gratiam; poteſt tamen hæc Sacramentalia, quia huiuſmodi res non habent vim ex pacto Dei expreſſo; ſicut habent Sacramenta, ſed ex precibus Eccleſiæ, & ex deuotione vtentium, & ideo Sacramentalia non operantur omnes effectus infallibiliter: non enim ſemper liberantur à vexatione dæmonis, vel à morbo per aquam benedictam, neque alios effectus ſpirituales perficiunt, quos alia Sacramentalia faciunt: quinimò remiſſio venialium, ſi obex ponatur, non acquiritur, Rutilius ſuprà, lib. 4. cap. 7. Henriquez lib. 1. de pœnit. cap. 15. §. 8. Ægidius de Sacramentis, quæſt 71 de cæremonijs Baptiſmatis, art. 3. dubio vnico, num.24. concluſ. 2. & 3. num. 28. & n.30. concluſ. 4.

Quæſtionis tamen eſt, an Iubilæus, & indulgentiæ remittere poſſint culpas veniales, ſicut Sacramentalia? Nam Sacramentalia, niſi obex ponatur ab Eccleſia inſtituta tollunt culpas veniales, vt notant D. Thomas 3.par.quæſt.77. artic. 3. Paludan. diſtinct. 16.quæſt.1.articul.4.concl.4. Silueſt. verb. aqua benedicta, Petrus Sotus tit. de pœnitent. lect. 18. non ratione impetrationis tantùm, aut quia excitant motum pœnitentiæ, aut charitatis,ſed ex opere operato, Henriquez ſuprà dict. cap. 15. num. 8. quamuis oppoſitum doceat Suar. quem referens ſequitur Ægidius vbi proximè, num. 28. concluſ. 3. dicentes non habere Sacramentalia vi ſua,& ex opere operato gratias præuenientes, & pios motus, ſed tantùm per modum impetrationis, quę non habet effectum omnino infallibilem: attamen ex opere operato habere Sacramentalia vim remittendi venialia, voluit Sotus in 4. diſtinct. 15. quæſt. 2. art.3. quatenus Sacramentalia vi propriæ conſecrationis inclinant animum ad motum pœnitentiæ, ſequitur Victoria de pœnitent. quæſt. 109. Caniſius in ſuo Cathechiſmo, & Turrianus lib. 3. pro Epiſtolis Pontificum, cap.6. Fauent verba Alexandri I. qui fuit quintus à Petro in cap. aquam,de conſecratione, diſtinct. 3. his verbis: *Aquam ſale conſperſam populis benedicimus, vt ea cuncti aſperſi ſanctificentur, & purificentur.* Ex quo ſequitur aquam benedictam ex opere operato habere vim ſanctificandi. Confert Bellarmin. in 7. controuerſia 1. tom. lib. 2. cap. 30. dum ait, ſignum crucis ex diuina inſtitutione, & ex opere operato habere virtutem ad fugandos dæmones; quia ſigno Crucis Iudæi, & Pagani fugarunt dæmones, vt conſtat ex Gregorio lib.3. Dialog. cap.7. cùm nec Iudæi, nec Pagani habeant fidem in Chriſtum.

Nihilominus, quamuis hæc opinio ſit probabilis, probabilior eſt, Sacramentalia non ex vi propria, nec ex opere operato remittere venialia, ſed ratione impetrationis per orationem factam nomine totius Eccleſiæ, aut quia excitant actus deuotionis in anima, vel pœnitentiæ ad modum operis operantis, ita D. Thomas 3. p. quæſt. 87. art. 3. in corpore, & ad 1. Petrus d. lect. 18. § Ex his. Paludan. in 4. diſt.16. quæſt.1.art.2. concluſ.4. Antonin. 1. par. tit. 10. cap.1. §.5. & Ægidius dict. dub. vnico, ex numer. 23. ad num.33. vbi hanc partem plenè probat.

His poſitis dicendum eſt Iubilæum, & indulgentias non habere vim tollendi culpas ad inſtar Sacramentalium, & eo modo quo Sacramentalia tollunt, quia de ratione Iubilæi, vel indulgentiarum, non eſt tollere directè maculas veniales, ſed pœnas duntaxat pro culpis debitas,& ad hoc indulgentiæ immediatè ſunt inſtitutæ, vt volunt, Sotus in 4. diſt. 21. quæſt.2.art.1. & eſt D.Thomæ in additionibus ad 3.par. quæſt. 25. art. 1. ad 3. D. Antonin. 1. par. tit. 10. cap. 3. §. 4. & 5. Cordubenſ. lib. 5. quæſt. 8. Henriquez lib.1. de pœnitentia, cap.15. §. 1. & Valent.lib. de indulgentijs, cap. 6. dicentes per indulgentias pœnas dumtaxat, non autem culpas etiam veniales remitti. Confirmatur, quia indulgentia ex natura ſua non tollit niſi pœnas temporales; venialia autem peccata non ſunt pœnæ, ſed ſunt priora ipſis pœnis: ergo non tollũtur per indulgentias,faciunt tradita à Nauarro de indulg. notabil. 10. num.14. vbi ex Paludano in 4. diſtinct. 20. quæſt.4. intelligit culpam venialem remitti per indulgentiam indirectè, quatenus pœna culpis venialibus debita,dum auferrur, ipſa quoque venialia ſublata præſupponuntur; at verò per indulgentias tolli directè peccata venialia, omnino negatur, ad inſtar Sacramentalium;quia Sacramentalia tollunt culpas veniales excitando actum deuotionis, aut inclinando ad motum pœnitentiæ, vel charitatis, per quem tolluntur veniales culpæ cum tali actu incompatibiles D. Thom. in quæſtionib. de malo, q.7. art.12. vbi ait ita expelli

ad

ad modum operis operantis, & in 3. p. quæſt.87. art.2.& 3. Richard. in 4. diſt. 21. art. 3. quæſt. 1. Turrecrem. cap. tria ſunt, de pœnit. diſt. 1. & cap. aquam, de conſecrat. diſt.1. & Abul.4. Reg.cap.2.quæſt.39. Nec obſtat Scot.in 4.dict.35.quæſt.1.art.2. vbi vult indulgentijs tolli directè culpas, quia quamuis hoc ita fuerit, non eſt fatendum eas tolli adinſtar Sacramentalium, quia Sacramentalia culpas veniales tollunt, vt dictum eſt, non ex opere operato, ſed ad modum operis operantis,& ex conſequenti abolent, & expellunt reatum, & debitum, & obligationem ad pœnas temporales per propriam ſatisfactionem: contrà verò indulgentiæ applicando alienas, non autem proprias ſatisfactiones. Vnde diuerſo modo ſe habent Sacramentalia, quæ per modum cauſæ efficientis concurrunt ad remiſſionem venialium, & indulgentiæ in opinione Scoti ratione materiæ ſolùm tollunt venialia. Niſi fortè dicas cum Paludano, ſibi hac in re parum conſtante, in 4. diſt.20.quæſt.vltima, vbi inſinuat per indulgentiam tolli culpas veniales: quoniam ad id reſponderi poteſt hoc poſſe fieri non ratione indulgentiæ præcisè conſideratæ, ſed ratione coniuncti operis, puta, ſi ſit actus contritionis, vel confeſſionis ſacramentalis; tunc enim mortales culpæ remittuntur etiam. In quo ſenſu abſolutè dici poteſt per indulgentias deleri venialia ratione coniuncti operis, & ratione Papalis abſolutionis, quæ in indulgentijs pleniſſimis ſemper adiungitur; ſicut tolluntur per benedictionem Epiſcopalem, Henriquez d. lib. 1. de pœnit. cap.15.§.8. vbi de Sacramentalibus, & Ægidius quæſt. 71. art. 3. dub. vnico, concluſ.2.num.24. & tribus ſequentibus.

14 Conſequens eſt dicere, quæ indulgentiæ in Anno ſancto ſuſpenduntur in toto Orbe terrarum? Reſponſio ſit in Anno ſancto ſolas plenarias indulgentias ſuſpendi, vt liquet ex conſtitutione Gregorij XIII. & notat Nauar. ibi in gloſſa verb. plenarias, & ex Bulla Sixti IV. quæ incipit, Quemadmodum,& Nauarrus commentario de Iubilæo notab. 28. num. 1. ſiue ſint perpetuæ, ſiue temporariæ, ſiue concedantur pro articulo tantùm mortis, ſiue etiam pro alio tempore vitæ, ſiue datæ fuerint in fauorem Hoſpitalium, ſiue in fauorem Monaſterij, Eccleſiæ, Ordinis, & confraternitatis, ſiue in gratiam cuiuſcumque perſonæ Eccleſiaſticæ, aut ſecularis, cuiuſcumque gradus, conditionis, & dignitatis exiſtat; ſiue concedantur per viam communicationis, aut extenſionis, ibi, Quibuſcumque Eccleſijs, Monaſterijs, Hoſpitalibus, & pijs locis, idem Nauarrus de pœnit. & remiſſ. conſ. 17. num.4.verſ.quinto.

Quinimò ſuſpenduntur indulgentiæ plenariæ conceſſæ Religioſis familijs, & vniuerſitatibus, quæ non ſunt perſonæ veræ, ſed fictæ, nec non conceſſæ ſingulis Religioſis, cùm ſint perſonæ Eccleſiaſticæ, patet ex conſtitutione Gregoriana, & ex Nauarro ibi in gloſſa verb. perſonis. Ad hæc Bullam Cruciatæ, & alia indulta perſonalia quæcumque illa ſint, & quibuſcunque conceſſa eo anno ſuſpenſa eſſe, & quoad effectum indulgentiæ plenariæ ſuſpendi eo anno docet ratio, ex eo, quia poteſt Pontifex abrogare ea, quæ in Bulla Cruciatæ conceſſit; ergo poteſt ſuſpendere Bullam, atque ita etiam indulgentia pleniſſima ad inſtar Iubilæi conceſſa cenſebitur ſuſpenſa, etiam ſi concedatur ob remunerationem, Nauar. de Iubilæo notab. 28. num. 7. & Rutilius Benzon. de anno Iubilæi lib. 4. cap.8.dub.2.

Nihilominus Clemens Octauus conſultus, an ſuſpenderetur Bulla Cruciatæ conceſſa Philippo Hiſpaniarum Regi paulò ante Annum ſanctum Iubilæi, reſpondit in quodam Breui dato Romæ ſub Annulo Piſcatoris die octauo Maij anno 1600. his
„ verbis: Nos, quibus præcipuè curanda
„ ſunt ea, quæ ad fidem Catholicam tuen-
„ dam, & adiuuante Deo aliquando propa-
„ gandam pertinent, quique eo animo, & ea
„ voluntate nunquam fuimus, vt indulgen-
„ tiæ facultates, conceſſiones,& indulta quæ-
„ cumque intuitu dictæ expeditionis in infi-
„ deles conceſſa, & Cruciata, vt dicitur, im-
„ pedirentur, aut reuocarentur, ac dictarum
„ literarum omnium ſeriem, ac ſi de verbo
„ ad verbum inſererentur, præſentibus pro
„ expreſſis, & inſertis habentes, auctori-
„ tate præſentium declaramus ſuſpenſionem
„ eamdem ad indulgentias, facultates, con-
„ ceſſiones, & indulta quacumque occaſione
„ dictæ expeditionis, & Cruciatæ in Portu-
„ gallia, & coronæ Regnorum ipſius ſubie-
„ ctis conceſſa non extendi, eaque omnia, &
„ ſingula ſub dicta ſuſpenſione minimè
„ comprehendi, atque propterea Commiſ-
„ ſario Generali, & alijs, ab eo deputatis, &
„ pro tempore deputandis omnia, & ſingula
„ ſibi per prædictas literas demandatas face-
„ re, exequi, & plenariæ executioni deman-
„ dare abſque aliquo conſcientiæ ſcrupulo
„ ſententiarum, aut pœnarum incurſu, vt
„ prius antequam ſuſpenſionis literæ à nobis
„ emanaſſent, licere. Hactenus verba Clementis VIII. quorum meminit Sebaſtianus à Coſta in explicatione Cruciatæ, quæſtione centeſima prima,& Sanchez aſſerit lib.8. de matrim. diſp.33. num.10. vbi concludit non ſuſpendi Bullam Cruciatæ anno Iubilæi ſancti, quod priùs voluit Henriquez lib.7. de indulgentijs cap.21. nu.3. & Emmanuel in expenſione Cruciatæ §. 12. num. 13. Ex eo fundamento, quia priuilegia, & indulta Bullæ huius conferuntur per modum contractus, in hunc modum. Porque dais tanta Eſmola, vos concedo, &c. Cùm ergo Pontifex non faciat mentionem in reuocatione indultorum per modum contractus conceſſorum, dicendum eſt Cruciatam non ſuſpendi anno Iubilæi, qui centeſimo quoque anno quondam, nunc autem vigeſimo quoque quinto anno conceditur.

Non eſt tamen negandum poſſe Romanum Pontificem reuocare priuilegia, & indulta per modum contractus conceſſa, non tamen tunc ſufficit reuocatio generalis, ſed requiritur, quòd fiat mentio ſaltem generalis quorumcunque indultorum conceſſorum per modum contractus, eo quòd non præſumitur voluntas reuocandi in

Prin-

Digitized by Google

Principe, quando tollitur per reuocationem ius tertio, niſi id exptimat, & declarer: aliter enim, non ſiet reuocatio cum damno tertij, quia vltra iuſtam cauſam renocandi, quod ttauſiuit in contractum, requiritur eriam compenſario æquiualens, vt volunt Bologn. conſ.3. n. 16. Matienzo lib.5.recop. tit.10.l.6.gloſſ.1.nu.13.quamuis videatur contradicere Ludonic. Lopez tom. 2. inſtruct. in expoſitione Bullæ Crucìatæ cap.10.vbi de diſpenſatione irregul. pag.850.col.2.verſ.2.adde etiam,& Nauar. de indulgentijs notab.33. num.3.verſ. perſonis, qui volunt omnino per Annum ſanctum ſuſpendi indulta Cruciaræ.

Ex dictis ſequitur omnes plenarias indulgentias conceſſas Baſilicis, & aljs Eccleſijs Vrbis in Anno ſancto non ſuſpendi; quinimò nec conceſſas Eccleſijs ſitis in ſuburbijs eiuſdem Vrbis, cùm nomine vrbis veniant ſuburbia, Nauarrus ſupra in Extrauag. Gregorij notab. 33. in gloſſa verb. Vrbis, argumento capitis, ex literis, de ſponſalibus, vbi verba ſunt intelligenda ſecundùm vulgatum modum loquendi, qui eſt conſiderandus, & inſpiciendus, vt per Caſſan. in conſuetud. Burgundiæ rubr. 1. §. 8. in principio, num. 10. & rubr. 9.§.17. num.8. & Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. gloſſ.2. num.3.& §.2. gloſſ. 1. num. 5. cum ſeq. & vulgaris appellatio cenſetur habere vim legis, Gonzal. ad reg. 8.Cancell.gloſſ. 11.num. 68. & ſequent.& gloſſ. 13.num.62. atque ita cùm dicatur non ſuſpendi in Anno ſancto indulgentias Eccleſiarum, quæ ſunt in Vrbe ſitæ; ſimiliter dicendum eſt, de indulgentijs Eccleſiarum, quæ de Vrbe, hoc eſt, de ſuburbio, Nauat. de Iubilæo, notab. 32. in conſtitut. Gregorij, incipit, *Dominus ac Redemptor*, in gloſſa, verb. de vrbe, & notab. 33. in gloſſa verb. Vrbis; aliter enim Eccleſiæ Sanctorum Petri, & Pauli non gauderent indulgentijs, cùm Baſilica Sancti Petri non ſit in Vrbe, ſed in ſuburbio Vrbis Romæ, & Baſilica Sancti Pauli nec in Vrbe, nec in ſuburbio, ſed longè ab ea circiter ſeſquimiliare, quod etiam dici poteſt de Eccleſijs Beatorum Sebaſtiani, & Laurentij, quæ non ſunt in Vrbe, neque in ſuburbijs, vt notat idem Nauar. d.notab.32.num.3.in verb.de Vrbe, conſtitutionis Gregorianę, *Dominus ac Redemptor Noſter*, & in altera eiuſdem Pontificis, incipit, *Quoniam ſancti Iubilæi*, num.4.verb. Vrbis.

Nam ſi verba ſunt accipienda ſecundùm propriam ſignificationem, vt eſt communis, & docent Franciſcus Molina de ritu nuptiarum, lib. 1. cap.20.num.7.Barboſ.in l.quia tale,nu.37.ff.ſolut. matrim. Mantic. de coniecturis vltim. volunt. lib. 8. tit. 18. num. 35. Phœbus Luſit.deciſ.77. num. 14. tom. 1. nomine vrbis non continentur ea, quæ ſunt extra muros, vnde priuilegio ciuitati conceſſo non gaudent caſtra, nec villæ, vt ait Felinus in cap. Rodulphus num.10.de reſcriptis,Gironda de priuileg. explicatione, num. 55. Nihilominus hoc loco dicendum eſt appellatione vrbis non ſolùm venire Eccleſias, quæ ſunt in vrbe, ſed etiam extra vrbem ſitas, quæ dicuntur eſſe vrbis: alioquin redderetur diſpoſitio, & nominatio eluſoria, & vana; & ideò verba illa vrbis, vel de vrbe intelligenda ſunt aliquando largiùs, iuxta caput Rodulphus, de reſcriptis, & cap. ſi ciuitas, de ſentent. excommunicationis in 6.

Sed quid dicendum de indulgentijs plenarijs, etiam perpetuis, quæ ſunt conceſſæ priuatis Eccleſijs, Monaſterijs, Collegijs, Confraternitatibus, & quibuſcumque alijs locis pijs in vrbe erectis? Reſpondeo ex conſtitutione Clementis VIII. durante Anno ſancto omnino ſuſpendi, excepta indulgentia conceſſa quatuor illis primarijs Baſilicis, quæ ſola eo anno tam in vrbe, quàm in toto Orbe permanet plenaria, vel pleniſſima. Quod adeò verum eſt, vt ſi alicubi conceſſa fuerit in Orbe plenaria indulgentia, quæ non plenariam coniunctim contineat, aut aliquas alias ſimul facultates, quæ conceſſæ ſint earum cauſa, omnia omnino ſuſpendi; ex ea ratione, quòd magis dignum trahit ad ſe minùs dignum, cap. quod in dubijs, de conſecratione Eccleſiæ, vel Altaris, Menoch.conſ.2.n.227. Anton. Gomez variar. tom.3. cap.10.nu.6. Monet. de decimis cap.9. quæſt.5.nu.258. Sanchez de matrimonio lib. 3.diſp.29. n.8. Aloyſ.Ricc.deciſ.Curię Archiep.deciſ.228. p. 2. præfertur enim dignum minùs digno, l.1.& 2.ff.de alb. ſcrib.cap.ſolitæ,de maior. & obed. Hinc fit, quòd ſi miſceatur oleo conſecrato oleum profanum, totum remanet conſecratum. Fuſc. de viſitat. lib. 1. cap. 6. num 10. quod etiam dicendum eſt, ſi aquæ benedictæ miſceatur aqua non benedicta, quod intellige quando miſcetur non in maiori, vel æquali quantitate, tunc enim non remanet totum benedictum, aut conſecratum, vt meliùs vult Silueſter in ſumma, verb. aqua nu.3. ſequitur Barboſ. in d.cap. in dubijs nu.4. Cùm ergo indulgentia plenaria ſit dignior, & principalior, quàm aliæ facultates, plenaria ceſſante in Anno ſancto, cenſentur etiam ceſſare cæteræ facultates conceſſæ propter illam, Nauar. ſupra in gloſſa conſtitutionis, Quoniam Sancti Iubilæi, in verb. facultates, num. 2.

15 Sequitur quæſtio circa cæremonias, quæ ſeruantur in Anno ſancto. Inprimis enim appropinquante iam anno ſancti Iubilæi in glorioſiſſima Aſcenſionis die Chriſti Domini ſummo apparatu in Baſilica Vaticana Principis Apoſtolorum è duobus ſuggeſtibus mirificè ornatis inter Miſſarum ſolemnia coram vniuerſo populo diplomata ſummi Pontificis, & Latino, & materno idiomate leguntur, ſacerque Iubilæus in annum ſequentem publicè indicitur, & confeſtim in quatuor Vrbis partibus tranſumptus illius affigi ſolet, quo facto ſignificatur à quatuor mundi partibus, ab Oriente ſcilicet, ab Occidente, ab Auſtro, & ab Aquilone Chriſtianos ad celeberrimam Anni ſancti Feſtiuitatem Romæ celebrandam inuitari, conuocarique. His peractis literæ indictionis mittuntur ad omnes Prælatos, tàm maiores, quàm minores dignitate Patriarchali, Primatiali, Archiepiſcopali, Epiſcopali vel quaſi ful-

gen-

gentes, vt omnibus, & ſingulis notum ſit huius ſancti Anni cœleſte, & pleniſſimum ſubſidium.

16 Deinde accedente præuigilio Natiuitatis Chriſti Domini inſtituitur proceſſio celeberrima, in quam conueniunt Illuſtriſſimi, ac Reuerendiſſimi Domini Cardinales, omnium Regum, ac Principum oratores; omnes Vrbis Magiſtratus, Prælatique in Vrbe præſentes, & Pœnitentiarij apud Vaticanum reſidentes, ac tandem Summus Pontifex, qui proceſſionaliter incedendo Cruce præeunte ad ſacellum Palatij Apoſtolici accedunt. illudque ingrediuntur: tunc Summus Pontifex in genua procumbens coram ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento cum reliquis ſupplex orat, & incenſo poſito in thuribulo incenſat Sacramentum. Præterea hymnum, *Veni Creator Spiritus*, præcinit, quem poſtea Cantores proſequuntur. Ex hoc loco ad Eccleſiam Sancti Petri omnes proceſſionaliter gradiuntur, Pontifice in geſtatoria ſella delato ad Portam vſque ſanctam, quæ ad id vſque tempus obſtructa eſt, & reliquæ portæ huius Eccleſiæ ſunt clauſæ. Cumque omnes ad hunc locum acceſſerunt, Papa è ſella deſcendens, & accipiens candelam incenſam ad aliam ſellam ibi iuxta Portam ſanctam poſitam aſcendens pauliſper ſedens conquieſcit: & turſus è ſella deſcendens ad Portam ſanctam pergit, & malleo quodam Portam ſanctam ter percutit, terque verſus ſequentes præcinit, cui cantores in ſingulis reſpondent:

Verſ. *Aperite mihi portas iuſtitiæ.*
Reſp. *Ingreſſus in eas confitebor Domino.*
Verſ. *Introibo in domum tuam Domine.*
Reſp. *Adorabo ad templum ſanctum tuum in timore tuo.*
Verſ. *Aperite portas, quoniam nobiſcum Deus.*
Reſp. *Quia fecit virtutem in Iſrael.*

Tunc Papa ad Cathedram redeundo ait:

Verſ. *Dominus vobiſcum.*
Reſp. *Et cum ſpiritu tuo.*

Oremus. Oratio.

Actiones noſtras quæſumus Domine aſpirando præueni, & adiuuando proſequere: vt cuncta noſtra oratio, & operatio à te ſemper incipiat, & per te cœpta finiatur.

Quibus finitis Cantores concinunt Pſalmum, *Iubilate Deo omnis terra*, & alios modos iubilationis, & exultationis: interim reliquias diruti muri Portæ ſanctæ Populus quantumcumque minimas, deuotionis cauſa colligit. Pœnitentiarijque veſtibus Presbyteralibus induti lauant aqua benedicta poſtes ſanctæ Portæ, quibus locis antequam Pontifex Portam ſanctam apertam ingrediatur, dicit verſus ſequentes, quibus Cantores reſpondent in hunc modum.

Verſ. *Hæc dies quam fecit Dominus.*
Reſp. *Exultemus, & lætemur in ea.*
Verſ. *Beatus populus tuus Domine.*
Reſp. *Qui ſcit iubilationem.*
Verſ. *Hæc eſt porta Domini.*
Reſp. *Iuſti intrabunt per eam.*
Verſ. *Domine exaudi orationem meam.*
Reſp. *Et clamor meus ad te veniat.*
Verſ. *Dominus vobiſcum.*
Reſp. *Et cum ſpiritu tuo.*

Oremus. Oratio.

Deus, qui per Moyſem famulum tuum populo Iſraelitico annum Iubilæi, & remiſſionis inſtituiſti: Concede propitius nobis famulis tuis Iubilæi annum hunc, tua auctoritate inſtitutum, quo portam hanc populo tuo ad preces tuæ Maieſtati porrigendas ingredienti ſolemniter aperiri voluiſti, fæliciter inchoare, vt in eo venia, atque indulgentia plenæ remiſſionis omnium delictorum obtenta, cùm dies noſtræ aduocationis aduenerit, ad cæleſtem gloriam perfruendam, tua miſericordia munere perducamur, per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Poſt hæc datur Crux Pontifici in manum, qui genu flexo ante Portam ſanctam incipit cantare, *Te Deum laudamus*; & intrat Portam ſanctam, & Cantores proſequuntur vlteriùs, *Te Dominum confitemur*, &c. Poſtquam autem ingreſſus eſt, in ſua ſella geſtatoria poſitus deducitur à Parafrænarijs indutis veſte rubea vſque ad Altare maius ipſius Eccleſiæ Sancti Petri: quo loci ex ſella deſcendens coram Altari fundit preces, quibus finitis in ſella alia ibi parata in loco altiori ſedet; ex qua ſurgens, & ſtans inchoat veſperas Natiuitatis Chriſti Domini; & indè tres Cardinales Legatos mittit, vt aperiant reliquas Portas ſanctas Eccleſiarum, videlicet Sancti Pauli, Sancti Ioannis Lateranenſis, & S. Mariæ Maioris, præcedentibus eiſdem omnino cæremonijs, & precibus adhibitis à ſingulis in eorum reſeratione: quæ portæ toto Anno ſancto apertæ perſeuerant, omnibuſque Chriſti fidelibus ad indulgentiam, & veniam ſuorum peccatorum conſequendam aſſiduè, perpetuò patent, Nauar. de indulgentijs, ad finem fol. mihi 190.

17 Sequitur principalis quæſt. quæ ficti debeant Romæ, vt Iubilæus obtineatur, & quoties debeant viſitari Eccleſiæ, & quando? Reſponſio ſit, in primis opus eſſe Romam ire eos, qui ibi non fuerint, non ea intentione, vt admirandas Vrbis ſubſtructiones ſuperbaſque pyramides, ingentes Obeliſcos, & Amphitheatra operoſa contemplentur, ſed vt Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli limina, & Baſilicas deuotè, & ſtudioſè viſitent, & eorum corpora veneranda humiliter adorent, & reliqua Martyrum, Confeſſorum, ac Virginum oſſa ſanctitatem adhuc ſpirantia pijſſimè venerentur, remota omnino ambitionis, aut litium, ac negotiorum ſæcularium cogitatione; quibus multi ſub nomine conſequendi Iubilæi implicari ſolent. Secundò, & ante omnia olim integrum erat poſt viſitatas Eccleſias confiteri: hodiè tamen actu, & de facto confeſſio præcedere debet, vt patet ex Extrauagante Greg. XIII. & vult Caietanus tom. 1. opuſcul. tract. 10. quæſt. 2. ex ea ratione, quia opus eſt, vt ea opera, quæ faciunt ad Iubilæum conſequendum, viua ſint, & non mortua, qualia ſunt opera extra gratiam patrata: idcircò verè pœnitentes, ac Sacramentali confeſſione abluti, & abſoluti debent eſſe, qui Romam adeunt indulgentiarum intentione conſequendarum: quare antequam fiant viſitationes Eccleſiarum præ-

ſcri-

Digitized by Google

ſctiptarum, debet præcedere actualis confeſsio, quia omnes illæ viſitationes præſcriptæ apponuntur tamquam principalis cauſa, & tamquam opus principaliter intentum ad comparandam indulgentiam. Amnil. verb. indulgentia, num.14. Nauar. de Iubil. not.19. num.7.

Hæc ſententia eſt valdè probabilis, & ſaltem magis tuta, vt paret, quia indecens eſt, vt cupientes lucrari indulgentiam Anni ſancti viſitent Eccleſias per viginti nouem vices in peccato mortali abſque vlla conttirione, addendo in ipſiſmet Eccleſijs peccata peccatis, & denique ante vltimam viſitatiouem confiteantur ad conſequendum fructum Iubilæi. Nec obſtat quod dicitut de Iubilæis particularibus, in quibus ieiuuia, & eleemoſynæ, ac viſitationes Eccleſiarũ fieri poſsunt in ſtatu peccati mortalis, quia in illis Iubilæis ieiunia, eleemoſynę, & viſitationes Eccleſiarũ non prę cipiuutur, tamquam principalia opeta ad lucrandum indulgenriam, ſed ipſa ſumptio corporis Domini Noſtri IESV Chriſti, quod explicitè in illis declaratur, atquè ita ante ſumptionem Sactameuti, vel in ipſis tribus diebus ſatis eſt confiteri: ſecus in Iubilæo Anni ſancti, vbi viſitationes omnes à Pontifice ſcribuntur, tamquam opus principaliter intentum, Cordubenſ. iu quæſt.24. in fine primæ opinionis, dum ait omues, & ſingulas viſitationes eſse priucipalem, & ptoximam cauſam illius indulgentiæ, ac proinde debere fieri in ſtatu gratiæ, & expreſsiùs Caietanus in quodlibet. de indulgentijs, cap.9. quæſt.2. & Nauar. notabil.10. §.16. & 19. dicentes omnia opera iniuncta debere fieri in gratia, & præmiſsa confeſsione ſi quis oneretur peccato mortali.

Communiot tamen opinio tradit ad indulgentiam conſequendam requiri, quòd homo ſit in gratia tempore opetis principalitet iniuncti, vel certè tempore vltimi operis, quo peracto, immediatè ſequitur indulgentia. Ex quo colligitur ante vltimum opus neceſsariò confeſsionem præcedere debere, quaſi antecedentia opera ante vltimũ ſint iniuncta veluti diſpoſitio quædam ptæparans remotè ad gratiam, & ad indulgentiam, ita Viual. de indulgentijs, num. 18. Tolet. in ſumma, lib.6. cap.27. nu. 1. in fine, poſt Felinum de indulgentijs, verſ.7. & alij, qnos referens ſequitur Hiſpaniatum Primas in libello de Iubilæo, cap.4. dubio 2. un.3. Sed omnes loquuutur in Iubilæo particulari, non autem de Iubilæo Anni ſancti, & nec in noſtro caſu, in quo quæſtio eſt; an debeant fieri viſitationes triginta, ſeù per triginta dies in Eccleſijs pręſcriptis, quæ ſunt opera principalirer iniuncta ad iudulgentiam conſequendam non præmiſſa confeſſinne.

Quare mea ſententia eſt, omnes illas viſitationes iu Iubilæo Anni ſancti per triginta dies debere fieri in ſtaru gratiæ, quoniam ſingulæ illæ viſitationes Eccleſiarum ſunt principalis, & veluti proxima cauſa illius indulgentiæ. Seqnirur ex doctrina Cordubenſis in quæſt.24. in fine primæ opinionis, & deducitur ex verbis apponi ſoliris in diplomate Pontificio, quæ ſic habenr: Quo qnidem anno durante, qui verè pœnitentes, & confeſſi Baſilicas per triginta dies deuotè viſitauerint: neque obeſt, quod ait Nauarrus, partem negantem in d. notabili 19. num.16. ſequendo, & in gloſſ. Bullæ Gregorij verb. Durante, vbi oppoſitum videtur ſentire, & hac in re confuſiſſimus, & diuerſiſſimus eſt. Nec ſimilitet Henriquez ſuprà, dum ait, quòd ſi in Iubilæo exprimeretur, vt quis ante omnia confiteatur, adhuc non eſſet opus pręmittere confeſſionem ante reliqua opera Iubilęi; ſed ſatis eſſe poſt opera confiteri, qund non placet. Nam in hoc Iubilæo Anni ſancti confeſsionem eſſe præmittendam, antequam fiant viſitationes, apertè oſtendit, Rutilius Benzonius de anno Iubilæi lib. 5. dub.4. 5. dico dieo quintò, ad finem, vide Barboſ. in Extrauag. vnigenitus 2. de pœniten. num.14.

18 Porrò Eecleſiæ illæ quatuot viſitari debent in anno Iubilæi triginra ad minus diebus continuis, ſeù interpolatis à Romanis: vel quindecim à peregrinis, aut externis. Habetur in prima conſtiturione Bonifacij Octaui, nec vnquam hic numerus dierum à Romano aliquo Pontifice mutatus fuir: ſunt autem viſitandæ deuotè, ac pio animo præſcriptæ Eccleſiæ. Ratio autem cur peregrinis, & externis ſtatuatur minor numerus dierum pro Eccleſiarum viſitatione illa ſe offert, quia peregrini in itinere multa incommoda, pericula, impenſas, ac labores paſsi ſunt, & ideò viſitarione quindecim dierum pleniſsimum conſequuntut Iubilæum: Romani autem non niſi viſitatione ttiginta dierum illum adipiſcuntur; item quia exteri diutiùs in Vrbe morando grauioribus impenſis afficientur; & ideò dimidiato viſitationum tempore ſacri Iubilæi fructu gaudebunt.

Sed petes, qui nam veniant nomine Romanorum, & qui nomine peregrinorum, & exterorum? Reſponſio ſit, nomine Romanorum intelligi illos qui Vrbem incolunt perpetuò, & ſaltem per longum rempus Romæ habitant, & ibi habent domicilium, ſiue ſint originarij, ſiue aduenæ, & ſiue habeant intentionem perpetuò habitandi in Vrbe, ſiuè non, & ad hunc effectum ſufficit ſpatium ſex menſium, vt quis dicatut Romanus incola, vel habitator, quamuis non habeat ibi domicilium, Nauarr. in Extrauagante Gregotiana, Dominus, ac Redemprot noſtet, in gloſſ. verb. incolæ, Rutilius d. lib.5. cap.15. dub.2. vbi nomine peregrinotum intelligit omnes, qui Romam veniunt cauſa conſeqnendi Iubilæum, ſub quo etiam nomine veniunt forenſes, qui ſub nomine peregrinorum comprehenduntur; vndè omnes viatores, qui ad Vrbem accedunt receſſuri illicò ſub appellatione lata peregrinorum veninnt, ſicut etiam vagi, ſeù vagabundi comprehenduntur, & differunr à Romanis: atque ita per quindecim dies viſirando Eccleſias præmiſsis cæteris requiſitis Iubilæum lu-

crantur, quamnis ad Vrbem non venerint cauſa peregriuationis, ſed ibi commorantes per paueos dies videntes hanc indulgentiam, voluerune illam conſequi.

Sed quid dicendum de Romanis originarijs extra Vrbem morantibus, & ad illam alia de eauſa venientibus, quàm peregrinationis? Reſponſio ſit, vt lucrentur Iubilæum teneri per triginta dies viſitare Eccleſias; ratio, quia habentes domicilium habitationis, teneutur per triginta dies viſitare: ergn habentes domicilium originis, eùm hoc præferatur dnmicilio habitationis, argumento l. cùm quædam puella, ff. de iuriſdict. omni. iudic. & verè, ac propriè Romani eenſentur, qui ex Vrbe originem dueunt, l. ciues origo, C. de incolis lib. 10. Quin etiam Boerius tradit deciſ. 13. num. 3. originis ſuæ domicilium nec per mille annorum abſentiam poſſe aliquem mutare, neque illi renunciare expreſsè, nec tacitè; prout vult Raphael Cuman. conſ. 177. col. 3. verſ. nouiſſimè probatur, Bartol. in l. quæſitum, in principio, vbi ait abſentes ſemper ſuum retinere domicilium originis, & filium pariter retinere ſui patris originem, quam profectò mutare non poteſt, per d. legem, aſſumptio, §. filius, ff. ad municipal. & ibi gloſſ. Bart. & Alber. Quare non eſt audiendus Nauar. in dicta conſtitutione Gregoriana, verb. Romani, & verb. peregrini, vbi vult Romanum originarium, qui habet domicilium extra Vrbem, & ad illam accedit alia de eauſa, quàm peregrinationis, per quindeeim dies viſitando Eccleſias, lucrari Iubilæum, ſed requiritur triginta dierum viſitatio deuotè, ac pro animo cum precibus ſolitis.

19 Ambigi etiam poteſt, an requiratur confeſſio venialium, quando quis non eſt reus mortalis culpæ? Et quid! ſi quis peccet mortaliter poſt viſitationes omnes Eccleſiarum? Nnn eſſe neceſſariam confeſſionem de venialibus, traduut Henriquez lib. 7. de indulgentijs cap. 12. num. 2. Suar. de pœnit. diſp. 52. ſect. 3. nu. 5. & ſequent. Ægidius de Saeramentis diſp. 12. dub. 1. num. 38. Villalob. in ſumma tract. 26. difficul. 24. num. 11. Beia de eaſibus conſcientiæ par. 3. caſu 37. & Rutilius de anno Iubilæi lib. 5. cap. 15. dub. 6. in principio. Ratio, quia confeſſio ad lucrandas indulgentias non magis obligat, quàm confeſſio quadrageſimalis, ſed hæc non obligat pro eo tempore quaudo quis non habet niſi venialia; ergo non obligabit ad lucrandum Iubilæum, cùm ſit in gratia.

Nihilominùs dieendum eſt tutius eſſe pro Iubilæo conſequendo, quando præcipitur confeſſio actualis, confiteri de aliquibus venialibus, vt ſupponit Sotus diſt. 21. quæſt. 2. art. 3. col. 5. Villalob. ſupra d. n. 11. & eſt communis, teſte Sanch. lib. 8. de matrimonio diſp. 15. nu. 19. Nec eſt dubium poſſe Pontificem obligare ad confitendum venialia pro Iubilæo obtinendo, ſicut obligat ſenes, & pueros ad ieiunandum, qui præ ætate à ieiunio excuſantur, Emmanuel Rodrig. in ſumma verb. Iubilæo num. 12. Vega in ſumma 2. par. verb. indulgentias cap. 7. caſu 13. & Rutilius citatus dub. 6. ad medium, & idem Henriquez d. §. 2. cap. 12. lit. E. Indulgentiæ enim ſunt explicandæ, vt ſonant, & credendum eſt Papam velle obligare ad confeſſionem venialium, tamquam ad opus ſupererogationis; ſicut iniungit alia opera ſimilia in acquiſitione Iubilæi, vt eo remedio tutiori in gratia repoſitus impetret efficaciùs finem, propter quem conceditur indulgentia.

Quòd ſi contingat aliquem peccare mortàliter poſt viſitationes omnium Eccleſiarum? Reſponſio ſit, ſi quis cœpit in ſtatu gratiæ viſitare Eccleſias, & poſt ſeptimam, vel octauam viſitationem aliquo mortali ſuit irretitus, teneri iterum confiteri, & reliquas viſitationes, quæ deſunt cnntinuare, & perficere, nec teneri viſitationes à principio inchnare; quia opera facta in gratia per peccatum ſuperueniens iam mortificata per confeſſionem reuiuiſcunt, ne dum ad meritum, ſed etiam ad ſatisfactionem, & ex conſequenti ad diſpoſitionem, quoad indulgentiam, vt eſt communis Theologorum, iuxta illud Ezechielis, ibi: *Quacumque enim hora ingemuerit peccator, ampliùs peccatorum ſuorum non recordabor.* D. Thomas tom. 4. in 3. part. de pœnitentia, quæſt. 89. art. 4 & 5. vbi concludit opera peccati per pœnitentiam aboleri ſecundùm ſe: opera autem in charitate facta non aboleri à Deo: in cuius aeceptatione remanent, ſed impedimentum accipere ex parte hominis operantis, atque ita ſublato impedimento, quod eſt ex parte hominis operantis: Deus implet ex parte ſua illud, quod opera merebantur. Rutilius d. lib. 5. cap. 15. dub. 9. quare dicendum eſt reuiuiſcere, Henriq. de pœnit. lib. 1. cap. 16. num. 5. & cap. 33. & 34. vbi latè.

20 Rogabis, in quo articulo huius anni fructus Iubilæi acquiratur? Sunt, qui putent freti gloſsa in conſtitutione Gregoriana verb. durante, & verb. conſequenter, poſſe viſitare Eccleſias aliquem, & finitis viſitationibus confiteri, & Saeram Euchariſtiam ſuſcipere, & tunc poſt annũ Iubilæũ lucrari, quòd ſi in Vrbe de peccatis non fuit faſſus, nec ſuſcepit sãctam Euchariſtiam, ſed tantùm præſcriptas Eccleſias viſitauit, poſt regreſſum in patriam habet annum integrum ad confitendum, & communicandum, adeò vt, ſi in extrema anni die fateatur, & communicet, tum temporis lucrabitur indulgentiam Anni ſancti; quorum ſententia quamuis ſupradictis placeat, & probet illam Zerola in praxi 2. part. verb. Annus ſanctus, ad octauum. Dicendum eſt cum Nauarro in gloſs verb. durante, num. 39. & verb. conſequentur, poſt completam vltimam viſitationem immediatè poſt illam adhibitis cæteris neceſſarijs fructus Iubilæi acquiri, ex eo fundamento, quia diſpoſitio conditionalis adimpleta conditione ſuum effectum ſortitur, l. ſi quis ſub conditione, ff. ſi quis omiſſa cauſa teſtan. l. cedere diem. ff. de verbor. ſignific. & ideo actus conditiona-

tiona-

tionalis non valet niſi exiſtente conditione, De Aſilictis deciſ. 355. n. 4. Surd. de alimentis tit. 9. quæſt. 29. num. 13. & conſ. 38. num. 24. & conſ. 322. num. 26. Ex quibus infert Nauarrus eum, qui in vltimo momento immediatè poſt vltimam viſitationem non fuerit in gratia, non lucrari indulgentiam Iubilæi, quia hæc indulgentia conceditur formaliter, vel æquiualenter ſub conditione, ſi viſitauerit: idcirco diſpoſitio non habet effectum, niſi adimpleta conditione, atque ita, qui in vltimo momento viſitationis non fuerit in gratia, nihil lucratus eſt, & perdidit fructum itineris ſui, & laborem viſitandi, niſi fortè cum eodem Nauar. in d. gloſsa conſequentur, & priùs in gloſs. verb. durante, arbitreris pœnitentiam, & confeſsionem ſuperuenientes poſt actus viſitationum completos intra reliquam partem anni Iubilæi, ſatis eſſe, in quo euētu præmiſſa confeſſione intra reſiduam anni partem poſt vltimum viſitationum momentum, vel poſt illud antequam elabatur annus, fructus Iubilæi acquiretur. Attamen hæc reſolutio magis videtur pia, quàm vera, & coincidit cum priori, à qua receſſimus, eo quia conceſſio Iubilæi eſt conditionalis; & data ſub forma certa, qua omiſsa diſpoſitio ſuo caret effectu, nec valet niſi exiſtente conditione. Menebach. quæſt. illuſtr. cap. 55. num. 6. Surd. deciſ. 209. num. 1. Franciſc. Molin. de brachio ſeculari cap. 18. nu. 14. Cardin. Tuſch. tom. 2. lit. C. concluſ. 593. & Rutil. lib. 5. ſuprà cap. 15 dub. 11.

21 Sed quid dicendum de Illis, qui nequeunt Romam ire, niſi de licentia ſuperiorum ſuorum, an ſi abſque illa ad Vrbem accedant, lucrentur hunc Iubilæum? Reſponſio ſit, Religioſis prodeſſe, quamuis ſi accedant non petita licentia fortè peccent, ita Ioannes de Anania in tractatu ſuo de Iubilæo. Rutilius de anno Iubilæi d. lib. 5. dub. 16. vbi ex Ioann. Monacho in gloſsa magna, ad finem, ſentit poſſe ſuperiores Religioſorum licentiam peregrinandi Romam in Anno ſancto ſuis ſubditis concedere, quod etiam integrum erit Epiſcopis, qui ſine licentia Pontificis nequeunt regulariter peregrinari, cap. magna, de voto, & cap. non oportet, de conſecrat. diſt. 5. Poſſunt tamen ad Vrbem in Anno ſancto peregrinari, ita Ioan. de Anania loco citato, Quin etiam extra hunc caſum inconſulto Romano Pontifice Epiſcopi validè poſſunt emittere votum longæ peregrinationis, vnde tenentur petere licentiam à Pontifice, vt votum adimpleant, qui ſi deneget, ad nihil obligabit votum, dum Pontifex voluntatem non reuocauerit, quod intelligitur de voto magnæ peregrinationis, ſecus de modicis peregrinationibus, Sanchez poſt alios lib. 4. In præcepta Decalogi, cap. 25. ex num. 39. cum ſequentibus.

Adde Clericos habentes beneficia reſidentiam exigentia, non poſse ſine Epiſcopi facultate voto ſe obligare ad longam peregrinationem, vt per Valer. Reginal. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 9. Franciſcus Leo in theſauro fori Eccleſ. part. 2. cap. 11. num. 11. Sayr. in Claui Regia lib. 6, cap. 5. num. 25. Suar. de Relig. tom. 2. tract. de voto lib. 3. cap. 4 num. 10. Sanch. ſuprà lib. 4. cap. 25. num. 44. & Azor inſtit. moral par. 1. lib. 11. cap. 16. quæſ. 2. Nihilominus quamuis ad Vrbem accedant ſine licentia, & Romæ neceſſaria adimpleant, fructu Iubilæi gaudebunt, vt vult Ioan. de Anan. quem ſequitur Rutil. ſuprà dubio 15.

22 Supereſt dicamus, quinam ſint incapaces ſequendi Iubilæi? Atque in primis ſi quis iniuſtè eſt excommunicatus, poteſt conſequi Iubilæum per cap. cùm æterni, de ſententia, & re iudicata, lib. 6. quia iniuſta excommunicatio neminem priuat ſuffragijs Eccleſiaſticis, & ex conſequenti nec fructu indulgentiæ. Contrà verò, ſi quis eſt excommunicatus, iuſtè non lucratur indulgentias, vt notat Adrianus in 4. quæſt. 3. de Claui, in fine ad argumenta, & ratio eſt, quia non ſupponi debet Summum Pontificem voluiſſe excommunicatis theſaurum Eccleſiæ aperire, quos omni fructu, & commodo ſuffragiorum & orationum communium priuatos eſſe voluit, Marius Alterius diſp. 10. lib. 1. cap. 5. fol. 147. Ioann. de Ananias in ſuo tract. de Iubilæo; attamen ſi excommunicatus iuſtificetur per contritionem, nec poteſt confiteri, voluit tamen, ſi procurat conſequi indulgentias, & illas fortaſse lucrabitur, quia poteſt orare in Eccleſia, & recitare Officium diuinum, quamuis nequeat intereſſe publicis Eccleſiæ officijs, nec recipere Sacramenta, Nauart. de Iubilæo, notab. 18. num. 14. Non enim priuatur ab exercitio præſtandi opera, pro quibus conceditur indulgentia. Quare poterit peregrinationem, & alia opera gratiæ deuotionis præſtare. Hæc ſententia eſt probabilis; ſed contraria magis placet vti probabilior, quæ docet excommunicationem priuare directè, & per modum ratione ſui formalem omni fructu, & participatione indulgentiarum, & quamuis excommunicatus per contritionem iuſtificetur; adhuc tamen non lucrabitur indulgentias, donec ab excommunicatione abſoluatur. Eſt enim ex vi excommunicationis priuatus omni communione Eccleſiaſtica, maximè interna, cùm ſit membrum ab Eccleſia præciſum, ita vt nec ſacrificium pro eo offerri liceat, nec preces publicas ad Deum fundi, quòd ſi pœnitentiam agat, antequam abſoluatur, eſt in Eccleſia animo, non tamen corpore, ſiue externa excommunicatione, quæ propriè facit de Eccleſia iſta viſibili hominem eſſe, vt notat Auguſtinus lib. de vera Religione, cap. 6.

Dixi excommunicationem priuare omni fructu, & participatione indulgentiarum directè, & per modum abſolutionis, quoniam per modum ſuffragij in noſtro caſu poterit excommunicatus fortè gaudere fructu indulgentiarum, ſi ab aliquo indulgentia quæratur, & tamquam bonum priuatum conferatur, vel applicetur excommunicato. Probatur à ſimili, nam ſacerdoti interdictum eſt orare pro excommunicato oratione publica, non autem oratione priuata, & ſecretò, vt Deus illi conferat gratiam deteſtandi peccatum, & vt

pœnitentiam agat, quin etiam ex Nauatto iu manuali cap. 27. num. 36. poteſt Sacerdos applicate excommunicato fructum illum patticulatem illi ex ſacrificio Miſsæ reſpondentem, cùm ſit donum priuatum, quod vnus poteſt alteri cedere: ergo per modum ſuffragij poterit excommunicatus lucrati ftuctum indulgentiarum, ſi ab alio aliquo acquitatur, & excommunicato applicetut. Marius Altetius d. diſp. 5. lib. 1. cap. 6. in ſpecie, & deducitut ex Nauarro de otatione cap. 19. num. 73.

Quod attinet ad itregulares, ſiue publicos, ſiue occultos, quamuis ſint inhabiles ad Ordines ſacros ſuſcipiendos, & ad aliqua miniſteria exercenda, poſſunt tamen conſequi Iubilæum, atque ita poſſunt Eccleſias Vrbis aſſignatas viſitare, confiteri, & ſacram Euchariſtiam tecipete. Idem dic de ſuſpenſis ab officio, & beneficio. De illo autem, qui ab ingreſſu Eccleſiæ eſt ſuſpenſus, reſpondet Silueſter verb. ſuſpenſio quæſt. 5. ſi verò ſuſpenſio ſit ab ingteſſu Eccleſiæ, poſſe hunc orandi cauſa in eam ingredi, quando ibi Diuina non celebrantut, & viſitare Altaria, & tecipere Eccleſiaſtica Sacramenta ſecundùm communem opinionem, cùm extra Eccleſiam ita ſuſpenſus poſſit Sacrum facere, nō tamen poteſt exercete in ipſa Eccleſia aliquem actom Ordinis, fietque itregulatis, ſi aliquem actum peragat, neque in ea poterit intereſſe diuinis: nō tamen propterea erit irtegulatis, niſi celebret, nec priuabitut poteſtate exercendi iuriſdictionalia circa Eccleſiam, nec poteſtate celebrandi extra illa. Quate poterit adhibitis neceſſarijs conſequi iubilæum Anni ſancti. Idem eſto iudicium de ſuſpenſo à ſuſceptione Sacramentorum, temoto impedimento, poſſe ſcilicet ſuſcipere Iubilæum. Non eſt enim ſuſpenſio peccatum, ſed illins pœna, Nauart. in manuali cap. 27. num. 152.

23 An proſit Iubilęus illis, qui non poſſunt perſonalitet Romam ire, ſed mittunt aliquem pro ſe? Reſponſio eſt negatiua; niſi aliud à Summo Pontifice exprimatur. Nam opera iniuncta ad lucrandum Iubilæum debent adimpleri à perſonis, quæ volunt illum conſequi: vnde quando præſentia alicuius requiritut, debet eſſe vera, & non ficta. Bald. in l. 1. num. 55. C. qui admitti, Bart. in l. omnes populi, num. 62. ff. de iuſtitia, Gonzal. de menſibus, regul. 43. num. 13. & num. 22. & dictio, eos, eſt reſtrictiua ad expreſſos, ſcilicet l. vltim. & ibi Doctores, C. de hæredib. inſtit. Ctauett. conſ. 98. num. 8. igitur non debent adimpleti opera iniuncta per alios. Nec enim diſpoſitio legis competit, vbi non competunt verba, Flamin. de confidentijs quæſt. 29. num. 47. & quæſt. 54. num. 9. Item quia induſtria perſonæ hoc loco quodammodo eligitur, vbi factum committitur, quod per vnum, & non pet alterum fiat, Menoch. conſ. 17. num, 7. Similitet quando commiſsio his verbis facta eſt: Pet te, vel Per vos expediri mandamus. Cùm ergo in conſtitutionibus Gregorianis mandentur fieri viſitationes perſonaliter pet triginta, vel per quindecim dies reſpectiuè, & preces deuotè fieri, & quòd ſint verè pœnitentes, & non ſolùm propoſito, ſed etiam actu, & de facto confeſsi, ſatis oſtenditur lucratutos Iubilæum non per alios, ſed pet ſe ipſos eſse expeditutos. Soar. de pœnit. diſp. 52. ſect. 1. Rutil. ſup. lib. 5. cap. 15. dub. 21.

Sequitut alia non vulgatis quæſtio, An poſſit obtineri Iubilæus pet opera aliàs debita, ex voto, vel ex alia obligatione? Et quoties valeat acquiri? Quoad primum, negat Silueſter verb. indulgentia num. 18. in 6. quæſtione, verſ. Tertium, dum ait indulgentiam non poſſe dati, vel acquiri per aliàs debitum, vnde infert non poſſe dari pro remiſsione iniuriarum, quia in illa datione debet attendi aliquid meræ voluntatis, & non neceſſitatis, ſequitur Angelus verb. Indulgentia, num. 16. Oppoſitum tamen eſt dicendum, vnde ſequitur habentes votum peregrinandi Romam, & viſitandi præſcriptas Eccleſias, ibi poſſe conſequi Iubilæum, eo quòd indulgentia conceditur propter opera pia, quæ in gloriam Dei, & in vtilitatem Eccleſiæ veniant: probatur vſu, & ptaxi Eccleſiæ, quæ particulares indulgentias ſolet concedere ieiunantibus in Quadrageſima, & in quatuor temporibus, quæ ieiunia ſunt de præcepto, Cordubenſis de indulgentijs q. 18. & Valentia in lib. de indulgentijs cap. 7.

Quoad ſecundum, reſponſio ſit, Iubilæum Anni ſancti poſſe bis, ter, vel pluries ab aliquo acquiri, ſi fiant omnia onera iniuncta perfectè, & plenè, bis, vel ter, vel pluries, Barboſ. in Extrauagante Vnigenitus. 2. de pœnit. inter communes, n. 11. pag. 193. & quamuis Nauartus in gloſs. in verb. deuotè commentatij ſuper Bullam Gregorij XIII. num. 46. verſ. circa hoc interrogot, neget poſse bis, vel ter, lucrari Iubilæum; partem tamen affirmantem vti veriorem ſequitur, & multis probat, cùm ſit beneficium Principis latiſsimè interpretandum, quando non eſt nociuum tertio, l. beneficium, ff. de conſtit. Princip. & cap. quamuis, in fine, de præbendis lib. 6. Confert Nauarrus notab. 15. num. 19. vbi ex Palud. ait indulgentiam in perpetuum conceſſam, vel in tempus aliquod certum datam viſitantibus aliquam Eccleſiam, poſſe acquiri quolibet anno, quolibet menſe, & quolibet die: vnde quemadmodum, ſi per decem annos omnibus Dominicis diebus datæ fuerint Indulgentiæ alicui Eccleſiæ, pluries gratia illa obtineri poteſt: ſic etiam durante toto Anno ſancto, cùm indulgentia ſit propoſita, & oblata, & poterit à ſingulo quoq; homine pluries acquiri, imò quolibet menſe repetitis viſitationibus per quindecim, vel triginta dies, & adhibitis cæteris requiſitis, conſonat Cordubēſis in q. 33. de indulg. §. ſed his nō obſtātib. dicēs poſſe quolibet die ſemel lucrari indulgentiam, quando conceditur per decem dies, vel plures viſitantibus talem Eccleſiam vel in ea orantibus. Quinimò Angelus verb. indulgentia §. 4. & Roſell. §. 12. arbitrantur datam indulgentiam pro certo, & determinato tempore poſſe acqui-

ri

ti ſæpiùs; immò toties quoties etiam in eadem die, vt conſuetudo Eccleſiaſtica oſteodit in multis indulgentijs, & præſertim in Eccleſia Sanctæ Mariæ de Angelis prope Aſſiſium: ergo cùm gratia huius Iubilæi de Anno ſancto ſit omnino ſauotabilis, ooo eſt intelligenda de primo actu, ſed de pluribus, & ideo poteſt acquiri pluries viſiter Eccleſias.

25 Reſtat dicendum de reliqnis, quæ neceſſaria ſunt ad conſequendum fructus huius Anni ſancti, quæ cùm varia, & noo vulgaria ſint, ſiogulatim omnia debent exprimi in §. ſequenti, per duo de vigioti dubia.

De reliquis, quæ ſuperſunt expedienda ad conſecutionem huius Sancti Iubilæi.

§. II.

EPITOME.

26 *Indulgentiæ in Anno ſancto ſuſpenſæ, an eo elapſo reuiuiſcant?*

27 *An ſuſpendantur in Anno ſancto facultates eligendi Confeſſorem, vota commutandi, & diſpenſandi, & ſimilia.*

28 *Indulgentiæ Anni ſancti, an proſint mortuis?*

29 *Indulgentiæ durante Anno ſancto, an poſſint publicari in concionibus?*

30 *Orationes, & preces, & reliqua opera annexa Iubilæo maiorem vim habent, quàm non annexa, & quæ fiunt in Templis, & in Eccleſijs, quàm extra illas.*

31 *An lucrentur Iubilæum hunc, qui morte præuenti non potuerunt Romam venire.*

32 *Iubilæum Anni ſancti æqualiter vicini Romæ, & ab ea diſtantes longiſſimè veniendo conſequuntur.*

33 *Iubilæum æqualiter obtinent ſiue veniant equis, ſiue pedibus.*

34 *An ſimul, & eadem die omnes quatuor Eccleſiæ viſitari debeant, & an debeant viſitari tempore nocturno.*

35 *Moniales tam Romanæ, quam non, an priuentur Iubilæo Anni ſancti?*

36 *Peccantes ſpe veniæ, indulgentiæ, vel alterius gratiæ, an poſſint ea frui?*

37 *An liceat pro delicto futuro accipere indulgentiam, & an poteſtas abſoluendi à peccatis includat futura?*

38 *Iubilæi tempore an debeant iniungi pœnitentiæ à Confeſſarijs?*

39 *In quo differant ſatisfactiones per indulgentias à ſatisfactionibus ſacramentalibus, vel particularibus priuatorum?*

40 *Quid vtilius, ire ne Romam ad lucrandum Iubilæum, an expendere in vſus pauperum pecunias in itinere expendendas?*

41 *An ſit maior charitas erga Deum lucrari indulgentias, an velle eſſe in Purgatorio, vt ſoluat pænas pro peccatis contra Deum commiſſis?*

42 *Vtrùm acquirat Iubilæum, qui non habet intentionem ſatisfaciendi Deo pro peccatis commiſſis?*

43 *An ſolemnitas Anni ſancti permanere debeat, vſque ad finem Mundi, & an proſit concedenti.*

26 PRima dubitatio, an indulgentiæ io Aono ſancto ſuſpenſæ, eo elapſo reuiuiſcant? Ratio dubitandi eſt, quia Paulus Secuodus io extrauagante quemadmodum, de pœnit. & remiſſ. omnes, & ſiogulas plenarias indulgentias, & ad ioſtar Iubilæi cum quibuſcunque facultatibus, & poteſtatibus à prædeceſſoribus datas ad ſuum, & Sedis Apoſtolicæ beneplacitum ſuſpendit, vt conſtat ex §. ibi „ Nos qui „ vniuerſorum. Poſtea verò Gregorius XIII. multorum Romanorum Pontificum motem ſequendo de plenitudine poteſtatis ad ſuum, & Sedis Apoſtolicæ beneplacitum omnes, & quaſcumque indulgentias plenarias etiam ad inſtar Iubilæi, & earum cauſa facultates, conceſſiones, & indulta quæcumque ab ipſo, & ab ipſa Sede, eiuſq; auctoritate, quibuſcumque Eccleſijs, & Monaſterijs vtriuſque ſexus, ac Conuentibus, Domibus, Congregationibus, Hoſpitalibus, & pijs locis, nec oon Ordinibus etiam Mendicantium, ac Militiarum, nec non confraternitatibus, & Vniuerſitatibus earumque, & alijs cuiuſque dignitatis, gradus, & conditionis, perſonis Eccleſiaſticis, & ſæcularibus per voiuerſum Orbem conſtitutis, etiam pet modum communicationis, extenſionis, & aliàs quomodocumque perpetuò, vel ad tempus quibuſuis modis, & ex quibus cauſis cooceſſas, & conceſſa quibuſcumque illa ſint concepta formulis, ac reſtitutiooibus, reuocatiooibus, mentis atteſtationibus, alijſque clauſulis, & decretis communita ſuſpendit, decernens interim illa, & literas deſuper cooſectas nulli prorſus ſuffragari debere: nec noo irritum, & inane quicquid ſecus per quoſcumque contigerit attentari; indulgentijs Baſilicarum, & aliarum Eccleſiarum Vrbis, nihilominus io ſuo robore duraturis; quæ omnia conſtant ex Gregoriana conſtitutione, incipit „ Quoniam „ ſancti Iubilæi, cuius meminit Nauarr. de Iubilæo notab. 33. in principio, & Fraoc. Leo in ſuo theſauro part. 1. cap. 7. num. 13. & 14.

Quam ſuſpenſiooem indulgentiarum plenariarum innouauit etiam ad ſuum, & eiuſdem Sedis Apoſtolicæ beoeplacitũ eodem modo, ac forma Clemens viij. poſt Iubilæi indictionem, atq; ita cùm hæc ſuſpenſio duret vſq; ad beneplacitum Sedis Apoſtolicæ: non reuocatur morte Pontificis, & perſeuerat in ſuo robore, donec à Pontifice pro tempore exiſtente reuocetur, eò, quia noo reſpicit perſooam Pontificis, ſed auctoritatem Pontificiam, quæ io omnibus ſucceſſoribus perſeuerat, donec reuocetur, ſemper intelligitur in ſuo vigore perſiſtere. cap. ſi gratioſè, de reſcriptis in 6. & Nauarr. de Iubilæo notab. 28. n. 7. verſ. octauò ampliatur, vbi vult beneplacitum Romani Pontificis ceſſare morte ipſius, quod etiam ſequitur Barboſ. io d. c. ſi gratioſè, & Franciſc. Leo ſuprà; beneplacitum

tum tamen Sedis Apoſtolicæ morte Pontificis non ceſſat. Gonzal.ſuprà reg.8.gloſſ. 12.num.2.& 7.

Nihilominus, quia non deſunt, qui putent negata, vel conceſſa ad Beneplacitum Papæ, vel Romani Pontificis, vel Regis expreſſo ſolo nomine dignitatis, non expirare obitu ita concedentis, vel negantis; quia ita facta, vel negata, vel ſuſpenſa fuerunt nomine dignitatis, quæ non moritur, & quia magis conſideratur dignitas, quàm perſona, & in dubio præſumitur beneplacitum appoſitum contemplatione dignitatis, vt vult Maſcard. de probat.concluſ.186.num.1.cum ſequentib. Valaſc.de iure emphyteutico, quæſt. 34.num.7.vbi pro contraria parte multos etiam refert. Quare in caſu propoſito tranſacto anno Iubilæi requiritur expreſſa reuocatio ſuſpenſionis indulgentiarum, quod etiam ſentit Nauarrus d. notab. 33. n.7.niſi ex conſuetudine, quam Pontifex ſcit, & tolerat, aliud appareat. Clemens tamen Octauus elapſo anno Iubilæi interrogatus, an duraret adhuc ſuſpenſio indulgentiarum, reſpondit durare, donec aliter, &c.Vnde expirat vbi primùm verbo, vel ſcripto Pontifex declarat ſuſpenſionem ceſſare, ita vſus, & praxis. Rutilius lib.4.cap.8.dub.6.Franciſcus Leo ſup. numer.15.

27 Secunda dubitatio; An ſuſpendantur per IubilæumAnni ſancti facultates eligendi Confeſſorem, vota commutandi, diſpenſandi, & ſimilia? quas indulgentias ſuſpendi diximus ſuprà in Anno ſancto num.14. ex Bulla Gregorij xiij. incipit, „ Quoniam ſancti Iubilæi, & antè ex Bulla Sixti Quarti, quæ incipit „ Quemadmodum, cuius meminit Nauarrus de Iubilæo notab.28. num.1. vbi eam interpretatur, quę ſuſpenſio extēditur ad plenarias dumtaxat indulgentias quocumque nomine vocentur, etiam pro articulo tantùm mortis conceſſæ, ſiue indulta ſint perſonalia, prout eſt Bulla Cruciatæ conceſſa eo anno, quoad effectum plenariæ tantùm indulgentiæ conſequendæ, vt dictum eſt ſuprà num.14.verſ. quinimò, niſi Pontifex expreſsè Cruciatam non ſuſpendat, vt voluit Clemens Octauus ſuprà verſ. nihilominus Clemens, ſiue indulta ſint conceſſa in fauorem Vniuerſitatum, aut Congregationum quarumcunque, & quotumcumque Ordinum. His poſitis,

Dico primò Sixtum Quartum in ſua Extrauagante, quæ incipit „ Et ſi Domi- „ nici „ ſuſpendiſſe facultates commutandi vota etiam, & diſpenſandi in illis, nec non componendi ſuper rebus malè ablatis, & deputandi Confeſſarios cum poteſtate abſoluendi à reſeruatis, atque ita hæc omnia eſſe ſuſpenſa, conſtat vltra indulgentiam plenariam: idem oſtenditur in Extrauagante ſua à Gregorio xiij. incipit. Quoniam, verb.facultates, vbi Pontifex ait ſe facere hanc ſuſpenſionem multorum Romanorum Pontificum morem ſequutum de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, „ his verbis: Suſpendimus omnes, & quaſ- „ cumque indulgentias plenarias, etiam ad „ inſtar Iubilæi, & earum cauſa facultates, „ conceſſiones, & indulta quæcumque à no- „ bis & dicta Sede eiuſque auctoritate, &c. „ vbi verbum, facultates, earum cauſa con- „ ceſſas, & verba, indulta quæcumque, includunt ſuſpenſionem etiam aliorum, quæ non ſunt indulgentiæ plenariæ, qualia ſunt facultates eligendi Confeſſorem, commutandi vota, & diſpenſandi in illis, & ſimilia, Nauarrus de Iubilæo notab.33. nu.2. verb.facultates, & ante notabil. 28. à n.1. vſque ad num.7. vbi num.8.9. & 10. notat non tolli per huiuſmodi ſuſpenſionem facultatem remittendi, diſpenſandi, & componendi ſuper rebus incertis reſtituendis, quæ non malè, neque illicitè fuerunt ablatæ. Nec item auferri poteſtatem deputandi Confeſſarios abſque facultate abſoluendi à reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, Nauarr.in cap.ſit, de Iudæis notab.2.& d. notab.28. num.10.11.& 12.vbi ſubdit non comprehendi facultatem deputandi Confeſſarios ſine poteſtate abſoluendi ab huiuſmodi reſeruatis, nec etiam facultatem commutandi vota, diſpenſandi ſuper ea, componendi circa malè ablata, & deputandi Confeſſarios, cum facultate abſoluendi à reſeruatis, dummodo hæc quatuor conceſſa ſint ad conſequendum alias indulgentias, quàm plenarias, Nauarr. d. notab. 33.in verb. facultates, verſ. Secundò, & verſ.Tertiò, Rutilius de anno Iubilæi lib. 4.cap.8.dub.3.vbi concludit non ſuſpendi in Anno ſancto, niſi facultates conceſſas in ordine ad acquirendam indulgentiam plenariam, reliquas verò, quæ vel ab Epiſcopis, vel à Legatis Papæ conceduntur ad abſoluendum à reſeruatis non ſuſpendi, Nauarr.d.notab.28.num.16.& 17.

Quinimò, nec ſuſpenduntur facultates conceſſæ à Nuntio Apoſtolico, vel Legato Papæ etiam de reſeruatis Papæ, quoniam Legatus has facultates concedit auctoritate ordinaria, cùm ſit Ordinarius extraordinario modo factus, iuxta gloſſ.Clement.ij. de officio Ordinarij, quamuis, quæ virtute ſpecialium facultatum, quas Pontifex Legato concedit, & non aliter illi competunt, eſſe ſuſpenſa notat Nauarrus ſuprà notab.28.num.9.& Rutil.d.dub. 3.ad finem.

Difficultas tamen eſt, an priuilegia commutandi vota, & in eis diſpenſandi, & abſoluendi à reſeruatis conceſſa Mendicantibus erga ſæculares ſuſpendantur in Anno ſancto? Pars affirmans ex eo patet, quia per Bullam Cruciatam videntur ſuſpendi, per hæc verba: „ Exceptis tamen „ conceſſis Ordinum Mendicantium Su- „ perioribus, quoad eorum fratres tantùm. Ergo quoad Sæculares priuilegia illa, ſicut ſuſpenduntur per Bullam Cruciatam, ſic etiam in anno Iubilæi ſuſpendentur. Quo ad Bullam, ſeu per Bullam ſuſpendi hæc indulta ſentiunt Ludouicus Lopez.2. p. Inſtuctorij, vbi de Clauibus cap.2.prope verſiculum, quæritur deinde, Emmanuel in Bulla Cruciata §. 12. numer.4. atque in Anno ſancto etiam ſuſpendi vult Nauar-

uarrus de Iubilæo notab. 28. numer. 32. & 33.

Dicendum tamen eſt in primis, non ſuſpendi per Bullam Cruciatam quoad vſum ſæcularium ſupradicta priuilegia, cùm veniant in cõmune bonum fidelium, atque ita per verba generalia non tolluntur, ſed neceſſaria eſt, vt ſuſpendantur, ſpecifica mentio, ita Leſſius lib. 2. de iuſtitia cap. 42 dub. 12. num. 60. verſ. Reſpondeti poteſt, & expreſsè Henriquez lib. 6. de pœnit. cap. 16. num. 7. & lib. 7. de indulgentijs cap. 28. nu. 7. cum alijs in ſcholijs lit. Z. relatis, & Emmanuel mutata ſentẽtia in additionibus ad Cruciatam §. 12. nu. 4. & de regularibus tom. 1. quæſt. 61. art. 14. idem voluit.

Imò neque in anno Iubilæi ſuſpendi vult Henriquez lib. 7. cap. 21. num. 3. in commento lit. R. & cap. 28. num. 7. & ait probabile idem Nauarrus dict. notab. 28. ad finem, teſte Sanchez in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 54. ad finem numer. 62. quæ tamen in noua Bulla ſuſpenſionis indulgentiarum à Clemente Octauo publicata expreſſis verbis legi poſſunt, vbi omnes facultates, conceſsiones, & indulta quæcumque abſoluendi etiam à caſibus Papæ, ac Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, atque in literis die Cœnæ Domini legi ſoliris quibuſcumque Eccleſijs, Ordinibus, &c. ſuſpenſa, & impedita durante Anno ſancto cenſentur, dummodò conceſſa fuerint cauſa indulgentiarum plenariarum. Ex quibus ſequitur has omnes facultates etiam abſoluendi à reſeruatis Sedi Apoſtolicæ non eſſe ſuſpenſas durante Anno ſancto, quando non intuitu, vel contemplatione indulgentiarum plenariarum, & cauſa acquirendarum, ſed aliter fuerint conceſſæ tam Ordinibus, Communitaribus, Collegijs, quàm quibuſcumque alijs perſonis, etiam priuatis, cuiuſcumque gradus, ac conditionis extiterint; tunc enim nullo modo cenſebuntur ſuſpenſæ, cùm non ad plenarias indulgentias conſequendas, ſed ad alios fines ſpirituales conferantur, Henriquez ſuprà dicto cap. 21. num. 3. lib. 7. & Rutil. vbi ſuprà lib. 4. cap. 8. dub. 4. fol. 455.

28 Tertia dubitatio, an indulgentiæ Anni ſancti proſint mortuis? Reſponſio eſt negatiua circa indulgentiam plenariam Iubilæi ſacri. Ratio, quia nulla indulgentia extenditur ad mortuos, niſi expreſsè eam concedens extendat ad illos. D. Thomas in 4. diſt. 45. quæſt. 2. art. 3. & colligit Nauarrus ex Extrauagante Vnigenitus, de pœnitent. notab. 22. de Iubilæo, num. 1. in verb. Quicumque voluerit, hanc huius anni Iubilæi indulgentiam non poſſe queri mortuis, ex eo fundamento, quia ordinaria ſaltem poteſtate non poſſunt facere ea, quæ hic dicuntur, ſine quibus indulgentia non quæritur. Hæc hodie. Olim autem Alexander VI. Anno Domini 1500. in ſua Bulla pro anno Iubilæi publicata, cuius meminit Stephanus Nottus, & Cyrillus Franch. in ſuis libris de Iubilæo, ſic ait:

„ De diuina miſericordia, & poteſtatis Apo-
„ ſtolicæ plenitudine, Volumus, & concedi-
„ mus, vt ſi qui parentes, amici, aut cæteri
„ Chriſtifideles, pietate commoti, pro ipſis
„ animabus Purgatorij ignis, pro expiatio-
„ ne pœnarum eiuſdem, ſecundum diuinam
„ iuſtitiam debitarum expoſitis, dicto anno
„ Iubilæi durante pro reparatione dictæ Ba-
„ ſilicæ Sancti Petri aliquam eleemoſynam,
„ iuxta dictorum Pœnitentiariorum, vel ali-
„ cuius eorum ordinationem, dictas Baſili-
„ cas, & Eccleſias modo præmiſſo deuotè
„ viſitando in capſa in eadem Eccleſia, ſeu
„ Baſilica Sancti Petri deputata poſuerint;
„ ipſa pleniſſima indulgentia per modum
„ ſuffragij, ipſis animabus in Purgatorio exi-
„ ſtentibus, pro quibus dictam eleemoſynam
„ piè erogauerint, pro pleniſſima pœnarum
„ relaxatione ſuffragetur. „ Hæc ibi.

Quare dicendum eſt mortuis hodie indulgentiam huius anni præcisè non prodeſſe: poſſe tamen eos per modum ſuffragij iuuari per orationes, ac ieiunia in Anno ſancto. Similiter ſi quis in anno Iubilæi pro alio viuo ad Vrbem accederet, & pro illo omnia opera iniuncta perfectè adimpleret, indulgentiam tamen illi non acquireret, quod eſt commune, quia indulgentia tantum valet, quantum ſonat, hoc eſt, nequeunt valere plus quàm ſonant, & ſemper valent id quod ſonant, quando non datur error in cauſæ ſufficientia ob quam conceditur; & debemus intelligere numquam ſubeſſe inſufficientiam cauſæ, quando Summus Pontifex indulgentias concedit, Michael de Palatio hac de re in 4. diſtinct. 10. diſp. 3. concl. 10. Emmanuel Rodr. in explicatione Bullæ § 1. num. 11. dub. 2. & alij, quos referens ſequitur Vega in ſua ſylua, lib. 3. caſu 278. & Nauarr. de Iubilæo, notab. 11. num. 6. & D. Thom. in addit. qu. 25 ad 2.

29 Quarta dubitatio, an indulgentiæ durante Anno ſancto poſſint publicari à Concionatoribus, vel à Parochis? Reſponſio quoad plenarias indulgentias eſt negatiua præter Iubilæi ſacri pleniſſimam, ita Xyſtus Quartus in ſua Extrauagante, Quemadmodum, & Gregorius XIII. in ſua, Quoniam Sancti, verb. Ne vllæ aliæ indulgentiæ, vbi reſpondit non prohiberi publicationem, nec prædicationem etiam in hoc anno Iubilæi ſancti vllius indulgentiæ non plenariæ. Quare non plenariæ publicari, & prædicari poſſunt durante anno, & poſt illum. Plenarias autem publicare, & prædicare tam publicè, quàm priuatim, & occultè eſt peccatum mortale, vt oſtenditur ex verb. præcipimus, & interdicimus; & incurritur excommunicatio eo ipſo, & inſuper puniri poſſunt ab Ordinarijs pro eorum arbitrio publicantes, Barboſ. in dicta Extrauagante, Quemadmodum 4. de pœnitent. num. 4. pag. 196.

30 Quinta dubitatio petit, an opera coniuncta Iubilæo maiorem vim habeãt, quàm ſi coniuncta non eſſent? Vt autem hæc clariùs percipiantur, notandum eſt triplex genus operum Iubilæo annecti ſolere. Primum actus virtutum, nimirum viſitare Eccleſias, ieiunare, eleemoſynas erogare, & intereſſe proceſſionibus. Secundum recitare orationes ab Eccleſia approbatas,

caſ-

eaſque Deo deuotè, ac pio animo offerre Pater, & Aue, & Litanias, & intrnitu Eccleſiarum aqua benedicta aſpergi. Tertium confiteri,& ſacra Euchariſtia animam paſcere.

His poſitis non eſt dubium hæc tria ex eo, quòd ſunt coniuncta ſancto Iubilæo regulariter magis diſponere ad delendum pœnas temporarias, quàm ſi extra tempus Iubilæi fierent: vnde Iubilæus ingerit, & inſpirat in opera coniũcta virtutem quamdam diſpoſitiuam multò fortintem ad recipiendas Sanctorum ſatisfactiones, quæ communicantur in Iubilæo, quàm ea opera extra Iubilæum, vel nnn haberent, vel non tam efficacem, quàm vim nouam per Iubilæum acquirunt opera coniuncta tamquam diſpoſitioues, per quas couquiruntur noui gradus remiſſionis pœnarum. Nec mirum, quia in Iubilæis, præſertim in hoc ſancti Anni, iniunguntur opera, cum ſolemni benedictione Papali præcedentibus varijs oratinnibus, deprecationibus, & obſecrationibus totius Eccleſiæ, ob quas Deus plura auxilia interna recipientibus Iubilæum pijſſimè largitur, quibus homines ad benè operandum ſingulariter alliciuntur, & fructum tanti Iubilæi maxima cum vtilitate conſequuntur: item quia primum genus operum, nempe actus virtutum, viſitare ſcilicèt Eccleſias, ieiunare, largiri eleemoſynas, & ſimilia in Iubilæo iniuncta, quæ ſecundùm ſe non ſunt Sacramentalia, eo ipſo, quòd ſunt annexa Iubilæo per benedictionem Pontificis conſecrata fieti Sacramentalia, eſt valde prnbabile, ex Cordubenſ. lib.5. qu.21. prop. 3. Rutilius de Anno Iubilæi, lib. 4. cap.4.

Iuuat D. Thomas in 4. diſt. 20. Gerſon. in 2.par.ſumm.tract.de indulgent. conſiderat.12. Alphab 34. lit. A. & Angeſtus in Mntalibus, cap. 8. quos tefert Cordubenſ. quæſt.40. vbi volunt, cæteris patibus, magis vtilem, & magis Deo gratam eſſe operatiouem bonam cum indulgentijs, vel Iubilæo, quàm alteram ſimilem ſine illis.

Ad hæc orationes in commnni factæ in Iubilæo augent charitatem, & per talem orationem faciliùs, quod volumus impetramus à Domino,& ideo Eccleſia in communi orat, in communi operatur, in communi gratias Deo agit, vt multotum orationibus, & precibus Deum magis propitium habeat. D.Ambroſius lib. 1. officiorum cap. 29. ſub finem, & Leo Papa ſermone 4. de ieiunio 7.menſis, ſic ait: Tunc eſt efficacior, ſanctiorque deuotio, quando in operibus pietatis totius Eccleſiæ vnus eſt animus, & vnus ſenſus. Hinc fit, vt in neceſſitatibus publicis proceſſiones inſtituantur, & in Iubilæis, vt ſimul orantes, quaſi in acie precibus dimicantes diuinæ ſententiæ iram à nobis auertamus. D.Thom. quodlib.7.art.18. Aznr. inſtitut. moral.par.1.lib.9.quæſt.3.& ſeq.

Quinimò oraiioues etiam priuatæ in Eccleſia magis Deo placent, & hominibus vtiliores ſunt, quàm quæ alibi fiunt, prout habetur Iſaiæ 56. ibi, *Domus mea, domus orationis vocabitur cunctis populis*; & Dauid Pſalm.67. *In Eccleſijs benedicam te Domine*, & 3. Reg. 8. *Cælum, & cæli cælorum non te capiunt, quantò magis domus iſta, quam ædificaui; ſed ad hoc tantùm facta eſt, vt reſpicias orationem ſerui tui, & obſecrationem eius Domine Deus meus, & audias preces, quas fudit famulus tuus coram te, &c. & exaudias preces famuli tui, & populi tui Iſrael, quicumque orauerit in loco iſto, exaudi de habitaculo tuo, id eſt, de cælis, & propitiare*; ita Rex.

Ratio autem, ob quam orationes, præſertim in Eccleſijs fuſæ, maiorem vim habeant apud Deum, quàm priuatim, illa eſſe poteſt quòd publicæ orationes in Eccleſia citiùs à Deo exaudiuntur, ſic Deus pollicitus eſt Salomoni 3.Reg.9. in erectione templi, quod etiam tradit S. Leo Magnus, co quòd publicæ orationes ex obedientia, & præcepto Eccleſiæ fiunt, ſuprà ſermone 4.de ieiunio, ibi: In operibus pietatis totius Eccleſiæ vnus eſt animus, & vnus ſenſus; & infrà, ibi, Sacratius eſt, quod publica lege celebratur, quàm quod priuata iuſtificatione tenetur. Vnde Paludan. in 4.diſtinct.15. quæſt.5.concl.1.& 2. Maior in 4. diſtinct.12. quæſt.6. Nauarr.in manuali de oratione, cap. 17. num. 24. & ſequent. meliùs putant recitari horas Canonicas in choro, & cnmmunitate, quàm ſolitariè; quod probatur ex illo Chriſti Domini, *Si duo*, Matth. 18. *ex vobis, aut tres conuenient ſuper terram in nomine meo, de omni re, quamcumque petierint, fiet illis à Patre meo*; quæ omnia ſatis probant orationes, & viſitationes Eccleſiarum, & proceſſiones, & reliqua iniuncta à Summo Pontifice inſtituta magnam vim habere ad remiſſionem pœnæ temporalis, cùm ea Iubilæo annexa faciliùs, & efficaciùs ab hominibus ſoleant exerceri, quàm ſine Iubilæn: nam concurſus, & frequentia fidelium ſancta quadam æmulatione ſe excitant, & incendunt ad conquirendum Iubilæum, & alia plura anxilia, quibus omnes excitati deuotiùs ijs operibus ſe eo tempore addicunt, quàm extra illud. Vide Franciſc.Leonem.par.1.cap.5. de conſecratione Eccleſiarum, num.2. per tot.

31 Sexta dubitatio, an Iubilæum acquirant proficiſcentes Romam,qui morte impediti non potuerunt Romam peruenire? Affirmat Barboſ. cum alijs in Extrauagante Vnigenitus 2. de pœnit. num.13.pag.194. quo priuilegio nnn gaudent Romani, neque incolæ Vrbis: & ideo iſti, ſi aliquo impedimento detenti viſitationes inchoatas nequiuerunt ad finem perducere, quamuis fuerint verè pœnitentes, Iubilæi indulgentiam non conſequentur: ſecus de peregrinis, qui iter deuotionis gratia ad Vrbem ſuſcipientes impediti infirmitate, vel morte non peruenerunt: ratio huius diſcriminis illa eſſe poteſt, vt hoc priuilegio exteri ad peregrinationem ſuſcipiendam faciliùs inuitentur, vt conſtat ex dicta Extrauag. verſ.adijcientes, vbi id priuilegium indulget Romam venientibus, qui vel non peruenerunt, vel peruenientes viſitationes Eccleſiarum perficere non potuerunt. Na-

uar-

uarrus de Iubilæo, notab. 19. num. 4. & in gloſſa verb. poſt iter, in conſtitutione Gregorij XIII. Dominus, ac Redemptor Noſter; nam in eo euentu votum pro facto reputatur, & à Pontifice pro facto acceptatur, ſicut Pſalm. 9. dicitur, *Deſiderium pauperum exaudiuit Dominus: præparationem cordis eorum audiuit auris tua*. Cùm ergo indulgentia Anni ſancti non concedatur, niſi adimpletis operibus iniunctis, ſpecialiter excipiuntur iter arripientes ad Vrbem, qui quamuis nequeant efficere opus ad indulgentiam propoſitum infirmitate, vel morte impediti, eam tamen conſequuntur, Nauarr. dicto notab. 19. n. 4. Rutilius de anno Iubilæi, lib. 5. cap. 15. dub. 10.

32 Septima dubitatio, an æqualiter fiant participes huius Iubilæi, qui ſunt Romæ, & qui à remotiſſimis Regionibus Romam veniunt? D. Thomas in additionibus ad 3. par. quæſt. 25. art. 2. ad 4. ait ita, Vicinus Eccleſiæ, & Eccleſiæ Sacerdotes, & Clerici conſequuntur tantam indulgentiam, ſicut illi, qui venirent à mille dietis: quia remiſſio non proportionatur labori, ſed meritis, quæ diſpenſantur. Sic ille. Quare quantum ad eſſentiam indulgentiæ, & ad rationem ſatisfactionis, cùm non attendatur quantitas operis, ſed genus operis, æqualiter lucrantur Iubilæum Anni ſancti, qui Romæ ſunt, quemadmodum & illi, qui ex longiſſimis regionibus Romam veniunt, eo quia indulgentia non conſideratur, nec proportionatur labori operantis, ſed meritis Chriſti, & Sanctorum, quæ communicantur, Henriq. lib. 7. cap. 14. num. 4. verſ. hi enim, vbi notat non minùs dignos eſſe conſequi plenariam indulgentiam venientes ex proximis domibus, quàm venientes è longinquo cum magnis expenſis, & laboribus viſitare templum Apoſtolorum, ſequitur Barboſ. in Extrauagante Antiquorum, 1. de pœnit. inter communes, num. 5. cùm in vtriſque æquè reperiatur cauſa principalis recognoſcendi Sedem Apoſtolicam, & venerandi Summum Pontificem, quæ eſt vna ex præcipuis cauſis Iubilæi huius ſancti inſtituti, vt ſcilicet Baſilicæ Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli eò ampliùs honorentur, quo frequentiùs viſitantur; & viſitantes multò maioribus ſe ſpiritualium donorum muneribus recreatos experiantur; cuius rationis, ac cauſæ meminit Bonifacius Octauus in ſua Extrauagante Antiquorum, de pœnit. & remiſſ. & poſtea à Clemente VI. in ſua conſtit. de qua ſuprà, per hæc verba: „ Pro Beatorum, *inquit*, Petri, & Pauli memoria crebriùs recolenda, pro reuerentia ipſis à cunctis fidelibus deuotiùs exhibenda, pro ipſorum patrocinio fauorabiliùs impetrando, fuit huiuſmodi indulgentia ſalubriter, & ſanctiſſimè inſtituta. „ Cùm ergo quoad effectum indulgentiæ tam Romani, quàm exteri opera iniuncta adimpleant, æqualiter vterque illam acquirunt, quæ à Gregorio XIII. in ſua conſtitutione indictionis Iubilæi memorantur.

33 Hinc ſequitur ſolutio octauæ dubitationis, an proſit æqualiter illis, qui Romam eunt equites, ſicut illis, qui pedibus ſuis iter agunt; nam quamuis quoad meritum magis mereatur, qui plus laborat, vtrique æqualiter vtilis eſt fructus Iubilæi, Ioann. de Anania in dicto tractatu, dub. 10. & Henriq. lib. 7. de indulgentijs, cap. 14. num. 4. verſ. ſubeſt ratio; cùm in vtriſque ſubſiſtat æquè principalis cauſa viſitandi Baſilicas Sanctorum Apoſtolorum, recognoſcendi Sedem Apoſtolicam, & venerandi caput Eccleſiæ.

34 Nona dubitatio, an omnes quatuor Eccleſiæ ſint in eadem die viſitandæ? & an nocturno tempore viſitari debeant? Quoad primam partem, reſponſio ſit, omnes illas quatuor Eccleſias eſſe viſitandas in quolibet die, ita vt ſi non viſitentur eodem die, & vna earum relinquatur, illa dies non prodeſt ad Iubilæum conſequendum. ſic enim intelligenda ſunt verba in Bulla apponi ſolita, ita: *Qui quatuor Eccleſias ſemel ſaltem in die viſitauerit*, hoc eſt, quatuor Eccleſiæ in die vno ſemel ſaltem viſitari debent; non enim dicitur in diebus, ſed in die: verba enim in dubio accipienda ſunt in propria ſignificatione, l. non aliter, ff. de legat. 3. Ioan. Petr. Monet. de diſtribut. quotid. par. 2. quæſt. 11. n. 100. Henriq. d. cap. 14. §. 5. verſ. quare Iubilæus anni centeſimi, dicens eſſe viſitandas à peregrinis quindecim diebus ſaltem interpolatis quatuor Eccleſias, ita tamen, vt ſingulis diebus viſitent omnes quatuor, ex Nauarro de Iubilæo notab. 32. num. 41. quem referens ſequitur Henriquez, ibi in commento lit. D. vbi idem Nauarr. in verb. ſemel ſaltem in die, addit ex Ioanne Monacho ſufficere vnam, vel alteram Eccleſiam viſitare vno die, & altero aliam, vel alias; ſed contrarium dixiſſe in ſua conſtitutione, Dominus, ac Redemptor Noſter, Gregorium XIII. interrogatum refert idem Nauarrus, ſubdens, non ſatisfeciſſe illum oneri viſitandi, qui bis eadem die viſitaret omnes quatuor Eccleſias ad effectum adimplendi duorum dierum viſitationes, & meritò; quia in Bulla dicitur ſemel ſaltem in die, hoc eſt, vt aditio, ſeu viſitatio earum quatuor Eccleſiarum in die vno ſemel fiat, arg. l. in delictis, §. ſi extraneus, ff. ad leg. Aquil.

Quoad ſecundam partem Viualdus in tractatu de indulgentijs, num. 11. vult poſſe viſitari Eccleſias illas quatuor nocturno tempore ad effectum conſequendi Iubilæi Anni ſancti, ſaltem ex conſuetudine fidelium, qui eo tempore viſitationes conficiebant in Iubilæo anni 1550. vt notat Henriquez dict. cap. 14. §. 5. in commento lit. D. & Rutilius lib. 5. cap. 15. dub. 7. in Iubilæo anni 1575. ex ea ratione, quia tempus tam nocturnum, quàm diurnum ſunt partes integrales eiuſdem Anni ſancti. Hinc fit, vt Notatij rogati de contractu de nocte celebrato non appoſita hora noctis, ſed ſolùm die appoſito, non reputentur falſi; ex quo ſub die veniat nox, vt in l. more Romano, ff. de ferijs, Gonzal. ſuper regul. 8. gloſſ. 11. num. 12. Nox enim continetur appellatione diei, niſi materia ſubiecta repugnet, text. in l. 1. & l. Medicus,

ens, ff. de oper. lib. l. 2. in fine, ff. de ann. legat. Caldas Pereira de emptione, cap. 4. num. 16. Cùm igitur appellatione diei contineatur nox, bene poſſunt nocturno tempore viſitari Eccleſiæ, & Altaria, quod etiam intelligitur quando conceditur indulgentia à primis veſperis vſque ad ſecundas incluſiuè; vt vult Maudoſ. in praxi ſignat. gratiæ, vbi verb. indulgentiæ, verſ. in indulgentijs, apponi conſueuerunt, quia nocturnum tempus, quod primas veſperas ſequitur, etiam continetur, & durat vſque ad ſerum alterius diei, hoc eſt, vſque ad occaſum alterius diei. Henriquez §. 4. ſupra.

35 Decima dubitatio, an Moniales tam externæ, quàm Romanæ poſſint conſequi in ſuis Monaſterijs Iubilæum Anni ſancti? Pars negans ex eo patet, quia onera impoſita conſecuturis Iubilæum, nequeunt adimplere, vt notum eſt. Pars affirmans placet Henriquez d. lib. 7. cap. 14. num. 5. verſ. Quare Iubilæus, vbi tradit Moniales, & infirmos non teneri perſonaliter viſitare præſcriptas Eccleſias, ſed domi ſuæ poſſe viſitare, aut recitare coram quatuor Altaribus, quod priuilegium omnibus fermè Religioſis conceſſum eſt poſtea, vt conſtat ex compendio noſtræ Societatis titul. de indulgentijs, §. 1. & 2. item §. 11. & ſequentibus, quamuis ibi non fiat ſpecialis mentio Iubilæi huius ſancti Anni. Mandoſ. de ſignat. gratiæ, titul. Indulgentiæ, verſ. Monialibus, addit conſulendum eſſe Monialibus, & aliter impeditis, vt fiant participes indulgentiarum, quòd viſitent Altaria, vel Eccleſias, vt ita conſequantur indulgentias Romæ conceſſas viſitantibus quatuor, aut ſeptem Eccleſias, quæ ſententia non omnino mihi probatur, niſi Summus Pontifex in hoc, aut in alijs Iubilæis tam Monialibus, quàm alijs aliter impeditis præſcripta etiam alia opera, & viſitationes, aut orationes aſſignet, vt etiã interdum præſcribit Regi, & Reginæ opera, quibus conſequantur indulgentias, ac ſi Romam veniſſent, Mandoſ. ſupra, verſ. aliquando conceſſum fuit. & Rutil. d. c. 15. dub. 27.

36 Vndecima dubitatio, an delinquentes ſpe conſequendi veniam, conſequantur Iubilæum? Pars negans deducitur ex cap. ſanè, de pœnitentijs, diſt. 3. ibi „ Nemini „ dedit Deus laxamentum peccandi; quam„ uis miſerando deleat iam facta peccata. Item iuuat quod dicitur non gaudere immunitate Eccleſiæ, qui delinquit intra illam, Silueſter verb. immunitas 3. num. 3. Abbas in cap. vltimo, de immunit. nu. 3. gloſſ. recepta in cap. frater 17. quæſt. 4. lex noſtra lib. 2. Ordin. tit. 5. §. 2. Anaſtaſ. Germon. de ſacrorum immun. lib. 3. c. 16, à num. 79. Gutier. pract. lib. 3. quæſt. 1. n. 8. & 9. Camil. Borrell. in ſumma omnium deciſ. tit. 3. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt, num. 82. Mendez à Caſtro in praxi Luſitan. lib. 5. cap. 1. num. 34. & Aloyſ. Ricc. par. 5. collect. 1792. quod intelligitur etiam de delinquente prope Eccleſiam ſub ſpe, & fiducia confugiendi ad Eccleſiam, Decian. tract. criminal. lib. 6. cap. 28. num. 4. verſ. Ex quo infero, Gutier. ſupra lib. 3. quæſt. 1. num. 15. & 16. Bobad. in ſua polit. lib. 2. cap. 14. num. 26. & Menoch. de præſumpt. lib. 5. quæſt. 10. num. 12. quibus argumentis, hæc pars ſatis probatur, eamque tenent Cardinalis ſancti Sixti, §. in Leuitico, num. 83. D. Antonin. 1. p. tit. 10. cap. 3. §. 5. Cordub. in ſumma, quæſt. 22. dum aſſerunt, neque eorum peccatorum pœnam, quæ cum fiducia, & ſub ſpe indulgentiarum commiſſa ſint, per illas remitti.

Nihilominus oppoſita pars, quæ affirmat, eſt probabilior, ſi pœnitens de vana illa ſpe confiteatur, & conteratur, niſi exprimatur in diplomate, ne delinquentes ſpe indulgentiarum eo Iubilæo vti poſſint; quòd ſi peccantes ſpe Iubilæi non excipiantur, non debent reijci à conſecutione indulgentiarum: eo quia, quando lex non diſtinguit, nulla eſt diſtinctio facienda, l. de pretio, ff. de Publicana in rem act. l. 2. §. conuenire, ff. de iudic. cap. ſolitæ, de maior. & obed. Surdus conſil. 51. num. 7. Ioſeph. Aldrete de religioſa diſciplina tuenda, lib. 2. cap. 28. num. 11. Cardinal. Tuſch. tom. 3. lit. D. concluſ. 508. & Ioann. Petr. Monet. tract. de diſtribut. quotid. p. 2. quæſt. 2. num. 37. & Pontifex ſi aliud voluiſſet, expreſſiſſet, cap. ad audientiam 2. de decimis, cap. 2. de translat. Prælati. Menoch. conſ. 1. num. 178. & conſil. 140. num. 4. Gutier. pract. lib. 3. quæſt. 22. & Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 9. §. 1. n. 33. & gloſſ. 42. num. 11. Cùm ergo in Iubilæo non excludantur ab eo conſequendo peccantes ſpe indulgentiæ, neque exprimatur quicquam de illis, non exterminantur ab eo acquirendo, vt in ſpecie tradit Nauarr. de Iubilæo notab. 34. num. 6. verſic. ſed contrà videtur, Silueſter verb. indulgentia, num. 28. Ledeſma 2. par. quæſt. 29. artic. 1. Roderic. in Bulla §. 9. num. 99. Henriquez lib. 7. de indulgentijs, cap. 9. §. 4. & in commento lit. N. vbi ait valere etiam pro peccato ex confidentia Bullæ, & alij, quos referens ſequitur Acoſta in quæſt. 33. Bullæ Cruciatæ, & verſicul. ego tamen exiſtimo, & Rutil. lib. 5. cap. 15. dub. 24. fol. 585.

37 Duodecima dubitatio, an integrum ſit acquirere indulgentiam pro delicto futuro, & an poteſtas abſoluendi à reſeruatis extendatur ad futura delicta? Quoad primum quæſitum huius dubij, certi iuris eſt indulgentias conceſſas à Pontifice extendi ad peccata etiam poſt conceſſionem ſuam commiſſa, vſque ad illud tempus, quo quiſque acquiſierit illas, niſi oppoſitum expreſſum ſit in conceſſione; dummodò peccans verè pœniteat, & conteratur, ac confiteatur. Probatur ex regula iuris, lib. 6. ibi peccati venia non datur, niſi correpto, quæ eſt vera, quoad forum Dei, ſequitur Nau. de Iubilæo notab. 34. num. 3. verſ. ex quibus, dicens indulgentiam concedi pro peccatis etiam poſt ſuam conceſſionem futuris. Iuuat illud Pſal. 50. *Cor contritum, & humiliatum, Deus non deſpicies*, vbi loquitur Vates Regius cum omnibus, qui vſque ad finem Mundi peccabunt,

bunt; quibns omnibus veniam ptomittit, ſi verè conterantur, & humilientur eoram Den; nec obſtat lex illa, eùm lex, ff. de legib. vbi ſic, Cùm lex præteritum indulget, futurum vetat; quia ſecundùm glnſſam ipſius ſignificat, quòd lex indulgens præterita, declarat præterita eſſe mala; & cx conſequenti non ſacienda deinceps;non ramen prohiber veniam pro fururis,nec pet hoc datur occaſio peccandi, quamuis accipiarur minùs rectè, & quamuis detur aliqua occaſio in genere, negandum eſt dari inordinatè, vel minus rectè, quamuis malè aceipiatur;ſicut non datur occaſio peccandi ex lege diuina de coudonando peccato ſæpe ſæpiùs pœnitenti, quam plurimi malè accipiunt diuina miſericordia, ac bonitate abutentes, & obliti beneficiorum à Deo aeceptorum in eadem peccata, & iñ multò maiora frequenter relabuntur, Nauarrus ſupra num. 5. verſ. quæ tamen omnia, vbi id multis ptobat, ſequitur Rutilius d. lib. 5. cap. cap. 15. dub. 25. poſt Cordub. quæſt. 27. de indulgentijs, & Roſeil. tir. de indulgenrijs, §. 16. aſſetentes huiuſmodi indulgentiam extendi ad delicta tam commiſſa, quàm committenda vſque ad horam, in qua talis indulgentia acquiritur, non autem ad futura,quod poteſt procedere, quando indulgentia ſemel tantùm poteſt acquiri: ſecus quando pluries in eodem anno ſuſcipitur; tunc enim, vt in hoc Anno poteſt etiam poſt primam, & ſecūdam ſuſceptionem delinquens mortaliter, indulgentiam rurſus eiuſdem peccati, remiſſionemque aequirere, ſic Rutilius mentem Cotdub. & Roſellæ exponit ibi.

Quoad ſecundum quæſitum huius dubij dicendum eſt poreſtarem abſoluendi à peccatis extendi etiam ad ſutura, quia conceſſio eſt generalis, & includit delinquentes poſt eam, & delinquentes antea; & cenſetur conceſſum quicquid expreſsè prohibitum non reperitur, l. necnon, §. quod eius. ff. ex quibus cauſ. maior. Campanil. in diuerſorio iuris Canonici, rubric.7. c.5. num. 1. Vnde interdicta quæ non reperiuntur, cenſentur per legem permiſſa. l.1.ff.de teſtibus, l. ab ea parte, ff. de probationib. cap. cùm illorum 32. verſ.1. de ſentent. excommunic. Burg. de Pa. conſ. 8. num. 3. Bobadil. in ſua politica, lib.3. cap.4.n.44. & D. Barboſ. in l.cùm prætor. §.1. ff. de iud. num. 95. Nam in dubio facienda eſt interpretatio, vt cenſeatur permiſſus actus, quando non reperitur prohibitus, Maſcardus de probat. lib.3. concluſ. 1237. nu. 2. Aymon. conſil. 203.num.2. lib.1.Menoch. de præſumpt. lib.6. quæſt.16.num.2.& alij, quibus accedit Ceuali. commun. contra commun. quæſt. 227. in principio, & in medio, verſ. prima ramen opinio, & in ſpecie Nauarr. de Iubilæo notab. 34. nu.4. verſ. ſed contrà facit, vbi id multis probat.

38 Decimatertia dubitatio, an tempore Iubilæi ſint iniungendæ à Confeſſarijs aliquæ pœnitentiæ ſacramentales? Reſponſio ſit pœnitentias præſeruatiuas, & quæ dicuntur medicinales,neceſſariò eſſe iniungendas tam in Iubilæo, quàm extra; tenerique pœnitentem ſub peccato mortali acceptare huiuſmodi pœnitentias, niſi fuerint indiſcretæ, intolerabiles, & improportionatæ peccatori, vel peccato, ſimiliter teneri acceptare pœnitentiam, per quam iniungitur aliqua reſtitutio, & per quam præcipitur aliquod opus in remedium ad euitandum recidiuum peccati. Eſt communis.

Non deſunt tamen qui dicunt, vt Iſidorus Valſeranus in tractatu ſuo de indulgētijs, & alij recentiores tempore indulgentiæ plenariæ non eſſe à Confeſſario imponendas pœnitentibus Sacramentales ſatisfactiones; quæ ſententia tamquam minùs pia, & praxi Eccleſiaſticæ contraria nullo modo debet admitti; eo quia etiam in Iubilæis à Summo Pontifice conceſſis admonentur Sacerdotes, vt iniungant alia opera ſatisfactionis. Quare ſemper iniungendæ ſunt pœnitentiæ aliquæ mitiores. Nauarr. in ſumma,cap.26. num.21. & 33.per textum in cap. cùm ex eo, de pœnit.& remiſſ. & Extrauag. 1. & 2. eodem titulo, & Rutil. lib. 2. de anno Iubilæi, cap. 41. fol. 255. vbi concludit pœnitentias iam iniunctas ante ſacrum Iubilæum, exceptis præſeruatiuis, & reſtitutorijs, per indulgentias, & præſertim per ſacrum Iubilæū, commutari, abſolui, & tolli poſſe, prout bene decidunt Cordub. in 2. dicto lib.5.de indulgentijs, quæſt. 1. & Martin. Vinald. de ſatisfactione, num. 34. Henriquez de pœnitentia, lib.2. cap.21. & 22. vbi de his latè, præſertim num.6.

39 Decimaquarta dubitatio,in quo differant ſatisfactiones per indulgentias à ſatisfactionibus Sacramentalibus, & particularibus priuatorum; Reſponſio ſit ſatisfactionem ſacramentalem neminem poſſe ſibi ipſi ſuppeditare, ſed alteri per modum ſententiæ in foro pœnitentiali; indulgentiam autem poſſe ſibi concedentem non per modum abſolutionis applicare, ſed ex theſauro, abſolutionem applicando ſibi, quemadmodum & alijs applicat: ita Diu. Thomas in additionibus ad 3. par. qu.27. art.4. ad primum. Vnde Papa, & Epiſcopus poſſunt vti hoc priuilegio accipiendo ſibi ſuffragia Eccleſiæ, quæ alijs diſpenſant, cum hoc ramen diſcrimine, quòd Papa poſſit ſibi immediatè ex cauſa concedere indulgentias, & ab iniunctis ſe abſoluere, cùm ſit caput Eccleſiæ, non tamen à peccatis. Henriquez lib.7.cap. 32. §. 3. at verò Epiſcopus, & alij Pontifices inferiores nequeunt ſibi immediatè indulgentias concedere, nec ab iniunctis ſe eximere, ſed poſſunt id committere Confeſſarijs per ipſos ad hæc deputatis, Silueſter verb. votum 4. §. 3. verſ.11.Angelus eodem verb. votum 4. §. 7. Henriq. d.cap.32. §.3. & antè cap.28.§.1.

Secundò differunt, quia ſacramentalis ſatisfactio imponitur à Confeſſario in Sacramento, ſatisfactionem autem indulgentiarum non dari à Confeſſario, eſt multò verius, teſte Abulenſ. in cap. 16. Matthæi quæſt.80.Nauarr.notab.9.num.4.& notab. 34.num.1.Cordub.lib.5. quæſt.12. in ſepti-

ma propoſitione. Quare non ſunt andiendi, qui putant integrum eſſe Confeſſarijs dare indulgentias, vt minùs bene cenſene Archid. & Panormitan. in cap. quod autem, de pœnit. & remiſſ.

Terriò, quia in ſacramentali ſatisfactione non aſſignatur quantiras pœnæ, quæ remittitur, quia hoc peudet ex neceſſaria diſpoſitinne ipſius pœnitentis. Contrà vetò ſe tes habet in indulgentia, cuius Pontifex certos annos concedit graris, & aliquando pro parno opere magnam indulgentiam, & rurſus habenti magnam diſpoſitiouem paruam tribuit, nec ſecundùm diſpoſitionem recipientis menſuratur indulgentia, Henriquez de indulgentijs cap. 14. §. 3. verſ. quare carpendus non eſt, vt fecit Sotus diſt. 21. queſt. 2. art. 2. & Ledeſma quæſt. 27. art. 2. concluſ. 2.

Quartò differunt ſatisfactio, quæ fit per indulgentiam à ſatisfactione ptiuati hominis, quia illa non applicatut abſque iuriſdictione, hæc autem vtique: poteſt euim iuſtus alteri opera ſutura applicare, & pto eo ſatisfacere de iuſtitia ſine theſauro præcedenti, nec tamen poterir ab homine priuato pro peccatis ſututis ſuis, aut aliorum fieti anticipata ſolutio, etiamſi eo tempore ſibi habeat ſatisfactionem ſuperabundantem: non propterea poretit ſibi reſernare ſatisfactionem ſuperfluam; ſicue nec Sacerdos ſatisfactionem Miſſatū, quas dixit, poteſt conſeruare, vt applicet illis, qui in futuro dabunt eleemoſynam. Sotus diſt. 21. quæſt. 1. art. 4. col. 5. Ledeſm. 2. part. quæſt. 28. art. 3. & Henriq. cap. 2. §. 1. quia ſolus Papa teſeruat, & conſeruat theſaurum tamquam Chriſti diſpenſatot, qui habet clauem, & poteſtatem, qui applicat Chriſti, & Sanctorum ſatisfactiones, per Sacramentum ſcilicet abſolutionis, & extta ſacramentum per indulgentias, quod non cernitur in ptiuatis ſatisfactionibus, quas ptiuati, etiamſi illis indigeant, poſſunt alijs gratis conferre, Sotus diſt. 21. quæſt. 1. Immò poſſunt priuati inter ſe fœdus inire, vt quod vni, vel duobus ſuperabundauerit, alijs communicetur, Henriquez lib. 7. cap. 2. num. 1. nequeunt tamen ſatisfactinnes ſuperfluas defunctorum Sanctorum, aut viuorum priuati, conſeruare in theſauro, vt in futnro applicentur pro ſuis, aut aliorum peccatis.

40 Decimaqnint a dubitatio, ſit ne vtilius Romam accedete ad Iubilænm acqnirendum, an expendere in vſus pauperum omnes ſumptus, qui in itinere tàm eundo, quàm redeundo erant ſaciendi? Reſponſio ſit eleemoſynam eſſe magis ſatisfactotiam, quàm petegrinationem, Armilla vetb. eleemoſyna nu. 13. Vega in ſylua lib. 2. caſu 76. Vnde colligi poteſt vtilius eſſe ſtipem erogare panperibus, qnàm Romam peregrignando ire. Nihilominns ſi paupetes non ſunt in extrema, vel ſaltem graui neceſſitate, vtilius erit accedete ad Vtbem canſa acquirendi Iubilæi; ſecus ſi fuetint in extrema, vel ſaltem graui miſetia. Nam tunc paupernm ſubuentio, quàm peregrinatio, magis obligat, ita Vega ſupra lib. 4. caſu 79. Nauarrus de Iubilæo notab. 6. num. 4. ad finem, & ſequent. dicens tunc licitè poſſe peregrinum Romam ire, quando neceſſitas non eſt grauis, etiamſi fortè gratius ſit Deo impenſas itineris egenis eas poſtulantibus elargiri.

41 Decimaſexta dubitatio, an ſit maior charitas erga Deum lucrari indulgentias, an velle eſſe in Purgatorio, vt ſoluat pœnas pto peccatis contra Deum commiſſis? Reſponſio ſit, quamuis videatur ptocedere ex magno amore in Denm, velle potiùs pari in Putgatorio pœnas debitas peccatis: attamen multò maius amoris ſignum videri, velle vti remedio indulgentiarum, vt multò citiùs diuino conſpectu fruatur, ita Sotus in 4. diſt. 21. art. 1. Manuel Rodr. in Bulla Ctuciatæ, §. 8. dub. 8. ad finem, Vega in ſylua lib. 9. caſu 174. ex eo fundamento, quia multò gtauiot eſt pœna damui, per quam anima caret conſpectu diuino, quàm pœna ſenſus, vnde, cùm longè excellat carendi pœna viſionis beatificę pœnæ ſenſus, quæ toleratur in igne purgante per longum tempus, maior amor oſtenditur ab eo, qui vult per iudulgentias intereſſe conſpectui diuino, & frui viſione beatifica, quàmprimùm, & quàm citiſſimè, quàm poſt longos annos pœnarum in Purgatorio, qui, vt placet Soto in 4. diſt. 19. quæſt. 3. art. 3. pag. 861. au ſummum poſſunt eſſe decem, cui videtut accedere Emmanuel Rodr. dicto §. 8. dubio 1. quamuis Cordubenſis de indulgentijs qu. 22. tamquam vetius arbitretut poſſe quem per viginti annos, & eo amplius in Putgatorio commotati, quod non diſplicet Vegæ lib. 4. caſu 242. & caſu 163. ad finem, Rutil. ſupta lib. 5. n. 15. dub. 16. verſ. dico quinto.

43 Decimaſeprima dubitario, an acquitat Iubilæum, qni non habet intenrionem ſatisfaciendi Deo per ſe ipſum pro peccatis commiſſis? Pars negans videtur verior, eo quia indulgentia non prodeſt non habentibus propoſitum ſatisfaciendi Deo pro peccatis, quod colligitur ex traditis ab Armilla verb. Indulgentia, num. 13. & à Ludouico Beia caſu 38. pag. 166. dicentibus pœnitentem, qui poſtulat à Confeſſario, vt ſibi iniungat graues pœnitentias pro peccatis ea intentione, vt ſtatim conſequatur aliquam indulgentiam de pœnitentijs iniunctis, per quam ab illis liberetur, quaſque pœnitentias non acceptaret extra illum caſum, ac remedium indulgentiæ, nullo modo conſequi indulgenriam ex defectu intentionis ſatisfaciendi Deo pro peccatis commiſſis pet ſe ipſum. Mihi tamen magis placet opinio Paludani in 4. diſt. 20. & Sori etiam in 4. diſt. 21. quæſt. 2. att. 3. vbi affirmant pœnitentem etiam abſque illo ptopoſito ſatisfaciendi per ſe ipſum ſibi acquitere indulgentiam, & Vega in ſylua lib. 3. caſu 284. poſt alios, ex ea ratione, quoniam Summus Pontifex omnibus concedit indulgentias, nulla facta differentia intet diligentes, & negligentes, ſequitur Nauarrus de indulgentijs notab. 1. num. 20. fauet Rodrig. in explicatione Bullæ §. 2. num. 6. & alij, quos ibi referens ſequitur Vega, & lib. 4. caſu 89.

43 Decimaoctaua dubitatio, an ſolemnitas

Anni

Anni ſancti debeat durare vſque ad finem mundi? Reſponſio ſit negatiua. Rutilius de anno Iubilæi lib. 3. cap. 9. quem vide fol. 368. 5. illud verò agitabimus. Quoad ſecundum, an Iubilæus proſit concedenti, affirmatiua pars eſt certa, vt dictum eſt, & volunt, excepto Caietano tom. 1. tract. 15. cap. 5. qui negat concedentem indulgentiam alijs, poſſe eam ſibi acquirere; ſed alij affirmant cum Soto in 4. diſtinctione 21. quæſt. 1. art. 4. dub. vlt. & Cordub. quæſt. 23. de indulgentijs, dub. 3. Durand. in 4. diſt. 20. quęſt. 5. Palud. ibidem, quęſt. 4. & Sà poſt D. Thomam 3. p. quęſt. 27. art. 4. in verb. indulgentia, num. 17. Indulgentia vtitur etiam, qui eam conceſſit, atque ita pars affirmans indulgentiam Iubilæi prodeſſe concedenti eſt indubioſa.

44 Quæſtionis tamen eſt, quomodo concedens alijs Iubilæum poſſit ille vti faciendo ea opera alijs iniuncta, cùm nemo poſſit in ſe iuriſdictionem exercere cogendo ſe ipſum, ſicut ſe excommunicare, ſe ipſum ſacramentaliter abſoluere, cui argumento reſpondet Sotus ſupra artic. 4. poſſe concedentem per clauem iuriſdictionis reſerare, vel diſpenſare extra Sacramentum Eccleſiæ theſaurum, & eo vti pars Reipublicæ frui. Quare abſolutè dicendum eſt Prælatos tamquam membra corporis myſtici Eccleſiæ poſſe eſſe participes bonorum, quæ omnibus fidelibus ex theſauro Eccleſię ab ipſis conceduntur, fauet D. Thomas in 4. diſtinct. 20. art. 5. quæſt. 4. dicens neminem poſſe ſibi concedere indulgentias ſoli, ſed poſſe vti illis, quas pro alijs dat. Non tamen liberabitur concedens ab onere adimplendi opera alijs pręſcripta pro conſequendo Iubilæo, niſi rationabilis cauſa excuſet, quæ ſi detur, ad commutationem recurrendum eſt, Ricardus in 4. diſt. 20. art. 4. & Palud. ibidem quæſt. 4. art. 3. vbi concludunt concedentem vi directiua legibus alijs latis obligari, & ex conſequenti teneri opera alijs in conceſſione iniuncta perfectè adimplere.

DISPVTATIO VI.

De Iubilæis à Summis Pontificibus concedi ſolitis, præſertim in principio ſuorum Pontificatuum.

ACturus de Iubilæo in ſpecie, & de omnibus quæſtionibus, ac difficultatibus, quæ ſolent interrogari, operæ pretium duxi, in primis, & ante omnia tranſcribere exemplar Iubilæi anno Domini 1619. à bonæ memoriæ Paulo V. conceſſi, qui de verbo ad verbum ſic habet, & alijs antea, & poſtea conceſſis ſimilis eſt.

Paulus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, vniuerſis Chriſti fidelibus præſentes literas inſpecturis, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

1 DOminus, ac Deus Noſter excelſus, qui in omnibus operibus ſuis iuſtus eſt, & miſericors, iuſto licèt iudicio viſitet in virga iniquitates noſtras, & in verberibus peccata noſtra, miſericordiam tamen ſuam non amouet à nobis: temporalia enim immittens flagella, immenſa benignitate, & charitate ſua reuocat nos ab iniquitatibus noſtris, vt ad pœnitentiam adducamur. Id verò nos cogitantes, ſicut pro noſtra paſtorali cura, maximo cordis dolore afficimur, cernentes tantis, ac tam grauibus procellis interdum, ac præcipuè hoc tempore, in inclyta Germania, & vicinis Prouincijs agitari Eccleſiam Dei, ita etiam ſperamus in Domino, quòd ſi eum preſſuris, nos in vias ſuas reuocantem audierimus, dignos fructus agentes pœnitentiæ de tribulationum procellis populum ſuum educet, & tranquillitatem Eccleſiæ ſuæ reſtituet. Hoc verò, vt impetrare valeamus in corde contrito, & humiliato orationibus ad Deum adeamus; ſcriptum eſt enim: *Orabitis me, & ego exaudiam vos; quæretis me, & inuenietis, cùm quæſieritis in toto corde veſtro*; nec deſint, orationi ieiunia, eleemoſynæ, & alia pia opera, memores Danielis, cuius verba ex quo die appoſuit cor ſuum, vt ſe affligeret in conſpectu Dei, exaudita fuerunt: nam quod attinet ad eleemoſynas, eas peccata purgare, ac facere, vt inueniatur miſericordia, ſatis etiam diuinis eloquijs admonemur. Quocirca, vt quantum cum Domino poſſumus fideles ad hæc alacriùs peragenda inuitemus pro noſtro paſtoralis officij munere ex ſolemni Eccleſiæ Catholicæ more eiuſdem Eccleſiæ theſauros, quorum licèt nullis noſtris meritis, à Domino diſpenſatores conſtituti ſumus, proferre, & largiſſimè erogare decreuimus. Itaque ex parte omnipotentis Dei, Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, omnes, & ſingulos vtriuſque ſexus Chriſti fideles, tam in alma Vrbe noſtra, quàm alibi vbique locorum conſtitutos, Apoſtolica auctoritate paternè, enixèque requirimus, monemus, & in Domino abhortamur ad infrà ſcripta deuotè peragendum, & adimplendum, ac ad Deum Patrem miſericordiarum orandum, vt per viſcera miſericordiæ ſuę fidem Catholicam protegere, ab hoſtium conatibus, & inſidijs defendere, hæreſim extirpare, Principibus Chriſtianis pacem, & veram concordiam donare, ac præcipuè præſentibus Eccleſiæ neceſſitatibus ſubuenire dignetur. Quamobrem de Omnipotentis Dei miſericordia, ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius, auctoritate confiſi, ex illa ligandi, atque ſoluendi poteſtate, quam nobis Dominus, meritis minimè ſuffragantibus contulit, vniuerſis, & ſingulis Chriſti fidelibus in alma Vrbe prædicta degentibus, qui ſolemnibus proceſſionibus, quas

ab

ab Eccleſia ſanctæ Mariæ Angelorum ouncupatam, ad Baſilicam ſanctæ Mariæ Maioris, & ab Eccleſia ſanctæ Mariæ ſupra Mineruam, àd Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Auinia pariter ouncupatam feria quarta, & ſexta, Nos ſequenti hebdomada, vnà cum venerabilibus fratribus S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, Chriſtianorumque Regum, & Principum apud oos, & Apoſtolicam Sedem, Oratoribus, omnibuſque Prælatis, & Proceribus, vniuerſoque Clero, & Populo, agemus, interfuerint, aut qui prædicta, vel illam ſequenti hebdomada, eaſdem Eccleſias, vel duas illarum ſaltem ſemel viſitauerint, ibique denotè, vt ſupra, Deum orauerint, ac feria quarta, & ſexta, & Sabbato, eiuſdem, vel ſequentis hebdnmadæ ieiunauerint, ac peccata ſua confeſſi fuerint, atque in primo die Dominico, vel ſecundo, ſeu ſaltem alio dictarum hebdomadarum die, ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum reuerenter ſuſceperint, & eleemoſynas ad libitum, proue charitas ſingulis ſuggeſſerit, fecerint. Cæteris verò omnibus, & ſingulis fidelibus, extra Vrbem exiſtentibus, in quibuſuis ciuitatibus, terris, & locis, qui proceſſioni ab Ordinarijs locorum, vel eorum Vicarijs, ſeù officialibus, vel de eorum mandato, & ipſis deficientibus per eos, qui ibi curam animarum exercent, prima, vel ſecunda hebdomada, poſtquam ad eorum notitiam hæ noſtræ literæ deuenerint, indicendæ, & agendæ interfuerint, vel Eccleſiam, ſeù Eccleſias per eoſdem deſignandas ſaltem ſemel viſitauerint, ibique, vt ſupra Deum orauerint, ac feria quarta, ſexta, & Sabbato alterins, ex duabus hebdomadis ab eiſdem deputandis ieiunauerint; pariterque peccata confeſſi, ac ſanctiſſima communione refecti fuerint, & eleemoſynas ſimiliter pro arbitrio ſuo fecerint, plenisſimam omnium peccatorum ſuorum indulgentiam, & remiſſionem, ſicut in anno Iubilæi viſitantibus certas Eccleſias intra, & extra Vrbem concedi conſueuit, tenore præſentium concedimus, & elargimur. Nauigantes verò, aut iter agentes, vt cùm primùm ad ſua ſeſe domicilia receperint ſupra ſcriptis omnibus peractis, vt ſupra camdem indulgentiam conſequi poſsint, & & valeant. Regularibus autem perſonis vtriuſque ſexus in clauſtris perpetuis degentibus, necnon alijs quibuſcumque, tam laicis, quàm Religioſis ſæcularibus, ſeù Regularibus in carcere, ſeu captiuitate exiſtentibus, vel aliqua corporis infirmitate, ſeù alio quocumque impedimento detentis, qui ſupra expreſſa, vel eorum aliqua, præſtare nequiuerint, vt Confeſſarius, quem (vt infra) elegerint prædicta omnia, & ſingula, vel eorum aliqua, in alia pietatis opera commutare, vel in aliud proximum tempus prorogare poſsit, eaque iniungere, quæ ipſi pœnitentes efficere poterunt, pariter concedimus, & indulgemus. Cupientes autem omnes Chriſti fideles participes fieri pretioſiſsimi theſauri, vniuerſis, & ſingulis vtriuſque ſexus tam laicis, quàm Eccleſiaſticis, ſæcularibus, & Regularibus cuiuſuis Ordinis, congregationis, & inſtituti licentiam concedimus, & facultatem damus, vt ſibi ad huoc effectum eligere poſsint quemcumque Preſbyterum Confeſſarium, tam ſæcularem, quàm cuiuſuis Ordinis Regularem, ex approbatis à locorum Ordinarijs, qui eos ab omnibus excommunicationis, ſuſpenſionis, & alijs Eccleſiaſticis ſententijs, & cenſuris à iure, vel ab homine, quauis cauſa latis, ſeù inflictis, necnon ab omnibus peccatis, exceſſibus, criminibus, & delictis, quantumuis grauibus, & enormibus, etiam locorum Ordinarijs, ſiuè Nobis, & Sedi Apoſtolicę etiam in literis die Cœnæ Domini legi ſolitis, contentis, & aliàs per quaſcumque Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum conſtitutiones, quarum tenores præſentibus haberi volumus, pro expreſſis, quomodocumque reſeruatis in foro conſcientiæ, & hac vice tantùm abſoluere, & liberare valeant. Et inſuper vota quæcumque (Religionis, & caſtitatis exceptis) in alia pia, & ſalutaria opera commutare, iniuncta tamen eis, & eorum cuilibet in ſupradictis omnibus caſibus, pœnitentia ſalutari, alijſque eiuſdem Confeſſarij arbitrio iniungendis. Quapropter tenore præſentium, in virtute ſanctæ Obedientiæ diſtrictè præcipimus, atque mandamus omnibus, & quibuſcumque venerabilibus fratribus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs Eccleſiarum Prælatis, ac quibuſcumque Ordinarijs locorum, eorumque Vicarijs, & officialibus, vel ijs deficientibus illis, qui curam animarum exercent, vt cùm præſentium literarum tranſumpta, aut exempla acceperint, illa ſtatim, abſque vlla, retardatione, vel impedimento per ſuas Eccleſias, & Diœceſes Prouincias, Ciuitates, oppida, terras, & loca, publicent, & publicari faciant, & cleris, ac populis ſibi ſubiectis, ſolemnes proceſsiones, & ſupplicationes indicant, & celebrent, Eccleſiamque, ſeù Eccleſias viſitandas deſignent. Non intendimus autem per præſentes ſuper aliqua irregularitate publica, vel occulta, nota, defectu, incapacitate, ſeù inhabilitate, quoquo modo contracta diſpenſare, vel aliquam facultatem tribuere diſpenſandi, ſeù habilitandi, & in priſtinum ſtatum reſtituendi, etiam in foro conſcientiæ. Neque etiam ijs, qui à nobis, & Apoſtolica Sede, vel ab aliquo Prælato, ſeù iudice Eccleſiaſtico, excommunicati, ſuſpenſi, interdicti, ſeu alias in ſententias, & cenſuras incidiſſe declarati, vel publicè denunciati fuerint, niſi infra tempus celebrationis huiuſmodi Iubilæi ſatisfecerint, aut cum partibus concordauerint, vllo modo ſuffragari poſſe, aut debere. Non obſtantibus, conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, præſertim, quibus facultas abſoluendi in certis tunc expreſsis caſibus, ita Romano Pontifici pro tempore exiſtenti reſeruatur, vt nec etiam ſimiles, vel diſſimiles Iubilæi, Indulgentiarum, ac facultatum huiuſmodi conceſsiones, niſi de illis expreſsa mentio, aut ſpecialis derogatio fiat, cuiquam ſuffragari queant; necnon Regula noſtra de non concedendis indul-

gentijs ad inſtar, ac quorumcumque Ordinum, & Congregationum, ſiuè inſtitutorum Regulatium iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtaturis quomodolibet conceſſis, approbatis, & innouatis. Quibus omnibus, & ſingulis etiamſi de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, & indiuidua, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, aut expreſsio habenda, vel quæuis alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret: illorum tenores præſentibus pro ſufficienter expreſsis, ac formam eorũ traditam, pro ſeruata habentes, hac vice, ſpecialiter, & nominatim, & expreſsè, ad effectum præſentium derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcumque. Vt autem præſentes noſtræ, quæ ad ſingula loca deferri non poſſunt, ad omnium notitiam faciliùs deueniant. Volumus, vt earumdem præſentium tranſumptis, vel exemplis impreſsis manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, munitis, vbique locorum, & gentium eadem prorſus fides habeatur, quæ haberetur ipſis literis, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Dat. Romæ apud S. Mariam Maiorem Anno Incarnationis Domini M. DC. XIX. Idibus Ianuar. Pontificatus noſtri año 15.

De requiſitis in quolibet Iubilæo.

§. I.

EPITOME.

1 *Quæ ſit cauſa motiua, ob quam concedatur Iubilæus.*

2 *Vltra cauſam motiuam, vel excitantem, requiritur opus aliquod proportionatum exequendum ab acquirente Iubilæum.*

3 *Opus iniunctum debet habere proportionem cum cauſa motiua, vel cum fine.*

4 *Cauſa iuſta ſemper à ſubditis talis exiſtimanda eſt, quando à Pontifice in conceſſione Iubilæi proponitur.*

5 *Cauſæ, quibus motus fuit Pontifex ad concedendum hunc Iubilæum.*

6 *Quod ſit diſcrimen inter Iubilæum, & indulgentiam plenariam.*

7 *An poſſit conſequi aliquis Iubilæum antequam publicetur in ſua Diœceſi.*

8 *Et an morte concedentis expiret Iubilæus.*

1 Ex communi ſententia Iubilæus non debet concedi, niſi ex ſufficienti, & iuſta cauſa, quod etiam eſt dicendum de indulgentia, prout volunt Bonauentura in 4. diſt. 20. in 2. par. diſt. 4. & quæſt. vltima, D. Thomas in addit. quæſt. 25. art. 2. Caietan. in opuſc. de cauſa indulgent. qu. 1. & in opuſc. de indulgent. cap. 8. Nauar. de Iubil. notab. 15. num. 1. eò quia Pontifex Rom. eſt diſpenſator tantùm, & non Dominus theſauri Eccleſiæ 1. ad Corinth. cap. 14. *Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei*; & ſine cauſa, ſi fortè concedatur Iubilæus, fortè non valebit: ſicut non valet diſpenſatio ad contrahendum matrimonium, nec voti, aut iuramenti ſine vlla cauſa, Sanchez de matrimonio lib. 8. diſp. 17. nu. 3. Fr. Emmanuel quæſt. regul. tom. 3. quæſt. 46. art. 5. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 18. num. 341. & habetur in gloſſa cap. non eſt, de voto, ibi: Niſi ſubſit iuſta cauſa diſpenſandi, & in cap. quanto, in verb. abſolui, de iureiurando, Nauar. d. notab. 15. num. 1. & 2.

Requiritur ergo in omni Iubilæo concedendo cauſa motiua, aut excitans, quæ habetur veluti finis, propter quem indulgentia, ſeù Iubilæus conceditur: puta pro recuperatione Terræ ſanctæ fuit olim ab Innocentio Tertio conceſſa indulgentia pleniſſima omnibus illis, qui proficiſcebantur ad ſacrum Bellum; vndè præcipuus finis fuit recuperatio Terræ ſanctæ, & indulgentiæ aſſecutio fuit medium inducens ad talem finem: quin etiam opera alia iniuncta habent ſe inſtar mediorum trahentium omnes ad eumdem finem, qui finis, vt induat rationem cauſæ iuſtæ in concedente, debet eſſe Deo charior, ac iucundior, quàm ſatisſactio pœnatum, quæ per indulgentias remittuntur, vel ſaltem debet eſſe æquè charus, & gratus, ex eo fundamento, quia Pontifex eſt diſpenſator ſolùm theſauri Eccleſiæ; idcircò debet eſſe fidelis, & prudens, dum diſpenſat. Quòd ſi cauſæ, quibus ducitur ad concedendum Iubilæum, non magis, vel ſaltem æquè Deo gratæ ſunt, quàm ſatisfactiones pœnitentiales, non erit quidem diſpenſator iuſtus, nec iuſta talis diſpenſatio, nec Omnipotens Arbiter Deus diſpenſationem æquam habebit, ſi æqualitas ſaltem Geometrica inter illas res non reperiatur; tunc enim maius bonum minori bono adęquaretur, quod æquitati diuinæ, & iuſtitiæ longè aduerſatur. Hiſpaniarum Primas de Iubilæo num. 1. 2. & 3.

Hinc fit commutationem, quæ indiget auctoritate Prælati, vt fiat legitimè, egere quoque cauſa, eoquòd Prælatus commutando interpretatur conſenſum Dei, deficiente autem ratione, & libera ſola voluntate accedente, non poteſt dari legitima cauſa ad interpretandam diuinam voluntatem; quòd intellige non procedere, quando commutatio fit in euidenter melius; ſecus quando fit in rem æqualem, tunc enim opus eſt aliqua cauſa vltra Prælati auctoritatem; nam huiuſmodi commutatio retinet aliquid diſpenſationis, cùm diſpenſetur in rigore fidelitatis ſoluendo debitum in diuerſa ſpecie, ac proindè aliqua cauſa requiritur, Sanchez in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 50. num. 14. & ſequentibus; ſic in noſtro caſu, vt teneat conceſſio Iubilæi, aut indulgentiæ, debet finis illius eſſe ſaltem æquè charus, ac gratus Deo, veluti ſatisſactio pœnitentialis, quæ extinguitur per indulgentias. Quapropter in omni Iubilæo à Pontifice conceſſo ſemper commune bonum Eccleſię conſideratur, quod eſt magis Deo gratum, magiſque illi placet, quàm multorum hominum ſatisſactiones pęnitentiales, vt vult

D. Tho-

D.Thomas in 4. diſt.20. art. 3. Soar. de causa finali indulgentiæ diſput.54. ſect.4. num.4. verſicul. primò igitur; & deducitur ex cap. excommunicamus 1. §. Catholici, de hæreticis, quòd ſit quando conceditur Iubilæus toti Eccleſiæ pro extirpanda hæreſi, vel ad pugnandum contra hæreticos.

Vltra cauſam excitantem, & motiuam,
2 requiritur aliquod opus exequendum ab acquirentibus Iubilæum, impoſitum ab ipſo concedente. Hoc autem opus non eſt diſpoſitio neceſſaria ad indulgentiam conſequendam ex parte ſubiecti, ſed ex parte cauſæ finalis, cuius gratia conceditur, Suar. ſupra diſput. 52. ſect.4. num.6. quòd ſi tale opus iniunctum dici debeat diſpoſitio requiſita ad ſtuctum indulgentiæ, id ſolùm eſt ex voluntate concedentis indulgentiam, quæ non eſt neceſſitas ſimpliciter, ſed ex intẽtione conferentis indulgentiam, quæ ſolùm procedit, quando in ipſamet conceſſione talis conditio inſeritur expreſſa. Atquè ita opus iniunctum debet eſſe tale, vt habeat proportionem cum fine, ad quem indulgentia ordinatur, itaut finis illi per tale opus comparari poſſit, moraliter loquendo. Quòd ſi finis
3 ſit ſanctus, & per opus iniunctum non poſſit acquiri probabiliter, non eſt proportionatum fini, verbi gratia, ſi finis eſt recuperatio Terræ ſanctæ, & Iubilæus conceditur dantibus aſſem, vel terruntium, non videtur cauſa iuſta Iubilæi, eo quòd opus iniunctum non eſt proportionatum, neque aptum, vt eo poſito recuperetur Terra ſancta.

4 In dubio autem ſemper cauſa cenſeri debet iuſta, & indulgentiæ proportionata, nec de hoc ambigendum eſt, quando indulgentia datur à Pontifice. Emmanuel de Sà in ſumma verb. indulgentia num.1. nec requiritur, vt opus iniunctum ſit valde difficile, vel moleſtum, ſed ſufficit eſſe opus pium, & & aptum ad finem acquirendum, propter quem Iubilæus datur; & quamuis multæ cauſæ piæ ſecundùm ſe leuiſſimæ exiſtant, pro eo tempore, quo ob illas datur indulgentia, ſatis ſufficientes iudicandæ ſunt, & aptiſſimæ, vt à Summo Pontifice tanquam media ſatis apta proponantur, vt finis valde Deo charus acquiratur, Suar. diſput. 54. ſect. 3. num. 10. & 11. Cordub. quæſt. 6. de indulgentijs, & quæſt.22. poſt Sotum, & Caietanum, quos referens ſequitur Rutil. d. anno Iubilæi lib.5. cap.14. verſ. quintò notandum eſt.

5 Porrò cauſę à Paulo Quinto in hoc Iubilęo concedendo expreſſę fuerunt, fidem Catholicam protegere, ab hoſtium conatibus, & inſidijs defendere, hæreſim extirpare, Principibus Chriſtianis pacem, & veram concordiam donare, ac pręcipuè præſentibus Eccleſiæ neceſſitatibus ſubuenire: hoc eſt, inuitauit Pontifex, monuit & adhortatus eſt omnes, & ſingulos vtriuſq; ſexus Chriſti fideles ad Deum Patrem miſericordiarum orandum, vt per viſcera miſericordiæ ſuæ dignaretur ſuprà dicta miſericorditer concedere, quæ omnia, & ſingula efficiunt cauſam ſatis amplam, & valde proportionatam ad concedendum ampliſſimum Iubilæum hunc.

6 Quale tamen ſit diſcrimen inter indulgentiam plenam, & Iubilæum plenarium, illud notum eſt, nimirum Iubilæum vltra indulgentiam in pleniſſima forma conceſſam, importare etiam fauores, & priuilegia quamplurima, & facultates, tam abſoluendi, à cenſuris, & caſibus etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, quàm commutandi vota omnia, paucis exceptis; quæ priuilegia per indulgentiam plenariam ſolùm conceſſam non communicantur Confeſſarijs, Suar. de pœnitentia diſput.50. ſect.4.nu.8. Henriquez lib.7. de indulgentijs cap.15. §.6.7. Reginaldus in praxi lib. 7.cap.13.num.146. Vega in ſumma tom.2. cap.7. verb. indulgentia, caſu 1. verſ.2. nota, Rutilius de anno Iubilæi lib. 4. cap. 2. verſ. vltimò, vt ad ſummam aliquam, fol.429.

Non tamen inde inferas Iubilæum differre ab alijs indulgentijs pleniſſimis intrinſecè, conſiderata ipſa indulgentiæ ratione: in vtroque enim, Iubilæo ſcilicet, & indulgentia, datur remiſſio pleniſſima pœnarum in ea menſura, ac quantitate, ad quam clauium poteſtas extenditur, & ideo idem eſt pleniſſima, ac plenaria Iubilæi; nec differunt inter ſe eſſentialiter indulgentia plenaria, & Iubilæus, ſed accidentaliter, Antoninus, 1.part. tit.10. c. cap. 3. §.6. Sotus diſt.21. quæſt.2. art. 1. & Cordubenſ.quæſt.9.& Gregor. de Valentia de indulgentijs cap.6. in eo ſcilicet, quòd in Iubilæo fieri ſoleat facultas eligendi Confeſſarium cum poteſtate ampliſſima abſoluendi à reſeruatis, & commutandi vota, vt dixi.

7 Quæſtionis tamen eſt, an poſſit quis conſequi Iubilæum in ſua Parochia prius quàm publicetur ab Epiſcopo in Cathedrali? Pars affirmans ex eo probatur, quia in hoc Iubilæo Pauli Quinti ſic habetur conceptis verbis: „ Quapropter
„ tenore præſentium in virtute ſanctæ Obe-
„ dientiæ diſtrictè præcipimus, atque man-
„ damus, omnibus, & quibuſcumque Vene-
„ rabilibus fratribus Patriarchis, Archiepi-
„ ſcopis, Epiſcopis, & alijs Eccleſiarum Præ-
„ latis, ac quibuſcumque Ordinarijs loco-
„ rum, eorumque Vicarijs, & officialibus,
„ vel ijs deficientibus, illis, qui curam ani-
„ marum exercent, vt cùm præſentium lite-
„ rarum tranſumpta, aut exempla accepe-
„ rint, illa ſtatim abſque vlla mora, retar-
„ datione, vel impedimento, per ſuas Ec-
„ cleſias, Diœceſes, Prouincias, ciuitates,
„ oppida, terras, & loca, publicent, & pu-
„ blicare faciant. Sic ibi: ergo poteſt Parochus, ſeu paſtor animarum quilibet vbi primùm accepit literas Iubilæi, illum publicare in ſua Parochia, vel Eccleſia abſque auctoritate proprij Epiſcopi, & & priuſquam publicetur ab Epiſcopo in ſua Cathedrali. Hæc ſententia traditur ab Henrico lib.7. de indulgentijs, cap.20. §.3. verſic. quædam requiruntur, & ſequitur illam Sapientiſſimus Hiſpaniarum Primas in ſuo libello de Iubilæo cap.3.num.2. & 3.

Contraria autem pars eſt omnino certa, & ſe-

& ſequenda in praxi. Probatur ex conſuetudine, quæ parem vim habet cum lege, capit. final. de conſuetudine, capit. conſuetudo 1. diſtinct. l. de quibus, §. ex non ſcripto, inſtitut. de iure natural. gent. & ciuil. & venit appellatione iuris, Mench. quæſt. frequent. cap. 3. numero 2. Atqui conſuetudo in noſtro caſu non habet locum, nec ſolet publicari Iubilæus in Parochijs alicuius diœceſis, niſi poſt publicationem factam auctoritate Epiſcopi in Cathedrali; ergo nullo modo poteſt fieri auctoritate habentium curam animarum in Eccleſijs particularibus, & præſertim in Ruralibus. Probatur ex ſupradictis verbis huius conſtitutionis, ibi „ præcipimus quibuſcumque Patriarchis, &c. ac quibuſcumque Ordinarijs locorum, eorumque Vicarijs, & officialibus, vel ijs deficientibus, illis, qui curam animarum exercent. Vnde apertè deducitur non eſſe integrum exercentibus curam animarum publicare Iubilæum in ſuis Eccleſijs particularibus, niſi quando deficiunt Ordinarij locorum, eorumque Vicarij, & officiales; id enim ſonant verba „ ijs deficientibus, illis, qui curam animarum, exercent; tunc enim poſſunt Iubilæum publicare in ſuis Eccleſijs: ſecus quando non deficiunt locorum Ordinarij, & eorum officiales, qui faciant publicari in Cathedrali. Confirmatur auctoritate Concilij Tridentini ſeſſ. 21. cap. 9. his verbis: Indulgentias verò, aut alias ſpirituales gratias, quibus non ideo Chriſti fideles decet priuari, deinceps per Ordinarios locorum, adhibitis duobus de Capitulo, debitis temporibus populo publicandas eſſe decernit. Iuuat Illuſtriſſimorum Cardinalium declaratio 332. interdicens militibus Hieroſolymitanis, Ne indulgentias impetratas à Sanctiſsimo Domino Papa, publicent abſque Ordinarij licentia: ſecus Ordinarius procedere poteſt contra eos, & eorum clericos, quod etiam extenditur ad omnes exemptos, & non exemptos, propter identitatem rationis, ita Zerola in praxi 1. part. verb. indulgentia, verſic. Ad certum. Neque hoc eſt à ratione alienum, quinimò eſt conſonum Clementinæ fin. de pœnit. & remiſs. vbi Pontifex decernit indulgentias, quæ publicari debent, priùs eſſe examinandas ab Epiſcopo, quod ſi contrà factum fuerit, publicantem ab Ordinario puniri debere, ne contingat indulgentias falſas publicari. Ex quibus oſtenditur neceſſariam eſſe auctoritatem Epiſcopi, vt publicentur in ſingulis locis ſuæ Diœceſis, & hæc eſt praxis ſeruari ſolita, & ideò omni ſeruanda; neque oppoſitum vnquam vidi, nec audiui fieri licitè, nec validè.

Sed quid dicendum, ſi publicato Romæ Iubileo, quis Parochus miſſas literas Iubilæi ab Vrbe ſibi per Nuncium acceperit? Reſponſio ſit, nullo modo poſſe publicari Iubilæum, nec validè, nec licitè, iuxta tradita ſuperiori numero, quia notitia nondum eſt publica, & requiritur publicatio priùs facta in Cathedrali, argumento Bullæ Cruciatæ, quæ ante publicationem in Cathedrali à nullo accipitur, Frater Emmanuel. Rodr. in explicatione Cruciatæ §. 5. numero 1. Henriq. lib. 7. cap. 29. num. 1.

8 Maius dubium eſt quando poſt publicatum Romæ Iubilæum Pontifex obijt, numquid fideles poterunt conſequi Iubilæum facta publicatione, & habita notitia de obitu illius? Negat Comitolus reſponſ. moral. q. 108. num. lib. 1. dicens ſic fuiſſe reſolutum Romæ à viris doctiſſimis ſuper Iubilæo conceſſo ab Innocentio ix. qui fuit electus vigeſimonono die Octobris anno 1591. & obijt 29. Decembris eiuſdem anni poſt publicatum ſuum Iubilæum. Fundamentum fuit, quoniam, vt acquiratur Iubilæus, requiritur, vt omnes conditiones, quæ in illo apponuntur, omnino ſeruentur, & ex præcipuis, quæ in illo Iubilæo conſtituebantur, illa erat non omnino ommittenda, videlicèt, vt omnes fideles enixè à Deo poſtularent, vt Pontifici vires tam ſpirituales, quàm corporales abundè concederet ad ſuum Pontificale munus vtilitèr, ac ſalutaritèr obeundum. Cùm ergo poſt publicationem Pontifex occubuiſſet, non poterat hæc conditio adimpleri; & ideo cum eodem Iubilæus expirauit, quę ſententia placuit Fratri Emmanueli Rodr. in ſumma 3. tom. c. 211. verb. indulgentia, n. 8. quibus adhæret Sapientiſſimus Hiſpaniarum Primas in libello ſuo de Iubilæo cap. 3. dubio 7. num. 21.

Ego tamen eorum ſequar veſtigia, ſi in eo Iubilæo Innocentij Noni nullum aliud opus iniungebatur, neque ob aliud motiuum excitans, Iubilæus concedebatur, niſi, vt Deo ſupplicaretur pro felici regimine ipſius Pontificis, vt ſibi, & rei Chriſtianæ felicitèr gubernatio eueniſset; tunc enim cùm hæc potiſſima eſſet ratio concedendi Iubilæum, & illa per obitum Pontificis ceſſaſſet, non eſt dubium ceſſaſſe Iubilæum per obitum illius. Probatur, quia, ſi Pontifex non obijſſet, & opus hoc iniunctum non adimpleretur à multis, eo quia arbitrarentur illud opus minimè eſſe neceſſarium Pontifici, ſine dubio fructum Iubilæi minimè accepiſſent, & reſpectu illorum nullus extitit Iubilæus: igitur etiam euanuit reſpectu omnium per obitum illius, quia non egebat opere à ſe iniuncto, cùm iam non eſſet in Pontificatu poſt mortem.

Porrò ſi in eo Iubilæo aliæ cauſæ exigentes ad concedendum illum pariter inſerebantur, nimirum, vt excitentur fideles ad orandum Deum pro defenſione, & protectione Eccleſiæ Catholicæ; item pro exaltatione, & dilatatione Fidei Orthodoxæ, & pro confundendis hæreticis; nec non pro pace, & concordia inter Principes catholicos, & pro bono regimine, & felici ſucceſſu ipſius Summi Pontificis, ac denique pro bono reipublicæ Chriſtianæ, & animarum noſtrarum ſalute, quamuis Pontifex poſt publicationem Iubilęi obijſſet, cùm aliquot adhuc cauſæ ob quas Iubilæus fuit conceſſus, extent, non eſt dubium gratiam illius, & priuilegia non expiraſſe. Probatur primò argumento cau-

ſarum, quæ à principio fuerunt veræ, & erant impulſiuæ, quamuis poſteà ceſſent, diſpenſatio ſuſtinetur, gloſſ. reg. decet, verb. decet, de tegul. iutis in 6. & ibi Dynus num. 3. Ripa l. ex facto num. 15. verſ. ſi replicaueris, ff. de vulgari, Tiraquel. Ceſſante cauſa, limit. 1. num. 18. Henriquez lib. 14. de irregul. cap. 17. in fine, & Couat. lib. 1. variar. cap. 20. num. 5. verſic. His itaque breuirer, vbi volunt, quando cauſa diſpenſationis, quæ à principio erat vera, fuit impulſiua, eſto poſteà ceſſauerit, non propterea ceſſaſſe diſpenſationem; ſic in noſtro caſu.

Quòd ſi dicas cauſas Iubilæi conceſſi fuiſſe finales, quamuis aliqua, hoc eſt, vltima ceſſauerit per mortem Pontificis, cùm adhuc aliquot permanſerint, non extinguitur Iubilæus; ſicut non expirat diſpenſatio quando cauſa finalis illius non omninò ceſſat, ſed adhuc permanent aliquot reliquiæ cauſæ finalis, quia in moralibus non eſt neceſſaria eadẽ cauſa, vt primùm opus aliquod fiat, & vt ſuſtineatur poſtquam factum eſt. Atque ita dicendum eſt non ceſſaſſe hunc Iubilæum, quamuis ceſſauerit cauſa finalis, quæ vltimo loco poſita fuit, cùm remanſiſſent reliquę cauſæ conceſſionis Iubilæi. Non enim lex ceſſare ſolet, quando non omninò ceſſauit eius cauſa finalis, vt probat latè Tiraquel. in ſuo tractatu, Ceſſante cauſa, limit. 17. ex n. 1. & Rolandus conſ. 52. num. 55. vol. 2. Iuuat reſcriptum copulans duo ad eumdem effectum, ſatis eſſe probari vnum ex copulatis, cùm alterum non eſt neceſſarium, idem Tiraquel. ſuprà in tractatu, Ceſſante cauſa, limit. 22. num. 14. Sanchez de matrimonio lib. 8. diſp. 21. uum. 42. dicens quoties in reſcripto plures narrantur cauſę copulatiuè, quarum aliquæ non ſunt veræ, ſpectandam eſſe cauſam, qua innititur reſcriptum, quæ ſi vera ſit, non obeſſe falſitatem cæterarum; ex ea ratione, quia cùm plura narrantur copulatiuè, quæ non ſunt neceſſaria de iure reſoluitur copulatiua in diſiunctiuam, & tunc ſatis eſt alteram eſſe veram, ne reſcriptum pereat, per cap. inter cæteras, de reſctiptis, in verb. quodcumque iſtorum conſtiterit, & tradit Rebuff. in comment. ad l. oſtenditur 38. ff. de verb. ſignific. & Azor. inſtit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 27. per rocum.

Nec obſtat hoc habere locum in reſcriptis ad lites, non autem in gratioſis, in quibus omnes cauſæ allegatæ debent eſſe veræ, vt vult. Maſcatd. de probationibus concluſ. 325. num. 24. & Gutierrez quæſt. canon. lib. 2. cap. 15. num. 68. alitet enim reſcripra vana erunt. Sed oppoſirum docet Sanchez lib. 8. de matrimonio diſp. 21. num. 44. dicens etiam in gratijs id procedere quando narrantur plures cauſæ copulatiuè, quæ non ſunt neceſſariæ, reſolui propoſitionem copulatiuam in diſiunctiuam. Cùm ergo in caſu propoſito, quamuis ceſſauerit illa cauſa, vt ab immortali Deo omnes precarentur; vt ipſe Innocentius ix. Regimen Eccleſiæ ad quod aſſumptus fuerat, qua opus erat ratione feliciter moderari poſſet; non propterea ius Iubilæi conſequendi fidelibus fuit ereptum, quia conſtitutio illius multos habuit fines, vt ex ea conſtat, & probatum eſt, atque ita ceſſante vno nimirum precari Deum pro eodem Innocentio, vt fæliciter Eccleſiæ gubernacula tractaret, reliquæ cauſæ, ſeu fines non perierunt per mortem Pontificis; ergo nec Iubilæus. Et confirmatur argumento Bullæ Cruciatæ, cuius priuilegia, & indulgentiæ morte Papæ concedentis re integra non expirant, vt bene tradit Sanchez lib. 8. de matrimonio diſput. 28. num. 95. vbi addit etiam non perire indulgentiam ſemel in vita, & ſemel in mortis articulo per Confeſſarium concedendam, quia hoc priuilegium continet gratiam factam ipſis pœnitentibus, & Confeſſarius eſt exequutor neceſſarius, & electus virtute Bullæ tenetur concedere pœnitentibus omnia in Bulla conceſſa, Aragonius 2. 2. q. 88. art. 12. & alij, quos ibi Sanchez referens ſequitur, quod argumentum cùm ſit à ſimili, valet in noſtro caſu.

Sed ponamus per obitum Pontificis expiraſſe Iubilæum omnino, numquid fideles, qui in remotiſſimis degunt regionibus, & neſciunt de obitu Pontificis, poterunt conſequi Iubilæum, & abſolui à caſibus reſeruatis, & vti reliquis Bullæ priuilegijs, quando bona fide publicatur? Reſponſio ſit affirmatiua, eo quia reuocatio indulgentiarum non nocet etiam, quando eſt expreſſa, niſi poſt notitiam reuocationis. Geminianus in cap. 1. §. ex parte, nu. 8. de conceſſione præbendæ, lib. 6. ſequitur Syluester verb. indulgentia §. 8. num. 17. vbi probat exemplo Callixti Secundi concedentis indulgentiam præſtantibus ſubſidium Terræ ſanctæ, quam ſucceſſor in Pontificatu reuocauit: nihilominus vſque ad plenam notitiam huius reuocationis ſemper fideles fructu indulgentiæ vſi ſunt, Nauarr. idem putat in comment. Iubil. notab. 31. num. 28. vbi ait non nocere reuocationem indulgentiæ, donec ſciatur, argumento legis ſi procuratorem, ff. de procur. & l. ſed ſi pupillus, §. de quo palàm ff. de inſtit. actio. Suar. tom. 4. de pœnitentia diſp. 57. num. 8. & 9.

Suffragatur gloſſa in cap. auditis, de procurat. verb. ad illum, dicens non expirare iuriſdictionem iudicis, donec fiat certior de reuocatione, Sanchez lib. 3. de matrimonio diſput. 30. num. 11. & 13. & ante diſp. 22. num. 13. vbi concludit geſta per Parochum communi errore talem exiſtimatum, & habentem titulum putatiuum à legitimo ſuperiore conceſſum, valere etiam in foro conſcientiæ, atque ita confeſſiones Parocho factas non eſſe iterandas patefacto impedimento, quam partem tuentur Innocen. in cap. dudum 2. num. 3. de electione, vbi Hoſtienſis ſuper verb. damnabiliter, & ibi Cardin. quæſ. 6. Palud. in. diſt. 17. quæſt. 6. art. 2. à num. 21. & toto art. 4. & Caietan. in ſumma verb. confeſſionis iteratio cap. confeſſio ſacramentalis quare ex parte confeſſoris iteranda. Igitur ſi poſt publicationem factam Pontifex moriatur, Iubilæus poteſt acqui-

ri in

ri in alijs Regionibus, præſertim remotiſſimis, donec ſciatur certò de obitu Pontificis, quia bona fide opera iniuncta adimpleuerunt, & abſolutionem à reſeruatis, & cenſuris acceperunt; cùm ſecundùm communem indulgentiæ non expirant per mortem concedentis, gloſſa in cap. vltimo verb. ſtatuta, de officio Legati, & ſint perpetuæ, vt per Angel. verb. indulgentia §. 6. Silueſt. eodem verb. num. 16. Coriolan. de caſibus reſeruatis par. 1. ſection. 2. art. 8. num. 6. poſt Nauar. vbi proximè, de Iubileo, notab. 3 t. num. 25.

Nec denique obſtat ratio Comitoli dict. qu. 108. non poſſe acquiri Iubilæum poſt obitum concedentis, cum non poſſit adimpleri opus, & onus precandi ab immortali Deo pro felici gubernatione illius in ſuo Pontificatu; quia non eſt neceſſe, vt cauſa tantum duret, quantum durat indulgentia, vt eſt communis, & ſequitur Suarez de pœnitentia diſputat. 57. ſect. 2. num. 14. item quia, quamquam quæ per obitum Pontificis cauſa fuit facta omnino impoſſibilis, adhuc permanſerunt, quæ poterant adimpleri, & impoſſibilis commutari poterat à Confeſſario in opus poſſibile ſecundùm facultatem Confeſſario datam ad commutandum in alia opera, prout eidem magis vtile viſum fuerit, quę pœnitentes nequiuerint exequi, Hiſpaniarum Primas in ſuo libello cap. 3. dub. 7. num. 26. fine.

De operibus, & oneribus, quæ à Summo Pontifice omnibus Iubilæum quæſituris iniunguntur, atque in in primis de ſupplicationibus faciendis.

§. II.

EPITOME.

9 *Antiquitas proceſſionum, & vſus multiplex illarum.*

10 *Quando proceſſiones primò inceperunt.*

11 *Quis inſtituit litanias Rogationum ad aliquas Eccleſias.*

12 *Quibus de cauſis poſſunt fieri in Eccleſia proceſſiones.*

13 *Vtrùm poſſint conſequi Iubilæum, qui non interſunt proceſſionibus?*

9 DVrandus lib. 4. diuinorum Officiorum cap. 6. opinatur noſtras proceſſiones, & ſupplicationes imitari egreſſionem populi ex Ægypto, & in eius exitu adumbrari: eò quia egrediebantur ad ſacrificandum Deo in deſerto filij Iſrael; nam ſicut populum illum columna ignis præcedebat proceſſionaliter deambulantem, ſic etiam faces cereæ incenſæ apud nos in manibus in proceſſionibus deferuntur; ante illos ſigna deferebantur, ante Catholicos cruces, & vexilla præeunt. Prodigia fiebant in conſpectu eorum: nunc apud noſtros miracula non ceſſant. Ex

10 quibus appparet antiquitas proceſſionaliter progrediendi, & vſus illius, quod etiam oſtenditur ex illa proceſsione, in qua Arca Dei in Tabernaculum à Rege Dauid, & à Salomone in templum cum hymnis, & Canticis fuit tranſlata, & ſub alis Cherubim collocata.

Ad hæc, typus noſtrarum proceſsionum fuit ingreſſus Chriſti Domini in ſanctam Ciuitatem turbis præcedentibus, & veſtimenta ſternentibus, ramoſque de arboribus amputantibus, & dicentibus, *Hoſanna filio Dauid, benedictus, qui venit in nomine Domini*. Vnde vſus habendi proceſsiones vetuſtiſsimus in Eccleſia eſſe reperitur. Quin etiam S. Porphyrius anno Chriſti Domini 398. proceſsionem inſtituit præeunte ſigno Crucis, teſte Cardin. Baronio tom. 5. & alteram ſolemnem indixit, vt nouam Eccleſiam in Marnio conſecraret. Item anno Chriſti Domini 410. teſte Oroſio lib. 7. cap. 39. ſolemnis proceſsio celebrata fuit à Gothis. Inſuper Monachos ex vſu, & conſuetudine antiquæ Eccleſiæ Pſalmos cantantes in ſolemni celebritate Machabæorũ proceſsionaliter fuiſſe egreſſos, refert D. Ambroſius in Epiſtol. 29. ad Theodoſium, & Gregorium Acroamate Thaumaturgum ſæpe ſæpiùs proceſsiones ob cauſas publicas indixiſſe, tradit D. Baſilius in epiſt. 63. ad Neocæſarienſes. Similiter Beda libr. de ſex ætatibus mundi, ſcribit à Summo Pontifice Sergio huius nominis primo ſupplicationes in pluribus feſtiuitatibus B. Mariæ Virginis fuiſſe celebratas.

11 Litanias autem Leo III. ante Aſcenſionem Domini in anno Chriſti 793. eo ordine indixiſſe fertur à Chronico Martiniano, vt feria ſecunda Pontifex cum clero, & populo ex Eccleſia Beatæ Mariæ Virginis ad Præſepe exiret, & ad Eccleſiam Saluatoris cognomento Conſtantinianam ſolemniter pergeret: feria autem tertia, ab Eccleſia S. Sabinæ ad Eccleſiam S. Pauli: feria autem quarta ab Eccleſia Hieruſalem ad S. Laurentium extra muros pergeret; ſequitur Anton. ſecunda parte hiſtoriali, titul. 16. de Summis Pontificibus, cap. 1. Non tamen ex dictis conſtat de principio, & origine harum litaniarum, quæ Rogationes vocantur, quià in concilio Gerundenſi cap. 3. Aurelianenſi I. can. 29. Moguntino ſub Carolo Magno cap. 33. in Concilio Lugdunenſi, cap. 6. Toletano V. cap. 1. Toletano VI. cap. 2. & Braccarenſi II. cap. litaniæ, hoc eſt, inuocationes Dei, & Sanctorum fuerunt indictæ, quæ Concilia ferè omnia ante annos circiter mille fuerunt celebrata.

Nihilominus Couarr. variarum libr. 4. cap. 20. num. 16. ex Gregorio ex Auita Homilia, quæ extat in tomo ſeptimo Sacræ Bibliothecæ, refert à Mamerco Vienneuſe Epiſcopo primùm has Litanias inſtitutas fuiſſe ad expianda prodigia, cùm eo tempore lupi, aliæque ſylueſtres animantes exeuntes ex antris, & ſyluis per vrbes, & oppida oberrantes mortalibus terrorem, & exitium afferebant, atque ita cum nullum aliud remedium tanto malo

adhiberi potuiſſet, ad Deum omnes territi confugiebant, & Mamercus Viennenſis Epiſcopus inuitauit cæteros Antiſtites, vt illius, exemplũ ſequerentur, vt etiam conſtat ex Adonis Archiepiſcopi Viennenſis Chronicis, qui originem illarum Mamerco tribuit anno Domini 452. Qua in re concordat Burchardus libr. 13. cap. 7. idemque refert ex Concilio Aurelianenſi cap. 6. Maiorem verò litaniam Beato Gregorio Pontifici Maximo pro ipſius temporis peſtilentia Auctor Micrologi tribuit, ex teſtimonio ipſius Gregorij in epiſtola ad Ioannem Rauennatem Epiſcopum, & ex Ruperto Abb. lib. 9. de diuinis officijs cap. 5. vide etiam, ſi placet, Cenedum in collectanea ad decretum 45. fol. 66. & Hiſpaniarum Primatem 1. par. Decr. diſt. 38. cap. quando 2. num. 4. verſic. at de origine litaniarum.

12 Illud etiam notandum eſt proceſſiones publicas, quæ fiunt in Litanijs maioribus, vt in feſto S. Marci, & in minoribus, vt in triduo ante Aſcenſionem Domini, cuius orationes dicuntur ab Eccleſia Rogationes, aut quæ fiunt pro bono publico, ſemper fieri ſolere pro imminente aliqua neceſsitate, nimirum pro occurrente peſte, vel alio flagello impendente; item propter maris, & fluminis innundationes; ob ſiccitatem terræ, & aquarum penuriam, item propter aliqua alia pericula ſolent indici, vt efficaciùs preces fiant, & per eas faciliùs, quod volumus à domino, impetremus, vt in hoc Iubilæo.

Huiuſmodi autem proceſsiones regulariter nemo poteſt indicere, niſi Ordinarius ſit, prout volunt Campan. in diuerſorio iuris canonici, rubr. 12. cap. 13. num. 118. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 362. in prima edit. aliàs reſolut. 308. num. 7. in 2. edit. addens competere Epiſcopo aſſignare Eccleſias, quæ adiri debeant cum conſilio Capituli, ita Franciſcus Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici, p. 4. cap. 2. num. 145. deciſum à Sacra congregatione, ſequitur Armendar in addit. ad recopil. legum Nauarræ libr. 1. titul. 14. cap. 28. §. 31. de poſſeſſionibus num. 1. & 2. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ. 379. num. 4. par. 4. vbi ſubdit Epiſcopum ſolum ſine conſenſu Capituli non poſſe indicere, proceſsiones publicas; abſente tamen Epiſcopo Vicarium poſſe de conſenſu Capituli eas indicere, tradit Armendar. vbi ſuprà num. 4. Denique circa hanc materiam vide tertiam partem libri Sacerdotalis in quatuor tractatus diuiſi, in quorum primo agitur de proceſſionibus ordinarijs, & extraordinarijs faciendis, & vnde ortum habuerunt; quot proceſsiones celebrentur per anni circulum: quibus de cauſis fiant, & qualis modus, & ritus obſeruandus in earum celebratione ſecundùm D. Guillelm. Durand. in ſuo diuinorum officiorum rationali fol. mihi 225. in forma parua.

13 His poſitis ſequitur vulgaris quæſtio; an fideles tam in Vrbe, quàm extra illam teneantur intereſſe proceſsionibus: quæ in Iubilæo fieri iubentur? Reſponſio conſtat ex ipſo textu per hæc verba; „ Qui „ ſolemnibus proceſsionibus, quas in Alma „ vrbe ab Eccleſia ſancta Mariæ Angelorum „ nuncupata ad Baſilicam S. Mariæ Maioris, „ & ab Eccleſia S. Mariæ ſupra Mineruam, „ ad Eccleſiam S. Mariæ de Anima pariter „ nuncupata, &c. agemus, interfuerint: aut „ qui prædicta, vel illam ſequenti hebdo„ mada, eaſdem Eccleſias, vel duas illarum „ ſaltem ſemel viſitauerint. „ Ex quibus verbis clarè patet omnes, qui voluerint Iubilæum lucrari, teneri ex duobus vnum nimirum intereſſe proceſsionibus, vel viſitare Eccleſias præſcriptas; id enim docet dictio aut, quæ habet naturam alternatiuæ interdum, & interdũ diſiunctiuæ, in quibus non ſolùm affirmatiuè, ſed etiam negatiuè conceptis ſufficit alterum adimpleri, cap. dùm illis, de præbendis in 6. & ibi Barboſ. num. 17. pag. 275. & in regula in alternatiuis 70. de regulis iuris, eodem libro, num. 29. pag. 540. Sanchez de matrim. lib. 3. diſp. 20. num. 3. Quare fideles pro conſequendo Iubilæo tenentur vel intereſſe proceſsionibus, vel Eccleſiam, ſeu Eccleſias deputatas ſaltem ſemel viſitare, nec tenentur vtrumque adimplere, Graſſius deciſ. lib. 4. cap. 15. num. 41. Henriquez lib. 7. cap. 10. num. 3.

De obligatione viſitandi Eccleſias, ac ieiunandi feria quarta, & ſexta, ac Sabbatho.

§. III.

EPITOME.

14 *Iubilæus poteſt conſequi in duabus hebdomadis.*

15 *Hebdomada quando incipiat, & finiatur reſpectu Iubilæi?*

16 *Iubilæus an poſſit acquiri bis ab eodem in vtraque hebdomada?*

17 *Iubilæus elapſa vtraque hebdomada, an poſſit acquiri in aliena Diœceſi, vel Parochia, vel in propria, quando non fuit præſens?*

18 *Vtrùm poſſint opera viſitandi, & ieiunandi diuidi, ab vno, ita, vt partim fiant in vna hebdomada, & partim in ſequenti?*

19 *Vtrùm confeſſarius poſſit commutare hanc diuiſionem, vt non fiant omnia in eadem hebdomada?*

20 *Vtrùm poſſint fideles auctoritate propria transferre ieiunia ad alios dies non præſcriptos à Summo Pontifice?*

21 *Vtrùm pueri, & ſenes teneantur ieiunare?*

22 *Quid ſi dies præſcripti ad ieiunandum incidant in quatuor tempora, in quibus de præcepto ieiunatur?*

23 *Vtrùm in his diebus poſſit quis ieiunare comedendo carnem, oua, & lacticinia?*

24 *Quoties ſunt viſitandæ Eccleſiæ, & quoties ibi orandum?*

25 *An orandum ſit intra Eccleſiam, & an ſufficiat*

ficiat ab oſtio preces fundere, vel à campanili, vel ab odæo?

26 *Quid ſi Parochus deſignet tres Eccleſias, an ſufficiat viſitare duas?*

27 *Religioſi poſſunt viſitare Eccleſias proprias, ſi fuerunt deputatæ.*

28 *An conſequantur Iubilæum viſitantes Eccleſias ſine actuali intentione conſequendi illum? & quid de committentibus mortalia, aut venialia inter viſitandum?*

14 DEputantur ad lucrandum Iubilæum duæ hebdomadæ, vt patet ex verbis Iubilæi, ibi, prima, vel ſecunda hebdomada, poſtquam ad eorum notitiam hæ noſtræ literæ deuenerint: atque ita Iubilæus conceditur pro vna ex duabus hebdomadis, & vnaquæque ex duabus incipit
15 quo ad hunc effectum à feria 2. & Dominica, dies ſequens pertinent ad hebdomadam præteritam, vt docet vſus & conſuetudo, ſequitur Villalobos in ſumma, tractat. 26. difficultat. 11. num. 17. in fine, & tractat. eodem, difficultat. 24. num. 14. & Vega in ſumma, part. 2. verb. Indulgentias, cap. 7. caſu 5.

16 Hinc oritur quæſtio, an acquirens Iubilæum in vna hebdomada, poſtquam ſemel fuit abſolutus à reſeruatis, & cenſuris, ſi poſtea reincidat in alias, vel alios ſimiles, antequam elabatur hebdomada, poſſit iterum abſolui? Ratio dubitandi, quia dicitur in literis Iubilæi, ibi, Hac vice tantùm abſoluere, & liberare valeant. Nihilominus dicendum puto, toties quoties poſſe pœnitentes, ſi reincidant, abſolui à reſeruatis tam peccatis, quàm cenſuris, Henriquez lib. 6. de pœnit. cap. 16. n. 3. & lib. 7. cap. 10. num. 2. & cap. 11. num. 1. & eſt de mente Sancij lib. 4. in præcepta Decalogi, cap. 54. num. 26. Reginald. in praxi lib. 7. cap. 13. n. 155. nec obeſt, ſermonem ſimpliciter prolatũ intelligi de prima vice tantùm; quia verbum vna vice intelligitur pro tempore illius hebdomadæ, ſiue ſit prior, ſiue poſterior, vnde durante hebdomada, poterit, toties quoties eguerit, abſolui. Quare non eſt admittendus doctiſſimus Suar. tom. 2. de Religione, tractatu de voto, lib. 7. cap. 16. num. 17. dum ait, hæc verba, hac vice tantùm, habere hunc ſenſum, vna vice in vna, vel altera hebdomada, & in ordine ad vnam indulgentiam.

Maior difficultas eſt quando quis in priori hebdomada adimpleuit omnia opera in Iubilæo iniuncta, & ita Iubilæum acquiſiuit, poſſit ne in ſequenti hebdomada repetere eadem onera: & abſolui ab omnibus, in quæ poſtea incidit? Affirmat Henriquez ſupra lib. 6. cap. 16. §. 3. quem refert Reginaldus lib. 8. de ſacramentali abſolutione, ſect. 2. ad finem, n. 64. tom. 1. fol. 379. ſequitur Villalob. in ſumma, tract. 26. n. 2. difficult. 24. Vega in ſumma, part. 2. cap. 7. verb. Indulgentias, caſu 19. verſ. *finalmiente nota.* Iuuat Nauarrus de Iubil. notab. 32. num. 47. & notab. 34. num. 7. verſ. 3. vbi ait indulgentiam Anni ſancti poſſe durante anno repetitis oneribus in iniunctis comparari toties quoties.

Porrò hæc opinio non eſt tuta, nec in praxi admittenda: ideò opinio negans eſt certa, & patet ex verbis literarum Iubilæi, quæ non concedunt, vt Iubilæus comparetur copulatiuè in vna, & altera hebdomada, nec indefinitè, pro illa duplici hebdomada; ſed conceditur diſiunctiuè, ibi, Qui prima hebdomada; poſt publicationem, vel in ſequenti poſt illam. Quocirca non poteſt illum lucrari ſibi vnus, & idem in vtraque hebdomada, ita Sanchez dict. lib. 4. cap. 54. num. 30. & Suarez tom. 2. de Religione, tract. de voto, libr. 6. capit. 16. num. vltim. dicens eſſe ferè certum. Nec refert doctrina Nauarri de indulgentia Anni ſancti ſæpiùs acquirenda. Id enim pendet ex literis illius, nec poſſunt particulari Iubilæo accommodari. Sanchez ſupra.

17 Quæritur, an elapſa vtraque hebdomada poſſit acquiri Iubilæus in aliena Diœceſi, vel Parochia, ſi non fuit præſens in publicatione? Dico primò hunc Iubilæum poſſe comparari in Diœceſi aliena ab exteris, qui tempore publicationis ibi fuerint commorati, ſi adimpleuerint in eo loco omnia opera à Pontifice iniuncta, & ita fert vſus, & conſuetudo; oſtenditurque ex verbis literarum huius Iubilæi, ibi:
„ Cæteris verò omnibus, & ſingulis fidelibus
„ extrà Vrbem exiſtentibus in quibuſuis ci-
„ uitatibus, terris, & locis, qui proceſſioni
„ ab Ordinarijs locorum, vel eorum Vicarijs,
„ ſeu officialibus, vel de eorum mandatis,
„ &c. prima, vel ſecunda hebdomada poſt-
„ quam ad eorum notitiam hæ noſtræ literæ
„ deuenerint, indicendæ, & agendæ interfuerint. „ Ex quibus notatur Romanum Pontificem conceſſiſſe cunctis fidelibus extrà Vrbem exiſtentibus facultatem conſequendi Iubilæum, adimpletis operibus iniunctis vbicumque voluerint, vbique terrarum, & vbique locorum, neque illos obligare ad illum conſequendum in proprijs oppidis, & locis.

Dico ſecundò poſſe adhuc illum, qui in propria patria noluit conſequi Iubilæum cùm poſſet, mutata voluntate illum conſequi in parochia aliena dum ibi publicatur; dummodò in eadem parochia adimpleat omnia onera iniuncta, quia dum perſeuerat voluntas concedentis Iubilæum, poteſt quis pœnitere, & mutata voluntate conſequi Iubilæum, argumento capitis, ſi tibi abſenti, de præben. in 6. vbi beneficium alteri collatum ab Epiſcopo ante diſſenſum illius, non poteſt alteri conferri, niſi Epiſcopus præfigat terminum certum, intra quem prouiſus teneatur declarare voluntatem, an velit illud acceptare, quo elapſo antequam alteri conferatur, poterit prouiſus conſentire. Confirmatur etiam argumento capitis licèt, de procuratoribus, etiam eod. lib. 6. ibi, licèt is, qui procurator conſtituitur ab abſente, dixerit præſentatum ſibi ſuſcipere nolle mandatum: hoc tamen nequaquam obſtante, quamdiù conſtituens in eadem perſtiterit voluntate, ipſum acceptare poterit, quandocumque placebit. Quibus probant Archid. & Franch. per gloſſ. ibidem in d. cap.

li-

Digitized by Google

licet, electum renuentem electioni poſſe mutata voluntate electioni acquieſcere, quamdiù electores in priori voluntate permanſerint. Debet tamen confiteri cum Confeſſario approbato eiuſdem loci, vbi acquirit Iubilæum, & viſitare Eccleſias ibi: recipere autem in eodem loco Euchariſtiam, quamuis non videatur obligari in loco certo, teneri illum in eadem parochia, vbi celebratur Iubilæus, illam recipere, magis inclino, quicquid aliquis repugnet.

Dico tertiò, qui non fuit præſeus in propria patria in vtraque hebdomada, poſſe cùm venerit, confiteri, & abſolui virtute Iubilæi, & frui omnibus fauoribus, ac priuilegijs illius, adimpleris omnibus requiſitis integrè in vna hebdomada. Henriqu. lib.7.capit.11. & Fr. Emman. Rodrig. in ſumma, verb. Iubilæus, cap. 184. num. 18. quos referens ſequitur Hiſpaniarum Primas ſupra cap.3. n.14. ad finem.

18 Vtrùm opera iniuncta à Pontifice ad conſequendum Iubilæum poſſint ab vnoquoque diuidi, ita vt in altera hebdomada quis ieiunet, & ſtipem corroget, & in altera Eccleſias viſitet præſcripras, & preces fundat pro intentione ſancti Iubilæi, & inſuper confiteatur, & ſacram Synaxim recipiat? Reſponſio eſt negatiua, niſi aliud in literis Iubilæi exprimatur, eò quia omnia opera intra eamdem hebdomadam expleri debent: vnde ſi vnum opus ex quacumque cauſa omittatur, ve ex impotentia, vel ignorantia, nihil indulgentiarum acquiritur, Henriq. d. lib.7. cap.10. num. 2. & cap.11. num. etiam 2. Villalob. in ſumma tract. 26. diffic. 24. num. 3. Dixi, niſi aliud exprimatur, quia in hoc Iubilæo Pauli V. ita dicitur ibi, „primo die Dominico, vel ſecundo, ſeu ſaltem alia dictarum „hebdomadarum die, ſanctiſſimum Euchariſtię Sacramentum reuerenter ſuſceperint. Quo in loco integrum erat ad acquirendum Iubilæum recipere Euchariſtiam in quolibet die duarum hebdomadarum, quod docuit Sanch. lib.4. in præcepta Decalogi, cap.54. num.28. verſ. ſimiliter cum lucrantibus, vbi tradit concedere Iubilæum communionem impleri in priori hebdomada, vel quacumque die ſequentis: proinde forma, ac tenor literarum diligenter eſt inſpiciendus, & diuidi non poteſt, Farin. deciſ.30. n.3. part.1. tom.1.

19 Huic affinis eſt quæſtio, an onus viſitandi, & ieiunandi poſſint adimpleri partim in vna hebdomada, & partim in alia, auctoritate Confeſſarij à pœnitente? Reſponſio ſit poſſe ex cauſa iuſta, verbi gratia, ſi quis in prima hebdomada non ieiunauit feria quarta, poterit de conſenſu Confeſſoris ieiunare feria quarta poſterioris hebdomadæ, & ſic de viſitationibus Eccleſiarum. Probatur, quia ieiunia poſſunt commutari in alia opera pia diſſimilia intra eamdem hebdomadam: ergo poſſunt transferri ieiunia prioris hebdomadæ ad poſteriorem hebdomadam. Quòd autem poſſint commutari in alia opera pia auctoritate Confeſſoris docet Vega in ſumma 2. part. verb. indulgentias, cap.7. caſu 34. verſ. à lo ſegundo, & probat Nauarr. de oratione, miſcel.98. num.2. Graffius deciſ. lib.4. cap.15. num.38. dicentes, qui tribus diebus præſcriptis non potuerunt ieiunare, conſequi indulgentiam, ſi adimpleuerunt opera in quæ Confeſſarius illa ieiunia commutauit, ſequitur Henriquez lib.7. cap.10. num.4. ad finem. Igitur poterunt ieiunia, eleemoſynæ, & viſitationes ex cauſa diuidi auctoritate Confeſſoris, vt partim fiant in priori, & partim in poſteriori hebdomada. Iuuat idem Henriquez lib.7. cap.10. num.6. dicens hæc verba ibi, Satis tamen videtur ſi approbante Confeſſario, vltimo die ſuppleat hæc: quare ſi hęc omnia in extremo die poſſunt omnia commutari, multò meliùs transferri poſſunt de vno tempore ad aliud.

20 Hinc ſequitur non poſſe hæc opera iniuncta diuidi auctoritate propria, nec mutari ieiunium vnius diei ad alium diem, ac proinde non poterunt ieiunare feria ſecunda, feria tertia, & feria quarta, eo quòd hęc ieiunia fuerunt impoſita tamquam onus ipſorum dierum, atque ita non poſſunt imponi alijs diebus, proùt volunt Henriquez lib.7. cap.20. num.5. Villalobos in ſumma, tract.26. difficult. 24. num. 5. & Vega in ſumma, part.2. verb. indulgentias, cap. 7. caſu 48. in fine.

21 Quid de pueris, ac puellis non peruenientibus ad ætatem ieiunandi, & ſenibus ſexagenarijs? Reſponſio ſit ad conſequendum Iubilæum teneri ieiunare diebus præſcriptis tam pueros, & puellas, quàm ſenes, ſi priuilegijs in Iubilæo conceſſis potiri velint: ita Azor. inſtit. moral. part.1. libr. 7. cap.27. quæſt.3. fol. 676. & Campanil. in diuerſorio iuris canonici, rubric.7. cap. 6. num. 650. Non enim hæc ieiunia imperantur ſimpliciter, ſed cùm peccatorum remiſſiones, & alia plura priuilegia Pontifex concedat, qui illis vti voluerit, debet præſtare omnia opera iniuncta; quod intellige niſi occurrant aliqua, quibus Confeſſarius moueatur ad commutandum pueris, & ſenibus ieiunia in alia opera meritoria.

22 Quæſtionis tamen eſt, quando hæc ieiunia quis debuerit, vel ex voto, vel ex præcepto Eccleſiæ, an poterit lucrari Iubilęum per ieiunia aliàs debita? Fidenter affirmandum eſt, ita colligitur ex Soto in 4. diſtinct.19. quæſt.2. art.1. verſ. medio, & expreſsè volunt Henriquez lib.7. cap.10. n.5. verſ. propria auctoritate, Fr. Emman. Rodrig. in explicatione Bullæ, §. 7. num. 1. & 2. & Villalob. in ſumma, tract. 26. difficult. 8. num. 8. & difficult. 24. num. 6. & probatur ex praxi, cùm videamus Iubilæum cum ieiunijs publicari tam Romæ, quàm extrà in Quadrageſima, & in quatuor temporibus, in quibus de præcepto ieiunatur: eo quia vno opere poteſt vnus pluribus obligationibus ſatisfacere, Henriquez vbi proximè, Azor. d. lib. 7. cap. 31. quæſ. 6. vbi ait duobus ieiunijs ab Eccleſia indictis in eumdem diem incidentibus, non deberi eorum alterum in alium diem transferri ſecundùm communem, & generalem Eccleſiæ conſuetudinem, quæ habet, vt vbi-

que

que duobus præceptis concurrentibus ſatisfaciamus vnico ieiunio, ita Archidiac. in cap. de ieiunio, diſt. 76. & Ioannes Andreas in cap. cùm in cunctis, §. 1. de electione.

23 Conſequens eſt dicere, an comedens carnem ex aliquo priuilegio, poſſit eo vti in ieiunijs Iubilæi ſine facultate Confeſſoris? Pars affirmans ſic ieiunantes non conſequi Iubilæum ex eo probatur, quia de eſſentia ieiunij Eccleſiaſtici eſt abſtinere à carnibus. D. Thomas 2. 2. quæſt. 147. artic. 8. Innocentius in rubr. de obſeruatione ieiuniorum, num. 4. Nauarrus in manuali, capit. 21. num. 15. Couarr. lib. 4. variar. reſol. cap. 20. num. 15. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 7. quæſt. 3. verſ. arbitror, dicentes eos, quibus ex priuilegio datum eſt in die ieiunij carnibus veſci, eo ipſo in totum lege, ſiue præcepto ieiunij ſolutos: quibus accedunt Gabriel in 4. diſt. 16. quæſt. 3. artic. 3. dub. 1. §. de ſecundo quo frangitur ieiunium, Medina in ſua inſtruct. confeſſ. lib. 1. cap. 14. §. 10. Caietan. 2. 2. quæſt. 147. art. 7. in reſponſione ad vltimum dubium, & artic. 8. Cordub. in ſumma caſuum, qu. 142. & Leſſius de iuſtitia, lib. 4. cap. 2. num. 8. in principio, & num. 35. eo præcipuè fundamento, quia ſubtractio carnium, & vnica comeſtio pertinent ad naturam, & rationem ieiunij: ergo, qui ex priuilegio, vel ex Bulla veſcitur carnibus, non ſatisfacit operibus ieiunij in Iubilæo indicti; item quia mens Pontificis, & intentio illa videtur, vt omnes adimpleant ieiunia modo ſolito, & ordinario, non autem extraordinario, neque inſtituto ab Eccleſia.

Pars tamen contraria ex eo poteſt admitti, quia ieiunantes etiamſi veſcantur carnibus ex priuilegio, non priuantur fructu, & merito ieiunij, vt dicitur in Bulla Cruciata, teſte Fr. Emman. in explicatione eiuſdem Bullæ, §. 6. & in additionibus ad eumdem §. ſextum, num. etiam 1. quem ſequitur Villalob. in ſumma, tract. 27. clauſul. 6. num. 1. & alij, quos referens ſequitur Hiſpaniarum Primas in ſuo libello Iubilæi, cap. 5. dub. 6. num. 14. vbi concludit poſſe conſequi Iubilæum edentes carnem, ſi in cæteris ſeruent formam ieiunij Eccleſiaſtici, vt diſponitur in Bulla Cruciata, quæ anno Domini 1621. in hoc Regno fuit promulgata, & ante illum Acoſta in explicatione Cruciatæ, quæſt. 80. in principio, quoniam forma ieiunij partim eſt ex præcepto, partim ex conſuetudine Eccleſiæ inducta: atque ita Pontifex cùm poſſit ex cauſa iuſta modificare leges, & conſuetudines Eccleſiaſticas, poteſt concedere, vt de conſilio medici, ij, quibus piſces nocent, vtantur carnibus in diebus ieiunij, & Eccleſiaſtico ieiunio ſatisfaciant. Mihi tamen magis placet de conſilio Confeſſoris mutari eſum piſcium in eſum carnis, addito aliquo alio, quod videatur arbitrio boni viri, bene ſupplere vicem legitimæ commutationis, cùm ieiunium nequeat conſiſtere cũ eſu carnium, vt ait Angelus in verb. ieiunium, num. 5. ſecundùm communem, & Gabriel in 4. diſtinct. 16. quæſt. 3. art. 3. lit. G. vbi ait in hoc omnes conuenire Doctores, eſu carnium violari ieiunium; vnde inquit, ieiunare non dicuntur, qui ſemel tantùm in die carnibus vtuntur. Concordat Silueſter in verb. ieiunium num. 15. per hæc verba, Eſus carnium frangit ieiunium ſecundùm omnes Doctores: ideò in noſtro caſu bona erit commutatio pro eſu carnium, etiamſi in cæteris ſeruetur forma Chriſtiani ieiunij.

Poterunt tamen in diebus ieiunij à Iubilæo in dictis admitti oua, & lacticinia extra Quadrageſimam, vt volunt Silueſter verb. ieiunium §. 5. num. 15. Angles floribus 1. par. quæſt. 9. de ieiunio, art. 1. poſt 9. diffic. dub. 5. Medina lib. 1. ſummæ, cap 14. §. 10. fol. 99. Ludouicus Lopez 2. part. inſtruct. tract. de pœnitentia, cap. 112. de ieiunio, fol. 714. Petrus Ledeſma 2. tom. ſummæ tract. 27. cap. 2. poſt tertiam concluſionem difficult. 3. Sanchez in ſumma lib. 4. cap. 11. num. 50. 52. eo quia nec iure, nec conſuetudine interdicuntur lacticinia extra Quadrageſimam. At in Quadrageſima ieiunio ſatisfit cum Bulla edendo illa, Sanchez ſuprà num. 49. verſ. At omnino. Vbi tamen ex conſuetudine in Quadrageſima eſt licitus vſus ouorum, & lacticiniorum, poſſunt admitti vtraque licitè, in cibum, etiam in ieiunijs Iubilæi, Rutilius de anno Iubilæi, lib. 5. cap. 15. num. 6. Quòd ſi addas in ieiunijs, quibus obligat Iubilæus, aut Quadrageſima, poſtè omues vti ouis, & lacticinijs, vt vult Sanchez ſuprà num. 63. hoc non tollit peccatum contra præceptum Eccleſiæ, non tamen peccant contra præceptum ieiunij quadrageſimalis, cùm ſint duo præcepta inter ſe diſtincta, vt contendit probare ibi, verſ. ad præceptum ieiunij, eodem num. 63.

24 Quæri etiam poteſt, quoties in priori, aut poſteriori hebdomada ſint Eccleſiæ viſitandæ, & quoties ibi orandum? Dico primò viſitandas eſſe Eccleſias præſcriptas ſaltem ſemel, vt patet ex tenore literarum, ibi: vel duas illarum ſaltem ſemel viſitauerint, ibique deuotè Deum orauerint. Ideo quamuis tres Eccleſiæ aſſignentur, ſatis eſt viſitare duas ſaltem ſemel. Nam Romæ aſſignauit quatuor Eccleſias viſitandas, addens inſuper ſaltem ſemel duas viſitari debere; vnde quælibet ex duabus ſaltem ſemel viſitanda eſt, ſiue viſitet interdiu, ſiue noctu, niſi aliter expreſsè præcipiatur in literis Iubilæi, ita Viualdus part. 1. de confeſſione, tit. de indulgentijs, num. 11. verſ. 24 ad finem, Rutil. de anno Iubilæi, lib. 5. cap. 15. dub. 7. vbi dub. 22. ſubdit ſatisfieri oneri viſitandi, ſiue viſitet pedes, ſiue eques, ſiue curru, ſiue lectica vectus.

25 Vt autem legitima ſit viſitatio, debent viſitantes ingredi Eccleſias, quando Iubilæus expreſsè iubet ingredi, quòd ſi id non exprimatur, & præ multitudine numeroſa viſitantium non patet aditus omnibus ad ingrediendum, ſatisfit oneri viſitandi, ſi quis ab oſtio, ſeu ab atrio, vulgo, adro, preces fundat, ita Suarius de pœnitentia, tom. 4. diſp. 52. ſect. 1. num. 7. & Heuriquez libr. 7. capit. 10. num. 6. in commento literæ N. verſ. ſic gaudent indulgentijs, quæ con-

Digitized by Google

conceduntur intereſſentibus.

Dico ſecundò non ſatisfieri obligationi orandi in Eccleſia, qui orauerit à Sacriſtia, vt in ſimili vult Sanchez de matrimonio, lib.9. diſp. 15. num. 51. quod intellige, quando non eſt contigua Eccleſiæ, vel Sacello, ſeu Capellæ maiori, tunc enim ſi orationes, & preces fundantur ab oſtio ſacriſtiæ à viſitantibus, non eſt dubium prodeſſe lucrantibus Iubilæum, cùm non diuidatur ſacriſtia ab Eccleſia, niſi per parietem intermedium, in quo eſt oſtium ad Eccleſiam, ſeu Sacellum maius illius; ſecus dicendum de turre Cymbalis deputata, quæ communiter non reputatur pro Eccleſia, nec gaudet immunitate Eccleſiæ, nec eſt locus ſacer. Ludouic. Lop. 1. p. inſtr. cap. 82. §. At verò, de redditione. Graff. 1. par. decif. lib. 2. cap. 83. num. 10. Vega lib.1. ſummæ, cap.78. caſu 1. Suar. 3. part. quæſt. 83. art.3. diſp.81. ſect.4. §. tertiò violatur, Cannedo ſum. Sacram. tract. de matrimonio, cap.8. num.75. & Henriquez lib.5. de de pœnit. cap.6. num.5. in commento lit. H. quibus accedit Emmanuel tom.1. ſummæ, in 2. edit. cap.54. num.10. concl. 9. & cap. 243. num.19. Idem eſto iudicium de orantibus ſupra tectum Eccleſiarum, gloſ. in cap. vnico, verb. ſanguinis, verſ. ſi autem, de conſecr. Eccleſiæ, in 6. ab omnibus recepta, Suar. ſupra dicta ſect. 4. poſt principium, & Nauar. in manuali, cap.27. num. 256. ſecus dicendum de Choro, vel Odæo intra ambitum Eccleſiæ conſtructo, & ab eiſdem parietibus concluſo: cenſetur enim pars Eccleſiæ, & ſub eadem continetur, D. Antonin. 2. par. tit. 1. cap. 21. §. circa medium, & Sanchez de matrimonio, lib. 9. diſp.15. num.33.

Orandum eſt ergo in omnibus Eccleſijs, quæ viſitantur deuotè pro omnibus cauſis in literis Iubilæi contentis, & ob defectum huius deuotionis non acquiritur Iubilæus. Vega in ſumma 2. part. verb. indulgentias. cap. 7. caſu 44. verſ. y tambien; ſufficitq; ſola oratio mentalis ad conſequendam indulgentiam, quod procedit, quando ſola oratio in literis Iubilæi iniungi ſolet, neque ad vocalem ſe coarctat, iuxta Hieronymum in cap. cantantes, diſt.92. ibi, non voce, ſed corde. Rutilius de anno Iubilæi, lib.5. cap. 13. ad finem, verſ. quarto loco, vbi ait acceſſum ad Eccleſias præſcriptas non ſolùm deuotè ac reuerenter fieri debere, ſed etiam requiri precationes ad Deum faciendas; & quando nulla forma precandi in literis indulgentiarum præſcribitur, & preces ad arbitrium prudentis relinquuntur, pium erit in qualibet Eccleſia coram Altari maiori quinquies Pater noſter, & Aue Maria recitare; aut alias orationes pro cuiuſque deuotione ad libitum ſecretò, ac ſubmiſſa voce fundere.

Non ſufficiet recitare preces aliquas, neque orare domi, & poſtea viſitare Eccleſias abſque aliqua precatione, ſeu oratione ad Deum illis facta, quia hoc modo non lucratur Iubilæus ex defectu orationis, quæ iniungitur à Summo Pontifice, Hiſpaniarum Primas in ſuo libello, cap.7. dub.7. poſt alios. Nec item acquirit Iubilæum, ſi quis in vno die recitet omnes preces, & oret pro alijs diebus: eo quia non ſeruat formam præſcriptam in Iubilæo, vbi præcipitur, quòd viſitent Eccleſias, & ibi orent; quæ forma eſt ſeruanda, & ea deficiente in minimo actus corruit, Guttier. practic. lib.3. quæſt.15. num.5. Flamin. de reſignat. lib. 5. quæſt. 6. num. 227. Caldas Pereira de empt. cap. 3. num. 15. Nauarr. de oratione, miſcel.92. num.2. & 3. & conſ.38. de pœnit. & remiſſ. edit. 2. Graff. deciſ. part. 1. lib.4. cap. 15. num.32. vbi negat acquiri Iubilæum ab eo, qui vno die tantùm orauit, quantum tenebatur tribus diebus, non enim adimpleuit formam ſcriptam, quæ voluit orationes fieri tribus diebus, vt diutiùs, & pluries bene operarentur, qui vellent indulgentiam lucrari.

26 Hinc ſequitur deciſio illius dubij, quando Iubilæus ſtatuit, vt Eccleſiæ viſitentur in certo quundam die, non acquiri ſi viſitentur in alio diuerſo, quia conditio inducit formam, & ſi omittatur, non ſortitur effectum. l. Mæuius, l. qui hæredi, ff. de condit. & demonſtr. Gironda de priuileg. ſeu exemption. explicat. num.667. Caldas Pereira de poteſt. eligendi, cap.4. num.30. & Rota Romana apud Farinac. deciſ. 515. num. 3. tom. 2. part. 1. nec ſufficit conditionem impleri per æquipollens, Surd. de aliment. tit.5. quęſt.3. num.16. Idem dicendum eſt, ſi præcipiatur, vt in vno die tres Eccleſiæ viſitentur, & vnus viſitet in vno die duas, & in altero diuerſo vnam. Non enim poteſt quis deuiare ab ordine in Iubilæi literis decreto, Nauarrus de Iubilæo, noeab. 31. num. 41. verſ. ſemel. Quòd ſi Parochus præſcribat tres Eccleſias, vt viſitentur, eaſque aſsignet, poſſunt viſitari duæ tantùm, vt oſtenditur ex tenore Bullæ, vbi poſtquam Pontifex deſignauit quatuor Eccleſias, addit ſufficere viſitare ſaltem duas.

27 Porrò Religioſi non habentes clauſuram perpetuam, ſi velint vti Iubilæo, debent viſitare Eccleſias præſcriptas ab Ordinarijs locorum, ſi non intererſunt proceſſionibus, cùm proponatur acquirendus ſub certis conditionibus. Henriq. lib. 7. cap. 10. §.3. eo quòd liberalis donatio non ſuſtinetur, niſi adimpleta conditione ſub qua fit, & conditio debet impleri priuſquam diſpoſitio conditionalis effectum habeat; vt notat Bald. in l. Arethuſa, in 3. lectura num. 1. de ſtatu hominis. Hæc eſt enim eius natura, vt priùs impleatur conditio, quàm quis emolumentum conſequi poſſit, l. quibus diebus, §. Termilius, & ibi Bartol. n.6. de condit. & demon. Idem Bartol. in lege, qui abſenti, §.1. num.2. ff. de acquir. poſs. proinde conditio obeſt principio acquiſitionis, quæ fieri non poteſt, donec ipſa impleatur. l.1. & ibi Bald. num.7. verſ. ſed in conditione ſecus, & Paulus Caſtro n. 6. de inſtit. & ſubſtit. atque ita conditio poſita in Iubilæo, quæ non impletur, defecta intelligitur, l. vnica, §. ſin autem aliquid ſub conditione, de cad. toll. Decius conſ. 227. num.3. Alciat. conſ. 85. num.7. lib.9. Vnde cum Iubilæus concedatur ſub conditione viſitandi Eccleſias ab Ordinarijs

loco-

locorum deſignatas, Regulares non eo fruentur, niſi viſitent. Suarez de pœnitentia, diſp. 52. ſect. 5. nu. 1. Emmanuel Rod. ſumma, verb. Iubilæum, num. 5. & ſauet Rutil. de Anno ſancto, lib. 5. cap. 15. dubio 27.

Nequeunt tamen Regularium Prælati præſcribere ſuis Religioſis Eccleſiam, aut Eccleſias tempore Iubilæi viſitandas, vt deducitur ex literis Iubilæi, his verbis:
„ Cæteris verò omnibus, & ſingulis fidelibus
„ extra Vrbem exiſtentibus, in quibuſuis ci-
„ uitatibus, terris, & locis, qui proceſſioni ab
„ Ordinarijs locorum, vel eorum Vicarijs,
„ ſeu officialibus, vel de eorum mandato, &
„ ipſis deficientibus per eos, qui ibi curam
„ animarum exercent, prima, vel ſecunda
„ hebdomada poſtquam ad eorum notitiam
„ hæ noſtræ literæ deuenerint, indicendæ, &
„ agendæ, interſuerint, vel Eccleſiam, ſeu Ec-
„ cleſias per eoſdem deſignandas ſaltem ſe-
„ mel viſitauerint, &c. Ex quibus oſtenditur non poſse à Prælatis Regularibus deſignari Eccleſias, quæ viſitentur à ſuis Religioſis, vt in ſpecie tradit Fr. Emmanuel Rodr. in ſumma, verb. Iubilæo, cap. 183. verſ. lo ſeptimo, in fine.

Quid ergo dicendum erit de Regularibus habentibus Monaſteria in Eremo, in quibus non adeſt Parochia ſubdita Monaſterijs habens Parochianos ſæculares, quorum cura ſit Regularibus commiſſa? Reſponſio ſit, huiuſmodi Regulares poſſe recurrere ad loci Ordinarium, vel ad eius Vicarium pro deputandis Eccleſijs, quæ debent viſitari. Quòd ſi longè diſtet Ordinarius, poſſunt Confeſſarij commutare onus viſitandi in alia opera pia, quæ loco viſitationum adimpleri poſſunt, ſiquidem Prælati Regularium nequeunt nominare Eccleſias, vt viſitentur, vt in ſpecie tradit Emmanuel Rodr. ſuprà in ſumma, verb. Iubilæo, d. cap. 183.

28 Huc accedit quæſtiuncula, an viſitantes Eccleſias ſine vlla actuali intentione conſequendi Iubilæum, conſequantur illum? & quid de committentibus mortalia, aut venialia inter viſitandum? Quoad primam partem negat Fr. Emmanuel Rodr. in explicatione Bullæ, §. 8. dub. 4. nu. 9. & Villalobos in ſumma, tract. 26. difficult. 13. num. 9. Eſt enim neceſſarium viſitare cum intentione actuali, vel ſaltem virtuali lucrandi indulgentiam: quocirca, ſi quis viſitat, dum ingreditur Eccleſias abſque animo lucrandi, & poſt ingreſſum mutat voluntatem, viſitetque, & oret cum intentione lucrandi, poterit conſequi Iubilæum, Villalobos d. num. 9.

Iuuat, qui in die feſto intereſt Sacro cum expreſſa intentione non ſatisfaciendi per illud præcepto, ſed per aliud, is non tenetur poſtea aliud ſacrum audire, nec opus eſt mutare animum, ſed per illud ſatisfecit præcepto, nec peccauit mortaliter, ſi eodem die habuit intẽtionem audiendi aliud; vt volunt Valentia 2. 2. diſput. 6. quæſt. 2. puncto vltimo, Vaſquez 1. 2. quæſt. 100. art. 9. in expoſitione literæ à num. 4. & Sanch. tom. 1. Decalogi, lib. 1. cap. 13. ex num. 13. 12. & 15. eo quia præcepta non obligant ad habendam intentionem ſatisfaciendi illis, & ideo non violantur ab eo per contrariam intentionem, nimirum non ſatisfaciendi. Item confirmatur, quia per leges tantùm præcipitur executio libera, & humana operis exterioris, & non imperatur, vt fiat ex intentione formali, vel virtuali: vnde cum ſacrum audiens, interſit actu humano, & libero, non poteſt non ſatisfacere, quamuis nolit, cùm non ſit in operantis poteſtate præcepta non adimplere, poſito quòd voluerit opera illis iniuncta exequi.

Suffragatur argumentum eorum, qui dicunt poſſe hominem intereſſe ſacro, ſed nolle per illud ſatisfacere præcepto, nec habeat intentionem audiendi, poſtea aliud per quod ſatisfaciat, poſſe tamen mutata voluntate in tempore habili audiendi ſacrum, adhuc ſatisfieri pręcepto per ſacrum antea auditum, intentione non ſatisfaciendi præcepto, ſiue intentionem habuerit audiendi aliud, ſiue non. Peccare autem mortaliter, & non ſatisfacere præcepto, ſi eo die intra tempus Miſſis audiendis deputatum voluntatem non mutauerit, Suar. ita tom. 3. de Sacramentis, diſp. 88. ſect. 3. col. 3. lit. B. verſ. circa poſteriorem partem, Leſſius lib. 2. de iuſtitia, cap. 37. num. 59. & cap. 46. num. 42. & Aragon. 2. 2. quæſt. 83. art. 13. fol. 864. verſ. ſed dubitabit aliquis.

Ex hoc tamen argumento colligi poteſt viſitantes Eccleſias abſque intentione lucrandi Iubilæum, & ibi orantes ſine voluntate ſatisfaciendi operibus iniunctis, poſſe poſtea antequam elabatur hebdomada, mutare voluntatem, & ratas habere viſitationes Eccleſiarum, & orationes ibi fuſas, neque opus eſſe repetere viſitationes, & orationes, quia in illis actibus præſentialiter, & corporaliter exhibitis ſolùm defuit intentio lucrandi indulgentiam: igitur ſi hæc intentio, & voluntas accedat intra tempus habile ad illam lucrandum, hoc eſt, intra hebdomadam, ſatis erit ad ſatisfaciendum præcepto viſitandi Eccleſias, & orandi in illis.

Nihilominus oppoſitum eſt dicendum in hoc caſu, eo quòd per viſitationes, & orationes præteritas ſine animo, & intentione lucrandi Iubilæum, non fuit ſatisfactum operi iniuncto, atque ita nihil poſtea præſtabit mutatio voluntatis, cùm nequeat facere, vt opus præteritum factum ſine animo reuiniſcat per mutationem voluntatis; quia reuera dum viſitauit Eccleſias, & orauit abſque intentione ſatisfaciendi, non adimpleuit opus iniunctum ſecundùm intentionem concedentis Iubilæum, & ideò cùm non adimpleuerit conditionem, ſub qua indulgentia concedebatur, actus non dicitur perfectus; imò cenſetur infectus. Iuuat voluntatem mutatam animo retentam nihil prodeſſe, l. ſi repetendus. ff. de cond. ob cauſam, quando voluntas ſola non ſufficit ſine effectu, qui non erat in rerum natura, quando voluntas fuit mutata. Atque ita deficiente intentione lucrandi Iubilæum, & conditione orandi pro rebus in Iubilæo expreſſis, non poteſt acquiri indulgentia.

Quoad committentes mortalia, vel venialia inter viſitandum infrà.

An Eleemoſynæ ſint neceſſariò corrogandæ, vt acquiratur Iubilæus, & quibus diebus ſint faciendæ?

§. IV.

EPITOME.

29 *Olim in Iubilæis in tribus diebus fieri Eleemoſynæ præcipiebantur, & non acquirebatur, ſi in vno die fiebant ſimul.*
30 *Hodie quando fieri debeant Eleemoſynæ?*
31 *An ſatisfaciat, qui tribuit Eleemoſynam de re non ſua, aut furto ablata?*
32 *Vtrùm pauperes poſſint operari diebus feſtis vt faciant Eleemoſynas ad acquirendum Iubilæum?*
33 *Eleemoſyna propter impotentiam non data cæteris Iubilæi adimpletis, non adimitur indulgentia.*
34 *Vtrùm Eleemoſynæ, quæ fieri debent, poſſint fieri illis, quibus debentur ex præcepto charitatis?*
35 *An ſi famulus Eleemoſynam, quam herus erogari præcepit, ſibi abſtulit, nec eam erogauit, herus non conſecutus eſt indulgentiam?*
36 *Vtrùm diuites teneantur facere Eleemoſynas maiores, quàm pauperes.*
37 *Regulares an debeant etiam facere Eleemoſynam?*
38 *Vtrùm in Iubilæo ſit obligatio inquirendi pauperes, vt fiat Eleemoſyna; & quid ſi non inueniantur?*
39 *Quid ſi pauperes nolint recipere Eleemoſynas ſibi oblatas?*

29 OLim io Iubilæis eleemoſynæ fieri ſolebant tribus diebus, & ideo ſi in vno dumtaxat omnes ſimul erogabantur, indulgentia non acquirebatur. Nam conceſſio illius ſtrictè accipienda eſt, & forma data ad illam acquirendam omoino ſeruanda: quocirca, niſi adimpleatur rotum, oon acquiritur, vt deducitur ex Extrauagante Clementis VI. incipit, Vnigenitus, Nauarr. conſ. 38. de pœnit. & remiſſ. in 2. editione, & de oratione, miſcell. 92. n. 2. Vnde non ſufficiebat facere eleemoſynam tantam; quantam omnibus tribus diebus erat facturus. Quinimò ſi duobus diebus præſcriptis feciſſet eleemoſynam, & in tertio deeſſet, nihil acquireret, ſequitur Graff. deciſ. lib. 4. cap. 18. oum. 32. eo quia non adimpleuit onus in diebus præſcriptis, ſicut impleri mandatum erat in forma ſpecifica, Vega iu ſumma 2. par. verb. indulgentias cap. 7. caſu 48. verſ. por lo qual. vbi concludit non ſatisfacere, qui ſemel tantùm eleemoſynæ largitur pauperibus vna vice, quantum diuiſim præcipiebatur tribui tribus diebus; eo quòd adiectum fuit eleemoſynam fieri tribus diebus, vt diutiùs, & pluries bene operaretur. Quæ psrs, vt ait Nauarr. eſt verior de rigore iuris d. conſ. 38. num. 4. argumento pœnitentis iuſſi dicere Pſalmos pęnitentiales ſepties ſeptem diebus, qui non ſatisfacit recitando illos ſepties iu vno die, cùm tempus fuerit impoſitum, vt diutiùs pro peccatis cruciaretur recitando: quamquam ex quadam æquitate, & ex tacita concedentis mente opinatur idem Nauarrus dici poſſe, coofequi Iubilæum illum, qoi ſimul in vno die tantum dediſſet, quantum diuiſim in tribus diebus daturus erat. Quod pium, ſed non verum placet aſſerere. Nam conditiones cùm non ſeruaotur, actus habetur, ac ſi non eſſet factus. Cardin. Pariſ. conſil. 5. num. 7. vol. 4. Flamio. de reſignat. lib. 1. quæſt. 14. num. 9. & lib. 10. quæſt. 7. num. 22. debentque impleri in forma ſpecifica cùm conditio formam importer: proinde ſi iu minimo deficiat, non dicitur illi ſatisfactum, gloſſ. in l. res bona fide, ff. de contrahenda emptione, & ibi Baldus, Dec. conſ. 532. num. 4. Roinus conſ. 22. num. 5. vol. 2. Iaſoo conſ. 94. n. 5. lib. 2. Menoch. conſ. 35. num. 5. & conſ. 60. oum. 40. vol. 1. argumento conuentioois, quæ cenſetur violata, ſi iu aliquo minimo fuerit mutata. Flaminius de reſign. lib. 1. quæſt. 3. ex num. 5. vſque ad num. 25.

39 Hodie tamen ſatis eſt fieri eleemoſynas intra hebdomadam, quando occaſio ſe obtulerit, etiamſi fiant in vltima die, & poſt ſuſceptam Euchariſtiam. Henriquez lib. 7. de indulgentijs, cap. 16. §. 6. Vega in ſumma, 2. par. verb. indulgentias, c. 7. caſu 48. verſ. lo dicho, niſi in literis Iubilæi præſcribantur dies, in quibus debeaot fieri eleemoſynæ; tunc enim forma in literis conſtitura eſt ſeruanda. Flamin. lib. de reſign. lib. 9. quæſt. 17. num. 84. & lib. 11. quæſt. 4. num. 71. poſt plures, & Euerard. in ropic. legal. loco 53.

31 Ambigi tamen poteſt, an lucretur Iubilæum tribuens eleemoſynam de re non ſua, aut de pecunia furto ablata? Pars negans ex eo colligitur, quia non fit eleemoſyna de malè acquiſitis, niſi extremè indigenti: io hoc enim euentu hoc eſt patibile; & extra illum non transfertur dominium datæ re aliena in illum, cui datur. Nam alienum ſuo domino debetur, non pauperi, item ex bonis contra legem acquiſitis, negat D. Thomas 1. 2. quæſt. 31. art. 7. Alex. par. 4. quæſt. 33. memb. 2. artic. vſque ad 5. & Riccard. in 4. diſt. 15. artic. 2. quæſt. 5. poſſe fieri eleemoſynam, puta ex acquiſitis per ſimoniam, vel per ludum, vel per alios modos illicitos ex lege.

Dicendum tamen eſt, quando res aliena non eſt ex rebus, quæ in ſpecie reſtitui debent, & retinens iniuſtè, quamuis donet, tantumdem haber, quantum reſtituere tenetur, bene poſſe facere eleemoſynam pro conſequendo Iubilæo. Ratio, quia per furtum fecit ſuum, & tenetur tantumdem reſtituere, quantum furro acceperat: quod intelligitur de rebus vſu conſumptibilibus, quarum dominium tranſit in accipientem, quamuis cum obligatione tantumdem reſtituere, quantum ſibi illicitè vſurpauit: hoc ramen dici poteſt ex ſententia eorum, qui volunt vſurarium dominium

ſibi

ſibi quæſiuiſſe eorum,quæ per vſuram com-
parauit, vt tradit gloſſ. in cap. ſi quis vſu-
ram 14. quæſt. 4. Adrian. de reſtitutione,
in materia, de vſura, quæſt. ex his alia
oritur quæſtio,& Paludan.in 4. diſtinct.15.
quæſt.2 art.5. Nauarr.in manuali, cap.17.
num. 265.& Henriq. quod lib.4. quæſt. 27.
ex eo fundamento, quia mutuatarius vo-
luntariè tradit mutuanti lucrum vſurariũ,
& mutuans dominium illius acquirit, per
textum in §. per traditionem, inſtit. de
rerum diuiſione, vbi habetur per traditio-
nem comparari rei dominium, his verbis:
„ Quoniam nihil tam conueniens eſt natu-
„ rali æquitati, quàm voluntatem domini,
„ volentis rem ſuam in alium transferre, ra-
„ tam habere.

Quare non poſſe fieri eleemoſynam etiã
ex rebus alienis vſu conſumptibilibus eſt
certiſſimum, quoniam quamdiu conſum-
ptæ non ſunt, nec taliter cum rebus pro-
prijs mixtæ, vt diſcerni nequeant, minimè
tranſeunt in vſurarium,neque in latronem,
ſed perſeuerant apud verum dominum, ita
D. Thomas 2. 2. quæſt. 1. art. 4. Ioannes
Medina de reb. per vſur. acquiſ. quæſt. 4.
ad 3. principale, Couarr. 3. variar. cap.3.
num. 6. quatenus volunt non comparari
dominium in rebus per vſuram acquiſitis;
ergo vſurarius nequit facere eleemoſynam
de rebus obnoxijs reſtitutioni, Suarius in
ſpecie de triplici, tract. 3. diſp.7. num. 6.
verſ.3. concluſio, vbi ſentit ex bonis illi-
citè acquiſitis, & quæ ſunt obnoxia reſti-
tutioni, non poſſe eleemoſynam dari, niſi
extremè indigenti. Cùm ergo fur non ſit
harum rerum dominus, neutiquam tranſ-
fert dominium in pauperem bona fide ac-
cipientem eleemoſynam, vt oſtenditur in
l. traditio 20. ff. de acquirendo rerum do-
minio, vbi habetur non poſſe transferre
dominium, qui dominus non eſt, ibi, Tra-
ditio nihil amplius transferre debet, vel
poteſt, ad eum, qui accepit, quàm eſt apud
eum, qui tradit. Si igitur quis dominium
in fundo habuerit, id tradendo transfert;
ſi non habuit, ad eum, qui accipit, nihil
transfert. Ergo idem dicendum eſt de fu-
re faciente eleemoſynam pauperi de re non
ſua; imò accipientem à fure teneri elee-
moſynam reſtituere, ratione rei acceptæ,
quamuis fur non reddatur impotens ad
reſtituendum, ita Couarr. in reg. pecca-
tum 3. p. initio, num. 2. Siluester verb.re-
ſtitutio 3. quæſt. 6. dicto 2. verſ. & ſextò
tenetur participans,Petrus Nauarra lib.3.
de reſtit. cap.4. in noua edit.par.3. dub.6.
num.169. & dub.7. num.173.in principio,
Ioann. Medina de reſtit. quæſt. 10. ante §.
occurrit hic caſus, Molina tom. 2. de iu-
ſtitia diſp.330. col.1. verſ. contrarium ta-
men, & tom.3. par.2. diſp.723. num.1.ad
finem, & apertè oſtenditur ex l. nam, & ſi
fur. 13. ſtatim in principio, ff. ſi certum
petatur, per hæc verba, ibi: Nam,& ſi fur
nummos credendi animo dedit, accipien-
tis non facit.

Ego tamen illud addam,quando fur per
accidens fit dominus pecuniæ,aut alterius
rei vſu conſumptibilis, per commixtionem
ſcilicet talem cum rebus proprijs, vt di-
ſcerni nequeant, ſecundùm legem ſi alicui
nummi, ff. de ſolut. non teneri accipien-
tem à fure reſtituere, ſi fur manſit potens
ad reſtituendum, eo quòd per eam com-
mixtionem fur factus eſt dominus earum
rerum, cuius ſententiæ ſunt Gabriel in 4.
diſt.15. quæſt. 3. art. 3. dub.5. propoſitio-
ne 3. verſ. ex illis, Siluester,ac Ioannes Me-
dina vbi proximè, & Petrus Nauarra d.
dubio 7. num.173. & ex conſequenti ſi fur
habeat vnde reſtituat res vſu conſumptibi-
les, quas furto ſuſtulit, quamuis per ac-
cidens per illam commixtionem inextri-
cabilem factus fuerit dominus; attamen
dominium transſert in pauperem, nec cen-
ſetur dare aliena, ſed propria, cùm aliun-
de habeat, vnde reſtituat, quam ſenten-
tiam tradunt Gabriel in 4. diſt.6. quæſt.4.
Maior diſt. 15. quæſt. 3. quos referens ſe-
quitur Suar. de triplici, d. diſt. 7. ſect. 2.
num. 9. in quo euentu non eſt dubium poſ-
ſe fieri eleemoſynam à fure pro Iubilæo cõ-
ſequendo. Secus ſi fur non habet, aliàs vn-
de reſtituat, quia tunc dat aliena, & non
propria. Azor. 2. par. inſtit. lib.12. c.12.
verſ. ſexto.

32 Alia controuerſia hoc loco proponi po-
teſt, vtrùm pauperes poſſint operari die-
bus feſtis ad faciendam eleemoſynam pro
Iubilæo acquirendo? Reſponſio ſit negati-
ua, eo quia opifices nequeunt laborare in
die feſto, vt ex lucro ſtipem erogent pau-
peribus, cùm hæc neceſſitas poſſit alia
via leuari; & ideo neceſſitas pauperum
pro Iubilæo conſequendo ſubleuari poteſt
per commutationem factam à Confeſſario
in aliud opus pium, quod pauperes adim-
plere poſſint, & quamuis non deſint, qui
velint propter impotentiam faciendi elee-
moſynam non adimi indulgentiam Iubi-
læi, ſi cætera Iubilæi onera,& opera adim-
33 pleantur, etiamſi à Confeſſario commu-
tatio non fiat,vt in ſpecie tradit Graffius
deciſ. lib.4. cap. 15. nu. 4. quod ſecus do-
cet in ieiunijs poſt Nauarrum in miſcel. de
oratione 60.Nihilominus eſſe commutan-
dam eleemoſynam etiam pauperibus in
aliud opus pium à Confeſſario,eſt certum:
vt conſtat ex literis huius Iubilæi, his ver-
„ bis: Vt Confeſſarius, quem, vt infrà, ele-
„ gerint, prædicta omnia, & ſingula, vel eo-
„ rum aliqua, in alia pietatis opera com-
„ mutare, quæ ipſi pœnitentes efficere pote-
„ runt, pariter concedimus, & indulgemus;
ſic ibi. Ex quibus apertè patet non excu-
ſari pauperes,vel ab eleemoſyna eroganda,
vel ſi non poſſunt, à commutatione pe-
tenda. Nam, & pauperes teneri ex elee-
moſynis partiri pauperibus alijs in extre-
ma, & graui neceſſitate conſtitutis, nemo
dubitat, dummodò dantibus non veniat
periculum, vt oſtenditur in cap. in ſingu-
lis, diſt.86. in fine, in text. ibi, Diues, &
pauper.

34 Accedit præcedentibus illa quæſtio, an
eleemoſynæ erogandę pro Iubilæo lucran-
do poſſint fieri illis, quibus debentur ex
iuſtitia,aut ex charitate? Reſponſio eſt af-
firmatiua, prout vult Henriquez lib. 7.
cap. 10. §. 6. vnde ſatis eſt dari eleemoſy-
nam parenti, aut extremè indigenti, qui-

bus debetur de præcepto. Probatur argumento illius, cui committitur diſtributio bonorum facienda inter pauperes, qui poteſt eleemoſynam facere propinquis, & conſanguineis, & filijs, Suarez de triplici tract.3, diſp.7. ſect.1. num.9. verſ. quæret. Quinimò eleemoſyna priùs danda eſt conſanguineis pauperibus, quàm alijs, Barboſ. cap. non ſatis, diſt. 86. in gloſſa verb. Domeſticos, poſt Surdum de alimentis tit. 1. quæſt.93, num.2. vnde executor deputatus poteſt eligere pauperes conſanguineos teſtatoris, Baldus, Angel. Imol. in lege, illa inſtitutio, ff. de hæred. inſtit. Anchar. in cap. cùm tibi, de teſtam. Alex. in lege, Diui, ff. ad l. falcid. & alij, quos referens ſequitur Sapientiſſimus Hiſpaniarum Primas in d. cap. non ſatis, num.2.

35 His adde ſi famulus eleemoſynam, quã herus erogari præcepit, ſibi abſtulit, nec eam erogauit, herum non fuiſſe conſequutum indulgentiam; quia dare eleemoſynam eſt conditio, ſine qua non, conceditur indulgentia, hæc autem non fuit adimpleta per dominum ob culpam famuli; ergo dominus non acquiſiuit indulgentiam; deficiente enim cõditione, omnia cõditionaliter diſpoſita corruũt. l. item quia, §. 1. ibi, & in nuptijs non ſequutis ipſo iure euaneſcit ſtipulatio, ff. de pactis, l. qui hæredi, §. Palurius vbi Bartol. & Socin. ſen. ff. de condit. & demonſt. Menoch. conſ. 1. num. 410: quam partem ſequitur Cordub. de indulgentijs quæſt. 26. prop. 3. verſ. verum eſt, & alij, quos tacito nomine refert Sà in ſumma, verb. indulgentia, num.4. ad finem, quamuis ipſe illos non ſequatur.

36 Controuerti etiam poteſt, an diuites teneantur facere eleemoſynas multò maiores, quàm pauperes? Pars affirmans ex eo probatur, quia diuites ex æquitate abundantiùs tenẽtur pauperibus elargiri, quàm pauperes, vt conſulit Cordub. de indulgentijs quæſt.29. verſ. ad hoc, Rodrig. in ſumma, verb. Iubilæo num. 9. Ledeſm. 2. par. quæſt.27. art.2. dub.2. in fine, Regiuald. in praxi lib. 7. cap. vltimo, num. 187. Confert ad faciendam eleemoſynam ex bonis ſuperfluis, teneri diuites præcepto miſericordiæ, quæ obligatio ex genere ſuo eſt ſub mortali, vt vult Suarez de triplici, diſput.7. ſect.3. num.4. verſ. dico tamen primò: pauperes autem ex bonis ſibi neceſſarijs non tenentur cæteris paribus facere eleemoſynas, quia dilectio ſui eſt prior dilectione alterius, Suar. ſuprà ſect.2. num.11. verſ. dico quartò; & charitas benè ordinata incipit à ſe ipſo, l. præſes, Cod. de ſeruit. cap. niſi ſpecialis, vbi gloſſa verb. Eligemus, de auctorit. & vſu pallij, cap. dilecto de præbendis, Surd. de alim. tit.1. qu.94. num.1. & tit.7. quæſt.29. num.1. & dec.236. num. 21. & conſ. 345. num.28. Flaminius de reſignat. lib.9. quæſt.17. num.117. Caldas Pereira quæſt. forenſ. in comment. ad tit. Inſtit. de inoffic. teſtam. in princip. num.21. & Gutier. de tutel. par.3. cap.12. num.1. in fine, & Barboſa cap. licèt, de ſupplen. negl. Prælator. num.6. Cùm ergo diuites faciant eleemoſynas de ſuperfluis, & pauperes de ſibi neceſſarijs; ratio, & charitas petit, vt diuites, qui abundantiùs habent, vberiores erogent eleemoſynas, quàm pauperes, qui non tenentur ſe rebus neceſſarijs priuare, vt alijs ſubueniant.

Dicendum tamen eſt in noſtro caſu ſatiſfacere obligationi faciendi eleemoſynam, tam diuites, quàm pauperes, ſi erogent non ſecundùm diuitias, ſed ſecundùm deuotionem cuiuſque, prout volunt Henriquez d. lib.7. cap.10. & in commento lit. R. dicens ſatis videri ad conſecutionem indulgentiæ dare paruam, ſi hæc de ſe ſit cauſa ſufficiens, & proportionata, quia per illam ſatisfit operi iniuncto, ſequitur Suarez de pœnit. quæſt.52. ſect.8. num. 5. ſatis eſt enim facere eleemoſynam, & adimplere conditionem ſecundùm deuotionem cuiuſque, prout voluerint, vt diſponitur in literis Iubilæi duobus in locis, ibi: & eleemoſynas ad libitum, prout charitas ſingulis ſuggeſſerit, fecerint. Et infrà ibi, & eleemoſynas ſimiliter pro arbitrio ſuo fecerint, &c. Vnde ſecundùm deuotionem pro arbitrio ſuo eleemoſynæ faciendæ ſunt.

37 Nec eſt omittenda difficultas de Regularibus, an debeant pro acquirendo ſibi Iubilæo facere eleemoſynas? Pars negans ex eo probatur, quia Regularis nihil habere, vel dare, vel accipere ſine licentia debet, cap. quanto 7. per textum ibi, Vt proprium in manibus Prælatorum, de officio Iudicis ordinarij; & probat textus in cap. non dicatis 12. quæſt. 1. cap. cum ad Monaſterium, §. vltimo, de ſtatu Monachorum, & Concilium Tridentin. ſeſs.25. de Regularib. cap. 2. per quæ iura cenſuit ſacra Congregatio Regulares vtriuſque ſexus non poſſe ſibi retinere aliqua tamquam propria, ſed debere omnia tradere ſuis ſuperioribus, Barboſa in dicto capit. quanto num. 4. & de poteſtate Epiſcopi, allegat. 103. num.1. & 2. Franciſcus Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici part. 2. capit. 1. num. 41. Quin etiam Superior Regularis nequit concedere ſuis ſubditis facultatem retinendi aliquid ad vſum irreuocabilem, Nauarr. conſ.47. num.2. de Regularibus in 1. edit. & conſ.15. num.2. de ſtatu Monach. in 2. edit. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 194 & alij, quos ſequitur Sanchez in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. capit.17. num. 28. quibus omnibus probatur non poſſe Regulares aliquid expendere etiam in vſus licitos ſine licentia ſuperioris, & ex conſequenti nequeunt facere eleemoſynas, niſi ex licentia ſaltem præſumpta pro conſequendo Iubilæo, Pater Comitolus lib.4. reſponſ. moral. quæſt.27. num.1. verſ. quarta propoſitio, ex D. Thoma in 4. diſtinct.15. qu.2. art.5. quæſtiunc.4. & in 2.2. quæſt.32. art.8. paucis ſic ait. Si regularis non habet diſpenſationem aliquam, quia nihil proprium habet; tunc non poteſt facere eleemoſynam ſine licentia Abbatis, vel expreſsè habita, vel probabiliter præſumpta.

His poſitis dico primò, Prælatum Regularium debere facere eleemoſynam pro omnibus Religioſis ſibi ſubditis intra clau-

ſtrum

ſtrum degentibus, vt in more poſitum eſt, aut facere facultatem ſubditis, vt quilibet de portione ſua ante ſe poſita ſibi aliquid ſubtrahat, vt det pauperibus.

Dico ſecundò, ſi Religioſus accedit ad ſcholas, vel aliàs pergit ad peregrinandum de ſuperioris licentia, poteſt facere eleemoſynas eo modo, quo ſolent ſæculares ſuæ conditionis, gloſs. notabilis in Clementina 2.verſ.conuertendum, de vita, & honeſt.Clericor.gloſs.in cap.alia cauſa 16. quæſt.1.cap.illa 12.diſtinct.& Scribentes in capit. ex parte, de accuſat. Nam eo ipſo quòd Regularis de licentia ſuperioris eſt extra Clauſtrum, videtur illi conceſſum, quod honeſtis ſcholaribus, & peregrinis integrum eſt, cap. præterea, de officio delegati, & argumento textus in l. ad rem mobilem, ff.de procurat. l.2. ff.de iureiur. conceſſo enim principali, cenſetur conceſſum, acceſſorium veniens in neceſſariam conſequentiam principalis, & alia ſine quibus ſtare non poteſt, l.2.ff.de iuriſdict. omn.iudic. Card.Tuſch. tom.1.lit.A. concluſ.77. Menoch.de interdictis remed.6.recuperand. num. 45. Atque ita Regularis, qui ex præfata licentia degit extra Clauſtrum, poteſt facere eleemoſynam pro conſequendo Iubilæo de ſibi datis ad alimenta. Pariter poteſt facere eleemoſynam de eo quòd per parſimoniam aufert de illis, quæ ſibi conceduntur pro impenſis quotidianis, vel menſtruis pro itinere agendo, vel negotio aliquo perficiendo, ita vt nihil vltrà teneatur petere à Monaſterio, Graffius deciſ.lib.3.cap.5. num.63. poſt Nauarrum de Regularibus, quem ibi refert, ac ſequitur. Ratio potiſſima eſt Diui Thomæ in 4.diſt.15.quæſt.2.art.5. quæſtiune.4. quia, inquit D. Thomas, cùm dantur ei expenſæ, committitur ei earum diſpenſatio, ſequitur Durandus in 4.diſt.15. qu.8. num.6. & P.Comitolus reſponſ.mor. lib 4. qu.27. verſ.ſecunda propoſitio, & verſ.tertia propoſitio.

Dico tertiò, pro Regularibus in Clauſtro degentibus, quamuis Superior faciat pro omnibus eleemoſynam, ſatius eſt, & tutius petere à Confeſſario commutationem; forte enim ſuperior minorem ſtipem, quàm par eſt, erogauit pro vniuerſa communitate, etiam ſi commutatio in minori quantitate debeat fieri pro paupere, quàm pro diuite, pluris enim fit à Deo eleemoſyna à paupere facta, quàm à diuite, iuxta illud Lucæ 21. vbi eleemoſyna viduæ exigua plus valuit apud Deum, quàm dona magna diuitum.

38 Sequitur vtilis dubitatio, in vſu tamen non frequens, verùm ſit obligatio maximè in Iubilæo inquirendi pauperes, vt fiant eleemoſynæ, & quid ſi pauperes non inueniantur? Quoad primum, negat Nauarrus in manuali cap.24. num.9. fauet Medina Cod.de eleemoſyna quæſt.3.in fine, ſequitur Reginaldus lib.4. num.246. ex eo fundamento, quoniam cognitio neceſſitatis proximorum non pertinet ad ius aliquod vniuerſale, vt eam quilibet inquirere debeat: proinde inquiſitio ex officio competit Prælatis, ſeu patribusfamilias, & alijs, qui habent curam pauperum proximorum. Suar. de triplici, tract.3 diſp.7.ſect.1.nu.6. vbi docet gerentes Reipublicæ curam interdum teneri quærere quibus eleemoſyna facienda ſit ratione officij, cùm hoc neceſſarium ſit ad conuenientem Reipublicæ gubernationem; ſecus de perſonis omninò priuatis: hæ autem non tenentur quærere, quibus faciant eleemoſynas, ſed ſufficit ſi præſentibus, & ſe offerentibus ſubueniant. D. Thomas quodlib. 8. art. 12. & alij, & Suarez vbi proximè.

Nihilominus tempore Iubilæi cupientes illum lucrari eo ipſo, quòd tenentur facere eleemoſynas, & adimplere hanc conditionem, tenentur ſimul quærere, quibus dent eleemoſynam: aliter enim non acquiritur Iubilæus. Illud autem nota pro præſenti Iubilæo Pauli Quinti Anno Domini 1619. Idibus Ianuarij, Pontificatus ſui Anno xv. non fieri mentionem ſpecialem pauperum, quibus eleemoſynæ fiant, ſed ſolùm dici, vt acquirentes Iubilæum eleemoſynas ad libitum faciant; & infrà, eleemoſynas ſimiliter pro arbitrio ſuo. Ex quibus verbis colligitur poſſe fieri eleemoſynas locis pijs, qui egent, vel confraternitatibus, vel Hoſpitalibus, vel Regularibus qui emendicatis cibis viuunt. Quod etiam oſtenditur in Iubilæo poſtea à Gregorio Decimoquinto edito Anno Domini 1621. 16.Kal.Aprilis, Pontificatus ſui Anno primo, vbi præcipit eleemoſynas erogari, nulla facta mentione de pauperibus in ſpecie, & ideo ſatisfacit, qui eleemoſynam erogauerit, vel pauperibus, vel locis ſuprà dictis indigentibus, & hoc modo ſoluitur ſecunda pars huius quæſiti, vbi petitur quid faciendum, cùm pauperes non inueniantur, quod eſt impoſſibile, iuxta illud Chriſti Domini ad Diſcipulos: *Pauperes autem ſemper habebitis vobiſcum; me autem non ſemper habebitis*, Matth.cap.26.

39 Quid ſi pauperes eleemoſynas ſibi oblatas nolint recipere? Anton. de Roſell. in tract.de indulgentijs num.309. ait quando indulgentiæ conferuntur erogantibus eleemoſynam ad conſtructionem alicuius Eccleſiæ, acquiri fructum illarum à faciente eleemoſynam; eſto Parochus noluerit eleemoſynam recipere. Mihi tamen magis placet de mandato Confeſſoris prorogari obligationem faciendi eleemoſynam in tempus opportunum, ſicut ex cauſa poteſt differre communionem in alium diem; vt vult Vega in ſumma 2.par.cap.17. verſ.indulgentias, caſu 19. verſ.finalmiente nota, vbi pro hac parte refert Fr.Iaime de Rebuloſa in theſauro Eccleſiæ, diſcurſ.11. Ergo idem dicendum eſt in noſtro caſu; vel, ſi magis placet, petatur à Confeſſario, vt onus erogandi eleemoſynam commutet in aliud opus pium, etiam diſſimile, quod dirigatur ad eumdem finem.

Qualis debeat eſſe Confeſſarius eligendus à pœnitente, & quantam habeat facultatem abſoluendi à reſeruatis, & cenſuris etiam Bullæ Cœnæ?

§. V.

EPITOME.

40 *Confeſſarius eligendus debet eſſe approbatus ab Ordinario pœnitentis.*

41 *Reijcitur opinio tradens poſſe eligi Confeſſarium approbatum ab vno Ordinario.*

42 *Braccarenſis, qui reperitur Vlyſipone poteſt eligere virtute Iubilæi approbatum Braccaræ.*

43 *Regulares tenentur eligere Confeſſarium approbatum ab Epiſcopo, non verò à ſuo Prælato, vt poſſint abſolui à quibuſcumque reſeruatis.*

44 *An poſsit eligi virtute Iubilæi, ſeu Bullæ approbatus ab Epiſcopo, ſi Epiſcopus renuat.*

45 *Parochus qui renunciauit beneficio, non poteſt eligi à pœnitente.*

46 *Parochus an poſsit eligi extra Diœceſim ad audiendas confeſsiones.*

47 *Confeſſarius approbatus ad certum tempus, vel ad certum genus perſonarum, an poſsit eligi ab alio genere perſonarum?*

48 *Confeſſor eligendus an debeat eſſe vnicus, vel multiplex?*

49 *Vtrùm Confeſſarius profeſſor, aut Doctor poſſit eligi virtute Iubilæi?*

50 *Confeſſio an debeat præmitti ad Iubilæum conſequendum?*

51 *Vtrùm per confeſſionem informem acquiratur Iubilæus?*

52 *Priuilegia non acquiruntur per confeſsionem irritam, & quid per informem?*

53 *Quæ poteſtas ſit Confeſſario circa caſus Bullæ Cœnæ.*

54 *An poſsit hæreticus externus?*

55 *Quid operetur clauſula, vt abſoluatur à caſibus Bullæ Cœnæ quomodocumque reſeruatis?*

56 *An virtute Bullæ Cruciatæ poſsit abſolui hæreticus externus?*

57 *Schiſmatici, & fautores hæreticorum, qui non ſunt hæretici, an poſsint abſolui virtute Bullæ?*

58 *Elapſo tempore Iubilæi poteſt abſolui à reſeruatis in confeſsione oblitis.*

59 *Confeſsio inchoata tempore Iubilæi poteſt finiri poſt tempus illius.*

60 *Pœnitens cupiens lucrari Iubilæum abſolutus manet à reſeruatis, quamuis poſtea non adimpleat cætera opera requiſita.*

61 *Quid ſi confeſsio fuit inualida ex aliquo capite.*

62 *Confeſsio facta proprio Prælato, an proſit pro reſeruatis ſi fuit inualida?*

63 *Vtrùm poſsit acquiri Iubilæus per confeſsionem, & communionem factam in Quadrageſima, ſi tunc publicetur Iubilæus?*

64 *Poteſt confeſſor abſoluere Excommunicatum virtute Iubilæi in foro tantùm interiori, & ſatisfacta parte, an cenſeatur abſolutus in vtroque foro?*

65 *Pœnitens impotens ad ſatisfaciendum realiter, poteſt abſolui data cautione ſaltem iuratoria, quòd ſi pars non detur, poteſt abſolui in vtroque foro.*

66 *Abſolutus ab excommunicatione cum obligatione comparendi, ſi poſtea abſoluatur per Iubilæum non tenetur comparere.*

67 *Abſolutio ab excommunicatione poteſt impendi extra confeſſionem.*

68 *Quibus in caſibus poſſit confeſſor tempore Iubilæi differre abſolutionem, & communionem pœnitentibus?*

69 *An Iubilæus poſſit acquiri ſine Bulla Cruciata, & quid de indulgentijs conceſsis Monaſterijs, aut Eccleſijs particularibus?*

70 *Nauigantes, ſeu itinerantes, ſi velint in nauigatione, ſeu in itinere conſequi Iubilæum, quem Confeſſarium debeant eligere?*

71 *Quid de vagis?*

PRima ergo difficultas eſt à quo Ordinario debet eſſe approbatus Confeſsarius eligendus à pœnitente virtute Iubilæi? Reſponſio ſit debere eſſe approbatum ab Ordinario pœnitentis. Non enim credibile eſt voluiſſe Pontificem, quòd eligeretur Confeſſarius approbatus à quocumq; Ordinario; nam ſi voluiſſet, expreſſiſſet, iuxta regulam l. vnic. §. ſin autem ad deficientis, Cod. de caducis tol. l. ſi ſeruus, §. Prætor ait, verſ. non dixit, ff. de acquirenda hæred. cap. ad audientiam 2. de decimis, Gonzal. ad regulam 8. cancell. gloſſ. 9. §. 1. num. 33. & gloſſ. 42. num. 11. Menoch. conſ. 30. num. 8. & Tuſch. tom. 8. lit. V. concluſ. 89. num. 5. Proinde cùm Pontifex dicat Confeſſarium eligendum debere eſſe approbatum ab Ordinario loci, ſequitur non eſſe eligendum approbatum à quocumque Ordinario, ſed ab Ordinario loci, hoc eſt, ipſius pœnitentis, ita Quaranta in ſumma Bullarij verb. Confeſſor fol. 195. Suar de pœnit. diſp. 28. ſect. 6. num. 5. & 6. & ſect. 7. Ægidius de Sacrament. & cenſur. tom. 2. diſp. 8. num. 52. & 57. Beia in reſponſione caſu 4. §. caſu 20. ſequitur Gutier. lib. 1. Canonic. cap. 27. num. 6. & ſequentib. ſubdens nu. 29. ſic fuiſſe deciſum in Academia Complutenſi, & ita in praxi ſeruari, Emmanuel. Rodr. tàm in explicatione, quàm in additionibus ad §. 9. fol. 73. dicens requiri, quòd ab Ordinario pœnitentis ſit approbatus, quod etiam ſequitur Frechilla primarius Profeſſor iuris Pontificij, atque ita fuiſſe reſolutum refert Rodericus in Salmanticenſi Academia: pro qua etiam parte Henriquez plures allegat lib. de indulgent. cap. 12. in ſcholijs, lit. O. n. 4. idem confirmauit congregatio Cardinalium reſpondens Illuſtriſſimo Archiepiſcopo Valentiæ Domino Ioanni de Ribera, cuius meminit Gutier. ad calcem dicti capitis 27.

41 Vnde reijcienda eſt opinio Medin. 1. 2. quæſt. 9. art. 6. col. 17. Vega lib. 2. caſu 208. Henriq. lib. 7. de indulg. cap. 12. nu. 4. & 5.

&

& Sà in ſumma verb. confeſſor. num. 6. dicentium Confeſſarium eligendum virtute Iubilæi ſatis eſſe, quòd ſit approbatus ab vno Ordinario, vt poſſit eligi vbique locorum; quia praxis hoc non fert, neque in re tam graui vtendum nobis eſt opinione parum tuta. Ita Doctores pro noſtra opinione relati, videlicet Suarez, Ægidius, Beia, & alij, quibus accedit Bellarmin. de indulgen. lib. 1. cap. 10. verſ. propter; aliter enim approbatus in Italia poterit eligi in Hiſpania, quod non admittitur in praxi, cum in Iubilæo expreſsè dicatur, Confeſſarius ſit approbatus ab Ordinario loci.

42 Ex dictis ſequitur, ſi Braccarenſis commoretur Vlyſſipone, ibique reperiat Sacerdotem Braccaræ approbatum ad excipiendas confeſſiones, poſſe eum eligere virtute Iubilæi, aut Bullæ ad indulgentias in Iubilæo contentas comparandas. Ita in cap. nouit de offic. legat. Couar. lib. 3. variar. cap. 20. num. 8. & eſt communis, ex eo fundamento, quòd iuriſdictio contentioſa exerceri nequit à iudice extra proprium territorium: at voluntaria iuriſdictio, qualis eſt, quam habent Confeſſores etiam delegati, exerceri poteſt extra territorium, quia nulla fit iniuria iudici alieni territorij, cùm exerceatur iuriſdictio Confeſſoris remoto ſtrepitu iudiciali, & in terminis tradunt Angles Florib. 1. p. quæſt. 3. de confeſſione art. 8. dub. 4. concluſ. 2. fol. 295. Victor. in ſumma de confeſſ. nu. 151. Henriquez lib. 6. de pœnit. cap. 7. num. 1. Suarez de pœnit. sect. 6. num. 13. vbi volunt Confeſſarios delegatos poſſe excipere confeſſiones ſubditorum illius Epiſcopatus extra illum, dummodò ſint approbati ab illo Epiſcopo; ſequitur Ripa de remedijs ad curandum peſtem, §. ſed quia vſu videmus, num. 52. & 63. Philiarc. de officio Sacerdoris tom. 1, part. 2. lib. 2. cap. 2. §. nullus alius, & Ledeſma Conimbricenſis 2. p. 4. quæſt. 7. art. 5. dub. 9. & Sanchez de matrimonio lib. 3. diſp. 34. num. 1. poſt medium.

Probatur argumento Epiſcopi extra Diœceſim commorantis, vbi non poteſt erigere tribunal, nec ligare, & abſoluere ſedendo pro tribunali iudicialiter: at verò non ſedendo pro tribunali poteſt ligare, & abſoluere, cùm in eo caſu exerceat iuriſdictionem voluntariam, & gratioſam, ita Sayrus de cenſuris lib. 1. cap. 14. num. 14. Auil. eodem tractatu de cenſuris part. 2. cap. 3. diſp. 2. dub. 1. Bonacin. eodem tractatu diſp. 1. quæſt. 1. punct. 11. num. 4. Sanchez ſupra diſp. 19. num. 9. & alij, quos referens ſequitur Barboſ. in d. cap. nouit, de officio legati num. 4. vbi probat cum alijs poſſe Epiſcopum extra Diœceſim propriam ſuæ Diœceſis beneficia vacantia conferre, quia collatio beneficiorum eſt actus iuriſdictionis voluntariæ. Gonzal. ad regulam octauam §. 4. prooemial. n. 27. Cùm ergo Confeſſarius delegatus ſit approbatus ab Epiſcopo alicuius loci, poteſt excipere confeſſiones ſubditorum illius extra Epiſcopatum, cùm exerceat iuriſdictionem voluntariam.

43 Porrò Regulares cupientes conſequi Iubilæum, vel volentes frui priuilegijs Bullæ Cruciatæ, nequeunt eligere Confeſſarium approbatum à ſuo Prælato dumtaxat ad audiendas confeſſiones, ſed debent quærere approbatum ab Ordinario loci, id eſt, ab Epiſcopo pœnitentis, quia cùm ſit priuilegium conceſſum à Summo Pontifice, non indulgetur, niſi ſub illa conditione, Suarius de pœnitentia, diſp. 28. sect. 6. nu. 11. Henriquez de pœnitent. lib. 6. cap. 6. num. 3. liter. R. in fine, & num. 9. verſ. per Bullam, Reginald. in praxi fori, lib. 1. nu. 184. ſed contrà videtur ſentire gloſſ. in cap. Ordinarij locorum, lib. 6. de officio Ordinarij, & deducitur ex cap. cùm ab Eccleſiarum Prælatis, eodem titulo; vbi nomine Ordinarij comprehenduntur Prælati Religioſorum, ſequitur Zabarel. in Clementina 1. quæſt. 8. de ſupplen. negligen. Prælator. vbi fert diſcrimen inter Diœceſanos, & Ordinarios, dicens Ordinarios eſſe inferiores Epiſcopo, Diœceſanos autem eſſe Epiſcopos tantùm, & Epiſcopis ſuperiores, fauet Nauarr. lib. 5. de ſponſal. conſ. 5. & de filijs Presbyter. vol. 1. conſ. 3. num. 4. quatenus vult per Prælatos intelligi non ſolùm Epiſcopos, ſed etiam, qui præſunt Eccleſijs collegiatis ſæcularibus, aut Regularibus.

Non eſt tamen recedendum à priori opinione, quia nomine Ordinarij, non intelligitur Prælatus Religionis, ſed Epiſcopus, vt bene ait Henriq. cum alijs ſupra num. 9. fol. 411. verſ. per Bullam, aut Iubilæum, his verbis: Regularis eligere poteſt, ſed non niſi approbatum ab Epiſcopo, iuxta Concilium Tridentinum, vt in Bulla exprimitur. Item quia verba Concilij ſunt generalia, & verba Iubilæi, aut Bullæ reſpectu omnium eamdem habent ſignificationem; atque ita generaliter prolata verba generalia, ſine limitatione intelligenda ſunt, l. in fraudem, & ibi Bald. ff. de teſtam. milit. l. regula, §. vltimo, ff. de iuris, & facti ignor. l. final. in fine, C. de dotis promiſſ. Afflict. deciſ. 319. num. 3. Alyſ. Ricc. deciſ. 286. num. 5. part. 2. Curiæ Archiepiſc. Neapol. & in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ. 419. num. 1. & deciſ. 605. in 1. edit. & reſol. 356. & 529. in 2. edit. Franciſcus Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici, p. 2. c. 6. num. 70. & Caldas Pereira de poteſt. eligendi, cap. 16. num. 18. Atque ita cùm Iubilæus loquatur generaliter, vt Confeſſarius eligendus debeat eſſe approbatus ab Ordinario loci, hoc eſt, ab Epiſcopo, nequeunt Regulares eligere Confeſſarium approbatum à ſuis ſuperioribus; vt vltra præcitatos tradunt Vega 2. p. verb. indulgentias, cap. 7. caſu 32. Ledeſma tom. 1. titulo, de Sacramento pœnitentiæ, cap. 13. verſ. ſexta difficultas, & verſ. la duda vndecima. Fauet Acoſta in quæſt. 38. ad explicationem Cruciatæ, verſ. contrariam tamen, vbi refert reſponſum datum Archiepiſcopo Valentino ab Illuſtriſſimis Cardinalibus per hæc verba: Congregatio Concilij reſpondet approbatum ab alio quàm à Valentino Epiſcopo in Diœceſi Valentina, non cenſeri approbatum ab Ordinario, eo quia verba priuilegiorum abſolu-

ſolutè prolata accipienda ſunt ſecundùm ius commune; ſed Concilinm Tridentinum per Ordinarium approbantem Confeſsarios intelligit Ordinarium loci: igitur Regulares cupientes conſequi Iubilæum, debent eligere Confeſsarium apptobatum ab Epiſcopi loci, in cuius Diœceſi ſunt. Nam ſi Papa aliud voluiſset, profectò diceret vt eligeteur Confeſsarium approbatum à quocumque Ordinario. Cùm autem dicat ab Ordinatio loei, voluit vt non poſsent eligete, niſi approbatum ab Epiſcopo, vt in ſpecie etiam vult Sanchez de matrimonio, lib.8.diſp.34.num.13.cum alijs.

Quare in hoc Inbilæo Pauli V. in quo pet clauſulam non obſtanre, detogatnr priuilegijs conceſſis quibuſcumque Religioſis familijs, per quæ datum eſt eiſdem, vt Religioſi nequeant eligere Confeſſarins, niſi de conſenſu ſnorum ſuperiorum, omnino conſtat poſse Religioſos, vt fruantur Iubilæo pro hac viee eligere quemcumque Confeſsotem, ſiue regularem, ſiue ſæcularem, ex approbatis ab Epiſeopo, quibus peccata ſua confiteantur, ita Graſſius p.1. deciſ. lib.4.cap.15.nu.13. Fr.Emmauuel in ſumma, verb. Iubilæo, num. 6. Nauarr. conſ. 13. de priuilegijs, in 2. edit. Petrus de Ledeſma de ſactamento Pœuitentiæ, cap. 13. dub. 11. & dub. 13. verſ. ſecunda ſententia, & alij, quos teferens ſequitur Sapientiſſimus Hiſpaniarum Primas in ſuo libello, de Iubilæo, cap. 10.num.2.fol.166.

Sed contra hanc doctrinam obſtant Xiſti IV. Innocentij VIII. Alexandti VI. Iulij II. Leonis X. & Pij V. conſtitutiones, in quibus interdicebatut mendicantibus eligere Confeſsatios vittute Bullæ Cruciatæ pro reſeruatis, præter illos, qui ad hoc habent vices ſupetiotis reſetuantis ſibi caſus aliquos: & licèt Pius V. in aliquibus Bullis indulſerit, vt mendicantes poſsent Confeſsarium eligete: Pius tamen V. & Gtegorius XIII. hoc indultum seuocarunt. Quin etiam idem Gregotius per ſpecialem conſtitntionem datam Romæ anno Dñi 1571. Pontificatus ſui Anno ſexto, Apoſtolica auctoritate ad perpetuam rei memoriam declarauit, non eſse mentem Romani Pontificis Religioſos, & Religioſas Ordinis Prædicatotum, poſse frui Cruciata pro eligendo Confeſsario pro teſeruatis; & ne in ſingulis Crueiatis poſset venire ſingulo quoque anno noua tatio dubitandi, iuſſit apponi hæc verba: Declaramus præſentes literas perpetuò valituras, quo prinilegio gandent omnes Regulares, cùm omnes ad inuicem participent priuilegia ſuperioribus Mendicantium indulta.

Suffragatur conſtitutio Clementis VIII. cuins meminit Fr. Emmanuel Rodr. in ſuo Bullario, fol.502. quòd Bulla Crueiata non proficiat ftatribus pro caſibus reſeruatis, eamq; tranſctibit Acoſta quęſt 107.fol.185. verſo, & Quaranta ſumma Bullarij, verb. caſus reſeruati, num. 2. & Fr. Hieronym. Llamas in methodo morali, p. 1. cap. 5. de eadem aliqua oon paucis. Sed quia valde Superiori doctinæ obeſt, libuit illam de verbo ad verbum in hnnc locum inſerere.

Clemens Papa Octauus.

AD perpetuam rei memoriam. Romani Pontificis circumſpecta benignitas, honeſtis petentium votis, quæ perſonatum ſub religionis iugo, Altiſſimo famulantium, ſtatnm, & ſalubrem directiouem reſpiciunt ad exauditionis gratiam libenter admittit, & fauoribus proſequirur opportnnis. Exponi nobis nuper fecit dilectus filius Procurator Generalis Ordinis fratrum Beatæ Matiæ de monte Carmelo, quòd cùm in Bulla Cruciatæ ſanctæ, & alijs priuilegijs, quæ ab Apoſtolica Sede concedi ſolent, detur facultas eligendi Confeſſorem idoneum ab Otdinario approbatum; qui poſſit Chriſti fideles abſoluere à caſibus Otdinario reſernaris, & à quibuſdam etiam, quæ dictæ Sedi reſeruata ſunt, Religioſi dicti Ordinis, ſeu eorum nonnulli etiam ijs facultatibus vti præſnmunt, & illarum eligunt Confeſsorem aliquando præter eos, qui à ſuis Prælatis eorum confeſſionibus depntati ſunt, quod aliquando in ſpeciale vergit religionis detrimentum. Quare prædictus Procutator generalis humiliter nobis ſupplicari fecit, quatenus in præmiſſis opportunè prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur huiuſmodi ſupplicationibus inclinati talem conceſſionem S. Cruciatæ, & aliorum indultorum particularium, quantùm ad ptædictnm articulum eligendi Confeſsorem, & abſoluendi à caſibus reſeruatis, cum fratribus, & ſororibus monialibus Ordinis prædicti, ac aliotum quorumcumque Ordinum, & congregationum cuiuſuis inſtituti Mendicantium, & non Mendicantium, tàm Prouinciæ Hiſpaniæ, quàm extra eam vbilibet, locum minimè habere, nec cenſeri, ſed noſtræ intentionis exiſtere, quod iidem fratres, & Moniales quantùm ad ſacramentum Pœnitentiæ, ſeu confeſſionis adminiſtrationem, diſpoſitioni ſuorum Prælatorũ ſubiecti ſint, Apoſtolica auctoritate tenore præſentium perpetuò declaramus; eiſdem tamen Prælatis, vt in vſu huiuſmodi poteſtatis ſe cum ſubditis benignos, & faciles exhibeant præcipimus, & mandamus. Non obſtantibus præmiſſis, & quibuſdã conſtitutionibus, & otdinationibus Apoſtolieis, ac Ordinis pręd icti, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, cœteriſque contrarijs quibuſeumque. Volumus autem, vt præſentium tranſumptis etiam impreſsis, manu alieuius Notarij publici ſubſctiptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem fides adhibeatur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris, die vigeſimatettia Nouembris milleſimo quingenteſimo nonageſimonono, Pontific noſtri anno octauo.

Reſponſio tamen ſit prædictos Summos Pontifices, ideò præcepiſſe ne Regulares abſolui poſsent virtute Bullæ Cruciatę, & Iubilæorum particularium à reſeruatis ſine conſenſu Superiorum; quia Bulla eſt

in

in Hiſpania quaſi continua, & Iubilæi particulares, quoad indulgenriam plenariam paſsim occurrunt; at verò Iubilæus pleniſſimus, qualis fuit Clementis Octaui, & & Pauli Quinti, non ita frequenter indulgetur; & ideò per Iubilæos pleniſsimos derogatur omnibus priuilegijs Mendicantium, & non Mendicantium, quoad eligenduin Confeſsarinm pro qnibuſcumque reſeruatis; ſecus autem per Iubilæos particulares, & per Bullam Cruciatam, quæ ferè eſt continua, & à multis retrò annis ad hæc tempora perſeuerat; vt apertè conſtar ex conſtiturione dicti Pauli Quinti, ex illis verbis, ibi. „ Regularibus cuiuſuis Ordinis licentiam concedimus, & facultatem damus, vt ſibi ad hunc effectum eligere pnſsint quemcunque presbyterum Confeſsarium, tam ſecularem, quàm cuiuſuis Ordinis regularem, ex approbatis à locorum ordinarijs, qui eos ab omnibus peccatis, exceſsibus, criminibus, & delictis, quantumuis grauibus, & enormibus, &c. qunmodocumque reſeruatis in foro conſcientiæ, & hac vice tantùm abſoluere, & liberare valeant. Hæc ibi, non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, &c. Per quæ verba reliqua indulta Regularibus conceſſa, quòd nequeant eligere Confeſsarium pro abſolutione reſeruatorum, omnino tolluntur, & abrogantur.

44 Huic dubitationi affinis eſt, an poſsit eligi virtute Bullæ, ſeù Iubilæi, quem Epiſcopus præmiſso examine iudicauit eſse idoneum ad audiendas confeſsiones; ſed non vult, quòd audiat, quia habet plures Confeſsores? Reſpondeo pnſse, quia ſecundùm Conc. Trid. vr audiat confeſsiones, ſatis eſt habere apptobationem. Ita in terminis Henriquez de pœnit. lib. 3. c. 6. num. 3. in principio, Petr. Ledeſm. tom. 1. tit. de Sacram. pœnit. cap. 13. dub. 7. verſ. ad hanc difficultatem. Rodriquea in additionibus ad §. 9. fol. 46. pag. 2. verſ. lo ſegundo digo, ex Conc. Trident. ſeſs. 23. cap. 15. de reformat. ibi; „ Niſi habeat, aut Parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſse neceſsarinm, aut aliàs idoneus iudicetur. Ex quibus verbis apparet, vt poſsit eligi ab habente Bullam, vel aliud priuilegium eligendi Confeſsorem, ſatis eſse, qnòd ab Epiſcopo idoneus iudicetur, vt etiam docent Gurier. in quæſt. canonicis, lib. 1. cap. 27. num. 22. & Cano, quem referens ſequitur.

45 Idem dicendum putat Rodriqnez ibi fol. 47. pag. 2. verſ. a eſta duda, de parocho habenre parochiale beneficinm, illùdque cum ſimplici permutante, nihilominus adhuc poſse eligi per Bullam, aut priuilegium ad audiendum confeſsiones: ſed non poſse opinor verius, quia approbatus ad tempus certum, eò elapſo eligi non poteſt: ergo dimiſso beneficio parochiali, eo ipſo non cenſetur approbatus, cum iam habeat beneficium, nec ſufficir habuiſſe; ſed requiritur, quòd actu habeat. Henriquez lib. 3. de pœnitentia, cap. 6. num. 3. Suar. de pœnit. diſp. 28. ſect. 4. num. 20. fol. 634. Hiſpaniarum Primas ſupra cap. 9. dnb. 3. num. 8. ad finem, & alij qnos ſequitur P. Fagundez par. 2. lib. 7. cap. 2. num. 38.

46 Non tamen inde colligas habentem beneficium parochiale poſse vbique locorum eligi ad audiendas confeſsiones extra Diœceſim, vbi habet beneficium, quamuis id doceat P. Franciſcus Suarius de pœnitentia, diſp. 28. ſect. 4. num. 18. in 1. edit. Viualdus in Candelabro, vbi de confeſs. num. 27. concluſ. 1. Henriquez lib. 3. de pœnit. cap. 6. num. 8. ad finem, & num. 7. in principio, & Toletus lib. 3. ſummæ, ca. 13. num. 6. Sed minùs bene dictum puta; quia virtute Iubilæi debet eligi Confeſsarius approbatus ab Ordinario ipſius pœnitenris; igitur & Parochus non poteſt eligi extra Diœceſim, vbi nnn eſt approbatus, & vbi non habet Parochiam; ita Gutier. lib. 1. Canon. cap. 27. nu. 21. probarur ex reſponſione Congregationis Cardiualium per hæc verba, ibi, „ An obtinens Parochiale beneficium, vbique cenſendus ſit idoneus abſque alia Epiſcoporum approbarione; ita quòd audire poſſit coufeſsiones eorum, qui habenr conſenſum ſuorum Parochorum? Congregatio reſpondit non poſse. Ex quo patet certum eſſe, non poſſe Parochum eligi virtute Iubilæi extra Diœceſim, in qua eſt Parochus: ſicut nequit audire oues alterius Epiſcopatus, qui non habet approbationem ab Epiſcopo illius, Gurier. ſupra dicto cap. 27. num. 21. vr cenſnit Congregario, cuius meminit ipſe Suarius d. diſp. 28. ſect. 4. num. 17.

47 Sed dubium aſsurgit, an Confeſsor approbatus ad audiendas confeſsiones hominum poſsit eligi virtute Iubilæi à fœminis? Dicò primò approbatum ad annum vnum dumtaxat, eo tranſacto non poſse eligi, neque ab hominibus: cenſetur enim reuocata facultas. Ita Ledeſm. de ſacrament. Pœnit. cap. 13. verſ. dub. In. Henriquea lib. 6. cap. 6. num. 3. & 7. in fin. Dico ſecuudò approbatum ad audiendos homines, non poſse eligi à fœminis virtute Bullæ, vel Iubilæi. Ira Rodrig. in ſumma, verb. confeſſor, cap. 6. num. 4. ad fin. qnod etiam tanquam probabile defendit Ledeſm. tom. 1. de ſacram. Pœnit. cap. 13. verſ. dubio 8. & videntur teuere Suarez de pœnit. diſp. 28. ſect. 7. num. 3. & num. 19. ad finem, & Ægidius de Sacram. tom. 2. diſp. 3. num. 56. nec obſtar ſi dicas cum Sanchez lib. 8. de matrim. diſpnt. 34. num. 16. bunc ſic approbatum ad audiendos homines dumtaxar, poſſe expedire diſpenſationes conceſſas tam hominibus, quàm fœminis, ſi ſit Doctor in Theologia, vel in decreto Pontificio, quia eſt quid omnino diuerſum diſpenſare ſemel, aut bis in vita, aut audire quotidie confeſſiones fœminarum virtute Bullæ, aut priuilegij; vndè non admirrendus eſt Henriquez lib. 6. cap. 6. num. 8. dicens approbatum ad hominum confeſſiones audiendas dumtaxar, eſſe eligibilem à fœminis virtute Bullæ, aut alterius priuilegij concedentis ad eligendum Confeſſorem facul-

tatem, & à fortiori eſt reijcienda opinio dicentium hunc ita limitatè approbatum, nec à fœminis, neque à maſculis eſſe eligibilem virtute alicuius priuilegij, referente Sanchez d. num. 16.

48 An verò Confeſſor eligendus debeat eſſe vnicus, an poſſint eligi plures, quorum alter abſoluat à reſeruatis, alter verò vota commutet? Reſpondeo, durante tempore Bullæ, ſeu Iubilæi, poſſe pœnitentem abſolui ab vno à reſeruatis, ageteque cum altero circa commutatinnem votorum, neque obſtat hæc varietas Confeſſorum, quia omnes, qui ad hos effectus aſſumuntur, efficiunt vnum, integrumque confeſſionis miniſtrum, à quo directè omnia illa peccata abſolui, & vota commutari poſſunt, vſque ad tempus Iubilæi incluſiuè facta. Ita Henriquez de indulgentijs c. 10. n. 7. Suarez lib. 4. de pœnit. diſp. 31. ſect. 4. n. 21. & Sanchez de matrim. lib. 8. diſp. 15. num. 17. ad fin. dicens eam diſtinctionem eſſe quaſi materialem, complereque vnum miniſtrum formaliter.

49 Iam verò ſe offert illa quæſtiuncula, an Profeſſor publicus iuris Canonici, aut Doctor Theologus poſſint eligi virtute Iubilæi ad audiendas confeſſiones abſque aliquo alio examine? Pars affirmans ex eo apparet, quia Doctores non ſunt iterum examinandi, & cenſentur idonei ad collationem beneficij, & ad recipiendos Ordines, quamuis non examinentur, gloſſ. verb. ignota. in cap. de Petro 47. diſt. per quem textum idem docet Abbas in cap. conſtitutus il 2. nu. 4. de appellat. Petrus de Snaul. in tract. de Doctoribus 4. part. quæſt. 28. & Bellameta deciſ. 667. Paulus Fuſcus de viſit. lib. 2. cap. 29. num. 15. & Cened. ad Decretum, collect. 15. num. 3. vbi volunt, Doctores, & Graduatos notoriè doctos promoueri poſſe abſque examine, præſertim in famoſa ſi fuerint Vniuerſitate graduati; ex quo maiorem præſumuntur habere ſcientiam, ſequitur Corduba in ſuo quæſt. quæſt. 16. fieret enim Doctoribus, & Graduatis, & Vniuerſitati, quæ illos iudicauit doctos, iniuria; vndè quando Pontifex pro graduato ſcribit, nunquam iubet inquiri de idoneitate, neque examinati illum, ſecus quando ſcribit pro alijs, Rebuff. in praxi rit. de reſcriptis in forma pauper. pro graduat. num. 3. Staphil. de literis gratiæ in 10. forma expect. num. 8.

Pars tamen negans Doctores ſine examine poſſe eligi virtute Iubilæi eſt certa, & vera. Henriquez lib. 6. cap. 6. num. 2. Suarez de pœnitentia diſp. 28. ſect. 4. nu. 3. Sãchez de matrimonio lib. 8. diſp. 34. n. 15. verſ. Atque meritò, & Ceuall. comm. contra communem tom. 1. quæſt. 302. nu. 17. in fine. Nam, vt poſſint audire confeſſiones, debent habere, vel beneficium Parochiale, vel ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus ab eiſdem Epiſcopis iudicari, ſecundùm Concilium Tridentinum ſeſſ. 23. cap. 15. Probatur à ſimili, quia huiuſmodi Doctores non poſſunt Parochiales Eccleſias conſequi abſque examine, Flamin. de reſignat. lib. 8. quæſt. 9. num. 8. & 9. Proſper de Auguſtino in addit. ad Quarantam in ſumma Bullarij verb. Parochialium beneficiorum collatio, quæſt. 1. Gonzal. ad regulam octauam Cancell. gloſſ. 4. à n. 86. ad numerum 90. Nicol. Garci. de benefic. par. 9. cap. 2. num. 113. Leſsius de iuſtitia lib. 1. cap 34. num. 82. & Marcus Aurun. Genneuſ. in praxi Archiepiſc. Curiæ Neap. cap. 65. num. 8. ad finem, vbi concludunt, Doctores tam in Theologia, quàm in iure Canonico, & Licentiatos in publica Vniuerſitate graduatos non excuſari ab examine, dum petunt prouideri de aliqua Eccleſia Parochiali; ſicque deciſum fuiſse à Sacra Cardinalium Congregatione, refert Garcia ſupra à num. 103. Ergo in noſtro caſu idem dicendum eſt non poſse eligi virtute Iubilæi abſque approbatione Ordinarij, aut licentia illius, vt etiam vult Sapientiſsimus Hiſpaniarum Primas in ſuo libello de Iubilæo cap. 9. num. 6. & in cap. de Petro, diſt. 37. num. 6. aliàs non poterunt confeſsiones audire.

50 Requiratur ne confeſsio ad Iubilæum conſequendum, quando quis non eſt reus mortalis culpæ, dixi ſupra diſp. 5. nu. 19. ideò nunc paucis dico rurſus neceſsariam eſse confeſsionem in re, eò quia confeſsio in Iubilæo hoc præcipitur tanquam conditio, & opus ex præſcriptis operibus iniunctum, ita Bellarm. de indulgentijs c. 13. verſ. tertia quæſtio, Suar. de pœnit. diſp. 52. ſect. 3. num. 4. & ſequent. & Rutilius de anno Iubilæi lib. 5. cap. 15. dub. 4. 5. verùm, qui loquuntur de pœnitente habente conſcientiam mortalis alicuius, nec ſufficere contritionem, præſertim cùm præcipiatur ſuſceptio Euchariſtiæ, quæ recipi non poteſt, niſi præmiſsa confeſsione ſecundùm Concilium Tridentinum ſeſs. 13. cap. 7. & textum in cap. quotidie, cap. qui ſceleratè, cap. panem, de Conſecratione diſt. 2.

Quinimò, quamuis non habeant pœnitentes niſi venialia, tutius, & verius eſt, teneri confeſsionem facere de venialibus, vt ſupponit Scotus in 4. diſt. 21. quæſt. 2. ar. 3. col. 5. Villalob. in ſumma tract. 26. diffic. 34. num. 11. & Sanchez lib. 8. de matrimonio diſp. 15. num. 19. quòd ſi non fateatur omnino, quia non habet niſi venialia, eſto probabile ſit hunc lucrari Iubilæum; verius eſt non lucrari, Sanchez ſupra, quoniam Pontifex in hoc caſu poteſt obligare ad confeſsionem venialium, vt dixi ſupra, & tradit Rutilius de anno Iubilæi lib. 5. cap. 15. dub. 6. ad medium, Sed de his infra num. 72.

51 Sed quæres, an per confeſsionem informem acquiratur Iubilæus, ſeù indulgentia pleniſsima? Vt autem res intelligatur, ſciendum eſt præceptum diuinum confeſſionis adimpleri per confeſsionem validam, non autem per inualidam; per confeſsionem autem informem, quam graues Auctores admittunt, validam quidem, non tamen formatam gratia, impleri præceptum diuinum confeſsionis, quoad ſubſtantiam actus. Hoc poſito eſt probabile pœnitentem per confeſsionem informem, ſublato poſtea obice, conſequi Iubilæum,

Palu-

Paludanus dlſt. 20. quæſt. 4. Silueſt. verb. indulgenria, §. 7. verſ. 3. nnm. 32. & alij, quibus accedit Henriquez lib.7. cap.9.n.3. & in commento litera H.

Contrarium eſt probabilius, ex eo quòd Iubilæus non indulgetur, niſi verè conrritis, & confeſsis, quæ eſt conditio requiſita, ſub qua concedirur indulgentia, & ex effectu illius non acquiritur, ira Suar. de pœnirenria, diſp.52. ſect.2. num.12. Ægidius diſp.2. num.37. verſ. putant, & Reginald. in praxi fori pœnit. lib.7.cap. vlrim. nu.168. & ſequeur. quod etiam priùs docuit Nauarrus de Iubilæo norab. 17. nu.2. & 3. & notab. 31. num. 29. verſ. decimaoctaua, ad finem. Illud tamen certum eſt quando adimplerur vltimum opus iniunctum à concedente, ſi cupiens lucrari fuerit in gratia, nou priuari indulgenria, vt ſupra de indulgentijs diſp.4. §.3. nu.39. & diſp.5. num.20.

52 Indubirabile etiam eſt per confeſsionem irritam ex aliquo capite non poſse pœnirentes abſolui à reſeruatis, quia per illam reſeruatio non ſuir ſublata, ira Graſſius conſ. 13. de pœnit. & remiſs. Ratio, quia reſeruatio non conceditur auſerri, niſi per ordinem ad indulgentias: igitur manet reſeruatio, dummodò confeſsio inualida non ſuerir facta apud Superiorem pœnirentis, prour voluut Rodericus in explicatione Bullæ, §. 9. nu.97. & Aleoc.in ſumma cap.12. Secus ſi confeſsio ſacta fuit ſuperiori: tunc enim, quamuis ſuerit inualida, tollirur reſeruario. Henriquez de indulgentijs, lib.7. cap.11. & ante lib.3. de pœnirentia,cap.16. Caieran. verb. caſus reſeruatus, Sylueſter verb. confeſſio 1.q.19. ibi,etiam ſi confeſſio fuiſſer ficta; & eodem modo loquitur Antoninus 3. part. rir. 14. cap.19. §.17. Fundamentum, quia ex quo ſubditus ſæcularis comparet coram Epiſcopo, & Regularis coram ſuo Prælato, illique aperiunt peccara reſeruata, & Superiores applicant remedia, cenſetur ſublata reſeruatio à ſuperioribus per abſolutionem etiam inualidam; modò nullus defectus detur circa confeſſionem ipſorum reſeruatorum,Suarius lib.4. de pœnitentia, diſp. 31. ſect. 4. num. 9. atque ita quando defectus eſt in inregrirate alicuius reſeruati, non tollitur reſeruatio, quoniam pœnitens ſufficienter non comparuit coram ſuperiore.

Contrà verò,quando confeſſio fuit informis; quamuis ſecundùm communiorem pœnitens non maneat in gratia per opera ita facta, nec ſublato impedimento peccati lucretur indulgentias; nihilominns per eam confeſſionem pęnitens conſequitur reliquos ſauores Iubilæi, hoc eſt, abſolutionem à reſeruatis, & à cenſuris, & votorum commutationem, hæc enim ſunt valida. Suarez d. diſp.52. ſect.3. num.16. Ægidius de Sacramentis, tom.2. diſp.8. n.91. & 92. Reginaldus lib.7. cap.vlt. n.182. Villalob. in ſumma. tract.26. diffic.13. nnm.8.

53 Quæ verò ſacultas ſir Confeſſario virtute Iubilæi circa caſus Bullæ Cœnæ, dicendum eſt conſtare ex literis huius Iubilæi poſſe abſoluere ab omnibus çenſuris, & caſibus reſeruatis non ſolùm Epiſcopis,ſed etiam Romano Pontifici tam in Bulla Cęnæ, quàm extra illam conreutis, ibi, quomodocumque reſeruaris.

54 Ex qua dictione, quomodocumque reſeruatis, oritur nodoſa quæſtio, an poſſit abſolui hæreticus externus virtute Iubilæi huius? Neganr communirer Doctores, quia in facultare abſoluendi ab omnibus in Bulla Cœnæ contenris non extendirur ad caſum hæreſis per regulam in conceſſione generali, cap. in generali, de regul. iur. in 6. vbi gloſſ. & haberur in c. frater noſter. 19. quæſt. 1. quam partem docent, Azor. tom.1. inſtir. lib.8. cap.10. qu.12. & cap.19. quæſt.2. Ceuall. in communi. opin. tom.3.q.802. n.67. Gurier. q. canon. lib.1. cap. 13. num. 26. Henriq. lib. 3. de pœnit. cap.16. num.2. Couarr. in cap. Alma mater, de ſeutent. excommun. in 6. 1.p. §.11. num.15. verſ. ego ſanè contrariam, Nauar. in manuali, cap. 27. num 274. §. 14. Florentinus 3. part. rit.24. c.77. n.1. Graſſius lib.4. deciſ. cap.15. num. 25. Viualdus in Candelab. de abſolutione Bullæ Cœnæ, n.17. §. quarta ſit conclusio. fol.138.pag.1. & Sanch. lib.2. in præcepra Decalogi,c.12. num. 10. Iuuat ſtylus Curiæ non comprehendens caſum hæreſis ſub ampliſſima poteſtate abſoluendi.

Pars affirmans placet Soto in 4. diſt. 22. quæſt.2. art.3. poſt quiuram concluſionem, in primo caſu Cœnæ, in fine dicenti, poſſe hæreticum abſolui virture Iubilæi, aur Bullæ Cruciatæ concedentis caſus Cœnæ, etiamſi non fiar expreſſa mentio hæreſis, ſequitur Cordub. in ſumma, qu. 8. iu fine, quando hæreſis eſt occulra per accideus, Penna in directorio Inquiſitorũ comm.25. Frechill. de excommunicatione 1. art. 4. part. num.7. 1. dubio, Zerola in praxi Epiſcopali, verb. abſulurio, in 1. part. §. 5. & in 2.p. eodem verb. §.8. Lorea 2.2.diſp.45. num.13. Farinac. de hæreſi, qu. 192. n. 63. idem verum putat Reginaldus in praxi, lib.8. num.53. in fine, & Suarez tom.5. de cenſuris, diſp.7. ſect. 5. num. 13. opinatur probabile, ex ea ratione, quia caſus Bullæ Cœnæ omnes æqualiter ſunr reſeruati: vnde vniuerſalis facultas abſoluendi omnes comprehendit, quando concedens nihil diſtinguit: fauet Card. Tuſch. tom.2.lit.D. concl. 488. vbi vult diſpoſirionem generalem generaliter etiam intelligendam, & comprehendere omnes caſus, etiam ſi in vno ſit maior ratio, quàm in alio, l. 1. §. quod autem, ff. de aleat. l. in fraudem, in fine, & ibi Baldus ff. de teſtamen. milir. Aymon conſ.92. num.4. Quinetiam includit diſpoſitio generalis caſus quoque priuilegiatos per dictam legem, in ſraudem, §.final. Confert priuilegium concedens ſacultatem abſoluendi eſſe ſauorabile, neque obſtare foro externo, cùm ſacultas abſoluendi pro foro tantùm animæ indulgeatur, ideo debet extendi. Irem quia in ſimilibus conceſſionibus interdum aliqua excipiuntur præter hæreſim, vt in noſtro hoc Iubilæo excipiuntur, ne ſcilicet abſoluantur ab aliqua irregularitate publica,vel occulta, nota, defectu, incapacitate, ſeu inha-

bilitate quoquo modo contracta; item ne liberentur à votis Religionis, & Caſtitatis: igitur poteſt extendi ad caſum hæreſis facultas abſoluendi ab hæreſi, & firmari reſpectu illius, & regula caſus exceptus firmat regulam in contrarium, l. nam quod liquidè, §. final. ff. de penu. legat. cap. 2. de coniugio leproſor. Valaſc. conſult. 45. n. 1. in fine, Farin. in praxi crim. part. 4. conſ. 65. num 74.

Ex his duabus opinionibus prior, abſolutè loquendo, eſt omninò certa; poſterior autem propter auctoritatem tot Auctorum eſt probabilis, & propter verba quibus in hoc Iubilæo fit facultas à Pontifice, vt abſoluatur ab omnibus quomodocumque reſeruatis, eſt vera. Verba autem ſic ſe habent:
„ Vniuerſis, & ſingulis vtriuſque ſexus tam
„ laicis, quàm Eccleſiaſticis, & Regularibus
„ cuiuſuis Ordinis, Congregationis, & in-
„ ſtituti licentiam concedimus, & faculta-
„ tem damus, vt ſibi ad hunc effectum poſ-
„ ſint eligere Confeſſarium ex approbatis à
„ locorum Ordinariis, qui eos ab omnibus
„ excommunicationis, ſuſpenſionis, & aliis
„ Eccleſiaſticis ſententiis &c. nec non ab om-
„ nibus peccatis, exceſſibus, criminibus, &
„ delictis, quantumuis grauibus, & enormi-
„ bus etiam locorum Ordinariis, ſiue Nobis,
„ & Sedi Apoſtolicæ etiam in literis die Cœ-
„ næ Domini legi ſolitis, contentis &c. Quo-
„ modocumque reſeruatis in foro conſcien-
„ tiæ, & hac vice tantùm abſoluere, & libe-
„ rare valeant.

Per quæ verba poteſt dici in præſenti Iubilæo fieri facultatem abſoluendi hæreticum occultum in foro conſcientiæ dumtaxat, nam in primis conceditur facultas abſoluendi ab omnibus Caſibus Bullæ Cœnæ: quæ dictio, ab omnibus, eſt vniuerſalis, & pronunciata ab homine non recipit reſtrictionem; ſed omnia comprehendit, qui enim omne dicit, nihil excipit, per legem Iulianus, ff. de legar. 3. l. hoc articulo, ff. de hæred. inſtit. Bart. in l. generali, §. vxori, ff. de vſufructu legato. Vnde quamuis in legato generali res venales non contineantur, prout habetur in d. §. vxori, nihilominus ſi in legato dicatur de omnibus, res venales comprehenduntur, Decius conſ. 599. col. 5. Ruinus conſ. 78. col. pen. vol. 1. Roland. tom. 4. conſ. 85. num. 49. & 50. & tom. 3. conſ. 54. num. 39. dicens dictiones vniuerſales non poſſe reſtringi etiam in materia odioſa, cùm ſecundùm ſignificatum ſuum ſine ampliatiuæ, & in materia reſtringibili nunquam excluditur larga interpretatio, quæ ex proprietate verborum deſcendit, Aretinus in l. cùm de lege, ff. de teſtamentis. Socin. conſ. 297. & alij, quos Rolandus ibi ſequitur.

Iuuat Tiraquel. de retractu ſol. 78. n. 29. Benedictus in c. Raynutius, de teſtam. in verb. cætera bona, dicentes diſpoſitiones vniuerſales poſitas in diſpoſitione hominis, nihil excludere, ſed omnia comprehendere; & ideo ſi quis donet omnia ſua bona mobilia, & immobilia, cenſetur omnia iura, & actiones donare, ob dictionem, omnia, Rolandus d. conſ. 54. à n. 39. Menoch. conſ. 282. à n. 12. & conſ. 312. n. 4.

Cùm ergo in hoc Iubilæo adſit clauſula, vt poſſit abſolui ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ, & ſit diſpoſitio ab homine, debet comprehendere etiam caſum hæreſis, cùm non excipiat Iubilæus, niſi diſpenſationem in irregularitate, & diſpenſationem in duobus votis, caſtitatis ſcilicet, & Religionis, argumento Principis reſeruantis ſibi aliqua regalia iura in ſpecie in aliqua conceſſione, cenſetur conceſſiſſe cætera reſeruata, ita Pariſ. conſ. 8. num. 7. & conſ. 9. n. 11. lib. 1. Decius conſ. 403. n. 6. Menoch. conſ. 20. n. 57. & de præſumpt. lib. 3. q. 97. à num. 35. Surd. conſ. 210. num. 19. & alij, quos referens ſequitur Maſtril. de Magiſtratibus, lib. 1. cap. 14. num. 10. verſ. limita modò, & cap. 15. num. 5. & cap. 16. quibus in locis probat Principem dum ſibi reſeruat aliqua de regalibus, ac reſeruatis in ſpecie nominata, cætera eiuſdem conditionis, ac reſeruationis voluiſſe transferre, ex ea ratione, quia exceptio facta a Principe non eſt ſuperflua: ſic etiam in noſtro caſu, cùm in hoc Iubilæo Pontifex omnes caſus Bullæ Cœnæ quomodocumque reſeruatos conceſſiſſet abſolui, & ſibi dumtaxat irregularitates, inhabilitates, & vota caſtitatis, & Religionis reſeruaſſet; cætera reſeruata cenſetur conceſſiſſe, vt in ſpecie vltra præcitatos tradunt Albetanus de Sacramentis, p. 3. c. 11. n. 9. in fine, & Graff. deciſ. lib. 4. cap. 15. nu. 25. quorum primus fuit Romanus, & Graff. Pœnitentiarius maior Neapoli, quibus accedit Ægidius de Sacramentis, diſp. 14. dub. 16. num. 247. nec non Emmanuel de Sà de caſibus Bullæ Cœnæ, num. 18. verb. excommunicatio Bullę, per hæc verba: Conceſſis caſibus huius Bullæ, an intelligatur conceſſus caſus hæreſis, probabiliter affirmant alij, alij negant: vtrumque probabile.

Iam verò, ſi conſideretur vis huius dictionis, quomodocumque reſeruatis, non eſt dubium comprehendi ſub illa dictione caſum hæreſis. Nam dictio illa quomodocumque, ſeu quomodolibet, in materia reuocationis eſt adeò prægnans, vt importet omnem modum directè, vel indirectè reuocandi, Clementina, ſi ſummus, de ſent. excommunic. Quocirca ſi adiungatur hæc dictio, facultati abſoluendi ab omnibus reſeruatis, nullo excepto, eo quòd, quomodolibet, operatur vltra expreſſa, vt bene notat Angelus in l. quod ſi nolit, §. ſi quid ita, ff. de ædilitio edicto, gloſſa in Clementina 1. de re iudicata, Menochius 6. remed. recuper. à num. 12. vbi ait verbum quomodolibet, omnes caſus comprehendere, probat gloſſa ex textu in l. omnes, in verb. quaslibet, Cod. de quadr. præſcript. Cùm igitur dictio quomodocumque idem, & aliquid amplius importet, quàm verbum quomodolibet, fatendum eſt Confeſſarium vigore huius Iubilæi poſſe abſoluere ab omnibus caſibus ſine vlla limitatione: faciunt tradita à Menochio conſ. 282. n. 14. dicente verbum, quomodocumque, compredendere omnia, & quæcumque, quæ alicui competere poſſunt, & conſ. 348. n. 19. vbi quouis modo, ſeu quomodocumque, ſignificare omnes modos, & includere

multò

multò maiores modos expreſſis, vt habetur in l. quidam §. 1. & ibi gloſſ. ff. de fideicom. libert. Ruinus conſ. 123. num. 10. gloſſ. in Clementina 1. de elect. & Menoch. d. conſ. 348. num. 19. Quare cùm in hoc Iubilæo fiat facultas abſoluendi ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ quomodocumque reſeruatis; ſequitur extendi facultatem ad caſum hæreſis, eo quia indultum Principis latè eſt accipiendum, præſertim quando continet fauorem animæ, cap. quamuis pleniſſima, de præbendis, lib. 6.

Item quia hæreſis licèt ſit grauiſſimum crimen, non habet ſpecialem rationem reſeruationis diuerſam ab alijs caſibus Bullæ, cum eodem modo reſeruetur, ſicut alia peccata; igitur qui poteſt abſoluere ab alijs reſeruatis Bullæ Cœnæ, poterit etiam ab hæreſi. Confirmatur, eo quòd percutiens Clericum in minoribus, poteſt abſolui virtute Iubilæi; ſicut etiam poteſt abſolui percutiens Epiſcopum, & Patriarcham: igitur qui poteſt abſolui à cæteris caſibus Bullæ, poterit etiam abſolui ab hæreſi pro foro conſcientiæ; longè enim percuſſio Epiſcopi excedit prauitatem, quæ reperitur in percuſſo Clerico in minoribus: proinde quamuis prauitas reperta in hæreſi valde ſuperet malitiam cæterorum, quę continentur in Bulla; nihilominus quando expreſsè caſus hæreſis non excipitur, poteſt ab illa abſoluere, qui poteſt à cæteris Bullæ; quandoquidem, qui non excipit caſum hæreſis, videtur concedere, quia ſi vellet excipere, expreſſiſſet; ſicut expreſſit poſtea Gregorius XV. in ſuo Iubilæo conceſſo anno Domini 1621. 16. Kal. Aprilis, Pontificatus ſui anno primo, his verbis: Hæreticis, aut ſchiſmaticis ſpecialiter declaratis, ſeu condemnatis nullo modo ſuffragari. Ex quibus verbis planè deducitur, & cæteris hæreticis, & ſchiſmaticis ſpecialiter non declaratis, nec condemnatis voluiſſe ſuffragari in foro conſcientię tantùm; non autem in foro externo ſuffragari illum Iubilæum: at verò in noſtro Iubilæo, cùm non excipiatur caſus hæreſis externæ, videtur conceſſus in foro tantùm conſcientiæ; non autem in foro contentioſo: fauet Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 6. faciens Epiſcopo facultatem abſoluendi ſubditos ab hæreſi occulta per ſemetipſum: igitur quod ſemper eſt conceſſum Epiſcopis, nullum eſt inconueniens, quod ſemel in vita, ſeu rarò, vt eſt, quando Iubilæus conceditur, talis facultas Confeſſoribus indulgeatur.

56 Secus dicendum puto, quando quis abſoluitur ſemel in vita virtute Bullæ Cruciatæ, quæ cùm ſit quaſi perpetua in Hiſpania, non poteſt hæreticus occultus abſolui virtute Bullæ, quia derogaretur integerrimo ſancti Officij Prætorio, & fortè occaſio oriretur faciliùs in hanc omnium peſſimam foueam relabendi. Ita communiter Doctores negatiuè reſpondent, quando virtute Bullæ hæc quæſtio excitatur in fauorem fidei orthodoxæ, niſi expreſsè caſus hæreſis fortè concedatur. Henriqu. lib. 3. de pœnitentia, cap. 16. num. 2. Fr. Emmanuel Rodrig. in explicatione Bullæ, §. 9. num. 70. & in additionibus ad eumdem §. num. 66. & Acoſta Canonicus Eborenſis in explicatione Cruciatæ, quæſt. 58. & quæſt. 60. vbi negant hac poteſtatem virtute Bullæ, tam Confeſſariis, quàm pœnitentibus poſſe abſolui, & abſoluere, ſequitur Sanchez in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 12. num. 10. verſ. At tanquam certiſſimum tenendum eſt, vbi meminit conſtitutionis Gregorij XIII. quam ad verbum refert Emmanuel in additionibus ad Bullam, §. 9. num. 66. quod inſuper clariùs conſtat ex Bulla Cruciatæ, quæ publicata fuit in hoc Regno anno Dom. 1620. in qua expreſsè decernitur, non poſſe Confeſſarios virtute Bullæ abſoluere ab hæreſi; quod etiam volunt Azor. inſtitut. moral. tom. 1. lib. 8. cap. 10. quæſt. 12. & cap. 19. q. 2. & Auila de cenſuris 2. par. c. 7. diſp. 1. dub. 7. concl. 2. cum alijs.

57 An verò ſchiſmatici, & fautores hæreticorum, qui non ſunt hæretici, poſsint abſolui virtute Cruciatæ? Negat Fr. Emmanuel in expoſitione Bullæ, §. 9. n. 66. verſ. excepto, fol. 113. & in additionibus ad §. 9. num. 66. addens nec legentes libros prohibitos poſse abſolui virtute Bullæ, neque eos retinentes. Ratio illius, quia ſub hæreſis caſu comprehenduntur hi omnes; & in additionibus ad §. 9. numer. 66. fatetur non comprehendi formaliter, ſub hæreſi; ſed ideo non poſse abſolui, quia per conſtitutionem quamdam Summi Pontificis ſunt hi caſus cenſoribus fidei orthodoxæ reſeruati. At Henriquez lib. 3. de pœnit. cap. 16. num. 2. ſolùm excipit caſum hæreſis non poſse abſolui virtute Bullæ niſi quando expreſsè declaratur; quoniam generalis commiſsio non extenditur ad illa, quæ non ſolent in ſpeciali concedi; ſubditque ibi: à cæteris caſibus in Cœna Domini reſeruatis Bullam, & Iubilæum concedere abſolutionem ſemel in vita, ſic Henriquez d. num. 2. & in comment. litera L. adiungit ſequentia verba: „Quare de ſe „videtur abſolui poſse etiam ſchiſmaticos, „& fautores hæreticorum, qui non ſunt hę„retici. Nam exceptio firmat regulam in „caſibus non exceptis, l. quæſitum. §. Idem reſpondit domo inſtructa ff. de fund. inſtr. & inſtrum. legat. & l. nam quod liquidæ, §. vlt. de penu. legat. Ergo excepto caſu hæreſis, cæteri reſeruati Summo Pontifici poſsunt virtute Bullæ abſolui, excepta conſpiratione contra Summum Pontificem, & falſificatione literarum Apoſtolicarum, & exceptis alijs, de quibus ſit mentio in Bulla Cruciatæ, quam oportet legere.

58 Illud etiam certum credo, tranſacto tempore Iubilæi poſse Confeſsorem abſoluere pœnitentem à cenſuris, & caſibus reſeruatis oblitis in confeſsione. Ita Henriquez de indulgentijs, cap. 11. num. 4. & de pœnit. cap. 16. num. 5. Sanchez lib. 8. de matrim. diſp. 15. num. 19. quia generalis abſolutio virtute priuilegij facta extenditur ad oblita. Henriquez lib. 4. de irregularitate cap. 17. num. 4. ad finem. Nauarr. in ſumma, c. 26. num. 13. & Sayr. in theſauro caſuum, tom. 1. lib. 7. cap. 14. num. 8. & 9. nam

per

per eam abſolutionem ſublata ſuit reſeruatio, quoad oblita.

59 Item illud notatu eſt dignisſimum quòd ſi intra tempus, quo Bulla, ſeu Iubilæus durat, cauſa incipit tractari, poſſe perduci ad finem etiam poſt elapſum tempus. Vnde ſi quis durante Bulla, aut Iubilæo incipiat confiteri, nec confeſsio finiatur, niſi poſt tempus iam exactum, poteſt pœnitens abſolui perinde, ac ſi Iubilæus duraret, dummodò præſtiterit præſcripta in Iubilæo, quia eſt beneficium Principis, putat Henriquez de indulgentijs, cap. 11. numer. 3. & cap. 20. num. 2. Ex ea ratione, quòd iuriſdictio ſemel inchoata, & re non integra, non ceſſat, donec cauſa finiatur etiam poſt tempus exactum, Anton. Gabriel tom. 2. tit. de præbendis, concluſ. 1. §. 35. & 41. & alij quos refert ibi Henriquez d. cap. 11. littera H, & beneficium Principis debet extendi, textus in cap. olim. de verbor. ſignific. Menoch. de præſumpt. lib. 3. quæſt. 103. num. 31. Valaſcus conſult. 58. num. 11. Burgos de Pace conſ. 25. num. 7. & Sanchez de matrimonio, lib. 8. diſp. 1. n. 4. & Henriquez d. cap. 20. num. 2. Cùm ergo in Iubilæo, cùm ſit beneficium Principis, nec detur præiudicium tertij, latiſſima interpretatio meritò habeat locum, benè poſſunt inchoata poſt tempus elapſum ad finem perduci.

60 Quid dicendum de cupiente à principio lucrari Iubilæum, & ob id incępit à confeſſione in eo præſcripta, faſſuſque eſt de peccatis, & cenſuris reſeruatis, & poſtea mutata voluntate, vel ex aliqua alia cauſa, non adimpleuit cætera in Iubilæo contenta, ac conſequenter non fuit lucratus Iubilæi fructum, nec indulgentiam? Reſponſio ſit manere verè abſolutum, neq; reuiuiſcere reſeruationes. Eſt communis contra Angles in floribus 1. part. vbi de confeſſione, quæſt. 3. art. 5. diffic. 4. Fr. Emmanuel. in explicatione Cruciatæ, refert duas opiniones, primam negatiuam, ſecundam affirmatiuam, cui ſubſcribit, quæ eſt Cordubæ in ſumma, quæſ. 21. ſequitur Henriquez lib. 6. de pœnit. cap. 16. num. 6. & lib. 7. de indulgentijs, cap. 1?. num. 4. de pœnit. diſp. 31. ſect. 4. num. 5. & tom. 5. de cenſuris, diſp. 7. ſect. 5. à num. 30. ad numerum 14. idem Emmanuel. in ſumma, tom. 1. edit. 2. cap. 184. num. 15. Sà verb. abſolutio num. 19. & clariùs num. 20. dicens ita: „Abſolutio data per Iubilæum, etiam „ſi poſtea non fiant per illud requiſita, valida eſt. quibus accedunt Vgolin. de cenſuris, tab. 1. cap. 10. §. 4. num. 4. Bellarmin. de indulgentijs, cap. 10. verſ. 1. Sanchez de matrimonio, lib. 8. diſp. 15. num. 20. idem Suarius lib. 6. de voto, cap. 16. à numer. 7. fundamentum, quia abſolutio fuit data abſolutè, & abſque vlla conditione de futuro; item abſolutio à cenſuris non fuit data ad reincidentiam: nam quando Pontifex id vult, ſolet exprimere. Quare ſic abſolutus verè eſt talis, & poteſt conquieſcere, dummodò confeſſio fuerit valida; quòd ſi fuit inualida ex aliquo capite, tunc
61 non fuit ſublata reſeruatio, ita Reginaldus tom. 5. lib. 8. num. 100. fol. 385. Suarez lib. 6. de pœnit. diſp. 3. ſect. 4. num. 4. dicentibus non tolli reſeruationem per confeſſionem inualidam. Secus ſi bona fide accedat, & fateatur integrè, & contritus animo perficiendi requiſita ad conſequendam gratiam. Suar. de pœnit. diſputat. 3. ſect. 4. num. 4.

Vnde fit, vt hæreticus occultus, ſi accedat ad ſecretam confeſſionem fictè vt abſoluatur ab Inquiſitore, non maneat abſolutus ex defectu contritionis, abſolutionemque eſſe nullam, tradit Suarez de fide, diſp. 21. num. 19. ex intentione abſoluentis, cuius intentio eſt abſoluere hominem fidelem, ac verè conuerſum: ſequitur Sanchez lib. 8. de matrimonio, diſp. 15. num. 20. additque, ſi quando fuit abſolutus à reſeruatis non intendebat lucrari Iubilæum, non manere liberū à reſeruatione, eò quia priuilegia non conceduntur, niſi pro intendentibus lucrari Iubilæum. Sed de his ſuprà num. 52. & Hiſpaniarum Primas in tract. de Iubilæo, cap. 10. num. 6. & 7. pag. 570. & 572.

62 Quæſtionis tamen eſt, quando hæreticus comparuit fictè, & incontritè coram Inquiſitore, & de hæreſi per ſecretam confeſſionem faſſus eſt de illa apud eumdem, quamuis abſolutio fuerit nulla, an poſſit poſteà abſolui à quocumque approbato Confeſſario? Pars negans probatur à ſimili ex traditis à Suario de fide d. diſp. 21. num. 19. Contraria pars ex ſuprà dictis num. 52. eſt ſequenda, vbi dictum eſt, ſi tempore Iubilæi pœnitens fateatur Prælato ſuo incontritè, & ſine debita diſpoſitione de reſeruatis, & cenſuris, per eam confeſſionem tolli omnino reſeruationem, quoniam iam manifeſtauit Prælato reſeruata, vt volunt Caietanus verb. caſus reſeruatus, & Silueſter verb. confeſſio 1. quęſt. 59. ibi etiam ſi confeſſio fuiſſet ficta, & eo ipſo, quod comparuit coram ſuperiore, illique manifeſtauit peccata accipiendo ab eo pœnitentiam, cenſetur ſublata reſeruatio à Superiore per abſolutionem etiam inualidam, dummodò non detur defectus circa integritatem peccati reſeruati, Suarez lib. 4. de pœnitent. diſp. 31. ſect. 4. ex num 8. ad 10. Quare ad caſum hæretici fictè accedentis ad ſecretam confeſſionem, vt abſoluatur exteriùs, & ita à pœnis in externo foro liberetur, reſpondet ipſe Suarius d. num. 19. abſolutionem eſſe inualidam ſecundùm mentem abſoluentis, qui abſoluit ſub conditione, non eſt intentio abſoluendi, & ex conſequenti non ſublata eſt reſeruatio. Non enim ſufficienter comparuit faciens fictam confeſſionem pœnitens detrahendo, vel minuendo de integritate reſeruatorum. Reginaldus lib. 8. de ſacramentali abſolutione, ſect. 2. ex num. 60. cum ſequentibus, fol. 378. & ſequent. & Rodrig. tom. 1. regul. quæſt. 21. art. 7. in principio, ſed de his ſuprà dict. num. 52.

63 Porrò ſi tempore Quadrageſimæ promulgetur Iubilæus, poteſt acquiri per confeſſionem aliàs eo tempore debitam, ita Comitolus reſp. moral. lib. 1. quæſt. 38. conſultus ita reſpondit; argumento duorum præ-

præceptorum in eumdem diem incidentium ad ieiunaudum, quibus vnus & idem per vnicum ieiunium ſatisfacit, quamuis alterum ſit ieiunium de voto, & alterum pro pœnitentia ſacramentali impoſitum: ſimiliter obligatus ad horas Canonicas ratione Ordinis ſacri, & beneficij ſatisfacit eadem recitatione, Sanchez in præcepta Decalogi, lib.1.c.14. n.5. niſi aliud exprimatur eſſe ſeruandum in literis Iubilæi.

64 Quid ergo de pœnitente excommunicato nominatim, poterit ne is poſt ſatiſfactionem partis, & iuſtitiæ per Iubilæum abſolui in vtroque foro abſque licentia Iudicis excommunicantis? Affirmat Vega lib,5.caſu 9. poſt Medinam in ſumma lib. 2.cap.12.ſed Rodrig. in additionibus ad Bullam, §.9.nu.15.fol.80. non ita omnino concordat, ſed cum ſeruatis ſeruandis. Et ideo ſimpliciter dici poteſt per hunc Iubilæum non prodeſſe abſolutionem pro foro externo in quo non obſtante abſolutione in foro interno poteſt accuſari, ac puniri in foro externo, per gloſſam in cap. de ijs 6. de accuſationibus, ibi: ſi autem pœnitentiam egiſſet occultè, quoad Deum abſolutus eſt. Secundùm quam abſolutus in foro pœnitentiali adhuc poteſt inquiri, & accuſari, & puniri in foro fori, Iulius Clarus §.final.quæſt.16.num.5.& quæſt.57. num.10.Perez l.1.gloſſa 1.pag.207. in addit.tit.8.lib.8.ordin.Couarr.lib.2.vari.cap. 10.num.3.& in cap.Alma, part. 1. §.11.n. 16.& in cap.Raynutius, in princ.num.18. de teſtamentis, Gutier.Canon. lib.1.cap.2. num.13. Comitol. reſponſ. moral.lib.6.qu. 6.& Sayrus de cenſuris, lib.2.cap.20.n.31. quod etiam conſtat arguitiuè ex literis
„ huius Iubilæi, ibi „ Neque etiam ijs, qui
„ à nobis, & Apoſtolica Sede, vel ab aliquo
„ Prælato, ſeu iudice Eccleſiaſtico excom-
„ municati, ſuſpenſi, interdicti, ſeu aliàs
„ in ſententias, & cenſuras incidiſſe declara-
„ ti, vel publicè denunciati fuerint, niſi in-
„ fra tempus celebrationis huiuſmodi Iubi-
„ læi ſatisfecerint, aut cum partibus concor-
„ dauerint, vllo modo ſuffragari poſſe, aut
„ debere. Sic ibi.

Dixi arguitiuè, quia in eiuſdem literis priùs fecit Pontifex facultatem Confeſſarijs abſoluendi ab omnibus cenſuris à iure, vel ab homine quauis cauſa latis in foro conſcientiæ, atque ita in eodem foro idem eſt intelligendum de excommunicatis denunciatis ad effectum conſequendi Iubilæum, ſi intra tempus illius partibus ſatisfecerint, aut cum eiſdem concordauerint. Nam clauſula in fine poſita, vel in quacumque diſpoſitionis parte, cenſetur referri ad omnia, cap.ſecundò requiris, de appellat.quando omnium eſt eadem ratio; vt in noſtro caſu, ita cum multis tradit Menochius de præſumpt. lib.4.præſumpt.181. num.2. quem ſequitur Sanch. lib.8. de matrimonio, diſp. 16. num. 11.& lib.10. diſp.17. num.15. Idem habetur in motu Pij Quinti, conceſſo anno Domini 1568. per hæc verba, ibi: Declarantes in-
„ ſuper tam præſentes, quàm alias quaſcum-
„ que ſuper conceſſione ſimilium, vel diſſi-
„ milium indulgentiarum à nobis, & à præ-
„ deceſſoribus noſtris hactenus emanatas, &
„ in futurum quomodolibet emanandas lite-
„ ras Chriſti fidelibus ipſis, niſi ad earum
„ effectum in foro conſcientiæ, & pœniten-
„ tiali conſequendum duntaxat, non autem
„ in foro fori, aut contentioſo, niſi ſatisfe-
„ cerint, nullatenus ſuffragari, quam conſtitutionem refert Vega ſuprà.

Nihilominus dicendum eſt abſolutionem impenſam virtute huius Iubilæi, & ſimilium prodeſſe in vtroque foro, ſi fuerit
„ partibus ſatisfactum, ibi: Niſi infra tem-
„ pus celebrationis huiuſmodi Iubilæi ſatiſ-
„ fecerint, aut cum partibus concordaue-
„ rint. Ex quibus verbis infertur poſſe excommunicatos abſolui in vtroque foro, ſi partibus ſatisfecerint, ita Nauar. conſ.51. de ſentent. excommun. vbi probat, quòd iudices non tenentur arcere excommunicatos ita abſolutos, ſequitur Suarez de cenſuris, diſp.7. ſect.5. num.20. & clarius num. 46. vbi refert Iubilæum Pij Quinti. Idem ſentit Henriquez de pœnitent. lib.1. c.10. nu.1. fol.422.pag.2. dicens abſolutum ad reincidentiam, ſi ſatisfaciat parti, antequam rurſus incidat, non eſſe præſentandum Iudici, idem Henriquez de indulgentijs, lib.7.cap.13.num.2.litera V. poſt Cordubenſem in ſumma, quæſt.20. punct.3.

Nomine enim partis, cui ſatisfaciendum eſt intelligitur creditor; non autem Iudex excommunicans, neque eius officiales, & ideo quamuis iudici non ſatisfiat, benè poteſt reus abſolui, ita Gutier. in Canon lib.1.cap.5.num.29. poſt alios Sotus in 4.diſtinct.22.quæſt.2.art.3.pag.690. & Vega lib. 3. caſu 30.& 178. Nec obſtat Couarru.in dict.cap.Alma,part.1.num.15. fol.735.& alij oppoſitum ſentientes, quia loquuntur, quando non ſatisfit partibus, Rutil.de anno Iubilæi, lib. 5. cap.15. dub. 19. Confert Concilium Tridentinum ſeſs. 25. cap. 12.de reformatione, ibi, niſi plena reſtitutione ſequuta, quæ verba idem valent, atque ſatisfacta parte; concordat Suarez ſuprà, num.20.ex Motu Pij Quinti, in quo ſatisfacta parte extenditur abſolutio ad forum fori. Quinimò quando abſolutio fuit data in foro tantùm interiori, abſolutè tamen, per illam manet excommunicatus liber in quocumque foro; aut ſaltem per accidens, non cenſebitur liber, nec abſolutus in foro externo, quamdiu non conſtiterit publicè de illa abſolutione in eo foro; quod ſi conſtet, valebit abſolutio, nec erit neceſſaria altera pro foro externo, ſiue excommunicatio fuerit occulta, ſiue publica, ita Suarez ſupra n.24. addens ex vi illius abſolutionis poſſe hominem ſe gerere in omnibus actibus, ſiue occultis, ſiue publicis, perinde ac ſi nulla teneretur cenſura; deductus tamen poſt abſolutionem ad forum contentioſum, in illo ne compellatur petere aliam abſolutionem, debet oſtendere ſe fuiſſe abſolutum; aliàs non poterit ſe gerere publicè deinceps tanquam abſolutum, ſed coram illis tantùm, quibus de abſolutione conſtat ſufficienter, Suar. num.18.

Faciunt tradita per Henriquez cap. 27. de excommunicatione, num. 5. per totum lite-

Digitized by Google

litera, S. T. V. & cap. 28. num. 2. litera O. & P. vbi air abſolutum pro foro pœnitentiæ, non egere noua abſolutione, niſi ad vitandum ſcandalum, poſſeque accipi illam abſolutionem pro vtroque foro ſatisfacta parte, ſi iudex fuerit benignus. Quòd ſi pars, vel iudex abſint, & diſtent poſita pecunia in manu alicuius recurrat debitor ad ordinarium præſentem & per eius directionem abſolutus ſecurus eſto.

65 Nihilominus adhuc ambigi poteſt quoad conſecutionem Iubilæi, quomodo accipienda ſint verba illa, niſi partibus ſatisfecerint, aut cum illis concordauerint, quandoquidem pœnitentes nequeunt abſolui, niſi adimpleta hac conditione ſatiſfaciendi partibus? Dico primò poſſe abſolui, ſi partes verbo, aut ſcripto confiteantur ſibi ſuiſſe ſatisfactum, ita Ægidius de Sacramentis diſp.14. dub.16. num.249. Dico ſecundò, quando partes nequeunt ſatisfacere realiter creditoribus, ſatis eſt ſatisfacere data cautione pignoratitia, aut fideiuſſoria; ſed cautio, ſeu pignus non ſufficiunt vbi requiritur ſatisfactio realis, cap. quoniam, de immunitate Eccleſiæ, & ibi Barboſ. in 6. num.4. pag.347. Attamen hoc loco in caſu præſenti ſatis eſt dare pignus, vel fideiuſſorem idoneum, & ſufficientem, textus in lege, ſi mandato Titij 59. §. vltimo, ff mandati, Couarr. lib. 3. variar. cap. 3. num. 6. Quinimmò ſi non poſſit pœnitens, eo quòd aduena eſt, aut pauper fideiuſſorem, aut pignora inuenire ſatisfacit præſtita cautione iuratoria, Authentica Generaliter, Cod. de Epiſcopis, & clericis, gloſs. in cap. final. de pœnis in 6. verb. & idoneè, & cap. quamquam de vſuris in 6. verb. idoneè, cap. per veſtras, de donat inter vir. & vxor. verb. Quam poteſt, vbi Abb. num.5. Iaſon l. ſancimus, num. final. Cod. de verbor. ſignific. Angel. verb. cautio, in fin. Silueſtr. ibi ad finem, Iulius Clarus l. 5. receptarum §. fin. quæſt. 47. verſ. ſed quæro quomodo, Rolandus conſ. 43. num. 21. & ſequentib. vol. 2. Stabiturque iuramento dicentis ſe non habere fideiuſſorem, gloſſ. fin. l. 1. ff. qui ſatiſdare cogantur, Bald. conſ. 176. num. 2. column. 1. Anton. Gomez l. 3. var. cap. 6. num. 17. & Barboſ. cum alijs, l. diuortio 8. §. interdum, numer. 26. ff. ſoluto matrimonio. Tunc enim ſi Confeſſarius arbitretur pœnitentem adimpleturum iuramentum, poterit abſoluere illum, ita Caietanus in verſ. abſolutio excommunicationis, cap. 1. Nauarr. cap. 26. num.7. in fine, Suar. de cenſuris diſp.7. ſect. 2. num. 40. & Auila eodem tractatu par. 2. cap.7. diſp. 3. dub. 8. concluſ. 1. Si autem Confeſſarius ſufficientem diligentiam non adhibuerit, peccat mortaliter, prout vult Nauarrus ſupra. Quando autem iniuria non eſt liquida, aut dubitatur de damno illato, ſufficit cautionem idoneam dare ſatisfaciendi poſtea, Silueſter verd. abſolutio 3. numer. 3. iuuat Henriquez in ſumma lib. 7. cap. 13. num. 2. poſt principium, & Graffius deciſ. lib. 4. cap. 17. ex num. 5.

66 Addendum hoc loco eſt, ſi quis abſoluatur ab excommunicatione cum obligatione comparendi coram Pontifice, ſi euaſerit ex morte, ſi poſtea virtute Iubilæi ſit abſolutus, excuſari à prædicta obligatione: ratio, quia abſolutio impenſa in articulo mortis tacitè ſecum fert obligationem comparendi coram Pontifice, quando excommunicatio, à qua fuit abſolutus, erat reſeruata Pontifici, at verò abſolutio data virtute Iubilæi excludit obligationem comparendi etiamſi excommunicatio ſit reſeruata Pontifici, ita Henriquez lib. 6. de pœnitentia cap. 10. num. 5. in commento littera G. in fine, quem referens ſequitur Sanchez in præcepta Decal. lib. 2. cap.13. num.32.

67 An verò abſolutio ab excommunicatione poſſit impendi extra confeſſionem in foro conſcientiæ, contentio eſt? ſed affirmans pars eſt certa, eò quia Iubilæus non præcipit, vt abſolutio excommunicationis impendatur audita confeſſione: ergo poteſt impendi extra confeſſionem, argumento eorum, quæ vult Suarez tom. 2. de Religione, tractat. de voto lib. 6. cap. 16. num. 4. dicens quando indulto non decernitur, quòd commutatio fiat in foro pœnitentiali, aut audita confeſsione ſatis eſſe fieri in foro conſcientiæ; ſequitur in ſpecie Henriquez libr. 7. de indulgentijs cap.13. num. 2. verſic. At quia, vbi firmat ex praxi licitum eſſe abſoluere extra confeſſionem in foro conſcientiæ; quod etiam repetit infrà cap.30. num. 6. verſ. ſicut de abſolutione à cenſuris dictum eſt.

Sed contrà tradit Nauarrus in ſumma cap. 26. num. 31. & lib. 1. conſ. 28. ad 4. quæſtion. de ſentent. excommunic. Cordubenſ. in ſumma qu. 19. & 187. Emmanuel Rodr. in bulla §. 9. num. 54. dicto 5. ex ea ratione, quia in Bulla, vel in Iubilæo, & priuilegijs dici ſolet pœnitentem poſſe eligere Confeſſorem approbatum ab Ordinario, qui audita diligenter confeſſionem eum abſoluat à peccatis, & cenſuris; ergo non extra confeſſionem, ſed intra, excommunicatus debet abſolui; quæ etiam ſententia eſt Ludouici Lopez 2. par. inſtruct. vbi de clauibùs cap. 9. col. 9. & Vegæ 2. tom. ſummæ cap. 129. caſu 34. exiſtimandum abſolutionem cenſurarum virtute Bullæ, ſeu Iubilæi concedi in ordine ab abſolutionem peccatorum.

Nihilominus verius eſt poſſe abſolui à cenſura pœnitentem extra confeſſionem ſacramentalem, eſtò dicatur in Bulla; Iubilæo, vel priuilegio, quod abſoluatur pœnitens audita confeſſione, ita Emman. Rodrig. mutata ſententia, in tomo 1. regul. quæſt. 61. art. 7. Auil. de cenſur. 2. part. cap.3. dub. 13. fol.204. pag. 2. §. ſecunda opinio, poſt Victoriam: & Pennam, & alios grauiſſimos Magiſtros Salmãticenſes quos ibi refert, ac ſequitur: accedit Sanchez lib.8. de matrim. diſp.15. num. 25. & diſp.16. num. vltimo, poſſe ſcilicet dicens abſolui à cenſuris extra confeſſionem, quamuis dicatur auditis diligenter confeſſionibus, eo quòd nulla eſt neceſſaria connexio inter abſolutionem à cenſuris, &

in-

inter abſolutionem à peccatis, & illud, auditis confeſſionibus, refertur ad abſolutionem à peccatis, ad quam opus eſt confeſſione, Henriquez lib.7. de indulgentijs cap.30. num.6. relatus ab eodem Sanchea vbi proximè, num. vltimo. Fauet Nauarrus in ſumma cap.26. num.32. dum ait mortuum cum ſignis contritionis abſque abſolutione ſacramentali, poſſe poſt mortem abſolui à cenſura ab eo, qui in vita babebat facultatem abſoluendi à reſeruatis Papæ, non autem ab illo, qui id poterat dumtaxat in articulo. Vnde infert Reginaldus tom.1. lib.8. de ſacramentali abſolutione ſect. 2. num. 58. fol. 387. bene poſſe impendi abſolutionem ab excommunicatione extra confeſſionem homini non confeſſo, ſine abſolutione à peccatis, & poſſe vnam abſolutionem ab altera diuidi.

Nec obſtat, quòd facultas abſoluendi à cenſuris uideatur tribui, vt præludium quoddam neceſſarium ad abſolutionem à peccatis; & hæc non datur niſi homini confeſſo, quia ex dictis ſuprà, id non ſemper verùm eſt, niſi quando abſolutio à reſeruatis impenditur per modum indulgentiæ conceſſæ confitentibus, vt fit in Iubilæo, quia de mente concedentis requiritur confeſſio valida, nec ſufficit inualida nec propoſitum confitendi integrè, & in caſu Iubilæi non tollitur reſeruatio ſine vera confeſſione, vt ait Suarez, & alij tom.4. diſt.31. num. 22. ſect. 4. Reginald. vbi ſuprà num. 63. quia aliter non ſatisfactum eſt menti concedentis Iubilæum. Non tamen negat Suarez tom. 5. de cenſuris diſtin. 7. ſect. 5. num. 37. fol.221. §. quocirca, poſſe accidere, vt detur per Iubilæum abſolutio à cenſura homini abſque abſolutione à peccatis, manereque liberum à cenſura pœnitentem, verbi gratia, ſi repentè moriatur pœnitens poſt abſolutionem cenſuræ, & ante abſolutionem à peccatis, vel quia voluntate mutata noluit abſolui pœnitens vlteriùs, vel ſacerdos noluit, vel non potuit ſormam perficere in quibus caſibus exiſtimat Suarius citatus, abſolutionem excommunicationis validam eſſe, & peccata illa iam non manere reſeruata, & poſſe abſolui à quocumque Confeſſario habente iuriſdictionem abſoluendi: quia etiamſi illa abſolutio impendatur in ordine ad abſolutionem à peccatis; nihilominus non impenditur ſub conditione, ſed abſolutè, & ſimpliciter, & ſtatim obtinuit ſuum effectum, ita Suar. concordat Rodriguea in eo qui babet reſeruata ob excommunicationem d. art. 7. Secus dicendum quando pœnitens habet reſeruata dumtaxat, quia tunc non tollitur reſeruatio per confeſſionem, & abſolutionem nullam: cùm indulgentia non concedatur, niſi verè pœnitentibus, & verè confitentibus, & abſoluitur pœnitens nulliter non à ſuperiore, ſed à delegato virtute Bullæ aut Iubilæi, quæ ſententia, quoad reſeruata dumtaxat eſt communis Doctorum.

Quin etiam, ſi quis abſoluatur virtute Iubilæi, aut Bullæ facientis poteſtatem abſoluendi à reſeruatis habentibus adiunctas cenſuras, & abſolutio ſit nulla, vel ob defectum contritionis, attritioniſvè, vel quia malitioſè tacuit peccatum aliquod, cenſura fuit omnino ablata; ratio, quia Confeſſarius virtute priuilegiorum Mendicantium, ſi ipſe mendicans eſt, vel gaudeat illorum priuilegijs, vel virtute Bullæ, aut Iubilæi poteſt abſoluere à cenſuris extra ſacramentalem confeſsionem, vt tradunt Rodriguez dict. art. 7. Sà in ſumma verb. abſolutio ab excommunicatione num. 1. Auil. de cenſur. 2.par. cap.3. dub.13. poſt alios, quos ibi allegat: igitur abſolutio à cenſuris in noſtro caſu. quando confeſſio fuit nulla, ſi non valuit vt abſolutio ſacramentalis, valebit vti abſolutio extra confeſſionem iuxta regulam cap. vnic. de deſponſat. impuber. lib.6. ſi non valet, quod ago, vt ago, valet, vt valere poteſt. Auferri autem tunc cenſuram volunt Roderic. d. tom.1. quæſt.21. art.7. ad finem, & Suarius de cenſuris diſput. 7. ſect. 5. num.37. verſic. quocirca, fol. 221. Item, quia multoties accidit caſus, in quo neceſſe eſt abſoluere à cenſuris ſtatim, quia eſt dies feſtus ſolemnis, & pœnitens nondum eſt paratus ad confeſſionem incipiendam.

Denique, vt nihil intactum relinquatur: Parochus poteſt abſoluere ab excommunicatione non reſeruata extra confeſſionem, quia eius iuriſdictio eſt ordinaria, Emman.Rodrig. in Bull. Cruciata §.9. poſt Silueſtrum verb. abſolutio 3. in principio, & Auila cum alijs 2. part. cap.7. diſput.3. dub. 13. fol. 203. Quinimmò ex communi vſu poteſt abſolui etiam extra confeſſionem ligatus minori excommunicatione, eo quod frequenter incurritur, Auil. ſuprà & part. 2. cap. 6. diſputat. 12. dub. 3. §. tertiò poſt, Armill. verb. excommunicatio numer. 20. Silueſt. excommunicatio 4. §. primò & verb. abſolutio 1. num.3. caſu 2.

68 Quibus autem in caſibus poſſit Confeſſarius tempore Iubilæi differre abſolutionem, & communionem pœnitentibus? Dico primò, quando pœnitens accedit ad confitendum tempore Iubilæi, fortaſſis in exitu, & Confeſſarius nequeat audire integram confeſſionem ex aliqua cauſa iuſta, & rationabili, poſſe abſoluere pœnitentem à reſeruatis tam peccatis, quàm cenſuris, antequàm elabatur tempus Iubilæi, & pro reliquis peccatis differre abſolutionem ad aliud tempus; in quo abſoluatur ab omnibus, quandoquidem prædicta crimina iam non ſunt reſeruata? Henriq. lib.7. cap.11. §. ſi quis, num. 3. & probatur, quia iuriſdictio delegati perpetuatur per quemcumque actum cœptum, cap. licèt vndique, per textum ibi, ſi iuriſdictione de officio & poteſtate Iudicis delegati, & ideò elapſo tempore non expirat iuriſdictio Confeſſarij re non integra, idem Henriquez lib.3. de pœnitentia cap. 16. num. 5. id inſinuat. Sed poſſe perfici confeſſionem poſt tempus elapſum: docent Fr. Emmanuel in ſumma verb. Iubilæus cap. 183. nu. 11. verſ. y ſi vno, & Vega in ſumma tom. 2. cap. 7. verb. indulgentias, caſu 5. ad fi-

 nem,

nem, & apertè conſtat ex cap. gratum, & cap. relarum, de officio delegati, vbi, quamuis ſit ſetmo de iuriſdictione delegata in foto externo, non ceſſare illam in re non integra; idem dicunt de iuriſdictione fori interni; arque ita oon ceſſare iuriſdictionem Confeſſoris, quoad confeſſiones cœptas, ait Palud. in 4. diſtin.17. qnæſt.4. art. 3. cooclu*ſ*.7. num.25. D. Antonin. 3. par. tit.17. cap. 9. in fine, & alii, quos referens ſequitur Sanch. in præcepta Decalogi lib.2. cap.13. num.15. & Emmannel de Sà verb. indulg. num.14. verſ. ſi qnis.

Dico ſecundò, ſi pœnitens accedat ad confeſſionem in pennltimo, ſiue vltimo die primæ, vel ſecundæ hebdomadæ, & Confeſſarius cognoſcat, illum omnia in Iubilæo præſcripta adimpleuiſſe in peccato mortali, retenta, videlicet domi concubina, poſſe in hoc caſn protogare Cooſeſſarium pœnitenti tempus abſolutiouis pro aliquo tempore, vt pœnitens à ſe eliminet ruinam cadendi, & ea eliminata, poſſe abſolui; & ſacram Synaxim recipere ad effectum conſeqnendum, ita teſpondiſſe ſertut Pium Quintum, Gregotinm XIII. & Sixtum Quiotum, viuæ vocis oracnlo interrogatns à Cardinali Toleto Pœnitentiario Sedis Apoſtolicæ, teſte Alphouſo de Vega 2. par. cap.7. verb. indulgentias quem referens ſequitur ſapientiſsimus Hiſpaniarum Primas in tractatu de Iubilæo capit. 10. num. 38. vbi addit eiuſdem ſeotentiæ fuiſſe Fr. Iaime de Rebulloſa in theſauro Eccleſiæ diſcurſn 11. pagina 124.

69 Poſſe ne acquiri Iubilæum hunc, & ſimiles pleniſsimos abſque præſidio Bullæ Cruciatæ? Reſpouſio eſt affirmariua, poſſeque ſine illa conſequi fructum Iubilæi, cùm ſit conceſſns non vni, vel alteri loco; ſed vniuerſaliter omnibus fidelibus totius Vniuerſi; & colligitur ex traditis à Sanch. io præcepta Decalogi lib.4. cap.54. num.62. vbi cnm Leonatdo lib. 2. de iuſtitia, cap.42. dub.12. nnm. 60. verſ. reſponderi poteſt, opinatur priuilegijs commutandi vota, & abſoluendi à reſeruaris cooceſſis Religioſis erga ſæculares non derogari per Bullas Cruciatæ, niſi expreſſam; & ſpecificam coutineant derogarionem. Quam etiam partem ſequitur Henriquez lib.6. de pœniteotia cap.16.num.7.& lib.7. de indnlgentijs cap.28. num.7. & in commento litera Z. Igitur Inbilæus pleniſſimus propter eamdem rationem, quòd ſit conceſſus omnibus fidelibus, non ſuſpenditur per Bullam Cruciatæ, per quam ſuſpenduntur vni, vel alteri monaſterio, & alijs locis particnlaribus indulgentiæ datæ, quales ſunt, qui viſitauerit talem, vel talem Eccleſiam, vel tale, vel tale Monaſterium, lucrabitur indulgentiam talem, vel ralem, ad quam lucrandam ſæculares egent Bullæ Ctuciatæ, Sanchez vbi proximè poſt Emmanuel. tom. 1. de Regularibus quæſt. 61. art. 4.

Attamen multò forriùs, & clariùs non eſſe neceſſariam Bullam Ctuciatæ ad acquirendum Iubilæum hunc, & ſimiles, teſtificantut verba ipſins; quæ ſic habent:
„ Quibus omnibus, & ſingulis, etiamſi de il-
„ lis, eorumqne totis tenoribus, ſpecialis, &
„ ſpecifica, & indiuidua, non autem per clau-
„ ſulas generales, ideoi importantes, men-
„ tio, aut expreſſio habenda, vel quauis alia
„ exqniſita forma, ad hoc ſeruanda foret, il-
„ lorum tenores præſentibus, pto ſufficien-
„ ter expreſſis, ac formam illorum traditam,
„ pro ſeruara habeotes: hac vice ſpecialiter,
„ & nominatim, & expreſsè ad effectum præ-
„ ſentium, derogamus, cæteriſque contrarijs
„ quibuſcumque, &c.

Ex quibus patet non ſuſpeodi per Bullam Cruciaram Inbilæos pleniſſimos in forma huius præſentis cooceſſos, ſed indulgentias, & gratias particularibus Eccleſijs, & Monaſterijs iodulras: hæc autem ſuſpenduntnr per Bullas, noo verò priuilegia, & indulta, quæ Religionibus, & familijs regularibus impertiuotur. Saochez cum alijs dict. cap.54. num. 62. Vnde priuilegia commutandi vota, & in eis diſpenſandi, & abſoluendi à reſernatis conceſſa Regularibus erga ſæculares, neqnaquam ſuſpenduntur, & ſæculares carentes Bulla poſſuot accedere, ad Religioſos, & Religioſi poſſunt eos abſoluere à reſeruatis, & cotum vota commutare, quamuis ſæculares non habeant Bullam, quia cùm hæc priuilegia cedant in commune bonum fidelium, & vniuerſis Religionibus data ſint, vt ſuſpendantur, opus eſt ſpecifica mentione, non autem ſufficiunt verba generalia, ita Leonardus libr. 2. de iuſtiria capit. 42. dub.12. num. 60. verſ. reſponderi poteſt. Emman. mutara ſententia in additionibus ad Cruciaram §.12. num.4. & tom.1. regul. quæſt.61. art.14. & alij.

70 Quid de nanigantibus, ſeu itinerantibus, ſi velint in nanigatione, ſeu in itinere conſequi Iubilæum, qnem debeant eligere Confeſſarium? Ratio dubitandi, quia Iubilæus loquitur de oauigantibus, aut iter agentibus, vt cùm primùm ad ſua ſeſe domicilia tecepetint ſupra ſcriptis omoibus peractis, vt ſupra, eamdem iodulgentiam conſequi poſſint, & valeant; hæc ibi. Nomine autem uauigantium, noo iotelliguntur piſcatores oppidorum qni eunt, & redeuot in domos ſuas ſingulis bebdomadis, neque alij per btenes dies ex voo loco ad alium nauigant: ſicut nomine itinerantium non intelliguntur, qni extra domum propriam per aliquos dies, vel hebdomadas in aliquo loco commorantur, ſed propriè dicuutur, qui iter agunt ex vno loco ad alium, & tranſeunt, neque detinentur per dies aliquos, vt notat Btiſſonius de verborum ſignificatione lib.9. fol. 319. Quare, qui extra domnm, & parriam ſuam cognouit de publicatione Iubilæi in eo loco, vbi moratur, poteſt, ſi voluerit, ibi eum lucrati peractis omnibus in Inbilæo præſcriptis, aut poteſt expectare publicatiooem iu propria fieri patria, vt in illa eum cooſequatur: ita Villalobos in ſumma tract.26. diffic.24. num.16. poſt Fr. Emman. Rodrig. in ſumma verb. Iubil. cap.183.

Ad quæſitum etgo ſi contingat publicari Inbilæum Olyſipone, & in principio hebdo-

hebdomade naues ad Indiam Otientalem, vel ad Braſilicam Regionem proficiſcautur, bene poſſunt nauigantes auctoritate Parochi, quem ſecum drferunt, lucrari Iubilæum peractis omnibus, & adimpletis, quæ in Mari petagi, & adimpleri poſſunt; reliquis autem in alia opera pia à Parocho commutatis. Ita mihi videtur ſine duce, neque auctore, quem viderim, ſed ductus auctoritate verborum præſeutis Iubilæi, quæ ſic habent, ibi: Tam laicis, quàm
,, Religioſis ſæcularibus, ſeu Regularibus in
,, catcere, ſeu captiuitate exiſteuribus, vel
,, aliqua cotpotis infirmitate, ſeu aliquo quo-
,, cumque impedimento detentis, qui ſupra
,, expreſſa, vel eorum aliqua præſtare nequi-
,, uetint, vt Confeſſarius, quem elegerint,
,, prædicta omnia, & ſingula, vel eorum ali-
,, qua, in alia pietatis opera commutare, vel
,, in aliud proximum tempus ptorogare poſ-
,, ſit, eaque iniungere, quæ ipſi pœnitentes
,, efficere poterunt, patitet coucedimus, &
,, indulgemus; ſie ibi.

Quocirca iu hoe euentu etiam puto Confeſſarium, ſeu Parochum, ſi vnicus tantùm fuetit in naui, poſſe ſibi ptorogare tempus ad implendum ea, quæ tum temporis, non potuerit adimplere, vetbi gratia, confeſſionem, vel communionem, ex illa rrgula tradita communiter, cuius meminit Sanchez lib. 8. de matrimonio, tota diſputatione 3. & in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 37 num. 45. & ſequent. dicens non ſolùm habentes iuriſdictionem ordinariam, ſed etiam delegatam diſpenſandi in vniuerſum cum aliqua communitate, cuius ipſi ſunt partes, poſſe ſecum diſpenſare in votis, & ea commutare, & ſic eam iuriſdictionem in ſe ipſos exrrcrre commutando propria vota, quæ facta à ſubditis poſſunt commutare: ſic in noſtro caſu potetit Parochus nauigautium commutare ea, quæ non poteſt adimplete in alia opeta pia, vel differte ad tempus, quia commutatio, & dilatio eſt actus iuriſdictionis ſpiritualis, quæ poteſt ab eodem in ſe ipſum exerceri, ſicut in alios poteſt, Sanch. d. cap. 37. n. vltimo; & priùs d. lib. 8. diſp. 3. num. 9. & 11.

Iuuat etiam ſuſcipientes nauigationem longam poſſe hodie ex indulto Clementis Octaui, & Pauli Quinti audire ſacrum, quod fieri poteſt ſereno cœlo, & tranquillo mari, enm magno proueutu, & vtilitate nauigantium, præſertim in nauibus onerarijs ampliſſimis: atque ita introductum eſt, vt in diebus feſtis ſolemnioribus nauigantes ſuſcipiant Euchariſtiam, & de facto teſtificatur Pater Fagundez in ſuo pentalogo, præcepto 1. lib. 3. cap. 10. num. 14. & 15. Vnde poſſe adimpleri etiam in mari præſtantiſſimum opus in Iubilæo præſcriptum, hoc eſt, ſuſceptionem ſanctiſſimæ Euchariſtiæ, remoto omni periculo effuſionis ſanguinis, ſi adſit alius Sacerdos, qui conſecratum Calicem manu ſuſtentet, ne cadat.

71 Pro vagis, ſeu vagabundis hominibus, qui nullibi manentem ſedem habent, ac domicilium, ſed hinc inde vagantur per legem eius, qui manumiſit 27. §. final. ff. ad municipal. & Hoſtienſis in ſumma de pœniteutijs, & remiſſionibus, §. cui confitendum, num. 14. verſ. 4. cùm quis quætit, Nauarr. capit. placuit, de pœnitent. diſtinct. 6. n. 75. & 82. D. Autoninus 3. part. tit. 17. capit. 4. caſu 4. Sylueſter Confeſſ. 1. quæſt. 6. verſ. 4. Tabien. vetb. abſolutio 1. num. 41. & alij.

Dieendum eſt vagos poſſe euicumque Parocho fateri, & in quacumque Paroehia fuerint præſentes poſt publicatiouem Iubilæi, poſſe illo frui peractis ibi in eo præſcriptis. Ratio, quia non eſt maior ratio de vno, quàm de alio; eùm nulli certo Parocho ſubdantut; & vbique ſortiuntur forum conſcientiæ, Goffredus in ſumma tit. de pœnitentijs, & remiſſionibus num. 17. Angelus confeſſio. 3. num. 9. Sylueſt. Confeſſor. 1. quæſt. 1. & 6. Caietanus ſumm. verb. abſolutio ex parte abſoluentis, §. liberras, Victoria de confeſſione num. 155. Henriquez lib. 6. de pœnitentia cap. 8. n. 5. & Emmanuel in ſumma tom. 1. in 2. editione cap. 60. num. 7. dicentes vagos vbique ſortiri ſorum conſcientiæ. Quod adeò verum eſt, vt vagi, ſi hoſpitentur in aliqua Parochia obiter, in qua publicatus eſt Iubilæus, non teneantur in ea recipere Iubilæum, nec Sacramenta, vt minùs benè ait Petrus de Soto lectione 5. de confeſſione §. ſed eſt in ſpeciali caſu; ſed poſſuut ſuſcipere illum in alia Paroehia diuerſa, ſi ſimul parochiani illius iu eadem hebdomada Iubilæum luerentur, ita Nauattus ſupra d. num. 80. Victoria ſupra, Margarita Confeſſotum fol. 9. Bartholomæus à Ledeſma dub. 23. de pœnitentia caſu 2. Palacios 4. diſt. 17. diſp. 7. fol. 266. in fine, & ſequent. & Henriquez libr. 11. de mattrimonio c. 3. num. 3. quatenus aiunt vagos poſſe ſateri cuilibet Cutato Diœceſis. Non enim maiot eſt tatio de vno, quàm de alio: nec hoſpitatio ad breue tempus ſacit parochianum, neque qui ad breue tempus hoſpitatur in aliqua Patochia, cenſetur habitare, l. 1. §. hæc autem verba, ff. de his, qui deiecerunt, Sanchez de mattrimonio lib. 3. diſp. 25. num. 4. & 5. & 7. Igitur non obſtante habitatione ad breue tempus, poſſunt vagi in alia Patochia conſequi Iubilæum, & ibi peragere omnia requiſita, & agere cum Parocho alterius Parochiæ, relicto Patocho Patochiæ, in qua hoſpirantur. Quòd ſi in aliqua ciuitate eſſet deſtinata Parochia pro vagis, vt dicitut eſſe in Compoſtella, ibi debent vagi ſuſcipere Iubilæum, vbi primùm publicatus fuerit Iubilæus in prima, vel ſecunda hebdomada.

Quinimò, ſi vagi ad eam Parochiam vagis deputatam accedant tranſacto tempore publicationis, poſſunt illum lucrari, ita ſummus Pontifex, dum loquitur de iter agentibus, qui non fuerunt præſrntes, quando publicatio ſacta eſt, ita Henriquez lib. 7. de indulgeutijs cap. 2. & Fr. Emman. in ſumma verb. Iubilæum cap. 184. num. 18. & Hiſpaniarum Primas in tractatu de Iubilæo cap. 3. num. 14. accedit tranſacto tempore conſequendi Iubilæum poſſe acquiri in Epiſcopatu proprio extra Parochiam

propriam; vt conſtat ex literis Iubilæi per hæc verba, cæteris verò omnibus, & ſingulis fidelibus extrà Vrbem exiſtentibus, in quibuſcumque ciuitatibus, terris, & locis, &c. quæ verba oſtendunt mentem Pontificis eſſe, vt acquiratur Iubilæus vbique terrarum ab omnibus, qui interfuerint, quando publicatio facta fuit, ſiue exteri, ſiue alienigenæ, ſiue indigenæ fuerint. Hiſpaniarum Primas ſupra d. cap. 3. n. 8. & n. 10. fol. 23. & fol. 24. & 25.

Quæ ſi poteſtas Confeſſarijs electis pro votis commutandis tempore Iubilæi.

§. VI.

EPITOME.

72 *Confeſſor an poſſit commutare vota homini, qui tempore Iubilæi non fecit confeſſionem, quia non habebat, niſi venialia?*

73 *Pænitens, qui non petiuit à Confeſſario tempore Iubilæi commutationem votorum, an poſſit poſtea elapſo tempore petere?*

74 *Commutatio poteſt fieri extra ſacramentum Confeſſionis, nec requiritur quòd fiat in opera ſimilia.*

75 *Vtrùm commutatio ſit facienda in alia opera æqualia magnitudine, duratione, & numero?*

76 *Quæ vota poſſint commutari per hunc Iubilæum, & an extendatur poteſtas ad vota iurata, & ad vota facta in fauorem tertij?*

77 *Pænitens immemor voti, volenſque commutari durante Iubilæo, an poſſit petere commutationem tranſacto tempore?*

78 *Vota pænalia conditionalia, conditione impleta, an poſſint commutari?*

79 *Confeſſarius an idem debeat eſſe, qui abſoluat à reſeruatis, & vota commutet.*

80 *Qui non lucratus eſt Iubilæum, ſicut à principio intendebat, quia non adimpleuit omnia, an poſſit petere commutationem voti obliti?*

81 *An virtute Bullæ, ſeu Iubilæi facienda ſit commutatio in aliquod ſubſidium omninò ſpirituale?*

82 *Vota emiſſa ſub ſpe conſequendi Iubilæum, an poſſint commutari?*

83 *Confeſſarius an poſſit differre commutationem faciendam ad tempus Iubilæi elapſum?*

84 *Vota an poſſint commutari in materiam, quam ipſe Confeſſarius, vel vir doctus poſtea præſcripſerint?*

85 *Vota non manent commutata, ſi confeſſio fuit inualida.*

86 *Confeſſarius poteſt commutare vota peregrinationis, & quomodo?*

87 *Quæ vota caſtitatis, & Religionis poſſint commutari?*

88 *Epiſcopi an poſſint commutare vota caſtitatis perpetuæ, ac Religionis?*

89 *Vtrùm poſsint commutari vota illius, qui non petiuit commutationem, nec lucratus eſt Iubilæum poſt tempus expletum Iubilæi?*

90 *An oporteat commutari votum illius à Confeſſario, qui noluit commutare niſi ſub conditione, ſi pænitens lucratus fuerit Iubilæum?*

72 QVando pœnitens nulla præmiſſa confeſſione, eò quia non erat conſcius culpæ mortalis, cùm re vera illius eſſet reus, non tamen erat memor, poterit ne tranſacto Iubilæo eligere Confeſſarium pro illo reſeruato, ſi cætera opera Iubilæi durante eo peregiſſet? Negat Henriquez de pœnit. lib. 6. cap. 16. num. 6. ratio, quia iam tempus delegationis tranſactum eſt; nec cauſa intra illud incepit: non enim lucratus eſt Iubilæum ſecundùm veriorem opinionem; quamuis ipſe probabile oppoſitum cenſeat adhoc tamen non poſſe abſolui tranſacto Iubilæo à reſeruatis oblitis, nec vota illius commutari, ita vbi ſupra, & lib. 7. de indulgentijs capit. 12. num. 2.

Alij tamen, quorum meminit Henriquez dict. cap. 16. num. 6. in commento litera H. probabiliter opinantur hunc fuiſſe lucratum Iubilæum, qua opinione retenta volunt poſſe abſolui à reſeruatis oblitis, & illius vota commutari, ſequitur Sanchez de matrimonio lib. 8. diſput. 15. num. 19. quoniam Iubilæus ſemel acquiſitus facit ius, & facultatem omni tempore eligendi Confeſſarium pro reſeruatis commiſſis vſque ad tempus Iubilæi; quæ ſententia tanquam probabilis admitti poteſt. Sed de his ſupra num. 50.

73 Quin potiùs, ſi pœnitens voti memor durante Iubilæo noluit petere commutationem, adhuc poteſt exacto tempore mutata voluntate petere commutationem; quoniam priuilegium Iubilæi eſt perpetuum, neque eſt ligatum tempori, vt probatur ex gloſſa in cap. literis, de procuratoribus in 6. & ibi Archid. & Anchar. ad finem, oppoſitione penult. dicentes electum ad beneficium poſſe illud repudiare, & poſtea mutato animo illud acceptare, ſi conferens in eadem permaneat voluntate. Ita Loazes de matrimonio Regis Angliæ, dub. 12. num. 28. ſicut ille, qui fictè conſenſit in matrimonio, ſatis eſt, vt matrimonium conualeſcat, quòd ipſe de nouo conſentiat manente in virtute alterius coniugis priore conſenſu, ita Hoſtienſis cap. dilectus, de ſponſalibus, ſuper verb. contrario, Ioannes Andreas ibi num. 7. Nauarrus in ſumma cap. 22. num. 8. Ludouic Lopez 1. par. inſtruct. cap. 85. ad finem 5. penult. poſt Silueſtrum verb. in matrimonium octauò, qu. 2. & alij. Igitur quamuis pœnitens voti memor intra tempus debitum noluerit commutari, poteſt tranſacto tempore mutata voluntate commutationem virtute Iubilæi procurare, Sanchez dict. diſp. 15. num. 18 & diſp. 32. num. 2. & in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 54. num. 41. per totum, & alij apud Hiſpaniarum Primatem in tract.

tract. Iubilæi cap. 8. num. 4. verſic. A ſegunda.

74 Poſſit ne commutatio votorum extra confeſſionem ſacramentalem fieri, anceps eſt quæſtio? Nam Emmanuel in Bulla Cruciatæ §. 9. nu. 113. verſ. regula nona, tradit intra confeſſionem commutationem eſſe faciendam; ſequitur Ludouicus Lopez 2. part. Inſtructorij, vbi de clauibus, cap. 9. col. 9. & Vega tom. 2. ſummæ c. 129. caſu 34. Sed oppoſitum eſt probabilius, quod ſequitur idem Emmanuel tanquam probabile in ſumma tom. 2. c. 99. num. 6. de iuſt. qu. 4. art. 3. verſ. poſt hæc, de priuilegijs. Attamen Henriquez de indulgentijs lib. 7. cap. 30. num. 6. abſolutè tradit hanc partem, cùm dicat abſolutionem ab excommunicatione poſſe impendi virtute Bullæ extra confeſſionem, & diſpenſationem voti non pertinere ad forum pœnitentiæ; imò addit Sancius d. diſp. 15. num. vltimo, adhuc non eſſe neceſſariam confeſſionem in commutandis votis; eſto in priuilegio, ſeu Bulla dicatur, auditis diligenter confeſſionibus, vt dicitur in Bulla Cruciatæ, & interdum in Iubilæo, & in priuilegijs Religioſis conceſſis; quia hic ablatiuus abſolutus non refertur, niſi ad abſolutionem peccatorum, ad quam neceſſaria eſt confeſſio; Emmanuel de Sà verb. abſolutio ab excommunicatione, num. 1. idem tenet, quoad cenſuras poſſe non in foro exteriori ab illis abſolui, ſed in foro interiori extra confeſſionem; niſi expreſsè aliud caueatur in priuilegio: quod etiam eſt dicendum de diſpenſatione, & commutatione, Auila de cenſuris 2. par. c. 3. dub. 13. fol. 204. Sanch. ſupra diſp. 15. num. 25. & diſp. 16. num. vltim. eo quia verba audita confeſſione referuntur dumtaxat ad abſolutionem à peccatis, non autem à cenſuris, & multò minus ad diſpenſationem, ſeu commutationem voti, vel irregularitatis; hæc enim omnia fieri poſſunt extra confeſſionem ſacramentalem, in foro tamen interiori.

Probatur ex litteris Iubilæi huius, vbi non præcipitur, quòd fiat commutatio in ſacramento Confeſſionis, ſed quòd fieri poſſit à Confeſſario approbato: igitur non eſt neceſſarium quòd fiat in ſacramento Confeſſionis, per tradita à Suario tom. 2. tractatu de voto lib. 6. cap. 16. num. 4. dicente quando priuilegium non præcipit fieri commutationem in foro pœnitentiali, ſatis eſſe fieri in foro conſcientiæ, vt apparet ex præſenti Iubilæo: quinimò Henriquez lib. 7. de indulgentijs cap. 30. nu. 6. fol. 577. col. 1. ait commutationem, ſi fiat per Ordinarium, prodeſſe pro vtroque foro; ſi autem per priuilegium, pro foro tantùm conſcientiæ, & poſſe fieri extra confeſſionem, nec obeſt quòd commutatio fiat ab vno Confeſſore electo, & confeſſio fiat alteri, quia, vt dictum eſt, diuerſitas Confeſſorum ſecundùm Suarium tom. 4. de pœnitentia diſp. 31. ſect. 4. num. 21. eſt tantùm materialis, & vterque electus ad hunc finem eſt vnus integer Confeſſarius, Hiſpaniarum Primas cap. 11. num. 24. & duobus ſequentibus, poſt Sanchez de matrimonio lib. 8. diſp. 7. num. 17. vbi concludit, quando Confeſſario virtute Iubilæi datur facultas abſoluendi à reſeruatis, & commutandi vota poſſe pœnitentem eligere Confeſſarium vnum, vt abſoluat à reſeruatis, & alium, vt vota commutet, quem referens ſequitur etiam Fr. Laurentius Porcelenſis in dubijs regularibus, verb. indulgentia, num. 8. ad finem.

An verò commutatio votorum ſit facienda in opera pia ſimilia in ordine ad eumdem finem? Reſponſio eſt negatiua, atque ita ſi votum erat ad domandam carnem, bene poteſt commutari in votum frequentandi ſacramentum Confeſſionis, quæ eſto non habeant eumdem finem, conducunt tamen ad puritatem animæ, ſi pœnitens commutationem acceptet animo, intentione adimplendi, & frequentandi Sacramenta eadem. Ratio, quia in commutatione votorum non eſt opus, vt ſeruetur vnitas, aut ſimilitudo, ſed ſatis eſt votum reale in perſonale, & perſonale in reale commutari, conſtat ex cap. 2. de voto, vbi votum perſonale peregrinationis Hieroſolymitanæ commutatur in eleemoſynas; quæ ſunt quid reale, ita Angelus verb. votum 4. num. 10. contra Roſellam verb. votum 5. num. 6. dicentem votum neceſſariò commutandum in ſimilem materiam, cui ſubſcribit Silueſter verb. votum 4. in fine, & alij apud Barboſam de voto cap. 2. igitur non eſt neceſſarium ſeruare vnitatem, aut ſimilitudinem in votis commutandis, Suarez de Religione tom. 2. tract. de voto lib. 6. cap. 19. num. 16. & 17. Sanchez in pręcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 56. num. 2. qui tradunt vota realia in perſonalia, & perſonalia in realia commutari poſſe.

Illud tamen in commutationibus conſiderandum eſt, quòd magis competit bono ſpirituali pœnitentis, quamuis materia commutationis non ſit æqualis, vt colligitur ex dict. cap. 1. de voto, in verb. & cauſam commutationis, per quem requiritur cauſa dum commutatio non fit in rem euidenter meliorem, Azor inſtit. moral. par. 1. lib. 11. cap. 18. qu. 3. Leſſius de Iuſtitia lib. 2. cap. 40. dubio 11. num. 96. Sanchez in præcepta Decalogi lib. 4. num. 14. & Suarez ſuprà d. lib. 6. cap. 18. numer. 9. & Sayr. in claui Regia lib. 6. cap. 12. n. 25. Vnde nunquam fiet bona commutatio in alia opera pia, quæ quamuis ſecundùm ſe ſint multò præſtantiora, & excellentiora, ſi ad eumdem finem conſequendum non fuerint accommodata, ita præcitati. Neque erit ab re fieri commutationem voti in alia opera, quæ vouens ſine voto exercere ſolet, vt ſi ſolet quotidie recitare Roſarium Beatæ Virginis, aut aliquibus diebus ieiunare, aut menſtruas confeſſiones frequentare; non tamen placet commutatio in opera aliàs debita de præcepto, Leſſius de Iuſtitia lib. 2. cap. 40. dub. 11. n. 87.

75 Porrò Confeſſarij virtute Iubilæi debent commutare vota in opera æqualia, prout volunt Caietanus 2. 2. qu. 88. art. 12. & in ſumma verb. votum, cap. vltimo, verſ. & quia. Roſella eodem verb. 5. num. 6. Co-

uarr.

narr. de pactis 1. par. §. 3. num. 4. verſic. illud verò, Gregor. Lopez l. 5. contando tit. 8. partit. 1. Suarez 2. tom. de Religione tractatu de voto lib. 6. cap. 12. num. 6. & cap. 19. num. 7. & 8. Azor inſtit. moral. par. 1. lib. 11. cap. 18. qu. 6. & Alcozer ſumma cap. 16. vbi de commutatione votorum, concluſ. 2. fol. 57. pag. 1. ex ea ratione, quia verbum commutatio docet eſſe faciendam in rem æqualem ad modum contractus, qui ſuapte natura petunt æqualitatem, quæ ſeruari debet inter contrahentes. Vnde ſi quid minuatur de vera ęqualitate in votorum commutatione, iam non erit præciſa commutatio, ſed accedet ad naturam donationis. Nec placet commutatio in minus, quando adeſt cauſa in vouente, vt placuit Angelo in ſumma verb. votum 3. num. 26. & Cordubæ ſumma quæſt. 149. & 150. in fine, dicentibus poſſe fieri in paulò minus: aliàs poteſtas commutandi nullum habere effectum, cùm commutatio fieri poſſit ab ipſo vouente auctoritate propria in bonum æquale; in quam partem inclinant abſolutè Emmau. in Bulla Cruciata §. 9. num. 107. & in additionibus ad eundem §. num. 107. Henriquez lib. 7. de indulgentijs cap. 30. num. 5. & Emmanuel Sà in ſumma verb. votum, vbi de votorum irritatione, num. 10. his verbis:, Auctoritate ad commutandum ſunt, qui dicant ſolum opus eſſe, cùm eſt commutandum in minus, & quòd cùm Papa dat poteſtatem commutandi, intelligitur in aliquid minus, ſequitur Leonardus lib. 2. de iuſtitia, cap. 40. dub. 11. num. 95. & Toletus lib. 4. ſummæ, cap. 18. num penultim. non ex ratione Angeli, & Cordubæ, ſi adſit cauſa iuſta; ſed quia quod paulò minus in quod fit commutatio, cenſetur moraliter æquale.

Nihilominus cùm æqualitas materiæ ſubrogatæ per commutationem non ſit accipienda mathematicè, ſed moraliter, & arbitrio prudentis, ita, vt nullum diſcrimen, aut paruum reperiri credatur inter vtrumque, dicendum eſt, vt commutatio ſuſtineatur ſatis eſſe, ſi fiat in rem non notabiliter minorem; quia quamuis ſimile non ſit idem, gloſſ. in l. quod Nerua, & ibi Bartol. ff. depoſiti, Menoch. lib. 2. caſu 84. Gutier. pract. lib. 2. quæſt. 176. nu. 4. & Cardinal. Tuſch. tom. 7. litera S. concluſion. 247. vbi numero 2. declarat de facili ſimile, licèt non ſit idem, tranſire in idem: ergo parium eſt eadem iuris diſpoſitio, & iudicium, cap. inter coporalia, de translatione Epiſcopi, & ibi Barboſa verb. cùm de ſimilibus, vbi quamuis loquatur, quando per omnia ſunt conuenientia: attamen quando parum diſtant, nihil diſtare videntur, eo quòd parum, & nihil æquiparantur, gloſſa in l. pupillus §. ſi ego, in verb. ex contrario, ff. ad leg. falcidiam, cap. cotam dilecto 34. de officio delegati, Tiraquel. de iudicio, in rebus exiguis, verſic. 8. pag. 53. & Surd. conſ. 197. num. 2. & 21. Igitur valebit commutatio, ſi fiat in rem non multò minorem virtute Iubilæi, ſeu Bullæ, vel priuilegij, quia æqualitas non conſiſtit in puncto indiuiſibili, ex Silueſt. vbi ſuprà, & ex Ludouic. Lop. 1 par. inſtruct. cap. 50, & ex Azor 1. par. part. inſtit. lib. 11. cap. 18. dub. 13. In fine: atque ita commutari poſſunt in aliquid mitius, & parum minus: alioquin priuilegia nihil operarentur, cùm abſque illis poſſint vota ſine cauſa in melius, & cum cauſa in æquale bonum auctoritate Prælati commutari, prout cenſent Medina lib. 1. inſtruct. Sacerdot. cap. 14. §. 7. Aragon. 2. 2. quæſt. 88. art. 12. & alij, quibus adhæret Sayr. in Claui Regia, lib. 6. cap. 12. num. 19. verſic. primò, quid liceat, manente obligatione temporis, Suar. dict. lib. 6. cap. 19. num. 21.

76 Petes, quænam vota poſſint commutari per Iubilæum, & an extendatur hæc facultas ad vota iurata, & ad vota facta in fauorem tertij? Quoad primum, omnia, & quæcunque vota, excepto perpetuæ caſtitatis, & Religionis poſſunt commutari virtute Iubilæi. Conſtat ex literis illius ibi, Et inſuper vota quæcumque, (Religionis, & caſtitatis exceptis,) in alia pia, & ſalutaria opera commutare. Dixi, caſtitatis perpetuæ, quia Confeſſores virtute Iubilæi poſſunt commutare, vel diſpenſare votum ad tempus factum, puta ad ſeptem, vel octo annos; ſed de hoc infrà num. 87. Quoad vota iurata etiam per Iubilæum poſſunt commutari. Non enim vota iurata ob iuramentum, deſinunt eſſe vota. Hæc ſententia non placet noſtro Azorio 1. part. inſtit. lib. 11. cap. 10. quæſt. 2. & cap. 18. quæſt. 16. & cap. 19. & Leſſio lib. 2. de iuſtitia, cap. 40. dub. 11. num. 94. dicentibus in votis iuratis eſſe duo vincula expreſſa; & ideo nomine votorum non venire vota iurata, quę apertè maiora ſunt voto ſimplici.

Nihilominus concluſio eſt certa, facultatem delegatam ad diſpenſandum in votis, vel ad commutandum comprehendere diſpenſationem, & commutationem iuramentorum, quæ ſoli Deo fiunt, ex eo fundamento, quia vinculum voti, & iuramenti in hoc conueniunt, quòd tota obligatio vtriuſque reſpiciat ſolum Deum, & ad eius honorem tendat, & Deus ſolus ſit creditor eius obligationis. Ergo facultas circa vota, iuramenta etiam comprehendit, ita Suarius tom. 2. de Religione lib. 6. de voto cap. 14. ex num. 14. ad num. 22. Et quamuis Sanchez dict. lib. 4. cap. 53. n. 18. opinetur tanquam verius, quando iuramentum non eſt præſtitum in voti confirmationem, ſed independenter ab illo, & tantùm concomitantes, tunc priuilegium circa votum non comprehendere votum, & iuramentum ſimul concurrentia; nihilominus putat probabilem valde eſſe ſententiam noſtram, videlicet per illam facultatem ad vota poſſe extendi circa iuramentum, & votum concurrentia, idem Sanchez dicto lib. 8. diſp. 2. num. etiam 18. poſt Sayr. in claui lib. 5. cap. 8. num. 9. verſ. dixi, vbi ait habentem poteſtatem diſpenſandi in votis, poſſe ſimiliter in iuramentis de eadem re diſpenſare, Hiſpaniarum Primas cum alijs in tractatu de Iubilæo cap. 11. num. 6. addens ex Sancio d. lib. 8. diſp. 2. ex num. 18. vſque ad num. 23. & capit. 53. ſuprà num. 8. quando Pontifex concedit

cedit

cedit facultatem commntandi vota, conceſſiſſe ſimul licentiam commutandi iuramenta, quamuis ſint ſeparata à voto.

Quoad vota denique facta io fauorem tertij, ſiue ſiut realia, videlicet maritandi orphanas, ſiue perſonalia, videlicee ſeruiendi ægrotis in aliquo Xenodochio; verbi gratia, ſi quis dicat, Promitto Deo dare talem, vel talem eleemoſynam, cali homini, aue tali loco pio, poterit Confeſſarius virtuee Iubilæi commutare ſimilia vota abſque vllo conſenſu, & abſque licentia illius hominis, vel illius loci pij. Ratio, quia primariò, & principaliter vota illa fuerunt facta Deo, & io eius honorem; & ipſe acquiſiuit ſibi ius, & propriè eſt creditor: homini autem, aue loco pio oullum quæſitum eſt ius compellendi per modum actioois voueotem exequi votum, ſed ſola vtilis actio implorandi officium iudicis ad compellendum, Sanchez dicto iib.4. cap.41. num.7. Henriquez lib.7. de indulgentijs cap.30. oum.5. & 6. Graffius deciſ. lib.2.cap.30.num.11. Azor. iuſtit.moral. 1. par. lib.11. cap.19. quæſito 12. Leſſio de iuſtitia lib.2. capit.4. num.58. & Suarez de voto lib.6. cap.15. num.3. & 11. Nullum enim ins acquiritur illis ex promiſſiooibus, aue donationibus factis canſis pijs ante acceptationem: ac proinde ſimilia vota Deus acceptat, quateous cedunt io ſuum honorem, Saochez ſuprà num. 11. poſt plures.

Quod procedit etiam, quando qnis promittit Sancto Ignatio ſe daturum eins Eccleſiæ calicem, adhuc enim promiſſio eſt reuocabilis ad effectum commutandi, quia cùm votum ſit promiſſio Deo facta, quamuis fiat Sancto, ita debet intelligi, vt ſoli Deo ius quæratur; eò quia voluntas illius Sancti eſt oomnioo conformis diuinæ, ac proinde, votum eo modo emiſſum ſubijcit commutationi, vel diſpeoſationi, Caietanus in ſuis quodlibetis tom.2.tract.11. qui eſt de voto, quæſt.3. verſ. nec oportet, Suarius tract.de voto lib.6.cap.15.num.10 vbi hoc intelligie, ſiue hoc votum factum ſit Deo in honorem illius Sancti, ſiue Deo, & Sancto ſimul.

Secus ſi votum fiat hoc modo. Promitto Deo me tibi daturum decem aureos, ſi pauper ſie præſens, & acceptet, non poterit dari diſpenſatio, nec commutatio ſine conſenſu tertij, ita Suarius dicto cap.15. num.11. eo quòd tertio fuit ius quæſitum, quamuis Sanchez dicto cap.41.onm.15.addat in hoc caſu non repugnare fieri diſpenſationem conſiderato vinculo promiſſionis humanæ: attamen oiſi hoc explicetur in conceſſione Iubilæi, noo ſunt commutanda ſimilia vota in fanorem tertij facta, cum præiudicio illius, cui facta fuerunt, ex traditis à Suario dicto cap.15.num.7. & num. 11. & Hiſpaniarum Primas cap. 11. num.10.ad fioem.

77 Sequitur famigerata coorroncrſia, an pœnitens immemor omnioo voti, qui propterea nolnie commueationem petere, an tranſacto tempore Iubilæi poſſit illam poſtulare? Sunt, qni negane, qnia exigieur ad diſpenſandum, ſeu commntandum cognitio canſæ ſnfficientis, & ex conſequenti cognitio votorum, & qualitatum eorum, nec ſnfficit dicere: Diſpenſo tecum, ſeu commuto vota ſi quæ habes, in quantum ego poſſum, & eu indiges. Dicendum eamen eſt poſſe petere commutationem voti obliti, eo quòd ad petendum illam non eſt præſcriptum tempus, intra quod talis petitio eſſet requirenda: ſed terminus tantùm fuit datus, intra quem diligentię erant exequendæ ad Iubilęum comparandum, nimirum prima hebdomada, vel ſecunda à die publicationis. At verò quoad indulgentias conceſſas, & priuilegia data, nullnm tempus limitauit; per hæc verba: Concedimus, vt poſſint hac vice tantùm idoneos Presbyteros approbatos eligere, qui eorum confeſſionibus diligenter auditis, licitè valeant ipſos abſoluere, & vota commutare quæcumque in alia pia, & ſalutaria opera, exceptis religionis, & caſtitatis. Sic ibi ſummatim; ita Stunica quæſt.5.de voto, oum.39. Henriquez lib. 7. de indulgentijs, cap. 11. num. 4. Emmanuel Sà in ſumma verb. indulgentia num. 14. ibi poteſt tunc abſolui à reſeruatis, & commutari in votis, etiam quæ oblitus eſt reſeruatis, ac in oblitis etiam diſpenſari; redditque rationem, quod cępta cauſa manet delegati poteſtas, donec terminetur, hoc eſt, tam quoad abſolutionem, quàm quoad diſpenſationem. Durat ergo poteſtas Cooſeſſario, quia ius acquiſiuit pœnitens per ipſum Iubilæum, vt poſſet eo tranſacto poſtea apud quemcumque Confeſſarium approbatum reſeruata oblita confiteri; & liberari à reſeruatione votorum, cùm tam vota reſernata, quàm peccata concedantur. Ergo ſicue poteſt pœnitens petere commutationem voti memor tranſacto tempore à quo noluit liberari durante eo, ſi immemor voti commutationem tranſacto Iubilæo poterit petere. Sanchez lib.8. diſp.15. oum.18. & diſp.32. num.2. & diximus ſuprà num.73.

Multò fortiùs hæc procedune, qnando commutatio generalis præceſſit, & io genere commutatio facta fuit, & ſi pœnitens non meminerit materiæ voti, etiamſi Confeſſarius tempore Iubilæi ſolùm dicat, Commuto tibi omnia vota ex tunc in ea opera, quæ mihi, vel alijs placuerint ſecundùm rectam rationem; quam formam probat Suarez de Religione, tom.2.tractatu de voto, lib.6. cap.16. oum.15. & Sanchez in præcepta Decalogi, lib.4. cap.54. oum. 31. ſubdens Cooſeſſarium non teneri facere commutationem votorum intra tempus, quo comparatur Iubilæus, ſed poſſe eam differre in aliud tempus, ſi velit maturiùs conſiderare commutationis modum, Beia in ſuis reſponſis 2. par. caſu 9. & Sayr.in Claui, lib.6.cap.12.num.18.

78 Vetus inter Theologos eſt ambiguitas, an vota pœnalia, & conditionalia adimpleta conditione poſſine commutari per Iubilæum, ſi ſioe de exceptis, & reſeruatis Summo Pontifici? Reſponſio ſit: probabile eſt aote incurſam pœnam, & ante conditionem impletam poſſe Epiſcopos diſpenſare in votis pœnalibus caſtitatis, & reli-

Digitized by Google

religionis, & cæteris reſeruatis: ſecus poſt incurſam pœnam, & conditionem impletam; quia ſemel incurſa pœna, vota religionis, & caſtiratis ſiunt omnino abſoluta, & iam non dependent à ſuturo euentu: atque ita non manent quoad diſpenſationem, ſeu commutationem ſub ditione, & poreſtate Epiſcoporum, nec ſuh Confeſſario vittute Iubilæi electo. Ratio, quia in votis abſolutis tam religinnis, quàm caſtitatis omnino emiſſis nequeunt Epiſcopi, & Confeſſarij quicquam; ſed impleta conditione ea vota ita obligant perinde, ac ſi à principio facta eſſent abſolutè; vt habetur in leg. potior 11. in ſine principij, ff. qui in pignote potiores habeantur, ibi: Cùm enim ſemel conditio extiterit, perinde habetur, ae ſi illo tempore quo ſtipulatio interpoſita eſt, ſine conditione facta eſſet. Igitur manent extra poteſtatem Epiſcoporum, & Confeſſarij electi adueniente conditione: obligant enim poſt impletam conditionem eodem modo, quo vota abſoluta.

Probatur argumento ſponſalium, ſeu matrimonij ſub conditione initorum, quæ adueniente conditione ſiunt legitima, non minùs, quàm ſi ab initio abſoluta eſſent, cap. vnico, in ſine in 6. & argumentum ab æquiparatis valet in caſu æquiparato, leg. Stichus, ff. de manum. teſtam. Surd. de alimentis tit. 9. quæſt. 1. num. 9. & conſ. 393. num. 36. Molin. de ritu nupt. lib. 3. quæſt. 46. num. 24. & Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 298. num. 70. & in caſu propoſito docent ex Theologis Sotus de cauendo iuram. abuſu 1. par. cap. 9. & lib. 7. de iuſtitia quæſt. 2. artic. 1. ad 4. quæſt. 4. artic. 3. colum. 5. verſic. Vnum verò, Cotduba in ſumma quæſt. 152. Angles Floribus 2. par. vbi de voto, quæſt. vnica artic. 8. difficult. 10. Emmanuel in Bulla Cruciata §. 9. nu. 124. dub. 2. quod mouet circa votum Religionis, & Azot. inſtitut. moral. par. 1. lib. 11. cap. 10. quæſit. 3. & cap. 19. quæſt. 13. & ex Canoniſtis Gutier. lib. 2. quæſt. canon. c. 22. num. 50. & ſequent. & num. vlt. Couarru. cap. quamuis pactum 1. par. §. 3. num. 12. de pactis in 6. & Graſſius deciſ. 1. par. lib. 2. cap. 28. num. 3. qui omnes loquuntur de votis pœnalibus caſtitatis, & religionis, & cæteris reſeruatis.

Quorum ſententia procedit etiam ſuo modo in votis conditionalibus, caſtitatis ſcilicet, & religionis, poſſe nimirum ante impletam conditionem diſpenſari, ſecus poſt impletam: eo quia ante impletam conditionem ea vota non obligant, niſi ſecundùm quid adueniente tandem conditione, & ante eam non habent perſectionem voti, nec reſeruantur ſuperiori, donec conditio impleatur; & hanc partem tradunt Emmanuel 2. tom. ſummæ capit. 97. num. 2. Vega 2. tom. ſummæ cap. 129. caſu 10. & Leſſius de iuſtitia capit. 40. lib. 2. dub. 13. num. 106. caſu 7.

Probabilius tamen eſt huiuſmodi votis conditionalibus, ſiue ſint pœnalia, ſiue non, ſi conditio erat de ſuturo, poſſe diſpenſari ante, & poſt impletam conditionem, ſiue ab Epiſcopis, ſiue à Confeſſarijs electis, virtute huius Iubilæi, & ſimilium. Ex ea ratione, quia conſideranda eſt radix obligationis, quæ reperitur in huiuſmodi votis, quæque eſt imperfecta voluntas pendens à futuro euentu; atque ita cùm talis obligatio promanet ex voluntate quadam imperfecta, & ex conſenſu dependente à futura conditione, numquam cenſebitur votum omnino reſeruatum: ideo poterit ſuper his votis cadere diſpenſatio, aut commutatio; cùm obligatio eorum procedat ex voluntate imperfecta, & non omnino affecta ad caſtitatem, aut religionem; ſed ex amore rei poſitæ ſub conditione, quam vouentes conſequi optabant: quemadmodum vota pœnalia non procedunt ex amore rei promiſſæ, quibus rationibus grauiſſimi Patres hanc partem tuentur, nimirum Cardinalis Toletus in ſumma lib. 4. cap. 10. num. 11. vbi ait eſſe Victoriæ, item Antonius Gomez in Bulla Cruciata, clauſula 10. num. 99. Petrus Ledeſma in ſumma 2. par. tract. 10. cap. 8. dub. 4. § loquendo de votis, & alij quos referens ſequitur Sanchez de matrimonio lib. 8. diſp. 10. num. 13. verſ. tertia ſententia, & lib. 4. in præcepta Decalogi, cap. 40. num. 99. verſ. etiam tertia ſententia, vbi de hac re latiſſimè: quibus accedit Albetanus in ſumma compendioſa Sacramentorum par. 2. cap. 15. num. 9 relatus à ſapientiſſimo Hiſpaniarum Primate in ſuo tractatu de Iubilæo in addit. ad cap. 11. num. 14. Ac proinde poſſe ea vota diſpenſari, & commutari etiam virtute Cruciatæ, aut Iubilæi per confeſſarium electum. Eſt extra omnem controuerſiam, quia non ſunt reſeruata Summo Pontifici. Non enim, qui ſic vouent, intendunt vouere religionem, neque caſtitatem, & ex conſequenti non ſunt vota Religionis, aut caſtitatis reſeruata.

Confirmatur ex modo vouendi, voueo religionem, ſi ex hoc naufragio, vel ſi ex hac ægritudine, aut ſi ex hoc periculo euaſero. Item, voueo caſtitatem, ſi rurſus in fornicationem incidero; item ſi iterum luſero, voueo vel religionem, vel peregrinationem Hieroſolymitanam, quæ vota ſunt conditionalia alia, & alia conditionalia pœnalia, & vtraque, adimpleta conditione, & pœna incurſa poſſunt diſpenſari, vel commutari tam ab Epiſcopo, quàm à Confeſſore virtute Iubilæi. Non enim habent rationem propriam voti religionis, caſtitatis, aut peregrinationis, neque procedunt ex amore, aut ex deuotione harum virtutum; ſed ſunt vota propriè, ac verè non ludendi, aut non peccandi, & imponuntur quando ſunt pœnalia ſibi, vt deterreantur ab his vitijs committendis; & ita cùm talis impoſitio pœnarum ſit odioſa, & pœnalis non niſi ſtrictè accipienda eſt, & ex conſequenti non debent egredi proprios, & formales terminos votorum non ludendi, non fornicandi, & ſimilium, quæ non ſunt reſeruata, ac propterea poſſunt diſpenſari, ac commutari, vt in ſpecie volunt vltra præcitatos, Medina lib. 1. inſtruct. cap. 14. vbi ait eſſe opinionem huius temporis, & huius ætatis, Aragonius 2. 2. quæſt. 88. art. 12. affirmat

eſſe

eſſe ſententiam communem; ſequitur Viualdus in additionibus tract. 14. de voto, docens ita Salmanticenſes de hac ee interrogatos reſpondiſſe, & in praxi D. Hieronymum Manriquez Epiſcopum Salmanticenſem, & D. Alphonſum Velaſquez Archiepiſcopum Compoſtellanum viros ſapientiſſimos in huiuſmodi votis pœnalibus etiam adimpleta conditione ſæpe ſæpiùs diſpenſaſſe, Valentia tom. 3. diſp. 6. quæſt. 6. puncto 7. & Sayr. in claui Regia lib. 6. cap. 11. de votorum diſpenſatione num. 73. vbi num. 77. declarat eſſe intelligenda ſupradicta in votis pœnalibus, non autem in votis purè conditionalibus, qualia ſunt, quando quis vouet religionem, vel ire in Hieruſalem, ſi Deus illum ab hoc, vel ab illo periculo liberet, quaſi ipſe ſentiat hæc non poſſe diſpenſari, niſi à ſolo Pontifice poſt adimpletam conditionem. Nihilominus quod diximus de pœnalibus, etiam dicendum eſt de votis conditionalibus, quam ſententiam tradit Sanch. ſuprà lib. 8. de matrimonio diſput. 10. num. 13. & rurſus dicto lib. 4. in cap. 40. num. 99. eo quòd ſicut in votis pœnalibus non fertur directa voluntas in tem promiſſam, ſic etiam in conditionalibus, in quibus promiſſio non procedit ex religionis, aut caſtitatis affectu, ſed ex amore rei optatæ poſitæ ſub conditione, quam vouens optat conſequi, nempè euadere ex periculo mortis, aut ex naufragio, & vt faciliùs hæc conſequatur, vouit Deo ea vota.

79 Ex dictis ſuprà deducitur præſens dubitatio, non eſſe neceſſarium, eſſe vnicum, & eumdem, qui abſoluat à reſeruatis, & qui vota commutet, ſed poteſt pœnitens ab vno abſolui à reſeruatis, & ab alio petere commutationem, eo quòd Iubilæus præſens id non præcipit, vt vtrumq; fiat apud eundem Confeſſarium; ſed iubet, quòd eligatur Confeſſarius approbatus, qui abſoluat à reſeruatis, & commutet vota reſeruata; & ideo iure ſuo qui vtitur, nemini facit iniuriam, l. 3. §. is tamen, ff. de libero homine exhib. Menoch. de præſumptionibus lib. 6. quæſt. 29. Maſcard. de probationibus concluſ. 1051. num. 31. & Nauarr. lib. 3. de præbendis conſil. 32. numero 4. ſequitur Henriquez in ſpecie lib. 7. de indulgentijs cap. 20. num. 8. dicens poſſe Confeſſarium electum pœnitenti commutare vota, & alia in Iubilæo contenta, etiamſi poſtea pœnitens apud alium diuerſum fateatur de peccatis, ita Sanchez dict. lib. 4. cap. 54. numero 39. cum Suario tom. 4. diſputat. 31. ſect. 4. num. 21. dicens eam Confeſſorum diſtinctionem eſſe quaſi materialem, & omnes efficere quaſi vnum integrum Confeſſarium, qui omnia illa priuilegia pœnitenti communicet, & ab omnibus abſoluat toties quoties ceciderit, durante tempore Iubilæi, ſiue pœnitens illum lucratus fuerit in priori hebdomada, ſiue in poſteriori, vt tenet Henriquez de pœnitentia lib. 6. cap. 16. num. 3. quem ſequitur Sanchez ſuprà num. 26. ad finem.

80 Quid de eo, qui in principio faſſus eſt de peccatis, intendens lucrari Iubilæum, & tandem illum non acquiſiuit, quia non adimpleuit cætera opera in Iubilæo præſcripta, poterit ne petere commutationem votorum aliquorum? Negat Viualdus in ſuo Candelabro 3. part. cap. 14. num. 62. quatenus ait vota, & iuramenta, quæ fuerunt commutata, huic pœnitenti adhuc ſubſiſtere, eſſeque inualidam talem commutationem, ſequitur Vaſquez de pœnitentia qu. 91. art. 3. dub. 6. num. 1. & 7. ergo nullo modo poterit pœnitens petere commutationem votorum, quorum dum faſſus eſt non petiuit commutationem.

Nihilominus quoad vota commutata pœnitenti, dum animo lucrandi Iubilæum acceſſit ad Sacerdotem, dicendum eſt validè eſſe commutata, quia abſolutio à peccatis, & votorum commutatio abſolutè à Sacerdote fuerunt impenſæ ſine vlla conditione: & ſicut fuit extincta reſeruatio peccatorum, ſic etiam votorum obligatio non comparato Iubilæo, etiamſi Confeſſarius non præſcripſerit tempore Iubilæi opera ſubrogata in quæ vota erant mutanda, ſed generaliter commutauerit vota, remittens opera ſubrogata à ſe, vel ab alio poſteà præſcribenda; vel differens commutationem in aliud tempus, quamuis illud lucrādi Iubilęi tranſeat, Sanchez cum alijs dict. diſputat. 15. numero 22. & dict. lib. 4. cap. 54. numer. 31. 34. 39. Non tamen poterit Confeſſarius non obtento Iubilæo, commutare poſtea vota oblita, quoniam circa oblita intra tempus Iubilæi, nulla actio virtute illius fuit exercita, cùm Iubilæus non ſit comparatus, idem Sanchez dict. diſputat. 15. num. 23. & dict. cap. 54. num. 51.

81 Non erit etiam abs re è tenebris eruerè deciſionem quæſt. quæ petit, an virtute Iubilæi poſſit fieri commutatio in ſubſidium omnino ſpirituale; Beza noſtræ Societatis in publicis prælectionibus Compluti, loquendo de virtute Bullæ Cruciatæ, opinatur, quando virtute illius vota aliqua commutantur, poſſe commutari, vel in eleemoſynas pecuniarias, quæ ſunt ſubſidium temporale, aut in orationes, & alia opera pia pro felici belli exitu. Eo quòd in Bulla petatur aliquid conferri pro belli ſubſidio; nec minoris efficaciæ ſunt orationes, & alia ſubſidia ſpiritualia, ſed maioris; ſequitur hanc partem Llamas in methodo curationis 3. part. cap. 4. §. 42. quando vouentes ſunt pauperes, & vota ſunt perſonalia, quæ ſententia placet Leonardo lib. 2. de iuſtitia cap. 40. dub. 11. num. 65. tanquam probabilis, & Antonio Gomezio in Bulla Cruciatæ clauſul. 10. num. 54. quando vouentes pauperes ſunt, quod etiam tanquam probabile tuetur Sanch. in pauperibus lib. 4. ſuprà cap. 54. num. 56.

Alij tamen multò probabiliùs ſentiunt, in pauperibus non poſſe fieri commutationem votorum, niſi in ſubſidium temporale ad bellū. ita Emmanuel in additionibus ad Cruciatam, §. 9. num. 109. ex ea ratione, quòd in Bulla tantùm conceditur, vt fiat commutatio votorum in belli ſubſidium, nulla facta diſtinctione inter pauperes, & diuites, cuius ſententiæ ſunt Nauarr. in ſumma Latina, cap. 12. num. 80. verſ. admonemus, Sotus lib. 7. de Iuſtitia, qu. 4.

art. 3. ad finem, verſ. rurſus circa eadem, Cordub. ſumma qu.149. & 150. Ludouicus Lopez 1. part. inſtructorij cap. 50. col. 3. verſ. commutatio voti, & 2. part. vbi de Clauibus, in cap. 9: ad finem, dicentes totam commutationem eſſe faciendam in belli ſubſidium.

Ex his duabus opinionibus, hæc poſterior non eſt admittenda in pauperibus omnino egenis,& qui è mendicatis cibis oſtiatim viuunt miſerabiliter, quia illa conditio commutandi vota in belli ſubſidium debet intelligi morali modo, & prout poſſit fieri ſuauiter, ita Suarez. lib. 6. de voto, cap.19. numer. 18. & ante illum Viualdus in ſuo candelabro Sacramentorum, 3. part. capit.14.num.39.quamuis ipſe dicat eſſe probabile, mihi tamen videtur certum. Alioquin niſi Bulla cõtenta ſit orationibus pauperum, quæ multum valent apud Deum, iuxta illud, *deſiderium pauperum exaudiuit Dominus, & præparationem cordis exaudiuit auris tua*, carebit profectò ſubſidio orationum eorum tam ſpirituali, quàm temporali,cùm ipſi non ſint ſoluendo illud. Quando autem pauperes non fuerint omnino miſerabiles, poſſunt eorum vota commutari partim in temporale Belli ſubſidium, & partim in orationes, vel in alia pia opera, ita Sanchez ſuprà d. cap. 54. num. 58. poſt Sayr. lib. 6. cap. 12. de votorum commutatione, num. 17. ad finem, vbi ait, pauperem, cuius votum commutatur, debere dare eleemoſynam aliquam paruam, ſuæ paupertati conformem, Henriquez lib. 7. de indulgentijs, cap. 30. num. 16. & Suarez ſuprà dicto cap. 19. num. 18. quæ omnia ſunt accommodanda pauperibus, quorum vota commutantur virtute Iubilæi, cùm eadem ſit ratio vtrobique: imò facilius hæc commutatio fieri poteſt in orationes, & alia pia opera virtute Iubilæi, quàm virtute Bullæ, cùm mens Pontificis ſit, vt omnes capientes Bullam, illius priuilegijs fruantur, data aliqua eleemoſyna ſuis facultatibus reſpondente; & ideo in Belli ſubſidium Confeſſarius cùm vota pauperum commutauerit, id attentis voti qualitate, & vouentis facultatibus efficiet,quod etiam in commutatione votorum virtute Iubilæi plus minuſue ſeruandum eſt.

82 Sequitur dubiolum, an vota emiſſa ſub ſpe conſequendi Iubilæum poſſint commutari? Reſponſio eſt affirmatiua, argumento illius, qui commiſit peccata reſeruata ſub ſpe, ac fiducia obtinendi abſolutionem ab illis in Iubilæo, quæ ſententia, licèt diſpliceat D.Antonin.1.p. tit.10. cap. 3. & Ioanni de Anania in tractatu de Iubilæo, dub. vltimo, negantibus poſſe hunc pœnitentem abſolui à reſeruatis; oppoſitum eſt probabilius, quod tradunt Cordubenſ. de indulgentijs, quæſt. 33. propoſit.3. Nauarr. de Iubilæo, notab.34. num.4. & 6. & conſ.36. de pœnitentijs, num.3. in editione 2. Graffius deciſ. lib. 1. de poteſt. Confeſſoris, cap. 13. num. 59. & cap.20. de circumſtantijs, num.5. & lib. 4. cap. 15. num. 16. poſt Syluestrum in verb. indulgentia, qu. 10. verſ. 5. Suarez de Religione, lib.6. de voto, cap. 13. num. 6. Rutilius de anno Iubilæi, lib.5.cap. 15. dub. 24. vbi concludunt peccantem ſub ſpe, quòd poſſit abſolui à reſeruatis, non poſſe priuari abſolutione à reſeruatis. Igitur pari modo dicendum eſt de emittente vota ſub ſpe, ac fiducia conſequendi commutationem tempore Iubilæi; valet enim argumentum à ſimilibus, ſi per omnia ſunt conuenientia, aut ſaltem conueniunt in eo, de quo agitur cap. inter cæteras 4. de reſcriptis, per textum ibi: & idem in ſimilibus iudicandum eſt. ita Thom. de Thomaſſetis in floribus legum, regul.43. Surd. conſ. 200. num. 15. & conſil.259.num.27.& Bertaz. in repet. l. ſi quis maior. C. de tranſact. n. 761. Ergo poterit Confeſſarius commutare ſimilia vota ſub ſpe conſequendi commutationem emiſſa.

83 Quin etiam poterit differre commutationem eorum in aliud tempus, ſi fortè voluerit conſiderare modum commutationis;poteſt enim differre, etiam ſi tempus lucrandi Iubilæum tranſierit, Sanchez d. lib. 4. cap. 54. num. 34. & num. 39. & docet Suarez d. tom.3.de Religione, tractat. de voto, lib.6.cap.16.num.15. inchoata enim cauſa, cenſetur commutatio conceſſa quodammodo pro tempore habili in ea opera ab eodem Confeſſario poſtea, aut à quodam viro docto eligenda; neque tunc viro literato datur facultas commutandi, ſed Confeſſarius commutat, & viro illi committitur determinatio materiæ, quæ in voti lo-
84 cum ſubrogatur; quod fieri poteſt etiam à laico, cùm non actus iuriſdictionis ſit, ſed maturi conſilij, item in ſpecie Viuald. Candelabr. Sacramentorum 3. p. cap. 14. n.40. Nauar. in manuali, c. 26. n. 13. quem referens ſequitur Graffius deciſ. lib. 4. cap. 15. num. 47. dicens poſſe Confeſſarium multis occupationibus præpeditum remittere alteri pœnitentem pro commutando voto, vt conſulat virum peritum, & eius conſilio acquieſcat: ſequitur Sayr. in Claui, lib. 6. de voto, cap. 12. n. 21. ad finem, & Barth. Medina lib. 1. inſtruct. Confeſſor. c.14.§.7. addit Confeſſarium, ſi non adhibeat ſufficientem diligentiam pro votis commutandis, peccare mortaliter. Quare ſatisfaciet ſuo muneri, ſi tempore, quo durat Bulla, ſeu Iubilæus dicat pœnitenti: Ex nunc commuto tibi vota;at verò de rebus in quas commutatio eſt facienda, conſule Petrum virum peritum, & eius ſententiæ te obligo acquieſcere.

85 Illud etiam non eſt prætereundum, per confeſſionem inualidam non prodeſſe quicquam abſolutionem à reſeruatis, neque commutationem, Graffius conſ. 13. de pœnitent. & remiſſ. Hiſpaniarum Primas in tractatu de Iubilæo c. 4. n. 10. poſt Sanch. de matrimonio, lib. 8. diſp. 15. num. 20. quem referens ſequitur, ſed Sanch. ibi non loquitur de confeſſione inualida; loquitur tamen Suarius de pœnitentia, diſp. 30. ſect. 4. num. 4. dicens non tolli reſeruationem per confeſſionem inualidam, cùm non concedatur facultas abſoluendi à reſeruatis, & commutandi vota, niſi in ordine ad conſequendam indulgentiam, idem repetit eod. tom. 4. diſp. 52. ſect. 3. num. 16. verſ.

at

at verò, vbi decidit per confeſſionem nullam neque indulgenriam, neque ſauores Iubilæi obtineri. vide etiam illum de fide, diſp. 21. uum. 19.

86 Non vulgaris diſceptatio eſt, an per hunc Iubilæum poſſint commutari vota peregrinationis Hieroſolymiranæ, Compoſtellanæ, & alia ſimilia vota communiter reſeruata? Reſponſio eſt affirmatiua. Conſtat ex literis Iubilæi, ibi: *Excepris Religionis, & caſtitatis votis*. Ex quibus verbis ſequitur hæc duo rantùm, cùm ſunt abſoluta, & perpetua, eſſe reſeruata Pontifici, & ab eo tantùm poſſe commutari, & diſpenſari propria, & vera diſpenſatione relaxante voti vinculum, quod ea ſublata verè obligabat, ita Suar. de Religione, tom. 2. de voto, lib. 6. c. 9. n. 6. Vaſq. 1. 2. q. 97. art. 4. diſp. 178. num. 10. cum ſequent. Leſſius de Iuſtitia, lib. 2. cap. 46. dub. 12. num. 98. & alij, quos referens ſequitur Sanchez de matrimonio, lib. 8. diſp. 6. n. 1. & in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 4. cap. 37. à num. 5. neque de hoc difficilis quæſtio eſſe poteſt, cùm Pontifex verè, & propriè obligationem voti tollat, & in ea diſpenſet nomine ipſius Dei creditoris, cui obligatio ſuit quæſita: nam quemadmodum quilibet creditor humanus ius ſibi quæſitum remittere poteſt, illique renunciare, l. ſi quis in conſcribendo. C. de Epiſcopis & clericis, c. ſi terra, de priuil. c. tuis, verſ. niſi de teſtibus, Azor. inſtit. moral. part. 1. lib. 5. c. 22. quæſ. 10. & Suar. de legibus, lib. 8. cap. 33. ſic etiam Deus ius ſibi quæſitum ex voto remittit, ac renunciare poteſt. Cùm ergo huius reuelationem homines de lege ordinaria non aſſequantur, conueniens eſt, vt in terris ſic aliquis, qui loco Dei, & eius loco relaxet ius Deo ex voto quæſitum, & ex iuramento, ſecundùm quam declarationem intelligitur Pontificem verè, & propriè diſpenſare in votis, & iuramentis, Suar. d. lib. 6. cap. 9. num. 15. & duobus ſequentibus, & Leſſius d. cap. 46. dub. 12. num. 99. ſubſiſtente cauſa iuſta, ſed quia hæc ſunt de iure diuino, quomodo Pontifex in illo poſſit diſpenſare, dixi diſp. 1. §. 2. num. 13. & 14. & §. 8. à num. 123. ad num. 126. & à num. 172. ad num. 187. §. 9. Dixi ſubſiſtente cauſa legitima; quia ea deficiente, diſpenſatio in voto eſt irrita, Sanchez de matrimonio, lib. 8. diſp. 17. num. 3. Fr. Emman. qu. Regul. tom. 3. qu. 46. art. 5. & Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 18. num. 341.

Quomodo autem ſint commutanda vota peregrinationis Terræ ſanctæ, & ſimilia, per hunc Iubilæum, illud eſt certum, habendam ſcilicet eſſe rationem expenſarum in eundo, commorando, & redeundo, cap. magna, de voto, & voti redemptione, vbi Innocentius Tertius per hæc verba, ibi: *Vt expenſæ quas vouens in eundo, morando, & redeundo facturus erat, alicui Religioſo committantur in neceſſarios vſus Terræ ſanctæ, ſine diminutione qualibet transferendæ*. Et gloſſa ibidem in verb. eundo, idem docet, quamuis peregrinus non voueat redire, ſed ſolùm ire, at intelligitur reuerſio à peregrinatione. Quare non eſt audiendus Aragonius 2. 2. qu. 88. art. 12. dicens non eſſe habendam rationem expenſarum in redeundo, ſed in eundo. ita Sayr. in Claui Regia, lib. 6. cap. 12. num. 20. verſ. item couſideranda, Azor. inſtit. moral. part. 1. lib. 11. cap. 18. quæſ. 12. Comitol. reſponſ. moral. lib. 2. quæſt. 13. per toram. Suarez tom. 2. de Religione, tractatu de voto, lib. 6. cap. 19. & Sanchez ſuprà lib. 9. cap. 56. à num. 11. poſt alios famigeratos. Quæ expenſæ ſunt compntandæ iuxra ſtarum vouentis, & moralem ipſius conſuetudinem in ſimili itinere, quod non facit propter oſtentationem.

Quòd ſi peregrinus, vbi peruenit ad locum ſuæ peregrinationis, mutata voluntate nolit reuerti, omittendæ ſunt expenſæ faciendæ in reuerſione, eo quia, cùm votum principale expleuetit, & acceſſorium, hoc eſt, reditum explicitè non vouerit, ſolùm tenebatur expenſas teditus commutare ante voti executionem, & ideo ad illas non tenetur, voto principali iam expleto. Emmanuel in additionibus ad Bull. Cruciatam, §. 9. num. 108. quem refereus ſequitur Sanchez dict. cap. 56. num. 17.

Hodie autem vota peregrinationis Hieroſolymitanæ, ſeu in ſubſidium Terræ ſanctæ, nnn debent commutari, vt olim cnmmutabantur in eleemoſyuam in eius loci ſubſidium mittendam; ſed inſtar aliorum votorum commutatio fieri poteſt, cùm expeditio illa iam ceſſauerit, ita Suarez in d. cap. 19. num. 17. Sanchez d. lib. 4. cap. 56. num. 26. & Barboſa in cap. magnæ, de voto, num. 12. vbi num. 13. ſubdit, in voti peregrinandi commutatione expenſas eſſe commntandas, non ex præcepto, ſed ex conſilio, & ex congrnentia in eleemoſynas, quoniam inter ſimilia datur æqualitas, & acceditur magis priori materiæ, & fini voti eiuſdem, Angelus verb. votum. 4. num. 12. Suarex ſuprà num. 16. & 17. & Sanchez ſuprà num. 25.

Porrò labor itineris, ſi peregrinatio eſt pedeſtris, commutari poteſt in ieiunia; ita vt labor vnius diei, & moleſtia commutetur in vnius diei ieiunium, & duorum dierum in duo ieiunia, & ſic deinceps: ſi autem peregrinatio ſuerit equeſtris, vltra etiam expēſas, labor itineris quatuor dierum poteſt commutari in vnius diei ieiunium; ita docent Sayr. in claui Regia, lib. 6. cap. 12. num. 20. verſ. item conſideranda. Azor. 1. p. inſtit. moral. lib. 11. cap. 18. quæſ. 13. & ita intelligi debet Angles Floribus 2. par. quæſt. vnica, de voto, art. 8. difficult. 6. propoſit. 2. dum ait pro labore peregrinationis qnatnor dierum vnicum ieiunium eſſe dandum, hoc eſt, pro peregrinatione equeſtri: ſecus pro peregrinatione pedeſtri, tunc enim dies itineris diei ieiunij reſpondeat.

87 Rurſus reditus fiat ad vota caſtitatis, & Religionis, quæ poſſunt commutari per Iubilæum hunc. Quoad vora caſtiratis, communis ſententia eſt poſſe commutari, & diſpenſari, qnando non ſunt perpetuæ caſtitatis, ſed vel ſunt ad tempus, vel partialis caſtitatis; qnia votum caſtitatis perpetuæ, eſt dumtaxat reſeruatum Summo Pontifici, Sayr. in Claui, lib. 6. cap. 11. num. 48.

& ex antiquioribus, Paludan. in 4. diſtinct. 38. quæſt. 4. artic. 4. concluſ. 5. S. Antonin. part. 2. tit. 11. cap. 2. §. penultimo, verſ. nocea quattò, Angel. verb. votum. 4. quæſt. 9. & indicat D. Thomas 2. 2. quæſt. 88. art. 11. ad 1. & ex recentioribus Gutier. quæſt. canon. lib. 2. cap. 22. num. 48. Aragonius 2. 2. quæſt. 88. artic. 12. paulò ante ſolutionem ad primum, Valentia 2. 2. diſput. 6. quæſt. 6. puncto 7. col. 10. verſ. ex quo ſequitur, Henriq. lib. 7. de indulgentijs, cap. 30. num. 6. Azot. par. 1. inſtit. mnral. cap. 19. quæſ. 6. Leſsius de iuſtitia, lib. 2. cap. 40. dub. 14. n. 1n5. & & Suarez tom. 2. de Religione, tract. de voto, lib. 6. cap. 22. num. 9. niſi votum fiat de ſeruanda caſtitate per centum annos, tunc enim, cùm non præſumatur durare amplius vita hominis, cenſetur eſſe votum caſtitatis perpetuæ, ita Leſſius d. dub. 13. num. 105. quem ſequitur Sanchez lib. 2. de matrimonio, diſp. 46. num. 1. & in ſumma, lib. 4. cap. 4n. num. 48.

Hinc fit poſſe Confeſſarium per Iubilæum vota caſtitatis coniugalis commutare, cùm non ſit votum integræ caſtitatis, Henriq. lib. 7. de indulgentijs, cap. 30. nu. 6. Leſſius d. num. 105. verſ. tertio, Sanch. lib. 8. de mattim. diſp. 9. num. 7. & in præcepta Decalogi, lib. 4. cap. 40. num. 50. Similiter cadit commutatio, ſeu diſpenſatio in voto non nubendi, quia non eſt votum caſtitatis, quod vltra abſentiam à nuptijs obligat etiam ad aliquid ſupererogationis, & conſilij, ad quam non obligatur ex voto non nubendi, ita Antoninus 2. part. tit. 2. cap. 11. §. 1. Nauar. in ſumma Latina, cap. 12. num. 7. & cap. 22. num. 83. Emmanuel de Sà verb. votum, vbi de voti irritatione, num. 11. in fine, Azot. dict. lib. 11. cap. 19. quæſ. 5. Valentia 2. 2. diſp. 6. quæſt. 6. punct. 7. col. 10. verſ. ex quo ſequitur, & Graffius 1. part. deciſ. lib. cap. 31. num. 29. & 31. vbi idem ait de voto non tangendi mulierem, vel hominem libidinosè: nec non de voto non fornicandi, aut abſtinendi à certo actu venereo, Sanchez d. cap. 40. nu. 67. poſt Leſſium lib. 2. de iuſtitia, d. cap. 40. num. 105. Nauar. lib. 3. conſil. tit. de voto, in priori edit. conſ. 22. num. vnico; & in poſteriori, conſ. 42. num. etiam vnico. Ratio eſt, quia non ſunt vota integræ, nec omnimodæ caſtitatis, & in his omnibus poteſt Epiſcopus diſpenſare: ergo ſimiliter & Confeſſarius virtute Iubilæi huius.

Quòd autem poſſit Epiſcopus in voto caſtitatis temporalis, eſt Nauarri in manuali, cap. 12. num. 76. Soti de iuſtitia, lib. 7. quæſt. 4. art. 3. col. 5. verſ. Ex his fit, & in 4. diſt. 38. quæſt. 2. art. 1. col. 4. in fine 1. concluſ. Tolet. lib. 4. ſummæ, cap. 18. Anton. Gomez in expoſit. Cruciatæ clauſula 10. n. 109. & Emmanuel etiam in expoſie. Cruciatæ, §. 9. num. 120. item poſſe Epiſcopum diſpenſare in voto non nubendi, ſeu non ineundi matrimonium verius eſt, ex Siluestro, verb. votum, in 4. quæſt. 4. Armilla verb. diſpenſare, num. 18. Henriquez lib. 7. de indulgentijs, cap. 30. num. 6. & Lopez 1. par. inſtruct. cap. 49. col. 2. verſ. licèt Epiſcopus, & 2. part. vbi de matrimonio, cap. 48. col. 4. verſ. præterea, de voto, & vbi de clauibus, cap. 9. col. 10. verſ. adde quod. Idem ait Henriquez cap. 30. à n. 6. de voto caſtitatis coniugalis ſeruandæ, cùm deficiat à voto caſtitatis abſoluto, & ſic de cæteris votis, quæ non ſunt omnimodæ caſtitatis, quæ excipiuntur in hoc Iubilæo, & reſeruantur Rom. Pontifici.

88 Quoad vota Religionis abſoluta nihil poteſt Epiſcopus, etiam ſi ſint vota ingrediendi Religionem Ordinis militaris Sancti Ioannis Baptiſtæ, cùm ſit vera Religio in qua fiunt tria vota ſolemnia, ita Ludou. Lopez 2. par. inſtructorij, vbi de clauibus, cap. 9. ad finem, & Sanchez lib. 8. diſput. 9. num. 16. & lib. 4. in præcepta Decalogi, cap. 40. num. 73. Secus de alijs Ordinibus militaribus, quia, vel non ſunt propriè Religiones, vel controuerſum eſt, & ſufficit id eſſe ſub opinione, vt poſſit Epiſcopus diſpenſare ſecundùm regulam, quæ ait poſſe Epiſcopum diſpenſare, quoties de voti valore fuerit dubium morale, ſiue ſit dubium iuris, ſiue facti, & ſiue dubium ſit negatiuum, ſiue ob coniecturas, quæ non faciunt ſatis ad determinationem iudicij, ſiue ſit poſitiuum ex opinionibus probabilibus contrarijs; tunc enim tale votum quamuis materia ſit reſeruata, non eſt reſeruatum, & ideo Epiſcopus poteſt in illo diſpenſare, eo quod reſeruatio diſpenſationis, cùm ſit odioſa, eſt reſtringenda ad caſus certos; non autem ad dubios, qui non veniunt ſub reſeruatione, vt in ſimili tradunt Suar. 5. tom. in 3. partem diſp. 40. ſect. 6. num. 5. Henriquez lib. 6. de pœnit. cap. 26. num. 7. idem Suarez tom. 2. de Religione tract. de voto lib. 6. cap. 26. num. 6. quem referens ſequitur Sanchez lib. 1. in præcepta Decalogi cap. 10, num. 74. & lib. 4. cap. 40. n. 26. & num. 73. & ex conſequenti Confeſſarius poterit virtute Iubilæi commutare vota ingrediendi Religiones militares, quamdiu controuerſum fuerit, an ſint verè Religiones.

Similiter poterit commutare vota Religionis non approbatæ à Sede Apoſtolica, cùm non ſit verè Religio, Leſsius lib. 2. de Iuſtitia cap. 40. dubio 13. num. 105. Sayr. in Claui lib. 6. cap. 11. num. 64 Sanchez de matrim. lib. 8. diſp. 9. num. 15. Suar. de voto d. lib. 6. cap. 21. num. 8. Quinimò poterit Epiſcopus diſpenſare in qualitate adiuncta ſubſtantiæ voto Religionis, nempè ſi quis voueat ingredi Religionem ſtrictiorem, vt ingrediatur laxiorem, non enim hoc eſt diſpenſare in voto reſeruato, ſed in quadam voti circumſtantia, quia non diſpenſatur in ſubſtantia Religionis, ſed in eo exceſſu tantùm vnius Religionis ad aliam, qui nullibi reperitur reſeruatus; & quamuis Nauarrus commentario 4. de Regularibus, num. 10. in fine, opinetur ingreſſum in Religionem alteram laxiorem, aut æqualem eſſe reſeruatum Pontifici. Nihilominus multò verius eſt non eſſe, cùm ſemper maneat obligatus ad Religionem, & quoad exceſſum ſolum commutatur per Epiſcopum, ita Sotus de Iuſtitia lib. 7. q. 4. art. 3. col. 5. verſ. ſequitur ſubindè, Angles Floribus 2. par. vbi de voto, quæſt. vnica art. 8. poſt 4. difficult. dub. 2. & difficult. 9.

con-

concluſ.5. Azor.inſtit.moral.1.par.cap.18. queſt.8.Emmanuel de Sà,vbi de voti irritatione, num. 11. Henriquez lib. 7. de indulgentijs cap.22.num.7.Leſsius ſuprà eodem dubio 13. uum. 105. verſ.6.& alij, quibus accedit Petrus de Ledeſma 2. tom. ſummæ tract. 10. cap. 7. dub. vltimo dicto 1. verſ. la ſegunda parte, & Sayr. in Claui lib.6. cap.11. nu.63. & Emmanuel 2. to. ſummæ cap. 89. num.4. quæſt. regul. tom.1. q.25. art.6. ex quibus inſero poſſe ſimilia vota ſubijci Iubilæis ampliſsimis. & eorum priuilegijs quoad commutationem, vt apparet ex literis huius præſentis.

Extende ad promittentem non ſolùm Religionem, ſed etiam perſeuerantiam in illa, quoniam etiamſi reſeruetur Papæ diſpenſatio, & commutatio circa ingreſſum, poteſt tamen Epiſcopus diſpenſare in voto perſeuerantiæ, quod eſt diuerſum à voto Religionis: atque ita intercedente cauſa iuſta ad non perſeuerandum, nempè non poſſe auſteritatem Religionis pati, poterit virtute Iubilæi votum perſeuerandi commutari, cùm non diſpenſetur in voto Religionis, ſed in qualitate annexa, quæ nullibi reſeruatur; ex ea ratione,quia ſub opinione eſt, an hoc votum obliget præcisè ad perſeuerantiam, an potiùs liceat exire ob iuſtam cauſam tempore anni probationis; ſicuti quando eſt votum ſolius Religionis: ergo ſicuti Epiſcopus poteſt diſpenſare, vt vult Hoſtienſis iu ſumma tit. de voto num. 16. in fine, cum hoc vouente ante ingreſſum, nou quòd non ingrediatur, ſed ne perſeueret ex cauſa iuſta· ita etiam virtute Iubilęi poterit hoc fieri. Quin etiam cum vouente Religionem, & perſeuerantiam, ex cauſa tamen iuſta exeunte, poteſt Epiſcopus diſpenſare, ne rurſus ingrediatur, Sanchez in præcepta Decalogi lib. cap.40. num.75.

89 Poſse autem commutari vota, necne, illius, qui uon petiuit commutationem, nec lucratus eſt Iubilæum poſt tempus illius exactum? ex dictis ſuprà num. 80. colligi poteſt negatiua. Iuuat præſcribi ad opera Iubilæi exequenda tempus a Summo Pontifice: ergo qui nou petiuit commutationem, nec lucratus eſt Iubilæum, quia noluit opera præſcripta exequi, non poteſt obtinere commutationem poſt tempus lapſum, Villalobos in ſumma, tract. 26. diffic. 24. num.5. dum ait Iubilæum lucraturum debere petere commutationem ieiuniorum, antequam dies ieiunio deputati elabantur, ſed loquitur etiam in diuerſo caſu à noſtro,qui loquimur de non lucrante Iubilæum; atque ita poſt tempus elapſum nullo modo poſſunt vota commutari, ita in ſpecie Sanchez lib. 8. diſp. 15. num. 23. & lib. 4. in præcepta Decalogi cap. 54. num.51.

90 Percunctari etiam poteſt quiſpiam, an integrum ſit Confeſsario commutare vota ſub conditione, pœnitenti, ſi pœnitens lucratus fuerit Iubilæum? Fr. Emmanuel in ſumma verb. Iubilæo cap. 183. num. 15. verſ. de lo dicho. Suar. tom.2. de Religione lib. 6. de voto, cap. 16. num. 9. & 10. monent Confeſsarios, ne abſoluant à reſeruatis, aut commutent vota ſub conditione, ſi pœnitentes præſcripta in Iubilęo opera adimpleuerint. Nec eſt tamen dubium, quòd poſſit fieri commutatio votorum licitè ſub conditione futuri euentus, ſi Iubilæus acquiratur, cùm commutatio non ſit actus ſacramentalis. Quocirca legitimè ſemel facta commutatione dicendum eſt vota fuiſse commutata ſine vlla conditione, etiam Iubilæo non comparato, conceditur enim, & abſolutio à reſeruatis, & commutatio ſine vlla conditione. Henriquez lib.6. de pœnitentia cap.16.num.6. & de indul. lib.7.cap.12. num.4. Viuald.in Candelabro 3. cap. 14. num.59.& 60. Emman. de Sà in ſumma verb. abſolutio, & Sanch. lib.8. diſp. 15. num.22.& lib.4.cap. 54. num.53.

Rurſus de eadem facultate Confeſſarijs conceſſa circa votorum commutationem, et circa reliqua, quæ in Iubilæo continentur.

§. VII.

EPITOME.

91 *An priuilegia Iubilęi circa vota commutanda extendantur ad vota facta, & facienda, & an ſemper exigatur cauſa in huiuſmodi commutationibus?*

92 *An Papa commutãte votum ſibi reſeruatum, poſsit poſtea commutari virtute Iubilæi?*

93 *An votum caſtitatis temporalis commutatum virtute Iubilæi in ſummam certam pauperibus, ea data extinguatur omnino.*

94 *An ſi Papa commutet votum Religionis in aliud, teneatur ad id in quod votum eſt commutatum, & an vouens poſsit liberè primum votum adimplere, relicta commutatione?*

95 *An ſi quis liber à voto per commutationem, rurſus idem votum emittat, teneatur ad commutationem, & ad prius votum complendum?*

96 *Quomodo ſint commutanda vota de præcepto, quod obligat ſub mortali ſeruando ſine voto?*

97 *Qualiter ſint commutanda vota ieiunandi omnibus ferijs ſextis, & recitandi omnibus ſabbatis calculos virgineos?*

98 *Vtrùm votum ieiunandi certa die ſit commutandum in aliquid adimplendum in eodem die?*

99 *Qualiter ſint commutanda vota virtute Iubilæi non contrahendi matrimonium, aut votum aſſumendi Ordines ſacros?*

180 *Confeſſarius poteſt commutare pueris, qui non recipiunt Euchariſtiam, hoc opus in aliud opus pium.*

101 *Pœnitens factus incapax ad implendum commutationem voti non tenetur redire ad votum iam commutatum.*

102 *De reliquis ad hanc materiam circa vota commutanda ſpectantibus.*

Pri-

91 PRima difficultas, an conceſſa facultate ad commutanda vota virtute Iubilæi veniant ſola facta ante illum, an etiam ad vota facienda poſt illum? Sunt qui docent facultatem ſolùm extendi ad præterita ante indulgentiam emiſſa, ita Corduba in ſumma caſuum conſcientiæ, caſu 149. in fine, Angles in floribus in 4. de ſenten. in quæſt. de voto art. 8. diffic. 7. concluſ. 3. & Ludouicus Lopez 1. p. inſtruct. cap. 50. Graffius deciſ. lib. 2. cap. 30. num. 9. poſt Sotum lib. 7. de iuſtitia quæſt. 4. art. 3. col. 4. dicentem eſſe inconueniens facere alicui facultatem diſpenſandi in voto, priùs quàm votum emittatur: ſecus dicendum de facultate conceſſa abſoluendi à quibuſcumque peccatis; hanc enim fatetur extendi etiam ad peccata, quæ quiſque poſt publicatum Iubilæum commiſerit, quæ ſententia eſt probabilis.

Probabilior eſt ſententia quæ tradit facultatem Iubilæi extendi ad vota priùs facta, & ad ea, quæ poſtea fiunt tempore Iubilæi durante. Ratio, quia fauores ſunt ampliandi, cap. cùm dilecti, de donat. vbi donationes latiſſimè ſunt interpretandæ. Tiraquel. in lege, ſi vnquam, verb. donatione largitus, num. 48. Boet. deciſ. 172. nu. 27. Cabed. Luſit. deciſ. 95. num. 1. p. 2. Suar. de Relig. tract. de voto lib. 4. cap. 7. num. 12. Item quia beneficia Principis ampliſſimè intelliguntur, l. 3. ff. de conſtit. Principum, Valaſc. conſ. 58. num. 11. Menoch. de præſumpt. lib. 3. quæſt. 103. num. 21. & Sanch. de matrimonio lib. 8. diſp. 1. num. 4. præſertim hoc loco, in quo non datur præiudicium tertij, Aldrete in allegat. iuris pro omnimoda Regularium exemptione, p. 3. cap. 6. num. 12. Quare cùm facultas commutandi vota ex Iubilæo ſit data in fauorem, non eſt reſtringenda, ſed amplianda ad omnia vota, quæ ante, & poſt Iubilæum ſunt facta Iubilæo durante, ita Cordub. mutata ſententia lib. 5. de indulgentijs quæſt. 37. propoſit. 2. Nauarr. in manuali cap. 12. num. 80. Azor. 1. part. inſtit. moral. lib. 11. cap. 18. quæſt. 9. Emmanuel Sà in ſumma verb. votum 2. in fin. & Aragon. 2. 2. quæſt. 88. articulo 12.

Conſonat gloſſa in cap. quia circa, 22. in verb. ſed futuri, de priuilegijs, vbi docet verba indefinitè, & generaliter prolata in priuilegijs extendi ad futura, cùm nihil excipiat, qui potuerit excepiſſe, & non excepit, omnia venire intellexit, quæ venire poſſunt, & continentur in ampla verborum ſignificatione, quod etiam indicat textus in cap. ad audientiam 12. de decimis, & textus in lege, veteribus 40. ff. de pactis, Sanchez in præcepta Decalogi lib. 4. c. 53. num. 26. vbi in ſpecie de noſtro caſu, quem probat abſolutione à peccatis, & cenſuris, quæ extenditur in vniuerſum ad omnia crimina antè, & poſt contracta: igitur, & facultas commutandi non ſolùm ad præterita, ſed etiam ad futura extenditur, quibus accedit Hiſpaniarum Primas in tractatu de Iubilæo. cap. 11. num. 16.

Nec obeſt quod ait Ludouicus de Beia in reſponſione caſuum conſcientiæ part. 2. caſu 9. non eſſe parem rationem in abſolutione à cenſuris, & à caſibus reſeruatis, & in commutatione votorum; quoniam reſeruatio caſuum, & cenſurarum obſtat conſecutioni gratiæ, & indulgentiæ, & ideò, vt reddatur aptus ad conſequendam gratiam, auferetur reſeruatio impenſa abſolutione, etiam peccatorum, de quibus non fecit mentionem in confeſſione, à quibus tamen poſtea poteſt abſolui à Confeſſario quolibet approbato; eodem modo, quo durante Iubilæo potuiſſet abſolui, ſi illorum in confeſſione meminiſſet: vota autem non obſunt gratiæ, nec comparationi Iubilæi aduerſantur; & idcirco tantùm indulgetur poteſtas, vt valeant vota commutari durante tempore Iubilæi antea facta, non autem poſt publicationem Iubilæi. Quia eſto non commutentur vota tempore Iubilæi, quorum non meminit petere commutationem pœnitens, cùm commutentur, niſi præmiſſa cognitione, atque adeò Confeſſarius verè illa commutet, tanta virtute Iubilæi ſit facultas commutandi Confeſſario, vt non ſolùm comprehendat vota ante publicatum Iubilæum emiſſa, ſed etiam poſt illius publicationem; ſicut à caſibus reſeruatis, quorum ſine culpa non meminit, poteſt poſtea abſolui: ita poſſunt commutari vota oblita, quæ fuerunt emiſſa ante tempus Iubilæi omnino exactum, poſt illud ex benigna Summi Pontificis intentione; Sanch. d. cap. 53. num. 26. 27. & 28. cum alijs.

Nec ambigi poteſt ad commutandum virtute Iubilæi cauſam ſemper exigi; ex ea ratione, quia habens ordinariam poteſtatem nequit abſque cauſa commutare: ergo multò minùs poterit habens poteſtatem delegatam, Suar. tom. 2. de Religione lib. 6. de voto cap. 19. num. 10. quòd adeò verum eſt, vt quidam ex cap. 1. de voto, opinentur commutationem factam per Prælatum etiam in melius, indigere cauſa, per textum ibi, per hæc verba: Conſideret diligentiùs qualitatem perſonæ, & an peregrinatio, an recompenſatio melior fuerit, & Deo magis accepta, qui textus loquitur cum Prælato votum peregrinationis commutaturo, huius opinionis eſt Innocent. in d. cap. 1. de voto, num. vnico, ad medium.

Nihilominus certi iuris eſt, quoties ad commutandum neceſſaria eſt auctoritas Prælati, vt fiat ritè, ac rectè, neceſſariam eſſe quoque cauſam, quoniam Prælatus quando commutat, interpretatur conſenſum Dei, quare vbi nulla eſt cauſa faciendi commutationem, nulla eſt ratio, & ex conſequenti non datur legitima cauſa interpretandi diuinam voluntatem. Ita gloſſ. in d. cap. 1. verb. cauſam, Abulenſ. cap. 30. Numer. quæſt. 103. in fine, & 104. in principio, & 105. in principio, & in fine, & videtur ſupponere D. Thomas 2. 2. quæſt. 88. art. 12. in corpore. Limita in commutatione facta in rem meliorem euidenter; eo quòd ad hanc commutationem non eſt neceſſaria poteſtas aliqua ſpiritualis; neque opus eſt ſuperioris auctoritate, ſed quicumque poteſt propria auctoritate ita commutare, textus in cap. peruenit il 2.

de

de iureiur. ibi, Promiſſum non infringit, qui illud in melius commutat. Quocirca quando materia ſubrogata eſt manifeſtè melior perpenſis cunctis circumſtantijs, non eſt opus auctoritate ſuperiotis, Couart. in cap. quamuis pactum part. 1. §. 3. num. 4. verſ. ego verò, Valent. 2. 2. diſp. 6. quæſt. 6. punct. 7. col. 2. verſ. hac ipſa ratione, Toletus in ſumma lib. 4. cap. 18. nu. penult. Henriquez in ſumma lib. 5. de pœnit. cap. 20. §. 5. & lib. 7. de indulgen. cap. 30. §. 5. Antonius Gomez in Bulla Cruciatæ clauſula 10. num. 112. Sayr. in claui Regia lib. 6. cap. 12. num. 5. & Ioann. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb. Solutio, differ. 1. quibus accedit Sanch. ſuprà lib. 4. cap. 49. à principio.

Quare cauſa exigitur, dum commutatio non fit in melius euidenter, Sayr. d. cap. 12. num. 25. Viuald. in candelabro aureo, p. 3. cap. 14. num. 14. Beja reſponſ. caſuum conſcientiæ, part. 1. caſu 49. verſ. tum quia diſpenſatio, & part. 2. caſu 9. Leſſius d. lib. 2. cap. 40. dub. 11. num. 96. Azor inſtit. moral. part. 1. lib. 11. cap. 18. quæſt. 3. vbi omnes decidunt exigi cauſam, quoties commutatio non fit in rem euidenter meliorem, ſequitur Sanchez dict. cap. 49. num. 14. vbi num. 19. addit non exigi cauſam, quando ſuperior commutat votum in rem æqualem, exiſtimans probabiliter eſſe meliorem, vt referens ſequitur Barboſa in d. c. 1. de voto, num. 5. An verò quando commutatio fit auctoritate Prælati in rem æqualem, aut in minorem, deficiẽte tamen cauſa legitima, & qualiter peccent ita commutantes Prælati, tradit Sanchez d. lib. 4. cap. 51. ex num. 7. vſque ad num. 17.

92 Secunda difficultas, an poſſit virtute Iubilæi Confeſſarius commutare votum caſtitatis abſolutæ, quod iam Summus Pontifex commutauerat ex cauſa, in alia opera pia, nempe in ieiunia, preces, vel eleemoſynas exiſtente alia cauſa, vt ieiunia, preces, & eleemoſynæ in alia opera commutentur? Ratio dubitandi, quia res in alterius locum ſubrogatæ ſapiunt naturam illius in cuius locum ſubrogantur, l. ſi eum, §. qui iniuriarum, ff. ſi quis caut. vbi Bartol. l. 1. §. hæc actio, ff. ſi quis teſtam. liber eſſe; ſed omnia in quæ Pontifex commutauit votum caſtitatis, ſubſtituuntur in locum ipſius voti: igitur manent reſeruata Pontifici ſicut votum reſeruatum fuit à principio. Dicendum tamen eſt Epiſcopum, aut Confeſſarium virtute Iubilæi electum poſſe commutare illa omnia, in quæ votum caſtitatis fuit cõmutatum, quia votum commutatum in aliam materiam deſiuit eſſe affectum Papæ, hoc eſt, materia, in quam votum mutatum eſt, ita Azor. inſtit. moral. part. 1. lib. 11. cap. 18. dub. 11. Emmanuel Sà verb. votum 2. in fine nu. 24. Neque obſtat argumentum pro contraria parte, ſolùm enim probat teneri eum, cuius erat votum in aliud commutatum adimplere ieiunia, orationes, & eleemoſynas, in quæ caſtitatis votum fuit mutatum.

93 Tertia difficultas, an extinguatur omnino votum caſtitatis temporalis commutatum virtute Iubilæi in ſummam certam pecuniæ pauperibus dandam, vbi primum pecunia traditur. Reſpondeo, per traditam pecuniam extingui priorem obligationem voti emiſſi, ita Siueſtr. verb. votum. 4. quæſt. 3. verſ. tertio, Sotus lib. 1. de iuſtitia quæſt. 7. art. 3. circa medium, verſ. Ex quo fit, & Panormit. in cap. 1. num. 1. de voto. Non enim obligatio ſemel extincta reuiuiſcit; tranſiuit enim obligatio voti commutati in traditionem pecuniæ ſubrogatæ, & ea tradita extinctum fuit vinculum voti, argumento creditoris accipientis debitum in aliam materiam, & eo ipſo quòd debitor commutationem acceptat, liberatur omnino à priori obligatione, & obligatur ad materiam ſubrogatam, Silueſter. ſupra quæſt. 1. Caietan. 2. 2. quæſt. 88. art. 10. notab. 2. & art. 12. col. 2. & Aragonius ibidem art. 12. dicto 1. ſol. 1041. Suar. ſupra lib. 6. cap. 20. à num. 1. vſque ad 10. Cùm ergo tradita fuerit pecunia loco materiæ ſubrogatæ extinctum fuit vinculum caſtitatis, ex traditis à Sanchez cum alijs d. lib. 4. cap. 55. num. 2.

94 Quarta difficultas, an ſi Papa commutet votum Religionis in aliud, teneatur vouens ad id, in quod votum eſt mutatum, & an poſſit relicta materia commutata, redire liberè ad primum votum poſtquam habuit ratam commutationem? Dico primò non obſtante commutatione facta poſſe, ſi valet, ligatus voto, votum primum ſeruare; quia per commutationem non fuit extincta obligatio prioris voti; ſed tranſijt in materiam ſubrogatam, ſi quis petiuit commutationem, voluerit gratia illa vti: cenſetur enim facta commutatio in gratiam illius; atque ita ſemper ei liberum erit, vel votum primum ſeruare, vel commutationem. Azor inſtit. moral. 1. part. lib. 11. c. 18. dubio 10. & dubio 12. Sanch. de matri. lib. 9. diſp. 4. num. 21.

Dico ſecundò, licitum eſſe propria auctoritate reuerti ad priorem materiam promiſſam, ſiue votum commutetur in æquale, ſiue in melius, eo quòd commutatio fit in fauorem vouentis: ſecus ſi acceptetur commutatio in melius bonum data opera, ad maiorem Dei honorem, & cultum augendum; & ob eam cauſam eligitur materia illa melior, loco prioris: tunc enim non poterit vouens ad prius votum redire, quoniam ea commutatio non fuit in gratiam vouentis, ſed in fauorem Dei facta.

Dico tertiò, ſi quis noluerit commutatione vti, ſed redire ad prius votum, poſtquam redijt, non poſſe amplecti commutationem, licèt aliqui teneant oppoſitum: quorum meminit Suarez de voto, lib. 6. cap. 20. num. 3. quod intelligendum eſt, ſi commutatio facta fuerit in minus bonum: ita Suarez ſupra, vel materia ſubrogata fuerit æqualis, in ſententia eorum, qui exiſtimant non poſſe fieri commutationem propria auctoritate in bonum euidenter æquale: ſecus ſi commutatio fiat in bonum euidenter melius: quia in eo euentu licitus eſt reditus ad eam commutationem, Sanchez poſt Suarium cap. 15. nu. 29.

vbi

95 vbi num. 30. ſubdit, qui poſt acceptationem commutationis ſactæ, rurſus voueat prius votum, eo animo, vt renunciet commutationi, non teneri commurationi adhęrere. Quòd ſi mens fuit ſe irerum eo voto ligari, runc tenebitur ad votum, & ad commutationem, & eodem modo, ſi dubius fuerir de intentione, quoniam cùm ſit certus de obligaiione commutationis, obligante virtute prioris voti, & de voto rurſus facto, & intentio, quæ poteſt excuſare ab obligatione vtriuſque, eſt anceps, obligatio eſt in poſſeſſione, vt cum multis probat Sanchez d. lib. 4. cap. 2. num. 52. & cap. 55. num. 30.

96 Quinta difficultas, quomodo ſint commutanda vota de præcepto ſeruando, quod obligat ſub mortali, abſque voto? Reſponſio ſit, votum non fornicandi non eſſe commutandum in rem valde difficilem, eo qnòd per commutationem non tollitur obligatio præcepti de non fornicando; nec noua voti obligatio, cùm iſta in materiam ſubrogatam tranſuolet; ſed ſolùm facit, ne illa voti obiigatio perſeueret in eadem materia praeepra cap. 56. num. 3.

97 Sexta dubitatio, qualiter ſint commutanda vota ieiunandi omnibus ferijs ſextis, aut omnibus ſabbatis calculos virgineos votum recitandi? Quoad primum, ſi votum ſit ieiunaudi in houorem ſanctiſſimæ Paſſionis Chriſti Domini, mutari poteſt in Corouam Beatæ Mariæ Virginis ſexaginta tres Aue, & ſex Pater continentem: ſi autem votum ieiunandi fuerit pro domanda carne, poteſt commutari in flagellationem vnius Pſalmi *Miſerere mei*, aut in Coronam Beatæ Virginis genibus flexis recitandam. Porrò votum recitandi calculos virgineos, hoc eſt, tertiam partem Roſarij Beatæ Virgiois, mutari poteſt in eleemoſynam pauperi dandam, quæ ſufficit ad emendum panem pro prandio illius diei. Quòd ſi dubitetur, an ſit æquipolleus voti commutatio, poteſt, qui petiuit commutationem reduci ad priſtinum ſtatum, Nauar. lib. 3. conſ. 19. de voto ou. 2. ab habente poteſtatem. Sed verius eſt eoſdem pœnitentes, ſi noluerint ſtare commutationi, poſſe priora vota ſeruare. Sanchez de matrimonio lib. 9. diſp. 4. num. 21. Azor. tom. 1. lib. 11. cap. 18. verſ. decimò quæritur, Sayro in Claui lib. 6. cap. 12. n. 22. Suar. de Religione tom. 2. lib. 6. de voto cap. 20. in principio, & dixi ſupra nu. 84.

98 Adde vorum ieiunandi certa die, vel recitandi ſeptem Pſalmos penireoriales certa die, teneri eiſdem diebus commutationes adimplere; niſi Confeſſarius aliud declarer, aut colligatur oppoſitum ex aliqua circumſtantia: quoniam in illo voto duæ obligatiooes continentur; prima, vt adimpleatur in hac, vel in illa materia; ſecunda, vt adimpleatur in die certa: & ideò quando mutatur materia, non mutatur tempus, Suarez d. lib. 6. cap. 19. num. 21. Henriquez lib. 7. de indulgentijs cap. 10. num. 6. Sanchez lib. 4. io præcepta Decalogi, cap. 56. nbm. 28. & 29.

99 Qualirer verò ſint commutanda virtute Iubilæi vota non contrahendi matrimonium, aut vota aſſumendi Ordines ſacros? Reſponſio ſit, vota non contrahendi matrimonium commutari in menſtruam confeſſionem, & communionem per duos, vel tres annos dumtaxat, & in obligationem præcipiendi, vt octo, vel decem ſacra fiant pro defunctis. Vota autem aſſumendi Ordines ſacros, cùm contineant annexam caſtitatem, & Officium diuinum, & hæc omnia per totam vitam, & facere Sacrum aliquoties in anno, commutari poſſunt in confeſſionem, & commuoiooem meoſtruam; & io ieiuoium ſemel io hebdomada per totam vitam, cum onere etiam faciendi fieri ſacrum ſingulis menſibus ſemel, pro defunctis in igne purgante detentis. Quæ omnia adhuc non ęquipollent commutationi, quæ fieri debet pro voto Religionis, cùm hoc votum multò plura onera ſecum portet, nempè Officium diuinum recitare, tenerique ad vigilias nocturnas, & ad obedientiam, paupertatem, & caſtitatem perpetuam: itemque ad ieiunia Ordinis. Quare commutatio hæc eſt ſatis difficilis, cùm debeat fieri in rem perpetuam, atque ita debet imponi onus confitendi, & communicandi ſingulis menſibus ſaltem ſemel; & ieiunandi ſingulis ferijs ſextis, & recitandi ſeptem Pſalmos pœnitentiales quotidie, & aliquas eleemoſynas iuxta ſtatum ſuum; ita Aragonius 2. 2. quæſt. 88. art. 12. Barth. Medin. lib. 1. inſtruct. confeſſ. cap. 14. §. 7. & Sayr. in Claui lib. 6. cap. 12. nu. 23. Quòd ſi vouentibus hæc onera videantur impatibilia, ſeruent omnino vota ſua ad vnguem. vide Sapientiſſimum Primatem in ſuo Iubilæo cap. 12. num. 16.

100 Septima dubitario ſoluitur ex literis Iubilæi, ibi, Regularibus autem perſonis, &c. vbi Confeſſarius electus poterit prædicta omnia, & ſingula, vel eorum aliqua, in alia pietatis opera commutare. Quare pueris, qui præ ætate non recipiunt Euchariſtiam, poteſt iniungi aliud opus pium loco communioois, eſt probabilius. Henriquez lib. 7. de indulgentijs cap. 10. num. 8. Vega in ſumma 2. par. verb. indulgenrias cap. 7. caſu 19. §. finalmiente nota, ad finem. Non tamen caret ſua probabilitate, quod alij opinantur, videlicet nihil poſſe commutari à Confeſſario electo circa communionem puerorum; ſicut poteſt infirmis commutare in aliquod opus pium, quando nequeunt ex cauſa recipere Euchariſtiam: nam infirmi adulti tenentur Euchariſtiam ſumere; pueri autem, qui nequeunt illam recipere præ ætate, non eſt cur talis fiat commutatio, cùm non ſint habiles, ſicut infirmi, ſed ex impedimēto non recipiunt: nihilominus Confeſſario eſſe facultatem commutandi pueris communionem in aliud opus pium, eſt multò verius, ex Henriquez vbi ſupra num. 6. dicente, ſi pœnitens etiam non ieiunauerit, neque alia opera præſcripta egerit ex impotentia in diebus aſſignatis, & accedat ad Confeſſarium die Dominica, & fateatur, poſſe ab illo ea opera in alia commutari, ſi voluerit Iubilæum lucrari, quæ ſententia eſt Magiſtri Orellana, quem refert, ac ſequi-

tur

tur Vega in ſumma lib.6. caſu 158.

101 Octaua dubitatio, an pœnitens commutato voto, ſi fiat incapax ad implendam commutationem, an teneatur redire ad votum? Reſponſio eſt negatiua. Quòcirca ſi votum peregrinandi commutatum fuerit in eleemoſynas erogandas, & vouens fiat pauper, itaut nequeat eleemoſynas largiri, excuſatur à voto peregrinandi, & non tenetur ad illud redire, quamuis nequeat præ egeſtate erogare eleemoſynas; & ſic de cæteris votis, quia eſt inhabilis ad commutationes adimplendas, & priora vota per commutationem fuerunt extincta, ita Suarez tom.2. de Religione lib.6. de voto c.29. num.8. & 9.

102 Pro reliquis vide Sapientiſſimum Hiſpaniarum Primatem in tractatu de Iubilæo cap.3. num.18. vbi vult, ſi aliquis æger ſit graui morbo oppreſſus, & in periculo probabili, poſſe Confeſſarium in vna die, aut eo minus commutare illa omnia opera in Iubilæo præſcripta in eleemoſynas, quæ breui tempore fieri poſſunt, & audire illum de confeſſione, eidemque Euchariſtiam miniſtrare, & eo modo lucrari Iubilæum, ex traditis ab Henriquez lib. 7. de indulgentijs cap.10. num.6. & Sanchez in præcepta Decalogi lib.4. cap.54. num.28. dicentibus, ex cauſa iuſta poſſe acquiri Iubilæum breuiori, aut longiori temporis ſpatio, quàm vnius hebdomadæ, ſi Confeſſor commutet omnia opera, quæ pœnitens per ſe explere non poteſt, quibus expletis per commutationem pœnitens indulgentiam lucrabitur.

Quin etiam ſi æger voce ommiſſa, retento tamen rationis vſu oſtendat ſignis apertiſſimis ſe velle de peccatis fateri, poteſt Confeſſarius illum abſoluere à peccatis, illique concedere indulgentias Iubilæi, Cordub. lib. 5. de indulgentijs quæſt. 36. verſ. addo, & verſ. ſecundum dictum eſt, ſequitur Vega in ſumma 2. par. verb. indulgentias, cap.7. caſu 51. in principio. Fr. Emmanuel Rodriquez de Regularibus tom.2. quæſt.84. art. 11. dicens hoc eſſe in praxi commune: ac proinde poſſe omnia opera in literis Iubilæi contenta commutare pœnitenti, vt pronunciet ter nomen IESVS corde, ſi voce nequeat, aut in aliam rem ſimilem ſecundùm diſpoſitionem, & capacitatem ægroti conſideratis circumſtantijs perſonæ, ac temporis, Suarez tom.2. de Religione lib.6. de voto, cap.18. nu.8.

DISPVTATIO VII.

De reſolutionibus, quæ ex dubijs circa Bullam Cruciatæ emergentibus oriuntur, & ſunt numero quinquaginta.

EPITOME.

1 *Bullæ etymologia, & origo remiſſiuè.*
2 *Bullæ priuilegia ſtrictè ſunt accipienda.*
3 *Non tamen extinguuntur morte concedentis.*
4 *Bulla Cruciatæ valet ad conſequendas indulgentias locis, & Eccleſijs particularibus conceſſas.*
5 *Reuocata Bulla ſi ignorans virtute illius abſoluatur à reſeruatis, valet abſolutio.*
6 *In fine anni, qui incapit agere cum Confeſſario, poteſt proſequi, & abſolui poſt annum exactum.*
7 *Pœnitens electo Confeſſario approbato poteſt abſolui etiam à caſibus Bullæ Cœnæ, paucis exceptis.*
8 *Poſſe abſolui virtute Bullæ toties quotiès pœnitens, oſtenditur.*
9 *Virtute Bullæ poteſt abſolui à caſibus Papæ reſeruatis bis intra annum, ſumpta ſecunda Bulla.*
10 *Confeſſarius debet eſſe approbatus ab Epiſcopo pœnitentis.*
11 *Abſolui virtute Bullæ ab excommunicatione deducta ad forum contentioſum, poſſe eſt probabilius, non poſſe eſt probabile.*
12 *Epiſcopi poſſunt in delictis diſpenſare, & abſoluere delinquentes poſtquam delictum eſt deductum ad forum externum, & ibi finitum iudicium.*
13 *Indulgentia plenaria, non conceditur, quando virtute Bullæ pœnitens abſoluitur à caſibus non Papalibus.*
14 *Pœnitens in articulo mortis præſente Parocho per Bullam poteſt eligere Confeſſarium approbatum.*
15 *Confeſſarij quales nequeunt eligi virtute Bullæ?*
16 *Regulares an poſſint vti Bulla, vt abſoluantur à reſeruatis?*
17 *Hæreſis caſus virtute Bullæ non comprehenditur.*
18 & 19 *Fautores, receptatores, defenſores, legenteſque libros hæreticorum, ſi hæretici non ſunt, abſolui poſſunt ſemel in vita, & ſemel in morte: creditores autem hæreticorum minimè in vita.*
20 *Schiſmatici poſſunt abſolui virtute Bullæ, ſi non ſunt hæretici.*
21 *Luſitani, & forenſes ibi morantes, & inde exeuntes, poſſunt vti Bulla Cruciatæ.*
22 *Indulgentia Cruciatæ quomodo viſitatis Eccleſijs, & Altaribus acquiri poſſint?*
23 *Priuilegia Mendicantium abſoluendi à reſeruatis, & commutandi vota non ſuſpenduntur virtute Bullæ.*
24 & 25. *Minoritæ, & reliqui Regulares poſſunt vti Cruciata ad indulgentias lucrandas, & ad comedendum oua, & lacticinia, non tamen vt abſoluantur à reſeruatis.*
26 & 27 *Vbi latè de hac materia pro vtraque parte, ſed negans omnino tenenda. Confeſſarius an poſſit diſpenſare in irregularitate reſultante ex mala adminiſtratione Sacramentorum? & quid de Mendicantibus ratione ſuorum priuilegiorum, & Confeſſarij virtute Bullæ?*
28 *Vota quænam poſſint commutari virtute Bullæ, & quæ non?*
29 *& quoties durante anno.*
30 *Vota ſemel commutata poſſunt iterum commutari in ſubſidium temporale, non tamen ſemper, ſed interdum in opera pia.*
31 *Iuramenta ab homine facta per iniuriam, vel metum, an poſſint commutari virtute Bullæ*

32 *Bulla tempore interdicti prodeſt capientibus, & eorum familiaribus.*

Illuſtres, & nobiles poſſunt celebrare ſi fuerint Sacerdotes, vel facere, vt celebretur in priuatis Oratorijs tempore interdicti in ſua, ſuorumque conſanguineorum præſentia, ibid.

33 *Sacramenta tempore interdicti virtute Bullæ, & quæ alia recipi poſſunt?*

34 *& an teneantur intereſſe Sacro diebus feſtis?*

Bulla non prodeſt quando eſt ceſſatio à diuinis, nec quando Eccleſia eſt violata, ibid.

35 *Iudices ordinarij, non autem delegati tenentur pœnas pecuniarias Cruciatæ applicare.*

36 *Commiſſarius Cruciatæ, quando, & quomodo poſſit diſpenſare in affinitate in primo, vel ſecundo gradu?*

& quid de Epiſcopis? ibid.

37 & 38 *Probabile eſt non poſſe fieri compoſitionem de rebus inuentis, ſed de rebus malè quæſitis.*

39 & 40 *Facta compoſitione poſt diligentem inquiſitionem, domino comparenti nihil eſſe reſtituendum, eſt probabile, ſed probabilius teneri, nondum conſumpta.*

41 42 & 43 *Horas Canonicas non recitantes an poſſint componi ſuper fructibus beneficiorum omnibus, & quomodo, & an poſſint retinere aliquid pro reliquis oneribus beneficiorum?*

44 *Bona incerta pauperibus diſtribuenda habens, ſi verè pauper eſt, poteſt ea ſibi retinere, vel pauperibus conſanguineis dare.*

45 & 46 *Non reſidentes, & diſtributiones quotidianas malè recipientes nequeunt componi, & cur?*

Decipiens vnum ex duobus, neſciens deceptum, debet diuidere pretium inter vtrumque, ibid.

47 *Suſpenſi, & excommunicati beneficiati poſſunt componi ſuper fructibus malè perceptis. Similiter quando legatarij ſunt incerti.*

48 *& quid ſi dominus eſt abſens?*

49 & 50 *Iudices ordinarij, aut delegati, quomodo, & quando poſſint componi ſuper malè acceptis, & quando Aduocati?*

51 & 52 *Officiales publici poſſunt componi, & ludentes ſuper acquiſitis ludo.*

54 *Meretrices publicæ, & fœminæ inhoneſtè viuentes, an debeant componi?*

1 OMiſſis hoc loco, quæ præfari aliqui ſolent circa etymologiam huius nominis Bullæ, & circa originem illius, pro quibus ſi placet, poſſunt videri Nicephorus lib. 7. Hiſtoriç Eccleſiaſticç cap. 46. Illeſcas in ſua Pontificali hiſtoria in vita Vrbani Secundi, qui cruciatç nomen primò dediſſe fertur, & Laertius Cherubinus in ſua collectione cõſtitutionum Apoſtolicarũ tom. 1. fol. 41. in fine, & fol. 42. in principio, vbi hac de re plenè egit. operæ pretium erit ad ſingulas reſolutiones ſingularum dubitationum deſcendere, quæ pauciores, quàm credi poteſt, & fieri ſolent, nunc erunt, cùm multa iam ſuprà tam in genere, quàm in ſpecie in quæſtione de indulgentijs, ac Iubilæis expedita reperiuntur.

2 Prima ergo reſolutio ſit. Priuilegia Bullæ Cruciatæ ſtrictè ſunt intelligenda. Ratio, quia ſunt priuilegia perſonarum Bullam accipientium, Nauar. lib. 2. conſ. tit. de iureiur. in 1. edit. conſ. 3. num. 6. & in 2. conſ. 1. num. 6. vbi loquitur de Iubilæo, vocatque eius priuilegia odioſa, ac reſtringenda. Sequitur Henriquez de indulgentijs, cap. 30. num. 1. vbi de priuilegijs Cruciatæ meminit. Atque ita non eſt audiendus Lud. Lop. 2. part. inſtr. vbi de clauibus, cap. 9. col. 6. dicens facultates Cruciatæ eſſe fauorabiles, & ex conſequenti latè accipiendas; quod non probat Sanch. de matrimonio, lib. 8. diſputat. 2. num. 7. Ego tamen vtrumque probo.

3 Secunda reſolutio. Priuilegia in Bulla Cruciata lucrandi indulgentias conceſſa viſitantibus Altaria, & facultates ad edendum oua, & lacticinia, non extinguuntur re integra morte concedentis, cùm contineant gratias iam factas, cap. ſi cui, de præbendis in 6. Nauarr. conſ. 2. num. 1. tit. de priuilegijs, nona edit. Gutier. lib. 1. canon. quæſt. 11. num. 6. & lib. 2. pract. quæſt. 74. Gironda de priuilegior. explicat. num. 1070. Mar. Antonin. var. lib. 1. cap. 74. num. 9. & quamuis priuilegia conſequendi indulgentias ſemel in vita, & ſemel in mortis articulo, & facultates abſoluendi à reſeruatis; nec non votorum commutationes per Confeſſarium præſtandæ videantur continere gratiam faciendam, & ideo debeant perire morte concedentis, nihilominus dicendum eſt, hæc omnia non expirare, quia ſunt gratiæ factæ non confeſſario, ſed pœnitenti, & confeſſor electus virtute Bullæ tenetur concedere pœnitenti priuilegia omnia, quæ Bulla concedit, Martin. Viual. in Candelabro Sacramentorum 3. par. cap. 14. num. 58. Sunica de voto quæſt. 5. num. 38. Accedit Bullam principaliter præſtari ad conſequenda priuilegia, & indulgentias, quæ ſunt gratiæ factæ, quod ſi dicas eſſe acceſſoria, quod negatur, adhuc acceſſoria ſequuntur naturam gratiæ principalis hoc eſt, Bullæ conceſſæ, ita expreſſè in cap. ſi ſuper gratia, de Officio delegati, in 6. de poteſtate exequutori data ad exequendam gratiam à Sede Apoſtolica conceſſam, Sanch. lib. 8. diſp. 28. num. 43.

4 Tertia reſolutio. Bulla Cruciatæ opus eſt cupienti conſequi indulgentias, quæ conceduntur particularibus Monaſterijs, aut Eccleſijs, nimirum, qui viſitauerit talem, vel talem Eccleſiam; conſequetur hanc, aut illam indulgentiam. Sanchez lib. 4. cap. 54. num. 62. Indulgentiæ autem, quæ in generali Iubilæo conceduntur cùm non ſint conceſſæ perſonis, aut locis particularibus, ſed cunctis fidelibus, & in bonum commune Eccleſiæ, non ſuſpenduntur per Bullam Cruciatæ, Leſſius de iuſtitia cap. 42. dub. 12. num. 60. verſ. reſponderi poteſt, & Sanchez vbi proximè, qui volunt priuilegia conceſſa Religioſis circa reſeruata tam vota, quàm delicta virtute Bullæ non abrogari, niſi expreſſam,

& ſpe-

& ſpecificam Clauſulam derogatoriam contineant; ſequitur Henriquez lib. 6. de pœnitentia capit. 16. oum. 7. & libr. 7. de indulgentijs cap. 28. num. 7. cum alijs ibi, in commento lit. Z.

5 Quatta reſolutio. Si ante tempus conſtitutum reuocetur Bulla Cruciatę, & ignorans reuocationem eligat Confeſſarium pro abſolutione reſeruati, manet abſolutus Henriquez lib. 7. cap. 20. & in commento lit. F. num. 1. & 2. oec cenſetur reuocata ante annum completum, immò ſi anno elapſo oon promulgetur Bulla, quam conſtat paulò poſt promulgandam, fruetur quis prima Bulla ex pia Pontificis interpretatione, & Commiſſarij, poteſtque prodeſſe pro tempore Interdicti, ſi contigerit, & pro eſu ouorum, & lacticiniorum, & pto reſeruatis poteſt eligi Confeſſarius Henriquez d. num. 2. in commeoto lit. O vbi cum multis ea de re conſultis ita tem decidit.

6 Quinta reſolutio, ſi quis iotra annum, quo Bulla durat, incępit tractare cauſas ſuas cum Confeſſario, poteſt pergere poſt annum exactum, & abſolui, Hentiquez de iodulgentijs lib. 7. cap. 20. & cap. 11. §. 3. quia iuriſdictio ſemel habita, & re non integra, non expirat, donec cauſa finiatut Antonius Gabriel tom. 2. titul. de præbendis concluſ. 1. §. 35. & 41. Sylueſt. verb. Conſeruator §. 7. Palatius in cap. per veſtras, de donationibus inter virum, & vxorem, notab. 2. num. 28. & in Bulla Cruciatę exprimitur, vt cauſæ pendentes, quæ durante tempore tractari cœperant, ad exitum perducantut, Henriquez de Indulgentijs dict. cap. 11. §. 3. & in commento lit. H. Hinc fit, vt accedens in vltima hora anni Cruciatæ facturus longam confeſſionem, poſſit abſolui à reſeruatis, & poſtea elapſo anno perficere, quia non expirauit iuriſdictio, quàm Confeſſor habebat ad abſoluendum virtute Bullæ pœnitentem, qui tempore habili inchoauit confeſſionem Henriquez dict. §. 3. litera G. Acoſta quæſt. 46. in explicatione Bullæ Cruciatæ.

7 Sexta reſolutio virtute Bullæ Cruciatæ poteſt pœnitens eligere Confeſſarium ab Ordinario approbatum, qui eius confeſſione audita poſſit ipſum à quorumcumque Eccleſiæ mandatorum, necnon votorum trangreſſionibus, ieiuniorum, & horarum Canonicarum omiſſionibus, cæteriſque omnibus peccatis, criminibus, exceſſibus, & delictis quantumcumque grauibus, & enormibus, etiam talibus, propter quæ Sedes Apoſtolica meritò conſulenda foret, ac etiam in caſibus, qui in literis die Cœnæ Domini publicari ſolitis continentur, (exceptis hæreſis, conſpirationis in perſonam, & ſtatum Romani Pontificis, falſificationis literarum Apoſtolicarum, & ſupplicationum, cæteriſque omnibus alijs caſibus, qui vndecimo, incipiente: Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes; necnon duodecimo, tertiodecimo, & quartodecimo capitulis, ſiue articulis dictarum literarum Cœnæ Domini ſcripti ſunt) ſemel in vita, & in mortis articulo: alijs verò eidem Sedi non reſeruatis caſibus, quoties confitebuntur: abſoluere, ac pro modo culpæ pœnitentiam ſalutarem iniungere, plenamque omnium peccatorum ſuorum remiſſionem impendere; ac vota quæcumque (vltramarino, caſtitatis, & religionis votis dumtaxat exceptis) in ſubuentionem prædictam commutare licitè poſſit. Hactenus verba Bullæ.

Ex hac reſolutione ſequitur dubitatio, an liceat Confeſſario toties quoties abſoluere à caſibus occultis, à quibus poteſt Epiſcopus abſoluere, iuxta Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 6. ibi, & io quibuſcumque caſibus occultis etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis delinquentes quoſcumque ſibi ſubditos in Diœceſi ſua per ſe ipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum, in foro conſcientiæ gratis abſoluere? Sic ibi: loquiturque cum Epiſcopis: atque ita cùm hæc videantur conceſſa eiſdem propter perſonarum auctoritatem, nequeunt Confeſſarij virtute Bullæ abſoluere ab huiuſmodi caſibus occultis, prout volunt Henriquez lib. 6. de pœnitentia cap. 14. num. 7. & Bannez 2. 2. quæſt. 74. art. vltimo ad finem.

8 Septima tamen ſit reſolutio. Probabilius eſt poſſe virtute Bullæ abſolui pœnitentem toties quoties ab his caſibus occultis, quia in Bulla ſolùm excipiuntur Papæ reſeruati, quales non ſunt huiuſmodi occulti, cùm competant non iure delegato, ſed iure Ordinario Epiſcopis, & eorum dignitati. Quare cùm abſolutio à reſeruatis Epiſcopo toties quoties per Bullam concedatur, & crimina occulta ex Conc. Trident. non ſint reſeruata Papæ, ſed Epiſcopis, poſſunt abſolui virtute Bullæ, Sanch. in præcepta Decalogi libr. 4. cap. 54. num. 27.

9 Octaua reſolutio, percuſſor clerici poteſt abſolui virtute Bullæ; quòd ſi rurſus durante anno reincidat, poteſt ſumere ſecundam Bullam, & rurſus abſolui. Henriquez lib. 6. de pœnit. cap. 16. num. 2. non poterit tamen ſumere plures Bullas intra annum, ſed duas dumtaxat, Henriquez de indulgentijs cap. 20. num. 7. fol. 538. & cap. 11 §. 1. ad finem, Emmanuel in additionibus ad §. 9. num. 35. Quin etiam Gregorius XIII. conceſſit, vt per ſecundam Bullam eodem anno fruatur eadem indulgentia plenaria, & valeat iterum abſolui à caſibus reſeruatis Pontifici, ſed de his ſupra diſp. 2. §. 4. oum. 26.

10 Nona reſolutio, Confeſſarius eligendus debet eſſe approbatus ab Epiſcopo, vbi audit confeſſiones. Ita Rodericus in additioonibus ad §. 9. num. 13. fol. 55. verſo, cum grauiſſimis auctoribus, quos ea de re conſuluit. Quare non ſunt audiendi, qui putant ſatis eſſe, vt Confeſſarius ſit ſemel approbatus ab aliquo Epiſcopo, vt poſſit eligi vbique gentium virtute Bullæ inter quos eſt Henriquez de indulgentijs lib. 7. cap. 12. num. 4. & Sà verb. confeſſor num. 6. quorum ſententia poteſt vt probabilis admitti pro Regularibus, quia Bulla Cruciatæ ſic loquitur, his verbis: Qui ab

Ordinario, & quoad Regulares ſemel tantùm aprobati fuerint, Confeſſorem eligere poſſint, &c. Nihilominus Rodericus negat id ſufficere, additque illam clauſulam intelligendam eſſe de ſemel approbato ab eo Epiſcopo, vbi audit confeſſiones, quæ opinio eſt omnino tenenda ſecundùm ſuprà dicta diſp.6. §.5. num.40. & 41.

11 Decima reſolutio. Probabile eſt virtute Bullæ non poſſe abſolui ab excommunicatione, ſuſpenſione deductis ad forum contentioſum, Emmanuel in expoſitione motus proprij Pij Quinti, & Gregorij XIII. ſuper ingredientes Monaſteria virorum extra caſus permiſſos fœminis, & contra Religioſos illas admittentes num. 34. & Sorbus in compendio priuilegiorum mendicantium, verb. ingreſſus Monaſteriorum Monialium, in ſuis annot. num. 11. verſ. Dicitur 2. Ratio, quoniam poteſtas illa abſoluendi eſt odioſa, & præiudicat Ordinarijs, & ideò eſt reſtringenda, vt per Pinel. in l. 2. C. de reſcind. vend. part. 1. cap. 2. in principio, & num. 8. & Molina de primogenijs libr. 1. cap. 42. num. 24. Non enim conceditur talis facultas in alterius iniuriam, l. nec auus C. de emancipat. lib. Item quia Concilium Tridentinum ſeſſ. 64. cap. 6. eſtò concedat facultatem diſpenſandi in irregularitatibus, & cenſuris, limitat, dummodò non ſint deducta ad forum contentioſum, ibi exceptis alijs deductis ad forum contentioſum.

Quin etiam, quamuis delictum ſit in foro iudiciali, & deductum, & iudicio finito iam punitum, adhuc non poſſe abſolui ab Epiſcopo, volunt Gutierr. canon. lib. 1. cap. 3. ad finem, & Fr. Emmanuel tom. 1. ſummæ cap. 168. in fine, in 2. editione. Iuuat Sixtus Quartus Extrauag. & ſi Dominici la 2. de pœnit. & remiſſ. dicens, nec alicuius priuilegij auctoritate, nec virtute Bullę quis abſoluatur denuntiatus, ſententialiter condẽnatus, vel publicè diffamatus, ergo delicta, & cenſuræ deductæ ad forum contentioſum non debent virtute Bullæ abſolui.

Probabilius tamen eſt poſſe excommunicatum, vel ſuſpenſum non obſtante deductione ad forum contentioſum, abſolui virtute Bullæ Cruciatæ. & virtute priuilegiorum, quibus fruuntur Religioſi, in foro tamen conſcientiæ; etiamſi cenſuræ, ſeu delicta ſint publica. Ratio, quia in Bulla Cruciatæ, & in priuilegijs Religioſorum datur facultas abſoluendi à cenſuris ſine aliqua limitatione; & ideò non debet reſtringi: neque enim abſolutio pro foro conſcientiæ, prodeſt pro foro exteriori; & ex conſequenti Ordinarius nihil damni indebitè patitur, quia ire poteſt in foro externo contra ſuſpenſum, vel excommunicatum, perinde ac ſi non eſſet abſolutus in foro interiori: ex quo nullum ſequitur inconueniens; quibus rationibus ducti ſequuntur hanc ſententiam, Sotus in 4. diſt. 22. art. 3. verſ. primus eius caſus. Angles Floribus 2. par. quæſt. vnica de excommunicatione, art. 4. difficult. 2. Polanus in Directorio, cap. 4. fol. 52. verſ. ſi quis Emmanuel Rodr. mutatus in addit. ad Bullam, num. 49. §. 9. Henriquez lib. 8. de Eucharistia, cap. 60. num. 4. & libr. 7. de indulgentijs, cap. 13. num. 2. & alij, quos referens ſequitur Sanch. in præcepta Decalogi, lib. 6. num. num. 43. vbi reſpondet Extrauaganti, & ſi Domini, citatæ, dicens non prohiberi ibi abſolutionem, niſi hæreſis deductæ ad forum externum: aliorum autem criminum minimè, eamque Extrauagantem iam expiraſſe concludit. Nec refert negaſſe Concilium hanc facultatem Epiſcopis abſoluendi, quando delicta ſunt deducta ad forum externum, quia facultas Concilij, cum ſit perpetua, & nimis ampla in occultis, ſi extenderetur ad forum externum, ad delicta ad ipſum deducta, comprehenderet omnes irregularitates fermè, & omnes caſus reſeruatos Sedi Apoſtolicæ: & hoc modo ſequerentur multa inconuenientia, quæ non ſequuntur ex facultate priuilegiorum, nec ex poteſtate Bullæ, quæ eſt limitata ad forum conſcientiæ, nec eſt quotidiana, nec ita perpetua, nec ſe extendit ad irregularitates.

12 Vndecima reſolutio pro Epiſcopis, quando delictum fuit deductum ad forum contentioſum, & ibi finitum iudicium, ac punitum, poſſunt Epiſcopi in illo diſpenſare, & delinquentem abſoluere quicquid contradicant, Gutier. d. cap. 3. & Emmanuel d. cap. 168. fine. Ita Auila de cenſuris par. 7. diſp. 10. dub. 7. Valer. Reginal, lib. 30. tract. 2. num. 29. verſ. ſextum eſt, Henriquez libr. 14. de irregularitate, cap. 7. num. 5. vbi ait non poſſe Epiſcopum in delicto deducto ad forum contentioſum ſe intromittere, ſubdens hæc verba: Quamdiu manet deductum ad forum contentioſum; ergo vbi deſijt eſſe in foro contentioſo, poteſt Epiſcopus ſe intromittere, quod probat Auila ſuprà, dicens; ſe vidiſſe in caſu ſimili, ſæpe obſeruatum, nempe finito iam iudicio abſolui per Bullam ab excommunicatione deducta ad forum contentioſum, eo quòd mens Concilij eſt, ne auctoritas Iudicis de delicto illo cognoſcentis, minuatur, & vt ſcandalum caueatur publicum, noluit concedere delicta publica; quæ duo ceſſant delicto punito poſt iudicium finitum, cùm ſatisfactum ſit Reipublicæ poſtquam punitum eſt, nec detrahitur auctoritati Iudicis ferentis ſententiam, Sanchez ſupra d. c. 11. num. 21. verſ. ſed quid ſi delictum, & alij præcitati, relatique à Barboſa in remiſſionibus ad Concilium Tridentinum, ſect. 24. cap. 6. num. 15.

13 Duodecima reſolutio ſit, quando quis durante anno abſoluitur virtute Bullæ ab alijs caſibus reſeruatis, qui non ſunt Sedi Apoſtolicæ reſeruati, non conſequitur indulgentiam pleniſſimam. Nec obſtant verba ipſius Bullæ quæ ſic habent: Alijs verò eidem Sedi non reſeruatis caſibus, quoties confitebuntur, abſoluere, ac pro modo culpæ pœnitentiam ſalutarem iniungere, plenamque omnium peccatorum ſuorum remiſſionem impendere. Ratio, quia iſta verba referuntur omnino ad caſus in Bulla

Cœ-

Cœnæ Domini, à quibus pœnitens virtute Bullæ non ſolùm poterit ſemel abſolui in vita ſacramentaliter, necnon ab omnibus caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis; ſed etiam pleniſſimam omnium peccatorum lucrari indulgentiam, & remiſſionem. Hæc enim eſt intentio, & voluntas ſummi Pontificis: alioquin pœnitens qui haberet caſus Sedi Apoſtolicæ non reſeruatos, quique ab illis ſæpiùs abſolueretur, eſſet melioris conditionis, quàm ille, qui pauciſſimos, aut nullos haberet; ſiquidem abſolueretur pluries à reſeruatis, & inſuper conſequeretur pleniſſimam indulgentiam, & remiſſionem cæterorum peccatorum, quod non eſt rationi conſonum. Iuuat clauſula poſita in vno paragrapho, vel verſiculo, quando fit diuiſio per paragraphum, vel verſiculum; tunc enim per eam diuiſionem non refertur ad alium paragraphum, vel verſiculum, iuxtà doctrinam gloſſæ capitis vnici, verb. ſic ſcilicet, de poſtul. Prælat. in 6. Cùm ergo in Cruciata fiat diuiſio inter caſus reſeruatos Sedi Apoſtolicæ, & inter reſeruatos alijs, & de his toties quoties poſſit pęnitens abſolui: de illis autem, non niſi ſemel in vita, & ſemel in morte, meritò conceditur his poſtremis vltra abſolutionem à reſeruatis remiſſio omnium peccatorum.

14 Dubitationis tamen eſt, cur dicatur in Bulla ſemel in morte poſſe Confeſſorem virtute illius eligi, ſiquidè ſimplex Sacerdos in articulo mortis poſſit pœnitentē abſoluere etiam à caſibus omninò reſeruatis? Decimatertia reſolutio ſit. Poteſt pœnitens in articulo mortis etiam præſente Parocho virture Bullæ eligere Confeſſarium ex approbatis ab Ordinario, à quo abſoluatur à cenſuris reſeruatis, nec reincidet, ſi non ſe præſentet ſuperiori, ſi viuat: ſecus ſi abſque Bulla excommunicatus in articulo mortis confiteatur apud quemlibet Sacerdotem, & abſoluatur, quia in hoc euentu, ſi vixerit, reincidit in excommunicationem, quia fuit abſolutus ſine Bulla; & ideò ſi vixerit, reincidit, non autem virtute Bullæ abſolutus: is enim quamuis non compareat coram Superiore, non reincidit, Rodericus in expoſitione Bullæ, §. 9. num. 36. dub. 1. & in additionibus, num. 44. fol. 75. Medina in ſumma 2. p. fol. 304. Viuald. verb. abſolutio, num. 69. Non tamen placet quod addit Rodrig. d. num. 44. verſ. acerca del miſmo, dicens in articulo mortis quemcumque Sacerdotem ſimplicem præſente Parocho poſſe abſoluere pęnitentem à quibuſuis peccatis, & cenſuris, iuxtà Concil. Trid. Nam cùm ſimplices Sacerdotes non habeant iuriſdictionem, præferendus eſt illis Parochus, qui habet iuriſdictionem, Suar. tom. 4. diſput. 30. ſect. 3. num. 4. & 5. & approbatus non approbato, & expeditus impedito. Sanch. libr. 2. capit. 13. num. 7.

15 Decimaquarta reſolutio pro reliquis Confeſſarijs, qui nequeunt eligi virtute Bullæ, diximus diſp. 6. §. 5. ex n. 40. vſque ad numerum 49. vbi, quæ hoc loco adijci poterant, reperientur.

16 Decimaquinta reſolutio pro Regularibus ſit, non poſſe illos vti Bulla Cruciatæ, vt abſoluantur à reſeruatis ſine conſenſu ſuperiorum, vt diximus ſupra diſp. 6. de Iubilæis, §. 5. ex num. 43. Henriquez lib. 3. de pœnitent. cap. 6. §. 9. & cap. 16. num. 3. & num. 7. littera P, verſ. præſertim, & de indulgentijs, cap. 22. n. 4. Beia part. 3. caſu 16. per totum.

17 Decimaſexta reſolutio ex literis Bullæ Cruciatæ excipitur caſus hæreſis, qui nullo modo poteſt abſolui virtute Bullæ, vt declarauit Gregorius XIII. in forma Breuis, dat. Romæ die 22. Septembris Anno 1576. Pontificatus verò ſui Anno quinto, Motu proprio, ac ex certa ſcientia felicis recordationis Pij Quinti, prædeceſſoris ſui, ac ſuæ intentionis numquam fuiſſe, vel eſſe Confeſſarijs virtute Cruciatę aliquo modo concedere facultatem abſoluendi ab incurſu, & lapſu in hæreſim. Ex quibus verbis liquidò conſtat abſolutionem ab hæreſi virtute Bullæ non poſſe impendi. Quare non ſunt audiendi Sotus 4. diſt. 22. qu. 2. art. 3. poſt quintam concluſionem in 1. caſu Cœnæ, ad finem, & Corduba ſumma, qu. 8. dicentes poſſe abſolui, quando conceduntur caſus Bullæ Cœnæ; eſto non fiat expreſſa mentio de hæreſi: ſed falluntur; ita Emmanuel addit. ad Bullam, §. 9. num. 66. Guttier. quæſt. canon. lib. 1. cap. 13. n. 26. Azor. tom. 1. lib. 8. inſt. mor. cap. 10. quęſ. 12. & cap. 19. quæſ. 2. Auila de cenſuris, 2. p. cap. 7. diſp. 1. dub. 7. concl. 2. & alij, quos referens ſequitur Zeuall. commun. contra commun. tom. 3. quæſt. 802.

18 Decimaſeptima reſolutio, quamuis non poſſe abſolui virtute Bullæ receptatores, fautores, defenſores hæreticorum, legentes, tenentes, & imprimentes eorum libros aliqui arbitrentur: oppoſitum eſt verius, ſi hæretici non ſint, & habentes libros tradendo illos Fidei cenſoribus, ſemel ſcilicet in vita, & ſemel in mortis articulo virtute Bullæ, poſſe abſolui, cùm hi caſus non ita reſeruentur in ſpecie, ſicut hæreſis reſeruatur, quæ ſpeciali mentione eget. Henriquez lib. 6. de pœnitent. cap. 16. num. 2. in commento littera L, & ideò excepta hæreſi, cæteris caſibus in Cœna Domini reſeruatis Bulla communiter concedit abſolutionem ſemel in vita, quòd ſi poſtea reincidant, indigent noua Bulla, ſic ille, ſequitur Sanchez d. lib. 2. in præcepta Decalogi, cap. 12. num. 12.

19 Decimaoctaua reſolutio. Creditor hæreticorum ſub hæretici nomine continetur, proinde beneficio Cruciatæ nequit abſolui; quia eſt hæreticus implicitus, quatenus præfert opinionem, & auctoritatem hæretici, cui credit fidei Petri, & Eccleſiæ Catholicæ; quia captiuat in credendo ſuum intellectum in obſequium hæretici, cui credit, & ideò dubitat de fide Catholica, & ex conſequenti infidelis eſt, quamdiù pertinaciter ita inſiſtit dubitationi, vt non ſit paratus corrigi ad mandatum Superioris. Secus quando dubitatio contingit ex inopinata, aut diabolica illuſione, & quis incipit indeliberatè dubitare circa fidem, & in ſe reuerſus captiuat ſuum intellectum in obſequium Chriſti, & apud ſe ſtatuit credere-

dere, quæ credit Eccleſia, Roias de hæreticis part. 1. num. 272. & ſing. 56. num. 5. Iulius Clarus §. Hæreſis, num. 2. in fine. Graſſius deciſ. part. 1. lib. 2. tit. de hæretic. cap. 8. num. 10. & ſequent. Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 17. verſ. primò quando non dubitaretur. & Bann. 2. 2. qu. 11. art. 1. verſ. Ex his ſequitur; longè aliter, quando credit hæreticorum erroribus, & contra fidem illis aſſentitur; tunc enim implicitè credit, quod hæreticus credit, cùm tamen nullum eius errorem, aut hæreſim in particulari credat; proinde cenſetur hæreticus, Simanca de Catholicis, tit. 15. num. 2. Vgolin. de cenſuris Papæ reſeruatis par. 2. cap. 1. verb. ac eorum credentes, Sanctarel. de hæreſi cap. 11. num. 29. cum ſequentib. Sayr. de cenſuris lib. 3. cap. 5. num. 1. Carrer. de hæreticis num. 175. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 8. cap. 15. quæſ. 1. Suar. de cenſuris diſp. 21. ſect. 2. num. 6. & Sanchez in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 10. Eò quia credentes hæreticorum implicitè ſunt hæretici ſimpliciter, Acoſta in expoſitione Bullæ quæſt. 63. verſ. ſecunda concluſio.

20 Decimanoua reſolutio. Schiſmatici poſſunt abſolui per Bullam, vel Iubilæum ab excommunicatione ſemel in vita, & ſemel in mortis articulo, Sanch. *lib.* 2. in præcepta Decalogi cap. 36. num. 17. dummodò hæretici non ſint: dicuntur autem ſchiſmatici à ſchiſmate, per quod quis ſe ab vnitate Eccleſiæ ſeparat in quantum Eccleſia eſt quoddam corpus myſticum ex vniuerſis fidelibus, & Romano Pontifice tamquam capite conſtans. Hæc igitur vnitas ſcinditur per ſchiſma, quoties ſchiſmaticus non vult ſe habere vti membrum huius corporis in aliqua, vel in aliquibus ſpiritualibus actionibus ſpectantibus ad hoc Eccleſiæ corpus, aut recuſat ſubijci Pontifici. Quare non erit ſchiſmaticus, qui renuit ſubijci Pontifici, exiſtimans illum non eſſe verum Pontificem, quia non recuſat ſubijci Papæ, ſed huic homini, quem non credit eſſe Pontificem, Caietanus in ſumma verb. ſchiſma, & Azor. tom. 1. inſt. mor. lib. 8. cap. 20. quæſ. 4. & Valent. 2. 2. diſput. 3. quæſt. 15. punct. 1. propoſit. 3.

21 Vigeſima reſolutio pro requiſitis in vſu, ac praxi Bullæ Cruciatæ ſic habet. Bulla conceſſa Regno Luſitaniæ omnes illius Regni poſſunt ea vti accepta, & acceptam ſecum portare quòcumque velint ea vti, etiam extra fines Regni, cùm ſit priuilegium perſonale, quod perſonam ſequitur, & cum ea extinguitur, quando eſt perpetuum, quod ſi datum eſt ad tempus, per id tempus perſonam ſequitur, cap. priuilegium, & ibi ſcribentes, de regul. iur. in 6. Doctor Barboſa in leg. quia tale, per totam, ff. ſolut. matrim. Ioannes de Salas tractatu de legibus diſp. 17. ſect. 6. & 8. & Cardin. Tuſch. tom. 6. litt. P. concluſ. 746. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 5. cap. 22. quæſ. 6. & Cardoſ. in praxi iudicum, & Aduoc. verb. priuilegium num. 4.

Quin etiam peregrini in eodem Regno commorantes poſſunt vti eadem Bulla; ſi in ea dicatur, quod conceditur omnibus perſonis degentibus, & commorantibus in tali Regno; & inde proficiſcentes in Caſtellam poſſunt vti eadem Bulla, dum ibi fuerint; & quamuis Bullam amiſerint non propterea priuantur illa. Non enim Bulla aliud requirit, niſi vt detur eleemoſyna deſignata, neque opus eſt; vt receptam ſecum portet, ſed ſufficit ſi domi habeat: poteſt item capi dato pignore, aut data obligatione, aut fide de ſoluendo: neque eſt ſimonia dare ſtipem pro ſubſidio temporali. Nec item requiritur, vt nomen proprium inſcribatur in eadem Bulla. Item non ſufficit intentio ſumendi Bullam, vt quis fruatur priuilegijs illius, niſi Bullam receperit prius. Item ſi amicus mihi abſenti Bullam mittat, & ego non acceptem, eo quòd iam aliam mihi ſuſcepi, licitum eſt eam in alium transferre; quamdiù enim non acceptaui applicationem, poteſt transferri in alium, Henriquez de indulgentijs libr. 7. cap. 20. ex num. 3. vſque ad n. 6. poſt alios, & in caſu hoc iuuat Sapientiſſimus Hiſpaniarum Primas cum alijs in tract. de Iubilæo cap. 4. num. 13. ad medium. Denique de contentis in hac reſolutione concordat Fr. Emmanuel in expoſitione Cruciatæ §. 12. num. 16. verſ. y recebiſtes, & num. 17. & in additionibus ad vtrumque locum §. 12. num. 9. per totum fol. 143. cum Henriquez ſupra.

22 Vigeſimaprima reſolutio. Vt quis conſequatur indulgentias in Bulla Cruciata conceſſas, viſitare debet quinque Eccleſias, vel quinque Altaria, quod expedit fiat cum aliquali corporis, & ſitus motu, ſi commodè fieri poteſt: at non oportet moueri loco, aut exire ab Eccleſia, & deinde redire, vt dicatur quinquies viſitare Eccleſiam, ſufficit, vt vno loco fixus faciat orationem, & preces fundat verſus ad ſingula Altaria. Quòd ſi non ſit in oppido, niſi vnicum Altare, debet illud quinquies viſitare interpolatis vicibus, & preces fundere coram illo? Si tamen fuerint quatuor Altaria, ſufficit viſitare vnum bis, vt fiat viſitatio quinquies, & quamuis in oppido ſint quinque Eccleſiæ, ſatis eſt quòd viſitentur quinque Altaria, quia Bulla loquitur quòd viſitentur quinque Eccleſiæ, aut quinque Altaria, quæ etiam viſitari poſſunt de nocte. Mendoſ. tit. de indulgentijs fol. 69. Fr. Emmanuel in expoſitione Bullæ §. 8. numer. 8 dub. 3. & in additionibus ad §. 8. num. 1. fol. 40. vbi addit habentes Oratoria domi auctoritate Epiſcopi erecta, & ab eo viſitari ſolita, in quibus ſit Sacrum: poſſe ibi lucrari indulgentias, ſi viſitent Oratoria quinquies, non exeundo, & ingrediendo, ſed fixi eodem loco fundendo preces vocales ibi, quas debebant fundere coram quinque Altaribus. Henriquez de indulgentijs capit. 10. in principio. Oporteteque, vt viſitent cum intentione actuali, aut ſaltem virtuali conſequendi indulgentias, non autem ob recreationem, aut ob negotia ſæcularia peragenda, Nauarrus in cap. quando, de conſecratione diſt. 1. & alij quos ſequitur Fr. Emmanuel ſupra §. 8. num. 9.

23 Vigeſima ſecunda reſolutio. Priuilegia,

Digitized by Google

gia, facnlrates, & indulta Mendicantium abſoluendi à teſeruatis, & cenſuris, commutandi vota, & diſpenſandi in illis, non abrogantur per Bullam, neque in anno Iubilæi centeſimi ſuſpenduarut, Henriquez de indulgentijs cap. 28. num. 7. & in commento littera Z. vbi multos Doctores conſultos Salmanticæ ita reſpondiſſe refert, ſequitut Leſſius lib. 2. de iuſtitia capit. 42. dub. 12. num. 60. verſ. reſponderi poteſt. Emmanuel mntatus à ptiori ſenteutia in addirionibus ad Cruciatam §. 12. num. 4. Nauarr. de Iubilæo notab. 28. vbi ait eſſe probabile, ſed Hentiquez abſoluté loquitur ſupra, & Sanchez in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 54. num. 62. Nec obeſt Commiſſarius dum ſuſpendit facultates omnes, & gratias, quas poteſt ſuſpendere, quia id intelligitur de gratijs conceſſis locis particularibus, aut Monaſterijs, quibus non fruentut ſæculares catentes Bulla, non autem ſuſpendit priuilegia, & indulta conceſſa Religionibus, quæ cedunt in bonum commune fidelium; nam hęc egeut ſpeciali clauſula derogatoria. Confirmatut ex dicto Pij Quinti ſpecialiter conſulti dicentis nunquam ſibi ſuiſſe in mente derogare per Cruciatam ptiuilegijs, & facultatibus Religioſorum, quod etiam expreſſit in priuilegijs Prædicatorum anno 71. teſte Emmanuele in explicarione ad finem, Henriq. in d. commento lit. Z. & Clemens Octauus explicuit non fuiſſe inrentionem ſuam ſuſpendere Bullam Cruciatam, vt tradit Sanch. de matrimonio, lib. 8. diſp. 33. n. 10. verſ. nihilominus defendi non ſuſpendi, qnia priuilegia Bullæ concedautur per modum contractns, ex his verbis *Por dais tanta limoſna, os concedo* Fr. Laurent. de Portel. in tract. ſuo, Dubia Regularia, verb. Bulla Cruciatæ, verſ. priuilegia etiam per Iubilæum anni centeſimi, quamuis in eo dicatur reuocari omnes facultates conceſſas etiam ad inſtantiam Regum ex quibuſcumque cauſis, neque expirant per mortem concedentis, cùm ſit gratia conceſſa per cettum tempus, niſi poſt tempus elapſum, idem Sanchea ſuprà diſput. 28. numero 51.

Religioſi tamen abſque venia ſuperiorum nequeunt Bulla vti quoad eligendum Confeſſarium, neque quoad abſolurionem à reſeruatis, vt diximus ſuprà diſp. 6. de Iubilæis particularibus, §. 5. numero 43. verſic. ſuffragatur conſtitutio Clementis Octaui, & verſ. reſponſio tamen ſit, & diſp. 7. num. 16. verſ. decimaquinta, vbi id ſummatim, & remiſſiuè tetigimus. Nihilominus cum dubiratio ſit undoſa, non abs re videtur illam minutatim, & membratim partiri ſequentibus teſolutionibus.

24 Vigeſimatertia reſolntio. Minoritæ poſſunt vel Bulla Cruciara de licentia ſuorum ſuperiorum ad lucrandas indulgentias, & alia priuilegia in Bulla conceſſa, non verò poſſunt eligere Confeſſarium, neque abſolui à reſet natis ita Fr. Laurent. de Portel in ſuo tractatu, Dubia Regularia, verb. Bulla Cruciatæ, dicens ſic fuiſſe declaratum Minoritis in Hiſpania à ſuo Vicario Generali. Quinimò ad lucrandas indulgentias in Cruciata cnnceſſas non egent Religioſi Prælarorum venia, ex traditis à Nauarro cap. 23. nu. 38. poſt D. Thom. 2. 2. quæſt. 104. art. 1. nec peccant ſi oua, & lacticinia comedant tempore vetito virtute Bullæ, placet tamen etiam ad hæc petere licentiam à ſuperiore, ita Peteitrelius 3. part. caſu 16. ſequitur Acoſta in explicatione Bullæ, quæſt. 106. vbi ait eſſe omnino certum Regulares etiam Ordinis Minorum poſſe ſumere Bullam, & conſequi indulgentias, neque ſuperiores habere ius aliquod ad interdicendum inferioribus ſuſceptionem Bullæ ad lucrandas indulgentias, quæ conſeruationi Religionis non obſnnt, & maximè proſunt, atque ita ſi Religioſus petita, & non obtenta licenria ſumat Bullam, non peccabit, quia non habet ſuperior ius ad negandum eam licentiam: fruetur enim indulgentijs Bullæ, vt deducitur ex D. Thom. in 4. diſt. 20. & in addirionibus ad 3. pattem, quæſt. 27. art. 3. dumtaxat.

25 Vigeſimaquatta teſolutio. Sunt qui dicant ſe non audere damnare Regulares, qui vtuntur Bulla Cruciara abſque licentia ſuorum Superiotum quoad eligendum Confeſſarios, qui eos abſoluat à reſeruatis, inter quos eſt Fr. Emmanuel in expoſitione Bullæ, §. 9. n. 24. verſ. *lo ſexto digo*, ſequitur Fr. Io. de la Crua. lib. 1. de voro obedientiæ, cap. 6. ſol. 50. pag 2. §. 3. concluſio. Ratio, quia in Concilijs Prouincialibus Prælati Regulares id non publicant, necdum viſitant Monaſteria ſuæ Prouinciæ, id non exponunt; audiunt enim, & diſſimulant, & ex conſequenti videntur conſentire; quorum eſt tollere à ſubditis ignorantiam. Tertiò, quia leges reuocantes ptiuilegia, & gratias non obligant aute quàm promulgentur, ne dum in Prouincia, ſed etiam in Diœceſi, Sorus lib. 1. de iuſtitia, quæſt. 2. art. 4. fol, 11. Medina 1. 2. quæſt. 91. art. 4. Cùm igirur facultas ſuſcipiendi Cruciatam extendarur ad omnes fideles, & in Bulla fiat mentio omnium Regularium, Reuocatio quo ad Regulares vt habeat vim debet omnibus innoteſcere, facta publicatione de mandato Prælati, Quartò, quia quando aliqua lex imponit aliquam cenſuram, vel pœnam, & ambigitur, an ſie vſu recepta, ambigenti integrum eſt credere illam non eſſe vſu receptam, ac proinde non obligare. ita Azot. tom. 1. lib. 2. cap. 19. quæſ. 12. Salas 1. 2. quæſt. 21. tract. 8. diſp. vnica, ſect. 18. n. 169. & idem tradunt, quando eſt duplex opinio probabilis, altera negans; & altera affirmans, licitum ſcilicet eſſe putare non eſſe vſu receptam, neque obligare talem legem. Conſentit Sanchez in præcepta Decalogi, lib. 1. cap. 10. num. 35. quando res eſt ſub opinione, legem nō obligare, quamuis conttaria opinio ſit probabilior, quia ſequens minus probabilem, non agit contra conſcientiam.

Item, qui ſequendo probabilem opinionem, non ſe expoſuit periculo peccandi formaliter, ita, vt illud peccatum illi imputetur, cùm prudenter, & ratione probabili ductus operetur. Poſſe autem ſequi

pro-

Digitized by Google

probabilem relicta probabiliori, volunt Sanchez ſup. cap.9. num.14. Suar. tom. 5. diſp.40. ſect. 5. num. 6. Henriquez lib.14. de irregularitate, c.3. num.3. Azor. tom. 1. lib.2. cap.16. quæſ. 2. 3. & 4. & cap.17. quæſ. 7. & Leſſius lib.2. de iuſtitia, cap.29. dub. 8. num. 68. Atqui Rodericus ſuprà d. §.9. n.24. teſtatur eſſe viros doctos huius ſententiæ, vt non obſtante Bulla, quæ prohibet, ne Religioſi ad hæc duo vtantur Cruciata, ipſi tamen illa vtuntur ad eligendum Confeſſarium, & ad abſolutionem à reſeruatis: igitur illorum opinio ſaltem eſt probabilis, ac proinde placere poteſt.

Addo Bullam Clementis Octaui fauere huic parti, quia quamuis dicat conceſſionem Bullæ Cruciatæ, quoad eligendum Confeſſorem non habere locum in Religioſis, ait „Noſtræ intentionis eſſe quòd „Religioſi in prædictis tenore præſentium „diſpoſitioni ſuorum Prælatorum ſint ſu„biecti. Vbi Io. de la Cruz vult Papam declaraſſe ſuam mentem ſolùm pro Bullis à ſe conceſſis, & concedendis, non autem pro concedendis a ſuis ſucceſſoribus, ſic ille ſuprà fol.49. pag.2. Attamen horum opinio olim poterat admitti: ſed noſtris temporibus nullo modo, & ideo non placet etiam tamquam probabilis.

Vigeſimaquinta reſolutio omnino tenenda ſic habet. Regulares virtute Bullæ nequeunt eligere Confeſſarium, neque abſolui à reſeruatis, Cordub. & Surdus, quos referens ſequitur Beja 3.p. reſponſ. caſu 16. §. hæc tamen opinio, Viuald. in Candel. verb. abſolutio concluſ. 2. & 5. cum alijs. Probatur ex Bulla Clement. Octaui ſuprà diſp. 6. §.5. num.43. verſ. ſuffragatur. In forma Breuis, vbi id prohibetur Religioſis, & ex alia Vrbani Domini Noſtri Papę Octaui, quæ ſic habet.

Vrbanus Papa Octauus, ad perpetuam rei memoriam. Romanus Pontifex ad ea ſollicitudinis ſuæ partes intendere debet, per quæ Religioſorum ſtatus in pace, & quiete tutiùs conſeruetur, ſanè cùm ratio doceat; & experientia compertum ſit Religionibus valdè pernicioſum exiſtere, vt eorum Religioſis licitum ſit Confeſſarium ſibi eligere, & licèt ſelicis recordationis Gregorius Decimus tertius, ac Clemens Octauus, & Gregor. XV. Roman. Pontifices prædeceſſores noſtri per ſuas in forma Breuis literas expreſsè prohibuerint, ne Religioſi Societatis Ieſu, facultatibus Cruciatæ ſanctæ vti abſque Superiorum ſuorum licentia valerent, nihilominus, quia nonnulli exiſtimant ex clauſulis literarum dictæ Cruciatæ cuiuſcumque ipſius Societatis priuilegio derogari, & propterea Religioſis huiuſmodi facultatibus vti licitum eſſe, ſpeciali ad hoc noſtro, & Apoſtolicæ Sedis opportuno remedio neceſſe ſit, Nos pro noſtri Paſtoralis muneris debito, ea, quæ ipſius Societatis quieto, & pacifico ſtatui, ac debitæ ſuperioribus obedientiæ conſeruandæ opportuna eſſe cognoſcimus, ſalubriter prouidere volentes motu proprio, & ex certa ſcientia, maturaquè deliberatione noſtra, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, hac noſtra perpetuò valitura conſtitutione ſancimus, nulli Religioſorum eiuſdem Societatis licere facultatibus Cruciatæ huiuſmodi in quacumque mundi parte publicatæ, vel publicandæ, quoad eligendum Confeſſarium, & obtinendum abſolutionem à caſibus reſeruatis, vti, nec eis quoad hanc eligendi Confeſſarium, & obtinendi abſolutionem prædictam facultatem Cruciatæ huiuſmodi ſuffragari: minùſque præſentes literas ſub quibuſcumque eiuſdem Cruciatæ conceſſionibus, extenſionibus, prorogationibus, & confirmationibus factis, & pro tempore quomodolibet faciendis, comprehendi: ſicque per quoſcumque iudices, Ordinarios, & delegatos ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter attentari cõtigerit decernimus. Nõ obſtantibus præmiſſis, ac quibuſcumque conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ſtatutis quoque, & conſuetudinibus etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, cæteriſque contrarijs quibuſcumque. Volumus autem vt præſentium tranſumptis etiam in præmiſſis manu Secretarij Societatis; vel Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo eiuſdem Societatis, vel perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides vtique adhibeatur, quę eiſdem præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub Annulo Piſcatoris, die vltima Martij 1626. Pontificatus Noſtri Anno nono. Ex quibus apparet nullo modo apud noſtros integrum eſſe vti Cruciata ad illa duo, hoc eſt, ad eligendum Confeſſarios à quibus abſoluantur pro libito à reſeruatis.

26 Vigeſimaſexta reſolutio. Virtute Bullæ Commiſſarius poteſt diſpenſare ſuper irregularitate contracta per eos, qui quibuſuis Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis ligati, Sacramenta adminiſtrant, Miſſas, & alia diuina Officia, non tamen in contemptum clauſum celebrant. Conſtat id ex literis eiuſdem Bullæ. Non tamen quicquam poteſt in irregularitate, quæ contrahitur ex homicidio, ſeu mutilatione factis dolo, vel culpa: neque in irregularitate, quæ incurritur abſque culpa, videlicèt ob bigamiam, vel ob mortem iuſtam, ſeu accelerationem ad illam, quæ dicitur ex defectu lenitatis ſine peccato ſaltem graui.

27 Difficultas eſt, an virtute Bullæ quando pœnitens abſoluitur à quibuſcumque ſententijs, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis ex illis reſultantibus, poſſit Confeſſarius diſpenſare, ſeu abſoluere ab illis irregularitatibus, quæ reſultant, quando ſuſpenſus, vel excommunicatus ſacros ordines ſuſcipit, vel Sacramenta adminiſtrat, ſicut poteſt in illis Commiſſarius Bullæ diſpenſare? Negat. Nauar. in ſumma c.27. n.194. verſ.4. Ledeſma 2.p.q.26. art. de irregularitate, fol.397. col.4. in fine, Viuald. de

de irregularitate, n. 33r. Iacob. de Graff. deciſ.lib.4.c.27.n.8 1.Io.Chapeauil.in tract. de caſibus reſeruatis, p.1.c.4. diffic. 5.Maiolus expreſsè lib.5. de irregularitate,c.51. num.7.Henriq. de irregularitate, cap. 14. §.1. Toletos lib.1.inſtruct. Sacerd. cap.31. Philiarc.lib.4.cap.6 & Suarez de cenſuris, diſp.1. ſect.3. n.3. vſque ad 6. fol.10.& 11.

Ratio huius doctrinæ eſt, quia ex ſtylo Curiæ per facultatem abſoluendi à peccatis, cenſuris, ſententijs, & pœnis non intelligitur facultas diſpenſandi in irregularitate. Item, per regulam c. vltimi, de officio Vicarij, in 6.in generali conceſſione nequaquam illa veniunt, quæ non eſset quis veriſimiliter in ſpecie conceſsurus, l. obligatione generali, ff. de pign. Item abſoluere eſt quid diuerſum à verbo diſpenſare & diuerſum eſt iudicium l. inter ſtipulationem, §.ſactam. ff.de verbor. oblig.Steph. Grat.Marchiæ, deciſ.32.n.8. & deciſ. 42.num.10. Borgaz.de irregularitate 6. par.tit.de ſchiſmaticis, numer. 19. Cùm igitur in irregularitatem non cadat abſolutio, ſed diſpenſatio, & de iure eam ſibi reſeruet Summus Pontifex, non poterit Confeſſarius virtute Bullæ, neque Mendicantes virtute ſuorum priuilegiorum ab illa abſoluere, neque diſpenſare: accedit Suarez ſuprà nu.6.eo quia facultas, quamuis concedatur ad abſoluendum à cenſuris, & pœnis, non extenditur ad omnem pœnam. Nec obeſt Nauarr. ſupra n. 152. n.194. & num.254. exiſtimans poſſe abſoluere Confeſſarium virtute Iubilæi, Bullæ, ſeu priuilegiorum ab illis pœnis, quæ Sacramentorum vſum, ſeu receptionem impedire poſſunt: irregularitas autem non eſt id generis, quod impediat prædictum vſum, quam etiam ſententiam tuetur Molina tract.3.diſp. 80. nec eſt dubium illam eſſe multò probabiliorem.

Pars tamen affirmans, poſſe Confeſſarium virtute Bullæ, & Mendicantes virtute ſuorum priuilegiorum, ſaltem propter communicationem diſpenſare in illa irregularitate ob malam receptionem, ſeu adminiſtrationem, eſt valdè probabilis, & in praxi poteſt admitti. In primis enim Paulus Tertius inter priuilegia Societati Noſtræ conceſſa Anno Domini 1545. Pontificatus ſui Anno vndecimo, die tertia Iunij, conceſſit Confeſſarijs noſtris facultatem abſoluendi quoſcumqueChriſti fideles à quibuſcumque peccatis etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, & à quibuſcumque ſententijs, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis ex illis reſultantibus: quæ omnia conceduntur etiam Confeſſarijs virtute Bullæ Cruciatæ electis, & ab Ordinario approbatis erga pœnitentes: ergo poſſunt diſpenſare vtrique in irregularitate ſupradicta, & ab illa abſoluere. Probatur, quia nomine cenſuræ à qua poſſunt Confeſſarij abſoluere, venit irregularitas iſtà, ratione peccati contracta, quæ propriè dicitur effectus cenſuræ, & ab ea originem trahit, ſiue cenſura ſit excommunicatio, ſiue ſuſpenſio.

Item, quia, vt tradit Innocentius Tertius in c.vltimo,de exceſſibus Prælatorum, irregularitas ſuſpenſio quædam eſt; ergo includitur ſub facultate abſoluendi ab omni cenſura Eccleſiaſtica, & ab ea poteſt abſolui virtute Bullæ, aut priuilegiorum, ita in hoc caſu docet Guttier.quæſt.canon. lib.2.cap.3. num. 6. verſ. nihilominus, vbi hanc ſententiam veriorem vocat, & tenendam cum alijs doctiſſimis viris Theologis, cum quibus hac de re egit, etiam ſi in Bulla Cruciatæ non dicatur quod poſſint abſoluere Confeſſarij à pœna, ſed tantùm ab omnibus peccatis, & cenſuris Eccleſiaſticis, etiam reſeruatis. Eamdem ſententiam probat Sotus in 4. ſententiarum, diſt.22.qu.3.art.1.pag.965.col.1.Medina 2.2.qu.69. art. 4. Emmanuel de Sà in ſumma, ait eſſe probabilem, verb. abſolutio, num. 21. cùm irregularitas ſit pœna, & verb. irregularitas, num. 2. idem repetit Emmanuel in explicatione Bullæ 5.9. n.64. probabilem etiam fatetur. Idem tradit Henriquez de indulgentijs, lib.7. cap. 13. num.6.verſ. aiunt verò dicens hanc ſententiam propter auctoritatem grauium Doctorum, & propter rationes probabiles admittendam eſſe in praxi tamquam probabilem. Vega autem in ſumma, lib. 1. caſu 321. abſolutè docet poſſe Confeſſarium abſoluere virtute Bullæ ab hac irregularitate, de qua loquimur, dummodo ſit ſecreta: Idem repetit lib. 2. caſu 162. ex ea ratione, quia hæc irregularitas eſt propriè cenſura, & caſu 564. lib. 5. in eadem ſententia perſiſtit, ſequitur Michael Salon. 2.2. quæſt.64. art.8. controu.4. vbi ait etiam in hac ſententia fuiſſe Canum; quare, cùm hæc irregularitas ſit cenſura lato modo,& vt alij loquuntur, abſolutè ſit cenſura, ſeu effectus cenſuræ, & ab illa primæuam ducat originem, poteſt tolli à Confeſſario per verbum abſoluo, ſeu diſpenſo.

Fauent verba priuilegiorum Societatis, vbi dicitur poſſe abſolui pœnitentes à quibuſcumque peccatis, & à quibuſcumque ſententijs, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis ex illis reſultantibus. Vnde non eſt dubium irregularitatem eſſe pœnam quandam, Emmanuel de Sà verb. irregularitas, num.2. ſubdens ſecundùm graues auctores irregularitatem eam comprehendi, quæ pro delicto imponitur nomine abſolutionis ab omnibus pœnis, atque ita ad irregularitatem debet extendi.

Ad doctrinam contrariæ parti Nauarri, ſcilicet in ſumma, cap. 27. ſuprà, & aliorum dicentium, non comprehendi virtute priuilegiorum, ſeu Bullæ Cruciatæ facultatem diſpenſandi in irregularitate, niſi exprimatur, fatemur id eſſe verum, ſi loquamur de irregularitatibus ortis ex homicidio, aut ex mutilatione, aut quæ oriuntur ob bigamiam, aut ex defectu lenitatis: ſecus de illis quæ reſultant ex mala receptione, aut adminiſtratione Sacramentorum, de quibus eſt quæſtio præſens. Nam aliæ,quæ non ſunt cenſuræ, ſed inhabilitates, quædam & indecentiæ, vt tollantur, egent diſpenſatione: ita Gutierr. ſuprà, & Bart. Medin. in ſumma inſtruct. confeſſor. lib. 2. cap. 12. in forma abſolutionis ab irregularitate, fol.305. col.2.Nec

obſtat ſtylus Curiæ, dum ait non poſſe abſolui ab huiuſmodi irregularitatibus, de quibus eſt quæſtio; quia loquitur de foro externo, nos verò loquimur de foro interno, cùm delictum eſt occultum. Faciunt tradita per Emmanuelem in explicatione Bullæ, §. 13. num. 1. vbi ait Commiſſarium Cruciatę poſſe diſpenſare in hac irregularitate occulta extra confeſſionem in foro externo, etiamſi delinquens ſit abſens: igitur Confeſſarius poteſt in foro animæ abſoluere ab eadem irregularitate.

Quinimò virtute Bullæ, vel priuilegiorum huiuſmodi irregularitates ex cenſuris reſultantes, poſſunt tolli à Confeſſario extra confeſſionem. Ratio, quia cenſuræ tolluntur à Confeſſarijs extra cõfeſſionem: ergo & irregularitates emanantes ex cenſuris. Nec refert quòd dicatur in Bulla, vel in priuilegijs, quòd pœnitens abſoluatur, audita priùs confeſſione, eo quòd hoc non obſtante cenſuræ poſſunt auferri extra confeſſionem, vt volunt Auila 2. par. de cenſuris, cap. 7. diſp. 3. dub. 13. fol. 204. §. ſecunda opinio, poſt alios, quos ſequitur ibi Henriquez de indulgentijs, lib. 7. cap. 13. num. 2. Fr. Emmanuel mutata priori ſententia tom. 1. regul. quæſt. 61. art. 7. Sanch. lib. 8. de matrimonio, diſp. 15. num. 25. & diſp. 16. num. vltim. Non enim eſt neceſſaria connexio inter abſolutionem à cenſuris, & à peccatis: idem ſentit Ledeſma Conimbricenſis ſecunda quarti, quæſt. 29. art. 9. Armilla verb. excommunicatio. num. 20. Sà in ſumma, verb. abſolutio ab excommunicatione, nu. 1. Cùm ergo irregularitates, de quibus eſt ſermo, ſint pœnæ, cenſuræ, ſeu effectus cenſuræ; etiam poſſunt tolli extra ſacramentalem confeſſionem. Neque eſt eadem ratio, quia abſolutio à peccatis, vt impendatur obligat ad confeſſionem, & abſolutio à cenſuris communiter extra confeſſionem tribuitur, Armilla, & Auila ſupra: pari modo irregularitas poteſt tolli extra confeſſionem, cùm ſit pœna, aut cenſura, aut effectus cenſuræ.

28 Vigeſimaſeptima reſolutio circa vota, & commutationem eorum ſic habet: Poſſunt commutari virtute Bullæ omnia vota etiam reſeruata, exceptis caſtitatis, Religionis, & peregrinationis Hieroſolymitanæ votis. Poteſtque fieri commutatio extra Sacramentum confeſſionis, ita videtur tenere Sotus lib. 7. de iuſtitia, quæſt. 4. art. 3. col. 9. verſ. poſt hæc, de priuilegijs, dicens diſpenſationem voti nihil facere ad forum pœnitentiæ, fauet Suarez de Religione, tom. 2. lib. 6. de voto, cap. 16. num. 4. quatenus ait non eſſe neceſſariam confeſſionem, quando priuilegium id non explicat, ſed ſolùm petit, vt Confeſſarius, qui commutat, ſit approbatus, & in foro conſcientiæ commutet. ſequitur expreſſè Henriquez lib. 7. de indulgentijs, cap. 30. nu. 6. & Sanchez lib. 4. in præcepta Decalogi, cap. 54. num. 15. & ſequent. quod extenditur non ſolùm ad vota iam emiſſa, ſed etiã ad poſtea emittenda, ſeu futura, ex gloſſ. in cap. quia circa, verb. ſed futuri, de priuilegijs, vbi dicitur verba indefinitè, & generaliter expreſſa in priuilegijs extendi ad futura, Sanchez ſuprà cap. 53. num. 26. cum alijs, & duobus numeris ſequentibus, & diximus ſuprà, diſp. 6. §. 6. num. 74. & §. 7. num. 91. quæ omnino vide.

Porrò, ſi Confeſſarius requiſitus non commutet vota, ſiue ex obliuione, ſiue ex ignorantia, ſiue ex malitia, vota retinebunt ſuam obligandi vim, quamuis vouens acceperit Bullam animo commutandi, & ea intentione vota Confeſſario manifeſtauerit, Nauarrus in ſumma Latina, cap. 12. num. 79. verſ. 12. Sayr. in Claui, lib. 6. c. 11. num. 115. Beia in ſuis reſponſis 2. p. caſu ordine 9. & Suarez ſuprà tract. de voto, lib. 6. cap. 16. num. 2. Peccabit tamen Confeſſarius requiſitus, vt commutet, ſi non commutauerit, ſi iudicet cauſam eſſe iuſtam; ſecus, ſi ſibi perſuadeat pœnitentem nullam habere cauſam, ita Viualdus in Candelabro ſacramentorum, 3. p. c. 14. num. 58. Sayr in Claui, lib. 6. cap. 12. n. 18. in fine, qui loquuntur de Confeſſario requiſito per Bullam, aut Iubilæum, ſecus de Confeſſario requiſito, vt commutet per priuilegium ſui Ordinis, quia tunc Regularis non peccat non commutando virtute ſuorum priuilegiorum, cùm non teneatur vti ſuo priuilegio.

29 Vigeſimaoctaua reſolutio, durante anno Bullæ, vota, quorum commutatio conceditur, poſſunt toties quoties commutari à Confeſſario electo; quia Bulla loquitur abſolutè de commutandis votis, neque limitat ad vnam tantùm vicem, ſicut in peccatis Pontifici reſeruatis limitat poſſe ab illis abſolui ſemel in vita, & ſemel in mortis articulo, Sanchez d. lib. 4. cap. 54. n. 26. Quinimò commutatis votis, ſi pœnitens noluerit ſeruare materiam ſubrogatam, in quam facta fuit commutatio, poteſt adimplere vota, vt antea, ita Azor. tom. 1. lib. 11. cap. 18. verſic decimò quæritur, Sayr. in Claui lib. 6. cap. 12. num. 22. Suar. ſuprà lib. 6. de voto, cap. 20. in principio, & Sanch. de matrimonio, lib. 9. diſp. 4. n. 21. Et quamuis pœnitens relicta materia ſubrogata ad priora vota redeat, non propterea fit impotens ad implendum materiam ſubrogatam relicto priori voto: imò adhuc poſtquam redierit ad primum votum, poterit poſtea vti commutatione ſibi facta, niſi de nouo ſe obſtringat per nouam promiſſionem, Suarez dict. cap. 20. num. 13.

30 Vigeſimanona reſolutio, votum ſemel commutatum in aliquam materiam virtute Bullæ, poteſt iterum commutari, quoad illam materiam ſubrogatam, quia Bulla non reſtringit poteſtatem commutandi ad vnicam tantùm vicem, Cordubenſ. in ſumma, quæſt. 150. vbi monet virtute Bullæ omnia vota eſſe commutanda in ſubſidium deſtinatum, & nominatum in eadem Bulla; & quamuis Sotus lib. 7. de iuſtitia, quæſt. 4. art. 3. ad finem corporis, verſ. rurſus circa eadem, & Aragonius 2. 2. qu. 88. art. 12. & alij arbitrentur totam commutationem eſſe faciendam in ſubſidium belli omnino temporale, probabilius eſt poſſe fieri partim in temporale ſubſidium, & partim in alia quæuis opera pia, quod argui-

guitur ex verbis Bullæ, ibi, In aliquod ſubſidium huius expeditionis commutari, quaſi dicat aliquam cõmutationis partem debere eſſe temporalem pro belli expeditione, ita Henriquez lib. 7. cap. 30. num. 6. & alij quibus accedit Sanchez dict. lib. 4. cap. 54. num. 58.

31 Trigeſima reſolutio. Virtute Bullæ non poſſunt commutari iuramenta homini facta propter iniuriam, vel metum; veluti ſi iuraſti te ſoluturum in Iudo nummos pecunia credita amiſſos, non enim hæc iuramenta induunt rationem voti, & Bulla concedit ſolùm vota. At huiuſmodi iuramenta, cùm fiant homini, quamuis ille nullum ius acquirat, non habent tamen rationem voti, cùm non fiant Deo, nec propter intuitum pietatis; ſed homini. Poterunt tamen hæc iuramenta relaxari, vel commutari, ſi fortè in reſcripto, vel diplomate Pontificio concedatur facultas relaxandi, vel commutandi iuramenta præſtita ſine præiudicio tertij: eo quòd non acquiritur ius tertio per hæc iuramenta: proinde ex illorum relaxatione nullum ſequitur præiudicium, ita Petrus de Ledeſma de matrimonio, quæſt. 47. art. 3. dub. 3. quod mouet circa tertium argumẽtum, §. ſed adhuc eſt aduertendum.

Quòd ſi dicas ex iuramento ſimiliter facto duplicem oriri obligationem: alteram expreſſam, factam homini, & ex hac parte iuramentum turpiter extortum non obligare, quoniam per iniuſtitiam nullum ius homini acquiritur: alteram Deo, qui in teſtem vocatur; quocirca teneri iurantem Deo, adimplere, quod per nomen ſuum promiſit, ſi licitum eſt. Reſpondeo ex cap. debitores, de iureiurando, cogi reddere Domino iuramentum, quia ius quæſitum fuit Deo, cùm verò nullum ius quæſitum ſit tertio, poſſe peti relaxationem ab Epiſcopo, qui relaxare poteſt ratione doli incidentis in contractu, vel ab habente poteſtatem virtute alicuius diplomatis ſpecialis, non autem virtute Bullæ, quæ non concedit relaxationem ſimilium iuramentorum; ſed vota iuramento firmata, ita Sanchez de matrimonio, lib. 1. diſp. 32. num. 17. vbi hanc partem tuetur contra aliquos affirmantes virtute Bullæ poſſe commutari iuramenta hæc contractui adiecta, in quo verſatur turpitudo, & iniuſtitia in creditore, ſed meliùs negat Sanchez ibi, & lib. 3. in præcepta Decalogi, cap. 21. num. 16.

32 Trigeſima prima reſolutio Bullæ prodeſt capientibus illam tempore interdicti, vt admittantur ad Officia diuina, poſſuntque recipere omnia Sacramenta etiam Ordinis, dummodò non dederint cauſam culpabilem interdicto. Auila de cenſuris 5. p. diſp. 4. ſect. 1. dub. 8. in fine, & ſect. 2. dub. 4. concluſ. 2. Item poſſunt tempore interdicti ſecum ducere ſuos familiares ad audienda diuina Officia, ibidem dub. 7. concluſ. 3. illat. 2. & celebrare, & facere celebrare in Oratorio, notab. 2. modò eorum culpa, vel fraude non fuerit latum interdictum, nec ſuo conſilio, auxilio, vel fauore dederint cauſam delicti propter quod interdictum eſt impoſitum. Iſti enim nullo modo fruuntur hoc priuilegio, ita expreſsè in cap. vobis, de priuilegijs, in 6. Couar. in cap. Alma. 2. par. §. 4. nu. 5. illat. 11. Nauarr. c. 21. num. 180. & Sotus diſt. 22. quæſt. 3. art. 1. poſt 4. concluſ.

Nomine autem familiarium intelliguntur, teſte Nauarro dict. num. 181. illi dumtaxat domeſtici, qui perſonam priuilegiatam ſolent comitari, ſequitur Henriquez de indulgentijs, cap. 13. num. 3. Emmanuel in Bulla §. 5. num. 5. quod extende ad familiares illos, ſeu famulos, qui non habitant domi, dummodò ſoleant comitari habentem Bullam, & non recipiantur in fraudem interdicti. Nauarr. ſuprà numer. 180. Emmanuel §. 5. num. 5. & deducitur ex dict. cap. finali, verbor., ſignific. in 6. vbi vocatur clericus alicuius qui remota fraude ab eo ſuſcipitur, & continuò in eius familia aſſiſtit, aliturque eius ſumptibus.

Non poterunt tamen huiuſmodi familiares intereſſe ſacro, ac diuinis, niſi ſimul cum domino. Vnde abſente domino, nequeunt audire aliam Miſſam, neque domino præſente, ſi ipſe iam audiuit, poſſunt familiares aliam miſſam audire, ſi fuerunt abſentes, quando dominus audiuit, ſi rurſus ipſe audiat aliam intuitu eorum, vt ipſi eam audiant: ſecus ſi dominus ob deuotionem aliam audiat, Auila de cenſuris, 5. par. diſp. 4. ſect. 2. dub. 7. verſ. ſecunda concluſio. Nomine autem familiarium, ſeu familiæ, hoc loco non intelliguntur vxor, filij, nepotes, ſerui, & famuli eis ſubiecti, qui ratione poteſtatis paternæ, vel dominij degunt cum domino domus; ſed illi ſoli dicuntur familiares domeſtici, qui dominum comitantur, Nauarr. ſuprà num. 181. Auila 5. par. diſp. 4. ſect. 2. dub. 7. Similiter fœmina habens Bullam poteſt tempore interdicti ſecum ducere familiam ſuam, ipſam comitari ſolitam: **dummodò non ſit in illa aliquis excommunicatus; vel qui interdicto occaſionem dederit.**

Quinimò in literis eiuſdem Bullæ conceditur Illuſtribus, & alijs nobilibus etiam per horam, antequam illuceſcat, & per horam poſt meridiem excommunicatis, & interdictis prorſus excluſis, per ſe ipſos ſi Presbyteri fuerint, ſeu per alium, vel alios Sacerdotes in ſua, ac familiarium, ac domeſticorum, conſanguineorum ſuorum præſentia, miſſas, & alia diuina Officia celebrare, ſequitur Acoſta in explicatione Bullæ, quæſt. 27. fol. 67. vbi ex tenore Bullæ id extendit ad omnes, qui illam habuerint; ſed Bulla expreſsè non loquitur, niſi de Illuſtribus habentibus Oratorium ad diuinum cultum dumtaxat deputatum. Auila ſuprà dub. 7. fol. 275. colum. 3.

33 Trigeſima ſecunda reſolutio. Tempore interdicti vltra prædicta virtute Bullæ, poſſunt omnes diuinis intereſſe: Euchariſtiam, & alia Sacramenta recipere, & eorum decedentium corpora etiam cum moderata funerali pompa Eccleſiaſticæ tradi ſepulturæ, Henriquez de indulgentijs lib. 7. cap. 20. §. 8. vbi id ex-

tendit ad vſu rationis carentes, quibus
etiam Bulla prodeſt, vt tempore interdicti
miniſtrentur illis ſacramenta Extremæ vn-
ctionis;& bis.ac pueris prodeſt,vt ſepelian-
tur in loco ſacro, & vt adſint cum matri-
bus in Miſſa tempore interdicti. Et quam-
uis Nauarr. opinetur cap.27. nn. 176. par-
uulis defunctis tempore interdicti non poſ-
ſe dari ſepulturam ſacram, & dum viuunt,
& lactant vbera, eſſe expellendos ab Eccle-
ſia interdicta,& reliquos etiam ante ſepten-
nium; oppoſitum quoad expellendos ab
Eccleſia tradunt, Sylueſter verb. interdi-
ctum 2.q.18. Armilla eodem verb.oum.17.
Couarr. in cap. Alma 2. par. §.4. num. 5.
illatione 12. & alij quos referens ſequitur
Curdubenſis in ſumma quæſt.60. & Mar-
gallus in rubric. de celebratione Miſſarum
facta diſtinctione inter pueros doli capa-
ces, & non capaces, vbi doli capaces ſe-
cundùm omnes ſunt excludendi, ſi careant
Bulla: ſecus autem dicendum de capacibus
doli. Quando verò homines, & non terra
interdicuntur, tunc etiam doli non capa-
ces, ſunt expellendi, & in hoc eueotų pu-
tat eſſe veram ſententiam Nauarri Viual-
dus de interdicto num. 141. fol. 123. Ego
tamen rempore interdicti opinor infantes
vſu rationis carentes, ſicut nnn ſubijciun-
tur legibus Eccleſiaſticis, & humanis, &
poſſunr intereſſe Officijs diuinis, quia non
ſunt præſentes humano modo, poſſe ſepe-
liri in loco ſacro, eo modo, quo extra illud
tempus ſepeliri ſolent cum Miſſa in gratia-
rum actione; ſed probabilius eſt non eſſe
ſepeliendos in loco ſacro ſine Bulla, quam
puer, vel amens cenſetur interpretatiuè
petere, ita Henriquez dict. §. 8. in com-
mento litera P. & Auila de ceoſuris 5.par.
diſp.5. dub.5. verſic. ſit concluſio fol. 291.
Poteſt etiam ſumi Bulla pro defuncto ex-
communicato, aut tempore interdicti, vt
abſoluatur ab excommunicatione reſerua-
ta, & ſepeliatur in loco ſacro, Emmanuel
in explicatione Bullæ §. 13. quem referens
ſequitur Henriquez d. cap.20. §.8. in com-
mento lit. Y, & Z.

34 Trigeſimatertia reſolutio, habentes Bul-
lam Cruciatæ tempore interdicti peccant
mortaliter, ſi diebus feſtis ſacrum non au-
dierint, Medina in ſumma lect.1.§.4. Sotus
in 4. diſt.13. quæſt.2. art.1. & diſt.22. q.3.
art.1. Nauarr. in manuali cap. 21. num. 3.
Ratio, quia priuilegium nou inducit obli-
gationem, ſed remouet impedimentum:
igitur eo ſublato, vrget præceptum au-
diendi ſacrum. Hoc tamen priuilegium
audiendi ſacrum conceſſum pro tempore
interdicti virtute Bullæ non extenditur ad
tempus ceſſationis à diuinis, Nauarr. in
manuali cap.27. num. 179. & Couarr. in
cap. Alma mater 2. part. §.4. num. 7. verſ.
ne tamen,vbi quamuis iure communi æqui-
paretur ceſſatio à diuinis interdicto, non
ramen idem eſt de iure ſpeciali: datur enim
modò inter vtrumque eſſentiale diſcrimen
atque ita cum Bulla ſolùm loquatur de in-
terdicto, non debet extendi extra caſum,
& Acoſta ad explicationem Bullæ quæſ.29.
vbi quæſt. 30. negat priuilegium Bullæ ex-
tendi ad Eccleſiam violatam. Quare fa-
cultas audiendi ſacrum data pro tempore
interdicti, non conceditur pro tempore,
quo Eccleſia eſt violata Non enim locus
violatus eſt locus interdictus, nec violatio
Eccleſiæ eſt interdictum, ſed aliud genus
impedimenti introducti iure Eccleſiaſtico
ad celebrandum.

Probatur ex pœnis celebrantibus in loco
interdicto impoſitis, & celebrantibus in
loco violato: nam celebrantes in loco in-
terdicto fiunt irregulares per quemcumque
actum alicuius Ordinis violando interdi-
ctum, vt colligitur ex cap. 1. de ſenteotia,
& re iudicata, lib. 6. Innocentius in c. fin.
de exceſs. Prælator. Paludan. in 4. diſt. 18.
quæſt.8. arr.3. & art.4. principali, §.quan-
tum ad decimum ſeptimum, Sotus 4. diſt.
22. quæſt.3. art.1. concl.5. Nauar. in ma-
nuali cap.27. num.244. Couarr. in c.Alma
mater,p.2. §.2. num.3. de ſentent. excom-
municationis in 6. & alij quos referens ſe-
quitur Sayr. de cenſuris, lib. 5. cap.14. ex
num. 18. vſque ad num. 26. Qui verò cele-
brat in loco violato, peccat mortaliter,
non tamen manet irregularis, Syluester
verb. conſecratio 2. qu. 9. Nauarr. cap.25.
num.33. & cap.27. num.250. & oſtenditur
in cap. is qui, de ſent. excommunic. lib.6.
& ſumma Aſtenſis 2. par. lib.7. tit. 9. qu.5.
& Geminian. in cap. vnico, de conſecrat.
Eccleſ. vel Altar. lib.6. num. 5. & Sayr. de
cenſuris lib.2. cap.4. num.12. Quocirca
cùm priuilegium audiendi ſacrum conce-
datur per Bullam pro tempore interdicti,
non debet extendi ad violationem Eccle-
ſiæ, cùm violatio non ſit interdictum.

35 Trigeſimaquarta reſolutio. Omnes Iu-
dices verè, ac propriè Ordinarij tenentur
ſub pœnis in Bulla fulminatis omnes pœ-
nas pecuniarias Cruciatæ applicare, vt pa-
tet ex literis Bullæ. Nomine autem Ordi-
nariorum veniunt Capitula, & eorum Gu-
bernatores Sede vacante. Nihilominus Iu-
dices delegati nullo modo tenentur appli-
care pœnas pecuniarias Cruciatæ,eo quòd
Bulla non loquitur niſi de iudicibus ordi-
narijs, non autem de delegatis. Propter
quam Epiſcopi, & eorum officiales tenen-
tur ſub mortali applicare pœnas pecunia-
rias in ſubſidium huius expeditionis; cùm
Romanus Pontifex id præcipiat in virtute
ſanctæ obedientiæ, niſi paruitas materiæ
excuſet. Quinimò ex verbis eiuſdem Bullæ
indicatur obligatio reſtituendi Epiſcopis,
& eorum officialibus impoſita, ſi pœnas
ſupradictas ſibi, vel alijs, & non in ſubſi-
dium huius expeditionis applicauerint,
ita Fr.Emmanuel in explicatione Cruciatæ
§.13. num.10.

Ex hac reſolutione ſequitur Commiſſa-
rium Cruciatæ non teneri applicare eidem
Bullæ pœnas pecuniarias,cùm ſit Commiſ-
ſarius Iudex Apoſtolicus delegatus,& Bul-
la non loquatur, niſi de ordinarijs. Idem
dicendum eſt de Conſeruatoribus datis à
Romano Pontifice ad tuendum aliquos
contra manifeſtas iniurias, ſeu violentias
iudiciali non vtentibus indagine;quia ſunt
iudices delegati, & illis competit iuriſdi-
ctio non ratione officij, ſed delegationis:
gloſſ. verb. Conſeruatores,in principio in
cap.1.

cap. 1. & vltimo, de officio iudicis delegati lib. 6. & ibi Ioan. Andr. col. 2. Sylueſt. in ſumma, verb. conſeruator, nu. 1. Valaſcus tom. 2. conſult. 152. num. 6. Campanil. in diuerſor. iuris canonici rubr. 12. c. 13. n. 24. in fine, Azor. inſtitut. moral. par. 2. lib. 5. cap. 34. qu. 2. & Molina de iuſtitia, tom. 6. diſp. 29. num. 1. vbi concludit Conſeruatores eſse iudices delegatos; niſi in Bulla conſeruatoria expreſsè ſit conceſsum, vt Conſeruatores per illam eligendi ſint iudices ordinarij, prout notat idem Molina fuiſse conceſsum noſtræ Societati à Pio V. & Gregorio XIII. hi enim cùm ſint ordinarij, pœnas Cruciatæ debent applicare, ſicut etiam Conſeruatores Eccleſiaſtici Eborenſis Academiæ applicant, cùm ſint Ordinarij, & habeant iuriſdictionem eamdem, quam olim habebat Archiepiſcopus Eborenſis in Scholaſticos, & perſonas Vniuerſitatis. Nunc autem eſt abdicata, & Religioſis Societatis tradita, & indulto Apoſtolico in forma Breuis dato à Pio Quinto 25. die Maij anno Dom. 1568. Pontificatus verò ſui anno tertio confirmata. Cùm autem Societati in foro iudiciali nulla competat iuriſdictio, Rector Collegij Eborenſis virtute Bullæ eligit in Conſeruatorem, Dignitatem, aut Canonicum, qui tam in ciuilibus, quàm in criminalibus ordinariam exercet, & exequitur iuriſdictionem. Quare conſeruatoriæ Bullæ ſunt inſpiciendæ, cùm aliquando concedantur in ampliori forma aliquibus Religionibus, quàm alijs, Cabed. diuerſ. iuris argumen. lib. 3. cap. 18. num. 3. Fr. Emmanuel tom. 1. regul. quæſt. 65. art. 12. & Gutierr. pract. lib. 4. quæſt. 93. num. 6. & 7. & ex illis apparebit, quando ordinariam habeant Conſeruatores iuriſdictionem, & quando delegatam, & ex conſequenti delegati non tenentur, Ordinarij autem vtique Cruciatæ operi pœnas applicare, & quamuis non deſint Officiales Cruciatæ, qui putent Ordinarios locorum debere pœnas corporales mutare in pecuniarias in ſubſidium Cruciatæ, etiamſi opus fuerit compellendo cenſuris ad hanc mutationem officiales Ordinariorum; contrarium tamen eſt dicendum: non enim hoc eſt ferendum, quia ſi concederetur, vt pœnæ corporales pecuniis redimerentur, nunquam delinquentes ſua crimina deſererent, & ideo pœna exilij, carcerum, & verborum nullo modo pecunijs debent compenſari, niſi data iuſta, & rationabili cauſa commutandi aliquam pœnam corporalem in pecuniariam, Acoſta in explicatione quæſt. 88. per totum.

36 Trigeſimaquinta reſolutio. Commiſſarius Bullæ Cruciatæ pro ſolo conſcientiæ foro habet facultatem diſpenſandi in affinitate reſultante ex concubitu fornicario in primo, vel ſecundo gradu: itemque poteſt prolem ſuſceptam, & ſuſcipiendam facere legitimam, aliquibus conditionibus interpoſitis. Prima, vt matrimonium illud ſit initum iam, cum illo impedimento, ſeruata forma, ac ſolemnitate, quam præſcribit Concilium Tridentinum, dummodo impedimentum ſit occultum. Dicitur autem occultum, vt diſtinguitur contra publicum; nec dicitur publicum, quamuis ab aliquibus ſciatur, ac proinde probari poſſit: adhuc enim dicetur occultum, & tunc erit publicum, quando eſt publicum non ſolùm in ciuitate, ſed etiam in maiori parte, vel Parochiæ, vel Collegij, vel Conuentus, vel viciniæ; modò ſaltem decem perſonæ reperiantur in ea Parochia, vel Collegio, vel Conuentu, Sanchez cum alijs d. lib. 8. diſp. 34. num. 55. & 56. & 57.

Secunda conditio, vt bona fides ex parte ſaltem vnius contrahentis, qui impedimentum ignorauit tempore matrimonij, data fuerit. Tertia, vt ignorans impedimentum poſtea certioretur de nullitate prioris conſenſus; eſto illi non pateſcat nullitatis cauſa, vt remoueatur ſcandalum, ita Fr. Emmanuel in additionibus ad Bullam Cruciatæ §. 13. num. 16. verſ. dudaſemas; & antè in explicatione d. §. 13. n. 6. verſ. puede, & Sanchez lib. 8. de matrimonio diſp. 6. num. 23. vbi ſubdit, id procedere, quando prius matrimonium fuit initum coram Parocho, & teſtibus, & præmiſſis ſolitis denunciationibus. Quòd ſi denunciationes culpabiliter fuerunt omiſſæ, nequit Commiſſarius diſpenſare, quod etiam docuit lib. 2. de matrimonio diſp. 40. n. 4. ex Concilio Tridentino ſeſſ. 24. cap. 5. ibi:
» Quod ſi ignoranter id ſecerit, ſiquidem ſo-
» lemnitates requiſitas in contrahendo ma-
» trimonio neglexerit, iiſdem ſubijciatur
pœnis. Secus quando denunciationes ſeruauit. Tunc enim Commiſſarius Bullæ diſpenſare poteſt, etiamſi Papa ſit præſens, quod non eſt integrum Epiſcopo, etiam in caſu magnæ neceſſitatis, quoties eſt recurſus ad Pontificem, aut ad habentem ab eo poteſtatem diſpenſandi, vt cum alijs probat Sanchez dict. lib. 2. diſp. 40. num. 8. vbi addit Commiſſarium Cruciatæ non poſſe diſpenſare in caſibus, in quibus poteſt Epiſcopus in matrimonio, contracto cum impedimento dirimenti occulto, vt iterum celebrari poſſit, niſi detecta nullitate prioris matrimonij alteri coniugi: quapropter ſi nullitate non detecta neceſſe eſſet ob vrgentem neceſſitatem contrahere matrimonium, cùm in hoc caſu Commiſſarius careret facultate, poſſet Epiſcopus diſpenſare ratione vrgentis neceſſitatis.

Illud tamen monuerim Epiſcopum poſſe aliquando in omnibus impedimentis dirimentibus poſt contractum matrimonium, & aliquando ante initum matrimonium, concurrentibus quibuſdam circumſtantijs, vt docet Sanchez d. diſp. 40. num. 3. & 7. Commiſſarium autem in ſolo impedimento affinitatis ex congreſſu fornicario, poſse diſpenſare: nunquam tamen ante matrimonium celebratum, ſed poſtea, & altero coniuge facto certiori de nullitate prioris conſenſus. Inſuper licitum eſt Commiſsario legitimare prolem ex eo matrimonio irrito natam pro foro tantùm conſcientiæ ad Ordines etiam ſacros, & ad quæcumque Beneficia: ita Henriquez lib. 7. de indulgentijs cap. 13. num. 5. vbi addit etiam ad ſuccedendum in bonis temporalibus; quod non admittit Sanch. non enim credit poſse ſuccedere in bona temporalia, quoniam

legi-

Digitized by Google

legitimatio hæc non procedit ex diſpenſatione facta in radice matrimonij: ſic ille, d. diſp.6. num.25. & diſp.7.num.23. & 24. quod etiam mihi probatur.

37 Trigeſimaſexta reſolutio. Valde probabile eſt non poſse fieri compoſitionem virtute Bullæ Cruciatæ de bonis ſimpliciter, & ſine peccato inuentis, cuius dominus ignoratur, ita Sayrus in Claui lib. 10. tract.5. cap.2. num. 30. & Petrus Nauarra lib.4. de reſtit. cap.2. dub.9. num.75. aſserentes nuſquam emanaſse Bullam aliquam compoſitionis circa bona ſimpliciter inuenta; quinimò poſse inuentores harum rerum facta ſufficienti diligentia non inuento domino, eas ſibi aſsumere, ita Sotus lib.5. de iuſtitia quæſt.7.art.3. ad 2. Ledeſma 2.4. quæſt.18. art.5. fol.266. colum. 1. Petrus Nauarra lib. 4. d. num. 75. Ludouicus Lopez inſtruct. conſcientiæ, par.2.c.2. Emmanuel Sà in ſumma verb. theſaurus, num.4. Ratio, quia debita incerta non ex iure naturæ debentur pauperibus, nec Reipublicæ, aut animabus, quorum ſunt. Et quamuis de conſilio ſimpliciter inuenta pauperibus, aut publicis vſibus erogari poſſint; id tamen non eſt in præcepto, ſed inuentor, ſiue diues, ſiue pauper, poteſt poſt ſufficientem diligentiam non inuento domino, ea ſibi retinere, cùm nulla lex diuina, neque ciuilis præcipiat ea diſtribui pauperibus; nec ius canonicum. Nam cap. illud, ſi quid inueniſti 14. quæſt. 5. ſolùm loquitur de illis, qui non fecerunt debitam diligentiam ad verum dominum inueniendum; hi enim cenſentur fures, qui ita inuenta eo animo retinent, vt nolint reſtituere, etiamſi dominus appareat, quod intellige de bonis ſæcularibus; ſecus ſi bona inuenta ſint alicuius Eccleſiæ, quamuis non appareat de quanam Eccleſia ſint. Hæc autem non ſunt inuentoris, ſed debent tradi Prælato, vel conuerti in vſus Eccleſiæ, Salon. 2.2.quæſt. 66. art.5.controuerſia prima, vbi addit retinentem bona ſæcularia poſt factam ſufficientem diligentiam, teneri reſtituere domino comparenti intra tempus datum ad præſcribendum: ſecus ſi compareat poſt tempus ad præſcribendum conſtitutum; tunc enim bona non erunt domini, ſed inuentoris, ex legitimo titulo legitimæ præſcriptionis. Fauet D.Thomas 2.2. quæſt.66. art.5. ad 2. vbi agens de huiuſmodi inuentis, non obligat ad reſtituendum, ſed quòd inuentor poſt diligentem inquiſitionem factam pro vero domino inueniendo, bona fide illa pro derelictis habere poſſit, quibus rationibus non ſolùm tanquam valdè probabile, ſed tanquam verum ſentiendum eſt, non eſſe faciendam compoſitionem virtute Bullæ ſuper rebus deperditis, & ſimpliciter inuentis, ſed de malè acquiſitis, & iniuſtè retentis, quarum dominus penitus ignoratur; niſi in Bulla fiat expreſſa mentio de rebus deperditis, & ſimpliciter inuentis ſine peccato.

38 Trigeſimaſeptima reſolutio. Compoſitio virtute Bullæ poteſt fieri de rebus malè quæſitis iniuſtè ablatis, ac retentis, quarum dominus ignoratur, poſt diligentem inquiſitionem de eo inueniendo factam, ſolutis in hoc Regno duobus denarijs cum dimidio, & hoc modo liberatur à ſumma duodecim aureorum cum dimidio; ita vt facta tali compoſitione maneat debitor tutus in conſcientia ab obligatione reſtituendi reſiduum ſibi remiſſum, puta ad rationem vnius pro quinquaginta, quæ compoſitio eſt valida, & ſatis pia, maturo ſanè conſilio tamen facta. Ratio, quia cùm hæc bona incerta ex ſolo iure humano, ac diſpoſitione Summi Pontificis debita ſint pauperibus, vt vult Sotus lib. 4. de Iuſtitia, quæſt.7. art.1. ad 3. & Couarr. in reg.peccatum, part. 2. in principio, num.6. & deducitur ex cap. cùm tu, de vſuris, vbi Alexander Tertius præcipit, vt quæſita per vſuram, quorum dominus ignoratur, pauperibus conferantur, & cum alijs fauet Sayrus lib.10. in Claui tract.5. cap. 2. ex num.10. vſque ad 13. vbi cum alijs oſtendit iam à tempore S. Auguſtini hoc obſeruari, habuiſſeque initium ex illo verbo Saluatoris Lucæ 11. *Quod ſupereſt, date eleemoſynam*. Quare Pontifex ſicut pater pauperum, & bonorum incertorum diſpenſator poteſt bona incerta malè quæſita, & iniuſtè poſſeſſa pauperibus applicare, ſic etiam poteſt eadem bona ex cauſa iuſta ad alios vſus pios conuertere, & aliqua remittere, vt reliqua faciliùs reſtituantur, atque ita omnes fatentur poſt compoſitionem tuta conſcientia poſſe compoſitos bona illa reſidua poſtea retinere, cùm Pontifex ex rationabili cauſa bonorum incertorum compoſitionem facere poſſit, Antonin. 2.p. tit.2. cap.6. in fine, Silueſter verb. reſtit. 8. quæſtio.8. Nauarr. in manuali, cap.17. num. 93. Valentia tom.3. diſp.5. quæſt.6. punct.7. Bannez 2. 2. quæſt. 62. art.5. dub.8. & Ludouic. Lopez par. 1. inſtruct. cap. 138. & 139. & alij quos refert, ac ſequitur Sayr. in Claui d. lib.10. tract.5. cap.2. num.23. ſed de hoc infrà trigeſimanona reſolutione, num.40.

Illud autem nota, data eleemoſyna duorum denariorum cum dimidio, vulgò, hum toſtam, manere liberos à reſtituendis duodecim aureis cum dimidio, vulgò, ſinquo milrs, ex moneta Luſitana, atque ita, vt liberentur à ſolutione ducentorum, & quinquaginta aureorum de bonis malè quæſitis, oportet, vt ſumantur viginti Bullæ compoſitionis, data eleemoſyna pro qualibet earum duorum denariorum cum dimidio, & inſuper debet habere vltra has Bullas compoſitionis Bullam Cruciatæ, veluti fundamentum, quo nituntur Bullæ compoſitionis. Quòd ſi bona incerta ſuper quibus facienda eſt compoſitio, excedant ſummam centum mille regalium monetæ Luſitanæ, recurrendum eſt ad Commiſſarium ſubdelegatum, apud quem fiat compoſitio vſque ad quantitatem quingentorum aureorum dumtaxat, vltra quam Summam recurrendum eſt ad Commiſſarium generalem ita in regimine Commiſſarij ſubdelegati, datis quinque denarijs pro qualibet Bulla vſq; ad quingentos aureos.

39 Trigeſimaoctaua reſolutio. Poſt factam compoſitionem præcedente diligenti inqui-

quiſitione de domino inueniendo, ſi dominus compareat, non tenetur compoſitus reſtituere quicquam domino comparenti. Ratio, quia bona fides non patitur, vt ſemel exactum, iterum exigatur, argumento reg. 83. de reg. iuris, in 6. Probatur argumento reſtituentis de mandato Confeſſoris poſt factam diligentem inquiſitionem pauperibus, qui non tenetur poſtea reſtitucre comparenti domino, ſi iam inuenta reſtituerat, Ita Augelus verb. reſtitutio 2. §. 12. Aragonius 2. 2. quæſt. 62. art. 5. ante finem, Petrus Nauarra lib. 3. de reſtitutione cap. 2. poſt dubio 7. num. 56. verſ. Quinco, Sotus lib. 4. de Iuſtitia quæſt. 7. art. 1. verſ. ſolutio tertij argumenti, & Rodrig. in ſumma par. 2. cap. 41. concluſ. 12. Secus ſi non præcedat ſufficiens domini inquiſitio: tunc enim non obſtante diſtributione iam facta pauperibus, tenetur debitor tantumdem reſtiruere domino poſtea comparenti. Nihilominus quamuis hæc procedant, quoad bona diſtributa pauperibus bona fide poſt debitam diligentiam pro domino inueniendo, oppoſitum eſt dicendum in caſu compoſitionis circa bona incerta, pro quibus ſit ſequens reſolutio.

40 Trigeſimanona reſolutio. Facta compoſitione virtute Bullæ poſt diligentem inquiſitionem veri domini, & non inuenti, debitor bona illa poſtea tuta conſcientia retinere poteſt abſq; obligatione reſtiruendi reſiduum, ſi dominus omnino non compareat, illi tamen comparenti non obſtante compoſitione facta tenentur compoſiti reſtituere, quæ habuerint nondum conſumpta, & inſuper ea, quæ fuerune eiſdem bonis lucrati, ita Caietan. 2. 2. quæſt. 62. art. 6. Cordub. lib. 5. quæſtionarij quæſt. 4. & alij quos ſequitur Fr. Emmanuel in Bulla compoſitionis dub. 6. num. 8. ex quo infertur bona, quæ ſunt collata pauperibus, aut locis pijs, aut bona fide conſumpta, non eſſe obnoxia reſtitutioni, niſi facti ſint ditiores, ex ea ratione, quia compoſitio tamdiù conceditur, quamdiù dominus verus non comparet: & hæc videtur eſſe mens Pontificis, qui nemini vult præiudicare in iure cuiquam quæſito: atque ita creditor eſt verus dominus, comparenſque poteſt in foro externo petere reſiduum bonorum, quod compoſitus adhuc retinuerit, non verò id, quod ratione compoſitionis Bullæ Cruciatæ fuit ſolutum, ita Fr. Emmanuel dict. num. 8.

Nec obſtat Acoſta ad explicationem Cruciatæ quæſt. 93. verſ. ſed ſalua, dicens nec totum, nec partem poſt factam compoſitionem ad reſtituẽdum eſſe domino comparenti, argumento legis noſtræ lib. 3. tit. tit. 94. circa animalia inuenta, quorum dominus ignoratur poſt quatuor menſes continuos in locis publicis, certis diebus voce præconis animalia deperdita fuiſſe inuenta, vt eo modo dominus ignotus certioretur de animalibus deperditis, qui ſi non compareat intra tempus prædictum, adiudicantur publicano inuenti, aut illi, cui inuenti conuenerit, & quamuis poſt illud tempus tranſactum domini animalium compareant, & ea in iudicio petierint, non audientur, ibi: Nam ſeram ouuidos, nem recebidos atal demanda. Idem habetur apud Hiſpanos, l. 6. cum ſequentibus tit. 13. lib. 6. nouæ recopilationis. Quia reſpondetur in prædictis legibus expreſsè denegari actionem dominis comparentibus ad repetendum animalia in iudicio, quod fieri poſſe ex cauſa iuſta à Principe, & ob vtilitatem publicam facilè conceditur, vt in lege tam Hiſpana, quàm Luſitana ſuprà dictis poſt latam ſententiam; ante illam verò domini comparentes etiam poſt præconia, & menſes exactos, poſſunt petere rem propriam. At verò in Bulla compoſitionis nullo modo Pontifex declarat non eſſe faciendam reſtitutionem poſt factam compoſitionem dominis comparentibus, quare voluit, vt compoſiti tuti ſint in conſcientia ab obligatione reſtituendi, donec domini compareant.

Quinimò Couarru. in regula, peccatum, part. 3. §. 2. num. 5. dubitat de iuſtitia harum legum, conceditque poſſe priuari varijs ex cauſis ſuarum rerum dominio à Principe, vel propter crimen commiſſum, vel propter vtilitatem Reipublicæ, vel quando habentur à dominis pro derelictis: at in rebus iſtis inuentis non elucet ratio ad priuationem dominij, atque ita non videtur rationi conſonum, vt hæc bona inuenta auferantur proprijs dominis, qui nullum crimen commiſerunt, nec Reipublicæ expedit res inuentas magis huic, quàm illi competere. Quocirca iuſtius videtur, quòd res inuentæ potiùs in vtilitatem domini expendantur, quàm quòd alieno domino, proprio neglecto, conferantur. Quibus permotus inclinat in foro conſcientiæ etiam poſt ſententiam ius non eſſe negandum repetendi, ne per iudicem, vel per eum, cui harum rerum cuſtodia demandata eſt, fraus aliqua creetur contra dominos illarum rerum.

Nihilominus quamuis de huiuſmodi legibus etiam Caſſanæus in conſuetudine Burgund. rubr. 1. §. 1. dubitat, non ambigendi locus eſt in vtroque foro, ſi ea, quæ ibi præcipiuntur in eiſdem legibus, exactè ſeruentur, & poſt prædicta præconia, & menſes ſupradictos ſeruato iuris ordine proferatur ſententia. Non tamen in caſibus harum legum condemnarem furti, qui remoto ſcandalo, rem ſuam apud alium detentam recuperaret, quando difficulter res alia via haberi poterat; quod intellige antequam feratur ſententia; vel poſt latam ſententiam, non ſeruato iuris ordine, aut ob pecuniam; & quamuis in modo capiendi peccet, ſiue quòd occultè rem propriam priuata authoritate accipiat apud alium exiſtentem, ſiue quòd ex intentione damnificandi proximum, vnde non tenebitur reſtituere, ſed tantùm indicare, ſeu ſignificare homini, apud quem res exiſtebat, quòd liber exiſtat ab onere reſtituendi. Ratio, quia res illa verè ſibi debita erat, & nemo reddere tenetur, quod aliàs ſibi reſtituendum eſt, vt colligitur ex D. Thoma 2. 2. quæſt. 66. art. 5. ad 3. Alexander de Ales par. 4. quæſt. 24. membro 5. art. 3. & Gabriel in 4. diſt. 15. quæſ. 3. dub. 3. art. 3.

41 Qua-

41 Quadrageſima reſolntio. Eccleſiaſtici, qui hotas canonicas non recitarunt poſt menſes ſex à poſſeſsione beneficiorum, poſſunr virtute Bullæ facere compoſitionem iu forma ſuprà poſira ad rationem vnius pro quinquaginta, ita tamen, ve vltra ſummam datam pro qualibet Bulla compoſitionis teneãtut tantumdem reddere fabricæ Ecelefiæ, cuius eſt beneficium: aliter enim non prodeſt homini compoſitio. Vnde ſi illi opus ſit aſſumere viginti bullas compoſitionis, & pro omnibus ſolurre theſaurario Cruciatæ quinque aureos noſtræ moneræ; totidem tenetur reddere fabricæ Eccleſiæ, cuius eſt beneficium, & quamuis Ecelefia ſit creditor certus, cùm ex Nauarro in ſumma cap.25. num.122. & 123. controuerſum ſit iuter Doctores, an reſtirutio ſir facienda ipſi Eccleſię, aut pauperibus illius, & vtrique, vel alteri poſſe fieri per motum Pij Quinti, ab eo fuit deciſum, vt Eccleſijs beneficiorum detur tanta eleemoſyna, quanta datur pro bulla compoſitionis. Non tamen ſit compoſitio pro omiſsionr horarũ in prioribus ſex mẽſibus à poſſeſſione beneficiorum, quamuis non excuſentur à peccato qui iu ijs horas amittunt, Fr. Emmanuel in Bulla compoſitionis, §. vnico, uum. 15.

42 Quadrageſima prima reſolutio. Quamuis ex Fr. Emmanuele vbi proximè dict. num. 15. adhærente verbis conſtiturionis Pij V. dicentis, non recitantes officium diuinum, tentri reſtituere omnes ſructus beneficiorum, vel facere compoſitionem virtute Bullæ, & id apertè videantut inſinuare verba Pij in hunc modum: *Statuimus,*
„ *vt qui horas omnes canonicas vno, vel pluri-*
„ *bns diebus intermiſerit, omnes beneficij, ſeu*
„ *beneficiorum ſuorum fructus, qui illi, vel illis*
„ *diebus reſponderent, ſi quotidie diuiderentur;*
„ *qui verò matutinum tantùm dimidium, qui*
„ *cæteras omnes horas aliam dimidiam; qui ha-*
„ *rum ſingulas ſextam partem fructuum eiuſdem*
„ *diei amittat*. Nihilominus cùm nomine officij non ſolùm veniat penſum recitandi Officium, ſed etiam reliqua onera beneficiarijs impoſita, regendi videlieet Eccleſiam,& adminiſtrandi Sacrameuta,& obligatio reſidendi, & Miſsas celebrandi, quæ omnia onerant beneficiarios. non tenentnr reſtituere qui non recitant omnes fructus beneficiorum, ſed eam partem fructuum, quæ teſpondet oneri, & labori dicendi Officium diuinum. Reliquas verò partes, quæ reſpondenr oneri reſidendi, regendi Eccleſiam, & adminiſtrandi Parochiauis Sacramenta, poſſunt beneficiarij retinete, nec ſuper his debent ſacere compoſitionem, cùm non teneantur hos fructus Eecleſiæ, aut pauperibus reſtituere, ita Medina in in inſtruct. confeſs. in expoſitioue primi præcepti §. 11. fol. 105. Lopez in inſtruct. 1. par. cap. 95. cum Dominico de Cueuas ſuo præceprore, Aragonius 2.2. quæſt. 83. art.13. fol. 869. Henriq. lib.13. de excommunicatioue, cap. 13. Beja in reſponſis caſuum reſponſ. 55. & probarur ex Concilio Trident. ſeſſ.23. cap. 1. §. ſi quis autem, de reformatione, vbi de reſidentia Prælatorum, quibus auimarum cura committitur: item oues ſuas agnoſcere, pro his ſacrificium offerre, verbîque diuini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, ac bonorum omuium operum exemplo paſcere, & in cætera munia paſtoralia incumbere, quæ omnia nequaquam ab ijs præſtari, & impleri poſſunr, qui regi ſuo non inuigilant, nrque aſſiſtunt, ſed mercenariotum more deſerunt.

Ex qnibus verbis Concilij patent munera, ac munia beneficiornm, ob qnorum onus fructus, ac redditus beneficiorum cõſequuntur. Quare motus Pij V. quatenus ait teneri omittentes horas, reſtituere omnes fructus, intelligi debet de beneficiatis ſimplicibus, non autem de curatis, nec de habenribus obligatiouem reſidendi, nam hi proprer abſentiam priuantur fructibus; ſed dum abſunt, poſſunt recitare: ergo ſi propter ſolum recitandi munus faciunt, dum abſunt, fructus omnes ſuos, fruſtrà imponirur amittendi fructus pœna à Concillo, dict. §. ſiquis autem pro rata tempore abſentiæ, ſi omnes fructus conceduntur tantùm ob officium, & omnes amit-
„ tuntur ex omiſſione hotarnm, ibi: *Eum*
„ pro rata temporis abſentiæ fructus ſuos
„ non ſacere, nec tuta conſcientia, alia etiam
„ declaratione non ſequuta illos ſibi detine-
„ re poſſe. Igitur ſi omnes frnctus pro rata temporis abſentiæ beneficiarius non facit ſuos, conſequens eſt fructus non concedi ſolùm propter penſum horarum. Ex dictis ſequirur reſolutio pro quantitate reſtituenda pro omiſſione horatum à beueficiato habenti Curam animarum, ſiue ſint Epiſcopi, ſiue Curati inferiores.

43 Reſolutio quadragrſimaſecunda. Curam animarum habeutes ex omiſſione horarum, ſi cætera munia ſuorum beneficiorum, vt par eſt, adminiſtrent, teuenrur reſtiruere quartam, & tertiam partem fructuum ſuorum beneficiorum; reliquas verò duas, vel tres partes poſſunt ſibi vendicare ob reliqua munera, quæ exercent, & parati ſunt exercere, ita Medina, Lopez, Cueuas, Henriquez, & Beja præallegati.

44 Quadrageſimaterria reſolutio. Habens bona incerta pauperibus reſtituenda, poteſt ea ſibi, ſi verè pauper eſt, retinere, vel ſuis conſanguineis, & familiaribus pauperibus elargiri, omiſſa compoſitioue. Probatur argumento Oeconomi, ſeu Commiſſarij ad faciendas eleemoſynas deputari ad pauprres, quem poſſe, ſi pauper eſt, ſe ipſum computare in pauperum chirographo, volunt Caietanus 2.2. quæſt.61. art.5. ad.3. Sotus lib.4. de iuſtitia quæſt.7. art.1. in ſolut. 3. argumenri, Petrus Nauarra lib.4. de reſtitut.cap.2. poſt dubium.7.n.5. Angles in floribus 4. ſentent. quæſt.2. difficultat. 6. Aragon.2.2.quæſt.62.art.5.ad.3. & Lopez parte 1. inſtruct.cap.104. Quòd ſi neceſſitas, & paupertas non ſit omnino certa, de conſilio Confeſſoris deſtributionem poteſt ſacere, & ſibi aliquid retinere, vel conſanguineis elargiri, & quoad forum conſcientiæ tutus erit, Nauarr. in manuali cap. 25. num. 123. & de oratione cap. 7. num. 34. pro qna reſolntione refert Baldus in l. id quod pauperib. quæſt. 22. Cod. de

Epi-

Epiſcopis, & Clericis, Anchar. conſil. 84. D. Apollonia. Melius tamen faciet, dum neceſſitas non eſt adeò certa, vti compoſitione, virtute Bullæ in ſubſidium huius expeditionis. Caueant tamen Confeſſarij, ne pœnitentibus, qui habent bona incerta omniuo reſtituenda, ſe offerant accepta pecunia ab eiſdem ad ſacrificandum pro animabus eorum, quorum ſunt bona, quia ex hoc creatur ſcandalum, & fortè magis ſe offerunt propter cupiditatem, & auaritiam, quàm ob deuotionem celebrandi: vnde cùm Pontifex tamquam pater pauperum, & qui curam habet ſpiritualem, applicauerit bona incerta pauperibus, nequit Confeſſarius ea auctoritate propria in alios vſus commutare. Sayr. in claui lib. 10. tract. 5. cap. 2. à num. 21. ad finem.

45 Quadrageſimaquarta reſolutio. Qui non reſident in ſuis beneficijs, nequeunt facere compoſitionem pro fructibus malè ablatis, ſed tenentur reſtituere omnes, iuxta Concilium Tridentinum ſeſs. 6. cap. 1. & 2. & ſeſs. 11. cap. 1. §. ſi quis autem, & ſect. 21. cap. 1. cùm nequeant abeſse Epiſcopi, nec cæteri curam animarum habentes; eſt enim reſidentia de iure diuino, ac naturali, quia præcepto diuino mandatum eſt omnibus curam animarum habentibus oues ſuas cognoſcere, Concil. Trident. ſeſs. 23. de reformat. cap. 1. & ideo ita docent Caietan. 2. 2. quæſt. 185. art. 5. Couarr. variar. lib. 3. cap. 13. nu. 9. Guerrer. in ſpecul. iuris Pontiſ. cap. 9. verſ. de reſidentia. Læl. Zech. de munere Epiſcop. cap. 5. num. 3. & Barboſ. alleg. 53. n. 2. quod adeò verum eſt, vt Roman. Pontifex nequeat in habentibus curam animarum ſine iuſta cauſa diſpenſare, quia iure diuino, ac naturali adeſse debent. Azot. inſtit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 4. quæſt. 3. verſic. quinta cauſa.

46 Quadrageſimaquinta reſolutio. Diſtributiones quotidianæ non ſunt fructus, nec veniunt appellatione fructuum, Couarru. lib. 3. variarum cap. 13. num. 1. circa principium, Gutier. conſ. 8. nu. 2. Rebuff. in tract. congruæ portionis num. 86. Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 7. quæſt. 2. Gonzal. ad regulam 8. Cancell. §. 7. procemial. num. 154. & Monet. de diſtribut. quotid. part. 1. quæſt. 6. vbi num. 10. decidit priuilegium conceſsum alicui de percipiendis fructibus in abſentia, non extendi ad diſtributiones quotidianas, quia propriè non veniunt appellatione fructuum, nec redditꝚuum, & ideò ſicut non poteſt fieri compoſitio de fructibus malè perceptis ob non reſidentiam, ſic etiam ex alia ratione non poteſt fieri ſuper diſtributionibus quotidianis iniuſtè ablatis, quia diſtributiones habent dominum certum; hoc eſt, intereſſentes in Choro, quibus accreſcunt. Fr. Emmanuel in Bulla compoſitionis num. 16. ex cap. 1. de clericis non reſidentibus, in 6. Bonifacius VIII. per hæc verba, Statuimus, inquit, vt diſtributiones ipſæ, quoque quotidianæ, in quibuſcumque rebus conſiſtant, Canonicis, ac alijs beneficiatis, & clericis Eccleſiarum ipſarum, qui eiſdem Eccleſijs adfuerint, tribuantur. Cùm ergo diſtributiones habeant certos creditores, hinc fit, vt nequeat fieri compoſitio ſuper illis: ſed illas percipiens iniuſtè tenetur reſtituere intereſsentibus.

Sed quid dicendum de illo, qui certò ſcit ſe vnum ex duobus in vendendo decepiſse, numquid poterit facere compoſitionem? Reſpondeo negatiuè, & ideò pretium debet diuidere inter illos duos poſt factam diligentiam; ſi æquè dubius maneat, cuius nam ſit. Non enim in hoc caſu creditor eſt incertus omnino, cùm ſit alter ex duobus, & neuter poſſideat: igitur inter illos diuidenda res eſt. Caietan. 2. 2. quæſt. 62. artic. 5. in ſolutione ad 3. Sotus lib. 4. de iuſtitia quæſt. 7. art. 1. ad 3. verſ. de illo verò, Petrus Nauarr. lib. 4. de reſtit. cap. 2. in 2. edit. dub. 8. num. 50. Henriquez lib. 7. de indulgentijs cap. 35. num. 1. & Emmanuel in Bulla compoſitionis, §. vnico num. 9. & 2. tom. ſummæ cap. 41. num. 8. & Sanchez lib. 2. de matrimonio diſp. 41. num. 15. ſubdens, ſi dubium non ſit æquale inter eos fieri debet diuiſio iuxta dubij proportionem.

47 Quadrageſima ſexta reſolutio. Suſpenſi, & excommunicati à iure, vel ab homine poſſunt facere compoſitionem ſuper fructibus malè perceptis, dum ſunt in eo ſtatu, ita patet ex literis huius Bullæ. Nam quamdiu ſunt in mora petendi abſolutionem, non faciunt fructus ſuos beneficiorum, Nauarr. in manuali. cap. 25. num. 124. Marius Alterius de cenſuris diſp. 6. lib. 2. cap. 8. fol. 243. quod intellige, niſi excommunicatus, vel ſuſpenſus egeat his fructibus ad ſe, ſuamque familiam alendum: neque habeant vnde ſe alat; tunc enim non eſt neceſſaria compoſitio; ſed ſunt alendi de redditibus beneficiorum, ne ſame pereant, & de excommunicatis tradunt Surd. de alimen. titul. 8. priuileg. 83. num. 14. Valaſc. conſult. 1. num. 3. Suarez de cenſuris diſp. 13. ſect. 2. à num. 12. Reginald. lib. 32. num. 39. verſic. verumtamen. Idem dicendum eſt de ſuſpenſis clericis, ac depoſitis, ſi non habeant aliunde, quibus ſuſtententur, Farinac. in fragmen. crimin. part. 1. litera C. num. 439. vbi aduerte excommunicatum, & ſuſpenſum propter contumaciam, à qua nolunt reſipiſcere, nō eſſe alendos ex redditibus Eccleſiaſticis. niſi ſint in extrema neceſſitate, Anton. Ricciul. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib. 4. cap. 14. num. 28.

Similiter quotieſcumque legatarij ſunt incerti, habet locum compoſitio, cùm de illis, ac de alijs debitis incertis eadem detur ratio. Quinimò ſi aliqua legata relinquantur ad exonerandam conſcientiam ab vſurario ad maritandas puellas, & ipſæ legatariæ fuerint negligentes in exigendis dotibus per annum integrum, poſſe fieri compoſitionem, tradit Acoſta ad explicationem Bullæ Cruciatæ, q. 96. ex eo fundamento, quia cùm dotes illæ relinquantur ad ſubleuandam conſcientiam, iure reſtitutionis competunt Romano Pontifici; quare cùm puellæ maritandæ fuerint per annum negligentes in exigendis dotibus, poterit hæres vſurarij elapſo anno tradere dimidiam dotem cuilibet ex puellis, & ſu-

per alteram dimidiam cum Cruciata componi, dummodo annalis negligentia non currat, niſi poſt ſcientiam huiuſmodi legatorum, quia ignoranti, & ſimplici parcendum eſt, Palat. in allegat. hæreſis, §. 4. col. 4. Hoc tamen non procedit in legato relicto certo domino via reſtitutionis, à quo ablatum fuit furto, quod poſtea legatum fuit, quia hoc non eſt legatum, ſed reſtitutio facta certo domino, cui eſt applicanda ſumma ab eo ſublata.

48 Quadrageſima ſeptima reſolutio. Quando dominus eſt abſens, ita vt illi nequeat commodè fieri reſtitutio, nec tempus opportunum poteſt expectari, poteſt res reſtitui pauperibus: eo, quia res perinde ſe habet, ac ſi dominus illius eſſet incertus, Couarr. in regul. peccatum p. 2. §. 1. num. 3. Angles in floribus 4. ſentent. quæſt. 3. de reſt. art. 2. difficultat. 16. concluſ. 2. Salon. 2. 2. quæſt. 62. artic. 5. controuerſ. 4. & Nauarr. in manuali cap. 17. num. 29. verſic. quarto. Æquiparatur enim res creditoris longiſſimè diſtantis, bonis incertis, & ex conſequenti in hoc caſu habet locum compoſitio, vt ſoluta certa portione, bona retinens liberetur à reſiduo, quod ſibi poteſt retinere, quod intellige quando bona non poſſunt mitti ad creditorem, niſi magnis ſumptibus, & fortè maioribus, quàm res ipſa æſtimetur; quòd ſi debitum ſit ita magnum, & per actum illicitum fuit quæſitum ex Nauarro in manuali cap. 17. num. 42. & 43. tenetur proprijs expenſis debitum mittere domino quantumuis longiſſimè diſtanti; ex præſumpta dominorum voluntate non diuidendum pauperibus, nec facienda compoſitio, ſed ſeruandum; donec domino reſtituatur per occaſionem opportunam: quia hæc bona non ſunt omnino incerti domini, ſed domini certi abſentis, qui quæſitus diligenter inueniri poteſt, ita Sotus lib. 4. de iuſtitia, quæſt. 7. artic. 1. Secus quando res, ſeu bona fuerint modici valoris, illicitè tamen quæſita; tunc enim poſſunt dari pauperibus, vel Cruciatæ, quoniam reputantur habere dominum incertum, cùm nequeant mitti ad illum ſine magnis ſumptibus, ita ex Soci traditis in 4. diſtinct. 25. quæſt. 2. art. 4. & ex Couarru. in regul. peccatum 3. part. §. 1. ſed eo loco loquitur de rebus ſine peccato inuentis, de quibus diximus ſupra num. 37. verſ. vigeſima ſexta reſolutio.

49 Quadrageſima octaua reſolutio. Iudices ordinarij, aut delegati poſſunt componi ſuper acceptis pro ſententia iniuſta, aut pro prorogauda cauſa in præiudicium alterius partis, aut pro alio quocumque grauamine iniuſtè illato. Quod intellige quando recipitur pecunia per contractum iniuſtum, vel per aliquem alium actum iniuſtum, & adimpletur conditio poſt acceptam pecuniam; nam tunc accipiens ob turpitudinem, non tenetur reſtituere danti, ſi cauſa turpis eſt ſubſecuta, pro qua datum eſt pretium. Quinimò poſt delictum commiſſum, pro quo data eſt pecunia, non eſſe reſtituendum quicquam ab accipiente, ſed poſſe retinere, Nauarr. in manuali, cap. 17. num 30. Petrus Nauarra lib. 4. de reſtit. difficult. 12. concl. 1. & 2. & difficultat. 13. docent, ſequitur Valentia tom. 3. difficult. 5. quæſtion. 6. punct. 4. Emmanuel Rodriguez part. 2. cap. 40. concluſ. 2. & Toletus lib. 5. inſtruct. cap. 21. in fine, dicentes ante ſententiam iudicis, vel ſaltem Confeſſoris accipientem ob delictum commiſſum non teneri reſtituere ſaltem ex præcepto, ſed ex conſilio.

Alij autem autumant poſt delictum patratum accepta ante omnem ſententiam eſſe danda pauperibus, ita S. Antonin. p. 2. titul. 2. cap. 5. §. 2. Aragonius 2. 2. quæſt. 62. artic. 5. in reſponſ. ad 2. concluſ. 7. & Medina quæſt. 2. de reſtit. dub. 2. concluſ. 4. Contrà verò Gabriel. in 4. diſt. 15. quæſt. 2. artic. 3. Aleuſis part. 3. quæſt. 40. membr. 6. artic. 3. §. 2. ad finem, & Caietan. in ſumma, verb. reſtitutio, cap. 4. opinantur, accipientem teneri reſtituere damnificato, in cuius damnum ſententia, aut teſtimonia prolata fuerunt, aut ſaltem pauperibus reſtitutionem eſſe faciendam.

Inter hanc varietatem opinionum penſatis omnibus ad ſeruandas conſcientias, cenſuit Commiſſarius Cruciatæ iudices ordinarios, & delegatos poſſe componi ſuper acceptis pro ſententia iniuſtè lata, aut pro grauamine prorogatæ cauſæ partibus illato, & pro reliquis, quæ contra iuſtitiam admittebant.

Secus dicendum de iudice recipiente pecuniam, quæ illi ſuit oblata, ac data, vt iuſtè iudicaret, quando data fuit ad redimendam vexationem: tunc enim, cùm redimens vexationem ſit creditor certus, illi, & non pauperibus facienda eſt reſtitutio, cùm non voluntariè à ſe dominium rei datæ abdicauerit: imò potiùs ex ratione iniquæ acceptionis ante omnem ſententiam, & repetitionem acceptum reſtituendum eſt; quia contra iuſtitiam accipitur. Non enim aliter datum fuit, niſi ad redimendam vexationem, atque ita non ſolùm repeti poteſt, ſed etiam ante omnem repetitionem accipiens reſtituere debet, vt colligitur ex l. 3. 6. & 7. Cod. de cond. ob turpem cauſam, & l. 4. ff. eodem, & tradunt Bannez 2. 2. quæſt. 61. art. 4. concl. 2. Petr. Nauarr. lib 4. de reſt. cap. 2. dubio 12. nu. 98. Medin. Cod. de reſt. quæſt. 25. Valentia tom. 3. diſp. 5. quæſt. 6. punct. 5. §. Quid nam ſit reſtituendum, dub. 4. & Molina de iuſtitia tom. 1. tract. 2. diſp. 88. Ex quibus patet in hoc caſu non eſſe locum compoſitioni, ſicut etiam iudex recipiens pecuniam pro ferenda ſententia iniuſta, antequam eam ferat, tenetur reſtituere danti, quod accepit, cùm ſit dominus certus, qui non amiſit dominium rei datæ, niſi poſt adimpletam conditionem, Fr. Emmanuel. in Bulla Compoſitionis, §. vnico, caſu 4. num. 21.

50 Quadrageſimanona reſolutio. Poſſunt componi Aduocati recipientes aliquid pro euenda cauſa iniuſta, ſciente parte, pro qua patrocinium fertur, cauſam eſſe iniuſtam: ideò ſuper acceptis à prædicta parte poteſt eſſe compoſitio, vltra ſatisfactionem faciendam alteri parti de damno eidem illato.

Google

laro. In primis enim certum eſt Aduocatos in ſimilibus caſibus peccare mortaliter, & facere contra conſcientiam, ſcientes cauſam eſſe manifeſtè falſam, & nihilominus pro ea patrocinari non deſiſtendo habent onera reſtituendi, Salon. 2. 2. qu.71. art.3. controu.2. non ſuis clientulis, qui ſciunt cauſas eſſe iniuſtas; ſed partibus contrarijs, manifeſtam pro ſe ipſis iuſtitiam habentibus. Quinimò tenentur monere clientes cauſas ſuas, eſſe minùs probabiles; aliàs tenentur ad omnes ſumptus, & expenſas, & damna, quæ illis ex litibus proueniunt: neque ſuper his expenſis poteſt fieri compoſitio, cùm creditores ſint certi. Dixi, ſciente parte, pro qua patrocinium fertur, cauſam eſſe iniuſtam; quia ſi neſciat, illi damna data ſunt reſtituenda: ſiquidem ex parte illius nulla accidit turpitudo, Fr. Emmanuel ſupra num.24.

51 Ex dictis ſequitur poſſe componi officiales publicos, Notarios ſcilicet, & Secretarios, qui aliquid receperunt iniuſtè pro ſuo munere obeundo, quod etiam intelligitur de iudicibus laicis, & Eccleſiaſticis in cauſis temporalibus pro acceptis ſuper eo, quod ratione officij debebant partibus gratis adminiſtrare, quod procedit, quando partes ſcienter dant, & animo deliberato, ſcientes ad id non teneri, ſiuè datum, & acceptum ſit ob turpem cauſam, ſiuè ob cauſam aliàs debitam fieri ratione ſui muneris, & officij: eò quia in huiuſmodi caſibus cùm dent partes deliberato animo, & ſponte, non eſt facienda dantibus reſtitutio. Ideò componi poſſunt. Secus dicendum de dantibus ad redimendam vexationem, quia non cenſentur donare liberaliter, ſed coactè.

52 Vltima reſolutio. Poteſt fieri compoſitio de pecunijs ludo acquiſitis, quando acquiſita pauperibus ſunt reſtituenda. At verò interueniente aliqua fraude, aut acquiſita ludo pecunia ab illis, qui alienare nequeunt, non eſt locus compoſitioni, ſi certi ſint creditores: ſecus ſi incerti ſint. Item componi poſſunt, qui damnum venando, aut aliquo alio actu inferunt meſſibus, aut fructibus alienis, ſi ignorant illos, quibus nocuerunt. Similiter vendentes vinum aqua mixtum, & alias merces falſis, aut minoribus ponderibus, ſi ignorent omnino, quibus debeant reſtituere. Necnon fœminæ, quæ non publicè inhoneſtis vſibus ſe exponunt ſuper acceptis, quę ob turpem cauſam ſibi fuerunt data: quin etiam homines ſuper ijs, quæ à fœminis non maritatis acceperunt. Nam quamuis meretrices non teneantur reſtituere accepta pro actu turpi, vt eſt communis, & ex conſequenti non egeant compoſitione: ex dictis tamen ſequitur poſſe componi fœminas, quæ non publicè viuunt ex turpi quæſtu, præſertim ſi rem habeant cum illis, qui nequeunt alienare, neque transferre dominium rerum, quas adminiſtrant; niſi habuerint peculium caſtrenſe, vel quaſi caſtrenſe, Fr. Emmanuel in Bulla compoſitionis num.61. verſ. item todas las mugeres, vbi ait poſſe componi, quæ non ſunt publicè inhoneſtæ, nec palam meretricium exercent. Sed contra obijci poteſt non poſſe fieri compoſitionem, quia meretrix, & non meretrix, inhoneſtè tamen viuens, poſſunt retinere quod acceperunt tamquam mercedem actus illius turpis.

53 Nam de meretrice publica, quod poſſit accipere, & retinere aliquid pro actu illo, volunt D. Thomas 2. 2. quæſt.32. art.7. in corpore, & ad 2. & quæſt.62. art.5. ad 2. Caiet. ibi. Adrian. in 4. de reſtitutione quæſt.21. Valentia tom.3. diſp.5. quæſt.6. punct. 5. poſt dubium quintum, Molin. tom.1. de iuſtitia diſp.94. & alij plures, quos referens ſequitur Sayr. in claui lib.10. tract.5. cap.3. num.31. De fœmina autem inhoneſtè viuente poſſe etiam retinere tamquam pretium illius actus, quod accepit ab amaſio postquam peccatum fuit commiſſum, ex eo probatur, quia omnis conuentio, & promiſſio, quæ iure naturæ eſt valida, nec interdicitur per aliquam legem humanam, potens eſt ad transferendum dominium etiam in conſcientia, quamuis ab extrinſeco ſit illicita; ſed talis eſt conuentio, & promiſſio, quæ celebratur inter hos duos pro actu illo turpi: igitur transfertur dominium, & fœmina in conſcientia poteſt retinere quod accepit pro re, & actu pretio æſtimabili; ergo ſicut publicæ meretrices nequeunt componi, ſic etiam fœminæ inhoneſtè viuentes, quamuis non exerceant publicum meretricium.

Reſpondetur fœminas inhoneſtè viuentes poſſe componi virtute Bullæ, meretrices autem publicas non vtique, ex ea ratione, quia regulariter inhoneſtè viuentes exceſſiuam quantitatem accipiunt, quæ niſi interueniat donatio, vix ex rigore iuſtitiæ iuſtificari poteſt, cùm non habeant pretium taxatum, ſicut meretrices, & ideò quamuis poſſint accipere tam viri, quàm fœminæ, pro locatione ſui corporis, moderatè tamen, vt tradunt Sotus lib. 4. de iuſtitia quæſt.7. art.1. ad 1. Aragonius 2. 2. quæſt.62. art.5. in reſponſ. ad 2. concl. 8. & Bannez ibidem dub.5. concluſ.1. in fine. Ledeſma Conimbricenſis 2. 4. quæſt. 18. art. 5. fol. 264. col. 4. & Caibo tract. de reſtit. quæſt.48. concl.10. Quia tamen interdum non tantùm blandirijs, ſed etiam fraudibus plus iuſto extorquent ab amaſijs, idcircò eiſdem conceditur compoſitio pro remedio conſcientiarum.

LIBER TERTIVS

De varijs Gradibus Dignitatum Eccleſiaſticarum, deque varijs Officijs, ac beneficijs, quæ olim, & nunc in Eccleſia reperiuntur.

DISPVTATIO OCTAVA.

AN OMNES DIGNITATES ECCLESIASTICÆ, Beneficia, & officia ſint iure diuino inſtituta?

Quæ ſint principaliores in Eccleſia Dignitates.

§. I.

EPITOME.

1 *Papa de iure diuino ſucceſſor Petri à Chriſto Principatum tenet.*

2 *Secundus gradus conſtatur ex Cardinalibus hodie, & hic eſt tripartitus.*

3 *Tertius gradus dignitatum ex quibus conficiatur, ex Legatis ne, an ex quatuor Patriarchis? & num. 4.*

5 *Quintus gradus fit ex Patriarchis inferioribus, & ex Primatibus, & an Patriarchæ, & Primates differant?*

6 *Sextus gradus conſtituitur ex Archiepiſcopis, & Epiſcopis,*

7 *Metropolitanus, & Archiepiſcopus, an differant re?*

8 *Septimus gradus fit ex Abbatibus exemptis habentibus iura Epiſcopalia.*

9 *Abbates exempti, an præferantur capitulis Eccleſiarum Cathedralium?*

10 *Abbates habent iuriſdictionem ordinariam in ſuis Monaſterijs, & quomodo differant à capitulis Cathedralium?*

11 *Octauus gradus componitur ex Chorepiſcopis, & quinam erant?*

12 *Nonus gradus erat ex ſimplicibus ſacerdotibus, & quæ ſunt eorum munera?*

13 *Sacerdotibus, quæ concedantur in ordinatione ſua?*

14 *Sacerdotes in quatuor caſibus poſſunt abſoluere etiamſi ſint ſimplices,*

15 *Sacerdotibus ex officio datum eſt offerre, Euchariſtiam diſpenſare, infirmos vngere, & munus prædicandi exercere, Diaconis autem, & ſubdiaconis minimè.*

1 POſt Romanum Pontificem, qui de iure diuino eſt legitimus ſucceſſor Petri pari dignitate, ac poteſtate eidem, immediatè à Chriſto Domino Principatum tenet, Superiorque cæteris Apoſtolicis, ac Princeps eorum extra omnem controuerſiam, quique per ſe ipſum conſtituit ſupremum Ordinem ſuper omnibus, vt teſtantur Concilia. Nam Nicænum I. Canone 39. his verbis: Ille qui tenet Sedem Romæ, caput eſt, & Princeps omnium Patriarcharum, quandoquidem ipſe eſt primus, ſicut Petrus, cui data eſt poteſtas in omnes Principes Chriſtianos, & omnes populos eorum, vt qui ſit Vicarius Chriſti Domini Noſtri ſuper cunctos populos, & vniuerſam Eccleſiam Chriſtianam, quicumque cõtradixerit à Synodo excommunicatur. Sequitur nonum Concilium, vt cætera omittamus, à Græcis ſimul, & Latinis Florentiæ congregatum, Definimus, inquit, ſanctam Apoſtolicam Sedem, & Romanum Pontificem in vniuerſum Orbem tenere Primatum, & ipſum Pontificem Romanum ſucceſſorem eſſe Beati Petri Principis Apoſtolorum, & verum Chriſti Vicarium, totiuſque Eccleſiæ caput, & omnium Chriſtianorum Patrem, ac Doctorem exiſtere, & ipſi in beato Petro paſcendi, regendi, & gubernandi vniuerſalem Eccleſiam à Domino Noſtro IESV CHRISTO plenam poteſtatem traditam eſſe.

Ex quibus patet Primatum conceſſum Petro in vniuerſos Chriſti fideles non fuiſſe perſonalem, ſed, vt in ſucceſſoribus eius etiam inſtitutum, & hunc gradum eſſe, & fore ſupremum vſque ad conſummationem ſæculi duraturum, quaſi in petra fundatum, Matth. 16. & Ioann. 21. Item Matth. 28. *Ecce vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi*; & ſicut

ſol

Digitized by Google

ſol præeſt cæteris, cap. ſolitæ, de maioritate, & obed. Barboſa de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 1. tit. 3. cap. 2. vbi de illius poteſtate ſuprema in vniuerſum Orbem.

2 Secundus gradus Ordine, quoad poteſtatem iuriſdictionis, & quoad Dignitates Eccleſiaſticas noſtri temporis fit ex Eminentiſſimo Cardinalium munere, qui habent iuriſdictionem, & poteſtatem eligendi Romanum Pontificem, cap. licèt deuitanda, de electione, & prætereà quod eidem Pontifici in vniuerſali Eccleſiæ regimine aſſident, vti Primatij eius Conſiliarij; de quorum origine, poteſtate, & hodierna excellentia, ac præeminentia inter omnes Eccleſiæ Prælatos agunt Caſsanæus in Catalogo gloriæ Mundi par. 4. conſider. 10. Turrecremat. in ſumma lib. 1. cap. 80. & alij, quos refert Cened. ad Decretales collect. 115. & Gonzal. ad regulam octauam Cancellariæ, gloſs. 24. num. 4. vbi vocantur filij primi gradus Papæ, pars corporis illius fratres, columnæ Eccleſiæ, Reges, maximi Principes, Senatores, & poſt Papam maiores, ac Patres ſpirituales, & Orbis terrarum cardines.

Olim vſque ad tempora Bonifacij VIII. nullus erat Epiſcopus, qui fieri Presbyter Cardinalis vellet, exiſtimabant enim non decere deſcendere à maiori dignitate ad minorem, eo quòd in humilioribus charitatis officijs ſe exercebant. Gambarus in lib. 2. de offic. & poteſt. Legat. de Later. ex num. 97. Fuſc. de viſitat. lib. 1. cap. 4. num. 6. & Panuin. de viſitat. 1. par. quæſt. 2. num. 18. dum aiunt officium eorum fuiſſe ſepelire mortuos, & baptizare, & ſimilia, nunc autem Patriarchis præferuntur, & ſunt cauſa, vt Pontifex, quem eligunt, iuxta cap. licet, de electione, cap. vbi periculum, eodem titulo lib. 6. poteſtatem habeat, ſed ipſa à Chriſto Domino immediatè dimanat. Turrecremat. de poteſt. Eccleſ. lib. 2. cap. 42.

Cardinalium gradus eſt tripartitus, in Epiſcopos ſcilicet, Presbyteros, & Diaconos, habetque numerum præfinitum, nec poſſunt eſſe vllo tempore vltra ſeptuaginta, ſecundùm conſtitutionem Sixti V. 50. incipit, Poſtquam verus, §. de prædictorum fratrum, inſtar Decreti ſeptuaginta ſenum, quibus Deus ſpiritum Moyſis communicauit, vt eidem forent in regimine coadiutores collaterales. Numer. cap. 11. ibi: *Deſcenditque Dominus per nubem, & locutus eſt ad eum, auferens de ſpiritu, qui erat in Moyſe, & dans ſeptuaginta viris.* Sex autem horum ſeptuaginta Cardinalium ſunt Epiſcopi. Oſtienſis, qui primus eſt in ordine, & reliquos dignitate præcedit, & immediatè Papam ſequitur ex priuilegio Eccleſiæ Oſtienſis, propter Papæ conſecrationem: Epiſcopus Portuenſis, Epiſcopus Albanenſis, Epiſcopus Sabinenſis, Epiſcopus Præneſtinus, & Epiſcopus Sanctæ Ruffinæ, Caſſanæus dicta 4. par. conſid. 12. §. & aduerte: Presbyteri, numero ad ſummum quinquaginta, vt in eadem conſtitutione 50. Diaconi vltra quatuordecim eſſe non poſſunt. Neque vmquam ad id vſque tempus numerus ſeptuaginta Cardinalium fuit omnino expletus, niſi imperante Clemente Octauo ſub die tertia Martij 1599. quo die numerum expleuit. Singulis autem Cardinalibus ſingulæ Eccleſiæ pro titulo Cardinalatus conferuntur. Pro quinquaginta Preſbyteris Eccleſiæ titulares aſſignantur totidem: & pro quatuordecim Diaconis totidem Eccleſiæ titulares deputantur, Franciſcus Leo de poteſtate Papæ cap. 2. ex n. 4. Caſſanæus dicta 4. par. conſid. 12. verſ. licet ſit quidam, & ſequent. Hæc ſufficiant pro ſecundo dignitatum gradu, qui ex Cardinalibus creatur, de quorum obligationibus infrà.

3 Tertius gradus Dignitatum ex quibus conſletur ambigi poteſt? Nam Legati, & Nuntij Apoſtolici, de quibus agitur in titulis de officio legati, quoad poteſtatem iuriſdictionis ſunt Ordinarij Prouinciatum, & præcedunt in ſuis Prouincijs omnes Epiſcopos, Archiepiſcopos, & Patriarchas, & ideo ex illis efficitur tertius gradus: in quorum numero eſſe poſſunt Legati de latere, qui non ſunt Cardinales. Nam eſto Legatus à latere communiter ſit Cardinalis, vt notant Menoch. conſ. 14. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 5. cap. 27. qu. 3. Villadieg. tract. de Legato par. 1. quæſt. 3. Nauarr. de datis, notab. 6. num. 1. Flamin. de reſignat. lib. 8. quæſt. 13. num. 5. aliquando tamen non eſt Cardinalis, imò, & is cedit Legato à latere, & conceſſio facta Cardinalibus Legatis à latere, non extenditur ad alios Legatos de latere non Cardinales, vt reſoluit Eraſm. à Cochier. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos par. 2. quæſt. 2. num. 5. & num. 6. cum Roch. de Curt. tractatu de conſuetudine, num. 323. eo quia Papa interdum ſolet inferiores mittere cum clauſula hac, cum poteſtate Legati à latere, quæ clauſula de ſtylo Curiæ adijci ſolet mandatis Legatorum, qui fimbriam veſtium Domini Papæ vel tetigerunt, vel ab eo receperunt tale mandatum viuæ vocis Oraculo, vt per Specul. de legat. §. ſequitur, in principio, & Gomeſ. ad regul. Cancell. de infirmis reſignant, quæſt. 3. Hæc pro Legatis ſiue Natis, ſiue Miſſis.

4 Contrà verò pro quatuor Patriarchis, ſcilicet Conſtantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno, & Hieroſolymitano, tertius gradus ſtare videtur, ne dicam, ſecundus, quia hi poſt Apoſtolicum primas obtinent. Patriarcha enim idem ſonat atque Princeps Patrum Græca lingua, Paulus Fuſc. de viſit. lib. 1. cap. 2. à num. 9. Petrus Gregor. Syntagm. iuris lib. 15. cap. 10. Dionyſ. Paul. de vera quatuor Patriarchalium Sedium erectione cap. 2. num. 43. & Paul. Gryſal. in deciſ. Catholicæ fidei, in verb. Patriarcha, in principio. Nec eſt dubium poſt Romanam Eccleſiam quatuor eſſe præcipuas, & veras Patriarchales ſedes, Conſtantinopolitanam nimirum, Alexandrinam, Antiochenam, & Hieroſolymitanam, quæ ſententia eſt omnium, Hoſtienſis in ſumma de auctoritate, & vſu pallij num. 4. Pelag. de planctu Eccleſiæ lib. 2. art. 11. & art. 17. Caſſanæus in Catalogo

gloriæ

gloriæ Mundi pat.4.conſid.9. Anton.Cucchus inſtit.maior.lib.2.tit.7.num.2. S.Antonin.in ſumma par.3.tit.20.cap.4.in principio. Selu.de benefic.pat.1.quæſt.2. n.40. Anaſtaſ.Germon.de ſactor.immunit.lib.3. cap.1.num.1. Lancelot.Contad. in templo omnium iudicum, lib.2.cap.2. §.3.num.2. & cap.3. num.4. Flamin.Pariſ. de reſignat. lib.2.quæſt.1. num.41. & probatur ex cap. antiqua, De priuilegijs, cap.graue nimis, de præbendis,& ex cap.definimus, 22.diſt. ex quibus conſtat Patriarchales Sedes quatuor tantùm eſſe.

Iuuat, hos quatuor Patriarchas repræſentare aliquo modo quatuor Euangeliſtas in Eccleſia Dei; text.in cap.ſcriptum, de electione, & dicuntur mundi Cardinales, Caſſanæus dicta 4.par.conſid.9. verſ.& iſti quatuor. Item Patriarcharum nomine ſtrictè, & propriè non continentur, niſi tantùm iſti quatuor; non verò reliqui minùs principales. Barboſa in tractatu de appellatiua,verborum vtriuſque iuris ſignificat. verb. Patriarcha, Franciſcus Leo in ſuo theſauro part. 1. capit.2. num. 27. vbi poſtquam Summum Pontificem vocat Patriarcham Patriarcharum, addit Conſtantinopolitanum poſt Papam primum locum obtinere, ſecundum tribuit Alexandrino, tertium Antiocheno, quartum Hieroſolymitano, qui loci hoc ordine fuerunt definiti in Concil. Lateranenſi cap.5. de ord. ſed. Patriarch. cap. renouantes, & cap. final.eadem diſt.22. & hic honor conſiſtebat etiam in ſedendo primò poſt Romanum Pontificem, & in reſpondendo Conſtantinopolitanus habebat ſecundam vocem,& in ſubſcribendo;conſonat Hiſpaniarum Primas in hiſtoria Epiſcoporum Portugal.par.1.cap.6. & diſt.22.cap.Conſtantinopolitanæ 3. Quare non immeritò tertius gradus adſcribi poteſt his quatuor ſupremis Patriarchis; & quartus gradus Legatis, ſiue ſint Legati Nati, qui habent legationis officium vigore dignitatum ex Apoſtolico priuilegio indultum, nimirum Archiepiſcopus Cantuarienſis, & Eboracenſis in Anglia, Remenſis in Francia, & in Italia Piſarum: ſiue Legati Miſſi, quales ſunt quibus committitur legationis officium ad certas Prouincias, & regulariter dicuntur Nuntij, nec habent de iure ordinariam iuriſdictionem, vt notat Franciſc. Leo ſuprà par.1.num.19.

5 Quintus gradus conflatur ex Patriarchis inferioribus, & ex Primatibus, quorum inſtitutionis meminit Papa Lucius in c. 1. & in cap.in illis 80.diſtinct. per hæc verba:

> In illis verò ciuitatibus, in quibus olim apud Ethnicos primi flamines eorum, atque primi legis Doctores, Epiſcoporum Primates, vel Patriarchas, Beatus Petrus poni præcepit, qui reliquorum cauſas Epiſcoporum, & maiora negotia in fide agitarent. In illis autem, in quibus dudum apud prædictos Ethnicos erant eorum Archiflamines; quos tamen minores eſſe tenebant, quàm memoratos Primates: Archiepiſcopos inſtitui præcepit; in ſingulis verò ciuitatibus ſingulos, & non plures Epiſcopos conſtitui præcepit, qui Epiſcoporum tantùm vocabulo ſuſtinentur, &c.

Ex quibus apparet ad imitationem Gentilium, & eorum flaminum, & Archiflaminum Principem Apoſtolorum inſtituiſſe Eccleſiaſticorum Prælatorum gradus, teſte Clemente Papa ad Iacobum Epiſtola prima, de quo in cap. In illis, diſt. 80. quod etiam probatur à Gregorio Syntagmat. iuris, lib.15.cap.11. num.1. & ab Henriq. in ſumma, lib.10.cap.30.in princ.

Sed meliùs dicendum,ſi arbitremur gradus dignitatum Eccleſiaſticarum fuiſſe inſtitutos ad imitandum Cæleſtis Hierarchiæ compoſitionem. Sicut enim in triumphante Eccleſia reperiuntur Angeli, Archangeli, Throni, Principatus, & Poteſtates: ita conſonum eſt pietati, & Religioni Chriſtianæ, vt officia hæc in Eccleſia militante Miniſtrorum Eccleſiaſticorum diſtinguantur per gradus Cardinalium, Patriarcharum ſupremorum per Legatos Natos, & Miſſos, per Patriarchas minores, Primates, & cæteras dignitates, earumque gradus, de quibus in cap.Cleros, diſtinct.21. & comprobant Roſæ.in tractatu de præeminentia Archiepiſc.Dignitatis, in præfat.à principio,Pyghius de Eccleſiaſtica Hierarchia, lib.3. cap.1. Nec proptetea Clementis auctoritas minuitur, ſi dicatur Sanctum Petrum in illis locis, in quibus flamines idolis ſacrificabant, decreuiſſe, vt conſtituerentur Sacerdotes ſancti, qui vera ſacrificia ibi peragerent ad exterminandam idololatriæ recordationem, eodem modo, quo Sedem Religionis Chriſtianæ conſtituit Romæ, vbi impietas Sedem habebat, vt ſic Pontificatus idololatriæ penitùs aboleretur, ita D. Ambroſius relatus in cap. beati 2. quæſt. 7. quem referens ſequitur Barboſa de offic. & poteſtat. Epiſcop.par.1.tit.1.cap.7.num.3.4.& 5.

Controuerti tamen poteſt, an Patriarchæ, & Primates hoc loco differant re, & nomine? Reſpondeo primò, Primates à Patriarchis nomine differre; idem tamen officium habere: atque ita Prouinciarum Præſides Primates, qui ſunt, & qui Patriarchæ, nullam habent inter ſe differentiam, quoad officium, text.in cap.duo ſimul, de officio Ordinarij, & ibi Innocentius, & alij, Gigas de reſid.Epiſc. cap.18. num.5. Gonzal. gloſſ.41.nu.15. Caſſanæus 4.par. conſid.9. Azor. inſtit.moral. 2.par. lib.3.cap.35.quæſt.1. & alij, Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſ. cap.2. num.29. dicentes dignitates Patriarcharum, & Primatum non diſtingui re,ſed nomine,quamuis Barboſa cap. Prouinciæ diſt. 99. etiam re differre autumat, num. 2. & de paſtorali ſollicitud.tit.1.cap.6. à num.7. quod priùs dixit Panuinus de poteſtate, cap.prælud.6. num.12.& Germon.de ſacror.immun.lib.2. cap.5. num.17. Quod intellige propriè de Patriarchis illis quatuor maioribus, videlicet, Conſtantinopolitano, Antiocheno, Alexandrino, & Hieroſolymitano, de quibus cap. antiqua, de priuilegijs, quia repræſentāt quatuor Euangeliſtas in Eccleſia Dei, nos verò loquimur de Patriarchis minoribus, qui nihil differunt à Primatibus in officio, vt apparet ex Anaclero in

cap.

cap. 1. 99. diſt his verbis „ De Ptimatibus
„ autem quotum ſuprà mentionem fecimus,
„ quæritut quem gradum in Eccleſia obti-
„ neant; au in aliquo à Patriarchis differant,
„ quam obedientiam Atchiepiſcopi eis de-
„ beant? „ Primates, & Patriarchæ diuerſorum ſunt nominum, ſed eiuſdem officij. Quinimò Ptimates, & Patriarchæ etiam minores de iure debent præferri Presbyteris Cardinalibus, vt probatut ex cap. conſtitutis, il primo, ex ſubſcriptione, de appellat. vbi Patriarcha Gradenſ. præfertut Presbytero Cardinali, quæ ſubſcriptiones ſunt conſiderandæ. Nihilominus hodie ſtandum eſt conſuetudini, quòd Catdinaies præfetuntur Patriarchis, & Primatibus, Caſſanæus in Catalogo gloriæ Mundi, par. 4. conſid. 19.

Modo camen quinam ex his nomine ac dignitate Patriarchali polleant conſuetudo demonſtrat.

Porrò apud Latinos ſex inueniuntur minores Patriatchæ, Gradenſis ſcilicet, Bituricenſis, Cantuarienſis, Piſanus, Aquilenſis, Toletanus, ſeu Bracarenſis, de quibus Gonzal. teg. 8. Cancell. gloſſa 41. n. 14. & de Gradeuſi ſit mentio in cap. erubeſcant 32. diſtinct. & in cap. ex liteтis, de officio deltgati, Bituricenſis meminit caput conqueſtus 9. quæſt. 3. vbi vocatut à Nicolao Secundo Primas, & Patriarcha, & Albetic. in rubtica de ſtatu hominum, col. vltima, vocat Archiepiſcopum Bituricenſem Ptimatem in Prouincia Burdigalenſi. De Aquileenſe c. nunc vetò 9. quæſt. 3. pro reliquis Nicolaus Boerius additione ad tractatum, de auctoritate, & ptæeminentia magni Coucilij, par. 1. num. 14. De Cantuarienſi gloſs. verb. Archiepiſcopus, in cap. cleros 22. diſt. De Piſano aït additio marginalis ad gloſſam in cap. definimus 22. diſt. & Dnminicus in cap. cleros, n. 20. in glnſſa Primatibus, diſt. 22. Pto Bracharenſi D. Sebaſtianus Cæſar 1. pat. de Eccleſiaſtica Hierarchia, diſput. 4. §. 5. pet totum.

6 Sextus gtadus dignitatum Eccieſiaſticarum inſtituitur ex Atchiepiſcopis, & Epiſcopis, atque ita eſt bipartitus, capit. Cletos, §. ordo verò 21. diſt. capit. vnico, §. final. de ſtat. Reg. in 6. Concil. Trident. in cap. 1. Ne verò, de refotmat. ſeſs. 23. eſt enim Atchiepiſcopus Epiſcoporum Princeps, & index Ordinarius illorum. Gonzal. dict. gloſs. 41. num. 15. & 16. Homobon. de Bonis de humanæ vitæ ſtatibus, par. 1. cap. 6. verſ. hi dicuntut, Aaot. inſtit. motal. pat. 2. lib. 3. cap. 33. quæſt. 1. in ptinc. Galganet. de iute publico, lib. 3. tit. 18. num. 1. & Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcopi, par. 1. tit. 1. cap. 6. num. 10. & tit. 4. num. 1. vbi latè. Epiſcopus autem Gtæcè, Latinè Speculatot. Durandus in ratiou. Diuinorum, lib. 2. cap. 11. à num. 1. Getmon. de ſacror. immunit. lib. 3. cap. 8. Azor. inſtit. motal. pat. 2. lib. 3. cap. 17. quæſt. 1. & Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcopi, par. 1. tit. 1. cap. 2. à num. 1.

7 An verò diffetant Atchiepiſcopus, & Metropolitanus? Iſidnius lib. 7. Etymolog. cap. 12. ſuppnnit differre, dum conſtituit quatuor gradus Epiſcopalis ordiuis, primum in Patriarchis, ſecundum in Atchiepiſcopis, tettium in Mettopolitanis, & quartum denique iu Epiſcopis. Omiſſa tamen Iſidori opinione magis placet Epiſcopalem otdinem in tres dumtaxat gradus partiri, prout vult Ioan. Paulus Lancell. in inſtit. canon. lib. 1. tirul. de Epiſcopis, in princip. & in ſcholio, in verb. tripattitus. Quare Metropolitanus, & Archiepiſcnpus pro eodem ſumitur, vt per Rebuffum in praxi beneficiali, tit. de cnnſtit. vetb. Metropolitanos, fol. 522. & Battol. in l. vnic. num. 2. C. de Mettopoli Betyto, lib. 11. Petr. Gregot. ſyntagm. iuris p. 2. lib. 15. cap. 11. num. 2. & Azor. inſtit. mnral. patt. 2. lib. 3. c. 33. quæſt. 4. Raban. Maut. de iuſtit. cleric. lib. 1. cap. 5. de otdin. tripartita Epiſcoporum, & patet ex cap. referente, de præbendis, ibi, Ad Mettopolitanum, videlicèt Rhemenſem Atchiepiſcopũ. Nam natuta illius dictionis videlicèt, eſt declaratotia eiuſdemmet rei, & perſonæ, ex textu in l. videlicèt. ff. de pactis, & in cap. ttanſmiſſæ, de eo qui cognouit conſanguineam vxoris ſuæ, Marant. de otdine iudiciario, part. 3. tit. Iudicij tela aggteditut, num. 115. Menoch. conſ. 21. num. 27. Cened. pact. & canon. quæſtionum, ſing. 66. num. 1. & Sutd. de aliment. tit. 1. queſt. 42. num. 100. dicentes dictionem videlicèt, eſſe ſui natura præcedentium declatatiuam, & ſimul reſtrictiuam.

Vnde autem Metropolitani ita dicantur? Iſidorus à menſuta ciuitarum ſic vocari contendit. Conttarium docet Couarr. practicar. cap. 19. num. 2. poſt principium, verſ. idcirco Metropolis, Iaſon in l. 1. ff. de officio eius, num. 22. Gambat. de officio Legati de latere, lib. 2. tit. de varijs ordinariorum nomin. num. 34. & ſequent. dicentes Mettopolitanum dici à Matrice ciuitate; non autem à menſuta ciuitatum, quod etiam ait Dionyſ. Paul. de veta quatuor Patriarchalium Sedium erect. cap. 1. num. 23.

8 Septimus gradus dignitatum Eccleſiaſticarum fieri poteſt ex Abbatibus exemptis habentibus iura Epiſcopalia, qui reuerentiam exhibent Epiſcopo. Baldus in l. final. Cod. de oper. liber. Felin. in cap. conquerente, de officio Otdinatij. Et Abbates iſti Regulates præferuntut infetiotibus Epiſcopo omnibus conſtitutis in dignitatibus Eccleſiaſticis ſæcularibus: quod intellige quando Dignitates, & Canonici Cathedralis Eccleſiæ non incedunt collegialitèr. Nam tunc cùm tepræſentent Cathedtalem Eccleſiam, debent præcedere Abbates Regulares, Felin. in cap. poſtulaſti, num. 4. verſ. Fallit. 3. de reſcriptis, & in cap. meminimus, in fiue, col. 2. de accuſarionibus; vbi volunt Canonicos Cathedrales in ptoceſſionibus Abbates debere præcedete.

9 Nihilominns contrà: Abbates videntur præferti Capitulis Eccleſiarum Cathedralium, ex cap. final. de maioritate, & obedientia, & Abbates dicuntur Prælati. Quin etiam Abbates poſt Epiſcopos nominantur dict. cap. 2. de iudicijs, & in cap. in nomiue Domini, diſtinct. 23. Caſſanæus dict. 4. part. conſid. 32. verſic. ſecundò ſic probatur, vbi tradit Abbates præſertim Canonicis

Eccle-

Eccleſiæ Cathedralis, Archidiaconis Decanis, & alijs; & eſſe de maioribus Eccleſiæ. His autem patet reſponſio ex Felino in d.cap.2.de iudicijs, dicentis Abbatiam potiùs videri officium, quam dignitatem: ſed hæc reſponſio nihil probat, quia verius eſt Abbatiam eſſe dignitatem, quàm officium; & ideo Abbates debent præcedere capitula Eccleſiarum Cathedralium extra proceſſiones. Ijdem obtinent dignitatem, cap. vt Apoſtolicæ, de priuileg. lib.6.ibi, quibus non competit ex propria dignitate, cap.indemnitatibus, §.verum, de elect.lib.6. Canonici autem Cathedralium non ſunt in dignitate conſtituti, textus in cap.ſtatutum, in principio de reſcriptis, lib,5.ibi, habentes dignitatem, & habentes perſonatum; & Canonici Eccleſiæ Cathedralis ponuntur, vt diuerſi, Innocentius in cap.fraternitatem, de ſepulturis, & Barbat.in cap.quæſitum, col.1.de rer.permutat:atque ita habentes dignitatem debent præcedere in ſedendo, vel in ſubſcribendo, & ſimilibus, l. 1. & 2.ff. de albo ſcribendo.

10 Confirmatur, eo quia Abbates habent iuriſdictionem ordinariam in ſuis Monaſterijs, poſſunt ſuſpendere, interdicere, & excommunicare, cap.quanto, de officio iudicis ordinarij, in gloſſa, ſi Prælati, ex quo notatur quòd ſint iudices ordinarij ſuorum Monachorum, vt per Victorin. Manſum de modo procedendi in cauſis Regul. cap.2. num.2. Baptiſt. Confect.in ſummar. priuileg.tit.11. cap.1. Aldrete de Religioſ. diſciplin.tuend. Quin etiam Abbatiſſa habet iuriſdictionem, cap. dilecta, de maioritate, & obedientia, & ratione ſui muneris eſt capax iuriſdictionis ſpiritualis, ſi accedat Summi Pontificis conſenſus, ac proinde poteſt beneficia conferre, Clericos inſtituere, & deponere, Vicarios nominare ad excommunicandum, & ſuſpendendum, & ad exercendam dictam iuriſdictionem, vt ex traditis à Lambertino de iure patron. part.1. lib.2. quæſt. 5.princip. artic.5.num.4.colligitur, & ex Azor.p.1.lib.13.cap.10,quæſt.5. Flores de Mena variar.lib.1..quæſt. 10. num.4. & ex Emmanuele tom.1.Regularium, quæſt.17. artic.2.qui vult Abbatiſſam poſſe habere Clericos ſæculares ſibi ſubiectos ſi habeat Capellas ex præſcriptione, vel ex priuilegio pleno iure ſubditas, Rebuffus in tract. nominat.quæſt.8.num.9.docens fœminam ratione dignitatis poſſe habere collationem beneficiorum, & in eis inſtituere, non inſtitutione per quam conferatur poteſtas exercendi curam animarum ligandi atque ſoluendi, ſed per quam detur poſſeſſio, & titulus. Fr.Ludouicus Miranda in tractatu de ſacris Monial.quæſt.6. artic. 5.concluſ.4. ſtatim in principio, & Fr.Emmanuel d.tom. 1.quæſt.17.art.12.

His adde Abbates aſſumi ad Abbatiam per electionem ſuorum Regularium cap.2. & 3.18.quæſt.2.cap.final.16.quæſt.7.Canonicatus autem, & Præbendę, quæ vacant, prouidentur per collationem Epiſcopi, & capituli, vel per Summum Pontificem, Panormitan.poſt.gloſſ.in cap. cùm Eccleſia Vulterrana, de electione. Non ſunt beneficia, & Præbendæ Eccleſiarum Cathedralium liberæ collationis Epiſcopi, ſed potiùs ſimultaneæ cum Capitulo de iure communi, ita vt Epiſcopus ſimul, & Capitulum debeant illa conferre, Gonzal. ad regul.8.Cancell.gloſs.45.cum alijs. Item Canonicatus, & Præbendæ abſque Ordine ſacro priuantur voce capitulari, Abbates autem debent eſſe in ſacris, & ſaltem debent habere ætatem legitimam, vt fiant Sacerdotes, quando promouentur ad Abbatiam, cap.1. de ætate, & qualitate, & ordine præficiendorum, facit quòd Abbates, vt plurimùm ex priuilegio vtuntur, aut ex conſuetudine, annulo, baculo, mitra, ſandalibus, & benedictione ſolemni, quæ ſunt inſignia Pontificalia, quibus non vtuntur Dignitates, nec Canonici Eccleſiarum Cathedralium, cap.vt Apoſtolicæ, de priuilegijs, lib.6.& cap. Abbates eodem titulo, & libro. Quare Abbates debent præcedere cæteras dignitates ſæculares inferiores Epiſcopo, niſi dum incedunt proceſſionaliter.

11 Octauus gradus Eccleſiaſticorum conſtatur ex Chorepiſcopis, qui olim erant in vſu, de quibus meminit Damaſus Epiſtol. 3.& verè fuerunt ſicut Epiſcopi, cum Epiſcopali conſecratione, ſed ſicut hodie Epiſcopi Titulares ſuffraganei Epiſcoporum, ſic illi in aliena Diœceſi miniſtrabant. Vltra hos Chorepiſcopos erant alij non conſecrati ſuperiores Presbyteris, de quibus meminit Gratianus in cap. Eccleſijs, verſ.inter Epiſcopos 68.diſt.nec erant Epiſcopi, vt cum alijs vult Henriquez lib. 10.de ord.cap.23. §.2. iuncta lit. E.ſed ex Eccleſię inſtitutione Presbyteri, quibus commiſſa erat cura rerum temporalium, & cura pauperum, & eleemoſynarum, quibuſque miniſteria Epiſcopalia aliqua competebant, nimirum conferre minores Ordines, inter quos ſubdiaconatus illis primis temporibus numerabatur, cap. erubeſcebant 32.diſt.qui poſteà creſcente eorum ambitione non contenti ſuo munere maiores Ordines conferebant, & reliqua Epiſcopalia officia exercebant: propter quæ eorum Ordo ab Eccleſia fuit damnatus, & ſublatus. ita poſt antiquiores Conradus Brunus de cæremonijs, lib.1. cap.4. Carrança in ſumma Conciliorum in Damaſo Epiſtol.4. pag.77. Petrus Bollus in Oeconomia Canonica, claſſe 3. cap.2.§. 4. poſt alios dicuntur autem Chorepiſcopi, ex *chora* Græcè, pagus Latinè, quaſi in pagis, & in villis locum Epiſcoporum tenentes, & vices eorum Vicariorum gerentes; Bellarmin.tom.1.lib.1.de clericis, cap.17. Petr.Gregor. ſyntagma iuris, lib.15.c.12. num.46.Filliuc.tom.2.tract.9.de ſacramento Ordinis, cap.5.num.103.& 104. ſecundùm quos Chorepiſcopi hodie quaſi Parochi ſunt, ſequitur Ioan. Filaſac. in libello quem Parœcia inſcripſit, cap.2. pag. 28. Hiſpaniarum Primas cap. quamuis, & c. Chorepiſcopi, diſt.68. Auguſtinus Barboſa ibidem, & D. Sebaſtianus Cæſar in ſua Hierarchia, diſp.7. §.1.per totum, & §.2. vbi decidit, Chorepiſcoporum alios non

fuiſſe

fuiſſe Epiſcopos, ſed Presbyteros in oppidis loco Epiſcoporum exercentes curam animarum; alios autem veram conſecrationem Epiſcopalem accipientes ab Epiſcopis per manus impoſitionem, & vt Epiſcopos conſecrari ſolere. Non tamen poterant confirmare, neque Altaria conſecrare, aut Virgines, nec ſimilia, vt expreſsè prohibetur in dict.cap. quamuis 68. diſtinct.nec conferre Ordinem ſacerdotalem, neque Diaconatus.

12 Nonus gradus ſimplicibus Sacerdotibus de iure diuino quadrat, exceptis, quæ Epiſcopis conueniunt, text. in cap.1. §. vna, verſ. & hoc, de ſumma Trinitate, & fide Catholica, Concil.Trident.ſeſſ.23.cap.15. & probatur, quia Sacerdotes plenam poteſtatem in ordinatione accipiunt conſecrandi corpus Domini, vel conficiendi ſacramentum Euchariſtiæ, quæ poteſtas eſſentialiter non diſtinguitur à charactere indelebiliter inhærente animæ, ita vt nequeat omnino ſeparari ab ea. D. Thomas 3.part.quæſt.63. art. 5. Sotus in 4.diſt. 1. quæſt. 4.§.2.Candelabrum de Sacramentis in genere, num.10. & de Sacramento Ordinis, num.18. Vnde Sacerdos ritè ordinatus etiam præciſus ab Eccleſia, & hæreticus, aut excommunicatus validè conficit ſacramentum Euchariſtiæ. Quæ poteſtas dicitur ordinis ſacramentalis per ſe ſufficiens de iure diuino ad conficiendum corpus Domini, & differt omnino à poteſtate iuriſdictionis, & Clauium.

Et quamuis Abulenſis in lib. quem appellat Defenſorium 2.part.cap.62. arbitretur poteſtatem iuriſdictionis fuiſſe omnibus Sacerdotibus immediatè à Chriſto collatam, quando ordinantur, non tamen poſſe illam exercere abſoluendo, & ligando, eo quòd Eccleſia, ne daretur confuſio, diuiſit populum in varias Diœceſes, & vnam vni, & alteram alteri Epiſcopo ſubiecit ad tollendam confuſionem: atque ita vſum huius poteſtatis pendere à Superioribus Prælatis; meliùs tamen reſpondet Turrecremat.lib.2.ſummæ,cap.54. & lib.1.ante cap.96.poteſtatem iuriſdictionis non conferri à Deo in ordinatione, ſed ab homine, quæ ſententia eſt multò probabilior, & communior, atque ita pendet non ſolùm quoad vſum, ſed etiam quoad habitum à ſuperioribus Prælatis, ita, vt poſſit inferior à ſuperiore omnino illa poteſtate priuari, vel limitari, quoad abſoluendum. Ex quo ſequitur cũ charactere ſacerdotali nullam iuriſdictionem cõmutari Sacerdotibus ad abſoluendum Sotus ſuprà in 4.diſtinct.18. quæſt.4.art.2. ad 3.argum. & Durand.in 4.diſtinct.19.quæſt.2.& eſt communis. Eſſet enim contra accomodatum ordinem Eccleſiaſticæ Hierarchiæ habere omnes Sacerdotes auctoritatem promiſcuè exercendi ſacramentale iudicium, & non accipere iuriſdictionem à Chriſti Vicario, cui dictum eſt, *paſce oues meas*, Quare dicendũ Sacerdotes tam curatos, quàm ſimplices accipere iuriſdictionem ab ipſomet Summo Pontifice, tamquam à capite, ex quo omnis iuriſdictio manat, quia id poſtulat conueniens ordo gubernandi à Summo Pontifice, qui eſt caput huius corporis myſtici Eccleſiæ reliqui Sacerdotes, qui ſunt membra, ab eo accipiant motum gubernatiuum in vtroque foro per neceſſariam iuriſdictionem: ſicut ab vno Rege omnes inferiores Magiſtratus iuriſdictionem in politica gubernatione participant: aliter enim ſi Sacerdotes in ſua ordinatione haberent iure diuino ad abſoluendum iuriſdictionem, non poſſet Eccleſia eos priuare ipſa iuriſdictione, quod nullo modo eſt dicendum D.Thom. in additionibus ad 3.p.quæſt.8. art.6.ad.1.can.de pœnitent. fol.66.Sotus vbi ſuprà, quæſt.4.art.5.q.1.

13 Inſtas, verba illa Ioan.24. *Quorum remiſeritis peccata*, &c.non ſolùm Apoſtolis, ſed etiam Sacerdotibus à Chriſto ipſis fuerunt dicta, & modò etiam dicuntur ab Epiſcopo ordinante, quando Sacerdotes conſecrantur: ergo ſi per ea Chriſtus Dominus iure diuino communicauit iuriſdictionem Apoſtolis ad ligandum, & ſoluendum in foro ſacramentali; pari modo eamdem iuriſdictionem Sacerdotibus iure diuino largitus eſt. Reſponſio ſit, Chriſtum Dominum in illis verbis Ioannis communicaſſe Apoſtolis vtramque poteſtatem, Ordinis videlicet, & iuriſdictionis: Ordinis tamen communicandam omnibus futuris Sacerdotibus ad conficiendum corpus Chriſti independenter à quocumq; eo ipſo, quòd conſecrantur Sacerdotes; iuriſdictionis verò poteſtatem tribuiſſe Apoſtolis ex priuilegio, quaſi ſpeciali independenter à Petro; ac proinde hanc non poſse tranſire ad futuros Sacerdotes, eo ipſo quod ſint tales ſed debere communicari à Summo Pontifice, vel ab alijs Prælatis inferioribus & communicatam poſſe tolli, vel ſuſpendi, ita vt non teneat abſolutio impenſa à ſuſpenſo, cùm materia pœnitentiæ ſit pœnitens, & in ſacramento pœnitentiæ vſus iuriſdictionis eſt eſſentia: hoc autem vſu ſublato per ſuſpenſionem, vel cenſuram ſubtrahitur materia neceſſaria ſacramenti.

Quòd ſi dicas, in primitiua Eccleſia fas erat omnibus eligere Confeſſarium, quem vellent, hoc non aliter, niſi, quia competebat de iure diuino iuriſdictio Sacerdoribus indiſcriminatim? Reſpondeo id fuiſſe conceſſum ex conſenſu Eccleſiæ propter penuriam Sacerdotum, iuuat cap. ſi Epiſcopus, de pœnit. & remiſſ. in 6. vbi habet nulla conſuetudine induci poſſe, vt quiſque abſque licentia ſui ſuperioris Confeſſarium ſibi eligat, cùm verò Pontifices viderent ſubditos ſibi promiſcuè eligere Confeſſarios, & ſilerent, conniuere cenſebantur, ita Sotus in 4.diſt.18.qu.4.art.2.ob penuriam Sacerdotum.

14 Quæri ergo poteſt, vndenam habeant Sacerdotes ſimplices poteſtatem abſoluendi à venialibus peccatis? Inprimis poſſe omnes abſoluere à venialibus conueniunt D.Thomas in 4. diſt.18. quæſt. 2. artic. 3. ad 3.Adrianus de confeſſione quæſt.5. Medina eodem titulo. Paludan. in 4.diſt.19. quæſt.2. art.3. pat. 2. Sotus diſt. 10. qu. 4.

art. 2. ad 4. Caietan. in ſumma verb. abſolutio cap.2. Nauarr. cap. 4. num. 5. & alij communiter.

Diſſenſio tamen eſt, quomodo conueniat illis iſta iuriſdictio? Sotus credit non requiri ad hoc iuriſdictionem vllam, cùm peccata venialia non ſint de neceſſitate confeſſionis, ſed ſufficere poteſtatem Ordinis, ſed hoc eſt contra Concilium Tridentinum quæſt.23. capit. 55. vbi docetur miniſtrum Sacramenti pœnitentiæ ſine iuriſdictione, nihil facere: & ideò non ſatisfacit Caietanus dicens iuriſdictionem in hoc caſu conferri à pœnitente Sacerdoti, dum ſe illi ſubijcit quoad materiam venialium non neceſſariam, in qua eſt liber ab onere confitendi: quare hæc ſententia non cohæret cum Concilijs requirentibus iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam, qualem nequit conferre pœnitens. Nec vndique placet Nauarrus in cap. placuit, de pœnitentijs diſt. 6. num.23. vbi vult tribui Sacerdoti iure diuino, quando ordinatur, iuriſdictionem quoad habitum: at verò quo ad vſum tribui ex tacita ſaltem licentia proprij Epiſcopi, quæ opinio videtur probabilis.

Nihilominus dicendum quo ad venialia, & quo ad mortalia ritè confeſſa, requiri iuriſdictionem, eam tamen non conferri immediatè à Chriſto Domino, ſed quo ad habitum, & vſum delegari à Summo Pontifice cuilibet Sacerdoti, quod probat conſuetudo, non quòd illa poſſit conferre iuriſdictionem, quia, vt dictum eſt in d. cap. ſi Epiſcopus, de pœnit. & remiſſ. in 6. nulla conſuetudine introducitur iuriſdictio; ſed ex eo quòd Romanus Pontifex ſcit aliquid fieri, & abſolui per ſimplicem Sacerdotem à venialibus, & à mortalibus iam confeſſis, neque impedit, cenſetur conferre iuriſdictionem.

Quoad ſummum Pontificem, cùm ipſe non habeat in ſeipſum iuriſdictionem, vt vult Canus citatus, ait tribui omnibus Sacerdotibus iure diuino poteſtatem abſoluendi illum ſacramentaliter, cùm non ſit maior ratio de vno Sacerdote, quàm de alio, quæ ſententia videtur probabilis Ledeſmæ Conimbricenſi 2. 4. quæſt.7. art. 5. dub.16. Sed probabilius eſt dum Pontifex vult confiteri Sacerdoti, conferre illi iuriſdictionem in ſe ipſum, ſicut Rex confert iuriſdictionem iudici ſuarum cauſarum, conſtituendo ſe in hoc ſubditum iudici, Ioannes Medina quæſt. de alieno Sacerdote. Turrectem. lib.1. ſummæ cap.98. Victor. quæſt.141. Sotus in 4. diſt.18. qu.4. art.2. ad 3. & eſt communis ſententia. Atque ita concluſio ſit, ſimplex Sacerdos in quatuor caſibus poteſt abſoluere ſacramentaliter. Primò quando pœnitens non habet niſi venialia. Secundò quando confeſſio eſt de peccatis iam ritè confeſſis, & directè abſolutis. Tertiò ſi audiat ſummum Pontificem. Quartò in articulo mortis, quæ iuriſdictio non tribuitur illi quando ordinatur, ſed illi delegatur quoad habitum, & quoad vſum à ſummo Pontifice, & in articulo mortis à Concilio Tridentino ſeſs.14. cap.7. & à ſummo Pontifice, D.Thomas in 4. diſt.28. art.1. quæſtiunc.2. ad 1. Durand. diſt. 10. quæſt. 3. Sotus diſtinct.18. quæſt.4. art.4. Maior diſtinct.19. quæſt. 1. Victoria quæſt. 143. Henriquez lib.3. de pœnit. cap.11. in principio, n. 2. quia tota iuriſdictio communicata fuit Petro ſine exceptione, quoad totam gubernationem Eccleſiæ; quod probatur ex Concilio d. ſeſs. 14. cap. 7. ibi: In eadem Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, &c. Ex quibus verbis hoc priuilegium pro articulo mortis patet pendere ab Eccleſia, & à ſummo Pontifice, poſſeque auferri Sacerdotibus eam auctoritatem pro eo articulo, quamquam Spiritus ſanctus, ne id vnquam fiat, prouidebit.

15 Pro officijs Presbyterorum, quæ ſunt, teſte Iſidoro lib. 2. de officijs Eccleſiaſticis cap.7. offerre, præeſſe, prædicare, baptizare, ius diuinum introduxit. Ratio, quoniam Sacerdotes ſunt diſpenſatores myſteriorum Dei, quibus omnis cura ſalutis animarum tradita eſt: vnde illis competit offerre, id eſt, ſacrificare, & Miſſæ ſacrificium facere, & ſoli diſpenſant tamquam proprij miniſtri Sacramentum, quod in Miſſæ ſacrificio offertur, D.Thomas 3. par. quæſt.82. artic. 3. & in 4. diſt. 13. quæſt.1. art. 3. Bellarmin. de Euchariſtia lib. 1. capit.17. Suar. tom. 3. in 3. par. diſp. 72. & Vaſquez tom.3. in 3. par. diſp. 219. cap. 1. & eſt communis, vbi volunt poteſtatem diſpenſandi Corpus Chriſti, competere Sacerdotibus ex diuino iure, & in caſu neceſſitatis poſſe illam Diaconis committi ab eiſdem, conſtat ex Concilio Carthag. IV. his verbis: Diaconus præſente Presbytero, Euchariſtiam Corporis Chriſti populo, ſi neceſſitas cogat, iuſſus eroget. Contra verò contradicente Presbytero, nequit Diaconus: Sacerdos autem vtique, qui in hoc Sacrificio gerit perſonam Chriſti; ideò ex iure diuino competit illi poteſtas exercendi omnia, quæ Chriſtus exercuit in hoc ſacrificio, inter quæ primo loco eſt conſecratio, deinde diſtributio, & diſpenſatio. An verò poſſit Sacerdos impeditus in caſu neceſſitatis deficiente Diacono mittere Euchariſtiam per inferiores miniſtros, & per laicos? Affirmant Suarez ſupra, & Ægidius Belan. in 3. par. quæſt.82. art. 3. argumento apud Euſebium libr. 6. hiſtor. capit. 36. vbi ait olim feciſſe plures viros ſanctos mittentes viaticum per laicos ad infirmos. Hodie tamen communior ſententia negat ex vſu Eccleſiæ, Vaſquez vbi ſupra diſp.219. cap.1.

Quid de ſacramento Extremæ vnctionis? Certi iuris eſt ſolis Presbyteris competere, ita vt à non Sacerdotibus nequeat confici ex verbis Iacobi, ibi: *Inducat Preſbyteros Eccleſiæ*, hoc eſt, Sacerdotes. De hoc Sacramento Gratianus poſt caput Presbytero 95. diſtinct. Suarez de pœnitent. diſp.43. ſect. 1. Henriquez libr. 3. ſummæ cap. vlt. & Ægidius ſupra tom. 2. diſp. 19. dub. 9. extra tamen caſum neceſſitatis ſolus Parochus, vel alius de eius licentia licitè poteſt conferre hoc Sacramentum,

quam-

quamuis à quocumque Sacerdote validè conferatur, cùm non ſit actus iuriſdictionis, ſed Ordinis ſacerdotalis, à quo quoad ſubſtantiam dependet.

Quoad munus prędicandi ſacris tantùm Ordinibus eſſe annexum iure diuino opinatur Caietanus 3. part. quæſt. 64. art. 6. verſ. hanc doctrinam, eo quia hoc officium pertinet ad clauium poteſtatem; claues autem ſolis Sacerdotibus à Chriſto Domino traditæ ſunt, & ob id Sacerdotibus officium prædicandi competit, & reliqua, quę conducunt ad finem ſupernaturalem. Nec eſt dubium de vtilitate Verbi Dei, cap. inter cætera, de officio Ordinarij.

Quare dicendum eſt ſolis Epiſcopis, & alijs Parochis, quibus cura animarum demandata eſt, integrum eſſe ex eo officio prædicare: vnde officium prædicandi nemo poteſt ſibi aſſumere auctoritate propria, ſed conuenit tantùm illis, qui à Prælatis iuſſi ſunt, iuxta illud Apoſtoli: *quomodo prædicabunt, niſi mittantur*. Neque ex officio Diaconis competit prædicare populo, quamuis id videatur colligi ex cap. perlectis 25. diſtinct. quia id intelligitur de licentia habentis ad illud iuriſdictionem; non tamen abſque illa, cùm non ſit munus Diaconi prædicare, vt notat Nauarrus conſ. 7. per totum, de officio, & poteſtate iudicis delegati. Lælius Zech. in tract. de Sacramento Ordinis cap. 1. pag. 668. in principio, & Moſcon. de Maieſt milit. Eccleſiæ part. 2. lib. 1. de Ordine pag. 384. littera A. & B. Nec obſtat textus in d. cap. perlectis, ibi prædicare Euangelium, & cap. in Sancta, ibi, ad prędicationis officium 92. diſtinct. vbi loquitur de Diaconis. Quia hæc iura non loquuntur de prędicatione, ſeu de explicatione Euangelij, ſed de eius lectione à Diacono decantanda, ita Nauarrus d. conſ. 7. num. 3. & Moſcon. ſupra, gloſſa verb. Sacerdotes, in cap. adijcimus 16. quæſt. 1. Ex quibus oſtenditur Diaconi officium proprium eſſe, legere Euangelium populo, aut decantare; prædicare autem nonniſi de licentia Epiſcopi, vel Prælati curam animarum habentis, vel ſi curam animarum habeat, tunc ex officio poterit prædicare, ſicut alij Curati in Eccleſijs proprijs.

Iuuat munus prædicandi non eſſe iure diuino ſolis Presbyteris annexum, ſed ad illos pertinere ratione officij ſacerdotalis, Vaſquez tom. 3. in 3. par. diſp. 236. cap. 9. num. 10. eſſeque actum proprium iuriſdictionis, non autem Ordinis, ex illo Chriſti Domini, *prædicate Euangelium omni creaturæ*; quibus verbis conceſſit iuriſdictionis poteſtatem, quæ exerceri poteſt licitè tempore interdicti, Fuſch. de viſitat. lib. 1. capit. 14. num. 13. Vgolin. de cenſuris tab. 5. cap. 8. in principio, num. 3. & Henriquez in ſumma lib. 13. cap. 44. §. 2. verſ. Quinto. Denique vſus, & praxis docet poſſe committi munus prædicandi Diaconis, & Subdiaconis, & alijs non Sacerdotibus ab Epiſcopis, Nauarrus conſ. 2. de tempor. ordin. in antiquis, Galett. in Margarita caſuum, verb. prædicare, 2. & Rendina in promptuario recept. ſentent. titul. 17. num. 24. Henriquez in ſumma lib. 6. cap. 28. §. 8. vbi meminit priuilegij à Paulo III. noſtris conceſſi, vt valeant prædicare, quamuis non ſint in ſacris. Hæc ſufficiant pro gradibus dignitatum Eccleſiaſticarum.

De gradibus dignitatum, & officiorum Eccleſiarum Cathedralium.

§. II.

EPITOME.

16. *In Eccleſijs Cathedralibus caput eſt Archiepiſcopus, aut Epiſcopus.*
17 *Decanus poſt Epiſcopum in Hiſpania eſt maior.*
18 *Decanus, & Archipresbyter, an differant re ipſa?*
19 *Archidiaconus eſt vicarius natus Epiſcopi, & ab eo appellatur ad Epiſcopum.*
20 *Archidiaconus nequit excommunicare de iure, ſed ex conſuetudine ſpeciali.*
21 *Archidiaconi officium, in quo conſiſtat, & debet eſſe Doctor ex Concilio Tridentino.*
22 *Primicerij officium quale ſit in Cathedrali.*
23 *Præpoſitus preeſt Collegio Canonicorum, & aliquando cum iuriſdictione, & cura animarum.*
24 *Magiſtri ſcholæ quale officium, & an ſit dignitas, & an debeat eſſe Doctor?*
25. *Sacriſtæ, ſeu theſaurarij, ſeu cuſtodis officium, quale ſit?*
26 *Canonici Cathedralium an ſint dignitates, & poſſint eſſe delegati Sedis Apoſtolicæ?*
27 *Canonicorum ſcientia qualis, & an gradus requiratur in Decano, ſeu Archipresbytero, & in pœnitentiario, & quæ ætas?*
28 *Canonicorum officium conſiſtit in duobus, & quæ ſint?*
29 *Canonici quando peccent mortaliter, & non lucrentur diſtributiones?*
30 *Canonicis quando licet abeſſe à capitularibus congregationibus?*
31. *& quando abeſſe à Choro de iure, & ex cauſa?*
32 *Archidiaconi dum viſitant, an lucrentur diſtributiones quotidianas?*
33 *Inquiſitores Canonici non reſidentes lucrantur diſtributiones, & portiones etiam funerales.*

16 NVllus ordine Epiſcopali maior eſt in Eccleſia Dei, vt ait gloſſa verb. Epiſcopus, in procem. lib. ſexti, gloſs. verb. de Epiſcopis, in cap. quia periculoſum, de ſentent. excommun. eodem lib. 6. Caſſanæus in cathalogo gloriæ Mundi par. 4. conſid. 25. Anaſtaſius Germon. de indultis Cardinalium, verb. Epiſcopus. Vnde debet præcedere quoſcumque ſuæ Diœceſis, cùm ſit culmen dignitatum: dicitur autem Epiſcopatus dignitas honorabilis, Zabarel. in cap. Epiſcopatui, de priuilegijs. Et ideò cùm eſt in Eccleſia in conſeſſu Presbyterorum, debet ſedere in loco eminentiori, Lancellott. in templo omnium iudicum lib. 2. capit. 5. §. 3. num. 7. Gamma 1. par. deciſ. 1. num. 5. Imò dicitur

Sereniſſimus in Clementina in pleriſque; de electione, & eſt caput in ſua Diœceſi, quamuis adſint alij conſtituti in dignitate, vt notatur in cap. cùm non liceat, de præſcriptionibus, & caput Capituli, de verb. ſignific. cap. cùm clerici, cui præeſt tamquam membris, quæ regulantur à capite, & debent diligere caput, illique obſequi, & ab eo non diſcedere, Rebuff. in praxi beneficiali, tit. 1. conſtitut. in gloſſa capiti, pag. 522. Quocirca qui caput eſt, debet eſſe cæteris excellentior, Iacob. Valdes de dignitate Regum Hiſpaniæ cap. 4. numer. 1. atque ita cùm nullus ſit maior ordo in Eccleſia Dei, Papa ſe Epiſcopum vocat, vt dixit gloſſa in proœmio ſexti, cap. ſi Epiſcopus 2. quæſt. 9. cap. tranſmarinos cap. Apoſtolicos diſt. 98. Gambarupta de caſibus reſeruatis cap. 1. num. 7. & 8. vocatque Pontifex Epiſcopos fratres tamquam ſibi æquales, Cardinales autem, & Reges filios, text. in cap. graui, 6. de crimine falſi. Decius in cap. cùm venerabilis, nu. 2. de except. & Auguſtinus Barboſa de offic. & poteſt Epiſcopi part. 1. titul. 1. cap. 2. num. 11. quibus oſtenditur, ſicut Papa dicitur Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ, ſic in ſua Diœceſi, & Eccleſia Cathedrali eſt cæteris maior, & caput reſpectu reliquarum dignitatum, quod idem eſt dicendum de Archiepiſcopo ratione ſuæ Cathedralis Eccleſiæ.

Decanus in tota ferme Hiſpania in Cathedralibus poſt Epiſcopum maiorem dignitatem habet; præeſt toti Canonicorum Collegio in Choro in conſeſſu, comitijs, & ſuffragijs ferendis. Nullus tamen eſt titulus de officio Decani in toto iure Canonico: ac proinde eius officium, auctoritas, & poteſtas dependet ex conſuetudine: diciturque Decanus in dignitate conſtitutus, Boer. deciſ. 286. num. 9. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 17. vbi addit habere iuriſdictionem ex conſuetudine in multis Eccleſijs, vt deducitur ex cap. dilectis, de appellat, vbi poterat ſacris interdicere, & cap. dilecto, de ſenten. excomm. in 6. Decanus de quo ibi, poterat excommunicare: eius iuriſdictio vbi eam habet, eſt ordinaria, & non delegata, ex gloſſa in cap. cùm ob Eccleſiarum, de officio iudicis ordinarij, quatenus ait iuriſdictionem Prælatorum, qui ſunt inferiores Epiſcopo, eſſe etiam ordinariam; & ideò Decani iuriſdictio ſaltem ex conſuetudine eſt ordinaria. Dicitur item Decanus, quia præeſt ſaltem decem viris, gloſſ. in rubrica C. de Decanis lib. 12. à perfectione denarij numeri quare Decanus appellatur, qui in aliquo ordine primum obtinet locum, & ideo poſt Epiſcopum Decanus ſequitur ex conſuetudine, quæ in his præualet, & curam animarum habet in Canonicos, & alios Clericos, vt oſtenditur ex cap. dudum 2. de præbendis, Azor. ſuprà dict. cap. 17. verſ. quintò quæritur. Quæ autem ſint ſpecies Decanorum tractat Auguſtinus Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcopi par. 1. tit. 3. cap. 3. num. 7. & 8.

18 An verò Decanus differat ab Archipreſbytero? Negant Petrus Gregorius ſyntagm. iuris lib. 25. cap. 21. num. 12. Azor. inſtit. moral. dict. lib. 13. cap. 15. & alij, quos referens ſequitur D. Sebaſtian. Cæſar diſp. 12. §. 2. num. 9. & Hiſpaniarum Primas in cap. perlectis diſt. 25. in verſ. Archipresbyter, qui ita dicitur, quaſi Preſbyterorum primus, ſeu Princeps: *Archos* enim Princeps dicitur. Diuiditur autem Archipresbyter in vrbanum, & ruralem. Quale ſit officium Archipresbyteri de Vrbe: Azor. dict. cap. 15. quæſ. 4. & 5. Cæſar ſuprà num. 5. dicens illum curam agere animarum, abſente Epiſcopo celebrare ſolemnia Miſſarum, benedictiones Presbyterales conferre, & loco Epiſcopi reliqua munia ſpiritualia peragere.

Nihilominus quidquid ſit de iure de officio Archipresbyteri, vbi Archipresbiter eſt Archidiaconi iuriſdictioni ſubiectus, vt per Boerium de auctoritate magni Concilij num. 72. in fine. & num. 83. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 111. num. 80. Azor ſuprà par. 2. lib. 3. cap. 15. quæſ. 2. & 3. ſed præcedit in diuinis Archipresbyter Archidiaconum; Anton. de Pretis in Clypeo paſtoralis officij cap. 637. dummodò Archidiaconus non ſit Presbyter, quod ſi fuerit, præcedit Archipresbyterum, cùm ſit par illi in ordine, maior in adminiſtratione: atque ita præcedet Archidiaconus abſente Epiſcopo in celebratione Miſſarum in diebus ſolemnibus, in delatione Sacramenti in eius feſto, in benedictione candelarum, cinerum, palmarum, & in cæteris functionibus ſacerdotalibus. Hoſtienſis in cap. 1. de officio Archipresbyteri, quem ſequitur ibi Ioan. Andr. & Abbas, & cenſuit Congregatio Sacra in vna Regien. 9. Decembris 1600. quam refert Marc. Anton. Gennen. in praxi Archiepiſc. Neapol. cap. 52. in nouiſſima editione, & propterea Archipresbyter dicitur maior dignitas poſt Pontificalem, Garcia de beneficijs, par. 7. cap. 7. num. 38. vulgò Decanus, vel Archipresbyter vrbanus poteſt conſtitui iudex delegatus, & conſeruator Apoſtolicus, Azor. dict. cap. 15. quæſ. 7. & 8. & Cæſar. dict. diſp. 12. §. 2. num. 11. vbi num. 3. Archipresbyter ruralis dicitur, qui degit rure, & curam gerit Presbyterorum, qui per minores titulos habitant, & quorum vitam, & mores ſimul plebis obſeruant, qui Luſitanè dicitur Arcipeſte. Vide tamen Antonium Cucchum inſtit. maior. lib. 2. tit. de Archipresbytero num. 3. vbi ait vrbanum, cæteris Præsbyteris præeſſe, & in Cathedrali Eccleſia officio ſuo fungi, & cum Archidiacono de prælatione contendere, abſentque Epiſcopo pro eo ſolemnia celebrare: ruralem autem Archipresbyterum, & foreuſem eſſe, qui præeſt clericis rura incolentibus, qui ab illo, & non ab alio ſumunt Sacramenta alijs miniſtranda.

19 Archidiaconus quaſi Princeps Diaconorum eſt Epiſcopi Vicarius, ex cap. 1. de officio Archidiaconi, ibi: Archidiaconus poſt Epiſcopum ſciat ſe Vicarium. Maran. de ordine iudiciario diſt. 5. princip. num. 7. Anton. de pretis in Clypeo paſturalis officij cap. 6. num. 39. Azor. inſtitut. moral.

part.2.

part.2. libr. 3. cap.14. quæſ. 2. Franciſcus Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici part. 1. cap. 10. num. 2. veiſ. ſexta. Moneta de diſtribut.quotid. par.2. quæſt.1. num. 26. diciturque Archidiaconus Vicarius legitimus, qui à lege ipſa conſtituitur. Vnde abſente Epiſcopo, & eius officialibus ipſo iure abſque alio facto Vicarij munus exercet, vt poſt plures tradit Sbroz de Vicario Epiſcopi lib.1. quæſt.2. num.15. & qu.36. num.10. Poteſt item dare literas dimiſſorias ad ſuſcipiendos Ordines, Cucchus ſuprà tit.9. de officio Archidiaconi nu. 7. & monitoria concedere, Petrus Lazar. de monitorijs ſect.1. qu. 6. num.11. ſed contra gloſ. literas cap.8. hoc titulo.

Ab Archidiacono tamen, qui eſt Vicarius natus, quamuis habet ordinariam iuriſdictionem à lege ratione officij ſibi tributam, vt vult gloſſa verb. referant, in cap. vltimo, de officio Archipresbyteri, per textum in cap.3. de officio iudicis ordinarij, poteſt appellari ad Epiſcopum, text. in cap. Romana 5. ab Archidiaconis de appellat. Ratio, quia non habet eamdem iuriſdictionem, ſed inferiorem, vt colligitur ex d. cap. Romana, & Cucchus lib. 2. inſtit. maior cap.8. de Vicarijs, à num.23. & Narbona de appellat. à Vicario ad Epiſcopum par.1. num.3.

20 Item ratione officij quatenus Archidiaconus nequit excommunicare, Azor inſtit. moral. par.2. lib. 3. cap. 14. quæſ. 2. verſ. atque hæc quidem. Galganet. de iure publico lib.3. tit.21. num.6. verſ. nec fine, & probat textus in cap. Archidiacono 5. de officio Archidiaconi, ſecus ex conſuetudine ſpeciali. Suar. de cenſ. diſput. 3. ſed 2. num.9.

21 Ad Archidiaconum etiam pertinet examinatio clericorum, qui volunt promoueri ad Ordines, quiue præficiebantur Eccleſijs, eoſque Epiſcopo præſentare, Azor. d. cap.14. quæſ.2. verſ. deinde. Quarant. in ſumma Bullarij: verb. Ordo, verſ. ſubſequenter, Galganet de iure publico lib. 3. tit.51. Auguſtinus Barboſa de offic. & poteſt. Epiſcopi par. 2. allegat. 10. num. 21. poſt alios. Quoad viſitationis munus, vbi Archidiaconi legitimè conſueuerunt viſitare Eccleſias ſui Archidiaconatus, debent aſſumpto Notario de conſenſu Epiſcopi illas viſitare, cap. ſuper eo, & cap. cùm Apoſtolus, de cenſibus, Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. de reformatione cap.3. poterit tamen Epiſcopus præfigere terminum Archidiacono ad finiendam viſitationem, & aſſignare comitatum, ne onerentur Eccleſiæ viſitandæ, prout cenſuit Congregatio, cuius meminit praxis noua Epiſcop. par.2. cap. de viſitat. quorumuis exemptorum, num. 62. pag. 213. Auguſtinus Barboſa dicta allegatione 73. numero 39.

Item Archidiaconi eſt audire ſingulorum Presbyterorum cauſas, & iurgia, Azor. inſtit. moral. par.2. lib.3. cap.14. quæſ.2. verſ. deinde, Galganet. de iure publico lib.3. tit.21. num. 6. verſ. iurgia, ita, vt in ijs, quæ ſunt iuriſdictionis contentioſę ſit ſuperior Archipresbytero, quamuis in diuinis, & in ijs, quæ ſunt ordinis, Archipresbyter ſit ſuperior. Dicitur etiam Archidiaconus oculus Epiſcopi, quoniam loco illius Epiſcoparum proſpicit, & quæ viderit corrigenda, corrigit, cap. ad hæc de officio Archidiaconi ibi. Oculus Epiſcopi Archidiaconus appellatur, Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformatione cap.12. Aloyſ. Ricciu. in collect. deciſ. par. 5. collect. 1618. verſ. hinc eſt, & Sbroz de officio Vicarij libro 1. quæſt. 3. num. 17. & quæſt.36. num.10. Nec eſt dubium eſſe dignitatem; & ex conſequenti poſſe fieri iudicem delegatum; ſeu Conſeruatorem. Petr. Gregor. ſyntag. iuris lib.25. cap.20. num.5. Anton. Cucch. lib. de Archidiacono 10. num.5. Cardinalis in Clementina final. de præbendis Franch. in cap. 1. numero 6. de conſuetudine, Sebaſtianus Cæſar diſp.12. §.1. num.3. ex cap. 1. de officio Archidiaconi, ibi: poſt Epiſcopum. Ex quo oſtenditur eſſe principalem dignitatem Archidiaconi poſt Epiſcopum, & num.11. verſ. vnde non immeritò, & Azor. inſtit. moral. par.2. lib.3. cap.14. quæſ.5. verſ. quintò quæritur, debetque eſſe Doctor, aut Licentiatus ſaltem in iure Canonico, & Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. cap.12.

22 Sequitur dicendum de officio Primicerij ſiquidem ſequitur ordine poſt officium Archipresbyteri. Dicitur enim Primicerius primus in qualibet arte, & Anteſignanus. Vnde olim in qualibet Eccleſia Cathedrali inſtituebatur Cantorum ſchola, quibus ex officio datum erat in Choro preces horarias deuotè, & ſtudioſè perſoluere, quibus omnibus vnus præerat, vt cæteros cantores dirigeret: is autem Primicerius dicebatur, vulgo hodie Chantre, de quo in cap. 1. de officio primicerij, vbi his verbis: „ Vt Primicerius ſciat ſe eſſe
„ ſub Archidiacono, ſicut & Archipresbyter;
„ & ad eius curam ſpecialiter pertinere, vt
„ præſit in docendo Diaconis, vel reliquis
„ gradibus Eccleſiaſticis in ordine præſit; vt
„ ipſe diſciplinæ: & cuſtodiæ inſiſtat, ſicut
„ pro animabus eorum coram Deo ratio-
„ nem eſt redditurus, & ipſe Diaconis do-
„ net lectiones, quæ ad nocturna officia cle-
„ ricorum pertinent, & de ſingulis ſtudium
„ habeat, vt in quacumque re capacem ſen-
„ ſum habuerit, abſque vlla vacet negligen-
„ tia; aut à quo ipſe iuſſerit inſtruantur.
Ita ibi.

Eſt ergo Primicerius in Luſitania, qui alio nomine Cantor, ſeu Præcentor dicitur: quique toti Cantorum Choro in duas partes diuiſo præeſt, & Antiphonas, ac Pſalmos inchoat, de cuius officio, ac dignitate Puteus par.3. deciſ.87. Caſſanæus in Catalogo gloriæ Mundi par.4. conſiderat. 42. Azor. dicto cap.16. verſ. ſecundò quæritur, & verſ. tertiò quæritur, Flaminius de reſignat. lib.1. quæſt. 1. num. 87. & 88. 89. vbi volunt Primicerium ſingulari dignitate fungi, & in Choro conſenſu, comitijs Canonicorum; & ſuffragijs ferendis gradum, & ordinem honorificum habere.

23 Porrò Præpoſitus apud Eccleſias Hiſpa-

niæ

nlæ non eſt in vſu, quoad nomen, in Ec-
cleſijs tamen Germaniæ, Poloniæ, Flan-
driæ, & Angliæ præeſt Canonicorum Col-
legio, alicubi iuriſdictionem, ac curam
animarum habet. Aaor. d. lib. 3. cap. 18.
eſſeque in illis partibus poſt Pontificalem
Sedem Præpoſiti digniorem cenſuit Rota
apud Farin. deciſ. 865. nu. 8. & deciſ. 866.
num. 1. in 1. collectione. Vide Antonium
Cucchum inſtit. maior titul. 12. de Præpo-
ſito, vbi de hoc latè, cenſetque eſſe digni-
tatem Petr. Gregor. ſyntagm. iuris lib. 11.
cap. 18. Garcia de beneficijs par. 7. cap. 2.
à num. 71. & Sebaſtianus Cæſar 3. par. ſuę
Hierarchiæ diſp. 12. §. 5. num. 3. vbi Præ-
poſitos in Cathedralibus Eccleſijs tradit
curã animarum habere cum iuriſdictione,
& toti Canonicorum Collegio præfici ſuc-
cedereque in Archidiaconorum locum, aut
Decanorum, prout conſuetudo prædicta-
rum Regionum, in collegiatis verò eſſe
dignitatem principalem: vt de Decano, &
Archidiacono in terminis iuris communis
prænotatur, Caſſaneus d. 4. par. conſide-
ratione 41.

24 Quid de Magiſtro ſcholæ? Habere di-
gnitatem, aut ſaltem perſonatum in Ec-
cleſijs Cathedralibus vult Azor. inſtit. mo-
ral. par. 2. lib. 3. cap. 23. verſ. ſecundò quę-
ritur, de qua dignitate agit Duarenus de
beneficijs lib. 10. cap. 15. Petrus Gregorius
lib. 5. ſyntagm. iuris cap. 19. & Sandoual
de officio Canonic. 5. par. cap. 3. diciturque
que Scholaſtria, debetque conferri Docto-
ri, vel Magiſtro, aut Licentiato in Theo-
logia, aut in iure Canonico, aliàs prouiſio
eſt nulla ex decreto Concilij Tridentini his
verbis ſeſſ. 23, de reformatione cap. 18. De
cætero, inquit, „ verò officia, vel digni-
„ tates illæ quæ Scholaſtriæ dicuntur, non
„ niſi doctoribus, vel Magiſtris, aut Licen-
„ tiatis in ſacra pagina, aut in iure Cano-
„ nico, & alijs perſonis idoneis, & qui per
„ ſe ipſos id munus explere poſſint, confe-
„ rantur, & aliter facta prouiſio nulla ſit, &
„ inualida, non obſtantibus quibuſuis pri-
„ uilegijs „ conſuetudinibus, etiam imme-
„ morabilibus. „ Hæc ibi. Secus de De-
canis, qui non debent eſſe Doctores niſi
ex conſuetudine, Barboſa allegatione 60.
num. 61.

Quem gradum hodie eſſe obtinendum
ab Scholiarcha, ſeu ſcholæ Magiſtro, de-
clarauit ſacra Congregatio in qualibet
Vniuerſitate approbata, vt ait Garcia de
beneficijs par. 7. cap. 7. num. 35. Cæſar d.
diſput. 12. §. 4. num. 7. verſ. circa neceſsita-
tem. Huic autem incumbit Clericos om-
nes inferiores cantum Latino ſermone,
& aliàs artes, ac diſciplinas docere, vt
ſciant latinè legere, ſcribere, loqui, &
cantare, & intelligere ea, quæ de officijs
diuinis recitantur, & ideo vulgò dicitur
Meſtreſcola, Latinè Magiſter ſcholæ, ſeu
Scholaſticus in nonnullis Eccleſijs, in alijs
Scholarchus, id eſt, Scholæ Præpoſitus, ſiue
præfectus; Azor. dicto cap. 23. eſtque di-
gnitas de principalioribus in Cathedrali-
bus, tam in ſedendo, quàm in ſuffragijs
ferendis ex ſtatutis Eccleſiarum, & ex ge-
nerali conſuetudine, Fuluius Patian. de
probationibus lib. 2. cap. 27. n. 107. & ſe-
quentibus, Petrus Gregorius Syntagma
iuris lib. 15. cap. 19. vbi ait eius dignita-
tem metiendam eſſe ex conſuetudine Ec-
cleſiarum, in quibus eſt inſtitutus.

25 De officio Sacriſtę, ſeu Theſaurarij, con-
ſule Azor. d. lib. 3. cap. 16. quæſt. 4. vbi qu. 6.
addit Theſaurarium dignitatem, vel per-
ſonatum habere, & in Choro, conſeſſu, co-
mitijs, & ſuffragijs ferendis vti loco ho-
norifico, quod intellige de conſuetudine
ſecundùm ſpeciales Eccleſiarum erectio-
nes, non autem de iure communi. Cæſar 3.
par. diſp. 12. §. 3. num. 12. & F. Hieron. Ro-
man. de Republica Chriſtiana lib. 3. cap. 9.
& Cardin. Tuſch. lit. D. concluſ. 419. n. 24.
An autem nomine cuſtodis, de quo eſt tit.
27. lib. 1. Decretal. cap. 1. & 2. veniat Sacri-
ſta, & Theſaurarius? Videtur responden-
dum affirmatiuè, cùm horum trium pro
veritate Eccleſiarum eadem ſint munera,
ita Aaor. inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 16.
quæſt. 8. ſequitur Barboſa in cap. 2. de of-
ficio cuſtodis, num. 5.

26 Quid de Canonicis Eccleſiarum Cathe-
dralium? Gonzalez ad regul. 8. Cancell.
gloſſ. 2. num. 39. reſpondet Canonicis his
magnum ineſſe honorem, & præeminen-
tiam, cap. quamuis, §. qamquam, de præ-
bendis, lib. 6. Rota deciſ. 26. num. 6. de
præbendis lib. 6. Barboſa in cap. cum te.
18. de officio, & poteſt. iud. deleg. nu. 3.
vbi vult hos Canonicos Eccleſiæ Cathe-
dralis eſſe conſtitutos in dignitate, illiſq;
poſſe delegare. Sed verius eſt dignitatem
non habere Eccleſiaſticam, vt volunt Feli-
nus in cap. paſtoralis, de officio delega-
ti, Dominicus per textum ibi in cap. ſta-
tutum, de reſcript. lib. 6. Aaor ſuprà lib. 3.
cap. 11. quæſt. 16. vbi vult Canonicatum
eſſe tantùm Beneficium ſimplex abſque vl-
la iuriſdictione, & illius inſtitutionem
conſiſtere tantùm in ſtallo & Choro, & vo-
cem in Capitulo. Sunt tamen Canonici in
Cathedrali cæteris clericis, & Canonicis
digniores: eo quia Eccleſia Cathedralis
præfertur collegiatæ honore, & dignitate,
Boër. in tract. de ordin. grad. vtri. for. in
penult. num. 24. & ſequent. & propter hanc
Papa cauſas illis ſolet delegare, ſicut in
alijs in dignitate conſtitutis, cap. ſtatutum,
de reſcriptis in 6. ſic Abbas in cap. cauſam
quæ, de iudicijs; etiamſi Archid. Anchar.
& Domin. contrarium cenſeant in cap. ſta-
tutum, de reſcriptis in 6. Atque ita Cano-
nici Eccleſiæ Cathedralis poſſunt eſſe de-
legati Papæ, in cap. ſtatutum, de reſcri-
ptis, num. 14. in 6. ſecundùm Barboſam
ibi pag. 27. propter maximam præminen-
tiam, vt ipſe ait in Clementina 2. de re-
ſcriptis num. 11. pag. 5. non tamen poſſunt
eſſe Conſeruatores, teſte eodem cap. hac
conſtitutione, de officio delegati, in 6.
num. 25. pag. 146. & allegatione 106. n. 8.
& 9. quia Conſeruatores de iure communi
eſſe non poſſunt, niſi Dignitates, vel Per-
ſonatus in Cathedralibus, vel Collegiatis
habentes, per text. in cap. vltimo, de offi-
cio delegati lib. 6. Delegati autem eſſe poſ-
ſunt Eccleſiarum Cathedralium Canonici,
per d. caput ſtatutum, de reſcriptis in 6.

vt

vt ibi tenet Gomea à num, 24. & alij, de quibus Gonzalez gloſſ. 2. num. 39. dummodo nõ ſint Monachi, Duennas regul. 78. Stephanus Gratianus diſcept.forenſ.c.270. num.6. cum ſequentibus.

An verò Canonici, qui non habent præbendam, poſſint eſſe delegati Sedis Apoſtolicæ? Affirmaut ſcribentes in cap. ſtatutum, in principio, de reſcriptis in 6. quia ſine præbenda verè Canonici ſunt, & habent honorem, & præeminentiam, Gomez de expectatiuis num.33. Quinimò vox in capitulo ad ſolos Canonicos, non verò ad dignitates, ſi Canonicalem præbendam non habeant, pertinet, Abbas in cap. 1. num. 13. de electione, & in cap. ſcriptum, num. 4. eodem titulo, Azor inſtit. moral. par.2. lib. 3. cap. 11. qu. 19. ſicut qu. 20. non habet ius ferendi ſuffragium in Collegio Canonicorum, qui non eſt ſaltem Subdiaconus, ex Clementina „ Vt ij, qui. de ætate, & qualitate ordinand. his verbis, „ Vt ij, qui diuinis in Cathedralibus, vel „ Collegiatis, ſæcularibus, vel regularibus „ ſunt mancipati officijs, vel mancipabun„ tur in poſterum, &c. ſtatuimus, vt nullus „ de cætero in huiuſmodi Eccleſijs vocem in „ capitulo habeat, etiamſi hoc ſibi ab alijs „ liberè concedatur, niſi ſaltem in ſubdia„ conatus ordine fuerit conſtitutus; concordat Concil. Trident. ſeſſ.22.cap.4. Non erit tamen irritum ſtatutum, ſeu decretum reliquorum Canonicorum ex ſuffragio illius Canonici, qui non eſt in ſacris, ſed ſuffragium illius non numeratur cum alijs, Ioan. Andr. in cap. quod gratioſè, de regul. iur. in 6. & Abbas in cap. 1. de procuratoribus, Firmian. de Epiſcopo par. 3. à num.17. Nicolaus Garzia par. 3. cap. 4. num.24. & alij, quos referens ſequitur Barboſa in cap. Eccleſia veſtra 48. & cap. Cumana 50. de electione num. 5. & cap. ex ratione, de ætate, & qualitate num. 8. & alij plures, quos referens ſequitur idem Barboſa de officio, & poteſt. Epiſcopi p.1. tit.1. cap.3. num.32.

27 Item Canonici in Cathedrali maiori debent eſſe prædici ſcientia, quàm obtinentes beneficium ſimplex, & reſidentia carens, cùm teneantur ad induſtriam, & conſilium in capitulo: proinde debent habere mediocrem ſcientiam, & eam ſaltem, quæ requiritur ad eorum munus bene peragendum. Menochius de arbitrar. caſu 425. num.25. Concil.Trident. ſeſſ. 24. de reformatione, cap. 12. vbi adhortatur Dignitates omnes, & ſaltem dimidiam partem Canonicatuum in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſijs inſignibus, non niſi Doctoribus, & Licentiatis in Theologia, vel iure Canonico, eſſe conferendas; non tamen id præcipit, niſi in Archidiaconatu, dict. cap. 12. verſ. Archidiacoui etiam, Garzia dict. cap.7. num.36. Gonzalez gloſſa 4. num.68. quod procedit in ijs tantùm Archidiaconis, qui vel curam habent animarum, vel iuriſdictionem, prout habetur in titulo de officio Archidiaconi; non autem de alijs, qui nomine tantùm ſunt Archidiaconi, ita Sacra Congregatio, cuius meminit Garzia par. 7. cap. 7. num. 41. Aloyſ. Ricc. in praxi deciſ. 473. in 1.edit. & reſolut. 497. num. 3. in 2. edit. Anaſt. Germon in tract.de indultis.Cardin.§.quibuſuis, num.4. & Campanil. in diuerſ. iuris. Canon. rub.7. cap.6. num.41. dicentes ſacram Congregationem id cenſuiſſe, non de Archidiaconis minoribus, ſed de maioribus contentioſam iuriſdictionem habentibus, debere eſſe Doctores in publico Gymnaſio, aliàs gradus illis non profuiſſe, ex Bulla 63. Pij Quinti.

Gradus autem Doctoratus, ſeu Licentiati in Theologia non requiritur in Decano, ſeu Archipresbytero, ex Concilio Tridentino, prout voluit Sacra Congregatio, referente Aloyſio Riccio reſolut. 238. in fine, & Garzia de beneficijs, par.7. cap.7. num.43. Quare in hoc ſtandum eſt conſuetudini, per hæc verba:, Sacra Congrega„ tio Archiepiſcopo Hiſpalenſi, Nullo Con„ cilij Trident. decreto ſtatutum eſt, vt qui „ Decanatum conſequi velit, & is neceſſariò „ ſit Magiſter, ſiue Doctor, aut Licentiatus „ in Theologia, vel iure canonico; ſed de „ hoc ſuprà verſ. Quid de Magiſtro ſcholæ, „ in fine.

Canonicus autem Pœnitentiarius Eccleſiæ Cathedralis neceſſe eſt, vt ſit Magiſter, vel Doctor, vel Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, ſeu aliàs pro qualitate loci, qui aptior reperiatur, Concil. Trident. ſeſſ.24. cap. 8. de reformatione, & quòd ſit quadraginta annorum, Hoieda de beneficijs incomparib. cap. 24. num.18. Gutierrez Canon. qu.lib. 1. c. 40. Declarauit tamen Sacra Congregatio defectum ætatis non obeſſe, quando in ciuitate, aut Diœceſi aptior non reperitur. Nihilominus extra Diœceſim, quando intra illam non reperitur cum prędictis qualitatibus, non debet eligi niſi qui habet dictas qualitates: non eſt tamen quærendus extra Diœceſim, nec poteſt eligi, qui non habeat qualitates neceſſarias, ſi talis ibi facilè reperiri poſſit. Ætas autem quadraginta annorum debet eſſe completa, ex gloſſa in Clementina Generalem, de ætate, & qualitate, quamuis Azor inſtit. moral. lib.6. cap.5. quæſt.6. in fine, dicat ſufficere annum quadrageſimum inchoatum; quod ex æquitate quadam poteſt admitti.

28 Porrò officium canonicale in duobus maximè conſiſtit, nimirum, in ſtallo in choro cum participatione diuinorum, & in loco in capitulo, vt probatur in cap. relatum, cap. pro illorum, cap. delicto, de præbendis. Petr. Gregor. ſynt. lib. 15. cap.23. num.12. Zerola in praxi verb. canonici, §.1. num.4. Officium verò Chori, & participationis diuinorum paucis apud Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. de reformatione cap. 12. verſ. præterea obtinentibus, & infrà verſ. omnes verò diuina per „ ſe, & non per ſubſtitutos compellantur „ obire officia, & Epiſcopo celebranti, aut „ alia Pontificalia exercenti, aſſiſtere, & in„ ſeruire, atque in Choro ad pſallendum „ inſtituto, hymnis, & canticis Dei nomen „ reuerenter, diſtinctè, deuotèque laudare; ſic ibi. Locus autem, quem Canonici habent in capitulo, conſiſtit in voce haben-

da

ćta in electionibus, & collationibus præbendarum; necnon in alienationibus, & in arduis Eccleſiæ negotijs conſilium, aut conſenſum præſtare, iuxta notata in cap. nouit, de his, quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu capituli, & per totum de ijs, quæ fiunt à maiore parte capituli. Dicitur autem maior pars illa, quæ maiori ratione, & pietate nititur, vt per Vincent. de Franchis deciſ. 2. à num. 25. per textum in cap. cùm in cunctis, de his quæ fiunt, & gloſſ. Rationabiliter, ibi: non ſtatur ſemper maiori parti, quia maior pars eſt, quæ maiori ratione nititur, ita, vt non poſſit appellari ab eo, quòd maior pars Capituli fecit, Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ tract. de appellat. art. 7. gloſſ. 2. num. 33. verſ. 18. Sigiſmund. Scac. de appell. quæſt. 17. limit. 25. vbi num. 2. limitat, niſi ex ratiooabili cauſa, & oum. 3. ſubdit hoc non procedere in Francia.

29 Ex dictis ſequitur Canonicos teneri in Choro pſallere, ſeu canere reuereoter, & deuotè, nec ſatisfacere, ſi choro interſint, & domi, vel ibi horas recitent ſubmiſſa voce; aliter enim diſtributiones ſuas non facerent, ita Nauarr. in tract. de oratione, cap. 10. uum. 47. & cap. 11. num. 41. Azor. inſtit. par. 1. lib. 10. cap. 11. quæſt. 11. Leſſius de iuſtitia lib. 2. cap. 34. num. 184. Suarez de Religione tom. 2. tit. de horis canonicis lib. 4. cap. 12. à oum. 10. Comitol. Reſponſorum moralium lib. 1. quæſt. 62. à num. 2. vbi teſtatur ſic cenſuiſſe Illuſtriſſimos Cardinales, Lælius Zechius de Republica Eccleſiaſtica, tit. de Caoonicis nu. 6. & Ludouic. Beja de caſibus conſcieotiæ, 1. par. cap. 55. & Ludouicus Lopez in ioſtruct. 2. par. cap. 90. Ratio, quia Canonici ex iure communi teneotur canere in Choro; neque excuſantur à mortali, ſi in hoc fuerint ootabiliter negligentes, prout volunt Nauarrus de oratione cap. 10. n. 47. Sotus de iuſtitia lib. 10. quæſt. 5. art. 4. ad medium. Beja ſuprà, Azor. dict. lib. 10. cap. 11. quæſt. 5. & 7.

Contraria tamen ſententia, quæ tradit ad lucrandos fructus, & diſtribntiones ſufficere ſolam aſſiſteotia io Choro, etiamſi Canonici noo pſallant, nec ſint atteoti, ſi priuatim recitent, placet Caietano in ſumma verb. horæ, & Medinæ in inſtructio. cooſeſſ. 1. par. cap. 14. §. 11. ad finem, ex vſu, & conſuetudioe, quibus accedunt Petrus Nauarra de reſtit. lib. 2. cx. nu. 217. & Moneta de diſtributionibus quotidianis par. 2. cx eo, quia quamuis malè faciant, noo canendo, nec pſallendo in Choro cum alijs, diſtributiones tamen cùm interſint, non amittont, cùm non dentur ratione cantus, aut alterius obſequij, vt voluot Barth. Medina in ſumma lib. 1. cap. 14. & Lælius Zech. de Repub. Eccleſiaſtica, titul. de Canonicis cap. 24. ſub num. 6. ſed reſpectu iotereſſentiæ, dummodò non ſcribant, aut confabulentur frequenter, quia tunc, qui de ordinario, & frequenter confabulantur in choro, ad totas, vel quaſi totas diſtributiones reſtituendas tenentur, Vega in ſumma 1. par. cap. 128. caſu 10. ſequitur Emmanuel Rodriguez in ſumma 1. tom. cap. 145. num. 5. dum ait domi recitantes, & aſſiſtentes in Choro, non recitando ibi, nec cantando, teneri ad reſtituendum diſtributiooes quaſi totas, ex quibus patet non eſſe omnino reijciendam partem, quæ concedit diſtributiones intereſſentibus in Choro, noo tamen pſallentibus, oec canentibus.

Nihilominus prior ſententia attento rigore iuris eſt verior, & ſecurior, quæ imponit onus reſtituendi illis, qui interſunt Choro, & ibi nec pſallunt cum alijs, nec recitant more ſolito, & alia Eccleſiaſtica munera non obeunt: ac proinde, qui priuatim recitant, quamuis ſatisfaciant obligationi dicendi Officium diuinum, ita vt non teneantur iterum recitare, non tamen adimplent officium debitum in Choro, & ex conſequenti non faciunt fructus ſuos, nec diſtributiones conſequuntur, cùm non dentur niſi intereſſentibus, & ſimul cum alijs recitantibus, & pſallentibus, Rodriguez dict. cap. 145. & alij, quos referens ſequitur nouiſſimè Bonacin. de horis Canonicis diſp. 2. quæſt. 4. punct. 1. fol. 804. num. 13. verſ. Ego verò arbitror, & Auguſtinus Barboſa allegat. 53. nu. 131. & duobos ſequentibus; Sebaſtianus Cæſar 3. par. Hierarchiæ diſput. 12. §. 6. num. 9. cum alij. Ratio eſt, quia diſtributiones non conferuntur propter ſolam corporalem, & materialem præſentiam, & aſſiſtentiam in Choro, ſed propter formalem, & humanam præſentiam, & intereſſentiam: qui autem eſt in Choro, & ibi coofabulatur, vel obdormit, dicitur ſolùm materialiter iotereſſe. Bonacina ſuprà poſt Suarez addēs n. 14. Canonicum qui intereſt diuinis, frui diſtributionibus, etiamſi non ſit in Choro in ſuo proprio ſtallo, neque ſit indutus veſtibus, quibus cæteri Canonici vtuntur, quia diſtributiooes conferuntur intereſſentibus formaliter, quales ſunt, qui interſunt, & recitant, vel pſallunt ſimul cum alijs; eo quòd non ſufficit nuda præſentia, Bonacina diſputat. 1. ſuprà qu. 3. punct. 2. §. 1. ſub finem. Non tenentur tamen Canonici canere cantu figurato, ſed ſatis eſt aſſiſtere, & tacere, dum officium per cantores deputatos eo cantu pſallitur. Idem dicendum de cantu firmo, dum in aliqua Eccleſia more receptum eſt, vt aliqua pars officij cantu firmo canatur per manſionarios, vel per alios clericos ad hoc deputatos, Comitol. in reſponſ. moral. qu. 61. num. 2. & Moneta 2. par. de diſtribut. qu. 2. num. 5. & 8. & Petrus Nauar. lib. 2. de reſt cap. 2. dub. 3. num. 205.

Non percipient Canonici etiam Eccleſiarum Cathedralium, quamuis habeant præbendas Doctorales, diſtributiones quotidianas, dum ſunt in ſeruitio Epiſcopi, Gonzales ad regulam 8. gloſſ. 6. num. 265. Garcia de beneficijs part. 3. cap. 2. num. 365. Monet. diſtribut. part. 2. qu. 8. num. 5. Quaranta in ſumma Bullarij verb. Reſidentia, Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 4. quæſ. 3. verſ. 6. cauſa, qui habentur pro præſentibus quoad fructus præbendarum ſuarum, non autem quoad diſtributiones, niſi canonicatus conſiſtant in ſolis diſtributio-

tio-

tionibus quotidianis, in quo euentu Canonici propter ſeruitium Epiſcopi abſentes diſtributiones conſequentur excepta tertia parte, quæ ſeruientibus, & intereſſentibus dabitur, ne priuilegium iuris eſſet inutile. Ita deciſum refert Galet. in Margarita caſuum conſcientiæ, verb. Canonicus, pagina 39. in fine, & Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 23. de reſidentia, rubrica, An Canonici, vel alij habentes dignitatem teneantur reſidere in ſuis Eccleſijs, num. 97. & lib. 1. tit. 6. l. 5. §. 2. num. 10. Moneta dict. quæſt. 8. num. 15. Garcia dict. cap. 2. num. 113. & num. 115. & 352. & ſequentibus, quos referens ſequitur Auguſtinus Barboſa in cap. de cætero, de cleri. non reſid. 7. num. 8. & de offic. & poteſt. Epiſcopi allegat. 53. num. 141. & 142.

30 Non item integrum eſt Canonicis toties quoties voluerint regulariter abeſſe à capitulis, ſeu congregationibus capitularibus. Nam quamuis officium particulare illorum ſit, reſidere, ſeruire Choro, & Altari: nihilominus non licet ordinariè abeſſe à Congregationibus capitularibus, quia etiam ad illos pertinet adminiſtratio, & gubernatio rerum Eccleſiæ; ita Congregat. Concilij anno Dom. 1602. teſte Garcia 3. par. cap. 2. num. 424. & 532. & ſequent. Atque ita regulariter non licet abeſſe, niſi ſtante legitimo impedimento, aut alia iuſta cauſa ad non aſſiſtendum capitularibus congregationibus: puta, ſi in capitulis tanta ſit peruerſio, vt procedatur ex abrupto, ſine vllo ordine, & modo cum violentia, & inſolentia potentiorum, & cum periculo cadendi in magnam notam ſingularitatis, ac proteruiæ, aut ignorantiæ: tunc enim frequenter abeſſe, & nolle aſſiſtere ordinariè excuſabitur à culpa, cùm non teneatur ad aſſiſtendum capitulis cum tanto periculo, opponendo ſe Capitularibus indoctis, qui non ratione, ſed voluntate irrationabili ducuntur, præſertim ſi abſint à Capitulis in diebus datis ob recreationem, tunc enim fas erit ſumere ſuos dies abſentiæ in diebus capituli, ita Garcia dicta 3. part. cap. 2. num. 537. & num. 541. vbi ſic fuiſſe declaratum à ſacra Congregatione refert, cùm oppoſitum non ſit, neque ſtatuto, aut conſuetudine prohibitum, ne in diebus capituli ſuos dies abſentiæ Canonici ſumant.

31 Quantum verò tempus abſentiæ concedatur Canonicis, diſponit Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 12. de reformatione, verſ. præterea obtinentibus; vbi ſtatuitur omnes teneri ad reſidentiam, ita vt non liceat vigore alicuius ſtatuti, aut conſuetudinis abeſſe vltra tres menſes etiam continuos quolibet anno ab eiſdem Eccleſijs, vt ſacra Congregatio declarauit, quod extenditur ad dignitates principales, & capita Eccleſiarum collegiatarum. Garcia dict. cap. 2. ex num. 180. quamuis habeant iuriſdictionem in Canonicos, poſſunt cogi ad reſidentiam ab Epiſcopo, ſub cuius Diœceſi ſunt. Vnde Priores Collegiatarum etiam inſignium, cùm habeant curam animarum in foro interiori, vel exteriori, tenentur reſidere, nec poſſunt abeſſe vltra tres menſes. Ad abſentiam autem horum trium menſium non opus eſt cauſam aſſignare, nec licentiam petere à Prælato, dummodò non abſint omnes Canonici eodem tempore; & debent continere tres menſes nonaginta dies, ſiue ſint continui, ſiue interpolati, Garcia dict. cap. 2. num. 306. Gonzalez ad regulam octauam Cancell. gloſſ. 11. num. 8. & Menoch. de arbitrarijs caſu 50. à num. 12. Nequeunt tamen Canonici pro illis tribus menſibus diſtributiones conſequi, cùm ſint diſtinctæ à præbendis. Gonzalez ſuprà §. 7. proœmial. num. 181. Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſ. par. 3. cap. 2. num. 22. Flamin. de reſignat. lib. 1. qu. 10. num. 65. Aloyſ. Ricc. in praxi fori reſolut. 385. num. 10. quod non procedit, quando diſtributiones quotidianæ dantur loco præbendæ: tunc enim abſentes ob cauſam legitimam conſequuntur diſtributiones, quæ habentur tamquam fructus, Ricc. deciſ. 499. in prima editione, & reſolut. 390. num. 2. in 2. edit.

Epiſcopus ex legitima cauſa poteſt concedere Canonicis ſuis licentiam, vt poſſint abeſſe per quatuor menſes, ita deciſum tradit Comitolus reſponſ. moral. lib. 1. qu. 59. num. 2. Armendarius vbi ſuprà lib. 2. tit. 23. de reſidentia, num. 124. Archidiaconus, cui incumbit cura viſitandi, poteſt abeſſe vltra tres menſes ratione viſitationis, cui obligatur ratione ſuæ dignitatis, lucrabiturque fructus, ſi concedantur alijs ex legitima cauſa: diſtributiones autem merè quotidianas non conſequetur, Garcia dict. cap. 2. num. 332. ex declaratione ſacræ Congregationis, niſi extet Eccleſiæ conſuetudo, vt Archidiaconus viſitans nihil fructuum percipiat, quam conſuetudinem Congregatio cenſuit ſaluam manere.

32 Quòd ſi daretur conſuetudo, quòd Archidiaconus pro tempore ſuæ viſitationis lucraretur diſtributiones quotidianas, non videretur illa reprobari per cap. primum, de clericis non reſidentibus in 6. ſed eſſet valida ex eo, quia, qui viſitat, cenſetur ſeruire Eccleſiæ, Monachus dict. cap. 1. num. 2. quem ibi ſequuntur Ioann. Andr. num 2. & Probus num. 11. Nihilominus dicendum eſt adhuc non poſſe conſequi ex tali conſuetudine diſtributiones quotidianas, quia non cenſetur ſeruire Eccleſiæ, ſed ſuæ dignitati, etſi viſitans ratione dignitatis lucrabitur fructus canonicatus annexi tamquam fructus ipſius dignitatis, ſecus ſi viſitans, aut exercens iuriſdictionem ſuæ dignitati imminentem præſens ſit in ciuitate, aut in loco, vbi eſt Eccleſia: fortè ſi ibi viſitet, aut exerceat iuriſdictionem imminentem ſuæ dignitati: tunc lucraretur diſtributiones, ſi hæc fieri oporteret tempore horarum, nec ante, vel pòſt id fieri commodè potuerit, Garcia d. cap. 2. num. 336. & num. 357. vbi ex conſuetudine legitima id admittit, ex Rebuffo in praxi tit. de Vicario Epiſcoporum num. 5. & ex Hoieda, & alijs ab eo ibi relatis, ſed abſque conſuetudine vlla, tradit Moneta par. 2. de diſtributionibus quæſt. 11. num. 63. viſitantes Eccleſias, iura, vel redditus ſuarum præbendarum, lucrari diſtributiones quotidianas, cùm viſitando prædicta iura, & loca ſer-

uiant Eccleſiæ in re vtili, Auguſtinus Barboſa allegat. 53. num. 163. vbi incumbentes curæ animarum imminenti ſuæ dignitati credit etiam haberi pro præſentibus ex Concilio Tridentino ſeſs.22.de reformatione cap. 23. verſ. quod ſi alicui, dum tamen ſunt in actuali adminiſtratione Sacramentorum, vel in exercirio eorum, quæ ſpectant ad ipſam curam in illis Eccleſijs, vbi ſunt Canonici, lucrautur diſtributiones quotidianas tamquam præſentes. Fran. Leo in theſauro fori Eccleſ. par. 3. cap.2. num.24. Ricc. de reſol.389. num.4. & Garcia par.3. cap. 2. num. 335.

33 Similiter Inquiſitores contra hæreticam prauitatem habentes in Cathedralibus, ſeu Collegiatis dignitates, ſeu præbendas, habentur pro præſentibus, & reſidentibus, lucranturque fructus & diſtributiones quotidianas ex indulto in fauorem fidei illis conceſſo à Paulo III. & Pio Quinto, ita Armendariz. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.2. tit. 23. l. 2. §. 2. de reſidentia, vel abſentia canon. num. 71. Spino in ſpeculo teſtamenti gloſsa 3. principal. numero 78. vbi hoc extendit ad Inquiſitores habentes beneficia curata: ſed fallitur, quia officium Inquiſitoris non excuſat à reſidentia beneficij Curati, prout referunt deciſum Gonzalez gloſs.6.nu.265.& gloſs.43. nu. 164. & Aloyſ. Ricc. d. reſolutione 393. num.4. ſed ſolùm habet locum in beneficijs non Curatis, in quibus habentur pro præſentibus, recipiuntque fructus integros ex ſpeciali fauore fidei, ſimul cum diſtributionibus quotidianis. Rojas de priuilegijs Inquiſitorum nu.420. & in tract. de hæreticis ſing.96. Ceuall. commun. contra commun. quæſt. 585. num. 12. Quod etiam intellige de portionibus funeralibus, quæ vocantur Anniuerſaria, & diuiduntur in ſingulos beneficiarios; qui interſunt officijs pro mortuis fieri ſolitis, & debentur illis, qui interſunt, & veniunt nomine diſtributionum, Azor.2.part.lib.7.cap.7. verſic.quartò quæritur Bonacin. de horis canonicis diſp. 2. quæſt.2.punct.2.num.3.vbi concludit Anniuerſaria non eſſe propriè diſtributiones, ſed priuilegio illarum gaudere: ideo, qui ex priuilegio lucrantur diſtributiones, dum abſunt, lucrabuntur etiam prædictas portiones funerales. Pro reliquis dignitatibus non Cathedralibus, ac beneficijs, ac eorum diuiſione, vide D. Sebaſt. Cæſ. diſp. 13. & 14. vbi de his latè.

DISPVTATIO IX.

De obligationibus Romani Pontificis circa beneficia.

Vtrùm Papa habeat vti Dominus plenariam poteſtatem in beneficijs Eccleſiaſticis?

§. I.

EPITOME.

1 Papa an habeat plenum dominium in rebus, & beneficijs Eccleſiaſticis?

2 3. Prælati inferiores, an habeant plenum dominium in bonis Eccleſiaſticis?

4 5. Papa plenam habet poteſtatem in beneficijs, non tamen eſt Dominus illorum?

6 Papa ſi alicui adimat beneficium ſine cauſa, tenetur compenſare.

7 8. Papa de iure poteſt ex cauſa expreſsè derogare iuri patronatus laicorum, etiam Principum.

9 10. Nec conceduntur derogationes niſi ex cauſis vrgentiſſimis.

11 12. Derogatur iuri patronatus laici, ſi vacat beneficium in Curia, ſed oppoſitum eſt verius.

13 Beneficia iurispatronatus laici, quando validè conferantur à Summo Pontifice?

14 15. 16. Expectatiuæ, an ſint in vſu hodie, & à quo poſſint concedi?

17 18. 19. 20. Papa poteſt conferre beneficia vacantia in menſibus Ordinariorum.

21 Papa poteſt obligari ex promiſſione, & ex contractu.

Ideo non poteſt priuare Ordinarios iure conferendi, ibid.

22 Papa nequit ad libitum prouidere de beneficio electiuo in præiudicium eligentium.

23 24. Papa ſi in eadem die cum Epiſcopo prouideat, quæ collatio præferatur?

25 26. 27. Papa ſolus poteſt diſpenſare ſuper pluralitate dignitatum, perſonatuum & curatorum, & quid de Epiſcopo?

28 29. Conſuetudine introduci poteſt, vt quis habeat dignitatem cum canonicatu in eadem Eccleſia ſine diſpenſatione; ſecus ſecluſa conſuetudine.

30 31. 32. Epiſcopus non diſpenſat, vt quis habeat duo beneficia vniformia in eadem Eccleſia, nec ſimplicia, ſi alterum ſufficiat.

33 34. 35. 36. Epiſcopus beneficia difformia ſub eodem tecto non poteſt conferre eidem clerico, præſertim ſi requirant reſidentiam, & quid de ſtylo Curiæ?

1 QVæſtionis eſt, an Summus Pontifex habeat plenum dominium in rebus Eccleſiaſticis, ita vt poſſit, prout voluerit, diſponere de illis? Reſpondent aliqui non habere verum dominium Papam in bonis temporalibus Eccleſiæ neque eſſe dominum illorum, ſed diſpenſatorem, gubernatorem, & ad-

& adminiſtratorem, ac proinde non poſſe pro arbitrio, & ſine cauſa ad libitum diſponere de illis, quòd ſi illa donet abſque rationabili cauſa, tenetur tam ipſe, quàm donatarius reſtituere bona data Eccleſiæ illi, cuius erant bona. Nam quamuis bona Eccleſiæ dicantur bona egentium, ſiue clericorum, ſiue etiam laicorum, hoc intellige quoad vſum, & ſuſtentationem. gloſſ. in cap. hoc conſultiſſimo de rebus Eccleſ. non alien. Redoanus eodem tit. qu. 51. cap. 10. num. 4. & 5. at verò quoad dominium ſunt Eccleſiæ, ad quam pertinent; per dict. gloſs. vbi proximè, de reb. Eccleſ. non alien. in 6. quæ habet poſſeſſionem, & proprietatem, nec non gubernationem, & canonicam diſpenſationem, Caiet. 2. 2. quæſt. 43. art. 8. & eſt communis, vide infrà num. 116.

2 Nec refert ſi dicas Prælatos habere liberam adminiſtrationem, & diſpoſitionem in fructibus, & rebus Eccleſiæ, ideò dicendum illos poſſe donare, vel pro libito diſponere, quia Abbas in cap. cùm eſſes col. 13. ſub num. 29. verſ. 5. principaliter quæro, extrà de teſtamentis, reſpondet Prælatos habentes adminiſtrationem debere diſpenſare ad eum vſum, ſecundùm quem res fuerunt inſtitutæ. Idem dic de Summo Pontifice: nam licèt in rebus Eccleſiarum liberam habeat poteſtatem, cap. cuncta per mundum 9. quæſt. 3. prima Clem. paſtoral. in fine, de re iudic. Romanus conſ. 298. num. 2. Paulo de Caſtro conſil. 414. poſt principium, & 436. num. 14. & 15. lib. 1. Socin. ſen. conſil. 164. num. 14. lib. 2. Feliu. in cap. quæ in Eccleſiarum, num. 6. de conſtitutionibus. Non poteſt tamen pro libito de illis aliquid facere, Turrecremat. 2. lib. ſummæ cap. 113. propoſitione 6. Molin. de Iuſtitia tract. 2. diſp. 29. verſ. ſecunda concluſio pag. 216. Ratio, quia quamuis ſit caput Eccleſiæ vniuerſalis, & diſpenſator bonorum omnium, non ſolùm Eccleſiæ Romanæ, ſed etiam quatenus eſt caput omnium; non eſt tamen eorum bonorum dominus, Molin. ſuprà, Leſſ. lib. 2. cap. 4. dub. 7. vbi in ſpecie cenſent non eſſe Pontificem dominum bonorum Eccleſiaſticorum, ſed adminiſtratorem: proinde leges fidelis diſpenſatoris debere ſeruare, & ex conſequenti ſine cauſa non poſſe ad alios vſus, & ad alias diœceſes transferre, nec donare; quòd ſi contrarium faciat, talis diſpenſatio reuocatur, cap. ſi quis de ſeruis 12. quæſt. 2. & ibidem cap. monemus, & cap. Diaconi. Atque ita quamuis permittatur, quòd Prælatus bona hæc diſpenſet, vt conceditur in cap. quatuor, & in cap. de redditibus cum ſimilibus 12. quæſt. 2. Non tamen permittitur aliqua donatio: quoniam donari dicitur illud, quod conceditur nullo iure cogente, l. filius familias, in princio, ff. de donation. text. in leg. contra iuris, §. final. ff. de pact. Item quia donare eſt perdere, Decius in conſ. 174. vol. 1. incip. & pro tenui.

3 Vnde ſequitur neminem habere dominium bonorum immobilium, vel mobilium, præſertim ad vſus ſacros pertinentium Eccleſiæ, quam gubernat, & regit, ſed dominium illorum bonorum eſſe penès cœtum, & conuentum Eccleſiaſticorum, ſiue Monachorum, Summum autem Pontificem veluti caput omnium Eccleſiarum habere ſupremam omnium adminiſtrationem, Nauarr. in cap. non liceat, de ſpolijs clericorum, §. 3. Leſſ. d. dubitatione 7. n. 51. Molin. ſupra ſcriptus. Ideò non placent qui tradunt Prælatos non habere dominium, & poſſeſſionem rerum Eccleſiæ, ſed Chriſtum Dominum: ac proinde quæcumque homines offerunt Eccleſijs, dicuntur offerre Deo, cap. nulli liceat, 12. quæſt. 2. &c. qui abſtulerit, & cap. res, & cap. videntes 12. quæſt. 1. ſed multò probabilius eſt dominium eſſe penès congregationes Eccleſiaſticas, quarum ſunt ea bona, licèt Innoc. in cap. cùm ſuper, de cauſa, & poſſ. dicat eſſe apud Chriſtum.

4 Porrò Pontifex Max. in beneficijs Eccleſiaſticis habet plenariam, & abſolutam poteſtatem; adeò, vt ad libitum poſſit de illis diſponere, vt ait Crauet. de Antiquitate temporis 1. part. §. non omitto, ex n. 34. Selua de beneficijs 1. part. quæſt. 4. nu. 20. & in tertia part. quæſt. 60. à princip. Gig. de penſionibus quæſt. 10. nu. 4. & quæſt. 37. vbi vult dominium rerum Eccleſiaſticarum, propriè loquendo, non eſſe apud aliquam Eccleſiam, ſed apud Chriſtum Dominum: ſed hæc ratio non placet, ſicut etiam diximus; ſed ratio eſſe poteſt, quòd Papa poſſit abſque aliqua cauſa aliquem priuare ſuo beneficio Eccleſiaſtico, vt credunt Nauarr. in cap. ſi quando, de reſcriptis, exceptione tertia, ad finem, pag. 4. Quin etiam abſque aliqua ſatisfactione poſſe Papam remouere beneficiarium, & abſque cauſa à ſuo beneficio, docent Iaſon in l. quoties, num. 13. C. de rei vendicatione, & in l. Barbarius, num. 43. ff. de officio prætoris, & in l. final. ex nu. 17. ff. de pactis. Andreas Gambar. de officio, & poteſt. legat. lib. 10. ex num. 377. Ioann. Lupus in tract. de benef. vacant. in Curia Romana §. 1. col. 3. vbi teſtatur de communi, Zeuall. communes contra communem quæſt. 528. quorum ſententia multis alijs non diſplicet, quam Gambar. vbi proximè extendit ad priuationem Epiſcopatus ſine cauſa, vbi ſupra d. lib. 10. num. 379. pro qua etiam plures refert Pinel. 1. p. rubr. C. de reſcindenda venditione, cap. 2. num. 29. quibus libenter accedo. text. in cap. 2. de præb. lib. 9. & in cap. final. vt lite pendente, & eſt ibi text. ſingularis ſecundùm Ant. de Burgos in rub. de empt. & vend. column. penult.

5 Nihilominus alia ſententia tenet non poſſe Pontificem ita ad libitum diſponere, vt abſolutus Dominus de re ſua pro libito ſolet diſponere, pro qua dicendum eſt in beneficijs pleniſſimam habere poteſtatem, non tamen eſſe abſolutum dominum beneficiorum, ſed diſpenſatorem, & ex conſequenti ſine cauſa non poſſe priuare aliquem beneficio; quòd ſi priuauerit, teneri ad recompenſandum, non ex iuſtitia, ſed ex æquitate, & benignitate, ita Barbat. in cap. quod translationem, num. 121. de offic. legat. & in conſ. 13. col. 5. lib. 3. Ioan. de Selua in tract. de beneficijs part. 3. quæſt. 60.

Rebuffus in tract.nominationum quæſt.21. num.55. Ripa lib.1. Reſponſionum cap.14. col. penult. Brunus conſil. 8. num.48. Menoch. .de præſumptionibus lib. 2. præſumptione 10. num.20. Soto lib.3.de iuſticia quæſtion. 6. art. 2. Pinel. vbi proximè 1.part.cap.2. num.30.& Nauar.de redditibus Eccleſiaſticis, quæſt.1.num. 21.quibus accedunt Corraſius de ſacerdor.2.part.c.1. num. 2. & Salzed. in additionibus ad Bernardum Dias regul.209. col.5.Zeuall.dict. quæſtion. 528. verſic. ſed contrariam partem, Ceruantes ad legem quintam Tauri num. 53. & alij quibus ſubſcribit Sarment. lib.1. ſelect.cap.8.num.25.vbi ait Pium V. dicere ſolitum Pontifices non eſſe Dominos beneficiorum, ſed diſpenſatores; proinde beneficia non eſſe manualia,neque ad nutum amonibilia ſine cauſa, cuius dictum ſi verum eſt viget, ſed magis placet eſſe dominum.

6 Suffragatur ſi dicas cum Hoſtienſi, & alijs Papam liberè poſſe de beneficijs ſtatuere ſuo nutu, poſſeque beneficium, quoquis obtinet, adimere, & alteri conferre. Quia quamuis negari non poſſit Papam liberam habere beneficiorum adminiſtrationem Canonibus, & legibus ſcriptis minimè ligatam; ſicut eam habent reliqui omnes Eccleſiarum Prælati: attamen non eſt negandum habere adminiſtrationem iuris naturalis, vel diuini legibus conſtrictam, quibus Pontifex eſt alligatus: atque ita ius naturale, vel diuinum tradit neminem ſine iuſta cauſa eſſe priuandum iure ſuo iam quæſito; quod intelligitur ab eo, qui non eſt dominus; quare ſi Pontifex ea, quæ ſunt iuris naturalis vel diuini,ſine iuſta cauſa remittat, talis remiſſio apud Deum non ſubſiſtit, ſicut ſi votum vel iuſiurandum ſine cauſa relaxet, cùm iuris diuini, vel naturalis legibus teneatur, ſed in his eſt diuerſa ratio, Azor. inſt.moral. 1.p. lib.6. c.12. quæſt.7. Carol.Tapia in l.final. ff.de conſt. Princ.in 2. part.cap.9.num.86. ex doctrina Innocentij in cap. niſi, de renunciatione, & alij apud Cened. q.22.n.2. verſ. & idem.

7 Quid de iure patronatus Regum, Ducum, & cæterorum Dominorum? Reſpondeo Pontificem Max.de iure ex cauſa poſſe huic iuri patronatus derogare, dummodo conſtet de voluntate Pontificis, vt inquit gloſſ. in Clement. 2.] in verb. Apoſtolicis, de præbendis, & Arch. in cap.piæ mentis, 16. quæſt.7. Innocent. in cap.cum dilectus, de iure patr. Franc.in cap.2.de præb.lib.6. Anchar. in cap. quoniam, de iure patronatus, Lambert. in tract.de iure patr. in lib. 1. in 2.part.quæſt.9.art.20. & Roch.de Curt. in eodem tractatu in verb. bonorificum quæſt. 3. Couarr. in pract.cap.36.n.1. vbi teſtator de communi, dummodo expreſsè appareat in literis de hac derogatione iuris patron. laicorum. Ratio, quia reſeruatio circa beneficia iuris patronatus laicorum debet eſſe expreſſa; ergo derogatio non ſufficit quæcumque, ſed requiritur expreſſa mentio voluntatis Pontificiæ, nec dicitur apparere, ſi in literis fiat mentio iuris patronatus laicorum; niſi addatur expreſſis verbis, quòd ius illud pertineat ad Regem, vel Comitem, vel Ducem, vel Marchionem, vt docent Selua de beneficijs 3. part. quæſt. 11. num. 29. Felin. in tractat.Quando literæ Apoſtolicæ noceant patrono, ampliat. 8. Lambert.in 3.part.2. lib. in 11. art. quæſt. 9. fol. 205. & Couarr. in d. cap.36.num.1.verſ.immò ſi ius patronatus, quare quamuis Papa poſſit derogare nunquam ſolet, immò ſemper fauet.

8 Nec ſufficiet ad derogandum, ſi dicatur in literis ad cuiuſcumque præſentationem, præſentationem, ſeu collationem beneficium pertineat. Nam per hanc clauſulam non comprehenduntur beneficia ad laicorum præſentationem ſpectantia, teſte Lapo in allegat.84.num.6. & in allegat.96.nu.3. Ioannes Andreas in cap. dilectus, de officio delegati, Felin. ibi proximè,& Anchar. & Franch. in cap.cum illis, in §.1.de præbendis lib. 6. Ergo multò fortiùs requiritur, quòd exprimatur derogatio circa beneficia iuris patronatus per expreſſam mentionem Regum, Ducum, Comitum, & Marchionum, Hojeda de benefic. incompatid. 1. part. cap.24. num.110. & Cened. dict. quæſt. 22.num.30. cùm beneficia de iure patronatus horum Principum ſæpè excipiantur à generalibus regulis, iuxta cap. de multa, in fine, ibi, circa ſublimes, de præb. & Extrauag. Execrabilis,verſ.nos itaque, & ibi, ac regere filios, qui propter ſublimitatem eorum, etiam de præbendis. Atque ita in materia arcta ſub clauſula generali non comprehenduntur perſonæ ſublimes, vt oſtenditur in capit. de reſcriptis.

9 In multis tamen Prouincijs, præſertim in Hiſpania,non ſolent admitti huiuſmodi derogationes iuris patronatus laicorum, maximè Regum, cùm ſint valde odioſæ; proinde ſupremi Senatores derogationes ſimiles auocant ad ſe, & illarum executionem ſuſpendunt: quòd ſi impetrantes illis vtantur,antequam præſententur, & examinentur in ſupremo Regis Conſiſtorio, puniuntur pœnis grauiſſimis, de quibus in l.5.tit.6.lib.1. ordinamenti noui, per l.25. tit.3.lib.5.eiuſd.recopil. vt referunt Cenedus dictæ quæſt. 22. num. 30. Rebuffus in praxi in 3.part.ſignat.verb.nec non, nu.12. & 36.& in tractat. de nomin. quæſt.15.n.1. qui loquitur de Gallia; ſed de Hiſpania Spino gloſſ. 4. principal. num.45. Couarr. dict. cap. 36. in practicis Ioann.Lupus in tractatu de benef. vacant. in Curia, §. 11. Salzedo in addition. ad Bernardum Diaz in praxi cap. 54. num. 11. Didacus Perez lia. 1. titul. 6. leg.2. pag.150. verſicul. in Hiſpania.

10 Quin etiam Summus Pontifex non ſolet concedere derogationes iuris patronatus laicorum inferiorum, niſi ob cauſas vrgentiſſimas. Primò, quoties beneficia iuris patronatus vacant in Curia. tunc enim ſolet Papa derogare, prout volunt Couarr. d. cap. 36. in practicis, à num. 4. Mandoſ. tract. de ſignat. gratiæ, verb. derogationea juris patronatus; quod fit ex reſeruatione illa generali à iure communi poſita in cap. 2. de præbendis in 6. & vult Sarn. de

trien,

trien. poſſeſſione quæſt. 31.num.19. & hoc non procedie in iure patronatus Regum, cui non derogatur. quamuis beneficia, & dignitates per obitum vacent in Curia, Feliu. in cap. nihil col.2. de præſcriptionibus Ioann. Andreas in cap.2. de præbend. lib. 6. Staphilæus ſuper ſignat. de mod. & for. impetr.verſ.3.an ſit locus quamuis ius patronatus pertineat ad Regem ex priuilegio, aut ex præſcriptione. Mihi tamen magis placet ius patronatus ſpectans ad Reges non derogari, etiamſi beneficia vacent in Curia; quod habetur in regula Cancellariæ Alexandri Sexti ſub titul. de derogationibus: ſecus quoad ad alias perſonas, Couarr. ſupra dict. cap. 36. Flamin. Pariſ. de reſig.lib.2. quæſt.4.num.44.iuuat Leſſ. lib. 2. cap. 34. dub. 9. num.35.& 36. fol.423.

11 Secundò iuri patronatus Ducum, Marchionum, & Comitum derogatur, ſi vacet beneficium in Curia. Couarr. tamen oppoſitum ſentit. dict. num. 4. verſic. quòd immò, & idem erit, ſequitur Æneas à Falconib. ab eo relatus; ſed meliùs negat Flamin. dict. num.48. ſicut derogatur iuri patronatus mixto clericorum, ſcilicet & laicorum; quia in eo euentu datur derogatio, & cenſetur ius patronatus propriè Eccleſiaſticum,gloſſ. in cap. vnico, §. vltimo, de iure patronatus in 6. Abbas in cap. de quarta col. 5.de præſcriptionibus, Roch. de Curt. in tract. de iure patronat. verb. ius, quæſt.8. princip.& quæſt.1.acceſſoria, & alij quibus ſubſcribit Flamin. dict. lib.2. quæſt.4.num.50.

12 Tertiò ſi ius patronatus eſt ex priuilegio, aut præſcriptione, aut ex conſuetudine laicum, tunc facile derogatur in totum, ex eo quòd valeat collatio abſque derogatione, Alexander conſ.74.& conſil.75.lib.4. Caſſad. deciſ.4.de iure patronat.deciſ.4.de probationibus. Similiter poteſt Papa conferre beneficia inconſulto patrono, & ſine conſenſu illius, ſi contingant eſſe litigioſa apud Curiam Romanam, & in ea vacant, Caſſad.deciſ.3.vt lite pendente, Gomez in regul. de impet. benefic. per obitum famil. Card. quæſt. 8. num.7. & Couarr. in pract. quæſt.cap.36.num.7.& 8.

13 Ex dictis ſequitur beneficia iuris patronatus, ſi conferantur à Papa, quando deuoluta eſt collatio ad illum, ex eo quòd non preſentauit laicus patronus intra quadrimeſtre, validam eſse collationem ſine derogatione iuris patronatus: quod intellige ſi Ordinarius non prouidit iure deuoluto, prout habetur in cap. 2. de conceſſ. præbendæ, & in cap. vnico, de iure patronatus in 6. Rebuff. in part. 3. ſignaturæ, vesb. nec non iuri patronatus, ex num. 16. Cened. d.quæſt.22.num.21.

14 Quid de expectatiuis? Reſponde hodie eſſe ſublatas per Concilium Tridentinum ſeſs. 24. de reformatione cap.19. quamuis fiane de conſenſu ordinariorum; Gonzalez ad regul. 8. Cancell. §. 1. Procem. num. 57. olim nullæ erant expectatiuæ, ve ait Mandoſ. in praxi ſignaturæ gratiæ, tit. de expectatiuis, in principio; poſsunt tamen concedi à Papa, ſi voluerit, prout aliquando, quamuis rariſſimè, conceduntur: quia Papa eſt ſuper generale Concilium. cap. ſignificaſti 4. ante finem, ibi, Quaſi
„ (inquit) Romanæ Eccleſiæ legem Concilia
„ præfixerint vlla, cùm omnia Concilia per
„ Romanæ Eccleſiæ auctoritatem, & ſacta
„ ſint, & robur acceperint, & in eorum ſta-
„ tutis Romani Pontificis excipiatur aucto-
„ ritas, de electione: gloſſ. verb. præſumit in cap. ſicut ſancti 15. diſt. Caſſad. deciſ.2. num.4. de præbendis,& Geminian.conſ.44. Dominus noſter, num.1. & 2. Non capiunt tamen huiuſmodi expectatiuæ beneficia vacatura in menſibus ordinarijs; ſed ſolùm vacantia in menſibus reſeruatis, Puteus deciſ.53. lib.2. deciſ.48. in vna Calagurritana num.2. & 3. lib.3. Gomex in tract. de expectatiuis, num.21. in fine, vbi ait idem de menſibus alternatiuis datis Ordinario ratione alternatiuæ acceptatæ. Quod intelligitur etiam Sede vacante Epiſcopali. Nam tunc habentes expectatiuas non habent locum in quatuor menſibus conceſſis Ordinario. Mohed. deciſ. 39. de præbendis. Neque proderit expectanti, ſi dicatur in expectatiua de menſibus ordinarijs, adhuc enim expectans non capiet in menſibus ordinarijs ex vigore alternatiuæ ſibi datæ, niſi habeat expectatiua verbum vniuerſale, quomodolibet. Puteus deciſ. 215. & 212. lib. 1. Vide Azor. inſtit.moral. par.2.lib.6. cap.42. verſ. quartò quæritur,& Flaminius de reſignatione lib.2. quæſt. 10, num.4. & quæſt.9.num.24. & 25. & quæſt.23.num.14. & lib.3. quæſt.6. num.14.

15 Ab Ordinarijs autem, & ab inferioribus Prælatis beneficia antequam vacent, non poſſunt, nec debent promitti. Concilium Tridentinum ſeſſ.24. de reformatione c.19. ne deſiderare quis mortem proximi videatur, cap.2. de conceſſione præbendæ. Poterunt tamen concedi expectatiuæ ad Eccleſiaſtica beneficia in conſequentiam prouiſionis de Canonicatu: etenim ſi aliquis recipiatur in Canonicum ex vigore generalis promiſſionis etiam à recipientibus conſequenter factæ præbendam primò vacaturam, quæ aliàs non fuerit impedita, poterit conſequi, quia prohibitio generalium expectatiuarum, de qua fit mentio in d. cap.2. de conceſſione præbendæ, in hoc caſu non procedit, cùm non habeat locum in expectatiuis, niſi factis ab homine, non verò à lege, qualis eſt hæc. Vnde hæc promiſſio potiùs operatur ex vi legis, quàm ex facto hominis in conſequentiam receptionis in Canonicum, & ſic receptus ex promiſſione, & neceſſitate eiuſdem legis habet ius ad præbendam vacaturam, text. in cap. cùm m. de conſt. & in cap. ſi poſtquam de præbendis lib. 6. Valaſc. conſ.72. à num.12. iuuat text. in cap. relatum, de præbendis, in verb. & à te habuit in promiſſis de conferenda, & ibi Auguſt.Barboſ. num.2.

16 Secus dicendum eſt de expectatiuis, non in conſequentiam prouiſionis de Canonicatu ad aliqua beneficia conceſſis, ſed principaliter ad præbendam primò vacaturam: hæ autem ab inferioribus Prelatis non conceduntur; ſed à Summo Pontifice, non

ta-

tamen ſemper ſub eodem modo ac forma. Nam interdum concedit, vt quis creatus Epiſcopus, poſtea poſſit retinere beneficia quæcumque ad aliquot annos, ſi ea fortè habuerit. Interdum concedit literas Apoſtolicas, in quibus tribuit ius ad beneficia vacatura in Eccleſia cathedrali, vel collegiata, & in his Eccleſijs creat executorem quemdam certum, vt expectanti primo vacantem præbendam conferat. Interdum dat literas Apoſtolicas Titio ad dignitatem promoto, vt poſſit beneficium incompatibile cum ea dignitate obtinere ad certos annos, verbi gratia, ad decem. Interdum denique facit facultatem per literas Apoſtolicas, vt Regularis vnius familiæ profeſſus poſſit obtinere beneficium regulare alterius Ordinis. Azor. inſtit. moral. par.2. lib.6. cap.32. verſ. quartò quæritur, poſt Staphilæum in tract. de gratijs expectatiuis, quem refert ac ſequitur.

17 Id etiam in dubium venire poteſt, an Papa in menſibus Ordinariorum poſſit beneficia vacantia conferre? Reſpondeo poſſe. Ioannes Selua de beneficijs par. 3. qu. 67. Franc. de March. quæſt. 196. num. 3. Ratio, quia Papa, dum conceſſit Ordinarijs facultatem conferendi, id fecit non priuatiuè, ſed cumulatiuè, ita ſcribentes in cap. ſi à Sede, ex illo textu, de præbendis in 6. Coſmus Gumyer in Pragm. ſanct. tit. de collatio. §. neque etiam, in gloſſ. præuentionem, vbi ait præuentionem habere locum. Vnde ſi Papa confert, Ordinarius nihil habet, cùm prouiſo iam ſit ius in re quæſitum, & manus Ordinarij ſunt ligatæ facta collatione per Papam, pro vt eſt deciſum in Rota, vt habetur dec. 1. & dec. 17. de præbendis in nouis. Præueniendo ergo præiudicat Ordinarijs in collatione, idem Franc. de March. d. qu. 196. num. 3. par. 1. & quæſt. 382. num. 4. & 980. eadem parte prima. Nec requiritur aliqua derogatio, ſed ſufficit conferre, vt conferendo cenſeatur derogare facultati conceſſæ Ordinarijs, ita Calder. conſ. 7. verſ. & ad prædicta de præbendis, Selua de beneficijs par. 3. quæſt. vltima num. 3. Decius conſ. 224. num. 6. vbi apertè tradit Papam conferendo non teneri facere expreſſam mentionem de iure Ordinarij, quia ſufficit ipſa collatio Papæ pro derogatione.

18 Quæ ſententia confirmatur ex c. dudum §. nos igitur, & ex cap. quamuis, de præbendis in 6. vbi cauetur Papam poſſe liberè conferre beneficia, quorum collatio conceſſa jam erat Legatis, nulla facta mentione de hac conceſſione facta Legatis; eo quòd vnà cùm ipſis Legatis cumulatiuè in collatione concurrebat cum illis Legatis, Franc. de March. quæſt. 980. par. 1. & Ioan. de Selua de beneficijs par. 3. quæſt. vltima num. 3. quibus ſubſcribit Menoch. conſ. 83. num. 27. & ſequent. Confirmatur, quia collatio Papæ habet vim reſeruationis, Mandoſ. reg. 3. Cancell. de reſeruationibus quæſt. 13. ſolaque appoſitio manus Papæ habet vim derogationis. Rebuff. in praxi tit. de reſeruat. num. 40. Rota deciſ. 14. num. 1. vt lite pendent. in nouis, & alij.

19 Ex quibus patet poſſe Papam in præiudicium ordinariorum conferre beneficia omnia, Ioan. de Selua vbi ſuprà; qui addit d. par. 3. quæſt. 67. poſſe Pontificem præiudicare ordinarijs collatoribus, etiam quando ipſi conferre præpararunt, & ad actum conferendi deuenerunt, quo facto Papam videntur præueniſſe. Quin etiam, teſte Staphilæo de gratijs, & expectatiuis, in principio num. 4. & 5. & in 5. poſt hæc num. 4. poteſt Papa concedere expectatiuas in Eccleſijs Ordinariorum, quibus collationem ad illos ſpectantes impediantur; neque de hoc poſſunt conqueri Ordinarij, cùm Pontifex circa hoc vtatur ſuo iure, neque illis facit iniuriam: quoniam etiam ſi Ordinarijs tribuit facultatem conferendi in menſibus quibuſdam, attamen multo ampliorem ſibi poteſtatem reſeruauit. Cephal. conſ. 539. num. 49. lib. 4. Caputaquen. deciſ. 337. num. 6. par. 1. & deciſ. 61. & 409. num. 3. par. 2. Neque veriſimile eſt Papam voluiſſe ſe priuare auctoritate conferendi, ac poteſtate prouidendi de beneficijs, cùm ipſe ſit fons ipſius poteſtatis: gloſſa ad l. & quia, in verbo, nec ipſa lex, ff. de iuriſdictione omni. iudic. Alioquin Papa ex ſua liberalitate damnum reciperet, quod non eſt dicendum, l. Diuus, ff. de regulis iuris.

20 Suffragatur Princeps laicus transferens in vaſallum iuriſdictionem ſecularem, qui non dicitur eam omnino abdicaſſe: quinimò eamdem iuriſdictionem, ſi voluerit, poterit exercere, cùm non priuatiuè, ſed cumulatiuè induiſerit. Afflictis cap. 1. §. Poteſtas num. 15. quæ ſint regalia, & ad cap. 1. §. item ſi quis 3. notabili, quibus mod. feud. amittatur. Vbi docet, conceſſo caſtro cum iuriſdictione, non propterea cenſeri iuriſdictionem protſus ab ipſo concedente remoueri: imò, retineri eamdem, quam ante conceſſionem habebat. Roland. conſ. 1. num. 135. lib. 2. vbi num. 145. refert, & ſequitur Ripam reſponſ. lib. 2. cap. 4. Igitur maiori cum ratione, ſi hoc datur Principi ſeculari, dandum eſt Summo Pontifici totius Mundi Principi, & Ordinario Ordinariorum, cap. cuncta per Mundum, 9. quæſt. 3. Camill. Borell. in ſumma tit. 4. num. 10. Atque ita vices ſuas alijs Ordinarijs impertiuit, & Eccleſijs, vt in partem ſint vocatæ ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis, cap. multum ſtupeo 3. quæſt. 6. ibi: vices enim noſtras ita tuæ credimus poteſtati. Gaſpar de Peruſio in tract. de reſeruationibus, num. 2. ſemperque penès concedentem remanet maior poteſtas, cap. per hoc, de hæret. in 6. Germonius tract. de indult. Cardinalium §. per quæ ſublatis, num. 45. & ſequentibus, & maximè num. 54. vbi vult Papam poſſe nedum ex certa ſcientia immutare, vel limitare aliqua ex parte poteſtatem conferendi beneficia Epiſcopi conceſſam, vel ad certum tempus reſtringere, ſed etiam de iure, ac nulla ſuppoſita Ordinariorum negligentia poſſe omnia beneficia Mundi cuilibet, & quandocumque libeat conferre, Abbas ad cap. quia diuerſitatem, de conceſſ. præbend. in 5. notabili, per textum ibi, idem Gaſpar de Peruſio ſuprà loco

citaro

citato: quinimò poſſe Papam collationem omnium beneficiorum totius Orbis ſibi reſeruare, teſtatur Gomeſius in ſuo tractatu expectatiuarum num. 12. quem ſequitur Germonius vbi proximè, num.55. Auguſtinus Barboſ. de officio, & poteſtat. Epiſcopi allegat.57. num.6. & 9. præſertim ac 17.

21 Porrò contra propoſitam doctrinam obſtat cap.1. de probationibus, & cap. poſteaquam 25. quæſt. 2. per quæ iura Papa poteſt obligari ex promiſſione, & contractu, ſiquidem Deus ipſe promiſſis ſtetit, Geneſis cap. 22. dum Abrahamo promiſit multiplicare ſemen ſuum ſicut ſtellas cœli. Cùm ergo Papa conceſſiſſet facultatem conferendi Ordinarijs, non debet eam reuocare, prout cenſent Innocentius in cap. nouit. de iudicijs, & Romanus conſ. 352. accedit nihil eſſe magis proximum iuri naturali, quàm ſtare promiſſis, & fidem datam ſeruare: l. 1. ff. de conſt. pec. iuuat conuentio, & concordata habere vim Decreti propter quod non poteſt Papa priuare Ordinarios iure conferendi, vt probat in ſpeciali Geminianus conſ. 56. inter Sanctiſſimum col. vlt. verſ. item quod concordare. Cui obiectioni reſpondetur negando Papam ſua conceſſione noluiſſe ſe obligare, vt non poſſet conferre, quia in ſignum ſuæ Excellentiæ apud ſe ſemper retinuit multò maiorem poteſtatem conferendi, quàm contulerit Ordinarijs, quia ſoli Papæ impartitus eſt Dominus plenitudinem poteſtatis. Epiſcopi autem, & alij inferiores in partem ſollicitudinis tantùm vocati ſunt, cap. decreto, cum ſequentibus 2.quæſt.6. cap. ad honorem, de auctoritate, & vſu pallij. Quare, vt volunt Archid. in tract. de reſeruat. benefic. in principio, Epiſcopi in ſuis Eccleſijs vices Papæ dicuntur habere, & ab ipſo poteſtatem quam habent, accipiunt, ſicut Pontifex à Deo. Germonius de ſacror. immunit. lib.3. c. 5. num.74. & latiùs num.109. vbi addit Romanum Pontificem accepiſſe à ſolo Deo poteſtatem, Epiſcopos verò ab homine, ideo Pontificem liberam in ſpiritualibus poteſtatem obtinuiſſe nullis circumcluſam limitibus, Epiſcopos autem limitatam, & certis circumſcriptam finibus.

22 Multò minùs vrget argumentum deſumptum ex paritate, ac ſimilitudine beneficiorum, & electiuorum, quæ à pari procedere dicitur in cap. cùm in cunctis §. clerici, de electione: ſed Papa nequit ad libitum prouidere de beneficio electiuo in præiudicium iuris eligentium eos præueniendo, vt docent Romanus conſ. 433. & Anchar. conſ.339. ergo Papa nequit diſponere de beneficijs vacantibus in menſibus Ordinariorum? Reſpondeo tamen paritatem inter hæc beneficia regulariter non procedere, niſi cùm par adeſt ratio; atque ita quando appellatione beneficiorum continentur beneficia, quæ ex præſentatione præcedente conferuntur, non continentur tamen electiua, cùm non detur par ratio in vtriſque, eo quòd non videtur veriſimile velle Papam derogare electioni factæ de beneficijs electiuis à pluribus electoribus, ſicut vult derogare in collatiuis facultatibus Ordinariorũ, quia electio ad plures pertinet, & vniuerſitas in eligendo nititur iuri communi, ideo niſi Papa expreſsè deroget facultati electorum, non præſumitur voluiſſe præiudicare, ita Ioann. Monach. in cap. generali, de electione in 6. Cardin. conſ.103.col.2. & Ripa lib.2. reſponſ.c.23. num.1. & cap.33. num.2. Contrà verò res ſe habet in beneficijs collatiuis, nam ex ipſo ſolo collationis facto cenſetur derogatum facultati Ordinario conceſſæ, vt ferunt Calderinus conſ. 7. verſ. & ad prædicta, tit. de præbendis, & Decius conſ. 224.num.6.

23 Nihilominus ſi Papa, & Ordinarius in eadem die, ille Romæ, hic autem in ſua Diœceſi conferant idem beneficium, prouiſus ab Ordinario, ſi fuerit in poſſeſſione, præferetur prouiſo à Summo Pontifice: conſtat ex cap. ſi à Sede Apoſtolica, de præbendis in 6. vbi fauetur poſſeſſori, & reo, §. commodum, Inſtit. de interdicto. Facit enim poſſeſſio, quòd collatio præſumatur anterior, Caputaquenſ. deciſ. 47. par. 2. & deciſ. 236. par. 3. Maſcardus de probat. concluſ. 314. num.42.& Rebuff. de pacificis poſſeſſoribus num.97. Item, quia ex poſſeſſione beneficij, præſumitur dominium, Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 63. ex num. 11. quod intelligitur quando titulus incidenter deducitur. Bart. in l. quidam in ſuo, num. 4. ff. de condit. inſtitut. Abbas in cap. cùm ad Sedem, n.20. de reſtit. ſpoliat.

24 Quod ſi quis ſit prouiſus à Papa, & alter ab Ordinario, & non appareat de prioritate, neuterque ſit in poſſeſſione, præfertur prouiſus à Pontifice, propter auctoritatem concedentis, vt Scribentes in dicto cap. ſi à Sede Apoſtolica. Cotta in memorabilibus, verb. hora. Riccius in collect. deciſ. par. 4. collect. 1442. Maſcard. de probat. concluſ.314. Contra verò ſi in collatione Pontificis poſita fuerit hora, multò clariùs præferetur prouiſus à Papa; ſecus ſi non habuerit horam, & appoſita fuerit in collatione Ordinarij, tunc præferetur Ordinarij collatio. Petrus Barboſa in l.1. parte 2. num. 10. ff. ſoluto matrimonio. Gomez l. 45. Tauri num. 148. Rebuff. in tract. de pacificis poſſeſſoribus num. 299. argumento teſtamenti, de cuius poſteritate conſtat per horam, vel momentum, quia illud debet præualere, gloſs. ſingularis in l. ſi ex pluribus ff. de ſolut. vbi habetur, quòd quotieſcumque priuilegium conſiderari debet ex anterioritate, vel poſterioritate temporis, ſatis eſt, ſi probetur anterioritas, vel poſteritas temporis per ſolam horam, vel momentum. Bartol. & alij communiter in d. l. ſi ex pluribus, & Bald. in l. Imperator la 1. ff. de ſtatu hominis, col. 3. Si autem non conſtat de poſterioritate duorum teſtamentorum ſecundùm magis communem neutrum teſtamentum valet, & inſtituti in vtroque teſtamento non admittentur, ſed locus erit ſucceſſioni ab inteſtato. Contrà verò in noſtro caſu in quo dicimus, ſi non appareat de prioritate inter vtrumque prouiſum, præferendum

esse

eſſe impetrantem à Papa propter prærogatiuam concedentis, facit Tiraquel. de retractu lignag. §. 11. gloſs. 1. num. 10. & de iure primogen. quæſt. 17. opin. 11. n. 3. vbi hac de re aliqua tangit.

35 Quod attinet ad diſpenſationem ſuper pluralitate beneficiorum, dicendum eſt ſolum Pontificem diſpenſare poſſe ſuper pluralitate dignitatum, perſonatuum, Canonicatuum, ac beneficiorum curatorum, gloſs. verb. per Sedem, in cap. de multa, de præbendis, & verb. abſque diſpenſatione, in cap. 1. de conſuetudine lib. 6. Garcia de beneficijs par. 11. cap. 5. num. 337. Maudoſ. de ſignatur. gratiæ, tit. de diſp. ad plura, verſ. aut loquimur. P. Ledeſma in ſumma 2. par. tract. 7. cap. 1. 9. & 12. concluſione, & Doctores communiter, Auguſtinus Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcopi, allegat. 62. num. 18. vbi addit ex ſacra Congregatione Canonicum ſine Apoſtolica diſpenſatione obtinentem dignitatem perdere Canonicatum, quam declarationem Sacræ Congregationis refert Garcia d. cap. 5. nu. 244. & tenuit Rota Romana apud Seraphin. deciſ. 1298. ſequitur Armendar. in additionibus ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 7. de beneficijs incompatib. num. 24.

26 Poſſe tamen diſpenſare Epiſcopum, vt quis habeat in eadem Eccleſia cum Canonicatu, & præbenda dignitatem, officium, vel perſonatum, volunt Ioan. Andreas in cap. literas de conceſſione præbendæ, & ſcribentes in cap. cùm Eccleſia, de præbendis lib. 6. & in cap. ſi is cui, eodem titulo, ſequitur Rebuff. in praxi tit. de diſpenſatione ratione ætatis, in verſ. in Cathedralibus, Gambarus de officio Legati lib. 5. tit. an Legatus poſſit plura beneficia vni conferre, à nu. 98. Duaren. de benefic. lib. 8. cap. 4. & Hoieda 2. part. cap. vlt. à num. 16. aſſerentes poſſe Epiſcopum ex cauſa neceſſitatis, ſeu vtilitatis Eccleſiæ diſpenſare circa pluralitatem beneficiorum, curatorum, ſeu dignitatum, quod idem tribuunt Legato. Confirmatur, quia ex cauſa neceſſitatis, ſeu vtilitatis magnæ poteſt Epiſcopus diſpenſare contra ius Canonicum, & contra Concilium: idem Abbas in cap. at ſi Clerici §. de adulterijs, de iudicijs, Felin. in cap. 1. de conſtitutionibus, num. 49. & in cap. 1. de ſponſalibus num. 5. Tiraquel. de pœnis, in præfat. num. 31. Sanchez de matrim. lib. 2. diſp. 40. num. 3. & lib. 7. diſput. 7. & lib. 8. diſp. 5. num. 1.

27 Contrarium tamen eſt certum, & in praxi ſequendum, ex Dominic. in cap. Sanctorum 70. diſtinct. docente nullum inferiorem à Papa poſſe diſpenſare, non ſolùm in eadem Eccleſia, ſed etiam neque in diuerſis ſuper pluralitate præbendarum, quam partem teſtatur de communi, & ſeruari in Coria, ex ea ratione, quia hæc retentio dignitatis, officij, vel perſonatuum cum Canonicatu, vel præbenda eſt prohibita per cap. quia nonnulli, de clericis non reſidentibus, vbi fit mentio de Concilio Generali. Item eſt prohibita per ius commune, de quo in d. cap. Sanctorum. Atqui certi iuris eſt nullum inferiorem, etiam ſi fuerit Legatus, vel Delegatus, poſſe diſpenſare contra Concilium Generale, nec contra ius commune, niſi de mandato ſpeciali, vt in cap. at ſi clerici §. de adulterijs, de iudicijs, & in Clementina, Ne Romani; ergo ſolus Papa diſpenſare poteſt in noſtro caſu propoſito, quem ſequitur gloſſa in dict. cap. Sanctorum 60. diſt. Imola in d. cap. de multa, de præbendis. Ioan. de Lignano in Clementina gratiæ, de reſcriptis, & alij quos ſequitur Hoieda 1. par. cap. 11. num. 4. verſ. contrarium tamen, & 2. part. cap. vltimo, num. 17. 18. cum ſequentibus.

28 Aliqui tamen hoc limitant ex conſuetudine introduci poſſe, vt quis habeat dignitatem cum Canonicatu in eadem Eccleſia ſine diſpenſatione, vt in vna Valentina 1593. Congregatio cenſuit per hæc verba, ibi: Conſuetudini permittenti quòd in eadem Eccleſia dignitates cùm præbendis, Canonicatibuſue teneatur, non eſt derogatum à Sacro Concilio Tridentino ſeſs. 24. cap. 19. quod probat Azor. 2. par. lib. 2. cap. 12. quæſ. 18. & lib. 6. cap. 11. quæſ. 1. & cap. 13. quæſ. 6. Garcia par. 11. cap. 5. num. 246. & ſequentib. vbi concludit poſse id fieri ex conſuetudine, vt decentiùs dignitates ſuſtententur, quod non habet locum in Canonico pœnitentiario, ex declaratione ſacræ Congregationis, quam refert idem Garcia num. 249.

29 Secluſa verò conſuetudine non poteſt haberi dignitas etiam ſine præbenda ſub eodem tecto ſine diſpenſatione, vt tenet Rota in vna Lucana beneficij, 4. Nouemb. 1579. coram Illuſtriſsimo Cardinali Seraphino, quæ habetur in deciſionibus illius impreſſis deciſ. 420. vbi dicitur eſſe ſubreptitiam diſpenſationem de retinendo Archipresbyteratum, ſuppreſsa mentione cum Canonicatu de præbenda, ſi præbendæ ſint incompatibiles. Requiritur enim fieri mentio, de præbenda cùm retinetur Archipresbyteratus cũ Canonicatu. Quòd ſi contingat haberi ab vno, & eodem duos ſimul Canonicatus ſine diſpẽſatione Apoſtolica per triennium, & vltra, vtroque ipſo iure eſt priuatus, nec poteſt tueri poſſeſſionem per regulam de triennali, quia præſumpta diſpenſatio, in qua nititur regula de triennali, non habet locum contra decreta Concilij ſect. 7. cap. 4. & ſeſs. 24. cap. 17. & ſeſs. 25. de reformat. cap. 15. Garcia part. 11. cap. 5. num. 379. & num. 381. vbi refert declarationem Sacræ Congregationis, quæ ſic habet:
„ An is qui duos Canonicatus ſimul abſque diſpenſatione Apo-
„ ſtolica per triennium, & vltrà detinet, vtro-
„ que ipſo iure excidat in vim dictorum De-
„ cretorum Concilij Tridentini? Congrega-
„ tio iudicauit, ſi duos huiuſmodi Canoni-
„ catus ſimul retinere perrexerit, vtroque
„ eſſe ipſo iure priuatum, ex decreto Con-
„ cilij Tridentini. An vtriuſque Canonica-
„ tus poſſeſſionem tueri, & defendere valeat
„ poſſeſsor. ex regul. de trienn? Congregatio
„ reſpondit vtique non poſſe.

30 Epiſcopus autem non poteſt diſpenſare cum aliquo, vt habeat duo ſimplicia beneficia vniformia, vel ſimilia in eadem Eccleſia, ex gloſs. vltima, in Clementina final. de præ-

præbendis, Abbas in cap. literas num,3. & 6. de conceſſione præbeodæ, Selua de beneficijs, 4.par.quæſt.7. caſu 171. Quintaoa Duennas lib. 4. Eccleſiaſticor. num. 131. Azor. 2. par. lib.3. cap.50. quæſ.6.& lib.0. cap.11. quæſ.4. & cao.12. quæſ. 6. Flamin. Pariſ. de reſignat. lib.3. quæſt.1.num.123. addens num. 124. uoo valere conſuetudinem, vt quis obtineat plura beneficia in eadem Eccleſia, pront teſtatut Lambertinus de iure patronatus lib.2. in 1. par. art. 15. in 6. quæſt. ptincipali, Hoieda de incompat. benefic. part. 1. cap. 20. oum. 3.

31 Et quamuis praxis Epiſcopal.par.1.verb. beneficia, §.7. concl. 6. cui videtur accedere, Perez de Lara de anniuerſ. & Capellan. lib.2.cap.7.num.13. dicat ex decreto Concilij ſeſs.24. cap. 17. de reform. hodie poſſe vnum habere duo beneficia vniformia in eadem Eccleſia, modò ſint ſimplicia, & non requirentia reſidentiam perſonalem, & oou ſufficientia, fallitur tamen, & ſine fundamento loquitur, eo quòd Concilium nihil in eo loco innouat, oec diſponit: vnde diſpenſatus ad duo beneficia: noo cenſetur diſpenſatus, vt illa habeat in eadem Eccleſia, etiam ſi ſint ſimplicia, niſi in diſpenſatione expreſsè dicatur, quod illa habeat in eadem Eccleſia. Nam iura abhorrent ſub eodem tecto aliquem duo beneficia retinere, vt poſt alios Staphil. de literis grat. tit. de diſ penſat.ratione ætatis, §. incompatibilia, & §. ſi ſunt ſub eodem tecto, etiam ſi in diſpenſatiooe contineatut, clauſul. motu proprio, vt latè diſputat Hoieda par. 1. cap. 30. num. 13. quoniam clauſula, motu proprio, non aufert defectum intentionis: at Papa cùm diſpenſat cum aliquo, vt poſſit habere duo beneficia, non diſpenſat, vt ea habere poſsit ſub eodem tecto. Ergo clauſula, motu proprio, non tollit hunc defectum, nec ſupplet, cùm non operetur contra præſumptam, & veriſimilem voluntatem concedentis. Ita Anton. de Butrio in cap. cum noſtris, col. 6. & ibi Abbas num. 19. de conceſs. præbendæ, Felin. in cap. ad aures. col.7.verſ.quiotus caſus, de reſcriptis, Ioan. de Selua in tract. de beneficijs in 3. par. quæſt.12. in verſ. quintus caſus, Gigas de penſionibus quæſt.29. num.5. & quæſt.9. oum.6. quia ſi voluiſſet, vt diſpenſatus ad plura beneficia ea poſſet obtinere in eadem Eccleſia, id declararet, vt ſæpè fieri mos eſt, ſed quia non declaranit, ideo præſumitur noluiſse diſpenſare, vt illa habeat in eadem Eccleſia, quia id expreſsiſset, ſi voluiſſet.

32 Similitet Epiſcopus noo poteſt conferre duo beneficia ſimplicia eidem clerico, ſi vnum illorum ſufficiat ad vitā illius commodè ſuſteotandam, nec vltra duo beneficia, qoamuis illa eidem non ſufficiant ad ſuſteotationem, quæ ſententia eſt vera, neque poſse Epiſcopum diſpenſare, vt quis habeat duo beoeficia ſimplicia ſufficientia, tradunt Quintana Duennas d. lib. 4. num. 131. Leſſius de iuſtitia, lib. 2. cap.34. num. 146. Azor. 1. pat. lib. 3. cap. 7. quæſ.4. & & conſtat ex declaratiooibus, de quibua meminit Garcia de beneficijs d. cap.5. on. 310. quatum ptima ſic ait ad Epiſcopum Segouienſem. Epiſcopus habenti vnum ſimplex beneficium, quod non ſufficiat ad eius ſuſteotationem, poteſt aliud ſimile conferre abſque diſpenſatione Apoſtolica. Sed ooo poteſt plura ſimplicia vſque ad ſufficientem eius diſpenſationem Apoſtolicam. Secunda ſic habet; Epiſcopus poteſt conferre ſecundum beneficium, ſi primum noo ſufficit ad ſuſtentationem; ſed ſi duo non ſufficerent, non poſſet cōferre tertium abſque diſpenſatione Apoſtolica. Tertia, vltra duo beoeficia ſimplicia Epiſcopus voi cooferri non poteſt. Auguſtinus Barboſa cum multis in remiſſionibus ad Concilium Tridentinum ſeſs. 24. cap. 17. à oumero primo vſque ad numerum vodecimum; vbi in verbo, neoiinem oportere in duabus Eccleſijs conſcribi, adiungit ex Sacra Congregatione, hoc non habere locum in penſionibus; quia Epiſcopus poteſt conferre habenti pēſiones Eccleſiaſticas beoeficium, quia penſiones non inducunt incompatibilitatem aliquam cum beneficijs, quamuis ſufficiant ipſa ad commodam ſuſtentatiooem. Imola in Clementioa gratiæ nu. 10. de reſcriptis. Gigas de penſionibus q. 42. Gonzalez de menſibus gloſs. 5. §. 5. nu.14. Garcia d. cap.5. part.11. num.310. in fine, verſ.quarto, & Hoieda de incompatib. 2.p. cap.7. num.1. per totum.

33 Sed quid dicendum de beneficijs difformibus ſub eodem tecto. Reſpondeo ex ſacra Congregatione, cuius meminit Garcia d. p.11. cap.5. num.243. duo beneficia difformia eſſe incompatibilia in eadem Eccleſia, quod videtur colligi ex cap.4.ſeſſ. 7.de reformatione, vbi Concilium videtut abſolutè prohibere retentionem beneficiorum, quomodolibet incompatibilium, per textum, ibi, plura curata, aut aliàs incompatibilia beneficia Eccleſiaſtica. Quare Capellania, cui adiunctum eſt onus ſeruiendi in Choro, obtineri non poteſt cum Canonicatu per decretum Concilij cap. 17. ſeſs. 24. non autem ſi haberet ſolùm ſimpliciter onus celebrandi Miſſam, niſi eſſent ſub eodem tecto, & tunc poteſt cum diſpenſatione Apoſtolica. Sic Sacra Congregatio d. num.243. apud Garciam par.11. cap. 5.

34 Nihilominus oppoſitum cenſetur verius, quia Concilium in d. cap.4. ſolùm inducit beoeficiorum vacationem, quomodolibet incompatibilium; quando quis ea ſimul accipere, & retinere præſumpſerit contra tenotem ſacrotum Caoonum, atq; ita non abſolutè prohibet retentionem beneficiorum incōpatibilium in caſibus à iure permiſſis, in quibus Epiſcopus de iure diſpenſare valet, niſi ex alio capite impediatur. Et ſic fuit teſolutum in vna Lucana beneficiorum coram D. Seraphino 4. Nouembt. 1579. per hæc verba: Archipresbyteratum, cùm ſit dignitas etiam ſine præbeoda, eſſe incompatibilem ſub eodem tecto cum Caoonicatu &c. Et in vna Teleſioa beneficij coram eodem vltima 1594. fuit dictum, diſpenſationem oarratam ad retinendam plura ſub eodem tecto, iuſtificari etiam, quòd poſsine retineri ex diſpenſatione Ordinarij, ſi ſunt difformia, quam ſententiam probat Nauarr. conſ. 18. num. 1. de præ-

bendis, & Azot. 2. par.lib. 3. cap.50. quæſ. 6. & lib. 6. cap.11. quæſ. 2. & 4. & cap.12. quæſ.6.& cap. 13. quæſ.6. quamuis d.lib.3. cap.7.quæſ.4. cap.8. quæſ.6.cap.9.quæſ.3. & 6. & cap. 10. quæſ. 4. aſſerat, non poſſe Epiſcopum diſpenſare. Sed contrarium eſt tenendum ex declaratione ſacræ Congregationis, quam refert, ac ſequitur Garcia d. cap. 5. num. 377. his verbis: Congregatio Concilij cenſuit Epiſcopum ex cauſa poſse diſpenſare, vt quis poſſit obtinere duo beneficia difformia ſub eodem tecto, dummodò quodlibet per ſe non ſit ſufficiens ad ſuſtentationem, Auguſtinus Barboſ. allegat. 62. num. 17. cum alijs, & tradit Azot. d.cap.12.quæſ.6. verſ. quæres.

35 Hoc tamen non procedit in requirentibus reſidentiam, nam hodiè certum ex Concilio Tridentino cap.17. ſeſs.7.4. ibi, dummodò vtrumque perſonalem reſidentiam non requirat, contra quod Epiſcopi, ſeù Legati diſpenſare nequeunt, Felin. in cap.1. de conſtit. nu. 49. ex gloſs. communiter approbata in cap. dilectus, 1. verb. cum ſe facultas, de præbendis, Duennas regul.249. Zech.de Republica Eccleſiaſtica cap. de beneficiatis, nu.4. verſ. notandum tertiò, & Azor. 2.par. lib.3. cap.8. quæſ.6. cap.9. quæſt.3. & 6. cap.10.quæſt.4.cap.11. quæſt.23.Barboſ. in remiſſionibus ad Concilium ſeſs.24. cap.17. num. 6. & num. 10. verſ. quod Epiſcopus.

36 Notandum tamen eſt de ſtylo Curiæ, ſi duo beneficia non ſint ſufficientia ad ſuſtentationem prouiſi, poſſe illum obtinere plura alia beneficia, quæ non requirant reſidentiam, ita Cened. collect. 150. num. 2. Perez de Lara de Anniuerſar. & Capellanijs lib.2. cap.7. num.12. Lap. allegat.25. & alleg.116.& 117. Nauarrus in manuali cap.25. nu.125.Flamin. Pariſ. de reſignat. lib.3. quæſt.1. num. 141. quam opinionem tuetur Hoieda 2.par.cap.1.de incompatib. num.1. & num. 15. vbi num.36. addit eſſe communiter receptum, de ſtylo etiam poſt publicationem Concilij Tridentini. Probatur, quia Pius Quartus, & Pius Quintus, & Gregorius Decimus tertius, & Sixtus Quintus ſæpe plura beneficia ſimplicia conceſſerunt vni reſidentiam non requirentia, teſte Flaminio vbi proximè d. nu. 141. Quin etiam diſpenſatio ad plura beneficia ex curſu ſaltem decem annorum in dubio præſumitur, quando allegatur ab eo, pro quo diſpenſatio præſumitur, Flaminius de reſignatione lib.3. quæſt.6. nu.74. Alovſ. Riccius in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 701. in 1. editione, & reſolut. 593. in 2. editione, vbi ait in ſacra Rota ita fuiſſe deciſum: confirmatur ex eo, quòd præſumptio diſpenſationis, & iuſtitiæ tituli ex lapſu decennij præſumitur etiam in merè profanis, l.qui in aliena, ff.de acquir. hæred.l.ſi filius familias, C.de petit.hæred. cum alijs, vt per Tiraquel. de præſcriptionibus, ſecunda illatione. Quod procedit in penſionibus etiam in quibus diſpenſationem præſumi ex lapſu decennij tradit Rota in vna Farfen. penſionis coram Illuſtriſſimo Card. Aldobrandino anno Dom. 1581. quæ diſpenſatio præſumitur etiam in omni materia ex fluxu decem annorum, Felin, conſ.2. n.32. Ancharanus conſ.117. & Sarn. de triennali quæſt.20.

Quam habeat poteſtatem Pontif. Max. in beneficijs incompatibilibus, & quæ ſint illa?

§. II.

EPITOME.

37 38 *Beneficiorum incompatibilitas in vna perſona eſt reprobata, & quot modis inducatur?*

39 *Epiſcopus non poteſt plures dignitates, perſonatus, officia, vel beneficia curata vni conferre.*

40 41 *Papa an poſſit vni concedere ſine cauſa plura beneficia eſt aliquorum; ſed oppoſitum eſt probabilius.*

42 43 44 *Cauſæ, ob quas poſſit Papa plura litum beneficiorum concedere.*

45 *Diſpenſatum ad plura beneficia ſine cauſa eſſe tutum in conſcientia aliqui affirmant.*

46 47 & 48 *Sed oppoſitum eſt verius.*

49 *Papa poteſt diſpenſare in omnibus iuris ſcripti, non tamen iuris naturalis, & diuini.*

50 *Papatus eſt beneficium inſtitutum de iure diuino; item Epiſcopatus.*

51 52 *Beneficia incompatibilia, quæ egent diſpenſatione, quænam ſint?*

53 *Beneficium curatum habens, ſi ſecundum obtineat, an perdat ipſo iure primum?*

54 55 56 *Beneficium primum perditur per poſſeſſionem pacificam ſecundi, & quæ ſit poſſeſſio pacifica?*

57 58 *Pœnæ, quas incurrunt obtinentes ſecundum beneficium curatum, non dimiſſo primo quot ſint?*

59 60 *Epiſcopatum obtinens poſt adeptum poſſeſſionem, vel poſt tempus ad petendam conſecrationem finitum, eſt ipſo iure priuatus, & beneficia poſſunt conferri.*

61 *Nec poſſe renunciare in fauorem.*

62 *Beneficia Epiſcopi priora non vacant per permutationem vnius Epiſcopatus cum altero.*

63 *Papa per aſſumptionem ad eam dignitatem beneficia priora amittit.*

64 *Papa poteſt incompatibilia beneficia de iure ſub eodem tecto vni Clerico conferre.*

65 *Beneficia incompatibilia ſunt duæ Cathedrales, duæ Parochiales, duæ dignitates, duo Epiſcopatus.*

66 67 *Incompatibiles ſunt duæ Abbatiæ, duo Monaſteria, & ideò beneficia promoti ad Abbatiam vacant poſt poſſeſſionem,*

68 *Vicariæ duæ habentes curam animarum ſunt incompatibiles, niſi ſint ad inuicem vnitæ.*

69 *Vnita beneficia conuertuntur in naturam rei, cui vniuntur, nec requiritur mentio beneficij vniti.*

70 71 *Decanatus, & Archidiaconatus, vel Archipresbyteratus ſunt incompatibiles,*

les, item dignitas cum Canonicatu.

72. *Perſonatus cum Canonicatu, ſiue in eadem Eccleſia, ſiue in diuerſis, ſunt incompatibiles, & quid ſit perſonatus?*

73 *Perſonatus eſt incompatibilis cum beneficio curato, & vacat per adeptionem curati.*

74 75 *Incompatibiles ex Concilio Tridentino ſunt omnes Canonicatus, & Portiones Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, & reliqua beneficia requirentia reſidentiam.*

37 ANtequam ad propoſitam tituli quæſtionem teſpondeatut breuiter, quò ad præſens inſtirutum, incompatibilitas eſt in vna perſona beneficiorum Eccleſiaſticorum concurſus à iure ex canſa reprobatus; vudè poreſt contingere concurſus beneficiorum in aliqua perſona, quæ ſint compatibilia ex permiſſione ipſius iuris. Atque ita incompatibilitas poteſt induci duplici modo. Primò, quando beneficia ea ſunt, quæ ſimul haberi non poſſunt: & primum beneficium per aſſecutionem ſecundi vacat ipſo iure. Secundò quando beneficia ira ſe habent, vt ſimul retineri non poſſint licitè, quamuis primum beneficium primo loco aſſecurum, non vacat ipſo iure per aſſecutionem ſecundi. Exemplum prioris incompatibilitatis cernitur in beneficijs curatis, & dignitatibus, ac perſonatibus: poſterioris autem in alijs beneficijs incompatibilibus, nempe in beneficio curato cum Canonicatu, & in duobus ſimplicibus tequirentibus reſidentiam: tunc enim per adeptionem ſecundi beneficij non vacat primum ipſo iure, ſed datur electio obrinenri, vt retineat quod voluerir, & alrerum relinquar, Lapus allegatione 116. Abbas in cap. final. num. 6. de clericis non reſidentibus, Franch. in cap. 1. de conſuetudine in 6. num. 7. Coſmas in pragmat. ſanction. tit. de collat. §. ſequuntur qualificariones, Gregorius Lopez in l. 3. tit. 16. par. 1. verb. de ſeruirle, Hoieda de incompatibilitate par. 1. cap. 17. nu. 40. verſ. bis tamen non obſtantibus, cum alijs. quos referens ſequitur Flaminius lib. 3. quæſt. 1. nu. 132. cum ſequentibus, & Garcia de beneficijs, par. 11. cap. 5. num. 65.

38 Inducitur item tertio modo incompatibilitas ex conditione, nimiruw ſub eodem tecto, hoc eſt, beneficia, quæ ſimul in eadem Eccleſia haberi non poſſunt, cap. literas, de conceſſione præbendæ, gloſ. ibi, & in Clement. gratiæ, de reſcriptis. Quartò modo inducitur incompatibilitas beneficiorum ex parte perſonæ, quæ non poteſt babere plura beneficia ſimul, videlicet Monachus, vel Religioſus, conſtat ex cap. cùm ſingula, de ptæbendis in 6. Azor. pat. 2. lib. 6. cap. 10. verſ. ac vt ſingula, ad finem: ſicut dicitnr beneficium incompatibile in eo, qni caret ſcientia, quia illiteratus promoueri non poteſt ad Otdinem, ſeù beneficium, text. in cap. final. de ætate, & qnalitate. Speculator in tit. de diſpenſat. §. iuſta, in verſ. quod. Eſt enim indiſpenſabilis, Innocent. in cap. dilectus, de temporibus ordinationum, quia literatura reqniritur de iure diuino, teſte Turrectem. in cap. ſi in laicis diſt. 38. nec valet diſpenſatio, Felin. in cap. inquiſitionis, de ſenten. excommunicarionis, & Bernatdus Diaz in practic. criminali Canonica, in verſ. illiterati, & iu pract. Canonita in vetb. officialis in cap. 2. His poſitis.

39 Dico primò Epiſcopum non poſſe plures dignitates, perſonatus, officia, vel beneficia curam animarum habentia vni, eidemque conferre, non ſolùm in eadem Eccleſia, ſed neque in diuerſis; quia hauc poteſtarem ſibi Pontifex Max. reſeruauit, prout habetur in cap. de multa, de præbendis; neque contraria conſuetudo petmittitur, cap. 1. de conſuetudine in 6. Ratio, quia Epiſcopus nequit laxare ius commune, niſi ex cauſis ipſi à iure conceſſis, & conſtat ex Concilio Tridentino ſeſſ. 24. cap. 17. cap. ſingula diſt. 89. per textum ibi: Vni quantumlibet exercitatæ perſonæ, quoniam vix dignè quis poteſt vnum officium exercere, Archidiaconus ibi, & Caſſanæus in Catalogo gloriæ Mundi, 1. par. conſideratione 61. vbi tradit in ciuilibus officijs hominem contentum eſſe debere officio vno, nec duo poſſe renere, text. in l. 1. Cod. qnemadmodum ciuilia munera inducuntur, lib. 10. & habetur in l. quiſquis, Cod. de cohortalibus, & principibus lib. 12. vbi Bartol. ſentit duo etiam officia non poſſe haberi licitè, & Iacobus Rebuff. in d. l. 1. C. quemadmodum ciuilia munera, & in l. æterna, C. de mnrilegulis; ſicut nec dnas milirias, l. his quidam, §. in poſtremo, C. qui milirare non poſſunt, lib. 12. Lucas de Penna in l. 1. C. de primicerio lib. 12. & Azeued. lib. 4. tit. 25. l. 19. nouæ recop. num. 3. Nec etiam duos honores, l. libertus. §. præſcriptus ad munera, & l. final. Cod. de aſſeſſoribus, & l. quiſquis, Cod. de proximis ſacrorum ſcriniorum lib. 12. Atqne ira quod non admittitur in officijs ciuilibus ſine facultate Regis, multò minùs eſt admittendum in Epiſcopis ſine facultare Summi Pontificis, niſi in caſibus à iure conceſſis, Panorm. in d. cap. de multa, & in cap. literas, de conceſſione præbeudæ, Ioan. Andr. Franch. & Gemin. in c. 1. de conſuetudine in 6. Azor. d. lib. 6. cap. 12. quæſt. 6.

40 Quęres, an poſſit Summus Pontifex concedere plutaliratem beneficiorum? Innocentius in cap. cùm ad monaſterium, de ſtatu Monach. credit validam eſſe collationem ſactam vni à Ponrifice de duobus beneficijs, etiam cutam animarum habentibus ſine cauſa, ſolo nutu, & voluntate ſna. Ratio, quia putat beneficiotum pluralitatem eſſe dnmraxat prohibitam iure Pontificio, quod etiam opinatur Hoſtienſ. dum ait poſſe Papam ſolo nutu beneficiū poſſeſſori auferre, & alteri conſerre. Cæterùm, quamuis iure communi clerico non liceat duo, aut plura beneficia pariter aſſequi, etiam ſimplicia, & quæ non poſtulant aſſiduam beneficiarij præſidentiam, vel reſidentiam, quando vnum ſufficit ad decentem ſuſtentarionem illius, vt vult. gloſſ. in cap. dudum 2. in verb. retinere, de elect. Hoſtienſ. in cap. ſuper inordinat. de præbendis, & Panor. in cap. extirpan-

dæ, §. qui verò, de præbendis, num. 34. Silueſt. beneficium 4. num. 2. & alij.

41 Dicendum tamen eſt pluralitarem non ſolùm eſſe prohibiram iure Canonico, vt probatum eſt, ſed etiam iure naturali, vbi vnum beneficinm clerico ſufficir: pugnat enim cum recta ratione, vr vnus dnplici ſtipendio cumuletur. & duorum alimeura, ac præmia conſequatur; cum beneficia fuerint inſtitnta tamquam ſtipendia, & ſubſidia clericorum, & ad ſeruiria Eccleſiarum, quæ defraudantur illis, quando vnus, & idem præeſt in duabus Eccleſijs, quæ plures clericos ad cultum diuinum exigir, & vnus non ſufficit in culru diuino, qui minuitur ob inopiam miniſtrorum. Ideò quando vnum beneficium ſufficiat vni Clerieo commodè ad victum, ius naturale prohibet, ne alterum ſimul eidem conferatur. Quare Concil. Trident. ſeſs. 24. c. 17. de reformatione, decreuir, vt deinceps vnnm tanrùm beneficinm Eecleſiaſticum in ſingulos conferatur: quòd ſi non ſufficiat ad vitam Clerici honeſtè ſuſtentandam, aliud ſufficiens ſimplex conferarur, dummodò vtriuſque reſidentiam perſonalem non requirat, quia quando non ſufficir, naturali iure beneficium non cenſetur, eo quòd tenue beneficium pro nihilo habetur. Secus iure canonico, quoniam exiguum beneficium pro beneficio reputatur, Azor. 2. par. lib. 6. cap. 10. pag. 101. verſ. obijcies, & cap. 12. in ptincipio, verſ. 2. quæritnr, & pag. 1037. verſ. certè negari non poreſt, & verſ. ego tamen non video; vbi probat ius naturale in his quoque beneficijs reprobare pluraliratem, & ex conſequenti non poſſe à Summo Pontifice plura beneficia ſine cauſa concedi; ex cauſa tamen eriam, quæ iuris ſunt naturalis, & diuini, & declarare, & relaxare poteſt, Azor. d. cap. 12. quæſt. 1. & quæſt. 7.

42 Quotuplex autem ſit cauſa, ob quam Pontifex poſſit vni plura conferre beneficia, ad duo capita præcipuè reuocari poreſt, nimirum iuſta neceſſiras, aur vrilitas Eccleſiæ, de quibus P. Comitolus lib. 1. reſponſ. moral. quæſt. 73. vlrra quas numerantur aliæ cauſæ, quæ mouenr Pontificem ad faciliùs diſpenſandum in plutalitate beneficiorum, quarum meminit D. Antonin. in 3. par. tit. 14. cap. 1. §. 6. Silueſt. in verb. beneficium 4. num. 3. Sotus de iuſtitia, & iure, quæſt. 3. arr. 3. Adrian. in 4. diſp. de reſtir. quæſt. quia iu præmiſſis, §. in hac quæſtione. Gabriel in 4. diſt. 5. qu. 8. art. 3. dub. 2. notab. 3. litera O. Prima eſt condirio perſonæ, nobilitas, fama, literarum ſcientia, vt vult Innocentius, atque ira diſpenſari poreſt per Sedem Apoſtolieam cum Nobilibus circa plutaliratem beneficiorum. Aloyſ. Riccius in praxi aurea reſolut. 446. numero 7. Menoch. conſ. 321. num. 20. quæ quidem nobilitas in materia beneficiali conſideratur, quamuis ſolùm procedat ex parte matris. Azeued. l. 19. tit. 3. lib. 1. nouæ recompil. Cened. ad Decretales collect. 150. num. 7. Hoieda de incompatib. 1. par. cap. 19. num. 23. & 24. vbi vult ad conſiderandam beneficij ſufficientiam rationem eſſe habendam nobilitatis, vt congrua ſuſtentatio iudicetur, per textum in cap. non cogantur, 41. diſt. & ira voluit Bald. in l. 2. in principio, C. quod cum eo, quia qualiras alimentorum debetur ex perſouæ qualirare, ex Panor. in eap. cùm omnes, num. 9. de couſtit. pertextum in l. cùm alimenta, ff. de alimenr. & cibar. legar. Hoieda ſuprà n. 32. Nobilis autem hoc loco, vt quis dicarur, ſaris eſt, quòd communis hominum æſtimatio illum nobilem repuret. Menoch. de arbitrarijs caſu 670. num. 40. & de præſumpt. lib. 6. præſ. 60. Gutier. practic. lib. 4. quæſt. 17. num. 5. & Maſcard. de probat. præſ. concluſ. 1094. num. 8.

43 Secunda cauſa, quæ mouet concedentem ad faciliùs diſpenſandnm in beneficijs, eſt literarum ſcientia. Ratio, quia Eccleſia amat ſapientes, cap. Epiſcopus 41. diſt. Marcus Anton. Genuen. in praxi qu. 621. ſicut enim ſcientia eſt nutrix virtutum, cap. præſentium, 1. quæſt. 5. Menoch. de præſumpt. lib. 6. quæſt. 91. num. 20. ideo literati ratione ſcientiæ præſumuntur abhorrere vitia, cap. cum à iuuentute, §. quis præterea, de præſumprionibus; & ignorantes præſumuntur vitijs addicti ex ignorantia, quæ eſt mater omnium errorum, cap. ignorantia, cap. ſi in laicis 38. diſt. cap. niſi cùm pridem, §. pro defectu, de renunciarione. Cùm ergo ſapienribus faueat Eccleſia, multaque priuilegia illis indulgeat, Carol. de Graſſ. in tract. de effect. cleric. in præludio num. 89. iure oprimo cum literatis diſpenſari debet per Sedem Apoſtolicam eirca beneficiorum pluralitarem. Rebuff. in praxi benef. rir. de diſpenſat, ad plura beneficia à num. 43. & de priuileg. Schol. priuileg. 39. Aloyſ. Ricc. d. reſol. 446. num. 1. Gambar. de officio Legat. lib. 5. an Legatus poſſir plura beneficia vni conferre, num. 137. Vaſquius Illuſtr. cap. 25. num. 31. fauet ignobili virtute prædito, illumque præfert uobili vitioſo. Sed Gonzalez gloſſ. 4. de menſibus, in ſpecie ait cum viris literatis diſpenſandum eſſe ad beneficiorum pluraliratem, num. 26. & num. 27. quia lireraræ perſonæ comparantur Nobilibus, & ſublimibus, Abbas in dict. cap. de mulra, de præbendis, num. 5. Iunoc. in cap. iam dudum, ad finem, eodem tit. ſunt eniui ſicut ſtellæ Eccleſiæ, cap. ſuper ſpecula, de Magiſtr. Ideo ſunt extollendi ad pluraliratem beneficiorum, & honorandi non ſolùm verbo, ſed etiam facto. Rolan. conſ. 47. num. 77. vol. 1. neque Orbis regi poteſt ſine lireris, Anth. Habita, ne fil. pro patre, cap. cùm ex eo, de elect. in 6. vbi Eccleſia vniuerſalis valde eget viris literatis, vt illius regimen proſperè procedat.

44 Tertia cauſa eſt beneficium eſſe tenue, nec ſumptus ſuppeditat ſuo poſſeſſori neceſſarios; tune enim poteſt conferri alterum beneficium, ſeu præbenda ſufficiens. Concilium Tridenr. ſeſſ. 24. cap. 17. etiamſi ſit difformis, & ſub eodem tecto: quòd autem beneficium dicatur ſufficiens, conſule Gonzalez gloſſ. 15. nnm. 39. vbi conſulit ad id iudicandum opus eſſe conſiderare qualitates perſonarum, & locorum di-

diuerſitates, & Flamin. de reſignat. lib. 5. quæſt. 6. num. 131. ad num. 149. addens iudicis arbitrio relinquendum id, quod non eſt deffinitum à iure, l. 1. ff. de iur. delib. Papalia poſt Bald. in l. 1. num. 45. ff. ſolut. matr. Decius in cap. ſedes, num. 7. de reſcriptis, Menoch. de arbitr. iudic. caſu 716. & caſu 169. num. 14.

45 Difficultas tamen eſt, an diſpenſatus ad plura beneficia ſine cauſa ſit tutus in conſcientia? Affirmat Curt. iun. conſ. 75. quem refert & ſequitur Io: Baptiſta Villal. tract. commun. opinion. litera D. num. 74. Ratio, quia beneficia Eccleſiaſtica ſunt iuſtituta, & ordinata, non à iure diuino ſed à iure poſitiuo, vt probatur in cap. 1. iuncta gloſſ. 1. 13. quæſt. 1. vbi habes Dionyſium Papam fuiſſe inuentorem, & diuiſorem Eccleſiarum parochialium. Confert textus in cap. 2. de præbendis, lib. 6. vbi dicitur Papam habere pleniſſimam poteſtatem in beneficijs, quod etiam dicitur in cap. propoſui, de conceſſione præbendæ. Abbas in cap. conſtiturus, num. 13. & de relig. domib. & in cap. extirpandæ, §. qui verò, num. 2. de præb. Selua de benefic. 1. part. quæſt. 4. num. 22. & 23. Sed Papa poteſt diſpenſare in his, quæ ſunt iuris poſitiui: ergo diſpenſatus ad plura beneficia ſimplicia, quorum vnum eſt ſufficiens, licitè poteſt ea retinere; ſequitur Menoch. de præſumpt. quæſt. 10. num. 21. lib. 2.

46 Nihilominus opoſitum eſt verius, nempe non eſſe tutum in foro conſcientiæ diſpenſatum ad plura beneficia, ſine cauſa tamen rationabili, ita Hoſtien. in cap. dudum il 2. de elect. quem ſequitur Ioann. Andreas in cap. de multa, de præbendis. Abbas ibi num. 20. & in cap. extirpandæ citato, in §. qui verò, num. 43. de præbend. & Anchar. in cap. in cauſis in 3. notabili, de re iudicata, atque ita fuiſſe iudicatum in Academia Pariſienſi, ſolemniter tradit Bertach. in repert. in verb. diſpenſatio, in verſic. adde hic vnum ſingulariſſimum, ſequitur Hoieda de beneficijs, 2. pat. c. vltimo num. 39. verſ. contrariam tamen ſententiam, Couarr. lib. 4. de ſponſal. 2. par. §. 6. num. 8. Flamin. Pariſ. de reſignat. lib. 5. quæſt. 6. num. 129. & ex Theologis idem quæſt. 66. art. 5. Sotus lib. 1. de iuſtit. & iur. quæſt. 7. art. 3. Angles de reſtitur. quæſ. de reſtitutione facienda propter negligent. Eccleſiaſticor. art. 1. 2. difficultate, dub. 3. Leſſius lib. 2. cap. 34. num. 151. & Azor. 2. par. lib. 6. cap. 12. quæſt. 7. 8. & 11. & lib. 5. cap. 3. quæſt. 2.

47 Ratio, quia beneficiorum pluralitas reſiſtit naturali rationi, quando vnum eſt ſufficiens, vt conſtat ex cap. ad hæc, de præbendis, Ibi, Illud (inquit) „ eſt ratio„ ni contrarium, vt vnus clericus in vna, vel „ diuerſis Eccleſijs plures dignitates, vel „ perſonatus obtineat: cùm ſingula officia „ aſſiduitatem exigant perſonarum, per hęc „ verba: Ratio nulla permittit, vt quod pro „ communi vtilitate datum eſſe cognoſcitur, „ proprijs cuiuſque vſibus applicetur; ergo ſine cauſa diſpenſatus à Summo Pontifice obtinendo plura beneficia non eſt tutus in conſcientia, quamuis in foro externo liber euadet, non tamen excuſabitur à ſententia D. Bernardi, cuius meminit D. Thom. in quodlibeto uono in art. 15. quæ ſic habet. Qui, inquit, non vnus, ſed plures eſt in beneficijs, non vnus, ſed plures erit in ſupplicijs. Quoniam, quando vnum beneficium ſufficit ad congruam ſuſtentationem, habere plura ſimplicia, nedum repugnat iuri humano poſitiuo, ſed etiam iuri diuino; ac naturali, vt tradit Panor. quem refert, & ſequitur Sotus lib. 1. de iuſtitia quæſt. 7. in art. 3. prope finem. & ita tenendum eſt, non eſſe tutum in conſcientia habentem plura beneficia ſine cauſa, vt inquit etiam gloſſ. in cap. non eſt, de voto, & voti redemptione, & Emmanuel Soares in lib. receptarum ſententiarum, in verb. diſpenſatio, num. 81.

48 Nec obſtat poſſe Papam diſpenſare in ijs, quæ ſunt de iure poſitiuo, quia hoc intelligitur in iure merè poſitiuo, non tamen ſine cauſa contra ius poſitiuum lege diuina, ſeu naturali ratione fundatum; tunc enim requiritur iuſta, & rationabilis cauſa, vt volunt Emmanuel Soares ſuprà num. 81. & 82. & Ripa in cap. ſecundum, num. 19. de reſtit. ſpoliatorum, vbi teſtatur de communi. Quando autem Papa diſpenſat contra ius merè humanum, & poſitiuum ſine cauſa, diſpenſatio tamen eſt valida, & omnes actus, qui ex ea ſequuntur valent, & in hoc euentu vera eſt ſententia quæ tradit, quòd in Principe ſatis eſt pro ratione voluntas, vt declarat Bartol. in l. relegati, ff. de pœnis. Felin. in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtit. num. 6. Abbas in dict. cap. non eſt, de voto, & voti redempr. & in cap. in Eccleſiarum num. 17. dum probant in foro exteriori valere diſpenſationem, quamuis malè faciat diſpenſando contra ius humanum ſine cauſa Princeps, & qui diſpenſatione vtitur ſine cauſa obtenta. Quare reijcitur ſententia Fortunij Garzię exiſtimantis in l. Gallus, in §. & quid ſi rantum, ff. de liberis, & poſth. col. 135. diſpenſationem conceſſam ſine cauſa aduerſus ius humanum in foro interiori eſſe irritam, & nullius momenti; quod non eſt dicendum, quia etiamſi Princeps peccet abſque cauſa diſpenſando in iure humano, valet tamen diſpenſatio, vide Couarr. in lib. 4. de ſponſ. in 2. par. c. 6. §. 9. num. 10.

Habebit tamen locum ſententia Fortunij, quando inferior à Principe habet facultatem diſpenſandi contra ius humanum, is enim ſi diſpenſet ſine cauſa, diſpenſatio eſt nulla, tam in vno, quàm in altero foro. Ripa lib. 2. reſponſorum c. 36. Baldus, & Alexander in l. filius à patre, ff. de liberis & poſthumis. Couarr. in 4. de ſponſ. in 2. par. in cap. 6. §. 9. num. 10.

49 Ad argumentum autem quod affirmat, Eccleſiaſtica beneficia eſſe inſtituta à iure poſitiuo, & ab eo ordinata, & Summum Pōtificem liberè poſſe ordinare ad nutum, & ad tempus, & ſub conditione de illis diſponere? Reſpondeo quod attinet ad ea quæ ſcripti, & Canonici iuris ſunt, bene poſſe decernere, prout voluerit, & beneficia coniungere, diuidere, extinguere, augere,

gete, minuere, noua erigere, & ad nutum con ferre, hæc, ant illa reſetuare, & mutare, & antequam vacent, dare: non tamen poſſe ſine iuſta cauſa alimenta miniſtris inre naturali, & diuino debita auferre, quia beueficium dicitur ius exigendi fructus ex rebus Eccleſiæ ptopter ſacrum miniſterium, quod ins percipiendi prout reſtringitur ad portionem fructnum ſimpliciter neceſſariam ad miniſtros Eccleſiæ decenter ſuſtentaudos, dicitur eſſe beneficium diuini, & naturalis iuris, iuxta illud Chriſti Domini dicentis: *Dignus eſt operarius mercede ſua*, & iuxta illud Apoſtoli: *Qui Altari ſeruit, de Altari viuere debet*. Quando autem beneficium ſumitur pro iure percipiendi fructus neceſſariam portionem miniſtrorum excedentes, & victum, & alimenta ſuperantes: hoc modo beueficium Canonico tantùm iure eſt inſtitutum, & de illo poteſt diſponere Summus Poutifex, non tamen de portione iure naturali, & diuino miniſtris debita, ſine cauſa iuſta ſubtrahere, præſertim ſi non habeut aliunde ſufficientem ſuſtentationem. Aznr 2. par. lib. 6. cap. 1. verſ. primò quæritur, in principio, & in fine.

50 Sunt tamen aliqua beneficia, quæ qnidem de iure diuino ſunt inſtituta, nam Papatus eſt beneficium Eccleſiaſticum, Selua in tract. de beneficijs par. 1. quæſt. 2. n. 35. Iacobatius de Concilio lib. 10. cap. 1. n. 5. Hoieda de incompat. par. 1. cap. 1. & tamen fuit à Deo inſtitutus, Matth. 16. Apoſt. 1. ad Corinth. 6. Flamin. de reſignat. lib. 2. quæſt. 1. num. 5. & 24. idem Hoieda in præfatione num. 5. verſ. quæ conclusio, ſubdens Cardinalatum eſſe etiam de iure diuino, & non poſitiuo, vt in cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi in §. rationibns, pro vt vult Iacobat. de Concil. in lib. 1. art. 12. poſt Barbat. in tractatu, de pręſtantia Cardinalium in 1. par. in q. 1. in principio, & in num. 35. ſed de Cardinalatu diſputatio de Cardinalibus infrà; eſſeque beneficium Eccleſiaſticum Cardinalatum, referunt Selua de beneficijs p. 1. in præfatione num. 59. verſ. 2. declaratur, Flamin. de reſignar. lib. 2. quæſt. 1. nu. 33.

Similiter Epiſcopatus eſt inſtitutus de iure diuino, quia ſucceſſerunt Epiſcopi in locum Apoſtolorum, conſtat ex cap. in nouo, ibi, ſucceſſerunt Epiſcopi, diſt. 21. & tradunt Gregorius Lopez par. 1. tit. 5. l. 1. gloſſa 3. & l. 17. gloſſ. 2. & Duenn. regul. 2. verſ. fallit in dignitate, dicentes Epiſcopatum eſſe de iure diuino. Et quamuis in dict. cap. in nouo, dicatur Epiſcopos eſſe ſuceeſſores Apoſtolorum, & eſt communis, teſte Bellarm. de confirmat. cap. 12. & lib. 4. de Roman. Pontifice c. 25. non tamen Epiſcopi ſuccedunt in omni poteſtate, aut vniuerſali iuriſdictione Apoſtolorum, quoniam ab Apoſtolis fuerunt multi Epiſcopi electi pro ſpeciali diœceſi, vt ait Enriqnez de ſacrament. lib. 3. cap. 6. litera E. Papa autem in primordio Orientalis Eccleſiæ ordinauit, & inſtituit dignitates, & alia Eccleſiaſtica beneficia, cap. 1. & 2. 22. diſt. & docet Selua de beneficijs, 2. par. quæſt. 22. num. 3. Item conceſſit Atchiepiſcopis, & Epiſcopis poteſtatem conferendi beneficia, quæ eſſent in diœceſi ſua, cap. decreto, ibi, quæ vices ſuas ita alijs impertinit Eccleſijs, vt in pattem ſint vocatæ ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis, cap. qui ſe ſcit, in princip. 2. quæſt. 6. cap. multùm ſtupeo, ibi, vices enim noſtras ita tuæ credimus poteſtati, quæſt. 6. Gaſpar de Peruſio In tract. de teſeruationib. num. 2. Hinc Epiſcopi in ſuis Eccleſijs cenſentur Papæ vicarij, Selua ſuprà 2. par. quæſt. 1. num. 19. quia omnis conferendi poteſtas procedit ab ipſo Papa, & omnis iuriſdictio ab eo tanquam à fonte fluit, & tefluit, neque aliter alicui conceditur, de Afflictis in cōſtitutionibus Siciliæ, lib. 1. rubr. 47. num. 6. Abbas in cap. venerabilem, ſub num. 19. ad medium, de electione. Azcuedus in l. 1. num. 70. tit. 1. lib. 4. recompilat. & Menoch. de præſumpt. lib. 2. quæſt. 14. nnm. 4. Ex quibus Prælati totius Vniuerſi habent poteſtatem à Summo Pontifice, Pontifex autem autem à ſolo Deo, cap. quamuis, 21. diſt. & Gomezius in tract. de expectatiuis, n. 10. & 11. Quare totum ins inſtituendi beneficia, & eligendi, & creandi dignitates Eccleſiaſticas, pertinet ad Summum Pontificem, tamquam ad ſucceſſorem Petri. Azor. in ſumma tom. 2. lib. 3. cap. 28. Gonzalez in regula de menſibus, in proœmio, §. 1. num. 1. & Hiſpaniarum Ptimas in 1. par. decreti diſtinct. 22. in cap. omnes, num. 2. & 3.

51 Quæ, autem ſint beneficia incompatibilia, in quibus requiritur diſpenſatio, vt licitè retineri poſſint, ſunt in duplici diffetentia. Quædam enim ſunt huius naturæ, vt niſi accedat diſpenſatio, ipſo iure vacent per ademptionem alterius benefieij: alia autem non vacent ipſo iure. Exemplum priorum eſt beneficium curatum, quod ſi quis habeat, & aliud curatum obtineat, priuatus eſt ipſo iure primo beneficio curato, textus in cap. de multa, de præbendis, & in Clement. gratiæ, de teſcriptis, & in Extrauag. Execrabilis, Ioan. XXII. ſequitur Auguſt. Beroſ. in quæſt. ſuis quæſt. 80. nu. 1. & ſequent. Paulus Pariſ. in cap. cùm Eccleſiæ, num. 1. de exceptionib. Panorm. in d. cap. de multa, & Curiel. de pluralitate beneficiorum, per totum. Ratio, quia beneficium curatum habens, ſi aliud obtinuit curatum, cenſetur tenunciaſſe priori, & habere illud pro derelicto, vt probatur ex d. cap. de multa, de præbendis, & docet Benedict. Capra in tractat. regul. & fallent. in regul. 90. nu. 22.

52 Quæ reſolutio procedit etiam in eo, qui ex diſpenſatione poſſedit plura beneficia curata: nam is, ſi aliud curatum acquirat, priora beneficia ex diſpenſatione Papali tetenta, vacant ipſo inre per aſſecutionem noui beneficij. Capra in d. regul. 90. n. 26. & habetur in Clemen. ſi plures, de præbendis, & dignitatibus, gloſſa ibi, in verb. vacare, Hoieda 1. p. de benefic. cap. 13. n. 15. quod extendit non ſolùm ad beneficia ſecularia, ſed etiam ad regularia curara, quę ſimul non poſſunt plura retineri, ſed eo ipſo vacat primum per adeptionem ſecun-

cuudi. Capra num.24. & probatur ex textu in Clement. vnica, de ſupplenda negligent. Prælat.

53 Petes tamen, an confeſtim promotus ad ſecundam beneficium curatum poſſit retinere primum? Reſpondeo non ſufficere collationem ſolam, & acceptationem beneficij ſecundi, ſed requiri poſſeſſionem pacificam, vel ſaltem quòd per prouiſum ſteterit, quò minùs poſſeſſionem pacificam habuerit, non ſolùm de facto, ſed etiam de iure, hoc eſt, non litigioſam, & ſine controuerſia iuris, & facti iudiciali, & extraiudiciali, probatur ex cap. de multa, de præben. & ex cap. licèt Epiſcopus, de præbendis in 6. gloſſ. verb. pacificè, in Clement. gratiæ, de reſcriptis. Burſat. conſ. 353. lib.4. Flam. Pariſ. de reſignat. lib.3. quæſt.1. num. 129. vbi pro hac parte citat Rot. Romanam in vna Florentina Canonicatus, & præbendæ, coram Card. ſanctæ Crucis die 11. Martij 1558.

54 Beneficium namque primum non vacat, niſi per poſſeſſionem pacificam ſecundi curati. Abbas in d. cap. de multa, & alij quos Flaminius refert, ac ſequitur ſupra, & Hoieda de incompatibilitate, part. 1. cap.13. num.13. Vnde quamdiu beneficia non vacant, ipſo iure poſſunt retineri à prouiſo, & renunciari in fauorem, quia non eſt ipſo iure priuatus, niſi cùm effectualiter cenſetur vacare: non cenſetur autem vacare, niſi poſt adeptam poſſeſſionem ſecundi beneficij pacificè: vel poſt moram capiendi illam, vt notat Abbas in cap. cùm in cunctis, §. cùm verò, de elect. in fine, & ſcribentes communiter ibidem, ac proinde non ingreditur incompatibilitas antequam habeatur pacifica poſſeſſio, Flamin. d. num.129. & Garcia de benefic. part. 11. cap.5. num.100.

55 Quæ autem dicatur pacifica poſſeſſio, vt vacet primum beneficium per poſſeſſionem pacificam ſecundi? Reſponde non ſufficere, quòd ſit prouiſus pacificè in poſſeſſione per horam, ſi illico mouetur illi quæſtio de facto, vel de iure; quia non dicitur fuiſſe, quòd non ſtetit: textus cum gloſſ. in cap. commiſſa, de elect. in 6. & Clemen. Gratiæ, & ibi per Paulum de reſcriptis. Confert caput, ſi quis iam tranſlatus, 21. quæſt. 2. non enim dici poteſt perfectè translatus, ex quo dubitatur de iure ſuo.

56 Attamen Gomez in reg. de triennali, quæſt. 53. fol. 415. ait ad poſſeſſionem pacificam, quæ requiritur ex d. cap. licèt canon. de elect. lib.6. ſufficere habere exercitium curæ, quamuis maior pars bonorum non poſſideatur, ſatiſque eſſe, ſi ſtatim non fuerit poſſeſſor turbatus de iure, vel de facto, prout vult Ægidius deciſ. 697. mihi tamen placet quoad effectum vacandi ſufficere poſſeſſionem pacificam per duos ſaltem menſes, quod etiam ait gloſſ. in cap. commiſſa, de elect. in 6. in verb. pacificam, quam ita ibi Lapus, Archidiac. & Geminianus intelligunt. Probatur ex clauſula quæ apponi ſolet ita ibi in literis, his verbis, Volumus autem quòd tale beneficium in manibus noſtris infra duos menſes à die habitæ poſſeſſionis, vel pro qua per te ſteterit, quò minùs illam aſſequaris, dimittere omnino tenearis: alioquin tam primum, quàm ſecundum beneficium vacet. Quæ clauſula ſolet poni in prouiſione ſecundi beneficij incompatibilis, vt liberè dimittatur primum, Flamin. d. quæſt. 1. num. 64. Ex quibus deducitur ſatis eſſe, vt primum vacet, quòd detur poſſeſſio ſaltem per duos menſes pacifica ſine aliquo litigio, vel de facto, vel de iure, ita Caſſador. deciſ. 9. num. 2. de cauſa poſſeſſionis. Geminian. conſ. 78. In nomine Domini. Lapus in cap. commiſſa, de elect. in 6. Ioann. Andreas in cap. ex parte Abbatiſſæ, de priuilegijs. Igitur ſi non detur poſſeſſio pacifica per duos menſes, non dabitur locus pœnis in iure poſitis, nec prouiſus de ſecundo beneficio priuabitur ipſo iure beneficio priùs obtento, poteritque illud renunciare. Garzia de beneficijs part. 11. cap. 5. à num. 114. cum ſequentib.

57 Pœnæ autem, quas incurrit obtinens ſecundum beneficium curatum non dimittendo primum verbo, & facto, in manibus Ordinarij ſunt huiuſmodi. In primis eſt priuatus vtroque beneficio, & efficitur inhabilis ad ſacros Ordines, & ad quæcumque Eccleſiaſtica beneficia. Conſtat ex Extrauaganti Ioannis XXII. incipit, Execrabilis, §. quæ verò, cuius meminit gloſſ. in Clementina ſi plures, de præbendis. Ideò vt euadat pœnas, opus eſt, vt poſtquam conſecutus fuerit poſſeſſionem pacificam ſecundi beneficij curati, ſtatim ſine vlla cunctatione renunciet priori beneficio in manibus Ordinarij ſub teſtimonio publico: patet ex Extrauaganti Execrabilis, paulò antè citata, Hoieda de incompatibilit. 1.p. cap.13. num. 79. verſ. ex quo infertur.

58 Limita tamen hanc doctrinam, vt non ſit illi locus in omnibus beneficijs, ſed in curatis dumtaxat, & in dignitatibus, perſonalibus, & officijs: non autem in alijs beneficijs incompatibilibus. Atque ita, ſi quis obtineat vnum curatum beneficium, & poſtea aſſequatur beneficium ſimplex ex priuilegio, vel ex aliquo alio modo preſentiam, vel reſidentiam exigens, per adeptionem huius ſecundi beneficij, primum non vacat ipſo iure, ſed poteſt illo priuari. Ratio, quia deciſio Extrauagantis Execrabilis, eſt pœnalis, non debet extra ſuos terminos extrahi, neque extenditur de caſu ad caſum. Sanchez in Decal. lib.2. cap.28. num.5. cum multis, Sayro in claui lib. 3. cap. 8. de lege pœnali num. 9. Garzia de beneficijs part. 11. cap. 10. §.2. num.205. & ſequenti, vbi concludit in pœnalibus non dari extenſionem etiam ex identitate, & maioritate rationis.

59 Ex dictis ſequitur promotum ad Epiſcopatum poſt adeptam poſſeſſionem, & conſecrationem ſequutam, vel poſtquam præfixum tempus ad conſecrationem petendam lapſum fuerit, ipſo iure priuatum eſſe beneficijs antea obtentis. Concil. Tridentinum ſeſſ. 7. cap.9. & ſeſſ.23. de reformatione cap. 2. textus in cap. cùm in cunctis, §. cùm verò, de elect. & ibi gloſſ.

in

in verb.ad quem, & Innocent. Hoſt. & Abbas, Oldrad. conſ. 14. incipit, Cùm quæritur, Gigas de penſionibus quæſt. 56.n.4. vbi ait de iure quatuor ad hoc requiri, prouiſionem ſcilicet, confirmationem, conſecrationem, & adeptionem poſseſſionis, vt in d. §. cùm verò, quod notant etiam Rebuff. in concordant. in tit. de mandat. Apoſtolico, §. ſtatuimus, tit. Eccleſias Cathedrales, & Romanus conſ.335. col.1.

60 Nihilominus de ſtylo Curiæ vbi primùm aliquis ad Epiſcopatum euehitur per Papam, beneficia illius poſsunt conferri tanquam vacantia ante conſecrationem, vt volunt Ioann.Andreas in Clement.1.gloſs. in verb. collocato, vt lite pendente, & Caſsador. deciſ. 2. de conſtitut. & Abbas in d. §. cùm verò, de elect. & ibi Decius. Attamen quamuis hoc ita fieri poſſit, verè vacare non dicuntur beneficia promoti, niſi adepta poſseſſione, vt fuit deciſum in vna Panormitan.beneficiorum coram Domino Corambono 9. Ianuarij 1548. vt teſtatur Mandoſ.in regul.de beneficijs, vacantibus per promot. quæſt. 4. nu.4.ſequitur Anaſtaſ. Germon. in tract. de indultis, §.ſi verò num.27.fol.146.

61 Ex quo etiam ſequitur non poſse promotum renunciare in fauorem beneficia, quæ habebat antea, Rebuff. vbi proximè, §. vltimo, Hoieda de incompatibilitate, p.1. cap.4. num.11. quia, qui caret iure in beneficijs,non poteſt illa renunciare· talis eſt promotus ad Epiſcopatum; Ergo nullum ius habet ad beneficia obtenta ante promotionem, cùm vacauerint ipſo iure. Cald. conſ.1.de transl. Prælat. & Tiraquel. in l. ſi vnquam, verb. reuertatur num. 446. Cod.de reuocand. donat. Quin etiam promoti ad Cardinalatum non poſsunt renunciare dignitates, nec beneficia curata ante promotionem obtenta, quia vacant ipſo iure per promotionem, Hoieda de incompat. p.1. cap.2.num. 15. Flamin. de reſignat.lib.3. quæſt. 1. num.66.vbi nu.67. ait ferè in omnibus promotionibus ad Cardinalatum concedere Pontificem Cardinalibus retentionem beneficiorum, quæ antea habebant, Gambar. in tract. de auctoritate Legati à latere lib.5. num.130. ex ratione, quia Cardinales aſſident Summo Pontifici, & Eccleſiæ vniuerſali inſeruiunt, eorumque officium eſt conſulere Romano Pontifici, illumque adiuuare in officio ſacerdotali. Archid. in cap. vbi periculum num.4.de elect. lib.6.& Barbat. de Cardin. p.1.quæſt.12.num.1.quæ etiam retentio beneficiorum iam obtentorum ſolet concedi à Pontifice promotis ad Epiſcopatum, vt probat Gigas de penſionibus quæſt. 56. num. 4. verſ. niſi ei ſic à Papa indultum. Tunc enim promotus poteſt retinere ſimul cum Epiſcopatu quaſcumque annuas penſiones, antea obtentas ſuper fructibus beneficiorum, Rebuff. in ſua praxi, tit. de diſpenſ. de non reſid. num. 77. & Anaſtaſ. Germon. de indult. §.ſi verò illa, num. 36. fol. 496. pag. 2. ex Puteo deciſione 327. vbi addit penſiones non vacare ante apprehenſionem poſseſſionis: ſed alij negant eſse differentiam inter beneficia, & penſiones.

62 Sed quid ſi permutetur Epiſcopatus cum altero Epiſcopatu? Reſpondeo non vacare priora beneficia, ſed poſse retineri, nec obligatur ad expeditionem literarum ſuper ea retentione; quæ retentio extenditur ad beneficia obtenta tàm de iure, quàm de facto, & è contra, Caputaqueu. deciſ.251. lib.6. & refert Granut.ad Simon.quæſt.27. num.9. Germon. vbi ſupra nu.136.& 137. vbi mouet, ne per promotionem ad Epiſcopatum vacent priora beneficia, neceſsarium eſse diſpenſationem impetrare pro retentione, vt ait Mandoſ. in praxi ſignat. gratiæ, verſ. diſpenſatio ſuper retentione; ſed etiam oportere literas expedire.

63 Illud etiam aduerte per aſsumptionem ad ſummum Pontificatum beneficia vacare, vt vult Hieronym. Gabriel conſ. 200. quod contingit quando Ioannes Angelus Medices in Pontificem Max. fuit aſsumptus, & Pius IV. vocatus, quòd eueniſse traditur à Collectario ad caput fin. col. 1. de conceſſione præbendæ, Anaſtaſ.Germon. de indultis, §. ſi verò illa, num.34. Flamin. lib.3.quæſt.1.num.4.poſt alios.

64 Quid de promotis ad beneficia incompatibilia, quæ dicuntur iure talia? Reſpondeo Papam ſolũ poſse ea vni eidemq; clerico conferre, cuiuſmodi ſunt beneficia ſimilia ſub eodem tecto, duas itidem Cathedrales, duas Parochiales, vel duo beneficia habentia curam animarum, vel duas dignitates vel Præpoſituras, vel adminiſtrationes, ſiue officia, vel eorum alterum ſimul cum Canonicatu habere ſimiliter ea beneficia,in quibus reſidere tenetur,ſiue de iure, ſiue de conſuetudine; hæc autem omnia dicuntur incompatibilia, & per poſseſſionem pacificam vnius vacat primum incompatibile antea obtentum, ita vt, ſi alterum non dimittat, vtrumque vacet. Extrauag. Execrabilis, §. qui verò deinceps, de præbendis.

65 Similiter ſunt incompatibiles duo Epiſcopatus, illoſque habere, quamuis aliquibus id videatur repugnare iuri diuino? attamen verè non eſt contra ius diuinum, ſeu naturale, habere duos Epiſcopatus ſimul, quoniam ſæpè diſpenſatum fuit circa pluralitatem Epiſcopatuum in vno Epiſcopo; de quo eſt textus in cap. relatio, & in cap.illud, 21. quæſt.1. Ratio, quia Pontifex habet plenitudinem poteſtatis in beneficialibus, Hoieda in 1.par.cap.13.n.58. & beneficiorum pluralitas de iure poſitiuo eſt interdicta, cap. quia nonnulli, de cleric. non reſid. &c. quia intantum, de præbendis. &c. cùm non ignores, eodem tit. Item quia beneficia de iure poſitiuo ſunt inſtituta, & ordinata. Hoieda 1.p. in præfat. num. 5. Ideo de iure poſitiuo pluralitas emanat; ſed Pontifex eſt ſupra ius poſitiuum, ergo poteſt diſpenſare in pluralitate beneficiorum. Quòd ſi, dicas eſse de iure diuino non habere plura beneficia? Reſpõdeo Pontifici competere poteſtatem interpretandi, ſeu declarandi circa ius diuinum, aut naturale, & hoc modo intelligenda eſt communis ſententia, docens

Pa-

Papam non poſſe diſpenſare circa ius dininum, ſen naturale, poſſe tamen illud declarare, ſeu interpretari, atque ita diſpenſatio refertur ad declarationem, ſen interpretationem, in hoc ſcilicet, vel in illo caſu non habere locum prohibitionem pluralitatis beneficiorum: proinde Papam poſſe ex cauſa concedere vni eidemque conferre duos Epiſcopatus, vt colligitur ex traditis ab Hoieda part.2. cap.12.num.11.& 12.quamuis ſint incompatibiles, idem 1.par.cap.3.à num.1. 9.& cap.4.num.1.cum ſequent.

66 Sunt etiam incompatibiles duæ Abbatiæ ſicut duo Epiſcopatus, quia Epiſcopatus, & Abbatiæ pariſicantur. Petrus Rebuff. ſuper concordat. in rubrica de mandato Apoſtolico in §.ſtatuimus, verb. monaſteria, text.in cap.dilectus filius,in fine, de conceſſione præbendæ: atque ita duæ Abbatiæ ſunt incompatibiles de iure communi, text. in cap.Monachum, 20. qu.4. vbi ita dicitur: Abbati (inquit) ſingulas quoque, diuerſaſque cellulas habere, aut plura Monaſteria non liceat. Confert cap. final.de religioſis domibus, his verbis. Illud etiam prohibemus, ne quis in diuerſis Monaſterijs locum Monachi habere præſumat, neque vnus Abbas pluribus Monaſterijs præſidere. Ex quibus habes eſſe incompatibiles duas Abbatias, ſiue ſint regulares, ſiue ſeculares, quia eædem rationes procedũt tam in regularibus, quàm in ſecularibus; quare idem eſt dicendum de vtriuſque Abbatijs, text.in l.de quibus, & ibi notat Angel. & declarat in 6.notabili, ff. de legib.text.in l.Pomponius ſcribit, ſi negotium, & in verb.& quemadmodum, & ibi etiam gloſſa, & ſcribentes, ff. de negot.geſt. Bald. & Paul.de Caſtr. in l.aduerſus, C. ſi aduerſus rem iudicatam, quod etiam intelligitur in alijs Abbatijs inferioribus habentibus curam animarum in vtroque foro, & ideo non poſſunt ſimul retineri, neque obtineri, in cap. de multa, de præbendis.

67 Ex quibus, beneficia promoti ad Abbatiam vacant ipſo iure poſt poſſeſſionem pacificam, vel ſi per eum ſteterit quò minus poſſeſſionem capiat, etiam ſi non fuerit benedictus. Abbas in cap. quanto, de officio Ordinarij, & in cap.cùm in cunctis, §. cùm verò, vbi Decius num. 2. de elect. Rebuff.in dicto §. ſtatuimus ſuper concordant. de mandato Apoſtolico, verſ.Monaſteria. Oldrad. conſ. 14. Selua de benefic. par.1.quæſt.2.num.49.Gigas de penſionib. quæſt.6. num.5. Tuſch. concluſ. 71. lit. B. num.11. & 12.Hoieda 1.par. cap.6.num.1. & ſeq. Zechius de benefic. & penſionib. Eccleſiaſticis, cap.5. num.4. & Garcia dicta par.11. de benefic.cap.7. num.1. & ex conſequenti non poteſt renunciare aſſumptus ad Abbatiam beneficia antea obtenta, iuxta Doctores citatos Flamin. dicto lib.3. quæſt.1.num.96. Sicut habentes dignitates Eccleſiaſticas, puta Decanatum, vel Archidiaconatum, vel alias ſimiles, ſi obtineat poſſeſſionem pacificam alicuius alterius dignitatis non poſſunt renunciare priores dignitates in fauorem, quia vacant ipſo iure, dicto cap.de multa, de præbendis. Concil.Trident. ſeſſ.7.cap.4. Hoieda par.1.cap.7. num.7. Flamin. dicta quæſt.1. num. 105. vbi num. 106. addit habentem Canonicatum in Eccleſia Cathedrali ſi in eadem obtinet alium Canonicatum per adeptionem pacificam ſecundi, non poſſe renunciare primum, quia vacat ipſo iure. Hoieda 1.par.cap.12.num.12.

68 Sunt etiam incompatibiles duæ vicariæ perpetuæ habentes curam animarum, & ita vacat prima per adeptionem pacificam ſecundæ, nec poteſt prima renunciari. cap.2. de officio vicarij, vbi gloſſ. in verb. plures, Abbas in cap. ad hæc, de offic. ordin. & Gambar. de poteſt. Legati à latere lib.6. tit.de diſpenſat.num.10. vbi concludunt duas vicarias perpetuas eſſe incompatibiles, nec poſſe reſignare in fauorem text.in Clement.2. de officio vicarij, ibi: Quæ (inquit) de clericis curam animarum habentibus, per receptionem aliorum ſimilium, & de ipſarum Rectoribus promouendis ad Sacerdotium,ætate à iure ſtatura noſcuntur, in perpetuis Eccleſiarum Parochialium vicarijs, & aſſumptis ad eas volumus obſeruari; ex quo conſtat vicariam perpetuam beneficij curati non poſſe renunciari in fauorem, quia vacat ipſo iure per conſecutionem pacificam ſecun-
69 dæ, niſi ſunt ad inuicem vnitæ. Tunc enim ratione vnionis poſſunt plura beneficia etiam incompatibilia ab vno obtineri, quoniam annexum non facit incompatibile; ratio, quoniam per vnionem beneficium amittit nomen beneficij. Hoieda ſuprà par.2.cap.3.num.11. Flamin. de reſignat.lib.3.quæſt.1.num.519. ex eo, quia beneficium vnitum conuertitur in naturam eius rei,cui fit vnio, & accreſcit, argumento l.ſi ex toto, in principio, ff. de legar. 1. Hinc fit, vt non requiratur fieri mentio beneficij vniti, quia mediante vnione beneficium vnitum deſinit eſſe beneficium. Rota deciſ.11. num.1. de rebus Eccleſiæ, in antiquis. Gomeſius in regula de infirmis quæſt. 15. num. 1. Federicus de Senis in tractat. de rerum permutatione quæſt. 33. Oldrad. conſ. 257. Factum tale eſt, num.15. verſ. per vnionem tamen prædictam deſinit eſſe talis, & num.18. verſic. nec dubitandum eſt. Proinde non cauſat incompatibilitatem; quamuis aliàs cauſaret, ſi non eſſet vnitum, gloſſa in ſumma 21.quæſt.1.cap.cùm ſingula, ibi, niſi fortè vnus ex eis ab alio dependeat, de præbendis lib. 6. Flamin. dicto lib.3. qu.1. num.120. & Gonzalez gloſſ.5. §.7. per totum, præſertim à num.2.vſque ad num.20. vbi probat vnitum beneficium curatum alteri ſimplici tranſire in naturam ſimplicis, quando acceſſoriè eſt vnitum, & illius cura per Vicarium ab Ordinario conſtitutum exercetur. Quare vnita ſimul plura beneficia de iure obtineri poſſunt, Hoieda de benefic.par.2.cap.3.num.10. verſic.quibus præmiſſis, & nu.12. vbi id cum multis probat.

70 Item duæ dignitates ſunt incompatibiles, verbi gratia, Decanatus, & Archidiaconatus, vel Archipresbyteratus, ſiue ha-

beant adminiſtrationem rerum Eccleſiaſticarum cum iuriſdictione, ſiue non. Prior pars probatur in cap. ſicut, de exceſſibus Prælatorum, & in cap. de multa, de præbend. & in Clement. quia regulares, de ſupplen. negligen. prælat. & eſt communis. Abbas in cap. extirpandæ 5. qui verò num. 30. de præbendis. Corraſ. in tract. de Sacerdot. in 1. p. in cap. 10. num. 5. Poſterior pars aſſerens id procedere tam in dignitatibus habentibus iuriſdictionem, quàm in non habentibus, docent Felin. in cap. ex literis, col. 3. verſ. & de illo dicto, de conſtit. & Abbas in d. cap. de multa, num. 21. qui vtuntur exemplis aliquorum Archidiaconatuum nullam habentium de conſuetudine adminiſtrationem rerum Eccleſiaſticarum, neque iuriſdictionem; & tamen ſunt dignitates, ſaltem de conſuetudine reputantur tales, cenſenturque incompatibiles, nec poſſunt haberi ſimul. Vnde recipiens ſecundam dignitatem niſi poſt pacificam poſſeſſionem illius dimittat primam dignitatem in præſentia perſonarum publicarum, priuatur ipſo facto vtraque dignitate, & fit inhabilis ad ſacros Ordines recipiendum, & ad obtinendum aliquod beneficium Eccleſiaſticum, vt probatur in Concilio Trident. ſeſs. 7. de reformat. cap. 4. ibi, ipſo iure etiam præſentis Canonis vigore priuatus exiſtat. Gonzalez ad reg. 8. gloſs. 15. num. 15. & tribus ſequent.

71 Similiter dignitas eſt incompatibilis cum Canonicatu. Ratio, quia dignitas perſonatus, & officium requirunt reſidentiam de per ſe, Canonicatus autem de iure habet reſidentiam, & vix vnus poteſt vni beneficio dignè ſeruire, cap. quia nonnulli, de clericis non reſiden. & in cap. 1. de conſuetudine lib. 6. quæ incompatibilitas procedit in vna, & eadem Eccleſia, ſiue in diuerſis, per textum in Clement. vltima, de præbendis, & in cap. 1. de præbendis, in 6. neque inferior à Papa poteſt diſpenſare, vt quis habeat in eadem Eccleſia dignitatem, officium, vel perſonatum cum Canonicatu, teſte Dominico in cap. Sanctorum 70. diſt. ſed neque in diuerſis, quæ eſt communis ſententia; & ſeruatur in Curia. Hoieda 1. par. cap. 11. num. 4. An verò ipſo iure vacet dignitas, officium, vel perſonatus per adeptionem Canonicatus, ſiue in eadem Eccleſia, ſiue in diuerſa, anceps eſt quæſtio, & Hoieda ſuprà num. 7. inclinat non vacare ipſo iure dignitatem, neque officium per adeptionem Canonicatus: ſed verba Concilij Tridentini dicta ſeſs. 7. cap. 4. vrgent dum ait, nullus plura incompatibilia beneficia recipiat, & qui retinere præſumpſerit, ipſo iure beneficij ipſis priuatus exiſtat. Cùm ergo dignitates cum Canonicatu ſint incompatibiles de iure communi, vt probat text. in Clement. vltima, de præbendis, & gloſs. in cap. ſuper eo, de reſcriptis, lib. 6. Cæſar. Lambert. in tract. iuris patronat. in 1. par. quæſt. 7. artic. 15. num. 5. Duenn. in tract. reg. & fallent. in reg. 71. in ampliat. 5. non eſt negandum vacare ipſo iure dignitatem per adeptionem Canonicatus, nec poſſe retineri ſine Papali diſpenſatione.

72 Quid de perſonatu cum Canonicatu? Reſpondeo eſſe beneficia incompatibilia, ſiue in eadem Eccleſia, ſiue in diuerſis, conſtat ex iuribus, & ex rationibus dubio præcedenti allegatis. Perſonatus autem, propriè loquendo, eſt honor, & præcedentia quædam in Eccleſia, quæ Canonicum alijs etiam antè receptis tam in choro, quàm in Capitulo præfert, vt notatur ab Scribentibus in cap. 1. de conſuetud. lib. 6. Differt perſonatus à dignitate, quia dignitas habet adminiſtrationem regulariter; perſonatus autem, minimè, Innocent. in cap. quia nonnulli, de iudic. & Cordin. in Clement. 2. in verſ. 5. notab. de iudicijs, ſed habet perſonatus in choro ſtallum ſine iuriſdictione præ alijs. Hoieda 1. par. c. 7. num. 5. Nihilominus perſonatus duo ſunt incompatibiles, textus expreſſus in cap. ad hæc, & in cap. multa, de præbendis. Extrauag. Execrabilis, eodem titulo, & in cap. 1. de conſuetudine lib. 6. ſiue quis eos obtineat in diuerſis Eccleſijs, ſiue in vna, & eadem, ſemper ſunt incompatibiles, per textum in dicto cap. ad hæc, & in dicto cap. de multa; eò quòd ſingula officia in Eccleſijs exigunt perſonarum reſidentiam, per textum in cap. ſingula 89. diſt. & cap. cùm ignorens, de præbendis. Ideo perſonatum habens priora renunciare non poteſt, ſi habet ſecundùm pacificè, quia eſt priuatus ipſo iure, vt probatur in cap. de multa, verſ. præſenti decreto, iuncto verſ. hoc idem in perſonatibus, de præbendis. Extrauag Execrabilis, de præbendis, inter communes, verſ. qui verò deinceps. Hoieda par. 1. de incompatib. cap. 9. & Flamin. de reſignat. lib. 3. quæſt. 1. num. 103.

73 Eſt item perſonatus incompatibilis cum beneficio curato, text. in cap. 3. de offic. Ordin. lib. 6. & gloſs. in verb. perſonatum. Idem reperitur in Extrauagant. Execrabilis, de præbendis, & è contrario. Nam ſicut vacant ipſo iure dignitates per obtentionem beneficij curati, ſic etiam perſonatus vacat per adeptionem curati, Hoieda poſt plures, 1. par. cap. 16. num. 1. & 2. Atque ita pœnæ impoſitæ in Extrauagant. Execrabilis, habent locum contra obtinentes dignitatem, perſonatum, ſeu officium cum beneficio curato, niſi dimittat primum beneficium in manibus Ordinarij, priuatur vtroque beneficio, & fit inhabilis ad ſacros Ordines, & ad quæcumque Eccleſiaſtica beneficia. Bertachin. in verb. benefic. in verſ. beneficium curatum, ſeu dignitatem, perſonatum, & verb. beneficium curatum ſecundum recipiens; ſiue ſecundam dignitatem, ſic ait Staphil. in tract. de litt. grat. & inſtit. in tit. de qualitate, & ſtat. benefic. Poteſt tamen perſonatus compati cum alijs beneficijs non exigentibus reſidentiam, de iure communi quando fructus ipſius perſonatus, vel vnius, vel omnium ſimplicium beneficiorum, non ſatis ſunt ad decentem ſuſtentationem ipſius clerici. Hoieda par. 2. cap. 2. num. 8.

74 Deinde hodie poſt Concilium Trident. inducunt incompatibilitatem omnes Canonicatus, & portiones Eccleſiæ Cathedralis,

vel

vel Collegiatæ, & omnia alia beneficia requirentia reſidentiam, itavt vacent ipſo iure per adeptionem pacificam ſecundi. Gonzal. de menſibus, gloſs. 15. num. 16. & duobus ſequentibus. Ad effectum autem inducendi incompatibilitatem beneficium dicitur ſub eodem tecto illud quod cōſiſtit intra eamdem Eccleſiam, & intra eoſdem parietes, & muros. Sic Mandoſ. in tract. de ſignatura gratiæ, tit. de diſpenſat. ad beneficia ſub eodem tecto, verſ. in iure ciuili, verb. ſub eodem tecto. Nihilominus, vt ſit locus in incompatibilitate ratione eiuſdem tecti, requiritur, quòd vtrumque beneficium ſit vniforme, & eiuſdem nominis. Rebuff. in praxi, tit. de non promotis infra annum num. 75. Nauarr. conſ. 18. num. 1. ſub tit. de prębendis. Flamin. de reſig. lib. 2. quæſt. 1. num. 128. Vacabit ergo ipſo iure vna dignitas per alterius adeptionem in eadem Eccleſia, quando fuerint beneficia vniformia; hoc eſt, quando vtrumque beneficium habuerit idem miniſterium ad exercitium in eodem loco, ita vt beneficiati, ſeu capellani conuenire debeant in vnum, & eadem munera exerceant. Idcirco, ſi fuerint plures Capellaniæ ſub eadem Eccleſia, in diuerſis Capellis inſtitutæ, faciantque ſeparatam Congregationem, & ad diuerſos fines ſint erectę, non cenſet Nauar. conſ. 16. num. 2. tit. de præbendis, dari incompatibilitatem, ſi vnam habens, alteram obtineat, cùm non videantur beneficia vniformia. Quod non puto verum, ſi vtrumque beneficium exigat perſonalem præſentiam, & non patiatur ponere Oeconomum, præſertim, ſi ſeruitium vtriuſque in eodem tempore exerceatur.

75 Quare quando vtrumque beneficium ex ſtatuto, vel ex conſuetudine non exigit pręciſam reſidentiam, & eſt difforme, veluti dignitas, aut Canonicatus, vel portio cum præſtimonio, aut Capellania, aut vna Capellania vnius Capellæ, ſeu Congregationis, cum alia Capella diuerſi inſtituti, ſeu officij, aut cum alio ſimplice beneficio, nulla inducitur incompatibilitas, Gonzalez de menſibus gloſs. 10. num. 41. & duobus ſequent. vide Garc. par. 11. cap. 5. §. 2. à num. 230. vſque ad num. 248. & num. 182. & ſequent.

Quæ ſint beneficia conſiſtorialia, & quæ reſeruata, & ad quem collatio eorum ſpectet?

§. III.

EPITOME.

76 77. *Beneficia conſiſtorialia, quæ ſint, & cur ita dicantur?*

78 *Reſeruata beneficia Summo Pontifici quænam ſint.*

79 *Reſeruatio quid ſit, & quotuplex, & quæ reſeruatio debet exprimi.*

80 81. 82. *Beneficia reſeruata, & beneficia affecta differunt inter ſe, & quid ſit affectio, & quomodo fiat, & quanti ſit roboris.*

83 *Reſeruatum non eſt beneficium per priuationem, ſi priuandus ante illam mortuus eſt.*

84 *Papa prouidens de beneficio vti reſeruato, quod non erat, nulliter prouidet, nec beneficium manet affectum.*

85 *Papa apponendo manum in beneficio ad effectum prouiſionis, prouiſio, vti ſurreptitia non tenet, ſi poſtea alteri de illo prouideat, antequam abſens acceptet.*

86 *Prouiſio Papæ beneficij, non tenet, ſi reſignatio non valet ex aliqua cauſa, etiamſi appoſuerit manum ſuper beneficio.*

87 *Beneficium cenſetur vacare per obitum reſignantis, non expreſſo vero valore beneficij.*

88 *Affectio, ex quibus inducatur, & fieri cognoſcatur.*

89 *Affectio inducitur ex commēda facta à Papa, excludit expectantes, neque Ordinarius poteſt de illo prouidere.*

90 *Affectio inducitur imperante Papa Electoribus, ne eligant aliquem ad certam Eccleſiam.*

91 *Beneficium habens à Papa ſi poſtea egeat diſpenſatione, Ordinarius non poteſt concedere illam.*

92 *Ordinarius non poteſt beneficium conferre quoties Papa confert inualidè.*

93 *Beneficia, quæ vacant in Curia, ſunt omnino reſeruata.*

94 *Beneficia Curialium morientium, dum Curia transfertur ad locum aliquem, ſunt reſeruata, & quid nomine Curiæ intelligatur ad hunc effectum.*

95 *Beneficia vacantia, vel apud Sedem Apoſtolicam, quod idem eſt, ſunt reſeruata.*

96 *Vacare apud Sedem beneficia, & vacare in Curia aliquando differunt.*

97 98. *Curia Romana an dicenda ſit, eſſe vbi eſt Papa.*

99 *Curiam ad Romanam properantes, ſeu recedentes ab ea intra duas dietas, ſi moriantur, eorum beneficia vacant in Curia, ſeu apud Sedem.*

100 *Beneficia in vrbe vacantia Papa confert, etiamſi non ſint reſeruata.*

101 102. *Beneficia, quæ vacant in Curia, Legati, vel Nuntij non cenſentur vacare in Curia, & qui dicantur Curiales ad effectum reſeruationis.*

103 104. *Epiſcopi proprij, ſi reperiantur in Curia, vel in vrbe, an poſſint ibi recipere reſignationes, vel conferre beneficia.*

105 *Papa poteſt prouidere prælaturas, & beneficia, quæcumque iuris patronatus laicorum ſine conſenſu patronorum, ſed non ſolet.*

106 *Papa beneficia iuris patronatus, ex priuilegio, vel ex præſcriptione comprehendit in reſeruationibus.*

107 *Papa reſeruans beneficia patronata, non cenſetur in dubio reſeruare beneficia laicorum patronorum.*

108 *Beneficia patronata, ſi Romæ vacent, ſecundùm aliquos ſunt reſeruata; ſed verius eſt non eſſe.*

109 *Beneficia patronatus clericorum, in generali reſeruatione continentur, & qualis ſit patronatus Eccleſiaſticus.*

110 *Ius patronatus laicorum quale ſit, & quomodo acquiratur.*

111 *Beneficia iuris patronatus, clericorum, & laicorum, non continentur ſub reſeruationibus generalibus.*

112 *Beneficia iuris patronatus mixtim ex aliquorum ſententia, continentur ſub reſeruationibus generalibus.*

113 *Beneficia mixtim clericorum, & laicorum, quæ habeant priuilegia.*

114 *Ius patronatus eſt laicale, quando fuit inſtitutum ex bonis patrimonialibus, ſiue clerici, ſiue laici, quamuis ius præſentandi competat clerico.*

115 *Patronorum, ſi maior pars eſt clericorum admittit derogationem.*

76 BEneficia conſiſtorialia ſic dicuntur, quia Papa de illis in Conſiſtorio diſponit coram Cardinalibus, Lapus alleg. 84. col. 2. Rebuff. ſuper concord. ad Præl. nomin. facien. verſ. conſiſtorialiter, Petr. Gregor. ſyntag. iuris lib. 15. cap. 4. num. 15. & Mandoſ. de annal. quæſt. 16. num. 2. Hæc autem ſunt in duplici differentia: quædam appellantur conſiſtorialia, quia inueniuntur ſcripta, & annotata in libris Cameræ inter conſiſtorialia; hæc enim non prouidentur conſiſtorialiter ex conſuetudine, vt inquit Caputaquen. deciſ. 17. & deciſ. 19. lib. 1. in manuſcript. & de his idem eſt iudicium, quod de reliquis alijs beneficijs.

77 Alia verò ſunt conſiſtorialia, de quibus Pontifex præſentibus Cardinalibus in Conſiſtorio ſecreto diſponit communiter, vt ſunt Abbatiæ, & Monaſteria, in quibus requiritur, vt formetur proceſſus ſuper conditionibus, & qualitatibus promouendi, vt decernit Concilium Lateranenſe ſub Leone X. & patet ex conſtitut. 11. incipit, Supremæ, eiuſdem Leonis; quæ meminit Abbatum, ſeu Monaſteriorum. Et quamuis Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 1. de reformat. mentionem non faciat niſi de Epiſcopatibus, non verò de beneficijs conſiſtorialibus: attamen ex ordine diſponendi de Epiſcopatibus colligitur, idem eſſe dicendum de conſiſtorialibus. Atque ita omnia fermè neceſſaria in promotionibus ad Epiſcopatum per tranſlationem, priuationem, mortem, & ceſſionem requiruntur in promotionibus ad Conſiſtorialia. Et ita praxis, & ſtylus obtinet: ideo eodem modo fit informatio, & expeditio, Flamin. de reſignat. lib. 8. quæſt. 6. num. 4. & 5. Staphil. de litteris gratiæ, iuſt. 5. dicendum num. 67. cuius meminit ibi Flamin. num. 5. dicens beneficia conſiſtorialia eſſe renuncianda in Conſiſtorio, quod priùs tetigit lib. 2. quæſt. 2. num. 2. & ſequent. Vtplurimùm tamen conſiſtorialium horum, quæ ſolent, & debent prouideri in Conſiſtorio, quotieſcumque Pontifex recipit renunciationes, diſponit de illis ſicut alijs beneficijs extra Conſiſtorium, & de ſtylo fit prouiſio cõſiſtorialium extra Conſiſtorium. Flamin. d. quæſt. 2. lib. 2. num. vltimo, & quæſt. 6. lib. 8. num. 8. Pro conſiſtorialibus vide etiam Gonzal. de menſib. gloſſ. 9. num. 38. & 39. Anaſtaſium Germon. de indult. Cardin. §. Regularia num. 78. & ſequentib.

78 Ea autem beneficia dicuntur reſeruata, quæ Pontifex Maximus ita ſibi retinuit, & applicuit, vt cùm poſtea vacauerint, ea ipſe ſolus conferat, & nemo alius de illis diſponere poſſit. Olim Papa nulla beneficia ſibi addicere ſolitus erat, vt deducitur ex toto Decreto Gratiani, in quo nihil de beneficijs reſeruatis actum eſt, vnde poſt Gratiani ſæculum beneficia Pontifices ſibi reſeruare cœperunt. Reſeruatio ergo ſic definitur ab Ænea de Falconib. in ſuo tractatu de reſeruat. Reſeruatio eſt alicuius beneficij Eccleſiaſtici vacaturi, per habentem ad id poteſtatem, ad ſe facta auocatio. Hæc tamen reſeruatio eſt duplex, altera generalis, altera ſpecialis. Generalis dicitur, per quam Pontifex ſibi addicit, & reſeruat, plura beneficia vnius generis, nimirum cùm ſibi reſeruat omnes Eccleſias Metropolitanas, Archiepiſcopales, Patriarchales, Primatiales, Cathedrales, vel omnes Collegiatas Abbatias, Prioratus, & beneficia regularia, &
79 Dignitates, quæ prouidentur per electionem de iure, vel de conſuetudine. Reſeruatio autem ſpecialis dicitur, quæ fit de beneficijs certi loci, vel Eccleſiæ, vt cùm certa Dignitas in hac, vel in illa Eccleſia reſeruatur certo generi perſonarum quo tempore vacauerit.

Propriè tamen loquendo, reſeruatio generalis, de qua Iacob. Simon. in tract. reſeruationem benef. quæſt. 4. eſt illa, quæ prouenit ex diſpoſitione iuris communis: ſpecialis autem, quæ fit per regulas reſeruatorias: generales reſeruationes ſunt perpetuæ, ſpeciales tamen ſunt temporales, & vitalitiæ, ad vitam ſcilicet Pontificis edentis regulas, Caputaquen deciſ. 75. num. 3. & ſequentib. part. 3. Siue ergo reſeruationes ſint generales, ſiue ſpeciales, ſemper debent exprimi, vt deciſum fuit à Rota in vna Florenti. Sanctæ Felicit. coram Fabro 23. Decembris 1547. Ideo habens facultatem conferendi omnia, & quæcumque beneficia, non poteſt conferre reſeruata, ratione familiaritatis, vt dictum fuit in vna Valent. 16. Martij 1543. coram Ioanne. Paulò ratio, quia collatio beneficiorum reſeruatorum ex familiaritate ſempee placuit Summis Pontificibus. Anaſt. Germon. de indultis, § commendare num. 31. & 32.

80 Quæſtionis tamen eſt, an ſit diſcrimen inter beneficia affecta? Reſpondetur, reſeruationem prima facie, & affectionem non differre inter ſe, vt videtur indicare textus in Extrauag. Ad Romani, Pauli ſecundi, inter communes, ſub titulo de præbend. vbi in pleriſque locis Pontifex vtitur promiſcuè iſtis terminis, de reſeruatione, & affectione, concluditurque beneficia à prędeceſſore Papa reſeruata, ſeu affecta. Ex quibus ſequitur idem eſſe beneficium reſeruatum, & beneficium affectum. Verius tamen eſt dari diſcrimen inter reſeruationem, & affectionem tamquam inter cauſam, & cauſatum, & inter expreſſum, & tacitum: reſeruatio namque eſt loco cauſæ, affectio verò loco cauſati. Rurſus reſeruatio expreſſa ſupponitur; affectio autem tacita erit. Item colligitur differre ex gloſſ. in cap. ſi eo tempore, in verb. prouiſionem, de ele-

ctione

ctione lib. 6. & ex illis, quæ tradit Gaſp. de Peruſ. in tract. de reſeruat. in 10. quæſt. vbi air affectionem habere in ſe inhibitionem, & decretum, reſeruationem verò non vtique. Confirmatur ex dictione, vel, poſita in dict. Extrauagan. Ad Romani, quæ dictio, vel, inter diuerſa ponitur, Bartolus in l. ſi is qui ducenta §. verum in 6. oppoſ. ff. de rebus dub. §. filiæ, & ibi Bald. in 1. oppoſ. C. de collationib. Ergo reſeruatio, & affectio inter ſe differunt. Affectio igitur eſt vinculum quoddam proueniens ex appoſitione manus Papæ, ſeu cauſarum, aliorum ab eo ſuper beneficio, re, vel negotio ſuper quibus manum appoſuit, ne ſe intromittant excluſiuum: deducitur hæc deſcriptio, & confirmatur ex cap. multum ſtupeo 3. quæſtio. 6. & ex cap. cùm veniſſent, cùm gloſſ. in fine verſ. ſed poteſt exponi, de iudic. Ex quibus conſtat affectionem omnem ex appoſitione manus Papæ oriri.

81 Vnde ſequitur Papam, ſi in cauſa coram alio pendente manum apponat, ipſum deinceps, & non alium poſſe cognoſcere, quia ex quo ad Sedem Apoſtolicam cauſa fuit ſemel deuoluta, ſemper in ea debet remanere, & finiri. Bald. in l. ſi vt proponis, col. 3. num. 16. verſ. & ſic nota. C. quomod. & quan. iud. Ripa in cap. cùm M. Ferrarien. poſt num. 198. de conſtitut. Felin. in cap. conſulta. in fine, de offic. deleg. ex ea ratione, quia Papa appoſuit manum, Proinde inferior ſe intromittere nequit, cap. 1. & 2, de confirmat. vtil. vel inutil.

82 Quinimò tanti roboris eſt appoſitio manus Papæ, vt quamuis inutiliter Papa prouideat alicui, vel prouideri mandet de aliquo beneficio, & prouideatur nulliter, non proinde deſinit beneficium remanere affectum propter defectum nullitatis; nec propterea Ordinarius poteſt prouidere, etiamſi aliàs non fuiſſet beneficium reſeruatum, Rebuff. in praxi tit. de reſeruat. num. 30. & 34. Grantius Coraſ. 2. part. cap. 1. nu. 14. Mandoſ. in prooemio regul. quæſt. 5. num. 9. & regul. 4. quæſt. 4. num. 4. & regul. 9. quæſt. 6. num. 6. Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 7. quæſt. 11. num. 11. & lib. 12. quæſt. 10. num. 9. vbi teſtatur de communi, Henriquez in ſumma lib. 13. cap. 14. §. 2. Suarez de cenſuris diſp. 13. ſect. 1. num. 34. & alij apud Garciam de beneficijs, par. 5. cap. 1. nu. 138. & ſequent.

83 Temperatur tamen, hoc non procedere quando Papa manum appoſuit ad beneficium vacaturum per priuationem, quia ſi non vacauit per illam, eo quòd priuandus antea mortuus eſt, non manſit beneficium affectum vllo modo, appoſitio enim Papæ eo modo, facta erat conditionalis, nimirum ſi poſſidens priuatus eſſet, qui cùm mortuus eſſet ante priuationem cum effectu, appoſitio manus Papæ non fuit ſortita ſuum effectum. Simonetta de reſeruat. q. 60. num. 2. 5. & 6. Æneas de Falconib. eodem tractatu 3. quæſt. num. 12. & 4. quæſt. effectu 16.

84 Similiter limitatur hæc doctrina quando Pontifex apponit manum ſuper beneficio, & de illo diſpoſuit vti reſeruato, quod nullo modo erat, tunc enim prouiſio non tenuit, & ideo non manſit affectum, neque extra poteſtatem Ordinarij, qui in eo caſu poteſt de illo prouidere, Æneas de Falconibus ſuprà quæſt. 4. effectu 16. num. 2. & effectu 19. ad finem: ex eo, quia manus appoſitio cum falſa narratiua reſeruationis, non afficit beneficium, & ceſſat manus appoſitionis effectus; neque in dubio cenſetur Papa velle derogare Ordinarijs, nec illos præuenire in ſuis Ordinarijs collationibus, Rota dec. 30, ſub num. 2. verſ. Nec eſt veriſimile quòd Papa collationem Ordinariorum velit impedire, de præbendis, in antiquis Selua de benefic. 3. par. quæſt. 60. ſub num. 1. verſ. ad iſtud poteſt reſponderi, & Caſſador. deciſ. 34. num. 3. ſuper regulis Cancellariæ, & in terminis Gomez in tract. de expectatiuis num. 16. ad medium, verſ. & iſta quæ dicta ſunt & alij quos referens ſequitur Gonzalez de menſibus §. 4. Procemial nu. 6. & num. 21. & 22. vbi concludit, conceſſiones omnes Principis ſemper præſumi ſine præiudicio, tertij, per l. 2. §. ſi quis à Principe, ff. ne quid in loco publico, cap. cùm dilectus, de conſuetudine, idem Gonzalez glos. 52. num. 45.

85 Limitatur tertiò, vt procedat doctrina hæc, quando Papa apponit manum in beneficio ad effectum prouiſionis vacante: longè aliter ſi manum apponit in beneficio, non tamen ad effectum prouiſionis, puta, quia eſt datum alicui, ſiue præſenti, ſiue abſenti, qui nondum acceptauit; vel eſt alter præſentatus. In quo euentu, ſi Papa interim alteri de illo prouideat, talis prouiſio vti ſurreptitia non tenet, præſertim, ſi in prouiſione inſeratur clauſula, dummodò non ſit ius quæſitum alteri. In hac ergo ambiguitate ſi prouiſus noluerit acceptare, vel renunciet iuri quæſito, aut interim moriatur, collatio pertinet ad Ordinarium, non obſtante appoſitione manuum Papæ. Franch. in cap. ſi tibi abſenti, de præbendis in 6. & ibi Abbas num. 12. & 13. & alij quos ſequitur Gonzalez dicta gloſs. 52. num. 57. & 58. Ex eo fundamento, quia in agendis cauſa, modus, & finis agendorum conſideratur, & vltrà quod agitur non protrahitur, cap. 1. in fine 15. quæſt. 6. ſed cauſa, modus, & finis in collatione Papali, erat, vt valeret collatio de beneficio facta per Pontificem, ſi non eſſet ius quæſitum alteri; ergo non tenet collatio. Gonzalez d. gloſs. 52. num. 58.

86 Limitatur quartò, quando Pontifex apponit manum ſuper beneficio, & reſignatio non valet ex aliqua cauſa, veluti, quia per reſignatarium verus valor beneficij non fuit narratus; ideò beneficium non cenſetur affectum, quia manus non fuit appoſita, niſi ad reſignationem faciendam: proinde poteſt prouideri ab Ordinario per obitum reſignantis. Flamin. Pariſ. de reſignatione lib. 10. quæſt. 2. Gonzal. dicta gloſs. 52. num. 49. ex ea ratione, quia per reſignatarium debet exprimi valor annuus beneficij reſignati. Cotta deciſ. 357. Puteus deciſ. 270. lib. 1. Caputaquen. deciſ. 84. & deciſ 91. par. 3. Aliter enim non tenet reſignatio, & ex conſequenti ius non fuit abdicatum à reſignante, vt fuit deciſum in

vna

Digitized by Google

vna Conchen. coram Thoma de Tan 27. Februarij 1542. vt teſtatur idem Thnm.de Tan deciſ.39. & Peregrin. deciſ.123. lib. 1. in manuſcript. Cùm ergn per reſignationem nullam,nullum ius reſignatario detur, non abdicatur à reſignante ius quod habebat. Flamin. ſupra lib.1. quæſt.3. n.47. & 48. vbi probat cum multis reſignauti non abdicari ius, niſi beneficium quæratur reſignatario, qunniam reſignatio cenſetur facta cum hac cnnditione, dummodò beneficium quæratur reſignatario, l. nec vtile, ff.ex quibus cauſis maior. l.qui abſenti, ff. de acquir. poſs. quoniam abdicatur à reſignante cùm acquiritur reſignatario, vt etiam tradit Iaſ. in l. ſi quis hæreditatem, Cod. de inſt. & ſubſt. Mohedan. deciſ. 341. in manuſcript.

87 Quare beneficium cenſetur vacare per obitum reſignantis, cùm in reſignatione non exprimitur verus valor beneficij, & Ordinarius poteſt prouidere de beneficio vacante, ob non expreſſum annuum valorem, quia non eſt beueficium propter id dicendum eſſe reſeruatum, Abbas in capit. inter dilectos, num. 10. de exceſs. Prælat. & Papa non dicitur appoſuiſſe manum niſi ad effectum,vt fiat expreſſio vera annui valoris, Gemin. in conſilio 136. ad finem: atque ita regula de valore importat, & infert ſolùm nullitatem gratiæ,vbi verus valor non exprimitur, non autem vacationem beneficij: proinde, per expreſſionem valoris annui mendacem, ſeu fallacem non inducitur reſeruatio, Abbas, & Gemin, ſupra ſcripti.

88 Ambigi etiam poteſt, ex quibus inducatur affectio, & cognoſcatur fieri? Reſpondetur, induci ex decreto appoſito à Pontifice alicui de beneficio dimittendo in manibus illius: in quo euentu ſolus Papa poteſt conferre pro illa vice, quamuis non dimittat beneficium. Rota deciſ. 14. de rerum permutatinne, in antiquis, Simonett. de reſeruat. quæſt.26.n.3. Similiter quando Papa confert beneficium Titio, & in ipſa collatione pouit decretum, quòd infra decem menſes primum beneficium renunciet in manibus illius, aliter eo ipſo vacet ſecundum: ſi non adimpleuerit formam decreti, vacat ipſo iure vltimum beneficium conceſſum: & collatum per virtutem huius decreti, Rota deciſ. 12. de re iudicata, in nouis, Rota deciſ.8. num.1. & deciſ. 13. de rerum permut.in nouis, Ægidius deciſ.755. in principio, & fuit deciſum in vna Illerden. Canouicatus 1597. coram Illuſtriſs. D. Cardinali Pamphilio.

89 Rursùs inducitur affectio ex commenda facta à Papa, itavt nec expectans poſſet illud acceptare, neque Ordinarius de illo prnuidere,quod intelligitur, ſiue commenda fuerit ad vitam, ſiue ad tempus. Nam ex qun ſemel manum appoſuit ſuper beneficio, reſultauit affectio ita, vt quamuis aliàs non fuiſſet reſeruatum, Ordinarius nequeat de illo diſpnuere commenda ceſſante, donec Pontifex plenè prouideat, Æneas de Falconibus de reſeruat. prælud.3. tit.4. & quæſt. 3. num. 11. vbi teſtatur ſe vidiſſe rem deciſam in Rota per tres ſententias conformes; quòd beneficia commendata ad vitam nullus daret, nec diſponeret de illis, niſi Papa, dnnec per ipſum ſit plenè prouiſum, Flamin. de reſignat. lib. 12. quæſt.5. num.34. dicens Ordinarios nnn poſſe conferre commendas, cùm ſint beneficia reſeruata, Garcia de benef. par.4. cap.4. num.68. & par.5. cap.1. §.2. n.140. poſt Gonzalez glnſ.52. num.11. vbi tradit induci affectionem ex commeuda,vel vnione ad vitam facta de aliquo beneficio, ex Petro Gregor. Tholoſ. in nouis inſtitut. rei beneficiariæ capit. 20. num. 3. ad medium.

90 Inſuper inducitur affectio,ſi Papa imperet electnribus, ne ad certam Eccleſiam; ſiue Parochiam aliquem eligant,tunc enim ea Eccleſia, vel Parochia, cenſetur affecta, cap. ſi eo tempore, de elect. lib.6. eodem modo ſi Papa per mandatum Apoſtolicum præcipiat vt conferatur beneficium proximè vacaturnm Sempronio, tale beneficium cenſetur affectum, Extrauaganti vltima de præbendis, inter communes, non ex alio quàm quòd ad illud beneficium nemo poſſit, niſi per Papam promoueri: per quam affectionem non adimitur Ordinarijs poteſtas conferendi ſimpliciter, ſed ad tempus: cùm reſeruatio ſimpliciter auferat Ordinarijs ius, & poteſtatem prouidendi de beneficijs, Azor. 2.par.lib.6. cap.34. verſic. Quintò quæritur, fol.mihi 812.

91 Sed quid, ſi quis habeat à Pontifice collatum beneficium, & poſtea indigeat diſpenſatione aliqua? Reſpondetur non poſſe Ordinarium cum illo diſpenſare, quamuis aliàs poſſet, Abbas in cap.poſtulaſti, num. 10. de clerico ordinato miniſtrante, Simonet. de reſeruat. quæſt. 64. num.6. Si autem quis obtineat collationem à Pontifice de aliqua præbenda, & poſtea eamdem obtineat ab Epiſcopo, ius ſibi priùs quæſitum ex Papali collatione perdit tamquam ingratus, & collatio ab Epiſcopo facta nihil profuit obtinenti. Gonzalez de menſibus gloſ.52. num.22. & 23.

92 Diximus de effectu affectionis, & quibus mndis illa inducatur, ſequitur dicamus de reſernatione, & de eius effectn: neque eſt prætereundum, quod ait Rota deciſ. 512. num. 5. par. 3. diuerſorum, nempè poſſe Ordinarium beneficium conferre quoties Papa conferat inualidè,etiamſi beneficium eſſet antea reſeruatum, quod eſt falſum, Saruenſ. in regul. de triennali, quæſt. 30. num.2. ſicut etiam Caputaquen. deciſ. 33. in fine lib.1. in manuſcriptis,perperam tradidit reſeruationem eſſe vanam ſi Pontifex conferat nulliter beneficium, quod non eſt dicendum, vt benè notat Probus ad Monachum in cap. 2. de reſcriptis in 6. n. 37. quem ſequitur Garcia de beneficijs par. 5. cap.1. num.145. & ſequent.

93 His poſitis dico reſernationem beneficiorum, quæ vacant in Curia eſſe maximam reſeruationum omnium, conſtat ex cap.2. de præbendis, lib.6. Rnta deciſ.4. de præbendis, in nouis. Ratio, quia hæc reſeruatio non ſnlùm eſt introducta de iure communi, ſed etiam confirmatur per regulas; attamen Pontifex non confert beneficia,

Digitized by Google

cia, quæ vacant in Curia ſpectantia ratione indulti ad Cardinalem, niſi accedat conſenſus expreſſus eiuſdem Cardinalis, quando eſt preſens, vel ſi eſt abſens procuratoris eiuſdem, Puteus deciſ. 31. lib. 2.

94 Extende eſſe reſeruata beneficia Curialium decedentium, dum Romana Curia de loco ad locum transfertur eam ſequendo, ſi contingat mori in quouis loco, etiam remotiſſimo à Curia habetur in regul. 5. Cancellariæ, quæ reſeruatio eſt ampliatio Extrauagantis Ad regimen, de præbendis, & Extrauagantis De debito, de electione, inter communes, vbi dicitur de reſeruatione beneficiorum in Curia vacantium. Nomine autem Curiæ Romanæ quoad effectum vacationis intelliguntur loca vicina, videlicet per duas dietas regales à Curia Romana diſtantia patet ex cap. præſenti, de præbendis in 6. in quo Bonifacius VIII. ampliauit reſeruationem contentam in d. cap. 2. de præbendis. Deſluxu deinde temporis edita eſt Extrauagans Ad regimen, quæ ampliauit prædictam reſeruationem ad Curiales peregrinationis, aut recreationis, aut ægritudinis cauſa abſentes, qui antequam reuerſi ſint in Curiam in locis diſtantibus non vltra duas dietas ab eadem Curia mortui fuerint, dummodò eorum domicilia non ſint in iiſdem locis vbi obierunt. Denique hoc priuilegium ex vigore regulæ 5. Cancellariæ, extenditur, & procedit vbicumque fuerit Curia, & quamnis Curialis ab ea longè abſit, dummodò Curiam ſequatur, teſte Alphonſo Soto Gloſſatore vetuſto eiuſdem regulæ 5. qui dicitur conſuluiſſe reſeruationem non procedere quando Curialis non ſequendo Curiam, ſed alia de cauſa aliò iter agens ad partes vltra duas dietas mortuus eſt. Idem intellige, ſi deceſſerit Curialis extra duas dietas, ſi ipſe cauſa ſolatij, vel mutationis aeris in aliquam partem ſe conferat extra Curiam, & ibi moriatur. Longè aliter, ſi intra duas dietas à loco vbi reſidet Curia, Franch. in d. cap. præſenti, num. 2. in fine, notab. 3. de præbendis in 6. & Mandoſ. in d. regul. 5. qu. 2. num. 4. ante finem.

95 Dicuntur etiam reſeruata beneficia, quæ vacant apud Sedem Apoſtolicam, quia vacare in Curia, & apud Sedem parificantur, gloſs. ad cap. ſtatum, de præbendis in 6. quam ſequuntur omnes, vt docet, Iacob. Simoneta de reſeruationibus, Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardinalium §. ſi verò illa, num. 4. & 5. ſiue beneficia vacent per obitum, ſiue per adeptionem alterius beneficij, ſiue per promotionem, priuationem, ſiue per decretum, ſemper cenſentur reſeruata, quamuis ibi Anaſtaſ. ſubdat aliquod ineſſe diſcrimen inter beneficia vacantia apud Sedem, & inter reſeruata. Aliud eſt namque vacare apud Sedem Apoſtolicam, & aliud eſt reſeruatum Sedi Apoſtolicæ conferre, Rota deciſ. 4. de præbendis, in nouis; additque ibi habentem poteſtatem conferendi reſeruata, poſſe etiam conferre generaliter reſeruata, exceptis vacantibus per obitum apud Sedem dumtaxat, Mandoſ. in præfat. 5. regulæ num. 1. vide Anaſtaſ. ſupra.

96 Nihilominus vacare beneficium apud Sedem, aliud eſt, & aliud vacare in Curia, quia apud Sedem propriè vacare dicuntur beneficia dumtaxat reſeruata, per d. cap. 2. de præbendis in 6. Reliqua autem beneficia vacantia in Vrbe, & reſeruata ob alias cauſas, & ob capita ſupra dicta, præterquam vigore reſeruationis, de qua in ſupra dicto cap. 2. de præbendis lib. 6. Etiamſi in Curia vacare dicantur, non propterea cenſentur vacare apud Sedem Apoſtolicam: quare beneficia vacantia apud Sedem cenſentur in Curia vacare, non tamen contra, beneficia vacantia in Curia dicentur vacare apud Sedem; quia minus eſt vacare in Curia, quàm vacare apud Sedem, vt notat Couar. pract. quæſt. cap. 36. num. 4. §. cæterùm, ad hanc reſeruationem, vbi ſic ait ibi, non tamen vacant apud Sedem omnia illa beneficia, quæ dicuntur vacare in Curia. Vacant enim apud Sedem, & in Curia beneficia illa reſeruata in d. cap. ſtatutum, & in cap. præſenti, eodem titulo, de præbendis, nempè per obitum contingentem in ipſa Curia Romana, vel intra duas dietas. Vacant autem in Curia, & non apud Sedem beneficia, quorum reſignatio fit in Curia Romana, licèt ille cuius nomine reſignatio fit, longè ſit à Curia remotus. Sic ille. Simonet. de reſeruat. quæſt. 26. n. 11. & quæſt. 30. num. 4. Quod multò priùs docuit Gomez in regula de triennali qu. 31. poſt princip. à num. 2. ad 5. ſubdens n. 4. impropriè loquendo, poſſe dici vacare apud Sedem, & in Curia idem eſſe; non tamen propriè; & ideò vulgariter dici ſolet, vacat in Curia ad dicendum quòd intrat reſeruatio, cap. ſecundi de præbendis lib. 6. Gonzalez de menſibus gloſs. 13. num. 51. & 52. quamuis communis vſus loquendi accipiat vacationem in Curia, pro vacatione apud Sedem, qui vſus debet ſemper attendi cùm præferatur propriæ ſignificationi verborum, Bart. in l. Labeo n. 1. & 5. ff. de ſupellectili legata, Mantica de coniecturis vltim. volunt. lib. 3. titul. 8. per totum, poſt plures, & Couarr. lib. 3. variar. cap. 5. num. 1.

97 Petes, an ſit dicenda Curia Romana vbi eſt Papa? Innocentius in cap. Ego N. de iureiurando, affirmat ibi eſſe Curiam Romanam, vbi eſt Pontifex, ſequitur ibi Felin. num. 9. Franch. in cap. vbi periculum, n. 5. de elect. & in cap. 2. num. 2. de præbendis in 6. vbi loquuntur in ſpecie reſeruationis, de qua ibi. Concinit Samen. in regula de triennali quæſt. 31. verſ. ſed antequam, dicens ad effectum reſeruationis, de qua loquitur cap. 2. & cap. præſenti, de præbendis, Curiam eſſe vbi Papa, moratur, & reſidet, idem ſentit Mandoſ. in gloſs. facultatum, verb. in Romana Curia, Gonzalez dicta gloſs. 3. §. 1. à num. 1. vſque ad num. 11.

98 Aliqui tamen intelligunt hos Doctores, dummodò Papa ibi degat cum Curia, ſicut Curia Regia dicitur eſſe locus, vbi Rex eſt cum ſuis Conſiliarijs, & cum alijs aſſidentibus, & aſſiſtentibus lateri illius, vt Regem adiuuent in regimine totius regni, Couarr. in pract. cap. 4. nu. 10. verſ. Curiam ve-

verò. Ego tamen arbitror Curiam eſſe Romanam, vbi adeſt Audienria cauſarum,& literarum Apoſtolicarum, quamuis ibi non reſideat Pontifex Maximus; ira Mandoſ. in gloſſ. facultarum, verb. in Romana Curia, & verb. Curia, & deducitur ex clementina, Ne Romani, §. ſanè, de elect.& ibi Boniſac.num.18. & ex Clamentina, Audiror, de reſeriptis, in principio, ſequirur Nauarr. de daris, & promiſſis norab.17.num.29. ex §.ſanè, ſuprà relaro,dicens nou ſemper eſſe Curiam, vbi eſt Papa.

99 Probatur, quia vbi dicitur reſidere per ſe, ae præeſſe per ſuos Miniſtros. Similiter rransfertur Curia de loco ad locum ad effectum reſeruationis, cùm murarur Pontifex, & ſecum defert Cancellariam, & Tribunalia: ſecus quaodo nıuratur ſine audienria, & ſine Cancellaria, & ſine Tribunalibus, tune eoim non dicitur transferri Curia, ſed dicirur Papa pergere ad talein locum, & ex conſequenri beneficia illorum; qui Papam ſequeores vlrra duas diætas mortui eſſent, oon cenſerentur reſeruata.

Contrà verò ad effectum reſeruarionis, dicendum eſt venienres ad Curiam Romanam, ſeu recedentes ab ea, ſi moriantur intra duas diætas, beneficia vacare in Curia, ſeu apud Sedem, & comprehendi, ſiue vacent,vbi eſt Cancellaria, & Audientia cauſarum,& literarum Apoſtolicarum, ſiue vbi eſt Papa,quamuis ibi uon ſir Cancellaria, & Audienria, qoia vbi eſt Papa, ibi eſt Sedes Apoſtolica. gloſſ.io Extrauaganti Execrabilis, verb.Romanæ, de præbendis: quod idem eſt in propoſiro, Garcia dict.part.5.cap.1,num.395.& ſequenri, poſt Tolerum in ſumma lib. 1. cap. 25. & Candelabrum io Bulla Cęnæ nnmer. 82. & Anaſtaſ. de indultis §.ramrarione, oum.6. vbi docet quaodo beneficium vacar in Curia, Curiam ad effectum reſeruationis intelligi, vbi reſider Papa, per dict.cap.2.de præbendis.

100 Quid de beneficijs in Vrbe vacanribus? Reſponde conferri à Papa, quamuis non ſinr reſeruara, quia eſt Epiſcopus vrbis Romæ, & ordinarius Collaror; vnde Gomez ad regulam de triennali quæſt. 31. verſ. ſed anrequam, dicere ſolitus eſt non eſſe opus Papam ſibi reſeruare beneficia, quæ vacanr in Vrbe, quia ad illum pertinet eorum collario, veluti ad proprium collaeorem, ſecus de beneficijs extra Vrbem vacaoribus, tunc enim darur teſeruatio ſuper beneficijs, in quibus rimer præueniti ab Ordinarijs habeutibus aliàs ſacultatem conferendi illa. Excipe verò beneficia Patriarchalium Eccleſiarum in Vrbe,nempe Principis Apoſtolorum, S.Ioannis Lateranenſis, & Sanctæ Mariæ Maioris, quæ Ponrifex expreſsè ſibi reſeruar,ex eo,quia in illis Eccleſijs præficiunrur Cardinales, qui earum regimen reneot, eaſq; adminiſtranr; & ideo neceſſaria eſt reſeruatio, ne prætextu indultorum Cardinales beneficia earum conferaor, Gomex ſuprà.

101 Illud eriam aduerte vacare in Curia beoeficia ad effectum reſeruationis, non dici ea, quæ vácant in Curia Legati, vel Nuntij Summi Ponrificis, quia ſolus Papa, quoad hunc effectum haber Curiam, Rebuff. in Concordaris ritul. forma mandati Apoſtolici,in gloſſ.verb.extra Curiam Romanam, verſicul. Ideo beneficia vacantia eo loco, vbi eſt Legatus.

102 Curiales autem ad effectum reſeruatiools dicuntur omnes familiares, & qui ſunt in ſeruitio Summi Pontificis, & Cardinalium: nec ooo omnes Norarij, Aduocari, Procurarores, & cauſarum, & expedirionum ſolliciratores,& earumdem cauſarum iudices, & qni Corijs præſunt, vel in illis ſe exercent, Mandoſ.in regula 5. quæſt. 1. num.17.& 18.& quæſt.3. num.5.

103 Quæſtionis eriam erir, an ſit reſernatum Papæ beoeficium teſignarum in manibus proptij Epiſcopi, qui tune in Curia Romana erat? Couarr.lib.3. variar.capit.20. num. 9. affirmar. verſic. illud profectò minimè, vbi idem teoet de permuratione: vnde ſi adſinr duo Hiſpani cletici Segouienſes uoo poterunt ſua beneficia permutare coram Segouienſi, quia vacarent in Curia, ſic Gambar. in cap. 1. de rerum permurarioue in 6. num. 147. Sed Contrà obſtar quod dicitur. Prælaros poſſe exercere iuriſcictionem voluntariam extra territorium: ſed cooferre beneficia, eſt actus iuſdictictiouis voluntariæ; ergo Romæ exiſteotes poſſunt Epiſcopi accipere reſignationes, & permutationes ſuot um ſubdirorum, vr in ſpecie rradunr Panuinus io tract. de poreſtate, cap. ſede vacaure, quæſt.1.11.part.columm. 111. Præpoſir. in cap.qui in aliquo, col.vltima 51.diſt.Gomez iu regul. de non iudicao. ſecundùm formam ſupplicarioois, quæſt: 111.

104 Nihilominus ſecundùm praxim ab eiſdem probarā nequeunt Epiſcopi beneficia cooferre eriam ea, quæ vacauerint extra Romanam Curiam, dum fuerinr in Romana Curia præſente Summo Ponrifice. Vnde ſi voluerint ea beneficia conſerre, debent exire extra Curiam, Æneas de Falconibus in tract. reſeruar. quæſt.4. principali quæſt.10.& alij quos referens ſequirur Couarr. dict.num.9. Coufirmatur hæc praxis ex l.11. ff. de officio proconſulis, ibi omnes, inquit,,, Iuriſconſulri, Proconſu-,, les ſtarim,quàm vrbem egreſſi fuerint, ha-,, bent iuriſdictionem,non ramen contentio-,, ſam,ſed volunrariam. Ergo iotra Vrbē nec habenr voluntariam ſauer l.fiual.ff.de officio procooſulis, vbi Proconſules, vbi primum ingredicbantur Vrbem imperij ſigna deponebār,ex quibus Corraſius,& Fulgoſ.argumeoro huius legis aſſerebant Epiſcopos in vrbe,nec Sacerdoria poſſe conferre,& ex conſequenri noo eſſe ioregrum illis,dum in Curia Romana reſidene admirrere reſignationes ſimplices, nec permurationes beneficiorum, quæ ſine propriæ diœceſis, quia dicuntur vacare in Curia, & eornm collationes ad Papam pertinent.cap.11.de præbendis in 6.

105 Porrò pro beneficijs inris parrooatus, quamuis Papa poſſir, ſi voluerir, prouidere Prælaturas, & beneficia vacantia ſine conſenſu, & præſentatione patrooorum

laico-

laicorum, vt vult gloſſ. in Clement. 2. in verb. Apoſtolicis, de præbendis, Abbas in cap. quoniam, num. 2. & in cap. illud. in fin. verb. de iure patronatus, Flamin. Pariſ. de reſignat. lib. 2. quæſt. 4. ex num. 32. Nihilominus in reſeruationibus generalibus factis à Summo Pontifice, tam in corpore iuris clauſis, quàm in regulis Cancellariæ non continentur beneficia iuris patronatus laicorum, nec in alijs quibuſcumque diſpoſitionibus, vt docent Abbas in cap. dilectus num. 4. de officio legati. Andreas de Falcon. de reſeruat. quæſt. 3. numer. 6. Hoied. de benef. 1. part. cap. vltimo nu. 109. Couaru. in pract. quæſt. cap. 36. num. 2. verſ. hic accedit, Perez lib. 1. tit. 6. l. 2. pag. 150. verſ. dubium etiam; atque ita niſi fiat de illis ſpecialis mentio, non includuntur, Lambert. de iur. patron. 1. part. 2. lib. 22. art. 6. quæſt. principalis num. 4. & in 3. part. 2. lib. in 3. articul. 9. quæſt. 15. pag. 203. & Flamin. de reſignat. lib. 2. quæſtion. 4. num. 35. & ideo non præſumitur hæc beneficia contineri ſub reſeruatione, niſi id expreſsè conſtiterit.

106 Quod intellige, ſi ius patronatus competit laicis ex fundatione, dotatione, vel conſtructione, ſeu conſtitutione: longè aliter, ſi ius patronatus competit ex priuilegio, vel ex præſcriptione, nam tunc beneficia iuris patronatus huius generis includuntur in reſeruationibus Pontificis, nec requiritur aliqua ſpecialis derogatio eorum, Felin. in tract. quando liter. Apoſt. limit. 111. Caſſadoro deciſ. 7. de iure patron. Andr. Gambar. de officio, & poteſt. legat. lib. 3. ex numer. 243. Selua de benefic. 3. part. quæſt. 11. ex num. 23. verſic. fallit vndecimò, Aym. Crau. conſ. 63. num. 6. Roland. conſ. 66. vol. 2. num. 10. & conſ. 46. vol. 1. & alij, quos referens ſequitur Flamin. d. lib. 2. quæſt. 4. num. 51. & ſequent. Quare non eſt admittendus Decius in conſ. 126. num. 3. dum ait in Curia Romana nullum dari diſcrimen inter ius patronatum quæſitum ex fundatione, vel ex præſcriptione: Quia contrarium probat ſtylus ſignaturæ in literis Papæ, in quo excipiuntur beneficia ex fundatione, & dotatione patronata, non tamen ex priuilegio, conſuetudine, vel in præiudiciũ fundantis, vel dotantis, vel conſtruentis Eccleſiam, ſeu beneficium, ne aliqui retrahantur à fundatione, vel conſtructione Eccleſiarum.

107 Hinc fit, vt in dubio, Papa reſeruans generaliter beneficia patronata, non cenſeatur reſeruare beneficia patronatus laicorum, Felin. in d. tract. limit. 2. Cabed. de patronat. Regiæ Coronæ cap. 35. num. 6. in fine. Sicut non ſolet ius patronatus venire in donatione generali facta à Rege, niſi de eo expreſſa fiat mentio, quod procedit de iure Luſitano: ſecus de iure communi, Cabed. 2. part. deciſ. 27. num. 10. quia apud Luſitanos patronatus Regij regulantur tanquam bona alia Regiæ Coronæ ordin. lib. 2. tit. 35. §. 5. & 6. & §. 24. quo loco patronatus iſti æquiparantur alijs bonis, & iuribus Coronæ Regiæ, & Cabed. 2. part. deciſ. 65. num. 3. & de patronatibus cap. 4. num. 6. pag. 18. & c. 12. num. 6. pag. 47.

108 Si autem contingat beneficia, in quibus patronus habet ius, vacare Romæ, aut in menſibus Papæ, gloſſ. in cap. 2. de præbendis in 6. vult in præiudicium patroni laici reſeruari diſpoſitioni Pontificis Max. quã ſequitur Barbat. conſ. 74. Viſo, col. penult. verſic. ex alio cap. lib. 1. Oppoſitum eſt verius non reſeruari, vt ſcribentes in cap. 2. de præbendis in 6. & Alexander conſ. 75. incipit. Viſis ponderatis, & notat Lapus in ſua allegat. 105. incipit, Beneficia vacantia, & Scribentes, præſertim Imol. in cap. vlt. de præbendis, & in cap. dilectus, de officio legat. Cùm non ſit veriſimile Pontificem in generali reſeruatione voluiſſe comprehendere beneficia iuris patronatus laicorum, ne retraherentur laici à fundatione, ſeu dotatione Eccleſiarum, ſecundùm cap. cùm dilectus, iuxta gloſſam in verb. quempiam præſentare, de iure patronatus, Cabed. de patronat. cap. 35: num: 8: Secus ſi fiat prout fit prouiſio, etiam abſq; derogatione iuris patronatus, quando Patronus laicus non præſentauit intra menſes quatuor à iure præfixos, & Ordinarius non prouidit ei iure deuoluto, tunc enim poteſt Papa prouidere ſine derogatione patronatus, prout habetur in cap. 2. de conceſſ. præbendæ, Rebuff. in 3. part. ſignat. verb. nec non iuris patronatus, ex num. 16.

109 Comprehenduntur tamen beneficia iurispatronatus clericorum in generali reſeruatione, facta à Pontifice, nec de hoc iure neceſſaria eſt mentio in reſeruatione, neque in literis Apoſtolicis. Proinde huic iuri patronatus facilè derogatur per ſimplicem collationem, Caſſador. deciſ. 4. tit. de probat. num. 2. Ang. in l. ſed ſi hac, §. patronum ff. de in ius vocan. Hoieda in d. cap. vltimo numero 112. Flamin. Pariſ. lib. 2. de reſignat. quæſt. 4. num. 38. Dicitur autẽ patronatus Eccleſiaſticus, qui acquiritur quoties ex bonis Eccleſiæ conſtruitur, fundatur, vel dotatur Eccleſia aliqua, vel capella, vel Altare, & dignitati, vel Monaſterio, vel Eccleſiæ adiungitur, & competit præbendam, vel dignitatem habenti. Rebuff. in tract. Nominat. quæſt. 8. num. 22. & in praxi. 3. part. tit. de ſignat. gratiæ, verb. nec nõ iuris patronatus, ex num. 7. Felin in tract. quando lit. Apoſt. num. 5. Perez. lib. 1. tit. 6. lib. 2. pag. 150. verſ. ſecus tamen eſt, & in verſ. diſtinguitur autem, Cæſar. Lambertin. de iur. patron. lib. 1. part. 1. in 5. art. 1. quæſt. ex num. 2. fol. 5. Flamin. de reſignat. lib. 2. quæſt. 4. num. 39. & Spino in ſpecul. gloſſ. 4. principali ex num. 15.

110 Nihilominus quamuis ius patronatus laicorum, quod dicitur tale, quia acquiritur ex fundatione, vel dotatione facta alicui Eccleſiæ, vel capellæ proprijs bonis patrimonialibus extructæ, vel dotatæ, ſi tranſeat in aliquem clericum, non propterea fit Eccleſiaſticum, ſed ſemper eſt laicum: ſecus ſi transferatur in Eccleſiam perpetuò, quia cùm ſit acquiſitum illud ius ex proprijs, & patrimonialibus rebus, ſiue à laico, ſiue à clerico, fundetur, vel dotetur Eccleſia, ſemper dicitur laicorum ius pa-

tronatus, & ex conſequenti etiamſi tranſeat in clericum, ſemper dicitur ius patronatus laicorum, ſeu ſeculare, non verò Eccleſiaſticum, cùm ſolùm illa qualitas, quòd ſit Eccleſiaſticum, adhæreat ipſi rei, hoc eſt, dignitati, vel Eccleſiæ, cui annexa eſt talis præſentatio. Spino conceptis verbis gloſs. 4. numero 17. & ex conſequenti non includuntur beneficia bonis patrimonialibus, ſiue laicorum, ſiue clericorum, ita extructa, vel dotata in reſeruatione generali facta à Summo Pontifice.

111 Similiter beneficia iuris patronatus mixtim, clericorum ſcilicèt, & laicorum, non ſunt ſub reſeruationibus generalibus propter fauorem laici patroni, ne priuetur ſuo iure propter clericum ſibi in ea re ſocium. Abbas in cap. final. in fine, de iure patronatus, & in cap. dilectus, num. 5. de officio Legati Felin. in cap. multorum, num. 3. de Iudæis. Selua de benefic. 3. part. quæſt. 9. num. 3. Rebuff. in concordat. tit. de mand. Apoſt. §. 1. in gloſſ. verb. vnum collatorem, verſ. & idem ex pag. 498. Gambar. lib. 3. de officio, & poteſtate legat. ex num. 363. vbi vult non eſſe integrum ex ſocio clerico laicum damnum pati. cap. ſacros, de ſepult. ſed æquius eſſe ex priuilegio laici ſocium clericum ſentire commodum, per l. ſi communem ff. quemadmodum ſeruit. amittantur.

112 Cæterùm non deſunt, ſed minùs bene, qui teneant huiuſmodi patronatum eſſe menſurandum tamquam patronatum Eccleſiaſticum, illique concedendum ſex menſes ad præſentandum, gloſs. in verb. Eccleſiaſticus, in cap. vni. de iure patronatus in 6. Ex eo fundamento, quia magis dignum trahit ad ſe minùs dignum. Item, quia quãdo vnus eſt clericus, & alius laicus, & debet interponi appellatio, non ad laicũ iudicem, ſed ad Eccleſiaſticum debet ferri, quamuis clericus, & laicus ſint ſocij in eodem delicto, Cardin. in cap. ſuper quæſtionum, §. ſi verò duo, verſ. 4. oppono, de officio legati. iuuat Couarr. in pract. c. 34. ex principio, & Menoch. de arbitr. caſu 371. ex num. 12. Ideò eſſe huiuſmodi patronatum, vel Eccleſiaſticum, vel ſaltem regulandum iuxta naturam patronatus Eccleſiaſtici arbitrantur Staphil. de literis grat. in §. de modo, & forma impetrand. n. 14. Æneas de Falcon. in quæſt. 4. in effectu 14. in principio, Mandoſ. in tract. de ſignat. gratiæ, verb. derogationes iuris patronatus col. 2. in fine, quia clericorum potiùs, quàm laicorum ſapit naturam.

113 Non tamen diſplicent, Federic. de Sen. conſ. 66. Abbas in cap. vltimo, de iur. patron. Mandoſ. in 1. regul. Cancell. quæſt. 8. num. 8. & Couar. in practicis cap. 36. nu. 4. dum aiunt hoc ius patronatus, Eccleſiaſticum vocari quoad priuilegia, & commoda iuris patronatus; quò verò ad derogationem vocari laicale: atque ita ſecundùm hos Doctores, vbi reſultat vtilitas Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticorum, tunc in caſu mixto ſumitur denominatio, non à qualitate laicali, ſed à conditione clericali: contrà verò quando reſultat detrimentum, vel Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticæ perſonæ, ex denominatione qualitatis clericalis: tunc attendatur potiùs prædominatio qualitatis laicalis; cui diſtinctioni adhæret Roch. de Curt. de iure patron. in verb. ius, num. 15. & Lambert. in 6. art. 1. queſt. 1. par. 1. fol. 204 neque hanc partem reprobat Flamin. Pariſ. de reſignat. lib. 2. quæſt. 4. num. 50. poſt medium.

114 Mihi tamen ſimpliciter videtur dicendum ius patronatus eſſe laicale, quoties beneficium fuit inſtitutum ex bonis patrimonialibus, ſiue laici, ſiue clerici, quamuis ius præſentandi ſpectet ad clericum, non tamen ratione Eccleſiæ, ſed ratione inſtitutionis factæ ex bonis clerici patrimonialibus. Quòd ſi hoc ius competat clerico, ex bonorum Eccleſiaſticorum inſtitutione, dicetur eſſe Eccleſiaſticum. Ex quo euentu tale beneficium continebitur in generali reſeruatione, cùm ſit Eccleſiaſticum, inſtitutumque ex bonis Eccleſiaſticis: ſecus quando fuit inſtitutum ex bonis patrimonialibus, ſiue laici, ſiue clerici, quia dicitur laicale. Si autem non appareat inſtitutio beneficij, ſed ius præſentandi mixtim competere, ſcilicet clerico, & laico, cenſebitur ius illud laicale, ne laicus patronus ſuo iure priuetur, propter clericum, quoniam in fauorabilibus conſideratur laicalis conditio: ita Rota deciſ. 574. nu. 10. 1. par. in nouiſſimis, dicens huiuſmodi beneficium, ſi contingat vacare in menſe reſeruato, non cadere ſub reſeruatione, eo quòd conſideratur facultas laicalis. Idem deciſum fuit a Rota, quam refert Achilles de Graſſijs in deciſ. 316. aliàs 3. de iure patronat. in vna Fauentina Sancti Seuerini vbi die 13. Octobris anno 1548 tenuerunt Auditores Rotæ non cadere ſub reſeruationibus beneficia iuris patronatus mixtim clericorum, & laicorum. Niſi, vt notant Couar. in d. cap. 36. nu. 5. verſ. Quòd ſi ius patronatus, & Andr. Gambar. de offic. & poteſt. Legat. de latere lib. 3. ex nu. 369. verſic. fallit tamen; maior pars patronorum ius patronatus Eccleſiaſticum aſſequetur: tunc enim admitti poterit derogatio, nimirum, ſi ius patronatus ad vnum dumtaxat laicum, & ad duos clericos, ratione Eccleſiæ ſpectaret, admitteretur in hoc caſu derogatio huius patronatus, quoniam maior pars, quæ iura potiora habet in præſentando, eam habet vim, vt cogat admitti derogationem, ità Couar. ſupra dicto num. 5. vbi ea de re exemplum proponit.

Quam poteſtatem habeat Papa in rebus, ac bonis Eccleſiæ.

§. IV.

E P I T O M E.

116 *Papa habet in bonis Eccleſiaſticis ampliſſimam poteſtatem, & quomodo id intelligatur?*

117 Pa-

117 *Papa in rebus Eccleſiæ poteſt diſponere pro arbitrio ſuo, & quomodo hoc explicandum ſit.*

118 *Papa ex cauſa poteſt alienare bona Eccleſiæ Romanæ, & particularium Eccleſiarum, & vendere neceſſitate vrgente.*

119 *Papa bona Eccleſiæ alienando dicitur diſponere in præiudicium Eccleſiarum ſuper vſu potius, quàm ſuper dominio.*

116 QVæſtionis ſit, quam habeat poteſtatem Pontifex Max. in bonis, & rebus Eccleſiæ? de hoc diximus ſupra disp. 2. §. 1. num. 1. verſ. quæſtionis eſt, & verſ. nec refert, cum Caiet. 2. 2. quæſt. 43. art. 8. Turrecremat. in ſumma lib. 2. c. 113. Leſs. lib. 2. cap 4. dubio 7. Nec obeſt opinio aliquorum ſcribentium in cap. Licèt, de præbeodis in 6. qui putant Pontificem Max. habere dominium horum bonorum, plenamque liberam poteſtatem in illis, poſſeque ſuo nutu, & arbitratu ea alienare, & in omnes vſus impendere, quod eſt proprium veri domini, pęnès quem eſt dominium bonorum, quæ habent Eccleſiæ. Hęc tamen opinio meritò excluditur à Turrecremata ſupra, ob auctoritatem D. Thomę 2. 2. quæſt. 100. art. 1. ad ſeptimum, vbi his verbis concludit. Quamuis enim res Eccleſiæ ſint eius (hoc eſt, Papæ) vt principalis diſpenſatoris, non tamen ſunt eius, vt domini, & poſſeſſoris. Idem docet Caietanus tradens Papam non eſſe dominum rerum Eccleſiaſticarum, ſed diſpenſatorem, nec de plenitudine poteſtatis poſſe ad libitum dare bona Eccleſiæ, cui voluerit, ſed teneri fideliter diſpenſare, vt recta ratio ſuadet, iuxta illud, *Hic iam quæritur inter diſpenſatores, vt fidelis quis inueniatur*, ſic Caietanus, ſequitur Sanch. in Decalog. lib. 7. cap. 29. num. 96.

Nec etiam refert ſententia Maioris in 4. diſt. 24. quæſt. 18. concluſ. 1. & 2. & Nauar. in Apolog. de redditibus Eccleſ. quæſti. 1. monit. 24. & ſequentibus, dicentium, bonorum Eccleſiaſticorum dominium, & proprietatem eſſe penes Chriſtum Dominum, quam probat gloſ. in cap. Saluator 1. qu. 3. & cap. cùm verior. 23. quæſt. 8. Innoc. in cap. cùm ſuper eo, de cauſa poſſeſs. & propriet. & Abbas in cap. cùm eſſes, de teſtam. num. 29. Quia reſpondetur omnia bona eſſe Dei, & generali, & peculiari quadam ratione, ipſumque dominium omnium rerum, ſed hoc loco dicendum eſt Summum Pontificem non eſſe proprium dominum bonorum Eccleſiaſticorum, ſed dominium eorum eſſe pęnès communitates Eccleſiaſticas, non verò penes Prælatos Eccleſiarum; vndè Romanæ Eccleſiæ bona ſunt pęnès Romanam Eccleſiam, quæ habet dominium eorum, & ſic de reliquis Eccleſijs, eo quòd res Eccleſiæ Romanæ donatæ, non Romano Pontifici, ſed Romanæ Eccleſiæ datæ ſunt.

Nec obſtat poſſe ex cauſa Papam alienare, donare, & vendere res Eccleſiæ, quia ex hoc non ſequitur dominium earum eſſe pęnès Pontifices, ſed oſtenditur eſſe diſpenſatores, & adminiſtratores, non verò dominos earum. Sicut pupillus dicitur ſui patrimonij dominus eſſe: attamen nihil poteſt de ſuo patrimonio diſponere pro ſuo arbitratu; ita Eccleſiaſticæ communitates non diſponunt, neque poſſunt alienare, niſi iuxta decreta Canonum, & cum auctoritate Romani Pontificis, prout eſt procurator, & adminiſtrator talium bonorum. Azor. 2. par. lib. 6. cap. 1. verſ. quod autem dicitur pag. 657. & eſt communis.

117 Quòd ſi vrgeas cum Butrio in cap. conſtitutus, vbi Abbas num. 15. de relig. dom. & cum Gemin. in cap. ſi gratiosè, de reſcriptis lib. 6. Alex. conſ. 81. nu. 8. lib. 4. & cum Corn. conſ. 348. num. 18. lib. 1. & conſ. 90. num. 6. lib. 4. Papam in rebus Eccleſiæ poſſe diſponere pro libito, & arbitrio ſuo? Reſpondeo illos fuiſſe loquutos iuxta opinionem, quæ tenet Papam eſſe Dominum bonorum Eccleſiaſticorum, quod negamus cum Theologis. Probatur, quia quamuis Papa ſit Dominus abſolutus beneficiorum ſecundùm aliquos, maximè Canoniſtas, non poteſt tamen ſecundùm veriorem priuare clericum ſuo beneficio ſine cauſa, vt volunt Card. & Felin. in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtit. nu. 42. Coraſ. de beneſ. 2. par., cap. 1. & alij apud Garciam de benefic. par. 5. cap. 1. num. 7. dicentes non poſſe diſponere contra legem Principem licitè ſine cauſa; ergo etiamſi demus Papam poſſe pro arbitratu ſuo diſponere de rebus Eccleſiarum, id eſt intelligendum, non vti Dominum, ſed vti fidelem diſpenſatorem, & ex conſequenti ex cauſa iuſta.

118 Ex quo ſequitur ex cauſa iuſta, & ex neceſſitate cogente poſſe Pontificem alienare bona Eccleſiæ Romanæ, & particularium Eccleſiarum, ita Bald. in l. pen. C. de bonis quæ liberis, vbi loquitur de bonis Eccleſiæ Romanæ, & in cap. 1. in princ. num. 5. qui feud. dar. poſs. vbi eſt ſermo de rebus etiam particularium Eccleſiarum, ſequitur Probus in addit. ad Ioan. Monach. cap. ſi eo tempore, de electione in 6. Paul. de Caſtr. in conſ. 414. Pariſ. conſ. 103. lib. 4. Barb. conſ. 63. num. 17. lib. 1. Quare alienando abſque cauſa rem Eccleſiæ Papa dicitur peccare, Archid. in cap. non liceat 12. quæſt. 2. Item, quia non dicitur dominus rerum particularium Eccleſiarum, & beneficiorum, d. cap. non liceat 12. quæſt. 2 proindè non poteſt ſine cauſa ius alicui Eccleſiæ auferre, & alteri concedere, text. & gloſ. in cap. 1. 21. diſt. Quin etiam Papa non poteſt auferre bona temporalia clericorum, quæ ſint de patrimonialibus, etiam de plenitudine poteſtatis, ſecundùm Anton. de Butrio in c. conſtitutus, de relig. domib. & Abbat. in cap. cùm dilectus, de iure patronatus, quos refert, ac ſequitur Franc. Marc. tom. 1. deciſ. 455. num. 28. quod intellige ſine cauſa vrgenti, tunc enim poterit, facto tamen bono cambio, niſi clerici ſponte cedant iuri ſuo.

Nihilominus pęnès Pontificem Max. eſt auctoritas concedendi priuilegia Eccleſijs, quæ poteſt rurſus auferre in totum, vel in partem, argumento capitis, frater noſter 16 quęſt. 1. Imò poteſt concedere priuilegium

in ſpiritualibus, quòd ſit in præiudicium alterius, & de iure alterius. Ioan. de Turrecremat. in cap. conqueſtus 10. quæſt. 3. num. 4. & ſequent. ſol. mihi 168. Necnon poteſt diſpenſare, vt bona clericorum, ſiue Eccleſiarum iniuſtè acquiſita, & retenta non reſtituantur, ſi viderit hoc vtile eſſe Eccleſiæ, etiam extra caſum neceſſitatis, dummodò appareat Eccleſię vtilitas: ratio, quia Pontifex eſt generalis diſpenſator, & adminiſtrator illorum bonorum Eccleſiaſticorum, Turrecremat. in cap. t. 14. quæſt. 6. num. 5. fol. 24. Quod extendit ibi ad bona iniuſtè habita, quæ fuerunt laicorum, qui immediatè iuriſdictioni Eccleſiæ ſubduntur: ſecus ſi bona ſunt de bonis laicorum, qui ſunt de iuriſdictione Principum ſecularium; niſi in caſu neceſſitatis Eccleſiæ: tunc enim poterit Papa diſpenſare ad ſubueniendum tali neceſſitati Eccleſiæ, quoniam fideles in caſu neceſſitatis Eccleſię tenentur magis ſuccurrere Eccleſiæ, quàm neceſſitati priuatæ perſonæ. Turrecremat. ibidem. poſt Paludanum. Aſſerenti tamen Papæ caſum neceſſitatis eſſe, credendum eſt, per Abbatem in cap. cùm veniſſent, de iudicijs, & Alex. conſ. 1. lib. 2.

129 His adde Papam, dum bona Eccleſiæ alienat, dici diſponere ſuper vſu potiùs, quàm ſuper dominio Eccleſiarum; Paulus de Caſtro conſ. 174. col. 2. lib. 1. Præſumitur tamen alienatio facta ex cauſa à Pontifice rationabili, etiam ſi de ea non appareat, per ea, quæ tradit Cynus in l. final. C. ſi contra ius, vel vtil. publ. & in l. reſcripta, C. de precibus Imper. offer. & per Abb. in cap. quanto col. 3. num. 8. verſ. ſi autem Papa, de iureiur. & in cap. cauſis 2. notabili, de re iudicata, & Felin. in cap. quæ in Eccleſiarum col. 2. verſ. quinta concluſ. Pręſumitur etiam cauſa in Papa, quando diſponit motu proprio de rebus Eccleſiæ; ſecus ſi diſponat ad petitionem partis, quoniam tunc in illis quæ ſunt de prohibitis, vt alienatio magni momenti, non præſumitur cauſa. Roman. conſ. 436. & Felin. in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſt. verſ. limita quintò 23. col. & quamuis præſumatur Papa alienare ex cauſa, id intellige, niſi de contrario conſtet, & probetur cauſa expreſſa eſſe falſa. Hoſtienſ. in cap. illud, de præſumptionibus, Felin. in cap. ſicut, verſ. tertiò aduerte, de re iudicata, & Gemin. in cap. ordinarijs, §. 1. de officio ordinarij lib. 6.

EPITOME.

125 *Papa poteſt maioratum de bonis patrimonialibus, vel ex bonis non acquiſitis ex Papali dignitate inſtituere.*

126 *Prælati inferiores vtrùm poſſint ex bonis acquiſitis, & Eccleſia maioratum inſtituere, ſiue dum viuunt, ſiue per teſtamentum.*

127 *Prælati habentes facultatem ad teſtandum de bonis Eccleſiæ, non poſſunt ex teſtamento inſtituere primogenium.*

128 *Prælati Braccarenſes, an poſſint inſtituere aliquod opus pium extra Diœceſim ſuam, illique adminiſtrandum conſanguineis tradere.*

QVæritur primò, an poſſit Papa ex bonis patrimonialibus, vel ex alijs, non tamen ex Papali dignitate quæſitis primogenium creare? Reſpondeo poſſe, ſiue ex contractu, ſiue ex vltima voluntate, prout voluerit. Probatur ex Authentica Licentiam, Cod. de Epiſcop. & Cleric. & ex cap. ſint manifeſtæ, ibi, ſicut voluerit 12. queſt. 1. & ex cap. fixum 12. quæſt. 5. & ex capitulo, quia nos, de teſtam. Couarr. in capitulo 1. de teſtam. numero 3. vbi vult Epiſcopum in bonis patrimonialibus, & in alijs, quæ ab Eccleſia non quæſiuit teſtamentum poſſe facere, & hæredem, quem voluerit, inſtituere, nec teneri Eccleſiam hæredem facere, ſed Papa eſt Epiſcopus Epiſcoporum, & ſe per excellentiam Epiſcopum vocat, Anaſt. Germon. de indulgentijs §. Epiſcopus, num. 23. & num. 24. addit Papam Orbis totius vocari Epiſcopum; & habetur in cap. in illis, in fine diſtinct. 4. cap. vltimo diſt. 21. cap. 1. de conſtitut. in 6. & totum Orbem habet pro Diœceſi, cap. cuncta per mundum 9. quæſt. 3. Felin. in cap. graue, col. 2. de officio Ordinarij, Flamin. de reſign. lib. 3. quæſt. 1. num. 11. lib. 8. quæſt. 7. num. 5. & num. 110. poſt plures, quos ibi refert, ac ſequitur; quibus in locis Papa dicitur Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcoporum Epiſcopus, & vrbis Romæ, ex cap. ſi quis Epiſcopus 7. qu. 1. Flamin. rurſus lib. 2. quæſt. 16. Ergo poteſt inſtituere maioratum ex prædictis bonis patrimonialibus, ſiue ex propria induſtria quæſitis, ſicut cæteri Epiſcopi. Couarr. ſuprà etiam, num. 11. Iulius Clarus lib. 3. de ſentent. §. teſtamentum quæſt. 27. nu. 2. verſ. circa bona patrimonialia, vbi concludunt hanc partem, quam teſtatur de communi, ſequitur Nauarr. in cap. final. 16. quæſt. 1. in quæſt. princip. n. 7. & 8.

Refragatur tamen textus in cap. Epiſcopus, qui filios 12. quæſt. 2. ibi, alium quàm Eccleſiam non relinquat hæredem. Quo loci videtur inſinuari non poſſe Prælatos inſtituere hæredes etiam de bonis ſuis patrimonialibus, vel ex ſua induſtria quæſitis extraneos, ſed ipſam Eccleſiam ſolùm. Nihilominus dicendum textum illum loqui de conſilio potiùs, quàm de præcepto, vt vult gloſſ. ibi, atque ita textu illo non obſtante poſſunt Prælati in prædictis bonis inſtituere hæredes prout voluerint, ſiue conſanguineos, ſiue extraneos, Eccleſia relicta, quæ deciſio eſt communis teſte Barbatia de præſtantia Cardin. in 3. qu. baſilica primæ partis poſt num. 40. verſ. Nunc venio. Eſtque valdè rationi conſentaneum, vt vnuſquiſque de bonis ſuis liberè diſponat.

Limita tamen in Prælato Monacho profeſſo, quia is neque ex patrimonialibus, neque ex alijs, ſua induſtria quæſitis, & multò minùs ex bonis Eccleſiæ ſuæ ſine facultate Pontificis poterit teſtari, ex ea ratione, quia Monachus paupertatis voto, quoad hoc per Epiſcopatum non liberatur. Probatur ex traditis ab Abbate, & ab ſcribentibus in cap. 1. de teſtamentis, & à Couarr. in dicto cap. 1. num. 18. ad finem, poſt alios, quos ibi ſequitur, &

Molin.

Molin. lib. 2. de primogen. cap. 10. nu. 28. vbi pro hac parte referunt Iaſon in Auth. Ingreſsi Cod. de ſacroſ. Eccleſ. num. 7. cum ſequent. dicentes repugnare paupertatis voto libertatem teſtandi: ideo requiri ad teſtandum licentiam Papæ ſecundùm magis communem.

126 Tota ergo controuerſia eſt, an Prælati ex bonis Eccleſiaſticis ſiue in vita, ſiue per teſtamentum poſſint Maioratum inſtituere ſine licentia Papæ? Reſpondeo, ſi Epiſcopus, vel Prælatus, dum ſanus viuit, inſtituat primogenium ex contractu de bonis intuitu Eccleſiæ quæſitis, valere primogenij inſtitutionem, dummodo irreuocabilis fiat, ex ea ratione, quia ſimilis inſtitutio inter viuos facta æquiparatur donationi factæ inter viuos irreuocabiliter. Cùm ergo non interdicatur Epiſcopo ex bonis ſuę Eccleſiæ donare inter viuos, vt vult gloſs. ordin. in cap. præſenti, verb. reſeruari, de offic. ord. lib. 6. quæ placet Abbati ibi, & alijs in cap. cæterum, de donationibus, vbi Imol. num. 4. tradit poſſe Prælatos donare fructus ſuorum beneficiorum, cùm illos faciant ſuos. Garcia de benefic. par. 2. cap. 1. à num. 5. vſque ad num. 10. Igitur integrum erit Prælatis de bonis Eccleſiæ in vita quæſitis, modo ſupradicto maioratum conſtituere, ſicuti fas eſt donationes inter viuos efficere, Molin. d. cap. 10. num. 34.

Confirmatur, quia Prælati Eccleſiaſtici comparantur vſufructuarijs ſaltem, & faciunt fructus ſuos, & ex generali conſuetudine diſponunt prout volunt, dum viuunt, vt teſtatur Butrius in cap. 1. de cauſ. poſſ. & propriet. & ita communiter ſeruatur, & tenetur, Iulius Clarus §. teſtamentum quæſt. 27. num. 8. vbi loquitur de poteſtate teſtandi, & diſponendi tam in vita, quàm in morte, ſequitur Philipp. Corn. conſ. 314. num. 2. lib. 3. vbi loquitur de Prælato cui fatetur fas eſſe donare fructus ſui beneficij: neque quoad forum exterius iure aliquo prohibitum eſt facere donationes, niſi ex vltima voluntate, vt concludit Molin. de primogenijs lib. 2. cap. 10. ex num. 32. cum ſequent.

127 Secus ſi inſtituatur primogenium de eiſdem bonis in teſtamento ex eo, quia Epiſcopi nequeunt ex bonis intuitu Eccleſiæ quæſitis diſponere per vltimam voluntatem abſque licentia Papæ, vt habetur in cap. 1. de teſtamen. & in cap. quia nos, eodem titulo. Quin etiam quamuis Epiſcopus habeat à Summo Pontifice facultatem teſtandi, non poterit primogenium creare, quoniam facultas teſtandi intelligitur conceſſa ad pia, non autem ad profanos vſus. Quod ſi expreſsè concedatur licentia teſtandi ad profanas cauſas in hoc euentu, ſicut poteſt teſtari Epiſcopus ad profana, & ſecularia, de redditibus Eccleſiæ, ſic etiam primogenium inſtituere poterit dummodò intercedat cauſa iuſta; alioquin quamuis in foro externo licentia ſine cauſa iuſta conceſſa valeat in eo foro; in foro autem conſcientiæ non cenſetur diſpenſatus eſſe tutus ſine legitima cauſa, Couar. 4. Decret. 2. par. cap. 6. §. 9. num. 7. ait petentem diſpenſationem dum cognoſcit cauſam deficere peccare venialiter, & forſan mortaliter; quia eſt in culpa petendo à Principe rem illicitam at Petrus de Ledeſma in ſumma Sacram. cap. 27. poſt 4. concluſ. dub. 1. credit hunc mortaliter delinquere.

Mihi tamen placet aſſerere tam petentem, quàm concedentem licentiam teſtandi ad profanos vſus eadem culpa ligari, niſi iuſta ignorantia excuſentur. Quare quando diſpenſans peccauit mortaliter, petens, eiuſdem culpæ reus erit, dum cooperatur peccato diſpenſantis ſine cauſa legitima, & ad illud inducit Sanch. de matrim. lib. 8. diſputat. 18. à num. 7. vſque ad 11. & 12. Molin. de primog. d. cap. 10. num. 30.

Diximus primogenium irreuocabile à Prælato in bona valetudine exiſtente poſſe creari. Ex quo primogenium reuocabile non poteſt inſtitui validè etiam ex contractu; cùm tale primogenium non contractus, ſed potiùs vltimæ voluntatis rationem ſortitur. Vnde ſicut nequit teſtari Epiſcopus, ſic etiam non poterit Maioratum inſtituere reuocabilem. Nam primogenia reuocabilia ex contractu creata, æquipollent contractui, quoad ordinationem: quoad effectus autem accedunt ad vltimam voluntatem, prout in ſimili docet gloſs. loquens in donatione cauſa mortis in l. 2. in prin. verb. legatum, ff. de dote prælegata, quæ eſt communiter recepta, teſte Iaſon. in l. 2. num. 11. ff. de legatis 1. vbi Ripa num. 15. Segura in repet. l. Imperator. ff. ad Trebel. col. 36. & Couarr. in rubric. de teſtam. 3. par. n. 1. cum ſequentib.

Quod ſi contingat primogenium creari irreuocabile à Prælato ægrotante ſi decedat ab ea ægritudine? Sunt, qui putent validum eſſe quaſi factum ex donatione inter viuos irreuocabili, nec poſſe reſcindi, eo quod fuerit in eo morbo inſtitutum, ſi conſtet nullam fraudem ibi ſubeſſe. Inter quos eſt Molin. de primogen. d. cap. 10. ex num. 40. vbi hanc partem multis rationibus confirmat. Contraria tamen pars apud me eſt verior, primò ex gloſs. in cap. præſenti, de offic. Ordin. vbi dicitur clericos in bona valetudine conſtitutos eſſe vſufructuarios: in ægritudine verò, à qua decedunt, vſuarios, quam gloſſam vocat ſingularem Barbat. in cap. requiſiti, de teſtam. nu. 34. idem habet gloſs. in cap. 3. de probationibus; ſed vſuarij nihil præter vſum inſtante morte de iure communi habent, ad teſtandum; ergo in ægritudine conſtituti nihil habent, & ſolùm ſibi neceſſaria ex fructibus poſſunt aſſumere, textus in cap. ad hæc, de teſtam. vbi ſtatuitur clericos, detentos in infirmitate non poſſe donare etiam ratione eleemoſynæ, niſi pauca, & moderatè his verbis, viuentes tamen, & ſui compotes moderatè valent aliqua de bonis ipſis: non ratione teſtamenti, eleemoſynæ intuitu erogare in ægritudine conſtituti. Proinde, ſi non poſſunt, niſi aliqua viuentes moderatè de bonis erogare non ratione teſtamenti. fa-

facilè

cilè ex his appatet non poſſe, niſi in fraudem, dum ægrotant primogenium inſtitui ex donatioue irreuocabili, & ideo validum non eſſe.

Confirmatur non valere, ex textu in l. filiæ meæ emancipatæ, & ægræ, ff. ſoluto matrim. vbi caſus fraudulentus deciditur, nimirum ſi parer ſtipulatus fuit dotem à filia in caſum mortis, & non in caſum repudij, vt patrem falleret: mortua tamen filia ex morbo, pater dotem conſequetur, quaſi matrimonium per mortem, non verò per repudium fuiſſet ſolutum, quo textu in ſimili vſus eſt Bald. in Auth. Niſi rogati num. 24. C. ad Trebel. Semper enim in huiuſmodi diſpoſirionibus cenſetur fraus ineſſe, quoties interdicta eſt aliqua diſpoſitio, & loco illius alia, quæ fieri poteſt, introducitur, iunat gloſs. in cap. Rainutius verb. deduceudas, de teſtamentis. Boer. deciſione 287. num. 8. vbi air non valere renuntiationem in fraudem factam argumento d. l. filiæ meæ, probatur ex l. Sulpitins, ff. de donat. inter virum; & vxorem, ex l. cùm ratio, §. fraudis autem ff. de iure, fiſci. Quibus rationibus concludit Sarmientus de redditibus Eccleſiaſticis 4. par. cap. 4. nu. 6. donarionem inter viuos factam à clerico grauiter ægrotante eſſe inualidam, quia cenſebatur feciſſe in fraudem teſtamenti.

128 Quid de Prælatis, qui extruunt aliquod opus pium extra proprium diſtrictum, illudque adminiſtrandum relinquunt conſanguineis cum onere etiam pio, non tamen ſine fœnore? Reſpondeo Prælatos poſtquam in pauperes partem de fructibus ſui Epiſcopatus erogant, ex reſiduo bene poſſe conſanguineis aliquid largiri, moderatè tamen, ſecundum eorum dignitatem, quod etiam Papa poteſt efficere, etiam ſi illud relinquatur in perpetuum. Ita Sotus de iuſt. lib. 10. quæſt. 4. art. 4. quod intellige, ſi quod relinquitur, ex cauſa pia principaliter relinquatur, non tamen ſi pro conſeruatione familiæ primariò, & principaliter factum ſit.

Reſpondeo ſecundò poſſe prælatos fundare, vel erigere Eccleſiam, ſeu Xenodochium, & pro iure patronatus, atque pro onere adminiſtrandi, & curandi ea, quæ ab inſtirutore, ſeu fundatore huius operis impoſita ſunt, aliquid aunnum conſanguineo, vel alteri adminiſtratori relinquere, quod iure primogenij deuoluatur à conſanguineo, vel ab altero, cui primò cōmendatum fuit ad eius filios ac deſcendentes, Molin. de primogenijs d. cap. 10. num. 48. & 49. vbi num. 50. ſubdit poſſe Prælatum, maioratum inſtituere in vtroque foro liberè de fructibus ſui beneficij, ſeu Epiſcopatus, quos ex ſua propria ſuſtentatione coaceruauit, nec voluit conſumere cum poſſet; immò genium ſuum fraudauit, & ad Maioratum inſtituendum paularim conſeruauit. D. Thom. 2. 2. qu. 185. art. 7. in corpore, verſ. „ De ijs autem,
„ quæ ſunt ſpecialiter ſuo vſui deputata, vi-
„ detur eſſe eadem ratio, quæ eſt de proprijs
„ bonis. Arqui de proprijs bonis poſſunt
„ Epiſcopi maioratum inſtituere, vt dictum
„ eſt; ergo de iſtis etiam, quæ ſunt ſpecia-
„ liter ſuo vſui deputata: ſi abſtineant ab
„ eorum vſu, & ſe defraudent, & neceſſa-
„ rijs ſumptibus parcant, ſibique ſubtrahant
„ vt conſanguineis, vel alijs largiantur, no
„ indigeant; non enim omnia bona Eccle-
„ rum ſunt pauperibus largienda, niſi fortè
„ in articulo neceſſitatis, tune enim ſuper-
„ flua cura eſt, vt aliquis in futurum conſer-
„ uet, quod prohibetur Matthæi 6. *Nolite*,
„ inquit, *ſolliciti eſſe in craſtinum*. Vnde bo-
„ na Eccleſiarum non ſolùm ſunt expenden-
„ da in vſus pauperum, ſed etiam in alios
„ vſus. *Sic D. Thom.* ſuprà & ad ſecundum, & tertium. „ Ideo de ijs quæ ſibi Epiſcopi ſubtrahunt neceſſarijs pro ſuſtenratioue propria, & conſeruant, poſſunt primogenium creare, iuxta tradita à D. Thom. quem ſequitur Maior in 4. diſt. 24. qu. 12. Nauar. in manuali cap. 25. num. 127. Sotus de iuſt. vbi proximè d. quæſt. 4. art. 3. quorum ſententia admitti poteſt tanquam vera; quamuis Abb. in cap. cùm eſſes, de teſtam num. 27. opinetur verius eſſe non poſſe Prælatos vti bonis, quæ ſibi ex neceſſaria portione ſubtraxerunt tam liberè, ſicut vtuntur bonis patrimonialibus pro ſuo arbitrio, quod quamuis ſit tutius, non tamen puto verius.

De poteſtate, & obligatione Summi Pontificis erga Religioſos.

§. V.

EPITOME.

129 *Papa ſolius eſt ſacros Ordines regularium approbare, & cur?*
130 *Papa duplici nomine vocatur regularium ſuperior.*
131 *Papæ & Prælato regularium contraria præcipientibus, obediendum eſt Papæ.*
132 *Papa quando poſſit præcipere religioſis, vt pergant ad Indos, ſeu hæreticos, & quando Prælati idem poſſint imperare.*
133 *Prælati an poſſint obligare ad ea, quæ ſunt ſuper regula regularium, & quid de Religioſis noſtræ ſocietotis.*
134 *Religioſi Societatis ex peculiari voto obligantur Summo Pontifici circa miſſiones.*
135 *Papa poteſt diſpenſare in ſolemni caſtitatis voto regularium, quamuis alij negent.*
136 *Papa non poteſt diſpenſare cum Monacho, vt matrimonium ad tempus contrahat.*
137 *Religioſus diſpenſatus ad matrimonium contrahendum, an maneat liber voto paupertatis, & obedientiæ.*
138 *Papa, an poſſit diſpenſare vt perſiſtente Monachatu habeat proprium propriè dictum, & quale vitium ſit proprietatis, & num. 144.*
139 140 *Regularium vitæ annexa eſt caſtitas, & paupertas, ita vt non poſſit Papa diſpenſare ſecundùm aliquos, ſed verius eſt poſſe.*
141 142 *Religioſi Societatis poſt vota emiſſa*

ante

ante profeſſionem poſſunt retinere dominium ſuorum bonorum, non tamen vſum.

143 *Votum paupertatis ſimplex & ſolemne, quomodo differant.*

145 146 *Papa poteſt concedere religioſis, vt faciant teſtamentum factum autem ſine licentia Pontificis non tenet.*

147 *Teſtamentum Religioſi ſi non valet ex aliquo cap. non iuuatur clauſula codicillari.*

148 *Religioſo data licentia ad teſtandum intelligitur ad vſus pios.*

149 *Religioſi Societatis quomodo poſſint, & quando validè teſtari.*

150 151. 152. *Religioſi teſtamentum ſine licentia factum, an conualeſcat adueniente licentia.*

153 154. 155. *Epiſcopus Monachus an poſſit teſtari, & an tranſlatus ad aliam Eccleſiam poſſit bona ſua ſecum ferre.*

156 *Religioſus habens facultatem teſtandi non poteſt inſtituere maioratum.*

157 158. 159. 160. *Beneficia ſæcularia, an poſſint conferri regularibus profeſſis, & non profeſſis.*

161 162. *Papa tantùm poteſt concedere licentiam, vt dimittat religioſus habitum, & viuat extra Monaſterium, Epiſcopus tamen non poteſt dimittere habitum.*

163 *Et an Epiſcopus Monachus dimittens habitum incidat in excommunicationem?*

164 165. *Papæ competit indulgere licentiam tranſeundi ad latiorem Religionem.*

166 167. *Societas Ieſu poteſt eycere ex cauſis iuſtis, quemlibet profeſſum, & quæ ſint cauſæ iuſtæ tranſeundi ad aliam Religionem.*

168 169. 170. 171. 172. 173. *Religioſus quomodo poſſit tranſire ad aliam ſtrictiorem Religionem, & quæ ſint neceſſaria ad hunc tranſitum, & qui Prælatus poſſit licentiam concedere.*

174 175. *Monialibus an liceat tranſire ad alium ordinem ſtrictiorem.*

176 *Et quid intelligatur nomine Religionis perfectioris.*

177 *Papa an poſſit Religioſi irritare vota, ſicut cæteri Prælati.*

178 *Epiſcopi an poſſint vouere, renunciare Epiſcopatibus, aut ingredi Religionem inconſulto Romano Pontifice.*

129 EST in primis ſolius Papæ ſacros Ordines Regularium hominum, & inſtituta approbare, vt deducitur ex cap. vltimo, de religioſis domibus, vbi Innocentius III. in Concilio Generali Lateranenſi decreuit, ne quis in poſterum Religionem inſtituat nouam. Idem Greg. X. in Generali Concilio Lugdunenſi conſtituit, vt habetur in cap. 1. eodem tit. in 6. Ratio ergo, ob quam Papa ſibi reſeruauit facultatem approbandi nouum Ordinem Religioſorum ea eſt, ne ab Epiſcopis approbaretur Religioſorum Ordinum frequens multitudo. Azor. 2. par. lib. 5. c. 7. in principio, Suarez de Religione tom. 4. lib. 3. cap. 4. num. 7. pag. 459. vbi hac de re aliqua: addens Papam non poſſe errare in approbatione alicuius Religionis in particulari, quidquid Canus de locis Theolog. lib. 5. cap. 5. prope finem, verſ. Nunc illud breuiter dici poſſet, neſcio, quo fundamento aſſerat, in hoc errare poſſe Papam, ex eo ipſo, quo Papa approbat particularem ordinem, publicè declarat Eccleſiæ, & proponit: illum veluti tamquam rectæ vitæ inſtitutum, quod quiſque ſponte ſua poſſit amplecti, & in eo profiteri: qua in re ſi Pontifex errauerit, fatendum eſſet in moribus grauiter poſſe errare, quod non eſt dicendum, Azor. ſuprà verſ. ſecundò quæritur. Suarius ſuprà ſcriptis d. num. 7. verſ. Nam ob hanc cauſam, pag. 459. de quo dictum eſt ſupr. diſp. 1. §. 3. n. 29.

130 Dicitur autem Romanus Pontifex duplici nomine Regularium ſuperior, altero, vt omnium fidelium, eo quòd eſt ſupremum caput totius Eccleſiæ: altero autem, quia ſpecialiter obligantur obedire Romano Pontifici circa regulares obſeruantias eodem modo, quo obligantur obedire proprijs Prælatis regularibus. Quin etiam Religioſi, ſi Papa, & Prælatus regularis contraria, licita tamen, præcipiant, ſemper Pontificis præcepto potiùs quàm Prælati parendum eſt, vt docet D. Thom. in 2. diſt. 44. in expoſitione literæ, ex ea ratione, quia poteſtas Prælatorum inferiorum in ſuos ſubditos regulares deriuatur à Summo Pontifice, & multò fortiùs in eo reſidet poteſtas iuriſdictionis, quàm in illis. Similiter poteſtas dominatiua, quam habent Prælati in eoſdem ſubditos ex vi voti obedientiæ, eadem etiam principaliùs repetitur penès Pontificem, tamquam penès omnium regularium generaliſſimum. Sanchez in Decalogo lib. 6. cap. 1. num. 8. & 10.

132 Hinc excitari poteſt quæſtiuncula, vtrùm poſſit Papa præcipere Religioſis, & Clericis, vt ad Indos, ſeu hæreticos pergant, cauſa eorum conuerſionis procurandæ? Reſpondeo poſſe compellere clericos in ſolo caſu, quo neceſſitas boni communis id exigeret, Ribadeneira de inſtit. Societatis cap. 20. quod extenditur ad reliquos Religioſos vrgente eadem boni communis neceſſitate, etiam ſi præſcriptum regulæ ſuperet mandatum, Emmanuel Rodriguez quæſt. regular. tom. 3. quæſt. 19. art. vltimo. Prælati verò inferiores Summo Pontifice, Generales nempe aliarum Religionum, nequeunt cogere ſubditos, vt ad Indos cauſa conuerſionis proficiſcantur, eo quia id excedit præſcriptum regulæ, Emmanuel Rodriguez 2. tom. ſumm. cap. 9. num. 5. & tom. 3. regular. quæſt. 19. art. 7. & Lopez 1. par. inſtructorij cap. 56. col. 1. verſ. & an Prælati Ordinum, quod extenditur quoties mittuntur ad loca vbi periculo vitæ exponuntur, Leſſius lib. 2. de iuſtitia cap. 41. dub. 9. num. 74. & 75. cùm ſit ſupra regulam, vt oſtendit Corduba in expoſitione regulæ D. Franciſci cap. 10. quæſt. 2. Imò D. Franciſcus in ſua regula cap. 12. loquens de miſſione ſuorum ad infideles, id reliquit arbitrio fratrum cum licentia ſuperioris, conſonat D. Bernardus lib. 1. de præcepto, & diſpenſat. col. 4. per hæc verba. Prælati, inquit, iuſſio, vel pro-

prohibitio, non prætereat terminos profeſſionis, nec vltrà extendi poteſt, nec contrahi citra. Nihil me Prælatus prohibeat horum, quæ promiſi, nec plus exigat, quàm promiſi, vota mea nec augeat ſine mea voluntate, nec minuat ſine certa neceſſitate; & paulò infrà, Monentes eos, non cogentes, ad celſiora condeſcendentes eis, cùm neceſſe fuerit ad remiſſiora. Quibus verbis monet Bernardus Prælatos inferiores, ne præcipiant aliquid contra regulam, nec ſupra regulam, nec infra regulam, ex eo, quia ſuperiores ſunt cuſtodes regulæ, & non auctores: illiſque datur poteſtas, non vt ad maiora obligent, ſed, vt quod quiſque promiſit ſecundùm regulam perfectè adimpleat iuxta proprium inſtitutum. D. Thom. quod lib. 10. art. 10. & alij.

At verò Religioſos noſtræ Societatis, qui ſpeciali voto ſe obligant Summo Pontifici, non ſolùm Pontifex poteſt mittere ad omnes mundi partes, quantumuis remotas ad enunciandum Euangelium, ſed etiam Generalis, non ſolùm profeſſos quatuor votorum, ſed etiam non profeſſos, eo quòd præceptum hoc non eſt ſupra, nec contra noſtrum inſtitutum, ſed illi valde conſonum, vt videre eſt in noſtris conſtitutionibus par. 3. cap. 2. lit. G. ibi, & quamuis noſtræ vocationis ſit, diuerſa loca peragrare, & vitam agere in quauis Mundi plaga, vbi maius Dei obſequium, & animarum auxilium ſperatur, & par. 6. cap. 3. § 5. per hæc verba, ibi: Cùm homines itidem huius Societatis ſemper parati eſſe debeant ad diſcurrendum per quaſuis mundi partes, quò fuerint à Summo Pontifice, vel à ſuis ſuperioribus miſſi. Ex quibus locis conſtat has miſſiones ad partes etiam remotiſſimas eſſe ſecundùm inſtitutum Societatis, neque illud excedere, vt etiam continetur in conſtitutione, Aſcendente, Gregorij XIII. edita anno 1584. octauo Kal. Iunij, quæ ait ſic: vocatio Religioſorum omnium huius Societatis eſt, quòcumque ex directione Romani Pontificis, aut Generalis peragrare, ac in quamuis mundi parte vitam agere, vbi ſaluandarum ſua opera animarum copioſior prouentus ſperatur ad Dei gloriam, Ribadeneira lib. de inſtituto Societatis cap. 20.

134 Quæ omnia etiam expreſsè continentur in conſtitutione Iulij III. his verbis: Et quamuis Euangelio doceamur, & fide orthodoxa cognoſcamus, ac firmiter teneamus omnes Chriſti fideles Romano Pontifici tanquam capiti, ac Ieſu Chriſti Vicario ſubeſſe; ob deuotionem tamen maiorem ad obedientiam Sedis Apoſtolicæ, & maiorem voluntatum noſtrarum abnegationem, & certiorem ſancti Spiritus directionem ſummopere conducere iudicauimus, ſingulos nos, & quicumque eamdem in poſterum profeſſionem emiſerint, vltra illud commune trium votorum vinculum, ſpeciali ad hoc voto aſtringi, vt quidquid Modernus, & alij Romani Pontifices pro tempore exiſtentes iuſſerint ad profectum animarum, & fidei propagationem pertinens, & ad quaſcumque Prouincias nos mittere voluerint, ſine vlla tergiuerſatione, aut excuſatione illico quantum in nobis fuerit (ſiue nos ad Turcas, ſiue ad quoſcumque alios infideles etiam in partibus, quas Indias vocant, ſiue ad quoſcumque Hæreticos, & Schiſmaticos, ſiue etiam quoſuis fideles mittendos cenſuerint) exequi teneamur. Quæ Bulla edita fuit Anno Incarnationis Dominicæ 1550. duodecimo Kalend. Auguſti. Ex quo, quanta ſit in ſpecie obedientia Summo Pontifici, ac Generali Societatis ſatis oſtenditur.

135 Quid dicendum de Pontifice Max. circa vota Religioſorum? Reſpondeo poſſe Pontificem diſpenſare in ſolemni caſtitatis voto emiſſo à Profeſſis; ratio, quia hoc non repugnat rationi naturali; ergo poteſt Pontifex cùm habeat tamquam ſupremum Eccleſiæ caput, iuriſdictionem ſpiritualem in vota Religioſorum, vt ea relaxare poſſit per diſpenſationem quoties iudicauerit expedire id communi bono Eccleſiæ. Nec eſt negandum hoc eſſe dubium, cùm multi negent poſſe Pontificem diſpenſare in ſolemni caſtitatis voto Monachorum, quoniam ſemel Deo conſecratum non poteſt amplius ab homine profanis vſibus reputari. Quo argumento multi permoti teſtantur non poſſe ſtatum religioſi Deo conſecratum à Papa immutari diſpenſando in eius votis, vt tenet D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 11. Albert. Mag. in 4. diſt. 38. art. 16. & 18. Quod quamuis mihi non ſit dubium de poteſtate illius, in dubio tamen ſecundùm alios pro Pontifice ſtandum eſt poſſe, quoniam in vniuerſali Eccleſiæ gubernatione ſpecialiter per Spiritum ſanctum ducitur. Ergo diſpenſare poſſe teſtandum eſt. Caiet. 2. 2. quæſt. 88. art. 11. & in opuſc. tom. 1. tit. 27. & diſpenſatione matrimonij in Occidentali Eccleſia quæſt. vnica verſ. videtur autem mihi, ad finem, Cordub. in quæſtionar. lib. 1. quæſt. 24. opinio 2. Palacios diſp. 3. quadruplici col. ante finem, Valent. 2. 2. diſp. 6. quæſt. 6. punct. 7. col. 3. Nauarrus lib. 3. de teſtit. c. 1. par. 3. dub. 1. in noua editione num. 166. verſ. ex his colligitur. Sà in ſumma verb. votum, vbi de voti irritatione, & diſpenſatione. Azor. lib. 12. cap. 7. quæſt. 1. Toletus lib. 4. in ſumma cap. 18. num. 5. & Henriquez lib. 12. de matrim. cap. 5. num. 7. Borgaſius de irregul. par. 6. tit. de ſponſal. num. 9. & 64. in 7. ratione. Villalob. in antinom. iuris lit. P. num. 34. Sanch. cum pluribus lib. 8. diſp. 8. num. 7. qui omnes vnanimes ſentiunt poſſe ſine dubio diſpenſare, quam partem tuetur Sanch. de matrim. tamquam veriorem, lib. 8. diſp. 8. num. 7. & Auguſtinus Barboſ. lib. 3. Decret. in cap. cùm ad Monaſterium, de ſtatu Monachor. num. 13. vbi multis exemplis oſtendit ſæpe ſæpiùs à Pontifice fuiſſe diſpenſatum, de quo diximus ſuprà diſp...

136 Illud tamen docet Sanch. lib. 5. in Decalogo cap. 2. num. 6. non eſſe integrum Pontifici diſpenſare cum Monacho profeſſo, vt matrimonium temporale contrahat ea conditione, vt ſuſcepta ſobole regrediatur ad Monaſterium, & vxor teneatur conſentire, vt redeat manente vinculo matrimonij in perpetuum, quod fieri non poſ-

ſe demonſtrat lib. 8. num. 9. & quamuis in partem contrariam incliuet Ioan. Andreas reg. Actus legitimi, de regul. iuris in 6. & abſolutè illam ſequantur Baldus in l. ſi tibi filius, in fine, ff. de adoptionibus, & Præpoſ. in cap. ſicut ex literis, oum. 11. de ſponſ. Nihilominus ab illis diſſentit cum Abbate in cap. ex publico num. 11. de conuerſione cooiugatorum, ex ea vnica ratione, quia matrimonium ſecundùm ſuam ſubſtantiam debet eſſe perpetuum, ac proinde non poteſt ſubſiſtere cum illa conditione, vt prole ſuſcepta, profeſſus reuertatur ad religionem ſubſiſtente vinculo matrimonij inenodabili, quia ea conditio eſt cootra matrimonij ſubſtantiam, hoc eſt, contra mutuam corporum ad copulam traditionem, ſi ambo, vel alter ea conditione matrimonium inirent, vt ambo, vel alter tenerentur ingredi religionem ante, vel poſt matrimonium conſummatum, Sanchez lib. 5. de conſenſu conditionato diſp. 10. num. 6. ad finem, & diſp. 9. num. 4. Nou tamen erit conditio inutilis, nec contra ſubſtantiam matrimooij, ſi Pontifex diſpenſet cum Profeſſo ea lege ad matrimonium vt regrediatur ad Monaſterium poſt ſobolem ſuſceptam vxore liberè, & ſpontè ad hoc conſentiente, vide tamen ſuprà diſp. 1. §... num...

137 Quæſtionis tamen eſt, vtrùm eo ipſo quòd Pontifex diſpenſat cum Religioſo profeſſo ad ducendam vxorem contracto matrimonio, cenſeatur liber à voto paupertatis, & obedientiæ? Affirmat Emmanuel Rodriquez tom. 3. regularium qu. 29. art. 6. dum ait Religioſum ex quo deſinit eſse talis per diſpeoſationem ad contrahendum habere relaxationem votorum, quę ſunt annexa ſtatui religionis; ſequitur Garcia de benefic. par. 7. cap. 10. num. 90. Ego tamen exiſtimo non eſse diſpenſatum ad contrahendum matrimonium, liberum omnino à voto paupertatis, & obedientiæ, ſed habere cauſam iuſtam, vt diſpenſetur ab vtroque voto, ne affectu proprietatis, & ſumptibus ſuperfluis illaqueetur peccato contra votum, quamuis Nauarr. in comment. 2. de regul. num. 17. arbitretur non poſse reperiri cauſam iuſtam, vt diſpenſetur in voto paupertatis, quia ſatis eſt, vt habeat adminiſtrationem plenam abſque dominio, vt in ſtatu matrimoniali poſſit tamquam adminiſtrator donare, acquirere, contrahere, & condere teſtamentum, ſed meliùs puto eſse, ſi in voto paupertatis diſpenſetur ille, cum quo diſpenſatum eſt ad contrahendum matrimonium, quia rationi conſentaneum eſt, & ſtatui coniugali conueniens, vt vir ſuorum bonorum liberam habeat diſpoſitionem, quæ requiritur ad bonuo regimen totius familiæ; quod non poterit plenè, nec rectè, ligatus voto paupertatis exequi in ſtatu conniugali. Ita Azor. lib. 12. primæ partis, cap. 7. verſ. ſecundò quæritur, per totum, à verbo præſertim mihi itaque. Vaſquez 1. 2. quæſt. 96. art. 4. diſp. 165. cap. 9. num. 104. Ribadeneira in lib. de inſtituto noſtræ Societatis, cap. 18. 5. Però para reſponder iu ſolut. ad primum, Sanch. lib. 6. Decalogi, cap. 2. n. 9. Neque omnino diſcrepat Leſs. lib. 2. cap. 40. dub. 19. num. 142. verſ. contrariam tamen, vbi loquitur de Monacho per diſpenſationem vxorem ducente, habenteque cauſam ſufficientem, vt voto paupertatis liberetur prorſus; ac etiam voto obedientiæ. Imò videri illud ceſſare, cùm Religioſus deſinerit eſſe per matrimonium, quoniam intelligitur obedientia emiſſa de ijs, quæ in regula continentur, vel ad regulam obſeruandam tendunt. Ita ille.

138 Maior difficultas eſt, vtrùm Pontifex poſſit diſpenſare cum Religioſis in particulari in hoc, quòd perſiſtente, & perſeuerante Monachatu ſimul etiam habeāt proprium propriè, & ſtrictè dictum; Reſpondeo primò vitium proprietatis eſſe peccatum mortale de ſe, niſi ex paruitate materiæ fiat veniale, Nauar. ſub tit. de regular. conſ. 75. num. 18. in 1. edit. & in 2. conſ. 3. n. 18. de ſtatu Monach. Azor. part. 1. lib. 12. cap. 16. quæſt. 6. & Rebell. de iuſtit. part. 1. lib. 3. quęſt. 15. ſect. 3. num. 22. verſ. quarta propoſitio, vbi ait reum eſſe mortalis Religioſum, qui non per minima, ſed ſimul quantitatem furetur tres, vel quatuor argenteos regales excedentem.

Reſpondeo ſecundò non poſſe Papam diſpenſare cum Religioſis, vt perſeuerante Monachatu habeant proprium propriè dictum, quoad dominium eodem modo, quo illud ſeculares habeot. Sotus de iuſt. lib. 10. quæſt. 4. art. 10. Cordub. in ſuo quæſtion. lib. 1. quæſt. 24. Nauar. in cap. non dicatis 12. quæſt. 1. num. 17. & Caiet. 2. 2. quæſt. 88. art. 11. Sed ibi non loquitur, niſi de voto caſtitatis; poteſt tamen ad noſtrum caſum eius mens referri, quatenus ait ex parte obſeruationis non eſſe in poteſtate hominis facere, vt votum, & ius ſtent in ſuo robore, etiam reſpectu eiuſdem, & quòd idem non teneatur obſeruare legem, ſeu votum. Vnde quamuis Papa queat legem poſitiuā auferre totaliter, vel quoad iſtum hominem, non poteſt tamen facere, quòd ſtante lege etiam reſpectu iſtius; iſte non teneatur illam obſeruare, quia perſeuerante lege, perſeuerat obligatio ad obſeruandum, quæ eſt de iure naturæ, & non poſitiuo. Quocirca, quando dicitur votum paupertatis, & caſtitatis adeò adhærere ſtatui monaſtico, & religioſo, vt nec Summus Pontifex poſſit diſpenſare, intelligendum eſt manente ipſo voto: non enim poteſt Papa facere, vt quis exiſtens Monachus vxorē ducat, & proprium habeat: ſed eximit illum à votis, & à Religione; & de Monacho factus non Monachus vxorem ducit, & proprium habet, Graff. lib. 2. deciſionum, cap. 31. num. 19. & num. 23. Proinde quando D. Thom. 2. 2. quæſt. 88. art. 11. matura deliberatione dixit Papam non poſſe propriè diſpenſare io voto continentiæ, ex argumento, cap. cùm ad Monaſterium, de ſtatu Monachorum, vbi dicitur non poſſe Papam contra vota caſtitatis, & paupertatis licentiam dare, dicendum eſt verba illius cap. cùm ad Monaſterium, procedere manentibus eiſdem votis, vt ait Couar. in rubric. de teſtam. cap. 2. num. 11. ad fi-

nem, Miranda in manuali Prælatorum, tom. 1. quæſt. 28. art. 3. & Barthol. à S. Fauſto, in Theſauro Religioſorum, lib. 8. q. 25. & alij, quos referens ſequitur Auguſtinus Barboſ. in d. cap. cùm ad Monaſterium, de ſtatu Monachorum, num. 11. ſecus quoad vſum pro neceſſitatibus.

139 Ex dictis ſequitur Religioſos manente ſtatu ſuo, & perſeuerante eſſe incapaces temporalium rerum, ex d. cap. cùm ad Monaſterium, in fine, vbi dicitur, ibi, quia abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, adeò eſt annexa regulæ Monachali, vt contra eam nec Summus Pontifex poſſet licentiam indulgere. Quo argumento ductus Corraſius 3. par. cap. 5. num. 15. credidit Religioſos etiam ex diſpenſatione Papæ eſſe incapaces bonorũ temporalium: imò non poſſe diſpenſare opinatur Silueſt. verb. votum. 4. quæſt. 5. Armilla num. 12. eodem verb. Lopez inſtruct. tom. 2. par. 2. cap. 48. Petrus Ledeſma 2. p. ſummæ, tract. 10. cap. 8. & Aragon. 2. 2. quæſt. 88. art. 11. vbi hanc partem dicit probabiliorem.

140 Sed oppoſitum verius eſt tenendum, nimirum ex Papę diſpenſatione fieri capaces bonorum temporalium, non ſolùm quoad adminiſtrationem, ſed etiam quoad dominium, & proprietatem; ex ea ratione, quia Papa poteſt diſpenſare in voto ſolemnis religionis. Vaſq. 1. 2. tom. 2. diſp. diſp. 165. num. 104. Azor. part. 1. lib. 12. cap. 7. quæſ. 1. & duobus ſequentib. Sanch. lib. 8. diſp. 8. num. 7. Henriquez in ſumma, cap. 8. lib. 11. §. 11. & lib. 12. cap. 5. §. 3. Leſs. lib. 2. cap. 40. dub. 11. & Valentia 3. tom. diſput. 6. quæſt. 6. punct. 7. & in ſpecie in voto paupertatis poteſt Papa diſpenſare, cùm ſola Eccleſiaſtica conſtitutione Monachus ſit incapax dominij: ideo poteſt illum facere habilem, & capacem dominij Monachum manentem, dummodò, quoad vſum, ſeruet paupertatem, eo quòd voto paupertatis magis repugnat vſus, quàm dominium, vt videtur in Sacra religione noſtræ Societatis, vbi ante profeſsionem, & ante coadiutorum formatorum ſtatum poſſunt Religioſi ſuorum bonorum dominium retinere, vt conſtat ex tertia parte conſtitutionum Societatis, cap. 1. & ex par. 1. cap. 1. lit. E. & ex Bulla Gregor. XIII. §. 22. & 24. Emmanuel Rodriquez tom. 1. regul. quęſt. 1. art. 4. Solis de cenſib. 2. tom. lib. 1. cap. 10. num. 22. ſequitur Garcia de benefic. par. 7. cap. 10. & ſequent. & n. 87. & ſequent. conſonat Sanch. in Decalogo lib. 5. cap. 1. num. 9. vbi vult ſolo iure Eccleſiaſtico reddi Profeſſum inhabilem ad acquirendum rei alicuius dominium, & ad illud in alium transferendum per votum ſolemne paupertatis, cuius hæc eſt illa vis.

141 Quare etiamſi ſolemne paupertatis votum naturaliter obliget ad non habendum, vel non vtendum re aliqua vt propria, & reddat vouentem perpetuò incapacem dominij acquirendi, & inhabilem ad proprietatem bonorum temporalium. Dicendum eſt priorem effectum eſſe inſeparabilem à voto manente ipſo, cùm ſit quaſi effectus illius formalis, poſteriorem autem effectum, quo redditur perſona inhabilis, ad dominium, & proprietatem, ſeparari poſſe per Eccleſiam manente ipſius voti ſubſtantia, quoniam hic effectus magis eſt à lege, quàm à voto, Suar. tom. 4. lib. 3. de Religione, cap. 15. num. 10. Probatur ex votis ſcholaſticorum Societatis de paupertate, quæ non ſtatim priuant illos dominio, & proprietate ſuorum bonorum, vt conſtat ex conſtitutione Gregor. XIII. quæ incipit: Aſcendente Domino, dicentis, ibi,
» Licèt qui ad gradus profeſſorum, & coa-
» diutorum formatorum nondum peruene-
» runt, bonorum ſuorum ius, atque domi-
» nium; tum alias ob iuſtas cauſas, tum
» etiam, vt maiorem Societas habeat liberta-
» tem illos, ſi opus fuerit, cum minori offen-
» ſione dimittendi, ad tempus Generalis Prę-
» poſiti iudicio præſcribendum valeant reti-
nere. Quibus verbis oſtenditur non obſtante voto paupertatis, quò minus proprietas, & dominium talium bonorum per aliquod tempus retineatur, iuxta conſtitutionem Societatis: Suar. ſuprà lib. 4. cap. 4. num. 2. & 3. quia votum non obligat vltra intentionem vouentium.

142 Conceſſo ergo ſecundùm veriorem ſententiam, quòd poſſit Papa diſpenſare in voto ſolemni paupertatis, vt volunt Ribadeneira in lib. de inſtituto Societatis capit. 18. §. però. Vaſquez 1. 2. quæſt. 96. art. 4. diſp. 165. cap. 9. num. 104. & Azor. p. 1. lib. 12. cap. 7. quæſ. 2. Nihilominus etiam ſi nulla præcedente cauſa diſpenſet, valebit diſpenſatio, & fiet capax profeſſus dominij acquirendi, transferendique; cùm ſolo iure Eccleſiaſtico votum ſolemne paupertatis habeat vim reddendi incapacem ad dominium acquirendum rei alicuius dominium. Sanch. in Decalogo d. lib. 5. cap. 1. num. 9. & confirmatur ex traditis ab eodem lib. 7. de matrim. diſp. 16. num. 2. & num. 6. Secus dicendum eſt ſecundùm aſſerentes votum iure diuino naturali habere vim faciendi incapacem, acquirẽdi dominium Monachum; tunc enim non valebit diſpenſatio ſine cauſa, quoad votum iure diuino naturali obligans. Proindè profeſſus ſiue acquirat, ſiue transferat alicuius rei dominium, ſiue ea vtatur, ſemper peccabit mortaliter: ſecus retenta noſtra opinione dicente votum paupertatis ſolemne ſolo iure Eccleſiaſtico efficere profeſſum inhabilem tam ad acquirendum alicuius rei dominium, quàm ad illud in alium transferendum. Azor. ſuprà cap. 6. quæſ. 4. Garcia ſuprà num. 64.

143 Hoc autem eſt diſcrimen inter habentes votum paupertatis ſimplex, & inter habentes idem votum ſolemne, quia habentes ſolemne, ſunt in particulari omnino inhabiles ad dominium rerum temporalium, & incapaces vſusfructus, & poſſeſſionis rerum tam mobilium, quàm immobilium; habentes autem votum ſimplex paupertatis poſſunt retinere dominium; non autem vſumfructum ſine Superioris conſenſu, ex ea ratione, quia non eſt de eſſentia paupertatis religioſæ reddi hominem inhabilem ad habendum dominium. ſed tantùm, vt priuetur facultate vtendi: ideo irrequiſito ſuperiore non poteſt de re illa diſponere,

neque

Google

neque illa vti: Quin etiam tenetur profeſſus volente ſuperiore, ſeu mandante eius dominium à ſe remouere. Leſs. lib. 2. cap. 4. dub. 5. num. 22. & 23.

144 An verò habenti votum ſolemne paupertatis poſſit Papa concedere dominium rei alicuius? Reſpondeo, vt ſuprà reſponſum eſt, non poſſe in ſenſu compoſito, hoc eſt, diſpenſare cum Monacho manente Monacho, vt proprium habeat; ſed in ſenſu diuiſo, id eſt, vt habeat dominium poſtquam deſinit eſſe Monachus. Nauarr. comment. 2. de regul. num. 15. ad 3. vbi declarat non poſſe Pontificem efficere, vt Religioſus verus dominus fiat alicuius rei manente voto paupertatis ſolemni, quoniam ea eſt virtus, ac natura talis voti, vt obliget omnino ad non habendum proprium, & ad reddendum inhabilem profeſſum ad proprium. In quo ſenſu verum eſt quod dicitur in d. cap. cùm ad Monaſterium, de ſtatu Monachorum, in textu illis verbis: Vt contra eam nec Summus Pontifex poſsit licentiam indulgere? Reſpondeo ſecundò proprium generatim acceptum, prout continet etiam dominium, quod in ſe, & in ſui vſu à ſuperioris voluntate dependet poſſe Papam concedere tale proprium, ſeu dominium, quia eſſentia religionis non repugnat tali proprio, nec tale proprium cum eſſentia religionis pugnat, ſed poteſt retinere quãdiu ſuperiori videbitur, etiam ſi nequeant habere vſum ſine ſuperioris auctoritate, quamdiu in eo ſtatu ſunt: neque etiam Pontifex poteſt diſpenſare cum Religioſo, vt habeat vſum alicuius rei independenter à voluntate ſaltem ipſius Summi Pontificis, ita vt poſſit diſponere de re illa, prout voluerit, eamque alienare, ſeu conſumere liberè, ac plenè abſque arbitratu etiam Summi Pontificis, qua etiam ratione ait D. Thom. 2. 2. quæſt. 186. art. 8. ad 3. non poſſe Papam in voto obedientiæ diſpenſare cum Religioſo, vt nulli Prælato obedire teneatur in ijs quæ ad perfectionem vitæ ſpectant. Non enim poteſt Religioſum à ſua obedientia eximere, ſed poteſt illum ab inferioris Prælati ſubiectione ſubtrahere, quod non eſt in voto obedientiæ diſpenſare. Suarius tom. 4. de religione lib. 4. cap. 4. num. 16. fol. 495. verſ. ſecundò addo. Auguſtin. Barboſ. in dict. cap. cum ad Monaſterium, de ſtatu Monachorum, num. 11.

145 Quæri etiam poteſt, an Papa poſſit facere facultatem teſtandi Religioſis profeſſis? Ratio dubitandi eſt, quia per profeſſionem priuatus eſt omni dominio, & inhabilis factus eſt ad acquirendum, & quidquid acquirit, monaſterio acquirit: ideò nihil habere poteſt de quo teſtetur validè, vt habetur expreſsè in cap. quia ingredientibus 19. quæſt. 3. & Authent. ingreſſi. C. de ſacroſ. Eccleſ. eo quòd ingreſſi monaſteria ſe ſuaque dicant Deo, nec ergo de his reſtautur, Iul. Clar. §. teſtamentum, quæſt. 28. num. 7.

Cæterùm de licentia Papæ poteſt Religioſus de aliquibus rebus, quarum habet vſum, & adminiſtrationem, teſtari, Nauar. comment. 2. de regul. num. 57. & 58. accedente tamen ad hoc Prælati religioſi conſenſu, vt vult Sraphil. de literis gratiæ, & iuſtitiæ, fol. 188. col. 1. Poſſe autem hanc facultatem teſtandi facere Religioſo, docet Socin. conſ. 13. vol. 1. Franch. in rubrica de teſtam. col. 6. Bald. in l. ſi quando, in princip. C. de inofficioſo teſtam. & Baptiſta de Sancto Seuerino in tract. de penſionibus quæſt. 19. in fine; & alij quos ſequitur Couar. cap. 5. de teſtamentis num. 10.

146 Vnde teſtamentum factum à Monacho ſine licentia Summi Pontificis eſt nullum, vt conſtat ex iuribus citatis, etiam ſi velint teſtari ad pios vſus, quia iura citata indiſtinctè loquuntur. Abbas in rubrica de teſtam. ad finem. Nauarr. d. commento 2. de regul. num. 22. coroll. 10. Peregrin. conſ. 53. Silueſt. verb. teſtamentum 1. q. 4. ad finem, Peregrin. conſ. 53. num. 10. vol. 2. Graff. lib. 2. deciſ. cap. 31. num. 24. & Sanchez in Decalogo lib. 7. cap. 8. num. 3. poſt plures.

147 Contrà verò obtenta licentia ad teſtandum, ſi ex aliquo capite, vel ex omiſſione alicuius ſolemnitatis teſtamentum corruat, dato quòd in eo teſtamento clauſula codicillaris inſerta ſit, & appoſita, non ſuſtinebitur teſtamentum ratione clauſulæ codicillaris, ex quo ſolùm habuit poteſtatem teſtandi, non obſtante regula legis conficiuntur, ff. de iure codicill. quæ habet illum, qui poteſt teſtari poſſe codicillari, quia hæc regula procedit in fauorem illorum, qui poſſunt teſtari de iure communi: contrà verò qui ex priuilegio teſtantur, non gaudent hac prærogatiua, Angel. & poſt illum in l. ſeruus communis Mæuij ff. de ſtipul. ſeruorum.

148 Quin etiam licentia data ad teſtandum Religioſo profeſſo non extenditur ad teſtandum ad vſus profanos, ſed ad pios, niſi id expreſsè concedatur. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 9. num. 67. & cap. 10. num. 30. Azor. par. 1. lib. 12. cap. 9. quæſt. vltim. Leſſ. lib. 2. cap. 19. dub. 4. num. 40. Nauar. Apologia ad librum de redditibus quæſt. 3. monito 6. & alij, quibus accedit Sanch. dict. cap. 8. num. 51.

149 Quid dicendum de noſtris Religioſis ante profeſſionem? Dic poſſe validè teſtari ſine conſenſu ſuperioris: irritari tamen poſſe à ſuperiore, non ſolùm viuente teſtatore, ſed etiam poſt eius mortem. Non tamen erit graue peccatum, ſic teſtari inconſulto ſuperiore, ſi eo animo fiat, vt tempore mortis declaretur ſuperiori, & manifeſtetur factum, eique ſubijciatur, præſertim ſi bona fide teſtatus eſt ſuperiore abſente, à quo per diſtantiam non potuit facultatem petere, quod vt optimè fiat præſente, ſiue abſente ſuperiore, debet exprimi (vt excuſetur tam à violatione voti paupertatis, ſi qua in hoc caſu ineſt fortè; quàm à violatione obedientiæ, quæ aliqualis datur) vt eo modo teſtatur, dummodo voluntati ſuperioris placeat, cui ſe totum ſubijcit, Suar. tom. 4. num. 13. verſ. ex quo infero.

150 Longè aliter de profeſſis teſtamentum facientibus, qui ita nulliter teſtantur, vt licentia teſtandi ſuperueniens nequeat fa-

Digitized by Google

cere valete prins teſtamentum abſque illa ſactum à Religioſo, ex eo, quia quando habilitas perſonæ, aut ſacultas requiritur ad ſubſtantiam actus, non ſufficit ſuperuenire, ſed debet præcedete actum ſaciendum. Cùm ergo teſtamentum ſactum à profeſſo ſine licentia fuetit irritum, non poteſt fieri firmum per liceutiam ſubſequentem. Probatur ex teſtamento impuberis. aut furioſi, quod non conualeſcit per ætatem, vel ſanitatem, vt habetur in §. prætetea, Inſtit. quibus uon eſt permiſſum facere teſtamẽtum. Ratio, quia impubes, & furioſus ſunt incapaces teſtandi, quamdiù durat impedimentum, vt notat Bartol. io l. filio prætetito, in fiue, ff. de iniuſt. rupt. teſt. & Iaſon in l. ſi arrogator num. 36. in fine ff. de adoptionibus, proinde cùm ab initio ſit irritum, non poteſt confirmari, niſi de nouo fiat, ceſſante inhabilitate perſonæ. Ita Simon de Prætis de intetptetatione vlt. volunt. lib. 2. interpret. 1. dub. 1. ſolut. 4. num. 51. Socin. in l. ſi iam ſacta num. 5. & 11. ff. de condit. & demonſtr. Hæc opinio eſt ſatis probabilis, cùm diſpenſatio ad teſtamentum ſaciendum ſit odioſa, & ex conſequenti reſtringi potius, quàm ampliari debet, vt vult Iaſon iu l. vt militibus ff. de teſtam. militis, & ibi Additionator ad Alexandrum num. 3. verb. Antea.

151 Nihilominus probabilius eſt teſtamentum ſactum à profeſſo ſine licentia Papæ conualeſcere per licentiam ſubſequentem, quia ſecundùm terminos iuris ſatis eſt in teſtamento adeſſe ſacultatem tempore mortis, per l. quis filio exhæredato, §. irritum, ff. de iniuſt. repot. teſt. Paul. de Caſt. in l. fidei meæ, §. ſi ſit. ff. de condit. & demonſtr. volentis, ſi Papa coucedat Epiſcopo vel Cardinali, vt poſſit teſtari, teſtamentum antea factum reconualeſcere, cenſerique factum poſt diſpenſationem, & habuiſſe priocipium non omnino inhabile.

152 Confirmatur exemplo habentis duo beneficia curata incompatibilia ſine licentia Papæ, qui ſi poſtea impetret liceutiam, valet diſpeuſatio. Iaſon in l. quo minus ff. de flumin. 21. quæſt. num. 128. Item nemo poteſt facete molendiuum iu flumine nauigabili, ſine facultate Priocipis: attamen ſi faciat, & obtineat poſtea licentiam, confirmabitur moleudinum antea extructum. Retrottahitur enim facultas Principis ad tempus prætetitum; vt volunt Battol. in l. ſi quis fillo, §. irritum, iu fine, ff. de iniuſto, rupto. Nauat. comment. 2. num. 57. de regul. Gomez in l. 42. Tauri, num. 2. verſ. ſed aduertendum, & verſ. ſecundò iofertur. Matienzo lib. 5. recompilat. tit. 4. l. 3. gloſſ. 3. num. 4. Molin. de iuſt. tract. 2. diſp. 141. in fine.

153 Quòd ſi contingat Monachum fieri Epiſcopum, & obtineat diſpenſationem ad teſtandum, tenebitur in precibus exprimere ſe Religioſum eſſe, & Epiſcopnm, etiamſi licentiam teſtandi petat ad vſus pios: aliàs non erit legitima diſpenſatio, cùm ex duplici obice impediatur. Enriquez lib. 10. de Sacram. ordin. cap. 33. num. 3. ad finem, quod intelligitur ſi velit teſtari de fructibus, aut de rebus intuitu Eccleſiæ quæſitis, quia de his ſolùm non poſſunt teſtari Epiſcopi ſæculares. Porrò ſi mens illi ſit teſtari de bonis patrimonialibus, aut de acquiſitis per propriam induſtriam, ſufficit explicare ſe eſſe Religioſum, quia ad teſtandum de his Epiſcopalis ſtatus non tepugnat, ſed profeſſio religioſa.

154 Quin adde Epiſcopnm, ſiue Monachus ſit, ſiue non, ſiue inuitus, ſiue voluutarius, ex cauſa tamen iuſta ſi transſeratur ad alium Epiſcopatum, non poſſe de rigore iuris ornamenta, & paramenta, & argentaria, nec non libros, & reliqua pretioſa, ſecum deferre, ſi ea emerit de redditibus prioris Epiſcopatus; ſed debet illa relinquere Epiſcopo ſni prioris Epiſcopatus, Barbat. conſ. 20. num. 11. verſ. & vidi hoc anno, vol. 3. vbi ait ea de re ſic reſpondiſſe, fuiſſeque tale reſponſum à doctiſſimis viris approbatum: fructus tamen iam perceptos, & mobilia non pretioſa ex fructibus primi Epiſcopatus acquiſita poſſe Epiſcopum de voo Epiſcopatu ad alium translatum ſecum aſportare, docet Nicolaus de Vbald. tractatu de ſucceſſione ab inteſtato 2. par. §. finita, num. 11. & Pauin. tract. de poteſtate capituli 2. par. qu. 8. num. 28. verſ. & adde. Ideo ferre fructus prudentes nequibit Sarmieoto de redditibus Eccleſiaſticis 2. par. quæſt. 4.

155 Et quamuis Caldetin. conſ. 2. de rebus Eccleſiæ conſulat poſſe fructus ferre perceptos, & res mobiles ex fructibus primi Epiſcopatus, eo quia beneficiarius aſſimilatur fructuario, qui poteſt diſponete arbitratu ſuo de fructibus collectis per legem defuncta, ff. de vſuſtuctu, & per gloſſam cap. fiual. verb. ſetuari, de offic. ordin. in 6. Cardinalis tamen in cap. final. col. penult. ad finem, de pecul. clericor. Anchar. conſ. 189. ex narratis, num. 1. & Alciat. reſponſo 1. num. 49. lib. 1. credunt nec fructus primi Epiſcopatus, neqoe res ex illis quæſitas poſſe Epiſcopum ſecum deferre, quod intellige de iure, ſecus de conſuetudiue, ſecuudùm quam prædicta bona mobilia licitè ſecum transferre poteſt, pro vt vult Bellamera cap. ſi quis translatus, 21. quæſt. 2. num. 10. verſ. ſed quid ſi prædictus, & cap. cùm venerabilis num. 47. de exceptiouibus. Pettus Barboſ. 2. par. l. deuortio ff. mattim. num. 53. & 55. Quare magis placet opiuari fructus iam perceptos, & pariter res mobiles ex fructibus primi Epiſcopatus emptas, ſioe quæſitas, poſſe Epiſcopum translatum ad aliam Eccleſiam ſecum deferre, vt etiam notat Auguſtinus Barboſa in cap. cùm ex illo, de translatione Epiſcopi, num. 3. & ſequenti.

156 His quæſtiooibus affinis quæſtiuncula adijci poteſt, vtrùm Religioſus habens facultatem teſtandi à Summo Pontifice poſſit Maioratum inſtituere? Dico primò facultatem teſtandi coucesſam, niſi aliud exprimatur, intelligi debere ad pias cauſas, & ex illis bonis non poſſe ioſtitui maiotatnm, quòd ſi facultas ſe extendat, factum tenebit maiotatu inſtituto. Molin.

tom.

tom. 1. de iuſtit. tract. 2. diſp. 141. verſ. dubium eſt an perſectè, vbi concludit poſſe Religioſis validè, & licitè facere facultatem teſtandi, interueniente tamen cauſa rationabili, & de maioribus, diſput. 604. num. 5. additque multa eſſe conſideranda, vt talis maioratus licitè inſtituatur, quod intellige poſt profeſſionem: nam poſt illam, & in noſtra Societate poſt vota coadiutorum nullus poteſt inſtituere maioratum, neque ex contractu, neque ex vltima voluntate: excepto patre, aut matre, qui filios in ſæculo reliquit, & poſtea religionem profeſſus eſt ante diuiſionem bonorum inter filios. Tunc enim ex Authent. ſi qua mulier, C. de ſacroſanctis Eccleſijs, & ex Authent. nunc autem, C. de Epiſcopis, & clericis, poteſt inſtituere maioratum de ſuo tertio in aliquo ex filijs. Molin. vbi proximè.

157 Quæres, an poſſit regularis habere beneficium ſæculare ſine diſpenſatione Summi Pontificis? Reſpondeo hodie non poſſe regularem, etiamſi ſit Canonicus, habere ſine diſpenſatione Apoſtolica beneficium curatum, neque perpetuò, neque ad tempus, vt declarauit Sacra Congregatio Concilij Tridentini per hæc verba: Sanctiſſimus D.N. Gregor. XIII. noluit licere Canonicis Regularibus Congregationis Lateranen. etiam de licentia ſui Generalis, abſque permiſſu Summi Pontif. aſſumere curam animarum, etiam ad tempus, multòq; minùs beneficium curarum ad tempus. Ex qua declaratione conſtat Regularibus non eſſe licitum ſine licentia Apoſtolica. Quin etiam ex conſtitutione Pauli Quarti, incipit, *Poſtquam diuina bonitas* ſub datum 13. Calend. Auguſti anni 1558. priuatur Regularis, quibuſcumque beneficijs qui ſine permiſſu Apoſtolico beneficium obtinuerit, vnde collatio facta Regulari de beneficio ſæculari ſine expreſſa mentione ſæcularitatis non tenet, Ægidius Bellamer. deciſ. 171. incipit, collatio facta Canonico, Felin. in cap. in noſtra, num. 44. de reſcriptis. Menoch. de arbitrar. lib. 2. cenſur. 3. caſu 201. num. 86. & 87. ſicut regularia beneficia Regularibus ſunt conferenda, non verò ſæcularibus, vt habetur in Concilio Tridentino ſeſſ. 14. cap. 10. & ſeſſ. 25. cap. 21. de regularibus, quod eſt etiam de iure communi, cap. cùm ſingula, de præbendis, lib. 6. Clement. 1. de electione. Clement. 1. de ſupplend. negligent. Prælar. Rot. deciſ. 772. num. 5. par. 1. diuerſorum, & in regula 42. Cancellariæ diſponitur, quòd habet locum etiam in commenda, Hoieda de incompatibilitate beneficiorum 1. par. cap. 24. num. 39.

158 Poſſunt tamen præter Papam Ordinarij collatores regularia beneficia ſolita prouideri regularibus profeſſis, conferre clericis ſæcularibus, qui illius Ordinis habitum omnino ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneantur, habetur expreſsè in dict. Concilio Tridentino, ſeſſ. 14. cap. 10. incipit, Regularia. Et quamuis Concilium ibi non loquatur de ordinarijs collatoribus, & loquatur abſolutè, & indiſtinctè, Sacra Congregatio die 12. Decembris 1585. id declarauit his verbis. ,, Cenſuit Congregatio poſſe etiam ordinarios collatores, portiones Monachales, & Canonicales prouideri conſuetas, conferre, non dum eius Ordinis profeſſis, ſed etiam ſæcularibus, qui habitum ſuſcipere, profeſſionem emittere, omnino teneantur. Abbatias tamen, & beneficia adminiſtrationem habentia, non niſi profeſſis, iuxta canones, per Ordinarios inferiores conferri poſſe; ,, Gonzalez ſequitur de menſibus gloſſ. 8. num. 77. & 78. Auguſtin. Barboſa in remiſſionibus ad Concil. Trident. ſeſſ. 13. cap. 10. in text. ibi, vel ijs, qui habitum omnino ſuſcipere, Garcia de beneſ. par. 7. cap. 10. num. 8.

159 Quid de nouitijs? Reſpondeo regularia beneficia non poſſe conferri nouitijs eiuſdem Ordinis, ſed expreſsè profeſſis, cap. nullus, de electione in 6. Clement. 1. de ſupplend. negligen. Prælator, & Clement. 1. §. ſanè 2. de ſtatu Monachorum. Beneficia verò ſæcularia poſſunt conferri nouitij, quia cùm non ſint verè Religioſi, & poſſint ad ſæculum redire, ſint ſui Iuris, ſunt capaces beneficiorum ſæcularium, & poſſunt habere proprium, Azor 1. par. lib. 12. cap. 3. poſt alios verſ. primò quæritur, & Garcia de benefic. par. 7. cap. 10. num. 4. Barboſ. in remiſſionibus ad Concilium ſeſſ. 14. cap. 10. in text. ibi, Regularibus profeſſis, quibus accedit Sanch. in Decalogo lib. 7. cap. 4. num. 22. ſubdens nouitium acceptando beneficium ſæculare non cenſeri religioni renunciare, vt minus bene opinatur Tiraquel. retract. lignag. gloſſa 8. §. 1. num. 37. quia beneficium dum eſt nouitius, retinere poteſt. Quin etiam ex ſuprà dicta Congregationis declaratione poteſt illi conferri beneficium regulare: ſiquidem poteſt dari ſæcularibus nondum habitum ſuſcipientibus, modò habitum omnino ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneantur, prout expreſsè decernitur à Concil. Trid. 14. de reformatione cap. 10. verſ. regularia beneficia.

160 Adde poſſe Papam inſtè conferre beneficium ſimplex ex cauſa iuſta regulari: imò ſine iuſta cauſa, collatio tenebit, quamuis ſit iuſta, argumento capitis, cuncta per mundum 9. quæſt. 3. & cap. propoſuit, de conceſſione præbenda, quia cùm id iure humano ſit interdictum, & Papa ſit ſupra illud factum tenebit. Nauar. conſ. lib. 3. conſ. 71. de regularibus.

161 Illud etiam nota, Papam tantùm poſſe concedere licentiam dimittendi habitum ex cauſa, vt Regularis viuat extra monaſterium, ſecundùm ſcribentes in cap. 2. ne clerici, vel Monachi lib. 6. & cap. clerici, de vita & honeſtate clericorum, pro inde vt dimittat habitum, eſt ſolius Papæ. Nam quoties fit hæc licentia, ſemper intelligitur habitu retento. Nauar. dict. lib. 3. conſ. 71. num. 1. & conſ. 72. num. 2. & 3. vbi num. 4. vult. nec Congregationem Concilij Tridentini poſſe ob aliquam cauſam dare licentiam viuendi extra Monaſterium dimiſſo habitu, quod adeò verum eſt, vt Religioſus creatus Epiſcopus teneatur geſtare habitum regula-

rem

rem debito legali, nec poſſe ſuper habitum veſtibus Epiſcopalibus vti, vt habetur in cap. penult. de vita, & honeſtate clericorum, vbi agitur de veſtibus Epiſcopalibus, quibus Epiſcopus debet indui, ibi,
162 Niſi Monachi fuerint, quos oportet ferre habitum Monachalem, gloſſ. cap. iu noua, fin. & cap. de Monachis 16. quæſt. 1. in verb. diſcedere. D. Thom. 2. 2. quæſt. 185. art. 8. corpore, Henriquez lib. 10. de ſacramento Ordin. cap. 32. n. 5. & c. 33. fin. Azor. 1. p. lib. 12. cap. 7. quæſt. 4. & Sà verb. Epiſc. n. 11. vbi ad finem docet Epiſcopum factũ ex Monacho, vel ex Religioſo, ſi relinquat Epiſcopatum, non teneri redire ad religionem. Quin etiam ſi relinquat habitum, & induat Rochetum album, quod exterius ab Epiſcopis deferri ſolet, excommunicationem contra Monachos exuentes incurret, c. 2. ne clerici, vel monachi in 6. Ita Cardin. in Clement. 6. de ſtatu monachorum, in princip. nu. 9. quæſt. 6. Cucch. lib. 2. inſtitut. maior. tit. 1. num. 157. Surd. de alimentis, tit. 7. priuil. 19. num. 10.

163 Nihilominus cùm hæc excommunicatio nõ ſit indicta niſi Monacho, ſeu Religioſo ſimplici, non verò Monacho creato Epiſcopo, qui prætextu Epiſcopalis dignitatis non relicto habitu monachali aſſumit rochetum, ſeu candidam veſtem illam quæ ab Epiſcopis exteriùs induitur, non eſt cur aſſeratur Epiſcopum Monachum incurriſſe excommunicationem, quia text. apertè facit mentionem de monacho viuente ſub obedientia Abbatis, & ſecundùm conſtitutiones, ac regulas. Item quoniam textus mens, & intellectus eſt, vt tollatur occaſio Regularibus vagandi relicto habitu; quæ omnia non habent locum in religioſo Epiſcopo, cùm non ſit ſub obedientia Abbatis, nec ſub regula; proinde hanc partem tradit Emmanuel tom. 2. quæſt. regul. q. 58. art. 3. Azor. lib. 12. cap. 7. quæſt. 4. Tapia Authent. ingreſſi verb. ſua cap. 6. num. 61. C. de S. ſacroſanctis Eccleſij, & alij quos referens ſequitur Sanch. in Decalogo lib. 6. cap. 6. num. 24.

Ad Pontificem etiam Maximum ſpectat
164 concedere licentiam ad tranſeundum ad laxiorem religionem, nulla legitima cauſa exiſtente, ita Gratian. diſcept. forenſ. c. 434. num. 6. Fr. Ludouic. Mirand. in manuali Prælatorum tom. 1. q. 31. art. 5. concluſ. 3. Auton. Ricciul. in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib. 8. cap. 4. nu. 3. Sanch. ſupra lib. 6. cap. 7. num. 67. non tamen excuſabitur in foro conſcientiæ, neque in eo valebit, gloſſ. in cap. non eſt, de voto, vbi Abbas num. 9. Nauar. conſ. 88. num. 2. de regular. & Gratian. d. cap. 434. num. 17. dicentes per talem licentiam tranſeundi ad laxiorem Religionem ſine cauſa non eſſe Religioſum tutum in foro poli; ſed ſolùm in foro externo; ne in eo moleſtetur diſpenſatus. Ratio, quia votum religionis ſtrictioris commutatur in quid minus; proinde eius diſpenſatio ſine cauſa legitima eſt nullius momenti, vtpote quæ eſt ex obligatione iuris diuini conſurgente ex voto. Ita Abbas in cap. non eſt, num. 6. de regularibus, Silueſt. verb. Religio 4. quæſt. 2. Nauar. lib. 3. conſilior. in 1. edit. tit. de Regular. conſ. 56. num. 2. & in 2. edit. conſ. 88. num. 2. & commentar. 4. de regular. num. 10. Leſſ. lib. 2. de iuſt. cap. 41. dub. 13. num. 102. & Azor. 1. p. lib. 12. cap. 14. quæſt. 8. ad finem, qui vnanimes conueniunt non valere in foro conſcientiæ huiuſmodi licentiam ſine cauſa legitima. Vnde Papa non ſolet facere facultatem tranſeundi ad laxiorem, niſi ex cauſa iuſta, vt meminit Anton. Ricciul. ſupra num. 4. & cum derogatione decreti Concilij Trident. ſeſſ. 25. de Regularibus, cap. 19. verſ. nemo, quæ exigitur, vt per Nauar. conſ. 62. aliàs 65. in fine, de Regular. & Stephan. Gratian. d. cap. 434. n. 20.

165 Competere autem Romano Pontifici ſolùm poteſtatem diſpenſandi cum Religioſo, vt ex cauſa iuſta ex ſtrictiori religione ad laxiorem transferatur, docent Abbas conſ. 96. num. 5. vol. 1. Anchar. in cap. cùm ſingula num. 2. in 6. de præbendis. Imola in Clement. 1. num. 11. de regular. Veriùs tamen eſt interueniente cauſa legitima poſſe Prælatum inferiorem Pontifice facere hanc facultatem tranſeundi ad laxiorem, etiam ſi ad Pontificem facilis ſit aditus: ita in ſpecie volunt Barthol. à S. Fauſto in theſauro Religioſorum lib. 5. quæſt. 345. Emmanuel quæſt. regular. tom. 3. quæſt. 52. art. 9. Sanch. d. lib. 6. cap. 7. num. 68. Auguſtinus Barboſa in cap. licet, 18. de regular. num. 13. Nec refert decretum Concil. Trident. ſeſſ. 25. de regular. cap. 19. ibi, Nemo regularis cuiuſcumque facultatis vigore transferatur ad laxiorem Religionem. Quia hoc decretum intelligitur abſque iuſta cauſa, nec prætermiſſa cauſæ cognitione, vt olim interdum fiebat quibuſuis Prælatis concedentibus id ſuo arbitratu. Ita exponunt hoc decretum Emmanuel in ſumma tom. 2. cap. 6. num. 8. Nauar. lib. 3. conſiliorum tit. de regular. conſ. 56. nu. 3. Azor. 1. part. lib. 12. cap. 15. quæſt. 1. Leſſ. de iuſt. lib. 2. cap. 41. dub. 13. num. 103. Sà in ſumma verb. Religio, num. 39. vbi ait Generalem poſſe dare hanc licentiam ex cauſa iuſta, nec talem facultatem iuridicam tolli per Concilium Trid. vide Suarium tom. 4. de religione lib. 3. cap. 11. à num. 13. vſque ad num. 20. & Auguſtinum Barboſam in d. cap. licèt, de regularibus nu. 13. Sanch. lib. 6. cap. 7. num. 68. verſ. quod ſi iterum, vbi etiam ait non obeſſe Extrauagant. Viam ambitioſæ, de regularibus, vbi dicitur, ne mendicantes poſſint ad aliam religionem præter Carthuſianam tranſire abſque licentia Pontificis. Quia huic reſpondetur, vel non eſſe receptam quoad excommunicationem, quam indicit contra recipientes, & receptos, vel eſſe intelligendam de tranſeuntibus abſque legitima cauſa. Ita Leſſ. ſupra dub. 13. num. 104. Sanch. d. lib 6. cap. 7. num. 68. Auguſtinus Barboſa ſupra num. 13.

Hæc tamen ſententia in praxi nõ admittitur.

166 Quid dicendum de noſtra Societate? Reſpõdeo Præpoſitum Generalem ex cauſis iuſtis quemlibet profeſſum poſſe eijcere à Societate, vel facultatem concedere, vt ad aliam Religionem etiam laxiorem tranſeat, vt conſtat ex ſpeciali Bulla Greg. XIII.

con-

Digitized by Google

conceſſa menſe Septembri Anni 1582. quæ incipit: Cùm aliàs, verſ. Nos te perpenſa atq; diligenter examinata, Societatis ipſius puritati, atque incremento, emiſſorumque pro tempore ſaluti conſulere volentes; Statuimus, vt deinceps in perpetuum liceat Præpoſito, quos iudicauerit ab ipſa Societate emittere, eoſque de ipſius Præpoſiti licentia, non tantùm ad Carthuſienſium, ſed ad quemuis alium Mendicantium, vel vel non Mendicantium paris, laxioris, aut arctioris obſeruantiæ ordinem, per ipſum Præpoſitum illis præſcribendum, de conſenſu tamen Superiorum loci illius quo deſtinabuntur, demigrare. Suarius ſupra lib. 11. cap. 1. num. 6. & cap. 2. num. 2. addit non ſolùm poſse Generalem dare hanc licentiam tranſeundi ad aliam Religionem illis, quos poſſet emittere, ſed etiam quibuſcumque alijs profeſſis ex iuſta cauſa volentibus tranſire ad aliam Religionem, etiam ſi non ſint in aliquo crimine culpoſi.

167 Sed petes, quæ nam ſint cauſæ legitimæ tranſeundi ad Religionem laxiorem, cùm translatus indebitè ſine cauſa non ſit tutus in conſcientia? Dic cauſas iuſtas, & excuſantes eſse, ſi Religioſus odio habeatur à cæteris religioſis, aut indignè, & malè tractetur. Item ſi ſit infirma, aut incommoda valetudine, aut fragili, aut tenui natura, ita vt Religionis ſtrictioris auſteritates ſubire non poſſit, aut ſi habeat parentes grauiter indigentes, quibus in Religione ſtrictiore nequeat commodè conſulere; at in laxiori poterit, ita Emmanuel quæſt. Regul. tom. 3. quæſt. 52. art. 9. Anton. Cucch. inſtit. maior. lib. 3. tit. 1. de regular. nu. 135. Azor 1. p. lib. 11. cap. 14. quæſt. 8. verſ. quæres, Sanch. lib. 6. cap. 7. num. 72. & ex antiquioribus, Abbas cap. non eſt, num. 6. de regular. Dominicus cap. cùm ſingula, §. prohibemus, num. 6. de præbendis, in 6. & ibi Franch. num. 4. vbi fermè has cauſas referunt.

168 Ad ſtrictiorem religionem facere tranſitum, licitum eſt cuilibet religioſo bono zelo ſanctioris vitæ, petita tamen priùs licentia, quòd ſi fiat tranſitus non petita licentia, ad priùs Monaſterium reduci poteſt, gloſs. in verb. Monachus, in cap. 1. 19. quæſt. 13. & altera in cap. intelleximus, de ætate, & qualitate, verb. curam, in fine, vbi Abbas num. 1. oppoſit. 1. Leſſius lib. 2. c. 41. dub. 13. num. 101. Sanch. lib. 6. cap. 7. n. 95. Barthol. à S. Fauſto d. lib. 5. quæſt. 341. Et peccat mortaliter tranſeundo ad ſtrictiorem Religionem non petita licentia, Nauar. tit. de regular. conſ. 59. nu. 4. & Barthol. à S. Fauſto d. lib. 5. quæſt. 336. vbi addit per hunc tranſitum non incurrere in crimen Apoſtaſiæ, quia non deſerit abſolutè religionem, neque incurrit excommunicationem, quoniam non dimittit habitum religionis, ſed potiùs commutat. Leſſius d. lib. 2. cap. 41. dub. 13. num. 102. Proinde quod ait Nauar. cap. 27. in manuali n. 131. & Suarius de cenſuris diſp. 31. ſect. 1. nu. 4. dicentes tranſeuntem hoc modo incidere in excommunicationem non probo.

169 Petita autem licentia priùs à ſuo Prælato, quamuis non concedatur, licitus eſt tranſitus ad ſtrictiorem religionem, D. Thom. 2. 2. quæſt. 89. art. 4. Nauar. commento 4. de Regularibus nu. 10. Azor. part. 1. lib. 12. cap. 14. Anton. Ricciul. in d. tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib. 8. cap. 4. à nu. 19. Reginaldus in praxi fori pœnitent. lib. 18. num. 412. cum ſequentibus, & Fr. Ludou. Miranda in manuali Prælat. tom. 1. q. 31. art. 2. & Eraſmus Cochier de iuriſdict. Ordinarij in exemptos part. 4. quæſt. 12. in principio, vbi notat hodie, & laudabiliter, & tutiùs facere, qui petierit à Summo Pontifice, vel à ſacra Congregatione ad negotia regularia deputata facultatem ad ſtrictiorem tranſeundi religionem. Quòd ſi petatur licentia tranſeundi ad ſtrictiorem religionem à ſuo Prælato, non ſtatim debet tranſire, ſed debet pro aliquo tempore expectare ſuperioris reſponſum, Barthol. à S. Fauſto d. lib. 5. quæſt. 329. Azor. 1. p. lib. 12. cap. 14. quæſt. 5. verſ. quæres an poſtquam, Sanch. d. lib. 6. cap. 7. num. 35. vbi num. 36. ſubdit ſuperiorem debere interrogare ſubditum de cauſa mouente ad tranſitum, teneri que ſubditum illam ſuperiori pateſacere, qui poteſt ex cauſa iuſta denegare licentiam, ex cap. licèt, de regularibus, verſ. talis ergo, vbi tantùm datur tranſitus petenti licentia non obtenta quando Prælatus indiſcretè, & iniuſtè illam negat, vt conſtat ex eodem cap licet, ibi: Nonobſtante proterua indiſcreti contradictione Prælati.

170 Quare peccabit mortaliter Prælatus, ſi deneget licentiam tranſeundi ad ſtrictiorem religionem ſine legitima cauſa, Miranda in manuali Prælatorum d. quæſt. 31. art. 6. concl. 1. & Barthol. à S. Fauſto in theſauro Religioſorum lib. 5. quæſt. 342. In quo euentu poterit ſubditus quærere à Prælato cauſam propter quam illi deneget licentiam, qui ſi non exprimat, licebit ſubdito tranſire. Eodem modo quando Prælatus iudicat cauſam eſse iuſtam, & non reſpondet, vel proponit cauſam iniuſtam pro iuſta, tunc licet etiam petenti tranſire, quoniam in his caſibus apparet de proterua, & indiſcreta negatione licentiæ, ita Innocentius, in d. cap. licèt num. 2. Ioan. Andr. num. 7. & 8. Silueſt. verb. Religio 4. quæſt. 1. notab. 2. & Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 14. quæſt. 5. Nec oberit, ſi dicatur interdictum eſſe religioſo appellare, quia id intelligitur in pertinentibus ad correctionem, vt in ſpecie tradit Aldret. lib. 2. de religioſa diſciplina tuenda cap. 28. num. 6. & 8. & num. 30. poſt plures ibi relatos.

171 Quid dicendum de Prælato conuentuali à quo ſubditus petit licentiam tranſeundi de religione æquali, ad aliam æqualem? Non eſt dubium Prælatum conuentualem Monaſterij poſſe dare licentiam tranſeundi ad ſtrictiorem religionem. Ita Monachus in cap. cùm ſingula, num. 1. de præbendis in 6. & ibi Franch. §. prohibemus num. 3. Nomine autem Prælati non eſt intelligendus Prouincialis, vt vult Fr. Emmanuel de regular. tom. 3. quæſt. 52. art. 3. ſed, vt meliùs alij ſentiunt, nomine Prælati in hoc

caſu

caſu intelligi Prelatum immediatnm ipſius Monaſterij, vt Ludou. Mirand.in manuali Prælat. tom. 1. quæſt.31. art. 5. concluſ.1. Sanch. in Decalogo lib. 6. cap.7. num.59. vbi ait poſt Azor.1.p.lib.12. cap.14.q.7.8. & 9. & apertè quæſt. 7. ſufficere ad hauc licentiam concedendam Prælatum immediatum ipſius Conuentus: & ſi iſte eam ſit petiturus, eam tenetur petere ad tranſitum à Prouinciali: Prouincialis autem ſi velit tranſire, petiturus eſt à Generali, & Generalis à Summo Pontifice. Neque ad hanc licentiam requiri zur conſenſus ipſius Conuentus. Sanch. ſup. num. 62. vbi num. 63. credit non poſse immediatum Prælatum concedere tranſitum petenti, ſi cognoſcat petentem ex leuitate aut ex ſubita animi perturbatione, non autem ex zelo ſuæ maioris perfectionis moueri.

At modo iſti tranſitus quæcumque ex cauſa inconſulta Sede Apoſtolica non permittuntur.

Reſpondeo ſecundò, ſolius Pontificis eſſe ad æqualem religionem ab altera æquali poſſe fieri tranſitum, quando nulla adeſt cauſa legitima, vt fiat tranſitus, ita Angelus verb. Religioſus num. 34. Abbas cap. non eſt uum.6. de regular. Silueſt.verb.Religio, 4. quæſt.4. Anton. Cuch. lib.3.inſtit. maior. tir. 1.num.132. & Azor. d. lib.12. cap. 14. quæſt.9. Nec licentia Pontificis liberabit tranſeuntem in foro poli, vt vult Franch. in cap. cùm ſingula, §. prohibemns, n.4.de præbendis,in 6.Sanch.d.cap.7. num. 64. vbi credit non valere licentiam tranſeundi etiam in foro externo,quamuis præſumatur Pontificem diſpenſare ex cauſa, ne moleſtia inferatur ſic tranſeunti; ſed quia conſtat ius quæſitum eſſe priori monaſterio per profeſſionem illius Monachi, non poteſt tali iure priuari ſine cauſa.

173 Exiſtente autem cauſa legitima de religione æquali ad alteram æqualem poſſe Prælatum conuentualem indulgere licentiam ad hunc tranſitum de conſeuſu ſui Conuentus, volunt Fr. Ludou. in mannali Prælat. tom.1. quæſt 31. art.5. concluſ.2.& Barthol.à S.Fauſto ſupra d.lib.5.quęſt.346. quibus accedit Auguſtiuus Barboſa in d. cap. licèt, de regular. nu.11.verſ.ſecunda. Probabilius tamen eſt hanc licentiam non poſſe indulgere religioſis exemptis Prælatum conuentualem; ſed vel Generalem, vel Prouincialem, niſi conſtitutiones peculiares religionis aliter diſponant. Sanchez in Decalogo lib. 6. cap.7. num.65. addens non requiri licentiam Epiſcopi, vt minùs bene credunt Monachus cap. cùm ſingula num. 4. de præbendis in 6. Archid. cap. ſi religioſus, in fine, de elect. in 6. Innoc.cap. final. num. 1. de renunciatione, & Imola Clement. 1.num. 11. de regular. ſed credit exigi conſenſum Conuentus ipſius, in quo moratur Monachus, ſeu Religioſus, qui petit tranſitum; ex eo fundamento, quia tranſitus eſt ſuo modo alienatio, de qua agitur, & negotium magni momenti: atqui quando agitur de alienatione rei, aut de negotio aliquo ponderoſo Monaſterij, exigitur conſenſus Conuentus, vt volunt Nauarr.lib.1.conſiliorum in 2. editione tit. de conſtit. conſ. 9. à n.19.& Rodrig. de regular.tom.3.q.17.art.17.& hunc eſſe vſum, ac praxim teſtatur Sanch. ſupra lib.5. cap.4. num.65. poſt gloſs. in cap. final.verb.pertineat, de regular. in 6.& alios quos ibi referens ſequitur: ergo exigendus eſt conſenſus Conuentus ad hunc tranſitum. Proinde in cæteris Religionibus (excepta Societate,) non ſufficit ſolius generalis licentia ſine conſenſu Conuentus ad hunc tranſitum.

174 Quæſtionis eſt, an quod dictum eſt de Religioſis, quibus licitus eſt tranſitus ad aliam Religionem perfectiorem, idem dicendum ſit de Monialibus? Reſpondeo licitum eſſe tranſitum illis ex ſuo Ordine ad alium perfectiorem tranſire. Ratio, quia rationes, quæ afferuntur in cap. licèt, de regular. æquè conueniunt viris, ac fœminis regularibus, idcirco hanc partem pro Monialibus tradunt, Mandoſ. de ſignatura gratiæ, verb. licentiæ, colum. 9. verſ. quæ dictà ſunt, Emmanuel Rodriguez to.2.ſummæ, cap.6.num.7.In fine,& tom.3.de regular. quæſt. 52. art. 8. Tapia Auth. Ingreſſi, verb. ingreſſu, cap. 9.num.37.C.de ſacroſ. ſanct. Eccleſiis, & Sanch. d. lib. 6. cap. 7. num. 6. vbi reſpondet ad argumenta contraria; ex eo qnia olim licitus erat tranſitus Monialibus de vna Religione ad aliam perfectiorem, vt habetur in cap. vnico, in principio, verb. perpetua, de ſtatu regularium in 6. & ibi Archid. num. 1.eod.verb. perpetua, Sylueſt.verb Religio.4.quæſt.16. dicto ſecundo, Abb. in d.cap.final.vlt.notab. de ſtatu Monach. qui allegat textum cum gloſſa in cap. Monachis 20. quæſt.4.& docet ibi gloſſa verb. virgines, quibus accedit Gregor. Lopez part. 1. tit.7.l.9.verb. Religioſos, verſ. Quid autem in Monialibus.

175 Nec refert Concil. Trident. ſeſſ. 25. de regular. cap. 5. ibi: Nemini autem ſanctimonialium liceat poſt profeſſionem exire à Monaſterio,etiam ad breue tempus, quocumque prætextu, quia non loquitur in noſtro caſu, quando exitus eſt ad tranſitum in Religione perfectiorem. Nec etiam obeſt motus Pij Quinti editus anno 1569. quia loquitur de cauſis extra quas non eſt licitum Monialibus exire poſt profeſſionem à Monaſterio, niſi ex aliqua legitima cauſa, nimirum magni incendij, vel infirmitatis, lepræ, aut epidemiæ, de quibus Nauarr. comment. 4.de Regularibus,n.48. & in cap. ſtatuimus. 19. quæſt. 3. num.49. Guitier. Canon. lib. 1. cap.14. à num.7.& Fr. Io. de la Cruz de ſtatu Relig. lib. 1.c.5. dub. 4. verſ. an verò liceat, vbi concludit licitum eſſe Monialibus exire à Monaſterio in cauſis prædictis, & in ſimilibus; puta ſi hoſtes inuadant Monaſterium, & in caſu ruinæ domus, & aliorum ſimilium, & in alijs infirmitatibus contagioſis, & nociuis communitati. Item quando infirmitas ſoli Moniali eſt nociua, ſed exeundo à Monaſterio remedium inueniet, ſi aliàs periculum vitæ, aut grauis, & diutinæ ægritudinis probabiliter timeatur, quæ ſententia, quoad hoc vltimum eſt Nauarri in d. cap. ſtatuimus, ſupra num. 4. quam Fr. Io. de la Cruz ſatis piam, & probabilem reputat. Nos verò loquimur de Monialibus exeuntibus ad ſtrictiorem Religionem; qui exitus

ſicut

Digitized by Google

ſicut licet viris religioſis, ſic etiam fœminis, vt dictum eſt, quamuis non eſſe licitum Monialibus hunc tranſitum hiſce temporibus doceat Azor. 1. p. lib. 13. cap. 8. q. 1. paulò poſt principium; ſed, meo iudicio, præfata prius venia fallitur.

176 Nomine autem hoc loco perfectioris religionis, ad quam iure conceditur tranſitus, opinatur D. Thom. 2. 2. quæſt. 189. art. 8. & Nau. commento 4. de Regular. n. 2. & 3. intelligi illam, quæ habet finem perfectiorem, & fructuoſiorem, per textum in d. cap. licèt, de regularibus, ibi: ſanctioris vitæ; ſed verius eſt non concedi tranſitum ratione perfectioris finis, ſed ratione aſperioris, arctioris, & durioris vitæ. Confirmatur ex eodem cap. licèt, in fine, vbi declarat, quam Religionem vocauerit ſanctiorem, ad quam tranſitus ſit de iure licitus, ſic dicens, vt apud eos vitam duceret arctiorem. Ita Sanch. in d. cap. 7. num. 21. Azor. 1. p. lib. 12. cap. 14. q. 2. Leſſius de iuſtit. lib. 2. cap. 41. dub. 13. num. 100. Ant. Ricc. in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib. 8. c. 6. à num. 4. Fr. Emmanuel de regular tom. 3. quæſt. 52. art. 4. & Fr. Ludou. Miranda in manuali Prælator. tom. 1. quæſt. 31. art. 3.

177 Quæritur denique, an Summus Pontifex poſſit vltra Prelatos Religionis irritare vota religioſorum? Reſpondeo affirmatiuè, ratio, quia ille eſt qui principaliter profeſſionem acceptat, & reliqui acceptant in virtute conceſſionis, & approbationis eius, Caiet. 2. 2. quæſt. 88. art. 12. Nauar. c. 12. num. 66. & alij, quos referens ſequitur Suar. tom. 2. de religione, lib. 6. cap. 7. num. 18. etiamſi ſit votum tranſeundi ad arctiorem religionem; quando ſcilicet Pontifex prohibet tranſitum ad Religionem ſtrictiorem, quia vix iudicari poteſt religio eſſe perfectior, ad quam tranſitus eſt interdictus. Suar. vbi ſupra lib. 3. cap. 6. num. 24. Sanch. in Decalogum, lib. 4. cap. 33. num. 3. & 13. Cùm ergo Summus Pontifex non poſſit vnius religioſi votum irritare, pro vt eſt ſupremus Prælatus omnium Religionum, ſed pro vt eſt Prælatus ſuæ, cui religioſus ſe dedicauit in ſpecie, non poteſt obligare religioſum hunc propter votum ad inſtitutum alterius Religionis, ſed ſolius ſuæ, in qua profeſſus fuit: proinde tranſiens ad Religionem arctiorem non manet ſub obedientia Pontificis, quatenus erat Prælatus prioris religionis; & ex conſequenti non poteſt irritare votum tranſeundi ad religionem ſtrictiorem, niſi quando prohibuit tranſitum fieri ſine ſua licentia. Sanch. d. lib. 4. cap. 33. num. 3. & 13. Ex quibus conſtat multò minùs poſſe à Prælatis inferioribus irritari vota religioſi tranſeundi ad arctiorem Religionem, cùm id concedatur à iure Canonico, in cap. licet, de regularibus, licentia petita, etſi non obtenta, eſt communis, teſte Sanch. poſt plures ibi relatos d. cap. 33. num. 2.

178 Quid de Epiſcoporum votis? conſtat non poſſe vota emittere, renunciare Epiſcopatui, aut Religionem ingredi inconſulto Romano Pontifice, cap. niſi cùm pridem, in fine, de renunciatione, & cap. licèt, de regularibus, verſ. Archiepiſcopis, & Epiſcopis. Non tamen huiuſmodi vota ſunt omnino irrita, quia habent conditionem affirmatiuam, ſi placuerit Pontifici: proinde tenentur aperire votum Pontifici, vel ſaltem conſenſum petere tacito voto, niſi ad illud declarandum ſe obligauerint: liberi tamen erunt à voto, negato conſenſu, eſt communis, Sylueſt. verb. votum. 3. qu. 1. Tabien. eodem verb. quæſt. 1. num. 2. Sayr. in claui, lib. 6. capit. 5. num. 24. Azor. 1. par. lib. 11. c. 16. quæſ. 1. & 2. & cap. 21. quæſ. 13. Emmanuel Rodriguez par. 2. ſummæ, c. 88. Suar. tom. 2. de Religione, de voto, libr. 3. cap. 4. num. 8. Sanchez ſupra lib. 4. cap. 25. num. 36. poſt alios ibi relatos. Idem dic de voto magnæ peregrinationis emiſſo ab Epiſcopo, quod eſt validum de ſe ratione conditionis incluſæ, ſi Papæ placuerit, ita expreſsè Tabiena verb. votum 5. quæſt. 2. num. 1. Suarius ſupra lib. 3. cap. 4. à num. 4. vſq; ad 7. Erit tamen irritum, quando conſideratis conſiderandis iudicaretur maius Dei obſequium, & bonum ouium non abeſſe, ſed reſidere. Sanchez d. capit. 25. num. 40. vbi num. 41. addit ſatis eſſe petere licentiam à Pontifice, ſi fortè votum eſt validum, vt illud adimpleat, quod ſi neget, manet ſolutus voto; conceſſa autem licentia obligatur: ſi nequeat exequi, vel nolit, eget commutatione, aut diſpenſatione. Quòd ſi votum ſit irritum tamquam maiori bono reſiſtens, non tenetur ad expenſas, quia ſublato principali, ceſſant acceſſoria. regula, cùm principalis, ff. de regulis iuris. Sanch. diſp. 41.

Digitized by Google

BARLAAMI
EPISCOPI GYRACENSIS
EPISTOLÆ
DE VNIONE ROMANAE ECCLESIAE, & Proceſſione Spiritus Sancti.

Barlaamus de Seminaria, qui in Codice Bauarico nominatur Epiſcopus Gyracenſis magnam æquiuocationis occaſionem præbuit Auctoribus, & ſimilitudine nominis, & profeſſionis, vt benè notant Philippus Labbe, & Bellarminus de Scriptoribus Eccleſiaſticis; Alij enim iſtum confundunt cum alio Barlaamo ſimiliter Epiſcopo Hyeracenſi, alij cum Barlaamo Monaeo, cùm ſimiliter iſtum vocent Monachum S. Baſilij. Ex elogijs ergo Octaniani Paſchæ Genuenſis, Epiſcopi Hyeracenſis, Vtriuſque Signaturæ Referendarij, antiquitatis Scrutatoris, de Anteceſſoribus benemeriti, habetur, duos fuiſſe Hyeracis Epiſcopos Barlaami nomine inſignitos; Alterum Anno Chriſti M.CCC.III.& tenuiſſe Sedem illam annos nouem ſub Bonifacio Octauo, Benedicto Vndecimo, & Clemente Quinto, Secundum Anno Domini M.CCC.XLII. creatum à Clemente Sexto rexiſſe Eccleſiam illam annos octo. Tertius eſt Barlaam, Monachus S.Baſilij Calaber, vtraque lingua eruditus, cuius opuſcula quædam Græca apud Italos reperiuntur. Hic cum Gregorio Palama, famoſo Hæretico inimicitias exercuit, & vixit eodem ſæculo circa Annum Chriſti M.CCC.L.de quo agunt Ioannes Boccacius de Certaldo præfatione in librum de Genealogia Deorum, Iacobus Pontanus S.I.in actis ad Caput XXXIX. & XL. libri 2. Hiſtoriæ Ioannis Cantacuzeni Græcorum Ex-Imperatoris; Alijque permulti. Extant Barlaam huius varia opera, Volumen vnum colligens multa, quæ pertinent ad diſciplinas, Item Logiſtices libri 5. Aritmetica, vel Geometrica Demonſtratio de Numeris, Theologica ſpeculatio ſuper inuentione Feſti Paſchalis, Sermones contra Latinos de Spiritu Sancto, & opuſcula quæ Romæ extant cum illis Carbaſilæ, & aliorum diuerſorum, ſimiliter de Spiritu Sancto, Scholia in Ptolomei Muſicam, quod opus extat Venetijs apud Bernardum Turriſanum, Liber contra Primatum Papæ, & de Spiritu Sancto, qui Gręcè Manuſcriptus extat in Bibliotheca Cęſarea, Eiuſdem denique hiſtoria, & Narratio de regione Æthiopum iunctis aliquot Martyrum vitis. Vnde fallitur Claudius Salmaſius, qui affirmat, hunc nihil ſcripſiſſe niſi breuem Tractatum λογιστικὴν, & ἀριθμητικὴν, & vixiſſe tempore Concilij Baſileenſis, hoc eſt, poſt Annum M.CCCC.XLIII. in quem etiam errorem incidit Goldaſtus, & Mareſius, vt patet ex verbis ipſorum; Mareſius enim alienis verbis concludit, Quis, & vnde fuerit, quando vixerit, & quid ſcripſerit iuxtà ſcio, cum ignauiſſimis, & Claudius Salmaſius in præfatione opuſculi de Primatu Papæ, quod primùm in Anglia, ex verſione Ioannis Lhuidi apparuit, & bis cudendum ipſe curauit hæc habet; Vixiſſe autem cum Pediaſimo, & Chartophylace, Agathemero, Plethone & alijs eiuſmodi, nec procul abeſſe ab ætate Nili noſtri facilè conijcio,

Digitized by Google

ſi quid conie&turis fidendum, tum eius Exſcriptorem Melchiotem Goldaſtum Haminesfeldium in præfatione ad damnatam Monarchiam citat. Remanet itaque ardua difficultas, quinam ex his tribus fuerit Barlaamus huius operis Auctor. Certum autem mihi eſt, Barlaamum iſtum nullo pacto conuenire, multòque minùs eumdem eſſe cum tertio. Primus enim Latinos defendit, Tertius impugnat, Primus verbo & exemplo, vt perſpicuum eſt in epiſtolis ad ipſum miſſis Eccleſiam Romanam, & Spiritus Sancti à Patre, Filioque proceſſionem defendit, Tertius vtrumque in libro de Primatu Papæ, & in opuſculis conatur euertere, Alter elogia apud Catholicos recipit, Alter tamquam hæreticus demonſtratur, vt videre eſt in quarto tomo noſtræ Bibliothecæ in Auguſtino Steucho, qui eum demonſtrat bifariàm hæreticum, & quod vocet hæreticum, Romanum Pontificem admittentem proceſſionem Spiritus Sancti à Filio, & quod dicat in libro per ſua capita digeſto apud Græcos Deum Chriſtianorum non eſſe Sanctam Trinitatem, denique hic vltimus numquam legitur fuiſſe Epiſcopum, nec tranſijſſe à partibus Græcorum ad Latinos, vnde errauit Blondellus in tractatu de Papa Fœmina, dum tractatum illum de Primatu Papæ, in quo Papa non diſtinguitur à vulgari Epiſcopo, attribuit Barlaamo Hyeracenſi Epiſcopo, Latinorum Defenſori. Maior remanet expedienda quæſtio inter ſecundum, & primum Barlaamum. Bellarminus, Labbe & alij tribuunt Seniori illas epiſtolas, & tractatum de Ethica Stoicorum, ea ducti ratione, quod cùm eſſet è Peloponneſo ſingulas epiſtolas ſcribat ad Amicos in Græcia, & Peloponneſo, quorum ſalutem, & cum Romana Eccleſia concordiam toto pectore expetebat. Nec obſtat dici de Seminaria, quia forſan vt conijcit Velſerus manſio ante Epiſcopatum aliquando fuit Seminaria, vel natus eſt in Peloponneſo parentibus ex Italia oriundis, quibus à Seminaria cognomentum fuerit, cùm notum ſit integras Italorum familias non rarò Sedem ſuam in Græciam tranſtuliſſe, cuius Imperio multæ vrbes, imò Italorum Prouinciæ parebant: nihil tandem negotij faceſſit plures quadringentis annis, qui tamen in Epiſtola prima numerantur à Baſilio mortuo Anno DCCC.LXXXVI. præteri)ſſe, immò eamdem ſententiam confirmat, cùm plures tranſierint inter Baſilium, & iuniorem Barlaamum, & Barlaamus Cronologiam acu non tetigerit, menſuraque vſus fuerit morali, non mathematica. Pugnat tamen cum hac narratione ex diametro, doctiſſimus Vghellus in ſua Italia ſacra, in qua ſecundum Barlaamum vocat de Seminaria, nec primi patriam ponit. Nobis tamen arridet prima opinio, & ex adductis rationibus, & ex eo quia Græci in ſuis Epiſtolis queruntur ſe perpetuò relictos, & quamuis alacri deſiderio ipſum venientem in Græciam complecti anhelaſſent, voti compotes non ſunt facti, cùm iam diſceſſiſſet. Cùm ergo Vghellus primi non ponat patriam, quis prohibet ipſum non fuiſſe ex Seminaria oriundum, & ſecundum Seminariam, vt veram Patriam agnouiſſe? Fuit ergo Barlaamus Epiſcopus Hyeracenſis, vnde debet corrigi verbum Gyracenſis, vt benè notant Labbe, & Bibliotheca Patrum. Eſt autem Hyeracum vrbs Calabriæ ſuperioris, ſeu vlterioris vetuſtiſſima, ſaluberrimo, & munitiſſimo loco condita, inter duos amnes Meritum, & Rouitum, diſtans quatuor à freto milliaribus, ex Locri olim apud Ouidium Naritiæ ruinis erecta, Epiſcopatu antiquiſſima, tertio ſiquidem ſæculo conſtat habuiſſe Epiſcopos, eique Locrenſium Epiſcopatus eſt adiectus, nunc verò Suffraganeus Rhegino Archiepiſcopo. Edidit Barlaamus has Epiſtolas, quæ habitæ ſunt ex Codice Manuſcripto Bibliothecæ Bauaricæ Sereniſſimi Principis, &c. Maximiliani, & has edidit Henricus Caniſius num. 6. antiquæ lectionis, & extant in Bibliothecis veterum Patrum Colonienſi, & Pariſienſi Morelliana. Extat etiam Ethica ſecundùm Stoicos ex pluribus eorumdem Stoicorum voluminibus compoſita, & in duas partes diuiſa. Quod attinet ad ipſas Epiſtolas pereruditæ prorsùs ſunt, dignæque lectu, & de Romani Pontificis poteſtate, & auctoritate, deque azymis, & proceſſione Spiritus Sancti egregiè diſſerunt. Si autem in latina lingua minùs cultæ apparent, Ignoſcendum eſt homini græcæ fortaſſis linguæ, quàm latinæ peritiori, & pluris æſtimanti fructus, quàm folia. Poteſt Barlaamus noſter in Peloponneſo natus, vti defenſione S. Irenæi, qui hæc pro ſe in præfatione ſui operis ſcripſit. Non artem requires à nobis, qui apud Celtas commoramur, & in barbarum ſermonem plerumque auocamur, orationis autem, quam non didicimus, neque vim conſcriptionis, quam non affectauimus, neque ornamentum verborum, neque ſuadelam, quam neſcimus, ſed ſimpliciter & verè, & idio-

idioticè ea,quæ tibi cum dilectione ſcripta ſunt, cum dilectione percipies, & ipſe augeas eas pęnès te,vt magis idoneus, quàm nos, quaſi ſemen & initia accipiens à nobis, & in latitudine ſenſus tui in multum fructificabis ea,quæ in paucis à nobis dicta ſunt, & potenter aſſeres ijs, qui tecum ſunt, ea quæ inualidè à nobis relata ſunt. Hæc Irenæus pro ſe, & Barlaamo, cuius epiſtolas integras ponimus, quatenus vtramque columnam, qua Græci fundantur, ſubuertunt. Ethicam autem, vtpote noſtro propoſito nullo modo accomodatam, omittimus.

Epiſtola prima D. Barlaami Epiſcopi ad amicos ſuos in Græcia conſtitutos de Vnione Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ.

QVIA, ò Amici, & Fratres nihil eſt,propter quod magis nos communiter contriſtari oportet, quàm propter hanc diuiſionem Eccleſiæ, & pro qua magis Deum deprecati, quàm vt ipſi finem imponens, fines orbis ſibi coniungat: ſermone ad hæc perſuadenda minimè mihi indigere videtur. Nullum enim eorum, qui mentem habent, æſtimo non ita de his ſapere. Quoniam verò & à Deo huius mali ſolutionem poſtulare oportet, & ea, quæ ex nobis ſunt conferre; Lex enim hæc eſt Diuinæ Prouidentiæ, nullum eorum bonorum,quę in nobis ſunt perfici poſſe, niſi concurrat ſimul cum diuino beneplacito, etiam noſtræ electiuæ voluntatis aſſenſus; neceſſarium eſt omnes quidem mentis indagatione huius ſchiſmatis cauſas, & prima principia inquirere, & vtrum ſolius inimici communis malitiæ, hoc eſt malum, an etiam ambæ diuiſæ partes culpandæ ſunt, an altera tantùm in cauſa eſt; ſingulum verò credentem ſe huius mali cauſam inueniſſe non pigere ſuam partem ad curationem conferre, dictando, diſputando, conſulendo, impellendo, & prout vnuſquiſque adeptus eſt ordinem, vel facultatem. Si enim & communiter pro hoc Deum orabimus, & ſingulariter quilibet, quod ex ſe eſt conferre ſtudebit, ſpes non parua erit, horum malorum liberationis.

Ego itaque quemadmodum facta hæc examinando, quam ſchiſmatis cauſam inueni, & ad quam perueni concluſionem communicare vobis amicabili modo, quoniam cuilibet ad verba venire nequeo,nulla pigritia recuſabo.Deprecans vnumquemque veſtrum, vt propter commune bonum, & communiter expediens non pigeat eum, ſi poteſt idipſum facere. Et mihi ſic volenti ſpiritualis gratiæ vtilitatis rem communicare.

Itaque ſi ſchiſmate mox inchoato, quæ ex tunc ſubſequuta ſunt accidentia. vtrique perti; quæcumque diuini beneplaciti, & quęcumque permiſſionis Dei, & indignationis manifeſtiſſimæ eſſe videntur; conſilia viderem vel parum diſſonantia:certè aut ambas partes differentiæ huius cauſarem æqualiter,aut neutram. Nunc autem cùm maxima ſit accidentium differentia; cogor vnam partem innocentem dimittens, ad alteram tantùm totam culpam transferre,

Duabus enim exiſtentibus partibus,vna, quæ ſub Eccleſia Romana conſtituta eſt, altera verò, quæ ab illa diuiſa eſt, quatuor maxima ſigna Dei beneplaciti in illis poſſunt videri pęnè voce magna clamantia,illi Eccleſiæ Deum acquieſcere, oppoſita verò illis æqualia numero diuinæ permiſſionis, & indignationis, & quaſi vltionis euidentiſſima ſigna exiſtentia in reliqua parte videntur.

Et vt à minimo, quatuor exordiar. Primùm vniuerſa illa gens legibus, quibus etiam tenuiſſima accidentium hominum communitati diſtincta ſunt, regitur, & adminiſtratur. Nihil indeterminatum apud eos eſt, nihil inordinatum, ſed qualiter oportet ſe gerere, & dominantes inter ſe, & cum ſuo principio, & cum his qui tantummodò ſubditi ſunt, atque commune principium cum omnibus inferioribus in quolibet accidentium, & ipſos ſubditos inter ſe, & cum maioribus, & quid à quolibet exigendum eſt, quomodo delicta punienda ſunt, & benefacta præmianda & quis horum examinationis modus. Hæc omnis, & quæcumque alia, hominum inter ſe ſocietatem, & communitatem in pace maximè conſeruare valent, legibus apud ſingulos membratim inſtitura, atque cuſtodita ſunt. Ex qua legum æquitate etiam ſecundùm Deum velle viuere, & Euangelica ſeruare mandata facilius à pluribus fit.

Hic autem totum contrarium. Et ne ſingula dicam. Lex eſt in ſingulis potentiorum licentia, & voluntas. Vt enim quilibet dominantium ad prudentiam ſe habet,& bonitatem,ità & facta ſubditorum contingunt. Ex quo quot aduerſa ſubſequuntur non tantùm rempublicam ſubuertentia & ciuilem vitam lædentia, verùm etiam Euangelicam, quid opus eſt apud ſcientes recitare? Vnum quidem hoc tale eſt.

Secundum verò, quod & maius, quod in illis quidem Euangelica doctrina vbique viget, currit & multiplicatur, & omnibus diuinus ſermò prędicatur,non ſolùm,quod quamplurimi omnia ſecunda reputant erga ſacram Scripturam ſtudij, & meditationis & diſciplinæ; ſed quod & vbique multitudinis, per ciuitates, villas, oppida, & caſtella, & in ſacris templis, & vbicumque inueniuntur ſimul multi aggregati, & præſertim feſtiuis diebus, qui ſcitent diuina eloquia, prædicant congruenter audientium habitui, & loquelæ, aperientes eis per totum annum, & hiſtoriale, & narratiuum, & ſententiale, & morale diuinæ Scripturæ veteris, pariter & nouæ. Et quis erat ante Incarnationem Domini, hominum ſtatus, quæ verò huius ſacramenta, & quid boni nobis ex ea effectum eſt? Quæ præcepta & quæ conſilia, & cum his Sanctorum vitas in natalitijs, & ſi quod alterum ad pie-

ta-

tatem, & virtutem ſpectat, & ad noſtram ſalutem, ità quod illorum illiterati, mares ſimul & fęminæ, nihil minus ab his, qui in literis ſtudent, habent: certè in his, quæ in promptu ſunt, & ad ſalutem neceſſaria noſtræ religionis & fidei; ſed verbo ſtudioſi, in ſuperfluis, non in neceſſarijs à reliquis diſferunt. Ex quo contingit vt gens illa moribus, vtplurimùm ſit ſimplex, & aperta, veritatis amica fraudis inimica, conſtans in ſuis iudicijs, ſtabilis in conuentis, inter ſe fidelis, non vertibilis & facilè mutabilis, ad periurium tardiſſima, & fide quæ in Chriſtum eſt firmiſſima, & feruentiſſima. Et pro hac etiam ipſam vitam ſi hnc opus fuerit prodere paratiſſima. Hic autem quid? Studioſi quidem diſcendi nimis pauci ſunt. Horum adhuc pauciores, qui ſacram Scripturam pluris faciunt plurimis Paganorum ſcienrijs libentiùs operam dantibus. Turba verò illiterata omnis in communi propoſitæ ſalutaris ſermonis, doctrinæ inexpers remanet. Quare pro vno, qui ſciat ſubſtantialiora ſecundùm nos pietatis, multa millia reperiti poſſunt eorum, qui penitùs ignorant Chriſtianiſmi virtutem, ex quo contingit contrario more illis hanc gentem affectum eſſe.

Tertium autem poſt hæc nihilominus prædictis illud conſidero, quod cum Diuina Prouidentia nihil eorum, quæ ſecundùm beneplacitum illius in vniuerſo efficiuntur, inordinatum dimittat, omniſque multitudo ordine per ſe careat, niſi reducatur ad vnum principium. Pluralitas enim principiorum, & carentia principij ſimilis ſunt inordinationis. Huius quidem gentis vniuerſa multitudo ſub vno eſt ordinata principio, Eccleſia videlicet Romana, & eius Præſule, quem omnes honorant, & metuunt, non tamquam armis, & vi dominantem, nec tamquam humana lege, vel generis ſucceſſione, vel multitudinis rumore dominium ſumentem, ſed tamquam ab ipſo Domino Chriſto ordinatum, & in terris vices gerere eius conſtitutum. Itaque illius mandata cum omni reuerentia omnes, non tamquam Apoſtolica tantùm, verùm etiam Dominica ſcripta recipiunt, & adorant, & nihil ità durum ab eo iubetur, vt non quietè parati ſint ad implendum, & omnes ab illo corrigi ſua, & retractari ſuſcipiunt, omniumque ſacerdotium ab eo dependet. Et ipſe cum circa ſe ſynodo, cum grandi authoritate, & poteſtate nullo prohibituro exiſtente, corrigit omnia, rettactat, confirmat, irritat, ſtatuit, inhibet; mittit ad vniuerſas partes Doctores, viſitaturos ſingulas prouincias, & eos qui in eis animabus præſunt, & examinaturos quis modus illorum doctrinæ, quomodo ſacta tractant myſteria, quomodo ſe gerunt cum grege Domini, quomodo ſecundùm ſe viuunt, vt horum relatione ſacta, & quod deficit ab illa Sede ſuppleatur, & quod peccatur corrigatur. Et horum quodlibet facillimè fit. Nemo enim eſt, qui non putet Eccleſiæ illi aduerſari, periculum inferre animæ ſaluti. Ita quidem ſacta illorum ordinata ſunt.

In altera verò parte, non ſingularitas principij, ſed pluralitas principiorum, & carentia principij honorara eſt. Quinque enim exiſtentibus Patriarchis Bulgarenſi connumerato, & adhuc Triballenſi, Archiepiſcopo, ſub quibus pœnè omnes huius partis ſunt; nullus horum ſex, vel de iure, vel de facto talis eſt, vt reliqui quinque ipſum vt ſuum caput haberi velint, & ab ipſo & eius Synodo corrigi & rettactari patiantur; & ad omnia eius iuſſa ita obedientes ſint, vt tanquam diuinas voces illius recipiant mandata, & periculum ſalutis credant, illum reſiſtendo offendere. Et quid dico de alijs? Sed neque quicumque ſub quolibet ſunt horum ſex, ita deuotè ſe habent ad ſuum caput, vt metu non corporalis damni, ſed animæ perditionis illius mandata velint implere.

Pontificatus verò cuiuslibet, quomodo Bulgarenſis dependet à principe illius gentis. Et Triballenſis ſimiliter à ſuo Principe. Antiocheni verò Patriarchæ Armeniorum Rex dominatur. Hieroſolymitani autem autem, & Alexandrini, Ægiptiorum impiiſſimus Princeps. Nullus enim horum Pontificatum recipit, non probaure, & decernente, & conſentiente ſuo ſeculari Principe. Magis autem vt plurimum, & omnibus ad quæ ſpectat electio, voluntare renuentibus & cum Principe diſcordantibus; neceſſarium eſt finaliter eum quem vult Princeps, Pontificem effici.

Itaque cum ſit impoſſibile longi temporis progreſſu, praua conſuetudine paulatim multa protrahente non multa contingere quæ deſiderent generalem correctionem, generaliterque aliquid corrigi ſine generali Concilio difficilimum ſit. Hæc quidem pars poſſe communem aggregare Synodum principalioribus eius partibus ad vnum conuenientibus, penitus amiſit; cùm non ſit videlicet in ea caput tale, quod poſſet neceſſitate alios compellere, conuenire. Latinis verò neque hoc difficile eſt. De tertiò quidem hæc dicta ſint.

Venio autem ad quartum, quod & ſtupeſio conſiderans. Cùm enim Dominus noſter Ieſus Chriſtus prædixiſſet afflictionem habituros ſuos fideles, & odium ab omnibus & perſecutionem paſſuros. Chriſtianorum genus ex tunc vſque ad imperium Conſtantini Magni affligebatur quidem, vt plurimum & odio habebatur, & perſequutionem patiebatur. Sed quod erat maximum miraculum ipſi, qui odio & perſequutionibus affligebantur, de ipſis affligentibus, & odientibus multiplicabantur, ipſis affligentibus continuè ſeſe ad afflictus conuertentibus. Nam etſi aliqui metu tormentorum recedebant à fide ſed tamen è conuerſo multò plures ad fidem omnibus ſententijs conuertebantur.

Præſentia verò quomodo quàm miſerabiliſſimè. Vt enim antiquiora omittam, ex quo factæ vnioni ſub primo Palæologorum, acquieſcere huius partis noluerunt, innumerabiles ex ea multitudines ad deteſtabiliſſimam Mahometicam ſectam conuerſę ſunt: non ſolùm his, qui tenerę ætatis erant neceſſitate ad captiuantium & ementium ſuperſtitionem conuerſis; verùm etiam perfectioris ætatis per animi mollitiem fidem aſpernatis. Quamuis ſi affligeretur hæc gens, & non minueretur, ſed per mortem, & non ad impietatem ſe conuertendo poſſet vtique hoc paternę caſtigationis eſſe putari. Tot verò multitu-

titu-

titudines permitti ita ſubitò ad captiuantium impietatem mutari, hoc non paternæ diſciplinæ, ſed omnimodæ deſertionis maniſeſtiſſimum ſignum eſt.

Facta verò Latinorum è contrario ex tunc non modicum creuerunt, non ſolùm, quod Armenij relictis patrijs erroribus illis ſe addiderunt, & alij Orientalium gentium qui per horum prædicationem ſimiliter his ſemper conſentiunt, ſed & copioſiſſimæ in Occidente ciuitates Mahometicæ ſectæ per Regem Hiſpaniæ captæ ſunt ax quibus non paruæ multitudines, fide in Chriſtum ſuſcepta Latinæ additæ ſunt. Et Græcorum adhuc non parua millia ad illos adducta, illorum fidem ſponte receperunt; vt etiam & hi qui ad Perſas conuerſi ſunt.

Hæc igitur ego in me ipſo vertens animo, minimè credere valeo hos ab illis rationabili aliqua cauſa diuiſos eſſe; tanquam illis in aliqua hæreſi, & mala fide exiſtentibus. Si enim pars illa Chriſtianorum, quæ concorditer ad conſtitutum Dei decreto ab initio totius Eccleſiæ principium ordinata eſt, quæ legibus regitur & Euangelico ſermone, & multitudine ſemper creſcit, hæc quidem eſt in hæreſi. Quæ verò pars ab hac iuſtè diuiſa eſt, per omnia ſana eſt: hæc neque legibus viuit, neque ad vnum ordinata eſt principium, & ſemper ſecundùm multitudines ad alieniſſimam Dei gentem conuertitur & in ipſa prorſus quantum ad Illiteratos Euangelicus extinctus eſt ſermo; deſeruit ergo Deus omnimodè Chriſtianiſmum, ſed nullo pacto hoc fieri poteſt. Verax eſt enim promiſſio dicentis nobiſcum fore vſque ad conſummationem ſæculi & portas inferi minimè præualituras aduersùs Eccleſiam eſſe; & Petri fidem numquam deficere, quod etiam de omnibus Petri ſucceſſoribus in conſequentibus temporibus intelligi dignum eſt Dominica oratione. Siquidem oportet credere magnum aliquid eſse, quod ex ea effectum eſt.

Ex his igitur, & eiuſmodi rationibus non poſsum æſtimare, quod latinis in hæreſi non exiſtentibus, rationabiliter hi illorum deuitant communionem. Si enim hoc eſset, iuſta itaque Diuina Prouidentia exiſtente, oportet prædicta quatuor, vel principaliora eorum è conuerſo contingere. Et cùm caput totius Eccleſiæ ab initio conſtitutum cecidiſſet, oportet vtique Dominum alterum caput ſuſcitare ſanæ parti Eccleſiæ; ne ſine capite, & inuſitatum, & deordinatum, & deforme magnum & myſticum Corpus Chriſti remaneret. Sed venio ad ſpecialiora.

Hæc gens propter duo, vt ita dicatur latinos accuſans æſtimat oportere ab eis ſe diuidi. Vnum & principalius, quod aiunt, Spiritum Sanctum ex Patre Filioque procedere. Secundùm quod per azymos panes ſacratiſsimam celebrant hoſtiam.

Ego autem tempora examinans video, quod ſchiſma nondum quadrigentorum eſt annorum ſub Baſilio enim Macedone & Focino * Patriarcha, vt aiunt incepit à quibus nondum prædictorum annorum numerus eſt completus. Ecclesia verò Romana ante inchoatum ſchiſma pluribus, quàm ſeptingentis annis per azymum conficiebat Sanctiſſimam * Teletam. Alexander enim Romanus Pontifex. qui ſub Adriano glorioſo martyrio vitam finiuit, hoſtiam de azymo Eccleſiæ Romanæ ſtatuit. Poſt quem non paucos Romanos Pontifices, Deus virtute, & martyrio & miraculis glorificauit; vt etiam vtræque partes in ſanctis eos connumerarent. Similiter Spiritum ſanctum ex Patre Filioque tanquam ex vno principio procedere videtur Eccleſia Romana tenere ante inchoatum ſchiſma pluribus, quàm quadrigentis annis Beati enim illi viri diuinus Auguſtinus, Ambroſius Mediolanenſis, & Hieronymus, qui claruerunt circa tempora Theodoſij Magni, ex quo præterierunt vſque nunc plures quàm octingenti anni, quos latinorum Eccleſia Doctores & regulas pietatis duces habuit iſti diuinam aperientes ſcripturam, multis locis ſuorum operum manifeſtè notant, quod Spiritus ſanctus ex Patre, Filioque tanquam ex vno principio procedit.

* Photio

* Miſſam

Hinc colligere licet quo tempore vixerit Barlaam

At verò Romanus Pontifex Beatus Gregorius, qui dicitur fuiſse ſub Iuſtiniano ante ſchiſma pluribus, quàm trecentis annis, ſuperiores ſuos & ipſe ſequens eamdem de Spiritu ſancto tradit ſententiam. Quare ſi racionabile eſset propter has cauſas à latinis diuidi; oporteret vtique ab initio hoc facere & neque ſanctos hoc ſapientes & azyma immolantes putare, neque communia Concilia cum eis pari facere. Nunc autem poſt vnà cùm eis celebrata ſeptem Concilia generalia & multos azyma ſacrificantes, & prædictam de Spiritu ſancto ſententiam in ſuis ſcriptis manifeſtè prædicantes ſanctos & ab ipſis Græcis reputatos propter eadem ipſa poſt multos annos velle ab ijs diuidi, quomodo non caret omni ratione? quamquam de Spiritu ſancto, ſi ſoli illius linguæ Patres hoc traderent nolle credere nondum tantùm eſſet malum,

Nunc autem & græcæ linguæ Patribus idipſum prædicantibus, ſcilicet Magno Baſilio in Antireticis, Sancto Athanaſio multis locis, Sancto Cyrillo Sancto Gregorio * Niceno, quomodo non abſurdum eſt eos, qui eadem nunc illis ſapiunt hæreticos reputare? Ego quippe non habens huius rei demonſtrationem tanquam exiſtentis ſuper demonſtrationem; & videns tantùm exercitum Patrum ſapientium, atque decreto Dei Matrem Eccleſiarum idipſum determinantem, non tutum eſse cognoſco aliter ſapere. Quamquam ſi contrarij demonſtratio haberetur, & res huius eſset perceptiua, neque ſic oporteret piam conſiderationem tantorum Patrum ac Sedis Beati Petri ſententiæ humanam demonſtrationem anteponere. Multa enim demonſtrationibus * diſſonantium noſtra docet Religio.

* Nyſſeno

* Fortè diſſonantia

At verò, & de Azymis, cum manifeſtum ſit, quod in ſacra Scriptura panis nominetur ſiue fermentatus ſit, ſiue azymus, & quod verò illius ſacræ Cœnæ prima, vt aiunt tres Euangeliſtæ azymum erat, in qua non tantùm comedi panem fermentatum à quoquam Iudæo non licebat, ſed neque omninò in domo Iudæi inueniri; Et quod duo diſcipuli miſſi ſunt ad præparandum in cœnaculo legale, & aſſertum Paſcha, & quod, vt aiunt Euangeliorum expoſitores omnibus quæ ſe-

cun-

eundùm legem erant coosſummatis; Saluator pane accepto cœleſtia tradidit ſacramenta, qui panis intelligitut eſſe ex illo, qui tunc ptoptet legale Paſcha præparatus erat in menſa, & Diuino Chryſoſtomo dicente iu octogeſima homilia ſuper Matthæum nihil coutrarium legi ſero illo Saluatorem feciſſe. Et quod ſi eſſet panis ille fermentatus maniſeſtè vtique hoc couttarium eſſet legi. Ex his omnibus indubitantet concludi video pet panem azymum ſua tradidiſſe Dominum myſteria.

Quoniam rursùs Apoſtoli eadem nobis tradentes myſteria non diſtinxetunt, ſiue fermentatum, ſiue azymum. Sed orientalis Ecclesia continuò iocæpit fermentatum, Occidentalis verò azymum; eo quòd gerit imaginem puritatis,& ſinceritatis. Vttaque ego quidem ſimiliter adoro, & colo. Latinos verò in tantum prudentiores æſtimo, quud illi quidem minimè hoſtiam de fetmentato vituperant; ſed ſimiliter venerantut. Horum autem multi non timent in ſaucta blaſphemantes.

Adhuc aurem multi dicunt ſe ſchandalizari, quia multa contra Apoſtolotum canones, & ſeptem generalium Conciliorum vident in Latinorum Eccleſia fieri. Me autem neque hoc ſcandalizare valet. Quare? qui primùm quidem diſcutrens, & ipſe eoſdem canones, & ad præſentia reſpiciens, multa inuenio, & in hac gente contrario modo, quàm vt canones iubent facta; & plura, & maiora, quàm illa, quæ aiunt Latinos tranſgtedi; vt non ſint ſecundùm hoc ipſi meliores illis.

Deindè,& hoc conſidero,quod omnium, quæ in canonibus comprehenduntur alijs exiſtentibus dogmatibus, & de quibus oportet credere; alijs verò in actione,quæ agendum, & non diſtinguunt, & horum rursùs alijs dependentibus à Dominico, & Euangelico mandato; alijs verò non, quæ ſingula à ſtudioſis notata ſunt. Canonum verò de fide, & quorum eſt Dominicum mandatum nullum vnquam Eccleſia Romana mutauit, neque poteſt hoc oſtendi. Quos verò mutauit, vel reuocauit; hi ſunt illorum canonum, qui neque de fide ſunt,neque à Dominico pendent mandato. Hoc autem nullum eſt inconueniens. Quæ enim ità ſe habent, etiamſi ſine per Generale Concilium determinata; ſed rebus conſequentibus, temporibus cadentibus, & humanis diſpoſitionibus mutatis poteſt Eccleſia ipſa, gratia melioris mutare. Vt multa talia reperiuntur, etiam in ipſis Concilijs poſterioribus multa priorum Conciliorum decreta, cum eodem ſpiritu, vel omninò irritantibus, vel omninò, ad melius conuertentibus.

Sed quia illa, quæ huiuſmodi ſunt propter ſe locem humanarum retum mutationem frequentiùs contingunt; in quolibet verò non eſt poſſibile, vel non eſt facile aggregare Concilium. Sed neque eſt quodlibet tantæ dificultatis, vt generali deliberatione indigeat: non oportet turbari, Sancta Matet Eccleſiarum cum ſola circa ſe Synodo, quæ huiuſmodi ſunt ſuis temporibus Apoſtolica Authoritate corrigit, & mutat, vel irritat? Non enim eo quod ſit maioris authoritatis, & magis poſſit generale Concilium quàm Apoſtolica Sedes generalia aggregantur Concilia; ſed quia incidentes quæſtiones difficiliotes ſunt, & maiore indigent diſcuſſione.

Ex his igitut omnibus nouiſſima mea concluſio eſt illa. Quod Eccleſia Romana eſt ſummè orthodoxa,& nullam vnquam cauſam alicui dedit, vt rationabilitet ab ea diuidatur. Et quod, qui ei ſunt vniti, & obedientes, & mandata Dei cuſtodiunt, in ſtatu ſalutis ſine dubio ſunt? Itaque, & quicumque ſpretis his, quibus placet in ſchiſmate perſeuerare, ad ipſam toto animo accedunt; hoc ſalubriter de ſe, & deliberare, & agere puto.

Eiuſdem Domini Barlaami Epiſcopi ad eoſdem amicos ſuos Græcos, & de primatu Eccleſiæ Romanæ, & de proceſſione Spiritus ſancti.

QVod in primo ad vos miſſo ſermone, ò Amici, & fratres ſine aliqua probatione tamquam manifeſtum ſumptum eſt; Eccleſiam videlicet Romanam principali Dei voluntate Matrem eſſe Catholicæ Eccleſiæ; proprio ſermone nunc tentabo vobis demonſtrare; Deprecans vos, vt ſicubi me videritis cogitationibus deceptum non pigeat vos verbo, vel ſcripto errantem ad rectam reuocare viam.

Incipiam igitur inde. Deus nullam multitudinem in entibus dimittit inexpertem virtutis vnius, per quod infinitum multitudinis,& indeterminatum termino,& ordine formari valeat; ſed ſemper multis ſuper ſtatuit vnum commune principium, non ſolum longinquum, & alterius generis, & multa alia non eiuſdem generis complectens; ſed etiam propinquum, & cum multis eiuſdem generis. Et hoc ſi quis incipiendo à Deo qui eſt commune omnium principium voluerit mente tranſire, per ſuper cœleſtes, & cœleſtes, & inferiores naturas, & cum his videre veteris teſtamenti facta, & quæcumque alia prouidentiæ acceptantis ſunt in vniuerſo opera; indubitabiliter ità ſe habere in omnibus inueniet, & conuenientet. Vt enim ait Theologus in primo de Filio ſermone; pluralitas principiorum, & carentia principij initia ſunt inordinationis. Ex hac autem oritur ſolutio. Solutio verò omninò eſt Dei alienum. Quapropter, & factus propter nos homo, & duodecim eligens viros; quos ſapientia decorans miſſurus erat ad noſtri generis reconciliationem; his Principem, & caput ſuperſtatuit Petrum, primum aliorum eum conſtituens,per ea quamuis communiter omnibus data, ſingulariter ipſi, & manifeſtiùs tradita. Ligandi enim, & abſoluendi poteſtatem, atque paſtorale miniſterium, quæ, & ante reſurrectionem, & poſt, per communia, & alia verba omnibus decretat, ſpecialiùs, & expreſſiùs Petro dat, ipſi dare pollicens clares regni cœlorum, & ſuper eum Eccleſiam ſuam firmiſſimè ædificare, & eius fidem nunquam deficere, & ſuos ipſum fratres confirmare, & adhuc paſcere totam Eccleſiam ter ei præcipiens. Quia enim per hæc caput ipſum

ſum

ſum aliorum Apoſtolorum conſtituebat Dominus, & hoc intendebat. Multa huius argumenta eſſe poſſunt.

Primùm enim, ſi nihil differentiùs, ab alijs per ea Petrus accipiebat non facilè inuenietur alia cauſa, ob quam nihil fruſtra faciens ſapientia hæc ſingulariter Petro loquebatnr. Deindè, & Euangeliſtæ, & in Euaugelijs, & in actis vbicumque commemoraut Petrum eum alijs, vel omnibus, vel aliquibus, ſemper, & vbique ipſum alijs pręordinant. Quod non vtique obſeruanter ſacerent, niſi ſcirent eum, primum aliorum à Domino conſtitutum. Inuenio etiam Apoſtolos illi, vt ſuo Primati ſemper cedentes. In actibus enim, alijs Apoſtolis pariter, cum eo exiſtentibus, ipſum video ſemper ſermonem incboantem, alios verò ſequentes. Deindè, & illud conſidero, quod cùm ea quæ Sacramenti Incarnationis magis ſunt neceſſaeia, ſicuti eſt Crux, paſſio, mors reſurrectio, & per quatuor Euangeliſtas pleniùs ſcribantur ea verò, quæ in tantum non ſunt neceſſaeia ab alijs omittantur, & ab alijs dieantur; Illa, per quæ Petri Primatus oſtenditnr tamquam exiſtentia illorum, quæ magis ſunt neceſſaria, & à quatuor conſcripta ſunt, tamquam valdè neceſſarium ſit omnes ſeire, cui Eccleſiæ principatus à Domino creditus ſit.

At verò Diuinus Dionyſius in tertio de Diuinis nominibus, vertiealem Theologorum ſummitatem Magnum Petrum nominat, & ex tunc vninerſa Ecelcſia addito ipſi Dinino Paulo ſummos Apoſtolorum Petrū, & Paulum nominat, illum ſimiliter præordinans. Quare vndiqne manifeſtum eſt ab ipſo Domino Chriſto ipſum accepiſſe aliorum prinelpatum. Et hoc valdè decenter. Quoniam enim oportebat eum, qui erat propriè, & verè aliorum Apoſtolorum Princeps non ſemper eis eorporaliter adeſſe; ſed ſeeundùm corporalem præſentiam relinquere eos, vnum de duodeeim vice ſua principem aliorum præponit, hominem hominum, vt ſacta diſpenſationis, neque in hoc alijs prouidentiæ operibus appretianda ſunt. Sed videamus reliqua.

* Videtur deeſſe dicūt ſcribunt vel ſimile quid.

Mulri noſtrorum Doctorum * Pontifiees quidem locum obtinere duodecim Apoſtolorum, Presbyteros verò ſeptuaginta. Ergo primi Pontifieum Apoſtoli ſunt. His adhuc prior quidem primitùs Chriſtus. Secundò verò, & ab omnium Primo conſtitutus ad habendam principiandi rationem ad alios Beatus Petrus. Quid igitur? oportet ne; pontificale quidem miniſterium non ipſis Apoſtolis circumſeribi; ſed etiam ſucceſſoribus ipſum tradi, vſque ad fines ſeculorum; vt ſemper in mundo ſint Pontifices ſucceſſores eorum; Pontificatus verò primatum in ipſis oportebat finiri, ve quemadmodum in illis factus eſt aliquis decreto Dei primus, quem alij pro capite ſuo ducebant, hoc nequaquam ad reliquos tranſeat, vt alij aliquem vnum ſuum principem putent, ſed omnes pee omnia coæquales ſint. Et ex qua differentia hoc deberet contingere, ve Pontificale quidem miniſteriū tranſeat ad ſucceſſotes, principandi verò officinm ſecundùm Pontificatum minimè, cum vtraque ſimiliter eſſent à Domino oſtenſa, & ſimilitet multitudini fidelium neceſſaria exiſtant? Vel quomodo totaliter prouidentiæ opus eſſet omnia ſapienter adminiſtrantis Apoſtolis quidem prouidere, ve habeane primatem, quos ità gratia erat perfectura, vt non indigeant in multis ducem hominem habere; poſt illos verò multieudines fidelium inprineipatas, & inordinaeas deſerere ferre? Ego enim contrarium credo; ideò Petrum Principem aliorum conſtitutum fuiſſe, vt ſecundùm eamdem formam ſemper in Eccleſia ad vnum redueantur omnes principium. Sed quoniam Pontificatnm quidem ad multos tranſire impoſſibile erae ideò licèt multi in diuerſis locis, & orbis partibus Epiſeopi à Beato Petro creati fuerunt, vt de eo Chronica indieat, & omnes poſſibile eſt nominari ſueceſſores eius ſeeundùm vtraque, Pontificatum aio, & primatum, Solus Beatus Clemens ſueceſſot eius ab ipſo ſubſtituitur.

Ipſe enim in quadam ad Iacobum epiſtola ita narr at, quo dDiuinus Petrus ante paucos dies ſui eorporalis finis conuocata tota Romana Eccleſia, conſtituit eum coram omnibus vice ſua illum Epiſcopum dieens ad illum quidem. Tibi do omnem traditam mihi à Domino poteſtatem; ad plebem verò, vt in omnibus illi tamquam ſibi attendant. Itaque ex tunc aliarum quidem Ciuitatum Pontifiees inuenies nihil, vt plurimum æſtimantes, oportere curioſiùs, agere vltra illa, quæ ad ſuam Diœceſim pertinebant, Romanos verò Pontifiees à B. Clemente ineipiendo tamquam totius orbis prælaturam, & curam habentes vniuerſalia adminiſtrare, mox ordientes ad vniuerſas partes * regulares Epiſtolas mittentes, & quæ vbique peccabantur corrigere nitentes, & quod agendum erat omnibus ſtatuentes, vt poteſt boc ſciri, ſi quis Regulares Epiſtolas Romanorum Pontificum à Beato Clemente vſque ad Sanctum Silueſtrum diſcurrere voluerit, in quibus non pauca inueniet contenta etiam eorum, quæ nunc Eccleſia Græeorum facit ab illis Pontificibus iuſtituta, & otiginem habentia; vndè quod in machina vniuerſi contingit, quod quæ longinquiùs, à Deo diſtant procliuiora ſunt ad peccandum, & minùs determinata, & mutabiliora; quæ verò propinquiora ſunt eadem in bono permanentiora, & ſtabiliora, & magis determinata. Idem etiam in Eecleſia profectò contingit. Plurimæ enim, & deterrimæ hęteſes in partibus magis à Romana diſtantibus natæ ſunt; Romæ verò, vel propè Authotes hæreſum ſacti non ſunt. Matre enim Eccleſiarum omnibus veritatis radios enitente, profectò contingebae propinquiores magis, quàm longinquiores illuminari. Cum autem Diuina Prouidentia reſpublica ad Chriſtianos veniſſet piorum Imperatorum legiſlatores, Conſtantinus, & poſt eum Iuſtinianus conſequtnter ſuperiori traditioni, & poſſeſſioni legibus, & decretis eiuſdem Eccleſiæ primatum ſtatuunt, in parte pietatis boc ſacientes; manifeſtè determinantes Romanam Eccleſiam oportere habere rationem ad reliqnas omnes, & ipſi conuenire omnium dominari, & omnia retractare, & quæ vbique de fide, & dogmatibus, dubitantur ad ipſam referri, & ibi conuenientem examinationem, & definitionem conſequi,

* Canones decretales.

atque Sardicenſis Concilij canones omnium aliorum Pontificum ſententias iudiciales, ſi quis ad ipſam appellauerit ipſam oportere retractare, & confirmare, vel irritare ſimiliter ſtatuunt. Et Generalia quædam Concilia nouæ Romæ Epiſcopum honorare volentia, oportere ipſum habere decernunt primatum poſt Epiſcopum antiquæ Romæ. Et quod omnium maximum eſt, quod & in canonibus, & legibus nullius Eccleſiæ Sedes Apoſtolica nominatur, niſi tantùm Romana; vnde multi Magni viri de Orientali Eccleſia arbitrantes ſe iniuriam eſſe paſſos ad Sedem illam refugerunt. Magnus Athanaſius, Sanctus Maximus; ſed neque Beatus Chryſoſtomus ſuum ignorauit caput. Paſſus enim maximas iniurias ad tunc Sanctiſſimum Papam omnia refert. Qui, quantum in ſe erat, manum auxiliatricem dare iniuriam paſſo nullo modo neglexit. Sed & Agapetus Sanctiſſimus Papa, cum aduenisset nouam Romam tempore Iuſtiniani Imperatoris; quoniam vidit Antimum Patriarcham quamdam hæreſim defendentem; illum quidem deponit de ſede, Mĕnam verò virum Orthodoxum in Patriarcham creat. Et cum aliquando quatuor Patriarchę cum Imperatore aduersùs venerabiles imagines impiè geſſiſſent, non paucisque annis huic hæreſi perſeueraſſent, atque ad delendas honorabiles figuras communia quædam Concilia, quæ generalia eſſe, & nominari probabant, celebraſſent, & ſuis decretis Beatum Stephanum ſe ſubſcribere cogere voluiſſent; repudiat eos ille Sanctus, non ex alio, niſi quod non habebant conſentientem Romanum Pontificem, dicens huiuſmodi ſynodum non debere Generalem nominari illo abſente, quo ſine non licet fieri Generale Concilium, & ſi fiat robur non habere. Quamquam Epheſinum Concilium nihil impediuit generale & eſſe, & nominari, neque Antiocheno Patriarcha præſente, neque Conſtantinopolitano aſſentiente. Et Chalcedonenſe ſimiliter Alexandrino Patriarcha non aſſentiente.

Neque igitur generale Concilium neque aliud quidquam ad vniuerſi vtilitatem vnquam celebratum eſt ſine illa ſede. Et ex illa quidem Eccleſia nulla hæreſis ſuperioribus temporibus ortum habuit; nulla verò aliundè ortarum occidit ſine Illius prouidentia. Omnibus quidem modis, quibus iuſtè aliquid poſſideatur totius Eccleſiæ illa primatum obtinuit Sedes; ſcilicet Diuina ſententia, Apoſtolorum inſtitutionibus, Synodorum canonibus, Sanctorum Decretis, multitudinis aſſenſu, temporis præſcriptione, ab omnibus conſenſu, & quod omnibus ſuperioribus temporibus piè, & rebus communibus vtiliter Dominium exercuit. Nam etſi aliquis ſemel illorum Pontificum alicui hæreſi aſſenſus eſt, ſed non in longum, aut de longo huius remedium. Statim enim eadem Eccleſia aduerſata ei, illorum oratione ſede ſimul, & vita priuatur. Quid autem ſi decus ipſum, & vtilitatem quæramus? nonne videbitur decentius eſſe, & per omnia, vt ita dicatur vtilius, & Dei erga nos pietate dignius, vt illi genti totius orbis prælatura, atque cura credatur, quæ legibus & ciuili doctrina maximè omnium gaudet, quæ omnem infinitatem & inordinationem, & inæqualitatem, & violentiam, & iniuriam, & detractionem de Republica ab initio conſueuit extirpare, quàm alteri cuicumque.

Quæ enim alia cauſa inueniri poteſt, ob quam etiam ante Incarnationem Verbi quatuor ſecundùm Danielem magnorum illorum regnorum ſoli nouiſſimo, & Romanorum totus orbis à Prouidentia Dei commiſſus eſt? niſi quod Romani humaniùs, & ciuiliùs, & legaliùs, & æqualiùs ſubditis vtebantur.

Quia verò Romanorum Eccleſiam Principem eſſe aliarum Eccleſiarum opus eſt, omnia decorantis & vtiliter diſponentis prouidentiæ, certum eſt ex illo. Si quis enim conſiderando hominum diſpoſitiones, & voluntates, & naturales eorum paſſiones quæcumque communiter omnibus accidunt, & quæcumque alijs aliter contingere poſſunt; atque humanarum rerum, ſiue illarum quæ in nobis ſunt, ſiue quæ in nobis non ſunt velocem mutationem, & cum his olim ortas hæreſes, atque temporalis dominij in eot ſeparationem, animo velit videre; quænam terra ſubſequuta eſſent, ſi omnes Eccleſiæ ita prorſus diuiſæ eſſent, vt altera alterius non dominaretur, inueniet pro certo infinities meliùs eſſe, & ad decus, & ad vtilitatem, alias ſub alijs ordinatas eſſe, & poſtremò omnes ſub vna, quàm ſi aliter ſe haberent. Ego enim arbitror, quod cum multis alijs aduerſis, quæ poſſent contingere illud certiſſimè contigiſſet, quod neque accenſæ hæreſes extinctæ eſſent, & aliæ tot hæreſes, & errores vigerent, vt diuiſis ita ab inuicem Eccleſijs coæquales eſſent qualibet videlicet ex multa poteſtate ſuam defendente. Quo nihil eſſet Eccleſijș fœdius, & pernicioſius. Ergo ſi qua nunc eſt Eccleſia habens, & faciens quæcumque oporteret, & habere & facere, eam, quæ ex Deo eſſet aliorum dominatura; hæc eſt quæ diuinitùs dominium habet, & cui ritè conuenit dominari, atque alias ei credere.

At verò Eccleſia Romana videtur in integrum, & habere, & facere, quæcumque oporteret eam, quæ ex Deo eſſet aliarum dominatura & habere, & facere.

Primùm enim oporteret dignè omnium dominaturam ex viris collectam eſſe, qui quantùm dominio, tantùm ſapientia, & morum virtute excellerent alios. Hoc verò abundanter illa habet, ſi quis enim voluerit videre ſacrum illum circa Papam Senatum, & eos, qui circa illum ſunt; inueniet Eccleſiam illam, non ſolùm ad vnamquamque aliarum comparando, ſed ſimul ad multas, & multitudine elegantium virorum, & ſcientiæ ſpecie omni, & morum benignitate, & honeſtate quamplurimùm alijs preeminentem.

Item oporret benè omnium dominaturam nullo modo ſubditam eſſe temporali dominio. Quoniam enim facta Eccleſiæ correſpondent animæ; temporale verò dominium corpori, & etiam condecentius animam dominari corpori, quàm è conuerſo. Congruum vtique etiam, & conueniens Eccleſiarum Dominium nullo modo ſubditum eſſe principum huius mundi dominio.

Etiam vtile, vt neque metu vllius dominij aliquid minùs rectum facere, vel concedere;

dere;

tiere; neque aliquis contra voluntatem de inre electorum Inſiliat Sedi. At verò Romana Eccleſia olim hoc bono ditata eſt, & ipſa liberata omni mundana tyrannide, & ſuis membris omnibus eamdem impartita eſt libertatem.

Tertium verò, & maximum oporteret immortalis Eccleſiæ principatum in aliquo incorrnptibili ſuum robur, & firmitatem habere, & non corruptibili, ne hoc corrupto res Eccleſiaſticæ labantur. Quod vt plurimùm Regibus contingit, quibus in pecunijs & exercitibus, & virorum conſilijs, & humanis legibus, & alia ciuili virtute ſuam virtutem habentibus; ſubditæ eis ciuitates rebus mutatis, cum vident & poſſibile ſibi, & ſine periculo, & ſuis rebus expediens, ſeruitutis iugum excutere, non verentur hoc facere. At verò illa, in quibus firmitas Romanæ Eccleſiæ conſiſtit, cœlo & terra ſunt permanentiora. Virtute enim verborum Domini ad Petrum ſubditæ ei gentes contremiſcunt, eam & metuunt, & ab ipſa diſcedere, à Deo diſcedere eſſe virtute illorum verborum omnes putant.

Item ſi perquiratur, quænam ſint congrua opera diuinitùs omnium dominantis Eccleſiæ; inueniet eadem ipſa, & Romanæ. Oportet enim primò nutu Diuino omnium dominantem plurimùm eſſe ſollicitam, vt vbique, & omnibus, & ſemper Euangelicus prædicetur ſermo; vt, & ſi non aliud; ſed ea quæ in promptu ſunt, & efferri poſſunt Sacramenta noſtræ religionis, & ſalutaria Domini præcepta, & conſilia, & quid à quolibet exigendum etiam, nullus qui magno nomine cenſetur & diuina luce ſignatus eſt ignoret. Item ſchiſmaticos, & per epiſtolas, & per nuncios niti ad ſe reuocare, redarguendo, increpando, admonendo, hortando, vel rogando, afflictis Chriſtianis pro poſſe auxiliari pecunia, ſi habet & per ſe petentes adiuuare hortando, & iniuriam paſſos, & ad eam refugientes defendere omnium peccata quo quomodo corrigere conari.

At hæc omnia, & ſi quod alterum legaliter principanti congruit ſummè Romana Eccleſia facere videtur. Alia verò orbis Eccleſiarum nulla eſt, quæ habeat, & faciat quæcumque oporteret diuinitus dominatutam habere, & facere.

Quoniam ergo moueos meas cogitationes vndique inuenio per omnia melius eſſe, vt ſit aliqua Eccleſia, ſub qua aliæ ordinatæ ſint, & has perquirens ſolam video Romanorum, & habentem & facientem quæcumque oporteret Diuino beneplacito omnium dominatutam & habere & facere; non poſſum prouidentiam eſſe credens Romanæ Eccleſiæ maieſtatem & ſublimitatem fortunæ & caſui dare, & noo in maximis prouidentiæ operibus & ſolemniſſimis & hoc computare.

Ex his igitur primatum illius Eccleſiæ ſufficienter demonſtratum eſſe puto. Venio rurſus ad Paracleti proceſſionem.

De Proceſſione Spiritus Sancti.

QVoniam multis annis poſt ſeptem generalia Concilia; vidit eadem Eccleſia aliquos eorum qui denuò conſueuerant in hæreſes frequentiùs delabi aſſerentes Spiritum Sanctum ex ſolo Patre procedere, & minimè ex Filio, & ſermonibus perſuaſibilibus ex humana mente hoc dogma affirmantes; propinquiorem verò ſibi multitudinem, & ad hæreſes ſemper tardiorem à principio Sapientem Spiritum Sanctum à Patre, Filioque procedere: quid eam, quæ ſemper conſueuerat huiuſmodi controuerſijs finem congruum imponere, & vnitatem omnibus monſtrare oportuit facere? ſilentio ne rem præterire, & ordinem ſuum deſerere? ſed non erat hoc eius. An ad Ariſtotelicas methodos, & Platonicas diuiſiones, & Mathematicas demonſtrationes, & cogitationes humanas recurrere, & ex illis quæſitorum veritatem perquirere; ſed neque hoc decreuit facere; ſciens profectò hanc rem tranſcendere omnem humanam, & mentem, & methodum, & demonſtrationem. Quid igitur fecit? ad ſuos Doctores, quos longis ſurſum temporibus pro Sanctis habuit, recurrit Beatos Auguſtinum, Ambroſium, Hieronymum, & Gregorium, & horum ſcripta perſcrutata videt eos, tamquam ex vno ore multis locis, & frequentiùs Spiritum Sanctum ex Patre & Filio procedere aſſerentes. Et neque vſque ad hoc ſtat. Sed & Orientales Eccleſiæ Patres perquirit, & videt horum ſimiliter plures, & principaliores idipſum ſapientes; reliquos verò minimè omnium dicentes: præter vnum ſcilicet Damaſcenum, qui videtur contrarium dicere. Quamquam non dicit ipſe, quod Spiritus Sanctus non eſt ex Filio, ſed quia non dicitur ex Filio; Ac ſi diceret; quod io Diuina Scriptura non inueoitur verbo dictum, qoia ex Filio. At verò videtur & ipſe dicere Spiritum Sanctum à Patre per Filium emanare, & imaginem eſſe Filij Spiritum. Et ad Patrem ita ſe habere Filium, & Spiritum; queadmodum ad Solem ſe habent radius & illuminatio; quæ vtraque ex Sole quidem ſunt; ſed per radium ait illuminationem nobis dari. Ex quibus videtur, & ipſe non penitus contrarium teoere. Ipſum enim illuminationem, & ex Sole per radium eſſe dicere; & rurſus ex Sole & radio, verum eſt, quemadmodum, & in Trinitate. Quorum enim eſt communiter Author Pater & Filius hæc & vtroque modo dici verum eſt, & ex Patre per Filium, & ex Patre, & ex Filio.

Tantorum itaque Patrum concordiam cum vidiſſet, & propter rei magnitudinem adhuc his non contenta, conuocat ad ſe vniuerſos Eccleſiarum Prælatos ad inquiſitionem communicandam. Vno itaque verbo his, qui voluerunt intereſſe ſimul congregatis, & omnibus poſt factam rei congruam inquiſitionem ad idem conſentiētibus denique Apoſtolica authoritate, hoc eſſe, quod oportet credi declarando determinat, & contrarium dicentes in portione hæreticorum decernit.

Quæ igitur erit, nunc mea excuſatio, ſi noluero quietè obedire. Sed tantorum Patrum, & Matris Eccleſiarum ſententiæ de re vincente vires naturalis cogitationis præpoſuero meam cognitionem? neque illud valens conſiderare, quod indignum erat penitùs diuina prouidentia, non ſolùm illam Eccleſiam ſublimare, & caput Catholicæ Eccleſiæ à principio

Digitized by Google

cipio facere, quam nouit inſanabiliter caſuram, & infinitas multitudines ſecum dimiſſuram, ſed & cum à rectis cecidit dogmatibus adhuc magis magnificare, & omnibus bonis ditare. Eam verò quæ rectè ei à principio reſtitit, contrarium pati permittere?

Ego verò & aliud cogito, quod portas inferi numquam aduersùs Eccleſiam præualituras eſſe cum ſie veriſſimum, olim portæ inferi aduersùs Eccleſiam Dei præualnerunt, ſiquidem Romana Eccleſia cecidit. Nam ſi Eccleſia ſoli quidem huius partis ſunt, vt ſecundùm multitudines eos ad ſe conuertant, nullo penitùs exiſtente, qui publicè prædicando populum confortarce in fide perſenerare, & Perſæità adhuc ſe habent, vt in primo miſſo ad vos ſermone recitaui, iam aduersùs Eccleſiam portæ inferi præualuerunt. Sed hoc ſalſo exiſtente cogor Romanam Eccleſſam, orthodoxam in omnibus putare, & hanc ſolam eſſe cum ſibi ſubiecta multitudine, unam, ſanctam, Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam, in quam credere iubemur, & aduersùs quam portę inferi neque præualuerunt, neque vnquam Deo ipſam, tamquam nouum Iſraelem regente, præualebunt.

Epiſtola Alexij Calocheti ad Dominum Barlaamum Epiſcopum Gyracenſem petens ab eo quorumdam librorum Latinorum translationem propter bonum vnionis,

TVas communiter ad amicos miſſas epiſtolas cùm vidiſſemus; ego & noſtræ ciuitatis tui Amici, horum, quibus rectè coneradici poſſit, nihil in eis inuenimus. Ignota verò penitus à nobis multa vidimus. Ais enim in ſecunda epiſtola ſignum eſſe eius, quod Romana Eccleſia à principio omnium dominabatur; quia Romani Pontifices, à Beato Clemente incipiendo; tamquam totius orbis curam gerere debentes; vniuerſalia adminiſtrare mox cæperunt, ad vniuerſos regulares epiſtolas mittentes, & vbique peccara corrigere nitentes, & agendum ſtatuentes. Ex quibus epiſtolis multa corum, quæ nunc etiam in Eccleſia Græcorum fiunt principium habuerunt.

Nos verò, neque has Epiſtolas vidimus, neque putauimus in Græca lingua ipſas nuuc eſſe. Item ais Beatum Ambroſium, Gregorium, & Hieronymum dicere, in ſuis ſcriptis Spiritum Sanctum, & ex Filio procedere, quę ſcripta ſimiliter non vidimus. Item ais, quod Romana Eccleſia de codem ipſo conuocauit vniuerſos Eccleſiarum Prælatos ad communicandam huius inquiſitionem, & his qui voluerunt intereſſe ſimul aggregatis, & omnibus poſt conuenientem factam inquiſitionem ad idem conſentientibus, ipſa poſtremò ordinari decreuit. In his quaſi Generale Concilium vis factum eſſe de propoſito, quod nondum vſque nunc audiuimus. Rogamus itaque te communiter omnes per Deum ipſū, vt ſi quidem tibi poſſibile eſt, & prædictas Sanctorum illorum Pontificum Epiſtolas, & ſermones dictorum trium beatorum virorum, in quibus propoſira quæſtio continetur, & adhuc acta prædictæ communis congregationis, conuertens ad linguam Gręcam tranſmittas nobis ipſa. Nam ſi his viſis, de quibus dicis informabimur, bene ſcito quod controuerſiæ noſtræ cum Latinis ex maxima parte ſolutæ erunt.

Epiſtola ſapientiſſimi, & doctiſſimi viri Demetrij Theſſalonicenſis ad eumdem Dominum Barlaamum Epiſcopum Gyracenſem, in qua ponens omnia dubia ſua de proceſſione Spiritus Sancti petit ab eo doceri, quibus modis adductus ſit credere Spiritum Sanctum, & ex Filio procedere.

CVm olim tu partibus noſtris dimiſſis ad occidentem abijſſes, ibique de cætero commorari voluiſſes; nos, qui radijs tuæ ſapientiæ illuſtrati, mulris ignorantiæ tenebris liberatos nos eſſe putabamus; rurſus tuæ abſentiæ tenebris incidentes tanquam in nocte vitam ducebamus; ſicut Solis occidentis, & amplius non oriri ſperati priuationem lugentes. Sed nuper ſama quadam ſubitò audita, & vbique circumeunte, & ſplendidè clamante te non poſt multum ad nouam Romam aduenturum, conuerſi nos; quis dignè explicabit, quanra lætitia repleri fuimus? Quoniam verò non in longum quidem venientes ad nos de Byzantio applicuiſſe te iam illuc pro certo annunciabant; non amplius ſobrijs hominibus ſimiles eſſe ex gaudio videbamur; ita furentes erga te amor nos effecit. Verè enim matutina lætitia videbatur ad veſperam demorato fletui ſucceſſiſſe rurſus in Oriente tanquam ſplendido Sole relucente, & iucundiſſimum manè nobis efficiente.

Itaque præparabamus nos; quotquot amici tui quam velociſſimè ad te venire. Sed omnibus ad iter neceſſarijs præparatis, & nobis proponentibus immediatè inde recedere. veniunt quidam rurſum illinc receſſiſſe te de ciuitate, & ad nigrum * Pontem abijſſe nunciantes. Quo auditu perculſi nos, & ad profundum triſtitiæ demerſi vix potuimus nosmer reſumere, Philoſophia mutabilitatem rerum conſiderantes, & nosmetipſos conſolantes. Verùm dicebant ſe à te audiſſe talia, quod omnis neceſſiras ſit confiteri; Spiritum Sanctum ex Patre, Filioque procedere. Quod qui negant neceſſariò ſunt hæretici, & ſchiſmatici. De his itaque præ omnibus æſtimarem ipſum te audire, & tecum de omnibus perquirere; non propter aliquam contentionem, vt aliquis putaret ſed quoniam non eſt veriſimile te, quem differenter nouimus virtutem & veritatem per vitam colentem, & de nulla re litigioſis verbis gaudentem, neque victoriæ auidum cuiquam vnquam diſputantem irrationabiliter; ſic ex opinando ex ſolo Patre procedere Spiritum Sanctum conuerſum eſſe ad prædicandum, quod etiam ex Filio, niſi aliqua idonea neceſſitas ad hoc te impuliſſet, quæ Philoſophanti animæ ſatisfacere poſſet, vt amplius alio non indigeret. Libenter vellem tuo conuentu à te diſcere quidnam fuit illud, quod te ad hoc neceſſitas perduxit. Quod ego ſemper plurimi faciens ad aliquid

* Pontum.

cor-

certum de his venirem. Et multa à mnltis audiens, & his qui ad ſolum Patrem Spiritum Sanctum referunt, & his qui ad Patrem & Filium; nondum vſque ad hodiernum diem de verbis illorum intelligere valui aliquam neceſſitatem, qua altera dictarum opinionum ſtabiliſſet mihi ſufficienter mentis motum. Ergo ſi quod te ad hoc coegit, eſt aliquid eorum, quæ ſcriptura tradi poſſunt; precor te per amicitiæ cuſtodem, vt quoniam ad verba tibi venire Deus non dedit hoc mihi per ſcripturam ſignificare nullo modo neglexeris. Si verò diuinitus tibi ad hoc facta eſt aliqua occulta illuminatio; primùm quidem rogo, vt ſanctis pro Amicis orationibus idipſum à Deo nobis petas. Deinde, vt etiam per ſcripturam nos admoneas, quibus exercitijs principale noſtrum purgantes talis illuminationis capaces efficiamur.

Vt igitur magis valeas ſcire, quomodo nos curare te oporteat; neceſſarium mihi videtur, & particulariter exponere. quomodo vſque nunc, neutrorum verba potuerunt me cogere eis aſſentiri. Et primum dicendum eſt de Latinorum opinione.

Quatuor ſunt genera argumentorum, per quæ illi ſemper conantur ſuam fortificare concluſionem.

Quorum primùm eſt, quod per ſubſtantialem & naturalem Patris & Filij ideuritatem argumento communem facir. Supponatur enim tamquam ab omnibus conceſſum, Patrem & Fillum vnum eſſe Deum, & vnam ſubſtantiam, ſiue naturam ſiue eſſentiam, ex hoc ſyllogiſticè ad propoſitum veniunt.

Secundum eſt, quod ex Perſonali Filij, & Spiritus Sancti differentia quæſitum inuenire tentant.

Aut enim quærentes, quomodo poſſit perſonaliter Spiritus à Filio diſtingui, aut duarũ emanationum diſtinctè expreſſam ſupponentes, & ordine per media procedentes ſuam aſſequuntur concluſionem.

Tertium eſt, quod ex dictis Diuinæ Scripturæ idipſum conantur colligere.

Quartum eſt, quod per natura nobis inſitas notiones demonſtrare propoſitum putant.

Primi quidem generis argumenta non cogunt me ad hanc cauſam. Duos eſſe modos accepimus eorum, quæ de Deo prædicantur. Alia enim eorum ſunt naturæ, & ſubſtantiæ, & quaſi ſubſtantialia, quæ videlicet & diuiſim de qualibet trium Perſonarum prædicantur, & ſimul de tribus ſingulariter, vt Bonum, Sapiens, Omnipotens, Veritas, & alia. Non enim dicimus Filium, & Spiritum Sanctum eſſe tres Sapientes, vel bonos, vel omnipotentes, vel alia; ſed tres vnum eſſe Sapientem, & Omnipotentem, & bonum, quemadmodum & vnum Deum. Alia verò ſunt perſonalia, & ſignificatiua Perſonarum inter ſe relationis, quæ videlicet nullo modo poſſunt ſingulariter de tribus ſimul prædicari. Non enim tres vnus eſt Pater, vel vnus Filius vel vnus Ingenitus. Talium igitur eſt & Spirare Spiritum, & principium eſſe huius. Non enim tres Perſonæ vnus Spirator eſt. Quare hoc ſuppoſitum eſſe in ſola ingenita Perſona non faciet differentiam ſubſtantialem eius, & Filij, nec corrumpet eorum ſecundùm ſubſtantiam identitatem. Nam cum ingenita Perſona habeat æqualiter, & generare, & ſpirare, & non magis alterum, quàm alterum, licèt ab altero tamquam à magis noto nominetur Pater, quemadmodum ſubſtantialis identitas eius, & Spiritus Sancti non cogit Spiritum, vt & ipſe generet, ſed etiam non generante ipſo ſaluatur eius ſecundùm ſubſtantiam ad ingenitam Perſonam identitas, ità certè ſubſtantialis identitas eius Patris & Filij non coget, & Filium Spirare Spiritum, ſed etiam ipſo non ſpirante ipſum ſaluabitur vtique eius ad Patrem ſubſtantialis identitas. Quapropter nihil magis moueri poſſum per huiuſmodi argumenta.

Sed venio ad Secunda, quæ videlicet ex Perſonali differentia Filij ad Spiritum faciunt ſyllogiſmum. Certum eſt, quod ex re penitus ignota, & neque intelligi, neque dici potente nihil ſyllogiſticè concludi, & inueniri poteſt. At verò præclari noſtrorum Sanctorum Doctorum teſtimonio, quamquam perſonaliter differre Filium à Spiritu confitenres; tamen inrerdixerunt nobis inueſtigare huius differentiæ modum; dicentes penitus impoſſibile eſſe, à quoquam in carne viuentium huiuſmodi differentiam, dſtinctè intelligi & exprimi. Quare, quid ex ea concludi poſſit?

Video rurſus nonnullos Latinorum ità apertè, & diſtinctè exprimentes differentiam, qua differt Spiritus Sanctus à Filio; vt etiam per quoſcunque homines, ſi ſolum quantulacumque ex parte mente vtantur poſſit intelligi. Ergo cum nihil videatur propter quod hi fide digniores, & maioris Authoritatis in tantis rebus æſtimentur, nequeo magis his, quàm illis credens quæ exinde concludunt recipere. Et ideò neque per huiuſmodi argumenta mihi perſuaderi poteſt.

Eundum igitur ſit, & ad illa, quæ ex Diuina Scriptura argumentantur. Primum quippe de his illud communiter conſidero, quod ſi eſſet impoſſibile cuilibet propoſitorum per eos dictorum ſenſum alium, & ſufficienter ſe habentem coaptare; ita ſolùm neceſſarium eſſet, quod ipſi ex eis concludunt. Quoniam verò non magis vt ipſi intelligunt, quàm vt alij poſſint eadem intelligi, neutrorum ſermones cogere me valent. Nam hoc ipſum, quod Spiritus ſanctus multis locis Scripturæ dicitur eſſe Filij propter ſolam quam habet cum eo ſecundùm ſubſtantiam vnitatem, quia vna eſt eorum ſubſtantia, virtus, voluntas, ſapienria, & actus, & propter hæc ſola dicitur eſſe eius. Quemadmodum è conuerſo Dei Verbum *gladius* dicitur ſecundùm Apoſtolum *Spiritus.*

Alius rurſus dicat, quia non ſolùm propter quæ tu dicis, verùm etiam, vt ex hoc intelligamus Spiritum Sanctum, & ex ipſo Filio procedere; ego cogitans quod etiam ſecundùm illum ſenſum tantùm ſufficienter poſſet Spiritus Sanctus Filij eſſe, hæſito, & non habeo cui magis aſſentiar.

Similiter mittitur multis locis Scripturæ Spiritus à Filio. Ergo ſi vnus dicat, quod queadmodum Filius propter in carne ad nos manifeſtationem, & aduentum dicitur mitti etiam à Spiritu Sancto, vt in Eſaia ſcriptum eſt, ità & Spiritus Sanctus, quoniam in aliquibus ſignis nobis manifeſtatus eſt, & ad nos veniſſe temporaliter dicitur,

quæ

quæ ſigna ſignificabant quidem ſolùmmodo ipſum Spirirum, facta verò erant à tota Trinitate, propter hoc tantùm, & non propter aliud, dicitur & à Filio mitti.

Alius item dicat, qnod non ſolùm propter hoc, ſed vt cum his adhuc, & illud intelligamus, qnia Spiritus, & ex Filio procedit. Perpendens ego rurſus, quod etiamſi nnn procedat Spiritus, & ex Filio, tamen & ſecundùm illum ſenſum tantùm ſufficienter vtique diceretur ab ipſo mitti, eadem ſimiliter detentus ſum dubitatione.

Rurſus in Sacra Scriptura, ex Filio accipere dicitur Spiritus, & ab ipſo *inſufflante dari*. Ergo ſi vnus dicat, quoniam ipſe Dei Filius magna quædam dixerar de Spiritu Sancto: quia aduersùs eum blaſphemia irremiſſibilis erat; & quia ipſe omnia docebit, & annuntiabit, & diriget ad omnem veritatem, & ſimpliciter chariſmatum diſtributionem ipſi attribuerat, vt non æſtiment Apoſtoli, vel poſt eos Fideles maioris digniratis, ac potenriæ eſſe Spiritum qnàm Filium, ideò ſolùm & non propter aliud dixit, quod Spiritus ſanctus ex eo accipiet, quæ nunciabit, & inſufflando ipſum dare oſtendebat, vt neque maiorem eo Spiritum putemns & nos Deificantia chariſmata communia eſſe Filij & Spiritus Sancti credamus.

Alius rurſus dicat, quia & propter hoc, & adhuc vt intelligamus, & ex ipſo Filio proceſſionem Spiritus cogitans ego quod & ſecundùm illum ſenſum tantùm ſufficienter ſe poſſet habere Scriptura non video cauſam, ob quam magis Latino credam.

Item Patrem & Filium vnum eſſe in Scriptura ſcriptum eſt, & omnia quæ ſunt Patris etiam & Filij eſſe. Et ex hoc concludunt illi ſuum dogma. At verò ſi qui dicat: ò Latini nihil magis ex his neceſſarium eſt Filium principium eſſe Spiritus; quia etiam ex Perſona Spiritus Sancti dici poſſet. Ego & ſpirator vnum ſumus, & omnia quæcumque habet ſpirator mea ſunt. Sed nihilo magis ex his Pater eſſet Spiritus Sanctus. Ergo ſi quis hæc dicat quid magis Latini perſuaſibiliora dicent? Ego enim non perſpicio.

Item vbi dicit Apoſtolus Dominus Ieſus interficiet Antichriſtum ſpiritu oris ſui; illi ipſi Spiritum ſanctum dictum eſſe ibi credentes, idipſum concludunt. At etiam hic dici poteſt; quoniam nos nihil ità facilè efficimus, quàm illa quæ inſufflando ſolùm facimus, volens Apoſtolus ex noſtra tranſlatione oſtendere, quàm facilimum eſt Chriſto interficere Antichriſtum, & nullam habens ei difficultatem ſpiritu oris eius dixit Apoſtatam interficiendum, minimè ibi Spiritum ſanctum intelligi volens.

Hæc ergo ſi qnis dixerit hæſitandũ mihi videtur omninò, cui magis concedendum ſit.

Item vbi ſcriptum eſt; Deum charitatem eſse, & chariratem ex Deo, illi chariratem dici Spiritum ſanctum accipientes; illam videlicet, qua Pater diligit Filium, & Filius Patrem concludunt, alia quædam per medium addentes, ex vtroque ipſum procedere mihi nihilo magis ex his perſuadentes. Quare. Primùm quia non minus certum eſt, vtrum Spirirum ſanctum ibi intendebat Beatus Ioannes; nihil enim impedit, & ita exponere dicentem; vbi dictum eſt *Deus charitas eſt*, ibi de ipſo Trino Deo ipſam charitatem prædicari, illo modo quo ait S. Dyoniſius etiam omnium entium nomina poſse de Deo ſecundùm cauſam prædicari, & maximè nobiliſſima, & Diuiniſſima, ſicuti eſt Bonitas, vita, Pulchritudo, Lex & ſimilia. Vbi verò dicitur charitas ex Deo eſt; ibi ipſum chariratum affectum, qno Deo, & & nobis inuicem vnimur ex ipſo Trino Deo nobis dici adeſse illo modo, quo & omne bonum & honeſtum ex Deo nobis eſse dicimus.

Deinde, ſi quàm maximè ipſum Spiritum ſanctum in illis nominat charitatem Apoſtolus. Vnde pater vtrum illam chariratem * ipſum intelligit, qua Pater diligit Filium, & Filius Patrem; ſed non magis indiſferenti modo & ſimili ipſum charitatem nominauit; ſicut etiam Filius vel Pater, vel tota ſimul Trinitas charitas nominatur; quemadmodum & alia chariſmata attribuuntur ſingulariter Spiritui ſancto; quæ nihil minùs & toti Trinitati eodem modo congruunt. Cæterum & Filius ſapientia quidem Patris nominatur, ſed non ita illa Sapientia eſt, qua Pater intelligit Spiritum ſanctum, & hìc Patrem, vt ex hoc concludatur ipſum Filium & Patre ſimul & Spiritu ſancto generatum eſse.

* Se

Ego itaque vt ad te explicem paſſionem animi mei multò difficilius, habeo ad recipiendum, quod Patre, & Filio diligentibus inuicem eorum dilectio conſtituit alteram Perſonam ipſum Spiritum ſanctum, quàm ad recipiendum quod Spiritus ſanctus, & ex Filio procedit. De hoc enim eius veritatis cupidine cogitanti nullę mihi ſuſpiciones intrant, ne fortè verum ſit illud Ariſtotelis: quantò magis perquiro, & cogitatione voluo tantò incredibilius mihi videtur; nam de Diuina Scriptura non ita patet, vt animam per ſe verum quærentem ab omni remoueas ambiguitate. Si verò à Sacra Scriptura, & fide nobis traditis penitus recedentes ad naturalem rationem recurrere velimus, miror ſi vnum Deum ſimpliciſſimum in tribus perfectis Perſonis per ſolam naturalem rationem, tamquam aliquid eorum, quæ mathematicè demonſtrantur inuenire poterimus.

Agè ergo fidei rationę complectentes videamus, quæ neceſſitas ſit vt Patris & Filij charitas ſit illo modo Spiritus ſanctus. Itaque ſi idem ſimpliciter eſt Patri generare Filium, & diligere Filium; & generatio ergo eſt idem ſimpliciter quod charitas, qua Pater diligit Filium, & per conſequens ipſa Filij generatio Spiritus ſanctus eſt; quod non modicum mirandum eſt. Et maximè ſi genitum, principium eſt ſuæ generationis. Si verò aliud eſt Patri generare Filium, & diligere, vel intelligere ipſum adhuc magis eſt mirandum; quomodo generatio quidem, qua Pater generat Filium non conſtituit aliam perſonam; neque intellectio, qua Pater intelligit Filium. Diligere vero ipſum non poteſt, niſi dilectio illa tertiam conſtituat Perſonam; & maximè cum ſit poſſibile dicere, quod ſpirator diligit, & intelligit Spiritum, & Spiritus diligit, & intelligit Patrem, & Filium. Ex qua dilectione, vel intellectione nulla alia conſtituitur Perſona.

Item vnitatem, & annexum Patris, &

Fi-

Filij dicere Spiritum, ita vt ex vtroque eſſe concludatur; neque ipſa Scriptura cogit me, & naturalis ratio mihi magis perſuadet recipere principiata vniri per principium, quàm principia per principiatum. A quo enim multa habent eſſe, ab eodem etiam habere vnum, rationabile mihi videtur. Dicere verò, quod principiata habent ex principijs eſſe; principia vero habent ex principiatis vnum eſſe omnino mihi carere videtur ratione. Si verò eſt alia ratio, de his mea verior quam ego nunc non intelligo, tamen quamdiù illam non intelligo neceſſe eſt me teneri ab hac, quam nunc intelligo. Dicta quidem Scripturæ quæ allegant pœnè prædicta ſunt. Ego verò neque ex his, neque ex alijs quibuſcumque poſſum ad hoc intelligere indubitabilem omninò neceſſitatē, & penitus ſtabilientem meam mentem, eorum adeſſe concluſionem.

Reſtat ergo quartum genus videre, quod ex communibus notionibus argumentationem propoſiti facit. Hæ quæ dicuntur communes, ſiue vt Ariſtoteli videtur, de ſenſibilibus per ſenſus imprimuntur animo, ſiue vt Platoni videtur, ipſæ ſunt ſubſtantia intellectualis animæ; vtroque modo de his rebus ſunt, quarum intelligēdo dominati apprehendimus eas & tangimus, & quas intelligentes ipſa intellectione comprehendimus, & circumplectimur. Proinde, & illa, quæ ex eis oſtenduntur, indubitabiliter demonſtrata eſſe putamus. At verò quæ Deo ſunt, ea ſuper ſubſtantialia, & ſuper intelligentiam, & incomprehenſibilia eſſe dicimus, & maximè ea, quæ de Trino Perſonarum dicuntur, credita quidem Sacræ Scripturæ traditione, naturales verò noſtras intelligentias fugientes, eò quod nullus videatur in his, quæ à nobis intelliguntur modus Trinitatis, indifferenter per omnia ſe habens illi ſuper intellectum Trinitati.

Quis ergo eſt ita tardus mente, vt putet huiuſmodi communes notiones, quæ correſpondent his, quæ à nobis perfectè intelliguntur rebus, omnes ſimpliciter etiam illis quæ ſuper noſtram intelligentiam ſunt congruere? vbi neque quod ſunt in naturalibus verè, iam etiam Mathematicis conueniunt, vel è conuerſo; neque quod Arithmetici, vel rebus reſpondent, iam etiam Geometricas, vel perſpectiuas attingunt. Multò ergo minùs putandum eſt ſuperſubſtantialia eiſdem neceſſitatibus ſeruire cum his, quæ ſub intelligentia noſtra ſunt. Non ergo neceſsarium eſt omne, quod prædicatur affirmatiuè, vel negatiuè de illa re, quæ noſtra intelligentia comprehenditur, hoc etiam de illa re, quæ transcendit noſtram intelligentiam ſimiliter prædicari.

Ergo, aut nulla huiuſmodi communium notionum, & vſque ad illam ſuperſubſtantialem, & incomprehenſibilem eſſentiam peruenit; aut aliquæ ita, & aliquæ non. Sed ſufficit. Ergo & nos conceſſo, quoniam aliqua diſcretione neceſſaria non habeo conſpicere, quæ earum, quæ in entibus veræ ſunt notiones, & ad ſuperficiale, & ſuperintelligentiam transferendæ ſunt, & quæ non, cum audio Latini ex huiuſmodi propoſitionibus de propoſita quæſtione ſyllogiſmum; etiamſi ſint in omnibus entibus propoſitiones veræ, attamen nequiens ſatis diſcernere cuius generis ſunt, vtrum illius, quod ex entibus ad ſupereſſentiale conſcendere valeat, an non, penitus ambigo & dubito concluſioni huiuſmodi ſyllogiſmi aſſentiri. Generaliter, ita à me oſtenſum ſit ob quam cauſam per eorum verba nondum mihi perſuaſum eis credere. Non erit peius fortè, & aliquos particulares ſyllogiſmos eorum commemorare.

Audiui aliquando quoſdam Latinos ita ſyllogizantes. Supponentes enim tanquam minorem propoſitionem, quod Spiritus ſanctus realiter differt à Filio, & addentes tanquam maiòrem quod omnia, quæ ſine materia adinuicem differunt, aut ſicut contraria differunt, aut ſicut habitus, & priuatio, aut ſicut affirmatio & negatio, aut ſicut relatiua. Deinde oſtendentes, quod horum tres præcedentes modi illis diuinis Perſonis minimè congruere valent. Concludebant ergo, quod ſecundùm relatiua tantùm Spiritus ſanctus poteſt diſtingui à Filio, & ità per ordinem procedentes veniebant ad finalem cōcluſionem. Sed me minimè, per hoc mouerunt. Ventum enim ad Angelos, & animas, & mathematica, & mathematicos numeros, & horum maximè ſuperficiales, & ſolidos, multa vidi, & ſine materia plura intellecta, & nullo prædictorum quatuor modorum ab inuicem diſcreta. Quamuis, & ſi in omnibus entibus videtur maior propoſitio; adhuc reſtaret ambigere, vtrum illarum eſt propoſitionum, quæ & in entibus, & in ſupereſſentiali verificari poſſunt; an non. Sed differt quidem Spiritus perſonaliter à Filio, non tamen ſecundùm aliquem à nobis cognitorum in entibus modorum. Et, eſtne vera illa Patrum ſententia, quod in hac vita impoſſibile eſt diſtinctè, & expreſsè cognoſci illud, quo Spiritus differt à Filio; non enim illud erit auſus aliquis dicere, quod neceſſariū eſt, aut ſciri huiuſmodi differentiam, & ad aliquam à nobis notatam reduci, aut nequaquam eſse.

Item, & talem audiui ſyllogiſmum, in quo tanquam minor propoſitio ſupponebatur. Quia ſicut ſe habet ſpirare ad procedere, ità ſe habet generare ad generari. Tamquam verò maior aſſumebatur, quia generalitèr in omnibus entibus, ſi ſit vt primum ad ſecundùm, ita tertium ad quartum, & permutatim ſumptis eſt ſicuti primum ad tertium, ita ſecundum ad quartum, vt ex his concludebatur, quod ſicut ſe habet ſpirare ad generare ita ſe debet habere, & procedere ad generari. Et quia dicebant ſpirare & generare concurrentia ſimul in vna Perſona ſcilicèt Patre non faciunt differentiam perſonalem. Non ergo procedere & generari ipſa per ſe differentes efficient Perſonas. Et ita aliam aliquam Perſonalem differentiam Spiritus ad Filium quærentes poſtremò veniebant ad concludendum, & ex Filio, ergo Spiritum procedere. Me neque hos ſequi valente; perquirens enim in me ipſo entia inueniebam in multis maiorem propoſitionem falſam multis viſis, & in ſubſtantijs, & in quantitatibus & in relatiuis. Sed primam poſitionem primi ad ſecundum, ſecundum

quæ

verò primi ad tertium, & ſecundi ad quartum non ſaluantibus proportionalitatem, quamuis vt paulò ante dixi, & ſi in omnibus quę infrà mentem noſtram ſunt videretur huiuſmodi eſſe verum, incertum adhuc eſſet, vtrùm & in illa re, quæ omnem mentem excedit, verum ſit.

Item & quidam ſic argumentantur. Omnia ſunt communia Patris, & Filij præter illa, quibus aduerſatur eorum inter ſe relatio. At verò ſpirare potentem non aduerſatur Patris ad Filium, vel Filij ad Patrem relatio; ſpiratiua ergo potentia Patris, & filij. Ego verò neque huic ſyllogiſmo aſſentior, propter quod vtique habet vitium; quod enim quæritur ſumitur vt manifeſtum; in maiore enim propoſitione per communia & alia verba latenter, petit principium.

Nullus enim eorum qui de concluſione ambigunt maiorem concedit propoſitionē. Cum enim illa Perſona, quæ ita eſt vt à nullo ſit æqualiter habeat & generare & ſpirare; quæritur vtrum ex vtraque hæc propria ſunt eius ſimpliciter; neque Filio, neque Spiritu ea habentibus. An ad Spiritum quidem propria ſunt eius, ad Filium verò non ambo, ſed ſolum generare, ſpirare verò commune habet cum eo.

Hoc itaque cum quæratur ſumere ſimpliciter, quod Pater generare quidem habet ſolus, ſpirare verò cum Filio; quid eſt aliud quàm petitio principij, etiamſi non apertè ponat, qui ſumit, ſed per communiora verba eumdem occultet ſenſum?

Cęterum, quid prohibet ſupponentem ſimiliter, quod omnia ſint communia ſpiratoris, & Spiritus, præter illa quibus aduerſatur eorum inter ſe relatio per ſimilia media concludere; quod & Spiritus Sanctus genitor eſt ergo ſicut hoc, ita etiam illud paralogiſmus eſt.

Item alias, cum audiuiſſem ſumentem quedam, vt manifeſtum Deum Patrem intelligere, & velle & ex intelligendo producentem filium; de volendo autem Spiritum, & per quædam media alia quæſtionem concludentem: initio quidem pœnè credidi, tamquam bene eſſet dictum; paulò verò poſt animaduertens, quia quomodo intelligit, & vult Pater eodem indifferentèr, & Filius, & Spiritus ſanctus, & tota Trinitas intelligit & vult, & nihilo magis ex eis filius aliter, vel aliter Spiritus emanat; nihil neceſſarium illum dixiſſe putaui, ſed potiùs multa inconuenientia perſpexi de huiuſmodi ſermone orientia.

Cauſæ quidem, per quas non mihi videtur neceſſarium eſſe per verba eorum ſciri, vel credi Spiritum Sanctum & ex Filio procedere hæ ſunt.

Volo autem tibi oſtendere, & qualiter me habeò erga dicta Sanctorum noſtrorum Patrum, qui idipſum, quod aiunt Latini in ſuis ſcriptis dicunt. Ego quidem inueni multos, qui hoc ſapiunt, ſcilicèt Sanctum Auguſtinum, Sanctum Gregorium * Nicœnum, Sanctum Cyrillum in dictis ſuis theſauris, & in alijs ſuis dialogis, Sanctum Athanaſium, & quoſdam alios. Sed illud arbitror me rectè cogitare; quod omnium, quæ hi docent illa tantùm neceſſitatem habemus recipere, quæ vel ex ipſa ſacra Scriptura apertiſſimè & indubitabiliſſimè oſtenduntur, vel per Concilium Generale expreſsè examinata, & determinata adepta ſunt ſententiam, vt debeant omnes ea admittere; vel etiam per noſtram naturalem rationem ſatis demonſtrata valent. Quæ verò non talia ſunt, non mihi videtur debitum eſſe ea admittere, neque periculum non credita, & ſpreta nobis inferre. Non enim penitus illius autoritatis æſtimamus illos eſſe, cuius Prophetas, & Apoſtolos, vt ſimplicitèr quemadmodum illis, ità & his per omnia debeamus parere. Argumentum autem eſt quod Prophetæ quidem & Apoſtoli de nulla re ſibi ſecundùm rem ipſam contraria dicunt. Poſt hos verò Doctores nimis in multis, & non paruis, & exponendo ſcripturam, & dogmatizando contraria ſibi inuicem ſecundùm rem ipſam dicunt; vt ſine periculo nobis iam fiat, cui volumus aſſentiri. At verò Spiritum ſanctum, & ex Filio procedere, neque per naturalem noſtram rationem comprehenſibile mihi eſſe videtur, neque ex ipſa ſacra Scriptura ſine omni ambiguitate certiſſimè oſtendi, neque adhuc per generale Concilium quod ſciam ratificatum eſt. Ergo etiamſi à multis Sanctis idipſum dicitur nolle aſſentiri nullum periculum mihi videtur eſſe. Reſtat ergo conſiderare Authoritatem Romanæ Eccleſiæ, ne neceſſarium ſit, quoniam Mater eſt & prima omnium Eccleſiarum credere ſimplicitèr, quodcumque ipſa ſemper de Deo dogmatizat.

*Nyſſenum.

Sed ad hoc euenit mihi rurſus hęſitare, ne fortè in dogmatibus fidei, quibus fidelis ab infideli diſtinguitur non idonea ſit illius Eccleſiæ Auctoritas, ſed requirenda etiam vniuerſalis Eccleſiæ. Hoc autem dubito ex multis.

Primùm, quod in ſymbolo fidei non dicimus credere in Romanam Eccleſiam ſed in Catholicam. Quamquam quid prohibeat etiam illud nos dicere ſi ſatis eſſet?

Deinde olim in diuerſis orbis partibus cum multæ ortæ fuiſſent hæreſes, & quæſtiones, & de Filio & de Spiritu Sancto, & de Incarnatione, non referebantur quęſita ad Romanam Eccleſiam vt ibi examinata & determinata omnibus tradantur; neque alij ad hoc ſolum reſpiciebant quidnam illa Eccleſia de eis determinauerit, ſed generalia aggregabantur Concilia, & totius Eccleſiæ cognitio, & ſententia de dubitatis vocabatur: cum hoc eſſet multò difficilius, quàm illud. Et quod magis eſt; neque iuſſu Papæ illa Concilla aggregabantur, ſed prout apparet & per chronicas, & imperiales epiſtolas, & per allocutiones, ipſorum Imperatorum ad eos, qui in illis Concilijs erant, imperialibus celebrabantur iuſſis. In quibus Concilijs licèt primum locum Papa obtinebat, vel eius Legati: tamen canones, & determinata dogmata non ſunt expoſita ſingularitèr ex perſona Papæ, ſed ex perſona totius Concilij.

Ad hæc igitur mihi reſpicienti nimis neceſſarium videtur, & in præſenti quæſtione, vt concurrat ſimul cum Romana Eccleſia etiam totius Eccleſiæ auctoritas, atque cognitio. Siquidem & hoc ex debito neceſſitatis erit credendum. Quid igitur? ad creden-

dendum ne ex Filio procedere Spiritum ſanctum, dico me hæſitare, ex ſolo verò Patre ipſum procedere, quod molti dicuot arbitrot rectè dictum? Multum deficio, ſed ſi poteſt dici multò adhuc dubitabilius & incredibilius ad hoc me habeo.

Primùm enim pet communes, & notiones ipſum demonſtrari, pet eaſdem vtique, quas, & priùs dixi cauſas, impoſſibile mihi videtut. Deinde, & in tota ſacra, & Diuina Scriptura uullum iuuenitur dictum tale, pet quod non dico apertè demonſtrari, ſed vel coniectura, & ſuſpicione percipi poſſit, quod ex ſolo Patre Spiritus ſanctus procedit. Neque enim quoniam dixit Dominus *Qui à Patre procedit*, ideò ſtatim putari debet, quia non ex ipſo quoque procedit. Aſſuetum enim eſt ipſi Saluatori ſua, & Patris commonia Patri, vt plurimùm attribuere, non addente m verbo, & ſe. Vt in illis. *Omnis plantatio, quam non plantauit Pater meus cæleſtis, eradicabitur & Nemo poteſt, venire ad me, niſi Pater meus attrahat ipſum.* Quamuis qui oegare præſumpſerit & ipſum Filium uon plantare in pietate fideliũ mentes, & ad ſalutem attrahere eas? Quare teſtat, & de propoſito ambigere, ne forrè ſimilis ſit illis? quæ Patri attribuuntut quidem ſune alijs commuuia. Multa enim talia iu Euangelijs reperiuntur, vbi etſi diſtinguendo dixiſſet, qui à ſolo Patre procedit, neque ſic rolleretur omniuò quærere, ne & ex eo procedat. Nam alio loco ait. *Hæc eſt vita æterna vt cognoſcant te ſolum verum Deum*, quamuis & ipſe verus Deus exiſteus. Et illud. *Nemo cognoſcit filium niſi Pater, & Patrem nemo cognoſcit niſi Filius*; qnamuis & Spiritu ſancto ſimiliter cognoſcente Patrem, & Filium. Quare & in illo, ſi ſimiliter dictum fuiſſet poſſet vtique ambigi, ne fortè ipſum tale eſſet ſoli quidem Patri attributum, nihilominus autem, & Filij exiſtens. Adhuc autem etſi apertè fuiſſet dictum. Qui non à me, ſed à Patre procedit, & Ira oil minùs ambigi poſſet. Multa enim communium dixit, neque ſe habere, neque facere. *Mea doctrina ait non eſt mea, ſed Patris, & non veni facere voluntatem meam, ſed voluntatem eius qui miſit me. Et ſedere à dextris, & à ſiniſtris meis non eſt meum dare vobis, ſed his, quibus paratum eſt à Patre meo, & horam illam neque Filius nouit niſi Pater.* Quare ſi & illud ſimilitet fuiſſet dictum eſſet adhuc locus ambigeudi, ne fortè cum his ſeuſu dictum fuiſſet quamuis commuunt.

Vbi igitur, & aſſuetum eſt Chriſto communia Patri attribuere, & ueque diſtinguendo dixit, qui à ſolo Patre procedit, neque Quod non à me; dubitabile prorſus & ambiguum efficitur, quomodo dixit hoc Saluator: vtrùm vt intelligatur, id ſolius Patris proprium eſſe, an volens commune, ideſt ſibi & Patris intelligi; quemadmodum & alia, quæ ſimilitèr ab eo dicta ſunt. Similiter & iu ſymbolo fidei, quod Nicęnum Concilium iuchoauit, & Conſtantinopolitanum conſummauit legitur quidem ita ſimpliciter. Qui ex Patre procedit. Sed vtrùm ideo nou addiderunt, & ex Filio, quoniam neque ſapiebant hoc, ipſi ſynodorum illarum Patres nullatenus mihi certum patet.

Primùm enim præter ea dogmata quæ in ſymbolo ſunt, multa ſunt, & alia nimis neceſſaria ad fidem dogmata, & de Deo, & de prouidentia, & de duabus naturis, & voluntatibus, & operationibus de vna perſona de pœnitentia, de Sacramento Euchariſtiæ, de non eſſe præexiſtentiam animarum, vel principium ſubſtantiale malorum, & de multis alijs.

Circa quæ, illos quidem Patres veriſimile erat recta ſapere, in ſymbolo tamen ipſa non poſuerunt. Quare reſtat ambigere, ne forte & hoc illorum ſit, quæ in ſymbolis quidem dicuntur, aliter verò ab his creduntur. Quamquam S. Athanaſius, & Magnus Baſilius, & Frater eius, qui dicuntur interfuiſſe prædictis Concilijs manifeſtè videntur idipſum quod Latini dicũt Sapientes. An dicet aliquis corrupta eſſe horum ſcripta: ſed, & ego & hoc incerto exiſtente meritò vtique ambigo.

Denique neque hoc ſeruauerunt omnino in ſymbolo, vt communia trium Perſonarum, vel duarum aſſignent, vt communia, propria verò ſola vnicuique attribuant, ſed è contrariò in multis propter compendium, vt æſtimo, fecerunt. Nam Omnipotens cum eſſet commune, Patrem omnipotentem dicentes Filio, vel Spiritui hoc non dederunt. E conuerſo verò de Domino fecerunt Filium, & Spiritum Dominum dicentes, item Factor quidem omnium Spiritus ſanctus eſt, ſed hoc Patri, & Filio tribuentes de Spiritu nihil horum dixerunt; E conuerſo verò viuificantem eſſe, & locutum eſſe pet Prophetas cum eſſent communia, non Patri vel Filio, ſed Spiritui reddiderunt. Rurſus eſſe lumen de lumine & Deum verum de Deo vero communia ſunt Filij & Spiritus ſancti, illi verò de Filio non de Spiritu hoc dixerunt. Quis igitur nouit, quod non ſimiliter commune Patris, & filij ſapientes eſſe, quod ex eis Spiritus ſanctus procedit, ſatis putauerunt hoc ponere in Patre. Ego enim ex hoc neutrum concludi conſidero, neque, quod ex ſolo Patre, neque quod ex Filio procedit, ſicut neque de illo ſuperiùs commemorato Euangelico dicto.

Sed & nimis, miror de illis qui certum aliquid putant ſe ex his habere; de ſcriptis verò Sanctorum noſtrorum Patrum, quæ ad manus meas peruenerunt tria vidi dicta, quæ videntur præbere ad propoſitum aliquã difficultatem Sancti Dyoniſij Areopagitæ, & Sancti Gregorij Theologi, & Sancti Ioannis Damaſceni. Vbi quidem Sanctus Dyoniſius ait ſolum eſſe fontem ſuperſubſtantialis Deitatis Patrem. Theologus verò geminum radium Patris nominat Filium, & Spiritum ſanctum.

Damaſcenus verò dicit, quod Spiritus non dicitur ex Filio. De quibus illud primùm conſidero, quod etſi apertiſſimum eſſet ipſos pet hæc dicta ſapere, quod Spiritus ſanctus ex ſolo Patre procedit, & non & ex Filio nondum hoc per concilium Generale expreſsè examinato, & confirmato; nullum eſſet propter eamdem vtique, quam & priùs dixi cauſam, nolle credere periculum; & cum his pluribus Sanctis contrarium dicentibus, & explicantibus, & latiùs problema diſcutientibus; ſicut Sanctus Auguſtinus, & Sanctus Cyrillus, multaque habentibus de ſancta Scri-

ptura dicta non minimam ſuſpicionem præbentia huius dogmatis. Et adhuc matre oninium Eccleſiarum, quæ numquam ſupetinribus temporibus deprehenſa eſt aliquam hæreſim defendere idipſum affirmante. Quid potiùs his tribus credendum erit, ſemel hoc dicentibus, & ſcripturarum teſtimonia huius ipſius minimè habentibus.

Deinde huiuſmodi dicta penitus ſunt ambigua. Et vt primùm de primo dicam, quoniam ſi Spiritus Sanctus procedit, & ex Filio, Filius hoc habet ex Patre, & Pater eſt fons, qui non ex alio habet, vt ſit fons, vel ex alio emanat. Filius verò fit veluti fons de fnnte, queadmodum & principium de principio dicitue, incertum prorſus fit, quo ſenſu dixerit ille Sanctus; Vtrum ſapiens, quia ex ſolo Patre procedit Spiritus; an & ex Filio quidem ipſum ſapiens. Dicens verò illud Verbum, ac ſi diceret ſolus fons superſubſtantialis Deitatis, qui non emanat ex alio fonte, & ex quo alius habet, vt ſit fons, Patee eſt, apud quem fons Filius, vitæ ſcilicet Spiritus. Ad vtrumque enim ſenſum ſatis ſe poteſt habere illud Verbum.

Rurſus de gemino radio. Peimò quidem dubitatur ille ſermo, in quo hnc ſcriptum eſt, vtrum ſir Theolngi, multùm enim diſtat ab eius ſtylo; deinde nihil prohibet, & vtraque intelligi, & geminum radium eſſe Patris Filium, & Spiritum, in quantùm perfectè, & ambo ex Patre habent eſſe. Et rurſus Spiritum, & ex Filio procedere eadem vna, & ſimplici proceſſinne, qua & ex Patre procedit, vna exiſtente in Patre, & Filio ſpiratiua potentia, nullo mirando, ſi in viſibilibus radijs huius exemplum non videtur. Incertum ergo fit ex hoc verbo quidnam, qui hoc dixit de propoſito ſtntiebat. Et maximè, quod ipſe Theologus dicens de Filio, quod ſolus de ſnln; de quo nemo erat ſuſpicaturns, ne fortè ſecundùm Deitatem, non ex ſolo ſit Patre. De Spiritu Sancto nuſquam ait, ſolum de ſnlo. Ex quo nou paruam ſuſpicionem præſtat, ne fortè & ex Filio ſentit ipſum.

Damaſcenus verò, pænè videtur ſola vnce diſcrepare ab his, qui dicunt ex Filio Spiritum Sanctum procedere, non tamen & re. Ita ſe habere ad Patrem, Filium, & Spieitum, queadmodum ad ſolem ſe habet radius, & illuminatio; quæ vtraque quidem ſunt ex ſole. Per radium verò nobis illuminationem tradi ait. Ar verò idipſum pænè eſt, & quod ſentinnt, qui & Filio Spiritum Sanctum eſſe dicunt. Sicut enim radius ſimul procedit de Snle, & accipit ex eo, vt emitteret illuminationem, ita & Filius, vt aiunt ſimnl natus eſt ex Patre, & accipit ab eo ſpirate Spiritum. Et ſicut, ſiue dicatur illuminatio ipſa, & ex ſole eſſe, & ex radio, ſiue ex ſole per radium, non tanquam ex duobus principijs ſole, & radio illuminatio eſſe dicitur: ita & ipſi minimè aiunt taaquam ex dnobus principijs Spiritum Sanctum procedere ex Patre Filioq; ſed tanquam ex vno. Quare, & eadem pænè videtur ſentire his, & Damaſcænus.

At ſine hoc radij, & illuminatinnis exemplo dictum illud per ſe, quo dicit; Spiritus non dicitue ex Filio ambiguum eſt. Non enim idem eſt dicere, hnc nnn dicitur, & hoc non eſt, in multis enim diſſonat, cum ſint mnlta, quæ non dicuntur & ſunt. Velut ſi quis dixerit Spiritum Sanctum non dici in Scriptura Deum verum de Deo vero. Ergo quoniam Damaſcenus non dixit, quod Spiritus Sanctus non eſt ex Filio, ſed quod non dicitur ex Filio; incertum vtique eſt quid de hoc ſentiebat: vtrùm tantùm neque ente, neque dicto; an tanquam non dicto, & ente: ſed de his ſatis ſit.

Videamus ergo, & fortiſſimos adhoc eorum ſyllogiſmos. Exponam autem eos non mea etuditione, ſed vt de verbo ad verbum eos exponit quidam noſtratum ſapientum in ſuo contra Latinos tractatu. Ait enim ſic. Si Spiritus Sanctus procedit, & ex Filio, vt aiunt Latini cnntingit neceſſariò, aut duo principia eſſe in Deitate, aut Patrem, & Filium vnam eſſe reſpectu Spiritus, Perſonam. Duas enim ſcimus differentias eorum, quæ de Deo dicuntur.

Alia enim ſunt eorum ſubſtantialia, & naturalia quæcumque, & diuiſim de qualibet Perſona prædicantur, & ſingulariter ſimul de tribus, vt Bonum, ſapiens, & ſimilia. Alia ſunt Perſonalia, quorum ſingulum, aut de vna ſola Perſona prædicatur, aut ſi prædicatur diuiſim de pluribus, impoſſibile eſt tamen ſimul ſingulariter de eiſdem prædicari. Vt emanare ex alio cum ſit Perſonale prædicatur, & de Filio, & de Spiritu, & eſt, & Filius emanans, & Spiritus emanans non tamen hi duo vnus emanans eſt, ſed duo emanantes. Verè enim impoſſibile eſt vnam Perſonalem proprietatem de duabus Perſonis, etiamſi ſint eiuſdem ſubſtantiæ ſingulariter prædicari.

Quamuis etiam aliqui duo idem audiunt vel vident, vel intelligunt, vel volunt, vel quodcumque agunt, non tamen poſſumus dicere, qnod vnus audiens, vel videns, vel intelligens, vel volens eſt, ſed duo. Ergo quoniam eſſe principium Spiritus, & ſpirare Spiritum non eſt ſubſtantialium proprietatum, ſed perſonalium; nnn enim prædicatur de Spiritu, ſi quidem vt ipſi aiuut, & de Filio prædicatur; neceſſarium eſt dicere Patrem, & Filium duos Spiratores, & duo principia eſſe Spiritus Sancti. Quod pro certo inconueniens eſt.

Si verò dicit aliquis, quoniam vno & ſimplici, & eodem modo ex vtrnque procedit, ideò vnus eſt ſimpliciter ſpirator Spiritus Sancti Pater, & Filius; ille neceſſariò incidit in alterum inconueniens. De quibus enim vna numero perſonalis prnprietas ſeu differentia ſingulariter prædicatur; illa vtique ſecundùm vnam numero prædicationem eadem numero ſunt. Quare? quia ſpiratorem eſſe perſonalis eſt proprietas, ſeu differentia aggregantur Pater, & Filius ſecundùm idipſum, quod ſunt vnus Spirator ad vnam Perſonam Pater ergo, & Filius inquantum ad inuicem referuntur, duæ Perſnnæ ſunt. Per id verò quod vnus Spiratnr ſunt, vna perſona ſunt.

Si verò dicit aliquis, quod ſicut Pater, & Filius vnus Deus eſt, & vnus æternns, ita & vnus Spirator Spiritus Sancti. Reſpondebitur: quod ſicut Deum eſſe, & æternum eſſe, & alia ſubſtantialia ſingulariter de Patre, & Filio prædicata repreſentant eorum vnam ſubſtantiam, & eſſentiam. Magis autem per id, quod eorum eſt ſimpliciter, & ſummè vna

ſnb-

ſubſtantia; contingit, & hæc ſubſtantia ſingulariter de eis prædicari, ita & eſse ſpiratorem, cum ſit perſonalis proprietas ſeu differentia, & ſingulariter prædicetur de Patre, & Filio, aſſignabit eorum vnam eſse ſecundùm hoc Perſonam. Magis autem ex eò, quod eſsee ſecundùm ſpirare eorum vna Perſona, contingeret hoc ſingulatiter de eis prædicari. Si verò hoc impoſſibile eſt, & illud, ex quo certum hoc eſt impoſſibile.

Hoc eſt illius argumentum, quod multi aiunt in nullo deficere * ad neceſſitatem à Geometrica Demonſtratione. Totum verò robur eius pendet ex duabus communibus notionibus; vna, quæ ponit impoſſibile eſse, vnam perſonalem proprietatem de duabus perſonis ſingulariter prædicari. Altera verò, quæ ſumit de quibus vna numero Perſonalis proprietas ſingulariter prædicatur illa ſecundùm idem eadem eſse numero. Et verè ſi ſcirem pro certo has notiones communes veras eſse, & in ſuperſubſtantiali eſsentia; reciperem vtique & concluſionem. Sed ego hoc nimis ignoro. Et eadem mihi eueniunt hæſitate, quæ & ad latinorum ſyllogiſmos ſuperiùs dubitabam. Nam etſi concedatur in his rebus, quæ ſub mente noſtra ſunt,quarum videlicet intelligendo dominamur, & quas tangimus, & comprehendimus veras eſse dictas communes notiones, quod etiam ipſum multas habere poteſt contradictiones, quæ neceſſitas eſt, vt etiam in diſſimilibus, & aliter ſe habentibus rebus, & noſtras infirmas intelligentias infinities infinitè fugientibus, & ideò comprehenſibilibus, & ſuperintelligibilibus cedent ſint veræ? Si enim verè ſuperius dicebamus, non omnes in entibus veras communes notiones, & vſque ad ſuperſubſtantiale poſse, conſcendere; vnde pro certo ſciemus hæc, quarum ſunt vtrum earum, quæ vſque illuc extenduntur, annon? Neque enim in notis rebus à nobis reperiuntur alia duo, quæ per omnia ita ſe habent inter ſe, ſicut ibi Pater, & Filius inter ſe ſe habent. Fortaſſe enim, & vnus eſt Spirator Spiritus ſancti Pater, & Filius, & Deitate tranſcendente etiam duas dictas communes notiones nullo modo contingit vnam Perſonam eſſe Patrem, & Filium reſpectu Spiritus. Et qualiter non contingit hoc nullum miraculum eſt nos ignorare, qui & confitemur nos penitus ignorare illud, quo proceſſio à generatione diſtinguitur. Item cum neceſſarium ſit, aut credentem, & in Diuinis veras eſſe prædictas communes notiones deceptos putare, & S. Auguſtinum, & S. Cyrillum, & alios qui manifeſtè dicunt Spiritum ſanctum, & ex Filio procedere, aut his aſſentientem credere Deum Superiorem etiam eſſe prædictis duabus communibus notinnibus. Hoc mihi multò tutius, & Religioſius videtur.

* Scilicet nugæ Græcanicæ.

Videamus ſi placet, & aliud eiuſdem argumentum, quoniam ait Pater, & Filius ſunt, & vnum ſunt, & duo. Aut procedit Spiritus ex Patre, & Filio inquantum vnum ſunt, aut inquantum duo ſunt; Sed ſi inquantum duo ſunt, erunt duæ proceſſiones, & duo principia; ſi verò inquantum vnum ſunt; quoniam hoc vnum eſt ſubſtantia, & natura, & Deitas ſpirant Spiritum. At verò ſecundùm id, quod ſpirant Spiritum, & differunt ab eo. Pater ergo, & Filius ſecundùm vnam quam habent ſubſtantiam, & naturam, & Deitatem differunt à Spiritu. Non ergo Spiritus eiuſdem eſt omnino cum Patre, & Filio ſubſtantiæ, & naturæ, & Deitatis, quod contra fidem noſtram eſt. Eſt autem hic paralogiſmus, per id quod ſumit ſimpliciter quod ſecundùm quid conceditur. Latini enim neque per id quod duo ſunt Pater, & Filius aiunt, ex ipſis procedere Spiritum. Neque ſecundùm quod ſimpliciter vnum ſunt. Scilicet ſecundùm vnam quam habent ſpiratiuam potentiam. Quid igitur? illi ſecundùm aliquid concedunt; iſte ſimpliciter ſumens paralogiſmum fecit. Eſt autem eiuſdem, & tale argumentum.

Nos, ait, Filium, & Spiritum à ſolo Patre dicentes habere eſſentiam, quod per omnia entia conuincitur verum eſſe dicimus. In omnibus enim vnitas dualitatis eſt principium. Illi verò Spiritum ex Patre, & Filio eſſe dicentes, omnia entia contradicentia habent. Nuſquam enim dualitas eſt principium vnitatis. In his primùm quidem videtur numeri ſuperficialis ab vnitate progreſſum conſpicere, non tamen & linealis numeri progreſſum. In illo enim duo immediatè ex vno progrediuntur; in hoc verò; & duo ex vno procedunt, & tertia vnitas ex prima, & ſecunda procedit.

Sed ego neque propter phantaſma ſuperficialis numeri ex ſolo Patre dicam Spiritum ſanctum procedere, neque propter phantaſma linealis numeri, & ex Filio affirmabo. Neque enim tutum, neque Religioſum puto huiuſmodi noſtris imaginationibus, tamquam regulis in ſuperſubſtantialibus vti.

Deinde Latini non aiunt dualitatem principium eſse vnitatis; ſed Patrem, & Filium, per id, quod aliquid vnum habent, vnum eſse principium, non duo vnius. De ſyllogiſmis quidem illorum hæc dicta ſufficiant. Hi enim ſunt eorum, quos vidi, qui videntur eſse fortiſſimi. Cogito autem, & ita. Quoniam Spiritum à ſolo Patre procedere neque ſenſibile eſt, vt poſſit per ſenſum percipi, neque naturale, vel aliquid contingentium, vt poſſit ea, quæ propriè dicitur opinione, & imaginatione cognoſci; ſed eſt ſuper ſenſum, & ſempiternum; neceſsarium eſt, vt ſit rectè ei aſsentiendum, aut ſcientia, aut fide hoc facere. Sed ego putare hoc eſse ſcibile, & demonſtrabile, & communibus noſtris notionibus comprehenſibile, carentis ſcientia arbitror eſse. Reſtat itaque fides.

At verò illa talium dogmatum dicimus nos rectè credere, quæ dicente aliquo ingentem auctoritatem habente, & cui credere quidem eſt ſalutare; non credere verò periculoſum, nos recipimus. Cui igitur tali, ego credens non temerè mihi videbor hoc facere? Sacræ ne Scripturæ? at nihil tale ipſa loquitur. An Generalibus Concilijs hoc determinantibus, & dogmatizantibus? Sed neque hoc. An multis Sanctis exponendo Sacram Scripturam hoc apertè, & per multa tradentibus, & ex illa hoc habere aſserentibus? & quomodo hoc poſſit dici? an poſtremò Matri Eccleſiarum? at verò hæc contrarium dicit. Nonne ergo ſummæ erit dementiæ

dicere quidem, credere aliquid de Deo; non habere autem aſſignare cur credens rectè hoc admittit. An dicet aliquis, quod reliquum eſt illuminatione quadam occulta, & Diuina ſe hoc ſenſiſſe? ſed ego nondum hanc adeptus ſum.

Habes & cauſas, per quas neque neceſſarium, neque tutum, neque alicuius prudentiæ æſtimo eſſe, & huiuſmodi aſſentiri dogmati. Quoniam verò ſuperiùs dixi, adhuc incredibilius me ad hoc habere, quàm ad illud, quod Latini dicunt; volo tibi, & hanc compaſſionem oſtendere.

Primùm quidem video maioris eſſe audaciæ negare non procedere, & ex Filio Spiritum, quàm oppoſitum: Sancto enim Dionyſio dicente in ipſo de Diuinis nominibus; non audendum totaliter de Sancta Trinitate intelligere aliquid; vel dicere præter ea, quæ diuinitùs nobis per ipſa expreſſa ſunt per Sacratiſſima eloquia. Illi, qui dicunt à ſolo Patre procedere Spiritum ſanctum audaciæ huius vtique rei ſunt. Quod enim per ſacratiſſima eloquia oſtendi minimè poteſt, hoc auſi ſunt ipſi de Deo intelligere.

Latini verò multis in Sacra Scriptura dictis non paruam ſuſpicionem præſtantibus, & ex Filio Spiritum Sanctum procedere, ipſi vt credo, putantes ex illis hoc ſignificari erga Sacram Scripturam reuerentia & Religione, & volendo ad ipſam obedienter ſe habere hoc recipiunt. Quare multùm hoc differt ab illo. Nullius enim vel minimæ audaciæ videtur eſſe.

Item non mediocris, & audaciæ, & præſumptionis procul dubio eſt in dogmatibus de Summa Trinitate ſuam cognitionem Sanctorum, & Magnorum Doctorum cognitioni præponentem. At verò, qui dicit ex ſolo Patre procedere Spiritum Sanctum multis, & magnis Sanctis, & præcipuè Sancto Auguſtino, & Sancto Cyrillo, qui latiùs & apertiùs oppoſitum docent ſe ipſum neceſſariò putat Sapientiorem & Religioſiorem. A Latinis verò nihil huiuſmodi peccatur, nullo Sanctorum à ſolo Patre procedere apertè & indubitabiliter tradente.

Deinde ſupponens in parte, vtrumque falſum eſſe, & perquirens vtrum falſum exiſtens maioris ſit periculi, inuenio dogma Latinorum multò tutius. Hoc enim etiamſi ſit falſum tamen addit ibi aliquid veluti Deo dignum nihil adimendo; Spiritui enim nihil detrahit. Non enim ex hoc minoris dignitatis, quàm Filius ſit.
* ote Patri Filio verò nihil auferens * de his quæ habet detrahens, addit quod non ſolùm ipſe perfectè eſt Spirator; verùm etiam Spiratorem genuit. Illud verò, quod Græci dicunt, ſiquidem falſum eſt, papè, quam magna blaſphemia eſt, addens quidem nihil; detrahens verò, Filio quidem ſpirare Spiritum, Patri verò generare Spiratorem. Et eſt ſimile, vt ſi quidam Scriptura tradentes erga quatriduanum Lazarum Domini miraculum, vnus diceret non obijſſe illum, ſed paſſionem quamdam circa cor ei accidiſſe, & viſum eſſe mori. Dominum verò quarta die paſſione illa ipſum liberaſſe, Alius rurſus diceret 30. dierum mortuo vel adhuc vltra reſuſcitatum fuiſſe à Domino. Vtraque enim falſa eſſent. Sed vnum detrahit, aliud addit illi miraculo, vt non ſit æquale peccatum.

Conſequenter rurſus perquirens, vtrùm falſum exiſtens rationabiliores poſſit habere in iudicio excuſationes? inuenio multùm intereſſe. Latinus verò ſiquidem falſum dicit reddendo huius rationem multa poterit habere bona refugia. Quod in Diuina Scriptura multa fuiſſent, quæ videbantur hoc concludere, & ipſi voluiſſent reuerenter ad ipſam ſe habere; quod ex fide, zelo, deuotione amore ad ipſum Dominum credebat, aduersùs eum ſe blaſphemare, niſi crederet ex ipſo Spiritum Sanctum procedere. Quod multi Sanctorum, qui in ipſo Iudici placuerunt, hoc apertè & per multa tradidiſſent, quod Mater Eccleſiarum ſemper hoc docuiſſet. Ei verò, qui alterius partis eſt, ſiquidem errat, neque aliquid horum conuenire ad excuſationem in iudicio inuenio; neque aliud vt ita dicatur quicquam ratione dignum.

Item quoniam homines multa contra ea, quæ opinantur ex aliqua contentione, vel ſui amore, vel alia quadam paſſione dicunt, perquirens ego, quos magis veriſimile eſt à principio ex aliqua tali paſſione commotos; vtrùm Latinos quod ex Filio; an Græcos, quod hæreſis & error hoc eſt inuenio rurſus eamdem differentiam. In multis enim his noſtris ſubditis illi Eccleſiæ, & multis hic æſtimando ſe à * matribus iniuriam pati ad ipſam refugientibus, illaque excommunicatione, & alijs iuſſis, & omni modo coercere, * Maioribus
hoc maiores ab iniuria conante, & hoc vt veriſimile eſt his non parum diſplicente, iſtis quidem ex diffamando illam Eccleſiam in dogmatibus peccare, ſuæque hoc perſuadendo, videbatur aduenire magna malorum liberatio, & videlicet omnia ſecundùm beneplacitum ſuum facientibus, nullus de cętero illuc recurrere velit, atqui illi rationabiliter videantur iuſſis Papæ nolle obedire.

Itaque Imperatori hoc prouenit, quod priùs non habebat Patriarchas confirmare, & præſumere, & nullam relinqui Eccleſiam, quæ valeat ipſi in aliquo reſiſtere. Ipſi verò Patriarchæ nouæ Romæ, & vniuerſalis nominaretur, & non ſecundus poſt primum, ſed ipſe primus in Eccleſia à conſecratoribus æſtimetur. Neutrum enim horum ante ſchiſma erat. Latinis verò ex dicendo ex Filio Spiritum Sanctum procedere, neque aliquorum malorum liberatio, neque non præſentium bonorum acquiſitio accedebat. Quare ex paſſione à principio commotos dicere magis Græcis, quàm Latinis videtur poſſe contingere.

Ex his igitur & talibus licèt nondum viſum eſt mihi fidem adhibere Latinorum dogmati, tamen multò mihi videtur rationabilius eſſe non credi, quod Græci dicunt quàm illud. Tuum de cętero ſit, quod & in principio precatus ſum te nobis in ſcriptis reuelare; & ſignificare velle, quidnam eſt illud quod tibi perſuaſit, & ex Filio Spiritum Sanctum procedere pro certo credere, & ex hoc hæreticos & ſchiſmaticos eos, qui non hoc ſapiunt, nec confitentur putare. Amici omnes ſalutant te. Et epiſtola hac lecta coram eis, eadem & ipſi hæſitare, & à te petere ſe dicunt.

Epi-

Epiſtola Domini Barlaami Epiſcopi Gyracenſis ad eumdem Demetrium Theſſalonicenſem, reſpondens ad petita hortatur eum ad vnionem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ.

CVm accepiſſem ò Amicum mihi caput tuam ingennam, & admirandam & diſertiſsimam Epiſtolam; legiſſemque & intellexiſſem, vt arbitror quæ in ea ſunt ita tibi ad ad interrogata reſpondeo.

Ego neque priùs ſciebam, vtrùm à ſolo an non à ſolo Patre procedit Spiritus Sanctus, neq; nunc arbitror me ſcire. Puto enim huiuſmodi problema, & nunc,& tunc, quemadmodum & tu in epiſtola optimè dicere mihi videris ſuper omnem eſſe humanã & ſcientiam & mentem, & methodum & demonſtrationem. Sed & prius credebam quod à ſolo Patre & nunc rurſus credo, quod etiam ex Filio. Receſſi verò ex illa credulitate per eaſdem cauſas, & cogitationes, per quas & tu per multa oſtendiſti in eadem Epiſtola non debere te credere putaſti his, qui à ſolo Patre dicunt; ſed multò incredibiliores hos alijs eſſe debere diſcernis.

Quæ autem, me ad firmiter credendum, & ex Filio procedere Spiritum Sanctum duxerunt tria maximè ſunt. Quorum duo & in tua Epiſtola continentur; ſcilicet quod multi noſtrorum Patrum, & magnam opinionem habentium, ſacram & Diuinam exponendo Scripturam ex ipſa aiunt ſe intellexiſſe,& ex Filio Spiritum Sanctum procedere. Et ideò apertiſsimè, & per multa in ſuis ſcriptis hoc docent; Sicuti S. Auguſtinus, S. Cyrillus. Et ſecundùm quod etiam Romana Eccleſia, quæ & dignitate & dominio & erga Scripturam diligenti ſtudio ſuperat omnes, quæ ſemper recta defendit dogmata, idipſum à principio docet, & tenet. His enim duobus ò Amice, tertium additum quod tu videris adhuc ignorare, quia etiam Generale Concilium de eodem ipſo celebratum eſt, in Lugdunis, quod hoc affirmans contradicentes omnes pro hæreticis haberi ſtatuit. Hoc inquam ab omni ambiguitate remouens, totum facit huius dogmatis; Ab hac enim ſynodo, & habente & faciente quæcumq; oporteret, habere, & facere Generalem Synodum, examinato & determinato, & ex Filio procedere Spiritum Sanctum. Qui hoc non recipit tanquam iam Catholicæ Eccleſiæ auctoritatem, & dogma contemnens iuſtè vtique, & meritò ſchiſmaticus, & hæreticus, habebitur. Et credo quod ſi fuiſses de hoc ſynodo informatus, non adhuc videretur tibi non neceſsarium eſse hoc recipere dogma. Et nunc quidem tranſmitto tibi determinationem huius ſynodi in fine epiſtolæ ſcriptam. Poſtmodum verò ſi Deus voluerit mittam tibi & huius acta; ex quibus ſcire poteris, & quod generalis fuerit, & quod nihil eorum, quæ debebat habere,& facere omiſit.

De expoſitione verò nonnullorum dictorum Scripturæ,ex quibus Latini ſuum concludunt dogma, de quibus dixiſti, propter quod poſſunt habere duplam expoſitionem te ambigere & non habere, cui magis aſſentiaris, potes vtique & illud cogitare quod illi quidem,qui exponunt ipſa, ita vt concludant & ex Filio Spiritum procedere, Diuini viri ſunt, Sanctus videlicet inter alios Auguſtinus, & S. Cyrillus: Alios enim Latinorum Sanctorum,qui ſimiliter eadem expoſuerunt omitto. Videris enim eos minimè inueniſse. Illi verò qui eadem ipſa aliter exponunt addentes ad ipſum minimè poſse eſse, alium eorumdem præter hunc Intellectum. Græci ſunt qui poſt ſchiſma Latinis contradicunt. Quoniam Antiquiores Græci ſimiliter Modernis Græcis eadem exponunt nullo modo addunt, impoſſibile eorumdem,& alium eſse ſenſum. Scis quippe, quod nimis in multis poteſt fieri eorumdem diuerſos eſſe Intellectus non repugnantes ſibi, & non omnes ab omnibus aperiri, ſed alios ab alijs. Quales ſunt repugnantes Intellectus, & tu oſtendiſti in pluribus dictis, & magis ad concludendam neceſſarijs ex eis concluſionem Latinorum. Admittentes enim Latini integrè, & illum, quem dixiſti eorumdem poſſe fieri alium ſenſum, ita ſuum habuerunt. Quare cum Sancti, ac Beati viri, qui vtroque modo eiuſmodi dicta intelligunt, & ex Filio procedere Spiritum Sanctum ex ipſis concludunt, non tales verò ſint illi, qui prout volunt eadem intelligentes illum ſenſum, per quem proceſſio Spiritus Sancti, & ex Filio concluditur negant; non debemus æqualem vtriſque fidem adhibere. Quamquam illam per inſufflationem Spiritus donationem, ſi parum diligentiùs conſiderabis inuenies ſecundùm Latinos ſenſum ſolum, & minimè alium poſſe habere; niſi quis omninò coactè & ſophiſticè idipſum exponere voluerit.

Attende enim ità; Dixiſti aliter exponentes dicere velle ex hoc Scripturam nos intelligere,quod Spiritus non eſt maior Filio, & quod deificancia charifmata communia ſunt, & Filij & Spiritus. At verò ad hæc intelligenda, vel credenda ſufficiebat tantùm dicere; Accipite Spiritum Sanctum; inſufflare verò nihil ad huiuſmodi ſenſum confert. Neque enim ipſa Spiritus ſubſtantia, neque eius ipſa gratia erat ille corporaliter de ſancto ore exiens flatus, neque Apoſtoli abſorbentes illum gratiam acceperunt, cùm aliter non poſſent. Quid igitur volebat ſibi inſufflatio illa. Siquidem & dicente ipſo tantùm: accipite, vel, do vobis Spiritum Sanctum, habet, quæ Græcorum vult expoſitio? an certè vt ait S. Auguſtinus, quemadmodum in multis Scriptura de ſenſibiliter, & in tempore vel factis, vel dictis, reducit nos ad intelligibilium, & ſempiternorum contemplationem, ita & ſignum hic aliquod præbuit Saluator reducens nos ex ipſo ad intelligendam, vel credendam intelligibilem magis autem ſuperintelligentiam, & ex ſe ſui conſubſtantialis Spiritus proceſſionem. Ergo ſi hoc ſolummodo rationabile eſt intelligi, rationabile certè quoque credere eſt.

De Syllogiſmis verò ipſorum, & argumentis, quæ ais non de neceſsitate concludere propoſitum; neque poſſe animæ inquiſitiuæ ad plenum ſatisfacere; non enim hoc mirandum. Scis quippe quod in multis vera

con-

concluſione exiſtente nimis praué ad eam ſermones fiant; non ſemper ex imperitia dicentium hoc contingente; ſed aliquando ex ipſa propoſitæ rei natura; non abundante melioribus, atque fortioribus ſermonibus. Aliquando verò arbitrante ipſo dicente per huiuſmodi ſermones audientibus maximè perſuaderi. Sæpè enim contingit ea, per quæ alijs perſuadetur, apud alios ridicula putari. Item neque, per quæ cuiquam eſt perſuaſum aliquid per eadem ſemper alijs ſemper perſuaderi nititur; ſed quia ſequi eos æſtimat, hàc & ducere tentat. Ita igitur & Latinos noli putare his ſyllogiſmis & argumentis credentes tenere quod dicunt. Ipſi enim hoc credunt ex tribus illis, quibus dixi & me ad idipſum credere; re verò exiſtente ſuper rationem, & multis nolentibus ex dictis tribus ſimiliter hoc credere; ſed potiùs argumentis & ſyllogiſmis humanis & Deo condignis oppoſitum oſtendere conantibus: ipſi cupientes ad ſe hos conuertere, quæ vtique cogitat ſemper de propoſito accomodata eſſe; ad refellendos eorum ſyllogiſmos, & ipſis fortaſſe perſuadendum recipere, quod quæritur: hæc & dicunt, minimè, vt dixi per eadem ipſi idem credentes, ſed propter aliorum incredulitatem, ac per ſimiles ſyllogiſmos cõtradictionem huiuſmodi coguntur vti ſermonibus; per quos nõ eſt incredibile, & multis perſuadetur.

Cauſa igitur eſt eius, quod ad acutum, & inueſtigatiuum tuæ Deiformis animæ defectuoſi videntur eorum ſyllogiſmi, ſublimitas propoſitæ quæſtionis efficaciores non ſuſcipiens ſyllogiſmos, & quod eos faciunt ad habitum vti coniectant non credentium, & per ſimiles ſyllogiſmos oppoſitum defendentium; vt etiamſi non ad plenum eis perſuadetur attamen multum confidere ſuis ſyllogiſmis, eis auferatur, & his, qui adſunt adhuc ad fidem infirmiores auxilium quoddam præſtetur, ne moueantur per ſimiles ſyllogiſmos; cęterum, ſi omnes ſentirent, ita diſpoſitos, vt ego te ex tua epiſtola video, non vtiq; talibus vterentur ſermonibus. Attende autem, & ſic.

Ecce humana mente ratiocinari de illa re, de qua ait S.Dionyſius magis verificari omnium, quæ dicimus, quæq; intelligimus negationes quàm affirmationes: Communis ita eſt, & Latinorum, & oppoſitum defendentium Græcorum. Fides verò nequaquam communis eſt; ſed latini quidem habent aſſignare, quod dixi tria maximã habentia auctoritatem, & dignitatem, & magnitudinem ad fidem: quibus vtrique religioſè credentes aiunt Spiritum Sanctum, & ex filio procedere. Illi verò, qui dicunt ex Patre tantùm procedere Spiritum Sanctum ad nihil tale ſe reducere valent. Quare ſyllogiſmis omnibus circum ſcriptis, latinis quidem remanet fides: his verò, & fides, & obligatio ablata eſt. Neque putes latinos credentes ſpiritum, & ex Filio procedere eiuſdem ſpiritus proceſſionem vel ſimilem putare filij generationi; vel differentem quidem; aliqua verò penitus nota differentia differre à generatione filij. Et in hoc enim idipſum cum Sanctis noſtris Patribus, & ipſi credunt, vt quo differunt generatio & proceſſio non omnimodo notum eſſe hominibus. Si verò in diſputationibus ad Græcos, vt tu ais in Epiſtola non videntur, hoc ſeruare; ſcito hoc eos facere, ſicut & ipſi Patres veſtri faciunt, qui dicentes multis locis nullum eſſe exemplum, vel in ſenſibilibus, vel in intelligibilibus Summæ Trinitatis tamen propter eos, qui nequeunt fide percipere Trinitatis Sacramentum ad multa condeſcendunt exempla. Ita & hos aliorum incredulitas, & infirmitas euocat ad condeſcendẽdum ad aliquas notas ſimilitudines, propter quas videntur diſcernere proceſſionem à generatione; vt ex his ad concluſionem, quam fide oporteret tenere, perueniatur; non putantes abſurdum, ſi eos, qui per ſimpliciter ſanatiua curati non valent; per alijs nociua ipſos ad ſanitatem poſſint reuocare. Sed de his quidem ſatis.

Neceſſarium autem arbitror adhuc, & illud tibi oſtendere; quod licèt tria dixi ſuperiùs eſſe quæ coegerunt me credere, & ex Filio Spiritum Sanctum procedere hoc eſt, multos magnorum Sanctorum hoc apertiſſimè tradere, Matrem Eccleſiarum hoc ſemper dicere; per generale etiam Concilium hoc fuiſſe affirmatum; tamen quodlibet horum ſine alijs per ſe viſum non habens reliqua duo oppoſita ſatis ſe habere conſidero, vt idipſum credatur. Et tu, qui adhuc videris ignorare, Vtrum de hoc fuiſſet Generale Concilium, ſi volueris tuas in epiſtola cogitationes inter ſe coniungens aduertere, quid ex ipſis neceſſariò contingit, inuenies valdè neceſſarium, & ex ſola Auctoritate Sanctorum, quos dixiſti, vel ex ſola Eccleſiæ Romanæ te credere, quod etiam ex Filio Spiritus Sanctus procedit. Aduerte autem ſic.

Dixiſti te ſcire multos magnorum Sanctorum exponendo Diuinam Scripturam tradidiſſe per multa, quod etiam ex Filio. Item dixiſti, quod huius, oppoſitum ſcilicet ex ſolo Patre, neque ratione potes intelligere, neque de Sacra Scriptura concludere, & quod neſcis vllos Sanctos apertè tradidiſſe, vel Generale Concilium hoc determinaſſe, & quod ſcis Matrem Eccleſiarum minimè hoc dicere.

At verò, ſi quid de Deo multi, & Magni Sancti exponendo Diuinam Scripturam dicunt, cuius oppoſitum neque ex ipſa Scriptura oſtenditur, neque per rationem demonſtratur, neque per Sanctos apertè, neque per Generale Concilium determinatur, neque per Matrem Eccleſiarum docetur hoc credi nimis neceſſarium eſt. Si verò hoc ambigis & dubitas vtrùm ſit neceſſarium; ſed illud minimè dubitabis ſine periculo penitus, quod tale eſt poſſe credi. Siquidem non dubitas in Sanctis eſſe eos, qui hoc crediderunt, docuerunt, & Scriptura tradiderunt; ergo cum hoc ſit ſine periculo, vide quale ſit dicere, quod ex ſolo Patre procedit. Ais enim, quod hoc neque demonſtratio compellit te dicere. Et Multi magnorum Sanctorum; cum Matre Eccleſiarum apertè oppoſitum docent. Ergo ex volendo hoc tenere ſuſpicio mox aliqua periculi conflatur. Ergo cum hoc ſit pro certo periculoſum, illud verò omnino ſine periculo; duæque ſint ſolæ partes Eccleſiæ; vna quæ tenet quod penitus eſt ſine periculo, alia verò quod manifeſtè periculoſum eſt; atque alia Eccleſia non ſit collecta ex talibus hominibus, qualem tu adhuc ais te eſſe, neutrum exte-

exte-

Google

extremorum tenens; in omnibuſque, cæteris paribus eligendum ſit magis, quod ſine periculo eſt, quàm quod periculoſum; nonne iam ex tuis cogitationibus vides concludi nimis neceſſarium eſſe, Latinis eadem velle de propoſito ſapere; eodem verò modo viſa ſimiliter Romanæ Eccleſiæ anctoritate per ſimilia media tranſiens peruenias neceſſario ad eamdem concluſionem? Quare etiamſi nondum fuiſſet factum de hoc Generale Concilium, tameu neceſſarium eſt recipere, quod Spiritus Sanctus ex Patre, Filioque procedit, & hoc negante, nequaquam tamquam partem Eccleſiæ, ſed tamquam omnino abſciſſos ab Eccleſia, & ad rationem ſchiſmatici cadentes putare. Quid autem. ſi oſtendatur quod primi illorum Græcorum, qui ſe ſeparauerunt à Latinorum communione, non ratione, ſed quadam irrationabili paſſioue hoc paſſi ſunt; nonne & ita patefactum erit, hos eſſe ſchiſmaticos? at verò nihil ita apertum fieri poteſt. Conſiderare enim ita oportet, ad euitandum rationabiliter Matris Eccleſiarum Communionem, duo oportebat neceſſariò ocurrere. Vnum, tunc primitus incæpiſſe Romanam Eccleſiam aliquid de dogmatibus fidei ſapere, & dogmatizare, quod priùs neque docebar, neque ſentiebat. Secundum eſt illud nouiter dogmatizatum ita ſe habere oppoſitè, & repuguanter aliquid eorum, quæ vel in Sacra Scriptura apertè dicuntur, vel in Generalibus Concilijs expreſſè determinata ſunt, vt cum hoc ſit nullo modo poſſit illud eſſe, & cum illud ſit minimè hoc locum habeat. Rationabiliſſimum enim eſſet à talia dogmatizantibus diuidi * [* Neutro.]

Neutrum enim horum contingente irrationabile velle omninò diuidi relinquitur. At verò neutrum horum in exordio ſchiſmatis Eccleſiæ Romanæ contigit. Nam de proceſſioue & ex Filio Spiritus Sancti; Sancti illi, quibus Eccleſia Romana mox credens hoc renet, facti ſunt antè inchoatum ſchiſma, alij trecentis, alij quadringentis, alij vero & quingentis annis. Et vt vnum præ omnibus dicam; qui non tranſitoriè, ſed de eodem ipſo principaliter loquens apertiſſimè id docet, Magnum inquam, Auguſtinum. Hic circa tempora Theodoſij Magni claruit, anno videlicet ante ſchiſma, & vltra quingentos; cuius ex tunc Eccleſia vtique Romana ſcripta habuit cum eſſent eiuſdem linguæ, & dogmata veneratur.

At verò dicere & ex Filio nihil oppoſitum eſt ad dicendum ex Patre. Non enim ſi procedit & ex Filio tollitur procedere & ex Patre; ſed potiùs illo priùs conceſſo, & ex Patre procedere neceſſariò ſequitur quæ verò ita ſe habent inter ſe repugnantia non ſunt. Ergo & Diuina Scriptura priùs dicente ex Patre procedere Spiritum Sanctum, & poſtmodum Concilijs idipſum dicentibus Eccleſia Romana dicens & ex Filio, non dogmatizat aliquid illis repugnans, & dicta illorum interimens, ſed potiùs tale, quo conceſſo illud neceſſariò confertur. Nam ſicubi adhuc dictum non fuiſſet, quod Spiritus Sanctus procedit ex Patre, & crederetur Eccleſiæ Romanæ, quod ex Filio procedit: ex hoc vtique concluderetur neceſſariò illud. Nam ſi procedit ex Filio qui omnia, quæ habet ex Patre habet; procedit ergo & ex Patre. Quare non tolluntur ex hoc, quæ priùs credebantur, ſed adhuc magis roborantur. Ergo ſi in principio ſchiſmatis nihil nouum, vel repugnans alicui eorum, quæ à tota Eccleſia credebantur dogmatizare cæpit Eccleſia Romana; quomodo non omninò extra rationem eius illi refutarunt communionem, vel quomodo non aliqua elatione & ſuperbia, vel ambitione & auaritia, vel tali aliqua paſſione ipſi hoc paſſi ſunt: neque enim illud, quod multorum eſt dici poteſt, quod ſynodico canone prohibentur adimere aliquid, vel addere fidei ſymbolo illi ab auſa aliquid addere meritò diſceſſerunt.

Primum enim nullus talis Canon in Concilijs inuenitur. Deinde non ante ſchiſma non in huius principio, non paulò poſt, ſed multis poſt hoc annis, Eccleſia Romana, cum per multas prius legationes de eodem Græcos admonuiſſet, & hortata fuiſſet à deterrimo ſchiſmate diſcedere, vt non habuit obedientes. Denique Concilium ſuper hoc ſibi obedientibus celebrari faciens, hoc, in ſymbolo non immeritò addidit. Quoniam ſi ſimiliter tanta Chriſtianorum gens negaſſet non eſſe Filium omnipotentem, vel viuificantem & multa adderentur quotidie huic hæreſi, certè non careret ratione, ſi de hoc ſani Chriſtiani ad refellendam hæreſim in ſymbolo id ponerent. Nulla itaque præcedente rationali cauſa, ob quam primi illi à Matre Eccleſiarum ſe ſegregauerunt; certum eſt, quod & illi, & omnes, qui illos ſequuti ſequuti ſunt procul dubio ſchiſmatici ſunt. Nullos enim alios appellamus ſchiſmaticos, niſi illos, qui principalioribus, & dignioribus in Eccleſia dogmatizantibus * oppoſitis ſe habens, ad aliquid eorum, quæ vel in Sacra Scriptura apertè dicuntur, vel in generalibus Concilijs expreſsè determinata ſunt. [* Oppoſitè ſe habentes.] Vel à tota Eccleſia communiter creduntur à debita illis credentia, & communione propter quamdam aliam paſſionem diſcedunt; ſiue multi, ſiue pauci ſunt; nihil enim intereſt, quoniam non multitudine, & paucitate; ſed prædicta ratione ſchiſmaticus notatur, quoniam & hi complentes iure, & hoc nomine digni habiti erunt. Aut igitur oſtendant quid latinis dicentibus contingit ex ſermone ipſorum neceſsariò Spiritum ſanctum non procedere ex Patre, vt ita tollatur, & quod in ſymbolo & quod in Euangelio dicitur, & à tota Eccleſia creditur; aut ſi hoc impoſſibile eſt ſciant ſe extra Catholicam Eccleſiam eſſe & nulo à ſchiſmaticis differre.

Quoniam verò ipſi vndique coarctati poſtremò ad Euangelium, & ad ſeptem generalia Concilia refugientes putant ex illis excuſationem ſchiſmaticis ſibi inuenire, dicendum eſt ad eos: quod ſi quidem ò amici Matre Eccleſiarum peccante vel in Euangelium, vel in Concilia ipſi ab ea reciditis rectè facitis; ſi verò illa nihil peccante vel in Euangelium, vel in Concilia; ipſi nihilominus eius recuſatis communionem nullum certè ſolis, vel ex Euangelio vel ex Concilijs ſuffragium penitus eſt. Ergo perquirendum eſt diligenter, quid eſt in Euangelium, vel in Concilia peccare? Quòd ſi putabitis peccare in hæc eſt ſimpliciter dicere aliquid & dogmatizare de Deo, quod vtrumque non inuenitur, vel in

Euan-

Euangelio, vel in Concilijs ſine contrarium eſt alicui eorum, quæ ibi manifeſtè feruntur, ſine non hoc modo etiam omnes, qui de Deo ſcribunt ſancti in eadem peccant. Non ſolùm enim innumerabilia de Deo dicunt & dogmatizant, quæ verbo in Euangelio, vel in Concilijs non inueniuntur; verum etiam multa dicunt quæ neque per ſenſum eorum, quæ ibi ſunt concludi valent. Non ergo peccare eſt in illa ſimpliciter dicere quæ ibi qualitercumque non inueniùntur, ſed addendum eſt, ſi ſint & repugnantia illis. Quare peccare in illa eſt dicere aliquid oppoſitè ſe habens alicui eorum, quæ ab illis dicuntur, vt alterum per alterum neceſſariò tollatur. Et hoc ſolùm eſt, quòd paradogmatizare, appellamus. Ita enim ſolummodo peccare in dogmata, & paradogmatizare definito omnes, qui vnquam aliquid de Deo dixerunt inculpabiles dimittemus.

At verò Romana Eccleſia & ex filio procedere Spiritum ſanctum dicente nihil penitus per hoc tollitur, vel eorum quæ in Euangelio continentur, vel eorum quæ in toto ſymbolo dicuntur, vel eorum quæ per aliquot ſeptem Conciliorum expreſsè determinata ſunt. Quare & quomodo idipſum non concluderetur per aliqua Sacræ ſcripturæ dicta, neque per Sanctos aliquos traderetur; ſed quoniam eorum quæ in Euangelio, vel in Concilijs ſunt non deſtruit quidquam hoc dogma; certè Romana Eccleſia hoc dicens, neque in Concilia peccat. His ergo, qui à communione eius Matris exiſtentis diſcedunt nulla, vel ex Euangelio vel ex Concilijs excuſatio huius acquiritur. Neque ergo aliunde proueniente eis alia excuſatione, neceſſarium eſt ſchiſmaticos ipſos eſſe, & à Catholica cecidiſſe Eccleſia. Sed vt aperriſſimum id fiat ponendæ ſunt iuxta ſe cogitationes, & ſermo ita ſit concludens.

Peccans eſt circa pietatis dogmata, quem & paradogmatis ram, & Hæreticum vocamus, qui ſapit & docet aliquid ita oppoſitè ſe habens ad aliquid eorum, quæ vel in Sacra Scriptura apertè dicuntur vel per aliquod Generalium Conciliorum expreſsè determinata ſunt, vt cum hoc ſit illud tollatur, & illud cum ſit hoc non poſſit eſſe. At verò Eccleſia Romana nihil huiuſmodi ſapit vel docet. Non ergo circa pietatis dogmata peccat. Quare neque paradogmatizat, neque aliquam hæreſim incurrit, & digniſſimum, & dominantiſſimum, & principaliſſimum, & ſummum & primum locum in tota Eccleſia & dignitatis & gradus & ordinis à debito illi honore & obedientia & communione diſcedunt. At verò omnes quicumque in Eccleſia minoris & humilioris exiſtentes dignitatis gradus & ordinis; dignioribus, dominantioribus, principalioribus prioribus, ſuperioribus in Eccleſia; nihil in pietatis dogmatibus peccantibus, nullam hæreſim incurrentibus à debita illis reuerentia, obedientia & communione diſcedunt, procul dubio ſchiſmatici ſunt. Contingit ergo hos neceſſariò Schiſmaticos nunc eſſe quod eſt, ſeparatos eſſe à Catholica Eccleſia.

Sed fortaſſe dicet aliquis ambigens; ſi amiſit ſuam integritatem & perfectionem Eccleſia, & hoc non ex minima parte. Siquidem quinque eius principaliorum partium, à quibus tamquam ſenſibus quibuſdam vniuerſum eius corpus complectum erat quatuor lapſæ ſunt. Prima verò tantùm remanſit quomodo de cætero non exiſtens integra Catholica eſt. Vel cuius amplius corporis Eccleſia Romana caput eſt, ex quo illud: quod initio vnitum erat ei dijceſſit ab ea, vel quomodo totaliter viua eſſe poteſt.

Ad hæc primum quidem oportet conſiderare; quod ſi quis eadem ipſa obijceret ad ipſos Græcos, qui dicunt ſe ſolos in fie viuere, & ex ſe ſolis completam eſſe Catholicam Eccleſiam capite perdito quæ vtique ipſi ad ſimiliter ad eos obiecta reſpondiſſent; hæc nobis multò rationabilius ad hæc dicere conuenient.

Deinde ſiquidem animalis exemplum ſequi voluerimus, non vtique verum eſt propter horum ſchiſma vniuerſum Eccleſiæ corpus à capite diſceſſiſſe. Caput enim Eccleſiæ eſt non totus Occidens & ſeptentrio, ſed ſolius vrbis Romanæ Eccleſia, hanc habet dignitatem. Tot verò & tantæ aliæ Eccleſiæ Occidentales & ſeptemptrionales & alia genera purorum Chriſtianorum terræ firmæ & Inſularium cum ea remanſerunt: vt hi quidem omnes correſpondere valeant reliquo animalis corpori, & continuo capiti vnito. Hi verò Patriarchæ, qui eam reliquerunt manuum vel pedum proportionem habeant; quæ abſciſsa à corpore ipſa quidem de neceſſitate mortua ſunt corpori verò non ſemper interitum ferunt. Ita neque ſicut in animalibus loco corruptorum membrorum caput alia tendere nequit, ita quoque in Eccleſia eſt; ſed ſemper capiti loco labentium licet alia condere, vt ſemper ipſum ſit cum integro corpore ſcimus enim quod Papa quidem poteſt creare Patriarchas. Patriarchæ verò Pontifices ante ſchiſma videntur, & deponentes & promouentes Patriarchas.

Ergo quoniam nihil oppoſitè ſe habens Euangelio, vel Concilijs ſapit vel docet prout oſtenſum eſt, non amiſit vtique creandi Patriarchas poteſtatem, & virtutem.

Ergo cum hi Patriarchæ abſque vlla ratione diſceſſiſſent ab illo, & in eorum diœceſibus habitarent multi Chriſtiani vniti illi, illo ſingulis horum à principio habendo huius iuſtam poteſtatem conſtituendi congruum Patriarcham Eccleſia quidem Romana capitis rationem habens & loco labentium membrorum alia ſemper condens, & viua vtique eſt & integrum reliquum corpus vnitum ſibi habet, eos verò qui eam deſeruerunt ſine capite de cætero & mortuos eſſe neceſſe. Quare ſi putas neceſſarium eſſe generalibus Concilijs ad totius complementum & quatuor interiſſe Patriarchas, & audias poſt ſchiſma generalia aliqua Concilia per Papam eſſe ſacta noli quærere, vtrum & ſchiſmatici Patriarchæ illis interfuerunt; ſed ſi eorumdem Patriarcharum fide viuentes, & vniti ſuo capiti Patriarchæ interfuerunt. Non oportet plus hoc quæri generalia enim Concilia non ex hæreticis & ſchiſmaticis ſed ex orthodoxis, & Eccleſia vnitis colligi debent. Hæc tibi, ò amicum mihi caput reſpondere Deus dedit. Dei autem ipſe tibi reliqua.

Epiſto-

Epiſtola eiuſdem Domini Barlaam ad Alexium calochetum, in qua oſtendit Græcos non obedientes Romanæ Eccleſiæ eſſe, non ſolùm ſchiſmaticos, verùm etiam hæreticos.

AVdiui te admirari de me, quoniam eos, qui non commnoicant Eccleſiæ Romanæ ſchiſmaticos appello. Ego verò puto me rationabilins admirari de te, quoniam admirandum putas, ſi qui illo nomine vocantur, cuius definitionem perfectè ſuſcipiunt. Nam ſi volueris videre, quæ eſt ſchiſmatici ratio inueuies hanc ijs, qui à me ſchiſmatici vocantur, oihilo minus quàm hominis rationem congruere. Ergo hoc ſic oſtendendum.

Cùm itaque in Eccleſia alij alijs ſint dominantiores, principaliores & ſuperiores, illi, qui minoris, & humilioris exiſtentes ordinis, & quibus conueuit ſub dominio aliorum eſse, & ſequi alios de null a hæreſi habentes iuſtè accuſare maiores, diuidunt ſe ab illorum in Religione Societate, mox in ſe ipſis ſchiſmatici condunt rationem. Nam & ipſi ad nullam aliam, quàm hanc definitionem aſpicientes eos, qui euitant apud ſe maiorem communiooem ſchiſmaticos appellant, quales, & tu non paucos ſcis in regnante ciuitate eodem nomine propter nunc aſſignatam rationem ab alijs vocari. At verò Romana Eccleſia ſeniſſimum, principaliſſimum, & ſummum in Catholica Eccleſia habente gradum hi minoris exiſtentes, & inferioris ordinis, intautùm fugiunt illius commuuionem, quod neque eius ſacerdotium putant verum ſacerdotium, neque in Eccleſiaſticis Sacramentis volunt illi communicare; atque plures eorum etiam ſimul comedere ſimpliciter cibum cum quoquam Latinorum verentur, ergo ſi Eccleſia illa incidente quod abſit, in hæretici rationem, hi ab ea abſtinent; irreprehenſibilis eſt ſeparatio, & ſchiſmaticorum rationis imperceptibills. Si verò illa nulla hæreſi coniuncta, hi fugiunt eius communionem purè iu rationem ſchiſmatici incidunt.

Ergo quærendum eſt, quem nominamus hæreticum, cui communicare in aliquo delictum eſt; in nullo verò communicare, non ſolùm irreprehenſibile eſt, verùm etiam neceſſarium, & quem poſt primam, & ſecundam admonitiouem oportet ſecundùm Apoſtolum ad Titum nos euitare. Illius igitur qui ita dicitur hæreticus quærenda ſit ratio, vt ſciamus verùm conuenit aliquid eius Romanæ Eccleſiæ. Cùm verò idem ſit hæreticum eſſe, & paradogmatiſtam, & peccare circa pietatis dogmata quærendum eſt, quis eſt paradogmatiſta? & quis peccat circa pietatis dogmata?

Itaque cùm tria ſint, à quibus habemus huiuſmodi dogmata, vnum diuina Scriptura, ſecundùm vniuerſalia Concilia, tertium ſancti noſtri Doctores, qui poſt Apoſtolos ſacram nobis expoſuerunt Scripturam, ſi illum vocabimus hæreticum, qui quodcumque vel de Deo, vel de alio quouis ſapit, & dicit; quod neque in ſacra Scriptura, neque in Concilijs, neque in Doctorum ſcriptis totaliter inuenitur; non benè nominabimus; quia per hanc rationem etiam multi noſtrorum ſanctorum Doctorum hæretici eſſent; Areopagita, Theologus, Nyſſenus, ſanctus Auguſtinus; qui non ſolùm ealia dicunt, quæ neque per ſenſum alijs conueninnt; alia penitùs exiſtentia licèt non oppoſita. Non ergo hac ratione hæreticum cognoſcimus, cuius communionem ſugiemus, ſed eum, qui alia præter omnes alios de quauis re dicit, dum contraria, & oppoſita ſuppoſitis non dicit; nondum tamquam hæteticum admonebimus. Neque enim peccat in manifeſta dogmata, qui ea non tollit. At verò, & ſi quis nihil penitùs eorum, quæ in ſacra Scriptura, vel Concilijs ſunt, commouens tamen alicui ſanctorum Doctorum de quouis diſſooat, hunc audacem quemdam & præſumptuoſum, & elatum, & talia nominabimus, hæreticum minimè. Quoniam per hanc quoque rationem nuulti Sanctorum eſſeut hæretici, qui in oiulcis, & magnis ſibi iuuicem contraria dicunt. Nam de ipſa Proceſſione Spiritus ſaucti ipſi aiunt, quod Damaſcenus, vbi dicit ex Filio Spiritus procedere non dicitur ſapit, quod nullo modo ipſe eſt ex Filio.

Sanctus verò Cyrillus, qui multis annis ante eum fuit in ſermone de Spiritu in dictis theſauris ſuis ſepties ait Spiritum ſanctum ex Filio, & eſſe, & exiſtere, & prodire, aſſignans & dicta Scripturæ, ex quibus idipſum intellexerat. Sanctus verò Auguſtinus adhuc antiquior hoc exiſtens in ſuo de Triuitate negotio, & nimis longum de hoc protendit ſermonem, & in quarto, & in quinto, & in quinto decimo libro eiuſdem negotij. Quid igitur? hæreticum nominabunt Damaſcenum in illis ſuperioribus ſe ſecundùm ipſos contradicentem; vel potiùs & ſe ipſos ijſdem Sanctis tantis rebus contradicentes, an minimè? poteſt ergo fieri, quod is, qui ſanctis de Deo diſſonat, nondum ſit hæreticus.

Quis ergo hæreticus eſt, & paradogmatiſta? quem poſt binam admonitionem fugiemus? an certè ille, qui ſapit, & dicit aliquid in dogmatibus ità oppoſitum alicui eorum, quæ vel in ſacra Scriptura apertè dicuntur, vel in Generalibus Concilijs expreſsè determinata ſunt, vt cùm hoc ſit tollatur illud, & cùm illud ſit non poſſit hoc eſſe; atque talis ad illa repugnantia eſt ex ea, quæ viruperatur hæreſis. Ille verò, qui tale aliquid neque loquitur, neque ſapit, in alio verò quouis peccar, admonendus eſt quidem, alio nomine nominatus, non tamen tamquam hæreticus fugiendus.

Igitur cùm hæc ſit illa ratio, qua hæreticus notatur, videamus qualiter ſe habet ad eam Romana Eccleſia.

Duo ſunt, quæ eius accuſantes iuſtè aiunt ſe ab ea diuidi. Vnum, quod dicit Spiritum ſanctum procedere, & ex Filio. Aliud quod per azyma conficit. At per primum nihil eorum, quæ in Scriptura, vel in Concilijs ſunt tollit. Dicente enim ſacra Scriptura, quod ex Patre procedit Spiritus ſanctus, & Concilijs omnibus idipſum dicentibus Romana Eccleſia dicens, & ex Filio non oppoſitum aliquid illi dicit; neque eijcit illud. Non

enim ſi procedit & ex Filio contingit neceſſariò minimè procedere, & ex Patre; ſed potiùs neceſſariò confertur. Nam ſi procedit, & ex Filio, qui omnia quæcumque habet ex Patre habrt, procedit ergo & ex Patre. Non ergo tollitur, quod ſimul trahitur.

At vrrò neque aliud eorum, quæ in ſacra Scriptura, vel in Concilijs ſunt tollitur ex eo, quod dicitur, & ex Filio procedere Spiritum Sanctum. Non ergo ſecundùm hoc incidit in hæreticorum rationem illa Eccleſia.

Primùm enim nulli Concilio per hoc aduerſatur, quoniam nullum de hoc aliquid determinauir. Deinde neque ſacræ Scripturæ per hoc repugnat. Et non hoc nunc dico, quia panis ille, quem ſacrificauit Dominus azymus erat, & azymum in Scriptura gerit imaginem ſinceritatis, & veritatis, ſed illud ſufficit nunc, quod diuina Scriptura panem nominante & azymum, & fermentatum, & nuſquam iubet hoc, vel illud diſtinctè; certè neuter Seripturæ pugnat, neque azymita, neque fermentarius: Non enim quod nonnullorum eſt ſtultorum dicemus, quod ille eſt animatus, & iſte inanimatus. Omnis enim panis ſua ratione inanimatus eſt, & nullus animatus; Diuina verò virtute conuerſus nequaquam inanimatus, vel toraliter ſubſtantia panis; ſed viua caro viuentis Chriſti, qui carnem & animam rationalem, & intellectualem nobis pro nobis aſſumpſit. Nrque ergo prr Proceſſionem Spiritus, neque per azymum illa Eccleſia cadit in ſchiſmatici rationem, quoniam per neutrum tollir quidquam manifeſtorum. At verò propter hæc ſola, & nnn proptrr aliud aiunt ſe diuidi ab illa. Non ergo illa Eccleſia hæretica eſt per illa, propter quæ ipſi dieunt ſe diuiſos eſſe, quia ſecundùm ea iu definitionem hæretici non cadit. Rrſtar ergo hos ſchiſmaticos eſſe neceſſariò, quoniam definitionis ſchiſmaticorum nihil omitrunt. Quapropter hoc vt puto non ampliùs miraberis.

Vr autem neque ſi audiueris me hæreticum vocare eum, qui ex ſolo Patre aſſerit procedere Spiritum Sanctum admireris; volo tibi & huius tationem aſſignare.

Dicebamus ſuperiùs hereticum eum eſſe, qui in dogmaribus pietatis ſapit aliquid & dicit, oppoſitè ſe habens, vel ad diuinam Scripturam, vel ad Generale Concilium. At verò ſacræ Scripturæ pugnari dupliciter eſt, vel cum aliquis rectè intelligit, quod air Scriptura, & idipſum proponit contraria illi dicere æſtimans illam mentiri, quod minimè eſt Chriſtiani. Vel aſſerens Scripturam omninò ſe venerari dicta eius, quibus contradicit alirer quam veritas ſe habet, intelligit, & exponit, quod ſolum eſt hæretici; Ergo cùm inueniamus aliquem talem, pugnantem quidem diuinæ Scripturæ non pugnare verò aſſerentem, ad quod nos iudicium referenres indubitantr ſciemus, quod pugnatur & iuſtè poſt binam admonitionem ipſum denirabimus. An ad plures? Sed qui meliùs, & diligentiùs intelligunt ſacram Scripturam pauciores ſunt. An ad hos, qui in diuinis ſapientiores, & magis eruditi ſunt? Sed fortaſſe ille vnus eſt omnium ſapientiſſimus. & poteſt fieri, vt idipſum veriſſimè omnium ipſe intelligat. An ad digniores, & dominantiores, & principaliores? Sed ait Scriptura, *Si fuerit reuelatum nouiſſimo ſileat primus*. Vnde non ſemper neceſſarium eſt veriùs intelligere eum, qui primus eſt. An ad eos, qui numquam aliàs hæreſim aliquam incurrerunr? Sed vnaquæque Eccleſia, quæ primitùs in aliquam hæreſim incidit ſuperioribus temporibus Catholica ſrmper erat. Quare poteſt fieri eam, quæ priùs ſemper orthodoxa erat poſtmodum in hæreſim cadere. An ad Sanctos nounullos, qui proùt nos dicimus Scripturas exponunt? Sed fortaſſe & hic, cui contradicimus ſanctus eſt. Et quemadmodum in illis alij alijs contradicentes, tamen hæreticì non ſunt, ita & hic. Reſtat ergo ad iudicium Generalis Concilij recurrere. At ſi viderimus illum ipſum ſenſum determinans quorumdam dictorum Scripturæ, cui repugnantrm ſenſum hic dogmatizat & tenet, indubitabile omninò ſit ipſum hæreticum eſſe. Ergo ſi quis tale in dogmatibus dicit, vt non vnum, vel duo, ſed omnia ſupradicta, & Generale Concilium in contrarium concurrant, ac in præiudicium ſimul omnium appareat ipſum ſacræ Scripturæ pugnare, hic eſt omnium manifeſtiſſimus hæreticus. Sed qui dicit ex ſolo Patre procedere Spiritum ſanctum talis eſt.

Et vt per prædicta omnia tranſeamus. Primùm ſi quis quærit, & proponit plurium iudicium, ſiquidem plures dicit, non rudes, & illiteratos, ſed legentes ſacram Scripturam, & intellectum Lectorum vtcumque ſequentes non vtique inueniet hic tot tales, quot centenæ talium in illis inueniri poſſunr.

Si verò ſapientiorum iu Diuinis, & magis eruditorum iudicium præfrrs in illis quidem infiniti inuenientur, ita in fine exercitati erga Sacram Scripturam, vt audito aliquo ex ea dicto habear quilibet eorum ſtatim aſſignare & ex quo libro, & capitulo eſt, & quis huius dicti ſenſus, & adhuc promptus ſit; ad omnia dubiranda probabiliter reſpondere. His cum locutus fuiſſem ſæpè ſapienriſſimis eorum, nondum aliquem talem inueni. Puto autem neque eſſe eorum talrm aliquem, ſi verò diguiores & principaliores, & dominantiores quæris? Eccleſia Romana eſt, quæ habet in vniuerſali Eccleſia ſummum, & digniſſimum locum. Si verò eos, qui nondum aliàs in hæreſim ceciderunt? ipſa ſola eſt de quinque Eccleſijs quæ iure poteſt hoc gloriari. Si verò Sanctos; inuenies Sanctum Cyrillum, Sanctum Auguſtinum dicta Scripturæ exponendo, pleniſſimè tradentes, & ex Filio Spiritum eſſe. Si verò grnerale Concilium? & hoc. Quia enim hi Patriarchæ Apoſtolicam deſeruerunt Sedem, & imperialibus propoſitionibus ſe ipſos potiùs dederunt, & in ſchiſmatici rationem, vt oſtenſum eſt ceciderunt, primùm quidem Eccleſiarum mater, ne huiuſmodi ſedes vacent legitimis Pontificibus, & canonicè ſacerdotium habentibus, conſtituit & ordinat, cuilibet earum ſuum Patriarcham. Deinde poſt multos annos generale Concilium celebrans de eodrm ipſo omnium aſſenſu declarat, hoc per Scripturam concludi Spiritum ſanctum ex Patre, Filioque, tanquam ex vno principio procedere. Quapropter, qui

hoc

hoc negar,& contrarium ſapit generalis iam Concilij iudicio ſacræ Scripturæ pugnat. Et propterea in hæretici definitionem manifeſtè incidens purus hæreticus eſt.

Hæc autem & ad te ſcribo, & ad alios dico, non maleuolentia aliqua, & contumelioſè, ſed cupiditate vt Eccleſia Chriſti vniatur, & ad ſe ipſam redeat, & omnes Chriſtiani in fide, & veritate idipſum ſapiant, & charitatis vinculo ſibi inuicem copulentur, quod vt puto non in longum eueniret, ſi hæc ſola quæ tibi ſcribo in mentem omnibus venirent. Nam ſi perſuaſum fuiſſet eis, in quo malo ſunt facilè vtique, & huius liberationem quęrerent. Quare nihil vt æſtimo beneuolentius pro omnibus communiter fieri poteſt, quàm ſi talia ad eos dicantur, & ſcribantur.

Eiuſdem Domini Barlaami Epiſcopi Gyracenſis probatio per Sacram Scripturam, quod Spiritus Sanctus, & ex Filio eſt, quemadmodum & ex Patre.

DOmino noſtro Ieſu Chriſto iubentè nobis perſcrutati Scripturas duo hinc intelligimus. Vnum, quod pietatis dogmata non ſola ſunt illa, quæ ex verbis ipſis immediatè à Scriptura traduntur; verùm etiam ſunt alia, quæ præter ſenſum dictorum perſcrutantibus nobis eluceſcunt. Aliud eſt quod debitores ſumus, non ſola, quæ verbis promptè ſignificantur tenere, verùm etiam illa, quæ per ſenſum eorum emergunt. Nam ſi præter ea, quæ verbo ſignificantur non apparent, & alia ex dictorum ſenſu ſimiliter illis exiſtentia ad fidem neceſſaria non vtique dixiſſe, *perſcrutamini Scripturas*. Ad facienda enim ea, quæ verbo immediatè ſignificantur, illaque ſola tenenda, non perſcrutatione, ſed lectione ſola opus eſſet. Quare dixiſſet legite Scripturas. Idipſum intelligimus, & Apoſtolo ad Corinthins dicente *Littera occidit Spiritus autem viuificat*. Literam dicente id quod promptè in Scriptura per vocem ſignificatur; Spiritum verò id, quod per debitam ſcrutationem in Scriptura per ſenſum conflatur. Ergo ſi quid eorum, quæ de Deo intelliguntur, ita ſe habet in Scriptura, vt id quidem tecta facta inueſtigatione per omnem appareat Scripturam. Eius verò oppoſitum neque ex voce, neque ex Scriptura neceſſariò concludatur, & adhuc Sanctorum noſtrorum Doctorum ſint nonnulli, qui exponendo Diuinam Scripturam idipſum manifeſtè concludant, & tradant; manifeſtum, quod neceſſarium eſt hoc admitti & credi; vt inquam in Diuina Scriptura Spiritus ſanctus, neque quod ſubſtantia eſt, neque quod accidens eſt ſcriptum eſt; ſed eſſe illum ſubſtantiam ex omnibus ab eo dictis in Scriptura concluditur. Eſſe verò illum accidens nullatenus concludi poteſt.

Præterea ſacri noſtri Doctores exponentes ſacram Scripturam aiunt concludi ex ea, non tantùm ipſum ſubſtantiam eſſe, verùm etiam increatam ſubſtantiam, & conſubſtantialem patri. Ergo neceſſarium eſt, & nobis hoc credere, & confiteri. Simile igitur huic eſt, & quod Spiritus ſanctus habet eſſe ex Filio, ſicut ex Patre. Hoc enim per ſacram ſcripturam legitimè inueſtigantibus eam apparet, & multi ſacrorum noſtrorum Doctorum exponentes Scripturam manifeſtè idipſum enunciant, ſicuti Sanctus Auguſtinus in multis ſuis ſcriptis, & S. Cyrillus in dictis theſauris ſuis prout poteſt quicumque vult inſpectis eorum operibus videre, quod dico. Huius oppoſitum verò, quod ex ſolo Patre procedere Spiritum ſanctum, & non ex Filio nullatenus per Scripturam concludi poteſt.

Illi enim, qui hanc defendunt opinionem credunt ſe habere potiſſimum illud, quod Dominus ait *Qui à Patre procedit*, minimè verò per hoc concluditur, quod ex ſolo Patre; nimium enim intereſt dicere aliquid ſimpliciter, & dicere idipſum diſtinguendo quod ſolùm. In multis enim vnum eſt verum, aliud falſum, vtpote ſi dicatur Filium eſſe Deum, de Deo vero, verum eſt. Si verò dicatur ſolum Filium eſſe Deum, verum de Deo vero falſum eſt. Idipſum & in alijs pluribus inuenies. Non ergo dicto, quod ex Patre procedit Spiritus continuò per hoc neceſſariò concluditur, quod ex ſolo: ſed quantum per hoc reliquum incertum eſt. Neque igitur ex dicto verbo, neque ex alio ſacræ Scripturæ concluditur; quod ex ſolo. Quia verò, & ex Filio eſt Spiritus, omnis Diuinitus inſpirata Scriptura teſtatur. Incipiendum autem ſit inde.

Argumentum Primum.

DE ingenita Perſona duabus perſonis habentibus eſſe, quæri poteſt, quidnam cauſæ, quod ipſa principalis Perſona inquantum eſt auctrix vnius principatarum perſonarum adepta eſt proprium nomen, & vocatur ad eam Pater, inquantum verò eſt principium alterius Perſonæ nullum nomen conſequuta eſt, quemadmodum poſtmodum Expoſitores nominarunt Patrem Spiratorem Spiritus ſancti. Ipſa vero ſacra Scriptura nullum nomen expoſuit, quo oporteat Patrem reſpectu Spiritus appellari. Et non hoc quæro, vtrùm alio modo habeat Verbum eſſe de ingenita Perſona, alio verò Spiritus; nam & differentem eſſe modum, per quem vterque habet eſſe ex communi principio credo. Et quid intereſt inter hos duos modos ignotum eſſe hominibus minimè dubito. Sed illud quæro, cur vnus modus habeat ſpeciale nomen, & vocatur ſecundum ipſum Principalis Perſona Pater, ſecundùm verò alium modum, quo eſt eadem Perſona Principium Spiritus nomen in Scriptura non eſt? hoc autem arbitror me non irrationabiliter quærere. Sed ad illud aſpiciendo, quod apud nos Pater, Filius, generatio, generatum & huiuſmodi nomina propriè quidem de animalibus dicuntur, & maximè de hominibus. Ego verò vocibus prætermiſſis ipſas res ſecundum ea, quæ nobis tradita ſunt contemplans, ac modum illum, quo verbum Dei habet eſſe ex Patre comparans Filiorum apud nos generationi video illum plurimum ei diſſimilem. Quam verò ſimilitudinem apprehendo illius ad hanc eamdem indifferenter video eſſe & modi, quo Pater principium eſt Spiritus. Attende enim.

Vt primum de diſſimilitudine eorum dicam.

Seth non ex ſolo Adam, ſed ex eo & Eua, & non ſimul, neque per eumdem modum. Verbum verò illic ex ſolo Patre eſt. Et Seth non eſt totus ex toto Adam, ſed id quod emiſſum eſt primitus ex Adam neque homo, neque animal eſt, ſed ſemen per quod in vulua matris Seth conditus eſt, neque ex toto Adam prodiens. Illic verò totus Filius ex Patre toto.

Et hic natus Seth de temporali Adam non eſt ſibi coutemporalis. Ille enim præceſſit, hic ſuperuixit. Illic vero natum verbum de ſempiterno Patre, coæternum eſt ei. Et hic, is qui natus eſt non eſt in generante: neque qui genuit in generato, neque duo vnus homo eſt, neque voluntas eorum ſemper vna, neque virtus, & actio vna, neque eadem ſcientia. Illic verò Filius in Patre, & Pater in Filio, & duo vnus Deus eſt, & vna eorum, & voluntas, & virtus, & ſcientia, & extrinſeca actio. In quo ergo Diuina illa generatio ſimilis eſt huic humanæ an certè ſicut hic eſt homo de homine, & conſubſtantialis de conſubſtantiali, ita illic Verbum ex Patre eſt conſubſtantiale de conſubſtantiali, & Deus de Deo. At verò & Spiritus ſanctus idipſum Deus de Deo eſt, & conſubſtantialis de conſubſtantiali. Ergo in quo Filij generatio ſimilis eſt hominum generationi in eodem, & Spiritus proceſſio ſimilis eſt eidem. Magis autem, in quo Spiritus proceſſio diſſimilis eſt hominum generationi, in eodem & Filij generatio diſſimilis eſt eidem, quamquam inter ſe differre credantur. Cur ergo illius dicitur Pater, iſtius verò nihil? an certè quoniam ingenita Perſona duarum Perſonarum exiſtens Principium, vnius eſt ſola, alterius verò non ſola? Ideo cuius quidem ipſa ſola eſt principium ad illam habet ſpecificarum nomen, per quod maximè conſubſtantialitas, eorum intelligatur, & vocata eſt eius Pater, cuius verò non ſola eſt Principium ad illam nomen non habet re commune proprium putetur. Et contingit ſecundum nomina è conuerſo ſe habere in Deo, quam in Adam & Eua, & Seth. In his enim Adam cuius perſonæ ſolus, cauſa eſt ad illum nomen non habet quo eius principium eſt ſcilicet Heuæ. Cuius verò non ſolus, ſed cum Eua Auctor eſt illius nominatus Pater; Spiritu ſancto huiuſmodi permutationem nominum diſpenſante nobis prouidendo, ne carnales copulas, & fluxus, & abſciſſiones, & partus imperfectos, & huiuſmodi paſſiones in Trinitate imaginemur.

Propterea ergo, & ne commune proprium putetur ingenita Perſona habentis quidem Perſonæ ex ea ſola eſſe nominata eſt Pater ad illam verò perſonam, quæ non ex ea ſola habet eſſe nomen habet. Ergo quidem hoc credo; qui verò nititur contradicere his, dum non oſtendit aliam rationabiliorem cauſam, propter quam vnum eſt nominatum; & aliud innominatum arbitror eum nihil ad em dicere.

Secundum Argumentum.

IN omnibus entibus, de quibus propriè dicimus imaginem, & exemplar, cum ſemper imago inferioris rationem habeat ad exemplar; & in nullo æqualiter exemplari veniat; in Patre verò, & Filio illic per omnia exiſtit æqualitas, & ſubſtantialis identitas? quid vult Scriptura Diuina quod Filium quidem nominat imaginem Patris, Patrem verò minimè imaginem Filij? an certè propter Principij rationem? quoniam Filius ex Patre eſt, non Pater ex Filio. Quemadmodum, & omne exemplar principium eſt ſuæ imaginis. Imaginem itaque Diuina Scriptura nominans Filium inuiſibilis Dei ſimul oſtendit, & quod ex eo eſt, & quod ſimilis ei eſt; minoritate videlicet prætermiſſa tanquam minimè conueniente. At verò quemadmodum Filius dicitur imago Patris, non Pater imago Filij, ita Spiritus ſanctus in eadem Scriptura dicitur imago Filij, non Filius imago Spiritus. Dicit enim Apoſtolus ad Romanos, *quos enim præſciuit, & prædeſtinauit con-* Rom. 8.
formes fieri imaginis Filij ſui: Et ad Corinthios. 2. Cor. 3.
Sicut portauimus imaginem terreſtris; portemus & imaginem cæleſtis, cœleſtem dicens Filium.
Et iterum. *Nos autem reuelata facie gloriam* 1. ad Cor. 15.
Domini ſpeculantes in eadem imagine transformamur de gloria in gloriam ſicut à Domini Spiritu. Quod autem imago Filij dicitur in his Spiritus ipſe Sanctus habemus per Sanctum Cyrillum in theſauris, in quibus ex eiſdem verbis concludit ipſe, quod Spiritus eſt, & ex Filio. Ergo & nos idipſum per eadem concludentes, & ex eo quod dicitur Spiritus imago Filij; ex ipſo etiam ſecundum ſuperiùs aſſignatam rationem intelligentes rectiſſimè & intelligimus, & concludimus, & dicimus.

Tertium Argumentum.

ITem cum Deus ſit incorporeus, & membra corporalia non habeat, quid eſt quod Spiritus ſanctus, Spiritus oris eius dicitur?
ait enim. *Verbo Domini cæli firmati ſunt, &* Pſalm. 32.
Spiritu oris eius omnis virtus eorum. An certè, vt ex hoc intelligamus Spiritum ſanctũ ex eo tamquam ex principio eſſe? Sed ſicut dicitur Spiritus oris, Spiritus Patris, ita idem ipſe in eadem Scriptura dicitur Spiritus oris Filij.
Ait enim Eſaias de Filio, *& percutiet terram* Iſaiæ 11.
virga oris ſui, & Spiritu labiorum ſuorum in-
terficiet impium. Et Paulus ad Theſſalonicen- 2. Theſs. 2.
ſes *quem interficiet Dominus Ieſus Spiritu oris ſui.* Ioannes verò in Apocalypſi propter occidendi rationem tamquam gladium ancipitem eumdem vidit. Ait enim de Filio. *Et* Apo. 19.
ex ore eius procedebat gladius anceps, vt in eo
percutiat gentes. Et poſt pauca. *Et reliqui in-* Ibidem.
terfecti ſunt in gladio ſedentis ſuper equum procedente ex ore eius. Ergo Diuina Scriptura nominans Spiritum ſanctum, Spiritum oris Filij, & gladium procedentem ex ore eius; quid aliud nos docet per huiuſmodi ſigna; niſi quod Spiritus ſanctus ex Filio eſt ſicut ex Patre?

Google

Quartum Argumentum.

ITem Filius ſecundùm Eſaiam *brachium* Patris dicitur, Spiritus ſanctus in Euangelijs *digitus Dei*. Nam Beatus Matthæus narrat
Iſaiæ 53. Matth. 12.
dixiſſe Chriſtum. *Si autem ego in Spiritu Dei eijcio Dæmonia vtique peruenit ad vos regnum Dei*. Sanctus verò Lucas in eodem ait; *Si verò in digito Dei eijcio Dæmonia vtique peruenit ad vos regnum cælorum*. Ergo digitus Dei Spiritus ſanctus dictus eſt. Prætermiſſis igitur, quæ Trinitati ex his congruere non poſſunt; ſcilicet quod aliud eſt totum, aliud pars, & aliud propinquius, aliud longius à communi principio; quod reliqua eſt intelligendum per has nominationes, niſi quod Filius quidem tamquam brachium eſt ex ſolo Patre, Spiritus verò Sanctus tamquam digitus eſt ex Patre, Filioque.

Quintum Argumentum.

ITem in Iordane Pater deſuper teſtabatur Filio; ipſe verò Filius ſubtus baptizabatur, Spiritus autem ſanctus deſuper deſcendens in ſpecie Columbæ non obliquè de latere Chriſti ſtetit, quod eſſet vtique Signum Filium, & Spiritum ex ſolo Patre habere eſſe tamquam æquè diuiſos; ſed ſuper eum ſtetit in medio videlicet duorum, quod eſt ſignum commune eorum eſſe. Communis autem vtique non eſſet, niſi tamquam ex ambobus procedens, & id quod videbatur deſuper columba deſcendens à Patre ad Filium ſignum faciens, quòd licet ab æterno Spiritus eſt ex Filio ſicut ex Patre, tamen Filius hoc habet ex Patre, non Pater ex Filio. Nihil autem obſtat huic ſpeculationi, quod dictum eſt Columbam manere ſuper Filium. Nam manere in eo, & eſſe ex eo contraria non ſunt. Sicut enim ſimul, & in Patre eſt, & ex Patre ita ſimul, & in Filio, & ex Filio.

Sextum Argumentum.

CVm ſit vna ſubſtantia, virtus, & actio Patris, & Filij, & omnium, quæ fiunt non
Pſalm. 32. Ioann. 1. 1. Cor. 8. Hebr. 1.
magis à Patre, quam à Filio ſint; quidnam cauſæ eſt, quod Pater in Diuina Scriptura dicitur facere res Filio, & per Filium. Filius verò nihil dicitur facere Patre, vel per Patrem. *Verbo*, enim, *Domini* ait Pſalmiſta, *cæli firmati ſunt*, & Apoſtolus. *Vnus Dominus Ieſus Chriſtus, per quem omnia, & vos per ipſum*, & alibi. *In nouiſſimis autem his diebus locutus eſt nobis in Filio, quem poſuit hæredem omnium, per quem etiam ſæcula fecit*. Quia verò è conuerſo fecit Filius aliquid per Patrem, vel Patre, nuſquam ſcriptum eſt. Quamquam neque inſtrumentum Patris Filius eſt, vt dicatur Pater tamquam per inſtrumentum facere aliquid per ipſum, & ipſo. Neque rurſus, quæ fiunt immediatè, & propinquè fiunt à Filio, mediatè verò, & longiùs à Patre, vt ſecundùm hunc ſenſum dicatur Pater facere per Filium, nam immediatè à Patre, & Filio tamquam ab vno conditore, vno & ſimplici actu omnia fiunt; cur ergo illo modo Scriptura de eis diſputat? an vt intelligamus principium, & quod ex eo eſt, quia eſſe eorum vnam ſimplicem ſubſtantiam virtutem, & actionem, & omnia eſſe communia ex Patre tamquam ex proprio principio, adeſt Filio, ſed non ex Filio Patri; ſed ad huius ſpeculationis intellectum Pater dicitur in ſcriptura facere Filio, & per Filium, huic verò è conuerſo nuſquam ſcripturæ ſcriptum eſt. Similiter autem cum ſit Patris, & Spiritus ſancti vna ſimplex ſubſtantia, virtus & actio, & neque inſtrumentum Patris ſit Spiritus; neque illa, quæ fiunt propinquiùs à Spiritu, quàm à Patre fiant, ipſum quidem Spiritum ſanctum facere aliquid Patre, vel per Patrem nuſquam ſcripturæ ſcriptum eſt. Quia verò Pater facit res Spiritu, & per Spiritum, & per omnem fertur ſcripturam. Spiritu enim Deus ſecundum Pſalmiſtas cœlos fortificat, & animas noſtras confirmat, & Apoſtolus ad Romanos. *Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum, qui datus eſt nobis*; & ite- Rom. 5.
rùm, *qui ſuſcitauit Ieſum Chriſtum de mortuis, viuificabit, & mortalia corpora noſtra per Spi-* Rom. 8.
ritum ſanctum, qui habitat in nobis, & ad Corinthios *nobis autem reuelauit Deus per Spiri-* 1. Corint. 2.
tum ſuum, & ad Titum, *ſed ſecundùm miſeri-* Tit. 3.
cordiam ſaluos nos fecit per lauacrum regenerationis Spiritus ſancti, & ad Hebræos. *Conteſtan-* Hebr. 1.
te Deo ſignis, & portentis, & varijs virtutibus, & Spiritus Sancti diuiſionibus, & Beatus Lucas Act. 4.
in actibus. *Domine, qui Spiritu ſancto per os Patris noſtri Dauid pueri tui dixiſti*. Et rurſus. Act. 10.
Quomodo vnxit eum Dominus Spiritu ſancto, & virtute. Et multa alia inuenies in ſcriptura quærendo, huius verò è conuerſo minimè. Et eſt certum, quod eſt eadem cauſa, vt ita de eis ſcriptura diſputet, quod eſſe communes, & eiuſdem ad creaturas actiones Patris, & S. Spiritus, & Patre tamquam ex principio adeſt Spiritui ſancto, & non Patri ex Spiritu ſancto.

Vt enim hoc intelligamus Patrem ait Spiritu eſt per Spiritum facere Spiritum verò nunquam ait Patre, vel per Patrem facere aliquid. At verò ſecundùm eumdem modum, quod Filius facit aliquid per Spiritum, & Spiritu omnis Diuina Scriptura plena eſt, quod verò Spiritus aliquid Filio, per Filium nuſquam ſcripturæ dicitur. In Euangelijs enim Spiritu ſancto dicitur Chriſtus baptizare, & Dœmonia eijcere, & Apoſtolus ad Romanos. *Non enim auſus ſum dicere aliquid eorum, quæ per me non fecit Chriſtus in obedien-* Rom. 15.
tiam gentium in verbo, & operibus, in virtute ſignorum, & miraculorum, in virtute Spiritus 1. Theſs. 2.
ſancti. Et ad Theſſalonicenſes; *quem interficiet Dominus Ieſus ſpiritu oris ſui*. Et ad He- Hebr. 9.
bræos. *Quantò magis ſanguis Chriſti qui per Spiritum ſanctum ſe ipſum obtulit immacu-* Act. 1.
latum Deo, & in actibus. *Vſque ad illum* Iſai. 11.
diem, in quo præcipiens Apoſtolis per Spiritum ſanctum quos elegit aſſumptus eſt. Et Eſaias. *Et Spiritu labiorum ſuorum interficiet impium*. Itaque quoniam Spiritus ſanctus non eſt inſtrumentum Filij, vt per hoc dicatur Filius facere, eo & per eum, neque rurſus quæ fiunt propinquiùs à Spiritu, quàm à Filio fiunt. Vno enim ſimplici actu, & immediatè à Filio ex Spiritu Sancto magis autem à tota Trinitate omnia fiunt. Quid vult ſcriptura, quod Filium quidem dicit facere Spiritu, & per Spiritum, Spiritum verò Filio,

vel

vel per Filium facere aliquid nuſquam dicit?
an certum eſt, quod ſecundùm ſuperiùs aſ-
ſignatam rationem conſona ſibi exiſtente
ſcriptura cauſa eſt, vt hæc ita ſcripta ſint?
Quoniam eſſe communem & eaſdem ad crea-
turas Filij eſt Spiritus ſancti operationes, ex
Filio tamquam ex principio adeſt Spiritus,
ſicut & ex Patre, & non Filio ex Spiritu; aut
ergo eſt Spiritus, & ex Filio, aut minimè ſe-
ipſum ſcriptura ſequitur.

Septimum Argumentum.

Item Filius dicitur Verbum Patris, & ex
hac nominatione intelligimus eum, &
coæternum Patri, & ex eo habere eſſe. Sicut
autem Filius dicitur Verbum Patris ita Spi-
ritus Sanctus dicitur Rema Filij. Ait enim
Hebr.1. Apoſtolus ad Hebræos de Filio. *Qui cum*
eſſet ſplendor gloriæ, & figura ſubſtantiæ ieus,
portanſque omnia Remate virtutis ſuæ. Quod
autem in his Rema virtutis Filij ipſum Spiri-
tum ſanctum nominat patet ex alijs partibus
ſcripturæ. Certè enim quo Filius, purgat
animas, eijcit dœmonia ſigna, & portenta
facit eodem, & portat omnia. At verò ſcri-
ptum eſt illa facere Spiritu ſancto, ergo &
Spiritu ſancto, & omnia portat. Dicitur au-
tem in propoſito dicto Remate ſuæ virtutis
portare omnia; Spiritus ergo ſanctus, &
Rema virtutis Filij idem eſt. Patet autem
idipſum, & indè. Cui Trium Perſonarum,
Ioann.6. vt plurimum in ſcriptura viuificare attribui-
Rom.8. tur. *Spiritus eſt, qui viuificat.* Et Apoſtolus
ad Romanos. *Qui ſuſcitauit Ieſum Chriſtum*
Ibidem. *ex mortuis viuificabit, & mortalia noſtra corpo-*
ra per Spiritum ſuum, qui habitat in nobis.
Iterum. *Si Spiritu opera carnis mortificaueritis*
viuetis. Quis autem de tribus procedere di-
citur. Certè Spiritus. Quis adhuc dicitur
eſſe os Patris? Spiritus. At verò ipſe Domi-
nus comprehendens ſimul viuificationem,
Matth.4. proceſſionem, & os ait. *Non in ſolo pane vi-*
uit homo, ſed in omni Remate procedente per os
Dei. Ego omne Rema procedens per os Dei,
in quo viuimus ipſe Spiritus ſanctus eſt.
Eph.6. Manifeſtiſſimum autem hoc fecit Apoſtolus
ad Epheſios dicens, *& galeam ſalutis accipite*
gladium Spiritus. quod eſt Rema Dei. Nam
cum in Lingua Græca gladius eſſet fœminini
generis, & Spiritus neutri, non dixit, quæ eſt
Rema Dei, vt intelligatur gladius. Sed quod
eſt *Rema Dei*, vt exindè intelligatur Spiritus,
ac ſi diceretur in Lingua Latina, qui Spiritus
Dei Rema eſt. Rema ergo virtutis Filij quo
omnia portat ipſe Spiritus eſt. Et ſicut vbi
Filius dicitur ſplendor gloriæ Patris circum
locutiuè dictum eſt pro eo, quod dicatur
ſplendor Patris, ità & Spiritus ſanctus dicitur
eſſe Rema virtutis Filij pro eo quod dicatur
Rema Filij. Ergo ex hac nominatione quid
aliud poteſt intelligi, niſi quod Spiritus ex
Filio eſt? quoniam & omne Rema ex illo eſt,
cuius eſſe dicitur.

Notandum verò eſt illud, quod cùm lo-
gos dicatur in Lingua Græca, & in voce, &
in corde rema tantum in voce, & ore Spiritus
quidem ſanctus dicitur Rema per os Dei pro-
cedens, & Spiritus oris Dei. Filius verò lo-
Pſalm.44. gos quidem cordis Dei dicitur *Eructauit*
logum bonum, quod ex Perſona Patris
dictum eſſe Sanctus Dionyſius teſtatur,
logos autem oris Dei non dicitur. De qui-
bus vocibus tamquam myſticis quibuſdam
notis illud intelligimus, quod ſicut cordis
logos eſt ex ſola mente, Rema verò vocis eſt
ex mente, & longo, qui in corde eſt. Ita Filius
quidem ex ſolo Patre eſt; Spiritus verò ſan-
ctus ex Patre, Filioque.

Octauum Argumentum.

Spiritus ſanctus dicitur in ſcriptura eſſe, &
Patris, & Filij. Ait enim Apoſtolus ad Rom.8.
Romanos. *Si quis Spiritum Chriſti non habet*
hic non eſt eius. Et ad Galat. *miſit Deus Spi-* Gal.4.
ritum Filij ſui. At verò, quæ ſunt communia
Patris, & Filij non aliter ſunt Patris, & aliter
Filij, ſed ſimiliter, & eodem modo; quod Ioann.5.
Dominus oſtendit in aliquibus. Ait enim.
Quæcumque Pater, & Filius ſimiliter facit, Ibidem.
& iterum. *Sicut Pater ſuſcitat mortuos, & vi-*
uificat ità & Filius, quos vult viuificat. Sicut Ibidem.
ergo facere, & viuificare commune exiſtens
Patris, & Filij ſimiliter eſt amborum, ità &
ſi quid aliud commune eſt Patris, & Filij ea-
dem ratione, & modo duorum eſt: ſalua
videlicet illa diſtinctione, qua intelligimus
communia duorum ex Patre adeſſe Filio: non
ex alio Patri, & idipſum ſignificat Dominus
dicens. *Sicut Pater habet vitam in ſemetipſo*
ita dedit, & Filio vitam habere in ſemetipſo.
Ergo habere vitam in ſemetipſo commune
exiſtens ſimiliter amborum tamen ex Patre
ab æterno Filius hoc habet. Qua propter,
quia Spiritus ſanctus, & Patris eſt, & Filij
illo videlicet diſtincto tantùm, quod Filius
hoc habet ab Æterno ex Patre, vt eius dicatur
Spiritus.

At verò ideo dicitur Spiritus ſanctus,
Spiritus Patris quoniam ex eo. Si enim alius
exiſtens, quàm Pater non eſſet ex eo, non
vtique diceretur eius eſſe. Significant autem.
& hoc Euangeliſtæ, Illi enim qui dicunt Spi-
ritum Patris non dicunt Spiritum ex Pa-
tre: Ioannes verò ſolus, qui poſt om-
nes Euangelium ſcripſit Spiritum à Patre
procedentem dicens, Spiritum Patris in ſuo
Euangelio minimè dicit. Putaſne ignora-
bant, vel illi, vtrùm ex Patre eſt Spiritus,
vel hic vtrùm Patris eſt? minimè. Sed cer-
tum eſt, quod & illi dicentes eſſe Patris Spi-
ritum per hoc ſignificare volebant, quod ex
Patre eſt, & hic dicens ipſum à Patre eodem
ipſo, & quod Patris eſt ſignificat. Ergo ſi
neceſſarium eſt Spiritum ſanctum ita eſſe
Filij, ſecus eſt Patris: eſt autem Patris tam-
quam exiſtens ex eo, eſt ergo & Filij tamquam
exiſtens ab eo. Eſt autem idipſum manife-
ſtum, & quia conuertitur: multis enim ſcri-
ptura nominibus Filius cum eſſet nominatus
in nullo eorum dicitur eſſe Spiritus, ſicut ip-
ſe Spiritus dicitur eſſe Filij. Non enim, vbi Eph.6.
ait Apoſtolus *gladium Spiritus* Filium nomi-
nat gladium, vt quidam intelligunt. Patet
autem ex Superioribus. Cum enim dixiſſet,
induimini, & ſumite armaturam Dei, ac per
hoc Patrem ſignificaſſet, deſcendens infert,
& galeam ſalutaris accipite, ſalutare nominans
ipſum Incarnatum Filium. *Videbit enim*, ait,
omnis caro ſalutare Dei. Et quia viderunt oculi Ioann.3.
mei ſalutare tuum. Deindè conſequenter di- Lucæ 2.
cit, *& gladium Spiritus.* Per hæc duo nomina Eph.6.
ipſum

ipſum Spiritum ſignificans. Meritò autem
armaturam quidem attribuit Patri, Galeam
verò, & gladium Filio, & Spiritui. Quoniam
enim armatura eſt genus, vel totum, Galea
verò, & gladius ſunt ſpecies, vel partes, &
ſemper totum, & genus principij rationem
habet ad partes, & ſpecies. Eſt autem, &
Pater principium Filij, & Spiritus ſancti.
Iure armaturam quidem habentem principij
rationem attribuit principaliſſimæ Patris
Perſonæ, Galeam verò, & gladium, quorum
eſt armatura principium, Filio, & Spiritui
quorum eſt Pater, & principium. Non quia
ibi genus & ſpecies, & totum, & partes ſunt,
ſed ſolummodò ſecundum rationem princi-
pijs, & eorum quæ ex eo ſunt. Et quoniam
caput principij habet rationem ad manum,
capitis quidem arma attribuit Filio, manus
verò Spiritui, vt exindè intelligamus Filium
eſſe principium Spiritus: Sed quod ſermo
cæpit dicere illud eſt, quod Filius ſecundum
nullum ſuorum nominum dicitur Spiritus,
ſicut ipſe Spiritus dicitur eſſe Filij. Ergo vt
verba non conuertantur cauſa eſt quod res
non conuertuntur. Siquidem in ſcriptura
conſona rebus verba redduntur. Non autem
conuertentur, ſi Spiritus eſt, & ex Filio.
Manifeſtum enim eſt, quod Filius non eſt ex
Spiritu. Re mate autem ſecundùm hunc mo-
dum non conuertente, meritò neque verba
in ſcriptura conuertuntur. Sed Spiritus di-
citur eſſe Filij, Filius verò non dicitur eſſe
Spiritus.

Nonum Argumentum.

MIttie in ſcriptura Pater Spiritum ſan-
ctum. Hic autem Patrem non mittit:
vndè quæri poteſt, quomodo, qui vbique eſt,
& omnia implet mittitur alio? Vbi enim non
eſt, vt illic mittatur? vel quomodo, cui inſe-
parabiliter eſt vnius ab eo alio mittitur? vel
qui penitus immutabilis eſt, & inalterabilis
quomodo in tempore aliquid patitur? Si verò
dicet aliquis quod ipſa quidem Spiritus Per-
ſona non mittitur, ſed gratia eius miſſa ipſe
dicitur mitti: primùm quidem dubitandum
eſt vtrum gratia Spiritus ſancti ita mittitur
ſicut ea quæ de loco in locum mouentur?
deindè ſi alia non gratia Spiritus, quàm Pa-
tris? vna enim Trium Perſonarum eſt ſimpli-
citer gratia, & nullam habet Spiritus gra-
tiam quæ Patris ſimiliter non eſt. Quid fa-
miliarius, & congruentiùs communi gratia
miſſa Spiritus dicetur mitti à Patre, quam
Pater à Spiritu? nam ſi ſcriptum fuiſſet, quod
Spiritus miſit Patrem poſſemus ſimiliter di-
cere quod ipſe quidem non mittitur, gratia
verò eius miſſa dicitur ipſe mitti.

Quid ergo vult ſcriptura, vt introdu-
cat Patrem mittentem, Spiritum miſſum verò
à Spiritu minimè? an quia ille qui mittit ad
illum, qui mittitur inquantum mittit princi-
pij habet rationem? Eſt autem, & Pater prin-
cipium Spiritus, mitti quidem Patrem à Spi-
ritu incongruentiſſimè diceretur, Spiritum
verò à Patre mitti congruentiſſimè dictum
eſt, vt per hoc Pater Principium eſſe Spiritus
ſignificetur. Et eſt vtique Patrem ad nos
mittere Spiritum nihil aliud, quàm certum
nobis facere, quod ex ipſo intemporaliter eſt
Spiritus, quia eſt quidem Spiritus intempo-
raliter à Patre. Nos autem hoc non intem-
poraliter cognoſcimus, vel credimus, ſed in
tempore. Igitur quoniam in tempore hoc
nobis manifeſtatur ſcriptum eſt ipſum Spi-
ritum à Patre mitti ad nos, quod eſt manife-
ſtum nobis fieri ab eo, quod ex eo eſt. At
verò ſimiliter Pater, & Filius mittit Spiritum,
& non mittitur ab ipſo. Licèt enim dicat
Eſaias ex perſona Filij: *Miſit me Dominus,* Eſai.48.
& Spiritus eius. Et iterum *Spiritus Domini*
ſuper me propter quod vnxit me Euangelizare Iſai.61.
pauperibus miſit me, tamen qua natura con-
uenit Filio vocare Patrem Dominum, illa
vtique mitti à Spiritu ſe ait. Non enim di-
xit Spiritus Dei, vel Patris, ſed *Spiritus Do-*
mini miſit me. Dominum verò Patrem non
ſecundùm ſuam deitatem, ſed humanitatem.
Secundùm ergo humanitatem in propoſitis
dictis intelligitur mitti à Spiritu, & non
ſecundum deitatem, quia humanitas eius eſt
quæ Deum Patrem Dominum ſuum vocat, &
non deitas. Ergo quoniam commune eſt Pa-
tris, & Filij mittere Spiritum, & non mitti
ab eo: quia vtique ratione mittit Pater Spi-
ritum oſtendens nobis, quia ex eo eſt. Mit-
tit ergo & Filius Spiritum ſignificans nobis,
quia ex ipſo Filio ipſe eſt. Aſpice autem, &
Apoſtoli de hoc capitulo alibi diligentiam:
Quia enim ſciuit Filium quidem ex ſolo Pa-
tre, Spiritum verò ex Patre Filioque proce-
dere: ideò de Filio quidem dicit ad Gala-
tas. *Miſit Deus Filium ſuum* De Spiritu verò
poſt pauca non ita dixit: Miſit Deus Spiritum
ſuum, ne ex ipſo ſolo ſignificetur. Sed quo- Gal.4.
modo? *Miſit Deus Spiritum Filij ſui.* Per
vtrumque ambo ſignificans, nam & dicen-
do. *Miſit Pater Spiritum* ſignificat quod &
eius eſt, & ex eo, & dicendo Spiritum Filij
ſui ſignificat: quod & ex Filio eſt, et ab eo
mittitur.

Decimum Argumentum.

DAt hominibus Deus Pater Spiritum. Ait
enim Dominus in Lucæ Euangelio;
quantò magis Pater veſter cæleſtis dabit Spiri-
tum bonum petentibus ſe? Et Apoſtoli in acti- Lucæ 11.
bus. *Nos ſumus teſtes, horum verborum, & Spi-*
ritus Sanctus quem dedit Dominus omnibus obe- Act. 5.
dientibus ipſi. Et iterum, *Quis ego ſum vt* Act. 11.
impediam Deum dare Spiritum ſanctum creden-
tibus in nomine Ieſu, & Ioannes in prima; *in* 1.Ioan 4.
hoc cognoſcimus, quia in eo manemus, & ipſe
in nobis, quod ex Spiritu ſuo dedit nobis. Et Galat.3.
Apoſtolus ad Galatas. *Qui igitur dedit Spi-*
ritum, & operatur virtutes in nobis. Et ad E- Eph.1.
pheſios *Pater gloriæ det vobis Spiritum Sapien-*
tiæ, & reuelationis. Et ad Theſſalonicenſes. 1. Theſs 4.
Sed Deum, qui & dedit Spiritum ſanctum ſuum
in vobis. Quia verò Spritus ſanctus dat Pa-
trem nuſquam ſcriptum eſt, ergo inſeparabilis
& indiuiſibilis cum eſſet Trinitas dubitabile
profectò efficitur, quomodo vna Perſona
aliam dat, vel quomodo poſſibile eſt à nobis
accipi Spiritum ſanctum non accipientibus
ſimul & Patrem? Si verò nihilominus Pa-
trem, quàm Spiritum accipimus; quando ac-
cipimus quæ ratio eſt, vt non ſimiliter, & Pa-
trem à Spiritu dari ſcribatur? Si verò dicet
aliquis, quod accipere Spiritum ſanctum
cum

cum nos ab eo accipimus, & aliquam ſpiritualem operationem parimur ab eo, & ſpirituale aliquod donum ab eo accipimus, vel Sapientiam, vel Linguam, vel Propheriam, vel poteſtatem ligandi, atque ſoluendi, vel aliquid tale, hoc eſt quod nos accipimus ipſum, quia è conuerſo accipimus, & bene patimut ab ipſo inalterabili, & immutabili eo manente.

Eſt quidem, prout credo Spiritus acceptio beue expreſſa, quod verò quæritur nihilo magis inuentum eſt, vel dubium ſolutum. Nam ſi nihilo magis à Spiritu ſancto accipimur, & beneficium parimur, & bona accipimus, quàm à Patre, æqualiter enim & ſimiliter à tribus Perſonis huiuſmodi beneficia nobis eneniunt. Quæ canſa eſt, vt cum huiuſmodi beneficia ęqualiter à Patre & Spiritu accipimus Pater quidam dicatur dare nobis Spiritum ſanctum, huic verò è conuerſo minimè ſcribatur? an certè, qnoniam ſemper ille, qui dat aliquid inquantum dat principij habet rationem ad id quod datur? Eſt autem & Pater principium Spiritus ſancti. Dici qnidem Patrem dari à Spiritu ſancto abſurdiſſimè diceretur. Quia verò Pater dat Spiritum congruentiſſimè dicitur, vt exinde intelligamus illum quidem tãquam principiũ, hunc autem tanquam ex eo, & ita dicta in tempore datio Spiritus ſancti reducit nos ad ſempiternam eius ex eodem proceſſionem. At verò & Filius dat in Scriptura Spiritum ſanctum. Inſufflauit enim, & dixit diſcipulis.
Io. 20. *Accipite Spiritum ſanctum*, Et in prima catholica epiſtola ait Beatus Ioannes de Chriſto.
1. Ioan. 3. *In hoc cognoſcimus, quia manet in nobis de Spiritu, quem nobis dedit.* Quia verò Spiritus ſanctus dat Filium nuſquam ſcriptum eſt.

Quoniam ergo dare Spiritum, & non dari ab eo commune eſt Patris & Filij. Communia verò indifferenter ſunt communia. Similiter vtrique intellecta datione, & acceptione in Filio, & Spiritu, ſicut in Patre, & Spiritu neceſſe eſt ex eo ipſo intelligere, quod Filius principium eſt Spiritus, & Spiritus intemporaliter eſt ex ipſo.

Vndecimum Argumentum.

Ioel 2. EFfundit in Scriptura Sacra Pater Spiritum ſanctum. At enim *Effundam à Spiritu meo ſuper omnem carnem.* De quo quis merito dubitabit quomodo effunditur quod non eſt humidæ naturæ vel defluentis? vel quomodo patitur aliquid, quod penitus eſt impaſſibile? ac ſi vera eſt Patris, & Spiritus ſancti operatio, & eſſe effundere operatio quædam, & ipſo ergo ſe ipſum effundit. Sed quomodo cum eſſet ſimpliciſſimus ipſe ad ſeipſum facit, & à ſe ipſo patitur? Si verò dicet aliquis, quod effundi ipſe dicitur; eo quod gratia eius effunditur, vt ſcriptum eſt in acti-
Act. 10. bus. *Quod & in gentibus gratia Spiritus ſancti effuſa eſt*, hoc autem propter copioſam, & abundantem donorum diſtributionem ad multos ſubitò tranſeuntem; ſed cum eadem ſit gratia Patris & Spiritus ſancti, quid magis communi gratia effuſa Pater dicitur effundere Spiritum, quam Spiritus Patrem? huius autem ſolutio eadem vtique eſt, quæ & priorum. Quoniam enim ille, qui effundit principij habet rationem. Eſt autem & Pater principium Spiritus. Meritò communi gratia effuſa Pater qnidem dicitur effundere Spiritum, Spiritus verò Patrem non, vt ex huiuſmodi vocibus dirigamur ad intelligendum, quod Pater principium eſt Spiritus. Neceſſe enim eſt, vt Sempiterna per ea quæ temporaliter in ſcripturis, dicuntur tanquam per quædam ſigna ſecundum aliquam ſimilitudinem ſignificentur. Ait enim Apoſtolus ad Titum. *Secundùm ſuam miſericordiam ſal-*
uos nos fecit per lauacrum regenerationis, & re- Tit. 3.
nouationis Spiritus ſancti, quem effudit ad nos copioſè per Ieſum Chriſtum Saluatorem noſtrum. Effundi enim ait Spiritum per Filium, quoniam idipſum, vt effundat Spiritum habet Filius ex Patre, quod ſignificatur ex alia Scriptura ſcriptum enim eſt in actibus; *promiſſio-*
ne Spiritus ſancti accepta à Patre effudit hoc Act. 2.
quod nunc videtis, & auditis. Quod verò Spiritus effundat filium ſcriptum non eſt. Quare & ex hoc Filium eſſe principium Spiritus concluditur.

Duodecimum Argumentum.

ACcepta, ait, à Patre promiſſione Spiritus ſancti effudit, hoc quod nunc vide-
tis, & auditis. Hoc autem ait, non quia ha- Act. 2.
bet aliquid Pater, quod Filius non ſemper habet & poſtmodum idipſum accipit à Patre. Nam intemporaliter cum eſſet à Patre natus, hoc ipſo quod intemporaliter ex eo natus eſt ab æterno habens ex Patre omnia quæcumque habet, dicitur accipere à Patre non quæ prius non habebat, ſed æternitate quæ ex eo exiſtens habet. Quare quod ſcriptum eſt, accipere ipſum à Patre ſignificatum eſt æternaliter ex Patre ipſum eſſe, & habere quæcumq; habet. At verò ſicut Filius dicitur accipere à Patre, & effundere Apoſtolis, ita Spiritus dicitur accipere ex Filio, & annunciare eiſ-
dem. At enim. *De meo accipiet, & annuncia-*
bit vobis. Quare & hoc ſimiliter ſignifica- Io. 16.
tum erit, quod ipſe Spiritus ſanctus ex Filio æternaliter eſt, & habet quæcumque habet. Sicut & ex Patre. Hoc autem patet, & per
præcedentia verba dixit enim, *cum venerit il-* Ibidem.
le Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. Deinde quoniam per hoc quædam diminutio poſſet putari eius Filio; ſiquidem docere Apoſtolos omnem veritatem rem tantam quidem ipſe non fecit. Spiritum verò
ſanctum hoc eſt facturum fore. Infert. *Non*
enim loquetur à ſemetipſo, ſed quæ cumque audiet Ibidem.
loquetur, & quæ ventura ſunt annunciabit vobis. Ac ſi diceret quod ille vos ducat ad omnem veritatem, & annuntiet vobis ventura gloria mea eſt. Quoniam ſicut ego accipiens à Patre effundam vobis, ita ille accipiens ex meo annunciabit vobis. Hoc eſt ſicut ego intemporaliter exiſtens ex Patre, ab eo intemporaliter habeo quæcumque habeo & facio, ita Spiritus de me intemporaliter exiſtens de meo habet omnia quæcumque habet & facit. Quare ducere vos in omnem veritatem de meo acceptum intemporaliter habet. Quoniam in his quidem verbis oſtenditur Spiritum ſanctum eſſe ex ipſo ſuperiùs
verò dixerat illum eſſe à Patre, vbi ait. *Qui* Io. 15.
à Patre procedit, volens adhuc manifeſtius oſten-

oſtendert, quod commune eſt Patris & ipſius eſſe videlicet ex ambobus Spiritum inducit.
Io. 16. *Omnia quæcumque habet Pater mea ſunt. Ideo dixi; quia de meo accipiet*; vt ſuperiùs dixerat
Ibidem. ſed permutans tempus verbi, ait, *quia* de meo accipiet, vt idipſum, quod accipit Spiritus ex Filio nihil aliud ſignificet, quàm eſſe intemporaliter ex ipſo. Et aſpice ſcripturam ſcripturæ cooptando admirandam analogiam Filius accipiens à Patre effundit Apoſtolis. Spiritus ſanctus accipiens de Filio aunnnciat Apoſtolis. Item Apoſtoli accipientes à Spiritu ſancto anuunciant mundò. Ait enim alia ſcriptura.
Act. 2. *Accipietis virtutem ex alto ſuperuenientis Spiritus ſancti ſuper vos, & eritis mihi teſtes in Ieruſalem, & vniuerſa*
Io. 16. *Iudæa, & Samaria & vſque ad terminos terræ.* Id verò, quod dictum eſt de meo accipiet pro eo dictum eſt quod dicat de me, vel ex me. Vt per hoc intelligatur ipſa Filij Perſona prout teſtantur Euangeliorum expoſitores. ſanctus Ioannes Chryſoſtomus; & Beatus Cyrillus.

Decimumtertium Argumentum.

Apoc. 22. AIt Ioannes in Apocalypſi. *Et oſtendit mihi fluuium aquæ viuæ clarum tamquam Chryſtallum procedentem de ſede Dei & agni.* In his fluuium aquæ viuæ Spiritum ſanctum eſt nominari, agnum verè Filium Dei, quoniam verò procedit Spiritus ſanctus, & ex Filio, non inquantum homo eſt Filius, ſed inquantum Deus eſt, & eiuſdem ſedis Patri. Ideo ait procedere fluuium de ſede Dei, & Agni, quod eſt de natura illa, quæ eſt agnus Synthronus Patri, per hoc ſignificetur agnum Auctorem eſſe, inquantum ipſe agnus Deus eſt.

Decimumquartum Argumentum.

ITem ait Ioannes in Euangelio de Chriſto *Inſuflauit & dixit diſcipulis accipite Spiritum ſanctum*, ſed quomodo datur, vel accipitur Spiritus Sanctus, vel eius dona? Et quid eſt eum dari, & accipi? & ad quales Deo decentes intelligentias per huiuſmodi voces oportet nos reduci, ſuperiùs apertum eſt. Nunc autem inſufflatum tantùm examinandum ſit. Certum eſt enim, quod dicens Dominus *Accipite Spiritum ſanctum*, non iubet Apoſtolis accipere illum corporeum, & humanè de pretioſo ore eius prodeuntem Spiritum, vt illum abſorbentes poſſint dimittere, & tenere peccata. Ergo ſi ſine inſufflandi actu dictis ſolùmmodo reliquis verbis eamdem Apoſtoli reciperent gratiam; quid volebat ſibi inſufflare? an ille quidem incorporeus Spiritus ſumptus exitit, tanquam ſignum Spiritus ſancti, ſicut priùs columba? Domini verò corpus, tanquam ſymbolum Deitatis, cui perſonaliter vnitum erat? temporalis verò, & corporalis de ore eius flatus illius motus, tanquam ſignum, ſeu figura intemporalis, & inſeparabilis proceſſionis Spiritus ſancti ex Deitate Filij, vt per hoc intelligamus Spiritum à Patre procedentem etiam ex Filio ſimiliter procedere? Huius autem duæ ſunt probationes. Vna, quod etiam ſanctus Auguſtinus ita explicat, & reducit ipſum locum Scripturæ. Alia verò, quod niſi ita aperiatur ille inſufflatus relinquitur abſque ratione factus, quod eſt impoſſibile. Procedit ergo, & ex Filio Spiritus ſanctus. Ideo enim priùs inſufflauit, deinde dixit *accipite*, vt oſtenderet, quod temporaliter hominibus dare Spiritum ſanctum, habet ipſe ex eo, quod æternaliter ex ipſo procedit, quoniam illius eſt dare ipſum; qui quidem eſt principium eius ſubſtantię.

Decimumquintum Argumentum.

OPortet autem poſt hæc comparare huic factæ per nos demonſtrationi de proceſſione Spiritus ſancti, & ex Filio ſermones eorum, oppoſitum oſtendere nituntur, & videre quantum intereſt. Illi enim, aut contumelijs, & blaſphemijs nos percutientes, & tali ſpecie ſermonum vtentes, aut ſupponentes verba noſtra, vel quorumdam dictorum expoſitiones, vel argumenta, non ſicut nos intelligimus, & dicimus, & exponimus, ſed ſicut ipſi noſtra verba prout eis facilè ſit deſtruere, ità aduersùs nos ſermocinantur.

Dictorum autem ſacrę Scripturę per quę nihil commiſcentes eis forinſecæ ſcientiæ poſſent oſtendere ex ſolo Patre eſſe Spiritum ſanctum nullam conſequuntur facultatem. Nos autem in expoſito hoc ſermone contumelia omni abſtinentes, & nihil calumnioſè ſupponentes, per ipſa ſacra eloquia nihil vanæ ſcientiæ aſſumentes, oſtendimus quod ex Filio procedit Spiritus ſanctus. Quare ſi quis non ſufficere putat hanc noſtram demonſtrationem, ſed ad hoc dubitat & veretur concluſioni aſſentiri multò magis talis debet dubitare, & timere recipere, quod ex ſolo Patre Spiritus eſt cùm huius nulla talis poſſit eſſe demonſtratio. Nam timentem admittere id, quod per multa oſtenditur audacter affirmare, quod per nullum dictum ſacræ ſcripturæ apparet; paſſio eſt ratione penitus carens.

Decimumſextum Argumentum.

QVia verò ſicut poteſt aliquid oſtendi per Diuinam Scripturam eorum, quæ verbis ipſis non dicuntur per ſenſum, verò diuerſimodè dictorum concluduntur, & præſens quæſtio bene, & ſufficienter oſtenſa eſt; inde manifeſtum Spiritus ſanctus increatus, & conſubſtantialis Patri, & Filio eſſe creditur. Hoc non verbis ipſis Diuina Scriptura dicente; ſuper multa alia diligenter eam legentibus idipſum ſignificare. At verò, ſi quis voluerit illis demonſtrationibus, per quas oſtenditur de ſcriptura, increatum, & conſubſtantialem Patri, & Filio eſſe Spiritum ſanctum, comparare has, per quas oſtendimus Spiritum, ex Patre Filioque procedere; inueniet in nullò illis inferiores, ſed ferè fortiores, Diuina Scriptura maiorem facultatem, ad has, quàm ad illas præbente, vt demonſtrabo.

Omnium dictorum Diuinæ Scripturæ, per quæ Patres oſtendunt increatum Deum eſſe Spiritum Sanctum hæretici adinueniebant aliam expoſitionem, licèt non veram, ſed ita perſuaſibilem, & tantam apparentiam

habentem, vt eos qui non periſcrutabantur Scripturas, neque ab ipſo Spiritu jurabantur; ſatis decipiant blaſphemiæ conſentire. Sed horum per quæ nos oſtendimus Spiritum Sanctum, & ex Filio eſſe nulla alia expoſitio poteſt inueniri ita oppoſita aduersùs noſtrã, vt illa credita hæc neceſſariò excludatur. Habet enim ſe res ita, in quibus Diuina Scriptura de Filio & Spiritu diſputat, quæ inter ipſus ſunt tradens. Decem quædam ponit non conuertentia vt oſtenſum eſt, quæ per hoc nihil aliud ſignificant, quàm Filium principium eſſe Spiritus. Vtpotè. Nihil enim prohibet ea reſumendo juxta inuicem ponere,

Scriptum eſt, quod Filius brachium eſt Dei, & Spiritus digitus eſt Dei. Cumque omnis digitus dependet de brachio, huius è conuerſu ſcriptum non eſt.

Item ſcriptum eſt, quod Spiritus Sanctus eſt oris Filij, & remæ eius. Sed Filius quia Logus eſt Patris ſcriptum eſt, quia verò rema Spiritus, vel oris Spiritus nuſquam ſcriptum eſt.

Item in Scriptura mittit & dat & effundit Filius Spiritum, mitti verò, vel dari, vel effundi à Spiritu, non dicitur Filius. Quamquam in Scriptura miſſus, & datus à Patre dicatur.

Item Spiritu, & per Spiritum facere Filius dicitur Deo decentia opera. Filio verò & per Filium, quia Pater facit ſcriptum eſt, quia verò Spiritus minimè.

Item accipit in Scriptura Spiritus Sanctus de Filio. Sed Filius ex Patre quidem accipere dicitur ex Spiritu verò non ſcribitur.

Ergo vt hæc non conuertentia videantur in Scriptura, ſi quis non dicat cauſam eſſe, quod Filius principium eſt Spiritus nullam aliam cauſam inueniet; quærens & cum his proceſſionem fluuij aquæ viuæ de ſede Dei, & agni, & poſt reſurrectionem inſufflatus nihil aliud ſignificare poſſibile eſt, quàm Spiritum ex Filio eſſe.

Item contemplor etiam illud, quod qui olim contra pugnatores Spiritus certabant, non poterant reducere ſe ad ſeniores Doctores; qui communiter per ambas partes pro Sanctis haberentur, & Deum increatum eſſe Spiritum Sanctum in ſuis apertè traderent, vt illorum teſtimonio hæreticos compellant à blaſphemia diſcedere. Nos autem nunc habemus Sanctum Auguſtinum, Beatum Cyrillum, Sanctum Athanaſium, & plures alios; qui & primis honoribus ab his, qui nobis contradicunt, ducuntur. & Spiritum Sanctum, & ex Filio eſſe apertè teſtantur. Quare multis modis nobis facilius eſt oſtendere, quod Deus increatus Spiritus eſt.

Poteſt autem idipſum oſtendi & inde. Certum eſt enim quod ſemper incertiora, & obſcuriora quærendorum quod certiora, & clariora, nata ſunt oſtendi. Beatus verò Cyrillus in theſauris aduersùs hæreticos diſputando priùs per Scripturam oſtendit, & concludit, & ex Filio eſſe Spiritum Sanctum. Deinde per hoc concludit conſubſtantialem ipſum eſſe Patri, & Filio. Quare in ipſa Diuina Scriptura hoc eſt apertius, & clarius illo,

Certum autem idipſum eſt & per oppoſita. Nam & oſtenſiones eorum, qui conantur oſtendere ex ſolo Patre eſſe Spiritum multò ſunt infirmiores illis, quibus pugnatores Spiritus vtebantur.

Illi enim non pauca verba habebant de Scriptura, quæ non debitè lecta & intellecta videbantur blaſphemiæ eorum ſuffragari. Sicut illa quod Spiritus Sanctus mittitur, datur, effunditur, & à ſe ipſo non loquitur; ſed quæcumque audit, & deſiderat, & pro Sanctis inenarrabilibus gemitibus interpellat; & talia, quę non debitè examinata ſeruilis vidētur eſſe naturæ. Hi autem, qui ex ſolo Patre affirmant nullum penitùs de Scriptura ſubſidium habent, non dictionem, non dictum, non ſymbolum, ſeu figuram non aliud per quod, vel per quæ eorum opinio ſtare poſſet. Quare nullum dubium eſt, quod noſtra ſententia benè per Scripturam demonſtratur, & hi, qui ea non credunt hæretici ſunt, & à Catholica Fide alieni.

BAR-

BARTHOLOMÆI FVMI PLACENTINI,

Ordinis Prædicatorum, ac hæreticæ prauitatis Inquiſitoris.

SVMMA ARMILLA. VERBO PAPA.

Bartholomæus Fumus Villaurenſis, Placentinus, Ordinis Prædicatorum, Theologus inſignis, & hæreticæ prauitatis Inquiſitor ſub annum MDXLV. ſcripſit ſummam caſuum conſcientiæ, quam vocauit Summam Armillam. Hæc mole valdè exigua, immenſa eſt virtute, & de ea veluti de Archimedis ſphera dici poteſt, parua eſt ſed grauida mundo. Occupauit enim hic exiguus liber omnes aliorum libros, paſſim vna, vel altera pagina citatus, omnium etiam Ciuitatum prælum fatigauit, impreſſus Venetijs, Lugduni, Antuerpiæ, & alibi ſæpiſſimè. In huius parui libri præfatione aſſerit ſe antea publicaſſe Philotheam immortalis animæ dignitatem. Clatuit ſub Clemente VII; & Paulo III. Et ne maior ſit Synopſis tractatu ipſo, qui plura cupit, legat Bibliothecam Illuſtriſſimorum Dominicanæ Familiæ Doctorum, vbi Bartholomæum Fumum copioſiùs intelliget.

I. PApa debet eligi à duabus partibus Cardinalium, aliter ſi ſe pro Papa ingerit eſt excommunicatus ſupra Excommunicatio 93. ſimiliter recipientes talem eſſe de elect.

II. Electio Papæ facta per ſimoniam ſecundùm ſtatum Iulij II. in Concilio Lateranenſi ſeſſione 5. ipſo facto eſt nulla, ex quo patet, quod Papa poteſt ſtatuere circa electionem ſequentis Papæ, nec ſede vacante mutare Cardinales, & etiam Summus inter omnes, quia habet plenitudinem poteſtatis, alij partem ſollicitudinis per cap de cætero 29. 6. & per S. Thom. in lib. contra errores Græc. cap. 65. & licèt Leo Papa iudicio Imperatoris ſe ſuppoſuerit, hoc tamen fecit ſponte ſecundùm Thom. 2. 2. quæſt. 67. artic. 1. ad ſecundum.

III. Papa, quoad forum ciuile vbi non habet iuriſdictionem temporalem non poteſt tollere legem ſecundùm Ioann. Andr. niſi in his in quibus eſt periculum animæ cùm poteſtates ſint diſtinctæ cap. cauſam il 2. qui fil. ſint legit. In quibus autem animarum periculum eſt quoad vtrumque forum poteſt de ſenteot. excomm. lib. 6. cap. decernimus, & cap. nonit de iuſt. & cap. fin. de reſcript.

IV. Princeps ità ex ſuo contractu obligatur, quod ſine culpa priuare non poteſt eum, quem inſtituit in aliquo caſtro, vel baronia, vel huiuſmodi nec ſucceſſores, etiam quoad habeat plenitudinem poteſtatis.

V. Papa habet iuriſdictionis ſuæ authoritatem à Chriſto mediante electione Eccleſiæ, vel habentis vicem Eccleſiæ, & omnis alia poteſtas in Eccleſia ab iſta, & ſub iſta eſt quantùm ad inſtitutionem, ſeu collationem, ita quod Papa ea poteſt vti in ſui adiutorium, etiam quod ſit ſecularis ſecundum Her. vt recitat Arch. Florent. 2. par. tit. 23.

VI. Ad Papam poteſt fieri appellatio ab omni Principe etiam temporali, & non recognoſcente Superiorem in temporalibus in cap. licèt de foro compet. quando alter non poteſt haberi, & res eſt alicuius momenti.

VII. Omnis poteſtas iurat fidelitatem Papæ, & obedientiam recognoſcens ab eo omne quod habet cap. tibi Domino 63. d. & ſi aliquando aliquis Imperator donauit Eccleſiæ, vt de Conſtantino dicitur non fuit donatio, ſed reſtitutio.

VIII. Papa poteſt renunciare Papatui etiamſi iuraſſet non renunciare cum adeſt

Hic numquam ſuit.

cauſa rationabilis, ſicut ſceit Papa Cyriacus, & multi alij vt dicit Arch. Flor. 3. par. tit. 23. & de tenunt. lib. 6. cap. 1.

IX. Papa iudicem non habet in terra, niſi deſinat eſſe caput, aut ſe ſpontè ſubijciat; vndè à nullo poteſt deponi niſi ſe ipſum ſuo facto deponat, licèt Concilium poſſit declarare quod ſit depoſitus 2. qu. 7. cap. nos qu. 3. cap. nemo iudicabit. Authoritas enim Papę vniuerſalis Eccleſiæ, & generalis Concilij eſt eadem ſecundum Thom. 2. 2. quæſt. 3. artic. 10.

X. Si Papa ſi hæreticus clarè & nolit ſe emendare, ipſo facto mortuus eſt, & depoſitus pro alio autem crimine etiam notorio non poteſt deponi ſecundùm Auguſt. de Ancona de poteſt. Papæ, & Petrum de Palude de poteſt. Papæ, Caiet. de author. Papæ, & Concilij, cap. 26. & 27. quia licèt ſit caput languidum eſt tamen caput. Et licèt Pan. dicat oppoſitum, tamen ei non eſt credendum, tum quia hæc eſt materia theologalis & magis ad Theologos ſpectat, quàm Canoniſt. & Panorm. ſemper facit concilijs magis, quàm authoritati Papæ, vt dicit Silueſt. verb. Papa quæſt. 4. Si autem Papa malis moribus Eccleſiam deſtrueret, vel patrimonium Eccleſiæ totum daret parentibus, reſiſtendum eſſet illi per honeſtam reprehenſionem ſine tamen depoſitione eius, & contra eius voluntatem conuocari poſſet Concilium, vt per illud Papa moneretur, vt reſiſtendo in malis remedium opponeretur; non tamen hæc multitudo ſic congregata ſine Authoritate Papæ, haberet Authoritatem Concilij ſecundùm eumdem Petr. de Pal. ſupra.

XI. Papa poſſet liberare omnes animas Purgatorij etiam quod plures eſſent, ſi quis pro eis faceret, quod iuberet, peccaret tamen indiſcretè concedendo, & in hoc ſenſu dicunt Doctores, quod non poteſt ſpoliare Purgatorium ſecundùm quod dicit Silueſt. in verb. Papa quæſt. 4. §. 6. & indulgentia quæſt. 7. & probat ratione, adducens etiam Arch. Flor.

XII. Papa poteſt tollere & mutare ſtatuta Concilij Generalis niſi eſſent ſtatuta declarantia aliquid eſſe de iure Diuino, vt ſunt articuli Fidei declarati per Concilia, & hoc ex cauſa capit. non debet de conſanguin. & Thom. contra impugn. relig. Chriſt. nec obſtat cap. contra 25. quæſt. 1. quia modo prædicto capitur. Intellige etiam, dummodo non decoloretur ſtatus Eccleſiæ per talem mutationem vt intelligi Panorm. in dicto cap. non debet, & quod adſit cauſa, & ſic intelligitur cap. propoſuit de conceſs. præb. tamen etiam quod ſine cauſa diſpenſet Papa in omnibus his quæ ſunt de iure poſitiuo tenet licèt peccet, ſecundùm Thom. ſupra diſpenſatio §. 7. & 13. & vt dicto Silueſt. verb. Papa qu. 15. ſic facere permittendus non eſſet.

XIII. Papa ex rationabili cauſa poſſet abſoluere laicum ab obligatione præſtita alteri, & etiam collectare, & pro neceſſitate vnius primæ accipere ab alia arg. in cap. per principalem 10. qu. 3. & Thom. in 2. epiſt. ad Cor. cap. 11. non autem ſine rationabili cauſa vt auferre librum meum, & alteri dare ſecundùm placitum ſuum quoad temporalia ſecundùm Panorm. in cap. 2. de voto, & in cap. Inquiſitioni de ſent. & re iudic.

BARTHO-

BARTHOLOMÆI
MASTRII
MELDVLENSIS.
THEOLOGICÆ QVÆSTIONES
DE SVMMO PONTIFICE.

Bartholomæus Maſtrius de Meldula, Ordinis Minorum Conuentualium Sancti Franciſci, ex Prouincia Bononiæ, iuuenis relatus eſt inter Collegiales S. Bonauenturæ Romæ, de quibus vlla abſque hyperbole dicitur, quod de Philippi Militibus ait Curtius, tot ſunt duces, quot milites, deinde Magiſter ſtudij Parmæ, poſt lauream fuit Regens Ceſenæ, Peruſij, & Patauij, propria, & diſcipulorum prælo celebrium gloria notiſſimus, Eminentiſſimi Cardinalis Capponij Theologus, inſignis Prædicator Venetijs, Anconæ, Foroliuij, Arimini, alijſque in ciuitatibus ad Euangelij canonem perorauit, dignitatibus & quibuslibet gradibus Religionis Sapientiam præpoſuit, quam cum Sapientiſſimo affirmat præponendam diuitijs, ſedibus & regnis, velut alter Diogenes in Vrbe commoratus & in patrijs laribus nihil ab altero Alexandro petijt. Inuitus tamen electus eſt Prouincialis Prouinciæ Bononienſis à Michaele Angelo Catalano tunc Religionis Generali Miniſtro, deinde Iſerniæ Epiſcopo, Commiſſarius Generalis totius Italiæ & Inſularum adiacentium, tandem Vicarius Generalis Apoſtolicus in abſentia Reuerendiſſ. Patris Magiſtri Iacobi Fabretti Rauennatis, Miniſtri Generalis. Edidit varia, & notiſſima opera. Diſputationes in organum Ariſtotelis. Potentiſſimo ac Inuictiſſimo Imperatori Ferdinando Tertio Auſtriaco ſemper Auguſto; Bohemiæ & Vngariæ Regi, Diſputationes in octo libros de Phyſico Auditu, Sereniſſimo Principi Leopoldo Gulielmo Archiduci Auſtriæ, &c. Auguſtiſſimi Cœſaris Ferdinandi Tertij fratri. Diſputationes in Ariſtotelis Stagiritæ libros De Anima. Eminentiſſimo Marco Antonio Franciotto S. R. E. Cardinali Ampliſſimo, ac in Prouincia Romandiolæ SS. D. N. Vrbani VIII. è latere Legato. Diſputationes in libros de Cœlo, Mundo, & Metheoris. Reuerendiſſimo Patri Ioanni Baptiſtæ Berardicello Larienſi totius Ordinis Minorum Conuentualium Miniſtro Generali. Diſputationes in duodecim libros Metaphyſicæ Ariſtotelis Eminentiſſimo Aloyſio Capponio. Diſputationes in eoſdem libros Metaphyſicæ Ariſtotelis pars poſterior Innocentio X. Pontifici Maximo. Edidit tomos quatuor ex Quæſtionibus ſelectis, & magis diſputatis Theologiæ in quatuor ſententiarum libros. In primo agit de Natura Theologiæ, Diuinis Attributis, Viſione Beata, & Sanctiſſima Trinitate. In ſecundo de Rerum creatione, & Gubernatione, de Angelis, de Hominibus, de Actibus humanis, de Peccatis, de Iuſtificatione. In tertio de Virtutibus Theologicis & Moralibus, de Incarnatione. In quarto de Sacramentis in genere, & in particulari. Edidit ſimiliter tomum Theologiæ Moralis diuiſum in XXVIII. Diſputationes, quæ continent alias quę-

ſtio-

Digitized by Google

ſtiones. I. De Conſcientia. II. De Lege. III De Iuſtitia & Iure. IV. De Contractibus. V. De Contractibus oneroſis. VI De Obligationibus iuſtitiæ diſtributiuæ. VII. De Reſtitutione in communi. VIII. De Reſtitutione in particulari. IX. De Reſtitutione damni in bonis fortunæ. X. De Præceptis virtutum Theologicarum. XI. De Præceptis Decalogi. XII. De Præceptis Eccleſiæ. XIII. De Cenſuris alijſque pęnis Eccleſiaſticis. XIV. De Statu Religioſo Clericali & Simonia. XV. De Peccatis. XVI. De Sacramentis in genere. XVII. De Baptiſmo & Confirmatione. XVIII. De Sacramento Euchariſtiæ. XIX. De Sacramento Ordinis. XX. De Matrimonij Sacramento. XXI. De Pęnitentiæ Sacramento. XXII De Sacramento extremæ Vnctionis. XXIII. De Indulgentijs, & ſuffragijs. XXIV. De Purgatorio. XXV. De Cęlo, & ſtatu Beatorum. XXVI. De Inferno & ſtatu damnatorum. XXVII. De Reſurrectione mortuorum, Iudicium vniuerſale præcedente. XXVIII. De Iudicio vniuerſali. Inuenere eius partus beneuolos acceptatores, & pluries prælum fatigarunt. At quod mirum apparet, iſte eximius Scoti defenſor plures inuenit propitios Scoti hoſtes, quàm aſſeclas, & qui eum tueri debuerunt acerrimè ſunt agreſſi P. à Ponte, P. Vacarius ipſi diſcipuli, Magiſtro æmuli, & inter iſtos Magni Nominis Doctores Gallus Ferchius, Pontius, qui in Curſu denuò Pariſijs edito plures contra ipſum inſeruit additiones, vnde coactus eſt Apologias texere, & additiones opponere additionibus. Acerrimam cum Pontio præcipuè luctam exercuit, & geminæ iſtæ apes, & mella doctrinæ & aculeos exeruere, erudita quadam ſcabie, & ingenijs non mediocribus communi, qualis fuit Okam in Scotum, Durandi in D. Thomam, Catherini in Sotum, Vaſquez in Suarez. Æquo tamen ſemper Marte pugnauit Maſtrius, contra Pontium nihili æſtimantem Ariſtotelem & Scotum frigidè ſine ratione dicentes, contra Ferchium vnam tantùm rationem cognoſcentem, Ariſtoteles dixit, contra Aureolum Magiſtri ſui Scoti Antagoniſtam. Palmas è tot bellis reportauit, vnde diſcipuli tandem faſſi ſunt Magiſtrum, & Pontius ipſe illius doctrinam, ſuppreſſo quamuis nomine, citat, nec eſt Scholaſticus aliquis Modernus, inter quos aliqui Eminentiſſimi, qui illum cum veneratione non citet. Sunt enim eius ſcripta etſi valdè diffuſa valdè ſuccoſa, ſicut & Belluti eius indiuidui Collegæ. Tandem ætate & laboribus feſſus occubuit lugente Patauino Lyceo quaſi in vno plures amiſiſſet Doctores. Claruit ſub diuerſis Pontificibus Summis præcipuè ſub Innocentio X. cui librum vnicum dedicauit, ſub Alexandro VII. cui pedes oſculatus gratias egit de electione optimi, ſibique amiciſſimi Miniſtri Generalis. Obijt quinque ab hinc luſtris, terminauitque vitam, & ſtudium ferè coæua. Eius præter Modernos innumeros meminere Lucas Vvadingus, & Fr. Bonauentura Theulus Veliternus in triumpho Seraphico Collegij D. Bonauenturæ. Quamuis autem non agat ex profeſſo de poteſtate Papæ, cum tamen agitet quamplurimas quæſtiones vtiliſſimas eas relinquere magni damni eſſe duximus.

Tomi 4. diſp. 2. de Bapt. & Confirm.

QVÆST. VIII.

Sub Articulo Primo.

QVarta difficultas, an ſaltem per diſpenſationem Pontificis poſſit Chriſmatis conſecratio ſimplici Sacerdoti committi. Negant Suarez, Coninch., Barboſa, Baldius, Auerſa, & alij quamplures, ac etiam ex noſtris Pontius, & Faber. Fundamentum eſt quia benedictio facta ab Epiſcopo eſt de eſſentia huius Sacramenti, vt dictum eſt, & de iure Diuino, vt indicat Fabianus Papa, qui teſtatur Chriſtum in vltima cœna Apoſtolos docuiſſe Chriſma conficere; ſi ergo Chriſmatis conſecratio de iure Diuino ad ſolum Epiſcopum pertinet non poteſt Papa hanc poteſtatem extendere ad ſimplicem Sacerdotem.

Confirmatur, quoniam Concilia, & Canones vt modò vidimus conſecrationem Chriſmatis prohibent presbyteris, & Catech. Roman. inquit. Neque ad alium ea confectio, niſi ad Epiſcopum pertinere poteſt. Denique quia etſi aliquando diſpenſatum ſit in huius Sacramenti adminiſtratione numquam tamen diſpenſatum legitur in eiuſdem materiæ conſecratione, vndè Concilium Florentinum ſupponit vtique aliquando diſpenſatum fuiſſe in miniſtro huius Sacramenti numquam tamen diſpenſatum, aut diſpenſari poſſe in materiæ conſecratione, ſic enim loquitur, legitur aliquando per Apoſtolicæ Sedis diſpenſationem ex rationabili, & vrgente cauſa ſimplicem Sacerdotem Chriſmate per Epiſcopum confecto hoc adminiſtraſſe Confirmationis Sacramentum, vbi quamuis

con-

concedat diſpenſatum aliquando fuiſſe per ſimplicem Sacerdotem hoc ſacramentum adminiſtrari, non tamen concedit hoc ipſum adminiſtrari potuiſſe Chriſmate ab ipſo Sacerdote confecto, ſed à ſolo Epiſcopo.

Oppoſita ſententia docet iure diuino vtique ſolum Epiſcopum poſſe ordinariè verum Chriſma conficere, nihilominus tamen poſſe Summum Pontificem hanc poteſtatem ſimplici Sacerdoti delegare. Ità Caiet. Victoria, Soto, Valentia, Amicus, & alij Recentiores, & hæc procul dubio fuit ſententia Scoti 4.diſt.7.quæſt.1. paulò poſt initium vbi initio quæſtionis dicit, Chriſma debere eſſe ſpecialiter ab Epiſcopo conſecratum, vel ab alio, cui talis ſantificatio poteſt committi, quam ibi ſequuntur Aretinus, Hiqueus, Brancatus tom.2. diſp.2. art.3. & alij Scotiſtæ, ve germanam Scoti ſententiam; Probatur efficaciter, quia non poteſt ſufficiens ratio reddi, cur Summus Pontifex potuerit aliquando in caſu neceſſitatis adminiſtrationem huius Sacramenti ſimplici Sacerdoti committere, vt teſtatur Florentinum citatum, & non poſſit eiuſdem materiæ conſecrationem committere, cum maius ſit illud quam hoc.

Reſpondet Faber negando maius eſſe concedere facultatem ſimplici Sacerdoti miniſtrandi hoc Sacramentum, quàm conficiendi Chriſma, quia materia Sacramenti debet eſſe inuariabilis; benedictio autem Epiſcopi eſt de eſſentia huius materiæ, & ideò variari non poteſt, non ita eſt de Miniſtro, quia in alijs Sacramentis præter Miniſtrum ordinarium poteſt Sacramentum, quandoque ab alijs miniſtrari, vt patet de baptiſmo, in quo tamen materia, & forma eſt inuariabilis.

Sed hæc reſponſio principium petit, & ſupponit, quod controuertitur, & eſt in quæſtione, nimirum benedictionem Epiſcopi eſſe de eſſentia, tamquam Miniſtri eſſentialis conſecrantis; hoc enim eſt, quod in præſenti quærimus, an ſolus Epiſcopus ſit Miniſter eſſentialis conſecrans, ita vt alteri talis conſecratio committi nequeat, an verò dumtaxat Miniſter ordinarius, & quidem quando in ſolutione præcedentis difficultatis diximus num. 227. benedictionem Epiſcopi eſſe neceſſariam neceſſitate etiam Sacramenti, declarauimus ibi Chriſma debere eſſe conſecratum ab Epiſcopo ſaltem tamquam ordinario conſecrante, non autem tamquam à conſecrante eſſentiali; Neque benedictio olei propriè loquendo eſt materia huius Sacramenti, ſed tantùm Chriſma, hoc eſt oleum cum balſamo mixtum, vt dictum eſt in ſolutione ſecundæ difficultatis num. 223. ſed benedictio olei eſt tantùm diſpoſitio, & dedicatio materiæ. Et hinc deducitur maius eſſe abſolutè loquendo concedere facultatem miniſtrandi hoc Sacramentum, quàm conficiendi Chriſma; nam poteſtas diſpenſandi, ſeu delegandi facultatem miniſtrandi Sacramentum includit poteſtatem etiam diſpenſandi, & delegandi facultatem benedicendi Chriſma, ſicut poteſtas in finem includit poteſtatem in medium; etenim conſecratio Chriſmatis eſt propter vſum eius in Sacramento, ideòque hic eſt altior, quia immediatiùs ad ſanctificationem accedit, & effectum Sacramenti benedictio autem olei eſt tantùm diſpoſitio, & dedicatio materiæ vt dicebamus.

Reſpondent alij, quod in facultate miniſtrandi hoc Sacramentum legimus aliquando fuiſſe diſpenſatum, non autem in facultate benedicendi Chriſma. Sed neque id ſufficit, hoc enim non probat poteſtatis defectum in Eccleſia & eius capite, ſed negationem dumtaxat facti, ſicut ergo ſola facti negatio non arguebat defectum poteſtatis in ſupremo Eccleſiæ capite, antequam fuiſſet in Miniſtro huius Sacramenti diſpenſatum, ità neque modò ſola facti negatio in diſpenſatione conſecrationis materiæ defectum poteſtatis in Summo Pontifice arguere debet. Accedit, nec leue fundamentum diſpenſationis etiam in hoc aliquando factæ & Concilijs haberi; nam in Toletano primo cap. 20. habetur, in aliquibus locis, vel prouincijs Presbyteri dicuntur Chriſma conficere, placuit ex hac die nullum alium, niſi Epiſcopum Chriſma conficere, vbi vt patet, loquitur Concilium non de adminiſtratione huius Sacramenti, ſed de conſecratione dumtaxat materiæ. Nec valet quorumdam reſponſio Concilium hoc factum non approbaſſe, ſed potiùs redarguiſſe quia prohibuit. Nam eo ipſo quod factum irritum non declarat, nec repetendam eſſe confirmationem ex tali Chriſmate factam, iam ſupponit cum legitimè primum Auctoritate conſuetudinem illam fuiſſe in eas prouincias inductam, quam deinceps legitima de cauſa abrogat; quod ſi putaſſet Epiſcopalem conſecrationem ad validitatem Sacramenti eſſentialiter requiri diligenter prouidiſſet, vt confirmati chriſmate per ſimplicem Sacerdotem benedicto iterum confirmarentur, ne perpetuo fructu huius Sacramenti deſtituerent.

Deinde potiſſimum aduerſæ ſententiæ fundamentum eſt, quia Concilia & Canones declarant hanc eſſe propriam Epiſcopi functionem, & prohibent illam à Presbyteris eſſe exercendam, ſed non ſolùm id aſſerunt de confectione Chriſmatis, ſed etiam de eius miniſterio in Sacramento, vt conſtat ex dictis, ergo ſi ex Florentino & Pontificum facto hoc ſufficienter interpretatur, vt Concilia, & Canones prædicti prohibentes, vel aſſerentes non licere miniſtrari Chriſma à ſimplici Sacerdote intelligantur de adminiſtratione Miniſtri dumtaxat ordinarij, non autem eſſentialis, & ſecundùm facultatem quam habet Miniſter ordinarius, non verò in caſu diſpenſationis, & delegationis per Eccleſiam factæ planè, ſic etiam potuerunt intelligi, & interpretari commodè de conſecratione chriſmatis à ſimplici Sacerdote non facienda.

Deniquè miniſterium Sacramenti magis eſt determinatum diuina iuſtitutione, quantùm ad materiam, formam & Miniſtrum, quàm benedictio chriſmatis, quia hæc non habet determinatam formam, aut ritum, niſi ab Eccleſia, & diuerſa eſt ſecundum diuerſum Eccleſiarum ritum; materia verò & forma determinata ſunt à Chriſto, ſicut & miniſter ordinarius nempe Apoſtoli & eorum ſucceſſores vt Patres & Concilia teſtantur, ergo magis congruit poteſtatem eſſe in Eccleſia deneganda facultatem benedicendi chriſma, quàm miniſtrandi hoc Sacramentum, quæ eſt ſuperioris ordinis, & magis determinata.

Ad

Ad fundamentum Aduerſariotum patet ex præcedenti doctrina, iam enim dictum, & quo ſenſu benedictio ſacta ab Epiſcopo ſit de eſsentia huius Sacramenti, nimitum tanquam ab ordinario conſecrante, non autem tanquam à conſecrante eſsentiali,& Fabianus Papa loco citato dixit, vrique Chriſtum in vltima cœna Apoſtolos docuiſse chriſmã conficere; uon ramen dixit per diſpenſationem Summi Poutificis ſimplici ſacerdoti committi non poſse, vt chriſma conficiat. Ad confirm. ex eo, quod Patres, & Concilia chriſmatis conſecrationem ſimplici ſacerdoti prohibeant, non benè deducitur hanc poteſtatem ei communicari non poſse, nec etiam per Summi Pontificis diſpenſationem, ſed ſolùm, quod illi ordinario iute non competat, & ita ſe declarat Carechiſ. Rom. loco cit. dum inquit. Neque ad alium ea confectio, niſi ad Epiſcopum pertinere poreſt, qui eiuſdem Sactamenti ordinarius Miniſter conſtitutus eſt. Ad vltimum falſum eſt nunqnam diſpenſatum fuiſse in conſecratione materiæ, vt conſtat ex Concilio Tolet. citato. Nec obſtat, quod Florentinum dicat, aliquando ex conceſſione Sedis Apoſtolicæ ſimplicẽ ſacerdotem hoc ſacramentum miniſtraſse, ſed ex chriſmate ab Epiſcopo conſecrato, hoc enim non probat, quin etiam eidem committi poſſit ex eadem authoritate facultas conficiendi chriſma, licèt non fuerit hæc facultas conceſsa in eo caſu de quo ibi loquitur, quando nimirum à B. Gregorio Papa facultas adminiſtrandi hoc ſacramentum Presbyteris Sardiniæ conceſsa fuit, nimirum quia non expedit conceſſionem extenderẽ contra iura, niſi inquantum cauſa, & caſus neceſſitatis exigit eam extendi, congruum autem non erat in eo caſu extendi, quia Sardiniæ Presbyteri commodè ex vrbe, aut ab alijs locis vicinis chriſma conſecratum quotannis habere potuerunt.

SVB ARTICVLO III.

De Miniſtro huius Sacramenti ideſt Confirmationis.

SVppoſito ſolum Epiſcopum eſse huius Sacramenti ordinarium Miniſtrum, & neceſsarium nõ tantùm neceſſitate præcepti, ſed etiam Sacramenti. vt de facto ſupponit Doctor in hac quæſtione, dum ab initio inquit, quod huius Sacramenti Miniſter eſt, Epiſcopus, adhuc reſtat difficultas, an ſaltem per diſpoſitionem, & ex commiſſionẽ ſummi Pontificis poſſit hoc Sacramentum conferri à ſimplici ſacerdote. In qua controuerſia tres ſolent referri opiniones duæ extremæ, & vna media. Prima extrema negat abſolutè hoc miniſterium poſse vlla ratione ſimplici ſacerdoti committi, pro qua citari ſolent, Durandus, Maior Adrianus, Alphonſus de Caſtro, Petrus Soto, Couarunias, & alij, quorum fundamentum eſt quia ex Concilio Florentino nonæ legis ſacramenta tribus perfici dicuntur, quæ ſunt materia forma, & miniſtro, quorum ſi aliquid deſit Sacramentum, non perficitur, quia ex Diuina inſtitutione ſunt de eius ſubſtantia, atque adeò nec ſummus Pontifex poteſt aliquid ex his tribus immutare; cùm ergo ſtatutum ſit ſolum Epiſcopum ex Chriſti inſtitutione eſsẽ huius Sacramenti Miniſtrum, neque ex eius auctoritate poterit hoc miniſterium alteri inferiori committi. Confirmatur nam collatio huius Sacramenti, vel eſt actus eſsentialis pendens à charactere Epiſcopali, vel non; ſi ſecundum nulla eſt ratio, cur dicamus hoc miniſterium eſse proprium Epiſcopi ex ordinario iure Diuino, ſi primum iam non poterit ille actus committi ei, qui characterem Epiſcopalem non habet, quia non poteſt eſse actio abſque principio, à quo eſsentialiter pendet, hac enim ratione conſecrare corpus Chriſti committi non poteſt ei, qui characterem ſacerdotalem non habet, aliàs poſſet hoc quoque miniſterium committi non ſacerdoti. Alia opinio extrema concedit hanc facultatem non ſolùm ſimplici ſacerdoti poſse committi, ſed etiam Diacono, ac inferioribus Clericis, immò hanc diſpoſitionem aliqui adeò auſi ſunt extendere, vt dixerint hanc facultatem poſse etiam laiçis committi, & non ſolùm ex auctoritate ſummi Pontificis, ſed etiam ſolius Epiſcopi, pro qua opinione citatur Panormitanus cũ ſumma Roſella, & Angelica verbo confirmatio.

Media ſententia, quæ eſt communis, & vera tum veterum, tum Recentiorum concedit poſse per diſpenſationem, ac delegationem ſpecialem ſummi Pontificis tantùm ſacerdotem, non Epiſcopum validè, & licitè hoc Sacramentum adminiſtrare, quæ fuit Alenſis D. Thomæ, D. Bonauenturæ, Riccardi, & Scoti in hac quæſt. ſub litera B, vbi dicit quod Miniſter huius Sactamenti eſt Epiſcopus, vel alius, cui poterit committi, & ità tenent Scotiſtæ paſſim præſertim verò Faber diſp.cit. Aretinus d.7.cit.quæſt.1.art.13. Centinus diſp.3. Brancatus diſp.2. art.2. Hiqueus ibidem in commentario, vbi ſub num. 45. bene aduertit Scotum in hac ſententia neque fuiſse dubium, vt ait Auerſa, neque obſcurum, vt dicit Suarez, neque ſibi contrarium, vt ait Soto clara enim ſunt verba ipſius loco citato, dum inquit Miniſter eſt Epiſcopus, vel alius, cui committi poterit, quibus verbis ſignificat Miniſtrum ordinarium huius Sacramenti eſse Epiſcopum, extraordinarium eum, cui committi poſset nempe ſacerdotem; quia alteri, vel etiam Diacono tale munus non poteſt committi etiam à ſummo Pontifice.

Fundamentum huius ſententiæ eſt factum D. Gregorij Papæ lib. 3. epiſt. *66.* & refertur cap. *peruenit* d.*95.* qui tandem permiſit, & conceſſit presbyteris Sardiniæ confirmare, quam diſpenſationem ſignificauit Eugenius IV. in Concil. Florent. cit. dicens, legitur aliquando per Apoſtolicæ Sedis diſpenſationem ex rationabili, & vrgente cauſa ſimplicem ſacerdotem chriſmate per Epiſcopum confecto hoc adminiſtraſse Confirmationis Sacramentum. Quam D. Gregorij conceſſionem licèt aliqui varijs modis exponere conati ſint præſertim, quod Indulſerit ſolùm, vt oleo, & non chriſmate linirent frontem, tamen cùm Pontifex loquatur dẽ

vnctione chriſmatis in fronte, loquitur expreſsè de hoc Sacramento: & ideò Doctor in ſolutione tertiæ obiectionis, in qua D. Gregorij factum adducit hanc expoſitionem referens optimè dixit, quod hæc gloſſa repugnat literæ. Et ob exemplum D. Gregorij alij etiam Pontifices interdum pro remotis regionibus, eamdem poteſtatem ſacerdotibus conceſſerunt, vt paſſim referunt Doctores noſtræ ſententiæ ſequaces. Et quidem hac tempeſtate ſacra Cardinalium Congregatio, interpretum Concilij Trident. ſeſſ. 7. declarauit poſſe ex priuilegio ſummi Pontificis hoc Sacramentum, etiam ab Abbatibus quibuſdam miniſtrari, & plures euaſiones pro facto D. Gregorij excludit Brancatus loco citato.3.diſp.2.art.2.

Addit Hiqueus, nec opus eſſe pro defenſione huius communis ſententiæ recurrere ad ſolam diſpenſationem à D. Gregorio factam, quia vt ipſe demonſtrat ex multis Patribus conſuetudo antiqua fuit Eccleſiæ Orientalis, approbata in Florentino, & Canonibus Concilij Nicæni rarò, aut nunquam. Confirmationis Sacramentum ab Epiſcopis miniſtrari, quia conferebatur ſimul cum baptiſmo, quod à ſolis ſacerdotibus miniſtratur; hæc autem conſuetudo retento eo ritu conferendi confirmationem ſimul cum baptiſmo, qui antiquiſſimus fuit conueniens immò, & neceſſaria erat, quia ſoli Epiſcopi non poterant ſufficere baptizandis, neque proinde etiam confirmationi dandæ, ſi ſimul cum baptiſmo ex vſu dari debuit, vnde prudenter putat Hiqueus hunc ritum tunc temporis in Oriente conſuetum, dandi Confirmationem, ſimul cum baptiſmo originem fuiſſe illius diſpenſationis ab initio factæ cum ſacerdotibus in Eccleſia Orientali. Ex his itaque patet ſolùm ſacerdotibus, & ſolùm à ſummo Pontifice poſſe hoc miniſterium delegari, & nullum eſt fundamentum, nullum exemplum, aut indicium ad hanc facultatem vlteriùs extendendam, vt ſecunda opinio contendebat, quæ proinde vlteriori confutatione non indiget. Sed tota difficultas communis ſententiæ conſiſtit in explicando quomodo poſſit, vel potuerit Pontifex, ea quæ ſunt Epiſcopi propria iure Diuino conferre ſimplici Sacerdoti, cum Miniſter ſpectet ad eſſentialia Sacramenti, vt prima ſententia vrgebat, niſi enim hoc totum demonſtretur fundari in ipſamet Chriſti inſtitutione ſententia noſtra defendi nequit, quia non poteſt ſummus Pontifex diſpenſare in ijs, quæ ſunt de ſubſtantia Sacramentorum.

Faber diſp. 27. cap. 2. num. 30. pro difficultatis ſolutione, duo inquit in Sacramento confirmationis eſſe conſideranda; primum eſt conſecratio chriſmatis, quam ſupra dixerat à ſolo Epiſcopo fieri poſſe, & non à ſimplici Sacerdote, & hoc iure Diuino, & hunc actum ait competere Epiſcopo, ex vi ordinationis Epiſcopalis; alter actus eſt collatio huius Sacramenti, quorum duorum actuum priorem, putat eſſe præſtantiorem, quia ille conſtituit materiam huius ſacramenti, nec poteſt ſimplici ſacerdoti conuenire, neque ex diſpenſatione Papæ, vnde deducit eſſentialius eſſe in hoc ſacramento chriſma ab Epiſcopo conſecratum, quàm qualitatem Miniſtri, quia illa eſt inuariabilis de iure Diuino, hæc non. Hoc ſuppoſito inquit poteſtatem conferendi confirmationem in Epiſcopis non eſſe poteſtatem Ordinis, ſed iuriſdictionis, & eſſe ordinariam in Epiſcopo, delegatam in ſacerdote, non poteſt tamen extendi ad Diaconum, & alios inferiores, & Laicos, quia ex inſtitutione Diuina eſt ordinatum, ne transferatur ad alios inferiores, & ratio congrua eſt, quia ſicut ſolus ſacerdos habet directam poteſtatem in corpus Chriſti verum, ità habet directam poteſtatem ſuper corpus Chriſti myſticum ad remittendum peccata, & miniſtranda alia ſacramenta, atque adeò ad illum ſolum debuit extendi. Quod autem hæc poteſtas in ſacerdote conferendi Confirmationem ſit iuriſdictionis, & non ordinis ex eo probatur, quia poteſtas ordinis non poteſt tolli, nec impediri, ne effectus fiat, ſi attentet quis habens talem auctoritatem; at à ſacerdote talis poteſtas conferendi chriſma auferri poteſt, immò ſi attentet ſine commiſſione nihil facit, ideòque talis poteſtas in eo eſt ſolùm iuriſdictionis non verò ordinis.

Verùm in hoc diſcurſu aliqua aſſumuntur, quæ non concedimus, & in primis falſum eſt conſecrationem chriſmatis eſſe actum præſtantiorem collatione huius ſacramenti; neque ex diſpenſatione Papæ poſſe ſimplici ſacerdoti conuenire, vt oſtenſum eſt ſuperiùs num. 229. Deinde falſum eſt poteſtatem conferendi confirmationem in Epiſcopo, non eſſe poteſtatem ordinis, ſed ſolius iuriſdictionis, quia ſi ita eſt, tam benè poterit ſummus Pontifex diſpenſare cum Laico baptizato, vel alio inferiore ipſo presbytero, vt validè confirmet, nec vlla poteſt aſſignari, ratio cur dicere debeamus, hoc miniſterium eſse ità proprium Epiſcopi, vel Sacerdotis ex ordinario iure Diuino, vt nulli inferiori competere poſſit ex diſpenſatione Pontificis, quia in vtroque eſt poteſtas iuriſdictionis, & non ordinis. Et ratio congruitatis à Fabro adducta, cur tale miniſterium extendi nequeat ad inferiores ſacerdotibus, quia ſicut ſolus ſacerdos habet directam poteſtatem in corpus Chriſti verum, ita ipſe ſolus habet directam poteſtatem ſuper corpus Chriſti myſticum ad miniſtranda Sacramenta; hæc inquam ratio potiùs eſt ad oppoſitum, nam manifeſtè demonſtrat hanc poteſtatem in ſacerdote habere, aliquod fundamentum in ordine ſacerdotali, ratione cuius ſacerdos directam habet poteſtatem in corpus Chriſti verum, atque ideò neque talis poteſtas in eo erit, ità puræ iuriſdictionis, vt etiam aliquo modo non ſit ordinis ſaltem remotè, vt poſtea declarabimus.

Confirmatur, quia ſi hæc poteſtas conferendi confirmationem in Epiſcopo non eſt ordinis Epiſcopalis, ſed ſolius iuriſdictionis; ergo Sacramentum hoc ab Epiſcopo hæretico & degradato collatum non erit validum, quia per degradationem ablata eſt ei poteſtas iuriſdictionis, at tale Sacramentum adhuc eſſe validum omnes concedunt, etiam ipſe Faber, ſi cum debita intentione forma & alijs requiſitis fiat, quoniam Epiſcopus per degradationem non ammittit characterem, nec ordinem, ergo hæc poteſtas in Epiſcopo eſt ordinis, non purè iuriſdictionis.

Reſpondet Faber, quod hæc poteſtas in Epiſcopo duobus modis conſiderari poteſt, vel vt eſt ſepatata à poteſtate conficiendi chriſma, vel vt eſt coniuncta cum illa & facit vnam integram poteſtatem conficiendi hoc Sacramentum confirmationis, hoc ſecundo modo eſt poteſtas ordinis, nec poteſt tolli ab Epiſcopo, & ſequitur characterem, ſed ptimo modo non eſt poteſtas ordinis Epiſcopalis, ſed iuriſdictionis; Cum enim Epiſcopns ſit Maior & Dux in Ecclesia ad ipſum pertinet conferre hoc Sacrameutum inferioribus & ſibi ſnbditis; idtò hic actus illi competere videtur ratione ſuperioritatis, & Iuriſdictionis, & ſic iure à Summo Pontifice poteſt facultas huius actus delegari & committi ſimplici Sacerdoti & ſacere illum velut Epiſcopum, quoad hũc actum Superioritatis & iuriſdictionis. Sed hęc quoque ſolntio non ſufficit, & potiùs eſt ad o ppoſitum, quia hæc poteſtas cõferendi confirmationem numquam in Epiſcopo poteſt eſſe ſepatata à poteſtate conficiendi chriſma, ſed ſemper eſt illi coninncta, & ſolùm in ſimplici Sacerdote poteſt inueniri ſeparata ab illa, ergo talis poteſtas in Epiſcopo erit poteſtas ordinis, & ſequens characterem Epiſcopalem, quia ſemper coniuncta eſt in eo cum poteſtate conficiendi chriſma.

Itaque præſtat dicere cum Suarez, Coninchio, Aretino, Hiqueo, & alijs hanc facultatem conſerendi confirmationem couuenire Sacerdoti, cui committitur non ex ſola iuriſdictione delegata, neque ex ſolo ordine, ſed ratione vtriuſque competete capacitatem confirmandi Sacerdoti, cui committitur, & confertur præſata poteſtas; ordinis quidem remotè, & inchoatè, proximè autem ratione conceſſionis, quaſi reducentis poteſtatem remotam in actum qua de cauſa nequit committi nnn Sacerdoti, neque Sacetdos ſine tali commiſſione quidquam validè ſaceret. Nec Pontifex tali commiſſione mutat eſſentialia huius Saetamenti, quia eſſentialis hnins Sacramenti Miniſtet non eſt ſolus Epiſcopus, ſed hic vel ſimplex Saeerdos habens talem Pontificis commiſſiouem; Epiſcopus quidem tanquam ordinarius Miniſter de iure Diuino, ſimplex vetò Sacerdos cum tali diſpenſatione tamquam extraotdinarius. Et quidem cum hoc pendeat ſolùm ex iuſtitutione Diuina, rectè intelligl poteſt, vt notat Aretinus Chriſtum inſtituiſſe, vt Sacerdoti ſimplici ex vi ſuę ordinationis non daretur poteſtas proxima, & in actu primo completo ad conferendum hoc Sactamentuin, ſed hæc daretur ſoli Epiſeopo pet conſectationem eius; & nihilominus ſimul voluiſſe Chriſtum, vt Sacerdos ex vi ſuæ otdinationis eſſet in potentia remota talis facultatis capax, itá vt adiuncta commiſsione, vel delegatione Pontificis poteſt hoc Sacramentum conferre; in hoc enim modo inſtitutionis nulla eſt repugnantia, imò ſumma congrnentia, ne in abſentia Epiſcopi careant fideles aliqua via & poteſtare obtinendi hoc Sacramentum, & habendi ſufficieutem eius Miniſtrum.

Hinc patet ad fundamentum primæ ſententiæ, quia Snmmus Poutifex in hoc caſu, nec diſpenſaret in iure Diuino, neq; Chtiſti Domini inſtitutionem imuiutatet de Miniſtro huius Sacramenti, quia eſſentialis huius Sacramenti Miniſter, vt diximus, non eſt ſolus Epiſcopus, ſed hic vel ſimplex Sacerdos habens talem Pontificis diſpenſationem; vndè Chriſtus Epiſcopum determinauit tantùm in Miniſtrum otdinatium, ſimplicem verò Sacerdotem in extraordinarlum, dummodo ad id habeat ſpecialem à Papa commiſſionem, & hæc determinatio pto ſimplici Sacetdote in Miniſtrum extraordinarium, tam ex Tridentino, & Eugenij decreto, quàm ex ipſa praxi Eccleſiæ nobis innoteſcie. Inſtabis ab initio articuli dictum eſſe Epiſcopum eſſe huius Sacramenti Miniſtrum neceſſarium non tantùm neceſſitate præcepti ſed etiam Sacramenti, ergo eſt eſſentialis eius Miniſter, adeò vt ſine ipſo tale Sacramentum fieri nequit. Negatut conſequentia, non enim abſolutè diximus Epiſcopum eſſe huius Sacramenti neceſſarium Miniſtrum neceſſitate Sacramenti, ſed eſſe Miniſtrum ordiuarium tali neceſſitate neceſſarium, cum quo ſtat adhuc, vt ex Pontificis diſpenſatione poſſit eſſe alter huius Sacramenti Miniſtet extraordinarius, abſque iutegritatis Sacramenti præiudicio; quando enim alicuius Sacramenti dantut duo Miniſtri, vnus ordinarins & alter extraordinarius: otdinarius non eſt vi Saeramenri ſimpliciter neceſſarius, & abſolutè loquendo, ſed tantùm iure Diuino otdinatio; cum quo ſtat, vt Summus Pontifex poſſit ex vrgenti cauſa, qnando non poteſt adeſſe ordinarius Miniſter, extraordinarium ſubſtituere. Scio hac de cauſa aliquos Recentiores nolle Epiſcopum appellare Miniſtrum Confitmationis neceſſarium neceſſitate Saeramenti, ſed tantùm neceſſitate iuris Diuini, & ita præſertim loquitut Baldius q. 2. difficult. 3. ſed eſt diſcrimeu tantùm in modo loquendi, aliqui verò vt Suarez, Aretinus & alij illum appellant Miniſtrum Confirmationis neceſſatium neceſſitate Sacramenti, non quidem ſimpliciter & abſolutè loquendo, quaſi ſit Miniſter eſſentialis, ſed neceſſarium Miniſtrum ordinarium, ſeu de iure ordinario Diuino.

Ad confirm. concedo miniſterium confirmationis non eſse tantùm actum iutiſdictiouis, ve dicebat Faber, ſed etiam ordinis, & quidem in tatione Miniſtri ordinarij ordinis, & characteris Epiſcopalis, ita vt illud hoc modo reliqui ordiuum interiorum validè exercere non valeant, ſcilicet in ratione Miniſtri ordinarij; in tatione vero Miniſtti extraordinarij & actu, etiam characteris Sacerdotalis, ſuppoſita tamen Summi Pontificis declaratione, itá vt Sacerdos per ſuum characterem ſecundùm ſe & ſimpliciter ſpectatum remotam habeat potentiam ad id munus obeundnm, quæ poſteà fiat proxima, & completa per ſuptadictam Pontificis commiſſionem & diſpenſationem, vt conditionem omnino eſſentialem; ſicut pet iutiſdictionem ab Epiſcopo acceptam Sacetdos efficitur idoneus Miniſter Sacramenti pęnitentiæ, qui antea non erat, & ſic etiam pet poteſtatem ordinis recipit Sacerdos ſimplex talem commiſſionem, poſtea verò per eamdem poteſtatem conficit Sacramentum confitmationis, & talis commiſſio ſe habet, vt conditio requiſita, vel potiùs vt complementum poteſtatis Sacerdotalis, ſicut ſimplex Sacerdos, qui non eſt conſeſſor ordinarius per poteſta-

teſtatem ordinis recipit ab Epiſcopo poteſtatem ad abſoluendum à peccatis; atque ità, vt quis ſit Miniſter ordinarius Confirmationis requiritur abſolutè character Epiſcopalis, vt autem ſit tantùm extraordinarius ſufficit Sacerdotalis cum prædicta Pontificis diſpenſatione characterem Sacerdotalem complente per modum conditionis eſſentialis ad id præſtandum requiſitæ.

Cum tandem inferebatur ex hoc ſequi, quod tam bene poterit Pontifex cum quolibet alio ad Sacerdotem inferiori diſpenſare, vt validè confirmet. Negatur conſequentia, quia principium morale remotum adminiſtrandæ confirmationis eſt ſolus character Sacerdotalis,& ideò quilibet inferior tali ordine carens ad hoc munus eleuari non poteſt; ſiquidem non decet, vt qui poteſtatem Sacramentalem ſuper verum corpus Chriſti non habet, poteſtatem habeat ſuper corpus Chriſti myſticum, eo quod hæc ſecunda poteſtas in illa prima fundatur, & ex illa oritur, & ideò qui non eſt Sacerdos nullum poteſt conficere Sacramentum præter baptiſmum ob ſummam eius neceſsitatem.

In diſputatione tertia de Venerabili Euchariſtiæ Sacramento ſub Articulo primo.

TErtiò dicendum eſt neque Pontificem diſpenſare poſſe, vt in vna ſola ſpecie conſecretur. Hæc eſt contra nonnullos oppoſitum ſentientes apud Suarez diſp. 43. cit. ſect.4. eſt tamen communis in ſcholis, & ſequitur ex præcedenti, quia in his quæ ſunt iuris Diuini nequit Eccleſia diſpenſare,quandoquidem inferior in lege ſuperioris diſpenſare non poteſt, vt aiebat Scotus loco cit. & ſtatutum fuit ab Vrbano II. quæſt.1.cap. ſunt quidam, & Zoſimo cap.contra ſtatuta, cum ergo conficere ſub vtraque ſpecie ſit iuris Diuini vt conſtat ex modò dictis ſequitur Pontificem in hoc diſpenſare non poſſe.

Confirmatur,quia non minùs eſt de iure Diuino integritas huius Sacramenti quàm illius materia, ſicut ergo nequit Pontifex ſupra materiam Sacramentorum diſpenſare, vt quod deficiente vino alius liquor ſufficiat & deficiente pane triticeo ſatis ſit hordeaceus, ità neque diſpenſare poteſt,vt deficiente vino in ſolo pane fiat conſecratio, vel è contrà. Et quidem Concil. Trident. ſeſs.21. cap. 2. apertè declarat poteſtatem, quam Eccleſia habet circa Sacramenta eſſe ſolùm mutandi illa,quæ ad diſpenſationem Sacramentorum pertinent ſalua ipſorum ſubſtantia; conſecratio autem Sacramenti Euchariſtiæ non pertinet ad diſpenſationem ipſius, ſed ad modum conſtituendi ipſum, & licèt conſecrare in vna tantum parte materiæ non ſit ſimpliciter contra ſubſtantiam Sacramenti Euchariſtiæ,vt Sacramentum eſt, & ſecundum rationem ſpecificam eſt tamen contra ipſius ſubſtantiam vt eſt ſacrificium, ac etiam contra rationem illam indiuidualem quæ expreſſiorem ſignificationem habet in vtraque ſpecie, quæ in vna ſola non reperitur. Tandem ſi poſſet Pontifex circa Sacramentum Euchariſtiæ diſpenſare in his, quæ Chriſtus inſtituit circa illud nulla poteſt aſſignari ratio,cur pariter diſpēſare non poſſet in ſigillo Confeſſionis,matrimonio conſummato, materia baptiſmi aliorumque Sacramentorum.

Sed inſtant nonnulli. Primò ex eo, quod docet Trident. ſeſs. 21. cap. 2. vbi ait in Eccleſia eſſe poteſtatem, vt in Sacramentorum diſpenſatione ſalua ipſorum ſubſtantia ſtatuat, aut mutet, quæ ſuſcipientium vtilitati pro locorum varietate magis expedire iudicauerit, ergo cum conſecratio in vna tantùm parte materiæ non deſtruat ſubſtantiam huius Sacramenti, ſed ſolùm videatur pertinere ad eiuſdem Sacramenti diſpenſationem debemus dicere in Eccleſia eſſe poteſtatem diſpenſandi in hoc præcepto, vt conſecratio fiat ſub vtraque ſpecie.

Confirmatur, quia quamuis concedatur hoc præceptum eſſe iuris Diuini, non ob id negandum eſt poſſe Papam in illo diſpenſare, cum ſæpè de facto in iure Diuino diſpenſet, vt in voto, iuramento & alijs, quorum obligatio eſt de iure Diuino. Denum quia de facto Papa diſpenſauit vt ſub vna tantum ſpecie conficeretur. Volaterranus enim lib. 7. Geographiæ cap.4. refert ab Innocentio viij. diſpenſatum fuiſſe cum Noruegijs vt poſſent in ſola ſpecie panis conſecrare, eo quod non reperitur vinum in illa prouincia, nec aliundè allatum poteſt conſeruari ob ſummum frigus, ſed breui tempore tranſit in acetum.

Reſpondeo negando conſecrationem Sacramenti Euchariſtiæ pertinere tantùm ad diſpenſationem ipſius cum potiùs ſpectet ad modum conſtituendi ipſum, vt dictum eſt in probatione concluſionis.

Ad Confirmationem, Pontifex diſpenſando in voto non diſpenſat propriè in iure Diuino tollendo obligationem illius, ſed potiùs in materia, circa quam eſt tale ius illam auferendo, vel mutando; hæc autem materia non eſt à Deo inſtituta,ſed ab homine, quare licèt obligatio implendi votum durante ipſo voto ſit de iure Diuino, & in hoc eſſe non non poſſit diſpenſatio, niſi à Deo ipſum tamen eſſe voti pendet,vt à propria cauſa à voluntate hominis, qui voluit Deo ſe obligare, & in hoc diſpenſat Pontifex, quando diſpenſat,vel auferendo,vel mutando votum idque facit, vt interpres & Vicarius acceptationis voti, quod ab homine fit Deo; ex ipſa autem natura rei oritur, vt vouens, aut promittens aliquid liberetur ab ipſa promiſſione, ſi vel ille, cui fit promiſſio, vel qui ab eo habet Auctoritatem, aut remittat promiſſionem, aut conſentiat, vt commutetur in aliquid aliud. Vnde hoc non eſt propriè diſpenſari à Pontifice in iure Diuino, ſeu naturali, ſed potiùs mutari quodammodo materiam iuxta formam eius legitimæ poteſtatis. Sed quicquid ſit de hoc, quod ſpectat ad materiam de legibus negandum eſt abſolutè, parem eſſe rationem de diſpenſatione voti, iuramenti, matrimonij rati, & ſimilium, & de ritu Sacramentorum ſubſtantiali, ac eorum inſtitutione, quia illa non ſunt de iure Diuino abſoluto, ſicut iſta, ſed fundato in actionibus humanis; non poteſt autem Papa diſpenſare in his quæ ſunt de iure Diuino abſoluto, ſed tantùm in actionibus humanis fundato, modo iam explicato,ſcilicet per mutationem materiæ. Ad vltimum communiter dicunt hiſtoriæ illi fi-

dem non eſſe adhibendam, ratio enim quam affert eſt falſa, quod ſcilicet in ea regione vinum ob nimium frigus aceſcat, quod experientia conſtat eſſe falſum, ſiquidem nunc de facto ibi in vtraque ſpecie conſecratur; tum quia Volaterranus non dicit fuiſse permiſſum, vt in ſolo pane ſine vino conſecrarent, ſed vt calicem conſecrarent ſine vino, quod eſt penitus incredibile, quia Papa in Sacramentorum materia diſpenſare non poteſt. Solet etiam obijci, quod Eccleſia de facto diſpenſat, vt feria ſexta Paraſceues Sacramentum hoc offeratur ſub ſola ſpecie panis abſq; conſecratione calicis. Sed falſum aſſumitur, quia in illa die non fit propriè ſacrificium, cum nulla fiat conſecratio, ſed ſola ſumptio Sacramenti ſub ſpecie panis pridiè illius diei conſecrati.

QVÆSTIONE III.

De Matrimonij Sacramento ſub Articulo primo.

DVæ difficultates ſunt hìc examinandæ vna eſt, an per ſuperiorem, & extraordinariam poteſtatem Eccleſiæ, & Reipublicæ poſſint vir & fœmina abſque proprio conſenſu in matrimonium copulari; altera eſt an ſaltem id fieri poſſit poteſtate Diuina.

Quoad primam difficultatem conueniunt Doctores, neque Rempublicam, neque Eccleſiam poſſe talem obligationem inducere independenter à conſenſu contrahentium, quia Deus hoc ſibi reſeruauit, & inſtituit abſolutè contractum per conſenſum maris, & fœminæ, cui alligauit contractum, ità vt ſine illo nequeat iniri, vnde quamuis Princeps Eccleſiaſticus, aut ſæcularis poſſit præcipere, vt vir, aut fœmina in matrimonium conſentiant, tamen ſine eorum conſenſu neutiquam poteſt eoſdem maritali vinculo copulare etiamſi vrgens neceſſitas appareat. Ità Soto Sanchez, Coninchius, Hurtadus, Caſpenſis, Becanus, Auerſa, & alij paſſim contra Hoſtienſem. Ratio eſt quia reſpublica tantùm habet poteſtatem ſupra res, & corpora ciuium quatenus publico bono expedit; at bono communitatis minimè expedit vt vir, & fœmina contra eorum voluntatem, ac ipſis inuitis matrimonialitèr coniungantur, immò matrimonia ſic inita infelices haberent exitus, nam coniugium ſuaptè natura ordinatur ad ſuſcipiendam, & educandam prolem per mutuum amorem inter coniuges: nulla ergo humana poteſtas ad hoc ſe extendit, vt vni tradat dominium coniugale corporis alteriùs abſque proprio eorum conſenſu, ſed ipſimet homines habent ſinguli ſuorum corporum poteſtatem ad tradendum ſui dominium in vſum coniugalem.

Sed pro parte affirmatiua vrgeri poteſt, quod ob bonum publicum poteſt Princeps diſponere de rebus, ac etiam de vita ſubditorum, ergo etiam de eorum corporibus tradendo illis mutuum dominium in vſum coniugalem. Tum 2. quia poteſt inuitos ciues compellere ad alios contractus ineundos, vt ad vendendum frumentum tempore neceſſitatis ergo etiam ad contractum matrimonialem, & paritas tenet, quia alij quoque contractus ex natura ſua mutuum requirunt conſenſum contrahentium, non minùs quàm matrimonium. Tum 3. quia vrgente neceſſitate poteſt aliquem Pontifex cogere ad Epiſcopatum, in quo fit matrimonium ſpirituale inter Epiſcopum & Eccleſiam; ergo ob ſimilem neceſſitatem poterit etiã cogere ad corporale. Tum 4. quia probabile eſt poſſe Deum aliquos coniungere matrimonio ſine eorum conſenſu, vt mox dicemus, quia Deus plenum habet dominium in corpus humanũ, ſed etiã Pontifex, & Imperator dominium habent in corpora ſubditorum, quia in quibuſdam caſibus poſſunt illos priuare vita, & omnibus bonis, ergo ſicut illis poſſunt corpus, & bona auferre ſine eorum conſenſu, ità à fortiori poterunt transferre dominium corporis eorum per matrimonium. Tum 5. quia Eugenius quartus loco cit. dixit cauſam efficientem matrimonij regularitèr eſſe mutuum conſenſum contrahentium, vndè per illam particulam regularitèr innuit, quod aliquando extra morem ordinarium poteſt eſſe alia cauſa efficiens matrimonij, nempè humana poteſtas. Tum tandem, quia videtur Eccleſia de facto aliquid huiuſmodi ſtatuiſse, nam cap. his qui fidem 3. de ſponſalibus decernitur, ſponſalia tranſire in matrimonia per copulam ſubſecutam; vnde coguntur poſt copulam ab Eccleſia in matrimonio viuere, neque admittitur exceptio reclamantium quod non conſenſerint, & capit. final. de conditionibus appoſitis, etiam decernitur Matrimonium ſub conditione impoſſibili contractum eſſe validum; & tamen in his duobus caſibus ſepè deficit conſenſus contrahendi, ergo poteſt Eccleſia abſque Coniugum conſenſu eos matrimonialitèr coniungere.

Reſpondetur negando conſequentiam & paritatem, nam poteſt quidem Princeps, vel Reſpublica de rebus alijs diſponere, ac etiam de ipſa ſubditorum vita ob bonum publicum, non tamen de eorum corporibus diſponere poteſt in ordine ad vſum coniugalem; ſed ſolùm poteſt in certo caſu, & iuſta cauſa pro publico bono compellere aliquem ad præſtandum conſenſum, eumque obligare vt matrimonium contrahat, & in tali caſu tenebitur ille ſuum præſtare conſenſum, vt publico bono conſulatur, ac inire coniugium, ſed abſque proprio conſenſu ſimplicitèr nequit matrimonio ligari. Ad 2. poteſt in primis negari aſſumptum, quia propriè loquendo nullus fieri poteſt inter duas perſonas contractus ſine mutuo amborum conſenſu, contractus enim nil aliud eſt, quàm vtriuſque contrahentis in aliquam rem conſenſus, vt enim docet Doctor diſt. 26. litt. G. contractus dicitur quaſi duorum ſimul tractus, quia eſſentialitèr inuoluit amborum voluntatem, & ideò quando Princeps aliquem cogit ad contrahendum non eſt contractus propriè loquendo ex parte eius, qui cogitur, niſi ſuo conſenſu concurrat, ſed tantùm erit conſenſus ex parte Principis, qui aliquando ius habet in bona ſubditorum, vt poſſit ea legitimè contrahere etiam ipſis inuitis; Deinde admiſſo etiam antecedente, quia in alijs contractibus ius poteſt supplere conſenſum partis

adhuc

Digitized by Google

adhuc neganda eſt conſequentia, quia hæc regula in matrimonio locum non habet, cum eius fini repugnet, qui eſt vt coniuges in mutuis obſequijs, & charitate filios procreent, & inſtituant, quod inuiti facere nequeunt. Ad 3. non poteſt Pontifex cogere ad Epiſcopatum, niſi præcepto, quod etiam facere poteſt in matrimonio modo iam explicato, compellendo nimirum aliquem habere conſenſum iuſtis de cauſis, in quo caſu tenebitur ille ſuum præſtare conſenſum, & inire coniugium. Ad 4. negant quamplures antecedens, quia ſi Deus coniungeret marem & fęminam ſine eorum conſenſu non eſſet matrimonium, ſed genus dominij ſeu aliud ſimile ius, quo quis facere poteſt de re ſibi ſubiecta quod ſibi placet, & ità tenet Brancatus ex noſtris diſput. 17. art. 1. num. 14. Sed quidquid ſit de hoc, de quo ſtatim dicemus neganda, eſt conſequentia cum alijs & paritas, quia vt inquit Becanus cap. 45. quæſt. 1. Deus non ſolùm in ſua habet poteſtate hominum facultates, & corpora, ſed etiam animas & corda, ac proindè poteſt illorum, quos inuitos ad matrimonium compelleret, mutare animum vt libentèr ſint in matrimonio, & mutuam habeant charitatem, quæ ad finem matrimonij eſt neceſſaria; hoc autem Pontifex facere non poteſt, vel Imperator, & ideo compellendo aliquos ad matrimonium inuitos contra finem matrimonij directè facerent, quia animos, hominum mutare non poſſunt ſicuti Deus. Ad 5. negatur conſequentia, quia vt ſuperiùs dictum eſt particula regularitèr non eſt conſtruenda cum illo verbo conſenſus mutuus, ſed cum illis per verba de præſenti expreſsus, quia expreſſio conſenſus etſi regularitèr fiat per verba, quandoque tamen fieri poteſt per nutus, & alia ſigna vt ſupradictum eſt, & adhoc infra magis declarabitur. Ad vltimum Eccleſia in illis iuribus non decernit contractus illos eſſe verum matrimonium, ſi re vera conſenſus non adfuit, ſed ſolùm in foro externo præſumit illos verum conſenſum habuiſſe, & in tali caſu ad copulam affectu maritali acceſſiſſe, & ſic reputat eos verum matrimonium contraxiſſe, & validum eſſe indicat, nec vllam probationem diſſenſus contra talem præſumptionem admittit, & ſi fortè conſenſum non habuerunt, obligat eos vt habeant, atque adeò vt tali matrimonio permanere debeant.

QVÆSTIONE V.

De Matrimonij Sacramento ſub Articulo tertio.

Fit etiam quæſtio de matrimonio contracto inter inhabiles, ſub condirione ſi Pontifex diſpenſauerit & quidem plures Auctores dicunt matrimonium ſtatim habita diſpenſatione fieri validum abſq; nouo conſenſu. Fundamentū eſt, quia contrahentes ſub illa conditione non contrahunt pro tunc ſed pro tempore futuro ſcilicèt pro tempore quo ſunt habiles, & nihil obſtat quominus matrimonium perficiatur, ergo verè perficitur matrimonium tempore illius conditionis adimpletæ per diſpenſationem, tum quia ità deduci videtur ex l. ſi tempus vbi habetur factum in tempore inhabili, ſed relatum ad tempus habile validum eſſe, qua de cauſa ſponſalia contracta à fideli cum infideli ſub conditione, ſi infidelis conuertatur valida ſunt poſita conditione ità diſcurrit Bonacina quæſt. 2. punct. 10. propoſ. 4. plures alios citans Auctores.

Oppoſitum tamen docent non ſolùm Auctores pro ſecunda opinione adducti in præcedenti difficultate, ſed etiam plures ex citatis pro prima, ità præſertim Brancatus ex noſtris diſp. 20 art. 2. §. 2. & Auerſa quæſt. 5. ſect. 2. qui alios quoque citant dicentes tale matrimonium non valere, ſed ex integro requiri nouum alium conſenſum, & contractum poſt ſublatum impedimentum. Quamuis autem pro hac aſſertione plures ſoleant adduci rationes, vt apud Brancatum videri poteſt loco citato, hæc tamen ſola mihi ſufficere videtur, quia matrimonium abſque conſenſu de præſenti abſoluto, & inter perſonas habiles nequit eſſe validum, & perfectum, ſed in caſu propoſito numquam eſt conſenſus de præſenti abſolutus & inter perſonas habiles, & quamuis tempore conditionis adimpletæ & ſublati impedimenti perſonæ ſint habiles, tamen tunc non eſt conſenſus de præſenti, ſed præteritus & antiquus, ergo rurſus ex integro, & de nouo conſenſus præſtari debebit, & contractus iniri.

Confirmatur, quia Eccleſia habet pro nullo & irrito conſenſum præſtitum à Perſonis, vel cum Perſonis impeditis, hoc eſt inter quas ſtatuit, ne matrimonium valeat, ergo contractus inter tales Perſonas initus quamuis ſub ea conditione, ſi impedimentum auferatur verè ad validitatem matrimonij non ſufficit, etiam dum adimplebitur conditio, ſed renouari debet.

Ex qua doctrina fundamentum ſoluitur oppoſitæ ſententiæ non enim ad matrimonij validitatem ſufficit, vt contractus & conſenſus referatur ad tempus, quo Perſonæ erunt habiles; ſed omnino requiritur, vt proferatur à Perſonis, quæ tunc ſunt habiles, conſenſus enim vtilis, & validus, non ſolùm debet referri ad caſum & tempus habilitatis, ſed à perſona etiam habili & legitima proferri debet, ac proinde conſenſus antiquus, & præteritus ad valorem matrimonij non ſufficit etiam adimpleta conditione, quia à perſonis impeditis & inhabilibus pręſtitus fuit, & tempore inhabilitatis, et impedimenti.

Ad confirmationem dicendum, quod etiamſi ſponſalia cum tali conditione facta valere dicantur tempore conditionis adimpletæ, ità ut, qui ſub conditione promiſit, ſi impedimentum tollatur, teneatur poſteà promiſſum adimplere, & contractum inire; non ob id ſequitur valere etiam matrimonium ſub eadem conditione contractum, nam benè ſtare poteſt, vt quis ſit inhabilis, et impeditus ad contrahendum, non tamen ad promittendum pro quando erit habilis, & expeditus vt benè aduertit Auerſa loco cit. vbi etiam ait non ſequi, quod ſi Eccleſia inhabilitauit ad contrahendum conſtituendo impedimentum dirimens inhabilitaſſe etiam ad promittendum, vel ſi reliquit in libertate ad promit-

mittendum ſic reliquet it etiam ad contrahendum, vt patet in impuberibns, qui poſſunt quidem promittere, & ſponſalia inire, non tamen poſſunt tunc coutrahere, & matrimonium inire. Ex quo patet in præſenti caſu maiorem eſſe neceſſitatem noui conſenſus, & contractus, quàm in caſu pracedentis difficultatis qnia in eo caſu contractus conditionatus, ſuit initus inter perſouas habiles & non impeditas, atque adeò adimpleta conditione matrimonium illud ſub ratione contractus ceuſetur firmum, & validum abſque nouo & iterato conſenſu, licèt non ſub ratione Saeramenti; at in caſu præſenti conſenſus conditionatus præſtitus ſuit à Perſonis impeditis, & iuhabilibus, & ideò matrimonium ità contractum, nec etiam ſub ratione contractus valet adimpleta conditione, & impedimento ſublato, ſed ex integro, & de nouo debet ptæſtari conſenſus, & iniri coutractns.

QVÆSTIONE VII.

ARTICVLVS III.

An Matrimonium ratum non conſummatum auctoritate Pontificia diſſolui poſſint:

OMnes Catholici conueniunt matrimonium conſummatum non poſſe diſſolui per diſpenſationem Pontificis: conueniunt etiam omnes Theologi matrimonium tantummodo ratum per profeſſionem religioſam poſſe diſſolui dicentes id prouenire, vel ex natura rei & ipſius profeſſionis, vel ex ſpeciali Chriſti iuſtitutione; vnde hìc tantùm eſt qnæſtio de matrimonio rato extra caſum profeſſionis religioſæ, ità ut ſenſus ſit, an poſſit etiam in alijs caſibus ex diſpenſatione Summi Pontificis abſque ſolemni profeſſione alterutrius coniugum verè diſſolui matrimonium ratum nondum conſumnıatum, ità vt ambo liberè poſſint ad alia tranſire coniugia, an inquam id fieri poſſit ex eiuſdem Pontificis diſpenſatione graui interueniente cauſa, hac enim deficiente certum videtnr non poſſe validè diſſolui etiam per diſpenſationem Romaui Pontificis. Affirmant quamplures matrimonium ratnm eſſe ex natura ſua & diuino iure indiſſolubile, vt propterea nec Summus Pontifex in hoc diſpenſare poſſit, nempe ex communi principio, & fundamento, quod nequeat Pontifex diſpenſare in iure naturali, & Diuino vt dicitur, in tractatu de legibus. Hanc tenent communitèr Scholaſtici veteres, pto qua etiam paſſim citatur Scotus 4.diſt.31.non ſolùm ab exteris, ſed etiam à noſtris vt videri poteſt apud Brancatum diſp.16.art. 12.ab initio vbi pro hac opinione non tantùm citat Doctorem noſtrum, ſed etiam vniuerſam Scotiſtarum ſcbolam, & D.Bonauent.4.d.27.part.3.quæſt. 2.in corpore, vbi per mortem tantùm docet ſolui poſſe matrimonium ratum excepto caſu Religionis. Idem tenuerunt, Paludanus, Almainus, Corduba, Victoria, & plures ex Recentiotibus, vterque Soto, vterque Ledeſma Lopez, Valentia, Poncius, Atragon. Veracruz, Meratius, & plures alij, etiam ex Legiſtis.

Alij è contra volunt matrimoninm ratum eſſe qnidem ex natura ſua indiſſolubile propria contrahentium auctoritate, tamen non ſolùm poteſtate Diuina, ſed etiam hnmana Summi Pontificis poſſe diſſolui, & tenent omnes, qni dicunt inſolubilitatem matrimonij rati eſſe iuris Eccleſiaſtici ita D.Antoniuus Caiet. Caterin. Bellarmin. Henriquez, Kelliſonus, Bonacina, Auerſa, Caſpenſis, Laiman, Nanarrus, Hurtadns, Rebellus, Stephanns à S.Gregorio, & ex profeſſo Sanchez lib.2.diſp.14.& Tancred. eius aſſertor & vindicator ibid. Qui tamen Doctotes inter ſe diſcrepant in hac opinione tuenda, quidam enim dicunt id facere poſſe Auctoritate propria, & merè humana, & in hoc ſenſu Iuriſtæ communiter affirmant poſſe ex diſpenſatione Papæ diſſolui huiuſmodi matrimonium, qnos refert Sauchez loco cit. Alij verò & melius pro hac ſententia dicunt ſnmmum Pontificem id facere poſſe, non ex ſolo humano iure, ſed anctoritate ſibi à Deo ſpecialitèr conceſſa, vt eius Vicario.

Pro reſolutione quæſtionis huius, quæ eſt vna ex præcipuis controuerſijs in hac materia, vt eam pro dignitate decidamus, & ad mentem Doctoris uoſtri maximè aduertendum eſt, quod notauit Hiqueus 4.d.31.q.vn. in Commentario num.43. Scotum ibi hunc caſum nòn tractare ſed ſolùm diſſerere, quo inre conueniat matrimonio rato eſſe inſolubile, & reſoluens quæſitum inquit conuenire iure Diuino poſitiuo, & ex alia parte dicit eximi caſum profeſſionis in Religione, & volens huius dicti aſſignare rarionem, eam adducit à poſteriori vt dictum eſt art.præced. concluſ.2.n.190. quia ſcilicèt aliàs numqnam Eccleſia licentiaret ad Religionem coniugem poſt matrimonium ratum, niſi Chriſtus ita voluiſset, ſumens ſundameutum, telaxatæ legis à Chriſto in hoc caſu ex praxi Eccleſiæ, & præciſè diſſerit de ſolubilitate matrimonij reſpectiuè ad hunc caſum, ſed non an Pontifex poſſit & hoc etiam notauit Brancatus ipſe art.12.cit. ab initio, vnde non video, qua ratione poſteà ibidem Doctorem noſtrum pro ſententia negatiua abſolutè citauerit cum tota eius ſchola, cui nec ipſe adhæret. Nam potiùs ex modo decidendi caſum de ſolubilitate matrimonij in fauorem profeſſionis religioſæ, quem ibi Doctor adbibuit ex praxi Eccleſiæ contrarium deducere debeat; cum enim Doctor ibi legem Diuinam interpretetur iuxta vſum & praxim Eccleſiæ conſequenter credendum eſt vt inquit Hiqueus, quod idem dixiſset Doctor in alijs caſibus, ſi vidiſſet in praxi aliqnam Pontificis diſpenſationem in matrimonio raro, aut Eccleſiæ, & quod iu omnibus ſimilibus ſuſtineret interpretationem diuinæ legis iuxta ſenſum, & praxim Eccleſiæ. Et hoc ſupponit prædicta eius ratio, ex qua colligit relaxationem matrimonij rati in ſauorem Religionis, quia ab Eccleſia id practicatur. Non extat autem inter canones, aut decreta, quæ ante Doctorem ſuerunt in vſu Eccleſiæ talis diſpenſatio, & ſic non fuit occaſio eius aſserendæ, aut etiam diſserendi de alijs caſibus, de quibus

modò

modò diſputatur, & eodem modo diſcurrendum eſt de mente & inteutione Seraphici Doctoris loco cit. Hoc itaque adnotato.

Primò dicendum eſt poſse etiam ex diſpenſatione Summi Pontificis in alijs quoque caſibus præter caſum profeſſionis Religioſæ verè diſsolui matrimonium ratum nondum conſummatum, ità vt ambo liberè poſſint ad alia tranſire coniugia. Hæc eſt modo valdè communis ſententia & probabilior, quia Pontificię Auctoritati fauorabilior in re iuſta, & ſuadetur ex ipſo facto, quia ſæpè iu hac re Summi Pontifices diipenſarunt poſt tempora Scoti, quod ſi ipſe vidiſset vtique huic ſententiæ ſubſcipſiſset ex regula ab ipſo ſeruata iu deciſione caſus ſolubilitatis matrimonij occaſinne profeſſionis religioſæ. Poſteriores itaque Pontifices hac vſi ſunt poteſtate, vt de Martino Quinto, & Eugenio Quarto teſtatur D. Antoniuus 3. part. 1. tit. 1. c. 21. & de ſuo tempore teſtatur Caietan. tom. 1. opuſcul. tract. 28. & de Paulo Tertio, & Pio Quinto teſtatur Nauarrus in ſumma c. 12. & de Gregorio Decimotertio refert Henriquez lib. 11. de Matrimonio cap. 8. vna die cum vndecim diſpenſaſse. Confirmatur quia Summus Pontifex poteſt diſpeuſare, & de facto diſpenſauit in profeſsione ſolenini, quod eſt vinculum potentius, cùm hoc dirimat matrimonij vinculum non conſummati, quod etiam deducitur ex principijs Doctoris 4. diſs. 38. ergo à ſimili, vel a fortiori Pontificia poteſtas extenditur ad matrimonium ratum, quod eſt minoris vinculi; conſequentia patet, quia ſicut ad commodam & prudentem gubernationem fidelium conuenienter Chriſtus Eccleſiæ ſuæ poteſtatem reliquit diſpeuſandi, in votis, quæ alioquin cum ſint promiſsiones factæ Deo obligant de iure naturali Diuino; tantò magis ob eamdem rationem de diſpenſatione matrimonij rati hoc aſseri poterit, quod ſolo iure Diuino poſitiuo eſt indiſsolubile non autem in rigore loquendo vt ſupra declaratum eſt. Aſsumptum verò, quod ſcilicèt de facto Pontifices diſpenſauerint iu profeſsione ſolemni latè probant Sanchez lib. 8. de matrim. diſp. 8. Nauarr. lib. 3. de voto Conſil. 37. Leſsius dub. 14. de voto num. 111. Bonacina tract. de legibus diſp. 4. q. 2. punct. 7. & alij Recentiores paſsim referentes diſpenſatum fuiſse cum Nicolao Iuſtiuiano Monaco poſt votum ſolenine profeſſionis cum Rege Aragoniæ vt diximus lib. 2. ſentent. diſp. 5. q. 2. de conſcientia probabili art. 2. num. 59. & cum Conſtantia Moniali filia Rogerij Regis Siciliæ; vt nuberet cum Henrico VI Regi ac etiam cum alijs.

Non me latet notabilis reſponſio Silueſtri Magiſtri Sacri Palatij, p. 2. ſummæ verbo votum 4. quæſt. 5. vbi ſpecialiter quærit, an Papa diſpenſare poſſit in voto ſolenini continentiæ, & opinionem ſequitur negatiuam, & ad fundamentum affirmatiuæ plures caſus adducentis, in quibus Papa de facto diſpenſari, his formalibus verbis intrepidè occurrit. Quod autem dicunt, quidam ſe vidiſſe Papam ſic feciſſe de facto, dico primò, quod ſecundum aliquos diſpenſauit cum Nouitio, non cum Profeſſo. Dico ſecundo, quod diſpenſauit de plenitudine poteſtatis non de iure, quomodo intelligi poteſt opinio S. Thomæ, ſecundum gloſ. in d. cap. Cùm ad Monaſterium. Dico tertiò, quod ego etiam vidi Pontificem facientem maiora cum ſcandalo totius Chriſtianitatis; vnde aliud eſt facere de facto, aliud determinare, quod ità poſſit fieri de iure, quod ſi faceret Papa, vt Papa ideſt, vt caput vtens adiutorio membrorum conſultando factum, & faciēdo quod in ſe eſt, vt ſciat veritatem tali determinationi ſtandum eſſet neceſſariò, quæ planè reſponſio, nec à Soto lib. 7. de iuſtitia, & iure, quæſt. 4. art. 2. neq; à Petro. Labat tract. 3. & vlt. 3. par. diſp. 6. dub. 8; neque ab alio eiuſdem ordinis Auctore approbata fuit, vtpote impudens nimis, & impeudens, quæ apud hoſtes fidei Catholicæ nonniſi graue nimis ſcandalum parere poſſunt in regiminis Pontifici præiudicium. Et quamuis mihi perſuadeam prudentem, ac pium Doctorem, qualis Silueſter fuit nonniſi zelo ductum in hæc prorupiſſe verba, negari tamen nequit zelum huiuſmodi fuiſſe indiſcretum, & hæc pro huius reſponſionis confutatione ſufficiant.

Secundò dicendum eſt. Pontificem hanc habere auctoritatem, non ex ſolo humano iure, quaſi ſolùm humana lege, & conſtitutione, atque inter Chriſtianos Pontificia iuſſum ſit, ne matrimonium ratum diſſoluatur; ſed dici debet Pontificem hanc auctoritatem habere ex diuina conceſſione Chriſti Domini, vt eius Vicarium iu Eccleſia. Hæc concluſio eſt plurium Theologorum, ſecundæ opinionis, contra plures Iuriſtas eiuſdem opinionis, & probatur, quia Romano Pontifici à Chriſto Domino collata eſt poteſtas diſpenſandi in iure Eccleſiaſtico, non ſolùm, ſed etiam in iure diuino, quando hoc ad bonum Eccleſię regimen expedire cenſetur, vt deducitur expreſsè ex illo Ioan. 21. ad Petrum, & eius ſucceſſores. *Paſce oues meas*, ſed quandoque expedit, ſic diſpenſare in matrimonio rato nondum conſummato, vt patebit mox in aſſignandis cauſis huius diſpenſationis, ergo hæc poteſtas Romano Pontifici neganda non eſt, atque ita dici debet Pontificem hanc Auctoritatem habere, ex diuina conceſſione Chriſti, quo pacto licet matrimonium ratum, ex natura ſua dicatur non poſſe diſſolui, ad hoc tamen plenè diuinæ ſubditur poteſtati, vt Dei auctoritate diſſolui poſſit. Et valdè conſentaneum eſt, hanc auctoritatem à Chriſto Domino Eccleſiæ fuiſſe conceſſam in Summo Pontifice eius Vicario, ità vt aliter facta huius matrimonij, diſſolutio non valeat; quia ſi ſolum auctoritate propria, & merè humana id facere poſſet, vt Iuriſtæ dicunt, ſic etiam inter Infideles Matrimonium diſſolui poſſet eorum Principum auctoritate, aut vbi nulla eſſet lex incontrarium, ſola eorum contrahentum voluntate. Quare præſtat dicere quod ſicut Chriſtus, eidem ſuæ Eccleſiæ poteſtatem reliquit diſpenſandi in voto profeſſionis, quod eſt maius vinculum, ſic etiam ad meliorem fidelium gubernationem, huiuſmodi poteſtatem reliquit diſpenſandi in matrimonio graui interueniente cauſa. Et per hoc patet ad fundamentum primæ ſententiæ, negantis poſſe Pontificem diſpenſare, ad diſſoluendum matrimonium ratum, eo quod nequeat diſpen-

ſare in iure naturali, & diuino, nam ſatis eſt, id nou poſſe Pontificem auctoritate humana, ſed ſolùm auctoritate diuina, ſibi à Chriſto Domino conceſſa.

Tertiò, dicendum eſt iuſtam requiri canſam ad hoc, vt Pontifex non ſolum licitè, & abſque peccato, ſed etiam vt validè diſpenſet in matrimonio rato. Hæc concluſio non ſolùm eſt contra Iuriſtas, aſſerentes inſolubilitatem matrimonij rati eſſe iuris humani, ſed etiam contra quoſdam Theologos, qui licèe fateantur eſſe iuris diuini naturalis, vel poſitiui dicunt, tamen Chriſtum conceſſiſſe abſolutè hanc diſpenſandi poteſtatem Pontifici, etiam ſine cauſa, ne relinqueret locum perplexitati, hancque vt tutiorem, & probabiliorem ſequuntur, Sanchez, & Tancred. Auerſa, & Barboſa, & ex noſtris Hiqueus, & Brancatus loco citato. Ratio eſt in promptu, cum enim ſupponamus ex dictis, etiam hoc matrimonium ratum, eſſe iure diuino inſolubile ad ſummum, ex iuſta cauſa dici debet conceſſa poteſtas illud diſſoluendi, ſicut pariter requiritur in voti diſpenſatiore, vt ex ſuo loco ſupponimus, nequit enim Pontifex, vti poteſtate diſpenſatiua in lege diuina, quæ ex ſpeciali conceſſione eius diſpoſitioni, hic & nun ſubijcitur, niſi vt fidelis diſpenſatos in ædificationem, & iuſta cauſa interueniente; aliàs non ratificatur talis diſpenſatio à Deo, qui poteſtatem tribuit in ædificationem, non in deſtructionem, & diſpenſationem, vt ait Hiqueus loco citato, & Pontifices aliter facientes, & poteſtate ſibi à Domino conceſſa abutentes, nedum hæreticis, & infidelibus, ſed etiam fidelibus ipſis anſam prębent obloquendi, vt fecit Silueſter loco citato, licèt piè credendum ſit ob aſſiſtentiam ſpecialem Spiritus ſancti, per quã Pontifices in regimine Eeeleſiæ infallibiliter diriguntur quod nũquã tali poteſtate abutantur.

Plures autem, & varias huius diſpenſationis ſolent aſſignare Doctores cauſas, vt iuſtas, & legitimas magnam nimirum inæqualitatem inter virum, & fęminam, vel periculi magni ſcandali, vel damni inter coniunctos, aut perpetuæ diſcordiæ inter coniuges ipſos; item perpetuum morbum alteri coniugum ſuperuenientem, ita vt non poſſint abſque periculo, & contagio alterius commiſceri, & ſimilia incommoda; ſed res hæc prudẽti ideirco diſpenſanti potius relinquenda eſt; vniuerſaliter tamen cauſa ſufficiens cenſetur impotentia conſummandi poſt contractum matrimonium, quæ ſi fuiſſet etiam antea vim habuiſſet impedimenti dirimentis, nec ab initio fuiſſet validum, & quidqnid ſufficit ad relaxandum votum ſolemne Religionis, vel etiam annexum ordini ſacro, nec videtur ſufficere mutuus contrahentium conſenſus, niſi alia legitima cauſa ſubſiſtat. Ex quo rectè deducit Hiquens loco cit. non poſſe Pontificem vniuerſali lege matrimouium annullare, aut facere, vt matrimouio conſummato ſuperuenienti cedat, quia iure diuino tenet matrimonium ratum, quod eſt vnius eum vna, ac proinde impedit iure dinino matrimonium cum altera, donec dirimatur, vnde huiuſmodi poteſtas Pontifici à Domino conceſſa exerceri tantùm poteſt in eaſu particulari, & neceſſario, & ſufficiente extrà quam non eſt conceſſa.

Sed obijcies pro prima ſententia, quod nequit Pontifex diſpenſare in matrimonio conſummato, ergo neque in rato, conſequentia probatur, quia quando Chriſtus dixi Matth. 19. *Quod Deus coniunxit homo non ſeparet*, non ſolùm locutus eſt de mattimonio conſummato, ſed etiam tantummodò rato. Confirmatur quia matrimonium eſt indiſſolubile iure naturæ & Diuino, ergo Summus Ponrifex diſpenſare non poteſt, vt matrimonium ratum diſſoluatur, cùm Summus Pontifex in iure naturæ, & diuino diſpenſare non poſſit. Tandem, quia eadem ratione aſfirmare liceret poſſe Summum Pontificem diſpenſare in poligamia vnius viri, cum multis vxoribus.

Reſpondeo negando conſequentiam, & paritarem, quia Chriſtus hanc poteſtatem non tribuit Eccleſię ſuper matrimonium conſummatum, ne diſſoluatur in præiudicium prolis, ſiue hæc habeatur, ſiue non, quia lex vniuerſalis caſum peculiarem non reſpicit, ſed abſolutè diſponit, & id congruè factum eſt in fauorem prolis; ad probatiouem conſequentiæ dicendum eſt, quod quamuis ſub illa Chriſti ſententia, etiam matrimonium ratum comprehendatur, ſolum inde deducitur Summum Pontificem, tale matrimoniũ diſſoluere non poſſe, vr hominem, & vt ſola humana poteſtate pollentem, ſed ſolùm vt Chriſti Vicarium, & diuina pollentem auctoritate, quo ſenſu non dicitur homo, ſed quaſi Deus, & eius vices gerens. Ad eonfirm. dicendum cum Auctoribus ſecundæ ſententiæ Summum Pontificem poſſe diuina auctoritate ſibi conceſſa diſpenſare in aliquibus, quæ non deducuntur proximè, & primariò ex principijs iuris natnralis, ſed remotè, & ſecundariò, & quæ habent admixtum aliquid obligationis humanæ, modò interueniat iuſta, & legitima cauſa, & conſequenter mirum eſſe non debet, ſi poteſt Summus Pontifex ex iuſta cauſa in matrimonio rato diſpenſare. Ità Sanehez, Henriquez Rebell. Bonacina, & alij quæ eſt ipſiſſima Scoti doctrina, vt patet ex dictis art. 1. huius quæſt. numer. 184. Ad vltimum negatur conſequentia, & paritas, quia diſpenſatio in poligamia eſſet omninò contraria, & præiudicialis commodæ, & procedenti fidelium gubenationi, & bono Eccleſiæ regimini propter grauia incommoda, quæ ſecum afferr, vt conſtabit quæſt. ſeq. atque ideo congruum non fuit, vt talis poteſtas diſpenſandi in poligamia concederetur à Chriſto eius in terris Vicario, ſicut eoneeſſa fuit diſpenſatio in matrimonio rato.

Rurſus obijcies non poteſt Pontifex tota ſua auctoritate impedite aliquem effectum Sacramenti, vt v. g. facere non poteſt, quod baptizatus per baptiſmum, iam receptum non reddatur de familia Chriſti, neque vt Hoſtia conſecrata Corpus Chriſti non contineat, neque ve Sacramenra ſubiecto capaci, collata ſuos non faciant effectus, & ſic de alijs, quos Sacramenta infallibiliter producunt ex Dei inſtitutione, cùm ergo Matrimonij, etiam tantùmmodo rati inſolubilitas ſit ei annexa ex Dei inſtitntione, ve ſupradictum eſt non videtur, quomodo auferri poſ-

ſit

Digitized by Google

ſit à Pontifice durante vita coniugum. Confirmatur, quia alioquin ſequeretur Principem quoque Gentilem poſſe ſuorum ſubditorum matrimonia rata diſſoluere, quia non habet minorem auctoritatem circa contractus ciuiles, & prophanos ſuorum, qualis eſt contractus matrimonij eorum, quàm Pontifex circa contractum matrimonij ſacrum baptizatorum, nam etiam Princeps Gentilis ſupremam habet in ſuos auctoritatem. Tandem quia matrimonium ratum, & conſummatum eſſentialiter non differunt, ſed eandem naturam habent, ac eſſentiam, ſi ergo Pontifex poteſtatem ſoluendi habet matrimonium ratum baptizatum poterit quoque ſoluere conſummatum, quod eſt falſum.

Reſpondetur conceſſo aſſumpto negando conſequentiam, ex hoc enim, quod Pontifex diſpenſare poſſit poteſtate ſibi à Chriſto communicata ſuper matrimonium ratum, non ſequitur, quod impedit, vel impedire poſſit aliquem effectum Sacramenti Matrimonij; ſed ſolùm quod declarare poſſit Deum non poſuiſſe tantam inſolubilitatem in matrimonio rato, quantam in conſummato, & ideò Eccleſiæ poteſtatem reliquiſſe, vt vt iuſtis de cauſis interdum poſſet eam auferre à matrimonio tantùmmodò rato, ſicut dicitur de obligatione orta ex iuramento, quæ quidem perpetua eſt, & tamen auctoritate Pontificis in multis caſibus maioris boni auferri poteſt.

Ad Confirmationem negatur conſequentia, quia Princeps Gentilis, nec licitè, nec validè poteſt diſſoluere matrimonium ſuorum ſubditorum, etiam tantùmmodò ratum, quia non tantùm iure humano eſt indiſſolubile, ſed etiam diuino naturali, ac etiam poſitiuo, nec poteſtatem peculiarem ad id habet à Deo, ſicut habet Summus Pontifex, ſed tantùm habet ordinariam ſuperioris humani, qua neque Pontifex poteſt matrimonium ratum diſſoluere, ſed extraordinaria requiritur, & diuina ſibi à Chriſto conceſſa. Ad vltimum patet ex dictis in ſolutione argumenti præcedentis, quod quamuis matrimonium ratum, & conſummatum eſſentialiter non differant, ſed tantùm accidentaliter, quia tamen conſummatum ſupra ratum addit commixtionem coniugum carnalem, ratione cuius eſſe diſſolutio regulariter fieri nequit abſque inconuenienti, & graui prolis præiudicio; ideò Chriſtus Dominus peculiarem poteſtatem Pontifici ſuo Vicario ad diſſolutionem conſummati inter fideles non conceſſit, ſed tantùmmodò rati, cuius diſſolutio incommoda illa non affert, imò alia plura interdum auferre poteſt.

QVÆSTIO XX.

De diſpenſatione Impedimentorum Matrimonij.

DIſpenſationis nomine hic intelligitur ablatio impedimenti & relaxatio legis illud imponentis pro certis Perſonis & caſibus in particulari, vnde diſpenſatio diſcriminatur à permiſſione, quia cum diſpenſatio ſit iuris alicuius diſpenſatio, aufert peccatum cum tollat obligationem legis, quod tamen non præſtat permiſſio propriè accepta, nec etiam diſpenſatio eſt ſimplex legis interpretatio, aut declaratio propriè loquendo ſiquidem diſpenſatio dicit actum iuriſdictionis, quem non importat legis interpretatio, quæ aliquando ſpectat ad eum, qui nullam habet iuriſdictionem, vt conſtat in aliquo Doctore, qui poteſt legem interpretari, quatenus iudicat legem hic & nunc ob rationabilem cauſam non obligare, ſeu hunc caſum legem non comprehendi; propriè igitur & in rigore loquendo diſpenſatio eſt, iuris relaxatio facta ab habente legitimam poteſtatem, vt docet Scotus 4. diſt.33. quæſt.2. litera C. & quæſt. 3. lit. 6. & D. Bona. d.38. par.2 qu.3. & eſt communis omnium ſententia; dixi autem propriè & in rigore loquendo de diſpenſatione, quia minus rigoroſè loquendo etiam admitti debet alia ſpecies Diſpenſationis quę dicitur iuris declaratiua ſeu interpretatiua, vt notat Brancatus noſter diſputat.38. art.1. nulla enim creatura diſpenſare poteſt in iure Diuino vel naturali relaxando illud, & tamen Summus Pontifex in votis quibuſcumque & iuramentis, quæ iuris naturalis & Diuini ſunt aliquando diſpenſat, ergo non poteſt id ſaluari, niſi de diſpenſatione declaratiua & interpretatiua, quæ eſt actus virtutis Epicheiæ, quæ declarat in quibuſdam caſibus ob aliquam cauſam & finem leges illas non obligare & ideò Scotus diſt.33. cit. quæſt.1. diſiunctiuè dixit, quod diſpenſatio eſt iuris declaratio, vel reuocatio, vt hanc & illam comprehenderet, quæ magis propriè diſpenſatio dicitur.

ARTICVLVS I.

An Summus Pontifex poſſit diſpenſare in impedimentis dirimentibus maximè in voto ſolemni Religionis.

MOuetur quæſtio de impedimentis dirimentibus, quia de non dirimentibus, & merè prohibentibus iam dictum eſt ſupra quæſt.12. art.2. in fine num.367. & in primis conueniunt Doctores omnes Summum Pontificem diſpenſare poſſe in impedimentis ſolùm iure Eccleſiaſtico matrimonium dirimentibus, cum plenariam habeat poteſtatem in totum ius Eccleſiaſticum, & vt Theologi, & Canoniſtæ aiunt totum corpus iuris, ſit in eius poteſtate reconditum: & è contra conueniunt diſpenſare non poſſe in impedimentis dirimentibus iure naturæ & diuino, ſiquidem in illis impedimentis poteſtatem non habet, quia diſpenſatio cùm ſit iuris alicuius relaxatio non habet Summus Pontifex poteſtatem relaxandi ius naturale & Diuinũ, nam Pontifex non habet poteſtatẽ in ius ſuperius, ſeu in legem ſui ſuperioris, qualis eſt lex Diuina, aut naturalis. Satis tamen probabile eſt quod licèt Papa relaxatiuè diſpenſare nequeat in aliquo caſu iuris naturalis aut Diuini, quæ ſola eſt propriè & rigoroſè diſpen-

Google

ſatio, vt ſnpradictum eſt habeat ramen poteſtatem declarandi, quando præcepta naturę obligrnt, & quando non, in quibnſdam caſibus particularibus, & hac rarione dici poſſet quod poteſtatem habeat diſpenſandi declaratiuè in eis, & ſimiliter etiam in iure Diuina poteſtatem habet declarandi, quando lex aliqua Diuina non obliget, ita enim expreſsè docuit D. Bonauentura 4. diſtin. 38. pat. 2. quæſt. 3. de quo videri poteſt Brancatus noſter diſp. 38. cit. att. 2. §. 1. & 2. His itaque præſuppoſitis rota difficultas eſt, an Summus Pontifex poſſit diſpenſate in voto ſolemni Religionis, ita vt per talem diſpenſationem validè poſſit matrimonium contrahi.

Prima ſententia communis in ſchola Thomiſtarum negat poſſe Summum Pontificem diſpenſare in voto ſolemni caſtitatis emiſſo in Religione apptobata ita D. Thom. 2. 2. quæſt. 88 art. 22. quem ſequuntnr Capreolus, Soto, Silueſter, & omnes Recentiores Thomiſtæ præſertim verò Petr. Labar tom. 7. tract. 3. diſp. 6. dub. 8. quod probat Primò auctoritate Innocentij III. de ſtatu Monach. cap. cùm ad monaſterium in fine vbi Pontifex ſic loquitur. Nec exiſtimet Abbas, quod ſuper habruda ptoprietate poſſit cum aliquo Monacho diſpenſare; quia abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis adeò annexa eſt regulæ Monachali, vt coutra eam nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere, etgo ex Illa decretali Summi Pontificis conſtat non poſſe firri diſpenſationem in vota Religionis etiam à Summo Pontifice. Deinde ratione, quia nequit Pontifex diſpenſare in his, quæ ſpectant abſolutè ad ius naturale, & Diuinum maximè vbi verè reperitur perfecta & abſoluta traditio, & accrptatio, ſed votum ſolrmne Religionis emiſſum abſolutè in Religione approbata ſpectat ſic abſolutè ad ius naturale & Diuinum rrgo &c. Maior conſtat ex dictis, quia non poteſt inferior in lege ſuperioris propria auctoritate diſpenſare rx ranon. inferior 21. alioqnin rollerrrur debita ſubordinatio inferiorum ad ſuperiores. Minor probatut, quia illud quod eſſentialitrr coniungitur ſtatui Religioſi maximè ex Chriſti inſtitutione ſpectat ad ius natutale & Diuinum, etenim ſide iure tantùm Eccleſiaſtico eſſe non coniungeretut tali ſtatui eſſentialiter, ſed tantùm accidentaliter vt conſtat de voto conrinentiæ coniuncto ordini ſacro ex ſolo Eccleſiæ ſtatuto, non autem eſſentialiter, atqui ſtatui Religioſo eſſenrialiter pertinet votum ſolemne Religionis loquendo de ſtatu Religioſo perfecto & abſoluto, quia ille ſtatus, in quo aliquis ſe totum Deo & Religioni perfectè & abſolurè tradit, & acceptatur haber eſſentialiter annexum votum ſolemne Religionis, ſcilicet caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ ergo, &c. Rurſus, qnia vota ſolemnia abſoluta & perfecta Religionis dirimunt matrimonium inre naturali, & Diuino abſoluto, ergo Summus Pontifex in illis diſpenſare nequit: conſeqnentia pater ex dictis, quia non poteſt Pontifex diſpenſare in impedimentls, quæ iure naturali & Diuino mattimonium dirimunt; probarur aſſumptum, quia qui per perfectam & abſoluram rraditionrm tranſit in poteſtatem alicnius non poteſt iure Ecclrſiaſtico alteri ttadi, vt conſtat de contrahente matrimoninm cum aliquo, qui poſtea non poteſt cum alio contrahere, ergo cum per vota ſolemnia Religionis vouens ſe perſrctè & abſolutè tradit Deo & Religioni, eumque Deus in ſuum acceptat non poteſt vlla poteſtate humana, vel Eccleſiaſtica alteri tradi. Tandem quia Concilium Trident. hoc inſinuare videtur ſeſſ. 24. can. 9. his verbis, ſi quis dixerit Clericos in ſacris ordinibus conſtitutos vel tegulares caſtitatem ſolemniter profeſſos poſſe mattimonium conttahere, contractumque validum eſſe non obſtante lege Eccleſiaſtica, vel voto &c. quibus verbis Concilium ponit diſtinctionem inter legem Eccleſiaſticam prohibentem matrimonium, ipſumque ditimentem, & inter votum, quod ſui ſcilicet natura dirimir Matrimonium Religioſorum, atque adeò ſentit tale votum iure naturali & Diuino matrimonium ditimere, non autem lege ſolùm Eccleſiaſtica, alioquin ſi lege tantùm Eccleſiaſtica dirimeret, ſicut ordo perperam ſubdidiſſet vel voto, ſi votum ipſum maiorem vim non haberet ad matrimonium diſſoluendum, qnàm ordo.

Secunda ſententia extra ſcholam D. Th. communiſſima aſſirmat Summum Pontificem poſſe diſpenſate in voto ſolrmni caſtitatis, vt valeat matrimonium inire, quando iuſta eſſet cauſa. Eſt autem iuſta cauſa, non qnando recipit bonum alicuius particularis, ſed quando ira exigir bonum commune alicuius Regni & Reipublicæ poſſe inquam in tali caſu diſpenſare, non quidem ad tempus vt aliqui dixerunt v. g. vt duret in matrimonio donec filios genrret, quia hoc eſt contta ſubſtantiam Matrimouij, quod eſſentialiter eſt vinculum perpetnum, ſrd debet diſpenſare abſolutè, vel ſaltem cum hac conditione vr vxore conſentiente, vel fornicante poſt prolem ſuſcrptam tenratur ad Rrligionem redire, ita Scotus 4. diſt. 38. quæſt. vnica, & Scotiſtæ omnrs & Caietan. ex Thomiſtis 2. 2. quæſt. 88. art. 2. Sanchrz Tancred. Coninchi. Ponce, Leſſius, Reginaldus, Bonacina, Hurtadus, Auerſa, Azorius, & alij paſſim. Fundamentum eſt, quia non poſſumus, nec debemus uegare Pontifici Eccleſiæ capiti, quod poſſumus concedere abſque vllo abſurdo, & quod ſit valdè expediens gubernationi Eccleſiæ, ſed poſſe Pontificem diſpenſare in his votis nullum eſt abſurdum, & valdè expediens regimini Eccleſiaſtico, ergo, &c. Minor probatur & quidem quod ſit valdè expediens ſatis conſtat, nam poteſt euenire caſus, vr Regnum integrum deperdatur, vel maximè perturbetur, niſi Religioſus aliquis ex illa ſtirpe Regia ſuperſtes dncar vxorem. Quod autem nullum ſit abſurdnm probatur ex deſtructione fundamenti opinionis aduerſæ, quæ intantum affirmar non poſſe Summum Pontificem in voto ſolrmni Religionis diſpenſare in quantum putat votum ſolemne irritate matrimonium non tantùm iute Eccleſiaſtico ſed iure naturali & Diuino, vr patet ex eius rationibus adductis, ſed falſiras huius fundamenti conſtat ex dictis quæſt. 16. art. 2. vbi ex inſtituto oſtrnſum eſt ſolo iure Eccleſiaſtico non autem iure naturali, aur Diuino factum eſſe, vr votum ſolemne profeſſionis religioſę ditimat matrimonium, & profeſſos reddat

in

in habiles ad contrahendum, quia ſolemnitas ipſa voti in profeſſione Religioſa ſolo inre, Eccleſiaſtico eſt inſtituta, vti, ibi latè demonſtratnm eſt plutibus & efficacibus motiuis, quibus benè penſatis penitus præcluduntur occurſus & reſponſa huic atgumento adhibita à Petro Labat loco cit. Immò addunt aliqui vt Caſpenſis diſp. 10. ſect. 1. poſſe Ponticem in voto diſpenſare etiam ex ea parte, quæ iure naturali impedit, commiſſione extraordinaria Chriſti ipſi conceſſa Io. 20. illis verbis *Paſce oues meas* ad remittendum nomine Dei obligationem ortam ex voto ipſi Deo facto, quod etiam antea docuerat Huttadus diſp. 16. diffic. 1. vbi etiam addit, qnod qnia hæc poteſtas ſupperaddita eſt Ponrifici non abſolutè & in deſtructionem, ſed tantum in ædificationẽ ideo voti diſpenſatio abſque rationabili eauſa ſpirituali cedente in ædificationem eſſet inualida.

Deinde probatur, quia vt paſſim teferunt noſtrę ſententię Auctores de ſacto Summi Pontifices non ſemel diſpenſarunt in votis Religionis ſolemnibus, vt Alexander III. diſpenſauit cum Nicolao Iuſtiniano Monacho ſicnt Surius refert, vt matrimoniũ contrahere poſset. Idem etiam rtferunt factum fuiſse cum Rege Atagoniæ In voto ſolemni Religionis. Similiter etiam cum Conſtantia, Sanctimoniali Filia Rogerij Regis Sieilię Cęleſtinus Papa diſpenſauit, vt Monaſterio poſt profeſſionem exiens Henrico VI. Regi nuberet, ergo poſſunt Summi Pontifices diſpenſare in voto ſolemni Religionis quia ab actu ad potentiam conſequenria tenet.

Ad hoc argumentum eludendum ex hiſtorijs deductã varia Adnerſarij ſubterfugia excogitarunt. Aliqui dixerunt hniuſmodi hiſtorias eſſe valdè dubias, immò potiùs fabuloſas. Sed eùm plures & graues Hiſtoriei hęc facta referant immetitò fides eis negatur, quia vt ait D. Auguſt. abſit vt ea neſcite dicamus, quæ teſtimonio didicimus aliorum, alioquin neſciremus eſſe terras & vrbes, quas celeberrima fama commendat. Alij dixerunt huinſmodi licentias Pontificum non fuiſſe propriè loquendo diſpenſationes, ſed poriùs interpretationes quaſdam declarantes profeſſionem prædictorum nunquam fuiſſe validam. Sed hoe etiam eſt merum effuginm ad argumentum eludendum, nam hiſtoriæ adductæ abſolutè dicunt Ponrifices In iilis caſibus in voto ſolemni Religionis diſpenſaſſe, non autem votum illud declaraſſe inualidum. Alij proinde factum admittentes dieunt, quod cum hac de te diuersè iam pridem fuerit opinatum Papa diſpenſans ſecutus eſt illam opinionem, quam probabilem cenſebat haud tamen ſubinde fit conſcquens, vt illam tanquam de fide decreuerit, nam facta Pontificum minimè artienlos fidei conſtituunt, ira Dominicus Soto lib. 7. de Iuſtitia & inre quæſt. 4. art. 2. Hoc totum planè nos quoque gratis concedimus, neqne enim ob id aſſerimus & pronunciamns oppoſitam ſententiam eſſe improbabilem, ſed ſolùm dicimus noſtram eſſe probabiliorem, hoc enim ex factis Ponrificum ad minùs inferre licebit. Tandem Sylueſter ſacri Palatij Magiſter par. 2. Summæ verbo votum 4. quæſt. 5. ait quod Papa hoe fecir de plenitudine poteſtatis, non de iure, & quod ipſe vidit Pontificem maiora feciſſe cum Scandalo totius Chriſtianitatis. Quam Silueſtri reſponſionem, vt nimium Silueſtrem & impudentem iam ſupta refutauimus qu. 6. art. 3. num. 200.

Ad ptimum argumentum oppoſitæ ſententiæ ex illa decrerali Innocentij rertij deductum, variæ ſnnt ſolutiones; communis tamen & vera ſolutio apud Sanchez, Ponce & alios ſenſum illorum verborum eſſe non poſſe Pontificem diſpenſare circa Monachum, vt manens monachus vel Religioſus non obligetur ad caſtitatem, poſſe tamen ſacere de Monacho non Monachum, vel non Religioſum; hoc eſt non poſſe Pontificem iſta duo ſimul componere proprium retinere & caſtitatem non ſeruare cum ſtatu Religioſi, ſeu Pontificem licenriam indulgere non poſſe, vt cum proprio & ſine eaſtitate viuens Monachus ſir, & Religioſus. Quod quidem veriſſimum eſt, quia illa tria vota paupertatis caſtiratis & obedientiæ ſunt de ſubſtantia ſtatus Religioſi & cum eius iuſtitutio ſit iuris Diuini planum eſt non eſſe poteſtatem in Pontifice ad efficiendum, vt ſine paupertate & caſtitate ſtatus Religionis maneat. Hanc tamen communem ſolurionem impugnat Petrus Labat loco citato, nam ibi Summus Pontifex infert non poſſe Abbatem diſpenſare ſubditum à voto caſtitaris, quia nec ipſe Summus Pontifex id præſtare poteſt, atqui ſi iuxta prædictam reſponſionem poſſet Summus Pontifex ſpoliare Monachum ſeu Religioſum, vt non maneret Religioſus non ſatisfaceret quæſtioni; ſiquidem cum ibi faciat comparationem inter Abbatem, & Pontificem poſſet quidẽ aſſerere eriam Abbatem poſſe ſpoliare Monachum, & efficere, vt non ſit amplius Religioſus, & Monachns, ſubindeque iuxta prædictam ſolutionem non ſatisfeciſſet quæſtioni, nec ſuum inrentum expoſuiſſet, ſed planè non video, vnde & qua ratione hic Auctor deducat conſequentiam, quod ſi Summus Pontifex poſſet ſpoliare Monachum, & efficere vt non ſit amplius Religioſus poſſet quis deducere & aſſerere etiã Abbatem poſſe Monachum ſpoliare, & efficere, vt non ſit amplius Religioſus; licèt enim benè ſequatur; quod id quod non poteſt Summus Pontifex eſſicere, tantò minùs poteſt efficere Abbas; non tamen è contra bene dedueitur, quod quicquid poteſt Pontifex poſſir etiam Abbas, & ideò quod ſi Pontifex poteſt ſpoliare Monachum, ira vt non ſit amplius Religioſus poſſir etiam deduci, idipſum ab Abbate effici poſſe, quia hoc eſſet arguere à maiori ad minus.

Ad ſecundum dico, nec maiorem, nec minorem eſſe ſimpliciter veras ſed cum aliqua limitatione; licèt enim nequeat Pontifex abſolutè & in rigore diſpenſare in his, quæ ſpectant ad ius naturale & Diuinum poteſt tamen diſpenſare diſpenſatione declararina & interpretatiua vel ex commiſſione extraordinaria Chriſti ſuperaddita officio Summi Paſtoris & legislatoris Eccleſiaſtici ad remittendum nomine Dei obligationem ortam ex voto ipſi Deo facto, modo iam declarato. Nec etiam vera eſt abſolutè minor; quamnis enim votum Religionis iure naturali obliget, ipſa tamen voti ſolemnitas in profeſſione Religioſa ſolo iure Eccleſiaſtico inſtitnta eſt ex dictis qu. 16.

art. 2. probatio verò minoris ſolùm ſuadet quod antea dicebamus non poſſe Pontificem facere, vt ſine voto caſtitatis ſtatus Religionis permaneat, quia tria illa vota ſunt de ſubſtantia ſtatus Religioſi, & ex Chriſti inſtitutione ſtatui Religioſo eſſentialitèr coniunguntur; adhuc tamen facere poteſt de Religioſo non Religioſum diſpenſando in voti ſolemnitate quæ ſolum iure Eccleſiaſtico eſt inſtituta, eumque à tali obligatione eximendo modo iam declarato. Ad tertium negatur abſolutè aſſumptum ex doctrina iam tradita quæſt. 16. art. 2. ad probationem patet ex dictis ibidem num. 440. traditionem, quæ fit per votum ſolemne profeſſionis non pugnare ex natura rei cum traditione, quæ fit in matrimonio, eo quod ſint traditiones altecius & alterius rationis; neque ex natura rei in hoc differre votum ſolemne à ſimplici ſed ex poſitiuo Eccleſiæ iure, & tandem tam vim dirimendi matrimonium, quàm ipſam voti ſolemnitatem ab Eccleſia fuiſſe inſtitutam vt ibi dictum eſt. Ad vltimum ex Concilio Tcident. deductum concedo illis vltimis verbis innuere voluiſſe, quod votum ſolemne Religionis maiorem vim habeat ad matrimonium dirimendum, quàm Ordo, non tamen ex eo capite, quod Ordo lege tantùm Eccleſiaſtica dirimat, votum verò Religionis iure etiam naturali & Diuino, ſed ex eo capite tantùm, quod votum continentiæ coniungitur ordini Sacro ex ſolo Eccleſiæ ſtatuto, at ſtatui Religioſo eſſentialiter coniungitur & ex Chriſti inſtitutione, vndè licet facere poſſit Pontifex vt Clericus in ſacris conſtitutus etiam matrimonium contrahat in ſacris ordinibus adhuc permanens, non tamen hoc facere poteſt de Religioſo adhuc in ſtatu Religionis permanente, quia votum Caſtitatis ſtatui Religioſo eſt eſſentialitec annexum non autem accidentaliter, ſicut ordini ſacro, at adhuc cum hoc ſtat vt poſſit facere de Religioſo non Religioſum diſpenſando in voto caſtitatis, vt validè contrahere valeat.

Sed inſtabis adhuc quia Pontifex efficere nequit vt calix ſemel conſecratus non maneat in perpetuum conſecratus, ergo neque efficere poterit, vt Profeſſus, qui ſemel per votum ſolemne eſt Deo conſecratus non maneat in tali conſecratione conſecratus. Reſpondeo argumentum potiùs eſſe ad oppoſitum, ſicut enim mutatione facta in re conſecrata, vt ſi forma calicis diſſoluatur, poteſt in prophanos vſus eius materia conuerti & applicari; ità mutatione facta in Religioſo & Pontifice poteſtate à Deo accepta & eius ordinariæ ſupecaddita diſpenſante in votis & ſtatum Religionis diſſoluente poterit, qui iam fuit conſecratus & Religioſus nubere, & negotijs ſæculi deſeruire; neque in hoc vlla apparet repugnantia; nam vel ſermo eſt de conſecratione quæ fit per votum, & hæc non impedit, quia hæc reperitur etiam in voto ſimplici, quod ſecundùm omnes poteſt à Pontifice tolli & diſpenſari. Vel ſermo eſt de conſecratione, quę pec ſolemnitatem voto adiungitur, & hæc etiam Pontificis diſpenſationem impedire non poteſt, quia illa eſt de iure poſitiuo, & ſolo Eccleſiæ ſtatuto inſtituta vt ſupra dictum eſt.

Hìc autem ſpecialiter aduertendum eſt notabile diſcrimen, quod verſatur inter diſpenſationem cadentem in aliqua, quorum obligatio naturalis eſt, vt in voto, iuramento Matrimonio rato eſt, & cadentem in alia, quorum obligatio ſolùm conſurgit ex lege Eccleſiaſtica; in his enim diſpenſatio à Romano Pontifice facta etiam ſine cauſa eſt valida, quia in ſpiritualibus ſupremam in terris habet dominationem, ſiue poſtea peccet diſpenſando ſine legitima cauſa, vt volunt aliqui, ſiue non peccet, vt alij contendunt. At diſpenſando in illis, quorum obligatio eſt naturalis certum eſt ſecundùm communem Doctorum ſententiam iuſtam & legitimam requiri cauſam, qua deficiente non tantùm illicita ecit diſpenſatio ſed etiam inualida vt notat Sanchez lib. 8. diſput. 17. plures alios adducens, cum enim in his diſpenſet Pontifex non Auctoritate propria, & ordinaria paſtoralis officij, ſed poteſtate extraocdinaria ſibi à Deo conceſſa, & ſuperaddita non eſt credendum datam illi eſſe hanc poteſtatem ad deſtructionem, ſed potiùs in ædificationem, & fidelem diſpenſationem; vnde in his caſibus tutum non eſt vti diſpenſationibus ſine iuſta & legitima cauſa conceſſis, ideoque in propoſito iam ſupra diximus Summum Pontificem etiam in voto ſolemni caſtitatis diſpenſare poſſe, vt valeat matrimonium iniri, quando iuſta adeſt cauſa. Inſuper aduertendum eſt Brancatum noſtrum diſp. 36. cit. art. 2. cum quibuſdam alijs non admittere in Pontifice hanc Auctoritatem delegaram à Deo & commiſſariam diſpenſandi in lege naturæ, cum nullum de ea adſit fundamentum in Scriptura & Traditionibus, etſi talis poteſtas delegata à Deo in Pontifice diſpenſandi in iure Diuino poſitiuo non admittitur, multò minùs in iure naturali debet admitti. Neque hinc ſequitur non fuiſſe prouiſum neceſſitati Eccleſiæ ſufficientec, ſi talis poteſtas delegata & commiſſaria denegetur in Pontifice diſpenſandi in iure naturali, cum talis neceſſitas vrgere poſſit, vc diſpenſatione indigeat. Non ſequitur inquam, quia ad ſuccurrendum tali neceſſitati ſufficit in Pontifice poteſtas declarandi, quod aliquis caſus non ſit comprehenſus in communi lege, nam de facto Papa declacat, quando contractus aliqui iure natucæ obligantes habent vim, & quando non, ſiue cum hominibus initi ſint, ſiue cum Deo, vt patet de voto ſimplici & ſolemni & de iuramentis, certum eſt enim quod contractus iſti ex poteſtate Pontificia vim obligandi amittunt, & hunc dicendi modum confirmat Gloſſa in capit. non eſt de voto, vbi opponens ſibi quomodo Papa poſſit diſpēſare in voto quod eſt de iure naturali reſpondet, quod in his votis non diſpenſat, ſed declarat, cum enim quis v. g. vouet peregrinari ſubintelligitur ſi commodè fieri poteſt vt patet ex capit. Quanto de iureiurando, atque ideò quando Papa in his obligationibus ex conſenſu humano pendentibus dicitur diſpenſare declaratiuè ſe habet, & non poteſtatiuè propriè loquendo & hic dicendi modus eſt probabilis cum non ſint multiplicanda entia ſine neceſſitate, & fundamento ſufficienti rationis, quod in propoſito non apparet.

Poſtremò eſt difficultas. An etiam Epiſcopus diſpenſare poſſit in impedimentis Matrimonium dirimentibus Hanc difficultatem fusè tcactant Sanchez lib. 2. diſput. 40. Poncc

lib. 8.

lib.8.cap.13.Conincb. diſput.33.dub. Aneſa quæſt. 19. ſect. 1. Hurtadus diſput. 26. difficult.2.& Brancatus noſter fuſiſſimè diſput.38. cit. art. 5. per plures paragraphos, qui omnes vt plurimùm in hoc conueniunt vt colligit Caſpenſis diſput. 10. ſect. 1, Epiſcopum non poſſe iure ordinario diſpenſare ſuper impedimentis dirimentibus, quemadmodum neque poteſt ea impedimenta conſtituere quia inferior ſuper ſtatutò à Superiore diſpenſare non poteſt. Addunt tamen Epiſcopum ex tacito conſenſu vel licentia tacita Papæ diſpenſare poſſe nonnullis conditionibus ſeruatis. Prima eſt, quod impedimentum ſit occultum. Secunda quod matrimonium iam exteriùs & publicè ſit celebratum. Tertia, quod coniuges abſque magno ſcandalo & inconuenienti ſeparari non poſſint. Quarta, quod non ſit facilis aditus ad Romanum Pontificem ex paupertate contrahentium, vel alia rationabili de cauſa Sic etiam pariter dicunt poſſe Epiſcopum diſpenſare in eiſdem impedimentis dirimentibus etiam ante contractum matrimonium in caſu neceſſitatis, ſi non patet aditus ad ſuperiorem, vt ſi quis morti proximus ad legitimandos liberos, vel ad reparandum concubinæ honorem vel pro bono pacis deberet citò contrahere & obſtaret impedimentum dirimens. Tandem dicunt poſſe quoque Epiſcopum diſpenſare in impedimentis dirimentibus matrimonio iam contracto ſuperuenientibus,& petitionem debiti impedientibus vt poſſit, licitè peti. In caſibus autem, quibus poteſt Epiſcopus diſpenſare putarunt aliqui non poſſe niſi immediatè per ſe ipſum, quia ad ſummum ipſi Epiſcopo conceditur diſpenſandi facultas. Cæterum communem & veram doctrinam ait eſſe Aueſa loco citato poſſe etiam Epiſcopum hanc facultatem committere,& alteri delegare, quoniam id ei competit ratione officij & tamquam ordinario Superiori, ſicut poteſt etiam delegare facultatem ſibi competentem abſoluendi a caſibus reſeruatis, aliaſque ſimiles facultates. Ratio autem, cur Epiſcopus diſpenſare poſſit ſuper impedimentis dirimentibus in prædictis caſibus, quando ſcilicet impedimentum eſt occultum, & matrimonium publicum, nec coniuges abſque magno ſcandalo ſeparari poſſunt, nec ad Summum Pontificem, vel ad eius Nuntium patet recurſus, eſt quia, credibile non eſt Summum Pontificem in caſu tantæ neceſſitatis, & cum tanto animarum periculo voluiſſe ſibi diſpenſationem reſeruare, & conſequenter præſumitur Epiſcopo conceſſa tacita facultas diſpenſandi in foro conſcientiæ, modò matrimonium fuerit bona fide contractum, vt Doctores communiter docent, alioquin ſi mala fide contractum fuerit præſumitur Pontificem in eo caſu reſeruare ſibi facultatem diſpenſandi, & nolle fauere contrahentium iniquitati iuxta decretum Concili Trident. ſeſſ. 24. cap. 5. aſſerentis ſeparandos eſſe ſic contrahentes ſine ſpe diſpenſationis obtinendæ ita Bonacina quæſt.3.punt.15.n. 3. Dubitarunt aliqui, an etiam Summi Pontificis legati præſertim, qui dicuntur à Latere poſſint in prædictis Matrimonij impedimentis diſpenſare. Sed certum eſt ex communi Doctorum regulariter non poſſe, niſi quatenus eis expreſſè à Pontifice concedatur, quia de reliquo id non eſt per ſe eorum officio annexum, nec de iure eis conceditur. vt notat Aueſa loco cit.

ARTICVLVS II.

Quid requiratur, vt diſpenſatio ſit valida.

PRimò conueniunt Doctores ad valorem diſpenſationis à Pontifice concedendæ in ijs impedimentis, quæ ſunt de mero iure Eccleſiaſtico nullam requiri cauſam, ſed ſolam eius voluntatem ſufficere, & poſſe pro libito ſuo diſpenſare in lege propria abſque vlla cognitione cauſæ, ſi ipſe verè diſpenſare intendat, & ratio eſt, quia cùm lex humana à voluntate legiſlatoris totam vim ſuam habeat, iam tali voluntate ceſſante etiam ſine cauſa lex obligare deſinit, & ſic valet legis relaxatio, ſeu diſpenſatio in tali caſu, vt non ſolùm validi, ſed etiam liciti ſint actus ſubditorum, qui deinceps contra talem legem fierent ex toto, vel ex toto, vel ex parte ſublatam, appoſitè autem dixi, ſi ipſe verè diſpenſare intendat, quia ſi intentionem diſpenſandi non habeat, niſi exiſtente iuſta cauſa diſpenſatio ſine tali cauſa obtenta non valet, non quidem ex poteſtatis defectu, ſed intentionis, & ideò ſi Pontifici falſæ cauſæ exponantur obtenta diſpenſatio minimè valebit, quia Pontifex ex dicta ſuppoſitione, nonniſi veris exiſtentibus narratis diſpenſare intendit. Dixi etiam in ijs impedimentis, quæ ſunt de mero iure Eccleſiaſtico, quia ſi Pontifex diſpenſare poteſt aliquo modo etiam in ijs impedimentis, quæ ſunt de iure diuino, & naturali, nempè poteſtate extraordinaria, & à Chriſto Domino ſuperaddita, vt aliqui volunt, vel poteſtate ſolùm declaratiua, vel interpretatiua, vt alij contendunt iuxtà dicta ſuperiùs num. 515. id vtique non poteſt niſi ex iuſta cauſa, ſine qua diſpenſatio non valeret, ac de facto cùm votum obliget de iure diuino, & naturali ſaltem ad prohibendum, ſi non ad dirimendum requiritur iuſta cauſa, vt voti diſpenſatio valeat, itaùt ſi abſque tali cauſa diſpenſaretur, non ſolùm illicita eſſet diſpenſatio, & contractus matrimonij illicitus, vt ait Aueſa quæſt.19.ſect.4. ſed etiam inualida iuxta dicta art. præced. quia ad validè diſpenſandum in votis, quibus matrimonium impeditur, ſeu prohibetur neceſſe eſt etiam rationabilis cauſa iudicio prudentis diſcernenda ſecundùm communem opinionem, vt notant Hurtad. diſp. 29. diffic.3. & Steph. à S.Greg. cap.112. in fine, pro quo Canoniſtas citat in Gloſſa cap. non eſt verum, vbi dicitur inferiorem inualidè diſpenſare in lege ſuperioris abſque iuſta cauſa, vnde conſequenter deducit ſummum Pontificem abſque iuſta cauſa diſpenſantem in voto, vel iuramento, aut alijs rebus ad ius diuinum ſpectantibus, non tantùm illicitè, ſed etiam inualidè diſpenſare. Quatenus ratione in caſibus, quibus etiam ab Epiſcopo concedi poteſt diſpenſatio, vel alijs ex delegatione Pontificis etiam in impedimentis, quæ ſunt de mero iure Eccleſiaſtico, omninò

cau-

cauſa requiritur ad valorem diſpenſationis, vt etiam Aueſa concedit loco cit. & ratio eſt quia cùm agatur de lege ſuperioris non eſt in libera facultate inferiorum ei derogare, ſed ſolùm inquantum expreſsè, vel præſumptiuè illis à ſuperiore permittitur. Certè autem Pontifex non intendit, nec conſentit, vt quiſquam alius abſque rationabili cauſa diſpenſet, atque ideò quæcumque diſpenſatio ab alijs infra ipſum ſiue tali cauſa conceſſa non erit valida.

Secundò vniuerſaliter loquendo ad legitimam diſpenſationem impedimentorum dirimentium iure tantùm Eccleſiaſtico introductorum, tres cauſæ communiter à Doctoribus aſſignantur, quarum quælibet eſt ſufficiens ad illum. Prima eſt bonum pacis, & extinctio grauis litis, & diſcordiæ, ſæpè enim per connubia pacis quoque fœdera iunguntur, non ſolùm inter certas Perſonas, ſed etiam inter familias, communitates, & regna. Secunda eſt, quando quis in propria patria abſque graui incommodo nuptias ſibi dignas inuenire nequit, niſi cum cognata, vel cum ea, inter quam, & ipſum eſt impedimentum, cuius petitur diſpenſatio, cenſetur hæc cauſa ſufficere; etiamſi alioquin in alijs oppidis conuicinis Perſonæ coæquales inueniantur, quia non debent cogi præſertim fœminæ è patria exire ad coniuges conquirendos deſerendo ſuos propinquos, & notos. Tertia eſt defectus dotis competentis in fœmina inopiæ cauſa, cuius defectu fœmina nequit inuenire maritum, cenſetur autem fœmina Pauper & de dote deficiens, quando tantam non habet, quanta requiritur, & conſueta eſt, vt nubat pari. Et hæc cauſa præſertim procedit, quando inter coniunctos paratus eſt aliquis eam dotare, vel abſque dote competenti accipere. Aliæ autem cauſæ ſolent adhuc à Doctoribus addi, quæ etiam ſufficientes cenſentur ad diſpenſationem impedimentorum legitimè obtinendam, nempè conſeruatio ſucceſſionis, ſiue hæreditatis, & ſplendoris in eadem familia, vtpotè quando fœmina remanet hæres, ne transferat poſſeſſionem in extraneos, qua ratione etiam in antiqua lege diſponebatur, vt fœmina hæres in ſua cognatione nuberet. Rursùs excellentia meritorum erga Eccleſiam, ſiue petentis diſpenſationem, ſiue eius, in cuius gratiam petitur, æquum enim eſt, vt qui de Eccleſia ſunt benemeriti eius quoque benignitatem experiantur. Item notabilis quantitatis pecuniæ exhibitio ad opera pia, vnde refert Aueſa qu. 19. ſect. 4. in Romana Curia verſatus interdum aliqui exponunt ſe diſpenſationem petere abſque cauſa, ideſt abſque vlla cauſa ex prædictis interueniente, ſed tamen in expeditione ipſa affigitur talis cauſa, quia obligare quempiam ad faciendum tale opus pium, vel erogandam tantam pecuniæ ſummam eſt ſufficiens cauſa ad diſpenſandum, præſertim quando impedimentum non eſt ita arctum, poſſunt eſſe quoque aliæ cauſæ, quæ ſufficiant & iudicio prudentum diſcerni debent, & apud Sanchez videri poſſunt diſp. 19. vt ſi matrimonium ſit ignorantèr, & bona fide contractum cum ceſſatione à copula poſt notitiam impedimenti; item reparatio honoris fœminæ, quæ fornicariè cognita redintegratur per matrimonium cum viro, qui eam violauit, ac etiam legitimatio, & bona educatio prolis ex fornicatione ſuſceptæ, & ſimilia.

Tertiò, quia Pontificis diſpenſatio ſurreptionis vitio nulla, & irrita reddi poteſt, ideſt, vel ſuppreſſione veri, vel narratione falſi, ad hoc euitandum debet in primis impedimentum, pro quo diſpenſatio petitur in ſua ſpecie exponi, & proponi, & non vnum pro alio, v. g. impedimentum cognationis pro impedimento criminis, vel cognationis naturalis pro ſpirituali, affinitatis pro conſanguinitate, aut è conuerſo, & ſic de reliquis, ſiquidem Pontifex illud tantùm impedimentum auferre per diſpenſationem intendit, quod ſibi proponitur, & exponitur, non aliud diuerſum, & ideò ſi narretur vnum pro alio nullum aufertur, & diſpenſatio eſt nulla. Rurſùs debet exponi, ſi ſint plura impedimenta in ſpecie, vtpotè ſi ſint impedimentum criminis, & impedimentum propinquitatis; item criminis ex machinatione, & criminis ex adulterio, ſimiliter propinquitatis, ex cognatione, & affinitate, vel cognationis naturalis, & ſpiritualis, & ſic de ſingulis, quia ſi vnum ſolùm, quamuis fortiùs exponatur de illo ad ſummum habebitur diſpenſatio non de alio, quod tacetur; plura ergo impedimenta diuerſæ rationis, & non connexa, ſunt neceſſariò in petitione diſpenſationis exprimenda, quia ex vna parte quodlibet impedimentum diſpenſatione eget, ac proinde quodlibet eſt in petitione exprimendum, & ex alia parte cùm non ſint connexa vnum non exprimitur expreſſione alterius; Si verò concurrant plura impedimenta eiuſdem ſpeciei non connexa, vt quando quis eſt conſanguineus alteri ex duplici capite, ſiue ex parte vtriuſque parentis, vel ſi ſit affinis eò quod cognouit duas illius conſanguineas, aliòue ſimili modo licèt aliqui dixerint non oportere ea diſtingui in petitione, ſed ſatis eſſe exponere impedimentum, vt vnicum in gradu tamen propinquiori. Probabilius tamen eſt debere diſtingui, & exponi illa impedimenta tamquam plura, ratio eſt quia maior vtique, & noua propinquitas eſt, quando modo prædicto ex diuerſis capitibus conſurgit, ſcilicet ex diuerſis Perſonis, ac difficiliorem reddit diſpenſationem, & dum in petitione exponitur conſanguinitas, vel affinitas ex vno capite penès vnam perſonam conſurgens, in hoc quidem intendit Pontifex diſpenſare, ſub quo propinquitas ex alio capite penès aliam Perſonam conſurgens non comprehenditur, ergo eamquam plura exponi debent ad diſpenſationem legitimè obtinendam, non autem, & vnicum impedimentum, quamuis ſint eiuſdem ſpeciei. Ita Sanchez, Tancredus, Coninchius, Ponce, Hurtadus, Aueſa, & alij paſſim.

Quartò vlteriùs docent Doctores ad validitatem diſpenſationis exponi debere impedimenta ſingula in proprio gradu, & v. g. in impedimentis conſanguinitatis, affinitatis, & publicæ honeſtatis ex matrimonio rato opus eſt contrahere volentes, quod exprimant in petitione, in quo gradu coniungantur, num in primo, ſecundo, tertio, vel quarto, nam pro qualitate gradus redditur facilior, vel difficilior diſpenſatio, exigitur minor,

nor, vel maior cauſa, & imponitur maior, vel minor compenſatio, ſi tamen exponeretur maiot gradus pro minori, v. g. tertius pro quarto, vel ſecundus pto tertio adhuc diſpenſatio eſt valida, quia nempè ſub gradu ſuperiori in eodem ordine includitur inferior, & minor continetur in maiori, quare dum Pontifex diſpenſat in ſuperiori eo ipſo in inferiori diſpenſare cenſetur, nam qui diſpenſat in maiori eo ipſo in minori quoque diſpenſat. Quod intelligitur, quando maior, & minor ſunt eiuſdem ordinis, & ſpeciei, ve conſanguinitatis, vel affinitatis, quia quando ſunt diuerſæ ſpeciei diſpenſatio eſt nulla, ve ſi exprimatut ſecundum conſanguinitatis pro tertio affinitatis, quia tunc minor tacitus non continetur in maiori expreſſo, quia ſunt diuerſi ordinis, & ſpeciei. Preterea etiam exprimi debet, ſi coniunctio ſit in linea recta, vel trauſuerſali longè enim diuerſum eſt iudicium de vtraque, vt patet ex dictis in ſuperioribus, & quoniam affinitas quoque habet illos duos modos, ſcilicet ex copula coniugali, vel fornicaria oportebit exprimere certum modum, ſiquidem maiot eſt affinitas ex copula coniugali contracta, quàm ex fornicaria. Et pariter quia publica honeſtas duplicem haber modum ſcilicet ex matrimonio rato, vel ex ſponſalibus, opus etiam erit exprimere, ſi ſit ex mattimonio, quæ ſanè maiot eſt, quàm ſi ſit ex ſponſalibus; vt patet ex diuerſa diſpoſitione Concilij Tridentini circa vnum, & alterum modum huius impedimenti. Demùm quando conſanguinitas, vel publica honeſtas ex matrimonio tato, vel affinitas inter duos contrahere cupientes eſt inæqualis, ideſt ſuperioris gradus ex patte vnius, & inferioris ex parte alterius, vt ſit vnus in ſecundo, alter autem in tertio à communi ſtipite diſtent, non eſt neceſſariò vterque exprimendus, ſed ſufficit remotiorem exprimere, eò quod remotior trahat ad ſe propinquiorem, & reuera diſtrahat coniunctionem talium Perſonarum ad huiuſmodi gradum remotiorem, vt habetur in cap. final. de conſanguinit. Quod etiam Pius Quintus poſteà confirmauit decreto incipiente Sanctiſſimus vbi ait, quod gradus remotior attendatur, trahatque ſecum propinquiorem, ac ob id ſufficiat remotiorem tantùm gradum exprimere, obtentis tamen poſteà ſuper propinquiori literis declaratorijs, quæ quidem literæ ad matrimonij valorem non ſunt neceſſariæ; ſed pto foro externo, & ad euitandum ſcandalum, quod ſolet in vulgo oriri exiſtimante duos inæqualiter diſtantes alterum in ſecundo, & alterum in quarto eſſe magis propinquos, quàm ſi vterque diſtaret in quarto. Addit tamen ibi Pontifex, ad valorem diſpenſationis requiri, vt quando propinquior ſtipiti proximo diſtat in primo gradu, etiam iſte primus exprimatur, nec in tali caſu expreſſio remotioris ſufficiat, quia Pontifex nunquam intendit in eiuſmodi gradibus diſpenſare quia hæc matrimonia ſingularem habent indecentiam ob reuerentiam his perſonis debitam ferè ſimilem, ac parentibus, nec vllum huiuſmodi diſpenſationis exemplum extat, ita Doctores omnes ſupracitati.

Quintò, quærunt Doctores, an diſpenſatio, in cuius petitione exprimitur, falſum, vel reticetur verum ſit nulla. Brancatus noſter diſp. 38. artic. 7. abſolutè reſpondet, quod quoties in petitione exprimitur ſcienter falſa cauſa, vel tacetur aliqua veritas, ex cuius ſilẽtio obtinetur diſpenſatio hæc eſt nulla ex defectu conſenſus Papæ. Melius tamen alij & clariùs ſub diſtinctione reſpondent, quod ſi taciturnitas, veri, aut relatio falſi ſit alicuius, quod iure præcipitur non taceri, aut omnino declarari in petitione, abſque dubio nulla eſt & ſubreptitia diſpenſatio. Quod ſi hoc iure non præcipiatur, rurſus diſtinguunt duplicem eſſe cauſam conducentem ad conceſſionem diſpenſationis, vnam motiuam ſeu finalem principalem, alteram impulſiuam ſeu finalem minùs principalem; motiua dicitur illa; quæ expreſſa in petitione ita de facto mouet ad diſpenſationem concedendam, vt ſi ita non exprimeretur diſpenſatio non concederetur, vel ſaltem abſolutè non concederetur, ſed cum aliquibus limitationibus impulſiua verò eſt illa, quæ non mouet ad conceſſionem diſpenſationis ſeu non conducit ad ſubſtantiam conceſſionis, ſed tantùm impellit, ideſt conducit tantùm vt faciliùs concedatur, atque adeò conducit tantùm ad modum, non ad ſubſtantiam conceſſionis, vnde ſi talis cauſa non exprimeretur, adhuc diſpenſatio obtineretur licèt non ita facilè. Si igitur verum, quod tacetur, vel falſum, quod exprimitur pertineat ad cauſam, ſine qua non daretur diſpenſatio procul dubio etiam facit nullam diſpenſationem, quia ſilentium veri & prolatio falſi in tali caſu inducit ad ſubſtantiam conceſſionis, & non tantùm ad modum facilicatis, ſi verò pertineat ad cauſam tantùm impulſiuam, non ob id diſpenſationem irritat, quia adhuc concederetur, licèt non ita facilè. Ita Tancred. Couatr. Hurtadus Caſpenſis & alij paſſim.

Sextò tandem quærunt Doctores, an taciturnitas copulæ habitæ inter conſanguineos, aut affines irritet diſpenſationem ſuper impedimento conſanguinitatis vel affinitatis. Affirmant quamplures cum Sanchez lib. 8. diſp. 25. & ſequitur ex noſtris Brancatus diſputat. 38. cit. art. 8, quorum fundamentum eſt, quia inceſtus ipſe eſt impedimentũ quoddam obſtans matrimonio, quare eius quoque per expreſſam mentionem petenda eſt diſpenſatio, aliter nulla erit. Negant alij cum Poncio tib. 8. cap. 17. quem ſequitur Anerſa quæſt. 19. ſect. 6. quorum fundamentum eſt quia inceſtus per ſe erat tantùm impedimentum prohibens non verò dirimens, quare ſine diſpenſatione reddebat matrimonium illicitum, non autem inualidum. Mihi verò cum alijs diſtinguendum videtur, quod ſi in diſpenſatione non ponatur conditio illa, dummodo copula non interuenerit, & copula interuenerit poſt factam conceſſionem, & remiſſionem ad Ordinarium, ſiue etiam ante conceſſionem præceſſerit veriùs eſt valere diſpenſationem, quia talis inceſtus non eſt impedimentum dirimens ac proinde Pontificis diſpenſatione non eget, vt dicebat ſecunda opinio. Quando vero diſpenſatio data fuit expreſsè ſub illa conditione; dummodo copula non interuenerit & reuera interuenerit ante datam conceſſionem Pontificis valdè pro-

probabile eſt in & caſu taciturnitatem copulæ in petitione facere diſpenſationem nullam vt prima opinio dicebat hoc enim opus erat exprimere ex vi conditionis appoſitæ in diſpenſatione, dummodo copula non interuenerit, nam talis conditio ſignificat intentionem Pontificis eſſe non diſpenſare, ſi copula præceſſit; niſi in petitione exprimatur. Alia plura ad hunc punctum ſpectantia apud citatos Auctores videri poſſint.

BALDVINI IVNII ORDINIS MINORVM.

DE ROMANO PONTIFICE.

LIBER TERTIVS.

Balduinus Iunius primo loco ponendus in litera B non potuit poni, quia improbum neque per laborem inueniri potuit in vlla Bibliotheca, nunc in particulari quadam tandem inuentus hìc collocatur.

Balduinus Iunius, lingua vernacula, De Longhe, Patritia, & antiqua familia in Hollandiæ Haga-Comitis natus (quidam cum Myræo in ſua Bibliotheca Dordracenum volunt) iure hæreditario Dominus in Baerſuicte, & Patrimonio Auunculi Baro in Dormael, Iuſti Lipſij primùm diſcipulus, & Contubernalis Louanij, deinde Ordinis Minorum, vbi deuotione, obſeruantia alijſque virtutibus factus nobilior, inſignis euaſit Theologus, Hiſtoricus, Orator, in multis locis ſuæ Religionis præfuit Guardianus, & ſuæ Prouinciæ Definitor euaſit. Eſſe autem ex Ordine Minorum neſcio quo fundamento aliqui vertant in dubium, cum eum inter Seraphici illius Ordinis Doctores enumetent Rodulphus Vvillotus, Lucas Vvadingus, Myræus, centumque alij. Nec minimum dubitandi fundamentum præbet, quod in Dominicanæ Religionis laudes torus fuerit, illorum Doctores, & Sanctos impensè celebrans, immò veritatem ipſam magis confirmat, quippe Dominicus, & Franciſcus, æterno ſeſe oſculo complectuntur, & veluti duo cherubim ſocij ſemper arcæ aſſiſtunt. Non deſunt quamplures Iunij Encomiaſtes; at non indiget alieno ſplendore, qui proprio abundat, & ſimplex eius operum recitatio pro ſumma Panegyri eſt, & de eo præcipuè dictatum videtur elogium illud, tanta ſcripſit, ac ſi nuſquam vacaſſet legere, tanta legit, ac ſi nuſquam ſcripſiſſet. Eius autem Opera ſunt infraſcripta. Tuba Concionatorum, ſeu collationum ignearum Centuriæ XIX. I. De Sacramentis in genere, de baptiſmo, & confirmatione Louanij Typis Henrici Haſtenij 1629. 8. II. De Tota Ariſtotelis Logica, & Phyſica; De Theologia, præceptis Decalogi, & Eccleſiæ ibidem 1630. III. De Sanctis. Duaci apud Auroy 1630. IV. Ex nouo Teſtamento ibidem 1629. V. Hiſtorialis ab origine Mundi vſque ad annum LVII. ibidem 1629. VI. De Venerabili Sacramento Euchariſtiæ, & Sacrificio Miſſæ Louanij 1630. VII. De Doctrina ciuili ibidem 1630. VIII. De SS. Dominico, Petro Martyre, & Thoma Aquinate. Bruxellæ apud Meerbeccium 1628. IX. In Dominica, & Feſta totius anni. Duaci 1631. X. Hiſtoria à Chriſto nato vſque ad Fridericum Imperatorem ſcilicet anno Dom. cIↄ.ccxii. Louanij 1631. XI. De Sacramento Pœnitentiæ. Bruxellæ apud Perpermau. 1628. XII. De vita ciuili. Louanij 1629. XIII. De SS. Vincentio, Valentino, Catharina Senenſi, Antonino Archiepiſc. Florentino. Bruxellæ apud Meerbecium 1628. XIV. De cognoſcendo, & amando Deum. Louanij 1629. XV. Hiſtorialis ab anno mundi LVII. vſque ad annum ducenteſimum. Bruxellæ 1630. XVI. De Sacramentis Extremæ Vnctionis, Ordinis, & Matrimonij. Louanij 1630. XVII. De vita

ciuili ibidem 1631. XVIII. De Beato Raymundo, Alberto Magno, Martyribus Ia pponenſibus &c. ibidem. XIX. De S. Angelo Cuſtode &c. Louanij 1631. Item Pharetra quadruplex Diuini Amoris. I. De Mundo, Cœlo, Syderibus, & Elementis. II. De Meteoris, gemmis, & metallis. III. De Planctis, & Brutis. IV. De Homine, & Angelis. Antuerpiæ Typis Trognæſij 1632. 8. Scutum Catholicæ fidei. I. De Vocatione Miniſtrorum Eccleſiæ. II. De Præſentia Chriſti in Venerabili Euchariſtia. III. De Purgatorio. IV. De obſeruatione legis, & Miniſtrorum cœlibatu. V. De gratia, libero arbitrio, & Auctore peccati. VI. De peccato originali, mortali, & veniali. VII. De Iuſtificatione, & merito bonorum operum. VIII. De Antichriſto. IX. De Eccleſia. X. De prædeſtinatione. XI. De Inuocatione Sanctorum Typis Trognæſij 1632. Item Faſciculus Mirrhæ dilectus, ſiue vita Ieſu Chriſti ibidem 1631. Lilium inter ſpinas, ſiue de Beatiſſima Virgine Maria, Chriſti Matre ibidem 1531. Canticum Canticorum Eccleſiæ Dei, & Animæ Sanctæ applicatum ibidem 1631. Theatrum Sanctorum Principum veteris, & noui Teſtamenti ibidem 1632. 8. Mons ſpiritualis Confeſſariorum ibidem 1632. 8. Threnus, ſiue Lamentationes Ieremiæ Prophetæ triplici ſenſu expoſitæ ibidem 1632. Sanctorum Angelorum amica laudatio, via ſalutis æternæ, ſiue de ſymbolo fidei. Horologium diurnum, nocturnum, & XII. prædeſtinationis ſigna. Praxis quotidiana audiendi Miſſam &c. Progenies, & vitæ SS. Franciſci, Ludouici IX. Galliæ Regis, & Iſabellæ Reginæ Portugalliæ. Tuba nouiſſima de Iudicio. Schola Diuini amoris ibidem 1633. Speculum animæ de cognitione ſui ibidem 1633. Principes Hollandiæ, & Zelandiæ &c. Antuerpiæ apud Meurſium 1632. Caput ſponſæ, ſiue ſpeculum Prælatorum. Duaci apud Auroy 1631. 8. Hortus concluſus, ſiue Instructio ſtatus Religioſi ibidem. Viridarium Eccleſiaſticum, ſiue de benedictionibus varijs in Eccleſia. De Epiſcoporum dignitate. Varia item opuſcula de varijs materijs diuerſis in locis edi curauit proprio quidem ſuppreſſo, & ſuppoſito Conſtantij Peregrini nomine, cuiuſmodi ſunt. Iter quadrimeſtre Comitis Boquoij progreſſuſque, quo Auſtria eſt conſeruata, Bohemia ſubiugata &c. Viennæ Auſtriæ 1621. in 8. cui non nemo repoſuit Conſtantium Peregrinum caſtigatum, ſeu relectionem itineris quadrimeſtris Buquoi Auctore Berchtoldo Rauchſtein 1621. in 4. Item Domum Sapientiæ, in qua de cognitione, natura, & prædeſtinatione Dei, nec non de Sanctiſſima Trinitate, & Sacra Scriptura lingua belgica agitur. Antuerpiæ anno 1613. & 1614. apud Martinum Huyſſens in 8. Paradiſum delitiarum, vbi de Deo, & creaturis tractatur eodem idiomate. Ibidem anno 1619. in 8. Tubas myſticas in quinque partibus ibidem in 8. Collationes igneas in feſta Beatæ Virginis 1616. in 4. Meminere huius eruditiſſimi Scriptoris Lucas Vuadingus, & alij, de Scriptoribus Ordinis Minorum, fusè Andreas Valerius in ſua Bibliotheca belgica, Matthæus Koningius in ſua Bibliotheca vetere, & noua. Ex tot operibus ſeligimus ea, quæ ſpectant ad Romanum Pontificem dicta ſolidè à Bellarmino, & fusè per compendium à Iunio, vndè relinquetur ſub erudito Iudice lis, quiſnam plus contulerit Bellarminus, an Iunius, ille non ſolum ſapientiſſimæ Societatis, ſed ex Eminentiſſimo de Noris, totius Eccleſiæ Catholicæ maximum decus, iſte verò & de Seraphico ordine, & de literaria republica optimè meritus. Obijt tandem Bruxellæ anno 1634. die 13. Aprilis Sedente Vrbano VIII. claruit autem ſub pluribus cum antecedentibus Pontificibus.

CAPVT PRIMVM.

Quodnam ſit optimum regimen.

Tres formæ gubernationis.

NEmini dubium eſſe poteſt, quin & potuerit, & voluerit Saluator Noſter Ieſus Chriſtus ſuam Eccleſiam ea ratione, & modo gubernare, qui ſit omnium optimus, & vtiliſſimus. Tres autem ſunt formæ bonæ gubernationis; Monarchia ideſt vnius Principatus, cuius contrarium vitium eſt Tyrannis: Ariſtocratia ideſt regimen Optimatium, cui opponitur Oligarchia, hoc eſt factio paucorum, & Democratia, hoc eſt populi totius imperium, quod in ſeditiones non raro degenerat. Quamquam autem tres tantùm ſint formæ ſimplicis gubernationis, poſſunt tamen inter ſe illæ, quaſi permiſceri, ex qua permixtione quatuor aliæ formæ mixti regiminis producentur. Vna temperata ex omnibus tribus; altera ex Monarchia, & Ariſtocratia: Poſtrema ex Democratia, & Ariſtocratia. Prima itaque naſcitur quæſtio: quæ ſit ex ſeptem formis gubernationis optima? Nos B. Thomam, alioſque Theologos ſecuti ſtatuimus primam propoſitionem: Ex formis ſimplicibus præſtantiſſi- Quæſt. 1.

ma

Propoſ. 1. ma eſt Monarchia. Secunda ſit. Regimen
Propoſ. 2. temperatum ex omnibus tribus formis pro-
Propoſ. 3. pter humanæ naturæ corruptionem vtilius
eſt, quàm ſimplex Monarchia. Tertia: Cir-
cumſtantrijs ſecluſis, ſimplex Monarchia ſim-
pliciter, & abſolutè excellit.

Prob. 1. propoſ. 1. Prima propoſitio prnbatur primò, qnia
in eam conueniunr omnes Scriptnres, He-
bræi, Græci, Latini, Theolngi, Philoſophi,
Oratores, Hiſtorici, Pnetæ. Secundò pro-
batur Auctoritate Diuina, quæ tribus modis
oſtendit Monarchiam eſſe optimum regimen.
Primùm inſtitutione humani generis; Deus
enim ex vno fecit omne genus hominum, vt
Act. 17. Apoſtolus ait. *Non enim virum, & fœminam
pariter ex humo produxit, ſed virum ex humo,
fœminam ex viro.* Deinde indicauit Deus
ſententiam ſuam, cum non ſolùm hominibus,
ſed etiam nmnibus pœnè rebus inſeuit natu-
ralem propenſionem ad Monarchicum regi-
men. Neque dubium eſſe poteſt, quiu natu-
ralis propenſio ad Auctorem naturæ Deum
referenda ſit. Principatum autem vnius ma-
ximè naturalem eſſe declarat in primis, quod
in qualibet domo naturaliter ad vnum Pa-
tremfamilias pertinet gubernario coniugis,
filiorum, ſeruorum, rerum denique cætera-
rum. Item quod maxima pars orbis terra-
rum à Regibus gubernatur. Præterea qund
longè vetuſtiora ſunt Regna, quàm Reſpu-
Lib. 1. blicæ, Principio rerum (inquit Iuſtinus)
gentium, ratinnumque Imperium pœnès Re-
ges erat. Denique quod etiam animantia ra-
tionis experria vnius Principatum expetere
videantur, vt patet de apibus, gregibus, ar-
mentis, gruibus.

Tertiò indicauit Deus ſuam ſententiam
in ea Republica quam in populn Hebræorum
inſtituir. Nnn enim gubernatio Hebræorum
Ariſtocratia fuit, aut politiæ vicina, ſed planè
Gen. 14. Monarchia. Principes apud Hebræos fuernnt
primò Patriarchæ, vt Abrahaam, Iacob, Iu-
das &c. Deinde Duces, vt Mnyſes, & Ioſue,
tum Iudices, vt Samuel, Sampſon, & alij;
poſtea Reges, vt Saul, Dauid, Salnmon; poſt-
remò iterum Duces, vt Zorobabel, & Macha-
bæi. Ac Patriarchas quidem regia poteſtate
præditos fuiſſe indicant res geſtæ ipſorum.
Gen. 38. Nam Abraham bellum geſſit aduersùs qua-
tuor Reges, nec legitur ab vllo Senatn Opti-
matium poteſtatem accepiſſe, ſed nec vllum
quidem Senatum conſuluiſſe; Iudas etiam nu-
rum ſuam, quæ ſtupri fuerat accuſata igni
adiudicauit; nec ipſe vllum Senatum conſu-
Exod. 32. luit, aut rogauit. Moyſes quoque, vt verus,
& ſummus Princeps populi Iudaici multa
millia Iudæorum propter vitulum aureum,
quem erexerant vno die iuſſit occidi; neque
legimus vllum Senatus conſultum, aut Plebi-
ſcitnm præceſſiſſe. Certè Gedeon poſt victo-
Iud. 8. riam de Madianitis occidit 70. viros vrbis
Socoth, & turrim Phanuel ſubuertit. De Re-
gibus idem indubitatum eſt.

Prob. 3. Tertiò probarur prnpnſitio prima à pro-
prietatibus quas omnes habent pro cnmper-
to, optimò regimini conuenire.

1. Proprietas. Prima eſt ordo. Eò ſiquidem melinr gu-
bernatio eſt, quò magis eſt ordinata. Talem
autem eſſe Monarchiam ita demonſtratur.
Omnis ordo in eo poſitus eſt, vt alij præſint,
alij ſubijciantur; nec enim inrer pares ſed in-
ter ſuperiores, & inferiores ordo dignoſcitur.
Vbi autem eſt Monarchia ibi omnes omninò
ordinem aliquem habent, cum nemo ſit, qui
non ſubijciatur alicui eo ſolùm excepto, qui
curam omnium gerit. Hac ratinne in Eccle-
ſia ſummus eſt ordo, vbi plebes ſubijciuntur
Parochis, Parochi Epiſcopis, Epiſcopi Me-
tropolitanis, Metropolitani Primatibus,
Primates Pontifici Maximo, Pontifex Maxi-
mus Deo. Vbi verò gubernatio pœnès opti-
mates eſt, plebes qnidem ordinem ſuum ha-
bent, cum ſubijciantur Optimatibus, ſed
Optimates inter ſe ordinem nullum habent.
Multò etiam magis Democratia ordine ca-
ret, cum omnes ciues eiuſdem conditionis,
& Auctoritatis in Republica cenſeantur.

Altera proprietas eſt aſſecutio prnprij 2. Proprietas.
finis, qui eſt ciuium inter ſe coniunctio, &
pax; quæ coniunctio in eo potiſſimùm ſita
eſſe videtur, vt idem ſentiant, idem velint,
idem ſequantur nmnes. Id verò multò cer-
tius, & facilius nbtinebunt, ſi vni parendum
ſit, quàm ſi multis. Vix enim fieri poteſt,
vt multi, quorum vnus ab alio non depen-
deat de rebns ijſdem eodem modo ſentiant.
Confirmat hoc idem vſus, & experientia; ſi-
quidem apud Romanos ſub Regibus raræ
admodum inter ciues diſſenſiones leguntur
fuiſſe; exactis autem Regibus, cum per an-
nuos Magiſtratus Reſpublica gereretur, rarus
ille annus fuit, in qun non contenderent Pa-
tritij cum plebeis, ac tandem eo vſque ciuiles
contentiones progreſſæ ſunt, vt ſuis quodam-
modo manibus potentiſſima illa Reſpublica
interierit. Accedit etiam illud, quod nun-
quam maiori, & diuturniori pace Rnmana
ciuitas vſa ſit, quàm ſub imperin Auguſti, qui
primus Romæ ſtabilem Monarchiam inſti-
tuit.

Tertia proprietas eſt robur, ac potentia 3. Proprietas.
Reipublicæ. Illa enim gubernatio omnium
iudicio cæteris antecellit, quæ potentiorem,
& fortinrem Rempublicam facit. Illa verò
fortior Reſpublica eſt, in qua maior eſt ci-
uium inter ſe coniunctio, & conſpiratio; vi-
res enim coniunctæ ſeipſis diſſipatis fortiores
ſunt. At maior eſt coniunctio, vbi ab vno
pendent omnes, quàm vbi à multis. Accedit
experientia. Siquidem ex quatuor potentiſ-
ſimis Imperijs tria ſub Regibus creuerunt,
Imperium videlicet Aſſyriorum Perſarum,
& Græcnrum. Vnum eſt Romanum, quod
ſub populari dominatu creuit, ſed illud in
maximis rerum perturbationibus ſine Dicta-
tore, ideſt Rege ad tempus conſtituto, conſer-
uari non poterat; & multò magis poſteà ſub
Auguſto Monarcha floruit, quàm tempore
Reipublicæ vnquam floruiſſet.

Quarta proprietas eſt ſtabilitas, & diu- 4. Proprietas.
turnitas. Neque enim negari poteſt, quin illa
ſit melior gubernatio, quæ ſtabilior, ac diu-
turnior eſt. At Monarchiam talem eſſe iam
oſtendimus, cum docuimus eam ſine dubio
cæteris eſſe fortiorem, ſi de externa vi agatur;
caſibus autem, & mutationi minùs eſſe ob-
noxiam etiam nulla adhibita externa vi, ita
poteſt demonſtrari. *Omne regnum in ſe diuiſum* Matth. 12.
deſolabitur: Difficilius autem diuidi poteſt
Monarchia, quàm vlla alia forma regiminis.
Id enim minùs facilè diuiditur, quod magis
eſt vnum. Magis autem eſt vnum ipſum ſim-

plex vnum, quàm multitudo conſpirans in vnum. Illud etiam eſt vnum per ſe, & naturaliter, & nihil eſt aliud quàm vnum: Hæc autem ſolùm arte eſt vnum, per ſe verò, & naturaliter multa, ergo &c. Hinc nimirum Monarchia Aſſyriorum à Nino ad Sardanapalum ſine interruptione durauit annis MCCXI. vt Euſebius docet, vel MCCC. vt colligit Iuſtinus, vel ſupra MCCCC. vt vult Diodorus. Sic autem durauit hoc regnum, vt ſemper ſucceſſor in regno fuerit demortui Regis Filius.

Scytharum autem regnum, quod eſt habitum omnium vetuſtiſſimum, nec ab vllo externo hoſte deſtrui potuit, vt ſcribit Iuſtinus, nec per ſe vllo vnquam tempore diſſolutum. Quo circa aliquot annorum millibus, illud ſtetiſſe neceſſe eſt.

Nulla autem Reſpublica, quæ diuturna, ac ſtabilis fuit. Certè Reſpublica potentiſſima Romanorum vix annos CCCCLXXX. potuit numerare, Tot enim ſunt ab exactis Regibus, vſque ad Imperium Iulij Cæſaris. At ſub Monarchis in Oriente à Iulio, vſque ad Conſtantinum vltimum, ſine interruptione durauit annis MCCCCXLV. in Occidente, autem ab eodem Iulio, vſque ad Auguſtulum ſupra quingentos, & à Carolo Magno, vſque ad præſentem Imperatorem annos ferè DCCC.

Sed nec illis CCCCLXXX. annis quibus floruit in Romano Imperio Democratia, ſemper eodem modo Reſpublica regebatur. Initio enim annui Conſules creati ſunt; paulò poſt additi Tribuni, tùm Conſulibus, & Tribunis ſublatis creati Decemuiri; illis etiam poſt annum eiectis, iterum Conſules, & Tribuni reuocati; non rarò etiam Dictatores, & aliquoties Tribuni militares, cum Conſulari poteſtate introducti. Itaque nulla vna forma durauit, nec omnes ſimul ad ætatem nobilium Regnorum peruenire potuerunt.

5. Proprietas. Quinta proprietas eſt facilitas gubernationis. Facilius autem eſſe, vt ab vno rectè, ciuitas regatur, quàm à multis his rationibus probari poteſt. Primùm. Facilius eſt vnum hominem bonum reperire, quàm multos; Deinde; Facilius vni homini parebunt, quàm multis. Præterea Magiſtratus, qui per vices, atque ad breue tempus Rempublicam gerunt, priùs ſæpè deponere coguntur Prouinciam, quàm Reipublicę negotia plenè cognouerint; Rex autem, qui ſemper eodem officio fungitur, tametſi interdum tardioris ingenij ſit tamen vſu, atque experientia multis alijs præſtat. Item; Annui Magiſtratus negotia Reipublicæ, eò quod non propria, ſed communia ſint quaſi aliena reſpiciunt; Rex verò tanquam ſua, & propria; certum autem eſt rùm faciliùs, tùm etiam diligentiùs propria, quàm aliena curari. Ad hæc; vbi multi ſunt, qui regunt, vix fieri poteſt, vt inde abſit æmulatio, ambitio, contentio, ex quo non rarò ſolet accidere, vt alij alios impediant. Poſtremò; Sicut in amplis familijs, vbi multis ſeruis, idem miniſterium aſſignatur negligenter negotia procurantur, quod vnus alijs prouinciam communem relinquat; ſic etiam eſt, vbi multi ſunt Principes Reipublicæ.

Prob. 1 propoſitio 2. Altera propoſitio ita demonſtratur; Nam talis gubernatio id requirit, vt ſit quidem in Republica ſummus aliquis Princeps, qui, & omnibus imperet, vt nulli ſubijciatur. Præſides tamen Prouinciarum, vel ciuitatum non ſunt Regis Vicarij, ſiue annui Iudices, ſed veri Principes, qui & imperio Summi Principis obediant, vt interim Prouinciam, vel ciuitatem ſuam, non tanquam alienam, ſed vt propriam moderentur. Ita locum haberet in Republica, tàm Regia quædam Monarchia, quàm etiam Principum optimatium Ariſtocratia. Quod ſi his adderetur, vt neq; ſummus ille Rex, neque Principes minores hæreditaria ſucceſſione dignitates illas acquirerent, ſed ex vniuerſo populo optimi quique ad eas eueherentur, iam eſſet etiam ſuus quidam locus Democratiæ in Republica attributus. Hanc eſſe optimam formam regiminis duobus argumentis comprobamus, Primùm enim haberet huiuſmodi gubernatio bona omnia, quæ ſupra demonſtrauimus ineſſe Monarchiæ, & eſſet præterea in hac vita gratior, & vtilior. Ac bona quidem Monarchiæ in hac noſtra gubernatione ineſſe planum eſt, cum hæc gubernatio Monarchiam quamdam verè, ac propriè comprehendat. Futuram autem in omnibus gratiorem ex eo perſpici poteſt, quod omnes illud genus regiminis magis amant, cuius participes eſſe, poſſunt; quale ſine dubio eſt hoc noſtrum, cum virtuti non generi deferatur. De vtilitate verò, nihil eſt quod dicamus, cum certum ſit non poſſe vnum aliquem hominem per ſe prouincias, & ciuitates ſingulas regere, & velit nolit cogatur earum procurationem, vel adminiſtria Vicarijs ſuis, vel proprijs earum Principibus demandare, & rurſum æquè ſit certum, multò diligentius, ac fidelius Principes res ſuas, quàm alienas Vicarios procuraturos.

Accedit alterum argumentum ex Auctoritate Diuina. Deus enim eiuſmodi Regimen in Eccleſia ſua ſemper tàm veteris, quàm noui teſtamenti inſtituit, de veteri quidem facilè poteſt probari. Habuit enim populus Hebræorum ſemper vnum ſiue Ducem, ſiue Iudicem, ſiue Regem, qui toti multitudini imperaret, quod pertinet ad Monarchiam. Habuit præterea multos Principes minores, de quibus ita legimus: *Electis viris ſtrenuis de cuncto Iſrael, conſtituit eos Principes populi, Tribunos, & Centuriones, & Quinquagenarios, & Decanos, qui iudicabant plebem omni tempore.* Id autem ad Ariſtocratiam pertinet. Denique ex omni plebe, non ex vna aliqua Principes aſſumebantur, vt patet ex Exodo, & Deuteronomio, quod aliquo modo Democratiæ eſt. De Eccleſia Teſtamenti noui poſtea probabimus eſſe in ea ſummi Pontificis Monarchiam, atque Epiſcoporum (qui veri Principes, & Paſtores, non Vicarij Pontificis Maximi ſunt) Ariſtocratiam; ac demum ſuum quemdam in ea locum habere Democratiam, cùm nemo ſit ex omni Chriſtiana multitudine, qui ad Epiſcopatum vocari non poſſit, ſi tamen dignus eo munere iudicetur.

Prob. 2.

Exod. 18.

Exod. 18. Deut. 1.

Prob. 1. propoſ. 3. Tertia propoſitio probatur. Nam ſi ea de cauſa mixtum regimen inter homines Monarchiæ ſimplici anteponimus, quod nequeat vnus homo omnibus locis adeſſe, & neceſſariò cogatur, aut per adminiſtros vica-

carios ſuos, aut per Principes negotia Reipublicæ procurare; certè hac perſonæ circumſtantia, & alijs, ſi quæ ſunt eiuſmodi generis exceptis nulla erit ratio cur ſimplex Monarchia alijs formis regiminis non præferatur.

Prob. 2. Sed aliud præterea efficacius argumentum habemus. Siquidem Monarchia ſimplex in imperio Dei, & Chriſti locum habet; debent autem Deo, & Chriſto optima quæque attribui, ergo optimum regimen ſimplicem Monarchiam eſse neceſse eſt. Si quis autem, id negare voluerit, non video quemadmodū in Marcionis, ac Manichæi, atq; etiam Ethnicorum errorem non prolabatur.

Nam cum Mundus ab effectore ſuo ſine controuerſia optimè gubernetur; Si Ariſtocratia præſtantiſſima eſt forma regiminis, multi erunt mundi huius moderatores, & quod inde ſequitur multi effectores, multa principia prima, multi Dij.

CAPVT II.

Debeatne Eccleſiaſticum regimen eſſe Monarchicum.

IN tribus, nobis cum Aduerſarijs conuenit. Vnum eſt in Eccleſia eſse aliquod
Cant. 6. Act. 10. Hebr. 13. regimen, nam dicitur *Caſtrorum acies ordinata*, &, *Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo Spiritus ſanctus poſuit vos Epiſcopos regere Eccleſiam Dei* &, *Obedite Præpoſitis veſtris*. Secundum eſt regimen Eccleſiaſticum eſse ſpirituale, & diſtinctum à Politico; Quando
Rom. 12. 1. Tim. 5. enim Paulus dicebat. *Qui præeſt in ſollicitudine*, &; *Qui bene præſunt duplici honore digni habeantur*, & ſimilia nondum erant vlli, aut certè rariſſimi in Eccleſia ſæculares Principes. Tertium eſt Regem abſolutum, & liberum totius Eccleſiæ ſolum Chriſtum eſse de quo dicitur,
Pſal. 2. Luc. 1. *Ego autem conſtitutus ſum Rex ab eo ſuper Sion montem Sanctum eius*. Atque, *Et regni eius non erit finis*. Itaque non quæritur in Eccleſia abſoluta, & libera Monarchia, vel Ariſtocratia, vel Democratia, vel talis, qualis eſse poteſt miniſtrorum, ac diſpenſatorum cum dicat Paulus. *Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, ac diſpenſatores myſteriorum Dei.* Iam verò Doctores Catholici in eo conueniunt omnes, vt regimen Eccleſiaſticum hominibus à Deo conceſsum, ſit illud quidem Monarchicum, ſed temperatum ex Ariſtocratia, & Democratia.

Propoſ. 1. Propoſitio prima; Regimen Eccleſiæ non eſt præcipuè pænes populum. Probatur primò ex quatuor rebus, quæ ineſse debent in omni populi gubernatione.

Prob. 1. Primò, vbi eſt populare Regimen Magiſtratus ab ipſa plebe conſtituuntur, atque ab eadem auctoritatem ſumunt. Cum enim plebs per ſe ad ius dicendum ſedere non poſſit, debet ſaltem alios conſtituere, qui nomine ſuo id faciant. Quocirca M. Tullius conſulatum, qui ſummus erat in Republica Romana magiſtratus populi beneficiū vocat.

Secundò, vbi eſt populare regimen appellatur à ſententia Magiſtratus in rebus grauioribus ad iudicium populi. Id conſuetum fuiſse in Republica Romana, Liuius docet, & Plutarchus.

Tertiò, Leges, quibus Reſpublica gubernanda eſt à Magiſtratu quidem proponuntur, ſed à populo iubentur.

Quarto, Accuſari ſolent Magiſtratus, apud populum; nec non dignitate priuari, & in exilium deportari, vel etiam morte mulctari, ſi ita populo videatur. Exempla ſunt plurima.

Romani enim ex duobus primis Conſulibus, quos creauerant Tarquinium Collatinum, ſolùm propter odioſum nomen Tarquiniorum ante tempus Magiſtratu priuarunt; ijdem cum decemuiros creſsent, eoſdem poſtea inuitos depoſuerunt. Iam, quod nihil horum conueniat Chriſtianæ plebi, eſt facilimum demonſtrare. De primo ſatis conſtat, quod in tota Scriptura non eſt vnum verbum, quo detur Auctoritas plebi creandi Epiſcopos, vel Presbyteros: eſt autem quo detur Epiſcopo talis Auctoritas: *Huius rei gratia reliqui te Cretæ, vt conſtituas per ciuitates Presbyteros, ſicut & ego diſpoſui tibi.* Tit. 1. Deinde Apoſtoli, qui primi fuerunt Eccleſiæ Miniſtri à Chriſto non ab Eccleſia leguntur electi, & conſtituti. Marci 6.

Primi quoque Epiſcopi poſt Apoſtolos quo tempore, puriſſima erat Eccleſia, non à populo, ſed ab Apoſtolis facti ſunt. Neque ſecundum conuenit plebi Chriſtianæ. Nuſquam enim auditum eſt in Eccleſia, vt appellaretur ab Epiſcopis ad populum, neque vt populus abſoluerit, quos Epiſcopus ligauerat, vel ligauerit quos Epiſcopus ſoluerat. Neque etiam vnquam accidit, quod populus iudicauerit de controuerſijs fidei, at nos proferimus multa iudicia Epiſcoporum, & præcipuè Summi Pontificis, quæ extant in tomis Conciliorum.

Adde quod ſint innumera ſcripturæ Conciliorum, & Patrum teſtimonia quibus probatur nullo modo conuenire Chriſtianæ plebi exercere iudicia Eccleſiaſtica.

Porrò tertium minùs conuenit plebi. Omnes enim leges Eccleſiaſticæ, vel à Pontificibus, vel à Concilijs inueniuntur latæ, nec vnquam eſt expectatum ſuffragium populi, vt ex eo cenſerentur auctoritatem habere. Hinc B. Paulus tranſiens Syriam, & Ciliciam præcipiebant populis, vt cuſtodirent præcepta Act. 15. Apoſtolorum, & Seniorum.

Nulla autem extat lex quæ dici poſſet plebiſcitum in Eccleſia quales leges permultæ extabant in Republica Romanorum. Denique illud poſtremum minimè omnium conuenit. Nullus enim poterit oſtendi Epiſcopus, qui à populo fuerit, vel depoſitus, vel excommunicatus, cum plurimi inueniantur depoſiti, & excommunicati à Summis Pontificibus, & Concilijs generalibus.

Probatur ſecundò propoſitio à Sapientia Dei. Prob. 2. Non enim credibile eſt Chriſtum, Regem Sapientiſſimum inſtituiſſe in Eccleſia ſua illud regimen, quòd eſt omnium deterrimum. Deterrimum autem regimen eſſe Democraticum patet ex Philoſophis, & Patribus, & ratione. Nam non poteſt non peſſimum eſſe regimen, vbi ſapientes reguntur à ſtultis, periti ab imperitis, boni à malis.

Tale autem eſt regimen Democraticum, nam vbi viget Democratia plurium ſuffragijs omnia ſtatuuntur. Conſtat autem ſemper plures eſſe ſtultos quàm ſapientes, malos quàm bonos, imperitos quàm peritos.

Prob. 3.
Poſtremò probatur propoſitio. Si plebs haberet auctoritatem aliquam in Eccleſia gubernandi, vel eam haberet à ſe, vel ab alio, non à ſe, quia non eſt de iure naturæ, vel gentium hæc poteſtas, ſed de iure Diuino, & ſupernaturali; Non enim eſt ſimilis ciuili poteſtati, quæ eſt in populo, niſi à populo transferatur in Principem. Neque habet plebs ab alio, debet enim à Deo habere ſi ab alio habet; At à Deo non habet, ſiquidem in libro Dei, ideſt in ſacris literis nuſquam traditur poteſtas populo docendi, paſcendi, regendi, ligandi, ſoluendi, & ſemper populus vocatur grex, qui paſci debeat. Petro autem
Io: vlt. Act. 20.
dicitur *Paſce oues meas, & Epiſcopos poſuit Spiritus ſanctus regere Eccleſiam Dei*. Habemus igitur non eſſe popularem Eccleſiæ gubernationem.

Propoſ. 2. Duo errores.
Propoſitio ſecunda. Eccleſiaſticum regimen non eſt penès Principes ſeculares. Duo Brentij errores ſunt. Primus optimates Eccleſiæ eſſe Principes ſæculares. Alter eſt ad hos optimates curam, & regimen Eccleſiæ præcipuè pertinere. Quos etiam errores habuit Henricus VIII. Angliæ Rex. Is enim ſe caput Eccleſiæ Anglicanæ conſtituit, & eodem modo cenſuit alios Principes capita ſuprema Eccleſiæ in ſuis ditionibus eſſe debere.

1. Error refutatur. Pſalm. 44.
Primus error facilè refutatur, primò ex illis verbis, *Pro Patribus tuis nati ſunt tibi Filij, conſtitues eos Principes ſuper omnem terram*. Sic enim hunc locum B. Auguſtinus exponit, *Pro patribus*, ideſt Apoſtolis *nati ſunt Filij*, ideſt fideles multi, quos Deus conſtituit Epiſcopos, & eo modo Principes ſuper omnem terram. Nec multò aliter Græci Patres Chryſoſtomus, Theodoretus exponunt, qui per Patres Patriarchas, per filios Principes Apoſtolos intelligunt. Item Apoſtolus
1. Cor. 12. Eph. 4.
Deus, inquit, *in Eccleſia poſuit primùm Apoſtolos, deinde prophetas, tum Paſtores, & Doctores*. Si primi ſunt Apoſtoli, qui Epiſcopi fuerunt, & quibus Epiſcopi ſuccedunt; certè primi non ſunt Reges, & Principes ſæculares.
Refutatur 2. & 3.
Secundò refutatur, ex Patribus ille error. Tertiò ex geſtis Epiſcoporum, & Regum. Nam Fabianus Papa primum Imperatorem Chriſtianum Philippum excluſit à communione ſacramenti Altaris, in die Paſchatis propter quædam Ipſius peccata publica; nec antea eum admiſit, quàm ille confeſſione, & pænitentia peccata purgauit. Scribit Euſeb.

lib. 6. hiſtor. cap. 25.
Item Conſtantinus apertè profeſſus eſt de Epiſcopis ſe iudicare non poſſe, vt qui Dij quidem ſint; ſed contra potiùs eorum ſe ſtare ſubiectum iudicio. Scribit Ruſinus.

lib. 5. hiſtor. cap. 2.
Theodoſium Seniorem B. Ambroſius ab Eccleſiæ liminibus expulit, & pœnitentiam publicam ſubire coegit, ac deinde cum Imperator in Eccleſia ad loca Sacerdotum aſcendere, atque ibidem ſedere vellet, iuſſit eum Ambroſius deſcendere, & cum plebe conſiſtere; quod ille libenter fecit. Scribit Theodoretus.

Denique Maximus Imperator cum in conuiuio ſederet aſſidente quoque B. Martino & pincerna primum calicem Imperatori vt omnium nobiliſſimo vellet offerre, ille ad Epiſcopum miſit, qui non recuſauit, ſed primus bibit, & poſtea non Imperatori, ſed Presbytero ſuo calicem tradidit, ſcribit Sulpitius. lib. 5. hiſt. cap. 17. in vita S. Martini.

Poſtremò refellitur error duplici ratione. Primùm; Epiſcopus Regem inungit, docet, ligat, ſoluit, benedicit: Ait autem Ad hebr. 7.
Apoſtolus. *Sine contradictione minor à meliore benedicitur*. Prætetea Principatus ſecularis inſtitutus eſt ab hominibus, eſtque de iure gentium; at principatus Eccleſiaſticus eſt à ſolo Deo, & de iure Diuino. Ille regit homines, vt homines ſunt, & magis ratione corporum, quàm animarum; iſte verò vt Chriſtiani ſunt, & magis ratione animarum, quàm corporum. Ille habet pro fine temporalem quietem, & ſalutem populi; iſte vitam & fęlicitatem ſempiternam. Ille vtitur naturalibus legibus & inſtitutis humanis; iſte legibus Diuinis, & Sacramentis Diuinitùs inſtitutis. Ille gerit bella cum hoſtibus paucis & viſibilibus; iſte cum inuiſibilibus, & infinitis.

Poſterior error ex ijs, quæ dicta ſunt facilè refutatur. Si enim Principes non ſunt Ec- Poſterior error reputatur.
cleſiæ optimates ad eos non pertinet Ariſtocratia Eccleſiæ. Poſſunt etiam adiungi hæc argumenta. Primum. Regimen Eccleſiæ ſupernaturale eſt; nemini igitur conuenit, niſi cui Deus commiſit. Legimus autem in ſcripturis commiſſum Apoſtolis & Epiſcopis eorum ſucceſſoribus. Nam Petro Apoſtolo dictum eſt: *Paſce oues*. Et de Epiſcopis dicitur: *Quos poſuit Deus Epiſcopos regere Eccleſiam* Ioann. vlt.
Dei. De Regibus nihil eiuſmodi vſquam le- Act. 20.
gimus. Deinde ad annos fermè CCC. nullus fuit in Eccleſia ſecularis Princeps, excepto ſolùm Philippo Imperatore, qui breuiſſimo tempore ſuperuixit; & fortè aliquis alius in prouincijs non ſubiectis imperio Romano: & tamen eadem fuit Eccleſia, quæ nunc eſt, & eandem habuit regiminis formam; non igitur Principes ſeculi ſunt, qui Chriſti Eccleſiam regunt.

Item qui habent ſummam poteſtatem in Republica ij poſſunt omnia, quæ inferiores Magiſtratus poſſunt. At non poſſunt Reges officium Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi ſibi vſurpare, qualia ſunt Verbum Dei prædicare, baptizare, conſecrare; non igitur ſunt Reges Supremi Eccleſiæ Magiſtratus. Non poſſe autem Reges officia Sacerdotum inuadere, probamus; nam Reges non ſolùm viri, 1. Cor. 14.
ſed etiam fœminæ eſſe poſſunt, at fœminas 1. tim. 2.
publicè docere Apoſtolus probibet. Deinde Ioſaphat Rex optimus: *Amarias*, inquit, *Sa-* 2. Paralip. 19.
cerdos, & Pontifex in omnibus, quæ ad Deum pertinent, præſidebit. porrò Zabadias ſuper ea opera erit, quæ ad Regis officium pertinent. Et cum Ozias Rex vellet thus adolere prohibuit eum Pontifex dicens: *Non eſt tui officij Ozia* 2. par. 26.
adolere incenſum Domino, ſed Sacerdotum. Et cum ille perſeueraret, continuò grauiſſima lepra diuinitùs percuſſus eſt. Multò ergo minus hoc licitum eſt in Teſtamento nouo. Quod idem patet ex Concilijs, & Patribus.

Propoſitio tertia. Regimen Eccleſiæ non Propoſitio 3.
eſt præcipuè penès Epiſcopos. Duo hic Cal- Duo errores
uini errores ſunt. Prior eſt, Epiſcopos & Preſbyte-

Prior refutatur. byteros iure Diuino pares eſſe. Poſterior in cętu ſeniorum Supremam Eccleſiæ poteſtatem reſidere. Prior error reſutatur ex poſteriore, ſiquidem hi duo inter ſe pugnant. Si enim Eccleſia regitur ab Optimatibus, vt habet ſecundus error, certè Presbyteri non ſunt Optimates; vel ſi Presbyteri ſunt Optimates, Eccleſia non regitur ab Optimatibus vt habee ſecuodus error. Conſtat enim in Coocilijs generalibus, in quibus de adminiſtratione totius Eecleſiæ agirur, & vbi leges quibus Eccleſia regitur, feruntur, vel abrogantur, ouoquam interſuiſſe Presbyteros com Auctoritate definiendi, niſi eſſent Legati, & locum tenerent aliquorum Epiſcoporum, vt patet ex actis Conciliorum.

Poſterior refutatur. Poſterior error conſutatur primò. Nuſquam in Scriptura legitur collata Summa poteſtas Concilio Saecrdotum. Quæcumque enim Auctoritas Apoſtolis, cæteriſqoe diſcipulis conceſſa eſt à Chriſto, nou ſolùm omnibus, ſed etiam ſingulis conceſſa eſt; neque ad eam exercendam erat opus Concilio. Poterant enim ſine dubio Apoſtoli ſinguli, & poſſunt etiam nonc ſinguli Epiſeopi docere, baptizare, ſoluere, ligare, ordinare Miniſtros &c.

Refutatur ſecundò. Secundò; Si pęnès Optimates eſſet Eccleſiæ regimeu ſequeretur Eecleſiam ferè ſemper carere Rectoribus, & vt plurimùm neminem eſſe, cui curæ ſit commune bonum; proindè Rempublieam Eccleſiaſticam omnium eſſe miſerimmam. Optimates enim, cum pares intèr ſe ſint, non poſſunt commune bonum vt par eſt admioiſtrare, niſi vel congregati ſint vel aliquem elegerint communi conſenſu Magiſtratum, cui omnes obediant; queadmodum Romani ſuos Conſules eligebant. At in Eccleſia rariſſimè congregantur Optimates ad generale Concilium.

Primis enim CCC. annis nulla fuit congregatio generalis; poſtea verò vix centeſimo quoque anno: Magiſtratum autem, cui Eccleſia vniuerſa ſaltem ad tempus pareret nullum vnquam Optimates illi crearnnt. Nam ſi creaſſent vnum, is maximè, fuiſſet ex primarijs quinque Patriarchis, qui ſemper iu Eccleſia præ cæteris emicuerunt; Ae Patriarcham Romanum nunquam habuiſſe hanc poteſtarem, Aduerſarij cootendunt. De cæteris quatuor res eſt certiſſima; nunquam enim Alexandrinus Patriarcha aliquid iuris habuit extra Ægyptum, neque alij extra ſuas regiones.

Refutatur tertiò. Tertiò; Si eſſet io cętu optimatium ſumma poteſtas, quò numeroſius cogeretur Concilium, eo plus haberet Auctoritatis; neque voquam euenire poſſet, vt minori Concilio plus tribueretur, quàm maiori.

At Concilium Ariminenſe Epiſcoporum DC. oullius vnquam auctoritatis in Eccleſia Catholica habitum eſt.

Concilium autem primum Conſtantinopolitanum CL. Epiſcoporum ſummæ ſemper Auctoritatis fuit.

Ac nos quidem Catholici huius rei cauſam reddimns, quod illud fuerit a Pontifice Summo, in quo eſt Summa Eccleſiæ poteſtas reprobatum, hoc autem confirmatum. Qui autem ſummam poteſtatem tribuunt Optimatibus nullam huius rei cauſam aſſerre poſſunt.

Refutatur quartò. Quartò tametſi Democratia eſt abſolutè peſſimum regimen, tamen Eccleſiæ perniciosior eſſe videtur Ariſtocratia. Siquidem Summum Eccleſiæ malum hæreſis eſt. Hæreſes autem ab Optimatibus potiùs, quàm à plebeis hominibus excitantur. Certè Hæreſiarchæ ferè omnes, aut Epiſcopi, aut Pręsbyteri fuerunt.

Itaque ſunt hæreſes quaſi quædam Optimatium factiones, ſine quibus nullæ eſſent in Eecleſia populorum ſeditiones. Factioues autem nuuquam faciliùs, aut frequentiùs oriuntur, quàm cum Optimates regunt, vt patet experientia, & Philoſophorum teſtimonio.

Propoſitio quarta. Propoſitio quarta. Regimen Eccleſiaſticum præcipuè Monarchicum eſse debet.

Probatur 1. Probatur primò, quia tres ſunt regiminis formæ, & iam probatum eſt Eeeleſiæ regimen, nec eſse Ariſtoeraticum, nec Democraticum, quid aliud ſupereſt, quàm vt ſit Monarchicum?

Deinde ſi Mooarchia eſt optimum & præſtantiſſimum Regimen, certum eſt Eecleſiam Dei à Sapientiſſimo Principe Chriſto inſtitutam optimè gubernari; quis inficiari poteſt eius regimen debere eſſe Monarchicum.

Prob. 2. Probatur ſecuodò à ſimilitudine, quam habet Eccleſia mortalium homioum cum Eccleſia immortalium Angelorum. Siquidem certum eſt, iā illius exemplar, & quaſi Ideam quamdam eſſe, vt Apoſtolus indicare videtur, (Heb. 8.) ideòque Beruardus militantem Eccleſiam in Apocalypſi: *Hieruſalem nouam deſcendentem de cælo* appellatam eſse dicit, propterea quod ad exemplum cæleſtis illius ciuitatis inſtituea & conformata ſit. Nec minùs certum ioter Angelos præter ſummum Regem omnium eſse vnum, qui omnibus alijs præſit. At initio quidem præditum hac dignitate eum fuiſse qui nunc diabolus dicitur teſtantur Patres, & deduci poteſt ex Iob, (Iob. 40.) nam Behemot ideſt Diabolu, dicitur *principium viarum Domini*. (Iſa. 14.) Et apud Iſaiam comparatur Lucifero, ideſt Stellarum Maximæ, & pulcherrimæ ſaltem quoad apparentiam, & vulgi opinionem, ad quam Scripturæ ſe accomodare ſolent.

Huuc autem Luciſerum eſſe Diabolum doeent Patres. Et apud Ezechielem: (Ezech. 28.) *Omnis lapis pretioſus operimentum tuum*. Et mox enumerantur nouem lapides, quibus ſignificantur, vt Gregorius exprimit oouem chori Angelorum, qui hunc Augelum tanquam Principem ſuum circumſtabant.

Poſt caſum verò Diaboli S. Michaelem principem eſſe omnium Angelorum colligitur ex Apocalypſi (Ap. 12.) *Michael et Angeli eius*, ideſt Michael & exercitus eius. Vt enim cum ibidem dicitur Diaboli & Angeli eius, iotelligimus omnes Angelos malos Diabolo eſſe ſubiectos, & milites Imperatori; ita eum dicitur *Michael & Angeli eius* intelligere debemus omnes Angelos bonos Michaelem Principem ſuum agnoſcere. Quo circa rectè in Eccleſiaſtico officio S. Michael paradiſi Præpoſitus, & princeps cęleſtis Militiæ nominatur.

Prob. 3. Probatur tertiò, propoſitio ex Eccleſia Teſtamenti veteris. Conſtat enim Teſtamentum vetus fuiſſe figuram noui, teſte Apoſtolo; *Hæc omnia contingebant illis in figura*. Tempo-

re

re autem teſtamenti veteris ſemper fuit vnus, qui omnibus præerat in ijs quæ ad legem & Religionem pertinebant. Ac præſertim ab eo tempore, quo cęperunt Hebręi redigi ad formam populi, & gubernari legibus, & Magiſtratibus, quod fuit poſt egreſſionem ab Ægipto. Tunc enim Moyſes ordinauit Rempublicam Iudæorum, ſcripſit eis leges, quas à Deo acceperat, Aaronem conſecrauit Pontificem eique vni Sacerdotes omnes, & Leuitas ſubiecit.

Ac deinde vſque ad Chriſti tempora numquam defuit vnus Princeps ſacerdotum, qui omnes ſynagogas totius mundi gubernaret.

Probatur quartò ab ijs ſimilitudinibus quibus Eccleſia in Scriptura deſcribitur. Omnes enim oſtendūt neceſſariò in Eccleſia debere eſſe vnum caput. Cōparatur Eccleſia *exercitui ordinato, Corpori humano*, ſeu *mulieri ſpecioſæ, Regno, Ouili, Domui, Naui*, ſeu *Arcę Noe*. Iam nulla ſunt caſtra ordinata, vbi non ſit vnus Imperator, multi Tribuni, plures Centuriones &c.

Cāt. 6. Cāt. 7. Dan. 2. Io. 1. 1. Tim. 3. 1. Pet. 3. Apoc. 21. 2. Cor. 11. Eph. 5. Cant. frequen. Cāt 7. Cāt. 5

Pari ratione in quolibet corpore humano vnum eſt caput. Ac ne fortè dicas habet Eccleſia ſuum caput Chriſtum; propterea non comparamus hoc loco Eccleſiam cum Chriſto, vt membra cum capite, ſed vt ſponſam cum ſponſo, qua ſimilitudine Scripturæ vtuntur.

Ac profectò ſi Eccleſia, quæ eſt in terris Chriſto ſecluſo non ineptè comparatur ſponſæ; ſecluſo etiam Chriſto vnum caput habere debet. Præſertim cum disertè inter alia eius membra etiam caput numeretur, *Caput tuum*, inquit Sponſus ad Sponſam, *ſicut Carmelus*. Et Sponſa de Sponſo, *Caput eius aurum optimum*. Et Sponſus quidem comparat caput Sponſæ monti Carmelo, quoniam etſi Summus Pontifex vnus eſt mons tamn nihil eſt aliud, quam terra, ideſt homo. Comparat autem Sponſa Sponſi caput auro, quia caput Chriſti Deus. Iam verò quod vnquam regnum fuit, quod non regeretur ab vno? Et quamquam Rex Eccleſiæ Chriſtus eſt, tamen ex eo colligimus Eccleſiam habere debere præter Chriſtum, aliquem vnum, à quo regatur, quod regna ſemper adminiſtrentur regiè, ideſt per vnum qui omnibus præſit, etſi quidem Rex præſens eſt per ſe id facit; ſi abeſt per alium, qui dicitur Prorex. Sæpè etiam Rege præſente generalis Vicarius conſtituitur.

Quod verò ouile vnum, Paſtorem quoq; vnum requirat, ex Euangelio colligitur, *Fiet vnum ouile*, inquit Dominus, *& vnus Paſtor* intelligi de Paſtore ſecundario, ideſt de Petro eiuſq; ſucceſſoribus, vt Cyprianus exponit. Nā cum Dominus *alias oues habere ſe dicit, quæ non ſunt ex hoc ouili*, de populo gentili & Iudæorum loquitur; ac docet ſe habere inter gentes multos electos, qui vel iam fideles ſint, vel certè futuri ſint, & tamen ad populum illum Iudaicum non pertineant. Quamuis autem, ſi de Paſtore Deo agatur ſemper fuerint populus Iudæorum, & populus Gentilium vnum ouile, & Deus vnus eorum Paſtor, non tamen ſemper fuerunt vnum ouile, & vnus Paſtor reſpectu gubernationis humanæ. Nec enim Gentiles, vel qui inter eos ad Eccleſiam

Io: 10.

pertinebant à Iudæorum Pontifice regebantur. At voluit poſt aduentum ſuum Chriſtus ex vtroque populo vnum ouile fieri, omneſque homines ab vno Paſtore homine gubernari.

Omnis etiam domus vnum habet Dominum, & vnum Oeconomum iuxta illud. Luca 12. *Quis putas eſt fidelis diſpenſator, & prudens, quem conſtituet Dominus ſuper familiam ſuam?* Quæ verba dicuntur Petro, & de ipſo Petro. Nam paulò ante cum Dominus dixiſſet; *Beati ſerui illi, quos cum venerit Dominus inuenerit vigilantes*, quæſiuit Petrus, *Domine ad nos dicis hanc parabolam, an ad omnes*; Reſpondit Dominus Petro. *Quis putas eſt fidelis diſpenſator* &c. Quaſi diceret. Tibi ò Petre inprimis dico; tibi enim incumbit cogitare, quid requiratur in Æconomo fideli, & prudenti, quem conſtituet Dominus ſuper familiam ſuam. Et paulò poſt, vt oſtendat ſe loqui de vno, qui præſit omnibus conſeruis, & qui ſol Domino ſubijciatur ſubiungit. *Quod ſi dixerit malus ille ſeruus in corde ſuo; moram facit Dominus meus venire, & cœperit percutere ſeruos, & ancillas, & manducare & bibere cum ebrioſis: veniet Dominus ſerui illius in die, qua non ſperat, & hora, qua neſcit, & diuidet eum, partemque eius cum infidelibus ponet.* Quibus verbis Dominus apertè indicat ſe vnum ſeruum toti domui ſuæ præpoſiturum, qui à ſe ſolo indicari poſſit.

Prob. 5. Probatur quintò à primordijs gubernationis Eccleſiæ. Nam conſtat Eccleſiam à Chriſto congregatam cæpiſſe initio regimen viſibile, & externum habere Monarchicum, non Ariſtocraticum, aut Democraticum; Chriſtus enim cùm in terris degeret, eam viſibilitèr adminiſtrabat, vt Summus eius Paſtor, & Rector; Ergo etiam nunc habere debet Eccleſia externum & viſibile Regimen Monarchicum; alioquin non eſſet Eccleſia, quæ nunc eſt, eadem ciuitas Dei cum illa; ciuitas enim vt docet Philoſophus dicitur eadem ſpecie, donec remanet eadem forma Reipublicę, ideſt communis gubernationis modus, quo mutatur etiam ciuitas.

Prob. 6. Probatur ſextò propoſitio à ſimili. Rectè in locis ſingulis ſinguli conſtituuntur Epiſcopi, qui cæteris omnibus eius loci Miniſtris, & Paſtoribus præſint. Rurſus in prouincijs ſingulis rectè conſtituuntur Metropolitani ſinguli, qui ſuæ prouinciæ Epiſcopis præſideant, & in maioribus vrbibus Primates, ſeu Patriarchæ, qui curam ſuſcipiant ampliorem; Ergo æquum eſt vt ſit etiam vnus aliquis, qui toti Eccleſiæ præſit, & cui Primates quoque, & Patriarchæ ſubijciantur. Nam ſi Monarchicus Principatus conuenit vni ciuitati, vni prouinciæ, vni nationi, cur non etiam Eccleſiæ vniuerſæ.

Prob. 7. Probatur ſeptimò à propagatione Eccleſiæ; Nam Eccleſia ſemper creuit, & creſcere debet, donec in toto mundo prædicatum ſit Euangelium; Matth. 24. *Prædicabitur hoc Euangelium regni in vniuerſo mundo, & tunc veniet conſummatio.* Non autem poteſt id fieri, niſi ſit vnus Summus Eccleſiæ Præſul, cui ſollicitudo incumbat totius huius corporis conſeruandi, & propagandi. Nam nemo debet prædicare, niſi mittatur. *Quomodo prædicabunt, niſi mittantur.* Mittere autem in alie-

nas

Digitized by Google

nas prouincias non eſt Epiſcoporum particularium. Illi enim habent ſuos certos fines Epiſcopatus ſui, extra quos nullum ius hahabent, nec ad eos pertinet cura, niſi tuendi gregis ſibi aſſignati.

[Prob 8.] Probatur octauo & vnitate fidei. Neceſſe eſt enim vt omnes fideles idem omninò ſentiant in rebus fidei. *Eſt enim vnus Deus, vna fides, vnum baptiſma*; At vna fides in [Eph. 4.] Eccleſia eſſe non poteſt, ſi non ſit vnus ſummus Iudex, cui omnes acquieſcere teneantur. Ratio etiam docet; Cum enim multi ſint pares vix fieri poteſt, vt in rebus obſcuris, & difficilibus vllus velit alterius Iudicium ſuo anteponi.

CAPVT III.

Fueritne Apoſtolus Petrus Eccleſiæ totius caput, & Princeps loco Chriſti ab ipſo Chriſto conſtitutus.

[Prob. 1. Primatus Petr.] AFfirmatiuam partem docent Catholici. Probatur primò duobus locis Euangelij, in quorum altero promittitur in altero ex- [Matth. 16.] hibetur. Prior locus eſt: *Tu es Petrus, et ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claues regni cælorum; & quodcumq; ligaueris ſuper terram quodcumque erit ligatum & in cælis, & ſolueris ſuper terram erit ſolutum, & in cælis.* Quorum verborum planus, & obuius ſenſus eſt, vt intelligamus ſub duabus metaphoris promiſſum Petro totius Eccleſiæ principatum. Prior metaphora eſt fundamenti, ac ædificij. Quod enim eſt in ædificio fundamentum, id eſt in corpore caput, in ciuitate Rector, Rex in regno, Pater familias in domo.

Poſterior eſt clauium. Cui enim traduntur claues ciuitatis, ille inſtituitur Rex, vel certè Gubernator ciuitatis, qui, quos vult admittat, quos vult excludat.

[Quæſt. 1.] Quæſtiones igitur quatuor hic explicandæ ſunt. Prima, An Petrus ſit illa Petra, ſuper quam fundatur Eccleſia.

[Reſp.] De hac communis Catholicorum ſententia eſt petram illam eſſe Petrum, ideſt illam Perſonam, quæ dicitur Petrus; non tamen vt perſona erat particularis, ſed vt Paſtor & caput Eccleſiæ.

[Pr. 1.] Hæc deducitur primùm ex ipſo textu. Nam illud pronomen *Hanc* cùm dicitur *& ſuper hanc Petram* demonſtrat aliquam Petram, de qua paulò ante Dominus ſit loquutus; proximè autem Dominus Petrum vocauerat Petram; Syriacè enim loquebatur, & Syriaca lingua Petrus dicitur Cephas; Cephas autem Petram ſignificat; nam vbicumque in textu Hæbræo eſt petra in Syriaco eſt Cepha. Dixit ergo Dominus: Tu es Cephas, [Io. 1.] & ſuper hoc Cepha, vel latinè *Tu es petra, & ſuper hanc petram &c.* Ex quo ſequitur illud, *Hanc*, non poſſe referri, niſi ad Petrum, qui eo loco vocatus eſt Petra. At cur Latinus Interpres non vertit; *Tu es Petra*? Quod Græcum Codicem ſit ſequutus. Non enim vertit ex Syriaco, ſed ex Græco. *Sy ei Petros cai epi tapbti ti Petra oicodomyo tin Eccleſiam moy*. Cur autem Græcus Interpres non vertetit *Sy ei Petra Cai epi tayti Petri* Cauſa eſt quoniam cum apud Græcos tam *Petra*, quàm *Petros* ſignificet lapidem, viſum eſt Interpreti commodius homini nomen maſculinum, quàm fœmininum tribuere. [Prob. 2.]

Deinde verò ad explicandam metaphoram ſecundo loco non voluit dicere *epi to Petro*.

Quod fuiſſet ambiguum, *ſed epi ti Petra*. Quod nihil aliud, quàm ſaxum ſignificat.

Accedat conſenſus Eccleſiæ totius, & Græcorum, ac Latinorum Patrum.

Secunda quæſtio eſt. Quid ſit ſuper Petram ædificari Eccleſiam.

Catholici docent, hac metaphora ſignificari Petro eſſe commiſſum regimen totius Eccleſiæ, & præcipuè circa fidem. Petræ enim fundamentali hoc eſt proprium, totum ædificium regere, & ſuſtentare. Atque hoc modo exponunt Patres. Dices omnes Apoſtoli etiam dicuntur fundamenta: *Fundamenta eius in montibus ſanctis*. Ideſt vt exponit Auguſtinus in Apoſtolis & Prophetis. [Apoc. 21.] Et: *Et murus ciuitatis habens fundamenta duodecim, & in eis duodecim Apoſtolorum Agni*. Et: *Superedificati ſupra fundamentum Apoſtolorum, & Prophetarum*. [Eph 2.] Nihil igitur proprium & ſingulare Petro datum, vel promiſſum eſt. [Solut.]

Reſpondeo, tribus modis Apoſtolos omnes fuiſſe Eccleſiæ fundamenta ſine vllo tamen Petri præiudicio. Vno modo quia ipſi primi Eccleſias vbique fundarunt. Nec enim Petrus conuertit ad fidem totum terrarum orbem, ſed alias regiones Petrus, alias Iacobus, alias cæteri ad Chriſtum adduxerunt. [Rom. 15.] Quare B. Paulus: ſic, inquit, *prædicaui, non vbi nominatus eſt Chriſtus, ne ſuper alienum fundamentum ædificarem*. [1. Cor. 3.] Et, *Vt ſapiens Architectus fundamentum poſui, alias autem ſuperædificat*. Atque hoc modo ex æquo ſunt Apoſtoli fundamenta. Idque ſignificatum credimus in Apocalypſi. Altero modo dicuntur fundamenta Eccleſiæ Apoſtoli, & Prophetæ ratione doctrinæ à Deo reuelatæ. Si quidem fides Eccleſiæ nititur reuelatione, quam habuerunt à Deo Apoſtoli, & Prophetæ. Nec enim ſemper reuelantur Eccleſiæ noui articuli, ſed in ea doctrina Eccleſia acquieſcit; quam Apoſtoli, & Prophetæ à Domino didicerunt, & prædicatione, vel literis ad nos, & Apoſtolos mandauerunt. Atque hac ratione ſuperædificamur, vt Apoſtolus ait ad Epheſios. Nec in his duobus maior eſt Petrus cæteris.

Tertio modo dicuntur fundamenta omnes Apoſtoli ratione gubernationis. Omnes enim fuerunt Capita, Rectores, & Paſtores Eccleſiæ vniuerſæ; ſed non eodem modo, quo Petrus. Illi enim habuerunt ſummam, atque Ampliſſimam poteſtatem, vt Apoſtoli, ſeu Legati, Petrus autem vt Paſtor ordinarius.

Deinde ita habuerunt plenitudinem poteſtatis, vt tamen Petrus eſſet caput eorum, & ab illo penderent, non è contrario. Atque

Nnnn hoc

hoc eſt,quod promittitur Petro, cum ei ſoli
coram alijs dicitur: *Super hanc petram ædifi-*
Matt.16. *cabo Eccleſiam meam*.

Tertia dubitatio eſt de Perſona,cui dici-
tur, *Tibi dabo claues*.

Quæſt.3. Notandum autem duobus modis po-
tuiſse Petrum perſonam Eccleſiæ gerere Hi-
ſtoricè, & parabolicè.

Hiſtoricè Perſonam gerere. Hiſtoricè is gerit perſonam alterius,qui
re aliqua verè à ſe geſta rem ab alio geren-
dam ſignificat, & eam quodammodo repre-
ſentat. Sic Abraham verè duos filios habens
Deum ſignificauit, qui duos populos habitu-
Gal.4. tus erat, vt Apoſtolus expoſuit. Sic Martha
ſollicita circa frequens miniſterium, & Ma-
ria ſedens ſecus pedes Domini, duas vitas
demonſtrarunt, quarum altera in actione,
altera in contemplatione verſatur.

Parabolicè,per vnum aliud ſignificatur,
quando res verè geſta nulla proponitur, ſed
aliquid veriſimile fingitur ad aliud ſignifi-
candum. Quomodo in Euangelio,qui ſemi-
nat bonum ſemen Chriſtum prædicantem ſi-
gnificat. Nos ergo priore modo Petrum
Eccleſiæ perſonam geſſiſse dicimus?

Ita nimirum, vt ipſe verè & principali-
Reſp. tèr, ac immediatè claues acceperit, & ſimul
eas accipiendo ſignificauerit, vniuerſam Ec-
cleſiam ſuo quodam modo poſteà acceptu-
ram.

Probatur primò, quia tot modis Chri-
ſtus Petri perſonam deſignauit, vt non pluri-
bus circumſtantijs (quod rectè notauit Caie-
tanus) deſcribere ſoleant aliquem certum
hominem notarij illi, qui inſtrumenta publi-
ca conficiunt. Nam in primis expreſſit ſub-
ſtantiam Perſonæ ſingularis, per pronomen
Tibi; deinde addidit nomen inditum in na-
tiuitate cum ait; *Beatus es Simon*, adiunxit
Matt.16. nomen Patris,cum ait Filius Ionæ; nec omit-
tere voluit nomen à ſe recens impoſitum;
Et ego dico tibi,inquit,*quia tu es Petrus*.Quor-
ſum tam accurata deſcriptio, ſi nihil ipſi
Petro propriè promittitur? Deinde non erat
eo tempore Petrus Eccleſiæ Legatus, aut Vi-
carius. Quis enim eiuſmodi prouinciam il-
li impoſuerat? non igitur ſuſpicari poſſumus
nomine illum Eccleſiæ,& non potiùs ſuo cla-
ues accepiſse.

Prætereà. Illi propriè claues promit-
tuntur, qui dixerat *Tu es Chriſtus filius Dei
vini*. Id enim ſignificabant illa verba. *Et ego
dico tibi*. Nam vt S.Hyeronimus dicit, mer-
cedem recepit vera confeſſio. At illam præ-
claram confeſſionem Petrus edidit, & in
perſona ſua edidit, ergo in perſona ſua cla-
uium promiſſionem accepit. Ad hæc; Si pro-
ptereà eſſet negandum Petro promiſſas eſſe
claues,quia figuram gerebat Eccleſiæ, eadem
certè ratione negabimus Abraham duos filios
habuiſſe, quia duo illi filij duos populos,
Apoſtolo teſte, ſignificabant.

Neque verum eſſe fatebimur, Martham
ſollicitam fuiſſe circa plurima, dum ſoror
eius Maria ad pedes ſederet, quia nimirum
actionem,& contemplationem duæ illæ fæmi-
næ adumbrabant. Quod ſi graue eſt tam
apertas hiſtorias in dubium reuocare, gra-
ne etiam videri debet dubitare ſitne Pe-
tro aliquid ſingulariter promiſſum, cum tam
perſpicuè narretur in Euangelica hiſtoria;
Denique. Illi dictum eſt à Domino: *Tibi da-
bo claues regni cælorum*, qui paulò poſt ab
eodem Domino audiuit; *Vade poſt me Sata-
na ſcandalum es mihi*. Atque hæc poſteriora
verba ſoli Petro, & in perſona propria di-
cta ſunt.Patet autem vtrumq; illud dictum ei-
dem, nam vtrumque habetur in eodem capi-
te Euangelij & vtrobique nomen Petri expri-
mitur, & in hanc ſententiam veteres Patres
omnes conueniunt.

Quarta dubitatio eſt. Quid intelliga-
tur per claues?

Catholici omnes per claues datas Petro Quæſt.4.
intelligunt ſummam poteſtatem in omnem
Eccleſiam. Id tribus rationibus confirma- Reſp.
mus.

Primùm ipſa metaphora clauium, vt
in Scriptura accipi ſolet. Si quidem apud
Iſaiam deſcribitur depoſitio vnius Summi Prob.1.
Pontificis, & inſtitutio alterius his verbis.
*Vade & ingredere ad eum, qui habitat in ta-
bernaculo ad Sobnam Præpoſitum templi, & di-
ces ad eum. Quid tu hic?* Et infra; *Expellam* Iſaiæ 22.
*te de ſtatione tua, & de miniſterio tuo deponam
te. Et erit in die; vocabo ſeruum meum Elia-
cim, filium Helciæ, & induam illum tunica
tua; & cingulo tuo confortabo eum, & poteſta-
tem tuam dabo in manus eius, & erit quaſi Pa-
ter habitantibus Ieruſalem, & domui Iuda. Et
dabo clauem domus Dauid ſuper humerum eius,
& aperiet,non erit qui claudat, & claudet &
non erit qui aperiat*. Hic apertè per claues
non intelligitur remiſſio peccatorum,aut mi-
niſterium verbi, ſed Principatus Eccleſiaſti-
cus. Quò etiam pertinet illud; *Factus eſt
Principatus ſuper humerum eius*. Idcirco enim
dicitur Principatus ſuper humerum impoſi- Iſaiæ 9.
tus quoniam claues,quibus Principatus de-
ſignatur ſuper humerum poni ſolebant. Ne-
que per claues Chriſti Principatum ſignifi-
cari negare poteſt,qui legit illud de Chriſto;
*Hæc dicit Sanctus, et verus, qui habet clauem
Dauid; qui aperit,et nemo claudit, claudit, et
nemo aperit*. Apocal.3.

Accedit etiam communis conſuetu-
do in rebus prophanis. Quando enim vrbes
deduntur alicui Principi, offerunt ei cla-
ues inſignum ſubiectionis, & ei, qui inſti-
tuitur Oeconomus in domo claues tradi ſo-
lent.

Secundò probatur illis verbis: *Quodcumq;
ligaueris &c.* Nam in Scriptura ligare dici-
tur, qui præcipit, & qui punit. De præce- Prob.2.
ptis loquitur Dominus: *Alligant*, inquit,
onera grauia, & importabilia in humeros homi- Matth.16.
num &c. De pœnis. *Quæcumque alligaueri-
tis ſuper terram &c.* Hic enim loquitur Do- Matth.23.
minus de cenſura excommunicationis; Li-
gat enim Eccleſia eos, quos punit pœna ex-
communicationis. Hinc etiam dicimus com-
muniter homines obligari ad legem ſeruan-
dam, & etiam obligari ad pœnam ſubeun-
dam, ſi eam non ſeruent. Soluere autem di-
citur, qui remittit peccata, qui liberat à pœ-
na, qui diſpenſat in lege, in votis, iuramen-
tis, & ſimilibus obligationibus. Cum ergo
dicitur Petro generaliter; *Quodcumque ſol-
ueris &c.* Datur ei poteſtas præcipiendi, pu-
niendi, diſpenſandi, remittendi, proinde
fit

ſit iudex, & Princeps omnium, qui ſunt in Eccleſia.

Prob. 3. Tertiò idem ex Patribus probatur.

Prob. 2. Alter locus Euangelij in quo ſcilicèt exhibetur Primatus B. Petro eſt iſte, *Simon Ioannis paſce oues meas*. Ac primùm ſoli Petro hoc fuiſſe dictum probatur primò ex illo nomine *Simon Ioannis*. Nam eo nomine ſolus Petrus vocabatur. Nec ſine myſterio eodem modo Chriſtus Petrum appellat, & cum promittit ei claues; & cum oues paſcendas committit; vt nimirum intelligeremus, illud ipſum reipſa dari Ioanuis vlt. quod fuerat promiſſum Matth. 16. & eidem illi Simoni dari, cui fuerat ante promiſſum.

Primatus Petri. Io. vlt.

Matth. 16. Io vlt. Secundò probatur ex illis verbis *Diligis me plus his*? Illi enim dicitur. *Paſce oues meas* cui dicitur. *Diligis me plus his*. Hoc autem ſoli Petro dici manifeſtum eſt, cum diſertis verbis excludantur cæteri illa comparatione, *plus his*. Porro, qui excluduntur non quicumque homines, ſed præcipui Apoſtoli ſunt. Erant enim tunc præſentes cum Petro Nathanael, quem multi Bartholomeum eſse putant, Iacobus, Ioannes, Thomas, & duo alij diſcipuli, quorum alterum crebibile eſt fuiſſe Andream. Non igitur omnibus Apoſtolis, ſed ſoli Petro dicitur *Paſce oues meas*.

Tertiò probatur ex trina interrogatione. Nam ex Cyrillo. & Auguſtino, & alijs in hunc locum diſcimus Petrum ter interrogatum, an diligeret plus cæteris, quia ter negauerat. At ſolus ipſe ter negauerat; igitur ſolus ipſe interrogatur.

Quartò probatur ex illis verbis *Contriſtatus es Petrus* &c. Propterea enim contriſtatus eſt Petrus, ſi Chryſoſtomo credimus quia metuebat, nè fortè falleretur, cum diceret *Tu*
Matth. 26. *Scis Domine* &c. quemadmodum falſus fuerat, quando dixerat; *Etiamſi oportuerit me mori tecum non te negabo*. Sed iſta cauſa triſtitiæ ſoli Petro, qui Dominum negauerat, conuenit ergo &c.

Quintò probatur ex illis verbis; *Cum*
Io. vlt. *ſenueris extendes manum tuam &c.* Illi enim dicitur *paſce* cui prædicitur crucifixio, quæ ſoli Petro, & in propria perſona prædicitur.

Sextò ex illis; *Hic autem quid*? & ex reſponſione Domini. *Quid ad te? tu me ſequere*. Numquam enim Petrus interrogaſset, quid Ioannes acturus eſset, ſi intellexiſset dictum omnibus: *Paſce oues meas*. Neque Dominus dixiſset *Quid ad te &c.* Sed dixiſſet idem faciet, quod tu.

Quid paſcere. Septimò, idem probari poteſt ex Patribus. Sequitur iam, vt quid ſignificet hoc ipſum paſcere videamus. Nobis autem difficilè non erit ex hac ipſa voce, Paſce, demonſtrare ſummam poteſtatem illi attribui, cui dicitur, *Paſce oues meas*. Primùm enim non propriè dicitur paſcere alium, qui cibum quacumque ratione miniſtrat; ſed qui procurat, & prouidet alteri cibum; quod certè Præpoſiti, ac gubernatoris eſt. *Quis putas*,
Lucæ 12. inquit Dominus, *Eſt fidelis diſpenſator, ac prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, vt det illis in tempore tritici menſuram*? Itaque illius eſt paſcere, qui eſt ſuper familiam conſtitutus. Deinde per verbum paſce intelligitur ex communi vſu loquentium actus paſtoralis. Idem eſt enim paſcere, quod agere paſtorem. Porrò actus paſtoralis non eſt tantùm præbere cibum, ſed etiã ducere, reducere, tueri, præeſſe, regere caſtigare. Hinc videlicet in Scriptura accipitur paſſim paſcere pro eo, quod eſt regere; *Reges eos* Pſal. 2.
in virga ferrea. In Hebræo eſt paſces eos. Et ſanè, qui paſcuntur in virga ferrea veriſſimam poteſtatem in paſtore ſuo eſſe negare non poſſunt. Et Cyro dicitur *Paſtor meus es tu*. Iſaiæ 44.
Quo loco non miniſterium præbendi cibum, ſed ampliſſimum regnum Cyro prædicitur.

Deinde hoc manifeſtius poteſt demonſtrari ex eo verbo, quod Ioannes in Euangelio ſuo poſuit, ſcripſit enim *poimaine*, ideſt paſce regendo, & præſidendo. Nam & Ho- 2. Illiados
merus vocat frequenter Regem Agamnenorem *Poimena laon*, ideſt Paſtorem populorum.
Et in Scriptura vbi legimus, *Ex te enim exiet* Matth 2.
Dux qui regat populum meum Iſrael, in Græco eſt. *Et ſoumoy exeleuſetai igoumenos oſtis poimanei ton laon tou Iſrail*. Et notandum eſt in Hebræo apud Michæam, vnde Matthæus ac- Michææ 5.
cepit non eſſe verbum, quod paſcere ſignificat, ſed quod dominari. Denique in Apo- Apoc. 19.
calypſi vbi dicitur, & ipſe reget eos in virga ferrea Græcè eſt *Cai atos Poimanei aytoys en rabdo ſidirò*. Igitur cum *Poimaino*, non ſignificet paſcere quocumque modo, ſed regere, ac præeſſe & Petro dictum ſit à Domino *Poimane ta probata*. Manifeſtè ſequitur eſſe Petrum Rectorem, ac Præſidem Eccleſiæ conſtitutum. Accedant poſtremò teſtimonia veterum Patrum.

Denique per oues meas intelligi omnes Chriſtianos etiam Apoſtolos ipſos nobis ex- Quid per oues.
ploratum, certumque eſt. Eſt autem obſeruandum Chriſtum bis dixiſſe, *Paſce agnos meos*, & ſemel, *paſce oues meas*. Tametſi enim in Græco textu ſemel eſt, *paſce agnos*, & bis *paſce oues*, tamen corruptus videtur locus vitio librariorum, qui in ſecundo loco ſcripſerunt *probata*, cum ſcribere debuiſſent *probatia*, ideſt ouiculas ſeu agnos. Facilè autem fuerit excidere vnum Iota. Ita eſſe colligo ex Patribus, & ex noſtra verſione. Nam ſi fuiſſet in Græco bis *probata*, ne inadoctiſſimus quidem puer ſecundo loco vertiſſet agnos. Quis enim ignorat agnos dici *arnia* non *probata*? Cum ergo omnes Latini codices legant agnos, nec vnquam fuerit, hæc lectio à Hyeronimo, vel vllo alio improbata, neceſſe eſt dicere interpretem legiſſe *probatia*, ideſt ouiculas, & vertiſſe agnos, quia ouiculæ, & agni ſæpè pro iiſdem accipiuntur. Ex hac variatione probamus Petro omnes Chriſtianos eſſe ſubiectos. Nam ſi per ouiculas intelligamus agnos, dicemus agnos bis repetitos eſſe ad ſignificandum duos populos Iudaicum, & Gentilem, oues autem ſemel nominatas ſignificare Epiſcopos, qui ſunt veluti Matres agnorum. Si verò per ouiculas intelligamus oues paruas, maiores agnis, minores perfectis ouibus dicendum erit cum Ambroſio, Petro committi agnos, ouiculas, & oues, ideſt incipientes, proficientes, & perfectos, ita vt nulli ſint in Eccleſia, quantumuis ſpirituales eruditi, & Sancti, qui Petro non ſubſint. Vel per agnos intelligemus populos, qui nullam habent curam paſtora-

lem, quique ſolùm Filij ſunt non parentes; per ouiculas accipiemus Sacerdotes minores, ideſt presbyteros & Parochos, qui ſic ſunt parentes populorum, vt ſint Filij Epiſcoporum, per oues denique Sacerdotes maiores ideſt Epiſcopos, qui & agnis,& ouiculis præſunt,& tamen etiam ipſi Petro ſubijciuntur.

Quid meas? Deinde aliam rationem, eamque inſignem nobis ſuppeditat pronomen *meas*. Nã cùm abſque vlla reſtrictione addatur ad nomen *oues*, manifeſtè ſignificatur eas omnes *oues* Petro commendari, ad quas extenditur pronomen *meas*. Certum eſt autem illud, *meas* extendi ad omnes ſimpliciter. Nec enim vllus eſt in Eccleſia,qui ſe Chriſti ouem eſſe non glorietur; Ergo &c. Sicut cùm Dominus ait

Io. 10. *Cognoſco oues meas, & oues meæ vocem meam audiunt, & ego pono animam meam pro ouibus meis*, Tametſi non dicat omnes oues, & omnibus ouibus, tamen nemo negare poteſt, quin de omnibus ſit locutus. preterea quid aliud eſt *Paſce oues meas*,quàm, habe curam mei ouilis? Eſt autem vnum tantùm Chriſti ouile: *Erit vnum ouile, & vnus Paſtor.* Ergo &c. Ad hæc cum Dominus ait *Paſce oues meas*, vel commendauit Petro oues ſuas omnes, vel nullas, vel aliquas indefinitas; At nemo dixerit nullas, aut aliquas certas eſſe commendatas, id enim manifeſtè eſt falſum. Nec etiam aliquas indefinitas, quia non eſt ſapientis Prouiſoris relinquere indefinitam curam, cum poſſit eam definire, præſertim cùm certa confuſio, & perturbatio ex illa indeterminatione oriatur.

Præterea commendare aliquas, & non indicare quas, idem eſſe videtur, ac ſi commendarentur nullæ. Reſtat igitur, vt omnes omninò ſuas oues Petro Chriſtus paſcendas aſſignauerit. Atque hæc eſt ſententia omnium veterum Patrum.

Poteſt etiam confirmari primatus Petri

Prob 3. Primatus Petri. Io. 1. 1. Prerogatiua. per ſingulares variaſque prærogatiuas. Prima prærogatiua eſt mutatio nominis. Nam ait Dominus Petro. *Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephas*. Vbi obſeruandum cum Chryſoſt. in hunc locum Deum nunquam imponere nomina noua, niſi maximis de cauſis, & ad ſignificanda priuilegia eis conceſſa quibus nomina mutantur.

Geneſ. 13. Ita Abrahamum,cum diceretur Abra ideſt Pater excelſus dici voluit Abraham ideſt Pater multitudinis; vt eo nomine ſignificaret hominem illum, qui iam ſenex erat, & vxorem anum, & ſterilem habebat tamen ex dono Dei, ſic immutandum, vt fieret Pater plurimorum Filiorum, vel potiùs gentium, & populorum. Eſt autem duplex prærogatiua in hac mutatione Simonis in nomen Petri. Vna, quod ſoli Pe. ex omnibus Apoſtolis nomen mutauerit. Nam etſi impoſuit nomen filijs Zebedæi, Boa-

Marci 3. nerges, tamen fuit illud potiùs quoddam cognomen, quàm proprium nomen. Itaque nuſquam poſtea ab Euangeliſtis vocantur Bonaerges, ſed tantùm Iacobus, & Ioannes, vt antea vocabantur. At Petrus, deinceps

Gal. 2. ſemper vocatur Petrus. Et Paulus Petrum ſæpè nominat, & nunquam aliter, quàm Petrum, aut Cepham quod eſt idem; Ioannem autem ſępè quidem nominat, ſed Ioannem perpetuò, nunquam Bonaerges. Altera eſt quod tale nomen ei dederit.

Nam Syriacè Cephas ſignificat Petram: Græcè autem ſignificat caput. Ac demum vnum eſt ex celeberrimis Chriſti nominibus. Nihil enim frequentiùs Chriſtus in Scriptura nominatur, quàm Petra. Vide Iſa. 8. & 28; Daniel. 2. Pſalm. 117. Matth. 21. Rom. 9. 1. Cor. 10. Eph. 2. 1. Petri 2. & alibi; Chriſtus ergo, cum ſolo Petro ſuum ipſius nomen communicans, & nomen illud, quo ipſe ſignificatur, vt fundamentum, & caput Eccleſiæ vniuerſæ, quid aliud indicare voluit, quam ſe facere Petrum fundamentum, & caput Eccleſiæ loco ſuo.

Secunda Petri prærogatiua eſt, quod cùm ab Euangeliſtis nominantur Apoſtoli, vel omnes, vel aliqui ſemper primo loco ponitur Petrus; *Duodecim autem Apoſtolorum nomina ſunt hæc; primus Simon, qui dicitur Petrus &c.* Similiter legimus alibi. Quod autem hoc non ſit factum, quia Petrus fuerit primus à Chriſto vocatus, certum eſt; nam Andream Dominus primùm vocauit, vt Ioannes teſtatur. 2. Prerogatiua. Matth. 10. Marci 3. Lucæ 6. Act. 1. Io. 1.

Sed occurrunt Maggdeburgenſes, qui dicunt Petrum vocari primum, vel propter inſignia ſua dona, vel propter ætatem, quia omnibus erat ſenior, vel denique caſu factum. Sed nulla harum rationum valet; Non prima; nam vel loquuntur de inſignibus donis, quæ Petrus habuit in ordine ad Eccleſiam, vt quod accepit ſingulariter claues, quod factus eſt fundamentum Eccleſiæ, quod conſtitutus eſt Paſtor omnium ouium Chriſti &c; tunc pro nobis loquuntur. Vel loquuntur de donis perſonalibus & proprijs, ideſt de virtutibus eius, & tunc falſum eſt quod dicitur. Nam Euangeliſta non facilè ſcire potuit, nec iudicare auſus fuiſſet, quis eſſet inter Apoſtolos optimus; præſertim cum ſciret Ioannem fuiſſe virginem Petrum coniugatum, & Ioannem eumdem ita diligi videret à Domino vt vocaretur. *Diſcipulus, quem diligebat Ieſus*, nec ignoraret Iacobum minorem tanta ſanctitate præditum, vt iuſtus & Frater Domini ab omnibus diceretur. Quod autem dicunt de ætate pugnat cum traditione Patrum, quæ tenet Andream Petro Seniorem fuiſſe. Quod etiam Petrus non ſit caſu poſitus primus pater ex duobus. Obiect. Solut.

Primùm ex modo enumerandi, nam Petrum nominatim vocat Matthæus primum, deinde alios non vocat vnum ſecundum, alium tertium &c. ſed ſine vlla obſeruatione ordinis nominat. Itaq; inter Petrum & cæteros ordinem eſſe Matthæus docet, quia Petrus ſuperior eſt, cœteri inferiores; at inter alios nullum ſtatuit ordinem, quia ſunt omnes æquales. Et ex hoc nomine primùs deducunt Patres primatum, ſicut à Principe principatus dicitur, & à Conſule conſulatus.

Secundò idem colligitur ex eo, quod ordo aliorum plerumque mutatur; Petrus autem ſemper ponitur primo loco. Nam Matthæus poſt Petrum ponit Andream, Marcus poſt Petrum Iacobum, Lucas poſt Petrum numerat quidem Andream, ſed mutat ordinem cœterorum; nam Matthæus antepoſuit ſibi, Thomam, & Simonem Zelotem antepoſuit Thaddæo: Lucas autem anteponit Matthæum, Thomæ, & Thaddeum, Simoni. In Matth. 10. Marci 3. Lucæ 6. Act. 1.

Acti-

Actibus poſt Petrum ponitur Ioannes, & in
cęteris, etiam magna mutatio inuenitur. Pa-
ri ratione vbi nominaotur duo, vel plures
Marci 5. ſemper ponitur primus Petrus. *Non admiſit*
Lucæ 9. *quemquam ſe ſequi, niſi Petrum, & Iacobum, &*
Luc 22. *Ioannem. Miſit Petrum, & Ioannem. Aſſum-*
Math. 17. *pſit Petrum, Iacobum, & Ioannem. Interro-*
Marci 18. *gabant eum Petrus, Iacobus, Ioannes, & An-*
Io. vlt. *dreas. Erant ſimul Simon Petrus, & Thomas,*
& Nathanael, & filij Zebedæi, & alij ex diſci-
pulis eius duo. Vides vbique Petrum eſſe pri-
mum, Vnus tantum locus eſt, vbi Petrus
non nominatur primo loco, vbi dicitur *Ia-*
Galat. 2. *cobus, Cephas, & Ioannes*, ſed non eſt certum,
an Paulus ſic dixerit; uam Auguſtinus, Am-
broſius, Hieronymus, Chryſoſtomus, legunt
Petrus, Iacobus, & Ioannes, & ſic credibile
eſt Paulum eſſe loquutum. Si verò admitta-
mus aliter debere legi dicendum erit, vel cum
D. Anſelmo, & D. Thoma in hunc locum hoc
factum eſſe, quia Iacobus erat Epiſcopus Hie-
roſolymorum, vbi tunc erant Apoſtoli, de
quibus Paulus loquitur, vel Paulum hoc lo-
co nullum ordinem ſeruaſſe. Nam quod alio-
quin intelligeret Paulus maiorem eſſe Pe-
trum, Iacobo patet ex illa ipſa epiſtola, vbi
dixit. *Deinde poſt annos tres veni Hieroſoly-*
mam videre Petrum. Non dicit. Veni vide-
re Iacobum etiamſi ipſe quoque eſſet Hiero-
Galat. 1. ſolymis. Et alibi, *Vnuſquiſque dicit ego ſum*
Pauli, ego Apollo, ego Cephæ, ego Chriſti, vbi
apertè progreditur aſcendendo, & Petrum
proximum ſub Chriſto conſtituit. Neque
ſolùm Petrus primo loco ponitur, & primus
vocatur, ſed etiam paſſim in Scriptura deſcri-
bitur, vt Paterſamilias, vt Dux, & Princeps
reliquorum. Nam ſicut in Apocalypſi dici-
tur Diaboli, & Angeli eius, *Michael, & An-*
Apoc. 12. *geli eius*, ideſt dux, & milites eius, ita etiam
Marci 1. dicitur; *Et proſecutus eſt eum Simon, & qui*
Lucæ 8. *cum eo erant*, & *dixit Petrus, & qui cum illo*
Lucæ 9. *erant*, & *Petrus verò, & qui cum eo erant*, & *di-*
Marci 16. *cite diſcipulis eius, & Petro*; & *ſtans Petrus*
Act. 2. *cum vndecim*, Ibidem. *Dixerunt ad Petrum,*
Act. 5. *& ad reliquos Apoſtolos*; &; *Petrus & Apo-*
1. Cor. 9. *ſtoli dixerunt*, & *numquid habemus poteſtatem*
Lucæ 12. *mulierem circumducendi ſicut cæteri Apoſtoli,*
Ioan. 6. *& fratres Domini, & Cephas.* Ad eamdem
prærogatiuam pertinet, quod Petrus ferè
ſemper loquitur nomine omnium *Ecce nos*
reliquimus omnia, & *Ad nos dicis parabolam*
hanc, an ad omnes? & *Domine ad quem ibi-*
mus.

3 Prerogatiua. Tertia prærogatiua eſt quando ſolus Pe-
Matth. 14. trus vnà cũ Domino ambulauit ſuper aquas.
Ioan. 21. Simile eſt quando cœteris diſcipulis in naui-
cula venientibus ad Dominum qui in littore
expectabat Petrus ſe miſit in mare, & natan-
do venit.

4 Prerogatiua. Quarta prærogatiua eſt illa peculiaris
reuelatio facta ſoli Petro, eſt enim inſigne
priuilegium, quod Petrus primus omnium
Apoſtolorum à Deo edoctus cognouerit ſum-
ma myſteria noſtræ fidei diſtinctionem ſcili-
cet Perſonarum in Deo, & Incarnationem.
Nam etſi antea non tardò Chriſtus fuerit vo-
catus Filius Dei, vt cum dixerunt diſcipuli
Matt. 16. *Verè filius Dei es*, & cum dixit Nathanael;
Io. 1. *Tu es Filius Dei*, tamen iſti vocabant Filium
Dei Chriſtum, eo modo, quo omnes Sancti
dicuntur Filij Dei. At Petrus intellexit Chri-
ſtum eſſe Filium Dei verum, & naturalem;
quod patet tum ex Græco textu vbi omnia
exprimuntur cum articulis emphaſim haben-
tibus *Sy ei o Chriſtos o yi os tau theau ton zonton*
tum etiam ex veterum Patrum teſtimonijs.

Quinta prærogatiua eſt vbi dicitur, *Et* 5. Prerogatiua.
portæ inferi non præualebunt aduerſus eam. Vbi Matt. 16.
non ſolùm promittitur perpetua ſtabilitas
Eccleſiæ vniuerſæ, ſed etiam petræ, ſuper
quam fundatur Eccleſia. Itaque ſpeciali pri-
uilegio promiſſum eſt Petro ſedem eius nun-
quam ruituram. Quam promiſſionem ſi ha-
buiſſent Apoſtoli cœteri adhuc ſtaret, ſedes
Iacobi Hieroſolymis, Ioannis Epheſi, Mat-
thæi in Ethiopia; Andreæ in Scythia; cœte-
rum illę omnes paulatim manus dederunt
portis inferorum.

Sexta eſt vbi Dominus iubet ſolui tri- 6. Prerogatiua.
butum pro ſe, & Petro; *Da*, inquit, *illis pro* Matt. 17.
me, & te. Ex quibus verbis collegiſſe Apoſto-
los Petrum omnibus alijs prælatum ſcribunt
Patres.

Septima eſt, quando duo miracula edita, 7. Prerogatiua.
ſunt in piſcatione Petri; Quorum primum, Lucæ 5.
vt Auguſtinus monet, manifeſtè deſignat Ec- Ioann. 21.
cleſiam militantem, ſecundum Eccleſiam
triumphantem.

Nam idcirco primum factum eſt ante
Reſurrectionem Chriſti, ſecundum poſt Re-
ſurrectionem; item in primo retia non ia-
ciuntur in dexteram partem tantùm, nec in
ſiniſtram tantùm ne ſolos bonos, aut malos
ad Eccleſiam venire credamus, ſed indiffe-
renter dicitur, *Laxate retia*, in capturam; at
in ſecundo tantùm in dexteram partem na-
uigij iaciuntur retia, quia ſoli boni colligen-
tur ad vitam æternam.

Præterea in primo rumpebatur rete; &
nauis pœnè mergebatur, quod ſignificat
ſchiſmata, hæreſes & ſcandala, quæ Eccleſiam
fluctuare cogunt, at in ſecundò non eſt ru-
ptum rete, nec nauis fluctuauit, quia in alia
vita nulla erunt ſchiſmata, aut ſcandala. Ad
hæc in primo ſine vllo numero comprehen-
duntur piſces, vt impleretur, quod ſcriptum Pſal. 39.
eſt. *Annunciaui, & loquutus ſum, & multi-*
plicati ſunt ſuper numerum; at in ſecundo nul-
li fuerunt ſuper numerum, ſed certus nume-
rus CLIII. nulli enim præter numerum ele-
ctorum colligentur ad regnum.

Denique; in primo piſces introducun-
tur in nauem adhuc fluctuantem, in ſecundo
trahuntur ad littus, quod propter ſtabilita-
tem vitam immortalem, & beatam ſignifi-
cat. Iam verò inſignis prærogatiua Petri
eſt, quod in vtraque naui, & piſcatione, quæ
apertiſſimè totius Eccleſię ſtatum ſignificat,
ſemper Petrus Princeps inuenitur. Nam cum Lucæ 6.
vidiſſet Dominus plures nauiculas, *Intrauit*
in vnam quæ erat Simonis, & ex ea docebat, vt
intelligeremus in ea tantùm Eccleſia eſſe, &
docere Chriſtum cuius gubernator Petrus
eſt. Ibidem ſoli Petro dicitur; *Duc in altum,*
& laxate retia in capturam. Vbi Petrus iube-
tur tanquam ſummus Nauclerus, & Piſcator
ducere alios ad piſcandum. Ibidem etiam
Dominus exponens figuram dicit ſoli Petro, Io. 21.
Noli timere, ex hoc enim eris homines capiens.
Sic Petrus quoque dicit. *Vado piſcari, dicunt-*
que, & alij, venimus, & nos tecum, Ibidem
Aſcendit Simon Petrus, & traxit rete in terram.

Octa-

8. Prærogat. Lucæ 22. Octaua prærogatiua eſt, vbi Dominus ait *Simon, Simon, ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret ſicut triticum, ego autem rogaui pro te, vt non deficiat ſides tua. Et tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos*. Quibus verbis clariſſimè Dominus oſtendit Petrum fore Principem, & caput fratrum ſuorum. Sic enim exponunt Græci, & Latini.

9 Prærogat. Lucæ 24. Nona eſt, quod Chriſtus reſurgens primum omnium ex Apoſtolis Petro ſe videndum præbuerit. Colligitur illud ex illis ver-
Marci vlt. bis *Surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni*; vbi notat Ambroſius, Simoni omnium primo Chriſtum apparuiſſe ex viris. Nam antea Mariæ Magdalenæ apparuerat. Colligitur
1 Cor 15. hoc idem apertiſſimè ex verbis S.Pauli, *Tradidi*, inquit, *vobis in primis, quod & accepi, quoniam Chriſtus mortuus eſt, & quia ſepultus eſt, & quia reſurrexit tertia die ſecundùm Scripturas, & quia viſus eſt Cephæ, & poſt hoc vndecim; deinde viſus eſt Iacobo, deinde Apoſtolis omnibus: nouiſſimè autem omnium; tamquam abortiuo, viſus eſt & mihi*.

10 Prærog. Ioann. 13. Decima eſt, quod Petrus primus fuit, cui Dominus pedes lauit, vt exponit Auguſtinus. Et quamquam Chryſoſtomus, & Theophylactus in eumdem locum putent primum fuiſſe Iudam, ſecundùm Petrum, tamen etiam ipſi ex hoc loco colligunt Primatum Petri. Dicunt enim nullum alium præter Iudam paſſurum fuiſſe, vt ſibi ante Principem Apoſtolorum pedes lauarentur; Iudam autem impudenter ſe ante Petrum conſtituiſſe. Sed Auguſtini ſententia videtur probabilior.

11. Prærog. Vndecima eſt, vbi Petro ſoli mortem Chriſtus prædixit, & mortem crucis, vt ſicut ei nomen ſuum donauerat, & officium ſuum impoſuerat, ita & in morte ſocium illum ha-
Ioann. 21. beret, *Cum ſenueris extendes manus tuas, & alius cinget te, & ducet quò tu non vis: hoc autem dixit*, addit Euangeliſta, *ſignificans qua morte eſſet clarificaturus Deum*.

Deinde ſubiungit Dominus loquens ad Petrum, *Sequere me*. Quæ verba quidam accipiunt de officio paſtorali, vt Theophylactus. Alij autem de ſimilitudine mortis, vt Euthymius. Sed plenus erit commentarius, ſi vtramque ſententiam coniungamus. Cum enim Dominus oues Petro commendaſſet, & mortis genus prædixiſſet, quaſi concludens omnia vno verbo, ait, *Sequere me*. Ideſt, eſto id, quod fui, & viuens, & moriens, age Paſtorem animarum, dum viuis, & poſtea per crucis mortem tranſi de hoc mundo ad Patrem; Et ne ſuſpicaremur hæc dici omnibus diſertè Dominus, excludit Ioannem, qui tunc corporaliter eum ſequebatur. *Sic*, inquit, *eum volo manere, quid ad te, tu me ſequere*.

12. Prærog. Act. 1. Duodecima eſt, vbi Petrus tamquam Pater familias colligit in vnum cœtum diſcipulorum, & vnum eligendum eſſe docet in locum Iudæ.

13. Prærog. Act. 2. Decimatertia eſt, vbi poſt acceptum Spiritum ſanctum, Petrus omnium primus promulgat Euangelium, & prima illa concione tria millia hominum conuertit.

14. Prærog. Act. 3. Decimaquarta eſt, vbi primum miraculum in teſtimonium fidei à Petro fit. Etſi enim Petrus, & Ioannes ſimùl erant tamen ſolus Petrus dixit claudo; *Aurum, & argentum non eſt mihi; quod autem habeo hoc tibi do*, &c. Notat pulchrè Ambroſius meritò Petrum primum miraculum edidiſſe in pedum confirmatione, vt oſtenderet ſe fundamentum eſſe totius Eccleſiæ.

Decimaquinta eſt, vbi Petrus tamquam 15. Prærog.
ſummus, & Diuinus Iudex agnouit, & dam- Act. 5.
nauit hypocriſim, & fraudem Ananiæ, & Saphiræ, & eos verbo ſuo occidit.

Decimaſexta eſt; vbi de Petro legimus: 16. Prærog.
Factum eſt cum Petrus tranſiret per omnes Act. 3.
tamquam ſcilicet omnium Dux.

Decimaſeptima, vbi Petrus omnium 17. Prærog.
primus incipit prædicare Gentilibus; ſicut Act. 10.
ipſe omnium primus prædicauerat Iudæis. Et Soli ipſi viſio illa oſtenſa eſt, qua monebatur tempus eſſe prædicandi Gentilibus. Vbi etiam pulchrè dicitur ei, *Macta, & manduca*. Nam capitis eſt manducare, & per manducationem traijcere cibum in ſtomachum, & illum ſibi incorporare.

Sed obijcies: Nonne Philippus conuer- Obiect.
tit Ethnicum hominem, Eunuchum videlicet Act. 8.
Reginæ Æthiopum? Et nonnè Paulus loquebatur Gentilibus, & diſputabat cum Græcis.

Reſpondeo, Eunuchum illum fuiſſe Pro- Solut.
ſelytum, ideſt iam conuerſum ad Iudaiſmum, Act. 15.
non autem planè Gentilem, vt erat Cornelius. Nam Petrus non mentitur, cum indicat ſe primùm prædicaſſe Gentilibus. Deinde ſcribit Lucas, eos, qui diſperſi fuerant à tribulatione, quæ facta eſt ſub Stephano, perambulaſſe varias regiones euangelizando, *Nemini* Act. 11.
loquentes verbum niſi Iudæis. Vnum ex his fuiſſe Philippum patet Actor. 8.

Præterea ſi Philippus iam prædicauerat homini Gentili, & nemo eum reprehenderat, cur poſtea Petrus dubitat, an ſit tempus prędicandi Gentilibus? Cur cœleſti viſione ad hoc animatur? cur hoc audito, aliqui ex Iudæis obſtupuerunt, alij Petrum accuſauerunt, vt rem inſolitam auſo? Adde quod iſte Eunuchus ibat in Ieruſalem ad templum, & Iſaiam in curru legebat, quæ ſunt aperta ſigna Iudaiſmi. De Paulo autem ſecundùm Græcos Codices nulla eſt difficultas; Non enim eſt in Græco illud, *Loquebatur Gentibus*, ſed tantùm eſt, Loquebatur, & diſputabat aduerſùs Græcos. Græcos autem hìc vocat Iudæos in Græcia natos, & Græcè loquentes, vt indicant Chryſoſtomus, & Oecumenius, nec eſt veriſimile Paulum prædicaſſe Gentilibus in ipſa Hieruſalem, & nullum rumorem excitatum ab Hebræis, qui poſtea tam vehementer inſurgebant in Petrum, qui prædicauerat Cornelio. Quia tamen Latini Codices habent; *Loquebatur Gentibus, & diſputabat cum Græcis*, dici poteſt eum locutum eſſe, & diſputaſſe cum Gentibus non eos ad fidem pertrahendo, ſed fidem ab eorum calumnijs defendendo. Itaque ibidem Lucas addit, non aliquos eſſe conuerſos, ſed odium adeò graue in Paulum excitatum, vt quæſierint eum interficere. Primus ergo Pater tam Iudæorum, quàm Gentilium Petrus fuit.

Decimaoctaua eſt, vbi pro Petro in car- 18. Prærog.
cere conſtituto, *oratio fiebat ſine intermiſſione* Act. 12.
ab Eccleſia, vnde etiam inſigni miraculo liberatus eſt. Scimus ante illud tempus Stephanum in periculo fuiſſe, & poſtea etiam lapidatum;

Digitized by Google

datum; item Iacobum in eodem carcere conſtirutnm, & poſtea interfectum; uec tamen legimus, ita ſine intermiſſione ab Eccleſia pro illis oratum. Quæ poteſt alia tatio eſſe, niſi quia multum intereſt, vtrùm membtum vnum, an capnr ipſum periclitetur.

19. Prærog. Act 15. Decimanona, vbi Petrus in Concilio primus loquitur, & ſententiam eius Iacobus, omneſque alij ſequuntur.

20. Prærog. Galat. 1. Vigeſima eſt, vbi Paulus dicie: *Poſt annos tres aſcendi Hieroſolymam videre Petrum*, tamquam ſcilicet Paulo maiorem.

21. Prærog. in epiſt. Vigeſimaprima eſt, quod Chriſtus ſuis manibus ſolum Petrum baptizauerit. Seribit enim Euodius Petri ſucceſſor in Epiſcopatu Antiocheno, à Chriſto ex mulieribus ſolam Vitginem Matrem ſuam, ex viris baptizatum ſolum Pettum, à Petro, Andream, Iacobum, & Ioannem, ab ijs cæteros.

22. Prærog. Vigeſimaſecunda eſt, quod ſolus Petrus à Chriſto Epiſcopus ordinatus fuerit; cæteri autem à Petro Epiſcopalem conſecrationem aceeperint. Id probat Ioannes de Turtecremata multis rationibus, ſed præcipuæ ſunt duæ.

Prob. 1. Prima eſt, quoniam vel Dominus nullum ordinauit Epiſcopum, vel omnes, vel aliquos, vel vnum. Quod nullum non poteſt dici. Nam ſi ita eſset nullum haberemus iam Epiſcopum. Quod non omnes Apoſtoli immediatè à Domino ſint ordinati pater; Nam ſaltèm Paulum, quem ipſe de cœlo vocauit, & Apoſtolum fecir non Epiſcopum ordinauit, ſed iuſſie ordinari per manuum impoſitionem Miniſtrorum Eccleſiæ. Doeer etiam Anacletus Epiſcopum debere ordinari à tribus Epiſcopis, ſicut Iacobus minor ordinatus eſt à Petro, Iacobo mainre, & Ioanne. Quod autem nnn aliqnos Dominus ordinauerie, alios non, inde probatur, quod Apoſtoli excepto Petro eſsent intor ſe æquales, & nullus in alium ius haberet, & omnis poteſtas eis tradita communiter omnibus ſie tradita, quantum ex Euangelijs colligi poteſt; Ergo ſi neque nnllnm, neque omnes, neque aliquos plures Dominus ordinauerit ſequitur ſolum Petrum ab eo ordinatum.

Act. 13. Epiſt. 2.

Probat. 2. Secunda ratio, qnia paſſim docent veteres Romanam Eccleſiam eſse Matrem omnium Eccleſiarum, ab ea omnes Epiſcopos habniſse conſecrationem, & dignitatem ſuam. Quod non videtur eſse verum, niſi in eo ſenſu, quia Petrus, qui Epiſcopus fuit Romanus omnes Apoſtolos, omneſque alios Epiſcopos per ſe, vel per alios ordinauerir. Alioquin enim cum Apoſtoli plurimos Epiſcopos in varijs locis conſtituerint, ſi Apoſtoli ipſi nnn ſiur facti Epiſcnpi à Perro, certè maxima pars Epiſeoporum nou deducet originem ſuam à Petro.

23. Prærog. Act 8. Vigeſimatertia eſt, quod Petrus primum Hæreſiarcham, & Principem, ac Patrem omnium Hæreticorum, qui poſtea fuerunt, Simonem videlicet magum primus detexit, & poſtea damnauit, ac planè extiuxit. Deeuit enim omninò, vt Princeps, & Pater Eccleſiæ, Principem, & Patrem omnium Hæreticorum ſuperaret.

24 Prærog. Vigeſimaquarta eſt, quod Romæ potiſſimùm Petrus ſedem ſuam Diuiuo iuſsu colloeauerit, ſignum enim apertum Principatus Petri eſse videtur, quod cum Apoſtoli ab eo in totum orbem mitterentur Petrus ad ipſum orbis terrarum caput, & vrbium reginam miſsus ſie.

Vigeſimaquinta eſt, quod ſub finem vitæ Petri Chriſtus ipſe Petto apparere, & roganti Domine quò vadis? reſpondere dignaeus ſit, Venio Romam iterum crucifigi. Quid hoc ſignificare voluit, niſi Petrum ſuum eſſe Vicarium, & quod Petto fit, ſibi ipſi fieri. Sic enim antè Samueli dixerat, *Non te abiecerunt, ſed me ne regnem ſuper eos*. 25. Prærog.

Vigeſimaſexta eſt, quod ſolæ illæ Eccleſiæ ſemper ſint habitæ Patriarchales, & primæ, quas Petrus fundauerat. Siquidem apud veteres tres Eccleſias tantùm fuiſſe propriè Patriarchales, & primas, Romanam, Alexandrinam, & Antiochenam, patet ex Concilijs, & Patribus. Porrò Hieroſolymitana per annos ferè quingentos habita quidem eſt quarta Patriarchalis, ſed nomine non re, ſeu honore, non poteſtate. Nam Parriarcha Alexandrinus non ſolùm ſeeundo loco ſedebae in Concilijs, ſed etiam verè præerat omnibus Archiepiſcopis, & Epiſcopis Ægypti, & Lybiæ, & Antiochenus non ſolùm ſedebat eertio loco, ſed etiam præerae omnibus Archiepiſcopis, & Epiſcopis Orientis; at Hieroſolymiranus ſedebat qnarto loco, ſed nulli Archiepiſcopo, vel Epiſcopo præerat; immò ſubiectus erat Archiepiſcopo Cœſarienſi, qui erat Merropoliranus Paleſtinæ; & præterea Patriarchæ Antiocheno, qui toti Orienti præſidebat. His acceſſit poſteà Patriarcharus Conſtantinopolitanus. Nam tempore Nicæni Concilij nondùm erat Conſtantinopolis, nedum Patriatchatus eius. Nam anno XXV. Imperij Conſtantini, ideſt quinto anno poſt Nicænum Concilium Conſtantinopolis dedicata eſt. Poſtea tamen in Concilio I. Conſtantinopolitano, ac deinde in Chaleedonenſi conatus eſt Epiſcopus Conſtantinopolitanus, non ſolùm Patriarchatum adipiſci, ſed etiam ſecundùm locum inter Patriarchas obtinere. Sed non ante Iuſtiniani rempora id à Romanis Pontificibus impetrauit. Tempore autem Iuſtiniani, ideſt poſt annum Domini D., tum Imperatnris opera, tum Pontificis Romani permiſſione cæpere Conſtantinopolitani, & Hieroſolymirani Epiſcopi in numero Patriarcharum haberi nullo ampliùs reclamante. 26. Prærog.

Vigeſimaſeptima eſt feſtum Cathedræ Petri. Nam quod publicè in Eccleſia celebretur dies feſtus in honorem inſtitutionis Epiſcoparus Perri, & nihil tale fiat pro ſedibus aliorum Epiſeoporum, argumentum eſt ſedem Petri ſingulariter præſtare omnibus alijs, immò ipſam eſſe ſolam, & ſingularem cathedram, ex qua mundus doceri debear. 27. Prærog.

Vigeſimaoctaua eſt, quod in literis formatis, ideſt Canonicis antiquis poſt nomen Patris, & Filij, & Spiritus Sancti nomen Apoſtolorum Principis adiungebant. Poſſet etiam Primatus Petri teſtimonijs Patrum Græcorum, & Latinorum confirmari. 28. Prærog

Sed duo argumenta ſunt in contrarium. Primum ſumitur ex comparatione Petri cum Iacobo. Probat enim Lutherus Iacobum fuiſſe maiorem Petro his rationibus.

Primò, Chriſtus fuit Epiſcopus Hieroſoly- Obiect. 1.

ſoly-

Digitized by Google

ſolymæ non Romæ, & Apoſtoli eius Presbyteri fuerunt: Ergo Iacobus, qui poſt Chriſti paſſionem Epiſcopatum Hieroſolymæ ſortitus eſt Chriſto ſuccedit, vel certè Vicarius eius eſt, non Petrus.

Iſaiæ 1. Deinde Ieruſalem eſt Mater omnium Eccleſiarum, nam *De Sion exibit lex, & verbum Domini de Ieruſalem*, Ergo Iacobus omnium Eccleſiarum Pater eſt, non Petrus.

Solut. Reſpondeo ad primum, Chriſtum non fuiſſe Epiſcopum vllius particularis vrbis; ſed fuiſſe, & eſſe Pontificem non ſolius Hieroſolymæ, ſed totius Eccleſiæ; neque vllum ei ſuccedere, cum ſemper viuat. Porrò Vicarium generalem magis decuiſſe, vt alibi quàm Hieroſolymis conſtitueretur; quoniam ſicut mutabatur per Chriſti Aduentum lex, & Sacerdotium; ita etiam decuit, vt locus mutaretur Summi Sacerdotis, & fierent verè omnia noua. Atque ideò fortaſſe templum, & Ieruſalem euerſa breui, & incenſa poſt Aſcenſionem Domini fuerunt. Ad alteram rationem dico Ieroſolymorum Eccleſiam eſſe Matrem omnium Eccleſiarum antiquitate, & multis priuilegijs inſignem ob Domini, & Apoſtolorum præſentiam, quam longo tempore habuit, & præcipuè ob myſteria redemptionis noſtræ eo loco perfecta, & conſummata, ſed nihil hoc tamen præiudicare Petri Primatui. Nam quemadmodum Eccleſiæ Hieroſolymorum Iacobus fuit Paſtor, & Epiſcopus, ita Petrus fuit Paſtor, & Epiſcopus totius Eccleſiæ; ac proinde etiam Hieroſolymæ, quæ vniuerſalis Eccleſiæ portio quædam eſt.

Obiect. 2. Altera obiectio eſt ex comparatione Petri cum Paulo; nam Paulus per Antonomaſiam vocatur Apoſtolus. Accedit, quod in antiquis ſigillis, quibus diplomata Summorum Pontificum obſignantur inueniuntur imagines Petri, & Pauli, ſed huius à dextris illius à ſiniſtris.

Solut. Reſpondeo, Paulum vocari Apoſtolum per Antonomaſiam, non quia fuerit maior Petro poteſtate, vel Auctoritate, ſed duabus alijs de cauſis, quæ nihil detrahunt de Primatu Petri. Vna quia plura ſcripſit, & doctior, ac ſapientior fuit cæteris.

Tunc enim ferè vocamus eum Apoſtolum, ita quando ſcripta eius citamus. Altera fuit, quia ad Apoſtolum propriè, vt Apoſtolum pertinet plantare fidem, Paulus autem pluribus in locis plantauit fidem, quàm vllus alius. Nam cæteri Apoſtoli miſſi ſunt ad certas Prouincias, Paulus ad omnes Gentes, ſine certæ Prouinciæ determinatione. Et ipſe

1. Cor. 15. de ſe ait. *Plus omnibus laboraui*. Quod autem dicitur de imaginibus multis modis ſolui poteſt.

Primùm enim rametſi conſtat Petrum Paulo Auctoritate maiorem fuiſſe, tamen etiamſi Paulus Petro omnibus nominibus anteponendus eſſet, nihil id Romanis Pontificibus officeret, aut ipſi etiam Petri Summo Pontificatui. Non quidem Pontificibus Romanis, quoniam ipſi tàm Petrum, quàm Paulum prædeceſſorem agnoſcunt; ſiquidem vterque Apoſtolus Romanam Eccleſiam fundauit, & gubernauit, & in vrbe, Roma vterque per martyrium vitam finiuit. Itaque omnis Pauli gloria ad Romanum Pontificem pertinet. Nihil etiam Petri Pontificatui officeret, quia extraordinaria erat, quanta quanta tandem eſſet dignitas, & auctoritas Pauli. Quare ſicut in populo Iudæorum, maior erat Moyſes Aarone, & nihilominus tamen Aaron ? verè, & propriè ſummus Pontifex fuit, & non Moyſis, ſed Aaronis poſteri in ſumma illa dignitate Patri ſucceſſerunt, quoniam poteſtas Moyſis extraordinaria, Aaronis ordinaria erat, ita etiam de Petro, & Paulo eſt dicendum.

Deinde poteſt etiam reſponderi non eſſe hoc perpetuum, vt in antiquis imaginibus Paulus dexteram partem occupet. Siquidem in ijs, quæ Romæ nunc extant, vt in quibuſdam Paulus cernitur ad dexteram, ità in alijs non paucioribus cernitur ad ſiniſtram, & ſicut in diplomatibus Paulus obtinet dexteram, ità in numiſmatibus obtinet ſiniſtram. Et fortaſſe conſultò id veteres obſeruarunt, vt ex duobus ſummis Apoſtolis, modò vnum, modò alterum anteponerent. Nimirum, vt eo modo ſignificarent, hos Apoſtolos vel pares eſſe, vel certè ignorari vter alteri præſtet. Nam, & ſi Petrus maior eſt poteſtate, Paulus maior eſt ſapientia.

Tertia reſponſio adhiberi poteſt. Nam, vt annotauit Antonius Nebriſſenſis, in annotatione ad 50. Scripturæ loca, cùm duo ſimul incedebant; olim id obſeruabatur, vt ſenior, & honoratior ad læuam eſſet; iunior autem latus eius dexterum clauderet, & nonnihil præcederet in ſignum obſequij. Inde enim dicti ſunt laterones, & per contractionem Latrones, qui dextrum latus nobiliorum hominum defenſionis cauſa tegebant.

Iam igitur credibile eſt initio cæpiſſe depingi Paulum ad dexteram Petri, vt iuniorem, & minorem, nam idcirco in diplomatibus Pontificijs, ità Paulus ad Petri dexteram collocatur, vt eum præcedat, & fermè totum tegat, quod eſt argumentum obſequij in Paulo, & dignitatis in Petro.

Quod autem poſtea cæperit pingi ad dexteram, etiam cum Petrum non tegit, vel cum Chriſtus, aut B. Virgo medium locum tenent ex imperitia factum videtur; nimirum videtant alicubi Paulum depictum ad dexteram, nec aduerterant ſic eum eſſe ad dexteram, vt Petrum tegeret, exiſtimarunt ob honorem Pauli id fieri, ac propterea in ſedibus quoque, vel cum inter ſe multùm diſtatent dexteram partem Paulo tribuerunt.

Cæterum non ob Pauli honorem, id à veteribus factum eſſe, vel inde probari poteſt, quod in omnibus alijs rebus ſemper Petrus Paulo anteponitur. Si nominandi ſint Petrus præcedit, ſi in precibus inuocandi Petrus præcedit, ſi feſti dies in eorum honorem celebrandi prior eſt Petrus, cur igitur in imaginibus ordo iſte, alioquin perpetuus mutaretur.

Denique ſi hæc aliquibus, non probantur admitti poteſt honoris gratia Paulum à dextris Petri in ſignis, & imaginibus collocati. Cuius honoris tres potiſſimùm cauſæ eſſe videntur.

Prima, quia ipſe plus videtur Eccleſiæ profuiſſe, quàm Petrus, plures enim ex Gentibus ad Chriſti fidem adduxit plures prouincias ſummo cum labore peragrauit, pluraque ſcripta, eaque vtiliſſima nobis reliquit.

quit. Eccleſia verò in colenda Sanctorum memoria non tam reſpicit gradum honoris, quem habuerunt in terris, quàm vtilitatis, quam poſteris attulerunt. Cum enim gratitudinis cauſa illos honoret illis maiorem cultum defert, quibus plus debet. Certè Stephanus, & Laurentius Diaconi tantùm erant, quorum ille S. Iacobo Epiſcopo, & Apoſtolo, iſte S. Xixto ſummo Pontifici miniſtrauit, & tamen Eccleſia magis honorat Stephanum, quàm Iacobum, & Laurentium, quàm Xiſtum, vt patet ex eo, quod illorum dies natales habent octauas, iſtorum non habent.

Pari ratione S. Hieronymus, & S. Thomas Aquinas ſimplices Presbyteri fuerunt; Antonius, Benedictus, Franciſcus, ne Presbyteri quidem, & tamen ab Eccleſia, quod ad cultum attinet, multis Sanctis Epiſcopis, & Martyribus, & ſummis etiam Pontificibus præponuntur, quoniam illi ſcriptis libris, iſti ordinum religioſorum inſtitutione plurimùm Eccleſiæ profuerunt.

Altera ratio eſt, quia Paulus Doctor gentium præcipuè fuit, Petrus verò Iudæorum, vt igitur ſignificaret Eccleſia Gentiles Iudæis tandem eſſe antepoſitos ab eo qui dixit, *Maior ſeruiet minori* Paulum antepoſuit Petro.

Tertia ratio eſſe poteſt, quoniam Petrus à Chriſto vocatus fuit adhuc mortali, & quodammodo in ſiniſtris conſtituto; Paulus autem de cælo vocatus eſt à Chriſto immortali, regnante, & ſedente, à dextris Patris.

Addit Petrus Damiani quartam, quia videlicet Paulus de tribu Beniamin erat, & in ipſo Beniamin demonſtratus, ac typicè expreſſus in Scriptura. Porro Beniamin, etſi poſtremus erat inter fratres ſuos, tamen & à Patre Filius dexteræ eſt appellatus, & à Ioſeph omnibus fratribus antepoſitus.

CAPVT IV.

An B. Petrus Romæ fuerit, ibidemque Epiſcopus exiſtens mortuus ſit.

CONſtitutis ijs, quæ ad Primatum Petri pertinent, nunc ad ea veniendum, quæ ad Primatum ſucceſſorum eius pertinent. Quoniam autem ius ſucceſſionis Pontificis Romani in eo fundatur, quod Petrus Romæ ſedem ſuam iubente Domino collocauerit, atque ibidem, vſque ad mortem ſederit, quatuor hic in dubium vocantur.

Dubia 4.

Primùm. An Petrus fuerit Romæ?
Secundò. An ſit mortuus Romæ?
Tertiò. An fuerit Epiſcopus Romæ?
Quartò? An Romanum Epiſcopatum, ſemel ſuſceptum vnquam mutauerit?

Ex his quatuor ſolum poſtremum, & requiritur neceſſariò, & ſufficit ad Romani Pontificis Primatum conſtituendum. Nam illud primum, neque requiri, neque ſufficere planum eſt, cum multi veniant Romam, qui tamen Romani Pontifices non euadunt, & multi Romani Pontifices nunquam fuerunt Romæ, vt Clemens V. Ioannes XXII. Benedictus XII. Clemens VI. Innocentius VI. qui in Gallijs ordinati, ibidem ſemper manſerunt. Alterum item neque requiri, neque ſufficere teſtantur multi Romani Pontifices, qui extra Romam mortui ſunt. Nam Clemens I. obijt in Ponto, Pontianus in Sardinia, Ioannes I. Rauennæ Agaperus Conſtantinopoli, Innocentius III. Peruſiæ, Innocentius IV. Neapoli, Ioannes XX. Viterbij, & alij alijs in locis. Idem teſtantur multò plures, qui quotidie moriuntur Romæ, nec tamen Romani Pontifices ſunt. Tertium autem requiri, nec ſufficere ex eo colligitur, quod Petrus Epiſcopus Antiochiæ fuit, & tamen quoniam Sedem aliò tranſtulit nunquam deinceps locum primum Epiſcopi Antiocheni habuerunt. Item quartum ſolùm, & requiritur, & ſufficit. Quia tamen omnia vera ſunt, ſuis ac proprijs argumentis demonſtrabimus.

Ac primùm S. Petrum Romæ aliquando fuiſſe ex ipſius teſtimonio oſtenditur. *Salutat vos Eccleſia in Babylone collecta, & Marcus Filius meus.* Hanc enim epiſtolam ex Roma ſcriptam eſſe, quæ dicitur Babylon à Petro teſtis eſt Papias Apoſtolorum diſcipulus, & alij Patres. Præterea Ioannes in Apocalypſi paſſim Romam vocat Babylonem maximè, vbi dicitur Babylon magna ſedere ſupra ſeptem montes, & habere imperium ſuper Reges terræ. Nec enim alia ciuitas eſt, quæ Ioannis tempore imperium habuerit ſuper Reges terræ, quàm Roma, & notiſſimum eſt ſupra ſeptem colles Romam ædificatam eſſe.

Reſp. ad 1. Prob. 1. 1. Petri ad finem Apocalyp. 17.

Secundò, probatur ex Act. vlt. & epiſtola ad Romanos, ex quibus conſtat Romæ multos fuiſſe Chriſtianos, immò Eccleſiam amplam, & florentem, antequam Paulus eò veniret. Pero igitur quis hos Chriſtianos fecerit, ſi Petrus non fuit Romæ. Nam quod Petrus primus omnium prædicauerit Romanis, & Eccleſiam fundauerit; antequam Paulus eò veniret, multi veterum ſcribunt. Quod autem aliquis alius id fecerit, non poteſt vllo firmo argumento demonſtrari.

Prob. 2.

Tertiò probatur ex hiſtoria de Euangelio Marci. Scribunt enim conſtanter grauiſſimi Auctores Marcum Romæ ſcripſiſſe Euangelium, prout ibidem Petrum prædicantem audiuerat.

Prob. 3.

Iam verò Petrum etiam Romæ, vnà cum Paulo pro Chriſti gloria vitam poſuiſſe, teſtantur in primis eorum ſepulchra. Nam ſi Romæ Petrus, & Paulus mortui non ſunt, quis eorum corpora Romam detulit? vnde & quando, & quibus teſtibus detulit? Si fortè reſpondeant Apoſtolorum corpora Romæ non eſſe; vbinam quæſo ſunt? certè nuſquam alibi eſſe dicuntur. Nec eſt veriſimile Summorum Apoſtolorum corpora fuiſſe neglecta, cum tot Sanctorum aliorum corpora videamus diligentiſſimè conſeruata.

Reſp. ad 2. Prob. 1.

Deinde teſtatur hoc idem conſenſus totius vrbis, qui præcipuè ex peregrinationibus ad limina Apoſtolorum colligitur. Teſtantur hoc idem, etiam teſtimonia veterum Patrum Græcorum, & Latinorum.

Prob. 2.

Denique Petrum Epiſcopum Romanum fuiſſe, vt cum Epiſcopatum ad mortem, vſque retinuiſſe, primùm ſuadere videtur ipſa ſumma dignitas Romanæ Eccleſiæ. Semper enim omnium conſenſu habita eſt prima, & præci-

Reſp. ad 3. Prob. 1.

pua omnium aliarum. Non poteſt autem vlla ratio reddi huius excellentiæ, niſi quia Princeps Apoſtolorum illius Eccleſiæ proprius Paſtor, & Epiſcopus fuit.

Prob. 2. Deinde ſi non fuerit Petrus Epiſcopus Romæ, vſque ad mortem exponant Aduerſarij, vbi Petrus ſederit eo tempore, quo reliquit Antiochiam. Nam non manſiſſe perpetuò apud Antiochiam, Antiocheni ipſi confitentur, & ſatis id probat Eccleſiæ conſuetudo, quæ nunquam attribuit primum locum Epiſcopo Antiocheno. At nulla Eccleſia eſt, aut fuit, quæ aſſereret Epiſcopum ſuum fuiſſe Petrum, excepta Antiochena, & Romana.

Prob. 3. Accedunt teſtimonium, & conſenſus omnium veterum Patrum, & teſtimonia veterum Romanorum Pontificum Martyrum, vel Confeſſorum; veterum etiam teſtimonia Conciliorum.

CAPVT V.

Romanum Pontificem Petro ſuccedere in Eccleſiaſtica Monarchia.

DEmonſtrandum nunc eſt Romanum Pontificem ſuccedere Petro, non tantùm in Epiſcopatu Romano, ſed etiam in vniuerſæ Eccleſiæ Primatu.

Prob. 1. Primatus Pontif. Rom. Probatur primò ex iure Diuino, & ratione ſucceſſionis. Debet enim Petro iure Diuino aliquis ſuccedere; ille non poteſt eſſe alius, quàm Pontifex Romanus, igitur ille ſuccedit. Propoſitio probatur ex fine Pontificatus, nam certum eſt Pontificem eſſe propter Eccleſiam, non Eccleſiam propter Pontificem. Atqui Eccleſia non minùs eget nunc vno Paſtore, quàm tempore Apoſtolorum; immò verò etiam magis, cum nunc ſint Chriſtiani, & plures, & peiores.

Secundò ex vnitate Eccleſiæ. Nam Eccleſia eſt vna, & eadem omni tempore; non igitur debet mutari forma regiminis, quæ eſt forma etiam Reipublicæ, & ciuitatis.

Io. vlt. Tertiò ex verbis Domini *Paſce oues meas.* Nam officium Paſtoris eſt officium ordinarium & perpetuum; ſiquidem ex natura rei tamdiu durare debet officium Paſtoris, quamdiù manet ouile. Ouile autem manet vſque ad mundi conſumationem, ergo, &c.

Quartò ex eodem loco; nam Dominus omnes oues Petro commiſit; non ſolùm omnes ratione loci, ſed etiam ratione temporis cum non minùs nobis, quàm antiquis Chriſtus proſpicere debuerit. Sed Petrus non ſemper victurus erat in carne, ergo ſucceſſores eius Dominus allocutus eſt.

Quintò Eccleſia eſt vnum corpus, & ſuum quoddam caput hîc in terris habet præter Chriſtum; nam poſtquam Paulus dixerat

1. Cor. 12. Eccleſiam eſſe vnum corpus ſubiecit. *Non poteſt caput dicere pedibus non eſtis mihi neceſſarij,* quod certè non conuenit Chriſto. Nullum autem caput aliud aſſignari poteſt præter Petrum, nec debet moriente Petro corpus Eccleſiæ manere ſine capite ergo, &c.

Sextò in veteri teſtamento ſucceſſio erat Summorum Pontificum, nam Aaroni ſucceſſit Eleazarus; Eleazaro Phinees, & ſic de Num. 20. Iud. 20.
cæteris. Denique huc faciunt omnia argumenta, quibus probatum eſt Eccleſiæ regimen debere eſſe Monarchicum. Aſſumptio autem argumenti facilè probari poteſt. Nullus enim eſt, nec vnquam fuit, qui ſe Petri ſucceſſorem vllo modo aſſeruerit vel pro tali ſit habitus præter Romanum, & Antiochenum Epiſcopum, atqui Antiochenus non ſucceſſit Petro in Pontificatu totius Eccleſiæ. Nam non ſuccedit nisi cedenti locum, vel per mortem naturalem, vel per mortem legitimam, idest depoſitionem vel renunciationem. Petrus autem adhuc viuens & Pontificatum gerens Antiochenam Eccleſiam reliquit, & Romæ ſedem ſuam fixit. Reſtat ergo, vt Romanus Epiſcopus, qui Petro in vrbe morienti ſucceſſit eidem in tota ipſius dignitate, & poteſtate ſucceſſerit. Præterea ſi Antiochenus Epiſcopus Petro in Summo Pontificatu ſucceſſiſſet, primus Epiſcoporum Cap. 6.
fuiſſet. At Nicænum Concilium Antiochenum Epiſcopum tertium Patriarcham, non primum, nec ſecundum declarauit, ſicut fuerat ſemper; nec vnquam Antiocheni Epiſcopi altiorem locum quæſiuerunt.

Vt autem tota res meliùs intelligatur, Nota 1.
obſeruanda ſunt quædam. Primò aliud eſſe ſucceſſionem, aliud rationem ſucceſſionis. Nam ſucceſſio Romani Pontificis in Pontificatum Petri eſt ex inſtituto Chriſti; ratio autem ſucceſſionis, qua Romanus potiùs, quàm Antiochenus, vel aliquis alius ſuccedat ex facto Petri initium habuit. Nam Petrus potuiſset nullam Sedem particularem ſibi eligere vnquam, ſicut fecit primis quinque annis, & tunc moriente Petro non Epiſcopus Romanus, neque Antiochenus ſucceſſiſset, ſed is, quem Eccleſia ſibi elegiſset. Potuiſset quoque ſemper manere Antiochiæ & tunc Antiochenus ſine dubio ſucceſſiſset, quia verò Romæ ſedem fixit, & tenuit vſque ad mortem, inde factum eſt, vt Romanus Pontifex ei ſuccedat.

Obſeruandum ſecundò tametſi fortè Nota 2.
non ſit de iure Diuino Romanum Pontificem quia Romanus Pontifex eſt Petro ſuccedere in præfecturam totius Eccleſiæ, tamen ſi quis abſolutè petat; An iure Diuino Romanus Pontifex Paſtor ſit, & Caput totius Eccleſiæ? omnino id aſſerendum eſt. Nam ad hoc nihil aliud requiritur, quàm vt ipſa ſucceſſio ſit de iure Diuino, idest vt ordinarium officium Eccleſiam vniuerſam ſumma cum poteſtate gubernandi non ſit ab hominibus, ſed à Deo immediatè inſtitutum.

Obſeruandum tertiò. Licèt fortè non ſit de iure Diuino Romanum Pontificem, vt Nota 3.
Romanum Pontificem Petro ſuccedere, tamen id ad fidem Catholicam pertinet. Non enim eſt idem aliquid eſſe de fide, & eſſe de iure Diuino, nec enim de iure Diuino fuit vt Paulus haberet penulam, eſt tamen hoc ipſum de fide. Etſi autem Romanum Pontificem Petro ſuccedere non habeatur expreſſè in ſcriptura tamen ſuccedere aliquem Petro deducitur euidenter ex ſcriptura; illum autem eſſe Romanum Pontificem habetur ex traditione Apoſtolica Petri, quam traditionem, Concilia Generalia, Pontificum Decre-

ta, & Patrum conſenſus declarauit.

Obſeruandum poſtremò Romanum Epi- **Nota 4.** ſcopatum, & Eccleſiæ vniuerſæ præfecturam non eſſe duos Epiſcopatus, neque duas Sedes niſi in potentia. Nam Petrus Pontifex totius Eccleſiæ à Chriſto inſtitutus non adiunxit ſibi Epiſcopatum vrbis Romæ; quomodo Epiſcopos alicuius loci adiungit ſibi alium Epiſcopatum, vel Canonicatum, Abbatiam, ſed Romanæ vrbis Epiſcoparum euexit ad Summum orbis terræ Pontificatum; quemadmodum cùm Epiſcopatus ſimplex erigitur in Archiepiſcopatum, vel Patriarcharum. Et in huius rei ſignum non datur Pontifici Maximo, niſi vnum Pallium etiamſi Epiſcopus, Archiepiſcopus, Patriarcha & Summus Pontifex ſit. Hæc enim ſunt vnum actu & tantùm in potentia multa.

Probari etiam poteſt Romani Pontifi- **Probatur 2. Primatus Rom. Pont.** cis Primatus ex Concil. js, Summorum Pontificū teſtimonijs, Patribus Græcis, & Latinis.

Idem probatur ex origine, & Antiqui- **Prob. 3.** tate Primatus. Nam ſi non eſt vt dicimus ergo alio tempore & alio Auctore cœpit Romani Pontificis Eccleſiaſticus Principatus; At nullum tempus aſſignari, nullus Auctor notari poteſt, quin eo antiquiorem hunc Primatum fuiſſe demonſtremus; niſi ad Chriſtum Auctorem, & tempora Chriſti veniatur ergo &c.

Probatur etiam ex auctoritate, quàm ſemper exercuerunt veteres Pontifices in Epi- **Probatur 4.** ſcopos cæteros, ſiquidem legimus à Pontificibus Romanis in toto orbe inſtitutos Epiſcopos, vel depoſitos, vel reſtitutos.

Probatur quoque ab Auctoritate leges ferendi, diſpenſandi, & puniendi, quam Ro- **Probatur 5.** manus Epiſcopus in Eccleſiæ filios, quamuis maximos, & nobiliſſimos exercuit.

Probatur etiam ex eo quod Romanus Pontifex à nemine in terris poſſit iudicari. **Prob. 6.** Nota hic nos non diſputare de Romano Pontifice, vt eſt Princeps temporalis, hoc enim modo nè aduerſarij quidem negant eum non poſſe iudicari in cauſis temporalibus. Eſt enim commune omnibus abſolutis Principibus, vt nullum agnoſcant Superiorem in negotijs temporalibus. Loquimur ergo de Pontifice ratione ſolius Pontificatus; ac dicimus eum; etiamſi ditionem temporalem nullam haberet, non poſſe vllo modo iudicari in terris ab vllo Principe Chriſtiano, ſiue ſæculari, ſiue Eccleſiaſtico, neque ab omnibus ſimul in Concilio congregatis.

Ratio autem præcipua, cur Papa iudicari non poſſit, eſt quia Princeps eſt totius Eccleſiæ, ac proinde ſuperiorem in terris non habet; nam quia Summus Princeps eſt Eccleſiæ non poteſt iudicari ab vllo Eccleſiaſtico Antiſtite, & rurſum quia Reſpublica Eccleſiaſtica ſpiritualis eſt, ac proinde maior ac ſublimior quauis Republica temporali propterea Summus Princeps Eccleſiæ dirigere & iudicare poteſt Summum Principem Reipublicæ temporalis, non autem ab eo dirigi, aut iudicari debet niſi rectus ordo & ipſa rerum natura peruertatur.

Prob. 7. Probatur hoc etiam ex teſtimonijs Conciliorum, Pontificum, Imperatorum, ac Doctorum Eccleſiæ.

Obiect. Sed obijciunt Pontificem in caſu hæreſis poſſe iudicari ab Eccleſia & deponi.

Reſpondeo de hac re quinque eſſe opi- **Reſp.** niones. Prima eſt Alberti Pighij, qui con- **1. Sententia** tendit Papam non poſſe eſſe hæreticum, proinde nec deponi in vllo caſu, quæ ſententia poteſt defendi.

Secunda eſt Papam eo ipſo, quo in hæreſim incidit etiam interiorem tantùm, eſſe **2. Sententia** extra Eccleſiam & depoſitum à Deo, quo circa ab Eccleſia poſſe iudicari ideſt declarari depoſitum iure Diuino, & deponi de facto, ſi adhuc recuſet cedere. Hæc eſt Ioannis de Turrecremata, ſed mihi non probatur. Nam iuriſdictio datur quidem Pontifici à Deo, ſed hominum opera concurrente, igitur non aufertur etiam à Deo, niſi per hominem. At hæreticus occultus non poteſt ab homine iudicari; falſum ergo etiam eſt eum eſſe extra Eccleſiam.

Tertia opinio eſt in altero extremo ni- **3. Opinio.** mirum Papam, neque per hæreſim occultam; neque per manifeſtam eſſe depoſitum, aut deponi poſſe; ſed hæc eſt valde improbabilis miſerrima enim eſſet conditio Eccleſiæ, ſi lupum manifeſtè graſſantem pro paſtore agnoſcere cogeretur.

Quarta opinio eſt Caietani, qui docet **4. Opinio.** Papam hæreticum manifeſtum non eſſe ipſo facto depoſitum, ſed poſſe, ac debere deponi ab Eccleſia. Quæ ſententia iudicio meo defendi non poteſt. Nam quod hæreticus manifeſtus ipſo facto ſit depoſitus probatur auctoritate, & ratione. Auctoritas eſt B. Pauli **Tit. 3.** qui iubet hæreticum poſt duas correptiones, ideſt poſtquam manifeſtè apparet pertinax, vitari, & intelligit ante omnem excommunicationem, & ſententiam Iudici. At non poteſt vitari manens Papa, ergo &c. Ratio etiam certiſſima eſt, nam non Chriſtianus non poteſt eſſe Papa, quia non poteſt eſſe caput, id, quod non eſt membrum, at non eſt membrum Eccleſiæ, qui non eſt Chriſtianus, ergo &c. Poſſe etiam Papam hæreticum ab Eccleſia deponi verè, & ex Auctoritate non minùs videtur falſum, nam ſi Eccleſia inuitum Papam deponit, certè eſt ſuprà Papam.

Quinta ergo opinio vera eſt Papam hæ- **5. Opinio.** reticum manifeſtum per ſe deſinere eſſe Papam, & caput, ſicut per ſe deſinit eſſe Chriſtianus, & membrum corporis Eccleſiæ, quare ab Eccleſia poſſe eum iudicari, & puniri. Hæc eſt ſententia omnium veterum Patrum, qui docent hæreticos manifeſtos mox ammittere omnem iuriſdictionem, & etiam Doctiſſimorum Recentiorum.

Fundamentum autem eſt, quia hæreti- **Prob.** cus manifeſtus nullo modo eſt membrum Eccleſiæ, ideſt neque animo, neque corpore; ſine neque vnione, interna, neque externa. Nam Catholici etiam mali vniti ſunt, & ſunt membra animo per fidem, corpore per confeſſionem fidei, & viſibilium Sacramentorum participationem: hæretici occulti ſunt vniti & ſunt membra ſolùm externa vnione, ſicut è contrario boni Cathecumeni ſunt de Eccleſia interna vnione tantùm, non autem externa, hæretici manifeſti nullo modo.

Probatur etiam Primatus Romani Pon- **Prob. 8.** tificis ex nominibus, quæ ipſi tribui ſolent. Quæ ſunt quindecim Papa, Pater Patrum, Chriſtianorum Pontifex, Sacerdos Summus,

Princeps Sacerdotum, Vicarius Chriſti, caput corporis Eccleſiæ, Fundamentum ædificij Eccleſiæ Paſtor ouilis Domini, Pater, & Doctor omnium fidelium, Rector domus Dei, Cuſtos vineæ Dei, Sponſus Eccleſiæ, Apoſtolicæ Sedis Præſul, Epiſcopus vniuerſalis. Ex quibus omnibus, & ſingulis apertè colligitur eius Primatus.

Papa. Primum & communiſſimum & antiquiſſimum Epiſcopi Romani nomen eſt Papa. Eſt autem Papa, ſeu Papas apud Græcos vox, qua blandientes, vel balbutientes pueruli parentes ſuos appellare ſolebant, nam apud Homerum Filia dicit Patri *Pappa Phile*. Apud Latinos veteres ſimiliter Patrem, vel Auum, ideſt Patrem Patris ſignificabat. Hinc ergo Eccleſiaſtici Patrem ſpiritualem blando illo vocabulo Papam appellare cæperunt. Quamuis autem nomen hoc tribuatur à veteribus interdum cuilibet Epiſcopo, tamen tribus modis ex hoc nomine colligitur Epiſcopi Romani Primatus,

Primò, quia per Antonomaſiam, cùm abſolutè pronunciatur Papa, ipſe ſolus intelligitur.

Secundò, quia ipſe ſolus totius Eccleſię dicitur Papa.

Tertiò, quia Epiſcopus Romanus à toto mundo, & à Generalibus Concilijs vocatur Pater, ſiue Papa, ipſe verò neminem vocat Papam, vel Patrem, ſed omnes Filios vel Fratres.

Præſul Sedis Apoſt. De decimoquarto nomine nota interdum ab Antiquis vocari Sedes Apoſtolicas non ſolùm Romanam, ſed etiam Antiochenam, Hyeroſolimitanam, Epheſinam, & alias quas Apoſtoli fundauerunt, & in quibus eanquam Epiſcopi ſederunt. Sed in tribus excellit Romanus Pontifex, quantùm ad hoc nomen.

Primò, quia cum dicitur abſolutè Sedes Apoſtolica, ſemper intelligitur Romana.

Secundò, quia Romanus Pontifex non ſolùm dicitur Sedem Apoſtolicam tenere, vt Antiochenus, & Epheſinus, ſed etiam Principatum Sedis Apoſtolicæ.

Tertiò, quia Romanus Pontifex non tantùm dicitur Præſul Apoſtolicæ ſedis, vt Antiochenus & quidam alij. Sed etiam munus eius dicitur Apoſtolatus. Ex quo deducitur Antiochenum, & Epheſinum, & ſimiles fuiſſe quidem Epiſcopos Apoſtolicarum ſedium, ideſt earum, in quibus Apoſtoli ſederant, ſed non ſucceſſiſſe Apoſtolis in Apoſtolatu vllo modo; At Romanum Pontificem eſſe Epiſcopum Apoſtolicæ Sedis, & ſuccedere aliquo modo in Apoſtolatu, ideſt in cura totius orbis terræ, quæ erat pars quædam Apoſtolatus.

CAPVT VI.

De Nomine Antichriſti, & An ſit vnus homo, an genus hominum.

Vox Antichriſti. NOmen Antichriſti ſolùm ſignificat aliquem Chriſto contrarium, & contrarium non quomodocumque ſed ita, vt cum eo de ſede, & dignitate Chriſti certet, ideſt qui ſit æmulus Chriſti, & velit haberi Chriſtus deiecto eo, qui verè eſt Chriſtus.

Probatur primò quia apud Græcos illa vox *anti* propriè ſignificat oppoſitionem. Prob. 1.
Et quoniam opponi dicuntur non ſolùm ea, quæ pugnant inter ſe, ſed etiam ea, quæ æquipollent, hinc factum eſt, vt anti in compoſitione interdum ſignificet contrarietatem, interdũ ęquiualentiam, nunquam autem ſubordinationem. Vt patet in exemplis *antipalos* ſignificat ęmulum in lucta *antidotum* contrarium remedium *antiphraſis* contrariam locutionem *antiſtrophos* æquiualentem *antitheos* æqualem Deo *anticheir* pollex eſt, quia è regione opponitur, & æquiualet totæ reliquæ manui, & ſic de cæteris. Vicarius autem non ſignificat oppoſitionem, ſed ſubordinationem ad aliud & ideò non poteſt exprimi per vocem *anti*.

Secundo probatur ex ſcriptura. Nam etiamſi hoc nomen eſſet ex ſe ambiguum tamen, vt in ſcriptura accipitur non eſt ambiguum, & noſtra quęſtio non debet eſſe de voce *Antichriſtus* abſolutè, ſed vt in ſcriptura accipitur. Porrò in ſcriptura Antichriſtus di- Prob. 2.
citur is, *qui extollitur ſuper omne quod dicitur* 2. Theſſ. 2.
Deus, quod non eſt eſſe Vicarium, ſed hoſtem Chriſti Dei. Et apud Ioannem dicituris, *qui* 1 Ioann. 2.
negat Ieſum eſſe Chriſtum, ideſt qui negat Ieſum eſſe Chriſtum, vt ſe ipſum pro Chriſto venditet. Apud Matthæum etiam Antichriſtus dicitur affirmaturus ſe ipſum eſſe Chri- Matth. 24.
ſtum, quod ſanè non eſt Vicarij, ſed æmuli.

Tertiò probatur ex omnibus Auctoribus, qui de Antichriſto ſcripſerunt, & ex Prob. 3.
communi ſenſu Chriſtianorum. Quoad ſenſum conuenimus cum Aduerſarijs in eo, quòd ſicut nomen Chriſti accipitur dupliciter, interdum propriè pro quodam eximio, & ſingulari Chriſto, qui eſt Ieſus Nazarenus, interdum communiter pro his omnibus, qui habent cum Chriſto ſimilitudinem, quantum ad vnctionem quomodo Prophetæ Reges, & Sacerdotes omnes dicuntur Chriſti. *Nolite* Pſal. 104.
tangere Chriſtos meos, ità etiam nomen Anti- 2. Theſſ.
chriſti interdum accipitur propriè, pro quodam eximio Chriſti hoſte, interdum commu- Io. 5. & alibi
niter pro omnibus, qui quoquo modo Chriſtum oppugnant, *Audiſtis, quia Antichriſtus* 1. Ioann 2.
venit, & nunc Antichriſti facti ſunt multi. Ideſt audiſtis venturum Antichriſtum, & nunc licèt ille ſingularis Antichriſtus nondum venerit, tamen multi Seductores iam venerunt, qui etiam Antichriſti dici poſſunt.

At diſſentimus de Antichriſto propriè Quæſt.
dicto; An ille ſit homo vnus ſingularis. Catholici autem omnes ita ſentiunt.

Probatur ex omnibus ſcripturis, & Pa- Prob. 1.
tribus, qui de Antichriſto agunt. Primus ſcripturæ locus eſt. *Ego veni in nomine Patris mei, & non recepiſtis me, ſi alius venerit in nomine ſuo illum recipietis*. Hæc verba dicta Ioann.
de vno Antichriſto teſtantur Patres. Præterea Dominus opponit ſibi alium hominem, ideſt Perſonæ Perſonam, nec regnum regno, nec ſectam ſectæ. Deindè Chriſtus hic dicit Antichriſtum à Iudæis pro Meſſia recipiendum. Conſtat autem Iudæos vnum certum, & ſingularem hominem expectare. Item omnes falſi Prophetæ venerunt in nomine alte- Hier. 23.
rius, non in nomine ſuo, *Falsò Prophetæ vaticinantur in nomine meo non miſi eos &c.* At hic

Domi-

Dominns loquitur de vno quodam, qui veniet in nomine ſuo, ideſt, qui non agnoſcet Deum aliquem, *ſed extollet ſe*, vt Paulus ait *ſupra omne quod dicitur Deus*. Denique falſi Prophetæ permulti venerant ante Chriſti aduentum, et multi etiam poſtea venturi erant. Non igitur Dominus dixiſſet *ſi alius venerit*; Sed multi veniunt, ſi de falſis Prophetis loqui voluiſſet.

2. Theſ. 2. Secundus locus eſt. *Niſi venerit diſceſſio primùm, & reuelatus fuerit homo peccati filius perditionis &c.* & infra, *& tunc reuelabitur ille iniquus, quem Dominus Ieſus interficiet Spiritu oris ſui*. Sed Apoſtolus loquitur de certa quadam, & particulari Perſona, vt patet ex articulis Græcis *Apocalyphte ò antropos tes amartias ò yios tes apoleias*, & infra. *Cai tote Apocalyphtes etai ò anomos*, vt enim Epipha-

1. Ioann. 2. nius docet articuli Græci contrahunt ſignificationem ad ſuam rem certam, itaut *antropo* ſignificet hominem in communi *at ò antropos* hominem ſingularem.

Tertius locus eſt *ekoyſate ò ti ò Antichriſtos erchetai Kai nyn Antichriſti polloe gegonaſcon*, vbi articulum præponit Antichriſto propriè dicto ſine articulo verò effert nomen Antichriſti communiter accepti.

Dan. 7. 11. 12. Quartus eſt, vbi Daniel loquitur de Antichriſto, & vocatur non vnum Regnum, ſed vnus quidam Rex, qui ex decem Regibus, quos in mundo inueniet tres omnino collet è medio, & alios ſeptem ſibi ſubijciet. Sed Antiochus Illuſtris, qui figuram gerebat Antichriſti certa quædam, & ſingularis Perſona fuit, ergo &c.

Quintus eſt in Apocalypſi, quæ loca in-

Apoc. 13. & 17. telligi de Antichriſto docet Iræneus, & perſpicuum eſt ex ſimilitudine verborum Danielis, & Ioannis. Vterque enim mentionem facit decem Regum, qui erunt in terra, quandò veniet Antichriſtus, & vterque Antichriſti regnum tribus annis cum medio duraturum prædicit &c. Sicut ergo Daniel de vno certo Rege loquitur, ita, & Ioannes in Apocalypſi.

Idem probatur ex Patribus, qui com-

Prob. 2. muni conſenſu de Antichriſto docent. Primò enim fore inſtrumentum Diaboli electiſſimū, itaut in eo inhabitet omnis plenitudo diabolicæ malitiæ corporaliter; ſicut in homine Chriſto habitat omnis plenitudo Diuinitatis corporaliter. Secundò Antichriſtum non regnaturum niſi tres annos cum medio, ac proindè docent Antichriſtum vnum hominem tantùm futurum.

CAPVT VII.

De tempore aduentus Antichriſti, & mortis eius.

DE tempore, quo venturus eſt Antichriſtus multi ſunt Hæreticorum errores, &

Tēpus Antichriſti. Catholicorum ſententiæ, ſed vera ſententia eſt nondum regnare cæpiſſe, neque veniſſe; ſed venturum, & regnaturum circa mundi finem, qui quantùm adhuc abſit nullo modo ſciri poteſt.

Hæc ſententia demonſtratur ſex rationibus. Sciendum eſt enim Spiritum ſanctum in Diuinis literis, ſex ſigna certa aduentus Antichriſti nobis dediſſe. Duo præcedentia ipſum Antichriſtum, nempè prædicationem Euangelij in toto mundo, & Imperij Romani deſolationem. Duo comitantia, videlicet prædicationem Henoch, & Heliæ, & perſecutionem maximam, & notiſſimam, itaut publica ſacra omninò ceſſent. Duo ſequentia nimirum interitum Antichriſti poſt tres annos cum medio, & finem mundi, quorum nullum adhuc videmus exiſtere.

De primò ſcripturæ teſtantur in toto mundo prædicandum Euangelium antequam veniat vltima perſecutio, quæ ab Antichriſto excitabitur, *Prædicabitur hoc Euangelium regni in vniuerſo orbe in teſtimonium omnibus gentibus*. Quod autem hoc futurum ſit ante aduentum Antichriſti probatur, quia tempore Antichriſti crudelitas perſecutionis illius nouiſſimæ impediet omnia publica exercitia veræ Religionis. Idem etiam docent Patres. Quod autem hoc noſtro tempore non ſit adhuc completum probatur experientia. Inuentæ ſunt enim in Oriente, & Occidente regiones vaſtiſſimæ, in quibus nulla extat memoria Euangelij. Neque dici poteſt fuiſſe ibi fidem, ſed poſtea extinctam. Nam ſaltem aliqua veſtigia remanerent, vel ibi, vel in ſcripturis veterum. Præterea ſcimus, vbi prædicauerunt omnes Apoſtoli fuiſſe loca multis nota, non dicam omnibus. At nouus orbis terræ nunc inuentus non fuit cognitus ab Apoſtolorum temporibus, niſi paulò ante noſtram ætatem. 1. Signum Antichriſti. Matth. 25.

De ſecundo ſigno ſciendum Romanum Imperium tandem diuidendum in decem Reges, quorum nullus erit, vel dicetur Rex Romanorum, etſi omnes occupabunt Prouincias aliquas Romani Imperij. Sicut modo Rex Galliæ, Rex Hiſpaniæ, Regina Angliæ, & fortè aliqui alij tenent partes Romani Imperij, & tamen non ſunt Romanorum Reges, vel Imperatores; donec autem hoc non fit non poteſt Antichriſtus venire. 2. Signum.

Probat hoc Irenæus ex Daniele, & Apocalypſi. Nam apud Danielem deſcribitur ſucceſſio præcipuorum Regnorum vſque ad conſummationem Mundi, per ſtatuam quamdam, cuius caput aureum ſignificat primum regnum, ideſt Aſſyriorum, pectus argenteum eſt regnum ſecundum, ideſt Perſarum, venter æneus regnum tertium, ideſt Græcorum, tibiæ ferreæ regnum quartum, ideſt Romanorum, quod longiſſimo tempore fuit bipartitum, ſicut tibiæ duæ ſunt, & longiſſimæ. Porrò ex duabus tibijs oriebantur decem digiti, & eis tota illa ſtatua definebat, quia videlicet Romanum Imperium tandem in decem Reges diuidendum erit, quorum nullus erit Rex Romanorum, ſicut nullus digitus eſt tibia. Lib. 5 c. 26. Daniel. 2.

Iam verò alibi Daniel clariſſimè per quatuor beſtias eadem quatuor regna deſignat, & addit ex vltima beſtia proditura decem cornua, quæ decem vltimos Reges deſignant, qui orientur quidem ex Romano Imperio, ſed non erunt Romanorum Imperatores, ſicut cornua oriuntur ex beſtia, ſed ipſa beſtia non ſunt. Denique Ioannes deſcribit beſtiam, cum ſeptem capitibus, & decem cornibus, ſuper quam mulier quædam ſedebat, Dan 7. Apoc. 15.

Digitized by Google

bat, & explicat mulierem eſſe Vrbem Magnam, quæ ſedet ſuper ſeptem colles, ideſt Romam ſeptem capita eſſe ſeptem illos montes, & etiam ſeptem Reges, quo numero intelliguntur omnes Romanorum Imperatores. Decem cornua dicit eſſe decem Reges, qui vno tempore ſimul regnabunt. Et ne putemus hos fore Romanorum Reges addit quod hi Reges odio habebunt fornicariam, & deſolatam facient, quia ità inter ſe diuident Romanum Imperium, vt illud penitus deſtruant.

2. Theſſ. 2. Deindè probatur ex Paulo idem. *Et nunc quid detineat ſcitis, vt reueletur in ſuo tempore tantùm, vt qui nunc tenet teneat, donec de medio fiat, & tunc reuelabitur ille inquus &c.* Vbi Paulus non auſus apertè ſcribere de euerſione Romani Imperij, quod tamen apertè illis coram explicauerat, ſic loquitur, & ſenſus eſt. Scitis quid impediat aduentum Antichriſti; Dixi enim vobis Romanum Imperium impedire, quia non ſunt adhuc impleta eius peccata, & non ante veniet Antichriſtus, qui hoc Imperium propter ſua peccata tollat è medio. Ideò qui *nunc tenet* Romanũ Imperium teneat, ideſt regnet, *donec de medio fiat*, ideſt aboleatur, *& tunc reuelabitur* ille iniquus; Ità exponunt Patres Græci, & Latini. Quod autem hoc non ſit impletum vnquam hactenus patet, quia adhuc manet ſucceſſio, & nomen Romani Imperij, & mirabili Dei Prouidentia, quando Imperium defecit in Occidente, quod erat altera tibiarum ſtatuæ Danielis manſit incolume Imperium in Oriente, quod erat altera tibia. Quia verò Imperium Orientis deſtruendum erat per Turcas, vt nunc factum videmus iterum Deus erexit in Occidente priorem tibiam, ideſt Imperium Occidentale, per Carolum Magnum quod Imperium adhuc durat.

3. Signum: Tertium ſignum ex aduentu Henoch, & Eliæ, qui adhuc viuunt, & ad hoc viuunt, vt venienti Antichriſto ſe opponant, & conſeruent electos in fide Chriſti, & tandem Iudæos conuertant, quod tamen certum eſt nondum eſſe impletum. Quatuor ſcripturæ extant de hac re.

Malach 4. Prima: *Ecce ego mittam vobis Eliam Prophetam, antequam veniat dies Domini magnus, & conuertet corda Patrum ad Filios, & corda Filiorum ad Patres eorum.*

Eccl. 48. Secunda, vbi de Elia legimus. *Qui receptus es in turbine ignis in turbine equorum igneorum. Qui inſcriptus es in iudicijs temporum, leníre iracundiam Domini, conciliare cor Patris ad Filium, & reſtituere tribus Iacob,*

Ecc. 44. *& Henoch placuit Deo, & translatus eſt in Paradiſum, vt det Gentibus pœnitentiam.*

Matth. 17. Tertia *Elias quidem venturus eſt, & reſtituet omnia.*

Apoc. 11. Quarta, *Dabo duobus teſtibus meis, & prophetabunt diebus MCCLX.* Quod verba Malachiæ non poſſint intelligi de quibuſdam Doctoribus, vt de Luthero, Zuinglio &c. patet, nam Malachias dicit ab Elia conuertendos eſſe Iudæos, & propter Iudæos præcipuè mittendum, vt patet ex illo *Mittam vobis*, & Eccleſiaſtico *Reſtituere tribus Iacob?* At Lutherus, & Zuinglius nullum Iudæorum conuerterunt. Quod etiam non poſſint intelligi de Ioanne Baptiſta ad literam, ſed ſolùm de Elia patet, quia Malchias loquitur de ſecundo aduentu Domini, qui erit ad indicandum. Sic enim ait. *Antequam veniat dies Domini magnus, & horribilis.* Primus enim aduentus non vocatur dies magnus, & horribilis, ſed *tempus acceptabile, & dies ſalutis*; vndè ſubditur *ne fortè veniens feriam terram anathemate*, ideſt ne veniens ad iudicium, & inueniens omnes iniquos omnem terram condemnem, ideò mittam Eliam, vt habeam aliquos, quos ſaluem. Quod etiam Eccleſiaſt. loquatur de Perſonis ipſis Henoch, & Elia, probatur, nam dicit illum Henoch venturum, *vt det Gentibus pœnitentiam, qui translatus eſt in Paradiſum*, Et illum Eliam venturum ad reſtituendas tribus Iſrael, qui in curru equorũ igneorum raptus fuerat. Quod etiam verba Domini intelligantur de vero Elia planum eſt, quia Ioannes iam venerat, & abſoluerat curſum ſuum, & tamen Dominus ait, *Elias venturus eſt*. Quod verò non intelligatur de omnibus Doctoribus, ſed de vno vero Elia probari poteſt, primò, quia Apoſtoli, qui mouerunt quæſtionem de Elia fuerunt Petrus, Iacobus, & Ioannes, & occaſionem acceperunt ex transfiguratione Domini, vbi Moyſem, & Eliam viderunt. Itaque cum interrogant. *Quid ergò ſcribæ dicunt, quia Eliam oportet venire primùm* loquuntur de illo Elia, quem viderant in monte cum Chriſto. Igitur Chriſtus reſpondens: *Elias quidem venturus eſt, & reſtituet omnia.* Loquitur etiam de illo Elia particulari, qui apparuerat in transfiguratione. Secundò patet hoc ex illis verbis: *& reſtituet omnia.* Id enim non fecit Ioannes Baptiſta, nec vllus alius. Nam reſtituere omnia eſt omnes Iudæos, & Hæreticos, & fortè multos Catholicos ab Antichriſto deceptos reuocare ad veram fidem. Quod deniquè verba Ioannis in Apocalypſi intelligi debeant de ſingularibus perſonis patet ex eo, quod ibidem Ioannes dicit eos interficiendos ab Antichriſto, & corpora eorum per tres dies manſura inſepulta in platea Ieruſalem, & poſt tres dies eos reſurrecturos, & in cœlum aſcenſuros, quæ nulli hactenus contigerunt.

Quartum ſignum ſumitur ex eo, quod certum eſt Antichriſti perſecutionem fore grauiſſimam, & notiſſimam, itaut ceſſent omnes publicæ Religionis cæremoniæ, & ſacrificia quorum nihil adhuc videmus. Fore perſecutionem illam grauiſſimam patet: *Erit tunc tribulatio Magna, qualis non fuit ab initio Mundi, neque erit.* Et in Apocalypſi legimus. *Tunc Satanam ſoluendum*, qui vſque ad illud tempus fuerat ligatus. Fore notiſſimam iſtam perſecutionem probat Auguſtinus ex illis verbis. *Et cinxerunt caſtra Sanctorum, & dilectam Ciuitatem.* Vbi ſignificatur omnes prorſus impios ſimul futuros in exercitu Antichriſti, & aperto Marte oppugnaturos omnem Sanctorum Eccleſiam. Hoc ſanè adeò non eſt impletum hoc tempore, vt nunquam ferè fuerit maior numerus falſorum fratrum, & fictorum Chriſtianorum. Denique quod Antichriſti tempore ceſſare debeat publicum Eccleſiæ Officium, & Sacrificium apertè docet Daniel. *A tempore cum ablatum fuerit iuge Sacrificium dies MCCXC.* vbi omnium conſenſu loquitur de tempore Antichriſti,

4. Signum. — Matth. 24. — Apoc. 20. — Lib. 20. de Ciuit. Dei cap. 11. — Apoc. 20. — Dan. 12.

Hoc

Hoc antem ſignum nondum impletum docet experientia.

5. Signum.

Quintum ſignum eſt, quod Antichtiſtus non regnabit, niſi tres annos cum medio, & Papa iam regnauit ſpiritualiter in Eccleſia plusquam M. D. annis, nec poteſt aſſignari vllus, qui ſit habitus pro Antichtiſto, qui præcisè regnauerit tribus annis cum medio.

Dan. 7. 12. Apoc. 12. Apocal. 11. 13.

Probatur hoc ſignum ex Daniele, & Apocalypſi, vbi legimus duraturum Antichriſti Regnum per *tempus, & tempora, dimidium temporis*. Nam per *tempus* intelligitur

Apoc. 11.

vnus annus per *tempora* duo anni, per *dimidium temporis* dimidius annus. Sic enim explicat idem Ioannes, nam alibi dicit Antichriſtum regnaturum menſibus XLII. qui rectè faciunt tres annos cum medio. Dicit etiam Henoch, & Eliam prædicaturos diebus MCCLX. qui idem tempus efficiunt. Nam Hebræi vtebantur annis, & menſibus lunaribus, etſi eos reuocarent ad ſolares, addendo ſexto quoque anno vnam lunationem. Tres autem anni lunares cum medio faciunt rectiſſimè XLII. menſes, ſiue MCCLX. dies: ſiquidem annus lunaris plenus, & perfectus conſtat ex duodecim menſibus, quorum qui-

Dan. 12.

libet habet dies XXX. Neque obſtat, quod apud Danielem dicitur Chriſtus regnaturus MCCXC. diebus, hoc eſt diebus XXX. amplius, quàm dixerit Ioannes, nam Ioannes loquitur de Henoch, & Elia, qui ab Antichriſto occidentur vno menſe, ante quam Antichriſtus pereat. Et hæc eſt communis veterum ſententia.

Secundò, probatur hoc ſignum, ex eo, quod Scripturæ dicunt tempus diaboli ſolu-

Apoc. 12.

ti, & Antichriſti fore breuiſſimum. *Va terræ & mari, quia deſcendit diabolus ad vos, habens*

Apoc. 20.

iram magnam ſciens, quod modicum tempus habet, Et *ligauit eum per mille annos, & poſt hæc oportet ſolui modico tempore*.

Tertiò, quia vt Auguſtinus, & Gregorius argumentantur, niſi illa ſæuiſſima perſecutio eſſet breuiſſima multi perirent, qui non

Matth. 24.

ſunt perituri. *Niſi breuiati fuiſſent dies illi non fieret ſalua omnis caro*.

Quartò, Chriſtus prædicauit ſolum tribus annis cum medio, ergo decet etiam, vt Antichriſtus non permittatur diutiùs prædicare.

Quintò, quia ſumma annorum mille ducenti ſexaginta, quàm Aduerſarij conſtituunt, nullo modo accomodari poteſt ad illa verba Danielis, & Ioannis, *Tempus, & tempora, & dimidium temporis*. Nam per tempus debet intelligi ſine dubio aliquis vnus numerus, vt vnus dies, vna hebdomada, vnus menſis, vnus annus vnum luſtrum, vnum Iubilæum, vnum ſæculum, vnum millenarium. Sed ſi accipiamus vnum millenarium, tunc Antichriſtus erit regnaturus tribus millibus annorum & quingentis, quod Aduerſarij non admittunt. Si vnum ſæculum tempus Antichriſti erit anni trecenti quinquaginta, quod etiam non admittunt. Idem patet de vno Iubilæo, & alijs.

Dan. 4.

Sextò, quia cùm apud Danielem aliquoties legamus ſeptem tempora tranſitura quibus erit futurus, extrà ſuum regnum Nabucdonoſor per illa tempora omnes intelligunt ſeptem annos; aliàs oporteret dicere Nabucdonoſor vixiſſe extrà regnum bis mille, & quingentos quinquaginta quinque annos.

6. Signum.

Sextum ſignum erit mundi conſummatio. Nam Antichriſti aduentus erit paulò ante finem mundi. Ergo ſi Antichriſtus iam dudùm veniſſet, vt volunt Aduerſarij deberet mundus iamdudùm eſſe finitus. Daniel bis loquens de Antichriſto ſemel narrans viſionem ſuam, & ſemel exponens viſionem vtraque vice ſubiungit, poſt Antichriſtum ſequuturum ſtatim vltimum iudicium. *Conſidera-*

Daniel. 7.

bam, inquit, *cornua, & ecce cornu aliud paruulum ortum eſt, & tria de cornibus primis euulſa ſunt à facie eius. Aſpiciebam donec throni poſiti ſunt, & antiquus dierum ſedit, &c.* Et infrà

Apoc. 20.

explicans viſionem, *Beſtia quarta*, inquit, *quartum regnum erit. Porrò cornua decem, decem Reges erunt, & alius conſurget poſt eos, & ipſe potentior erit prioribus, & tres Reges humiliabit, &c. & tradentur in manu eius per tempus, & tempora, & dimidium temporis, & iudicium Dei ſedebit.* Similis eſt prophetia Ioannis. *Poſt hæc oportet illum ſolui modico tempore, & vidi ſedes, & ſederunt ſuper illas, & iudicium datum eſt eis, &c.* Et rurſùm idem Daniel poſtquam dixerat Antichriſti regnum duraturum diebus mille ducentis, & nonaginta ſubiungit. *Beatus qui expectat, & per-*

Dan. 12.

uenit vſque ad dies mille trecentos triginta quinque, ideſt vſque ad dies XLV. poſt mortem Antichriſti, tunc enim Dominus veniet ad iudicium, & coronas iuſtitiæ victoribus reddet, vt exponunt Hieronymus, & Theodoretus. Deinde idem colligitur ex Mat-

Matth. 24.

thæo. *Prædicabitur hoc Euangelium regni in vniuerſo mundo in teſtimonium omnibus gentibus, & tunc erit conſummatio*, ideſt paulò poſt erit mundi finis. Et infrà. *Statim autem poſt tribulationem dierum illorum Sol obſcurabitur, & Luna non dabit lumen ſuum, & tunc apparebit ſignum Filij hominis, &c.*

2. Theſ. 2.

Idem ex Paulo. *Tunc reuelabitur ille iniquus, quem Dominus Ieſus interficiet Spiritu oris ſui, & deſtruet illuſtratione aduentus ſui, &c.* Vbi Apoſtolus docet ferè immediatè poſt Antichriſtum venturum Chriſtum, quia nimirum intercedet breuiſſimum tempus, & doli, & fraudes Antichriſti, quæ deſtrui cęptæ erant per Eliam, & Henoch deſtruentur penitùs per ipſum Chriſti aduentum, & horribilia ſigna præcedentia. Idem habetur apud Ioannem,

1. Io. 2.

Filioli nouiſſima hora eſt, & ſicut audiſtis, quia Antichriſtus venit, & nunc Antichriſti multi facti ſunt, vnde ſcimus, quia nouiſſima hora eſt. Vbi Ioannes dicit hoc tempus à Chriſto vſque ad finem mundi eſſe nouiſſimam horam, ideſt nouiſſimum tempus, ſiue vltimam ætatem, vt Auguſtinus exponit. Ioannes enim ſic argumentatur. Scimus Antichriſtum venturum in fine mundi; at nunc videmus iam adeſſe multos eius Præcurſores, ſiue minores Antichriſtos, ergo ſignum eſt certum hanc eſſe nouiſſimam horam, ſiue ætatem. Denique idem habetur ex communi conſenſu Patrum. Ex hoc ſigno coniuncto cum Superiori efficitur demonſtratio inſolubilis; Nam ſi continuò poſt mortem Antichriſti mundus finietur, & Antichriſtus non viuet poſtquam apparuerit, & regnare cęperit, niſi tribus annis cum dimidio, ergo non apparebit, nec regnare incipiet, niſi tribus annis cum dimidio

Digitized by Google

dio ante mundi finem; at Papa regnauit iam cum vtroque gladio ſupra 500. annos, & tamen mundus adhuc durat,

CAPVT VIII.

Nomen Antichriſti.

De nomine proprio, gente, ſede, doctrina, miraculis, regno, & prælijs Antichriſti.

DE nomine fatentur omnes pertinere omninò ad Antichriſtum verba illa
Apoc. 13. Ioannis. *Et faciet omnes puſillos cum magnis, diuites, & pauperes, liberos & ſeruos habere characterem in dextera manu, aut in frontibus ſuis, & ne quis poſſet emere, aut vendere, niſi habeat characterem, & nomen beſtiæ, aut numerum nominis eius: hic ſapientia eſt. Qui habet intellectum computet numerum beſtiæ, numerus enim hominis eſt, & numerus eius 666.* Sed de hoc numero plures ſunt opiniones. Veriſſima autem ſententia eſt eorum, qui ſuam confitentur ignorantiam, & dicunt adhuc ignorari nomen Antichriſti. Idque
lib. 5. c. 30. duplici ratione probat Irenæus. Prima quia multa inueniuntur nomina, quæ numerum illum efficiunt, nec diuinare licet, ex tam multis ſimilibus, quod ſit illud vnum, quod prædictum eſt. Deinde quia ſi Deus vellet hoc tempore ſciri nomen eius per ipſum Ioannem vtique prodidiſſet. Tria autem nomina in medium attulit Irenæus *Euantas, lateinos*, & *teitan*, ex quibus ſecundùm veriſimilius eſſe primo, & tertium ſecundo, affirmauit nullo vero modo certum. Notandum autem nomen Antichriſti fore notiſſimum, cùm ille venerit. Nam etiam antequam Chriſtus veniret, Iudæi non certò nouerant, quo nomine appellandus eſſet, etiamſi multa de eius nomine Prophetæ prædixerant. Quin etiam Sybilla quædam, vt eſt in primo libro Sibyllinorum carminum notauerat numerum Chriſti futuri, ac dixerat eſſe 888. Et tamen nondum poterant homines ante Chriſti aduentum dicere vocandum eſſe Ieſum. Ex his etiam inſolubile argumentum ſumi poteſt de Pontifice. De Charactere etiam illo, duæ vel tres ſunt opiniones; ſed ego crediderim poſitiuum characterem excogitandum ab Antichriſto, ſicut Chriſtus haber ſignum Crucis omnibus notum; ſed ignorari quiſnam iſte ſit character, donec Antichriſtus veniat, ſicut de nomine diximus.

Generatio Antichriſti. De generatione Antichriſti quædam probabilia ſunt quædam certa. Primum probabile eſt Antichriſtum de muliere fornicaria naſciturum, non ex legitimo matrimonio. Docent hoc Damaſcenus, & quidam alij, ſed non eſt certum.

Secundum Antichriſtum naſciturum de
Gen. 49. tribu Dan. Docent hoc multi Patres, & pro-
Ier. 8. bant ex eo. *Fiat Dan coluber in via Ceraſtes in ſemita, &c.* Item ex eo. *Ex Dan audiuimus*
Apoc. 7. *fremitum equorum eius.* Denique ex eo quod vbi ſignantur ab Angelo duodecim millia ex omni tribu filiorum Iſrael, omittitur tribus Dan; quod videtur factum in odium Antichriſti. Hæc ſententia eſt valdè probabilis propter multorum Patrum auctoritatem non tamen omninò certa; tum quia plerique eorum Patrum non dicunt ſe ſcire, ſed probabile eſſe inſinuant; tum quia nulla earum Scriptura conuincit.

Videtur enim Iacob in Geneſi ad literam loqui de Sampſone. Sampſon enim fuit de tribu Dan, & fuit verè Philiſtæis tamquam coluber in via. Nam vbique eis occurrebat, eoſque vexabat; & videtur Iacob benè precari filio ſuo, cum hæc dicit.

Ieremias autem ſine dubio non loquitur de Antichriſto, neque de Tribu Dan, ſed de Nabucdonoſor, qui venturus erat ad Ieruſalem euertendam per eam regionem, quæ dicebatur Dan, vt ibidem exponit Hieronymus. Cur autem in Apocalypſi Dan omittatur, non ſatis conſtat, cùm præſertim etiam Ephraim ſit omiſſus, cuius tribus vna eſt è maximis. Sunt autem aliqua certiſſima. Vnum Antichriſtum præcipuè propter Iudæos venturum, & ab eis tamquam Meſſiam recipiendum. Alterum ex gente Iudæorum naſciturum, & circumcidendum, & Sabbatum obſeruaturum ſaltem ad tempus.

Primum habetur ex Euangelio, vbi Dominus Iudæis dicit. *Ego veni in nomine Pa-* Io. 5.
tris mei, & non recepiſtis me; ſi alius venerit 2. Theſſ. 2.
in nomine ſuo illum recipietis. Et ex Apoſtolo. *Eò quod charitatem veritatis non receperunt, vt ſalui fiant, ideò mittet in illis Deus operationem erroris, vt credant mendacio, &c.* Ita exponunt de Iudæis hoc omnes Interpretes. Ratio etiam id ſuadet; nam Antichriſtus in primis illis ſe adiunget, qui parati ſunt eum recipere; at Iudæi tales ſunt, qui expectant Meſſiam Regem temporalem qualis erit Antichriſtus. Gentiles autem neminem expectant. Sicut ergo Chriſtus primùm ad Iudæos venit, quibus extat promiſſus, & à quibus expectabatur, ita quoque Antichriſtus faciet.

Secundum etiam patet, nam Iudæi nunquam reciperent hominem non Iudæum, aut incircumciſum pro ſuo Meſſia. Immò etiam, quia Iudæi expectant Meſſiam ex familia Dauid, & Tribu Iuda ſine dubio Antichriſtus licèt verè ſit de Tribu Dan finget, ſe eſſe de familia Dauid. Deinde omnes veteres id clariſſimè docent. Ex his habemus demonſtrationem euidentiſſimam, quod Papa non ſit Antichriſtus. Nam ab anno 600. quo Aduerſarij dicunt, Antichriſtum veniſſe conſtat nullum Pontificem fuiſſe Iudæum, nec gente, nec Religione, nec vllo modo. Conſtat etiam Pontificem numquam hactenus pro Meſſia fuiſſe receptum à Iudæis, ſed pro hoſte, & perſecutore præcipuo haberi.

De Sede Antichriſti vera ſententia eſt, Sedes Antichriſti.
ſedem eius fore Ieruſalem non Romam, & templum Salomonis, non ſolium Dauidis, non templum Sancti Petri, aut Sedem Apoſtolicam.

Probatur ex Apocalypſi vbi Ioannes dicit Henoch, & Eliam pugnaturos cum Antichriſto in Ieruſalem, & ibi ab eo occidendos.
Et corpora, inquit, *eorum iacebunt in plateis* Apoc. 11.
ciuitatis magnæ, quæ vocatur ſpiritualiter Sodoma, & Ægyptus, vbi & Dominus eorum crucifixus eſt. Ita exponunt omnes Interpretes.

Secundus locus eſt, vbi Ioannes dicit
decem Reges, qui ſibi diuident Romanum Apoc. 17.
Impe-

Digitized by Google

Imperium, & quibus regnantibus veniet Antichriſtus odio habituros purpuratam meretricem, ideſt Romam, & eam deſolatam facturos, atque etiam igne crematuros. Quomodo ergo erit Sedes Antichriſti, ſi illo ipſo tempore debet euerti, & comburi? Adde, quod Antichriſtus erit Iudæus, & eorum Meſſias, & Rex, ergo ſine dubio ſedem ſuam conſtituet in Ieruſalem, & templum Salomonis reſtituere aggredietur. Nihil enim aliud ſomniant Iudæi, quàm Ieruſalem, & templum, neque vnquam videntur accepturi pro Meſſia vllum, qui non ſedeat in Ieruſalem, & templum aliquo modo reſtituat.

2. Theſſ. 2.

Tertius locus eſt. *Ita vt in templo Dei ſedeat*. Nam etſi variæ dantur expoſitiones à Patribus, & quidam intelligunt mentes fidelium per templum Dei, in quibus Antichriſtus ſedere dicitur, quando eas ſeduxerit, vt exponit Anſelmus; quidam intelligant ipſum Antichriſtum cum toto ſuo populo, vt Auguſtinus exponit, quidam etiam intelligant Eccleſias Chriſtianorum, quas ſibi ſeruire iubebit Antichriſtus, tamen expoſitio communior, probabilior, & literatior eſt eorum, qui docent per *templum Dei* intelligi templum Salomonis. Nam in primis in Scriptura noui teſtamenti per templum Dei nunquam intelliguntur Eccleſiæ Chriſtianorum, ſed perpetuò templum Hieroſolymitanum, & quod maius eſt veteres Patres Latini, & Græci per aliquot ſæcula numquam Eccleſias Chriſtianorum templa vocauerunt, quæ dicuntur Græcè *Naioi*, vt hoc loco Pauli, ſed vocabunt *Eucteria*, ideſt oratoria, vt Eccleſias, vel domos orationis, vel baſilicas, vel martyria. Ratio duplex eſt. Vna, quia tunc non habebant vlla templa, ſed ſolum in priuatis domibus loca quædam deſtinabant orationi concioni, & ſacris Miſſarum celebrationibus. Altera eſt, quia adhuc vigebat memoria templi Iudaici, ne viderentur Apoſtoli aliquid ſimile introducere, & vt diſtinguerent Eccleſiam à Synagoga abſtinebant à voce templi. Sicut etiam propter eamdem rationem Apoſtoli in Scriptura numquam vocant Sacerdotes Chriſtianos, Sacerdotes, ſed ſolùm Epiſcopos, & Presbyteros. At poſteaquam fuit euerſa Hieroſolyma, & templum incenſum, & abolita memoria veteris templi, & Sacerdotij paſſim cęperunt ſancti Doctores, vti nomine Sacerdotij, & templi. Cùm ergo Apoſtolus ſcribens, Antichriſtum ſeſſurum in templo Dei diceret aliquid, quod vellet ab ijs intelligi, quibus ſcribebat, & illi tunc non intelligerent nomine templi, niſi templum Hieroſolymorum; certum videtur Apoſtolum de illo fuiſſe locutum. Quod etiam confirmatur ex communi Patrum expoſitione.

Doctrina Antichriſti.

De doctrina Antichriſti conſtat ex Scriptura quatuor eſſe futura capita illius doctrinæ. Primùm enim negabit, Ieſum eſſe Chriſtum, & proinde oppugnabit omnia Saluatoris noſtri inſtituta, vt Baptiſmum, Confirmationem, &c. & docebit nondum ceſſaſſe circumciſionem, Sabbatum & alias legis ceremonias. *Quis eſt mendax, niſi qui negat, Ieſum eſſe Chriſtum? Et hic eſt Antichriſtus, qui negat Patrem, & Filium, &c.* Deinde vbi perſuaſerit noſtrum Saluatorem, non eſſe verum

1. Io. 2.

Chriſtum tunc aſſeret, ſe eſſe verum Chriſtum in lege, & Prophetis promiſſum. *Si quis venerit in nomine ſuo illum accipietis*, nimirum pro Meſſia. Tertiò, affirmabit ſe Deum eſſe, & pro Deo coli volet. *Ita vt in templo Dei ſedeat oſtendens, ſe tamquam ſit Deus.* Poſtremò non ſolùm ſe Deum, ſed etiam ſolum ſe Deum eſſe dicet, & oppugnabit omnes alios Deos, ideſt tam Deum verum, quàm etiam deos falſos, & omnia idola. *Qui extollit ſe ſuper omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur, &c.* Et Deum Patrum ſuorum non reputabit, nec quemquam deorum curabit, quia aduerſùm vniuerſa conſurget. Sed quæſtio eſt de intelligentia horum quatuor capitum. Catholici autem ſimpliciter intelligunt, & vt verba Scripturæ ſonant.

Io. 5. — 2. Theſſ. 2. — Ibi. — Dan. 11. — 1. Io. 2.

Primùm probatur primò ex dictis, nam ſi Antichriſtus natione, & Religione Iudæus erit, & à Iudæis pro Meſſia recipietur, certè non prædicabit noſtrum Chriſtum, ſed palàm oppugnabit.

Probatur ſecundò ex eo. *Quis eſt mendax, niſi qui negat Ieſum eſſe Chriſtum? &c.* Nam omnes Hæretici dicuntur Antichriſti, qui aliquo modo negant, Ieſum eſſe Chriſtum ergo ipſe verus Antichriſtus ſimpliciter, & omnibus modis negabit, Ieſum eſſe Chriſtum. Et confirmatur, quia per hæreticos diabolus operari dicitur myſterium iniquitatis, quia occultè illi Chriſtum negant; at Antichriſti aduentus dicitur eſſe reuelatio, quia ipſe palàm Chriſtum negabit. Idem docent Patres. Denique probatur, quia tempore Antichriſti ob vehementiam perſecutionis ceſſabunt publica officia, & ſacrificia diuina. Secundum patet ex illis verbis Domini, & paſſim hoc docent Patres.

Tertium probatur ex illis verbis Apoſtoli, vbi Paulus non ſolùm dicit Antichriſtum in templo ſeſſurum, nam etiam nos ſedemus in templis, ſed explicat modum nimirum, quod ſedebit, vt Deus, cui propriè erigitur templum. Non enim dicitur in Græco *oſteos*, tamquam Deus, ſed *oti eſti theos*, ideſt oſtendens, quod ſit Deus: Et ſic intellexerunt hunc locum omnes veteres. Quartum etiam patet ex verbis Scripturæ, & docent ità omnes veteres.

Miracula Antichriſti.

De miraculis Antichriſti tria habentur in Scriptura. Primò multa miracula eum facturum. Secundò qualia illa erunt. Tertiò ponuntur tria exempla. Primum docet Apoſtolus. *Cuius eſt aduentus ſecundùm operationem Satanæ in ſignis, & prodigijs* & Dominus *dabunt ſigna & prodigia magna, ità vt in errorem inducantur ſi fieri poteſt etiam electi. Dabunt*, inquit, non dabit quia non ſolùm Antichriſtus, ſed etiam Miniſtri eius ſigna facient. Denique, *& fecit ſigna magna in conſpectu hominum*. Qualia autem erunt explicat Paulus. *In omni virtute, & ſignis & prodigijs magnis*. Porro mendacia ſigna erunt ratione omnium cauſarum, finalis, efficientis, materię & formæ. Finis enim eorum miraculorum erit oſtendere Antichriſtum eſſe Deum; & Meſſiam. Cauſa efficiens principalis erit pater mendacij, ideſt Diabolus. Sic enim ait Apoſtolus. *Cuius eſt aduentus ſecundùm operationem Satanæ*. Et Patres omnes aſſerunt Antichriſtum futurum inſignem Magum, immò

2. Theſſ. 2. — Matth. 24. — Apoc. 13. — 2. Theſſ. 2.

Diabolum ab ipſa conceptione, vel ſaltem ab iufantia in Antichriſto habitaturum, & per eum ſigna perpetraturum. Erunt etiam ſigna mendacia ratione materiæ, quia erunt phantaſtica, & præſtigiæ quædam. Videbitur enim excitare mortuos, & ſanare ægrotos, ſed illuſiones Dæmonum erunt, non veræ excitationes, aut ſanationes.

Apoc. 13. Propter hoc dicitur Antichriſtus facturus miracula in conſpectu hominum, ideſt apparentia & deludentia conſpectum hominum, non ſolida, & vera. Denique quædam erunt mendacia ratione formæ, licèt vera ratione materiæ, quia iuterdum res veras operabitur, ſed quæ non ſuperabunt vires totius naturæ, & ideo non vera miracula erunt formaliter. Vera ènim miracula ſolùm dicuntur illa, quæ à ſolo Deo fieri poſſunt, ideſt quæ non habent cauſas naturales, neque occultas neque manifeſtas. Er ideò non ſolùm in conſpectu hominum, ſed etiam in conſpectu Dæmonum & Angelorum ſunt mirabilia, at miracula Antichriſti habebunt omnes cauſas naturales, ſed hominibus occultas.

Apoc. 13. Exempla miraculorum Antichriſti tria ponuntur in Apocalypſi. Vnum, quod ignem de cœlo deſcendere faciet. Alterum quod faciet, vt imago beſtiæ loquatur. Tertium quod finger ſe mori, & reſurget. Propter quod miraculum præcipuè totus mundus eum admirabitur. Ex quibus duo priora erunt vera ratione materiæ, non formæ, tertium autem nullo modo.

Obiect. Poteſt autem obijci, quod non videantur hæc omnia miracula poſſe tribui Antichriſto. Nam Ioannes in eo loco duas beſtias introducit. Vnam, quæ habet capita ſeptem, & cuius vnum caput viſum eſt mori & reſurgere, alteram minorem, quę fecit ignem de cœlo deſcendere & imaginem loqui. Si ergo Antichriſtus erit prior beſtia non ei tribuuntur duo illa miracula de igne & imagine ſi erit poſterior non poteſt ei tribui miraculum reſurrectionis.

Solut. Reſpondeo priorem beſtiam ſignificare vel Romanum Imperium, vel multitudinem impiorum, vnum autem, ideſt præcipuum eius caput, quod viſum eſt mori, & reſurgere eſſe Antichriſtum. Erit enim Antichriſtus ſupremum & vltimum caput Imperioum, & vltimus eſt Rex, qui Imperium Romanum tenebit, tamen ſine nomine Romani Imperatoris. Et hoc fictum miraculum reſurrectionis tribuunt antiqui Auctores, & Patres Anrichriſto.

Poſterior autem illa beſtia ſecundùm Rupertum ſignificat eumdem Antichriſtum. Idem enim Antichriſtus per duas beſtias exprimitur, per vnam ratione regiæ potentiæ & tyrannidis qua coget homines violenter, per alteram ratione magicę artis, qua callidè homines ſeducet. At ſecundùm Richardum, & Anſelmum & alios poſterior beſtia ſignificat Prædicatores Antichriſti, qui miraculis oſtendere conabuntur Antichriſtum rerum eſſe Meſſiam. Hinc etiam ſequitur Pontificem non eſſe Antichriſtum.

Regnem, & prælia Antichriſti. De Regno & prælijs Antichriſti quatuor in Scriptura legimus. Primò Antichriſtum ex humillimo loco prodeuntem per fraudes & dolos regnum Iudæorum adepturum.

Secundò pugnaturum cum tribus Regibus, nimirum Æpypti, libiæ atque Ethiopiæ & eorum regna illis deiectis occupaturum.

Tertio ſubacturum ſibi alios ſeptem Reges, & eo modo Monarcham totius mundi euaſurum.

Quarto cum innumerabili exercitu toto orbe Chriſtianos perſecuturum, & hoc eſſe prælium Gog & Magog. Et ex his etiam ſequitur Pontificem non eſſe Antichriſtum.

De Primo ſic loquitur Daniel. *Stabit in conſpectu eius deſpectus, & non tribuetur ei honor regius, & veniet clàm & obtinebit regnum in fraudulentia.* Dan. 11. In quem locum Hyeronimus ſcribit, quod etſi hæc aliquo modo intelligantur de Antiocho Epiphane tamen longè perfectiùs ſunt implenda in Antichriſto. Sicut, quæ dicuntur de Solomone intelliguntur quidem de ipſo Solomone, ſed perfectiùs impleta ſunt in Chriſto. Pſal. 71. Qua etiam de cauſa comparat Daniel Autichriſtum cum cornu paruulo nimirum propter ipſius vile & obſcurum principium. Dan. 7.

De Secundo idem Daniel. *Conſiderabam,* inquit, *cornua, ecce cornu aliud paruulum ortum eſt de medio eorum; & tria de cornibus eius euulſa ſunt à facie eius.* Ibid. Et infra èxplicans. *Porro cornua decem decem Reges erunt, & alius conſurget poſt eos & ipſe potentior erit prioribus, & tres Reges humiliabis.* Et alibi explicans qui ſint illi Reges tres. *Mittet*, inquit, *manum ſuam in terras, & terra Ægypti non effugiet & dominabitur theſaurorum auri & argenti, & in omnibus pretioſis Ægypti. Per lybiam quoque & Æthiopiam tranſibit.* Dan. 11. Idem docent Patres.

De tertio habemus teſtimonia veterum Antiquiſſima.

De quarto loquitur Ioannes. *Et cum conſummati fuerint mille anni ſoluetur Satanus de carcere ſuo, & exibit, & ſeduces gentes, quæ ſunt ſuper quatuor augulos terræ Gog & Magog, & congregabit eos in prælium, quorum numerus eſt ſicut arena maris. Et aſcenderuut ſuper latitudinem terræ, & circuerunt caſtra Sanctorum, & ciuitatem electam, & deſcendit ignis de cælo & deuorabit eos, & diabolus, qui ſeducebat eas miſſus eſt in ſtagnum ignis & ſulphuris, vbi & beſtia & Pſeudopropheta cruciabuntur die ac nocte in ſacula ſæculorum.* Apoc. 20. His verbis deſcribitur vltima perſecutio. Similia habentur apud Ezechielem. Ezech. 38. & 39. Porro de Gog & Magog nouem ſunt ſententiæ, ſed noſtra, quæ eſt decima tria continet.

Gog, & Magog. Primò aſſerimus prælium Gog & Magog eſſe prælium Antichriſti contra Eccleſiam.

Secundò dicimus probabile eſſe admodum per Gog ſignificari ipſum Antichriſtum per Magog exercitum eius. Nam Ezechiel perpetuò Gog vocat Principem, & Magog vocat terram, ſiue nationem.

Tertiò dicimus probabile eſſe Gog dici à Magog, non è conuerſo; ita vt dicatur Antichriſtus Gog quia eſt Princeps gentis, quę vocatur Magog. Gen. 10. Porro exercitum Antichriſti vocari Magog à gente Scythica; non quod conſtet ex illis Scyrbis quos Iudęi fingunt eſſe vltra Caucaſum, & Caſpium mare, ſed quod vel magna pars exercitus Antichriſti conſtabit ex barbaris à Scyrhia oriundis, vt Turcis Tartaris &c, vel quod magis reor, quia erit exercitus immanis & crudelis valde. Quos enim ſęuos dicere volumus Scythas vocamus. Nam quod Magog reuera Scythicam gentem ſigni-

Digitized by Google

ſignificet patet ex Geneſi,vbi legimus Filium Iaphet ſecundum dictum eſſe Magog, ex quo dicta eſt Magog regio, quam eius Poſteri habitarunt, quam eſſe Scythiam docet Ioſephus & Hyeronimus. Nam quemadmodum à tribus Filijs Cham, ideſt Chus Mizraim, & Chanaam dicta eſt Æthiopia Chus, Ægyptus Mizraim, & Palæſtina Chanaam, ſic omninò à Magog Filio Iaphet dicta eſt Scythia Magog. Quod autem Ezechiel nominans Magog reſpexerit ad gentem denominatam à Magog Filio Iaphet planum eſt,quia ibidem adiungit Socios ipſi Magog alias genres, denominatas ab alijs Filijs, vel Nepotibus Iaphet, vt Gomer, Togorma,Moſoch, Tubal &c. Concludamus ergo prælium Gog & Magog eſſe nouiſſimam perſecutionem, quam in toto Mundo contra Eccleſiam Antichriſtus excitabit.

Obiect. Ezech. 38. Daniel. 12. Neque obſtat quod Ezechiel dicit per ſeptem annos cremanda arma Gog & Magog cum tamen conſtet poſt Antichriſti mortem non futuros, niſi XLV. dies vſque ad finem mundi, vt ex Daniele colligitur. Nam Ezechiel non loquitur propriè, ſed figuratè more

Solut. Prophetarum; nec vult dicere reuera per ſeptem annos comburenda illa arma, ſed tam inſignem cladem futuram vt longiſſimo tempore ſufficere poſſent ad ignem fouendum haſtæ & clypei hominum occiſorum.

Porro Scriptores omnes, qui de Antichriſti perſecurione loquuntur, vt Ezechiel, Daniel, Paulus, Ioannes & Patres dicunt victoriam illius belli, ſeu perſecutionis pænes, Eccleſiam tandem futuram. Et ſanè ratio ipſa idipſum docet. Quis enim credat in eo prælio, in quo totis caſtris Deus, & diabolus, Chriſtus & Antichriſtus pugnabunt, Deum à Diabolo, & Chriſtum ab Antichriſto eſſe vincendum? Hoc etiam vult Scriptura; Matth. 16. Matth. 24. *Et portæ inferi non præualebunt aduerſùs eam.* Et *dabunt ſigna magna, ita vt in errorem inducantur ſi fieri poteſt etiam electi.*

CAPVT IX.

De Eccleſiaſtica Iuriſdictione Pontificis.

Quæſt. 1. QVæſtio Prima. An Papa ſit ſummus Iudex in controuerſijs fidei, & morum dijudicandis. Hæc quæſtio partim alibi diſputata eſt, partim diſputabitur; nunc tamen pro parte affirmatiua duo afferemus teſtimonia.

Prob. reſp. Deut. 17. Primum eſt. *Si difficile*, inquit Moyſes, *atque ambiguum iudicium eſſe perſpexeris inter cauſam, & cauſam lepram & lepram, & iudicum intra portas tuas videris verba variare; ſurge,& aſcende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, veniesque ad Sacerdotem Leuitici generis, & ad Iudicem, qui fuerit illo tempore quæreſque ab eis, qui iudicabunt tibi iudicij veritatem, & facies quodcumque dixerint, qui preſunt loco, quem elegerit, Dominus.* Quo loco eſt obſeruandum duas Perſonas diſtingui Sacerdotis,& Iudicis, hoc eſt Pontificis & Principis, & quidem Sacerdoti ſententiæ pronunciationem, Iudici Politico executionem demandari. Id quod in ſequentibus verbis explicatur. *Qui autem ſuperbierit nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat Domino Deo tuo ex ſententia Iudicis morietur.* Alterum eſt in Euangelio, in quo nihil poteſt clarius dici, quàm quod Dominus ait coram cæteris Apoſtolis, *Simon Ioannis paſce oues meas.* Io. vlt. Nam & ſoli Petro loquitur, & omnes ſuas oues, ita vt ne Apoſtolos quidem excludat, ei paſcendas tradit. Dubium autem eſſe non poteſt, quia inter munera Paſtoris ſit diſcernere bona paſcua à malis. Idem docent Patres,& Sanctiſſimi Pontifices.

Quæſtio ſecunda. Sitne certum Papæ Iudicium? Pro qua ſit prima propoſitio. Quæſt. 2. Prop. 1. Summus Pontifex cum totam Eccleſiam docet in his, quæ ad fidem pertinent nullo caſu errare poteſt.

Hæc probatur primò ex promiſſione illa Domiui *Simon Simon* (ſic enim habetur in Græco) *ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret ſicut triticum. Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos.* Lucæ 22. Qui locus tribus modis exponi ſolet.

Prima expoſitio eſt quorumdam Pariſienſium,quod Dominus hìc orauerit pro Eccleſia vniuerſali, ſiue pro Petro, vt totius Eccleſiæ figuram gerebat, & hoc impetraſſe, vt fides Eccleſiæ Catholicæ numquam deficiat; volunt enim pro ſola Eccleſia eſſe oratum. Quæ expoſitio falſa eſt; primò, quia Dominus vnam tantùm Perſonam deſignauit, dicens bis *Simon Simon*, & addens toties pronomen ſecundæ perſonæ: *Pro te, Fides tua, & tu, Fratres tuos.* Secundò, quia Dominus cœperat loqui in plurali, *Satan expetiuit vt cribaret vos.* Deindè mox mutauit formulam loquendi, & ait: *Ego autem rogaui pro te.* Tertiò, Dominus pro illo rogat, cui ait: *Et tu aliquando conuerſus.* Quod non poteſt toti Eccleſiæ conueuire. Quartò, Pro illo rogat, cui ait: *Confirma Fratres tuos.* At Eccleſia non habet Fratres, quos debeat, aut poſſit confirmare; nam omnes fideles eius Filij ſunt.

Altera expoſitio eſt quorumdam, qui hoc tempore viuunt, qui docent Dominum hoc loco oraſſe pro perſeuerantia ſolius Petri in gratia Dei vſque ad finem. At contra. Primò, quia orauit Dominus,paulò poſt, pro perſeuerantia omnium Apoſtolorum: immò etiam omnium electorum, *Pater Sancte ſerua eos in nomine tuo, quos dediſti mihi.* Io. 17. Non erat igitur ratio, cur bis pro perſeuerantia Petri oraret. Secundò, quia ſine dubio hìc Dominus aliquid ſpeciale Petro impetrauit, vt patet ex deſignatione certæ Perſonæ; perſeuerantia autem in gratia eſt donum commune omnium electorum. Tertiò quia, certum eſt Dominum ſaltem mediatè hoc loco oraſſe etiam pro alijs Apoſtolis. Nam ideò præmiſit tanquam orationis cauſam *Satan expetiuit vt cibraret vos*, & poſtea ſubiunxit tamquam effectum *confirma fratres tuos.* Non igitur pro ſola Petri perſeuerantia Dominus rogauit, ſed pro aliquo dono Petro communicauit in aliorum vtilitatem. Quartò donum hoc loco impetratum etiam ad ſucceſſores pertinet. Nam Chriſtus orauit pro Petro in vtilitatem Eccleſiæ; Eccleſia autem ſemper indiget aliquo,à quo confirmetur, cuius fides

deficere non poſſit. Nec enim Diabolus petijt cribrare tantùm eos, qui tunc erant fideles, ſed omnes omninò. At certè perſeuerantiæ donum non pertinet ad omnes Petri Succeſſores. Denique non dixit Dominus; Rogaui, vt non deficiat charitas tua; ſed *fides tua*, & reipſa ſcimus defeciſſe Petri charitatem, & gratiam, quando negauit Dominum, fidem autem vnquam defeciſſe non ſcimus.

Eſt igitur tertia expoſitio vera, quod Dominus duo priuilegia Petro impetrauerit. Vnum, quod ipſe non poſſet vnquam veram fidem amittere, quantumuis tentaretur à Diabolo; ideſt, quod eſt, aliquid amplius, quàm donum perſeuerantiæ; dicitur enim perſeuerare vſque in finem, qui licèt interdum cadat tamen reſurgit, & in fide fidelis inuenitur; & Petro Dominus impetrauit, quod non poſſet vnquam cadere, quod ad fidem attinet. Alterum priuilegium eſt, quod ipſe tamquam Pontifex non poſſit aliquid docere vnquam contra fidem, ſiue quod in ſede eius numquam inueniretur, qui doceret contra veram fidem. Ex quibus priuilegijs primum fortaſſe non manauit ad poſteros, at ſecundum, ſine dubio manauit ad poſteros ſiue ſucceſſores. De primò, habemus expreſſa veterum teſtimonia; de ſecundo, habemus teſtimonia veterum, & Sanctorum Pontificum, & aliorum Sanctorum.

Prob. 2. Secundò probatur concluſio ex illa promiſſione facta Petro: *Super hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſùs eam*. Matth. 16. Nam Petra & Fundamentum Eccleſiæ dicitur Petrus, vt Summus Rector Eccleſiæ, & proindè quilibet eius Succeſſor ſimiliter eſt petra, & fundamentum Eccleſiæ. Ex quo duplex argumentum deſumitur. Primum ex nomine Petræ, quare enim Pontifex dicitur Petra, niſi ratione conſtantiæ, & ſoliditatis? Certe ſi Petra eſt non frangetur, nec circumferetur omni vento doctrinæ, ideſt non errabit in fide, ſaltem quatenus Petra, ideſt quatenus Pontifex. Secundum, ex ratione fundamenti ſuſtentantis ędificium, quod nullo modo ruere poteſt. Non enim intelligi poteſt, quomodo fundamentum deſtruatur, & domus non cadat. Inimò verò maiore ratione fundamentum non poteſt deſtrui, ſi domus non poteſt cadere; non enim fundamentum à domo, ſed domus à fundamento accipit firmitatem. Et ita expoſuerunt Patres omnes.

Prob. 3. Io: vlt. Tertiò probatur ex illo *paſce oues meas*. Nam ſi Pontifex ſit Doctor, & Paſtor totius Eccleſiæ, vt ſupra oſtendimus, ergo tota Eccleſia illum audire, & ſequi tenetur, ergo ſi ille erret eſſet tota Eccleſia errabit.

Prob. 4. Quartò probatur ex teſtamento veteri, quod fuit figura noui. Exod. 28. Iubet autem Dominus in rationali Pontificis ſummi doctrinam poni & veritatem. Sed obſeruandum, nondum conueniſſe inter Hebręos, nec etiam Q. 118. in Ex. Chriſtianos, quid ſint iſta duo. Rabbi Solomon vult nomen Dei ſcriptum in rationali, ex cuius fulgore Sacerdos cognoſcebat Diuinum reſponſum, cùm ab aliquo interrogaretur. Deut. 7. Arias Montanus docet eſſe duos lapides lucidiſſimos à Deo immediatè productos, & datos Moyſi. Ioſephus dicit eſſe illos 12. lapides lucidiſſimos, in quibus ſcripta erant duodecim nomina Filiorum Iſrael, quos Deus iuſſit poni in Rationali. Probabilius eſt, quod ſcribit B. Auguſtinus hæc ipſa vocabulo fuiſſe ſcripta in medio rationalis, quod pendebat ante pectus Sacerdotis. Ratio eſt, quia Dominus præcepit eis, qui dubitant circa intelligentiam Diuinæ legis, vt aſcendant ad Summum Sacerdotem, atque ab eo quærant ſolutionem, & ſubiungit. Qui indicabunt tibi iudicij veritatem. Et ſigno ergo, & verbo Dominus promiſit in pectore Sacerdotis habitaturam, doctrinam & veritatem, & proindè eum non erraturum, cum populum docuerit. Quod ſi hoc Aaronico Sacerdoti conueniebat, certè multò magis Chriſtiano.

Quintò probatur à duplici experimento Probatur 5. Nam in primis conſtat omnes Patriarchales ſedes defeciſſe à fide, ità vt hæretici, & hęreſim profitentes, ac docentes in illis ſederint, excepta Romana Sede. In Sede Conſtantinopolitana ſederunt Macedonius, Neſtorius, Sergius Hæreſiarchæ. In Alexandrina Georgius & Lucius Ariani, Dioſcorus Eutychianus, Curio Monothelita, & alij. In Antiocheoa Paulus Samoſatenus Hæreſiarcha, Petrus Gnaphæus Eutychianus, Macarius Monothelita, & alij. In Ieroſolymitana Ioannes Origeniſta, & ante eum Eutychius Irenęus, & Hilarius Ariani ſederunt. Nihil tale poteſt oſtendi de Eccleſia Romana.

Alterum experimentum eſt, quia Romanus Pontifex plurimas hæreſes ſine Concilio Generali damnauit, & Pelagij Priſcilliani, Iouiniani, Vigilantij, aliorumque multorum; quas eo ipſo pro veris hæreſibus tota Chriſti Eccleſia habuit, & exhorruit, quod à Romano Pontifice damnatæ eſſent. Ergo ſignum eſt Eccleſiam totam ſentire Pontificem Romanum in eiuſmodi rebus errare non poſſe.

Propoſitio ſecunda. Non ſolùm Pontifex Romanus non poteſt errare in fide, ſed neque Romana particularis Eccleſia. Prop. 2.

Nota in alio ſenſu accipi debere firmitatem Romanæ Eccleſiæ in fide, & in alio firmitatem Pontificis. Nota 1. Nam Pontifex non poteſt errare errore iudiciali, ideſt dum iudicat, & definit quæſtionem fidei. At Eccleſia Romana, ideſt populus, & Clerus Romanus non poteſt errare errore perſonali, ità vt omnes omninò errent, & nulli ſint in Eccleſia Fideles, & Pontifici adhærentes. Tametſi enim vnuſquiſque ſeorſim errare poteſt, tamen id fieri non poteſt, vt omnes errent ſimul, & tota Romana Eccleſia apoſtotatica efficiatur.

Nota præterea, Eccleſiam Romanam non poſſe errare modo prædicto, adhùc dupliciter poſſe intelligi. Nota 2. Vno modo, vt non poſſit errare perſiſtente Romæ Apoſtolica Sede; ſecùs autem ſi Sedes auferretur. Altero modo, vt ſimpliciter non poſſit errare, vel deficere, quia nec Sedes Apoſtolica poſſit vnquam Roma aliò transferri.

Et quidem ſecundùm priorem ſententiam propoſitio noſtra eſt veriſſima, & patet Prob. ex Auctoritate Pontificum Sanctorum, & Patrum. At ſecundùm poſteriorem ſenſum propoſitio noſtra pia eſt & probabiliſſima; non tamen adeò certa, vt contraria dici poſſit hæretica, vel manifeſtè erronea. Quòd non ſit omninò de fide à Romana Eccleſia non

poſſe

Poſſe ſeparari Apoſtolicam Sedem,patet,quia neque Scriptura, neque traditio habet Sedem Apoſtolicam ità fixam eſse Romæ, vt inde auferri non poſſit. Et omnia teſtimonia Pontificum & Patrum, qui dicunt Romanam Eccleſiam non poſſe errare, poſſent exponi de Romana Eccleſia, donec in ea Apoſtolica ſedes permaneret,non autem abſolutè, & ſimpliciter. Quod nihilominùs tamen pia ſit, & probabiliſſima ſententia non poſſe ſeparari Petri Cathedram à Roma, & proindè Romanam Eccleſiam abſolutè non poſſe errare; probatur primò ex eo, quòd tamdiù Romæ manſit Sedes Apoſtolica, non obſtantibus infinitis perſecutionibus, & occaſionibus recedendi.

Occaſiones transferendi Sedem Romanam.

Primò, fuit maxima occaſio transferendi Sedem aliò temporibus Imperatorum Ethnicorum. Illi enim ęgerrimè ferebant, quòd Romæ eſſet Apoſtolica ſedes, & idcircò mòx, atque audiebant nouum Pontificem eſſe creatum illum, aut occidebant, aut in exilium deportabant.

Deindè rurſum occaſio fuit tempore Gothorum. Nam in primis tempore Innocentij primi Alaricus Romam cępit, ſpoliauit & incendit. Deindè tempore Leonis I. Genſericus rurſum Romam cępit, & ſpoliauit, quo tempore ſine vllo habitatore ad aliquod ſpatium temporis Roma permanſit. Rurſum tempore Papæ Vigilij. Totilas Romam penitus euertit,mœnibus magna ex parte deiectis,& domibus ferè omnibus incenſis, adeòque eam deſolauit, vt nullus neque vir, neque mulier in ea permanſerit. Denique toto tempore Longobardorum Romani Pontifices in ſummis miſerijs fuerunt, nec tamen vnquam de mutando Epiſcopatu Romano cogitauerunt.

Tertia occaſio transferendæ ſedis fuit tempore B.Bernardi propter ipſorum ciuium Romanorum perſecutionem. Adeò enim per multos annos ciues Romani ſuos Pontifices vexauerunt, vt ſæpiſſimè compellerentur ab vrbe exulare.

Quarta occaſio fuit, quando Romani Pontifices per LXX.annos manſerunt in Gallijs. Cum enim ipſi cum tota curia procul à Romana degere decreuiſſent; cur quæſo non tranſtulerunt Sedem? cur non mutauerunt Epiſcopatum Romanum cum Aucnionenſi? Cùm ergo tot occaſionibus exiſtentibus Sedem transferendi tamen Romæ manſerit ſupra M. D. annos valdè probabile eſt non poſſe vllo modo transferri.

Secundò probatur hoc ex eo, quòd Deus ipſe iuſſit Romę figi Apoſtolicam Sedem,quæ autem iubet Deus ab hominibus mutari non poſſunt. Deum autem id iuſſiſſe reſtantur aliqui Patres,qui hoc narrant vt hiſtoriam, ſicut etiam B. Marcellus Papa & Martyr; non autem definit hanc tamquam certam de fide.

Propoſ. 3. Propoſitio tertia. Non ſolùm in decretis fidei errare non poteſt Summus Pontifex, ſed neque in præceptis morum, quæ toti Eccleſiæ præſcribuntur, & quæ in rebus neceſſarijs ad ſalutem, vel in ijs, quæ per ſe bona, vel mala ſunt verſantur. Dicimus primum, non poſſe errare Pontificem in ijs præceptis, quæ toti Eccleſiæ præſcribuntur, quia in præceptis, & Iudicijs particularibus non eſt abſurdum Pontificem errare. Addimus ſecundò, quæ in rebus neceſſarijs ad ſalutem, vel per ſe bonis, aut malis verſantur, quia non eſt erroneum dicere Pontificem in alijs legibus poſſe errare, nimirum ſuperfluam legem condendo, vel minùs diſcretam &c. verbi gratia non poteſt fieri, vt Pontifex erret præcipiendo aliquod vitium, vt vſuram, vel prohibendo virtutem, & reſtitutionem, quia hæc ſunt per ſe bona, vel mala. Nec poteſt fieri vt erret pręcipiēdo aliquid contra ſalutem, & Circumciſionem, vel Sabbatum, vel prohibendo aliquid neceſſarium, ad ſalutem, vt Baptiſmum, aut Euchariſtiam; Vt autem iuberaliquid, quòd non eſt bonum ex ſe, neque malum ex ſe, neque contra ſalutem, ſed tamen eſt inutile, vel ſub pœna nimis graui illud præcipiens, non eſt abſurdum dicere poſse fieri; quamquam non eſt ſubditorum de hac re dubitare, ſed ſimpliciter obedire.

Probatur propoſitio pro prima parte, quia tunc tota Eccleſia grauiter lęderetur, & & erraret in rebus neceſſarijs,quod eſt contra promiſſionem Domini: *Cùm venerit ille Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem*. Quòd intelligitur, vt minimùm de veritate ad ſalutem neceſſaria. Prob.1.pars Io. 16.

Deindè,quia Deus tunc Eccleſiæ ſuæ deeſt in neceſſarijs,quandoquidem præcipit illi, vt ſequitur Pontificem. At certè, ſi Deus nulli rei deeſt in neceſſarijs, quantò minus Eccleſiæ ſuæ?

Secunda pars, ſcilicet quod non poſſit errare in moribus per ſe bonis, vel malis probatur. Nam Eccleſia tunc non poſſet verè verè dici Sancta, vt in ſymbolo Apoſtolorum vocatur. Nam Sancta dicitur potiſsimum ob Sanctam profeſſionem, quia nimirùm legem, & profeſſionem Sanctam profitetur, quæ nihil docet falſum, nihil præcipit malum. Deindè, quia tunc neceſſariò erraret etiam circa fidem. Nam fides Catholica docet omnem virtutem eſſe bonam omne vitium malum; Si autem Papa erraret præcipiendo vitia,& prohibendo virtutes teneretur Eccleſia credere vitia eſse bona, & virtutes malas, niſi vellet contra conſcientiam peccare. Prob 2 pars

Propoſitio quarta. Probabile eſt, piéq; credi poteſt Summum Pontificem, non ſolùm vt Pontificem errare non poſſe, ſed etiam vt particularem Perſonam hæreticum eſse non poſſe falsò aliquid contra fidem pertinaciter credendo. Prop. 4.

Probatur primò, quia id videtur requirere ſuauis prouidentia Dei Diuinæ diſpoſitionis; Nam Pontifex non ſolùm debet, nec poteſt hæreſim prædicare, ſed etiam debet veritatem ſemper docere, & ſine dubio id faciet, cum Dominus illi iuſſerit confirmare Fratres ſuos, & propterea addiderit. Rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, ideſt, vt ſaltem non deficiat in throno tuo prædicatio veræ fidei.

Probatur ſecundò ob euentu. Nam hactenus nullus fuit hæreticus, vel certè de nullo probari poteſt, quod hæreticus fuerit. Prob. 2.

Quæſtio tertia. An Summus Pontifex habeat iuriſdictionem verè coactiuam, ità vt poſſit leges condere, quæ obligent in conſcien- Quæſt.3.

ſcien-

ſcientia & iudicate, & punite tranſgreſſores? Quòd quidem ſeruata proportione. De Epiſcopis cæteris intelligitur. Nota nos tantùm quærere de iuſtis legibus. Nam leges iniuſtæ non ſunt propriæ dicendæ leges. Vt autem iuſta ſit lex quatuor conditiones requiruntur.

Iuſtæ leges.

Primò, ex parte finis, vt ad bonum commune ordinetur. Vt enim Rex differt à Tyranno, quòd ille communem, iſte priuatam quærit vtilitatem, ità etiam differt lex iuſta à Tyrannica.

Secundò, ex parte agentis, vt ſit ab habente auctoritatem, nemo enim poteſt legem imponere non ſibi ſubdito.

Tertiò ex parte materiæ, vt non prohibeatur virtus, nec præcipiatur vitium.

Quartò ex parte formæ, vt debito modo, & ordine conſtituatur, & promulgetur lex; nimirum vt lex eam proportionem ſeruet in honoribus diſtribuendis, & oneribus imponendis, quem habent ſubditi in ordine ad Rempublicam.

Si enim Pontifex iuberet, vt æqualiter in quadrageſima ieiunarent pueri, & viri maturi, fortes, & debiles, ſani, & ægroti lex iniuſta eſſet. Item ſi ſtatueret, vt ſoli diuites, & nobiles ad Epiſcopatum admitterentur, non autem pauperes, & ignobiles, licèt alioquin Doctiores, & meliores, abſolutè eſſet iniuſta quamquam alicubi aliquãdo propter aliquam circumſtantiam potuit eſſe iuſta. Etſi autem lex iniuſta non ſit lex, & ex vi ſua in conſcientia non obliget tamen diſtinguendum eſt de legibus. Nam leges iniuſtæ ratione materiæ, ideſt quæ ſunt contrariæ Diuino iuri, ſiue naturali, ſiue poſitiuo, non ſolùm non obligant, ſed etiam non debent vllo modo ſeruari, iuxtà illud: *Obedire magis oportet Deo, quàm hominibus*. At quæ ſunt iniuſtæ ex parte finis, vel Auctoris, vel etiam formæ, ſeu modi ſeruandæ ſunt, quando ſequeretur, ſcandalum ſi non ſeruarentur. Et poteſt deduci ex illo: *Qui angariauerit te mille paſſus, vade cum eo & alia duo, & ſi quis abſtulerit tibi tunicam, da illi & pallium.* Eſt enim ſenſus nõ vt hoc ſẽper faciamus, ſed vt parati ſimus hoc facere, quandocumque id erit neceſſarium ad gloriam Dei. Item ex illo: *Serui ſubditi eſto te Dominis non ſolùm bonis, & modeſtis, ſed etiam dyſcolis*.

Reſp.

Iam in Eeclesia Catholica ſemper creditum eſt Epiſcopos in ſuis Diœceſibus, & Romanum Pontificem in tota Eccleſia eſse veros Principes Eccleſiaſticos, qui poſſint ſua Auctoritate etiam ſine plebis conſenſu, vel Presbyterorum conſilio leges ferre, quæ in conſcientia obligent, iudicare, in cauſis Eccleſiaſticis more aliorum Iudicum, ac demùm punire.

Prob.

Probatur hæc ſententia primò, ex Scriptura.

Deut 17.

Primus locus eſt. *Qui ſuperbierit nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat Domino Deo tuo, ex decreto Iudicis moriatur homo ille, & auferes malum de Iſrael*. Iſte locus, vel à ſimili, vel à maiori debet etiam intelligi de Pontificibus Chriſtianis. Nam ſicut Iudaicus populus, erat tunc populus Dei, ita nunc Populus Chriſtianus. Nec poſſumus dicere Principem Eccleſiaſticum in lege nnua debere eſſe minoris auctoritatis, quàm fuerit in lege veteri, cum è contrario hìc omnia maiora, & auguſtiora videamus. Ac præcepta Pontificis Iudæorum erant vera Imperia non admonitiones, vel cohortationes, & obligabant conſcientiam, alioquin non fuiſſent tam ſeuerè puniti tranſgreſſores.

Secundus locus eſt. *Quodcumque ſolueris ſuper terram erit ſolutum, & in cælis*. Hæc verba referri poſſunt, & debent ad omnia, quæ ſecundùm vſum ſcripturæ dicuntur ligari. Nam generaliter loquitur Dominus, nec dicit *Quecumque ligaueris*, ſed *Quodcumque ligaueris*. Inuenimus autem ligare ſignificare legem imponere. *Alligant enim onera grauia, & importabilia in humeros hominum digito autem ſuo nolunt ea mouere*. Ergo Dominus Petro promiſit, vt quidquid ipſe ligauerit, ideſt quam obligationem præcipiendo fidelibus impoſuerit ſit ligatum, & in cęlis; ideſt illam habiturum. Ergo Petri præceptum eſt præceptum Chriſti, ergo peccat, qui non obtemperat.

Matth. 16

Matth. 23.

Tertius locus eſt. *Paſce oues meas*. Vbi Chriſtus exhibiturus Petro, quo ei promiſerat vtitur regio vocabulo nimirum, *poimaine ta irozara moy*.

Io: 21.
Matth 16.
Io. 21.

Quartus locus eſt. *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos*. Vbi Dominus ſuum locum reliquit Apoſtolis, ac vt ſua vterentur auctoritate in regno ſuo gubernando voluit. Quod etiam confirmatur ex illo. *Qui vos audit me audit, qui vos ſpernit me ſpernit*. Quæ verba propriè ad Apoſtolus, & eorum ſucceſſores pertinere docent Cyprianus, & Baſilius. At Chriſtus miſſus eſt à Papa cum poteſtate, non ſolùm prædicandi, & Sacramenta adminiſtrandi, ſed etiam præcipiendi, & iudicandi, vt omnes fatentur?

Luca 10.

Quintus eſt, vbi Petrus cum alijs Concilijs Patribus ſcribit Gentibus ad fidem conuerſis. *Viſum eſt Spiritus ſancta, & nobis nihil vltra vobis imponere oneris, niſi hæc neceſſaria, vt abſtineatis vos ab immolatis ſimulacrorum, & ſuffocato, & ſanguine, & fornicatione*. Hic Apoſtoli nouam legem condunt, vt Chryſoſtomus annotauit, nam de ſuffocato, & ſanguine nihil præcepit Chriſtus; neque ſunt hæc iure naturæ bona, vel mala, ſed indifferentia, qualia docent Hæretici non poſſe ab Eccleſia fieri neceſſaria. Quod autẽ hæc Apoſtolorum fuerit vera lex, obligans in conſcientia, ſaltem pro eo tempore, quo vigebat. Probatur primò, quia Apoſtoli illam vocant onus. Secundò, quia dicunt eſſe neceſſaria, ergo neceſſariò obſeruanda erant, & non liberè. Tertiò, quia Lucas abſolutè præcepta vocat in hoc ipſo capite in fine. Dicit enim de Paulo. *Pertranſiens ciuitates præcipiebat eis cuſtodire præcepta Apoſtolorum, & ſeniorum*, & *Tradebant eis cuſtodire dogmata, quæ decreta erant ab Apoſtolis*, & Senioribus, qui erant in Ieruſalem. Denique quia, in canonibus Apoſtolorum imponitur grauiſſima pœna præuaricantibus hoc præceptum, nam ſanguinem, aut ſuffocatum concedentes, clerici deponuntur, laici excommunicantur. At pœna tam atrox non poteſt imponi, niſi pro mortali peccato.

Act. 15.

Act 16.

Can. 62.

Sextus locus eſt. *Omnis anima poteſtatibus*

bus ſublimioribus ſubdita ſit. Non enim eſt
poteſtas niſi à Deo, quæ autem à Deo ſunt,
ordinata ſunt. Itaque qui reſiſtit poteſtati,
Dei ordinationi reſiſtit; qui autem reſiſtunt
ipſi ſibi damnationem acquirunt. Et infra,
*Ideoque neceſſitate ſubditi eſtote, non ſolùm pro-
pter iram, ſed etiam propter conſcientiam*.
Hic locus non ſolùm intelligitur de Principi-
bus ſæcularibus, ſed etiam de Eccleſiaſticis.
Nam Apoſtolus loquitur in genere de omni-
bus poteſtatibus. *Non eſt poteſtas niſi à Deo*.
Quod æquiualet huic, omnis poteſtas à Deo
eſt. Eſſe autem aliquam Eccleſiaſticam
2. Cor. 13. poteſtatem, idem Paulus dicit. *Hæc abſens
ſcripſi, vt non præſens duriùs agam ſecundùm
poteſtatem, quam dedit mihi Dominus*. Et etiam-
ſi Paulus ad literam ſolùm loqueretur de ſæ-
cularibus, tamen à ſimili, vel à miori, idem
deberet intelligi de Eccleſiaſticis poteſtati-
bus. Quod autem leges eorum, qui ſunt po-
teſtate præditi in conſcientia obligent, patet
ex illis verbis. *Qui poteſtati, reſiſtit Dei or-
dinationi reſiſtit*. Item ex illis. Qui reſiſtunt
ipſi ſibi damnationem acquirunt. Quod de
damnatione, tum temporali, quàm æterna
exponunt omnes. Item ex illis. *Ideo neceſſi-
tate ſubditi eſtote*, ideſt non eſt liberum hoc,
ſed neceſſarium. Item ex illis. *Non ſolùm
propter iram, ſed etiam propter conſcientiam*,
ideſt neceſſariò parendum vobis etiam intel-
ligite, non ſolùm propter metum pœnæ, ſed
etiam propter metum culpæ, quam incurritis
conſcientia teſte.

1. Cor. 4. Septimus eſt. *Quid vultis in virga ve-
niam ad vos, an in ſpiritu manſuetudinis?* Vbi
nomine virgæ intelligit Chryſoſtomus, & alij
interpretes poteſtatem iudiciariam puniendi
peccatores. Chriſtus enim, vt Rex Eccleſiæ
habet virgam, quæ dicitur ferrea, quia eſt
Pſal. 2. inflexibilis, & alibi dicitur *Virga directionis*
Pſal. 44. phraſi Hebraica, ideſt virga recta, quia iuſtè
punit. Hanc autem virgam communicat
cum Epiſcopis, qui nomine ſuo Eccleſiam re-
Lib. 2. de gunt. Vnde Auguſtinus conciliat contradi-
conſenſu ctionem quamdam apparentem Matthæi, &
Euang. c. 30 Marci. Matthæus enim dicit Apoſtolis man-
Matth. 10. datum, vt non ferrent virgam, Marcus dicit
Marci 6. mandatum, vt ferrent. Conciliat Auguſti-
nus, quia Matthæus loquitur de virga cor-
porali, Marcus de ſpirituali, ideſt de pote-
ſtate Apoſtolica, propter quam debebantur
Apoſtolis alimenta à populo. Sicut enim
Regi propter virgam Regiam debentur tri-
buta, ita Epiſcopo propter ſimilem virgam
debentur decimæ.

1. Tim 3. Octauus eſt, vbi Apoſtolos legem ſtatuit,
ne bigami ordinentur. Quam legem obliga-
re in conſcientia, etiamſi planè poſitiua ſit,
& Eccleſiaſtica planum eſt. Patet enim, tum
ex praxi Eccleſiæ, quæ nunquam auſa eſt bi-
Can. 69. gamos ordinare, tum ex Concilio Chartagi-
nenſi quarto, vbi Epiſcopus, qui ſcienter or-
dinauerit bigamum punitur grauiſſimè, pri-
uatur enim ipſa auctoritate ordinandi.

1. ad Tim 5. Nonus eſt. *Aduersùs presbyteros accuſa-
tionem noli recipere, niſi ſub duobus, aut tribus
teſtibus*. Hic apertiſſimè docet Apoſtolus
habere Epiſcopum ſuum tribunal, etiam ex-
tra forum conſcientiæ, & more Iudicum ac-
cuſationes, & probationes audire, & ſecun-
dùm allegata, & probata iudicare. Sanè
presbyterum intelligit Chryſoſtomus quem-
libet hominem ſeniorem, ſeu Sacerdotem, ſeu
Laicum. Ex quo intelligimus etiam laicos,
in foro exteriore propter aliqua crimina ab
Epiſcopo iudicari. Ambroſius autem intel-
ligit nomine presbyteri Sacerdotem, & fortè
rectiùs, nec tamen propter hanc expoſitio-
nem excluduntur laici à foro Epiſcopi, immò
apertiſſimè includũtur. Vult enim Apoſtolus
dicere, vt exponit Ambroſius aduersùs laicos
faciliùs accuſatores admitti, & audiri poſſe,
aduersùs Presbyterum autem propter ordinis
dignitatem non debere id fieri, niſi adſint
duo, aut tres teſtes.

Decimus eſt. *Qui vos audit me audit*, Lucæ 10.
quem de Epiſcopis propriè intelligi docent
Cyprianus, & Baſilius.

Vndecimus eſt. *Laudo vos, quod præce-* 1. Cor. 11.
pta mea tenetis, & ſcitis, quæ præcepta dede- 1. Theſſ. 4.
rim vobis, & ibidem. *Qui hæc ſpernit non* 2. Theſſ. 3.
*hominem ſpernit, ſed Deum, qui Spiritum ſuum
ſanctum nobis dedit, & ſi quis non obedit verbo* Hebr. 13.
*noſtro, per epiſtolam hunc notate, & ne commi-
ſceamini illi*.

Duodecimus eſt. *Obedite præpoſitis ve-
ſtris, & ſubiacete eis, ipſi enim peruigilant tan-
quam pro animabus veſtris rationem reddituri*.
Atque hæc ex ſcriptura.

Secundò probatur ex traditione Pa- Prob. 2.
trum, ac in primis nullum ferè eſt Concilium,
quod non aliquid præcipiat, vel interdicat
ſub pęna anathematis, vel depoſitionis. Pa-
ri ratione plenæ ſunt epiſtolæ Pontificum,
quæ vel in tomis Conciliorum, vel in corpo-
re Iuris Canonici legi poſſunt, præceptis, &
cenſuris.

Quarta quæſtio eſt. An Chriſtus iuriſ- Quæſt. 4.
dictionem Eccleſiaſticam ſoli Summo Ponti- Reſp.
fici immediatè contulerit. Sciendũ eſt tripli-
cem eſſe in Pontifice, alijſque Epiſcopis po-
teſtatem, Vnam ordinis, alteram iuriſdi-
ctionis interioris, tertiam iuriſdictionis ex-
terioris. Quarum prima refertur ad Sacra-
menta conficienda, & miniſtranda, altera
ad populum Chriſtianum regendum in foro
interiori conſcientiæ, tertia ad regendum in
foro exteriori. De prima certum eſt apud
omnes, illam æquè immediatè habere à Deo
Epiſcopos, ac ipſum Summum Pontificem.
Confertur enim per quamdam conſecratio-
nem, quæ æquè operatur in vno, quàm in
altero. De ſecunda aliqua diſſenſio eſt inter
Auctores; nam Abulenſis exiſtimat hanc po-
teſtatem conferri omnibus Sacerdotibus im-
mediatè à Deo, quando ordinantur. Ioannes
de Turrecremata, docet hanc poteſtatem
non conferri à Deo ex ordinationis, ſed ab
homine per ſimplicem iniunctionem. Am-
bo tamen in eo conueniunt, quod vſus hu-
ius poteſtatis pendeat à iuriſdictione ex-
teriori, de qua igitur ſolùm agendum
eſt. Et quidem omnes in eo conueniunt iu-
riſdictionem Epiſcoporum, ſaltem in genere
eſſe de iure Diuino. Nam Chriſtus ipſe ita
ordinauit Eccleſiam, vt in ea ſint Paſtores,
& Doctores &c. Sic enim Apoſtolus loquitur.
Ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam Eph. 4.
Prophetas, alios, & Doctores. Et præterea,
niſi ita eſſet poſſet Pontifex hunc ordinem
mutare, & inſtituere vllus in Eccleſia ſit Epi-
ſcopus, quod ſine dubio non poteſt facere.

Et

Et quæſtio eſt. An Epiſcopi canonicè electi, accipiant à Deo ſuam iuriſdictionem, ſicut eam accipit Summus Pontifex; An verò à Pontifice. Sunt autem tres de hac re Theologorum ſententiæ. Prima eorum, qui volunt tam Apoſtolos, quàm cœteros Epiſcopos immediatè à Deo accepiſſe iuriſdictionem. Altera eorum, qui volunt Apoſtolos, non à Chriſto, ſed à Petro, & Epiſcopos non à Chriſto, ſed à Petri ſucceſſore accepiſſe, vel accipere iuriſdictionem. Tertia eſt media eorum, qui volunt Apoſtolos, quidem accepiſſe à Chriſto immediatè omnem ſuam auctoritatem; tamen Epiſcopos non à Chriſto, ſed à Summo Pontifice eam accipere. Et hæc quidem veriſſima eſt.

Prob. Apoſtolos à Chriſto accepiſſe poteſtatem. Et quidem probatur ex verbis Domini. *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos.* Quem locum ſic exponunt Chryſoſtomus, & Theophylactus, vt apertè dicant factos eſſe his verbis Apoſtolos, Chriſti vicarios; immò ipſum Chriſti officium, & auctoritatem accepiſſe.

Act. 1. Secundò, ex electione Matthiæ in Apoſtolatum. Nam legimus Matthiam Apoſtolum non fuiſſe ab Apoſtolis electum, nec datam ei vllam auctoritatem, ſed implorata diuinitus, & impetrata electione eius, mox inter Apoſtolos annumeratum.

Tertiò probatur ex Paulo, qui ex profeſſo docet ſe auctoritatem, & iuriſdictionem habuiſſe à Chriſto, & inde probat ſe verum eſſe Apoſtolum. (Gal. 1.) *Paulus Apoſtolus non ab hominibus, neque per hominem, ſed per Ieſum Chriſtum, & Deum Patrem.* Et ibidem, vt oſtenderet ſe non accepiſſe auctoritatem à Petro, vel alijs Apoſtolis ait. *Cum autem placuit ei, qui me ſegregauit, ex vtero Matris meæ, & vocauit per gratiam ſuam continuò non acquieui carni, & ſanguini, neque veni Hieroſolymam, ad anteceſſores meos Apoſtolos, ſed abij in Arabiam, & iterum reuerſus ſum Damaſcum,* deinde *poſt annos tres veni Hieroſolymam videre Petrum, & mihi enim, qui videbantur eſſe aliquid nihil contulerunt.* (Galat. 2.)

Quartò, probatur ex euidenti ratione. (Luc. 6. Io. 6.) Nam Apoſtoli à ſolo Chriſto facti ſunt, *Vocauit diſcipulos ſuos, & elegit duodecim ex ipſis, quos & Apoſtolos nominauit, & nonne ego vos duodecim elegi?* Quod autem Apoſtoli habuerint iuriſdictionem, patet tum ex geſtis Pauli, qui excommunicat, & paſſim leges conſtituit; tum quia Apoſtolica dignitas eſt prima, & ſuprema dignitas in Eccleſia. (1. Cor. 5. 1. Cor. 7. 11. 14. 2. Cor. 5.) *Et quoſdam quidem poſuit in Eccleſia, primum Apoſtolos, deinde Prophetas.* (Epheſ. 4.)

Quod autem ante Chriſti paſſionem Apoſtoli eſſent, nec tamen adhuc eſſent Epiſcopi, vel Sacerdotes, nec vllam haberent iuriſdictionem non eſt mirum. Dominus enim varijs temporibus, varias Apoſtolis contulit poteſtates. Et præcipuè Ioannis vigeſimo abſoluit, quod ante paſſionem inchoauerat.

Prob. Epiſcopos à Papa a cupen. num. 11. Quod autem omnis ordinaria iuriſdictio Epiſcoporum à Papa immediatè deſcendat, probatur primò ex figuris teſtamenti veteris. Nam legimus, quod cum Moyſes non poſſet ſolus regere populum totum, Deus iuſſit adeſſe 70. ſeniores, & auferens de ſpiritu Moyſis dedit illis, vt vnà cum Moyſe populum regerent. Vbi notandum cum Auguſtino iſtam ablationem ſpiritus à Moyſe, non ſignificare diminutionem ſpiritus in Moyſe, quia tunc nihil profuiſſet Moyſi habere coadiutores, ſi propterea ipſe debilior factus fuiſſet; ſed deriuatione virtutis ſeniorum à virtute Moyſis virtute. Voluit enim Deus oſtendere, in Moyſe reſidere totam auctoritatem, alios autem ſi quam habent à Moyſe habere. Conſtat autem Pontificem in Eccleſia eum ſolum habere, quem habuit Moyſes in populo Iudæorum.

Secundo regimen Eccleſiaſticum eſt Monarchicum, ergo omnis Auctoritas eſt in vno, & ab illo in alios deriuatur. Sic enim ſe habent omnes Monarchiæ.

Tertiò probatur ex illis quatuor ſimilitudinibus, quibus vtitur Cyprianus comparat enim Petri ſedem capiti, radici fonti, ſoli. (Lib. de vnit. Eccl.) Nam in omni corpore virtus membrorum deriuatur à capite, in omni arbore virtus ramorum oritur ex radice, in omnibus riuis aqua fuit è fonte, omnium denique radiorum ſolatium lux eſt à ſole.

Quartò probatur ex inæqualitate iuriſdictionum. Nam ſi Deus immediatè conferret iuriſdictionem Epiſcopis omnes Epiſcopi haberent æqualem iuriſdictionem, ſicut habent æqualem ordinis poteſtatem. Deus enim non determinat vnquam Epiſcoporum iuriſdictionem; at modo vnus Epiſcopus habet vnum oppidum, alius centum oppida, alius multas prouincias.

Quintò ſi haberent Epiſcopi à Deo ſuam iuriſdictionem, non poſſet Pontifex illam auferre, aut mutare, non enim poteſt Pontifex aliquid agere contra Dei ordinationem; at certum eſt Pontificem id poſſe facere, & ſæpè feciſſe.

Sexto ſi iure Diuino Epiſcopi habent ſuam iuriſdictionem oſtendere debent, aliquod verbum Dei, in quo hæc eorum iuriſdictio fundetur. At nihil adferre poſſunt aduerſarij, niſi verba Domini dicta ad Apoſtolos; illis autem datur vt Apoſtolis ampliſſima iuriſdictio in Eccleſiam vniuerſam, quam non concedunt Epiſcopis. Ergo &c.

Septimò accedant teſtimonia duorum veterum, Sanctiſſimorumque Pontificum, Innocentij I. S. Leonis.

CAPVT X.

De Poteſtate temporali Pontificis.

COmmunis Catholicorum Theologorum ſententia eſt, Pontificem, vt Pontificem non habere directè, & immediatè vllam temporalem poteſtatem, ſed ſolùm ſpiritualem, tamen ratione ſpiritualis habere ſaltem indirectè poteſtatem quamdam, eamque ſummam in temporalibus; neque eſſe contra ius Diuinum, quod Epiſcopi etiam actu habeant, & directè iuriſdictionem temporalem in vrbes, & Prouincias ſibi donatas à Regibus, vel alio iuſto titulo acquiſitas. De Primo tria probabimus. (Sententiæ Catholicorum.)

Primò. Papam non eſſe Dominum totius orbis.

Se-

Secundò. Non eſſe Dominum totius orbis Chriſtiani.

Tertiò. Non eſſe Dominum vllius Prouinciæ, aut oppidi, nullamque habere iure Diuino iuriſdictionem merè temporalem.

Probatur Papam non eſſe Dominum totius orbis.

Primum probatur. Papa non eſt Dominus earum prouinciarum, quas obtinent infideles, nam in primis Dominus ſolùm oues ſuas Petro commiſit, infideles autem non ſunt oues. Deinde non poteſt Papa iudicare

1. Cor. 5.

infideles. *Quid ad me, de his quæ foris ſunt iudicare*. Denique infideles principes ſunt veri, & ſupremi ſuorum regnorum Domini, nam Dominium non fundatur in gratia, aut fide, ſed in libero arbitrio, & ratione, nec deſcendit ex iure Diuino, ſed ex iure gentium, vt patet ex eo, quod Deus approbat regna Gentilium in vtroque teſtamento.

Dan. 2. Matth. 22.

Tu es Rex Regnum, & Deus cæli dedit tibi regnum, & imperium &c. Et *Reddite ergo, quæ ſunt Cæſaris Cæſari*? Nota *Reddite*, non donate, *quæ ſunt Cæſaris* ideſt, quæ illi iure debentur. Et *Reddite omnibus debita, cui tributum tributum, cui vectigal vectigal*, &c. Et iubet ibidem, etiam propter conſcientiam obedire principibus. Ethnicis. At certè non tenemur in conſcientia obedire illi, qui non eſt verus Princeps. Si igitur non eſt Papa Dominus earum prouinciarum, quas obtinent infideles, ſequitur eum non eſſe Dominum totius mundi.

Rom. 13.

Probatur nõ eſſe Dominũ totius orbis Chriſtiani.

Secundum probatur. Primùm, quia ſi eſſet Dominus totius orbis Chriſtiani, & quidem iure Diuino, vt volunt, deberet, id conſtare ex Scriptura, aut certè ex Apoſtolorum traditione. Ex Scriptura non habemus, niſi datas Pontifici claues regni cælorum, de clauibus regni terrarum nulla fit mentio. Traditionem autem Apoſtolicam nullam Aduerſarij afferunt. Præterea Chriſtus non abſtulit, neque aufert regna ijs, quorum erant; nam Chriſtus non venit deſtruere ea, quæ bene ſe habebant, ſed perficere, ergo quando Rex fit Chriſtianus non perdit Regnum terrenum, quod iure obtinebat, ſed acquirit nouum ius ad regnum æternum.

Item ſi Papa eſſet Dominus totius orbis Chriſtiani ſupremus, ergo ſinguli Epiſcopi ſunt Domini temporales in oppidis Epiſcopatui ſuo ſubiectis, ſiquidem id, quod eſt Papa in Eccleſia vniuerſa, eſt quilibet Epiſcopus in particulari. At hoc apertè falſum eſt, nec Aduerſarij concedunt. Denique probatur ex confeſſione Pontificum.

Probatur non eſſe Dominũ vllius oppidi temporalis.

Tertium probatur. Chriſtus vt homo, dum in terris vixit non accepit, nec voluit prouinciæ vllius, vel oppidi merè temporale Dominium. Summus autem Pontifex Chriſti eſt Vicarius, & Chriſtum nobis repreſentat, qualis erat, dum hìc inter homines viueret. ergo ſummus Pontifex, vt Chriſti Vicarijs, atque adeò, vt ſummus Pontifex eſt, nullius prouinciæ, aut oppidi habet merè temporale dominium.

Propoſitio explicatur, & probatur. Chriſtus fuit, quidem ſemper, vt Dei Filius Rex. & Dominus omnium creaturarum, eò modo, quo eſt Pater eius; ſed hoc regnum æternum eſt, & Diuinum, nec tollit dominia hominum, nec poteſt Pontifici conuenire, fuit præterea Chriſtus, vt homo Rex omnium hominum ſpiritualis, & habuit poteſtatem ampliſſimam in omnes tàm fideles, quàm infideles in ordine ad ſalutem æternam, ità vt poſſet eos obligare ad fidem, & Sacramenta ſua ſuſcipienda, potuit quoque per ſuam ſpiritualem poteſtatem diſponere de omnibus rebus temporalibus, prout expedire iudicabat ad finem ſuum ſpiritualem. Futurum etiam eſt hoc ſpirituale Chriſti regnum ſenſibile, & manifeſtum, & ità inchoata eſt gloria huius regni, in ipſo capite noſtro Chriſto, cùm à mortuis reſurrexit. Cæterum hoc etiam non eſt regnum temporale, qualia ſunt noſtrorum Regum, nec poteſt Pontifici communicari, quia præſupponit reſurrectionem. Potuiſſet denique Chriſtus homo, ſi voluiſſet, & expedire ſibi viſum fuiſſet accipere regiam auctoritatem, tamen noluit, & proinde, nec accepit, nec habuit non ſolùm executionem dominij, & regni, ſed nec poteſtatem, vel Auctoritatem vllius regni temporalis.

Probatur nam ſi habuit, vel ex hæreditaria ſucceſſione, vel iure belli, vel dono ſpeciali Dei, vel ex electione. Omne enim regnum, aliquo horum modorum acquiritur. Non habuit Chriſtus homo regnum hæreditarium. Nam etſi deſcendit ex familia regia tamen non conſtat, an ipſe eſſet magis proximus Dauidi, quàm alij, qui de eadem familia erant, & præterea tunc regnum erat ablatum à familia Dauid, idque Deo volente, qui etiam prædixerat ex Iechoniæ familia, vnde Chriſtus deſcendit, nullum futurum Regem ſcilicet temporalem, eo modo, quo fuerat Dauid, & alij eius ſucceſſores. De Iechonia ſic legimus, *Hæc dicit Dominus, ſcribe virum iſtum ſterilem, virum, qui in diebus ſuis non proſperabitur. Nec enim erit de ſemine eius vir, qui ſedeat ſuper ſolium Dauid, & poteſtatem habeat vltra in Iuda*. Conſtat autem Chriſtum deſcendere ex iſto Iechonia. Et confirmatur, nam Hieronymus, & Ambroſius quærunt, quomodo non pugnet hæc prophetia Hieremiæ, cum Prophetia Gabrielis. *Dabit ei Dominus ſedem Dauid patris eius*. Et reſpondent, ideò non pugnare, quod Hieremias loquatur de regno temporali, & carnali, Gabriel de regno ſpirituali, & æterno.

Hier. 22.

Matth. 1.

Lucæ 1.

Non etiam iure belli fuit Chriſtus Rex temporalis, nam bellum eius non fuit, cum Regibus mortalibus, ſed cum Principe tenebrarum, vt conſtat ex eo. *Nunc Princeps huius mundi eijcietur foras*. Et *expolians Principatus, & poteſtates traduxit confidenter palam triumphans illos in ſe ipſo*. Et *in hoc apparuit Filius Dei, vt diſſoluat opera Diaboli*. Quod non ex ſpeciali dono, patet ex illo *Regnum meum non eſt de hoc mundo*. Et *Regnum meum non eſt hinc*. Vt enim exponunt Patres Dominus his verbis liberare voluit Pilatum à ſuſpicione, qua credere poterat ſe regnum temporale Iudæorum affectaſſe.

Io. 12.
Coloſ. 2.
1. Io. 3.

Io. 18.

Itaque ſenſus eſt. Ego quidem Rex ſum, ſed non eo modo, quo Cæſar, aut Herodes, nam *regnum meum non eſt de hoc mundo*, ideſt non conſtat honoribus, opibus, potentia mundana, &c.

Confirmatur hæc ratio, primò teſtimonijs plurimorum Auctorum.

Secundò. Nam Chriſtus nunquam

exercuit in hoc mundo regiam poteſtatem,

Tertiò. Nam Auctoritas Regia non erat Chriſto neceſſaria, neque vtilis, ſed ſuperuacanea, & inutilis, nam finis aduentus eius in mundum erat redemptio humani generis, ad hunc autem finem, non erat neceſſaria temporalis poteſtas, ſed ſpiritualis. Siquidem per ipſam ſpiritualem, poterat etiam diſponere de rebus temporalibus, eo modo, quo iudicabat expedire ad humanam redemptionem. Quod fuiſſet inutilis patet, quia Chriſtus debuit hominibus perſuadere contemptum gloriæ, delitiarum, opum, & omnium rerum terrenarum, quibus tamen maximè affluunt Reges huius mundi. *Qui enim mollibus veſtiuntur in domibus regum ſunt*.

Matth. 11. Quartò confirmatur, quia Chriſtus verè fuit pauper, non ſolùm quoad vſum, ſed etiam quoad dominium. Quod docet S. Bonauentura, & Nicolaus III. ac Clemens V. Vltimò quia, omnia ferè loca Scripturæ, vbi de regno Chriſti agitur, neceſſariò debent intelligi de regno ſpirituali, & æterno, Vt ibi.
Pſal. 2. *Ego autem conſtitutus ſum rex ab eo*, vbi ſubditur. *Prædicans præceptum eius*, vt oſtendatur regnum ſpirituale. Item. *In diebus regnorum illorum ſuſcitabit Deus cæli Regnum, quod in æternum non diſſipabitur. Et Regni eius non erit finis*. At regna temporalia non ſunt æterna. Et ſi Chriſtus fuit Rex Iudæorum humano more, dum vixit in terris, certè deſijt eo modo regnare, quando ad Patrem aſcendit. Et cum idem regnum paulò poſt occupatum fuerit à Romanis, deinde à Saracenis, & nunc à Turcis teneatur, quo pacto impletum eſt, quod dixit Daniel?

Daniel. 2.

Luc. 1.

Non etiam fuit Rex temporalis titulo electionis, vt patet ex illo. *O homo, quis me conſtituit Iudicem, aut diuiſorem inter vos?* Ideſt
Lucæ 12. neque Imperator, neque Reſpublica me Iudicem elegit. Et ex illo. *Cum cognouiſſet, quia venturi eſſent, vt raperent eum, & facerent eum Regem fugit iterum in montem ipſe ſolus*. Iam aſſumptio primi argumenti probatur nimirum Papam habere illud officium, quod
Io. 6. habuit Chriſtus, cum in terris inter homines humano more viueret. Quia enim Eccleſia ex hominibus conſtans, indiget capite viſibili, & more humano viuente, ideò Chriſtus, quando deſijt more humano viuere, ideſt poſt Reſurrectionem, reliquit Petrum ſuo loco, qui nobis exhiberet illam Chriſti gubernationem viſibilem, & humanam, quam Eccleſia habuerat ante Chriſti paſſionem, vt patet ex illo. *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos*. Adde, quod neque habet Ponti-
Io. 20. ſex omnem poteſtatem prorſus, quam habuit Chriſtus, vt homo mortalis. Ille enim quia Deus, & homo erat, habuit quamdam poteſtatem, quam dicunt excellentiæ, per quam præerat tàm fidelibus, quam infidelibus; Papæ autem ſolum oues ſuas, ideſt fideles commiſit.

Præterea Chriſtus poterat Sacramenta inſtituere, & miracula facere propria Auctoritate, quæ non poteſt Pontifex. Item poterat abſoluere à peccatis ſine Sacramentis, quod Papa non poteſt ſolùm ergò Pontifici illam poteſtatem communicauit, quæ puro homini communicari poterat; Et quæ erat neceſſaria ad gubernandos ita fideles, vt ſine impedimento vitam æternam conſequi poſſent.

Secundum in initio poſitum, ſcilicèt Papam habere ſummam temporalem poteſtatem indirectè explicatur per ſimilitudinem à Gregorio Nazianzeno. Vt enim ſe habene in homiue Spiritus & caro, ita ſe habent in Eccleſia duæ illæ poteſtates. Nam caro & Spiritus ſunt quaſi duæ Reſpublicæ, quæ & ſeparatæ, & coniunctæ inueniti poſſunt. Habet caro ſenſum, & appetitum quibus reſpondent actus, & obiecta proportionata, & quorum omnium finis immediatus eſt ſanitas, & bona conſtitutio corporis, habet Spiritus intellectum, & voluntatem, & actus, atque obiecta proportionata, & pro fine animæ ſanitatem, & perfectionem. Inuenitur caro ſine Spiritu in Brutis, inuenitur Spiritus ſine carne in Angelis. Ex quo apparet neutrum præciſè eſſe propter alterum. Inuenitur etiam caro adiuncta Spiritui in homine, vbi quia vnam Perſonam faciunt, neceſſariò habent ſubordinationem & connexionem. Caro enim ſubeſt, Spiritus præeſt, & licèt Spiritus non ſe miſceat actionibus carnis, ſed ſinat eam exercere actiones omnes, vt in brutis exercet, tamen quando eæ officiunt fini ipſius Spiritus, ſpiritus carni imperat, eamque caſtigat, & ſi opus eſt indicit ieiunia, aliaſque afflictiones, etiam cum detrimento aliquo, ac debilitatione ipſius corporis, & cogit linguam, ne loquatur oculos ne videant &c.

Prob. 1. Papam habere ſummam poteſtatem temporalem indirectè.

Pari ratione, ſi ad finem ſpiritus obtinendum neceſſaria ſit aliqua carnis operatio, & ipſa etiam mors, ſpiritus imperare poteſt carni, vt ſe & exponat, vt in Martyribus videmus. Ita prorſus politica poteſtas habet ſuos Principes, leges iudicia &c. Et ſimiliter Eccleſiaſtica ſuos Epiſcopos, canones iudicia. Illa habet pro fine temporalem pacem, iſta ſalutem æternam. Inueniuntur quandoque ſeparatæ, vt olim tempore Apoſtolorum, quandoque coniunctæ, vt nunc. Quando autem ſunt coniunctæ, vnum corpus efficiunt, ideoque debent eſſe connexæ, & inferior ſuperiori ſubiecta, & ſubordinata.

Itaque ſpiritualis non ſe immiſcet temporalibus negotijs, ſed ſinit omnia procedere, ſicut antequam eſſent coniunctæ, dummodò non obſint fini ſpirituali, aut non ſint neceſſaria ad eum conſequendum. Si autem tale quid accidat, ſpiritualis poteſtas poteſt & debet coercere temporalem omni ratione, & via, quæ ad id neceſſaria eſſe videatur. Vt autem magis hæc explicentur comparanda eſt poteſtas Papę ſpiritualis cum Perſonis Iudicum, ſeu Principum ſecularium, cum legibus eorum ciuilibus, & cum eorum foro, & iudicijs. Quantùm ad perſonas non poteſt Papa, vt Papa ordinariè temporales Principes deponere, etiamſi iuſta de cauſa eo modo, quo deponit Epiſcopos, ideſt tanquam ordinarius Iudex, tamen poteſt mutare regna, & vni auferre, atque alteri conferre tanquam Summus Princeps ſpiritualis, ſi id neceſſarium ſit ad animarum ſalutem: Quantùm ad leges non poteſt Papa, vt Papa ordinariè condere legem ciuilem, vel confirmare, aut infirmare leges Principum, quia non eſt ipſe Princeps

Ec-

Eccleſiæ politicus ; tamen poteſt omnia illa facere , ſi aliqua lex ciuilis ſit neceſsaria ad ſalutem animarum , & tamen Reges non velint eam condere; aut ſi alia ſit noxia animarum ſaluti , & tamen Reges non velint eam abrogare .

Itaque quando de eadem re contrariæ inueniuntur leges imperatoriæ , & Pontificię ſi materia legis eſt res, animarum periculum concernens, abrogatur lex imperatoria per Pontificiam . Et hnc modo lex Pontificia cap.finali de præſcriptionibus abroganit legem Imperatoriam quæ habetur in Codice de præſcriptionibus XXX. vel XL. annorum etiam cum mala fide , quia non poterat ſeruari ſine peccato mortali . At quando materia legis eſt res temporalis non concernens animarum periculum non ,poteſt lex Pontificia abrogare legem Imperatoriam , ſed vtraque ſeruanda eſt , illa in foro Eccleſiaſtico , iſta in foro ciuili .

Quantum ad iudicia non poteſt Papa , vt Papa ordinariè iudicare de rebus temporalibus . At nihilnminus in caſu, quo id animarum ſaluti neceſſarium eſt poteſt Pontifex aſſumere etiam temporalia iudicia, quando nimirum nnn eſt vllus , qui poſſit iudicare , vt cum duo Reges Supremi contendunt , vel qnando , qui poſſunt & debent iudicare, non volunt ſententiam ferre .

Ptnbatur autem hæc ſententia rationi-
Prob. 2. bus .

Prima ratio . Poteſtas ciuilis ſubiecta eſt poteſtati ſpirituali , quando vtraque pars
1. Ratio . eſt eiuſdem Reipublicæ Chriſtianæ , ergo poteſt Princeps ſpiritualis imperare Principibus temporalibus, & diſponere de temporalibus, rebus in ordine ad bonum ſpirituale. Omnis enim Superior imperare poteſt inferiori ſuo. Quod autem pnteſtas politica non ſolùm vt Chriſtiana , ſed etiam vt politica ſit ſubiecta Eccleſiaſticæ, vt talis eſt. Primò demonſtratur ex finibus vtriuſque. Nam finis tēporalis ſubordinatur ſpirituali vt patet , quia felicitas temporalis non eſt abſolutè vltimus finis , & ideo referri debet in Felicitatem æternam . Conſtat autem ex Ariſtotele ita ſubordinari facultates , vt ſubotdinantur fines .

Secundò Reges & Pontifices, Clerici , & Laici non faciunt duas reſpublicas, ſed vnam ideſt vnam Eccleſiam, ſumus enim *vnum cor-*
Rom. 12. 5. Cor. 12. *pus* . At in omni corpore membra ſunt connexa, & dependentia vnum ab alio ; non autem rectè aſſeritur ſpiritualia pendere à temporalibus , ergn temporalia à ſpiritualibus pendent, illiſque ſubijciuntur .

Tertio ſi temporalis adminiſtratio impedit ſpirituale bonum, omnium iudicio tenetur Princeps temporalis mutare illum modum adminiſtrandi etiam cum detrimento temporalis boni, ergo ſignum eſt ſubiectam eſſe temporalem poteſtatem ſpirituali .

2. Ratio . Secunda ratio . Reſpublica Eccleſiaſtica debet eſſe perfecta , & ſibi ſufficiens in ordine ad ſuum finem, tales enim ſunt omnes Reſpublicæ bene inſtitutæ, ergn debet habere omnem poteſtatem neceſſariam ad ſuum finem . Sed eſt neceſſaria ad finem ſpiritualem poteſtas vtendi & diſponendi de temporalibus rebus , quia alioquin poſſent mali Principes fouere impunè Hæreticos , & euertere Religionem ; igitur & hanc poteſtatem habet . Item poteſt quælibet Reſpublica, quia perfecta, & ſufficiens eſſe debet, imperare alteri reipublicæ non ſibi ſubiectæ , & eam cogere ad mutandam adminiſtrationem, immò etiam deponere Principem , & alium inſtituere , quando non poteſt aliter defendere ſe ab eius iniurijs , ergo multò magis poterit Spiritualis reſpublica imperare temporali Reipublicæ ſibi ſubiectæ , & cogere ad mutandam adminiſtrationem , & deponere Principes, atque alios inſtituere , quando ali- 3. Ratio .
ter non poteſt bonum ſuum ſpirituale tueri .

Tertia Ratio . Non licet Chriſtianis tolerare Regem infidelem , aut hæreticum , ſi ille conetur pertrahere ſubditos ad ſuam hęreſim , vel infidelitatem ; at iudicare, an Rex pertrahat ad hæreſim, nec ne, ad Pontificem pertinet , cui eſt commiſſa cura Religionis, Deut. 17.
ergo Pontificis eſt iudicare Regem eſſe deponendum vel nnn .

Probatur propoſitio ex Deuteronomio, vbi prohibetur populus eligere Regem , qui non ſit de Fratribus ſuis, ideſt non Iudæum, ne videlicèt pertrahat Iudæos ad idololatriam , ergn etiam Chriſtiani prohibentur eligere Regem non Chriſtianum ; Nam illud præceptum morale eſt , & naturali æquitate nititur . Rurſum , Eiuſdem periculi , & damni eſt eligere non Chriſtianum , & non de- 1. ad Cor. 6.
pnnere non Chriſtianum, ergo tenentur Chriſtiani non pati ſuper ſe Regem nnn Chriſtianum, ſi ille conetur auertere populum à fide . Addo iſtam conditionalem propter eos infideles , qui habuerunt dominium ſuper populum ſuum , antequam populns conuerteretur ad fidem . Si enim tales non conentur populum à fide auertere non exiſtimn poſſe eos priuari ſuo dominio . At ſi conentur populum à fide auertere, omnium conſenſu poſsunt & debent priuari ſuo dominio . Qund ſi Chriſtiani olim non depoſuerunt Netnnem , & Diocletianum , & Inlianum Apoſtatam , ac Valentem Arianum , ac ſimiles , id fuit quia deerant vires temporales Chriſtianis . Nam quod alioquin iure potuiſſent id facere patet ex Apoſtolo , qui inbet conſtitui nouos Iudices à Chriſtianis temporalium cauſarum , ne cogerentur Chriſtiani cauſam dicere coram Iudice Chriſti perſecutore . Sicut enim noui Iudices conſtitui potuerunt , ita & noui Principes, & Reges propter eamdem cauſam , ſi vires adfuiſſent .

Præterea . Tolerare Regem hæreticum, vel infidelem conantem pertrahere homines ad ſuam ſectam eſt exponere Religionem eui- Eccl. 10.
dentiſſimo periculo . *Qualis enim eſt Rector* 3. Reg 12.
ciuitatis , tales , & habitantes in ea . Et experientia idem docet ; nam quia Hiernboam Rex idololatra fuit, maxima etiam pars regni continnò idola colere cępit : Et pnſt Chriſti aduentum regnante Conſtantino florebat fides Chriſtiana , regnante Conſtantio florebat Arianiſmus , regnante Iuliano iterum refloruit Ethniciſmus , & in Anglia noſtris temporibus regnante Henrico , & poſtea Eduardo totum regnum à fide quodammndo apoſtatauit , regnante Maria iterum tntum Regnum ad Eccleſiam redijt , regnante Eliſabetha iterum exulare cæpit vera Religio , & regnare Cal-

uiniſmus. At non tenetur Chriſtiani, immò nec debent cum euidenti periculo Religionis tolerare Regem infidelem, Nam quando ius Diuinum, &ius humanum pugnant, debet ſeruari ius Diuinum omiſſo humano; de iure Diuino eſt ſeruare veram fidem, & Religionem, quæ vna tantùm eſt non multæ; de iure autem humano eſt, quod hunc, aut illum habeamus Regem. Denique cur non poteſt liberari populus fidelis à iugo Regis infidelis, & pertrahentis ad infidelitatem ſi coniux fidelis liber eſt ab obligatione manendi, cum coniuge infideli, quando ille non vult manere cum coniuge Chriſtiana ſine iniuria fidei? non enim minor eſt poteſtas coniugis in coniugem, quàm Regis in ſubditos, ſed aliquanto etiam maior.

4 Ratio. Quarta ratio. Quando Reges, & Principes ad Eccleſiam veniunt, vt Chriſtiani fiant, recipiuntur, cum pacto expreſſo, vel tacito, vt ſceptra ſua ſubijciant Chriſto, & polliceantur ſe Chriſti fidem ſeruaturos, & defenſuros etiam ſub pœna regni perdendi, ergo quando fiunt hæretici, aut Religioni obſunt poſſunt ab Eccleſia iudicari, & etiam deponi à Principatu, nec vlla eis fiet iniuria ſi deponantur. Nam non eſt idoneus Sacramento baptiſmi, qui non eſt paratus Chriſto ſeruire, & propter ipſum ammittere quidquid habet. Ait enim Dominus. *Si quis venit ad* Lucæ 14. *me, & non odit Patrem, & Matrem, & vxorem, & Filios, adhuc autem, & animam ſuam non poteſt meus eſſe eſſe diſcipulus.* Præterea nimis grauitèr erraret Eccleſia, ſi aliquem admitteret Regem, qui vellet impunè fouere quamlibet ſectam, & defendere hæreticos, & euertere Religionem.

5. Ratio Io. vlt. Quinta ratio, cū Petro dictū eſt *Paſce oues meas* data eſt illi facultas omnis, quæ eſt Paſtori neceſſaria ad gregem tuendum, vt Paſtori neceſſaria eſt poteſtas triplex, nimirum vna circa lupos, vt eos arceat omni ratione, qua poterit. Altera circa arietes, vt ſi quando cornibus lædant gregem poſſit eos recludere, & prohibere, ne gregem vlteriùs præcedant. Tertia circa oues reliquas, vt ſingulis tribuat conuenientia paſcua; Ergo triplicem hanc poteſtatem habet Summus Pontifex, & ſic tria deducuntur ex hoc loco argumenta. Primum. Lupi, qui Eccleſiam Domini vaſtant, hæretici ſunt. *Attendite à falſis Prophetis.*

Matth. 7. Alterum. Princeps eſt aries furioſus deſtruens ouile, quando eſt Catholicus fide, ſed adeò malus, vt multum obſit Religioni, & Eccleſiæ, vt ſi Epiſcopatus vendat, Eccleſias diripiat &c. Ergo poterit eum Paſtor recludere, vel redigere in numerum ouium. Tertium. Poteſt Paſtor, ac debet oues omnes ita paſcere, vt eis conuenit, ergo poteſt, ac debet Pontifex omnibus Chriſtianis ea iubere, atque ad ea cogere, ad quæ quilibet eorum ſecundum ſtatum ſuum tenetur, ideſt ſingulos cogere, vt eo modo ſeruiant Deo, quo ſecundùm ſtatum ſuum debent, debent autem Reges Deo ſeruire defendendo Eccleſiam, puniendo hæreticos, & ſchiſmaticos; Ergo poteſt & debet Regibus iubere, vt hoc faciant, & niſi fecerint etiam cogere per excommunicationem, aliaſque commodas rationes.

Probatur tertiò hæc Pontificum poteſtas ab exemplis. Prob. 3. Primum eſt, vbi legimus 1. Exemplū. Oziam Regem, cum Sacerdotum officium 2. Paral. 26. vſurparet à Pontifice fuiſſe de templo eiectū, & cum propter idem peccatum lepra à Deo percuſſus fuiſſet, coactum etiam fuiſſe ex vrbe diſcedere, & Regnum Filio renunciare. Quod enim non ſponte ſua, ſed ex ſententia Sacerdotis vrbe, & regni adminiſtratione priuatus fuerit patet, nam legimus. *Quicumque maculatus fuerit lepra, & ſeparatus eſt ad arbitrium* Leuit. 13. *Sacerdotis ſolus habitabit extra caſtra.* Si ergo propter lepram corporalem poterat Sacerdos olim Regem iudicare, & regno priuare, quare id non poterit modo propter lepram ſpiritualem, ideſt propter hæreſim?

Secundùm eſt, vbi cum Athalia tyrannicè occupaſſet regnum, 2. Exemplū. & foueret cultum 2. Paral. 23. Baal Ioaiada Pontifex vocauit centuriones & milites, & iuſſit eis vt Athaliam interficerent, quod & fecerunt, & pro ea Ioas Regem creauit. Quod enim Pontifex non ſuaſerit, ſed iuſſerit, patet ex illis verbis. *Et fecerunt Centuriones iuxta omnia, quæ præceperat eis Ioaiada* 4. Reg. 11. *Sacerdos.* Item ex illis. *Egreſſus autem Ioaiada Pontifex ad centuriones, & Principes exercitus, dixit eis. Educite eam extra ſepta templi & interficiatur foris gladio.* Quod cauſa huius depoſitionis, & interfectionis Athaliæ non ſolùm tyrannis eius fuerit, ſed etiam quòd foueret cultum Baal patet ex illis verbis, quæ ponuntur immediatè poſt occiſionem eius. 2. Par. 23. *Itaque ingreſſus eſt omnis populus domum Baal, & deſtruxerunt eam, & altaria, & ſimulacra illius confregerunt. Mathan quoque Sacerdotem Baal interfecerunt ante aras.*

Tertium eſt B. Ambroſij, qui cùm eſſet 3. Exemplū. Epiſcopus Mediolanenſis, & proinde Paſtor, & Pater ſpiritualis Theodoſij Imperatoris, qui Mediolani ſedem ſuam ordinariè tenebat primum excommunicauit eum propter cædem quam Theſſalonicæ fieri à militibus imperauerat, deinde præcepit ei vt legem ferret, ne ſententiæ latæ de cæde, vel bonorum publicatione ratæ, eſſent niſi poſt triginta dies à ſententiæ pronunciatione, vt nimirum ſi quid per iracundiam præcipitanter dictaſſet intra tot dierum ſpatium reuocare poſſet. Atqui non potuit Epiſcopus excommunicare Theodoſium propter cædem illam, niſi priùs cauſam illam cognouiſſet, & diiudicaſſet licèt criminalis eſſet, & ad forum externum pertineret; non potuit autem cognoſcere & iudicare eiuſmodi cauſam, niſi etiam in foro externo legitimus iudex Theodoſij fuiſſet. Præterea cogere Imperatorem ad legem Politicam ferendam, & præſcribere ei formam legis nonne manifeſtè oſtendit poſſe Epiſcopum interdum temporali poteſtate vti etiam in eos, qui poteſtatem ſuper alios acceperunt? Et ſi Epiſcopus quilibet id poteſt quantò magis Princeps Epiſcoporum?

Quartum eſt Gregorij I. in priuilegio 4. Exemplū. quod conceſſit monaſterio S. Medardi & habetur in fine Epiſtolarum. Si quis, inquit, Regum Antiſtitum, Iudicum, vel quarumcumque ſæcularium Perſonarum huius Apoſtolicæ Auctoritatis & noſtræ præceptionis decreta violauerit, cuiuſcumque dignitatis vel ſublimitatis ſit honore ſuo priuetur.

Qui

5. Quintum Gregorij II. qui Leoni Imperatori Iconomacho à ſe excommunicato prohibuit ſolui vectigalia ab Italis, & proinde mulctauit eum parte Imperij.

6. Sextum eſt Zachariæ, qui rogatus à Primoribus Francorum Childericum depoſuit, & in eius locum Pipinum Caroli Magni Patrem Regem creari iuſsit. Cuius cauſa fuit quia propter ſocordiam Childerici, & Religioni, & regno in Gallia extrema ruina imminere videbatur.

7. Sepeimum exemplum eſt Leonis III. qui imperium tranſtulit à Græcis in Germanos propterea quòd Græci nullum auxilium laboranti Eccleſiæ Occidentali adferre poſsent. Ex quo ſactum eſt, vt licèt imperatoria dignitas abſolutè conſiderata non ſit à Pontifice, ſed à Deo mediante iure Gentium, tamen Imperatores, qui fuerunt à tẽpore Caroli Magni Pontifici debeant ſuum Imperium. Qpod enim hæc poteſtas nunc ſit apud Germanos à Pontifice eſt. Et licèt non ſit neceſsarium, vt Papa confirmaret Imperatorem, nec vt Imperator Pontifici iuramentum fidelitatis præſtaret, tamen à tempore tranſlati Imperij in Germanos vtrumque requiritur. Qui enim potuit Imperium Germanis conferre propter Eccleſiæ ſalutem, potuit etiam certas conditiones adiungere propter eamdem cauſam, ne videlicet contingeret hæreticum, vel ſchiſmaticum creari.

8. Octauum exemplum eſt Gregorij V. qui ſanctionem edidit de Imperatore eligendo per ſeptem Germaniæ Principes, quæ vſque ad hanc diem ſeruatur. Is enim tempore Othonis III. Imperatoris conuocatis & requiſitis Principibus Alemaniæ Inſtituit ſeptem Electores officiales ipſius curiæ Imperialis; quatuor laicos, vt Regem Bohemiæ, Ducem Saxoniæ, Comitem Palatinum, Marchionem Brandeburgenſem, & tres Clericos Archiepiſcopum Moguntinenſem, Treuirenſem, & Colonienſem.

9. Nonum eſt Gregorij VIII. qui Henricum IV. Imperatorum depoſuit, & alium eligi iuſſit, quod & factum eſt.

10. Decimum eſt Innocentij III. qui Othonem IV. ſimiliter depoſuit.

11. Vndecimum eſt Innocentij IV. qui in Concilio Generali Lugdunenſi conſentientibus vniuerſis Patribus depoſuit Fridericũ II. & vacauit tunc imperium annis XXVIII. Idem Innocentius IV. dedit Regi Luſitaniæ coadiutorem quemdam, qui regnũm adminiſtraret quandoquidem Regis negligentia, & reſpublica, & Religio in Luſitania detrimentum patiebatur.

12. Duodecimum eſt Clementis VI. qui Ludouicum IV. Imperatorem à Ioanne XXII. & Benedicto XIII. excommunicatum depoſuit.

Probatur 1. Non eſſe contra Ius. Diuinum, quod vnus ſit Princeps Eccleſiaſticus & Politicus. Gen 14. Hebr 7.

Tertia pars quæſtionis, ſcilicet non repugnare cum verbo Dei, quod vnus homo ſit Princeps Eccleſiaſticus & politicus ſimul, probatur, Primò exemplo Sanctorum, qui inueniuntur Reges & Pontifices fuiſse. Nam in lege naturæ Melchiſedech fuit Rex, & Pontifex. Immò etiam olim primogenitus ſemper Rex & Pontifex erat. Conſtat quoque Noe, Abraham, Iſaac, Iacob præfuiſse ſuis tam in ijs, quæ ad Religionem, quàm in ijs quæ ad politicam vitam pertinent.

Exod. 18. Exod. 32. Exod 40. 2. Par. 16. Leuit. 8.

Deinde Moyſes erat Summus Princeps temporalis, & Summus Pontifex. vt eſt perſpicuum ex ſcriptura *ſedit Moyſes vt iudicaret populum*. Iuſſit etiam occidi plurimos de populo propter peccatum Idololatriæ. Adoleuit quoque Domino incenſum, quod erat proprium munus Pontificis vt patet ex paralipomenen. Conſecrauit etiam Aaronem in Sacerdotem; ſanctificauit tabernaculum, & Altare, obtulit ſacrificia & holocauſta, quæ ſolus Sacerdos facere poteſt, Præterea Heli, & Summus Pontifex, & Iudex politicus fuit annis XL. Denique Machabæi Iudas, Ionathas, Simon, Ioannes, & cæteri vſque ad Herodem ſimul Pontifices & Duces politici fuerunt. 1. Reg. r. 4.

Probatur ſecundò ratione, Primò poteſtas Eccleſiaſtica, & politica non ſunt contriæ, ſed vtraque bona, vtraque à Deo vtraque laudabilis, & vna alteri ſeruit, ergo poſsunt eſse in eodem.

Prob. 2. 1. Ratio

Secundò magis diuerſa ſunt pax, & bellum quàm bona temporalia, & ſpiritualia, at vnus, & idem Rex ſimul præeſt Senatui, & exercitui, togatis, & armatis, ergo multò magis poterit vnus præeſse in temporalibus, & ſpiritualibus rebus.

3. Ratio

Tertiò. Poteſt Rex gubernare diuerſiſſima regna, quæ diuerſos mores ritus, leges conſuetudines habeant; & pari ratione poteſt vnus Epiſcopus regere plurimas Eccleſias vt patet de Patriarchis antiquis (vt omittam Romanum) quorum quilibet habuit ſub ſe plurimos Epiſcopos, ergo etiam vnus homo regere vnum Epiſcopatum, & vnum principatum. Nam, vel difficilius eſt regere Epiſcopatum, quàm Principatum, vel ſacilius, vel æquè difficile. Si primum, ergo ſi vnus regit duos Epiſcopatus, à maiori reget vnum Principatum. Si ſecundùm, ergo ſi vnus regit duos principatus à maiori reget vnum Principatum, & vnum Epiſcoparum. Si tertium, ergo ſi vnus regit duos principatus vel duos Epiſcopatus à ſimili poterit regere vnum Epiſcopatum, & vnum Principatum.

4. Ratio

Quartò, qui donauerunt Epiſcopo Romano alijſque Epiſcopis principatos temporales pij homines fuerunt, & ea de cauſa præcipuè à tota Eccleſia commendati ſunt, vt patet de Conſtantino & Carolo Magno, & Ludouico eius Filio, qui inde Pius appellatus eſt. Et contra, qui huiuſmodi principatum auferre conati ſunt, vt Aiſtulphus Rex Longobardorum Henricus IV. & V. Otho IV. Fridericus I. & II. ab omnibus Hiſtoricis, vt impij, & ſacrilegi notantur. Neque optimi Princeps fuerunt ſolùm ij, qui Apoſtolicam Sedem ita ditarunt, ſed etiam plerique eorum, qui eiuſmodi opes, & principatum receperunt. Nam Leo IV. miraculis claruit, & vit optimus ſuit. Celeſtini V. vita ſanctiſſima, & miraculis pleniſſima fuit. Denique Adrianum I. Leonem III. Nicolaum I. Innocentium III. alioſque nonnullos, Scriptores omnes laudant, quos tamen ſatis conſtat, hunc Principatum vnà cum Pontificatu adminiſtraſse.

5. Ratio

Vltimò probatur experientia. Nam & ſi abſolutè fortè præſtaret Pontificem ſolùm tractare ſpiritualia, & Reges temporalia tamen

men

men propter malitiam temporum experientia clamat, non ſolùm vtiliter, ſed etiam neceſsatiò, & ex ſingulari Dei prouidentia donatos eſse Pontificibus, alijſque Epiſcopis temporales aliquos Principatus. Si enim in Germania Epiſcopi Principes non fuiſsent, nulli ad hanc diem in ſuis ſedibus permanſiſsent. Sicut ergo in teſtamento veteri diu fuerunt Pontifices ſine imperio temporali, & tamen vltimis temporibus non poteratReligio conſiſtere, & defendi, niſi Pontifices etiam Reges fuiſsent, nimirum tempore Machabæorum, ita quoque Eccleſiæ accidiſse videmus, vt quę primis temporibus maieſtatem ſuam tuendam temporali Principatu non egebat, nunc eodem neceſsatiò egere videatur. Quod autem iure habeat Summus pontifex eum Principatum, quem habet, facilè probatur, nam habet dono Principum vt patet ex hiſtoticis. Et extant Romæ authentica inſtrumenta harum donationum, ſed etiamſi nihil horum extaret, alundè ſufficeree præſcriptio D. C. C. C. annorum, nam etiam regna, & imperia per latrocinia acquiſita, tandem longo tempore fiunt legitima. Alioquin enim quo iure Iulius Cæſar occupauit Romanum Imperium? & tamen tempore Tiberij Chri-
Matth. 22. ſtus ait *Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari*. Quo iure Franci Galliam, Saxones Britanniam, Gothi Hiſpaniam inuaſerunt. Et tamen quis hoc tempore regna ab illis conſtituta illegitima diceret?

CAPVT XI.

De translatione Romani Imperij.

Romanum imperium tametſi ante Conſtantini tempora modò ab vno, modò à pluribus Auguſtis pari poteſtate regeretur vnum tamen, atque indiuiſum cenſebatur. Deinde verò poſtquam Magnus Conſtantinus Conſtantinopolim quaſi alteram Romam ædificauit, & cum ea alterum Conſulem alterum Senatum, & omnia Romanæ vrbis priuilegia communicauit diuiſum eſt imperium in partes duas, quarum altera imperium Orientis, altera Occidentis appellari cæpta eſt. Et quemadmodum ante Conſtantinum Principem indiuiſum imperium aliquando plures Auguſti adminiſtrabant, ſæpius vnus ac ſolus regebat, ità poſt Conſtantinum Magnum imperium iam diuiſum plerumque duo Cæſares tenuerunt, rarò vnus ac ſolus Princeps gubernauit. Siquidem Conſtantino vita functo anno Domini 341. Occidentale imperium Conſtantino iuniori, & Conſtanti imperium Orientis ceſſit. Poſt Conſtantini autem, & Conſtantis exceſſum ann. 353. Conſtantius ſolus vniuerſo imperio præfuit. Conſtantio Iulianus, Iuliano Iouinianus ſucceſſit. Sed poſt obitum Iouiniani Valentianus ſuccedens imperio Occidentis contentus Orientale imperium Valenti Fratri attribuit anno Domini 368. Atque ex eo tempore vſque ad annum Domini 476. ideſt vſque ad Auguſtulum Imperatorem diuerſi diuiſum Imperium tenuerunt. Auguſtulo verò ab Odoacre Herulo abdicare coacto, atque imperio Occidentis à barbaris occupato ſoli Imperatores Orientis, & in ſolo Oriente regnarunt vſque ad Iuſtinianum. Sed cum is opera Beliſarij, & Narſetis fortiſſimorum ducum, Aphricam, & Italiam inde Wandalis, hinc Gothis exactis recuperaſſet, tandem anno Domini 556. iterum ab vno Imperatore Oriens, & Occidens adminiſtrari cæpit. Sed cum Imperator Græcus eſſet, & Italiam per Exarchos regeret, nec eam ab infeſtatione Longobardorũ tueri iam poſſet, anno Domini 801. ineunte ipſo die Natalis Domini creato in vrbe Roma nouo Imperatore Carolo Magno Rege Francorum, ac per hoc tranſlato Occidentali imperio à poteſtate Græcorum ad Francorum ditionem iterum Romana reſpublica redijt ad eum ſtatum; in quo eam Conſtantinus Magnus inſtituerat, & in quo permanſerat à Valentino ſeniore vſque ad Auguſtulum. Quamquam illud negari non poteſt, quin paulò maior imperij diuiſio fuerit à tempore Caroli Magni, quàm antea ſiquidem à Conſtantino vſque ad Auguſtulum, etſi diuiſæ erant Imperij Romani prouinciæ inter duos Imperatores, quod attinet ad regimen & adminiſtrationem erat tamen ita commune imperium, vt leges vtriuſque Imperij nomine, toti Imperio darentur, & ſi alter ſine liberis decedebat ad alterum imperij totius gubernatio, & prouidentia pertineret. At poſt tempora Caroli Magni neque leges à Latino, Græcoque Imperatore communiter latæ ſunt, neque deinceps vnquam aut latinus Orientem, aut Græcus Occidentem gubernauit.

Quæritur igitur. Quiſnam huius tranſlationis Auctor fuerit, quiſue Carolo Magno, ac ſucceſſoribus eius, nomen, dignitatem, ac poteſtatem Imperatoris Romani, ac Cæſaris Auguſti in Occidente tribuerit.

Reſpondemus id, quod clamat conſenſus omnium gentium Leonem III. Pontificem Maximum, aut ſolum, aut præcipuum, & primarium Auctorem huius translationis fuiſſe, eique Germanicam nationem Imperium acceptum ferre debere.

Docent hoc Hiſtorici omnes tam veteres, quàm Recentiores, & facilè eſſet ex confeſſionibus Principum, ac *teſt*imonijs Pontificum idem confirmare.

Idem probatur ratione. Sex omnino tituli ſunt, quibus homines regna, & Imperia poſſidere ſolent Ius belli, beneficium Diuinum, ſucceſſio hæreditaria, Electio populi, Donum Principis, Summi totius Eccleſiæ Præſulis decretum. Aut enim aliquis per ſe imperium occupat, aut accipit illud ab alio. Si per ſe occupat iure belli dicitur poſſidere, qui eſt primus titulus. Ita Cyrus, Alexander, Iulius, alijque nonnulli ſumma imperia tenuerunt. Si ab alio, aut à Deo ſingulari vocatione, aut ab hominibus: Si à Deo iam eſt ſecundus titulus, iſque omnium iuſtiſſimus eſt. Quo titulo Moyſes, Aaron, Saul, Dauid, Petrus principatum, vel Eccleſiaſticum, vel ſæcularem adepti ſunt. Si verò ab hominibus, aut naturali ſucceſſione, aut electione voluntaria; ſi naturali ſucceſſione iure hæreditario regnare dicitur, qui eſt titulus tertius, quo Solomon Dauidi, Tiberius Auguſto, Ludouicus Carolo, atque alij alijs ſucceſſerunt. Si electione voluntaria. aut

mul-

multitudo eligit, aut Princeps, ſi multitudo inde eſt quartus titulus, quo Claudius, Galba, Veſpaſianus, ac cæteri deinceps Romani Imperatores, vt plurimùm electi ſunt. Si à ſolo Principe, aut is poliricus eſt, aut Eccleſiaſticus. Si politicus oritur quintus tirulus, quo titulo imperarunt Lucius Verus à Marco Antouino, Maximianus à Diocleriano, Valens à Valeutiniano, Theodoſius à Gratiano, & ſi qui ſunt alij Principes à præcedentibus Principibus ad Imperium vocati. Si denique à Principe Eccleſiaſtico exiſtet ſextus titulus, quo nos aſſerimus Carolum Magnum, & qui eum ſecuti ſunt Germani Imperatores ius imperij eſſe adeptos. Si igitur primos quinque titulos in imperio Germanorum locum non habere demonſtrauerimus, efficiemus ſanè Carolum Magnum, aut à Pontifice Maximo imperium habuiſſe, aut omnino non habuiſſe. Quod verò ſi Imperator non ſuit certè, nec cæteri Francorum, Germanorumque Reges ſuerunt Imperatores, nec Rodulphus, qui nunc eſt in imperio iure Imperator dici poteſt.

Probatur Carolum Magnũ non accepiſſe Imperium iure belli.

Primò quod non acceperit imperium iure belli probatur, quia cum Romanis nunquam pugnauit, Romauam vrbem vi onnquam intrauit, ſemper ſocius, & amicus, deinde etiam Patricius Romanus, hoſtis, & inimicus nunquam ſuit. Id clamant omnes Hiſtorici.

Deinde. Si Carolus Magnus iure belli Romanum imperium ſibi parauit, quo tempore id ſecit? Ante corouationem à Leone Papa acceptam; an poſtea? Si antea, cur igitur, vſque ad eam diem, neque ipſe ſe in ſuis diplomatibus, quorum nonuulla apud Ioannem Auentinum extant, Imperatorem Romanum vocat, neque ab vllo hiſtoricorum hoc nomine appellatur? Si poſtea cur igitur ab eo die eum Imperium nondum haberet, Imperator, & Auguſtus tùm in proprijs literis, tum in omnibus hiſtorijs incipit appellari.

Probatur quod non dono ſolius Dei.

Alter titulus erat, Dei ſolius Donum. Nam ſicut Aaronem in Republica Iudeorum, & Petrum in Eccleſia Chriſti non humana electio, ſed Dei ſolius benignitas Summus Antiſtites fecit, & Moyſem, Ioſue, Othonielem, Gedeouem, Saulem Imperatores, ac Principes ſolus Deus populo ſuo dedit, ſic etiam fieri potuiſſet, vt Carolus Magnus ſine vlla humana vel ope, vel vi, ſiue arte, aut induſtria ſolius Dei voluntate ad Imperium vocaretur. Sed talem titulum Carolo Magno non conuenire docent omnes Hiſtorici.

Probatur quod non ſucceſſione hæreditaria.

Non perueniſſe etiam Carolum Magnum ad Imperium tertio titulo, ſcilicet iure ſucceſſionis hæreditariæ nemo poteſt negare, niſi qui aut omnium ſit impudens, aut in hiſtorijs nihil legerit. Siquidem extra controuerſiam eſt Pipinum Caroli Magni Patrem ex præfecto, ſiue Magiſtro aulæ Regem Francorum dictum eſſe, idque Zachariæ, & Stephani Romani Pontificis Auctoritate Imperatorem Romanum fuiſſe Pipinum nemo ſcripſit. Quare cum ex Pipini Patris ſucceſſione nihil aliud Carolus habere potuerit, niſi quod Pipinus habuit efficitur profectò Carolum iure hæreditario Non Imperatorem Romanorum, ſed Francorum Regem ſolùm, idque non ſine Pontificis Maximi beneficio in Patrem eius anteà collato, eſſe potuiſſe.

Deinde certum eſt Carolum Magnum poſt obitum Patris ab Adriano Pontifice Patritium Romanum (quæ eſt dignitas ſecunda poſt Imperatorem) eſſe creatum. Quis verò ſibi perſuadeat Carolum Magnum paſſurum fuiſſe fieri ſe ex Imperatore Patritium? Accedit poſtremò, quod ſalſum eſſet, quod omnes Hiſtorici ſumma conſenſione tradunt fuiſſe Carolum Magnum primum Imperatorem ex gente Francorum.

Probatur quod non beneficio S.P.Q.R.

Non accepiſſe etiam Carolum Magnum quarto titulo Imperium ſcilicet beneficio S.P.Q.R. probatur primò. Nam conſtat aliquando Imperatore inuito, ac repugnante populo Romano creatos fuiſſe, quos tamen veros, & legitimos Imperatores Hiſtorici omnes agnoſcunt. Exemplo eſſe poteſt Fridericus Primus, quem repugnante populo Romano, coronauit Romæ in templo S.Petri Adrianus IV.

Deinde Hiſtorici vetuſtiſſimi, tùm Latini, tùm Græci in deſcribenda translatione Imperij, aut nullam populi, atque Senatus mentionem fecerunt, aut ei ſolam acclamationem Carolo iam coronato tribuerunt.

Tertiò Principes Romani poſt conſtitutam à Iulio, & Auguſto Monarchiam, aut ab alio Principe nominabantur, aut ab exercitu creabantur. Quos Senatus, aut populus creauit is, & pauciſſimi fuerunt, & non diù tolerati. Certè in tanto numero Principum Romanorum tres tantum Onuphrius nominat à Senatu electos, Neruam, Maximum cum Balbino, & Tacitum, Neruam à Senatu creatum Dion Caſſius, quem ſolum Onuphrius citat, non dicit, Aurelius Victor arbirrio legionum (quamquam id non in omnibus codicibus haberi, animaduerti) Neruam Imperatorem factum ſcripſit. Eutropius fauore Præfecti pretorio Neruæ delatum imperium teſtatur. Ipſe quoque Onuphrius ſic à Senatu creatum Neruam Imperatorem ſcripſit, vt non negauerit accepiſſe etiam ſuffragium militum prætorianorum, ſine quo ſcilicet irrita fuiſſet electio. Maximus, & Balbinus inuito exercitu lecti prima data occaſione à militibus interfecti ſunt. Siquidem (vt ſcribit Herodianus) indignabantur milites ſibi à Senatu Principes datos, quos & Senatorios Principes per ludibrium appellabant. Tacitus à Senatu quidem dictus eſt, ſed militibus iubentibus, vt Flauius Vopiſcus ſcribit. Senatus enim ad milites, Imperatoris electionem reijciebat probè intelligens non placiturum militibus Principem, quem ipſi non elegiſſent. Cum igitur hæc fuerit apud Romanos legendi Principis ratio multorum ſæculorum conſuetudine roborata, quis credat poſt annos 800. Romanum Senatum, aut populum, quando nullius fermè Auctoritatis erat, id fuiſſe auſurum in electione Principis, quod antea cùm floreret minimè audebat.

Prob. non donatione Græcorum.

Non accepiſſe quoque Carolum Magnum Imperium donatione Græcorum patet duplici ratione. Primùm enim Hiſtorici tam veteres, quàm Recentiores ſcribunt Græcos Imperatores, cum primùm ad eos, fama perlata eſt coronationis Caroli vehementer commotos, atque indignatos fuiſſe. Quod ſanè argumentum eſt euidens. Deinde ex

Hi-

Hiſtoricis conſtat agnouiſſe Græcos Imperatores tandem, vel inuitos imperium Caroli, ſed non antequam is à Pontifice Imperator appellatus eſt, & Auguſtali diademate inſignitus. Extant annales Francorum accuratiſſimi ipſo Caroli tempore conſcripti. In his anno Domini 798. ponitur prima legatio Irenes Imperatricis ad Carolum nondum Imperatorem, qua legatione non imperij communicatio tractata eſt, ſed reſtitutio captiuorum. Deinde anno 801. adſcribitur Caroli coronatio Romæ facta à Pontifice Leone. Tùm anno 802. qui fuit vltimus Irenes narratur alia legatio eiuſdem Irenes pro pace inter Græcos, & Francos impetranda. Sed neque in ea legatione vlla mentio communicationis Imperij facta eſt. Anno 803. deſcribitur legatio Nicephoti Imperatoris, qui Irenæ ſucceſſerat pro impetranda pace, de imperij communicatione nulla mentio fit. Pacem enim optabant Græci à Rege Francorum potentiſſimo, ſed nondum Carolum Imperatorem, & Auguſtum ſalutare dignabantur. Anno 812. qui fuit vltimus Nicephoti commemoratur legatio Michaelis, qui ſucceſſerat Nicephoro, & tum demum ſcribit Auctor Annalium à Legatis Græci Imperatoris Carolum Magnum, cum iam annos 12. imperaret Imperatorem, & Auguſtum ſalutatum. Denique anno 814. ſcribit Auctor obitum Caroli, quem annis 14. in Imperio fuiſſe teſtatur, & proinde non numerat annos Imporij à conſenſu Græcorum, ſed à coronatione, quam Romæ à Leone Pontifice ſuſceperat. Conſentiunt his annalibus omnes Hiſtorici grauiores. Iure autem ſuo id Pontificem potuiſſe facere ſuperiùs demonſtrauimus.

Poteſtas Pont. Max. 4 Reg. 11. & 2. Paral. 23.

Hac ergo poteſtate Ioaiada Pontifex, Athaliam Reginam, tyrannidem in populos exercentem à regno amouit, & Ioas regem conſtituit. Hac poteſtate Gregorius II. Leonem Imperatorem Iconoclaſtarum hæreſi ſtudentem, atque eam in Italiam inducere molientem, non ſolùm excommunicauit, ſed etiam vectigalibus Italiæ prohibuit. Hac poteſtate Pontifex Zacharias Childerici Regnum, quod eius ſocordia, Catholica Religio in Gallijs non modicum detrimentum pateretur in Pipinum, & Filios eius tranſtulit. Hac poteſtate Leo III. Pontifex Regem Nordthumbrorum regno ſuo iniquè pulſum, atque ad ſe tamquam omnium Chriſtianorum caput, & Principem fugientem per legatos ſuos in regnum reſtituit. Hac denique poteſtate, idem Leo Romanum Imperium à Græcis ad Francos tranſtulit, quod iam longo vſu didiciſſet Græcos, aut nun poſſe, aut nolle laboranti Eccleſiæ opem ferre, ac tum maximè id metuendum videretur, cum Imperatori Conſtantino fraude ſuorum excæcato, fœmina, quod antea nunquam acciderat Romano Imperio præſideret.

Porro Diuino conſilio eam translationem factam teſtantur in primis victoriæ, ac triumphi, quos de omnibus ſuis hoſtibus Carolus reportauit. Vt enim Deus oſtenderet ſuum eſſe illud opus, ita Carolum Magnum pietate, fortitudine, iuſtitia, clementia, omnibuſque regijs virtutibus ornauit, eiuſque Imperium tantis opibus, tanta beneuolentia populorum, tot clariſſimis victorijs, tot ſacrarum ædium munificentiſſimis ædificijs nobilitauit, vt poſt magnum Conſtantinum nullus Imperator felicior, nullus Eccleſiæ vtilior fuiſſe videatur. Teſtatur deinde conſenſus, & approbatio orbis terræ. Siquidem Carolo Magno à Leone Pontifice Imperatore appellato non modo Romanus populus lætiſſimis vocibus acclamauit; nec ſolùm vniuerſa Italia, Gallia, Germania, Pannonia, totus denique Occidens nouum Imperium gratiſſimè excepit; ſed etiam ab Aſia, & Aphrica maximorum Regum legationes gratulatoriæ cum muneribus magnis ad Carolum aduenerunt. Inuidiam quoque ſuſcepti nominis Conſtantinopolitanis Imperatoribus, ſuper hoc indignantibus magna tulit patientia, vicitque eorum contumaciam magnanimitate, qua illis proculdubio longè præſtantior erat, mittendo ad eos crebras legationes, & in exemplis Fratres illos appellando. Ipſi itaque Græci Imperatores tametſi alioqui æmuli, & hoſtes Latinorum per legatos imperium Caroli agnouerunt, eumque Imperatorem, & Auguſtum ſalutauerunt. Denique teſtantur omnes conſequentes ætates, ſiquidem ab anno Domini 801. quo anno in Germanos Imperium translatum eſſe conſtat, omnes omninò Chriſtiani Imperium Romanum apud Germanos eſſe crediderunt; neque vllus fuit Princeps, aut Rex Chriſtianus, qui Caroli Magni ſucceſſores, vt veros, legitimoſque Imperatores non agnouerit, aut qui ſe eis poſthabitum ægrè tulerit.

Succeſſio Caroli Magni.

Porrò de translatione Imperij, à Fran. ad Saxones, vt res faciliùs percipiatur narranda eſt hiſtoria ſucceſſionis à Carolo Magno, vſque ad Othonem. Itaque Carolus Magnus à Leone Tertio Pontifice Romæ anno 800. coronatus, ſucceſſorem habuit Ludouicum Filium, quem Stephanus IV. aliàs V. Papa Remis in Gallia coronauit, anno 815. Ludouico Lotharius filius ſucceſſit, quem Paſchalis Papa Romæ coronauit anno 822. Lothario ſucceſſit filius Ludouicus, quem Sergius Papa II. Romæ coronauit anno 844. Ludouico Carolus Caluus ſucceſſit, qui huius Ludouici patruus erat; Lotharij ſcilicet frater, ex Patre Ludouico Seniore, Carolum autem Caluum coronauit Romæ Ioannes VIII. anno 874. Carolo Caluo Ludouicus Balbus filius ſucceſſit anno 877. quem idem Ioannes VIII. coronauit. Ludouico Balbo ſucceſſit Carolus Craſſus, Ludouici Regis Germaniæ Filius, qui Ludouicus Caroli Magni, ex Ludouico filio nepos erat. Coronauit eum idem Ioannes VIII. Romæ anno 878. Carolo Craſſo Arnulphus ſucceſſit, quem Papa Formoſus coronauit Romæ anno 896. Fuit autem Arnulphus Carolomanni filius Ludouici Germaniæ Regis nepos. Arnulpho ſucceſſit filius Ludouicus, Ludouico Chunrardus, Arnulphi ex alio Chunrardo nepos. Atque hic ſeries deſijt Caroli Magni, & gentis Francorum. Chunrardus ſucceſſit Henricus I. ex gente Saxonum cognomento auceps. Nam, & ſi is Henricus nepos erat Arnulphi Imperatoris ex filia, tamen ex Patre, non Francus erat, ſed Saxo. Porro nullus horum trium coronam imperialem habuit, vt Hiſtorici omnes teſtantur. Henrico autē filio Otho ſucceſſit, quam Ioannes Papa VII. Romę coronauit.

Quæ-

Felicitas Caroli Magni.

Quæſtio Reip.

Quæſtio igitur eſt. Cœperitne Saxonum Imperium in Henrico, an in Othone? Ego Imperatorum primum ex gente Saxonum Othonem Magnum fuiſſe, eumque à Romano Pontifice Imperium accepiſſe nullo negotio demonſtrari poſſe cenſeo.

Primùm Henricum Patrem Othonis Regem tantùm, non Imperatorem fuiſſe teſtis eſt ille idem Henricus, qui Regio nomine contentus, inſignia, & appellationes cæteras, nec non vnctionem, & coronationem à Ioanne X. Pontifice oblatam recuſauit, vt cuſtos potius Imperij, quàm Imperator dici poſſit. Accedant ſecundò ſequentium Principum eiuſdem nominis teſtimonia. Nam Henricus, Conradus, & tres alij Henrici, qui poſt Othonem Tertium imperarunt in diplomatibus ſuis, ita nomina ſua inſcribunt, vt nullo modo Conradum, & Henricum, qui antè Othonem regnarunt inter Imperatores habuiſſe videantur. Non enim ſe ſcribunt Conradum Secundum Henricus 2. 3. 4. 5. Sed Chunrardum Primum, & Henricum 1.2.3.4. quibus etiam numerorum notis diſtingui ſepulchra Conradi, & poſteriorum trium Henricorum, quæ adhuc Spiræ extant, teſtis eſt Onuphrius. De Ludouicis res eſt manifeſta. Nam ſi Ludouicus Arnulphi Imperatoris filius, qui corona caruit Imperator fuerit neceſse eſt quartus fuerit. Tres enim ante ipſum Ludouici præceſserunt, ſenior, iunior, Balbus, at ſi quartus eſt, Arnulphi filius, qua ratione Ludouicus Bauarus, & ſe ipſum quartum, non quintum in omnibus ſuis diplomatibus vocat, & quartus, non quintus ab omnibus Auctoribus appellatur. Accedant teſtimonia etiam veterum grauiſsimorumque Hiſtoricorum.

DE ECCLESIA MILITANTE.

LIBER QVARTVS.

CAPVT PRIMVM.

De nomine Concilij, origine, & partitione.

HActenus de capite Militantis Eccleſiæ, nunc de ipſa Eccleſia diſſerendum erit. Quia verò Eccleſia bifariàm cooſiderari poteſt, vt in Concilijs congregata cernitur, & vt toto orbe terrarnm diffuſa eſt, propterea nos qnoque primùm de Coocilijs, tnm de ipſa Eccleſia diſputabimus.

Concilij origo. Porrò Concilij nomine idem ſignificatur in Eccleſia, quod oomine comitiorum in regnis. Nam ſicut cùm oritur controuerſia in Republica conueniunt in vnum Principes Regni, vel Magiſtratus, ac ſtatuunt, quid facto opus ſit; ita in Eccleſia cum oritur controuerſia aliqua de Religione conueniunt Præſules Eccleſiarum, & ſimùl collatis ſententijs ſtatuunt, quod bonum videtur.

Act. 15. Ita actum videmus in Act. vbi primùm cæperunt Concilia Chriſtiana celebrari, ac deinceps ſingulis ætatibus. Hanc autem originem Conciliorum probabile eſt, eſſe Diuinam.

Nam Concilium Chalcedonenſe, VI. Synodus, Cœleſtinus Papa, & Toletanum III. Concilium noo procul ab initio docent Concilia eſſe demooſtrata à Chriſto illis verbis;
Matth. 18. *Vbi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo illic ego in medio illorum ſum.*

Deinde credibile eſt Apoſtolos, qui pleni erane Spiritu ſancto, nonniſi ipſo Spiritu ſancto admoocote primnm Coocilium con-
Act. 15. gregaſſe. Vode etiam dicunt, *Viſum eſt Spiritui ſancto, & nobis*. Præterea. Etſi ratio naturalis dictet, vt io rebus dubijs Princeps conſulat homines peritos, tamen vt ſoli Epiſcopi conoocentur, & ij oon ſint Conſiliarij, ſed Iudices, non videtur ſolius humanę rationis inuentum. Denique, certum eſt Conciliorum celebrationem, quæ omnibus ſæculis io Eccleſia fuit, de Apoſtolica traditione deſcendere; Apoſtolicas verò traditiones ego quidem humana inuenta appellare non auderem.

Nomen Concilij. Nomen Latinum Concilij inuenitur paſſim in Teſtamento veteri, & nouo, pro congregationibus Iudæorum, ſed Græcum nomen ideſt *Synodos*, oon inuenitur in Scriptura. Vbi enim latinè legimus Concilium in Gręco textu vbique eſt *Synedrion*, vel *Synagoga*. Inuenitur autem nomen Synodi primùm in Can. 38.
Canonibus Apoſtolorum, vbi iubentur Epiſcopi ſingulis annis bis celebrare Concilia.

Sunt autem Conciliorum quatuor genera. Quædam enim ſunt generalia, quædam Diuiſio 1. Conc.
oationalia, quædam prouincialia, quædam diœceſana.

Generalia dicuntur ea, quibus intereſſe poſſunt, & debent Epiſcopi totius orbis, Generalia.
niſi legitimè impediantur, & quibus nemo rectè præſidet, niſi Summus Pontifex, aut alius eius nomine. Inde enim dicuntur Æcumenica, ideſt orbis terræ Concilia.

Natiooalia dicuntur, in quibus conueniunt Archiepiſcopi, & Epiſcopi vnius regni, Nationalis.
vel nationis, quibus præeſt aliquis Patriarcha, vel Primas. Qualia ſunt multa Concilia Romana, Toletana, & Aphricana. Ea autem licèt ſint reuera diſtincta à Generalibus, & Prouincialibus tamen vtrorumque nominibus interdum appellantur.

Prouincialia dicuntur, in quibus conueniunt tantùm Epiſcopi vnius prouinciæ, Prouincialia.
quibus præeſt Archiepiſcopus, ſiue Metropolitanus. Et huius generis ſunt plurima io tomis Coneiliorum.

Diœceſana ſunt, in quibus conueniunt Diœceſana
tantùm Presbyteri vnius Epiſcopatus, & ijs Epiſcopus præeſt. Cuius generis pauciſſima extant, nec immeritò, nam vix dici poſſunt Concilia, cùm io eis ordinariè nullus ſit, qui iuriſdictionem habeat præter vnum Epiſcopum, qui præeſt.

Altera eſt partitio Cooeiliorum. Quæ- Diuiſio 2.
dam enim ſunt ab Apoſtolica Sede approbata, atque ab Eccleſia vniuerſa recepta. Talia ſunt decem & octo. Videlicèt:

1 Nicænom I.
2 Conſtantinopolitanum I.
3 Epheſinum I.
4 Chalcedonenſe.
5 Conſtantinopolitanum II.
6 Conſtantinopolitanum III.
7 Nicænum II.
8 Conſtantinopolitanum IV.
9 Lateranenſe I.
10 Lateranenſe II.
11 Lateranenſe III.
12 Lateranenſe IV.
13 Lugdunenſe I.
14 Lugdunenſe II.
15 Viennenſe.
16 Florentinum,

17 La-

Digitized by Google

17 Lateraneuſe V.
18 Tridentinum.

Quædam ſunt omninò reprobata; & ſunt octo.

1 Antiochenum.
2 Mediolanenſe.
3 Atiminenſe.
4 Epheſinum II.
5 Conſtantinopolitanum ſub Leone Iſauro.
6 Conſtantinopolitanum ſub Conſtantino Copronimo.
7 Piſanum.
8 Witembergenſe.

Quædam ſunt partim confirmata, partim reprobata, & ſunt ſex.

1 Sardiceuſe.
2 Syrmienſe.
3 Quiniſextum.
4 Francofotdienſe.
5 Conſtantienſe.
6 Baſileenſe.

Quædam nec manifeſtè approbata, nec manifeſtè reprobata, vt Piſanum licèt hoc membrum in Concilijs particulatibus potiſſimùm locum habeat.

Concilium 1. ex approbatum. Ex approbatis. Primum eſt Nicænum, quod quidem celebratum eſt ab anno Domini CCCXXVII. vſque ad annum CCCXXX; qui fuit annus XV. Silueſtri Papæ, & XX. Conſtantini Imperat. Conuenerunt Epiſcopi CCCXVIII. è quibus erant Patriarchæ, Alexander Alexandrinus, Euſtathius Antiochenus, Macarius Hieroſolymitanus, & Metrophanes Conſtautinopoliranus, quamuis hi duo poſtremi non erant eo tempore Patriatchæ, ſed diù poſtea, eam dignitatem adepti ſunt. Quidam etiam Metrophanem non per ſe, ſed per legatum Alexandrum, qui poſtea ei ſucceſſit in Epiſcopatu adſuiſſe volunt. Hæ duæ potiſſimùm conttouetſiæ definitæ ſunt. Vna de die Paſchatis. Altera de Diuinitate Chtiſti aduersùs hæteſim Arianorum, ipſo Ario Principe hæreſeos, poſt annos decem in latrinis, dum aluum purgaret, fœdè defuncto.

2. Approbatum. Seennda eſt Synodus Conſtantinopolitaua, quæ celebrata eſt aduersùs Macedonium negantem Spiritus ſancti diuinitatem, Theodoſio ſeniore imperante, ac Damaſo Summo Pontifice. Conuenerunt Epiſcopi ex diuerſis prouincijs C.L. è quibus Patriarchæ fuerunt Nectarius Conſtantinop. Timotheus Alexandrinus, Meletius Antiochenus, & Cyrillus Hietoſolymitanus. Tempus Synodi huius incidit teſte Proſpero in annum Domini CCCLXXXIII; vel in annum ſequentem, vt vult Socrates, aut iuxta Onuphtium in annum CCCLXXXI.

3 Tertia Synodus eſt Epheſina I; quæ coacta eſt à Theodoſio iuniore Imperatore, & Cœleſtino I. Summo Pontifice. Conuenerunt Epiſcopi CC; ex quibus Pattiarchæ fuerunt Cyrillus Alexandrinus, qui locum etiam Romani Pontificis obtinebat; Ioannes Antiochenus, & Iuuenalis Hieroſolymitanus. Quamquam Ioannes, quia ſe adhuc in itinere conſtituto Coucilij decretum factum fuetat Initio diſſentire cæperat à Cyrillo, poſtea tamen tecounciliati ſunt, atque idem ſenſerunt. Cauſa fuit Neſtorij Conſtantinopolitani Epiſcopi noua hæreſis, quæ Chriſtum in duas petſonas diuidebat, celebtata fuit anno Domini CCCCXXXIV.

Quarta Synodus eſt Chalcedonenſis; 4.
quæ collecta eſt aduersùs hæreſim Eutychetis Archimandritæ, quæ vnam tantùm in Chriſto natutam aſſerebat poſt Incarnationem. Acta verò eſt hæc Synodus Leone I. Pontif. Max. & Martiano Auguſto, conſulatu eiuſdem Martiani, qui incidit in annum Chtiſti CCCCLIV. iuxta computum Matth. Palmerij, & Gregotij Holoandri, vel CDLII. iuxta Marianum Scotum, & Sigebertum, vel CDLI. iuxta Onuphrium. Epiſcopi adfuerunt DCXXX; ex quibus Patriarchæ erant Dioſcorus Alexandrinus, qui tamen mox eiectus eſt. Maximus Antiochenus, Anatolius Conſtant; & Iuuenalis Hietoſolymit.

Quinta Synodus vera apud Conſtanti- 5.
nopolim acta eſt Summo Pontifice Vigilio, & Iuſtiniano ſeniote Imperat. anno XII. poſt conſulatum Baſilij, qui eſt Dominicæ Incarnationis DLIII; vel DLVI. iuxta Pſellum. Conuenernnt Epiſcopi CLXV; è quibus eraut Patriarchæ Eutychius Conſtantinopol. Apollinaris Alexandrinus, Domnious Antiochenus, & Euſtochius, Hietoſolym. qui tamen non pet ſe, ſed pet legatos interfuit. Cauſa congregandi Concilij fuit Origenis hæreſis. quæ tunc inualeſcebat. Itaque damnatus eſt Origenes, & ſimul Dydimus, & Euagrius eius Sectatores; uecnon Theodori Mopſueſteni, & Theodoreti Cyrenſis ſcripta, & epiſtola, quæ dicebatur Ibæ ad Marim Perſam.

Sexta Synodus celebrata eſt apud Con- 6.
ſtantinopolim anno XII. Conſtantini IV. qui erat Domini DCLXXXI; vel DCLXXXV. iuxta Pſellum. Conuenerunt Epiſcopi CCLXXXIX. Patriarchæ fuerunt duo, Geotgius Conſtantinop. & Macharius Antiochenus. Nam Alexandrinæ, & Hieroſolymitanę Eccleſiarum ſolùm Legati quidam adfuerunt. Summus quoque Pontifex Agatho per legatos ſuos interfuit & præſedit. In ea ſynodo damnata eſt hæreſis eorum, qui vnam tantùm in Chriſto voluntatem eſſe volebant.

Septima Synodus congregata eſt apud 7.
Nicæam anno VIII. Conſtantini & Irenæ. Fuit is annus Chriſti D. CCLXXXI. ſi Paulo Diacomo credimus, vel D. CCLXXXVI. ſi credimus Cedreno. Conuenerunt Epiſcopi CCCI., è quibus Patriarcha vnus fuit Tharaſius Conſtantinopol. cæterorum Patriarcharum ſolùm Legati adſuerunt. Adrianus Papa per Legatos ſuos præſedit, ac vnà cum reliqua Synodo eos damnauit, qui ſacras Chriſti, & Sanctorum imagines omni honore ſpoliabant.

Octaua Synodus eſt Concilium IV. Con- 8.
ſtantinop. quod celebratum eſt Adriano II. Summo Pontifice, & Baſilio Auguſto anno tettio eiuſdem Baſilij, qui annus erat Domini DCCCLXX. Conuenerunt Epiſcopi CCCLXXXIII. è quibus vnus Patriarcha Photius, ac deinde Ignatius Conſtantinopolitanus; cæteri per Legatos adfuerunt. Eſt autem obſeruandum tres Synodos in cauſa Photij Conſtantinopoli celebratas. Vna tempore Nicolai I. Pontiſ. & Michaelis Imperat. in qua fuit Ignatius depoſitus, & ordinatus Photius. Nec eſt dubium hanc Synodum fuiſſe

prophanam. Altera eſt ea, quam nos diximus octauam, quæ extat quamuis imperfecta in tomis Conciliorum, in qua depoſito Photio iterum reſtitutus eſt Ignatius. Tertia eſt, quam tempore Baſilij Imperat. per ſuos Legatos celebrauit Ioannes VIII. Adriani Succeſſor, in qua defuncto iam Ignatio iterum reſtitutus eſt Photius. Atque hactenus de Concilijs Orientalibus. Nunc ad Occidentalia veniamus.

9. Nonum Concilium eſt Lateranenſe I. Epiſcoporum DCCCC. & amplius anno MCXXIII. contra Saracenos pro recuperanda terra Sancta tempore Callixti II. & Henrici V. Imperat.

10. Decimum eſt Lateranenſe II. Epiſcoporum mille, anno MC. XXXIX. contra Antipapas & pro iure Cleri tempore Innocentij II. & Lotharij Imperat.

11. Vudecimum eſt Lateranenſe III. Epiſcoporum ferè CCC. pro reformatione Eccleſiæ & contra Waldenſes anno MCLXXX. Alexandri III. & Friderici I. Imperat.

12. Duodecimum eſt Lateranenſe IV. Patrum MCCLXXXIII. ex quibus etiam erant Epiſcopi CDLXIII. anno MCCXV. contra varias hæreſes, & pro terra ſancta tempore Innocentij III. & Friderici II.

13. Decimum tertium eſt Lugdunenſe I. anno MCCXLV. contra Imperatorem Fridericum & pro terra Sancta tempore Innocentij IV., & Friderici II. Extant huius Concilij aliqua decreta in 6. Decretalium.

14. Decimum quartum eſt Lugdunenſe II. Patrum ferè mille, ex quibus Epiſcopi erant DCCLXXIV. contra errorem Græcorum tempore Gregorij X. & Rodulphi Imperatoris. Extant ex hoc Concilio quædam in 6. Decretalium.

15. Decimum quintum eſt Viennenſe Epiſcoporum CCC. anno MCCCXI. contra varias hæreſes tempore Clementis V., & Henrici Imperat. VII. Extant ex hoc Concilio decreta, quæ dicuntur Clementinæ.

16. Decimum ſextum eſt Florentinū (omitto Piſanum, Conſtantien. & Baſil. de quibus poſtea) anno MCDXLIX. Patrum CXLI. qui ſubſcripſerunt, & multorum aliorum. qui ante ſubſcriptionem diſceſſerant, vt in fine Concilij annotatur tempore Eugenij IV. & Alberti Imperat. contra errores Græcorum.

17. Decimum ſeptimum eſt Lateranenſe V. Patrum CXIV. contra ſchiſmaticos, & pro varijs negotijs tempore Iulij II. & Leonis X., & Maximiliani Imperat. Cæpit anno MDXII. finem habuit anno XVII.

18. Decimum octauum eſt Tridentinum anno M. D. XLV. inchoatum anno LXIII. finitum contra hęreſes Lutheranorum tempore Pauli III. Iulij III. ac Pij IV., & Caroli V. ac Ferdinandi Imperat. Numerus Patrum his verbis deſcribitur à Gaſpare Villapandeo diſput. 5. de Concilio Trident. Adſunt, inquit, ſex Cardinales, quatuor Legati, Patriarchæ tres, Archiepiſcopi triginta duo, Epiſcopi ducenti, viginti octo, Abbates quinque, Generales Ordinum Miniſtri ſeptem, Epiſcoporum procuratores plurimi.

Diſt. 16. Can. Sancta octo. Ex his Concilijs nullum eſt, quod non ſit à Pontifice probatum, & à Catholicis recipiatur. Nam de primis octo Concilijs patet ex decreto. De nouem ſequentibus Concilijs ex eo patet eſſe probata, quod in eis præfuerit Summus Pontifex. De Vltimo patet ex confirmatione Pij IV. At Græci recipiunt tantùm prima ſeptem Concilia. Lutherani autem tantùm recipiunt prima ſex. Eutychiani, qui adhuc inueniuntur in Aſia tantùm recipiunt prima tria. Neſtoriani, qui etiam in Oriente reliqui ſunt, tantùm recipiunt prima duo. Ttinitarij, qui in Hungaria, & Polonia nunc verſantur nullum recipiunt.

Primum generale opinione Arianorum reprobatum eſt Concilium Antiochenum anno CCCXLV. in anno V. Conſtantij; in quo damnatus eſt Athanaſius & via patefacta ad euerſionem Concilij Nicæni I. Concilium 1. reprobatum.

Secundum eſt Mediolanenſe Epiſcoporum pluſquam CCC. anno CCCLIV. tempore eiuſdem Conſtantij, in quo etiam obliquè fides Catholica damnata eſt. 2.

Tertium generale eſt Ariminenſe Epiſcoporum DC. ſub eodem Conſtantio anno CCCLXIII., in quo ſublatum eſt de ſymbolo nomen *Omouſios*. Huius Concilij fuit quaſi pars quædam, Seleucienſe in Oriente. 3.

Quartum eſt Epheſinum II. tempore Thedoſij iunioris anno CCCC. XLIX. in quo factione Dioſcori occiſus eſt S. Flauianus Epiſcopus Conſtantinop., & Legati Pontificis Romani Leonis fugari, ac demum hæreſis Eutychiana confirmata. Reprobata eſt hæc Synodus à Leone in epiſt. ad Clerum, & populum Conſtantinop., & alijs. 4.

Quintum eſt Concilium Conſtantinopolit. ſub Leone Iſauro contra Sacras imagines anno DCCXXX., qui fuit decimus tertius Imperij eiuſdem. Reprobatum eſt, quia non interfuit vllus Patriarcha excepto S. Germano, qui tamen non conſenſit, & ideo à ſua ſede Conſtantinopol. deiectus eſt. 5.

Sextum eſt Concilium Conſtantinopol. ſub Conſtantino Copronymo anno DCCLV. Conuenerunt autem Epiſcopi CCCXXXIII. ſed nullus adfuit Patriarcharum excepto Pſeudoepiſcopo Conſtantinop. Definitum eſt in Concilio abolendas eſſe Chriſti, & Sanctorum imagines. Reprobatum eſt hoc Concilium in VII. Synodo. 6.

Seprimum eſt Concilium Piſanum anno 1511. congregatum ab Imperatore, & Rege Galliæ, & aliquot Cardinalibus contra Iulium II., & reprobatum poſt in Concilio Lateranenſi ſub Iulio Secundo. 7.

Octauum poteſt numerari Concilium Vuitembergenſe, quod Lutherani Generale vocant CCC. Paſtorum Præſide Luthero anno M. D. XXXVI. 8.

Primum Concilium Generale partim confirmatum, partim reprobatum, eſt Sardicenſe Concil. Epiſcoporum CCCLXXXVI. anno Domini CCCLI. tempore Conſtantij, & Iulij I. ex quibus CCC. Epiſcopi Occidentales fidem Catholicam confirmarunt, quam exponit Hilarius libro de Synodis, reliqui LXXVI. Epiſcopi Orientales fidem Arianam ſcripſerunt. 1. Partim cōfirmatum, partim reprobatum.

Secundum eſt Concilium Syrmienſe, quod celebratum eſt annis quinque poſt Sardicenſe Liberio Summo Pontifice, & Conſtantio Imperat. In hoc enim Concilio duæ formulæ 2.

Google

mulæ fidei diſſentientes inter ſe edire ſunt. Vnam compoſuit Græcè Marcus Arethuſius, qui poſtea ſub Iuliano illuſtre martyrium pertulit; quæ quidem eadem eſſe videtur, quam Hilarius in lib. de Synodis propè extremum vt Catholicam explicat. Alteram compoſuerunt alij Latinè, plenam aperta blaſphemia, quam Hilarius reprehendit in libro de Synodis non procul ab initio. In eodem etiam Concilio Photini hæreſis damnata eſt, quam damnationem omnes Eccleſiæ probauerunt.

3. Act. 4. Tertium eſt Concilium Quiniſextum, in quo continentur canones Trullani. Sciendum eſt enim ex Tharaſio diſputante in VII. Synodo, VI. Synodum, quæ tempore Conſtantini IV. celebrata eſt nullos canones edidiſſe, ſed poſt annos aliquot tempore Iuſtiniani Epiſcopos rediſſe Conſtantinopolim, & in Palatio, quod dicitur Trullum CI. canones edidiſſe, qui dicuntur Trullani & à Balſamone vocatur Concilium Quiniſextum, quia non eſt hæc Synodus V., nec VI., ſed canones addidit V. & VI. Synodo.

Quo tempore hæc Synodus habita ſit, non eſt æquè certum. Nam Theophanes quidam hiſtoricus docet celebratam hanc Synodum anno XXVII. à veræ ſextæ Synodi diſſolutione, nimirum anno II. Imperij Iuſtiniani inſtarrati. At Tharaſius in VII. Synodo act. 4., & Epiphanius in eadem Synodo act. 6. tom. 1. dicunt poſt quinque annos à diſſolutione Concilij hos canones editos; quod certè probabilius mihi videtur. Nam alioquin non video, quæ fuerit illa erratica Synodus Conſtantinopoli à Iuſtiniano habita tempore Sergij Papæ, quam idem Papa reprobauit. Nam anno XVII. à diſſolutione Concilij VI. non ſedebat Sergius Papa, ſed Conſtantinus Papa, & certè Beda, & Tharaſius, antiquiores Theophane ſunt. Hos igitur canones dicimus partim reprobatos quia non interfuit Summus Pontifex, nec per ſe, nec per Legatos, dum iſti canones fierent & apertè Sergius Papa reprobauit erraticam iſtam Synodum, partim autem approbatos quia etſi canones illi ex ſe nullam vim habeant, tamen aliqui poſtea probati ſunt à Pontificibus, & alijs legitimis Concilijs, qualis eſt canon LXXXII. de pingendis imaginibus receptus ab Adriano Papa, & VII. Synodo, act. 2., & 4.

4. Quartum eſt Concilium Francofordienſe; quod celebratum eſt anno DCCXCIV. Adriano I. Pontifice, & Carolo Magno Rege Francorum, quod Concilium ab Adriano confirmatum fuit quantum, ad eam partem, in qua definitur Chriſtum non eſſe filium Dei adoptiuum, & ab eodem reprobatum quantum ad alteram partem, in qua ex errore damnatur VII. Synodus.

5. Quintum eſt Conciliũ Conſtantienſe Patrũ ferè mille, ex quibus Epiſcopi ampliùs CCC. anno MCDXIV. inchoatum ſub Ioanne XXIII. & anno XVIII. finitum ſub Martino V. & Sigiſmundo Imp. hoc Concilium quantùm ad primas ſeſſiones, vbi definit Concilium eſſe ſupra Papam, reprobatum eſt in Concilio Florentino, & Lateranenſi vltimo; quantùm ad vltimas ſeſſiones, & ea omnia, quæ probauit Martinus V. ab omnibus Catholicis recipitur.

Sextum eſt Concilium Baſileenſe inchoatum anno MCDXXXI. & continuatum Baſileæ, ac deinde Lauſannæ vſq; ad annum XLIX. quo tempore ceſſit Nicolao V. Pontifici tam Concilium quàm Papa Felix V. in ſchiſmate ab ipſo Concilio creatus. Huius Concilij nihil eſt ratum, & probatum, niſi quædam diſpoſitiones circa beneficia, quæ à Concilio factæ fuerant, quas (pacis, & vnitatis gratia) Nicolaus V. approbauit, Concilium verò ipſum reprobatur in Concilio Lateranenſi vltimo. 6.

Generale Concilium, nec approbatum, nec reprobatum videtur eſſe Concilium Piſanum, quod anno MCDIX. depoſuit Gregorium XII. & Benedictum XIII. & elegit Alexandrum V. ſiquidem Antoninus aſſerit conciliabulum illegitimum, non verum Eccleſiæ Concilium fuiſſe. Et euentus idem oſtendiſſe videtur, coactum enim fuit ad ſchiſma tollendum, & tamen illud non ſuſtulit, ſed auxit. Si autem ſine dubio fuiſſet reprobatum etiam ſine dubio Alexander VI. ſe non ſextum, ſed quintum appellaſſet. Adde quod eſt ferè communis opinio Alexandrum, & qui ei ſucceſſit Ioannem fuiſſe veros Pontifices. At certè ex tribus, qui ſe tum pro Pontificibus gerebant, iſti maximè, vt veri Pontifices colebantur. ſeſſ. 11. Concilium nec approbatum, nec reprobatum p. 3. tit. 22. c. 5. §. 2. & 3. Summa hiſtor.

CAPVT II.

De Cauſa finali, efficiente, materiali, & formali Conciliorum.

CAuſæ finales præcipuæ, ob quas Concilia celebrantur, ſex numerari ſolent.

Prima eſt hæreſis noua, ideſt numquam anteà iudicata, ob quam coacta ſunt prima ſeptem Generalia Concilia: ſemper enim Eccleſia tanti fecit periculum nouatum hæreſum, vt non putauerit, aliter poſſe reſiſti, quàm ſi omnes, aut certè permulti Principes Eccleſiarum coniunctis viribus, & quaſi agmine facto irruerent in hoſtes fidei. 1. Cauſa. fin.

Secunda eſt ſchiſma inter Romanos Pontifices. Hac enim de cauſa celebratum eſt Concilium tempore Cornelij. Item aliud tempore Damaſi, & rurſùm alia temporibus Symmachi, Innocentij II. & Alexandri III. & Piſanum, atque Conſtantienſe temporibus Gregorij XII. & Benedicti XIII. Nullum enim eſt potentiùs remedium Concilio, vt ſæpè probatum eſt. 2. Cauſa.

Tertia eſt reſiſtentia communi hoſti totius Eccleſiæ. Hoc modo coacta ſunt Concilia ab Vrbano II. Callixto II. Eugenio III. alijſque Pontificibus pro bello contra Saracenos. 3. Cauſa.

Item ad deponendum Imperatorem celebrata ſunt Concilia à Gregorio III. contra Leonem III. Iconomachum, à Gregorio VII. contra Henricum IV. ab Innocentio IV. contra Fridericum II.

Quarta cauſa eſt ſuſpicio hereſis in Romano Pontifice, ſi fortè accideret, vel etiam tyrannis incorrigibilis tunc enim deberet congregari generale Concilium, vel ad deponendum Pontificem, ſi conueniretur hæreti- 4. Cauſa.

Digitized by Google

ticus, vel certè ad admonendum, ſi in moribus videretur incorrigibilis. Ob iſtam cauſam legimus celebratum Concilium Sinueſſanum in cauſa S. Marcellini, & Romana Concilia in cauſa Damaſi Sixti III. Symmachi, & Leonis III. & IV. quorum nullus à Concilio damnatus fuit, ſed Marcellinus ſibi ipſe coram Concilio pœnitentiam iniunxit reliqui ſe purgauerunt.

5. Cauſa. Quinta cauſa eſt dubitatio de electione Romani Pontificis. Si enim Cardinales non poſſent, aut non vellent Pontificem creare, aut certè omnes ſimul perirent, aut aliundè fieret verè dubium, ad quos pertineret huiuſmodi electio, ad Concilium Generale ſpectaret decernere de electione futuri Pontificis, quamquam non eſt veriſimile id aliquando euenturum.

6. Cauſa. Sexta eſt reformatio generalis abuſuum, & vitiorum, quæ in Eccleſiam irrepunt; tametſi enim ſolus Pontifex poteſt leges toti Eccleſiæ præſcribere, tamen longè ſuauius res agitur, cum approbante Concilio Generali ſummus Pontifex eiuſmodi leges præſcribit. Hinc videmus omnia ferè generalia Concilia canones edidiſſe de reformatione.

Dubit. Reſp. Ex his cauſis facile erit iudicare, ſintne modo vtilia, an etiam planè neceſſaria Concilia ad Eccleſiæ conſeruationem. Et quidem de generalibus Concilijs, ità ſtatuo eiuſmodi Conciliorum conuocationes vtiliſſimas, & ſuo quodam modo neceſſarias, non tamen abſolutè, & ſimpliciter neceſſarias eſſe. Id quod mihi facilè perſuadeo. Primum ex eo quod primis trecentis annis caruit Eccleſia Concilijs generalibus, nec tamen perijt. Quemadmodum enim annis illis trecentis Eccleſia ſine Concilijs generalibus incolumis manſit; ſic etiam potuiſſet ſine dubio alijs 300. & rurſùm alijs DC. atque alijs mille permanere, nam non defuerunt illo etiam tempore multæ hæreſes, multa ſchiſmata, multa vitia, atque abuſus, quæ tamen omnia Eccleſiam Catholicam opprimere non potuerunt.

Denique; Accedit etiam illud; quod nulla ex enumeratis cauſis generale Concilium abſolutè neceſſarium eſſe conuincit. Nam primùm emendatio vitiorum, & abuſuum (vt à poſtrema cauſa incipiamus) fieri poteſt ſatis commodè, tum per leges ſummi Pontificis, tum per Conciliorum Prouincialium decreta; licèt id ſuauius fiat per Concilia, vt diximus, Generalia. Illa autem cauſa de electione ſummi Pontificis fieri non poteſt, ſi moraliter, non metaphyſicè loquamur, vt vnquam vſu veniat. Quis enim credat futurum aliquando, vt Cardinales, aut non velint, aut non poſſint creare Pontificem? Quod ſi etiam id accideret, vix dubium eſſe poteſt, ad quos pertineret electio. Nam cùm Romanus Epiſcopatus euectus ſit ad ſummum Eccleſiæ Pontificatum, eorum ſine dubio eſt ſummum Pontificem eligere, quorum eſt Romanum Epiſcopum eligere. Quorum autem ſit Romanum Epiſcopum eligère, non magis dubium eſſe poſſet remotis Pontificum conſtitutionibus, quam ad quos pertineat aliarum ciuitatum Epiſcopos eligere. Illud conſtat propter eiuſmodi cauſam nullum hactenus Concilium Generale conuocatum eſſe. Quod idem de quarta cauſa dici poteſt; Nam propter ſuſpiciones de doctrina, & vita Pontificis numquam conuenerunt, niſi Prouincialia, aut Nationalia Concilia. Nec ſanè videtur maiori Concilio opus eſſe, nam dum eſt verè Pontifex non poteſt ab vllo Concilio iudicari, niſi fortè tribuat ipſe Concilio poteſtatem examinandi cauſam ſuam, & ſententiam diſcretiuam, non tamen coactiuam ferendi. Hanc autem poteſtatem poteſt æquè Papa tribuere Concilio particulari, atque vniuerſali.

Iam verò tertia cauſa non exigit neceſſariò generale Concilium duplici nomine. Primùm, quia non eſt abſolutè neceſſarium, vt communi hoſtis qualis eſt Turca reſiſtatur. Si enim Eccleſia conſeruari potuit ſub immaniſſimis perſecutionibus Neronis Domitiani, Decij, Diocletiani, cur non poſſet etiam ſub perſecutione Turcarum? Deinde quis non videt, etiam ſine generali Concilio poſſe bellum indici communi hoſti, quemadmodum ſæpè factum eſt.

Denique. Nec primam, nec ſecundam cauſam neceſſariò poſtulare generalis Concilij conuocationem teſtantur præterita tempora. Nam ſi ad extinguendas ſeptem hæreſes celebrata ſint ſeptem Concilia generalia, pluſquam centum hæreſes extinctæ ſunt à ſola Sede Apoſtolica cooperantibus Concilijs particularibus, & ſi vnum ſchiſma ſublatum eſt per Generale Concilium Conſtantienſe, ſchiſmata ſupra quinque, & viginti ſine Concilio generali ſublata ſunt.

Quamuis autem generalia Concilia non ſint abſolutè neceſſaria, tamen Concilia aliqua, ſiue generalia, ſiue particularia ſunt omninò neceſſaria eſſe ad bonam Eccleſiæ administrationem vix in quæſtionem aduocari poſſe dubito. *Nam ſi neceſſe eſt, vt veniant ſcandala*, vt ait Dominus, *& oportet hæreſes eſſe*, vt Apoſtolus ait, certè neceſſe eſt etiam, vt in Eccleſia ſit certum aliquod Iudicium, quo & ſcandala tolli, & hæreſes damnari poſſint, alioquin breui tempore Eccleſia vniuerſa in partes ſcinderetur, & periret, nam *omne regnum in ſe ipſum diuiſum deſolabitur*. Neceſſitas Concilior. Matth. 18. 1. Cor. 11. Matth. 12.

Etſi verò ſummus Pontifex iudex eſt vice Chriſti omnium controuerſiarum, eique obtemperare debet fraternitas vniuerſa, tamen non debet Pontifex in controuerſijs fidei dijudicandis, aut ſolo ſuo iudicio fidere, aut expectare diuinam reuelationem, ſed adhibere diligentiam quantam res ipſa poſtulat, & ordinaria media, & tum demum expectare aſſiſtentiam Spiritus ſancti, & directionem diuinam. Porrò medium ordinarium, ac proinde neceſſarium eſſe Concilium, magnum, aut paruum, vnum vel plura, prout ipſe iudicauerit facile probari poteſt.

Primùm ex illa diuina promiſſione. Vbi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo illic ſum in medio eorum. Hunc enim locum de Concilijs intelligit Synodus Chalcedonenſis, & aliæ Synodi. Matth. 18. *In epiſt ad Leonem.*

Secundò ex facto Apoſtolorum, qui cum poſſent etiam ſeorſim ſinguli definire controuerſias, tamen ne viderentur negligere medium ordinarium, & à Chriſto ipſo demonſtratum, non ſine Concilio controuerſiã de legalibus Antiochiæ exortã definire voluerunt. Act. 5.

Ter-

Tertiò ex conſuetudine totius Eccleſiæ, atque omnium ſæculorum. Semper enim fuit iu Eccleſia iſta conſuetudo, vr ad res dubias explicandas Concilia Epiſcoporum haberentur. Et ipſi etiam Romaui Pontifices uullam vnquam hæreſim uouam ſine nouo Concilio damnauerunt. Quod autem ſemper & ab omnibus factum eſt, quis negare audebit, ordinarium dici poſſe & reuera eſſe. Accedat Confirmatio ex Patribus.

In præf. Denique Concilium Toletanum XI. multis verbis demonſtrat Conciliorum iu Eccleſia neceſſitatem.

Efficiens cauſa Conciliorum. De cauſa efficiente conuenit inter nos, & Aduerſarios Concilia Diœceſana ab Epiſcopo, Prouiucialia ab Archiepiſcopo, Nationalia à Patriarcha, vel Primate connocari debere. At de Concilio Generali maxima controuerſia eſt: verùmtamen Catholici munus conuocandi Concilia Generalia ad Romanum Pontificem propriè pertinere volunt, ſic tamen, vt poſſit etiam alius, Pontifice conſentiente, Concilium indicere, quin etiam ſatis ſit, ſi indictionem factam ipſe poſtea ratam habeat, & confirmet; at ſi nec ipſe indicat Concilium, nec aliquis alius de eius mandato, vel conſenſu, nec ipſe ſaltem approbat indictionem, illud non Concilium, ſed Conciliabulum fore.

Probat. 1. Pontif. eſſe congregare Concilia. Eſſe autem reuera Pontificis, non Imperatoris congregare Synodum generalem, primò demonſtrari poteſt ex diuinis literis; Nam Concilium Eccleſiæ non eſt legitimum, niſi congregetur in uomine Chriſti; congregari autem in nomine Chriſti nihil videtur eſſe aliud, quàm congregari auctoritate Chriſti, hoc eſt ab eo, qui à Chriſto habeat congregandi auctoritatem. Nam in Scriptura illud in uomine, vbique ferè accipitur pro eo, quod eſt ex auctoritate. *In nomine meo dæmonia eijcient. Et ego veni in nomine Patris mei. Et non ne in nomine tuo prophetauimus.* Et. *In qua virtute, aut in quo nomine hoc feciſtis?*

Matth. 18.

Marc. vlt. Ierem. 5. Matth. 3. Act. 4.

Secundò, Concilium Generale ab eo indici debet ex Auctoritate, qui poteſt omnes cogere; at nullus vnquam Imperator totam Eccleſiam ſubiectam habuit etiam quoad actiones ciuiles, vt eam habet Pontifex, quo ad actiones ſpirituales. Nam Imperatores latiſſimè dominabantur tempore B. Leonis, & B. Proſperi, & tamen tunc maior erat orbis Chriſtianus ſubiectus Papæ, quàm orbis Romanus ſubiectus Imperatori. Nunc autem Imperator vix vnius prouinciæ Epiſcopos ad Concilium cogere poſſet; nec enim Itali, Hiſpani, Galli Imperatori ſubijciuntur, ſed habent ſuos proprios Reges, vel Principes temporales. Quid ſi nullus eſſet Imperator, immò etiam nullus Princeps Chriſtianus, num ideò Concilia fieri non poſſent?

Probatur 3. Tertiò Concilia Prouincialia indicuntur à Metropolitano, & nationalia à Primate, vel Patriarcha; igitur Concilia Generalia non ab Imperatore, ſed à Summo Pontifice indicenda ſunt. Nam ſi Imperator indicere deberet Concilia generalia, debet Rex, aut Dux, aut Magiſtratus ciuilis indicere Concilia, Prouincialia, vel nationalia. Vt enim ſe habet Imperator orbis terrarum ad Concilium Generale, ita ſe habet Rex, aut Dux vnius Prouinciæ ad Concilium illius Prouinciæ vel nationis.

Quartò probatur ex illo antiquiſſimo canone, quo ſtatuitur præter ſententiam Romani Pontificis non poſſe Concilia celebrari; hinc ſequitur eius potiſſimum eſſe illa conuocare. Prob. 4.

Quintò probatur ex Concilio Chalcedonenſi vbi Dioſcorus Alexandrinus iubetur non ſedere inter Epiſcopos, eò quòd Synodum facere auſus fuiſſet ſine Auctoritate Apoſtolicæ Sedis. Quod inquit nunquam licuit nunquam factum eſt. Simile quid habemus in Concilio VIII. Generali; vbi irritum iudicatum eſt Concilium quoddam Conſtantinopolitanum, quia conſenſu carens Romani Pontificis coactum fuiſſet ab Imperatore. Prob 5. Act. 1. Act. 6.

Sextò probatur ex Concilio Romano IV. ſub Symmacho, in quo cum Rex Theodoricus diceret ſe Synodum conuocaſſe, vt iudicaretur cauſa Symmachi Papæ; reſponderunt Epiſcopi omnes à Papa non à Rege debuiſſe vocari Synodum, etiamſi Papa accuſaretur, Rex verò ait ſe ex voluntate & conſenſu Pontificis Synodũ conuocaſſe. Epiſcopi verò non priùs acquieuerunt, quàm Rex literas Pontificis afferret, & Pontifex ipſe præſens teſtaretur ita eſſe. Prob. 6.

Septimò probari poſſet teſtimonio antiquorum Pontificum, & Valentiniani Imperatoris, qui cum ab Epiſcopis rogaretur vt permitteret eis Concilium celebrare reſpondit, vt refert Sozomenus. Mihi qui ſum in ſorte plebis fas non eſt talia curioſiùs perſcrutari; Sacerdotes quibus iſta curæ ſunt quocumque voluerint loco conueniant. Accedunt multi canones. Prob. 7. Lib. 6. c. 7.

Tria nunc Catholicorum dubia ſunt. Vnum annon liceat Concilium indici ab alio, quàm à Papa, quando ſit neceſſarium Eccleſię & tamen Papa nolit illud indicere. Alterum an non liceat Concilium indici ab alio, quàm à Papa, quando Papa non debeat illud indicere, & quod ſit hereticus vel ſchiſmaticus? Tertium. Annon liceat Concilium indici ab alio quàm à Papa, quando Papa non poſſet illud indicere eo quod eſſet captiuus apud infideles vel mortuus vel inſanus effectus aut renunſiaſſet? Dubia tria.

Ad primum reſpondet Ioannes à Turrecremata vix eſſe poſſibilem eum caſum, non enim credibile eſt vllum Pontificem fore tam malum, qui non velit Concilium celebrari, ſi apertè conſtet id eſſe neceſſarium Eccleſiæ conſeruationi. Quòd ſi etiam ipſe ex ſe talis eſſet tamen Deus, qui Eccleſiam conſeruat ſine dubio, vel eius mentem mutaret, vel eum de medio tolleret? Reſp. ad 1. l. 3. cap. 8.

Dicit ſecundò ſi nihil horum fieret, poſſe eum haberi tamquam ſuſpectum de hęreſi, nam qui errori manifeſto non reſiſtit cum poſſit, & debeat eum approbare cenſetur. Diſt. 83 can. error, & ſeq

Ad ſecundùm, & tertium reſpondeo in nullo caſu, ſiuè Pontificis auctoritate poſſe conuocari verum, & perfectum Concilium, de quali hìc diſputamus, quod videlicèt habeat auctoritatem definiendi quæſtiones fidei. Præcipua enim auctoritas eſt in capite, ſiuè Petro, cui imperat um eſt, vt confirmet fra- Reſp. ad 2 & 3.

fratres ſuos, & ideò etiam Dominus pro eo orauit ne deficeret fides eius.

Poterit tamen in illis duobus caſibus congregari Concilium imperfectum, quod ſufficiet ad prouidendum Eccleſiæ de capite, quamuis non poſſit ſine capite ſtatuere de multis, de quibus poteſt cum capite. Portò Concilium illud imperfectum fieri poterit, ſi vel indicatur à Collegio Cardinalium, vel ipſi per ſe Epiſcopi in vnum locum conueniant.

Luc. 22. Materia Cõcil ioium.

Sequuntur ea ex quibus Concilias præcipuè conſtant, quæ quaſi materia dici poſſunt. Sunt autem duo annotanda. Vnum eſt Eccleſiam vniuerſam quatuor contineri hominum generibus; Sunt enim aliqui clerici, aliqui laici, & rurſum ex clericis, alij Prælati, alij non Prælati, item ex laicis, alij Principes, alij priuati.

Alterum eſt in Concilijs multis de cauſis aliquos intereſſe poſſe. Alij enim interſunt, vt Iudices, qui dicuntur habere ſuffragium deciſiuum, alij, vt diſputando examinent difficultates, qui dicuntur habere ſuffragium Conſultiuum, alij, vt miniſtrent, quales ſunt Notarij, & cuſtodes; alij, vt defendant Concilium, & dent operam, vt intus, & extra, omnia ſint pacata.

Quæſt.

Quæſtio igitur eſt. Qui ſint ex quatuor illis hominum generibus vocandi ad Concilium, & qua de cauſa

Reſp.

Sententia Catholicorum eſt ſolos Prælatos maiores, eoſque omnes, ideſt Epiſcopos in Concilijs Generalibus, & Prouincialibus habere ius ſuffragij deciſiui ordinariè, ex priuilegio autem, & conſuetudine etiam Cardinales, Abbates, & Generales Ordinum licèt Epiſcopi non ſint, ex Presbyterio autem, & alijs clericis minoribus tantùm vocari aliquos viros doctos, qui iuuent in diſputando, vel alijs miniſterijs. Principes autem vocari, tùm vt Concilium defendant, tùm vt teſtes, & conſcij decretorum Concilij poſtea tranſgreſſores, & contumaces pœnis corporalibus puniant. Denique ex priuatis laicis tantùm vocari aliquos, qui videantur vtiles, vel neceſſarij ad aliquod miniſterium Concilij.

Probatur hæc ſententia primùm ratione ex ſcriptura deſumpta.

Prob 5.

Definire in Concilijs ea, quæ ſunt credenda, vel agenda eſt proprium munus Paſtorum, paſcere enim propriè eſt docere, & ita docere, vt teneantur alij credere. Id patet ex Hierem. *Dabo vobis Paſtores ſecundum cor meum. & paſcent vos ſcientia, & doctrina*. Item, *Alios autem Paſtores, & Doctores*. Vbi notat Hieronymus, & Auguſtinus coniunctum eſſe nomen Paſtoris, & Doctoris, quia proprium Paſtorum eſt docere. At non ſunt Paſtores, laici, nec Eccleſiaſtici quicumque, ſed Epiſcopi ſolum ſic enim legimus. *Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quos vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei*, & Petro dicitur *Paſce oues meas*. Si autem omnes ſunt Paſtores, vbi oues?

Hier. 3. Eph 4. In hunc locum cap. 19 Ad Paulinũ. Act. 20. Ioann. vlt.

Idem probari poſſet teſtimonijs veterum.

Probatur tertiò ex Concilijs hactenus celebratis. nam omnium Conciliorum decreta ab Epiſcopis ſolis facta eſſe patet ex ſubſcriptionibus. Vbique enim inueniuntur ſoli Epiſcopi ſubſcripſiſſe exceptis paucis generalibus, quibus etiam Imperator ſubſcripſit, ſed alia forma, quàm Epiſcopi. Epiſcopi enim definiendo, vt Iudices, Imperator conſentiendo ſubſcripſerunt, & quibuſdam etiam pauciſſimis, vt Florentino Lateranenſi, & Tridentino, quibus ſubſcripſerunt etiam Abbates, & Generales Ordinum; cæteri quamuis optimi, & doctiſſimi eſſent, nunquam ſunt admiſſi, niſi ad conſultandum excepto Concilio Baſileenſi, vbi Presbyteri admiſſi ſunt ad ſuffragium deciſiuum, ſed perperam, & contra morem omnis antiquitatis. Nec illud Concilium fuit legitimum.

Pſal. 2. & 3.

Prob. 4.

Quartò, probatur rationibus. Nam in primis negotia Eccleſiaſtica, & publica à perſonis Eccleſiaſticis, & publicis tractanda ſunt, vt notum eſt, tales autem ſunt ſolùm Epiſcopi.

Deindè ſi omnes homines docti admitti deberent, vel nunquam eſſent Concilia Generalia, quia vix poſſent omnes docti totius Eccleſiæ conuocari, vel ſi tandem congregarentur eſſet impoſſibile regere tale Concilium propter nimiam multitudinem; præterea tunc ſine dubio plures eſſent in Concilio inferiores, quàm ſuperiores, & proindè verè vinceret, tunc maior ſententia meliorem, & in Eccleſia regerentur Superiores ab inferioribus, non è contrariò quod abſurdiſſimum eſt.

Item, ſi ita eſſet, tunc facilè poſſet vnus Princeps in cuius regione ſit Concilium definire quidquid vellet; poſſet enim facilè colligere omnes Presbyteros, & doctos homines ſuæ Prouinciæ, & in Concilium introducere, id, quod non poſſent alij Principes, qui longè abeſſent.

Denique nulla eſt reſpublica, quæ ratione naturali docente non habeat aliquem ordinem in comitijs, itaut non quicumque, ſed tantùm Principes, & capita cœterorum locum, & ſuffragium habeant.

Dubitatio.

Sed mouent Catholici vnum dubium, de his, qui intereſſe debent in Concilio; Nam, vel ad Generale Concilium faciendum requiruntur omnes Epiſcopi totius orbis, vel aliqui tantùm, ſi omnes nullum fuit ergo hactenus Concilium Generale, neque deinceps futurum, ſi aliqui tantùm, quinam illi ſint? Non enim videtur maior ratio de vno, quàm de alio.

Reſp.

Reſpondeo iſtam quæſtionem non poſſe meliùs ſolui, quàm ex conſuetudine Eccleſiæ, & ex ijs Concilijs, quæ omnium conſenſu Generalia fuerunt, qualia ſunt quatuor prima. Ex conſuetudine autem Eccleſiæ colligimus quatuor conditiones, & ſufficere, & requiri ad Generale Concilium.

1. Conditio ad Concil. Generale. Act. 6.

Prima eſt, vt euocatio ſit Generalis, ita ut innoteſcat omnibus maioribus Chriſtianis Prouincijs. Id enim conſtat ſemper fuiſſe ſeruatum, adeò vt ſeptima Synodus ideò iudicauerit Concilium Conſtantinopolitanum contra imagines non fuiſſe generale, quia non exijt ſonus eius in omnem terram.

2. Conditio

Secunda. Vt Epiſcopus nullus excludatur, vndecumque veniat, modò conſtet eum eſſe Epiſcopum, & non excommunicatum.

3. Conditio

Tertia, vt adſint per ſe, vel per alios quatuor præcipui Patriarchæ præter Summum

Pon-

Pontificem, videlicet Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, Hieroſolymitanus, quia iſtis ſuberant omnes alij Epiſco-
Act. 6. pi. Id patet tùm ex vſu, tùm ex VII. Synodo, vbi cenſetur Conſtantinopolitanum con-
Act 9. tra imagines non fuiſſe generale Concilium, quia non habuit Patriarchas, & in VIII. Synodo recipitur cum gaudio Vicarius Patriarchæ Alexandrini, tamquam ſine illo aliquid defuiſſet Synodi plenitudini.

Porrò hæc tertia non omninò neceſſaria, ſed tantùm ad benè eſſe iudicabatur, nam Synodus tertia ſine Patriarcha Antiocheno damnauit Neſtorium Conſtantinopolitanum, & Synodus Chalcedonenſis, ſine Patriarcha Alexandrino omnia ferè concluſit. Et nunc non ſunt neceſſarij iſti Patriarchæ, quia hæretici, vel certè ſchiſmatici ſunt.

4. Conditio Quarta, vt ſaltem ex maiori parte Chriſtianarum Prouinciarum aliqui adueniant, & ſiquidem Concilium fit in Oriente ſemper viſum eſt ſufficere, ſi ex prouincijs omnibus Orientis Epiſcopi multi conueniant, ex toto autem Occidente mittantur aliqui à Summo Pontifice, qui ſuppleant aliorum locum. Et è contrario ſi celebretur in Occidente conueniant ex omnibus Prouincijs Occidentis multi, ex Oriente autem pauci aliqui veniant nomine aliorum.

Sic in Concilio Nicœno, ex Occidente ſolùm fuerunt duo Presbyteri miſſi ex Italia, vnus Epiſcopus ex Gallia, vnus ex Hiſpania, vnus ex Aphrica. In Concilio II. & III. nulli fuerunt ex Occidente, ſed tamen Pontifex Damaſus, & Cœleſtinus illa Concilia confirmarunt nomine ſuo, & aliorum Epiſcoporum Occidentis, quos ipſi Romæ collegerant. In Concilio IV. ſolùm fuerunt Legati Leonis, & pręterea miſit ipſe conſenſum aliorum Epiſcoporum Hiſpaniæ, Galliæ, & Italiæ, qui in ſuis Prouincijs, celebratis Concilijs ad Leonem ſcripſerant ſe in omnibus ſententiam eius ſequi; è contrariò verò ad Concilia Occidentis, vt Lateranenſe ſub Inocentio III. Lugdunenſe ſub Gregorio XV. Viennenſe ſub Clemente V. ac nuper Tridentinum venerunt Epiſcopi frequentes ex toto Occidente, ex Oriente verò pauci dumtaxat.

Ex quo ſequitur poſſe interdum Concilia nationalia eſſe multò maiora generalibus, quoad numerum Epiſcoporum, & tamen minora quoad auctoritatem, nam Concilium II. tantùm habuit CL. Epiſcopos ex varijs Prouincijs, & nationibus, & Concilium Chartaginenſe Nationale ex ſola Aphrica tempore Beati Auguſtini habuit Epiſcopos CCXVII.

De forma quæſt. 1. De forma Conciliorum quæſtio bipartita eſt.

Prima pars eſt. An Concilium ſit verum Iudicium, & Epiſcopi veri Iudices? ita vt ſtandum ſit eorum ſententiæ, quia ipſi ſic ſtatuerunt, ſicut ſtatur ſententiæ Prætoris in cauſis Politicis; an verò ſit tantùm inquiſitio quædam, & tantùm valeat decretum Conciliorum, quantum valet eius ratio, quomodo loquimur de deciſionibus Doctorum, quas, vel in ſcholis, vel in ſuis commentarijs faciunt.

Reſp. Nos dicimus conſeſſum Epiſcoporum in Concilijs legitimis eſſe verum Iudicum conſeſſum, & eorum decreta, & leges neceſſariò ſequendas.

Probatur primò ex tribus ſcript. Prima eſt, vbi iubentur, qui dubia habent, recur- Prob. 1.
rere ad Sacerdotum Concilia. *Et, qui non obedierit eorum ſententiæ morte condemnetur.* Deut. 17.
Secunda, *ſi Eccleſiam non audierit ſit tibi velut Ethnicus, & Publicanus.* Hic enim locus, etſi varias expoſitiones admittat, tamen cum Concilium omnium conſenſu maximè dici poſſit Eccleſia, non poteſt vllo modo reijci explicatio, qua aſſerimus Dominum iuſſiſſe, vt ſententiæ legitimi Concilij obediamus. Matth. 18.

Tertia eſt, vbi Paulus pertranſiens Ciuitates varias præcipiebat eis cuſtodire dogmata, quæ erant decreta ab Apoſtolis in Concilio Hieroſolymitano. De quo Concilio tria notanda ſunt.

Primum eſt in eo Concilio non ex ſcri- Nota 1.
ptura, ſed ad ſuffragia Apoſtolorum definitam eſſe quæſtionem. Non enim quæſtio erat, vt Aduerſarij fingunt, an ſola fides iuſtificet, ſed an circumciſio, & cœteræ legales cæremoniæ eſſent neceſſariæ Chriſtianis? Id quod manifeſtè colligitur, tùm ex occaſione Act. 15.
Synodali, de qua ſic loquitur S. Lucas. *Surrexerunt quidam de hæreſi Phariſeorum, qui crediderunt dicentes. Quia oportet circumcidi eos præcipere quoque ſeruare legem Moyſi. Conueneruntque Apoſtoli, & Seniores videre de verbo hoc &c.* Tùm ex epiſtola Concilij, in qua nihil mandatur, niſi abſtinentia à ſanguine, & ſuffocato, & immolatitijs, & liberantur Gentes ab omnibus alijs Iudaicis cæremonijs. Certè autem nihil horum in ſcriptura habebatur, vbi enim quæſo ſcriptum erat, vt Gentes non ſeruarent legalia, excepto mandato de abſtinentia à ſanguine, ſuffocato, & immolatitijs.

Alterum notandum Apoſtolorum ſententiam non fuiſſe permiſſam examini diſci- Nota 2.
pulorum, ſed ſimpliciter imperatum fuiſſe, vt obedirent, vt clariſſimè conſtat ex textu.

Tertium eſt Concilij Apoſtoli, definitio- Nota 3.
nem ~~veram legem fuiſſe~~ obligantem in conſcientia. Id ſatis Lucas oſtendit modò præcepta modò decreta, & dogmata appellans.

Secundò probatur ex ipſis Concilijs; Prob. 2.
Nam Concilia omnia dicunt anathema non obtemperantibus, vocant ſua decreta Canones, ſiuè leges Eccleſiaſticas, cum ſubſcribunt Epiſcopi dicunt. Ego N. definiens ſubſcripſi. Præterea. In Concilio Chalcedonenſi Act. 4.
cum decem Epiſcopi Ægiptij nollent acquieſcere iudicio maioris partis pro hereticis habebantur, quæ omnia ſunt apertiſſima argumenta, quod Concilia ſint vera iudicia.

Probatur tertiò; Nam ſi non eſſet in Concilijs agendum ſuffragijs, ſed diſputa- Prob. 3.
tionibus tantùm perperam fieret, vt ſoli Epiſcopi ſententiam ferrent, cùm munus diſputandi ſit hominum eruditorum, ſiue ſint Epiſcopi, ſiuè non. Frustra etiam vocarentur Lib. 10. Hiſt.
Epiſcopi aliqui rudes, & ſimplices, quales cap. 3.
aliquos fuiſſe in Concilio Nicæno ſcribit Ruffinus.

Altera pars queſtionis; An debeat aliquis Quæſt. 2.
præſidere, & quis ille ſit?

Catholici omnes id munus proprium eſſe Reſp.

docent Summi Pontificis, vt per ſe, vel per Legatos Synodo præſideat, & tamquam Supremus Iudex omnia moderetur.

Dicimus autem, per ſe, vel per Legatos, quia Summus Pontifex nunquam interſuit Concilijs Orientalibus per ſe, neque id factum eſt caſu, ſed certa ratione, vt patet ex epiſtolis S. Leonis, vbi dicit ſe non venire ad Synodum, quoniam id non patitur conſuetudo, nec vlla prædeceſſorum habet de hac re exempla. Adde quod Vigilius Papa erat Conſtantinopoli, cum fieret in ea Ciuitate Concilium V. Generale, & tamen noluit intereſſe, ſed per libellum confirmauit acta Concilij. Ipſi etiam Imperatores, cùm indicebant Concilia alios omnes Epiſcopos per edictum præcipiendo vocabant, Romanum autem inuitabant, vt dignaretur venire, ſi ei placeret. Quæ autem ſit ratio huius, incertum eſt; ego ſuſpicor has duas fuiſſe cauſas inter alias.

37. ad Theodoſ. & 47. Conc. Chal

Vna, quia non videbatur conuenire, vt caput ſequeretur membra, cum potiùs membra ſequi debeant caput; itaque propterea interſuit Papa Concilijs Romanis, & quibuſdam alijs, quæ ipſe conuocauit ad ſe, ideſt ad locum, vbi ipſe erat, non autem voluit, neque debuit ire ad Concilia alibi congregata.

Altera, quia in Concilijs Orientalibus ſemper interſuit Imperator, aut aliquis eius Legatus, & quamuis nec Imperator, nec eius Legatus præſideret Concilio propriè, vt iudex, tamen præſidebat, ſaltem quoad locum materialem, & etiamſi Summus Pontifex ibi fuiſſet, adhuc voluiſſent illi eo modo præſidere, vt patet ex Concilio Florentino in initio, vbi Græci omnino contendebant, vt in ſummo loco ſederet eorum Imperator, & Summum Pontificem præcederet. At quamuis vtcumque tolerabile ſit, vt Principes ſæculares in Concilio, ſedeant ante alios Epiſcopos, tamen nullo modo conuenit, vt aute ipſum Summum Pontificem. Ne ergo hoc tolerandum eſſet, vel tumultus excitandus non ibat ad ea Concilia, ſed Legatos tantùm mittebat.

Prob. 1. Summum Pontificem debere Præſidere.

Porrò ad Summum Pontificem iure pertinere præſidëtiam in Concilijs generalibus. Probatur primò ratione, ex Scriptura petita, Summus Pontifex eſt Paſtor, & Pater vniuerſæ Eccleſiæ, adeò, vt etiam Epiſcopi, & Principes omnes reſpectu Summi Pontificis oues, & Filij dicantur, vt notum eſt ex illo *Paſce oues meas*. Et confirmatur ex eo, quod Concilia vocant Pontificem Patrem, & ipſe vocat Epiſcopos in Concilijs congregatos aliquando filios. At quis quæſo ambigere poteſt, vtrùm Patres Filijs, & Paſtores ouibus præſiderè debeant, an Filijs Patribus, & oues Paſtoribus?

Io: vlt.

Secundò prob. ex Concilio Apoſtolico, in quo Petrum præſediſſe affirmat Hieron. in epiſtola ad Auguſtinum, & idem ex eo colligitur, quod Petrus primus ſurgit, primus loquitur, primus quæſtionem definit, & omnes, vt Hyeron. dixit, ſententiã eius ſequũtur.

Prob. 3.

Tertiò, probatur ex actis octo generalium Conciliorum; nam quod in alijs Romanus Pontifex præfuerit, etiam Aduerſarij fatentur.

Primum generale fuit Nicænum, in quo præſederunt Hoſius Epiſcopus, & Vitus, ac Vincentius Presbyteri, Legati Romani Pontificis. Probatur hoc ex ſubſcriptionibus; hi enim tres primi omnium ſubſcripſerunt.

Præſides 1. Conc. generalis.

Secundò, ex Cedreno, & Photio, qui dicunt Silueſtrum, per Legatos ſuos Concilio Nicæno auctoritatem ſuam contuliſſe.

In compẽd. hiſt. lib. de 7. Synodis.

Tertiò, ex Athanaſio, qui dicit Hoſium Principem fuiſſe in eo Concilio, & ipſum eſſe, qui compoſuit ſymbolum, quod dicitur Nicænum. Cum autem Hoſius fuerit ſimplex Epiſcopus, & proinde inferior omnibus Patriarchis, qui erant in eo Concilio ſine dubio, nunquam habuiſſet primum locum, niſi vicem geſſiſſet Romani Pontificis.

Epiſt. ad ſolit. vitam agens.

Secundùm Concilium Generale fuit Conſtantinopolitanum I. in quo conſtat non præſediſſe Imperatorem, ſed tantùm miſiſſe literas Romani Pontificis ad Epiſcopos, quibus ad Concilium vocabantur. Conſtat etiam non præſediſſe Romanum Pontificem, ſed Nectarium Epiſcopum Conſtantinopolitanum. Cuius rei cauſa eſt, quia Romanus Pontifex non interfuit, nec per ſe, nec per legatos. Pontifex enim Damaſus conuocauerat quidem Epiſcopos orientis Conſtantinopolim, ſed ex eo loco poſtea volebat eos Romam venire, vbi ipſe coegerat ſynodum Epiſcoporum occidentalium, vt Romæ fieret pleniſſimum Concilium. Cæterum orientales excuſauerunt ſe iuſtas ob cauſas, & coniunxerunt ſe animis, & ſententijs cum Occidentalibus, non autem præſentia corporali. Vide epiſtolas Damaſi ad Concilium Conſtantinopol. & Concilij ad Damaſum, apud Theodoretum. Quod autem ſi Damaſus adfuiſſet ſine dubio præſediſſet patet ex iiſdem epiſtolis, vbi illi Damaſum, vt caput ſuum agnoſcunt, & ipſe Filios eos vocat.

2. Conciliũ generale,

lib. 5. cap. 9. & 10.

Tertium Concilium fuit Epheſinum primum, in quo certum eſt non præſediſſe Imperatorem, ſed Romanum Pontificem per Legatos ſuos. Quod non Imperator, nec aliquis eius nomine patet ex epiſtola ipſius, ſcilicet Theodoſij iunioris, ad ſynodum Epheſinam, vbi dicit ſe miſiſſe Candidianum comitem ad Concilium, non vt miſceret ſe quæſtionibus Eccleſiaſticis, ſed ad ſynodi defenſionem. Quod autem Pontifex Cœleſtinus præſederit per legatum ſuum S. Cyrillum teſtantur omnes Hiſtorici, & Cœleſtinus ipſe in epiſtola ad Cyrillum.

3. Conciliũ generale.

Quartum Concilium eſt Chalcedonenſe, in quo initio, ideſt in prima actione Imperator Martianus interfuit, & ſedit primo loco, non tamen præſedit vt Iudex, vt ipſemet teſtatus eſt in oratione ad ſynodum, vbi ait ſe veniſſe ad confirmandam fidem, ſicut olim fecerat Conſtantinus Magnus, ideſt non veniſſe ad explicandam fidem, & controuerſias diudicandas; ſed ad hoc, vt fides à Concilio explicata, firma, ac tuta conſiſteret, defenſa videlicet Imperat. ope, & auctoritate. Interfuerunt denique nomine Imperatoris in alijs actionibus, quidam Iudices ſæculares, qui non erant Iudices controuerſiarum fidei, ſed tantùm an omnia fierent legitimè ſine vi, & fraude, & tumultibus. Quia enim in Concilio Epheſino II. Dioſcorus Epiſcopus

Tim 1 c 16. 4. Conciliũ.

Act. 1.

pus

Digitized by Google

pus militibus introductis, vi coegerat Epiſcopos ad ſubſcribendum; in hoc Concilio interfuerunt, vel Imperator, vel Vicarius eius ad impediendam violentiam. Id quod ex toto Concilio apparet; nunquam enim ſententiam ferunt, nunquam ſubſcribunt, & in omnibus ſententijs Epiſcoporum acquieſcunt. Præfuerunt autem reuera, vt Iudices Eccleſiaſtici, legati Leonis Papæ. Ipſi enim in omnibus actionibus primi nominantur, primi ſedent, primi loquuntur, primi ſubſcribunt, ipſi ſententiam definitiuam in Dioſcorum proferunt nomine Papæ; & totius Concilij.

Concilium 5 Generale. Quintum Concilium fuit Conſtantinopol. II. In eo præſedit non Menas, ſed Menę ſucceſſor Eutychius, qui tamen agnouit, & profeſſus eſt pręſidentiam debitam ſuiſse Romano Pontifici Vigilio, ſi is intereſse voluiſſet.

6. Conciliũ. Sextum fuit Conſtantinopol. III. In eo præſides fuerunt Legati Agathonis Romani Pontificis Petrus, & Gregorius Presbyteri, Ioannes Diaconus. Id paret ex ipſa ſynodo, vbi in ſingulis actionibus iſti primi omnium nominantur, loquuntur, ſubſcribunt. Interfuit etiam Imp. Conſtantinus cum nonnullis viris illuſtribus, & præſedit ideſt primo loco ſedit; ſed non fuit vllo modo Iudex, aut formaliter Pręſes; nam nullam ſententiam tulit, & vltimus omnium ſubſcripſit, non definiens, ſed conſentiens.

7. Conciliũ. Septimum eſt Concilium Nicænum II. in quo ſine controuerſia præſides fuerunt Legati Papæ Adriani II. Præſederunt videlicet Donatus, & Stephanus Epiſcopus & Marinus Diaconus, qui primi nominantur, & ſubſcribunt, & in ipſa actione rogati à Concilio, vt oſtenderent literas Papæ, quibus daretur eis præſidentia, mox exhibuerunt literas Adriani. Imperator, quidem Baſilius adfuit quidem, ſed in fine Concilij apertè reſtatus eſt longa oratione non eſse ſuum, nec vllius hominis Laici miſcere ſe Eccleſiaſticis iudicijs, & tandem ſubſcripſit poſt omnes Patriarchas non definiens, ſed ſuſcipiens, & conſentiens, præfatus etiam antea, ſe debuiſse ſubſcribere poſt omnes Epiſcopos, vt olim fecerunt Conſtantinus, Theodoſius, & Martianus, tamen ſe ſubſcripſiſse immediate poſt Patriarchas, quia tali eum honore Epiſcopi afficere voluerunt. Si ergo his addamus reliqua Concilia generalia, in quibus omnibus ſine controuerſia Pontifex Romanus præſedit, habebimus ex continua Eccleſiæ conſuetudine propriè, ad Romanum Pontificem pertinere munus in Concilijs generalibus præſidendi.

CAP. III.

De Auctoritate Conciliorum abſoluta.

Quæſt. 1. de auctoritate abſoluta Concilij. DE auctoritate Conciliorum diſputatio eſt bipartita. Primum enim conſideranda eſt auctoritas Concilij abſolutè. Deinde comparata cum alijs ſimilibus principijs fidei.

Propoſ 1. 1. claſis ſcripte. De auctoritate abſolutè conſiderata duę ſunt quæſtiones. Vna, an Concilia à Summo Pontifice confirmata poſſint errare.

Pro qua propoſitio prima. Fide Catholica tenendum eſt Concilia generalia à Summo Pontifice confirmata errare non poſse, nec in fide, nec in moribus.

Probatur primò, teſtimonijs Scripturæ, quæ ad quatuor claſses reduci poſsunt. In prima erunt teſtimonia propria, quæ tria ſunt. Primũ, *Vbi ſunt duo, vel tres congregati in nomine meo, illic ſum in medio eorum*. Hìc argu- Matth. 18.
mentum ſumitur non ſimpliciter ex his verbis, ſed ex his verbis continuatis cum ſuperioribus, & propterea addita argumentatione à minor, ad maius. Dixerat enim antea Dominus de homine incorrigibili. *Dic Eccleſiæ, & ſi Eccleſiam non audierit, ſit tibi velut Ethnicus, & publicanus*. At ne quis Eccleſiam, ſiue congregationem Prælatorum contemnendam putaret adiunxit continuò. *Amen dico vobis, quæcumque ligaueritis ſuper terram erunt ligata, & in cœlo* &c. Et ne quis dubitaret de aſſiſtentia Dei, quando Epiſcopi congregati aliquem damnant, vel abſoluunt, ſubiungit. *Vbi enim ſunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum*. Quorum verborum, hæc eſt ſententia. Si duo, vel tres congregati in nomine meo obtinent ſemper, quod petunt à Deo, nimirum ſapientiam, & lumen, quod ſufficit eis ad cognoſcenda, quæ ipſis neceſsaria ſunt, quantò magis Epiſcopi omnes congregati in nomine meo ſemper obtinebunt, quod iuſtè petunt, ideſt Sapientiam, & lumen ad iudicanda ea, quæ ad totam Eccleſiam dirigendam pertinent? Itaque ſiue pauci, ſiue multi, ſiue priuati, ſiue Epiſcopi congregentur in nomine Chriſti, omnes habent Chriſtum præſentem, & adiuuantem, & obtinent, quod eis conuenit obtinere. Sed in congregatione paucorum, & priuatorum hominum adeſt Chriſtus, vt eos adiuuet in rebus paruis, & priuatis, in congregatione autem Epiſcoporum adeſt, vt eos adiuuet in rebus magnis, & publicis.

Alter locus *Spiritus veritatis docebit vos* Io. 16.
omnem veritatem. Et ne putemus, hoc dici ſolis Apoſtolis, & non etiam ſucceſsoribus
alibi teſtatur Dominus apertè Spiritum ſan- Io. 17.
ctum manſurum cum Apoſtolis in æternum, ideſt cum eis, & ſucceſſoribus perpetuò. At Epiſcopos ſeorſum exiſtentes, non docet Spiritus ſanctus omnem veritatem, ergo ſaltem Epiſcopos omnes, in vnum congregatos docebit omnem veritatem. Et ſanè cum non ſit in Eccleſia maior aliqua cathedra, per quam Deus nos doceat, quàm Summi Pontificis adiuncto Concilij generalis conſenſu, ſi etiam hæc cathedra ſalli poteſt, cùm vniuerſam Eccleſiam docet, neſcio quomodo vera ſit illa promiſſio. *Docebit vos omnem veritatem*.

Tertius locus. *Viſum eſt Spiritui ſancto, & nobis*. Si autem illud Concilium, ex quo formam acceperunt omnia Concilia aſſerit decreta ſua, eſſe decreta Spiritus ſancti, certè idem aſſerere poſſunt cętera legitima Concilia, quæ vniuerſæ Eccleſiæ regulas credendi, & operandi præſcribunt. Illi enim Concilio adfuit Spiritus ſanctus, quia id neceſſe erat pro Eccleſiæ conſeruatione, at non minù alijs temporibus nouis hæreſibus exo-

rientibus id neceſſarinm fuit,atq;etiam erit.

2. Claſſis.

Secunda claſſis teſtimoniorum continet omnia illa loca, quibus probatur Eccleſiam non poſse errare, neque in credendo, neque in docendo, qualia ſunt illa. *Super hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt aduersùs eam, & ecce ego vobiſcum ſum, vſque ad conſummationem ſæculi.* Et; *Eccleſia Dei viui eſt columna, & firmamentum veritatis*, & ſimilia. Ex his enim locis manifeſtè colligitur Concilia generalia probata non poſſe errare, idq; duobus modis.

Matth. 16. Matt vlt. 1 Tim.3:

Primò quia tota auctoritas Eccleſiæ formaliter non eſt, niſi in Prælatis, ſicut viſus totius corporis formaliter eſt tantùm in capite; ergo idem eſt Eccleſiam non poſſe errare, in definiendis rebus fidei, & Epiſcopos non poſse errare, atqui ſinguli ſeorſum errare poſſunt, igitur congregati in vnum errare non poterunt.

Secundò Concilium Generale repreſentat Eccleſiam vniuerſam, & proinde conſenſum habet Eccleſiæ vniuerſalis, quare ſi Eccleſia non poteſt errare, neque Concilium Æcumenicum legitimum, & approbatum poteſt errare. Porro Concilio generali vniuerſam Eccleſiam repreſentari facilè demonſtrari poteſt. Nam in primis apertè vocatur in libris Regum tota Eccleſia Iſrael cætus Principum, qui cum Solomone conuenerant, nam nec fieri poterat, vt omnis Iſrael qui ſuperabat numerum mille millium hominum, eſſet in eo templo ſimul, & initio capitis legimus conueniſſe ad Regem Sacerdotes, & capita ſingulatum tribuum.

3 Reg 8.

Deinde ſi in quolibet regno, ſiue republica, id quod Senatus, ſiue comitia ſtatuunt totius Regni, vel Reipublicæ dicitur, cur non idem dicatur de Eccleſiaſticis decretis, quæ fiunt conſenſu omnium Epiſcoporum.

3. Claſſis.

Tertia claſſis teſtimoniorum continet omnia illa loca, quæ probant Romanum Pontificem non poſſe non poſſe errare in fide, quale eſt illud *Rogaui pro te, vt non deficiat fides tua*. Et ſi quæ ſunt alia alibi explicata. Ex his enim colligitur euidenter Concilium à Papa confirmatum errare non poſſe. Et ſi enim ſint aliqui Catholici, qui exiſtimant Pontificem errare poſſe, illi tamen tunc ſolùm poſſe errare, quando non adhibet omnem diligentiam, at cum generale Concilium conuocatur ſine dubio adhibet omnem diligentiam in re illa inueſtiganda. Quid enim amplius facere poteſt? ergo ſaltem tunc omnium conſenſu non errabit.

Lucæ 22.

4 Claſſis.

Quarta claſſis teſtimoniorum continet illa loca, quæ docent Epiſcopos habendos eſſe, vt Paſtores audiendos; vt Magiſtros; ſequendos, vt Duces, qualia ſunt, *Qui vos audit me audit, & obedite Præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis*.

Lucæ 10. Heb 13.

Item illa vbi dicuntur Paſtores? cum enim illi iubentur paſcere nos iubemur eos ſequi ad paſcua, præſertim cum ad eum finem dicantur ab Apoſtolis conſtituti in Eccleſia Paſtores, vt non circumferamur omni vento doctrinæ.

Item illa, quibus vocantur Doctores, vt, *docete omnes Gentes*. Si quidem quo præcepto illi iubentur docere eodem nos iubemus audire.

Matth vlt. 1 ad Tim.3. Tit. 1. Ezech 33.

Item illa, vbi dicuntur ſpeculatores *Speculatorem domui Iſrael dedi te*, quem locum de Epiſcopis exponunt Hyeron. & Gregor. in Ezech. Et profectò ſi iubentur Epiſcopi tanquam ſpeculatores, & oculi nobis viam oſtendere, & nos iubemur per eam viam incedere, quam illi nobis oſtenderint.

Denique illa, vbi Epiſcopi dicuntur Patres, & cæteri dicuntur Filij. Ex quibus omnibus locis ità poſſumus ratiocinari. Si nos iubemur à Deo audire, & ſequi Epiſcopos, vt Præpoſitos, Paſtores, Doctores, Speculatores, Patres certè, vel illi nos fallere non poterunt, vel nos poterimus culpam in Deum reijcere. At ſine dubio ſinguli Epiſcopi errare poſſunt & aliquando errant, & inter ſe quandoque diſſentiunt, vt neſciamus quiſnam eorum ſequendus ſit, ergo ſaltem omnes ſimul præſertim in nomine Domini congregati quando vno ore nos docent, errare non poſſunt.

Gal. 4. 1.Io.2.

Accedat ſecundò teſtimonium, & traditio veterum Patrum. Eccleſia, & Patres multa de Concilijs paſſim ſcribunt; vnde conſtat eos ſenſiſſe Concilia Generalia errare non poſſe.

Prob. 2.

Affirmant primùm Concilij Generalis ſententiam eſſe in cauſa fidei vltimum iudicium Eccleſiæ, à quo appellari non poſſit, quodque nullo modo irritari, vel retractari queat. Hinc enim apertiſſimè ſequitur eiuſmodi Concilia non errare; nam alioquin iniquiſſimum eſſet cogere Chriſtianos, vt non appellent ab eo iudicio, quod erroneum eſſe potuit.

Secundò docent Patres, & Concilia eſſe Hæreticos, & excommunicandos omnes, qui non acquieſcunt Concilijs plenarijs. Ex quo manifeſtè ſequitur eos putaſſe Concilia non poſſe errare, atque omnia Concilia generalia dicunt Anathema contradicentibus.

Tertiò, Patres docent eſſe Diuina, & à Spiritu ſancto edita decreta legitimorum Conciliorum. Ex quo ſequitur, quod non poſſint eſſe obnoxia errori.

Quartò docent potiùs eſſe moriendum, quàm recedendum à Decretis Generalium Conciliorum. Accedat poſtremò etiam naturalis ratio. Primùm ſi Concilia Generalia poſſent errare nullum eſset in Eccleſia firmum iudiciũ, quo controuerſiæ componi, & vnitas in Eccleſia ſeruari poſset. Nihil enim eſt maius Generali Concilio legitimo, & approbato.

Prob. 3.

Secundò, ſi non eſset infallibile Iudicium eiuſmodi Conciliorum poſsent meritò reuocari in dubium omnes damnatę hæreſes. Diceret enim Arius errasse Concilium Nicęnum, Macedonius Conſtantinopolitanum, Neſtorius Epheſinum, Eutychius Chalcedonenſe.

Tertiò nulla eſset certitudo de multis Sacræ ſcripturæ libris; nam de epiſtola ad Hebræos 2. Petri, & 2. & 3. Ioan. Iacobi, & Iudæ, & de Apocalypſi, quos libros etiam Caluiniſtæ recipiunt, tamdiù eſt dubitatum, donec à Concilio res declarata eſt.

Quartò, ſi omnia Concilia poſsent errare illud certè ſequitur, vt omnia intolerabilem errorem admiſerint, ac proindè nullo honore digna ſint; nam error intolerabilis eſt proponere aliquid credendum tanquam articulum fidei, de quo non conſtat, an ſit verum, vel falſum, at Concilia præcipua, vt Nicænum, Conſtantinopolitanum, Epheſinum

Chal-

Chalcedonenſe ediderunt noua ſymbola fidei. Quis autem dicere audebit illa Concilia quatuor intolerabilem errorem continere, nulloque honore dignas eſſe, cùm eas videamus etiam ab Aduerſarijs cum honore ſuſcipi; & non rarò in teſtimonium veræ doctrinæ adduci?

Propoſ. 2. Propoſitio ſecunda. Concilia particularia à Summo Pontifice confirmata in fide & moribus errare non poſſunt. Hæc propoſitio non eſt æquè recepta, ac prior. Illam enim nemo Catholicorum negat, hanc verò non deſunt, qui negent. Itaque ea ſolùm de cauſa affirmamus hanc propoſitionem de fide Catholica non eſſe tenendam, quod Auctores qui contrarium ſentiunt nondum videamus ab Eccleſia damnatos pro hæreticis. (Lib. 7. hiſt. c. 2. 3. & 4.) Conſtat enim ex Euſebio Cornelium Papam cum nationali Concilio omnium Epiſcoporum Italiæ ſtatuiſſe non debere hæreticos rebaptizari, & eamdem ſententiam etiam poſtea approbaſſe Stephanum Papam, & iuſſiſſe, vt hæretici non rebaptizarentur; & ſimul conſtant ex eodem Euſebio Cyprianum contrarium ſenſiſſe, & mordicus defendiſſe, id quod etiam ipſe fatetur, & arguit Stephanum Papam erroris, & tamen Cyprianus ſemper habitus eſt in numero Catholicorum. (Epiſt. ad Pompeiũ.)

Sed quidquid de hoc ſit certè temerarium, erroneum, & proximum hæreſi eſt exiſtimare Concilia particularia confirmata à Papa poſſe errare.

Prob. 1. Probatur primùm argumentis illis, quibus ſupra demonſtrauimus Summum Pontificem in iudicandis ijs rebus, quæ ad fidem, vel bonos mores pertinent non poſſe errare. Si enim Summus Pontifex errare non poteſt, certè nec Concilium quamuis exiguum, ab illo comprobatum.

Prob 2. Secundò probatur ex eo, quod ſi eiuſmodi Concilia errare poſſent, plurimæ hæreſes, quæ damnatæ ſunt à ſolis Concilijs particularibus iterum reuocari poſſent in dubium, vt Pelagianorum, Priſcillianiſtarum Iouiniani, & aliorum.

Prob. 3. & 4. Tertiò hactenus non eſt inuentum aliquod eiuſmodi, quod errauerit.

Act. vlt. can. 8. Quartò in VII. Synodo, & VIII. dicunt Patres ſe venerari, & recipere etiam localium Conciliorum decreta, immò in eadem ſeptima Synodo vocantur eiuſmodi decreta diuinitus inſpirata.

Quæſt. 2. Reſp. de Prouincial. Altera quæſtio de auctoritate abſoluta Conciliorũ eſt. Num Concilia à Summo Pontifice non confirmata certam fidem faciant.

Prob. prior pars. De Prouincialibus primùm duo ex communi ſententia aſſerimus poſſe huiuſmodi Concilia abſolutè errare, tamen magnæ eſſe auctoritatis, ità vt temerarium ſit eis non acquieſcere. Quod poſſint errare, teſtis eſt Carthaginenſe Conciliũ ſub Cypriano quod fuit nationale celeberrimum, legitimum Epiſcoporum LXXXV. quorum plerique Martyres, aut confeſſores erant, & tamen errauit.

Secundò teſtis eſt quinta Synodus Romana ſub Symmacho, vbi legimus Concilia Prouincialia, quia præſentiam Papæ non habent, validitudinem perdidiſſe.

Tertiò Proſper in Chronico dicit, hæreſim Pelagianam à Concilio Aphricano (Anni 415.) CCXVII. Epiſcoporum damnatam non priùs ab Eccleſia totius orbis damnatam, quàm Zozimus Papa decreta Concilij illius probaſſet.

Quartò, cur Concilia Generalia errare non poſſint duplex eſt cauſa præcipua. Primò quia Concilium Generale totam Eccleſiam repræſentat, & ideò ipſo errante tota Eccleſia erraret. Secunda, quia Concilium Generale non ſit ſine Summo Pontifice pro quo Chriſtus orauit, vt non deficeret fides eius. At nulla harum cauſarum locum habet in concilio particulari.

Prob. poteſtat. Quod autem Concilium particulare non expreſsè confirmatum faciat argumentum adeò probabile, vt temerarium ſit ei non acquieſcere planum eſt.

Act. 1. act. vlt. can. 1. Primò quia in VII. Synodo honorantur Synodi locales, & ſuſcipiuntur, nec ſit ibi mentio confirmatorum, vel non.

Secundò quia plurima horum Conciliorum, vt Toletana, Bracharenſia, Arelatenſia, Hiſpalenſia, &c. videntur ipſo vſu Eccleſiæ quodammodo probata.

Tertiò, quia ſi aliquot Sancti Patres caſu in eamdem ſententiam conuenientes, faciunt argumentum probabile, quantò magis L. aut LX. Epiſcopi ſimul inuenientes, & inuocato Spiritu ſancto aliquid communi conſenſu ſtatuentes?

Reſp. de generalibus. Iam verò de Concilijs generalibus variæ ſunt opiniones. Notanda duo.

Primò Legatos aliquando mitti ad Concilium cum inſtructione Sedis Apoſtolicæ, ſicuti legimus factum in Concilio IV. VI. VII. Aliquando ſine inſtructione, vt factum eſt in Concilio Tridentino. Cuius ratio eſt, quia in illis primis Concilijs vna tantùm quæſtio tractabatur, & ideò facilè poterat Pontifex explicare Legatis, quæ eſſet ſententia ſua de illa quæſtione, at in Concilio Tridentino tot quæſtiones, & tam variæ tractandæ erant, vt non poſſet commodè eiuſmodi inſtructio haberi.

Secundò nota poſſe quatuor modis contingere, vt fiat Generalis Concilij definitio.

Primò vt Patres conſentiant, & definiant diſſentientibus Legatis Sedis Apoſtolicæ.

Definitio Concilij 4. modis fit. Secundò, vt definiant conſentientibus Legatis, ſed contra inſtructionem Pontificis agentibus.

Tertiò conſentientibus omnibus etiam Legatis, ſed qui non habuerunt certam inſtructionem.

Quartò conſentientibus omnibus cum Legatis habentibus, & ſequentibus Papæ inſtructionem.

De 1. & 2. Prob. De Primo, & ſecundo modo nulla eſt difficultas. Conſtat enim talia Concilia errare poſſe; Nam in primis de facto errauit Concilium Epheſinum II. quod repugnantibus Legatis Papæ Leonis definire voluit. Item Conciliũ Conſtantinopolit. tempore Nicolai I. errauit, cum Legati Nicolai contra inſtructionem Papæ egerint.

Secundò; eiuſmodi Concilia non ſolùm non confirmata, ſed etiam reprobata dici debent, idem enim eſt, ſiue Pontifex expreſsè Concilium reprobet, ſiue Concilium agat contra Pontificis ſententiam. Conſtat autem Concilia reprobata à Pontifice nullam habere Auctoritatem.

Ter-

Tertiò non poſſunt dici legitima Concilia, quæ pugnant cum ſuo capite, & ſimilitèr quando conſentiunt legatis agentibus contra informationem; quia tunc Legati non agunt, vt Legati cum non agant nomine Pontificis.

De tertio modo res eſt ſub opinione. Prob de 3. Ego tamen exiſtimo tale Concilium poſse errare neque, eſse infallibile eius iudicium ante Pontificis confirmationem.

Primò quia ſententia eius Concilij non eſt vltimum Iudicium Eccleſiaſticum, & tamen ſi non poſset errare eſset vltimum, & irretractabile iudicium. Non eſse autem vltimum horum Conciliorum iudicium planum eſt. Nam huiuſmodi iudicia ad Pontificem mittuntur, & Pontifex Concilium approbare poteſt; vel reprobare, vt patet ex praxi Conciliorum petentium confirmationem, ac nominatim ex Bulla Pij IV. in qua confirmat Concilium Tridentinum.

Secundò; Firmitas Concilij naſcitur ex conſenſione, & coniunctione corporis cum capite at caput nondum aperuit ſuam ſententiam, etſi enim Legati præſint nomine Pontificis tamen non ſunt reuera Pontifex, nec ſciunt, quæ ſit mens Pontificis, nec habent illud priuilegium non errandi, quod Pontifex habet.

S. ſſ. 2. Tertiò Concilium Baſileenſe vnà cum Legato Pontificis communi conſenſu ſtatuit Concilium eſse ſupra Papam, quod nunc communi opinione iudicatur erroneum.

Quartò poteſt errare Concilium, quod aliquid definit contra inſtructionem Pontificis, vt de facto errauit Concilium Conſtantinopol. conſentientibus etiam erroti Legatis Nicolai I. Ergo poteſt etiam errare, quando nulla habetur inſtructio, nam non tenentur Epiſcopi in Concilio ſequi illam inſtructionem, alioquin non eſsent Iudices neque libera eſsent ſuffragia.

Prob. de 4. De quarto modo vix dubium eſse poteſt videtur enim eſse certum tale Concilium non poſse errare.

Primùm enim in tali Concilio inuenitur expreſsus conſenſus capitis, & membrorum, ac proinde totius Eccleſiæ, quæ ſine dubio errare non poteſt. Nec obeſt quod inſtructio illa à Pontifice data non videatur definitiua ſententia Sedis Apoſtolicæ; nam quando Concilium conſentit cum Pontificis ſententia, formaturque decretum à Legatis nomine Pontificis incipit eſse ſententia definitiua & vltima, non ſolùm Concilij, ſed etiam Pontificis, neque poteſt Pontifex eam retractare, nam certè intelligit ſententiam ſuam fuiſse à Deo, quando à Concilio approbatur.

Quod, vt meliùs intelligatur ſciendum, & Pontificem mittere ſolere Legatos inſtructos de ſententia Apoſtolicæ Sedis cum ea conditione, vt ſi concilium conſentiat Apoſtolicæ Sedis Iudicio formetur decretum; ſin minus differatur decreti formatio, donec Act. 3. Pontifex Romanus conſultus reſpondeat. Id patet ex Concilio Chalcedonenſi; nam cum Concilium conſenſiſset iudicio Pontificis circa depoſitionem Dioſcori, mox Legati formauerunt decretum.

Act. 16. Deinde cum Concilium aliquid ſtatuere vellet contra inſtructionem Pontificis Legati dixerunt debere priùs id ſignificari Apoſtolicæ Sedi. Quando ergo Concilium definiuit aliquid ſequens expreſsam ſententiam Pontificis, idem eſt, ac ſi confirmatum eſſet.

Accedit ad hæc, quod Concilium Chalcedonenſe, dum petit confirmationem decretorum apertè dicit ſe ſcribere Pontifici, & petere confirmationem, quia præter Decretum de fide contra Dioſcorum alia etiam quædam ſtatuerunt ſine expreſſa Pontificis licentia. Itaque ſolùm petunt confirmationem eorum, quæ definierat præter Pontificis ſententiam. In ep. ad Leonem. Act. 3.

Ipſe etiam Leo in epiſtola, qua illud confirmat indicat non fuiſſe opus ſua confirmatione, niſi quia dubitabant aliqui, an reuera cum eius conſenſu factum fuiſset decretum Concilij, qua etiam ratione confirmauit Pontifex multa alia ſimilia Concilia, non quia errare potuerant, ſed vt omnibus certiùs conſtaret quæ Legati egerant verè ex mandato expreſso Pontificis egiſse. Epiſt 16. ad Conc. Chal.

Denique in eiuſmodi Concilijs non expectata alia confirmatione Pontificis mox fit Act. 3. executio, ideſt damnatur, qui contrarium Act. 4. ſentiunt, vt manifeſti hæretici, & deponun- Act. 3. tur ab Epiſcopatu, vel Sacerdotio. Act. 8. & 12. Ita in Nicæno Concilio damnati ſunt, & in exilium acti ſex Epiſcopi vnà cum Ario. In Epheſino damnatus, & depoſitus eſt Neſtorius 9. In Chalcedonenſi depoſitus eſt Dioſcorus, & decem Ægyptij Epiſcopi iudicantur hæretici, quia nolebant acquieſcere decreto prolato.

In Concilio VI. damnatur, & deponitur, & in exilium eijcitur Macarius Patriarcha Antiochenus cum aliquot ſuis diſcipulis; damnatur etiam & deponitur Polychronius Presbyter. At ſi concilia iſta ante confirmationem Pontificis errare potuiſsent, non fuiſsent illi manifeſti hæretici, qui ante confirmationem reſiſtebant. Act. 15.

CAPVT IV.

De Auctoritate Conciliorum comparata ad alia fidei principia.

NVnc comparanda eſt Auctoritas Conciliorum ad verbum Dei ſcriptum (nam de traditionibus eadem eſt ratio) & ad Pontificem. Porrò Catholici Scriptores Sacram Scripturam anteponunt Concilijs, neque hac de re vlla controuerſia eſt. Quòd ſi interdum Catholici aliqui dicant Scripturam pendere ab Eccleſia, ſiue à Concilio, non intelligunt quoad auctoritatem, & ſecundùm ſe, ſed quoad explicationem, & quoad nos. Comparatur Scriptura cum Cōcilijs.

Obſeruandum eſt igitur, multiplex eſſe diſcrimen inter Scripturam Sacram, & Conciliorum decreta, ex quibus intelligitur Scripturam præponi Concilijs.

Primùm eſt, quòd Scriptura eſt verbum Dei immediatè reuelatum, & ſcriptum, quodammodò Deo dictante, iuxta illud: *Spiritu Sancto inſpirante locuti ſunt Sancti Dei homines*. Et *omnis Scriptura diuinitus inſpirata* Quòd tamen non ſic intelligendum eſt, quaſi ſemper Discrimen inter Script. & Concil. 2. Petri 1. 2. Tim. 3.

Scri-

Scriptores Sacri nouas reuelationes habuerint, & ſcripſerint ea, quæ antea ignorabant; conſtat enim Euangeliſtas Matthæum, & Ioannem ſcripſiſſe ea, quæ viderunt; Marcum, & Lucam ea, quæ audierunt vt Lucas ipſe fatetur:

Initio Euāgelij.

Sicut tradiderunt, inquit, *nobis, qui ab initio ipſi viderunt*. Dicuntur igitur Scriptores Sacri habuiſſe immediatam reuelationem, & ſcripſiſſe ipſius Dei verba, quia vel noua quędam, & antea incognita eis reuelabantur à

Pſalm. 50.

Deo, iuxta illud: *Incerta, & occulta Sapientiæ tuæ manifeſtaſti mihi*. Vel Deus immediatè inſpirabat, & mouebat Scriptores ad ſcribenda ea, quæ viderant, vel audierant, & eos dirigebat; ne aliquo modo errarent. Vt enim verè dicitur epiſtola Principis, quæ à Principe dictatur, etiamſi is, qui eam ſcripſit anteà ſciebat, quæ ſcripturus erat, ità dicitur, & eſt immediatum Dei verbum, quod ſcriptum eſt ab Euangeliſtis Deo inſpirante, & dirigente, licèt ſcripſerint ea, quæ viderant, vel audierant. At Concilia non habent, neque ſcribunt immediatas Dei reuelationes. aut verba Dei, ſed tantùm declarant, quodnam ſit verbum Dei ſcriptum, vel traditum, & quomodo intelligi debeat; prætereà ex eo per ratiocinationem deducunt Concluſiones. Itaque Concilia, cùm definiunt, qui ſint libri canonici, & Diuini non faciunt eos eſſe infallibilis veritatis, ſed declarant ſolùm eſſe tales. Sic etiam Concilium Trident. cùm de-

Seſs. 13. c. 1.

finit verba illa, *Hoc eſt corpus meum*, intelligi propriè, non figuratè non edit, ſed declarat verbum Dei. Et cum Nicænum Concilium definiuit Chriſtum eſſe homouſion Patri deduxit concluſionem ex Scripturis, in quibus diſertè continetur vnum eſſe Deum, & Patrem eſſe Deum, ac Filium eſſe Deum: ex quibus ſequitur neceſſariò, Patrem & Filium eiuſdem eſſe ſubſtantiæ, & Diuinitatis. Et ſimiliter Concilium VI. cùm definiuit in Chriſto duas eſſe voluntates Diuinam, & humanam, deduxit concluſionem ex Scriptura, in qua habetur Chriſtum eſſe perfectum Deum, & perfectum hominem.

2. diſcrimen

Alterum diſcrimen ex hoc primò oritur, quòd Scriptores Sacri non debuerint multum laborare in ſuis libris edendis; ſatis enim erant, ſi laborarent ſcribendo, vel dictando, ſi edebant vaticinia; vel ad ſummum reuocando ad memoriam, quæ viderant, vel audierant, & cogitarent verba, quibus ea ſcriberent, ſi ſcribebant hiſtorias; vel epiſtolas, vel aliquid ſimile. At Patres in Concilijs debent rem ipſam quærere, ideſt concluſiones inueſtigare diſputando, legendo, cogitando. Vnde legitur in primo Concilio magnam inquiſitionem fuiſſe factam. Idem de Nicęno teſtatur Ruffinus. Quocirca dicunt Pa-

Act. 15.
lib. 10. c. 5.
hiſt. 1.
Act. 15.

tres Concilij primi: *Viſum eſt Spiritui Sancto & nobis*; ideſt Spiritui Sancto noſtrum induſtriam, & diligentiam adiuuante. At Scriptores Sacri ſoli Deo tribuunt ea, quæ ſcribunt, ac propterea tam ſæpè repetebant Prophetæ illud: *Dicit Dominus*.

3. diſcrimen

Tertium eſt, quòd in Scriptura nullus poteſt eſſe error, ſiue agatur de fide, ſiue de moribus, & ſiue affirmetur aliquid generale, & toti Eccleſiæ commune, ſiue aliquid particulare, & ad vnum tantùm hominem pertinens; tam enim eſt certum, & de fide ſine gratia Spiritus Sancti neminem ſaluari, quàm Petrum, Paulum. Stephanum, & quoſdam alios, verè Spiritum Sanctum habuiſſe, & ſaluos eſſe; vtrumque enim eadem ſcriptura veriſſimè teſtatur. At Concilia in iudicijs particularibus errare poſſunt.

4. diſcirmen

Quartum eſt, quòd in Scriptura non ſolùm ſententiæ, ſed etiam verba omnia, & ſingula ad fidem pertinent; credimus enim nullum eſſe verbum in Scriptura, fruſtra, aut non rectè poſitum. At in Concilijs maxima pars actorum ad fidem non pertinet. Non enim ſunt de fide diſputationes, quæ præmittuntur, neque rationes, quę adducuntur, neque ea quæ ad explicandum, & illuſtrandum afferuntur, ſed tantùm ipſa nuda decreta, & ea non omnia, ſed tantùm quæ proponuntur tamquam de fide. Interdum enim Concilia aliquid definiunt, non vt certum, ſed vt probabile, vt Concilium Viennenſe, quòd decreuit tenendum, vt probabilius infantibus in baptiſmo infundi gratiam, & virtutes. Quando autem Decretum proponatur tamquam de fide facilè cognoſcitur ex verbis Concilij, ſemper enim dicere ſolent ſe explicare fidem Catholicam, vel hæreticos habendos, qui contrarium ſentiunt, vel quod eſt communiſſimum dicunt anathema, & ab Eccleſia excludunt eos, qui contrarium ſentiunt. Quando autem nihil horum dicunt non eſt certum rem eſſe de fide.

Denique in ipſis decretis de fide, non verba, ſed ſenſus tantùm ad fidem pertinent; non enim eſt hæreticum dicere, in canonibus Conciliorum aliquod verbum eſſe ſuperuacaneum, aut non rectè poſitum, niſi fortè de ipſo verbo ſit decretum formatum, vt in Concilio Nicæno decreuerunt recipiendam vocem *Omonſion*, & in Epheſino vocem *Theotocos*.

5. diſcrimen

Quintum eſt, quòd Scriptura non eget approbatione Pontificis, vt ſit authentica, ſed tantùm, vt innoreſcat eius Auctoritas; at Concilia Generalia, & legitima non ſunt rata, niſi à Pontifice confirmentur.

Cōparatio Conciliorū cum Papa. Quæſtio.

Iam verò de comparatione Conciliorum cùm Pontifice quæſtio exorta eſt tempore Concilij Piſani, quia cùm duo Pontifices, qui ſimùl ſedebant in ſchiſmate, Gregorius XII. & Benedictus XIII. non videbantur ſeriò cogitare de tollendo ſchiſmate per ſpontaneam abdicationem, quemadmodum ante Pontificatum vterque vouerat, & iurauerat, Cardinales vtriuſque partis ſeceſſerunt Piſam, & tractare cæperunt, an ſibi liceret inuitis Pontificis illius Concilium generale conuocare, & eos Pontifices deponere.

Deindè cum paulò poſt fieret Cōcilium Conſtantienſe, & Ioannes XXIII. qui ſolus ad Concilium acceſſerat, à Concilio clam diſceſſiſſent, atque ità Concilium ſine capite remanſiſſet tractare Patres cæperunt, An Concilium poſset inuitum Pontificem iudicare, & deponere?

Sed maximè controuerſia creuit tempore Concilij Baſileenſis, quia enim Eugenius Papa Concilium Baſileenſe inchoatum diſſoluere volebat, & impedire, ne vlteriùs progrederetur cęperunt Patres quærere an tene-

rentur

rentur obedire Pontifici, an Pontifex potiùs teneretur obedire ipſis, ideſt generali Concilio, & quoniam paulò ante viderant duos Pontifices Ioannem XXIII. & Benedictum XIII. depoſitos fuiſse per Concilium Conſtantienſe, & ſic impoſitum finem maximo ſchiſmati, cæperunt metuere, ne ſi Pontifex non teneatur obedire Concilio, iterum ſchiſma renouaretur, & ſine vllo remedio Eccleſia remaneret.

Itaque hac occaſione tunc plurimi in eam ſententiam iuerunt, vt Concilium eſset ſupra Pontificem, ſed dum voluerunt ſchiſmatibus viam præludere ipſi nouum ſchiſma fecerunt creato Pſeudopapa Felice V. qui poſtea cognito errore abdicauit ſe Pontificatu. Et quamuis poſteà in Concilio Florentino, & Lateranenſi vltimo videatur quæſtio definita, tamen quia Florentinum Concilium non ità expreſsè hoc definiuit, & de Concilio Lateranenſi, quòd expreſſiſſimè rem definiuit nonnulli dubitant an fuerit verè generale, ideò vſque ad hanc diem quæſtio ſupereſt etiam inter Catholicos.

Nota. Obſeruãdum autem duobus modis poſſe comparari Papam cum Concilio. Vno modo, vt ſumatur ab vna parte ſolus Papa verus, & indubitatus, ab altera Concilium Generale, cui præſit Papa per ſe, vel per legatos ità vt nihil definiatur ſine conſenſu ipſius. Altero modo, vt ſumatur ab vna parte ſolus Papa, ab altera Concilium generale, cui Papa nec per ſe, nec per ſuos Legatos præſit. Intelligo autem non præſidere per ſuos Legatos, etiam quando Legatus quidem ab eo miſſus præeſt Concilio, ſed agit contra ipſius Pontificis voluntatem, tunc enim non eſt verè eius Legatus, licèt ſe pro tali gerat.

Quæſtio præſens licèt nonnullis videatur verſari circa priorem comparationem, quippè qui exiſtimant Concilium ſine Papa non eſſe verum Concilium, & proindè ſine dubio Papam eſse maiorem, tali Concilio, tamen reuera quæſtio præcipua eſt de poſteriore comparatione. Quod patet primò, quia iſta quæſtio introducta eſt propter Pontificis depoſitionem, ideſt ad inquirendum, an Papa etiam inuitus à Concilio iudicari, & damnari, & deponi poſſet? Ad hunc autem finem ſuperuacanea eſt illa quæſtio. An Concilium cum Papa ſit maius ſolo Papa? Nam ſiue ſit maius, ſiue minus, nunquam iudicabit, neq; damnabit, neque deponet inuitum Papam. Quomodo enim hoc illud Concilium faceret, quod nihil agit ſine conſenſu Papæ? Nam Papa ſeipſum inuitum volet iudicari, & damnari.

Secundò idem patet ex Concilio Baſileenſi. Nam Baſileenſes Patres, qui definierunt Concilium eſse ſupra Papam ſuum Concilium Baſileenſe aſserebant eſse ſupra Eugenium Papam eo tempore, quo in Concilio neque Papa, neque eius Legatus aderat; quin etiam Papam omnibus modis repugnantem deponere ſunt aggreſſi.

Hæc eſt ergo præcipua quæſtio, & ſola tractanda, nam ex huius explicatione patebit etiam quid dicendum ſit de priori. Qui enim docent Papam eſse ſupra Concilium ſine ipſo celebratum, ijdem docent parem eſſe Auctoritatem in ſolo Papa, & in Concilio cum Papa intenſiuè, licet extenſiuè ſit maior in Concilio, & proindè non poſſe à tali Concilio Papam iudicari, vel damnari, nec eiuſmodi Concilij decretis eum obligari coactiuè, ſed tantùm directiuè, & poſſe in eis diſpenſare, exceptis decretis de fide, quæ immutabilia ſunt. Ratio horum eſt, quia par in parem non habet imperium.

Qui verò docent Concilium ſine Papa eſſe ſupra Papam, docent etiam conſequenter Concilium cum Papa eſſe ſupra Papam, & obligare Papam, tametſi illi fatentur poſſe Papam tamquam Miniſtrum Eccleſiæ diſpenſare in præceptis Concilij generalis, ſed, ſi malè diſpenſauerit poſſe corrigi, & puniri poſtea à Concilio generali.

Hac igitur prima comparatione omiſſa, ſola ſecunda tractanda eſt, de qua diuerſæ ſunt opiniones, ſed communis ferè ſententia eſt, quod Papa adeò ſit ſupra Concilium, vt non poſſit etiam ſe ſubijcere eius ſententiæ, ſi propriè de ſententia coactiua loquamur. Ref.

Hæc ſententia videtur eſse omnium Scholaſticorum veterum, & Canoniſtarum ferè omnium. Pro qua ſit prima propoſitio.

Romanus Pontifex eſt Paſtor, & caput non ſolùm omnium Eccleſiarum particularium, ſed etiam totius vniuerſalis Eccleſiæ ſimùl congregatæ à Chriſto immediatè conſtitutus. Propoſ. 1.

Probatur primò ex Scriptura. Petrus eſt fundamentum Eccleſiæ à Chriſto poſitum, iuxta illud. *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam.* Proinde caput, & Paſtor, nam quod in domo fundamentum eſt, in corpore eſt caput, & in grege Paſtor. Vt enim fundamentum non pendet à domo, ſed domus à fundamento, ita etiam caput non pendet à corpore, ſed corpus à capite, & Paſtor non pendet à grege, ſed grex à Paſtore. Prob. 1. Matth. 16.

Quod autem per Eccleſiam eo loco intelligatur Eccleſia vniuerſalis etiam congregata, vt eſt Generale Concilium, probatur ex Matth. vbi de eadem ſua Eccleſia Chriſtus dicit. *Si eos non audierit dic Eccleſiæ.* Quo loco per Eccleſiam intelligunt Aduerſarij generale Concilium. Matth. 18.

Præterea Eccleſia congregata, ſiue Concilium proprijſſimè eſt Eccleſia Chriſti. Nam Eccleſia eſt congregatio fidelium, ergo quò magis fideles ſunt congregati, & vniti, eò magis propriè ſunt Eccleſia; at ſtultum eſt, cum aliquid de alio abſolutè pronunciatur excipere id, quod proprijſſimè per illud ſignificatur; Ergo cum Chriſtus dicit *Super hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*, ſtultè excipitur Eccleſia vniuerſalis congregata, cum ea proprijſſimè ſit Eccleſia.

Denique; Eccleſia Chriſti ſemper eſt congregata formaliter, quia eſt vnum regnum, & vna familia, & vnus grex licèt diſperſa videatur quantum ad locum. Igitur ſi Pontifex eſt Paſtor, & caput Eccleſiæ non certè diſperſæ, quæ nulla eſt, ſed congregatæ Eccleſiæ eſt Paſtor, & caput.

Idem habetur ex illo *Paſce oues meas.* Nam etſi Aduerſarij dicunt Dominum dixiſſe *Paſce oues meas* non Eccleſiam meam, tamen Ioann vlt.

men Eccleſia in oratione de Eccleſia ſic explicat, *Deus omnium fidelium Paſtor, & Rector, qui famulum tuum N. Eccleſiæ præeſſe voluiſti*.

Et præterea, vel Eccleſia congregata, ſiuè Concilium Generale pertinet, ad oues Chriſti, vel non, ſi pertinet, ergo Eccleſiæ congregatæ, & Concilij Generalis Paſtor eſt Petrus; ſi non pertinet, ergo Chriſtiani per congregationem deſinunt eſſe oues Chriſti, quod eſt abſurdiſſimum.

Secundò probatur ex Concilijs. Nam

Prob. 2.

Concilium Chalcedonenſe diſertè fatetur S. Leonem caput fuiſſe totius illius Concilij, quod fuit omnium maximum, & in quo tota Eccleſia congregata conſpiciebatur. *Quibus*, inquit, *tu quidem, vt caput præeras*. Item, Concilium Lugdunenſe vocat Pontificem Rectorem vniuerſalis Eccleſiæ, non igitur ſolum particularium Eccleſiarum eſt Rector.

Epiſt. ad Leon.

c. vbi periculum de Elect. in 6.

Similiter in Concilio Florentino definitùm eſt Pontificem eſſe totius Eccleſiæ caput, & accepiſſe à Domino pleniſſimam poteſtatem vniuerſalem Eccleſiam regendi. Concilium Conſtantienſe damnauit hæreſim Ioannis Hus, dicentis Papam non eſſe caput totius Eccleſiæ.

Probatur tertiò rationibus. Primò Papa eſt vnum caput, ergo vnius corporis caput. Eccleſiæ particulares ſeorſim ſumptæ, non ſunt vnum corpus, ergo Papa eſt caput Eccleſiæ vniuerſalis.

Prob. 3.

Secundò Eccleſia vniuerſalis eſt vnum corpus viſibile, ergo debet habere vnum caput viſibile, alioquin videbitur monſtrum, at non eſt fingere alium, quàm Papam, ergo Papa eſt caput totius Eccleſiæ ſimul.

Tertiò. Papa eſt immediatus Vicarius Chriſti, ergo præeſt ijs omnibus loco Chriſti, quibus Chriſtus ipſe inuiſibiliter præeſt, & quibus etiam præeſſet viſibiliter, ſi adeſſet; Chriſtus autem præeſt, & præeſſet viſibiliter, ſi adeſſet viſibiliter, non ſolùm Eccleſijs particularibus, ſed etiam toti Eccleſiæ vniuerſali, & generalibus Concilijs; igitur etiam Papa præeſt Eccleſiæ vniuerſali.

Propoſitio ſecunda. *Summa Poteſtas Eccleſiaſtica non eſt in Eccleſia, vel Concilio remoto Papa, aut formaliter, aut ſuppletiuè*. Et quidem non eſſe formaliter in Eccleſia, vel Concilio ſummam Poteſtatem, qualis eſt in Papa ex Scriptura apertè colligitur. Nam ſecundùm Scripturam Eccleſia non eſt Democratia, vel Ariſtocratia, ſed Monarchia ſiue regnum Chriſti iuxta illud, *Ego autem conſtitutus ſum, Rex ab eo ſuper Sion montem Sanctum eius. Et Regni eius non erit finis*. Neque dixit Chriſtus cùm interrogaretur. *Ergo Rex es tu?* Non ſum Rex, aut Regnum meum non eſt in hoc mundo, ſed ait *Regnum meum non eſt ex hoc Mundo*, ideſt, eſt quidem in hoc mundo, ſed tale non eſt, quale tu putas, quale eſt Herodis, & ſimilium Regum.

Propoſ. 2. prob. quod non formaliter.

Pſal. 2.
Luc. 1.

Ioann. 18.

Denique Scriptura paſſim vocat Chriſtum Regem, & Eccleſiam regnum eius; ex quo ſequitur, vt ab vno regi debeat, ſicut gubernantur omnia Regna.

Quod autem non ſit ſuppletiuè hæc Auctoritas in Eccleſia oſtenditur hac ratione.

Non habet Eccleſia hanc auctoritatem à ſe ipſa, nec ab alio, ergò nullo modo habet, Quod à ſeipſa non habet, manifeſtè probat diſcrimen, quod eſt inter regnum Chriſti, & cætera regna: non enim eſt Eccleſia tale regnum, qualia ſunt regna huius mundi, in quibus ſumma poteſtas eſt in Rege, ſed à populo profecta, & deriuata, & proinde radicaliter, & ſuppletiuè eadem poteſtas eſt in regno. Nam in Chriſti regno ſumma poteſtas eſt in Chriſto, & non deriuata vllo modo à populo. In regnis enim hominum poteſtas Regis eſt à populo, quia populus facit Regem, qui alioqnin eſſet homo priuatus, ſicut cæteri; omnes enim homines naturaliter ſunt liberi, & æquales, nec poſſet vnus cæteris imperare, niſi illi ſe ſubijcerent, & ſuper ſe poteſtatem illi concederent. At Chriſtus eſt Deus, & homo; & quatenus Deus, eſt naturaliter Dominus, & Rex omnium creaturarum: Quatenus homo, habet à Deo omnem poteſtatem, nec ipſe ab Eccleſia factus eſt Rex, ſed ipſe potiùs fecit, Eccleſiam eſſe ſuum regnum. *Feciſti nos Deo noſtro regnum*.

Prob. quod non ſuppletiuè.

Hinc eſt, quod in ſcript. regnum Chriſti, quod eſt Eccleſia, ne putaretur tale, qualia ſunt cætera, comparatur etiam familiæ: *Quis putas eſt fidelis ſeruus, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam?* Et Apoſtolus: *Moyſes erat fidelis in tota domo Dei tanquam ſeruus*: Chriſtus autem erat fidelis in tota domo ſua, tanquam Dominus. Conſtat enim patrem fam. non habere à familia vllam auctoritatem, ſed ex ſe, quia ipſe non à familia conſtituitur pater, ſed facit ſibi familiam, gignendo filios, emendo ſeruos. Vnde pater fam. etiamſi peſſimus ſit, nunquam poteſt à familia iudicari, vel expelli, ſicut poteſt Rex, quando degenerat in tyrannum.

Apoc. 5.

Matt. 24.

Hebr. 3.

Comparatur etiam ouili. Item corpori, & ſponſæ; vt intelligamus, quod, ſicut non accipit auctoritatem paſtor ab ouibus, nec caput à corpore, nec vir ab vxore; ita neque Chriſtus ab Eccleſia.

Ioann. 10.
Epheſ. 4. & 5.

Ex his habemus Eccleſiam ex ſe nullam habere auctoritatem, ſed omnem eſſe in Chriſto, & ijs, quibus Chriſtus eam communicauit, quod autem non habeat ab alio, nimirum à Chriſto, probatur. Nam Chriſtus legitur, quidem dediſſe Petro claues regni cælorum, & eumdem præfeciſſe ouili ſuo: dedit etiam Apoſtolis cæteris poteſtatem prædicandi, baptizandi, peccata dimittendi, & alia quædam faciendi, quæ ad munùs Epiſcopale ſpectant; ſed hanc poteſtatem Chriſtus ſingulis dedit, ita vt potuerit quiſque eorum illa omnia exercere ſine congregatione aliorum. At, quod ipſi Eccleſiæ, ideſt, fidelium vniuerſitati in ſe, id eſt, ratione ſuæ totalitatis aliquid poteſtatis tribuerit, nuſquam legitur: immò, è contrario legimus præcipi populis, vt obediant, & ſubiaceant paſtoribus ſuis. Quod ſi Eccleſiæ vniuerſitati non eſt data vlla auctoritas; ergò neque concilio generali, quatenus Eccleſiam vniuerſalem repræſentat. Ergò in concilio non eſt auctoritas, ſumma, ſeu Papalis; ſed tantùm Epiſcopalis, ſeù Archiepiſcopalis, proue ſunt perſonæ, quæ ibi conueniunt.

Matt. 26.
Ioann. vlt.

Heb. 13. & alibi.

Probatur ſecundò. Nam ſi Concilium Generale ſine Perſona Papæ haberet Papalem Auctoritatem formaliter, vel ſuppletiuè non indigeret confirmatione Papæ. Id autem eſt

Prob. 2. de vtroq. ſe.

Tttt fal-

falſum, conſtat enim omnia Concilia Catholica confirmationem petijſſe.

Prob. 3. Tertiò, Concilium ſine Papa poteſt errare etiam in fidei decretis, vt patet in Concilio Sirmienſi, cui ſubſcripſit Hoſius. Item Mediolanenſi, Atimiuenſi, Epheſino, ſecundo Conſtantinopol. ſub Iuſtiniano, II. Conſtantinopol. ſub Leone Iſauro, & alio ſub Conſtantino Copronymo. At Concilium cum Papa non poteſt errare; Ergò neque poteſt ſine Papa illa omnia, quæ poteſt cum Papa. Neque poteſt, reſponderi erraſſe illa Concilia, quod non fuerint legitima, nam pleriſq; nihil defuit, niſi Pontificis aſſenſus, immò Epheſinum II. fuit omninò ſimile Baſileenſi, vtrumq; enim fuit iodictum à Pontifice, in vtroque adſuit Legatus Ponrificis in initio, in vtroq; receſſit paulò poſt Legatus Pontificis, in vtroque fuit, Ponrifex excommunicatus, quæ omnia patent de Baſileenſi. Et nihilominus erraſſe Concilium Epheſiuum Aduerſarij negare non poſſunt.

Quartò ſi in Eccleſia eſſet ſumma poteſtas Principaliter, in Papa inſtrumentaliter, vt in Miniſtro Eccleſiæ, vt ipſi dicunt ſequeretur Papam non eſſe immediatum Chriſti Vicarium, ſed mediatum, immediatè enim Vicaria Chriſti eſſet Eccleſia; Papa autem eſſet immediatus Eccleſiæ Vicarius, quod eſt ex-

Seſſ. 8. preſsè contra Concilium Conſtantienſe, vbi damnatur hæreſis Vviclephi dicentia, non eſſe Pontificem immediatum Chriſti Vicariũ.

Propoſ. 3. Propoſitio tertia. Summus Pontifex

Prob. 1. ſimpliciter, & abſolutè eſt ſupra Eccleſiam vniuerſam, & ſupra Concilium Generale, ita vt nullum in terris ſupra ſe iudicium cognoſcat. Hæc etiam eſt ferè de fide. Et probatur primo ex duobus præcedentibus. Nam ſi Papa eſt caput Eccleſiæ vniuerſæ, etiam ſimul congregatæ, & Eccleſia vniuerſa etiam ſimul congregata non habeat vllam poteſtatem ratione ſuæ totalitatis, ſequitur Papam ſupra Concilium eſſe, & ſupra Eccleſiam; non contra.

Prob. 2. Secundò probatur ratione in Scriptura fundata. Nam omnia nomina, quæ in Scriptura tribuuntur Chriſto, vnde conſtat eum eſſe ſupra Eccleſiam, eadem omninò tribuuntur Pontifici.

Pontifex eſt Pater fam. Ac primum Chriſtus eſt Pater familias in domo ſuo, quæ eſt Eccleſia; Pontifex in eadem eſt Summus Æconomus, ideſt Paterfamilias loco Chriſti. *Quis eſt fidelis diſpen-*

Lucæ 12. *ſator, & prudens quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam.* Hìc enim per diſpenſato-

In caput 24. Matth. rem, ſiue Æconomum, vt Græcè habetur intelligunt Epiſcopum Ambroſius, Hilarius, Hieronymus. Et quamuis Patres non loquantur expreſsè de Epiſcopo Romano, tamen ſine dubio illa eſt ſententia Scripturæ, vt Epiſcopi particulares ſint ſummi Æconomi in ſuis Eccleſijs, ità eſſe Epiſcopum Romanum in Eccleſia vniuerſa.

Quod autem Æconomus ſummus ſit ſupra familiam, & ab ea iudicari, ac puniri non poſſit patet ex hoc eodem loco, Dominus enim ait. *Quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam.* Et ibidem. *Quod ſi dixerit ſeruus ille in corde ſuo, moram facit Dominus meus venire, & cæperit percutere ſeruos, & ancillas, edere, & bibere, & inebriari veniet Dominus ſerui illius in die, qua non ſperat, & diuidet eum, partemque eius cum infidelibus ponet.* Vbi vides Dominum ſeruare ſuo iudicio ſeruum illum, & non committere iudicio familiæ.

Idem etiam docet vſus omnium familiarum, nulla enim familia eſt, in qua liceat famulis inferioribus etiam ſimul congregatis punire, vel expellere Æconomum, etiam ſi peſſimus ſit, id enim ad ſolum Dominum totius familiæ pertinet.

Alterum nomen Chriſti eſt Paſtor, *Ego*

ſum Paſtor bonus. Idem communicat Petro Eſt Paſtor Io. 10.

Paſce oues meas. Conſtat autem ità Paſtorem præeſſe ouibus, vt nullo modo ab eis iudicari poſſit.

Tertium eſt caput corporis Eccleſiæ. Caput Eph. 4. Act. 3.

Idem communicat Petro, & habemus in Concilio Chalcedonenſi, vbi Legati ſententiam pronuntiant in Dioſcorum, & in epiſtola Concilij ad Leonem. Porro caput à membris regi, & non ea potiùs regere contra naturam eſt: ſicut etiam eſt contra naturam, quod membra ſibi caput præcidant, cum fortè grauiter ægrotant.

Quartum eſt vir, Seu Sponſus. *Viri diligi-* Vir, ſiue ſponſus

te vxores veſtras, ſicut Chriſtus dilexit Eccle- Eph. 5.

ſiam, & tradidit ſe ipſum pro ea &c. Idem cap. vbi pe-

conuenit Petro, nam in Concilio Generali riculum de

Lugdunenſi, loquens Concilium de electione elect. in 6.

Romani Pontificis; Accelerer inquie vtilis per

neceſſaria totius mundi prouiſio, Idem cele- Eph. 5.

riter eidem Eccleſiæ Sponſo, dato. Eſt autem contra Apoſtolum, & contra naturę ordinem, vt ſponſa præſit ſponſo, & non potiùs ſubſit.

Probatur tertiò, ex verbis expreſſis Con- Prob. 3.

ciliorum, & Pontificum. Cum enim controuerſia, iſta ſit de poteſtate Concilij, & Pontificis, ſi inter ſe Concilia, & Pontifices conueniunt, quid opus eſt, vt nos litigemus?

Probatur quartò, ex appellationibus à Prob 4.

Concilio ad Papam. Sine controuerſia enim ſemper à minore ad maiorem appellatur. Epiſt. ad

Appellari autem à Concilio ad Papam, non Epiſc. Dardaniæ.

contra, perſpicuum eſt ex Gelaſio, ad Sedem, inquit Apoſtolicam de qualibet mundi parte appellandum eſt, ab illa autem nemo eſt appellare permiſſus. Et ne putemus eum loqui de appellatione ab aliquo Epiſcopo, non à Concilio ſubdit ſæpè Romanum Pontificem ſoluere eos, quos Concilia ligauerant. Cuius rei extant exempla clariſſima. Nam Athanaſius Epiſcopus Alexandrinus, & Paulus Epiſcopus Conſtantinopol. à Concilio depoſiti ad Iulium Papam appellauerunt, & ab eo in ſuas ſedes reſtituti ſunt. Flauianus Epiſcopus Conſtantinopol. appellauit à Concilio Epheſino II. Generali ad Leonem Papam. Item Theodoretus Epiſcopus Cyri appellauit à Concilio eodem II. Epheſino ad eundem Leonem. Denique Ioannes Chryſoſtomus à Concilio depoſitus, appellauit ad Innocentium Papam.

Probatur quintò, ex approbatione, & Prob. 5.

reprobatione Conciliorum, nam omnino reuocantur, tandem ad examen Romani Pontificis, & quæ ille probat recipiuntur, quæ improbat reijciuntur.

Propoſitio quarta, Summus Pontifex Propoſ. 4.

non poteſt committere, neque Concilio, neque vllo homini ſupra ſe iudicium coactiuum, ſed tantummodò diſcretiuum.

No-

Iudicium propriè dictum.

Nota in iudicio perfecto, duo quædam reperiri. Primò poteſtatem diſcutiendi cauſam, & diſcernendi, ac iudicandi quid agendum ſit. Secundò poteſtatem cogendi eum, qui cecidit cauſa ad obtemperandum ſententiæ contra ſe latę. Vtrumque inuenitur in iudice propriè dicto, qualis eſt Princeps, vel Prætor à Principe conſtitutus. Primum autem ſolùm reperitur in arbitris, quorum ſententiæ etiamſi teneantur homines ſtare ex iure naturæ, quia tenemur ſeruare promiſſa, non tamen ex vi ſententiæ, quia non poſſunt arbitri cogere. Iam verò Pontifex ſummus non poteſt Iudicem propriè dictum ſupra ſe conſtituere, ſed tantùm quodammodo arbitrum, quorum ſententiæ, ſi non obtemperauerit, faciet, quod non debet, non autem, quod non poteſt.

Prob. prior pars.

Prima pars probatur, Primò quia poteſtas Papæ ſuper omnes eſt de iure Diuino, vt patet. At non poteſt Papa diſpenſare in iure Diuino. Secundò, quia non poteſt inferior committere alicui iudicium reſeruatum Superiori. Non enim poteſt Epiſcopus committere ius ſuo pænitentiario, vt abſoluat in caſibus reſeruatis Papæ, at Iudicium in cauſa Pontificis reſeruatum eſt Deo. Tertio quia ſequeretur Papam eſſe ſuperiorem, & non ſuperiorem reſpectu eiuſdem, quæ eſt implicatio contradictionis. Nam ſummus Pontifex cùm ſe, aut ſuam cauſam iudicio alicuius committit non deſinit eſſe Papa, ergo nec deſinit eſſe ſuperior quocumque Chriſtiano, & nihilominus non eſt ſuperior, ſed inferior ſi cogi poteſt, erit igitur, ſimul ſuperior, & non ſuperior.

Prob. pars poſterior.

Secunda pars patet ex Sixto III. Leone III. Symmacho, Leone IV. & alijs, qui cùm accuſarentur cauſas ſuas in Concilijs Epiſc. diſcuti voluerunt, quos tamen iudicare Epiſc. non ſunt auſi. Vnde in Concilio IV. ſub Symmacho omnes Epiſcopi, cum ſubſcribunt affirmant ſe totum iudicium Deo relinquere.

BERNALDI
CONSTANTIENSIS
PRESBYTERI.

TRACTATVS

***DE SACRAMENTIS EXCOMMVNICATORVM** Iuxta aſſertionem Sanctorum Patrum: nunc primùm editus ex Bibliotheca Admodum Reuerendi, ac Nobilis Capituli Eccleſiæ Cathedralis Ratisbonenſis.*

* Quia Monaſticum ordinem Corbeiæ amplexus fuerat.

Religioſiſſimo Sacerdoti, ac prudentiſſimo Præceptori Bernardo iam ipſius Regis Cubiculum * ingreſſo, Bernaldus ſolo nomine Presbyter, non moribus; deuotiſſimæ orationis, atque ſeruitij certitudinem.

Bernaldus, ſeu Bertoldus, ſeu Bernoldus, ſeu vt alij volunt (quamuis diſtet à vera ortographia) Bernardus, habet hoc elogium apud Ludouicum Carolum à S. Iacobo in ſua Bibliotheca Pontificia, in qua de his Auctoribus ex profeſſo, quamuis agat, tamen multò plures ſunt, quos relinquit, quàm quos enumerat. Bertoldus, ſeu Bernaldus Conſtantienſis, de quo altum ſilentium apud Auctores, ſcripſit Apologiam pro Gregorio Septimo. Sed pace tanti Doctoris, cuius laboribus partim in hac Bibliotheca Maxima Pontificia fruimur, non mediocris eſt famæ hic Auctor apud Hiſtoricos, etiam primi nominis; & vtinam tantum eſſet dicendum in alijs, ſicut in iſto. De eo Cardinalis Baronius Tomo XII. Annalium M.C. ait Bertoldus, Bernoldus, ſeu Bernaldus, (vnus enim, idemque his tribus nominibus ſignificatur) ex vitæ integritate, & Catholico nomine ſummam ſibi gloriam comparauit inter Chronographos huius temporis, cui vt veritatis ſtudioſiſſimo bene precamur. De eo Trithemius in libro de Illuſtribus viris Germaniæ, & in Cathalogo Scriptorum Eccleſiaſticorum inquit, Bernoldus Presbyter Eccleſiæ Conſtantienſis in Sueuia natione Teuthonicus, vir deuotus, & in Scripturis Sanctis ſtudioſus, & eruditus, atque in diſciplina ſæcularium literarum ſufficienter inſtructus, ingenio, clarus, & comptus eloquio reliquit ſtudij ſui nonnulla opuſcula, quæ tamen ad notitiam noſtræ lectionis minimè venerunt. Claruit temporibus Henrici IV. Anno MLX. Hæc Trithemius. Bernaldus ergo, vt ferè communiùs vocatur, & vocat eum Manuſcriptis Codex Cathedralis Eccleſiæ Ratisbonenſis fuit Presbyter Conſtantienſis, vt etiam ſe ipſum inſcribit, Bernaldus Conſtantienſis ſolo nomine Presbyter (tales enim ſe vocant ij, qui re Presbyteri ſunt, ijs oppoſiti, qui gradui mendacij notam inurunt)

edi-

edidit Chronicon rerum geſtarum poſt obitum Hermanni Contracti,Henrico IV. Romanum Imperium gubernante ab anno Domini 1054. vſque ad eius ſæculi finem annis continuis 46. Fuit autem addictiſſimus Gregorio Septimo, quod eſt manifeſtum,tum ex his lucubrationibus,quas modò vulgamus,tùm ex illius Chronico, vbi Gregorium Septimum ſemper,vt virum Sanctum, ſicut reuera erat,prędicat, & ita laudat vt Hæreticis bilem mouerit. Scripſit primum tractatum ad Bernardum, & duas epiſtolas, poſt quas eſt vna Bernardi ad Bernaldum. Iſte autem Bernardus eſt ille, de quo meminit Trithemius in libro de viris Illuſtribus vocans Monachum Cœnobij S. Viti Corbeienſem in Saxonia Ordinis S. Benedicti, ſtudioſum, & eruditum, quem in Chronico dicit edidiſſe volumen luculento, ſed amaro animo. Fuit Magiſter ſcholarum, nimio zelo eò vſque progreſſus, vt Sacramenta excommunicatorum valere negaret, extitit Bernaldi Pręceptor, vt eum vocat, & in Apologetico pro decretis Gregorij Septimi, & in epiſtola. Refellit autem illius epiſtolam quatenus à veritate alienam. Scripſit etiam varias Epiſtolas ad Alboinum, qui adeò placuit Illyrico, vt eum inter teſtes Lutheranæ veritatis poſuerit, vocans doctum virum, cum defendat coniugium Sacerdotum. Sed in ſchola Illyrici repente euadit doctus quicumque teſtatur Doctrinam Lutheranam, & Caluinianam quamuis ſine doctrina. Nàm Alboinum fuiſſe non doctum ſatis teſtantur eiuſdem malè tornatæ epiſtolæ, vt meritò à Bernaldo appellantur. Opera illius fuerunt in lucem primùm, & mox deprompta. Cum ergo Hæretici tam diligentes ſint in euulgando mendaciſſimo ſuo Bennone Summo Gregorij hoſte, & criminatore, ius naturæ eſt, & omninò conueniens vt Orthodoxi Gregorij Aduocatos,& Defenſores in vnum colligant. Fuerunt ergo compoſita hæc opuſcula à Bernaldo occaſione decretorum, quæ Gregorius Pontifex contra Simoniacos, concubinarios, & clericos coniugatos diuerſis temporibus ſub pœna excommunicationis promulgauerat, addito interdicto, ne quis huiuſmodi Sacerdotum Miſſis intereſſet, cuius decretum extat diſtinct.8 1. ſi qui ſunt. Ex quo nonnulli, vt ait Sigebertus in Chronico anſam arripuerunt calumniam ſtruendi Gregorio, quaſi diceret Sacramenta ab improbis, & excommunicatis validè adminiſtrari non poſſe, qui fuit olim error priſcorum Hæreticorum, præcipuè Donatiſtarum. Nonnulli nimio zelo Gregorio addicti, & nimiùm feruentes ex vna hæreſi aliam egerminare fecerunt, vt olim Eutiches, negantes eſſe valida, ex quorum numero fuit Bernardus. Nonnulli vellicabant Gregorij decreta, quod carni, & ſanguini, & corruptiſſimis Cleri moribus parum grata, & amica acciderent. Quò circa vbicumque promulgabantur Clerici in rabiem quaſi verſi, quiduis potiùs ferre volebant, quàm licentiæ ſuæ imponi fibulam, ex Lamberto cum criminantes, quaſi homines incredibili metamorphoſi vellet in Angelos transformare. Ex alia parte Rex, & Aulici optimos, lautos, & opimos bolos ægrè valdè ſibi eripi patiebantur, vndè Gregorio magna meſſis inuidiæ, & ex optimo malum peſſimum euenit. Hinc Bernaldus edidit hæc opera in I. tractatu Sacramenta ab Excommunicatis validè adminiſtrari ait, & in aliquibus epiſtolis. De Continentia itidem epiſtolarem velitationem cum Alboino inijt. Integram quoque pro Synodalibus Gregorij Decretis Apologiam contexuit, oculatus teſtis eorum, quæ tunc à Schiſmaticis fiebant; vnde benè probat quod valebant Sacramenta Excommunicatorum, contra id, quod ei obijciebant Hæretici. Edidit etiam tractatum, De Vitanda Excommunicatorum Communione, de Reconciliatione lapſorum, & de Conciliorum Canonum, Decretalium ipſorumque Pontificum Romanorum Auctoritate. Hos autem libros in lucem edidit Doctiſſimus Iacobus Gretſerus, qui ſuo loco bibliothecam illuſtrabit. Ponimus autem ea, quæ directè magis ſpectant ad rem noſtram, quamuis omnia ſpectare poſſint.

INDEX OPVSCVLORVM.

I. *Tractatus de Sacramentis excommunicatorum iuxta aſſertionem Sanctorum Patrum.*

II. *Apologeticus de excommunicatione facta à Gregorio VII.*

III. *Synodus Romana ſub Gregorio VII.*

IV. Epi-

IV. Epiſtola I. Bernaldi ad Alboinum de cœlibatu Sacerdotum.
V. Reſponſio Alboini ad præcedentem Epiſtolam.
VI. Reſponſio Bernaldi ad Alboinum.
VII. Secunda Bernaldi reſponſio ad Alboinum.
VIII. Secunda reſponſio Alboini ad Bernaldum.
IX. Tertia reſponſio Bernaldi ad Alboinum.
X. Epiſtola reconciliatoria Alboini cum Bernaldo.
XI. Apologeticus Bernaldi pro decretis Gregorij VII. factis in Romana Synodo.
XII. Epiſtola Adalberti, & Bernaldi ad Bernardum Magiſtrum ſcholarum Conſtantienſium de Sacramentis excommunicatorum.
XIII. Reſponſio Bernardi ad præcedentem epiſtolam.
XIV. Alia Adalberti, & Bernaldi ad Bernardum epiſtola.

DE Sacramentis excommunicatorum, vnde iam dudum, ante multos annos multa ad inuicem ſcripſimus, nec tamen eo tempore aliquam certitudinem inuenire potuimus, tandem, quid Dei clementtia paruitas noſtra inuenerit, vobis libet intimare, veſtroque Examini præſentare. Non enim iam modò, vt quondam, veſtri Examinis cenſuram ſubire timemus, ſed optamus, qui olim manum noſtram ferulæ veſtræ in ſcholis multoties ſubduximus.

Bernaldus diſcipulus Bernardi Conſtātienſium Scholarum Magiſtri, poſtea Monachi Corbeienſis.

Sententiæ Sanctorum Patrum de Sacramentis, quæ extra Eccleſiam Catholico more fiunt, diuerſæ reperiuntur; quarum quædam eadem penitus annullare videntur, quædam autem, etſi recipi ea prohibeant, non tamen prorſus eorum confectionem denegant. Nam Beatus Leo Papa primus ſcribens Leoni Auguſto de Alexandrino Timotheo excommunicato; *Manifeſtum eſt*, inquit, *per crudeliſſimam, inſaniſſimamque* * *veſaniam* (in Alexaudrina ſede) *omne illic cœleſtium Sacramentorum lumen extinctum. Intercepta eſt ſacrificij oblatio, defecit Chriſmatis ſanctificatio, & parricidalibus manibus* * *omnia ſe ſubtraxere myſteria.*

S. Leo I. ep. 75. Dec 2 p. c. 1. quæſt. 1. c 69.
* ſæuītiam.
* impiorum

Item B. Innocentius Papa ſcribens omnibus Epiſcopis de ordinationibus extra Eccleſiam, aſſerit dicens: *Qui honorem amiſit, honorem dare non poteſt, nec ille aliquid accipere, quod nihil in dante remanſit, quod ille poſſet accipere.* Adquieſcimus, & verum eſt, quia quod non habuit, dare non potuit. Damnationem ergò, quam habuit, per prauam manus impoſitionem dedit. Item Beatus Pelagius Papa Ioanni Patricio ſcribens; *In Schiſmate*, inquit, *non conſecratur, ſed execratur Epiſcopus.* Item S. Gregorius Papa primus de ordinatione Maximi Salonitani Epiſcopi præſumptoris ſcribens; *Quam rem*, inquit, *nos nullo modo poſſumus dicere conſecrationem, quod ab excommunicatis celebrata eſt.* Hæ nimirum ſententiæ videntur Sacramenta excommunicatorum proſcribere; cum per manus eorum non conſecrationem, ſed damnationem, & execrationem adminiſtrari pronuncient.

B. Innoc. I. epiſt. 27.

S. Gregor. Magn. lib. 3. ep. 20. Vbi ſic verba præſentantur.
Quam rem nos conſecrationē dicere nullo modo poſſumus, quæ ab excommunicatis hominibus eſt celebrata.

Sunt autem aliæ, quæ & extra Eccleſiam Sacramenta poſſe confici affirmant. Sicut illud B. Anaſtaſij Papæ ad Anaſtaſium Imperat. de Sacramentis Acacij. *Ideo hic* (Acacius) *cuius nomen dicimus reticendum, malè bona miniſtrando, ſibi tantùm nocuit. Nam inuiolabile Sacramentum, quod per illum datum eſt, in alijs perfectionem ſuæ virtutis obtinuit,* * *ei autem obfuit.* * *Quod ſi eſt, aliquorum intantum ſe extendit curioſa ſuſpicio, vt imaginentur, prolato à Papa Felice iudicio, poſtea inefficaciter in Sacramentis, quæ* Acacius *vſurpauit, egiſſe; ac* * *proinde eos metuere, qui vel in conſecrationibus, vel in baptiſmate myſteria tradita ſuſceperunt, ne irrita beneficia diuina videantur, meminerint, in* * *hanc partem quoque ſimiliter tractatum præualere ſuperiorem, quia non ſine vſurpatione ſacerdotij adiudicatus hoc egit; in quo virtutem ſuam obtinentibus myſterijs, in hoc quoque alijs, rea ſibi perſona non nocuit. Nam ad illum* * *pertinet quod tuba Dauidica canitur; Veruntamen Deus conquaſſabit capita inimicorum ſuorum, verticem capilli perambulantium in* * *delicijs ſuis. Nam ſuperbia ſemper ſibi, non alijs facit ruinam; quod vniuerſa ſcripturarum teſtatur autoritas: Sicut etiam per Spiritum ſanctum dicitur in Propheta: Non habitabit in medio domus meæ, qui facit ſuperbiam. Vnde cum ſibi ſacerdotis nomen vindicauerit condemnatus, in ipſius verticem ſuperbiæ tumor inflictus eſt; quia*, ſic Ed. Rom. *non populus, qui in* * *miniſterys domum ipſius ſitiebat, excluſus eſt; ſed anima ſola illa, quæ peccauerat, iuſto iudicio propriæ culpæ erat obnoxia.* Sic Ed. Rom. ritè ſupplet.

Anaſtaſius II. Epiſt. vnica. ſub finem.
* hoc ſuppleuit edit. Rō.
* Quod cum ita ſit Edit. Rom.
* perinde. ſic Rom Ed.
* hac quoq; parte. Edit. Rom.
* pertinuit. Ed. Rom.
Pſal. 67.
Edit. Rom. * delictis.
Pſal 100.
* myſterijs. Ed. Rom.

Item Beatus Auguſtinus Vincentio Donatiſtæ ſcribens; *Eccleſiæ*, inquit, *ſunt omnia Sacramenta Dominica, quæ ſic habetis, & datis, quomodo habebantur, & dabantur etiam, antequam inde exiretis. Non tamen ideo non habetis, quod non eſtis ibi, vnde ſunt, quæ habetis.* Et poſt pauca: *Nobiſcum eſtis in Symbolo, in baptiſmo, in cæteris Sacramentis: in ſpiritu autem vnitatis & vinculo pacis: in ipſa denique Catholica Eccleſia nobiſcum non eſtis.*

Sed hæ ſententiæ, etſi diuerſæ, à veritate tamen deuiare nuſquam probantur, ſi competenter intelligantur: Videlicet ſi ſuperiores ſententiæ ad effectum baptiſmi referantur, qui nuſquam eſſe poſſe extra Eccleſiam veraciter aſſeritur; & inferiores ad veritatem Sacramentorum referantur, quæ eadem integritate, & bonis & malis adeſſe creduntur; Ac ſi vno ore ipſi Sancti Patres nobis communiter dicerent. Extra Eccleſiam, nec ſunt, nec fiunt Sacramenta effectiuè, id eſt, cum ſalute animæ; attamen eadem inutiliter, imò pernicioſè, & eſſe, & fieri non denegamus. Si enim ea extra

Ec-

Eccleſiam eſſe, vel penitus denegarent, nullatenus eadem in reconciliatis rata haberent. Nam prædictus Papa Leo Clericos Hæreticorum cum ordine recipi conceſſit, qui tamen omnia Sacramenta manibus damnatorum ſubtracta ſuperiùs aſſeruit. Item B. Innocentius, qui ordinationem Hæreticorum, non niſi damnationem eſſe prædixit, ordinationes Nouatianorum cum Nicænis Patribus ratam eſſe probauit, cum eum non reordinandum eſſe iudicauit, ſed acceptum ordinem adminiſtrare permitteret. Item Nicænum Concilium Clericos Nouatianorum cum ordine recepit. Itidem Africanum Concilium de Clericis Donatiſtarum fecit, videlicet, vt reconciliati ordinem vtiliter adminiſtrarent, quem extra Eccleſiam ſine effectu, hoc eſt, ſine ſalute animæ, imò pernicioſè perceperiſſent. Hinc B. Auguſtinus ſcribens ad Bonifacium de Clericis Donatiſtarum conuerſis; *Sint*; inquit, *in Eccleſia Clerici, ſiue Epiſcopi vtiliter, qui contrà illam fuerunt hoſtiliter*. Omnes ſane eiuſmodi ſententias, quæ conſecrationem foris factam in tantum damnant, vt eam non niſi damnationem, ſiue execrationem, & maledictionem dicant, non ad ipſa Sacramenta, ſed ad effectum eorum congruè referimus: ne eadem Sacramenta exſufflare videamur, quæ Sancti Patres in inconuerſis integra eſſe docuerunt, cum conuerſos non reordinarent, ſed foris acceptum ordinem adminiſtrare permitterent.

Non extat in Ed. Rom.

Illud quoque, quod Beatus Pelagius Papa ſcribens illuſtribus viris, Viatori, & Pancratio dicit: *Corpus Domini non eſſe, quod Schiſmaticus conficit*; ita congruè intelligitur, vt ipſi non ſit corpus Domini effectiuè: Sicut è contrario in Miſſa oratur à Sacerdote, vt *fiat nobis Corpus Domini*; videlicet ad ſalutem animæ. Hinc & Sanctus Gregorius in 4. Dial. libro. *Tunc*, inquit, *verè pro nobis hoſtia Deo erit, cùm nos ipſos hoſtiam fecerimus*. Eſt quidem etiam peccatoribus, & indignè ſumentibus vera Chriſti Caro, veruſque ſanguis: ſed eſſentia, non ſalubri efficientia: de effectu, inquam, Sacramenti, non de ipſo Sacramento illud dictum competenter interpretamur, ne Beato Auguſtino contradicere videamur, qui Eleuſio, & Felici Grammatico ſcribens, etiam Donatiſtas, & in diſſenſione, & in ſchiſmate ſacrificare teſtatur. Idem ad Bonifacium; *Hæretici*, inquit, *non quærunt Spiritum ſanctum, niſi in Chriſti corpore, cuius habent foris Sacramentum, ſed rem ipſam non tenent intus, cuius illud eſt Sacramentum, & ideò ſibi iudicium manducant, & bibunt, vnus enim panis Sacramentum eſt vnitatis*.

S. Gregor. 4. dialog. c. 59.

Hiuſmodi diſtinctionem inter Sacramentum, & eius effectum, cùm quidam ex antiquis Patribus minùs attenderent, ad hoc deuenerunt, vt & baptiſmum in hæreſi ſuſceptum, nihil eſſe putarent, Beato Auguſtino atteſtante in lib. 6. contra Donatiſtas: *Nec ob aliud*, inquit, *viſum eſt quibuſdam, etiam egregijs viris antiſtitibus Chriſti, inter quos præcipuè Beatus Cyprianus eminebat, non eſſe poſſe apud Hæreticos, vel ſchiſmaticos, baptiſmum Chriſti, niſi quia non diſtinguebatur Sacramentum ab effectu, vel vſu Sacramenti; & quia eius effectus, atque vſus in liberatione à peccatis, & cordis rectitudine apud Hæreticos non inueniebatur, ipſum quoque Sacramentum non illic eſſe putabatur*: Sed conſiderato eo, quod, & reprobi in Eccleſia ſine effectu Sacramenta habent, & tamen habent: Itidem & ab his, qui extra Eccleſiam ſunt eadem pernicioſè haberi, & tamen haberi Paſtores Eccleſiaſtici cenſuerunt. Vnde idem Doctor in tertio libro contra Donatiſtas: *Hæretici* * *habent Sacramenta, & ſcripturas ad ſpeciem, non ad ſalutem*. Idem in quarto: *Nec foris, ſicut nec intus quiſquam, qui ex parte Diaboli eſt, poteſt vel in ſe, vel in quoquam maculare Sacramentum, quod Chriſti eſt*. Item in quinto: *Deus adeſt Sacramentis, & verbis ſuis per qualeslibet adminiſtrentur; & Sacramenta Dei vbique recta ſunt; & mali homines, quibus nihil proſunt, vbique peruerſi ſunt*; id eſt, intus, & foris.

S. Auguſtin. lib. 6. de Bapt contra Donatiſtas. cap. 1.

* tenent. S Aug. lib. 3 contra Donatiſtas. cap. 19. ſeu ſub fin. libri. Idem contra eoſdem li. 4. c. 12. Idem eiuſd. operis lib. 5. c 19.

Idem ad quemdam Feſtum: *Neque*, inquit, *Sacramenta eorum* (Hæreticorum) *nobis inimica ſunt, quæ cum illis nobis ſunt communia; quia non humana ſunt, ſed diuina. Proprius eorum error auferendus eſt, quem malè imbiberunt; non Sacramenta, quæ ſimiliter acceperant; quæ ad pœnam ſuam portant, & habent, quantò indignius habent, ſed tamen habent*.

Idē ep.ª 167. ad Feſtum.

Idem in expoſitione ſuper epiſtolam S. Ioannis: *Habere*, inquit, *baptiſmum, & malus poteſt; habere Prophetiam, & malus eſſe poteſt. Inuenimus Saulem Regem habuiſſe Prophetiam, perſequebatur Sanctum Dauid; & impletus eſt ſpiritu Prophetiæ, & Prophetare cæpit. Accipere Sacramentum corporis, & ſanguinis Domini, & malus poteſt. Nam de talibus dictum eſt: Qui manducat, & bibit indignè. Habere nomen Chriſti, & malus eſſe poteſt, id eſt, Chriſtianus vocari & malus eſſe poteſt. De quibus dictum eſt: Polluebant nomen Dei ſui. Ergò habere Sacramenta iſta omnia, & malus eſſe poteſt; habere autem charitatem, & malus eſſe non poteſt*. Idem ad Emeritum * Hæreticum: *Vos*, inquit, *mutamini ex ea parte, qua diſſentiebatis; quamuis Sacramenta, quæ habebatis, cum eadem ſint in omnibus, ſancta ſint. Quapropter vos mutari volumus à peruerſitate, id eſt, vt denuò radicetur veſtra præciſio. Nam Sacramenta, quæ non mutaſtis, ſicut habetis, approbantur à nobis; ne fortè cùm veſtram prauitatem corrigere volumus, illis myſterijs Chriſti, quæ in veſtra prauitate deprauata non ſunt, ſacrilegam faciamus iniuriam*. Idem in lib. 1. contra Donatiſtas: *Sic & illa* (Sacramenta) *quæ Schiſmatici, & Hæretici, ſi non aliter habent, nec aliter agunt, quàm vera Eccleſiam, cùm ad nos veniunt, non emendamus, ſed approbamus*.

Idem expoſit. in Epiſt. Ioan tract. 7

1. Cor. 11.

Ezech. 36.

* Donatiſtam. S Auguſtin. epi. 164. ſub finem.

S Auguſtin. contra Donatiſtas lib. cap. 13.

Ex his ergò ſententijs euidentiſſimè declaratur, etiam extra Eccleſiam eſſe Dei Sacramenta, cum in conuerſis non iterentur, ſed potiùs rata eſſe iudicentur. Eadem autem ratio, & de ordinatione, & de baptiſmo foris accepto tenenda eſt. Nam iuxta Auguſtinum; *nulli Sacramento iniuria facienda eſt*. Si diſcedit à malis, vtrumque diſcedit; ſi permanet in malis, vtrumque permanet; *aut enim conuerſus adminiſtrat, quod adminiſtrauit, ſi hoc vtilitas Eccleſiæ exegerit; aut, ſi non adminiſtrat; manus tamen ei inter Laicos non imponitur, eò quod Sacramentum ordinationis obtineat*.

Quia igitur tam egregij Doctoris aſſertioni, & nos abſque ſcrupulo acquieſcere debe-

mus,

mus. quem & Romani Pontifices iuxta atteſtationem ſancti Cæleſtini Papæ inter Magiſtros, dum adhuc viueret, habuere: cuius & Opuſcula poſt mortem eius pro authenticis recipienda Synodali iudicio decreuere.

Vvido, ſeu Guido Aretinus, qui ſcripſit lib. de Muſica. Vide Barõ. Tomo II. Annotata.

Qua propter illud ſcriptum Muſici *Vvidonis*, quod ſub nomine Paſchalis Papæ honoraſtis, non in tantum attendere debemus, vt contra aſſertionem Præfati Doctoris Sacramenta ab Hæreticis vſurpata, temerè exſufflemus. Scribit enim ſatis improuidè de annullandis Simoniacorum Sacramentis, cum piæ memoriæ Petrus Damiani Cardinalis Oſtienſis Epiſcopus religione, & eruditione nominatiſſimus, & in huiuſmodi cauſis ſagaciſſimus, non minùs per Simoniacos, quàm per alios Hæreticos Sacramenta decurrere probauerit in libro ſuo, quem *Gratiſſimum* cognominauit. Sancta quoque Romana Eccleſia nonnihil eos Sacramentorum habere demonſtrauit, cum in tempore Nicolai Papę gratis ordinatos à Simoniacis, in acceptis ordinibus permanere conceſſerit. Quod autem Simoniaci Sacramenta habere dicuntur, non ad honorem eorum, ſed ad contumeliam eſt referendum, cùm tantò magis ſacrilegi deputentur, quantò ſanctius eſt, quod contra fas, & ius vſurpare non verentur. Eò vſque tantùm humanam prauitatem inſequi debemus, ne iuxta Auguſtinum diuinis myſterijs ſacrilegam faciamus iniuriam, quæ prauitate hominum nullo modo deprauari potuerunt.

S. Leo I. epiſt. 87.

Paulinus in vita S. Ambroſij.

Sed & Sacramenta Neophytorum proſcribere non audemus, quorum ordinationes ſancti Patres ratas eſſe cenſuerunt, cùm eos acceptum ordinem adminiſtrare permitterent. Hinc Beatus Leo Papa primus ſcribens ad Epiſcopos Mauritaniæ, eos, qui ex Laicis ordinati ſunt, in ordine conceſſit permanere. Item S. Ambroſius in ordine, quem Neophytus, vtpote in octaua die poſt baptiſmum accepit, vſque ad finem vitæ Deo dignè diuina Sacramenta miniſtrauit. Hoc vtique nec ipſe ſanctus Ambroſius faceret, nec alibi ſancti Patres fieri permitterent, ſi neophytis Sacramentum ordinationis penitus defuiſſe crederent. Horum autem auctoritati illa exempla de annullatione huiuſmodi Sacramentorum anteponere non poſſumus, quæ non de antiquis, ſed recentioribus mutuaſtis temporibus, in quibus, inquam, temporibus, multa contra fas, & ius vſurpata reperiuntur, quæ magis reſpuenda; quàm in exemplum ducenda videntur.

* Liber hiſtoricus.

Ipſe etiam * *Romanus Pontificalis*, vnde illa exempla protuliſtis, ſæpenumerò non ita facienda, quàm facta hiſtorica ſimplicitate præſcribit: nec ſolùm legitimas inſtitutiones, ſed & nonnullorum inconſideratas vſurpationes referre conſueuit. Vnde non omnia, quæ in eo ſcripta leguntur, pro Eccleſiaſticis ſanctionibus recipere debemus: præſertim illa minimè, quæ à conſideratiſſimis antiquorum Patrum ſententijs deuiare videmus; ex quibus vos duo exempla poſuiſtis, quæ Sacramenta neophytorum adeò profanant, vt ordinatos ab ijs reordinandos cenſeant, quod & ipſis Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus Romanis Pontificibus, alijſque ſanctis Patribus aduerſari non dubitatur. Ipſi enim Apoſtoli in ſuis Canonibus eos damnaſſe leguntur, quicumque ſecundam manus impoſitionem accepiſſe detegerentur.

S. Gregor. lib. 2. epiſtola 32.

Item S. Gregorius Papa I. ſcribens Ioanni Epiſcopo Rauennati: item prædeceſſores eius Zozimus Papa, atque Bonifacius cum CC.XVII. ſanctis Patribus Carthaginenſis Concilij reordinationem, æquè vt rebaptizationem, damnauere.

Quod autem illi, qui ordinati ſunt neophyti Sacramentum ordinationis non minùs habeant, quàm hæretici, ſuperiùs ſanctiſſimi Patres, Leo Papa, & Ambroſius, alter decreto, alter exemplo nos apertiſſimè docuerũt. Quicumque igitur ordinatos neophytos iterum ordinãdos cenſuerit, proculdubio contra ſanctos Patres facit. Eodem modo, & illa reordinatio reprobatur, quam Alefredus Hildesheimenſis Epiſcopus fecit in his, quos Ebo Rhemenſis Epiſcopus, ſed damnatus, ordinauit.

* ſi quiſquã (ordinatus) S. Auguſt. de bono coniugali. cap. 24.

* quamuis ad iudicium permanẽte. Anaſtaſius II. epiſtola vnica.

Nam iuxta Auguſtinum; * *ſi quis Epiſcopus pro aliqua culpa ab officio remoueatur, Sacramento ſemel impoſito non carebit*, * *quod damnabiliter nihilominus dare, quàm habere poterit*. Sic & Acatius depoſitus, de quo ſupra retulimus, multos ordinauit, quos tamen beatus Anaſtaſius Papa integrum ordinationis Sacramentum ab eo percepiſſe, & ob hoc non reordinandos eſſe iudicauit. Nullus autem damnatus, vel excommunicatus, ſibi de confectione Sacramentorum applaudat, immò in hoc cumulum ſuæ damnationis agnoſcat, cum tantò ſceleratior, & ob hoc ſibi tantò pernicioſior exiſtat, quantò ſanctius reputat, quod ſacrilego auſu vſurpare non veretur. Nempe tolerabiliùs peccaret, ſi de altari corpus ſuum communi pane reficeret, quam animam ſuam damnatoria communione interficeret.

1. Cor. 11.

Nam iuxta Apoſtolum; *qui* (Euchariſtiam) *indignè ſumit, iudicium ſibi manducat, & bibit*. Indignè autem ſumit, qui nondum criminibus pœnitendo ſe purgauit; quem nec Canonica ſeueritas ad pœnitendum excitare potuit. In ordinationibus quoque quilibet damnatus minùs delinqueret, ſi nihil daret, quàm per Sacramentum ordinationis ordinato ſuam damnationem irrogaret. Et mirum in modum, dum eam alij irrogat, penitus ſibi ipſam non diminuit, ſed multiplicat. Nequaquam igitur damnati de pernicioſa vſurpatione Sacramentorum applaudant ſibi, cùm tantò irreparabilius ſeipſos condemnent, quantò ſanctiora ſunt, quæ dare, vel accipere contra fas, & ius ſacrilegè præſumunt.

S. Gregor. lib. 4. epi. 5. ad Gregorium Venãtium Epiſcopum Lunenſem.

*Vide enim d. 50. cap. 10. Accedens.

* Cap. vel Canone quarto.

Hinc ſanctus Gregorius Papa I. in Regeſto ſuo K. CC. XL.* partis ſecundæ, damnatum ſacerdotem priſtini officij vſurpatorem perpetua excommunicatione damnat, vt vix ei viaticum in fine vitæ concedat. Hinc ſancti Patres in Antiocheno Concilio * K. 4. cuilibet damnato, ſi aliquid de ſacro miniſterio attingeret, omnem ſpem reſtitutionis, vel locum ſatisfactionis penitus denegauerunt; omneſque ei infra damnationem communicantes ſub excommunicatione damnauerunt. Si ergò pro vſurpatione ſacri miniſterij tam acriter damnantur, qui ſolo officio priuantur, quantò magis illi, qui officio, & communione priuati, talia præſumpſerunt indigni.

Caueant quoque & ipſi Catholici, ne aliquando Sacramenta à damnatis percipiant,

piant, ne ſe ſub excommunicationem ſanctorum Patrum ponant. Præcipuè autem de Sacramentis excõmunicatorum caueant, quod per hæc iuxtà atteſtationem ſanctorum Patrum, non ſalutem, ſed damnationem, & execrationem quilibet participantes accipiunt; quibus non dico in Sacramentis, ſed ſi in oſculo communicauerint, Canonicam excommunicationem ſubterfugere non poterunt.

EIVS-

EIVSDEM BERNALDI
PRESBYTERI
APOLOGETICVS
SVPER EXCOMMVNICATIONEM
GREGORII VII.

SEotentiam excommunicationis, quam Domious noſter Gregorius Papa Septimus Apoſtolica auctoritate promulgauit, ooonulli ſacrilega temeritate, quaſi irritam iudicare præſumuot, ſeque io hoc, iuxtà atteſtationem ſanctorum Patrum, Apoſtolicæ auctoritatis reos perniciofiſſimè efficiunt. Sed in hac eorum præſumptione, nec ipſi peccarent, nec alios peecare facerent, ſi cuiuslibet Prælati io Eeclefia priuilegium, noo dico Romani Pontificis, primarum atteudereot. Eſt enim geoerale priuilegium huiuſmodi Prȩlatorum, iuxtà inſtitutionem ſanctorum Patrum, vt ſubditos iudicent, nec ſubditi eorum iudicijs temerè reſultent, quibus abſque omni contradictione ſecundùm Canones obedire debent. Scriptum eſt enim, *non eſt diſripulus ſupra Magiſtrum*. Et; *qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit*. Et ſi hoc Apoſtoli de ſæculari poreſtate dixerunt: quid nos ſub Eeclefiaſtiea poteſtate degentes agere debemus, vbi inobedientia, pro ariolatione, & idololatria reputatur. Si ergo inobedieos Ecclefiaſtieæ poteſtati, ſcilicet diuinæ ordinationi pro idololatra meritò deputatur, qoid de illo cenſendum eſt, qui eamdem poteſtatem penitùs abrogare conatur? Videar autem quilibet Prælatus, quam ſibi reuerentiam à ſubditis exigat, oec eam Romano Pontifici denegare velit, à quo omnis Eccleſiaſtiea poteſtas proeedit. Numquid enim ſuam poteſtatem ſtatim irritam fore iudieabit, ſi qui tantùm ex ſubiectis eius ita iudieauerint? Numquid ſtatim ſuam prælationem ipſe denegabit, ſi quidam ex ſuis ouibus eum pro Prælato habere ooluerint? Numquid ſuam Canooicam excommunieationem in ſubditos irritam arbitrabitur, ſi quidam tantùm eorumdem ſubditorum hoc aſſerere eonantur, qui * tantùm, eotenus ei, vt legitimo paſtori, obedierunt, & ſeotentias eius io alios ratas eſſe eenſuerunt? Numquid ſententiam ſuam iudicio ſubditorum retractari, nedum penitùs annullari vnquam patietur? Non placè. Ergo reuerentiam, quam ipſe à ſubditis ſuis ſibi exigir, etiam ipſi Prælato ſuo, iuxtà ſtatuta ſanctorum Patrum, dependar, & præcipuè Epiſcopo Sedis Apoſtolicæ.

Matth. 10.
Rom. 2.
1. Reg. 15.
* tamen.

Huius vtique ſententiam ſancti Patres, nuſquam retractari, nedum annullari ab aliquo permiſerunt. Hinc beatus Nicolaus Papa primus omnibus Epiſcopis ſcribens; *Nemini*, inquit, *liritum eſt de Sedis Apoſtolicæ iudicio iudicare, aut illius ſententiam retractare permiſſum*, videlicet propter Romanæ Eccleſiæ primatum.

Item beatus Gelaſius ad Epiſcopos Dardaniæ: *Cuncta*, inquit, *per Mundum nouit Eccleſia*, * *quòd Sacroſancta Romana Ecrleſia quorumlibet Epiſcoporum ligata poſſit abſoluere, & de omni Ecrleſia fas habeat iudirare, neque cuiquam de eius liceat iudirare iudicio*.

Item ſanctus Sylueſter Papa vniuerſalis Synodi iudicio decreuit; *Nemo*, inquit, *primam Sedem iudirabit: Neque enim ab Auguſto, neque ab omni Clero, neque à Regibus, neque à Populo Iudex iudirabitur*.

Beatus autem noſter Gregorius Papa; Canonicè quidem ordinatus, vt ſancta Eccleſia Romana fideliſſimè teſtatur, ab omnibus Catholieis Iudex vniuerſalis Eccleſiæ, & pro Romano Pontifice ſemper habebarur, quod & ipſi eius excommunicati de eo iudicauerunt; cùm ad eius reconciliationem ſępe numero recurrerint, licèt ad vomitum ſuum poſtea redire non timueriot. Nunquam ſanè aliquod crimen io illo, vel ab iuimicis inuentum eſt, vel probatum, quod ſuſceptum ſibi illicitum faceret offieium. Sed ſi quod tale crimeu admiſiſſet, nunquid taudem inauditus, non confeſſus, nec conuictus canonicè damnari poſſet, etiamſi vltimus Eccleſiaſtiei ordinis extitiſſet? Nunquid enim legitimè offieium ſuum exereeret, vſque dum Canonicè iudicatus ab officio ceſſare iuberetur? Et hoc vtique Dominus noſter Gregorius Papa nequaquam abnuit, quin more cuiuslibet Clerici dumtaxat Canonicè audiretur. Et hoc priuilegio Romani Pontificis incongruum eſſe videretur, Aduerſarij autem eius, nec hoc vnqnam concedere voluerunt.

Vide c. 17. q 4. cap. 30. Nemini. Vbi hoc ſcholiolum apponitur. Epiſtola, ex quo hoc caſumptum eſt non extat: aliquid tamen ſimile habetur epiſt. 1. ad Michaelem Imp. B. Gelaſius I. de hoc vide 9. q. 3. c. 107. & 108. Cuncta Eſt alioquin ep. 11. Edition. Rom S. Sylueſter I. cap. 20.

* quoniam quorumlibet ſententijs ligata Pontificum, ſedes B. Petri Apoſtoli ius habeat reſoluendi, vtpote quod de omni Eccleſia fas habeat iudicandi, neque &c. ſic Rom. editio.

Laus Gregorij VII. Ab hoſtib. ſuis habitus & agnitus eſt pro legitimo Pontifice.

Innocentia vita eius.

Nam in tali examinatione & illum expurgandum; & ſe * contumelioſè criminationis inculpandos fore non dubitauerunt. Ergo ſententiam Apoſtolicæ authoritatis in apertiſſimos contumaces ab eo depromptam, nullus Chriſtianus irritam iudicabit, qui Canonicis ſanctionibus ſanctorum Patrum contradicere noluerit. Ipſi enim, & temerariam cuiuslibet inferioris Epiſcopi dumtaxat Catholici excommunicationem vſque ad Canonicam examinationem ratam eſſe cenſuerunt, vt in Sardicenſi Concilio cap. 17. legitur.

* contumelioſæ.

Nec illam excommunicationem noſter Apoſtolicus priuatim deprompſit, ſed generali Synodo præſidens vniuerſali iudicio Eccleſiæ promulgauit. Quæquidem Eccleſia, ius ligandi, atque ſoluendi in perſona Petri acceptum ſemper obtinere à nullo fideli dubitatur, vt ſanctiſſimi Patres noſtri, Cyprianus, Auguſtinus, atque Leo Magnus in ſcriptis ſuis docuerunt. Quicumque ergo eius iudicio in terra ligati ſunt, ipſi nihilominus & in cœlo ligati indubitanter creduntur. Quapropter omni poſtpoſita contradictione, illos, quos Dominus noſter Gregorius Papa iudicio vniuerſalis Synodi excommunicauit & nos excommunicatos eſſe credimus, ne ipſis excommunicatis damnabiliores meritò iudicemur, qui etſi qualibet occaſione excommunicationi ſubiaceant, non tamen temerè ligamenta Eccleſiæ denegant. Nam proculdubio nefandius eſſe deputatur, quemlibet ipſam Eccleſiaſticam poteſtatem ligandi atque ſoluendi non credere, quàm ſalua fide Eccleſiaſticis ſtatutis non obedire. Hinc S. Gregorius Papa primus ad Theoctiſtam patritiam ſcribens teſtatur: *Ipſi*, inquit, *ſibi teſtes ſunt, quia Chriſtiani non ſunt, quia ligamenta ſanctæ Eccleſiæ*, * *vanis ſe exiſtimant conatibus ſoluere*.

S. Gregorius lib. 9. epiſt. 39.

* varijs Ed. Romana.

Sciendum autem, quod ſancti Patres pro excommunicatis habuerunt non ſolùm illos, qui poſt apertam eorum contumaciam ſpecialiter excommunicati ſunt: ſed & illos qui iam factam excommunicationem incurrere non timuerunt, videlicet aut ſe in partē excommunicatorum conferendo; aut, quod ſub excommunicatione illis ſpecialiter prohibitum eſt, acceptando. Hinc S. Concilium Nicænum Arianos omnes, vel quiſquis in hanc peſtem, ſiue conſenſu, ſeu communione decidiſſet, vt B. Gelaſius Papa teſtatur, damnauit; quem morem, & in alijs excommunicationibus ſuis ſancta mater Eccleſia obſeruare conſueuit. Beatus quoque Gregorius Papa primus, conſecratores Salonitani præſumptoris excommunicatos eſſe declarauit, eo quod ipſam conſecrationem ſub excommunicatione eis ſpecialiter interdictam facere tentauerint. *Quam rem nos*, inquit, *nullo modo poſſumus dicere conſecrationem, quæ ab excommunicatis celebrata eſt*. Sic vtique quilibet Romani Pontifices pro excommunicatis habuerunt eos, vtique, quicumque aliqua ſub ſpeciali excommunicatione prohibita præſumpſerunt. Ergo & à nobis omnes huiuſmodi meritò, & excommunicati deuitantur, vſque dum Eccleſiaſtico more reconcilientur. Sunt autem quatuor res, in quibus eos ſpecialiter deuitare debemus, videlicet in ſalutatione, in oſculo, in oratione, in cõuictu: quòd, vt S. Callixtus Papa teſtatur, *quicunque excommunicatis, vel in his, vel in alijs prohibitis communicauerint, ſimili excommunicationi, iuxta inſtitutionem Apoſtolorum, ſubiacebit*.

S. Gregor. lib. 3. epiſtola 20.

Callixti I. epiſt. 2.

Sed multi ad *excuſandas excuſationes in peccatis* multipliciter ſe excuſant, quod excommunicatos vitare non debeant. Alij enim illam ſententiam beati Auguſtini prætendunt, quòd *communio malorum non maculet niſi conſentientes*; alij dicunt; *quòd Eccleſiaſticis paſtoribus, ſiue eorum ſanctioni ſubiecti non ſint; eò quòd ſæculo penitus abrenunciauerint*: alij *etiam ſibi obdientiam in Prælatum ſuum ſufficere putant, ne Canonicis Inſtitutionibus obedire debeant*. Sed omnes has excuſationes, quamuis ipſi Apoſtoli indubitanter, vt prædictum eſt, annullauerint, cum communionem excommunicatorum generaliter omnibus ſub excommunicatione, iuxta atteſtationem ſancti Callixti Papæ interdixerint, nos tamen ſingulas, quàm friuolæ ſint, ſpecialiter demonſtrare, non pigebit. Et hoc vtique periti Eccleſiaſticarum regularum facilè per ſe deprehendunt; nos autem ſimplicioribus tantùm fratribus in hoc ſatisfacere volumus, vt tantò ſtudioſius ab excommunicatis ſe abſtineant, quantò inexcuſabilius ſe in eorum communione maculari cognoſcant.

Pſalm. 140. variæ excuſationes eorum, qui cum excommunicatis communicabant. S. Auguſtinus, paſſim in lib. contra Donatiſtas.

Illi ergo, qui ſententiam B. Auguſtini prætendunt, quod communio malorum non maculet, niſi conſentientes, ad exaggerationem ſuæ excuſationis ſubinferre ſolent; *ſummopere ſibi crimina excommunicatorum diſplicere, nec vllo modo ſe eorum criminibus aſſentire, & & ideo exteriorem eorum communionem non eis nocere*. Sed hæc ſententia beati Auguſtini, tantùm de communione malorum adhuc in vnitate poſitorum, & nondum pro ſua malitia excommunicatorum deprompta euidentiſſimè ex verbis ipſius Auguſtini probatur. Ponit enim eamdem ſententiam ſcribens ad Donatiſtas; *Quiſquis*, inquit, *in Eccleſia bene vixerit, nihil ei præiudicant aliena peccata; quoniam vnuſquiſque proprium onus* (*in ea*) *portabit. Sic & Apoſtolus dicit; Et quicumque* (*in ea*) *corpus Chriſti manducauerit indignè, ſibi iudicium manducat, & bibit. Cùm autem dicit, iudicium ſibi manducat & bibit; ſatis oſtendit, quod non alteri iudicium, ſed ſibi. Hoc nos egimus, & oſtendimus, & obtinuimus quod communio malorum non maculat aliquem participatione Sacramentorum, ſed conſenſione factorum. Nam ſi in factis malis non eis quiſquis conſentiat, portat malus cauſam ſuam, nec præiudicat alteri, quem in conſenſione mali operis, ſocium non habet criminis*.

Refutatio excuſationum, quibus nonnulli communicationem cum excõmunicatis defendebãt.

Gal. 6. 1. Cor. 11.

Ecce aperriſſimè B. Auguſtinus non ſe hoc de excommunicatis dixiſſe manifeſtat, cum de eo, qui in Eccleſia corpus Domini indignè ſumit, dicat. Nam ſuperiùs ad eoſdem Donatiſtas de excommunicatis præmiſit dicens; *Quiſquis à Catholica Eccleſia fuerit ſeparatus, quantumlibet laudabiliter ſe viuere exiſtimat, hoc ſolo ſcelere, quod à Chriſtianitate diſiunctus eſt, non habebit vitam; ſed ira Dei manet ſuper eum*. Deinde, de his, qui in Eccleſia ſunt poſiti conſequenter adiecit: *Quiſquis autem in Eccleſia*, & reliqua vt ſuprà diximus. Idem Eleuſio, & * Gramatiuo: *Quibus*,

Ioan. 3.

* Felici Grammatico.

bus, inquit, *mali placent in vnitate, ipſi communicant malis. Quibus autem diſplicent, & eos emendare non poſſunt, ne ante tempus meſſis audeant zizania eradicare, ne ſimul eradicent, & triticum, non factis eorum, ſed altari Chriſti communicant, ita vt non ſolùm ab eis non maculentur, ſed etiam diuinis verbis laudari, prædicarique mereantur, quoniam ne nomen Chriſti per horribilia ſchiſmata blaſphemetur, pro bono vnitatis tolerant, quod pro bono æquitatis oderunt*. Et hoc vtique de malis in vnitate poſitis, non de excommunicatis euidentiſſimè ſonat. (S. Auguſt. epiſt. 162.)

Idem ad Emeritum; *Et illud*, inquit, *non eſt tacendum, & cognitos malos bonis non obeſſe in Eccleſia, ſi eos à communione probibendi, aut poteſtas deſit, aut alique ratio conſeruandæ pacis impediat*. Et poſt pauca: *Manifeſtum eſt, non hoc efficit hominem, quod eſt malus quiſquam, cum quo ad altare Domini acceditur, etiamſi non ſit incognitus, ſi tantùm non approbetur, & à bona conſcientia diſplicendo ſeparetur*.

Idem in ſerm. 17. de Euangelio ſecundùm Matthæum de duobus cæcis: *In multis* inquit, *Sanctorum librorum locis apertiſſimè ſonat eſſe in intus in Eccleſia, & bonos, & malos. quos ſæpè dicimus frumentum, & paleam*. Et de iiſdem ipſis malis, id eſt in vnitate poſitis, quomodo boni non maculentur, in eodem ſermone ſubſequenter annectit: *Duobus modis*, inquit, *non te maculat malus; ſi non conſentias, & ſi redarguas, hoc eſt, non communicare, vel non conſentire. Communicatur quippe, quando facto eius conſortium voluntatis, vel approbationis adiungitur. Hoc ergo nos admonent Apoſtolus ait: Nolite communicare operibus infructuoſis tenebrarum*. Et infrà; *Non conſentientes ſitis malis, vt approbetis, neque negligentes ſitis, vt non arguatis, neque ſuperbientes, vt inſultantes arguatis, Qui autem deſeruerit vnitatem, violat charitatem, & quiſquis violat charitatem quidlibet magnum habeat, ipſe nihil eſt*, iuxta Apoſtolum. (1. Cor. 13.)

Ideo in lib. de fide, & operibus; *Cùm per negligentiam præpoſitorum, ſiue per aliquam excuſabilem neceſſitatem, ſiue per occultas obreptiones inuenimus in Eccleſia malos, quos Eccleſiaſtica diſciplina corrigere, aut coercere non poſſumus, tunc ne aſcendat in cor noſtrum impia & pernicioſa præſumptio, qua æſtimemus nos ab his eſſe ſeparandos, vt peccatis eorum non inquinemur, ac ita poſt nos trahere conemur veluti mundos, ſanctoſque diſcipulos à compage ſegregatos; veniant in mentem illæ deſcriptionis ſimilitudines, & diuina oracula, quibus demonſtratum, & pronunciatum eſt, malos in Eccleſia permixtos bonis vſque in finem ſæculi, tempuſque iudicij futuros, & nihil bonis in vnitate, & participatione Sacramentorum, qui eorum factis non conſenſerint obſuturos*.

Ecce quorum malorum communionem B. Auguſtinus nobis non nocere aſſerit, videlicet eorum, qui in Eccleſia ſunt poſiti, nondum ab Eccleſiaſtico iudicio ſeparati. Quod ſi idem ipſe S. Doctoor non tam ſignanter vſquequaque exprimeret, nos tamen illud nequaquam de excommunicatis intelligere deberemus, ne illum ipſis Apoſtolis, & ſanctis Patribus, ſibique ipſi contraria dixiſſe, aſtrueremus. Ipſi enim Apoſtoli, eorumque ſucceſſores, communionem excommunicatorum in tantum nocere docuerunt, quod & ſupra notauimus, vt ſub excommunicatione eum damnarent, quicumque eis vel exteriùs communicare præſumeret. Nec hanc ſententiam B. Auguſtinus ignotauit, quam etiam in Concilio CC. XVII. Epiſcorum ſua ſubſcriptione confirmauit. Non ergo aliquis B. Auguſtinum pro defendenda communione excommunicatorum fruſtra in teſtimonium aſſumat, immò ei, ne eis vllo modo communicet, obediat, ne & ipſe, iuxta ſanctorum Patruum ſtatuta, eidem excommunicationi ſubiaceat.

Qui autem ſe de excommunicatione vitanda excuſatos putant, *quaſi abrenunciantes ſæculo, Eccleſiaſticis paſtoribus, ſiue eorum ſanctionibus non ſubiaceant*, videlicet monachi, ſiue quilibet religioſi, non ocioſè conſiderent, quin de hoc ſanctum Chalcedonenſe Concilium deliberet. Ipſum enim generaliter omnes monachos per vnamquamque ciuitatem, ſiue regionem Epiſcopis ſubiectos fore decreuit. ipſoſque Eccleſiaſticis ſtatutis inobedientes anathematizauit. Hoc autem vnum eſt ex illis quatuor Concilijs, quæ S. Gregorius aſtruit veneranda, vt ſancta quatuor Euangelia; de quibus ad Patriarchas ſcribens teſtatur; *Cuiuslibet*, inquit, *vitæ, atque actionis norma * exiſtat; quiſquis eorum* (hoc eſt, Conciliorum) *ſoliditatem non tenet etiamſi lapis eſſe videatur, tamen extra ædificium iacet*. Et poſt pauca. *Se, & non illa deſtruit, quiſquis præſumit, aut ſoluere, quos ligant, aut religare, quos ſoluunt. Quiſquis ergo aliud ſapit, anathema ſit*. Videſne, quàm nulla religio quemlibet excuſare poſſit, quin Eccleſiaſticis ſtatutis obedire debeat, cum quilibet inobediens extra ædificium iacere deputetur; etiamſi tam religioſus ſit, vt lapis eſſe videatur. Immò ipſa religionis prærogatiua maiori eũ addicit damnationi, qui non tantò obedientior ſanctiſſimæ matri ſuæ Eccleſiæ extiterit, quantò religioſior haberi voluerit. Debent vtique religioſi aliquid Eccleſiaſticis ſtatutis ſupererogare; alioquin tantò maius iudicium ſubibunt, quantò in altiori gradu ſanctitatis poſiti, & ipſa communia præcepta non timent præuaricari. Eſt autem Apoſtolicum, & vniuerſale totius ſanctæ Eccleſiæ præceptum, vt excommunicati deuitentur. Ergo & quilibet religioſi hoc obſeruare debebunt; alioqui maiori damnationi, quàm etiam laici meritò ſubiacebunt. (Refutatio alterius excuſationis.) (S. Gregor. lib. 1. epiſtola 24.) (* conſiſtit)

Sed & obedientia in Prælatum nos excuſare non poterit, quin Apoſtolicis ſtatutis neceſſariò obedire debeamus, ſi filij Eccleſiæ eſſe volumus. Hinc enim *obedientiarij* Eutychetis Conſtantinopolitani Abbatis cum ipſo Eutychete in Concilio Chalcedonenſi anathematizati ſunt. Quod magis eidem, quàm Apoſtolicis inſtitutis obedire delegerant. Subditi autem Neſtorij Præſulis Conſtantinopolitani à ſanctiſſima Synodo Epheſina laudati ſunt, quod ipſi Apoſtolicis inſtitutis obedientes, proprio Epiſcopo reſtiterunt, & ob hoc etiam poſtea ex eius poteſtate penitus emancipari meruerunt. (Refellitur tertia excuſatio.)

Hinc & B. Eutychianus Papa, & Martyr à B. Petro decimusſeptimus in decretis (B. Eutychianus Papa epiſt. 2)

ſuis

ſuis, quæ martytio conſecrauit; veriſſimè proteſtatur; *quod ſubditus, nec Epiſcopo, nec Abbati ſuo obedire debeat, ſi iuſſerint ei, vt pro excommunicato Miſſas inſtituat*. Sed & B. Gregorius Papa I. Honoratum Salonitani Epiſcopi Archidiaconum, ſed ab Epiſcopo depoſitum, eodem nolente Epiſcopo in locum ſuum reſtituit, aliumque eidem Honotato iam ſubrogatum depoſuit, eò quòd ille ſuo Epiſcopo in tali ſubrogatione contra interdictum ſedis Apoſtolicæ obedierit. Idem quoque Apoſtolicus ſcribens Ioanni Corinthiotum Epiſcopo, Paulum * Euſemium, Thomam, Clematium, clericos ab ordine depoſuit, eo quod proprium eorum Epiſcopum accuſare non obedierunt; quorum tamen Paulum, & Clematium in priſtinum gradum poſtea reſtituit. Ipſe ſcribens omnibus * Nichacij Concilij Epiſcopis, firmiſſimè præcepit, vt Primatem ſuum Clementium de illatis criminibus cum omni ſollicitudine examinarent, vt audita ſi vera eſſent, vltione canonica reſecaretur; hoc terribiliter ſubinferens; quòd apud Deum eorumdem criminum particeps exiſteret, quicumque eorum illa ſubtiliter indagare, neglexiſſet.

* Euphemium.

* Byzacij: Vide S. Gregor. lib. 10. epiſt. 35.

Hæc & alia huiuſmodi in Eccleſiaſticis ſanctorum Patrum, ſtatutis ſufficienter inuenire poteſtis, quæ nobis euidentiſſimè demonſtrant, quam obedientiam ſubiecti, cuiuslibet Prælati ad ſuperiorem poteſtatem debeant, quæ & ipſos damnare poterit, ſi vel Prælato ſuo, contra ipſam obedierint. Non ergo aliquis obedientiam Prelati ſui ſuperfluè prætendat, quod præcipuæ poteſtati, videlicet Apoſtolicæ, & Eccleſiaſticæ authoritati in deuitandis excommunicatis obedire non debeat, imò tam ſubiectus, quàm Prælatus eos deuitare ſtudeant, ne eidem excommunicationi, iuxta Apoſtolorum inſtitutionem, pariter ſubiaceant.

Refutatur excuſatio à multitudine excommunicatorum.

Sed & illi excuſationi, quam quidam ſimpliecs in noſtro tempore prætendunt, *quod excommunicati iam in tantùm abundauerint, vt nequaquam, aut vix deuitari poſſint*: facilè reſpondetur, quòd difficultas euitandi; non negligentiam nutrire, ſed maiorem cautelam ad deuitandos, excommunicatos debet nobis excitare. Quamuis enim difficilè vitentur, non tamen pro nullo peccato reputare debemus, ſi eis contra Eccleſiaſtica ſtatuta communicauerimus, quæ iuxta ſanctos Patres vſque ad ſanguinem defendenda cognouimus. Nam, & quotidiana peccata non minùs pro peccatis reputamus, etſi ea nequaquam in hac vita deuitare valeamus. Vnde, & quotidiana eis procurata ſunt remedia, orationum videlicet, & eleemoſynarum, vt quotidie amputaretur, quod quotidie malè pullulare videtur. Sic vtique quotieſcumque excommunicatorum communione maculamur, ſtatim ad pœnitentiam, & reconciliationem feſtinare debemus. Nam difficultas euitandi, aut parum nos, aut nihil ad excuſationem iuuabit, ſi nos ad præcauendum, & poſtea ad ſatisfaciendum negligentiores effecerit, quos in tali neceſſitate ad maiorem diligentiam excitare debuerit.

* Quidam etiam ineptiſſimè, ſe eum morte Domini noſtri Gregorij Papæ excuſant, quaſi excommunicationem Romani Pontificis, poſt mortem ipſius obſeruare non debeant. Sed hi audiant ligationem Romani Pontificis, non minùs ratam reputari, quàm ſolutionem; quia B. Petro, & ſuis ſucceſſoribus à Domino ius ligandi eodem tenore, & firmitate, vt ſoluendi conceſſum eſt. Solutio autem cuiuslibet Apoſtolici, ſiue in reconciliatione excommunicatorum, ſiue in reſtitutione lapſorum, etiam poſt mortem ſolutoris valere non dubitatur. Numquid enim quilibet reconciliatus, ſiue reſtitutus pro excommunicato, vel depoſito ſe ſtatim reputabit, poſtquam reconciliator eius, ſiue reſtitutor eius obierit? Non credito. Si igitur ſolutio cuiuslibet Catholici Paſtoris, poſt mortem ipſius rata, & obſeruanda non dubitatur; itidem neceſſariò, & de eius ligamento iudicabitur. Videlicet, vt & poſt mortem ligatoris, æquè permaneat ligatus, qui non fuerit Eccleſiaſtico more reconciliatus.

* Scripſit ergo Bernaldus hanc Apologiam mortuo iam Greg. VII.

Libet autem ſententiam B. Cypriani Martyris, & egregij Doctoris de communicatoribus excommunicatorum ſubnectere, vt ipſi perpendant, quàm periculosè ſibi ipſis ab eorum conſortio non caueant. Scribens enim ad Magnum presbyterum; *Inuenimus*, inquit, *in tali facinore non ſolùm duces, & auctores, ſed & participes pœnis deſtinari, niſi ſe à communione malorum ſeparauerint, præcipiente per Moyſem Domino, & dicente; Separamini à tabernaculis hominum iſtorum duriſſimorum, & nolite tangere ex omnibus, quæ ſunt eis, ne ſimul pereatis in peccatis eorum; & quod comminatus per Moyſem Dominus fuerat, impleuit, vt quiſquis ſe à Chore, & Dathan, & Abiron non ſeparaſſet, pœnas ſtatim pro impia communione perſolueret. Quo exemplo oſtenditur, & probatur, obnoxios omnes, & culpæ, & pœnæ futuros, qui ſe Schiſmaticis contra Præpoſitos, & Sacerdotes irreligioſa temeritate miſcuerint.* Caueant ergo omnes, tam ſubiectus, quàm Prælatus, tam ſæcularis, quàm religioſus à communione excommunicatorum, quòd nullus omnino excipitur, cum omnibus huiuſmodi communio, ſub excommunicatione ab ipſis Apoſtolis interdicitur, & ſaltem cum excommunicatis perire timeamus, ſi nec pro reuerentia Apoſtolicæ interdictionis eos deuitare curamus.

S. Cyprianus ep. 76.

Num. 16.

Ipſi etiam communicatores excommunicatorum deuitandi ſunt, & ſi communio eorum non ſub excommunicatione tam euidenter, vt excommunicatorem, nobis interdicta legatur. Nam in ſacris Canonibus ſæpe numero reperitur, vt qui communicat excommunicato excommunicetur. Nec tantùm ibi ſpecialiter adijcitur, vt & communicatoris communicator, ſub excommunicatione damnetur: nempe multa, imò plura ſunt, quæ nuſquam, vel ſub ſpeciali prohibitione, nedum excommunicatione, nobis prohibita leguntur, vt carnem comedere in paraſceue, & alia huiuſmodi, quæ tamen pro ſola Eccleſiaſtica conſuetudine neceſſariò deuitamus, ne iuxta Auguſtinum ad Caſulanum presbyterum, vt præuaricatores diuinæ legis iudicemur. Si ergo plurima pro ſola Eccleſiaſtica conſuetudine deuitamus, quantò magis illud, quod à ſanctis Patribus,

& ſi non ſub excommunicatione, tamen firmiſſimè proſcriptum cognouimus, ſcilicet ne communicatoribus excommunicatorum communicemus. Nam beatus Gelaſius Papa, qui & aliorum ſanctorum Patrum ſcripta Apoſtolica auctoritate * canonizauit, ſcribens ad Epiſcopos Dardaniæ, hanc ſententiam promulgauit: *Nihil*, inquit, *nobis commune, cum hominibus communionis externæ*, in his præcipuè rebus, quas ſancti Patres nobis prohibuiſſe cognouimus. Idem in ſequentibus: *Quid iuuat, ſi quis alicui euidentiori Hæretico non communicet, & his tamen communione iungatur, qui ab illius non ſunt communione diuerſi?*

* Id eſt, authentica declarauit, & apocryphis ſeiunxit. Gelaſii I. epiſt. 11.

Ne quis autem hanc ſententiam quaſi minùs ratam contemnat, eò quòd pœnam excommunicationis ſpecialiter adſcriptam non habeat, diligenter attendatur, quid B. Nicolaus Papa I. in generali ſynodo præſidens generali eiuſdem ſynodi iudicio decernat. *Sed ſi quis*, inquit, *dogmata, mandata, interdicta, ſanctiones, ſiue decreta à Præſule ſedis Apoſtolicæ promulgata contempſerit, anathema ſit*. Nec hoc vtique ſancti Patres neceſſarium fore iudicauerunt, vt ſingulari quæque prohibenda ſingulari excommunicatione prohiberent, cum ſæpiſſimè omnium Eccleſiaſticarum inſtitutionum violatores, ſub generali damnatione mulctarent. Sed & ipſa Eccleſiaſtica conſuetudo ſententiam beati Gelaſij Papæ obſeruare conatur, *quæ communicatorem excommunicati recipere non ſolet, niſi reconciliatum*. *Nihil autem firmius eſt tenendum*, vt S. Auguſtinus teſtatur, *quàm illud, in quo veritas conſuetudini ſuffragatur*.

26. q. 1. c. 13.

Ideo autem ſancti Patres huiuſmodi communicatores deuitari voluerunt, quod ipſos quaſi à ſeipſis damnatos habuerunt. Sic Præfatus Apoſtolicus Acacium, recepta communione Petri, ſe ipſum damnaſſe teſtatur. & beatus Fœlix Papa in ipſa ſententia, qua Acacium anathematizauit, hoc ſignanter appoſuit. *Habere ergo cum his, quos libenter amplecteris, portionem*: hoc eſt, cum excommunicati: Ac ſi diceret. Non tam nouam excommunicationem ſuper te fecimus, quàm veterem, qui te ipſum communicando excommunicatis innodaſti, confirmamus. Nec hoc ſanè negligenter inſpiciendum, quòd B. Gelaſius tam expreſsè ſubiecit, cur Apoſtolica ſedes Acacium communicatorem Petri refutauerit: *Beati*, inquit, *Petri ſedes ne per Acacium in Petri conſortium duceretur, ipſum quoque à ſua communione ſubmouit*. Idem Anaſtaſio Imp. *Poſtquam Acacius communionis externæ factus eſt, non potuit, niſi à Catholica, & Apoſtolica mox ſocietate præcidi, ne per eum, ſi vel paululùm ceſſaremus, nos quoque videremur ſubiiſſe contagia perfidorum*. Et paulò ſuperius: *Non poteſt*, inquit, *quilibet peruerſitatis communicatore ſuſcepto, non pariter peruerſus probari, nec poteſt refutari peruerſitas complice peruerſitatis admiſſo*. Vides ne, quàm neceſſariò huiuſmodi communicatores deuitemus, ne & nos per eorum conſortium cōtagia perfidorum ſubiiſſe iudicemur? Si quis autem hæc omnia latiùs conſiderare deſiderat, ſcripta eiuſdem Apoſtolici ad diuerſos de anathemate Acacij non tranſitoriè legat, quæ ſi fideliter perlegerit, nulla ei amplius de vitandis communicatoribus excommunicatorum dubitatio remanebit.

Gelaſius I. epiſt. 20.

Accipiant ergo ſæpè dicti communicatores ſanum conſilium, & feſtinent ad Eccleſiaſticam reconciliationem, nec Catholicam ſinceritatem externa communione, iuxta B. Gelaſium, commaculent; aut ſi ipſi ſuam ſalutem neglexerint, nos tamen, qui Catholici ſumus, nobis ab eorum commaculatione caueamus.

In Simoniacorum cauſis.

Iudicium aquæ frigidæ non recipimus, nec eorum teſtimonium, qui eidem morbo conſentiunt, ſed religioſorum fratrum, qui eidem ſceleri ſtudio, & voluntate reſiſtunt. * Qui tamen teſtes, non per aquam frigidam, ſed per ignitum ferrum, vel feruentem aquam ſunt acquirendi.

Sequebantur hæc in M. S. Cod. quæ nec ad antecedentia, nec ad ſubſequentia pertinēt. Non omiſimus tamen, vt omnia codicis bona fide repræſentare. * Omnes iſtæ probationes a ſacris Canonibus prohibentur, vt patet in Decretalibus tit. de purgatione vulgari. Sap. 1.

Simoniaci non admittuntur ad iudicium, ſi probabiles perſonæ, etiam laicorum, vel fœminarum precium ſe ab eis recepiſſe teſtantur. Nec aliud eſt pro manifeſtis venire ad iudicium, niſi tentare Dominum. Vnde, & fallimur multotiens in talibus; *quia Deus longè eſt ab his, qui tentant illum*.

Per multos iam annos regni Teuthonici latitudo, ab Apoſtolicæ ſedis vnitate diuerſa eſt. In quo nimirum ſchiſmate tantùm periculi factum eſt, vt quod cum dolore dicimus, vix pauci Sacerdotes, aut Clerici Catholici, in tanta terrarum latitudine reperiantur. Tot igitur filijs in hac ſtrage iacentibus, Chriſtianæ pacis neceſſitas exigit, vt ſuper hos materna Eccleſiæ viſcera aperiantur. Patrum itaque noſtrorum exemplis, & ſcriptis inſtructi, qui diuerſis temporibus Nouatianos, Donatiſtas, & alios hæreticos in ſuis ordinibus ſuſceperunt, præfati regni Epiſcopos in ſchiſmate ordinatos, niſi aut inuaſores, aut Simoniaci, aut criminoſi comprobentur, in officio Epiſcopali ſuſcipimus. Idipſum de clericis cuiuſcumque ordinis conſtituimus, quos vita, ſcientiaque commendat.

SYNODVS ROMANA
SVB GREGORIO VII.
CELEBRATA.

INDEX CAPITVM.

Extat hæc Synodus plenior, & perfectior tomo 3. epiſt. Decret. fol. 76 r Item Tomis Conciliorũ editionis recẽtioris Colonienſis Tom. 3. parte altera pag. 1284. & 1285 & ſequen. Nouad. deinde; eadem hæc capita non ita reperiri in locis, & libris iam allegatis. Illic enim, & alia, & pleniora. Et tamen decreta huius Cõcilij Romani ritè reſpondent iſtis M. SS. huius capitibus. Hęc Decretorũ huius Synodi inſcriptio, plenius extat ram in tom. 3. Decretal. Ed. Rom. quàm edit. Conciliorũ recent.

Cap. I. *De inuaſoribus prædiorum Eccleſiaſticorum.*

II. *De Nortmannis inuadentibus prædia Monaſterij B. Benedicti Montis Caſſini.*

III. *De Inueſtituris Eccleſiarum à Laica manu ſuſcipiendis.*

IV. *De non vendendis Præbendis, Archidiaconatibus, Præpoſituris.*

V. *Quæ ſint falſæ ordinationes.*

VI. *Quæ ſint falſæ pœnitentiæ.*

VII. *Ne Laici decimas poſſideant, etiam ab Epiſcopis conceſſas.*

VIII. *De Ieiunio Sabbati.*

IX. *Vt nullus Abbas decimas, & primitias detineat.*

X. *De non grauandis Abbatibus, & Clericis ab Epiſcopo.*

XI. *De prædijs B. Petri reſtituendis cum pœna quadrupli.*

XII. *Vt Epiſcopus, qui non prohibuerit fornicationes Clericorum, ab officio ſuſpendatur.*

XIII. *Vt omnis Chriſtianus procuret ad miſſarum ſolemnia aliquid Deo offerre.*

ANno Incarnationis M.LXXVIII. Synodus magna in vrbe Roma celebrata eſt, ob plurimas ſanctæ Eccleſiæ neceſſitates, præſidente Domino Gregorio VII. Papa cum multis Epiſcopis, & Clericis ex diuerſis prouincijs. In eadem Synodo hæ ſententiæ decretales conſenſu, & ſubſcriptione vniuerſali datæ ſunt.

CAP. I.

Quicumque militum cuiuſcumque ordinis, vel profeſſionis prædia Eccleſiaſtica à rege, ſeù ſæculari Principe, Epiſcopis, ſeù Abbatibus, aut ab aliquibus Eccleſiarum Rectoribus ſuſceperit, vel ſuſcepit, vel inuaſit, vel inuaſerit, vel ex eorum conſenſu tenuerit, niſi eadem prædia Eccleſijs reſtituerit, excommunicationi ſubiaceat.

In Marg. Cod. M. S. hæc erant. Ex Regeſt o S. Gregorio Papæ. Rationis ordo non patitur, vt res Monaſteriorum vel aliarum Eccleſiarũ ad ſuum arbitriũ laica poteſtas vendicare debeat.

CAP. II.

Si quis Nortmannorum prædia Monaſterij Beati Benedicti Montis Caſſini inuaſerit, vel quaſcumque res eiuſdem Monaſterij iniuſtè abſtulerit, & bis, vel ter admonitus, non emendauerit, excommunicationi ſubiaceat, donec reſipiſcat, & Eccleſiæ ſatisfaciat.

CAP. III.

Quoniam inueſtituras Eccleſiarum contra ſtatuta ſanctorum Patrum à Laicis perſonis in multis terrarum partibus fieri cognouimus, & ex eo plurimas in Eccleſia perturbationes * eſſe, imò ruinas Religionis ſanctæ oriri, ex quibus ipſa Chriſtianæ cenſuræ dignitas conculcatur perſpeximus, decernimus, vt nullus Clericorum inueſtituras Epiſcopatus, vel Abbatiæ, vel Eccleſiæ (ſeu Prępoſituræ, vel alicuius Clericalis dignitatis) de manu Imperatoris, vel Regis, vel alicuius laicæ perſonæ, viri, vel fœminæ ſuſcipiat. Quòd ſi præſumpſerit, recognoſcat inueſtituram illam Apoſtolica auctoritate irritam eſſe, & ſe vſque ad dignam ſatisfactionem excommunicationi ſubiacere.

* oriri, ex quibus Chriſtiana Religio conculcatur, decernimus, &c. ſic Rom. Ed & Concil. recent. hæc parenteſi cõcluſa, comparent in ſolo M SS. & ſitè.

CAP. IV.

Si quis Epiſcopus Præbendas, Archidiaconatus, Præpoſituras, vel aliqua officia Eccleſiaſtica vendiderit, vel aliter, quàm ſtatuta ſanctorum Patrum præcipiunt, ordinauerit, ab officio ſuſpendatur. Dignum eſt enim, vt ſicut gratis Epiſcopatum accepit; ita membra eiuſdem Epiſcopatus, vel dignitatis gratis diſtribuat.

Ex decretis Sancti Vrbani Papæ; Quiſquis res Eccleſiaſticas quæ Dei dona ſunt, quoniam à Deo fidelib Deo donantur, quæq; ab eodem gratis accipiuntur, & ideò gratis dari debent, propter ſua lucra vendit, vel emit; cũ eodem Simone donũ Dei pecunia poſſideri exiſtimat. Hęc in M. S. ad Marg. notantur.

CAP. V.

Ordinationes, quæ interueniente precio, vel precibus, vel obſequio alicuius perſonæ ea intentione impenſo, vel quæ non communi conſenſu Cleri, & populi, ſecundùm Canonicas ſanctiones fiunt, & ab his, ad quos conſecratio pertinet, non comprobantur, * falſas, & irritas eſſe dijudicamus. Quoniam qui aliter ordinantur, non per oſtium, ideſt, per Chriſtum intrant, ſed vt ipſa veritas teſtatur, fures ſunt, & latrones.

* confirmat Ioann. 10.

CAP. VI.

Falſas pœnitentias dicimus, quæ non ſecundùm auctoritatem Sanctorum Patrum pro ęqualitate criminum imponuntur. Ideòque quicumque miles, vel negociator, vel alicui officio deditus, quod ſine peccato exerceri non poſſit, culpis grauioribus irretitus ad pœnitentiam venerit, ideſt, qui bona alterius iniuſtè detinet; vel, qui odium in corde gerit, recognoſcat, ſe veram pœnitentiam non poſſe peragere, per quam ad æternam vitam valeat peruenire, niſi miles arma deponat, vlteruſque ea niſi, aut conſilio religioſorum Epiſcoporum pro defendenda iuſtitia non ferat, & negociator negocium derelinquat, & Officialis officium deſerat, bona, quæ quilibet illorum iniuſtè abſtulit, reſtituat, & odium ex corde dimittat. Nec tamen deſperet, interim quidquid boni facere poterit, hortamur, vt faciat, vt omnipotens Deus cor illius ad pœnitentiam illuſtret.

CAP. VII.

Decimas, quas in vſum pietatis con-

ceſſas

xeſſas eſſe Canonica auctoritas ſanciuit, à Laicis poſſideri Apoſtolica auctoritate prohibemus. Siue enim ab Epiſcopis, vel Regibus, vel quibuslibet perſonis in proprietatem eas acceperint, niſi Eccleſiæ reddiderint, ſciant ſe ſacrilegij crimen admittere, & ob id æternæ damnationis periculum incurrere.

CAP. VIII.

Quia dies Sabbati apud Sanctos Patres noſtros in abſtinentia celebris eſt habitus, nos eorumdem auctoritatem ſequentes, ſalubriter admonemus, vt quicumque ſe Chriſtianæ Religionis participem eſſe deſiderat, ab eſu carnium eadem die, niſi maiore feſtiuitate interueniente, vel infirmitate impediente, abſtineat.

CAP. IX.

* Vt nullus Abbas decimas, & primitias, & reliqua, quæ ſecundùm ſtatuta Canonum ad Epiſcopos pertinent, ſine auctoritate Romani Pontificis, ſeu Epiſcopi conſenſu, in cuius diœceſi habitat, detineat, Apoſtolica ſanctione firmamus.

* Moyſes in Leuitico. *Omnes decima terra, ſiue de fructibus, ſiue de pomis arborũ Domini ſunt & illi ſanctificantur. Et iterum; Poſſeſſio conſecrata Domino, ad ius pertinet Sacerdotum.* Hæc in margine M.S.

CAP. X.

Nullus Epiſcopus grauamen, ſeu ſeruile ſeruitium ex vſu contra Eccleſiaſticam normam Abbatibus, ſeu clericis ſuis imponat, vel interdictum Sacerdotale officium, precio interueniente, reſtituat, quòd ſi fecerit, officij ſui periculum ſubeat.

CAP. XI.

Si quis prædia B. Petri Apoſtolorum Principis vbicumque poſita in proprietatem ſuam vſurpauerit, vel ſciens occultata non propalauerit; vel debitum ſeruitium exindè S. Petro non exhibuerit; recognoſcat ſe iram Dei, & Sanctorum Apoſtolorum, velut ſacrilegum incurrere. Quicumque autem in hoc crimine deprehenſus fuerit, eamdem hæreditatem B. Petro reſtituat, & pœnam quadrupli de proprijs * perſonis perſoluat.

* Bonis. Sic reſtituendũ videtur ex editis.

CAP. XII.

Si quis Epiſcopus fornicationi Presbyterorum, Diaconorum, ſeu Subdiaconorum, vel crimini inceſtus in ſua Parochia, precibus. vel precio interuenientibus, conſenſerit, vel commiſſa auctoritate ſui officij non impugnauerit, ab officio ſuſpendatur.

CAP. XIII.

Vt omnis Chriſtianus procuret ad Miſſarum ſolemnia aliquid Deo offerre, & ducere ad memoriam, quod Deus per Moyſem, dixit: *Non apparebit in conſpectu meo vacuus.* Etenim in collectis Miſſalibus Sanctorum Patrum liquidò apparet, quod omnes Chriſtiani ex vſu Sanctorum Patrum Deo *aliquid offerre debent.*

Exodi 23.

In eadem Synodo ſententia anathematis data eſt in omnes Simoniacos, & Nicolaitas Hæreticos, qui in erroris ſui ſecta indurati Synodalibus Sanctorum Patrum definitionibus, & decretalibus eorum ſtatutis ſcienter inobedientes, Apoſtatarumque pertinacia eis recalcitrantes, ſtudio, & voluntate refragantur. Multa etiam ad vtilitatem Eccleſiæ præter iſta illic promulgata ſunt quæ nunc recenſere non eſt temporis. Actum in Eccleſia Domini Saluatoris Lateranenſi V. idus Nouembris. Indictione prima.

De falſis Pœnitentijs.

Præterea admonemus omnes, qui æternæ damnationis pœnas euadere, & veræ beatitudinis gloriam cupiunt intrare, vt à falſis ſibi caueant pœnitentijs. Sicut enim falſum baptiſma non lauat peccatum originale; ita poſt baptiſmum falſa pœnitentia non delet nefas commiſſum; ideòque valde neceſſarium eſt, vt qui ſe aliquod graue crimen commiſiſſe cognoſcit, animam ſuam prudentibus, è religioſis viris committat, vt per veram pœnitentiam certam peccatorum ſuorum conſequatur veniam. Hæc eſt enim vera pœnitentia, vt poſt commiſſum alicuius grauioris criminis, vtpotè meditati homicidij, & ſponte commiſſi, ſeu periurij pro cupiditate honoris, aut pecuniæ facti, vel aliorum his ſimilium; ita ſe vnuſquiſque ad Deum conuertat, vt relictis omnibus iniquitatibus ſuis: deindè in fructibus bonæ operationis permaneat. Sic enim Dominus per Prophetam dicit: *Si conuerſus fuerit impius ab impietate ſua, & cuſtodierit vniuerſa mandata mea; vita viuet, & non morietur.* In quibus verbis manifeſtè datur intelligi, quomodo qui aliena bona diripiunt, & ea, cùm poſſint reddere, vel emendare noluerint, vel qui arma contra iuſtitiam portauerit: aut odium in corde retinet, vel qui huius mundi negociationibus, aut officijs implicitus fuerit, quæ ſine fraude, ſine falſitate, ſine inuidia, ſine deceptione fratrũ exerceri non poſſunt; nec ad Deum conuerſus, nec de perpetratis facinoribus veram pœnitentiam facere credendus eſt; vndè inter omnia vos hortamur, atque monemus, vt in accipiendis pœnitentijs non ad illos curratis, in quibus, nec religioſa vita, nec eſt conſulendi ſcientia, qui animas hominum magis ad interitum, quàm ad ſalutem ducunt, teſte veritate, quæ ait: *Si cæcus cæco ducatum præſtet, ambo in foueam cadunt:* Sed ad eos, qui religione, & ſcripturarum doctrina inſtructi, viam veritatis, & ſalutis vobis oſtendere valeant.

Quæ ſequuntur, etiam à beato Gregorio VII. decreta eſſe ſatis patet.

Ezech 18

Matth 15

Quotiens defuncto Paſtore alicuius Eccleſiæ alius eſt, & Canonicè ſubrogandus, Clerus, & Populus, remota omni ſæculari ambitione, timore, atque gratia: Apoſtolicæ Sedis, vel Metropolitani ſui conſenſu Paſtorem ſibi eligat ſecundùm Deum. Quòd ſi corruptus aliquo vitio aliter agere præſumpſerit, electionis perperam factæ omni fructu carebit, & de cætero nullam electionis poteſtatem habebit. Electionis verò poteſtas omnis in deliberatione Sedis Apoſtolicæ, ſiue Metropolitani ſui conſiſtat: *Si enim is, ad quem conſecratio pertinet, non ritè conſecrando,* teſte B. Leone, *gratiam benedictionis amittit,* conſequenter, *qui ad prauam electionem declinauerit, eligendi poteſtate priuabitur.*

INCIPIT VTILIS ALTERCATIO Duorum ſuper quodam Capitulo, De Incontinentia Sacerdotum.

Domino, ac Venerando Sacerdoti ALBOINO ſcientia, & moribus adornato, Bernaldus Bonum indeficiens, quod eſt Chriſtus.

CVm proximè ſimul eſſemus, & verba de Canonum ſanctionibus ad inuicem conferremus, aliquantulum de capitulo Nicæni Concilij diſſenſimus. Cùm enim inter nos, vt recolis, de prohibenda ſacerdotum incontinentia ſermo * confereretur, quæ in tertio eiuſdem Concilij capitulo adeò prohibetur, ne ſaltem clerici debeant habitare cùm fœminis nulla conſanguinitate propinquis; tu quoddam aliud caput ex Eccleſiaſtica hiſtoria, quæ dicitur *Tripartita*, protuliſti, quod quemdam Paphnucium teſtatur in eodem Concilio ſurrexiſse, & à tota Synodo ſacerdotibus, vt dormirent cum vxoribus ſuis, licentiam impetraſse. Inſuper etiam idem ipſum capitulis Nicæni Concilij minùs conſideratè annumeraſti.

* f conferretur.

Hiſt. Eccl. Tripart. lib. 2. cap. 14.

Vnde non parum doleo de te tantæ indolis viro, in ſacris literis tam erudito, quod hoc vnquam excellentiſſimo Concilio iuxta ſanctum Gregorium, æquè vt Euangelium venerando, aſſignare non dubitaſti, quod nec vltimum, imò nullum inter Canonica capitula habet locum, videlicet quod Apoſtolicæ, & Euangelicæ aduerſatur doctrinæ. Nam ipſe princeps Apoſtolorum in epiſtola ſua, etiam laicis præcipit, vt parcant vxoribus ſuas, ne impediantur orationes earum. Cui & ipſum vas electionis Paulus concordat dicens: *Abſtinete vos ad tempus, vt vacetis orationi*. Si igitur Laici, dic, quo volunt orare, prohibentur ab opere coniugali, liquidò conſequitur, vt ſacerdotes, quibus quotidianum eſt officium orandi, vel ſacrificandi, vel baptizandi, nunquam à die ordinationis ſuæ coniugibus ſuis debeant commiſceri.

1. Pet. 3.

1. Cor. 7.

Hanc autem continentiam ab ipſis Apoſtolicis, Sacerdotibus, & Leuitis eſse indictam teſtatur Aurelius Carthaginenſis Archiepiſcopus in Concilio generali CC. XVII. Patrum, cui egregius doctor Auguſtinus interſuit, verè ipſius ſacræ Scripturæ armarium. Deliberat enim prædictus Archiepiſcopus ita dicens * *Placet, vt Sacerdotes, & Leuitæ, vel qui Sacramentis diuinis inſeruiunt, continentes ſint in omnibus, quò poſſint ſimpliciter, quod à Deo poſtulant, impetrare, vt quod Apoſtoli docuerunt, & ipſa ſeruauit antiquitas, nos quoque cuſtodiamus*. Quod conſtitutum à legatis Apoſtolicæ ſedis Fauſtino venerabili Epiſcopo, & ab omnibus Epiſcopis vnanimiter cum ſubſcriptionibus eſt confirmatum. Item ipſa veritas affirmat in Euangelio dicens: *Amen dico vobis, niſi abundauerit iuſtitia veſtra plus quàm Scribarum, & Phariſæorum, non intrabitis in regnum cælorum*. Iuſtitia autem veterum erat, vt Sacerdotes anno vicis ſuæ, dum nondum vera, ſed, vmbratica tantùm ſacrificia celebrarent, non ſolùm ad vxores, ſed & ad domos ſuas venire penitus vitarent. Hanc igitur veterum iuſtitiam, quicumque ex modernis Sacerdotibus non dico ſuperare, ſed ſaltem imitari contendit, numquam poſt ordinationem ſuam ad coniugale opus redibit, cum nulla dies prætereat, qua à ſacerdotali officio vacare debeat.

*Vide Concilium Africanum ſub Bonifacio I. & Cæleſt. I. Pontif. can. 37. diſt. 32. cap. 13. *Placuit*. Vide etiam diſt. 81. c. 4. *Cum de quorundam*. Vbi verba huius Can. aliter paulò habent ſicut & in Conc. recenti editis. ſenſus eſt alioqui concors.

Matth. 5.

Amplius, Sancta, & Veneranda Synodus Nicæna, cui prædictum capitulum aſſignaſti, in tertio capite penitus prohibet Clericis etiam cohabitationem fœminarum, niſi conſanguinitate proximarum. Illud autem tuum nec prohibet concubitum. Quicumque igitur tuo capitulo conſentit, à prædicto Concilio diſſentit, Vnde & damnatus eſt anathemate, quo S. Gregorius in ſynodica ſua omnes à Nicæna Synodo diſſentientes damnauit.

Concilium Nicænum cap. 3.

Si autem fortaſse negas eamdem Synodum prohibuiſse clericis habitare cum fœminis, antiqua, & autheutica perſcrutare exemplaria, quæ ibidem Concilium in 20. cap. cum CCC. XVIII. Patrum ſubſcriptione continent roboratum, quod etiam in eodem numero capitulorum à ſanctiſſimis Epiſcopis Cyrillo, * Alexandro, & Attico Conſtantinopolitano ad prædictum Præſulem Aurelium, & reliquos Africæ Epiſcopos legitur eſse tranſmiſſum. Ipſa etiam Tripartita hiſtoria, quam nimiùm venerari videris, 20. capitula in prædicta Synodo teſtatur eſse conſtituta. In his, inquam, exemplaribus, ſi legere digneris, prædictum inuenies Concilium in 3. capite clericis non modò coitum, ſed & cohabitationem per omnia intercedere cum fœminis.

* Alexandrino.

Preterea Siricius Papa in decretis ſuis: B. Hieronymus in epiſtola ſua ad Oceanum; & in Eccleſiaſtica Euſebij hiſtoria; ſanctus etiam Gregorius Romano Defenſori ſcribens & alij quamplures prædictum capitulum in Nicæna Synodo probant eſse ſtatutum. Ergo illud tuum, cum iſti maximè ſit contrarium, anathema nullatenus euadet Gregorianum. Ipſe enim Doctor Apoſtolicus omnia Canonibus aduerſa in ſynodo generali ſub anathemathe fecit damnari, ita ſcribens Syagrio Auguſtudunenſi Epiſcopo. *Omnia*, inquit, *quæ ſanctis Canonibus, ſicut prædiximus, ſunt aduerſa, diſtrictè ſub anathematis interpoſitione damnentur, id eſt, vt nullus pro adipiſcendis Eccleſiaſticis ordinibus dare aliquod commodum præſumat, vel pro datis accipere; neque ex Laico habitu quiſquam repente accedat ad locum ſacri regiminis peruenire. Neque vt aliæ mulieres cum ſacerdotibus habitent, niſi hæ, quæ ſacris Canoni-*

Siricius Papa decr. 3. & 4. in Concil. Arelatenſi.

S. Hieronymus ep. ad Oceanum.

Ruffini ad Euſebium appendicem intellige.

S. Greg. lib. 7. ep. 39.

S. Greg lib. 7. ep. 112.

Digitized by Google

nonibus ſunt permiſsæ.

Sed forſitan aſſeris ad tuam partem defendendam, Nicænum Concilium iuxta aſſertionem magni Athanaſij præſulis Alexandrini, & Marci Papæ etiam in 70. capitulis conſtare; ex quibus, quòd nos tantùm XX. in vſu habemus: illud tuum reliquis apud vos vſitaris annumerare conaris. ſed fruſtrà. Ego nempe aſſertionem SS. Patrum de 70. capitulis nec volo, nec poſſum negare: nunquam tamen adeò ero inſipiens, Deo miſerante, vt ipſos venerabiles CCC.XVIII. Patres vnquam aliquid ſibi, vel Apoſtolicæ doctrinæ contrarium ſuſpicer conſtituiſſe; imò, omnia eorum, vel Apoſtolicorum ſententijs repugnantia non dubito damnaſſe. Quis enim ſani capitis duo ſimul obſeruari conſtitueret, quorum vnum obſeruatum, aliud obſeruari prohiberet? Si enim iuxta tuum caput ſacerdotes licitè ſingulis noctibus cum ſuis vxoribus dormiunt, quomodo ne in vna domo habitent, obſeruabitur, videlicet, ſi in vno lecto iacebunt, quomodo nec in vna domo manebunt?

* In marg. Cod. hæc verba adiecta ſunt. Nota, quod in emendatiorib. exẽplarib. non Diacones, ſed Subdiacones leguntur. Et ſic legendum. Sic enim habetur. Lib. 1. ep. 42. ad Petrum Subdiaconũ Siciliæ.

Sed nec hoc tranſibo, quod tuæ parti maximè putas ſuffragari, quippe quod legitur in epiſt. S. Gregorij, quod ipſe * Diacones Siciliæ ad continentiam non coegiſſet, illos, inquam, tantùm, quos iam ante triennium noua prohibitio incontinentiæ coniugatos inuenit. Numquid tamen S. Gregorius alicubi in eadem epiſtola prædictis conceſſit Diaconibus, vt officium ſuum exercerent, ſi ſe iuxta tuum caput continere nollent? Non vtique. Nouit enim, quod nec laicis quidem, niſi poſt triduanam cõtinentiam diuina conceduntur Sacramenta, cum & ipſe Dauid, quem Dominus ſecundùm cor ſuum elegit, panes propoſitionis non accepiſſet, priuſquam à ſacerdote percunctatus ſe triduo continuiſſe, reſpondiſſet. Quomodo igitur incontinentibus Diaconibus miniſterium ſuum exercere permitteretur, qui iuxta decreta ſanctorum Patrum cum ipſis ſacerdotibus ad diuina Sacramenta conficienda, percipienda, vel ſaltem tractanda non intermiſsè, ſed quotidie debent parati eſſe?

Lib. 3. ep. 34.

* Catanenſium.

Præterea idem Apoſtolicus ſcribens ad Leonem Epiſcopum * Catinenſium, hoc etiam Subdiaconus eſſe conſtitutum à prædeceſſore ſuo teſtatur; vt qui eo tempore eſſent coniugati, vnum de duobus eligerent, id eſt, aut ſe ab vxoribus abſtinerent, aut certè nullatenus miniſtrare præſumerent. Diligenter etiam attendas S. Gregorium ad tempus tantùm à Diaconibus Siciliæ continentiam non exegiſſe. Nam in eadem ipſa epiſtola deliberauit, vt nullus Epiſcoporum deinceps aliquem Diaconem ordinare præſumeret; niſi qui ſe caſtè victurum promiſiſſet, nec prædictorum etiam Diaconorum aliquis ad ſacrum ordinem perueniret, qui ſe poſt prohibitionem tunc ante triennium factam ab vxore non continuiſſet.

* Subdiaconos.

Quapropter manifeſtum eſt eumdem Apoſtolicum * Diacones tantum illius temporis, & loci ad continentiam non compuliſſe, quam tamen deinceps ab omnibus, qui Diacones vellent fieri per profeſſionem ſtatuit exigi. Quantum autem hoc tuæ parti aduerſetur, mecum tua charitas conſiderare non grauetur. Tuum enim caput, omnibus, etiam Epiſcopis, cuiuſque temporis coniugale opus frequentare permittit, quod S. Gregorius vix in quibuſdam Diaconibus ad tempus tolerauit, nec tamen ſine pœna: nam ſpem promotionis penitus ademit eiſdem. Incontinentiam denique concedis ſacerdoribus, imò Epiſcopis, propter quam prædictus Doctor ſpem ſuperioris gradus intercludit Diaconibus. Videlicet Epiſcopi iuxta tuum caput cum vxoribus ſuis dormientes abrenunciabunt caſtitati, quam ipſe etiam ab omnibus, qui deinceps vellent fieri Diacones per profeſſionem præcepit exigi. Cum in tantum ergo S. Gregorius tuo aduerſetur capitulo etiam in hac cauſa, vbi non parum rigorem canonum mitigauit, & vbi quædam tantùm eo tempore toleranda diſſimulauit, patet etiam idiotis, in quantum tua pars impugnetur, imò damnetur à generalibus ſtatutis eiuſdem patris, quæ ipſe iuxta diſtrictionem canonum non tantùm ad tempus, ſed omni tempore deinceps obſeruanda promulgauit, in quibus etiam cohabitationem cum fœminis cum anathematis impoſitione, vt prædixi, Sacerdotibus fecit prohiberi.

Sed adhuc forſitan, vt aliquantulum tuæ parti videaris ſuffragari, etiam in huius temporis Diaconibus, vt in prędictis incontinentiam contendis eſſe tolerandam; ſed fruſtrà. Conſequeretur enim, vt coniugium in quarta generatione etiam modò toleraretur: quod idem Doctor Apoſtolicus Angelis nouiter conuerſis ad tempus ſe conceſſiſſe profitetur. Si enim hoc tempore alterutrum horum eſſet tolerabile, potiùs tale coniugium modò eſſet ſufferendum, quod ſaltem aliquando licenter legitur conceſſum, quam incontinentia Diaconorum, quæ nuſquam ibi conceſſa, ſed vix in paucis, ad tempus, non tamen ſine ſubſequente vindicta, vt prædixi, legitur eſſe diſſimulata. Ergo cum tale coniugium modò nullatenus in aliquo, quantumuis ad continentiam infirmo, ſit tolerandum; multò minùs hoc tempore Diaconorum in continentia alicubi eſt ſufferenda.

S. Greg. lib. 12. Reſponſo ad 6. interrogationem Auguſtini.

Ex his ergo rationibus tu ipſe colligas, quid de ſacerdotali faſtigio cenſere debeas. Sed non iàm diutius in exquirendis rationibus demorabor, cum quælibet vna prædictarum ſatis indubitanter tuum deſtruat capitulum; quod non ex aliquo libro à ſanctis Patribus canonizato, ſed ex Tripartita aſſumptum eſt Hiſtoria; quę quamuis nobis non parum ad notitiam rerum geſtarum ſit vtilis, nunquam tamen efficiet, vt aliquid ei credam, quod ſacræ Scripturæ, ſtatutiſque ſanctorum Patrum, imò Spiritui ſancto, horum auctori, deprehendam aduerſari. Beatus nempe Gelaſius Papa. Scripturarum indagator ſolertiſſimus, in decretis ſuis, vbi cum eruditiſſimis LXX. Epiſcopis diuerſorum auctorum tam Græcorum, quàm Latinorum libros examinauit, & diligenter, qui eorum eſſent recipiendi, vel renuendi deliberauit, nuſquam eamdem hiſtoriam iamdudum à tribus Græcis compoſitam, recipiendis annumerauit ſcripturis, ſed ipſam in hoc tuo capitulo reſpuendam eſſe monſtrauit: quippe venerabiliter ſuſcipiendo ſanctorum Patrum decreta eidem capiti, vt diximus, penitus contra-

B. Gelaſius I. Decreto de Apocryphis Scripturis. Epiſtolarum Decretal. Rom. edit. Tom. 1. pag. 416. & ſeq. & apud Grat.

Fortaſſis autem contendis prædictæ Hiſtoriæ ideo per omnia credendum eſſe, quod Caſſiodorus ex ſenatore Monachus, vir in diuinis, & humanis literis eruditiſſimus, ordinauit eamdem. Sed huius viri perſona, quantumuis veneranda, non poterit aonollare Canonicas SS. Parrum inſtitutiones, qnas, vt prædixi, oullatenus obſeruare valemus, ſi pro eius reuerentia ipſum tuum caput adimplemus. Non autem mireris ipſius hiſtoriam in aliquibus eſſe reſpuendam, cum hiſtoria Euſebij, quam S. * Hieronymus de Græco in Latinum conuertit, vix in prædictis decretis Gelaſij Papæ obtineat, ne omnino renuatur, licèt multum vtilitatis io ea reperiatur. Sancti videlicet viri multa ad noſtram eruditionem vtilia non ſolùm tranſtulerunt, ſed etiam ex eorum propria perſona conſcripſerunt, quorum aliqua, & ipſi poſtmodum iudicauerunt reſpuenda. Huius rei ſatis euidens teſtimonium S. Auguſtinus affert nobis in libro Retractationum, vbi penè ex ſingulis libris, quos ipſe compoſuit, non pauca ipſemet renuenda cenſuit. Hoc enim donum propriè ſapientibus adeò eſt attributum, vt nec in ſuis, nedum in aliorum libris defendere veliot, ſi quid in eis Catholicæ veritati contrarium inuenerint. Idem etiam Auguſtinus ſcribens ad S. Hieronymum, ſe ipſius, & quorumlibet ſanctorum ſcripta ita legere teſtatur, vt tamen nullatenus recipiat, ſi quid ibi apertæ veritati contrarium reperiat. Hac igitur conſideratione Hiſtoria Caſſiodori eſt legenda, quam non tantùm ex ſua perſona compoſuit, ſed iamdudum à tribus Græcis non adeò notis compoſitam ordinauit, & cuilibet horum trium proprium opus aſſignauit. Vnde non tam ſibi, quàm auctoribus eiuſdem hiſtoriæ eſt imputandum quod in ea inuenitur reprobandum: aut forſan * Epiphanius neſcio quis ſcholaſticus eum eamdem de Græco in Latinum verteret, non fideliter Latinis literis commendauit, quod tamen probabiliter in Græco ſcriptum inuenit. Vtrum autem ex hac, an ex alia qualibet cauſa eadem hiſtoria Canonicæ veritati non parum inueniatur refragari, tuo iudicio relinquendum æſtimo.

* imò Ruffinus.

S. Auguſt. Epiſt. 9.

Vide Præfationem Caſſiodori in Tripartitam.

* Fideliter vertit Epiphanius. Fabulæ de Paphnutio Auctores ſunt Sozomenus lib. 1. cap. 22. Et Socrates lib. 1. cap 8. duo ex tribus, ex quorum dictis hiſtoria Tripartita conſarcinata eſt

Cùm igitur prædictum tuum caput omnium auctoritate deſtitutum decretis ſanctorum Patrum, & Euangelicis, atque Apoſtolicis ſcripturis, imò Spiritui ſancto, cuius inſtinctu hæc omnia proculdubio ſunt deprompta, certiſſimè probatum ſit repugnare, quid aliud reſtat, niſi vt Grrgoriano anathemate feriatur, quicumque illud deinceps contra Canonicas ſanctiones defendere conatur? Ceſſet itaque fraternitas tua illud poſthac ſacratiſſimis Nicæni Concilij capitulis annumerare, vel etiam alicuius momenti æſtimare, ne ſi illud pro authentico receperis, Spiritui ſancto, vt prædictum eſt, repugnare iudiceris, quod peccatum nec hìc, nec in futuro ſæculo eſſe dimittendum conſtat.

Matth. 12.

CONTVMELIOSA RESCRIPTIO pro ſuperiori Capitulo. *

*Bernaldo contra librum ſuperiorem molam abſque inferiore * fæneranti Alboinus.*

NOo ambidextrum Aod tam improuisò quaſi inter oſcitantes poſſe opprimi, * inter dunoſa tui cornu petentis tyrouis diuortia mihi quaſi tremulo pede vix itur: imò etiam milleformis Protei ſpecies præpeti manu rapientis, impediente variarum rerum inſtantia, heu neque locus, neque tempus datur tibi, vel ad pauca pro libito reſpondendi. Hinc vrget enim verò quædam noſtrorum confratrum antiquitus inſtituta orandi conditio; illinc inſtat noſtri ſenioris in expeditionem eundi ornatio; * cui comitatu, ac ſi iniquæ mentis aſellus, licèt mille ſtimulis agitatus vix, ac vix enatani: quod tibi in aurem ſuſurro non magno mei periculo. Inter hæc omnia, velnti ne dedignando præterire videar * tui dicta, operam dare volo reſpondere tibi, vel ad aliqua.

Me, vti tuis literis notatum eſſe percipio; Canonicis inſtitutionibus, decretiſue in aliquo reclamaſſe nullatenus conſentio. Sed hoc nunquam confeſſum fuiſſe erubeſco, & adhuc confiteri non recuſo, omnique aſtipulatione firmando firmatum iri deſidero, nondum lege prohibitum, primo aditu auſteritate legis eſſe prohibendum, vindicandumue, ſed paruulum magis lacte, quam ſolido cibo enutriendum. Ad hoc proculdubio tendit Gregorius Theologus: hoc etiam probat ipſe, & ſi luſcus, Dei videns Paphnutius, qui ambo, velis nolis, condeſcendunt noſtris infirmitatibus. Nam iſto de ante conſecrationem vſurparis nondum in tantum, vt opinor, tuo tertio capite, (quo tu quidem vrbanæ frontis, obſtinatæque mentis ſupra modum hæres, canonizato) ſiue propter quoſdam infirmos ante Synodum iugalibus alligatos: quæ res per tunc temporis non tanti ſceleris, vti nunc eſſe perhibetur, ſiue propter quoſdam Hæreticos legitimas nuptias anathematizantes cautiùs agente: *illo* autem inter Canonicè tradita, ſed non Canonicè prohibita miſericordiùs mediante: vtrumque quaſi geminum par intus, ac foris, ante, & retro oculatus nulla caret ratione. Anne etiam te, mi frater, non pudet tuam controuerſiam in hoc defendiſſe, à ſancto Gregorio Sicilia nos Diacones ſuſpenſos ab officio, quaſi pro quadam pœna fuiſſe; cum vxoribus poſt prohibitionem ante triennium factam, caſtè cohabitate dignæ remunerationi aſcripſiſſe? Eo autem tuo ritè probato, eris, mihi magnus Apollo.

Quæ autem conuenientia, quæue ratio Tripartitam hiſtoriam propter Euſebij ſcri-

pta

* De Alboino, qualis fuerit, diximus ſupra, in præfat. ad hæc opuſcula. Calebat nimium eo ſpiritu, quo hodierni ſectarij, ſed mentē mutaſſe videtur, vt apparet ex vltima epiſtola; Et ex principio Apologetici Bernaldi pro decretis Greg. VII. De hac tota cōtrouerſia lege Bellarminum lib. de Clericis, præſertim cap. 20. vbi ex inſtituto fabulam de Paphnutio refellit.

* f. verſanti. Iud. 3.

* Exordium mendoſum, & intricatū, ſimile toti Epiſtolæ.

* cinus.

* tua.

pta vix a Gelaſio authenticis approbata, neq; ab eodem Gelaſio, neque ab aliquo Doctorum repudiatam, triumque tum ſecularibus, tum Eccleſiaſticis probabili teſtimonio affirmatam poſt tot ſecula à nobis eſſe referenda? Nugæ, aut fabulam te narraſſe putas ſurdo, aut quæris nondum inſcripto. Quid plura? Si tu ita in nos, noſtroſque confratres multo tibi, & mihi meliores pergis perplexa loqui; ſed ponam digitum ori, ne plus quàm deceat presbyterum, arguat progredi. De cætero vti coactus tui ipſius incitamento te aggrediar nudis verbis; vt quod pudibunda Patris Noë denudare non paueſcis, cum certum ſit, te de eodem ſecundùm tuam ipſius ſectam peccato eſſe, progenitum qua ratione, quoque modo tu ipſe peccatum, in alio vis damnare peccatum? Caue vt tibi ſermonem faciam iuxta Salomonem; *Ante ſuum tempus nimis exaltata iuuentus: Ne malè labatur pede deſurſum retrahatur.*

SVPERIORVM CONTROVERSIARVM Irrefragabilis depulſio, & prædicti Capituli Proſcriptio.

DOmino Alboino Sacerdoti; non vt Hisboſeth fraudulenter impetito, ſed Chuſai Architofelis perfidia fideliter præmonito Berualdus; Etiam improperanti charitatem offerre paratus ab eo benedici, qui non ſolùm maledici, ſed etiam pro nobis voluit peccatum fieri.

Multùm miror de tua fraternitate, quod mihi tam perturbato reſcripſiſti animo, cùm nihil in literis meis inueniſſes, quod in literis neſcio ſi in tuis aliqua ratione dignum tua offenſione probaſſes. Non enim inuitus, nec verecundus tam erudito præcipuè, & amico cederem, ſi à te rationabilitèr ſaltem aliquatenus à vero deuiaſse monſtrarer. Sed Deus eſt teſtis conſcientiæ meæ, rationes meas nullatenus à veſtigijs ſanctorum Patrum exorbitaſse, videlicèt, vt non tam meæ, quàm illorum ſint iudicandæ. Quapropter ſine cauſa videris contra me commotus eſse, cùm epiſtola mea tibi tantum ſententias ſanctorum Patriam charitatiuè deſcribat, quæ non dico tuum, ſed potiùs neſcio cuius Sozomeni Capitulum *anathematizabant. Deberes enim, vt*
In Tripartita lib.2.c.14 *opinor, potiùs grates referre, quàm indignari, quod te de cauendo anathemate; vt amicum præmonui, ne ſi Sozomeni capitulum* reciperes, teipſum ſub Gregoriano anathemate poſuiſses. Ipſe enim Doctor Apoſtolicus, immò per ipſum Spiritus ſanctus omnes à Nicæna Synodo diſsentientes, & omnia ſacris Canonibus aduerſa, in Synodo generali ſub anathemate fecit damnari. Prædictum autem Sozomeni caput, & omnes illud recipientes ſacratiſsimo Canoni aduerſantur, quem Beatus Papa Syricius, ſanctus quoque Gregorius, Beatus etiam Hieronymus, & alij innumerabiles ſancti probant, in excellentiſſimo ſtatutum eſſe Concilio, æquè vt Euangelium venerando. Videat igitur charitas tua, quàm periculoſo anathemate plectantur, quicumque Sozomeni Capitulo aſtipulari conantur. De hoc itaque periculo fraternitatem tuam diligenter præmonere curaui, pro quo te non offendere, ſed magis, ſi offenſus eſſes, placare putaui.

Sed, heu heu, res, vt opinor, in contrarium deuenit. Literæ enim tuæ, ſi tamen tuæ erant, tam malè tornatæ, te & amicam admonitionem ſpreuiſse, & inſuper contumelioſa reſpondiſse denotant, nec tamen aliquid me tibi ſcripſiſse dignum contumelia aliquatenus probant. Qua de re nondum cenſui credendum eſse, te, meum videlicèt amicum, ſacra ſcriptura tam eruditum, vnquam mihi talem reſcripſiſse epiſtolam, quæ & me, licèt nulla ratione conuictum blaſphemaret, nec tamen tuam partem ſaltem aliquo modo iuuaret. Quam ſatis euidenter, qua inuectione digna eſset, monſtrarem, ſi non eam à tali amico mihi tranſmiſsam accepiſsem. Quis enim videre non valeat, quàm negligenter ipſa tuæ voluntati cum ſuis obſcuris ambagibus deſeruiat, cum eadem tuam intentionem non ſolummodò nihil iuuèt, ſed etiam prorſus impugnet? Indicat enim te nullatenus ſanctorum Patrum decreta reſpuiſse: vnde cum veritas affirmet; *Qui non eſt mecum, contra me eſt*, & te eadem Matth. 11.
recepiſse, & per eadem te Sozomeni caput Luc. 12.
probauit anathematizaſse.

Præterea multiplicibus verbis confirmat ipſa rem nondum lege prohibitam auſteritate legis eſse vindicandam; cum potiùs tuæ parti conueniſset, ſi in nondum lege prohibitis non auſteritatem legis ſed lenitatem exercendam dixiſset. Quod ſaltem tuam partem non adeò impugnaret, licèt eam nihil penitùs adijci valet, cùm res, in qua prædictum caput legem, non dico mitigare, ſed prorſus annullare conatur, etiam ante CC. annos, & eo amplius in generali Synodo legalitèr ſub anathemate interdicta legatur.

Ipſa etiam epiſtola ſanctum mihi laudat Paphnucium, vt ſub perſona tanti viri aliquid perſuadeat, quod à veritate diſsentiat, ſed fruſtrà. Ipſum nempe, & ego laudo, quem ſtigmata Ieſu in corpore ſuo portaſse libentèr credo, nunquam tamen adeò deſipiam, vt prius reuerentia perſonæ aliquid recipiam, quod ſacræ ſcripturæ, immò ſpiritui ſancto ſit contrarium, vt Sozomeni capitulo irrefragabilitèr eſt probatum, quod ipſum Sozomenum de Beato Paphnutio iam dudum defuncto potiùs credo finxiſse, quã in derogationẽ ſanctitatis prædicti Confeſsoris ſuſpicari præſumã, ipſum talẽ protuliſse blaſphemiã. Hoc eſt enim ſatis vulgare in libris numquam canonizatis, vt eum næ nias ſuas omni-

omnibus incredibiles, efficere velint ſaltem veriſimiles, eis adſcribunt eas perſonas indubitatæ ſanctitatis, vt ſub earum ſanctitate eorum recipiantur næniæ; ſed incaſſum. Quantò enim minùs de earum perſonarum ſanctitate dubitamus, tantò magis nænias iiſdem adſcriptas Canonicis inſtitutionibus contrarias, credimus eſſe falſas. Tranſeo autem ipſius epiſtolæ coniecturas, in quibus, qua occaſione prædictum caput ſit confictum, ſatis cautè dubitatur. Quamuis nihil interſit inueniſſe, cur ſit conſcriptum, cùm idem ipſum ſacræ ſcripturæ aduerſari certiſſimè ſit probatum.

Quantum verò ipſa epiſtola deuiet à veritate in Diaconibus Siciliæ, ex ſcriptis Beati Gregorij poteris colligere: à quibus me in rationibus meis nullatenus deuiaſſe iudicabit, quicumque eaſdem, & ſcripta Beati Gregorij fideliter conſiderabit; nec dicet me dixiſſe, quod ſanctus Gregorius incontinentiam Diaconorum Siciliæ per ſuſpenſionem officij, ſed per prohibitionem ſuperioris gradus vindicaſſet, nec dicet S. Gregorium ibi eiſdem Diaconibus conceſſiſſe, vt altari miniſtrare deberent, ſi ſe non continerent. Idem etiam videre poterit S. Gregorium continentes Siciliæ Diacones pro continentia, non pro fœminarum cohabitatione laudandos pronunciaſſe.

Quod autem deinceps literæ à te mihi tranſmiſſæ de Tripartita fingunt Hiſtoria, nec ipſæ videntur explicaſſe, in qua nullatenus aliquid repudiandum eſſe cenſui, niſi quod à ſanctis Patribus anathematizatum recipere non præſumpſit. Poſtea verò ipſe non aliqua ratione probant, ſed tantùm verbo tenus pronunciant, me neſcio quid contra ſacerdotum ordinem protuliſſe, cum nec eædem ſaltem contra te, ad quem ſpecialiter ſcripſi, me aliquod reprobandum, vel tua offenſione dignum aliquatenus probent dixiſſe. Numquid enim meritò te, vel illos offendit, ſi ego non meas, ſed Patrum rationes caput Sozomeni deſtruentes, & ſub anathemate damnantes fideliter collegi: teque, vt amicum de canendo anathemate præmonui? Quid nempe contra te feci dignum blaſphemia, ſi teſtimonium ſanctorum Patrum Hieronymi, Gregorij, Siricij, & reliquorum de Capitulis Nicæni Concilij potiùs credendum eſſe aſſerui, quam hiſtoriæ neſcio cuius Sozomeni?

Sed cur earumdem literarum denuo incudi reddendarum ambages proſequar vlterius, cùm ipſe caput Sozomeni, quod non potuerunt ratione, iam conuicijs nitantur defendere? Quæ, inquam conuicia non mihi nocere, ſed potiùs in caput ipſius ſcriptoris redundare leuiter probaſſem, ſi non pro talis amici reuerentia dimiſiſſem. Ego quidem Patrem Noë ſemper habere deſidero, cuius pudenda cum iamdudum per pœnitentiam ſint annullata, denudare nec volo, nec valeo. Quicumque enim illa poſt pœnitentiam remanſiſſe teſtatur, non Chriſtianus, ſed Nouatianus eſſe iudicatur, cum ipſe Dominus per Ezechielem Prophetam dicat. [Ezech. 33.] *Impietas impij non nocebit ei, in quacunque die conuerſus fuerit ab impietate ſua*. Pudenda videlicet non Noë, ſed Nicolai, Pauli Samoſateni, Epiſcopi Antiocheni, & reliquorum huiuſmodi Patrum denudaui, qui omnes vnanimiter conſenſerunt anathematizato Sozomeni Capitulo. Quippe Nicolaus [Apoc 2.] in Apocalypſi Hæreſiarches denotatus ſuis condiaconibus, etiam communes conceſſit vxores. Paulus verò Samoſatenus, ne ipſe à Clericis ſuis de fœminarum familiaritate accuſaretur, eiſdem fœminarum cohabitationem conceſſiſſe in Eccleſiaſtica hiſtoria perhibetur. Vnde, & ipſi pro alijs ſuis hæreſibus, pro hac ipſa eorum vſurpatione, ſub [Euſeb hiſtoriæ Eccl. lib 7. cap 25 interp. Ruffino.] æterno damnati ſunt anathemate. Horum, inquam, pudenda, & à te, & ab omnibus zelum Dei habentibus ſunt detegenda, ne fraternæ mortis crimen incurratis, ſi Idiotæ pereant ipſorum pernicioſiſſima deceptione, qui & aliorum pudenda, per obſtinatam defenſionem effecerunt ſibi propria.

Deinde prædictæ literæ Catholicam veritatem *ſectam* nominando blaſphemant, filioque baptizato, patris peccatum iam dudum, & in ipſo patre, per penitentiam annihilatum Pelagianæ hæreſi fauendo imputant. Quod quàm impium, quàm Hæreticum, quàm deteſtandum eſſet æſtimare, facilè monſtrarem, ſi non pro reſpectu charitatis diſſimulandum potiùs, quàm ventilandum eſſe iudicarem. Ipſe enim Spiritus ſanctus, per Ezechielem Prophetam teſtatur dicens; [Ezech. 18.] *Filius non portabit iniquitatem Patris*; qui & ſub tremenda obteſtatione prohibet, ne quis dentes filiorum peracerba vua à patribus comeſta obſtupeſcere dogmatizet. [Ibid.] Nō ego quippe dedignor, cum ipſo, quem Dominus ſecundùm cor ſuum elegit dicere. [Pſal. 50.] *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea*. Nunquam tamen adeò, me ipſum, Deo miſerante, impugnabo, vt de plena remiſſione peccatorum in baptiſmo contra fidem Catholicam, cum Pelagio diffidam. Nimium certè alium blaſphemare conatur, qui in eadem ipſa blaſphemia Catholicam fidem impugnare probatur.

Parum etiam eædem literæ tuam partem iuuerunt, cum contra Domini præceptum me per blaſphemiam peccatum nominauerunt, quæ non dico te, ſed omnem caput Sozomeni ſuſcipientem verè ſeruum eſſe peccati, non quidem ſponte, ſed nutu diuino coactæ probauerunt. [Rom. 6. 2. Pet. 2.] Iuxta Euangelium enim, quicumque peccat, ſeruus peccati exſtat. Prædictæ autem literæ, cum ſanctorum Patrum ſtatutis conſentiendo, eos, qui caput Sozomeni recipiunt, anathematizent, eoſdem mortali peccato obligatos eſſe docent. Ergò & eoſdem verè ſeruos eſſe peccati confirmant.

Videſne igitur, quàm parum ipſæ prædictos videantur honoraſſe, cùm eædem me, licèt falsò, peccatum nominantes, & eos verè ſeruos eſſe peccati monſtrantes, me quaſi Dominum eorumdem habere vellent. Præterea & ego, ſi pro tua charitate non diſſimularem, veracia etiam nomina caput Sozomeni amplectentibus, non dico imponerem, ſed antiquitus impoſita proferre noſſem, in quorum prolatione, non ego propter mendacium, & animam meam occiderem, & locum in ſtagno ignis ardentis promeruiſſem,

ſed

ſed ipſos pro eiſdem nominibus, & nunc anathematizatos, & poſtmodum æterno igni, niſi reſipiſcerent, liquidò probatem eſſe mancipandos. Non autem niminm eiſdem literis indignari volo, quas in contumeliam potius * ſuarum, quàm meam falsò me *peccatum* nominaſſe pro ipſa veritate percipio, quę (* ſuam) iuxta Apoſtolum, etiam pro impijs facta eſt (Gal. 3.) peccatum. Ipſa quippe in Euangelio nobis dicit: (Matth. 5.) *Beati eſtis, cùm maledixerint vobis homines, & perſecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduerſus vos mentientes, propter me*, &c. Ergò, & ego nec verùm dicendo prædictas literas, vt meruerunt, blaſphemare volo. Noui enim, quàm terribiliter Iudas Apoſtolus ſilentium imponat blaſphemantibus, aſſerens, quod nec Michael Archangelus, ſecum altercantem Diabolum blaſphemate fuerit auſus. Ipſum quoque vas electionis teſtatur; (1.Cor. 6.) *quoniam maledici regnum Dei non poſſidebunt*. Dauid etiam in ſua perſona, ſatis terribilem omnibus proponit conditionem: (Pſal. 7.) *Si reddidi*, inquit, *retribuentibus mihi mala, decidam meritò ab inimicis meis, inanis*, & cætera huiuſmodi. Si igitur talis pœna debetur, etiam illi, qui pro bono malum reddenti malum retribuit, quid de illo iudicabitur, qui malum fratri ſuo, nil niſi malum promerenti, reddidiſſe conuincitur?

Incaſſum ergò eædem literæ mihi opponunt illud Salomonis; *Iuuenem nimis alta petentem eſſe retrahendum*, cum hoc non mihi, ſed illis ſit dicendum, qui conculcatis ipſius ſancti Spiritus præceptis, ſe altos æſtimant, ſequendo inanes, imò fictas hominum traditiones. Videat igitur fraternitas tua; quàm parum, vel potiùs, quàm nihil illa epiſtola tua prouiderit honori, quæ & tuam partem, vt probarum eſt, impugnauit, & quod peius eſt, te contra ſacerdotale officium tuos amicos nihil à te, niſi bonum promeritos, falsò blaſphemaſſe iudicauit: cùm iuxta Domini Præceptum, nec inimico ſit maledicendum. Quapropter charitatiuè admoneo te, (Matth. 5.) ne vnquam in tuæ religionis, & eruditionis derogationem alicui, tam maledicam, tam illimatam tranſmittas epiſtolam, ne ſi aliquis, qui libenter velit contendere, tuoque honori parum prouidere ipſam perſpiciat, omnes eius blaſphemias in teipſum retorqueat.

ITEM CONTVMELIOSA RESCRIPTIO pro ſuperiori Capitulo.

Fratri, heu in tot Hydræ capita tumenti Bernaldo Alboinus, ſe nullatenus cæcis ceraſtæ veneni cordibus periclitari.

SI non ſub ſuaue Chriſti iugum colla ſubmiſſius iamdudum teſtamento pacis reſpirare appeterem, tuis maledicis reſcriptis dignum talionem reddere non ſuccumberem. Sed per nunc temporis, id à (Rom. 12.) me fieri, ipſa ratione Magiſtra, conſtat prohiberi, ratione, inquam, ne alicui malum pro malo reddam. Ac me, vti tuis literis liquidò patet, ſciſſo peplo Palladis, quaſi iniurias concitaſſe priorem, ſi modò aliqua cura eſſet, faciliùs dicto expurgare potuiſſem. Nil autem item dictum eſſe contumelioſum, cuique literas, etſi malè tornatas, tamen meas legenti, luce clariùs ſit expertum. Quid in hoc malè feci, vel quid promerui, ſi ego à te quaſi fideliter præmonitus, etiam, verſa vice, te pro aliquo præmonere curaui? Sed vt meo honori prouidendo, alijs, non tibi me de hac infamia ſecuriorem reddam, libet vti parum per pedem retrahens noſtri negocij primordia ad medium ducā. (* fort. adhibear.) Cum verò tuis * curatoribus ſcripris, coaceruatiſque Sanctorum teſtimonijs, ceu fideliter præmonendo, à Canonica regula deuiaſſe, ex obliquo notaſti, quales grates, vel quid boni promeruiſſes, non ſatis facilè inuenire potui, quod amicum ſine cauſa admonere, quid eſt, niſi infamiæ maculam in illum plus ſpargere? Nam vbi neque res, neque opus admonendi inſtat, vti, quid, quando, cui, imò quæque circumſtantia vacat, ergo abſque his, quid alicuius admonere aliud valeat, niſi tantùm, vt poeta: *Omne ſuperuacuum pleno de pectore manat*? Me verò in recepto Sozomeni capite, de quo adhuc ſub iudice lis eſt, nihil vnquam à ſana doctrina deuiaſſe, cuique ſcire volenti patet gemina ratione, vna ſcilicet, quod nil in eodem certo loco, tempore, probatiſque perſonis recitato, ſcripto, tranſlato, niſi authenticum, & probabile perſpicio. Altera enim, (* fort. accuratoribus.) ſi nō probabili meliorem intellectum * adhibens, nihil ſub eius occaſione peruerſi dogmatizo, neque tui admonitione opus habeo, nec Gregoriano anathemati ſubiaceo.

Nam neque tu, neque aliquis ſanæ frontis, ſalua veritate, in faciem confiteri poteſt, quod me vnquam ſub huius capituli occaſione, vel Nicolaitis, vel cum Paulianiſtis proprias vxores ſacerdotibus conceſſiſſe audirer; ſed id tantummodò propter magnam compaſſionem Magni Paphnutij, quemadmodum quoddam Gregorianum, recepiſſe me, abſque rubore fateor, propter quam rem, vel à te, vel ab aliquo me notari non vereor, quod ſicut S. Gregorio Sicilianos Diaconos, ab vxoribus non in tempore prohibitis, violenter, & ordinatè ſeparari, deteriorem caſum timenti, minùs placuit, vti Paphnucius ante conſecrationem legitimè ductis vxoribus, ſimiliter occaſionē fornicationis abhorrens ſacerdotes non commiſceri contradixit: Sic etiam mihi homunculo, veluti cum tam ſanctis viris in idem conſentienti, nimis, ac nimis temeraria noſtri temporis prohibitio, non ex omni parte beata videri potuit. Verbi gratia, quod nunquam adquiſitum, mul-

tò

tò faciliùs denegatur, quàm aliquando ac-
ceptum, ſi placet, auferatur. Si propter
hanc tem anathemati ſubiacere debeo, Gre-
gorium, atque Paphnucium mecum in cau-
ſa eſſe, non parum gaudeo. Sed autem ve-
reor, ne ille magis anathematizandus ſubſi-
ſtat, qui tantis viris, expers diſcretionis, re-
pugnat; ille etiam adhuc anathemati dete-
riori ſuccumbat, qui contra decreta eiuſdem
Gregotij, Eleutherij Paparum, Anacleti, Pon-
tiani, Euſebij ſacerdotes à ſæcularibus infe-
ſtari, accuſari, arceri, deſpici, contemni,
ab Eccleſijs abſque Synodali iudicio elimi-
nari approbat.

Quicumque ægrotum ſolerti cura ſana-
re ſtudeat, circumpoſita membra, priuſquam
ipſum vulnus, propalare prouideat. Si ipſum
vulnus incautiùs primo aditu tractat, omni-
bus modis infirmus reclamat. Hac enim in-
* fort. ſecretarius. tentione ipſe * ſecretarium Chriſti Moyſes,
quo peiora compeſceret, libellum repudij
Gen. 18. aſportari iubet. Sub hac etenim ocaſione
iuſtus Loth, vt ita dicam, ob peius malum
declinandum, ipſas filias Sodomitis conce-
dere voluit abutendum. Nonne etiam ipſe
Matth. 19. Summus Pontifex, qui cœlos penetrauit, non
Matth. 9. omnes hoc verbum caſtitatis capere, neque
Marci 2. etiam nouum muſtum in veteres vtres fundi
conuenire, inſuper rudes diſcipulos, quam-
Matth. 9. diù cum illis ſponſus eſt, non ieiunare pro-
fitetur; infirmitatibus noſtris miſericorditer
compari non dedignatur? Nonne Paulus
vas electionis, qui vſque ad tertij cęli raptus
* prouocare. Paradiſum, vti nos ad compaſſionem * pro-
mulgare ſtudeat, nos homines eſſe admonet,
ſicut ſeipſum? Ille idem enim verò, quemad-
modum Paphnucius non ſolùm propter ſo-
bolis propagationem, ſed ob deuitandam
1. Cor. 7. fornicationem, vnicuique conceſſit ſuam
vxorem. Quapropter Sozomeni caput à no-
bis tam ſæpè tritum nullatenus videtur, tam
temerè anathematizandum, quod vt ait
S. Auguſtinus in ſuo ſpeculo, *quidquid in di-
uinis ſcripturis aliquo modo probabile videtur,
nullatenus ab aliquo facilè præiudicetur*. Hæc
hactenus.

At ego ſi non omnem diem, ſed diem
Matth. 9. inter diem ſapio, anathemati ſubiacere de-
bea? abſit, quod ipſe ſummus Medicus, ne-
Luc. 7. que peccatores menſa eius priuauit, nec pec-
catricem à tactu pedum ſeparauit. Ipſe etiam
Luc. 19. cum Principem Publicanorum ſui faciem
deſiderare conſpexit, nequaquam ſui præ-
ſentia, immò etiam ſui cohabitatione de-
fraudauit. Sed tu credo opponis illos pœ-
nituiſſe. At rogo, vnde credas illis compun-
ctionis motum in mentem cecidiſſe? Profe-
ctò filius hominis, qui de cælo deſcendit,
Zachæo ſui occulta inſpiratione adſcenſio-
nem arboris perſuaſit. Sic etiam nunc, niſi
ille omnia trahens ad ſe occulto ſuæ gratiæ
nutu nos miſeros trahat, proculdubio noſtri
Iſaia. 11. Papæ auctoritas vacillat; Agnum cum lupo
veſci confitetur dextera excelſi. Proinde
quemque piorum magis deceret pro infirmis
Calumnia Alboini in Pontifices ſui temporis. orare, quàm in iſtis malis diebus tot perſe-
cutorum ſuper eos iugum ducere. Ex quo
gentes eſſe cœperunt, nulli priorum tam gra-
ue tempus inſpexerunt. Omnibus diuinis
legibus poſtpoſitis, pro libito nos deuorant,
Pſal. 13. *ſicut eſcam panis*. Ipſe Siricius Papa non
propter incontinentiam, pœnam expulſionis
intulit, neque communionem populi abſtulit,
ſed tantùm maioris Ordinis promotionem
diſtulit. Quam diſcretè, quamue miſericor-
diter inter præſentia, & futura medians Do-
minus Paparum Græcis, tum Latinis literis
eruditiſſimus Leo de huius rei negotio agat,
tua curioſitas, abſque omni mora in memo-
riam reducat. Quid opus eſt verbis? non
eſt dolor noſtro ſimilis.

Vellem te, mi frater, notare, Grego- Fictitia Antilogia inter duos Pontifices.
rium, atque Siricium aliquantalum in iſta re,
vti mihi videtur, inuicem diſſonare. Promo-
tionem verò, quam Siricius penitus in futu-
rum reſecat, Gregorius Diaconibus propter
prioris culpæ maculam, ſi vellent in poſtmo-
dum continere, non denegat. Gregorius ve-
rò Diacones, quos niſi propoſito mentis
poſt tempus ad caſtitatem compelli non in
tantum probauit, eoſdem, vti mecum ſentis,
in tempore in idipſum propoſiti, ante ordi-
nem cogens ab Epiſcopis, niſi continerent,
promoueri prohibuit. Idcirco pœnè nihil
diſtat, quin eius, & Paphnucij ſententia in
vnum confluat. Iſte de inordinarè poſt ordi-
nem prohibitis; ille autem, de ante conſe-
crationem agit vſurpatis. Iſte de commix-
tione; ille verò, vt ita dicam, de condor-
mitione. Nec propter hoc neuter eorum, vti
mihi videtur, in aliquo Canonicis decretis
reluctari videtur, quod vbi nondum per legem
cognitio peccari inculcatur, potiùs ſuaſoria
admonitio, quàm regalis diſtrictio exercea-
tur; aut in tempore iniuſtum interdicatur;
aut ſi hoc malè negligitur, circumuolutis
cum linteaminibus funiculis Propheta puteo Hier. 38.
extrahitur.

Quid plura? verè, ſi Paphnucius, vti tu
peregrino intellectu arbitraris, vel vltroneo
argumentaris, omnibus Sacerdotibus licen-
tiam nubendi generaliter concederet, non
ita ſingulariter, & euidenter de ante conſe-
crationem vſurpatis agere ſtuderet. Adhoc
etiamſi in aliquo ſanæ doctrinæ aduerſari in-
ſpiceret, nullatenus in idipſum caput Caſſio-
dorus, vir diuæ memoriæ, magnæque con-
uerſationis, & prudentiæ tam officioſè de
Græco in Latinum transferre laboraret. Pu-
taſnè, ſi aliquis ſcenica arte, vt tu dicis, ſuam
hæreſim, ſub perſona Paphnucij tegere aude-
ret, Caſſiodorus, tam egregius vir, ſibi tran-
ſferendo fauere curaret? Non verè: quia
omne ſuum opus latè per Eccleſias redolet
authenticum, & laudabile, cum multa ſcripta,
vt in veteri, Tobiæ, auctore, & in nouo, vt
Apocalypſis translatore, carentia recipia-
mus; cur non iſtud magis, vtroque proba-
tum diligamus?

Super hæc etiam, cum ipſum noſtrum *
Pangirium Hieronymum tantùm reſecatis * Fortè, Panegyricum.
iuxta legem alienigenæ crinibus, & vngui-
bus, id eſt, ſuperfluis, & ſanæ fidei repugnan- Deut. 21.
tibus ſcripturæ locis, ipſis Apocryphis ali-
quando renunciare nolle non ignorem, qua
fronte prædictum caput tam authenticum,
probabile *ſuper aurum, & topazium* in iſtis Pſal. 118.
temporibus delectabile, nihili habere præſu-
merem? Nullatenus, quia eſſet contra fas,
& ius. In eo autem idipſum de Epiſcopis,
quod & de alijs ordinibus agi, Vnde tu ira
ſummatim muſſitare videris, quaſi in hoc ſub

æqua

Digitized by Google

æqua conditione poſitns eſſe oon mireris. Nam Epiſcopus cum Presbyreris chriſma, couſecrat. Presbyter cum Epiſcopis corpus Domini conficit, Diaconus ſuper altare miniſteria ordinat, ipſisque prior calicem porrigit, æque communicat. Quid Paphnucius in eis, non inueuio, diſcernere valeat.

Iſta omnia non tibi, ſed alicui inſatuato ſali tam enucleatim debent inculcari. Sufficit de hoc. O mare Neptuni. O ſacra. proh ſcelus me tam inclementer in os increpari: inſuper in piſtrinum rettudi, quod ne funem tibimetipſi ad crucem portares, fideliter præmonui. Quamuis apud Deum non ſit perſonarum acceptio, inſuper originalis in baptiſmare peccati plena remiſſio, quodque me mutire nefas eſt, in ſcrobe tum infodio, nequaquam ſine legitimis nnptijs, ex omni parte legitima procedit procreatio. Qualiter autem hoc ſir, fac periculum de temetipſo, quod hniuſmodi propter meos conſacerdotrs diſſimnlatum iri deſidero. Sed autem ne te defraudare videar ex toto, eaue ne ſaltem capiatis in vno. Quidquid enim conuenir parti, conuenit, & toti.

De boc, quod mihi reſctipſiſti, meas literas malè tornatas eſſe, reticerem, ſi non coram meis compatriotis, neſcio qua cauſa, me tam turpiter dehoneſtari ægrè tuliſſem. Qua de re licèt magis ipſius ſrnſus intentioni, quàm pompaticæ poſitionis proprietati in illis, quemadmodum in iſtis, inhiarem, tamen ſi vniuerſaliter non reprehenſæ, ſed particulariter ad meas manus redirent puncto proſcriptæ, ant pro poſſe defenſas, vel emendatas tibi remitterem: Sin autem dexteras dando tnæ cauillationi morem gererem, O lepidum caput, quàm eleganter quaſi prouidens meo honori, ſi meæ eſſent, ad cnmulandum meum dedecus percunctando dubitaſti. Vah callidum conſilium tuum: amicum ſic retrahere in præcipitium. Si antem te ex æquo conueniſſem, tuas carbone notari dignas, te in id mihi conſentire ex magna parte compellerem, ſi earum theſim, diſtinctionem, ſubdiſtinctionem, media, vel * periodo, cola, & commate, quod abſit, carere deſpicerem: niſi in tantum opprobrium malæ tornationis rugoſa fronte obſtupeſcerem. Si enimuerò in tuis literis macrologiam, quàm ſæpè * ſoleſcere caueres, non me quaſi ſilicernium in faciem cæderes. Habe.

* Periodis, colis, & commate.

* Locus, vt videtur, mẽdoſus, Quã ſæpè ſoles frequentare.

SVPERIORIS EPISTOLÆ RETRACTATVS, & ſæpè triti capituli irrefragabilis anathematiſmus.

Domino Alboino, in Templo Domini non idoneè nemus plantanti Bernaldus: non fabuloſa verborum folia, ſed ſententias indubitabili veritate ſubnixas.

ACceptis literis à tua fraternitate mihi tranſmiſſis, aliquid io eis repetire deſideraui, quod & animum meum ob iniuriam priorjs epiſtolæ meritò commotum mitigaret, teque ſaltem aliquo defenſionis colore de tam pernitioſa blaſphemia, quoquo modo expurgaret. Sed eheu nihil huiuſmodi ln eiſdem literis inuenire potui, quippe quæ ad cumulum prinris iniuriæ meas llteras, nulla ratione adhibita, dicunt maledicas, meque priorem iniurias cnncitaſſe, teque nil contumelioſum mihi dixiſſe, tantùm pronunciant, non aliqua ſaltem ratiuncula probant. Quantum autem hæc earum pronunciatio deuiet à vero, nulli etiam Idiotæ latebit, qui vtriuſque noſtrum epiſtolas diligrnter perſpexerit.

Prima enim epiſtola, quam tibi de hac noſtra quæſtione tranſmiſi, te tantùm per teſtimonia ſanctnrum Patrum fidrliter, & amicè præmonuit de cauendo anathemate, vt nec tu ipſe aliquid in ea rrperiſſes, quod tuæ literæ ſaltem alicuius offrnſione dignum mihi poſſent probare. Quot autem blaſphemias, quàm inhoneſtas, quàm pernicioſas pro hac beneuolentia mihi reſcripſiſſes, referre pudet, cum adeò fœteant, vt vel inimico tales inferre non deceat.

Secunda verò mea epiſtola contra eaſdem blaſphemias tibi directa non te maledicendo tibi talionem reddidit, ſed te tantùm, vt amicum, à blaſphemijs non mihi, ſed tibimetipſi pernicioſiſſimis compeſcere ſtuduit. Proculdubio enim noui, quod ipſum vas electionis Paulus, per quem loquitur ipſe Chriſtus, maledicos tradiderit Sathanæ, vt diſcerent non blaſphemare. Patet igitur ſatis euidenter, quis caput, immò quis ſumma fuerit huius iniuriæ, & quàm indebitè mea ſcripta à tuis vocentur maledica, quæ te à conuiciorum voragine per charitatiuam admonitionem voluerunt reuocare. 1. Tim. 1.

Non autem modò eſt neceſſarium, vt etiam huius epiſtolæ ſingulas, non dico rationes, ſed pronunciationes expugnem, quas in prioribus meis epiſtolis indubitanter annullaui, in quibus meam admonitionem rationabilem, & amicam, tuamque reſcriptionem tibi pernicioſam, mihique contumelioſam euidentiſſimis rationibus probaui, quarum tu, nec vltimam in hac epiſtola deſtruxiſti.

His igitur irrefragabiliter probatis, vltimus tibi reſpondere meritò detrectarem, ſi non tuæ charitati, & hac vice morem gerere deſtinarem, quippe, vt & in hac epiſtola tua, quid tuam eruditionem, tuamque religionem dedeceat, me tibi fideliter indicare non tædeat.

Inprimis itaque volo te ſcire circumſtantias Rhetorum huic noſtro negotio non

competete, ex quibns Oratores fingunt ſuas coniecturas, non tàm de veritate, quàm de veriſimilieudine curantes. Hæc enim noſtra cauſa potiùs ad theſim, quam ad hypotheſim pertinere cenſetur, nec tractanda eſt per veriſimilem Oratotum ſuadelam, ſed per irrefragabilem Philoſophotum demonſtrationem. Dicis igitur in Epiſtola rua, Sozomeni capitulum idcitco tibi authenticum videri, quod certo loco, & tempore à probatis perſonis ſit recitatum, ſcriptum, atque translatum; ſed falleris in hac conſequentia. Num enim Categoriæ præcipui Doctoris Auguſtini, ipſiuſque ſcriptum, de electione Iacob, & reprobatione Eſau exemplis Pauli, * ab aliquo ſani capitis recipiuntur pro authenticis, quæ tamen certo loco, & tempore ex perſona probatiſſima non dubitantur deſcripta, ex quibus Categorias nullus benè ſanus autheuticis annumerabit: alterum autem ſcriptum idem Doctor in libro Rettactationum repudiare non etubuit. Hæc inquam, & alia huiuſmodi prædictam deſtruunt conſequentiam. Vnde cùm Sozomeni caput nondum eſſe authenticum probaſſes, nec per hoc probare potuiſti, vt eo recepto nihil à ſana doctrina deuiaſſes.

* Videtur aliquid deeſſe.

Abſurdiſſimum autem videtur, quod denegas, te aliquid peruerſi ſub eodem capitulo dogmatizaſſe, cum iamdudum meæ literæ, idem ipſum caput tam irrefragabiliter probauerint peruerſum: quippe Euangelicis, & Apoſtolicis ſcriptis, atque S. Patrum ſtatutis aduerſum. Fruſtra ergò proteſtaris, quod nullus te ſacerdotibus vxores concedere, vnquam audiſſet. Nam, & ego, & plures alij hoc te ſæpius concedere audiuimus, cùm idem caput non tantùm pro vero, ſed etiam pro authentico prędicare, nec adhuc pertimiſcas. Ipſum enim caput aſſerit S. Paphnucium in Nicæna Synodo ſurrexiſſe, & ſacerdotibus, vt dormirent cum vxoribus ſuis, licentiam impetraſſe. Quicumque igitur hoc non tantùm pro vero, ſed & pro authentico recipiendum, & obſeruandum prædicat, nullatenus denegare valet, quin ſacerdotibus vxores concedat.

Incaſſum quoque ſubiungis, qua occaſione illud pro authentico receperis, cùm ipſum à te ſub ineuitabili anathemate relictum nulla ratione probaueris authenticum. Nihil enim intereſt, qualibet occaſione illud pro authentico recipias, quod ne ita recipiatur ſub anathemate prohibitum nondum dubitatur. Nam ſemper ſub eodem anathemate erit, quicumque illud aliquatenus pro authentico receperit. Beatus quoque Paphnucius hac blaſpemia non eſt dehoneſtandus, imò Sozomenus, cui id caput aſſignauit Caſſiodorus. Quantiſcumque autem verbis res ſibi ipſis aduerſantes reconciliare coneris: nunquam tamen adeò deſipiam, vt Sozomenum Beato Gregorio in prædicto capite conſenſiſſe cenſeam. Ipſe enim Sozomenus fingit in Nicæna Synodo coniugalem incontinentiam ſacerdotibus non eſſe prohibitam, ſed potiùs pro caſtitate reputatam; quam S. Gregorius nec Diaconibus Siciliç in epiſtola ſua conceſſit; ſed in quibuſdam eorum ad tempus tantùm diſſimulando, non licitam aſſerendo, non cum Diaconij adminiſtratione, ſed ſub altioris gradus prohibitione legitur toleraſſe.

Denique nihil adeò alicui reperitur diſſimile, quod non cum eodem aliquem ſimilitudinis habeat colorem: cùm & ipſe Diabolus ſe in Angelum lucis ſoleat transformare. Quid igitur mirum, ſi tu ſcripta Gregorij figmentis Sozomeni quoquo modo aſſimilaſti, cùm tamen adeò diſſentiant, vt huius figmenta nullatenus Gregorianum anathema ſubterfugere valeant? Iuſtiſſimè autem non hanc temporalem, & diſpenſatoriam, S. Gregorij tolerationem, ſed generalia ipſius, & reliquorum Patrum decreta generaliter hoc tempore iubemur obſeruare; cùm Beatus Papa Leo tuæ partis aſſentator, vt æſtimas, ad Epiſcopos Mauritaniæ hanc generalem proferat ſententiam. Non ergò in cuiuſquam perſona eſt prętermittendum, quod in generalibus ſtatutis continetur. Atqui in generalibus ſtatutis per auctoritatem S. Gregorij in Synodo Generali promulgatis, ipſa non tantùm condormitio, ſed etiam cohabitatio ſacerdotum cum fœminis, & omnia, quæ ſacris Canonibus aduerſantur, ſub terribili anathemate damnantur.

2.Cor.11.

Hæc igitur, ſi tu fidelitèr attendiſſes, nunquam in tui periculum Domini Apoſtolici ſententiam nimiùm temerariè vocaſſes *temerariam*, quæ tantùm Simoniacos, & incontinentes Presbyteros à pernicioſo ſibi officio clementèr ſepararat, quos S. Gregorius cum reliquis Canonum aduerſarijs ſimul vno tempore ſub ſeueriſſimo anathemate damnatione obligauit, licèt Siciliensium Diaconorum incontinentiam diſſimulando, non quaſi licitam, tolerauerit. Ipſi enim Nicæni Patres nullatenus Apoſtolicæ ſedi primatum, ſiue priuilegium adimunt, cum omnium etiã prouinciarum antiſtites iuxta morem Romani Pontificis propria iubeant obſeruare priuilegia. Eſt autem priuilegium Romani Pontificis iuxta aſſertionem S. Syluestri, Gelaſij, & reliquorum Patrum, vt ipſe de omnibus Eccleſijs iudicare valeat, nec alicuius iudicio ſubiaceat; & vt ipſorum Canonum, & decretorum ſeueritatem pro temporis neceſſitate valeat, immò debeat mitigare. Huius priuilegij auctoritate non impugnando Canones, ſed obſeruando, Diaconibus Siciliæ aliquantulum ad tempus pepercit; non eis, cum Sozomeno, peccandi licentiam dedit. Vnde nec ſeipſum cum aduerſarijs proprio anathemate obligauit, ſed iuxta tuam ipſius aſſertionem, te ſolùm non dico cum Paphnucio, ſed etiam, cum omnibus Sozomeni ſectatoribus ſub eodem anathemate reliquit. Ipſi enim Sanctorum Patrum ſtatuta etiam annullare præſumunt, licèt eis nullum priuilegium Canones conceſſerint, vt aliquid ex Apoſtolicis ſtatutis ſaltem mitigare poſſint.

Vbi ſupra.

Anathema etiam quod ſubiungis, maximè conuenit ſectatoribus Sozomeni, & vt compendioſiùs dicam, *Sozomeniſtis*, qui non dico approbant, immò cauſſa, & caput ſunt, vt ſeculares incitentur contra Sacerdotes. Ipſi enim ſua nefandiſſima perſuaſione ſimpliciores Presbyteros ad contemnendos Canones adeò confortant, vt rectores Eccleſiarum

rum neceſſariò Gregorianas ſententias ad ſeculares proferant. Ipſe enim Doctor Apoſtolicus Iennaſio Patricio ita ſcribit: *Scito autem, fili excellentiſſime, ſi victorias quæritis, ſi commiſſæ vobis prouinciæ ſecuritatem tractatis; nihil aliud vobis magis adhoc proficere, quam zelari ſacerdotum vitam, & inteſtina Eccleſiarum, in quantum poſſibile eſt, bella compeſcere.* Idem etiam Reges Francorum in adiutorium ſibi ad correctionem Sacerdotum hac terribili ſententia incitauit conteſtans; *quod*, inquit, *proculdubio facientis culpam habet. qui quod poteſt corrigere, negligit emendare.* Nec tamen idem Apoſtolicus per hoc aliquid commiſit in S. Patrum ſtatuta, ſacerdotes à ſecularibus defendentia. Nouit enim certiſſimè hæc eadem nullum ſacerdotem à ſecularibus defendiſſe, qui ſacris Canonibus obſtinato animo reſiſteret, immò qui ab iiſdem damnatus iamdudum à Sacerdotio, apud Deum decidiſſet.

Videſne igitur, quam iuſtiſſimè prædicto anathemati ſubiaceant *Sozomeniſtæ*, qui quoslibet Sacerdotes adeò Canones contemnere, adeò ſuam damnationem ſpernere docent, vt Prælati eorum neceſſariò ſibi in adiutorium ſeculares pro ipſis à damnatione reuocandis implorent.

Parum autem, immò nihil tuæ intentioni prodeſt, quod tot compaſſionum exempla enumeras, dum hoc cuilibet erudito ſit manifeſtum, quod nullatenus pro alicuius infirmitate ſe aliquis debeat à Chriſto ſeparare, quod omnes faciunt, quicumque alijs tam obſtinato animo contra ſacratiſſimos Canones adminiculari conantur, vt & ipſi inte cum illis ſub vno anathemate mulctari mereantur. (Rom. 1.) Nam iuxta Apoſtolum *digni ſunt morte, non ſolùm, qui talia faciunt, ſed, & qui facientibus conſentiunt.* Si verò digna rebus nomina imponere volumus, non hoc miſericors compaſſio, ſed potiùs miſerabilis condemnatio nuncupabitur, cum aliquis non modò ſuum, ſed & alterius peccatum adeò defendere non dubitat, vt à fonte omnium bonorum ſeipſum alienare non timeat. Non eſt modò neceſſarium, vt exempla compaſſionum, quæ fruſtra multiplicas, etiam ſigillatim diſcutiam, cum eadem generalitèr nihil tuæ parti prodeſſe iam monſtraſſem, quę etiam in epiſtolari breuitate ſingulatim pertractare nimis longum æſtimo.

Volo tamen hoc tuæ fraternitati fidelitèr intimare, quod illud exemplum, quod (Gen. 81.) iuſtum Loth filias ſuas pro hoſpitibus ſtuprandas exhibuiſſe, teſtatur, à B. Auguſtino inter vitanda potiùs, quàm imiranda ſacræ Scripturæ exempla, ſicut & mendacium Rahab, reputatur. Idem enim Auguſtinus euidentiſſimis rationibus probat, quod nullatenus aliquem pro aliena infirmitate peccatum committere liceat; pro quo deuitando, nec propriæ infirmitati parcere debeat.

(1. Cor. 7.) Illud autem Apoſtoli: *Vnuſquiſque ſuam habeat vxorem*; cum nec infirmitati Monachorum, nec fragilitati quarumlibet velatarum aliquatenus condeſcendat, multò minùs condeſcendit ſacerdotibus; videlicèt qui non ſimplici tantùm benedictione ad continentiam ſunt dicati, ſed per venerandam manus impoſitionem, & per ſacratiſſimi chriſmatis vnctionem reliquis continentibus, immò virginibus, ſunt prælati, qui, & ad perſoluendum officium, nullis niſi continentibus licitè, quotidie debent eſſe parati. Denique idem Apoſtolus informans Titum de ordinatione, ſiue de conuerſatione Sacerdotum indubitantèr affirmat, quod Sacerdotem oporteat eſſe continentem.

Sciat etiam pro certo B. Auguſtinum nullam mentionem tui capituli feciſſe cum tractaret, quod multiplicitèr diuina ſcriptura intelligi poſſet. Quis enim ſani capitis ipſum inter diuina computaret, quod ab ipſis diuinis ſanctionibus iam ab antiquo irrecuperabiliter anathematizatum conſtaret? Nullus autem *Sozomeniſta* ſummo medico eſt comparandus, quia nullo modo ſine ſua pernicie ſuis ſanet auditoribus, quod fecit ipſe Chriſtus; nec Domini Apoſtolici auctoritas minuetur, etiamſi quilibet magis perire, quam Apoſtolicis inſtitutionibus obedire conetur, pro quo etiam orare prohibet ipſe dilectiſſimus Domini: *Eſt*, inquit, *peccatum ad mortem, non dico, vt quis oret pro eo.* (1. Ioan. 1.) Ipſi videlicèt tales ad cor reuertentes potiùs pro ſe, & pro alijs debent orare, ita dicentes: *Omnia, quæ feciſti nobis Domine in vero iudicio feciſti, quia peccauimus tibi, & mandatis tuis non obedinimus.*

Volo etiam, vt diligentèr inſpicias, quoslibet à populo vitandos eſſe nō tam propter humanam incontinentiam, quàm propter diabolicam inobedientiam; vt Spiritus ſanctus per Samuelem teſtatur: *Melior eſt obedientia, quàm victimæ, & aſcultare magis, quàm offerre adipem arietum, quia quaſi peccatum ariolandi eſt, repugnare, & quaſi ſcelus Idolatriæ, nolle acquieſcere.* (1. Reg. 15.) Hinc & ipſe Princeps Apoſtolorum, vt B. Alexander Papa capit. 6. teſtatur in ordinatione B. Clementis, firmiſſimè deliberat, vt populus, nec ſaltem loqui ei audeat, quem præceptis Apoſtolicæ Sedis inobedientem ſentiat. Propter inobedientiam videlicèt ipſe Paulus Samoſatenus, cuius errorem in ſæpe trito capitulo reſtaurauit Sozomenus, ab Epiſcopatu publica manu turpiter eſt expulſus, vt ipſa, quam nimiùm veneraris hiſtoria, fatetur. Siricius quoque Papa Sacerdotalem incontinentiam defendentibus non promotionem tantùm ademit, ſed omnem etiam aditum indulgentiæ iam tunc eis penitus obſeruauit. Decreta Leonis Papæ, quæ tuæ parti fauere putaſti, *Sozomeniſtas* prorſus condemnant, quæ omnibus Apoſtolica præcepta contemnentibus veniam denegari indicant.

Multum autem tuæ eruditioni derogas in eo, quod generalibus ſtatutis B. Siricij diſpenſatoriā S. Gregorij tolerationem, quippe localem, & temporalem, miraris diſſonare. Nullus enim Apoſtolicus ſucceſſorem ſuum priuilegio ſedis Apoſtolicæ priuat, quin pro ſui temporis neceſſitate non ſolùm Canones, ſed etiam ſui anteceſſoris ſanctiones valeat mitigare, nec tamen in hoc ſuo prædeceſſori repugnat, quem & propria ſtatuta aliquando mitigaſſe non ignorat.

Nolo autem iterū exinanire illam tuā deceptoriam ſimilitudinem Sozomenicum Gregorio, & illum tuum prophetale funiculum abrumpere non neceſſarium duco, quia Hie-

Hieremiæ 38. remiam de lacu cænoſo extrahi deſiderantem, non obſtinatè ſaluti ſuæ reluctantem, inde extructum non ignoro.

Sciat etiam fraternitas tua non Caſſiodorum, ſed Epiphanium, neſcio quem Scholaſticum Tripartitam tranſtuliſſe hiſtoriam, cuius Caſſiodori perſona nullatenus anathematizatum Sozomeni caput canonizabit, cum nec indubitata ſãctitas Hieronymi hiſtoriam Euſebij ab ipſo * translatam effecerit authenticam, quam ipſe Hieronymus in lib. de illuſtribus viris notat deceptoriam.

* Ruffinus tranſtulit.

Idem quoque Doctor eximius teipſum idem capue ſanæ doctrinæ aduerſum intra crines alienigenæ docuit abſcindere, quod cùm ſuſceptrori ſuo, vt iam ſæpiùs inculcatum eſt, ſit pernicioſum, nullatenus inter diuina mandata ſuper aurum, & topazium eſt amandum.

Satis verò diligenter quoslibet à recipiendo Sozomeni capite deterres, cùm administrationem capite deterres, cum adminiſtrationem tam venerabilium Sacramentorum Epiſcopis, presbyteris, Diaconibus æqua conditione doces iniunctam eſſe, Quis autem noſtrum funem ſibi ipſi ad crucem portarit, immò quis iam in cruce ſuſpenſus, ſtrangulantem nodum non abruperit, ſed arctiùs gutturi ſuo innectere ſtuduerit, vt ipſe in ſuperioribus euidenter oſtendiſti, vbi te ipſum in Gregoriani anathematis equuleo ſuſpenſum reliquiſti.

Laudo tamen, quod plenam remiſſionem peccatorum in baptiſmo te credere profiteris, per quam profeſſionem blaſphemias epiſtolæ tuæ reprobaſti; in qua, inquam, epiſtola filio iamdudum baptizato, patris peccatum imputaſſe notaris. Illam quoque tuam propoſitionem, *quidquid conuenit parti conuenit & toti*: & alia huiuſmodi exempla, non ex arte prolata, facillimè monſtrarem, ſi non in tali negocio de arte loqui minus idoneum reputarem. Aliorum quippe iudicio arbitror, non noſtro relinquendum, quid de tuarum literarum, ſiue mearum compoſitione ſit cenſendum.

Propulſatis igitur irrefragabiliter tuis obiectionibus iterum, te licèt ingratum, charitatiuè per ſubſcriptas rationes libet conuenire, vt ſaltem iam tertiò admonitus ad corredeas, ne cum ſectatoribus Sozomeni anathematizatus in æternum pereas. Nullum caput canonicæ veritati contrarium pro authentico eſt recipiendum, atqui tuum *topazion* ſacratiſſimis Canonib. eſt contrarium. Aſſerit enim Nicænam Synodum Sacerdotibus incontinentiam non prohibuiſſe; quibus S. Hieronymus, Siricius, Gregorius non ſolùm coitum, ſed & cohabitationem cum fœminis in eadem Synodo penitus prohibitam eſſe teſtantur. Ergo illud tuum *topazion* non etiam pro vero, nedum pro authentico eſt prædicandum à quolibet in ſacris literis erudito, cùm ſcriptum ſit; *quod mentitur, occidit animam*. Item B. Ioannes Apoſtolicus dicit; *Timidis, &c. & mendacibus locus eſt in ſtagno ignis ardentis*. Item Pſalmiſta: *Perdes omnes, qui loquuntur mendacium*.

Sap. 1.
Apoc. 21.
Pſal. 5.

Amplius: Sanctiſſimus Papa Leo per Epiſcopos in I. Toletana Synodo congregatos Balconio Galliciæ Epiſcopo hanc ſententiam inter alia tranſmiſit: *Si quis dixerit, vel crediderit, alias ſcripturas præter quas Catholica Eccleſia recipit, in auctoritate habendas, vel venerandas eſſe, anathema ſit*. Hoc igitur anathemate proculdubio illi mulctantur, quicumque illud tuum caput pro authentico venerantur, quod nullatenus Catholica Eccleſia recipit, cùm ſacris ſcripturis aduerſari non dubitetur.

Amplius: Beatiſſimus Papa Damaſus ſcribens ad Aurelianum Carthaginenſem Archiepiſcopum veriſſimè teſtatur: *illos manifeſtè Spiritum ſanctum blaſphemare, qui contra ſacros Canones non neceſſitate compulſi, ſed libenter aliquid, aut proteruè agunt, aut loqui præſumunt, aut facere volentibus ſponte conſentiunt*. Quicumque autem tuum *topazion* pro *canonico* recipiunt, non ſolùm eoſdem canones prænaricantur, ſed etiam eiſdem obſtinato animo, vt iam ſæpius probatum eſt, aduerſantur: Ergo ipſi cùm Spiritum ſanctum blaſphement, ipſius damnationem, iuxta prædicti Apoſtolici atteſtationem, non euadent, præcipuè cum ipſa veritas in Euangelio teſtetur; quod blaſphemia in Spiritum ſanctum, nec hìc, nec in futuro remittatur: Ipſumque Conſtantinopolitanum Concilium, quod eſt vnum ex quatuor Concilijs æquè, vt Euangelium, venerandis, ipſum, inquam, Concilium cap. 1. cum omnibus hæreſibus etiam contumaciam Spiritui ſancto repugnantium anathematizat; quos & ſpeciali nomine, iuxta quamdam translationem, Pneumatomachos cognominat.

In aſſertione fidei quæ inuenitur poſt canones Toletanæ I. Synodi

Luc. 12.

Amplius: Spiritus ſanctus per Apoſtolum iſtam promulgauit ſententiam: *Si quis non amat Chriſtum, ſit anathema, maranatha*. Sectatores autem Sozomeni non amant Chriſtum, cùm indubitanter blaſphement, Spiritum ſanctum, per quem ipſe Chriſtus Canonicas ſanctiones inſpirauit SS. Patribus; Ergo ipſi ſubiacent Apoſtolico anathemati.

1. Cor. 16.

Amplius: B. Gelaſius Papa in Apoſtolica Sede cum LXX. Epiſcopis nominatim Nicolaum B. Stephani Protomartyris Condiaconum, Paulum Samoſatenum Patriarcham Antiochenum, omneſque hæreticos, ſiue Schiſmaticos, & omnes eorum Sectatores irremediabiliter anathematizatos eſſe pronunciauit cum omnibus, quæ docuerunt, ſiuè conſcripſerunt. Quicumque autem docent capitulum Sozomeni pro authentico debere recipi, ſectantur Paulum, & Nicolaum Hæreſiarchas, cum in eodem capite adſcribant Sacerdotibus coniugale opus. Quomodo ergo ipſi, niſi reſipiſcant, eorum anathema ſubterfugere poterunt, quorum nefarium dogma confirmare, & diſſeminare non timuerunt?

Amplius: Hæreſiarches Iouinianus à B. Gelaſio inter reliquos Hæreticos ſpecialiter anathematizatus, licèt hæreticè incontinentiam continentiæ adæquarit: nunquam tamen adeò deſipuit, vt Epiſcopale officium, ſingularem vtique, & principalem continentium dignitatem, incontinentibus adſcribi poſſe dogmatizarit. Satius enim ſibi videbatur, vt hoc reprobando ſuæ hæreſi refragaretur, quam incontinentiam continentiæ tantum adæquaret, vt contra fas, & ius etiam

incon-

incontinentiam diuinis myſterijs admittendam aſſereret. Ergo *Sozomeniſtæ*, qui hoc impudenter aſſereodo eumdem Hęreſiarcham in errore præcedunt, quomodo ipſius ineuitabile anathema ſubterſugete valebont? Has igitur irrefragabiles Sanctornm Parrum ſententias diligenter inſpicias, nec contra ſalutem tuam Sozomeni caput deinceps pro authentico recipere præſumas.

Sed forſitan adhuc dicis, te illud pro authentico recipere, non pro alia cauſa, niſi pro quorumdam infirmorum compaſſione. Quam obiectionem, licèt in ſuperiotibus ſatis rationabilirer annullarim: tamen iterum eidem pro tua charitate non grauabor obiare.

S. Auguſt. libr. contra Mendacium cap. 7.

Beatus Pater Auguſtinus, imò per ipſum Spiritus ſanctus, in libro contra Mendacinm teſtatur ita dicens: *Ea, quæ conſtat eſſe peccata, nullo bonæ cauſæ obtentu, nullo quaſi bono fine, nulla velut bona intentione facienda ſunt*, Recipere autem Sozomeni caput non tantùm pro vero, ſed etiam pro autheotico, ſiue Canonico, damnabile peccatum eſſe probatur; cùm idem caput, & Caoonicæ veritati contrarium, & ſub anathemate à ſanctis Patribus prohibitum non dubitetur. Nullo igitur booæ cauſę obtentu, nulto quaſi bona iotentione eſt recipieodum. Ergo, nec pro compaſſione aliquorum. Hunc itaque librum Auguſtini ſi tu fideliter attenderis, nunquam nobis aliquod peccatum faciendum eſſe, vel pro alicuius æterna ſalute indicabis.

Qua de re diligenter, & oboixè tuam fraternitatem non ceſſo implorare, vt ſaltem modò totiens rationabiliter admonitus animæ tuæ ſaluti prouideas, teque à tam pernicioſo anathemate ſubtrahas, neque ſimpliciores io tuam, & ipſorum perniciem per anathematizati capitis receptionem ſeducas.

Matth. 18.

Vigilantet ſanè attendas verba Domini terribiliter comminantis ei, qui aliquem de puſillis eius ſcandalizauerit. Precor etiam te, vt & in hoc meam admonitionem recipias, nec te iuxta S. Gregorium Apoſtolicæ auctoritatis reum vlteriùs efficias, quod iam dudum feciſſe probaris, cùm Domini Apoſtolici præceprum contempſiſſe, & ei de verbis, & ſcriptis derogaſſe non dubiteris. Qui etiam, & alios per anathematizatum caput à te inter authentica deſcriptum confortaſſe infamaris, vt Apoſtolicis repugnent ſtatutis. Certiſſimè autem volo te ſcire. quod nec moderoi * Gregorij anathema tibi deerit, ſi ad ipſum hæc infamia iam de te vulgò diſſeminata peruenerit, quæ te præcipuum Doctorem, defenſorem, imò vocem eſſe aſſerit omnium, qui Canonicis, & Apoſtolicis inſtitutionibus obſtinato animo reſiſtant.

* Viuebat ergo adhuc Greg. VII. quãdo Bernaldus hanc epiſtolam ſcripſit.

Hanc igitur infamiam, fideliter admoneo te, vt compeſcas, neque deinceps Apoſtolicis ſtatutis in periculum tuum aliquatenus refragari præſumas.

Act 5.

Vt autem damnatorias ſeoteotias noſtri Apoſtolici, & ipſius Principis Apoſtolorum ſuper Ananiam, & Saphiram pari efficacia pollere noo dubites: damnationem Spirenſis Epiſcopi, & mortem eius ſtudioſè conſideres, qui in præterito anno, qui erar ab Incarnatione Domini M. LXXV. in prima hebdomada Quadrageſimæ, eadem die, id eſt, VI. Kal. Martij, imò eadem hora ſubitò, quaſi quodam inuiſibili telo percuſſus, apud Spiram infirmari cœpit, qua hora, & cauſam eius in Romana Synodo noſter Apoſtolicus ventilare cœpit. Idem quoque tertia die, id eſt, IV. Kal. Martij heu miſerabiliter expirauie, qua eum etiam definita noſtri Gregorij ſententia Romæ cum indubitabili efficacia damnauie. Sic enim concors fidelium relatio virorum teſtatur, quorum quidam eo tempore in Romana Synodo damnationi eiuſdem præuaricatoris ioterſuere: quidam verò apud Spitam; quod idem Epiſcopus tam ſubitò, tàm miſerabiliter obijſſet, præſentes exhorruere. Ergo & tu caue. * *Das dir ieth alſamo beſchebe.*

Scripſit ergo hanc ep. Bernaldus anno M. LXXVI. de hoc Epiſcopo Spirenſi Bernardus noſter in ſuo Chronico anno M. LXXV. Nomen huic Epiſcopo erat Henricus. Vide de hoc Romano Cõcilio, Tom 3. Cõc & Baron. Tom. 11. anno Chriſti M. LXXV.

* Hæc Germanica verba claudunt epiſtolam in Cod. Manuſcripto.

EPISTOLA RECONCILIATIONIS
Pro ſuperiorum Epiſtolarum iniurijs.

Filio dextræ Bernaldo Alboinus, par velle; idemque nolle.

1. Cor. 3.

NE ſit inter nos zelus, & contentio, Propheticum ſonat cum Apoſtolo. Quapropter boni ęmulatores eſſe ſtudeamus, quatenus quidquid oocear, facillimè euadere valeamus. Si qua diſſenſionis, æmulationiſue aizania inter nos pullulaſſe videantur, identitate puræ dilectionis, eiuſque propinquæ, fidei falce radicitus euellantur. Omne * noſtri negocium iuxta Tullij, & Quinriliani coodiriones, vertatur in vtile, & honeſtum.

* Noſtrum

Si hactenus per longas lucubrationes cootentioſè, & charitatiuè per pauca multùm proficiamns. Si non propter Deum omni creaturæ ſubiacere deberem; propter tuæ redintegrandæ amicitiæ ſtatum nullatenus contentioni credere recuſarem. Me verò, ſi quid dixi, quod tibi, vel alicui ſubolere poteſt bono, quo ſpiritus ſaluus fiat, io interitum carnis tradi non renuo.

1. Cor. 5.

A modò, vtcumque res ſe habeat, feruida vis charitatis oeſciens minui, ſole calidior, adamante perennior, in æternum, & vltra permaneat. Iam iam perſtemus, & conemur, vti nouum par amicitiæ inuicem generare videamur.

Finis diſceptationis de continentia Clericorum.

APOLO-

APOLOGETICVS BERNALDI PRESBYTERI

PRO DECRETIS

GREGORII VII. PONT. MAXIMI

EDITIS IN SYNODO ROMANA

Aduerſùs Simoniacos, & incontinentes Altaris Miniſtros.

Nunc primùm in lucem editus, ex duobus manuſcriptis Codd. altero Ratisbonenſi, altero Weingartenſi.

CAPITVLA SEQVENTIS OPVSCVLI.

Cap. I. *Decretalis Epiſtola venerabilis Papæ Gregorij.*

II. *De auctoritate quatuor principalium Conciliorum.*

III. *De auctoritate Apoſtolicarum inſtitutionum.*

IV. *De auctoritate reliquorum Conciliorum.*

V. *Breuis enumeratio decretorum ſuperioris epiſtolæ.*

VI. *De primo ſtatuto, ideſt, de Simoniacis.*

VII. *De ſecundo ſtatuto, ideſt, de emptoribus Eccleſiarum.*

VIII. *Quod & ſacra Scriptura damnet venditores ſpiritualium officiorum.*

IX. *Item, quod emptores eorum damnet.*

X. *Item mediatores huiuſmodi Simoniacæ negotiationis.*

XI. *Detectio ſtatuti prædictæ decretalis Epiſtolæ, ideſt, vt incontinentes altari nullatenus miniſtrent.*

XII. *De anathemate eorum, qui defendunt incontinentiam Sacerdotum, per Sozomeni capitulum ex Tripartita hiſtoria depromptum.*

XIII. *Quod non Sacramentorum miniſtris, ſed Laicis permiſſum ſit, vt vnuſquiſque ſuam habeat vxorem.*

XIV. *Quid Apoſtolus conſtituat de ſacris Ordinibus.*

XV. *Vtilis conſideratio eiuſdem inſtitutionis.*

XVI *Expoſitio B. Hieronymi ſuper eamdem inſtitutionem.*

XVII. *De quarto ſtatuto prædictæ decretalis Epiſtolæ, ne populus officia clericorum recipiat, quos Apoſtolica ſtatuta contemnere videat.*

XVIII. *Cur eorum officia populo ſunt prohibita?*

XIX. *Explanatio cuiuſdam capitis, quod præſenti ſtatuto videatur aduerſari.*

XX. *Quid Domnum Apoſtolicum compulerit, vt hæc ſtatuta depromeret.*

XXI. *Quod non illi, ſed SS. Patribus pro huiuſmodi ſtatutis eſſet indignandum.*

XXII. *Cur eiſdem ſtatutis nullæ appoſitæ ſint induciæ.*

XXIII. *Quod Domnus Apoſtolicus non ſolùm Epiſcopos, ſed & ſubditos eorum damnare poſſit.*

XXIV. *Quod cuiuslibet Epiſcopi Parochianus Domno Apoſtolico etiam plus debeat obedire, quàm proprio Epiſcopo.*

BERTOLDVS,

VEL RECTIVS,

BERNALDVS NOSTER

IN SVO CHRONICO

ANNO DOMINI M. LXXV.

GRegorius Papa in prima hebdomada Quadrageſimæ Synodum Romæ collegit, in qua cauſam Epiſcopi Spirenſis, ſed Simoniaci, examinauit: qui, ipſa die, cum examinaretur cauſa eius Romæ, ideſt VI. Calend. Martij infirmatus eſt Spiræ, ſed deinde IV. Calend. Martij miſerabiliter exſpirauit: quando, & à Gregorio Papa definitam ſuæ damnationis ſententiam in Romana Synodo excepit. In eadem Synodo decretum eſt à Gregorio Papa, vt Clerici aliquem ſacrorum Ordinum gradum, & officium precio adepti, deinceps in Eccleſia non miniſtrent, nec Eccleſiam precio acquiſitam aliquis retineat, nec deinceps alicui Eccleſiam vendere, & emere liceat. Deinde, vt à Clericali officio ceſſent, quicunque ſe per incontinentiam reprehenſibiles exhibent. Item, vt populus Clericorum officia nullatenus recipiat, quos prædictas Apoſtolicas institutiones contemnere percipiat.

INCIPIT APOLOGETICVS Bernaldi ſuper decreta quæ venerabilis Papa Gregorius eiuſdem nominis VII. in Romana Synodo promulgauit, contra Simoniacos, & incontinentes altaris miniſtros.

PROLOGVS.

IN ſuperioribus epiſtolis illi * noſtro, nolit Deus, vt deinceps dicam æmulo, ſed amiciſſimo ſatisfacere ſtudui; & capitulum ſtatutis noſtri Apoſtolici contrarium nullatenus attendendum, vt puta ſub anathemate prohibitum, euidenter monſtraui: adeò videlicet, vt ipſe amicus noſter, ſed iam non vlteriùs contentioni, ſed amicitiæ operam daturum mihi reſcriberet. Sed plures adhuc reſtant, qui eiſdem ſtatutis obſtinato animo nimirũ periculosè, imò perniciosè reſiſtunt: qui & alios ſimpliciores, quippe non multum ſtudioſos ad conſiderandos Canones, adeò ſeducunt: vt & ipſi prædictas authenticas ſanctiones contemnant, & ſuam conſuetudinem iucundiſſimam quidem, ſed pernicioſiſſimam retinere contendant. Quod non plures eorum feciſſent, vt mihi videtur, ſi ipſis bene compertum eſſet, quàm parum, vel potiùs, quàm * non, noſter Apoſtolicus in prædictis ſtatutis deuiet à ſanctis Patribus. Quapropter mihi, meique ſimilibus commodum fore cenſui, ſi eadem ſtatuta, Canonicis ſcripturis conferrem, & mutuam eorum concordiam qualiſcunque ſtyli officio breuiter, ac fideliter commendatem. Et hoc, ea intentione, vt, ſi quis forſitan ex idiotis hæc inſpicere dignetur, tantò viuacius ad obediendum Apoſtolicis inſtitutis reſipiſcat, quantò euidentius videat hęc eadem nullatenus à ſacratiſſimis Canonibus deuiare: ſed cum eiſdem ex ipſa ſacra Scriptura proceſſiſſe.

* Alboino. Cod. Rat.

* Cod. Rat. nihil.

CAP. I.

In primis igitur decretalem epiſtolam noſtri Apoſtolici deſcribere iuuat: vt tantò apertiùs ſequentia eluceſcere valeant.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei dilecto in Chriſto fratri Othoni Conſtantienſi Epiſcopo, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

*Inſtantia nuntiorum tuorum feſtinanter redire volentium non permiſit nos fraternitati tuæ, quæ in Romana Synodo conſtituta ſunt, ſeriatim intimare. Hæc tamen neceſſariò tibi ſcribenda fore arbitrati ſumus: nos, iuxta auctoritatem SS. Patrum in eadem Synodo ſententiam dediſſe: vt hi, qui per Simoniacam hæreſim, hoc eſt, interuentu * pecuniæ ad aliquem ſacrorum Ordinum gradum, & officium promoti ſunt, nullum in ſancta Eccleſia vlteriùs miniſtrandi locum habeant. Illi quoque, qui Eccleſias datione pecuniæ obtinent, omnino eas perdant; nec deinceps vendere, vel emere alieni liceat. Sed nec illi, qui in crimine fornicationis iacent, miſſas celebrare, aut ſecundùm inferiores Ordines miniſtrare altari debeant. Statuimus etiam, vt, ſi ipſi* contem-

* C.R. pretij.

contemptores fuerint noſtrarum, imò SS. Patrum conſtitutionum, populus nullo modo eorum oſficia recipiat, vt qui, pro amore Dei, & oſficij dignitate non corriguntur, verecundia ſeculi, & obiurgatione populi reſipiſcant. Studeat igitur fraternitas tua, ſe in his nobis cooperatricem exhibere: ſic crimina iſta de Eccleſijs tuis radicitus euellere; quatenus boni Paſtoris meritum apud Deum valeas obtinere, & Romana Eccleſia de te, ſicut de chariſſimo fratre, & ſtudioſo cooperatore debeat gaudere.

CAP. II.

S. Greg. l. lib. 1. ep. 24.

* C. R. repræſentauit.

* C. R. ſancti Euangelij quatuor libros, ſic etiam habet Rom. editio.

Sed priuſquam hæc ſtatuta ſingulatim conſideremus quiddam de ipſorum Canonum auctoritate non incommodum æſtimo prælibare, vt tantò firmiùs teneatur, quidquid ex eis ad obſeruandum nobis denuntiatur. Sanctiſſimus Papa Gregorius, quem noſter Apoſtolicus nomine, & actione noſtris * repræſentat temporibus, in ſua ſynodica, ideſt, ſynodali epiſtola, ſanctiſſima quatuor Concilia confirmat ita: *Sicut * ſancta Euangelia quatuor, ſic quatuor Concilia ſuſcipere, & venerari me fateor. Nicænum ſcilicet, in quo perverſum Arij dogma deſtruitur. Conſtantinopolitanum quoque, in quo Eunomij, & Macedonij error conuincitur. Epheſinum etiam primum, in quo Neſtorij impietas iudicatur. Chalcedonenſe verò, in quo * Eutychetis, Dioſcoriſque prauitas reprobatur, tota deuotione complector; integerrima approbatione cuſtodio; quia in his, velut in quadrato lapide, ſanctæ fidei ſtructura conſurgit: & cuiuslibet vitæ, atque actionis norma conſiſtit, quiſquis eorum ſolidationem non tenet, etiam ſi lapis eſſe * videatur, tamen extra ædificium iacet, &c. Cunctas verò, quas præfata Veneranda Concilia perſonas reſpuunt, reſpuo: quas venerantur, amplector, quia, dum vniuerſali ſunt conſenſu conſtituta, ſe, & non illa deſtruit, quiſquis præſumit, aut ſoluere, quos * religant, aut eligere, quos ſoluunt. Quiſquis ergo aliud ſapit, & anathema ſit.* Huculque Gregorius.

* Eutychis. Rom. editio

* Cernitur. Rom. editio

* C. R. ligêt & Rom. editio.

Hanc autem ſynodalem epiſtolam idem Apoſtolicus ſtatim poſt ordinationem ſuam compoſuit: & reliquis Patriarchis, quippe Conſtantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno, Hieroſolymitano tranſmiſit. Conſuetudo enim erat eo tempore, vt quilibet in aliqua Patriarchalium ſedium nouiter ordinatus, ſe prædictas IV. Synodos cuſtodire, reliquis ſedibus, tranſmiſſa epiſtola profiteretur, antequam nomen eius apud reliquas ſedes in diptychis deſcribi mereretur. Nomen videlicet prædeceſsoris eius, licèt defuncti, reliquæ ſedes computabant inter viuentes, donec ipſius nouiter inthronizati Præſulis ſynodicam reciperent epiſtolam, quæ, quia eumdem Epiſcopum quatuor Synodos recepiſse denotauit, hoc ſibi nomen, ideſt, ſynodicam ab eiſdem Synodis non incongruè videtur mutuaſse.

S. Gregor., lib. 7 ep. 54.

Hanc autem conſuetudinem illius temporis fuiſſe, idem ſanctiſſimus Papa teſtatur in epiſtola ad Secundinum ſeruum Dei incluſum: quam & vſque ad tempora beati Papæ Hadriani, quippe ad Karolum Regem perduraſſe, Ioannes Romanæ Eccleſiæ Diaconus aſſerit: qui vitam S. Gregorij, ex præcepto S. Ioannis Papæ fideliter deſcripſit. Sed vtrùm adhuc eadem conſuetudo perduret, ignoro; quam tamen præfatis temporibus fuiſſe non dubito. Patet igitur euidentiſſimè, quàm magnæ ſint auctoritatis illa quatuor Concilia quæ S. Gregorius, immò per ipſum Spiritus ſanctus, non ſemel, vt prædictum eſt, ſed ſæpius, & Euangelijs comparat, & omnes ab eiſdem diſſentientes anathematizat. Quæ, & quilibet nouitius Patriarcha ſe obſeruaturum per epiſtolam ſuam reliquis ſedibus profiteri debebat, ſi ſe inter Catholicos Patriarchas in diptychis deſcribi volebat.

CAP. III.

Decreta verò ſanctiſſimorum Romanorum Pontificum, ſi poſſemus, etiam ſtudioſiùs, quàm illa quatuor Concilia venerari, & obſeruare deberemus: cùm & ipſa Concilia omni firmitate carerent, ſi non Apoſtolicæ ſedis Pontifices eadem, per Apoſtolicam auctoritatem & congregare, & corroborare decreuiſſent. Vnde & beatus Papa Marcellus, qui & ante Nicænum Concilium ſua decreta martyrio conſecrauit, ipſe, inquam, vir Apoſtolicus, in decretis ſuis cap. 11. teſtatur ita: *Ipſi Apoſtoli, eorumque ſucceſſores, Domino inſpirante, conſtituerunt, vt nulla fieret Synodus præter Romanæ ſedis auctorrtatem.* Sanctus quoque Athanaſius præſul Alexandrinus, qui non minima pars Concilij Nicæni fuit, in Epiſt. ad Felicem Papam cap. 11. ita dicit: *Scimus in Nicæna magna Synodo CCC. XVIII. Epiſcoporum ab omnibus concorditer eſſe roboratum, non debere abſque Romani Pontificis ſententia Concilia celebrari.* Sed & Beatæ memoriæ Iulius Papa idipſum capite 5. profitetur dicens: *Ipſi verò primæ ſedis Eccleſiæ conuocandorum generalium Synodorum iura, & iudicia Epiſcoporum, ſingulari priuilegio Euangelicis, & Apoſtolicis, atque Canonicis conceſſa ſunt inſtitutis.* Beatus quoque * Damaſus Papa in decretis ſuis cap. 9. hanc intulit ſententiam: *Nullam vnquam Concilia rata leguntur, quæ non ſunt fulta Apoſtolica auctoritate.*

B. Marcellus Papa. ep. 1. Rom editionum.

* Iulius I. in reſcripto ad orientales Rom. edit. pag. 208.

* C. R. generalem intulerit.

His autem ſententijs beatus Iſidorus rimator ſcripturarum ſagaciſſimus fideliter adſtipulatur dicens: *Synodorum verò congregandarum auctoritas Apoſtolicæ ſedi priuatæ commiſſa eſt * auctoritate congregata, vel fulta. Hæc Canonica teſtatur auctoritas: hæc Eccleſiaſtica hiſtoria roborat, hæc ſancti Patres confirmant.*

* C. R. poteſtate. Nec vllam Synodum ratam eſſe legimus quæ eius nô fuerit.

Si igitur illa quatuor Concilia omni auctoritate carerent, niſi principaliter ex decretis Romanorum Pontificum firmitatem obtinerent: quis inficiari poterit, quin decreta per ipſos Apoſtolicos viros promulgata, maiori veneratione digna meritò cenſeantur, quàm ipſa Concilia, quæ non per ipſorum Apoſtolicorum præſentiam, ſed tantùm per ipſorum legationem, authentica fieri merebantur? Sic enim legati ſedis Apoſtolicę eorumdem principalium Conciliorum ſanctiones primaria ſubſcriptione Apoſtolica vice canonizabant. Nempe ſub piiſſimo Imperatore Conſtantino magnus Hoſius Cordubenſis Epiſcopus, Victor, & Vincentius Presbyteri Romanæ Eccleſiæ, ex parte ſancti Sylueſtri Papæ Nicæno Concilio pręfuerunt, & ipſum principali ſubſcriptione firmauerunt. Item temporibus Theodoſij iunioris

Au-

Angnſti,ſanctus Cyrillus Patriarcha Alexandtinus, & Arcadius Epiſcopns ex Italia vice beatiſſimi Papæ Celeſtini, Epheſino Concilio præfuerunt; & ipſum Apoſtolica vice corroboranetunt. Item, tempore Marciani Principis, Paſchaſinus, & Vincentius Epiſcopi,& Bonifacius Presbyter, vice ſancti Leonis Papæ in Chalcedonenſi Coucilio per duodecim dies celebrato, primi fuerunt, qui & Auatolio Patriarchæ Conſtautinopolitano quoddam ptiuilegium in Concilio vſurpanti,liberaliter contradixerunt, & reliquis ſtatutis Apoſtolica vice ſubſcripſerunt: vt liber ſancti Libetati Carthaginenſis Archidiaconi de eodem Concilio teſtatur. Hæc autem omnia manifeſtiùs ille videbit, quicumque eorumdem Conciliorum ſubſcriptiones ſtudioſè perſpexerit. Ergo reuetentiam,ſiue obedientiam, qnam ſacratiſſimis quatuor Concilijs iuxta ſanctumGregotium meritò exhibemus; decretis Apoſtolieæ ſedis nullatenus denegare, immò, ſi poſſibile eſt, ſtudioſiùs impendere debemus: cùm ſine eorum auctoritate nec ipſa Concilia fas eſſet recipete.

CAP. IV.

Sed nec reliqua Concilia parui pendere debemus: in quibus multa, nuſquam alibi inuenta, Eccleſiaſticæ tamen * diſpenſationi neceſſaria repetimus. Quæ quidem à ſuperioribus authenticis ſanctionibus nullo modo diſcrepant,cum Chriſtianę teligioni apertiſſimè conueniant. Huiuſmodi, inquam,capitula, in quibuſlibet Concilijs inuenta,nullatenus ab aliquo Catholieo ſunt contemnenda: præſertim cùm ipſa reliqna Concilia, ex ſacratiſſimarum authoritate ſanctionum deſcendiſſe non dubitentur: quæ per ſingulas prouincias bina Epiſcoporum Concilia annuatim fieri firmiſſimè decernunt. Hoc, inquam, beatus Anacletus ab ipſo principe Apoſtolorum presbyter ordinatus in decretis ſuis capit. 17. certiſſimè decetnit: *Congregatio*, inquit, *ſummorum per ſingulos annos fieri ſolet, & debet*. Hoc excellentiſſima Synodus Nicæna cap. 5. conſtituit. *Bene*, inquit, *placuit, ſingulis aunis per vuamquamque prouinciam bis in anno Concilia celebrari, vt communiter omnibus ſimul Epiſcopis congregatis, diſcutiantur huiuſmodi quæſtiones*. Item, Conſtantinopolitanum Concilium, enumeratis priuilegijs diuetſarum Eccleſiatum cap. 11.* conſtituit: *Seruata regnla, quæ ſtripta eſt de gubernationibus, manifeſtum eſt, quod illa, quæ ſunt per vnamquamque prouinciam ipſius prouinciæ* diſpenſetur, ſicut Nicæno conſtat decretum eſſe Concilio*,

* C. R. diſpoſitioni.

* C.R. ita.

* C. R. diſpenſet.

Item Chalcedonenſe Concilium cap. 19. dicit: *Decreuit ſancta Synodus ſecundùm Canones Patrum bis in anno Epiſcopos in id ipſum in vnamquamque prouinciam conuenire, quò metropolitanus antiſtes probauerit: & corrigere; ſi qua fortaſſis emerſerint*.

Patet ergo, quod authenticæ ſanctiones etiam Prouincialia Concilia fieri præcipiunt, quod incaſſum præciperent, niſi & nos eorumdem Conciliorum probabiles ſententias obſeruare decernerent. Vnde & in tertio Toletano Concilio vniuerſali decretum eſt: *Qui Concilia orthodoxorum Epiſcoporum, conſona ſanctiſſimis quatuor Concilijs non recipit, anathema ſit*. Quicumque igitur vel horum Conciliorum rationabilibus ſtatutis obniare conatur, etiam à ſuperioribus authenticis ſanctionibus in periculum ſuum diſſentire probatur. Beatus quoque Iſidotus, in quadam ſua præfatione de Canonibus capite vndecimo, prædictis rationibus adſtipulatur hoc modo; *Noſſe etiam oportet, licèt cætera non infirmantur, quatuor eſſe principalia Concilia*. His autem enumeratis ſubinfert in eodem capite. *Sed & ſi qua ſunt Concilia, quæ ſancti Patres ſpiritu Dei pleni ſanxerunt, poſt iſtorum quatuor auctoritatem omnium manent ſtabilita vigore*.

Iſidorus lib. originum 6. cap. 15.

Eſt ergo dignum, vt & huiuſmodi Conciliornm ſtatutis obtemperetur. Si enim non paruæ ſtultitiæ conſtat, ſi quis cuiuſlibet vnius hominis ſano conſilio adquieſcete detrectat; quantò magis reprehenſibile videtur, ſi quis impudenter reſiſtit huiuſmodi Conciliorum ſtatutis: non vnius, ſed plutimorum ſapientium auctoritate, & ludicio ptolatis, atque probatis. Nempe huiuſmodi Coneilijs plures Catholici, & eximij Doctores intetfuiſſe leguntur, vt in Africanis Concilijs Legati ſedis Apoſtolicæ Fauſtinus, Honotatus, Vtbanus Epiſcopi, * ſanctus etiam Aurelius Carthaginenſis Archiepiſcopus; Item ipſe vit omnium virtutum Auguſtinus Hipponetegienſis Epiſcopus, quem ſanctus Cęleſtinus vir Apoſtolicus in decretis ſuis ita nobis commendat: *Auguſtinum*, inquit, *ſanctæ recordationis virum, pro vita ſua, atque meritis in noſtra communione ſemper habuimus: nec vnquam hunc ſiniſtræ ſuſpicionis ſaltem rumor adſperſit, quem tantæ ſcientiæ olim fuiſſe meminimus, vt inter magiſtros optimos, etiam antè à meis prædeceſſoribus haberetur. Benè ergo de eo omnes in commune ſenſerunt, vtpote, qui vbique cunctis & amori fuerit, & honori*. Huic etiam Auguſtino, vt liber Liberati teſtatur, Theodoſius Imperator, per *ſacram* ſuam mandauit, vt ſe Epheſino Concilio præſentaret. Sed eheu, tam egregius Doctor antè mundo ſubtractus eſt, quàm ad illum inuitatoria Romani Principis Epiſtola perueniſſet.

* in C. R. deſideratur.

B. Cœleſtinus I. ep. 8.

Hi ergo, quos prædixi, & alij innumerabiles ſancti Patres Africanis Concilijs interfuere, immò pręfuere. Sic etiam ſanctus Marinus Arelatenſi Concilio per ſanctum Silueſtrum * approbato: ſic ſanctus Cæſarius Agathenſi: ſanctus Hilarius Arauſicenſi; ſanctus Albinus Aurelianenſi; ſanctus Bonifacius Moguntienſi Concilio; & ſic & alij alijs Concilijs non ſoli, ſed cum pluribus alijs ſanctis Patribus interfuiſſe leguntur, qui in Chriſtiana religione, & doctrina tam inſignes fuiſſe creduntur, vt vel vnius eorum ſingulari iudicio obuiare nimium eſſet temerarium. Ergo multorum ſapientium iudicio non acquieſcere, multò magis eſt intolerabile, in his dumtaxat capitulis, quæ prædictis authenticis ſtatutis non aduerſantur, ſed inſtitutioni Chriſtianæ religionis proculdubio ſuffragantur. Nam iuxta B. Auguſtini iudicium; *pro nullius perſonæ reuerentia eſt recipiendum, ſi quid Canonicæ veritati in aliquo Concilio vel alicubi reperitur aduerſum*.

* C.R. Papam.

Præterea, ſancta, & veneranda Synodus Chalcedonenſis, etiam Prouincialia Concilia ante ipſum tranſacta, canonizaſſe non dubi-

tatur, ita decernens capite primo: *Regulas ſanctorum Patrum per ſingula nunc vſque Concilia conſtitutas: proprium robur habere decreuimus.* Hæc autem Concilia ante ipſum Chalcedonenſe leguntur fuiſſe; Ancyranum: Neocæſareenſe: quæ, & Nicæno Concilio antiquiora traduntur. Item, Gangrenſe, Sardicenſe, Antiochenum, Laodicenſe. Ergo eadem, & in Chalcedonenſi Synodo non dubitantur eſſe roborara: quæ etiam cum Africanis canonibus beatus * Hadrianus Papa Karolo Imperatori ad diſponendas Eccleſias in Regno ſuo, Romæ tradidiſſe legitur. Quapropter nec Prouincialium Conciliorum ſtatura à quolibet temerè reſpuenda, quæ, & Apoſtolica ſedes cenſuit recipienda. Hucuſque ſufficiat dixiſſe de ſacrorum Canonum auctoritate. Nunc ad propoſitum redeamus, & ſtatuta, quæ noſter Apoſtolicus in ſuperiori epiſtola Othoni Conſtantienſi Epiſcopo cautiſſimè deſcripta tranſmiſit, per ordinem digeramus.

* Extat hæc Epitome canonum ab Adriano cõlecta, & Carolo Magno tradita.

CAP. V.

Horum illud erat primum; *vt Clerici aliquem ſacrorum Ordinum gradum, vel officium per precium adepti, nullatenus deinceps in Eccleſia miniſtrent.*

Secundum: *vt Eccleſiam precio acquiſitam nullus retineat; nec alicui deinceps Eccleſiam vendere, vel emere liceat.*

Tertium: *vt à Clericali officio ceſſent: quicumque ſe pro incontinentia reprehenſibiles exhibent.*

Quartum; *vt populus, Clericorum officia nullatenus recipiat; quos Apoſtolicas inſtitutiones contemnere videat.* Curramus igitur per ſingula, & eadem quàm authentica, quàm attendenda, immò quàm ineuitabilla ſint, non ex noſtris coniecturis, ſed ex ſanctorum Patrum ſtatutis compendioſè monſtremus.

CAP. VI.

Primum itaque ſtatutum in Chalcedonenſi Concilio, pleniſſimè, & euidentiſſimè reperitur, quòd vnum ex quatuor prædictis Concilijs tempore quidem non dignitate vltimum ſancti Patres Leoni Auguſto vſque ad ſanguinem vindicandum eſſe mandarunt, vt Liberatus in libro ſuo teſtatur. In ipſo, inquam, Concilio ſcriptum eſt capite tertio: *Si quis Epiſcopus per pecuniam ordinationem fecerit, & ſub precio redegerit gratiam, quæ vendi non poteſt, ordinaueritque per pecuniam Epiſcopum, Chorepiſcopum, Presbyterum, aut Diaconum, vel quemlibet de his, qui connumerantur in clero, aut promouerit * per pecunias diſpenſatorem, aut defenſorem, vel manſionarium: vel quemquam omnino, qui ſubiectus eſt regulæ, pro ſui turpiſſimi lucri commodo: is, qui hoc attentaſſe probatus fuerit, proprij gradus periculo ſubiacebit, & qui ordinatus eſt, nihil ex hac ordinatione, vel promotione, quæ eſt pro negotiationem facta proficiat: ſed ſit alienus à dignitate: vel ſollicitudine, quam pecunijs quaſiuit. Si quis verò mediator tam turpibus, & nefandis datis, vel acceptis exſtiterit; ſi, quidem Clericus fuerit, proprio gradu decidat. Si verò Laicus, aut Monachus, anathematizetur.*

Vide cap. 1. q. 1. c. 8.

* C. R. pecunias.

Et notandum, quàm cautè iſtud capitulum omnes Simoniacorum aſtutias excludat; cùm quolibet modo per pecuniam promotos, abſque omni ſpe recuperationis deponat. Solent enim Simoniaci diuerſis modis, ſed vno reatu, ſacras dignitates mercari. Nempe, nunc ipſi, nunc pro ipſis eorum amici precium pro ſacra dignitate, vel ante ordinationem ſuam dederunt, vel in ipſa dant, vel poſtmodum ſe daturos promittunt. Et hoc nunc electoribus eorum, nunc eorum ordinatoribus, vel demum quibuslibet eorum fautoribus.

Quicunque igitur aliquo horum modorum quemlibet promouerit, vel ſe ipſum ita promotum eſſe cognouerit, indubitanter à ſuperiori capitulo degradari iubetur, cùm per pecuniam, vel alium promouiſſe, vel ipſe promotus eſſe non dubitetur. Sed nec hoc ſine conſideratione prætereundum videtur: quod idem caput duo negotiatorum genera damnauit. Vnum quidem eorum, qui ad Diaconatum, vel Presbyteratum, vel ad aliquem huiuſmodi gradum per pecuniam ordinantur. Alterum eorum, qui ad diſpenſationis miniſterium, vel ad aliquod huiuſmodi clericale officium per pecuniam promouentur: qualis eſt vice dominatus, præpoſitura, decania, archipresbyteratus. Et his ſimilia. Sic igitur, & noſter Apoſtolicus duo negotiatorum genera, & omnes negotiantium verſutias in primo eius ſtatuto comprehendit: in quo, clericos aliquem ſacrorum Ordinum gradum, vel officium, quoquo modo per pecuniam adeptos deponit. Quod tamen ſtatutum ſuperiori capite mitius, liquidò probatur: cum ſpiritualium officiorum venditores, & tam neſariæ negotiationis mediatores debita vltione non damnet. Quos tamen prædictum caput cum ipſis emptoribus degradandos, vel anathematizandos eſſe decreuit. Et nota, ſi mediator degradari, vel anathematizari meritò iubetur, quid de illo cenſes, qui per eamdem negotiationem indignè promouetur? Hoc vtique, quòd ſanctiſſimus Papa Gregorius, immò quod per illum Spiritus ſanctus de huiuſmodi negotiatoribus indubitanter decreuit, qui in eiuſdem Apoſtolici auriculam, ſub columbina ſpecie, quælibet decernenda, dictare conſueuit. Nempe ſcriptum eſt in decretis ſuis * cap. 131. *Quicunque ergo hoc, id eſt, (Eccleſiaſticum officium) precij ſtudet dationem mercari, dum non officium, ſed nomen attendit, ſacerdos non eſſe, ſed dici tantummodò inaniter concupiſcit.* Et pauló poſt in eodem cap. *Cùm liqueat hanc hæreſim in Eccleſia ante omnes radice peſtifera ſubrepſiſſe, atque in ipſa ſua origine; Apoſtolica eſſe deteſtatione damnatam, cur non cauetur, cur non perpenditur: quia benedictio illi in maledictionem conuertitur: qui ad hoc, vt fiat hæreticus, promouetur?* Quid ergo mirum ſi noſter Apoſtolicus eos tantùm ab Eccleſiaſticis miniſterijs ſeparauit, quos ſanctiſſimus eius æquiuocus, & ab Eccleſia ſeparatos eſſe cum reliquis hæreticis deputauit?

S. Gregor. li. 7. ep. 122.

* Apud Grat. 1, q. 1, c. 13.

CAP. VII.

Secundùm quoque ſtatutum noſtri Apoſtolici eſt quod Eccleſias emptoribus * adimi præcipit: item in prædicto Chalcedonenſis Concilij capitulo licèt obſcurè, comprehenſum

* C. R. earum.

ſum videtur : quod etiam diſpenſatori Eccleſiaſticarum rerum per pecuniam promoto, officium diſpenſandi iubet auſerri. Quilibet enim presbyter, diſpenſator debet exiſtere non prædicationis tantùm, ſed etiam rerum Eccleſiæ ſibi commiſſæ, quas S. Patres, non ſolius presbyteri, ſed quorumlibet egentium neceſſitati diſpenſandas eſſe cenſuerunt.

Præterea in eodem capite cuilibet clerico omnis Eccleſiaſtica ſollicitudo per precium acquiſita, iubetur adimi. Procurare autem ipſam Eccleſiam cum ſacerdotali diligentia, niſallor, clericalis ſollicitudo eſt, & Eccleſiaſtica : ergo & in eodem capite Eccleſię ſollicitudo per pecuniam vſurpata iubetur auferri. Vnde; & beatiſſimus Papa Grego-
* Bizarenū. rius ſcribens ad Clementem * Bizanzeuum, de quodam presbytero decernit ita : *Vt ſi idem presbyter quamdam Eccleſiam obtinuiſſet per pecuniam, non ſolùm eadem Eccleſia priuaretur, ſed etiam presbyterij honore ſpoliaretur.* Sic quoque in antiquis noſtrarum prouinciarum Concilijs, Mogontiacenſi videlicet, Remenſi, ſiue Turonenſi ſtatutum legitur, vt presbyter Eccleſiam precio adeptus, & presbyterio; & Eccleſia priuetur. Item beatus Leo Papa eiuſdem nominis IX. noſtro tempori pænè contiguus, in prima ſua Romana Synodo Simoniacam hæreſim penitus damnauit : emptiones, & venditiones altarium ſub anathemate prohibuit, quod anathema illi non euaſerunt : quicumque deinceps tam neſariam negotiationem exercere præſumpſerunt. Libet igitur conſiderare quàm clementer noſter Apoſtolicus tantùm emptas Eccleſias emptoribus earum ademerit, quos iuxta cenſuram SS. Parrum, & Eccleſia, & presbyterio, immò Chriſtiano nomine, & communione priuandos eſſe non ignorauit.

CAP. VIII.

Sed cur in tantum laboramus, vt prædicta noſtri Apoſtolici ſtatuta ex Synodicis SS. Patrum ſententijs proceſſiſſe demonſtremus : cum eadem ex ipſo ſacræ ſcripturæ armario emanaſſe nullum dubitare eruditum putemus? Nam in eadem ſcriptura, omnes perſonę tam neſarij mercimonij damnatę reperiuntur, ſcilicet & venditores ſpiritualium officiorum, & emptores. Atque huius ne-
Matth. 21. gotij mediatores. Ipſe enim Dominus *pari-*
Marci 11. *ter vendentes, & ementes de templo ſuo eiecit, & cathedras vendentium columbas* iam tunc ipſe *euertit*. Quod S. Gregorius ille noſter
* C. R. XVII. & recte. Theologus in * homilia exponit ita : *Cathedra ergo vendentium columbas euertitur, quando hi, qui ſpiritualem gratiam vendunt, vel ante*
Matth. 10. *humanos, vel ante Dei oculos ſacerdotio priuantur*. Et meritò. Nam ipſa veritas præcipit in Euangelio : *Gratis accepiſtis, gratis date* quod, cum tales non attendant, etiam à
Ioan. 8. Deo ſeipſos alienant, qui in eodem Euangelio dicit, *qui eſt ex Deo, verba Dei audit : ideo, vos non auditis quia ex Deo non eſtis.*

Præterea princeps Apoſtolorum Petrus immò per illum ipſe Chriſtus omnibus Præ-
1. Pet. 5. latis in Eccleſia præcipit ita : *Paſcite, qui in vobis eſt, gregem Dei, prouidentes non coactè, ſed ſpontaneè ſecundùm Deum, non turpis lucri gratia, ſed voluntariè.* Contra hoc præceptum illi agunt, quicumque ſpirituale officium, pro ſeculari lucro; ſubiectis ſuis turpiter impendunt, de quibus idem Apoſtolus, in ſua 2. Pet. 2.
poſteriori epiſtola teſtatur; *ſequuti ſunt viam Baalam ex Boſor : qui mercedem iniquitatis amauit, correptionem verò habuit ſuæ vaſaniæ ſubiugale mutum in hominis voce loquens, prohibuit Prophetæ inſipientiam.* Quod venerabilis presbyter Beda in tractatu ſuper eandem * C. R. Non
Epiſtolam dilucidat ita; * *Nam multi Catho-* numquam.
licorum in tantum mercedem amant iniquitatis, vt etiam docti ab indoctis, a laicis Clerici, meritò lacerentur, qui iure *comparantur Prophete, qui verbis aſinæ contra naturam loquentis corripitur; nec tamen à propoſito praui itineris retardatur.* Iſte videlicet Baalam idem eſſe aſſeritur, qui & beatum Iob in libro ipſius ſuperfluè, & arroganter docuiſſe legitur : qui & Heliu, id eſt, diuinus ab officio diuinandi eſt cognominatus. Sic enim teſtatur S. Hieronymus in lib. de Hebraicis quæſtionibus. Num. 22.
Hic igitur, cum eſſet Propheta à Balae rege 23. 24.
Moabitarum ad maledicendum filijs Iſrael conductus : illis quidem in verbo Domini pro precio ſtuduit maledicere : ſed prauitatem ſuam Domino vetante, ad effectum non perduxit; nec mercedem inquitatis accepit, qui tamen à Deo reprobabilis denotatur, vt aſina eius ſapientior eo, veſaniam eius, & & inſipientiam corripuiſſe, & eum à gladio reſiſtentis angeli eripuiſſe legatur; quam ipſe angelus non morituram fore teſtatus eſt, etiam ipſum reprobum Prophetam debita morte multaſſet. Si ergo Baalam tantùm amando mercedem iniquitatis, à Deo legitur reprobabilis, quantò magis ille inter reprobos eſt computandus, qui eum Baalam de iniquiſſima venditione ſpiritualis officij precium ſtudioſiſſimè requirit, nec ceſſat, donec ambitionem ſuam ad effectum perducat?

Præterea Beatus Hieronymus in tractatu ſuper Matthæum, illum ſcribam qui dixit Ieſu : *Magiſter, ſequar te, quocumque ieris;* Matth. 8.
ideo repudiatum à Domino teſtatur; quia more Simonis Magi eum ſequi voluerit, vt ex operum miraculis lucrum aſſequeretur. Vnde & ſibi à Domino reſpondetur : Vulpes foueas habent; & reliqua : ac ſi diceret; cur propter lucra, & diuitias me vis, ſequi, cum tantæ ſim paupertatis, vt nec proprium habeam hoſpitium, cùm vulpes etiam, & volucres proprias habeant manſiones. Si igitur ille, qui ſpirituale officium pro lucro tantùm exercere voluit, ab ipſo Domino iure reprobatur, quantò magis ille, qui & huiuſmodi officium penitus alijs vendidiſſe detegitur?

CAP. IX.

Emptores autem ſpiritualium eum ipſo principe eorum Simone Mago in actibus Apoſtolorum damnati leguntur. Vbi ille noſter Simon Princeps Apoſtolorum, eumdem alium Simonem Principem apoſtatarum æterna damnatione mulctauit, ita decernens: Act. 8.
Pecunia tua tecum ſit in perditione, quoniam exiſtimaſti donum Dei pecunia poſſideri. Non eſt tibi pars neque ſors in ſermone iſto. Cor tuum non eſt rectum coram Deo. Pænitentiam itaque age de hac malitia tua, & roga Deum, ſi fortè remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui. Intelle

enim amaritudinis ; & obligatione iniquitatis video te eſſe. Reſpondens autem Simon dixit: Precamini & vos pro me ad Deum, vt nihil veniat ſuper me horum, quæ dixiſtis.

Et nota ; ipſum hæreſiarcham Simonem Magum pro ſola nefaria cogitatione ab æquiuoco ſuo damnatum, quem videlicet ſpirituale officium mercari ſolummodò cogitaſſe, nullatenus autem tam nefarium negotiationem legimus impleſſe. Videſne quàm rationabiliter illi damnentur ; qui & tam inhianter, vt Simon Magus ſpiritualia officia mercari concupiſcunt, & inſuper deſideratam negotiationem perficiunt : qui, & eadem ſcelerate acquiſita, ſceleratiùs vti, immò abuti non verentur. Vnde non parum ipſum Simonem Magum in culpa præcedere videntur. Ille enim emptionem, quam malè concupiuit, nullatenus ad effectum perduxit, qui pro ſolo nefario appetitu damnatus, per ipſos Apoſtolos apud Deum efficere ſtuduit, vt damnatorias eorum ſententias ſubterfugeret non vt officium criminosè appetitum criminoſiùs obtineret.

Sed cur idem hæreſiarcha ſpirituale officium mercari appetiſſet, niſi emptum deinde neſandiùs vendere vellet? Non enim fruſtra de eo ſcriptum eſſe videtur, quod ſtupidus de ſignis, & virtutibus admiraretur, quæ, vt ipſe poſſet facere per pecuniam ſuam voluit efficere. Videlicet, vt iuxta Hieronymi aſſertionem, *temporale lucrum ex miraculis aſſequeretur.*

Ergo non ſolùm emptores, ſed & venditores ſpiritualium officiorum, ſectatores præfati hæreſiarchæ denotantur. Vnde & cum eodem æternæ damnationis vinculo adſtricti non dubitantur ; atteſtante beato Gelaſio, in decretis ſuis cap. 24. *Quos verò conſtiterit indignos meritis, ſacram mercatos eſſe precio dignitatem, conuictos oportet arceri, non ſine facinus tale patrantes, quia dantem pariter, & accipientem damnatio Simonis, quam ſacra lectio teſtatur, inuoluit.* Hanc autem generalem ſententiam, beatus Gelaſius Papa per tractatus ſingulorum graduum ordinationibus ſubintulit: inter quos etiam Oſtiarios, Notarios ſiue defenſores numerauit ; qui nec per manus impoſitionem ordinantur, nec ipſi manus alicui imponere permittuntur. Vnde, & illum in decretis S. Alexandri Simoniacum vocari non dubium eſt, qui pœnitentem ad reconciliationem pro precio apud Epiſcopum iuuat. Ex qua * re colligitur, non ſolùm illos reputari inter Simoniacos, qui per precium ad manus impoſitionem perueniunt, ſed & illos, qui & alia clericorum officia per pecuniam acquirunt. Omnia autem in eiuſmodi officijs operatur vnus, atque idem ſpiritus, cuius donum non gratis, ſed per precium dare, vel accipere, non Catholicum, ſed indubitanter eſt Simoniacum.

Gelaſius I. ep. 6. 1. q. 1. c. 6.

*. Hæc periodus in C. R. deſideratur in contextu : ſed tamen eſt ad marginē.

* C. R. ratione.

C A P. X.

Mediatores quoque huius nefandiſſimæ negotiationis ab ipſo vaſe electionis damnantur : qui eos ita deteſtatur. *Nam digni ſunt morte, non ſolùm qui nefanda faciunt : ſed etiam qui facientibus conſentiunt.* Item citharista noſter Dauid : Si *videbas*, inquit, *furem currebas cum eo.* Et illud ; *Os tuum abundauit malitia, & lingua tua concinnabat dolos.* Deinde in eodem Pſalmo terribilis ſententia de huiuſmodi aſſentatore profertur : videlicet, quod à Domino ſit arguendus, nec per aliquem à manu Domini deinceps eripiendus. Nec mireris, ſi ſpiritalis officij mercator ſub nomine furis deſignetur. Cùm & ab ipſa veritate in Euangelio ita nominetur : *qui enim aliunde intrat niſi per oſtium, non paſtor ouium, ſed fur, & latro* nuncupatur à Domino. Nempe nullus in Eccleſia prælatus per oſtium, hoc eſt, per ipſum Dominum ad paſtoralem curam intrauit, qui per auaritiam, id eſt, idolorum ſeruitutem ad hoc officium peruenit. Non eſt ergo indignum huiuſmodi mercatorem, ſiue mercenarium ſub nomine furis infamari : cuius furtiuam irreptionem non expauit imitari. Huius autem criminoſiſſimi mercimonij mediatores non negligenter attendant, Giezi puerum Heliſæi, qui ex parte Domini ſui, eo quidem neſciente, munera ſponte oblata ſuſcepit à Naaman Syro ; qui iam à lepra mundatus eſt ab Heliſæo Propheta. Idem quippe Giezi licèt inter Hæliſeum, & Naaman medius nefariè lucraretur, neutrum tamen ſecum eiuſdem ſceleris fecit obnoxium. Nam & ille ſpontaneam oblationem ſatis eleganter reſpuit: quàm iſte non quaſi ex debito ementis, ſed ex benigno affectu mentis liberaliter obtulit. Sed quamuis Giezi neutrum horum in crimen ſecum attraxerit, ſed ſe ſolùm inter hos medium ſimplici crimine obligauerit ; ipſe tamen, & omnes eius poſteri pro eadem culpa leguntur ſeueriſſimè puniti : ſcilicet lepram, à qua mundatus eſt Naaman ; quaſi hæreditariam in ſempiternum ſortiri. Quapropter mediatores Simoniacæ negotiationis attendant, quàm diſtrictè, immò quàm diſtrictiſſimè ſint damnandi : qui non ſolùm ſe ipſos, ſed & illos, quorum mediatores ſunt, ſub æterna damnatione ſecum poſuerunt.

Rom. 1.

Pſalm. 49.

Ibid.

Ibidem.

Ioan. 10.

4 Reg 5.

Satis ergo, vt opinor, declaratum eſt, quàm ſummoperè prædictas noſtri Apoſtolici ſanctiones venerari, & obſeruare debeamus, quas non ſolùm ex Synodicis, & authenticis ſanctorum Patrum ſententijs promanaſſe; ſed etiam ex Propheticis, Euangelicis, & Apoſtolicis * ſcriptis proceſſiſſe probatum eſt euidentiſſimè. Ipſa videlicet veritas eaſdem, & per ſeipſam, & per ſuos fideles indubitanter promulgauit ; * quia & ſub fideli atteſtatione nobis dicit : *Amen, amen dico vobis : ſi quis ſermonem meum ſeruauerit, non videbit mortem in æternum.* Item alibi : *Si quis diligit me, ſermonem meum ſeruabit.* Ergo qui mandata eius non obſeruat, ipſam veritatem non amat. *Qui* autem *non diligit*, atteſtante beato Ioanne, *manet in morte.* Qui igitur diuina præcepta contemnit, nullatenus mortem ſubterfugere valebit.

* C. R. ſcripturis.

* C. R. quæ.

Ioan. 8.

Ioan. 14.

1. Ioan. 3.

C A P. X I.

Tertium autem noſtri Apoſtolici ſtatutum, quod incontinentibus Clericis miniſterium altaris interdicit, nihilo minùs definitum eſt à ſanctis Patribus. Eſt enim ſcriptum in * Nicæno Concilio, quod maximum eſt inter IV. Concilia Euangelijs adæquata : Cap. 3. *Interdicit per omnia, magna Synodus non Epiſcopo, non Presbytero, non Diacono, nec ali-*

* C. R. ſacratiſſimo.

cui

cui omninò, qui in Clero eſt, licere ſubintroductam habere mulierem: niſi fortè matrem, aut ſororem, aut amitam, vel eas tantùm perſonas, quæ ſuſpiciones effugiunt.

Vt autem huius capitis intentio clariùs eluceſcat, apertiorem eius translationem ſubnectere non pigeat. Omnimodis ſancta interdixit Synodus, neque Epiſcopo, neque Presbytero, neque Diacono, neque vlli Clericorum, permittit habere ſecum mulierem extraneam: niſi fortè mater ſit, aut ſoror, aut amita. In his namque perſonis, & horum ſimilibus omnis ſuſpicio declinatur. Qui aliter præter hæc agit, periclitabitur de Clero ſuo. Videſne igitur quia penitùs clericis coniugale opus * interdicatur? quia & pro ipſa cohabitatione ſua fœminarum, non ſolùm de miniſterio altaris, ſed de clericatu ſuo periclitari iure cenſentur. Nec hoc tantùm de ſacerdotibus, ſed de omnibus ſacris ordinibus euidenter decernitur.

[* C.R. iſtic.]

Item Neocæſareenſe Concilium, quod ante Nicænum Concilium fuiſſe legitur, ita cap. 1. decreuit: *Presbyter, ſi vxorem duxerit, ab Ordine deponatur. Si verò fornicatus fuerit, aut adulterium perpetrauerit, ampliùs pelli debet, & ad pœnitentiam redigi.*

Chalcedonenſe etiam Concilium, quod ipſas Nicænas, Neocæſareenſes, imò omnes ſanctorum Patrum ſanctiones ante ipſum tranſactas, vt prædictum eſt, confirmat: etiam earumdem ſanctionum præuaricatores generaliter ita condemnat, cap. 10. *Eos autem, qui auſi fuerint poſt definitionem magnæ, & vniuerſalis huius Synodi quidquam ex his, quæ ſunt prohibita, perpetrare, decreuit S. Synodus, à proprio gradu recedere.*

Item beatiſſimus Papa Syluester, qui Nicænam Synodum congregauit, & eamdem Apoſtolica auctoritate corroborauit, in ſuis Synodalibus decretis, ita decreuit, capit. 6. *Nemo Presbyter à die honoris Presbyterij, ſumat coniugium, quod ſi quis neglecto hoc, aliter egerit, XII. annis eum iubemus priuari honore. Quod ſi quis contra hoc chirographum præſens, & publicè dictum egerit, damnabitur in perpetuum.*

Item beatus Siricius Papa in decretis ſuis cap. 7. *Quilibet Epiſcopus, Presbyter, atque Diaconus, quod non optamus, deinceps incontinens fuerit inuentus, iam ſibi per nos omnem aditum indulgentiæ intelligat obſeratum.* Item, in eiſdem cap. 12. *Fœminas, ſed non alias eſſe patimur in domibus clericorum, niſi eas tantùm, quas propter ſolam neceſſitudinum cauſam habitare cum iiſdem Synodus Nicæna permiſit.*

Item, ſanctiſſimus Papa Gregorius, ſcribens ad Romanum Defenſorem ita decernit cap. 10. *Si qui Epiſcoporum, quos commiſſi tibi patrimonij finis includit, cum mulieribus degant: hos, * omninò compeſcas, & de cætero eas illic habitare nullo modo patiaris, exceptis eis, quas ſacrorum Canonum cenſura permittit, id eſt. matre, amita, germana, & alijs huiuſmodi, de quibus praua non poſſit eſſe ſuſpicio. Meliùs tamen faciunt, ſi etiam talium cohabitatione contineant. Nam legitur, quod beatus Auguſtinus nec cum ſorore habitare conſenſerit dicens: quæ cum ſorore mea ſunt, ſorores meæ non ſunt. Docti ergo viri cautela, magna nobis debet eſſe inſtructio.* Et poſt pauca: *Præterea cura tua ſit eoſdem fratres noſtros Epiſcopos adhortari, vt ſubiectos ſibi in ſacris videlicet Ordinibus conſtitutos, quod ipſi ſeruant, ad ſimilitudinem ſui modis omnibus ſeruare commoneant.*

[S. Greg. li. 7. ep. 39.]

[* C.R. hoc.]

Item Zacharias Papa in decretis ſuis cap. 1. *Decernimus, vt Epiſcopi cum mulieribus omninò non habitent: ne ab antiqui hoſtis fraude decipiantur.* Idem, in eiſdem cap. 2. *Vt Presbyteri, vel Diaconi ſubintroductas mulieres nullo modo ſecum habere audeant: niſi fortè commatrem ſuam, aut proximitatem generationis ſibi habeates, quæ ſuſpiciones effugiant, ſicut in Nicæna Synodo continetur. Si quis præter hæc ſtatuta præſumpſerit agere, ſacerdotij ſui honore priuetur.*

Item beatus Hieronymus ſcribens ad Oceanum, authenticis rationibus probauit, non licere clericis conuerſari cum fœminis: Et poſtmodò ſubintulit: *Quod ſi poſt noſtra monita aliquis clericus, ſuas * agapetas ampliùs quæſierit amare, quàm Chriſtum, ſecundùm ſynodalem regulam conueniatur, & præcepta Patrum in Nicæa definita ei legantur. Tum verò, ſi conuentas, prædictas fugerit, & reliquerit, conſecuti ſumus maximum lucrum. Alioquin talis ab Eccleſia anathematizandus eſt. Germinant enim fœminæ ſpinas cum viris habitantes: & arcana mentium acuto mucrone percutiunt.*

[* M.S. ſagapetas mendoſe admodum.]

Sed quid dicam vlterius? Deficiet enim me tempus, vt enarrem * virtutum ſancti Patres prædicti noſtri Apoſtolici ſtatutis ſubſcribentes. Nam omnes Catholici eadem obſeruanda eſſe cenſuerunt, qui & à ſacratiſſimis quatuor Concilijs diſſentire noluerunt. Ex quibus noſter Apoſtolicus præfata produxit decreta. Quapropter nec idiotas latere æſtimo, quàm periculosè, vel potiùs, quàm perniciosè ſibi, ſuiſque ſectatoribus deſipiant: quicumque per Sozomeni caput ſacerdotibus incontinentiam adſcribere non formidant. Quibus, licèt ſuperior epiſtolarum aſſertio ſufficere debeat; vnum * tamen eos præmonere de cauendo anathemate non tædeat.

[* C.R. virtutum.]

[* C. R. iterum.]

CAP. XII.

Vetus teſtamentum partim in myſterijs, partim in moralibus præceptis continetur. Sed aduueniente Chriſto ceſſauit in myſterijs, & carnalibus obſeruantijs; quia ipſe eſt finis, ſiue completio legis. In moralibus * præceptis adhuc manet, quia ſemper eſt obſeruandum; *Diliges proximum tuum ſicut teipſum.* * quicumque igitur ex lege aliquam carnalem obſeruantiam nouo quidem teſtamento aduerſam, adhuc obſeruandam eſſe dogmatizat, procuIdubiò cum Galatis, immò cum * Hebionitis iudaizat. Coniugale autem opus ſacerdotum inter carnales legis obſeruantias computatur. Quibus * vnquam ſacerdotibus hoc tantùm in lege ſucceſſionis cauſa legitur conceſſum: quia ex alia tribu nullus eo tempore peruenit ad ſacerdotium. Nam in noſtro tempore ex quolibet genere ſacerdotes eligere licet: quibus & meritò interdicitur coniugale opus, cùm non iam habeant ſucceſſores neceſſarios. Quapropter quiſquis, & hoc tempore illud Iudaicum coniugium ſacerdotibus licere cum Sozomeno, vel potiùs cum * Hebione dogmatizat: non negligenter illud ineuitabile anathema conſide-

[* C. R. autem.]
[Matth. 5.]
[Deut. 6.]
[* C. R. & reliqua.]
[* Ebionitis.]
[* C. R. inquam.]
[* Ebione.]

ſideret: quo ipſe Apoſtolus ſpecialiter Iudaicarum obſeruationum prædicatores anathematizat, Galatas iudaizantes ita deterrens: Gal. 1. *Sed licèt nos, aut Angelus de cælo euangelizet vobis, præter id, quod euangelizauimus vobis, anathema ſit*. Idem verò inculcans ſubiungit: *Nunc iterum dico; ſi quis vobis euangelizauerit præter id, quod accepiſtis, anathema ſit*. Idem Gal. 2. quippe Paulus ipſum Principem Apoſtolorum Antiochiæ, licèt eiuſdem Sedis Epiſcopum, liberaliter corripuit, eò quòd gentes, non quidem prædicando, ſed ſuo exemplo iudaizare cogeret, cum ſe ab eorum conuiuio pro timore Iudæorum ſimulando ſubtraheret.

Præterea ipſe hæreſiarches Hebion cum omnibus ſuis ſectatoribus inter reliquos hæreticos anathematizatus eſt à ſacratiſſima Synodo Conſtantinopolitana: & à Beato Gelaſio Papa in Apoſtolica Sede; quod anathema nullus ſubterfugere poterit, quicumque ipſum hæreſiarcham per Sozomeni caput ſectari præſumpſerit.

CAP. XIII.

Quidam etiam ſibi nimiùm videntur ſcioli, aſſerentes incontinentiam ſacerdotibus eſſe conceſſam in illo Apoſtoli: 1. Cor. 7. *Vnuſquiſque ſuam vxorem habeat*. Qui aut non intelligunt, quæ loquuntur, neque de quibus affirmant, aut ſi intelligunt, ſuam ipſorum conſcientiam impugnant. Nam atteſtante beato Hieronymo, Corinthij inter cætera ab Apoſtolo quæſierant: An nuper renatis in Chriſto, carnalis copula licita eſſet? quibus Ibid. ita reſcripſit Apoſtolus: *De quibus autem ſcripſiſtis mihi: bonum eſt homini mulierem non tangere: propter fornicationem autem vnuſquiſque ſuam vxorem habeat: & vnaquæque virum ſuum habeat. Vxori vir debitum reddat: ſimiliter autem vxor viro. Mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir. Similiter autem & vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed mulier. Nolite fraudare inuicem, niſi fortè ex conſenſu ad tempus, vt vacetis orationi*; quod ita exponit ſanctus Hieronymus in lib. contra Iouinianum: S. Hieron. lib. 1. contra Iouin. cap. 4. *Non dixit Apoſtolus, propter fornicationem ducat vnuſquiſque vxorem. Alioquin hac excuſatione libidini frœna laxaſſet: vt quotieſcumque vxor moritur, totiens ducenda ſit alia, ne fornicemur. Sed vnuſquiſque vxorem ſuam habeat, ſuam*, inquit, *habeat, ſua vtatur, quam habebat, antequam crederet, quam bonum erat non tangere: & poſt fidem Chriſti, ſororem tantùm noſſe, non coniugem; niſi fornicatio tactum eius excuſabilem faceret*, &c. *Nolite fraudare inuicem, niſi fortè ex conſenſu ad tempus, vt vacetis orationi*.

Oro te, quale illud bonum eſt, quod orare prohibet, quod Corpus Chriſti accipere non permittit? quamdiù enim impleo mariti officium, non 1. Theſ. 5. *impleo continentis. Iubet idem Apoſtolus in alio loco; vt ſemper oremus*. * C. R. ergo * *Si ſemper orandum, numquam coniugio ſeruiendum eſt; quando, quotieſcumque vxori debitum reddo, orare non* 1. Pet. 3. *poſſum*. Sic & Petrus Apoſtolus docet Chriſtianos; vt infirmiori vaſculo muliebri, honorem tribuant ab opere coniugali ceſſantes; ne impediantur eorum orationes.

Quis igitur ſanæ mentis prædictas Apoſtoli ſententias de exercendo coniugali opere ſacerdotibus adſcribat, quorum quotidianum eſt officium, non modò orare, ſed & diuina Sacramenta contrectare: præſertim cùm in eodem loco etiam cuilibet Chriſtiano, tempore orationis iniungatur continentia? Nam, ſi Apoſtolus hic, etiam ſacerdotibus carnalem copulam concederet, profectò contrarius ſibi eſſet: qui ad Titum ſcribens præcipit, vt ſacerdotes ſobrij, iuſti ſint, atque continentes. Ergo, non hic ſacerdotibus, Tit. 1. ſed laicis, & his non ſolidum cibum, ſed lacteum potum miniſtrat, vt puta, neophytis, qui nondum ſibi, necdum alijs ſufficienter erant inſtructi. Qualibus idem Apoſtolus ſacerdotale officium penitùs intercludit.

Eadem etiam ratione probatur, ad laicos, non ad ſacerdotes ſpectare, quidquid idem Apoſtolus ſcribit de exercendo coniugali opere: vt illud, *quod ſi ſe non continent, nubant. Melius eſt enim nubere, quàm vri*. Et 1. Cor. 7. melius eſt legitimo marito miſceri, quàm fornicari. Et illud; *Solutus es ab vxore, noli quærere vxorem. Si acceperis vxorem; non peccaſti. Si nupſerit virgo, non peccauit*. Hoc itaque nullo modo de ſacerdotibus, vel de alijs continentiæ dedicatis dicitur. Sed de illis tantùm, qui legitimè coniugari poſſunt. Vnde Hieronymus in ſupradicto libro: *Si*, inquam, *nupſerit Virgo, non peccauit: non illa Virgo, quæ ſe ſemel Dei cultui dedicauit. Harum enim ſi qua nupſerit, damnationem habebit, quia primam fidem irritam fecit*. Si autem hoc de viduis dictum obiecerit [quis,] quantò magis de Virginibus præualebit, cùm etiam his non liceat, quibus aliquando licuit. Virgines enim, quæ poſt conſecrationem nupſerint, non tam adulteræ ſunt, quàm inceſtæ. Si ergo prædictæ Apoſtoli ſententiæ huiuſmodi continentibus carnalem copulam non concedunt, quantò minùs ſacerdotibus: maximè cùm illæ ſimpliciter ad continentiam ſint conſecratæ: Illi autem ipſis continentibus ſint prælati, & per venerandam manus impoſitionem, & per ſacroſancti Chriſmatis vnctionem.

Præterea idem Apoſtolus ipſis, quibus coniugale opus exercere concedit; eiſdem etiam ſecundas nuptias licenter inire permittit. Soluto enim ab vxore aliam ducere con- 1. Cor. 7. cedit, & viduæ nubendi licentiam attribuit. Nullatenus ergò ſacerdotes ſub permiſſoria carnalis copulæ ſententia comprehendit: quibus, in epiſtolis ad Timotheum, & Titum, 1 Tim. 3. digamiam penitus prohibuit: cum iubeat Tit. 1. tantùm vnius vxoris virum eligi ad ſacerdotium. Nam nec apud Ethnicos bigamia licebat ſacerdotibus. beato Hieronymo, aſſerente contra Iouinianum. *Legant*, inquit, *noſtrates, & antequam religio noſtra fulgeret in mundo, vnicubas* ſemper habuiſſe inter matronas decus. *Per illas, Fortunæ muliebri ſacra fieri ſolita: nullum ſacerdotum bigamum; nullum flaminem bimaritum. Hierophantas quoque Athenienſium vſque hodie cicutæ ſorbitione caſtrari: ipſos, qui in Pontificatum allecti fuerint, viros eſſe deſiuere*.

Quicumque autem prædicta Apoſtoli verba in tantum adulterant; vt ſub eorum peruerſa interpretatione, etiam ſacerdotibus incontinentiam licere confingant; Proculdubio ſequuntur Nicolaum hæreſiarchen, quem

quem Clemens Alexandrinus in 3. lib. Stro-
Lege ipſum Clementem lib:3. cap.3. & lib.2.c 9.
matum refert, vxorem ſuam cuiulibet etiam volenti proſtituiſſe: &, hoc exemplo ſuo docuiſſe, cunctis pron.iſcua, arque communia fœminarum conſottia licere. Et hoc ideo, vt à maioribns relatum, quia ſcriptum eſt: Et erant illis (omnia) communia: inter quæ Nieolaus nnmerauir & coniugia. Sicut igitur ille Apoſtolicum exemplum ninis generaliter, & peruerſè acceptum in hæreſim mutaſſe refertur, ſic & iſti, illud Apoſtoli: *Vunſquiſque ſnam vxorem habeat*, nimis generaliter, & peruerſiſſimè interpretantes, in errorem vertiſſe nntantut: qni ſub eodem exemplo contra enmdem Apoſtolum ſacerdotibus coningale opus conceſſum fallaci pertinacia contendunt. Quamuis enim in ſactis ordinibus promiſcua fœminarum conſortia magis deteſtanda ſunt; quàm ſingularia; deprauario tamen Apoſtolicæ inſtitutionis ipſi hæreſiarchæ Nicolao minùs impntanda videtur, quàm iſtis. Ille enim, eo quidem tempore Apoſtolicam doctrinam malè interpretatus eſt, cùm vix in ptimis nomen Chriſtianiratis inceͅpiſſet, cùm Euangelica, & Apoſtolica doctrina nondum eſſet per totum mundum dilatara: nondum tot ſignis, & vitturibus: tot ſacratiſſimis ſanctorum Maryrum trinmphis approbata. Iſti autem, eamdem doctrinam iam vbique nec ignotam tuſticis, iam dudum, immò iam ab antiquo, ſanguine ſanctorum Parrum conſecraiam, & irreſtragabiliter corroboratam, obſtinatiſſima temeritate nituntur deprauare. Vnde, & illam perditionem ſubterfugere nequibnnt: quam ipſe princeps Apoſtolorum deprauatoribus ſcripturarum aſſignar: qui Epiſtolas coapoſtoli eius Panli ira nobis commendar: *In quibus*,
1. Pet. 3. inquir, *Epiſtolis ſnnt quadam difficilia intellectu, quæ indocti, & inſtabiles depranant, ſicnt & cæteras ſcripturas ad ſuam ipſorum perditionem. Vas igitur fratres præſcientes cuſtodite, ne inſipientium errare traducti excidatis à propria firmitate.*

Vt autem clariùs eniteat, Apoſtolum in ſuperioribus ſentrntijs non ſacerdoribus, ſed Laicis carnale commercinm indulſiſſe, diligenter inſpiciamus, quod idem Apoſtolus miniſtros ſanctorum *obſeruare decernat, &
* C. R. ſacrorum.
quibus ſacros ordines concedi, vel denegari conſtiruar. Nam in eadem Apoſtolica inſtitutione & defenſoribus ſacerdotalis incontinentiæ perpetuum ſilentium euidenter imponitur: & præfata noſtri Apoſtolici ſtatuta irrefragabiliter corroborantur, quippe quæ nulli ſacrum officium interdicunt, niſi quem & Apoſtolica præcepta penitus ab ipſo ſacro otdine ſecludunt.

CAP. XIV.

Beatus igitur Paulus Apoſtolus ſcribens ad Timotheum, de ſacris ordinibus ira teſtatur: *Fidelis*, inqnit *ſermo; ſi quis Epiſco-*
1. Tim. 3. *patum deſiderat, bonum opus deſiderat. Oportet ergo Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, vnius vxoris virum, ſobrium, prudentem, pudicum, ornatum, hoſpitalem, doctorem, non vinolentum, non percnſſorem, ſed modeſtnm, non litigaſum, non cnpidum, ſuæ domui benè præpoſitum, filios habentem ſubditos cum omni caſtitate. Si qnis autem domui ſuæ praeſſe neſcit, quomodo Ecleſiæ Dei diligentiam habebit? Non neophytum,, ne in ſuperbiam elatus in indicinm incidat diaboli. Oportet antem illum, & teſtimonium habere bonum ab his, qui foris ſnnt, vt non in approbrinm incidat, & laqneum diaboli. Diaconos ſimiliter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum ſectantes: habentes myſterium fidei in conſcientia pura. Et hi primùm probentur: & ſic miniſtrent, nullum crimen habentes. Mulieres ſimiliter pudicas, non detrahentes, ſobrias, fideles in omnibus. Diaconi ſint viri vnius vxoris: qui filijs ſnis benè præſint, & domibus ſuis. Qui enim benè miniſtrauerint, gradum ſibi bonum acquirent, & multam fiduciam in fide, quæ eſt in Chriſto Domino.*

Idem ad Titum: *Huius*, inquit, *gratia*
Tit.1.
rellqui te Cretæ, vt ea, quæ deſnnt, corrigas, & conſtituas per ciuitates presbyteros, ſicut ego tibi diſpoſui: ſi qnis ſine crimine eſt, vnius vxoris vir, filios habens fideles: non in accuſatiane luxuriæ, aut non ſubditos. Oportet autem Epiſcopum ſine crimine, eſſe, ſicut Dei diſpenſatorem, non ſuperbum, non iracundum, non vinolentum; non percuſſorem: non turpis lucri cupidum, ſed haſpitalem, benigunm, ſobrium, iuſtum, ſanctum, continentem, amplectentem eum, qui ſecundùm doctrinam eſt, fidelem ſermonem: vt potens ſit & exhortari in doctrina ſana, & eos qui contradicnnt argnere. Sunt enim multi inobedientes, vaniloqui, & ſeductores. maximè qui de circumciſione ſnnt, quos oportet redargui: qui vniuerſas domos ſubuertunt, docentes, quæ non oportet turpis lucri gratia. Et poſt panca: Increpa illos durè; vt ſint ſani in fide, non intendentes Iudaicis ſabulis, & mendacijs hominum auertentinm ſe à veritate.

CAP. XV.

In primis igitur notandum eſt in his Apoſtolicis inſtitutionibus ſub nomine *Epiſcopi*, etiam Presbyteros comprehendi. Inconuenienter enim Apoſtolus poſt deſcriptionem Epiſcopi ſtatim de Diaconibus ſubinferret: ſi non & Presbyteros ſub Epiſcopali deſcriptione comprehenderet: qui poſt Epiſcopum proximi, & ipſis Diaconibus indubiranter ſunt antepoſiti. Aut enim nuſquam de ordinatione presbyterorum dixit, aut ſub nomine Epiſcoporum eos deſcripſit. Scilicet incongruum eſſet, vt prætermiſſo magiſtro miniſtrum eius deſcriberet, cùm tamen magiſter Eccleſiaſticis diſpoſirionibus magis eſſet neceſſarius. Præterea cum Apoſtolus Ibidem.
Tito præcipiat, vt per ciuitates Presbyteros ordinet, ſtatim eum de ordinatione eorum informans ſubinfert: *Oportet Epiſcopum ſine* 1. Tim. 1.
crimine eſſe. Idem Timotheo ſcribit: *Noli negligere gratiam, quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per Prophetiam cum impoſitione manunm presbyterij*: cui in ſequenribus ſtatim dicit: *Nemini citò manum impoſueris, quod propriè Epiſcoporum eſt*. Ergo, eumdem Epiſcopum
De hoc dicto S. Hier. lege Bellarmin. lib. de Clericis cap.15.
dicit, quem, & Presbyterum nominauit. Sic beatus Hieronymus, & S. Pater Ambroſius prædictas Apoſtoli ſententias fideliret exponentes, teſtantur, apud antiquos idem fuiſſe Epiſcopum & Presbyterum, vt nomen vnum, eſſet officij; aliud ætatis. Poſtea autem, vt Hieronymus aſſerit, cum vnuſquiſque eos, quos baptizauerat, ſuos eſſe putaret, & non

Chri-

Chriſti; propter auferenda ſchiſmata, in toto decretum eſt, orbe, vt vnus de Presbyteris, præponeretur cæteris, ad quem omnis cura Eccleſiæ pertineret.

Poſt deſcriptionem autem Epiſcopi, & Presbyteri, cautè Apoſtolus ſubiungit de [Ibid.] Diaconibus ita decernens: *Diaconos ſimiliter* ſcilicet oportet, *pudicos eſſe*; & reliqua. Ac ſi diceret, quod de Epiſcopis, & Presbyteris decreui, hoc idem: & de Diaconibus me ſciatis decreuiſſe. Satis ergo euidenter patet, vt æſtimo, Apoſtolum in ſuperioribus ſuis definitionibus etiam Presbyteros cum Epiſcopis, & Diaconibus comprehendiſſe. Vnde & meritò quilibet eorum à ſacris officijs demouetur; quicumque ex illis in ſe Apoſtolicam informationem corrupiſſe probatur. Nempe Apoſtolus teſtatur Epiſcopos, & Presbyteros: & Diaconos oportere turpis lucri cupidos non eſſe. Omnis autem Simoniacus turpiſſimi, & nefandiſſimi lucri indubitanter eſt cupidus. Ergo inter ſacros ordines nullatenus eſt computandus, ſcilicet iam dudum per Apoſtolicam ſententiam penitus ab eiſdem ſegregatus. Notandum autem, ſi neophytus inter ſacros ordines non recipitur, qui tamen inter Laicos poſſe ſaluari creditur, quantò magis inde ſunt ſegregandi cupidi, ſiue auari, qui ſunt idolorum ſerui: qui iuxta Apoſtolum nullatenus habent hære- [Eph. 5.] ditatem in regno Chriſti, & Dei?

Item Apoſtolus præcipit in ſuperioribus vt Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, ſint pudici, id eſt, continentes. Nec mirum; cum & Laicos ad continentiam hortetur dicens: [1. Cor. 7.] *Volo autem omnes homines eſſe, ſicut me ipſum*, [Ibid.] vtique continentes. Item: *reliquum eſt, vt & qui habent vxores, tamquam non habentes* [Eph. 5.] *ſint*, Item; *Viri diligite vxores veſtras, ſicut, & Chriſtus Eccleſiam*. Vnde Hieronymus: Si Chriſtus, inquit, ſanctè, ſi caſtè, ſi abſque vlla macula diligit Eccleſiam: Viri quoque in caſtitate vxores ſuas diligant: Et; *ſciat vnuſquiſque vas ſuum poſſidere in ſanctificatione & honore: non in paſſione deſiderij, ſicut, &* [1. Theſſ. 4.] *gentes, quæ ignorant Deum*. Quem honorem ita interpretatur Hieronymus: *Si*, inquit, *abſtinemus nos à coitu, honorem muliebri vaſculo tribuimus: ſi non abſtinemus, perſpicuum eſt honori contrariam eſſe contumeliam*.

[* C. R. Sina.] Præterea omnis populus filiorum Iſrael [Exod. 19.] ad montem * acceſſurus, & Dei eloquium de longinquo tantùm auditurus, triduo ſan- [* C. R. continentiam indixit.] ctificari, & ſe continere ab vxoribus iubetur. Iure ergò Apoſtolus ſacrorum miniſtris * incontinentiam interdicit, qui & ſecularibus debent præeminere in caſtitate. qui, & ipſius Spiritus ſancti loquutorium effecti, quotidie Dominum pro populo debent interpellare. Quicumque ergò horum incontinens eſſe detegitur, ab ipſo Apoſtolo ſacris ordinibus intereſſe prohibetur: cùm per incontinentiam Apoſtolicæ inſtitutioni ſeipſum ſubtraxiſſe videatur. Nam quod Apoſtolus dicens, *vnius vxoris virum*, iuxta atteſtationem SS. Patrum, [* Hic liber non cenſetur S. Cypriani.] ante ordinationem tantùm, non poſt ipſam, eſt intelligendum. Vnde S. Cyprianus * in lib. de XII. abuſionibus, dicit: *quod talis eſſe debeat Epiſcopus, vt ante Epiſcopatum vnam tantùm vxorem habuerit, non plures*. Vnde, & S. Hieronymus in Apologetico ad Pammachium: *Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, aut virgines eliguntur, aut vidui: vel certè poſt ſacer-* [S. Zacharias Papa. Epiſt. 1.] *dotium in æternum pudici*. Item, beatus Zacharias vir Apoſtolicus ſcribens ad S. Bonifacium Mogontiacenſem Archiepiſcopum, ita decreuit: *Cùm*, inquit, *tua fraternitas in Concilio* (Moguntiuo) *conſederit, eum* (Karolomanno) *excellentiſsimo viro: ſi quos repererit Epiſcopos, Presbyteros, aut Diaconos, contra Canones, vel ſtatuta Patrum exceſsiſſe, id eſt, in adulterio; vel, ſi plures vxores habuerunt; aut ſi ſanguinem Chriſtianorum, ſiue paganorum effuderunt, vel etiam alijs capitulis, quibus canonibus obuiaſſe repererit tua ſanctitas, nulla ratione, Apoſtolica auctoritate permittat* (eos) *ſacerdotio fungi: quia tales à ſuo proprio ore falſo nominantur ſacerdotes: & peiores, ac deteriores ſecularibus eſſe noſcuntur: qui, ſe neque à fornicationibus, neque à nefarijs matrimonijs abſtinent, neque ab hominum ſanguinis effuſione manus ſeruant innoxias. Quales ſe eſſe ſacerdotes exiſtimant; aut quid inde ſentiunt, dicente Deo: ſacerdotes mei ſemel nubant? Et Apoſtolus; vnius vxoris virum*, & cætera. *Et hoc, ante ſuſceptum ſacerdotium vti, licitum eſt. Nam, à die ſuſcepti ſacerdotij; etiam ab ipſo proprio coniugio prohibendi ſunt*. Vnde, & Hieronymus ad Vigilantium ſcribens teſtatur: *Eccleſia Orientis, & Aegypti, & Apoſtolica ſedes, aut virgines Clericos accipiunt, aut continentes: aut, ſi vxores habuerint, mariti eſſe deſiſtunt*. Quomodo enim iuxta eumdem Apoſtolum, vt prædictum eſt, ſe continerent, ſi cum coniugibus incontinentiam exercere deberent: quæ, quia contraria ſunt, nullatenus ſimul eſſe poſſunt?

Sed & hìc diligenter inſpiciendùm, quod Apoſtolus iuſſerit eligi ad ſacerdotium, non qui iam per incontinentiam filios generaret, ſed qui dudum filios adultos, & benè nutritos habuiſſet. Nota autem Apoſtolum, inobedientes, & vaniloquos nullatenus inter ſacros Ordines computaſſe: imò peritos ſacerdotes conſtitui præcepiſſe: ad hos vtique arguendos, qui vniuerſas domos ſubuertunt, docentes quæ non oportet, turpis lucris gratia: quos etiam durè increpari iubet, ne Iudaicis fabulis intendant, & mandatis [* auertentium ſe.] hominum * auerſantium à veritate. Vt illi, qui iuxta mandatum Pauli Samoſateni, ſiue Hebionis Iudaicam incontinentiam Chriſtianis ſacerdotibus licere dogmatizant.

Quid ergò mirum, ſi & noſter Apoſtolicus huiuſmodi inobedientes à ſacro officio dimouit; quos, & Apoſtolus durè increpari, non ſacris Ordinibus annumerari decreuit. Videſnè igitur quam ineuitabiliter ſint obſeruanda noſtri Gregorij ſtatuta: quæ à ſacratiſſimo fonte ſcripturarum videmus deriuata.

Sciendum autem Apoſtolum conſtituiſſe, vt ordinandi, ſiue ordinati, ſine crimine eſſent, non ſine peccato. Nam in mundo nullus, iuxta Auguſtinum, exceptis paruulis baptizatis ſine peccato conuerſatur, atteſtante [1. Ioan. 1.] ipſo dilectiſſimo Domini Ioanne: *Si dixerimus*, inquit, *quia peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt*. Item, [Iac. 3.] frater Domini Iacobus; *In multis enim offendimus omnes*. Multi autem ſine crimine reperiuntur. Vnde B. Auguſtinus in tract. XLII. ſuper Euangel. Ioannis teſtatur: *Scilicet plane*

nè

uè multi iuſti dicti ſunt ſine querela, quod intelligitur ſine crimine. Nulla enim querela iuſta eſt de his, in rebus humanis, qui non habent crimen. Crimen verò eſt peccatum graue accuſatione, & damnatione digniſſimum. Qui igitur tam graue admiſerit peccatum, iuxta Apoſtolum, ſacrum Ordinem obtinere non debebit. Vt autem hæc Apoſtolica inſtitutio de ſacris Ordinibus nobis euidentior fiat: beati Hieronymi expoſitionem ſuper eamdem conſiderare non pigeat, qui eam in libro contra Iouinianum ita dilucidat.

S Hieron. Lib. 1 c. 19. & 20.

*CAP. XVI. Sed & ipſa Epiſcopalis electio mecum facit. Non enim dicit; eligatur Epiſcopus, qui vnam ducit vxorem, & filios facit, ſed, qui vnam habuerit vxorem, & filios in omni ſubditos diſciplina. Certè confiteris, non poſſe eſſe Epiſcopum, qui in Epiſcopatu filios faciat. Alioquin, ſi deprehenſus fuerit, non quaſi vir tenebitur, ſed quaſi adulter damnabitur. Aut, permitte ſacerdotibus exercere opera nuptiarum, vt idem ſint Virgines, quod mariti: Aut, ſi ſacerdotibus vxores non licet tangere, in eo ſancti ſunt; quia imitantur pudicitiam virginalem. Sed & hoc inferendum. Si laicus, & quicumque fidelis orare non poteſt, niſi careat * officio coniugali: ſacerdoti, cui ſemper pro populo offerenda ſacrificia, ſemper orandum eſt. Si ſemper orandum eſt; ergò ſemper carendum matrimonio. Nam & in veteri lege, qui pro populo hoſtias offerebant, non ſolùm in domibus ſuis non erant, ſed etiam purificabantur, ab vxoribus ſeparati: & vinum, & ſiceram non bibebant; quæ ſolent libidinem prouocare. Eliguntur mariti in ſacerdotium. Non nego; quia non ſunt tanti virgines, quanti ſunt neceſſarij ſacerdotes. Numquid, quia in exercitu fortiſſimus quiſque eligendus eſt, idcircò non aſſumentur, & infirmiores, cum omnes fortes eſſe non poſſint? Si exercitus viribus tantùm conſtaret, & non etiam numero militum; abijcerentur imbecilliores. Nunc & ſecundarum, & tertiarum virium gradus aſſumitur, vt turba, & numero exercitus compleatur.*

* C. R. vacet ab.

Leu. 10.

Et quomodo, inquies, frequenter in ordinatione ſacerdotali ſacerdos Virgo negligitur, & maritus aſſumitur? quia fortè, & cætera opera non habet Virginitati congruentia: Aut virgo putatur: & non eſt: aut eſt Virginitas infamis: aut certè ipſa Virginitas ei parit ſuperbiam. Et, dum ſibi applaudit de ſola corporis caſtitate, virtutes cæteras negligit: non fouet pauperes: aut pecuniæ cupidior eſt. Euenit interdum, vt triſtior vultus, adductum ſupercilium, inceſſus pomparum ferculis ſimilis offendat populum. Et, quia nihil habet, quod reprehendat in vita, habitum ſolùm oderit, & inceſſum. Multi eliguntur non amore ſui, ſed alterius odio. In pleriſque ſuffragium meretur ſola ſimplicitas: & alterius prudentiæ, & calliditati, quaſi malitia opponitur. Nonnumquam errat, plebis vulgique iudicium: & in ſacerdotibus comprobandis vnuſquiſque ſuis moribus fauet: vt, non tam bonum, quàm ſui ſimilem quærat Præpoſitum. Euenit aliquoties, vt mariti, quæ pars maior in populo eſt, maritis quaſi ſibi applaudant: & in eo ſe arbitrentur minores non eſſe Virginibus, ſi maritum Virgini præferant.

Dicam aliquid, quod forſitan cum multorum offenſa dicturus ſum: ſed boni mihi non iraſcentur: quia eos peccati conſcientia non remordebit. Interdum hoc & Pontificum vitio accidit: quia non meliores, ſed argutiores in clerum eligunt: & ſimpliciores quoſque, atque innocentes inhabiles putant: vel affinibus & cognatis quaſi terrenæ militiæ officia largiuntur; ſiue diuitum obediunt iuſſioni: quodque his peius eſt, illis clericatus donant gradum, quorum ſunt obſequijs deliniti. Alioqui, ſi iuxta ſententiam Apoſtoli, non erunt Epiſcopi, niſi mariti, ipſe Apoſtolus, Epiſcopus eſſe non debuit; qui dixit: Volo autem omnes eſſe, ſicut ego ſum. Et, Ioannes indignus hoc gradu exiſtimatur. Et, omnes virgines, & continentes, quibus quaſi pulcherrimis gemmis Eccleſiæ monile decoratur. Epiſcopus, & Presbyter, & Diaconus non ſunt meritorum nomina, ſed officiorum. Nec dicitur: ſi quis Epiſcopatum deſiderat, bonum deſiderat gradum: ſed bonum opus deſiderat, quòd, in maiori ordine conſtitutus, poſſit, ſi velit, occaſionem exercendarum habere virtutum.

1. Cor. 7.

1. Tim 3.

*Oportet ergò Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, vt nulli vitio mancipatus ſit: Vnius vxoris virum, qui vnam vxorem habuerit, non habeat. Sobrium, ſiue vt melius in Græco dicitur, vigilantem, id eſt, Niphalcon. Pudicum: hoc enim ſignificat * Sophrona, Ornatum & caſtitate, & moribus. Hoſpitalem; vt imitetur Abraham, & cum peregrinis, imò in peregrinis Chriſtum ſuſcipiat. Doctorem: nihil enim prodeſt conſcientia virtutum frui: niſi & creditum ſibi populum poſſit inſtruere: vt valeat exhortari in doctrina: & eos qui contradicunt, redarguere. Non vinolentum: quia qui ſemper in ſanctis Sanctorum eſt, & qui offert hoſtias, & vinum, & ſiceram non bibit, quia in vino luxuria eſt. Sic bibat Epiſcopus, vt an biberit, ignoretur. Non percuſſorem, id eſt, qui conſcientias non percutiat ſingulorum: Neque enim pugilem deſcribit ſermo Apoſtolicus: ſed Pontificem inſtituit, quid facere non debeat. docet nunc è regione, quid faciat: ſed modeſtum, non litigioſum, non cupidum, domum ſuam benè regentem; filios habentem ſubditos cum omni caſtitate. Vide, quanta pudicitia exigatur in Epiſcopo: vt, ſi filij eius impudici fuerint, ipſe Epiſcopus eſſe non poſſit: Et, eodem officio offendat Deum, quo offendit Heli Pontifex: qui corripuerat quidem filios; ſed, quia non abiecerat delinquentes, retrorſum cecidit, & mortuus eſt, lucerna Dei antequam extingueretur. Mulieres, ſimiliter pudicas: & reliqua. In omni gradu, & ſexu tenet pudicitia principatum. Cernis igitur, quod Epiſcopus, Presbyter, Diaconus non ideo ſint beati, quia Epiſcopi, vel Presbyteri ſint, aut Diaconi: ſed, ſi virtutes habuerint nominum ſuorum, & officiorum. Alioquin ſi Diaconus ſanctior Epiſcopo ſuo fuerit, non ex eo, quod inferior gradu eſt, apud Chriſtum deterior erit; abſit vt Stephanus Diaconus, qui primus martyrio eſt coronatus, minor futurus ſit in regno cælorum multis Epiſcopis, & Timotheo, ac Tito: quos, vt ſubijcere non audeo, ita nec ante ponere.* Hucuſque Hieronymus,

* C. R. * Sophron. Gen. 18.

Leu. 10.

1. Reg 4.

Qui, quantæ auctoritatis fuerit, etiam apud Epiſcopos Apoſtolicæ ſedis decreta Beati Gelaſij Papæ ſatis inſinuant. * quia, inter authenticas, & canonicas ſanctiones opuſcula ipſius recipienda decernunt. Sicut & S. Cypriani, Ambroſij, Auguſtini opuſcula, ſiue tractatus, & reliquorum SS. Patrum, qui nec in fide, nec in prædicatione, à S. Romana Eccleſia deuiarunt: ſed in eius communicatione vſque ad finem vitæ perdurarunt. In tantum namque Beatus Gelaſius in prædictis decretis auctoritatem S. Hieronymi no-

B. Gelaſius I. in Decr. de Apocryph. ſcriptuſis.
* qua.

nobis commendat, vt aliorum opuſcula, iuxta eius iudicium recipienda, vel reſpuenda eſſe, ibidem decernat. Quicumque igitur debitam obedientiam Apoſtolicæ ſedi impendere voluerit, nullatenus vel huiuſmodi SS. Patrum ſingularibus ſententijs repugnabit. Hucuſque ſufficiat dixiſſe, quod Apoſtolus exigat à ſacerdotibus. quod, quicumque fideliter perſpexerit: nequaquam ſtatuta noſtri Apoſtolici obliteranda iudicabit, quæ, nec aliquis contemnere poterit, niſi & ipſorum Apoſtolorum ſententijs repugnare velit: quibus ipſa veritas in Euangelio fideliſſimè promittit: *Verumtamen dico vobis, terra Sodomorum remiſsius erit in die iudicij*; quàm illis, qui ſermones veſtros non receperunt.

Matth. 11. Luc. 10.

CAP. XVII.

Quartum autem noſtri Apoſtolici decretum præcipit; vt populus clericorum officia non recipiat, quos ſacris canonibus, imò Euangelicis, & Apoſtolicis inſtitutionibus aduerſari percipiat. Videlicet, quos iuxta cenſuram SS. Patrum damnatos in propriam eorum perniciem altari miniſtrare videat. Nempe Antiochenum Concilium à ſacratiſſimo Chalcedonenſi Concilio, vt prædiximus indubitanter roboratum: Officia damnatorum clericorum à populis recipi, diſtrictiſsimè prohibet, ſcilicet vt etiam ab Eccleſia abijciendos eſse iudicet; qui illis clericis ſaltem communicauerint, quos interdum ſibi miniſterium vſurpare cognouerint. Sic enim quartum eiuſdem Concilij caput teſtatur: *Si quis Epiſcopus damnatus à Synodo, vel Presbyter, aut Diaconus à ſuo Epiſcopo, auſi fuerint aliquid de miniſterio ſacro contingere: ſiue Epiſcopus, iuxta præcedentem conſuetudinem, ſiue Presbyter, aut Diaconus, nullo modo liceat ei, nec in alia Synodo reſtitutionis ſpem, aut locum habere ſatisfactionis. Sed et communicantes ei omnes abijci de Eccleſia oportet, et maximè, ſi poſtquam didicerint aduerſus memoratos prolatam fuiſse ſententiam, eis communicare tentauerint.*

Apud Grat. 11. q. 3. c. 6.

Iuxta huius capitis tenorem, ſancti Patres, qui in * Chalcedone ſacratiſſimos Canones promulgauerant, omnes communicatores cuiuſdam damnati Timothei præſulis Alexandrini excommunicatos eſse cenſuerunt, qui Leoni Imp. pro eodem Timotheo conſulenti hoc modo reſcripſerunt: *Eos etiam qui eum ſcirent Timotheum fuiſse damnatum, communicare illi ſine periculo crediderunt, extraneos eſſe à Dei Eccleſia iudicamus: ſecundum conſequentiam regularem nulla eis venia, nec ſpe reſtitutionis vllo modo remanente: ſicut tertia, & octogeſima regula de talibus apertè decreuit, cuius initium eſt; ſi quis Epiſcopus à Synodo, & reliqua.* Quapropter & noſter Apoſtolicus meritò populis officia huiuſmodi clericorum prohibuit: Eorum, inquam, quos non tam ipſe damnauit, quàm à SS. Patribus iam dudum damnatos eſſe, monſtrauit.

* De Timotheo Aeluro lege Baroniũ Tom. 6. Anno Chriſt. 457. Nu. 12. & ſeqq & Anno 460. & 475. 476. 477. Hęc, quæ hic citat Bernald. nõ ſunt Patrum Concilij Chalcedonenſis, ſed Epiſcoporũ quorundam in Epiſtola ad Leonem Imp. quæ cum alijs Epiſtolis ab illuſtribus perſonis pro Concilio Chalcedonẽſi ſcriptis, habetur ad calcem Cõcil. Chalcedonẽſ. Tom. 2. Concil. nouæ edit. Colon. fol. 161 col. 2. Epiſtola 1.

Præterea Sanctiſſimus Papa Alexander à Beato Petro quintus, qui potiùs in camino ignis concremari, quàm mentiri fortiſſimus athleta delegit: Ipſe, inquam, nec loquendum eis eſſe teſtatur: quibus vel Epiſcopus pro ſceleribus eorum ſentitur aduerſus. Et hoc, ex ipſius principis Apoſtolorum auctoritate confirmat, ita dicens, cap. 6. *Beatus * Petrus qui in ordinatione ſancti prædeceſſoris noſtri Clementis inſtruens clerum, & populum, ait: Si inimicus fuerit Clemens alicui pro actibus ſuis, vos nolite expectare, vt ipſe vobis dicat; cum illo nolite amici eſſe: ſed obſeruare prudenter debetis, & voluntati eius abſq; * commutatione obſecundare, & auertere vos ab eo; cui ipſum ſentitis aduerſum: ſed nec loqui his, quibus ipſe non loquitur: vt vnuſquiſq; qui in culpa eſt, dum cupit omnium veſtrum amicitias feſtinet citiùs reconciliari ei, qui omnibus præeſt: & per hoc redeat ad ſalutem, cum obedire cœpit monitis præſidentis. Si verò qui amicus fuerit his, * quibus ipſe non loquitur, vnus eſt & ipſe ex illis, qui exterminare Eccleſiam Dei volunt. Et, cum corpore vobiſcum eſſe videatur: mente, & animo contra vos eſt: & eſt multò nequior hoſtis hic, quàm illi, qui foris ſunt, & euidenter inimici ſunt. Hic enim per amicitiarum ſpeciem, quæ inimica ſunt, gerit: & Eccleſiam diſpergit, ac vaſtat.*

* C. R. princeps Apoſtolorum.

* commonitione. Sic Rom. Ed.

* quibus ipſe amicus non eſt, & locutus fuerit his. Sic Rom. Ed.

Vbi ergò ipſe princeps Apoſtolorum, tam diſtrictè prohibet, ne quis eis ſaltem loquatur, qui Apoſtolicis inſtitutis non obſecundare deprehenduntur: ibi etiam euidentiſſimè vetat, ne populus Miſſas, & reliqua huiuſmodi officia ab eis recipiat. *Mos enim populi Dei*, iuxta Auguſtinum, *pro lege tenendus*, comprobat nobis cum canonibus, vt populus cuiuſcumque ſacerdotis miſſas audiat, eius etiam ſingulis ſalutationibus in miſſa reſpondeat. Quapropter populus huiuſmodi præuaricatorum Miſſas nullatenus recipiet, ſi ipſius principis Apoſtolorum ſententiam obſeruare volet.

S. Auguſt. Epiſt. 86. ad Caſulanum

CAP. XVIII.

Sanctiſſimus Papa Gregorius ſcribens ad Reges Francorum, de huiuſmodi ſacerdotibus, Canonum contemptoribus. Cap. C * XXX. V. teſtatur: *quod regnum ex culpa talium ſacerdotum prægrauetur*. Et poſt pauca ſubiungit: *Maior*, inquit, *metuenda eſt locis illis calamitas, vbi tales interceſſores ad locum regiminis adducuntur: qui, Dei magis in ſe iracundiam prouocent: quàm per ſemetipſos populis placare debuerant.*

* C. R: LXXV. S. Greg. M. lib. 7. Epiſt. 116.

Iure igitur noſtri temporis Gregorius populum huiuſmodi præſumptorum officia recipere prohibuit: quos ſanctiſſimus eius æquiuocus, & regnum culpa ſua prægrauare, & Dei iracundiam in ſe magis prouocare aſſeruit, ſcriptum eſt enim: *qui auerterit aurem ſuam, ne audiat legem, execrabilis erit oratio eius.* Quo crimine omnes obligantur, quicumque canonibus, ac ſanctionibus obſtinato animo refragantur. Vnde, & eorum officia meritò populis interdicuntur, quorum orationes omnipotens Deus non dico, non recipit, ſed execratur. Prou. 28.

Sed iam ad ipſum vas electionis veniamus; qui & præſenti ſtatuto noſtri Apoſtolici conſonare non dubitatur. *Si is*, inquit, *qui frater nominatur inter vos, eſt fornicator, aut auarus, aut idolis ſeruiens, aut maledicus, aut ebrioſus, aut rapax, cum eiuſmodi, nec cibum ſumere*. Videlicet, qui nolunt, iuxta Eccleſiaſticas ſanctiones, emendari: licèt certis, & publicis criminibus ſint obligati. 1. Cor. 5.

Item ad Theſſalonicenſes: *Denuntiamus au-* 2. Theſ. 3.

*autem vobis fratres, in nomine Domini noſtri
IESV Chriſti, vt ſubtrahatis vos ab omni fra-
tre ambulante inordinatè, & non ſecundùm tra-*
Ibid. *ditionem, quam acceperunt à nobis*. Et paulò
poſt: *Si quis non obedit verbo noſtro, per epi-
ſtolam hunc notate; & ne commiſceamini cum
illo, vt confundatur*. Cum quibus igitur Apo-
ſtolus fideles, nec corporalem cibum ſumere
permittit: & à quorum conſortio fideles di-
ſcedere præcipit, de eiſdem Apoſtolicæ in-
ſtitutionis contemptoribus, & populo præ-
cipit noſter Apoſtolicus, vt eis ſaltem ad
Dominicam menſam non communicaret, &
eorum ſocietati ſe ſaltem eo tempore ſub-
traheret, cum illi contra fas, & ius ſacra my-
ſteria in perniciem ſuam vſurparent. Iuxta
1. Cor. 11. Apoſtolum enim: *quicumque dominicum pa-
nem, & calicem ſumit indignè, reus erit corpo-
ris, & ſanguinis Domini; & iudicium ſibi man-
ducat, & bibit*, quod, omnes faciunt, qui
fornicationem, vel auaritiam non ſolùm
exercere, ſed etiam obſtinato animo defen-
dere præſumunt. De quibus Apoſtolus di-
Gal. 5. cit: *Quoniam, qui talia agunt, regnum Dei
non conſequentur.*

Qui etiam pro eiſdem criminibus, iuxta
canonicas ſanctiones damnari interdictum ſi-
bi officium, temeraria vſurpatione frequen-
tant. Nempe ipſi, quos propriè vocamus
pœnitentes, licèt pro huiuſmodi criminibus
canonicæ diſciplinæ colla ſubmittant: non
tamen diuinis Sacramentis tam temerè ap-
S. Innocentius I. epiſt. 29. editio. Rom. Item de conſec. d. 3. de pœnitentibus vero. proximant: *Vnde*, iuxta ſententiam B. Inno-
centij Papæ; nec infirmos pœnitentes, vt re-
liquos ægrotantes, ſacro chriſmate vngi li-
cet: *Nam quibus*, inquit, (pœnitentibus)
*& reliqua negantur Sacramenta, quomodo vnũ
genus putatur poſſe concedi?* Nec ſibi ipſis dam-
nationem potiùs, quàm remiſſionem adqui-
rant: ſi eadem, tam indigni nondum ſanè
per pœnitentiam ad plenum purgati perci-
piant. Si igitur pœnitentes, etiam Cano-
nicè pro criminibus ſuis ſatisfacientes, diui-
nis Sacramentis iudicantur indigni; quantò
magis illi, qui non pœnitere, ſed culpas ſuas
iam dudum publicatas pertinaciter defende-
* C. R. canonibus. re conantur? qui, & * obſtinato animo re-
ſiſtentes, etiam Spiritum ſanctum blaſphe-
mare probantur. Sic enim B. Damaſus Pa-
pa in epiſtola ad S. Aurelium Carthaginen-
25. q. 1. c. 5. Violatores. ſem Archiepiſcopum teſtatur: *Violatores*, in-
quit, *Canonum voluntarij, grauiter à SS. Pa-
tribus iudicantur: & à ſancto Spiritu, (cuius
inſtinctu, ac dono dictati ſunt) damnantur: quo-
niam blaſphemare Spiritum ſanctum non incon-
gruè videntur: qui contra eoſdem ſacros Cano-
nes, non neceſſitate compulſi, ſed libenter, vt
miſſum eſt, aut proteruè agunt, aut loqui præ-
ſumunt, aut facere volentibus, ſponte conſen-
tiunt. Talis enim præſumptio manifeſtè vnum
genus eſt blaſphemantium Spiritum ſanctum.
Quia; vt iam prælibatum eſt, contra eum agit,
cuius nutu, & gratia, ſancti Canones editi ſunt.*

Itaque illi ſacerdotes, qui tam grauiſ-
ſimis criminibus ſunt obligati, imò, qui pro
eiſdem ſecundùm canonica inſtituta iam
ſunt damnati, nullatenus niſi in perniciem
ſuam ſacrificare poſſunt. Vnde, & illi non
* C. R. delinquerent. parum * deliquerunt, quicumque ipſis in
propriam necem ſacrificare vſurpantibus, per
ſolitas reſponſiones in miſſa ſcienter coope-
rati præſumerent. Non enim pro paruo cri-
mine haberetur, ſi quis alicui ſeipſum crude-
liter occidenti ſcienter cooperaretur. Sa-
pientiſſimè ergo noſter Apoſtolicus populum
huiuſmodi præſumptorum vſurpationibus in-
tereſſe prohibuit: quas non ſolùm doctori-
bus earum: ſed & receptoribus pernicioſas
eſſe non ignorauit. Sic enim ipſe Dominus
à Core, eiuſque ſequacibus ſacrificandi offi-
cium vſurpantibus: reliquos filios Iſraël di- Num 16.
ſcedere præcepit, ne peccatis eorum inuolue-
rentur: ſicque crudeliſſima morte, cum ei-
ſdem damnari mererentur. Nam ipſi hære- Ibid.
ſiarchæ, videlicet, Core, Datan, & Abiron,
cum vniuerſa eorum ſubſtantia viui ad infer-
num ex improuiſo deſcenderunt. Sequaces
verò eorum per ignem egreſſum à Domino
penitus comburi meruerunt. Horum igitur
ſubitaneam, & ſeueriſſimam vltionem illi
diligenter attendant, qui contra Apoſtolica
præcepta, interdictum ſibi ſacerdotale offi-
cium obſtinata temeritate vſurpant, 2. Reg 6.

Nec ocioſè mortem Ozæ conſiderent,
qui, cum Dauid arcam Domini de Phili-
ſtijm in nouo plauſtro reduceret: Domino
percuſſus interiit, eò quod arcam, licèt iam
caſuram, manu ſuſtentare præſumpſerit. Si
enim ille meritò perijt; qui temerè quidem,
ſed benignè arcam Domini tantùm tetigit:
quantò magis ille, qui contra fas, & ius ip-
ſum Corpus Domini contrectare, ſibique in-
corporare præſumit indignus?

CAP. XIX.

Quidam tamen ſatis imperitè noſtro
Apoſtolico obijciunt quartum Gangrenſis
Concilij capitulum: *Quicumque diſcernit à
presbytero, qui vxorem habuit, quod non opor-
teat eo miniſtrante, de oblatione percipere, ana-
thema ſit*. Hoc etiam caput, iuxta Petri
Apoſtoli atteſtationem in ſuam ipſorum per-
niciem deprauantes, ita pronuntiant. *Qui- 2. Pet. 3.
cumque recuſauerit Miſſam coniugati presbyteri,
anathema ſit*. Scilicet vt eos anathematiza-
tos eſſe demonſtrent, qui Apoſtolicis inſti-
tutis obedientes, incontinentium presbyte-
rorum miſſas recipere detrectent. Sed fru-
ſtra. Nam prædictum caput illos tantùm
anathematizat, qui reſpuunt presbyteri ob-
lationem: non, qui modò habet: ſed qui
quondam habuit vxorem. Eo enim tempo-
re, vt prologus Gangrenſis Concilij teſtatur,
erant hæretici ſectatores cuiuſdam * Euſta- * Euſtathij.
ſij, qui legitimas nuptias, quaſi mortale
crimen condemnabant: aſſerentes, nullum
in coniugali gradu poſitum ſpem habe-
re apud Deum. Vnde, & oblationes pre-
sbyterorum, etiam ante ordinationem legi-
timè coniugatorum reſpuiſſe traduntur.
Quippe legitimum coniugium pro mortali
crimine deputantes, quale etiam, ſi quis hoc
tempore perpetraſſe detegitur, altari mini-
ſtrare iuxta canones non permittitur. Meri-
tò igitur anathematizati ſunt ijdem hæreti-
ci dogmatizantes contra illud Apoſtoli: *Si
acceperis vxorem, non peccaſti*. Et illud: *Opor-* 1. Cor. 7.
tet Epiſcopum vnius vxoris eſſe virum. Sæpe 1. Tim. 3. Tit. 1.
poſitum autem noſtri Apoſtolici ſtatutum,
nulli prohibet audire Miſſam illius presby-
teri, qui iuxta Apoſtolicam permiſſionem,
ante ſacrum Ordinem, vnam tantùm vxo-

rem habuit: quaodo, & ſine crimioc vxorem ducere potuit, ſed illius presbyteri, qui contra Apoſtolum, in crimiue fornicationis deregitur iacere: quem ipſi Apoſtoli, & reliqui ſancti Patres, ſucceſſorque eorum noſter Apoſtolicus à ſacratiſſimo officio ſegregauere. Igitur quicumque huiuſmodi presbyterorum Miſſas reſpuit, oullateous tamen ſuperiori

* Euſtathianorum.

* Euſtaſianorum anathemati ſubiacebit, cùm optimè Apoſtnlo conſentiat: qui & ſacerdotibus contioentiam indicit: & fideles, præuaricatoribus ſermonum eius admiſceri non permittit.

Notandum autem quod ooſter Gregotiu iuxta SS. Patrum ſtatuta priùs iucontioentes presbyteros officio priuauit. Poſtmodum populo, oe eorum officia reciperet, interdixit, Vnde, non tam iucoutinentium, qoàm pro incontinentia damuatorum Miſſas audire prohibuit. Ne, & populus iuxta Antiochenum Coocilium ſub excommunicatione poneretur, ſi eorum officia recipere præſumeret. Ipſe autem Spiritus ſanctus per Samuelem Prophetam docet populum, vt Canooicis inſtitutiooibus uoſtri Apoſtolici potiùs obediat: quàm huiuſmodi præſumptorum ſacrificia in periculum ſuum recipiat.

1. Reg. 11. Dicit enim ſcriptura· *Melior eſt obedientia, quàm victimæ: & auſcultare, magis, quàm offerre adipem arietum, quoniam quaſi peccatum ariolandi eſt, repugnare: & quaſi ſcelus idololatriæ, nolle acquieſcere.* Igitur populus, Apoſtolicis iuſtitutis obediens, inobedientium ſacerdotum * officia, vel ſacra meritò recuſat, ne & ipſe crimeu idololatriæ per inobedientiam iucurrat. Idem Dominus alibi

* C. R. ſacrificia.

Matth 9. Eccleſ 30. proteſtatur: *Miſericordiam volo, & non ſacrificium*: ſcilicet, vt quiuis placens Deo per obedientiam, potiùs animæ ſuæ miſereatur, cui potiſſimùm eſt miſerendum: quàm, cum inobedientia, vel per ſe, vel per alium Domiuo offerat ſacrificium.

Libet autem conſiderare, quàm clementer noſter Apoſtolicus, etiam ipſos contemptores canonum, in ſuperioribus ſtatutis tractarit, quos tantùm à tali officio remouit: quod tamen nullatenus, niſi in perniciem ſuam celebrare poſſent: ſi Canonicis ſanctionibus repugnantes, ipſum Spiritum ſanctum blaſphemare non deſiſtereot. Ipſorum ſanè diuturnā obſtioatiouem iam dudum actiùs plectendam nondum debita ſeueritate puniuit: ſed illos, vt ſaltem adhuc redirent ad cor, paterno affectu expectauit, vt vel in hoc ſuam damuatiouem cognoſcere vellent, cùm populum à recipiendis eorum officijs iuſtiſſimè prohibitum, negare nou poſſent.

C A P. X X.

Fortaſſis autem aliquis dicat: cur noſter Gregorius, tam contraria noſtræ conſuetudini ſtatuta obſeruari præceperit? Cur non potiùs noſtram conſuetudinem, quaſi miſericordi diſſimulatione toleraret? Sed ille audiat quid Beatus Leo Papa, qui ſacratiſſimo Chalcedonenſi Concilio * præfuit, decernat: qui Anatolij Præſulis Conſtantinopolitani præſumptionem cohibens, ita pronuntiat: * *quod in reatum Romani Pontificis deputetur, ſi inſtitutio Canonum, eo non prohibente, & in hoc quaſi conniuente, alicubi violetur.*

* per Legatos.
* Epiſt 54. ad Martianum Auguſtum.
* Locus ſācti Leonis in eadem epiſtola nc habet.

Item ſanctiſſimus noſtri Apoſtolici homonymus ſcribens Victori Epiſcopo hanc terribilem, & generalem ſenteotiam protulit: * *Quiſquis ad hoc facinus,* (videlicet Simoniacæ, aut Neophyrorum hæreſeos) *emendandum, officij ſui conſideratione, vehementer non arſerit, cum ipſo ſe non dubitet habere portionem: à quo priùs hoc piaculare flagitium ſumpſit exordium.* Igitus & ille oihilominus Hebionis hæreſiarchę particeps eſſe deregitur quicumque pro debito officij, illius hæreſim, id eſt Iudaicam incootinētiam modernis ſacerdotibus prohibere non ſtuduerit.

Ad meum tendit reatum, ſi pater patrum, regulæ ſanctionum, quæ in ſynodo Nicæna ad totiùs Eccleſiæ regimē, ſpiritu Dei inſtruente, ſunt condita, ma (quod abſit) conniuēte, violentur; & maior ſit apud me vnius fratris voluntas, quàm vniuerſæ domus Domini communis vtilitas.

Ipſa quoque ſacratiſſima Concilia, ex quibus ſtatuta noſtri Apoſtolici profluxerant, adeo amplexa ſunt ſancti Patres, vt, ſicut ipſorum ſcripta teſtantur, potiùs ſeipſos diuerſis tormentis affligi, imò ſe potiùs crudeliter occidi permitterout, quàm violatoribus earumdem ſaoctionum conſentire vellent. Ob hanc cauſam magnus Athanaſius Patriarcha Alexandrinus poſt diuerſas calamitates in exilium deportatur. Ob hoc etiam Felix Papa Romanus ab Epiſcopatu * depoſitus Martyrio legitur coronatus: & multi eius Presbyteri, Diacones, & reliqui ex clero etiam iotra Eccleſiam ob eamdem cauſam, heu, crudeliſſimè occiſi leguntur: videlicet, quia ſectatoribus Arij in violatione Nicæni Concilij aſſeotire nolebant. Hæc autem & huiuſmodi ionumerabilia ex Eccleſiaſticis hiſtorijs affatim colligere poteris.

* S Gregor. Reg. epiſt. lib. 10 ep 3a
* C. R. expulſus.

Dicat ergo quis quomodo noſter Apoſtolicus ſine ſuo periculo, vel potiùs exitio negligere poſſet, quin tam ineuitabilium ſanctionum non dico violatoribus, ſed impugnatoribus ex debito officij ſui obuiaret: quibus ipſos ſanctos Patres etiam vſque ad ſanguinem reſtitiſſe non ignoraret? Quamuis enim modo quidam non tam apertè cum Ario, & reliquis hæreſiarchis fidem ſanctorum Patrum impugnent: tamen eorum moralibus ſtatutis cum ipſa quidem fide per eoſdem ſanctos Patres eodem tempore, eadem ſubſcriptione roboratis obſtinatè reſiſtunt: quæ, & cum eadem fide ex ſacratiſſimo fonte ſcripturarum emanauerunt: ſed in hac eorum neſandiſſima rebellione, etiam ipſam fidem ſanctorum Patrum probantur annullare: cùm in authenticis ſanctionibus auctoritatem illorum pro nihilo ducant: qui & fidem ſua auctoritate confirmauerant. Nullatenus ſanè alicui fides ſanctorum Patrum proderit, qui eorum Canonicis, atque moralibus præceptis nou obedire, ſed pertinaciter reſiſtere ſtuduerit. Nam, vt Iacobus frater Domini teſtatur; Iac. 2.
Fides ſine operibus mortua eſt; qualem & dæmones habere fatetur. Non ergo minùs eſt reſiſtendum pertinacibus authenticarum inſtitutionum impugnatoribus, quàm ſacræ fidei violatoribus; cùm & dæmonibus aſſimilentur quicumque inſtitutionem ſanctorum Patrum iu fide tantùm, non etiam in conuerſatione pro viribus ſuis ſectantur, quia & culpam, quam humanum fuit committere, diabolico inſtinctu non timent pertinaciter defendere.

Amplius: Ipſum vas electionis in ſua perſona omnibus Eccleſiaſticis Paſtoribus dicit: *Si euangelizauero, non eſt mihi gloria. Neceſſitas enim mihi incumbit. Væ enim mihi eſt,*

ſi

ſi non euangelizauero, quomodo igitur noſter Apoſtolicus iſtud *væ* ſubterfugere poſſet, ſi gregem ſibi commiſſum iuxta ipſius Apoſtoli præcepta, inſtituere negligeret? ſanctus etiam Spiritus per Ezechielem Prophetam cuilibet Paſtori terribilem proponit conditionem: *Si*,
Ezech 3. inquit, *non dixeris peccatori, morte morieris, & oſtenderis, vt recedat ab iniquitatibus ſuis: ipſe quidem in peccatis ſuis morietur: ſanguinem autem eius de manu tua requiram. Si autem dixeris, & ille contempſerit, & non obedierit: ille, in ſceleribus ſuis morietur. Tu autem animam tuam liberabis*. Hac quidem translatione
S. Auguſt. in Pſal. 49. ſanctus Auguſtinus in ſermone de Pſalmo 49. vtitur: ſtatimque ſuis auditoribus ſubiungit: *Dico vobis, libero animam meam. In magno enim ſum, non periculo, ſed exitio conſtitutus, ſi tacuero*. Satis ergo patet, quàm immeritò quidam noſtro Apoſtolico pro ſuperioribus ſtatutis indignentur: qui tam ineuitabili neceſſitate coactus, eadem inſtituiſſe detegitur, videlicet ne propriæ mortis crimen incurreret: ſi non ex debito officij ſui inſtituere negligeret.

C A P. XXI.

Præterea ſi ob hoc noſtro Apoſtolico indignari ſatagunt, cur non potius illis CCC. XVIII. SS. Patribus in Nicæa congregatis: & DC.XXX. Patribus in Chalcedone congregatis, vel coadunatis indignantur: qui, vt prædictum eſt, contra Simoniacos, & incontinentes altaris miniſtros multò acriores ſententias protulerunt, quàm noſter Apoſtolicus? Indignentur ſanè ſanctiſſimo Papæ Clementi, qui & martyrio ſuo decreta confirmauit: quem, ipſe Princeps Apoſtolorum ſibi ſucceſſorem deſtinauit. Legitur enim in decretis eius capit. 46. quod incontinentes penitus ab altaris officio remouerit: quod etiam cohabitationem extranearum fœminarum Clericis prohibuerit: quod violatores huius inſtitutionis prorſus anathematizauerit. Indignentur etiam beatiſſimo Papæ Silueſtro, qui in Apoſtolica ſede conſtitutus incontinentiam totius mundi preſbyteris, vt prædictum, prohibuit: & omnes huic decreto repugnantes in perpetuum damnandos eſſe decreuit. Indignentur etiam beatæ memoriȩ Damaſo Papæ, cuius auctoritate ſecunda vniuerſalis Synodus Conſtantinopolitana legitur roborata. Item, ſanctiſſimo Papæ Leoni, Chalcedonenſium canonum doctori: quorum vterque eadem, & Apoſtolica auctoritate in decretis ſuis: Ille quidem cap. 4. hic autem quinto ita generaliter decreuere: *Omnia decretalia cunctorum prædeceſſorum noſtrorum conſtituta, quæ de Eccleſiaſticis ordinibus, & canonum promulgata ſunt diſciplinis: ita ab omnibus Epiſcopis, ac cunctis generaliter ſacerdotibus cuſtodiri debere mandamus: vt, ſi quis in illa commiſerit, veniam ſibi deinceps nouerit denegari.* Indignentur etiam ſanctiſſimo noſtri Apoſtolici æquiuoco, qui ſub generali anathemate damnauit omnes à ſacratiſſimis IV. Concilijs diſſentientes. Sed cùm nullus ſanæ mentis huiuſmodi ſanctorum Patrum ſententijs indignetur, patet euidentiſſimè, quàm irrationabiliter quidam noſtri Apoſtolici inſtitutis indignentur? In quorum promulgatione nullatenus à ſanctis Patribus diſcrepauit: excepto in hoc tantùm, quod non tam ſeuerè, vt illi, contemptoribus Canonum obuiauit. Illos enim clericos officio tantùm priuauit: quibus ſancti Patres non modò officium, ſed & veniam, & Eccleſiaſticam communionem denegauere. Nil denique noui noſter Apoſtolicus nobis obſeruandum iniunxit, quod, etiam ſi feciſſet, non tamen ſine periculo eius contemni præceptum poſſet. Nam Apoſtolica ſedes ex diuina confeſſione hunc ſemper obtinuit, & obtinebit primatum, vt totius mundi Eccleſias non ſolùm antiquis inſtitutis, ſed etiam nouis diſponat, prout diuerſorum neceſſitas temporum expoſtulat: *Cogunt enim*, ait Auguſtinus ad Bonifacium, *multas inuenire medicinas multorum experimenta morborum.* Hoc vtique diuerſa Romanorum Pontificum decreta teſtantur, in quibus ipſi diuerſis temporum neceſſitatibus conſuluiſſe leguntur.

C A P. XXII.

Incaſſum autem publici contemptores Apoſtolicæ inſtitutionis, inducias ſuæ damnationis a noſtro Apoſtolico quærunt: quos, vt prædictum eſt, SS. Patres abſque omnibus inducijs damnauerunt. In dubijs enim rebus, licèt veris, nondum tamen publicatis, neceſſariò conceduntur induciæ: vt, iuxta ſanctiones Apoſtolicorum virorum, Felicis, & Iulij, & reliquorum, ipſe accuſatus poſſit ſe contra accuſatores pleniter præparare ad abluenda crimina. Vnde & B. Eleutherius à B. Petro duodecimus, in decretis ſuis, cap. 1, teſtatur: *Induciæ non modicæ ad inquirendum dandæ ſunt, ne aliquid præproperè agi à quacumque parte videatur, quia per ſubreptionem multa proueniunt.* Iure ergo illi abſque inducijs damnantur, qui culpam ſuam iam dudum à SS. Patribus definitè damnatam non negare, ſed publicè contra Apoſtolica ſtatuta conantur defenſare. Nempe B. Gregorius ab omni Catholico paſtore meritò imitandus, contemptores ſedis Apoſtolicæ, etiam ante peractam culpam ſolebat excommunicare. Sic enim Maximum per ambitionem Salonitano Epiſcopatui intronizatum, & omnes eius ordinatores excommunicauit: quos eadem excommunicatio nondum peracta culpa, pro qua excommunicati ſunt, obligauit. Nam priuſquam idem Maximus ordinaretur, ſub excommunicatione prohibuit S. Gregorius: ne hoc * præſumerent. Quod præceptum contemnentes Epiſcopi, cùm ordinarent eumdem * C.R. præſumeretur. Maximum, ante peractam ordinationem, erant excommunicati, iuxta atteſtationem ſancti Gregorij: ſcribit enim in epiſtola ad
Li 3. ep. 20. * C. R. Maximum. eumdem * præſumptorem ita deteſtans eius conſecrationem: *Quam rem*, inquit, *nos conſecrationem dicere nullo modo poſſumus, quæ, ab excommunicatis eſt hominibus celebrata.* Non enim poſt ordinationem excommunicandos, ſed in ipſa ordinatione dixit excommunicatos; ſic, idèm Apoſtolicus per Subdiaconem ſuum Natalem Salonitanum Epiſcopum abſ-
Lib. 2. epiſt. 14. 15. & 16. que inducijs, ſi præcepto eius non obediſſet, pallio, & communione cenſuit priuandum eſſe. Sic, inquam, ipſe, & reliqui, eiuſdem ſedis Epiſcopi, quoſlibet, & abſque inducijs, damnauerunt: qui, aliquam rem ſub excommunicatione, vel officij ſuſpenſione prohibitam,

Digitized by Google

tam, temerari vſurpauerunt. Has igitur, & huiuſmodi rationes moderni præſumptores cautè conſiderent, nec deinceps iniuſtè ſe abſque inducijs damnatos eſſe exiſtiment.

C A P. XXIII.

Forſitan autem aliquis adeò delirat, vt ſubditos cuiuſlibet Epiſcopi per ipſum tantùm, non per Romanum Pontificem damnari poſſe dicat. Sed illi, ipſa veritas in Euangelio contradicit: quæ, B. Petro principaliter, inter reliquos Apoſtolos, hoc priuilegium conceſſit: *quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis*. Qui enim generaliter omnes Apoſtolicæ poteſtati ſubiecit: nullo modo alicuius Epiſcopi ſubditum excepit. Vnde idem Apoſtolus, & à ſenioribus ſui temporis, id eſt, Presbyteris, ſiue Epiſcopis, & ab eorum ſubditis obedientiam generaliter exegit: cùm tam ſubditis, quàm Prælatis, tam fœminis, quàm viris, ſpecialia viuendi præcepta in epiſtolis ſuis tradiderit. Quod, incaſſum ipſe faceret: ſi non generaliter omnes eius inſtitutioni obedire deberent. (Math. 16.)

Beatus quoque Anacletus ab ipſo Principe Apoſtolorum preſbyter ordinatus, in decretis ſuis cap. 111. teſtatur: *Sacroſancta Romana, & Apoſtolica Eccleſia, non ab Apoſtolis, ſed ab Ipſo Domino noſtro primatum obtinuit: ſicut ipſe B. Petro Apoſtolo dixit: Tu es Petrus*, & reliqua. Ergo hæc Apoſtolica ſedes, cardo, & caput omnium Eccleſiarum à Domino, non ab alio eſt conſtituta. Et ſicut cardine oſtium regitur: ſic huius ſanctæ ſedis auctoritate omnes Eccleſiæ Domino diſponente, reguntur.

Item B. Gelaſius, doctor Apoſtolicus cap. 11. *Cuncta per mundum nouit Eccleſia, quod ſacroſancta Romana Eccleſia, de omni Eccleſia fas habeat iudicare: nec cuiquam de eius liceat iudicare iudicio. Si quidem ad illam de qualibet mundi parte appellandum eſt; ab illa autem nemini appellare permiſſum eſt.*

* C. R. nemo ei appellare permiſſus.

Sed nec illa præterimus, quod Apoſtolica ſedes ſine vlla ſynodo præcedente, exſoluendi * quos oportuit, habuerit facultatem. Et hoc nimirum pro ſuo principatu, quem B. Petrus Apoſtolus Domini voce & renuit, & ſemper retinebit. His autem ſanctiſſimi Patres, Calixtus, Fabianus, Sixtus, Silueſter, Iulius, & reliqui innumerabiles adſtipulantur, qui àdeò amplexati ſunt * vnitatem, vt potiùs mori quàm mentiri deliberarent. Huius igitur priuilegij Auctoritate B. Simplicius Papa XLIX. Gregorium Mutinenſem Epiſcopum Rauennatis Archiepiſcopi ſuffraganeum, à ditione eiuſdem Archiepiſcopi penitus abſoluit. Et hoc ideo: quia idem Archiepiſcopus cum inuitum Mutinenſi cathedræ inthronizauit.

* C. R. quos Synodus iniqua damnauerat, & damnando nulla exiſtente ſynodo.

* C. R. veritatem.

Item S. Gregorius Honoratum Salonitanæ Eccleſiæ Archidiaconum, qui iam ex Archidiaconatu ad preſbyterium deuenit, inuito eius Epiſcopo, ad priſtinum gradum reduxit: depoſito quidem eo, quem idem Salonitanus Epiſcopus in locum eius ordinauit. Quapropter apertiſſimè deſipiunt, ſeque reos Apoſtolicæ auctoritatis efficiunt, quicumque eius poteſtati temerè præiudicant: cum cuiuſlibet Epiſcopi ſubditos non per Romanum Pontificem, ſed tantùmmodò proprium antiſtitem ligari, vel ſolui poſſe confingant. (Lib. 2. epiſt. 14. 15. & 16.)

Præterea B. Leo Papa, qui quartam vniuerſalem Synodum Chalcedone congregauit: Item Vigilius Papa, ſub quo quinta vniuerſalis Synodus Conſtantinopolim conuenit: Item beatus Pater Gregorius; hi, inquam, ſinguli, eadem auctoritate præcipui, penè eadem voce in decretis ſuis veriſſimè teſtantur hoc modo: *Sancta Romana Eccleſia vices ſuas ita alijs impertiuit Eccleſijs, vt in partem vocata ſint ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis. Vnde liquidò demonſtratur, quod quilibet Epiſcopus nec ſuper gregem ſibi commiſſum tantam poteſtatem habeat; quantam præſul Apoſtolicus, qui, licèt curam ſuam in ſingulos Epiſcopos diuiſerit: nullo modo tamen ſeipſum, ſua vniuerſali, & principali poteſtate priuauit: ſicut nec rex ſuam regalem potentiam diminuit: licèt regnum ſuum in diuerſos duces, comites, ſiue iudices diuiſerit.*

Cùm igitur Domnus Apoſtolicus in omni Eccleſia tam principalem poteſtatem habeat, vt etiam inuito Epiſcopus cuiuſlibet Eccleſiæ, quæque in ea, iuxta Canonicas ſanctiones, poſſit diſponere: quis denegare poterit, quin vbique gentium tam ſubditos Epiſcoporum, quàm ipſos Epiſcopos Apoſtolicæ inſtitutiones contemptores damnare poſſit.

C A P. XXIV.

His autem rationibus & hoc declaratur, quod cuiuſuis Epiſcopi parochianus, potiùs Domno Apoſtolico, quàm proprio Epiſcopo obedire debet: cùm auctoritas proprij Epiſcopi nullatenus eum ab Apoſtolica damnatione valeat liberare: ſi Apoſtolicis præceptis inobediens extiterit. Et è contra: Domnus Apoſtolicus, ſi ei obedierit, eumdem ab omni violentia proprij Epiſcopi facillimè poterit defendere: videlicet vel ipſum parochianum eius ditioni penitus emancipando; vel Epiſcopum ab iniuria per correptionem, damnationem Apoſtolica auctoritate refrænando. Attendat ſanè cuiuſuis Epiſcopi ſubditus, ne vel proprio Epiſcopo contra Apoſtolica præcepta obediat in aliquo. Cùm ſanctus Gregorius Archidiaconum Salonitanum in locum Honorati iam depoſiti ſubrogatum depoſuerit, eò quòd idem proprio Epiſcopo, ſe in locum illius ordinari, poſt Apoſtolicam prohibitionem obedierit. Hinc etiam patet, quàm apertiſſimè illi deſipiant, qui dicunt, quod ſubditi cuiuslibet Epiſcopi, Apoſtolicæ ſedi nullatenus obedire debeant, ſi proprio antiſtiti obediant: cùm à S. Gregorio & ille meritò degradaretur, qui & per obedientiam Epiſcopi ſui Apoſtolicæ ſedi aduerſus fuiſſe deregitur. Nempe nullus debitam obedientiam proprio Epiſcopo exhibere poterit; niſi qui, & Apoſtolicæ ſedi principaliter obedire ſtuduerit. Omnis enim, qui vult eſſe Epiſcopus, hoc maximè ſubditis ſuis inculcat, vt ſanctorum Patrum inſtitutis, abſque omni contradictione obediant, quæ, vt prædictum eſt, Apoſtolicæ ſedi principaliter ab omnibus obediendum eſſe, denuntiaut. (Lib. 2. epiſt. 15. & 16.)

Quicumque igitur ſuo legitimo paſtori debitam obedientiam tribuerit: etiam principaliter Domno Apoſtolico obedire ſtudebit. Nam iuxta ipſius veritatis edictum; *non* (Math 10.)

eſt

eſt diſcipulus ſupra magiſtrum. Si autem Dominus Apoſtolicus, proprio, & legitimo Paſtori iure præponitur; quantò magis illi, qui nec nititur eſſe, quod dicitur?

Has igitur, & huiuſmodi rationes, quicumque ſaltem è rudibus fideliter inſpicere dignabitur: nullatenus prædicta noſtri Apoſtolici ſtatuta proſcribere conabitur: præſertim cùm videat euidentiſſimè; eadem ex SS. Patrum ſententijs, imò ex diuinis ſcripturis emanaſſe. Poteram verò quàm plures alias rationes ſuperioribus annectere; & innumerabilia SS. Patrum exempla præfatis ſtatutis aſſignare, ſed ea hìc conſideratione prætermiſi, ne grauis eſſem idiotis, quibus hìc ſpecialiter ſatisfacere propoſui, quibus, pauca ex multis tam indubitatæ veritatis ſufficere poſſunt: ſi indagandæ potiùs veritati, quàm infructuoſæ contentioni operam dare volunt.

PRÆ.

Digitized by Google

PRÆFATIVNCVLA
IN TRES SEQVENTES EPISTOLAS.

Identur tres iſtæ epiſtolæ ſcriptæ ante tractatum de Sacramentis excommunicatorum, *cui inter hæc pro Gregorio VII. opuſcula primum locum tribuimus: nam hic quaſi adhuc incerti fluctuare videntur, Adalbertus, & Bernaldus, quid de controuerſijs ea ætate excitatis, ſentiendum eſſet. In opuſculo autem prædicto Bernaldus ſententiam, abſque vlla heſitatione profert, tametſi indicat, multa ſuper hac controuerſia inter ſe, & Bernardum, eſſe diſceptata: qui Bernardus non eſt alius, quàm Magiſter ille Scholarum Conſtantienſium, de quo ſupra in præfatione ad hos Tractatulos, & in teſtimonijs pro Gregorio VII. poſtea Magiſter Scholarum Hildesheimenſium, & tandem Monachus Corbeienſis in Saxonia factus, qui vt ex ſecunda epiſtola apparet, feruentiſſimè quidem cauſſam S. Petri defendebat; ſed dum ardorem per ſcientiam Eccleſiaſticam non temperat; nonnihil impedit, vt docet ipſe Bernaldus in ſuo Chronico. Adalbertus ille eſt, quem Bertoldus, ſeu Bernaldus in Chronico hoc elogio cohoneſtat Anno M.LXXIX.* Doctor Adalbertus, facto verboque diſertus, iam triginta annis mundo crucifixus, & in fine ad Euangelicam perfectionem perductus, migrauit ad Dominum tertio nonas Decembris. *Quem honoris cauſſa Bernaldus in ſecunda epiſtola appellat* Patrem, & Dominum.

DE DAMNATIONE EORVM,
Qui * Papam, Totamque Romanam Synodum deauctorare tentauerunt, & de Sacramentis damnatorum.

* Gregorium VII.

Epiſtola Prima Adalberti, & Bernaldi.

DOmno, ac venerando ſacerdoti Bernardo doctrina, ac moribus adornato Adalbertus presbyter indignus eiuſque * bonum indeficiens, quod eſt Chriſtus.

* Lacuna eſt in M. S. leg. *einſque Bernaldus*, vt infra in tertia epiſtola.

Multùm de veſtra ſalutatione gauiſi ſumus, ſed multò plus gauderemus, ſi quoquo modo ad inuicem conueniendi, & dulce colloquium conſerendi facultatem haberemus. Quod cum nobis diuerſarum rerum neceſſitas intercludat, ſaltem mutuam collocutionem literarum officio commendare non pigeat.

* De iudicio igitur Domini Apoſtolici ſuper publicos, & contumaces Apoſtolicæ ſedis præſcriptores aliquid nobis reſcribere velitis, ſicubi quidquam authenticum eidem iudicio àduerſum inueniſſetis. Nam nos nihil adhuc illi contrarium reperimus, licèt diuerſorum Patrum ſtatuta ſingulari diligentia euoluiſſemus. In illis ſanè duos iudiciarios ordines inuenimus. Vnum de publicis criminibus: alterum, de dubijs, licèt veris, nondum tamen publicatis. Et ad dubias quidem res diſcutiendas induciæ leguntur conceſſæ, vt accuſati ſe contra accuſatores ſuos poſſint præparare. In quo iudicio neceſſaria eſt præſentia accuſati, & accuſatoris. Publicę autem contumaciæ nuſquam legimus inducias ex debito eſſe concedendas. Huiuſmodi enim cauſa non indiget accuſatore, vel teſtium conductione; cùm ipſe reus non verecundetur crimen ſuum propalare: nec per abſentiam damnationem ſuam debet differre. Sed hos duos ordines iudicandi, per exempla vobis denotari non neceſſarium æſtimamus, cùm ſcientioti quælibet ingerere, magnæ iudicetur impudentiæ.

* Manuſcriptus codex non ad marginem, ſed in ipſa contextus ſerie hoc gloſſema habet. De hoc iudicio, in epiſtola, quæ iſtam tertio loco ſubſequitur, diligentiſſimè tractatum inuenitur: videlicet, quàm neceſſariè iſti in Apoſtolicam ſedem peccauerint, & quàm Canonicæ Romana ſynodus eos damnauerit.

Iuxta hunc modum Domnus Apoſtolicus, publicos, & contumaces Apoſtolicæ ſedis proſcriptores, ſatis canonicè damnauit etiam abſentes. Quid autem vobis inde videatur, charitas veſtra nobis reſcribere non grauetur. Nam veſtram de hac cauſa ſententiam libentiſſimè recipimus: quem præ cæteris diligentiorem, & diſcretiorem in ſacris literis non dubitamus.

De confectione etiam Sacramentorum à Simoniacis, ſeu à quibuslibet excommunicatis vſurpatorum, quid videatur vobis, ſcire vellemus, quippe ſi careant veritate. Sanctiſſimus enim Pater Auguſtinus ita teſtatur: *veri*, inquit, *ſacrificij locus non eſt extra Catholicam Eccleſiam*. Nullus igitur locus veri ſacrificij eſt apud hæreticos, ſiue excommunicatos.

Beatiſſimus quoque Papa Leo, cuius auctoritate congregatum eſt, & confirmatum Chalcedonenſe Concilium, à ſancto Gregorio, Euangelio comparatum: Ipſe, inquam, Leoni Auguſto ſcribit de quodam damnato Timotheo Epiſcopo * qui reus occiſionis Alexandrini Præſulis, * ſedem eius ſimoniacè inuaſit. De huius igitur ſimoniaci Sacramentis præfatus Papa Leo ita teſtatur ad Auguſtum: *Manifeſtum eſt*, inquit, *per crudeliſſimam, inſaniſſimamque ſæuitiam, omne * illic cæleſtium Sacramentorum lumen extinctum. Intercepta eſt ſacrificij oblatio: defecit chriſmatis ſanctificatio: & parricidialibus manibus impiorum omnia ſe ſubtraxere myſteria. &c.* Sanctus quoque Gregorius ſcribens de temeraria ordinatione Maximi Salonitani Epiſcopi, ita deteſtatur eamdem: *Poſt interdictionem*, inquit, *quoque noſtram, quæ ſub excommunicatione tua, ordinantiumque te facta eſt,*

* Intruſo Alexandrino, cui cognomen Ælurus.

* Proterij. Leo Papa, epiſt. 75. ad Leonem Auguſtum.

* Io Alexandrina ſede.

Lib. 5. epiſt. 20.

cæſis

Digitized by Google

caſis presbyteris, diaconibus quem cęteroque clero, manu militari ad medium diceris adductus, quam rem nos conſecrationem dicere, nullo modo poſſumus, quæ ab excommunicatis eſt hominibus celebrata. Epiſcopi enim excommunicati erant, qui eum conſecrauerant.

Veſtrum igitur iudicium expectamus; quid de huiuſmodi Sacramentis iudicare debeamus?

* Ita codex manuſcriptus. * *Poſt interrogationem hic incipit valens reſponſio, cautè tamen legenda in viteriore parte.*

Epiſtola Secunda.

AReolæ aromatis, cuius lilio capreus Libani paſcitur; cuius in vmbra ipſe cubans meridiatur, viro deliciarum Adalberto, de Sacramentorum confectione Bernardus cauteriatus inſtar æthiopis in tabernaculis Cedar, damnatus piſtrino in Vr Chaldæorum, nec iam ſubſiſtens in miſerijs, non dico corporis, ſed expoſitæ iam morti animæ, quidquid gemens peccatoris deuotio, angelicæ ſanctitati. Deo fonti miſericordiarum, & patri totius conſolationis, gratias corde, & voce itero vtroque: quod me tui ſalutatione tunc, cuius audito nomine recreor, dulciſſima dignatus eſt collocutione. Salue corruptelam neſciens cedre paradiſi: ſalue auriga Iſrael: ſalue immortalitatem ſpirans ò animarum medela: ſalue petra, quam callidus ſerpens ſuis ſignaſſe veſtigijs non gaudet: immò ab omni corporeæ labis aſpergine purè deterſam abhorret. Salue aureum menſæ Salomonis non ſignificatiui, ſed ſignificati reclinatorium. Salue
1. Pet. 1. cœli luminare, lucens inexſtinguibiliter in medio nationis malæ, atque peruerſæ.

Iuſſionis igitur tuæ exſequutionem licèt mihi pro ſanctitate negotij, interdicat conſcientia: licèt præſumentem me, in faciem ipſam cedat ſtultitia: aggredior tamen, certus, quia, etſi quæ oporteat dici, neſcio: in hoc tamen ſciens ſum; quod tibi, Domine obedio. Iubes igitur, vt tua ipſius verba ponam, tibi à me ſcribi de iudicio Domini Apoſtolici ſuper publicos, & contumaces ſedis Apoſtolicæ præſcriptores, ſicubi quidquam authenticum eidem iudicio aduerſum inuenerim.

Sedis, pater, Apoſtolicæ eſt, vt diuini conſciæ arcani, rotare claues regni cœlorum. *Ipſa enim*, vt Anacletus Papa ſcribit, *conſtituta eſt à Domino, non ab alio, caput, & cardo Eccleſiarum.* Et ſicut cardine oſtium regitur, ſic huius ſanctæ ſedis auctoritate omnes Eccleſiæ Domino diſponente reguntur.

Hinc B. Gelaſius in generali decreto ad omnes Epiſcopos de inſtitutis Eccleſiaſticis dicit; *Cùm nobis contra ſalutarium reuerentiam regularum cupiamus temerè nil licere: &, cum ſedes Apoſtolica ſuper his omnibus, fauente Domino, quæ paternis Canonibus ſunt præfixa, pio, deuotoque ſtudeat tenere propoſito: ſatis indignum eſt, quemquam vel Pontificum, vel Ordinum ſubſequentium, hanc obſeruantiam refutare: quam B. Petri ſedem, & ſequi videat, & docere, ſatis conueniens ſit, vt totum corpus Eccleſiæ in hac ſibimet obſeruatione concordet, quam illic vigere conſpiciet, vbi Dominus Eccleſiæ totius poſuit principatum.*

Leo quoque ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem Epiſcopum: *Quibus*, (ſacerdotibus) S. Leo epiſt. 14.
inquit, *cùm ſit dignitas communis: non eſt tamen ordo generalis, quoniam, & inter beatiſſimos Apoſtolos in ſimilitudine honoris, fuit quædam diſcretio poteſtatis: Et cùm omnium par eſſet electio; vni tamen datum eſt, vt cæteris præemineret.* Et quia hanc excellentiam ſummæ ſedis non minuit indignitas præſidentis, teſtatur idem Leo: *Etſi nonnunquam*, inquiens, *diuerſa merita præſulum, iura tamen permanent ſedium, quibus poſſint æmuli perturbationem aliquam fortaſſe inferre, non tamen poſſunt minuere dignitatem. Sedis tamen huius ſanctæ præſules, à ſubiectis moneri perſæpè tolerabant: ſpiritum in eis extinguere nolebant; demum Eccleſiaſtica lege duce, & magiſtra potiùs ipſi ſecundùm inſtituta canonum viuere, quàm ex canonicis inſtitutis ſubiectos opprimere volebant. Princeps Apoſtolorum, cum in ſui ſimulatione gentes cogeret iudaizare, Pauli correptione ſuggerentis, nec Iudæos ab huiuſmodi tanquam à nefarijs prohibendos, nec gentiles ad ea tanquam ad neceſſaria compellendos ſententia * mutatum.* * Locus, vt videtur mutilus.

Ego, inquit B. Gregorius, *& minores meos, quos ab illicitis prohibeo, in bono imitari paratus ſum, ſtultus enim * eſſem, qui in eo ſe primum æſtimat, vt bona, quæ viderit, diſcere contemnat.* * eſt
Ille etiam, qui non ab homine didicit, auctoritati Corinthiorum ceſſit dicens: *Cui aliquid donaſtis, & ego*. Hinc colli- 2. Cor. 2.
gimus, cum ſedis huius ſuper petram, quæ Chriſtus eſt, fundatæ, ius, & dominium conſtet, non poſſe abrogari: Præſules tamen eius concedat ratio interdum commoneri.

De iudicio autem Apoſtolici facto ſuper hos, quos tu vocas publicos, & contumaces proſcriptores, pro noſtra reſpondemus ſtultitia. Fecit quidem Papa quod eſt Apoſtolicum, dum damnauit, quod dixeras, publicos, & contumaces * ſi tantùm hanc * fort. ſed hæc.
dubietatem ſequens epiſtola ſatis elucidabit, quæ eos poſt literatoriam confeſſionem damnatos declarabit, vt Acatius Patriarcha Conſtantinopolitanus à ſancto Felice Papa legitur anathematizatus, vtpote literis profeſſus, nulla autem ſynodica vocatione præuentus: aut confeſſos veraciter, aut conuictos regulariter; aut ſi vocati canonicè ad reddendæ rationis iudicium venire noluerunt.

Audi, Pater, quid S. Auguſtinus, qui Carthaginenſi Concilio, ex Apoſtolica auctoritate, & ducentorum XVII. Patrum firmato interfuit, de ſententia eiuſdem Concilij ad clerum, & plebem Hipponenſium inter alia dicit. *Nuper in Concilio Epiſcoporum* * Et S. Auguſt. epiſt. 137.
conſtitutum eſt, nullum Clericum, qui nondum conuictus ſit, ſuſpendi à communione debere, niſi ad cauſam ſuam examinandam ſe non præſentauerit. Ipſam autem præſentationem ipſum demonſtrat Concilium, videlicet, vt aut ipſe accuſatus ad cauſam ſuam dicendam die ſtatuta literis euocatus occurrat: aut aliquas veras neceſſitatis cauſas probet, quibus occurrere, non potuiſſe manifeſtum ſit. Et attendendum, quia dicit, *non potuiſſe*: nec dicit,

non voluiſſe : ſimiliter & de accuſatore , ſi ad Concilium vniuerſale anniuerſarium occurrere noluerit . Certè, ſiue accuſator, ſiue accuſatus occurrere voluit , & non valuit, Carthaginenſis Concilij decretis abſolutus erit . Conſentit & Africana Synodus dicens : *Si infra annum cauſam ſuam purgare contempſerit*. Nota verba ; non dicit , *non voluerit*, ſed *contempſerit* . Vnde Auguſtinus in libro de pœnitentia: *Nos verò à communione quemquam probibere non poſſumus , quamuis hæc prohibitio nondum ſit mortalis, ſed medicinalis : niſi aut ſponte confeſſum ; aut in aliquo ſiue ſeculari , ſiue Eccleſiaſtico iudicio nominatum , atque conuictum . Quis enim ſibi vtrumque audet aſſumere , vt cuiquam ipſe ſit accuſator, & iudex ?* Ideo , inquit S. Gelaſius, *vocatur ad iudicium certa quæcumq; perſona , vt aut fateatur obiecta , aut conuincatur obiectis* . Et Antiocheni Canones : *In Concilijs* , inquiunt , *adſint omnes, qui ſe læſos exiſtimant , & ſynodi experiantur examen* .

Sed tu dicis duos eſſe iudiciarios ordines : vnum, de dubijs, licèt veris : qui & indigeat inducijs : ſcilicet, vt accuſatus conſulendo ſibi prouideat, qualiter de obiectis commodè reſpondeat . Alterum ; de manifeſtis, cui induciæ minimè ſint concedendæ ; quia , non neceſſariæ . Et poſteriori hoc ordine Papam in contumaces Epiſcopos Apoſtolica vſum poteſtate . Recipimus, Domine, quod aſſeris, ſi coniunctionem hanc, quę eſt, tantùm, non addideris . Sunt quidem duo iudiciarij ordines , vt duo præcepta , vt duo peccandi genera; vnum, ſcilicet in Dominum: alterum, in homines : vt, duo aduentus Domini: vnus, occultus; alter, manifeſtus . Vnus, de quo ſcriptum eſt :

Pſal. 71. *Deſcendet ſicut pluuia in vellus* . Alter, de quo ſcriptum eſt :

Pſal. 49. *Deus manifeſtè veniet* . De priori igitur iudiciario ordine, dicit Apoſtolus :

1. Cor. 5. *Si quis frater nominatur fornicator, &c. Eam nominationem intelligi volens* , vt dicit Auguſtinus in lib. de pœnitentia ; *quæ fit in quemquam cum ſententia ordine iudiciario*. Noluit enim hominem ab homine iudicari , ex arbitrio ſuſpicionis, vel etiam extraordinario vſurpato iudicio , ſed potiùs ex lege Dei , ſecundùm ordinem Eccleſiæ , ſiue vltrò confeſſum , ſiue accuſatum , atque conuictum .

S. Gregor. lib. 11. ep. 6. Hunc autem ordinem qualiter procedere , ac tractari oporteat , deſcribit B. Gregorius in commentario ad Ioannem Defenſorem , euntem in Hiſpanias : decernens, & Catholicum ſtatuens , vt conſiderata cauſarum qualitate, alij ſint accuſatores , alij teſtes : &, vt præſente accuſato , ſub iureiurando dicatur teſtimonium ſcriptis alligatum; & accuſatus reſpondendi , & defendendi ſe, locum habeat: & examinatio perſonarum accuſantium, ac teſtificantium regulariter fiat.

Matth. 9. Luc. 8. Hunc etiam iudiciarij ordinis modùm Dominus innuit : cum in reſuſcitatione puellæ in domo iacentis mortuæ , ac ſi in reuelatione cauſæ non omnibus notæ , quoſdam diſcipulorum ſuorum teſtes ſcilicet , & patrem , & matrem puellæ ſecum adhibuit .

Qualiter autem ſit determinanda huiuſmodi coniecturalis controuerſia . deſcribit Leo ad Ruſticum Narbonenſem Epiſcopum : *Quia ſacerdotum Domini matura volumus eſſe iudicia , nihil poſſumus in rebus incognitis , in cuiuſquam partis præiudicium definire , priuſquam vniuerſa , quæ geſta ſunt , veraciter audiamus* . Et item alibi egregiè dicitur : *Non iuſtum mediatorem , qui in incertis ſic vnam partem audit , vt alteri parti nihil reſeruet* . Quid verò ſit faciendum , ſi accuſatus poſt canonicas inducias, nec ipſe venerit, nec impedimenti neceſſitates probauerit , præſcribit S. Gregorius in prædicto commentario dicens: *Quoniam quidam , aut apud locorum defenſores , aut apud clariſsimos prouinciarum iudices, aut etiam, vt aſſolet* , hìc apud virum clariſſimum *magiſtrum cenſus ingrediuntur* , & queruntur *tamquam ab alio paſsi aliquid contra leges, aut aliter læſi, aut damni facti teſtes volentes producere* . S. Greg. lib. 11. epiſt. 56.

At ne poſtea obijciatur eis , quia per vnam partem geſta confecta ſunt : *oportet illum, qui impetitur , in ipſa ciuitate conſtitutum, vbi teſtimonia dantur, admonitum, à iudice, ſiue à defenſore aduenire , & audire atteſtationes . Si verò noluerit aduenire , ſed contempſerit ; vt ex hoc ab vna parte teſtimonia aduerſus eum inutilia ſint ; ſancimus , huiuſmodi teſtimonia ita valere, ac ſi non ex vna parte conſiſterent, ſed etiam ipſo præſente fuiſſent facta . Si enim recuſauerit , & venire noluerit , & audire, quæ deponuntur , cùm vtique in publico ſit , & non ex ineuitabili quadam neceſsitate venire non poſsit: ſimilis aduenienti erit, et nulla vtilitas ex contemptu ſuo ei adhibebitur: ſed videbuntur quidem ex vtriuſque præſentia probationes factæ. Ecce*, inquit S. Gregorius, *admonendus eſt ſemper aduerſarius, vt ad audiendos teſtes adueniat; alioquin neceſſe eſt, vt quod contra leges actum eſt, firmitatem non habeat* .

Demonſtrat etiam Bonifacius Papa ſcribens ad ſeptem Prouincias de Maximo , qui multo crimine infamatus præſentari iudicio noluit, regulariter vocatus: *Nullus*, inquiens, *dubitat , quod ita iudicium nocens ſubterfugit , quemadmodum vt abſoluatur , qui eſt innocens , quærit : ſed aſtuta cauillatio eorum qui verſutis agendum credunt eſſe conſilijs, nunquam innocentiæ nomen accipiet . Confitetur enim de omnibus , quiſquis ſe ſubterfugere iudicium dilationibus putat* . Et quibuſdam interpoſitis: *Decreuimus* , inquit , *veſtrum debere intra prouinciam eſſe iudicium, & congregari ſynodum, ante diem Kalendarum Nouembrium, vt, ſi adeſſe voluerit, præſens , ſi confidit , ad obiecta reſpondeat . Si verò adeſſe neglexerit , dilationem ſententiæ de abſentia non lucretur . Nam manifeſtum eſt , confiteri eum de crimine, qui indulto, & toties delegato iudicio purgandi ſe occaſione non vtitur . Nihil enim intereſt, vtrùm in præſenti examine omnia , quæ dicta ſunt , comprobentur , cùm ipſa quoque pro confeſsione procurata toties conſtet abſentia . Nos autem per omnes prouincias literas dirigemus, ne excuſationem ſibi ignorationis obtendat , vt ad prouinciam venire cogatur , & illic ſe conſtituto præſentare iudicio* . Epiſtola 2. B. Bonifacij Papæ I.

Simili exequutione vocauit, & exſpectauit B. Gregorius Maximum Salonitanum Epiſcopum, euidenter reum , & contumacem dicens : *Hortamur, vt ad nos venire, omni poſtpoſita excuſatione , feſtines : quatenus ſeruata iuſtitia, hæc* , (de quibus accuſaris) *& cognoſcere, & finire, ſecundùm canonica inſtituta, Chriſto reuelante , poſsimus . Ita autem fac , vt ad veniendum amplius iam moras non ingeras : ne ipſa te magis abſentia obnoxium his , quæ dicuntur , aſsignet : & nos in te hæc res , non ſolùm propter dicta crimina, quæ purgare ſubterfugis, ſed etiam* S.Greg. lib. 5. epiſt. 3.

pro-

propter inobedientiæ culpam dterius ſcilicet, vt in contumacem cogat ex Concilio ferre iudicium.

* Marinianũ lib. 2. ep. 27.

Vides Domine, quia B. Gregorius Maximum Salonitanum, & præſumptorem, & & contumacem, qui ordinem illicitè ſuſcepit, qui literas Papæ celebrationem ſibi Miſſæ interdicentis, proteruè diſcidit: quia hunc, inquam, niſi canonicè vocatum, niſi regulariter exſpectatum, damnare uoluit. Vnde & ipſe ad * Martianum: *Nullus ſine cognitione damnandus eſt.*

* ſcelerum.

* Hæc & ſequentes notatiuncula ad hanc epiſtolam, erãt in margine manuſcripti Codicis cautelæ gratia, ſiue ab ipſo Adalberto, & Bernaldo, ſiue ab alio quopiam adiectæ. *Hic cautiſsimè (vocabulũ) SEMPER nõ adiectũm, nec aliud vniuerſitatis deſignatiuum; ne eo adiecto Apoſtolicæ ſedi præiudicaretur: quæ certè contumacia ſynodicam vocationem non cogatur prætendere.*

Alter iudiciarij ordinis modus eſt, quem & tu dixeras, cum crimen non negatur; cum iam quaſi extra portam ciuitatis, * ſceleribus exequijs reus effertur. Hunc modum, niſi tua, vel prouidentia aliter iudicauerit, in duos adhuc modos ſubdiuidimus: & modum vtrunque in ſynodum * vocari, & ex iudicio determinari volumus. Vna ſcilicet manifeſti iudiciarij ordinis ſpecies eſt, cùm reus nec ſe, nec admiſſum, quod obijcitur, defendit: id eſt, cum fatetur, & ſe feciſse, & faciendo peccaſse. In hac cauſa, accuſatoribus nil ſacientibus, reus tantum ad iudicium vocatur: paſſurus, quod confeſſo, vel conuicto medicinaliter præſcribunt penè ſingula folia Canonum. Secundùm hunc modum videtur Apoſtolus dixiſſe ad Corinthios: *Ego quidem abſens corpore, præſens autem ſpiritu, iam iudicaui, vt præſens, eum, qui ſic operatus eſt, in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, congregatis vobis, & meo ſpiritu, cum virtute Domini noſtri Ieſu Chriſti tradere huiuſmodi ſatanæ in interitum carnis.*

1. Cor. 5.

Nota, quod dixit; *congregatis vobis in nomine Ieſu*: quaſi diceret; collecto à vobis Concilio, facto à vobis conuentu in nomine Domini, id eſt, canonico: ibi me ſpiritualiter vobiſcum præſente, reus iudicetur: ibi, à conſortio Eccleſiæ eliminetur: tunc, manifeſtè ei monſtretur, quia peccando, eius ſe iugo ſubiugauit; eius dico, qui iugum Domini abiecit. Et hoc niſi priuatæ reſpectu iniuriæ, non alia intentione, niſi vt in eo intereat, in mortem vergens carnalitas: reſipiſcat æternæ quærens ſpiritualitas: carne ſcilicet intereat, vt ſpiritus ſaluetur. Item paulò ſuperiùs: *vt tollatur de medio veſtrum, qui hoc opus fecit.* Quod exponens Ambroſius, dicit: *Cognito opere iſto, pellendum illum* (peccantem) *fuiſſe de cœtu fraternitatis. Omnes enim crimen eius ſciebant, & non arguebant. Publicè enim nouercam ſuam loco vxoris habebat. In qua re, neque teſtibus opus erat, neque tergiuerſatione aliqua poterat tegi crimen.*

Ibidem. S. Ambroſ. in 1. Cor. 5.

Altera manifeſti iudiciarij ordinis ſpecies eſt, cùm purgatoriè crimen conceditur: ſed culpa remouetur, id eſt, cum * ſatetur ſe, quod obijcitur, feciſse; affirmat autem ſe * legem Eccleſiaſticam minimè in hoc facto exorbitaſſe. Huic accuſato magnopere ſuademus concedendam ſynodum: ſcilicet, vt aut conuincatur, aut probando ſuas partes, abſoluatur. Hoc modo ſecum agi debere clamãt nunc proſcripti ab Apoſtolus prȩſules. Huius iudiciarij ordinis formam dabant nobis plures propter iuſtitiæ defenſionem accuſati: plures tyrannidem prælatorum experti. Quibus in conuentu auditis ipſi perſȩpe obiecti honeſtatem ſuadendo, ſunt abſoluti: compreſſores eorum, relato in ſe crimine, damnati. * Sic Conſtantia Epiſcopum Carlomannum, qui eam ex inobedientia accuſauit, perorata inobedientiæ dignitate, quaſi infernalem furiam exſufflauit.

* quis.

* contra.

* Carolomannus qui & Carolus Epiſcopus Conſtantiẽſis intruſus, & ſimoniacus ab Henrico IV. Cæſare anno M LX IJX. Vide Catalogum Epiſcoporum Conſtant. nuper editũ à D. Piſtorio, & Lambertum M. LXIX. & M LXXI.

Huius autem regulam, & actionem controuerſiæ præſcribit Concilium Sardicenſe: *Si Epiſcopus quis fortè iracundus, (quod eſſe non debet) citò, aſperè commoueatur aduerſus preſbyterum, ſiue Diaconum ſuum, & exterminare eum de Eccleſia voluerit; prouidendum eſt, ne innocens damnetur, aut perdat communionem. Et ideo habeat poteſtatem is, qui abiectus eſt, vt Epiſcopos finitimos interpellet; & cauſa eius audiatur, ac diligentiùs tractetur, quia non oportet ei negari audientiam roganti. Et ille Epiſcopus, qui aut iuſtè, aut iniuſtè eum abiecit, patienter accipiat, vt negotium diſcutiatur: vt vel probetur ſententia eius à plurimis, vel emendetur. Tamen priuſquam omnia diligenter, & fideliter examinentur, eum, qui fuerat à communione ſeparatus, ante cognitionem nullus debet præſumere, vt communioni ſociet.*

Conc. Sardicenſ. c. 17.

Notentur verba, quæ dicuntur: vt ſententia eius probetur, vel emendetur: ſcilicet vt diſcuſſione facta, ſententia eius, qui damnauerat, ſi iuſtè ſecum agit, probetur: ſi ratione caret, emendetur. Cùm ergo neminem præproperè, ſeu præpoſterè damnari lex patiatur Eccleſiaſtica, probabiliter dicimus; ſi qui Epiſcoporum à Papa regulariter ad ſynodum vocati non venerant, vel certas impedimenti neceſſitates non probauerant, officij ſuſpenſionem * meruerant: audiendo tamen humano * Auguſtini conſilio in epiſtola ad Bonifacium: *In huiuſmodi cauſis, vbi per graues diſſenſionum ſciſſuras, non huius, aut illius hominis eſt periculum, ſed populorum ſtrages iacent; detrahendum eſt aliquid ſeueritati, vt maioribus malis ſanandis charitas ſyncera ſubueniat.* Et Leone ad * Ruſticum Narbonenſem Epiſcopum dicente: *Sicut quȩdam ſunt, quæ nulla poſſunt ratione conuelli; ita * nonnulla ſunt, quæ aut pro conſideratione ætatum, aut pro neceſſitate rerum oporteat temperari: Illa ſemper conditione ſeruata; vt in his, quæ vel dubia fuerint, aut obſcura, id nouerimus ſequendum, quod nec præceptis Euangelicis contrarium, nec decretis SS. Patrum inueniatur aduerſum.*

Hic cautiſſimè nõ adiectum: quod Papa, abſque ſynodo neminem poſſe damnare. Nam hoc adiectiuum Apoſtolica auctoritati præiudicare videretur.

* S. Aug. ep. 50. circa fin.

* Epiſt. 92. ad finem.

* multa.

* *Hi modi anathematũ diſcutiendi; ſunt quidem Epiſcopis, nõ vtique in contumacia publicatis præfixi videntur, vt ex lectione eiuſdẽ Concilij colligitur. qui etiam modo præiudicare non poſſunt. Apoſtolica auctoritati.*

* Præterea decreta Triburienſis Synodi Concilij, cui interfuit Catholicus Arnolfus Rex, præſcribunt nobis tantùm tria, quæ merentur Epiſcopale anathema. Vnum ſcilicet: *Si ad ſynodum quislibet canonicè vocatus, venire contempſerit. II. Si præſentatus præceptis ſacerdotalibus non obedierit. III. Si ante finitam cauſæ ſuæ examinationem à ſynodo profugus abire præſumpſerit.* Ne verò hæc ſynodus ex loci humilitate demereatur auctoritatem, audiatur Gelaſius in epiſt. ad Epiſcopos per Dardaniam conſtitutos: *Confidimus,* inquiens, *quod nullus iam veraciter Chriſtianus ignoret, vniuſcuiuſque Synodi conſtitutum, quod vniuerſalis Eccleſiæ probauit aſſenſus, * nullam magis exequi ſedem præ cæteris oportere, quàm primam: quæ & vnamquamque Synodum ſua auctoritate confirmat, & continuata moderatione cuſtodit, pro ſuo ſcilicet principatu, quem Beatus Petrus Apoſtolus Domini voce perceptum, Eccleſia nihilominus ſubſequente, & tenuit ſemper, & retinet.*

Et Beatus Iſidorus poſt deſcriptionem

Digitized by Google

authentiearum ſcriptutatum, & Nieenæ, Conſtantinopolitanæ, Epheſinæ, Chalcedonenſis quoque Synodi addidit: *Si qua ſunt Concilia à SS. Patribus inſtituta, poſt iſtarum IV. auctoritatem, & cuſtodienda, & recipienda decreuimus.* Hinc, & Auguſtinus de vera religione dicit: *Æternam legem mundis animis fas eſt cognoſcere, non eſt fas iudicare.* In iſtis autem temporalibus legibus, quamquam de his homines iudicent, cum eas inſtituunt, tum, cùm fuerint inſtitutæ, atque fitmatæ, non licebit iudici de ipſis iudicare, ſed ſecundùm ipſas. Et per Carthaginenſes Canones dicitut: *Quæ vel facta, vel dicta ſuperiùs comprehenſa ſunt, vel ab alijs Concilijs conſcripta, quæ ſecundùm legem inueniuntur, cuſtodire nos oportet. Si quis verò ſtatuta ſupergreſſus corruperit, vel pro nihilo habenda putauerit: ſi laicus eſt, communione: ſi clericus, bonore priuetur.*

S Auguſtin. lib. de vera religione. Tom. 1. Operum.

His de iudicio Papæ teſponſis, pro mea ſtultitia, tuæ, Pater, iuſſioni, liceat me, antequam de Simoniacis, & excommunicatis reſpondeam, quædam, quæ nos idiotæ vtrimque conferimus, tecum agendo deliciari. Perſona igitur Apoſtolici exigit ab eo, vt ſi Eccleſiæ, quæ ſe ſuo credidit patrocinio, conſultum voluerit, ſi id, quod dicitur, eſſe decreuetit, gladium ſpiritus euaginet in Epiſcopos, qui non pet oſtium intrauerant; qui eum præcipientem, quod Apoſtolica clamat auctoritas, non audierant: id ſibi neceſſitatis imponentes, vt in eorrectionem Eccleſiaſticorum opera vtatur ſæcularium, vt quorum eſſet ſpeculum vitæ clericorum de agendis conſulere; ſibi modò attogent Clericis magiſtrare. Tracta igitur, quod aiunt, à tetgo legis Eccleſiaſticæ materia, non per oſtium intrauerant: * qui apud ſuas, quas nunc occupant ſedes, non priùs electi, quàm recepti; ſed heu præpoſterè priùs recepti, quam electi: priùs perſæpe ordinati, quam * omnes manus, & linguæ, ſeu corporeæ ſeruitutis, non ſolo ſpiritualis vitæ interuentu, & commendatione promoti: de quorum contagio Eccleſia iam id labis contraxit, quod pene ſui Sacramenta, id eſt, otdinationes clericorum, conſecrationes Eeeleſiarum, & alia quædam ſui inſignia perdidit, cum à talibus conſecrata, potiùs ab his maledictis ſit maledicta, Domino eis per Prophetam dicente: *Maledicam benedictionibus veſtris.*

* Hic M. S. lacunam habet.

* Etiam hic lacuna; nec ſenſus conſtat.

Malach. 21.

* Hæc dicuntur, imò deplorantur in quoſdam iſtorum pro miſerijs præſentis ſtatus Eccleſiaſtici, clamatnt Apoſtolicus, vt ſubueniat Eccleſiæ laboranti. Iſti è contra pro ſe, & in Apoſtolicum clamant: quod ipſe eos, vt tuo vetbo vtat, ptoſcripſerit Tyrannicè, non Eccleſiaſticè: priuatæ ſui ipſius iniutiæ, non reſpectu æquitatis publicæ. Et maximè, quia id agentes, quod non pro magnitudine negotij diſcuſſum, ſed rei Romanæ periculoſum, omni verò Eccleſiæ erit damnoſum.

* Ab hinc calumnioſæ obiectiones conſpiratorum in Papā ſequuntur: quarū quædam in ſequenti Epiſtola refelluntur. Illæ, inquam, quæ Apoſtolico aliquid obeſſe videbitur. Nam decreta SS. Patrum, quæ ſibi depravant, ipſos magis, quàm illum impugnare vide-

Dicunt quidem Stephanum Papam, qui antea Fridericus, fratrem Gotefridi Ducis in publica Synodo; eius, qui nunc Papatum tenet, & omnium, qui aderant conſenſu, decreuiſſe, vt regnante Henrico, quem nunc tegem habemus, eius in electione Romani Pontificis exſpectaretur conſenſus. Teſtatur etiam, quia hic idem Papa in eadem verba, oratio collum ornatus, bis iutauerit. Et ex his ſubiungitur; quia ex * hoc quidem Papatum conſcenderat, ſuum decretalem conſenſum, ſuam profeſſionem, ſuam ſubſcriptionem neganerit, ſeque periurum, quod nefas eſt dici, non ſolùm tunc fecerit, ſuſcipiendo, ſed quotidie faciat obtinendo. Audiat dicta decreta Carthaginenſis Concilij: *Si quis contra ſuam * profeſſionem, vel ſubſcriptionem venerint in aliquo; ipſe ſe honore priuauit.* Et ne ex loci culmine putet ſibi omnia licere, audiat illum, cuius nomine gaudet, Gregotium. * *Nos, qui præſumus, non ex locorum, nec generis dignitate, ſed morum nobilitate innoteſcere debemus; nec vrbium claritate, ſed fidei puritate.* Id eſt: Adam primus homo, pro peccato de Paradiſo deiectus eſt. Hoc eſt, qui nobilitatem Dei à ſe iecit, nobilitate loci priuetur. Id eſt, in exemplum culpa vehementer extenditur, cum pro reuerentia ordinis peccator honoratur. Audiat, & Papam Simplicium: *Priuilegium meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate.* Audiat & Hieronymum: *Non facile eſt ſtare in loco Petri, & Pauli, & tenere cathedram regnantium cum Chriſto: quia hinc dicitur: non Sanctorum filij ſunt, qui tenent loca Sanctorum, ſed qui exercent opera eorum.* Hinc & Auguſtinus de ſerm. Domini in monte: *Maximè hi temerè iudicant, qui magis amant vituperare, & damnare, quàm emendare, atque corrigere.* Quod vitium eſt ſuperbia, vel inuidentia.

tur: ſi rectè intelligatur.

Stephanus x. Papa, dictus IX. De hoc vide Baronius Tom. XI. Anno 1058.

* quo.

* ſcilicet conſiderare, non improuidè factam.

* His rationibus ſuam ſuperbiam teſtantur potiſſimum debebūt: qui non dico in ſubditum, ſed in prælatum ſuum tam inauditè ſuperbierant.

11. q. 3. c. 63.

S. Auguſtin. ſer. in mōte.

Demum vt Canonici Canonicis iaculis Canonica prætendant propugnacula dicunt: Cum Domnus Papa nos non Canonicè vocatos, nos venire prohibitos damnarat, audire oportuit prædeceſſorem ſuum, cuius nomine gaudet, Gregorium, Epiſcopo Ioanni * iniuſtè excommunicanti ſcribentem: *Caſſatis prius, atque ad nihilum redactis prædictæ ſententiæ tuæ decretis, ex Beati Petri Apoſtolorum principis auctoritate decernimus, triginta dierum ſpatio ſacra te communione priuatum ab omnipotente Deo noſtro tanti exceſſus veniam cum ſumma pœnitentia, & lacrymis exorare. Quod ſi hanc ſententiam noſtram te cognouerimus impleſſe remiſſiùs, non iam tantam iniuſtitiam, ſed contumaciam fraternitatis tuæ cognoſcas, iuuante Domino, ſeueriùs puniendam.*

* Lacum aperuit, & effodit eum, & incidit in foueam, quam fecit. Si enim S Gregorius Ioannem temerè inferiorem ſuū excommunicantem abſque Synodica vocatione excommunicauit: cur ſe abſque vocatione excommunicatos lamentātur, qui non dico inferiorem, ſed prælatum omnibus Chriſtum, imò totam Romanam Synodum deauctorizare tentauerunt, vt ſequens epiſtola veriſſimè teſtatur.

Et item alibi: *Quod ſi contra hæc, quæ ſtatuimus, quolibet tempore, qualibet occaſione, vel ſubreptione venire tentaueris, ſacra te communione priuatum: nec eam, te excepto vltimo vitæ tuæ tempore, niſi cum conceſſa Romani Pontificis decernimus iuſſione recipere. Hæc enim conſona ſanctis Patribus definitione ſancimus, vt qui ſacris neſcit obedire canonibus, nec ſacris adminiſtrare, vel communionem capere ſit dignus altaribus.*

Mirum quod non * audit Leonem ad Anatolium. *Vtrum Catholicum, & præcipuum Domini ſacerdotem; ſicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate corrumpi, dicente ſcriptura: Poſt concupiſcentias tuas non eas.* Non conſiderat ſententiam Iuſtiniani Catholici Imp. quam probat, & ſeruat Eccleſia, dicentem: *Vt; nemo Epiſcopus, nemo Presbyter excommunicet aliquem, antequam cauſa probetur, propter quam Eccleſiaſtici Canones hoc fieri iubent. Si quis autem aduersùs eam excommu-*

* Hoc ſi vos benè audiſſetis, non ita temerè prælatum

Digitized by Google

veſtium deponere concupiſcerra. Eccleſ 18. 1.qu.6.c.11. Nū S Greg vos excepit: cum omnea aduerſarios Canonum anathematizauit. Vos, inquam, qui Patrem primæ ſedis nō conuictum, nec veſtro iudicio conuincendum deponere tentaſtis. Rom. 12. 1. Pet. 4. Lib.2.ep.34.

municauerit aliquem; ille quidem, qui excommunicatus eſt, maioris ſacerdotis auctoritate ad gratiam ſanctæ communionis redeat. Is autem qui non legitimè excommunicauit, in tantùm abſtineat tempus ſacroſancta communione, quantum maiori ſacerdoti viſum fuerit, vt, quod iniuſtè fecit, ipſe iuſtè patiatur.

In bannientem igitur hunc nos voto priuatæ vltionis, non iuſti examinis oportetet aurem inclinare Apoſtolo dicenti? *Non vos defendentes cariſſimi, ſed date locum iræ.* Audire etiam eum, cuius ſedi præſidet principem Apoſtolorum: *Nemo veſtrum patiatur tanquam homicida, aut fur, aut maledicus.* Tanquam maledicus, inquiunt Catholici Doctores, patitur: qui iniuriatus ſuas iniurias effrenato linguæ, & animi feruore perſequitur.

Audire etiam oportebat Gregorium ſcribentem, ad Ianuarium: *Inter querelas multiplices Iſidorus vir clariſſimus à fraternitate tua fruſtra ſe excommunicatum, anathematizatumque conqueſtus eſt. Quod ob quam rem factum fuerit, dum à clerico tuo, qui præſens erat, voluiſſemus addiſcere, pro nulla alia cauſa, niſi pro eo, quod te iniurauerat, factum innotuit; quæ res nos vehementer affligit. quod ſi ita eſt, nil te oſtendis de cæleſtibus cogitare, ſed terrenam te conuerſationem habere ſignificas, dum pro vindicta* * *propriæ iniuriæ, quod ſacris regulis prohibetur, maledictionem anathematis inuexiſti. Vnde de cætero omnino eſto circumſpectus, atque ſollicitus, & talia iniquam pro defenſione propriæ iniuriæ tuæ inferre denuò non præſumas. Nam, ſi tale aliquid feceris, in te ſcias poſtea vindicandum.*

* Cur hoc pro priuata iniuria Romani Pontificia computare vultis, cum quo totam Romanam Synodum annullare voluiſtis.

Item idem ad * Eufronium: *Seruorum Dei humilitas in afflictionis tempore debet apparere, &c. Non enim grande eſt, his nos eſſe humiles, à quibus honoramur: quia & hoc ſæculares quilibet faciunt; ſed illis maximè humiles eſſe debemus, à quibus aliqua patimur: nam Pſalmiſta* * *dicente; vide humilitatem meam de inimicis meis.* Item in homilia VI. *Iudicare de ſubditis dignè nequeunt, qui in ſubditorum cauſis ſua, vel odia, vel gratiam ſequuntur.* * *Vnde fit; vt ipſa hac ligandi, & ſoluendi poteſtate ſe priuet, qui hanc pro ſuis voluntatibus, & non ſubditorum moribus exercet. Vnde rectè per Prophetam dicitur: Mortificabant animas, quæ non moriuntur, & viuificabant animas, quæ non viuunt.* Licet quidem, prælatos, ſedis ſuæ, ſeu gradus zelo moueri: ſed tamen quia in maximo imperio minima eſt licentia, non obliuiſci. * Vnde Gregorius in Epiſtola Sabiniano Diacono legato: *Paratior ſum,* inquit, *mori, quàm Beati Petri Eccleſiam meis diebus degenerare.* Item ad Conſtantinam Auguſtam: *Et ſi peccata Gregorij tanta ſunt, vt pati talia debeat: Petri tamen Apoſtoli peccata nulla ſunt, vt veſtris temporibus pati iſta mereatur.* Item; *quem ſedis ordiniſque dignitas erexit, ſui ſe conſideratione repreſſit.* Item, ſcribens Epiſcopis Eulogio, & Anaſtaſio Antiocheno dicit: *Cum prædicator egregius dicat, quamdiu quidem ſum gentium Apoſtolus, miniſterium meum honorificabo, qui rurſus aliàs dixit: Facti ſumus paruuli in medio veſtrum: Exemplum proculdubio nobis ſequentibus oſtendit, vt & humilitatem teneamus in mente, & tamen ordinis noſtri dignitatem ſeruemus in honore, quatenus nec in nobis humilitas timida, nec erectio ſit ſuperba.*

* Lege Euſebiū Abbat. Lib.2 ep.24. Pſal. 9. * dicit. S. Gregor. Hom. 26.

* Hæc periodus in homilia S. Gregor. priorem præit. Ezech. 13.

*Locus mutilus. Lib. 6. ep.1. Lib.4.ep.34.

Rom. 11. Lib 4.ep 36. 1. Theſſ. 2.

Sententiæ quidem, quia ipſi eius maculant promotionem, arbitror eum hæc reſpondere: ſe, à Romanis electum, id culminis conſcendiſſe coactum, indignumque, & rationis eſſe alienum, vt Eccleſiarum mater ſedes Romana priuetur ſuæ electionis arbitrio: per quam aliæ ſedes id obtinent, vt non ſint Epiſcopi, qui non à ſuæ ſedis clero, & populo, non propter generis nobilitatem, ſed vitæ ſanctitatem: non diuites in rebus, ſed ſancti in moribus ſunt electi.

Defendit etiam forſitan ſe, ex Decretis prædeceſſorum ſuorum, Nicolai, Stephani, & aliorum, qui hoc firmauerunt ſub anathemate: ne quis negaret electionis priuilegia ſedi Romanæ. Illis è contra affirmantibus, non licere electioni, vt ad hoc rapiat electum, quod ipſe ſibi fecerat illicitum. Et hinc * Sunamite Eccleſia, quaſi in colliſione duorum lapidum contrita nobis, qui in ſpem filiorum in hac ingemiſcimus valle lacrymarum, ſupplicandum eſt fonti miſericordiarum; *vt fermentum illud,* quod ſicut Gregorius dicit, *tribus farinæ ſatis totius humani generis maſſam in vnitatem conſperſit: nunc totius Eccleſiæ corpus in illius formam panis, qui de cælo deſcendit, redigat, vt vinea Chriſti mundata vulpeculis, quæ eam demoliuntur, purgata ſarmentis, quæ igni debentur, veruet, floreat per concordiam vnitatis, veræ viti in odorem ſuauitatis.* *

* ſunamitide. 2. Cant.

* Auditutis, qui nunc Apoſtolico contradicitis, Epiſcopi illud Gregorij ad Felicem Epiſcopum dicentis: *Qualiter obedientia, vel reuerentia ſit Præpoſitis exhibenda, ex tuis quoque ſubiectis, ipſe non ambigis. In qua re valdè eſt vtile, ſi id, quod diſciplinæ vigor imponit, nullo cogente, humilitas laudanda ſeruauerit.* Et illud Leonis: *Qui ergo ſcit, ſe quibuſdam præpoſitum, non moleſtè ferat, aliquem ſibi eſſe prælatum, ſed obedientiam, quam exigit, etiam ipſe dependat.* E contra Domino Apoſtolico viſcera Doctoris gerentis in ſubiectos accepturo dicentis; *tanquam ſi nutrix foueat filios ſuos; ita deſiderantes vos cupidè volebamus tradere vobis non ſolùm Euangelium Dei, ſed etiam animas noſtras; quoniam chariſſimi nobis facti eſtis.* In hac Apoſtolici, ſiue, vt ille putat, reprehenſione, ſiue, vt illi, neceſſaria conſideratione, * ego tuus, licèt interiuri caream rationali, volens tamen funem Apoſtolicum potiùs ſequi, quàm trahere, ſedem Romanam veneror, vt tribunal Chriſti, eius Pontificem, vt ſacrarium ſpiritus almi, eius amplectens decreta, vt cæleſtis curiæ edicta.

* Adhærens fortè, ſubdendum. * Audite. Lib.4.ep.10 1. Theſſ. 2.

* Hac Catholica confeſſione ... qua ſcrip... ea (pont...) quæ in Apoſtolicum perſcripſit, non ex ſua: ſed ex ſchiſmaticorum perſona retuliſſe monſtratur.

Inquiris præterea à me, vt tui ruſus verba ponam, quid ego ſentiam de confectione Sacramentorum à Simoniacis, ſeu à quibuslibet excommunicatis vſurpatorum: quippe ſi careant veritate. Stultus igitur non ſtultè obedio. Dicam, quod ſentio.

Simoniacus eſt, qui temporalis lucri gratia Eccleſiaſticos honores qualitercumque vel emit, vel vendit. Horum alij, licèt ordinati, carent tamen Eccleſiaſtico honore, quem à nullo acceperant. Alij regulariter ordinati, licèt poſtmodum Simoniaci facti, habent tamen adhuc ordines, quos publicata ſua hereſi nondum amiſerant. Inordinatos autem dicimus, qui ordinati ſunt à Simoniaco, qui

nihil

nihil eis potuit dare: vel, qui per pecuniam, aut interuenrum ſæcularis gratiæ ordinati ſunt à non Simoniaco: à quo nihil per emptionem poterant accipere. Ordinatos autem, & tamen Simoniacos appellamus, qui poſt acceptos, à quibus, & vt debuerant ordines, Eccleſias, vel alia; quæ Simoniaca ſuaſit hæreſis, emerant, vel vendiderant. Sed priores, quos diximus ordinatos, nullo modo conficieht Sacramenta, niſi poſt ſatisfaſtionem Epiſcopali auctoritate admittantur. Iſti poſteriores, ideſt ordinati, & Simoniaci non conficient * qui manifeſti ſunt, niſi conuertantur: quia verò matre Eccleſia cum Chriſto capite in vnum corpus vnita, filiorum eſt Eccleſiæ non niſi de Sacramentis Chriſti, & Eccleſiæ: propono mihi diſtinguendum, auctoritate Catholica probandum, quid de Simnniacis, & excommunicatis, eadem ſibi Sacramenta vendicantibus, ſit tenendum.

* in M.S. eſt hic lacunula.

* Simoniacos igitur, & excommunicatos in duo diuidimus. Alij eorum, quorum zelus innotuit. Alij, qui, etſi accuſati, etſi macula ſuſpicionis reſperſi, nec dum tamen manifeſtati. Illorum verò, quorum nefas patet: alij, nec dum in iudicio præſentari, alij publico Eccleſiæ iudicio damnati. Ab illis igitur, quorum ſcelus adhuc oculum hominis latet, credimus poſſe confici Sacramenta Eccleſiæ. Sed quamuis nos iuuent per fidem: illos damnant propter præſumptionem: *Iudicium*, inquit Apoſtolus, *ſibi manducat*; ſibi inquit, non tibi, vt Auguſtinus in Epiſtola Concilij ad Donatiſtas. Communio malorum non maculat aliquem participatione Sacramentorum, ſed conſenſio factorum. Nam ſi in factis malis non eis quiſque conſentiat, portat malus cauſam ſuam, & perſonam ſuam. Non præiudicat alteri, quem in conſenſione mali operis ſocium non habet criminis. Et vt ſcias, quod Simoniaci, quod excommunicati nondum ventilabrum experti latent in Eccleſia, vt in meſſe cum grano palea; omnes, quos Simoniaca polluit hæreſis, ex ſententia principis Apoſtolorum damnati, dicente Beato Gelaſio: *Idem ipſe error, qui ſemel eſt cum ſuo auctore damnatus, in participe quolibet prauæ communionis effecto, execrationem ſui geſtat, & pœnam.* Item: *Nec dubium, quod ſicut in vnaquaque hæreſi, quod inceſſabiliter repetendum eſt: quia firmum eſſe, nullus ambigit Chriſtianus: omnes complices, ſectatores, communicatores damnatæ ſemel prauitatis pari ſorte cenſentur.*

* De Sacramentis hæreticorum, ſiue excommunicatorũ attinatur Auguſtinus, ex cuius li. de Baptiſmo contra Donatiſtas colligitur: tam ordinationes, quàm Baptiſma extra Eccleſiam haberi, & dari poſſe, licèt perniciosè tam habenti, quã danti.

1. Cor. 11.

Omnes, ſcio, præſumptuoſi, tranſgreſſores Canonum ſunt anathematizati, ſcribente S. Gregorio ad Gallicanos Epiſcopos: *Omnia, quæ ſanctis canonibus ſunt adverſa, diſtrictè ſub anathematis interpoſitione damnentur.* Sed hi, inquam, etſi accuſati, euidenter tamen nondum in hac tranſgreſſione denudati, habent, vt credimus, de materna Eccleſiæ gratia, & ſanctitate, aduersùs quam nec portæ inferi præualebunt: ſub cuius alis in ſpe veniæ adhuc latent, vt Sacramenta eiuſdem matris conficiant, cuius necdum filij eſſe publicè perdiderant.

Math. 16.

Sed dicis: Quomodo conficient Corpus Chriſti, qui per hæreſim, ſeu per meritum anathematis, ſe demembrauerunt à Corpore Chriſti? Reſpondetur; Iudas vnus ex duodecim erat, eamdem cum eis poteſtatem miracula faciendi habebat. Et quamuis *loculos portans fur eſſet*: tamen quibus par erat in ſignis, par videbatur, & meritis. Ante oculos quippe hominum in miraculorum inſignibus, Petri, Andreæ, Iacobi, & Ioannis erat ſocius; ante eius autem oculos, cui non erat opus, vt quis ſibi teſtimonium perhiberet de homine: quia *ipſe ſciebat, quid eſſet in homine*, erat diabolus: dictum eſt enim de eo: *Nonnè ego vos duodecim elegi, & vnus ex vobis diabolus eſt?* Ideò vtique diabolus, quia dualem ſpirabat ſpem: eſſe videlicet, & venditor Domini, & diſcipulus Domini: ſed cum iam nequitiæ ſuæ precium venditi Domini promitteret; cum iam opportunitatem tradendi eum quæreret: in hoc baratro ſceleris non minùs vſus eſt poteſtate Apoſtolica, & hac tamdiù, donec audito; *quod facis, fac citiùs, exiuit foras. Erat enim nox.* Ad hunc modum credimus, & hos poſſe Eccleſiaſtica efficere Sacramenta; dum nondum eos publicauit, & quodammodo ante Epiſcopalem Eccleſiaſticam excommunicationem, ab Eccleſia præiudicariè eliminauit eorum ſe effrenis contumacia.

Ioan. 12.
Ioan. 2.
Ioann. 6.
Math. 26.
Luc. 22.
Ioan. 13.

* Ab illis verò, qui de hæreſi Simoniaca ſunt euidenter rei, etſi nondum publicè iudicati, firmiter diffitemur Eccleſiæ Sacramenta poſſe confici. Publica enim, & fronte carens præſumptio maior eſt ipſo ſcelere admiſſo, quæ, dum claret, euidens eſt exemplar peccandi: qui dicit, niſi, me, me imitamini. Verbi gratia, qui honores Simoniacè acquiſitos non deponit: quid aliud, niſi Simonem, in quo viuit, imitandum proponit? Qui autem pudibundè, & tantùm ante Deum peccat, quandoque eſſe metuet, quod videri pudet.

* Hoc ex definito credendum ne cenſeas vſque dũ perlegas librũ S. Aug. de Baptiſmo contra Donatiſtas.

Sed oppones mihi ſcio: Cum vſus quotidiè nobis præſentet vnum, eumdemque Simoniacum, alij cuiquam Chriſtiano adhuc inexpertum: alij verò perlucere manifeſtum: quomodo ille Sacramentum neſcienti conficiet, quod quantùm ad ſcientem conficere non valet? Reſpondetur; iuſta mens *ex fide viuit.* Fidei effectus ſalubriùs creditur, quàm cum ratione inueſtigetur. Dico equidem. * quia illud quod per Simoniacum non poſſe confici creditur: illud, inquam, alicui ſimpliciter credenti, & fideliter neſcienti * Sacramentum eſſe, fides operatur. Ipſe tamen conficiens, ex hoc, quod conficit, damnatur. Ne mireris, quia per fidem Sacramento reficitur accipiens, audi, quia Sacramenti gratia * participatur etiam non accipiens. Auguſtinus in ſermone ad infantes ad altare de Sacramento: *Nulli eſt aliquatenus ambigendum; tunc vnumquemque fidelium corporis, ſanguiniſque Dominici participem fieri, quando in baptiſmate membrum Chriſti efficitur: nec alienari ab illius panis, caliciſque conſortio, etiamſi antequam panem illum comedat, & calicem bibat, de hoc ſeculo in vnitate corporis Chriſti conſtitutus abſcedat. Sacramenti quippe illius participatione, ac beneficio non priuatur, quãdo ipſe hoc, quod illud Sacramentũ eſt inuenit.* Ne igitur dubites ſimpliciter credentem ſalubriter illud accipere, ab illo, quem neſcit hæreticum: audi etiam, quòd * ſimpliciter fidei efficaciter accipit ab eo, quem ſcit hæreticum.

Rom. 1.

* Hoc non conficitur; & quidẽ ab aliquo cem ſciente per Simoniacũ.

* Hæc ſunt erronea.

* De hac ſẽtẽtia ſequẽs Epiſtola nõ improbabiliter coniectã dabit. De conſecr. d. 4. cap. 131. Nulli eſt.

* F. ſimplicitas.

Digitized by Google

reticum: Auguſtinum in eodem ſermone: *Si quam fortè*, inquiens, *coegerit extrema neceſſitas, vbi Catholicum, per quem accipiat, non inuenerit, & in animo, pace Catholica cuſtodita, per aliquem extra vnitatem Catholicam poſitum acceperit, quod erat in ipſa Catholica vnitate accepturus: ſi ſtatim etiam de hac vita migrauerit, non eum, niſi Catholicum deputamus. Si autem fuerit à corporali morte liberatus, cum ſe Catholicæ congregationi etiam præſentia corporali reddiderit, vnde nunquam corde diſceſſerat, non ſolùm non improbamus, quod fecit, ſed etiam ſecuriſſimè, veriſſimèque laudamus, quia præſentem* * *Dominum credidit cordi ſuo, vbi vnitatem ſeruabat.*

24. quæſt. 2. cap. 40. Si quem fortè.

* Deum.

Diſcamus ergò, quia ſi cum Simoniaco ago, qui eſt adhuc tantùm de manifeſtis, nondum de publicè damnatis: cum illi, inquam, quædam Eccleſiæ Sacramenta conficere nequeant: cum perfecti, nec illos poſſe conficere, nec ſe confecta ab eis accipere credant: tamen quod non habeat nequitiam dantis, accipit pleniter fides, & ſapienter ſimplicis, & ſimpliciter ſapientis; totum implente gratia Ieſu, ſicut in illo felici latrone: cui; vt Auguſtinus ait; *quod ex Baptiſmi Sacramento defuit, benignitas Dei ſpiritualiter adimpleuit.*

Hoc autem diſtare videtur inter manifeſtè reos, & publicè excommunicatos: quia cum excommunicatis communicare prohibemur, niſi conuertantur, cum manifeſtis, & nondum iudicatis, conuerſari oportet, vt dicamus *aue*: nefas eſt cum illis, vel cibum ſumere. Cum iſtis permittit Apoſtolus communicare dicens: *Non vtique fornicarijs huius mundi, aut auaris, aut rapacibus; aut idolis ſeruientibus: aliòquin debueratis ex hoc mundo exiſſe.* Illorum igitur, qui manifeſtè ſunt rei formam habuerunt publicani, & peccatores, cum quibus Saluator manducauerat. Excommunicati autem ſignificantur per illos quos Apoſtolus Sathanæ tradiderat. Huiuſmodi manifeſtis, nondum publicè iudicatis ego communicans, me non excommunico, dum hominem, vt Chriſtianum diligens; factum eius, vt non Chriſtiani, improbo, præſcribente Auguſtino: *Duobus modis non te maculat malus, ſi non conſentias, & ſi redarguas*, hoc eſt, non communicare, non conſentire. Communicatur quippe, quando facto eius conſortium voluntatis, vel approbationis adiungitur.

1. Cor. 5.

Matth. 9.

1. Cor. 5.

Ab his autem, ideſt Simoniacis, licèt nondum publicè excommunicatis, non poſſe Dominicum corpus confici, credas Apoſtolicis Innocentio, & Paſchali, Innocentius Papa de Simoniacis dicit: * *Aſſeritur eum, qui honorem amiſit, honorem dare non poſſe. Nec acquieſcimus, vllum aliquid ab eo accepiſſe, quia nil erat in dante, quod alium ab eo poſſet accipere. Et verùm eſt certè, quia quod non habuit, dare non potuit.* Audi Paſchalem Papam in Epiſtola ad * Mediolanenſem Eccleſiam: *quicumque ſacros Ordines ad precium largiuntur, cum Iuda peſſimo mercatore peribunt, qui pro XXX. argenteis æterni filium vendidit parentis. Audiat hoc hæreticus, audiat, & Chriſtianus. Audiat & ille, qui hanc hæreſim vult rabido ore auctorizare. Iſtis dico: Vbi eſt, quod accepiſtis? Illis dico: vbi eſt, quod dediſtis? Infelices infeliciter ſibi inuicem contra campſerunt. Hic, vt conſuleret ſuæ philargyriæ. Ille, vt ſatisfaceret propriæ nequitiæ. Quapropter nec ille habet precium; nec illi habent Chriſtum. Exulta Chriſtiane; quia quod Iudas vendidit, & Iudæus emit, tu acquiſiſti. Grande bonum ſuo malo operati ſunt nobis ambo.*

* Si hanc ſententiam ita interpretamur: vt hæreticum dicamur, nihil proficiũ, nil honoris poſſe dare, dum tamen habeat Sacramentum ordinationis ſibi quidem & ab eo accipienti in damnationem, ſi ita inquam intelligimus; a Beato Augu. diſcrepamus.

* Hanc epiſtolam non Paſchalis Papa fecit; ſed quidam Vvido: qui & Muſicam compoſuit. Sic enim viri religioſiſſimi aſſerũt; qui ex diſcipulis eiuſdẽ diligentiſſimè explorauerunt. Præterea eadem epiſtola inter Romanorũ Pótif. decreta nuſquam ſcripta reperitur. Non ergo Beato Auguſt. præiudicare poterit in aliquo.

Item in eadem: *Si tali exterminio traditus eſt, qui vendidit Chriſtum: quid erit de ſocijs eius, qui emunt, vel vendunt paraclitum? Numquid non pares ſunt in vltione, qui pares ſunt in crimine? Ille, vendidit filium. Iſti, quantum in ſe ipſis eſt, Spiritum ſanctum conantur vendere.*

Cum autem quidam, domine, & maximè apud vos, blandiantur ſibi, affirmantes ſe non eſſe Simoniacos; quia non emerint, vel vendiderint Eccleſias, vel altaria: ſed res, & commoda Eccleſijs attinentia: audi eumdem Paſchalem in eadem epiſtola: *Si quis obiecerit, non conſecrationes, ſed res ipſas, quæ ex conſecratione proueniunt, vendi: videtur quidem aliquid dicere; nihil autem penitus ſentire. Nam cum corporalis Eccleſia, aut Epiſcopus, aut Abbas, aut alius aliquis ſine rebus corporalibus, & exterioribus in nulla proficiat, ſicut nec anima ſine corpore temporaliter viuit; quiſquis eorum alterum vendit, ſine quo alterum haberi non potuerit, neutrum non venditum derelinquit.*

Quid quod etiam miſſa à talibus nequeat celebrari, declarat quidem in eadem: *Numquid maledictus ſua benedictione panem in Chriſti carnem poterit vertere? maximè, cum quidquid benedixerit, Dominus ſe maledicturum aſſerit?* Et poſt pauca: *Si hæretici Sacerdotes, voces exhortationum non poſſunt fari: quomodo valeant vinum in Chriſti cruorem vertere? Etſi Dominus præcepit nequaquam dari homicidis, adulteris, rapacibus, & cæteris criminalibus peccatis irretitis corpus, & ſanguinem ſuum, vſque ad ſatisfactionem: quomodo ipſe dabit Sacerdotium vſurpanti per Simoniacam hæreſim vbique damnatam?*

* Huiuſmodi dogmatiſque ſententiam caute legamus; Vſque dum diligentiùs SS. Patrum ſcita de Sacramentis inueſtigemus.

Quantum noceat audita eorum miſſa, audi eumdem: *Cum ergo tales Epiſcopos, vel Abbates, vel reliquos Clericos non deuitamus, ſi eorum miſſas audiamus, vel cum eis oramus, excommunicationem cum eis ſubimus, quos quidem Sacerdotes eſſe ſaltem credere, omninò errare eſt, cum Petrus Simoni dicat; pecunia tua tecum ſit in perditionem, quoniam donum Dei exiſtimaſti cum pecunia poſſideri.* Vbi, cum: *exiſtimaſti*, dicitur, patet, quia non pro eo, quod fecerat, ſed quia ſe facere poſſe crediderat, condemnatur. Pater igitur ex prædicta auctoritate, nec clericos ab eis ordinari, nec Dominicum corpus poſſe confici, ſed ipſos ex voce Petri eſſe perditos clericos. Etſi prædicta duo Sacramenta non cõficiunt, certe nulla, niſi fortè ſolum baptiſma conficere poſſunt. Et vt ſcias, quia nullo modo Eccleſiaſtica Sacramenta fieri poſſunt à Simoniaco: audi ex Apoſtolico decreto, annullata eſſe omnia, quæ facta videbantur à neophyto.

Act. 8.

Defuncto Romanæ Sedis præſule XCIV. Paulo huius nominis primo * Conſtantinus quidam à laico in Papam conſecratus Sedem Apoſtolicam per annum, & menſem obtinuit. Epiſcopos ſcilicet, Presbyteros, & alios di-

diuerſi

* Pſeudopapa hic factus eſt, Ann. Chriſti DCC. LVXII. Vi

de Pannin. lib de Pōtif & Cal. Bar. tom 9.

diuerſi gradus, infra hoc temporis ſpatium ordinauit: omnia, quæ Apoſtolici erant, fecit. Inter hæc quidam Romanorum abhorrentes caput Eccleſiæ Romanam Sedem à neophyto inuaſam: Stephanum natione Siculum, Eccleſiaſticis traditionibus eruditum, impetrato Cleri, ac populo conſenſu, Conſtantino depoſito, Stephanum illius nominis * III. Papam XCV. Apoſtolici apicis conſecratione ſublimauerunt.

* Baron. Steph. IV.

Hic mox directis legatis ad Reges Franciæ Karolum, & Karolomannum, qui defuncto nuper Patri Pipino ſucceſſerant, eorum aſſenſu XII. Epiſcopos probabilioris vitæ, & ſcientiæ inſignioris de Francia adſciuit: aduocatiſque inſuper Apuliæ, Campaniæ, Italiæ præſulibus Synodum Romæ in Eccleſia Saluatoris celebrauit. Ibi omnia Conſtantini ſtatuta ex communi iudicio ſcinduntur, ſcripta eius in præſenti comburuntur. Ipſe Stephanus Papa cum Clero proſtratus pœnituit ſe vnquam Papæ neophyto obediſſe, ſe, de manibus eius communionem accepiſſe. Decretum eſt igitur in Concilio eodem ſub anathematis vinculo, nullum dehinc neophytum ad Epiſcopalem adſpirare apicem. De Epiſcopis autem Presbyteris, & cæteris, quos infelix Conſtantinus conſecrando ordinauerat, ſtatutum eſt, vt omnes Eccleſiaſticis, quos per eum ſibi vendicauerant, honoribus expoliati, deſcenderent ad ſolos illos gradus, in quibus conſtiterant, priuſquam ab eo ad altiora prouecti fuerant. Si quos tamen ex illis ſub modio latere, candelabrum Eccleſiæ ſibi ſuper imponendos * expoſceret, ipſi à Clero, & populo iterum electi, iterum quaſi non antea à Conſtantino Papa conſecrati, depoſitum tantum, & nunquam altiorem mererentur honorem. De his autem, ſi qui per eum de Laicis in Presbyteratum, ſiue Diaconatum fuerant promoti, decretum, vt admiſſo gradu, vbicunque voluiſſent, in Religioſo tantùm habitu permaneret. Nullus omnium ad Pontificatus apicem promoueretur; nullus omnino altiorem gradum ſpectaret: ne, hic nouitatis error in Eccleſia Dei radicaret. Demum ſancitum eſt, vt quæcunque Conſtantinus inuaſor in Sacramentis Eccleſiaſticis egerat, omnia itcrarentur, vt in geſtis Pontificum legitur, * præter ſacrum baptiſma, & myſticum chriſma. Finita ſancta Synodo omnis populus ſui pedibus Papæ aduoluitur, indulgentiam poſcit, quod vnquam Conſtantino inuaſori communicauit. Ille, ſingulis pœnitentiam pro hoc admiſſo iniunxit. Epiſcoporum, qui digni cenſebantur, denuo à ſubiectis electos, ipſe denuo * conſecrauit. Reliqui ordinis nullum amiſſo gradui reſtituere cenſuit.

Lege Baron Anno 769. & 769.

* Iſtud exēplū ſi tamen eſt verū, laudare timeō, ne eo affirmato, etiam omnes à S. Ambroſio cōſecratos itidē exſufflandos reputem; qui vtique fuit neophytus, vtpotè in depoſitione al barū conſecratus ad Epiſcopatū hoc eſt, octauo poſt baptiſmū die.

* Lege Baronii tom 9 Anno 769. Et videbis ab hoc Auctore non ſatis ea intellecta, quæ in Pontificū hiſtoria hac de re leguntur.

* Conciliauit. Ita enim in huius factē narratione vox conſecrandi accipi debet.

Pater autem, Domine, ex clericorum ordinationibus ordinatis, annullatis, ex Eccleſiarum conſecrationibus alteratis; chriſma etiam neophyti conſecratoris annullatum, niſi quod baptiſma ex illo chriſmate celebratum noluit Stephanus Papa annullare, quia nec ab hæretico baptizatum licet rebaptizare, dum tantùm baptizet in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.

Eſt ergo hæc Epiſtola ſcripta Anno M. LXXVI.

Hac etiam ratione cum prioris anni, ideſt, ab Incarnatione Domini M. LXXV. Paſcha rex apud Babinberch celebraret, Leimarus Bremenſis Archiepiſcopus noluit in baptizando vti chriſmate, quod confectum videbatur ab * Hermanno, tunc ibi Epiſcopo, cum ſciret hunc Simoniacum, licèt nondum conuictum: Eccleſiaſtica in hoc vſus ratione, quia baptiſma, quod non annullatur, poſtquam factum eſt ab hæretico, non tamen, vt fiat concedendum eſt hæretico: cum aliud ſit, rem, poſtquam facta eſt, non improbando tolerare: aliud, ne improbari metuat, præuidere. Scire autem oportet illos non tantùm neophytos, qui de Laicis ſubitò ad Eccleſiaſticas promouentur dignitates, vt illum, quem veſter Hermannus de * vna, & eadem die de coriario presbyterum maturauit, quem ipſe ſubito de pila, in qua cortices contuderat, ad altare Chriſti tranſtulit: O feſtinata promotio. Fit Diaconus, qui lectionem prius in celebratione miſsæ non legerat: Sacerdos, qui tunc primum Leuita: ſuſcepit ſimul omnes Eccleſiaſticos gradus, qui largum, & cogentem conſecrare conſecratorem eadem die * venerat, nec corona ſignatus: Sciendum eſt, inquam, non ſolùm huiuſmodi vocari, & eſse neophytos, ſed magis illos, qui motibus informes; religione rudes; ſcientia ruſtici; plures renaſcentis hydræ capitibus nunc emergunt, & per hoc ſe perpetuò anathemate perimunt. Audi Gregorium in ſuo regeſto, in Epiſtola Virgilio Arelatenſi Epiſcopo miſsa: *Cùm ad ſacros Ordines Paulus Apoſtolus neophytum venire prohibeat; ſciendum eſt nobis, quia ſicut, tunc neophytus vocabatur, qui adhuc nouè erat plantatus in fide: ita nunc neophytos deputamus, qui adhuc nouus eſt in ſancta conuerſatione.*

* De hoc Hermanno Bernaldus in Chronico Anno M. XXV. Hermannus Bambenbergenſis Epiſcopus à clericis ſuis pro Simoniaca hæreſi accuſatus, à Papa deponitur.

* ſ. emerat.

1. Tom. 3.

Scribam, & adhuc de geſtis Pontificum Concilium Papæ de annullatis, quæ Leo neophytus vſurpauerat Sacramentis.

Anno Dominicę Incarnationis D.CCCC. XLIV. Tertiò autem ex quo Otho Imper. Heurici regis filius, compreſsa Beringarij, & eius filij Tyrannide, Italiam ſubiungauerat: Ioannes Papa ab Imper. quem cum coniuge, & Adelhaida * priori anno imperiali vnctione ſublimauit, deficiens, Adelbertum Reip. aduerſarium in vrbem recepit. Quod non paſsurus Imperator Romam hoſtiliter inuadit. Papa hinc Imperatorem timens, illinc Romanis diſſidens cum ſuo complice Adelberto aufugit, vſurpato ſibi non paruo Eccleſiæ theſauro. Romani, ſiue timore correcti, ſiue reſpectu iuris aſtecti, Dominum ſuum gratulatoriè recipiunt. Imperator Apoſtolico, ad determinanda, quæ tunc imminebant negotia, indigens, Ioannem Papam ad deſolatam ſui ſedem reuocauit. Quò reuerti negante, * Leo adhuc Laicus, quantum ad ſæcularia non parum ſtrenuus, Papa eligitur, ordinatur. Synodus, præſente Imp. & multis Teuthonicis, & Italicis Præſulibus celebratur, multa, quæ vel Eccleſiaſtica neceſſitas, vel Imperatoria poſcebat voluntas, decernuntur. Sic Dominus Leo Præſidens Apoſtolicæ Sedi fecit interim ordinationes, & omnia quæ erant Apoſtolici. * Nec longum, Romani altera fide apud Imp. Papam recipiunt Ioannem. Ille congregato Romæ in Ec-

Error in numero vide Bar. tom. 10 Anno Chriſti 961. 964.

* hoc eſt. Anno 692.

* At Leo iſte non fuit legitimus Papa, ſed Antipapa, ſeu Pſeudopapa, Vide Baron Anno 963.

* Anno Chriſt 964 Lege Baron

Digitized by Google

in Eccleſia Sancti Petri Concilio, Leonem, qui ſibi viuo neophytus ſucceſſit, omni Eccleſiaſtico ordine exutum, ita ex ſtatutis Canonum damnauit, vt, ſi poſtmodum ad aliquem clericalem gradum, vel aſpiraret, perpetuò anathemati cum omnibus ſibi ad id opitulantibus ſubiaceret, Epiſcoporum duos, qui eum promouerant, in Synodum vocatos, & in tertia actione præſentatos, ita ex auctoritate Apoſtolica Sacerdotali priuauit honore, vt poſtmodum in nulla Synodo recuperationis aditum auderent, vel tentare. Tertium autem ex his nomine Siconem canonicè vocatum, expectatum, demom venire nolentem, Eccleſiaſtica priuauit communione. Statutumqoe eſt publico omnium iudicio, Synodum à Leone collectam, nec nominandam Synodum, ſed proſtribulum fauens adulteris. Ergò omnia prædicti Leonis decreta caſſantur: &, quicumque ab eo erant conſecrati, iuſſi ſunt planetis veſtiri, & ſuam ipſorum proſcriptionem præſentare in charta, hæc verba continenti: *Pater meus nibil ſibi bobuit, nihil mihi dedit*. Et ſic depoſiti remanſerunt in illis gradibus, quos habuerant antè, quàm à Leone promoti fuerant. Eadem ratione, eadem auctoritate, qua & illi, quos ſupra diximus à Conſtantino neophytos promotos.

Vt etiam ſcias non tantùm à Simoniacis, non tantùm, quod minos eſt, à neophyeis, ſed etiam ab alijs inordinatè promotis non poſſe confici Sacramenta Eccleſiæ, referam, quod contigit apud ſacroſanctam * Hildenesheimenſem Eccleſiam, cui ego indigniſſimus nunc ſeruio, ſi non fructuosè, tamen deuotè: ſi non vtilitèr tamen fidelitèr: ſi non, vt debeo, tamen vt potero.

* Nota. Venit Bernardus Conſtātia Hildeſheimiū: vbi Scholarum Eccleſia illius, vt prius Conſtantia, magiſtrum egiſſe videtur. Inde Corbeiā venit, & Monaſticam vitam amplexus eſt. Krātzius in Metropolit. lib. 5. cap. 26. de Benone Oſnaburgenſi Epiſcopo. *Qui cū ſcholis præfuiſſet apud Eccleſiam Hildeſeimenſem, (docebant enim illa ætate Scholaſtici ſacras literas, & habebant, qui ſubdocerent in triuialibus,) clarum illis nomē ex doctrina, & ex vita religione conciliabat et Imperatori Henrico, &c.*

* Ebo Rhemenſis Epiſcopus aſſenſum à Luthario præbuit cùm Patrem ſuum Ludouicum magni Karoli fidelium regno priuauit. Ludouico autem ope filiorum ſuorum Pipini ſcilicet, & Ludouici, quorum prior dux Aquitaniæ; alter dux erat Baioariæ, in regnum recepto, Synodus colligitur. Ebo depoſitus Hildenesheimi relegatur. Defuncto iterum Reginberto Hildenesheimenſis Eccleſiæ Epiſcopo ſecundo, Imperator, Ebonem humanitatis potiùs, quàm iuſtitiæ reſpectu eidem ſedi tunc tertium præfecit. Ille miſer ex Epiſcopus Eccleſia Sacramenta Epiſcopali conceſſa dignitati ſtolidus ſibi per XII. annos vſurpauit. Quo hominem exuto, ſucceſſor eius Alfridus clericos, acceptis ab anteceſſore ſuo ordinibus, ex auctoritate Apoſtolica, exuerat: omnia de Sacramentis Eccleſiæ ab eo geſta, præter ſolum baptiſma. iuxta decreta prædicti Papæ Stephani annihilauerat. Ecce quàm periculosè ſibi vſurpant Eccleſiæ, qui tamen non conficiunt, Sacramenta, quos Eccleſiaſticæ dignitatis præſumptuoſos raptores Apoſtolicum, & ligando damnat, & damnando ligat anathema.

* De hac Ebone vide Baron.

Reſtaret mihi probare de publicè excommunicatis: ſed cum Sacramenta Eccleſiæ non conficiantur à præſumptoribus, qui nondum in iudicio ſunt præſentati, quis quærat, quis ambigat de his, quin à concione Eccleſiæ ſint alienati? dimembrari igitur à corpore Chriſti, id eſt ſeparati ab Eccleſia, nihil poterunt intra Eccleſiam operari: quod & tu ratione, & auctoritate inuictiſſimè probaſti, dicente Auguſtino contra Donatiſtas: *Quiſquis à Catholica Eccleſia fuerit ſeparatus: quantum ſe laudabiliter viuere exiſtimet; hoc ſolo ſcelere, quod à Chriſti vnitate defunctus eſt, non habet vitam, ſed ira Dei manet ſuper eum.*

Tom. 9. & 10. præſertim Anno 853. & 866. vbi oſtendit Baronius, non legitimè facta fuiſſe, quæ Auctor iſte, vt legitima prædicat. Coloſſ. 3.

Ne autem excommunicatus propter conſcientiam innocentiæ, teſte ſe, abſolutum ſibi polliceatur, audiat decretum Carthaginenſis Concilij: *Qui excommunicatus fuerit pro ſuo neglectu, ſiue Epiſcopus, ſiue quilibet clericus, & tempore excommunicationinis ſuæ, ante audientiam communionem præſumpſerit, ipſe in ſe damnationis iudicetur protuliſſe ſententiam.* & illud Sardicenſis Concilij: *Priuſquam omnia diligenter, & fideliter examinentur, eum qui fuerat à communione ſeparatus ante cognitionem nullus debet præſumere, vt eum communione ſociet.*

Concil. Sardicenſe 17.

Agens ego de Synodis; legens ego illam * Leonis Synodum, vocatam non Synodum, ſed *proſtribulum fauens adulteris*, non poſſum non recordari Synodi veſtræ, quæ in * præterito anno à tribus millibus, ac ſexcentis inter Presbyteros, & reliquos gradus, Eccleſiaſticis, vt audio, apud vos collectis; quàm parum ſuæ profeſſioni proſpexit, cum decretis Nicænæ Synodi, neſcio qua fronte contradixit. Si circumſpicientes animati ſunt de circumfuſo tantùm ſui numero, legerent in decretis ſedis Apoſtolicæ, quæ Romani clerici Ioanni Presbytero, ſed ſchiſmatico direxerant, tunc temporis, * quando Vigilius ex Apoſtolico in hæreſim lapſus, Conſtantinopoli tenebatur. In his, inquam, decretis hodie à Catholica Eccleſia inter Catholicas regulas habitis legerent: *Quod ſi omnes ſacerdotes, & mundus aſſentiat, damnatio conſentientes inuoluit, non præuaricationem aſſenſus abſoluit. Non enim crimen minuitur: ſed accreſcit: contra, generale fit ex priuata. Hoc enim Dominus omnium iudicauit, qui peccantem mundum generali diluuio interemit.* Audirent, & Leonem ad Anatholium: *Illa Nicænorum Canonum per ſanctum verè Spiritum ordinata conditio, vnquam eſt parte ſolubilis. Nulla ſibimet de multiplicatione congregationis Synodalia Concilia blandiantur. Neque trecentis illis decem, atque octo copioſior numerus Sacerdotum, comparare ſe audeat, vel præferre; cum tantò diuinitùs priuilegio Nicæna ſit Synodus conſecrata: vt ſiue per pauciores, ſiue per plures Eccleſiaſtica iudicia celebrentur: Omni penitus auctoritate ſit vacuum, quidquid ab illorum fuerit conſtitutione diuerſum.*

* Pſeudopapæ, de quo ſupra.

* Loquitur de Synodo Romæ ſub Gregorio VII. celebrata Anno 1075

* Vide Bellarm. lib. 4. de Pontif. cap. 10 & Baronius Tom. 7. Anno Chriſti 538.

Gen. 8.

S. Leo, Epiſt. 53.

De cuius priuilegio, & Beatus Ambroſius dicit: *Non humana induſtria, non compoſitione aliqua, trecenti decem, & octo Epiſcopi ad Concilium conuenerunt: ſed, vt in numero eorum, per ſignum ſuæ paſſionis, & nominis Dominus Ieſus ſuo probaret ſe adeſſe Concilio. Crux in trecentis, Ieſu nomen in 10. & octo eſt ſacerdotibus. Et mihi*, inquit Hilarius, *ipſe ille numerus hic ſanctus eſt. In quo Abraham Victor regum impiorum, ab eo, qui æterni ſacerdotij eſt forma, benedicitur.* Et item Beatus Leo Papa: *Sancti illi, & venerabiles Patres, qui in Vrbe Nicæna, ſacrilego Ario cum ſua impietate damnato, manſuras vſque ad finem mundi leges Eccleſiaſticorum Canonum condiderunt, & apud*

S. Leo epiſt. 53.

Cccc nos

nos: in toto orbe terrarum in ſuis conſtitutionibus viuunt: Et, ſi quid vſquam aliter, quam illi ſtatuere, præſumitur, ſine cunctatione caſſatur.

Idem Epiſt. 55.

Et hinc ſanctus Leo ad Pulcheriam Auguſtam: *Contra ſtatuta*, inquit, *paternorum Canonum. quæ ante longiſſimæ ætatis annos in vrbe Nicæna ſpiritualibus ſunt fundata decretis, nihil cuiquam audere conceditur; ità, vt ſi quis diuerſum aliquid decernere velit, ſe potiùs minuat, quàm illa corrumpat*. Audiunt etiam Beatum Gregorium in multis ſui non *Regiſtri*. ſed *Regeſti* epiſtolis Nicenæ Synodi decreta affirmantem: Reponerent interiùs, & illud Gregorij, quod & priùs dixi: *Conſona ſanctis Patribus definitione ſancimus: vt qui ſacris neſcit obedire Canonibus, nec ſacris miniſtrare, vel communionem capere ſit dignus altaribus.*

Si dicunt hæc noua emerſiſſe, tertium nunc Catonem de cœlo cecidiſſe, audiant Papam Cœleſtinum: *Nulli ſacerdotum ſuos ignorare licet Canones, nec quidquam facere, quod Patrum poſſit * legibus obuiare. Non prætereant, non abradant pronomen ſuos; Nam Canones proprij ſunt ſacerdotum, vt lex Moyſi, & lex Iudæorum. Vnde eis Dominus: in lege*, inquit, *veſtra ſcriptum eſt. Et de eis in lege eorum ſcriptum eſt.* Hinc patet, quia, ſi, vt Cœleſtinus affirmat, illi ſunt ſacerdotes, quorum ſunt Canones, tunc, quorum non ſunt Canones, nec erunt ſacerdotes. Sed hæc hactenus.

Cæleſtinus, 1. Epiſt. 2.

* regulis.

Ioan. 8.

Ioan. 15.

Cùm tui, venerande Pater, recordor, exclamare compellor: O me infelicem, immò infeliciorem: quod ego olim digitis tuis probatiſſimam diſtillando myrrham, mihi quid agendum præſcribentibus, non obediui, quod, inſtar aſpidis ſurdæ, aurem tuis monitis obturaui. Nunc enim arguit me illud Salomonis: *Quomodo ſi ſpina naſcitur in manu temulenti; ſic in ore ſtultorum parabola.* Nam ſicut temulentus ſpina in manu detenta ſeipſum in primis vulnerat. Ita me mea ſententia ſui laqueo ſtrangulat: ita me proprio meo gladio iugulat. De lege ſua me Deus docendo mitigare mihi à diebus malis voluit: ſed fateor tibi; ſancte Pater quia tibi factus ſum in medio fornacis *æs*, murmurando ſtannum, vt dealbatus paries meliora mentiendo; ferrum, proximis docendo; plumbum, ſemper ad infima vergendo. *Curauimus*, ait Dominus, *Babylonem*, & *non eſt ſanata*. *Crepuit*, dicit ſcriptura, *in fornace*: qui non caruit vento ſuperbiæ. Hinc ego expallens illud Domini in Ezechiel dicentis: *Væ ciuitati ſanguinum: cuius ego grandem faciam pyram*: licèt Deus in me fecerit viam ſemitæ iræ ſuæ. Illam tamen deſidero iram, de qua Hieronymus: *Grandis*, dicit, *offenſa eſt, poſtquam peccauimus iram Dei non mereri: vt illam declinem iram, de qua Pſalmiſta: Exacerbauit Dominum ſecundùm miſericordiam iræ ſuæ, non quia idem peccator libentèr peccat: ſed nimiæ Dei iræ eſt, quod peccanti, proſpera arrident: quod nequitia eius non retunditur: quod eius ſceleri pra meritis non reſpondetur.*

Prou. 26.

Hierem. 51.

Ezech. 24.

Pſal. 10.

Et ne diutius delinquam maieſtatem animi à maioribus demorando tuos deoſculans pedes, tua amplectens genua, clamo tibi Pater & domine; vnum pietate, alterum dignitate, precans indulgentiæ gratiam, quam ſæpe tibi vale facienti ſeniori meo ſanctiſſimo * Rumoldo hodie cæleſtis aulę domeſtico dederas: precans leuatæ manus tuæ mereri benedictionem: cui nullus diſtat locus: precans vt in illo ineffabili iubilo, quo cœlum penetras, quo diuinam promulces aurem, mei non obliuiſcaris: qui tui ſaltem tunc memor exiſto, cum tui conuerſationem, tritamque viuendi ſemitam deuotus exopto. Vix refrenata penna dicam innito ore; Vale gloria Iſrael, vale curiæ cæleſtis conſcriptæ ſenator. Inſipiens factus ſum loquendo dices mihi: Reſpondeo: coegiſti me, amori modum ſuadens, perdes operam.

* An hic ille eſt Rumoldus, qui fuit primus præpoſitus Goſlarienſis, & poſteà Epiſcopus Conſtantienſis; de quo in vita S. Bennonis c. 12. & apud Lambertum Anno 1069.

Valeas, & tu optatæ indolis, Bernalde, floſcule vernans, rogatus cum illo Apoſtoli ad Philippenſes: *Si qua conſolatio in Chriſto, ſi quod ſolatium charitatis, ſi quæ ſocietas ſpiritus, ſi qua viſcera miſerationis*, vt citiùs dictatæ tibi à Domino tuo materiæ mereat literas omni nectare mihi ſapidiores, tum tantùm tuam, Dominique tui ſalutem mihi referentes. Tu, tibi, moneo, non deſis, præſentaturus te nobis talem, qualem ego te neſcio, vtrum magis optem, an ſperem. Opto quippe ex illo, quem in te habeo, affectu. Spero ex debitæ virtuti tuæ parentelæ; reſpectu.

Philip. 2.

Epiſtola tertia.

DOmino, ac Reuerendiſſimo Sacerdoti Bernardo non iam nugacem lyram Horatij, ſed myſticam citharam Dauid, fructuoſiùs ſibi, & ſuis auditoribus amplexanti, Adalbertus ætate Presbyter non moribus, eiuſque Bernaldus, ex vtroque homine certiſſimi ſeruiminis affectus. De dulciſſimo veſtri reſcripto, vobis condignas grates referre non ſufficimus: ſed hoc omnium bonorum retributori, vt ipſe vobis retribuat, obnixa ſupplicatione committimus: quem, & vos, in nobis, tam charitatiua reſponſione, tam laborioſa reſcriptione non dubitamus honoraſſe. Sed quia nonnulla in eodem reſcripto, nos mouent, de experta veſtræ prudentiæ beneuolentia ſecuri, iterum vos inquietare præſumimus: iterum veſtræ diligentiæ iudicium ſuper nonnullis obſcuris ardentèr exſpectamus.

De primatu igitur ſanctiſſimæ ſedis Apoſtolicæ ſatis eleganter charitas veſtra nobis ſcripſit, quam licèt aliquando ab indignis poſſeſſam, ſemper tamen omnibus Eccleſijs eſſe præferendam, ex decretis SS. Patrum euidentiſſimè probauit. Huius etiam ſedis Pontifices pro tempore à ſubditis admonendos fore, non tamen temerè proſcribendos, Chriſtianiſſima pronunciatione docuiſtis, videlicèt vt eiuſdem ſedis primus poſſeſſor à coapoſtolo eius Paulo charitatiua liberalitate admonitus eſt, non vt S. Athanaſius Alexandrinus Patriarcha ab Arianis hæretica vſurpatione depoſitus eſt.

Tractatum veſtrum de ordinibus iudiciorum gratiſſimè ſuſcepimus, quem ita expreſſum, ac teſtimonijs SS. Patrum ita roboratum, & nos poſtmodum in quodam libello reperimus. Duos quippe iudiciarios ordines eſſe nobiſcum ſentitis: vnum, de dubijs, alterum de manifeſtis. Sed ordinem de manifeſtis in duas ſpecies ſubdiuiditis. Vnam

qui-

quidem, cum reus, & obiecta ſe feciſse, & faciendo peccaſse, fatetur, alteram verò, cum reus ſe obiecta feciſse, ſed in hoc non peccaſse fatetur. Nos tamen hanc poſteriorem veſtræ ſubdiuiſionis ſpeciem in noſtra diuiſione comprehendimus infra modum de dubijs: illum verò de manifeſtis criminibus. Nec hoc me quilibet dixiſſe putet, quaſi veſtræ diuiſioni præiudicemus, ſed ideo potiſſimùm, vt vtrarumque diuiſionum concordiam ad inuicem denotemus. Nam vtraque diuiſio, vt nobis videtur, ſtare poterit. Si veſtra prudentia non aliter iudicauerit. Illa enim veſtræ diuiſionis ſpecies, in qua factum conceditur, culpa denegatur, partim manifeſta, partim dubia probatur. Factum enim, quod conceditur, manifeſtum eſt: ſed idem ipſum, an pro crimine ſit habendum, ſummoperè dubitatur. Non ergò mirum eamdem ſpeciem diuerſo reſpectu, nunc dubijs, nunc manifeſtis adſcribi: ſed nos magis illam dubijs interpoſuimus: quia diuiſionem iudiciorum non generaliter inter facta, ſed, inter crimina fecimus iudiciariorum ordinum. Alij, fiunt de dubijs criminibus; alij, de manifeſtis.

Vnde prædicta veſtræ diuiſionis ſpecies, in qua, conceſſo facto, an crimen ſit, dubitatur: non incongruè in noſtra diuiſione dubijs annumeranda videbatur. Vos autem iudiciarios ordines non inter crimina, ſed abſolutè inter occulta, & manifeſta diuiſiſtis: vnde, & prædictam ſpeciem, in qua denegata culpa, factum conceditur, ſine contradictione manifeſtis annumerare potuiſtis. Illud etiam, quod ſingularum diſcuſſioni cauſarum ſynodicam vocationem prærogari vultis, & nos vtique laudamus. Nam & decreta SS. Patrum itidem præcipiunt, quippe, vt dubijs rebus infamati, ad conuentum ſacerdotalem vocentur, per Canonicas inducias expectentur, tunc demum, ſi venerint, in conuentu audiendi, aut, ſi venire noluerint, pro contemptu à communione ſuſpendendi. Hoc, inquam, inquam, illis iure conceditur, qui de obiectis, aut nihil ſe feciſſe fatentur: aut hoc, quod fecerint, crimen eſſe diffitentur.

Nec hoc etiam negamus: quin & publicis criminibus obligati ad Synodale iudicium, pro contemptu vocentur, vt tantò cautiùs, tantò irrefragabiliùs, & demum Eccleſiæ tanto fructuoſiùs, quantò à pluribus auditi iudicentur. Sed hanc Synodicam vocationem nullatenus, tam generalem ponere audemus, vt ipſius Apoſtolicæ ſedis priuilegium, non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino ei conceſſum infringere tentemus. Eſt enim priuilegium ſedis Apoſtolicæ, vt nulla proueniente Synodo, quoslibet damnandos poſſit damnare, & reconciliandos, reconciliare, vt Beatus Gelaſius in decretis ad orientales Epiſcopos directis, oſtendit, in quibus Acatium Conſtantinopolitanum Patriarcham abſque omni Synodo Canonicè ab Apoſtolica ſede damnatum irrefragabiliter
B. Gelaſius. Epiſt. 11. probauit. Scribit enim inter cætera: *Cuncta per mundum nouit Eccleſia; quod ſacroſancta Eccleſia Romana, de omni Eccleſia fas habeat iudicandi: neque cuiquam, de eius liceat iudicare iudicio; ſiquidem ad illam, de qualibet mundi parte appellandum eſt: ab illa autem nemo ſit appellare permiſſus.* Sed nec illa præterimus, quod Apoſtolica ſedes ſine vlla Synodo præcedente, exſoluendi, quos Synodus iniqua damnauerat, & damnandi, nulla exiſtente Synodo, quos oportuit, habuerit facultatem. Et hoc nimirum pro ſuo principatu; quem beatus Petrus Apoſtolus Domini voce, & tenuit ſemper, & retinebit.

Huius ergò priuilegij auctoritate ſan- Matth. 16.
ctiſſimi Romanæ ſedis Epiſcopi, abſque om- Ioan. 21.
ni Synodo damnare conſueuerunt: quorum contumaciam, ex cuiuslibet indubitabili relatione cognouerunt. Hoc vtiq; illius ſcientiam non ſubterfugit, quicumque regeſtum S. Gregorij, & reliqua SS. Patrum decreta, diligenti conſideratione percurrerit. Sic inquam, Maximus Salonitanus Epiſcopatui præſumptioſè intronizatus à B. Gregorio abſque omni Synodo pro hac præſumptione miſſarum celebratione priuatur. Quem Lib. 5. ep. 3.
S. Gregorius non tam pro manifeſtis quàm Eodem lib.
pro dubijs criminibus ad ſe vocarum, videli- epiſt. 25.
cet, quem Simoniaco ſchiſmati, ſiue mulieribus mixtum fuiſſe, non pro certò nouit, ſed infamatum audiuit. De quibus etiam criminibus idem Maximus, ſe poſtmodum iuramento expurgauit. Si enim eum tam indu- Item lib. 7.
bitanter Simoniacum, ſiue fornicarium, vt epiſt. 83.
præſumptuoſum nosſet, abſque omni vocatione, ſiue diſcuſſione, iuxta prædictum Apoſtolicæ ſedis priuilegium damnare illum poſſet.

Præterea, ſi nullum, licet in crimine vulgatiſſimum, niſi poſt ſynodicam vocationem iudicandum fore cenſemus; multum Eccleſiaſticæ correctioni derogamus, nimiam
multitudinem * carrinatum ad Synodum * cauſarum forte leg.
differemus: imò hac occaſione plurimas negligendas fore non dubitamus. Sed Eccleſiarum conſuetudo hoc obtinuit, vt non ſolùm Epiſcopus, ſed etiam vnus ſolus presbyter ſubditum ſuum manifeſto crimine obligatum, canonico iudicio ſubijcere valeat, nec eum, niſi eius iudicio inobediens exſtiterit, ad Synodum venire compellit.

Nec ocioſè conſiderandum; quod Sancti Patres abſque omni Synodo etiam de dubijs criminibus iudicare ſolebant: non quidem definitè, ſed ſub quadam iudiciaria conditione. Vnde S. Gregorius Andream Tarentinum Epiſcopum, pro quadam concubina poſt ordinationem ſuam infamatum ita iudicauit, vt ſacerdotale officium penitus deponeret; ſi, eum conſcientia ſua, de illato crimine, culpabilem aſſereret.

Sed iam ad cauſam noſtram veniamus, quam etiam, vt euidentior fiat, breuiter, & fideliter literis commendare non pigeat: vt, ex fidelium virorum certiſſima relatione didicimus; quorum alios corpore quidem, non animo, Wormatienſi conſpirationi; alios verò Romanæ Synodo hanc eamdem damnanti proculdubio interfuiſſe cognouimus.

Anno igitur Dominicæ Incarnationis Lege de his
M. LXXVI. Gregorio Papa VII. in Apoſto- Bertoldum
lica ſede conſtituto, Henricus Rex, iam per ſeu Bernal-
tres annos pro ſuis reatibus, ad pœnitentiam dum noſtrũ
multotiens, ab Apoſtolica ſede vocatus reſi- in Chronico
piſcere nollet: cumque ſe in proxima Roma- anno MLX
na Synodo, excommunicandum fore præno- XVI.

ſceret; rale conſilium à ſimoniacis, ſiue excommunicatis accepit, vt omnes ſibi ſubiectos ab Apoſtolico præſule ſepararet: ſic, quod ſanctam Romanam Synodum deauctoraret; tunc in prima Quadrageſimali hebdomada futuram, & illum cum ſuis complicibus excommunicaturam. Accepto igitur conſilio, ante eamdem Synodum, in ſeptuageſimam genetale Colloquium, apud Wormaciam condixit, quo, præter regni ſui Principes, quàmplures Epiſcopos, & reliquos ſuos fideles, vel potiùs infideles congregauit. Qui pœnè omnes, aut ſimoniaci, aut excommunicati, aut eorum complices indiuidui, ſe Romani Pontificis cenſuram ſubdituros non dubitabant, ſi Rex reſipiſcens Apoſtolicæ ſedi obediret, eique in Eccleſiaſticis negotijs debitum adiutorinm impendere vellet. Quapropter ex Regis inſolenria, occaſione accepta Regi non tam conſenſerunt, quàm perſuaſerunt, vt litetas proſcriptorias omnium eorum manibus, per ſubſcriptionem roboratas, ad Apoſtolicam ſedem tranſmitteret: quibus, quaſi proſcripto Romanæ ſedis Epiſcopo, Synodus Romana Regem excomunicatura, nihilo minus caſſaretur; ſicque ipſi cum Rege ab Apoſtolicæ ſedis cenſura liberarentur. In prædictis ſanè literis, poſt mulras Romani Pontificis blaſphemias, hoc ſinguli ſua ſubſcriptione confirmauerant, vt nollent deinceps huiuſmodi criminoſo ſubeſſe, vel aliquam obedientiam exhibere.

His ergo literis in Romanam ſynodum delatis, iuxta poſſe eorum, camdem per legatos ſuos diſturbauerant, & Apoſtolicum præſulem, in Romana ſynodo turpiter blaſphemantes, eum non confeſſum, nec alicuius criminis conuictum, ab Apoſtolica ſede, vt viliſſimum mancipium iuſſerant deſcendere. Præterea ex præcepto præfati Henrici Francorum Regis, non vtique Romani Imp. cunctæ Romanæ ſynodo contumaciter interdixerant, ne domno Apoſtolico paſtori ſuo vllatenus obedirent: paſtori, inquam, ſuo, cui eatenus obedierant, quem eatenus pro legitimo paſtore, vt canonicè ordinatum, vt canonicè in ordine ſuo conuerſatum habuerant: cui etiam prædictus rex debitam obedientiam ſpeciali promiſſione deuouerat: quem, diuerſorum regnorum Præſules, & Principes, pro S.Petri Vicario honorauerant.

Hunc igitur non confeſſum, non conuictum, imò nec, ſi reus eſſet, ita, vel ab huiuſmodi conuincendum prædicti conſpiratores per legatos ſuos degradare volebant: qua temeritate, imò quo veſaniſſimo furore, nec cauponē ſuum quilibet deſtituere permitteret. Nam vt B. Marcellinus Papa omnibus orthodoxis ſcribens capit. 11. teſtatur: *Epiſcopi, Pontifici, à quo conſecrati probantur, præiudicium inferre nullum poſſunt*. Itidem, B. Anacletus Papa à B. Petro presbyter ordinatus:

Anacletus epiſt.3. Gen 9. *Sententia*, inquit, *quoque Cham filij Noe damnantur, qui ſuorum doctorum, vel præpoſitorum culpam produnt; ceu Cham, qui Patris pudenda non operuit, ſed deridenda monſtrauit. Doctor autem, vel paſtor Eccleſiæ, ſi à fide exorbitauerit, erit à fidelibus corrigendus: ſed, pro reprobis moribus magis eſt tolerandus quàm diſtringendus*. Item ſanctus Alexander Papa, Item S. Sixtus præſul Apoſtolicus; qui omnes mori magis, quàm mentiri voluerunt. Ij, inquam, ſinguli eadem auctoritate præcipui, eiſdem penè verbis ſtatuerunt. *Si qui*, inquiunt, *aduerſùs Epiſcopos cauſam habuerint, priùs ad eos recurrant, charitatis ſtudio, vt familiari colloquio commoniti, ea ſanent, quæ ſananda ſunt. Si autem aliqui eos, priuſquam hæc egerint, lacerare, accuſare, infeſtare præſumpſerint, excommunicentur*.

Has igitur, & huiuſmodi innumerabiles SS. Patrum ſententias, ſi illi noſtri conſpiratores fideliter inſpexiſſent, nullatenus ſuum, vtputa primæ ſedis Epiſcopum, tam repentina vituperatione, non confeſſum exſufflaſſent: nec ſe ipſos, pro tam temerario auſu, ſub pernicioſa excommunicatione enecuiſſent. Nempe, ſi culpabilis eſſet peregrinorum, tamen Epiſcoporum iudicio iuxta canones, nec diſcutiendus eſſet, nedum temerè deponendus: ſed potiùs in Romana ſynodo audiendus: ſi tamen de dubijs rebus, niſi ipſe vellet, vel vſquam, vel à quoquam, iuxta Canones diſcuti poſſet. Scriptum eſt enim: *Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum*. Vnde Matth. 10.
S.Silueſter Nicænorum Canonum auctor, generali ſynodo pręſidēs, cōſenſu CC.LXXVII. Epiſcoporum cap. 7. ſtatuit dicens: *Neque iudicabit primam ſedem, iuſtitiam temperare deſiderantem. Neque enim ab Auguſto; neque ab omni clero, neque à regibus, neque à populo iudex iudicabitur*. Item Symmachus Papa omnibus Epiſcopis ſcribens, cap. 7. decreuit dicens: *Aliorum hominum cauſas Deus voluit per homines terminare. Sacro verò ſanctæ ſedis Romanæ præſulum, ſuo, ſine quæſtione, reſeruauit iudicio*. Item S. Alexander Papa, qui martyrio ſua conſecrauit decreta, cap. 1. teſtatur. *Non poteſt*, inquit, *condemnari humano examine, quem Deus ſuo reſeruauit iudicio*.

Sed tempora priùs conſumeremus, quàm exempla, ſi, ſingula huiuſmodi SS. Patrum ſtatuta enumerare tentaremus. Quippe prædictus Papa Symmachus, Catholicæ fidei propugnator indeſeſſus, cum plurimis criminibus infamaretur, nec ab Ariano Rege Theodorico tunc Romanis imperante, tam temerè proſcribitur: ſed in ſynodo Romana, non ab alio, niſi ab illo legitimè congreganda, diſcutiendus expectat. Synodus igitur Romæ, per auctoritatem ipſius congregata, nullatenus tamen eum, licèt hoc permittentem, contra decreta ſanctorum Patrum diſcutere præſumpſit: ſed totam eius cauſam diuino iudicio, vt geſta eiuſdem ſynodi reſtantur, commiſit. Nec hoc vtique dicimus, quaſi quælibet nefanda Romano Pontifici impunè licere credamus: quaſi non, & ipſe ſit impetendus, ſi in aliqua hæreſi fuerit publicatus, ſed contra illos agimus, qui pro dubijs rebus, Apoſtolicæ ſedis Epiſcopum temerè iudicauerunt expellendum.

Ipſe quidem noſter Apoſtolicus multotiens hoc à ſuis inſidiatoribus expetiuit, vt Romæ, vel alibi, quò ipſi poſſet venire, in ſynodo conuenirent, & eo hoc libenter concedente, ordinationem eius, ſiue conuerſationem, vtcumque vellent, dumtaxat canonicè diſcuterent, ſeque ab Apoſtolica ſede, abſque omni contradictione deſcenſurum promiſit, ſi quid in eo dignum depoſitione re-

reperitent. Et hoc vtique ſibi facilè credi potuit, quid id culminis captus, atque eò actus cum magno ciulatu aſcendit: cui, nec diuitias, nec honores ſæculares in Romano Pontificatu quærere opus fuit: quibus vtriſq; cum minori ſolicitudine, & ante Pontificatum abundauit.

Sed eius inſidiatores hactenus eum præſentialiter conuenire ſpreuerunt: non tam, vt qualibet ratione ſe ab huiuſmodi accuſatione ſuſpenderent; quàm, vt ipſi debitam ſententiam, pro ſuis criminibus ab illo non

Bonifacius I epiſt. 2.

exciperent. Nam, vt beatæ memoriæ Bonifacius Papa teſtatur: *Nullus dubitat, quòd ita iudicium nocens ſubterfugit, quemadmodum, vt abſoluatur, qui eſt innocens, quærit.*

An. Chriſti M.LXXVI. lege Baron. Tom. vndecimo anno M.LXXVI.

Apud Wormariam igitur conuentu facto, ſchiſmaticam conſpirationem aduerſus Dominum, & aduerſus Chriſtum eius conflauerant, quam, vt prædictum eſt, ad deauctorizandam ſanctam Romanam ſynodum per legatos ſuos in eadem ſynodo publicauerant. Vnde Romani ciues de ſanctæ Romanæ Eccleſiæ dehoneſtatione meritò commoti, prædictorum legatos omni pœna digniſſimos arripiunt, & vel aliquatenus eorum immaniſſimum ſcelus vlciſci voluerunt. Sed Romanus Pontifex, licèt à prædictis legatis, ſpecialiter impeteretur, tamen de manibus Romanorum crudeliter eos afficientium vix demum eripuit; & ſedata turba, factoque ſilentio eos ad pedes ſuos ſedere fecit. Ea quidem ratione, vt ipſi audirent; quid ſancta Synodus de huiuſmodi ſchiſmatica conſpiratione in eadem Synodo ad iniuriam ipſius manifeſtata decerneret.

Decreuit igitur ſancta Synodus, vt officio, & communione priuati eſſent: quicunq; illam nefariam conſpirationem, & contumaciſſimam legationem ſtudio, & voluntate conflaſſent. Reliquis autem omnibus eiuſdem conſpirationis participibus, inducias conceſſit, vt infra feſtiuitatem S. Petri, tunc proximam, ſe aut coactos deliquiſſe, miſſis legatis probarent; aut prædictorum excommunicationi, vt eodem crimine obligati ſubiacerent.

Regem verò poſt multas admonitiones reſipiſcere nolentem, immò huius ſchiſmaticæ conſpirationis auctorem, regno priuatum, ſub anathematis vinculo Dominus Apoſtolicus ligauit: vt eidem etiam antè excommunicationem promiſit. De cuius anathematiſmi Canonica promulgatione nullum dubitare confidimus: quicumque illam epiſtolam Domini Apoſtolici fideliter conſiderauerit: in qua, ipſe Regem ſæpius à ſe præmonitum, multo tempore expectatum, & ita demum canonicè anathematizatum euidentiſſimè probauit. Quapropter ſpeciali Regis cauſa prætermiſſa, quid ſancti Patres de huiuſmodi conſpiratoribus generaliter definierint, videamus.

Sanctiſſimus Papa Fabianus, veritatis miles indefeſſus, omnibus Epiſcopis ſcribens; decreuit, dicens: *Si quis clericus ſuo Epiſcopo infeſtus, aut inſidiator fuerit, eumque criminari tentauerit, aut conſpirator fuerit: mox ante examinatum iudicium ſubmotus à clero, curiæ tradatur, cui diebus vitæ ſuæ deſeruiat, & infamis, abſque vlla ſpe reſtitutionis permaneat.*

Item S. Callixtus Papa, fortiſſimus veritatis athleta Gallicanis Epiſcopis ſcribens: *Conſpirationum*, inquit, *crimina veſtris in partibus vigere audiuimus, & plebes contra Epiſcopos ſuos conſpirare, nobis mandatum eſt. Huius criminis aſtutia non ſolùm inter Chriſtianos admirabilis eſt, ſed etiam inter ethnicos, & ab exteris lege prohibita. Et idcirco huius criminis reos non ſolùm Eccleſiaſticæ, ſed etiam ſeculi damnant leges: & non ſolùm conſpirantes, ſed etiam conſentientes eis. Anteceſſores verò noſtri, quamplurima turba Epiſcoporum, quicumq; eorum in ſacerdotali ordine ſunt conſtituti, aut exiſtunt clerici, honore, quo vtuntur, carere, præceperunt. Cæteros verò communione priuari, & ab Eccleſia extorres fieri iuſſerunt. Et, non ſolùm facientes, ſed eis conſentientes.*

Item ſacratiſſimum Calcedonenſe Concilium, Euangelio in veneratione comparandum: cap. 18. irrefragabiliter decreuit dicens: *Si qui Clerici, vel Monachi reperti fuerint coniurantes, aut conſpirantes, aut inſidias ponentes Epiſcopis, aut Clericis, gradu proprio penitus abijciantur.*

Ergo, quos SS. Patres, etiam ante examinatum iudicium degradandos eſſe, vel penitus ab Eccleſia abijciendos diſtrictiſſimè iudicauerunt, hos Domnus Apoſtolicus per ſynodale iudicium ſatis miſericorditer, vſque ad ſatisfactionem officio, & communione priuauit: quæ tamen eis nondum eo crimine expiatis, periculoſa, immò pernicioſa fore, ſi vſurparentur, non ignorauit.

Forſitan aliquis eorum dicit: Non pro conſpiratione habendum, quod contra illum factum fuerit, quem pro Epiſcopo habere noluerint. Sed ille, ſi tamen Epiſcopus eſt, audiat: Numquid, & ſe pro Epiſcopo habendum non eſſe decernit, ſi quis ex eius ſubditis eum in nulla hæreſi publicatum, nec pro aliquo crimine damnatum, pro Epiſcopo habere contempſit? Non vtique credimus, dum adeò eis ſapiat Epiſcopatus. Ergo non denegent ſuo paſtori, quod ſibi à ſubditis ſuis nollent denegari: ſed iuxta illud ſancti Leonis decretum; *obedientiam, quam à ſubditis ſuis exigunt, etiam ipſi Prælato ſuo dependant. Quippe, & ipſi eum etiam eo tempore, cum conſpirarent, pro Epiſcopo habendum fuiſſe modò demonſtrant: cui pro eadem conſpiratione ad ſatiſfactionem venire non ceſſant.* Nempe, ſi nullius conſpirationis reatu obnoxij tenerentur, ſine exemplo tamen iure damnarentur: qui, ſine exemplo contumaciam ſuam in Romana Synodo publicare; & inſuper eamdem Synodum diſturbare præſumpſerunt. Incaſſum ſe abſque ſynodica vocatione damnatos conqueruntur: cùm & hoc in Prouincialibus Synodis pro Canonico cuſtodiatur, vt cuiuſlibet contumacia in Synodo publicata, nullatenus exeat impunita: licèt, ad ipſam Synodum deauctorizandam, ibi perpetrata non detegatur.

Prætetea Romanæ ſedis Epiſcopus, iuxta priuilegium ſuum, vt iam prælibauimus, abſque omni Synodo damnare poteſt, vel reconciliare quoslibet damnandos, vel reconciliandos. Sic enim S. Gregorius ad Ianuarium Caralitanum Epiſcopum ſcribens, conſiliarios eiuſdem Epiſcopi nulla ſynodica vocatione præuentos, vſque ad ſatisfactionem à

com-

Digitized by Google

communione priuauit: per quotum conſilium idem Epiſcopus Dominicotum dic meſſem quorumdam furioſa mente exarauit. Nihilo minùs, & noſtri tempotis Gregotius ad nullam ſynodum vocatos: attamen præſentario ctimine obligatos damnare potuit.

S.Greg. lib. 7. epiſt. 67.

Per quotum conſilium, Henticus Rex meſſem non terrenam, ſed Eccleſiaſticam noua præſumptione penitus deuaſtare teutauit.

Item S. Gregorius Ioannem ptimæ Iuſtinianæ Epiſcopum nulla ſynodica vocatione præuentum excommunicauit: eo quod ille iniuſtè Adrianum Thebanæ vrbis Epiſcopum deponere præſumpſerit. Sic vtique, & noſter Apoſtolicus Epiſcopus indubitare contumaciæ non vocatos excommuuicare potuit: qui non vuum ſolùmmodò Epiſcopum, ſed totam Romanam Synodum deauctorizate tentauetunt. Illud ſauè exemplum illi noſtri couſpitatores ſecum agere putauerunt, iuxta cuius edictum, ſe rationabiliter excommunicatos eſſe non dubitabunt, ſi ſacrorum Cauonum lectores potiùs, quàm petuetſores eſſe noluerint.

Lib. 2. epiſt. 6. & 7.

Fruſtra quoque proclamant, ſceum agendum fore, eo iudicandi otdine, vbi manifeſtum factum crimen eſſe dubitatur, Nam, vt nobis videtur, de nullo facto, an crimen ſit, eſt dubitandum; quod definitis ſanctorum Patrum ſententijs generaliter pto ctimine damnatum manifeſtatur. Si enim ea, quæ illi generaliter, & ſyuodaliter prohibuere, an culpæ ſiut, dubitauetimus: nihilo minùs de eorum ſtatutis, an iuſta ſint; dubitare videbimut. Quod B. Leo Papa, Leoni Auguſto ſcribens, penitus prohibuit. *Quæ pateſacta ſunt*, inquit, *quærere: quæ perfecta ſunt, retractare; quæ ſunt definita, conuellere, quid aliud eſt, quàm de adeptis gratiam non referre, & ad interdicta arboris cibum improbos appetitus mortiferæ cupiditatis extendere?* Idem in ſequentibus: *De rebus*, inquit, *& apud Nicæam, & apud Chalcedonem (ſicut Deo placuit) definitis, nullum audemus inire tractatum, tanquam dubia, vel infirma ſint, quæ tanta per Spiritum ſanctum fixit auctoritas.* Idem ad Martiauum Auguſtum: *Si quid vſquam*, inquit, *aliter quàm SS. Patres ſtatuere, præſumitur, ſine cunctatione ceſſabitur.*

S. Leo epiſt. 78.

Etgo illi noſtri conſpiratores manifeſtum factum ſuum an crimen eſſet, incaſſum diſcuti voluerunt, quod & ipſi à definitis ſanctotum Patrum ſententijs pro crimine damnatum indubitanter nouerunt. Vnde non, vt dubijs ctiminibus obligati per inducias erant exſpectandi, immò, vt contumaces, & apertiſſimi Canonum contemptores, abſque dilatione erant damnandi: de quibus diuina ſcriptura apertiſſimè ſanxit; vt Carthaginenſe Concilium capit. 5. conſtituit, non eſt differenda ſententia, ſed potiùs exequenda. Vnde & S. Gregorius Matiniano Abbati, &c. ſcribens, teſtatur dicens. *Si ea, de quibus Deus vehementer offenditur, inſequi, vel vlciſci differimus, ad iraſcendum vtique diuinitatis patientiam prouocamus.*

S. Greg lib. 2. epiſt. 27.

Item piæ memoriæ Damaſus Papa ſcribens ad Stephanum Archiepiſcopum Mauritaniæ, & reliquos Epiſcopos Africæ: *Qui poteſt*, inquit, *obuiare, & perturbare peruerſos, & non facit, nihil aliud eſt, quàm eorum fauere impietati.*

Tres modos anathematiſmi, quos Triburienſe Concilium nobis præſcribit, non tam generales affirmare præſumimus, vt nullum abſque ſynodica vocatione damnandum fore contra ſedis Apoſtolicæ priuilegium aſſeramus: ſatiuſque nobis, ſi & vobis; ita videtur, vt idem Concilium potiùs aliquem modum anathematis dicatur pretermiſiſſe, quàm Apoſtolicæ ſedis priuilegio præiudicaſſe.

Siugulis autem obiectionibus, ſiue, vt veriùs dicam, reprehenſionibus conſpiratorum reſpondere non neceſſarium æſtimamus, quibus culpam tuam nullatenus expurgauerant, ſed peruetſa intetpretatione ſcripturarum, Romano Pontifici derogando, crimen ſuum duplicauerant. Nam periurium, quod cum feciſſe confingunt, etiamſi eorum ſubditus eſſet, oportuiſſet ramen, vt eum non confeſſum, priùs, feciſſe conuincerent, quàm illud in eo ram tyrannicè vindicaſſent. Quòd ſi, vt fingunt, iuraſſet, vt pet couſenſum Hentici Regis Romanus Pontifex eligendus eſſet, nunquam tamen, quod & vos causè præuidiſtis, obuiando Romanæ electionis priuilegio, ſe anathematizare deberet: præcipuè, cum canones dicant, definitio incauta, laudabilirer eſt ſoluenda. Nec præuaricatio eſt, ſed temeritatis emendatio.

Amplius: Si quis anachoreta, vel Incluſus, qui ſolitariam vitam Deo firmiſſimè promiſetat, ad Epiſcopalem gradum expetuntur, numquid promiſſionem ſuam, licèt cautiſſimè factam, magis quàm Eccleſiæ cauſam attendere debebunt? Non planè, quod & noſtri Conſpitatores non inuiti concedunt. quorum quidam ad Epiſcopatum etiam monachali habitu penitus abiecto conuolarunt. Ergo ſi & cautiſſima promiſſio pro cauſa Eccleſiæ laudabiliter ſoluitur; quantò magis in cauſa, quæ etiam ſub anathemate impleri prohibetur. Nec hoc vtique dicimus, quaſi Domnum Apoſtolicum ita vnquam iuraſſe credamus: ſed ideò maximè, vt etiam ſi feciſſet, quod non fecit, non ob hoc tamen ita proſcribendum eſſe probaremus.

Sententiæ autem SS. Patrum, quas enumerant de compeſcenda Prælatorum ſuperbia, ſiue de damnatione temeraria, ipſos maximè percellunt: qui non modò in ſubditos, ſed in ipſum prælatum ſuum noua præſumptione ſuperbierant, quem ab Apoſtolica ſede, vt ſeruum ſuum deſcendere, ſingulari contumacia præceperant. Sed hæc hactenus.

Omnipotenti Deo condignas grates compenſare nequimus, cuius gratia nobis conceſſit, vt in hoc periculoſo tempore, in quo omnes, quæ ſua ſunt, quærunt, non quæ Ieſu Chriſti, adulterantes Verbum Domini, vos ſaltem habeamus, cui veritas auditanates non contrahat: immò cui præconium veritatis, quantò liberiùs, tanto dulciùs ſapiat. Non enim alij tam liberalitet, tam infucatè loqui præſumeremus: quem non tàm veritatem rerum, quàm aliquod priuatum ſtudium per ſingula interpretaturum putaremus. Hoc, inquam, nefas eſſe de vobis, vel ſuſpicari: qui ipſum præconem veritatis pto ſacrario Spiritus ſancti venerandum fore iudicaſtis. Experti igitur veſtræ prudentiæ ardotem ad indagandam, ſiue denuntiandam retum veritatem, potiſſimùm ve-

veſtrum expectamus iudicium de his rebus, de quibus adhuc dubitamus.

De ſimoniacis igitur precamur, vt prudentia veſtra nobis apertiùs ediſſerat, ſi & illi pro hæreticis deputentur, qui propter ſacros ordines aliqua Eccleſiaſtica officia, vt decaniam, præpoſituram, emunt vel vendunt. Non negamus quidem, & eos probabiliter poſſe vocari ſimoniacos, vtpote de ſpiritali officio ſeculare lucrum, quærentes: quos & ab eiſdem officijs iuxta canones pellendos eſſe cenſemus: ſed cur pro hæreticis ſint deputandi, ex teſtimonijs SS. Patrum euidentius doceri vellemus.

S.Greg. lib. 4 epiſt. 55.

Sanctus videlicet Gregorius in decretis ſuis illud ſpecialiter ſimoniacam hæreſim vocare videtur, cum manus impoſitio pro pecunia emitur, vel venditur. Illud etiam nobis ſcribere dignemini; ſi & illi pro hæreticis habentur, qui * per aliud munus, niſi à manu ſacra officia emerunt, vel vendiderunt. Nam illos magis ambitioſos cenſeri vellemus, quàm ſimoniacæ hæreſis obnoxios, ne penitus Eccleſiaſtica ſacramenta proſcriberentur, quæ pænè omnino hactenus à ſolis huiuſmodi ambitioſis vſurpata non ignotamus.

* hoc eſt, nō per pecuniam; hanc enim vocabant, munus à manu, vt patet ex lib. 1. S. Anſelmi contra Guibertum, qui recéſet tria genera munerum quib. Eccleſiaſtica beneficia emebantur: munus à manu, munus à lingua, munus ab obſequio.

De eo autem, quod ſcribitis Sacramenta à ſimoniaco nondum publicato vſurpata, ſcienti quidem non eſſe Sacramenta, ſed neſcienti: necdum fideliter intelligere potuimus. Nam eſſentiam rerum non ſolet in contrarium ducere contrarietas opinantium. Ergo ſi Sacramenta quoquo modo veraciter ab aliquo ſimoniaco conficiuntur: quomodo alicui eius hæreſim ſcienti inconfecta veraciter probabuntur? Credibile quidem videtur corporales res in altari poſitas per ſacerdotalem benedictionem ex conſenſu Eccleſiæ in diuina poſſe conuerti Sacramenta, etiam inter manus hæreticorum, nondum tamen in Eccleſia publicatorum. Quæ, inquam, Sacramenta proſcribere timemus: vel apud illius ſcientiam, qui ſolus, vel alter ſacrificantis hæretici cognouerit dementiam; ſatius nobis videretur, vt eadem, & ipſi hæretico conficienti, & alij eius hæreſim ſcienti, Sacramenta eſſe crederetur, quàm eadem eſſe, & non eſſe ſtatuerimus, videlicet, vt eadem oblatio, & offerenti hæretico, ſiue eius ſocio ad damnationem, ignoranti autem Catholico ad ſalutem prouenirent. Nam S. Auguſtinus, vbi neophytos, licèt ante communionem morte præuentos, non tamen eos Sacramento priuari teſtatur, non de re, ſed de virtute Sacramenti dixiſſe videtur, vt ille Sacramenti virtute non careat, quem extrema neceſſitas, à reali communione ſuſpendit. Et nos vtiq; omnes, ſi Catholicæ fidei non ceſſamus cooperari, nunquam eius Sacramenti virtute priuamur, licèt ipſam rem Sacramenti rariùs ſumere ſoleamus. ſic vtique faciliùs vos intelligere poſſemus, ſi diceretis quemlibet Catholicorum ab eo, quem neſcit hæreticum, non rem Sacramenti percipere, quam nec hæreticus poteſt conficere, ſed virtutem Sacramenti, non illa perceptione, ſed ex propria fide. Hoc, inquam, intelligibilius nobis videretur, quàm idem panis in diuina Sacramenta confectus, & non confectus diceretur. Apertiùs igitur nobis intimate, quid de huiuſmodi Sacramentis debeamus iudicare.

Sententiæ autem veſtræ de ordinatis ab hæretico, iterum ordinandis à Catholico, illud repugnare videtur, quod quàm plures hæreticorum clericos ad Catholicam conuerſos in ordinibus ſuis legimus acceptos, non vtique reconſecratos, videlicet vt Nicænum Concilium capitulo 8. Nouatianos: & Africanum capit. 25. Donatiſtas, recipiendos eſſe in ſuis ordinibus, non reconſecrandos decreuit. Nempe Nicænum Concilium ſolummodò clericos Paulianiſtarum à Catholicis reordinandos conſtituit: quorum etiam baptizatos, à Catholicis baptizandos eſſe decreuit. Hæc enim hæreſis non faciebat inuocationem S. Trinitatis.

Damaſus autem Papa ſcribens ad Proſperum primæ ſedis Numidiæ Epiſcopum, & reliquos Epiſcopos, veſtræ ſententiæ de reordinationibus adſtipulari videtur, ſi tamen in exemplari non fallimur: *Per illam illicitam manus impoſitionem*, inquit, *vt paulò ſuperiùs prælibauimus; vulneratum caput illi, qui videbantur aliquid accepiſſe, habebant. Et, vbi vulnus infixum eſt, neceſſe eſt medicinam adhibere, qua infixa ſanetur macula: Ideſt, reiterari neceſſum eſt, quod legitimè actum, aut collatum minimè probatur, ſi perfectum eſſe debebit. Nam quomodo honorem poſſit retinere, qui ab illo accepit, qui poteſtatem dare legitimè non habuit, inuenire non poſſum.* * B Damaſus epiſt 5.

* Hoc Damaſi dictũ, & ſimilia intelligi debent, vel de ordinatorũ cum Eccleſiæ conciliatione; vel reordinatione vera, ſi quis validè ab Hæretico, Schiſmatico non fuerit ordinatus: eum ſcilicet ordinatos ordinandi, nec ius, poteſtatem habuit.

Harum igitur ſententiarum repugnantiam concordare neſcimus, niſi hoc auctoritati ſedis Apoſtolicæ, cum conſenſu ſanctæ matris Eccleſiæ licitum fortè dicamus, vt pro aliqua temporis neceſſitate ordinatos ab hæreticis, per inuocationem S. Trinitatis in ordine ſuo non reconſecrandos ſuſcipiat: quos tamen aliquando ad euidentiorem hæreticæ ordinationis proſcriptionem reconſecrari præcipiat. Nullam enim conſecrationem videntur aliquibus accepiſſe ab hæreticis; quippe iam dudum omni ſpiritali gratia priuatis, vt B. Iudas Apoſtolus de eiſdem teſtatur: *Hi ſunt*, inquit, *qui ſegregant ſe ipſos, animales, ſpiritum non habentes*. Vnde B. Innocentius: *Hæretici*, inquit, *cum à fide Catholica deſiſterent, perfectionem ſpiritus, quam acceperant, amiſerunt*. Hinc igitur conijcitur, ordinatos ab hæretico, non conſecrationem aliquam accepiſſe, ſed ſolam formam conſecrationis, abſque virtute ſanctificationis, quæ vtique forma, ſiue accepta virtute ſanctificationis, ex conſenſu ſanctæ Eccleſiæ, à conuerſis retineatur, ſiue per iterationem penitus proſcribatur: ad præſens non occurrit, quod rationabiliter obijci poſſit. Nam illa obiectio, quæ dicit, inuocationem ſanctæ Trinitatis, licèt ab hæretico factam non eſſe annullandam, facilè refellitur: cum Eccleſias item ab hæreticis per inuocationem S. Trinitatis conſecratas reconſecrare iubeamur, vt S. Ioannes præſul Apoſtolicus, illius nominis primus diuerſis Epiſcopis ſcribens decreuiſſe legitur: *Eccleſias*, inquit, *Arianorum, vbicumque inueneritis, Catholicas eas diuinis precibus, & operibus abſque vlla mora conſecrate: quia & nos fecimus, cum pro cauſa Theodorici Regis Conſtantinopoli fuiſſemus.*

24 q. 1. c. 30.

Hæc diſputantur ab Adalberto, & Bernaldo non per aſſertionem, ſed inquiſitionis gratia.

Ioannes Papa I. epiſt. 2.

Nempe ſacri baptiſmatis formam in nomine S. Trinitatis, licet ab hæretico ſuſceptam

ſceptam non iteramus, ne pręceptum ab Apoſtolo vnum baptiſma præcipientis præuaricari videamur, Præterea, vt B. Felix Papa generali Synodo præſidens veriſſimè pronunciauit: * *Nullus ad ſecundam tinctionem venire poterit, niſi primitus profeſſo paganiſmo ſe Chriſtianum denegauerit.* quæ denegatio, per iterationem baptiſmi iure vitatur, ne iuxta Nicænũ Conciliũ grauiſſimè puniatur. Hoc tamen indubitanter ſcimus, iuxta Apoſtolicas ſanctiones, nullum ab hæretico ordinatum à Catholicis, vel in ordine ſuo recipirndum, vel reordinandum, niſi in hoc alicui temporis neceſſitati conſulatur. Nam, vt ſupradictus Papa Innocentius aſſerit: *Hæreticus per prauam manus impoſitionem ordinato damnationem irrogauit, cui, quia remedium pœnitentiæ neceſſarium eſt, legitimæ ordinationis honorem habere non poteſt.* Item Africanum Concilium cap. 35. decreuit, vt ordinati in parte Donati, ſi ad Catholicam correcti tranſire voluerint, non ſuſcipiantur in honoribus ſuis, ſecundùm tranſmarinum Concilium, exceptis his, per quorum ſuſceptionem Catholicæ vnitati conſulitur.

Margin: * Non vult Felix III. epiſt. 7. ad vniuerſis Epiſcopos Tom. 2. Cócil. Nouæ editio. eos, quo Chriſtum abnegarunt, denuo eſſe baptizandos, ſeu ad ſecundã tinctionem admittendos eſſe; vt Auctor huius epiſtolæ intellexiſſe videtur; ſed exaggerans ſcelus Epiſcoporum, Presbyterorum, & Diaconorũ, qui ſe rebaptizari permiſerant ait, eos ad ſecundam tinctionem hoc eſt, ad iteratum baptiſmum peruenire non potuiſſe, niſi Chriſtum penitus negaſſet, & ſe paganos eſſe profiterentur; propterea perpetuæ pœnitentiæ eos ſubijcit. S. Greg. lib. 8. epiſt. 32.

Notandum quoque, quod in Africano Concilio cap. 75. decernitur; vt non liceat fieri rebaptizationes, reordinationes, vel tranſlationes Epiſcoporum.

Item ſanctiſſimus Papa Gregorius ſcribens Ioanni Epiſcopo Rauennati: *Sicut*, inquit, *baptizatus ſemel, iterum baptizari non debet; ita qui conſecratus eſt ſemel in eodem iterum Ordine non debet conſecrari: ſed ſi quis forſitan cum leui culpa ad ſacerdotium venit, pro culpa pœnitentia indici debet, & tamen ordo ſeruari.* Sed in his ſententijs, vt nobis videtur, non tam hæreticorum vſurpationes, quàm Catholicorum ordinationes iterari prohibentur. Nam conſecratio, quæ nulli ab hæretico dari poteſt, vt probatum eſt, ſi à Catholico conuerſis impenditur, non iterata, ſed primitus impenſa magis propriè dicitur. Si conſecrationes excommunicatorum, vt hæreticorum nihili pendimus, B. Anaſtaſij Papæ ſententijs ad Anaſtaſium Auguſtum directis contraire timemus, qui Sacramenta non irrita fore contendit, quæ Acatius Patriarcha Conſtantinopolitanus, licet à Felice Papa iamdudum anathematizatus vſurpauit. Sic enim prædictus Anaſtaſius Papa Auguſto ſcribit, cap. 8. *Ideo* (*Acatius*) *cuius nomen dicimus eſſe reticendum, malè bona miniſtrando ſibi tantùm nocuit. nam inuiolabile Sacramentum, quod per illum datum eſt, alijs perfectionem ſuæ virtutis obtinuit ei autem obfuit.*

Quod ſi eſt aliquorum tantùm ſe extendens curioſa ſuſpicio, vt imaginetur prolato à Papa Felice indicio, inefficaciter poſtea in Sacramentis, quæ Acatius vſurpauit, egiſſe, ac perinde eos metuere, qui vel in conſecrationibus, vel in baptiſmate myſteria tradita ſuſceperunt, ne irrita diuina beneficia videantur, meminerit in hanc quoque partem ſimiliter tractatum pręualere ſuperiorem: quia non ſine vſurpatione ſacerdotij adiudicatus hoc egit. In quo virtutem ſuam obtinentibus myſterijs, in hoc quoque alijs rea ſibi perſona non nocuit. Nam ad illum pertinuit, quod tuba Dauidica canitur.

Margin: Felix III.

Margin: Pſal 67.

Veruntamen Deus confringet capita inimicorum ſuorum: verticem capilli perambulantium in delictis ſuis. Nam ſuperbiam ſemper ſibi, non alijs facit ruinam: quod vniuerſa cœleſtium ſcripturarum teſtatur autoritas: ſicut etiam per Spiritum ſanctum dicitur in Propheta: *Non habitabit in medio domus meæ, qui facit ſuperbiam.* Vnde cum ſibi ſacerdotis nomen vendicauerit, condemnatus in ipſius verticem ſuperbiæ rumor inflictus eſt: non populus, qui in myſterijs donum ipſius ſitiebat, excluſus eſt.

Margin: Pſal. 100.

Huius igitur * Apoſtolici ſententia vetare videtur: ne, vel excommunicati Sacramenta irrita fore cenſeantur: quod veſtræ aſſertioni de huiuſmodi Sacramentorum annullatione, non dubitatur repugnare; niſi fortè dicamus beatum Anaſtaſium Papam non hoc dixiſſe de publicatis in anathemate, ſed ſpecialiter de Acacio, cuius damnatio nondum, eo viuente, publicata creditur. Nam ille excommunicatoriam Felicis Papæ epiſtolam noluit recipere, vt Liberatus in libro ſuo teſtatur. In qua epiſtola mandatum eſt Acatio, vt ſe excommunicatum fore, non dubitaret, poſtquam eamdem epiſtolam per Toletatum diaconum ſuſcepiſſe. Sed legatus Apoſtolicæ ſedis illam dare Acatio, vel publicare non præſumpſit, eo quod Imperator eius errori patrocinaretur. Si enim eius damnatio ſubditus ſuis publicata eſſet, iuxta beati Innocentij Papæ aſſertionem, ordinandis potiùs damnationem, quàm conſecrationem irrogaret. Quod autem damnatio eius ita occultaretur, inde ſatis probari videtur; quia Euphemius Epiſcopus ſucceſſor Acatij, quærit à beato Gelaſio Papa, quando Acatius damnaretur; vt in epiſtola eiuſdem Papæ ad eundem Euphemium continetur. Et nos quoque damnatos, quorum damnationem adhuc ignoramus, diuina Sacramenta conficere poſſe per conſenſum Eccleſiæ credimus; quorum tamen confectionem publicè damnatis adſcribere non audemus.

Margin: * Anaſtaſij.

Margin: B. Gelaſium I. epiſt. 2.

Quid aut vobis de his omnibus videatur, charitas veſtra nobis reſcribere non grauetur. Item, ſi conſecrationes eorum, qui quondam Catholicè ordinati, nunc autem pro aliqua culpa ſunt remoti, vt hæreticorum pro nihilo ducimus, ſententijs S. Auguſtini contradicere videmur; qui & in damnatis Sacramentum ordinationis permanere in libro de bono coniugali teſtatur; *Si*, inquit, *fiat ordinatio cleri ad plebem congregandam etiam ſi plebis congregatio non ſubſequatur, manet tamen in ordinatis Sacramentum ordinationis. Et, ſi aliqua culpa, quiſquam ab officio remoueatur, Sacramento Domini ſemel impoſito, non carebit, quamuis ad iudicium permanente.* Iuxta huius viri ſententiam, remoti etiam ab officio cum Sacramentum ordinationis retineant; diuina Sacramenta, licèt ad damnationem ſuam, celebrare poſſunt; ſi tamen vobis non aliter videtur intelligendum.

Margin: S. Aug. lib. de bono cõiugali cap. 24.

Veſtræ igitur deliberationis ſententiam expectamus de his omnibus, ſiue quę nos ipſi, vtcumque pro captu noſtræ intelligentiæ ſoluimus; ſiue quæ nos nondum ſoluere, ſeu intelligere potuimus; *Deus autem pacis ſanctificet vos per omnia, vt integer ſpiritus veſter, & anima, & corpus ſine querela in aduentu Domini noſtri Ieſu Chriſti ſeruetur.*

Margin: 1. Theſſ. 5.

BOE-

BOETII EPONIS
RORDAHVSANI FRISII
COMITIS PALATINI.
DE IVRE SACRO
LIBER PRIMVS.

Boetius Epo, vel vt alij vocant Eponus minùs communiter, Rhordahuſanus natus Anno Orbis Redempti M. D. XXIX. parentibus honeſtis, & Catholicis, factis in patria ſtudiorum initijs, Coloniam Anno Domini M. D. XLIII. ætatis 13. ablegatur, literarum, ac linguarum Latinæ, Græcæ, Hebraicæ præceptis imbuendus, titulumque Philoſophi capit anno ætatis xx. & dum ibidem docendi rytocinium facit, erga vtile Medicinæ ſtudium iuuenili quodam impetu fertur. Svvollam deinde concedens integro ibi biennio docet. Hinc Louanium profectus Homerum, & Heſiodum ibidem publicè interpretatur, poeſi innocua veluti Sirene ineſcatus. Inde facto cum Muſis diuortio, Theologiæ, ac Iuriſprudentiæ nomen dedit. Louanio euocatus, atque inuitatus ab Euſtachio Chapuyſio Sabaudici apud Louanienſes Collegij fundatore, docendi prouinciam Nicęæ Allobrogum in alio eiuſdem Chapuyſij Collegio ſibi imponi patitur. Non ita multò poſt Lutetiæ, Pariſiorum ſumma, tum ingenij, tum doctrinæ gloria annum vnum dumtaxat hæret, ac docet, iuriſque ſtudio deinceps (cæteris poſtpoſitis) ſe ſe mancipat. In hac peregrinatione ſua, mente inquietus magis, quàm corpore veluti mototiam agit fabulam varijs variarum vulpium caudis (ita enim de ſe, ipſemet ſcribit, præfando ad ſua antiquitatum Eccleſiaſticarum ſyntagmata) agitatus, nunc horum, nunc aliorum dogmatum fæce reſperſus, nunc planè volebat, idemque mox planè nolebat, aliquando Caluino quaſi ſingulari antiquitatis reſtauratori venerationem deceptus deuouebat, & Caluinianis in regno Francico præceptiunculis redolentibus in ſpecie aliquid cenſoriæ reformationis, totum ſe ſe ſacrauerat. Tandem verè vir factus, euacuatis quæ erant paruuli re, ipſa deprehendit non fuiſſe illa dogmata, ſed dogmatum corruptiones, & ab Antiquitatum Eccleſiaſticarum regula remotiſſima, & tanto odio inſecutus eſt, quod amauerat, vt eum ſemper poſtea fœdiſſimorum errorum vehementer puduerit, ac pœnituerit; Vnde pijſſima Mater Eccleſia gremio ſuo complexa, eum titu debito reſouit. Ab eo tempore quadam permotus gratitudine animum antiquitatibus potiſſimùm Eccleſiaſticis indagandis adiecit, exceptaque Toloſæ auſpicijs Berengarij Fernandi I. V. D. & Profeſſoris, Præceptoriſque ſui ſuprema iuris vtriuſque laurea Anno Domini M. DC. LX. ætatis xxxi. Louanium reuerſus ad docendum ſe, ſuaque componit; vbi Biennio ſumma cum laude exacto, Anno M. DC. LXII. 3. Nonas Octobris id promeruit, vt Sapientum quaſi colonia ſub Regis auſpicijs Duacum Louanio deducta ipſe inter I. C. Anteſignanus mitteretur, vbi illius Vniuerſitatis initium tunc accipientis primus Fundator, ſolemni in vrbem pompa cum cæteris Profeſſoribus, ac Doctoribus introducitur.

In ea academia ſumma in docendo dexteritate, in conſulendo, rebuſque publicis tractandis prudentia rarò certè conſtantiæ exemplo triginta & ſeptem annos conſumpſit, nobilitatus iure, ac tirulo Comiris Palatini, ſolus ex omnibus Collegis Duacum ſecum profectis ſuperſtes; fęlix etiam parens duodecim liberis ex honeſta coniuge ſuſceptis, inter quos Filium Boetium Eponem, & nominis, & cathedræ, ſuccęſſorem reliquit, Septuagenario in tot, tantiſque lucubrationibus maior moritur Anno Domini M.D.XCIX. 17. Kalendas Decembris conditus apud Parres Societatis Ieſu, breui hac, vti iuſſerat, inſcriptione decem dumtaxat vocibus conſtante,

Boetij corpus quieſcit hìc Eponis
Animam reſpice Ieſu benigniter.

Multa ſcripſit, queis Philoſophiam, Hiſtoriam Sacram, Ius tum Cæſareum, tum Ponrificium egregiè illuſtrauir, quorum hic eſt Elenchus. Sententiæ Homericæ Collectore, & Interprete Boetio Louanij 1555. 4. apud Petrum Coloneum. Oratio De Honorum Academicorum titulis. Duaci 1564. 8. apud Iacob. Boſcardum. De Romanæ, perfectæque Iuriſprudentiæ fructibus genuinis. Ibid. 1568. 8. De Aureola Doctorali inſerta quæſtionibus heroicis. Oratio funebris pijſſimæ Philippi Secundi Regis Catholici Animæ nomine vniuerſitatis Duacenſis Anno M. D. XCVIII. 3. Nonas Nouembris habita. Ibid. 1599. apud Bogardum. Antiquitatum Eccleſiaſticarum ſyntagmata IV. ad Regem Catholicum, & ordines Belgij ibid. 1578. 8. I. De Iure Prouentuum Eccleſiaſticorum. II. De Legum Eccleſiaſticarum, cæterarumque fontibus, ſiue De Decalogo. III. De Rudimentis admirabilibus, ſiue Oratione Dominica. IV. De Vita S. Iuonis Studioſorum Iuris Patroni. Antiquitatum Eccleſiaſticarum ſyntagmata quinque ad Gregorium XIII. Pontif. Max. ibid. eodem anno. I. De Antiquirate Miſſæ, & vnde dicatur. II. De Idololatria, eiuſque primordijs, ac lue. III. De Hierarchia Eccleſiaſtica. IV. De Prouocatione à Pontifice ad Concilium. V. De Iure Iubilæi, & Indulgentiarum. Heroicarum, & Eccleſiaſticarum Quæſtionum libri 6. I. De Regularibus, & vniuerſo iure Principis in beneficijs eccleſiaſticis. II. De Iuriſdictione Eccleſiaſticorum temporali. III. De Iure Immunitatis Eccleſiaſticæ. IV. De Vita, & Honeſtate Clericorum. V. De Saturnino permutationis beneficialis iure. De Iure Sacro, vel Principiorum Iuris Pontificij libri 3. I. De vero Iuris Pontificij fine, fontibus, Auctoritate, &c. Hiſtoria, & ars Iuris Pontificij. III. Paratitla Decretalium Gregorij IX. Papæ omnia ſimul Duaci Excuſa 1588. 8. Commentarij nouem teſtamentarij, videlicet. I. in l. Gallus, ff. de lib. & poſth. II. in l. in quarram. III. in l. Titia. IV. in l. Neſennius, ff. ad l. Falcidiam. V. in l. Filium quem, C. Familiæ Erciſcundæ. VI. & VII. in cap. Rainutius, & Rainaldus de iure duarum quartarum. VIII. de iure teſtandi promiſcuo. IX. De iure exequendi teſtamenta. Ibid. 1581. 8. Denique è tenebris eruit, & pręlo dedit Iuliani Archiepiſcopi Toletani de futuro ſęculo lib. 3. ibid. 1564. 4. apud Ludouicum de Vvinde. Reliquit verò affectos Commentarios. IX. Selectiores, nempè I. Prælium Doctorale, ſeu de obligationibus faciendi præcisè complendis. II. De Diuiduis, & Indiuiduis ad Pandectarum hac de re leges. III. De Iuris Eccleſiaſtici Patronatus indiuiduitate ad cap. 1. de Iurepatronatus, Clement. vlt. eodem. IV. De iure ſuffragiorum, votorum, & vocum. V. De iure Pactorum præcipuè Nudorum in tit. Decret. de pactis, & in l. Iuriſgentium, ff. eodem. VI. De eo, quod intereſt. Ad Carolum Molinæum. VII. De pœnis legalibus. VIII. De pœnis conuentionalibus. IX. De pœnis teſtamentarijs. Huius meminere Aubertus Miræus inter Scriptores ſæculi XIV. Frecherus, & alij, & fusè Bibliotheca Scriptorum Belgij.

CAPVT TERTIVM.

De Eccleſiaſticæ legiſlationis & Iuriſdictionis antiquitate, dignitate, auctoritate, neceſſitate, ex clariſſimis Teſtamenti noui teſtimonijs; quibus obiter & Eccleſiaſtica hierarchia cum Eccleſiæ auctoritate, ſupremique Pontificis primatu, & perpetua gubernationis Eccleſiaſticæ ſucceſſio, ſtabilitur; quin & ipſum nomen Conſtitutionum, Traditionum, Canonum, Decretorum comprobatur; & Conciliorum, tum vniuerſalium, tum prouincialium, & diœceſanorum, ſeu Epiſcopalium fontes aperiuntur, & vniuerſæ denique legiſlationis Eccleſiaſticæ materia, ſiue de fide quæratur, ſiue de moribus, panditur. Et, vt aliter caput Eccleſiæ ſit Chriſtus, aliter Petrus, vel Pontifex Romanus.

IVS Pontificium, ius eſt Eccleſiaſticum; cuius ob id antiquitas ex ipſius Eccleſiæ luceſcit ottu, nam cœtus omnis, atque ſocietas omnis humana neceſſariò ſuis habet opus legibus iam inde à prima ſui conſtitutione; ne conſceleratis quidem hominum facinoroſorum conſpirationibus exceptis, id quod, & ratione ducti naturali præſtantes Philoſophi, Plato, Xenophon, Ariſtoteles, alij, ſuis in legibus atque varijs rerumpublicarum formis minimè præterierunt, experientia rerum tacentibus etiam cunctis, vbique comprobauit. Certè legum Eccleſiaſticarum (ſic enim nominant antiqui Pontificium ius) iam à primordijs Eccleſiæ Chriſtianæ conditarum præter alios plurimos meminere viri nonnulli partim temporibus Apoſtolicis, partim ſeculis paulò poſterioribus illuſtres, atque adeo Chriſti

c.leges Eccleſiæ, & c. vnaquæque prouincia. 3 q.6. In ep.1. vide Tom.1. Conciliorum. c. conſpirationum crimina 11.q 1. c.infames.6. q. 1. c.remotn.7. q.1.

Martyres ijdemque Pontifices Romani, D. Anacletus, D. Callixtus, D. Fabianus, D. Stephanus. Item D. Hilarius Pontifex in epiſtola ad Epiſcopos prouinciæ Tarraconenſis, non Martyr quidem Chriſti ſed eius cum vitę ſuæ periculo Confeſſor conſtantiſſimus, atque ſanctiſſimus, quorum perpetuam circa leges Eccleſiaſticas ſedulitatem, ſicut, & cæterorum, plerorumque Pontificum Romanorum D. Petri ſucceſſorum, tota loquitur, & clamat poſteritas; peculiaribus rum conſtitutionum tum Conciliorum per auſpicia Pontificia celebratorum voluminibus inſtructiſſima; non libris tantùm noſtris hoc eſt corpore ſicuti vocant Canonico, verumetiam Conciliorum tomis quatuor ingentibus per Laurentium Surium Carthuſianum poſtremò congeſtis luculenter teſtantibus. Nec mirum; cum leges Eccleſiaſticæ cœperint vnà cunɤipſa Eccleſia; quæ quamdiu regetur, & quamdiu ſtabit, tamdiu legibus pro re nata nouis, atque nouis indigebit, pro negotiorum ſcilicet humanorum in his Eccleſiaſticæ quaſi nauis vndique concuſſæ fluctibus exorientium varietate, & inconſtantia; quemadmodum fit, & in Ciuili politia per huiuſce ſeculi, ſeu Principum ſecularium conſtitutiones, variaſque populorum quorumlibet leges: rebus humanis nimirum quotidie nouas atque mutabiles exigentibus leges, quaſi malorum nouè naſcentium noua pharmaca.

Dei Eccleſia, priuſquam Chriſtus Dominus naſceretur, anguſtis admodum concluſa gentis vnius propè finibus, ab orbe condito ſuis quibuſdam regebatur legibus primùm non ſcriptis deinde per Moyſem ſcriptis; in quibus quidquid eſt cæremoniarum, vel Pontificatus Aaronici ius fuit Eccleſiaſticum, ſeu Pontificium populi Iudaici. poſt natum, paſſum, & rediuiuum Chriſtum, latiùs Eccleſia Chriſti propagata, totius orbis terrarum complexu lætabundè & exultabundè mox excepta, varijs legibus Eccleſiaſticis vel Pontificijs prudentiſſimè, ſapientiſſimèque pedetentim fuit exculta; ſic ipſo Chriſto volente, ſic Apoſtolis ipſis docentibus, & quidem in ipſo noui Teſtamenti volumine; ſic denique perpetuo totius Eccleſiæ ſtatu, vel ſi mauis decurſu prorſus poſtulante. quę ſingula tria breuiter probemus. Quæris igitur vbinam ſic ipſe Chriſtus voluerit? Cùm alibi, tum quinque præcipuè locis. Primò, vbi Matth. 16.
ſingulariter claues regni cœlorum ſoli Petro dedit vniuerſaliter. Secundò, vbi generaliter deincepa omnibus Apoſtolis tum antè Matth. 18.
mortem ſuam, tum poſt reſurrectionem ſuam Ioann. 20.
priuſquam in cœlos aſcenderet, poteſtatem ligandi ſoluendique, ſine mentione clauium (ſoli Petro iam priùs conceſſarum) quaſi ſub alis eiuſdem Petri, communicauit; vtpote vocatis & adſcitis in partem ſolicitudinis Eccleſiaſticæ; à Petro, Petrique ſucceſſoribus Romanis Pontificibus de pleniſſima illa clauium poteſtate in alios aliorum Apoſtolorum ſucceſſores Epiſcopos pro ſuis quoſque prouincijs & diœceſibus in poſterum deriuandę. Nam quod Melchior Canus vir alioquin eminentiſſimæ natis alios quoſdam ſecutus exiſtimat, Apoſtolos omnes priuilegio quodam ſingulari, perſonalique fuiſſe paris omnino poteſtatis, id equidem non adeò ſolidè dici putauerim: quandoquidem non obſcurè præſefert, immò ſatis clarè profitetur Diuus Anacletus, ipſorum etiam Apoſtolorum diſparem fuiſſe poteſtatem, quoad iuriſdictionem nempe in vniuerſum, ſeu principatum, ſeu primatum; licèt par fuerit poteſtas quoad muneris Epiſcopalis in ſuis cuique prouincijs functionem. quò pertinet quod ſcribit, inter beatos Apoſtolos quamdam fuiſſe diſcretionem poteſtatis: Petro enim à Domino conceſſum eſſe, vt reliquis omnibus præeſſet Apoſtolis. Et ita ſumendum eſt quod ait alibi, cæteros Apoſtolos cum Petro pari conſortio honorem & poteſtatem accepiſſe quidem, attamen Petrum eorumdem Principem fuiſſe. quibus ipſiſmet penè Anacleti verbis religioſè fuit vſus & ipſe D. Cyprianus. Quam ſententiam poſt alios etiam noſtros interpretes antiquiores pulcherrimè

cap. in nouo Teſtam. diſtinct. 21. c. ſacroſancta Rom. diſtin. 22. cap. non decet. cum cap ſeq. diſt. 12. c. in ſancta Nic Syn. 2. q.7. c. dudum 3. q.6. c. relatū eſt. 11. q 1. cap. audiuimus. 24. qu. 1. & alibi paſſim. d c. in nouo Teſt. diſ. 21. cap. quorum vices. diſt. 68. c. puto. 2. q.7. & alijs locis innumerabilib. Melch. Canus libr. 6. loc. Theol. c. vlt. in reſponſione ad artic. 11. ſub fin. Dom. à Soto in 4. ſent. diſt 20. q. 1. art. 2.

comprobat Præpoſitus. Atque de clauibus Petro ſoli datis latè Pighius, quo ſemel obiter ac breuiter admonito, reliqua memorare Chriſti teſtimonia pergamus. Tertiò, vbi fratrum confirmationem ſoli Petro ſingulariter, item imperauit, & iniunxit. quo ex loco ſoli Romano Pontifici comperit ius confirmationis aliorum omnium Patriarcharum, ſuorum nempe confratrum; immò & exemptorum quorumlibet Eccleſiæ Præſulum, etiam inferiorum, velut abbatum. Sic illud Chriſti Petro loquentis, *Confirma fratres tuos*, explicat & accomodat dexterrimi vir ingenij D. Antonius Poſſeuinus. Quartò, vbi ſoli Petro ſemel iterùm, atque tertiò ſingulariter etiam commendauit vniuerſum ſuum gregem, quod boni paſtoris eſt & rectoris, paſcendum. Quintò, vbi de rebellibus & obſtinatis hominibus iudicium Chriſtus Dominus permittit Eccleſiæ hoc eſt Eccleſiæ Præfectis; adeò vt ſi quis eam contempſerit, omnino ſit habendus velut Ethnicus & Publicanus. in illo nempe loco per Eccleſiam incepté quis intelligeret vniuerſum Chriſtianorum cœtum, cùm iudicia coercitionſque non penès totum populum ſed penès paucu los aliquot neceſſariò ſint Præfectos vel Magiſtratus. ineptiùs autem illic per Eccleſiam intelligerentur ipſa loca Chriſtianorum, quò conueniebant vel templa vel ædes ipſæ ſacræ, cùm ſaxa lapideſque, vel aliæ quælibet inanimes materiæ non queant iudicare, ſed hominum ſit hoc munus poteſtate ſeu iuriſdictione præditorum. Ex eodem Chriſti mandato *dic Eccleſiæ* ſimul intelligimus qualem quantamque vim habeat illud Chriſti ad ſuos Apoſtolos atque diſcipulos dictum, *qui vos audit, me audit; qui vos ſpernit, me ſpernit*. Quæ omnia ſuperiora, & poteſtatis & Iuriſdictionis & legiſlationis, in Petri quidem ſucceſſoribus primariæ ſupremæque in alijs verò ſecundariæ & inferioris, auctoritatem ſonant. quorſus autem Iuriſdictio, quorſus auctoritas legislatoria, quorſum poteſtatis prærogatiua, ſi re ipſa non exercerentur controuerſijs abſolutè ſeu citra vlteriorem prouocationem dirimendis, legibus Eccleſiaſticis oportunè ferendis, malis moribus Chriſtianorum bona diſciplina cenſuraque corrigendis? Hæc euangelica teſtimonia modò producta ſic accipienda eſſe quemadmodum nos hìc accepimus, vniuerſa teſtatur antiquitas Eccleſiaſtica, vniuerſum Doctorum & interpretum ſacræ ſcripturæ ſanctiſſimorum tum Græcorum tum Latinorum cœtus, vniuerſa Chriſti Eccleſia. quod in Syntagmate de Hierarchia inter Eccleſiaſticas noſtras antiquitates alias edito pleniùs oſtendimus, & pro parte ſimul in Syntagmate de prouocatione à Pontifice ad Concilium non admittenda.

Anacl. in epiſt. 3. ad omnes Epiſcop verſ. in ter cæteros Apoſtolos, & d. c. ſacroſancta. § vlt. diſt. 55.
cap. in nouo Teſtam. diſtinct. 21.
Cypr. tract. 3. de vnitate Eccl. & c. loquitur. in prin. 24. q. 1.
Præpoſ. ad c. vlt. diſt. 94.
Pighius l. 3. Eccleſ. Hierarch c 9.
Luc. 22.
Ant. Poſſeuinus in ſua Moſcouia; colloquio nimirum primo cum Duce Moſcouiæ.
Ioann. vlt.
Matth 18.
Matth. 10.
Luc. 10.
Ioann. 13.

Videamus nunc, quod ſecundo loco proponebamus, vbinam tale quid, Eccleſiaſticis inquam de legibus populo Chriſtiano tradendis, aliquando docuerint in ipſius noui Teſtamenti voluminibus Apoſtoli. Primùm, conſpicimus ab Apoſtolo Petro *preymaticon oicon* ideſt *ſpiritualem domum* vocari Eccleſiam Quemadmodum & à D. Paulo *Theoy oicodomiu* ideſt. *Dei ædificationem*. cuiuſmodi domus & ædificatio quilibet etiam Chriſti fidelis dici quidem poterit, ſed vt Eccleſiæ membrum. Quis autem tam cæcus eſt, aut vnquam fuit, qui non videat vnamquamque domum ſuo opus habere Rectore Gubernatore, Patreſam. qui ſingulis domeſticis agenda præſcribat & omnes in officio contineat? vnamquamque item ædificationem ſuo indigere Architecto? Et verò præcipit idem Paulus vt omnia fiant in Eccleſia *eyſchimonos cai cata taxin* ideſt honeſtè (vel vt alij vertunt decenter) & ſecundum ordinem. per qualem *eytaxian* ſeu boni regiminis & ordinis obſeruationem leges omnes Eccleſiaſticæ, ſeu Conſtitutiones & iura Pontificia ſartum tectum perpetuò conſeruant vniuerſum Eccleſiæ ſtatum. Quin & ipſum propè argumentum ſatis locuples talium Conſtitutionum ſeu legum promulgandarum ipſe D. Paulus indicauit; *quæcumque ſunt*, inquit, *vera, quæcumque pudica, quæcumque iuſta, quæcumque ſancta, quæcumque amabilia, quæcumque bonæ famæ, ſi qua virtus, ſi qua laus diſciplinæ; hæc cogitate: quæ & didiciſtis & accepiſtis & audiſtis & vidiſtis in me. hæc agite; & Deus pacis erit vobiſcum.* Dico quid amplius, Apoſtolos in ipſo noui Teſtamenti libello non tantùm Eccleſiaſticæ diſciplinæ in omnem perpetuitatem diligenter obſeruandæ facere mentionem, verùm etiam Conſtitutiones quaſdam ſeu leges Eccleſiaſticas populo Chriſtiano tradidiſſe, partim ſcriptas partim non ſcriptas. id enim clariſſimè ſcribit ipſe D. Paulus ad Theſſalonicenſes in hanc ſententiam; *ſtate & tenete traditiones* (Græcè *Paradoſeis*) *quas didiciſtis ſiue per ſermonem ſiue per epiſtolam noſtram*. & clariùs adhuc D. Lucas in Actis Apoſtolicis de eodem Paulo, qui Syriam & Ciliciam perambulabat; *confirmans*, inquit, *Eccleſias; præcipiens cuſtodire præcepta Apoſtolorum & ſeniorum*. qui totus locus Grecè multò ſignificantiùs oſtendit, illa præcepta fuiſſe veras Conſtitutiones Eccleſiaſticas ab Apoſtolis conſtitutas. ait enim Lucas, *Diadaſſon phylaſſein tas diataxeis ton Apoſtolon chai preſbyteron*. quam totam clauſulam licèt hæretici quidam priſci ſuſtulerint è contextu Lucæ, tamen res eadem repetitur, & quidem longè clariùs repetitur, ab eodem D. Luca ſequenti mox capite. *Cùm autem tranſirent ciuitates*, inquit, de D. Paulo atque Timotheo, *tradebant eis cuſtodire dogmata quæ erant decreta ab Apoſtolis & ſenioribus qui erant Hieroſolymis*. vbi Gloſſographus, qui vocatur, Ordinarius poſt veteres omnes & Græcos & Latinos Eccleſiæ Doctores per vnicam dumtaxat interlinealem voculam *dogmata* præclarè & inſigniter interpretatur *ſtatuta*, quæ ſunt veræ Conſtitutiones atque leges Eccleſiaſticæ iam tum ab Apoſtolis factæ traditæque Chriſtianis. Ac promittit Corinthijs ipſe D. Paulus, cùm venerit eo, *ſe cætera* (quæ nimirum ad Eccleſiaſticam pertinent diſciplinam) *diſpoſiturum* ſeu conſtituturum. nam Græcus contextus habet *diataxomai*, quod eſt *conſtituam*; vnde nomen Eccleſiaſticarum Conſtitutionum deſcendit. Leges igitur ſeu Conſtitutiones Eccleſiaſticas iam tum accipiebat Eccleſia Chriſtiana.

1. Petri 5.
1. Corint. 3.
1. Cor. 14. in ipſo fine.
Philipp. 4.
2. Theſſal. 2.
Actor. 15. in ipſo fine.
Act. 16;
1. Cor. 11. in ipſo fine.

Tertiò, poſtremòque conſideremus, quomodo re ipſa ſtatus Eccleſiæ perpetuus iam inde à primis initijs neceſſariò leges eccleſia-

ſti-

Digitized by Google

ſticas, vel quod idem eſt iura Pontificia, ſeu Conſtitutiones Apoſtolicas deſiderauerit, deſideretque etiamnum, & ad finem vſque mundi deſideraturus, quod ipſum licèt ex his, quæ iam dicta ſunt ſatis liqueat, & per ſeſe clariſſimum ſit, adeò vt qui contra ſentiunt ipſa videantur petere principia, tamen quia cum impudentiſſimo nobis negotium eſt ſeculo, breuiter demonſtremus; idque, ne cuiquam tergiuerſandi relinquatur occaſio, rurſùs ex ipſa noui Teſtamenti hiſtoria, ſeu expreſſo Scripturæ ſacræ verbo. Siue fidem ſpectes igitur, ſiue mores populi Chriſtiani

Toto Concil. Trid. & libris omnibus Pontificijs.

(quò referuntur omnia quæcumque libris omnibus tum ſacris, tum Eccleſiaſticis, vel Pontificijs traduntur) mox à Chriſti aſcenſione legibus eccleſiaſticis opus fuiſſe declarauit inſignis illa inter ipſos Apoſtolos de Moſaicæ legis vnà cum Euangelio obſeruatione

Act. 15.

dubitatio; de qua D. Lucas in Actis Apoſtolicis; quę Concilij Hieroſolymit. omnium primi cauſa fuit; vbi re diligenter excuſſa, tandē placuit vnanimiter, iugum Circumciſionis, legiſq; Moſaicæ non eſſe cuiquam imponendum, quo in loco ſimul, & ipſa formula decernendi conſtituendique videtur obiter indicari per hæc Apoſtolorum in illo Concilio congregatorum verba; Viſum eſt Spiritui Sancto & Nobis, &c. Sic enim Chriſtus ipſe priuſquam crucem ſubiret Apoſtolis promiſerat,

Ioann 16.

Sanctum Spiritum ipſos omnia poſteà docturum, quod & rediuiuus iterum confirmauit,

Matth. vlt. in ipſo fine.

nimirum ad finem vſque ſeculi ſe in omni vel periculo, vel dubio cum ipſis futurum; ne quis fortè ridiculus exiſtimaret ipſorum dumtaxat perſonis, & non omnibus ipſorummet in poſterum ſucceſſoribus hoc ipſum promitti, quod, & Ordinarius quem dixi Gloſſographus, poſt D. Cyprianum, poſt D. Ambroſium, poſt Theophylactum, poſt alios plurimos, non ſolùm Latinos verùmetiam Græcos, admonuit. *Quod Apoſtolis*, inquit, *hoc per ſucceſſionem vniuerſalis Eccleſiæ promittit*. Obſerua tu ſingulariter illud Nobis, in illa formula Decreti Hieroſolymitani, quia non cuilibet ſpiritui credendum eſt, quem ſe, vel ſceleratiſſimus quiſque ſchiſmaticus, & hæreticus putat, & gloriatur habere ſanctum; ſed Spiritui illi ſancto qui Nobis id eſt Eccleſiæ id eſt Præfectis Eccleſię ſub vno Capite Petro, Petrique ſucceſſore quocumq; Romano Pontifice militantibus, pro re nata loquitur: Pontifice ſolo cæteros omnes ad extremum confirmante, dubiumque quoduis tollente, ne ſemper in incerto miſerabiliter hæreamus.

Cyp. in ep. ad Sergium Rogatianū cuius initiū eſt, Saluto vos fratres chariſſimi.
Ambr lib 2. de vocatione omnium gentium, in ipſo princ.
Theophylact. in ipſo fine cap. vlt. Matt.
Gloſ. ordinar. in d. locum D. Matthæi.
Ioann 4.
Hieron. in illud Matt. 16. Quodcūque ligaueris,

Pulcherrimum quid ſcribit hac de re D. Hieronymus. *Habent quidem eamdem iudiciariam poteſtatem*, inquit, *alij Apoſtoli, quibus poſt reſurrectionem Chriſtus ait, accipite Spiritum ſanctum; quorum remiſeritis &c. Habet etiam omnis Eccleſia, in presbyteris, & Epiſcopis. Sed ideo Petrus ſpecialiter accepit, vt omnes intelligant quòd quicumque ab vnitate fidei, & ſocietate eius ſe ſeparauerit, nec à peccatis ſolui, nec cælum poteſt ingredi*, vbi vel pronomen Eius ad ipſum Petrum ab Hieronymo referri putandum eſt, vel certè mens Hieronymi ſic accipienda vt Hierarchicum velit ordinem ſtabilire, quo feliciter Eccleſia tota ſub vno Capite regatur. Theophylacti verba lubet ſubijcere, quod omnium commodiſſimè promiſſū illud Chriſti mox in cœlos aſcenſuri declarēt. Quæ Latinè ſonant ita; *Non ſolis Apoſtolis hoc promittebat, ſe nimirum ſemper cum ipſis eſſe, ſed, & omnibus omnino ſuis diſcipulis, nec enim Apoſtoli ad ſeculi vſque conſummationem victuri erant, & nobis igitur, & illis qui poſt nos erunt hoc ipſum promittit*. Atque huc ſpectat, quando de fide quidem quæritur, quòd Eccleſiam D. Paulus *columnam* eſſe dicat, & *firmamentum veritatis*; eo quòd in decernendo nequeat errare, iuxta infallibile Chriſti promiſſum ſoli Petro, Petrique ſucceſſoribus factum; quidquid vel ſchiſmatici, vel hæretici vel vniuerſa quoque cacodæmonum turba machinetur.

1. Timoth. 3.
Matth. 16.

Exempla deſideras? En tibi, ſuppullulaſcentibus mox initio Eccleſię Chriſtianæ ſchiſmatibus & hæreſibus, quam fuerint in eas extirpandas ipſimet Apoſtoli diligentes, & acres. A Petro Simon Magus primus hæreticus terribiliter increpatur, atquè ab Eccleſia Chriſtiana ſeparatur. Paulus Hymeneum, & Alexandrum circa fidem naufragos tradidit Satanæ, quod eſt anathemate ferire, ſeu conſortio Chriſtianorum extorrem reddere, ſeu excommunicare; ſicuti veteres id intelligunt, Idem Paulus vitari pręcipit Alexandrum quemdam fabrum ærarium verbis Apoſtolorum reſiſtentem Nicolaum Diaconum, & eiuſdem ſectatores Nicolaitas à fide recta deſciſcentes exagitat Ioannes Apoſtolus, & Euangeliſta. Multas enim iam tum cœpiſſe graſſari ſemperque graſſaturas hæreſes, vel ipſo Paulo pręmonitore didicimus, & priſci ſcriptores Eccleſiaſtici teſtantur, & res ipſa nunc etiam loquitur ac perpetuò loquetur. Irenęus iam ſuo tempore numerabat hæreſes vnde viginti: Tertullianus poſteà, 39: Epiphanius deinceps à tempore quidem Chriſti, 60: D. Auguſtinus, 88: Damaſcenus, 83: Philaſtrius Epiphanio ſenior, poſt natum Chriſtum hæreſes 128: Iſidorus, cuius catalogum hæreticorum ſuppeditat Gratianus, varias, atque multiplices: Honorius Auguſtodunenſis, qui ſub annum Chriſti 1130. paulò poſt Berengarij primi ſacramentarij ſed reſipiſcentis tempora vixit, plurimas: poſteriores atque recentiores, vt Bernardus Lutzemburgus, & alij nouiſſimi, penè dixeris innumeras, & infinitas inſtar hydræ capitum renatas.

Actor. 8. & Can. Apoſtol. 29.
1. Timoth. 1. c. audi denique Apoſtolum 11. q. 3. & c. notandum eſt in fin 24. q. 3.
2 Timot. 4
Act 6
Apocalyp 2
1 Corint 11
Iren. lib. 5.
Tertull in libel. de hæreſibus.
Epiphan. in 80 hęreſib.
Auguſt. in libell. de hæreſibus ad Quoduult Deum
Damaſ. in libell de hęreſibus.
Philaſt. in libell. de hęreſibus.
Iſidor. lib 8. etymologiarum cap 5. cap quidam 24 q 3.

Nec mirum ſanè, cùm relicto ſemel vnico, ſupremòque Eccleſiæ in terris capite, Petro nimirum, Petrique ſucceſſore Pontifice, fieri non poſſit, quin dum ſuum quiſque ſequitur caput opiniones, atque ſectæ tot exoriantur quot reperiuntur ingenia quæ noui quid ſuperbè moliri nituntur, quando quidem ſupremi capitis reiectio, cauſa eſt vnica hæreſum omnium, quod & Epiphanius prudenter obſeruauit, & verò naturalis in homine contrà ſentiendi, vel ratio, vel inclinatio docet.

Honorius Auguſt li 7. de hæreſib.
c Ego Berēgarius, de conſecr. diſtinct. 2.
Bern. Lutz. in catalogo hæreticorū.
Epiphan. in hæreſi, 8. in ipſo fine.

Redeamus ad Apoſtolos; qui non hæreticis tantùm fortiter obſtiterunt, & cenſuras Eccleſiaſticas inflixerunt, verùmetiam cæterorum Chriſtianorum turpibus & improbis moribus quaſi frænum iniecerunt, coercitionibus adhibitis. Ananias, & Sapphira coniuges bonorum communionem exemplo pernicioſo defraudantes horribili vindicta coram Paulo corruunt mortui. Paulus idem Corinthium quemdam inceſtuoſum vtpote cum ſua nouerca conſueſcentem, Satanæ tradidit; quem tamen reſipiſcentem poſteà recepit

Act. 5.
1. Corint. 5.
2. Corint 2,

pit

pit in gratiam, & Eccleſiæ communionem. Plura ſunt alia iuriſdictionis Eccleſiaſticę per Apoſtolos in Chriſtianos exercitæ ſparſa per noui Teſtamenti libellum teſtimonia, quibus in præſentia ſuperſedeo, ne ſim in re probatu minimè, vel difficili, vel neceſſaria longior, mentio ſit cùm alibi tum præſertim Paulinis in epiſtolis de Virginitate, de Viduitate, de Votis, de Coniugio, & Coniugatis, de Digamis, de Monogamia, de Ieiunio, de Oratione, de Pſalmodia, de Liturgia ſeu ſacrificio, de creatione qualitate, & officio Epiſcoporum, presbyterorum, diaconorum, diaconiſſarum, de decoro, & officio conuenientium ad cœnam Dominicam, de verbi diuini prædicatione, de velamine muliebri, de pauperum cura déque collectis, de rebus plurimis alijs ad Eccleſiaſticam politiam tum publicè tum priuatim pertinentibus, de quibus omnibus leges Eccleſiaſticas ferri neceſſarius poſtulabat vſus; vt ſecundum eas, quaſi Canone quodam fabrili ductore, totum ſeu Eccleſiæ ſeu Chriſtiani cœtus ædificium erigeretur. vnde, & leges huiuſmodi non immeritò Canones appellantur, qua voce talibus in rebus reperitur vſus ipſe D. Paulus; ne quis fortè ſciolus id recentiorum dictitet fuiſſe commentum. *ſi quid aliter ſapitis*, inquit, *& hoc vobis Deus reuelabit: verumtamen ad quod peruenimus, vt idem ſapiamus, & in eadem permaneamus regula*, quod Græcè Paulos multò ſignificantiùs dicit, *To auto ſtichein canoni. eodem dirigamur vel in ordinem redigamur canone.* quem locum paulò obſcuriorem ſic interpretantur veteres, vt ſiquid Philippenſes melius ad cultum Dei excogitauerint, id Paulus velit ab ijs Deo, quippe qui ſit reuelaturus, acceptum referri: cæterum quæ iam cognouerunt, nimirum de fide Chriſti, de charitate Chriſtiana, de diſciplina Eccleſiaſtica, vt ea omnia ad vnitatem referant eique ſtudeant, & eoſdem cum cæteris Eccleſijs obſeruent Canones, ne ſchiſmata gignantur. Pulcherrimus profectò Pauli locus; vt qui doceat, ſingulis quidem Eccleſijs licere peculiares quaſdam pro maiore ſui ſtatus decoratione rationes atque Conſtitutiones adinuenire; ſed ita tamen vt vniuerſalibus Eccleſiæ totius canonibus ante omnia, & præ omnibus pareant, vnde manauit iam inde ab Apoſtolicis temporibus vt præter, & vltra generalium Conciliorum celebrationem, & præter vniuerſales Pontificum Conſtitutiones Eccleſiaſticas, Prouinciæ Diœceſeſque ſingulæ ſuas item ſynodos tum prouinciales tum diœceſanas concelebrare iubeantur; Prouinciales quidem ſingulis triennijs, diœceſanæ verò quotannis, ſiquid fortè præterea commodius Eccleſiæ ſuę particulariter, ſeorſum præſcribere queant, huic loco Paulino conformiter, D. Chryſoſtomus de perfectione vitæ locum Pauli ſumit, ne Philippenſes putent ſe perfectos eſſe, ſed in ſubmiſsè ſe ſentiendo concordię ſtodeant, & eadem regula ſeu eodem canone procedant, *hoc eſt*, inquit, *eadem fide, eodem præſcripto*, uam per Canonem Chryſoſtomus illic intelligit mandata (ſiue Chriſti ſiue Eccleſiæ) quæ nobis pro regula ſeruiant. Phocius item huic Pauli locum ſic interpretatur: *in eodem*, inquit, *permanere Canone, eſt eoſdem ſeruare mores, & vnum, idemque ſentire tum in vita de-*

3. ℣ g 6 au. 25.

Phil. ep. 3. & Gal. in fin & 2 Cor. 10

Vide Gloſa. ord. cum Lyrano.

Vide Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. Reform. 2. & Gratian. tota diſt. 18. Chryſoſt. d. cap. 3. ad Philipp.

Phot. in d. locum Pauli ad Philipp.

genda, tum in doctrina; nam quemadmodum qui mutat aliquod dogma, mutat etiam ac diſſoluit ſuperiora; ſic & in vita, qui mutat et relaxat aliquid, etiam præcedentia contaminat. Ipſe D. Petrus alibi teſtatur, Clementem Romanum, cui ordinem Epiſcopalem conferebat, probè ſcire Canones Eccleſiæ de ligando ſoluendoque. Nec verò vel ſolos hæreticos, & errantes in fide retuderunt Apoſtoli, vel alios Chriſtianos moribus corruptos coercuerunt, verùmetiam certos quoſdam Paulus iubet eſſe litium quarumlibet etiam ſecularium ſeu temporalium inter Chriſtianos exorientium iudices, eoſdemque Chriſtianos, attamen homines ferè contemptibiliores, quàm ſint illi qui ſacris operantur, & Eccleſiaſticis vacant rebus. *Contemptibiles) toys exoythenimenoys)* inquit, *qui ſunt in Eccleſia, illos conſtituite ad iudicandum ſi ſecularia* ſeu ad huius vitæ tuitionem pertinentia (*biotica* vocat *critiria* D. Paulus) *habueritis iudicia*, ſignificans obiter quantò dignior atque præſtantior, itemque ſublimior ſit Eccleſiaſtica functio quàm Ciuilis, & per conſequens quantò leges Eccleſiaſticæ præcellant ciuilibus; cùm alterum corpus ea, quæ ſunt huiuſce ſeculi curet, & adminiſtret, alterum verò corpus ea quæ ſunt ſpiritus, & animorum, & ſalutis æternæ, qua de re nos copiosè diximus in oratione de regundis Theologię, iuriſque tum Ciuilis tum Pontificij finibus. Ita quemadmodum dixi locum illum Pauli de iudicijs Chriſtianorum ſumſit ſanctiſſimi viri D. Chryſoſtomus, & D. Auguſtinus, quamquam Chryſoſtomus hoc amplius addit, Paulum non ſimpliciter, eoque principaliter dicere, de ſecularibus rebus iudicandi poteſtatem committendam eſſe hominibus omnino contemptibilibus, & abiectis, cùm procul dubio Chriſtianorum iudices etiam laicos (quos per contemptibiles in Eccleſia Paulus intelligit interprete præter alios D. Hieronymo) viros præſtantes, & egregios eſſe deceat; ſed potiùs hominibus quibuſcumque contemptibilibus, & gentilium iudicio abiectis, dummodò Chriſtianis, committenda eſſe ſecularia Chriſtianorum iudicia, quam Ethnicis, quos quidem Ethnicos à Chriſtianis pro litium ſecolarium diremptione aditi ægrè ferebat Paulus. Pluſculum de rerum ſecularium inter Chriſtianos iuriſdictione ſolis laicis iuxta Pauli præſcriptum committenda ſcribit vir diligentiſſimus atque doctiſſimus Franciſcus Turrianus.

Iam quod in hoc tertio propoſitionis noſtræ membro addideramus, ad mundi vſque conſummationem per Apoſtolorum ſucceſſores Canones, & leges Eccleſiaſticas partim nouis acceſſionibus, & ſuppletionibus partim correctionibus neceſſariò locupletatum iri, Chriſtianorum nempe negotijs ita poſtulantibus, ac ſemper poſtulaturis; id licèt per ſeſe ſatis intelligat, quilibet, qui modò norit, quid ſit regere populum, tamen demus hoc, vel ſtupiditati, vel malitiæ tempeſtatis huius, vt, & hoc ex ipſo noui Teſtamenti libello, ſeu expreſſo ſcripturæ ſacræ verbo probemus. *Reliqui te Cretæ*, Paulus inquit ad Titum, *vt ea quæ deſunt corrigas*; Græcè *epidiorthoſis*, qua dixeris *ſupercorrigas*; quod eſt ſuppletionibus, & acceſſionibus nouarum Conſtitutionum Eccleſiaſticarum Canones ipſos

Vide Clement in ep. 1. ad Iacobū fratrem Domini.

1. Corint. 6. in princ.

Pertinet eodem totus hic liber de iure ſacro primus.

Chryſoſt. homil. 16 in 1. ep. Pauli ad Corinth. Vide Gloſſ. Ord. 1. Corinth. 6.

Franciſc. Turr in lib. 8. Conſtitut. Apoſt. c. 46.

Tit. 1. in princ.

ipſos à nobis Apoſtolis acceptos, rebus exigentibus in tua Prouincia, locupletes & adaugeas, verbo *epidiorthoyn* quamdam regiminis directionisque ſuperadditionem præ ſe ferente, quod ipſum Tito tributum, cæteris etiam Apoſtolorum cæterorum ſucceſſoribus, ac nominatim D. Petri Paſtoris cunctorum Chriſtianorum generalis, & vniuerſalis, & *oicoymenicoy* ſucceſſoribus tributum eſſe, certo certius eſt, quis enim neſcit, Chriſtum voluiſſe conſultum eſſe, proſpectumque Eccleſię ſuę quamdiu mundus duraret? id quod inter ſuperiora copiosè demonſtrauimus.

Matth. vlt.
Ioann. 20.

Chriſto ſic Apoſtolos mittente, quemadmodum Pater cœleſtis miſerat ipſum: Apoſtolis autem deinceps alios atque alios, & his rurſus alios, mittentibus, & ſemper miſſuris, *ad conſummationem Sanctorum*, ſicuti Paulus ait, *in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti; donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti, vt iam non ſimus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinę, in nequitia hominum, in aſtutia ad circumuentionem erroris, veritatem autem facientes in charitate creſcamus in illo per omnia, qui eſt caput Chriſtus; ex quo totum corpus compactum, & connexum per omnem iuncturam ſubminiſtrationis, ſecundùm operationem in menſuram vniuſcuiuſque membri, augmentum corporis facit in ædificationem ſui in charitate.*

Epheſ. 4.

Durabit igitur hæc Apoſtolorum, ſiue Eccleſiæ Præfectorum ſucceſſio quamdiu numerus electorum Dei compleatur: quod erit, quando mundus finietur, interim corpus hoc Eccleſiaſticum hoc eſt Eccleſia ſub capite Chriſto varijs Eccleſiæ miniſtris variè fulcientibus; dum alij munus Apoſtolorum, alij Prophetarum ſeu interpretum, alij Euangeliſtarum, alij Paſtorum alij Doctorum ſubeúnt, quemadmodum in corpore humano alendo, nutriendo, fouendo conſeruandoque varij nerui proficiſcentes omnes ex vno capite, vel cerebro (ſicut arteriæ ex corde, & venæ ex iecore) diſpergunt alimentum per venas in omnes corporis partes, & in extremos etiam partium ſingularum articulos, donec tandem totum corpus ſenio deficiat, hac enim comparatione lubenter, & quidem ſæpius vtitur D. Paulus ad concordię pacis, & vnitatis quoque ſtudium relata.

vt hic Epheſ 4. & 1. Cor. 12. & Coloſ. 2. ſub fin.

Sunt qui putent ab Ammiano Marcellino (qui ſub Conſtantio vixit Arriano gentilis tamen ipſe) non alia de cauſa Romam vocari vrbem æternam, quàm quòd ex Chriſtianis intellexiſſet portas inferni aduerſus Eccleſiam Romanam non poſſe præualere, propter Eccleſiæ Chriſtianæ caput ibi conſtitutum, ſic & Honorius Imperator æternam nominauit vrbem Romam quemadmodum ſcribit ad Michaelem Imperatorem Nicolaus PP. primus.

Franciſc. Tur. lib. 3. pro Canonib. c. 4.
Amm. Marcellin. li. 15.
Epiſt. Nic. PP. 1. ad Michael. Imp.

Neque defuere, qui torqueret eò quoque Iudæorum de Chriſto perdendo deliberantium prophetiam, *venient Romani, & tollent noſtrum locum, & gentem*; Eccleſia nempe per Chriſtum perſonaliter inter Iudæos crucifixum primordia ſua capiente, ſed per eumdem Chriſtum in Petro Romæ crucifixum, potiùs cathedram Petri, ſeu ſedem Apoſtolicam id eſt Romanam perdurante, donec mundus conſummetur.

Ioann. 11.

Cæterum ne quis falso putet vna cum ſchiſmaticis, & hæreticis, id quod hoc loco dicit Paulus Eccleſiæ caput eſſe Chriſtum, pugnare cum eo quod ſuperiùs attigimus, Petrum à Chriſto Domino fuiſſe conſtitutum paſtorem totius Eccleſiæ Chriſtianæ generalem, & vniuerſalem, & œcumenicum, ſeu (quod in idem recidit) Eccleſiæ caput, atque Principem, breuiter hic ſcrupulus erit eximendus, ac vt hæc obiectio fiat grauior, & ſcrupulus iuſtior, addo plauſitabundus, Chriſtum non hìc tantùm ſed & alibi caput Eccleſiæ rectiſſimè nominari verèque eſſe.

Epheſ. 4.
Epheſ. 4.

Sub pedibus Chriſti ſubiecit omnia Deus Pater (inquit Paulus) *& ipſum dedit caput ſuper omnem Eccleſiam quæ eſt corpus ipſius* &c. Ruſus: *ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ, qui eſt principium, primogenitus ex mortuis; vt ſit in omnibus ipſe primatum tenens*, id quod vnico verbo Græcè per Paulum dicitur *proteuon*.

Epheſ. 1.
Coloſs. 1.

Chriſtus item fundamentum Eccleſiæ nominatur & eſt, *fundamentum aliud* (inquit idem Paulus) *nemo poteſt ponere præter id, quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus.*

1. Corint. 3.

Quem locum Romanus Pontifex exultabundus ipſe profitetur ac ponit in ipſo ſuarum Conſtitutionum quaſi corde ſeu medulla; tantùm abeſt vt iniurius eſſe velit Chriſto Domino, quod hæretici ſceleratiſſimè calumniantur.

c. veniens, de presbyt. non bapt. tit. 43. lib. 3. Decretal. ſic & ipſe Pontifex Clemens V. Chriſtum vocat Eccleſia caput, c. vnic de ſuſcitur. in princ.

Chriſtus præterea *lapis angularis* appellatur, *vt in quo totius Eccleſiæ ſtructura conſtructa ſeu coagmentata ſeu conſtricta* (Græcè *ſynarmologoumeni*) *creſcit in templum ſanctum, in quo, & vos* (alloquitur Paulus Epheſios) *coædificamini in habitaculum Dei, in Spiritu ſancto*, lapidem hunc angularem ab Iſaia propheta præmonſtratum, non alium eſſe, quàm Chriſtum latiùs docet ipſe D. Petrus Apoſtolorum, & Eccleſiæ Princeps; quod, & alibi facit idem Paulus.

Epheſ. 2. in fin.
Iſa. 28.
1. Pet. 2.
Rom. 9.

Chriſtus denique *petra* nominatur, propter eamdem vel fundamenti, vel ſoliditatis, qua nititur Eccleſia firmitatem. *Petra*, ſicut interpretatur Paulus petram Iſraelitas olim in deſerto comitantem, *erat Chriſtus*.

1. Corint. 10 in princ.

Et quis vnquam Chriſtianus, vel negauit, vel dubitauit, quin ſoli Chriſto pro nobis crucifixo debeamus omnem noſtri redemptionem? quin ſolus Chriſtus vim dederit ſacramentis in Eccleſia relictis? quin ſolus Chriſtus per Spiritum ſuum ſanctum nos viuificet? quin Eccleſiam diuinitùs regat atque protegat vt auctor, & fons, & principium ex quo, & à quo ſolo profluit ſalus? id quod neque de Apoſtolis neque de Apoſtolorum ſucceſſoribus vnquam quis dixerit. Attamen, & Apoſtoli nihilominus in ſacra ſcriptura nominantur nunc fundamenta nunc Principes, nunc alijs nominibus præeminentiam ſignificantibus, & ſupremam inter Chriſtianos poteſtatem: ſed aliter longè quàm Chriſtus. *Iam non eſtis hoſpites*, inquit Paulus, *& aduenæ, ſed ciues ſanctorum, & domeſtici Dei; ſuperædificati ſuper fundamentum Apoſtolorum, & Prophetarum, ipſo ſummo angulari lapide Ieſu Chriſto.* &c.

Epheſ. 2.

Superſtructi ſumus, ait in eum locum D. Chryſoſtomus, ſuper fundamentum Apoſtolorum, hoc eſt, fundamentum ſunt Apoſtoli ac Prophetæ. Clariùs ipſe D. Ioannes in Apocalypſi nominat Apoſtolos fundamenta muri nouæ ſpiritualiſque ciuitatis Hieruſalem, quæ eſt Eccleſia, *murus ciuitatis*, inquit, *habens fundamenta 12., & in ipſis 12. nomina duodecim*

Chryſ. Homil. 6. in ep. Pauli ad Epheſ.
Apocal. 21.

Apo-

Apoſtolorum agni, quò ſpectat, & Regis, & Prophetæ Dauidis pſalmus ille triumphalis; [Pſal. 86.] *Fundamenta eius in montibus ſanctis*, &c. vbi, & Principes uominantur Apoſtoli, ſicut, & alibi pluribus in locis, inter hos Eccleſiæ [Matth. 10.] Principes, *primus* ab Euangeliſta nominatur, & eſt D. Petrus; qui & *petra*, ſeu *fundamentum* [Matth. 16.] ab ipſo Chriſto nuncupatur (Syro nempe idiomate quo Chriſtus in terris vſus eſt ſic ſonant verba Chriſti; *Tu es Cephas, vel Kipho, & ſuper hoc ipſum Cephas, vel Kipho ædificabo Eccleſiam meam*) & quod eſt omnium efficaciſſimum paſtor vniuerſalis ab ipſo Chriſto [Ioann. vlt.] conſtituitur, vt inter homiues merus homo, caput: ad vnitatem fidei in Eccleſia melius per vnum quàm per plures retinendam. Sic [1 Cor. 11.] in familia Caput vocatur, & eſt vir; in ciuitate Caput vncatur, & eſt vnus aliquis, vel plures è Magiſtratu; in tota aliqua prouincia Caput vocatur, & eſt Præſes, vel Gubernator; in vniuerſo regno Caput vocatur, & eſt Rex in imperio Caput vocatur, & eſt Imperator; ciuitatis item, vbi propria pcimariaque ſedes eſt imperii, Caput vocatur, & eſt omnium ciuitatum; quo reſpexit ille, qui dixit *Roma Caput mundi*. Capitum nempe ſunt in omni gubernatione quaſi gradus quidam, & vt aptiſſimè loquitur Ariſtnteles ex antiquo [Ariſt. lib. 1. polit. cap. 4.] prouerbio *doylos pro doyloi, deſpotis pro deſpotoy*, ſeruus præ ſeruo, Dominus præ Domino, [1. Corin. 11.] quod, & Paulus Apoſtolus comprobat hoc dicto: *viri Caput Chriſtus eſt, Caput autem mulieris vir, Caput verò Chriſti Deus*. Chri- [Ioann. 14.] ſtus etenim, quatenus eſt homo, Deo Patre [Ioann. 10.] minor eſt. Ecce capita multa, Chriſtus præ omnibus, & Caput eſt, & Paſtor eſt, & via eſt, & porta eſt, & ianua eſt: attamen per illum ſunt, & Apoſtoli Capita Principes Paſtores gregis Chriſtiani; ſunt quadamtenus, & [d Pſal. 86. Philip. 3. ſub fin & 1. Corint. 4.] via, & porta, & ianua D. Paulo audacter dicente, *imitatores mei eſtote*. Nam vt optimè ſanctiſſimèque ſcribit D. Auguſtinus *Apoſtoli ſunt portæ, quia per ipſos intramus ad regnum Dei: prædicant enim nobis: & tum per ipſos intramus ad Regnum Dei; prædicant enim nobis* [Auguſt. in d. Pſal. 86.] *& cùm per ipſos intramus, per Chriſtum intramus*. ita D. Auguſtinus; neque tamen quiſquam tam fuit impius vnquam ex illis omuibus humanis, vel Capitibus, vel in ſuo quiſque genere Principibus, qui non agnoſceret [Coloſs. 2. ſub medium] pro ſummo capite Deum, nam ſicut optimè Paulus monet, Chriſtus eſt caput omnis Principatus, & poteſtatis. Deus nimirum capuc eſt, vt ac tanquam fons, & Auctor & largitor omnium; quia per ipſum ſolùm Reges re- [Prouerb. 8.] gnant & legumlatores iuſta decernunt & per ipſum ſolum Principes imperant, & potentes decernunt iuſtitiam: quiſquis verò ſic præfectus eſt alijs aliquibus, ille caput vocatur, & ſubditorum ſuorum; nnn quidem ſubditis hoc dans, vt & ſint, & viuant ſeu ſpiritum [Sap. 6. & Rom. 13. & 1. Cor 4.] ducant, ſed vt ijs tanquam Dei miniſter adminiſtrationem regimen, & curam impertiens In ſumma, Chriſtus eſt caput Eccleſiæ ſuamet & propria virtute deque ſuo Eccleſiam viuificans eique præſidens ac dominans *vt Rex* [1. Timoth. 1.] *ſeculorum immortalis, inuiſibilis ſolus Deus*, vt Paulus loquitur: at Petrus vel ſucceſſor Petri caput eſt Eccleſiæ ſeu miniſtratorium, ſeu miniſteriale, vt ita loquamur, Dei miniſter ſupremus in Eccleſiaſtica politia, ſicut Rex vel Imperator in regno, vel imperio, ſeu ciuili politia. Quemadmodum per exempla complura ſatis illuſtria modò demonſtrabatur. Græci breuiſſimè ſignificantiſſimèque ſic illud eloquuntur; Chriſtus caput eſt Eccleſiæ *thearchicon*, hoc eſt Diuinum, & ſupremum ſuo nûmine, ſuaque virtute diuina regens, & imperans: Pontifex autem caput eſt Eccleſiæ *ypoyrgicon*, hoc eſt ſubminiſtrum, ſubſeruiens, ſubminiſtrans, inter homines merus homo conſtitutus à Deo diſciplinæ totius Eccleſiaſticæ ſeu gubernationis regiminiſque ſpiritualis adminiſter, vel adminiſtrator, & populi Chriſtiani rector, & paſtor. Oportebat enim vt ſecundùm corporis humani analogiam, cuius comparatione Paulus toties vtitur, in Eccleſia Catholica, quæ non niſi vna eſt, caput etiam aliquod eſſet in terris vnum, prorſus eiuſdem cum cæteris membris, & naturæ, & ſpeciei, & formæ; hoc eſt vt conſpicuus, vel viſibilis, & mortalis eſſet homo conſpicuos vel viſibiles, & mortales inter homines: quemadmodum corporibus noſtris non ſufficiebat habere Deum caput in cœlo, niſi ſimul haberent, & hìc in terris caput partim oſſeum partim carneum reliquis membris conforme; neque monſtroſum eſt corpus humanum, quod caput humanum habet, ſed monſtroſum vel certè mutilum foret, ſi capite humano careret. Ita præter Deum capuc Eccleſiæ capite homine opus habet, aut alioquin vnitas in fide nunquam retineri poſſet, ſed neceſſariò ſequeretur effrænis quædam licentia ſentiendi de religione quidlibet: ad quam quidem licentiam ſicut olim contenderunt, ita & hiſce temporibus ſummo, & extremo conatu contendunt hæretici, quemadmodum naturaliter in omni ſit anarchia.

Demonſtrauimus igitur hactenus Eccleſiaſticæ legislationis, & iuriſdictionis antiquitatem, dignitatem, auctoritatem, neceſſitatem, clariſſimis Teſtamenti noui teſtimonijs; quibus obiter, & Eccleſiaſtica Hierarhia cum Eccleſiæ auctoritate ſupremique Pontificis primatu, & perpetua gubernationis Eccleſiaſticæ ſucceſſio, ſtabilitur; quin & ipſum nomen Conſtitutioonum, Traditionum, Canonum, Decretorum, comprobatur; & Conciliorum tum vniuerſalium tum prouincialium, & diœceſanorum ſeu Epiſcopalium ſontes aperiuntur; & vniuerſæ denique legislationis Eccleſiaſticæ materia, ſiue de fide quæratur ſiue de moribus, panditur. Ex quibus omnibus perſpicuum ſit, quàm ſint inepti ne dicam plus quàm pueri, & infantes, immò veriùs nequiſſimi calumniatores, qui Pontificia iura fabulantur ciuilibus inter Chriſtianos eſſe recentiora.

Vice coronidis in ſuperiorum confirmationem lubet adijcere veriſiculum dumtaxat [Pſal. 49.] vnicum Dauidis, de conſtitutionibus Apoſtolnrum, & aliorum virorum Apoſtolicorum vt Eccleſiæ Chriſtianæ præfectorum, & eam varijs legibus regentium, vel in ea per vitæ [Franciſcus Turrianus l. 1. pro Canonib. Apoſtol. c. 27. & Lyranus ad Gloſſ. ord. in d. Pſ 49.] ſanctitatem doctrinæque ſplendorem relucentium; vaticinantis; quemadmodum certè doctiſſimi piiſſimique quidam viri locum illum accipiunt. *Congregate* (Dauid inquit, de Angelis, in extremo iudicio mortuos, & in his ipſos etiam Apoſtolos excitaturis,)

illis

illi ſanctos eius, qui ordinant teſtamentum eius ſuper ſacrificia. Sic enim vulgata habet verſio D. Cypriano clariùs ita legente; *Colligite illi iuſtos eius, eos qui diſponunt teſtamentum eius in ſacrificijs*. Ordinationes enim, vel diſpoſitiones, vel Conſtitutiones omnes Apoſtolicæ, vel Eccleſiaſticæ, vel Pontificiæ potiſſimum referuntur ad id, quod eſt in Teſtamento nouo hoc eſt in Eccleſia Chriſtiana ſummum, & maximū, ad ſacrificium videlicet incruentum tremendaque myſteria per quæ Chriſto Domino coniungamur etiam nunc in terris eiq; per participationem ſuimetipſius non animo tantùm, ſed & corpore prorſus vniamur & vt ita loquar incorporemur, quaſi pro quadam regni cœleſtis teſſera, certiſſimoque futuræ tum reſurrectionis, tum gloriæ cœleſtis pignore. Finis etenim iuris vniuerſi Pontificij ſicuti capite primo pleniùs oſtenſum fuit, ſalus eſt animarum; quarum cibus, nutrimentum & vita, participatio Chriſti eſt, hæc verſiculi illius Dauidici interpretatio fortaſſis tantò poterit videri plauſibilior quantò certius eſt illic verbum *diatithestai* idem ſignificare quod *diatesthai* quod eſt conſtituere vel iura condere. Græcus enim ſeptuaginta interpretum Codex habet ita; *ſnagete ayto toys oſioys aytoy toys diatithemenoys tin diathicin aytoy epi thyſiais*. Quanquam D. Hieronymus ipſas Dauidis voces Hebraicas ad verbum ſic reddidit; *Congregate mihi Sanctos meos, qui feriunt pactum meum in ſacrificio*. Xantes Pagninus hoc modo; *Congregate mihi Sanctos meos qui pepigerunt pactum meum ſuper ſacrificium*. Felix Pratenſis paulò aliter; *Congregate mihi Sanctos meos percutientes fœdus meum ſuper ſacrificium*. Sanè paraphraſtes Chaldaicus Onkelus ad legumlationē id videtur apertiùs referre, dum in hanc ex Ariæ Montani editione loquitur ſententiam: *Congregate mihi Sanctos meos qui pepigerunt pactum, & firmauerunt legem, & operam nauauerunt orationi quæ ſimilis eſt oblationibus*. At vtvt verſiculus ille ſumatur, ſatis eſt, & abundè ſatis ex ipſius noui Teſtamenti teſtimonijs oſtenſum, legislationem in Eccleſia Chriſtiana perpetuò duraturam: quamdiù ſcilicet ipſa durabit Eccleſia.

Cyp. in libello de bono patientiæ ſub fin. & in libello 2. teſtimoniorū aduerſus Iudæos. ſub fin.

Hier. in verſ. Bibliorum.

CAPVT QVARTVM.

Diuo Petro Apoſtolo Pontifici Romanorum primo ſucceſſiſſe cæteros deinceps Pontifices Romanos in iuriſdictionis & poteſtatis Eccleſiaſticæ Principatum. Eccleſiam Romanam à veteribus rectè dici Matrem, & Magiſtram, & Caput, & Cardinem omnium Eccleſiarum. De Græcorum recentiorum ſchiſmate ſuum Patriarcham volentium nominari Oecumenicum. De Phocæ Imperatoris conſtitutione huc pertinente. Pontificem Romanum vniuerſalem eſſe paſtorem, neque tamen promiſcuè vocari, vel Patriarcham, vel Epiſcopum vniuerſalem, & quare. Pontifex quomodo ſit Ordinarius omnium. Sententia c. primæ ſedis, cum duobus capp. ſeqq. diſt. 99.

PRimatum Petri ſucceſſorumque Petri Romanorum Pontificum poſſemus videri ſatis copiosè probaſſe: ſed quia cacodæmon per ſchiſmaticos, & hæreticos nihil non agit, atque molitur, vt hoc nobis fundamentum ſoliditatis, & vnitatis tollat ac ſubruat, & Eccleſiaſticam Hierarchiam funditus euertat, Pontifices Romanos Petro ſucceſſiſſe, vel Petrum Romæ vnquam fuiſſe non minùs ridiculè, quàm nequiter inficiatus, vt mendaciorum pater, & inuentor quantumlibet craſſiſſimorum, non abs re fuerit ſi de Romanis præſertim Pontificibus veriſſimè Petri ſucceſſoribus, vt iuris huius noſtri Pontificij poſt Apoſtolos, & Apoſtolorum Principem Petrum conditoribus, pluſculum proferamus: cætera deinceps, quæ vel ſequuntur, & colliguntur ex præcedentis capitis diſputatione, vel contra nonnullas adhuc illius clauſulas obijci poſſent ab imperitioribus, breuiter proſequuturi. Non errare tantùm, non hallucinari, non decipi, ſed inſanire, ſed furere, ſed phreneticos eſſe dixeris iſtos qui contra omnem totius antiquitatis non Eccleſiaſticæ ſolùm, ſed & profanæ memoriam, contra ſcriptorum omnium, & Græcorum, & Latinorum, & Barbarorum teſtimonia, contra vnanimem omnium tempore Chriſti ſeculorum traditionem, contra gregis vniuerſi Chriſtiani profeſſionem, contra conſtantiſſimam orbis terrarum conſenſionem, de Petri Romæ Chriſtum annunciantis conuerſatione deque eiuſdem ſub Imperatore Nerone extremo tandem ſupplicio affecti morte atque de ſucceſſore per eundem relicto, vel tantillum dubitauerint, reliquis omnibus per vniuerſum orbem terrarum Eccleſijs Cathedralibus, ac non ſolùm patriarchalibus, primos Apoſtolos, & Epiſcopos ſuos eorumque ſucceſſores

Digitized by Google

ad vnguem tenentibus, atque per catalogos demonſtrantibus, quis enim vnquam adeo fuit vel amens, vel impudens, modò vel micam ſalis haberet, vt id, quod orbis vniuerſus nouit eſſe factum (*fuit enim tantus in condemnatione ſupplicioque Petri concurſus populi Romæ ex orbe terrarum degentis*, quemadmodum ſcribit antiquiſſimus auctor Abdias Babylonius Epiſcopus ipſorum Apoſtolorum diſcipulus, *vt plateæ non caperent homines vtriuſque tum ſexus, tum ætatis*, vt interpres Abdiæ Iulius Africanus loquitur) id factum eſſe negaret? innumerabiles omnium ſeculorum producuntur, ijdemque ſanctiſſimi religioſiſſimique teſtes ab illis, qui libros de Hierarchia conſcripſerunt ingentes; nos hoc loco pauculis aliquot antiquioribus poterimus eſſe contenti, ne quod eſt in prouerbio lucernas incendamus in ſole meridiano. Babylonius ille quem dixi non ſolùm res Petri Romæ geſtas latiſſimè proſequitur, verùm etiam quibuſnam verbis Clementem ſibi conſtituerit ſucceſſorem fideliter exponit. Eadem narrat is ipſe Clemens in ſuis Epiſtolis, quin, & ipſe D. Petrus in vrbe Roma ſignificat ſeſe ſcripſiſſe ſuam priorem epiſtolam, dum ſub nomine Babylonis Romam deſignat propter, & vrbis inſigne decus, & idolatriæ confuſionem, & Chriſtianorum perſecutionem, quæ totius antiquitatis Eccleſiaſticæ ſententia, & interpretatio eſt; Tertulliano, Euſebio, Sophronio, quem D. vertit Hieronymus, Oecumenio, cæteriſque probata. Græcorum ſcholijs in Teſtamentum nouum ſimpliciter illic adnotantibus, Romam à Petro Babylonem vocari eo, quòd inſignis, & præclara ciuitas eſſet. Origenes in Geneſim Petrum Romæ, & commoratum fuiſſe poſtquam in Ponto, Galatia, Bithynia Cappadocia, Euangelium ſparſiſſet, & ibidem veſtigijs inuerſis in crucem actum fuiſſe memorat. Irenæus auditor Polycarpi, qui Ioannis Euangeliſtæ diſcipulus fuit, copioſè Petri in annunciando Romanis Euangelio diligentiam declarat, & Petri ſucceſſores omnes ad ætatem vſque ſuam recenſet. *Hac tandem ſubinferens, ordinatione, & ſucceſſione ea, quæ eſt ab Apoſtolis traditio in Eccleſia, & veritatis præconiſatiu, peruenit vſque ad nos: & eſt pleniſſima hæc oſtenſio, vnquam, & eãdem viuificatricem fidem eſſe in Eccleſijs quæ ab Apoſtolis fuit tradita, conſeruatamque in veritate.* Hegeſippum prætereo, ſermone longo recitante quomodo mortem crucis Romæ ſubierit Petrus. Euſebius Eccleſiaſticæ hiſtoriæ ſcriptor diligentiſſimus Petrum Romæ Simonis Magi teſtatur impoſturis diligentiſſimè fortiſſiméque reſtitiſſe, totique Occidenti lumen Euangelij intuliſſe. Narrat is idem, Petrum vnà cum Paulo Romæ Neroniana perſecutione martyrio vitam finiuiſſe, ſcriptoribus, atque monumentis antiquorum ſimul allatis in eius rei confirmationem: ſucceſſoribus item Petri Romanis Pontificibus paſſim commemoratis ad ſucceſſionis in Eccleſia perpetuæ declarationem. Scribit Euſebius idem ſuis in Chronicis in hanc ſententiam; *Petrus Apoſtolus natione Galilæus, Chriſtianorum Pontifex primus, cùm primùm Antiochenam Eccleſiam fundaſſet, Romam proficiſcitur; vbi euangelium prædicans viginti quinque annis eiuſdem vrbis Epiſcopus perſeuerat.* Et paulò poſt: *Primus Nero ſuper omnia ſcelera ſua etiam perſecutionē in Chriſtianos facit, in qua Petrus, & Paulus glorioſè Romæ occubuerunt.* Et ibidem non poſt ita multa ſubiungit Euſebius; *poſt Petrum primus Romanam Eccleſiam tenuit Linus annis vndecim.* Conformia tradunt omnes in vniuerſum quotquot vnquam à Chriſti tempore fuerunt Chronographi, tum Græci, tum Latini, ne vel Carione quidem quantumlibet homine ſuſpectiore excepto, præter vnum Functium vel Fungum veriùs quemdam Veleni, & Seb. Franci nugis motum. Dorothæus antiquior Euſebio de Petro ſic ait; *primus eſt Simon Petrus Apoſtolorum Coriphæus: hic vt epiſtolis ſuis innuere videtur euangelium Domini noſtri in Ponto, Galatia, Cappadocia, Bithynia, & tandem Romæ prædicauit, vbi poſtea ſub Nerone Rege capite ad terram verſo (nam ad hunc modum ipſe pati volebat) tertio Kalendas Iulij crucifixus, ibique ſepultus eſt.* D. Athanaſius de Petro ſic habet; *Petrus, & Paulus cum audiſſent oportere ſe Romæ martyrium ſubire, cum gaudio abierunt.* D. Epiphanius à Petro exorſus Pontificum primorum Romanorum catalogum quoque recenſet, additis his tandem verbis interprete Cornario; *Ne quis*, inquit, *miretur quod ſingula ita exactè recenſemus: per hæc enim ſemper claritas oſtenditur.* D. Chryſoſtomum eloquenter audi perorantem. *Non ita cælum ſplendeſcit*, inquit, *quando radios ſuos ſol ex ſeſe dimittit quemadmodum Romanorum vrbs vbique terrarum duas lampades effundens, hinc rapietur Paulus, hinc Petrus. Conſiderate, & horrete quale ſpectaculum viſura ſit Roma, Paulum videlicet repente ex theca illa cum Petro reſurgentem in occurſum Domini ſurſum ferri, &c.* Pauculos nunc Latinos etiam ſcriptores audiamus. Tertullianus igitur ſic habet: *ſi Italiæ adiaces, habes Romam vnde nobis quoque auctoritas præſto eſt, felix Eccleſia, cui totam doctrinam Apoſtoli cum ſanguine ſuo profuderunt, vbi Petrus paſſioni Dominicæ adæquatur.* Rurſus; *Cupio oſtendant mihi ex qua auctoritate prodierint: edant origines Eccleſiarum ſuarum; euoluant ordinem Epiſcoporum ſuorum ita per ſucceſſiones ab initio decurrentem vt primus ille Epiſcopus aliquem ex Apoſtolis vel Apoſtolicis viris (qui tamen cum Apoſtolis perſeuerauerit) habuerit auctorem, & anteceſſorem hoc enim modo Eccleſiæ Apoſtolicæ cenſus ſuos deferunt; ſicut Smyrneorum Eccleſia Polycarpum à Ioanne collocatum refert; ſicut Romanorum, Clementem à Petro ordinatum edit, &c: Confingant aliquid tale hæretici.* Sic ille, D. Cyprianus, contra ſui temporis hæreticos inter cætera verbis vtitur hiſce. *Poſt ita adhuc inſuper Pſeudoepiſcopo ſibi ab hæreticis conſtituto nauigare audent, & ad Petri cathedram atque ad Eccleſiam Principalem, vnde vnitas ſacerdotalis exorta eſt, à ſchiſmitis, & profanis literas ferre, nec cogitare, eos eſſe Romanos, quorum fides Apoſtolo prædicante laudata eſt: ad quos perfidia habere non poſſit acceſſum.* Rurſus alibi, ſucceſſionem Pontificum Romanorum in cathedram Petri pro certiſſima, & infallibili ponit Eccleſiæ Catholicæ nota, quo fit, vt & Eccleſiam Romanam vocet. *Eccleſiæ Catholicæ radicem, & matricem.* Solos adhuc addamus Optatum, & D. Hieronymum, & D. Au-

Abd. Babyl. libr. 1. hiſt. Apoſtolic.

Pighius, Saoderus, & alij.

Abdias Babylon. d. l. 1. Apoſt. hiſt. ſub fin.

Clem. lib. 1. epiſt. ad Iacobum fratrem Domini.

1. Pet. vlt. in fin.

Tertull. aduerſ. Iudæos & aduerſùs Marcionem lib. 3.

Euſeb. Eccl. hiſt. libr. 2. cap. 14.

Sophr. in libello de Euangeliſtarum vita, in Marco Euãgeliſta.

Oecum. in epiſt. Petri priorem. d. c. vlt. Pet.

Orig. lib. 3. in Geneſ.

Iren. lib. 3. aduerſùs hæreticos.

Hegeſip. l. 3 excidij Hieroſolymit.

Euſeb. Eccl. hiſt. 2. c. 13.

Euſeb. lib. 2. eccleſ. hiſt. c. 24.

Euſeb. Eccl. hiſt. l. 3. c. 4. & alibi paſſim.

Euſebius in Chronicis ad ann. Domini 44.

Euſeb. ibid. ad annum Chriſti 70.

Euſeb. ad eumdem annum 70. & præterea d. lib. 3. Eccl. hiſt. c. 4.

Sozom. Eccl. hiſt. lib. 4. c. 14. io fin.

Euagrius Eccleſ. hiſt. l. 2. c. 4. poſt mediũ Niceph. Eccl. hiſt. l. 2. c. 35. & 36. & lib. 3. c. 2. Zonaras Annal. Tom. 2. io imperio Claudij io ipſo fin. & in imperio Neron. poſt medium Sulpitius hiſt. ſacræ lib. 2. cuncti denique.

Vide Mel. Canum. loc. Theol. lib. 6 c. 8. §. Deinde illud quoque.

Doroth. in Synopſi de vita, ac morte Prophetarum, & Apoſtolor.

Ep. 1. c. vlt.

Athanaſ. in Apologia de fuga ſua.

Epiphan. in hæreſi 27.

Chryſ. hom. 32. in epiſt. Pauli ad Roman.

Tertull. in libell. de præſcrip. aduerſ. hæret.

Ibidem de præſcript. cont. hæret.

Cypr. in ep. ad Cornel. Papam de Fortunato, & Feliciſſimo, cuius initium, Legi literas tuas frater chariſſime. lib. 1 ep 3.

Rom. 1.

Cypr. lib 1. epiſt. 6.

Cypr lib 4 epiſt. 8.

D. Auguſtinum, ne vel Romanis, vel Italis, vel Hiſpanis, vel Gallis, vel vllis horum vicinis teſtibus hìc vtamur, ſed ſolis vel Aſianis, vel Græcis, vel Illyricis vel Aphricanis. Optati contra Parmenianum Donatiſtam verba ſunt hæc; *Ignorantia tibi aſcribi non poteſt, ſcienti in vrbe Roma Petro primo cathedram Epiſcopalem eſſe collatam, in qua ſederit omnium Apoſtolorum caput Petrus; inde Cephas appellatus eſt: in quo vnitas ab omnibus ſeruaretur*, mox deinceps recenſens catalogum omnium Romanorum Pontificum à primo Petro vſque ad Damaſum, & Syricium quorum tempore vixit ipſe, tandem ſubiungit; *Veſtræ cathedræ vos originem reddite qui vobis vultis ſanctam Eccleſiam vindicare*. D. Hieronymus contra Luciferianos ita ſcribit; *Conatus eſt beatus Cyprianus contritos lacus fugere; nec bibere de aqua aliena. Et idcirco hæreticorum baptiſma reprobans, ad Stephanum tunc Romanæ vrbis Epiſcopum, qui à B. Petro 26. fuit, ſuper hac re Africanam Synodum indixit; ſed conatus eius fruſtra fuit*. De ipſo autem D. Petro ſic idem D. Hieronymus habet in Eccleſiaſticorum ſcriptorum vita. *Simon Petrus filius Ioannis, prouinciæ Galileæ; vico Betſaida, frater Andreæ Apoſtoli, & Princeps Apoſtolorum; poſt epiſcopatum Antiochenſis Eccleſiæ, prædicationem diſperſionis eorum qui de circumciſione crediderant, in Ponto, Galatia, Cappadocia, Aſia, & Bithynia, ſecundo Claudij anno, ad expugnandum Simonem Magum, Romam pergit, ibique viginti quinque annis cathedram ſacerdotalem tenuit: vſque ad vltimum annum Neronis; id eſt, decimumquartum: à quo & affixus cruci, martyrio coronatus eſt, capite ad terram verſo, & in ſublime pedibus eleuatis; aſſerens ſe dignum, vt ſic crucifigeretur, nō vt Dominus ſuus. Scripſit duas epiſtolas, quæ Catholicæ nominantur, quarum ſecunda à plerisque eius eſſe negatur, propter ſtyli cum priore diſſonantiam. Sed & Euangelium iuxta Marcum qui auditor eius, & interpres fuit, huius dicitur Libri autem eius è quibus vnus actorum eius inſcribitur, alius Euangelij, tertius prædicationis, quartus Apocalypſis, quintus iudicij, inter apocryphas ſcripturas reputantur. Sepultus Romæ in Vaticano iuxta viam triumphalem, totius vrbis veneratione celebratur*. D. Auguſtinus cùm alibi paſſim tum præcipuè aduerſus Petilianum, & contra epiſtolam Manichæi, & contra Donatum; Si *omnes*, inquit, *per totum orbem tales eſſent Epiſcopi, quales tu vaniſſimè criminaris, quid tibi fecit Romanæ Eccleſiæ cathedra, in qua Petrus ſedit, & in qua Anaſtaſius ſedet?* Rurſus: *multa ſunt*, inquit, *alia quæ in Eccleſiæ gremio me iuſtiſſimè teneant: tenet conſenſio populorum atque gentium; tenet auctoritas miraculis inchoata, ſpe nutrita, charitate aucta, vetuſtate firmata: tenet ab ipſa ſede Apoſtoli Petri (cui paſcendas oues ſuas poſt reſurrectionem ſuam Dominus commendauit) vſque ad præſentem Epiſcopatum ſucceſsio ſacerdotum: tenet poſtremò ipſum Catholicæ nomen*, &c. Iterum; *Numerate ſacerdotes*, inquit, *vel ab ipſa ſede Petri, & in ordine illo patrum, quis, cui ſucceſſerit videte: ipſa eſt petra quam non vincent ſuperbę inferorum portę*. Prætermittimus omnes Romanos, vt & Lactantium, Ambroſium, Oroſium, Prudentium, Lirinenſem, Proſperum; Aratorem, Iornandem, Gregorium Turonenſem, atque alios omnes ætate poſteriores conſultò prætermittimus, ne teſtimonijs minimè neceſſarijs lectorem fatigemus, quamobrem, neque Conciliorum antiquiſſimorum teſtimonia huc pertinentia proferimus. Illud certè quod iuris eſt ciuilis hìc reticendum non eſt. Imperatores itaque Gratianus, Valentinianus, & Theodoſius ita conſtituere: *Cunctos populos, quos Clementiæ noſtræ regit imperium in tali volumus Religione verſari, quam D. Petrum Apoſtolum tradidiſſe Romanis Religio, vſque adhuc ab ipſa inſinuata declarat; quamq; Pontificē Damaſum ſequi claret, & Petrum Alexandriæ Epiſc. virum Apoſtolicæ ſanctitatis*. Iuſtinianus item noſter, tum in ſuo Codice, tum in Nouellis, quæ dicuntur, Conſtitutionibus, hæc eadem ſapienter agnoſcit, ac Pontificem Romanum, vt Petri ſucceſſorem, ab omnibus per totum ſuum imperium Chriſtianis pro capite vult agnoſci, ſecundùm quatuor primarum Synodorum generalium definitiones, Chriſti promiſſo decretoque conformiter. Facere nequeo, quin poſt Græcos, & Latinos, & Barbaros, poſt hiſtoricos, & Eccleſiaſticos, & prophanos, poſt ſacræ Theologiæ magiſtros, & legumlatores; poſt omne denique Scriptorū genus, mulierculas etiam præfatis demus hominibus præceptrices; ſi fortè ſuauiſſimis, atque dulciſſimis illarum queant vocibus emolliri, ſed quid opus eſt præceptricibus multis? vna pro omnibus abundè ſuffecerit Elpis; quam ſilentio abs me præteriri nomen ipſum Boëtij clariſſimi, pijſſimique viri cognominis mei, cuius illa fuit vxor ſanctiſſima, non patitur. In hodiernum, vſque diem decantat Eccleſia mater, huius optimæ matronæ carmen D. Petro Diuoque Paulo natalitium, in quo ſunt hi inter cætera verſiculi numine pleni.

Ianitor cęli, doctor orbis pariter,
Iudices ſecli, vera mundi lumina,
Per crucem alter, alter enſe triumphans
Vita Senatum laureati poſſident.
O Fęlix Roma, quæ tantorum Principū
Es purpurata pretioſo ſanguine:
Non laude tua, ſed ipſorum meritis
Excellis omnem mundi pulchritudinem.

Choream claudat Balſamon Antiochenus, (ve Iuriſconſultus Eccleſiaſticus in Iuriſconſultum deſinat Eccleſiaſticum,) qui apud Photium tit. 8. Nomocanonis Diuorum Petri, ac Pauli martyrium fideliter, ex Edicto Conſtantini Magni recitat. Ex his tandem clariſſimum euaſit, quàm ſit verum, id quod ex D. Anacleto pluribuſque ſuperiori tangebamus capite, Petro ſucceſſiſſe Romanos Pontifices in iuriſdictionis, & poteſtatis Eccleſiaſticæ principatum. Contra quæ quidquid ab aduerſarijs Eccleſiæ poterit obijci, diligenter & accuratè partim à ſcriptoribus Hierarchicis partim à doctiſſimo viro Melchiore Cano refellitur. Ex his ijſdem liquet quàm iuſtè nonnulli Romanorum Pontifices antiquiores viri ſanctiſſimi, Romanam Eccleſiam nominauerint, nunc Matrem, nunc Magiſtram, nunc ſimul Matrem & Magiſtram omnium aliarum Eccleſiarum; D. Callixtus, qui ſub annum Chriſti 220.

Optat. lib. 2. contr. Parm. non longè à princ.

Hieron. in dial. aduerſ. Luciferian.

Hier. in Catalog. ſcrip. Eccleſ.

Auguſt. aduerſ. Petil.

Augu. cont. epiſt. Manichæi c. 4.

Ioann. vlt.

Aug. in Pſ. contr. part. Donati Tomo 7.

Lactant. l. 4. de vera ſap. cap. 21.

Ambr. lib. 3. de Sacram. c. 1. & lib. 5. epiſt. in inuectiu. contr. Auxen. poſt epiſt 32.

Oroſ. lib. 7. cap. 6.

Prudent. in Hymn. ſancti Laurent.

Vincent. Lyrin. in libel. pro Cathol. fid. antiquitate, & veritate.

Proſp. in carminibus de ingratis.

Arat. in fin. Actor. Apoſtol.

Iornand. in lib. de Regnorum, ac temporum ſucceſſione.

Greg. Turo. lib. 1. cap. 25

l. 1. C. de ſū. Trin. & fid. Cath.

l. vlt. C. de ſum. Trin. & fid. Cath.

Nouell. 40. vt Eccleſia Rom. centū ann. gaud. præſcript. & Nouell. 131. de Eccleſiaſtic. & priuil. aliiſq; capitulis.

Matth. 16.

Ioann. vlt.

diſt. cap. in nouo Teſt. diſt. 21. & d. cap. ſacroſācta Romana diſt. 22. & alibi paſſim.

Pighin, Sandero, ſimilibuſque.

Melch. Canus in locis Theologicis lib. 6. cap. 8.

Calixt. in epiſt. 1. volum. Cōcil. 1. & c. non decet diſt. 12.

præfuit Eccleſiæ; vt D. Fœlix primus, qui ſub annum Chriſti 270. vixit; vt Nicolaus Primus, vt Innocentius Tertius, & alij deinceps noſtris in libris, & in Concilio Tridentino paſſim, quinimmò iam diu antè, ſub annum nempe Chriſti 100. & quod excurrit, quàm rectè, & quàm conformiter, tum ſcripturæ ſacræ, tum vniuerſæ antiquitati Eccleſiaſticæ D. Anacletus Eccleſiam Romanam nominauerit Caput, & Cardinem; *quia ſicut Cardine oſtium, ſic huius Apoſtolica ſanctæ ſedis auctoritate omnes Eccleſiæ Domino diſponente reguntur*, vt ipſemet ſanctiſſimè loquitur. Ex ijſdem patet, quàm cœcum fuerit Græcorum plerorumque poſteriorum ſchiſma temporibus Heraclij Imperatoris exortum, ſub annum Chriſti 600. non Romanum Pontificem, ſed Conſtatinopolitanum Patriarcham pro paſtore vniuerſali, ſeu vt ipſi loquuntur œcumenico (propter imperij ſedem illuc olim translatam) ridiculè reputantium. Cuius quidem ſchiſmatis veſtigia non in ipſorum tantùm libris Pontificijs, quos Theodorus Balſamon commentarijs illuſtrauit, ſed & in libris hiſce iuris Pontificij noſtris impreſſa remanſerunt: illic, ad implicandos, hìc ad liberandos homines errore, quem tamen errorem, ne vel Phocas quidem tulit Imperator Conſtantinopolitanus Heraclij ſucceſſor, quantumlibet immaniſſimus tyrannus; qui teſte Paulo Diacono, contrà Patriarcharum Conſtantinopolitanorum inſolentiam, ſeſe ſuperbè œcumenicos nominantium, ſtatuit (à Bonifacio III. Romano Pontifice rogatus,) vt ſedes Eccleſiæ Romanæ Caput eſſet omnium Eccleſiarum; quemadmodum nempe fuerat à Chriſto Domino per D. Petrum ab initio conſtituta, & ab omnibus Chriſtianis conſtantiſſimè ſemper habita, neque tamen propterea Pontifex Romanus promiſcuè nominatur, vel Epiſcopus generalis, aut vniuerſalis, aut œcumenicus, vel Patriarcha generalis, aut vniuerſalis, aut œcumenicus, vel Papa generalis, aut vniuerſalis, aut œcumenicus; at, præter & vltra hoc, quod ſit Epiſcopus Romanus, etiam vocatur, & eſt Caput omnium Chriſtianorum; vocatur, & eſt Paſtor vniuerſalis omnium Chriſtianorum; vocatur & eſt Rector vniuerſalis omnium Chriſtianorum; ſolus inter homines vocatur, & eſt ſummus ipſe ſacerdos; ſolus inter homines vocatur, & eſt ſacerdotum Princeps. Planè reſpectu poteſtatis, & iuriſdictionis vniuerſalis & œcumenicæ, non malè dicitur, etiam Ordinarius omnium: Ordinarius inquam iudex, & Ordinarius abſolutè, hoc eſt citra adiunctionem nominis, vel Patriarchalis, vel Epiſcopalis, vel ſacerdotalis. Cuique enim ſacerdoti, cuique Epiſcopo, cuique Archiepiſcopo, cuique, Primati, cuique Patriarchæ, ſuus eſt relinquendus titulus honoris; & quoad muneris Epiſcopalis functionem, Pontifex non magis eſt Epiſcopus, quàm quilibet Epiſcopus alius; vocabulo Papæ cæteris item Epiſcopis competente: Nec vllo modo vult Pontifex alienos Epiſcopatus inuadere, quaſi ſolus ipſe, vel Epiſcopus eſſet, vel Patriarcha, vel Papa, cæteri verò Epiſcopi nihil eſſent; quo ſpectant Pelagij Gregorijque Magni, qui Pelagio mox in Pontificatum ſucceſſit, (quorum tempore Græcorum illud ſchiſma naſcebatur) dicta, verbis Concilij tertij Carthaginenſis per Gratianum incontinenti ſubiecta. nam alioqui remota vocabuli, vel captione, vel inuidia, atque ceſſantibus offenſionum ſeu ſcandali periculis, nihil vetaret quò minùs Pontifex Romanus diceretur Epiſcopus vniuerſalis, hoc eſt, præter alios omnes Epiſcopos locorum ſingulorum proprios, omnium Chriſtianorum Epiſcopus generalis. ita nimirum vocatus fuit Leo primus Pontifex Romanus in Concilio Chalcedonenſi teſte hoc eodem Gregorio Magno ſuis in epiſtolis, vbi copiosè de ſchiſmate iſto nouo Græcorum agit. Certè Gregorius ipſe ſatis apertè ſemetipſum fuit interpretatus alibi, dum ſic eadem de re ſcribit; *Cùm culpa non exigit, omnes ſecundùm rationem humilitatis æquales ſunt*. quaſi dicat, ſecundùm rationem poteſtatis & Iuriſdictionis æquales minimè ſunt, vereque dici poteſt Pelagium & Gregorium à titulis licitis abſtinuiſſe, ne cæteri Patriarchæ titulos illicitos vſurparent. Quod autem in illo Carthaginenſi Concilio tertio decretum fuit, vt primæ ſedis Epiſcopus non diceretur, vel Princeps ſacerdotum, vel ſummus ſacerdos, vel aliquid huiuſmodi, illud non ad Romanum pertinet Pontificem (fuit enim Prouinciale dumtaxat Concilium hoc, non vniuerſale vel œcumenicum, tempore Syricij Papæ celebratum poſt annum Chriſti 400) ſed ad ſolos Epiſcopos Africanos; quorum nemo ſummus erat ſacerdos & Princeps aliorum ſacerdotum quantumlibet primam Eccleſiæ Africanæ ſedem obtineret: quia ſolus Pontifex Romanus talis & eſt & pro tali ſemper ab omnibus eſt habendus. id quod illi ſanctiſſimi Patres Africani ſpectabant; ne ſcilicet inſoleſceret ipſorum Primas, quemadmodum ſeculis inſequentibus inſoleſcebant Patriarchæ Conſtantinopolitani. Cæterum quod ibidem ſubijcitur de Romano etiam Pontifice non appellando vniuerſali ſeu Patriarcha ſeu Epiſcopo, non illius eſt Concilij, ſicut intuentibus patet, ſed Gratiani, ad ſequentia duo capitula tranſeuntis; ne quis fortè falsò putet Epiſcopos Africanos, id quod ad ſe non pertinebat, auctoritatem Romani Pontificis imminuere vel voluiſſe vel potuiſſe; cùm contrà voluerint vt ſolus Pont. Romanus Princeps aliorum ſacerdotum nominaretur. Quæ ſingulariter notanda ſunt, vt eruditorum vulgò non ſatis intellecta, ſed ab imperitis atque nominatim à rebellibus in erroris atque ſchiſmatis anſam pertracta.

Si quæ ſunt alia quæ contra nonnullas fortè ſuperioris Capitis 3. clauſulas adhuc obijci poſſent, loco ſuo commodiùs explicabuntur; vt inter cætera de litibus merè Ciuilibus atque temporalibus Chriſtianorum per Chriſtianos Laicos dirimendis, & an vel Pontifici, vel viris vllis Eccleſiaſticis iuriſdictio competat huiuſmodi, dicetur oportuniùs ad libri Decretalium tertij titulum poſtremum.

Felix I. in ep. 3. ad Benign. epiſt. volum. 1. Cōcil.
Nicol. 1. in epiſt. ad Michaelē Imp. cap. vlt. ita de ſum. Trin & fid. Cath. cap. vlt. ita de foro compet.
ſeſſ. 7. de baptiſ. c. 3. ſeſſ. 14. de miniſtro ſacramenti extremæ vnct. ſub fin. ſeſſ. 22. de ſacrific. miſſæ cap. 8. ſeſſ. 25. de delectu cib. dict. cap. ſacroſācta Romana ſus fi. diſt. 22.
Theod Balſ. in præfat. in titulos Photij cæteroſq; iuris Pontificij Eccleſiæ Græcæ iraus.
cap. de Siracuſanæ, diſt. 28. cap quoniam in Romani, ea. ſeq. diſt 31. cap. quod ſd trāſlationē, de temp. ordin. cap. ex parte vlt. de tranſact cap. cūm olim. de Cler. coniug c. licèt Græcos, vlt. de baptiſ. & eius effect. & alibi ſæpiùs.
Paul. Diac. lib. 8. rerum humanarum in vita Phocæ Imperatoris.
cap. prima ſedis cū duobus cc. ſeqq. dict. 99.
arg. cap. cuncta per mundum nouit Eccleſis, quod ſacroſancta Romana &c. 9. quæſt. 3

d. c. penult. diſt. 99.
d. c. vlt. diſt. 99.
d. c. primæ ſedis diſ. 99.
lib. 4. ep. 32. & 36. & 38.
lib. 7. ep. 69.
d. c. primæ ſedis diſ. 99.
Vide Surij volum. 1. Conciliōr.
De primatibus, & metropolitanis Africæ vide Franc. Turrian. libr 3. pro Canonibus cap. 4. iuncto cap. conqueſtus q 43.
d. c. primæ ſedis in fin.
c. 26. Conc. Carthag. 3.
titulo, ne Clerici, vel Monachi ſecul. neg. ſe immiſ. vide ſimul Quæſtiones noſtras V. de Iuriſdictione Eccleſiaſticorū temporali.

EIVS.

EIVSDEM

DE IVRISDICTIONE *Eccleſiaſticorum temporali*,

QVÆSTIONES QVINQVE.

QVÆSTIO PRIMA.

De patrimoniali Clericorum Iuriſdictione; vel, an vlla Clericis vllis poſſit iure ſeu diuino, ſeu humano competere ſecularium, temporaliumue rerum, non vt ac tamquam Eccleſiaſticarum, ſeu clericalium, ſed vt merè laicalium, iuriſdictio; patrimonij ſui nimirum ratione, vel aliter citra conſiderationem clericatus; reſpectu nempè ſolius propriæ ſuæ perſonæ, vel quaſi Laicis: ita vt non ad Eccleſiam, ſed ad ſuos heredes eamdem iuriſdictionem vnà cum cæterorum ſuorum bonorum non per Eccleſiam quæſitorum iure tranſmittant quando moriuntur.

TRactabimus Queſtiones has, quantum quidem per magnitudinem, grauitatemque rerum vllo modo licebit, quàm fieri poterit breuiſſimè; digitis ad ipſos fontes magis intentis, quã flexuoſis, & ſinuoſis intricatiſſimi labyrinthi meandris, & ambagibus omnibus nimis anxiè perueſtigatis, atque perſcrutatis.

Ac principio quidem, & ante omnia præiudicialis eſt ſoluenda nobis quæſtio, competatne Clericis vlla prorſus rerum quarumcumque proprietas, vel vllum dominium; nam cùm iuriſdictio ſit vna quædam ſpecies rerum ſingularum, de quarum proprietate, ſeu dominio, ſeu etiam poſſeſſione quæritur, vel, ſi mauis, vna quædam pars ipſius iuris totius earumdem rerum; ſi vel genus vel totum tollas vniuerſum, cunctas quoque ſuſtuleris tum formas, vel ſpecies, tum partes; nec enim defuere qui putarent Clericis omnem omninò proprietatem rerum quarumcumque ſimpliciter interdictam: ſeu quia ſors, vel hæreditas illorum Deus eſt, Clerus namque ſors, vel hæreditas dicitur, vnde Clericorum nomen deſcendit; ſeu quia Clerici perfectiùs quoddam vitæ genus profitentur, quàm Laici, cum ſingulariter diuino mancipentur miniſterio. Fuerunt in hac hæreſi iam olim Anthropomorphitæ, vel Audiani, quorum Diuus Epiphanius cum Diuo Auguſtino (tamen Vadianos nominante) cæteriſque meminit; & patrum noſtrorum, noſtraque pęnè memoria Valdenſes, & Pauperes Lugdunenſes, & Marſilius Paduanus, & Viclefus, cum Loddeto (Lutherum ſeſe bellua vocitat quaſi putum ſcilicet, & immaculatum) ſimilibuſque monſtris, ac portentis, quos omnes luculenter, vt omnia hæreſium genera, refellentem videbis Alphonſum Caſtrenſem. De ipſo Chriſto & Apoſtolis, ad quorum hac in re imitationem, vel maximè componuntur inſtituta monaſtica, diximus nos alibi; dum nec ipſi Chriſto nec Apoſtolis, communiter ſaltem, ſi non & ſingulariter, & ſpecialiter, defuiſſe proprium doceremus; adeò vt & hæretica per ius declaretur aſſertio quæcumque contrarium pertinaciter defenderit, quamquam non inficior alios hoc ius aliter interpretari: ſed cenſura ſit pęnès Eccleſiam Catholicam. Perplacet mihi diſtinctio prudens Vbertini Caſſalij Carthuſiani, Chriſtum & Apoſtolos, vt, ac tamquam præſules Eccleſiæ proprium habuiſſe ſaltem communiter, ſed vt ac tamquam particulares, atque priuatos homines nihil habuiſſe proprium, ne communiter quidem, qua de re luculenter ſcribentem, vide Fr. Antonium Cordubenſem in explicationibus Regulæ S. Franciſci.

Neque verò quidquam faciunt in contrarium iſta duo quæ mouebantur argumenta. quandoquidem ſors, & hæreditas Clericorum Deus eſt, non in eam ſententiam quaſi rebus omnibus temporalibus in hoc ſeculo denudati ſolum cœleſte regnum ſint expectaturi, ſicuti per ſarcaſmum dictitabat Iulianus apoſtata, dum Chriſtianos, & Chriſtianorum templa ſpoliaret, ſed quòd & hic ſint in temporalibus mercedem laboris Eccleſiaſtici, ſeu clericalis recepturi dèque bonis Chriſto, & Eccleſiæ datis victuri quan-

tum-

Pſalm. 15. Num 18. & alibi. Deuteron. 10. c. Cler. diſt. 21. & c. cùm ſecundum Apoſtolum ſup. de præbend.

Epiph. hæreſi 70.

Aug. in libello de hæreſib. c. 50.

Alfonſ. de Caſt. lib. 6. aduerſ. hæreſes. verb. Eccleſia hæreſi 4.

In Syntagm. de iure pro uent. Eccl. ad cap. 1. de teſtam. n. 5. Vide c. habebat. 12 q. 1. cum ibi notatis.

c. cùm inter nonnullos. & c. quia quorundam de verb. ſig. in extr. Ioan. 22.

Aluarus Pelag. lib. 2 de planctu Eccleſiæ ar. 59. & 60.

Anton. Cordub. in Reg. S Franciſci. c. 6 q. 1.

Nicephorus Eccleſiaſt hiſt. lib 10. & Zonaras in Iulian. & alij al. Ibi.

Num. 18. & alibi

ſumlibet patrimonio proprio non deſtituantur, & nihilominus vitam æternam poſſeſſuri. quo fit, vt iſtud argumentum tam plumbeum pro noſtra faciat ſententia; quemadmodum rectiſsimè poſt veteres omnes Theologos interpretatur Innocentius tertius, & illud ſcripturæ dictum, & rationem nominis Cleri, vel Clericorum. Quod autem ſecundo loco proferebatur de vita Clericorum perfectiore, quàm Laicorum, non facit, vt propterea proprietate, dominioue rerum priuentur, ſed vt officia miniſteriàque ſua diuina laudabiliter peragant, & vt ſeſe miniſtros Eccleſiæ virtutibus tali vocatione dignis exornatos exhibeant. Præter ſuperiora pro dominio, ſeu proprietate rerum Clericis permiſſa, faciunt apertiſſima iura noſtra (ne longius abeamus) loquentia de Clericis patrimonium ſuum pro titulo beneficiali habentibus. nam cùm nemo debeat ad ordines promoueri Eccleſiaſticos, niſi qui titulum habeat beneficij, patrimonium pro titulo ſufficere volunt iura non recentiora tantùm, ſed & antiquiſſima. Nouiſſimè Concilium quoque Tridentinum, licèt abſque beneficij perpetui titulo ægriùs vllos admittat ad Eccleſiaſticos ordines, tamen ſi cui patrimonium ad vitam ſuſtentandam ſatis eſſe compertum fuerit, ea lege, ne citra Epiſcopi conſenſum, deinde poſsit id alienari, donec aliunde ſuppetat vnde viuat, is ad ordines admittitur ab eodem Concilio. Sanè perpetuum ius adeò requirit in Clericis ad ordines Eccleſiaſticos promouendis titulum, vt ſi quis ab Epiſcopo fuerit ad illos abſque hoc promotus, ipſe teneatur Epiſcopus tali promoto de vitæ neceſſarijs prouidere ſi non habeat aliunde. Quinimmò iure priſco ſeueriori nullæ prorſus erant, & irritæ collationes ordinum Eccleſiaſticorum ſine titulo, vel patrimonio, vel alia prouiſione ſufficienti, licèt poſteriora iura fuerint hac in re molliora benigniora que. Quid multis? ipſorum Apoſtolicorum canone 40. ſapientiſſimè cautum fuit, vt bona Epiſcoporum propria, ſeu patrimonialia ſemper eſsent ſeparata, diſtinctaque à bonis eorumdem Epiſcoporum per Eccleſiam quęſitis, vel Dominicis, id eſt Chriſto Domino datis ad ipſius Eccleſiæ, miniſtrorumque Eccleſiaſticorum neceſſitates, & ad pauperum ſubleuationes: vt per huiuſmodi ſeparationem diſtinctionemque, nec Eccleſia ſuo defraudaretur cum pauperibus, nec hæredes Epiſcoporum ſuo priuarentur, at vt abſque rixis, ac litibus inter Eccleſiam, & hæredes probè conueniret mortuis Epiſcopis ijſdem. quem Apoſtolorum canonem alibi nonnihil illuſtrauimus facit húc, & ſoluendorum tributorum, Clericis prædia patrimonialia poſſidentibus, neceſsitas. quia clericatus ab huiuſmodi non excidit eos oneribus, nec immunes efficit, adeò vt, & Eccleſiaſtica prædia talibus tributis non liberentur, ſed cum ſuis ad Eccleſiam tranſeant oneribus; exceptis dumtaxàt minutioribus quibuſdam prædijs, directò ſeruientibus Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticorum neceſsitati quotidianæ. Multòque magis prædia Clericorum patrimonialia ſolutioni decimarum ſubiecta manent; ſicut & prædia monaſteriorum, vel aliarum quarumcumque Eccleſiarum. Cæterum de quæſtione præiudiciali

d. c. cùm ſecundù Apoſtolum ſcilicet de præbend.

c. neminem, & c. ſanctorum canonũ diſt. 70. vide Canonem 6. Concilij Chalcedonenſis: Tom. 2. Cõcil. Surij in princ. & c. ſi Epiſcopus de prębẽd. in 6. c. Epiſcopus & c. tuis quęſtioni-bus, ſupra de præbend. & alibi paſſim.

c. illi autem, 1. quæſt. 1. & c. Clericos, 1. q. 2. & c. vlt. 16. q. 1. Cõcil. Trid. ſeſs. 21. cap. 2. reform.

d. c. Epiſcopus, & d. c. cùm ſecundum Apoſtolum, ſupra de pręb. & alibi paſsim.

d. c. neminè, & d. c. ſanctorum canonum, diſt. 70.

d. c. cùm ſecundù Apoſtolum, ſupra de præbend. & d. c. ſi Epiſc. de præbend. in 6. & alibi paſsim.

c. ſint manifeſtæ, 12. q. 1. in d. c. 1. de teſtam. n. 6.

c. 1. ſupra de cenſ. & ibi latiſſimè DD. & c. non minus, & c. aduerſus, ſup. de immun. Eccleſ. & ibi gloſſa, d. c. non minus, ad verb. *ſub tributo*.

d. c. 1. ſup. de cenſ. vide c. ſi in morte,

ſuffecerint hæc hactenus. Illud abſurdius fuit hæreticorum genus, qui nullis omnino Chriſtianis, ne Laicis quidem, nedum Clericis, dominium proprietatemue rerum vllarum permittebant; ſed omnia volebant inſtar nouorum quorumdam Platonicorum eſſe communia; tum propter primorum Chriſtianorum exemplum, tum propter alia quædam Scripturę ſacrę loca prauè detorta perperamque intellecta. Cuiuſmodi partim fuerunt olim iſti qui cognominabantur hinc Apoſtolici (contra quos videbis Epiphanium, & Auguſtinum, & alios, & compendij cauſa Caſtrenſem) partim Nicolaitæ, partim Adamitæ, partim ſimiles alij quos in præſentia miſſos faciamus. Pro coronide diſputationis de legitimo dominio, proprietateue rerum Chriſtianis competente non inſubtiliter differentem, vide Dominicum Sotum in libris de iuſtitia & iure, paſſim Diui Thomæ præmonſtratione ductuque ſingulariter adiutum.

Quæ cùm ita ſint, reſtat vt videamus an quemadmodum cęterarum rerum dominium, ſeu proprietas matrimonialis competit Clericis, eadem quoque ratione competat, & iuriſdictio patrimonialis; de qua maior videri poteſt propterea difficultas, quòd huiuſmodi iuriſdictio plus habeat pompæ ſecularis; quo fieri quibuſdam fortè videbitur, vt & ipſe D. Paulus, lites, vel controuerſias iſtiuſmodi ciuiles non per Clericos, at per Laicos dirimi velle videatur inter Chriſtianos: dum ſic ait, *ſecularia igitur iudicia ſi habueritis, contemptibiles qui ſunt in Eccleſia illos conſtituite ad iudicandum*. quo loco contemptibiles (Græcè *toys exoythenimenoys*) accipere videtur D. Paulus pro Laicis, vtpote qui cõparatione Clericorum nihil pęnè ſunt in Eccleſiaſticarum rerum deliberationibus; vnde prima facie conſequutus eſſe apparet, Clericis iuriſdictionem ſecularem, ſeu temporalem nullam permitti. Verùm, cum D. Paulus illic hoc dumtaxàt agat ne coram iudicibus Ethnicis, vel nondum Chriſtianis litigent Chriſtiani, velitque controuerſias ipſorum Chriſtianorum inter ſe, vel amicè componi, vel certè coram iudicibus Chriſtianis diſceptari dirimique, non viris Apoſtolicis, at inferioribus quibuſdam, ſiue Clericis, ſiue Laicis id munus demandari deſiderat, quantumlibet huiuſmodi iudices, vt & cæteri Chriſtiani omnes, ab Ethnicis contemnerentur, ac vilipenderentur; id quod idcircò deſiderabat D. Paulus, ne rectores, & quaſi principes Eccleſiæ, ſeu capita ipſa per huiuſmodi res minutiores, atque prorſum ſeculares auocarentur à functionibus Euangelicis. Ita Diaconi quoque fuerunt Apoſtolorum iuſſu conſtituti qui ſacris miniſtrarent menſis, vt ipſimet Apoſtoli liberiùs vacarent verbo Dei. Sanè iuriſdictionem patrimonialem non adimi cuiquam propter clericatum, cùm naturalis æquitas poſtulat, ratioque ſuadet (ne cui ſua pietas damnoſa ſit); tum Eccleſiæ non tantum poſcit vtilitas, verumetiam neceſſitas, ne potentiſſimis quibuſque viris careat Eccleſia, quorum exemplo cæteri reddantur ad amplexandum clericatum propenſiores. Nec vrget magnopere contrà, quod dicitur, iuriſdictionis talis exercitium eſſe negotium omninò ſeculare: quia neque de iuriſdictionis exercitio hic loquimur, ſed ip-

ſa

§. Ecce, verſ. porrò, & c. ſancitum, §. Hinc datur intelligi 23. quæſt. 8.

c. nouum genus, & ibi ſup. de decim. coniunge Domin. à Soto lib. 9. de iuſtit. & iur. q. 4. art. 4. & in 4. ſent. diſt. 25. q. 2. art. 1. & in ſumma quæſt.

c. commiſſum, c. dilecti filij, cap. licèt, c. nuper, ac toto tit. ſup. de decim.

Plat. in dial. de Rep. 5. & 6.

Act. 2. 5. 11. Matth. 10. et Luc. 14.

Epiph. hæreſi 61.

Aug. in libello de hæreſibus cap. 40.

Alfon. de Caſtro lib. 12. contra hæreſes, verbo *paupertas* hæreſi 1.

Domin. Sot. lib. 4. de iuſt. & iur. q. 2. art. 1.

1. 2. q. 185. art. 6. & alibi.

arg. totius tituli ne Cler. vel mon. &c.

1. Cor. 6. in princip.

latè Franciſcus Turrianus in Cõment. ad cõſtitut. Apoſtolicas Clement. Rom. lib. 8. can. Apoſt. 4. pagin. 170. ſub finẽ, & pag. 271. 272. 273 vide gloſſ. ord. d. 1. Corinth. 6. ad verba, Secularia igitur, vbi s. Auguſtinus.

Act. 6.

ſa de proprietate, ſeu dominio iuriſdictionis (cuius exercitium Clerici Laicis committere poterunt) neque verò iuriſdictionis merè ciuilis exercitium tale quid eſt, vt inter negotia ſecularia Clericis prohibita numeretur; cùm ius adminiſtrare circa cædem ſanguinemque, ſit munus non ſolùm ſanctiſsimum, ſed & ab omni crudelitatis imagine, ſpecieque longè remotiſsimum, ac viris quibuſque mitiſſimis multò digniſſimum, ſi modò muneri ſuo Eccleſiaſtico nihilominùs diligenter ſatisfecerint. Quo Diui ſpectat Auguſtini dictum, de ſecularibus iudicijs per contemptibiles in Eccleſia finiendis apud D. Paulum ſic loquentis; Igitur ſapientes, inquit, qui in locis conſiſtebant fideles & Sancti, non qui hac, atque illac propter euangelium diſcurrebant, talium negotiorum examinatores Paulus eſſe voluit; à quibus excuſare nos non poſſumus etſi velimus. Chriſtum in teſtem inuoco, quoniam mallem per ſingulos dies certis horis aliquid manibus operari, & cæteras horas habere liberas ad legendum, & orandum, vel ad agendum aliquid de diuinis literis, quàm tumultuoſiſſimas perplexitates cauſarum pati de negotijs ſecularibus, vel iudicando dirimendis, vel interueniendo præcidendis; hactenus ipſe S. Auguſtinus. Cognoſcebant ergo Clerici quoque de ciuilibus controuerſijs; & hoc neceſſarium cenſebatur, nec excuſatio Clericis dabatur. Si quis dixerit illum D. Pauli locum de patrimoniali iuriſdictione non agere, quaſi nihil proprium tunc temporis habuerint Chriſtiani, ſed in commune conferrent omnia; nihil reuera dixerit: quia communio illa cunctorum propè Chriſtianorum dumtaxat Hieroſolymis, & incepit, & ad tempus durauit, idque non ex neceſſitate, ſed ex mera, ou daque voluntate ſpontanea, propter imminentis excidij Hieroſolymitani prænotionem, & ex illo loco mox in alias terras migrationem; ſicuti docuimus alio loco. Sed apud Corinthios, alioſque populos ad Chriſti fidem conuerſos, vnumquemque ſua retinuiſſe (niſi quis fortè vitam prorsùs Apoſtolicam ſequi vellet, atque Deo, Deique Eccleſiæ rebus omnibus abdicatis inſeruire) vel ſola teſtari poterit eleemoſynam facta per eundē Diuum Paulum collectio; quam Collectam Latinus vertit interpres, & *logian* Græcè nominat ipſe Diuus Paulus. Ex his item liquet euidenter, ſuperiorem illum Diui Pauli locum, de contemptibilibus in Eccleſia conſtituendis ad iudicandum, non ſolis Laicis intelligendum eſſe (ſicuti Frāciſcus Turrianus vir alioqnin doctiſſimus opinatur) verumetiam de Clericis habitationem ſtabilem permanentemque alicubi habentibus, neque continuæ quotidianæque pro Euangelij propagatione diſcurſationi, perfectionique ſubiectis. Ac priſcis quidem tēporibus Reges ipſi frequenter erant & Sacerdotes; ſacerdotio nimirum primogenituræ cohærente, & annexo ad legem vſque Moſaicam: quemadmodum & Melchiſedechis, & plurimum aliorum patet exemplis: qualia nec apud alias defuere gentes, vt vel ex profanis eſt hiſtorijs notiſſimum; quin & Iulianus Apoſtata factus Imperator mox quoque Gentilium Pontifex nominari voluit.

d. c. vlt. ne Cler. vel monach. lib. 6.

1. Corint. 6.

gloſs. ordinaria in d. loco cum D. Pauli.

1. Corint. 6.

Act. 2. 5. 12. & ibi.

ad c. 1. de teſtam. n. 3. & 4. & 8. vide c. futuram. 12. q. 1.

1. Cor. vlt. 1. Corint. 6.

Franciſc. Turrian. in Comment. ad Conſtit. Apoſtolicas Clementis Romani lib. 8. can. Apoſtol. 5. pag. 270. ſub fin. & 271. 272. 273.

Gen. 14. 27. 49. vbi ſingularia quædam, videtur in gloſſa ordinaria, rum apud Lyranum. vide c. cleros, verſ. *Antea*, diſt. 21. Euſeb. Eccl. hiſt. lib. 1. cap. 5. Sozom. Eccl. hiſt. lib. 5. c. 1. vide Iu-

Nos Chriſtiani noſtris etiam non caremus exemplis, ad rem præſentem (de iuriſdictione cum clericatu non pugnante) nonnihil ſaltem facientibus; nempe meminimus ex antiquitatis Eccleſiaſticæ memoria, quantum boni hac in parte (dico tum clericatus obeundi, tum iuriſdictionis exercendę) ſuis attulerit ſubditis Rex gentis Iberorum temporibus Conſtantini Magni, rege videlicet ipſo quadantenus Apoſtolum ſuæ gentis agente. Meminimus quantum præſtiterit in hoc eodem genere ſuis, etiam ſubditis Indorum Rex Ioſaphat, apud Damaſcenum. Meminimus concionum ſtrenuarum Wladislai Iagellonis Polonorum regis, ac Lituanorum Apoſtoli, de quo latè copioſèque Martinus Cromerus. Meminimus denique plurimorum principum eorumdemq; ſanctiſſimorum virorum, vitam vel clericalem, vel certè clericali perſimilem ducentium, neque tamen iuriſdictionem ſuam propterea delinquentium. Ius noſtrum, tam Pontificium, quàm ciuile meminit clericorum feuda poſſidentium, quibus annexa plerumque reperitur iuriſdictio: quorum quidem feudorum reſpectu Laicis quoque ſubijciuntur iudicibus ipſemet clerici, quando eorundem feudorum dominus ipſe laicus eſt. Quod ita tamen accipiunt interpretes noſtri, ne propter crimen Clericorum de feudi amiſſione cum Clericis ijsdem poſſit agi coram domino feudi Laico, neque criminaliter, neque ciuiliter: ſed propter controuerſias de feudo merè ciuiles duntaxat, idque feudaliter (vt interpretes loquuntur) ideſt ciuiliter. Cæterorum prædiorum patrimonialium, non feudalium nomine clericos propter tributa, vel alia quæuis onera, quantumlibet alioqui debita, non ſubijci tamen foro Laico varijs rationibus, poſt alios docet Panormitanus; quantumlibet in poſſeſſionem talium prædiorum pro ſoluendo tributo mitti ferrè ſoleat, citra perſonæ Clericalis, coram iudice ſæculari conuentionem diſtrictionemve, quod ipſum tamen mittendi apprehendendique genus, non iure adhiberi ſuſtinet Panormitanus, niſi priùs iudex Eccleſiaſticus Clericum deliquiſſe declarauerit, quæ ſententia communis eſt; quidquid in contrarium de tributis, deque realibus omnibus contra Clericos actionibus opinentur alij: qua nos tota de re forſitan aliâ dicemus, & pleniùs, & oportuniùs, vbi de immunitate Eccleſiarum, cœmeterij, & rerum ad eas pertinentium, dante Deo, diſputabimus; quemadmodum, & de peruulgata hac noſtrorum quæſtione, ſint ne Clerici à ſæcularium iuriſdictione immunes iure diuino, an iure humano; quibuſdam promiſcuè iuri diuino, beneficium hoc referentibus acceptum, quibuſdam iuris hoc eſſe humani, ideſt ciuilis, vel Pontificij volentibus, quibuſdam denique priuilegium, quidem fori diuino priuilegium, verò immunitatis humano tribuentibus iuri, qua de re tua interim vtiliſſimè, videbis Dominicum à Soto in 4. ſent. diſt. 25. quæſt. 2. art. 2. Cæterùm, quæ de patrimoniali Clericorum iuriſdictione diximus, eadem de imperio mixto ſunt intelligenda, quandoquidem iuriſdictio, & imperio mixto ineſt, & quidem ſine modica coërcitione mixtique imperij adminiculo prorſus, vel eſſe, vel explicari, vel expediri

nequit

ſtin. lib. 36. & Seruium 3. Aeneidos verſ. *Rex Anius, Rex idem hominum, Phœbique ſacerdos.* & Alex. Gen. dier. lib. 2. cap. 8. Theodoretus lib. 1. hiſt. Eccleſiaſt. cap. 24. Damaſ. in vita Barlaami.

Martin. Cro. lib. 25. de rebus Polonorum.

cap. ex tranſmiſſa cap. verùm, cap. ex parte ſup. de foro comp. iuncto c. cæterum ſup de iud. & ibi gl. & DD. adde tit. 36. qui inſcribitur, an mutus, vel alias imperfectus feudum retineat, & tit. 55. qui eſt de prohibita feudi alienatione per Fredericum, in fi. 2. lib. 2 feudorum, & vtrobique Baldum cæteroſque DD.

DD ad d. cap. verùm ſup. de fo. comp. & ibid Panorm. num. 17. & ſeqq.

dict. cap 1. de cenſ. & d. cap. non minus de immunitat. Eccleſ. & cap. tributum, 23. quæſt. 8.

Panor. ad cap. qualiter, & quando, nu. 5. ſup. de iudic. adde Domin. Sot. in 4. Sēt. qu. 25. art. 2. Panor. d. n. 8. & 9. in fi arg. cap. cum ſecundum leges de hæret. lib. 6. & arg. l. eius qui debitorem de iure fiſc.

Vide Stephanum Aufretium de poteſtate ſæcularium ſuper Eccleſijs, ac perſonis, & rebus Eccleſiaſt. regulæ 2. fallentia 4. 5. contrariam tamē opinionem, & fallentia 20.

& fallētia 17. adde Couarr. li. 2. var. reſol. cap. vlt. arg. c. quanquam de ceſ. lib. 6. & vide latè Euerardū in locis legalibus, loco à verisimili, n. 8 & 9. & in loco à militiæ armatæ militiæ ad militiā cœleſtis militiæ num. 18. & d. Stephanum Aufrerium in repetitione Clementinę 1. de off. ord. qu. 2. concluſ. 3. & de poteſtate ſæcularium ſuper eccleſiaſticis perſonis regulæ 1 fallentia 1. & 2. ibi, & Couar. pract. quæſt. capite 31.

nequit; vnde & imperium tale iuriſdictioni cohærere prudenter à Paulo Iuriſconſulto dictum fuit, nam hinc imperij mixti nomen. Ex quibus omnibus liquet, iuriſdictionem patrimonialem Clericis iuſtiſſimè competere, non iure tantùm ciuili populorum, ſeu ſacro, ſeu prophano, ſed & iuregentium naturalique, quin & diuino. Properemus ad quæſtionem ſecundam.

QVÆSTIO II.

An ſcilicet iuriſdictionem ſæcularem, ſeu temporalem, ſimplicem nempe, vel imperium quoque mixtum, habere poſſit Eccleſia, vel Eccleſiaſticus aliquis vir Eccleſiæ ſolius intuitu, ſepoſita nimirum patrimonij laicalis, ideſt proprij conſideratione.

l. imperium, verſ. mixtum de iuriſdic. l. vlt. de off. eius cui mād. eſt iuriſd. & l. 2. de iuriſd. l. 1. in fin. de off. eius cui mand. eſt iuriſdict.

1 NE quis hic hallucinetur inter ipſa mox initia, monendi ſumus, bifariam conſiderari prælatorum Eccleſiaſticorum iuriſdictionem; nempe, vel vt, ac tanquam Eccleſiaſtico ſimpliciter munere fungentium, vel vt ac tanquam politico mereque Laico, ſimul principatu, vel ſimili poteſtate quapiam ſæculari præditorum, veluti ſi vel Ducatus, vel Comitatus, vel Principatus, vel Baronatus, vel alius quilibet feudi cuiuſpiam prænobilis, atque præeminentis titulus obuenerit Eccleſiæ; ſiue per donationem ſibi factam, ſiue per emptionem, ſiue per aliam quamcumque legitimam, ſeu canonicam acquirendi rationem. Prælatus igitur huiuſmodi, ſiue ſit Epiſcopus fortè, ſiue Abbas, ſiue præſul alius, quatenus Eccleſiaſtica fungitur ſua vocatione, iuriſdictionem quoque dicitur habere Eccleſiaſticam; quantumlibet iudicet de rebus, etiam ſæcularibus, vel temporalibus perſonarum ſibi, tanquam Eccleſiaſtico prælato ſubditarum, ideſt Clericorum, ſed quatenus politica ſimul eſt præeſt præditus poteſtate non in Clericos tantùm, ſed in Laicos cunctos iuſdem politiæ ciues, iuriſdictionem, dicitur habere ſæcularem, temporalem, de qua ſola nobis hoc loco diſſerere propoſitum fuit. Nam quod attinet ad iuriſdictionem illam, nudè Eccleſiaſticam prælatorum Eccleſiæ, vt ac tanquam ſimpliciter prælatorum, iuris eſt minimè controuerſi ſolos penè Clericos huius Eccleſiaſtici fori priuilegio gaudere; quibus tamen ipſis non exigua frequenter à multis Laicis injicitur difficultas. Olim ſanè boni pijque quidam principes, (vt Theodoſius, & Carolus Magnus) adeò fauebant Eccleſiaſticæ iuriſdictioni, vt & Laicos à Laicis ad Eccleſiaſticum forum pertrahi poſſe vellent, quantumlibet inuitos, & quidem lite, etiam ſemel coram iudice Laico conteſtata; tantum aberat, vt Clericos ad forum conarentur pertrahere prophanum, ſeu Laicum. Quin, & hodierno die Gallicana tuetur Eccleſia priuilegium Caroli Magni modò memoratum, ſicuti liquet ex nobilis illius altercationis exitu, quæ temporibus Philippi Valeſij Regis Francorum, fuit inter Eccleſiaſticos, & Laicos de iuriſdictione hac temporali, qua de re libellus extat doctiſſimi pijſſimique viri D. Petri Bertrandi. Sed hoc tanti fauoris genus Eccleſiaſtico foro non ab omnibus, immò nec à multis, impenſum fuit principibus, etiam pijs, atque laudatis: quia nonnulli patribus, tantùm conſentientibus id permiſerant, idque ciuilibus dumtaxat in cauſis. Immò, & in hæc ipſa Pontificia Laicos nolunt inuitos ad Eccleſiaſticum pertrahi forum; niſi certis in caſibus, quos Gloſſographus noſtrique Doctores diligenter memorant; ne quid hic de cauſis merè ſacramentalibus, atque ſpiritualibus addam. Scripſit ijs de caſibus copioſiſſimè Stephanus Aufrerius, ad quem ſtudioſos in præſentia remitto, numerat ille caſus huiuſmodi valde multos, numero videlicet in vniuerſum, centum xlix. De Clericis ipſis, an in omnibus, & per omnia ſolius gaudeant Eccleſiaſtici fori priuilegio, nihil aliud in præſentia dicendum duxi, quàm per nouiſſimam Iuſtiniani legislationem perangustum fuiſſe hoc priuilegium: quandoquidem ſolis in ciuilibus cauſis, hoc ſæcularibus quidem Clericis priuilegium reliquit liberum, non in criminalibus, niſi crimina forent prorſus Eccleſiaſtica quaſi militaria, diſtinguuntur enim & hac in re crimina ciuilia, ſeu communia à militaribus, id eſt (quoad nos) Eccleſiaſticis. Monachis verò pluſculum detuliſſe, videtur idem Iuſtinianus; vt qui ne in criminalibus quidem cauſis eccleſiaſtici fori priuilegio deſtituantur; conſtitutione generaliter loquente de quacumque monachorum cauſa, cùm antea, & monachi, & clerici per conſtitutiones Imperatorum, qui Theodoſium ſecuti ſunt coram ſæcularibus conueniri promiſcuè poſſent iudicibus. Dixi, promiſcuè, tam in ciuilibus nempe cauſis, quàm in criminalibus: ita vt Iuſtiniani Principis alioquin optimi beneficium, tunc temporis videri potuerit non exiguum; proſtratis nimirum paſſim per Arianiſmi tempora clericorum priuilegijs. At multò pleniore fori, quàm hoc Iuſtinianeo digni (procul dubio) ſunt clerici priuilegio, tam in criminalibus omnibus, quàm in ciuilibus cauſis; quo quidem priuilegio, nunc ex vtriuſque iuris deciſionibus perfruuntur: cùm ſecundùm ipſius Dei Opt. Maximi (cuius illi ſunt miniſtri) pronunciatum, & interdictum grauiſſimum hoc, *nolite tangere Chriſtos meos*, Clerici iure etiam diuino, iuxta communem ſententiam videantur ab Laicorum foro iuriſdictioneque prorſus exempti cunctis in cauſis; ne poſſeſſorijs, quidem beneficiorum iudicijs exceptis: niſi propter graues, & vrgentes quaſdam rationes ipſe Summus Pontifex per acta, quædam publica (nomine *Concordatorum* in vulgus notiſſima) principibus multis Chriſtianis, tale quid benigniter, & ex mera gratia, quoad poſſeſſorias beneficiorum cauſas, indulſiſſet. Cæterùm de priuilegijs, tum fori tum immunitatis vniuerſo ordini clericali debitis nos alibi forſitan dicemus, & pleniùs, & opportuniùs; interim de poteſtate ſæcularium ſuper Eccleſijs, ac perſonis, ac rebus Eccleſiaſticis latiſſimè diſſerentem pro re nata videre poteris eumdem Ste-

cap. 1. & cap. Clericus Laicum, & c. licet, & ante iit. de foro compet. l. 1 §. quicumque litem. C. Theodoſ lib. vlt. tit. vlt. qui eſt de Epiſcopali iudicio, & cap. quicūque litem, 11. quæſt. 1. cap. volumus 11 q. 1. vide ll. Caroli Magni per Heroldū editas.

l. ſi quis ex conſenſu C. de epiſcopale iudicium, ibidem.

cap. licèt ex ſuſcepæ de foro comp. qua tamen de re diceret aliquid accuratiùs io q. 5. num. 107.

gloſſa d. cap. licèt ex ſuſceptæ, ad verb. vocante imperio, & ibi DD Steph Auf. in repetitione.

Clement. 1. de of. ord. in additione ſua de poteſtate Eccleſię ſuper Laicis, & rebus eorum. Nouell. 83.

Nouell. 79.

l. cùm Clericis, l. omnes qui, l. iubemus. C. de Epiſc. & Cler. cap. Cleric de iudic. & auth. Statuimus. C. de Epiſcopis, & Clericis, quæ eſt Frederici Imperatoris.

Pſa. 104. & 1. Paral. 16. Vide auctoris præfationem in tit de immunit. Eccleſ.

cap 1. de cauſa poſſeſ. & proprietatis, & cap. 1. de ſequeſtr. poſſ. & fruct. & l. nullus C de iudice.

Vide Guid. Pap. dec 1. & cæteros pragmaticos beneficiarios.

interim vide Couar. lib. var. reſolut. cap. vlt.

Steph. Auſr. de repetit. Clement. 1. de off. ord. in addit. de poteſt. ſæcularũ, &c. Euerard. in loco à milite armatæ militiæ ad militẽ cæleſtis militiæ, num. 14. & ſeqq. Couar in practicis quæſt. cap. 31. & 4. ſeqq. quibus adde caput 8. earundem quæſt. Dominicus à Soc. in 4. Sent. diſt. 25. qu. 2. art. 2.

Stephanum Auſterium; ſuppeditante ſimul non pauca præſidem Euerardo in locis legalibus: quibus coniunge Couarruuiam; atque præ cæteris Dominicum à Soto: nos ad quæſtionem principalem nobis, hic propoſitam deſcendamus, de mera nimirum temporali, ſæcularique Eccleſiaſticorum iuriſdictione, ſeu quam ratione principatus, vel dominij merè politici Eccleſijs annexi quoslibet etiã in Laicos habent plurimi Eccleſiarum Præſules.

Ac principio quidem reijciendi ſunt à diſputationis huius limine ungatores, quidam ridiculi, verèque ioculatores, (ne dicam parum pios, parumque ſanos, & integros, & ſinceros) qui vel fabellis, vel inepriſſimi vulgi rumuſculis, & ventulis nihil ad rem pertinentibus, res ipſas per ſeſe grauiſſimas, ac vehementer arduas inficiunt, atque contaminant; ad imperitos, & incautos nonnullorum animos, vel illaqueandos, vel in contemptum iuriſdictionis Eccleſiaſticorum tẽporalis adducendos, qualis eſt illa fabella per Duarenum, ex Fulgoſio Ligurium olim principe relata, de quodam bubulco Germa-

Duar. lib. 1. de ſacris Eccleſiæ miniſterijs, ac beneficijs cap. 4.

„ no, in hæc verba; cùm Archiepiſcopus
„ idemque Dux Coloniæ Agrippinæ in Ger-
„ mania per quemdam pagum iter faceret,
„ & ingens armatorum numerus more gen-
„ tis eum proſequeretur, fortè fortuna bu-
„ bulcus neſcio quis eum aſpiciens vehe-
„ menter ridere cepit, ac interrogatus quæ-
„ nam tanti riſus cauſa eſſet, reſpondit, val-
„ de ſibi ridiculum videri, quòd Petrus Apo-
„ ſtolus ſacerdotalis ordinis, Princeps in
„ tanta inopia vitam egiſſet, & eius ſucceſ-
„ ſores adeò locupletarentur, vt Regibus
„ ſatrapiſque pares fierent. Obijciente ve-
„ rò Archiepiſcopo, perſonam ſe duplicem
„ ſuſtinere, Ducis ſcilicet, & Epiſcopi; &
„ tum Ducis munere fungi cùm armatus ſa-
„ tellitioque ſtipatus incedit, in ſacra autem
„ æde Epiſcopum, ac ſacerdotem agere;
„ multò maiorem cachinnum ſuſtulit ruſti-
„ cus, denuo igitur cauſam rogatus; velim
„ (inquit) hoc vnum abs te doceri, cùm
„ hunc Ducem cuius perſonam geris, iam
„ facto functum cacodæmones ad inferos ra-
„ pient, quònam iturum eſſe Epiſcopum exi-
„ ſtimas? hæc iſte, parum vel opportunè, vel

prudenter illo quidem loco, nempe in re tanta tamque ſeria, quandoquidem ſi vel ad ineptias fabellæ, ſub oculos ponendas, vel dumtaxat ad opportunã, & modeſtam quandam piamque prælatorum eccleſiaſticorum iuriſdictione temporali præditorum commonitionem fabella talis, vel ſimilis adhiberetur (vt videlicet illi non pluris velint facere principatus iſtos populares, quàm functionem ſuam Eccleſiaſticam,) neque lepore ſuo, neque fructu fortaſſis aliquo careret huiuſmodi commemoratio, quo veriſimiliter ſpectauit auctor eiuſdem fabellæ primus. At, allata fabella petulanter ad illudendum iuriſdictioni Eccleſiaſticorum ſæculari, pernicioſa prorſus eſt, & exitialis imbecillibus, & imperitis; quantumlibet ponderis, aut rationis, aut argumenti ſit in ea nihil. Eiuſdem planè farinæ fabella ſpargitur alia vetuſtior, cuius meminit Albericus Roſates, & ex eo præſes Euerardus poſt alios, de voce quadam

Alber. ad l. bene à Zenone Cod de quadrien. præſer.

cœlitus audita, dum Conſtantinus Magnus Romam, & vniuerſum occidentale daret imperium Silueſtro Pontifici; hac ſcilicet, *hodie ſeminatum eſt venenum aſpidum in Eccleſia Dei.* Sit ſanè prælatis Eccleſiæ principatu ſæculari turpiter abutentibus venenum temporalis illa ſua iuriſdictio; certè prælatis bonis, & integris, ac ſuum laudabiliter facientibus officium, præſens eſt contra, vel ſchiſmaticos, vel hæreticos, vel tyrannos, vel alios impios medicina. Miſſis itaque longèque reiectis iſtiuſmodi fabellis, nos pro negocij præſentis inſtituto ſolidis agamus rationibus. Quodſi ſolius iuris Pontificij, ſe vinculis conſtringi, vel Eccleſiæ matris almę ſuę legibus regi paterentur homines Chriſtiani, quemadmodum profectò deberent, non magnopere nobis hic ſuadendum foret, abundamus enim plurimis, hac in re plurimarum conſtitutionum Eccleſiaſticarum teſtimonijs: cùm, præter alios antiquiſſimos illos, atque ſanctiſſimos olim Pontifices, & Alexander Tertius, & Innocentius Tertius, & Bonifacius Octauus (omnes tres viri præ cæteris Pontificibus doctiſſimi ſummèque politici; nempe Iuriſconſulti præſtantes & inſignes, & vniuerſalis Eccleſiæ paſtores vigilantiſſimi, oculatiſſimi, optimi,) frequenter multa huc pertinentia conſtituerint. At verò, quia rerum talium prima, nunc à multis conuelluntur fundamenta, iuriſque rationes erui diſcutique curioſiùs deſiderantur, & argumentis contrarijs reſponderi, & ſatisfieri oportet, altiùs repetenda nobis neceſſariò fuerit argumentorum in præſentis, huius noſtræ quæſtionis deciſionem inueſtigatio, multa nempe magnaque ſunt in vtramque quæſtionis partem argumentorum pondera; quorum potiſſima breuiter perſtringemus, quando ſingula ſollicitiùs, & operoſiùs conquirere maioris, & longioris eſſet operis, quàm vt huic inſtituto noſtro conueniret.

Euerard in locis legalib. loco à veriſimili num. 15. Aluar. Pelag. lib 2. de planctu Eccleſiæ lıg ra F. art. 40. & Petrus Iacobus in ſua Practica fol. 122. ex antiqua Silueſtri legenda quæ dicitur.

cap ſi duobus in fin. de capell. & c. vlt. de delic. puer. e ſolitæ, verſ. quod autem ſequitur, in verb. qui ab eo ſuſcipiunt temporalia de maioritat. & obedient. & c. per venerabilem verſ. rationibus igitur, qui ſi ij ſinè legis. c. Romana Eccleſia § debet, de appellat. in 6. & c. vlt. ne Cler. vel monach. lib. 6.

Igitur ſecularem, ſeu temporalem iuriſdictionem de quali loquimur Eccleſiæ, vel Eccleſiaſtico cuiquam viro non poſſe competere, primùm ſuaderi videtur exemplo Chriſti, qui manifeſtè dixerit atque palam profeſſus fuerit, regnum ſuum non eſſe de hoc mundo; idque ſermone (quod maioris, & certioris adſeuerationis eſt argumentum) geminato, nam interrogatus à iudice Pilato an ipſe rex eſſet Iudæorum priùs interrogatione mutua quadam interpoſita, eamdem

Ioann. 18.

„ ſic Pilato reſpondit; regnum meum non
„ eſt de hoc mundo: ſi ex mundo eſſet, re-
„ gnum meum, miniſtri mei vtique decer-
„ tarent, vt non traderer Iudæis: nunc au-
„ tem regnum meum non eſt hinc. Ecce bis

ãn vna eademque reſponſione, vnam eandemque adſeruationem, & in principio nimirum & in fine: ſubiectis à Chriſto mox ibidem notis veri regni Eccleſiaſtici, ſeu cæleſtis ideſt ad cœleſte tendentis. Cui conforme prorſus eſt, quòd & non ita diu ante, dum paſſim editis miraculis à multo populo crederetur eſſe Meſſias, & ad regnum Iudaicum raperetur, ſeſe ſubduxerit, & manus ipſum ſibi regem creare volentium euaſerit ac effugerit, quin & ab omni, vel minima iuriſdictionis temporalis exercendę tum ſpecie tum imagine tum ſuſpicione ſemper alieniſſimus, eſſe voluit;

Ioann. 6.

Luc. 12.

quandoquidem, togatus aliquando à quodam, vt familiæ hærciſcundæ ioter duos fratres iudieio intenderet, in hæc verba reſpondit; homo, quis me conſtituit iudicem, aut diuiſorem ſuper vos? oec enim tuoe temporis, ideſt in hoe ſecuio verſaos venit iudicare, ſed iudieari: venturus in fine ſeculi iudicare viuos & mortuos: euius regni non erit finis. Cooſtituit autem ac miſit Chriſtus Apoſtolos, eorumque ſucceſsores orbi, ſicut & ipſe miſsus erat à Patre; nimirum

Ioann.20.

pro cœleſtis regni locupletatione, non pro terreni deeertatione.

Secondò poterit io exemplum adferri tribus Leuitica, quæ nullam prorſus terræ populo Iſraelitieo permiſsæ portionem ſortita fuit; ſolis primitijs, decimis, oblationibus, atque ſuburbijs quibuſdam cootenta eſſe iuſsa.

Num.18. & Deuteron. 10.

Tertiò præter vtriuſque teſtamenti leges modò memoratas, ius hoc etiam Pontificium plurimis in locis imperialem, regalemque, ſiue ſecularem poteſtatem à Pontificia, ſeu Ecelesiaſtica ſeparat, & ſuis vtramque finibus contentam eſse iubet, quò pertinere videtur & illud Nicolai Pontificis, Eccleſia gladiom non habet oiſi ſpiritualem, nomine enim gladij generaliter quælibet à noſtris iotelligitur iuriſdictio temporalis, non ſolùm criminalis.

c. cùm ad verum ventum eſt, &c. duo ſunt. diſt. 96. &c. & nouit. de iud. & d. cap. ſolitę & d. c. ſolitæ, & d. c. per venerabilem, & alibi paſſim.

Quartò ratio pęnè oaturalis, vel ius gentium vult religioois antiſtites Deo rebuſq; diuinis vacare, ooo ſecularibus, merèque temporalibus occupari, diſtrahique negocijs.

c. inter hæc 33. q. 2. arg. l. 2. ff. de iuſt. & iur.

Quiotò videmus virio Clericis verti per ius etiam ciuile, ſi ſeſe petitos diſcepratiorum velint oſtendere foreuſium, quod ipſum tamen in exercenda iuriſdictione ſeculari ſeu temporali prorſus eſt neceſsarium: quid eoim laude digoum faciat imperitus?

l. repetita. C. de Epiſc. & Cler.

Sextò non videotur Eccleſiaſtici commodè Laicos, eoſdemque ſuos clientes arque vaſallos in officio poſse cootioere citra ſeeularis alicuios principis, nam regibus, atq; principibus Eccleſiaſticorum iuriſdictioni temporali non fauentibus, nihil poterant Eccleſiaſtici, quos in iiſdem regnis, atque principatibus degere contigerit.

Septimò ſeruit pro exemplo Diuus ipſe Petrus Apoſtolorum prioceps (cui cęteri ſucceſsere ſummi Pontifices) qui talem iuriſdictionem à Chriſto, nec accepit, nec voqoam legitur exercuiſſe.

Octauò reputatur à multis indecorum viros Eccleſiaſticos, ac præſertim Religioſos, arque monaſticos diuinæ, diuinorumue contemplationi deſtioatos, addictos, atque conſecratos rali præditos eſse iuriſdictione.

Nonò ſunt nobis exemplo cæteri cuncti ſimul Apoſtoli, & Apoſtolorum ſucceſsores ad vnum omnes per integra pęnè tria poſt Chriſtum rediuiuum ſecula, qui nihil tale, vel habuerunt, vel exercuerunt.

Decimò denique proferuntur incommoda, periculaque talibus ex iuriſdictionibus Eccleſiaſticis aliquando naſcentia: Principibus oimirum pariter & popello, ſeu vulgò promiſcuo dioitias, & opes, & imperia ſeu ioriſdictiones Eccleſiaſticorum æqoo animo minimè ferentibus; & hinc primò murmurationibus, deinde ſchiſmatibus, & hæreſibus, ac poſtremò turbis atque ſeditionibus adeoque bellis inteſtinis exorientibus: quemadmodum ſummo totius Chriſtianiſmi luctu tum in Germania, tum in Anglia, tum in regno Francico tum in his noſtris (proh dolor) inferioribus etiam regionibus experti fuimus, & experimur & acerbiſsimè ſeotimus.

Qoibus tameu omnibus, & id genus piurimis alijs hominum conſceleratorum ſacras literas, omneque ſcriptorum genus in ſenſus prauos detorquentium, argumeotis (quantumlibet apud multos imperitiores, & incautiores io ſpeciem plauſibilibus) oihil obſtantibus, ioconctaotèr, & iotrepidè conſtanterque dicendum eſt, iuriſdictionem talem ſecularem, ſeu temporalem ſaluberrimè datam fuiſſe, optimoque iure competere Eccleſiæ ſeu Prælatis Eccleſiæ Chriſti, quæ cùm columna ſit & firmamentum veritatis, nihil contra veritatem nihil cootra vitam animæ (qui Chriſtus eſt ipſe) per tot ſuas conſtitutiones huc pertinentes vnquam, vel feciſse, vel facere voluiſse credi debet. Chriſtos Dominus non repræheodit, at magis laudauit eos, qui munera mittebant in gazophylacium templi Salomoois. Chriſtiani primi commendantur, quòd ſuis omnibus diuenditis in commune conferreot omnium diuenditorum precia, totique conſulereot Eccleſiæ, vel cœtui Chriſtianorom. Nec minus laudaotur illi qui deinceps poſseſsiones ipſas, ac prædia donarent Eccleſiæ pro perpetuis non præſentium, tunc tantùm, ſed, & futurorum, ſeu ſucceſsorum ſuſtentationibus, ac vſibus, idque (ſicut Pij primi, & Vrbani primi Pontificum Epiſtolæ teſtaotur; quorum prior ſub aonum Chriſti 150. alter ſub anoum Chriſti 220. fuit) ante vlla publica Chriſtianorum per orbem templa tyraonis oempe Gentilibus Chriſtianos ad internecionem vbique perſequentibus. Laudaotur ab omnibus omnino ſcriptorum geoeribus omnes pij principes Chriſtiani, qui locupletarunt Eccleſias, & iuriſdictionibus eaſdem cooroarunt ac armarunt. Iura ciuilia etiam ethnica permittebant hæredes inſtitui Deos iſtos fictitios, Ioue, Herculem, Martē, pluresq; ſimiles modo S. C. vel cooſtitutionibus principum tales dij fuiſſent probati, ſicut ſcribit Vlpianus in libelio titulorum. Per eadem iura ciuilia collegium publicè probatum non prohibetur hæres inſtitui. Ius Chriſtianorum Imperatorum ciuile oominatim permittit hæredes inſtitui Catholicas Eccleſias, vel alia quæcunque loca, corporaue pia. Donationes item quælibet quantomlibet iogentes Eccleſijs Catholicis iure liberrimo fiunt, adeò vt ne ioſinuatione quidem, vel actis, & monumentis iodigeant ſi vel ab ipſo fiant Principe, vel alioqui quiogentos non excedant ſolidos, ideſt aureos, quamquam iure Pontificio neceſsitas inſinuatioois omnis quoad caſus huiuſmodi pias videtur ceſſare, ſolidus autem, vel aureus eſt pars integræ auri puri libræ ſeptoageſima ſecunda. Quibus omnibus ratiooibus ratio ſimul accedit naturalis, quæ vult voicuique liberum eſſe de ſuis boois pro arbitratu ſuo diſponere, ſiue Eccleſiæ, ſiue corpori alteri pio ſiue, priuatis hominibus ea relinquat. Poſtulat & Eccleſiæ

1. Timoth. 3.

d. c. ſi duobus § de appel. d. c. vlt. ne Cler. vel monach. lib. & alijs cap. paulò ſuperiùs memoratis, cum ſimilibus.

Luc. 21.

Act. 2. 5. 11. & alibi.

c. videntes. 12. q. 1. quod eſt Vrbani primi PP. & c. ſicut 17. q. 4. quod eſt Pij primi PP.

Pius primus in epiſ. 2. vide Tomum 1. Conciliorum Surij. pag. 136. & de ſicut. Vrbanus 1. in epiſt. vnica, vide Tomum 1. Cōcil. Surij. pag. 203. & p. cap. videntes 12. q. 1.

Vlpian. tit. 22. qui hæredes inſtitui poſſunt. l. collegium. C. de hæred. inſti.

l. 1, C. de ſacroſ. Eccleſ. & de reb. ac priuil. eor. l. ſancimus C. de donat. l. illud. C. de ſacroſ. Eccl. arg. c. cùm eſſes. &c. ſequ. relatum. de teſtam. & & ibi Panormitanus. l. quotieſcúque. C. de ſuſceptorib. præpoſ. & ac car. lib. 10.

Chri-

Chriſtianæ, ſeu Eccleſiaſtici ſtatus honor, auctoritas, exiſtimatio, ne poteſtate iuriſdictioneue tali, vel careat, vel deſtituatur; tum vt populus Chriſtianus in fide Catholica, & pietatis officio faciliùs contineatur, tum vt & principes ipſi non contemnant ſed magis reuereantur Eccleſiaſticam contra ſemetipſos aliquando diſciplinam, ſplendor ſcilicet externus, vel maximè mouet animos mortalium quæ ratio legislatorem Eccleſiaſticum quoq; non iniuria mouit, vt iuris illuſtribus, atque

c. de multa. de præbend.

prænobilibus, & principum liberis Eccleſiaſticum ſtatum ſuſcipientibus benigniùs liberaliuſque per Eccleſiaſtica beneficia proſpiciat; vt quorum qualiumque virorum ſplendor plus maieſtatis addat Eccleſiæ, totique ſtatui, ac ordini Eccleſiaſtico; non citra maximum religionis Catholicæ promptiùs tuendæ fructum, remediumque contra rebelles præſentiſſimum. Deinde quis ignorat omnia temporalia ſpiritualibus inſeruire debere vel (quod eodem redit) omnia temporalia propter ſola ſpiritualia, ſeu in ſpiritualium vſum gratiamque condita eſſe? quid ni ergo Eccleſia, cui Deus principalitèr ſpiritualia commiſit, etiam temporalibus obiter & quaſi cuiuſdam, vel acceſſionis, vel adiectionis loco præſit? Quin & ius naturale pro iuriſdictione Eccleſiaſticorum temporali facit; nam cùm principes omnia iuriſdictionis, & iuſtitiæ munia per ſeſe nequeant expedire, ſed multis ad eam rem egeant ſelectiſſimis quibuſque viris & doctiſſimis, & integerrimis, & Sanctiſſimis, nihil aut felicius, aut beatius accidere poterit rebus publicis quàm vt homines Eccleſiaſtici frequenter ad id ſeligantur; vt qui cæteris paribus, procul dubio longè, & candidiùs, & ſimpliciùs, & charitati Chriſtianæ conformiùs, & celeriùs, atque maturiùs, & ſuauiùs. & mitiùs & æquiùs decernent, atque iudicabunt omnia, quàm viri vlli prophani, ſeu Laici quantumlibet, & doctiſſimi, & pijſſimi, & ſanctiſſimi, quamquam non diffiteor longè frequentiùs Laicos viros integros iuriſdictioni Principum temporali præficiendos eſſe quàm Eccleſiaſticos; quandoquidem functio propria, & natiua, & germana, ſeu genuina Clericorum ſpiritualis eſſe debet, itavt temporalis illa iuriſdictio ſit illis dumtaxat acceſſoria: ſed Laicos iuriſdictio temporalis eſt omnino propria, ac genuina, ſeu natiua. Sanè ſi quid fuiſſet in hac temporali Eccleſiaſticorum iuriſdictione ſcrupuli, neque ſanctus Auguſtinus eam in illo Conſtantini Magni Imperatoris, & ſancti Siluestri Pontificis facto laudaſſet, quod fecit, neque vel ſanctus ille Silueſter, vel vlli alij ſancti viri vnquam illam, aut acceptaſſent, aut exercuiſſent. Pleni ſunt libri noſtri tum Pontificij tū ciuiles prohibitionibus alienationis prædiorum, vel poſſeſſionum Eccleſiæ quibus adnexa, vt plurimùm eſt iuriſdictio. Quid multis? vt hæretica fuit condemnata peruerſiſsimi nebulonis Vvicleſi ſententia, pijſsimum hoc ſanctiſsimumque Conſtantini Magni factum, culpandum, reprehendendum & vituperandum eſſe cenſentis, nimirum quòd Eccleſiam ditaſſet, & eamdem temporalibus datis iuriſdictionibus firmaſſet, atque corroboraſſet; ſicuti præter alios Thomas

Auguſt. in epiſt. 50. ad Bonifacium comitem.

toto tit. de rebus Eccl. alienād. vel non &c. nulli liceat cū ſeq. & paſſim 12. q. 2.
Iuſtiniani Nouella 46. & alibi.

Vvaldenſis vir in antiquitatibus Eccleſiaſticis verſatiſsimus teſtatum reliquit. Similis fuerat antea ſeditioſiſsimi nebulonis alterius, videlicet Marſilij iſtius Paduani, conatus; qui temporibus Ioannis 22. ſub annum Chriſti 1330. Ludouico Bauaro Imperatori turpiter adulatus, omnem omnino iuriſdictionem non modò temporalem, ſed & ſpiritualem clero, & Eccleſiæ prorſus adimebat, contra quem toto libro Eccleſiaſticæ ſuæ Hierarchiæ quinto fortitèr Eccleſiæ cauſam defendit Pighius, leuiſsimis leuiſsimi nugatoris rationibus ratione viua diſcuſsis, diſsipatis, profligatis, atque diſperditis, quod ipſum tamen diligentèr ante Pighium fecerat Aluarus Pelagius eiuſdem Ioannis 22. Pænitentiarius, vir omnium ſui temporis longè doctiſsimus, tum Iuriſconſultus tum Theologus, & Petri Corbarij Pſeudopontificis ab eodem Ludouico Imperatore intruſi fortiſſimus oppugnator. Eadem prorſus ætate quidam Petrus Cunerius Aduocatus Regius in curia Pariſienſi furibundum in morem iuriſdictioni Eccleſiaſticorum temporali oggannìuit, cuius in hunc vſque diem ſtatua quædam deformis (vulgò vocitata *M. Pierre du Cuygnet*) in Diuæ Virginis æde cathedrali pueris ipſius Pariſienſibus eſt & abominabilis, & ridicula; quemadmodum videre poteris apud Ruſum in accuratiſsima illa ſua totius ordinis Eccleſiaſtici defenſione contra Molinæum, & apud Iacobum Ruſum in Eccleſiaſtico ſuo ſcuto. Scripſit ijſdem penè temporibus (Ioannis 22. videlicèt) iudicio non ſano ſatis, de Monarchia Dantes aligerius Florentinus; quod ipſius opes ob hanc eamdem iuriſdictionis Eccleſiaſticorum temporalis ab ipſo diuexatæ cauſam, & plures alias meritò per Patres à Tridentino Concilio delectos in ſecundam librorum prohibitorum claſſem relatum fuit. Sed contrà non ita diu poſt, hoc eſt quinquageſimo circitèr poſt anno nimirum temporibus Vrbani ſexti Pontificis, quidam Iacobus Teranus monarchiali quodam tractatu cuncta totius orbis terrarum regna, & imperia ſoli tribuit Eccleſiæ, ſeu ſummo Eccleſiæ in terris capiti Pontifici; qua de re commodiùs, & opportuniùs dicetur in quæſtione noſtra quinta. Reſpondeamus nunc argumentis in contrarium ſuperiùs allatis.

Thō. Vval. Tom. 1. doctrinalis fidei lib. 4. c. 39. vide ſimul ca de re decreta Concilij Laterani ſub Paſchali ſecundo apud Pighiū lib. 5 Eccleſiaſt. Hierar. c. 13 fol. 194 §. Sexta deinde ſeſſione. Pigh. lib. 5. Hierar. Eccleſiaſt.

Aluar. Pel. totis duobus voluminibus de planctu Eccleſiæ.

Remund. Ruſ pa. 577.

Iocob. Ruſ. num. 51.

Regnum Chriſti non eſt de hoc mundo, vel non eſt hinc; ergo Pontifex regni Eccleſiaſtici in terris caput, vel Eccleſia, vel Eccleſiaſticus aliquis vir non poteſt habere iuriſdictionem temporalem; non ſequitur: quia licèt Eccleſiaſtica functio ſit omnino ſpiritualis, ideſt ad ſpiritus, & animæ ſalutem æternam pertineat, & ad cœleſte tendat regnum nihil tamen obſtat quò minùs obiter, & quaſi per tranſennam, atque vel acceſsionis vel adiectionis loco temporalibus etiam rebus atque bonis, & iuriſdictionibus ad gloriam Dei ſalutemque Chriſtianorum vtatur, nec id vſquam vetuit Chriſtus, immò, & ipſe rebus nonnullis externis, & quidem omnibus ad vitam temporariam ſibi neceſſarijs vſus eſt; quantumlibet pauper, alioquin, & inops atque deſpectus vixerit: perfectiſsimum vitæ genus nimirum complexus, atque ſecutus, vt ita per contemptum, per opprobria,

per ludibria, per tormenta, per patibulum Crucis, ad altius nos regnum proueheret. Itaque nihil aliud colligi poteſt ex hoc argumento, quàm quòd poteſtas Eccleſiaſtica, ſeu ſpiritualis non conſiſtat in republica ciuiliter adminiſtranda, ſed in traducendis ad cœleſte regnum hominibus, fatemur autem iuriſdictionem temporale nihil habere commune cum ſpirituali, ſed Eccleſiaſticis quibuſdam viris competere non, vt Eccleſiaſticis at quaſi Laicis, & vt, ac tamquam Laicos tunc repræſentantibus à quibus cauſam habeũt. Sic & Dominicus à Soto reſpondit. Spirituale nihilominus illud regnum ſuum Chriſtus minimè negauit eſſe in hoc mundo, ſed de hoc mundo: quod non ineptè, nec ineleganter ex Diuo Auguſtino poſt Aluarum obſeruauit, atque notauit Remundus Rufus, quandoquidem regnum hoc ſpirituale, ſeu Eccleſiaſticum extruitur, & inchoatur quidem in terris, vbi rebus temporalibus ad vitam ſuſtentandam regendamque neceſſariò nobis opus eſt; ſed perficitur in cœlis. In quo, & ſub quo regno ſpirituali, ſeù Eccleſiaſtico ſunt omnes omniuo Chriſtiani Principes atque Reges, ac Imperatores, & quotquot vſquam terrarum Chriſtiano cenſentur nomine, tamquam ſubditi filiique ſuæ matris Eccleſiæ, quibus tamen Chriſtus propterea non interdixit imperia ſua, principatuſuè ſuos, at eos omnes Eccleſiæ ſuę ſubeſſe, parere, ſeruire, obedire voluit, quo Pighius refert illud Apocalypſios; *Dignus es Domine accipere librum, & aperire ſigilla eius; quoniam occiſus es, & redemiſti nos Deo in ſanguine tuo ex omni tribu, & lingua, & populo, & natione, & feciſti nos Deo noſtro regnum, & Sacerdotes, & regnabimus ſuper terram*, nec enim per ſpirituale regnum tollitur è medio regnum temporale, ſed excellentius, & ſublimius, & auguſtius redditur. Huius regni ſpiritualis particeps eſt quilibet Chriſtianus; qui reuera huius regni reſpectu dicere poterit, atque adeò ſic ex animo ſentire debet, regnum ſuum non eſſe de hoc mundo, regno nempe ſpirituali ſubeſſe ſimul eſt regnare: cum ſeruire Deo vera ſit libertas verumque regnum quoddam, neque tamen ob id quiſquam ſuis exuitur fortunis, vel bonis temporalibus, & iuriſdictionibus, vel (ſi quæ habeat) regnis, & imperijs: cùm duo hæc regna minimè pugnent inter ſeſe, ſed pulchrè conueniant. Deo Optimo Maximo genus humanum, & quoad ſpiritum, ſeù interiora, & quoad corpus, ſeu exteriora, per ſublimiores aliquas poteſtates, ſouere, conſeruare, tueri, volente, non magis, inquam, debet quiſquam rebus externis priuari propter hoc ſpirituale regnum, quàm homo debet, vel exuere, vel ponere, vel relinquere ſuum corpus, vt anima ſola, vel ſpiritus ſolus curetur: quinimmò contra, neceſſe eſt vtrumque coniungi, & ſpiritum ſcilicet, & corpus, vt vtrumque ſimul ſaluum ſubſiſtat, & incolume. Spiritus pædagogo, corpus gymnaſte, duobus quidem diuerſis hominum generibus, vtiliter exercetur: attamen ſi quandoque ſumatur vnus idemque vir, qui ſimul ſit, & pædagogus, & gymnaſtes optimus, nihil committitur abſurdi. Sic Moyſes, & Sacerdotio, & principatui ſimul præfuit. Sic Machabæi delatum ſibi ab vniuerſo populo Iudaico Pontificatum ſimul, & principatum laudabiliter adminiſtrarunt. Sic præter infinita totius occidentis exempla, tum Summi Pontificis, tum aliorum plurimorum Eccleſiæ Præſulum, quidam Iacobus vir tantæ ſanctitatis, vt editis miraculis clariſſimus euaſerit, & Epiſcopus, & ſimul gubernator atque Dux fuit Niſibenſis in eiuſdem Ciuitatis obſidione Perſica per Saporem temporibus Conſtantini Imperatoris, vti Theodoritus narrat. Iacobo illo non armis militaribus quidem, ſed imperio forſitan, & auctoritate maximèque precibus ad omnipotentem fuſis rem totam bellicam dirigente. *taytis*, inquit Hiſtoricus, *Epiſcopos in cai polioychos Cai ſtratigos Iacobos*, huius Ciuitatis Epiſcopus erat, & gubernator, & ſtrategus, vel Dux Iacobus. Niſi fortè ludat hiſtoricus in vocibus his *contrachiſticos* acceptis, propter Ciuitatem non armis militaribus, at efficaciſſimis precibus, & quibuſdam præterea lepidis magis, atque ſuauibus, quàm duris, & atrocibus in hoſtes imprecationibus obſidione liberatam, quòd magis videtur, exemplis infinitis alijs longè clariſſimis huic diſputationi noſtræ, tùm ſuppetentibus, tùm ſufficientibus: vt nihil magnopere Duareno neceſſe fuerit exemplum nobis tale quaſi ſingulare quid, & inſolens obtrudere; cùm totus orbis Chriſtianus vbique talibus exemplis abundet, maximè poſt Conſtantini Magni, Theodoſij Magni, Caroli Magni, ſimiliumque plurimorum Principum Chriſtianorum profuſiſſimam in Eccleſias liberalitatem, atque munificentiam. Spiritualis eſt igitur poteſtas Eccleſiaſtica, non temporalis: attamen ſi temporalis aliquis Princeps Eccleſijs, vel Eccleſiaſticis aliquibus viris poteſtatem, vel iuriſdictionem temporalem donauerit, vel populus aliquis liber, neque cuiuſquam dominationi ſubiectus, aut Chriſto, aut Chriſti Eccleſiæ ſuam iuriſdictionem dederit, nullo modo, vel per Chriſtum, vel per Apoſtolos liberalitas huiuſmodi prohibetur; quinimmò magis laudari reperitur: quemadmodum ſuperioribus ex rationibus noſtris abundè liquet. Et verò Chriſtus cùm rogaretur, vt inter duos fratres hæreditatem diuidi iuberet, non dixit huiuſmodi munus vocationi ſuæ repugnare; ſed reſpondit, quis me conſtituit iudicem? &c. quaſi diceret, iuriſdictio temporalis hæc eſt nunc penes Ethnicos Romanos, qui mihi eam non dederunt, imò toti populo iudaico ademerunt. Ita temporum illorum ratio totiuſque ſtatus Iudaici facies in omnibus Chriſti, tùm dictis, tùm factis prudenter, atque ſagaciter eſt inſpicienda. Cui quidem conſiderationi locus eſt, & in regni temporalis per quoſdam poteſtate carentes Chriſto delati recuſatione; ſicuti profitetur Eccleſia, dum ſic in Epiphania Domini canit è Sedulio.

Hoſtis Herodes impie,
Chriſtum venire quid times?
Non eripit mortalia,
Qui regna dat cœleſtia.

principia Chriſtianiſmi diù fuere pleniſſima perſecutionibus, & capitis, & membrorum; quemadmodum futura ſunt, & eius extrema

pænè

Dominic. à Soto lib. 10. de inſt. & iur. quæſt. 4. art. 5. in reſpõſione ad arg. quartũ.

Aluarus lib. 2. art. 37.

Remund. Ruf. pag. 675. & 676.

cap. Si Imperator diſt. 96.

Pighius lib. 5. Hierarchiæ cap. 3 non longe à principio

Apocalyp. 5

1. Machab. 14.

Theodorit. lib. 2. Eccleſiaſticæ hiſt. cap. 30.

Duar. lib. 1. de ſacris Eccleſiæ miniſterijs, ac benefic. cap. 4.

Luc. 12.

Ioann. 6.

pęnè ſub Antichriſto: ſed intermediorum temporum progreſſum ſucceſſumq; benigniſſimus Deus voluit eſſe mitiorem; Principibus ipſis tandem capita quoq; ſua lubenter Chriſto Chriſtique Eccleſiæ ſubmittētibus, & eandem animo gratiſſimo complectentibus, & omni tùm priuilegiorum, tùm opum, tùm iuriſdictionum genere locupletantibus, & exornantibus, id quod Chriſtus Dominus pro ſapientia ſua diuina noluit initio naſcentis Eccleſiæ fieri cùm præter alias, & contemptus mundani, & humilitatis Chriſtianæ rationes cum propterea fortaſſis etiam (nam quis hominum Dei conſiliarius fuit?) ne quiſquam calumniari poſſe, vel vi, vel tyrannide, vel armis, vel vlla coactione humana, ſeu mundana temporalique homines ad legem euangelicam ſuſcipiendam fuiſſe coactos, non autem ſponte ſua ſolius diuini numinis virtute ſingularique gratia ductos; quantumlibet obſiſtentibus, & contra nitentibus, & repugnantibus vniuerſis orbis vniuerſi Principibus atque potentibus, quorum cuncta cunctorum tormenta nihil in contrarium valuere; quinimmò Chriſtianæ religionis propagationi profuere; ringente cacodęmone, cunctoque aduerſariorum Eccleſiæ, & hoſtium ſatellitio, ſecùs atque fit, vel in Ethniciſmo, vel in Mahometiſmo, vel in hæreſi, atque ſchiſmatum barbariſmò, qui ſolis viribus humanis, & armis cruentiſſimis, & artibus cacodæmonicis inualeſcere conſueuerunt, hæc vel ſola ratio primis illis Eccleſiæ Chriſtianæ nouellę temporibus forſitan effeciſſet, vt etiamſi, vel Chriſto, vel Apoſtolis, vel proximis ipſorum ſucceſſoribus iuriſdictio, vel imperium temporale fuiſſet oblatum. tamen id exercere (præſertim quoad fidem Chriſtianam per huiuſmodi compulſiones propagandam) tunc temporis adhuc noluiſſent. At verò ſola virtute diuina citra cuiuſquam Principis terreni coactionem propagatis iam per orbem vniuerſum veritatis Euangelicæ finibus, nihil ampliùs erat cauſæ ſatis magnæ, cur iuriſdictionibus etiam temporalibus careret Eccleſia Chriſti; cuius miniſtri licèt mittantur, vt Chriſtus ipſe miſſus erat ad ſpirituale

Ioan. 20.

Chriſti regnum locupletandum, tamen populo temporaliter etiam præeſſe nuſquam prohibentur, vt modò demonſtrabatur. Et ita Diuus Bernardus, dum quaſi obiter dumtaxat, & incidenter vult iſta temporalia per Eccleſiaſticos exerceri, ſpiritualia verò diligentiſſimè, tamquam propria ſtatus Eccleſiaſtici, pulcherrimè veriſſimèque dixit Eugenio Tertio Pontifici, Petro quidem ipſum ſucceſſiſſe in Eccleſiaſtica, ſeu ſpirituali iuriſdictione; Conſtantino autem, & non Petro, in regalibus, & iuriſdictionibus iſtis temporalibus, quod ſuum dictum Diuus Bernardus procul dubio retulit ad Concilij Lateranenſis paucis annis ante ſub Paſchali 2. celebrati decretum, ſic habens; Eccleſia primitiua martyrum ſanguine floruit, deindè, cùm accepiſſet orbis terrarum Chriſtianam pietatem ſub Romanis Principibus, qui matrem ſuam Eccleſiam, ſicut boni filij honeſtarunt, eidem conferentes prædia, ſæculares honores, & dignitates, regalia quoque inſignia, quemadmodum Conſtantinus cæterique Principes fideles, cœpit Eccleſia florere tam apud Deum, quàm apud homines. Habeat ergo mater Eccleſia ſibi à Regibus, & Principibus collata; diſpenſet & diſtribuat ea filijs ſuis, ſicut hactenus fecit, & ſicut vult. En Eccleſiæ Catholicæ definitionem hac de re, & quidem definitionem antiquo perpetuò que Eccleſiæ vſui conformem, diutiſſimè priuſquam Wicleſus iſte graſſaretur; quandoquidem Concilium illud habebatur ſub annum Chriſti 1116. vel circiter, & Vvicleſus iſte turbas edidit præcipuas tribus integris pœnè ſeculis poſt, hoc eſt ſub annum Domini 1400. Sed hæc ad argumenti primi ſolutionem plus ſatis. Quæ quidem ſolutio longè ſolidiſſima licèt cæteris pleriſque ſimul argumentis, & obiectionibus poterit vtcumque ſatisfacere, tamen parum quid præterea ad ſingula dicamus.

Bernar. lib. 5. de conſid. ad Eugeniū III Pontific Bernar. lib. 4. de conſid. vide Abbatem Vſpergenſem in ſuis chronicis & Albertum Pighiū lib. 5 Hierarchiæ Eccleſiaſticæ 13. ſub finē, §. ſecūdè. deindè ſeſſione 42. in Tomis Conciliorū Surij deſiderari concilium hoc, vt & alia multa.

Exemplum tribus Leuiticæ magis pro temporali facit Eccleſiaſticorum iuriſdictione, quàm contra, nam pręterquam, quòd abundè neceſſitatibus Leuitarum fuerit proſpectum citra labores pænè, & ſudores vllos, etiam iudicia frequentiſſimè diutiſsimèque fuerunt in ipſorum poteſtate; ſicuti Moyſis, Ioſue, Heli, Machabæorum ſimiliumque patet exemplis, quin & poſt Regem populo ſic ſtultè flagitanti datum, quantumlibet ex alia tribu, nihilominus tamen perpetua manſit, 1. Reg. 8.

& inuiolabilis ambiguorum negociorum ad ſummum Sacerdotem referendorum, & ab eo iudicandorum lex hæc; *Si difficile, & ambiguum apud te iudicium eſſe perſpexeris inter ſanguinem, & ſanguinem, cauſam, & cauſam, lepram & non lepram, & iudicum intra portas tuas videris verba variari; ſurge & aſcende ad locum quem elegerit Dominus Deus tuus: venieſque ad Sacerdotem Leuitici generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore, quæreſque ab eis: qui indicabunt tibi iudicij veritatem, & facies quodcumque dixerint, qui præſunt, loco quem elegerit Dominus, & docuerint te iuxta legem eius, ſequeriſque ſententiam eorum; nec declinabis ad dextram neque ad ſiniſtram; qui autem ſuperbierit nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat Domino Deo tuo, & decreto iudicis morietur homo ille; & auferes malum de Iſrael, cunctuſque populus audiens timebit, vt nullus deinceps intumeſcat ſuperbia.* Rectiſſimè poſuit autem Gloſſographus illic interlinealis ad voculam *Iudicem I. Pontificem*, quod & hæc verba ſequentia prorſus extorquent *nolens obedire Sacerdotis imperio*. Quamobrem cùm ſynagoga, ſeu cathedra Moyſis fuerit Eccleſiæ Catholicæ Romanæ figura, ſummus in hac Eccleſia Catholica Pontifex in omnes Chriſtianos (ne Regibus quidem, & Imperatoribus exceptis) omnimodam habet iuriſdictionem quandocumque, vel apud eos iuſtitia deficit, vel cauſa quæpiam vehementer anceps, ac dubia quantumlibet merè ciuilis Principibus occurrit, vel res aliter expediri commodè nequit: etiamſi nulla propria competeret alia Pontifici temporalis iuriſdictio, neque vel vnum quidem terræ pedem Pontifex haberet. Sanè quia lex Euangelica mitior eſt, quàm lex Moſaica, ſacerdotiumque Euangelicum ſpirituale prorſus, & non vt Moſaicum quadamtenus carnale (qua de re luculenter differentem vide D. Nicolaum Sanderum virum longè doctiſſimum) ſanguinis iudi-

Deuteron. 17. & c. per venerabilē, §. inſuper, qui filij ſint legit.

Vide glosſam interlinealem Deuteron 17. §. ſi difficilè, verſ. venieſque ad ſacerdotem Legen. & ad iudic. Matth. 23. 1. Corint. 10 vide luculēter hac de re ſcribentem Sāderū lib. 4. de viſibili monarchia Eccleſiæ cap 4. c. noluit. de iudic. cap. licèt de foro comp. & d. cap. per venerabilem, §. inſuper vſque ad finem cap qui filij ſint legit.

d lib. 4. c. 4.

Iudicia per ſemetipſos Chriſtiani Sacerdotes, vel alij Clerici non exercent, ſed per ſuos prætores, vel alios adminiſtros Laicos. Inſigniter profectò Deuteronomij locus hic facit ad conſtabiliendum vniuerſæ, tùm iuriſdictionis, tùm auctoritatis Eccleſiaſticæ firmamentum, quo quidem loco licèt contextus Hæbraicus non habeat illa verba. *Et docuerint te iuxta legem eius*, vt veriſſimè Pighius obſeruauit; nihilominus tamen cùm Concilium Tridentiuum textui noſtro vulgato velit ſemper adhæreri, ſumenda ſunt illa verba de ſententia diuinæ legis dubia, & ambigua; cuius interpretatio ſolius eſt Eccleſiæ matris, hoc eſt, eiuſdem Eccleſiæ ſummi Paſtoris, ac vniuerſalis gubernatoris, rectoris, legislatoris, monarchæ, ſeu ſummi, & vnici capitis.

cap. vlt. ne Cler. vel monach. lib. 6.

Pighius Hierarchiæ Eccleſiaſticæ c. 3. lib. 4

Côcil. Trid ſeſſ. 4. in decreto de editione, & vſu ſacrorũ lib.

Quid autem nomine ſanguinis, & ſanguinis, cauſæ & cauſæ, lepræ, & non lepræ intelligatur, omne ſcilicet cauſarum, & ſecularium, & Eccleſiaſticarum genus tam criminale, quàm pecuniarium, pulcherrimè nobis explicat ipſe Innocentius III. Pontifex; & quomodo locus ille Deuteronomij vigeat adhuc, & ad Eccleſiam Chriſtianam pertineat, ſummique Pontificis, & ſuorum fratrum, ſeu conſacerdotum, quorum vtitur conſilijs cooticeat iuriſdictionem, poteſtatem, & auctoritatem, clariſſimè commonſtrat. Illud quæſtionis eſt, an de rebus merè ſecularibus Imperator, vel Rex, vel Princeps quilibet ſupremus ambigua dubiaque ſibi iudicia teneatur ad ſummum referre Pontificem. Ac ſiquidem cauſa ſit huiuſmodi, ſiue pecuniaria, ſiue criminalis, vt de conſcientiæ ſcrupulo, ſeu peccato laboretur, procul dubio res ad Pontificem referri, debet, cuiuſque deciſioni prorſus erit acquieſcendum in foro etiam laico; quemadmodum fit in vſucapionibus, & præſcriptionibus quoad bonæfidei perpetuitatem; Item in vſuris, & redditnum legitimorum creationibus, & id genus alijs. At ſi de mero nudoque quæratur iure ciuili, quod pro populorum gentiumque diuerſitate diuerſiſſimum eſt, & ſæpe contrarium, ſolus Princeps loci citra vllam ad Pontificem relationem aliam dubia quælibet incidentia decidet, finemque controuerſijs imponet neque Pontificijs deciſionibus merè politicis (ideſt quas Pontifex non vt Pontifex, at vt ſupremus in ſuis ditionibus temporalibus Princeps, & legislator fecerit) vllo modo tenebitur, ideòque, nec deciſio capitulorum Rainutius, & Rainaldus de duarum quartarum deductione, Principes alios obligabit niſi ſit iuri ciuili (Principibus ipſis accepto) conformis; vt aliàs docui, quamquam. & hac in re contrarium ſentit Panormitanus poſt alios pleroſq; Doctores noſtros pontificios; quibus & ego ſubſcriberem ſi Pontifex ea iura condidiſſet, vt Pontifex, & Eccleſiæ caput, non autem) id quod magis videtur) vt Princeps, & legislator temporalis. Cæterum quæſtionis huius diſputatio plenior alterius eſt loci, tùm Pontificij, tùm ciuilis. Hoc ſolum nunc teneamus, iura pleraque merè ciuilia talis eſſe conditionis, vt ſiue in hanc, ſiue in illam conſtituantur partem, nihil magnopere referat; vtpotè rationibus idoneis vtrinque ſuppetentibus, & æquitate neutri deficiente parti: ſecundum varias variarum gentium populorumque pœnè ſingulorum naturas, ingenia varia, iudicia varia, mores varios; ita tamen vt ſuum nihilominus cuique ſit pulchrum, quo fit, vt in talibus de conſcientiæ ſcrupulo vix vnquam laborari contingat. Ariſtoteles id ius rectè nominat *dicaion nomicon*, ideſt iuſtum legitimum, ſeù ſolo dependens ex humanæ legis præſcripto; quod idem prorſus eſt cum iure ciuili. *nomicon*, inquit, *o ex archis men oythen diapherei oytos i allos, otan de thontai diapherei*. Ciuile nimirum ius ad res illas propriè pertinet, quæ verùm ſic fierent an aliter, ante legem latam, non magnopere referebat; ſed lege tandem lata, plurimùm refert, ne diſcrepantibus iudicijs reſpub. turbetur, at ex æquo lex vniformis ab omnibus obſeruetur. Igitur locus ille Deuteronomij de conſulendo ſuper dubijs Pontifice, de dubijs, & ambiguis conſcientiam concernentibus accipiendus eſt: & eò Spiritus ſanctus hæc interpretis Latini verba direxiſſe videri poteſt: *Et docuerint te iuxta legem eius*; vt intelligeremus de rebus illis dubijs, in quibus diuinæ legis violatio minimè periclitatur, & per conſequens vbi conſcientia non laborat, ſatis eſſe ſi ſupremum in Republ. ciuili caput conſulatur vt eas dirimat; à quo quidem capite nulla cadit in rebus huiuſmodi merè ſecularibus ad ſummum Pontificem prouocatio, neque neceſſaria relatio. Subolfeciſſe videtur id bonus ille Nicolaus Lyranus in eumdem Deuteronomij locum tradens in talibus cauſis dubijs merè temporalibus (ideſt, quæ ciuilis illius Ariſtotelici, vel ab Ariſtotele definiti ſunt iuris) ad ſolum Principem recurri politicum.

d.c. per venerabilẽ, §. inſuper, vſque ad finem c. qui filij ſint legit.

d c. nouit. de iudic.

c. vlt. de præſcript. toto tit. de vſur.

c. regimini, 1. & 2. de empt. & vẽd in excomm. com.

d c. nouit. de iudic. cap. ſi duobus in fi. de appellat. c. cauſam, & d. c. per venerabilem, §. rationibus, qui filij ſint legit. ad cap Rainutius de teſta. n. 6. & 7. Panorm. ad c. per venerabilem in ipſo fin. d. c. vlt. de præſcrip. c. 1 de oper. noui nunciat. cap. 2. de arbitr. lib. 6. poſſeſſor. de reg. iur. lib. 6. & vbique DD.

Nouel 83. ſuo finem, vt clerici apud propr. Epiſcopos, &c. & Nouel. 131. de Eccleſiaſticis tit. in princ. & DD ad l. omni nouatione, & l. priuilegia, C de ſacroſ. Eccleſ.

Ariſt. lib. 5. Eth. ad Nicom. cap. 7.

Deuter. 17.

d. cap. ſi duobus in fin. de appellat.

Lyran. in d. caput Deuteronomij 17 ad verb. ſurge, & aſcẽde.

Argumenti tertij ſolutio pendet ex iam dictis ad primum, quia Eccleſiaſtici non vtuntur iuriſdictione temporali, vt ac tamquam Eccleſiaſtici, ſed quaſi Laici. Quod autem Nicolaus Pontifex dixit Eccleſiam gladium non habere niſi ſpiritualem, de pœnis locutus eſt, & ſupplicijs vltimis; quæ ſunt in Eccleſiaſtico foro, vel excommunicationes, vel aliæ cenſuræ (quæ ſunt inſtar mortis animæ, vel ſpiritualis, attamen ad eius emendationem,) ſed in ſeculari foro mors corporis, conſultus nempè fuerat ibi Nicolaus Pontifex, an marito liceret vxorem adulteram interficere, quamquam non ineptè cum Gloſſographo reſpondere potuiſſemus, Eccleſiæ vel viris Eccleſiaſticis gladij materialis exercitium non competere, ſed Laicis per Eccleſiaſticos committi, qua de re pleniùs, & opportuniùs dicetur in quæſtione noſtra quarta. Certè Nicolaus de gladio loquitur excommunicationis; cùm addat hæc verba, *quo non occidit, ſed viuificat*, ſcilicet Eccleſia.

d. cap. inter hæc, 33. qu. 2

Gloſ. vlt. d. c. inter hæc.

Argumentum quartum non indiget alia ſolutione quàm primum, quibus accedit, quòd huiuſmodi temporalia negocia per laicos curare poſſit vir Eccleſiaſticus.

d. cap. vlt. ne Cler vel monach. lib. 6.

Quintum argumentum nihil aliud conuincit, quàm non decere Clericos laicam ſibi vſurpare iuriſdictionem. Loquitur enim Iuſtinianus eo loco de voluntatibus vltimis apud Eccleſiarum Præſules non inſinuandis, at apud Magiſtratum cenſus. Clericis enim vehementer indecorum eſſe volitare per omnia fora iudiciaque, vel etiam tabularum

d. cap. vlt. ne Cler. monach. in 6. d. l. repetita, C. de Epiſcopis, & Cler.

inſtar diſputationibus forenſibus peritiam ſuam iuris ciuilis oſtentare, quod obnijs vlnis amplectimur, nec verò peritiam iuris ciuilis in eccleſiaſtico viro deſideramus, at vt iuriſdictionem ſuam temporalem per adminiſtros, & (vt loquimur) officiarios obeat ſuademus. Nec vllo modo tradimus Eccleſiaſticis licere quidquam ſibi temporalis iuriſdictionis vſurpare contra Principes inuitos, at hoc ſolùm dicimus iuriſdictionem temporalem Eccleſijs, vel viris eccleſiaſticis ex conceſſione laicorum ſpõtanea poſſe competere: quod Iuſtinianus ibi minimè negat, multòque minus vetat.

[d. cap. vlt. ne Cler. vel Monach. lib. 6.]

[d. l. repetita, C. de Epiſ. & Cler.]

Ad ſextum reſpondetur, imperium, ſeu regnum, & ſacerdotium operas debere dare mutuas, cùm ſemper alterum alterius indigeat auxilio. Quod ſi Principes mali ſint, & eccleſiaſticis inimici, peſſimè cum ſubditis omnibus agitur, ſiue ſeculari, ſiue eccleſiaſtico ſubſint capiti: ſin Principes boni ſint, & Eccleſiæ fautores, præclarè ſimul cum ſubditis agitur; qui lubenter quoque ſuo parebunt Principi, ſeu ſummo capiti, non laico tantùm, ſed & eccleſiaſtico, & quidem eccleſiaſtico longè lubentiùs propter ſuauius huius iugum.

[c. cùm ad verum ventum eſt, diſt. 96.]

Ad obiectionem ſeptimam de Petri iuriſdictione, prorſus idem reſpondetur, quod ad obiectionem de regno Chriſti in argumenti primi ſolutione, nullus enim, aut populus, aut Princeps Petro viuenti tantum præſtitit, aut humanitatis, aut benignitatis vt ei iuriſdictionem temporalem detuliſſe memoretur. Neque verò tunc temporis adhuc oportunum videbatur (vti ſuperiùs dictum fuit, vt euangelium Chriſti per auctoritatem talem ſumeret incrementa, quantumlibet vltrò ſumma data fuiſſet iuriſdictio, quamobrem nec ipſe Chriſtus pijſſimi illius Toparchæ Edeſſenorum Abagari Chriſtum ad ſe per literas humaniter inuitantis, atque Toparchię ſuæ conſortium quadantenus offerentis liberalitatem voluit acceptare; neque Thaddæus eo tandem (ſicuti Chriſtus per literas Abagaro promiſerat) ab Apoſtolo Thoma miſſus regias illas remunerationes ab eodem Abagaro ſibi munificentiſſimè oblatas vllo modo tangere ſuſtinuit, ſed abſolutè recuſauit: additis his verbis; Noſtra propria ſi reliquerimus, aliena quomodo accipiemus? Euſebius hunc Toparcham nunc Abgarum, nunc Augarum, nunc Agabarum nominat in editione Roberti Stephani Græca: Nicephorus Augarum conſtanter appellat. Itaque ratio temporum ſemper eſt intuenda, ſicuti monuimus ad obiectionem primam.

[Euſeb. Eccleſiaſt. hiſt. lib. 1 cap. 13. quod eſt vltimum. Niceph. Eccl. hiſtor. lib. 2. cap. 7.]

Argumentum octauum nihil habere momenti facilè videbit, qui conſiderauerit, Eccleſiam, vel viros eccleſiaſticos non per ſemetipſos, at per ſuos adminiſtros hanc exercere iuriſdictionem, quare nihil eſt hac in parte, quod ipſorum contemplationi ſit vllatenus impedimento, quin è contrario, quantò ſunt locupletiores, atque potentiores eò faciliùs, ac etiam ſecuriùs, & quietiùs, tranquilliùſque ſuis in contemplationibus verſari, ſeſeque tueri poterint, quamquam nec per ſeſe prohibentur iuriſdictioni huic temporali merè pecuniariæ, nihilque minus, quàm ſanguinariæ per oportunitatem, & quaſi obiter præeſſe; dummodo principaliter functioni ſuæ ſatisfaciant eccleſiaſticæ, ſicuti latiùs in explicatione tituli ne Clerici, vel Monachi ſecularibus negotijs ſe immiſceant dictum à nobis fuit, latiſſimeque demonſtrant ibidem Doctores noſtri.

[d. cap. vlt. ne Cler. vel Monach. in 6.]

[ad c. ſed nec procurationes 4 ad verb. *quiſquã exercere præſumat*. & ad c. Clericis, 5. ad verb. *officium vicecomitis*. DD. ad d. c. Clericis.]

Argumento nono ſatisfactum iam eſt per ea quæ modò dicebantur ad ſeptimum.

Argumentum decimum, & vltimum, Principes, ac populos narrat, & incuſat impios, non iuriſdictionem expugnat Eccleſiaſticorum temporalem, cur enim feſtucam vident iſti, vel populi, vel Principes in oculis eccleſiaſticorum, trabem in ſuis non vident? cur Eccleſiaſticis indignantur? cur inuident Eccleſiæ Dei? cur cœco feruntur in Chriſtos Domini, ſuoſq; paſtores, ac ſpirituales patres impetu? Si qui ſint in Clero, qui bonis eccleſiaſticis, & iuriſdictionibus iſtis temporalibus licentiùs abutantur, ordinario iure tollẽdus eſt abuſus, non res ipſa per ſeſe bona tollenda, nõ Eccleſia turbanda, non ſpolianda, non omnia ſacra prophananda. Non igitur murmurationum, ſchiſmatum, hæreſeun, ſeditionum, turbarum, bellorum inteſtinorum cauſa fuerunt opes, & iuriſdictiones Eccleſiaſticorum temporales, at effrenis hominum conſceleratorum cupiditas, auaritia, rapacitas, impietas, irreligio, indeuotio, audacia ſacrilega, cauſam dedere cunctis hiſce malis quæ nunc per orbem Chriſtianum graſſantur quibuſque premimur, atque miſerabiliter affligimur. Et verò ſi quid huic obiectioni tribuendum eſſet, eodem argumento viris Eccleſiaſticis, & ipſimet Eccleſiæ tolleretur, & auferretur iuriſdictio quoque merè ſpiritualis, & Eccleſiaſtica; quoniam, & ipſa Principibus impijs, & popello furibundo vehementer eſt odioſa plurimumque diſplicet propter excommunicationis odium, cæterarumque cenſurarum Eccleſiaſticarum partim deteſtationem, partim contemptum præ flagitioſo impunè ſemper, & vbique peccandi deſiderio.

Breuiter, & in ſumma, qui temporalibus Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticorum bonis, atque iuriſdictionibus inuident, & obluctantur, & aduerſantur, diuinæ prouidentiæ voluntatique more blaſphemo renituntur; Chriſtus enim Dominus Eccleſiam ſuam ſic temporalibus etiam ſubſidijs oportuno tempore voluit coornari, ſicque multis antè ſæculis per ſuos prophetas numine diuino motos, & inſpiratos prædixerat, ac omnium clariſſimè per Eſaiam: qui Eccleſiam Chriſtianam, tum quoad eius in hoc mundo ſtatum, tum quoad eiuſdem in cœlo ſtatum, luculenter ob oculos poſuit: prior Eccleſia, militans, propter varios in hoc ſæculo labores, & agones; altera triumphans, propter beatitudinis æternæ fruitionem, rectiſſimè nominatur. Militantis Eccleſiæ ſtatus triplici præcipuè deſcribitur felicitate ſingulariter donatus; primò, multitudine credentium nominaque ſua Chriſto dantium, ſeu fidelium; ſecundò, Eccleſiarum, ſeu templorum conſtructionibus; tertiò, bonorum temporalium iuriſdictionumque munimine, locupletatione, coornatione. Quæ quidem tertia felicitas, quia ſola præſentis eſt loci, recitabuntur hoc loco ſoli quoque verſiculi pertinentes huc, Venient, inquit

[Eſaiæ c. 60. à princip. d. cap. 60 vſque ad verſ. 18. non audietur vltrà iniquitas.]

[à d. verſ. 18. vſque ad fin. à prin d. cap. 60. vſque ad verſic. 10. Et ædificabunt. à d. verſic. 10. vſq; ad verſ 14. Et veniẽt ad te curui. à d. verſ. 14. vſque ad d. verſ. 18.]

verſic. 14. inqnit, propheta, (Chriſtianæ loquens Ec-
cleſiæ, quemadmodum cuncti penè Catholi-
ci Doctores tam Græci, quàm Latini volunt)
ad te curui filij eorum, qui humiliauerunt te,
& adorabunt veſtigia pedum tuorum omnes,
qui detrahebant tibi; & vocabunt te ciuita-
verſic. 15. tem Domini Sion ſancti Iſraël. Pro eo, quòd
fuiſti derelicta, & odio habita, & non erat,
qui per te tranſiret, ponam te in ſuperbiam
ſæculorum, gaudium in generationem, & ge-
verſic. 16. nerationem. Et ſuges lac gentium, & ma-
milla regum lactaberis: & ſcies, quia ego
Dominus ſaluans te, & redemptor tuus fortis
verſic. 17. Iacob. Pro ære adferam aurum, & pro ferro
argentum; & pro lignis æs, & pro lapidibus
ferrum; & ponam viſitationem tuam, pacem,
& præpoſitos tuos, iuſtitiam. Quæ deinceps
in eodem prophetæ capite ſequuntur, ad Ec-
cleſiam pertinent in cęlo iam triumphantem.
Quin, & alij nonnulli verſiculi paulò ſuperio-
res de conſtructionibus Eccleſiarum loquen-
tes, huc etiam commodè trahantur; ac no-
verſic. 10. minatim hic: *Et ædificabunt filij peregrinorum
muros tuos, & reges eorum miniſtrabunt tibi.*
verſic. 12. Item hic, *Gens & regnum, quod ſeruierit tibi,
peribit.* In hanc ſententiam quam diximus
accipiunt præter antiquos interpretes hunc
gloſ. ordinar. in d. cap. 60. Eſaiæ. Eſaiæ locum, Gloſſographus biblicus ordina-
rius, & Nicolaus Lyranus vtriuſque linguæ,
Lyran. in idē caput 60. tam Hebraicæ, quàm Latinæ peritiſſimus
(cuius eſt, & ſuperior illa ſtatus Eccleſiaſtici
Pigh. Eccleſiaſticæ Hierarch. lib. 5. cap. 14. & iterum cap. 16. quod eſt vlt. felicis partitio trimembris) & Albertus Pi-
ghius; ne cæteros hoc loco memoremus. Et
verò locus hic Eſaiæ per ſeſe clariſſimus eſt,
vt prophetæ præ cæteris omnibus apertiſſimi,
qui non tam futura videatur prædicere ſicut
propheta, quam iam præſentia ſicut hiſtori-
cus inſtar Euangeliſtæ quaſi digitis monſtra-
Hieronym. in prologo in Eſaiam. re; quemadmodum, & D. Hieronymus de
illo teſtatur. Sanè Diuus etiam Cyrillus Epi-
D. Cyrill. lib. 5. Commentariorum in Eſaiam to. 3. ad verſ. *pro eo quod fuiſti derelicta &c.* ſub finem videlicet libri quinti. ſcopus Alexandrinus de regijs gentium do-
narijs Eccleſiæ factis hunc Eſaiæ locum ſu-
mit: idque verum eſſe, vel ipſa teſte rerum
experientia, ſeu rei ipſius euidentia dicit: vi-
debat enim iam ſuo tempore (vixit autem ſub
annum Chriſti 430. Theodoſij iunioris ętate)
donationibus principum pænè immenſis Ec-
cleſiam Chriſti diuinitus eſſe locupletatam.
Danielis c. 2. & iterum c. 7. Danielis item prophetia de quatuor præci-
puis per orbem terrarum quamdiu mundus
durabit regnis, & imperijs ordine ſibi ſuc-
ceſſuris tandem per quintum regnum (quod
eſt Chriſti, & Eccleſiæ) comminuendis, &
quod in ſæcula tanquam cœleſte durabit, non
obſcurè diuitias, atque potentiam ſimul ali-
quam temporalem eidem tribuit Eccleſiæ
militanti, ſaltem pro quadam adiectione;
quantumlibet principaliter, & (vt ſcholæ lo-
quuntur) eſſentialiter Chriſti regnum ſitum
Burgenſ. in additione vnica ad Lyranum in d. c. 7. Danielis in ipſo fine. ſit in poteſtate merè ſpirituali ad animas no-
ſtras vnà cum ſuis corporibus ad extremum
rediuiuis in cœleſtem patriam traducendas:
vt, & Paulus Burgenſis ex Iudæo Chriſtianus
longè doctiſſimus, & acutiſſimus poſt Lyra-
num pulcherrimè declarat. Eccleſia tot iam
ſæculis prædita fuit iuriſdictione, tantumque
ſenſit, ac ſentit populus Chriſtianus ex hac
auctoritate ſucceſſum in conſeruanda religio-
ne Catholica, vt etiamſi ſcripturis hac in re
ſacris careremus, de numinis tamen diuini
voluntate certò ſtatuere poſſemus ita diuinæ
maieſtati ſuæ placere: prudenter nempè bo-
nus ille Gamaliel ſubmonebat; ſi eſt ex homi- Act. c. 5. ſub finem.
nibus, inquit, conſilium hoc aut opus, diſ-
ſoluetur; ſi verò ex Deo eſt, non poteritis
diſſoluere; ne fortè, & Deo repugnare inue-
niamini. Quæ quidem Gamalielis commo-
nitio, ſi cum Danielis illa comminatione mo- d. verſ. gens, & regnum.
dò memorata rebelles, atque ſchiſmaticos
penetraret animos, huic Eccleſiaſticorum
iuriſdictioni temporali minimè tam petulan-
ter obgannirent, & inſultarent, multòque mi-
nus eam, vel violandam, vel prorſus obte-
rendam putarent. Pulcherrimum eſt illud
ſancti Ambroſij de Chriſto nauem Petri Ambroſ. l. 4. in Luc.
„ aſcendente apud Lucam: Hæc eſt, inquit, Luc. 5. quod euãgelium in Eccleſia Romana recitatur Dominica 4. poſt Pent.
„ illa nauis, quæ ſecundùm Matthæum ad-
„ huc fluctuat, ſecundùm Lucam repletur
„ piſcibus; vt & principia Eccleſiæ fluctuan-
„ tis, & poſteriora exuberantis agnoſcas.
Plura de temporali Eccleſiaſticorum iuriſdi-
ctione, & quàm illa ſit Eccleſiæ Chriſtianæ
neceſſaria diuerſis in locis perſequitur Petrus Petrus Iacobus in practica ſua tit. de præiudiciali actione in fi. per quã quæritur an aliquis ſit ſeruus: & copioſiùs in tit. de acquiſitis ab Eccleſia.
Iacobus pragmaticus antiquus: inter cætera
non illepidè dicens iuriſdictiones hodie in
patrimonio noſtro eſſe ſicut aſinus eſt in pa-
trimonio ruſtici, eodemque modo vendi
transferrique: quamobrem cùm Eccleſiaſticæ
perſonæ res immobiles poſſint acquirere,
Comitatus, & Baronias, & alias iuriſdictio-
nes per eaſdem perſonas acquiri poſſe; ne ſint
deterioris conditionis, quàm Laici. Credo, d. tit. de acquiſitis ab Eccleſia ſub ipſũ finem.
inquit, quòd niſi Conſtantinus Papæ donaſ-
ſet vrbem Romanam, & niſi præterea Ponti-
fex, & alij Prælati Eccleſiarum acquieuiſſent c. 1. de immunit. Eccl. li. 6. d. tit. de præiudiciali in tem actione §. item tunc adminiſtratores Eccleſiæ vniuerſalis. verſ. & credo.
ſibi aliàs iuriſdictiones tẽporales, & redditus
quos habent, nauicula Petri magis adhuc flu-
ctuaret; & adeò quidem fluctuaſſet, vt Impe-
ratores iam fortè Papam expuliſſent de vrbe
Romana, nedum de temporalitate: bonum
eſt ergo Eccleſiæ habere aliquid: cuſtodiat
itaque quod habet, quia qui aliquid habet
magis timetur: ſic ad verbum ferè vir ille.
Sanè Conſtantinus Magnus rem fore iudica- c. Conſtantinus, diſt. 96.
bat indigniſſimam, ſi vbi Chriſti regnum, ſeu
regni Eccleſiaſtici caput verſaretur, ibidem
ſedes imperij terreni collocaretur; quocirca
Byzantium, ſeu Conſtantinopolim tranſtulit
imperij ſedem: tanta fuit viri zelo fidei Chri-
ſtianæ feruentiſſimi in Chriſtum Chriſtique
in terris vicarium pietas, religio, veneratio.
Sed iam nos ordo diſputationis ad hanc vo-
cat Conſtantini pluriumque principum pijſ-
ſimorum donationem nonnihil ediſſeren-
dam.

QVÆSTIO III.

De donatione Conſtantini Magni ſancto Silueſtro Pontifici facta, deque donationibus quas poſtea fecerunt alijs Pontificibus Imperatores, & Reges, atque Principes alij.

TVrbas edidit miras, curioſis præſertim nonnullis hominibus, donatio Conſtantini; vel potiùs inſana de donationis illius; tum facto, tum iure diſputatio: manibus olim terebatur omnium Laurentij Vallæ de-
cla-

vide indicem librorũ prohibitorum Concil Trid. litera L. claſſe 2.

clamatio de falſa donatione Conſtantini; liber iuſtiſſimo ſacri Concilij Tridentini iudicio damnatus, ac prohibitus: contra quam Vallæ declamarionem duobus integris libris certamen ſuſcepit Auguſtinus Steuchus Eugubinus, rationibus Laurentij diligenter, & accurarè refutatis; vt qui Steuchus præter incomparabilem doctrinam libris, atque monimentis innumerabilibus, & Græcis, & Latinis, & editis, & manuſcriptis abundaret, cùm Bibliothecarius eſſet Pontificis. Duplex autem de donatione Conſtantini potiſſimùm quæſtio mouetur; vna, an vnquam facta fuerit, vel contigerit; altera, an vt maximè contigerit; valere tamen potuerit, aut valeat: prior eſt facti, iuris altera: nos vtramque breuiſſimè tractabimus, indicatis more noſtro fontibus. Decreti Gratianæi teſtimonium cuiuis eſt in promptu: quod quidem licèt paleæ referat nomen, antiquiſſimæ tamen eſſe tum fidei, tum auctoritatis conuincunt alia conformia non Latinorum tantùm, ſed, & Græcorum teſtimonia. Primum ſit, & antiquiſſimum Pontificis illius, qui Silueſtrum proximè præceſſit, Melchiadis nempè, viri ſanctiſſimi, Chriſtique martyris conſtantiſſimi; Conſtantinum prædicantis in Eccleſias adeò liberalem, vt ijs prædia paſſim tribui conſtitueret, & quidem ſedem imperialem (Romam ſcilicet) relinqueret, & eam beato Petro ſucceſſoribuſque Petri profuturam concederet: licèt enim donationem Conſtantini referant omnes ad Pontificatum Silueſtri, qui proximè ſucceſſit Melchiadi, tamen hoc de literis, vel inſtrumentis, vel monumentis, tum demum ſolemniter expeditis accipiendum putat Ioannes Antonius de ſancto Georgio Cardinalis Alexandrinus vulgò cognominatus Præpoſitus; & hoc ſatis ex eo colligi, quòd inſtrumentum donationis pluribus in locis loquatur de præterito, tanquam de donatione iam antea facta: nam priuſquam Conſtantinus baptizaretur, multa conuerſionis fideique Chriſtianæ dederat argumenta, mox nimirum ſimulatque miraculo ſigni Crucis Maxentium hoſtem teterrimum ad pontem Miluium ſuperaſſet: id quod contigit Melchiadis temporibus, anno videlicet Chriſti 312. vel 313. ad octauum Kalendarum Octobrium: à quo tempore principium ſumpſerunt indictiones, vt Græcorum faſti notant. Attamen, quia locus ille Melchiadi tributus meminit etiam geſtorum in Concilio Nicæno, cuius tempus in annum imperij Conſtantini 20. incidit, vt Nicephorus apertiſſimè teſtatur, cùm tamen Silueſter anno imperij Conſtantini nono iam Pontificatui præſideret, veriſimilior videtur aliorum interpretum noſtrorum ſententia dicentium inſcriptionem capituli illius eſſe mendoſam; quod, & Auguſtinus ille Steuchus Eugubinus copioſiùs commonſtrat, & Arianorum hac in re dolum ex Græcis auctoribus detexit in attribuendis Melchiadi, quæ reuera nunquam fuerant ipſius Melchiadis: vt hac arte eluderent, vel in ſuſpicionem vocarent Catholicum Conſtantini baptiſma. Certè, ſiue Melchiadis id ſit elogium, ſiue Silueſtri, ſiue cuiuſlibet alterius etiam ſcriptoris priuati paulò poſterioris, atque fortaſſis Ariani, vel ipſiuſmet Arij hæreſiarchæ teſtimonium, certo certius eſt, & donationem Conſtantini ſemper inde probari, & id ipſum teſtimonium antiquiſſimum eſſe; cùm & in voluminibus Conciliorum citra Melchiadis inſcriptionem inueniatur longè pleniùs cum inſcriptione hac: *De primitiua Eccleſia, & munificentia Conſtantini Magni Imper.* nomine ſcriptoris, vel auctoris nullo præfixo, ſicut apud Surium videre eſt. Nec ad rem facit, quod paleæ nomen teſtimonio priori apud Gratianum præponatur, quia nihil aliud ſibi vult talis inſcriptio, quàm à Gratiano teſtimonium hoc prætermiſſum fuiſſe, poſtea verò per alios viros doctos decreto Gratianæo inſertum. Nec enim Gratianus omnes omnium veterum Pontificum, & Conciliorum epiſtolas, & conſtitutiones Eccleſiaſticas decreto ſuo inſeruit, immo vix decimam fortè conſtitutionum omnium Eccleſiaſticarum partem; quantumlibet ſummatim pleraque iura Eccleſiaſtica diligenter comprehenderit; Iſidorum, Burchardum, Iuonem, ſimileſque plures imitatus. Totidem pænè verbis, & quidem longè pleniùs, reperitur illa tota donatio Conſtantini qualis apud Gratianum eſt, in Iſidori quoque decreto cum inſcriptione hac *Edictum domini Conſtantini Imperatoris*: quod, & in Tomis extat Conciliorum. Damaſus præterea Pontifex antiquior, (qui temporibus Diui Hieronymi vitam ſcripſit Silueſtri) donationis non dumtaxat illius, at multò vberioris munificentiæ diuerſas alias in Eccleſias, Conſtantinianæ texuit hiſtoriam, tametſi nonnullis eam temerè controuertentibus; quæ ſimul Conciliorum Tomis eſt permixta ſub titulo de munificentia Conſtantini Imperatoris. Iuo deinde Carnotenſis in ſuo decreto hanc donationem hiſce proſequitur verbis:

„ Ex teſtamento conſtituti noſtri con-
„ cedimus ipſis ſanctis Apoſtolis, dominis
„ meis, beatiſſimis Petro, & Paulo, & per
„ eos etiam beato Silueſtro Patri noſtro,
„ ſummo Pontifici, & vniuerſali vrbis Ro-
„ mæ Papæ, & omnibus eius ſucceſſoribus
„ Pontificibus, qui vſque in finem mundi in
„ ſede beati Petri erunt ſeſſuri, atque de præ-
„ ſenti contradimus palatium imperij noſtri
„ Lateranenſe, quod omnibus in toto orbe
„ terrarum præfertur, atque præcellit pala-
„ tijs. Deinde diadema; videlicet coronam
„ capitis noſtri; ſimulque phrygium; necnon
„ ſuperhumerale, videlicet lorum, quo im-
„ periale circumdari aſſolet collum; ve-
„ rumetiam chlamydem purpuream, atque
„ tunicam coccineam; & omnia imperialia
„ indumenta; ſeu, & dignitatem imperialium
„ præſidentium; equum conferentes, & im-
„ perialia ſceptra, ſimulque cuncta ſigna,
„ atque banna, & diuerſa ornamenta impe-
„ rialia, & omnem proceſſionem imperialis
„ culminis, & gloriam poteſtatis noſtræ.
„ Viris etiam reuerendiſſimis Clericis, in di-
„ uerſis ordinibus eidem ſacroſanctæ Roma-
„ næ Eccleſiæ ſeruientibus, illud culmen ſin-
„ gularis potentiæ, & præcellentiæ habere
„ ſancimus, cuius ampliſſimus noſter Senatus
„ videtur gloria adornari, id eſt patritios,
„ ac conſules effici; necnon, & cæteris digni-
„ tatibus imperialibus eos promulgamus de-
„ corari: & ſicut imperialibus extat decora-
„ ta militia, ita & Clerum ſanctæ Romanæ

Gggg g Ec-

---

c. Conſtantinus Imperator quarta die. diſt. 96.

c. futuram Eccleſiam. 12. quæſt. 1.

Præpoſitus in d. c. Conſtantinus: non longè à fine: §. extollit Laurentius Valla vocem.

Euſebius Eccleſiaſt. hiſt. lib. 9. cap. 9. Sozomenus lib. 1. Eccleſ. hiſt. cap 3. vide faſtos Onuphrij, & Contij, & aliorum.

d. c. futuram: 12. quæſt. 1. Niceph. Eccl. hiſtor. lib. 8. cap. 26.

Steuchus l. 2. contra Laurentium Vallam num. 82.

Tom. 1. Concil. Surij pag. 318.

d. c. Conſtantinus.

Præpoſitus ad d. c. Conſtantinus ſub finem.

hac de re. & palea, pluſculum. 3. n. 3 [illegible] huius eiuſdẽ quæſt.

d. c. Conſtantinus.

vide Decretũ Iſidori.

Tom. 1. Concil. Surij pag. 319.

Tom. 1. Concil. Surij pag. 323.

Iuo parte 5. ſui decreti. cap. 49.

apud Gratian. in d. c. Conſtantinus, legitur ita *imperialem præſidentium equitũ. Conferentes et etiam imperialia &c.*

„ Eccleſiæ ornari decernimus. Et paulò poſt.
„ Ipſe beatiſſimus Papa ſuper coronam cle-
„ ricatus quam gerit, ad gloriam beati Pe-
„ tri, omnino ipſa ex auro non eſt paſſus
„ vti corona: phrygium verò candido nito-
„ re ſplendidum, reſurrectionem dominicam
„ deſignans, eius ſacratiſſimo vertici mani-
„ bus noſtris impoſuimus: & tenentes fre-
„ num equi ipſius, pro reuerentia beati Pe-
„ tri, ſtratoris officium illi exhibuimus: ſta-
„ tuentes eodem phrygio omnes eius ſucceſ-
„ ſores ſingulariter vti in proceſſionibus ad
„ imitationem imperij noſtri: vnde vt non
„ Pontificalis apex vileſcat, ſed magis am-
„ pliùs, quàm terreni imperij dignitas glo-
al. gloria, & potent. „ riæ potentia decoretur, ecce tam Palatium
„ noſtrum (vt prælatum eſt) quàm Romæ
Grat. Romanam vrbem. „ Vrbis, & omnes Italiæ, ſeu Occidentalium
„ regionum Prouincias, loca, Ciuitates, ſæ-
„ peſato beatiſsimo Pontifici Patri noſtro
Iſidorus legit ſic: ſucceſſorum ipſius Pontificum poteſtati, & ditioni firma imperiali cenſura, &c. „ Silueſtro, vniuerſali Papæ, contradentes,
„ atque relinquentes ei, vel ſucceſſoribus ſuis
„ Pontificum poteſtati, & ditioni firma im-
„ perialis cenſura per hanc noſtram diualem
„ ſacram, & pragmaticum conſtitutum de-
„ cernimus diſponendum, atque iuri ſanctæ
„ Eccleſiæ Romanæ concedimus permanen-
„ dum: vnde congruum perſpeximus noſtrum
permanſurũ. „ imperium, & regni poteſtatem orientalibus
„ transferri, ac tranſmutari regionibus, &
Byzãtiæ prouinciæ optimo, &c. „ in Byzantij prouincia, & in loco optimo
„ nomini noſtro ciuitatem ædificari, & no-
„ ſtrum illic conſtitui imperium: quoniam
„ vbi principatus ſacerdotum, & Chriſtianæ
„ religionis caput ab Imperatore cœleſti con-
„ ſtitutum eſt, iuſtum non eſt, vt illic terre-
„ nus Imperator habeat poteſtatem. Con-
ferantur hæc Iuonica cum Gratianæis, & ad
verbum pænè cuncta ſibi reſpondere parebit,
niſi quòd Iuo multas conſtitutionis Conſtan-
tinianæ clauſulas prætermiſerit, ſolis præci-
puis clauſulis rei ſummam comprehendenti-
bus contentus: vtroque tamen, & Iuone, &
Gratiano longè plenior eſt Iſidorus, vt qui
totam conuerſionis Conſtantinianæ hiſto-
riam, & cauſam, & occaſionem, & circum-
ſtantias huiuſce donationis proſequatur; iiſ-
d. Tom. 1. Concil. pag. 319. apud Surium. dem tamen (inter cætera multa plura) ver-
bis, & clauſulis] quæ ſunt apud Iuonem, &
Gratianum: ita vt nulli dubium poſsit eſſe
quin omnes auctores, quotquot hanc dona-
tionem ſcriptis prodiderunt formulam ſint
eamdem ſecuti, quæ fuerat ab ipſo Conſtanti-
no per ſuum edictum concepta. Magis, at-
que clariùs apparebit hoc ex teſtimonio Bal-
ſamonis, qui diligenter in Græcorum ius
Pontificium à Photio Patriarcha Conſtanti-
nopolitano collectum ſcholia conſcripſit:
quandoquidem non abſimilis eſt illic de Con-
Balſamon in ſcholio ſuo in nomocanoné Photij tit. 8. ſtantini donatione profeſsio; Balſamone to-
tum Conſtantini de hac donatione decretum
Græcè (quale tunc in Græcorum archiuija
iam inde à Conſtantini temporibus extabat)
proferente: quod quidem decretum ſic habet:
deon ecrinamen metà panton ton ſatrapon imon cal paſis toy ſynclitoy &c. vide editionem Pho-
tij cum Balſamone Græcam per Oporinum
Baſileæ anno Domini 1561. verſio Latina
Gentiani Herueti ſic ad verbum ſonat.
„ Æquum eſſe iudicauimus cum omnibus ſa-
„ trapis, & vniuerſo Senatu, Magiſtratibus,
„ & omni populo, qui eſt ſub Romanæ glo- *Rom. imperij*
„ riæ poteſtate, vt ſicut ſanctus Petrus eſt Dei
„ in terris vicarius, ita etiam Epiſcopi ſuc- *imperialem'.*
„ ceſſores Principis Apoſtolorum, principa-
„ lem in terra habeant poteſtatem ampliùs,
„ quàm noſtræ gloriæ imperatoria Maieſtas:
„ idque à nobis conceſſum eſt, & à noſtra
„ imperatoria Maieſtate: & volumus Apo-
„ ſtolorum Principes, & eius ſucceſſores, ac
„ vicarios eſſe primos apud Deum Patres, &
„ defenſores: & ſicut imperatoria noſtra po-
„ teſtas in terra honoratur, & colitur, ita
„ etiam decernimus coli, & honorari ſan-
„ ctam Romanam Eccleſiam, & pluſquam
„ imperium noſtrum, & terrenam ſedem ſan-
„ ctam S. Petri cathedram gloria affici, &
„ extolli; dantes ei potentiam, & gloriæ au-
„ ctoritatem: & decernentes ſtatuimus, vt
„ habeat principalem poteſtatem, & ſit ca-
„ put quatuor ſedium, ſedis Alexandrinæ,
„ Antiochenæ, Hieroſolymitanæ, & Con-
„ ſtantinopolitanæ, & (vt ſemel dicam) om-
„ nium totius orbis Eccleſiarum. Et qui fu-
„ turus eſt Epiſcopus ſanctæ Romanæ Eccle-
„ ſiæ, debet eſſe inſignis, & omnibus mundi
„ ſacerdotibus altior: & ſi quid eſt, quod ad
„ Dei cultum, & Chriſtianę fidei correctionẽ,
„ & confirmationem pertineat, id ab eo iu-
„ dicetur: æquum enim eſt, vt ſancta illa lex
„ illic caput, & principiũ habeat vbi ſanctua
„ legislator Saluator noſter Ieſus Chriſtus
„ iuſſit beatum Petrum Apoſtolum ſedem *principatum.*
„ tenere, & vbi crucis paſſionem ſuſtinuit
„ & beatæ mortis calicem bibit, & magiſtri
„ & Domini ſui veſtigia ſecutus eſt: & Gen-
„ tes illic caput ſuum per nominis Chriſti
„ confeſſionem inclinent, vbi doctor noſter
„ beatus Paulus ceruice pro Chriſto porre-
„ cta martyrii coronam accepit; & ad finem
„ vſque mundi ibi doctorem quærant, vbi
„ ſanctæ eius reliquiæ quieſcunt; & illic
„ ſupplices & in terram proſtrati, cæleſtis &
„ Imperatoris, & Dei ſeruatoris noſtri Ieſu
„ officio deſeruiamus, vbi ſuperbo illi Regi
„ ſeruiuimus. Tradidimus ergo ipſis ſanctis
„ Apoſtolis, beatis Dominis meis, Petro &
„ Paulo, & poſt ipſos beato Silueſtro, & Patri
„ noſtro magno Epiſcopo, & Catholico Pa-
„ pę Romano, & omnibus eius ſucceſſoribus,
„ qui quidem ad finem vſque mundi ſeſſuri
„ ſunt in ſede beati Petri, ab hodierno die, no-
„ ſtrum imperiale palatiũ Lateranenſe, quod
„ vincit, ac antecellit omnia mundi palatia.
„ præterea autem etiam diadema, ſeu coro-
„ nam capitis noſtri: ſimul etiam lorum, &
„ ſuperhumerale, quòd imperatorium col-
„ lum circumdat: & ſimul etiam purpuream
„ chlamydem, & tunicam coccineam, & in-
„ dumenta Regia, & imperialium equorum
„ auctoritatem, ſimiliter & ſceptra imperia-
„ lia, & omni ſigna, & banna, & reliqua
„ ornamenta imperialis amplitudinis, & no-
„ ſtræ poteſtatis gloriam. Et viros religio-
„ ſiſſimos diuerſorum ordinum Clericos,
„ ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſeruientes, ornari
„ decernimus, & illam habere amplitudinem,
„ & maieſtatem, qua ornatus erat magnus
„ noſter ſenatus, ſeu patricij, & conſules, &
„ reliquę dignitates. Et ſicut imperialis exor-
„ nata eſt militia, ita etiam ſanctæ Romanæ
„ Clerum exornari decernimus. Et quemad-

mo-

„ modum imperatoria poteſtas multis offi-
„ cijs exornata eſt, cubiculariorum, oſtia-
„ riorum, excubitorum, ita etiam ſanctam
„ Romanam Eccleſiam exornari volumus,
„ & vt lumen Epiſcopale quàm ampliſſimè
„ præſulgeat, hoc quoque decernimus, vt
„ Clerici ſanctæ Romanæ Eccleſiæ equitent
„ equos albis linteis ornatos. Et ſicut no-
„ ſter ſenatus fert calceos, ſeu ſandalia cum
„ linteis albis, ita etiam cœleſtia, ſicut terre-
„ ſtria, ad Dei laudem. Et præterea conce-
„ dimus ſanctiſſimo noſtro Silueſtro Epi-
„ ſcopo, & Papæ vrbis Romæ, & omnibus
„ eius ſucceſſoribus beatis Epiſcopis, in ho-
„ norem, & gloriam Domini noſtri Ieſu
„ Chriſti, & ipſius ſanctiſſimæ, magnæque &
„ Catholicæ Eccleſiæ, vt ſi quis ex ſenatu ſua
„ ſponte, ac propria voluntate velit fieri
„ Clericus, & in ſanctorum Clericorum nu-
„ mero connumerari, ne quis ex omnibus
„ hoc audeat impedire. Ad hæc autem de-
„ creuimus, vt ipſe etiam pius, ac religioſus
„ ſanctus Pater noſter Silueſter magnus Epi-
„ ſcopus, & omnes eius ſucceſſores Epiſcopi
„ ferant diadema, ſeu coronam, quam ei
„ tradidimus ex capite noſtro, ex auro puro
„ & margaritis ineſtimabilibus; & vt ea
„ vtantur in capitibus ſuis, ad laudem Dei
„ & honorem Sancti, & Principis Apoſtoli.
„ Ipſe autem beatus Pater Silueſter ſupra
„ coronam, ſeu tonſuram, quam habuit ad
„ honorem Dei, & ſancti Petri, noluit ferre
„ coronam ex auro, vel margaritis. Nos
„ autem, quia ſanctus Silueſter noluit ex auro
„ coronam, ſplendidiſſimum phrygium lo-
„ rum (quod ſanctam reſurrectionem ſigni-
„ ficat) eius ſancto capiti impoſuimus; &
„ tenentes frænum equi eius, propter vene-
„ rationem, & reuerentiam S. Petri, ſtratoris
„ officio functi ſumus; decernentes, vt om-
„ nes eius ſucceſſores phrygio vtantur loro
„ in proceſſionibus, ad imitationem impe-
„ rij. Porrò autem ne Epiſcopatus auctori-
„ tas contemnatur, ſed etiam vltra noſtrum
„ terrenum imperium etiam potentiæ gloria
„ decoretur, ecce palatium noſtrum (vt præ-
„ diximus) & Romanam ciuitatem, & to-
„ tius Italiæ, ſeu occidentalium regionum
„ prouincias, loca, & caſtra priùs ſcripta *
„ beatiſſimo Epiſcopo noſtro Silueſtro Papæ
„ vniuerſali tradidimus, & ei, & ſucceſſori-
„ bus eius tradimus: firmamque ac ſolidam
„ regiæ iuſſionis poteſtatem per diuinam
„ hanc iuſſionem, & pragmaticam conſtitu-
„ tionem permanere decreuimus, & Roma-
„ næ Eccleſiæ viris in æternum conceſſimus.
„ Ideò autem par eſſe cenſuimus, vt noſtrum
„ imperium, noſtrique imperij potentiam in
„ Orientem transferremus, & in Byzantino-
„ rum regione, loco vtili ac frugifero, vrbs
„ noſtro nomine ſtatueretur; & noſtrum illic
„ ſtaret imperium: quòd vbi eſt principale
„ ſacerdotium, & caput Chriſtianæ religio-
„ nis datum à Rege cœlorum, non eſt æquum
„ vt terrenus Imperator illic poteſtatem ha-
„ beat: hanc autem imperij noſtri ceſſio-
„ nem proprijs manibus compoſitam in pre-
„ cioſis reliquijs ſancti Apoſtolorum Princi-
„ pis Petri poſuimus: & illic nos omnia
„ firma, & illabefactata ſeruaturos, noſtroſq;
„ ſucceſſores, iurauimus: & hæc cum actis,

*Scripto.

„ & monumentis noſtris ſeruanda tradidi-
„ mus S. Patri noſtro, & vniuerſali Epiſcopo
„ & Papæ, & per ipſum omnibus ſuis ſucceſ-
„ ſoribus, annuente Domino noſtro, & ſerua-
„ tore Chriſto, omnia anteſcripta tradidi-
„ mus rectè in æternum ſeruanda. Hactenus
decreti, vel potiùs edicti Conſtantiniani ver-
ba è Græco verſa, quibus Balſamon ille ſub-
notat, Patriarchas quoſdam Conſtantinopo-
litanos eadem ſibi priuilegia conatos eſſe ar-
rogare, ſed eis non rectè ceſſiſſe: Clericos
autem Conſtantinopolitanos dignitatibus
honorari non eſſe vetitum, ſed eas quoque
eſſe inutiles, attamen omnia Pontificis Ro-
mani priuilegia, per quamdam Synodum pa-
triarchæ Conſtantinopolitano data fuiſſe,
cuiùs rei ſolius gratia totum hoc donationis
edictum pro ſuis Conſtantinopolitanis attu-
lit Balſamon, ſchiſmate Græcorum conta-
minatus. Extat quidem in Codice Iuſtinia-
neo conſtitutio Honorij, & Theodoſij Impe-
ratorum, quæ vrbem Conſtantinopolitanam
Romæ veteris prærogatiua lætari narrat:
ſed ea conſtitutio nihil, vel ad primatum
Petri, vel Eccleſiæ Romanæ locupletationem
donationemue à Conſtantino factam perti-
net, ſuis contenta limitibus, & ſanis inter-
pretationibus, quas apud Gloſſographum cæ-
teroſque videto Doctores: atque de immu-
nitatibus, & exemptionibus à vectigalium
ſolutione, ſimilibuſque de rebus, & priuilegijs
eam loqui conſtitutionem deprehendes. Con-
cilij quoque, ſeu Synodi Chalcedonenſis ca-
non 28. de patriarchæ Conſtantinopolitani
loquens priuilegijs (quem fortaſſis intelligit
Balſamon) nihil cum hac donatione Con-
ſtantini commune habet, multòque minùs
primatum Romanæ tollit Eccleſiæ; ſed certa-
rum dumtaxat prouinciarum Conſtantino-
poli viciniorum Eccleſiaſticam diſpoſitionem
videtur abſolutè Conſtantinopolitano per-
mittere Patriarchæ, quod ipſum tamen pri-
uilegium Pontifex Romanus numquam pro-
bauit, immò contrà prorſus reiecit; vt opti-
mè poſt finem canonum illius concilij ſubmo-
nitum videmus. Quamobrem vel Iuris vtriuſq;
imperitiam ſuam, vel affectionem ſuam ſtu-
diumque vel veriùs vtrumque nimis craſsè
declarat Balſamon in huius edicti Conſtan-
tiniani tùm prolatione, tùm ſubnotatione.
quamquam nobis commodiſſimè cecidit, vt
Balſamonis, vel imprudentia, vel imperitia
vel fortè malitia factum donationis huius id,
eſt rem geſtam orbi terrarum clarè, & euiden-
ter pateſaceret, ac probaret. Addamus hiſce
formulam donationis eiuſdem ab Alberico
Iuriſconſulto nobis relictam, quæ (ſicut ille
confirmat) originalis eſt. id quod veriſſimum
videtur, cùm & plenior ſit, quàm vel Balſa-
monica, vel Iuonica, vel Gratianæa) nam Iſi-
dorica plenam præterea continens omnium
occaſionum circumſtantiarumque hiſtoriam
omnium pleniſſima eſt, vnde & Albericus ad
verbum ſuam deprompſit, prætermiſſa cau-
ſarum, & occaſionum hiſtoria, de miraculoſa
ſtupendaque nimirum Conſtantini conuer-
ſione, quæ cauſa donationis fuit motrix) &
nihilominus adamuſſim reliquis omnibus
omnium aliorum formulis reſpondeat. Igi-
tur Alberici formula (typographicis tamen
„ erratis pleniſſimam) ſic habet. In nomine

L. omni nouatione ceſſante, C. de ſacroſ. Eccleſ. & l. vnic. de priuil. vrbis Conſtant. C. lib. 11.

Vide Concilij Chalcedonenſe Act. 15. in fi. Tom. 2 concil. Surij pag. 56.

Alberic. ad l. 1. §. initio. num 5 & 5. de off. præfec. vrb. d. Thom. 1. concil. pag. 319. apud Surium.

„ ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus ſancti; Imperator Cæſar Flauius, Conſtaotious, fidelis, manſuetus, maximus, beneuolus, Alemanicus Gothicus, Sarmaticus, Germaoicus, Britannicus, Hunnicus, pius, felix, victor ac triumphator ſemper Auguſtus, in Chriſto Ieſu, vno ex eadem ſancta Trinitate, Saluatore Domino Deo noſtro, ſanctiſſimo ac beatiſſimo Siluestro vrbis Romanæ Epiſcopo, ac Papę, atque omoibus eius ſucceſſoribus in ſede beati Petri, vſque in finem ſæculi Pontificibus, necnon omnibus reuerendiſſimis, & Deo amabilibus Catholicis Epiſcopis eidem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ per hanc noſtram imperialem conſtitutionem ſubiectis, in vniuerſo orbe terrarum nunc, & in poſteris temporibus conſtitutis, gratia, pax, charitas, gaudium, longanimitas, miſericordia, à Deo Patre omnipotente, & a Ieſu Chriſto Filio eius, & Spiritu ſancto cum omnibus vobis. Poſtquam docente beato Silueſtro trina mei merſione vnda ſalutis purificatum, & ab omni lepræ ſquallore me muudatum beueficijs beati Petri, & Pauli Apoſtolorum cognoui, Vtile Iudicauimus vnà cùm omnibus ſatrapis, & vniuerſo ſenatu, optimatibus etiam, & cuncto populo Romanæ gloriæ imperij ſubiacente, vt ſicut in terris ſanctus Petrus Vicarius filij Dei eſſe videtur conſtitutus, ita etiam Pontifices, qui ipſius Principis Apoſtolorum vices gerunt, principatus poteſtatem ampliùs, quàm terrena imperialis noſtra ſerenitas, & manſuetudo habere videtur conceſſam à nobis noſtroque imperio obtineat, eligentes nobis ipſum principem Apoſtolorum, & eius Vicarios firmos apud Deum eſſe patronos, & ſicut noſtra eſt imperialis terrena poteotia, ſic eius ſanctam Romanam] Eccleſiam venerantur honorari decreuimus, & amplius quàm noſtruni imperium, & terrenum thronum, ſedem ſacratiſſimam beati Petri glorioſè exaltari, tribuentes ei poteſtatem, & gloriæ dignitatem atque vigorem, & honorificentiam imperialem, atque decernentes ſancimus, vt principatum teneat tam ſuper quattuor præcipuas ſedes, ſcilicet Antiochenam, Alexandrinam, Conſtantinopolitanam, & Hieroſolymitaoam, quàm & ſuper omnes io vniuerſo orbe terrarum Dei Eccleſias, & Pontifex, qui pro tempore ipſius ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ extiterit, celſior & Princeps cunctis ſacerdotibus totius mundi exiſtat, & eius iudicio, quæque ad cultum Dei, vel ſidei Chriſtianorum ſtabilitatem procuranda fuerint, diſponantur. Iuſtum quippe eſt, vt ibi lex ſancta caput teneat principatus, vbi ſanctarum legum inſtitutor Saluator noſter beatum Petrum Apoſtolatus obtinere præcepit cathedram, vbi & crucis patibulum ſuſtinens beatæ mortis poculum ſumpſit ſuique magiſtri, & domini imitator apparuit, & ibi geotes pro Chriſti nominis confeſsione colla flectaot, vbi etiam beatus Paulus Apoſtolus pro Chriſto extenſo collo martyrio coronatus eſt: illic vſque in finem quærant doctorem, vbi ſancti doctoris corpus quieſcit; & ibi

Albericus non habet hunc titulum Alemanici. Albericus habet Sicruſmaticus. Alberic. Vninomus. Alberic. imò ex eodē ſanctæ Trinitatis. Alberic. eiuſdem. Alberic. nobis. Alberic. verbi. Alberic. non habet. Alberic. Eccleſia. Alberic. illa duo verba non habet. Alberic vel. Alberic. non habet ſic. Alberic honorare. Alberic non habet thronum. Alberic. exaltare. Alberic. non habet vniuerſo. Alberic. non habet totius. Fortè legēdum quæcumque. Alberic. non habet fidei. Alberic. deinde. Alberic. vbi. Alberic. flectebant. Al. & melius, eorum doctor.

„ proni, ac humiliati cæleſtis regis Dei Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti famulentur officio, vbi ſuperbi terreni regis ſeruiebant imperio. Interea noſcere voluimus omnem populum vniuerſarum geotium, ac natiooum per totum orbem terrarum, nos conſtruxiſſe intra palatium ooſtrum Lateranenſe eidem Saluatori ooſtro Domioo Deo Ieſu Chriſto Eccleſiam à fundamentis cum baptiſterio: Et duodecim nos ſciatis de eius fundamentis, ſecundùm oumerum duodecim Apoſtolorum, cophinos terræ onuſtos proprijs aſportaſſe humeris. quam ſacroſanctam Eccleſiam, caput & verticem omnium Eccleſiarum, in vniuerſo orbe terrarum dici, coli, venerari, ac prædicari ſancimus, ſicut per alma noſtra imperialia decreta ſtatuimus. Conſtruximus quoque Eccleſias beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum; quas argento, & auro locupletauimus: vbi ſacratiſsima eorum corpora cum magno honore recondentes, thecas ipſorum ex electro (cui uulla præualeot elementorum) conſtruximus; & crucem ex auro puriſsimo, & gemmis precioſis per ſingulas eorum thecas poſuimus, & clauis aureis texuimus. Quibus Eccleſijs pro continuatione luminariorum poſſeſsiones contulimus, & rebus diuerſis eas decorauimus; & per ooſtras imperialium ioſsionum ſacras literas tàm in Oriente, quàm io Occidente, & Septentriooali plaga, & Meridiana, videlicet in Iudæa, Aſia, Græcia, Africa, Italia, & in diuerſis inſulis, noſtrum largitatem cooceſſimus, ea prorſus ratione, vt per manus beatiſſimi Patris noſtri Silueſtri Pontificis ſucceſſorumque eius omnia diſponantur. Gaudeat ergo vnà nobiſcum omnis populus, & gentium oationes io vniuerſo orbe terrarum. Et exhortantes monemus omnes, vt Deo noſtro, & Saluatori Chriſto immenſas vna nobiſcum gratias referant: quoniam ipſe Deus in cælis deſuper, & in terra deorſum nos per ſuos ſanctos viſitans Apoſtolos, ſanctum baptiſmatis ſacramētum percipere, & corporis ſanitatem, dignos effecit, pro quo concedimus ipſis ſanctis Apoſtolis dominis meis beatiſſimis Petro, & Paulo, & per eos etiam beato Sylueſtro Patri noſtro ſummo Pontifici, & voiuerſali vrbis Romæ Papæ, & omnibus eius ſucceſſoribus Pontificibus, qui vſque in finem mundi in ſede beati Petri ſeſſuri, atque de præſenti concedimus palatium imperij noſtri Lateranenſe, quod omnibus in toto orbe terrarum præfertur, atque præcellit Palatijs; deindè diadema, videlicet coronam capitis ooſtri; ſimùlque phrygium, necnon & ſuperhumerale, videlicet lorum, quod imperiale circumdare aſſolet collum; verùm etiam & chlamydem purpuream, atque tunicam coccineam, & omoia imperialia iodumenta; ſed etiam dignitatem imperialium præſidentium equitum; cooferentes etiam imperialia ſceptra, & cuncta ſigna, baltheum, & diuerſa ornamenta imperialia, & omnem proceſſionem imperialis culminis, & glorioſæ poteſtatis noſtræ. Viris etiam reuerendiſſimis Clericis, & diuerſis ordinibus eidem Romanæ Eccleſiæ ſer-

„ uien-

Al. ſanctum. Alberic. humilitatis. Al. noſſe. Albericus addit montium. Al. alia. Alberic. itaque. Al. Principum Apoſtolorum. Alberic. rochus. Al. confiximus. Al. concinnatione. Al. ditauimus. Alberic. nō habet voc. ergo. Alberic. nō habet voc. monemus. Alberic. referatis. Alberic. ſanitate. Alberic. de ſent. al. ſed & Alberic. cōcta atq; ſigna. al. banna. al. bania, vel banda. al. gloriam. al. autem. al. & meliùs in.

„ uientibus, illud culmen, ſingularitatem, „ potentiam, & præcellentiam habere ſancimus, cuius ampliſſimus noſter ſenatus videtur gloria adornari, ideſt, patricios, atque „ conſules effici, necnon cæteris dignitati-

al. promulgamus.

„ bus imperialibus eos promulgantes decorari; & ſicut imperialibus extat decorata

al. imperialis,

„ militia, ità Clerum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ adornari decreuimus, & quemadmodum imperialis potentia diuerſis officijs, „ cubiculariorum nempe, & oſtiatiorum,

al. excubitorum. al concubitorum, deeſt apud alios.

„ atque omnium excubiarum, ornatur pulchritudinibus, ità & ſanctam Romanam „ Eccleſiam decorari volumus. Et vt ampliſ-

al. ampliſſimum.

„ ſimè decus pontificale præfulgeat, decernimus, & hoc, vt Clerici eiuſdem ſanctæ Ro-

al. manipulis.

„ manæ Eccleſiæ mappulis, & linteaminibus, „ ideſt candidiſſimo colore decoratos equos „ equitent. Et ſient noſter ſenatus calceamentis vtitur cum vdonibus, ideſt candido

Iſid. illuſtratis, ſic vtàtur & Clerici, vt ita.

„ linteamine illuſtrentur: & ita cœleſtia ſicut terreſtria ad laudem Dei decorentur; præ omnibus autem licentiam tribuentes ipſi

Alberic. præterea.

„ ſanctiſſimo Præſuli Patri noſtro Sylueſtro „ vrbis Romæ Epiſcopo & Papæ, & omnibus

al. tribuimus.

„ qui poſt eum in ſucceſſum, & perpetuis „ temporibus aduenerint beatiſſimis Pontificibus, pro gloria, & honore Domini Dei

al. deeſt.

„ noſtri, & in eamdem magnam, & Catholicam Eccleſiam, & Apoſtolicam ex noſtro

al. in clero. al. placatus. Alberic. clero. al. clericali.

„ indicto, vt quem Prælatus proprio conſilio „ clericare voluerit, & in religioſorum Clericorum numero connumerare, nullus ex omnibus præſumat ſuperbè agere. Decernimus itaque & hoc, vt idem venerabilis Pater noſter Syluester ſummus Pontifex, & „ ſucceſſores eiuſdem Pontifices, diademate „ (videlicet corona, quam ex capite noſtro

Alberic eorum capiti. Alberic. nō habet &c.

„ illi conceſſimus) ex auro puriſſimo, & „ gemmis pretioſis vti debeant, & in capite, „ ad laudem Dei, & pro honore beati Petri „ geſtare. Ipſe verò beatiſſimus Papa ſuper „ coronam clericalem, quā gerit ad gloriam „ beati Petri, ipſa ex auro non eſt paſſus vti „ corona: phrygium verò candido nitore „ ſplendidam reſurrectionem dominicam deſignans) eius ſanctiſſimo vertici manibus „ noſtris impoſuimus; & tenentes frænum „ equi ipſius, pro reuerentia beati Petri, ſtratoris officium illi exhibuimus. Statuentes, „ eodem Phrygio omnes eius ſucceſſores ſingulariter vti in proceſſionibus, ad imita-

Alberic. nō habet Et.

„ tionem imperij noſtri. Et vt pontificalis „ apex non vileſcat, ſed magis ampliùs quàm „ terreni imperij dignitas, gloria, & potentia „ decoretur, ecce tam palatium noſtrum (vt „ prælatum eſt) Romæ vrbis, & omnis Ita-

al. quamquā Romanam vrbem.

„ lia, ſeu Occidentalium regionum loca, & „ ciuitates præfato beatiſſimo Pontifici Patri „ noſtro Silueſtro vniuerſali Papæ concedimus, & relinquimus; ipſius, & ſucceſſorum

Alberic. ditions.

„ Pontificum poteſtati, & ditioni firma imperiali cenſura, per hanc noſtram diualem „ ſanctam, & pragmaticam conſtitutionem „ decreuimus diſponenda, atque in iure ſan-

al. & meliùs, permanſura. al proſpeximus.

„ ctæ Romanæ Eccleſiæ concedimus permanenda; vnde congruum perſpeximus, noſtrum imperiū, & regni poteſtatem Orientalibus transferri, ac transmutari regionibus, & in Byzantię prouincia in optimo loco nomini noſtro ciuitatem ædificari, & „ noſtrum illic imperium conſtitui: quoniam „ vbi principatus ſacerdotum, & Chriſtianæ „ religionis caput ab Imperatore cęleſti conſtitutum eſt, iuſtum non eſt, vt illic Imperator terrenus habeat poteſtatem. Hæc verò „ omnia, per hanc noſtram imperialem, & „ imperialia diualia decreta, ſtatuimus, atq; „ confirmauimus vſque in finem mundi illibata, & inconcuſſa permanere decreuimus; „ vnde coram Deo viuo, qui nos regnare

Alberic. noſtros imperatores.

„ præcepit, & coram terribili eius iudicio, „ obteſtamur omnes Imperatores noſtros „ ſucceſſores, vel cunctos optimates, ſatrapas etiam, ampliſſimumque ſenatum, & „ vniuerſum populum in toto orbe terrarum „ nunc, & in poſterum imperio noſtro ſubiacentem, nulli eorum quoquo modo licere „ hęc, quæ à nobis imperiali ſanctione ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, vel eius omnibus „ Pontificibus conceſſa ſunt, refragari atque „ conſtringere, vel in quoquam conuellere. Si

Alberic. cōuelli,

„ quis autem (quod non credimus) temerator, aut contemptor extiterit, æternis condemnationibus ſubiaceat innodatus; & „ ſanctos Dei Principes Apoſtolorum Petrum & Paulum, ſibi in præſenti, & in futura vita ſentiat contrarios; atque in inferno „ inferiori concrematus cum diabolo, & „ omnibus deficiat impijs. Huius verò im-

Alberic. imperijs.

„ perialis noſtri decreti paginam proprijs „ manibus roborantes, ſuper venerandum

Alberic. nō habet *Petri*. Alberic ibique.

„ corpus beati Petri Principis Apoſtolorum „ poſuimus: ibi eidem Dei Apoſtolo ſpondentes, nos cuncta inuiolabiliter obſeruare, „ & cunctis noſtris ſucceſſoribus imperatoribus conſeruanda mandantes, relinquimus beatiſſimo Patri noſtro Sylueſtro ſummo, & vniuerſali Papæ, eiuſque per eum „ cunctis ſucceſſoribus pontificibus (Domino Deo, & Saluatore noſtro Ieſu Chriſto „ annuente) tradidimus perenniter, atque „ feliciter poſſidenda. *Et ſubſcriptio imperialis*. Diuinitas vos conſeruet per multos

Alberic. nos

„ annos ſanctiſſimi, ac beatiſſimi Patres. Da-

Alberic. nō habet *tertio*.

„ tum Romæ ſub tertio die Calendarum „ Aprilis Domino noſtro Flauio Conſtanti-

Alberic. quartò.

„ no Auguſto quartùm, & Gallicano clariſ-

Alberic. Gs liano.

„ ſimis viris Conſulibus. Hacteuus Alberici „ formula; quam citra ſubſidium formulæ „ Iſidoricæ vix potuiſſemus à tot, ac tantis „ mendis, & machinis contaminatam purgare; tantò ſanè lubentius hanc Alberici formulam protulimus, quantò certius eſt ip-

Alberic. ad Rubricam (ſicuti loquitur) prœmij digeſtorum, ad gloſ. verbi *imperator*. n 6. & ſeqq. & plen iùs ad l. bene à Zenone C. de quadrien. præſcript.

„ ſum Albericum per tempora ſchiſmatica „ Pontificibus iniquiorem, & inimiciorem, „ Imperatoribus verò addictiorem fuiſſe; quo „ fit, vt maior illi ſit hac in re fides adhibenda: qui eùm videret factam donationem „ ſe negare ſine fronte non poſſe, iure legitimo factam negauit alibi. Quoniam igitur „ Iſidori formula videtur eſſe ipſiſſima illa „ quam Conſtantinus ipſe concepit, & vnde „ reliqui ſuas formulas delibarunt, ipſum denique fontem videamus quo tandem ſaturemur. Iſidorus igitur poſteritati ſic eam

Tom 1. Concil. Surij pag. 319. & ſeqq. & in Iſidori Decreto, ſeu Corpore

„ reliquit: IN NOMINE SANCTÆ ET „ INDIVIVIDVÆ TRINITATIS, Patris „ ſcilicet, & Filij, & Spiritus ſancti, Imperator Cæſar Flauius Conſtantinus, in Chriſto „ Ieſu, vno ex eadem Trinitate ſancta, Saluatore Domino Deo noſtro, fidelis, manſue-

tus,

Canonum. MS. in Bibliotheca Aquiſcinctenſi; cum quo Codice hæc ad verbum contuli Boetius ipſemet ego. Romana.

tus, beneficus, Alemannicus, Gothicus, Sarmaticus, Germanicus, Britannicus, Hunnicus, pius, felix, victor, ac triumphator, ſemper Auguſtus, ſanctiſſimo ac beatiſſimo Patri patrum Syluestro, vrbis Romæ Epiſcopo & Papæ, atque omnibus eius ſucceſſoribus, qui in ſede beati Petri vſque in finem ſeculi ſeſſuri ſunt Pontificibus, necnon & omnibus reuerendiſſimis, & Deo amabilibus Catholicis Epiſcopis, eidem ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, per hanc noſtram imperialem conſtitutionem ſubiectis in vniuerſo orbe terrarum, nunc & in poſterum cunctis retrò temporibus, conſtitutis, gratia, pax, charitas, gaudium, longanimitas, miſericordia à Deo Patre omnipotente, & Ieſu Chriſto Filio eius, & Spiritu ſancto, cum omnibus vobis. Ea quæ Saluator, & Redemptor noſter, Dominus Ieſus Chriſtus, altiſſimi Patris filius, per ſuos ſanctos Apoſtolos Petrum & Paulum, interueniente Patre noſtro Syluestro, ſummo Pontifice, & vniuerſali Papa, mirabiliter dignatus eſt operari, liquida enarratione per huius noſtræ imperialis inſtimtionis paginam, ad cognitionem omnium populorum in vniuerſo orbe terrarum ſtuduit propagare noſtra manſuetiſſima ſerenitas. Primùm quidem noſtram fidem, quam à prælibato beatiſſimo Patre, & oratore noſtro Syluestro, vniuerſali Pontifice docti ſumus, intima cordis confeſſione ad inſtruendas omnium veſtrum mentes proferentes, & ità demum Dei miſericordiam ſuper nos diffuſam annunciantes, noſſe vos volumus, ſicut per anteriorem noſtram ſacram pragmaticam iuſſionem ſignificamus, nos à culturis idolorum, ſimulacris mutis & ſurdis, manufactis, diabolicis compoſitionibus, atque ab omnibus Satanæ pompis receſſiſſe, & ad integram Chriſtianorum fidem, quæ eſt vera lux, & vita perpetua, perueniſſe credentes, iuxta id, quod nos idem almificus, & ſummus Pater, & Doctor noſter Sylueſter Pontifex inſtruxit, in Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli, & terræ, viſibilium omnium, & inuiſibilium. Et in Ieſum Chriſtum, filium eius vnicum Dominum noſtrum, per quem creata ſunt omnia; & in Spiritum ſanctum, Dominum, & viuificatorem vniuerſæ creaturæ; hos, Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, confitemur ita, vt in Trinitate perfecta, & plenitudo ſit diuioitatia, & vnitas poteſtatis. Pater Deus, Filius Deus, & Spiritus ſanctus Deus, & tres vnum ſunt in Ieſu Chriſto. Tres itaque formæ, ſed vna poteſtas; nam ſapiens retro ſemper Deus edidit ex ſe, per quod ſemper erant gignenda ſecula, verbum. Et quando eodem ſolo ſuæ ſapientiæ verbo vniuerſam ex nihilo formauit creaturam, cum eo erat, cuncta ſuo arcano componens myſterio. Igitur perfectis cœlorum virtutibus, & vniuerſis terræ materijs, pro ſapientiæ ſuæ nutu, ad imaginem, & ſimilitudinem ſuam, primum de limo terræ fingens hominem, hunc in paradiſo poſuit voluptatis. Cui antiquus ſerpens, & hoſtis inuidens diabolus, per amariſſimum ligni vetiti guſtum, exulem ab eiſdem fecit gaudija; eòque expulſo, non deſiuit ſua venenoſa multis modis protelare iacula, vt à via veritatis humanum abſtrahens genus, idolorum culturæ, videlicet creaturæ, & non creatori, deſeruire ſuadeat: quatenus per hoc eos, quos ſuis valuerit irretire inſidijs, ſecum æterno efficiat concremandos ſupplicio. Sed Deus noſter miſertus plaſmatis ſui, dirigens ſanctos ſuos prophetas, per hos lumen futuræ vitæ, aduentum videlicet filij ſui, Domini Dei, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, annuncians, miſit eumdem vnigenitum filium ſuum, & ſapientiæ verbum. Qui deſcendens de cœlis propter noſtram ſalutem, natus de Spiritu ſancto ex Maria Virgine, verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis: Non amiſit, quod fuerat; ſed cœpit eſſe, quod non erat; Deum perfectum, & hominem perfectum, vt Deus mitabilia perficiens, & vt homo humanas paſſiones ſuſtinens, ita verbum hominem, & verbum Deum, prædicante Patre noſtro Syluestro ſummo Pontifice, intelligimus, vt verum Deum, verum hominem fuiſſe, nullo modo ambigamus. Electiſque duodecim Apoſtolis, miracula coram eis, & innumerabilis populi multitudine coruſcauit. Cõfitemur eumdem Dominum Ieſum Chriſtum adimpleſſe legem & prophetas, paſſum, crucifixum, ſecundùm ſcripturas, tertia die à mortuis reſurrexiſſe, aſſumptum in cœlos, atque ſedentem ad dexteram Patris, inde venturum iudicare viuos & *mortuos*, cuius imperij non erit finis; hæc eſt enim fides noſtra *Catholica* orthodoxa, à beatiſſimo Patre noſtro Syluestro ſummo Pontifice prolata. *Exhortamur* idcirco omnem populum, & diuerſas gentium nationes, hanc fidem tenere, colere, & prædicare, & in ſanctæ Trinitatis nomine *baptiſmi* gratiam conſequi, & Dominum noſtrum, Ieſum Chriſtum Saluatorem noſtrum, qui cum Patre & Spiritu ſancto per infinita ſecula viuit & regnat, quem Sylueſter beatiſſimus Pater noſter vniuerſalis prędicat Pontifex, corde deuoto adorare. Ipſe enim Dominus noſter, miſertus mihi peccatori, miſit ſanctos ſuos Apoſtolos ad viſitandum nos, & lumen ſui ſplendoris infulſit nobis, vt abſtractum à tenebris, ad veram lucem, & cognitionem veritatis, me veniſſe *gratulemini*. Nam dum valida ſqualloris lepra totam mei corporis inuaſiſſet carnem, & multorum medicorum conuenientium cura adhiberetur, nec vllius quidem cura promeruiſſemus ſalutem, ad *hoc* venerunt ſacerdotes Capitolij, dicentes, mihi debere fieri fõtẽ in Capitolio, & cõpleri hũc innocentium ſanguine, *& eo* calente lotum me, poſſe mundari, & ſecundùm eorum dicta, aggregatis plurimis innocentibus infantibus, dum vellent ſacrilegi paganorum Sacerdotes *eas mactare*, & ex eorum ſanguine fontem replere, cernens ſerenitas noſtra lachrymas matrum eorum, illico exhorrui facinus: miſeratuſque eas, proprios illis reſtitui præcepimus filios ſuos, datiſque vehiculis, & donis conceſſis, gaudentes ad propria relaxauimus. Eadem igitur tranſacta die, *nocturno* nobis *facto ſilentio*, dum ſomni tempus aduenisset, adſunt Apo-

ſtoli

Marginal notes:

agnitionem. lib. Aquiſc. m. ſ.

propellare.

prelato. lib. m. ſ. Aquiſc.

deeſt *Et* in Aquiſc. m. ſ. *iuſſit*. Aquiſ. m. ſ.

vnigenitum. alicubi.

quẽ. Aquiſc. m. ſ. male.

deſinit. Aquiſ. m. ſ.

efficiat. Aquiſ. m. ſ. *plaſma ſua* Aquiſc. m. ſ.

viuos: Aquiſ m. ſ. male. vt videtur.

deeſt in m. ſ. Aquiſ.

exhortantes. In Aquiſ. m. ſ.

apliſſimè. Aquiſ. m. ſ.

gratulamini. Aquiſ. m. ſ.

hæc. Aquiſ. m. ſ.

in eo. Aquiſ. m. ſ.

lota. Aquiſ. m. ſ.

maculari *Aquiſc. m. ſ.*

repleri. *Aquiſc. m. ſ.*

nocturna nob. facta ſilentia. *Aquiſ m. ſ.*

ſtoli Sanctus Petrus, & Paulus, dicentes
mihi: Quoniam flagitijs poſuiſti terminum,
& *effuſionem* ſanguinis innocentis horruiſti,
miſſi ſumus à Chriſto Domino Deo noſtro
„ dare tibi ſanitatis recuperandæ conſilium.
„ Audi ergo monita noſtra, & fac quodcum-
„ que indicabimus tibi. Sylueſter Epiſcopus
„ huius Ciuitatis ad montem Soracte perſe-
„ cutiones tuas fugiens, in cauernis petra-
„ rum cum ſuis Clericis latebram fouet, hunc
„ ad te cùm adduxeris, ipſe tibi piſcinam
„ pietatis oſtendet, in qua, dum tertio te
„ merſerit, omnis te valetudo iſta deſeret
„ lepræ. Quod dum factum fuerit, hanc vi-
„ ciſſitudinem tuo ſaluatori compenſa, vt
„ omnes, iuſſu tuo, per totum orbem reſtau-
„ rentur Eccleſiæ. Te autem ipſum in hac
„ parte purifica, vt relicta omni ſuperſtitio-
„ ne idolorum, Deum viuum, & verum, qui
„ ſolus eſt, & verus, adores, & excolas, vt
„ ad eius voluntatem attingas. Exurgens
„ igitur à ſomno, protinus iuxta id, quod
„ à Sanctis Apoſtolis admonitus ſum, pere-
„ gi: aduocatòque eodem præcipuo, & ma-
„ gnifico Patre, & illuminatore noſtro Syl-
„ ueſtro, vniuerſali Papa, omnia à Sanctis
„ Apoſtolis mihi præcepta dixi verba: per-
„ contatique ſumus ab eo, qui iſti dij eſſent
„ Petrus, & Paulus. Ille verò, non eos deos
„ verè dici, ſed Apoſtolos Saluatoris noſtri
„ Domini Dei Ieſu Chriſti, reſpondit. Et
„ rurſum interrogare cępimus eumdem bea-
„ tiſſimum Papam, vtrùm iſtorum Apoſto-
„ lorum imagines expreſſas haberet, vt ex pi-
„ ctura diſceremus hos eſſe, quos reuelatio
„ docuerat. Tunc idem venerabilis Pater
„ imagines eorumdem Apoſtolorum per dia-
„ conem ſuum exhiberi præcepit: quas dum
„ adſpicerem, & eorum, quos in ſomno vi-
„ deram, figuratos in ipſis imaginibus co-
„ gnouiſſem vultus, ingenti clamore coram
„ omnibus ſatrapis meis confeſſus ſum eos
„ eſſe, quos in ſomno videram. Ad hæc bea-
„ tiſſimus idem Silueſter Pater noſter, vrbis
„ Romæ Epiſcopus, indixit nobis pœniten-
„ tiæ tempus intra palatium noſtrum Late-
„ ranenſe, in vno cilicio; vt de omnibus, quæ *omnia Aquiſ. m. ſ. male.*
„ à nobis impiè peracta, atque iniuſtè diſpo-
„ ſita fuerant, vigilijs, ieiunijs, atque lachry-
„ mis, & orationibus, apud Dominum Deum
„ Noſtrum Ieſum Chriſtum Saluatorem,
„ veniam impetraremus. Deinde per manus
„ impoſitionem Clericorum, vſque ad ipſum
„ Præſulem veni. Ibique renuncians ſatanæ
„ pompis, & operibus eius, vel vniuerſis
„ idolis manufactis, credere me in Deum
„ Patrem omnipotentem, factorem Cœli, & *se Aquiſ. m. ſ.*
„ terræ, viſibilium omnium, & inuiſibilium,
„ & in Ieſum Chriſtum Filium eius vnicum,
„ Dominum noſtrum, qui conceptus eſt de
„ Spirituſancto, natus ex Maria Virgine,
„ ſpontanea voluntate coram omni populo *natus, & male Aquiſ. m. ſ.*
„ profeſſus ſum, benedictùque fonte, illic me
„ trina merſione vnda ſalutis purificauit.
„ Poſitoque me in fontis gremio, manum
„ de cœlo me contingentem proprijs oculis
„ vidi. De qua mundus exurgens, ab omni
„ me lepræ ſquallore mundatum agnoſcite:
„ lauatoque me de venerabili fonte, induto
„ veſtibus candidis, ſeptiformis gratia ſan-
„ cti Spiritus conſignationem adhibuit,
„ beati chriſmatis vnctione, & vexillum ſan- *deeſt in Aquiſc. m. ſ.*
„ ctæ Crucis in mea fronte liniuit, dicens;
„ Signet te Deus ſigillo fidei ſuæ, in nomine *Signat. Aquiſc. m. ſ.*
„ Patris, & Filij, & Spirituſancti, in con-
„ ſignatione fidei. Cunctuſque Clerus re-
„ ſpondit, Amen. Et adiecit Præſul, Pax
„ tibi. Prima itaque die poſt perceptum ſa-
„ cri baptiſmatis myſterium, & poſt curatio-
„ nem corporis mei à lepræ ſquallore, agno-
„ ui non eſſe alium Deum, niſi Patrem, & beatiſſimus. *Aquiſc. m. ſ.*
„ Filium, & Spiritum ſanctum, quem *beatus*
„ Silueſter Papa prædicat, Trinitatem in
„ vnitate, & vnitatem in Trinitate. Nam
„ omnes dij gentium, quos vſque hactenus
„ colui, dœmonia, opera hominum manufa-
„ cta, comprobantur. Etenim quantam po-
„ teſtatem idem ſaluator noſter ſuo Apoſto-
„ lo beato Petro contulerit in cœlo, ac ter-
„ ra, lucidiſſimè nobis idem venerabilis Pa-
„ ter edixit, dum fidelem eum in ſua inter-
„ rogatione inueniens, ait: Tu es Petrus,
„ & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam
„ meam, & portæ inferi non præualebunt
„ aduerſus eam. Aduertite potentes, & aure
„ cordis intendite, quid bonus magiſter, &
„ Dominus ſuo diſcipulo adiunxit, inquiens:
„ Quodcumque ligaueris ſuper terram, erit
„ ligatum, & in cœlis. Mirum eſt hoc valde,
„ & glorioſum, in terra ligare, & ſoluere, ſatrapibus. *m. ſ. Aquiſc. male.*
„ & in cœlo ligatum, & ſolutum eſſe. Et
„ dum hęc, prædicante beato Silueſtro, agno-
„ ſcerem, & beneficijs ipſius beati Petri, in- optimatibus etiam. *m. ſ. Aquiſc.*
„ tegerrimæ ſanitati me comperi reſtitutum,
„ vtile iudicauimus, vnà cum omnibus no- *deeſt m. ſ. Acquiſc.*
„ ſtris *ſatrapis*, & vniuerſo Senatu, *optima-*
„ *tibuſque meis, etiam*, & cuncto populo Ro- qui ipſius principis Apoſtolorũ gerunt vices. *Aquiſc m. ſ.*
„ manæ gloriæ imperij ſubiacenti, vt ſicut in
„ terris S. *Petrus* Vicarius filij Dei eſſe vide-
„ tur conſtitutus, etiam & Pontifices, *qui ſuc-*
„ *ceſſores ſunt ipſius Principis Apoſtolorum*, Vicarios. *Aquiſc. m. ſ.*
„ principatus poteſtatem, ampliùs quàm
„ terrena imperialis noſtræ ſerenitatis man- Et ſicut noſtra eſt terrena imperialis potentia, eius ſacroſ. Rom. Eccleſia decreuimus veneranter honorare, *m. ſ. Aquiſc.*
„ ſuetudo habere videtur, conceſſam à no-
„ bis, noſtròque imperio, obtineant. Eli-
„ gentes nobis ipſum principem Apoſtolo-
„ lorum, & eius *ſucceſſores*, firmos apud
„ Deum eſſe patronos. Et *ſicut noſtram* ter-
„ renam imperialem potentiam, ſic eius ſa-
„ croſanctam Romanam Eccleſiam decreui-
„ mus honorari veneranter, & amplius quàm
„ noſtrum imperium, & terrenum thronum, Cõſtantinopolitanam, & Hieroſolymitanam. *m. ſ. Aquiſc.*
„ ſedem ſacratiſſimam beati Petri glorisè
„ exaltari, tribuentes ei poteſtatem, & glo-
„ riæ dignitatem, atque vigorem, & honorifi- quamque, *vel dus. m. ſ. Aquiſc.*
„ centiam imperialem, atque decernentes
„ ſancimus, vt principatum teneat tam ſu-
„ per quatuor præcipuas ſedes, Antioche-
„ nam, Alexandrinam, *Hieroſolymitanam, &*
„ *Conſtantinopolitanam*, *quodque* etiam ſuper
„ omnes in vniuerſo orbe terrarum Dei Ec-
„ cleſias. Et Pontifex, qui pro tempore ip-
„ ſius ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ extite-
„ rit, celſior, & princeps cunctis Sacerdo-
„ tibus totius mundi exiſtat, & eius iudicio,
„ quæque ad cultum Dei, vel fidei Chriſtia-
„ norum ſtabilitatem procuranda fuerint,
„ diſponantur. Iuſtum quippe eſt, vt ibi
„ lex ſancta caput teneat principatus, vbi
„ ſanctarum legum inſtitutor, Saluator no-
„ ſter, beatum Petrum Apoſtolatus obtinere
„ præcepit cathedram; vbi & crucis patibu-

lum

„ lum ſuſtinens, beatæ mortis ſumpſit poculum, ſuique magiſtri, & Domini imitator apparuit. Et ibi gentes pro Chriſti nominis confeſſione colla flectant, vbi eorum Doctor B. Paulus Apoſtolus, pro Chriſto, extenſo collo, martyrio coronatus eſt. Illic vſque in finem quærant Doctorem, vbi ſanctum Doctoris quieſcit corpus: & ibi proni, ac humiliati, cœleſtis Regis Dei Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti famulentur officio, vbi ſuperbi terreni regis ſeruiebant imperio. Interea noſſe volumus omnem populum vniuerſarum gentium, ac nationum, per totum orbem terrarum, conſtruxiſſe nos intra palatium noſtrum Lateranenſe eidem Saluatori noſtro Domino Deo Ieſu Chriſto Eccleſiam à fundamentis cum baptiſterio; & duodecim, nos ſciatis, de eius fundamentis ſecundùm numerum duodecim Apoſtolorum, cophinos terræ onuſtatos proprijs abſportaſſe humeris: quam ſacroſanctam Eccleſiam, caput, & verticem omnium Eccleſiarum, in vniuerſo orbe terrarum dici, coli, venerari, ac prædicari ſancimus, ſicut per alia noſtra imperialia decreta conſtituimus. Conſtruximus quoque Eccleſias beatorum Petri, & Pauli Principum Apoſtolorum, quas auro, & argento locupletauimus; vbi & ſacratiſſima eorum corpora cum magno honore recondentes, thecas ipſorum ex electro (cui nulla fortitudo præualet elementorum) conſtruximus; & crucem ex auro puriſſimo, & gemmis precioſiſſimis, per ſingulas eorum thecas poſuimus, & clauis aureis confiximus. Quibus *Eccleſijs* pro concinnatione luminariorum, poſſeſſionum prædia contulimus, & rebus diuerſis eas ditauimus, & per noſtram imperialem iuſſionem ſacram, tàm in Oriente, quàm in Occidente, vel etiam Septemtrionali, & Meridiana plaga, videlicet in Iudæa, Græcia, Aſia, Thracia, Aphrica, & Italia, vel diuerſis inſulis noſtra largitate eis *libertatem* conceſſimus; ea prorſus ratione, vt per manus beatiſſimi Patris noſtri Silueſtri Pontificis, ſucceſſorumque eius, omnia diſponantur. Gaudeat ergo vnà nobiſcum omnis populus, & gentium nationes in vniuerſo orbe terrarum, & exhortantes, *monemus* omnes, vt Deo noſtro, & Saluatori Ieſu Chriſto immenſas vnà nobiſcum referant gratias; quoniam ipſe Deus in cœlis deſuper, & in terra deorſum, nos per ſuos Sanctos Apoſtolos viſitans, ſanctum baptiſmatis Sacramentum percipere, & corporis ſanitatem, dignos effecit. Pro quo concedimus ipſis ſanctis Apoſtolis, Dominis meis beatiſſimo Petro, & Paulo, & per eos etiam beato Silueſtro Patri noſtro, Summo Pontifici, & vniuerſali vrbis Romæ Papæ, & omnibus eius ſucceſſoribus Pontificibus, qui vſque in finem mundi in ſede beati Petri erunt ſeſſuri, atque de præſenti contradimus palatium imperij noſtri Lateranenſe, quod omnibus in toto orbe terrarum præfertur atque præcellit palatijs. Deinde diadema, videlicet coronam capitis noſtri, ſimulque phrygium, ideſt, mitram; necnon & ſuperhumerale, videlicet lorum, quod imperiale circundare aſſolet collum; verùm etiam, & chlamydem purpuream, atque tunicam coccineam; & omnia imperialia indumenta: ſed & dignitatem imperialium præſidentium equitum, conferentes etiam, & imperialia ſceptra, ſimulque, & cuncta ſigna, *atque* banta, vel bauda etiam, & diuerſa ornamenta imperialia, & omnem proceſſionem imperialis culminis, & gloriam poteſtatis noſtræ. Viris autem Reuerendiſſimis clericis in diuerſis ordinibus eidem ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſeruientibus, illud culmen ſingularitate, potentia, & præcellentia habere ſancimus, cuius ampliſſimus noſter Senatus videtur gloria adornari, ideſt, patricios atque conſules effici, necnon, & cæteris dignitatibus imperialibus eos promulgamus decorari. Et ſicut imperialis militia ornatur, ità & Clerum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ornari decernimus. Et quemadmodum imperialis potentia officijs diuerſis, cubiculariorum nempe, *&* oſtiariorum, atque omnium excubitorum *ornatur*, ità & ſanctam Romanam Eccleſiam decorari volumus. Et vt ampliſſimè Pontificale decus præfulgeat, decernimus & hoc, Clericorùm eiuſdem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ manipulis, & linteaminibus, ideſt candidiſſimo colore decorari equos, & ita equitare. Et ſicut noſter Senatus Calceamentis vtitur cum vdonibus, ideſt, candido linteamine illuſtratis, *ſic vtantur*, *& Clerici*; vt ſic cœleſtia ſicut terrena ad laudem Dei decorentur. Præ omnibus autem licentiam tribuimus ipſi Sanctiſſimo Patri noſtro Silueſtro, vrbis Romæ Epiſcopo, & Papæ, & omnibus qui poſt eum in ſucceſſum, & perpetuis temporibus aduenerint, Beatiſſimis Pontificibus, pro honore, & gloria Chriſti Dei noſtri, in eadem Dei magna Catholica, & Apoſtolica Eccleſia, ex noſtro *indicto*, vt quem placatus proprio conſilio clericare voluerit, & in numero religioſorum Clericorum connumerare, nullum ex omnibus præſumentem ſuperbè agere. Decreuimus itaque, & hoc, vt idem venerabilis Pater noſter Silueſter Summus Pontifex, & omnes eius ſucceſſores Pontifices, diademate (videlicet corona, quam ex capite noſtro illi conceſſimus) ex auro puriſſimo, & gemmis precioſis vti debeant, & in capite ad laudem Dei, & pro honore beati Petri geſtare. Ipſe verò beatiſſimus Papa, quia ſuper coronam clericatus, quam gerit ad gloriam beati Petri, omnino ipſa ex auro non eſt paſſus vti corona, nos phrygium quoque candidi nitoris, ſplendidam reſurrectionem Dominicam deſignans, eius ſacratiſſimo vertici manibus noſtris impoſuimus; & tenentes frænum equi illius, pro reuerentia beati Petri, ſtratoris officium illi exhibuimus; ſtatuentes, eodem phrygio omnes eius ſucceſſores ſingulariter vti in proceſſionibus, ad imitationem imperij noſtri; vndè vt Pontificalis apex non vileſcat, ſed ampliùs etiam, quàm terreni imperij dignitas, & gloriæ potentia decoretur, ecce tam palatium noſtrum, vt prædictum eſt, quamque vrbem Romam, & omnes *totius* Italiæ,

& Oc-

Margin notes (left): *ſtatuimus. m. ſ. Aquiſc.* — *itaque. m. ſ. Aquiſc.* — *primorum. Aquiſc. m. ſ.* — *deeſt in m. ſ. Aquiſc.* — *deeſt in m. ſ. Aquiſc.* — *enim. m. ſ. Aquiſc.* — *deeſt in m. ſ. Aquiſc.* — *deeſt in Aquiſc. in ſ.* — *deeſt in Aquiſc. in ſ.* — *qui nos. Aquiſc in ſ.* — *ſanitate. m. ſ. Aquiſc.* — *beatiſſimis. Aquiſ. m. ſ.* — *ſimulque pallium, vel mitram, frigium, necnon, & ſuperh. Aquiſc m. ſ.* — *ſeu Aquiſc. m ſ.*

Margin notes (right): *præſidenti m. ſ. Aquiſc.* — *cuncta atque ſigna, in ſ. Aquiſc.* — *deeſt in Aquiſc. in ſ.* — *banta etiam, & diuerſ. Aquiſ in ſ.* — *deeſt in m. ſ. Aquiſc.* — *culmen, ſingularitatem potentiam, & præcellentiam. Aquiſc m. ſ.* — *promulgantibus Aquiſc. in ſ. male.* — *deeſt in m. ſ. Aquiſc.* — *deeſt in Aquiſc in ſ.* — *excubiarum. Aquiſc. ſ m.* — *vt Clerici ſ. R. E. mappulis ex linteaminibus. Aquiſc. m ſ.* — *equitare Aquiſc. m. ſ.* — *illuſtrari m. ſ. Aquiſc.* — *deſunt illa quatuor verbula. in Aquiſ. m. ſ.* — *vt ſient cœleſtia ita, & terrena. m. ſ. Aquiſc.* — inclytu. *Aquiſc. m ſ.* — *deeſt*, vt *in Aquiſc in ſ.* — *clericale al. vt tamen in Aquiſ. m. ſ.* — vel *Aquiſ. m. ſ.* — diadema *vi debet coronam. Aquiſc. m. ſ. male.* — coronam. *Aquiſ. m ſ.* — *deeſt*, & *in Aquiſ. m. ſ.* — *deeſt*, quia *in Aquiſc. in ſ.* — *deeſt* nos *in Aquiſ. m. ſ.* — verò. *Aquiſ. m ſ.* — candido nitore. *Aquiſ. m. ſ.* — ipſius. *Aquiſc.* — ſed magis amplius. *Aquiſc. m ſ.* — *deeſt* etiam *in Aquiſc. m ſ.* — Romanæ vrbis. *m ſ. Aquiſc.* — *deeſt in Aquiſc. m ſſ.* — ſeu. *Aquiſc. m. ſ.* — ſæpefato. *m. ſ. Aquiſc.*

„ & Occidentalium regionum prouincias,
„ loca, & Ciuitates, præfato beatiſſimo
„ Pontifici Patri noſtro Silueſtro, vniuerſali
„ Papæ, contradentes, atque relinquentes, &
„ ſucceſſorum ipſius Pontificum poteſtati &
„ ditioni, firma imperiali cenſuta, per hanc
„ diualem noſtram, & pragmaticum conſti-
„ tutum, decernimus diſponendum, atque
„ iuri ſanctæ Romanæ Eccleſiæ concedimus
„ permanſurum. Vnde congruum proſpe-
„ aimus, noſtrum Imperium; & regni po-
„ teſtatem, *in* Orientalibus transferri, ac
„ tranſmutari regionibus, & in Byzantiæ
„ prouinciæ optimo loco, nomini noſtro ci-
„ uitatem ædificari, & noſtrum illic conſti-
„ tui imperium; quoniam vbi principatus
„ ſacerdotum, & Chriſtianæ religionis ca-
„ put ab Imperatore cœleſti conſtitutum eſt,
„ iuſtum non eſt, vt illic Imperator terrenus
„ habeat poteſtatem, hæc verò omnia, & per
„ alia diualia decreta ſtatuimus, atque con-
„ firmauimus, vſque in finem mundi illiba-
„ ta, & inconcuſſa permanſura decernimus.
„ Vnde coram Deo viuo, qui nos regnare
„ præcepit, & coram terribili eius iudicio
„ obteſtamur, per hoc noſtrum imperiale
„ conſtitutum, omnes noſtros ſucceſſores
„ Imperatores, vel cunctus optimates, ſatra-
„ pas, etiam ampliſſimum ſenatum, & vni-
„ uerſum populum, in toto orbe terrarum,
„ nunc & in poſterum, cunctis retrò tempo-
„ ribus imperio noſtro ſubiacentem, nulli
„ eorum quoquo modo licere, hæc quæ à no-
„ bis imperiali ſanctione ſacroſanctæ Ro-
„ manæ Eccleſiæ, vel eius omnibus Pontifi-
„ cibus, conceſſa ſunt, refragari aut con-
„ fringere, vel in quoquam conuelli. Si quis
„ autem (quod non credimus) in hoc teme-
„ rator, aut contemptor extiterit, æternis
„ condemnationibus ſubiaceat innodatus,
„ & ſanctos Dei Principes Apoſtolorum Pe-
„ trum & Paulum, ſibi in præſenti, & futu-
„ ra vita ſentiat contrarios, atque in infer-
„ no inferiori concrematus, cum diabolo,
„ & omnibus deficiat impijs. Huius verò
„ imperialis decreti noſtri paginam pro-
„ prijs manibus roborantes, ſuper veneran-
„ dum corpus beati Petri Principis Apoſto-
„ lorum poſuimus, ibi eidem Dei Apoſtolo
„ ſpondentes, nos cuncta inuiolabiliter con-
„ ſeruare, & noſtris ſucceſſoribus Imperato-
„ ribus conſeruanda in mandatis relinquere,
„ *ac beato* Patri noſtro Silueſtro Summo Pō-
„ tifici, & vniuerſali Papæ, eiuſque cunctis
„ ſucceſſoribus Pontificibus, Domino Deo,
„ & Saluatore noſtro Ieſu Chriſto annuente,
„ tradimus perenniter, atque fœliciter poſ-
„ ſidenda. *Et ſubſcriptio imperialis*: Diui-
„ nitas vos conſeruet per multos annos, ſan-
„ ctiſſimi, ac beatiſſimi Patres. Datum Ro-
„ mæ, ſub tertio die Kalendarum Aprilium,
„ Domino noſtro Flauio Conſtantino Au-
„ guſto quater, & Gallicano viris clariſſi-
„ mis conſulibus. Hoc integrum Conſtanti-
ni Edictum Græci ad verbum ſic expreſſerunt. *En tō onomati tis agias cai adiairetoy Triados*, &c. deſumatur ea Aug. Steucho de donatione Conſtantini contra Laurentium Vallam pag. 99. & ea Balſamone ſuperiùs memorato. En tibi quinas, & cum Gratianæa ſenas donationis huius Conſtantinianeæ formulas

concedimus, atque relinquimus. Al. non tamen. Aquiſc. m. ſ. vel ſucc. Aquiſc m. ſ. noſtrā ſacram Aquiſ. m. ſ. deeſt *in* in Aquiſc. m. ſ. prouincia. in Aquiſc m. ſ. quæ per hanc noſtram imperialem ſacram, & per alia, &c. m. ſ. Aquiſc. permanere. al. ſed in Aquiſ m. ſ *permanenda* male. ſatrapos etiā, Aquiſ. m ſ. male.

conuelli. al. non tamen in Aquiſc. m ſ.

ibique m. ſ. Aquiſc.

reliqui, m. ſ. Aquiſc. male. deſunt hę duę voculæ, ac beato, in Aquiſc. m. ſ. eiuſq; per eum cunctis, m. ſ. Aquiſc. fortè poſt eum.

ad amuſſim, ſi rem ſpectes, inter ſe conuenientes, à diuerſis auctoribus ex vno tamen eodemque fonte depromptas, nec enim verùm eſt, quòd Gratianeæ margini neſcio quis adſperſit, apud Photium, & Balſamonem multa aliter quàm illi recitari; ſicuti patet intuentibus, cùm conformia deprehendantur omnia. Septima reperitur formula donationis huius apud Anſelmum Lucenſem (lib. 4. cap. 32.) qui paulò ante Gratiani tempora quoddam Decretorum volumen congeſſerat. Octauam conſpicere formulam, licet apud Caſtaldum in ſuo Tractatu de Imperatore. Nonam denique formulam nobis exhibuit olim Deuſdedit in ſui Decreti collectione, vel ipſa teſte Decreti Gratianei editione per Gregorium XIII. facta, pluribus allatis auctoribus grauiſſimis, qui donationis eiuſdem fecerint mentionem. Quas tam diuerſas (non quoad ſententiam, ſed quoad clauſularum ſingularum copiam, vel inopiam) diuerſorum formulas, cum tot ſcriptorum grauiſſimorum teſtimonijs, credo, ſi vidiſſet Valla, vehementer ab hac donatione Conſtantini in falſi ſuſpicionem vocanda, fuiſſet deterritus; quantumlibet Pontifici, eidemque Principi ſuo, propter latam ab eo poſtulati, cuiuſdam ſui repulſam petulanter infenſus ad Alphonſum Arragoniæ Regem Pontificis hoſtem Neapoli, tunc agentem deficiens. Attamen poſt Vallam fuerunt, & alij, qui commentitiam crederent eam donationem; inter quos numeratur, & ipſe Æneas Siluius poſtea factus Pontifex, atque nuncupatus Pius Secundus; adeo vt Iuriſperitus ridere videatur diſputantes de validitate eius, quod nunquam fuit; quod præter alios, & Felinus, & Nicolaus Euerardus, & Couarruuias de Siluio teſtatum reliquerunt. Equidem ſubmiror, & ipſum Dominicum Soto de donationis huius facto ſubdubitare. Melchior item Canus vir perſpicaciſſimus, at argumento ductus leuiſſimo, narrat Iuriſperitos ſatis indicare commentitiam eſſe illam donationem, eo quòd paleæ nomen formulæ Gratianeæ præfigatur, non ſatis intelligens ipſe, quid paleæ nomen ſuperiùs à nobis explicatum ſibi velit. Ante Laurentij Vallæ tempora nemo Iuriſconſultorum noſtrorum, vnquam putauit commentitiam eſſe donationem, ſed an valuerit, vel non valuerit hoc illud eſt ſolùm, quòd in controuerſiam vocarunt Iuriſperiti; paleæ nihil moti cognomine, vtpote qui ſcirent illud ad fidei detractionem nihil pertinere, ſed ad ſolam additionum Gratiano, per alios viros, tum doctiſſimos, tum pijſſimos factarum commonitionem. Quamquam ego ſubinde ioco, quidem, ſed fortaſſis verè ſolebam dicere, paleas apud Gratianum noſtrum, ſic à leguleijs, quibuſdam gloſſularijs fuiſſe vocitatas, atque prænotatas, non quòd à Gratiano capitula illa, per ſe præclariſſima fuiſſent prætermiſſa, ſed quòd ad loculos, & farinas, vel panem lucrandum, (quem vocant) non multum facerent, at liberalem dumtaxat antiquitatis Eccleſiaſticæ ſcientiam continerent à practicis iſtis parum curatam, ideoque nec gloſſulis per iſtos veſtitam, quibus iſtud eſt in ore ſemper.

Ex iſtis paleas, ex illis collige grana;

ad ad 4. cap. Conſtantinus diſt. 96.

Æneas in dialo. ſuo facto in Germania.

Felin. ad cap. ſolitæ, in fin. de maiorit. & obedient.

Euerar in loco à veriſimili, num. 15.

Couarr. var. reſolut. lib 4. cap. 16. n. 8. §. ſecundo loco.

Domin. in cōmentar. ad 4. ſententiarum diſt. 25. qu. 2. art. 1. concluſ. 3. § vlt. cuius initium, ea propter.

Melchior Canus loc. Theol lib. 11. cap. 5. ſub fin videlicet §. Quod deinde ad donationem Cōſtantini attinet.

DD. ad præfat. in prin. & alibi.

d.c. Conſtantinus 96. diſt. & alibi paſſim

qu ales homunculi,ſolas illas leges vocant aureas, quæ ſuos ditare poſſint, ac aureis locupletare nummis conſultos. Præcipua nihilominus argumenta, cætera quibus commentitia, nonnullis viſa fuit, ea donatio breuiter excutiamus, vt ſcrupulus hìc nullus relinquatur. Primò mouentur immenſitate donationis; nec enim veriſimile, videri totius Occidentis imperium Pontifici à Conſtantino donatum, quod argumentum tanti fuit Alberto Pighio: vt licèt Romani imperij, ſedem Romanam ipſam à Conſtantino Pontifici ceſſam credat, fabulas tamen, & impoſturas, & impudentia pęnèque palpabilia mendacia poſterorum eſſe putet omnes exaggerationes illas, quibus eadem donatio in immenſum exaugetur: Idque factum eſſe dolo maleuolorum Eccleſiæ, & ordinis Eccleſiaſtici, vt hac arte veritati, quoque fides detraheretur, quaſi ne in verbis, quidem Romæ ſoliùs, vel paucorum locorum Romæ vicinorum donatione veritas vlla ſubeſſet. Deinde vehementiùs, vrgent ipſiuſmet Conſtantini teſtamentum, quo ſecundùm ſcriptores hiſtoricos tribus ſuis filijs Imperium ſic diuiſit, vt eorum vni Italiam relinqueret: id minimè facturus vt viderur, ſi Siluestro, vel ſucceſſoribus eius Pontificibus Romanis Italiam, nedum totius Occidentis Imperium donaſſet. Ad hæc nullos ex antiquis hiſtoriographis, aut Eccleſiaſticis, aut prophanis meminiſſe donationis illius; eam non omiſſuros veriſimiliter ſi facta fuiſſet, præſertim cum præter alios plurimos omnium copioſiſſimè, res Conſtantini proſecutus fuerit Euſebius, ipſimet Imperatori Conſtantino per familiari, his accedere continuam ſequentium, deinceps omnium à Conſtantino Imperatorum ſucceſſionem, tum Romæ, & in Italia, tum alibi in Occidente ſimul dominantium: Pontificibus Romanis, illa tam præclara donatione, nec vtentibus, nec vllam iuriſdictionem temporalem exercentibus per annos propè poſt Conſtantinum quadringentos. Illatinitas denique formulæ donationis in teſtem,quaſi numquam factæ donationis adfertur, quòd ætate Conſtantini, ſermo Latinus non tam fuerit illotus (Lactantio præſertim florente,) quàm deprehendatur in edicto Conſtantini formulam donationis complexo, plures aliæ donationis huius, quaſi numquam factæ proferuntur coniecturæ, ſed eiuſdem fere fariœ; Quas vt benè mouit, & Alciatus, vtinam ita quoque ſoluiſſet; id, quod ne tentauit quidem. Nihil referre ratus, an à Conſtantino facta fuerit donatio, an à poſterioribus Principibus particularibus, partim Longobardis, partim Francis, partim Hetruſcis (Mathildis nempe, quæ temporibus Alexandri Papę II. ſub annum Chriſti 1070. ſingulariter auxit D. Petri patrimonium fuit vxor Godefridi Ducis Hetruſcorum) partim alij. Et ita reſponſionibus defungitur Alciatus, eadem ductus ratione Pighius, exiſtimat non magis ad rem pertinere fuerit ne facta donatio illa Conſtantini an non, item valueritne, an non valuerit, reuocari poterit, an non reuocari; quam ſi de largitionibus olim, vel à Cyro Perſarum Rege, vel ab Alexandro Magno factis queſtio moueretur: niti oempe

Pigh. Eccleſiaſticæ Hierarch lib 5. c. vlt. d c vlt. § itaque vt ratio amplius non ferebat.

d. c. vlt. § penult. vt itaq; haberemus. verſ. quamuis donationis eius fidem obſcurarint.

vide præter alios Sex Aurelium victorem in Conſtantino, ſub finè Ammianum Marcellinum lib. 25 & Zonaram Annalium Rom. Tom. 3. in imperio trium filiorũ Conſtantini.

d. c. Conſtant. diſt 96.

Alciat. lib. 7. paren. cap. 19.

Martinus Polonus in Alexandro 2. & præpoſitus ad d. c. Conſtantinus, in fin. Pigh. d. c. vlt. §. de Conſtantini igitur donatione.

Romanam Eccleſiam donationibus recentioribus; & vniuerſum Romanum imperium, quod Conſtantinus tenebat, iam olim in fauillas, & cineres abijſſe, noſtrumque nunc imperium Romanum; ab Eccleſia Romana defluxiſſe, & in Carolo Magno ortum habuiſſe, vt Romano Pontifice acceprum: itaque non ab imperio, quod nunc eſt locupletatam eſſe Eccleſiam Romanam ſed aliunde, priuſquam hoc imperium, vnquam naſceretur. At verò nos vrget, imò cogit ſuſceptæ quæſtionis neceſſitas, vt argumentis illis, non defungendo, neque rejiciendo, ſed reſpondendo ſatisfaciamus, plurimumque referre profectò putandum eſt, an donatio illa quoque Conſtantini verè interuenerit, an à poſterioribus dumtaxat illis Principibus Eccleſia Romana fuerit locupletata. Quandoquidem longè maior eſt illa Conſtantini, lariſſimè nimirum patens, quàm eſt aliorum illorum donatio diù poſt facta. Sanè donationes, etiam poſteriorum Principum illorum, non minùs in controuerſiam vocari poſſunt, & vocantur, (vel vnico teſte Molineo hoſte iuriſdictionis Eccleſiaſticæ importuniſſimo, quem tamen commodè refręnauit Rufus) ſiue de facto, ſiue de iure quæratur: ita vt licèt imperium præſens nihil vllo colore forſitan aduersùs eaſdem donationes poſſet moliri, tamen aliorum illorum Principium poſteri, vel ipſimet populi, quibus illi præfuere, per ſuperiorem iſtam, tum Pighij, tum Alciati rationem non haberent, os adhuc obturatum. Quin & omni diſputatione de donationibus Pontifici ſummo, vel Eccleſiæ Romanæ factis omnino ſepoſita, manebit nihilominus huic locus quæſtioni cunctis in alijs Chriſtianiſmi totius Eccleſijs, quas optimorum pijſſimorumque, quorumque Principum donationibus ferè natas eſſe, creuiſſe, & adoleuiſſe, ſimilia reſtanrur edictorum, literarumque monimenta; vel enim negabit hæc omnia poſteritas, tum improba, tum impia, vel ſi facti conuincatur euiuentia non rectè, neque iure factum dictabit, hinc Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum vexatio præſens ab hæreticis, atque ſchiſmaticis noſtri ſæculi; præcipuè tamen à furibundis iſtis, atque ſanguinarijs Caluinianis cacodæmonum delitijs, atque manifeſtis Antichriſti veri præcurſoribus. Quamobrem quid ad argumenta modò contra donationem Conſtantini producta poſſit idoneè reſpondere videamus. Ac ad primum dicimus, nihil vel eſſe, vel dici poſſe immenſum, quod vel ipſi Chriſto donatur, vel ipſi Eccleſiæ Chriſti ſponſę, minùs nempe, quàm nihil ſunt omnia terrena, præ cœleſtis regni deſiderio, quo vehementiſſimè, & ardentiſſimè incenſus erat Conſtantinus propter, tam ſtupenda, quæ in ſeſe fuerat expertus miracula præfationibus edicti donationem comprehendentis memorata. Potuit vir Ethnicus, & impius Diocletianus à ſemetipſo impetrare, vt imperio toto Romano ſemetipſum ſponte ſua, & alacriter abdicaret, propter vitæ priuatæ tranquilliorisque deſiderium: & non potuerit à ſemetipſo impetrare Conſtantinus, ardore pietatis Chriſtianæ flagrans, vt imperij eiuſdem Romani partem Chriſto Domino longè adhuc, & lubentiùs, & alacriùs offerret propter cœleſtis

Remundus Rufus in defenſione ſua totius ordinis ſacri contra Molineum. pag. 614. & ſeqq.

Sextus Aurelius victor in Diocletiano.

re-

regni vtrque perpetuæ & immortalis deſiderium ; Nihil itaque coniecturæ veriſimilis eſt in argumeneo primo contra donationem Conſtantini, ſed potiùs è contrariò plurimum eſt in eo coniecturæ, pro donatione maiore, maior equidem longè, magis cur non totum potiùs imperium Chriſto deuouerit, Pontificique tradiderit Conſtantinus, & ipſe dumtaxat manſerit imperij, ſeu procurator, ſeu gubernator, ſeu nomine Pontificis adminiſtrator: niſi quòd exiſtimem, temporibus illis vniuerſum populum totius Imperij Romani magna ex parte adhuc Ethnicum, non fuiſſe facilè paſſurum ſacerdotis alicuius, Pontificiſque præſertim Chriſtiani principatum, ideòque ſeditionum defectionumque metu Conſtantinum prudenter titulos imperij retinuiſſe re quidem prorſus, & nomine per totum Orientem, nomine verò magis forſitan, quàm re per Occidentem. Plus erit in argumento ſecundo diſſoluendo difficultatis. Reſpondere nititur Aug. Steuchus, illam donationem Conſtantini non fuiſſe alienationem, ſed imperij Occidentalis dicationem, dedicationem, ſacrationem, conſecrationem, qua nihil imperij vires fuerint imminutæ, ſed auctæ, nobilitatæque potius; ideòque neque Conſtantinum nec eiuſdem ſucceſſores per illam donationem deſijſſe, vel imperare, vel Imperatores eſſe, tum Romæ tum per Italiam, totumque Occidentem æque, atque per Orientem, agnita tamen per eos matre Eccleſia pro Domina ac Regina: quod Steuchus ille ſtudio ſæpiùs inculcat. Quæ ſolutio non

August. Steuchus lib. 1. de falſa donatio Conſt. contra Vallam n. 19. ac ſeq. ac præcipuè n. 23. & n. 26. in med. & iterū lib. 2. n. 92. & ſeqq. ac præcipuè n. 95. ſub fin. & 97. in ipſo fine.

hominis I.C. ſed hiſtorici bonique tum philoſophi tum Oratoris tum Theologi, ſubtilior ſanè mihi videtur, quàm verior. Nam ſi donatió fuit illa Conſtantini liberalitas, non potuit non eſſe ſimul alienatio. Ne nunc illud addam, Conſecrationem illam Imperij Romani Chriſto factam à Conſtantino (ſicuti ſubtiliter imaginatur Steuchus) non minùs in Oriente quàm in Occidente vires debuiſſe ſortiri. Nec enim Conſtantinus in Oriente minùs erat Imperator Chriſtianus, quàm in Occidente, neque minus illic agnoſcere, faterique debuit matrem Eccleſiam Dominam atque Reginam, cùm vt Eccleſiæ filius deinceps imperaret in ſolidum, tam quoad Orientem, quàm quoad Occidentem: dicit autem Steuchus Conſtantinum agitante Deo totum ſeſe, & quidquid poſſideret Deo ſacraſſe, eamque donationem fuiſſe reſtitutionem, quod omnia ſint Chriſti iuxta illud pſalmi, Meus eſt orbis terrarum, & plenitudo eius, denique conſecratio, quæ fit, vel Deo, vel Diuis, vel religioni, vel Eccleſiæ (his enim vocibus vtitur Steuchus) abalienationem reuera ſecum trahit. Remundus Rufus, vt Iuriſconſultus minimè poſtremus, poſita donatione, neceſſariò ſequi videns rerum donatarum alienationem, reſpondet huic argumento ſic; Dicere nos cogi; Pontifices donationem illam (quoad Imperij Romani per Occidentem gubernacula) non attigiſſe, quinimmo neglexiſſe; ideoque ius illius donationis præſcriptione iam extinctum fuiſſe ante Carolum Magnum, niſi vim, vel aliud quippiam legitimum, quis opponat. Quidnam poſt viros tantos afferemus, ad huius argumenti ſolutionem nos? Bifariam reſpondere poſſe videor

Steuch. d. lib. 1. n. 22. in fin. Steuch. d. lib. 1. num. 20.

Remundus Ru. contra Moline. pag. 644. & ſeqq.

vel, donationem illam totam nihil ad Imperij Romani magnifico, & amplo, & quaſi auguſto vocabulo ſic dicti, ſeu alienationem, ſeu tranſlationem, ſeu ceſſionem pertinuiſſe; ſed ad alienationem dumtaxat omnium, & ſingulorum locorum Italiæ regionumque cunctarum Occidentalium, quod longè quid aliud eſt, quàm ipſum imperium Occidentale: vel, ſi vera fuerit ipſius imperij Occidentalis donatio, alienatio, ceſſio, tranſlatio, Conſtantinum nihilominus cum ſucceſſoribus Imperatoribus, vt Eccleſiæ Romanæ, & omnium rerum, iuriſdictionumque ad eam pertinentium defenſorem, ſeu protectorem, ſeu aduocatum, ſeu patronum, faſces Imperij Romani ſub auſpicijs, ac nutu Pontificum per Occidentem tenuiſſe. Pro priore reſponſione facit, quòd ipſe Pontifex Innocentius tertius vir, & doctiſſimus, & prudentiſſimus, & pijſſimus, vbi meminit Imperij Romani in Carolum tranſlati, dicat, id à Græcis in Germanos per ſedem Apoſtolicam fuiſſe tranſlatum. Quod procul dubio non de Orientis imperio, ſed de Occidentis eſt accipiendum: quando Carolus nihil præter Occidentis imperium adeptus eſt à Pontifice; Conſtantinopolitanis Imperatoribus (quos Eginharto auctore Carolus appellabat ſuos fratres, id eſt, collegas, propter imperij diuiſi fœdera mutua, quibus Venetos disertè exceptus fuiſſe ſcribit Baptiſta Egnatius) Orientis imperio minimè per Pontifices priuatis, at diu pòſt à Turca ſuperatis. Ergo ſi translatum fuit Occidentis imperium in Germanos à Græcis, neceſſe eſt Græcos id eſt Conſtantinopolitanos Imperatores ante Carolum fuiſſe ſimul Occidentis Imperatores, & non tantùm Orientis; Pontificibus Romanis ex donatione Conſtantini minimè factis, vel Imperatoribus, vel Regibus, at Imperij Romani per Occidentem, vel Principibus dumtaxat, vel inſtar Principum quadamtenus honoratis: ad eum ferè modum quo complures Epiſcopi, & Archiepiſcopi (per Imperatores olim dotati) ſunt hodie Principes imperij; non excluſo ſcilicet ab ipſorum ditionibus Imperatore, ſed ibidem quoad imperiale, ſeu faſtigium, ſeu culmen, & imperatorias quaſdam functiones præſertim grauiſſimas atque maximas, tributorum exactiones, & appellationes, aliaque ſimilia, præeminente. Sic Romanorum dicitur, & eſt Imperator, & Italiæ Rex etiamnum quiſquis ad imperium (quod penès Germanos nunc eſt) legitimè prouectus eſt, quos titulos habuit, & Carolus Magnus, vt apud Eginhartum tùm alibi tum in eiuſdem Caroli teſtamento videre eſt. Et hæc quidem reſpondendi ratio videri forſitan poteſt ſi non Eccleſiæ Romanæ tam, vel vtilis, vel plauſibilis, quàm ſi donatum ſimul fuiſſet imperium, certè rerum omnium huc pertinentium circumſtantijs omnibus magis accommodata. Locupletauerit Eccleſiam Romanam Conſtantinus; terris atque prouincijs eam ditauerit; imperij ſedem Romam Pontificibus reliquerit; ſingularibus priuilegijs Eccleſiam Romanam, Pontificeſque Romanos cum ſuis Clericis ornauerit; iuriſdictionibus etiam temporalibus ad auctoritatem ſuam tuendam datis inſtruxerit; ampliſſimis honoribus cumulauerit: Imperij tamen Romani

arg. c. venerabilem, de elect. & Clem. vnic. de iure iur. & aliter, vt infra.

arg. c. vnam ſanctam, verſ. vterque ergo, in verbis, ad nutum, & patientiam ſacerdotis, de maior. & obe. in extrauag. communib.

d. c. venerab. non longè à prin. de elect. & poſtea Clemens III. d. c. vnic. de iureiur.

Sigebertus in Chronicis ad annum Dñi 801. vbi dicit Imperium Roman. fuiſſe diuiſum, ad. de Cuſpinianum in Carolo Magno. Eginhartus in vita Caroli Magni, ſub fin. fuit hic ipſius Caroli ſcriba.

Io. Baptiſta Egnatius in Carol. Magn.

per Occidentem habenas hac munificentia ſic accepta, neque donauerit; neque tradiderit; quantumlibet vrbem Romam, Italiam, & regiones omnes Occidentales donauerit. Quo fieri, quis dixerit, vt numquam Pontifex Imperatorium nomen vſurpauerit. Nec abſurdum fortè videbitur vllo modo, temporalibus in rebus Eccleſias, vel Eccleſiaſticos Præſules imperio, vel Imperatori cedere, ſeu Imperatorem agnoſcere ſuperiorem: cùm (vt rectiſſimè ſcripſit ad Michaelem Imperatorem Nicolaus primus) Imperatores Chriſtiani pro æterna vita Pontificibus indigeant, & Pontifices pro curſu temporalium tantummodò rerum imperialibus legibus vtantur, vnde ſolemni more Pontifices ipſimet Imperatores nouè creatos, & à ſe inunctos adorabant, vt in annalibus Caroli Magni ſcriptum reliquit ſcriptor anonymus, attamen illuſtris, eorumdem temporum, quæ adoratio reuerentiæ, & honoris eſt delatio, ſubiectionisque cuiuſdam quoad poteſtatem temporalem profeſſio. Poſt acclamationem populi Romani Carolo Magno factam in hæc verba, *Carolo Auguſto, à Deo coronato, magno, & pacifico Imperatori Romanorum vita, & victoria*, à Pontifice (inquit ille ſcriptor annalium) more antiquorum Principum adoratus eſt Carolus. Idem referunt Ado Viennenſis, & Aimoinus, alias Annonius, illorum temporum ſcriptores fideliſſimi, quod alij quidam recentiores Chronographi mutatis verbis ita dixerunt, *Ac iuxta veterem conſuetudinem ſe Pontifex Cæſari flexit, humiliauitque*. Quæ vetus conſuetudo præ ſe ferre, & arguere videtur, à Pontificibus Imperatorem quoad huiuſmodi temporalia, ſeu temporalem iuriſdictionem ſemper agnitum fuiſſe ſuperiorem. Non itaque Rex videtur vnquam fuiſſe factus per Conſtantini donationem Pontifex, non Imperator, non Auguſtus, at vel Princeps, vel quaſi Princeps Imperij Romani ſub capite Reipubl. ciuilis Imperatore, vel inferior Imperatore, quoad huiuſmodi temporalia; quemadmodum vice verſa ſub capite Reipub. Eccleſiaſticæ Pontifice, filius eſt Eccleſiæ, & Pontifici ſubiectus Imperator, inferior non dicam ſolo Pontifice, ſed vel minimo Clericorum quoad ſpiritualia, & Eccleſiaſtica; tantò nimirum ſublimiore Pontificis quàm Imperatoris excellentia, vel (vt ſignificantiùs cum noſtris loquar) maioritate, quantò cœleſtia terreſtribus noſcuntur nobiliora ſublimioraque. Nec obſcurè Pontifex idem Innocentius tertius agnoſcere videtur ipſe hanc Imperatoris præ Pontificibus quò ad temporalia præcellentiam, quatenus ab eo temporalia ſuſceperunt, vti per donationem Conſtantini ſuſceperunt plurima, clariùs, & euidentiùs intelligitur hęc quam dicimus donationis illius Conſtantinianæ, vis ex natura donationum per diuerſos Principes alijs hominibus etiam priuatis factarum: quia licèt Imperatores, ac Reges multi, multos Duces, multos Comites, multos Barones, multos nobiles, multos alios milites, ob res fortiter ac ſtrenuè geſtas, oppidis, territorijs, ditionibus, regionibus integris aliquando ditauerint, non tamen in eoſdem donatarios, vel imperium, vel regnum ſuum ſimul per loca donata tranſtulerunt, vel ſemetipſos regno, ſeu imperio per eadem priuare voluerunt, ſed ſub ſemetipſis atque ſub ſuo, vel regno, vel imperio, degere donatarios, & ſibi ſubeſſe, ſuaque ſequi iuſſa ſuas, item in bello periculoque quouis pro Republica ſuſpiciendo neceſſitates tributis iuuare: ſicuti re ipſa Pontifices Romani poſt Conſtantini donationem tributis iuuerunt Imperatores Conſtantinopolitanos, donec tandem non facientibus officium ſuum Imperatoribus illis nec Eccleſiam Catholicam defendentibus, tributum pendere Pontifices recuſauerunt (vt in imperio Irenes, & Conſtantini ſcribit Zonaras, vbi Caroli Magni meminit), & in gentem fortiorem ac magis piam Occidentale tranſtulerunt imperium, qui locus vehementer quoque pro hac noſtra facit ſolutione. Si quis dixerit ex hac ſolutione ſequi prouocationem in temporalibus à Pontifice ad Imperatorem, reſpondebitur forſan à nonnullis, nihil hinc abſurdi ſecuturum, ſed omnia iuri Pontificio feudali conformia. Quamquam ſi denegata priſco iure fuit appellatio à Senatu, quidni Pontificibus id longè iuſtiùs conceſſum putemus, cùm ſenatui æquiparentur per hanc Conſtantini donationem etiam Clerici Romani? Poſterior tamen ſolutio præterquam, quòd plauſibilior videatur, & Eccleſiæ Romanæ Pontificisque ſit ſplendidior, veriſimilitudinis aliquid habet ex eo quòd formula donationis Græca ſic ſonet quaſi Conſtantinus ipſum quoque imperium Pontifici ceſſerit, licèt formulæ Latinorum ceſſionis imperij nuſquam prorſus apertè meminerint, ac ceſſionis duntaxat omnium, & ſingulorum locorum edicto donationis nominatim expreſſorum, inter quæ nequaquam reperitur ipſum Imperium Romanum; niſi quòd Conſtantinus in reddenda ratione cur Byzantij velit imperium ſuum conſtituere, dicat, iuſtum non eſſe vt vbi principatus Eccleſiaſticus à Deo conſtitutus eſt illic Imperator terrenus habeat poteſtatem; datis etiam Syluestro Pontifici per Conſtantinum ſcepteris imperialibus, & cunctis tum indumentis tum ornamentis, & inſignibus imperialibus, & omni proceſſione culminis imperialis cum gloria poteſtatis imperialis; adeovt, & ipſam coronam imperialem ſibi detractam Conſtantinus eidem Syluestro daret, licèt is eam geſtare noluerit, quæ omnia cum ſimilibus id genus, videntur eſſe argumenta ceſſi quoque per Conſtantinum Occidentalis imperij Syluestro. Sic etiam videtur accipere donationem Conſtantini Nicolaus Tertius Pontifex, dum de ea loquens inter cætera ponit hæc verba: *Decernens* (*nempe Conſtantinus*) *in ipſa vrbe vtriuſque poteſtatis Monarchiam Romanis Pontificibus*, & paulò pòſt: *vt ipſa Petri ſedes in Romano iam proprio ſolo collocata libertate plena in ſuis agendis per omnia potiretur; nec vlli ſubeſſet homini, quæ ore diuino cunctis dignoſcitur eſſe prælata*. Si nulli ſubeſt homini ergo nec Imperatori, quod enim Pontifici ſubeſt, non vt homini, ſed vt Vicario Chriſti ſubeſt, vt rectiſſimè notauit ibidem Gloſſographus. His conforme videtur, quod iam olim paulò pòſt Caroli Magni tempora Nicolaus primus ad Mediolanenſes (, quod, & ex eiuſdem epiſtola ad Michaelem Imperatorem intelligitur) in hæc verba ſcripſit; *Eccleſiam Romanam ſolus ipſe fundauit, & ſupra petram*

fidei

c. cùm ad verum ventum eſt, diſt. 96.

d. c. cùm ad verum ventú eſt, diſt. 96. &c. quoniam, diſt. 10.

Auctor antiq. incerti nom. in annal. geſt. Pepini, Caroli Magni, & Ludouici, ad anno Chriſti 801.

Ado in Chronicis ad annû Chriſti 799. Aimoinus de geſtis Francorum lib. 4. c. 90.

c. 6 Imperat. diſt. 96.

arg. c. quis dubitet, diſt. 90.

c. ſolitæ benignitatis, de maior. & ob. c. vnam ſanctam, de maior. & obed. in extrauag. communib.

d. c. ſolitæ, verſ. quod autem ſequit.

Zon. Annal. tom 3. in imperio Irenes, & Conſtant. ſub fin.

d. c. cæterum, de iud. & d. c. ex tranſmiſſa, & alijs, de foro comp. l. 1. ff. à quib. appellari non licet.

formula Baſil. § ultim cuius ime. hanc autem imperij noſtri ceſſionem.

d. c. Cõſtant. § unde congruum perſpeximus.

c. Conſtanti, § B. Syluestro.

d. c. Cõſtanti. § ipſe uerò beatiſſimus Papa.

c. fundamenta, § ne autem ipſa mater Eccleſ. de elect. lib. 6.

d. c. fundamẽta, d. § ne autem, verſic. quin magis.

Gloſs. d. verſ. quin magis, ad verb. homini.

c. 1. omnes ſiue Patriarchę diſt. 22.

fidei mox naſceatis erexit qui beato Petro æternæ vitæ clauigero cæleſtis ſimul, & terreni imperij iura conceſſit; quo ex loco multi conficere nituntur à Conſtantino imperium quoque terrenum Pontifici, non tam donatum quàm redditum reſtitutumque fuiſſe,, quaſi diuino iure proprium Petri Petrique ſucceſſorum Pontificum Romanorum; plurimis ad eam confirmandam ſententiam conquiſitis argumentis ac rationibus. de quibus hic diſputandi locus non eſt. diſputabitur in quæſtione noſtra quinta. Iuuaeut item ſecunda hæc ſolutio partim per hoc quod Imperator paſſim nominetur procurator & aduocatus & protector & defenſor Eccleſiæ Romanæ (tantò iuſtiùs quàm cæteri quoque Principes Chriſtiani ſunt & nominantur Eccleſiarum in ſuis ditionibus ſitarum protectores, quantò certius eſt Imperatorem à Pontifice ſolo ſuam accipere coronam) partim, quòd Pontifex imperium Carolo Magno dederit, non daturus forſitan niſi ſuum fuiſſet, ſiue ex illa Conſtantini donatione, ſiue ex iuris proprij à Chriſto accepti poteſtate per Conſtantinum confirmata. plurimum præterea facit pro hac ſolutione quòd Imperator quilibet Pontifici teneatur præſtare iuſiurandum fidelitatis & obedientiæ; ſecus per Pontificem, neque probandus, vel admittendus nec inungendus neque conſecrandus, neque coronandus in Imperatorem, quantumlibet vt Rex Romanorum iam priùs foret admiſſus; iureiurando quoque peculiari ſemel ibi (in adeptione tituli Regis Romanorum) præſtito Pontifici. Nonnihil denique huic ſecundæ fauent reſponſioni verba Clementis quinti Pontificis hæc, *Nos tam ex ſuperioritate quàm ad imperium non eſt dubium nos habere quàm ex poteſtate in qua vacante imperio Imperatori ſuccedimus*. Nobis in præſentia quidem neceſſe non eſt anxiè ſcrutari vtra reſponſio ſit verior; ſufficit enim nunc futilitatem & ineptias argumenti iſtius per Vallam allati monſtraſſe; Conſtantius & eius filij poſtea nihilominus per Italiam & Occidentem imperarunt, ergo Conſtantinus non fecit eam donationem. Non ſequitur. Potuit enim Conſtantinus, potuerunt & eius filij, potuerunt cæteri ſucceſſores illic dominari, vel quòd non donatum conferetur ipſum imperium ſed loca dumtaxat ſingularia per formam donationis expreſſa; vel, quòd imperio, etiam in Pontificem tranſlato, nihilominus tamen aut vt ac tamquam Pontificis vicarij ſeu procuratores ſeu Prætores ſeu locum tenentes imperarint, aut potiùs à Pontifice imperium receperint, malentes à manu ſummi Pontificis, vt Chriſti in terris vicarij ſeu locum tenentis, quaſi ab ipſo Chriſto tenere imperium, quàm vllius humani (præſertim Gentilis ac Ethnici) ſuffragij iure; piè ſtatuentes, hoc demum fore legitimum imperium, quod auſpice Chriſto poſſideretur. & eo fortaſſis etiam ſpectabat quod Conſtantinus narrat, Syluestrum imperiali corona vti noluiſſe. Reſpondet & Præpoſitus huic argumento ſic; multas potuiſſe cauſas fuiſſe, cur Imperatores inſequentes non obſtante illa Conſtantini donatione, nihilominus imperauerint Romæ & in Italia & per Occidentem; vel tolerantiam ſcilicet Pontificum, vel violentiam Imperatorum, vel neceſſitatem temporum; quibus tamen cauſis Eccleſiæ Romanæ non potuerit præiudicari neque noceri. Multa nimirum feciſſe multos Imperatores, quæ iure facere neque potuerint neque debuerint. Sed nos in quinta quæſtione certius quid de ſolutionis potioris electione conſtituemus, & argumentis in contrarium facientibus reſpondere conuitemur.

d. c. venerabilem. de elect. d. Clement. vnic. Rom. Principes. de iureiur.

c Principes ſeculi. 23. q. 5.

d. c. venerab. & d. Clem. Rom Principis.

c. tibi domino Ioanni. diſt 63 & d. Clem. vnic. Rom. Principes. §. ego H. Romanorum Rex, & §. ſeq.

d. c venerabil. & d. Clement. Romani Princ.

d. c. tibi domino.

Clement. 2. paſtoralis. in fin. de ſent. & re iud.

Vide horum argumentorum ſolutionem infra q. 5. n. 30. & ſeqq.

Arg. d. cap. vnam ſanctã §. in hac. verſic. vterque ergo. in verſ. ſed ad nutũ, & patientiã ſacerdotis. de maior. & obed. in Extrauag. communibus.

Præpoſitus in d. c. Conſtantinus, §. Confirmat pertinaciam erroris ſui.

Cæterum quod loco tertio mouebatur in contrarium de ſcriptoribus hiſtoricis qui donationis huius Conſtantinianæ non meminiſſent, nemo neſcit hoc argumentum nihil contra donationem factam concludere: nec enim ſcriptores omnes attigerunt omnia. Deinde donatio illa Conſtantini tam fuit omnibus nota, tamquam res habita vulgaris, vt eius meminiſſe non putauerint fortaſſis vel operæpretium vel magnopere ſibi glorioſum ſcriptores plerique: præſertim formula donationis Græcè & Latinè per omnes omnium regionum bibliothecas & Eccleſiarum arcas diſperſa; ſimul accedente rei euidentia, quæ Pontificem Romanum ſemper in rerum donatarum, certè nonnullarum vt palatij Lateranenſis & vrbis Romæ pluriumque, poſſeſſione conſtitutum demonſtraret atque demonſtret etiamnum per tot ſecula; quatenus ſaltem nouorum populorum & regnorum ortus paſſi fuerunt, vt Gothorum, Longobardorum, Francorum, aliorumque complurium qui Romanum Imperium iure belli diſcerpſerunt, attamen Pontifici plurima de occupatis reſtituerunt vt paulò ſuperiùs admonebatur. Potuit etiam ſcriptorum quorumdam ac nominatim Græcorum in Romanam Eccleſiam inuidia rem geſtam ſupprimere. Neque verò defuere plurimi ſcriptores qui donationis huiuſce Conſtantinianæ meminerint, vt liquet ex præcedentibus, atque mox plures indicabuntur, quos Laurentius Valla ſibi non fuiſſe viſos turpiſſimum ſibi ducere debuiſſet. Quod addebatur de ſucceſſoribus Conſtantini ſuas iam habet ſolutiones idoneas ex dictis ad argumentum ſecundum de imperio ipſius Conſtantini filiorumque Conſtantini. Poſtremò plus quàm friuolum eſt & puerile quod ſubijciebatur de formulæ donationis illatinitate; quaſi verò ſeculum illud Lactantiana eorum facundia refertum fuiſſet in omnibus etiam aulicis & ſcribis & Notarijs, hominibus vt plurimùm in ſcribendo ineptiſſimis. Quamquam ſanè non tam inepta eſt illius formulæ oratio quàm Laurentius Valla vult videri, ſed ſtylo temporum illorum communi admodum conformis; id quod operoſiùs quàm res tantilla poſtulabat Steuchus oſtendit, ad quem curioſulos remitto: nos rem diſputemus ipſam; ſingulas formulæ clauſulas breuiter excuſſuri forſitan ſcholioliſque nonnihil illuſtraturi ſub huiuſce diſputationis finem. ſanè ſimplicitas orationis vel maximè facit pro certiore fide, proque maioris veritatis præſumptione: nam quæ confinguntur ab improbis fucatè ſolent exornari; ſimplicitas contrà, veritatis amica: ſicut optimè Laurentio Vallæ reſpondet Alexandrinus: Pluribus quidem Laurentius Valla vtitur argumentis ad arguendam donationis Conſtantinianæ falſitatem, ſed adeò leuibus vt reſponſionem nullam promereantur, quale eſt inter cætera,

Aug. Steuc. d. lib 1. de donat. Conſtant. contra Valla n 38. & ſeqq. & rurſus, ac plenius li 2. n. 107. & ſequent.

Præpoſitus in d. c. Conſtantinus, §. inſurgit quoque Valla.

tera,

tera, quòd Conſtantinopolis (cuius in formula ſit mentio) tempore donationis nondum ſic appellaretur; quaſi non expreſsè fuiſſet additum formulæ donationis, de futuro tunc vrbis nomine loqui Conſtantinum. Sit itaque iam ſatis dictum de quæſtione facti, ſeu, de argumentis, per quę donationem illam à Conſtantino Pontifici verè factam fuiſſe liqueat. Quibus adde Diuum Bernardum, qui Pontificem Conſtantini ſucceſſorem vocat quoad inſignia iuriſdictionis temporalis, adde Lateranenſis Concilij ſub Paſchali ſecundo celebrati decretum, quod Diuum Bernardum reſpexiſſe dudum dicebamus, adde clariſſimas duorum Pontificum, Nicolai tertij, & Clementis quinti Conſtitutiones. Adde ſcriptorem Eccleſiaſticarum rerum diligentiſſimum Vincentium qui plures adfert eiuſdem donationis authores. Quinimmò ſimul adde ipſum D. Hieronymum, atque D. Ambroſium ſeculo Conſtantiniano ſatis vicinos, qui Imperatoris Conſtantini zelum & in Eccleſiam, & in Eccleſiaſticos tum ſtudium tum benignitatem deprædicant. Adde Pontificis antiqui Hadriani primi locupletiſſimum de conuerſione, liberalitateque Conſtantini teſtimonium in epiſtola ſua ad Imperatorem Conſtantinum, & eius matrem Irenem temporibus Concilij ſecundi Niceni paulò ante tranſlatum in Carolum Magnum Occidentis imperium, qui quidem tres poſtremi licèt ipſius donationis non ita præcisè meminerint, ea tamen, quæ de Conſtantino ſcribunt, ex ipſa donationis formula ſeu edicti Conſtantiniani præfarinnibus vel ex actis B. Siluestri deſumpſiſſe videntur. Denique plures adde ſimiles tum veteriores tum recentiores; vna cum omnibus iuris vtriuſque interpretibus noſtris atque Theologis Vallæ tempora præcedentibus, quorum nemo de facti quæſtione dubitauit vnquam, ſola iuris quæſtione mota: quam tandem diſcutiamus, hoc ſolo dumtaxat in cumulum ſuperadiecto, ex ipſius legiſlatoris noſtri Iuſtiniani verbis non obſcurè factum donationis colligi dum de Leone Imperatore ſic loquitur ex verſione vulgata tum certiore tum fideliore; *Leo poſt Conſtantinum pię memorię, Chriſtianę fidei inter Imperatores principatum auxit, & conſtituit ſacrarum Eccleſiarum honorem, & diſciplinam*. Contextus Græcus Conſtantinum vocat *archigetin poiſteos Chriſtianicis* malè verſus ab Haloandro. Sanè qui factum donationis Conſtantinianæ ex alia quadam Zenonis conſtitutione in Codicem relata probare nituntur, nihil agunt; cùm illic non minuiſſe dicatur imperium Romanum veneranda Chriſtianorum fide Conſtantinus (vt illi legunt) ſed muniuiſſe.

d c. Conſtantio non longè à princ. d c. Conſtantinus, §. vnde congruū perſpeximus

Bernard l. 4. de Conſide. ad Eug. PP. Sup. in q. 2. in argum. 1. ſolut. ſub fi. de fundam. de elect. l. 6. d Clement. Rom. Principes. ſub fi. de iureiur. Vincent. hiſtor. lib. 13. Hieron. ad Euſto in ep. cuius initiū Sæpiſſimè rogatus. Ambr. in orat. funebri de obitu Theodoſ. & epiſt. lib. 5. ep. 32 ſub fi. & alibi. epiſt. Hadriani I. vol. 3. Conc. Surij p. 65. & ſeqq.

Nouel. 7. quib eſt de non alienandis, aut permutan. rebus Eccleſ. immob. in princip.

l. Diui Conſtant. C. de liberis natural. in princ.

Iuris quæſtio de Conſtantini donatione mouetur duplex, vna valuerit ne, an non valuerit, altera poſſit ne (vt maximè valuerit) per ſucceſſores Imperatores vel per ipſum imperium reuocari. Non valuiſse, ſuadere videbantur hæc; Primò non conſtate de donationis acceptatione per Silueſtrum. Secundò, non interueniſſe rerum donatarum traditionem, nec inthronizationem (quæ dicitur) ſolemnem ſeu miſſionem in vacuam poſſeſſionem rerum donatarum. Tertiò, neminem donare, vel alienare poſſe quod ſuum non eſt, res autem Sylueſtro donatas à Conſtantino non fuiſse Conſtantini ſed Reipub. vel imperij, cuius bona minuere Principibus iure permiſſum non eſt; ſed contra, teneri Principes ea potiùs augere, maximè Romanos Imperatores quibus Auguſti nomen ab augendo putatur inditum. Quartò; ſicut Eccleſiæ bonæ per ſuos Prælatos alienari prohibentur, ita quoque Reipublicæ, vel imperij bona per ſuos Principes alienari prohibeti. Quintò, totum tandem imperium (quod ſemper eſse dicitur) ſic poſse petire ſi talis donatio valeret, alijs Imperatoribus aliam volentibus exercere liberalitatem. Sextò, non eſse turbandum opus Dei ſeu miniſteria Clericorum Deo debita; turbari autem ſi per huiuſmodi donationem iuriſdictionibus temporalibus occupentur, & inuoluantur Clerici. Septimò, duorum officia non eſse committenda vni, ideoque Pontifici Eccleſiaſtica iuriſdictione prædito non poſse dari iuriſdictionem quoque ciuilem, ſeu temporalem. Octauò; donationem hanc eſse immenſam, eoque citra inſinuationem non valuiſse, ſaltem vltra certam ſummam; ipſo etiam Conſtantino legem de inſinuandis donationibus ferente; Principis autem eſse parere legi, quam ipſe ſanxerit. Nonò, officium cuique proprium non poſse ſic per quemquam à ſemet abdicari, vt id in alterum ſuo arbitratu conferat abdicans ipſe. Decimò, reſponſum eſse à Papiniano, Legatum Cæſaris, id eſt Prę ſidem vel correctorem prouinciæ abdicando ſe nòn amittere imperium, ideoque nec Imperatorem. Vndecimò, Imperium Romanum ex L. Regia ſic à populo collatum eſse Imperatori vel in Imperatorem, vt imperium regatur, & adminiſtretur ab vno, & non à pluribus; per donationem autem illam Conſtantini imperium videri diuiſum inter Imperatorem, & Pontificem, cùm tamen ſit indiuiduum, vel (vt Baldus loquitur) indiuiſibile. Duodecimò, pernitioſum eſse reipublicæ principatum plurium, ſicut oſtendit & Ariſtoteles; ideoque contra vtilitatem publicam non potuiſse donationem illam valere, quę Pontificem vocat ad imperij ſocietatem. Decimotertiò, fundamentum imperij, & fundamentum Eccleſiæ prorſus eſse diuerſa, ideoque ſicuti fundamento ſuo ſemper in ſolidum niti debet Eccleſia, ſpirituali nimirum poteſtate, ſic & imperium ſuo ſemper in ſolidum fundamento niti debere temporali nimirum poteſtate: quod argumentum plurimi faciebat Albericus. Decimoquartò, populum liberum (qualis, vel maximè populus Romanus eſt, vel imperij Romani,) non potuiſse per Conſtantinum alienari, ſeu alteri cuiquam ſubijci ſeu alium ei Regem, ſeu Principem dari, quàm ipſe populus vellet. Decimoquintò, hominem non potuiſse coniungere illa quæ Deus ipſe ſeparauit, ſeparaſse autem Deum à ſacerdotio imperium. Poſtremò, multæ conglomerantur aliæ hinc inde ratiunculæ contra hanc Imperatoris Conſtantini donationem, quæ tamen, vel è ſuperioribus pendent, vel facilimè reducuntur ad eaſdem, quin, & hæc quindecim rationes in longè pauciores redigi potuiſſent, alijs ab alijs dependentibus,

§. vlt. Nouel. 6. quomodo oportet Epiſc.

Arg. l. placet, C. de Epi. & Cler.

Arg. l. ſi plures, ff. de pacta.

l. Iam dudum pridem lege C. de donat. l. digna vox C. de ll. & conſt. vlt. §. inſt. 1. quib. mod. teſt. infir.

Arg. l. s. & 3. C. de diuid. tutela.

l. penult. legatus, ff. de off. præſidis, quod facit, & l. meminiſſe, ff. de offic. procon. & legat.

l. 1. §. nouiſſimè, ff de vet. iur. enucl. iunct. l. 1. ff. de conſt. Princip.

Bald. ad proœmi. ff. in verb. Augu. n. 18.

Ariſt. li. 12. Metaph.

Alberic. ad l. benè à Zenone, C. de quadrienn. præſcript. n. 30. & 31.

niſi

niſi non vtilius iudicaſſemus ingeniorum quorumdam ſtupiditati, ſingillatim ſingulis deinceps reſponderi: ne quid vllatenus prætериri ſtudio videatur, his igitur, & ſimilibus argumentis motus vno loco Gloſſographus iuris ciuilis exiſtimat Conſtantini donationem uon valuiſſe, ſaltem quoad iuriſdictionis collationem. Idem ſentiunt Iacobus Beluiſus, & aliquatenus Cynus Piſtorienſis, & omnium audaciſſimè Albericus, qui ſimul hanc opinionem falsò ſcribit eſſe communem Doctorum iuris ciuilis, cùm longè plures ex ijſdem contra ſentiant. Gloriatur Albericus, inſignem quoque Theologum, & quidem religioſum: & iuris ciuilis peritum ſeſe iſtius habere ſententiæ ſuffragatorem, Ioannem nempe Pariſienſem Dominicanum. Laruas hæreticas, vel ſchiſmaticas noſtri ſæculi in hac diſputatione minimè cenſemus numerandas, quando iſtæ cunctæ ſimul coniunctæ nnn oiſi vnicum efficiunt ſuffragium, & id quidem non dico ſuſpectum dumtaxat, ſed prorſus inutile, nullumque: ſcilicet hydra ſemper eſt hydra, & vna tantùm beſtia, capitibus quantumlibet multiplicibus. Quibus omnibus argumentis, & auctoritatibus vel alijs quibuſcumque nihil obſtantibus (tanquam, & ſurilibus, & friuolis, & ineptis, & nugatorijs; & puerilibus) intrepidè conſtanterque dicendum eſt, donationem illam Conſtantini iure optimo, ac prorſus irrefragabili, & indubitabili valuiſſe. Rationes adeò multiplices adferri poſſent, vt, vel nudiſſima earum commemoratio plurimas eſſet occupatura paginas: perſequamur ſolas potiores. Prima ſit hæc; donator eſt Conſtantinus Imperator, interueniente non auctoritate dumtaxat ſua ſolius, at pleniſſimo omnium totius Imperij Ordinum poſt maturriſmam deliberationem conſenſu; per pragmaticam ſcilicet ſanctionem, omnibus Imperij Romani Principibus, & magnatibus, vniuerſo Senatu, cuncto populo, ſic expedire iudicantibus, quæ vel vnica ratio vires argumentorum plerorumque in contrarium allatorum eneruat, ac iugulum petit. Quis enim neſcit pragmaticarum ſanctionum vim? quid enim his, & operoſius, & auguſtius, & firmius? etiamſi Conſtantinus adhibuiſſet, vel ſolos Principes imperij, vel ſolùm populum imperij dominum, res nihilominus firma futura videbatur; quantò magis, nemine illorum prætерito, ſed & omnibus, & ſingulis in deliberationem vocatis, & conſenſum præbentibus? Rationem ſecundam ſuppeditabit nobis ipſe donatarius, & quis erat: precor, ille? non Sylueſter, non Pontifex Romanus, non homo mortalis vllus, at ipſe Deus Optimus maximus; vel ſi mauis. donataria erat ipſa Eccleſia, Chriſti Dei ſponſa dilectiſſima, idque ſub perſona Diui Petri Apoſtolorum Principis, quod autem Deo donatur, non donatio, ſed vera quædam remuneratio eſt, & quidem remuneratio perexigua ſemper quantumlibet Imperium totum Romanum vel vniuerſis orbis terrarum donaretur, ſi conferatur donatio cum omnibus bonis tam animi, quàm corporis, tam gratiæ quàm naturæ, tam ſpiritualibus quàm corporalibus, tam perpetuis, & æternis quàm temporalibus, tam cœleſtibus, quàm terreſtribus, à Deo cuilibet collati homini. Iuris eſt autem notiſſimi vulgatiſſimique valere donationes remuneratorias, vbi ſimplices donationes alioqui non valerent: accedentibus nominatim tot ac tantis, atque tam ſingularibus Chriſti in Conſtantinum beneficijs miraculo victorem Mezentij, miraculo curatum à lepra; miraculo fide Chriſtiana inſtructum, miraculo ſceleribus grauiſſimis ereptum, miraculo denique Chriſtiana monarchia donatum, ac beatum: ita vt hæc illius donatio planè diuinitus facta comperiatur, quemadmodum profitetur, & Nicolaus III. Pontifex: omnibus omnium legum vinculis inſtar ſtupparum, vel ſtipularum robore ſuo in re diuina deſtitentis, numine nimirum diuino Conſtantinum inſpirante, agitante, perurgente; ne diutius laboraret, ac opprimeretur Eccleſia, ſed Regum lacte iuxta Prophetam nutriretur. Hic hominis enthuſiaſmus, hæc vera *Theoy via*: quibus reſiſtere, furor eſt manifeſtus, vis maior, inquam, non illa noſtrorum calamitoſa, ſed Chriſti beneficio nobis omnibus, & Eccleſiæ toti tum gratioſa tum fructuoſa. Tertia ſuperaddatur hæc ex abundanti ratio; donationem Conſtantini totam fuiſſe pias in cauſas; vt quæ facta ſit ad Eccleſiaſticam auctoritatem, diſciplinamque faciliùs retinendam. Legibus etiam Gentilibus, & Ethnicis clamantibus, rationem eſſe ſummam quæ pro religione faciat, fauor ſcilicet Eccleſiæ ſummus eſt; adeò vt Iuſtinianus ipſe teſtetur, in Eccleſijs dotandis optimam eſſe menſuram donatarum eis rerum immenſitatem, quo tam heroico Iuſtiniani dicto rigantur hoſtes Eccleſiæ matris almæ ſuæ perditiſſimi nebulones, Nerone matricida tantò crudeliores, atque ſceleratiores quantò matrem ſpiritualem ſua ſpoliare dote magis eſt ſacrilegum. Conformiter huic piarum cauſarum rationi bonus interpres beati Methodij Wolffgangus Aytingerus donationem illam Conſtantini nominauit eleemoſynam. Tanta tam paucularum ac illuſtrium rationum, vis poteſtas, efficacia, vehementia, violentia tantum robur, tantum pondus, tantus impetus, tantus denique ſplendor, nos meritò permouere, & impellere debent ne de plurium rationum conquiſitione productioneque ſolliciti ſimus. Quibus quidem rationibus, & ſimilibus pluribus perſuaſi tum Gloſſographi ſaniores tum Doctores alij tam ciuilis, quàm Pontificij iuris, vno concludunt ore pauculis vt diximus exceptis, donationem Conſtantini valuiſſe atque valere. Additque non temerè Panormitanus, non fore procul ab hæreſi tenere contrarium; inſpecto præſertim eo, (inquit,) quod habetur in Extrauagante Bonifacij quæ incipit, vnam ſanctam. Qui plures deſiderabit huius opinionis, & authores, & rationes inſpiciat per ocium cunctos ab Couarruuia diligenter adnotatos. Cuius tamen diligentiam in commemorandis ijs qui, vel cum Laurentio Valla donationem fuiſſe factam negant, vel cum alijs dubitant: Nicolaum Cuſanum Cardinalem fugere potuiſſe qui præſertim Baſileenſi ſimul interfuit Concilio, ſubmiror non paucos item ponit in vtramque partem ſcriptores Nicolaus Euerardus in locis legalibus: at hæc noſtra ſola

vel

Gloſ. Princ. Auth. quomodo oporteat Epiſc. ad verb. conferens, ſub fin. quæ eſt d. Nouel. 6.

Beluiſ. in procem. ꝑ

Cynus ad l. cöperit, C. de præſcrip. 30. vel 40. ann. n. 1.

Alber ad l. 1. §. 1. n. 5. ꝑ. de off. præf. vib.

Alberic. ad procem. ꝑ. ſuper rubr. n. 7.

Ioannes de Pariſijs in Tractat. ſuo de poteſtate Papali, & Imperiali, tit. 22.

d. c. Conſtantin. in prin.

d. c. Conſtantinus, & d. c. Fundament. de elect. l. 6.

Vide Doctores ad tit. C. de diuerſ. reſcrip. & pragmatic. ſanctionibus.

d. c. Conſtantinus.

l. Attilius Regulus ꝑ. de donat.

d. c. fundam. §. 1. de elect. in 6.

d. c Conſtantinus.

l. ſunt perſonæ in fin. ꝑ. de relig. & ſumpt. fun. l. priuilegia C. de ſacroſ. Eccleſ.

§ finimus igitur Auth. de nõ alien. aut permut. reb. Eccleſ. immob. quæ eſt Nouel. 7.

Vvolff. Aytingerus in S. Methodij reuelat. c. 2. cóment. ſub fin.

Gloſ. procemij ꝑ. in verbo Aug. in addit.

Gloſ. l. 1. §. 1. ad verbú pertinere, ff. de offic. Præfect. vrbis.

Gloſ. c. ego Ludouic. in verb. villic. diſtin. 63. & Gloſ. d. Cle. Rom. Principes, de iureiur. in verbo Conſtantin. & ibi ſigillat. DD. vt & alibi.

Panor. conſil. 84. n. 2. vol. 1.

d. c. vnam

vel magnum poſſent laſſare caballum. Reſpondeamus breuiter argumentis illis quindecim contra donationis Conſtantinianæ ius obiectis. Ad primum reſpondeo, ſatis ex ipſa donationis formula conſtare de Siluestri Pontificis acceptatione; tum quod ſolam coronam imperialem recuſaſse legatur; vnde colligitur acceptaſse cætera (quod enim pluribus propoſitis de vno negatur de cæteris concedi videtur) tum quod Silueſter non ſit præſumendus vel honori diuino, vel Eccleſiæ commodis defuiſſe, cùm non ſibi ſed ipſi Deo donatio fieret. Ac vt maximè ſibi defuiſſet in acceptando Syluester, & Eccleſiæ cauſam prodere voluiſſet, nihilominus tamen donatio citra vllam acceptationem valuiſſet; cùm in ipſum Deum conferretur, qui & vbique præſens eſt, & omnia piorum, ſeu ſtudia, ſeu dona ſemper acceptare creditur, quin & homini quantumuis abſenti facta donatio, ſi modò ſcriptis comprehenſa fuerit quandocumque poteſt acceptari ſecundùm nonnullos vtriuſque iuris interpretes, inter quos eſt, & Cardinalis Alexandrinus, qui allegat ad hæc ex noſtris Imolam, & ex iuris ciuilis interpretibus Bartolum; qui tamen hoc ambo non ita craſsè ſentiunt, de probatione donationis per ſcripturam locuti: verùm nobis id in re præſenti neceſſarium non eſt. Non abſimilis eſt argumenti ſecundi ſolutio: nam de facta rerum donatarum traditione liquet ex ipſa donationis formula non vno loco; & quidem de contradictione, id eſt ſolemni traditione per omnes facta ſimul Ordines Imperij, quæ tamen traditio quantumlibet non interueniſſet, nihil id ad inualiditatem donationis feciſſet; quandoquidem iuris eſt notiſſimi, per donationes Eccleſiæ factas dominium transferri ſine traditione prorsùs vlla; quamquam de poſſeſſione rerum corporalium aliud eſt plerorumque iudicium, vtpotè quæ ſine apprehenſione non acquirantur; cùm plus habeat facti, quàm iuris. At, Syluestrum cauſæ, vel Dei, vel Eccleſiæ non defuiſſe putandum eſt, atque adeò res ipſa quoad nonnulla certè donatorum capita declarat; vt, quoad palatium Lateranenſe, ſimiliaque plura. Porrò rerum incorporalium (vt iuriſdictionis) quaſi poſſeſſionem ſine alio actu acquiri minùs dubitatur. Tertium argumentum iam ſoluimus per illam primam cur donatio valuerit rationem ſuperiùs allatam; nec enim ſolus Conſtantinus, at vniuerſus donauit populus, omnes ordines, cuncti penès quos erat pleniſſima rerum donatarum poteſtas, his accedit, quòd Conſtantini donatio (ſicut ad facti quæſtionem reſpondere cœpimus) non minuerit vires Imperij Romani; ſed potiùs eas auxerit, & hoſtibus formidabiliores, & Imperio Romano, tum certiores, tum ſanctiores effecerit, qui ſic? quoniam res, & loca per Conſtantinum donata non deſierunt propterea eſſe pars Imperij Romani, licèt Eccleſia, vel Eccleſiæ caput in terris Pontifex illic iuriſdictionem quamdam temporalem conſequeretur, vel imperij gubernacula caperet: non magis (inquam) deſierunt eſſe imperij, quæ donabantur, quàm vel admiſſo imperij conſorte perpetuo, vel partitis in varios gubernatores, eoſdemque perpetuos, & quaſi hæreditarios, ideſt ſucceſſorios (quod fieri tamen in alijs non ſolet ante Ducatuum, Comitatuum, ſimiliumque titulorum hæreditariorum inſtitutionem) prouincijs; ad commodiorem, & faciliorem, & vtiliorem imperij adminiſtrationem. Per Imperij autem Romani cum Eccleſia, vel Eccleſiaſtico capite ſupremo Pontifice Romano coniunctionem, proculdubio firmiora, & ſolidiora, & auguſtiora, & diuiniora ſunt effecta Romani Imperij fundamenta, quò ſpectarunt fortaſſis Ioannes Turrecrematenſis, & Steuchus ille, dum ſcriberent Imperium Romanum Deo per illam donationem Conſtantini fuiſſe dedicatum, ſeu conſecratum. Quartum argumentum comparatione nititur minimè idonea, cùm ratio longè diuerſiſſima ſit: nam cùm naturaliter omnia tendant ad optimum, & perfectiſſimum ſui ſtatum, non eſt mirum ſi ſemel Deo conſecratum non poſſit ampliùs in vſus profanos conuerti: ſed vt profana liberrimè ſemper conſecrentur Deo, tum pijſſimum, tum æquiſſimum, & naturaliſſimum eſt. Argumenti quinti ſolutio pendet ex ijs, quæ modò dicebantur ad argumentum tertium de aucto potiùs per hanc donationem Imperio Romano, quàm diminuto, tantùm abeſt, vt imperium donationibus talibus perire tandem poſſet, quantumlibet Imperatores alij quoque magis, ac magis pergerent exercere ſimilem liberalitatem, quia non obſtantibus huiuſmodi donationibus gladium imperialem nihilominus ad nutum ſummi Pontificis geſtarent, vt maximè totum in Pontifices tranſtuliſſent imperium; nam imperio per huiuſmodi donationes non tranſlato, minùs adhuc ſtringit argumentum, quandoquidem ſic imperium totum permanſerit illæſum, quidquid ſit, vel vtrouis modo facta donatio fuerit, res & loca per Conſtantinum Pontifici donata non deſierunt vſibus imperij pro re nata ſeruire. Sextò, ſeptimòque ſimul ſatisfit argumentis per ea, quæ copioſè diximus ad interpretationem tituli, ne Clerici, vel Monachi, &c. nec enim temporalis hæc iuriſdictio Pontifici principalis eſt functio, ſed obiter dumtaxat adiecta; quam propterea quoque (maximè ſi circa crimina verſetur) ſolet in alios reijcere, tamquam proprio ſuo muneri ſpirituali, & eccleſiaſtico parùm conuenientem quoad exercitium; quantumlibet quoad ad auctoritatis pondus, vel maximè conueniat, quo fit, vt nihil ad rem pertineat, neque nobis obſit, quod Imperatores aiunt ſibi placere, vt nihil commune Clerici cum publicis actionibus, vel ad curiam pertinentibus (cuius corpori non ſunt annexi) habeant. Loquuntur enim de Clericis non ſuæ, ſed alienæ ſemetipſos immiſcentibus iuriſdictioni. Nec ad rem facit quod Iuriſconſultus ait difficile eſſe, vt vnus homo duorum vicem ſuſtineat, vno ſcilicet, eodemque reſpectu; nam nihil vetat, quò minùs quis diuerſis reſpectibus plurium gerat perſonarum vices, adde, quod eſſe difficile dicitur idipſum fieri tamen poſſe, vel impoſſibile non eſſe. Octauò reſpondetur argumento, pragmaticam ſanctionem (per quam donatio Conſtantini fiebat) ſolemni ſcripto comprehenſam, roboris eſſe multò maioris, quàm eſt

ius

Marginal notes:

c. ſolitæ. & c. nouit. & c. ſanctam, de maiorit. & obed. in Extrau. comm. Couarr. l. 4 varia. reſol. c. 16. n. 8 § ſecundo loco.

Nicol. de Cuſa l. 3. de concordantia Catholica c. 2.

In loco à veriſimil. n. 35. cum ſeq. c. nonne de præſumpt.

Arg. c. quoties cordis oculus, & ibi Gloſ. 1. q. 7 & Bart. ad l. illud, in fin. C. de ſacroſ. Eccleſ. & Bald. ibi. o. 2. iuxta Prepoſitum in d. c. Conſtantin.

Prapoſitus d. cap. Conſtantio.

Imola ad c. ſi cautio, de fide inſtr. Bart. ad leg. Nuda ratio ff. de donat. l. vlt. C. de ſacroſ. Eccl.

l. cum hæredis, l. prædia ff. de acq. vel amit. poſs. latè Bald. ad procem. ff. n. 18. ſub fin.

Arg. c. cum noſtris, de conceſ. præben. & ibi Innocent. & Bald. loco prædicto.

Sup. in quæſtione facti in reſponſione ad arg. 2.

Ioann. Turrec. ad cap. Conſtantin. in reſponſione ad arg. 2. Steuchus locis prædictis

l. 10 tantum, § 5 ſacræ res verſ. ſemel, ff. de diuiſ. rerum.

d. c. vnam ſanctam, de maiorit. & obed. in Extrau. communibus.

c. vlt. ne Cle. vel Mon. l. 6.

d. l. placet, C. de Epiſc. & Cler.

d. l. ſi plures, ff. de pact.

ios inſinuationis vllum ; cùm illa proficiſcatur ex publicis omnium totius Imperij Ordinum , vel certè procerum vnà cum ipſo Imperarore maturè deliberantium conueotibus, hæc autem ex nudis apud acta publica magiſtratus alicuius adnorariooibus . Deinde dooariones auguſtales ab inſinuarionum oeceſſitate nominatim , & expreſsè per ius excipiuntur propter indubitatam rei geſtæ, veritatiſque fidem, qood quidem ſi verũ ſit in donationibus imperialibus, & prophanis, multò magis in donationibus in Eccleſiam collatis haber locum, quibus accedit, quòd liberalitas Principis multis gaudeat priuilegijs , quin & priuatorum dooationes in Priucipem , & per cooſequens multò magis in Eccleſiam Romanam collatas , abſque inſinuatione valere iuris eſt notiſsimi . Nono argumentorum reſponſum eſt per ea, quæ diximus de pragmaticæ ſanctionis (cuius interuentu donatio Conſtantini fiebat) auctoritate , neque dubitari poteſt, quin tutelæ munus per ipſum teſtatorem , vel Magiſtratus anctoritate diuidi rectè poſsit . Argumeotum decimum ſpeciei videtur habere pluſculum ; quandoquidem ſicut vnus eſt in vna prouincia Proconſulatus , vel vnus Præſidatus , & is indiniduus , ita quoque voiuerſum Imperium Romanum vnum eſt , & id indiuiduum; quod idcirco dicit ſemper eſſe Iuſtinianus. Reſpondit olim Bartolus ; per illa iura oon prohiberi abdicationem proconſulatus , vel Præſidatus , vel imperij , ſi modò detur, vel reſignetur ſuperiori ; ſed ita demum prohiberi abdicatiooem, ſi uel omnino deſeratur imperium , vel alteri cedatur . Conſtantinum verò donaſſe Deo, ſeu eius Vicario Pontifici , & ita ſuperiori . Quale teſpondeodi genus mihi non videtur hic oeceſſarium , propter donationem non ſolius voluntate Conſtantini factam , ſed omnium totius Imperij Ordinum auctoritate confirmatam , neque verò Conſtantious Imperio per illam donationem ſemetipſum abdicauit , vt ſæpe diximus , ita vt illarum legum duarum in contrarium allatarum exempla nihil ad rem propoſitam pertineant , vtpote, quæ vetent imperij cuiuslibet particularis deſertionem, & amiſſionem, tum propter prouincialium commoditatem qoò ſcilicèt habeant , per quem negocia ſua ſemper explicent , tum ne quaſi vacaus imperiom poſſit amitti per abdicantem . Vndecimum ſimul argumentum hac eadem reſponſione poterit eſſe contentum : quia lex illa Regia de vnius principatu , per illam Conſtantini donationem violata minimè fuit partim , quòd Pontifex per illam Cooſtantini donationem non ſit factus Imperator, partim quod Regiæ legis auctor, nimirum populus ipſe Romanus , douationem probauerit, vel potiùs donator , vnà cum Conſtantino , fuerit ipſe . Duodecimum quoque argumentum ſolutione diluitur eadem : quandoquidem Conſtantinus donando non deſijt eſſe Monarcha quantumlibet Eccleſiam Chriſti regionibus Occidentalibus locupletaret ; ſiue per eaſdem regiones imperio nequaquam translato ; ſiue translato quidem , ſed ita , vt nihilominus ibidem quaſi ſub auſpicijs Pontificis imperaret , vt ac ranquam aduocatus , vt patronus , vt procurator, vt defenſor , vt protector Eccleſiæ , ſecundùm traditionem ſuperiorem . Quod adferebatur decimotertio loco de proprio principatus vtriuſque , & Eccleſiaſtici , & Politici fundameoto ſemper in ſolidum hinc inde requiſito , ſolutionem ſuam iam accepit ex reſponſis ad argumentum allatum de comparatioue minùs idonea , nam cui maiora (id eſt ſpiritualia) concreduntur , eidem & minora (qualia ſunt omnia temporalia) tutiùs committi, vel congredi poſſunt ; non autem vice verſa , temporalia oempè ſpiritualibus , vt ſubſeruiant , & iuſtiſſimum , & æquiſſimom eſt , at non contrà . Decimoquarto argumento reſponſum fuit per dicta ſuperiùs , partim ad argumentum tertium de totius populi Romaoi conſenſu , partim iam ſæpiùs alibi de Romani Imperij pænès Conſtantinum permanſione . Decimoqointo , ſacerdotium , vel imperium Eccleſiaſticum , ſeu ſpirituale , per illam Cooſtantini donationem cum imperio Politico minimè fuiſſe confuſum ; ſed externas Eccleſiæ Chriſti, & Eccleſiaſticæ gubernationi vires . & ſubſidium contra ſuos hoſtes vtilitèr , & ſalubritèr acceſsiſſe . Sed hæc hactenus : veniamus ad alteram iuris de hac donatione quæſtionem .

Reuocari poſſe donationem Conſtantini ratiouibus , & argumeotis aliquot perſuadere conantur nonnulli . Primò , quòd par in parem non habeat imperium, neque legem Princeps dicere poſſit ſucceſſori . Secuodò, quòd Princeps quilibet ſit ſolutus legibus , ideoque ſucceſſoris . Tertiò , quòd Principis conceſsio ſic ſemper intelligatur , vt alteri non præiudicet . Quartò, munus Imperatoris vltra vitam ooo extendatur , & ob id nihil in præiudicium ſucceſsoris ab eo diſponi poſsit , quantumlibet iu præiudicium diſponentis, quoad ipſe vixerit alienatio ſubſiſteret . Quintò , quòd ne præſcriptioni quidem vlli ſit locus in hac donatione aduerſùs imperium ; cùm neque Ciuilia neque Pontificalia iura patiantur , vt ſubditus vllus præſcribat obedientiam, vel ſigna , ſeu notas , & indicia , ſeu declaratioues, teſtificationeſque ſubiectionis (qualis eſt , & inter cætera tributorum præſtatio) contra ſuum ſuperiorem; lòngè minus igitur, vt quis præſcribat potiorem Imperij Romani partem . Plures alias præterea rationes congerit Baldus pro dooationis huius reuocatione , quas commemorare ſiogillatim oihil attinet, eo quòd eiſdem planè cum hiſce ſint fariuæ. Quibus omnibus & id genus alijs plurimis ratiunculis nihil obſiſtentibus incuoctanter adſeueramus , donationem illam Conſtantini, tanquam ſacroſanctam , prorſus inuiolabilem, & ireuocabilem eſſe ; Ridiculum eſt, inquit Nicolaus primus Pontifex , & ſatis abominabile dedecus , vt traditiones, quas antiquitus à patribus ſuſcepimus reſtringi patiamur , quod Nicolai pronunciatum licèt ad religionis cauſam propriè referatur , non ineptiſſimè tamen præſenti ſimul applicatur quæſtiooi per Turrecremarenſem; quando legitimè factas, olim pijſſimis à maioribus noſtris donationes in reuocationis diſcrimen vocati , non poteſt non eſſe ridiculum prorſus & abomiuabile , donationis inquam ipſi Deo factas , factas Eccleſiæ Chriſti , factas prophetico vaticiuio

l i i i i con-

l. ſancimus, § exceptis , C. de donat.

l. cum multa priuilegia C. de bon. quæ lib.

Auth. item à priuatis , quę eſt Nouel. 52. C. de donat & ibi Baldus alijque DD.

d. l. 2. C. de diuideoda tutela .

d. l. 2. C. de diuideoda tutela .

d. l. legatus . penult. ff. de offic. procóſ. & lega. , & d. l. meminiſse ff. de off. præſid.

d. l. meminiſſe .

d. § vlt. in auth. quomodo oportet Epiſc. quæ eſt Nouel 6.

Bartolus ad procem ff. n. 14. in fine,

d l. legatus. & d. l. meminiſſe .

d. l meminiſſe .

d. l. legatus .

d. l. ſecunda § nouiſſimè. ff. de Orig iuris, & d. l. 1. ff. de conſtitutio . Princip.

l. ſecunda C. Ne fideiuſſo , vel mandat. dotium dentur

l. 3. in fi. & l. nam magiſtratus 4. ff. de recept. qui arbit. l. ille à quo 13. § tempeſtiuum ff. ad Senatuſconſultum Trebell. c. innotuit. &c. ſignificasti. § penult. de reſcript. in 6. c. inferior ſedes diſt. 21.

l. Princeps ff. de legib. & argum. l. digna vox C. de ll. & conſtitutio . l. 2. § merito , & § ſi quis à Principe ff. ne quid in loco publ.

l. eum qui ff. de iuriſd. l. peto § præ dium ff. de lega 2. l. vlt. ff. de pœnis . d. l. competit. C. de præſcript. 30. vel 40. annorum .

c ridiculum diſt. 12.

Ioan. de Turrecr. ad d. c. Conſtantinus in q. 2.

conformiter factas, pleniſsimoque omnium Ordinum totiuſque populi conſenſu, factas interueniente pragmatica ſanctione. Nam rationes eædem cur hæc donatio Conſtantini valuerit, efficiunt etiam pleræque, ne ſine grauiſsimo ſcelere, manifeſtoque ſacrilegio poſsit reuocari, vel ſi reuocari poterit hæc, omnes omnium per vniuerſum orbem Eccleſiarum dotationes ab optimis factæ Principibus impunè reuocabuntur.

Hoc Itachus velit; hoc magno mercentur Atridæ: Id eſt,
Caluinus velit hoc; magno hoc mercentur Auerna.
Fæx Caluina velit, velit hoc, & apoſtata ſpurcus.

At verò ſemel Deo conſecratum, non poteſt ampliùs ad vſus profanos vllo iure traduci. „De rebus, quæ ſemel Deo contributæ ſunt (inquit ad Adonem Archiepiſcopum Viennenſem Nicolaus Pontifex) & poſteà ſub occaſione conceſsionis Principum à quibuſdam inuaduntur, atque diripiuntur, ſancimus vt priùs conſulatis Principem, ad reſecandam tam præſumptiuam factionem, & cognoſcendum, vtrùm illius ſit conceſsio, an inuaſoris præſumptio, quod ſi Principis fuerit inordinata largitio, & ipſe Princeps ſit pro emendatione redarguendus: ſi autem inuaſoris declaratur præſumptio, vſque ad emendationem excommunicationis vindicta ſit arguendus, quo loco rectè notat Gloſſographus, & ipſos Principes poſſe propter hoc excommunicari; quod vel ipſo teſte D. Clemente Romano Petri Apoſtoli diſcipulo, & ſucceſſore, veriſsimum, certiſsimumque eſt, licèt initio mitiùs cum iiſdem agatur; ſi fortè ſolis redargutionibus acquieſcant, ac reſipiſcant. Infamiam libertimè minabatur, atque coràm in os, ac faciem proponebat Regi Francorum Philippo Valeſio Sennonenſis Electus in celeberrima illa Cleri Francici cum Nobilibus altercatione ſuper iuriſdictione Eccleſiaſticorum temporali per Petrum Cunerium petulantèr impugnata, ſi Rex ille tam fœdum piæ donationis reuocandæ daret, aut Imperatoribus, aut Principibus alijs exemplum; ſicut apud Petrum Bertrandi Cardinalem videre eſt in Reſponſione prima Prælatorum ad Articulos Laicorum num. 64 quo quidem loco donationis etiam Conſtantinianæ mentio reperitur. I nunc, & more gigantum Cœlitibus infer bellum, iuſtoſque poſſeſſores Eccleſiaſticos de ſuis prædijs olim ſibi donatis impiè ſceleratèque deturbare molire: nos interim ratiunculis iſtis quinq; modò in contrarium allatis breuiter, commodèque reſpondeamus. Ad primam reſpondent plerique, quoad ferendas leges id quidem verum eſſe, pari ſcilicèt non eſſe imperium in parem, non autem quoad contractus conſeruandos: cùm certiſſimum ſit eorum vinculo ſucceſſores teneri, quemadmodum de Principum donationibus rum in alios priuatos, tum præcipuè in Eccleſias apertiſsimè conſtituit Iuſtinianus varijs in locis. At quia conſtitutiones illæ Iuſtiniani, ſimiliaq; iura per noſtros in id adducta loquuntur de rebus, quæ ſunt in poteſtate Principis, vt fiſcalibus, & proprijs, & id genus alijs, ad abſolutam Principis auctoritatem pertinentibus, melior atque ſolidior hæc videbitur eſſe ſolutio, ſolius auctoritate Conſtantini nõ fuiſſe factam donationem qua de quæritur; ſed vniuerſi populi conſenſu, quod res donatæ non eſſent in abſoluta Conſtantini poteſtate ſanè populus quia ſemper permanet vnus, idemque, quantumlibet noua ſuccreſcente ſobole, ſemper quoque permanet, ſeu durat, ſeu perſeuerat obligatus; vt & Princeps, Principiſque ſucceſſor quilibet, in omnibus ijs, quæ vel reciprocæ ſunt obligationis inter Principem contrahentem, & eos, cum quibus ipſe contrahit, vel alioqui populus ipſe probat. Cæterum, quod ait Ioannes Turrecrematenſis, hanc donationem iuris eſſe diuini, vel naturalis, & idcirco ceſſare dictum illud Parem in parem non habere Imperium (vtpote cui dicto ſit locus in ijs quæ iuris dumtaxat humani ſunt vel ſicut ille vocat poſitiui) non multum videtur habere ſoliditatis, nam tametſi Conſtantinus obteſtetur ſucceſſores, adhibitis comminationibus & execrationibus horribilibus (qua ſola ratione nititur Turrecrematenſis hoc non facit, vt propterea diuini poſsit iuris dici donatio; ſed eò pertinebat, vt minùs audacter ad eius violationem prorumperent ſucceſſores, quod & communi totius populi conſenſu, per pragmaticam ſanctionem, robur acceperat, & ad ipſius Dei gloriam, Eccleſiæque Chriſtianę decus, atque præſidium referebatur. Quod ſi Turrecematenſis dixiſſet ideò diuini iuris videri donationem Conſtantini, quod impellente numine diuino per tot miracula præcedentia ad eam ventum fuiſſet, pluſculum ratio talis ad id, quod volebat, feciſſet: neque tamen adhuc ratio fuiſſet idonea; quandoquidem ſic omnes leges Eccleſiaſticæ dicerentur iuris diuini, cùm Spiritus ille ſanctus temporibus conuenientia ſemper opportunè ſuggerat, quem ob id Chriſtus Dominus poſt ſuam in cœlos Aſcenſionem ſuis miſit, & Eccleſiæ gubernatorem dedit. Verùm, nihil dicitur iuris diuini, niſi cuius author eſt, homine prorſus nullo mediante, ſolus Deus; vt optimè Diuus Thomas perſpexit traditumque reliquit, quamquam fateor, per ſeſe veriſsimum eſſe, quod in maiore ſua propoſitione Turrecrematenſis affirmat, in ijs, quæ ſunt iuris diuini non eſſe locum huic dicto, Parem in parem non habere imperium; niſi quòd ineptiùs paulò par ibi diceretur imperare pari, cùm non tam Imperator hoc iuberet quàm ipſe Deus, vt ſi Conſtantinus ipſe legem tuliſſet de Chriſtianis omnibus neceſſariò baptizandis; quamobrem ſucceſſor parere teneretur; non quia deceſsor id imperaſset, qui par erat, ſed quia Deus ipſe voluiſset, qui maior eſt. Neque dubitandum, quin quidquid iuris eſt humani, per ſucceſsorem poſsit mutari, prout res nata tulerit, atque tempora poſtulauerint; non in Ciuili tantùm principatu, ſed & in Eccleſiaſtica hierarchia: Spiritu nimitum ſancto legumlatoribus Eccleſiaſticis id ſuggerente, quod rebus præſentibus eſt conuenientiſsimum. Sed quatenus in

vni-

c. de rebus. 12 q. 2. & d. l. in tantum §. ſacræ res. verſ ſemel. inſt de diuiſ. rer.

d. c. de rebus

Gloſſ. d. c. de rebus ad verb. vt prius.

c. ſi autem vobis Epiſcopis Epiſcopis 11. q. 3.

Præpoſitus d. c. Cõſtantinus Bart. & Bald. & Alberic. & alij ad proœmial. ff. & alibi.

d. l. bene à Zenone. C. de quadriennij præſcrip & d. l. ſancimus § excepris C. de donationib. & d. § ſinimus in auth ee non alie. aut permut. reb.

c. 1. de probatio. &c. vlt. ne prælati vices ſuas, & vtrobique DD. l. proponebatur 76 ff. de iudic. arg d. c. 1 de probatio.

Ioã. de Turrecr. d. c. Cõſtantinus in reſponſione ad rationem primã.

in fine d. c. Conſtantinus.

Thom. 1. ſecundæ quæſt 91. & 92.

c. non debet reprehenſi-

bile iudicati. de conſang. & affinit.

vniuerſum teneatur ſucceſſor ex facto defuncti, ſeu magiſtratus cuiuſcumque ſeu Principis ipſius, & varias multiplicesque ſuper ea re diſtinctiones inter hæredes, & ſucceſſores in officium, inter leges, & contractus, inter ſimplices pactiones, & iuramenta, vel etiã vota, inter ius quæſitum ſemel (quod auferri facilè non ſolet) & nondum quæſitum, vnà cum pluribus alijs eò pertinentibus cognituque digniſsimis, vide pro re nata noſtras apud vtriuſque iuris interpretes: nobis in præſentia ſatis eſt, interueniente pragmatica ſanctione totiùſque populi conſenſu donationem Conſtantini factam fuiſse, & inde tanquam ex titulo legitimo, maximèq; ſolemni ius Eccleſiæ Romanæ firmiſsimum, & irreuocabile prorſus eſse, quæſitum. Quin & leges, atq; conſtitutiones tam Ciuiles, quàm Eccleſiaſticæ ſemel bene ſancitæ non temerè per legumlatores ſucceſſores ſunt mutandæ, quantumlibet ex natura ſua ſunt mutabiles: cùm nihil æquè Rebuſpubl. perniciosũm ſit, atque legum frequens commutatio, nouatione, vt plurimùm res omnes mutante; quod & ex Muſica mutata, vel cantibus, vel carminibus, vel cantilenis vulgi mutatis accidere ſolet (authore Platone) quaſi quibuſdam animorum incantationibus, optima ſcilicet legis, & Muſicæ comparatio. Secunda ratiuncula concidit per ſolutionem ratiunculæ primæ. de cætero. genuinam ſententiam pronunciati huius, Principem ſolutum eſſe legibus, aliunde petes; ad vim nempe legis cogentem non ad vim legis dirigentem id referri oportere; hoc ſolùm nunc habe, Principem teneri ſubditis ad parendum conditionibus, atque legibus, quas ab iiſdem ſubditis in adipiſcendo principatu accepit; inter quas eſt proculdubio, vel maximè conſeruatio cunctorum, quæ populus perpetuò vult rata manere, cui rei ſemet iureiurando ſimul obſtringunt Principes: & verò peculiariter in Imperatoris iureiurando fit huiuſce donationis Conſtantinianæ mentio. Tertiam ratiunculam ſimile diluit collyrium, de facta nimirum donatione totius populi conſenſu, non ſola Conſtantini liberalitate. Nam quod alioquin in publico factum permittente Principe, ſi intelligatur permiſſum, vt ſine iniuria, vel incommodo cuiuſquam fiat (quemadmodum Vlp. explicat interdictum) non aſt huius loci: quia non de ſententia, nec interpretatione donationis Conſtantinianæ nunc loquimur, vt in illo fit interdicto, ſed ſola de Conſtantinianæ donationis firmitate quoad ius reuocandi, vel non reuocandi per ſucceſſorem Conſtantini. Chorea ſaltabit eadem quartum, quod obijciebatur argumentum; ſeu ratiuncula quarta; cùm donatio Conſtantini, ſit populi totius æterna donatio; nihil igitur ad rem pertinent iura, quæ tam ſollicitè depromebantur. Quintò, poſtremòq; quod adferebatur de præſcriptione, locum non habente contra, vel obedientiam, vel ſigna ſubiectionis, pluſculum forſitan pleriſque videbitur habere virium: ſed reijci tota illa diſputatio poteſt hic, eo quòd & iuſtiſſimo titulo, & optima fide, & ab habentibus donandi poteſtatem ſit perfecta donatio (ſicuti docuimus) moxque translatum in Eccleſiam Romanam dominium; quo fit vt

Bart. Bald. Alberic. & alios ad d. l. digna vox, & Felinum, alios DD. ad d. c. 1. de probat. & ad ea. innotuit, & c. ſignificaſti de elect. & ad c. vlt. de reſcript. lib. 6. & ad c. inferior. diſt. 21. & alibi frequenter.

Plato dialog. 2. & 7. de legibus, & alibi.

DD. ad l. Princeps, de ll. vide Couarr. pulchrè hoc explicantẽ ad c. alma mater. de ſenten. excomm. in 6. prior part. relect. §. 1. nu. 3. & 4.

d. Clement. vnica Romani Principis, in ſi. de iureiur.

d. l. 2. §. meritò, & §. ſi quis à Principe. ne quid in loco publ. vel itin. fiat.

præſcriptione quaſi traditarum rerum alienarum nulla fuerit opus. attamen ponamus præſcriptione opus fuiſſe, videamuſque num contra Rempub. vel imperium, vel Principem Principiſue ſucceſſorem præſcribi iure poſſit. qua in re neceſſariò diſtinguendum nobis eſt, inter præſcriptionem rerum ad imperium vel regnum, vel principatum pertinentium, & inter præſcriptionem ſubiectionis, vel obedientiæ, nam iura, vel res imperij poſſe præſcribi non æquè dubitatur, cùm etiam contra ipſam Eccleſiam Romanam præſcriptioni centum annorum. ſit locus, quo fit vt & Albericus Roſates ipſe, quantumlibet alioquin hac in parte hoſtis Eccleſiæ, fateatur Eccleſiam Romanam præſcriptione rerum à Conſtantino donatarum, & per tempus immemoriale poſſeſſarum eſſe tutam; niſi quòd alio loco tergiuerſatus, ne dicam quodammodo calumniatus, dictitet Pontifices Romanos carere tùm titulo, tùm bona fide, propterea quòd, & ipſa donatio nihil valuerit, ideoque titulum nullum produxerit, & ipſimet ſciuerint, ſciantque, illàs res eſſe imperij; quare ſecundùm ius ipſum Pontificium præſcribi res huiuſmodi nunquam poſſe, quaſi verò temporis immemorialis vſus pacificus, aduerſario ſciente, patienteque, non induceret fictionem iuris olim conſtituti bonæque fidei præſumptionem ſaltem, ſi non & fictionem, quæ quidem propoſitæ quæſtionis pars, licèt controuerſiæ præſenti ſatisfaciat abundè, verbulum tamen addamus obiter de ſubiectionis, vel obedientiæ contra ſupremum Principem præſcriptione, qua de quæſtionis parte, Doctorum noſtrorum ſententias contrarias, atque repugnantes lariſſimè videbis poſt alios veteriores, apud Felinum Sandeum, & nouiſſimè inter hoſce recentiores apud Aymonem Crauettam Sauilianum, de temporum antiquitatibus diſputantem; & apud Couarruuiam de ablatorum reſtitutione diſſerentem. Summa redit huc; obedientiam, vel ſubiectionem contra ſummum Pontificem nullo modo præſcribi poſſe, quoad ſubiectionem in ſpiritualibus, cùm ſit iuris diuini: Sed obedientiam contra ſupremum Principem ſecularem, vel etiam ſpiritualem, id eſt Pontificem, quo ad ſubiectionem in temporalibus, præſcribi poſſe; ſic videlicet, vt præſcribens fiat ipſe ſummum inter ſuos caput cui debeatur obedientia, quemadmodum de tribus his Regibus Hiſpaniæ, Franciæ, & Angliæ ſentiunt interpretes. At hæc breuiùs quàm res tanta poſtulabat; pluſculum fortaſſis hac de re dicemus per opportunitates in explicatione quæſtionis noſtræ poſtremæ: nunc ad quartam properemus. Illud hic ad extremum pro memoria tenaciore videtur inculcandum breuiſſimè (quod iam ſæpiùs admonitum fuit) per irruptionem Gothorum, Vandalorum, Hunnorum, Longobardorum, Francorum, Burgundionum, Normanorum, Anglorum, ſimiliumque gentium, tunc Ethnicarum, vehementer imminutum fuiſſe Imperium Romanum; cùm alibi, tùm per vniuerſas pœnè regiones Occidentis, quæ Pontifici ceſſerant ex hac donatione Conſtantini: ſicque iure belli factas fuiſſe hoſtis victoris, & per conſequens Pontifici, & Eccleſiæ Romanæ quemadmodum, & Im-

toto tit. Authenticorũ. vt Eccleſia Romana cẽtum annorum gaudeat præſcriptione quæ eſt Nouel. 46.

Alberic. ad proœ. n. 8.

Alberic. ad d. l. bene à Zenone. nu. 32. cum ſeq. cap. vlt. de præſcript. l. 1. in fi. cũ l. ſeq. in prin. de aqua, & aqua pluuia arcenda. & l. 3. §. ductus aquæ. de aqua quotid. & æſtiua. & DD. ad l. ſi quis diuturno. ſi ſeruitus vindicetur.

vide Aymonem Crauettam de antiquitatibus temporum, parte 4. ſectin cuius initium Materia iſta ſingularitatis, nu. 16 & & max n. 24.

Felin. in d. c. cùm non liceat. de præſcript. nu. 10 & ſeqq.

Crauetta de antiquitatibus temporum par. 4. cap. cuius initium eſt materia iſta ſingularitatis, nu. 71. & ſeqq & cap. abſolutis differentijs. n. 13. & ſeq. multis.

Couar. ad regulam peccatum, lib. 6. relectione 2 § 9. n. 5. & ſeqq. ac præcipuè nu. 9.

Ioan. vlt. in verbis paſce oues meas & d. extrauag. vnam ſanctam. de maio. & obed.

cap. ſuper quibuſdam, §. præterea, de ver. ſign. & d. §. de

ctus aquæ, & ſim. lib. ad de cap. l. in fi de præſcr. lib. 6. § item ea quæ ab hoſtibus capiuntur, inſtit. de rer. diuiſ. & natur. l. naturaleſ. in fin. l. adeo in prin. de acq. rer. dom. l. ex hoc iure. de iuſtit. & in iure. & in teſtimonij, l. ſi captiuus. l. ſi quid bello captum, & paſſim, de capt. & poſt l. reuerſ. l. ab hoſtibus capti, C. de poſtlim. reuerſ. & redemptis ab hoſtibus.

perio Romano, deceſſiſſe, perijſſeque; donec tandem ex noua Principum parrim illorum ad Chriſti fidem tandem conuerſorum partim aliorum hominum piorum liberalitate res nonnullæ per Conſtantinum olim donatæ reſtituerentur.

QVÆSTIO IV.

De vtroque Eccleſiæ gladio tam temporali, quàm ſpirituali; vel, quatenus Eccleſia, vel Eccleſiæ Prælatus more ſeculari, ſeu laicali criminalia, quoque poſſit exercere iudicia, vel quæ meri ſunt imperij.

d. cap. vnam ſanctam de maior. & obed. in extrauag. commonibus.

l. Imperium. de iuriſd.

QVamuis gladij nomen in hac diſputatione latiùs ab Eccleſiaſticis accipiatur legumlatoribus, quàm à Ciuilibus, vtpote quod omnium omnino iuriſdictionem tàm Ciuilem, quàm criminalem complectatur tàm in ſpiritualibus, quàm in temporalibus; tamen in hac mea quarta quæſtione cum Iuriſconſultis noſtris propriè de gladio loqui malebam; de poteſtate nimirum animaduertendi in homines facinoroſos per pœnarum etiam ſanguinis irrogationem: de latiore re illa, quam initio dicebam gladij per Eccleſiaſticum legislatorem ſumptione diſputaturus in quæſtione quinta; nam cū temporalis Eccleſiaſticorum iuriſdictio ſit hactenus à me defenſa priuatis in cauſis, hoc eſt in iuriſdictione ſimplici mixtoque, quod huic aliquatenus cohæret, imperio, conſequens erat, vt & mero de imperio Eccleſiaſticorum deſpiceretur, de quo propterea maior eſt, ſemperque fuit quæſtio, quàm vel de gladio ſpirituali, vel etiam de iuriſdictione ſimplici, quòd ab effuſione ſanguinis abhorreat omnis functio ſpiritualis, vel Eccleſiaſticus legislator, qui non mortem, ſed emendationem ſpectat peccatoris per omnes omnino ſuas pœnas; vt is ad animæ ſuæ ſalutem dirigatur; qui proprius eſt gladius Eccleſiæ, nequaquam per nos in diſquiſitionem hoc tempore vocandus. Simplex autem iuriſdictio temporalis, quantumlibet ſpiritualis minimè ſit, ab Eccleſiaſticorum tamen dignitate non adeò videtur abhorrere, præſertim ſi non principaliter, quaſi pro munere ipſorum principali exerceatur, ſed acceſſionis, & adiectionis loco quaſi obiter expediatur; vel potiùs per ſubſtitutos idoneos explicetur; ipſis Eccleſiaſticis Eccleſiaſtico ſuo muneri principaliter ſemper incumbentibus. Igitur aduersùs hoc merum Eccleſiaſticorum imperium temporale, ſeu contra hunc gladium temporalem, vel vt alij vocant materialem, faciunt in ſpeciem, quæ ſequuntur argumenta. Primò, quòd iudicium ſanguinis adeò non deceat Eccleſiaſticos, vt & irregulares hinc efficiantur, quemadmodum pleniùs docuimus in explicatione tituli. Ne Clerici, aut Monachi ſecularibus, &c. Secundò, quòd (authore Nicolao primo Pontifice) gladium non habeat Eccleſia niſi ſpiritualem; quod & contra noſtram quæſtionem ſecundam de

l. 1. in fin. de offic. eius cui mand. eſt iuriſd.

cap inter hæc in fin. 33 q. 2. & alibi paſſim.

cap. Clerici, & cap. ſententiam. cap. inter hæc 33. q. 2.

ſimplici Eccleſiaſticorum iuriſdictione adferebatur. Tertiò, quòd ſecularibus, ac præcipuè ſanguinarijs iudicijs implicari minimè debeat Pontificia, vel Eccleſiaſtica dignitas, vt ſpiritualibus à Deo Opt. Max. deſtinata officijs. Quia ſacerdotes (inquiunt in quarto Concilio Toletano Patres) à Chriſto ad miniſterium ſalutis electi ſunt, ibi conſentiant fieri Regibus iudices, vbi iureiurando ſupplicij indulgentia promittitur, non vbi diſcriminis ſententia præparatur, & in vndecimo Concilio Toletano prohibentur omnes quibus Domini Sacramenta tractanda ſunt iudicium ſanguinis agitare. Quibus argumentis, & quibuslibet alijs nihil moti, conſtanter adſeueramus, iudicia ſanguinea, vel ea, quæ meri ſunt imperij Clericis rectiſſimè committi, nam cùm per ſeſe ſit opus bonum Deoque gratum gladio vti, atque facinoroſos homines è medio tollere (quoniam iuxta Diuum Paulum non ſine cauſa gladium portat poteſtas) nullo modo debet inconueniens cuiquam videri, Clericis hanc poteſtatem competere; ſiue Principes Laici tale ius gladij communicent Eccleſiæ, vel Prælatis Eccleſiaſticis ad maius Eccleſiæ Chriſtianæ tùm decus, tùm firmamentum, ſtabilioremque totius Eccleſiaſtici ſtatus authoritatem, ſiue ſucceſſionis patrimonialis iure, merum imperium, vel ius gladij tranſeat in hæredem, vel alium ſucceſſorem Clericum; ſiue quocumque demum alio titulo legitimo viris Eccleſiaſticis, vel Eccleſiæ poteſtas hæc obueniat. ſic tamen, vt ipſimet Eccleſiaſtici, vel Clerici non per ſeſe ius hoc gladij exerceant, ſed per Laicos aliquos prætores viros idoneos ad id ab ipſis Clericis conſtitutos, & ita priſcis olim temporibus factitatum fuiſſe liquidè probat idipſum Concilium Toletanum vndecimum, quod modò proferebatur; vbi non aliter vetantur Eccleſiaſticis iudicia ſanguinis, quàm ſi per ſeſe præſumant ea præter decorum ſacri Ordinis exercere; non autem, ſi per alios ea procurent, quod adeò verum eſt, vt etiamſi fortè ſuos illos Prætores officij ſui diligenter faciendi iuſtitiæque prout iura poſtulant exercendæ commonuerint Eccleſiaſtici Præſules, propterea tamen irregulares minimè reddantur quantumlibet hi ſingulariter illis mandauerint, ac iniunxerint, vt de certo homicidio, ſeu latrocinio, aut alio maleficio veritatem inquirerent, & iuſtitiæ debitum exequerentur, illique mortis pœnam deinceps irrogauerint, nam licèt Clericis cauſas ſanguinis agitare non liceat (inquit legislator Pontificius) eas tamen, cùm iuriſdictionem obtinent temporalem, debent & poſſunt metu irregularitatis ceſſante alijs delegare. Quinimmò iure nullo diuino prohibentur Clerici, vel Eccleſiaſtici, prophanis atque ſecularibus in rebus per ſeſe iudicia ſanguinis exercere, ſed ſolo meroque iure prohibentur humano, quod poſitiuum vulgò vocant, quo fiebat, vt olim Eccleſiaſtici frequenter per ſeſe reperirentur exercere gladij poteſtatem ex Principum ſecularium commiſſionibus; donec eandem poſt lapſos annos à Chriſto nato 660. & amplius id ſub grauiſſimis pœnis interdiceret Eccleſia propter ſingularē, quæ requiritur in Eccleſiaſticis, ac maximè Sacramenta diuina adminiſtrātibus

c. quoniam. diſt. 10. c. ſæpè Principes. cum cap. ſeq. his à quibus 23. q. 8.

d. cap. ſæpè Principis.

d. cap. his à quibus.

Gen. 9. Exod. 21. num. 23. Rom. 13.

vide huius rei, cū exemplis tum iura. ſcil. in q. 8. ſub fin.

d. cap. his à quibus.

c. vlt. in Cle. vel monachi ſecul. nego. ſe immiſc. lib. 6.

d. cap. ſæpè Principis, & d. cap. his à quibus, 23. q. 8. & d. cap. Clerici, & d. cap. ſententiam ne Cler. vel Monachi, &c.

bus lenitatem, benignitatem, clementiam humanitatem, cum animo præ omnibus mortalibus longè mitiſſimo, & à ſanguinis effundendi cogitatione quantumuis per ſeſe iuſta remotiſſimo; propter maiorem nempe Sacramentorum, ſacrificijque incruenti venerationem, vix enim reperias antiquiores

a cap. his à quibus 3 q 8. d.c. Clericis. Ne Cler. vel Mon. d.c ſententiā. Ne Cler. vel Monach.

hac de re punienda Canones quàm Concilij Toletani vndecimi ſub annum Chriſti 660. celebrati; cuius meminerunt, & iura Decretalium. Neque tamen de Clericis omnibus, at ſolis de Sacerdotibus loquebatur illud Concilium; poſterioribus demum Pontificibus ad omnes id Clericos referentibus. Plane lex Moſaica, tanta destituta ſacrificio, ſacerdotum quoque gladio materiali euidenter armauit; & ipſe Samuel gladio proprio Regem Amalechitarum Agag interemit, atq;

1. Reg. 15.

adeo (ſicuti contextus biblicus habet) in fruſtra concidit coram Domino: non vindictæ, ſed iuſtitiæ diuinæ zelo, inquit ibidem

Apoſtil. Lyrani ad verb. in fruſtra cócidit. 1. Reg. 15.

Lyranus. Euangelica lex gladium quoque materialem nuſquam reperitur Apoſtolis eorumue ſucceſſoribus ademiſſe: quamuis Diuus Paulus Apoſtolus propter ſublimio-

1. Corinth. 6.

rem functionem euangelicam, per contemptibiles, qui ſunt in Eccleſia (ſiue Laicos ſiue Clericos etiam, ſed Inferiores) vniuerſam iuriſdictionem temporalem, ſeu ſæcularem deſideret exerceri: de mero quidem imperio nihil nominatim dixit ibidem Diuus Paulus, eò forſitan, quòd tum temporis Principes, & Magiſtratus omnes adhuc Iudæi, vel Ethnici nullo modo pati voluiſſent, id à Chriſtianis, vt ab hominibus priuatis exerceri: quinimmò læſæ maieſtatis eos, vel hoc ſolo nomine condemnaſſent: At Chriſtianiſmo tandem publicè probato, iam inde ab Imperatoris optimi Conſtantini temporibus, liberrima fuit Chriſtianis omnibus etiam Clericis vniuerſa ſua iuriſdictio; ſiue patrimonialis hæc illis eſſet, ſiue competeret aliunde. Quæ hactenus à me dicta, non ad Eccleſiaſticam, ſed ad politicam, ſeu temporalem Clericorum iuriſdictionem criminalem relata volo. Nunc maius opus moueo; ſuperaddoque, tentari poſſe, mihique non improbabile videri, propriam illam genuinamque iuriſdictionem Eccleſiaſticam, ſeu ſpiritualem ipſam, non eſſe per ſeſe, aut natura ſua (ſi lex Euangelica ſpectetur) incapacem gladij materialis, ideoque per leges, atque conſtitutiones merè Eccleſiaſticas potuiſſe pœnas etiam ſanguinis, mortiſque ſanciri: ſed iſtud Spiritui ſancto præſulibuſque matris Eccleſiæ non fuiſſe viſum ſatis decorum; quamobrem Iure Pontificio, ſeu Eccleſiaſtico ſeu merè humano pœnam ſanguinis ab Eccleſiaſtica, ſeu ſpirituali gubernatione excluſam fuiſſe. Sanè mortis erat pœna, quam

Act. 5.

ſenſerunt Ananias, & Sapphira coniuges; non ex nudo miraculo diuino, ſed ex ipſius etiam Diui Petri Apoſtoli propoſito, voluntate, intentione, deſiderio, prece, iudicio, atque ſententia; cuius tamen dicti mei (ſicut, & aliorum omnium) cenſura ſit penes Eccle-

D Chryſoſ. in c. 5. Act. Hom. 12.

ſiam: certè Diuus Chryſoſtomus apertiſſimè ſic illam coniugis vtriuſque necem plurimis in Homiliarum ſuarum clauſulis accipit: Primò, dum priùs Anania mortuo, ſic loquitur de Petro: *Suſtulit noxium, & cognouit arcana mentis, & qua clam facta fuerant.* Secundò, dum ait; *Meritò Petrus erat iam terribilis, puniens; & qua in mente erant redarguens.* Tertiò, mox ibidem ſubdens, *Ipſe* (Petrus) *fecerat ſignum primum illud nunc; quod mihi etiam duplex videtur; vnum quidem ex mente arguere; ſecundum autem occidere præcepto.* Quartò, loquens de Sapphira poſt; *At dixeris fortaſſe quiſpiam, quod valdè acerbè illam tractauerit Petrus: Dic ſodes, quæ eſt illa ſeueritas amara? Si enim, qui ligna collegerat lapidatur, quantò magis qui ſacra diripit, ſacrilegus?* Num. 15.

Quintò, poſt aliquod interuallum, *quis non timuiſſet Apoſtolum?* Sextò, ad hæc verba contextus, *& erant ſimul vnanimiter omnes in porticu Salomonis; & vide* (inquit Chryſoſtomus) *quomodo in ſuos erant auſteri, in alios autem potentia non vtebantur.* Septimò, poſtremòque explicans illud Petri ad Ananiam; *Quare impleuit Satanas cor tuum? quaſi rationem reddens Petrus puniturus, etiam alios erudit: quoniam enim factum hoc valdè moleſtum apparitarum erat, propter hoc & in illo, & in vxore eius terribile iudicium facit:* & quæ ſequuntur; quia plura ſubdit Chryſoſtomus de Petro non ita celeriter ad puniendum proſiliente, ſed oſtenſo priùs ipſis peccato, relictoque peccati plangendi loco: nempe iudicij formam habuit illa tota punitio: quæ ſi per gladios, vel per ignes, vel per lapidationem, vel aliter executionem habuiſſet humanam, & non diuinitus, res ab omnibus, tum temporis Eccleſiæ poteſtatem neſcientibus in præſentiſſimam rapta fuiſſet calumniam: neque tamen ſolus ita Chryſoſtomus; videbis & Gloſſographum bibliorum ordinarium ex venerabili Beda ſermone vtentem tali de hac Petri ad- Gloſſa ordinarias. c. 5. Actorum Apoſtolicorum, ad verba Cecidit, & expirauit.

uersùs Ananiam, Sapphiramque ſententia: non cauſa quæſtus tam ſeueram præuaricationis dedit ſententiam, ſed præuidens futura zizania, quæ ſimplicitatem Eccleſiæ prauis moribus adulterarent: ex his enim Sarabaïtarum genus exortum dicitur, qui rebus ſuis nequaquam derelictis Apoſtolorum diſtrictionem ſe cuſtodire ſimulant: nulla reos paſſus eſt pœnitentia curari; ſed ad timorem poſterorum noxium germen radicitus amputauit: quod de Sarabaitarum dicit falſo monachorum genere Beda, pleniùs ex tribus monachorum falſorum generibus per Iſidorum propoſitis cognoſcere poteritis, quem nos olim Iuliani Toletani prognoſtico futuri ſeculi à nobis edito ſubiecimus: quod autem ſubdit Beda, Petrum non fuiſſe paſſum reos vlla curari pœnitentia, de vitæ præſentis condonatione ſumendum videtur per alicuius pœnæ temporalis functionem (puta ieiunij, vel precationum ſtatarum, vel etiam cenſurarum Eccleſiaſticarum, vel ſimilis cuiuſcumque pœnitentiæ etiam publicæ iniungendæ) non de obſtinatis Ananiæ, Sapphiræque in peccato ſuo vſque ad mortem animis. Quid multis? ipſe contextus Diui Lucæ Actorum Apoſtolicorum ſcriptoris non obſcurè præ ſe fert, Petri totum hoc fuiſſe verum quoddam iudicium, atque veram quamdam ſententiam; cùm alibi (præcedentibus interrogationibus, & id genus alijs obſeruationibus iudicialibus) tum per hæc Petri ad Sapphiram verba; *Ecce pedes eorum, qui ſepelierant virum tuum ad oſtium, & efferent te:* diligenter expendatur

Google

tur illud ; *& efferent* : quòd Græcè dicitur, *cai exoiſoyſi ſe* : licèt itaque miraculum fuerit in ea tota re diuinum, tamen fuit id miraculum ſingulariter ex Diui Petri factum voluntate, deſiderioque. Sic ſemper primæ tranſgreſſiones legis alicuius nouæ grauiter in principio puniuntur ; vt & exemplo duorum

Leuit. 10.

filiorum Aaronis igne prophano, ſeu communi ſuis in thuribulis vtentium, & ab igne ſacro deuoratorum docemur, & exemplo præterea viri cuiuſdam in ſabbato ligna colligentis, ac ob id iuſſu diuino per omnem turbam Iſraeliticam lapidibus obruti : quod

Num. 15.

exemplum, & Chryſoſtomus huc attulit opportuniſſimè. Nam perfectionis Euangelicæ ſemel vltrò ſuſceptæ, voteque violatio, non poteſt non eſſe ſceleratiſſima, ſummèque ſacrilega. Quin adferunt noſtri cum Gloſſographi,

Gloſſ. cap. Quoniam. diſt. 10. cap. cum ad verum ventum eſt, diſt. 96. Panor. ad c. Nouit. de iudic. n. 12. cum ſeq. Matth. 21. & Marc. 11.

cæteri ſimul interpretes exemplum exerciti per ipſummet Chriſtum Dominnm meri Imperij, dum ementes, atque vendentes adhibito flagello ex templo Salomonis eijceret : vbi quamtumuis mors non infligeretur, tamen id, quod ſupremæ poteſtatis erat exercebatur. Quo nihilominus in genere poteſtatis, per verum ſuum nomen deſignando, nonnihil peccare mihi videntur interpretes iſti cum Gloſſographis; dum Regis, vel Principis temporalis poteſtatem in ea re exercuiſſe Chriſtum dictitant, quandoquidem poteſtatis id mihi fuiſſe videtur prorſus Eccleſiaſticæ, ſeu merè ſpiritualis; cùm tota illa correctio referretur ad bonum ſupernaturale, hoc eſt ad Dei gloriam, hominumque ſalutem quoad animam, ſeu ſpiritum. Deinde ſi claues Eccleſiæ poſſint cœlum claudere, & aperire, ſi poſſint animas ligare, ſempiterniſque obnoxias reddere ſupplicijs (vt indubitanter poſ-

ca. Audiuimus, & cap. Quodcùque 24 q. 1. Hoſtienſ. ad c. Clericis. Ne Cle. vel Mon. & vide ibid. Panorm. n. 12.

ſunt) quæ mors eſt ſecunda, eademque æterna, multò magis videbuntur ex natura ſua mortem poſſe corporibus inferre pro animarum ſalute. Meritòque putat Hoſtienſis, Pontificem ſummum diſſolutis, atque ſublatis irregularitatum, quæ dicuntur ex iuſto ſanguinis iudicio per Clericos incurrendarum nexibus, atque vinculis, meri imperij exercitium ipſiſmet Clericis concedere poſſe: quamquam Hoſtienſis de temporali tantùm Clericorum loquitur poteſtate non de ſpirituali. Quibus admiſsis, quæ hactenus breuiſsimè pro pœna ſanguinis etiam Eccleſiaſtica diximus, nec opus haberet Eccleſia ſuos facinoroſos, quando ſunt incorrigibiles, curiæ ſeculari dimittere ; nec hæretici, qui pro ſua temeritate contemnunt cunctas excommunicationes, atque cenſuras Eccleſiæ quaſcumque, tam petulanter Eccleſiæ, vel Eccleſiaſti-

c. ſtatuimus. 21. q. 1.

cæ iuriſdictioni illuderent. Nec eſt, quod quis dicat Eccleſiaſticam iuriſdictionem ſanguinis effuſioni, ſeu morti repugnare propter hoc pronunciatum Dei, *Nolo mortem peccatoris, ſed vt magis conuertatur, & viuat* : quandoquidem per id pronunciatum ſic acceptum ſimul omni magiſtratui Ciuili gladius eriperetur, & extorqueretur, Deo generaliter illic loquente, nec ad corporis, at animæ mortem id referente. Si dixeris hac ratione nihil interfuturum inter imperium, ſeu regnum temporale, & ſacerdotium, ſeu regnum ſpirituale, vel gubernationem Eccleſiaſticam, vehementer erraueris : quia ſuas omnes pœnas (& alias, & ipſius quoque mortis) ad animæ ſalutem, ſeu ſupernaturale hominis bonum retulerit, vel Princeps, vel Magiſtratus, vel Iudex Eccleſiaſticus ; ad externam verò dumtaxat quietem, naturaleque hominis bonum, vel Princeps, vel Magiſtratus, vel Iudex politicus. Præterea non circa temporalia, ſeu ſæcularia negotia verſabitur hierarcha, ſeu gubernator Eccleſiaſticus quemadmodum Politicus, at circa ſola ſpiritualia, quæ ſunt functiones merè Eccleſiaſticæ. Loquor de iuriſdictione Eccleſiaſticorum propria genuinaque; nam ad illam temporalem, quam habent aliunde mox redibitur : ſemper enim nos oportet meminiſſe, pœnarum ſimilitudinem, vel vt ita loquar identitatem, non confundere finium, vel materiæ ſubiectæ diuerſitatem: finis vtriuſque, vel gubernationis, vel iuriſdictionis ; id eſt Ciuilis, & Eccleſiaſticæ diuerſiſsimus eſt ; materia quoque ſubiecta diuerſiſsima; pœnæ verò, quibus ad ſuos fines vrgentur, atque coguntur ſubditi, poſſunt frequenter eſſe prorſus eædem. Certè Ciuilibus pœnis vti per ius diuinum non prohibetur iudex Eccleſiaſticus, tanquam leuioribus, cùm poſsit vti grauioribus : at cenſuras, & alias Eccleſiaſticas infligere pœnas, prohibetur index Laicus ; vtpote nulla poteſtate ſpirituali præditus. Atque per hæc etiam ſatis eſt reſponſum ad obiectionem, quæ fieri poſſet, alioquin ex ipſius Chriſti ad interrogationem Pilati reſponſione, *Regnum meum non eſt de hoc mundo*, Nec his obſtat, quod Chriſtus Dominus Petro dixit, *Mitte gladium tuum in vaginam* ; quia non de perpetuæ iuriſdictionis illic agebatur negotio, ſed ſolùm de non impedienda tum temporis apprehenſione Chriſti : ſequitur enim, *Calicem quem dedit mihi Pater vis vt non bibam* ? quinimmò potiùs pro hac noſtra ſententia facere videtur locus ille, dum gladium hunc materialem confirmat eſſe proprium Petri : qui namque gladium tuum dicit, gladium tibi proprium dicit. Non obſtat item locus Diui Pauli, 1. Timoth. 3.
non percuſſorem oportere eſſe Epiſcopum, quia de moribus Epiſcopi loquitur, non de iuriſdictione, ne ſcilicet ſit rixoſus, & contentioſus, & pugnax, & paſsim quorumlibet verberator iniuſtus. Denique non vrget in contrarium, quòd Eccleſiaſticus gladius non d. cap. inter
ſit alius, quàm ſpiritualis, qui non occidit, hæc 33. q. 2.
ſed viuificat : quia dictum hoc non Dei eſt, ſed hominis, nempe Nicolai Primi Papæ ; de cuius quidem dicti ſententia paulò poſt agetur pleniùs : & vt maximè verum ſit, immò veriſsimum Eccleſiæ vniuerſam iuriſdictionem eſſe ſpiritualem, ex iure etiam diuino, Chriſtique regnum non eſſe de hoc mundo, tamen nihil iuris diuini vetat, quò minùs corporalibus etiam pœnis homo pertrahatur ad hoc bonum ſuum ſpirituale, ſeu cœleſtis regni adipiſcendi curam : nam quantumlibet corpus interficiatur, animæ nihilominus viuificatio ſpectatur ; quin & corporis tandem rediuiui glorificatio. Verùm enimuerò, quoniam (ſicuti diximus iam antea) ſuum cuique pulchrum eſt, & Eccleſiaſticum iudicem decet magis alienum eſſe à ſanguinis vindicta, quantumlibet iuſta, cùm ſit quaſi pater quidam ſpiritualis, qui filios non interimere, ſed caſtigare ſolet; placuit matri Eccleſiæ

iam

Digitized by Google

iam olim, Clericos à ſanguinis iudicio prorſus abſtinere: quamobrem, & in ipſis Apoſtolorum paſſim Canonibus, vt & in Apoſtolicarum conſtitutionum libris octo per Clementem Romanum editis, frequentiſſima depoſitionis, & excommunicationis, atque ſimilium cenſurarum eſt mentio, mortis infligendæ nunquam: quinimmò contrà, videmos antiquiſſimo iure, tum Pij Primi, qui ſub annum Chriſti 155. tum Fabiani, qui ſub annum Chriſti 240. ſedit in Pontificatu, curiæ ſæculari tradendos eſſe Clericos facinoroſos; à Cleri tamen priuilegijs antè ſubmotos: atque Iuſtiniani noſtri conſtitutionibus Nouellis gladij materialis pœna prohibetur Eccleſiaſticis Prælatis, & ad iudicem laicum fit remiſsio, degradatione, quæ dicitur, ſeu ſacerdotalis dignitatis denudatione, ſpoliatioeque præcedente. Debent enim omnia Eccleſiaſtica iudicia tendere ad faciendam reconciliationem pacis inter fratres, & cum Deo, vt cum Apoſtolo dicere poſsint iudices Eccleſiaſtici, vel Eccleſiæ Prælati: *Pro Chriſto legatione fungimur, tamquam Deo exhortante per uos. Obſecramus pro Chriſto, reconciliamini Deo*: quemadmodum luculenter explicant ipſę conſtitutiones Apoſtolicę apud eumdem Clementem Romanum, & in eas vir doctiſſimus, atque piiſsimus Franciſcus Turrianus. Planè miraculum illud cooperante Diuo Petro factum in repentina Ananiæ Sapphiræque coniugum extinctione non videtur in exemplum eſſe trahendum; noua tranſgreſſio nouo fuit exemplo diuinitus etiam punienda; gladio autem non videntur vſi Apoſtoli vnquam ad puniendum, ſed aliquando fortaſſis ad neceſſariam dumtaxàt ſui defenſionem. Principes, atque Magiſtratus Politici talibus Apoſtolorum vſurpationibus (vt ſibi viſum fuiſſet) non erant ad indignationem prouocandi, nec à fidei Chriſtianæ ſuſceptione vllatenus alienandi; quod enim dixit Diuus Paulus Magiſtratum non fruſtra gladium portare; de Politica procul dubio poteſtate dixit, non de Eccleſiaſtica: non ſolùm malum, ſed omnis mali ſpecies Apoſtolis, & omnibus Eccleſiaſticis vitanda fuit; mortem Ananiæ, Sapphiræque populus, non tam Petro, quàm ipſi potiùs Deo procul dubio tribuerit: nec vlla Petro fuit inde metuenda tunc irregularitas. Vt vt ſit, irregularitates iſtæ, proficiſcentes ex iuſta ſanguinis effuſione, iuris omninò ſunt humani, merèq; poſitiui; nobis tamen ad rem præſentem initio propoſitam (vt ad eam redeamus) non eſt opus hoc nouo pro Clericis imperij meri patrocinio: ſufficit enim ſi merum habeant imperium laicali dumtaxat more, ex vno videlicet aliquo titulorum ſuperiùs memoratorum, vel ſimili, nimirùm ex Principum conceſſione (quod frequentiſſimum eſt) vel iure patrimoniali, vel ex emptionibus, vel aliter quomodocumque; ſed legitimè. Breuitèr, & in ſumma, quæcumque de ſimplicis iuriſdictionis, & imperij mixti Clericos minimè dedecentis iure diximus in duabus quæſtionibus noſtris prioribus, poterunt, & huic loco bona ſaltem ex parte ſeruire; quamobrem ne ſimus hac in quæſtione longiores, paucis ad obiectiones illas tres inter Initia poſitas reſpondeamus. Quod itaque primò de irre-

d. c. his à quibus, 23. q. 8. & d. c. Clericis, & d. cap. ſententiam. Ne Cler. vel Monach. nego. ſecul. ſe immiſc.

d. c. ſtatuimus, 11. q. 1. c. ſi quis ſacerdotum. 81. q. 1.

Nouell. 83. ſub fin. & Nouell. 123

2. Corint. 5. ſub fin.

Cõſtitutionum Apoſtolicarum lib. 2. c. 47.

Turrianus conſtitut. Apoſtolicarum lib. 8. pag. 273.

Tota cauſa 23. apud Gratianum.

ſup. q. 1. ſub fi. & q. 2 pręcipuè in ſolutione argumentorũ primi, ſecũdi, & tertij, & in cõcluſione.

gularitate obijciebatur, iam ſolutum eſt per ea, quæ diximus de meri Eccleſiaſticorum imperij exercitio non per ſeſe, ſed per alios homines laicos, qui vel Prætores, vel vulgò Bailliui libris hiſce noſtris appellantur. Obiectio ſecunda, ex dicto ſumpta Nicolai primi Pontificis Eccleſiam non habere gladium, niſi ſpiritualem dicentis, ita ſoluitur, Iure Pontificio, ſeu Eccleſiaſtico, gladij materialis exercitium non eſſe penès Eccleſiam: vt quæ cenſuerit indecorum ſanguinis pœnam irrogari per Clericos, quod & Gloſſographus ibidem rectiſſimè adnotatum reliquit. Loquitur Nicolaus Pontifex de Eccleſiaſticorum iuriſdictione propria, non de iuriſdictione Eccleſiaſticorum temporali, ſeu illa, quam habent Eccleſiaſtici, vt ac tamquam Laici de qua nunc ſola nos hìc diſputamus; eadem ſolutio quę dabatur ad obiectionem primam ſeruit, & obiectioni tertiæ: quia per alios imperium hoc merum, ſeu ius gladij materialis exercere non prohibentur Eccleſiaſtici, ſed per ſemetipſos. Qui diligenter hæc perpenderit, quæ de mero diximus, hactenus Eccleſiaſticarum imperio tam temporali, quàm ſpirituali, næ ille clariſsimè perſpiciet, quàm ieiuna, quàm leuia, quàm futilia, quàm puerilia, ne dicam quàm iocularia, ridiculaque, vel veriùs prophana, & impia ſint pleraque omnia, quæ hiſce de rebus conſarcinauit, atq; diſceptauit Franciſcus Duarenus. Illud hic prætereundum non videtur, in exercendis temporalibus Eccleſiaſticorum iuriſdictionibus vulgò traditum receptumque eſſe, non ſecundùm Canones, aut iura Pontificia, ſed ſecundùm leges Ciuiles eſſe iudicandum: quandoquidem non vt Eccleſiaſticus, at vt Laicus in illis rebus conſideratur Clericus: Id quod, de ſanguinis iudicio dubitari nullo modo poteſt; quemadmodum vice verſa cauſæ perſonarum laicarum priuilegijs clericalibus donatarum (vt ſcholarium) non ſecundùm iura Ciuilia, ſed Pontificia decidendæ ſunt, ęquum ſcilicet eſt, vt quorum quis iure gaudet, eorumdem legibus, vel iure ſimul vtatur. Clericus in iuriſdictionibus temporalibus gaudet Laicorum iure, quidni legibus Laicorum, id eſt Ciuilibus, eatenus quoque regatur ? ſcholares contrà ferè gaudent Clericorum priuilegijs; conſequens eſt igitur, vt & legibus fruantur Clericalibus, id eſt Eccleſiaſticis, vel Pontificijs; hæc intellige de legibus Ciuilibus à iure Pontificio propter latens aliquod in ijs peccatum nominatim non correctis, & vbi contraria non eſt alia lex Municipalis, vel ſcripta; quo fit vt hæc Gloſſographi verba: *Sed certè contrarium credo cùm habeat iuriſdictionem ab Imperatore*, per Gregorij decimitertij cenſuram in Gloſſas iuris Pontificij meritò ſint iuſſa deleri.

d. c. vlt. Ne Cler. vel Monach. nego ſecul. lib. 6.

Gloſs. c. inter hæc 33 q. 2.

d. cap. his à quibus 23. q. 8. & d. c. vlt. Ne Cler. vel Mon. lib. 6.

Duare. lib. 1. de ſacr. Eccleſ. miniſt. ac benef. c. 2. 3. 4.

c quo iure. diſt 8. Gloſſæ, & DD. ad c. vlt de præſcript.

c. quod Clerici 9. de for. compet.

d. Gloſs d c. vlt. de præſcr. ad verb. tam Canonica. in fin. vide cẽſurã Gloſſarum iuris Pontificij per Gregorium decimum-tertium ad tit. de præſcript.

QVÆ-

Digitized by Google

QVÆSTIO V.

Gladius externus, ac temporalis quonam ſit modo penès Imperatorem, vel Reges, vel alios Principes, vel etiam populos aliquos Chriſtianos Principe carentes; vtrùm ſcilicet à meſos, & immediatè ſemper à ſolo Deo (ſiue nimirum per electionis ius de Dei voluntate præſumatur, ſiue per ſucceſſionis ius, ideſt hæreditarium, ſiue per victoriam bello iuſto partam, ſiue denique aliter) an verò mediante ſummo Pontifice, vel ex nutu quoque gratiaque ſummi Pontificis. Aut breuiùs ita: De duobus *Diui Petri gladijs; vel, an è ſummi Pontificis etiam poteſtate profluat Imperium, Regnumque terrenum, an verò contrà Principatus temporalis immediatè pendeat ab ipſo Deo, ſicut & Pontificatus*.

QVam grauis hæc ſit quæſtio, teſtari poterit, vel ſola noſtrorum ſententijs diſcrepantium contentio tanta, quantam vix vllis alijs reperias in quæſtionum generibus; alij ſummo Pontifici tribuunt hic omnia; ſunt è contrario, qui nullas hic velint eſſe Pontificis partes; tertij variè diſtinguendum cenſent; cùm tribus Terentianis indicibus hìc negotium geri dixeris. Iacobus quidam Teranus (aliàs Teramus) Vrbani PP. ſexti temporibus in ſuo tractatu monarchiali, quem vocat, Pontificibus adeo reddit obnoxios Principes cunctos, vt hæc ipſius Chriſti verba: *Si exaltatus fuero à terra omnia traham ad meipſum*, de regno Chriſti ſumat, ac interpretetur terreno, ſeu politico, ſeu externo; quaſi regna omnia totius mundi Chriſtus ad empturus eſſet poſt Aſcenſionem ſuam cunctis Principibus, atque Pontifici daturus; vt is pro ſuo arbitratu, nutuque Regibus, atque Principibus, & populis ea diſtribuat. Bartolus item tanto ſtudio Pontifici, vel Eccleſiæ fauet, vt quis Pontificem pro ſummo, temporalibus etiam in rebus, capite non agnouerit, hunc hæreſios damnandum eſse putare videatur; niſi quòd loquatur de ſolo Imperio, ſeu Romano; ſeu Germanico, non autem ſimul de regnis alijs quibuſcumq; totius Chriſtianiſmi; quaſi certum foret, Eccleſiam, vel Pontificem definiuiſſe iam ſemel, Imperium ab Eccleſia dependere; quod olim Dantes Florentinus inter alios errores negauerat; poſt mortem ſuam damnatus hæreſios. Contrà pronunciauit Antonius Roſellus, hæreticum eſſe aſſerere, Romanum Pontificem temporalem poteſtatem à Deo, vel habuiſse; vel habere, eamque Imperatori tradere. Quin & ipſimet Gloſſographi Pontifici ſibimet ipſis cõtrarij deprehenduntur: alijs à Pontifice contra Imperatorem ſtantibus, alijs contra Pontificem pro Imperatore facientibus; prout nimirum, vel effectus eſt ſcriptor quiſque, vel ſuæ nationis, atque Principis proprij ſtudioſus, ita ferè tanta de re ſcribit quiſque; pauculis exceptis, qui ſolis, & argumentis mouentur, & rationibus ducuntur, affectu, ſtudioq; prorſus omni (ſicut oportet) ſepoſito. Nos more noſtro perpetuo ſolam quoque rationem cum ſana iuris interpretatione ducem ſequamur. Igitur pro temporali quoque Pontificis in omnes Chiſtianos Principes poteſtate facit primùm (certè quoad Regiones Occidentales, migrauit enim Byzantium Conſtantinus, vt in Oriente præeſſet imperio) celebris illa donatio Imperatoris Conſtantini Magni ſuperiùs operosè diſputata, per quam ſedi Apoſtolicæ, ſeu Romano Pontifici tribuitur poteſtas, & gloria, & dignitas, atque vigor, & honorificentia (id eſt Maieſtas) Imperialis; vnà cum ſceptris, & ſignis, & ornamentis imperialibus. Quinimmò ſepoſita Conſtantini donatione, per ius ipſum diuinum Pontifici Romano deberi putatur ſuprema cunctos in Principes poteſtas etiam politica, ſeu temporalis: id, quod varijs argumentis probare nituntur authores huiuſce ſententiæ. Conſtantini beneficium non tam fuiſſe donationem, quàm reſtitutionem; cunctos enim Principes alios fuiſſe detentores regnorum, & imperiorum illegitimos, & iniuſtos, præter ſolos duos hoſce Saulem, atque Dauidem diuinitus, id eſt iuſſu diuino per prophetam iniunctos. Probare conantur ſuam ſententiam. Primò, per hoc, quod Petro generaliter, & vniuerſaliter totum ſuum commiſerit gregem Chriſtus paſcendum. Quod quidem paſcere ſecundum Gloſſam (quæ dicitur) ordinariam, eſt, credentes ne deficiant conſortare, terrena ſubſidia ſi neceſſe eſt ſubditis prouidere, exempla virtutum præbere, aduerſarijs obſiſtere, peccantes corrigere. Lyranus in explicatione ſua morali propterea ter dictum putat *Paſce*, quòd ſubditi ſint ab Eccleſiæ paſtore paſcendi genere paſtus triplici, paſtu ſcilicet verbi Dei, paſtu boni exempli, paſtu denique ſubſidij temporalis. Quod quidem poſtremum ſine plena, ſupremaque temporalium poteſtate non ſatis plenè fieri poſſet. Secundò, conſorme prorſus his quæ modò dicebantur id eſſe, quod Nicolaus dicit Pontifex Chriſtum beato Petro æternæ vitæ clauigero terreni ſimùl, & cœleſtis imperij iura commiſiſſe. Tertiò, rurſus argumento primo conformiter, dixiſſe Bonifacium Octauum duos in Eccleſiæ poteſtate gladios eſſe, ſpiritualem videlicet, atque temporalem; idque dictis euangelicis doceri. Nam reſpondentibus Apoſtolis: *Ecce duo gladij hîc*, in Eccleſia ſcilicet, Dominum non replicauiſſe nimis eſse, ſed ſatis eſſe. Item Petro dixiſſe Chriſtum: *Conuerte gladium tuum in vaginam*; gladium ergo temporalem verè eſſe Petri. Præterea huc pertinere illud Chriſti ad Petrum: *Quodcumque ligaueris, &c.* Claues enim, temporalem quoque ad iuriſdictionem ſeſe extendere. Quin, & vaticinium Hieremiæ poteſtati ſimul Eccleſiaſticæ ſuffragari temporalibus etiam in rebus, vt in poteſtate terrena, tum inſtituenda, tum iudicanda, ſeu de-

ſtituenda

Iacobus Teranus in tract. monarchiali. vide Ruſum in Molineum pag. 680.

Ioan. 12.

Bart. ad l. 1. §. 1. ff. de requir. reis.

Anto. de Roſellis in tract. de poteſt. Papæ, & Imp. fol. 15 §. ne prolixius.

Gloſſa dicti cap. Quoniā diſt. 10. c. in nomine diſt. 23. c quãto. c. Quia ſancta. diſt. 63. c. legimus. diſt. 93. cap. cauſam quæ. qui filij ſint legitimi,

d. c. Cõſtãt. non longè à princip. verſ. & ſicut noſtra eſt terrena Imperialis poteſtas diſt. 96. d. c. Cõſtãt. § beato Silueſtro, & omnibus ſucceſſoribus eius.

Ioan. vlt. Gloſ. ordin. ad verb. Paſce oues.

Nicol. de Lira, ibid. §. Moraliter. verb. Paſce agnos meos.

c. omnes diſt. 22.

d. c. vnam ſanctam de maior. & obed. lib. 6.

Luc. 21.

Math. 26. Ioan. 18.

ſtituenda, dnm ſic Deus Opt. Max. Hieremiam quaſi caput Eccleſiæ repræſentantem alloquitur: *Ecce conſtitui te hodie ſuper gentes, & regna &c.* Quorum quidem ſermonum Bonifacianorum pars non exigua Diui Bernardi eſt; qui ſic Eugenio Pontifici ſuccinebat; euangelizare, paſcere eſt, fac opus Euangeliſtæ, & paſtoris opus impleueris. Dracones, inquis, me mones paſcere, & ſcorpiones, non oues; propter hoc, inquam, magis aggredere eos, ſed verbo non ferro: quid tu denuo vſurpare gladium tentes quem ſemel iuſſus es ponere in vaginam? quem tamen qui tuum negat, non ſatis mihi videtur attendere verbum Domini ſic dicentis, *Conuerte gladium tuum in vaginam*. tuus ergo & ipſe; tuo forſitan nutu, & ſi non tua manu, euaginandus: alioquin ſi nullo modo ad te pertineret & is, dicentibus Apoſtolis *Ecce duo gladij hic*, non reſpondiſſet Dominus. *Satis eſt*, ſed *nimis eſt*. vterque ergo Eccleſiæ, & ſpiritualis ſcilicet gladius & materialis; ſed is quidem pro Eccleſia, ille verò & ab Eccleſia exercendus eſt; ille ſacerdotis, is militis manu, ſed tamen ad nutum ſacerdotis & iuſſum Imperatoris; & de hoc aliàs: nunc verò arripe illum, qui tibi ad feriendum creditus eſt, & vulnera ad ſalutem. ſi non omnes, ſi non vel multos, certè quos poſſis. hactenus ita ſanctus Bernardus; quæ cum Bonifacianis conferantur. Quartò, Chriſtum Petro tamquam ſuo vicario reliquiſſe poteſtatem eamdem, quam vt homo habebat ipſe: hanc autem Chriſti poteſtatem tam in temporalibus quàm in ſpiritualibus fuiſſe, cùm ſic ipſe loquatur *Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo & in terra*; quo fit, vt & Rex Regum, & Dominus dominantium nominetur. Quintò, multa reperiri tum per hoc ipſum Pontificium ius, tum alibi exempla poteſtatis Pontificalis in ipſos Reges, ac Imperatores; vt qui per ſummum Pontificem regnis, imperijſque ſuis interdum fuerint exuti. Sextò, cunctis in cauſis, etiam Laicorum, & cunctis à iudicibus, etiam Laicis, ad Pontificem poſſe prouocari; quod euidens eſt argumentum ſuperioris poteſtatis, etiam in temporalibus. Septimò, naturali ſimul id probari ratione; nam cum tota Reſpubl. Chriſtiana ſit vnum corpus diuerſis conſtans membris, vel ipſo teſte Diuo Paulo, conſequens eſt vt & vnicum ſit corporis huius caput; aut alioquin eſſet monſtrum. quo ſit vt & Ariſtoteles optimus naturæ Doctor pluribus in locis vnicum Reipub. caput requirat, quò pertinet & illud Homeri *eis baſileys eis coirana eſto*. Cui quidem naturali rationi conformiter Diuus Hieronymus, in apibus (inquit) Princeps vnus eſt; & grues vnam ſequuntur ordine literarum, &c. Octauò, duas haſce poteſtates, vel dignitates Pontificalem, ſcilicet ſeu Eccleſiaſticam, & regalem ſeu temporalem, ſic inter ſe conſiderari, quemadmodum Sol & Luna conſiderantur inter ſe; quantaque eſt inter Solem & Lunam differentia, tantam eſſe inter Pontificem & Imperatorem ſeu Regem; conſtat autem Lunam à Sole ſuum lumen mutuari: pendebit itaque regalis, vel Imperialis poteſtas à Pontificali, indeque deriuabitur. Nonò, clarius id liquere Chriſti ipſius exemplo, qui verè fuerit Rex Iudæorum paterno quoque iure, cùm Ioſephus pater putatiuus deſcenderit à Dauide per Salomonẽ, Diua autem virgo mater ab eodem Dauide per Nathan. Quamobrem & Angelus Diuæ Virgini dixit inter cætera, dabit illi Dominus Deus ſedem Dauid Patris eius. vnde & ſæpiùs interrogatus à Pilato Chriſtus, an eſſet ipſe Rex, tandem reſpondit apertè Tu dicis, quia Rex ſum ego. neque myſterio caruit quòd Pilatus quantumlibet tale nihil cogitans inſcriptionem Crucis fecerit hanc: *Ieſus Nazarenus Rex Iudæorum*. Decimò poſtremòque, pro regno Chriſti etiam temporali facere ſententiam Diui Thomæ Aquinatis (cuius viri ſententiæ vt plurimùm ſolent eſſe ſolidiſſimæ) Chriſtum nominantis Monarcham, & illud è pſalmis quaſi huc pertinens adferentis, Omnia ſubiecisti ſub pedibus eius. multa denique congeruntur alia hanc in ſententiam argumenta noſtris ab interpretibus, ac omnium pleniſſimè ab Aluaro Pelagio, qui ſæpius eòdem relabitur diuerſos per articulos libri prioris de ſtatu planctuque Eccleſiæ: vehementiſſimus enim videtur omnium huius defenſor ſententiæ. quæ tamen omnia quòd eiuſdem ſint farinæ, latiùs hic à me non deducentur: maximè quòd re vera parum ſani videatur eſſe iudicij ſententia, quæ ſummo Pontifici tamquam Eccleſiaſtico quidem Hierarchę regnum quoque tribuit huius mundi: cùm Chriſtus ipſe ſemel abſolutiſſimè profeſſus fuerit, regnum ſuum non eſſe de hoc mundo, ſed ſeſe in hoc natum eſſe & ad hoc veniſſe in mundum, vt teſtimonium perhiberet veritati. quæ quidem veritas eſt redemptionis humanæ myſterium, cœleſtiſque regni promiſſio, quod eſt Euangelium nobis annunciatum; vt quicumque crediderit & baptizatus fuerit vitam habeat æternam, quemadmodum Chriſtus ipſemet ſuis Apoſtolis explicare ſuo tempore dignatus fuit, quando nimirum eos in vniuerſum iuſſit ire mundum & Euangelium omni prædicare creaturæ. quin & ab vltima cœna cum ſuis Apoſtolis, in longo illo cum ijſdem ſermone Patrem ſuum precabatur verbis his, Pater venit hora, clarifica filium tuum, vt filius tuus clarificet te. ſicut dediſti ei poteſtatem omnis carnis, vt omnè quod dediſti ei, det eis vitam æternam. hæc autem eſt vita æterna, vt cognoſcant te ſolum verum Deum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum. en tibi ſententiam horum Chriſti ad Pilatum verborum, Ego in hoc natus ſum & in hoc in mundum veni, vt teſtimonium perhibeam veritati. quam quidem veritatem parum curanit Pilatus, interrogans deſultatorio more quid eſſet veritas, at reſponſum nec exſpectans neque curans, vt homo infidelis & ſolo de regno mundi vel imperio ſui ſollicitus Imperatoris abſque præſes illic erat conſtitutus. Regnum tuum (de Chriſto loquitur Propheta Rex) regnum omnium ſeculorum. quod & Angelus Diuæ Virgini dixit, regni eius non erit finis. prædixerat id præter alios Prophetas & Eſaias, qui de Chriſto venturo ſic vaticinabatur, *Super ſolium Dauid & ſuper regnum eius ſedebit, vt confirmet illud amodò in ſempiternum*. quod miſerrimi Iudæi de regno ſumunt Meſſiæ temporali, ſeu mundi præſentis; ineptiſſimè. quo tamen in errore videntur & ipſimet

Kkkkk Apo-

Marginal notes (left): Hierem 1. — Bern. lib. 4. de Conſid. §. ſed reliqua proſequamur verſ. In his. — Ioan. 18. — Luce 22. — d. cap vnam ſanctam. — Matth. vlt. — c. alius, 15. q. 6. c duo ſunt, & c. Imperator, diſt. 96 c venerabilem, de elect. c. licèt, de for. comp. c. grandi. de ſupplenda negligentia Prælat. lib. 6. cap. ad Apoſtolicæ, de re iudic. lib. 6. d. Clem. Rom. Principes, de iureiu. c. quicumque litem, 11. q. 1. Rom. 12. & 1. Cor. 12. 3. polit. & 12. Metaph. & alibi. — c. in apibus, 7. q 1. — d. c. ſolitæ benignitatis §. noſſe debueras. de maior. & obed.

Marginal notes (right): Matth. 1. — Luc. 3. — Luc. 1. — Ioan. 18. — Ioan. 19. — Diuus Thom. opuſc. l. 3. c. 3. & in libr. 2. Sent. — Pſalm. 8. — Aluar. Pelag. l. 1. art. 13. 37. 40 57. 58. 59. 60. 64. — Argumentor. horum omn. 10. ſolut. vide infra in fine huius qu. 5. n. 100 & ſeq. Ioan. 18. ſub fin. — Marc. vlt. ſub fin. & Ioan. 17. in princ. — Ioan. 13. 14. 16. 17. Ioann. 17. in princ. — Pſalm. 144. — Luc. 1. — Eſaiæ 9. — Marci 11.

Apoſtoli ſaltem ad tempus fuiſſe prinſquam de vero regno Chriſti pleniùs edocerentur; maximè poſt reiectum poſtulatum iſtud filiorum duorum Zebedæi de ſedendo per vnum à dextris, & per alterum à ſiniſtris, & Apoſtolorum,& diſcipulorum; interrogatio numquid in hoc tempore reſtituturus eſſet Chriſtus regnum Iſraelis, ad regni temporalis videtur opinionem relata. Neque nos forſitan Iudæis multò vel meliores, vel minùs inepti ſumus,dum regno Eccleſiaſtico,ſeu ſpirituali temporale, terrenumque ſimul regnum, vel imperium ridiculè permiſcemus; detortis in id ſcripturæ ſacræ teſtimonijs nihil minùs quàm vel Chriſtum,vel Petrum,vel Pontificem totius mundi, vel etiam Chriſtianiſmi Monarcham temporalem facientibus. Digni profectò nos hac reſponſione Chriſti, neſcitis quid petatis, quidue diſputetis. Mundi vel totius imperium res eſt longè vilior,quàm vt ad eam ſeſe functionis Eccleſiaſticæ ſublimitas & Maieſtas deijcere debeat; nedum vt Chriſtus Dominus æterni largitor imperij, tam vilis cupidum ſemet regni oſtenderet, aut munus arriperet huiuſmodi. Quæ mihi fuerunt lucra, Paulus inquit, hæc arbitratus ſum propter Chriſtum detrimenta. Verumtamen exiſtimo omnia detrimentum eſſe propter eminentem ſcientiam Ieſu Chriſti Domini mei, propter quem omnia detrimentum feci & arbitror vt ſtercora. Quid clarius hoc teſtimonio ipſius Chriſti de ſuo regno apud Ioannem? Non miſit Deus filium ſuum in mundum vt iudicet mundum, ſed vt ſaluetur mundus per ipſum. præcedentibus præſertim verbis hiſce, Sic Deus dilexit mundum vt filium ſuum vnigenitum daret; vt omnis qui credit in eum non pereat ſed habeat vitam æternam; vita ergo æterna regnum Chriſti eſt, non pompa regni terreni. quod quidem regnum terrenum terrenis dedit Regibus, atque Principibus Deus Opt. Max. iiſque vult obediri tamquam à ſemetipſo conſtitutis. Per me Reges regnant (inquit) & legum conditores iuſta decernunt. Ac Dominus ad Pilatum, non haberes poteſtatem in me vllam niſi tibi datum eſſet deſuper. & Paulus, Non eſt poteſtas, inquit, niſi à Deo. Petrus ipſe Princeps Apoſtolorum, Subiecti, inquit, eſtote omni humanæ creaturę propter Deum, ſiue Regi quaſi præcellenti ſiue Ducibus tamquam ab eo miſſis ad vindictam malefactorum laudem verò bonorum: Ne plura nunc teſtimonia ſcripturæ certiſſimis in rebus otioſè proſequamur. Confirmatur hæc ſententia plurimis auctoritatibus Pontificijs. cùm ad verum ventum eſt, inquit Nicolaus primus Pontifex ad Michaelem Imperatorem Conſtantinopolitanum, vltra ſibi, nec Imperator iura Pontificatus arripuit nec Pontifex nomen Imperatorum vſurpauit. Quoniam idem mediator Dei & hominum homo Chriſtus Ieſus actibus proprijs & dignitatibus diſtinctis officia poteſtatis vtriuſque diſcreuit propria, volens medicinali humilitate hominum corda ſurſum ferri, non humana ſuperbia rurſus in infernum demergi: & vt Chriſtiani Imperatores pro æterna vita indigerent Pontificibus, & Pontifices pro curſu temporalium tantummodò rerum legibus vterentur Imperialibus. quatenus actio ſpiritualis à carnalibus diſtanter incurſibus: & Deo militans, minimè ſe negotijs ſecularibus implicaret: ac viciſſim non ille rebus diuinis præſidere videretur, qui eſſet ſecularibus negotijs implicatus. habet priuilegia ſuæ poteſtatis Imperator, inquit Ioannes Papa, quæ adminiſtrandis legibus publicis diuinitus conſecutus eſt: & eius beneficijs non ingratus, contra diſpoſitionem cœleſtis ordinis nil vſurpet, &c. Item Gelaſius Pontifex, duo ſunt quippe, inquit, Imperator, Auguſte, quibus principaliter hic mundus regitur; auctoritas ſacta, Pontificum, & Regalis poteſtas. ex quibus, luce clarius euadit, vtramque poteſtatem, & Eccleſiaſticam, & Ciuilem, diuinitus eſſe inſtitutam, & plurimum inter ſe differre, diuerſiſque committi perſonis non vni, & eidem. ſpiritualis vel Eccleſiaſtica poteſtas finem ſibi ſupernaturalem propoſitum habet, nempe regnum cęleſte, ſeu vitam ęternam ſeu ſalutem animarum; & ab ipſo Chriſto eſt collata Petro ſucceſſoribuſque Petri: Ciuilis autem poteſtas circa pacificum Reip. ſtatum verſatur, nec alium habet ſibi finem propoſitum, quàm ſimpliciter naturalem, videlicet hanc ipſam reipub. tranquillitatem; & ab ipſo quoque Deo non immediatè quidem, ſed per ipſam Remp. naturaliter, ſeu iure Gentium deriuatur. Vnde ſequitur ab Eccleſia, vel Petro, vel ſucceſſoribus Petri non dependere ſimpliciter & abſolutè nec inde deriuari poteſtatem Ciuilem ſeu temporalem, ſed ab ipſo Deo gladium ei datum per ipſius Reip. conſenſum variè varios apud populos pro varietate ſtatutorum, conſuetudinumque interuenientem; vel per electionem nempe, vel per ſucceſſionem legitimam, vel aliter. Sic & Nabuchodonoſori Deus ipſe cœli, regnum & imperium tradidiſſe dicitur apud Danielem: non immediatè ſcilicet, ſed via quapiam regni adipiſcendi inter homines naturaliter, id eſt, iure Gentium, conſueta. Quid ergo? nihil ne poteſtatis habet in Principes Chriſtianos Pontifex? Plurimum profectò poteſtatis in eos habet; non quidem tamquam temporalis Monarcha (niſi quatenus ipſe ſuis in terris, vt in patrimonio quod ſancti Petri dicitur, temporalem habet iuriſdictionem, de qua nunc non diſputamus hìc) ſed vt ac tamquam paſtor ſpiritualis omnium Chriſtianorum, & per conſequens etiam Regum atque Principum quorumlibet, ſicque per iuriſdictionem ſuam merè Eccleſiaſticam & in vim clauium regni cœlorum ſibi peculiariter & vniuerſaliter à Chriſto traditarum. quæ quidem poteſtas Eccleſiaſticæ ſolius iuriſdictionis, Reges atque Principes cunctos Chriſtianos impiè viuentes coercere poteſt, atque adeo regnis & imperijs deijcere vt per alium ſucceſſorem Reipub. Chriſtianæ & Eccleſię (cuius defenſores debent eſſe Principes omnes Chriſtiani) conſulatur meliùs. In ſumma, quidquid ad Eccleſiæ Chriſtianæ ſtatum rectè tuendum pertinet, expedire poteſt ſummus Pontifex per ſolam iuriſdictionem ſuam propriam atque genuinam ſeu natiuam, hoc eſt, per Eccleſiaſticam ſeu ſpiritualem. Nec enim ſolis cenſuris eſt alligatus Eccleſiaſticis in puniendo Pontifex; at pœnas etiam temporales, excepta morte membrorumque truncationibus, infligere poteſt ad

Eccle-

Matth. 20.
Act. 1. in princ.
Matth. 20.
Ad Philip. 3.
Ioan. 3.
Sap. 6.
Ioan. 19.
Rom. 13.
1. Petri 2.
c. cùm ad verum ventú eſt, diſt. 96. & c. quoniam. diſt. 10.
c. ſi Imperator, diſt. 96.
c. duo ſunt, diſt. 96.
Danielis 2.

Eccleſiaſticam ſeu ſpiritualem illam ſuam poteſtatem ſanctiùs & efficaciùs tuendam. quod quidem dom facit, nulla dicetur vti iuriſdictione temporali, ſed merè ſpirituali; cùm totum hoc ad animarum ſalutem cœleſteque regnum referatur. Auctores huiuſce meæ ſententiæ multi ſunt & præſtantes tum Theologi, tum Iuriſconſulti ſummè extremèque Catholici; Ioannes Turrecrematenſis, Dominicus Soto, Franciſcus à Victoria Melchioris Cani, plurimorumque ſnmoiorum Theologorum præceptor & qnaſi Socrates alter Chriſtianus; Martinus ab Azplicueta Doctor Nauarrus, atque Didacus Couarruuias; præter alios complures, tum veteres, tum recentiores, viros omnes omni exceptione maiores.

Ioan. de Tur. lib. 2. de Eccleſ c. 113. & in d. cap. cùm ad verum ventum eſt, diſtin. 96. & alibi.

Dominicus Soto in 4. ſententi. diſt. 25. q. 2. & lib. 4. de iuſt. & iur. q 4.

Franciſcus à Victoria in libel. poſthumo.

Nauar. ad c. nouit. Notab. 3. de iudic.

Couarr. ad c. peccatum, de reg. iur. in 6. par. 2. releſt. § 9. n. 7.

Reſtat, vt ad vtrumque genns argumentorum tam ex donatione Conſtantini, quàm alinnde in contrariom allatorum reſpondeatur, qua in re primùm vis donatinnis Conſtantinianæ pleniùs clareſcet, iuxtà promiſſum in quæſtione tertia à me factum: & an quid ioter Imperatorem, & cæteros Priocipes Chriſtianos interſit quoad obedientiam Pontifici debitam; item an Imperatori ſubiectionem debeant Principes alij Chriſtiani; quantaque ſit Imperij Romaui (quod nunc pęnès Germanos eſt) maieſtas, contra Bodinum: deinde cæteris 10. de regno Chriſti temporali quoque reſpondebitur argumentis; hæc igitur ſingula quatuor breuiter ſingulis explicemus capitibus; idque ſeorſim: ne longinris orationis continuæ perpetuitas generet, vel obſcuritatem, vel coofuſionem.

Quænam fuerit vis, & quis effectus celeberrimæ donationis illius Conſtantinianæ, ſolidiſſimis aſſertæ defenſæque rationibus per ſuperiorem noſtram quæſtionem tertiam.

Difficillimum noſmetipſos in locum coniecimus, dum ſuperiùs polliceremur ediſſerere paulò pleniùs, an donatio Conſtantini veram Imperij Romai, ſaltem Occidentalis, alienatiooem, ceſſionem, translationemque in Poutifices contineret, an verò ouдam dumtaxat regiouum Occidentalium conoeſſiouem in vſus Eccleſiæ, citra vllam ipſins imperij translationem. Verumtamen cum iacta iam ſit alea, neceſſariò nobis eſt pergendum, fideſque liberanda. Sanè ponderibus argumentorum hinc inde ſuperiùs allatorum diligenter examinatis, pntior ea videtur ſententia, quæ donationem Conſtantioianam ſic interpretatur, vt per eam Conſtantinus Imperio Romaoo ſemetipſum minimè abdicauerit, ne per Occidentem quidem, immò neque per ſnlam Itallam, vel etiam in ſola vrbe Roma; ſed ipſe manſerit Imperator in ſolidnm: collatis dumtaxat in Pontificem Romanom D. Petri ſucceſſorem tanquam Chriſti inter homines vicarium cunctis ornamentis, & inſignibus, & hoooribus imperialibns (id eſt ijs, quæ ipſimet Imperatori competunt paribus) & ſubſidijs & præſidijs ad auctoritatem Pootificalem tuendam quoquo modo facientibus: adeò vt, & ampliùs Maieſtatem Pontificalem voluerit honotari, quàm ſuam propriam imperialem. Satis euidenter doceri videtur id ex ipſiuſmet Nicolai primi Pontificis optimi profeſſione ſpontaoea, qui licèt accerimè ius Eccleſiæ ſuumque contra nouos, & inſnlentes, ac iniuſtos Michaelis Imperatoris Conſtantinopolitani conatus defenderet, apertiſſimè tamen ait Imperatorium nomen à Pootificibus vſurpatum non fuiſſe. Pontificem Conſtantinus honorare, locupletareque voloit, quantum citra imperij vel abdicationem, vel abalienationem vllo modo potuit. Qua in re Couſtantious tum Pharannem Ægyptiorum, tum Aſſuerum Perſarum duns Reges loogè præſtantiſſimns atque laudatiſſimos, & Iſraelitici populi (Eccleſiam Chriſtianam repræſentantis) propter vnius vtrobique viri virtutem ſtudioſiſſimos partim fuit imitatus partim ſuperauit; Nam Pharao dum Ioſephum regno ſuo præficeret, ſic eum alloquebatnr; tu eris ſuper domnm meam, & ad tui oris imperinm cunctus populus obedict; vno tantùm regni ſolio te præcedam. Dixitque rutſum Pharao ad Ioſeph; Ecce conſtitui te ſuper vniuerſam terram Ægypti, tulitque annulum de maou ſua, & dedit eum iu manu eius, veſtiuitque eum ſtola byſſina, & collo torqnem auream circumpoſuit, fecitque eum aſcendere ſuper currum ſuum, clamante pręcone, vt omnes coram eo genuflecterent, præpoſitum eſſe ſcirent vniuerſæ terræ Ægypti. Dixit qnoque Rex Ægypti ad Inſeph: Ego ſum Pharao: abſque tuo imperio non mooebit quiſquam manum, aut pedem in omni terra Ægypti. Vides excipi à Pharaonis liberlitate regni ſolium; quòd, & ſibi Conſtantinus retinuiſſe videtur: qui tamen neque prefectum ſub ſe pręfecit imperio Pontificem, ſed ſuprà ſe voluit honorari ſicut Chriſti Vicarivm, neque beneficium ſuum voluit finiri morte Pontificis, at eſſe perpetuum ſucceſſoribus etiam cunctis. Aſſuerus autem tantos impendit honores Mardochæo, vt non tantum ſemel initio mirificis eum circumductionibus populo reddiderit admlrabilem, verùm etiam, vt poſtea ſemper toti populo ſplendidiſſimus appareret Mardochæos, aonulo ſimul regio donatus, adeò vt de palatio, & de conſpectu Regis egrediens fulgeret veſtibus Regijs, byacinthinis, & aerinis, coronam auream portaus in capite, & amictus ſerico pallio, atque pnrpureo. Quod de annulo dicitur vtrobique, de ſiguatorio ſumendum eſt proculdubio (voce Hebraica ſigillum denotante) propter ſummam illis habitam ab vtroque rege fidem, & ad extollendam ſingularem, tum Ioſephi, tum Mardochæi auctoritatem, vt quibus Rex vterque concrederet omnia; ſolio tamen imperij retento. Conſtantious item retinuit imperium quidem, ſed maiora, durabilioraq; voluit, eſſe ſua io Pontifices omnes, & Eccleſiam Chriſti beneficia, quemadmodum ex dooatioois formula liquet, vehementer eloceſcit huiuſce donationis Cōſtaotini aoq; vis illuſtribos his dnobns exemplis, maximè quod hæc duo exempla videantur fuiſſe figura quędam, vel vmbra ſolaminis quod Eccleſia Chriſtiana per donationem Conſtantini ſenſit. Quandoqoidem ſicnt Pharaonis, & Aſſueri beneficio

In qu. 3. in reſp. ad arg. 2. contra factū donationis.

d c. Conſtantinus diſt. 96.

d. cap. cùm ad verum ventū eſt, diſt. 96.

Geneſ. 41.

Eſter. 6.

Eſter 8.

populus Iſratliticus nunc à famt, nunc ab internecione præſentiſſima liberatus fuit, ita liberalitatt, munifieentiaq; Conſtanrini Chriſtiana Eeclesia cœpit contra ſuos hoſtts tam Erhnicos, quàm hæreticos inualeſcere, tebuſque ſimul tempotalibus, & annonis tranquillirati ſuæ neceſſatijs abundare. Regiam coronam grſtabat Mardochæns, rex tamen non erat: annnlo regio, & Ioſephus, & Mardochæus vtebantut, inſignibus alijs imperialibns, & regijs ornabantur; attamen Regis vel Imperatoris nomine carebanr, imperium nullum præterqnam ſecundarium, & à ſuis regibns dependens babebant; cum tamen alloqui Pharao Ioſephnm nouo, eoque quaſi proprio nomine indito vocaret, & ab omnibus vocari vellet, lingua Ægyptiaca Saluatotem mundi, multò maiot quidem ſplendor digniratis Pontificiæ, quàm vel Ioſephi, vel Mardochæi cuiuſpiam; longè ptæterea maiot Conſtantinus admirabiliter ad Chriſti fidem conutrſus quàm, vel Pharao, vel Aſſuerus aliquis; ideoque maior etiam Pontificibus à Conſtantino delatus honor. At imperinm totum Romanum, id eſt impetij Romani adminiſtratio; res eſt vilior (vtpotè mundana) quàm quæ Pontifici rebus occupato ſanctioribus obtrudenda videretur, vrpotè grauatura magis, & oneratura quàm vel profutura, vel honoratura. Solis ad Eecleſiaſticnm ſtatum cum dignitate tuendum præſidijs quibuſdam opus erar: auctoritate nimirum ad Eccleſiaſtitam diſciplluam retinendam, & opibus idoneis ad inopiam ſubleuandam, ac varias, multipliceſque Ecclesiæ neceſſitates opportunè ſuperādas. Quo duplici præſidiorum genere Conſtantiuus Pontificem cumulatiſſimè locupletauir, auctoritatem (inquam) imperiali, & opibns competentibus; vt ita Pontifex commodis impetialibus frueterur, neque tamen incommodis, & oneribus imperialibus innoluereteiur, vel ſecularis imperij negotijs implitaretur, atque diſtraheretur, ſicuti diſtrahebantut Ioſephus, & Mardochæus. Auctoritas namque Pontificis creuit, & opes creuerunt, ex otnamenris, & inſignibns imperialibus cum iuriſdictione ſimul aliqua, & imperio temporali per Conſtanrinum ipſi conceſſis per vniuerſas regiones Occideutales, abſqut ramen Impetij Romani titulo. Nec enim proprietas rerum per vniuerſas illas regiones vbique ſitarum Ponrifici per Conſtanrinum dari potuit, tùm illa fuerit ſingulornm non Imperatoris; at iuriſdictionis, & imperij quoddam ius imperio ipſo Romano inferius, arque minurius Pontifici datum fuiſſe probabiliſſimum videtur. Certè in ipſa vtbe Roma Conſtantinus impetium per mottalem Imperatorem exetceri noluit; nou quòd illic Imperio Romano ſemeri pſum abdicater, ſed quòd Pontificem veller extra omnem prorſus metum ab Impetatoribus illic vnà cum ſnis omnibus eſſe liberrimum, nec eius quaſi luminibus per imperatotum præſentiam (ſicuti fir) offici. Cætera nunc atgumeura pro hac tali donationis Conſtantinianæ ineerpretatione quæ ſuperiùs adferebantur nihil attinee ocioſè repetere: Satis hoc loco ſit oſtendiſſe, quod huius erat quæſtionis quinte ptoprium, Conſtantini donationem non ſubletiſſe Reges, atqur Ptincipes Chriſtianos Pontifici quaſi Monarchæ cuidam temporali, ſed Ptincipes omnes ab ipſo Deo per vias Regum, Principumque creandorum legitimas gladium, poteſtatemque ſuam accipete, net à Pontifice quaſi ſuperiori ſuo (quo ad hanc quidem rem) pendere, quantumlibet ira Conſtautini donatio Pontificem rebus etiam temporalibus ornauerit, & extulerit. An verò Principes alij ſnbijciantur Impetatori, vel verùm Pontificibus fuiſſent ſubiecti ſi Conſtantinus Impetium Romanum in Pontifices tranſtuliſſet, paulò poſt ediſſtretut. Et hanc qnidem noſttam de donationis Conſtantinianæ vi ſententiam videtur etiam probare, quantumlibet breuiſſimè; Religioſiſſimus, atqne doctiſſimns Doctor Societatis Ieſu Franciſcus Turrianns; dum ait Conſtantiuum Pontifici conceſſiſſe poteſtatem imperialem non vt Imperator eſſet, ſed vt poteſtate Imperatotis vteretur ad ruendam ſedis ſuę dignitatem, & honorem. Addita ſimul iuriſiurandi Imperatorij Ponrificibus præſtandi formula, qua ſeſe donationi Couſtantinianæ eouformiter obligrt Imperator quilibet ad Eccleſiæ Catholicæ protectionem defenſionemque, quàm & Eccleſiaſtici ſuo iure debeāt poſcere ſuis in periculis, & Imperator contra hoſtes Eccleſiæ præſtare teneantur. Nec enim patientiam ralium iniuriarum eſſe laudandam, ſed negligentiam culpandam, iuxta D. Auguſtini pronunciatum. Nunc argumentis eadem opera reſpondeamus illis, quæ pro auguſtiore quadam Conſtantianæ douatinnis interpretatione ſuperiùs adferebantur, quaſi ſcilicet ipſum Imperium Romanum Occidentale Pontifici per eam ceſſiſſer. Atque primò quidem, quod iu Græcorum ſotmula eſt de Imperij per Otcidentem ceſſione, item in fotmulis omnibus Latinorum de poteſtatt Imperatoris terreni illic minimè exercenda, vbi ptincipatus Ecteſiaſtitus à Dro conſtitutus eſt, itrm de cunctis ornamentis, & inſignibus impetialibus Pontifiti conceſſis, illud vniuerſum de quodam, vel hnnorario, vel ſecundatio ſumendum videtur Impetio non de ipſomet Imperio Romano. Sic & abſque Ioſephi imperio per Ægyptum (ſic volente Pharaone) nemo vel manum, vel pedem poterat mouere; nihilominus tamen ſolus Pharao verus manebar Rex. Fottiùs vrget Nicolai Pontificis III. teſtimonium ſcribentis Conſtantinnm in ipſa vrbe vtriuſque poteſtatis Monarchiam Romanis Ponrificibns decreuiſſe. Verùm, ſatis apparet Nitolaum Pontificem nihil aliud illic reſpicere præter illam donationis Conſtantinianæ clauſulam, quæ eſt de ſede Imperij Romani Conſtantinopolim transferenda, vr Pontiſex in vrbe Roma ſolus emineat, & ſic vtriuſque tam Eccleſiaſticæ, quàm Ciuilis poteſtatis monarchiam id eſt imperium habeat: non ramen vt ſir illic Imperator, vel propriè monarcba tempotalis, at imperio præditus honorario dumtaxat, & ſecundario: ſic tamen vt propter D. Petri ſedem diuinitus ibi collocatam nulli ſubſit homini; ne Imperatori quidem. Differt itaque ſetundarium imperium Ioſephi à ſecunda-

Geneſ. 41.

d. cap. fundamenta, §. ne autem ipſa mater Eccleſia, verſ. decet namq; de electiou. lib. 6. d q. 3.

Franc. Turr. lib. 3. pro Canonibus c. 8.

cap. Maximianus, 23. q. 3.

Sup. q. 3. in reſponſ. ad arg. 2. contra factum donationis.

Formula Balſamonis, §. vlt. in verb. hanc autem imperij noſtri ceſſionē.

d. c. Conſtantin. § vnde congruū perſpeximus.

d. c. Conſtant. §. beato Sylueſtro.

d c. fundamēta, §. ne autē ipſa mater Eccleſia, de election. lib 6.

d §. vnde congruum perſpeximus, d. c. Conſtant.

dario imperio Pontificis in eo, quòd Ioſephi imperium totum eſſet vicarium, Pontificis verò ſit non vicarium, ſed proprium quidem, vi donationis Conſtantinianæ, ſed minimè ſupremum, quandoquidem Imperij Romani titulus illo ſecundario Pontificis Imperio maior eſt, qui totus, in ſolidum pęnès Conſtantinum remanſit etiam in Occidente. Breuiter, aliud eſt imperium Romanum, aliud eſt Imperiũ ſimpliciter acceptum, cũ plures eſſe poſſint per Imperij Romani ditiones qui habeant imperium aliquod, etiam ab Imperij Romani iuriſdictione quadamtenus exemptum, qui tamen ob id Imperatores minimè ſint, immò neque Reges, neque Duces, neque Principes omnino; ſed huiuſmodi tantùm priuilegio donati: quorum tamen imperium rectè vocatur ſecundarium, id eſt principali minus, & inferius, quantumlibet principali quoad multa non ſubiectum, propter exemptionis priuilegium. Dixi, quatenus exemptum; Item, quoad multa non ſubiectum: quia ſolius imperatoriæ functionis quædam ſunt iura propria, vt ea ne per hanc quidem Conſtantini donationem videantur in Pontificem tranſiuiſſe; qualia ſunt, Imperium totum Romanum etiam per Occidentem adminiſtrare, leges Imperio toti concedere ciuiles, bella pro imperio gerere, tributa huc facientia imperare, plurimaque id genus alia facere, quæ Conſtantini ſucceſſores etiam Romæ ſemper exercuiſſe comperiuntur; & quidem citra donationis huius Conſtantinianæ violationem, fortaſſis vllam. Quamquam poſt occupatum varijs à Gentibus Imperium Romanum Occidentale, ſummique Pontificis opibus (quas in vim donationis Conſtantinianæ colligebat) per conſequens vehementer imminutis, ex Imperatorum Francorum, Germanorumque poſterioribus donationibus Pontifex in vrbe ſaltem Roma, lociſq; vicinioribus exemptionem ab imperij ſubiectione prorſus abſolutam veriſimiliter conſequutus fuit, & ab eo eo primùm tempore ſolus ibi Pontifex omnia etiam propriè imperatoria cœpit exercere, meritòque exercet etiamnum; ſiue donatio poſterior talis reuera fuerit, ſiue præſcriptionis iure: titulo tamen, atque nomine Imperatoris, ac Regis Romanorum pęnes eum remanente (etiam in vrbe Roma) qui ſuccedit in ipſum Imperium Romanum ex electione vnne Septem virorum. Certè ne Politicus quidem Romanæ ciuitatis Gubernator, Rector, vel vt vulgò dicitur Senator, ab Imperatore conſtitui poteſt, ſed ab ipſorum pendet electione ciuium Romanorum. Scribit Raimundus Capuanus auctor fide digniſſimus, in admiranda, ſtupendaque ſanctiſsimæ Virginis, & admirabiliſſimæ Chriſti ſponſæ S. Catharinæ Senenſis vita, ſuis temporibus ante ſchiſma diuturnum, quod ſub Apoſtolicæ ſedis ex Auenione Gallica in vrbem Romanam remigrationem naſcebatur, temporali Pontificis in ſola Italia iuriſdictioni ſexaginta ciuitates Epiſcopales, & decem millia muratorum oppidorum, ſicuti fama ferebat, ſubfuiſſe. Conſtantinus Imperium ſimpliciter acceptum Pontifici conceſſiſſe quidem legitur, ſed Imperium ipſum Romanum nuſquam legitur conceſſiſſe. Quinimmò

d. c. fundam. ſub fin. de electio. lib. 6.

Raymundus in vita S. Catharinæ Sen. par. 3. c. vlt. §. vlt. cuius initium, Sicut in decimo, &c.

ſi totus ille Nicolai III. locus bene conſideretur, magis pro noſtra facit ſententia; cum de ſola loquatur vrbe Roma, non de toto Occidente, quod argumentum eſt euidens, non de Romano illic agi Imperio, ſed ſola de Pontificis eminentia: & Apoſtolicæ ſedis libertate, citra vllum vel Imperatoris, vel alterius poteſtatis temporalis illic præſentis metum. Liquet enim, Conſtantini hanc fuiſſe mentem, ne ſedes imperij temporalis, vel mundani Romæ diutiùs eſſet, ſed ſolus ibi Pontifex libertimè ſuo muneri vacaret, & in ſummo verſaretur honore, ne ſedis Apoſtolicæ luminibus vel Imperator præſens, vel poteſtas vlla temporalis illic agens officeret, neue ſuis in rebus quibuſlibet agendis, aut ipſe Pontifex aut Clerus Romanus hoc eſt Ordo Cardinalitius Eccleſiæ totius fœliciter gubernandæ negotijs inuigilans à prophanis hominibus impediretur. Quò tota ſpectat Nicolai III. conſtitutio, quæ vel ipſa ſola quidem conſtitutio docere poterit, Imperium Romanum per Occidentem non eſſe Pontificis, quia manifeſtè profitetur, Federicum tunc defunctum, fuiſſe quondam Romanorum Imperatorem, quantumlibet hoſtem Eccleſiæ Romanæ teterrimum: Sancit item vt nullus Imperator, ſeu Rex Romanorum (ſic enim loquitur) aut alius vllus vir ita potens vt meritò timeri poſſit ad vrbis Romanæ regimen vnquam, nec ad tempus, nec in perpetuum, aſſumatur abſque ſpeciali ſedis Apoſtolicæ licentia; ſicuti nec alius quiſquam Romanæ ciuitati gubernandæ præfici poteſt vltra vnius dumtaxat anni ſpatium. Et verò quis vel ignorat vel vnquam fuit inficiatus, & ante translatum per Pontifices à Græcis Imperium Romanum Occidentale, priùs in Francos, poſt in Germanos, & poſt illud imperium translatum, ſemper Imperatores fuiſſe ſimul, & Reges, & Imperatores Romanorum? Iure omni Pontificio, & antiquiore, & medio, & nouiſſimo, paſſim ſic & loquente, & profitente, & inculcante. Quod autem Nicolaus primus ait Chriſtum beato Petro æternæ vitæ clauigero cœleſtis ſimul, & terreni imperij iura conceſſiſſe; nihil aliud mihi quidem videtur velle, quàm claues Petri ligare, & ſoluere tam in cœlis, quàm in terra. iuxta hoc Euangelij, *Quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum, & in cœlis, & quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum, & in cœlis*. Id, quod ad iuriſdictionem temporalem nequaquam refertur ſed animæ iudicium, iuriſdictionemque merè ſpiritualem, & Eccleſiaſticam. Quare nihil erat quod Gratianeis illic marginibus aſpergerentur (per neſcio quos) hæc verbula, quod de terreno Imperio adijcit, quidam non ferunt. Ferant vt velint, vt poterint; certè Pontifex & regni cœlorum claues habet, & ex Conſtantini præterea donatione non vulgaribus eſt adiutus præſidijs. Gloſſographus tamen illum Nicolai primi locum ſumit etiam de vtroque gladio: quod equidem non improbo ſi modò gladium temporalem eatenus dumtaxat Pontifici conceſſum putes à Deo, quatenus Eccleſiaſticam ſuam iuriſdictionem tueatur per pœnas etiam temporales, non autem ſi gladium temporalem ſumas abſolutè pro iuriſdictione vel imperio temporali

quæ

d. c. fundam. de elect. li. 6.

d. c. fundam. § qui plura, de elect. li. 6.

d. c. fundam. § vt ergo circa regimen.

d. c. ego Ludouicus, & d. c. tibi domino diſt. 63 d. c. venerabilem de elect. d. Clemēt vnica de iure iur. & alibi ſæpius. d. c. 1 omnes ſiue Patriarchæ diſt. 22. Matth. 16.

Gloſſa d. c. omnes ſiue Patriarchæ diſt. 22.

Domin in 4. Senj. diſt. 25. q. 2. artic. 1. conc. 5. §. ſecundò ad eandem veritaté arguitur.

d. c. venerabilem de elect. & d. Clem. vnica de iureiur.

d. c. Principes ſeculi 23. q. 5.

ex d. c. venerabilem.

quæ poſtetiot ſolutio Dominici Sotenſis eſt. Argumenta deinceps inſequentia ſolutu faeiliora ſunt. Nam procuratot, & adnocatus, & protectot, atque defenſot Eccleſiæ Romanæ nominatur, & eſſe debet? Imperator, non alio reſpectu, quàm quo Reges alij Chriſtiani, quotquot Catholieè viuere volunt (vti tenentur) Eeeleſiarum in ſuis quique regnis vbiqne ſitarum nominantur, & eſſe debent ptocuratores, aduoeati, defenſores, protectores. Imperator, & Rex Romanorũ; quid ni defendat igitur Eccleſiam Romanam, ſicut alij Reges Eccleſias regni ſui? Quod ibidem tunc addebatur de Imperio Romano per Occidentem dato per Pontificem Carolo Magno ideoq; Imperium illud eſſe vel fuiſſe Pontificis, non recte profectò dieitur; quia Pontifex vt Eccleſiæ Chriſtianæ eaput Imperatorem Chriſtianum totius populi Romano Imperio ſubiecti nomine renunciauit; ipſomet etiam populo Romano ſie deſiderante, & aeelamante, ſicut illic oſtendimus: Imperatore Conſtantinopolitano, tamquam Eecleſiæ Catholicæ protsùs inutili, atque adeò hoſte, meritò per ſummum Pontificem gnbernaculis impetij pet Occidentem priuato, deſtitutoque. Dedit itaque populus Chriſtiannus Impetio Romano ſubiectus pet Pontificem Carolo Magno Imperium Romanum pet Occidentem, quemadmodum vaeante regno quolibet alio, defieienteque, vel eeſſante ſucceſſione hereditaria, populus eidem regno ſubiectus per Otdinum eiuſdem regni primores nouum dat tegnum Regi nouo. Cnr igitnr, inquis, non quoqne per Otdines impetij, ſed per Pontificem nono Imperatoti nouum dabatur imperium? Pontifex Romanns cum populo Romano non immeritò cunctorum Imperij Romani Otdinum eſt inſtar; qui tamen poſteà pro ſua benignitate totum hoc Imperatoris eligendi ius (exceptis, reſeruatiſque ſibi examinatione, comprobatione, vel reprobatione, inunctione, conſecratione, coronatione) dedit Septem viris Electoribus, de quorum primordijs lueulentet vide ſeribentem Onuphrium in libro, quem de Comitijs imperatorijs inſcripſit: euius tamen tationes quoad Septem virornm illorum primordia refellere conatur qnidam Sehardins, neque verò fieri potuit, vt omnes vniuerſi Imperij Romani (quod olim latiſſimè patebat) ordines in vnum pro electione Imperatoris inſtiruenda conuenirent. Vnde mirari non opottet, ſi ſolus Pontifex eum populo Romano Imperium detulerit Carolo Magno; cùm longè fuerint inſolentiùs ad Imperium prouecti complutes alij; nunc inſania, furoreque militari, nunc ſolius deereto Senatus, nunc aliter; plerique tamen hæreditario iure. Sanè tidiculum foret Imperatoris electionem per omnia Regis alicuius electioni comparare, propter ſummam in conneniendo diſparitatem. Quæ cùm ita ſint, nullo negotio reſpondetur ad id, quod addebatnt de iureiurando fidelitatis, & obedientiæ, per Imperatorem Pontifici præſtando, deque corona, ſimilibuſque eodem pertinentibus; nam iurat Romanus Imperator, idemque Chriſtianæ Feeleſiæ defenſor Pontifiei Romano tamquam Eeeleſiæ Chriſtianæ capiti ſummo, non tamquam temporali monarehæ. Cæteris extetorum teguorum Chriſtianorum Regibus conſecrationem, & inunctionem, & eoronam ab aliquo ſui regni Archiepiſeopo conſequentibus, & Eccleſiarum defenſionem, & fidei Catholicæ protectionem, & Sedis Apoſtolicæ venerationem promittentibus, quemadmodum ritualis liber, ſeu Pontificale Romanum ſuis in formulis Regum inungendorum, eoronandorumque, elariſſimè demonſtrat. Nee aliò ſpectat illud Clementis Quinti, vacante imperio Pontificem Imperatoti ſuceedere; ſie nimirum, quemadmodum populus cuiuslibet regui vacaute reguo, hoc eſt interregno durante (loquor de regno non hæreditario) ſueeedit Regi defuncto, quoad explieanda regni negotia per certos ptimores ordinum: non quòd vel populus ipſe ſit Rex, vel primores ipſi Reges, at quòd ius habeant ſibi Regem conſtituendi; ſic & Pontifex imperio vacanre non eſt Imperator, ſed vt Eeeleſiæ Chriſtianæ eaput, & Romanus Pontiſex, totius populi imperio ſubiecti nomine, negotia debet imperij proeurare; ſiue per ſeſe, ſiue per Septem viros illos, quos dixi, ſiue per alios, pro locorum eommoditatibus, & opportunitatibus. Granitet errat in eius Clementinæ conſtitutionis interpretatione doctus alioqui vir, at minimè Iuriſconſultus, Onuphrius, dum ſeribit Clementem V. inſtituiſſe, vt vacante imperio Papa ſit vicatius Impetij in eius ditione, quàm in Italia potiſſimum habet, quaſi verò non ante Clementem Quintum Pontiſex Impetio vacanre ſneeeſſiſſet Imperatori; nee enim Clemens Quintus hoc primus iuſtituit, ſed vt rem certam, & antiqnam narrat: idque eo, quem dixi ſenſu. Satis enim conſtat aliunde, Pontificem vacante impetio iam olim ius imperij, & habuiſſe, & exercuiſſe; non tamen vacautibus aliorum Regum regnis alijs cum Pontifice ſummo non tam arcto vinculo coniunctorum, Pontifex in adminiſtrationem regni ſneeedit; ſicut optimè poſt Innocentium Quattum contra vulgus interpretum Panormitanus animaduertit. Quamquam ſi non adminiſtraretur ſubditis iuſtitia, quocumque regno vaeante, proculdubiò iudex eeclcſiaſticus ciuſdem regni, multòque magis ipſe Pontifex adiri poſſet; quòd alterius eſt loci.

vide Pontificale titulo de benedictione, & conoratione Regis art. ego N. Deo annuente futurus Rex. N. profiteor, & promitto, &c. d. Clem. paſtoralis §. vt igitur verſ. noſtrã ex ſuperioritate de ſent. & re iudic.

d. c. venerabilem.

vide Schardium Baſileæ typis mandatum contra Onuphriũ de Septem viris Electoribus.

d c tibi domibus diſt 63. & d. Clement. vnica de iureiur.

Onuphr. in ipſo fine lib. ſui de comitiis imperatorijs.

d. Clem. vnica verſ. nos tam ẽx ſuperioritate de ſent. & re iudic.

c. licet de foro compet. & c. rùm inter vniuerſas de elect. & vtrobique Innoc. & Panor.

c. nouit. de iudic. & ibi DD.

An quid inter Imperatorem, & alios Reges, atque Principes Chriſtianos interſit quoad Obedientiam ſummo Pontifici debitam; & quale ſit illud fidelitatis iuſiurandum, quod Pontifici præſtat Imperator.

EX his iam dictis vtcumque liquet maiorem deberi Pontificibus obedientiam ab Imperatore, quàm ab vllis alijs Regibus, vel Principibus Chriſtianis: tantò nempè maiorem, quantò quiſque Princeps magis eſt obligatus illi populo, abs quo ſuum, vel regnum, vel principatum, vel imperium accipit, quàm vlli alteri populo. Reges alij Chriſtiani ditionibus Imperij non comprehenſi nihil accipiunt à Pontifice Romano, vel à po-

populis Imperio Romano ſubditis; nullam debent itaque Pontifici, quoad ſuum quiſque regnum, obedientiam aliam, quàm quæ ſemper ab omnibus Chriſtianis illi tamquam totius Eccleſiæ Chriſtianæ capiti (quinimmò & Epiſcopis omnibus, quoniam & his Imperator ipſe, nedum cæteri Reges capita ſua ſubmittunt iure) debetur: Imperator verò Romanorum ſuum accipit imperium à populo Romano, hoc eſt, ab omnibus in Imperio Romano conſtitutis, inter quos vnus eſt inſtar plurimorum, præeminetque ſolus Pontifex Romanus; plus igitur debet Imperator Pontifici Romano, quàm quilibet alius Princeps Chriſtianus à Pontifice nihil accipiens temporale. Producit ordine longo Steuchus ex Archiuijs Romanis plurimos olim Reges per Occidentem Chriſtianos (Hiſpaniæ, Hungariæ, Angliæ, Daniæ, Ruſciæ, Croatiæ, Dalmatiæ, Aragoniæ, Portugalliæ, Bohemię, Noruegiæ, Daciæ, cum nonnullis alijs) qui regna ſua profiterentur eſſe Pontificis Romani, vel Eccleſiæ Romanæ. Sed nihil aliud conuincunt omnia illa Regum exempla, quàm Reges illos omnes profeſſos fuiſſe ſua regna ſe Chriſto Domino debere, ſeque filios eſſe velle fideliſſimos Eccleſiæ Catholicæ Romanæ, ſummumque Pontificem tamquam Chriſti Vicarium, & Eccleſiæ totius Chriſtianæ caput agnoſcere, conceſſis etiam, datiſque Pontifici Romano tributis, & vectigalibus annuis ad faciliorem totius, & vniuerſalis Eccleſiæ Chriſtianæ gubernationem, nec enim patiebantur pijſſimi Reges illi regna ſua Chriſto Domino, Chriſtique ſponſæ Matri noſtræ Eccleſiæ Catholicæ non omni modo, ſeduloque ſeruire per ſubſidiorum temporalium ſubuentionem, cùm ſpiritualia viciſſim ipſis ab Eccleſia Catholica liberaliſſimè, cumulatiſſimèque ſubminiſtrarentur. Immò voluiſſe videntur, vt regna ſua prorſus eſſent Chriſto, & Eccleſiæ deuota, oblata, dedicata, & quaſi conſecrata, quoad obſequium fidei Catholicæ: quemadmodum de vniuerſo Conſtantini quoque dicebatur imperio, cuius pars Occidentalis, quoad ius quoddam ſecundarium ſeruiebat vſibus Eccleſiæ Romanæ, non vt in regnis illis (modò memoratis) Pontifex ipſe Rex eſſet, ſed vt ſub ipſius tamquam ſpiritualis Patris nutu regna ſanctiùs adminiſtrarentur, & Eccleſiæ ſimul neceſſitatibus piè ſuccurreretur; quo ſenſu regna cuncta Chriſtiana poſſe dici Pontificis, & Eccleſiæ Romanæ non inficiamur, & eam fuiſſe mentem; tum Regum plerorumque illorum tum Pontificum Romanorum, ſatis apparet ex Gregorij Septimi ad Regem Hungariæ epiſtola, quæ verbis inter cætera vtitur his; *Notum tibi credimus eſſe, regnum Hungariæ, ſicut & alia nobiliſſima regna, in propriæ libertatis ſtatu debere eſſe, & nulli Regi alterius regni ſubijci, niſi ſanctæ, & vniuerſali matri Eccleſiæ Romanæ, quæ ſubiectos habet, non vt ſeruos, ſed vt filios.* Quamquam fieri quoque potuit, & reuerà factum fuit, vt nonnulli Reges, aut Principes, aut ipſimet populi Principe deſtituti regnum ſuum prorſus abalienauerint, atque tranſtulerint in Eccleſiam Romanam: quemadmodum de Sicilia, deque patrimonio, quod ſtrictè nominatur Diui Petri liquet; quo caſu dubium non eſt, quin deinceps à Pontifice, vel Eccleſia Romana pendeat: vt vetus Eccleſiæ Romanæ Vaſallus, quicumque vel Rex, vel Princeps tali, vel regno, vel principatui verè feudali præfectus à Pontifice fuerit, id quod neque de Imperatore Romanorum (quatenus Imperator eſt) neque promiſcuè de Regibus omnibus alijs per Occidentem Chriſtianis auſim dicere, niſi de donato Pontifici, translatoque in Pontificem Imperio Romano, vel de translatis in eum regnis, atque principatibus alijs omnibus, & ſingulis (nam pauculos illorum Steuchus expreſſè facit feudales) certiùs conſtiterit, quàm vel ex illa Conſtantini donatione ſola, vel ex nudis illis epiſtolarum Pontificalium fragmentis, quæ nobis ex Archiuijs Pontificum Romanorum deprompta dedit Steuchus. Certè non tam ex Conſtantini donatione Reges illi videntur Eccleſiæ Romanæ ſua regna ſubmittere, quàm ex fide Chriſtiana per ipſos religioſè ſuſcepta; ſecus quàm Steuchus interpretetur. Pro qua mea ſententia vehementer faciunt hæc Alexandri Tertij Pontificis ad Regem Anglorum verba; *Nouit prudentia tua, Anglorum regnum, ex quo nomen Chriſti ibi glorificatum eſt, ſub Apoſtolorum Principis manu, & tutela extitiſſe*, quod procul dubio de ſpirituali tutela videtur intelligendum, hoc eſt, de Diui Petri patrocinio, cui ſeſe Reges omnes nouè facti Chriſtiani ſemper commendatos optabant, & ob id Eccleſiæ Romanæ, ſeu Pontifici cenſum annuum vltrò conſtituebant, atque perſoluebant. Immò quædam regna Septentrionalia per Steuchum commemorata numquam Conſtantino Magno, vel Imperio Romano paruerunt. Non impugnamus Conſtantini donationem, ſed eam ad Imperij Romani tranſlationem non pertinuiſſe veriùs eſſe putamus, & ita videntur intelligenda, quæ apud eundem Steuchum ſcribuntur de Pipino, Carolo Magno, Ludouico, Ottone primo, & Henrico primo; tamquam qui Pontifici reſtituerint ea, quæ per Conſtantinum olim donata fuerant, at per Longobardorum Reges, vel per alios Barbaros Pontificibus, & Eccleſiæ Romanæ rurſus adempta, fuerat nempè Pontificibus ademptum non Imperium Romanum (vtpotè quòd numquam habuerant ex Conſtantini donatione ſecundùm hanc ſententiam) ſed ius illud emolumentorum, & commodorum quorumdam ſecundarium, id eſt ipſomet Imperio Romano minùs, & inferiùs, quod ſuperiùs dicebamus; tale tamen, quod Eccleſiam Romanam reddebat locupletiſſimam, nec vllis eam, vel oneribus, vel moleſtijs Imperij Romani ferendis inuoluebat, qui ſtatus Eccleſiæ Romanæ per Conſtantinum conſtitutus longè tum fęlicior, tum beatior erat ipſomet Imperio Romano. Qualis autem ſit, & intelligatur illa fidelitas, quam iuratus Pontifici promittit Imperator, an tamquam fidelitas Vaſalli quaſi Imperium à Pontifice in feudum acciperet Imperator, an potiùs fidelitas quædam legitimi defenſoris, & aduocati, vel protectoris, grauiter ab interpretibus controuertitur; cuius tamen controuerſiæ iugulum nos iam petimus. Nam poſtquam docuimus Imperium, & regna eſſe à Deo, nec à Pontifice quaſi Monarcha quodam temporali pendere, conſe-

c. Valentinianus diſt. 63.

Auguſtin. Steuch. lib. 2. contra Vallã de donatione Conſtantin. n. 93. & ſeqq.

Steuch. d. loco n. 94.

d. Clement. paſtoralis, de ſent. & re iudic. & alibi. clariſſimè autem c. Apoſtolicæ de re iud. lib. 6.

Steuch. d. loco n. 95.

Steuch. d. loco n. 105.

d. c. tibi Domino diſt. 63. & d. Clem. vnica, de iureiur.

Gloſs. & DD. in d. c. venerabilem, de elect. & d. c. tibi Domino. & d. Clem. vnica de iureiur.

Digitized by Google

ſequens eſt, vt fidelitas illa Pontificibus ab Imperatore debira, iurataque nullo modo ſit alicuius bomagij (quod vulgò vocatur) ſed honorificentiſſimæ cuiuſdam, & Imperatorem decentiſſimæ defenſiuis, & protectionis Eccleſiæ Romanæ, rerumque cunctatum ad eam pertinentium, vndecumque demùm res illæ ad ipſam peruenerint. Cuiuſmodi defenſio cunctos Eccleſiarum patronos decet, atque adeò neceſſitate iuris comitatur; vnde & patroni Eccleſiarum ſubinde vocantur aduocati: cùm patronorum ſit Eccleſias, quarum ſunt patroni inſtar aduocatorum defendere, quæ ſola cauſa eſt cur, & Imperator nominetur Aduocatus Eccleſiæ Romanæ; talis enim eſt patronus Eccleſiæ Romanæ quilibet Imperator, poſtquam Conſtantinus eam dotauit, atque locupletauit; vtporè cui ſucceſſerunt Imperatores Chriſtiani hactenus omnes per Occidentem. Quam noſtram de fidelitatis iureiurando Pontifici per Imperatorem præſtando ſententiam, quia copioſè defendit vir tam doctiſſimus, tùm ſummè Catholicus Lupoldus Babembergius Epiſcopus olim Bambergenſis, & auditor Ioannis Andreæ, non eſt, quòd nos hoc loco pleniùs eam proſequamur. Cæterum, cur magis Imperator huiuſmodi fidelitatem iurat Pontifici ſe coronanti, quàm cæteri Reges Archiepiſcopo ſe coronanti, vel Eccleſijs regni ſui, quarum ſunt quoque patroni? Quia pluris intereſt vniuerſi Chriſtianiſmi Romanam Eccleſiam, tamquam Apoſtolicam, & Catholicam, & vniuerſalem defendi, conſeruarique, quàm particulares aliquot priuatorum regnorum Sedes Archiepiſcopales, vel Epiſcopales. Quibus accedit, quòd nulla prorsùs Eccleſia ſit cum Romana quoad eius opes, atque ſplendorem prorsùs anguſtum comparanda: quo ſit, vt maiore ſit eidem Eccleſiæ cura, ſollicitudineque cauendum, proſpiciendumque; ne plures nunc depromamus eius rei cauſas, quæ poſſent adferri vehementer prægnantes.

d. c. tibi Domino & d. Clem. vnica.

c. quia Clerici de iure patronatus. c filijs 15 q. 7 & c in dic de conſecratio. diſt 5.

Lupoldus Babemberg. de iure regni, & imperij c. 9 & rurſus c. 13. & ſeqq.

vide Lupold. de iure regni & imperij cap. 8.

De Globo Imperatoris, & 4. Monarchijs; vel, an Imperatori ſint ſubiecti vel obedientiam debeant Reges atque Principes omnes alij Chriſtiani; quantaque ſit Imperij Romani (quod pœnes Germanos nunc eſt) præ cæteris Regnis & imperijs Maieſtas: & an quaternarius monarchiarum numerus in Eccleſia Chriſti piè ſit agnoſcendus tamquam propheticus, contra Bodinum.

QVi Romanorum Imperatorem faciunt orbis vniuerſi Dominum, cunctos proculdubiò Reges tam Chriſtianos eidem ſubijciunt: ſicuti facit & auctor Prouincialis, ideſt catalogi omnium Eccleſiarum cathedralium vniuerſi orbis. At verò, ſimul & euidentia facti demonſtrat Imperatorem numquam fuiſſe dominum totius orbis, & ratio nulla prorſus adfertur idonea cur id ita vel neceſſarium ſit vel expediat quemadmodum caput vnum neceſſariò requiritur in vniuerſa Eccleſiæ hierarchia propter fidei vnitatem: quinimmò contrà conſtat, nec omnibus hominibus eaſdem conuenire leges Politicas, non magis, quàm vnus calceus conuenit omni pedi, cùm diuerſorum populorum diuerſi ſint mores; nec orbem vniuerſum vnius imperio commodè in officio poſſe contineri: cùm tamen è contrario fidei Catholicæ certitudo firmitas, & vnio, vel vnitas, non poſſint aliter niſi ſolius vnius definitione (totum totius orbis populum Chriſtianum ligante) conſeruari. Qua tota de re poſt antiquiores vtriuſque iuris interpretes vtiliſſimè conſulentur Dominicus à Soto, Didacus Couarruuias, & alij notæ probatæque fidei ſcriptores aliquot præſtantes; qui ſuis diſputationibus per viuas rationes opinionem Bartoli, Baldi, plurimorumque ſimilium Doctorum hac de re fluctuanter diſſerentium ſtrenuè fortiterque fregerunt; argumentis incontrarium adferri ſolitis luculenter ſolutis. Immò ne pars quidem illa totius orbis, quæ Romano ſubdita olim fuit Imperio nunc tota dici poteſt Imperatoris (quod Couarruuias non rectè putare mihi videtur) ſed illa ſola pars Imperij Romani quæ iure belli nondum eſt facta Principum aliorum qui ditiones Imperij Romani iuſto Dei iudicio inuaſerunt, & occuparunt hodieque tenent; vt Franci, Gothi, Burgundiones, Angli, cum ſimilibus alijs. Nec enim iuſtior fuit Romanis olim cauſa cur populos alios bellis impeterent, ſibique ſubijcerent quàm poſtea fuit alijs populis nunc iugi Romanorum ſuis ex humeris excutiendi, nunc ditionum Romanarum ſibi vice verſa ſubiugandarum. Deus enim regna vel imperia dat, & aufert; interdum probando quidem, ſed interdum quoque tolerando dumtaxat. Ex quibus conſequens eſt Reges, & Principes & populos huiuſmodi nullum debere Imperatori Romanorum, vel obedientiam, vel ſubiectionem. Quare labor Ioannis Ignei, vel aliorum quorumcumque, qui Regem Franciæ diſputant Imperatori non ſubeſſe, vel non recognoſcere Imperatorem, videri poſſet ocioſus, & inanis; cum ratio quàm ego poſui ſit generalis omnibus alijs etiam Regibus, vel Principibus, vel populis, qui Romanas ditiones iure belli fortiter deuicerunt, & obtinuerunt. Sed video quid ſit; aliud eſt quod vrget ac impellit noſtros interpretes in dubitationem. Aiunt imperium Romanum tranſlatum in Carolum Magnum per Pontificem; quod verum eſt: addunt, Caroli Magni nepotes numero tres, Lotharium, Ludouicum Carolum, Imperium hoc totum in tria diuiſiſſe, quorum tamen nepotum ſolus vnus, nempe Lotharius, manſerit Imperator, reliqui duo Reges tantùm, alter Franciæ Occidentalis, nempe Carolus, alter Orientalis Franciæ, Germaniæque cum regionibus coniunctis, nempe Ludouicus, & hos duos poſteriores fratri ſuo Lothario tanquam Imperatori paruiſſe vel ſubiectos fuiſſe, quod poſtremum de ſubiectione, falſum eſt: quia Carolus Magnus Imperij Romani titulum non acceptauit in præiudicium regnorum ſuorum iam antea partim per ſe partim per ſuos maiores Francos partorum, ſed in ornamentum dumtaxat maius, & ſplendorem

Ariſtot. lib 7. polit. c. 4.

Dom. à Soto lib. 4. de iuſt. & iur. q. 4. art. 2.

Couarruu. ad reg. peccatum lib. 6. parte relec. 2. §. 9. n 5 & ſeqq. vſque ad finē. Bart & Bald. alijque DD. ad l. 1. C. de ſum. Trin. & fide Cath. & ad proœm. ff. & in l. 1. per hunc ff de rei vind & in l. hoſtes ff. de cap. & poſt limi. reuerſ & in Extrau. ad reprimendum ad verba totius orbis, & alibi frequenter.

ex c. in apibus 7. q 1. & ex l. deprecatio ff. de lege Rodia de iactu. & ex l. bene a Zenobe C. de quadrien. præſcr. & ſimilibus.

Couar. d. n. 5. in princ.

Ioan. Igneus in diſp. an Rex Franciæ recognoſcat Imperatorē.

vide Carolū Degraſſalium lib. 1. Regaliū Franciæ c. 6. vel iure 6 interpretum plauſtra allegantem in rebus minimè dubijs.

vide Chronographos, & Lupoldum de iure regni & Imperij. c. 2. & rurſus c. 7. & alibi.

ſuæ

ſuæ gentis maiorem: non paſſus vt Francorum ditiones propterea fierent Imperij Romani pars, at vt Francico nomini dignitas Imperij Romani ſimul accederet, idque ſuadentibus Francorum proceribus, maximèque vno, quem ſcriptores Vaſconem nominant; cuius hæc fuerunt apud Carolum Magnum Imperatorem, de Regionibus omnibus ſibi ſubiectis Imperio Romano iungendis aliquamdiù cogitantem, verba: *Noli id tentare, Auguſte; Imperium enim adiunctum eſt Francis, non Franci Imperio.* Quibus motus Carolus mox cogitationem talem reiecit; extollendi nominis Frãcici hoc eſt ſui cupidior (vt par erat in Principe Franco) quam Imperij Romani reſtaurandi ſtudioſior. Vnde conficitur, partem tertij nepotis, cui ceſſit in illa diuiſione fraterna Romanum Imperium, nihil in fratrum ſuorum partem retinuiſſe poteſtatis: at ius tale penès ipſos in ſuis, vel partibus vel portionibus remanſiſſe quale Carolus Magnus ipſorum auus, & Ludouicus ipſorum pater Caroli Magni filius habuerant, hoc eſt, optimum maximum, nullius alterius poteſtati; vel Imperio ſubiectum, nullis omnino ſeruitutibus obnoxium, quò ſpectat illud Regum plurimorum ſuperiorem temporalibus in rebus non agnoſcentium, ſiue Pontificem, ſiue Imperatorem, N. *Dei gratia Rex*, N. quaſi dicerent ſe regna ſua ſoli Deo debere, nec aliunde pendere; quòd autem globus, vel ſphæra mundi in manu Imperatoris pingi ſoleat, id fortaſſe, vel ambitione, vel adulatione prima facie factum videri poſſet nonnullis Imperatori nimis indulgentium, vel orbem ſignificat non vniuerſum terrarum, ſed orbem Romanum, hoc eſt Imperio Romano ſubditum, qui nunc eſt perexiguus, qua ſignificatione dixit Iuriſconſultus, in orbe Romano qui ſunt, ex conſtitutione Imperatoris Antonini ciues Romani effecti ſunt. Origo globi Romanis Imperatoribus appicti repetitur à Caroli Magni temporibus, vt falsò putat Onuphrius qui mox refelletur; Cuius quidem globi, ſub appellatione pomi, tamquam rei vetuſtæ meminerunt etiam libri rituales inter inſignia, quæ Pontifex in ſolemni ſacro de altari confert, atque tradit Imperatori, ſicut apud Chriſtophorum Marcellum Archiepiſcopum Corcyrenſem eſt videre. Quid igitur? nullàne eſt Imperatoris Romani Maieſtas præ cæteris Regibus atque Principibus Chriſtianis? Immò longè maxima; quandoquidem ſolus Imperator verus eſt ſucceſſor in Imperium Romanum, & nomen habet, titulos, & ius vniuerſum Imperatoris Romanorum: ſolus cum Eccleſia Romana ſummoque Pontifice tam arctè coniunctus eſt, vt alij nulli Principes Chriſtiani ſint æquè cum Eccleſia Romana Pontificeque coniuncti: ſolus in ſuis ditionibus habet vrbem Romam, quæ, & Imperij Romani, quinimmò totius mundi, caput nominatur, & (quod longè maius eſt) Petri Principis Apoſtolorum eſt ſedes, & vniuerſalis Eccleſiæ Chriſtianæ firmamentum propter ſummi Pontificis oracula. Pulcherrimè Leo primus, Cùm duodecim (inquit) Apoſtoli accepta per Spiritum ſanctum omnium locutione linguarum, imbuendum Euangelio mundum diſtribuiſſent, ſibi terrarum partibus ſuſcepiſſent, beatiſſimus Petrus Princeps Apoſtolici Ordinis ad arcem Romani deſtinatur imperij, vt lux veritatis, quæ in omnium gentium reuelabatur ſalutem, efficaciùs ſe ab ipſo capite per totum mundi corpus effunderet. Cuius autem nationis homines in hac nunc vrbe non eſſent? aut quæ vſquam gentes ignorarent, quod Roma didiciſſet? hic conculcandæ philoſophiæ opiniones, hìc diſſoluendæ terrenæ ſapientiæ vanitates, hìc confutandi dæmonum cultus, hìc omnium ſacrilegiorum impietas deſtruenda, vbi diligentiſſima ſuperſtitione habebatur collectum quicquid vſquam fuerat vanis erroribus inſtitutum, ad hanc ergo vrbem tu beatiſſime Apoſtole Petre venire non metuis; & conſorte gloriæ tuæ Paulo Apoſtolo aliarum adhuc Eccleſiarum ordinationibus occupato ſyluam iſtam frementium beſtiarum, & turbulentiſſimæ profunditatis Oceanum, conſtantior quàm cùm ſupra mare gradereris, ingrederis, hactenus Leo, qui floruit anno Chriſti 450. vides Imperium Romanum pro faciliori Chriſtianæ religionis ac fidei propagatione diuinitus fuiſſe præparatum, vides Romam totius mundi caput à ſanctiſſimo viro nominari, vnde expeditiùs in totum corpus mundi diffunderetur Euangelium. Vnde, & Eccleſia Catholica ſemper in Imperatorum Chriſtianorum coronationibus, & inunctionibus vſa fuit, vtiturque etiamnum hac Oratione, Deus regnorum omnium, & *Chriſtiani maximè protector Imperij*, da ſeruo tuo N. Imperatori noſtro triumphum virtutis tuæ ſcienter recolere; vt qui tua conſtitutione ſit Princeps, tuo ſemper munere ſit potens, item hac, Deus qui ad prædicandum æterni regni Euangelium *Romanum Imperium præparaſti*, prætende famulo tuo N. Imperatori noſtro arma cœleſtia, vt pax Eccleſiæ nulla turbetur tempeſtate bellorum. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, &c. quæ quidem poſterior Oratio, non autem prior, ſimul in aliorum Regum cunctorum Chriſtianorum coronationibus ab Epiſcopis recitatur, mutata ſola voce hac *Imperatori* in hanc *Regi*, quod propterea fortaſſis etiam fit vt cuncti Reges intelligant quantò maioris Imperator ſit Maieſtatis quàm Reges alij, & vt promptiùs, atque lubentiùs, & alacriùs Imperatori deferant, eidemque cedant vt maiori. Dico vt maiori, quoad honoris dignitatisque gradum, & Imperij Romani Maieſtatem; non quoad obedientiam, vel ſubiectionem, quam Reges atque Principes alij nullam debent Imperatori ſuis in regnis, quando de rebus, & negotijs illorum dumtaxat particularium regnorum peculiaribus quæritur. Sed quando de totius Chriſtianiſmi negotijs agitur, vel eſt quæſtio, veluti de Concilijs Oecumenicis, de bello contra Turcam, vel contra Saracenos, vel alios Chriſtiani nominis hoſtes pro vniuerſa Chriſtiana Eccleſia gerendo, potiores, & honoratiores proculdubio talibus, atque tantis in rebus auctoritate Pontificis Romani prouehendis erunt partes Imperatoris Chriſtiani, quàm Chriſtianorum Regum quorumlibet aliorum particularium, quia potiſſimùm incumbit Imperatori ſuis armis vniuerſali totius Eccleſiæ Chriſtianæ paci conſulere, totique reuera mundo per Euangelij Pontificis auctoritate propagati defenſionem proſpicere, ſecundùm

vide Annales Francorum, & Rufum contra Molinæ p. 650.

l. in Orbe Romano. ff. de ſtatu hominum.

Onuphrius in libell. de Comitijs Imperatorijs. tit. de Rege Romanorum & ornamentis imperialibus.

Chriſtoph. Marcel. lib. 1. rituum Eccleſiaſt. ſectio 5. c. 3.

d. c. venerabilem. de elect. & alibi.

d. Clement. vnica. de iure iur. & alibi.

Leo I. in ſermone ſuo primo de Natiuitate Apoſtol. Petri, & Pauli.

d. lib. 1. rituum Eccleſiaſticorum ſect 5. c 3.

vide Pontificale, tit. de benedict. & coronatione Regis.

Digitized by Google

perpetuas Eccleſiæ Catholicæ preces, eaſdemque tum antiquiſſimas, tum diuiniſſimas tum ſummis per ſingula verba myſterijs pleniſſimas. Quo ſenſu non malè fortaſſis, licèt impropriè, Dominus Mundi nominabitur Imperator, & optimo iure (non adulanter) globo, vel pomo illo inter cætera coornatur inſignia Imperialia. Quali globo multos etiam Conſtantinopolitanos vidimus Imperatores exornatos in ſuis, & numiſmatibus, & in aginibus à Goltzio prolatis; vbi mox à Conſtantini Magni temporibus illa pomi, vel globi per Imperatores geſtandi conſuetudo cœpiſſe videtur: nam, & Conſtantius illic, & Conſtantinus fratres, filij duo Conſtantini illius Magni, globum geſtant; & poſt illos iterum Iuſtinianus Magnus, alijque deinceps complures, ita vt res illa longè ſit antiquior, quàm ſuſpicetur Onuphrius, qui tamen hoc præclarè tradit, in Imperatore Romanorum diuinæ vnitatis imaginem, ſpeciemque relucere, ſed multò magis in Pontifice Diui Petri Principis Apoſtolorum ſucceſſore; non quòd mundi totius monarcha ſit Romanus Imperator, ſed quòd orbis Romanus ei pareat, ſed quòd vniuerſæ ſimul Eccleſiæ Chriſtianæ ſit ſummus, & ſupremus protector, ſed quòd cunctis Regibus, alijs Chriſtianis Maieſtate præcellat. habet enim totum corpus Eccleſiaſticum præter ſpiritualem gubernationem ſuos etiam quaſi vigiles externos, & Laicos, & ſuos milites præſidiarios, nempe Principes omnes Chriſtianos; alios in capite ceu totius corporis myſtici arce ſumma collocatos, qui ſolus eſt Imperator cum ſuis; alios in membris paulò remotioribus, vt in ſcapulis, in pectore, in brachijs; alios in membris remotioribus; ac alios deinceps in remotiſſimis. quorum ſimul omnium potentia, viribus, ac armis Eccleſia Chriſtiana defendatur: Imperatore, ſicuti dicebamus, in ſuprema corporis huius myſtici ſpecula conſtituto. galea nimirum capitis, eſt Imperator; armatura reliqua, cæteri Reges, atque Principes Chriſtiani. Quæ mea corporis vnius Eccleſiaſtici conſideratio non eò pertinet, vt aliorum Regum poteſtas ex Imperatoris poteſtate deriuari putetur, & in ipſos influere, quaſi dependens ab imperatoria; non magis profectò, quàm vel ſuprema veſtis influit in inferiores, vel armatura capitis generat membrorum armaturam reliquorum. Nec enim, ſicut vnius corporis vnus eſt ſpiritus, & vna ſimplexque capitis, & omnium ſingulorumque membrorum coniunctio dependens ex influentia partium ſuperiorum in inferiores, ita quoque corporis eiuſdem tegumenta munimentaque prorſus extrinſecus adhibita dependent vna ab alijs, at per ſeſe ſingula ſeorſim ſubſiſtunt, & ſuas habent vires, & functiones proprias, atque peculiares, non aliunde pendentes; attamen honoratiore duntaxat, vel minùs honorato diſtincta loco, ſituque. Sic itaque ipſum quidem corpus Eccleſiaſticum tanquam ſpiritus vnius neceſſariò caput habet vnicum, ex quo ſolo cætera membra dependeant omnia: ſed gubernatio Politica, vel externa, reſpublica nempe Ciuilis, atque temporalis, tali poteſt capite generali, totius mundi, vel etiam totius Chriſtianiſmi faciliмè carere, quinimmò non poſſet capue vnum

Goltzius in vitis Imperator. imag.

Onuph. in epiſt. Nuncupat quam præmiſit ſuis libris Romanorū Principum.

commodè ferre; ſaluo tamen honoris, atque dignitatis, ac Maieſtatis vniuerſæ, maioris in his, minoris in illis, diſcrimine iuſto; pro iuſta nimirum functionis cuiuslibet diuerſitate, modo prorſus eodem, quo vigiles vrbis alij ſunt in capitolio vel arce, alij in foro, alij in plateis, alij iuxta portas, alij in ipſis mœnibus, nec enim ſubditi ſunt alij aliorum, ſed loco differunt, & honore: ſcilicet aliud eſt eſſe minorem, vel inferiorem, aliud eſt eſſe ſubditum, vel ſubiectum. quatenus tamen omnes hi vigiles vnius eiuſdemque ſunt ciuitatis vigiles, eatenus vni parent præfecto vigilum. Sic etiam quatenus omnes Chriſtiani Principes filij ſunt. i. ciues Eccleſiæ Catholicæ, ac vniuerſalis, & pro ea coniunctim vigilias, & excubias agunt (vt fit in vniuerſalibus Eccleſiæ Concilijs, in bello totius Chriſtianiſmi contra hoſtes Eccleſiæ communes, ad quod omnes à Pontifice Principes euocantur, & ſimilibus,) eatenus profectò Reges, atque Principes omnes alij parere debent Imperatori Romano, tanquam vigilum talium præfecto, ſummoque Pontifici, tanquam totius Eccleſiaſtici corporis capiti ſummo, non in illis tantùm rebus, at in omnibus omnino rebus ad animarum ſuarum ſubditorumque ſuorum ſalutem, vel ad æternam beatitudinem pertinentibus. Has rationes, ex ipſis antiquitatum Eccleſiaſticarum fontibus deptomptas, Ioannes Bodinus ſi conſideraſſet, nunquam de Imperatore, vel eius Maieſtate tam contemptim ſenſiſſet; non in Repub. tantùm ſua, ſed & in Methodo. Sed quid exſpectes ab eo viro, qui Catholicæ Romanæ contemptor eſſe videatur Eccleſiæ, ſummique totiùs Eccleſiæ paſtoris irriſor? qui ſuos paſſim adfert Lutheros, Melanchthones, Caluinos, & ſimiles alios homines facinoroſos, & conſceleratos, hæreſcos ab Eccleſia Chriſti damnatos; quos tamen iſte genuinos, atque ſinceros reputare videtur Theologos. Ita ſe res habet omnino; quiſquis contemptor eſt, vel Eccleſiæ Catholicæ, vel ſupremi capitis Eccleſiaſtici, contemnet mox iſte ſimul, & ſupremum eiuſdem Eccleſiæ defenſorem, nempe Romanorum Imperatorem; contemnet, ac pro nihilo ducet vniuerſum ius publicum, quo paſſim docemur (præter euidentiam facti) penès Germanos Romanum nunc eſſe Imperium; contemnet Imperatoris Maieſtatem, cuius proprium in Eccleſia Chriſtiana protegenda munus obſcurari, vel veriùs extingui vellet. Quantò candidiùs, ac magis ingenuè Dominicus à Soto, Haud quidem negauerim, inquit, Imperatorem Chriſtianis Regibus ſuperiorem: eſt enim fidei protector, ac propugnator per Pontificem adhuc coronatus; & ideo in cauſis fidei, ſcilicet tam ad inimicos crucis arcendos, & abigendos quàm ad reſtinguenda ſchiſmata, poteſt Chriſtianos Reges conuocare: quod autem in Ordinarijs cauſis ad illum fiat prouocatio, non eſt in vſu, niſi in ciuitatibus nationibuſque, ac prouincijs Imperialibus, hæc Hiſpanus ille; ſui Regis tam ſtudioſus alioqui, quàm ſcriptores tùm Franci, tùm cuiuſcumque nationis alterius Regi ſtudent ſuo. Confutare nititur Bodinus eorum ſententiam, qui Danielis vaticinio nixi quatuor excellentiſſima conſtituerunt Orbis

l. 3. de off. Præfec. vigil.

Boldinus lib. 1 de Repub. c. 9. & & lib. 2. c. 6. & alibi. Bodin. c. 7. Meth.

dictis cc. omnibus.

Domin. Soto lib. 4. de iuſt. & iure. q. 4. art. 2. §. quartū ergo mihi ſumo validum argumentum.

d. c. 7. Meth. Daniel. 2. & 7.

Im-

Imperia inuicem ſuccedentia, Aſſyriorum, Perſarum, Græcorum, Romanorum, ſed nihil adfert Bodinus, quod vel mediocriter in Eccleſiaſticis præſertim verſatos antiquitatibus mouere poſſit. De Aſſyrijs, Perſis, Græcis, conuincitur vel ſolius Ioſephi, ſeu Ioſippi (quem laudat ipſe) teſtimonio; de Romanis tùm res eſt euidentiſſima, tùm luculentiſſimis doceri Bodinus poterat antiquiſſimorum grauiſſimorumque ſcriptorum D. Auguſtini, & Pauli Oroſij teſtificationibus,

Aug. lib. 5. de ciuit. Dei cap. 12. in fin.

hæc enim ipſa ſunt Auguſtini verba; Cùm „ diu fuiſſent Regna Orientis illuſtria, voluit „ Deus, & Occidentale fieri, quod tempo„ re eſſet poſterius, ſed imperij magnitudi„ ne; & latitudine illuſtrius. loquitur de Romano. Neque Danielis vaticinium ſolos ad Babylonios pertinebat (vt Bodinus iſte nugatur) ſed ad vniuerſum mundi totius decurſum, quem Deus Nabuchodonoſori per inſomnia benigniter indicauerat. Reuelans (inquit vates) myſteria, quæ ventura ſunt nouiſſimis temporibus; vniuerſæ terræ ſimul facta mentione regniſque tandem ſecuturi, quod in æternum ſit ſtatutum. Cuius fundamenta iam nunc in Imperio Chriſtiano iaciuntur, vt Eccleſiaſtico ſtatui ſubſeruiente. Cui conformiter dixit Auguſtinus, Deum voluiſſe poſtremis temporibus Occidentale, id eſt Romanum fieri Imperium. Paulus Oroſius ad eumdem Danielis locum proculdubio reſpiciens etiam ſola quatuor ponit imperia mundi; ſed Perſicum coniungens cum Aſſyrio, Carthaginenſe, ſeu Africanum facit tertium, Romanum quartum; vt per omnes quatuor mundi plagas, vel cardines (per Orientem, per Septentrionem, per Meridiem, per Occidentem, Perſicum ſcilicet Orientale, Macedonicum, ſeu Græcum Septentrionale, Carthaginienſe Meridionale, Romanum Occidentale) imperium terrenum quaſi obambulaſſe lepidiùs fortaſſe, quàm ſolidiùs oſtenderet, & genti nutrici

Paulus Oroſ. lib. 2. c. 1. hiſtor. contra paganos

nonnihil indulgeret: fuit enim Paulus Oroſius, D. Auguſtini in Africa diſcipulus, licèt ipſe eſſet Hiſpanus. Neque verò, vel ignauè, vel ſocorditer de Imperio, cum Roma decertauit Charthago, ſed fruſtra. Nec vniuerſalis Eccleſiæ protectio fuit vnquam pœnès, vel Carthaginenſes, vel Carthaginem. Grauiſ-

Hippolyt. libell. de Antichriſto non ita longè à principio.

ſimus, & antiquiſſimus accedat auctor B. Hippolytus Epiſcopus, & Martyr Chriſti ſub Alexandro Imperatore ſanctiſſimus, Apoſtolicis vicinus temporibus; qui in libello de mundi conſummatione, & Antichriſto tum luculentiſſimè, tùm accommodatiſſimè Danielis vaticinium quatuor his applicat Mundi Monarchijs, vel Imperijs, Babylonio, Perſico, Græco, Romano, quibus Regnum Chriſti ſempiternum ſit ſucceſſurum: quò Daniel reſpexerit, atque ab initio Regnorum (in terra præcellentium) vſque ad eorum conſummationem, veritatis declarationem demonſtrauerit omnibus viam veritatis indeclinabilem ſequi volentibus, quæ in ſola eſt Eccleſia Chriſti Catholica. Sanè Maieſtatem Imperij, vel maximè oportebat metiri prouidentia diuina ſuis in electis admirabiliter protegendis per excellens aliquod Imperium huiuſce mundi, quantumuis hoc myſterium, vel ignorantibus fortè, vel nihil minus cogitantibus (quinimò populum Dei frequenter perſequentibus) ipſius et eiuſdem Imperij terreni moderatoribus, id quod ſub tribus prioribus Imperijs accidit Iſraeli ſoli, populum Chriſtianum repræſentanti; ſub Romano deinceps, etiam Chriſtianis ipſis: initio miſerabiliter afflictis, attamen cum afflictione magis, ac magis creſcentibus, & inualeſcentibus, donec tandem ſub Conſtantino poſſent omnia, nec vlla vſquam terrarum ſunt alia, vel vnquam fuerunt Imperia per Orbem talia (per quæ nimirum Deus vniuerſali ſuæ conſuleret Eccleſiæ) præter illa quatuor; non ex motu caudæ vrſæ maioris, vt Cardano viſum fuit, ſed ex mero nutu diuino locum ſubinde mutantia: quando neq; Turca, neque Tartarus, neque Moſconita, (quos magni facit Bodinus) nec vllus vnquam Princeps quantumlibet illis etiam potentior generali, vel vniuerſali conſuluit, & quaſi præeminuit Eccleſiæ Dei, quemadmodum quatuor illa Imperia modò memorata. Qua vel vnica, ſolaque ratione corruunt omnia Bodini fundamenta. Pleni ſunt omnes omnium ſeculorum libri tàm ſacri, quàm profani teſtimonijs admirabilibus, Eccleſiæ priùs Iudaicæ poſtea Chriſtianæ (totius inquam, ac vniuerſalis) per illa ſola conſeruatæ Imperia, non per vlla prorſus alia. Quis enim neſcit hiſtoriam Danielis populique Iſraelitici inter Babylonios captiui, ſed à Nabuchodonoſore benigniter habiti? Quis neſcit hiſtoriam Heſteris, & Mardochæi totiuſque populi Iſraelitici benignitate nobiliſſimi Perſarum Regis Aſſueri ab internecione conſeruati, ſuoque natali ſolo per ſucceſſores tandem reſtituti? Quis neſcit hiſtoriam Alexandri Magni ſummum Iſraelitici populi Sacerdotem ſummè venerantis, ac toti populo parcentis? Quis neſcit Imperatorum Romanorum priùs in Synagogam, poſt in Eccleſiam vniuerſam Catholicam, & Romanam beneficia, præſertim (quoad Eccleſiam Chriſtianam) Conſtantini Magni, Theodoſij, Valentiniani, Caroli Magni, Ludouici Pij, pluriumque ſimilium? Quæ ſola myſteria, qui non intellexerit, Monarchiam, vel Imperium nunquam rectè definiuerit, nec eius, vel Maieſtatem per inſomnium quidem viderit, vel effigiem, vel imaginem, vel vmbram animo vnquam conceperit, vt minimè mirandum ſit ſi Bodinus hic totus peregrinus, & myſteriorum tantorum, vel prorſus ignarus, vel contemptor ſuperbiſſimus, ita de Imperio deque Imperatore diſputet, ac iudicet ſicut lippus, vel omnino cæcus de coloribus. Quodſi vel Abiſſinorum, vel Æthiopum, vel Hiſpanorum, Luſitanorumque Chriſtiana, quoque per nouas terras quis proponat Imperia latiſſimè patentia, centuploque latiùs quàm ſit vniuerſum nunc Imperium Romanum, Reſpondeo (quod res eſt) ſolum tamen Imperatorem cunctis illis præeminere propter caput Chriſtianiſmi totius Romam (quæ ſimul eſt Imperij caput) & propter munus Imperatoris in vniuerſi Eccleſia Chriſtiana protegenda proprium à ſummo Pontifice ſibi dum coronatur iniunctum: cæteris omnibus Chriſtianis Principibus ad Eccleſiarum ſui tantùm principatus defenſionem protectionemque principaliter obligatis; & in

conſequentiam dumtaxat ad vniuerſalis Eccleſiæ Romanæ (vtpote ex qua tanquam ex matre dependent omnes aliæ) defenſionem. Cuius rei nomine boni Principes omnes Chriſtiani quantumlibet Monarchæ potentiſſimi, multiſque nominibus Imperatore forſitan potentiores, vti Rex noſter Catholicus, nihilominus tamen eundem Imperatorem ſuſpiciunt, & admirantur, & reuerentur, & vt eatenus quoque ſuperiorem lubenter agnoſcunt, aut certè debent agnoſcere. Planè quòd Imperij vires nunc admodum ſint imbecilles, & attritæ, pro maiore facit vaticinij Danielici tanquam reuera huc pertinenti certitudine; dum digitos pedum ſtatuæ partim ferreos, partim fictiles ponit. Summa ſit hæc; Imperator in rebus vniuerſalem concernentibus Eccleſiam cunctis Principibus eſt ſuperior, quantumlibet in rebus alijs per ſua regna temporalibus, nec Imperatori, nec ipſi quoque ſummo Pontifici ſubſint Principes Chriſtiani, præterquam quòd Pontifex iuriſdictionem ſuam ſpiritualem variè poſſit in omnes ipſos exercere. Cuius quidem totius veritatis lux (de Maieſtate loquor Imperatoris) inter Catholicos omnes adeò clara ſemper fuit, & eſt, vt neque Bodini (cuius nebulas iam diſcuſſimus atque profligauimus) neque malignorum ſpirituum flatibus vllis extingui, vel obſcurari poſſe videatur. Nam quod Bodinus Imperij Maieſtatem non pœnes Imperatorem, ſed pœnes Electores eſſe ſcriptitat propter leges quaſdam conditioneſque dictas Imperatori, tàm ridiculum eſt, quàm ſi quis propter legem Regiam pœnes Regem negaret eſſe regnum, ſed pœnes eos, qui Regem creant. Si hæc ita ſint, inquis, cur Ægyptij Pharaonis imperium, quo ſingulariter Iſraeli fuit in fame conſultum, non inter ſumma ſimul imperia numeratur? Quia Daniel, iudicatis tantùm præſentibus, non præterita narrat illic, ſed futura prædicit, vt verus vates, necdum verò Iſrael ſub Pharaone, tam populus erat peculiari conſpicuus Repub. quàm populi futuri quoddam, ſeu ſeminarium, ſeu potiùs infantia quædam: donec Moyſe duce deſeruiſſet Ægyptios, & acceptis diuinitus legibus peculiarem inciperet conſtituere Rempub. prius in Arabiæ deſertis, ac mox deinceps in Paleſtina munere diuino ſibi donata. Iam, fames illa corpus tantùm concernebat; lex, autem, quibus tota cenſetur cultus diuini Religioniſque ratio, cui ſubſeruiunt quatuor illę Monarchiæ. Laudat ab orationis vrbanitate prudentiaque ſuum Caluinum Bodinus, eo quòd iſte ſententiam rogatus de libro Apocalypſios (aſinus de lyra, de margarita porcus) ingenuè reſponderit ſe penitus ignorare quid ſibi ſcriptor tam obſcurus velit, qui qualiſque fuerit nondum conſtet inter eruditos (en ve effrontes homines iſti diuiniſſimam Diui Ioannis Apoſtoli, & Euangeliſtæ prophetiam, nos de totius Eccleſiæ decurſu fideliſſimè contra nefarios hæreticos inſtruentem præmunientemque, quaſi vel obſcuram in contemptum adducere, vel incertam reijcere moliantur) laudemque quærit ipſe ex eo, quòd ſacroſanctum prophetam Danielem tractet, vt, ac tamquam, vel diuinum quemdam gentilem, vel Magum, vel ſortilegum, vel ariolum; quaſi qui non perpetuum vniuerſalis Eccleſiæ ſtatum ſub quatuor Monarchis habuerit eo loco ſibi propoſitum, ſed fortunulas tantùm Nabuchodonoſori ſuas, atque ſucceſſorum ſuorum prædixerit: inſtar iſtorum ſcilicet erroneum chiromanticorum, qui vulgò nunc Ægiptij, nunc Bohemici, nunc inter Belgicos populariter *Karamara*, vocitantur, neſcius ipſe miſerrimus, attamen vltrò neſcire volens, vniuerſam tùm Danielis, tùm Ioannis Euangeliſtæ prophetiam de totius eſſe ſtatu, atque decurſu Eccleſiæ Catholicæ ſub varijs huius mundi, vel tyrannis, vel Principibus, donec æternum Chriſti regnum ſuperato mundo triumphatoque cacodæmone ſolum, & vnicum perducet. Ita Bodino ſacra ſcriptura res cùm ſit propè iocularis, ac ludicra, mirum non eſt ſi ſcriptores alij poſteriores Eccleſiaſtici reputentur, & fabulas, & nugas ad poſteritatem tranſmiſiſſe, dum vel generoſos Eccleſiæ Catholicæ conflictus, vel miracula Sanctorum veriſſima certiſſimaque fideliter, ac luculenter (vt ſua quibuſque tempora permittebant) in ſcriptum retulere, nil niſi mera, ſcilicet, & profanitas, & atheitas erit hominibus iſtis in omni prorſus hiſtoria tum Biblica, tùm Eccleſiaſtica. Cæterùm reliquas omnes iſtius Bodini nouitates alijs relinquo refellendas: Imperij certè Maieſtas, propter ſummam eius cum Eccleſia Catholica, & vniuerſali coniunctionem, nobis contra tam profanas, & inſolentias, & ineptias defendenda fuit. Nec ægrè ferre debet iſte ſe paulò durius excipi hic à me, qui tot præſtantes excepit ſcriptores, & antiquos, & nouos indigniſſimè. Deus Opt. Max. & ipſius miſereatur, ac ad reſipiſcentiam, pœnitentiamque ſalutarem benigniſſimè reſpicere dignetur virum literis alioqui bonis deditiſſimum, & nos omnes in hierarchæ ſummi Eccleſiaſtici Obedientia ſub Catholicorum Principum defenſione protectioneque (quos inter quaſi Vigilum caput, vel præfectus eſt Imperator) in ſe ſolum tandem trahere, quinimmò, vel inuitos rapere, dignetur, in ſecula benedictus. Amen.

de Septemvirorũ Electorum primordijs vt de num. 51.
Bodinus d lib 2. de Repub. cap. 6.

contra Cõcil. Trident. ſeſs 4 & aduerſùs omnem antiquitatem Eccleſiaſticam.
Daniels 2.

Bodin. c. 4. ſua Methodi, quo loco ſimul apotheoſis illas diuinas, inſectatur, vt ineptias.

Cæteris Decem de temporali quoque, tùm Chriſti, tùm Petri, vel Pontificis Romani regno reſpondetur argumentis initio quæſtionis huius quinta propoſitis.

DEcem proferebantur argumenta, quibus iure partim diuino partim diuino. partim naturali, partim alio, ſuprema poteſtas etiam temporalis in cunctos Principes Pontifici competere videbatur. Sed ad primum reſpondemus conformiter ſuperioribus, Chriſtum Petro gregem ſuum commiſiſſe paſcendum paſtu ſpirituali non corporeo, niſi quatenus corporalia ſubſeruiunt ſpiritualibus. Ad ſecundum dicimus, Nicolai Primi Pontificis dictum de clauibus Eccleſiæ ſumendum eſſe, quæ ligant ſoluuntque tam in cœlo, quàm in terra; de quo ſuperiùs diximus plura. Tertium de duobus gladijs deque ſimilibus locis eodem pertinentibus iam ſatis eſt ſolutum per ea, quæ tradidimus de temporalibus

Ioan. vlt.

d cap. omnes diſt. 22.
ſecundum quærit vis donationis Conſtantinianæ.
ſecundum in fin. principij q. huius 5.

libus etiam pœnis in vim ſoijus iuriſdictionis Eccleſiaſticæ per Pontificem pro re nata ſalubriter infligendis, Quartum nihil conuincit aliud, quàm Chriſto Domino datam eſſe poteſtatem omnem excellenter, & præ conſortibus ſuis; regno terreno nunquam per ipſum arrepto, niſi quatenus diuina prouidentia ſeſe extendit ad omnia etiam temporalia: quod Petro, vel Pontificibus nequit applicari. Quintò, ſimul argumento iam reſponſum fuit per ſolutionem ad argumentum tertium; quandoquidem Pontifex in vim poteſtatis merè ſpiritualis, vel Eccleſiaſticæ nonnumqoam regnis etiam ſuis malos Reges exuit. Sextò, reſpondet argumento Dominicus à Soto poſt Gloſſographum ius hoc Epiſcopi, vel Pontificis appellandi liberaliter ab Imperatoribus Conſtantino, Theodoſio, Catoloque Magno pro ſingulari ſua in Eccleſiam Catholicam pietate cunctis indultum, poſtea prorſus abrogatum fuiſſe. Quamquam ſecus noſtri ſentire videntur Doctores, & fortaſſe meliùs, qui priuilegium hoc Imperatorum tam inſigne (de litibus nimirum quibuslibet è laico iudicio reuocandis, & auocandis ad Eccleſiaſticum forum ſi pars altera litigantium ſic maluerit quantumlibet altera prorſus inuita) mordicus negant per vllos omnino Principes potuiſſe reuocari, vel quomodolibet abrogari, quomobrem non rectè, nec piè facere quicumque priuilegium tale cunctis indultum Chriſtianis impediuerint, qua de re præ cæteris conſulendi ſunt Innocentius Quartus, & Panormitanus, perſtrenui libertatis Eccleſiaſticæ priuilegiorumque Eccleſiaſticorum defenſores, atque vindices. Neque verò res illa trahi poteſt in argumentum ſatis aptum poteſtatis alicuius temporalis quaſi, vel maioris penes, aut Imperatorem, aut alios Reges: Quia priuilegium hoc, non appellationis (ne quis erret) propriè ſic ſumptæ, ſed prorogandæ per laicos iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, tam ipſimet populo toti laico, vel cuiuis è populo datum fuit, quàm iudicibus quibuslibet Epiſcopalibus, non autem ſoli Summo Pontifici, quos tamen Epiſcopos, vel iudices Epiſcopales nemo ſanus vnquam dixerit; propterea ſuis Regibus, vel iudicibus Regijs eſſe maiores, vel ſuperiores quoad iuriſdictionem, vel poteſtatem temporalem; ſicuti, nec iudices vllos prorogatos, propter huiuſmodi prorogationem dicimus eſſe maiores Iudicibus Ordinarijs: cùm fieri poſſit, & plerumque fiat, vt iudex prorogatus ordinario ſit inferior. Quòd autem Pontifex Alexander tertius ingenuè profiteatur ſeſe credere appellationem à iudice ciuili ad Summum Pontificem non tenere (ſic enim loquitur) expreſsè ſimul addit, ſeſe loqui de iuris tantùm rigore non autem de, vel Eccleſiæ conſuetudine, vel priuilegio quocumque. Simile quid & ad Innocentij locum, Vercellenſi magiſtratui nihil detrahi patientis, non peſſimè reſponderi forſitan poſſet. Quod addebatur ſeptimò de naturali ratione reſpectu capitis vnius in vno corpore, verùm eſt in toto quidem corpore Eccleſiaſtico, cùm id vnicum dumtaxat poſſit habere caput; ſed falſum eſt in Republica Ciuili, quæ pro populorum varietate varijs habet opus capitibus; vt & grues omnes, & apes omnes totius mundi non vnicum ſequuntur ducem, ſed ſinguli gruum, vel apum greges ducem ſequuntur ſuum, quo ſenſu ſumendus eſt, & Ariſtoteles qui caput vnum non omnium totius mundi Rerumpublicarum requirit, ſed ſingularum, Octauum argumentum ex comparatione Solis, & Lunæ deſumptum non aliù ſpectat, quàm Pontificem Imperatore, cæteriſque Principibus eſſe maiorem, & illuſtriorem propter ſpiritualis luminis in eum emiſſionem, non propter temporalium deriuationem. Nonum argumentum de ſpirituali ſumendum eſt Chriſti regno, non de temporali. Neque ſimpliciter verum eſt, Chriſto ve homini, vel ex Dauide deſcendenti regnum Dauidis temporale debitum fuiſſe; quia regnum temporale Dauidis in Sedecia prorſus extinctum fuit, iuxta prophetiam Hieremiæ, quod pleniùs ex Diuo probat Ambroſio Dominicus. Decimò poſtremòque D. Thomas non alio ſenſu Chriſtum vocauit Monarcham quàm quòd cœleſtis regni ſit, & Dominus, & largitor. Sentit hac in re tota nobiſcum Caietanus in 2. 2. quæſt. 60. art. 6. dum pulcherrimè duos attribuit Pontifici modos poteſtatis in Laicos; vnum, quoad ſpiritualia, ſibi proprium; alterum, quoad merè temporalia, ex conceſſione Principum ſecularium, quo quidem poſteriore poteſtatis genere Pontifex non aliorum Principum ſit, vel caput, vel ſons, vel origo, ſed vt vnus aliquis ex illis, id eſt, vel par illis, vel maior illis, vel interdum quoque minor illis; pro poteſtatis nimirum temporalis, vel amplitudine, vel præeminentia, ſeu dignitate. Regna certè clieotelaria noſtris feudalia) ſibi Pontifex habet obnoxia quinque numero, quæ ſunt hæc; vtriuſque Siciliæ, Sardiniæ, Hieroſolymorum, Arragoniæ, & Hungariæ; vel ipſo teſte Prouinciali Romano: vectigalia verò Pontifici Regna ſunt alia complura, non vt, ac tamquam Domino temporali, ſed vt hierarchæ ſummo. Iuuatur hæc ſententia voce ipſius Eccleſiæ canentis ita, *Non eripit mortalia, qui regna dat cœleſtia*.

Domin. in 4 Sent. diſt. 25. art. 1. ſub fin. Gloſſa d. c. quicumque litem, & ſeqq. 11. quæſt. 1. l. 1. de Epiſcopali audientia. C. Theod. c. nouit. de iudic. c. non ita, cū ſimilibus 2. quæſt. 6. c. ſi duobus 7. de appell. c. 10. de for. comp. DD in c. nouit de iudic.

d. c. quicumque litem 11 quæſt. 1.

in d. c. nouit

d. c. quicum que litem.

d. c. ſi duobus, de appel

cap. licèt ex ſuſceptæ 10. de foro compet.

Rom. 12. & 1 Corint. 12

d. c. in apibus 7. qu. 1. Ariſtot. d. lib. 3. Polit. & d. lib. 12. Metaph. d. c. ſolitæ benignitatis, de maiorit. & obed.

4 Reg. 24. & 25. Hierem. 22. in ipſo fine. Dom. à Soto dicto loco. § quod autem alij ſiaguot.

Gloſſemata in dictum cap. Conſtantinum breuiſſima.

BEne habet quòd varia nobis Conſtantinianæ dooationis huius exempla reliquerit antiquorum ſedulitas: non Latinorum tantùm, ſed & Græcorum. Nam quod Bodinus maligniùs paulò ſuſpicatur, imò conſtanter adfirmat, ab ipſo Steucho Græcè redditam fuiſſe formulam donationis hanc, ad faciendum nobis fucum, non ex antiquorum Græcorum traditionibus exhibuiſſe, veriſimilitudinis profectò nihil habet: cùm & apud Balſamonem Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Diaconum, hominem alioqui ſchiſmaticum, Græcè repetiatur hæc eadem donatio typis Oporini Baſileæ, loco videlicet Romanis Pontificibus minimè propitio, cuſa. Neque plus tribuendum videtur illi nugatum venditori, quem Bodinus laudat donationem Conſtantini fabulam vocitanti, quàm ſimilibus alijs fabulatoribus, & mendaciotum

Bodin lib. 1. de Republ. cap 10 non longè à fine

Digitized by Google

rum fabricatoribus. Certè varietas exemplorum, à nobis procertiore donationis fide prolatorum, plurimùm quoqur facit ad ſynceram veri contextus Gratianei per tot iam ſecula nonnihil forſitan corrupti reſtitutionem, veramque lectionem; præſertim quòd in ſcholis capitulum hoc doceri non ſoleat, ideòque negligentiùs habitum ſit, neque ſcholijs iuſtis ab vllo hactenus interprete cohoneſtatum, ſicuti Gloſſographus ipſe teſtatur. Præmonitos autem volo ſtudioſos, Capitulum proximè præcedens, in libris manu ſcriptis, & emendatis, nihil aliud eſſe, quàm, §. quemdam dumtaxat ipſius Gratiani, vel eius, qui Gratianum locupletauit, ſeruientem pro principali huius noſtri capituli argumento, cuius quidem, §. ſub anteriore capitulo compreheenſi principium eſt; *Item Conſtantinus Imperator coronam &c.* quod & Dominicus Geminianus obſeruauit. In eodem, §. Gratianus Anſelmum Lucruſem ſecutus indicat, vnde cap. hoc totum ſic huc translatum, ex geſtis videlicet Silueſtri, quæ toti plenoque Concilio 70. Epiſcoporum à Gelaſio Pontifice congregatorum probantur, cuius Concilij decretum apud eumdem Gelaſium reperies, ac aliunde petes, partim videlicet ex ipſo Gratiano partim, & pleniùs ex Iſidoro, Tomiſque Conciliorum Surij.

Gloſſa voica d.c. Cõſtant.

cap. nunquã de Pontificibus diſt. 96. Dominic. Geminian d. c. nunquam de Pontificibus, § Item. cap. Sancta Romana Eccleſia, § item actus B. Silueſtri diſt. 15 Tom. 2. pag. 319.

Ait ſcriptor geſtorum Sancti Silueſtri. *Priuilegium Pontifici contulit.* Priuilegium intellige iuri diuino cõforme. Pontifex enim Romanus, vt Diui Petri ſucceſſor Chriſti nempe vicarius in terris caput eſt vniuerſæ Hierarchiæ Eccleſiaſticæ; cui nimirum generaliter, & vniuerſaliter Chriſtus Dominus vniuerſum ſuum gregem commiſit paſcendum, quod quia ſchiſmatici non agnoſcunt, hæc etiam edicti Conſtantinianei pars, meritò priuilegij nomine cenſetur; vtpote ſine quo propter ſolum ius diuinum Pontifici parere nollent rebelles, atque ſchiſmatici. Caput ergo ſpirituale cunctorum iudicium ſpiritualium Pontifex eſt, vt Imperator, vel Rex, vel alius Princeps caput eſt ſæculare, ſeu temporale iudicium ſæcularium ſibi ſubditorum.

Ioann. 21.

Ait Scriptor geſtorum ſancti Silueſtri. *In toto orbe Romani Pontifices*, legendum videtur *In toto orbe Romano*; quemadmodum Iuriſconſultus dixit in orbe Romano, qui ſunt ciues Romanos eſſe factos. Quia quod ſequitur *Pontifices, vel Sacerdotes*, non de Romanis, id eſt Summis Pontificibus accipi poteſt, ſed neceſſariò de Pontificibus, id eſt Epiſcopis, & Sacerdotibus alijs accipi debet, qui per Conſtantini hoc edictum, caput agnoſcere Pontificem Eccleſiæ Romanæ iubentur. Ac licèt iure diuino, non per Imperium tantùm Romanum Summus Pontifex caput ſit aliorum, ſed per vniuerſum Chriſtianiſmum quantumliber Imperio Romano non ſubiectum, tamen Conſtantinus, vt Romanorum Imperator non potuit legem, vel condere, vel dicere non ſubditis Imperio Romano, vel priuilegium dare contra non ſubditos Imperio Romano. Conſueta nihilominus lectio ſic defendi poteſt, vt Romani Pontifices, hìc intelligantur omnes Epiſcopi totius orbis, qui Romani vocari poſſunt omnes, eo quòd à Romano Summo Pontifice poteſtatem ſuam conſequentur, nec enim poteſtas Epiſcoporum totius Chriſtianiſmi eſt aliunde, quàm per deriuationem à Summo Pontifice in ipſos, hoc eſt, à capite in ſingula membra.

l. in orbe Romano. ff. de ſtatu hominum.

Ait Scriptor geſtorum ſancti Silueſtri. *Ita inter cætera legitur: Inter cætera* dicit, quia totum non proponitur hìc edictum Conſtantini, ſed clauſulæ dumtaxat eiuſdem edicti præcipuæ; quemadmodum ex pleniore cùm Albrici, tum Iſidori formula liquet.

Ait in edicto ſuo Conſtantinus Imperator. *Et cuncto populo Imperio Romanæ Eccleſia ſubiacenti*, legendum videtur, tum ex Iſidoro, tum ex verſione Græca Balſamonis *Imperio Romæ gloriæ*, id eſt Maieſtatis, hoc eſt Imperio Romano, vocula *ſubiacenti* caſus eſt auferendi, referenda ſcilicet ad vocem *populo*. Quanquam ſanè quadantenus defendi poteſt, & hæc lectio vulgò recepta, ſi conſideres quantopere Conſtantinus deſideret, vt exemplo ſuo cunctus populus totius orbis Chriſti fidem ſuſcipiat, & Eccleſiæ Romanæ iuſſa capeſſat, ac ſubeat. Et reuera cunctus populus non Imperij tantum Romani, ſed orbis vniuerſi, ſi ſaluus eſſet velit in Chriſto (nec aliter poteſt) Eccleſiæ Romanæ ſubſit Imperijs, & præſcriptis oportet, quò fortaſſis optimus ille Conſtantinus reſpexit. Sed quoniam Conſtantinus de ſolo loquitur populo Romano, ſatius eſt erratum in vocula *Eccleſiæ* pudenter agnoſcere. Cæterum de vocabulo Satrapatum non lubet, vel ocioſè, vel pueriliter cum Valla contendere; cùm qui formulam Conſtantinianę donationis concepit ſcripturæ ſacræ vocibus vti voluerit, vbi Satrapæ in Imperio Perſico ſunt notiſſimi: quos quid ni Romani ſimul Imperij proceribus accommodet Conſtantinus? Certè Romanis Imperatoribus iam inde ab Imperatoris nequiſſimi Caij (qui nouus Iuppiter haberi volebat) ætate nomen Satraparum, & quidem Satrapiarum fuiſſe notiſſimum clariſſimè liquet ex grauiſſimi ſcriptoris Philonis, ad eumdem Caium legatione, vbi & multorum Regum Satraparumque Gentilium Hieroſolymitanum templum varijs proſequentium donis meminit, & multarum præterea Satrapaiarum Tranſeuphrateuſium, quarum quoque multæ tenerentur à Iudæis, & inter cæteras ipſa Babylon. Quin & ab Alexandri Magni, iam inde temporibus varios variarum Regionum Satrapas inſtar gubernatorum nomine poſthumi filij eiuſdem Alexandri, qui tandem Reges euaſerint, variaſque Sarrapias enumerat Appianus Alexandrinus: ac inter alios, etiam Satrapas Ægypti, Satrapas Cappadociæ, Satrapas Thraciæ; ne quis fortè putet ſolis Perſis, atque Syris, hoc genus præfecturæ notum fuiſſe. Satrapias in vniuerſum duas, & ſeptuaginta ſoli fuiſſe Seleuco ſcribit Appianus idem; quas omnes occuparunt Romani tandem, cum plurimis alijs per alias orbis partes; vt mirum non ſit ſi Conſtantinus vtatur voce Romanis omnibus, tunc temporis vſitatiſſima. Ponit & Ariſtoteles in œconomicis genus quoddam Satrapicum.

d. cap. vnam ſanctam in ipſo ſiue de maio. & obed. in extrauag. cõmu.

Philo Iud. in legat. ad Caium Imper.

App in Syrie ſub finem.

Ait conſtantinus, *Vt ſicut beatus Petrus*, &c. Vides (quod antea dixi) iure diuino fretum Conſtantinum, hæc ita de Pontificis principatu Eccleſiaſtico ſalubriter conſtitue-

re,

re, non ius aliquod nouum inducere; niſi vt ad hoc quod per ſe Deus vult, humana quoque lege conſtringantur homines, id quod Chriſtianos legumlatores, vel maximè decet vt iuris nimirum diuini ſuos inter ſubditos diligentem procurent obſeruationem.

Ait Conſtantinus, *In terris Principatum poteſtatem*. Principatum intellige ſpiritualem; ſicuti rectiſſimè monuerunt Dominicus Geminianus, atque Cardinalis Alexandrinus vulgò nominatus Præpoſitus. Hunc Petri Apoſtolorum Principis, & Pontificis Romani principatum ſpiritualem præ ſuo principatu, id eſt præ imperiali, vult hic honorari Conſtantini; & vt huius principatus Eccleſiaſtici, vel ſpiritualis poteſtas maior, & auguſtior ſit, & ab omnibus habeatur, quàm ſua poteſtas Imperialis, tam ſuo proprio, quàm totiùs Imperij Romani nomine concedit; Imperiali ſimul poteſtate, & gloria, & dignitate, & vigore, & honorificentia, ſedi Apoſtolicæ tributa; ſed iuxta ſententiam, & interpretationem ſuperiùs allatam, exemplo nempe Ioſephi, & Mardochei: eademque ſede cæteris omnibus Patriarchalibus prælata ſedibus. Vbi ſingulariter notandum contra calumniatores verbum *teneat*; nec enim Conſtantinus hunc Principatum ſeſe dediſſe dicit, (datum nempe diuinitus) at vt Pontifex eum teneat, & in perpetuum retineat imperiali quoque ſanxit auctoritate contra iuris diuini violatores, quod & ſagaciter obſeruauit Franciſcus Turrianus. Quærunt hic Doctores occaſione *vigoris* inter cætera Pontifici à Conſtantino tributi, num leges condere poſſit Pontifex merè politicas, atque Ciuiles (nihil ſcilicet ad Eccleſiaſticam diſciplinam pertinentes,) quibus obligentur Laici, reſpondentque non poſſe, niſi vel in rebus omnino dubijs, vel in terris proprijs id eſt Pontifici temporaliter ſubiectis, quod iuri Pontificio multiplici ſatis eſt conforme; cuius quæſtionis diſcuſſio plenior non eſt huius inſtituti. Certè ſententia Doctorum Pontificiorum communis eſt, penes Pontificem quoque poteſtatem eſſe temporalem ſaltem habitu, qui & in actu certis caſibus deduci poſſit. Verùm, nos Pontificem ſolius in Eccleſiaſticæ poteſtatis vim temporaliter, etiam plurimùm poſſe docuimus inter ſuperiora.

Dominic. & Præpoſitus hic ad verem Principatus.

ſup quenam fuerit vis donationis Conſtantinianæ.

Franc. Turr, lib. 3. pro canonibus, c. 8.

cap ſi duobus de appell. & ibi Panorm. num. 5. & 6. cap. nouit & c. vlt. de iudicijs, c. licèt ex ſuſceptæ, de foro comp c per venerabilem, qui filij ſint legitimi, c. pro humani, de homicidio, lib 6 & vbiq. DD. ſup. in fine Princip q. 5.

Ait Conſtant. *Principem Apoſtolorum, vel eius Vicarios*. Vicarios id eſt ſucceſſores in vices, & officium Petri. Nam alioqui propriè non Vicarius Petri, ſed vicarius ipſius Chriſti dicitur, & eſt Pontifex quilibet Romanus æquè, atque D. ipſe Petrus. Græca tamen tranſlatio non *vicarios* habet, ſed *ſucceſſores, toys diadoxos*.

Ait Conſtantinus, *Quàm etiam ſuper omnes in vniuerſos orbe terrarum Eccleſias Dei*. De populis loquitur, etiam ſibi non ſubiectis Imperator, ſed Eccleſiæ tamen Catholicæ Romanæ ſubiectis; non quòd ipſis legem dicere poſſit vt Imperator, ſed vt ac tamquam defenſor, atque protector vniuerſalis Eccleſiæ poſtquam Chriſtianus iam factus eſſet, ex quo perſpicitur, latiùs patere poteſtatem Imperatoris reſpectu defenſionis, & protectionis Eccleſiæ, quàm reſpectu gubernationis politicæ; quòd antè pleniùs eſt explicatum.

ſcilicet Imperatori ſint ſubiecti Reges aliiq; Principes Chriſtiani, num. 86. & ſeqq.

Ait Conſtant. *Et Pontifex, qui per tempora*, legendum potiùs ex Iſidoro *pro tempore*.

Ait Conſtantinus, *Et eius iudicio*, &c. Nota ſolius ex Pontificis Romani pendere iudicio vniuerſum Dei cultum, & fidem Chriſtiam; cùm ſit vnicum totius Eccleſiæ caput; ita vt in fide recta definienda cultuque diuino præſcribendo numquam poſſit errare.

Ait Conſtant. *Pro continuatione luminar.* Quod hic de luminaribus ait Conſtantinus, porrigendum eſt etiam ad concinnationes Eccleſiæ, vel ſarta tecta, ſeu fabricam, quæ vulgo dicitur, vt patet ex Nicolai Primi Pontificis ad Michaelem Imperatorem epiſtola; quin & ad vſus Eccleſiæ quoſlibet alios, pro Pontificis arbitratu; ſicut ex huius clauſulæ fine ſatis apparet. Notabis, & hinc ipſum Imperium Italiæ, vel Occidentis non fuiſſe tranſlatum à Conſtantino in Pontificem, cùm certa dumtaxat Italię bona certos in vſus Eccleſiæ Conſtantinus hic deſtinauerit. Quibus accedit, quòd paſſim Conſtantinus hic Imperium nominet ſuum, & Imperatorum ſucceſſorum faciat mentionem, & variè Eccleſiam ab Imperio terreno ſeparet. De antiquitate luminarium in templis Chriſtianorum nihil hic interim ſuperaddo.

§. & ſicut noſtra § ipſe verò beatiſſimus Papa. §. vnde 1. 2. & 3. & ſparſim.

Ait Conſtantinus, *Phrygium*. Phrygium eſt mitra, vel tiara Regia, vel Imperialis, arte phrygia, vel opere phrygio; contextum videlicet è ſerico, gemmis lucidiſſimis, atque precioſiſſimis, & imaginibus aurei intermiſtis. Quo in artis genere Phryges excellebant, luſit ignaros, qui marginibus Iſidori verba aſperſit hæc, *Nota phrygium factum ex pennis pauonum*, quaſi ſemper homines mitrati, ſic oſtentarent ſuum caput, vt pauo ſuam pandit motatque caudam, fuit nebulonis alicuius hæretici commentum, fucus, impoſtura, ſubmiror Surium adnotationem tuliſſe talem, neque ſuboIfeciſſe ſcomma ſchiſmaticum.

Tomo 1. Cōcil. Surij p. 351.

Ait Conſtantinus, *Lorum, quod Imperiale circumdare aſſolet collum*. Grammatici Lexicographi notant, lorum inter alia ſignificare funiculum aureum argenteumve collo geſtari ſolitum, quale verò genus ornamenti ſuperhumeralis hoc fuerit Imperatoribus, loro non abſimile, quoad varias implicationes, atque nodos, non aliunde meliùs cognoſci potuerit, quàm ex viuis Imperatorum imaginibus per Goltzium prolatis. Vox etiam Græcis vſurpata propter, & idiomatis, & Imperij Romani decus. Hinc veſtes aureis intextæ filis, vt paragaudæ militares, apud Flauium Vopiſcum Syracuſium nominantur, nunc monolores, nunc bilores, nunc trilores, nunc pentelores; pro varietate nimirum tramæ, vel ſubtegminis, vel intexturæ; quæ quidem trama flamini intexta, nunc tota perpetuis, & vincis conſtabat filis aureis, qualis vel tela, vel pannus dicebatur monoloris, ideſt, vnico conſtans loro; lori voce non vnicum filum, ſed plurimorum filorum coniunctionem, vel contextum ſignificante; nunc alternis, aureorum ſcilicet, & non aureorum permixtim, filorum fiebat ordinibus, vnde vel tela, vel pannus prodibat biloris; nunc ordo quiſque filorum, tertiùs aut etiam quintus dumtaxat aureus erat, cuiuſmodi vel tela, vel pannus illinc triloris

Fla. Vopiſ. in vita Imp. Aureliani ſub ipſum finem.

hinc

Digitized by Google

Caiac. in 8. C.de veſt. holouer. & aurat. & de inſtinct. ſacri monus lib. 1 1

hinc penteloris efficiebatur. Quanquam Cniacins illum Vopiſci locum paulò videtur aliter interpretari, lectoris eſto iudicium. Certè lori Imperialis sntiquitatem in hac donatione Conſtantini vnà mecum lubenter, ac ingenuè agnoſcit Cuiacius, immò Balſamon ipſe ſcriptor Græcus, & interpres canonum Græcorum, per antiquus non in formula donationis Conſtantianæ tantùm (quam ſuo loco cecitat,) ſed & ad canonem vigeſimum octauum Synodi Chalcedonenſis, hoc imperiale lorum ſoli Pontifici Romano quadamtenus inuidet, vt ſchiſmaticus, & id Patriarchæ ſuo Conſtantinopolitano ſimul competere contendit, licèt eum priuilegio tali ſimilibuſque per modeſtiam ſeſe iactare, & extollere nolle glorietur. Neque enim Imperiali loro caput ei tegitur, inquir, neque cum ſceptris Imperialibus, & ſignis, & bannis progreditur, nec Imperialem, præ ſe fert auctoriratem, nec re vera induitur, & equitat ſecundùm id, quod imperiali decreto cōtinetur à ſancto Magno Conſtantino ad Papam Romanum ſanctum Slueſtrum, & ſucceſſores facto, ſed ego Conſtantinopolitanus (inquit) ciuis, volo & opto, vt Archiepiſcopns Conſtantinopolitanus, citra tamen omne offendiculum, habeat priuilegia quæ à Diuis Canonibus honorificè ſunt illi conceſſa. Sic inter cætera Balſamon illic.

Ait Conſtantinus, *Dignitatem Imperialem præſidentium equitum*. Iſidorus habet *Imperialium præſidentium equitum*, ſenſus eſt clarus; Pontificem poſse ſuis inequitationibus vti comitatu equitum ſplendidiſsimorū qualibus vtitur Imperator ipſe.

Ait Conſtantinus, *Signa, & banna*. Iſidorus legit banda, ſeu banta. Sunt autem banna, ſeu banda vexilla, vox eſt militaris, at exotica, ſiue Germanorum, ſiue Gallorum, ſiue aliorum peregrinorum, tunc temporis in Romanam recepta militiam propter freqnentiam Germanorum; & aliorum hominum peregrinorum Imperatoribus fortiter, ac ſtrenuè militantium. Cohortem turmamuè militantium. Cohortem turmamve militum vocant Germani bandam; vocant, & faſcias, bandas: ex faſcijs autem ſericis fiunt vexilla, frequens eſt, & penè familiare, vt voces militum peregrinorum præſertim ſtrenuorum hæreant, ac permaneant in gentibus, à quibus accerſuntur; maximè ſi voces illæ ſint rerum quarumdam inſignium notæ. Albericus tamen legit Balteum pro Banna; ſed nihil cenſeo mutandum, *bandon*, inquit Suidas, *caloyſi Romaioi ts ſimeion to en polemo*, cur igitur temere quid mutaremus? an locupletior deſideratur teſtis?

Ait Conſtantinus, *Viris etiam diuerſi ordinis*, &c. Clericos Eccleſiæ Romanæ præcipuos, inter quos conſtat eſſe Cardinales, patriciatus, & conſulatus priuilegijs. atque prærogatiuis ornat Conſtantinus quemadmodum Pontificem priuilegijs, ac præminentijs imperialibus ornauerat. Cæterum; quando primùm Senatus Eccleſiaſticus ab ipſo D. Petro numero viceno quaternario inſtitutus cœperit illuſtrari nomine Cardinalium (tempore nimirum beati Syluestri) pleniùs nsrrat ex antiquiraribus Eccleſiaſticis Chriſtophorus Marcellus. Adde Dominicum à Soto.

Chriſtoph. Marcell. lib.

lib. 1. rituū Eccleſiaſticorum lect. 1 c. 1.

Dom. Soto in 4. Sent. quæſt. 24. ar. 4 § de Antiquitate.

Ait Conſtantinus, *& ſicut imperialibus*, legendum eſt imperialis ex Iſidoro. Sententia videtur hæc eſſe, reliquum Clerum Romanum cunctis debere priuilegijs gaudere militaribus.

Ait Conſtantinus, *Concubitorum*, legendum eſt *excubitorum*, qui ſunt cuſtodes corporis.

Ait Conſtantinus, *Mappulis, & linteaminibus*. Srata equorum Pontificiorum intelligit albiſſima, tamquam honorificentiſſima, cuius rei teſtimonia ſuppeditat elegantiſſima Steuchus. Apud Iſidorum totus hic locus ita legitur; *& vt ampliſſimè Pontificale decus præfulgeat, decernimus, & hoc, Clericorum eiuſdem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ manipulis, & linteaminibus id eſt candiſſimo colore decorari equos, & ita equitare*. Scribit in hunc locum Præpoſitus, adhuc hodie candidiſſimis equis vti cunctos Prælatos, & Cardinales in coronatione Pontificis, quod libri rituales non habent; ſed equos aliquot ipſius Pontificis tradunt albos eſſe. Vox tamen mappulis eſt retinenda, non manipulis.

Steuchus lib. 1. contra Vallam nu. 45.

Præpoſitus hic.

Chriſtoph. Marcel. lib. 1. rituum Romanorū lect. 2. c. 2.

Ait Conſtantinus, *Et ſicut noſter Senatus calceamentis vtitur cum Vdonibus, id eſt candido linteamine*. Meminit & Martialis Vdonum in ſuis Apophoretis, genus eſt calceamenti tum honorificentiſſimi tum propter mollitiem, & lenitatem ad conſeruandum calorem commodiſſimi; quòd pilis hircinis intus obducatur Lectio vera ſic erit ex Iſidoro reſtituenda; *Et ſicut noſter Senatus calceamentis vtitur cum Vdonibus, id eſt candido linteamine illuſtratis, ſic vtantur, & Clerici: vt ita cœleſtia ſicut terrena ad laudem Dei decorentur*, vult Conſtantinus, Clericos, tamquam cœleſtes, atque diuinos homines, non minùs decorari quàm Senatores, vt homines omnino terrenos; qui vt molliter veſtiti pedibuſque bene obuolutis per multas frequenter horas noctu, & interdiu deſidebant in Senatu, ſic & Clericos pedibus contra frigus bene munitis in templis abſque valetudinis iactura Deo ſeruire cupit Conſtantinus, alioqui Senatorum calceos quoad formam fuiſſe lunatos teſtantur multi, ſed negat Sarius, qui ſe neſcire fatetur quod hinc diſcere potuiſſet. Voces hæ, *Phrygium, lorum, vdones*, & ſi quæ ſint aliæ ſimiles, vel maximo ſunt nobis argumento ſingularis antiquitatis huius edicti tamquam ab ipſo Conſtantino reuera facti, non per homunculos poſteriores confictì, ſicut Valla calumniatur; cùm poſterior ætas huiuſmodi voces prorſus ignoraſſe, vel certè vix intellexiſſe videatur.

Martial. lib. vi. epigrāmate 140.

Sarius lib. 1. de Senatu Rom.

Ait Conſtantinus, *Quem clericare voluerit*. Verbumquidem duriuſculum, ſed tamen Chriſtianis haud indignum, pro in Clericorum numerum recipere vel cultui diuino applicare. Græcis non inelegans eſt verbum *cliropoiein*, & *cliricopoiein*, vt *cheirotonein*. audaciùs *lunare* dixit Ouidius pro in lunæ cornutæ formam flectere, *lunauitque genu ſinuoſum fortiter arcum*. Ad ſenſum quod attinet, non patitur Conſtantinus, vt quiſquam ſe difficilem præbeat, vel in clericatu ſuſcipiendo, vel per alium ſuſcipi permittendo ſi quis ad hoc munus inuitetur à Pontifice; quantumlibet ordinis eſſet ſenatorij, qui

Ouid. 1. Metamorph.

ad id

ad id vocaretur. Quod autem Conſtantinus hic dicit. *Ex noſtro indicto* ſumit Indictum pro Edicto hoc præſenti.

Ait Conſtantinus, *Diademate videlicèt corona*. Vides, & originem, & rationem Pontificij diadematis conceſſi videlicèt à Conſtantino Pontificibus in honorem beati Petri, quo ſplendore licèt Siluester vti pro ſingulari ſua modeſtia, proque temporum fortaſſis illorum ratione (Chriſtianiſmo needum ſatis confirmato) noluerit, alij tamen Pontifices inſequentes, ne in hac quidem parte honori ſedis Apoſtolicæ, vel ipſius potiùs Diui Petri, quinimmò Chriſti Domini, deeſſe debuerunt, vel Imperatoris optimi deſiderium negligere; temporibus præſertim, poſt Chriſtianiſmum vbique receptũ, opportunioribus. Cur autem triplex nunc ſit illa Pontificis corona, vel quando talis eſſe cœperit, aliàs inueſtigabitur, hoc loco nihil indicandum putaui præter hunc ipſius Conſtantini verſiculum, & vnicum præterea locum Chriſtophori Marcelli, qui Pontificis illam tiaram triplici corona decoratam dicit appellari vulgò *Regnum*, quibus addo quod hac de re ſcribit in Rationali ſuo Guilielmus Durandus, qui Regnum quoque nominat illam coronam, ſcribitque Pontificem eo regno non vti niſi certis diebus, & locis; nunquam intra Eccleſiam, ſed extra; idque in ſignum Imperij; Mitra verò ſemper vti, & vbique Pontificem, in ſignum Pontificatus; eo quòd Pontificis auctoritas, & prior ſit, & dignior & diffuſior Imperiali poteſtate, ſic ille rectiſſimè, quia non habet iuriſdictionem temporalem extra terras Eccleſiæ Romanæ Pontifex, at Eccleſiaſticam vbique terrarum. Triplex occurrit coniectura de ratione triplicis huius coronæ Pontificalis; vel quòd in honorem ſanctiſſimæ Trinitatis adhibeatur triplex) quandoquidem in honorem Petri, & per conſequens Dei cuius Petrus fuit miniſter, concedebatur à Conſtantino corona Pontifici) vel quòd Imperialis corona poſt Caroli Magni tempora cœperit eſſe triplex (de qua paſſim noſtri) vel denique quòd tres potiſſimum ditiones ad Romanam pertineant ſingulariter Eccleſiam, Pontificemque; Romana, Sicula, Neapolitana. Næ ſingularitèr iſti ſunt, vel faſtidioſi, vel faſtuoſi, qui Pontificis maximi pedibus, vel ipſi denegant, vel piorum inuident oſcula dedignabundi; quaſi non illos deoſculari ſponte ſua fuerint, & quidem tum alacerrimè tum auidiſſimè (quantumlibet reluctantibus pro ſua ſæpe modeſtia Pontificibus) plurimi ſummi Principes Chriſtiani, partim Imperatores, vt Iuſtinianus ſecundus, & Carolus Magnus, partim Reges alij; præ ſumma nimirum, iuſtiſſimaque Chriſti Vicariorum, Diuique Petri ſucceſſorum, Pontificum nempe Romanorum veneratione: ſtratorum ſimul officio præ Pontificum honorandorum ſtudio frequenter perfuncti, præſertim cùm, & adhuc nuper Gregorij PP. XIII. pedes ambos capitibus ipſimet ſuis quaſi cõculcandis imponere deſiderauerint Reges Iaponici recentèr Chriſtum Chriſtique fidem Catholicam Romanam profeſſi; miſſa properanter ad hoc venerationis exhibendæ genus ex vltimis, atque remotiſſimis terris Romam ſplendidiſſima virorum ampliſſimorum, ſanguiniſque Regij legatione, non ſine grauiſſimo maximoque noſtrorum, & ſchiſmaticorum, & hæreticorum dedecore, & opprobrio, nihil humilitatis Chriſtianæ ſuos in animos inducentium, ſed pluſquam cacodæmonicæ feritatis, ac ſuperbiæ flatibus abreptorum, immò veriùs in cacodæmonas ipſos iam nunc animis transformatorũ priuſquam ſuis exuantur cadaueribus. At hæc obiter occaſione Pontificalis coronæ (maleuolos incredibilitèr vrentis) de pedis oſculo ſatis; quod tamen non pedi nudo, ne quid hic hæreticus obturpet faſtidioſus? & nauſeabundus, at ſigno cuidam pretioſo formam Crucis referenti, crepidæque Pontificis innexo, porrigitur. Quid? nonne ſanctus presbyter Anaſtaſius oſculabatur ſancti Baſilij pedes ad ſe venientis? Auctor Amphilochius Iconienſis Epiſcopus in vita ſancti Baſilij. nonne pedes Apoſtolorum, Sanctorumque multorum oſculati leguntur multi? nonne prædixit propheta, futurum, vt etiam Reges lingerent puluerem pedum prædicatorum Euangelij? quid opus eſt pluribus?

Chriſtoph. Marcel. lib. 1. rituum Eccleſiaſt. ſect. 3. c. 3. ſub medium.

Guliel Durand lib. 3. Rationalis diuinorum officiorum tit. de Mitra.

Gloſſa, & DD. ad Clement. vnic. de iure iur. & Chriſtophor. Marcell. lib. 1. rituum Eccleſiaſticorum. ſect. 5. c. vlt.

vide vitam Conſtantini & Hadriani primi Pontificum Rõ.

vide vitam S. Baſilij Kal. Ianuar. apud Suriũ. Eſaiæ 49. ſub finem.

Ait Conſtantinus, *Reſurrectionem Dominicam deſignans*. Propter ſplendoris videlicèt claritatem; radiantibus nempe gemmis illuſtriſſimis Phrygium illud exornantibus, fuit enim Chriſti reſurrectio longè clariſsima luminoſiſsimaque, quo fit, vt & Græci feſtum luminum. Ac ipſe quidem Conſtantinus, Euſebio teſte primus inſtituit, vt nocte reſurrectionis tota vrbe lumina accenderentur, vt & Steuchus adnotauit.

Steuchus lib. 1. contra Vallam nu. 47.

Ait Conſtantinus, *Per pragmaticum conſtitutum*. Sanctionem intelligit pragmaticam; præſens hoc videlicèt edictum omnium totius Imperij ordinum conſenſu matura deliberatione præcedente factum.

Ait Conſtantinus, *Decernimus diſponenda, atque iuri ſanctæ Romanæ Eccleſia concedimus permanenda*. legendum ex Iſidoro *permanſura*, quonam verò ſenſu ſit accipiendum quòd Conſtantinus omnia regionum Occidentalium loca Pontifici relinquat diſponenda, & iuri Romanæ Eccleſiæ permanſura, ſuperiùs eſt explicatum; non ſcilicet vt ipſum Occidentis Imperium Pontificis eſſet, ſed vt iuriſdictionem haberet illic Pontifex temporalem quamdam ſecundariam quantumlibet ab Imperij Romani ſubiectione fortaſsis exemptam quoad ea, quæ directò non ſunt propria ſolius functionis Imperialis; cuius eſt, Imperium Romanum tueri, bella gerere, leges Imperio toti condere Ciuiles, agere cenſum, aliaque id genus.

ſcilicet quæ nam fuerit vis donationis Conſtantinianæ.

Ait Conſtantinus, *Illic Imperator terrenus habeat poteſtatem*. Et hic locus ex Nicolai tertij conſtitutione ſuperiùs explicata recipit interpretationem.

d. c. fundamenta de elect. lib. 6.

Ait Conſtantinus, *Per hanc Imperialem ſacram*. intellige ſanctionem, vel conſtitutionem. *Diualia decreta* id eſt Imperialia. Diuos nempè vocabat ſuos Imperatores adulatio Romana, viuos etiam, defunctoſque ſtulta quadam conſecrabat apotheoſi. Chriſtiani deinceps Imperatores hæc epitheta ferè ſuis in Edictis retinebant, non animo gentili, ſed quòd vice Dei fungantur omnes Principes in Politia gubernanda iuſtiſque

ſcilicet quęnam fuerit vis donationis Conſtãtinianæ nu. 33 & ſeqq.

decernendis, hinc paſsim in Imperatorum quoque Chriſtianorum, & maximè Iuſtiniani noſtri conſtitutionibus. *Oracula, diuina affata, diuini vultus*, aliaque id genus. Dicitur autem *ſacra* etiam ſubſtantiuè, pro conſtitutione, vel epiſtola Imperatoria præcipuè ad res Eccleſiaſticas pertinere. Sic & inter Hormiſdæ Pontificis epiſtolas reperitur, atque nominatur Imperatoris Iuſtini *ſacra* ideſt de rebus Eccleſiaſticis epiſtola.

Ait Conſtantinus, *Vnde coram Deo viuo, qui nos regnare præcepit*. Nota Imperium eſſe à Deo, nec à Pontifice quaſi Monarcha quoque temporali dependere, quò pleniùs diſputabatur in quæſtione noſtra numero quinta nu. 8. & ſeqq.

Ait Conſtantinus, *Si quis autem*. En horribiles imprecationes violatoribus edicti pijſsimi.

Ait Conſtantinus, *Super venerandum corpus beati Petri poſuimus*. Pro maiore ſcilicèt robore, firmitateque quaſi ſimul ipſomet Apoſtolo Petro (cuius reliquiæ tangebantur) cunctas huius edicti, priuilegijque clauſulas accèptante. Sic Archiepiſcopale Pallium à corpore, ideſt ſacris reliquijs Diui Petri ſumitur. c. 4. de elect. in fin.

Ait Conſtantinus, *Conſtantino quartùm & Gallicano quartùm conſulibus*, legendum ex Iſidoro *Gallicano viro clariſſimo* non *quartùm*; vt cuius vnicus tantùm reperiatur Conſulatus ordinarius biennio poſt huuc quartum Conſtantini conſulatum, videtur autem Gallicanus extra ordinem præterea tunc etiā temporis (dum quartùm Conſul eſſet Conſtantinus (alteri Conſuli nempè Licinio ſuffectus ad tempus fuiſſe: niſi non *Gallicano* legendum ſit hic, ſed *Licinio*, qui eodem anno vnà cum Conſtantino quartum geſsit conſulatum, prout faſti Conſulares teſtantur.

Pro coronide ſuperaddo totius huius capituli partitionem bimembrem: Prius membrum eſt confirmatio principatus, & primatus Pontificis Romani tanquam paſtoris omnium Chriſtiannrum ſpiritualis; Iuri nimirum diuino conformiter: Alterum eſt dotatio & exornatio tum Eccleſiarum Petri, & Pauli Apoſtolorum, tum totius Apoſtolicæ ſedis externa, vel ſæculari, vel temporalis, non tantùm quoad ipſum Pontificem, ſed & quoad Cardinales, ac vniuerſum Clerum reliquum.

à principio capit. vſq ue ad §. Eccleſijs beatorū Apoſtolorū à d. §. Eccl. vſq; ad fin. capituli i à d. §. Eccl. vſque ad §. beato Sylueſtro. à d §. beato Sylueſtro. vſque ad finem capit. §. viris etiā diuerſi ordis. §. & ſicut Imperialis:

De cætero, Catholicæ Romanæ Eccleſiæ iudicio ſubiecta ſint hæc omnia.

EIVS-

E I V S D E M

De Hierarchia, vel vno capite Eccleſiæ in terris aſpectabili.

RELATIO ANTIQVARIA.

MAgnis, ac Illuſtribus in concionibus Auditores, qualis & hic eſt Doctoris creandi locus, magnarum ſemper, & illuſtrium ſolet expectari quæſtionum tractatio; Quo in genere licèt meę mihi tenuitatis probè ſim conſcius tamen cùm neceſſariò mihi aliquid in præſentia dicendum eſſet, committere nolui, quin quæſtionis magnæ, quid ſi non pro rei dignitate grauiter pertractaſſe, ſaltem pro temporis anguſtia, proque modulo noſtro ſtudioſè pertentaſſe diceret; ne vel candidati noſtri, vel Auditorij præſentis, tùm decori, tùm decoro deeſſem ſuperioribus annis biſce ſimili planè Doctorum creandorum panegyri quærebam, an vlla foret à Summo Pontifice ad Concilium Generale prouocatio. Cuius quidem quæſtionis deciſio, per quam prouocatio denegabatur illud ex hyppotheſi poſtulata quadamtenus ponebat quaſi conceſſam Pontificem eſſe Magiſtratum quemdam in Eccleſia ſummum, Supremumque, cui totus debeat Chriſtianus orbis parere. Nunc in illud poſtulatum quaſi, tùm vel conceſſum, vel quadamtenùs probatum non eſſet, ſed quaſi rebus omnibus integris pleniùs inquirere conſtitui. Quærò igitur, an aliquod vnum ſit, vel eſſe debeat Eccleſiæ totius caput in terris aſpectabile, qui merus homo quidem ſit, attamen Rector, & moderator, & Paſtor omnium Chriſtianorum generalis, & vniuerſalis tamquam à Chriſto Domino conſtitutus. Quòd eò facio lubentius, quò profeſſioni meæ congruentiùs. Vtar breuiſſimè rationibus aliquot vrgentioribus, vtar iure noſtro ſacris in hac parte nixo literis, vtar antiquitatis antiquiſſimæ memoria. Sumamus igitur ad vnius alicuius præfecturam comprobandam, ſi placet initium à ſimpliciſſimi regendi principijs. Conſideremus hominem per ſe, conſideremus partem hominis vtramque corpus dico, & animam. Corpus pluribus quidem, diuerſiſque conſtat membris, & vnum cæteris dominatur; Caput nempe. Rurſus anima diuerſas habet vires, atque facultates, quæ tamen omnes vni, ſolique rationi ſubſunt, & parere debent. Si ſecus fiat, vel capite non fungente ſuis officijs langueſcunt membra reliqua, vel ratione affectibus cedente, & ſuccumbente actum eſt de Anima tota. Non eſt neceſſe, vt ego nunc adducam, vel Mennenij Agrippæ, vel Diui Pauli ad concordiam exhortantium comparationes hinc ſumptas elegantiſſimas; putidæ ſunt probationes in rebus notis, ſurgamus altiùs, ab homine vno cogitationes extollamus ad ſingulas domos, ad ſingulas familias. Non bene regitur domus, vbi non eſt aliquis vnus Paterfamilias, vel materfamilias cæteris agenda præſcribens; peſſimè res agitur, vbi gallinæ cucuriunt, vbi pulli Gallinacei euertunt omnem, vel in hortis, vel in agris quoque ſementem, vbi porcelli lintrem ſubuertunt, vbi terram ſubruunt, omniaque miſcent. Concludenda cum ſuis pullis eſt gallina certis ſeptis, vel alis præciſis ab altiore periculoſioreque volatu prorſus arcenda, porcorum petulantia circulis ferreis naſo ſuperinditis coercenda eſt. Quid hìc gallinam, quid eius pullos, quid porcellos in familia tota Chriſtiana debeatis interpretari veſtris relinquo coniecturis: Cogitate tamen ſi lubet, inter cætera, non inepta comparationum genera de præconibus hæreticorum, Schiſmaticorumque contra Patresfamilias, ideſt veros Eccleſiæ præfectos clamantibus, cogitate de prolibus, atque diſcipulis hæreticorum veriùs, cogitate de nouis Apoſtolis fidem primam, votaque prima irrita facientibus. Egrediamur domum, familiamque ſingulorum, reſpiciamus ad Ciuitates, reſpiciamus ad Reſpublicas vniuerſas, reſpiciamus ad regna, & imperia, reſpiciamus ad terrarum orbem vniuerſum. Videbimus vt omnia turbentur, vt omnia miſceantur, vt omnia corruant, & collabantur, niſi moderator aliquis prudens, iſque præ cæteris vnus imperio cuncta moderetur. Non in regnis, & imperijs, vel Monarchiam tantùm, verùm etiam in rebuspublicis liberis. Nam & hæ ſibi deligunt propter vrgentes neceſſitates ducem, cui totus pareat exercitus, vt Romani dictatorem dum, Reſpublica floreret, vt Veneti Ducem, vt alij populi quempiam alium. Non ego profeceam illud Homeri Ill. 2. *ehs iranos eſo eis eabitrus*. Non

illud noſtri. Omniſque poteſtas impatiens conſortis erit. Non illud à moltis copioſè diſputatum *Monarchian* reliquis eſſe Rerumpublicarum formis præferendam. Natura nos ipſa docere poteſt per apes, per grues per aliquot alia fortaſſis animantia ducem plerumque ſequentia vnicum. Et in Eccleſia regenda,quç iam à priſcis temporibus à condita mundi Machina, quin ab æterno Dei conſilio ædificatur, vt Ciuitas, Rectorem eſſe nullum aliquem Supremum à Deo conſtitutum dicemus? Abſit prophanum ſomnium, abſit impia ſententia, abſit babylon horribilis, abominabilis, exeerabilis. Non aliud maius vnquam concepit malus genius, quàm vt anarchia ſemel conſtituta poſſet impunè in hominum cerebro, quælibet imprimere phantaſmata, quæ pro idolis colantur, & adorentur, quæ propria, & genuina eſt hæreſios deſcriptio. Quid enim aliud eſt hæreſis, quàm opinionis priuatæ tamquam idoli cuiuſdam cultus, totius Eccleſiæ, ſummique Paſtoris, ac vniuerſalis in ea Rectoris iudicio ſuperbiſſimè contempto, Cum Chriſtus Eccleſiæ ſuæ caput ad Patrem reuerſus Paſtorem ſe dicat eſſe bonum, non volet nos hic in terris relinquere urphanos, abſque Paſtore aliquo, abſque Rectore vllo abſque Gubernatore quopiam Generali, & vniuerſali, quem coram corporeis etiam oculis intueamur, quem de dubijs conſulamus, quem Rectorem, quem Paſtorem ſentiamus, quem caput habeamus à Chriſto ſecundùm, ab hominibus, & inter homines primum. Quod niſi ſic eſſet, niſi foret aliquis vnus, qui Eccleſiaſtica iura conderet, qui canones præſcriberet, qui de Religionis capitibus diſſentientes, vel Epiſcopos, vel alios in concordiam reuocaret, atque cogeret neceſſariò ſequeretur, vt de Religione, fideque tot eſſent ſententiæ, quot non ſolùm Prouinciæ, vel Epiſcopatus, vel vrbes, vel pagi, verùm etiam quot pœnè familiæ, ne dicam quot capita. Quemadmodum nunc ijs accidere videmus, qui nullum caput Eccleſiæ in terris aſpectabile dignantur agnoſcere. Probat hanc hierarchiæ Eccleſiaſticæ rationem forma cœleſtis hierarchiæ. Nam quæadmodum venuſtiſſimè ſcribit D.Bernardus libello tertio de conſideratione ad Eugenium Pontif. capitulo quarto ſub finem. Sicut illic Seraphim, & Cherubim, ac cæteri quique vſque ad Angelos, & Archangelos ordinantur ſub vno capite Deo, ita hic quoque ſub vno Summo Pontifice Primates, vel Patriarchæ Archiepiſcopi, Epiſcopi, Presbyteri, vel Abbates, & reliqui in hunc modum. Non eſt parui pendendum, quod & Deum habet Auctorem, & de nullo ducit originem. Sic Diuus ille Bernardus. Pulchrè ratiocinaris, dixerit fortè quiſpiam talium de numero, qui capite carere malunt humano; ſed ratiunculis iſtis bellis parum eſſe tribuendum dictitabunt opus eſſe nimirum iure quopiam certiore literis ſacris. Rectè monent me quidem iuris malè tamen reijciunt, & rationes alias. Parebo lubens, vt & ius noſtrum de rebus hiſce, de vnico ſcillcet Eccleſiæ capite literis etiam ſacris apertiſſimè nixum compendioſiſſimè cognoſcant, quæ ſecunda quæſtionis huius meæ pars erat. At verò quid ego priùs hic, quid in medio, quid in fine ponam, vix video, plena ſunt enim volumina librorum noſtrorum non iuris Pontificij tantùm, verùm etiam Iuris ciuilis teſtimonijs documentis, mandatis dati nobis in Eccleſia capitis vnius Petri nempè, cui Pontifices Romani ſucceſſerint, Eccleſia Romana per Chriſtum Dominum conſtituta Matre, ac Magiſtra (non tamen domina, ſicut ait D.Bernardus in fine lib.4. de conſideratione) Eccleſiarum cæterarum omnium l.1. i. reddentes honorem, C. de Summa Trin. & fide Cath. ſ.1. De Eccleſiaſticis titulis, in Authenticis, quæ eſt Nouella 131. & alibi pluribus in Conſtitutionum Nouellarum locis. Qua ſola quoque de cauſa Iuſtinianus voluit, vt Eccleſia Romana ſola centum annorum gauderet præſcriptione. Neceſſarium duximus, inquit, parentem legum Romam, fontem Sacerdotij, ſpeciali illuſtrare priuilegio. Nam vt legum originem Roma ſortita eſt, ità & Summi Pontificatus apicem apud eam eſſe nemo eſt qui dubitet. Hæc ille Nouella conſtit. 40. Lex Codicis quarta de Summa Trinitate, & fide Catholica ſimul addit originem conſtituti à Chriſto Capitis Eccleſiæ Petri, & in eo Romani Pontificis, vtpotè cui ſoli Dominus præceperit hoc, Paſce oues meas, idque ter. Per illud eum vniuerſo Chriſtiano populo Paſtorem, Rectorem caput in terris ad conſummationem vſque ſæculi viſibile, vel ſi mauis aſpectabile præficiens. Clariora ſunt, & antiquiora, certioraque de rebus hiſce iura Pontificia. Primum ſit illud Anacleti Pontificis, ac Martyris, qui D. Petro ſecundus fuit ſucceſſor. Sacroſancta Romana, & Apoſtolica inquit Eccleſia, non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino, & Saluatore noſtro Primatum obtinuit, ſicut Beato Petro Apoſtolo dixit. Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & quæ ſequuntur in eamdem ſententiam plura cap. ſacroſancto, diſt. 22. Simile, quid ex eodem tranſcribitur Anacleto cap. in nouo teſtamento diſt. 21. Vehementiùs, id expreſſit Gelaſius primus Pontifex vitæ Sanctitate celeberimus in cap. quamuis vniuerſæ diſt. 21. Sancta Rom. Eccleſia Catholica, & Apoſtolica nullis Synodicis inquit conſtitutis cæteris Eccleſijs præfecta eſt, ſed Euangelica voce Domini, & Saluatoris noſtri Primatum obtinuit. Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam &c. Pertinent eodem totæ diſtinctiones, 17, 19, 20, 21, 22, 93, 94. 96, & præcipuè cap. duo ſunt, & cap. Conſtantinus 97. 99. Coniunges his cap. nulli fas ſit, cum ſeqq. 25. quæſt. 1. cap. ſolitæ de maior, & obed. cap. nouit de iudicijs cap. per venerabilem qui filij ſint legit. in decretalibus antiquis cap. vnicum de Summa Trinitate, & fide Cath. lib. 6. Clementinam Paſtoralis cura de ſent. & re iud. capitulum ſi fratrum. Ne ſede vacante aliquid innouetur, in extrauag. Ioa. 22. cap. vnicum de ſent. excomm. ibid. cap. ſuper gentes, & regna in extrau. com. cap. Sancta Romana Eccleſia de electione ibidem. Sed quorſum commemorare pergo tot iura Pontificia, cùm totum ius Pontificium quantum quantum eſt non alia conſiſtat firmitate, quàm quod Romanus Pontifex iura præſcribere poſſit, atque

debeat

debeat vniuerſo populo Chriſtiano? quo fundamento ſemel ſublato nihil teſtaret præter anarchiam de qna dicebamns initio, ſummamque rerum omuium confuſionem. Næ illi pluſquam pueriliter ineptiunt, qui Pontificium ius multis poſt Ius ciuile ſæculis eſſe conditum, non inuidioſiſſimè tantùm, ſed & calumnioſiſſimè ſcriptitare petulanter audent, quaſi Pontificibus æmulatione ſcilicet Principum ſecularium pulſis, ne qua ratione viderentur his inferiores; cum contra priuſquam illi, vel Imperatores, vel Iuriſconſulti (quorum quidem conſtitutionibus, atq; Reſponſis vtamur hodie ex præſcripto Iuſtiniani) naſcerentur, Ius Pontificum iamdiu eſſet inſtructiſſimum teſtibus Apoſtolorum canonibns, teſtibns Conſtitutionibus Apoſtolicis per Clementem Romanum in volumen redactis, teſtibus Pontificum primorum Sanctiſſimis conſtitutionibns, teſtibus Conciliorum nonnullorum antiquiſſimorū decretis teſtibus ipſis actis Apoſtolorum, noui teſtamenti parte minimè poſtrema, teſte denique Autiquitate tota totius Eccleſiæ gubernationem, ſeu Eccleſiaſticam legislationem, ad Pontifices Romanos referente, ſicut ex ijs, quæ de prouocatione à ſummo Pontifice ad Concilium non admittenda diſſeruimus, apertiſſimè liquet. Quælibet nempè reſpublica, quælibet ciuitas, quælibet hominum ſocietas, quodlibet ſimile corpus (quale maximum, ſummumque quid eſt Eccleſia) neceſſariò ſuas accipit leges iam inde à ſuis primordijs, perpetuo curſu, rerumque naturali volutatione ſumentes iucrementa, mutationes, varietatem. Fatuumque fuerit ex Rhapſodorum digeſtionibus metiri iuris nati originem. Ius Pontificium iam olim ab ipſis Eccleſiæ Principijs naſci cæpit, naſcendoque pro re nata creſcit etiamnum quemadmodum cæterarum rerumpublicarum leges natura ſemper deproperante nouis quaſi morbis nouas adhibere curationes. At Rhapſodos habet ius omne pro temporum diuerſitate, nunc hos nunc illos, quod & iuri ciuili videmns accidiſſe, & quidem multò tùm frequentiùs, tùm inconſtantiùs. Cæterum ne digreſſiunculis indulgeamus, quia neque rationum pondera, neque iuris vtriuſque vincula ſatis erunt fortaſſis, apud religioſulos, quoſdam ſacroſancta, geſtiet illos, ni fallor, animus apertiùs intelligere, quomodo talia de vnico Eccleſiæ capite iura Sacris etiam nitantur literis, vt initio proponebamus. Non diſplicet hunc animi pruritum nonnihil fricare, quinimò ſi tribus verbis fieri poſſit prorſus etiam ſedare, quando me iuris Pontificij, & accuratiùs, & ſolidiùs, & profundiùs interpretandi deſiderium ad nonnullum quoque ſacræ Theologiæ ſtudium neceſſariò iamdiu traduxit, obſecutum iudicio Doctoris Nauarri, qui plurimorum ſecutus virorum grauiſſimorum iudicia rectiſſimè ſtatuit, abſque iuſta rerum Theologicarum cognitione ſtiuolam, & ineptam nedum ieiunam fore Pontificis iuris interpretationem. Quid ergo? quando, vel vbi Chriſtus Dominus vniuerſalem ſui gregis Paſtorem conſtituit ſolum Petrum, vel quibus id argumentis conuincitur? Dum ſeorſum ſoli Petro claues regni cœlorum traderet, dum eius fidem nunquam defecturam promitteret; dum ternis eodem tempore momento vicibus oues ei ſuas vniuerſas paſcendas committeret, dum nouum inſuper illi nomen iam inde ab initio vocationis adderet in tantæ prærogatiuæ, tanti promiſſi, tanti myſterij confirmationem, vt qui antea Simon vocatus eſſet deinceps (vt Ioannes Euangeliſta 1. cap. teſtatur) Cephas, quod eſt Petrus, ideſt, vel caput ſtructuræ, vel Petra, vel ſaxum, vel fundamentum nominaretur. Hinc Petrum teſtantur Apoſtolorum acta, ſeu res geſtæ ſemper inter Apoſtolos, quando de rebus grauibus conſultabatnt (vt in primo illo apud Hieroſolymitanos Concilio) vel ſermo habendus eſſet, & propoſuiſſe, & verbi ducem fuiſſe, omniumque primum poſt Chriſtum in cælos reuerſum inter Apoſtolos miracula edidiſſe. Prudens alia plurima teſtimonia prætereo ex ipſa Euangelica hiſtoria, quæ non obſcurè declarant, Petrum reliquis Apoſtolis à Chriſto fuiſſe prælatum. Qualia ſunt, quæ ſequuntur, quod reliquis Apoſtolis Chriſtus, non ita poteſtatem dederit ſoluendi, ligandiq; ſuper terram, ſicut Petro dedit, vt nimirum quodcumque ſuper terram ligaſſet, vel ſoluiſſet ille ligatum, vel ſolutum eſſet in cælis; at vt quæcumque ipſi ligaſſent, vel ſoluiſſent ſuper terram eſſent, vt ligata, vel ſoluta in cælo illic numero plurali in cælis, hìc numero ſingulari in cælo. Quem locum Theologus inter Græcos antiquiſſimus Origenes in cap. 18. Matthæi hom. videlicet ſexta in Matthæum diligenter in hoc notauit. Quod item Petrus pro ſe, proque Chriſto didrachma ſoluerit exactoribus; vnde mox inter diſcipulos de præferendo naſcebatur quæſtio. Quam rem in caput Matthæi 17. quaſi ſingulare quid pro Petri Primatu faciens Diuus annotauit Hieronymus. Præterea quod Chriſto rediuiuo Angelus iuſſerit Magdalenæ eiuſque ſodalibus, vt dicerent eius diſcipulis, ac nominatim Petro Chriſtum præceſſiſſe in Galilæam. Item quod in Apoſtolorum Catalogo, apud Matthæum cap. 10. Petrus appelletur primus, qui tamen vocationis ordine primus non fuit, quod præterea ſolus Petrus cum Chriſto ſuper aquis ambulauerit; id quod ſingulariter in hanc rem Diuus obſeruat Bernardus lib. 2. de Conſid. cap. 8. ad Eugenium Pontificem aliaque id genus plura, quorum diſcuſſio plenior Theologorum potiùs eſt, quàm noſtra, quibus hiſtorica tantùm perſequi, iuriſque noſtri tùm Ciuilis, tùm Pontificis fontes in hoc genere quæſtionis breuiter aperire ſatis eſt. Quod ſi tu præter Origenis interpretationem, atque D. Hieronymi, quam dixi plurium Sanctiſſimorum, eorumque Antiquiſſimorum Eccleſiæ Doctorum teſtimonia deſideres, en tibi adhuc nobile par, alter Latinus, alter Græcus, Tertullianus nimirum, atque Theophylactus. Tertulliani verba in libello de præſcriptionibus hæreticorum ſunt hæc. Quis integræ mentis credere poteſt, aliquid eos ignoraſſe, quos Magiſtros dominos dedit? & paulò poſt. Latuit aliquid Petrum ædificandæ Eccleſiæ Petram dictum. Idem eius Diſcipulus D. Cyprianus in epiſtola ad Iubaianum, & in epiſt. ad Cornelium, & in libello de ſimplicitate Prælatorum. Theophylactus in cap. 16. Matthæi ait, Remuneratur Petrum Dominus, mercedem ipſi dans ma-

gnam, in eo quod ſuper ipſum ædificauerit Eccleſiam D. Hieronymus, item in eumdem locum ſic facit Chriſtum loquentem. Ædificabo Eccleſiam meam ſuper te. D. pariter Auguſtinus in Concionibus ad populum ſuis paſſim ſuper ipſum Petrum ædificatam eſſe Eccleſiam diſertè ſcribit. Certè locus hic Euangelicus eo idiomate, quo Chriſtus in terris eſt vſus, ideſt Syriaco, neque Petri, neque Petræ meminit, ſed ita ſonat. Tu es Cæphas (Kipho Syris eſt, & ſuper hoc ipſum Cephas ædificabo Eccleſiam meam. Nam vtrobique Nipho, ſeu Cephas eſt, quod vel ædificij caput, vel Petram, vel ſaxum, vel fundamentum ſignificare diximus ita vt in vocibus, tum Græcis, tum Latinis Petrus eſt Petra quæ reſpondens voci Syriacę, Kipho, vel Cephas præter alluſionem eumprimis elegantem nullum ſit aliud ſingulare momentum, ſed omne momentum conſiſtit in eo, quod Cephas ideſt, Petrus ipſe dictus fuerit à Chriſto fundamentum, ſeu ſaxum ſeu Petra, ſeu caput ædificij Chriſtiani, vel Eccleſiæ, hoc eſt Gregis totius Dominici Paſtor ac Rector. Conſular editionem noui teſtamenti ſyriacam, ſi quis nobis non credat. Verſatur illa in hominum linguarum ſanctarum ſtudioſorum, noſtriſque manibus. Procliue mihi foret aliorum plurimorum veterum, vt Cyrilli, Chryſoſtomi, Baſilij, Irenęi, Hilarij, Ambroſij, Gregorij, Bernardi, cæterorum conformes interpretationes adducere, niſi & hiſtoria Euangelica per ſe ſe hac in re foret clariſſima, & Eccleſiæ totius Catholicæ definitio notiſſima, tot & Concilijs Niceno Chalcedonenſi, Sardicenſi, cæteris, & iuris vtriuſque deciſionibus conſignata. Dixerit fortaſſe quiſpiam loca quidem illa ſcripturæ Sacræ ſuperiùs in medium producta Petro quidem primas inter Apoſtolos tribuere, ſed ad Romanum Pontificem non æquè pertinere. Quaſi verò Chriſtus Dominus non ad conſumationem vſque ſeculi voluerit Eccleſiæ ſuæ conſultum eſſe, ſed quamdiù Petrus tantùm viueret. In Petro dedit Eccleſiæ ſuæ formam perpetuam. Petrus Antiochia relicta ſedem ſuam Romæ iuſſus eſt à Domino conſtituere, nec inde recedere, Petrus Romanus fuit Pontifex, Petrum perſecutionem Romanorum pericula fugitantem Dominus Romam redire iuſſit, Petrus Romæ ſucceſſorem habuit, habetque etiamnum in hodiernum vſque diem cap. rogamus 24. quæſt. 1. d. cap. per venerabilem ſub fin. Qui filij ſint legitimi cap. fundamenta de elect. lib. 6. lociſque ſimilibus partim è ſcriptura ſacra, partim ex hiſtoria certiſſima depromptis compluribus. Par nimirum fuit vbi caput erat ſuperſtitionis Æthnicæ caput ibidem quieſceret ſanctitatis, & vbi Gentilium Principes habitabant, illic & Eccleſiarum Principes morerentur, vt Diuus loquitur Ambroſius de Diuis Apoſtolis Petro ac Paulo Romæ martyrium ſubeuntibus vna die, vno loco, ideſt Romæ ſub vno perſecutore nempe Nerone cap. Beati Petrus, & Paulus 2. quæſt. 7. Diui Petri verba, quibus priuſquam affigeretur cruci ſucceſſorem ſibi nominauit, & vero inſtituit in Pontificatu Clementem, nobis reliquit Antiquitas. Nam recitat ipſe Clemens Romanus eius diſcipulus in epiſtola prima ad Iacobum Fratrem Domini, quorũ ſententia ferè hæc eſt, ſe vniuerſi gregis curã à Domino ſibi commiſſi nunc ipſi Clementi tradere, is diligenter etiam atque etiam videat, vt Paſtoris vniuerſalis officio rectè fungatur. Hinc videmus omnia Concilia, ſiue Generalia, ſiue particularia conditionis eſſe talis vt non antea ſint rata, quàm à Pontifice Romano, vt Petri ſucceſſore fuerint approbata, laudata, confirmata, canone Eccleſiaſtico dictitante nihil poſſe definiri de rebus ad perpetuum Eccleſiæ ſtatum pertinentibus, abſque Summi Pontificis Auctoritate, quem quidem canonem vt Apoſtolicis temporibus factum paſſim inculcat Socrates Scholaſticus Eccl. hiſt. lib. 2. cap. 5. & cap. 11. & cap. 13.

Hinc videmus, & illud, olim ſanctiſſimos Patres, vel exortis de religione diſſidijs perplexos vel graſſantibus hæreſibus afflictos Polycarpum D. Ioannis diſcipulum temporibus Aniceti Pontificis, Irenæum temporibus Victorijs Pontifici, Athanaſium temporibus Iulij primi, Chryſoſtomum temporibus Innocentij primi, Theodoretum temporibus Martini Pontificis, alioſque complures temporibus aliorum Pontificum, omnes non aliò quàm Romam ad vniuerſalem Paſtorem tamquam iudicem ſummum, tamquam Rectorem Generalem confugiſse. Qui neſciunt antiquitatis memoriam, pueri ſunt, ſemperque manent, quod olim de Græcis conquerebatur Solon. Ac quoniam nunc antiquitatis à me ſubinde facta fuit mentio, quod initio tertium pollicebar mearum probationum, ſicuti meminiſtis membrum, non fuerit hìc mihi neceſse, quid operoſius in hoc probationis genere moliri. Teſtis prædictorum tibi ſit, & Euſebius Cæſarienſis, qui libro 2. hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 13. Petrum Apoſtolum vocat *ton carteron megan Bpoſtolan aretis eneca tas loipan apnan proigogon* Teſtis, quem modo dixi Socrates Scholaſticus loco memorato. Teſtis Theodoritus lib. 2. Eccl. hiſt. cap. 4. Teſtis Hermes Sozomenus Eccl. hiſt. lib. 3. cap. 7. & 9. Teſtis Euagrius Scholaſticus Eccl. hiſt. lib. 2 cap. 4. Teſtis Nicephorus Calliſtus Eccleſ. hiſt. lib. 13. cap. 19. Teſtis Zornas volumine 3. in Conſtantino Petrum vocitans *arcierea*, ſicut, & eiuſdem ſucceſsorem Linum. Teſtes omnes hi Græci ſunt, quæ tamen gens ambitione ſuorum Patriarcharum Conſtantinopolitanorum poſtea ſchiſmatibus varijs fuit ſecta. Ne quis fortè nobis iuſtè poſſit obijcere Scriptores Romanos eſse ſibimetipſis nimiùm blanditos. Denique teſtis antiquitas tota, nulli mortalium prorſus obſcura, niſi quis omnino ſua ſponte velit eſse cæcus. Habetis Auditores rem longè maximam breuiſſimis, & rationum, & iuris noſtri ſacris nixi literis, & antiquitatis hiſtoricæ documentis concluſam, quæ voluminibus aliquot integris quorumdam diffunditur. Aliàs fortaſſis dum dabitur opportunitas obiectionibus in contrarium per ſciolos quoſdam nouos ineptiſſimè moueri ſolitis reſpondebitur. Quo tamen labore nos iam leuauit vir doctiſſimus pijſſimuſque Franciſcus Turrianus, & in iure, & in Theologia verſatiſſimus lib. 3. pro canonibus contra ungiuendos Centuriatores Magdeburgenſes. Hæc ita neceſsariò concluſa, ſi preſ-

ſiùs

ſiùs conſiderate velimus non poterimus non beatiſſimos noſmetipſos reputare, Deoque Optimo Maximò ſummas agere gratias, qui caput hoc vnum Eccleſiæ inter homines conſtituerit, & nos illud agnoſcere voluerit: qui ſic? Quia per hoc nos reddidit ſecuros, atque tutos, atque certos de vera fide, ne per hæreſion per ſchiſmatum inundationes abripiamur Chriſti confirmati promiſſo certiſſimo, dum Petro ideſt Paſtori Generali dixit. Ego oraui pro te ne deficiat fides tua. Item portæ inferorum non præualebunt aduersùs eam, ſcilicet Eccleſiam, cui Petrus eſset Præfectus. Naſcitur hæreſis aliqua? Vide quid Eccleſia Romana de ea definiuerit. Exoritur noua quæſtio de fide? de religione? vide quid Eccleſia Romana de ea ſentiat. Dubitas in aliquo. Interroga Maiores tuos, qui Paſtores Generales à Deo tibi conſtituti ſunt, vel fuerunt, vel erunt, & dicent tibi. Quod niſi ita eſſet miſerabiliores eſſemus omnibus creaturis etiam brutis. Quod niſi ita eſſet vnicuique Spiritui, qui multiplex eſt, cui non omni credendum eſt, qui ſibi contrarius eſt, qui pluſquam Proteus eſt, quin vniuſcuiuſque capiti, & cerebro nobis eſſet acquieſcendum, hoc eſt nihil certi conſtituendum vnquam, ſed in atheiſmo tandem putreſcendum, quò Satan ſua cribratione (qua Petrum tamquam Eccleſiæ Principem, atque Caput auidus, & furibundus impetebat) nos omnes abripere laborat, ſemperque laborauit. Caueamus, caueamus hoſtis teterrimi technas, & inſidias ab ouili, cui Chriſtus in terris Paſtorem præfecit vniuerſalem numquam nos abduci ſinamus. Quod faxit pro ſua bonitate Deus omnipotens, trinus, & vnus, cui laus honor, atque gloria per ſecula ſempiterna. Amen. Retuli.

E I V S D E M

DE PROVOCATIONE A SVM. PONTIFICE Ad Concilium Generale.

Vel vtrùm Papa ſupra Concilium ſit, an contra.

RELATIO ANTIQVARIA.

NON parum diebus hiſce dubitari, neque ſemel anxius fui redditus, Auditores, quàm potiſſimum de re die præſertim hodierno coram vobis ex hoc loco dicturus eſſem. Io hac nimirum egregia egregiorum Candidatorum celebritate, In hoc ampliſſimo, grauiſſimoque, ampliſſimorum, grauiſſimorumque virorum conſeſſu, iu hac nobiliſſima nobiliſſimorum ingeniorum corona, in nonnulla ſortaſſis etiam autium tum doctiſſimarum, tum purgatiſſimarum de nobis expectatione, expectatione inquam tractationis cuiuſdam, hanc primariam Iuris Pontificij Cathedram (quæ nobis nihil tale per vlla merita ſperantibus munere quodam diuino poſt duodennalem iuris præcipuè ciuilis in hac vniuerſitate profeſſionem videtur obtigiſſe) non omnino dedeceuris. Ac varijs occurrentibus mihi quæſtionibus hoc loco non iodignis, vt opinabar, tandem in ea ſola conquieui, quę ſic inquirit. An iure prouocatio ſit à Summo Pontifice ad Concilium Oecumenicum, ſeu Generale, ſeu vniuerſale totius Orbis Chriſtiani. Qua de re dicam tantò breuius, quantò nunc tempus datur anguſtius, nullo quidem vel verborum, vel orationis ornatu, ſed rerum pondere Iuriſconſultis proprio. Nempè res hæc doceri vult, ornari non vult, maximè per nos, qui dum in iſto horridioris, & incultioris profeſſionis genere volutamur, comptulas iſtas dicendi veneres, vel otioſè, vel curioſè neque conſectamur, neque venamur, extrà quam ſi fortè quando non inuitæ ſtudium iuuenile ſequatur vltrò. In cuius qnidem quæſtionis explicandæ cogitationem, atque ſpem nos animauit occaſio Conſultationis cuiuſdam grauiſſimæ ad nos, vt de iure reſponſuros, non ità pridem relatæ. Conſulebamur enim cum Collegis aliquot ab vniuerſo quodam virorum in Prouincia quadam grauiſſimorum ordine, de poteſtate Conciliorum Prouincialium multis propoſitis ea de re quæſtionibus difficillimis, inter quas erat vna quoque de prouocatione à talibus Concilijs, vel certè à quibuſdam talium Conciliorum decretis, vel in ſpeciem, vel re ipſa fortaſſis æquo durioribus. Paulò autem poſt cum ſeriò meditarer tractationem quæſtionis mihi nunc propoſitæ, & inter diſquirendum obiter incidiſſem in exempla prouocationis à generalibus etiam Concilijs ad Summum Pontificem, Reſponſi ſuper ea tum conſultatione noſtri memor magis, ac magis prouocationum tandem finem deſiderabam, ne ſemper & in infinitum prouocationes iſtæ turbas dare pergerent.

Igitur vt ad quæſtionem nobis in præſentia propoſitam deſcendamus multa quidem adducuntur à multis viris etiam Catholicis, tnm Iuris Pontificij Doctoribus, tum Theologis argumenta, quæ prima fronte ſuadere videantur à Summo Pontifice prouocationem ad Generale Concilium permitti. Nos in ſpeciem firmiora proferemus, vt iiſdem poſtea reſpondeamus. Nituntur tamen omnia argumenta vnico dumtaxat fundamento ſuperioris videlicet poteſtatis. Nec enim poteſt appellari niſi ab Inferiori ad Superiorem, can. omnis oppreſſus 2. quæſt. 6. l. 1. ff. à quibus appell. non licet. Atqui ſuperius Pontifice videtur Concilium Generale præcipuè propter tria. Primùm, quia pro Supremo coercendorum hominum facinoroſorum remedio ſit recurſus ad Eccleſiam can. præcipuè 11. q.3. vbi locus in medium adfertur Euangelicus Matthæi 18. per quem Chriſtus Dominus inter cætera, ſic præcipit. Si peccauerit in te frater tuus, &c. & paulò poſt ſi ſæpiùs monitus non audiat, nec reſipiſcat, Dic inquit Eccleſiæ. Iam Concilium Generale repræſentare putatur Eccleſiam, ergo cum ſuprema correctio remittatur ad Eccleſiam, conſequens eſſe aiunt, vt Concilium ſit Pontifice maius, eòque rectè prouocationem fieri à Pontifice ad Concilium. Secundò ſic argumentantur, Pontifex in fide poteſt errare (cum ſit homo ſicut alius) & in hæreſim labi, quo caſu correctioni generalis Concilij, vel Eccleſiæ ſubiacet, can. ſi Papa diſt. 40.

qui

qui locus Bonifacij Martyris eſt Sanctiſsimi, ſed Concilium Generale, quod ſemper Spiritu ſancto regitur (vnde illud Actorum Apoſtolicorum decimoquinto, Viſum eſt Spiritui ſancto & nobis) in fide, numquam poteſt errare; can. Maiores 24 q. 1. can. confidimus 25. q. 1. & gloſſographus ad can. Anaſtaſius diſt. 19. quę confirmantur locis aliquot Euangelicis de Paracleto poſt Aſcenſionem Chriſti venturo, qui ſit omnem veritatem docturus; Chriſtum item ipſum eſſe nobiſcum vſque ad ſæculi conſumationem, alijſque id genus. Vnde conantur efficere Concilia, talia Pontifice eſſe ſuperiore, & per conſequens illuc ab eo prouocari. Tertiò, nituntur Auctoritate D. Auguſtini, qui Petrum quando generaliter claues regni cœlorum accepit Eccleſiam vniuerſalem ſignificaſſe, ſcribit can. quandocumque ligaueris 24. q. 1. Vnde colligere nituntur poteſtatem Supremam Eccleſiaſticam pęnès ipſam eſſe Eccleſiam, cuius Pontifex nudus tantùm ſit adminiſtrator, vt Prætor, vt Iudex, vt Magiſtratus quilibet ab Eccleſia creatus, & ad Eccleſiæ quoque libitum loco mouendus. Quocirca, & per Concilium tum Conſtantienſe, tum Baſileenſe Pontifices ipſos tanquam Concilio ſubiectos in ordine redactos eſſe ſcilicet. Neque defuiſſe quandoque Regum nonnullorum, & aliorum Principum exempla, qui à ſummo Pontifice ad Generale Concilium prouocauerint.

At verò diligenter exploraris argumentorum, & in hanc, & in contrarium (de quibus mòx dicetur) ſententiam nitentium ponderibus nos, & firmiſſima, & ſecuriſſima quęque virorum ſummè Catholicorum vexilla ſecuti, & incunctanter, & conſtanter affirmamus nullam ad vlla Concilia quantumlibet generalia iure, vel Diuino, vel humano eſſe prouocationem, vel appellationem. Probatur hoc argumēto: Primùm, antiquiſſimorum canonum, can. patet profectò, can. ipſi ſunt canones, can. cuncta per mundum qq. 3. & innumeris alijs. Probatur item rationibus è Scriptura Sacra viuis, quarum prima ſumma & maxima eſt, quod Summus Pontifex à Chriſto Domino ſolus non vnius prouinciæ, vel diœceſios, vt alij Epiſcopi, ſed vniuerſi gregis Dominici, totiuſque Eccleſiæ Chriſtianæ ſit Paſtor, ac ſummum, Supremumque inter omnes caput: can. nolite errare, can. quis neſciat diſt. 11. can. in nouo, diſt. 21. can. ſacroſancta diſt. 22. can. Conſtantinus diſtin. 96. & alijs infinitis propè. Quæ omnia nituntur expreſſo Chriſti verbo ter ad Petrum repetito, Paſce oues meas, oues inquam vniuerſas id, quod nulli Apoſtolorum alij datum fuit. Quid autem abſurdius, quàm à capite prouocari ad membra reliqua à iudice ſuperiori, adeòque Supremo ad inferiore, à Principe, ad ſubditos? Ecquis tandem finis foret controuerſiarum in Eccleſia exorientium? Quis hæreſim, vel ſchiſmatum? quis errorum, quis dubitationum, quis incertitudinis rerum omnium? Si propter hæc ſingula Synodos generales, quæ vix, ac ne vix quidem ſingulis poſſunt obtineri ſæculis oportet celebrari? prouocationibus à Pontifice factis omnia turbantibus. Malè proſpexiſſet Chriſtus Eccleſiæ ſuæ, Sponſæ ſuæ, Dilectiſſimæ ſuæ, peſſimè paſceret ſuum gregem Paſtor vniuerſalis miſerrimè nobiſcum ageretur omnibus ad omnem ventum neceſſariò fluctuantibus. Plura non dicam per temporis anguſtias in hanc ſententiam. Reſtat vt ad illa tria Aduerſariorum argumenta ſuperiùs allata, tribus quoq; verbis reſpondeamus.

Dic Eccleſiæ primum erat argumentum. At Eccleſia non ſignificat eo loco Concilium generale, ſed Eccleſiæ gubernatores, atque Rectores. Abſurdum enim eſſet, ne dicam fatuum in ſingulis hominum offenſiunculis mutuis recurrere ad Concilium generale.

Atqui Pontifex poteſt errare Concilium generale non item, quod obiectionis eſt ſecundæ. Sit ita. Ergo ad Concilium prouocari poteſt à Pontifice. Non ſequitur. Dum de appellatione quæritur, de iuriſdictionis auctoritate, maioreque poteſtate quæritur, dum de fide quæritur, de iudicij, mentiſque integritate quæritur. Diuerſiſſima ſunt hæc iuriſdictionis excellentia, & in fide ſtabilitas. Præterea tenendum eſt, ita demùm Concilia Generalia non poſſe errare, ſi ritè, & legitimè fuerint celebrata. Legitimè autem celebrari non poſſunt, niſi à Summo Eccleſiæ capite, ideſt à Pontifice Romano, vt Eccleſiæ Generali Paſtore, vt indicantur, & indicta peragantur, & peracta confirmentur, & vniuerſa clamat antiquitas tam ciuilis, quàm Eccleſiaſtica; cuius illuſtria ſuperſunt exempla, in can. regula, & tota diſtin. 17. can. benè quidem, diſt. 96. can. ſi Romanorum diſt. 19. l. vlt. C. de Summa Trin. & fide Cath. Tale ſcilicet Concilium ſolùm dicitur in libris noſtris, & plenarium, & electum, ideſt approbatum, vtpotè quod & capite ſuo nititur, & omnibus abſolutè ſuis membris conſtat. Ad quale Concilium, ſi quis appellari poſſe, dixerit à Pontifice, vel è contrario à Concilio ad Pontificem ridiculè idem dixerit ab eodem ad eumdem appellari quod fieri nequit: cap. Romana Eccleſia, de appell. in 6. l. 1. §. 1. ff. ſi quis à quo appelletur. Sanè, ſi quæ Concilia capite ſuo deſtituantur, vel ſui capitis approbatione, ſiue in partem, ſiue in vniuerſum, talia Concilia, licèt aliquo modo, attamen impropriè generalia legitima non ſunt, quatenus à capite ſuo non approbantur, & errare proculdubio poſſunt. Atque tantùm abeſt, vt ad ea ſit à Pontifice prouocatio, vt omninò contra prouocetur ab ijs ad Summum Pontificem, quemadmodum re ipſa contigiſſe, tradit Antiquitas in Concilio Ariminenſi, & in Concilio Epheſino ſecundo, & in Concilio Chalcedonenſ., & in Concilio Baſileenſi; alijſque multis, quæ temporis huius locique præſentis non ſunt, cum latiſſimè pateant, can. Sancta Romana Eccleſia diſt. 15. can. Domino Sancto diſt. 50. can. cuncta per mundum 9. q. 3. can. placuit 36. q. 2.

Ego ſi quis breuiùs, atque rotundè, nec minùs verè deſideret reſponderi ad quæſtionem in vulgus iactatiſſimam; An Pontifex ſit ſupra Concilium Generale, an è contrario, Concilium ſupra ſummum Pontificem, ſic habeat. Excellentia Iuriſdictionis poteſtatis, adminiſtrationis, regiminis, gubernationis, Pontificē eſſe ſupra Concilium, ſed excellentia maturioris iudicij, rationis, intelligentiæ ſcientiæ Scripturarum ſolidioris interpretationis, earumdem ſupra ſolum Pontificem

ctic

eſſe Concilium Generale tot Sanctiſſimorum totius orbis Chriſtiani Patrum iudicio diuinitus inſpirato nixum. Quin, & ſoli Patres extra Concilium ſic Pontificibus Auctoritate prævalent, apud Gratianum diſt. 20. Noſtri Doctores, id ſcholis dicerent illotiùs quidem, attameo ſignificātiùs fortaſis, & breuiùs. Supra Coocilium Pōtifex eſt maioritate Iuriſdictionis, ſupra Pontificem Concilium, eſt maioritate diſcretionis. Demus exemplum, vt res illuſtretur ex re præſenti. Rector vniuerſitatis iuriſdictione maior eſt omnibus, & ſingulis non ſolùm profeſſoribus, Concilium vniuerſitatis, quaſi quoddam corpus conſtituentibus, verùm etiam vniuerſitate ipſa in vnum collecta. Attamen ſi quid rei magnæ ſit in vniuerſitatem deliberandum maior eſt collectæ in vnum vniuerſitatis auctoritas, quàm ſoliùs Rectoris. Quamquam hæc ipſa comparatio non per omnia quæſtiooi præſenti reſpoodet, vt mox intelligetur ex promiſſione Chriſti Pontifici facta. Nobis enim ſufficiebat]inter ſe, quadamtenus ea contuliſſe. Si obiceretis Concilia Generalia non ſolùm deliberare, ſed & definire, reſpondendum eſt non priùs eas definitiones, atque decreta vim legum, vel Canonum habere, quàm Pontifex Maximus ea omnia confirmauerit, atque ſua fecerit iuxta ſuperiùs memorata. Quod autem ponebatur Pontificem poſſe errare, & hæreticum fieri intelligendum eſt de Pontifice quippiam circa fidem publicè decernente, ſiue per ſe ſolus id faciat, ſiue priùs communicatis conſilijs, cum ordinario Senatu Eccleſiaſtico, qui cum Pontifice teſtam repreſentat Eccleſiam, quique Cardinalium cætu conſtituitur Can. Eccleſia 16. quæſtio 1. Quod quidem ſi fiat errare nuſquam poterit Pontifex propter inuiolabilem, & infallibile. Seruatoris Chriſti promiſſum de non defectura Petri, & omnium Petro ſuccedentium fide, dum Petro dixit. Ego autem oraui pro te, vt non deficiat fides tua. Quod profectò ſummum, & maximum Catholicæ ſententiæ firmamentum nemo ſibi patiatur, vmquam ſubuerti, vel elidi. Dixerit hic fortè quiſpiam, ſi vera ſunt hæc numquam fuerit opus Concilijs. Cui reſpondemus Pontificem prę nio maturiore plurimorum Sanctiſſimorum Patrum in Concilio comparentium iudicio faciliùs, & expeditis ea, quæ dubia cenſebantur definire, longèque pleniùs ſatisfieri, ita multorum infirmitati, qui res graues, arduas iudicio plurimorum probari malunt. Ac multa quidem ſunt, quæ ſuſcipiuntur, ab omnibus alacriùs, quando totius orbis Chriſtiani priùs de ijs iudicium requiſitum fuit, quàm dum quid ſolus de talibus conſtituit Pontifex, qui & ipſe ſicut optimus Paterſamilias lubentiſſimè ſuorum perquirit, & propenſionem, & iudicium, & promptitudinem priuſquam, quid noui præſcribat obſeruandum. Itaque ſiue de doctrina fidei, ſiue de morum reformatione (circa quæ duo ſola verſantur omnia, quæ fiunt in Concilijs,) quid ſtatuatur maior eſt in vulgus exiſtimatio de decretis per Concilia generalia factis, quàm de conſtitutionibus, alijs Pontificis, vel Epiſtolis decretalibus, diligentiorq; & religioſior illorum obſeruatio, quàm harum, quantumlibet par vtrorumque ſit in iudicijs exercendis poteſtas can. decretales diſt. 20. Quare? Quia canones Conciliorum pleniùs exactiùs, maturius plurimorum, peritiſſimorum virorum iudicio cogitati ſunt, & quaſi excocti. Decretales verò Epiſtolæ, vel ſoliùs Pontificis, vt vnius hominis (quantumlibet de fide, quid publicè decernendo nequeuntis errare,) vel certè paucorum induſtria conſcribuntur. Neque tamen ex prædictis hiſce ſequitur Pontificem fortaſſis hæreticum, vel à Concilio generali, vel ab Eccleſia iudicari tamquam Pontificem, ſed tamquam hominem priuatum, vt qui per hęreſim ipſo iure Pontifex eſſe deſinit iuxta ſaniorem, vel certè magis communem grauiſſimorum Doctorum, tum Pontificiorum, tum Theologicorum interpretationem. De qua præter cæteros copioſè, & accuratè Cardinalis Ioannes de Turrecremata vulgò cognominatus, lib. 3. de Eccleſia cap. 46. Quo fit, vt nunquam Pontifex quantumlibet hæreticus fortè ſubijciatur Concilio, vel vlli humano iudicio tanquam Pontifex; at ita demum, ſi Pontificatu exciderit, & Pontifex eſſe deſierit gloſſographus ad can. Acatius 24. quæſt. 1. Eodem ſcilicet ferè modo, quo in Sacerdotes Facinoroſos Eccleſiaſticis gradibus exutos (quos degradatos vocant) animaduerſio conceditur Iudici ſæculari. Cæterum quid ſi non manifeſtus fuerit hæreticus Pontifex, at occultus? Pontifex reuera tamen amplius non erit opinor, ſed Pontificatum nihilominus geret, & adminiſtrabit, illiuſque acta manebunt, quoad modum Barbarij noſtri Philippi, l. Barbarius Philippus ff. de off. Prætorij. Idem ſentiendum eſt de Ioanne illo Papa, qui mulier fuiſſe perhibetur Anglicana, ſiue fabella ſit iſtud, ſiue fortaſſis hiſtoriola etenim controuertitur acerrimè. Si quis tamen hac in re Caietani malit ſequi ſententiam res eodem redibit, dum ſcilicet ille ſubtilitate, quadam neſcio, quàm, vel ſolida, vel probabili ſcribit Pontificem hæreticum non deſijſſe ipſo iure eſſe Pontificem, ſed à Concilio iudicari, deponique non quidem, quaſi ſuperior ſit Concilij poteſtas ipſo Pontificatu, ſed quod Concilij poteſtas ſuperior ſit illa, ſeu coniunctione, ſeu vinculo, quod Pontificatum cum hoc, aut illo homine iam hæretico coniunxit. Sicut enim hi, qui per Pontificum conſtitutiones deſtinati ſunt, ad eligendum Pontificem, Cardinales nempe poteſtatem habent pontificatus huic, vel illi homini legitimè conferendi (quæ alioqui ordinario iure Canonicis Eccleſiæ Romanæ cōpetere videbatur, quemadmodum in cæteris Epiſcopatibus, neque tamen propterea dicuntur eſſe ſupra, vel Pontificatum, vel Pontificem; ſic in ſolo caſu hæreſion Concilio, ſeu Eccleſiæ dari poteſtatem Pontificatus, huic aut illi homini prorſus auferendi, neque tamen propterea ſit ſupra, vel Pontificem, vel Pontificatum. Sunt hæc ferè illius in tractatu de comparatione Auctoritatis Papæ, & Concilij propriè cap. 20. in fine. Verùm enim longè ſimplicior minuſq; intricata mihi quidem videtur antiquorum plerumque ſententia Papam hæreticum, iam non amplius eſſe Papam. Verùm vt vt hoc ſit, nihil ad pręſentem quęſtionem noſtra refert. Nunquam igitur, nec vllo caſu Pontifex eſt infra Concilium generale reſpectu poteſtatis, & Iuriſdictio-

ctionis, & quod huic eſt conſectarium, nunquam ab eo poteſt ad generale Concilium, vel ad vllum humanum iudicium fieri prouocatio. Quod obijciebatur tertio loco ex can. Quodcumque ligaueris 24. qu. 1. vbi D. Auguſt. Per Petrum, cui datæ ſunt claues regni cœlorum, vniuerſaliter ſcribit ſignificari ipſam Eccleſiam, id non habet hanc ſignificationem, vt claues datę ſint ipſi Eccleſiæ generaliter tantùm congregatę, ſed quod illę claues datæ ſunt non ſoli Petro, ſed omnibus Petri ſucceſſoribus, ad mundi vſque conſummationem, & ita toti Eccleſiæ, hoc eſt in vtilitatem totiùs Eccleſiæ, per adminiſtrationem tamen Summi Pontificis. Quæ omnium verè, & ex animo Catholicorum ſemper fuit vnanimis interpretatio. Falſa fuit igitur Aduerſariorum, ex Auguſtino dicta collectio ſuperiùs poſita.

Quæ poſtremò ſubijciebantur de Pontificibus, quaſi in ordinem redactis per Concilium, tum Conſtantienſe, tum Baſileenſe meminiſſe debemus in Concilio Conſtantienſi nihil de vero, & indubitato Pontifice fuiſſe certi, ſed vno eodemque tempore plures pro Pontificibus ſe ſe geſſiſſe, ad quos nimirum ſolos illud Reformationis Conſtanrienſe Decretum referebatur, non ad Pontificem Summum, certum, & indubitatum, de quo ſolo diſputamus. Baſileenſe verò Concilium præter apertum ſchiſmatis vitium, plurima fecit inſolentiſſimè, nec vnquam præterea fuit à Summo Eccleſiæ vniuerſalis Paſtore Pontifice Romano probatum, neque confirmatum.

Quamobrem Principes illi, vel Reges, qui dictitantur in vocem, prouocationis ad Concilium generale à Summo Pontifice prorupiſſe parum metuentes bullæ, quæ dicitur cœnæ Domini, vbi tales excommunicantur peſſimis vſi fuere conſiliarijs, & in ſchiſmatis periculum ſe ſe coniecerunt, qui proximus eſt gradus ad hæreſim. Ac lugent profectò num Regna, vel potiùs tripudiando partim iam nunc perierunt, partim adhuc miſerimè pereunt, quæ talium exemplorum commemoratione, & elogio, vel commendantur, vel etiam turpiter gloriantur. Retuli.

Proteſtor ego tamen, hæc vt omnia mea cætera me totiùs Eccleſiæ Catholicæ matris meæ iudicio ſubmittere, nec aliter ſentire, quàm ſentiat ipſa probabiliores in ſpeciem rationes, vt opinabar ſecutus.

F I N I S.

REGESTVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sſſ Ttt Vuu Xxx Yyy Zzz.

Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee Ffff Gggg Hhhh Iiii Kkkk Llll Mmmm Nnnn Oooo Pppp Qqqq Rrrr Sſſſ Tttt Vuuu Xxxx Yyyy Zzzz.

Aaaaa Bbbbb Ccccc Ddddd Eeeee Fffff Ggggg Hhhhh Iiiii Kkkkk Lllll Mmmmm

Omnes ſunt Duerniones, prętcr Mmmmm, quod eſt Ternio, Principium eſt Duernio.

ROMÆ, MDCXCVII.

Ex Typographia Ioannis Franciſci Buagni.

Superiorum Permiſſu.

Digitized by Google

Digitized by Google